BIBLIOTECA NAZ
Vittorio Emanuele III
XIV
H
18
NAPOLI

by Google

ZEGERI BERNARDI
VAN ESPEN
JURIS UTRIUSQUE DOCTORIS,
& SACRORUM CANONUM Profeſſoris
in Academia Lovanienſi,

OPERUM,
Quæ hactenus in lucem prodierunt,

PARS QUARTA,
COMPLECTENS DISSERTATIONES CANONICAS & TRACTATUS

I. De Peculiaritate in Religione & Simonia circa ingreſſum Religionis.
II. De Inſtituto & Officiis Canonicorum.
III. De Horis Canonicis, & ſingulis earum partibus.
IV. De Simonia circa Beneficia, adminiſtrationem Sacramentorum & Celebrationem Miſſarum: Item de Penſionibus Eccleſiaſticis.
V. De Diſpenſationibus, præſertim Matrimonialibus.
VI. De Jure Parochorum ad Decimas & Oblationes, & de Competentia Paſtorali.
VII. Diſſertatio ad Regulam: *In Dubiis Semita tutior eligenda*, cum Explanatione Regulæ Juris: *In pari Delicto vel Cauſa potior eſt Conditio Poſſidentis.*
VIII. Repagulum Canonicum adversùs nimiam Exemptionum à Juriſdictione Epiſcoporum extenſionem, &c.
IX. Ad Legem Juliam de Ambitu, ſive de vetita Officiorum venalitate.
X. De Priſtinis Altarium, & Eccleſiarum Incorporationibus & Donationibus, &c.

LOVANII,
SUMPTIBUS SOCIETATIS.
ANNO M. DCC. XXXII.
Cum Approbationibus, ac Permiſſu Superiorum.

INDEX CAPITUM ET PARAGRAPHORUM.

DISSERTATIO CANONICA DE PECULIARITATE IN RELIGIONE & Simonia circa ingreſſum Religionis.

PARS PRIMA

De Vitio Peculiaritatis.

CAPUT PRIMUM.

De abſoluta rerum omnium temporalium in particulari abdicatione, & earum perfecta ſeu omnium Particularitatem excludente communione ad paupertatem Religioſam & vitam Cœnobiticam neceſſariis.

§. 1. EX verbis Chriſti & norma vivendi primorum Chriſtianorum oſtenditur ad vitam Religioſam in communi neceſſaria eſſe abſoluta rerum omnium, etiam quoad utendi facultatem, in particulari abdicatio, & perfecta earum communio. fol. 3

§. 2. SS. Auguſtini, Benedicti, aliorumque Patrum Regulas, deſcriptam §. anteriore abſolutam rerum abdicationem & perfectam bonorum omnium communionem requirere oſtenditur. *ibid.*

§. 3. Synodus Tridentina dictas abdicationem & communionem Regularibus ſervandas proponit. 4

§. 4. Oſtenditur ex Decretis particularium Conciliorum quod Synodus Trid. perfectam rerum communionem propoſuerit. *ibid.*

Corollarium 1. Ex doctrina hactenus tradita conſectaneum eſt, peccare contra votum paupertatis illos, qui rem quamcumque ita volunt ſibi eſſe propriam, ut aliis nolint eſſe communem. 5

Appendix ad præcedens corollarium. E quibus dignoſci poſſit, num Religioſus quiſpiam laboret vitio proprietatis, aut ſimulata ſit omnia abdicandi & in communionem redigendi promptitudo. 6

Corollarium 2. Oſtenditur ex Regulis Religioſorum quòd ne quidem *dependenter* à voluntate & nutu Superioris Peculia ad uſus particulares alicujus Religioſi concedi aut reſervari poſſint. 7

Corollaria ex Decreto Concilii Tridentini, quo abſoluta rerum abdicatio & earum communio pro Religioſæ profeſſionis obſervantia proponuntur. *ibid.*

Corollaria ulteriora & magis particularia ex Corollariis præcedentibus. 8

§. 5. Nulla Superiorum diſpenſatio aut licentia particulares rerum reſervationes juſtificare poteſt. 9

§. 6. Concilium Tridentinum voluit, ut res Religioſis obvenientes, priùs Superioribus tradantur, Conventui incorporentur, quam earum *uſus etiam facti* ipſis concedatur. *ibid.*

§. 7. Ne detur occaſio vitio proprietatis, aut communio bonorum infringatur, inhibitum eſt Superioribus Monaſteriorum ſingulis Religioſis aſſignare certas pecuniarum taxas, ut ex iis ſibi quiſque neceſſaria conquirat. 10

§. 8. Quid Superiores obſervare debeant dum uſum rerum mobilium Religioſis concedunt, ne vel injuſtitiæ aut etiam vitii proprietatis complices fiant. 11

§. 9. Superiores tenentur allaborare, ut Religioſi ſive in, ſive extra Monaſterium exiſtentes, quantum fieri poteſt, neceſſaria ſua ab aliena expectent voluntate. 12

§. 10. Cavere debet Religioſus, ne eorum quæ ad neceſſitatem vel diſpenſationem conceduntur, quidquam poſſideat *ut proprium*, vel utatur *ut proprio*. *ibid.*

§. 11. Adminiſtratio bonorum ſtabilium etiam dependenter à nutu Superioris concedi nequit ſimplici Religioſo, ſed ſolis Officialibus, qui illa in utilitatem Monaſterii adminiſtrent. 13

§. 12. Oſtenditur juſtum eſſe, ut adminiſtratio temporalium potiùs Officialibus, quàm Superioribus committatur. 14

§. 13. Quænam à Superioribus in deſignatione Officialium veniant attendenda? 16

§. 14. Referuntur nonnulla Sacræ Congregationis Decreta hactenus dictis conformia. *ibid.*

CAPUT II.

Solvuntur objectiones, quæ adversùs hactenùs dicta contra Peculia Religioſorum, etiam dependenter à voluntate Superiorum ab aliquibus formantur.

§. 1. OStenditur quòd Cap. MONACHI ✠ *De Statu Monachorum* deſumptum ex Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. hactenùs à me dicta potiùs confirmet, quàm infirmet. 17

§. 2. Reſpondetur ad argumentum, quòd ex *Cap. fin.* ✠ *Qui Clerici vel voventes matrimon. contrahere poſſunt*, deſumitur. 18

§. 3. Oſtenditur quàm periculoſum & perniicioſum ſit argumentum, quod in defenſionem Peculiorum à communi praxi aſſumitur. 19

§. 4. Oſtenditur non valere hoc argumentum: In aliquo Monaſterio vel Ordine receditur à perfecta paupertate aut vitæ communione: ergo qui in tali Monaſterio vel Ordine profitetur, non tenetur ad exactam paupertatis & vitæ communionis obſervantiam. *ibid.*

CAPUT III.

De Remediis contra vitium Peculiaritatis.

§. 1. UT vitium Peculiaritatis efficaciter extirpetur, debent Superiores ex communi Monaſterii ſubſtantia ſingulis Religioſis omnia neceſſaria placidè & benignè ſubminiſtrare. 20

§. 2. Non parùm conducit ad eliminandum vitium proprietatis exacta obſervatio Canonum, quibus inhibetur receptio ad Ordinem ultrà numerum, qui ex redditibus Monaſterii, aut conſuetis eleemoſyniis ali poſſit. 21

§. 3. Multùm conducit, ut Peculiaritatis vitium vitetur, conſiderare quis rerum terrenarum uſus paupertatem confitentibus conveniat. 22

§. 4. Ad eliminandum Peculiaritatem efficaciſſimum remedium eſt Religioſa charitas. 23

§. 5. Vitia quæ ex *Peculiaritate* oriuntur, & præſertim ipſa Profeſſionis violatio Religioſos movere debent, ut *Peculiaritatem fugiant*. *ibid.*

§. 6. Oſtenditur quòd paupertas voluntaria & perfecta vitæ communio plurima ſecum trahat commoda. 25

PARS SECUNDA

De Vitio Simoniæ circa ingreſſum Religionis.

CAPUT I.

Oſtenditur commune vitium Simoniæ, dum exigitur temporale, ut quis ad Religionem admittatur, ubi Monaſterium eſt ſufficiens ad ſuſtentandum ingredientem.

§. 1. QUa ratione Status Religioſus ſit ſpiritualis, & materia Simoniæ. 27
§. 2. Qua ratione Status Religioſus vitæ Chriſtianæ ritè peragendæ plurimum conducat. 28
§. 3. Ex natura & conditione proventuum Monaſteriorum oſtenditur jus ſuſtentationis in Monaſteriis opulentis eſſe ſpiritualiter annexum. 30
§. 4. Ex dictis §. 3. oſtenditur, quòd ſit Simonia quidpiam exigere pro ſtatu Religioſo, aut jure ſuſtentationis, dum Monaſterium eſt ſufficiens ad ſuſtentandum ingredientem. *ibid.*

CAPUT II.

Diſcutitur titulus, quo praxis hodierna multorum in Belgio Monaſteriorum quæ recipiendi Monachi dotem non ſolùm ſponte oblatam accipit, ſed & exigit, ac de ea ſtipulatur, ab omni labe Simoniæ per aliquem nuper vindicari cœpit.

§. 1. PRoponitur illa doctrina. 31
§. 2. Oſtenditur quòd triplici ex capite argumentum §. præcedenti exhibitum primo intuitu de falſitate ſit ſuſpectum. 32
§. 3. In compendio proponitur quid Imperator Juſtinianus ſtatuerit circa ſucceſſionem Monaſterii in bona ipſius Monachi, & in hæreditatem parentum ipſius Profeſſi. 33
§. 4. Pro clariori intellectu Conſtitutionum Juſtiniani nonnulla annotantur. *ibid.*
§. 5. Oſtenditur quòd ex dictis legibus Juſtiniani titulo tranſactionis, de quo P. Lupus, non poſſit hodierna multorum Monaſteriorum praxis ſtipulandi dotem à recipiendis ad Religionem aut eorum parentibus, vindicari à labe Simoniaca. *ibid.*
§. 6. Titulus tranſactionis quo praxis illa ſtipulandi dotes à Simonia excuſatur, nullatenùs probatur ex Epiſtolis S. Gregorii. 35
§. 7. Probatur quòd prædictæ leges vel nunquam fuerunt in Galliæ receptæ, vel ſi aliquando obtinuerint, eaſdem à tempore immemoriali fuiſſe abrogatas. *ibid.*
§. 8. In Belgio ſimiliter ut in Gallia prællegatæ Leges Juſtiniani ſunt abrogatæ, nec ullatenùs Monaſteria ſuccedunt ab inteſtato vel in bona Ingreſſi, vel in Parentum illius. 36
§. 9. Conſuetudines & ſtatuta quæ Leges Juſtiniani circa ſucceſſionem Monaſteriorum abrogarunt, reduxerunt Monaſteria ad jus quod ante Juſtin. obtinebat, neque immunitati Eccleſiaſticæ contrariantur, & erroneè confunduntur cum lege Amortizationis. *ibid.*

CAPUT III.

Oſtenditur quòd prætextu paupertatis ſeu inſufficientiæ frequenter committatur Simonia etiam contra jus naturale & Divinum.

§. 1. PRoponitur caſus quo non apparet illicitum, præveniendo nimirum jus poſitivum, aliquid petere pro ſuſtentatione recipiendi ad Religionem. 37
§. 2. Sæpè committitur Simonia, etiam contra jus Divinum *prætextu paupertatis*: quia frequenter falsò paupertas ſeu inſufficientia prætexitur. 38
§. 3. Oſtenditur quòd Monaſteria etiam VERE inſufficientia non rarò in exactione dotis incurrant Simoniam juris Divini. *ibid.*
§. 4. In Compendio refertur quid requiratur, ut etiam ſepoſito jure poſitivo Regulares in petitione dotis ab ingreſſuro Simoniam evadant. 40
§. 5. Ex prædictis conſequens eſſe oſtenditur quòd Eccleſia potuiſſet prohibere admiſſionem alicujus ad Religionem cum pecunia, quem ſine pecunia non potuiſſent admittere, quia proventus Monaſterii ſunt inſufficientes. *ibid.*

CAPUT IV.

Inquiritur, num Eccleſia prohibuerit aliquid exigere à perſona recipienda ad Religionem: quando Monaſterium eſt *verè inſufficiens* ad alendum ingreſſurum.

§. 1. PRoponitur breviter quid hoc Capite probari intendam. 41
§. 2. Primum argumentum quo probatur Eccleſiam prohibuiſſe aliquid exigere ab ingreſſuro, etiam quando Monaſterium eſt *inſufficiens*, deſumitur ex Canonibus Conciliorum Generalium ante Concilium Tridentinum. *ibid.*
§. 3. Secundum argumentum pro prædicta Eccleſiæ poſitiva prohibitione deſumitur ex Extrav. SANE NE IN VINEA. De Simon. in Commun. 42
§. 4. Ut omnis planè exactio in receptione ad Religionem faciliùs caveatur, voluit Eccleſia ne plures ad Monaſterium recipiantur, quàm in eodem Monaſterio ali poſſunt. 43
§. 5. Num Bonifacius VIII. in cap. *Periculoſo* §. Sanè de Statu Regul. in 6. voluerit occurrere exactionibus pecuniæ in receptione ad Religionem. *ibid.*
§. 6. Proponitur & diſcutitur Decretum Concilii Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. De Regularibus. 44
§. 7. Inter cætera quæ pro conſervanda Regulari diſciplina decrevit Synodus Trid. præcipuum meritò habetur Decretum de quo §. præcedenti. *ibid.*
§. 8. Quid Synodus in præcitato Decreto intelligat per *conſuetas eleemoſynas*. 45
§. 9. Probatur quòd cum præcitato Decreto Concilii Tridentini non conſiſtat exactio pecuniæ à volentibus ingredi Religionem, quando proventus Monaſterii non ſufficiunt ut plures alere poſſint. *ibid.*
§. 10. Proponitur ſententia Joannis Heſſelii De Simonia circa ingreſſum Religionis. 46
§. 11. Judicium Doctorum Lovanienſium ſuper quæſtione: Num liceat paciſci de certa pecuniæ ſumma ſuſtentationi admittendi neceſſaria quando Monaſterii proventus non ſufficiunt ut admittendus ſuſtineatur. *ibid.*
§. 12. Ex praxi ſtipulandi dotem à recipiendis ad ſtatum Religioſum plurima nata ſunt oriri incommoda. 48
§. 13. Ex dictis ſequitur quòd ſuperintendentes perſonis Religionem ingreſſuris aut profeſſuris meritò ſollicitè inquirant, num in Monaſterio quod hujuſmodi perſonæ ingredi meditantur, ſæpè dictæ exactiones frequententur. 49
§. 14. Deteguntur radices prædictarum exactionum. *ibid.*
§. 15. Parum conſonum eſt Chriſtianæ fiduciæ ob timorem defectus rerum neceſſariarum ad exactiones à Sacris Canonibus improbatas recurrere. 50

CAPUT V.

De Receptione gratuitò oblatorum.

§. 1. ILlicitum non eſt etiam ab ingredientibus Monaſterium accipere quæ liberaliter ab iiſdem offeruntur; nulla tamen in hac receptione cavenda notantur. 51
§. 2. Quid de gratuita bonorum ingredientis oblatione
ne

ne ante Profeſſionem decreverit Concilium Tridentinum. 52
§. 3. Proponitur ſententia Petri à S. Audomaro circa exactionem pecuniæ pro veſtibus Novitiorum. 53
§. 4. Illicitum omninò eſſe oſtenditur, ut parentes vel propinqui ditentur ex bonis eorum qui Monaſterium ingrediuntur. 54
Appendix ad primam hujus Diſſertationis partem. 55
Extractum ex præfato Directorio DE RELIGIOSA PAUPERTATE. *ibid.*
DE VITA COMMUNI. *ibid.*
Appendix ad ſecundam Diſſertationis partem ex eodem *Directorio* Tit. De recipiendis & inſtruendis Novitiis. 56

VINDICIÆ

DISSERTATIONIS CANONICÆ De Peculiaritate & Simonia.

Contra libellum R. P. WYNANTS *Ord. Eremit. S. Auguſtini, cum reflectionibus ad definitionem illorum quos* JANSENISTAS *vocat ab eodem adductam.*

CAPUT I.

De his quæ in Libello R. P. Wynants Authori potiùs quàm doctrinæ Diſſertationis Canonicæ de Peculiaritate & Simonia, objiciuntur.

§. 1. DE *Amaritudine zeli* & *livore audaciore* in Exim. P. Lupum, qui Authori Diſſertationis objicitur. 57
§. 2. Diſcutitur prima conjectura ex qua Rev. P. Wynants *amarum zelum* aut *Livorem edaciorem* in P. Lupum elicere videtur. *ibid.*
§. 3. Diſcutitur altera conjectura ex qua R. P. Wynants *amarum* meum *zelum* ac *livorem edaciorem* in P. Lupum colligere videtur. 58
§. 4. Quæritur num jure R. P. Wynants dicat quòd Author Diſſertationis appareat in ſecunda parte *apertus Monachorum invaſor.* 59
§. 5. Num rectè mihi objiciat R. P. Wynants quoad Scriptum meum *quòd Evangelium* haberi voluerim. 60
§. 6. Num rectè mihi objiciat R. P. Wynants quòd *manum meam mittam ad alterius aratrum, & terram quam aro non noverim.* 61

CAPUT II.

De his, quæ contra doctrinam *Diſſertationis Canonicæ* objiciuntur.

§. 1. DIſcutitur objectio quæ contra doctrinam de vitio *Peculiaritatis* à nimio illius rigore formatur. 62
§. 2. Num juſte quæratur R. P. Wynants, quòd dixerim per dogma P. Lupi everti Statuum ſui Ordinis. 64
§. 3. Utrum rectè in patrocinium P. Lupi adducatur quædam Reſolutio Romæ anno 1680. impreſſa vel auctoritas E. D. de Luca S. Rom. Eccl. Card. *ibid.*

CAPUT III.

Oſtenditur quòd Epiſtola Dogmatica Rodulfi Abbatis S. Trudonis non contrarietur doctrinæ de Simonia traditæ in Diſſertatione Canonica.

§. 1. REgula S. Benedicti & aliæ Patrum Regulæ nullatenus exactionem dotis ab Ingredientibus aut eorum Parentibus admittunt. 65
§. 2. Ex dictis §. præcedenti & aliis, quæ in Epiſtola Dogmatica Rodulfi dicuntur, oſtenditur quòd nec ipſe aliquid à Monachando exigi permiſerit. *ibid.*
§. 3. Extenditur conſilium à Rodulfo Religioſis S. Pantaleonis pro cavenda Simonia in admiſſione Patrum ſuggeſtum. 66
§. 4. Quantumvis Rodulfus aut alius etiam majoris eruditionis Author, imò Capituli aut Congregationis Statutum doctrinæ Diſſertationis eſſent contraria; inde tamen falſitas ipſius non evinceretur. 67
Apoſtrophe ad R. P. Wynants cum reflexione aliqua ad deſcriptionem *Janſeniſtæ*, quam pagina 39. Libelli ſui reproducit. 68
§. 1. Nomina JANSENISTÆ, REFORMATORIS, &c. ſunt Lemures nocturni. *ibid.*
§. 2. JANSENISTA, *inquis*, eſt homo pertinax certis deſtinatiſque ſententiis addictus &c. 69
§. 3. JANSENISTA, *ais*, ſi publicis admovetur, brachia dirigit contra torrentem. *ibid.*
§. 4. JANSENISTA, *ut ſcribis*, ſæpe in hæc prorumpit, ò TEMPORA, ò MORES. Horum occaſione oſtenditur quæ ſit graviſſima Eccleſiæ perſecotio. *ibid.*
§. 5. Reflexio ad cætera in deſcriptione *Janſeniſta* adducta. 71

APPENDIX

Ad Vindicias Diſſertationis Canonicæ de Peculiaritate & Simonia.

In qua reſpondetur ad Objectiones Profeſſorum Ordinis Eremitarum S. Auguſtini contra prædictam Diſſertationem. Et ſpeciatim agitur de Dominio *quod habere dicuntur* Scholares *Societatis* JESU; *& jure quod Monaſteria habent ad bona ingredientis.*

CAPUT I.

De his quæ primam Diſſertationis partem ſcilicet quæ Peculiaritatem concernunt.

§. 1. VEra proprietas non tantùm *accidentaliter* & jure poſitivo, ſed *eſſentialiter* Statui Religioſo repugnat. 73
§. 2. Vera Proprietas, *etiam anti-Evangelica* conſiſtit cum *dependentia* à nutu & beneplacito Superioris. 74
§. 3. Oſtenditur quòd diſtinctio inter uſum *facti* & *juris* deſumi nequeat à *dependentia* vel *independentia* a nutu Superioris & quid ſit uſus *facti.* 75
§. 4. Duo circa uſum *facti* ſeu rerum *neceſſariarum* concedendum aut conceſſum obſervanda ſunt. 76
§. 5. Bona omnia undecunque obvenientia debent communicari, non tantùm quoad uſum *juris* ſed etiam *facti.* *ibid.*
§. 6. Diſcutiuntur ſingulatim ea, quæ de voto *paupertatis*, & Religioſa *rerum communione* propoſuit R. P. Clenaerts in Theſi defenſa 9. Julii 1685. *ibid.*
§. 7. Oſtenditur quòd profeſſores Ordin. Erem. S. Auguſtini in materia de *Peculiaritate* in multis Authori conſentiant. 78
§. 8. Compendioſè & articulatim exprimitur quid de Paupertate Religioſa & vitæ communione Auctor ſentiat. 79

CAPUT II.

De his quæ ſecundam Diſſertationis partem de *Simonia circa ingreſſum Religionis* concernunt.

§. 1. UTrum Parentes teneantur filiis Monaſterium ingreſſis relinqoere *legitimam*? Et utrum ex illa parentum obligatione aliquid meæ Diſſertationi Canonicæ contrarium inferri poſſit. 81
§. 2. Oſtenditur quòd juxta Leges Juſtinianeas is, qui Monaſterium ingreditur, *liberam* habeat de bonis ſuis diſponendi *facultatem*, ut nec *legitimam* Monaſterio relinquere teneatur. 82
§. 3. An Monaſterium quoad effectum juris & modum ſuccedendi in bona ingredientis habeatur *loco filii.* 83
§. 4. Quid de propoſitis quæſtionibus ſentiant famoſiores juris Interpretes, & ſingulariter quid Proſper Fagnanus. *ibid.*

§. 5.

§. 5. Num de conſuetudine & jure Belgii vel apparenter ſuperſit jus Monaſterii ad hæreditatem ingredientis aut Parentum ejus ſuper quo *transfigere* poſſent. 84
§. 6. In quibus Profeſſores Ord. Erem. S. Auguſtini in materia Simoniæ circa ingreſſum Religionis Auctori conſentiant. 85
§. 7. Quid in Diſſertatione mea De Simonia circa Ingreſſum Monaſterii ſuſtinuerim, & quibus præcipuè argumentis opinionem ſtabiliverim. *ibid.*
§. 8. Reſpondetur argumentis, quæ ſententiæ meæ paragrapho præcedenti propoſitæ opponuntur. 86

BREVIS RESPONSIO

Ad ea quæ objiciuntur Diſſertationi Canonicæ de Peculiaritate & Simonia, ejuſque Vindiciis atque harum Appendici, in Theſibus Theologicis def. 30. Januarii 1680, ſub præſidio Eximii Patris PETRI CLENAERTS *S. T. D. Ordin. Erem. S. Aug. &c.*

Cap. I. De primis 10. corollariis ab eximio Patre adductis. 87
Cap. II. De Corollario 10. & ſequentibus uſque ad 23. incluſive. 88
Cap. III. De Corollariis ſibi non cohærentibus, neque ex una radice eductis. 89
Cap. IV. De Scrupulis Eximii P. Clenaerts. 90
Appendix, in qua tria proponuntur, 1. Argumenta quibus nihil hactenus repoſitum. 2. Medium concordiæ in puncto doctrinæ à me propoſitum. 3. Generales quædam circumſtantiæ circa Theſes Eximii P. expendendæ. 91

APOLOGIA.

Qua ſe vindicat à Palinodia, *& Bulla Clementis VIII.* Capitali corruptione, *quas in Epiſtola Familiari ipſi impingit Eximius Pater* DESIRANT *S. T. Doctor.*

Occaſio & Scopus Apologiæ. 93
§. 1. Expenditur num in *Reſponſione brevi* doctrinam hactenus traditam retractaverim. 94
§. 2. Veram omnium communionem, univerſa depoſita ad uſus *particulares* excludentem, Bulla Clementis VIII. evidentiſſimè requiri. Et quæ ſit illa communio breviter exponitur. 95
§. 3. Oſtenditur quòd *Capitalis Corruptio* Bullæ Clementis VIII. à me facta non ſit. 96
§. 4. Expenduntur rationes, quæ moviſſe dicuntur Eximium Patrem *Clenaerts* ut ex mea potiùs quam Fagnani doctrina adeo invidioſa Corollaria eduxerit. 97
Apoſtrophe ad eximios Patres Ordinis Eremit. S. Auguſtini. 98

PECULIA,

Sive Particularia Religioſorum depoſita improbata ex Regula & diſciplina S. Auguſtini, doctrina & praxi S. Fulgentii, necnon Conſtitutionibus Ordinis Eremitarum S. Auguſtini. Adjunctis paucis Reflexionibus ad binos libellos nuper in defenſionem Peculiorum evulgatos.

CAPUT I.

Improbantur Peculia ſive particularia Depoſita Religioſorum argumentis deſumptis ex regula, & diſciplina quam Fratribus ſuis S. Auguſtinus præſcripſit.

§. 1. *Quæſtio præliminaris*. Qua ratione Peculium ſive Depoſitum ad *particulares* uſus alicujus Religioſi verè dicatur *proprium* reſpectu illius Religioſi, tametſi proprietas Conventus ſit incorporata? 100
§. 2. Proponitur primum argumentum contra Peculia ſive particularia Religioſorum depoſita, ex Regula S. Auguſtini. 101
§. 3. Proponitur ſecundum argumentum ex Regula S. Auguſtini deſumptum. 102
§. 4. Proponitur tertium argumentum ex Regula S. Auguſtini. *ibid.*
§. 5. Oſtenditur ex Sermone 49. de diverſis ſive 355. ult. edit. S. Auguſtini Peculia ſive depoſita particularia Religioſorum Regulæ S. Auguſtini contrariari. *ibid.*
§. 6. Petuntur argumenta contra peculia & particularia Religioſorum depoſita ex ſermone 50. de diverſis ſive 356. ult. edit. S. Auguſtini. 103

CAPUT II.

Ex doctrina & praxi S. Fulgentii Epiſcopi Ruſpenſis, fideliſſimi S. Auguſtini diſcipuli peculia ſive particularia Religioſorum depoſita improbantur.

§. 1. Oſtenditur quòd S. Fulgentius quoad vitam communem Religioſis neceſſariam per omnia Auguſtino conſentiat. 104
§. 2. S. Fulgentius occaſionem ſive prætextum Peculiorum Religioſis adimit. *ibid.*

CAPUT III.

Oſtenditur Peculia ſeu Depoſita ad particulares uſus alicujus Religioſi, repugnare Conſtitutionibus PP. Eremitarum S. Auguſtini.

§. 1. Primum argumentum ex dictis Conſtitutionibus deſumptum. 105
§. 2. Proponitur ſecundum argumentum contra Peculia ex Conſtitutionibus Eremitarum S. Auguſtini. 106
§. 3. Tertium argumentum ex Conſtitutionibus PP. Eremitarum S. Auguſtini deſumptum. *ibid.*
§. 4. Proponitur quartum argumentum ex prædictis Conſtitutionibus deſumptum. 107
§. 5. Solvitur objectio ex dictis Conſtitutionibus deſumpta. 108
§. 6. Exhibetur Epiſtola circularis R. P. Joannis Nevii Provinciæ Belgicæ Ord. Erem. S. Auguſtini Provincialis. *ibid.*
§. 7. Notæ in Epiſtolam R. P. Joannis Nevii. 109

APPENDIX I.

In qua proponuntur aliqua reflectenda in Libellum, cui titulus, Palinodia Palinodiæ &c.

Reflexio prima ſuper illis, quæ dicuntur occaſione tranſlationis Libelli de Peculiaritate in idioma flandricum. 109
Reflexio ſecunda ſuper corruptionibus Bullæ Clementis VIII. quæ mihi imputantur. 110
Reflexio tertia ſuper illis, quæ de Proſpero Fagnano, & Bulla Clementis VIII. dicuntur. 111

APPENDIX II.

Reflexiones aliquæ ſuper Libello cui titulus : Suſanna Innocens, &c.

Reflexio prima ſuper bino Tractatu dicti Libelli : in qua ſpecialiter oſtenditur differentia inter permiſſa ad neceſſitatem, & particularia Depoſita : quódque illa haberi debeant dependenter à nutu Superioris ; hæc verò abſolutè haberi nequeant. 111
Reflexio ſecunda ad Tract. 4. 5. & 7. hujus Libelli. 113
Reflexio tertia ſuper Tract. 6. prædicti Libelli. 114
Epiſtola cujuſdam Canonici Regularis ad quemdam Religioſum Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, qua oſtenditur, quàm enixè & ſollicitè S. Auguſtinus a ſuis Diſcipulis voluerit ſervari abſolutam omnium rerum temporalium communionem. 115
Decreta Sacræ Congregationis à Sanctiſſimo D. N. Innocentio PP. XII. ſuper diſciplina Regulari ſpecialiter deputatæ, ejuſdem Sanctiſſimi Domini Noſtri auctoritate edita. 119

DISSERTATIO CANONICA

De Inſtituto & Officiis Canonicorum ſigillatim deducta ex obligatione & muniis Clericorum.

PARS PRIMA.

De Primo Officio Canonicorum, nimirùm, *Obire Functiones Hierarchicas*.

CAPUT I.

Clerici, atque adeò Canonici, ordinantur ad functiones Eccleſiaſticas.

§. 1. NUllus inſigniendus eſt Tonſura Clericali, niſi qui intendit fidelem Deo cultum exhibere. 122
§. 2. Epiſcopi debent inquirere vocationem & intentionem Tonſurandorum. *ibid.*
§. 3. Ordinibus ſingulis, etiam minoribus, functiones ab Ordinatis obeundas Eccleſia præſcripſit. 123
§. 4. Functiones minorum Ordinum, ubi intermiſſæ erant, Synodus Trid. reſtituendas eſſe decrevit. *ibid.*
§. 5. Qui ad Ordinem Subdiaconatus promoventur, non tantùm Corpore Chriſti vero, ſed etiam myſtico inſervire debent. 124
§. 6. Ex Pontificali oſtenditur, quòd Diaconi aſſumantur ut cooperatores Epiſcoporum in procuranda fidelium ſalute. *ibid.*
§. 7. Conſtat ex Pontificali quòd Presbyteri aſſumantur in adjutorium Epiſcoporum. 125
§. 8. Corollaria ex illis, quæ hoc capite dicta ſunt. *ibid.*

CAPUT II.

Oſtenditur quòd Canonici ſpecialiter ſint inſtituti, ut Epiſcopis ſint in coadjutores & cooperatores.

§. 1. PRæcipuum Officium Canonicorum Cathedralium eſt, opera & conſilio Epiſcopis in Eccleſiæ regimine aſſiſtere. 126
§. 2. Canonici Collegiatarum Eccleſiarum ex inſtituto ſuo tenentur Epiſcopis allaborare in regimine Eccleſiæ. *ibid.*
§. 3. Nonnulla ex dictis hoc capite conſectaria. 127

CAPUT III.

Quæ ſcientia præcipuè conveniat Canonicis.

§. 1. COnvenit ut inter Canonicos alii ſint Theologi, alii Canoniſtæ. 127
§. 2. Quorum canonum notitia Canonicis præcipuè utilis eſſe poſſit? *ibid.*
§. 3. Ut clarius appareat quàm utilis ſit Canonicis notitia canonum, quibus purior morum diſciplina continetur; oſtenditur quòd Eccleſia canones illos nunquam in totum abrogare intendat. 128.
§. 4. Synodus Tridentina deſideravit, ut ſacri Canones quoad ejus fieri poſſet, obſervarentur. *ibid.*
§. 5. Ex præcedentibus concluditur quòd Epiſcopi, & Canonicis aliique Eccleſiæ Miniſtri præ oculis habere debeant ſacros Canones ut quoad fieri poſſit, illi obſerventur. 129
§. 6. Canonicis qui à profeſſione Canonum Canoniſtæ dicuntur, etiam neceſſarium eſt ſtudium Scripturæ Sacræ. *ibid.*
§. 7. Lectio SS. Patrum admodùm conveniens eſt Canonicis, qui à ſtudio Canonum *Canoniſtæ* dicuntur. 130
§. 8. Corollaria ex his, quæ hoc capite dicta ſunt. *ibid.*

CAPUT IV.

De Gradibus Academicis, quibus tamquam publicis eruditionis teſtimoniis, Canonicos inſignitos deſiderat Eccleſia.

§. 1. ECcleſiæ dignitatibus Eccleſiaſtici Gradus Academicos annexuit. 131
§. 2. Gradus & Tituli Academici ex mente Eccleſiæ dari debent tamquam publica eruditionis teſtimonia. *ibid.*
§. 3. Ex Viſitatione Univerſitatis Lovanienſis oſtenditur, Gradus Academicos eſſe publica teſtimonia eruditionis illorum qui illis condecorantur. 132
§. 4. Oſtenditur quàm multa incommoda in Eccleſiam redundent, ex mala Graduum collatione. *ibid.*
§. 5. Corollaria ex illis, quæ hoc capite dicta ſunt. 133

PARS SECUNDA

De ſecunda Officio Canonicorum, quod eſt, *Morum integritate Eccleſiam ædificare*.

CAPUT I.

Canonici non tantùm Populo, ſed etiam Clero exemplo ſuo præire debent.

§. 1. CLerici atque ita Canonici Laicos exemplo ſuo ad virtutem excitare tenentur. 134
§. 2. Canonici ab exactiore Canonum obſervantia nomen mutuantes ad ſedulam illorum cuſtodiam præ reliquo Clero tenentur. 135
§. 3. Canonici qui auctoritate inferiori Clero præſtant, etiam morum integritate prælucere jubentur. *ibid.*
§. 4. Corollaria ex illis, quæ hoc capite aſſerta ſunt. 136.

CAPUT II.

Oſtenditur quòd multis ſæculis non promoverentur ad Clerum, qui poſt Baptiſmum in crimen, maximè carnis, erant prolapſi, & qui poſt Clericatum ſimile commiſiſſent, numquam Ordinibus reſtituerentur. Quid demum circa diſciplinam illam mutatum ſit, & qua ratione illa mutatio ſupervenerit.

§. 1. PRiſtina Patrum diſciplina nullum admittebat ad Clerum, qui innocentiam Baptiſmalem crimine aliquo, præſertim carnis maculaſſet. 136
§. 2. Priſtina Patrum diſciplina non permittebat Clericos in crimen, præſertim carnis, prolapſos etiam poſt pœnitentiam peractam, priſtino honori reſtitui. 137
§. 3. Diſciplina de Clericis in crimen prolapſis aſtruitur auctoritate SS. Gregorii & Martini I. *ibid.*
§. 4. Nihil ſolidi contra diſciplinam de Sacerdotibus lapſis non reſtituendis haberi poteſt ex Epiſtolis *Calixti I. S. Gregorii* ad Secundinum, aut *Iſidori* ad Maſſanum. 138
§. 5. Epiſtolis Calixti I. S. Gregorii ad Secundinum & Iſidori ad Maſſanum nihil accedit auctoritatis, eò quòd in decretum Gratiani relatæ ſint. *ibid.*
§. 6. Spuriæ illæ Epiſtolæ *Calixti*, *S. Gregorii & Iſidori* occaſionem dederunt mutationi diſciplinæ circa Sacerdotes in crimen prolapſos. 139
§. 7. Diſtinctio inter crimina occulta & manifeſta, necdum ſæculo undecimo ubique obtinebat. 140
§. 8. Licèt poſterior ætas Clericos in crimen prolapſos reſtitua-

ſtitui nonnumquam permiſerit, numquam tamen illud fieri Eccleſia patitur, niſi poſt *peractam pœnitentiam*. 141
§. 9. Sacerdotum lapſorum crimen ſpecialem malitiam à dignitate Sacerdotali mutuat, & ideò majori, cæteris paribus, quàm crimen laicorum pœnitentia dilui debet, priuſquam ſacris miniſteriis reſtitui poſſint. 142
§. 10. Tametſi hodierna Eccleſiæ diſciplina permittat Clericos in crimen prolapſos ſacris functionibus reſtitui; illa tamen reſtitutio tarda eſſe debet, eò quòd tarda & rara ſoleat eorum eſſe converſio. *ibid.*
§. 11. Quid circa lapſos in crimen occultum à ſacris Ordinibus repellendos, aut ab iis ſuſpendendos Synodus Tridentina decreverit. 143
§. 12. Varia corollaria ex iis, quæ hoc capite dicta ſunt. 144

C A P U T III.

Oſtenditur ex Pontificali Romano, quam vitæ ſanctitatem ac morum integritatem hodie in Clericis, ac proinde in Canonicis deſideret Eccleſia.

§. 1. Ex ritibus quibus Tonſura Clericalis confertur, demonſtratur quòd Clerici ac proinde Canonici, profiteantur ſe mundo renuntiare, & ſe Dei & Eccleſiæ ſervitio conſecrare. 144
§. 2. Ex iis quæ in Ordinatione Oſtiariorum interveniunt, oſtenditur, quòd in Eccleſiaſticis debeat eſſe zelus pro decore domus Dei. 145
§. 3. Officium *Lectoris* requirit ut Eccleſiaſtici piè ac devotè ad lectionem Scripturæ accedant. 146
§. 4. Ex illis, quæ in ordinatione Exorciſtarum Eccleſia præſcribit, oſtenditur quòd ordine illo initiati debeant ſpecialiter cor ſuum ab omni affectu rerum temporalium mundare. *ibid.*
§. 5. Ex illis qui in Ordinatione Acolythorum occurrunt oſtenditur, quòd qui illo Ordine ſunt inſigniti debeant ſpecialiter attendere, ut proximo bonis operibus præluceant & caveant ne actionibus ſuis populum ſcandalizent. 147
§. 6. Officium Subdiaconi exigit in Eccleſiaſticis *caſtigationem vocis*. *ibid.*
§. 7. Ordo Diaconatus in Eccleſiaſticis requirit Chriſtianam fortitudinem, ut liberè annuntient Evangelium, nec Chriſtum ejuſve ſermones erubeſcant. 148
§. 8. Ex Pontificali oſtenditur quam eximia vitæ puritas ac morum integritas in Presbyteris deſideretur. 149
§. 9. Corollaria ex illis, quæ præſenti capite dicta ſunt. 150

C A P U T IV.

Canonici, aliique Eccleſiæ Miniſtri ab omni carnis immunditia, & intemperantia alieni eſſe debent.

§. 1. Oſtenditur quòd ſacris Eccleſiæ Miniſtris ſpecialiter conveniat caſtitas. 150
§. 2. Caſtitas debet ſe oſtendere in omnibus actionibus Clerici. 151
§. 3. Ob periculum incontinentiæ Canonicis aliiſque Eccleſiaſticis familiarior mulierum converſatio fugienda eſt. *ibid.*
§. 4. Familiarior mulierum converſatio à Canonicis, aliiſque Eccleſiaſticis cavenda eſt ob aliorum offenſionem & ſcandalum. 152
§. 5. Canonicis aliiſque Clericis ſummopere cavenda eſt ebrietas & commeſſatio. *ibid.*
§. 6. Canonicis aliiſque Eccleſiaſticis tabernas frequentare ſeveriſſimè per canones inhibitum eſt. 153
§. 7. Canonici aliique Eccleſiaſtici convivia, quantum fieri poteſt, evitare debent. *ibid.*
§. 8. Eccleſiaſtici, præſertim Canonici frugalitatem ac temperantiam in menſa ſeduló ſervare jubentur, ut ab illis laici frugalitatis exempla petere poſſint. 154
§. 9. Eccleſiaſtici cavere debent luxum omnem in conviviis, ne proventus Eccleſiaſticos inutiliter conſumendo bona pauperum ſacrilegè dilapident. 155
§. 10. Perverſa eſt quorundam Eccleſiaſticorum perſuaſio, qua credunt ſibi licitum, proventus Eccleſiaſticos in ſplendida convivia aliumvè ſæcularem luxum convertere, ut auctoritatem ſibi apud populum concilient. *ibid.*
§. 11. Corollaria ex illis, quæ hoc capite dicta ſunt. 156

C A P U T V.

Canonici cæterique Eccleſiaſtici debent ſingulariter eſſe alieni ab omni ſpecie avaritiæ.

§. 1. Avaritia directè profeſſioni Clericali opponitur. 157
§. 2. Nihil Eccleſiæ poteſt accidere luctuoſius aut perniciofius, quàm habere avaros Miniſtros. *ibid.*
§. 3. Sordida avaritia laborant Canonici, aliique Eccleſiæ Miniſtri, qui officium eo ſolo intuitu ſuſcipiunt, aut tenent, ut temporalia recipiant. 158
§. 4. Proponuntur indicia è quibus dignoſcitur, num quis *Evangelizet ut manducet*. 159
§. 5. Utrum Canonici aliique clerici ſine injuſtitia poſſint reſervatis proventibus patrimonii vivere de Eccleſiaſticis. *ibid.*
§. 6. Oſtenditur quòd ſententia Eccleſiæ §. præcedenti expreſſa, eadem manſerit poſt rerum Eccleſiæ diviſionem inſtitutam & receptam. 160
§. 7. Quòd etiam ſæculo duodecimo eadem fuerit ſententia Eccleſiæ circa diſpenſationem proventuum Eccleſiæ, quæ paragraphis præcedentibus exhibita fuit, oſtenditur authoritate Gratiani. 161
§. 8. Proponitur ſententia Dionyſii Carthuſiani circa doctrinam §§. præcedentibus traditam. *ibid.*
§. 9. Ex ſententiis Concilii Tridentini illicitum eſt, ut beneficiati vivant ex reditibus Eccleſiæ, & proventus patrimoniales relinquant conſanguineis divitibus. 162
§. 10. Ex eo quòd Canonici aliique beneficiati non poſſint reſervato patrimonio proventus Eccleſiaſticos in ſuos uſus convertere, nullatenus ſequitur quòd clericis divitibus Canonicatus & præbendæ aut alia beneficia conferri non poſſint. *ibid.*
§. 11. Occurritur objectionibus, quæ adversùs hactenus dicta formari poſſent. *ibid.*
§. 12. Corollaria ex illis, quæ hoc capite dicta fuerunt. 163

C A P U T VI.

An Canonicis, aliiſque Clericis liceat vacare luſibus aut venationi.

§. 1. Luſus interdum ad animi relaxationem licitè adhibentur. 164
§. 2. Clericis ſeveriſſimè per canones inhibitus eſt luſus alearum, chartarum, aliuſvè à fortuna dependens. *ibid.*
§. 3. Quænam ſpecialiter ab Eccleſiaſticis, etiam in luſibus licitis, cavenda ſint. 165
§. 4. Oſtenditur, quòd canones venationem Clericis interdixerint. 166
§. 5. Corollaria ex illis, quæ hoc capite dicta ſunt. *ibid.*

P A R S T E R T I A

De tertio officio Canonicorum, ſcilicet, *Divini Officii perſolutione*.

C A P U T I.

Unde Horarum Canonicarum origo profluit, & quinam ad eas perſolvendas teneantur.

§. 1. Olim diſtinctis horis ad orandum Fideles conveniebant, ut Divino præcepto de ſemper orando ſatisfacerent. 167
§. 2. Olim etiam fideles Laici eiſdem penè horis ad orandum conveniebant, quibus hodie Miniſtros ſuos orare jubet Eccleſia. 168
§. 3. Quinam ex Clericis ad horas Canonicas obligentur? Et in quo hæc Clericorum obligatio fundetur? *ibid.*
§. 4. Corollaria ex his, quæ hoc capite dicta ſunt. 169

C A-

CAPUT II.

Canonici tenentur ceſſante legitimo impedimento Officium Divinum ſolemniter perſolvere *per ſe*; non inutiliter tamen in adjutorium ſuum Vicarios aſſumunt.

§. 1. PRobatur à ratione, quod Canonici teneantur ceſſante legitimo impedimento *per ſe* Officium Divinum peragere. 169

§. 2. Probatur auctoritate Conciliorum Canonicos teneri *per ſe*, non per ſolos ſubſtitutos divina obire officia. 170

§. 3. Theologi, etiam juſto laxiores, docent Canonicos non facere diſtributiones SUAS, ſi ceſſante juſto impedimento in choro *non canant*. 171

§. 4. Statuta Capitulorum eximere non poſſunt Canonicos ab obligatione divina *per ſe* obeundi officia. *ibid.*

§. 5. Canonici juſte Vicarios ſibi in divini Officii perſolutione adjutores aſſument; & quid præcipue in illorum aſſumptione attendere debeant. 172

§. 6. Corollaria ex his, quæ hoc capite dicta fuerunt. *ibid.*

CAPUT III.

Officium Divinum *reverenter*, *diſtincte*, *devoteque* perſolvi debet.

§. 1. DE externa reverentia, quæ in Officio Divino ſervanda eſt. 173

§. 2. Laudes Divinæ *diſtincte* perſolvendæ ſunt. *ibid.*

§. 3. Ut Canonici aliique ad Officii Divini perſolutionem adſtricti ſuæ obligationi ſatisfaciant, debent illud *devote* perſolvere. 174

§. 4. Quandonam diſtractiones cenſeantur voluntariæ, ut ob illas attentio debita non haberi cenſeatur. *ibid.*

§. 5. Proponuntur ... ex Concilio ... quinto deſumpta, ad devotionem excitandam & fovendam tempore Divini Officii accommodata. 175

§. 6. Proponuntur myſticæ Veſtium Canonicalium ſignificatio. 176

§. 7. Corollaria ex iis, quæ hoc capite dicta ſunt. *ibid.*

CAPUT IV.

De quotidianis diſtributionibus.

§. 1. CAnonici non tantum Majoribus, ſed etiam Minoribus Horis intereſſe debent. 176

§. 2. Ut Canonici deſidioſi ad frequentandum Divinum Officium incitentur, repertæ ſunt *diſtributiones quotidianæ*. 177

§. 3. Diſtributiones quotidianæ aſſignari debent non tantum Majoribus, ſed etiam Minoribus Horis, ne qua in parte cultus divinus negligatur. *ibid.*

§. 4. Conſuetudines & ſtatuta, quæ diſtributiones concedunt in una aut altera Hora præſentibus, æque ac illis qui omnibus interfuerunt, ut corruptelæ extirpandæ ſunt. *ibid.*

§. 5. Non ſufficit exiguo tempore intereſſe Officio aut Horæ alicui, ut quis diſtributiones illi aſſignatas lucretur. 178

§. 6. Qui ad Divinum Officium tantum accedunt, ut diſtributiones accipiant, animum Simoniacum habere convincuntur. *ibid.*

§. 7. Indicia è quibus colligatur, num quis gratia diſtributionum *principaliter* Officio Divino interſit. 179

§. 8. Corollaria ex his, quæ hoc capite dicta ſunt. *ibid.*

CAPUT V.

De cauſis legitimis Canonicos à perſonali reſidentia excuſantibus.

§. 1. CAnonici ad continuam perſonalem reſidentiam tenentur, niſi juſta & legitima cauſa excuſentur. 180

§. 2. Quid de reſidentia Canonicorum ſtatuerit Synodus Tridentina? Et an ſine juſta cauſa Canonici tribus menſibus abeſſe poſſint. *ibid.*

§. 3. Quandonam legentes aut docentes juſte fructus in abſentia percipere poſſint. 181

§. 4. Quandonam ſtudentes in Academiis publicis gaudeant fructibus Beneficiorum in abſentia. *ibid.*

§. 5. Quinam in abſentia diſtributiones percipere poſſint. 182

§. 6. Corollaria ex iis, quæ hoc capite dicta ſunt. 183

CAPUT VI.

De Vita communi Canonicorum, quantopere illa Canonicis conveniat: quandonam & qua ratione ad vitam ſingularem tranſiverint, & quomodo ex hac vitæ Canonicalis collapſio magna ex parte originem ſumpſerit.

§. 1. SÆculo nono Canonicorum vita communis reſtituta fuit. 183

§. 2. Exhibetur compendioſum ſpecimen diſciplinæ ſeu normæ vitæ communis ex illis, quæ Synodus Aquiſgranenſis præſcripſit. 184

§. 3. Quo tempore & qua ratione ad vitam ſingularem abjecta communi Canonici tranſiverint. *ibid.*

§. 4. Oſtenditur quod, naturaliter quodammodo vitam ſingularem Canonicorum ſecuta fuerit diſciplinæ Canonicalis diſſolutio. 185

§. 5. Canonici, qui hodie vivunt vitam ſingularem, propterea non ſunt culpandi. 186

§. 6. Quid connivente Eccleſia circa vitam Canonicorum ſit mutatum. *ibid.*

§. 7. Corollaria ex his, quæ hoc capite dicta fuerunt. 187

DISSERTATIO
CANONICO-HISTORICA
De Horis Canonicis & ſingulis earum Partibus.

PARS PRIMA.

De his, quæ Horas Canonicas in generali concernunt.

CAPUT I.

Quinam ex Clericis teneantur ad Horas Canonicas, ut minus privatim, recitandas.

§. 1. PLuribus ſæculis omnes Clerici ad Horas Canonicas adſtricti fuere: hodie tenentur Ordinibus Sacris initiati, & Beneficium Eccleſiaſticum obtinentes. 188

§. 2. Qua ratione Clericis merito injungatur Horarum Canonicarum recitatio? 189

§. 3. Clerici omnes Beneficium quantumvis exiguorum proventuum obtinentes ad horarum Canonicarum recitationem obligantur. *ibid.*

CAPUT II.

De Clericis, qui tenentur Horas Canonicas publice & in communi perſolvere.

§. 1. MUltis ſæculis obtinuit, ut univerſus Clerus ad Eccleſiam peragendi Divini Officii cauſa

ſi quotidie convenire deberet, hodie vero ad id tenentur Clerus Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum. 190
§. 2. Canonici intereſſe debent quotidie omnibus Horis, iiſque integris. ibid.
§. 3. Ne Canonici abſtrahantur à Divino Officio, Conventus Capitulares ſine urgente cauſa tempore Divini Officii non ſunt celebrandi, 191
§. 4. Canonici aliique Clerici choro addicti, quotidie Divino Officio intereſſe tenentur, niſi juſta cauſa eos abeſſe cogat. ibid.
§. 5. Canonici & Clerici choro adſcripti tenentur per ſeipſos Divinum Officium publice perſolvere, ibid.
§. 6. Canonici recte aſſumunt Vicarios, qui in perſolvendo Divino Officio ſibi adjutores accedant, 192
§. 7. Quænam in aſſumptione Vicariorum vel Cantorum à Canonicis aliiſque attendenda ſint, 193

CAPUT III.

Qua ratione ad Horarum Canonicarum frequentationem exhortandi ſint Laici?

§. 1. Officii Divini publica perſolutio principaliter à Clericis peragitur ad ædificationem populi, 193
§. 2. Intentio Eccleſiæ eſt, ut populus, præſertim diebus feſtis, Divino Officio aſſiſtat. 194
§. 3. Quantus fuerit olim Chriſtianorum, etiam Principum in frequentandis Divinis Officiis fervor, ibid.
§. 4. Qua ratione in Parochialibus Eccleſiis, in quibus Horæ Canonicæ quotidie publice perſolvi nequeunt, intentioni Eccleſiæ nihilominus ſatisfieri poſſit. 195

CAPUT IV.

De Ritu, quo Horæ Canonicæ peragi debent.

§. 1. Quis Officii Divini ritus præſcribere, aut mutare poſſit? 196
§. 2. De Breviario Romano, quo hodie utimur; ejuſque emendatione, & correctione, 197
§. 3. Diverſitas particularium Eccleſiarum in Ritibus Divini Officii unitati Eccleſiæ non officit: & quem ritum quiſque ſequi debeat. 198
§. 4. Cantum in Divinis Laudibus adhibere ritus eſt vetuſtiſſimus: & quæ ejus utilitas. 199
§. 5. De cantu alternativo, & quæ ejus utilitas, ibid.
§. 6. De Muſica, muſicalibus inſtrumentis, Muſicis & pueris Chori, 200
§. 7. An organa in Divinis Laudibus ſint aſſumenda, & quid in illorum uſu obſervandum aut cavendum? 201
§. 8. Ritus eſt vetuſtiſſimus, & fini Divini Officii plane conſonus, ut per diſtincta temporum intervalla recitetur, 202

CAPUT V.

De extrema reverentia in recitatione Horarum Canonicarum ſervanda.

§. 1. Rationes, quæ ſuadent, reverentiam exteriorem in Divino Officio ſervandam eſſe, 203
§. 2. Reverentia Divino Officio debita exigit, ut eo durante abſtineatur à confabulationibus, riſibus, aliaque actione profana. ibid.
§. 3. Reverentia Divino Officio debita requirit in perſolventibus honeſtum atque gravem, eumque uniformem corporis ſitum. 204
§. 4. Reverentia Divini Officii exigit, ut diſtincte & tractim illud perſolvatur, ibid.

CAPUT VI.

Horæ Canonicæ *devote* perſolvendæ ſunt.

§. 1. Sola exterior reverentia in perſolutione Horarum Canonicarum non ſufficit, ſed neceſſaria eſt interior devotio. 205
§. 2. Devotio exigit, ut cum quadam ſpirituali animi alacritate & gaudio Horæ Canonicæ perſolvantur, & ad eas ex motu Spiritus Sancti accedatur, ibid.
§. 3. Devotio requirit, ut ad Horas Canonicas non accedatur ſpe lucri temporalis: & unde colligatur, quod aliquis principaliter intuitu lucri accedat? 206
§. 4. Quæ diſtractiones impediant, quominus quis debita cum *devotione* Horas Canonicas dicendus ſit recitare? 207
§. 5. Remedia adverſus diſtractiones tempore Horarum Canonicarum, ibid.

PARS SECUNDA.

De ſingulis Partibus Horarum Canonicarum.

CAPUT PRIMUM.

De ſingulis partibus Officii Nocturni.

§. 1. De verſu: *Domine labia mea aperies* &c. Et *Deus in adjutorium*. 208
§. 2. De Gloria Patri &c. & ritu per verſum illum finiendi ſingulos Pſalmos. ibid.
§. 3. De Alleluja, 209
§. 4. De Invitatorio, ibid.
§. 5. De Hymnis. ibid.
§. 6. De Antiphonis, 210
§. 7. De Pſalmis, ibid.
§. 8. De Verſibus, Oratione Dominica, Abſolutione, & Benedictione. 211
§. 9. De Lectionibus. 212
§. 10. De Reſponſoriis, & Hymno *Te Deum Laudamus*. 213

CAPUT II.

De Matutino, quod hodie *Laudes* dicitur, ejuſque Partibus.

§. 1. An Laudes ſive Matutinum ſint Officium diſtinctum ab Officio Nocturno, & an diſtinctis horis ſint recitandæ? 213
§. 2. De Capitulis, ibid.
§. 3. De Precibus ferialibus. 214
§. 4. De Oratione, ſive Collecta; ac ritu, quo recitatur, ibid.

CAPUT III.

De 4. minoribus Horis, Veſperis & Completorio.

§. 1. De Prima, 215
§. 2. De Tertia, Sexta, Nona, Veſperis & Completorio, ibid.

TRA-

TRACTATUS DE SIMONIA

Circa Beneficia, Adminiſtrationem Sacramentorum, & Celebrationem Miſſarum, item De Penſionibus Eccleſiaſticis.

PARS PRIMA

De Simonia.

CAPUT I.

De malitia Simoniæ, & qua ratione meliùs occurri poſſit palliis quibus illud vitium tegitur.

§. 1. OStenditur enormitas vitii Simoniæ. 216

§. 2. Quare Eccleſia primis ſæculis magis contra Simoniacas Ordinationes, poſtremis verò magis contra Simoniacas Beneficiorum Collationes inſurrexerit? 217

§. 3. Omni ætate Simonia diverſis fraudibus & fallaciis occultata & palliata fuit. ibid.

§. 4. Qua ratione fraudes ac technæ, quibus Simonia tegitur, ſecuriùs atque clarius detegi poſſint. 218

CAPUT II.

Deteguntur varia Simoniacorum pallia.

§. 1. DUm pro jure ad proventus ſpirituali annexos aliquid datur vel accipitur; tum ipſum ſpirituale *gratis* non datur, nec accipitur. 218

§. 2. Spiritualia gratis non dantur aut accipiuntur, dum pro illis obtinendis aut dandis, datur vel accipitur temporale per modum motivi. 219

§. 3. Qui per munera amicitiam aut favorem alicujus directè vel indirectè ſibi conciliant, ut per illa gratiam Patroni obtineant, non ſunt immunes à Simonia. ibid.

§. 4. Per Chriſti verba: *Gratis accepiſtis, gratis date*, detegitur Simonia, quæ ſub pallio *pietatis* contegitur. 220

§. 5. Sæpè ſub pallio *redemptionis vexæ* latet Simonia. ibid.

§. 6. Sæpiùs committitur Simonia in exactione *Jurium*, ut vocant pro inſtitutione aut admiſſione ad poſſeſſionem. 221

§. 7. Epiſtola Honorii II. ad Epiſcopum & Clerum Leodienſem, qua improbat pravam conſuetudinem exigendi pecunias à recipiendis ad poſſeſſionem beneficiorum. 222

§. 8. Sæpè contegitur ſimonia ſub ſpecie *gratitudinis*. ibid.

§. 9. Ex circumſtantiis, quæ hodiernas remunerationes comitari ſolent, oſtenditur, quòd conſueverit ſub illis latere turpis Simonia. ibid.

CAPUT III.

De triplici munere, cujus interventu Simonia committitur.

§. 1. OStenditur tria eſſe munera, quorum interventione Simonia contrahitur. 223

§. 2. Quinam incurrant vitium Simoniæ per munus A MANU. ibid.

§. 3. Quandonam committatur Simonia per munus A LINGUA. ibid.

§. 4. An ſemper ſit Simoniacum; beneficium ad preces vel commendationem alicujus conferre vel obtinere. ibid.

§. 5. Quandonam committatur Simonia per munus AB OBSEQUIO. ibid.

CAPUT IV.

De Simonia Confidentiæ.

§. 1. QUid de hac ſpecie Simoniæ edixerit Pius V. 225

§. 2. Quid circa Simoniam Confidentiæ decreverint Concilia. 226

§. 3. Quæ ſpecialiter ſint ſtatuta ad probandum & detegendum Simoniam confidentiæ. ibid.

§. 4. Concluſiones aliquæ ex allegatis hoc capite Pontificum ac conciliorum Decretis eductæ. 227

CAPUT V.

De Simonia in adminiſtratione Sacramentorum.

§. 1. OMnis pactio, & exactio in adminiſtratione Sacramentorum, tanquam de Simonia valde ſuſpecta, per canones reprobata eſt. 227

§. 2. Quid in *ultro* oblatis in adminiſtratione Sacramentorum à Miniſtris cavendum ſit; 228

§. 3. Qui Sacramenta adminiſtrant, ut vitæ neceſſaria accipiant, non omnino ab affectu Simoniaco ſunt immunes. ibid.

§. 4. Nec ratior, nec Sacris canonibus conſonat, quòd oblata in adminiſtratione Sacramentorum in Parochorum *competentiam* imputentur. 229

CAPUT VI.

De oblationibus inter Miſſarum ſolemnia.

Quo ſpiritu fieri & recipi debeant: qua ratione in earum receptione Simonia, vel ejus ſuſpicio intervenire poſſit: & quo modo ex illis hodiernum Sacrorum honorarium profluxerit?

§. 1. USus oblationum inter Miſſarum ſolemnia à temporibus Apoſtolorum ad noſtra hæc tempora in Eccleſia obſervatus oſtenditur; & quid circa earum materiam mutatum ſit. 230

§. 2. Quo ſpiritu oblationes à populo fieri, & à Sacerdotibus recipi debeant? 232

§. 3. Eccleſia conſuevit ſpecialiter inter Miſſarum ſolemnia *offerentium* memoriam facere; atque publicorum peccatorum oblationes rejicere. 233

§. 4. Quomodo ſenſim in locum oblationum ſucceſſerit hodiernum *Sacrorum honorarium*. ibid.

CAPUT VII.

De hodierno Miſſarum Honorario.

Quo ſpiritu offerri & ſuſcipi debeat? Quænam receptionem illius de turpi quæſtu aut Simonia ſuſpectam reddant? Et quàm perniciosi abuſus illi veniant adſcribendi?

§. 1. QUo animo fidelibus Miſſarum Honorarium Sacerdotibus ſit offerendum? 234

§. 2. Nonnulli per honorarii dationem faciunt Miſſæ Sacrificium ſuæ ſubſervire pigritiæ & ſuperbiæ quo maxima Sacrificio irreverentia infertur. ibid.

§. 3. Sollicite cavendum ne pro Sacroſancto Miſsæ Sacrificio honorarium aliudvè temporale *exigatur*. 235

§. 4. Quàm pernicioſam ideam de honorario Sacrorum aliqui recentiores Auctores imprimant; & quæ idea de honorario illo ſit formanda. ibid.

§. 5. Summopere cavendum Sacerdotibus, ne intuitu honorarii Sacrificium offerant. 236

§. 6. Quinam cenſendi ſint lucrum aut quæſtum ex Sacrificio Miſſæ quærere. ibid.

§. 7. Planè indignum eſt quòd Miſſæ Sacrificium ſubſerviat victui acquirendo. 237

§. 8. Ex eo quòd Miſſæ Sacrificium ſubſerviat vitæ neceſſariis acquirendis, natum eſt fieri, ut illud modo mercenario tractetur. ibid.

§. 9. Ex taxatione ſtipendiorum, quæ à Sacerdotibus nonnullis hodie fieri ſolet, intelligi poteſt quantopere Miſſæ Sacrificium occaſione honorarii contaminetur & profanetur. 238

§. 10. Occaſione hodierni Miſſarum honorarii natum eſt contingere, ut plures indignè ad Sacrificium Altaris accedant. 239

§. 11. Occaſione hodierni ſtipendii fit, ut plures ad Sacerdotium ex humano affectu aſcendant. 240
§. 12. Epiſcopis incumbit tollere ea, quæ circa Sacrificium Miſſæ turpem quæſtum ſapiunt, eaque ſtatuere, quæ ei debitum honorem & cultum concilient; hiſque Epiſcoporum Decretis Regulares quantumvis exempti obedire tenentur. 241
§. 13. Efficax remedium, quo Mercenarius modus qui circa celebrationem Miſſarum occaſione honorarii invaluit, extirpetur, eſt ut ad Sacros Ordines non aſſumantur, de quibus fundata ſit conjectura, quòd ad illos accedant ut celebratione Miſſarum ſibi vel Communitati temporalia quærantur. 242
§. 14. Proponuntur varia remedia quibus occurratur incommodis quæ ex ſtipendiis Miſſarum nata ſunt oriri. 243

CAPUT VIII.

De Simonia & turpi queſtu in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ vitando.

§. 1. INtuitu alicujus rei temporalis Pœnitenti reconciliationem impertiri, horribilis ſemper judicata fuit Simonia. 244
§. 2. Confeſſarii qui munera aut favorem aliquem à Pœnitentibus accipiunt aut ſperant, facilè poteſtate ſibi data abutentur. ibid.
§. 3. Multa incommoda nata ſunt ſequi ex eo quòd Sacerdotes vivere debeant ex illis, quæ à Pœnitentibus offeruntur. 245
§. 4 Summopere cavendum ne ex pœnitentiis ſeu ſatisfactionibus injunctis, Confeſſarii lucrum quærant. 246

CAPUT IX.

De Vitio acceptionis perſonarum in collatione Beneficiorum.

§. 1. QUandonam in collatione Beneficiorum committatur acceptio perſonarum; & quæ ſit hujus vitii cum vitio Simoniæ affinitas. 247
§. 2. Quid in collatione Beneficiorum juſtitia diſtributiva attendi jubeat. ibid.
§. 3. An ſine violatione juſtitiæ diſtributivæ Beneficio Eccleſiaſtico præfici poſſit minus dignus dum dignior haberi poteſt. ibid.
§. 4. Etiam Patroni laici non poſſunt citra violationem juſtitiæ diſtributivæ præſentare minus dignum, dum dignior haberi poteſt. 248
§. 5. Patroni aliique Beneficiorum Collatores officio ſuo non ſatisfaciunt, eligendo digniorem inter illos qui ſe præſentant, ſi digniorem non ſe offerentem præſentare poſſint. ibid.
§. 6. An patroni aut collatores poſſint Beneficia Eccleſiaſtica ſine acceptione perſonarum conferre ſuis conſanguineis; Et quæ præcipuè in ſimili collatione veniant attendenda. 249
§. 7. Unde gravitas vitii acceptionis perſonarum in collatione Beneficiorum ſumenda ſit. 250
§. 8. Quid Patroni & Collatores ante collationem attendere & agere debeant. 251
§. 9. Corollaria nonnulla ex his, quæ hoc capite dicta ſunt. ibid.

CAPUT X.

De oblatione dimittendi Beneficium Simoniacè obtentum: & de Diſpenſatione retinendi Beneficium taliter acquiſitum.

§. 1. JUſtiſſimè Eccleſia privat clericos Beneficiis, quæ per Simoniam obtinuerunt. 252
§. 2. Etiam illi dimittere tenentur Beneficium, qui illud per Simoniam, quantumvis ipſis ignorantibus commiſſam, obtinuerunt. ibid.
§. 3. Qui per Simoniam in Beneficia aut ſacros Ordines ſe intruſerunt, nequidem poſt actam pœnitentiam ad illa redire poſſunt. 253
§. 4. Oſtenditur quàm ægrè Eccleſia à Sacris Canonibus contra Simoniacos editis recedit, & quæ in diſpenſatione attendenda. ibid.

PARS SECUNDA

De Penſionibus.

CAPUT I.

Quid ſit penſio Eccleſiaſtica; & an illius in Antiquitate reperiantur aliqua veſtigia?

§. 1. TRaditur definitio Penſionis Eccleſiaſticæ, prout in uſu eſt. 255
§. 2. Referuntur quædam ex Antiquitate exempla, in quibus Penſionis Eccleſiaſticæ veſtigium apparet. ibid.
§. 3. Reflexiones aliquæ ad exempla §. præcedenti exhibita. ibid.

CAPUT II.

Oſtenditur quòd Penſio Eccleſiaſtica ab illo accipi non debeat, qui vel ex beneficio vel patrimonio vivere poteſt.

§. 1. EX natura redituum Eccleſiaſticorum evincitur quòd perperam Penſio accipiatur ab illo, qui aliunde vivere poteſt. 256
§. 2. Regulam circa Penſiones ex natura rerum Eccleſiæ deſumptam, probavit & propoſuit Concilium delectorum Prælatorum ſub Paulo III. ibid.
§. 3. Sola Clerici indigentia non ſufficit, ut onus Penſionis Eccleſiæ imponatur, ſed inſuper merita in Eccleſiam, præſertim illam, quæ Penſione gravatur, requiruntur. 257
§. 4. Corollaria ex illis, quæ hoc capite dicta ſunt. ibid.

CAPUT III.

Penſiones contrariæ ſunt ſacris Canonibus, & ideò ſine diſpenſatione haberi nequeunt quæ ſine juſta cauſa data Penſionarios tutos non reddit.

§. 1. OStenditur, Penſiones ſacris Canonibus contrariari. 257
§. 2. Aſſignatio Penſionis diſpenſativè facta, ut ſit licita, debet niti juſta cauſa. 258
§. 3. Quænam ex parte poſtulantis Penſionem expendenda veniant? ibid.
§. 4. Non ſemper tutos reddit Penſionarios obtenta, etiam à Pontifice, diſpenſatio. ibid.
§. 5. Poteſt contingere ut juſta ſit Penſio ex parte imponentis & dantis licèt injuſta ſit ex parte petentis recipientis. 259

CAPUT IV.

Utrùm permutatio Beneficiorum ſit juſta cauſa petendæ penſionis; præſertim dum Beneficia in proventibus ſunt inæqualia?

§. 1. PErmutatio Beneficiorum ſacris Canonibus eſt contraria. 259
§. 2. Utrùm permutatio Beneficiorum interdum authoritate Prælatorum licitè fieri poſſit, & quæ conditiones requirantur? 260
§. 3. An permutatio ſit juſta cauſa recipiendi Penſionem. 261
§. 4. Solo titulo inæqualitatis proventuum exigere Penſionem in permutatione Beneficiorum illicitum eſt. ibid.

CAPUT V.

Num reſignatio ſimplex, vel in favorem ſit juſta cauſa recipiendi Penſionem?

§. 1. SAcri Canones volunt, ut quis Eccleſiam, cui ſemel eſt adſcriptus ſine cauſa non deſerat. 262
§. 2. Reſignationes in favorem cum clauſula *non aliter, nec aliàs* multis titulis contrariæ ſunt SS. Canonibus. ibid.
§. 3. Permutantes & reſignantes debent in ſua permutatione & reſignatione ſemper, quantùm poſſibile eſt, digniorem eligere. 263
§. 4. Renuntiatio ſimplex vel in favore non eſt juſta cauſa petendæ penſionis. ibid.

CA-

CAPUT VI.

De Penſionibus *pacis cauſa*.

§. 1. EXigere penſionem ut liti cedatur illicitum eſt. 264
§. 2. Frequenter incurritur Simonia ab eo, qui promittit penſionem *pacis cauſa*. *ibid.*
§. 3. Occurritur objectioni quæ petitur ex Cap. 21. De Præbendis. *ibid.*

CAPUT VII.

De incommodis, quæ ex hodiernis penſionibus oriuntur. Et an Synodus Tridentina eas probaverit. Quidque de illis Sanctus Carolus ſenſerit.

§. 1. EAdem penè incommoda oriuntur ex moderna penſionum praxi, quæ ex Simonia. 265
§. 2. Canonibus pluralitatem Beneficiorum vetantibus per penſionarios illuditur. *ibid.*
§. 3. Propter penſiones aſpirant plures ad Beneficia, qui nec Beneficio deſervire, imò nec in ſtatu Eccleſiaſtico vivere intendunt. 266
§. 4. Referuntur plura alia incommoda ex penſionum praxi pullulantia. *ibid.*
§. 5. Synod. Trid. uſum penſionum non approbavit. 267
§. 6. Proponitur quid circa penſiones ſenſerit S. Carolus Borromæus. *ibid.*
§. 7. Reflexiones nonnullæ ſuper praxi S. Caroli in materia penſionum. *ibid.*

DISSERTATIO CANONICA

De Diſpenſationibus, præſertim Matrimonialibus.

CAPUT I.

In quibus cauſis Diſpenſatio locum habeat, & in quibus non habeat: & quibus perſonis diſpenſandi authoritas competat.

§. 1. UT clariùs oſtendatur in quibus diſpenſatio locum habeat, vel non habeat, præmittitur diviſio Legis in naturalem, poſitivam divinam, & humanam. 269
§. 2. In Lege naturali aut poſitiva divina nulla hominis propriè dicta diſpenſatio locum habere poteſt. 270
§. 3. Aliqua prohibent SS. Canones inſeparabilis cum Lege naturali deformitatis; aliqua verò quorum deformitas nonniſi per certas circumſtantias tolli poteſt. *ibid.*
§. 4. Illa quæ ſeparabilem deformitatem conjunctam habent, per diſpenſationem licita non fiunt, niſi circumſtantiæ deformitatem abſtergentes re ipſa adſint. *ibid.*
§. 5. In his quæ ſunt merè juris poſitivi, uſum diſpenſationum nonnunquam utilem, imò & neceſſarium eſſe Eccleſia judicavit. 271
§. 6. Licèt Eccleſia, neceſſitate cogente, rigorem Canonum interdum relaxet; non ideo tamen Canones abrogari cenſentur. *ibid.*
§. 7. Quibus poteſtas diſpenſandi credita eſt. 272

CAPUT II.

Quas regulas obſervare debeant, ut omni ex parte licitè procedant & diſpenſantes, & diſpenſationem poſtulantes.

§. 1. DIſpenſatio non eſt indulgenda, niſi utilitate aut neceſſitate Eccleſiæ compenſetur. 272
§. 2. Diſpenſatio fieri debet cauſa cognita, ac ſumma maturitate. *ibid.*
§. 3. Breviter proponitur, quænam à diſpenſantibus obſervari voluerit Synodus Tridentina. 273
§. 4. Qui aſſerunt eam eſſe authoritatem Pontificis ut voluntas ejus ſit regula, quam in diſpenſando ſequatur, Primatui Pontificis multum nocent. *ibid.*
§. 5. Theologi, ac ſanior Canoniſtarum pars doctrinam Juriſperitorum, de qua §. anteriori, reprobant. 274
§. 6. Quæ ſint neceſſaria ex parte poſtulantium diſpenſationum, ut omni ex parte licitè procedant. 275

CAPUT III.

De his quæ Diſpenſationem reddunt ſubreptitiam, aut de ſubreptione ſuſpectam.

§. 1. QUandonam ſuppreſſio veri aut expreſſio falſi Diſpenſationem reddant invalidam, aut de invaliditate ſuſpectam? 276
§. 2. Executio diſpenſationis ſubinde ſuſpendi poteſt ob ſcandalum, quod ex eo oriturum timetur. *ibid.*
§. 3. Si ex negotii qualitate aut circumſtantiis colligatur, Diſpenſationem conceſſam non eſſe, cauſa cognita ſubreptitia cenſeri debet. 277

CAPUT IV.

De Diſpenſationibus Matrimonialibus.

§. 1. OStenditur quanta ſit utilitas probè ſcire praxim Diſpenſationum Matrimonialium. 277
§. 2. Proponitur veterum in concedendis diſpenſationibus Matrimonialibus moroſitas. *ibid.*
§. 3. Diſcutitur Decretum Concilii Tridentini circa diſpenſationes Matrimoniales. 278
§. 4. Quòd diſpenſationes Matrimoniales hodie dari ſoleant *in forma commiſſoria*, & quæ inde conſectaria? *ibid.*
§. 5. Cui hodie diſpenſatio delegari ſoleat? 279
§. 6. Proponuntur conditiones, ſub quibus hodie diſpenſandi poteſtas committi ſolet. *ibid.*
§. 7. De quibus, & quo modo Delegatus prævie ad diſpenſationem ſe informare debeat: *ibid.*
§. 8. Quandonam preces dicendæ ſint veritate non niti ob non ſinceram expreſſionem impedimenti, ita ut proptereà Diſpenſatio dicenda ſit ſubreptitia? 280
§. 9. Ut faciliùs intelligatur quando preces veritate nitantur, proponuntur cauſæ diſpenſationum Matrimonialium cum ſuis formulis; ac imprimis quatuor ex iis quæ culpam annexam non habent. *ibid.*
§. 10. Quæ exprimenda & verificanda ſint, ut Diſpenſatio ſuper contrahendo Matrimonio prævio inceſtu aut familiari converſatione ſit valida. 281
§. 11. Quænam ſint exponenda & verificanda in Diſpenſatione ſuper cognatione ſpirituali aut voto caſtitatis? *ib.*
§. 12. Quæ exprimenda veniant, quando petitur diſpenſatio ſuper Matrimonio cum impedimento dirimente contracto. 282
§. 13. Expenditur cauſa, ob quam hodie diſpenſari conſuevit ſuper Matrimonio cum impedimento dirimente contracto. *ibid.*
§. 14. Diſpenſatione ſuper Matrimonio utiliter contracto obtenta, qua forma Matrimonium de novo contrahendum ſit? *ibid.*
§. 15. De his quæ ſpecialiter obſervanda ſont pro diſpenſatione expedita *in forma pauperum*. 283
§. 16. Notantur aliqua circa cauſas Diſpenſationum Matrimonialium, item circa exprimenda de jure & ſtylo Curiæ, unde appareat quantoperè conveniat eorum exactam notitiam habere. *ibid.*
§. 17. Expenditur praxis diſpenſationum, quæ pro ſolo foro interno conceduntur in Pœnitentiaria Romana. 284
§. 18. Ex hactenùs aſſertis conſectarium oſtenditur, periculoſum eſſe mediante diſpenſatione ſtatum aliquem aſſumere. 285

Digitized by Google

TRACTATUS DE JURE PAROCHORUM

Ad Decimas & Oblationes, & de Competentia Paſtorali.

C A P U T I.

De Jure Parochorum ad Decimas.

§. 1. MIniſtris Eccleſiæ Jure Naturali & Divino debetur ſuſtentatio: & in quantum huic obligationi ſatisfit per Decimarum ſolutionem Decimæ dici poſſunt Juris Divini, & vota Fidelium. 286
§. 2. Decimæ non alio, quàm laboris titulo Eccleſiaſticis dantur. 287
§. 3. Parocho totius Parochiæ cura incumbit: eoque titulo ei Decimæ primariò debentur. ibid.
§. 4. Ex jure probatur Decimas primariò Parochis deberi. 288
§. 5. Qui contra Parochum Decimas prætendit, debet plenè titulum probare. ibid.
§. 6. Quid requiratur, ut titulo præſcriptionis Decimæ à Parocho auferantur. ibid.
§. 7. Decimæ & Eccleſiæ à Laicis in Monaſteria & Capitula quomodo translatæ? 289
§. 8. Quomodo Epiſcopi & Concilia devolutioni Decimarum ad Monaſteria obſtiterint. 290
§. 9. Qui ſint Paſtores *primitivi*, quæ eorum origo & jura. 291
§. 10. Jus percipiendi Decimas contra Parochum non extenditur ad *novales*. 293
§. 11. Quare Eccleſia uniones & incorporationes Eccleſiarum Parochialium non probaverit. 294

C A P U T II.

De Jure Parochorum ad oblationes.

§. 1. QUid ſint oblationes: & in quo potiſſimùm à Decimis diſtinguantur. 295
§. 2. Oblationum uſus, præſertim inter Miſſarum ſolemnia antiquiſſimus, & quo animo offerendæ. ibid.
§. 3. Oblationes quæ fiunt intra limites Parochiæ de jure communi ſpectant ad Parochum. 296
§. 4. Oblationes, præſertim quæ fiunt in adminiſtratione Sacramentorum, & aliis functionibus ſpiritualibus debent eſſe planè voluntariæ. ibid.
§. 5. Quæ in oblationum receptione, præſertim in Adminiſtratione Sacramentorum, obſervanda. 297
§. 6. Ex voluntate offerentium & conſuetudine, aliiſque titulis oblationes ad alios quàm Parochos ſpectare poſſunt. 298
§. 7. Quibus competat Oblationum adminiſtratio. ibid.
§. 8. Qui ad oblationes faciendas non admittendi. 299

C A P U T III.

De Competentia Paſtorali, ſive congrua Parochorum portione.

§. 1. QUid Competentia Paſtoralis, & quæ ejus origo. 299
§. 2. Qualis eſſe debeat Competentia Paſtoralis. 300
§. 3. Determinatio Competentiæ dependet ab arbitrio judicis. ibid.
§. 4. Portionis congruæ aſſignatio eſt favorabilis. 301
§. 5. In cauſa competentiæ ſummariè & per proviſione procedendum eſt. ibid.
§. 6. Competentia tranſactione vel conventione tolli nequit. ibid.
§. 7. Onus aſſignandi portionem congruam Decimis inhæret, & reale eſt. 302
§. 8. Portio congrua debet eſſe ſufficiens pro tot Presbyteris, quot ad curam animarum Parochiæ requiruntur. ibid.
§. 9. An Decimis non collectis portio congrua nihilominùs ſolvenda ſit? 303
§. 10. Per unionem Beneficiorum Parochis providendum. 304
§. 11. Quomodo ex oblationibus, & collectis Parochianorum competentia Paſtoralis conficienda? ibid.
§. 12. Quo ordine Decimarum poſſeſſores ad portionem congruam tenentur. 305
§. 13. An Decimæ infundatæ portioni congruæ ſint ſubjectæ? 306
§. 14. Portio congrua in re certa peti poteſt? 307
§. 15. Qui competentiam petere poſſint? 308
§. 16. Quæ in competentiam ſeu congruam portionem imputanda ſint? ibid.
§. 17. An in taxanda portione congrua attendendæ ſint oblationes, præſertim quæ offeruntur in adminiſtratione Sacramentorum? 309
§. 18. Honoraria Miſſarum in competentiam minimè imputanda. 310
§. 19. An nulla accidentia in congruam portionem imputanda? 312
§. 20. Quis ſit Judex competens in materia Competentiæ. 313

APPPENDIX PRIMA

Reſponſum Doctorum Lovanienſium in materia competentiæ. 314

APPENDIX SECUNDA.

Sententia extenſa Concilii Brabantiæ in cauſa competentiæ. 315

D I S S E R T A T I O

Ad Regulam: *In dubiis ſemita tutior eſt eligenda*, probatam à SS. PP. Clemente III. *in Cap.* 12. ✠ *de Homicid.* & Innocentio III. *in C.* 5. ✠ *De Clerico excom. Miniſtr.*

EXPOSITIO REGULÆ JURIS,

In pari delicto vel cauſa melior eſt conditio poſſidentis, *ut vel alibi exprimitur.* In pari cauſa poſſeſſor potior habetur.

§. 1. QUid ſit poſſeſſio; & in quo potiſſimùm conditio poſſidentis ſit melior. 322
§. 2. Non ſequitur; Judex poſſeſſionem rei à poſſeſſore auferre non poteſt, niſi Actor probet, ergo & poſſeſſor rem juſtè retinet, donec Actor ſufficienter contrarium probet. ibid.
§. 3. Regula: *In pari cauſa melior eſt conditio poſſidentis*, nullum novum jus tribuit poſſeſſori rem retinendi. ibid.
§. 4. Ex antedictis conſectarium oſtenditur, quòd Regula: *In pari cauſa* &c. potiſſimum ſibi locum vindicet in foro externo. 323
§. 5. Ex prædictis ulteriùs concluditur, quòd Regula *In pari cauſa* &c. malè aſſumatur, etiam in materia juſtitiæ, tanquam titulus ſufficiens, qui poſſeſſorem ex ſpeculativo dubio faciat practicè certum. ibid.
§. 6. Quomodo poſſeſſores in dubio, num res ſit aliena, in foro interno procedere debeant. 324
§. 7. Regula *In pari cauſa* & à nulla ratione extra materiam juſtitiæ locum habere poteſt. ibid.
§. 8. Probatur ex Jure Canonico, in dubio ſive facti ſive juris nulla habita ratione poſſeſſionis libertatis tutius ſemper eſſe ſequendum. 325

REPA-

REPAGULUM CANONICUM

Adverſus nimiam Exemptionum à Juriſdictione Epiſcoporum extenſionem,

Cui præmittitur brevis diſcuſſio hujus propoſitionis: *Quocunque Titulo quis Beneficium Eccleſiaſticum mediante temporali aſſequatur, Simoniam jure naturali prohibitam incurrit. Hoc temporale ſi* PENSIONEM *voces*, IN VOCE, *non in re diſtinctio erit*.

PARS PRIMA

Diſcutitur ſequens propoſitio: *Quocunque Titulo ſive collationis, ſive permutationis, ſive reſignationis quis Beneficium Eccleſiaſticum mediante temporali aſſequatur, Simoniam Jure naturali prohibitam incurrit. Hoc temporale ſi* PENSIONEM *voces*, IN VOCE, *non in re diſtinctio erit*.

§. 1. EXpenditur primum membrum ſuperioris Propoſitionis. 328
§. 2. Oſtenditur ſecundum membrum Propoſitionis neceſſario conſequi ex primo. 329
§. 3. Ex ſecundo Propoſitionis membro conſequens non eſt omnem omnino Penſionis creationem eſſe Simoniacam, aut omnes qui Beneficium Eccleſiaſticum ſuſcipiunt cum onere ſolvendi annuam Penſionem eſſe Simoniacos. 330
§. 4. Exempla *Penſionum*, quæ in antiquis Eccleſiæ monumentis occurrunt, nullatenus favent *Penſioni*, qua mediante quis Beneficium aſſequitur. *ibid.*
§. 5. *Penſiones*, quibus mediantibus ad Beneficium Eccleſiaſticum aſcenditur, fundamentum non habent in *Cap. 21. de Præbendis*. 331
§. 6. Ex veterum Canoniſtarum ſententia penſiones, quæ à *pactione Partium* initium ſumunt, improbantur in *Cap. 21. De Præbendis*. *ibid.*
§. 7. Ex modo procedendi Penſionariorum evincitur, plurimas hodie Beneficiorum reſignationes *ſub Penſione*, de Simonia admodum eſſe ſuſpectas. *ibid.*

PARS SECUNDA.

De Repagulo nimiæ Exemptionum extenſioni objecto.

CAPUT I.

Proponuntur variæ Regulæ in materia Exemptionum à Canoniſtis communiter receptæ.

Regula I. Epiſcopus de jure communi fundat ſuam juriſdictionem in omnia Monaſteria ſuæ Diœceſis. 332.
Regula II. Quouſque exemptio dubia, Epiſcopus juriſdictionem ſuam exercere poteſt. 333
Regula III. De Exemptionibus judicandum eſt ex tenore privilegiorum, ipſaque Privilegia Ordinariis exhibenda ſunt. *ibid.*
Regula IV. Exemptiones utpote odioſæ ſtricte ſunt interpretandæ. *ibid.*
Regula V. Exemptus ſub una qualitate non propterea eſt exemptus conſideratus ſub alia qualitate. *ibid.*
Regula VI. Receptio alicujus loci, aut perſonæ in *protectionem* Sedis Apoſtolicæ non arguit ejuſdem exemptionem. 334
Regula VII. Exemptiones non niſi juſta de cauſa, utilitatem neceſſitatemve Eccleſiæ concernentes, ſunt concedendæ. 335
Regula VIII. Exempti tenentur Legibus Epiſcoporum in materia communi. *ibid.*
Regula IX. Exemptiones à juriſdictione Epiſcoporum ad functiones Hierarchicas non extenduntur. 336
Regula X. Juriſdictio delegata data Epiſcopis in exemptos, non tollit ordinariam, illaque conceſſa omnia cenſentur Epiſcopis competere, ac ſi exemptio foret ſublata. *ibid.*

CAPUT II.

Proponuntur varia Corollaria ex Regulis ante traditis: & una referuntur ac refelluntur contraria Recentiorum quorundam aſſerta.

§. 1. VAria Corollaria ex Regula IV. 337
§. 2. Primum aſſertum Regulæ IV. adverſum exemptiones in favorem Regularium, *largiſſime* ſunt interpretandæ. 338
§. 3. *Secundum aſſertum Regulæ IV. & Corollariis inde deductis contrarium*, Privilegia per Tridentinum non cenſentur revocata, niſi EXPRESSA eorum ſit revocatio, per privilegia vero Tridentino eſt derogatum, licet non ſit EXPRESSA ejus derogatio. *ibid.*
§. 4. *Corollarium primum ex Regula V. & IX.* Exemptio Regularibus aliiſve conceſſa, illos non concernit, quatenus ſunt cooperatores, aut ſubſidiarii Epiſcoporum. 339
§. 5. *Secundum Corollarium ex Regula V. & IX.* Regularium exemptio non extenditur ad munus Confeſſarii. 340
§. 6. *Ulterius conſectarium ex præcedenti:* Epiſcopus poteſt pro libitu approbationem Regularium reſtringere ac moderare, ſuſpendere ac revocare. 341
§. 7. *Primum aſſertum contrarium prædictis Corollariis:* Regulares non accipiunt juriſdictionem ad audiendas Confeſſiones ſæcularium IMMEDIATE ab Epiſcopis, ſed à Pontifice. 342
§. 8. *Secundum aſſertum prædictis Corollariis contrarium:* Epiſcopus non poteſt approbationem Regularium pro arbitrio ſuo limitare, aut datam ſuſpendere, aut revocare. 343
§. 9. *Ex Regula IX. conſectarium eſt*, Regulares quo ad prædicationem Epiſcopis omnino eſſe ſubjectos. 344
§. 10. *Ex Regula V. & IX. conſectarium eſt:* Exemptiones Regularium ad ſacras Ordinationes non extendi, ipſoſque à proprio Epiſcopo, prævio examine, & ſervatis interſtitiis ordinandos. 345
§. 11. Varia aſſerta prædictis Corollariis contraria. 346
§. 12. *Ex Regula VIII. conſectarium eſt:* Exemptos teneri Ordinationibus Epiſcoporum circa celebrationem Miſſæ, expoſitionem & circumgeſtationem Venerabilis & ſimiles in materia communi. 347
§. 13. *Aſſertum contrarium Regulæ VIII. & Corollariis inde deductis:* Regulares non tenentur Legibus Epiſcoporum etiam EX VI DIRECTIVA; poſſuntque ſine licentia Ordinarii Venerabile PUBLICE in ſuis Eccleſiis populo adorandum exponere. 349
§. 14. *Ex Regula X. conſectarium eſt:* Epiſcopum poſſe per juris remedia procedere contra Regulares exemptos in caſibus, in quibus ordinaria vel delegata poteſtas ipſi competit; poſſeque ab ipſis petere REVERENTIAM ET OBEDIENTIAM DEBITAM. 350
§. 15. *Aſſertum Regulæ X. & Corollario inde deducto contrarium:* Epiſcopi non poſſunt à Regularibus exemptis exigere REVERENTIAM & OBEDIENTIAM. *ibid.*
Epilogus ſecundæ Partis. 351

DIS-

DISSERTATIO CANONICA

Ad Leg. Jul. de Ambitu, &c.

§. 1. ANalogia inter crimen Simoniæ, & crimen Ambitus. 353

§. 2. Vetuſtiſſimis Romanorum legibus repreſſus Ambitus. ibid.

§. 3. Conſtantini M. adverſus honorum nundinationum ſanctiones. ibid.

§. 4. Quid adverſus eandem ſanciverint Conſtantini filii? ibid.

§. 5. Juliani Imp. contra venalitatem officiorum ſanctiones. 354

§. 6. Venalitas officiorum invaluerat ſub Theodoſio M. & quæ inde mala? ibid.

§. 7. Huic vitio ſe oppoſuere Honorius, & Archadius Theodoſii filii. ibid.

§. 8. Theodoſii Junioris contra venalitatem officiorum conſtitutio. ibid.

§. 9. De Sanctione Juſtiniani in novella 8. ibid.

§. 10. Quid per ſuffragia intelligat Juſtinianus? & de juramento ab ipſo præſcripto. 355

§. 11. Quid jampridem in Gallia contra officiorum venalitatem decretum? ibid.

§. 12. Quomodo à prædictis Conſtitutionibus ſenſim in Gallia receſſum? ibid.

§. 13. Quid jampridem Principes noſtri contra venalitatem officiorum decreverint? ibid.

§. 14. De recentiore Philippi IV. ordinatione. ibid.

§. 15. De juramento à Philippo IV. præſcripto. ibid.

§. 16. De juramento nihil pro officiis recipiendi. ibid.

§. 17. Formulæ juramenti omne munus, etiam ab obſequio, & lingua excludunt. 357

§. 18. Similiter omnem ſpeciem venditionis vel emptionis directæ, vel indirectæ. ibid.

§. 19. Pallia quibus venalitas officiorum & falſa juramenta teguntur. ibid.

§. 20. Incommoda ex venalitate officiorum in rempublicam redundantia. 358

DISSERTATIO CANONICA

De Priſtinis Altarium, & Eccleſiarum incorporationibus & Donationibus, &c.

CAPUT PRIMUM.

De Clauſulis quibuſdam, quæ Conceſſionibus Eccleſiarum, & Altarium inſeri conſueverunt.

§. 1. DE Clauſula: Concedimus libera & abſque perſona. 360

§. 2. De Clauſula: Ita tamen, ut de reddito Epiſcopali Nobis aut Miniſtris Abbatiſſa quotannis reſpondeat. 361

§. 3. De Clauſula in Conceſſione Burchardi his verbis expreſſa: Et Presbyter ubi conſtitutus de Manu Noſtra curam accipiat. ibid.

§. 4. De Clauſula: Et Capitula Archidiaconi, & Decani cuſtodiat. 362

§. 5. De Clauſula: Salvo Jure tertii ſine præjudicio Juris alteri quæſiti. ibid.

CAPUT II.

De Variis Speciebus Conceſſionum Eccleſiarum, & qui earum effectus.

§. 1. PRoponuntur variæ ſpecies conceſſionis ſeu incorporationis Eccleſiarum. 363

§. 2. Quando cenſeatur Eccleſia conceſſa quoad temporalia? ibid.

§. 3. Eccleſiæ Monaſteriis vel Capitulis conceſſæ quoad temporalia cenſentur eis appropriatæ. 364

§. 4. Per conceſſionem Eccleſiarum quoad temporalia, cenſetur etiam datum Jus ad Decimas Novales. ibid.

§. 5. Vigore conceſſionis Eccleſiarum quoad temporalia tranſeunt Jura primitivi Paſtoris in Monaſteria etiam Monialium, & ad Ordines militares. 365

CAPUT III.

De Presbyteris ſeu Vicariis præficiendis Eccleſiis incorporatis, & horum congrua portione ſive competentia.

§. 1. PEr Conceſſionem Eccleſiarum conſequuntur Monaſteria & Capitula præſentationem Vicarii ſeu Paſtoris. 366

§. 2. Vicarii perpetui Eccleſiis incorporatis præfecti ſunt veri Curati & Paſtores. ibid.

§. 3. Temporalia non competunt Monaſteriis vel Capitulis, niſi prius detracta portione congrua Parochorum ſeu Vicariorum. ibid.

§. 4. De modo, quo Decimæ olim in portionem congruam fuerint aſſignatæ. 367

§. 5. Quid Synodus Trident. circa portionem congruam, & ſignanter in *re certa* aſſignandam decreverit? ibid.

§. 6. Magis convenit Paſtoribus competentia in re certa, quam portio Decimarum. 368

§. 7. Si Vicarius, abdicata portione Decimarum, obtinuerit auctoritate Ordinarii competentiam in re certa, hæc ſurrogatio etiam obligat Succeſſores. 369

§. 8. Vicarius ſive Curatus habens plenam competentiam in re certa nullum jus habet ad Decimas Novales. ibid.

§. 9. Oſtenditur, quod Vicarius ſeu Paſtor in Leeſt, accipiendo competentiam in re certa ſaſſus ſit, ſe omni jure ad Decimas renunciaſſe. 370

§. 10. De praxi Regni Galliæ circa competentiam Vicariorum ſeu Paſtorum, ſignanter poſt edictum Regium de anno 1686. 371

CAPUT VI.

De Præſcriptione juris Decimandi notanter univerſi.

§. 1. QUomodo acquiratur poſſeſſio jurium incorporalium. 372

§. 2. Quomodo acquiratur quaſi poſſeſſio juris univerſi. ibid.

§. 3. Quid requiratur ad præſcriptionem Juris levandi Decimas Novales. 353

§. 4. An Monaſterio vel Capitulo, cui Eccleſia Parochialis eſt incorporata quoad temporalia, reſiſtat jus commune in perceptione Decimarum Novalium. ibid.

§. 5. Monaſterium Cortembergenſe fuit in quaſi poſſeſſione juris univerſi levandi Decimas Novales per Parochiam de Leeſt, nec ei jus commune reſiſtit. ibid.

ZEGERI

ZEGERI BERNARDI VAN ESPEN

J. U. Doctoris, & Sacrorum Canonum Profeſſoris

DISSERTATIO CANONICA DE PECULIARITATE IN RELIGIONE, & Simonia circa ingreſſum Religionis.

AD LECTOREM.

Uipiam de vita Fidelium rite inſtituenda tractanti hac noſtra ætate duo accidere ſolent: Si mores corruptos ad Evangelii & Canonum puritatem reducere ſtudeat, illico audit Reformator Janſeniſta, & ſi quid hiſce pejus: Si quis è Clero ſæculari quidpiam dicat vel ſcribat, quod Regulares concernit, mox illud ex imminuto erga Religioſos affectu dicere vel ſcribere judicatur.

Rogatum te velim, Benevole Lector, ne altera harum opinionum animum tuum præoccupet, cum ad lectionem hujus mei libelli accingeris: nihil quippe, meo quidem judicio, Chriſtianæ veritati & Eccleſiaſticæ diſciplinæ magis inimicum iſtis præconceptis opinionibus. Neque enim advertunt, qui ejuſmodi ſunt, quod SS. PP. authoritatem non parum imminuant, imo ſacroſanctos Eccleſiæ Canones, Pontificum Decretales Conſtitutioneſque ejuſmodi præjudiciis pro magna parte inutiles & fruſtraneas reddant.

Ut recte de hac mea Diſſertatiuncula judicium feras, ex Evangelio, ex primæva Chriſtianorum vivendi norma, ex ſacris Eccleſiæ Canonibus, Pontificum Decretalibus judicium formes velim. Si tamen & animum Scribentis introſpicere lubet, hic alius non eſt, quam ob oculos ponere, in prima quidem parte, quod Religioſæ Paupertatis voto omnis reddituum vitalitiorum, ſimiliſve peculii qualiſcunque Proprietas adverſetur: In altera vero parte, quo pacto in receptione ad Statum Religioſum Simoniæ labes contrahatur. Hæcque iterum eo fine, ut quæ pro munere meo ex Canonibus & Hiſtoria Eccleſiaſtica (quæ præcipua ſtudii mei pars eſt) in adverſaria mea retuli, publico quoque bono conſecrarem. Quo fiat, ut Regularium Directores & Sæculares & Religioſi in compendio habeant, quid in duobus præfatis punctis cenſuerit purior Eccleſiæ ætas; quid etiamnum præcipiant Synodi; & quo tandem animas ſibi commiſſas hac in parte dirigant: ne quid in virgineo Eccleſiæ, hoc eſt illo Regularium flore, adulteretur.

SCOPUS
PRIMÆ PARTIS
HUJUS DISSERTATIONIS.

PROPOSITUM mihi eſt in prima Diſſertationis parte ex verbis Chriſti, norma vivendi primorum Chriſtianorum, Religioſorum Regulis, nec non Conciliorum Decretis oſtendere, quod profeſſio Cœnobitarum ſeu Religioſorum in communi viventium neceſſario ſecum trahat omnimodam rerum temporalium, etiam quoad *uſum*, in particulari abdicationem, & perfectam ac univerſalem rerum omnium *communionem*.

Ex quibus facile oſtendero, quod in his, quæ ad dictam abdicationem aut communionem pertinent, nulla ſit penes Superiorem relaxandi poteſtas.

Hinc deinde conſectaneum eſſe monſtrabo, quod Religioſorum nemo quidquam in *uſus* ſuos particulares, nec ex conſenſu quidem & dependenter à nutu Superioris, penes ſe aut tertium, ſeu etiam Superiorem, extra communionem reſervatum habere queat.

Quo poſtea non difficulter probavero quantopere ſolemni, quam Religioſi Deo fecerunt, ſponſioni adverſantur redditus illi vitalitii, quos vel ipſi Religioſi ſibi in actu Profeſſionis, aut eorum Parentes *ad uſus ipſorum particulares* conſtituunt aut reſervant, ceteraque omnia peculia, quæ *privatis uſibus alicujus* Religioſi à reliquis Monaſterii proventibus ſeparata tenentur.

Ne vero morbum detegere & non adferre medelam videar, nonnulla ſuggerere conabor, quibus malo iſti tam à ſubditis, quàm à Superioribus occurratur.

APPROBATIO.

HÆC Diſſertatio Canonica Authore Clariſſimo Viro Domino *Zegero Bernardo Van Eſpen J. U. D.* nihil continet fidei aut bonis moribus adverſum, ſed in ea Author ſolidis rationibus ſanctiſſimum Cœnobitarum Inſtitutum primævò ſplendori reſtituere, & à labe, quam nimia Religioſæ Diſciplinæ relaxatio contexerat, expurgare conatur. Optandum foret, ut eo in publicum à prælo prodeat fructu, quo ab Eccleſiaſticæ Diſciplinæ ſtudioſiſſimo zelatore ſcripta eſt affectu. Datum Bruxellæ 4. Julii 1684.

J. DE CUYPER *Can. Grad. Mechlin. Archipr. Bruxell. Librorum Cenſor.*

PARS

PARS PRIMA.

DE

VITIO PECULIARITATIS.

CAPUT PRIMUM.

De abſoluta rerum omnium temporalium in particulari abdicatione, & earum perfecta ſeu omnem Particularitatem excludente communione, ad paupertatem Religioſam & vitam Cœnobiticam neceſſariis.

§. I.

Ex verbis Chriſti & norma vivendi primorum Chriſtianorum oſtenditur ad vitam Religioſam in communi neceſſaria eſſe abſoluta rerum omnium, etiam quoad utendi facultatem, in particulari abdicatio, & perfecta earum communio.

VERBA quibus Chriſtus voluntariæ paupertatis conſilium propoſuit, manifeſtè oſtendunt, res omnes temporales abſolutè ab eo, qui conſilii illius deſiderat eſſe obſervator, eſſe abdicandas; dicit enim: *Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus*, Matth. 19. v. 21. Ex quibus verbis patet, quòd Chriſtus eam rerum abdicationem pro conſilii illius obſervatione requiſiverit, qualem facit is, qui ſimpliciter res ſuas *vendit*, & pretium earum, titulo *ſimplicis & abſolutæ donationis*, in pauperes transfert. Cùm verò is qui eo modo rebus ſuis ſe exuit, non tantùm nuda *proprietate*, ſed & omni *utendi facultate* ſe privet, & res ſuas non tantùm *proprietate* tenus, ſed & *uſu* in alium transfundat; dubitari nequit, quin conſequenter Religioſus teneatur non tantùm earum *proprietate*, verùm & *uſu* ſimpliciter & abſolutè ſeipſum privare, ut nihil in res temporales juris prætendat, ſed omnes ut ſimpliciter *alienas* conſideret, & tamquam *pauper* earum *uſum* in dies pro neceſſitate occurrente, de alterius liberalitate & benignitate expectet.

Ita conſilium intellexerunt primi illi Chriſtiani, quos ignis Spiritus Sancti illuminaverat, quoſque ut normam vitæ Cœnobiticæ ſeu Religioſorum in communi viventium, ſuo vivendi modo perfectè delinearent, Deus ordinavit; de quibus legitur: *Quotquot poſſeſſores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apoſtolorum*. Act. 4. v. 34. 35.

Nec tantùm agros domoſque ſuas vendebant, & pretia eorum ſimpliciter & abſolutè in Apoſtolorum poteſtatem transferebant, atque ita quomodo Evangelicæ paupertatis conſilium aſſumendum ſit, exemplo ſuo docuerunt, ſed & inſuper normam vitæ Cœnobiticæ ſeu Religioſorum in communi viventium, expreſſerunt; nimirum perfectiſſimam, quam ea vivendi diſciplina requirit, bonorum omnium communionem ſervando, dicente Scriptura, *Erant ipſis omnia communia*. Ne verò putaretur fuiſſe abſoluta rerum omnium communio quoad *proprietatem* non quoad *uſum*, addit Sacer Textus: *Dividebatur ſingulis prout cuique opus erat*. Quo manifeſtum evadit quòd adeò omnia vellent *communia*, ut & *uſus* illorum omnium in tantum eſſet *communis*, ut ex illis *omnium* neceſſitatibus per Apoſtolos *indifferenter* provideretur: quo ulteriùs fiebat, quod ait Scriptura: *Neque enim quiſquam erat inter illos*.

§. II.

SS. Auguſtini, Benedicti aliorumque Patrum regulas, deſcriptas §. anteriori abſolutam rerum abdicationem & perfectam bonorum omnium communionem requirere oſtenditur.

EX regulis quas Cœnobitis ſeu Religioſis in communi viventibus Patres præſcripſerunt, manifeſtum

eſt Evangelicam paupertatem ſecundùm Chriſti expreſſionem, nec non bonorum omnium communionem in Actis Apoſtolorum tantoperè laudatam, vitæ Cœnobiticæ eſſe neceſſarias, S. Auguſtinus Canonicorum Regularium aliorumque Religioſorum legiſlator, inculcato gemino charitatis præcepto: “ Primum, inquit *cap.* 1. *Regulæ*, ad quod in unum congregati eſtis, ut unanimes habitetis in domo, & ſit in vobis anima una & cor unum in Deo, & non dicatis aliquid *proprium*, ſed ſint vobis *omnia communia*, & diſtribuatur unicuique veſtrum à Præpoſito veſtro victus & tegumentum, non æqualiter omnibus, quia non æqualiter valetis omnes, ſed potiùs unicuique ſicut opus fuerit. Sic enim legitur in Actis Apoſtolorum: *Quia erant ipſis omnia communia*. ”

Voluit ergo S. Auguſtinus ut omne *proprium* ſecundùm Chriſti conſilium ſinguli in particulari abdicarent, & ut ad exemplum primorum Chriſtianorum perfecta *communio* à Fratribus obſervaretur.

Quam communionem ut clariùs exprimeret, in eadem ſua Regula *cap.* 8. præcepit: “ Ut cùm quis ſuis filiis aut aliqua neceſſitudine ad ſe pertinentibus in Monaſterio conſtitutis, aliquam contulerit veſtem, ſive quodlibet aliud inter neceſſaria deputandum, non occultè accipiatur, ſed *ſit in poteſtate Præpoſiti, ut in rem communem redactum, cui neceſſe fuerit præbeatur*. ” Ex quibus verbis intelligitur ſecundùm S. Auguſtini præſcriptum, non tantùm nudam *proprietatem*, ſed vel præcipuè *uſum ipſum*, etiam eorum quæ à parentibus pro neceſſariis uni ſuppeditantur, debere eſſe *communem*, ut ex illis *in commune redactis*, cui neceſſe fuerit præbeatur.

Auguſtino conſonat S. Benedictus, qui & ipſe abſolutam rerum abdicationem ſecundùm Chriſti conſilium & perfectam rerum communionem ad normam primorum Chriſtianorum, ſuis præſcripſit.

“ Ne quis, inquit *cap.* 33. *Reg.* præſumat aliquid habere *proprium*, nullam omninò rem, neque Codices, neque Tabulas, neque Graphium, ſed nihil omninò: quippe quibus nec corpora ſua, nec voluntates licet habere in propria poteſtate: omnia verò neceſſaria à Patre ſperare Monaſterii, *omniaque omnibus ſint communia*: ut ſicut ſcriptum eſt, *nec quiſquam ſuum aliquid dicat vel præſumat*. ” Hæc Benedicti verba conficiunt non tantùm *paupertatem* voluntariam juxta Chriſti conſilium, ſed & *communionem* bonorum, ad normam primorum Chriſtianorum S. Benedicti Inſtitutum profitentibus eſſe præſcriptam.

Quam communionis perfectionem in Actis Apoſtolorum tantoperè laudatam clariùs expreſſit, dum *cap.* 43. *Reg.* ſtatuit: “ Ut ſi à Parentibus Religioſo quidquam directum fuerit, non præſumat ſuſcipere illud, niſi prius indicatum fuerit Abbati; quod ſi juſſerit ſuſcipi, in Abbatis ſit poteſtate, *cui illud jubeat dari*. Et *non contriſtetur Frater cui fortè directum fuerit*, ut non detur occaſio diabolo. ”

Quo oſtendit non tantùm *nudam proprietatem*, ſed *uſum* ipſum abdicandum & communicandum eſſe; quandoquidem etiam quæ à Parentibus Religioſo fuere directa, ita in Abbatis velit eſſe poteſtate, ut neceſſitate etiam *alterius*, quàm *ejus* cui directa ſunt, impendi poſſint, ne *occaſio detur diabolo*: quæ occaſio meritò timetur, ſi res ſemper detur *illi* ad quem à parentibus fuit directa: quia ipſe facilè incideret, ſibi fore rem illam impenſam tamquam ex voluntate parentum *ſibi magis* quàm *alteri* debitam; adeoque in rem illam *ſibi præ aliis* de communitate, ſaltem quoad *uſum*, jus aliquod ſupereſſe.

Quinimo ſi credamus Dionyſio Carthuſiano, voluit Sanctus Benedictus ut res à parentibus alicui Religioſo deſtinata, potiùs *alterius*, quàm ejus ad cujus *uſum* donata eſt, neceſſitati impendatur. “ Rurſus ex hoc

A 2 (ait

Digitized by Google

„ (ait *in tract. De Reformat. clauſt. art. 14.*) quod „ rem alicui Monacho miſſam voluit S. Benedictus po- „ tiùs *alteri* dari, quàm *illi*, concluditur quàm ſeriosè „ & integrè volebat omnem à ſuis proprietatem, *pecu-* „ *liumque* excludere. „ Binis huce SS. Auguſtini & Benedicti Regulis, quibus non olim tantùm, ſed & hodie penè univerſus Religioſorum Ordo vivit, non antiquæ ſolum Religioſorum Regulæ (quas in Concordiam ſuam Benedictus Abbas Amianus retulit) ſed & recentiores conſentiunt, niſi quòd in his nonnulla, quibus occurratur prætextibus vitio proprietatis palliendo, aut perfectioni communionis impediendæ noviter inventis, adjiciantur.

§. III.

Synodus Tridentina dictas abdicationem & communionem Regularibus ſervandas proponit.

SYnodus Tridentina non ignorans quantum ex Monaſteriis piè inſtitutis & rectè adminiſtratis in Eccleſia Dei ſplendoris atque utilitatis oriatur, admodum deſideravit, ut vetus & regularis diſciplina, ubi collapſa erat, inſtauraretur. Ad quod neceſſarium eſſe cenſuit, ut Regulares tam viri quàm mulieres, ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant & componant; atque imprimis ut eſſentialia ſuæ profeſſionis vota obedientiæ, *paupertatis* & caſtitatis fideliter obſervent *Seſſ. 25. cap. 1. De Regularibus.*

Ut verò ſubſtantialia vota in omnibus Cœnobiis veraciter obſerventur, plurimùm confert, inquit Synodus Mechlinienſis anno 1570. *tit. De Regul. cap. 1. ſi ea auferantur quæ proprietati totius Religionis perniciosæ peſti occaſionem & fomenta ſubminiſtrant.* Quapropter Concilium Tridentinum ut prædictum Decretum, quo præcipit, ut omnes Regulares ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant; atque imprimis quæ ad ſuæ profeſſionis perfectionem ut Obedientiæ, Paupertatis & Caſtitatis.... nec non ad communem vitam pertinentia fideliter obſervent; ut, inquam, hoc Decretum faciliùs obſervaretur, ſpeciale ad extirpationem *proprietatis* Decretum immediatè ſubjungit. Quo Decreto abſolutam rerum abdicationem, ac perfectam earum communionem juxta normam vivendi primorum Chriſtianorum, atque Regularum præſcriptum, manifeſtè expreſſas videmus; præſertim ſi eidem Decreto conjungamus ejuſdem declarationem ſeu expoſitionem per Clementem VIII. editam (*In Conſt. quæ incipit :* Nullus omninò 69. *in Bullario Romano*) & per plures Pontifices confirmatam & innovatam.

Nemini Regularium (ait Trident. *Seſſ. 25. cap. 2. De Regularib.*) *tam virorum quam mulierum liceat bona mobilia vel immobilia cujuſcumque qualitatis fuerint*, ſive ut magis ſpecificè exponit Clemens VIII. *pecuniam, proventus, cenſus, eleemoſynam.*

Etiam quovis modo ab eis acquiſita, inquit Synodus, id eſt ſecundùm Clementem, *ſive ex concionibus, ſive ex lectionibus, aut promiſſis tam in propria Eccleſia quam ubicumque celebrandis, alioque ipſorum juſto labore, & cauſa, & quocumque nomine acquiſita, etiamſi ſubſidia conſanguineorum aut piorum largitiones, legata aut donationes fuerint.*

Sequitur in Decreto Concilii : *tamquam propria aut etiam nomine Conventus poſſidere vel tenere:* quibus verbis non tantùm prohibetur prædictorum bonorum *dominium*, ſed eorum *poſſeſſio*, imo & *detentio*, idque non tantùm *nomine proprio*, ſed & *nomine Conventus*, id eſt, ne quidem de *conſenſu Superioris*, ut declarat Clemens VIII. in verbis, *nulla quorumcumque Superiorum diſpenſatio, nulla licentia, quantum ad bona mobilia vel immobilia fratres excuſare poſſit, quominus culpæ & pœnæ ab ejuſdem Concilii Decreto impoſita, & ipſo facto incurrenda, obnoxii ſint : etiamſi Superiores aſſeverent ſe ejuſmodi diſpenſationes aut licentias concedere poſſe: quibus in ea re fidem minime adhiberi volumus.*

Sed ſtatim, inquit Concilium, *ea Superiori tradantur & Conventui incorporentur.* Non tantùm ergo vult Synodus, ut Superiori *tradantur*, ſed inſuper, ut *Conventui incorporentur*, ſeu declarante Pontifice, *cum cæteris illius* (Conventus) *redditibus, pecuniis, ac proventibus confundantur, quo communis victus & veſtitus omnibus ſuppeditari poſſit.*

Nec deinceps, pergit Synodus, *liceat Superioribus bona ſtabilia alicui Regulari concedere etiam ad uſumfructum, vel uſum, adminiſtrationem, aut commendam :* Addidit Clemens : *etiam depoſiti aut cuſtodiæ nomine.*

Adminiſtratio autem bonorum Monaſteriorum, ſeu Conventuum, ſubnectit Synodus, *ad ſolos officiales eorumdem, ad nutum Superiorum amovibiles pertineat.* Clemens in ſua Conſtitutione declarat, nomine officialium non intelligi Superiores locorum, ſed tres miniſtros dumtaxat, nempe *Exactorem, Depoſitarium & Diſpenſatorem.*

Ex his evidenter apparet, Concilium Tridentinum pro debita voti paupertatis obſervantia, requiſiviſſe completiſſimam rerum omnium, cujuſcumque qualitatis & undecumque provenientium confuſionem, ut nulla inter eas intercedente diſtinctione ex illis omnibus in unam maſſam conflatis, per Superiores uniuſcujuſque neceſſitati occurratur.

Rerum omnium adminiſtratione inſuper demandata ſolis officialibus à Superioribus deputandis, & ad nutum eorum amovibilibus, qui bona Monaſteriorum in utilitatem Conventuum debitè adminiſtrantes, ea Superioribus pro uniuſcujuſque neceſſitate diſtribuenda, per ſe vel per alios itidem officiales, plenè committerent. Atque ita expreſſam hic videmus primorum Chriſtianorum in communi vivendi diſciplinam.

§. IV.

Oſtenditur ex Decretis particularium Conciliorum, quod Synodus Trid. perfectam rerum communionem propoſuerit.

PLurimum conducere ad aſſequendam genuinam Concilii Tridentini mentem ſeu ſententiam Decreta Conciliorum particularium, quæ paucis annis poſt dictum Concilium generale habita fuerunt, dubitari nequit : cùm enim præfata Concilia pro debita executione Trid. Synodi convocata fuerint, non dubium, quin illorum Patres admodum ſolliciti fuerint, ut juxta mentem & ſententiam Patrum Concilii Trid. Decreta ſua formarent ac proponerent : neque multum difficile ipſis erat germanum ſenſum Concilii Trid. aſſequi, quia plerumque inter ipſos aderant, qui concipiendis Concilii Decretis operam impenderant : aut ſi tales inter ipſos præſentes non eſſent, erant tamen procul dubio plurimi ſuperſtites ex Concilio Trid. reduces, quos conſulere de Concilii ſententia, ſi fortè de ea dubitabatur, erat perfacile.

Biennio poſt abſolutam Trid. Synodum habita eſt Synodus Cameracenſis (cui plures Epiſcopi & Doctores interfuere, qui Concilii Tridentini Decretis formandis & authoritate & doctrina fuerant ſuffragati) pro debita Synodi Tridentinæ executione, *tit. 8. cap. 10.* decrevit. „ Ut omnis illa pecunia vel res quam Monachus vel „ Monialis acquirere labore, ſive induſtria, ſive amicorum „ liberalitate, ſeu denique qualibet alia occaſione „ poſſit, *Superiori tradatur* : ità ut ad nutum ejus *tam-* „ *quam res communis* expendatur.

Nullatenus proinde hæc Synodus dubitavit quin mens Concilii Tridentini fuerit, ut perfecta inter Religioſos & Moniales eſſet rerum omnium *communio & confuſio*, ut omnes *indifferenter*, tamquam *communes* à Superioribus expendantur, nec alicui *particulariter* jus aliquod, etiam quoad *uſum*, conſervetur.

Huic provinciali Concilio conſonat ejuſdem Provinciæ Synodus Diœceſana Audomarenſis, ſub R. D. J. Six. *Tit. 17. Capite. 6.* anno 1583. quæ præterquam quod eamdem rerum communionem clarioribus terminis expreſſerit, inſuper non pauca admodum utilia & notatu digniſſima pro hac materia propoſuit his verbis: „ Ex quo in oblivionem abiit exemplum in initio na- „ ſcentis Eccleſiæ in Ananiam & Saphiram editum, in- „ vaſit pleraque Monaſteria exitioſa rerum proprietas, „ ex diametro Monaſticæ profeſſioni contraria. Quare „ vigilent Præfecti & Præfectæ, ſi ſuæ ſuorumque ſa- „ luti conſultum velint, ut exterminetur hæc peſtis : cu- „ rentque ut ablatis ab omnibus, iis omnibus rebus, „ quas ut proprias poſſident, victus & veſtitus, cætera „ que vitæ neceſſaria æqualiter omnibus, pro indigen- „ tiæ uniuſcujuſque neceſſitate, & Monaſterii faculta- „ te, placidè ac benignè *ex communi Monaſterii theſauro ac pecunia* ſubminiſtrentur, non pecuniis æſtimata ac „

com-

"compenſata; ſed *ipſis rerum ſpeciebus præſentia*. Id enim eis in virtute ſanctæ obedientiæ Dei loco præcipimus: *nec aliud præcipimus, quàm id quod Superiores quidem ex officio prorſus curare tenentur, nulla ipſis relicta diſpenſandi facultate; Religioſi verò ex ea quam Deo fecerunt ſponſione obſervare.* Uſque adeo enim abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, annexa eſt regulæ Monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere, *Cap. Cum ad Monaſterium* 6. *de ſtatu Monachorum*. Quare aboleatur ea conſuetudo, qua conſueverunt Superiores Religioſis ſingulis annuam numerare aut permittere penſionem, atque redimere neceſſaria vitæ eorum: nec alicui pecunia permittatur, niſi pro injunctâ à Prælato adminiſtratione; ſed *prorſus omnia in communem uſum convertantur*, ita ut impleatur à Religioſis, quod ſibi imitandum ſumpſerunt, & ad quod *religione ſempiterna ſe obligarunt* (*non poteſt res iſta inculcari ſatis*) illud primitivæ Eccleſiæ: *Multitudinis credentium erat cor unum & anima una: nec quiſquam eorum quæ poſſidebat aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia, dividebatur autem ſingulis prout cuique opus erat*."

Primò, ex hoc Decreto docemur ea omnia, quæ pro abſoluta abdicatione & omnium rerum communione hæc Synodus conſormiter Synodo Trid. & Provinciali Cameracenſi proponit, non eſſe juris merè poſitivi, quæ proinde Religioſos hujus Diœceſis ad ſummum concernerent, aut lapſu temporis mutari poſſent: *ſed talia quæ Religioſi ex ea, quam Deo fecerunt ſponſione, obſervare tenentur*.

Secundò, nos docet eadem Synodus, quòd nulla Superioribus in his *diſpenſandi ſit relicta facultas*.

Tertiò, ex ipſa intelligimus, quòd *religione ſempiterna ſeſe obligent Religioſi ad ſervandum illam perfectam rerum communionem, quam primos Chriſtianos ſervaſſe acta Apoſtolorum teſtantur*.

Denique eadem inſtruimur, *quòd non poſſit res iſta inculcari ſatis*, nimirum quòd Religioſi ad eam perfectam rerum communionem ſervandam religione ſempiterna ſeſe obligaverint. Hæc occaſione iſtius Synodi Audomarenſis.

Perfectiſſimam rerum communionem à Synodo Tridentina Religioſis præceptam fuiſſe, probat & ipſa Synodus Provincialis Mechlinienſis anno 1570. indein pro debita Concilii Trid. executione congregata, dum *Tit. De Regular. cap.* 2. ſtatuit: "*Ut nulli Regulares penſiones vitales aut reditus perpetuos permittantur recipere, neque liceat eis ratione officiorum vel miniſteriorum pecuniam corradere aut conſervare, etiamſi in pios uſus convertere velint*, ſed omnia in communem uſum convertantur."

Aliæ quoque Synodi eumdem in finem ac ſub idem penè tempus celebratæ pariformiter ſtatuerunt, quòd nulli Regulari liceat bona ſive mobilia, ſive immobilia undecumque acquiſita, tamquam *propria* aut *nomine Conventus*, poſſidere, ſed ſtatim Superioribus eſſe tradenda, ut *in communo* conſerantur, & *Conventui incorporentur*.

Statuunt inſuper, ne Superiori liceat alicui Religioſo *non Officiario* bona ſtabilia ad uſumfructum, vel uſum, vel adminiſtrationem, vel commendam committere; ſed tantùm alicui tamquam *Officiario* ad tempus rei adminiſtrationem concedere, *non in ſuam, ſed Monaſterii utilitatem*.

Ex quibus omnibus facilè intelligitur, illorum Conciliorum Patres non dubitaſſe, quin mens Concilii eſſet, ut juxta *Regulæ præſcriptum* Religioſi abſolutè & ſimpliciter, etiam quoad *utendi facultatem*, rebus omnibus in particulari renuntiarent, nec non earum quæ ipſis undecumque obveniunt, *perfecta & completa* eſſet *communio & confuſio*; ut ex iis omnium indiſcriminatim neceſſitati per Superiores ſuccurratur; ac per conſequens non *hujus* potiùs, quàm *alterius uſibus* rei alicujus fiat reſervatio, ut verificari queat illud primorum Chriſtianorum: *Sed erant illis omnia communia*.

COROLLARIUM I.

Ex Doctrina hactenus tradita conſectaneum eſt peccare contra votum paupertatis illos, qui rem quamcumque ita ſibi volunt eſſe propriam, ut aliis nolint eſſe communem.

Ex dictis conſtat quòd & ipſa Chriſti verba, quibus paupertatis Evangelicæ conſilium propoſuit, & primorum Chriſtianorum vivendi diſciplina exigant, res omnes temporales ab eo, qui *iſtud paupertatis* conſilium & primorum Chriſtianorum vitæ normam profitetur, ita ſimpliciter eſſe deſerendas, ac ſi in *pauperes* eſſent translatæ. Inſuper conſtat neceſſarium eſſe, ut in tantùm earum *proprietate* & *uſu* ſeſe exuat, aliiſque diſtribuenda committat, ut nihil in rebus à ſe collatis *ſibi* præ *aliis* reſervet; ſed cum reliquis de communitate tamquam *pauper* pro diſpenſantium benignitate, pro neceſſitate occurrente *neceſſaria* indies expectet.

Hujuſmodi rerum abdicationem per Conſtitutiones Religioſorum, præſertim SS. Auguſtini & Benedicti, ſimiliter præſcribi oſtenſum eſt.

Eamdem omnimodam bonorum *abdicationem*, rerumque abſolutam *communionem*, ut collapſa Religioſa diſciplina reſtitueretur, à Synodo Trid. præceptam eſſe, non minus evidenter ex ipſius Decreto, accedente præſertim Pontificum ac Conciliorum Provincialium declaratione, comprobavimus.

Ex quibus conſequitur, quòd is qui voto paupertatis ſe obſtringit, & vitam cœnobiticam inſtituit, omnia ſua ſive mobilia, ſive immobilia, ſive quæ ipſo profeſſionis tempore poſſidet, aut poſtmodum undecumque, aut quavis ex cauſa acquiſivit, abdicare tenetur, eaque omnia ita alterius liberæ committere diſpoſitioni, ut ſi illi viſum fuerit, *in aliorum uſum diſpenſet*, atque iſta tamquam planè *aliena* habeat, neque ut *ſibi* magis quam *aliis debita*, umquam conſideret. Hinc illud Baſilii *Conſtit. Monaſt. cap.* 18. *Hi perfectè verum omnium paupertatem tenent, in quibus nihil proprium cujuſquam ſit, ſed communia omnium omnia*.

Si igitur rem quamcumque etiam minimam eo modo abdicari, & in commune redigi nolit, non primorum fidelium (qui à perfecta vitæ communione in Actis Apoſtolorum laudantur) ſed potiùs Ananiæ & Saphiræ imitator conſtituitur, dum ut hi ſimiliter Spiritui S. mentiri convincitur; nimirum Evangelicam & abſolutam paupertatem amplecti ſimulans, & interim partem aliquam pretii, vel rerum, quam *aliis non vult* eſſe communem, ſibi reſervans.

Quapropter Religioſorum Patres ſolicitè admodum cautum voluerunt, ne rem vel minimam Religioſus ſibi peculiarem vendicet. Unde monet Synodus Provincialis Cameracenſis Religioſos & Moniales anno 1565. *tit.* 18. *cap.* 9. *Ut caveant ne quid pecuniæ aut alterius rei ſibi ita retineant, ut communitati nolint eſſe commune*.

Neque ab Anania & Saphira ſe ſeparant Religioſi, ſi omnia quidem quæ habent, aut quocomque modo obveniunt, Superioris aut alterius cuſtodiæ committant, *nolentes* interim abſolutè eſſe *communia*, ſed *uſibus ſuis privatis* reſervata & impenſa: nec enim Ananiæ & Saphiræ peccatum tam in *actuali* reſervatione & retentione partis pretii conſiſtebat, quàm in *partis illius*, quam *nolebant* eſſe *communem*, defraudatione: nec etiam ipſos procul dubio ut adminiſtrationem aut cuſtodiam, ſed ut *uſum* ejus ſibi *ſpecialem* haberent, tenebat ſolicitudo: nemo ſiquidem dubitat, quin facilè totum agri venditi pretium Apoſtolorum cuſtodiæ & adminiſtrationi conſidere voluiſſent, modò partem in *uſum ſuum particularem* ab Apoſtolis reſervandam pro certo habuiſſent.

Quare notat Petrus à S. Audomaro aliàs à Vvalloncapelle, Inſtituti S. Benedicti in Monaſterio Montis S. Vvinoci Monachus & Prior *lib.* 2. *Inſtit. Monaſt. cap.* 20. "Parum admodum referre an apud ſe, *an apud alium* etiam *Priorem ſuum* habeant Religioſi; modò *aliqua ratione ipſorum ſit*."

Affectu proinde *proprietatem* retinet, & in animo coram Deo *proprietarius*, & voti *violator* conſtituitur Religioſus quicumque res omnes cujuſvis qualitatis, & undecumque ſibi obvenientes, non reſignat pleno affectu & effectu; non voce tantùm, ſed corde & voce ſimul; eaſque ita non vult eſſe *communes*, ut nihil

in iis

Digitized by Google

in eis ſibi præ reliquis de communitate, etiam ſolo affectu reſervet aut vindicet; ſed ut illæ omni tempore ad nutum Superioris, quemadmodum reliqua Monaſterii bona, neceſſitati aliorum Fratrum impendantur, animo verè paratus & omninò contentus ſit, oportet.

Hanc animi conſtitutionem in Religioſis requiri, ut ſe à peſtifero illo proprietatis vitio expurgent, mecum etiam illi qui plus juſto hac in parte indulgent, facilè agnoſcunt. Vereor tamen ſi Religioſi qui reditus vitalitios, pecunias, aliaſque res à parentibus datas vel aliundè obtentas, ſibi vel apud Superiores, aut tertium quempiam de Superioris conſenſu reſervant; vereor, inquam, ne multi inveniantur, qui ſi ex ſincero cordis effectu ſe examinarent, vitio proprietatis ſe infectos eſſe intelligerent. Ipſi quoque Superiores, ſi ea diligenter adhiberent remedia quæ ad detegendum proprietatis vitium, tum eorum Patres in Regulis ſuis, tum alii viri pietate & ſanctitate illuſtres ſæpius ſuggeſſerunt, non rarò experirentur plurimos inter eos, qui totalem & ſinceram exterius præ ſe ferunt, rerum abdicationem, inveniri, qui voce quidem illam profitentur, ſed corde & affectu à proprietate totaliter non recedunt: quod ex iis quæ ſubjicimus facilè quiſque judicare poterit.

APPENDIX

Ad præcedens Corollarium.

E quibus dignoſci poſſit, num Religioſus quiſpiam laboret vitio proprietatis, aut ſimulata ſit omnia abdicandi & in communionem redigendi promptitudo.

VOluntas humana variis & diverſis paſſionibus pro diverſitate amoris fertur, & movetur juxta illud Auguſtini; *Pondus meum amor meus, eo feror quocumque feror*. Unde enim timor rei amittendæ, niſi ex amore habendi & retinendi? Unde aviditas adipiſcendi, niſi ex amore aſſequendi rem quam non habemus? Unde cura & anxietas conſervandi, niſi ex affectu erga rem quam poſſidemus? Et ſic de reliquis motionibus animæ ratiocinando, omnium radicem ſolùm amorem eſſe deprehendemus. Hinc illud S. Bernardi *Serm.* 2. *in Quadrageſ. n.* 3. *Attende ſolerter quod diligas, quid metuas, unde gaudeas aut contriſteris, & ſub habitu Religionis animum ſecularem, ſub pannis converſionis invenies cor perverſum; totum enim cor in his quatuor affectionibus eſt.*

Si itaque Religioſus ſcire deſideret, an affectus proprietatis in corde tuo non hæreat, convenit ut ſedulò & diligenter animæ motus qui occaſione ablationis aut denegationis ipſius rei temporalis, aut ob ejus præſentiam & conſervationem in ipſo oriuntur, examinet. Si enim ea v.g. Superiore reditum vitalitium, aut rem aliam undecumque profectam, apud ſe depoſitam in *communem* Monaſterii *uſum* convertere volente, Religioſus doleat aut triſtetur (intelligo affectus doloris & triſtitiæ voluntarios) ſignum eſt quòd *affectum* omnem erga rem illam non depoſuerit, nec rem illam ſincerè & ex animi ſententia in communitatem transtulerit.

Si ulteriùs murmurare aut Superiori reſiſtere incipiat, evidentiùs ſe, *affectu* ſaltem, *proprietarium* oſtendet.

Suſpectus quoque retentæ proprietatis redderetur, ſi *major* ſit *rem illam*, quàm *reliquas* de communitate, *conſervandi cura*: ſi enim illam ut *communem* aſpiceret, non major foret circa eam, quàm circa cætera communitatis bona affectus, & per conſequens nec major conſervandi ſollicitudo.

Sunt alii qui res aut peculia à ſe apud Superiorem aut tertium quempiam depoſita, tamquam *ſibi* magis, quàm *aliis* de communitate *debita* petunt, nec ſibi ſine injuſtitia negari poſſe putant. Hinc computantes quantum ſibi pecuniæ apud depoſitarium reſtet, liberè victualia aut res alias creditum comparant, credentes pecuniam depoſitam *ſibi juſtè denegari non poſſe*. Quo agendi modo ſeipſos convincunt, ſe ex animo rem illam in communitatem non ſic tranſtuliſſe, quin *ſibi plus juris* in illam, quàm *reliquis* de communitate putent reſervatum.

Inveniuntur & alii, qui omnia ſua quidem in communitatem tranſtuliſſe, & Superioris diſpoſitioni permiſiſſe exterius palam profitentur; & tamen cum Superiore computationem inſtituunt, dicendo: *tres v.g. ſolidos Paternitati veſtræ tradidi, unum recepi, adhuc duo ſuperſunt*. Quæ computatio non obſcurè animum de proprietatis affectu ſuſpectum reddit: ſi enim ſincera eorum fuiſſet in communitatem tranſlatio, & Superiori pro nutu de illis diſponendi data ex animo facultas, non magis de illis, quàm de reliquis bonis communitatis, quorum diſpenſatio æquo & juſto Superiorum committitur arbitrio, calculum inirent.

Denique non multum ab his diſtare videntur, qui ſollicitant parentes aut amicos ſuos, ut aliquid ab iis accipiant, non ſollicitaturi ſi re illa ſe pro libitu uti non poſſe, ſed in commune redigendam præſcirent, quo oſtendunt *ſibi ſolis*, non *communitati* eam procurare.

Hæc & ſimilia ſi ſeriò perpenderent Religioſi, qui penes ſe vel apud tertium, aut etiam penes Superiorem pecuniam aliaſque res retinent: vereor ne fateri cogerentur verum eſſe quod pridem in Conventu Generali Canonicorum Regularium quidam ejuſdem Inſtituti Canonicus in ſua contra Proprietarios concione his verbis dicebat: “Contra prædicta omnia adhuc inſtant proprietatis cultores, dicentes: quòd habemus, *proprium* dici non debet, quia ad *nutum* ſemper manet *Prælati*, qui *revocare*, & in *communem uſum*, *quandocumque voluerit, illud convertere poteſt*; nec eſt dicenda proprietas, ubi *ad reſignandum prompta fuerit voluntas*. Utinam ii verum dicerent, & ex cordis ſententia loquerentur! *Sed mentitur iniquitas ſibi*, ſola *ablatio* monſtraret, *quo affectu* poſſideat. Quòd ſi etiam jubente Prælato reſignent, non eſt reſignatio vera, ubi actioni voluntas non concordat. *Æſtimo admodum paucos reperiri, qui res ſuas tranquillè ſinerent in communem uſum refundi.*” In libro cui tit. *Reg. S. Aug. cum Conſtit. Canonicorum Regular. Capituli Vuindeſ. &c.* impreſſo *Ultrajecti* anno 1553.

Ut verò nec Superiores venenoſus hic *proprietatis* affectus lateat, eumque cognitum ex cordibus ſubditorum radicitus evellant, admodum conveniens eſt, ut res quæ à parentibus Religioſo directa fuerit (idem eſto judicium de rebus aliunde aut alia de cauſa obvenientibus) ſubinde *alterius* quàm *ejus*, *cui directa fuerit*, neceſſitati impendatur; ita enim fiet, ut affectus proprietatis in animo iſtius hærens, exteriùs prodatur: non enim ſine dolore amittitur, quod cum amore poſſidetur.

Dolor verò triſtitiæ, quin & murmurationis aut contradictionis facilè cauſa erit: Quo fiet, ut non difficulter Superior agnoſcat minùs ſinceram multorum proteſtationem, qua toties proteſtantur ſe omnia tranſtuliſſe in *uſum Communitatis*, & nihil poſſidere, niſi *dependenter à nutu Superioris*.

Hanc piam tentandi praxim inter Canonicos Regulares uſitatam fuiſſe, ex eorum Conſtitutionibus intelligimus: “Quod ſi alicui noſtrùm, veſtis aut cultellus, aut aliud quid miſſum fuerit, ad Priorem deferatur, & *ex bona conſuetudine non ei cui miſſum eſt, ſed alii potius detur.*” *Parte* 2. *cap.* 7. *Conſtit. Capituli Vuindeſ.*

Si inſuper Monaſteriorum Superiores nonnumquam paterno affectu tentarent hujuſmodi peculiorum poſſeſſores per actualem illorum ablationem, eorumque in communem uſum redactionem, non rarò intelligerent veriſſimum eſſe, quod de ſimili proteſtatione & annua reſignatione ad manus Superiorum (quæ in quibuſdam Monaſteriis etiam cum annua alicujus ſcedulæ exhibitione fieri ſolet) dixit Petrus à S. Audomaro *Inſtit. Monaſt. lib.* 2. *cap.* 18. Sed, inquit, dicent peculiorum “Poſſeſſores, ſe pecuniis vel aliis conceſſis vel datis non *affici* tamquam *propriis*, quin *paratos* eſſe *omnia reſignare*, Prælatis exigentibus, in quorum poteſtate omnia quæ penes ſe ſunt, eſſe aſſerunt. In cujus proteſtationem ſingulis annis exhibent ſcedulam continentem quæcumque habent ſuo uſui deputata. Verùm ſplendidè mentitur iniquitas ſibi. Hoc unico argumento probare velim eos taxatam pecuniam & alia *proprietatis affectu* hactenus poſſediſſe, quod noluerint, Epiſcopis & Prælatis ſuis exigentibus, preſſi etiam per Profeſſionis & Regulæ ſuæ obligationem imò per Concilii Generalis Decreta, cedere reſignationi. Quinimo totis conatibus repugnarunt.”

En quomodo noverunt in *Abbatis poteſtate* omnia

oia

„ eſſe debere, & parati ſint illi exigenti omnia tradere.
„ Velamen eſt iniquitatis exhibita illa ſchedula, & ficta
„ proteſtatio, ac proinde ſumma impudentia eſt eorum,
„ qui hac ratione à *proprietatis* vitio ſeſe defendunt.
„ Sepulchra foris dealbata, intus autem plena oſſibus
„ mortuorum, & omni ſpurcitia.

Merito proinde invigilent Monaſteriorum Præfecti, ut ſubinde per rerum ſimilium *ſubtractionem* & in *commune redactionem* ſubditos ſuos probent, ne à diabolo tententur, & peſte illa *proprietatis* occulte inficiantur, foveantque in Cœnobiis ſuis, quos tanquam proprietarios & profeſſionis ſuæ violatores, etiam laxiores Theologi & Canoniſtæ, communi calculo condemnant.

COROLLARIUM II.

Oſtenditur ex Regulis Religioſorum quod nequidem dependenter à voluntate & nutu Superioris pecunia ad uſus particulares alicujus Religioſi concedi aut reſervari poſſint.

EX abſoluta abdicatione nec non perfectiſſima omnium rerum communione, quam conformiter ad Chriſti verba & primorum Fidelium vivendi normam, in Regulis Patrum, præſertim SS. Auguſtini & Benedicti expreſſam §. 2. probavimus, conſectaneum eſt, quod juxta præfatas Patrum Regulas non tantum obligentur Religioſi *res omnes* in particulari *abſoluto ac ſimpliciter abdicare*, ſed inſuper Superiores (quorum eſt omnem curam ac diligentiam adhibere, ne à Regularum præſcripto recedatur) teneantur eaſdem in *plenam communionem* redigere, id eſt, cum *reliquis* Monaſterii bonis ac redditibus *confundere*, ut illis in *communem maſſam conflatis omnium indifferenter* neceſſitatibus ſuccurratur. Huic perfectæ *communioni* ſive rerum in *unum confuſioni*, directe opponitur alicujus rei à *reliquis* Monaſterii rebus vel redditibus *ſeparatio*, & extra communem maſſam *reſervatio*, qua fit ut non cum cæteris Monaſterii bonis ſeu proventibus, *omnium indiſcriminatim neceſſitatibus* impendatur; ſed *uſibus particularis Religioſi* impendenda conſerventur ac cuſtodiantur: ut proinde eo caſu dici nequeat, inter hujuſmodi Religioſos juxta Fundatorum præſcripta *omnia eſſe communia, & unicuique ex illis distribui prout cuique opus eſt*.

Ex quo ulterius conſequitur, non bene intellexiſſe Patris ſui Auguſtini Regulam, qui dixit, nullam extare prohibitionem in Ordine S. Auguſtini, quæ redditus vitalitios de Superioris conſenſu *ad particularis Religioſi uſum deputatos ac reſervatos* prohibeat. Melius Patris ſui Auguſtini Regulam perſpectam habuere Canonici Præmonſtratenſes, qui anno 1630. in Capitulo Generali *diſt.* 2. *cap.* 25. ſtatuerunt, „ ut
„ ſi alicui Sororum à quoquam aliquid fuerit da-
„ tum, *juxta præceptum Regulæ* ſtatim reſignet & re-
„ *digatur in commune*. Nulla quoque Sororum ad
„ *proprios & particulares ſuos uſus pecuniam vel red-*
„ *ditus habeat aſſignatos*, ſed omnia Superiori tra-
„ dantur, & *Conventui incorporentur*.

Dicet quiſpiam, bonorum diſcretionem nequaquam induci, dum aliqua à reliquis Monaſterii proventibus *in uſus alicujus Religioſi* tenentur ſeparata, quando *proprietate* tenus omnia ſunt communia, ſola *quoad uſum* manente diſcretione; præſertim ſi à *nutu Superioris* dependeat illa quoad *proprietatem*, & quoad *uſum* in communionem redigere. Verum quam parum illa *nudæ proprietatis* communicatio, & *ſimplex* illa Superioris omnia confundendi *poteſtas* (quæ necdum exivit in actum) conferant, ut *vera rerum* dicatur *communio*, omniſque bonorum *diſcretio* excluſa ſit, exemplo huic rei admodum appoſito, nimirum *Peculii ſervi* (à quo peculia Religioſorum, tantopere in eorum Regulis nec non Eccleſiæ Canonibus reprobata, originem traxiſſe videntur) oſtenditur.

Peculium ſervi dicitur puſilla pecunia, ſive *patrimonium puſillum*, quod ſervus domini permiſſu, *ſeparatim à rationibus dominicis* habet, cujus *proprietas civilis* ſemper manet apud dominum, quodque dominus pro *libito* ſervo adimere poteſt, *l.* 5. §. 39. 40. 41. *ff. de Peculio*.

Duo ex hac definitione notari poſſunt. Primum, quod peculium ſervi dicatur *ſeparatum à rationibus domini*, quamdiu *uſibus* ſervi relinquitur, licet *proprietas civilis* ſit apud dominum, & ipſum *peculium*, etiam *quoad uſum* ſervo *pro voluntate* domini, ut cum reliquis rebus domini confundatur, adimi poſſit. Secundum, quod peculium à ſervo velut *proprium patrimonium* habeatur, ob *liberam eo utendi facultatem* ſervo indultam, tametſi *civilis proprietas* remaneat apud dominum, nec non dicta *utendi facultas* ſit ad *nutum* domini *revocabilis*.

Utrumque ſibi locum vindicat in peculiis, quæ Religioſis de conſenſu Superioris reſervantur.

Primum quidem: quia etiam hæc pro tempore *uſibus particularis Religioſi* relevantur, adeoque & toto illo tempore dici debebunt à *rationibus Monaſterii ſeparata*, licet *proprietas* ſupponatur Conventui incorporata, & facultas ſit Superiori *quoad uſum* illa in communionem redigendi.

Secundum itidem in prædictis Religioſorum peculiis reperitur: quia penes Religioſum, in cujus favorem reſervantur, eſt *libera* quodammodo hiſce *utendi facultas*, licet ad *nutum* Superioris *revocabilis*, ſola *civili proprietate* exiſtente penes Communitatem; ex quo conſequens eſt, quod ſicut *Peculium ſervi*, ſic dicta *Peculia*, ob *utendi libertatem*, *propria* Religioſorum *patrimonia* interim dici poſſint, tametſi *revocandi arbitrium* apud Superiorem remaneat: Cui conforma eſt quod notat Fagnanus ad *cap. Monach.* 2. *de Statu Monach.* „ Ut Religioſus *verus uſufructuarius* dicatur, inquit, nihil refert, quod adminiſtra- "
tio poſſit *eidem auferri ad nutum Abbatis*, ſiquidem "
hoc non tollit quin durante adminiſtratione habeat *jus* "
utendi & fruendi: unde proprie dici poteſt *uſufru-* "
ctuarius ad beneplacitum.

Denique quam parum faciat illa *nudæ proprietatis* incorporatio, ut Religioſus juxta Patrum ſuorum præcepta *propriis* carere dicatur, evincitur quoque ex fine ſeu ſcopo, quem Patres ſibi præfixere, ut filiis ſuis *proprium* interdicerent, ut quiſque facile intelliget ex eis, quæ ex Theodorico de Monaſteriis refert Dionyſius Carthuſianus *de Reformat. clauſt. art.* 16. „ Magis "
nocet, inquit, Religioſo habere *uſum peculii ſine* "
proprietate civili, quam habere *proprietatem ſine* "
uſu: *Proprietas* namque, pergit idem Author, in ſe "
non eſt peccatum, nec ad peccandum inducit, niſi "
per *uſum rei*. Ejus exemplum eſt, quod puero vel fu- "
rioſo non noceret *proprium* habere cultellum, dummo- "
do non haberet *libertatem & facultatem utendi* illo "
cultello, ſed habere libertatem *utendi ad placitum* "
communi cultello, eſſet furioſo ſeu puero valde pe- "
riculoſum. Quemadmodum ergo ſtultum & deriſibi- "
le eſſet, ſi quis Paterfamilias prohiberet filio ſuo ha- "
bere proprium cultellum, ne cum illo ſe læderet, "
nihilominus daret ſibi *licentiam utendi* ad placitum "
communi cultello domus: ſic ſtultum videtur & de- "
riſibile, ſi Pater ſpiritualis Filio ſuo ſpirituali prohi- "
beat poſſidere aliquid *proprium*, & nihilominus aſſi- "
gnet illi aliquam portionem de communibus bonis "
Conventus, concedatque ei uſum illius portionis: "
quia *libertas utendi* illa portione eſt ſibi magis pe- "
riculoſa, quam eſſet ei proprietas ejuſdem portio- "
nis ſine *utendi licentia*: quoniam, *uſus propter* "
quem vitandum Sancti Patres prohibuerunt proprie- "
tatem, eſt propinquior *libertati utendi*, quam *pro-* "
prietati poſſidendi: imo quantum ad progreſſum de "
malo in malum, parum aut nihil refert an habea- "
tur *uſus ſine proprietate*, *an cum proprietate*. "

Concluditur ergo, quod duobus ex capitibus Regulis ſibi præſcriptis contraveniant Superiores, res aliquas extra communionem libero alicujus Religioſi uſui reſervantes. Primò quidem: quia contra earum præſcriptum rerum diſcretionem & inæqualitatem inter Religioſos permittunt. Secundò, quia in effectu *proprium* indulgent.

COROLLARIA

Ex Decreto Concilii Tridentini, quo abſoluto rerum abdicatio & earum communio pro Religioſæ profeſſionis obſervantia proponuntur.

NEmini Regularium, inquit Concilium, tam vi- "
rorum, quàm mulierum, liceat bona immo- "
bilia

„ bilia vel mobilia cujuſcunque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab iis acquiſita, tanquam propria, aut etiam nomine Conventus poſſidere vel tenere: ſed ſtatim ea Superiori tradantur, Conventuique incorporentur, atque cum ceteris illius bonis, (ut majoris explicationis gratia adjicit Clem. VIII.) redditibus, pecuniis, ac proventibus confundantur, quo communis inde victus & veſtitus omnibus ſuppeditari poſſit.

Ex hoc Concilii Tridentini Decreto, quo §. 3. & 4. probavimus preceptam eſſe abſolutam rerum omnium abdicationem & earum communionem, ſequitur primò, ſublatam eſſe differentiam quoad communicandi neceſſitatem (ut cum Fagnano loquar) „ quam nonnulli ex Doctoribus conſtituebant inter „ bona Monaſterii, & bona quæ Regularis ſibi reſer„ vat in actu profeſſionis, vel aliunde acquirit.

Patet ſecundò, Conventui eſſe incorporanda, ſeu cum reliquis Monaſterii redditibus eſſe confundenda, quæ quovis modo Regularibus acquiruntur, conſequenter quæ hactenus Conventui non erant incorporata.

Patet tertiò, quod nemini Regularium neque nomine proprio, neque *nomine Conventus*, ulla bona, ſive mobilia, ſive immobilia, cujuſcunque qualitatis, & quovis modo ab ipſo acquiſita, *poſſidere* aut *tenere* liceat, antequam ea Superiori *tradiderit* & *Conventui* per Superiorem fuerint incorporata. Unde

Sequitur quartò, quod teneatur Regularis omnia quavis ex cauſa acquiſita ſtatim *Superiori tradere*.

Quintò, quod non ſufficiat quod Regularis abſolute rem acquiſitam abdicaverit, eam *Superiori tradendo*: ſed inſuper teneatur Superior illam ſibi traditam *Conventui incorporare*, atque cum ceteris bonis, redditibus, pecuniis ac proventibus, ut loquitur Clemens VIII. *confundere, quo communis inde victus & veſtitus ſuppeditari poſſit*.

Ex quibus omnibus tandem conſequens eſt, quod ex ſententia Concilii Tridentini nemini Regularium liceat rem quancunque & quavis ex cauſa obvenientem poſſidere vel tenere: ſed prius cogatur ſimpliciter eam abdicare, Superiori tradendo, & inſuper Superior ſibi traditam Conventui incorporare, ſeu cum ceteris bonis & redditibus Monaſterii confundere, quo communis inde victus & veſtitus omnibus ſuppeditari poſſit: quo ulterius fiat, ut nulla plane intercedente differentia inter bona undecunque, aut quavis ex cauſa Regularibus obvenientia, & reliquos Monaſterii proventus, ſed omnibus in unam maſſam conflatis, perfectiſſima rerum communio in Actibus Apoſtolorum deſcripta, & in regulis Religioſorum tantopere inculcata, integra ſervetur.

COROLLARIA

Ulteriora & magis particularia ex Corollariis præcedentibus.

Ex prædicta abſoluta omnium, ſive mobilium, ſive immobilium, cujuſcunque qualitatis, quovis modo Religioſis acquiſitorum, neceſſaria abdicatione, & perfecta omnium incorporatione ſive confuſione per Concilium Trid. propoſita, & Corollariis inde deductis, conſequuntur ulterius ſequentia.

Primò, reprobatam eſſe praxim in quibuſdam Monaſteriis uſitatam, qua Novitii in actu renunciationis bonorum reſervant ſibi *annuos reditus*, vel *annuam proviſionem* pro ſuis religioſis neceſſitatibus; aut Parentes *annuum redditum vitalitium* conſtituunt, *de conſenſu Superioris*, *uſibus privatis* filiorum ſuorum impendendum & reſervandum.

Hanc praxim improbatam eſſe, evidentius eſt, quam ut probari debeat; quandoquidem manifeſtum ſit, hujuſmodi redditus ad *privatos uſus* alicujus Religioſi deputatos & reſervatos, non eſſe *incorporatos & confuſos* cum reliquis Monaſterii redditibus, *quo communis inde victus & veſtitus omnibus ſuppeditari poſſit*. Non mirum proinde quod Synodus Provincialis Mechlinienſis pro executione Concilii Tridentini anno 1570. congregata *tit. de Regular. cap.* 1. ſtatuerit, *Ut penſiones vitales aut redditus perpetuos nulli Regulares permittantur recipere*.

Vidit quoque eximius P. Chriſtianus Lupus has redituum vitalitiorum particulares reſervationes, nec cum profeſſione religioſa, neque cum Synodi Tridentinæ Decreto conſiſtere: quare hujuſmodi *Penſionatos* Proprietariis annumerat *part. 4. ſchol. ad can. 6. Concil. Tbol.* quinimo de ipſis dicere non veretur: *Nec Monachum induunt, nec ſecularem deponunt*; ac tandem multis hujuſmodi reſervationum relatis incommodis, concludit: „ Quare qualiſcunque Profeſſioni adjecta penſionis reſervatio eſt *adverſa ſubſtantiæ*, aut certe fœda conditio, ideoque habenda pro non appoſita. Eam Præfecti obligantur circumducere. & *in communem ſubſtantiam devocare*. Nulla hic dotalis eleemoſyna, nec ſimiles quis humanæ infirmitatis palpo fucus valeat patrocinari. Eleemoſyna enim debet eſſe gratuita, non dotalis. Et *hunc eſſe Tridentinæ reformationis ſcopum, ſuus locus demonſtrabit*. „

Secundò colligitur, quod pecunia aut aliæ quæcunque res quæ ex liberalitate conſanguineorum Religioſis obvenerit, non tantum Superioribus ſint *tradenda*, ſed inſuper illæ debeant, *cum reliquis rebus & bonis Monaſterii confundi*, ut inde, *ſicuti ex reliquis Monaſterii bonis, omnium neceſſitatibus poſſit provideri*.

Sed pone, parentes nolle oblata dare niſi ea conditione, ut illa filiis ſuis ſint *peculiaria*, & eorum *tantum uſibus* impenſa. Reſp. Certum eſſe, illa potius eſſe reſpuenda, quam ut iis cum ea conditione acceptatis, & ipſe Religioſus diſcrimini à promiſſa paupertate deflectendi exponeretur, & perfecta inter Fratres communio læderetur.

Huic reſponſo non parum favet S. Benedictus *cap.* 59. *Regulæ*, deſiderans ut ſi nobilis aliquis aut dives filium ſuum in minori ætate conſtitutum Deo in Monaſterio offerens, promitteret ſub jurejurando, *quia de rebus ſuis nunquam per ſe, nunquam per ſuffectam perſonam, nec quolibet modo ei* (ſcilicet filio ſuo) *aliquando aliquid dent, aut tribuant occaſionem habendi; vel certe ſi hoc facere noluerint. & aliquid offerre volunt in eleemoſynam Monaſterio pro mercede ſua; faciant ex rebus, quas dare volunt* MONASTERIO *donationem*.

Hujus Sanctiſſimi Patris præſcripto docentur inſuper Monaſteriorum Superiores, quod nonnunquam conveniat ad convertendum à ſubditis *peculiaritatis* periculum, ſerio monere Parentes divites, ne filiis in Monaſterio conſtitutis, de rebus ſuis aliquid concedant, quo eis *occaſionem* tribuant *peculiaritatis*; ſed ſi quid offerre voluerint, id *dent Monaſterio*, tam in filiorum, quam aliorum Fratrum uſum ceſſurum; quo continget, ut nec filiis ſuis præbeant occaſionem labendi, nec fraternam communionem infringant.

Tertiò colligitur, quod ſi quid honorarii ex Miſſis aut Concionibus, aut ſtipendii ex Lectionibus, ſive in proprio Monaſterio, ſive alibi habitis, vel alio juſto labore Religioſis obveniat, non tantum abſolute & *ſimpliciter* illud à ſe *abdicare* & Superiori *tradere* teneantur; ſed inſuper Superior illud cum reliquis Monaſterii bonis & redditibus ita *confundere*, ut nulla intercedente differentia omnia tanquam *res omnino communes* in *uſum communem* expendantur, & omnium indifferenter neceſſitatibus *ſine reſpectu perſonarum, quibus obvenerint*, impendantur.

Huic conſectario plane conforme eſt, quod Synodus Provincialis Cameracenſis pro debita executione Decreti Concilii Tridentini anno 1565. *tit.* 18. *cap.* 10. præcepit Monaſteriorum Superioribus, ut „ *reſcindant & aboleant prorſus univerſa illa emolumenta, & una quæ antiquo more quibuſdam Monaſteriorum officialibus concedi ſolebant; breviter omnis illa pecunia vel res,* inquit Synodus, *quam Monachus vel Monialis acquirere, ſive labore, ſive induſtria, ſive amicorum liberalitate, ſeu denique qualibet alia occaſione poſſit, Superiori mox tradatur; ita ut ad nutum ejus,* TANQUAM RES COMMUNIS *expendatur*. „

Nec ideo, quia juſto labore aut induſtria particulari parta, ita communicanda veniunt, ut etiam *non laborantium neceſſitatibus* impendantur, ipſi Religioſi in labore aut opere flacceſcere debent, ſed attendere potius illud S. Auguſtini ad ſui Ordinis Religioſos *cap.* 8. *Regulæ*: „ Nullus ſibi aliquid operetur, ſed omnia opera veſtra fiant in commune, *majori ſtudio & frequentiori alacritate*, quam ſi vobis *ſingulis* faceretis *propria*: Charitas enim, de qua ſcriptum eſt, quod *non quærat quæ ſua ſunt*, ſic intelligitur, quia *communia propriis, non propria communibus anteponit*. Nec „

ideo

„ ideo quantò amplius rem communem, quàm propriam veſtram curaveritis, tantò vos amplius profeciſſe noveritis: ut in omnibus, quibus utitur tranſitura neceſſitas, ſupereminеat quæ permanet Charitas.”

Denique ex dictis conſequens eſt, quòd ſi quis fortè libri Religioſo alicui, quacumque ex cauſa, obveniant, illi ſint Superiori tradendi, & in Bibliothecam communem referendi; ut ita dum hi erunt cum reliquis Monaſterii *libris confuſi*, ex *communi* Bibliotheca ſinguli libros neceſſarios recipiant, ſicuti ex communi cellario paſci, & communi veſtiario indui debent.

Plura ex eadem communionis & abdicationis neceſſitate deduceremus, niſi ſua ſponte profluerent; unum tamen notandum, nimirum etiam per rei alicujus in *uſus particulares Religioſi* reſervationem, *communionis* perfectionem infringi, tametſi res penes *Superiorem* reſervetur; quia ut appoſitè P. à S. Audomaro *lib.* 2. *Inſtitut. Monaſt. cap.* 20. quod “ *alicui certa* præfixum ſervatur, *commune* dici non poteſt: imò, pergit dictus Author, tantùm abeſt ut per ejuſmodi reſervationes particulares apud ſe *vel apud alium*, res Religioſo obvenientes bonis Monaſterii incorporentur; ut contra dividantur & ſeparentur à bonis Monaſterii, & *approprientur*, quæ ſic conceduntur, *particularibus Religioſis*.”

§. V.

Nulla Superiorum diſpenſatio aut licentia particulares rerum reſervationes juſtificare poteſt.

SYnodus Trid. *Seſſ.* 25. *de regul. cap.* 1. reformationi Regularium ſe accingens præcipit, ut omnes “ Regulares, tam viri quàm mulieres, ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant & componant; atque imprimis quæ ad *ſuæ profeſſionis perfectionem*, ut obedientiæ, *paupertatis* & caſtitatis, ac ſi quæ alia ſunt alicujus Regulæ & Ordinis peculiaria vota & præcepta, ad eorum reſpectivè eſſentiam, nec non ad *communem vitam*, victum & veſtitum, *conſervanda pertinentia*, fideliter obſervent. Omniſque cura, & diligentia à Superioribus adhibeatur, tam in Capitulis Generalibus & Provincialibus, quàm in eorum viſitationibus, quas ſuis temporibus facere non prætermittant, ut ab illis non recedatur: cùm compertum ſit ab *eis non poſſe ea, quæ ad ſubſtantiam Regularis vitæ pertinent, relaxari*. Si enim illa, quæ *baſes ſunt* & *fundamenta totius Regularis diſciplinæ*, exactè non fuerint conſervata, totum corruat ædificium, neceſſe eſt.”

Ex hoc Synodi Tridentinæ Decreto eruimus ſequentia. Primò, quòd Regulares teneantur ſpecialiter quæ vota obedientiæ, *paupertatis*, caſtitatis, nec non *vitam communem*, victum, veſtitumque concernunt, fideliter obſervare.

Secundò, quòd omnis cura & diligentia à Superioribus ſit adhibenda, ut à prædictis non recedatur.

Tertiò, compertum eſſe, a Superioribus non poſſe ea, quæ ad ſubſtantiam regularis vitæ pertinent, relaxari.

Quartò, prædicta vota, nec non vitam communem eſſe *baſes* & *fundamenta* totius regularis diſciplinæ, quibus non exactè conſervatis totum corruat ædificium neceſſe ſit.

E quibus, præſertim ex tertio & quarto, ineluctabili & evidentiſſima conſequentia infertur, neceſſaria ad dictorum votorum & vitæ communis conſervationem juxta ejuſdem Concilii declarationem, per Superiores relaxari non poſſe. Ut proinde conformiter ad mentem Generalis Concilii Synodus Audomar. in ſupra citato Decreto, quo vitæ communionem, eaque quæ ad illam pertinent ex ſententia Concilii Trid. propoſuit, adjunxerit *anno* 1583. *tit.* 17. *cap.* 5. *Nec aliud præcipimus, quàm id, quod Superiores quidem ex officio prorſus curare tenentur:* NULLA IPSIS RELICTA DISPENSANDI FACULTATE, *Religioſi vero, ex ea quam Deo fecerunt, ſponſione obſervare.*

Et ne fortè ipſi ſubditi ſe ſecuros eſſe putarent, ſi Superioribus credentes, *de eorum licentia*, per particulares rerum reſervationes, à perfecta rerum abdicatione, aut earum communione recederent; Clemens VIII. *in Conſt*, NULLUS OMNINO, aliique Romani Pontifices qui Conſtitutionem Clementis innovarunt; poſt quam abſolutam rerum omnium ad manus Superioris abdicationem, nec non earum incorporationem ſeu confuſionem, juxta mentem Synodi Tridentinæ propoſuiſſent, expreſsè ipſis Regularibus intimatum voluerunt, ne illam ſibi de hujuſmodi diſpenſatione ſecuritatem promittant, imò nec fidem habeant Superioribus diſpenſandi poteſtatem ſibi aſſerentibus: “ Nulla quorumcumque *Superiorum diſpenſatio*, *nulla licentia* quantum ad bona immobilia vel mobilia Fratres *excuſare poſſit*, *quominus culpæ*, & *pœnæ* ab ejuſdem Concilii Decretis impoſitæ, & ipſo facto incurrendæ obnoxii ſint; etiamſi Superiores aſſererent ſe *hujuſmodi diſpenſationes* aut *licentias* concedere poſſe; *quibus in ea re fidem minimè adhiberi volumus*.”

His verbis, inquit Fagnanus *ad Cap.* MONACHI 2. *De Stat. Monach.* improbantur opiniones illorum qui “ aſſerunt Regulares excuſari à *proprietate*, cùm habent peculium de *licentia Superioris & dependenter ab eorum voluntate & nutu:* jam enim patet non pendere *à voluntate & diſpenſatione Superiorum*, pergit Fagnanus, *quin omnia ſint confundenda cum cæteris bonis Monaſterii* pro *communibus neceſſitatibus*.”

Petet quis, qua ratione Regulares qui de *licentia* & *beneplacito* Superioris habent reditus vitalitios, aut rem aliam *ad uſum ſuum particularem* reſervatos, dici poſſint peccare, imo & pœnis Canonicis ſubjacere; cùm eo caſu tantùm videantur ſe conformare voluntati Superioris, quam diſcutere obedientia Religioſa permittere non videtur: Ut huic dubio ſatisfiat, prænotandum, quòd hujuſmodi reſervationes non ſoleant inniti mandato Superioris; ſed poſtulationi illius qui cupit ſibi v. g. reditum vitalitium reſervatum, & ſimplici Superioris conniventiæ. Quinimo ſæpius contingit, ut reditum vitalitium v. g. non conſtituerent, vel ſi parentes conſtituere vellent, diſſuaderent, ſi ſcirent, quòd Superiores illum in *uſus ipſorum privatos* reſervatum nollent: unde ſubditi ordinariè ad ſimiles *particulares reſervationes poſitivè*, Superiores verò *permiſſivè* tantùm concurrunt; conſequenter vitium quod in hujuſmodi particularibus reſervationibus latet, non minus ſi non amplius ipſis ſubditis, quam Superioribus imputandum venit.

Sed poſito quòd præcepto Superioris hujuſmodi reſervationes fierentur; non propterea ſubditi illis conſentire, ac per eas vitæ communionem infringere poſſent, neque enim ea eſt *obedientia* virtus, ut ſine diſcuſſione in omnibus obediendum ſit: ſi quippe ita obedire oporteret, ſine cauſa legitur in Eccleſia: *Omnia probate, quod bonum eſt tenete:* Si ita oportet, deleamus jam de libro Evangelii: *Eſtote prudentes ſicut ſerpentes*, ſufficiente quippe quod ſequitur, *& ſimplices ſicut columbæ*.

Scio quidem à ſubditis non facilè dijudicanda eſſe Præpoſitorum mandata; ſed neceſſariam aſſero prudentiam, qua advertatur, num præceptum Superioris cum divinis inſtitutis, ex. gr. *Redde Altiſſimo vota tua*, conſiſtat, & libertatem qua ingenuè contemnatur, ſi adverſari deprehendatur, juxta illud Apoſtolorum: *Obedire oportet Deo magis quàm hominibus*.

Ex his concluditur, quòd Religioſis prætendentibus particulares rerum reſervationes prætextu *licentiæ* aut *conniventiæ* Superiorum, à vitio eximere, reſponderi queat illud, quod Religioſis qui pecuniis ſibi conceſſis *tamquam propriis* utebantur, eodem argumento ſe purgare conantibus, pridem repoſuit P. à S. Audomaro: “ Utinam non ex conſenſu eorum & indulgentia fierent! Siquidem minus in Deum peccaretur. Nam per crudelem hanc diſpenſationem & conniventiam fit, ut ſine ullo conſcientiæ ſcrupulo, ac proinde ſine ullo pœnitentiæ remedio peccetur.”

§. VI.

Concilium Tridentinum voluit, ut res Religioſis obvenientes, prius Superioribus tradantur, & Conventui incorporentur, quàm earum uſus etiam facti, *ipſis concedatur*.

VIdimus in anterioribus quòd Synodus Tridentina *Seſſ.* 25. *De Regularibus cap.* 2. pro debita paupertatis voluntariæ, & religioſæ communionis obſervantia decreverit, quòd nemini Regularium liceat bona, ſive immobilia, ſive mobilia, tamquam propria, aut etiam nomine Conventus *poſſidere*, imo ne-

quidem *tenere*: quo verbo, inquit Fagnanus *ad cap.* Monachi ii *de Statu Monach. prohibet nudam detentionem vel* USUM FACTI Quod addit Synodus: *etiam nomine Conventus, irrefragabiliter*, ut ait idem Fagnanus, *convincit, Regularibus etiam nomine Conventus, & ſic dependenter à Superiore, prohibitam eſſe non ſolum proprietatem & poſſeſſionem*, SED ETIAM NUDAM DETENTIONEM VEL USUM FACTI.

Nec tamen quis inde arguat me tenuiſſe quod Concilium Trid. abſolutè *uſum facti* rerum mobilium, ſive *uſum* quo *neceſſitatibus Religioſorum ſuccurratur*, vetuerit: tantùm voluit, ut priuſquam ille *uſus* concedatur, Religioſus juxta Chriſti conſilium omnia quæ ſibi obveniunt *abſolutè abdicaverit*; quo facto tamquam verus *pauper* neceſſaria ſua à nutu & voluntate Superioris expectet. Ut verò perfectius ea abdicatio ſeu denudatio fieret, noluit Synodus ne *uſum* quidem *facti* rerum mobilium, quas quovis modo Regularis acquirit, ipſi concedi, antequam illæ omnes Conventui ſint *incorporata*, ſeu cum reliquis Monaſterii rebus planè *confuſa*, ut ex illis in *unam maſſam redactis, omnium neceſſitatibus* ſuccurratur; quo appareat, quòd Religioſo cui illa obvenerunt, non plus juris in illa ſuperſit quàm reliquis de communitate, aut in cætera bona Monaſterio *jam ante incorporata*.

Nec hîc aliud Synodus præſcripſit Regularibus præter illud quod obſervarunt primi illi Chriſtiani, quorum normam vivendi Religioſi in communi viventes aſſumpſerunt: teſtatur enim ſacer Textus *Act.* 2. *v.* 44. 45. & v. 4. 35. 36. *Quotquot poſſeſſores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apoſtolorum*, Quibus oſtenditur quòd primò omnia tam mobilia quàm immobilia à ſe abdicarent, & Superioribus, id eſt Apoſtolis, traderent. Deinde teſtatur ſacer Textus, quòd non tantùm à ſe abdicarent & Apoſtolis traderent, ſed omnia in *communionem* redigerentur, priuſquam *neceſſaria ſingulis darentur*. Præmiſerat enim ſacer Textus: *Erant ipſis omnia communia*, antequam ſubjungeret: *Dividebatur autem ſingulis prout cuique opus erat*.

Ex quo patefit quòd Concilium Tridentinum à norma vivendi primorum Chriſtianorum non receſſerit, dum voluit ut Regulares primò omnia quæ quovis modo acquirunt, abſolutè & ſimpliciter à ſe *abdicarent* tradendo Superioribus, & Superiores ea omnia *Conventui incorporarent*, ſeu cum reliquis Monaſterii proventibus *planè confunderent*; ut eo pacto ea omnibus ita *confuſis*, omnium *neceſſitatibus*, ſine *reſpectu perſonarum* quarum *opera* aut *labore* provenerint, aut *quarum intuitu* fuerint donata, ſuccurratur; & ideò, ut notat Fagnanus ad *Cap.* Monachi ii *De Statu Monach.* „ poſt „ hanc incorporationem, tantùm in fine ejuſdem *cap.* 2. „ jubet, *ut mobilium uſum Superiores permittant, nihilque quod ſit neceſſarium eis negetur*.

Hinc apparet quàm frivolum ſit argumentum, quo quiſpiam conatur probare, Concilium Tridentinum in prima parte dicti *capitis* 2. agere de Religioſis qui poſſidebant aliqua *ſine dependentia à voluntate Superioris: quia*, inquit, *aliàs ſequeretur quòd Tridentinum etiam prohiberet uſum librorum vel veſtium & à Superiore dependentem*, non diſtinguens inter *uſum* qui ante incorporationem, & eum qui poſt incorporationem conceditur. Hunc non prohibet: iſtum verò vetando, etiam cum *dependentia à voluntate Superioris*, nec à norma vivendi primorum Chriſtianorum, ut jam vidimus, imò nec à Regulis Religioſorum receſſit: quia & in his præcipitur ut ea quæ Religioſo obveniunt, priùs Superiori tradantur & in communionem redigantur antequam in *uſum Fratrum* expendantur.

Quod ſignanter S. Auguſtinus expreſſit *cap.* 8. *Reg. ad Servos Dei*, dum voluit ut ſi “ Parentes filii in Monaſterio „ conſtitutis veſtem aliquam, ſive quodlibet aliud inter „ neceſſaria deputandum contulerint, non occultè accipiatur: ſed ſit in *poteſtate Prapoſiti*, ut in *rem communem redactum* cui *neceſſarium fuerit prabeatur*.

Quibus verbis evidenter præcepiſſe conſtat, ut id quod à Parentibus filio Religioſo datur, priùs ſit in *poteſtate Prapoſiti*, & in *rem communem redactum*, ac tunc demum, cui *neceſſarium fuerit prabeatur*.

Ut igitur verbo abſolvam, præcepit Concilium, ut Superiores ita *uſum mobilium* permittant, ut nihil ſuperflui detur, nihil etiam quod ſit neceſſarium denegetur, ut tamen *uſus* rerum, etiam *mobilium*, quovis modo Regularibus *obvenientium*, non concedatur, niſi prius Regulares eas Superioribus tradendo à ſe *abdicaverint*, & Superiores *Conventui incorporaverint*, id eſt, cum *reliquis Monaſterii bonis & proventibus confunderint*.

§. VII.

Ne detur occaſio vitio proprietatis, aut communio bonorum infringatur, inhibitum eſt Superioribus Monaſteriorum ſingulis Religioſis aſſignare certas pecuniarum taxas, ut ex iis ſibi quiſque neceſſaria conquirat.

Conſuetudo ſive praxis qua in nonnullis Monaſteriis certa pecuniæ taxa ſingulis Religioſis aſſignatur, ut ex ea de neceſſariis quiſque ſibi provideat, ut minus ad proprietatem plurimum inclinat: per illam quippe taxarum aſſignationem natum eſt fieri, ut quiſque Religioſus liberam quamdam utendi facultatem accipiat: dum enim ſingulis æqualis pecuniæ ſumma, qua neceſſitatibus ſuis occurrat, diſtribuitur, cùm non omnium æqualis ſit neceſſitas, ſed alii præ aliis pluribus indigeant; facile eſt evenire, ut taxa nonnullis ſufficiens, eadem illa aliis aſſignata ſuperabundet: unde ulterius non rarò continget, ut ea parte, quæ abundat, tanquam *domini in uſus ſuos liberè* utantur; adeoque reſpectu illius portionis quaſi Proprietarii conſtituantur.

Accedit quòd prædicta taxarum aſſignatio ſcopo ſeu fini, qui per votum paupertatis intenditur, non parum contrarietur; voluntaria quippe paupertas aſſumitur, ut quis à rerum terrenarum ſolicitudine ſolutus, facilius cæleſtia capere, & Deo liberius inhærere queat: hæc verò taxarum aſſignatio, utpotè Religioſos rerum ſibi neceſſariarum conſtituens procuratores, ſolicitudini temporalium implicat: ac per conſequens nata eſt Religioſos à rerum divinarum contemplatione non parum avocare.

Denique non tantùm hujuſmodi taxarum aſſignatio ad proprietatem diſponit, & fini voluntariæ paupertatis opponitur; ſed inſuper per illam evidenter perfecta vitæ communio, quam Religioſi profitentur, & quæ diſciplinæ regularis baſis eſt & fundamentum, infringitur: quapropter Fideles illi, qui Jeroſolymis vitæ Religioſæ normam expreſſerunt, non certas pecuniæ ſummas, ſed ab Apoſtolis aut Diaconis *prout cuique opus erat*, neceſſaria accepiſſe leguntur: *Erant enim illis*, inquit ſacer Textus, *omnia communia, dividebaturque ſingulis* PROUT CUIQUE OPUS ERAT.

Horum exemplo Religioſorum Patres, ut à Filiis ſuis vitium proprietatis procul abeſſet, & laudata in Actis Apoſtolorum vitæ ſervaretur communio, diſtrictè præceperunt, ut neceſſaria ſingulis pro cujuſque neceſſitate in ipſis rerum ſpeciebus darentur. “ Diſtribuatur (inquit Auguſt. *cap.* 1. *Reg.*) unicuique à præpoſito veſtro *victus* & *tegumentum*: *non æqualiter*, quia non æqualiter valetis omnes, ſed potius unicuique *prout opus fuerit*: ſic enim legitis in Actibus Apoſtolorum: *Quia erant illis omnia communia, & diſtribuebatur unicuique ſicut cuique opus erat*.

Imo tantum abeſt ut D. Auguſtino placeret, ut unuſquiſque ſibi neceſſariorum foret diſpenſator, ut ne indumenta quidem à Religioſo retineri, ſed ea ab uno alterove cuſtode ſervari voluerit: “ Veſtes veſtras, (inquit *cap.* 8. *Reg.*) in unum habeatis ſub uno Cuſtode vel duobus, vel quot ſufficere potuerint ad eas excutiendas, ne à tinea lædantur. Et ſicut paſcimini ex uno cellario, ſic induamini ex uno veſtiario. Et ſi fieri poteſt, non ad vos pertineat, quòd vobis indumentum, pro temporum congruentia proferatur, utrum hoc recipiat unuſquiſque, quod depoſuerat, an aliud quod alter habuerat; dum tamen unicuique, prout cuique opus eſt, non negetur.

Regulæ S. Auguſtini convenit & ipſa S. Benedicti, quæ vult ut Monachus omnia ſibi neceſſaria ab Abbate ſperare debeat. Et quidem ut “ veſtimenta Fratribus ſecundùm locorum qualitatem, ubi habitant, vel aerum temperiem, dentur: *hæc ergo* (inquit *cap.* 55. *Reg.*) *conſideratio penes Abbatem eſt*.

Evidenter denique huic certarum penſionum aſſignationi ſeſe opponit Regula S. Benedicti, dum *ibidem* in ea præcipitur, “ ut dentur ab Abbate omnia, quæ ſunt neceſſaria, id eſt Tunica, Cuculla, Pedules, Caligæ, Bracile, Cultellus, Graphium, Acus, Mappula,

„ pula, Tabulæ, ut omnis auferatur neceſſitatis excuſatio. A quo tamen Abbate ſemper conſideretur illa ſententia Actuum Apoſt. *qua dabatur ſingulis, prout cuique opus erat*. Ita ergo Abbas conſideret infirmitatem indigentium; non malam voluntatem invidentium.

SS. Auguſtini & Benedicti Regulis aliorum Patrum Regulas concordare, Concordia Regularum S. Bened. Aniani oſtendit *cap.* 43.

Nec tantum ipſæ Regulæ quas Religioſi profitentur, harum penſionum aſſignationem improbarunt: quin & ipſi Eccleſiæ Prælati, ubi invaluerat, eidem ſe ſtrenue oppoſuerunt, & tanquam diſciplinæ regularis exitioſam peſtem ſua authoritate abolitam voluerunt. Et quidem Synodus Albienſis: “ nulli Regulari, inquit *An.* 1254. „ *Can.* 54. pro veſtibus ſeu pro pitantia a ſuo Majore *pecunia ſumma detur. Ad hoc enim datur ei materia proprium retinendi; ſed omnes in veſtiario induantur*.

Illo ſimiliter ſeculo Synodus Londinenſis eodem motivo hanc taxarum aſſignationem improbavit: “ ne, inquit *anno* 1265. *Can.* 42. *proprietatis vitio* ſuper dorſum peccatoris fabricandi occaſio Satanæ offeratur, „ & ipſi homini detur facultas delinquendi: ſtatuimus, „ ut cum quiſpiam Monachorum ſeu aliorum Religioſorum veſtibus, calceamentis, vel aliis vitæ neceſſariis indiguerit, is qui ſuper iis miniſtrandis gerit officium, *pecuniam ſive denarios non tradat* pro ſe hujuſmodi taliter indigenti, *ſed res ipſas prout neceſſitas exegerit, ſubminiſtret*.

Idipſum in Synodo Oxonienſi ſub idem pene tempus ordinavit Stephanus Cantuarienſis. An. 1222. *Can.* 43.

Similiter Synodus Trid. *Seſſ.* 25. *de Reg. cap.* 1. præcipiens, “ ut omnes Regulares, tam viri quam mulieres, „ ad communem vitam, victum & veſtitum conſervanda pertinentia fideliter obſervent, omniſque cura & „ diligentia a Superioribus adhibeatur, ut ab illis non recedatur, “ ſatis manifeſte hanc taxarum diſtributionem improbat; quandoquidem conſtet per illam ea quæ ad communem vitam, victum & veſtitum conſervanda ſpectant (v. g. commune veſtiarium, item commune Cellarium, e quibus in communi veſtiantur & paſcantur) evidenter everti.

Non mirum proinde quod Concilia pro executione Concilii Trid. celebrata adeo ſolicite Monaſteriorum Præpoſitis mandaverint, ne ſubditis ſuis certam pecuniæ ſummam pro cibo vel veſtimentis ſubminiſtrent, ſed omnia in ſpecie ex communi Monaſterii penu porrigantur.

„ Ut huic peſtifero vitio (proprietatis) obviam eatur (inquiunt Patres Concilii Cameracenſis *an.* 1565. „ *tit.* 18. *cap.* 10. mandat Sancta Synodus omnium Ordinum Superioribus, ne ſubditis *pecuniam* pro cibo „ vel potu, ſive veſtimentis, aut aliis quibuſcunque neceſſariis adminiſtrent; ſed *victus* omnis, *potus* ac *veſtitus*, *& quidquid neceſſarium fuerit, decenter & prout ratio poſtulat, eis porrigatur*.

Quod ſuæ Provincialis Synodi Decretum clarius expreſſit Synodus Audomarenſis *tit.* 17. *cap.* 26. præcipiens; „ Ut victus, veſtitus, ceteraque vitæ neceſſaria æqualiter omnibus, pro indigentiæ uniuſcujuſque neceſſitate, & Monaſterii facultate placide ac benigne ex „ *communi Monaſterii theſauro* ac *penu* ſubminiſtrentur, „ *non pecuniis æſtimata* ac *compenſata*, *ſed ipſis rerum ſpeciebus præſentia*. Id enim eis in virtute ſanctæ obedientiæ Dei loco præcipimus. “ Deinde quod bene notandum ſubjungit: “ Nec aliud præcipimus, quam „ id quod Superiores quidem ex officio prorſus curare „ tenentur, nulla ipſis relicta diſpenſandi facultate; Religioſi vero ex ea, quam Deo fecerunt, ſponſione „ obſervare. Quare aboleatur ea conſuetudo, qua conſueverunt Superiores Religioſis *ſingulis annuam numerare aut permittere penſionem*, *atque ita redimere neceſſaria vitæ eorum*.

His Synodis conſonat & ipſa Provincialis Mechlinienſis *an.* 1570. *tit. de Regul: cap.* 1. ſeptennio poſt Concilium Trid. celebrata, præcipiens, “ ut victus, veſtitus, „ ceteraque vitæ ſubſidia ſingulis *ex communi* pro neceſſitate indigentiæ, & Monaſterii facultatibus ſubminiſtrentur, *non in pecuniis*, *ſed in ſpecie rerum*.

§. VIII.

Quid Superiores obſervare debeant, dum uſum rerum mobilium Religioſis concedunt, ne vel injuſtitiæ, aut vitii proprietatis complices fiant.

Ex bonis omnibus, undecunque provenientibus, in unam maſſam conflatis, teneri Superiores tanquam fideles diſpenſatores bonorum communium, neceſſitatibus Fratrum providere, certius eſt quam ut probari debeat. Modum juſtiſſimum ea in uſus Fratrum diſpenſandi, quem Apoſtoli primitus tenuerunt, Sacer Textus paucis verbis expreſſit: *Dividebatur*, inquit *Act* 4. *v* 35. *ſingulis, prout cuique opus erat*. Hoc eſt ſecundum uniuſcujuſque neceſſitatem.

Hanc diſpenſationis normam, ut Superiores in rebus Monaſterii diſpenſandis, tenerent, Patres ſedulo inculcarunt.

Eſt ejus penes quem, inquit S. Baſilius *in Regulis brevioribus reſp.* 131. *diſtribuendi munus eſt*, *illud exequi diligenter:* DIVIDEBATUR SINGULIS, PROUT CUIQUE OPUS ERAT.

Victus & tegumentum, ait S. Auguſtinus, non “ æqualiter omnibus diſtribuatur, quia non æqualiter “ valetis omnes; ſed potius unicuique, ſicut cuique “ opus fuerit: ſic enim legitis in Actibus Apoſtolorum, “ *Quia erant eis omnia communia, & diſtribuebatur unicuique, prout cuique opus erat*.

Quibus conſonat S. Benedictus, dum ait *cap.* 34. *Regul.* Sicut ſcriptum eſt: *dividebatur ſingulis, prout cuique opus* “ *erat*. Ubi non dicimus ut perſonarum, quod abſit, “ acceptio ſit, ſed *infirmitatum* conſideratio.

Ut igitur Superior in diſpenſatione ſua fidelis inveniatur, debet ſingulorum Fratrum conditionem & ſtatum juſta ſtatera librare, ut intelligat quid ſingulis, pro ea in qua ſunt conditione & ſtatu, opus ſit, quo fiat, ut non *ex privato ſuo affectu*, ſed ſecundum *cujuſque neceſſitatem* bona communia diſtribuat.

Igitur in Superiore, ut juſtam & rectam diſpenſandi normam teneat, non tantum magna prudentia, qua diſcernat, quid ſingulis conveniat, exigitur; ſed inſuper neceſſarium eſt, ut in ipſo reperiatur, quod in Abbate requiſivit S. Benedictus *cap.* 2. *Reg.* “ Non ab eo perſona in “ Monaſterio diſcernatur, non unus plus ametur, niſi “ quem in bonis actibus & obedientia invenerit meliorem; æqualis ſit ab eo omnibus charitas; una præbeatur “ omnibus ſecundum merita diſciplina. “ Si vero Superior non tantum ex privato & immoderato erga perſonam affectu, uſum aliquarum rerum alicui, licet *minus indigenti*, præ aliis indulgeat, illumque concedat iſti (cui forſitan minus conveniat, aut in uſum parum neceſſarium, dum aliis de communitate in meliorem & convenientiorem uſum concedi poſſet,) *eo ſolo titulo*, quia res illæ ex *liberalitate conſanguineorum* aut *propria* ipſius induſtria obvenerunt, verendum, ne non tantum acceptionis perſonarum, ſed & vitii *proprietatis* ſubinde complex efficiatur; quia natum eſt fieri, ut illo ſuo agendi modo non exiguum ſuppeditet argumentum opinioni Religioſorum menti nonnunquam alte impreſſæ, qua opinantur in res a parentibus donatas, aut proprio labore partas *ſibi* aliquid *plus juris*, quam *reliquis* de communitate ſupereſſe; quo fit, ut *affectu* quodam *proprietatis* rebus iſtis, tanquam *ſibi* quodammodo *propriis*, afficiantur.

Si inſuper ſubditi deprehendant, quod Superiores res ex amicorum benignitate donatas, nulla *difficultate* etiam *in quemlibet pene uſum* cui obvenerunt, concedant, rurſus exinde ducent argumentum, res illas ex ipſa quoque ſententia Superioris ſibi magis eſſe *proprias*, quam *reliquos* Monaſterii *proventus*: præſertim quia experientia non raro ipſis conſtat, quod Superior non niſi ſumma difficultate, imo forte nunquam, quidquam ex communibus Monaſterii proventibus in *ſimilem uſum* concederet; quo rurſus continget, ut eo diſtribuendi modo foveat opinionem illam, qua Religioſi arbitrantur *ſimiles res*, *magis*, quam *reliquos* Monaſterii *proventus*, ſibi eſſe *proprias*.

Debent igitur Monaſteriorum Superiores omnium Fratrum conditione ſeu ſtatu expenſo, ſine acceptione perſonarum, *quod cuique opus eſt*, ex omnibus rebus *undecunque provenientibus in unam maſſam conflatis*, ſingulis *indifferenter* diſtribuere.

Quod ſi cui Fratrum aut Sororum videatur, non æqualiter omnibus a Præfecto proſpici, *nunquam id ſibi judicandum ſumat:* “ Verbis loquor Synodi Audomarenſis anno 1583. *tit.* 17. *cap.* 6. aut ſi ita clarum ſit, ut “ non poſſit non judicari, meminerit Religionis ingreſſum exercendarum virtutum, abnegationis ſui, & quæ hinc naſcitur, patientiæ palæſtram eſſe, ita tamen ut poſſit rem viſitatoribus in viſitatione exponere.

§. IX.

Superiores tenentur allaborare, ut Religioſi ſive in, ſive extra Monaſterium exiſtentes, quantum fieri poteſt, neceſſaria ſua ab aliena expectent voluntate.

Quemadmodum Religioſus ratione voti obedientiæ in omnibus agendis ac tractandis omni tempore, quantum moraliter loquendo conditio ſeu ſtatus eorum permittit, a prudenti & juſta Superioris pendere debet voluntate & arbitrio, ita votum paupertatis Religioſum obligat, ut in neceſſitatibus ſuis corporalibus quotidie, quantum poſſibile eſt, ab aliena dependeat voluntate.

Adhæc ſicuti votum obedientiæ Religioſum adſtringit, teſte Sancto Baſilio *Conſtit. Monaſt. cap.* 21. ut imbecillitatem ſuam ad id, quod ſibi imponitur exequendum *non proprio metiatur arbitrio*, ſed *Superiori ſuo metiendum* permittat; ſimiliter votum paupertatis requirit, ut Religioſus ſibi *neceſſaria non proprio menſuret arbitrio*, ſed *Superiori* expendenda committat.

Hanc ſummam quoad neceſſitates corporales dependentiam paucis verbis comprehendit S. Benedictus: *Monachis*, inquit, *nec corpora ſua, nec voluntates licet habere in propria poteſtate: omnia vero neceſſaria a Patre Monaſterii ſperare.*

Hæc in quotidianis neceſſitatibus dependentia cum non difficulter obſervari queat ab eis, qui in propriis morantur Conventibus, conſequens eſt, quod nulli eorum concedenda ſit pecunia, aliaque res, qua ſibi de neceſſariis provideat; ſed de communi cellario & veſtiario ſecundum Superioris providentiam *neceſſaria ſperare debeat.*

Quod perſpectum habentes Canonici Ordinis Præmonſtratenſis, ſtatuerunt anno 1630. *diſt.* 2. *cap.* 23. ut etiam ſui Ordinis Paſtores in *Monaſterio habitantes*, ex communi cellario in menſa Conventuali alantur, & ex communi veſtiantur, neque ſibi aliquid ex quotidianis vel annuis proventibus retineant; quo fiat, ut quotidie ſibi neceſſaria tanquam pauperes a Superiore ſperare cogantur.

Verum ſicuti Superioribus fatagendum eſt, ut non tantum in proprio Conventu degentes, ſed & foris agentes, in actibus ſuis alieno regantur prudenti arbitrio; ita quoque ipſis ellaborandum, ut extra Monaſterium commorantes, quantum ſtatus & conditio eorum permittunt utpote voto paupertatis adſtricti, *neceſſitates ſuas aliis expendi* permittant, & ab ipſis ea quæ ſufficientia *judicabuntur*, expectent.

Et quidem cum præſcriptum ſit Concilii Tridentini *Seſſ.*25. *cap.* 4. *de Regularibus*, ut *Religioſi qui ſtudiorum cauſa ad Univerſitates mittuntur, in Conventibus tantum habitent*, nulla difficultate Superiores procurare poterunt, ut tales *neceſſaria ſua* a Superiore illius Conventus *quotidie*, quemadmodum reliqui fratres ejuſdem Conventus, accipiant; ac per conſequens nulla erit neceſſitas ut ipſis pecunia credatur, qua ſibi *pro arbitrio ſuo neceſſaria* conquirant.

Quin etſi non in Conventu ſed forte alibi nonnulli ſimul cohabitare cogantur, poterit tamen & hic unus eorum conſilio, ſcientia aliiſque qualitatibus maturior deſignari, qui partes Superioris agat, cui & rerum temporalium diſpenſatio committatur, & a quo ceteri *ſua neceſſaria accipiant*. Hoc exemplo ſuo docuere Canonici Regulares Capituli Vvindelemenſis *part.*3. *Conſtit. cap.* 17. §. 13. “ Diſtricte interdicentes Sociis Rectorum, in & extra gremium Capituli reſidentibus *habere ſub quocunque colore uſum* vel *proprietatem pecuniarum per ſe vel interpoſitas perſonas*, unde emere aut vendere, dare vel recipere per ſe nihil præſumant, ſed ſua *donaria* aut *alia undecunque recepta Rectoribus reſignabunt*, qui hujuſmodi pro *ſuo arbitrio* ad *uſum* illorum vel aliorum *cui viſum fuerit* expedire, expendere vel expendi facere poterunt. Contrarium facientes ſine dilatione ad proprium Conventum revocabuntur, nec ad quancunque domum Monialium poſtea remittantur, ſine licentia Prioris Superioris.

“ Optima ſane Conſtitutio, “ exclamabat ejuſdem Congregationis ſupra dictus Canonicus anno 1544. in prætallegata contra Proprietarios oratione; “ Sed quotuſquiſque Sociorum eſt, qui eam obſervet, nonne paſſim videmus eos ementes & vendentes, ac in Sympoſiis a ſuis erumenulis pecunias proferentes; propter hæc, horumque ſimilia, (pergit dictus Canonicus) neſcio quis Priorum fertur dixiſſe: tot Fratres perdidi, quot ad Moniales miſi. Horrendum auditu: tot Fratres perdidi quot ad Moniales miſi. Neceſſe eſt, ut Commiſſarii Monialibus Rectores conſtituant. Neceſſe eſt, ut ſocios habeant. Si omnes illi in perditionem traduntur; væ etiam nobis, qui illos ad Moniales mittimus. “ Hæc ille ad Confratres præfati Decreti prævaricatores, qui nec minus acriter ante perſtrinxerat Prælatos illos, qui fratribus ſuis *extra proprium Monaſterium* in aliis Conventibus commorantibus, pecunias, quibus ſibi neceſſaria procurent, habere permittunt; poſtquam enim ex *cap. ad Monaſterium* 32 *de Statu Monachi*, oſtendiſſet, quod nullus Superior ſuper proprietate habenda diſpenſare poſſit: proinde quod *ſubditi*, verbis ejus loquor, *hujuſmodi diſpenſationi tanquam confracto baculo arundineo innitentes, cum diſpenſatione peccent, & cum diſpenſatione ad inferni tormenta properant*; ad Superiores ſermonem convertit: “ Attendant, inquit, hæc diligentius Prælati illi, qui ſuis fratribus etiam *emiſſis, & in aliis Monaſteriis reſidentibus*, pecunias vel largiuntur, vel habere permittunt, quibus ſibi *neceſſaria conquirant*. Nulla enim hic urget diſpenſandi neceſſitas, cum pecuniæ tales relinqui poſſent Priori domus, ad quam fratres emiſſi fuerint: aut certe commiſſio illi dari, ut eis *neceſſaria provideat*, ſolutionem ſuo tempore percepturus. Excedunt itaque Prælati tales limites ſuæ poteſtatis, concedentes quæ concedere minime poſſunt.

Hactenus dictus Canonicus in oratione, quæ tanto in pretio a Canonici prædictæ Congregationis habita fuit, ut eam anno 1553. ad perpetuam Fratrum inſtructionem & perennem Proprietariorum confuſionem cum Regula S. Auguſtini, & Conſtitutionibus ſui Ordinis, in unum Volumen redactam & colligatam voluerint.

Ex quibus omnibus conficitur, quod Monaſteriorum Superiores in hoc collimare debeant, ut quantum moraliter loquendo poſſibile eſt, Subditi ſive in, ſive extra Monaſterium neceſſaria ſua tanquam veri pauperes ab alio expectent, omniſque libera pecuniæ alteriuſve rei diſpoſitio, (quæ quo liberior eſt, eo magis proprietatem ſapit) quam neceſſitas non requirit, Subditis adimatur.

§. X.

Cavere debet Religioſus, ne eorum quæ ad neceſſitatem vel diſpenſationem conceduntur, quidquam poſſideat ut proprium, *vel utatur* ut proprio.

Clemens VIII. in ſæpe dicta Conſtitutione pro reformatione Regularium, tam Monachorum quam Mendicantium, cujuſcunque Ordinis & inſtituti edita, & teſte Fagnano ad *cap.* Monachi 32 *de Statu Monach.* a Paulo V. Gregorio XV. & Urbano VIII. innovata, poſtquam Decretum Synodi Tridentinæ pro omnium rerum in particulari abdicatione, nec non earum communione innovavit, ac latius mentem Concilii Tridentini in quibuſdam expoſuit, inter alia ipſos Regulares monendos cenſuit: *ne eorum quæ ad neceſſitatem conceſſa erunt, ullus quidquam poſſideat ut proprium, neque ut proprio utatur.*

Ex hoc Pontificis monito diſcimus duo cavenda eſſe Religioſo; primum ne eorum quæ ad neceſſitatem conceſſa ſunt, quidquam poſſideat *ut proprium*: quod tunc fieri cenſeretur, ſi id quod ad neceſſitatem eſt indultum, eo loco haberet, ut in illud *quid juris præ reliquis* de communitate prætenderet: ac per conſequens illud ad *nutum* Superioris *a ſe* auferri, & *alteri fratrum* applicari ægre permitteret.

Eo animo res ad neceſſitatem conceſſas poſſidentem ad minus affectu, *proprium* poſſidere nemo, ut puta,

puta, negabit. Hinc illud S. Auguſtini *cap. 8. Reg.* Si „ fieri poteſt, non ad vos pertineat quod vobis indumentum pro temporum congruentia proferatur, *utrum hoc*, inquit, *recipiat unuſquiſque, quod depoſuerat, an aliud quod alter habuerat.*

Imo & crimini olim datum fuiſſe Monachis legitur, ſi quiſquam eorum Tunicam *meam*, Tabulas *meas*, Graphium *meum*, vel ſolo verbo, dixiſſet. Vide *Concord. Reg. cap. 42. Proque hoc digna pœnitentia ſatisfacturus ſit*, inquit Caſſianus *lib. 4. de Inſtit. Renunc. cap. 13. ſi caſu aliquo per ſubreptionem, vel ignorantiam hujuſmodi verbum de ore ejus effugerit.*

Hæc tamen nullus a me adducta putet, quaſi cenſerem Religioſum vitio proprietatis infectum, ſi inadvertenter aut ſine ullo *proprietatis* affectu, rem aliquam ſibi ad uſum conceſſam *ſuam* diceret; ſed ut oſtendam quantopere Religioſorum Patres filiis ſuis inculcatum voluerint, ne res ad neceſſitatem datas *ſibi proprias* putarent.

Debet proinde Religioſus illa quæ ad neceſſitatem ipſi traduntur, v. g. veſtes, libros, aliaque utenſilia, tanquam aliena nec ullatenus *ſibi* præ aliis de communitate *appropriata*, ſed quaſi precario ad *uſum* ſibi conceſſa aſpicere, paratus omni tempore ad *nutum Superioris* eadem abdicare, ut etiam aliorum uſibus applicentur, ipſe vero interim expectet, ſi quid aliud ei *ad neceſſitatem* a Superiore porrigatur.

Hanc animi diſpoſitionem in Religioſis neceſſariam eſſe, ne vitio proprietatis vel affectu ſaltem inficiantur, non ignora Seraphica Mater Thereſa *Conſtit. cap. 753.* ſtatuit: " ut ſi quam Sororum adverterit Prioriſſa cuipiam rei, ſive cellæ, ſive cuilibet alteri rei eam affectu tenacius adhærere, magna ſolicitudine curet ab illa Sorore rem illam auferri: idque in omnibus Monaſteriis, ſive ea proprios habeant proventus, ſive non, exacte & cum rigore obſervetur. Hoc ipſa Superior ſolicite exequatur, nec patiatur ab aliis contra iri: quod ſi factum fuerit, ipſa a Provinciali ſevere puniatur.

Hoc ſaluberrimum pro evellendo proprietatis vitio remedium merito & aliorum Ordinum Superiores aſſument, ſi vereantur ne quiſpiam ſubditorum rei alicui ad uſum conceſſæ nimio affectu inhæreat; de quo non infundate Superioribus poſſunt eſſe ſuſpecti, qui inter ea quæ uſui eorum ſunt indulta, habent nonnulla pretioſiora aut forte elegantiora, quam reliqui de communitate ad ſimilem uſum habere ſolent; præſertim ſi Superior advertat in ipſis ſingularem quandam illa conſervandi, & tanquam ad uſum ſuum pertinentia, notis quibuſdam a reliquis diſtinguendi ſolicitudinem.

Alterum Religioſo cavendum monet Clemens VIII. ne videlicet iis, quæ ad neceſſitatem conceſſa ſunt, utatur *ut propriis*.

Quid ſit uti *ut proprio*, operoſa explicatione non eget; cum omnes facile apprehendant, uti *ut proprio*, idem eſſe, quod uti re aliqua tanquam rei illius *proprietarius*, ſive tanquam habens facultatem de re illa pro libitu diſponendi.

Unde conſequens eſt, tunc cenſeri Religioſum *ad uſum conceſſis* uti ut *propriis*, dum res illas non ad eum tantum *uſum*, in quem a Superiore legitime traditæ ſunt, expendit; ſed in quemlibet uſum, quaſi alter *quidam Dominus* de illis diſponit.

Hoc autem vitium, ſcilicet *rebus conceſſis ut propriis*, ſpecialiter metuendum eſt in Religioſis extra Monaſterium commorantibus, & quorum conditio, ſeu ſtatus, non permittit, ut in ſuis *quotidianis neceſſitatibus* a Superiore *dependeant*; ſed requirit, ut credatur illis pecunia, quam pro neceſſariis ſuo tempore conquirendis expendant; quo facile contingit ut illa pecunia in alios uſus non neceſſarios, pro ſuo arbitrio, non tanquam *pauperes* & *nihil poſſidentes*; ſed non ſecus ac *domini* utantur. Quapropter prudentiſſime Canonici Ordinis Præmonſtratenſis *diſt. 2. cap. 33.* monendos duxerunt, " ſui Ordinis Parochos, eorumque Capellanos, & quoſvis alios foris aliquod Beneficium vel Officium obtinentes, ut memores ſint ſe Religioſos eſſe, & *tanquam pauperes nihil poſſidere.* " Cui Decreto tanquam conſequens præcipiendo ſubnectunt, ut nullis notabilia dona ſive Parentibus, ſive quibuſcunque abſque ſuorum Prælatorum conſenſu largiantur: aliaque nonnulla adjungentes, quæ pro *uſu* illius *reſtrictiant* ſervire poſſunt; quo fiat ut nec ipſi, utpote voto paupertatis obſtricti, rebus ad uſum conceſſis ut propriis utantur.

Nec tantum ſubditi, ſed & Superiores, utpote & ipſi *voto paupertatis* obſtricti, ſolicite cavere debent, ne ea, quorum ſunt diſpenſatores, *tanquam propria* poſſideant, aut ut *propriis utantur.*

Si enim Superior aliquis non ad deſtinatum ab Eccleſia & Fundatoribus uſum, id eſt in ſuas ac Fratrum neceſſitates, vel pia ſeu miſericordiæ opera, bona Monaſterii impendat, ſed in alienum prorſus *pro libitu ſuo* uſum expendat, non tantum injuſtitiæ aut infidelitatis, quemadmodum alii bonorum temporalium diſpenſatores, ſed & vitii *proprietatis* reus erit; utpote rebus ſibi concreditis utens *ut propriis*, ac jus quoddam *proprietarii* ſibi uſurpans, de quo appoſite P. a S. Audomaro *lib. 2. Inſtit. Monaſt. cap. 9.* " Quoad diſpenſationem rerum temporalium ipſis (Prælatis) commiſſam, inquit, iis caſibus quibus contingit diſpenſatorem dominorum temporalium *furtum* in ſua diſpenſatione committere, opere vel voluntate *peccatum proprietatis* incurrunt..., *Proprietarii* igitur ſunt, infert dictus auctor, imo Fures & Sacrilegi, non minus quam Judas loculos Chriſti expilans, quoties facultatibus Chriſti & Eccleſiæ utuntur, vel poſſident tanquam *proprias*: quod maxime cavebat S. Auguſtinus, ipſo teſte: cum datur mihi veſtis pretioſa, ait, vendo eam, ut, quia veſtis non poteſt eſſe communis, pretium commune ſit. Maxime vero *proprietarii* ſunt (pergit auctor) quando iis abutuntur in ſtatuendis ſibi magnificis monumentis, aut celebribus exequiis vel anniverſariis ſibi præfigendis, magnis Eccleſiæ ſumptibus in erigendis ſuperbis ædificiis, eiſque decorandis tapetibus variiſque picturis, in luxu, in exquiſitioribus cibis & vinis pretioſis, menſæ ſuperfluo apparatu, in vaſis argenteis & aureis, in ludis, in alenda multitudine famulorum, canum, equorum, &c. " Hæc P. a Sancto Audomaro conformiter ad ſynodum Audomatenſem quæ poſtquam monuit Prælatos Præfectoſque Monaſteriorum cujuſvis generis dignitate fulgentes, ut noverint non ſe *Dominos* eſſe rerum quas obtinent, nec eſſe a *voto paupertatis* abſolutos, ſed bonorum communium duntaxat diſpenſatores: tanquam conſequens infert *tit. de Regular. cap. 12.* " Caveant proinde aliter ea diſpenſare, quam ſecundum piorum Fundatorum & communis Matris Eccleſiæ intentionem; ut ne in die judicii non diſpenſaſſe, ſed diſſipaſſe, & dilapidaſſe Crucifixi patrimonium convincantur. De quo crimine ſe Deo purgare non poterunt, qui bonis hujuſmodi propinquos vel amicos ditaverint, magnificas habitationi ſuæ domos ædificaverint, menſas extruxerint ſumptuoſiores, ſupellectilem ſuperbiorem collegerint, famulitium aluerint numeroſius quam neceſſe ſit. Id quod neceſſarios uſibus ſuperfluit, debetur Paſtoribus, quibus tenuius quam oportet proviſum eſt, debetur alendis pauperibus, ædificandis Dei templis, augendæ ornandæque Chriſtianæ Reipublicæ, & ſimilibus finibus.

Ex his non difficulter intelligitur non male notaſſe Joannem Heſſelium in *Decal. cap. 147.* Præpoſito Monaſteriis ſpeciale periculum imminere *peccandi vitio proprietatis, propter temporalium diſpenſationem ei creditam.*

§. XI.

Adminiſtratio bonorum ſtabilium etiam dependenter a nutu Superioris concedi nequit ſimplici Religioſo, ſed ſolis Officialibus, qui illa in utilitatem Monaſterii adminiſtrent.

NEc deinceps liceat Superioribus, inquit Tridentinum *Seſſ. 25. cap. 2. de Reg.* " bona ſtabilia alicui Regulari concedere, etiam ad uſumfructum, vel uſum, adminiſtrationem aut commendam. Adminiſtratio autem bonorum Monaſteriorum aut Conventuum ad ſolos Officiales eorundem, ad nutum Superiorum amovibiles pertineat.

Ex hoc Concilii Decreto evidentiſſimum eſt, ſolis Officialibus, & quidem ad nutum Superiorum amovibilibus adminiſtrationem bonorum concedi poſſe; ex quo ulterius evidenter concluditur, prædicto Decreto con-

contrariam eſſe praxim in quibuſdam Monaſteriis frequentatam, ut cenſus annui, ſeu bona ſtabilia relinquantur Monaſterio, etiam titulo inſtitutionis a parentibus vel conſanguineis alicujus Regularis, eo tenore adjecto, *ut Superiores concedere debeant eidem Regulari adminiſtrationem dictorum cenſuum, ſeu bonorum ſtabilium, ita ut idem poſſit convertere illorum reditus in honeſtos ſuos uſus.* “ Inepta enim valde eſt, ut verbis Fagnani ad *cap.* „ MONACHI 11 *de Statu Monach.* utar, illorum interpretatio, qui aſſerunt, Concilium hoc loco non prohibere adminiſtrationem, quam habent Regulares *dependenter a voluntate ſuorum Superiorum.* Siquidem „ verba Concilii non diriguntur in ſubditos, ſed *in Superiores* tantum, ibi: *(nec deinceps liceat Superioribus)* unde cum improbetur adminiſtratio illa, quæ „ conceditur a Superioribus, ſequitur evidenter ut proprie improbetur adminiſtratio, quam habent Regulares *dependenter a voluntate* eorundem Superiorum: „ nam ſi Superioribus non licet concedere alicui adminiſtrationem ſtabilium, ergo non pendet ab eorum „ voluntate efficere adminiſtrationem licitam, vel illicitam: ſicut videmus uſum ſuperfluum bonorum non „ fieri licitum ex eo, quod Regularis dicat: *Ego teneo immobilia ſuperflua dependenter a voluntate meorum Superiorum, & ad eorum nutum*, quia Superiores non „ habent ſuper hoc diſpenſandi facultatem.

Præterea cum Concilium Tridentinum conſtituat primo regulam negativam in his verbis: *Non liceat deinceps Superioribus, &c.* deinde a præfata regula exceptionem ſubjungat: *Adminiſtratio autem ad ſolos Officiales ad nutum amovibiles pertineat.* “ Si Concilium „ in dicta regula negativa, inquit Fagnanus, *non prohibuiſſet ſimplici Monacho adminiſtrationem ad nutum, regula non differet ab exceptione, quia eodem modo eſſet permiſſa adminiſtratio ad nutum ſimplici Monacho, atque Officiali Monaſterii, quod eſſet abſurdum, quia de natura exceptionis eſt, ut ſit contra regulam, & eam vitiet in caſibus exceptis.*

„ Concludendum eſt igitur, *adminiſtrationem bonorum ſtabilium*, inquit Fagnanus, *ſeu peculium* ex „ nulla cauſa, & nullo caſu Regularibus eſſe permiſſam, *Officialibus* dumtaxat *exceptis* “ Neque ratio, cur Officiali non vero ſimplici Religioſo adminiſtratio bonorum committi poſſit, eſt obſcura. Dum enim Officiali adminiſtratio conceditur, hic utpote adminiſtrator in *utilitatem Monaſterii* conſtitutus, de fructibus non in *utilitatem propriam* diſponit, ſed omnia acquirit & lucratur Monaſterio; ſi ſecus egerit, crimen furti imo & *proprietatis* non evadet: de quo ſerio Procuratores ſuos monendos duxerunt Canonici Regulares Capituli Vvindeſemenſis *part. 2. de Procuratoribus.* „ Solicite etiam obſervabit Procurator, inquiunt, ut „ concreditas ſibi pecunias in nullos quam officii ſui „ uſus expendat exacte, ad id Prioris ſui ordinationem „ & voluntatem exequendo; alioquin furti judicio & „ *tanquam proprietarius condemnetur.*

Dum vero ſimplici Religioſo bonorum adminiſtratio concreditur, facultas illi indulgetur convertendi fructus aut eorum partem in *uſus proprios*; adeoque vere & in effectu, inquit Fagnanus, dici poteſt *uſufructuarius bonorum*: nec refert quod eidem ad *nutum auferri poſſit* adminiſtratio; “ ſiquidem, ut notat dictus „ Fagnanus, hoc non tollit, quin durante adminiſtratione habeat jus utendi & fruendi, unde proprie „ dici poteſt *uſufructuarius ad beneplacitum*; quapropter „ infert idem Canoniſta, *titulus adminiſtrationis nihil eſt aliud quam palliamentum quoddam ad cohoneſtandum proprium.*

Nec deſinet titulus adminiſtrationis eſſe *palliamentum ad cohoneſtandum proprium*, ſi redituum, v. g. vitalitiorum adminiſtratio Officialibus quidem Monaſteriorum committatur, ſed non in *utilitatem Monaſterii*, at in *uſus privatos* alicujus Religioſi, quandoquidem hoc non impediat, quominus hic Religioſus in effectu *uſumfructum*, cujus *adminiſtratio* alteri ſit commiſſa, retineat; imo nec in ſimili caſu talis *adminiſtrator* intuitu hujus adminiſtrationis tam dicendus erit *Officialis* Monaſterii, quam *Religioſi*, in cujus *utilitatem* adminiſtras.

Quapropter nullatenus dici poteſt conſona præmemorato Concilii Tridentini Decreto praxis in aliquibus Monaſteriis uſitata, quæ reditus vitalitios particularibus concedit, licet adminiſtratio Officialibus Monaſterii committatur, non in communem Monaſterii, ſed in privatam illius, in cujus favorem ſunt reſervati, utilitatem.

§. XII.

Oſtenditur juſtum eſſe, ut adminiſtratio temporalium potius Officialibus, quam Superioribus committatur.

Ex dictis §. præcedenti conſtat, quod ex mente Concilii Tridentini adminiſtratio bonorum Monaſteriorum ſeu Conventuum ad ſolos Officiales eorundem ad nutum Superiorum amovibiles pertinere debeat: ex quo conſequens eſt ex ſententia Concilii Tridentini, omnem rerum temporalium curam in ipſos Superiores non eſſe rejiciendam.

Quam ſit juſta hæc Concilii Tridentini ſententia, non difficulter intelligitur ex iis, quæ S. Benedictus in Regula ſua, de Abbate (quæ non minus & aliis Monaſteriorum Præpoſitis conveniunt) docet *cap.* 2. “ Meminere “ debet ſemper Abbas, quod eſt; meminere, quod “ dicitur, & ſcire, quia cui plus committitur, plus “ ab eo exigitur: ſciatque quam difficilem, & arduam “ rem ſuſcepit, *regere animas*, & multorum ſervire mo- “ ribus.

His verbis monentur Abbates, & in ipſis alii Monaſteriorum Præpoſiti, quod humeris eorum incumbat regimen animarum, quod a S. Benedicto rem arduam & difficilem, ab aliis onus humeris Angelicis formidandum non immerito dictum eſſe, facile agnoſcet, qui obligationes ejuſmodi regimini annexas penitius inſpexerit.

Inter has primo occurrit indiſpenſabilis obligatio ſubditos, quorum curam gerit, verbo inſtruendi, non tantum circa ea quæ omni Chriſtiano, ut pœnam æternam evadere, & cæleſtem gloriam conſequi valeat, ſcitu neceſſaria ſunt; ſed inſuper Superiorum inſtructio ſe extendere debet ad ea quæ voto, atque regulæ quam profeſſi ſunt, adimplendis, & perfectioni Evangelicæ aſſequendæ neceſſaria ſunt, aut multum utilia: quia, ut ait S. Thomas 2. 2. *qu.* 186. *art.* 2. *ad* 1. “ ille qui “ tranſit ad Religionem, non profitetur ſe eſſe perfe- “ ctum, ſed profitetur ſe adhibere ſtudium ad perfectio- “ nem conſequendam, “ quo fiat ut tandem curſus conſummatione inſtante dicere queat cum Apoſtolo *Act.* 20. *v.* 20. *Vos ſcitis quomodo nihil ſubtraxerim* UTILIUM, *quominus annunciarem vobis*: & cum Propheta Regio *Pſal.* 39. *Juſtitiam tuam non abſcondi in corde meo: veritatem tuam & ſalutare tuum dixi.*

Ob hanc inſtruendi neceſſitatem eſt, quod ex mente S. Benedicti *cap.* 64. *Reg.* oporteat ordinatum Abbatem eſſe *doctum lege divina, ut ſciat, & ſit unde proferat nova & vetera.*

Adhæc, ut fructuoſa ſit Superiorum prædicatio exemplo non minus quam verbo agenda aut cavenda annunciet, neceſſe eſt. “ Sit Rector, inquit S. Gregorius “ *Lib. Paſt. par.* 2. *cap.* 3. operatione præcipuus, ut vi- “ tæ viam ſubditis vivendo denunciet, & grex qui “ Paſtoris vocem moreſque ſequitur, per exempla me- “ lius quam per verba gradiatur. Qui enim loci ſui “ neceſſitate exigitur ſumma dicere, hac eadem ne- “ ceſſitate compellitur ſumma monſtrare. Illa vox nan- “ que libentius Auditorum corda penetrat, quam di- “ centis vita commendat.

Imo ſi Bernardo credimus, vox Superioris erit ſine virtute, niſi illud quod denuciat clament & opera. Memento, inquiebat *Epiſt.* 201. Balduino Abbati, “ voci tuæ date vocem virtutis. Quid illud, inquies? “ Ut opera tua verbis concinant, imo verba operibus, “ ut cures videlicet prius facere quam docere.... Ser- “ mo quidem vivus & efficax, exemplum eſt operis, “ facile faciens ſuadibile quod dicitur, dum monſtrat “ factibile quod ſuadetur. “ Hinc illud Apoſtoli in perſona Titi omnibus Superioribus dictum: *In omnibus teipſum prabe exemplum bonorum operum. Ad Tit. cap.* 2. *v.* 7. Et illud a Synodo Tridentina univerſis Eccleſiarum Prælatis inculcatum: *Integritas Præſidentium ſalus eſt Subditorum. Seſſ.* 6. *cap.* 1. *de Reform.*

Inde illa S. Benedicti cura, ut Abbates factis potius quam verbis ſuis præſint Diſcipulis. “ Cum ali- “ quis, ait *cap.* 2. *Reg.* ſuſcipit nomen Abbatis, du- “ plici debet doctrina ſuis præeſſe Diſcipulis: id eſt, “ omnia bona & ſancta factis amplius quam verbis “ oſten-

Digitized by Google

oſtendat: ut capacibus Diſcipulis mandata Domini verbis proponat; duris verò corde & ſimplicioribus, factis ſuis divina præcepta demonſtret. Omnia verò, quæ Diſcipulis docuerit eſſe contraria, in ſuis factis indicet non agenda.

Eò quoque ſpectat illud ejuſdem Patris ad Monaſterii Præpoſitum *cap. 65. Reg. Quantum prælatus eſt ceteris, tantum eum oportet ſolicitius obſervare præcepta regulæ.* Quinimò hanc duplici doctrina ſubditis prælucendi obligationem tanquam divinum mandatum, non omiſerunt Prælatis proponere Canonici Præmonſtratenſes *Diſt.* 2. §. 7. “ Omnes Prælati (prout ſibi à Domino mandatum atque commiſſum eſt) ſubditis ſuis tum verbis, tum factis (*ſi enim abſint opera, parum efficient verba*) vera dogmata, & vitæ perfectæ normam tradant.

Unde rurſus eoſdem monent *Diſt.* 2. *cap.* 3. §. 1. ut “ ante omnia anxiè caveant, ne vel ſcandaloſa, vel aliqua ſtatum ſuum minùs decentia perpetrent; conſiderantes, quòd tot mortibus digni ſint, quot ad ſubditos perditionis exempla tranſmittunt: ſed e contra ſic virtutibus ſtudeant, ut eorum vitam quicumque intueantur, omnium virtutum exemplar ante oculos propoſitum habeant.

Adhæc, officio ſuo non ſatisfaciet animarum Curator, ſi verbo & exemplo oves paſcat, niſi more periti Medici ſatagat, attenta vulnerum diverſitate, ſingularum quoque ovium, imò & ejuſdem diverſis temporibus varia diſpoſitione, congruentem quotidie ſingulis ferre medelam. Ut enim poſt S. Gregorium Nazianzenum Gregorius Magnus *De cura Paſt. in prol. p.* 3. Non una eademque cunctis exhortatio congruit, quia non cunctos par morum qualitas adſtringit; ſæpe namque aliis officiunt, quæ aliis proſunt.

Unde Apoſtolus infirmioribus lac, exercitatioribus ſolidum cibum adminiſtrare, imò omnibus ſe conformare ſciebat. “ Factus ſum, inquit 1. *ad Corinth. cap. 9. v.* 20. 21. 22. Judæis tamquam Judæus, ut Judæos lucrarer; iis qui ſub lege ſunt, quaſi ſub lege eſſem, ut eos qui ſub lege erant, lucrifacerem; iis qui ſine lege erant, tamquam ſine lege eſſem, ut lucrifacerem eos, qui ſine lege erant. Factus ſum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus ſum, ut omnes facerem ſalvos.

Hanc Superiorum obligationem, ſeſe ac doctrinam ſuam ſubditorum moribus & affectibus attemperandi, tamquam regimini animarum admodum neceſſariam S. Benedictus Abbatibus ſolicitè inculcavit *cap.* 2. *Reg.* In doctrina ſua, inquit, Abbas Apoſtolicam debet illam ſemper formam ſervare, in qua dicit: *Argue, obſecra, increpa*; id eſt, miſcens temporibus tempora, terroribus blandimenta, dirum magiſtri, pium patris oſtendat affectum: id eſt, indiſciplinatos & inquietos debet duriùs arguere, obedientes autem & mites & patientes, ut in melius proficiant, obſervare. Negligentes & contemnentes ut increpet & corripiat, admonemus. “ Et infra: “ Sciat (Abbas) quàm difficilem & arduam rem ſuſcepit, regere animas, *& multorum ſervire moribus* .... Et alium quidem blandimentis, alium verò increpationibus, alium ſuaſionibus: & ſecundùm uniuſcujuſque qualitatem vel intelligentiam, *ita ſe omnibus conformet & aptet*, ut non ſolùm detrimenta gregis ſibi commiſſi non patiatur, verùm in augmentatione boni gregis gaudeat. “ Et paulò ſupra: “ Tantundem erit liber (Abbas) ut ſi inquieto vel inobedienti gregi Paſtoris fuerit omnis diligentia tributa, & morbidis earum actibus univerſa fuerit cura exhibita.

Porrò hæc omnia nullatenus præſtare Superior poterit, niſi aſſiduè; tamquam vigilans Paſtor, omnibus ſuis attendat, ut per continuam vigilantiam, non exteriora tantùm, ſed vel præcipuè interiora, id eſt, affectus ac animi motus ovium ſuarum exquirat; ſicque oves ſuas agnoſcat: quo præcepto quidem Divino, declarante Concilio Trid. *Seſſ.* 25. *cap.* 1. *De Reform.* mandatum eſt omnibus, quibus cura animarum commiſſa eſt.

Quid de memorata indefeſſa ſolicitudine, ac continua ſuper gregem vigilantia Prelatis incumbente, ſenſerint anno 30. hujus ſeculi Canonici Præmonſtratenſes, ex Statutis *Diſt.* 2. *cap.* 2. illo anno conceptis & evulgatis, cognoſcere licet: “ Qui Abbatialem functionem ſuſcipiunt, inquiunt, quæ ſuarum ſunt partium, agnoſcere ſtudeant, & intelligant ſe non ad propria commoda, sd divitias, & luxum, ſed ad labores & ſollicitudines pro Dei gloria vocatos, & ſe obſtrictos eſſe, ut attendant ſibi, & gregi ſibi commiſſo; ac proinde obligatos, juxta Apoſtolum, ut vigilent, in omnibus laborent, ac miniſterium ſuum impleant.

Omnes Prælati, prout omni jure obligantur, ſtrictè reſideant, ut ſuo gregi, cujus ſanguis à Supremo Paſtore de ipſorum manibus aliquando requiretur, *vigilanter* intendere queant.

Rariſſimè autem abſint, niſi aliud officii eorum ratio poſtulet; quo in caſu domui ſuæ bene proſpiciant, ac aſſiduè curent, ne ſubditi per eorum abſentiam aliquod detrimentum patiantur, ſcientes quòd non ſit admittenda Paſtoris excuſatio, ſi oves lupus comedit, & ipſe earum cuſtodiæ minimè incumbens neſcit.

Habeant cum Priore, aliiſque Superioribus, de ſuorum moribus, profectu atque defectu, frequentes inquiſitiones & collationes.

Sæpe filios ſuos viſitent, vel ad ſe vocent, eoſque tandem tamquam veri Patres, in ſpiritu lenitatis inſtruant, moneant, conſolentur, ac dum opus eſt, corripiant, objurgent atque caſtigent.

Vultum pecoris ſui agnoſcere ſtudeant, & omnia interiora penetrare nitantur: quò faciliùs & interiorum vitia extirpare, & virtutes inſerere queant.

Hiſce non contenti ulterius adjiciunt: “ Pro ſua ac ſubditorum ſalute, neceſſitatibus, atque profectu (prout ſunt obligati) ardentes ac nunquam intermiſſas fundant preces.

Prudentiſſimè ſane orandi neceſſitatem Superioris officio, cæteriſque ejus functionibus annexam dicunt. Si enim unicuique ob proprias, quibus circumdatus eſt, infirmitates clamandum ſit ad Dominum: *Cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me, Pſal.* 60. *v.* 9. quomodo Superiori inclamandum erit, qui non modò ſuis, ſed & ſubditorum premitur infirmitatibus?

Si omnibus ob innatam mentis cæcitatem ſemper poſtulanda ſit cæleſtis ſapientia à Patre luminum, ut quæ agenda ſunt, videant; quantò inſtantiùs eadem petenda à Superiore, qui non tantùm proprios, ſed & aliorum non minore laborantium cæcitate greſſus dirigere debet.

Præterea, ſi quæ agenda & dicenda ſunt, videat; eloquia tamen ejus corda Diſcipulorum non inflammabunt, niſi & ipſa ab illo, qui in meditatione exardeſcit ignis, fuerint inflammata.

Denique fruſtranea erit Superioris, ſive verbo ſive exemplo facta plantatio & irrigatio, niſi per continuas ad Deum preces cæleſte acceriat incrementum: *Neque enim qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat; ſed qui incrementum dat Deus.* 1. *Cor.* 3. *v.* 7.

Tria igitur Superiori, imò & omnibus animarum Rectoribus neceſſaria ſunt: *Verbum ſcilicet, exemplum, oratio: major autem his*, inquit S. Bernardus *Epiſt.* 201. *eſt oratio: Tametſi (ut dictum eſt) vocis virtus ſit opus: & operi tamen, & voci gratiam efficaciamque promeretur oratio.*

His omnibus attentis, quis non videat, quantùm onus ex ſola animarum cura Superioribus incumbat? Ut proinde nemo mirari debeat, ſi Synodus Tridentina bonorum temporalium adminiſtrationem ad Officiales potiùs quàm ad Superiores pertinere voluerit; neque mirum videbitur S. Benedicti monitum adeò Abbatibus inculcatum: “ Ante omnia “ (inquit *cap.* 2. *Reg.*) ne (Abbas) “ diſſimulans, aut parvipendens ſalutem animarum ſibi commiſſarum, plus gerat ſollicitudinem de rebus tranſitoriis & terrenis, atque caducis: ſed ſemper cogitet, quia animas ſuſcepit regendas, de quibus & rationem redditurus eſt. Et ne cauſetur de minori fortè ſubſtantia, meminerit ſcriptum: *Primum quærite Regnum Dei, & juſtitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis.* Et iterum *nihil deeſt timentibus eum.* Sciatque quia qui ſuſcipit animas regendas, præparet ſe ad rationem reddendam.

§. XIII.

§. XIII.

Quænam à Superioribus in deſignatione Officialium veniant attendenda?

DUo potiſſimum à Superiore in conſtituendis Monaſteriorum Officjalibus conſideranda ſunt.

Primùm quidem, quòd Officialium munus ipſam rerum temporalium debitam curam concernat; ex quo conſequens eſt, in Officialium deſignatione à Superiore expendendum eſſe, quinam inter Fratres virtutum conſtantia, rerum agendarum induſtria, fidelitate & prudentia ad tractanda temporalia magis idonei reperiantur.

Alterum illudque præcipuum à Superiore ſedulò perpendendum, quòd animas Fratrum regendas & ſalvandas ſuſceperit, quodque pluris ipſi eſſe debeat unius Subditorum anima, pro qua Chriſtus mortuus eſt, quàm terrena omnia; & quòd ſit certum, rerum temporalium ſollicitudinem natam eſſe hominem rebus tranſitoriis implicare, & à Deo avocare; variaque perfectioni charitatis acquirendæ, ad quam Religioſus quilibet tendere debet, ſecum trahere impedimenta.

Ex quo evidenter concluditur, ſote omnia in electione Officialium à Superiote ſote inveſtigandum, num illi quos adminiſtrationi & curis rerum terrenarum occupare intendit, in omni virtutum genere in tantum ſint exercitati, & in charitate adeò fundati & radicati, ut meritò confidere queat, quòd interiorum curam per exteriorem occupationem non minuent, atque exteriorum providentiam internorum ſollicitudine ſedulò curabunt, qui, ut de Gerardo ait S. Bernardus *Serm. 26. in Cant.* non petulanti (ut aſſolet) in eo officio detineantur affectu, ſed ſolo intuitu charitatis; qui quantum in ipſis eſt, ſemper optent quietem, ſibi intendere, Deo vacare, nec implicitos tenent niſi timor Dei, voluntas Fratrum, ac ſtudium obediendi. Niſi enim ſolicitudini, piiſque Religionis exercitiis, quibus anima paſcitur, & mens à terrenis ad cæleſtia revocatur, moltùm afficiantur; magnoperè verendum, ne ſenſim, illis neglectis, rerum terrenarum curis implicentur, atque ita paulatim guſtum rerum ſpiritualium amittentes, tandem ſub habitu Religionis cor ſeculare inveniant. Quòd vel eo magis in Officialibus metuendum, quia ipſis, ob varia quæ in temporalium adminiſtratione occurrere ſolent negotia, major præ reliquis Fratribus concedi debet, ſeſe abſentandi ab ordinariis Religionis exercitiis libertas: per conſequens niſi tantùm in Religione profecerint, ut non timore ad ea pietatis exercitia ſint adigendi, ſed ſpiritu charitatis ad illa agantur; non parùm timendum ne illa abrantur. Quod veteres Canonici Præmonſtratenſes, monitum voluerunt Abbatem, ut Officialem non alium quàm Sacerdotem conſtituat, niſi gravis premat neceſſitas: *Quia*, inquiunt *diſt. 2. cap. 16. §. 3. in ruinam agitur, qui nondum in virtute benè roboratus, ſuæ libertati committitur.*

Frequentem hunc, ſed Religioſo ſupra modum perniciosum, ſpiritualium exercitiorum præſertim orationis neglectum, ob infinitas prope, eaſque mordaces, & animum implicantes curas, quas terrenorum ſollicitudo ſecum adducit, metuentes ſimiliter Canonici Regulares Capituli Vvindeſemenſis, Decretum ediderunt tenoris ſequentis. » Procurator quamvis exemplo Marthæ (cujus ſuſcepit officium) circa multa ſolicitari, & turbari neceſſe habeat: ſilentium tamen & quietem cellæ non penitus abjicere debet: ſed potiùs, quantum domus negotia patiuntur, in Choro, & Refectorio adeſſe ſtudeat, & eo cellam, quaſi ad tutiſſimum & quietiſſimum portum recurrat: ut legendo, orando, & meditando, turbulentos animi ſui motus ex rerum externarum cura vel diſpoſitione emergentes ſedare, & in arcanis ſui pectoris, aliquid ſalutare, quod ſibi commiſſis ſuaviter & ſapienter eructet, poſſit recondere. « *Conſtit. p. 2. cap. 358.*

Dicam proinde cum P. à S. Andomaro *Lib. 2. Conſtit. Monaſt. cap. 11.* « Cùm S. Synodus (Tridentina) cupiat per Officiales bona omnia Monaſteriorum adminiſtrari, ſolliciti maximè eſſe debent Prælati, ut Oeconomos, alioſque Officiales quibus temporalium curam committunt, eligant fideles, prudentes, pios, moribus maturos, ſobrios, humiles, Deum ſupra omnia timentes, vigilantes, ſpiritualis quietis amantes,

§. XIV.

Referuntur nonnulla Sacræ Congregationis Decreta hactenus dictis conformia.

PRoſper Fagnanus in Commentariis *ad Cap. Monachi ii de ſtatu Monachorum*, occaſione ejus quod ex Concilio Lateranenſi *in d. Cap.* dicitur: *Monachi peculium habere non permittantur:* caſus nonnullos, qui in Monaſteriis frequenter occurrunt *num. 5.* his verbis proponit: « Contingit ſæpè ut in aliquibus Monaſteriis tam virorum quàm mulierum, Novitii in actu renuntiationis bonorum ad favorem Mooaſterii, vel in actu Profeſſionis reſervent ſibi annuos reditus, ſeu annuam proviſionem pro ſuis religioſis neceſſitatibus: & in aliis Monaſteriis item accidit frequenter ut cenſus annui, ſeu bona ſtabilia relinquantur Monaſterio, etiam titulo inſtitutionis, à Parentibus vel Conſanguineis alicujus Regularis, eo tenore adjecto, ut Superiores concedere debeant eidem Regulari adminiſtrationem dictorum cenſuum, ſeu bonorum ſtabilium, ita ut idem poſſit convertere illorum reditus in ſuos honeſtos uſus.

In aliis verò ſervatur, ut Regulares pecunias ex prædicatione, ſeu lectione, aut aliunde quæſitas tribuant Monaſterio, ad hoc ut ex ea emantur cenſus perpetui, quorum reditus quotannis aſſignari debeant eidem Regulari pro ſuis neceſſitatibus. In aliis denique uſu receptum eſt, ut ex reditibus Conventus unicuique ex Fratribus, vel Sororibus aſſignetur ſingulis annis certa portio, ſive in pecunia ſive in aliis ſpeciebus, ad hoc ut ex ea paret ſibi neceſſaria ad vitam, nec Monaſterium eis aliquid ultra præſtare, nec ipſi accepti rationem reddere teneantur. Ex facto quæſitum eſt, an in his ſimilibus caſibus liceat Regularibus utriuſque ſexus habere prædictos annuos reditus, ſeu proviſiones annuas, vel bonorum ſtabilium adminiſtrationem, *ſeu peculium non ſuperfluum nomine Conventus, ac de Superiorum licentia & dependenter ab eorum voluntate ac nutu, adeò ut ſint immunes à culpa & pœna, de qua cap. 2. Seſſ. 25. De Regul. Concil. Trid.*

Deinde ſubjungit: « Quòd ad extirpandam Regularium proprietatem providè ſancitum eſt Decreto *d. cap. 2. Seſſ. 25. De Regularibus* in ſenſus tam varios, & à mente S. Synodi alienos detorſerunt Scriptores moderni, ut ferè ad nihilum redactum videatur. «

Modernis illis Scriptoribus ſeſe opponens prædictus Fagnanus, tum ex jure communi, tum ex Concilio Trid. aliiſque probat illa de quibus in quæſtione, licita non eſſe: ac tandem in ſententiæ ſuæ confirmationem nonnulla Sacræ Congregationis Decreta ſubjungit, quorum aliqua hìc ſubjicio.

In cauſa Neapolitana propoſitum fuit S. Congregationi dubium, inquit *num. 62.* uti infra conceptum: « In aliquibus Monaſteriis nonnullæ Moniales cenſus & annuos quoſdam reditus, & proventus, ſeu fructus percipiunt ſub diverſis contractuum ſpeciebus: nam aliquæ in ipſarum perſona emerunt certos reditus à perſonis laicis, aliquæ ab aliis Monialibus, aliquæ ab ipſis Monaſteriis, aliæ verò dederunt pecuniam Monaſterio, ut ex earum pecuniis fieret emptio nomine Monaſterii ad rationem ſeptem vel octo pro centenario; & Abbatiſſæ dabant ipſis Monialibus illos reditus, quos ex dictis emptionibus exigebant ſingulis annis. Aliquæ Monaſteriis, ſeu eorum Superioribus certas pecuniarum ſummas manualiter pro indigentiis Monaſterii dederunt pacto adjecto, vel etiam tacita conventione adhibita, ut Monaſterium, ſeu Abbatiſſa certos reditus ad rationem tot pro centenario earum vita durante concedant. Quæritur an Moniales prædictæ in hujuſmodi caſibus incurrant pœnas per Concilium Tridentinum *Seſſ. 25. cap. 2. De Regul.* in proprietarios inflictas, *etiamſi de licentia Abbatiſſæ, & ad Abbatiſſæ nutum, vel Conventus, ſeu Monaſterii nomine percipiant.* S. Congregatio cenſuit, in nullo ſupradictorum caſuum licere Monialibus dictos fructus, ſeu reditus percipere: & ſi perceperint, incidere in pœnas dicti *cap. 2. Seſſ. 25. De Regul. neque ab hujuſmodi pœnis excuſari ob licentiam*

centiam

tentiam Abbatiſſæ, quæ eam dicto Concilii Decreto in ſupradictis caſibus concedere quidem prohibetur, ſed debet ex ſuo munere Monaſterii redditibus, vel eleemoſynis Monialium neceſſitatibus indies ſubvenire."

Alterum S. Congregationis Decretum pro hac materia notatu dignum, refert Fagnanus *num.* 63. & 64. datum Archiepiſcopo Urbini. ,, Hic enim cum retuliſſet Sacræ Congregationi ſe non potuiſſe adducere Moniales cujuſdam Monaſterii ad ſuſcipiendam exactam vitam communem, ideoque illis propoſuiſſet, ut fieret communis area, cujus clavis penes Abbatiſſam exiſteret, & intus eam aptarentur tot Scriniola, quot eſſent Moniales, ita ut unaquæque haberet claviculam ſcrinioli ſui, & in eo aſſervaret pecuniam ex laboritio, vel aliunde partam, quæ in ipſius tantum & non in alterius neceſſitates erogari deberet *arbitrio Abbatiſſæ*: Sacra Congregatio hoc temperamentum ludricum exiſtimavit, ac repugnans Decreto *d. cap.* 2. quod jubet, ut omnia Superiori tradantur, *Conventuique incorporentur*; ideoque mandavit Archiepiſcopo, *ut quandiu Moniales communem vitam non ſuſciperent, interdiceret ipſis receptionem puellarum ad habitum & profeſſionem.*"

Deinde ſubjungit idem Fagnanus: ,, Et generaliter tam S. Congregatio Concilii, quàm Sancta Congregatio Epiſcoporum, ac Regularium hanc receptionem prohibuit in pluribus Monaſteriis Monialium, in quibus ex relatione Epiſcoporum intellexit *communem vitam* non obſervari. Imo cum in ſpecie id prohibuiſſet in quodam Monaſterio Lyciensi, & puella, quæ in eo habitum novitiarum ſuſceperat ante prohibitionem S. Congregationis iterum ac tertio petiiſſet ſe ad profeſſionem admitti, offerens ſe communem vitam exacte obſervaturam: S. Congregatio ſemper abnuit; *periculoſum exiſtimans profiteri in Monaſterio, in quo Moniales omnes erant proprietariæ.*

Denique teſte dicto Fagnano, ad dubium ſupra ab ipſo propoſitum, & à nobis ſuperius inſertum, S. Congregatio reſpondit negative; ,, videlicet in nullo ex ſupradictis caſibus licere Regularibus utriuſque ſexus habere prædictos annuos redditus, ſeu proviſiones annuas, vel bonorum ſtabilium adminiſtrationem, ſeu peculium non ſuperfluum *nomine Conventus*; ac de *ſuorum Superiorum licentia, & dependenter ab eorum voluntate, ac nutu*: alioquin non eſſe immunes à culpa & pœna, de qua *in d. cap.* 2. *Seſſ.* 25. *de Regul.*

Hæc S. Congregationis Decreta una cum dubiis, quibus reſpondent; oſtendunt:

Primò: ex mente S. Congregationis non licere habere annuos redditus in uſus proprios nomine Conventus; ac de ſuorum Superiorum licentia & dependenter ab eorum voluntate ac nutu.

Secundò: ex ſententia S. Congregationis Regulares prædictos redditus percipientes incidere in pœnas per Concilium Tridentinum Proprietariis inflictas; neque ab hujuſmodi pœnis excuſari ob licentiam Superioris.

Tertiò: ex ſententia S. Congregationis vitæ communionem infringi, ſi ex laboritio vel aliunde parta ſerventur ſeparata in illius, cui obvenerunt, & non alterius neceſſitates, arbitrio licet Superioris eroganda.

Quartò: à S. Congregatione adeo periculoſum judicatum eſſe profiteri in Monaſteriis, in quibus perfecta vitæ communio non ſervatur, ut propterea receptionem Monialium prohibuerit in pluribus Monaſteriis, in quibus ex relationibus Epiſcoporum intellexit communem vitam non ſervari. De quo periculo quid ſentiat Dionyſius Carthuſianus, videre licet in tractatu ipſius de Reformatione Monialium, *art.* 4.

Quintò: improbandam eſſe praxim in nonnullis Monaſteriis uſu receptam, ut ex redditibus Conventus unicuique ex Fratribus, vel Sororibus aſſignetur ſingulis annis certa portio, ſive in pecunia, ſive in aliis ſpeciebus; ad hoc ut ex ea parent ſibi neceſſaria ad vitam, nec Monaſterium eis aliquid ultra præſtare, nec ipſis accepti rationem reddere teneantur.

Sextò: Superiorem vi officii ex Monaſterii redditibus, vel eleemoſynis, ſubditorum neceſſitatibus indies ſubvenire debere.

CAPUT II.

Solvuntur objectiones, quæ adverſus hactenus dicta contra peculia Religioſorum, etiam dependenter à voluntate Superiorum, ab aliquibus formantur.

§. I.

Oſtenditur quod Cap. Monachi ꝟ. de Statu Monachorum, *deſumptum ex Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. hactenus à me dicta potius confirmet, quam infirmet.*

ADVERSUS ea, quæ capite præcedenti dicta ſunt, ſcilicet quod ne quidem de Superioris licentia, & ad ejus beneplacitum, Religioſo permiſſum ſit, redditum vitalitium, aut rem aliam undecunque profectam in uſus ſuos particulares habere ſeparatam à reliquis communitatis bonis; ſed omnia undecunque provenientia per Superiores eſſe confundenda, & in unam maſſam ſimpliciter redigenda, ut inde uniuſcujuſque neceſſitati indifferenter ſuccurratur; neque eſſe permiſſum Superiori committere adminiſtrationem bonorum, etiam in uſus licitos, niſi ſolis Officialibus ad nutum amovibilibus, qui ea in ſolam Monaſterii utilitatem adminiſtrent; adverſus ea, inquam, objicitur à nonnullis *cap. Monachi* ꝟ. *de Statu Monachorum*, deſumptum ex Concilio Lateran. ſub Alexandro III. Verum ſi ipſa Concilii Conſtitutio penitus inſpiciatur, eam per omnia Concilio Tridentino convenire, & aſſerta noſtra potius confirmare; quam infirmare patebit.

Primò, ſtatuit dicta Synodus: *ne Monachi permittantur peculium habere*: quo non prohibet ſimpliciter, ut bene advertit Fagnanus *ad d. cap. Monachi n.* 122. ne Regulares habeant peculium; ſed *ne Peculium permittantur habere*: unde ponderando illud verbum *Permittantur*, quod ad Superiores refertur, ex hoc ipſo textu Fagnanus probat concluſionem, quam ante adſtruximus: nimirum quod ne quidem ex permiſſione ſeu indulgentia, vel diſpenſatione cujuſvis Superioris, fas ſit Regularibus habere peculium.

Secundò, Concilium decernit: *Quod ſi Monachus peculium habuerit, à communione removeatur Altaris, & qui in extremis cum peculio inventus fuerit, & digne non pœnituerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter Fratres recipiat ſepulturam*: quod etiam de univerſis Religioſis præcipit obſervari: *niſi tamen*, inquit Concilium, *ab Abbate fuerit ei pro injuncta adminiſtratione permiſſum.*

Ob hanc à Concilio factam exceptionem voluerunt nonnulli, quod Religioſis licitum foret habere peculium *de licentia & ad beneplacitum* Abbatis, aut alterius Monaſterii Superioris: ſed perperam. Nam illa verba, *niſi ab Abbate fuerit ei pro injuncta adminiſtratione permiſſum*, ut ex communi Canoniſtarum ſententia late probat Fagnanus *loco citato*; ,, Hoc tantum important, ut bonorum ſtabilium adminiſtrationem habere poſſint Officiales ad nutum amovibiles: nam Gloſſa in figuratione caſus: *Nota*, inquit, *concedi peculium ex cauſa adminiſtrationis; quæ verba Gloſſæ*, pergit Fagn. ,, *ſic explicanda videntur: non enim dicit concedi in adminiſtrationem, ſed cauſa adminiſtrationis*; nempe *propter officium adminiſtrationis*; quia *Officialis* eſt Monaſterii: & Innocentius hic, ait Fagn. ,, exemplificat in Officialibus puta Veſtiariis, vel Eleemoſynariis; & Hoſtienſis dixit: non comprehendi niſi Officiales pro adminiſtratione temporalium deputatos."

Ut ergo ex ipſius Fagnani, & communi Canoniſtarum ſententia compendio dicam, Concilium Lateranenſe primo conſtituit Regulam negativam in verbis: *Monachi nec peculium permittantur habere*: deinde imponit pœnam contra facientibus, in illis verbis: *Qui vero peculium habuerit, &c.* tandem limitat ſupradictam Regulam, ut non procedat in *Officialibus*, per dictionem *niſi*, quæ exceptionem importat: *Exceptio autem*, inquit Fagnanus, *firmat regulam in contrarium* in omnibus aliis, qui non ſunt Officiales. Ex quibus & aliis, quæ in confirmationem hujus intellectus ad-

fert Fagnanus, tandem concludit; „ apparet hunc intellectum eſſe magis conſonum litteræ, & probari etiam à gravioribus Canoniſtis, & conſequenter jure communi inſpecto, fas non eſſe Regularibus non Officialibus habere peculium ſeu annuos proventus, vel adminiſtrationem bonorum ſtabilium, etiam ex *diſpenſatione Superiorum, & DEPENDENTER AB EORUM VOLUNTATE ET NUTU.*

Sententia prædictæ Decretalis ex Fagnano, aliiſque Canoniſtis hic propoſita, adeo perſpicua & clara Dionyſio Carthuſiano viſa eſt, ut veritus non ſit ſummæ inconſiderationis arguere illos, qui non obſtante hac Concilii Lateranenſis deciſione, aſſerere auderent non eſſe prohibitum Religioſis habere peculia de voluntate & conſenſu Abbatis: „ Quemadmodum, inquit *de Reform. Clauſt. art.* 13. quidam Doctor in tractatu ſuo de iſta materia recitat; nonnulli Doctores excuſant peculium Monachorum & Monialium à vitio proprietatis, dummodo Superioribus ſuis, videlicet Abbati aut Abbatiſſæ nil celent, & *ad reddendum ſeu dimittendum parata ſint juxta Superiorum voluntatem, nihilque recipiant vel expendant ſine illorum licentia*, Denique ad ea, quæ ſupra inducta ſunt ex Concilio Lateranenſi, & Conſtitutione Domini Papæ reſpondent: quod prohibitio illa de habendo peculio aut proprio, intelligenda ſit, quod Monachus non debet aliquid poſſidere, aut habere peculium nomine proprio: non autem ibi prohibetur Monachum aliquid poſſidere nomine Abbatis, & de expreſſa permiſſione ipſius. Similiter dicunt, quod cum Monacho non poteſt diſpenſari, ut habeat proprietatem nomine ſuo, ſed poteſt cum eo diſpenſari, ut habeat aliquid peculiare nomine Abbatis aut Monaſterii. Iſtud videtur inconſideratiſſime dictum: in ipſo namque Concilii Lateranenſis Decreto, peculium luce clarius Monachis adminiſtrationem communem non habentibus prohibetur: & Abbati ſub pœna privationis à ſuo officio diſtricte prohibetur, ut non permittat aliquem Monachorum ſuorum habere peculium, niſi ratione adminiſtrationis; quod item habentes peculium, & morientes in eo ſecundum determinationem Concilii puniat.

Quomodo ergo Monachus nomine Abbatis poteſt habere peculium, cum Abbati prorſus prohibitum ſit peculium Monacho dare, imo & permittere ut habeat illud? Præterea quæro ab illis peculii Monachorum excuſatoribus, quomodo intelligunt id quod dicunt, Monachum nomine Abbatis poſſe habere peculium? Si namque ita intelligant, nomine Abbatis, id eſt, ex parte ſeu conceſſione, vel licentia Abbatis; jam patet, quod hoc prohibitum ſit Abbati hoc ipſum concedere, licentiare ſive permittere: ſi autem intelligant nomine Abbatis, id eſt, in quantum eſt Abbas, vel repræſentat Abbatem, conſtat hoc fatuum, riſuque dignum eſſe. Siquidem Monachus non eſt Abbas, nec repræſentat eum in aliqua publica adminiſtratione peculio ſeu pecuniis indigente."

Hunc Dionyſii, nec non Canoniſtarum intellectum confirmat Concilium Turonenſe ann. 1231. *Can.* 36. apud Caſtrum Gonterii integro pene ſeculo poſt Concilium Lateranenſe celebratum, inhibens, *ne Monachi, niſi ſint in adminiſtratione conſtituti, habeant ſub alio colore aliquam poſſeſſionem, vel aliquam proprietatem*, ETIAM DE LICENTIA ABBATUM, CUM LICENTIA ABBATIS IN HOC EIS NON VALEAT SUFFRAGARI.

§. II.

Reſpondetur ad Argumentum, quod ex Cap. fin. ii *Qui Clerici vel voventes Matrim. contrahere poſſunt deſumitur.*

UT vel in ſpeciem ex præallegato Capitulo quidpiam haberetur in defenſionem peculiorum, ante omnia oſtendendum eſſet, quod mulier, de qua in dicto Capitulo votum paupertatis emiſiſſet, cujus tamen nulla neque in caſu propoſito, neque in reſponſo Pontificis mentio occurrit; nec ex illis, quæ in Decretali narrantur, votum paupertatis à prædicta muliere fuiſſe emiſſum convincitur.

Quod enim dicitur in habitu Ordinis Sancti Auguſtini biennio permanſiſſe, nullatenus arguit mulierem tria ſolemnia Religionis vota emiſiſſe; quandoquidem conſtet & olim, & etiam hodie mulieres quaſdam, vel nullo, vel ſaltem ſolo caſtitatis voto obſtrictas, Ordinis alicujus habitum de manibus etiam Religioſi iſtius Ordinis ſuſcipere & geſtare: adeoque nihil ſolidi concludi poteſt pro aſſerendo voto paupertatis ex biennali geſtatione habitus Religioſi.

Plus urgere videtur pro aſſerendo voto paupertatis, quod cum mulier (de qua in caſu) non obſtante voto caſtitatis Matrimonium iniviſſet, & in eo per plures annos vixiſſet, conſultus Pontifex reſponderit, Matrimonium illud fuiſſe invalidum, præfatamque mulierem ad male dimiſſum Religionis habitum reaſſumendum, & ſervandum quod voverat, monendam & inducendam, & ſi opus fuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam coercendam. Verum nec hæc votum paupertatis à dicta muliere emiſſum fuiſſe convincunt, cum dubium ſit an invaliditas ipſius Matrimonii in votum caſtitatis, quod præceſſerat, an vero in violentiam ſeu vim, qua Matrimonium extortum erat, refundatur, ut ex verbis ipſius Pontificis pateſcit; „ Nos, inquit, attendentes quod in emiſſione voti quod præceſſit, nulla vel modica coactio adfuiſſet, quam patientia, & perſeverantia ſequentis temporis penitus profugavit, *& quod ſequens conjunctio potius iniqua fuit, & violenter extorta*, mandamus, &c. "

Deinde ut poneretur ob ſolum votum caſtitatis prædictum Matrimonium declaratum fuiſſe nullum, ac per conſequens votum illud caſtitatis ſolemne fuiſſe, inde tamen adhuc invalide argueretur, voto caſtitatis conjunctum fuiſſe votum paupertatis: quandoquidem non repugnet eſſe votum caſtitatis etiam *ſolemne*, ſine voto paupertatis, exemplo Virginum, quæ olim velamine ab Epiſcopo ſolemniter accepto, nec valide quidem Matrimonium inire poterant: quas tamen votum paupertatis non emiſiſſe ſatis conſtat.

Verum ut daremus mulierem, de qua in Capitulo, paupertatem Religioſam promiſiſſe; nihil tamen ſolidi pro Religioſorum peculiis ex prædicta Decretali concludi poſſet: licet enim in enarratione caſus dicatur, quod mulier votum caſtitatis in manibus cujuſdam de Fratribus S. Auguſtini fecerit, eo adjecto tenore, *ut in domo propria cum omni ſubſtantia ſua remaneret*; nihil tamen pro valore illius adjectæ conditionis inde concluditur, quia Pontifex de valore illius conditionis non interrogatus, nihil de ejus validitate aut invaliditate reſpondit.

Quod ſi de hac quæſtione ſententia ejus poſtulata fuiſſet, quis dubitet, quin hic Pontifex nimirum Innocentius III. prædictam conditionem omnino rejiciendam (præſuppoſita ſcilicet Profeſſione Religioſæ Paupertatis) dixiſſet, quandoquidem idem Pontifex in litteris ſuis ad Abbatem & Conventum Sublacenſem, dicat: „ Nec æſtimet Abbas quod ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare: quia abdicatio proprietatis ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa Regulæ Monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere. " *Cap.* CUM AD MONASTERIUM ii *de Statu Monach.*

Aliud inſuper ad hanc Decretalem reſponſum, argumentum in defenſionem peculiorum evertens, affert Proſper Fagnanus ad *Cap.* INSINUANTE ii *Qui Cler. vel Vovent.* nimirum quod mulier, de qua in caſu, Profeſſionem Religioſam quidem emiſerit; ſed quod pactum reſervationis bonorum adjectum, Profeſſionem non vitiaverit, ſed vitiatum fuerit ſeu tanquam turpe, nec cum profeſſione Religioſa conſiſtens, rejectum fuerit. Hoc ſuum reſponſum poſtquam adſtruere conatus eſt, tandem ſubjungit: „ Concluſionem noſtram, inquit, videlicet, hoc pactum non vitiare ingreſſum, *ſed vitiari*, ſæpius probavit S. Congregatio Concilii Tridentini Interpres. "

Ex his omnibus evidenter intelligitur, non uno titulo infirmum & invalidum eſſe argumentum, quod ex præallegato Capitulo aſſumitur in defenſionem redituum vitalitiorum, qui tempore Profeſſionis reſervantur.

§. III.

§. III.

Oſtenditur quam periculoſum & pernicioſum ſit argumentum, quod in defenſionem peculiorum à communi praxi aſſumitur.

QUam ineptum, imo pernicioſum ſit prædictum argumenti genus, clariſſime videbit, qui tantum advertit, errores & abuſus graviſſimos, ac pernicioſiſſimos quandoque ita invaleſcere, ut tandem etiam tanquam lex cuſtodiantur; & quidem de execrabili illo Idololatriæ errore, infallibili docemur teſtimonio *Sapient.* 14. *v.* 16. quod aliquando *interveniente tempore, convaleſcente iniqua conſuetudine, hic error* (Idololatriæ) *tanquam lex cuſtoditus fuerit.*

Scimus etiam ex ipſo Evangelio, quamplurima à Chriſto Domino tanquam ſumme pernicioſa, & de mandatis contraria fuiſſe improbata, quæ velut mandata ſeu leges à Scribis & Phariſæis, id eſt, à Sacerdotibus & Doctoribus illius temporis, populo tradebantur, & ut talia obſervabantur.

Quin & ea omni ætate fuit humana miſeria, ut prævaricationes tametſi pernicioſæ, dum invaluerunt, pro legibus haberi & ſuſcipi à multis ſolitæ ſint, ideo ab Eccleſiæ Prælatis ſemper deploratum eſt nimis verum eſſe illud Nicolai I. ad Hincmarum Rhemenſem: „*Mala conſuetudo, quæ non minus quam pernicioſa corruptela vitanda eſt; niſi citius radicitus evellatur, in privilegiorum jus ab improbis aſſumitur, & incipiunt prævaricationes & variæ præſumptiones celerrime non compreſſæ pro legibus venerari, & privilegiorum more perpetuo celebrari.*" *Apud Grat. diſt.* 8. *can.* 5.

His attentis, quis non videat quo prætatum argumenti genus à communi praxi ſeu conſuetudine aſſumptum vergat, nimirum ut per illud perverſiſſima quæque, non tantum ipſius Eccleſiæ diſciplinæ contraria, ſed & ipſæ prævaricationes legis naturæ, ubi per hominum malitiam invaluerint, tanquam licitæ defendantur.

Num hac ratione pudendam illam atque pernicioſam ambitionem, quin & publicam ac infamem Miniſteriorum Eccleſiæ nundinationem, quæ ſæculo decimo & undecimo frequentabatur; utinam nec hodie, Clerici à Conciliorum illius temporis acerrima cenſura eximere non potuiſſent?

An non eodem argumento luxus ille ac faſtus ſæcularis, qui in menſis ac ſupellectile tempore S. Bernardi in plerisque Monaſteriis conſpiciebatur, acrem illius cenſuram evadere potuiſſet?

Quidni & omnis plane Regularis diſciplinæ diſſolutio, & qui eam conſequitur abuſus in hoc argumento patrocinium inveniant; cum non defuerit ea temporum miſeria, quibus ea eſſet Monaſteriorum conditio, ut nulla pene ſupereſſent Regularis diſciplinæ veſtigia.

Et quidem hunc miſerum Monaſteriorum ſtatum anno 909. Patres Concilii Troſſejani alte deplorabant *can.* 3.

Nec ſæculo undecimo feliciorem fuiſſe multorum Cœnobiorum conditionem, ex illius ævi Hiſtoricis annotavit E. P. Chriſt. Lupus ad *can.* 6. *Conc. Tholoſ. ſub Vict. II.* „Circa præſentis, inquit, Synodi tempora (Tholoſanæ anno 1056.) Monachi paſſim erant enormiter deformati .... cujus deformationis fontem quis non videat fuiſſe *proprietatem*? In Germania fuiſſe tantam bonorum Monachorum inopiam, ut ad ipſos reformandos evocari debuerint Scoti, ſeu Hiberni primum, ac deinde Itali, teſtantur Marianus Scotus, ac Lamb. Schafnaburgenſis. Hæc Chriſt. Lupus.

Quin & præterito ſæculo Synodus Trid. ingemiſcens conſpexit pleraque Monaſteria ex mala eorum, quibus commiſſa fuerant, adminiſtratione, non levia paſſa fuiſſe *tam in ſpiritualibus, quam temporalibus detrimenta. Seſſ.* 25. *cap.* 21. *de Regul.*

Denique, ut ad materiam de peculiis propius accedamus, ſub finem præcedentis ſæculi deplorantibus Synodi Audomar. Patribus, „Pleraque Monaſteria *exitioſa rerum proprietas*, ex diametro Monaſticæ Profeſſioni contraria invaſerat," Ann. 1583. *tit.* 12. *cap.* 6.

Ex his quis non videat quam pernicioſum ſit id argumenti genus, quo quidpiam tanquam licitum defenditur eo ſolo titulo quia à multis fieri conſuevit; quamque periculoſum ſit, vitam ſuam non ad veritatem, ſed ad hominum praxim ſeu conſuetudinem componere?

Si quis tamen ex aliorum vivendi norma, quid ſibi agendum ſit expendere deſideret, ſecutius paucorum quam multorum praxim ſibi proponet: quandoquidem, ipſa veritate teſtante, pauci ſint, qui viam veritatis inveniant & ingrediantur, contra vero multi ad viam perditionis ſeu falſitatis deflectant; „*Anguſta porta* (inquit Salvator *Matth.* 7. *v.* 13. 14.) & *arcta via eſt, quæ ducit ad vitam, & pauci ſunt qui inveniunt eam:* e contra, *lata porta & ſpatioſa via, quæ ducit ad perditionem, & multi ſunt, qui intrant per eam.*"

Unde S. Baſilius *de Abdicat. rerum cap.* 9. non tantum generatim ad Chriſtianos, ſed & ad ipſos Solitarios dicebat: „Eorum, quos recte atque ex virtute videris vivere, æmulator eſto, & Inſtitutorum vitæ, actionumque exempla deſcripta in animum tuum transfer. *Opto, ut ſis de numero paucorum. Rara ſiquidem quæ bona:* quæ quidem etiam cauſa eſt, quamobrem *pauci* cœleſte Regnum introeant. Cave putes eos omnes ſalvos fieri, qui ſe intra cellas ſuas contineant, & vitioſos juxta ac bonos. Neque enim ita res habet: quando ſunt quidem multi, qui ad honeſtæ vitæ genus ſe conferunt, rariſſimi autem qui ipſius jugum ſuſcipiant, violentorum eſt eſt enim regnum Cœlorum, & violenti rapiunt illud. Hinc eſt & illud Paphnutii apud Caſſianum *Collat.* 3. *cap.* 7. „*Feſtinandum nobis eſt, ut à paucis ac rariſſimis ſumamus exempla virtutum.*" item illud Pynufii Abbatis ad Novitium monitum: „Conſidera te de paucis & electis eſſe effectum, & ne exemplo ac tempore multitudinis refrigeſcas: ſed vive ut pauci, ut cum paucis invenire merearis in Regno Dei." *Apud eumdem lib.* 4. *cap.* 37.

Neque vereri quiſquam debet, dum de notabili Regulæ aut Religioſæ profeſſionis articulo agitur, à communi & trita multorum praxi ſubinde ad ſingularitatem deflectere exemplo Sanctorum, „quorum plurimi, niſi ad Apoſtolicas declinaſſent ſingularitates (verbis loquor Magni illius præteriti ſæculi Præſulis Bart. de Martyribus *Stim. Paſtor. par.* 2. *c.* 6.) nuſquam neque Sancti fuiſſent, neque Calendaria noſtra ſuis nominibus ornaſſent, neque Breviaria geſtis ſuis impleſſent. Qui autem tritam ſecuti ſunt viam, vel ignorantur eorum nomina, vel ſordent, nec ſemen ſanctum poſt ſe reliquerunt."

Priuſquam huic §. in quo oſtendi perniciem argumenti in defenſionem peculiorum à communi praxi ſeu conſuetudine ab aliquibus aſſumpti, finem imponam, notatum cupio, me nullatenus credere, quod illa quæ hoc §. in refutationem illius argumenti adduxi, convincant aut probent peculia eſſe illicita, (quod ante factum) neque mihi animum fuiſſe probare hoc argumentum: *Peculia in plerisque Monaſteriis invaluerunt* (num antecedens verum ſit, an falſum, non aſſero) *ergo ſunt illicita;* ſed hoc unicum mihi propoſitum fuiſſe, ut oſtenderem non valere, imo pernicioſum eſſe hoc argumenti genus: *Hoc aut illud paſſim apud multos invaluit, ergo licet:* ac per conſequens per ſimile argumentum nihil ſolidi ro peculiorum defenſionem haberi.

§. IV.

Oſtenditur non valere hoc argumentum: In aliquo Monaſterio vel Ordine receditur à perfecta paupertate aut vitæ communione; ergo qui in tali Monaſterio vel Ordine profitetur, non tenetur ad exactam paupertatis & vitæ communis obſervantiam.

UT falſitas propoſiti argumenti clarius innoteſcat, præmitto ſequentia.

Primò, votum paupertatis, omniaque, ſine quibus illud obſervari nequit, ad eſſentiam Regularis profeſſionis ſpectare; imo totius Regularis diſciplinæ baſes eſſe & fundamenta, quibus non exacte conſervatis, totum corruat ædificium, neceſſe eſt; ideoque abdicationem proprietatis adeo annexam eſſe Regulæ Monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere: *Proprii carentia*, inquit Chriſt. Lupus, *eſt Evangelicæ perfectionis ac Monaſticæ Profeſſionis portio eſſentialis; ideoque clarum eſt quod nec Summus Pontifex poſſit in ipſa diſpenſare. Parte* 4. *Schol. ad Can.* 6. *Concil. Tholoſ.*

Secundò, perfectam vitæ ac rerum communionem ad normam primorum Chriſtianorum, in vitæ Cœnobiticæ primum fundamentum aſſumptam fuiſſe, ut ex Regulis SS. Auguſtini & Benedicti *cap. præcedenti*, §. 2. probatum eſt, & fuſe ac evidenter ex aliorum Patrum Regulis oſtendit P. C. Lupus loco jam citato. Quapropter Synodus Trid. poſtquam Regularibus præcepiſſet, ut ad communem vitam, victum veſtitumque conſervanda pertinentia fideliter obſervent, omniſque cura & diligentia à Superioribus adhibeatur, ut ab illis non recedatur, ex mente Patrum, qui Religioſis normam vivendi præſcripſerunt, pro ratione ſui præcepti ſubjungit: „ Cum compertum ſit, ab eis non poſſe ea, quæ *ad ſubſtantiam Regularis vitæ pertinent*, relaxari; ſi enim illa, quæ *baſes ſunt & fundamenta totius Regularis diſciplinæ*, exacte non fuerint conſervata, totum corruat ædificium, neceſſe eſt.“ *Seſſ. 25. cap. 1. de Regular.*

Hiſce prænotatis evidenter conſequitur, quod quicunque vitam Regularem profitetur, una abſolutam proprietatis abdicationem, omniaque quæ ad illam ſpectant, tanquam vitæ Regularis eſſentialia ſeu ſubſtantialia neceſſario promittat.

Non minus evidenter conſequitur, quod Regulares per Profeſſionem Religioſam ad perfectam vitæ ac rerum communionem, ut ad ipſius vitæ Religioſæ primum fundamentum obſtringantur; quod velut rem ſummi momenti nunquam ſatis inculcari poſſe putavit Synodus Audomarenſis anno 1583. *tit. 17. cap. 6.* „ Prorſus omnia, inquit, in communem uſum convertantur, ita ut impleatur à Religioſis quod ſibi imitandum ſumpſerant, *& ad quod religione ſempiterna ſe obligarunt (non poteſt res iſta*, inquit, *inculcari ſatis)* illud primitivæ Eccleſiæ: *Multitudinis credentium erat cor unum & anima una, nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat; ſed erant illis omnia communia, dividebatur autem ſingulis prout opus erat.*

Sequitur ulterius, quod quicunque vitam Religioſam profitetur, eo animo eſſe debeat, ut ea omnia quæ ad paupertatem Evangelicam, ſeu proprii abdicationem, ac vitæ communionem pertinent, tanquam ad vitæ Regularis ſubſtantiam ſpectantia obſervare ſtatuat; ac per conſequens quoad illa modum vivendi ſervare oppoſitum vitæ illorum, qui vel paupertatem Evangelicam, aut vitæ communionem exacte non obſervant: ſi enim proponeret vivere quemadmodum hi vivunt; ſequeretur quod eodem tempore, quo vitam Religioſam Deo promitteret, una in animo ſtatueret eſſentialia ſeu ſubſtantialia non obſervare, id eſt, vitam Religioſam promittere, & eodem tempore proponere eam non obſervare, ut vere de his dicatur, quod de voventibus ſimili modo Regulam dixit Joannes Heſſelius. „ Contingit hominem Deo inveniri infidelem ſeu non ſervantem promiſſum, inquit in *Decal. cap. 81.* primo, ſi quod vovet, implere non ſtatuat dum vovet: uti faciunt illi, qui vovent quidem vitam inſtituere ſecundum Regulam Benedicti, vel Auguſtini; ſed quoniam eam à cæteris qui eandem ipſam voverunt, negligi vident, cogitant atque proponunt eam ſervare, ſicut eam ſervari inveniunt, hoc eſt, proponunt eam violare. Hi vovendo Deum irritent; *non minus tamen voto ſuo obligati ſunt, quam ſi inter recte Regulam obſervantes illud emiſiſſent.*

Non dubitaſſe quoque Concilium Tridentinum, cui Heſſelius interfuit, quin omnes qui vitam Religioſam ſunt profeſſi, neceſſario vitæ illius eſſentialia ſeu ſubſtantialia cenſeri debeant voviſſe, inde colligitur, quod licet certo ſciret in multis Monaſteriis diſciplinam Regularem collapſam, pluteſque Profeſſionem emiſiſſe in Monaſteriis, quæ ab ipſis quoque Regulæ ſubſtantialibus defecerant, præceperit tamen *Seſſ. 25. cap. 1. de Regul.* ut indiſtincte „ omnes Regulares, tam viri, quam mulieres, ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant & componant; atque in primis, inquit, quæ ad ſuæ Profeſſionis perfectionem, ut Obedientiæ, Paupertatis, & Caſtitatis, ac ſi quæ alia ſunt alicujus Regulæ & Ordinis peculiaria vota & præcepta, ad eorum reſpective *eſſentiam*, nec non ad *communem vitam, victum & veſtitum* conſervanda pertinentia, fideliter obſervent.“

Hactenus dicta ſufficienter, ut puto, oſtendunt, quam invalidum ſit argumentum, quo nonnulli ſe ſecuros à tranſgreſſione voti autumant, licet à Regulæ quam profeſſi ſunt ſubſtantialibus, verbi gratia, à voto paupertatis, aut à vitæ & rerum communione per particulares rerum reſervationes recedant, eo quod Ordinis, vel Monaſterii inveterata conſuetudo tempore emiſſæ Profeſſionis haberet, quod Regula quoad iſta eſſentialia ex integro non ſervaretur; quandoquidem, ut ante probatum, nulla conſuetudo, aut multorum praxis efficere poſſit, ut is qui vitam Religioſam profitetur, una non profiteatur vitæ illius eſſentialia ſeu fundamentalia.

Hujus argumenti invaliditatem ut Religioſum ab exacta Regulæ obſervantia, præſertim quoad illius eſſentialia eximat, perſpectam habebant viri illi pauci quidem numero, ſed igne illo, quem Dominus Jeſus miſit in terram, & vult vehementer accendi, fortiter inflammati, quibus Ordo Ciſtercienſis ſua debet exordia, de quibus refertur. „ Dum quotidianas Regulæ lectiones à Capitulo audirent, & aliud Regulam præcipere, atque aliud conſuetudines Ordinis tenere perpenderent, graviſſime contriſtabantur, videntes ſe cæteroſque Monachos Regulam B. Patris Benedicti ſolemni promiſſione ſervaturos fore promiſiſſe, ſed ſecundum Inſtituta ejus nequaquam vivere. Primitus ergo privatim ſæpius inter ſe colloquentes, tranſgreſſionem ſuam conquerebantur; & quonam modo hujus tanti mali remedium invenire poſſent, ſollicite tractabant. Cum vero poſtea verbum effuſum eſſet in publicum, cæteri qui carnales erant, nec poterant dicere cum Propheta: quia de excelſo miſit ignem in oſſibus meis, & erudivit me; ſervos Dei deridere, modiſque omnibus quibus poterant, ut à tam ſancto propoſito ceſſarent, infeſtare cœperunt. At illi qui ſpiritu Dei agebantur, & propterea liberi erant, non curantes eorum malevolas inſectationes, toto à terris anniſu ad Deum converſi precibus inſtantiſſime poſtulabant, ut Domini pietas eos ad talem locum dirigere dignaretur, in quo vota labiorum ſuorum, quæ ſecundum Regulam firmaverant, ſed non ſervaverant, reddere poſſent.“ *Bollandus in Appar. ad vit. S. Rober. 29. Apr. §. 2.*

CAPUT III.

De Remediis contra vitium Peculiaritatis.

§. I.

Ut vitium Peculiaritatis efficaciter extirpetur, debent Superiores ex communi Monaſterii ſubſtantia ſingulis Religioſis omnia neceſſaria placide ac benigne ſubminiſtrare.

EXPERIENTIA omni tempore compertum fuit, vitium *Peculiaritatis* ſummum accipere incrementum, dum Superiores negligunt, quod neceſſarium ac conveniens eſt, ex communi Monaſterii ſubſtantia ſubditis ſubminiſtrare. Nec mirum: quia Superioribus neceſſaria non adminiſtrantibus anſam accipiunt, imo quodammodo incitantur ipſi ſubditi, ut à Parentibus aut aliunde conquirant media, quibus ſibi res neceſſarias ac convenientes procurent; unde contingit, ut quiſque illa quæ hinc inde conquirere aut corradere poteſt, etiam in uſus ſuos particulares reſervet, atque ita ex Superiorum tenacitate aut negligentia, vel etiam in diſpenſandis bonis communibus infidelitate, vitium *Peculiaritatis* invaleſcit; nec extirpari facile poterit, quandiu neceſſaria & convenientia ſingulis per Superiorem ex communi Monaſterii theſauro placide ac benigne non ſuppeditantur. Hinc tantopere Superioribus tum in Religioſorum Regulis, tum Eccleſiæ Decretis inculcatum, ut omnia neceſſaria ac convenientia è communi Monaſterii penu ſingulis præbeantur, ut hoc pacto omnis prætextus *Peculiaritatis* Religioſis adimeretur, & Superiores efficaciter hoc vitium extirpare valerent.

Ut hoc *vitium peculiare* radicitus amputetur, inquit S. Benedictus *Regul. cap. 55.* dentur ab Abbate „ omnia, quæ ſunt neceſſaria; id eſt, cuculla, tunica,

pedu-

„ pedules, caligæ, bracile, cultellus, graphium, acus, „ mappula, tabula: *ut omnis auferatur neceſſitatis ex-* „ *cuſatio.*

Nec minorem fuiſſe aliorum Patrum, quam S. Benedicti curam, ut neceſſaria à Superiore Monaſteriis ſingulis ſubminiſtrentur, vel ſola Regularum inſpectio oſtendit. Ipſa quoque Eccleſiæ Concilia dum peſtiferum *proprietatis* vitium è Monaſteriis eradicare voluerunt, tanquam eradicationis medium neceſſarium, Prælatis mandarunt, ut ſingulis ex communi Monaſterii ſubſtantia neceſſaria præberent.

Decrevit Synodus Tholoſana *Can.* 6. „ Ut Abbates „ curam Monachorum & Monaſteriorum exerceant, „ & eis victum & veſtitum ſecundum Regulam S. „ Benedicti præbeant, & hoc agentes *proprium* eos „ habere nullatenus permittant.

Ad hunc Canonem notas ſuas apponens P. Lupus, „ Ad eradicandam plene *proprietatis* lepram Canon, „ inquit, recte addit, *eis victum & veſtitum præbeant.* „ Hoc enim eſt primum & palmare Monachalis com- „ munitatis fundamentum.

Pluribus aliis vetuſtioribus Decretis prædicto Canoni conſonis (quorum nonnulla apud P. Lupum loco præcitato videre licet) omiſſis, ad ipſam Synodum Trid. deſcendimus, quæ poſtquam plura pro paupertatis ac communionis Religioſæ cuſtodia decreviſſet, etiam ſubjungere non omiſit: *Nihil etiam quod neceſſarium ſit eis* (Religioſis) *denegetur*, *Seſſ.* 25. *de Regul. cap.* 1.

Hanc Generalis Concilii ſententiam exequi deſiderans Synodus Provincialis Cameracenſis *anno* 1565, *tit.* 18. *cap.* 11. biennio à finito Dicto Concilio Generali celebrata, poſtquam ſimiliter plurima ad eradicandum *proprietatis* vitium ordinaſſet, „ tandem quo ea omnia „ facilius, diligentius, nec non abſque tædio queant „ obſervari, præcipit Sancta Synodus cunctis cuncto- „ rum Monaſteriorum ſexus utriuſque Superioribus, „ quatenus ſecundum Regulam ac Majorum Inſtituta „ benigne nec non placide ſubminiſtrent omnia in uni- „ verſum, quæ ſuis ſubditis neceſſaria fuerint & con- „ venientia, ne inferioribus præbeant anſam detrimen- „ ti voto paupertatis valde gravis; in qua quidem „ re, ſi negligentiores extiterint, admoniti à ſuo Su- „ periore omnino compellantur.

Cameracenſi conſonat Synodus Prov. Mechlinienſis anno 1570. habita, quæ ſimiliter cum pernicioſum proprietatis vitium eliminandum cenſuiſſet, ſubjicit: „ Præcipit ergo hæc Synodus, ut victus, veſtitus „ ceteraque vitæ ſubſidia ſingulis ex *communi* pro ne- „ ceſſitate indigentiæ & Monaſterii facultatibus ſub- „ miniſtrentur.

Recte proinde ſæpe laudatus Canonicus Regularis in oratione contra proprietarios, excellentiorem viam pro extirpatione *proprietatis* Superioribus oſtendere volens, illis interrogantibus, quæ eſſet illa? Reſpondit: Ut fa- „ ciatis quæ fecit Dominus & Diſcipuli ejus. Cum „ enim vidiſſet Jeſus turbas eſurientes, nec haberent „ quod manducarent, noluit ut irent in villas & vi- „ cos, & procurarent ſibi, nec etiam voluit eos di- „ mittere jejunos in domos proprias, ne deficerent in „ via; ſed ait Diſcipulis ſuis: Vos date illis quod „ edant. Ita Venerandi Patres, vos date ſubditis ve- „ ſtris neceſſaria, ne opus habeant ab amicis quic- „ quam emendicare, ſi veſtes, ſi cultellos, ſi devo- „ tos libellos, aut ſimile quid deſideraverint: vos (ſi „ tamen ſuperflua non quæſierint) in charitate emite „ illis: ſic occaſionem *proprietatis* amputabitis, & „ ex domibus veſtris eliminabitis.

„ Sed reperiuntur, pro dolor! Prælati parum cu- „ rantes quid ſubditi faciant, aut unde ſibi quæ de- „ ſiderant acquirant; dummodo ipſi ſua marſupia re- „ ſolvere non cogantur, pecunias plus diligentes, „ quam Fratrum animas Chriſti Sanguine redemptas. „ Hinc eſt, quod Fratres ſibi ipſis provideant. Hinc „ proprietas incrementum capit. Quæ ubi ingreſſa ſe- „ mel fuerit, multas ſecum trahit pediſſequas, inobe- „ dientiam, intemperantiam, ebrietatem, & id genus „ peſtes alias.

Cavendum ergo Diſpenſatori, verbis loquor Petri à S. Audomaro *lib.* 2. *Inſtit. Monaſt. cap.* 12. „ Ne ſua „ tenacitate præbeat materiam excuſandi peccatum præ- „ textu neceſſitatis. Rurſum ne ſua profuſa liberalitate invidentiam in eis nutriat, & argumenta luxuriandi „ miniſtret; ſed dividat prout unicuique opus eſt. „

Sed dicent forſitan Superiorum nonnulli: ſi Subditis peculia permittantur, plures ad Religionem recipi poterunt: quia dum aliqui à Parentibus aut aliunde ſibi neceſſaria conquirunt, poterunt ex communibus Monaſterii proventibus ſuſtentari; verum ab his peti poſſet, num ſi ea omnia, quæ à parentibus aut aliunde particularibus obveniunt, in perfectam communionem redigantur, ut & cum reliquis Monaſterii proventibus confundantur, non æque multis eo caſu ex communi Monaſterii theſauro per ejuſmodi bonorum ſeu rerum adjectionem ſic aucto provideri poſſet, quam ſi illa in uſus particulares manerent ſeparata?

Sed reponent: ſi ea quæ à Parentibus aut aliunde acquiruntur, paſſim in communionem redigantur, ut omnium indifferenter neceſſitatibus impendantur, facile eventurum, quod parum erunt ſoliciti, ut quidquam a Parentibus aut aliunde conquirant. *Reſp.* Si ea pateat in Religioſis animæ conſtitutio, tantum abeſt, ut ea foveri aut permitti poſſit, ad numerum Fratrum multiplicandum; ut econtra non dubitem, quin ſatius eſſet etiam Congregationem aliquam totaliter extingui, quam ejuſmodi animi affectus in Religioſis permittere: apud omnes quippe in confeſſo eſt (ut jam ante notatum fuit pag. 8.) Regulares illos *proprietatis* vitio, ſaltem affectu infectos eſſe, qui ſolicitant parentes, ut aliquid ab ipſis accipiant uſibus ſuis particularibus applicandum, non ſolicitaturi ſi illud ſcirent in commune redigendum: hoc ipſo enim oſtendunt ſe illud ſibi, non communitati procurare, ac per conſequens ſibi velle eſſe *proprium*.

Deinde cogitent hi qui peculia illa permittunt ut numerum augere queant, non in multitudine Fratrum, ſed in debita diſciplinæ Regularis cuſtodia, cujus præcipuæ baſes & fundamenta ſunt votum paupertatis & perfecta rerum communio, Religionis ſalutem conſiſtere.

§. II.

Non parum conducit ad eliminandum vitium proprietatis exacta obſervatio Canonum, quibus inhibetur receptio ad Ordinem ultra numerum, qui ex redditibus Monaſterii, aut conſuetis eleemoſynis ali poſſit.

CUm ex prædictis conſtet ad eliminandum *proprietatis* vitium admodum conducere, ſi neceſſaria ſingulis benigne & placide ex communi Monaſterii penu ſubminiſtrentur: non difficulter quiſque intelliget, quod tanquam medium ad eundem ſcopum plurimum ſubſerviet exacta obſervantia Canonum illorum, quibus præſcribitur, ut in Monaſteriis non plures recipiantur, quam ex redditibus Monaſterii aut conſuetis eleemoſynis ſuſtentari queant: ita enim fiet, ut per Superiores ſine difficultate omnibus quæ neceſſaria ſunt, ſuppeditari poterunt, ac per conſequens vitium *proprietatis* (quod pallio indigentiæ & defectu neceſſariorum, quamvis perperam, tegi ſolet) efficaciter extirpari.

Quapropter Synodus Pariſienſis reductionem Religioſorum in Monaſteriis ad eum numerum, qui commode ex proventibus communibus ſuſtentari poſſet, per Epiſcopos fieri deſiderans; illum ſui Decreti finem eſſe indicat his verbis: *Ne dum Religioſis ſufficientia pro vita ſuſtentatione non miniſtrantur, aliud cogantur ſibi neceſſaria conquirere.*

Hinc Card. Bellarminus ea quæ ad reformationem Monaſteriorum utilia, imo & neceſſaria judicabat, ad quatuor capita redigens, inter illa exactam obſervantiam Decreti Concilii Trid. de non recipiendis ad Monaſterium ultra numerum, qui ex redditibus aut conſuetis eleemoſynis ſuſtentari poſſit, tanquam medium efficaciſſimum ad extirpandum vitium *proprietatis* reponere non dubitavit. „ Ut redigam (inquit *de gemitu Columbæ lib.* 3. *cap.* 6.) in quatuor capita, ea- „ que breviſſima, quæ ad reformationem neceſſaria „ ſint; primum illud eſſe ajo, ut non admittantur ad „ habitum, niſi illi, qui ſigna veræ vocationis oſten- „ dunt. Deinde ut probatio maxime ſeria ſit, & qui „ in probatione divinam vocationem non probaverunt, „ omnino ad profeſſionem non admittantur. Nam vi- „ tæ Chriſtianæ perfectio, quanto eſt altior, tanto per- „ tinet ad pauciores. Legant ii, ad quos iſta perti- „ nent,

„ nem, Joannem Caſſianum *in lib.* 4. de Inſtitutis Renunciantium *cap.* 3. 32. 33. & 34. Tertiò, ut ſex virtutes ſupra nominatæ (Humilitas, Paupertas, Caſtitas, Obedientia, Studium orationis, & Perfectio charitatis) diligentiſſime excolantur, & Præpoſiti in omni virtutis genere exemplo ſuo præluceant: *Denique ut dent omnem operam, ut Sacroſancti Tridentini Concilii Decretum illud ſaluberrimum & maxime neceſſarium obſervetur, ut non plures ad Ordinem admittantur, quam qui ſuſtentari poſſint ex redditibus vel eleemoſynis ordinariis, tunc enim Præpoſiti jure cogere poterunt ſubditos ad omnem proprietatem fugiendam & execrandam, ſi Ordo ipſe ſingulis ea præbeat omnia, quæ ſingulis neceſſaria ſunt.*

Indubie propter hoc, aliaque, quæ ex debitâ obſervantia prædicti Decreti Concilii Tridentini à Monaſteriis avertuntur incommoda, dixit Innocent. X. „ Inter cetera, quæ ad Regularem diſciplinam inſtaurandam, conſervandamque Sacroſancta Tridentina Synodus ſalubriter decrevit, illud ſemper præcipuum, & maximi momenti habitum eſt, quo injungitur ut in ſingulis Monaſteriis, & domibus Regularibus is tantum numerus conſtituatur, & in poſterum conſervetur, qui vel redditibus propriis Monaſteriorum, vel conſuetis eleemoſynis commode poſſit ſuſtentari.

„ Quapropter ad ejus uſum inducendum fel. recor. Clemens VIII. Paulus V. & Urbanus VIII. Romani Pontifices Prædeceſſores noſtri varia Decreta ediderunt: ſed quia nihilominus, ſive ob injuriam temporum, ſive ob Superiorum incuriam, ſive alias ob cauſas, illius executio hucuſque protracta eſt, non ſine gravi Monaſteriorum in ſpiritualibus detrimento, ac Religioſorum jactura; idcirco nos nequaquam ignorantes quantum ex Monaſteriis pie inſtitutis & recte adminiſtratis in Eccleſia Dei ſplendoris atque utilitatis oriatur, quantumque dignitati & commodo Eccleſiaſtici Ordinis detrahat multitudo Religioſorum, quæ ſine delectu ſupra vires Monaſteriorum in Religiones invehitur; ac proinde arbitrati valde acceptum, ſacriſque Religionibus proficuum fore, ut Decretum tam ſalubre debitæ executioni demandetur, &c. *Conſt. inter cetera in Bull.* 23.

§. III.

Multum conducit, ut Peculiaritatis vitium vitetur, conſiderare quis rerum terrenarum uſus paupertatem profitentibus conveniat.

EX dictis §. 1. hujus capitis conſtat, quod frequens & ordinarius peculiorum prætextus ſoleat eſſe neceſſariorum defectus, ſive quod neceſſaria ex communi Monaſterii ſubſtantia non ſubminiſtrentur; atque inde occaſionem aſſumant ipſi Subditi conquirendi pecunias, vel res alias, quibus ſuis neceſſitatibus quotidianis occurrere curant. Prætextum illum ſæpiſſime, ſi non ſemper, falſo niti fundamento non difficulter Religioſus intelliget, qui ſequentia ſedulo expenderit.

Quod in primis nunquam licitum ſit creaturis inhærere ut fini (intelligo qui ad ulteriorem non refertur) ſed illis utendum duntaxat ut mediis ad finem; vel, ut Auguſtinus loquitur, quod creaturæ diligendæ non ſint dilectione manſoria, qua animus illis inhæreat ut fini, ſed tranſitoria, qua nimirum homo per creaturas tranſeat ad finem ſuæ creationis, qui eſt Deus; juxta primum & maximum Mandatum: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota mente tua, &c.* „ Cum enim ait, inquit Auguſtinus, *toto corde, tota anima, tota mente*, nullam vitæ noſtræ partem reliquit, quæ vacare debeat, & quaſi locum dare ut alia re velit frui; ſed quidquid aliud diligendum venerit, illuc rapiatur, quo totus dilectionis impetus currit. “ *Lib.* 1. *de Doctr. Chriſt. cap.* 22.

Hinc idem S. Doctor poſtquam docuiſſet, omnibus & ſolis rebus fruendum, ſed ut fini ultimo inhærendum eſſe, quas æternas & incommutabiles vocat, docens qualiter creaturæ diligendæ ſint, ſubjungit *ib. c.* 35. „ Non quaſi manſoria quadam dilectione & delectatione, ſed tranſitoria potius, tanquam viæ, tanquam vehiculorum, vel aliorum quorumlibet inſtrumentorum, aut ſi quid congruentius dici poteſt; ut ea quibus ferimus, propter id ad quod ferimus diligamus.

Si ergo creaturis utendum non ſit, niſi ut mediis ad finem, ſequitur illis utendum eſſe cum moderatione deſumenda ex proportione ad finem; ſeu uſum earum non eſſe aſſumendum, niſi in quantum eſt neceſſarius ad finem: ex. gr. potu & cibo in ea quantitate utendum, quæ requiritur ad eam corporis conſtitutionem, quæ hominem debite diſponat, ut functiones, ad quas divina ipſum deſtinavit providentia, obire poſſit.

Hunc creaturarum moderatum uſum omnibus incommutabili lege præſcriptum ſi ſerio perpenderint Religioſi, non dubium quin prætactum neceſſitatis prætextum ſolius cupiditatis, ſeu voluptatis filium eſſe ſæpius deprehendent, juxta illud veriſſimum S. Auguſtini effatum *lib.* 10. *Conf. cap.* 31. *Quod ſaluti ſatis eſt, delectationi parum eſt.*

Ulterius, ad evertendum efficaciter prædictum peculiaritatis prætextum plurimum conducit, ut Religioſo perſuaſum ſit, quod non ſolum jam deſcriptus rerum terrenarum moderatus uſus (quem omnibus divitibus; etiam Principibus & Regibus Lex æterna præſcripſit) à ſe ſervandus ſit, ſed quod ex ſolemni quam Deo fecit promiſſione, rebus temporalibus uti debeat uti *pauper*, ſeu ea moderatione, quæ ſtatui paupertatis reſpondeat.

Nec enim Religioſæ paupertatis profeſſio ſola voti emiſſione, aut nuda proprietatis abdicatione abſolvitur, ſed neceſſe eſt, ut qui eam emiſit, ſecundum illam vitam ſuam componat: nam qui certum vitæ genus profitetur, debet ſecundum illud vitam inſtituere. Quid vero aliud eſt vivere ſecundum paupertatem, niſi rebus tranſitoriis uti ut pauper, id eſt, vitam agere pauperem? Unde illud S. Bonaventuræ in *Epiſt.* 1. *ad Provin. Fœdum eſt profanumque mendacium, ſummæ paupertatis voluntariæ profeſſorem ſe aſſerere, & rerum penuriam pati nolle.* Quare monet Ordinis ſui Provincialem; „ Ut ſumptuoſitatem ædificiorum, librorum ac ciborum ita ſtudeat amputare, ne à *profeſſionis excellentia vitæ obſervantia non diſcordet.* “

Cui conſonat illa Sancti Benedicti Regula: *Monachus omni vilitate, vel extremitate ſit contentus.* „ Vilitate, inquit Hugo Menardus, in cibo & potu, veſtimento, calceatu, & quacunque opere injuncto. “ Ad *cap.* 16. *Concord. Reg.* §. 1.

Ob hanc paupertatis profeſſionem S. Bernardus à Religioſorum ſupellectili tantum abeſſe voluit quidquid à paupertate alienum eſſet, ut nec illud ipſorum Eccleſiis convenire judicaret: *Dicite pauperes* (inquit *in Apol. ad Guil. Abb. cap.* 12.) *ſi tamen pauperes, in templo quid facit aurum?*

Prudenter igitur Patres Concilii Tridentini *Seſſ.* 25. *cap.* 2. *de Regul.* mobilium uſum ita per Superiores ſubditis permittendum cenſuerunt, ut *eorum ſupellex ſtatui paupertatis, quam profeſſi ſunt, conveniat.*

Merito proinde Joannes Heſſelius, qui Concilio Tridentino interfuit *capit.* 83. *in Decal.* temere ac ſtulte voventibus annumerat illos, „ qui vovent paupertatem vel continentiam perpetuam non expenſo apud ſe an vere cupiant in hoc mundo *pauperem* vel cælibem vitam ducere. “

Cum vero non tantum ſubditi, ſed & ipſi Superiores paupertatis voto ſint obſtricti, teneanturque in ejuſdem obſervatione ſubditis ſuo prælucere exemplo, conſequens eſt quod etiam Superiores ſolicite cavere debeant, ne quid in toto vitæ genere appareat à paupertatis profeſſione alienum: unde merito monitos voluerunt ſui Ordinis Abbates, & Prælatos Canonici Præmonſtratenſes ann. 1630. *Diſt.* 2. *cap.* 4. §. 1. 2. „ Ut memores ſuæ Profeſſionis, ac SS. Patrum veſtigiis inhærentes modeſta ſupellectili & menſa, ac frugali victu ſemper utantur. In reliquo etiam vitæ genere, ac in tota ſua domo caveant, ne quid appareat, quod à ſancto *paupertatis* inſtituto ſit alienum, vel quod ſimplicitatem, Dei zelum ac contemptum vanitatum præſeferat. “

Ob eandem indubie paupertatis profeſſionem decreverunt *Diſt.* 2. *cap.* 21. §. 11. „ Ut in quoruncunque hoſpitum receptione hoc obſervetur, ut animi vultuſque hilaritas eis exhibeatur, & *omni luxu ac oſtentatione* reſciſſis, *juxta Religioſam mediocritatem* ſufficienter cujuſque neceſſitati, non voluptati ſatisfiat. “

Hanc in hoſpitum receptione Religioſam mediocritatem Religioſorum Patres licet hoſpitalitatis exercitio

addi-

addictiſſimi, adeo ſedulo obſervabant, ut ſæpius etiam Regibus & Principibus vix quidquam præter communes Religioſorum cibos apponerent, ut ita in omnibus & coram omnibus Chriſti paupertatem profiterentur, *& à ſæculi actibus ſe facerent alienos*, & inſuper ut ipſos quoque ſæculares ad frugalioris vitæ normam ſuo exemplo excitarent, juxta præclarum illud S. Baſilii monitum *in Regul. fuſ. diſp. Int.* 20. „ Alius venit ex ſæculari vita, diſcat operibus quod ei ratio non perſuaſit: formam & exemplar vitæ frugalioris accipiat; recordetur menſæ Chriſtianorum, & non pudendæ propter Chriſtum paupertatis. " Debet proinde ea eſſe Religioſorum rebus temporalibus utendi moderatio, ut profitentibus paupertatem ſeu vitam pauperem reſpondeat. Vide Hug. Menard. *ad cap.* 60. §. 5. *Concord. Reg.*

Verum quia paupertas ſuas ſecum trahere ſolet difficultates & incommoda, tenetur is qui eam profitetur, eo eſſe animo, ut etiam incommoda & difficultates, quæ vitam pauperem conſequuntur, amplecti paratus ſit: alias velle paupertatem profiteri, & nulla paupertatis velle ſentire incommoda, nimis magna ambitio eſt, dicebat ad Philotheam ſuam S. Franciſcus Saleſius *Introd. ad vitam devot. part.* 3. *cap.* 16. „ Ne contriſteris, inquit, ſi minora æquo & debito tibi ſubſidia præbeantur, in hoc namque paupertatis excellentia & dignitas conſiſtit, velle eſſe pauperem, & nullum velle incommodum habere nimis quam magna ambitio eſt; idem namque eſt ac velle ſimul honorem paupertatis, & commoditatem divitiarum ac opum habere.

Imo veram paupertatem non habere eos judicabat S. Bernardus *Serm.* 4. *de Adv.* qui dum inopiam aliquam patiuntur, mox in puſillanimitatem incidunt. „ Videmus, inquiebat ad ſui Ordinis Religioſos, pauperes aliquos, qui ſi veram haberent paupertatem, non adeo puſillanimes invenirentur, utpote Reges & Reges Cœli; ſed hi ſunt, qui pauperes eſſe volunt, eo tamen pacto ut nihil eis deſit, & ſic diligunt paupertatem, ut nullam inopiam patiantur.

Ex his omnibus concludo quod Religioſus, qui veram profeſſæ paupertatis habuerit ideam, non facile prætextu defectus neceſſariorum ad peculiaritatem deflectet; vel enim judicabit ea quæ à Superioribus miniſtrantur ſibi ſufficere, vel ſi minora æquo & debito ſubſidia præbeantur, & conſequenter incommoda nonnulla ſuſtinere cogatur, cogitabit hanc eſſe ſortem illius, qui ſpecialiter ſe profitetur diſcipulum ejus qui naſcitur in ſtabulo, *quia non erat ei locus in diverſorio:* qui dum viveret *non habebat ubi caput reclinaret*, ac tandem veſtibus ſpoliatus nudus moritur in patibulo.

§. IV.

Ad eliminandam Peculiaritatem efficaciſſimum remedium eſt Religioſa Charitas.

CHaritas non quærit quæ ſua ſunt*, ſic intelligimus (inquit Auguſtinus *cap.* 8. *Regul.*) *quia communia propriis, non propria communibus anteponit:* Cum igitur *Peculiaritas*, ut conſtat ex dictis *cap.* 1. quærat quæ ſua ſunt, & propria communibus, non communia propriis anteponat; facile intelligitur quod *Peculiaritas* non ſit fructus charitatis, ſed potius cupiditatis, quæ quærit quæ ſua ſunt, ac per conſequens ſicuti charitas expellit cupiditatem, ita nata ſit tollere *Peculiaritatem*; præſertim ſi talis fuerit, qualem inter Religioſos in unum congregatos Ordinum Fundatores deſiderarunt.

Quæ fuerit charitas, quæ primos Chriſtianos in unum conjunxit, paucis his verbis expreſſit ſacer Text. *Act.* 4. *verſ.* 32. *Multitudinis credentium erat cor unum & anima una.*

Quemadmodum horum fidelium vivendi normam Religioſi in communi viventes aſſumpſerunt; ita & eorum charitatem æmulari tenentur.

„ Primum (inquit S. Auguſtinus *cap.* 1. *Reg.*) propter quod in unum eſtis congregati, ut unanimes habitetis in domo, & ſit *vobis anima una & cor unum in Deo.* " Et *in Pſalm.* 132. „ Qui ſic vivunt ut unum hominem faciant, ut ſit illis vere quomodo ſcriptum eſt, *una anima, unum cor*, multa corpora, ſed non multæ animæ; multa corpora, ſed non multa corda, recte dicitur *μόνος*; id eſt, unus ſolus. "

Cui conſonat illud S. Ferreoli Epiſcopi in regula ſua *cap.* 3. „ Charitas, inquit, cooperit multitudinem peccatorum: huic præcepto Monachis convenit inhærere, ita ut multi ſecundum Beatum Apoſtolum *unum corpus* efficiamur in Chriſto; & impleatur in illis quod Lectio Actuum Apoſtolorum quaſi omnibus exemplo præmiſſo, *ſpecialiter* tamen Religioſorum oculis anteponit: *Erat illis cor unum & anima una*. Et illud in libro Pſalmorum: *Deus qui habitare facis unanimes in domo.* "

Hinc de quibuſdam vitam Cœnobiticam agentibus dixit S. Baſilius *in Conſtit. Monaſt. cap.* 19. „ homines ex diverſis nationibus ac regionibus profectos per exactam morum ac diſciplinæ ſimilitudinem adeo velut *in unum* coaluiſſe, ut in pluribus corporibus *unus omnino animus* videatur, viciſſimque plura corpora *mentis unius* inſtrumenta cernantur. "

Quo denique tendit ſolemnis illa in alicujus ad Religionem receptione decantatio Pſalmi: *Quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum*, niſi ut primum diſciplinam Regularem ſuſcipienti annuncietur perfecta illa inter Fratres charitas, quæ jugum vitæ religioſæ facit ſuave, & onus ejus leve.

Hæc quippe charitas facit ut *alter alterius onera portet:* hæc eſt quæ exclamat; *Quis infirmatur, & ego non infirmor?* Per hanc fit, ut *ſi quid patitur unum membrum, compatiantur omnia membra.*

Nulla proinde timenda *Peculiaritas*, ubi ea fuerit inter Fratres charitas; quomodo enim quiſquam inter eos ſuis neceſſitatibus aliquid vellet reſervatum, quos eadem charitas ita conjungit, ut alterius neceſſitates reputet proprias? Hinc ſacer Textus relata primorum Fidelium charitate tanquam illius ſequelam immediate ſubjungit: *Nec quiſquam eorum quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia.*

§. V.

Vitia quæ ex Peculiaritate *oriuntur, & præſertim ipſa Profeſſionis violatio Religioſos movere debeat ut* Peculiaritatem *fugiant.*

SAnctus Gregorius ſcribens Joanni Subdiacono Ravennæ, inter alia eidem præcepit ut Mariano Epiſcopo dicere ſtudeat, „ ut *Peculiaritatem* à quatuor aut quinque Monaſterii Monachis, in quibus corrigi hactenus minime potuit, ſtudioſiſſime compeſcat, & hoc ipſum Monaſterium à tali peſte mundare feſtinaret, quia ſi illic *Peculiaritas* à Monachis habetur, *neque concordia, neque charitas in congregatione eadem poterit permanere.* " *Lib.* 10. *Epiſt.* 22.

Si teſte S. Gregorio ubi *Peculiaritas* habetur, non poſſit concordia aut charitas permanere, conſequens eſt ut ſubintrent diſcordia & cupiditas, quibus ingreſſis quis non videat vitiorum omnium ſcaturigines eſſe ingreſſas? Quapropter nullus mirari poteſt, ſi ex *Peculiaritate* vitiorum monſtra, imo totius Regularis diſciplinæ diſſolutionem oriri per experientiam obſervatum ſit, ut ex Theodorico de Monaſteriis ſcribit Dionyſius Carthuſianus *de Reform. clauſt. art.* 16. „ Doctor præfatus (Theodoricus de Monaſteriis) inquit, in ſuo tractatu capitulo quarto, ait: Si ſcire delectat quare proprietas ſive peculium tam religioſe prohibetur, attendite vitia quæ inde ſequuntur: Quæ prudentiſſimi, expertiſſimi, ac devotiſſimi Viri, qui Religiones inſtituerunt, conſideraverunt, & per experientiam etiam didicerunt: conſideraverunt enim quod ex proprietate ſeu peculio tanquam ex venenoſa radice multa peccata proveniunt, ut puta contumacia, ſuperbia, contentio, partialitas, avaritia, vanagloria, invidia, mendacium, luxuria, occupatio, infructuoſa cura, ſuperflua multiplex diſſolutio, varia mentis diſtractio, acedia, negligenſque divini Officii perſolutio atque ſimilia; Quoniam abundantes in peculio, ad reſiſtendum ſuis Superioribus fiunt audaces, nec diſciplinam, & correptionem patienter ſuſcipiunt, partialitates efficiunt, & interdum comeſſationibus & ebrietatibus vacant, ex quibus ad vitia carnis labuntur, & votum ſuum de caſtitate ſervanda, ſceleratiſſime frangunt, ſicque ad divina fiunt pigri & accedioſi, opuſque Dei negligenter perſolvunt, atque

„ quę in innumerabiles defectuoſitates damnabiliter incidunt, non obſervantes ſilentium, & ſæpe neque jejunium, nec ad commune Refectorium veniunt, ſicque quotidie magis excæcantur & obdurantur. Contingit quoque frequenter, quod habentium peculium unus multo plus habet quam alius: quod non videtur conſonare juſtitiæ, cum bona Monaſterii extent communia: tamen ſecundum juſtitiam unicuique ſecundum indigentiam ſuam eſt tribuendum. Cum ergo tot vitiorum peculium ſit origo, juſtiſſimum valdeque neceſſarium eſt, ut Religioſis, ſecundum Decreta Conciliorum & Decretales Summorum Pontificum Sanctorumque Patrum Regulas, penitus auferatur.

Quæ a 200. & amplius annis, eadem etiam hodie ex peculiis metuenda ſunt, quandoquidem non minus hodierna quam priſtina peculia nata ſint lædere charitatem & concordiam: unde P. Chriſtianus Lupus de hodiernis redituum vitalitiorum reſervationibus differens *ad Can. 6. Conc. Tholoſ. ſub Vict. II.* eodem pene colore, quo Dionyſius Carth. pernicioſam eorum ſequelam depingere non dubitavit: poſtquam enim proprietariis annumerandos cenſuit, „ qui omnia quidem ſua Monaſterio dant aut pauperibus, *ſed ſibi aliquam reſervant vitalitiam Penſionem aut cenſum*, “ ſubjungit: „ Captivi enim manent (redituum vitalitiorum reſervatores) ſub phylargia, omnium vitiorum matre ac nutrice, quam quidam appetentes etiam à fide erraverunt. Ex ipſa pauperes Fratres deſpiciunt, cum plena humilitate non ſubjacent Præpoſitis, Divina Officia faſtidiunt, operari nolunt, ad licentioſum alicujus privilegii aut præeminentiæ in Monaſterio locum quavis arte adſpirant ac ſe introdunt, communi alimentorum ac veſtium ſorte contenti non ſunt, atque ita Cœnobia ſua pedetentim tranſvertunt in illam Coludenſis apud Angelos Monaſterii miſerabilem formam, quam in Anglicana Venerabilis Bedæ hiſtoria deſcribit Religioſus Presbyter Adamannus: *Domunculæ, quæ ad orandum vel legendum facta erant, nunc in comeſſationum, potationum, fabulationum, & caeterarum ſunt illecebrarum cubilia converſa.*

Licet non omnis peculii, ex. gr. admodum exigui penes Superiorem in uſus alicujus particularis reſervatio ſtatim ſecum trahat univerſam illam jam exhibitam vitiorum colluviem; ægre tamen *peculia* quantumvis modica permittentur, quin mox ex illis morali quadam neceſſitate diſſenſiones aliquæ, æmulationes, aliæve fraternæ charitatis peſtes proveniant. Quinimo nulla eſt vel exigui *peculii* conceſſio, quæ non ad totalem diſciplinæ diſſolutionem viam ſternat; cum enim omnia *peculia* ſeu res in particulares aliquorum uſus extra communionem reſervatæ, voto paupertatis & perfectæ rerum communioni (ut *cap. 1.* ſæpius oſtenſum eſt) contrarientur, nulla concedentur, niſi aliquatenus una recedatur à *voto paupertatis & vitæ communione* ipſius Regularis diſciplinæ fundamentis & baſibus, “ quæ ſi „ *exacte* non fuerint conſervata, inquit Synodus Tridentina, totum corruat ædificium, neceſſe eſt. “ Hinc etiam ab eadem Synodo adeo ſolicite cautum, ut omnis cura & diligentia à Superioribus adhibeatur, ut ab illis quæ ad votum obedientiæ, *paupertatis*, & caſtitatis eſſentiam, nec communem vitam, victum & veſtitum ſpectant, non recedatur: ſciebant quippe ipſius Concilii Patres, quod dum fundamenta ſemel vel leviter concuti incipiunt, ſenſim ad totalem eorum deſtructionem perveniatur, quibus deſtructis totius ſtructuræ ruina ſequatur, neceſſe eſt.

Prudenter proinde voluit S. Benedictus, ut non tantum ſuperficie tenus, ſed *radicitus* hoc vitium *peculiare* amputetur *cap. 55. Regulæ.*

Adhæc præter ipſius Regularis diſciplinæ ſolutionem, ad quam omnis peculiaritas ut minus viam ſternit, habet inſuper cujuſcunque *peculii* reſervatio ſibi adjunctam quandam Religioſæ profeſſionis violationem.

Conſtat enim ex dictis *cap. 1. §. 1. 2. & 3.* quod Religioſus vovendo paupertatem, promittat omnia quæ habet à ſe ita ſimpliciter & abſolute abdicare, ac ſi res ſuas ſimpliciter venderet, & earum pretium ſimplici & abſoluta donatione in pauperes transferret. Huic ſimplici ac abſolutæ rerum omnium renunciationi quæcunque Religioſorum peculia contrariari, ſimiliter *cap. 1.* probatum eſt.

Inſuper oſtenſum fuit, quod profeſſio Religioſa ſecum trahat perfectam rerum omnium communionem. Cum hac rurſus communionis perfectione nulla peculia quantumvis modica etiam de licentia Superioris, atque dependenter ab illius nutu poſſe conſiſtere, abunde in anterioribus probatum fuit.

Ex his per evidentiſſimam conſequentiam deducitur, per univerſa Religioſorum *peculia* Religioſam profeſſionem in duobus articulis eſſentialibus, nimirum in voto paupertatis & vitæ communione, violari. Grave vero admodum eſſe Deo factam profeſſionem non ſervare, inde intelligitur, quod, ut ait S. Thomas 2. 2. q. 88. *art. 3. in C.* „ implere vota pertineat ad fidelitatem quam homo debet Deo; unde fractio voti eſt quædam infidelitatis ſpecies, maxime autem debet homo, ait idem Doctor, Deo fidelitatem, tum ratione beneficii ſuſcepti. “ Hinc illud Scripturæ *Deut. 23. v. 21. 22. & 23. Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus Deus tuus; & ſi moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. Si nolueris polliceri, abſque peccato eris; quod autem ſemel egreſſum eſt de labiis tuis, obſervabis, & facies ſicut promiſiſti Domino Deo tuo, & propria voluntate & ore tuo locutus es.* Et *Eccleſ. 5. v. 34. Diſplicet Deo* INFIDELIS *& ſtulta promiſſio: multoque melius eſt non vovere, quam poſt votum promiſſa non ſolvere.*

Quibus per omnia conſonat illud Innocentii III. *cap. 6. de Voto & Voti redempt.* „ Licet univerſis liberum ſit arbitrium in vovendo, uſque adeo tamen ſolutio neceſſaria eſt poſt votum, ut ſine propriæ ſalutis diſpendio alicui non liceat reſilire.

Hoc propriæ ſalutis diſpendium ex infractione profeſſionis per *peculiorum* reſervationem vel eo titulo ſummopere timendum, quod cum peculiaritas voto *paupertatis* contrarietur, per conſequens agatur de ipſius voti *paupertatis* violatione. Quo etiam titulo *peculiorum* poſſeſſores ſibi ob oculos jure merito ponent vindictam, quam ob voti *paupertatis* violationem ſumpſit Deus in Anania & Saphira.

Denique cum Religioſum vi ſui ſtatus oporteat ad perfectionem tendere, etiam ſpecialis gratia, qua perfectionis viam ingrediatur & teneat, ipſi neceſſaria eſt; quæ cum miſericorditer à Deo expectari debeat, merito *peculiorum* poſſeſſoribus verendum, ne ſua contra Deum infidelitate gratiæ illius influxum ſiſtant, atque ita nunquam ad ſtatus Religioſi finem pertingant.

Ex his collige quantopere Religioſus, ſi per Religioſæ profeſſionis obſervantiam certam ſuam vocationem & electionem facere ſatagat, omnem prorſus *peculiaritatem* fugere debeat.

Collige ſecundo, quanto ſtudio & labore venenoſam hanc radicem radicitus evellere teneantur Superiores; utpote conſtituti ſuper congregationem, ut noxia quæque evellant, & diſperdant, & diſſipent; & quorum culpæ incumbit (ut de Abbate loquitur S. Benedictus *cap. 2. Regul.*) quidquid in ovibus Paterfamilias utilitatis minus potuerit invenire.

Sed dicent forſitan Superiores, adeo vitium illud eſſe radicatum, ut nullus laborum ſuorum fructus ſit ſperandus: verum nullum adeo vitium invaluit, quin ejuſdem eradicationem per Dei auxilium Superiores ſperare poſſint, modo ipſi labores & operam impendere non omittant, & operam in illum qui omnia poteſt, præſertim, quia omnino confidendum eſt, quod qui cœpit opus bonum, nimirum bonam illam voluntatem Superioribus inſpirando, perficiet. Neque multorum reſiſtentia indicium eſt, quod conatus ſuo fruſtrabitur effectu; quin potius felicioris ſucceſſus præſagium eſt. Solet enim diabolus obſiſtere per homines malos tanquam per ſua inſtrumenta operibus bonis, præſertim illis quæ tendunt ad deſtructionem malæ & inveteratæ conſuetudinis; vel ſi ex initiis illis plurima bona ſecutura intelligat. Hinc S. Thereſa dum conatibus ſuis multos reſiſtere videbat, proſperum exitum ominabatur, & re ipſa ita accidit; nam duo ſupra triginta Monaſteria inops Virgo ædificavit, omnibus humanis deſtituta auxiliis, *quinimo adverſantibus plerumque ſæculi Principibus.*

Præterea, quod bene notandum, in reformationis negotio non tantum attendendum quis fructus hoc tem-

tempore & inter præſentes diuturna conſuetudine obcæcatos & vinculatos ſit futurus, ſed etiam quis in futurum, & inter præſentium ſucceſſores.

Sed dato quod omni impenſo labore ſubditos à vitio illo revocare non poſſent; ipſi tamen animam ſuam liberabunt, juxta illud Ezech. *cap. 3. v. 19. Si tu annunciaveris impio, & ille non fuerit converſus ab impietate ſua: & à via ſua impia: ipſe quidem in iniquitate ſua morietur, tu autem animam tuam liberaſti.*

Hinc illud S. Benedicti *cap. 2. Reg.* „ Tantundem erit (Abbas) liber; ut ſi inquieto, vel inobedienti gregi Paſtoris, fuerit omnis diligentia attributa, & morbidis earum actibus univerſa fuerit cura exhibita, Paſtor earum in judicio Domini abſolutus, dicat cum Propheta Domino: *Juſtitiam tuam non abſcondi in corde meo: veritatem tuam & ſalutare tuum dixi:* ipſi autem contemnentes ſpreverunt me.

Neque Superiores à muneris ſui ratione deterrere debet, quod forte ſubditorum animos ſuis Paſtoralibus ſtudiis, actionibuſque exulcerari videant, vel quia illorum nonnulli clamant: Non ferunt hæc tempora ſtrictam illam *paupertatis & communionis* obſervantiam: hæc enim à Prælatis tanquam futilis & ſeſe emendare nolentium voces contemnendu eſſe poſt Sanctum Bernardum, alioſque SS. Patres merito cenſuit Sanctus Carolus Borromæus: „ Nec vero eſt (inquiebat ad Prælatos in ſecundo ſuo Provinc. Concilio congregatos) cur à muneris noſtri ratione deterreamur, vel quis his noſtris Paſtoralibus ſtudiis actionibuſque animos eorum exulcerari videmus, qui filii ſunt perditionis: vel quia populares illæ, quibus quaſi ficus foliis, deformes, pravique mores contegi ſolent, voces audiantur: *Non ferunt hæc tempora veterum Canonum* (junge, *Regularis diſciplinæ*) *ſeveritatem: ſic jam diu viximus, ſic vixerunt, ita egerunt qui ætate anteceſſerunt, vitæ inſtitutum nihil eſt quod mutemus.* At nos hæc atque hujuſmodi contemnamus, " *In Orat. ad 2. Conc. Mediol.*

Eandem rurſus querelam in ultimo ſuo Provinciali Concilio retundit his verbis: „ An fortaſſe à curatione noſtra deterremur, quia hoc noſtro frequenti Provinciæ noſtræ ſanandæ ſtudio exulcerantur animi quorundam dictantium: *Non ferunt hæc tempora veterum Canonum* (junge rurſus, *Regularis diſciplinæ*) *& antiqua Eccleſiæ medicamenta.* Imo ardentius progrediamur, quoniam hæc una medicina præſtantiſſima eſt, maximeque opportunum id remedium, ut quibus olim rationibus diſciplina Chriſtiana (adde, *Regularis*) ſata & propagata fuit, iiſdem ipſis & inſtauretur & conſervetur. " *In Orat. ad 6. Conc. Mediol.*

Inſtabunt forſitan Superiorum alii: Cur tantopere nos opponamus *Peculiaritati* illi, quam prædeceſſores noſtri tanto tempore tolerarunt? Quare enim non permittemus quod ipſi permiſerunt? Expendant hi, qui hac ratione ſe ab extirpatione *Peculiaritatis* excuſare conantur, num non hoc eodem argumento Prælati, aliique Monaſteriorum Præpoſiti ſe ab omnis reformationis ſtudio eximere poterunt: Quandoquidem præcipuus, ſi non unicus reformationis ſcopus eſſe debeat corrigere ac eradicare abuſus, qui per Prælatorum negligentiam, aut nimiam eorum conniventiam invaluerunt. Quare jampridem Sacra Pariſienſis Facultas, ut Prælatos Eccleſiæ Gallicanæ induceret ad abrogandum inveteratum ſed pernicioſum quendam abuſum, ſcripſit in hæc verba: „ Nolite ſubdolas hominum voces audire ſic dicentium: *Prædeceſſores noſtri, qui erant notabiles viri reputati, iſtud feſtum fatuorum* (adde, *Peculiaritatem*) *permiſerunt, ſufficiat nobis vivere ut ipſi: proculdubio iſtud argumentum diabolicum eſt, & infernalis hæc perſuaſio*; nam illorum exitum ignoratis an bonus vel malus fuerit. " *In Epiſt. Facultatis Pariſ.* Habetur *in app. Oper. P. Bleſ. edit.* an. 1667.

§. VI.

Oſtenditur quod paupertas voluntaria & perfecta vita communio plurima ſecum trahat commoda.

PRæcedenti §. oſtendimus, innumera pene vitia, imo totius Regularis diſciplinæ diſſolutionem ex Peculiaritate oriri; necnon per illam Religioſos in ſummum ſalutis diſcrimen adduci; hic vero probare animus eſt, ex *Paupertatis voluntariæ & Perfectæ vitæ communionis* obſervantia plurima ad Religioſos ipſamque Religionem commoda derivari. Quod ut clarius demonſtrem, prænotandum quod juxta S. Thomam 2. 2. q. 186. *art.* 2. *in C.* „ Ipſa perfectio charitatis, ſit finis ſtatus Religioſi . . . & ideo ille qui ſtatum Religionis aſſumit, non tenetur habere perfectam charitatem, ſed tenetur ad hoc tendere & operam dare, ut habeat charitatem perfectam. "

Ut vero quis hanc charitatis perfectionem aſſequatur, neceſſarium eſt, ait idem Doctor *loco citato* num. 3. *in C.* „ quod aliquis affectum ſuum totaliter abſtrahat à rebus mundanis. Dicit enim Auguſtinus ad Deum loquens: Minus te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat. Unde & in *lib.* 83. qq. dicit Auguſtinus, quod nutrimentum charitatis eſt imminutio cupiditatis; perfectio, nulla cupiditas. " Hactenus S. Thomas.

Ex hac doctrina Doctoris Angelici habemus primò, quod Religioſus teneatur ad hoc tendere & operam dare, ut habeat perfectam charitatem. Secundò, ut quis perfectam charitatem aſſequatur, neceſſarium eſſe quod affectum ſuum totaliter abſtrahat à rebus mundanis. Tertiò, quod nutrimentum charitatis ſit imminutio cupiditatis, perfectio, nulla cupiditas.

Hinc conſectarium eſt, opportuniſſimum remedium perveniendi ad finem ſtatus Religioſi, nimirum ad perfectionem charitatis, eſſe concupiſcentias ſuas non exequi, ſive, ut loquitur Scriptura, *poſt concupiſcentias ſuas non ire*; quam vero difficile ſit rebus temporalibus affluere, earumque liberum uſum habere, & cum illo omnium concupiſcentiarum objecta & irritamenta, nec tamen *poſt concupiſcentias ire*, nec illis conſentire, ſed uſum illarum intra Chriſtianæ ſobrietatis metas continere, uti lex æterna præcipit; quam, inquam, id difficile ſit, notius eſt quam ut probari debeat.

Præterea tametſi impoſſibile non ſit divitias poſſidere, & una implere illud omnibus datum præceptum *Pſal.* 61. *v.* 11. *Divitiæ ſi affluant, nolite cor apponere* unde *beatum virum* deprædicat Scriptura, *qui inventus eſt ſine macula, & poſt aurum non abiit, nec ſperavit in pecuniæ theſauris*, tamen ut oſtendat eum rem difficilem præſtitiſſe, ſubjungit: *quis eſt hic, & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita ſua. Eccli.* 31. *v.* 8. *& 9.*

Inſuper rerum temporalium poſſeſſio multas mordaceſque ſecum trahere ſolet curas & ſolicitudines, ut propterea divitiæ *ſpinæ* à Chriſto dicantur *Matth.* 13. in quibus qui *ſeminatus eſt, hic eſt*, Chriſto ſimiliter explicante, *qui verbum audit, & ſollicitudo ſæculi iſtius, & fallacia divitiarum ſuffocat verbum.*

Ex his conſectarium Paupertatem, præſertim tamen voluntariam, tantum conducere, ut quis ad perfectionem Evangelicam perveniat, quantum ipſa rerum temporalium poſſeſſio, præſertim abundantior, ab illa avocare ſoleat.

Paupertas quippe voluntaria hominem omnibus rebus temporalibus privans, & illum una ab ipſis concupiſcentiarum objectis & irritamentis ſeparans; facit ut facilius illas reſtringere & moderari queat. Facit quoque *voluntaria paupertas*, ut quis facilius ſe intra licitum creaturarum uſum contineat; qui enim eam profitetur, neceſſarium earum uſum non proprio arbitrio, quod ſæpius ſibi nimium abblanditur, metitur; ſed eum metiendum alieno committit arbitrio.

Liberat quoque profitentem ab omnibus illis curis & ſolicitudinibus, quas rerum temporalium poſſeſſio adducit; quo contingit, ut mentem ſuam à rebus terrenis facilius abſtrahere, & cœleſtibus affigere poſſit. Ob hæc aliaque quæ *voluntaria paupertas* ſecum trahit, perfectionis adjumenta factum eſt, ut Chriſtus illam tanquam medium aptiſſimum pertingendi ad perfectionem commendaverit his verbis: *Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & ſequere me, Matth.* 19. *v.* 21.

Hinc illud Cajetani *Conſtit. parte 2. cap. 1. Paupertas expedita ad Deum via, & Religioſæ familiæ magnum certumque vectigal.* Item illud S. Thomæ, *Ad*

perfectionem acquirendam primum fundamentum eſt voluntaria paupertas. 2. 2. *qu.* 86. *art.* 3.

Profitentibus proinde *Paupertatem voluntariam* uſurpare licet illud S. Auguſt. *Epiſt.* 45. *Felix neceſſitas, quæ ad meliora compellit.*

Solet præterea rerum temporalium poſſeſſio tum ob periculum eas amittendi, aut impoſſibilitatem eas conſervandi, animi pacem ac tranquillitatem non parum turbare; Paupertas vero voluntaria hiſce anxietatibus & ſollicitudinibus hominem eximens, pacem illam animæ *quæ exuperat omnem ſenſum*, nata eſt plurimum promovere. Qua de cauſa notat S. Thomas 1. 2. *qu.* 69. *art.* 2. beatitudinem, qua Beati dicuntur *pauperes ſpiritu*, inchoari in hac vita, cui mire conſonat quod apud Marcum *cap.* 10. *verſ.* 29. & 30. dixit Chriſtus: *Nemo eſt, qui reliquerit domum, aut fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut filios, aut agros propter Evangelium, qui non accipiat* CENTIES TANTUM NUNC IN TEMPORE HOC, *domos, & fratres, & ſorores, & matres, & filios, & agros, cum perſecutionibus, & in ſæculo futuro vitam æternam.*

Super hæc omnia, *Paupertas voluntaria*, ſi ganter ſi ſpiritu, hoc eſt, amore ſuſcipiatur, & continuetur, Chriſto Dei filio dilectores ſuos ſimillimos efficit, *qui propter nos egenus factus eſt, cum eſſet dives:* qui ad tantam paupertatem deſcendit, ut natus poneretur in præſepio, *quia ei locus non erat in diverſorio*, deinde nec vivens quidem habuit ubi *caput reclinaret*. Hinc S. Bernardus *Serm.* 1. *in vigil. Nativit.* „Paupertas non inveniebatur in cælis, porro in terris abundabat hæc ſpecies, & neſciebat homo pretium ejus: Hanc itaque Dei Filius concupiſcens deſcendit, ut eam eligat ſibi, & nobis quoque ſua æſtimatione faciat pretioſam.

Denique ubi fuerit *voluntaria paupertas*, ſive voluntaria omnium rerum temporalium abſoluta abdicatio, nulla difficultate habebitur & conſervabitur perfectiſſima inter Fratres vitæ communio: quomodo enim ſua in communionem redigi detrectarent, qui ſeipſos omnibus terrenis expoliare pro Chriſto deſiderarunt?

Quam vero hæc vitæ communio ſit jucunda & ſuavis; quantaque ex illa virtutum incitamenta profluant, quantumque conducat, ut ad perfectionem Evangelicam perveniatur, malo verbis S. Baſilii quam propriis exprimere. „Perfectiſſimam ego vitæ communionem illam appello (inquit *Conſtit. Monaſt. cap.* 19.) à qua privata omnis rei cujuſque excluſa poſſeſſio eſt eliminata: itemque unde diſſenſio omnis, ac perturbatio omnis, contentio omnis abeſt, & rixæ; undeque univerſa communia, animi, mentes, corpora, eaque quibus neceſſario ad victum cultumque utimur, communis Deus, communis pietatis mercatura, communis ſalus, communia certamina, communes labores, communia præmia & certaminum exantlatorum coronæ, ubi multi unus, & unus non ſolus, ſed in pluribus. Huic vitæ inſtituto, quid eſt tandem quod jure æquiparari poſſit? Quid eo beatius dici? Quid hac conjunctione, unitate & neceſſitudine aptius excogitari? Quid mutua inter ſe morum animorumque contemperatione gratioſius fingi? Homines ex diverſis nationibus ac regionibus profectos per exactam morum ac diſciplinæ ſimilitudinem adeo in unum veluti coaluiſſe, ut in pluribus corporibus unus modo eſſe animus videatur, viciſſimque plura corpora mentis unius inſtrumenta cernantur. In his, qui infirma corporis valetudine eſt, is complurium animos imbecillitatis ſuæ participes habet. Qui vero animo æger eſt & affligitur, ei complures præſto ſunt, à quibus curetur, à quibus aſſidue erigatur. Hi æquabili jure inter ſe alii aliorum & famuli ſunt, & domini, & in invicta libertate accuratiſſimam ſibi inter ſe ſerviunt ſervitutem, quam non neceſſitas caſus fortuiti oppreſſis & in captivitatem abductis magno ipſorum cum mœrore violenter invexit, ſed cum gaudio libera animi voluntas induxit: quippe cum charitas ipſos, alioqui liberos inter ſe, alios aliis ſubjectos efficiat; & ipſis nihilominus tamen illorum voluntatis arbitrio libertatem conſervet. Tales nimirum cum ab initio nos fingeret Deus, eſſe voluerat, & propterea creavat. Qui ejuſmodi ſunt, ſine controverſia primi parentis noxam contegentes, antiquum bonum in priſtinum revocant."

Finis Primæ Partis.

PARS

PARS SECUNDA. DE VITIO SIMONIÆ CIRCA INGRESSUM RELIGIONIS.

SCOPUS SECUNDÆ PARTIS.

SEcunda hujus Diſſertationis Parte acturus de Simonia ingreſſum in Religionem committi ſolita, quatuot potiſſimum oſtendam. Primò, quod Simonia, & quidem jure Divino incurratur, quando temporale exigitur ab ingreſſuro, dum Monaſterium ſat habet unde ingredientem cum reliquis ſuſtentet. Quia vero hoc à pluribus ſufficientet ptobatum, & argumentis pleriſque in conttarium adductis abunde ſatisfactum eſt; ab operoſa probatione aut argumentorum refutatione ſuperſedere intendo: unum tamen argumentum, quod ex legibus Juſtinianæis petitur, hactenus à nullo, quod ſciam, ex profeſſo refutatum, operoſius refellam.

Secundò, oſtendam quod prætextu, ſeu titulo, ut loquuntur, *Paupertatis*, ingreſſus in Religionem ſæpius labe Simoniaca inficiatur. Hujus pallii occaſione

Tettiò, oſtendam quod Eccleſia merito potuiſſet interdicere, ne & ipſa Monaſteria egentia quidpiam requirant ab ingredientibus: Hoc vero num reipſa Eccleſia vetuerit, inquiram.

Denique ne ipſas quoque oblationes & fidelium vota excludere forſan videar, quarto oſtendam, quod ultro oblata citra Simoniam aliudve vitium accipi poſſint; nonnulla tamen hinc ab offerentibus, illinc à recipientibus cavenda eſſe monſtrabo.

CAPUT PRIMUM.

Oſtenditur, committi vitium Simoniæ, dum exigitur temporale, ut quis ad Religionem admittatur, ubi Monaſterium eſt ſufficiens ad ſuſtentandum ingredientem.

§. I.

Qua ratione Status Religioſus ſit ſpiritualis, & materia Simoniæ.

RELIGIOSORUM in communi viventium, id eſt, Cœnobiticam originem ſeu prima initia à temporibus Apoſtolorum deducens Caſſianus, his verbis deſcripſit *Collat.* 18. „ Talis erat, inquit, omnis multitudo credentium, quæ in Actis Apoſtolorum ita deſcribitur: *Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una, &c.* ſed cum poſt Apoſtolorum exceſſum tepeſcere cœpiſſet credentium multitudo: hi, quibus adhuc Apoſtolicus inerat fervor, memores illius priſtinæ perfectionis, diſcedentes à civitatibus ſuis, illorumque conſortio, qui ſibi vel Eccleſiæ Dei remiſſioris vitæ negligentiam licitam eſſe credebant, in locis ſuburbanis & ſecretioribus commanere, *& ea quæ ab Apoſtolis per univerſum corpus Eccleſiæ generaliter meminerant inſtituta, privatim ac peculiariter exercere cœperunt;* atque ita cœpit iſta diſcipulorum, qui ſe ab illorum contagio ſequeſtraverant, diſciplina: qui paulatim procedente tempore ſegregati à credentium turbis, ab eo quod à conjugiis abſtinerent, & à parentum ſeſe conſortio, mundique iſtius converſatione ſecernerent, *Monachi* ſive Monozantes à ſingularis ac ſolitariæ vitæ diſtrictione nominati ſunt. Ex hoc diſcurſu colligimus primos illos Chriſtianos, qui vitæ Cœnobiticæ fundamenta, referente Caſſiano, poſuerunt, eam vivendi normam arripuiſſe, ut ea quæ ab *Apoſtolis per univerſū corpus Eccleſiæ generaliter meminerant inſtituta, peculiariter ac privatim* exercerent.

Horum exemplo ſequentibus ſæculis omni tempore fuere non pauci, qui videntes Chriſtianorum frigeſcere charitatem, mundumque in deterius continue declinantem, & plurima, quæ mundanorum converſatio, & vitæ ſæcularis occupatio ſecum traheret virtutum impedimenta, vitiorum occaſiones, & irritamenta in ſæculo occurrentia, vitam Religioſam aſſumpſerunt; non quidem ut ſtatum perfectionis, ſed ut viam ad perfectionem Evangelicam (ad quam omnes Chriſtiani tendere debent) perveniendi accommodatiſſimam; quod ipſum poſt SS. Patres plurimis locis docet S. Thomas, ſignanter 2. 2. q. 189. *art.* 1. *in C.* his verbis: „ *Status Religionis*, ait, *eſt quoddam ſpirituale exercitium ad conſequendam charitatis perfectionem;* quod quidem fit in quantum per Religionis obſervantias auferuntur impedimenta perfectæ charitatis. Hæc autem ſunt quæ implicant affectum hominis ad terrena. Per hoc autem quod affectus hominis implicatur ad terrena, non ſolum impeditur perfectio charitatis; ſed interdum etiam ipſa charitas perditur; dum per inordinatam converſionem ad bona temporalia homo avertitur ab incommutabili bono mortaliter peccando. Unde patet quod Religionis obſervantiæ ſicut tollunt impedimenta perfectæ charitatis, ita etiam tollunt occaſiones peccandi, ſicut patet quod per jejunium, vigilias & obedientiam & alia hujuſmodi, retrahitur homo à peccatis gulæ & luxuriæ, & à quibuſcunque aliis peccatis. Et iden Religionem ingredi non ſolum expedit his qui ſunt exercitati in præceptis, ut ad majorem perfectionem perveniant; ſed etiam his qui non ſunt exercitati, ut facilius peccata vitent, & perfectionem aſſequantur. "

Sententiam S. Thomæ ſummatim & terminis expreſſioribus complexus eſt Caſſianus, dum ait „ Jejunia, „ vigiliæ, meditatio Scripturarum, nuditas ac privatio „ omnium facultatum, non perfectio, ſed perfectionis „ inſtrumenta ſunt: quia non in ipſis conſiſtit diſciplinæ „ illius finis; ſed per illa pervenitur ad finem: “ conformiter ad illud Chriſti: *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus*; quo manifeſte oſtenditur perfectionem deſiderantibus, conſilium Evangelicum tanquam ad eam perveniendi inſtrumentum à Chriſto ſuaderi. Profeſſio proinde Monaſtica, ejuſque exercitia & auſteritas non quidem ipſa ſunt hominis Chriſtiani perfectio, quæ primario & eſſentialiter (ut poſt S. Thomam loquuntur Theologi) conſiſtit in charitate & obſervantia mandatorum Dei; ſed inſtrumenta accommodatiſſima, quibus ad perfectionem perveniatur. Unde quemadmodum quis ferramenta cujuslibet artis inſtituere ſibimet ac præparare feſtinat, non ut ea poſſideat otioſe, nec ut emolumenti illius fructum, qui ſperatur ex ipſis, in nuda inſtrumentorum poſſeſſione conſtituat; ſed ut eorum miniſterio peritiam finemque illius diſciplinæ (cujus hæc adjumenta ſunt) efficaciter apprehendat; ita quicunque diſciplinæ Religioſæ exercitia aſſumit, ea tanquam inſtrumenta, quorum adjutorio ad perfectionem charitatis, & obſervantiam Evangelii perveniat, ſuſcipere debet: *Nemo proinde negaverit* (ut verbis loquar Synodi Colon. *an.* 1536. *par.* 10. *cap.* 10.) *hoc vitæ genus ad perfectionem Evangelicam maxime accommodum, modò ſecundum ſanctiſſimam inſtitutionem, pure, immaculateque obſervetur*. Ex quibus conficitur ſtatum Religionis eſſe *ſpirituale*, in quantum eſt quoddam *ſpirituale exercitium* Deo authore inſtitutum ad conſequendam charitatis perfectionem.

§. II.

Qua ratione Status Religioſus vitæ Chriſtianæ rite peragendæ plurimum conducat.

VItæ Chriſtianæ perfectio, inquit Doctor Angelicus, conſiſtit in perfectione charitatis: unde qui ad vitæ Chriſtianæ tendit perfectionem, neceſſe eſt, ut continuo in ſe ſtudeat perficere charitatem, quam non augebit, niſi cupiditatem diametraliter charitati oppoſitam indeſinenter in ſe diminuere ſatagat: „ Sicuti enim „ augmentum dilectionis, inquit Auguſtinus, eſt cu„ piditatis diminutio; ita perfectionis eſt nulla cu„ piditas. “ Quapropter ut omnibus dictum eſt: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde & in tota anima tua, & in tota mente tua*; ita univerſis inclamat Sapiens: *Poſt concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua avertere. Si præſtes animæ tuæ concupiſcentias ejus, faciet te in gladium inimicis ejus. Eccli.* 18. *verſ.* 30. & 31. Hinc optimus Medicus Chriſtus Dominus veniens in hunc mundum, ut hominem ægrum ſanaret, eique vitam animæ, id eſt, charitatem reſtitueret, charitati ædificandæ & cupiditati deſtruendæ media opportuniſſima tum in vita ſua exhibuit, tum per doctrinam Evangelii nobis præſcripſit.

Quod vitam attinet, ſi illam ſpectemus à ſtabulo Bethlemitico uſque ad montem Calvariæ, id eſt, ab ingreſſu in hunc mundum uſque ad ejus egreſſum, videbimus in illa mores directiſſime concupiſcentiæ carnis & oculorum, ac ſuperbiæ vitæ, id eſt, corruptionibus, quas ab Adamo hæreditavimus, oppoſitos.

Superbia vitæ ſe oſtentat in voluntatis dominatu. Huic concupiſcentiæ Chriſtus D. oppoſuit vitam ſuam, in qua ſe exhibuit ut abjectionem plebis, opprobrium hominum, noviſſimum virorum, maxime dum cum ſceleratis reputatus, imo illis poſtpoſitus fuit.

Huic item concupiſcentiæ opponitur vita Chriſti, quatenus hæc ab initio uſque ad finem fuit continua quædam voluntatis propriæ ad voluntatem Patris ſumma cum reverentia ſubjectio; equidem ſe in mundum veniſſe teſtatur, *non ut ſuam, ſed ut Patris voluntatem faceret*; quod etiamſi præſtiterit in omnibus ſuis actibus quos exercuit, id tamen maxime elucet in illa obedientia, qua ſe humiliavit *factus obediens uſque ad mortem, mortem autem crucis*.

Concupiſcentia oculorum à quibuſdam accipitur pro cupiditate divitiarum, à S. Auguſtino pro curioſitate ſive libidine cognoſcendi.

Huic contrariatur vita Chriſti juxta priorem explicationem, quatenus pauperrima, ut patet in nativitate & morte, imo & totius vitæ decurſu, quo durante ne tantillum habuit proprium *ubi caput reclinaret*.

Concupiſcentiam oculorum acceptam pro libidine cognoſcendi ſua contrarietate deſtruit vita Chriſti, quatenus in illa ſumma Chriſti ſapientia infantilibus membris occultatur, ac tot deinde annis ſilentio tegitur; nec etiam manifeſtatur, niſi per doctrinam, quæ ſtultitia potius, quam ſapientia videbatur.

Concupiſcentiæ carnis, ſive libidini ſentiendi inimica eſt vita Chriſti, prout moleſtiis à paupertate manantibus, item contradictionibus & irriſionibus potiſſime Phariſæorum & Scribarum plena erat; ſed vel maxime quatenus Chriſtus tales agonizans in anima triſtitias, tantoſque patiens in corpore cruciatus, ipſam denique acerbiſſimam mortem ſubiit.

Quod doctrinam ſpectat: concupiſcentiam deſtruunt illæ Evangelicæ ſententiæ: *Qui non renunciat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & ſorores, adhuc autem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Et qui non bajulat crucem ſuam & venit poſt me, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Contendite intrare per anguſtam portam; Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud*. Cetera omitto, quæ tam ad cupiditatis diminutionem, quàm ad charitatis augmentum ſpectant recepta, quibus præcipimur vigilare, petere, quærere, pulſare, denique *ſemper orare & nunquam deficere*.

Has & ſimiles Evangelii regulas obſervet neceſſe eſt, quicunque diſcipulos Chriſti eſſe voluerit: ipſa quippe Dei charitas uſque ad contemptum ſui Chriſti conſtituit diſcipulum: mundi vero diſcipulum amor ſui uſque ad contemptum Dei. Quapropter concupiſcentiis in ſe impugnandis, & charitati fovendæ indeſinenter incumbere debet quicunque Chriſto tanquam diſcipulus adhærere deſiderat; hinc illud Apoſtoli *Gal.* 5. *verſ.* 24. *Qui Chriſti ſunt, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis*, id eſt, qui ad Chriſtum pertinent, ſpiritum mundi crucifixerunt: quia teſte Joanne *Epiſt.* 1. *cap.* 2. *verſ* 16. *Omne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ*. Hinc conſentaneum eſt, quod in mundo viventes, & mundo utentes meminiſſe debeant ſibi fas non eſſe mundum, aut ea quæ in mundo ſunt diligere, juxta illud Apoſtoli, non tantum Religioſis, aut Eccleſiaſticis; ſed omnibus qui in mundo ſunt, & etiam qui uxoribus utuntur, inclamantum: *Reliquum eſt, ut & qui habent uxores tanquam non habentes ſint; & qui flent tanquam non flentes: & qui gaudent tanquam non gaudentes: & qui emunt tanquam non poſſidentes: & qui utuntur hoc mundo tanquam non utantur; præterit enim figura hujus mundi* 1. *Cor. cap.* 7. *verſ.* 29. & 30. Denique qui Chriſti eſſe volunt, debent hoc in ſe ſentire, quod & in Chriſto Jeſu, id eſt, eadem quæ ipſe dilexit diligere, & quæ reſpuit reſpuere, juxta illud Apoſtoli *Ad Rom.* 8. *v.* 9. *Si quis ſpiritum Chriſti non habet, hic non eſt ejus*.

Has Evangelii ſententias (quas omnes Chriſtianos obſervare debere ſufficienter oſtenſum eſt) & illud vitæ Chriſtianæ exemplar, cui vitam ſuam conformare debet quicunque Chriſti diſcipulus eſſe deſiderat, juxta illud Joannis *Epiſt.* 1. *c.* 2. *v.* 6. *Qui dicit ſe in ipſo* (Chriſto) *manere, debet ſicut ille ambulavit, & ipſe ambulare*. Has, inquam, ſententias & vitæ exemplar qui ſerio perpenderit, non difficulter intelliget ex his quæ ſubjungimus, qua ratione ſtatus Religioſus plurimum conducat, ut quis vitam vere Chriſtianam rite inſtituat.

Primò quidem certum eſt, quod hominibus vitam in ſæculo vere Chriſtianam vivere deſiderantibus plurimum difficultatis inferat mundanorum converſatio, quam ex integro evitare nequeunt, qui vitam communem ſectantur: Cum enim homines mundani pleni ſint ſpiritu mundi & amore ſui, omnibus qui Chriſti ſpiritu aguntur, & ſecundum illum vivere deſiderant, admodum contrarii ſunt: quo natum eſt fieri, ut illi hos ſibi ſimiles reddere ſtudeant, quo ulterius fit ut in his ſpiritum Chriſti extinguere, & ſuum ſupponere omnibus modis ſatagant: & quanquam id ſtudio non facerent; prava tamen eorum exempla ſufficiunt ut bene viventes corrumpant,

juxta

juxta illud Scripturæ, *Pſalm.* 105. *v.* 35. *Commixti ſunt inter gentes, & didicerunt opera eorum.*

Accedit quod in mundo converſantes innumeris pene legis Evangelicæ prævaricatoribus & tranſgreſſoribus ſint circumvallati; quo non raro fit, ut peccata non agnoſcant; quin potius facta ſui cum aliis ſibi convivenibus comparatione de vita, licet adhuc plane imperfecta, quinimo ſæpius ab ea quam Evangelium requirit multum diſtante, quia tamen minus mala quam illorum quibuſcum vivunt ſibi abblandiantur, & ſecuritatem promittant.

Adverſus hæc inimici tela ſtatus Religionis ſuppeditat ſcutum ſolitudinis, dum alumnos ſuos cogit in latebris Monaſterii à mundi tumultibus & mundanorum converſatione, vitam juxta Chriſti regulam inſtituere.

Hoc unico ſcuto prædictis omnibus mundi tentationibus magna ex parte occurritur, & quidem tanto efficacius, quanto ſolitudo amatur impenſius: Hinc SS. Religioſi tanto illius amore fuere ſuccenſi, ut non ſine magno horrore & urgente neceſſitate mundanorum converſationem admiſerint. Quinimo legimus Religioſos nonnunquam petitis à Sede Apoſtolica privilegiis ſibi caviſſe, ne in ſuis ſeceſſibus ſive Eccleſiis Epiſcopus Miſſam publicam dicere poſſet; ne occaſio præberetur popularibus conventibus, quibus eorum læderetur ſolitudo; & ſegregatio ab hominibus mundanis vel minimum diminueretur, ut ex S. Gregorio aliiſque oſtendit Cardinalis Bona *lib.* 1. *de Rebus Liturg. cap.* 13.

Secundò, quandoquidem ex antedictis conſtet omni Chriſtiano mandatum eſſe, ut post concupiſcentias ſuas non eat, ſed diligat Dominum Deum ſuum ex toto corde, &c. facile apparet, quam difficulter Chriſtianus vocatione qua vocatus eſt ambulare poſſit, dum inter ipſa concupiſcentiarum objecta & irritamenta vivere cogitur. Licet enim creaturarum modicus uſus ſit licitus; facilius tamen ab uſu multarum rerum totaliter abſtinetur, quam in uſu non exceditur: & quidem cum inter ſenſibiles delectationes nullæ magis afficiant, & animum à Deo retrahant, quam carnales illæ, quæ & venereæ dicuntur; natum eſt fieri ut qui eis utuntur, plurimum in vitæ Chriſtianæ perfectione impediantur: unde juxta S. Thomam 2. 2. *quæſt.* 186. *art.* 4. *ad* 2. infirmiores non debent præſumere ſe tantæ eſſe virtutis, ut cum Matrimonio poſſint ad perfectionem venire.

Hoc rurſus ex capite ſtatus Religioſus ad vitam Chriſtianam facilius peragendam conducit, dum hic concupiſcentiæ carnis irritamenta per votum caſtitatis ab alumnis ſuis totaliter excludit: maxime ſi media, quæ Religioſa providentia pro voti illius cuſtodia præſcripſit, propius expendamus. In primis prohibet mulieribus ingreſſum in Clauſtra virorum, & in mulierum viris. Vetat ciborum cupedines & lautiora convivia: & ex adverſo præcipit varias corporis caſtigationes & macerationes, jejunia, vigilias oculorum, aliorumque ſenſuum cuſtodiam, & his ſimilia, quibus carnis concupiſcentia potenter reprimitur & crucifigitur.

Tertiò, quemadmodum magnæ & raræ artis eſt continuo verſari inter ſpinas, & ab eis non lædi; ita ſummæ virtutis eſt, inter divitias, quæ ipſa veritate teſtante ſpinæ ſpirituales ſunt, verſari & ab eis animum cuſtodire illæſum: unde virum divitiis affluentem, nec tamen cor eis apponentem, neque in pecuniæ theſauris ſperantem, beatum quidem prædicat Scriptura, dum ait *Eccl.* 31. *verſ.* 8. & 9. *Beatus dives qui inventus eſt ſine macula: & qui poſt aurum non abiit, nec ſperavit in pecunia & theſauris*; ſed ut oſtendat rem eſſe mirabilem poſſidere aurum, & poſt aurum non abire, ſubjungit: *Quis eſt hic, & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita ſua.*

Sed quid opus pluribus difficultatem quam ſecum trahit divitiarum poſſeſſio probare; cum ipſius Chriſti infallibile habeamus aſſertum, dum dixit *Luc.* 18. *verſ.* 24. & 25. *Quam difficile, qui pecunias habent, in regnum Dei intrabunt: facilius eſt enim camelum per foramen acus tranſire quam divitem intrare in regnum Dei.* Deinde eadem veritate docente, *Matth.* 13. *verſ.* 22. Fallacia & deceptio divitiarum verbum Dei in corde ſeminatum ſuffocant.

Ab hac rurſus difficultate & periculo alumnos ſuos liberat ſtatus Religioſus, dum per voluntariæ paupertatis votum eos omnium rerum terrenarum proprietatem abdicare obligat, & tanquam pauperes à Superioribus neceſſaria ſperare jubet: quo fit ut minus illis periculi immineat, juxta illud Auguſtini à S. Thoma relatum 2. 2. *quæſt.* 186. *art.* 4. *in cap. Terrena diliguntur arctius adepta, quam concupita.*

Sed non tantum ea, quæ exterius nos circumſtant vitæ Chriſtianæ Impedimenta ſunt, ſed vel maxime ipſa anima ſibi impedimento eſt, tum ratione vanæ & inquietæ curioſitatis, qua ſcire cupit omnia mere ut ſciat, tum ratione appetitus propriæ poteſtatis & excellentiæ, quem diabolus primorum Parentum, & ab ipſis deſcendentium cordibus infixit, dum dixit: *Eritis ſicut Dii.* „ Ab illa enim primæ prævaricationis an- "
guſtia (inquit S. Bernardus *Serm.* 4. *de Diverſ. a.* 4.) "
innatus eſt homini amor propriæ voluntatis, quæ vo- "
luntatem ſui Creatoris relinquens ibi ſubdita eſt ſervi- "
tuti ubi voluit dominari. " Ex quo fit ut eam delectet ſui ipſius eſſe; nec alteri ſubjici velle; quæ eo periculoſiora ſunt, quo ſubtiliora & magis occulta. Adverſus hæc tamen & ipſa Religioſa & luminoſa charitas remedium adinvenit, promptam ſcilicet obedientiam, qua Religioſus propriæ voluntati renuncians ſui arbitrii & ſuæ poteſtatis, imo quodammodo *ſuus* eſſe deſinit, & fit *alterius*, cujus inſtructioni & directioni ſubditur propter Deum.

Poſtremo, ſi vita Chriſtiana, ut docet Synodus Trid. debeat eſſe *continua pœnitentia*, non difficulter intelligitur quam parum conveniat vitæ Chriſtianæ mundi converſatio, non tantum quia inter mundanos pauci reperiuntur opera pœnitentiæ aſſumentes; ex quo contingit ut in ſeculo communem vitam agentes, aliorum exemplo ad pœnitentiam non excitentur: ſed vel eo magis quod innumeri ſint pœnitentiæ oſores, imo nihil mundo proponatur, aut audiatur ingratius quam ipſum pœnitentiæ exercitium: Hinc fit ut qui in mundo verſantur licet à pœnitentiæ exercitio non plane eſſent alieni, ab illa tamen exemplo aut obloquio mollem vitam viventium facile retrahantur. At è contrario hoc rurſus titulo admodum conveniens eſt vitæ Chriſtianæ ſtatus Religioſus, qui ob innumera & quotidiana in illo occurrentia pœnitentiæ exercitia à ſanctis Patribus *ſtatus pœnitentiæ* dictus fuit: quare nihil olim frequentius quam lapſos in crimen aliquod in Monaſteria tanquam pœnitentiæ loca adigere, quod & ex plurimis locis Decretalibus Gregor. IX. inſertis videre licet. Unde illud S. Thomæ 2. 2. *quæſt.* 186. *art.* 1. *ad* 4. *Status Religionis eſt convenientiſſimus pœnitentiæ locus.* Et quidem qui vitæ Religioſæ tenam à S. Bernardo expreſſam attenderit, eam continuam fore pœnitentiam non difficulter fatebitur. Ordo noſter (inquit *Epiſt.* 142.) eſt eſſe ſub magiſtro, "
ſub Abbate, ſub regula, ſub diſciplina. Ordo noſter "
eſt ſtudere ſilentio, exerceri jejuniis, vigiliis, ora- "
tionibus, opere manuum, & ſuper omnia excellen- "
tiorem viam tenere, quæ eſt charitas. Porro in his "
omnibus proficere de die in diem, & in ipſis per- "
ſeverare uſque ad ultimam diem. "

Cui conſonat quod referente Cardinale Bona *Princ. vit. Chriſt. part.* 1. §. 40. dicebat quidam Sanctus: *Nullum eſſe Religioſum in cœlis, qui non fuerit Martyr in terris: vita quippe Religioſi ad præſcriptum ſuæ Regulæ ſtricte viventis*, addit dictus Cardinalis, *incruentum martyrium.*

Et hæc quidem ad diminutionem cupiditatis præ reliquis ſtatibus ſibi vindicat ſtatus Religioſus. Accedunt ad hæc quæ directius tendunt ad augmentum charitatis; ut frequentes ſacræ lectiones & diuturnæ meditationes, ſedula illa divinarum laudum decantatio & oratio, aliaque pietatis exercitia adeo in illo ſtatu frequentia, ut inde nomen acceperit, & ejus „ alumni ſpecialiter "
Religioſi dicantur; quia totam vitam ſuam Divino "
cultu dedicant, à mundanis negotiis ſe abſtrahentes, "
ut ait *S. Thom.* 2. 2. *quæſt.* 8. *art.* 1. *ad* 5.

Hæc omnia ac plura alia, quæ ad vitam vere Chriſtianam peragendam tanquam inſtrumenta ſuppeditat ſtatus Religioſus, ſi attendiſſent hujus temporis Sectarii, non eo temeritatis prorupiſſent, ut ſanctiſſimum vitæ genus, Deo auctore, in Eccleſiam introductum tam nefarie condemnaſſent, ſed potius dixiſſent cum S. Thoma, quod ſtatus Religioſus vere ſit exercitium & diſciplina, per quam pervenitur ad perfectionem charitatis. Sed quia pœnitentiam aliaque vitæ Chriſtianæ exercitia oderant, mirum non eſt, ſi ſtatum illa præſcribentem odio habuerint, ſed quicunque Spiri-

Spiritum Chriſti habent, aut habere deſiderant, lubenter cum Lupo Abbate Ferrarienſi *Epiſt.* 29. fatebuntur: „ Quod nullus intra ſanctam Eccleſiam ordo ſit „ ubi certius promereri Deum fidelis animus poſſit, „ quam ſi Monaſticæ diſciplinæ ſtudeat propoſitum „ integre obſervare.

§. III.

Ex natura & conditione proventuum Monaſteriorum oſtenditur jus ſuſtentationis in Monaſteriis opulentis eſſe ſpirituali annexum.

UNiverſa, quæ in communem Monaſterii ſubſtantiam ſive ex Religioſorum labore & opera, ſive ex Ingredientium ſpontanea oblatione vel fidelium liberalitate conferuntur, primario ac principaliter deſtinari in Religioſorum alimoniam ac ſuſtentationem non eſt qui dubitet: ea eſt enim omnium offerentium ſententia, ut ex rebus, quas vel in conſtructione, vel in dotatione Monaſteriorum offerunt, alantur illi, qui omnibus renunciantes & mundi tumultum atque illecebras fugientes, ad Monaſteria tanquam ad tutiſſima ſalutis aſyla ſe conferunt; horum, inquam, inopiam Fideles per bona ſua temporalia ſublevare deſiderant, ut ipſi Juſtorum mercedem recipere mereantur.

Hanc eſſe Fidelium bona ſua offerentium voluntatem ex ipſis fundationum ac dotationum monumentis videre licet, quorum pene innumera occurrunt in libris qui inſcribuntur: Bibliotheca Cluniacenſis, Ciſtercienſis, Præmonſtratenſis, Gallia Chriſtiana, Monaſticon Anglicanum, Italia ſacra: item in Codice Donationum, & Diplomatibus Belgicis Auberti Miræi.

Similiter illa, quæ ex labore aut opera Religioſorum proveniunt, in uſus fratrum primario deſtinari probant Religioſorum Regulæ, quibus præcipitur, ne quis eorum opus faciat *peculiare:* ſed quod operatur, illud operetur in *commune*, ſive ut communitati cedat: hinc illa Canoniſtarum Regula: *Quicquid Monachus acquirit, Monaſterio acquirit.*

Quapropter conformiter ad ipſam conditionem & naturam bonorum ſeu proventuum Monaſteriorum, tum in Eccleſiæ Canonibus, tum Patrum Regulis præcipitur, ut ipſi Superiores, quibus bonorum diſpenſatio conceditur, omnia quæ neceſſaria ſunt, ex communi Monaſterii ſubſtantia ſubditis ſubminiſtrent. Unde bene notat Dionyſius Carthuſianus *lib.* 1. *de Simon. art.* 11. „ Quod recipiendo aliquem ad Ordinem, ſeu „ vitam communem, *& eorum quæ habent, faciant eum* „ *participem ſecundum inſtitutionem & intentionem SS.* „ *Patrum, qui Ordines fundaverunt.*

Hinc & illud S. Gregorii in Decretalibus Gregorii IX. ad Fortunatum Epiſcopum Neapolitanum: „ Alicui Monaſterio nec tu, nec Presbyteri tui, præter „ diligentiam, aliquid moleſtiæ inferatis. Aut ſi quid „ illic pro diverſorum devotione acceſſerit, vobis vin„ dicare æſtimetis: *Cum Monachis ibi ſervientibus* „ *debeat proficere, quidquid à fidelibus taliter offerri* „ *contingit.*

Prædictis forſitan opponet quiſpiam bona Monaſteriorum paſſim in Sacris Canonibus, Patrum ſcriptis, nec non fundationum Chartis *patrimonium pauperum* nuncupari, ac per conſequens, potius pauperibus, quam Religioſis eſſe impendenda. *Reſp.* Non diffiteor proventus Monaſteriorum, quemadmodum & ipſa Eccleſiæ bona, ſecundum piorum Fundatorum & Eccleſiæ intentionem paſſim nuncupari bona pauperum, & ut talia eſſe conſideranda & diſpenſanda, juxta illud Conc. Vernenſis *an.* 844. *Can.* 12. *Certo, quod nullus quanquam impudentiſſimus negare audebit poſſeſſiones Eccleſiæ votum eſſe Fidelium,* PATRIMONIUM PAUPERUM, *redemptionem animarum.* Verum ſicuti bona Eccleſiæ vere dicuntur *bona pauperum*, licet ex illis ante omnia Clericis ſive miniſtris Eccleſiæ neceſſaria ſint ſubminiſtranda; ita proventus Monaſteriorum vere dicuntur & ſunt *bona pauperum*, tametſi etiam ex juſtitia ex illis ſuppeditari debeat quidquid neceſſitati Religioſorum congruit: recte, inquam, dicuntur bona *pauperum*: quia vel illa impendenda ſunt illis qui *pauperes* de ſæculo egreſſi *pauperum* vitam in Monaſterio agere elegerunt, vel ſi quid ſupereſt in aliarum *pauperum* alimoniam, aut *miſericordiæ* opera juxta Fundatorum & Eccleſiæ intentionem ſunt eroganda; ut inter alios nitidiſſime expreſſit piiſſimus ille Cluniacenſium Fundator Guil. Dux Aquitaniæ, qui poſtquam diutius ſecum deliberaſſet, quomodo per divitias temporales æternas mereri poſſet: “ Hoc nulla ſpecie vel modo poſſe fieri videtur, ait, “ niſi ut juxta Domini præceptum amicos mihi faciam “ *pauperes ejus*, atque hujuſmodi actio non ad tem- “ pus, ſed continue peragatur, Monaſtica profeſſio- “ ne congregatos ex propriis ſumptibus ſuſtentem. Ea “ ſiquidem fide, ea ſpe, ut quamvis ipſe cuncta con- “ temnere nequeam, tamen dum mundi contempto- “ res, quos juſtos credo, ſuſceperim, juſtorum merce- “ dem accipiam .... *Præcipimus ſiquidem, ut maxime* “ *illis ſit hæc noſtra donatio ad perpetuum refugium*, QUI “ PAUPERES DE SÆCULO EGRESSI NIHIL SECUM PRÆTER “ BONAM VOLUNTATEM ATTULERINT, *ut noſtrum ſup-* “ *plementum ſit abundantia illorum.* “ In *Teſt. tom.* 9. *Conc. pag.* 565. *edit.* 1671.

Voluit igitur Cluniacenſium Patronus bona ſua in illorum, qui mundum contempſerunt, & de ſæculo pauperes ſunt egreſſi, utilitatem ante omnia impendi: reliqua vero quæ hiſce detractis ſupereſſe contigerit, in miſericordiæ opera impendi debere, declarat his verbis: „ Volumus etiam ut noſtris, ſucceſſorumque “ noſtrorum temporibus, prout opportunitas atque poſ- “ ſibilitas ejuſdem loci ſe dederit, quotidie opera miſe- “ ricordiæ pauperibus indigentibus, advenis, peregri- “ nantibus, ſumma intentione exhibeantur. “

Hanc Fundatorum intentionem brevi verborum periodo in Regula ſua *cap.* 42. expreſſit B. Aelredus. Ea, inquit, quæ in uſus Servorum Chriſti Monaſte- “ riis conferuntur, à certis perſonis diſpenſari oportet; “ ut quod neceſſitatibus ſupereſt Fratrum, non inclu- “ datur marſupiis, ſed hoſpitibus, peregrinis, atque “ pauperibus erogetur. “

Ex his omnibus conclude, quod quicunque ad Religionem recipitur, jus acquirat, ut ſibi neceſſaria de communibus Monaſterii proventibus ſuppeditentur, non ſecus ac Clericus per receptionem in numerum Canonicorum jus ad temporalem Præbendam acquirit: ex quo ulterius conſequitur, jus ſuſtentationis *conſequenter* annexum eſſe ſpirituali ſeu ſtatui Religioſo (loquor de Monaſteriis ſufficientibus) ſicuti Præbenda *conſequenter* annectitur Officio Canonicali.

Inſuper ex hactenus dictis conſectarium eſt, quod Monaſteria teneantur ſecundum quantitatem proventuum recipere Religioſos; quandoquidem ea ſit natura & conditio proventuum Monaſteriorum, ſive Fundatorum, ſive Eccleſiæ intentionem ſpectemus, ut ex illis ſuſtententur, qui de ſæculo egreſſi vitam Religioſam eligunt, & ſecundum illam Deo famulari deſiderant; evidens eſt quod ex juſtitia Monaſteria teneantur admittere ſecundum quantitatem proventuum, quos Spiritu Sancto movente ac inſtigante vitam Religioſam deſiderare intelligunt, ut his bona Monaſteriorum ſecundum Fundatorum intentionem impendantur; alias enim proventus Monaſteriorum non diſpenſarentur in uſum, quem primario Fundatores intenderunt.

Hinc Synodus Pariſienſis *An.* 1212. *Can.* 22. „ indignum nimis judicabat, quod in quibuſdam Priora- “ tibus numerus Monachorum ibidem Deo ſervientium “ diminueretur, cum ipſæ facultates non ſint imminu- “ tæ aut diminutæ. “

Hæc tamen intelligenda ſunt de numero Religioſorum, qui cum ipſa diſciplinæ Regularis cuſtodia conſiſtere poteſt: contingere enim poſſet, ut ea eſſet proventuum alicujus Monaſterii abundantia, ut ſi reciperentur tot Religioſi, quot ex proventibus ſuſtentari poſſent, ea foret multitudo, ut verendum eſſet ne ex illa multitudine Regularis diſciplina diſpendium pateretur; quo caſu ad numerum convenientem Religioſi recipiendi forent. Quod supereſt in alia miſericordiæ opera juxta antedicta impendendum eſt.

§. IV.

Ex dictis §. 3. oſtenditur quod ſit Simonia quidpiam exigere pro ſtatu Religioſo, aut jure ſuſtentationis, dum Monaſterium eſt ſufficiens ad ſuſtentandum ingredientem.

OStendimus §. 1. quod Status Religioſus ſit ſpiritualis in quantum eſt inſtitutus tanquam exerci-

tium

vitam accommodatiſſimum pertingendi ad Evangelicam perfectionem; ex quo evidenter conſequitur eſſe Simoniam dare aut accipere aliquid temporale, ut quis ad ſtatum illum admittatur.

Ulterius probatum eſt §. 3. proventuum Monaſteriorum eam eſſe conditionem & naturam, ut ex illis neceſſitati Religioſorum primo & ante omnia provideri debeat, & quod reliquum eſt, in opera miſericordiæ impendi; ex quo ulterius conſequens eſſe oſtendimus, quod receptio ad Religionem ſecum trahat jus ſuſtentationis ex bonis Monaſterii; ſicuti receptio alicujus ad Congregationem Canonicorum dat jus ad Præbendam temporalem; ſive quod hoc ipſo quo aliquis factus eſt membrum Congregationis Religioſæ, conſequatur jus participandi de rebus communibus Monaſterii, quemadmodum quis accipit jus participandi de fructibus communibus Capituli hoc ipſo, quo admiſſus eſt ad Congregationem Canonicorum. Ex quo rurſus intulimus jus ſuſtentationis *conſequenter*, ut ajunt, eſſe receptioni ad Religionem annexum.

Ex quibus in præſenti concludimus quod pro jure ſuſtentationis temporale dari aut accipi non poſſit, niſi illud pro ſpirituali, admiſſione ſcilicet ad Religionem, detur aut accipiatur; ſiquidem „ rebus illis (ſpiritualibus *conſequenter* annexis) venditis, inquit S. Thomas 2. 2. qu. 100. *art.* 4. *in C.* intelliguntur ETIAM SPIRITUALIA VENDITIONI SUBJICI: *Quia quiſquis horum alterum vendit*, teſte Paſchali II. *ſine quo nec alterum provenit*, NEUTRUM INVENDITUM DERELINQUIT. *Cauſ.* 1. *quæſt.* 3. *Can.* 7.

Hinc B. Petrus Damiani duos Capellanos Ducis Gothofredi *pertinaciter* dogmatizantes prædiorum Epiſcopalium poſſeſſionem ſeorſim à dignitate Epiſcopali pretio comparari poſſe, tanquam pernicioſæ Simoniacæ Hæreſeos defenſores, imo prædicatores & Apoſtolos Anti-Chriſti coram Alexandro II. accuſavit, *Lib.* 1. *Epiſt.* 13.

Nec immerito tanto fervore hanc Capellanorum novam doctrinam inſecutus eſt S. Petrus Damiani; ſciebat quippe Vir Sanctus quod ſimili palliatione, ut loquitur Dionyſius Carthuſianus *lib.* 2. *de Simon. art.* 11. poſſet pene omnis Simoniaca pravitas excuſari; cum enim Simonia ſit naturalis avaritiæ filia, quis pro ſpiritualibus ipſis pecuniam accipere vellet, modo ſine vitio pro temporalibus annexis eandem accipere poſſet? Imo ſi venditis temporalibus rei ſpirituali *conſequenter* adjunctis, ipſa res ſpiritualis vendita non cenſeretur, injuſte S. Petrus in ipſum Simonem Magum hanc evibraſſet ſententiam: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem, quoniam exiſtimaſti* DONUM DEI PECUNIA POSSIDERI; immerito, inquam, in Simonem hæc pronunciata eſſet ſententia; quia teſte Urbano II. Simon Magus „ non Spiritum propter Spiritum Sanctum, quo ipſe erat indignus; ſed ideo, quantum in ipſo erat, emere voluit, ut ex venditione ſignorum, quæ per ipſum fierent, *multiplicatam pecuniam lucraretur*. Nec Apoſtolus emptionem Spiritus Sancti (quam bene fieri non poſſe noverat) ſed ambitionem quæſtus talis & avaritiam, quæ eſt idolorum ſervitus, in eodem Simone exhorruit & maledictionis jaculo percuſſit. *Cauſ.* 1. *quæſt.* 3. *Can.* 8.

„ Si ergo adhuc objicitur (verbis loquor Gratiani *Cauſ.* 1. *quæſt.* 3.) quod qui *ingreſſuri Monaſterium* pecunias tribuunt, *non propoſitum Religionis, ſed participationem ſtipendiorum Eccleſiæ emunt*; temporalia ergo, non ſpiritualia ementes, nequaquam Simoniaci habendi ſunt. His itaque reſpondetur (verba ſunt Gratiani) non ſolum qui ſpiritualia, ſed etiam qui *temporalia eis annexa* pretio accipiunt vel tribuunt, Simoniaci judicantur.

Sed dicet quiſpiam, proventus Monaſteriorum uti & Capitulorum ſunt temporales & à ſpirituali ſeparari poſſunt, adeoque illis venditis ſpirituale venditum dici non debet. *Reſp.* Verum eſſe proventus Eccleſiæ vendi poſſe, & quotidie ſine ullo vitio alienari; ſed non agitur hic ſimpliciter de ipſis fructibus ſeu proventibus, ſed de jure vivendi ex rebus Monaſterii aut Capituli, tanquam membrum Monaſterii aut Capituli; hoc vero jus acquiritur hoc ipſo quo quis membrum Communitatis efficitur, nec obtinetur niſi quis membrum illius fuerit affectus: adeoque habere jus participandi de rebus Monaſterii (loquor de Monaſterio ſufficienter) & eſſe membrum illius Monaſterii ſunt taliter ſibi conjuncta, ut unum ſine altero haberi nequeat, ac per conſequens *uno eorum vendito & alterum venditum cenſetur*. „ Itaque ſpiritualibus iſtis primo gratis exhibitis non poſſunt Religioſi à recepto aliquid temporale exigere per modum debiti perſolvendum aut exhibendum, (ut recte notat Dionyſius Carth. *lib.* 2. *de Simon. art.* 4.) nec tanquam pretium Religionis, NEC TANQUAM SUSTENTACULUM VITÆ, *ad quod exhibendum jam ſeipſos obligaverunt*. Impudentiſſimum proinde eorum prætextum deteſtamur, (ut verbis Concilii Rhemenſis loquar anno 1583. *tit. de Simon.* §. 6.) qui de ſolo proventu seque temporaria Canonicatus (addo ſtatus Religioſi) ſe paciſci dicunt, cum ea ſpirituali tam arcto ſit unita vinculo, ut non magis ab ea divelli queat, quàm in homine vivo manente corpus à ſua anima.

Ex dictis §. præcedenti conſectarium quoque eſt, impudentiſſimum ſimiliter eſſe prætextum, quo Monaſteria ſufficientia exactionem dotium juſtificare ſtudent, quia eas non quidem pro jure ſuſtentationis, ſed ad *avertendum incommodum*, quod ex receptione alicujus ad Religionem Monaſterio imminet, ſe accipere dicunt; hunc, inquam, prætextum jure dici impudentiſſimum non difficulter dicta §. præcedenti oſtendunt: cum enim proventus Monaſteriorum primario & principaliter ex Offerentium & Eccleſiæ intentione deſtinati ſint, ut ex illis ſuſtententur qui vitam Religioſam agere eligunt; nullum vel apparens detrimentum imminens ex receptione alicujus ad Religionem Religioſi prætendere poſſunt; ſed econtra lucrum; imo & ſummam cauſam gaudii reputare debent, ſi quos cognoſcunt à Spiritu Sancto moveri & impelli, ut vitam Religioſam una cum ipſis agant, & juxta Fundatorum intentionem ex proventibus Monaſterii neceſſaria accipiant. Nec enim charius aliquid Religioſis accidere poſſe videtur, quam ut plures de medio mundi; id eſt, de medio Babylonis fugientes ad Monaſteria tanquam ſecuriſſima ſalutis aſyla ſuſcipere queant, in quibus, quod profeſſorum Religioſorum neceſſitatibus ſupereſt, ex voluntate Fundatorum impendere poſſint.

CAPUT II.

Diſcutitur titulus, quo praxis hodierna multorum in Belgio Monaſteriorum, quæ recipiendi Monachi dotem non ſolum ſponte oblatam accipit, ſed & exigit, ac de ea ſtipulatur; ab omni labe Simoniæ per aliquem nuper vindicari cœpit.

§. I.

Proponitur illa doctrina.

NOn poſſum accuratius titulum illum ſeu doctrinam referre, quàm ipſis verbis cujusdam Patris Chriſt. Lupi; qui poſtquam ex Canone 19. Concilii Niceni ſecundi, aliiſque Conciliorum & Pontificum Decretis oſtendit omnem in Monaſtica ingreſſu dotem, aut Profeſſionis exactum pretium de Simonia eſſe damnatum; varias quoque eaſque graviſſimas pœnas tam dantibus quàm recipientibus fuiſſe inflictas; tandem ſubjungit: „ Verum *hodierna multorum in Belgio Monaſteriorum praxis recipiendi Monachi dotem, non ſolummodo ſponte oblatam accipit; ſed & exigit, ac de illa ſtipulatur. An igitur Simonia laborarunt? Reſpondeo*, inquit, *non laborare*. „ Fundamentum ſui reſponſi ſubjungit: „ Etenim Caſſium Mauritii Auguſti Palatinum, ad Virgantini Monachi, qui duntaxat lectioni vacare poterat, & non manibus laborare, expenſas exigenti Monaſterio de maternis illius bonis ſolvendas coegit Sanctus Gregorius Magnus. Joannes Romæ ad Sanctum Andream in Clivo Scauri Monachus obierat, hinc de ejus hæreditate eſt orta contentio inter ejus Fratrem Maurentium militiæ Magiſtrum & Candidum Abbatem agentem utilitates ſui Monaſterii. Eam tranſactione tandem finierunt, ipſamque probavit & firmavit laudati Monaſterii Fundator idem Gregorius.

„ Quo-

„ *Quomodo*, pergit exim. P. Lupus, *poſt mortem, ita ante Joannis profeſſionem omnino tranſigere ac ſtipulari potuiſſent*. Cauſam ſcribit idem Pontifex ad Januarium Metropolitanum Calaritanum: *Quia ingredientibus Monaſterium convertendi gratia, ulterius nulla ſit teſtandi licentia, ſed res eorum ejuſdem Monaſterii juris fiant, aperta legis definitione decretum eſt*. Eſt Lex Juſtiniani Auguſti extans in Codice, ut non liceat parentibus impedire quominus liberi eorum volentes Monachi fiant, aut eam ob ſolam cauſam exhæredare; ſed ſi ipſi teſtamentum condant, neceſſe habent quadrantes illis relinquere: ſin autem hoc fecerint, locus ſit ab inteſtato. Quod ſi illi Monaſteria relinquant, atque mundani fiant, omne ipſorum jus ad Monaſterium pertineat. Quod ipſum, progreditur Auctor, confirmat in Lege Novella ad Joannem Orientalium Prætoriorum Præfectum, & in alia ad Epiphanium Patriarcham Conſtantinopolitanum, excipiens ſolum caſum filiorum legitimorum, quibus à Patre Monacho relinqui vult quartam patrimonii partem. Religioſa itaque profeſſio non ſolummodo Monachi perſonam ac bona præſentia, ſed etiam omnem futuræ hæreditariæ ſucceſſionis ſpem transfundit in Monaſterium pleno ac immobili jure, iſtaſque leges, uti à Sancto Gregorio audivimus, recepit ac ſemper ſervavit Eccleſia Romana.

Porro apud nos Belgas viget jampridem Nicephori Phocæ Imperatoris Conſtantinopolitani Lex, de qua Gregorius Cedrenus: *Nicephorus donationes Monaſteriis, atque templis relictas à piis quibuſdam Imperatoribus prorſus abolevit, lege etiam lata; ne Eccleſia immobilibus locupletarentur bonis, cauſatus tum eveniat Epiſcopos male prodigere ea, quæ pauperibus darentur, militibus interim deficientibus*. Noſtrates vocant legem amortizationis, de qua tacere ſit ſatius, ne, quod & Sanctus Ivo Carnotenſis Epiſcopus timuit, aut Domini Regis offendamus Majeſtatem, aut Matris Eccleſiæ libertatem. Quidquid ſit, Monaſteria, quæ piiſſimus Dominus Rex ſuis juribus exuere nunquam voluerit, in Monachorum ſuorum hæreditatem non poſſunt ſuccedere, adeoque *ante illorum profeſſionem de ipſa cum parentibus, aut aliis conſanguineis ſtipulantur, accipiuntque quid præſentis & modici pro grandi futuro. Non itaque de Monaſtici ingreſſus aut profeſſionis*, SED DE SPECTANTIS AD NOS HÆREDITATIS PRETIO PACISCIMUR, UBI NULLA VEL SPECIES EST SIMONIÆ. Opulenta & Fratrum ſuorum ſufficientem ſuſtentationem habentia Monaſteria ad ſummum de avaritia notari poſſunt. “ Hactenus eximius Pater Chriſtianus Lupus. *Parte 2, Schol. ad Can. 19. Concilii Niceni II.*

§. II.

Oſtenditur, quod triplici ex capite argumentum §. præcedenti exhibitum primo intuitu de falſitate ſit ſuſpectum.

PRiuſquam argumentum §. præcedenti exhibitum penitus diſſentiam, triplici ex capite etiam primo intuitu de falſitate ſuſpectum eſſe oſtendam: pro quo notandum, antiquorum omnium tam Theologorum, quàm Canoniſtarum unanimi conſenſu habitum fuiſſe Simoniacum quidquam exigere ab ingreſſuris Religionem, quando *proventus Monaſterii ſufficiunt ad alendum ingredientem*; legitur quidem à ducentis & amplius annis exorta fuiſſe contentio Dionyſium Carthuſianum inter & alium quendam Doctorem in materia Simoniæ circa ingreſſum in Religionem, cujus quoque contentionis deciſio ad judicium Facultatis Theologicæ Pariſienſis delata fuit: ſed in controverſia illa ſolum diſputabatur num Monaſteria *inſufficientia* ad alendum ingreſſurum, paciſci poſſent citra vitium Simoniæ de *neceſſariis* ad ſuſtentandum ingredientem, quandoquidem, ut ſupponebatur, Monaſterii opes ad ipſum alendum non forent ſufficientes; quoad actiones vero, quæ fierent à Monaſteriis opulentis aut ſufficientibus ad alendum ingredientem, eas Simoniacas eſſe nec dubitabatur; ſed ut primo verum ſupponebant, ſicut ex ipſo Dionyſio Carthuſiano & Decreto Facultatis Pariſienſis videre licet.

Ab hac veterum Theologorum & Canoniſtarum ſententia nec recentiores (ſi forte unum aut alterum ex laxioribus exceperis) receſſerunt; conſtanterque una cum antiquis Simoniæ condemnant Monaſteria opulenta ſeu ſufficientia, ſi quidquam exegerint, ut ad Religionem admittant, quem ex ipſis communibus Monaſterii proventibus alere poſſent.

Hinc factum eſt, ut etiam ipſæ Moniales quo ſuas exactiones in receptione ad Religionem à Simonia vindicarent, & ſe à pœnis Canonicis eximerent, non dubitaverint prætextum *paupertatis* tanquam unicum titulum, quo ſaltem apparenter factum ſuum palliarent, aſſumere: *teſtis eſt* ipſa Synodus generalis Lateranenſis: „ Simoniaca labes adeo pleraſque Moniales infecit, inquit, ut vix aliquas ſine pretio recipiant in Sorores, PAUPERTATIS *prætextu volentes hujuſmodi vitium palliare*. “

Cum igitur argumentum §. anteriori propoſitum etiam ipſa Monaſteria opulenta dotem ab ingreſſuris exigentia ac ſtipulantia, eximat ab omni labe Simoniæ, evidenter à ſemitis antiquis per argumentum illud receditur, ac per conſequens hoc titulo falſitatis ſuſpicionem ingerit; quia *novitas* non tantum in doctrina fidei, ſed etiam *morum* de falſitate ſemper fuit ſuſpecta.

In illam proinde doctrinam, in quantum unanimi Antiquorum, imo & Recentiorum omnium (ſi unum alterumve forſitan ex laxioribus ad omnem *novitatem* quodammodo prurientibus, exceperis) ſententiæ in materia *morum* contradicit, non male quadrat illud Sancti Auguſtini: *Quid ſibi vult iſta* NOVITAS? *Nonne vobis videtur neſcio quam redolere fallaciam?*

Inſuper primo intuitu redditur doctrina illa de falſitate ſuſpecta: quia per illam magna ex parte, ſi non in totum inutiles redduntur Conciliorum Canones, ac Pontificum Conſtitutiones, quibus tanquam Simoniacæ condemnantur, & ſub graviſſimis pœnis vetantur exactiones pecuniarum in admiſſione ad Religionem. Quæ enim erit illorum Canonum aut Conſtitutionum utilitas, ſi vera ſit quæ §. præcedenti exhibita fuit doctrina? Quandoquidem per illam juſtificatur praxis *recipiendi Monachi dotem non ſolum ſponte oblatam, ſed & exigendi ac de illa ſtipulandi*, idque non tantum dum Monaſterium eſt *pauper*, ſed etiam quando eſt *opulentum*.

Imo per hanc ſuam doctrinam exim. P. Lupus evidenter evertit Statutum Ordinis ſui contra exactiones alicujus temporalis in recipiendis ad Ordinem, Comitiis General. Romæ anno 1685. habitis editum, & per totum Definitorium approbatum, & in *Conſtitut. Eremit. S. Auguſt. par. 2. cap. 1.* tenore ſequenti expreſſum: „ Cum vero lepra Simoniacæ pravitatis infectus, ſit quaſi membrum putridum, & à corpore Sanctæ Matris Eccleſiæ alienum, omnibus & ſingulis Prioribus, & quibuſcunque Superioribus, ac aliis Fratribus noſtræ Religionis ſtrictè præcipimus & mandamus, *ut nullus ex eis Fratrem aliquem ad Ordinem recipiat, vel recipi faciat, vel ut recipiatur conſentiat vel permittat*, RE ALIQUA ACCEPTA VEL PETITA, VEL PACTIONE ALIQUA INTERVENIENTE TACITA VEL EXPRESSA: quod ſi quis immemor ſuæ ſalutis contra fecerit, ſi officium habuerit cum cura animarum, ipſo facto ſit tali officio privatus, & ad aliquod officium cum prædicta cura in noſtro Ordine nullatenus aſſumatur, niſi ſuper hoc ſecum per Capitulum Generale fuerit diſpenſatum, & per quinquennium voce activa & paſſiva careat. Quicunque vero Frater ſubditus inveniatur, Simoniam in eodem caſu commiſiſſe, eidem pœnæ ſubjaceat, & pœnam gravioris culpæ per menſem ſuſtinere cogatur.

Denique titulus ille, quo P. Lupus hodiernam multorum Monaſteriorum in Belgio praxim, quæ recipiendi Monachi dotem non tantum ſponte oblatam accipit; ſed etiam exigit ac de illa ſtipulatur, ab omni Simoniæ vitio imo ſpecie vindicare conatur, ea ratione de inſufficientia ſuſpectus haberi debet, quod titulus ille exigendi dotem à recipiendo ad Religionem nunquam hactenus ab Eccleſia pro medio, quo Simoniaca labes è Monaſteriis eliminaretur, propoſitus fuerit; certiſſimum tamen eſt quod ſola & nuda hujus tituli propoſitione, ſi ſufficiens eſſet ot exigentes dotem ab ingreſſuris Religionem à Simonia liberaret, ſi non omnis

omnis ſaltem pro maxima parte Simonia ex Monaſteriis fuiſſet eliminata; quandoquidem enim Regulares per Simoniacas ſuas exactiones ſeu ſtipulationes unice intendant ſummam aliquam pecuniæ aut aliam rem temporalem accipere; nulla difficultate à contractibus Simoniacis abſtinuiſſent, modo illo titulo quem legitimum prætendit P. Lupus ſummam pecuniæ aut rem temporalem ſine labe Simoniaca potuiſſent obtinere; adeoque opus non fuiſſet tam frequenti Canonum renovatione ac pœnarum comminatione, ut vitium Simoniæ à Monaſteriis averteretur.

Cum igitur pia Mater Eccleſia, cui Spiritus Sanctus ſuggerit omnia, quæ pro tempore magis opportuna & accommoda ſunt ad vitiorum extirpationem, hunc titulum filiis ſuis pro medio vitandi Simoniacam pravitatem nunquam propoſuerit, merito judicatur illum à Spiritu Veritatis non fuiſſe ſuggeſtum.

Hæc ſunt quæ etiam primo intuitu ſententiam eximii Patris Chriſtiani Lupi §. anteriori propoſitam de falſitate reddunt ſuſpectam; quod vero nullo vel probabili nitatur fundamento, apparebit ex ſequentibus.

§. III.

In compendio proponitur quod Imperator Juſtinianus ſtatuerit circa ſucceſſionem Monaſterii in bona ipſius Monachi, & in hæreditatem parentum ipſius Profeſſi.

OMnia, quæ Imperator Juſtinianus in *l. 55. & 56. Cod. De Epiſcopis & Cleric.* obſervari voluit, circa ſucceſſionem illius, qui Monaſterio aut Clero adſcribitur, aut eo deficiente, Ipſius Monaſterii aut Eccleſiæ, cui fuit adſcriptus, in hæreditatem Parentum, eo reducuntur, ut ſi Parentes teſtamentum condiderint, eandem debeant filiis Monaſterio aut Clero adſcriptis portionem relinquere, quam aſſignare debuiſſent, ſi in ſæculo manſiſſent; ſi vero ſine teſtamento diſceſſerint, ipſi eo modo ab inteſtato ſuccedant, quo ſucceſſiſſent, ſi ad Monaſterium aut Clerum non divertiſſent: *nullo eis*, inquit, *impedimento ex Sanctimoniali converſatione generando, ſive ſoli, ſive cum aliis ad ſucceſſionem vocantur.*

Idem Imperator tum in *Novel. Monachis*, tum in ea, quam de *Sanctiſſimis Epiſcopis* inſcripſit, nonnulla ordinavit circa modum, quo is, qui Monaſterio aut Eccleſiæ adſcribi deſiderat, de bonis ſuis diſponere poſſit; item in jure quod Monaſteria aut Eccleſia cui quis ſociatur, in bona illius acquirit: quæ omnia reduci poſſunt ad ſequentes articulos.

Primum, ſi quis Monaſterium ingredi aut Eccleſiæ adſcribi deſideret, & bona habeat, facultas illi relinquitur de illis diſponendi, ac ſi ingreſſum non meditaretur.

Secundum, ſi ante ingreſſum de bonis ſuis non diſpoſuerit, res illius Monaſterio acquiri, licet *expreſſe* eas Monaſterio non obtulerit; nec amplius emiſſa profeſſione de illis diſponere poterit utpote dominio earum rerum jam ad Monaſterium tranſlato.

Hæc quidem ſi is, qui ingreſſus eſt, liberos non habeat: ſin autem liberos habeat, diſtinguit Imperator: ut ſiquidem antequam ingrediatur, ipſis legitimam reliquerit, in reſtantem partem ſuccedat Monaſterium.

Si vero nec in favorem liberorum, nec aliorum diſpoſuerit ante ingreſſum, eo caſu totum quidem ſummo jure acquiſitum cenſetur Monaſterio, in favorem tamen liberorum permittitur ingreſſo, ut bona ſua inter liberos diſtribuat, ea tamen conditione ut propria ſua perſona filiis connumerata unam ſibi modis omnibus partem retineat, quæ debeat *Monaſterio competere*, cui omnia bona ſummo jure erant acquiſita, dum de iis ante ingreſſum non diſpoſuerat.

Circa parentum hæreditatem de Clericis ſimiliter & de Monachis decrevit Juſtinianus, ut nullum illis ex Monachali aut Clericali converſatione præjudicium generaretur; ſed eo ſuccederent jure, quo ii qui in mundo militare maluerant, *& nullum eis*, inquit, *impedimentum ex Sanctimoniali converſatione generetur.*

§. IV.

Pro clariore intellectu Conſtitutionum Juſtiniani nonnulla annotantur.

PRimò notandum, per *ingreſſum* in Monaſterium, cujus non ſemel in prææallegatis Juſtiniani Conſtitutionibus mentio occurrit, intelligi *profeſſionem Religioſam*, & poſt Chriſtinæum, Gudelinum, alioſque legum Interpretes ex legibus & Canonibus late probat *D. Mean. ad Conſuetud. Leod. obſervat. 525. n. 8.* & ex ipſo textu Græco originali oſtendit Choppinus *lib. 1. Monaſt. tit. 3. num. 3.*

Secundò obſervandum, quod ex Conſtitutionibus Juſtinianæis is qui Monaſterium ingredi meditatur, ante *ingreſſum*, hoc eſt, ante *profeſſionem*, habeat, *quo vult modo, de bonis ſuis diſponendi facultatem*, ut ipſe Juſtinianus *Novella* 76. declarat his verbis: *Et quoniam noſtra pietatis lex vult eos, qui ſe Monaſteriis dederint ſeu viros ſeu mulieres, antequam ingrediantur Monaſterium, eo quo voluerint modo, quæ ſua ſunt, diſponere.*

A mente Juſtiniani proinde non aberravit Irenæus, dum Authenticam ex Novella Juſtiniani conflavit in hæc verba: *Nunc autem cum Monachus factus eſt, hoc ipſe ſuas res omnes obtuliſſe Monaſterio videtur*, SI PRIUS TESTATUS NON SIT: *& exinde de judicio ejus ceſſante lege diſponitur*, &c. *Authent. Nunc autem Cod. De Epiſc. & Cler.* quam in ſuum quoque Decretum tranſtulit Gratianus, *Can. 9. cauſa 19. quæſt. 3.*

Tacita ergo *dedicatione* bona ingredientis de jure communi ad Monaſterium deferuntur; quæ tacita dedicatio colligitur ex non facta ante ingreſſum diſpoſitione, ut proinde nihil juris in bona ingredientis, niſi de ejus voluntate, Monaſterio competat.

Hæc quidem ad elucidationem eorum, quæ ſucceſſionem Monaſterii in bona ingredientis concernunt. Nonnulla quæ juri Monaſterii ad hæreditatem paternam ingredientis intelligendo conducant, reſtent notanda.

Nota dignum eſt, quod Juſtinianus non totam hæreditatem filio Monachale vel Clericale inſtitutum aſſumenti relinqui velit, ſed tantum *quartam legitimam* eidem debitam ſi in ſæculo manſiſſet: *nullo eis*, inquit, *impedimento ex Sanctimoniali converſatione generando ſive ſoli, ſive cum aliis ad ſucceſſionem vocantur. Lib. 56. §. 1. Cod. de Epiſc. & Cler.*

Nec minus obſervari meretur, Juſtinianum hæreditatem Monaſterio aut Eccleſiæ noluiſſe deferri, niſi ex perſona Monachi & Clerici, qui eiſdem eſſent adſcripti: ut ſi hi non ſucceſſiſſent, ſi *Monachi aut Clerici facti non fuiſſent*; nec Monaſterium aut Eccleſia ex eorum perſona quidquam prætendere poſſit.

§. V.

Oſtenditur quod ex dictis legibus Juſtiniani titulo tranſactionis, de quo P. Lupus, non poſſit hodierna multorum Monaſteriorum praxis ſtipulandi dotem à recipiendis ad Religionem aut eorum parentibus, vindicari à labe Simoniaca.

NOn difficulter, ut puto, mecum omnes agnoſcent, titulo *tranſactionis ſuper hæreditate futura* à Simonia excuſari non poſſe Monaſteria, præſertim opulenta, ſi quempiam, qui nec ipſa bona poſſidet, neque hæreditatem à parente expectat, ad Monaſterium admittere nolint, eo titulo, *quod dotem conferre non poſſit*; cum eo caſu dotis ſtipulatio *ſuper tranſactione de hæreditate futura* fundari nequeat; ſupponitur enim & ipſe recipiendus eſſe pauper, & pauperes habere parentes, ac per conſequens nullam hæreditatis (niſi forte inanis) deferendæ ſpem ſupereſſe: ſiquid igitur ſimili caſu exigitur, dici non poteſt id prætendi *tanquam quid modici præſentis pro grandi futuro*. Neque eum aliqua veritatis ſpecie dicere poterunt: *non pro Monaſtice ingreſſu aut profeſſione, ſed pro ſpectantis ad nos hæreditatis pretio* exigimus.

Titulus proinde quo dictus Author *hodiernam multorum, in Belgio Monaſteriorum praxim, qua recipiendi Monachi dotem non ſolummodo ſponte oblatam accipit, ſed exigit & de ea ſtipulatur*, à vitio Simoniæ abſolvit, nullatenus praxim illam concernit, qua non-

nulla Monaſteria à pauperibus, qui nec ipſi bona poſſident, nec à Parentibus expectant, dotem exigunt, ni dent repellendi, mox admittendi ſi quiſpiam extraneus dotem prætenſam perſolvere vel promittere velit.

Solum ergo quæſtio formari poteſt, num ſtantibus & vigentibus præallegatis Conſtitutionibus Juſtinianæis praxis quotundam exigendi & ſtipulandi dotem recipiendi ad Monaſterium, à labe Simoniaca immunis dici poſſit titulo *tranſactionis ſuper jure hæreditatis*, dum dos exigitur ab eo, qui vel in præſenti bona tanquam propria poſſidet, vel poſt mortem parentum expectat.

Super bino eoque diverſo jure tranſactionem, qua praxis prædicta ſalvari poſſit, iniri poſſe prætendit ſæpe dictus exim. P. Chriſtianus Lupus. Primò, quidem ſuper jure ſuccedendi in bona ingredientis, quod Monaſterio ex legibus Juſtiniani competit, *ſi ipſe ante ingreſſum de illis non diſpoſuiſſet*.

Secundò, tranſactionem iniri poſſe cum Parentibus, *ut quid præſentis & modici dent pro grandi futuro*, nimirum pro jure ſuccedendi in eorum hæreditatem ad Monaſteria ex perſona filii ingredientis devolvendam.

Ut porro oſtendatur titulum iſtum *tranſactionis*, ſuper uno aut altero jure fundatæ eſſe merum Simoniæ pallium, nuviter, neſcio quo fato, excogitatum prænotandum, quod juxta Juriſconſultos

Tranſactio ſit conventio, per quam inter aliquos controverſia ſive quæſtio quæpiam finitur aliquo invicem dato & recepto: aut proinde in tranſactione neceſſario unus aliquid det, altero viciſſim quid remittente: *Tranſactio* (inquit Lex 38. *Cod. de Tranſactionibus*) *nullo dato vel retento ſeu promiſſo minime procedit*.

Ex hac tranſactionis deſcriptione conſequens eſt, quod Monaſterium, ut quidpiam ab ingrediente titulo *tranſactionis exigat*, debeat viciſſim tantum de jure quod prætendit remittere, quod ipſi pretio exacto reſpondeat. Jus vero ſuper quo Monaſterium cum Ingrediente tranſigere prætendit, eſt jus quod Monaſterium haberet ad bona ingredientis poſt Profeſſionem emiſſam, cui juri incerto renunciat, ut prætendit P. Lupus, accepta ab ingrediente ſumma pecuniæ, quæ remiſſioni illius juris æquiparetur, atque ita tranſactio prætenſa abſolvitur.

Verum quam injuſte, etiam ſtantibus legibus Juſtinianæis, temporale quidpiam pro remiſſione illius juris ſub prætextu tranſactionis à recipiendo Religioſo extorqueatur, facile videbimus, ſi ad ea quæ §. 4. dicta ſunt attendamus.

Ex dictis enim ibidem conſtat, quod Juſtinianus liberam permiſerit ingredientibus Monaſterium, ante ingreſſum, id eſt, Profeſſionem, de bonis ſuis quomodolibet diſponendi facultatem; nec bona ingredientis ad Monaſterium devolvi, *niſi ceſſante contraria ingredientis diſpoſitione*. Ut conſequenter dependeat à mero ingredientis beneplacito Monaſterium à bonis ſuis excludere, eaque ad alios transferre, atque ita jus omne, quod Monaſterium poſſit prætendere, eidem adimere: ex quo ulterius conſectarium, quod Monaſterium extorquens ſummam pecuniæ ut renunciet juri quod habet ad bona ingredientis, procedat eodem modo, quo ille qui pecuniam prætenderet titulo *tranſactionis* pro remiſſione alicujus juris, quod etiam nullo dato pro nutu ſuo adimere poteſt; quo quid injuſtius, ne dicam ſtultius, eſſe poteſt? quod ſequenti exemplo huic materiæ apposito ulterius oſtendo.

Ex conſuetudine multarum Eccleſiarum, quin & Capitulorum ſtatutis, bona, ſaltem mobilia, Canonicorum morientium, pertinent ad Canonicos, niſi per aliquam voluntatis ſuæ contrariam declarationem Capitulum excluſerit: ſi, inquam, ſecundum prædicta ſtatuta Canonici prætenderent ſummam aliquam pecuniæ à novo Canonico recipiendo, titulo *tranſactionis ſuper jure quod ad mobilia ejus ſunt habituri*, caſu quo ſine ulla voluntatis ſuæ declaratione decederet; nullus non videt quod ejuſmodi Canonici merito à novo Canonico exploderentur & deriderentur, cum ſtatim quocumque modo diſponendo, prætenſum Canonicorum jus extinguere, & per conſequens materiam tranſactionis ſubſtrahere poſſet.

Sed ſi ulterius Canonici urgerent recipiendum in Canonicum, ut data notabili ſumma pecuniæ tranſigeret, vel niſi tranſigat, ipſum ad ſuum Collegium non ſint admiſſuri; non dubito quin prædicti Canonici omnium conſenſu apertiſſimæ & turpiſſimæ Simoniæ rei pronunciarentur, cum ad oculum pateat eam ſummam pecuniæ extorqueri ut ad Collegium recipiatur, non pro jure quod ad bona illius Capitulum habet, cum illud vel per contrariam voluntatem ſit ſublatum, aut ſi non ademerit, ab ejus beneplacito dependeat illud mox etiam *nullo dato adimere*.

Similiter Religioſi dum recipiendum ad Monaſterium recipere nolunt, niſi data ſumma pecuniæ pro jure ſuccedendi in bona illius poſt Profeſſionem, eam ipſam prætendunt pro jure vel quod jam ſublatum eſt, ſi recipiendus jam tum in contrarium diſpoſuerit, vel quo *nullo etiam dato*, pro beneplacito ſuo adimere poteſt, adeoque neceſſe non eſt, ut quid offerat, aut donet per *modum tranſactionis*, ut Monaſterium jus illud ipſi remittat.

Eadem ratione evertitur titulus tranſactionis, quo exim. P. Lupus prætendit Monaſterium poſſe exigere quidpiam *modici* pro *futura hæreditate paterna*, quæ Monaſterio ex perſona filii profitentis eſſet obventura.

In primis nullum jus eſt Monaſterio ad hæreditatem paternam ante filii Profeſſionem, adeoque ante eam emiſſam ſuper jure illo tranſigere non poteſt. Sed dices quiſpiam: ſpes eſt quod poſtquam filius emiſerit Profeſſionem, jus futurum ſit Monaſterio ad hæreditatem paternam: hoc vero jus in ſpe eſt pretio æſtimabile, adeoque illud remittendo poteſt in ejus compenſationem, *quid modici præſentis pro grandi futuro, accipere*: Reſp. In primis nequidem Profeſſione emiſſa jus eſt Monaſterio ad bona paterna, etiam ſpectato jure Juſtinianæo; nec enim ante mortem naturalem Patris jus illud ex perſona Filii ad Monaſterium defertur; quare ſi filius Patri præmoriatur, nihil juris ad hæreditatem Monaſterio acquiritur, cum non niſi ex perſona filii Monaſterium juxta leges Juſtiniani parentibus ſuccedere, ante fuerit oſtenſum.

Hanc juris incertitudinem ſi quis attentius expendat, facile videbit, quam exiguum ſit futurum, quo paſſim Parentes jus illud incertum redimere vellent, præſertim attento; quod jus illud adeo incertum ad ſummum *legitimam* filii concernere poſſit: indubitatum quippe eſt quod Pater filio relinquens *legitimam*, à reliqua hæreditate Monaſterium excludere poſſit.

Saltem, reponet quiſpiam, pro ſpe illa, qua legitima aliquando Monaſterio ex perſona filii ſit obventura, exiguum aliquid à parentibus ingredientis titulo *tranſactionis* exigi & ſtipulari poterit. Reſp. Nec ad hoc dandum citra vitium Simoniæ parentes adigi poſſunt: à libera enim parentum dependet voluntate, num jus illud quod ad *legitimam* quandoque Monaſterio competere poſſet, *dato aliquo præſenti* via tranſactionis redimere velint; num incertam eventus aleam ſuſtinere malint? tranſactio quippe eſt ſpecies conventionis, quæ, ut ajunt Juris-Conſulti, ab initio eſt voluntatis, ex poſtfacto neceſſitatis; cui conſequens eſt, quod ſi eligant parentes ut potius Monaſterium ſimul cum reliquis prolibus ex perſona filii ingreſſi ad legitimam concurrat, caſu quo eidem deferatur, quam ante filii Profeſſionem illud jus futurum & incertum *dato aliquo præſenti* redimant, ipſi ſine manifeſta Simonia ad dandum cogi non poſſint; nam eo caſu parentes cogerentur ad aliquid dandum, idque *ut filius ingreſſum Monaſticum obtineat*, ad quod dandum alias nullo jure tenentur; cum ut ſæpius dictum eſt, liberum ſit parentibus relinquere Monaſterio ſpem integram ad legitimam portionem hæreditatis ex perſona filii accipiendam, ſi quando eidem deferetur.

Denique à libera ipſius ingredientis voluntate dependet num Monaſterium vel etiam ſolam *legitimam* ſperare poſſit: conſtat enim ex antedictis, quod quidquid Monaſterium ex hæreditate paterna prætendere poteſt, id omne ex perſona filii jam *Monachi facti* prætendere debeat; certum autem eſt quod filius ſaltem interpoſito juramento hæreditati paternæ renunciare poſſit, qua renunciatione facta filium hæreditatem prætendere non poſſe, conſtat ex *cap.* 2. *de Pactis in* 6. hoc pacto filio ab hæreditate paterna ſecluſo & ipſum Monaſterium ab eadem ſecluſum erit, cum non niſi ex perſona filii ad illam admitti, in præcedentibus fuerit probatum.

At dicent: Si is, qui Monaſticum ingreſſum meditatur, paternæ hæreditati renunciet, non facile recipietur. Reſp. Vereor ne in multis id veriſſimum eſſet; ſed qua

ratione

ratione ejuſmodi Religioſi excuſatentur à Simonia non viden: nec enim eo ſaltem caſu, *de pretio ad ſe ſpectantis hæreditatis* paciſci poſſunt, cum nullum jus ad hæreditatem haberent, ſi ingreſſum Monaſticum gratis exhibere vellent; quandoquidem, ut ſupponitur, filius hæreditati paternæ renunciaret, niſi facta renunciatione repulſam timeret: ſi igitur prædictum jus ad hæreditatem, fatente eximio P. Lupo, ſit pretio æſtimabile; quomodo ſine apertiſſima Simonia cuiquam negare poſſunt ingreſſum Monaſticum, ſi jus illud prætenſum Monaſterio non conſervet? Hoc revera caſu Religioſi non ſecus procederent ac ſi quiſpiam cognato ſuo, cui ab inteſtato ſuccederet, Beneficium Eccleſiaſticum conferre vellet, modo illum per teſtamentum ſuum ab hæreditate non eſſet excluſurus: quem tamen futurum Simoniacum, facile credo, omnes mecum conſentient.

Quidquid proinde etiam ex Juſtiniani Conſtitutionibus vel ab ingrediente, vel illius parentibus *pro jure ad hæreditatem* Monaſteria ſperare poſſunt, id totum à recipiendo aut parentum liberalitate expectandum; quandoquidem, ut ex antedictis patet, & parentes tranſactionem abnuere poſſint, & recipiendus liberrime, etiam nullo dato, Monaſterium à ſuis & paternis bonis valeat ſubmovere.

Optandum autem eſſet ut Monaſteria, dum ſponte oblata ab ingredientibus recipiunt, attenderent monitum ſæpe dicti P. Lupi, Abbatibus gratis oblata accipientibus inculcandum: *Poſſunt* (loquit *in Diſſertat. 2. proœmial. tom. 3. Schol. cap. 10.*) *ingredientes ſua ſponte Monaſteriis offerre, ſed bene advertere debent Abbates, ne eos blandimentis & promiſſionibus alliciant.* Nec non Decretum Synodi Bituricenſis *anno* 1584. *tit.* 37. *Can.* 7. *Præpoſiti Monaſteriorum neminem ſpe lucri*, AUT HÆREDITARIÆ SUCCESSIONIS *admittant, nec eorum bona ullo modo affectent.*

§. VI.

Titulus tranſactionis, quo praxis illa ſtipulandi dotes à Simonia excuſatur, nullatenus probatur ex Epiſtolis S. Gregorii.

DUo præcipue ſunt Sancti Gregorii reſponſa, quibus P. Chriſtianus Lupus ſuam ſententiam firmare conatur. Unum quidem in *Epiſt.* 13. *lib.* 7. *indict.* 1. Alterum vero *in* ejuſdem libri *indict.* 2. *Epiſt.* 7. At quam parum hæc D. Gregorii reſponſa prædictæ ſententiæ ſuffragentur, patebit ſi vel obiter expendantur.

In priori quidem citata Epiſtola ſcribitur, quod Joannes quidam in Monaſterio S. Andreæ in Urbe Romana fuiſſet *converſus ac defunctus:* poſt mortem dicti Joannis contentio exorta fuit ſuper hæreditate & ſucceſſione prædicti Joannis converſi inter Candidum Abbatem agentem utilitates dicti Monaſterii, & Maurentium Magiſtrum militiæ, Fratrem conſanguineum dicti Joannis: lite coram Pontifice pendente, via concordiæ inter partes tentata fuit, ac tandem amicabili quadam tranſactione controverſia ſopita, utque ea firmior foret, ejuſdem tranſactionis confirmatio humiliter à Pontifice poſtulata fuit, quam eo lubentius conceſſit, ut dicitur *in* citata Epiſtola, *& quia ſinceritas prænominati Maurentii olim ipſi veraciter nota fuiſſet, & bene comperta: & ne forſan alicujus excuſationis obtentu, quod à Religioſe propoſito & æquitate valde diſſentit, aliquid in dubium contentio recidiva perducat, & gignat ex pace litigium.*

Tria circa hoc reſponſum notanda: Primum quidem, quod Joannes ille, de quo in dicto S. Gregorii reſponſo, in Monaſterio fuerit *converſus*, hoc eſt *profeſſionem emiſerit.*

Secundum, quod nullius diſpoſitionis teſtamentariæ in præcitata Epiſtola, quæ contentionis materiam exhibet, mentio occurrat; quæ tamen ſi extitiſſet, indubie ab una aut altera parte pro fundando ſucceſſionis jure allegata fuiſſet: unde conſequens eſt, quod dubitandum non videatur, quin memoratus Joannes *inteſtatus* deceſſerit.

Tertium denique, quod contentio ſuper hæreditate dicti Joannis demum mota, & tranſactione ſopita fuerit *poſt mortem* Joannis, eo ſcilicet tempore quo per leges Juſtinianæas, tunc recenter promulgatas, *hæreditas Joannis* per *tacitam dedicationem*, nullo ſcilicet condito teſtamento, *ad Monaſterium erat devoluta.*

His præmiſſis evidentiſſime apparet, quod tranſactio, quam Sanctus Gregorius confirmavit, nec in ſpeciem ſimilis ſit tranſactioni, qua exim. P. Lupus dotis exactionem à Simoniaca labe purgare ſtudet; hæc enim initur dum adhuc *nullum jus*, etiam ex legibus Juſtinianæis Monaſterio competit ad hæreditatem; & ſi quod aliquando *ſperatur futurum*, pro *nutu ingredientis* auferri poteſt, & conſequenter materia ſubtrahi tranſactionis: At illa inita fuit, quando Monaſterium ex lege Juſtiniani *firmum jus* ad integram hæreditatem Joannis jam defuncti prætendere poterat, adeoque materia ſuberat tranſactionis.

In altera allegata Epiſtola reſpondit S. Gregorius: *Quia ingredientibus Monaſterium convertendi gratia ulterius nulla ſit teſtandi licentia, ſed res eorum ejuſdem Monaſterii juris fiant, aperta legis* (ſcilicet Juſtiniani) *definitione decretum eſt*, bona cujuſdam Monialis, quæ poſtquam ſolemni more ab Epiſcopo Abbatiſſa ordinata eſt, & in Monaſterii regimine per annos plurimos uſque *ad vitæ ſuæ tranſitum* præfuit; reſpondit, inquam, res illius, non obſtante teſtamento quod condiderat, poſtquam regendi officium ſuſcepiſſet, ad Monaſterium pertinere.

Objiciebatur quidem quod veſtem ſtatui Abbatiali non congruentem detuliſſet, ac per conſequens quod vera Monialis non fuerit, ex quo ulterius prætendebatur res ejus Monaſterio non fuiſſe acquiſitas. Cui difficultati ex ſuggeſtu Conſiliariorum ſuorum & aliorum Doctorum virorum reſpondit S. Gregorius, veſtis qualitatem ad culpam forte Epiſcopi reſpicere, qui eam ſic eſſe permiſerit; non tamen potuiſſe Monaſterio præjudicium irrogare, ſed res ipſius eidem loco *ex eo quo illuc ingreſſa, & Abbatiſſa conſtituta eſt*, manifeſto jure competere.

Patet rurſus quod in hac ſecunda Epiſtola ſimiliter ut in prima agatur de rebus illius, quæ ſimpliciter nullo condito teſtamento Monaſterium ingeſſa, & Monaſterii illius Abbatiſſa erat ordinata; & conſequenter cum Monaſterio bona ſua *ante profeſſionem non ademiſſet* juxta Juſtiniani Sanctiones, *tacite Monaſterio erant addicta*, nec poſt profeſſionem poterat per teſtamentum Monaſterio adimere. Nihil ergo ex hoc S. Gregorii reſponſo elici poteſt, quod ſententiæ P. Lupi patrocinetur, cum in caſu S. Gregorio propoſito ageretur de bonis Monaſterio *pleno jure acquiſitis:* Pater Lupus vero agat de tranſactione eo tempore ineunda, quo nullum adhuc jus Monaſterio competit, nimirum ante profeſſionem & mortem ipſius Religioſi.

§. VII.

Probatur quod prædicta leges vel numquam fuerint in Gallia recepta, vel ſi aliquando obtinuerint, eaſdem à tempore immemoriali fuiſſe abrogatas.

LEges Juſtiniani in favorem Monaſteriorum editas nunquam in Regno Galliæ receptas fuiſſe, ſuadent frequentes oblationes, quas de bonis ſuis faciebant Monachi Monaſteriis quæ ingrediebantur, quæ in tantum poſt editas Juſtiniani Conſtitutiones frequentabantur, ut Marculfus Monachus circa ſæculum ſeptimum formulam formaverit, juxta quam ejuſmodi donationes expedirentur *lib.* 2. *formul. cap.* 2. Fruſtraneæ vero fuiſſent hujuſmodi bonorum expreſſæ oblationes, ſi Leges Juſtiniani in vigore fuiſſent, per quas bona Monachi nulla etiam facta oblatione, Monaſterio tacita dedicatione deferuntur.

Juvat non parum eandem conjecturam querela, quam ſæculo IX. deponit Nicolaus I. ſcribens univerſis Epiſcopis in Regno Ludovici Regis Galliæ; qua quæritur, Salomonem Epiſcopum cum quibuſdam aliis abſque patris oblatione, vel Abbatis percepta benedictione Lambertum quendam Monaſticum habitum induere feciſſe, ut ferunt, invitum, *& ſub hac occaſione paterna ſeu materna hæreditate à fratribus privatum fuiſſe.* Can. *Præſens* 20. *qu.* 3.

Ex his conſequens videtur tempore Nicolai I. leges Juſtiniani non obtinuiſſe, dum illæ Monachum æque ac ceteros in ſæculo manentes ad hæreditatem admittunt; ac per conſequens paterna aut materna hæreditate Lambertus non fuiſſet privatus, ſi eo tempore leges Juſtiniani eo in loco obtinuiſſent, cum non obſtante Profeſſione Monaſtica cum fratribus ad ſucceſſio-

E 2 nem

nem fuiſſet admiſſus, non quidem ut ſibi, ſed ut Monaſterio acquireret. Nec contrarium evincit legis Juſtiniani Imp. qua bona ingredientis ad Monaſterium tacite deferuntur, in Capitularia Regum Francorum relatio; quia non omnia, quæ Capitularibus ſuis Reges inſtruere, in praxim deducta, aut obſervata fuiſſe, jampridem nonnulli curioſe & exacte notarunt, Anton. Morn. *ad 1. Conſt. de novo Cod. fac.* Stephan. Baluz. *in not. ad Capitul. Regum Franc. p. 1144. verbo* Eligendi Abbat.

Si tamen quandoque receptæ fuiſſent Imperatoris Juſtiniani Conſtitutiones, eas pridem per conſuetudines & Regum Decreta abrogatas fuiſſe unanimis Pragmaticorum & Parlamentorum ſententia, nec non locorum conſuetudines per Principes approbatæ, evincunt.

De præſata inveterata Regni Galliæ conſuetudine teſtatur, qui à ſæculo & amplius ſcripſit Manſuetus, & quidem eo tempore eam Immemorialem refert, eoſdem inveteratos Galliæ mores aſſerit à centum & quinquaginta annis Guilielmus Benedicti *ad cap. Raynut.* in *de Teſtament. verb.* & uxorem *num. 230. & ſeqq.* cujus verba ſubjicio: „ Et idem, inquit, quod in Cordigeris & Mendicantibus (ut parentibus ſuccedere non poſſint) ſervatur: in præſenti Regno Franciæ ex ipſius generali conſuetudine, de quolibet alio Religioſo, etiam non mendicante cujuſcunque Ordinis exiſtat: in quo Regno fuit immemorabiliter obſervatum, quod Religioſi nunquam ſuis ab inteſtato ſucceſſerunt Parentibus, patri nec matri, & minus ceteris eorum conſanguineis... nec per eorum profeſſionem, quod plus eſt, dedicantur tacite bona, quæ à ſucceſſione Parentum habuerant ante ingreſſum, vel ipſi aliter acquiſiverant, quæ per profeſſionem aliis accreſcunt parentibus in gradu parentelæ proximioribus de jure ſuccedere debentibus, quia finguntur, poſtquam profeſſi ſemel fuerunt, nunquam fuiſſe hæredes aut bona habuiſſe, ut in Monaſteria non tranſeant, niſi illa expreſſe dedicaverint, quæ tempore ingreſſus & Profeſſionis eis competebant & acquiſita jam erant,

„ Nec pariter ſervatur lex fin. *Cod. de Epiſcop. & Cler.* nec quod ibi dicunt Doctores, maxime Joannes Faber, quod Monachus jure ſuitatis tranſmittat in Monaſterium hæreditatem paternam, ſicut filius in poteſtate patris tempore mortis conſtitutus illam tranſmittit in quoſcumque hæredes, quoniam hæc omnia juris communis ſtatuta *in Regno Franciæ non ſervantur quoad Religioſos*, quia non ſubeſt Imperatori, qui tales concludit, in quo Regno etiam Monaſteria *nunquam ſucceſſerunt*, nec ſuccedunt: nec viſum fuit *unquam Monaſteria ſuccedere*, nec ſucceſſiones petere ex perſonis profeſſorum viventium aut mortuorum, ſaltem quam obtinuerunt: nec etiam jure proprio tanquam loco filiorum exiſtant. Cum etiam vere Monaſterium loco filii non ſit, ut clare decidit Panormitanus 15. Conſtit. Felinus magis plene 18. *col. in C. In præſentia :: de Probationib.* Imò notorie eis & quibuſcunque Religioſis partagium ab inteſtato petentibus à ſuis fratribus vel aliis parentibus in Cancellaria Regia literæ denegantur, obſtante eis generali Regni conſuetudine.

Hujus denique generalis obſervantiæ fidem facit famoſus ille Juriſconſultus & praxeos Galliæ peritiſſimus Petrus Rebuffus, cujus verba plurimis aliorum omiſſis, Lectori exhibeo.

„ Hodie (inquit Rebuff. *in proœm. ad Conſtit. Regul. gloſſ. 5. num. 21. & 22.*) per ingreſſum Religionis non fit tacita bonorum dedicatio Monaſterio, nec ſuccedit Religioſo Monaſterium, ſed proximiores ab inteſtato: & iſta eſt conſuetudo generalis Regni obſervata, teſte Manſuero, & de iſta nullus in Regno hodie dubitat. Quia obſervatur ad unguem, tam in maſculis quàm feminis Monialibus, & tam in Patria juris ſcripti, quam conſuetudinaria. Adeo quod Monaſteria nulla profeſſi bona habent, ſi non ante Profeſſionem donata illis fuerint. Item nullus Religioſus profeſſus, quamvis filius vel proximior cognatus ſit ex conſuetudine generali Regni Franciæ poteſt ſuis ſuccedere parentibus vel conſanguineis, nec Monaſterium pro eo, contra *L. Deo nobis Cod. de Epiſc. & Cler. Auth.* *Niſi rogati ad Trebell.* Et hæc conſuetudo pluribus confirmata fuit Arreſtis & per tempus Immemoriale ſervata.

Si quem hæc de conſuetudine Regni Galliæ non convincant, jubebit ei addere eam teſtium nubem, quam exhibet Notator Lovanii *litt. C. num. 8.*

Statuta Principum & conſuetudines in ſcripturam redactas à Principibus firmatas, ſi cui legere placeat, eas reperiet apud Coquille ad *conſuetud. Nivernenſ. de ſucceſſ. art. 19.*

§. VIII.

In Belgio ſimiliter ut in Gallia prædlegatæ Leges Juſtiniani ſunt abrogatæ, nec ullatenus Monaſteria ſuccedunt ab inteſtato vel in bona Ingreſſi vel Parentum illius.

PEtrus Gudelinus hujus Univerſitatis quondam Doctor & Profeſſor variis quæſtionibus pro clariore Legum Juſtiniani de ſucceſſione Monaſteriorum intellectu, propoſitis; tandem mores & conſuetudines Belgii juri communi ſubjiciens, abrumpit his verbis: „ Magna pars ſuperiorum quæſtionum ceſſat moribus ſeu legibus harum Regionum & Regni Franciæ, utpote quibus is, qui profeſſus eſt Religionem, adeo pro mortuo, adeo ex numero hominum civiumque per omnia ſublatos habetur, ut ſit deinceps omnis hæreditatis expers atque incapax, nec legitima portio liberorum ipſi debeatur, omnemque teſtamenti factionem etiam inter liberos amittat; ac ſuccedant ei mox propinqui ipſius ab inteſtato non ſecus quam ſi è vita migraſſet, nihilque prorſus rerum ejus Monaſterio, quod intrat, acquiratur abſque expreſſa dedicatione ſeu donatione. " *Lib. 6. cap. 10. de Jure Nov.*

Conſonat Gudelino Legum Belgii peritiſſimus Franciſcus Zypæus *in Not. Jur. Belg. tit. de Epiſc. & Cler. n. 10.* „ *Profeſſus Religionem*, inquit hic, *adeo pro mortuo eſt apud nos, ut omnis hæreditatis ſit incapax*, legitima liberorum ei non debeatur, teſtamenti factionem etiam inter liberos non habeat, ſuccedant ei propinqui ab inteſtato tanquam mortuo, nihil Monaſterio cedat, niſi quod expreſſe donavit, legavit, &c. "

His aliiſque Belgii noſtri Pragmaticis calculum adjicit Antonius Perezius quondam in hac Academia Legum Anteceſſor ordinarius: „ Ceterum (ait *in Cod. tit. de Sacroſ. Eccleſ. num. 20.*) in Belgio & in Gallis per ingreſſum in Religionem non fit tacita dedicatio bonorum eorum, qui profitentur Religionem, imò bona profitentium remanent penes proximos ab inteſtato. Similiter Monachi profeſſi non ſuccedunt ab inteſtato, habentur enim pro mortuis, ita ut pater eis nihil relinquere teneatur pro legitima, & tanquam præteriti legitimam in bonis patris petere non poſſint. "

Quin a ducentis & amplius annis hoc jus ſuccedendi abrogatum in Belgio videbatur, ſi Dionyſio Carthuſiano credimus: „ Eſt (inquit *lib. 2. de Simon. art. 1.*) de jure poſitivo & humano parentibus ſuccedere proles in tota hæreditate, vel parte ejus dimidia, tertia vel quarta: *cui juri videtur derogatum per contrariam conſuetudinem, quoad proles profeſſas in aliqua approbata Religione.* "

Hiſce Belgii moribus conformis eſt Conſtitutio Caroli V. edita anno 1528. 21. Februarii: *Ordinamus & ſtatuimus, ut nulli Religioſi profeſſi, neque ulla Monaſteria aut Clauſtra pro iis ſe poterunt dicere hæredes in aliqua domo mortuaria, neque titulo Succeſſionis habere aut apprehendere ulla bona.*

Teſte D. Stockmannio *Deciſ. 4.* declaravit quidem non ſemel ſupremum Brabantiæ Conſilium hanc Imperatoris legem negare Monaſteriis ſucceſſionem ab inteſtato, at non ex teſtamento, ſed prius ſufficit, cum id unum oſtendere nobis in animo ſit, juxta conſuetudines Belgii Monaſteria non ſuccedere ab *inteſtato* ingredientibus aut eorum Parentibus, de quo nec unquam poſt dictum Caroli V. Edictum, vel dubitatum fuit.

§. IX.

Conſuetudines & ſtatuta, quæ leges Juſtiniani circa ſucceſſionem Monaſteriorum abrogarunt, reduxerunt Monaſteria ad jus quod ante Juſtiniani Conſtitutionem obtinebant, neque immunitati Eccleſiaſticæ contrariantur, & errонеe confunduntur cum lege Amortizationis.

QUo Ordine Monaſteria ſæculo V. ſub Theodoſio Juniore in bona Monachorum ſuccederent, diſcimus

Digitized by Google

inus ex ejuſdem Theodoſii lege 20. *Cod. de Epiſcop. & Cler.* „ Si quis Presbyter aut Diaconus, aut Diaconiſſa, ſeu Subdiaconus, vel cujuslibet alterius loci Clericus, aut Monachus, aut mulier, quæ ſolitariæ vitæ dedita eſt, nullo condito teſtamento deceſſerit; nec ei parentes, utriuſque ſexus, vel liberi, vel qui agnationis cognationiſve jure junguntur, vel uxor extiterit; bona, quæ ad eum, vel ad eam pertinuerunt, Sacroſanctæ Eccleſiæ, vel Monaſterio, cui forte fuerat deſtinatus, aut deſtinata, omnifariam ſocientur: exceptis his facultatibus, quas forte cenſibus adſcripti, vel juripatronatus ſubjecti, vel curiali conditioni obnoxii Clerici, vel Monachi cujuſcunque ſint ſexus relinquunt. „

Ex hac lege conſtat teſtamento deficiente, Monaſteria in bona Monachorum non ſucceſſiſſe, niſi deficientibus legitimis hæredibus, id eſt parentibus, agnatis, & cognatis, quin & legitima uxore, ſi quæ Monacho ante Monaſterii ingreſſum fuiſſet.

Conſtat quoque prædictis legitimis hæredibus & uxore deficientibus bona Monachi excluſo Fiſco, Monaſterio fuiſſe delata, eodem pene jure, quo bona decurionum curiæ, militum ipſi legioni vel vexillationi, naviculariorum eorum Collegio, deficientibus ſimiliter prædictis hæredibus, vindicabantur.

Sed & ipſe Imperator Juſtinianus fatetur, bona patrimonialia Monachi ſine teſtamento decedentis, nonniſi legitimis hæredibus deficientibus, ante ſuam Conſtitutionem Monaſterio fuiſſe delata; dum declarat, Conſtitutionem ſuam, qua Monaſterio hæreditatem ingreſſi detulit, non afficere eos, qui vitam Monaſticam ante illius promulgationem ſuſcepiſſent: quapropter eorum bona conſanguineis, excluſo Monaſterio, nulla facta diſpoſitione, juxta jura antiqua deferenda cenſuit: „ *Si nulla nunc tali lege poſita*, inquit *Nov. 76. in Monaſterium ingreſſa eſt*; Quomodo fieri poterit converti ordinem legis, & exigere eos, qui prius ingreſſi ſunt Monaſterium illa facere, quæ *prius ignorata, poſtea per ſacram noſtram Conſtitutionem ſunt innovata*? Sed unumquenque competit ſecundum ſua tempora expectare. & ea quidem quæ poſt legem ſunt ita quærere & fieri ſicut lex vult: ſi quid autem ante legem ſubſecutum eſt, hoc non commovere, neque perſcrutari, ſed in priori figura relinquere.

„ *Hæc igitur lex*, pergit idem Imperator, *pro interpretatione* utili poſita ſit prioris noſtræ illius Conſtitutionis: ut illa *in poſterioribus temporibus, ex quo facta eſt, locum habeat: & iis* qui POSTEA CONVERTENTUR VIRIS AC MULIERIBUS POSITA SIT: ſibique poteſtatem in illis cuſtodiat; nihil horum quæ antea fuerint, perſcrutando, cum licentia ſit prioribus viris ac mulieribus, qui habitaverunt aut etiam hactenus habitant in Monaſteriis, & maxime filiis exiſtentibus, ſuas res quo volunt diſponere modo. „

Jus proinde ſucceſſionis Monaſteriis competens non ex ipſa natura ſtatus Monaſtici, ſed ex poſitiva Juſtiniani Lege profluxit: quod & Leo Imperator cognomento *Sapiens*, ea quæ Juſtinianus hac in parte conceſſerat Monaſteriis comprobans, reſpondit Stephano Sanctiſſimo Conſtantinopolitano Archiepiſcopo, quinimo ſtatui Monaſtico parum congruere, ut excluſis conſanguineis omnia ad ſe trahant, oſtendit: *Si quis dicat* (inquit *Novell.* 5.) *hoc ſolo nomine, quod Monachus ſit, Monaſterium omnia percepturum: haud ſcio, ſi iſtiuſmodi quæ Monachos deceant, ſtatuat. Primum enim, an qui hominum opum contemptum profeſſi ſunt, hos ita illas amplecti, ac quacunque ratione retinere convenit? Deinde ſint alicui cognati pauperes, aliquive noti, qui conſolatrice manu indigeant; quomodo non ab omni humanitate alienum, nullo illos ex cognati rebus ſublevamine dignari, tanquam non modo peregrinos, ſed & cognatos amicoſque propellere, atque omnia ad ſe trahere Monachis decorum ſit?*

Quibus omnibus attentis facile videmus, quod nihil priſtino Juri, quod Juſtiniani tempora præceſſit, contrarium, vel quod immunitati Eccleſiaſticæ officiat, introducatur aut ſtatuatur per conſuetudines, vel Regum aut Principum Edicta, per quæ Religioſi jam mundo mortui à jure ſuccedendi ab inteſtato, & Monaſteria à ſucceſſione in bona ingredientis ſecluduntur. Nec ſcio an quiſquam hactenus illa, ut Eccleſiaſticæ immunitati adverſantia accuſare præſumpſerit. Scio quidem legem, quam noſtrates *amortizationis* vocant, à nonnullis impugnatam ut Eccleſiaſticæ libertati contrariam: an bene an male, non inquiro; hoc interim certum eſt quod erronee plane hæc lex *amortizationis* cum prædictis conſuetudinibus & edictis confundatur: non enim allegatæ conſuetudines vel edicta prohibent *bona immobilia* Monaſteriis aut Eccleſiis per *expreſſam donantium* aut offerentium voluntatem acquiri, *quod prohibet iſta lex amortizationis*; ſed tantum adimunt Monaſteriis *jus in bona Ingreſſi aut parentum illius ab inteſtato ſuccedendi*, & parentes aliosque conſanguineos in illa *ſucceſſionis* ſpecie præponunt, quemadmodum ante Juſtinianum obtinuit; nullatenus igitur impediunt prædictæ conſuetudines aut edicta, quominus bona *etiam immobilia* per teſtamentum, aliamque ultimam voluntatem vel diſpoſitionem Monaſteriis deferantur, quod tamen lex ipſa *amortizationis* prohibet, ex quo evidenter pateſcit ſummam inter hanc legem, & prædictas conſuetudines & edicta, intercedere differentiam; pluſque per legem *amortizationis* Monaſteriis adimi, quam per prædictas conſuetudines aut ſtatuta, quæ ſolum à jure ſuccedendi ab inteſtato Monaſteria excludunt; ex quo ulterius conſequitur quod erronea plane ſit conſequentia: nonnullis lex *amortizationis* viſa eſt officere libertati Eccleſiaſticæ; ergo etiam dictæ conſuetudines viſæ ſunt eiſdem libertati Eccleſiaſticæ contrariæ.

CAPUT III.

Oſtenditur quod prætextu paupertatis ſeu inſufficientiæ frequenter committatur Simonia etiam contra jus naturale & divinum.

§. I.

Proponitur caſus quo non apparet illicitum, præveniendo nimirum jus poſitivum, aliquid petere pro ſuſtentatione recipiendi ad Religionem.

CAsus quo Monaſterium poſſet (abſtrahendo ab omni jure poſitivo inſpecta ſola lege naturali aut Divina) perſonam aliquam recipere cum oblatione pecuniæ, quam ſine pecunia non reciperet, videtur eſſe, ſi in primis adeo tenues ſupponantur Monaſterii facultates, ut *vix ſufficiant* jam receptis, nec ad eas audeant plures recipere, ne forſitan jam recepti in notabilem indigentiam, cum magno ſubinde Regularis Diſciplinæ diſpendio, incidant; ſi tali caſu contingat aliquos petere ingreſſum in tale Monaſterium, poſſunt Religioſi reſpondere, ut recte notat Dionyſius Carthuſianus *lib. 1. de Simon. art. 15.* non ſumus diſpoſiti ad recipiendum vos: & ſi cauſam inquirant, poſſunt reſpondere: quoniam *pauperes ſumus, nec neceſſaria vitæ habemus* pro vobis. Quod etiam dicere poſſunt non interrogati de cauſa. Et ſi illi tunc dicant *providebimus & ſatis deferemus nobiſcum*, vel ſi alii dicant hoc ex parte ipſorum, tunc Religioſi reſpondere non poſſunt; ſi ita egeritis vel poſtquam ita feceritis, recipiemus vos vel erimus bene concordes, *ſed poterunt dicere, ſublato obſtaculo veſtræ receptionis, utinam ſi ita feceritis, faciemus quod inſpiraverit Dominus*. Vel ſic, faciemus tunc quod ſecundum Deum & conſcientiam & Sancti Ordinis noſtri tenorem videbimus eſſe agendum. „ Hæc Dionyſius Carthuſianus.

Ut igitur Religioſi perſonam aliquam ad Religionem mediante aliqua ſumma pecuniæ citra prævaricationem juris naturalis aut Divini admittere poſſint, quam ſine pecunia non admitterent, debent ita eſſe diſpoſiti, ut illum omnino parati eſſent in fratrem recipere, ſi haberent unde eum paſcerent; ita ut nihil ſit quod perſonæ illius ad Religionem admiſſionem remoretur, niſi ſolus neceſſariorum defectus; quo obſtaculo ſublato per oblationem eorum, quæ vitæ ſuſtentationi ſufficiunt, eidem ingreſſum annuere ſint promptiſſimi.

Dum ea eſt Religioſorum ſincera intentio, dici non poteſt temporale aliquid pro ſpirituali aut ſpirituali annexo dari aut accipi: quia ſupponitur quod eum libenter

bentee *gratis* ad Religionem recipetent, adeoque ſpirituale, ſcilicet ingreſſum in Religionem, *gratis* exhiberent, modo opes Monaſterii ad alendum ſufficerent. Nec dici poſſunt pro ſpirituali annexo temporale recipere: quia, ut ſupponitur, proventus Monaſterii adeo tenues ſunt, ut vix ſufficiant jam receptis; adeoque quoad recipiendum *jus ſuſtentationis* ſtatui Religioſo annexum non eſt, ac per conſequens apparet, quod Religioſi tali caſu *gratis* ſpirituale exhibere valeant, licet à recipiendo petant ut ſibi de neceſſariis provideat. Secus vero dum Monaſterium eſt *ſufficiens*: quia hoc caſu non poſſunt *ſpirituale gratis* dare, niſi ſimul dent *jus ſuſtentationis eidem annexum*; adeoque ſi quid expetant eo caſu pro *ſuſtentatione*, illud cenſentur expetere pro eo quod illi debetur, ſi ſpirituale eidem *gratis* ſit exhibitum.

Prædicta igitur Monaſterii tenuitate, nec non illa ſincera Religioſorum intentione, qua ſolum neceſſitati ingredientis proviſum volunt (cui ſuccurrere non poſſunt) ſuppoſitis, non videtur illicitum admittere ad Religionem perſonam, quæ ſummam pecuniæ alimentis propriis ſufficientem offert, quam ſine pecunia propter Monaſterii in temporalibus tenuitatem non reciperent. Non videtur, inquam, id illicitum, ſi omnem Eccleſiæ prohibitionem ſeponamus, & ſolum ipſum jus naturale & divinum conſulamus; quo factum eſt ut Doctores nonnulli, præſertim Theologi, qui magis jus naturale & divinum, quam poſitivum conſiderare ſolent, putaverint *abſolute* licere Monaſteriis veræ *inſufficientibus* admittere perſonam ad Religionem cum oblatione pecuniæ pro vitæ neceſſariis, quam ſine pecunia ob defectum temporalium non recepiſſent. Num vero Eccleſia etiam hoc caſu receptionem perſonæ cum pecunia, quam ſine pecunia non reciperent ob defectum neceſſariorum, interdixerit, infra inquiremus, prius oſtenſuri quod frequenter titulo *indigentia* ſeu *inſufficientia* committatur Simonia, quam etiam ipſa lex naturalis condemnat.

§. II.

Sæpe committitur Simonia, etiam contra jus Divinum, prætextu paupertatis: *quia frequenter falſo paupertas ſeu inſufficientia prætexitur.*

LAbe Simoniæ Regulares, præſertim mulieres, prætexu *paupertatis* ſæpius inquinari, teſtis eſt ipſa Synodus generalis Lateranenſis ſub Innocentio III. „ Quoniam Simoniaca labes, inquit, adeo pleraſque „ Moniales infecit, ut vix aliquas ſine pretio recipiant „ in Sorores, *prætextu paupertatis* volentes hujuſmo„ di vitium palliare. *Cap.* 40. *in de Simonia.*

Num dicta Synodus loquatur de Monaſteriis *vera paupertate* laborantibus, an vero *paupertatem* duntaxat prætexentibus, hoc loco non examino; hoc enim conſtat pleraſque Moniales labe Simoniaca fuiſſe infectas, omneſque *paupertatis prætextu* vitium illud palliaſſe; conſequenter conſtat ſub *paupertatis* titulo Simoniam ſæpius committi.

Cauſas nonnullas, ex quibus contingat quod prætextu *paupertatis* ſæpius incurratur vitium Simoniæ, hoc §. & §. ſequenti breviter annotabo.

Primum itaque conſtat ex dictis capite primo ſecundæ Partis, veram Simoniam incurri, dum Monaſterium *ſufficiens ad ingredientem alendum* ab ingreſſuro ſive pro ipſa ad Religionem admiſſione, ſive pro jure ſuſtentationis dotem exigit; quodque hoc caſu Simoniam agnoſcant omnes paſſim Theologi & Canoniſtæ tum veteres tum recentiores, §. 2. Capitis præcedentis notavimus. Quapropter uno quaſi Doctorum calculo comprobatum eſt, quod Regulares ab ingreſſuris dotes exigentes labem Simoniæ evadere non poſſint, etiam ſepoſito jure poſitivo, niſi *revera* Monaſteriis facultates ſint inſufficientes ut recipiendum alere valeant.

Prima ergo cauſa, ob quam Regulares titulo *paupertatis* dotem à recipiendis prætendentes Simoniam committunt, illa eſſe poteſt, quod ſcilicet *paupertatem* aut *inſufficientiam* prætendant, ubi revera *paupertas* aut *inſufficientia* non ſubiſt; ac ita deficiat titulus *paupertatis* aut *inſufficientiæ*, qui prætexitur.

Contingit autem proventus Monaſterii falſo judicari inſufficientes, ut plures ex illis ſuſtentari poſſint. Primò, quia per inordinatam affectionem putantur neceſſaria quæ revera neceſſaria non ſunt; unde Religioſi, qui titulo *inſufficientiæ* ſeu *paupertatis* dotes exigunt, merito expendant, quæ pridem Dionyſius Carthuſianus expendenda propoſuit Religioſis, qui ſimiliter eo tempore ſub *paupertatis* prætextu dicebant ſe aliqua petere ſive exigere à recipiendis ſive receptis: „ inordinata affectio, inquit *lib.* 1. *de Simon. art.* 17. motuſque paſſionum, præſertim cupiditas corrumpunt rectæ rationis judicium, & faciunt judicari perverſe. Idcirco avarus non impletur pecunia, & *multa* putamus nobis *neceſſaria* eſſe, *quæ neceſſaria nobis non ſunt*. Religioſi ergo ſi ſub *paupertatis colore* aliquid volunt à recipiendis aut receptis perſonis exigere, in primis conſiderent, quæ, ut ait Dominus Antiſſiodorenſis in Summa, ſeu *parcitas, ſeu tenuitas victus atque veſtitus voto paupertatis indiſpenſabiliter eſt annexa*: imo & ſecundum Philoſophos natura paucis minimiſque contenta eſt. Et ſicut ad abſtinentiam, prout eſt virtus naturalis & acquiſita, pertinet non plus de cibo ac potu accipere, quam expedit homini ad uſum rationis expeditum, & convenientem naturæ ſuſtentationem; ita ad abſtinentiam (ut eſt virtus infuſa) ſpectat etiam aliquid neceſſariorum naturæ ſubtrahere, ut pro peccatis aliqua recompenſatio fiat, & Paſſioni Chriſti conformet ſe Chriſtianus per quotidianam quandam ſanguinis ſui minorationem, ac ſui ipſius ſalubrem mortificationem. Hinc juxta Apoſtolum, *Qui ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis*. Certumque eſt iſtud ad Religioſos potiſſimum pertinere. Antequam ergo *ſub paupertatis prætextu* aliquid exigere audeant, diligenter ſeipſos examinent, ante omnia prætacta num rite obſervent, ne ſuperfluitatem judicent neceſſitatem, & ne ſufficientiam judicent indigentiam: ne delicatioribus, abundantioribus, pretioſioribus cibis ac potibus, veſtimentis ac ceteris utenſilibus, atque ad corpus pertinentibus utantur, quam regula inſtruit, præcipit ſeu permittit, & ne diſpoſitione utantur nimis laxa.

Ut igitur *de ſufficientia* aut *inſufficientia* Monaſterii rectum juſtumque formetur judicium, neceſſe eſt ut illam juxta regulas Religioſæ profeſſionis metiantur; ſive ut ſibi ſufficientia eſſe reputent, ſi habeant ea, quibus vitam *ſtatui paupertatis ac pœnitentiæ* convenientem agere queant.

Inſuper contingit quod *falſo* prætendatur *inſufficientia* ex eo quod proventus Monaſterii paſſim impendantur contra Fundatorum ac Eccleſiæ intentionem, in uſus à natura bonorum Monaſterii plane alienos; qui ex capite valde temerarie *paupertatis* ſive *inſufficientiæ* titulo perſuadent ſibi licere pecuniam ab ingreſſuris petere, qui ex bonis Monaſterii magnifica conſtruunt ædificia, divitias atque pompam ſeculi magis quam Religioſam ſimplicitatem atque paupertatem exhibentia; aut ex illis menſas extruunt ſumptuoſiores, quæ magis mundi delicias quam Chriſti pœnitentiam redolent; vel etiam ſuperbam colligunt ſupellectilem, aut in aliqua quæ à *paupertatis* profeſſione ſunt prorſus aliena facultates Monaſterii impendunt. Hi, inquam, inaniter imo temerarie prætextum obtendunt *paupertatis*, quandoquidem dubium non ſit quin Monaſterii opes eſſent ſufficientiſſimæ ad plures alendum, ſi ſecundum Offerentium & Eccleſiæ intentionem, juxta dicta capite primo, §. 3. hujus partis, fideliter diſpenſarentur.

Nihil proinde eo caſu valebit *paupertatis* prætextus apud ſupremum & juſtum Judicem, qui fidelem bonorum requirit diſpenſationem, & ſecundum illam in juſtitia & veritate de *ſufficientia* aut *inſufficientia* judicabit.

§. III.

Oſtenditur, quod Monaſteria etiam vera inſufficientia non raro in exactione dotis incurrant Simoniam juris Divini.

OStenſum eſt §. præcedenti prætextu *paupertatis* non raro committi Simoniam, etiam contra legem naturalem & Divinam, ex eo quod *paupertas* aut *inſufficientia*, quæ prætenditur, *revera non ſubſit*; hoc §. oſtendam quibus ex cauſis contingat quod Monaſteria,

ria, quæ revera ſunt *inſufficientia*, ut plures ultra jam receptos alant, in exactione dotis Simoniam etiam contra ipſam legem naturalem & Divinam incurrant.

Monaſteria opulenta ſive ſufficientia, ut ingreſſurum ex communibus Monaſterii proventibus ſuſtentent, eſſe Simoniaca, etiam præveniendo omnem Eccleſiæ poſitivam prohibitionem, ſi exigant ab ingreſſuro aliquid temporale ſive pro receptione ad Religionem, ſive pro jure ſuſtentationis, capite primo §. 4. hujus partis probatum eſt; eamque eſſe unanimem omnium veterum, imo & recentiorum, pauciſſimis exceptis, Theologorum ac Canoniſtarum ſententiam, capite ſecundo §. 2. notatum fuit. Quandoquidem igitur Monaſterium habet unde de neceſſaria vitæ ſuſtentatione ingreſſuro providere poſſit, nihil citra vitium Simoniæ ab ingreſſuro prætendere poteſt.

Ex quo infertur, quod Monaſteria etiam vere inſufficientia à Simonia contra jus naturale non ſint immunia, ſi non ſolum exigant quantum ſufficiat alimentationi perſonæ ſupplicantis, nec ſint contenta etiamſi ipſa vel parentes ejus offerant penſionem vitalem, qua poſſit honeſte ſecundum ſtatum quem aſſumit ſuſtentari; ſed exigunt *longe amplius*. Omnes quippe rationes quæ probant quod *gratis* non detur ingreſſus in Religionem, quando Monaſterium eſt *ſufficiens* ad alendum ingredientem, tametſi exactio dicatur fieri pro *jure ſuſtentationis*; ſimiliter convincunt *gratis* non exhiberi ingreſſum Monaſticum, quando à Monaſterio *inſufficienti* ultra *neceſſaria* ad alimentationem ingreſſuri aliquid ab ingreſſuro exigitur: nec enim poſſunt eo caſu dicere Religioſi: *eſſemus parati* GRATIS *te ad Religionem admittere, ſi haberemus unde te paſceremus*, Supponitur quippe quod ſupplicans pro admiſſione offerat ea, quæ ſuæ ſuſtentationi *neceſſaria ſunt*, ac per conſequens Monaſterium quoad hanc perſonam eſt in eo ſtatu *ſufficiens*; quandoquidem jam per oblationem penſionis vitalis, v. gr. quæ alimentationi ingredientis ſufficit, fiat *ſufficiens* ad alendum ingredientem. Ex quo ulterius evidenter concluditur, quod titulus *inſufficientiæ* quoad ea, quæ *ultra neceſſaria* ad ſuſtentationem ingredientis exiguntur, non magis Monaſteria *inſufficientia* eximere valeat à Simonia, quam ipſa Monaſteria opulenta, dum exigunt dotem ab ingreſſuris pro *jure alimentationis*. Unde & authores in moralibus non parum laxi Regulares Simoniæ condemnare non dubitarunt, ſi quid exigant titulo *paupertatis* ab ingreſſuro *ultra id quod ingredientis ſuſtentationi eſt neceſſarium*. „Illud pro certo habeant, & animadvertant: (inquit Navarrus *Tract. de reddit. Eccl. qu.* 1. *Mon.* 62.) ex pacto aliquid accipere *ultra id, quod neceſſarium ſuſtentationi Monialis* judicio cordatorum cenſeatur, eſſe Simoniacum; nam ex pacto nihil aliud poſſunt accipere præter *illud, quod alendæ Moniali ſit neceſſarium*, eo quod ei Monaſterium præ inopia non poteſt tribuere. Si ergo aliquid *ultra* acceperint, vel ſi dotem exegerint, quando Monaſterium poſſet eam alere, illicite recipiunt.

In eandem ſententiam videri poſſunt Joan. Wiggers loco infra citato, item Emmanuel Rodericus *quæſt. Reg. tom.* 2. *qu.* 49. *art.* 6. Ex his conſequens eſt, quod à Simonia etiam juris naturalis immunia non ſint Monaſteria, quorum proventus ſunt *ſufficientes* ut numerum aliquem Religioſorum ſuſtentent, & tamen nullum gratis ad Monaſterium admittunt, ſed ab *omnibus* tantum petunt quantum ſufficeret ad integram alimentationem ingredientis; debent quippe vel eum numerum qui ex proventibus Monaſterii vivere poſſet, *gratis* recipere, aut ſaltem quantitatem dotis ita moderari, ut ſimul computata communi Monaſterii ſubſtantia cum illa dote, quam prætendunt, nihil exigant præter id quod neceſſarium eſt, ut Monaſterium ingredientem cum reliquis jam receptis alere poſſit; alias ſi ſupplicans offerret eam pecuniæ ſummam, quæ quidem ſola ad integram ipſius alimentationem non ſufficeret, ſed una cum communibus Monaſterii proventibus eſſet pluſquam ſufficiens: ſi, inquam, Religioſi tali caſu ſupplicantem admittere renuant, niſi dotem majorem adferat, vere dicere non poſſent: *Parati eſſemus te recipere, ſi haberemus unde te paſceremus*, ac per conſequens quoad hanc perſonam titulus *inſufficientiæ*, qui ſolus ſeponendo jus poſitivum à dotis petitione labem Simoniæ abſtergere poteſt, non ſubſiſteret.

Hinc collige quam perverſa ſit conſuetudo & intolerabilis abuſus, quod Monaſteria quo ſunt opulentiora, eo non raro majores faciant exactiones, *quod ſapit*, inquit Wiggers, *Simoniam intolerabilem. De Jure & Juſt. tract.* 7. *cap.* 4. *dub.* 10. *num.* 57.

Secundò, ſæpius committitur Simonia prætextu paupertatis in Monaſteriis *vera* inopia laborantibus: quia frequenter contingit ut perſonam recipiant „amore pecuniæ, ut loquitur S. Bonaventura in *Libel. Apol. qu.* 18. ita quod ſi poſſent illam pecuniam habere ſine perſona iſta, non reciperent perſonam, ſed ut habeant pecuniam; perſonam recipiunt, & hoc penitus impurum, & *Simoniacum*, quia ibi pecunia cauſa eſt receptionis perſonæ, & non e converſo. Ubi ergo recipitur perſona propter pecuniam, Simonia eſt, quia ibi venditur ſpirituale, id eſt, conſortium ſpiritualis ſocietatis pro temporali, ſcilicet pro pecunia: Et hoc *plerique faciunt etiam ex mera inopia*, optantes aliquem venire cum pecunia, quem reciperent, ut eorum *inopia repararetur*, vel *debita contracta ſolverentur*. De talibus dicit Eccleſiaſticus: PROPTER INOPIAM MULTI DELIQUERUNT."

Monaſteria proinde, licet *vera* inopia laborent, Simoniam non evadent, ſi ab ingreſſuris aliquid ultra neceſſaria ad illorum alimentationem exigant; tametſi per illa quæ petunt, intendant communibus Monaſterii neceſſitatibus occurrere; „nam, ut bene notat Wiggers *ibidem*, non magis poteſt Monaſterium quæſtum facere ex admiſſione aut receptione ad Novitiatum aut Profeſſionem, quam Montes Pietatis poſſunt facere quæſtum ullum ex mutuo, quantumvis eſſent indigentes. Et in poſterioribus: eaque fundantur, pergit idem Auctor, *non in prohibitione humana; ſed in jure Divino*."

Si igitur Simoniam incurrunt Monaſteria etiam *inſufficientia* & debitis onerata, quæ præter id quod alimentationi recipiendi *neceſſarium* eſt, petunt ea quibus à debitis contractis ſe exonerent, vel aliis Monaſterii neceſſitatibus occurrant; nemo non videt quam execrabilem committant Simoniam Regulares, qui ultra penſionem ſuſtentationi ingreſſuri ſufficientem cogunt ingredientem aut parentes ipſius ad dandam aut promittendam notabilem ſummam pecuniæ non in neceſſitates Monaſterii convertendam, ſed ut ex ea ipſa die veſtitionis aut Profeſſionis, id eſt, illis diebus, quibus vitam paupertatis, pœnitentiæ & mortificationis ducere, imo quibus mundo & carni mori proponit aut promittit, ſplendida & ſumptuoſa convivia, paupertati, pœnitentiæ, atque omnis mortificationi directe oppoſita exhibeantur.

Patet quoque ex antedictis has conviviorum exactiones non jure aliquo poſitivo, ſed naturali eſſe prohibitas, utpote quæ nec apparenter titulo *neceſſariæ ſuſtentationis* colorari poſſunt: quapropter hujuſmodi exactionem non obſtante *conſuetudine* Monaſterii tanquam *pernicioſam* proſcripſit Alexand. III. *in cap.* 19. *de Simonia*. „Veniens ad nos, inquit, Fr. Presbyter propoſuit, quod Abbas & Fratres Sancti R. noluerunt eum in Monachum recipere, quouſque triginta ſolidos dare convenerit: conventione autem facta, ſequenti die cum Monaſtico habitu induerunt; & iidem Monachi triginta ſolidos, Abbas vero decem, *& familia duodecim pro paſtu (aſſerentes hoc eſſe de conſuetudine Monaſterii)* poſtularunt: quoniam ergo factum hujuſmodi pernicioſum videtur, mandamus, quatenus ſi ita eſſe inveneris, Abbatem & Monachos ad reſtituendam pecuniam præfato F. tam indigne acceptam compellas, & Abbatem & majores perſonas Monaſterii pro tantæ pravitatis exceſſu ab officii executione ſuſpendas, annunciabis dicto F. ut in alio Monaſterio in habitu Monaſtico Domino ſtudeat deſervire."

Nullatenus ergo ſordidas illas paſtuum ſeu conviviorum exactiones conſuetudo licitas reddere, aut à Simonia eximere poteſt; quod & ipſe eximius P. Lupus, qui in materia de Simonia circa ingreſſum in Religionem nemini de nimio rigore ſuſpectus eſſe poteſt, agnovit; dum conſuetudinem hanc inter ſæva diſciplinæ damna referre non dubitat: Fuit, inquit *Tom.* 1. *Schol. pag.* 468. „Eccleſiæ Clericis pendi ſolita veri paſtelli ſeu convivii *conſuetudo*, quam à quibuſcis non Clericorum ſolummodo; ſed & Monachorum

„ initiationibus ut Simoniacam frequenter proſpicere & „ generales Synodi & Romani Pontifices: *Verum Belgica infirmitas etiamnum hodie* AD SÆVA DISCIPLINÆ DAMNA RETENTAT.

In has quoque exactiones tanquam evidentem & execrabilem redolentes Simoniam invehitur ipſe Martinus Navarrus, qui poſtquam in prææallegatis verbis, tanquam indubitatum aſſeruiſſet eſſe Simoniacum, ſi quid à Monialibus exigatur ultra id quod alimentationi recipiendæ eſt neceſſarium, ſubjungit: „ Quod ſi hæc vera ſunt, quid, quæſo, dicemus ad prodigas illas expenſas, & profanos apparatus fieri ſolitos ex pacto tacito, vel expreſſo, dum vel ingrediuntur Monaſterium, vel profeſſionem emittunt? Quid aliud moderatius, quam ut hæc vehementer interdicantur & culpentur, ac puniantur illæ, quæ talia faciunt, & ſimul etiam doceantur, quanto honeſtior appareret cunctis hæc inſpicientibus, modeſta quædam humiliſque temperantia ſpirituali conjuncta contemplationi, quam pompoſa intemperantia mundanæ cuidam admixta voluptati in *funeralibus ejus, quæ per profeſſionem moritur mundo, & naſcitur vel excreſcit Deo?*

§. IV.

In compendio refertur quid requiratur, ut etiam ſepoſitu jure puſitivo Regulares in petitione dotis ab ingreſſuro Simoniam evadant.

EX illis, quæ tum §. 2. tum §. 3. hujus capitis dicta ſunt, patet quod ad evitandam Simoniam, etiam juris Divini, in petitione alicujus temporalis in admiſſione perſonæ ad Religionem, requiratur.

Primò, ut ingreſſum in Religionem, & omnia quæ eundem neceſſario conſequuntur, *gratis* exhibeant; ac conſequenter ita ſint diſpoſiti, ut petentem ingreſſum in Religionem *gratis* libenter admitterent, ſi haberent unde ipſum paſcerent, id eſt, ſi *jus ſuſtentationis* quoad ipſum eſſet receptioni ad Religionem annexum. Hinc conſequitur, quod

Secundò, requiratur *vera inſufficientia* ad ſupplicantem ex communibus Monaſterii proventibus ſuſtentandum, quæ *inſufficientia* metienda eſt ſecundum regulas Religioſæ profeſſionis; ſive ut ſibi *ſufficientia* eſſe reputent, ſi ea habeant quibus vitam *ſtatui paupertatis & pœnitentiæ* conformem ducere poſſint: ut ſupra §. 2. oſtenſum eſt.

Tertiò, ut evitetur Simonia, etiam omni jure poſitivo ſepoſito, neceſſe eſt ut nihil exigant præter id quod alimentationi ſupplicantis neceſſarium judicio prudentum judicatur; ex quo evidentiſſima conſequentia §. præcedenti intulimus, etiam ex ſententia eorum, qui de nimio rigore non poſſunt eſſe ſuſpecti, quod citra Simoniam non liceat exigere ab ingreſſuro illa, quibus debita Monaſterii ante contracta exſolvantur, aut aliis Monaſterii neceſſitatibus occurratur; modo tamen illa *ad ſuſtentationem* ſupplicantis non requirantur; ex quo ulterius concluſimus quod intolerabilis ſit Simonia, ſi cui Religionis ingreſſus negetur, quia ultra penſionem alimentationi ſuæ ſufficientem non vult, vel non poteſt dare notabilem pecuniæ ſummam, quæ in convivia *ſtatui paupertatis, pœnitentiæ & mortificationis* prorſus contraria expendatur. Idem eſto judicium de pecunia, quæ in extructionem ſuperbi ædificii, aut emptionem ſuperfluæ ſupellectilis, quæ magis ſeculi pompam, quam mundi contemptum exhibet, conſummatur.

Hæc ſunt, quæ etiam ex ſententia eorum, qui in hac aliiſque materiis juſto laxiores ſunt, ad evitandam labem Simoniacam in admiſſione ad Religionem communiter requiruntur. Hæc ſi quis attentius perpenderit, & ab altera parte expenderit multorum Monaſteriorum, præſertim Monialium, praxim contrahendi ac paciſcendi cum ingreſſuris aut eorum parentibus, non immerito, ut credo, ille cum Dionyſio Carthuſiano conſiderante ſimilem ſui temporis praxim, exclamabit: „ Heu, heu! quantum deteſtanda cupiditas oculos mentis paulatim obtenebrat, cor induat, & rectum ſubvertit judicium! O quantum dolendum eſt, quam vehementer deflendum, quod Religioſæ perſonæ, quæ jam ſemel amore Sponſi Cæleſtis omnia contempſerunt terrena, quæ ſi in domibus manſiſſent parentum, potuiſſent divitiis abundare, jam poſt Monaſticam profeſſionem, poſt paupertatis ſpontaneæ votum, rurſus involvunt ſe avaritiæ, quæ omnium radix eſt vitiorum & laqueus: imo quod ſanguineis guttis eſt deplorandum, vitioſiſſima avaritiæ ſpecie, prorſus ſacrilega, id eſt, *Simoniaca pravitate* ſe inquinant propter rem vilem, terrenam, propter pecuniam aliquantam, propter ſupellectilem modicam. Hæc impietas ex immoderata ſollicitudine pro temporalibus & corpori neceſſariis rebus frequenter procedit, quæ ſolicitudo diffidentiæ filia perhibetur: Interdum quoque ex vitio gulæ & carnalitate, qua lautiora, atque ſuperflua requiruntur. Hæc omnia Chriſtus ſumme prohibuit, præſertim Religioſis, quos vult filialem in Deo habere fiduciam. " *Lib. 2. de Sim. art. 10.*

§. V.

Ex prædictis conſequens eſſe oſtenditur, quod Eccleſia potuiſſet prohibere admiſſionem alicujus ad Religionem cum pecunia, quem ſine pecunia non potuiſſent admittere, quia proventus Monaſterii ſunt inſufficientes.

UT melius intelligatur, quod Eccleſia juſte potuiſſet prohibere Religioſis etiam receptionem alicujus perſonæ cum pecunia, quam ſine pecunia recipere nolunt, nec poſſunt, quia *opes Monaſterii vix ſufficiunt jam receptis, nec ad eas plures recipere audent, ne iſtos jam profeſſos neceſſariis ſuis ſpolient*; prænotandum cum S. Ivone Carnotenſi in ſua doctiſſima ad Decretum præfatione, præceptiones alias eſſe *mobiles*, alias *immobiles*.

„ Præceptiones immobiles, inquit S. Ivo, ſunt quas Lex Æterna ſanxit: quæ obſervatæ ſalutem conferunt: non obſervatæ eandem auferunt, qualia ſunt: DILIGES DOMINUM DEUM TUUM EX TOTO CORDE TUO, ET PROXIMUM TUUM SICUT TEIPSUM, & HONORA PATREM TUUM, & MATREM TUAM. Et ſi quæ ſunt his ſimilia. Mobiles vero ſunt, quas Lex Æterna non ſanxit, ſed poſteriorum diligentia ratione utilitatis invenit: non ad ſalutem principaliter obtinendam, ſed ad eam tutius muniendam, quale eſt illud Apoſtoli: HÆRETICUM HOMINEM POST PRIMAM ET SECUNDAM CORREPTIONEM DEVITA, non quod eorum colloquium per ſe ſaluti obeſſet, ſed *quod frequentatum ex obliquo quorundam ſimplicitatem corrumpere poſſet*: Et multa reperies in Canonicis Inſtitutionibus in hunc modum. Similiter immobiles prohibitiones ſunt, quæ adverſos vitia loquuntur: qualia ſunt, NON OCCIDES, NON MOECHABERIS, &c. Hæc ſunt illa minima præcepta, de quibus Dominus dicit: QUIA QUI EA SOLVERIT ET SIC DOCUERIT, IN REGNO CÆLORUM MINIMUS ERIT. Qui vero obſervaverit non ſtatim Regno Dei dignus erit, quia inchoantia ſunt hæc, non perficientia. Sunt alia interdicta, in quibus ſi interdicta non fuiſſent, nec mors operaretur, nec ſalus periclitaretur. Sed ad hæc ea Sanctorum Patrum authoritas reverenda ita decrevit, ut *præſentibus non obeſſet, & compeſcendis majoribus malis vel cavendis, charitas ſincera provideret*: quale eſt illud: Clericus poſt actam de crimine damnabili pœnitentiam Clericus non maneat, vel ad Clericatum non accedat. Quod, ut ait Beatus Auguſtinus, *dictum eſt rigore diſciplinæ, non deſperatione indulgentiæ*. Alioquin contra Claves Eccleſiæ diſputaretur, de quibus dictum eſt, *Quæ ſolveritis in terra, ſoluta erunt & in Cælo*, ſed ne forſitan ſpe honoris Eccleſiaſtici animus intumeſcens ſuperbe ageret pœnitentiam, ſeveriſſime placuit, ut poſt actam pœnitentiam nemo fiat Clericus, vel maneat Clericus. Quæ poſteriorum non eſt ſupervacua putanda diligentia. Qui, ubi ſaluti nihil detrahebatur, humilitati aliquid addiderunt, *quo ſalus tutius muniretur*: experti, credo, aliquorum fictas pœnitentias, per affectatas honorum potentias. Cogunt enim multas inveniri medicinas multorum experimenta morborum.

Prædicta propoſitæ materiæ applicando non difficulter intelligimus, quod Eccleſia inhibere potuerit quempiam ad Religionem admittere mediante temporali,

quod

quod victui ingredientis foret neceſſarium, etiam dum *Monaſterii facultates vere ſunt inſufficientes, nec Monaſterium ſine aliquo novo ſubſidio ingredientem ſuſtinere poſſit*, non quia ejuſmodi admiſſionem Lex Æterna vetet, aut per ſe ſaluti obſit, ſed quo *ſalus tutius muniatur*. Licet enim receptio perſonæ modo prædicto facta, & obſervatis iis, quæ §. 1. & 4. requiri diximus, ut Simonia jure Divino prohibita caveatur, ſepoſitoque ſcandalo *per ſe ſaluti obeſſe* non videatur, eam tamen occaſionem eſſe, ut Religioſi non raro incidant in ea, quæ ſaluti non obeſſe non poſſunt, quæque multorum malorum ſibi adjunctam habent ſequelam, ex dictis §. 2. & 3. conſtat, ut proinde veneranda Patrum authoritas eam licentiam Religioſis adimere potuiſſet; *ut majoribus malis compeſcendis vel cavendis charitas ſincera provideat. Utilis Eccleſia futura medicina multorum curatrix morborum, qua ſaluti non officitur, ſed ſalus tutius munitur. Nec enim*, (ut bene advertit Dionyſius Carthuſianus *lib. 2. de Simon. art. 2.*) *in hujuſmodi augmentatione perſonarum ſui Conventus putant ſalutem conſiſtere animarum, aut incrementum honorificentiæ cultus Divini, ſed potius perditionem animarum propriarum, & item perſonarum, quas ita recipiunt, graviſſimamque Deitatis offenſam, & ſcandalizationem plurimorum in lege.*

Unde idem Doctor conformiter ad ea, quæ ex Sancto Ivone prolata ſunt, in propoſita quæſtione ratiocinari non dubitat. „ Aliqua, inquit, prohibentur, quoniam vitioſa & mala ſunt, ſicut furari; Aliqua vero quia *ruina propinqua*, ſicque Chriſtus jurare prohibuit: Ego (inquiens) DICO VOBIS NON JURARE OMNINO. Et Jacobus, ANTE OMNIA, ait, NOLITE JURARE; non quia jurare *ſemper ſit vitioſum*, ſed quia *periculoſum*, *caſuique vicinum*, propter quod aſſerit Auguſtinus: qui prohibuit te jurare, ſuper ripam noluit te ambulare; ne pes tuus in anguſto poſitus cadat: Ideo in Eccleſiaſtico fatetur: JURATIONI NON ASSUESCAT OS TUUM, MULTI ENIM SUNT CASUS IN EA. Conformiter quamvis *prememorata exactio, pactio recipiendique forma non eſſent in ſeipſis culpabiles; nihilominus ab homine timorato eſſent vitanda propter propinquitatem earum ad culpam. Nam & experientia docet, quanta ex eis oriantur peccata, & quando Monaſterium aliquod primo ſub paupertatis colore ad eas, conſuetudinemque earum devenerit, vix unquam, quantumcunque dicatur, conſuetudinem illam relinquit.*

Potuit ergo pia Mater Eccleſia filiis ſuis interdum non ſatis providis mandare, ut abſtineant à prædictis receptionibus & admiſſionibus, non quidem in ſe malis & perniciosis, ſed admodum periculoſis, *ne ſuper ripam ambulantes, pede in anguſto poſito, in foveam cadant.*

CAPUT IV.

Inquiritur num Eccleſia prohibuerit aliquid exigere à perſona recipienda ad Religionem, quando Monaſterium eſt *vere inſufficiens* ad alendum ingreſſurum.

§. I.

Proponitur breviter quid hoc Capite probare intendam.

CONSTANS fuit omnium veterum tam Theologorum, quàm Canoniſtarum ſententia, Simoniam committi, quando Monaſterium *ſufficiens* ad alendum ſupplicantem temporale aliquid exigit, ut ipſum ad Religionem admittat; nec qui contrarium tenuerit credo fuiſſe, niſi poſterioribus hiſce temporibus, quibus „ ſumma illa luxuriantium ingeniorum licentia, ut loquitur Alexander VII. in dies magis excreſcere cœpit, per quam in rebus ad conſcientiam pertinentibus modus opinandi irrepſit alienus omnino ab Evangelica ſimplicitate, Sanctorumque Patrum doctrina, & quem ſi pro recta regula Fideles in praxi ſequerentur, ingens irreptura eſſet vitæ Chriſtianæ corruptela. " *In Decreto ad 45. Propoſit.*

Si vero Monaſterium ſit inſufficiens, ut ingredientem nutrire queat, & ea quæ capite præcedenti cavenda notavimus, ſedulo caveantur; eo caſu putamus non committi Simoniam juris Divini, ſi perſona aliqua ad Religionem admittatur cum pecunia, quam ſine pecunia ob defectum temporalium non reciperent: multoties tamen *paupertatis* prætextu in legem naturalem & Divinam committi oſtendimus: ex quo conſequens eſſe probavimus quod ob periculum quod ex exactione *temporalis* per ſe quidem non illicita Regularibus imminet, juſte potuiſſet Eccleſia interdicere receptionem alicujus perſonæ mediante temporali, quam ſine illo temporali ſubſidio ob Monaſterii penuriam non recepiſſent. Idipſum vero Eccleſiam non tantum in Concilio Tridentino, ſed etiam in aliis anterioribus Conciliis, ac ſacris Conſtitutionibus prohibuiſſe, hoc capite reprobare intendo.

§. II.

Primum argumentum, quo probatur Eccleſiam prohibuiſſe aliquid exigere ab ingreſſuro, etiam quando Monaſterium eſt inſufficiens, *deſumitur ex Canonibus Conciliorum Generalium ante Concilium Tridentinum.*

SYnodus Generalis Nicæna ſecunda deplorat quod ſæculo octavo tam execrabilis avaritiæ labes Eccleſiarum Præfectos invaſiſſet, ut etiam viri Religioſi eos, qui ad ſacerdotalem Ordinem & vitam Monaſticam accedunt, pecuniis admittant, ex quo quia ingentem in Eccleſias ac Monaſteria inordinationem conſpiciebat profluxuram, voluit malum hoc quaſi in ipſis cunis ſuffocare: unde Canonem ſeveriſſimum contra prædictas exactiones edendum putavit: „ Tanta (inquit *Can. 19.*) execrabilis avaritiæ labes Eccleſiarum Præfectos invaſit, ut nonnulli eorum virorum ac mulierum, qui pii ac religioſi dicuntur, Domini mandati obliti fallantur, & eos qui ad ſacerdotalem Ordinem & vitam Monaſticam accedunt, pecuniis admittant: & quorum reprobum eſt principium, univerſum quoque rejiciendum efficitur, ut ait Magnus Baſilius; nec enim Deo licet & mammonæ ſervire. Si quis ergo inventus fuerit hoc facere, qui hoc facit, ſi ſit quidem Epiſcopus, vel Monaſterii Præfectus, vel ex ſacerdotali ordine vel ceſſet, vel deponatur, ut vult 2. Canon Chalcedonenſis Synodi. Sin autem, Monaſterii præfecta à Monaſterio extrudatur, & alii Monaſterio tradatur ad ſubjectionem. Similiter & Monaſterii Præfectus, qui à Presbyteribus ordinationem habet.

Concilium Turonenſe anno 1163. ſub Alexandro III. Canonem edidit tenoris ſequentis. „ Non ſatis utiliter in populo avaritia redarguitur, ſi ab his qui in Clero conſtituti videntur, & præcipue qui contempto ſæculo Religioſum nomen profitentur & regulam, modis omnibus non cavetur. " *Prohibemus igitur*, inquit, *ne ab iis qui ad Religionem tranſire volunt, aliqua pecunia requiratur. Cap. 8.* ꝯ *de Simon.*

Similiter in Concilio generali Lateranenſi ſub eodem Pontifice habito decretum eſt: ut *Monachi non pretio recipiantur in Monaſterio. Cap. 2.* ꝯ *de Statu Monach.* Verum cum non obſtantibus dictorum aliorumque Conciliorum Decretis comperiſſet Concilium Lateranenſe ſæculo ſequenti ſub Innocentio III. celebratum, quod Regulares præſertim Moniales, ab exactionibus in admiſſione ad Religionem non abſtinerent, Decretum ſeveriſſimum adverſus prædictas exactiones edidit, ac per Diœceſanos Epiſcopos promulgari voluit. „ Quoniam (inquit *cap. 40.*) ꝯ *de Simon.* Simoniaca labes adeo pleraſque Moniales infecit, ut vix aliquas ſine pretio recipiant in ſorores, *paupertatis prætextu* volentes hujuſmodi vitium palliare: ne id de cetero fiat, penitus prohibemus: ſtatuentes, ut quæcunque de cetero talem commiſerint pravitatem, tam recipientes, quàm recepta, ſive ſit ſubdita, ſive Prælata, ſine ſpe reſtitutionis de ſuo Monaſterio expellatur, in locum arctioris regulæ ad agendum perpetuam pœnitentiam retrudenda. De his autem, quæ ante hoc Synodale ſtatutum taliter ſunt receptæ, ita duximus providendum, ut remotæ de Monaſteriis, quæ perperam ſunt ingreſſæ, in aliis locis ejuſdem Ordinis collocentur. Quod ſi forte propter nimiam multitudinem alibi nequiverint commode

„ collocari, ne damnabiliter in ſeculo evagentur, recipiantur in eiſdem Monaſteriis *diſpenſative* de novo, mutatis prioribus locis, & inferioribus aſſignatis. Hoc etiam circa Monachos, vel alios Regulares decernimus obſervandum. Verum ne per ſimplicitatem vel ignorantiam ſe valeant excuſare, præcipimus, ut Diœceſani Epiſcopi ſingulis annis hoc faciant pes ſuas Diœceſes publicari.

Quod allegata Conciliorum Decreta non tantum exactionem pecuniæ in receptione alicujus ad vitam Religioſam prohibuerint, quando Monaſterium eſt opulentum, ſed etiam dum eſt pauper, ſeu inſufficiens, colligitur

Primò, ex ipſa generalitate, qua indefinite, nulla facta diſtinctione inter *ſufficientia* & *inſufficientia*, omnem pecuniæ exactionem in admiſſione ad Religionem proſcribunt.

Secundò, non apparet qua ratione Concilia credere potuiſſent, quod pœnæ ibidem decretæ unquam cum effectu, præſertim in receptas, decerni poſſent, ſi putaſſent quod titulo *paupertatis* ſive *inſufficientia*, & recipientibus exigere, & recipiendis pecuniam promittere licuiſſet: ut enim graviſſimæ illæ pœnæ, de quibus in dictis Canonibus, infligantur, notabilis culpa præcedat neceſſe eſt; quod vero de tali culpa commiſſa *dantes* nunquam aut ſaltem rariſſime convinci poſſint, ſi titulo paupertatis *exactio* & *promiſſio* licitæ ſint, facile agnoſcet qui expenderit quam difficile, imo pene impoſſibile ſit, *ſufficiens*, imo, etſi inquirerent, ad quod tamen Eccleſiam ipſas obligare voluiſſe credibile non eſt, non tamen facile ad notitiam ejus pervenirent: cui conſectarium eſt quod nunquam non poſſent facti ignorantiam prætendere, quæ eum admodum eſſet probabilis & veriſimilis, nolli dubium eſt quin dantes ſe ab omni culpa, & conſequentes à prædictis pœnis facile eximerent; ac per conſequens inanis fuiſſet dictarum pœnarum comminatio, ſi titulum *paupertatis* ſeu *inſufficientia* Eccleſia legitimum credidiſſet.

Denique quis credat quod Concilium Generale Lateranenſe univerſas generatim Moniales tam receptas, quàm recipientes condemnaſſet, ac pœnis Canonicis puniendas judicaſſet, ſi titulus *paupertatis* ſeu *inſufficientia* ipſi ſufficiens viſus fuiſſet, ut omnem Simoniæ labem à dotis exactione in receptione ſororum abſtergeret? Quis enim ambigat, quin plures etiam recipientes ſe ab omni culpa liberare potuiſſent, ſi Monaſterii *paupertas* ſeu *inſufficientia* pecuniæ exactionem juſtificare valuiſſet? Quod vero receptas attinet, plurimæ, ſi non omnes, indubie innocentiam ſuam facile, & etiam, ut credo, vere aſſerere potuiſſent, nec enim dubium, quin pleræque earum cum magna veriſimilitudine, imo & veritate prætendiſſent ſe credidiſſe Monaſterium, quod ingreſſæ ſunt, revera fuiſſe *inſufficiens*, nec dediſſe pecuniam, niſi quia eſſent perſuaſæ à Monaſterii Superioribus aut aliis Monaſterium *paupertate* premi: ac per conſequens, ſi requiſita fuiſſet Monaſterii opulentia, ut coacta datio pecuniæ foret vitioſa, indubie Moniales, quæ per ignorantiam facti, præſertim cujus notitia plerumque eſt quaſi impoſſibilis, illam Monaſterii *ſufficientiam* ignoraſſent, & vere innocentes fuiſſent, ac per conſequens non videtur quomodo prædictum Concilium ita generaliter tam ſecipientes, quàm receptas abſque ulla diſtinctione condemnare, pœniſque ſubjicere potuiſſet.

§. III.

Secundum Argumentum pro prædicta Eccleſia poſitiva prohibitione deſumitur ex Extrav. Sana ne in vinea. *De Simon. in Comman.*

Cum non obſtantibus præallegatis & aliis tam Conciliorum, quàm Pontificum Decretis (quæ ordine temporis exhibentur in libello gallice conſcripto, cui titulus: *La Conduite Canonique de l' Egliſe pour la reception des Filles dans les Monaſteres*) multorum fide dignorum relatione didiciſſet Urbanus V. „ Quod in nonnullis Eccleſiis, Monaſteriis, Prioratibus, & aliis locis Religioſis, tam virorum, quàm mulierum Ordinum Regionum & partium diverſarum deteſtabilis, & à Canonibus reprobata ſervatur abuſio, quod cum perſonæ aliquæ recipiuntur ab eis ad obſervantiam Regularem, ipſæ temeritate præſumptuoſa paſtus ſeu prandia Capitulis & Conventibus ipſarum Eccleſiarum, Monaſteriorum, Prioratuum & locorum, aut pecunias, aut jocalia, ſeu res alias ipſis Eccleſiis, Monaſteriis, Prioratibus & locis, ſeu Præſidentibus eis, ex ſtatuto ſeu conſuetudine, quæ corruptela eſt potius dicenda, tribuere compelluntur.

Huic morbo peſtifero medelam adferre cupiens ſub gravioribus pœnis quam hactenus eſſent inflictæ, „ Univerſis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Præpoſitis & Magiſtris, necnon Abbatiſſis & Prioriſſis aliiſque Prælatis, quovis nomine nuncupatis, & eorum Officialibus quarumcunque etiam Eccleſiarum, Monaſteriorum, Prioratuum, domorum & locorum quorumlibet Religionum, Ordinum etiam militarium, tam exemptorum, quàm non exemptorum, quocunque nomine cenſeantur, ac Capitulis & Conventibus & ſingularibus perſonis eorum, " per Conſtitutionem ſuam (quam inter Extravagantes communes in corpore juris relatam habemus) „ Auctoritate Apoſtolica (*quamvis ſit eis*, inquit, *à jure inhibitum*) diſtrictius inhibemus, ne tam à maribus, quàm à mulieribus volentibus ingredi eorum Religionem, Eccleſias, Monaſteria, Prioratus, domus ſeu loca in earundem perſonarum receptione, aut ante vel poſt illam quoſcunque paſtus, prandia ſeu cœnas, pecunias, jocalia, aut res alias etiam *ad uſum Eccleſiaſticum, ſeu quemvis pium uſum alium* deputata vel deputanda, *directe vel indirecte* petere vel exigere *quoquo modo* præſumant; ſed eas potius cum omnimoda pietate recipiant, ac in victu & veſtitu ſicut alias perſonas ſuarum Eccleſiarum, Monaſteriorum, Prioratuum, domorum, & locorum ſincera charitate pertractent. Illa duntaxat quæ perſonæ ipſæ ingredientes pure & ſponte & plena liberalitate, *omnique pactione ceſſante*, dare vel offerre Eccleſiis, Monaſteriis, Prioratibus, domibus, & locis hujuſmodi voluerint, cum gratiarum actione licite recepturi.

Quandoquidem in dicta Conſtitutione Summus Pontifex Urbanus V. diſtricte inhibeat omnibus Monaſteriorum Superioribus quidquam, in quemcunque etiam pium uſum impendendum, *directe aut indirecte petere, vel exigere quovis modo* à volentibus ingredi Religionem; ſed illa duntaxat, quæ perſonæ ipſæ ingredientes *pure & ſponte & plena liberalitate*, omnique pactione ceſſante, dare vel offerre Eccleſiis, Monaſteriis &c. voluerint, permittat cum gratiarum actione recipere, non apparet quomodo cum hac generali & tam enixa prohibitione cum aliqua veriſimilitudine conſiſtere poſſit exactio pecuniæ à recipiendo titulo *alimentationis*, etiam quando Monaſterium eſt inſufficiens: Quare & Dionyſius Carthuſianus, qui duobus libris, quos adverſus Simoniam circa ingreſſum in Religionem edidit, oſtendere conatus eſt, quod nec titulo *paupertatis* aliquid ab ingredientibus peti vel exigi poſſit, verba dictæ Conſtitutionis in eam ſententiam adeo clara & plena eſſe putavit, *ut nullam reciperent evaſionem aut palliationem. Lib.* 1. *de Simon. art.* 14. Et *lib.* 2. *art.* 10. dicit: „ Quod Urbanus V. tam *evidenter*, imo *clariſſime*, omnifarie & rigoroſe prohibuit omnem hujuſmodi exactionem, directe indirecteve factam, ſive ſub ratione pretii, ſive ſub colore *indigentiæ & ſuſtentaculi vitæ*, ut Conſtitutio illa nullam prorſus recipiat *inflexionem*, *retorquentiam*, *epykizationem ſeu interpretationem ad oppoſitum*, quemadmodum jam luce clarius ex verbis Ipſius eſt demonſtratum. Quam etiam Urbani Conſtitutionem, pergit prædictus Doctor, confirmavit ſucceſſor ejus Gregorius abſque exceptione & interpretatione. Ideo dato, inquit (nota bene,) quod *Thomas*, *Ulricus*, *Raymundus*, *Joannes*, *& qui ante Urbanum V. fuerunt*, intenderint dicere, quod aliquid per *modum ſuſtentaculi vitæ exigi poſſit* a perſona recipienda ſeu recepta, & quod hoc *non ſit Simoniacum ex ſua natura:* attamen omnia illorum ſcripta & dicta ceſſant, atque ſolvuntur per hoc, quod Dominus Apoſtolicus poſt eos determinavit & juſſit oppoſitum, per cujus diffinitionem & prohibitionem omnis talis exactio, quæ per verba Doctorum jam prædictorum à quibuſdam licita probatur ac reputatur, abſolute prohibetur, imo & *Simoniaca* eſſe cenſetur, itaque Si- „ monia-

„ moniaca eſt ad minus de *jure poſitivo*, ut puta, *quia prohibita*. Quoniam vero quædam ſunt Simoniaca, quia prohibita, & illa ex ſua natura non ſunt Simoniaca: quædam vero ſunt prohibita, quia ſunt Simoniaca, quæ ſcilicet ex ſua natura ſunt talia, ut in primo plenius ſcripſi libello. “ Hæc Dionyſius Carthuſianus.

Prædicta Urbani Conſtitutio præterquam quod per relationem inter Extravagantes Corpori Juris incluſas partem juris communis efficiat, etiam nonnullis ſtatutis Religioſorum inſerta legitur: Et quidem Canonici Regulares Capituli Windeſemenſis *part.* 3. *cap.* 1. ſtatuerunt: *A novitiis nec veſtis, nec aliud aliquid exigatur, ne exigens, quod abſit, illius Extravagantis Domini Urbani, quæ incipit:* Sane ne in vinea, *pœnam incurrat*.

Similiter Canonici Præmonſtratenſes anno 30. currentis ſæculi *Diſt.* 1. *cap.* 15. §. 8. decreverunt, ut ſi ſupplicantes admiſſi ad Ordinem, „ examinati, & probati, ſini Ordinis convenire putentur, excluſa omni Simonia; & *Conſtitutione Urbani Papæ*, quæ incipit: Sane ne in vinea Domini, &c. “ *integre obſervata*, admittantur.

§. IV.

Ut omnis piane exactio in receptione ad Religionem facilius caveatur, voluit Eccleſia ne plures ad Monaſterium recipiantur, quam in eodem Monaſterio ali poſſunt.

Cum ordinarius ac frequentiſſimus prætextus ſeu titulus exactionis pecuniæ in admiſſione ad Religionem per Canones tam ſtricte & enixe proſcriptæ, ſemper fuerit titulus *paupertatis* ſeu *inſufficientiæ*; imo ob periculum incidendi in *nimiam indigentiam* multorum malorum occaſionem, quod ex gratuita ad vitam Religioſam receptione timebatur, non pauci impoſſibilem dictorum Canonum obſervantiam cauſabantur; ut igitur Eccleſiæ Prælati huic prætextui efficaciter occurrerent, decreverunt, ut non plures in Monaſteriis ſuſcipiantur, quam in Monaſterio abſque neceſſariarum rerum penuria degere poſſunt: hoc quippe obſervato omne periculum incidendi in nimiam indigentiam ex gratuita ad Monaſterium admiſſione ceſſabit.

Sub initium ſæculi IX. Synodus Arelatenſis an. 813. *Can.* 8. decernit: „ Ut non amplius ſuſcipiantur in Monaſterio Canonicorum atque Monachorum ſeu etiam puellarum, niſi quantum ratio permittit, & *in eodem Monaſterio abſque neceſſariarum rerum penuria degere poſſunt*.

Licet citatus Canon, ſi ſimpliciter ut à Synodo Provinciali Arelatenſi editus conſideretur, ultra Provinciæ illius limites auctoritatem ſuam extendere nequeat, tamen in quantum Decretalibus Gregorii IX. *Cap.* 1. *de Inſtit.* eſt inſertus, juris communis auctoritate eſt donatus. Quod ab allegato Arelatenſi Decreto ſtatutum fuit, illud ipſum eodem tempore in Conciliis Moguntino *Can.* 19. Turonenſi III. *Can.* 31. Rhemenſi II. *Can.* 27. ſancitum eſt.

Hæc Conciliorum Decreta evidenter titulum *paupertatis* ſeu *inſufficientiæ* excludunt: quandoquidem enim prædicta Concilia non permittant recipi ad Monaſterium, niſi quot ex ipſis Monaſterii proventibus nutriri poſſunt; nullos conſequenter admittere valet, quibus alendis Monaſterium eſt inſufficiens: ex quo evidentiſſima conſequentia infertur quod à nullo recipiendo potuerit quidquam titulo *inſufficientiæ* exigi, niſi Canonibus præcitatis contraveniretur: Quapropter R. P. Natalis Alexander Ordinis FF. Prædicatorum S. Thom. Doctor, ponens tanquam punctum diſciplinæ ſæculi noni: *Pecuniam pro Monaſterii ingreſſu recipere prohibitum erat*; in illius probationem citata Conciliorum Decreta adducere non dubitat; imo & addit: *Quæ Decreta neceſſaria non fuiſſent, ſi pecuniam nomine dotis pro Monaſteriorum ingreſſu exigere licuiſſet*. *Part.* 1. *Diſſert. Hiſt. ſeculi IX. cap.* 5. *art.* 5. §. 18.

Deinde quod ſcopus dictorum Canonum fuerit, violentas pecuniarum exactiones in receptione ad Religionem impedire, ſuadet ipſa temporis, quo editi ſunt, conjectura; nec enim ſimiles Canones quibus recipiendorum ad Religionem numerus limitatur, editi reperiuntur, niſi circa ſæculum nonum, ex quo jam, ut conſtat ex Concilio Nicæno ſecundo, Simonia etiam ipſa Monaſteria invadere cœperat.

Non diffiteor tamen, quin nonnunquam per ſimilia Decreta, quæ receptionem ultra numerum qui ex Monaſterii redditibus ſuſtentari queat, inhibent, aliis etiam vitiis, quæ ex nimia *multitudine & indigentia* nata ſunt oriri, occurrere intenderit Eccleſia; & quidem *part.* 1. *cap.* 3. §. 2. hujus Diſſertationis oſtendi quod ad extirpandum vitium *peculiare* dictorum Canonum exacta cuſtodia plurimum conduceret; quapropter Prælati Provinciæ Burdigalenſis anno 1238. apud Campinacum congregati, ut utrunque vitium proprietatis & Simoniæ è Monaſteriis extirparent, hoc remedium adhibuerunt: „ Abbatibus diſtrictius inhibemus, & Capitulis Regularibus univerſis, inquiunt *Can.* 20. ne pecuniam aliquam pro victu vel veſtitu præſumant Fratribus aſſignare, ne habendi proprium eis materia tribuatur: ſed in communi eos pro poſſe ſatagant procurare, & pietate tractare paterna. Nec aliquos recipiant, pacto, vel conditione, vel pecunia mediante; ſed ſi Monaſterii non ſufficiant facultates, pauciores habere liceat, quam hactenus fuerit conſuetum: & deinceps nulli admittantur, donec de communi poſſint vivere, ſicut ſuperius eſt expreſſum. “

§. V.

Num Bonifacius VIII. in cap, Periculoſo, §. *Sane de Statu Regul. in* 6. *voluerit occurrere exactionibus pecuniæ in receptione ad Religionem.*

Bonifacius VIII. circa finem ſæculi XIII. adeoque poſt tempora SS. Thomæ, Bonaventuræ & Raymundi diſtrictius inhibuit, ne in Monaſteriis Ordinum non Mendicantium aliquæ recipiantur de cetero in Sorores, niſi quot poterunt de ipſorum Monaſteriorum bonis ſive proventibus abſque penuria ſuſtentari.

Verum quidem eſt, quod Pontifex hujus ſui Decreti ſcopum eſſe affirmet, ut ſalutare ſuum ſtatutum de exacta cuſtodia clauſuræ commodius valeat obſervari: ſed ut anteriori §. notavimus, Concilia, necnon Romani Pontifices per hæc de præfixione numeri recipiendorum ad Religionem Decreta, omnibus vitiis quæ ex nimia indigentia oriri ſolent ſæpe occurrere intendunt, tametſi nonnunquam unum, quod forte occaſionem dedit ſtatuto, exprimant. Quare non ſequitur: Bonifacius VIII. intendit hac Conſtitutione occurrere violationi clauſuræ; ergo non intendit eadem Conſtitutione occurrere pecuniarum exactionibus, quibus nimia penuria ſæpe cauſam tribuit. Unde Dionyſius Carthuſianus agnoſcens quidem quod Bonifacius per præallegatam Decretalem ſcandaloſis evagationibus Monialium remedium adferre voluerit, incunctanter tamen *lib.* 2. *de Simon. art.* 2. adjungit: *Imo & hæc potius videtur fuiſſe intentio Conſtitutionis illius, ne occaſione receptionis ultra numerum prætaxatum Moniales habeant cauſam aut excitamentum exigendi aliquid à perſona recipi poſtulante, aut faciendi pactum aliquod cum ea de dando aliquid temporale ante abſolutam receptionem ipſius ad Ordinem*. Et inferius adjungit: „ Si pauperes perſonæ Religioſæ dicant ſe Conſtitutionem hanc Apoſtolicam (Urbani V. quæ incipit: *Ne in vinea*) non poſſe implere, ut ſcilicet venientes & recipi cupientes, tam gratis & ſine omni exactione ac pactione ſuſcipiant, eiſque ut ſibi ipſis ni exigendo provideant; jam ex introductis in iſto articulo habebunt conſilium & reſponſum quid agere debeant, ſcilicet ut *non recipiat ultra numerum, quem prævalent ſuſtentare*, nec deſiderio plures ſuſcipiendi, exactiones & pactiones nefarias, ſcandaloſas, iniquas committant. “

Ejuſdem ſententiæ cum Dionyſio Carthuſiano circa mentem dictæ Decretalis Bonifacii VIII. videntur fuiſſe Doctores Univerſitatis Heydelbergenſis, quorum reſolutiones verbis ſequentibus refert Dionyſius Carthuſianus ad calcem *lib.* 2. *de Simonia*.

„ Quod in Monaſterio Ordinum non Mendicantium non liceat aliquam recipere in Monialem & Sororem, quæ cum aliis ibi antea receptis de ipſius Monaſterii bonis ſive proventibus abſque penuria ſuſtentari non poſſit: Nec cum ingrediente hujuſmodi Monaſte-

„ rium,

„ rium, aut alia ex parte ejus de aliquo temporali dando paciſci ſeu convenire, eſt pro vero tenendum, prout ex præmiſſis ſatis patet. Vel ut præſcribitur, dicendum mihi videtur, mihi, videlicet Magiſtro Nicolao de Wachenheym, Sacræ Theologiæ Profeſſori in ſtudio Heydelbergenſi in eadem legenti, judicio meliori ſalvo, quod propria manu teſtor.

„ Quod in Monaſterio Ordinum non Mendicantium aliquam non liceat recipere in Monialem & ſororem, quæ cum aliis ibi antea receptis de ipſius Monaſterii bonis ſive proventibus abſque penuria ſuſtentari non poſſit, nec cum ingrediente hujuſmodi Monaſterium, aut alia ex parte ejus de aliquo temporali dando convenire ſub quacunque forma vel colore, prout ex præmiſſis ſatis deducitur, dico juris eſſe & de jure tenendum, ego Bartholomæus de Herkrmeye Decretorum Doctor, actu in ſtudio Heydelbergenſi in Jure Canonico Regens & ordinarie legens. Ideo me propria manu ſcripſi, ſalvo tamen judicio ſemper meliori.

„ Prout ſupra ſcriptum eſt, videtur mihi Conrado Degen de Memmingen, Decretorum Doctori, ordinarie in Jure Canonico in ſtudio Heydelbergenſi legenti, de Jure dicendum, ſalvo judicio melius ſentientium, manu propria pro ſigillo.

„ Ita ut ſcriptum eſt, videtur mihi Joanni Wildenhertze de Fritzlaria, Juris utriuſque Doctori, in ſtudio Heydelbergenſi in Jure Canonico ordinarie legenti, de jure dicendum & conſulendum, ſalvo judicio meliori, quod propria manu teſtor.

„ Uti præſcriptum eſt, videtur mihi Joanni Schroder de Heydelberga, Juris utriuſque Doctori in felici ſtudio Heydelbergenſi, in Jure Civili ordinarie legenti, de jure dicendum, ſalvo judicio melius ſentientium, quod manu teſtor propria.

Hunc Bonifacii VIII. in hac Conſtitutione ſcopum fuiſſe R. P. Ludovicus Thomaſſinus Presbyter Oratorii, tametſi in hac materia de laxitate potius quam de rigore ſuſpectus, *de Diſc. Eccleſ. part. 4. lib. 3. cap. 14. n. 6.* agnoſcit: reddens enim rationem quare Pontifex dictam Decretalem pro ſolis Monialibus Ordinum non Mendicantium conceperit, ita loquitur: „ Pontifex iſte (Bonifacius VIII.) ſtatuit ſolum de Monialibus, & quidem de his, quæ ſecundum Profeſſionem ſuam non mendicant. Unde vero ſimile evadit, quod tunc temporis exigua cura eſſet Simoniæ vitium ab Ordinibus Mendicantium avertere, illiſve ſuppoſitatum numerum limitare. Non enim alio intuitu numerus recipiendarum ſecundum proventuum quantitatem determinabatur, quam *ut violentæ exactiones in Religionis ingreſſu impedirentur*; nec erat ratio præcavendi ne quid exigeretur in Domibus, quæ mendicitatem ipſam honori ducebant.

Hæc R. P. Ludovicus Thomaſſinus: ſi quis tamen contendere vellet hujus Auctoris, ac prædictorum Doctorum interpretationem verbis & menti Bonifacii non eſſe conſonam; nolim ſuper eo quæſtionem habere: pluſquam enim ſufficientia puto hactenus adducta & infra adducenda Conciliorum ac Pontificum Decreta ad adſtruendum hanc poſitivam Eccleſiæ prohibitionem, licet Decretalis Bonifacii auctoritate deſtitueremur.

§. VI.

Proponitur & diſcutitur Decretam Concilii Tridentini ſeſſ. 25. cap. 3. de Regularibus.

POſtquam Synodus Trident. omnibus Monaſteriis tam virorum, quam mulierum etiam Mendicantium, exceptis Domibus Fratrum Sancti Franciſci, Capuccinorum, & eorum qui Minorum de Obſervantia vocantur, conceſſiſſet ut deinceps bona immobilia eis poſſidere liceret, *Seſſ. 25. de Regul. cap. 3.* ſubjungit: „ In prædictis autem Monaſteriis & Domibus, tam virorum, quam mulierum, bona immobilia poſſidentibus, vel non poſſidentibus, is tantum numerus conſtituatur, ac in poſterum conſervetur, qui vel ex redditibus propriis Monaſteriorum, vel ex conſuetis eleemoſynis commode poſſit ſuſtentari.

Ex dicto Concilii contextu patet, quod prædictum Decretum concernat Monaſteria non tantum mulierum, ſed etiam virorum; nec tantum Ordinum non Mendicantium, ſed etiam Mendicantium, licet bona immobilia non poſſidentium, ſed ex conſuetis ſolummodo eleemoſynis victitantium; atque ita, ut bene notat Fagnanus *ad cap.* NON AMPLIUS ✠ *de Inſtitut. num. 13.* „ hac in parte ampliavit Conſtitutionem Bonifacii ad Monaſteria quæcumque etiam Ordinum Mendicantium. Nec obſtat impoſſibilitas taxationis, quoniam ex Concilio *in Monaſteriis non poſſidentibus bona ſtabilia fieri potuit taxatio ſecundum conſuetas eleemoſynas.* “

Deinde Synodus Tridentina nullitatem Profeſſionis, in caſum contraventionis, non adjiciens, ipſam Bonifacii VIII. Conſtitutionem, quæ Profeſſionem Monialis ultra numerum præfixum receptæ annullabat, in hoc puncto rurſus correxit ac temperavit; atque ita Concilium Tridentinum hac in re revocavit jus commune, de quo in *cap. 1.* ✠ *de Inſtitut.* quod generatim præcipit, ut & in Monaſteriis virorum & puellarum non amplius ſuſcipiantur quam de bonis Monaſterii ſuſtentari ſine penuria poſſint, non adjecta tamen nullitate Profeſſionis in caſum contraventionis.

§. VII.

Inter cetera quæ pro conſervanda Regulari diſciplina decrevit Synodus Trident. præcipuum merito habetur Decretum, de quo §. præcedenti.

PRæclarum Concilii Tridentini Decretum pro conſervanda Regulari diſciplina plurimum conducere quiſque facile intelliget, ſi advertat ad incommoda quæ per illius exactam obſervantiam à Monaſteriis avertentur. Etenim præterquam quod illius obſervantia portam occludat exactionibus pecuniarum in receptione ad Monaſteria, ut infra oſtendetur; inſuper ex illius obſervantia fieret, ut omnibus Religioſis ex communi Monaſterii ſubſtantia vitæ neceſſaria ſuppeditari poſſent, quo contingeret, ut juxta ante dicta prima hujus Diſſertationis parte, pro magna parte occaſio *Peculiaritatis* ſubſtraheretur.

Occurreretur quoque per illius exactam cuſtodiam plurimis Regularium, præſertim Monialium, mordacibus curis & anxietatibus, quæ ex defectu neceſſariorum in mulieribus frequenter oriuntur.

Denique conducit vel maxime dictum Decretum, ut clauſura Monialium exactius obſervetur; ſæpius quippe rerum temporalium penuriam evagationibus & infractioni clauſuræ occaſionem ſuppeditare, conſtat tum ex ipſa præallegata Bonifacii VIII. Decretali, tum Pii V. Conſtitutione, quæ incipit: *Cura Paſtoralis*, quam pro exactiori clauſuræ cuſtodia edidit, & in qua Pius V. ſæpe dictum Concilii Tridentini Decretum, ut clauſura exactius ſervaretur, ſpecialiter obſervari præcipit.

Non mirum proinde quod Innocentius X. *Conſtitut.* Inter cetera 23. *in Bull. Rom.* dixerit: „ Inter cetera, quæ ad Regularem diſciplinam inſtaurandam conſervandamque Sacro-ſancta Trident. Synodus ſalubriter decrevit, *illud ſemper præcipuum & maximi momenti habitum eſt*, quod injungitur ut in ſingulis Monaſteriis & domibus Regularibus is tantum numerus conſtituatur & in poſterum conſervetur, qui vel ex redditibus propriis Monaſteriorum, vel conſuetis eleemoſynis commode ſuſtentari poſſit. “ Ex quo ulterius conſequens eſt, mirum non eſſe Romanos Pontifices tantopere Decreti illius executione & obſervatione allaboraſſe, ut ex præcitata, & aliis Pontificum Conſtitutionibus conſtat.

Quinimo cum Innocentius X. anno 1646. menſe Martio inſtituiſſet Congregationem nonnullorum „ S. R. E. Cardinalium, & Romanæ Curiæ Prælatorum ſuper ſtatu ſeu reformatione Regularium: primum omnium (inquit Fagnanus *ad cap. Relatum* ✠ *Ne Cler. vel Monach. num. 43.*) in ea deliberatum eſt de præfigendo in ſingulis Monaſteriis numero tot perſonarum, quot ex illorum redditibus abſque penuria ſuſtentari poſſent ad præſcriptum Concilii Arelatenſis *cap. 8.* relati *in cap. 1. ſup. de Inſtitut.* Concilii Tridentini *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 3.* & Conſtitutionum Apoſtolicarum: Atque ab omnibus unanimiter in eam ſententiam itum eſt, ut fiat Conſti-
„ tutio,

Digitized by Google

„ tutio; qua injungatur Superioribus tam Generali-bus, quam Provincialibus, & Localibus quarum-cunque Religionum, ut infra terminum quatuor menſium tranſmittant ſtatum temporalem ſingulorum Monaſteriorum exiſtentium intra fines Italiæ, & Inſularum adjacentium ad Priorem Generalem ſuæ Religionis in urbe commorantem, qui una cum aliis Religioſis ad hoc deputandis præfigat in unoquoque Monaſterio eum tantum numerum, qui ex redditibus propriis, vel conſuetis eleemoſynis congrue poſſit ſuſtentari.

Deinde refert Fagnanus juxta ſententiam Congregationis ab Innocentio X. editam, ac promulgatam Bullam quæ incipit: *Inter cætera*; & adjungit, „ quod infra terminum octo menſium in prædicta Conſtitutione præfixum Regulares omnes cujuſcunque Ordinis, Congregationis, Societatis & Inſtituti ea, qua decet, obedientia paruerint; nam ex omnibus Italiæ Provinciis, & adjacentium Inſularum exhibitæ fuerunt ſcripturæ originales ſtatum ſingulorum Monaſteriorum continentes, ſubſcriptæ ac juramento firmatæ una cum ſummario redditum & expenſarum, ac præfixione familiæ uniuſcujuſque Monaſterii." His relatis ulterius addit: „ Cum vero compertum eſſet multas Religiones conſtare ex quamplurimis Conventibus, in quibus ob redditum tenuitatem actu non alebantur, nec ali poterant tot Religioſi, quot ſufficerent ad obſervantiam Regularis diſciplinæ; idcirco in pluribus ſeſſionibus mature deliberatum fuit de illorum ſuppreſſione ac redditum applicatione: & facta Sanctiſſimo relatione, Sanctitas ſua probavit Congregationis ſententiam." Hæc Fagnanus, qui & Bullam Innocentii X. ſuppreſſionis parvorum Conventuum totamque rei hiſtoriam ipſo præſente & operam navante peractam refert.

Ex quo rurſus patet adeo neceſſariam pro Regularis Diſciplinæ conſervatione Romanos Pontifices executionem ſæpius dicti Decreti judicaſſe, ut putaverint potius plurimos Conventus ſupprimendos, quam ut generalis executio illius Decreti impediretur.

Quam utile, imo neceſſarium pro conſervatione Regularis Diſciplinæ ſuperius nominatum Concilii Tridentini Decretum crediderint Synodi Provinciales, vel inde patet quod nullum pene hujuſmodi Concilium poſt Concilium Tridentinum celebratum ſit, in quo non ſpecialiter illud Decretum innovatum, & ut executioni mandaretur, enixe mandatum fuerit.

§. VIII.

Quid Synodus in præcitato Decreto intelligat per conſuetas eleemoſynas?

QUid Synodus Tridentina intellectum voluerit per *conſuetas eleemoſynas*, ex ipſo textu ſufficienter intelligi videtur: præmiſerat enim Synodus, quod quædam Monaſteria, etiam Ordinum Mendicantium, bona immobilia permitterentur poſſidere, quæ ita partim ex propriis viverent redditibus, partim ex eleemoſynis: quædam vero, quæ nulla immobilia poſſiderent, ſed ex ſolis eleemoſynis victitarent; ac poſtmodum ſubjicit: „ In omnibus prædictis Monaſteriis & domibus bona immobilia poſſidentibus, vel non poſſidentibus, is tantum numerus conſtituatur ac in poſterum conſervetur, qui ex redditibus propriis Monaſteriorum, vel ex *conſuetis eleemoſynis* commode poſſit ſuſtentari.

Voluit proinde Synodus, ut in præfigendo Religioſorum numero in Monaſteriis Ordinum *Mendicantium* haberetur ratio *conſuetarum eleemoſynarum*, ex quibus Fratres illorum Ordinum vivere ſolent, ſicuti Religioſi aliorum Ordinum ex proprii Monaſterii redditibus: unde quia Canones, de quibus §. 4. & Decretali Bonifacii VIII. de Religioſis Ordinum Mendicantium non agunt, etiam nulla *conſuetarum eleemoſynarum* in illis mentio occurrit. Ex quo patet quod Synodus *conſuetas eleemoſynas* intellexerit *eleemoſynas*, quas Fratres *Ordinum Mendicantium* à Fidelibus petere & accipere ſolent.

Quapropter Pius V. in Conſtitutione, quæ incipit: CURA PASTORALIS 8. in Bullar. Roman. quam pro conſervanda Monialium clauſura promulgavit, dicit *conſuetas eleemoſynas*, ex quibus Moniales vivere debent, & quarum quantitate inſpecta numerum recipiendarum ſtatuendum decernit, per Converſas aliquas quæ extra Monaſterium degunt colligendas eſſe; vel ſi eo modo neceſſitatibus Monialium ſufficienter ſuccurri non poſſit, mandat ut ipſi Ordinarii aut Superiores earum provideant de aliis perſonis piis & Deo devotis, quæ *Fidelium eleemoſynas colligant*. Ex quo luce clarius eſt, quod per *conſuetas eleemoſynas*, juxta quas numerus Monialium eſt præfigendus, Pius V. intellexerit *eleemoſynas*, quas oſtiatim Sorores Ordinum Mendicantium petere ſolebant.

Recte proinde notavit Joannes Wiggers *loco citato* „ quod nullam habeat probabilitatis ſpeciem commentarius ille, quem aliqui faciunt ſuper verbis Concilii, quod, dum dicitur vel *ex conſuetis eleemoſynis*, ibi ſub *conſuetis eleemoſynis* comprehendantur *dotes*, quas vocant, inferendas à Novitiis.

Quomodo enim illæ ſunt *eleemoſynæ*, ut recte advertit dictus Auctor, quæ ad tam certam ſummam ſolemni ſtipulatione ſeu pactione determinantur, & quomodo illæ poſſunt dici *conſuetæ eleemoſynæ*, cum per accidens & quaſi extra ordinem accedant? "

Deinde ſi dotes inferendæ à Novitiis nomine *conſuetarum eleemoſynarum* venirent, cum illæ communes eſſe poſſint etiam Monialibus Ordinum *non Mendicantium*, debuiſſet Bonifacius VIII. in præallegata ſua Conſtitutione, quemadmodum Synodus Tridentina, *conſuetas eleemoſynas* expreſſiſſe.

Sola igitur ratio, quare Synodus Tridentina *conſuetas eleemoſynas* in Decreto ſuo expreſſerit, eſt quod non tantum in Monaſteriis *Ordinum non Mendicantium*, ſicuti Bonifacius VIII. ſed etiam Ordinum *Mendicantium*, numerum præfixum voluerit; ac per conſequens evidens eſt quod eas *eleemoſynas* intellectas voluerit, quæ Religioſis horum Ordinum particulares ſunt.

Neque in contrarium facit Conſtitutio Clementis VIII. quæ incipit: *Nullus omnino*, in qua juxta mentem Concilii Tridentini mandat Pontifex, ut in unoquoque Conventu is numerus conſtituatur, qui ex redditibus illis propriis, vel ex communibus, conſuetis, vel etiam ſingulorum eleemoſyniis, *aliiſque quibuſcunque obventionibus in commune, ut præfertur, conferendis*, commode poſſit ſuſtentari. Nihil, inquam, in hac Conſtitutione vel in ſpeciem occurrit, quod arguat ſub *conſuetis eleemoſynis* ad mentem Concilii Trident. *dotes* eſſe comprehenſas: evidens enim eſt quod illis verbis, *aliiſque quibuſcunque obventionibus*, intelligat Pontifex illas ſpecies obventionum, quas §. 2. ſuæ Conſtitutionis expreſſerat, ad quas ſe refert per verba: *ut præfertur, in communi conferendis*; inter illas vero obventionum ſpecies ibidem expreſſas nec apparenter de illa obventione, quæ fit per *dotis receptionem* mentio occurrit; qui igitur ex præfata Conſtitutione elicit, quod Concilium Tridentinum ſub *conſuetis eleemoſynis* dotes comprehenderit, ad præcedentia attendiſſe non videtur.

§. IX.

Probatur quod cum præcitato Decreto Concilii Tridentini non conſiſtat exactio pecuniæ à volentibus ingredi Religionem, quando proventus Monaſterii non ſufficiunt ut plures alere poſſit.

QUod Synodus Tridentina per ſæpe dictum Decretum omnem pecuniæ exactionem, etiam titulo *inſufficientiæ* excluſerit, probari poteſt tum ex iis quæ §. 4. adducta ſunt, ut oſtenderetur quod Canones ibidem allegati omnem ſimilem exactionem excluſerint, tum vel etiam hoc unico dilemmate evinci poteſt: vel enim Monaſterium ſupponitur *ſufficiens*, ut vel ex propriis redditibus, vel conſuetis eleemoſynis (has intelligendo prout ex mente Concilii intelligendas eſſe §. præcedenti oſtendi.) ſupplicantem alere valeat, vel eſt *inſufficiens*; ſi prius, evidens eſt, quod nihil à ſupplicante titulo *inſufficientiæ* prætendi queat: ſi poſterius, jam admiſſioni ſupplicantis obſtat prædictum Concilii Decretum, quo præcipitur: „ Ut in Monaſteriis Virorum ac Mulierum is tantum numerus conſtituatur, ac in poſterum conſervetur, qui vel ex redditibus propriis Monaſteriorum, vel ex conſuetis eleemoſynis commode poſſit ſuſtentari. "

Hiſce rationibus ſi addamus ea, quæ in conformitatem

Digitized by Google

tatem dicti Decreti Concilii Trid. in Synodis particularibus pro executione illius Concilii celebratis ſancita ſunt, facilius credes quod cum prænominato Decreto non conſiſtat exactio pecuniæ à volentibus ingredi Religionem, etiam dum Monaſterium eſt *inſufficiens*, ut plures alere poſſit.

Biennio poſt abſolutam Tridentinam Synodum pro ejuſdem executione indicta Synodus Provincialis Cameracenſis decrevit *Tit. de Monaſt. cap.* 12. „ Quandoquidem raro admodum terminentur ſine bono, „ quæ malo inchoantur principio: abeſſe omnino vult „ Sancta Synodus à Religionis ingreſſu labem, etiam„ que ſpeciem deteſtabilis Simoniæ. Quocirca præci„ pit ſerio *ſacros Canones inſecuta*, ne Monachi vel „ Moniales aliquem vel aliquam ad Profeſſionem re„ cipiant mediante alicujus pecuniæ, aut muneris pa„ cto: *ne ea quidem ex cauſa, quod plures alere non* „ *poſſint ſine aliquo ſubſidio*: cum Tridentina Syno„ dus *cap.* 3. de Regularibus aperte velit ne plures „ recipiantur in Monaſterium, quam ex propriis Mo„ naſteriorum redditibus vel ex conſuetis eleemoſynis „ commode ali poſſint.

Præcipit hæc Synodus ne Monachi vel Moniales aliquem vel aliquam ad Profeſſionem recipiant mediante alicujus pecuniæ vel muneris pacto: ne ea quidem ex cauſa quod plures alere non poſſint ſine aliquo ſubſidio, id eſt, titulo *veræ inſufficientiæ*, cum Tridentina Synodus, &c. Ex quo facile videre eſt, quod hujus Synodi Patres non dubitaverint quin per prædictum Concilii Trid. Decretum excluſa eſſet omnis pecuniæ exactio, etiam dum Monaſterium plures ad Religionem ſine aliquo temporali ſubſidio recipere non poſſet.

Quandoquidem huic Provinciali Concilio interfuerint Franciſcus Richardotus S. T. D. Ordinis Eremitarum S. Auguſtini Epiſcopus Atrebatenſis, Antonius Haverius S. T. D. Ordinis S. Dominici Epiſcopus Namurcenſis, Michael Bajus, & Joannes Heſſelius Doctores Theologi Lovanienſes, qui Concilio Tridentino aſtiterant eo tempore, quo ſæpe nominatum Decretum fuit conceptum & promulgatum; facile quiſque intelligit quantum auctoritatis pro aſſerendo genuino Concilii Trident. intellectu hoc Concilium Provinciale habere debeat. Inſuper Gandenſium Antiſtitem Cornelium Janſenium, qui una cum prænominatis Theologis à Philippo II. Hiſpaniarum Rege ad Synodum Trident. (ut ex Hiſtoria ejuſdem Concilii conſtat) ablegatus, Patribus dictæ Synodi in formandis Decretis tanquam Theologus adſtitit, tametſi huic Provinciali Concilio interfuiſſe non conſtet; Diœceſanæ tamen Synodo anno 1567. celebratæ, in qua omnia dicti Concilii Provincialis Decreta confirmata fuerunt, illum interfuiſſe, ſi opus ſit, probare poſſum.

Synodo huic Provinciali conſonat ejuſdem Provinciæ Synodus Diœceſana Audomarenſis, quæ poſtquam præcepiſſet omnibus Monaſteriorum Superioribus, ut omnia quæ in Conciliis Tridentino & Cameracenſi de Monaſteriorum reformatione & ad Regularem obſervantiam reductione ſancita ſunt, executioni mandent, ſubjungit: „ Porro quo commodius & rectius id fiat, „ ut ea quæ in mox nominatis Conciliis decreta ſunt, „ in executionem veniant, ſtatuimus quædam eorum „ hic clarius repetenda, quædam etiam addenda. Ab„ ſit itaque *in primis* ut Religionis ingreſſus irreligio„ ſo Simoniæ crimine maculetur. Nihil ergo *quovis* „ *prætextu*, etiam *paupertatis*, à cupientibus Religio„ nem ingredi exigatur. " An. 1583. *tit.* 17. *cap.* 2.

Mentem Concilii Trident. non minus aperte aperuerunt Patres Concilii Rhemenſis in Decreto, quod *tit. de Simoniac.* §. 10. contra Simoniacos in receptione ad Religionem exactiones promulgarunt: „ Qui pro Religio„ nis ſeu Monaſterii ingreſſu aliquid extorſerit, Simo„ niacus eſſe cenſeatur. Nam licet opes Monaſterii ſint „ adeo tenues, ut vix ingredientem alere queant, eum„ que oporteat aliquando pro alimentis & veſtibus „ aliquid Monaſterio conferre, tuta conſcientia, mo„ do id fiat ante votorum emiſſionem: *tamen ut de-* „ *inceps omnis nequitia amputetur occaſio*. SYNODO „ TRIDENTINÆ DECRETIS ADMONITI, ſtatuimus ne de„ inceps in quibuſcunque Monaſteriis major nume„ rus Monachorum vel Monialium admittatur, quam „ qui ex propriis redditibus Monaſterii vel eleemo„ ſynis aſſuetis educari queat.

Supponit prænominata Synodus opes Monaſterii adeo tenues, ut vix ingredientem alere queant, eumque oporteat ob Monaſterii penuriam aliquando pro alimentis & veſtibus aliquid Monaſterio conferre tuta conſcientia, modo id fiat ante votorum emiſſionem; tamen, ut deinceps, inquiunt illius Synodi Patres, omnis nequitiæ amputetur occaſio, *Synodi Tridentinæ Decretis admoniti* ſtatuimus, ne deinceps, &c. ex quibus manifeſtum eſt hujus Synodi Prælatos nec dubitaſſe, quin mens Concilii Tridentini fuerit omnem prorſus exactionem pecuniæ, etiam illam, quæ fit *veræ paupertatis* titulo, excludere.

Quantæ vero auctoritatis pro aſſequendo genuino Concilii Tridentini ſenſu eſſe debeat dictum Concilii Rhemenſis Decretum, vel ex ſolo diplomate Apoſtolico ſuper confirmatione Concilii, quod hic ſubjicimus, quiſque intelliget.

GREGORIUS P. XIII. *Dilecto Filio noſtro Ludovico S. R. E. Presbytero Cardinali Guiſiæ nuncupato.*

" Dilecte Fili noſter, ſalutem & Apoſtolicam bene„ dictionem. Mandavimus Decreta Synodi Provincia„ lis Archiepiſcopatus tui, quæ ad nos miſiſti per ve„ nerabiles Fratres noſtros Sanctæ Romanæ Eccleſiæ „ Cardinales, ſuper dubiis in materia Concilii Triden„ tini occurrentibus deputatos diligenter cognoſci, at„ que, *ubi opus eſſet, emendari*. Remittimus *nunc tibi* „ *eum librum emendatum*. Facies ut quæ pie prudenter„ que decreta atque emendata ſunt, quam diligentiſ„ ſime ſerventur: hæc enim reliqua pars eſt curæ tuæ, „ ſine qua omnis hactenus labor fruſtra ſuſceptus eſt: „ Speramus id te pari ſtudio & diligentia curaturum „ eſſe. Datum Romæ apud Sanctum Marcum, ſub „ annulo piſcatoris, die 30. Julii 1584. Pontificatus „ noſtri anno decimo tertio. "

Ex diplomate Pontificio habemus, quod dicta Synodus mentem Concilii Tridentini eo quo dictum eſt modo interpretando, ex ſententia Cardinalium ſuper dubiis in materia Concilii Tridentini deputatorum ac ipſius Pontificis, à vero ſenſu generalis illius Concilii non aberraverit.

Similiter Synodus Aquilejenſis anno 1596. habita, & auctoritate Pontificia approbata, non obſcure prædictum Concilii Tridentini ſenſum *tit.* 19. adſtruit, dum ſtatuit: „ Ut Epiſcopi in ſibi ſubjectis ordinaria, in „ aliis Apoſtolica auctoritate, ſibi Pontificia Conſtitu„ tione attributa, adhibitis Superioribus Regularibus „ præſtituant numerum Monialium, quæ in Monaſte„ rio ali poſſint. Si plures ſint, quam ali commode „ poſſint, decedentibus aliquibus non ſufficiatur alia, „ niſi redigatur numerus eo, ut adæquatis facultatibus „ poſſit ſuſtentari: quod diſtricte præcipimus obſer„ vandum; ne premat egeſtas, & rei neceſſariæ inopia „ pereant omnia. Interim vero curetur, ut ipſis Monia„ libus, vel ipſarum induſtria publicis, & privatis elee„ moſynis ſubveniatur, diſpoſitis etiam per Eccleſias ca„ pſulis, in quas charitatis ſubſidia conferantur. "

Si illius Synodi Patres credidiſſent quod ultra præfixum numerum aliquæ cum dote competente recipi potuiſſent, ut quid adeo diſtricte prohibuiſſent receptionem ſupernumerariæ, *ne premat egeſtas, & rei neceſſariæ inopia pereant omnia*; cum omnibus incommodis, quæ ex receptione ſupernumerariæ timebantur, facile per dotis conventionem occurri potuiſſet?

Inſuper ex finalibus dicti Decreti verbis aperte colligimus quas eleemoſynas, per quas Monialium penuriæ ſuccurratur, hæc Synodus intellexerit.

Præfata hæc Conciliorum Decreta ſi quis ſine præoccupatione expenderit, plus quam ſufficientia arbitror, ut omnem de Concilii Tridentini mente ambiguitatem tollant.

§. X.

Proponitur ſententia Joannis Heſſelii de Simonia circa ingreſſum Religionis.

JOannes Heſſelius, quem ſententia ipſius Concilii latere non poterat, utpote recenter ex eodem Concilio Tridentino reducem, in ſuo ſuper Decalogum Commentario *cap.* 11. *de Vitio Simoniæ*, ita diſſerit: " Eſt Simonia venditio vel emptio rei ſpiritualis, vel „ alicujus temporalis, quod ſpirituali annexum eſt: & „ median-

mediante re temporali transfertur in alterum. Quiſquis enim horum alterum vendiderit, neutrum invenditum dereliquit. Ut ex. gr. Præbenda in Monaſterio, vel ipſum Beneficium nemini datur, niſi recipiatur in Fratrem Monaſterii: & niſi conferatur ei jus faciendi officium Beneficii. Qui ergo vult vendere victum Religioſo futuro & beneficium, vendit ſpirituale jus officiandi in beneficio, aut Monaſterio. Multis modis Sancti Patres conati ſunt hoc grande peccatum Simoniæ extirpare, imitantes Sanctum Petrum, qui Simonem Magum rejecit offerentem pecuniam cum hac maledictione: *pecunia tua tecum ſit in perditionem*. Sed propter inexplicabilem avaritiam contempſerunt homines Sanctorum Patrum conatus. Et quia fragilis ſexus femineus eſt valde timidus, ſemper ſibi timet de futura neceſſitate; ideo (ſicut teſtatur Synodus Lateranen.) pleraſque Moniales uſque adeo labes Simoniæ infecit, ut *paupertatis* prætextu nullas velint recipere Sorores, niſi dato aliquo. *Proinde* noviſſime in Tridentina Synodu conſtitutum eſt, ut is tantum numerus in ſingulis Monaſteriis conſtituatur, qui ex conſuetis redditibus & eleemuſynis poteſt commode ſuſtentari.

Ex his manifeſtum eſt quod judicio Heſſelii, qui tempore formati Decreti Tridentino Concilio interfuit, mens Concilii Tridentini fuerit, omnem plane prætextum exigendi pecunias à recipiendis ad Religionem excludere.

§. XI.

Judicium Doctorum Lovanienſium ſuper quæſtione: Num liceat paciſci de certa pecunia ſumma ſuſtentationi admittendi neceſſaria, quando Monaſterii proventus non ſufficiunt ut admittendum ſuſtentent.

CASUS.

Monaſterium FF. Ordinis Canonicorum Regularium S. Auguſtini, à Saſwallone Caſtellano Inſulenſi ab annis pluſquam ſexcentis in Belgio fundatum & dotatum, ad eas hoc tempore eſt redactum anguſtias ob diuturna bellorum incommoda, & debita inde contracta; ut neque Religioſi hactenus Profeſſi ob paucitatem ad Chori aliaque Monaſterii onera ſuſtinenda, neque ejuſdem Monaſterii proventus ob tenuitatem ad plures Religioſos debite alendos ſufficiant.

Quæritur, an Reverendus Abbas poſſit, tuta conſcientia, admittere adoleſcentes aliquos primo ad novitiatum, ac deinde ad profeſſionem cum pacto de perſolvenda certa pecuniæ ſumma admittendorum ſuſtentationi neceſſaria.

RESOLUTIO.

Æquiſſimum eſſe ut Monaſteria antiqua per Fundatores ſuos ſic primitus dotata, pro alendo competenti numero Religioſorum, qui ad Chori, aliaque Monaſterii munia ſufficerent, omni meliori modo & via licitis juventur, quibus numerus pro Monaſterii officiis requiſitis ſuſtineri poſſit, rei evidentia loquitur.

Hinc cum Monaſterium, de quo caſus proponitur, ab initio ſui debite dotatum fuerit, ſed per temporum miſerias eo jam redactum aſſeratur, *ut neque Religioſi hactenus profeſſi ob paucitatem, ad Chori, aliaque Monaſterii onera ſuſtinenda, neque ejuſdem Monaſterii proventus ob tenuitatem ad plures Religioſos debite alendos ſufficiant*; Rationi conſonum eſt, ut Superiores ejuſdem de modo proſpiciant, quo huic ſuæ neceſſitati provideant.

Et quidem ubi alius modus conveniens ſuppeteret ad neceſſitati Monaſterii ſuccurrendum, aliter quam per exactionem ſummæ pecuniariæ ab admittendis pro ſuſtentatione, is certe uſurpandus foret, & à pecuniæ ſumma exigenda abſtinendum.

Eo magis quod plurea Eccleſiæ Canones, Conciliorum Decreta, ſi ſepoſitis gloſſematibus prout jacent ponderentur, revera videantur voluiſſe generaliter inhibere omnem pactionem pecuniarum circa Religionis ingreſſum, & ad illam admittendos.

Et inter alios hunc ſenſum omnino ingerit Cap. *Quoniam Simoniaca labes lib. 5. Decret. tit. 3.* Nam, ut bene obſervat Joannes Wiggers *Tractat. 7.* de Juſtitia *cap. 4. dub. 10. num. 54.* de mente illius capituli diſcutiens, *videtur ſimpliciter generalis prohibitio ex prohibentis intentione, ut ſic tollatur occaſio illius falſi prætextus* (paupertatis) *& inextirpabilis Simoniæ, quæ in iſtis exactionibus ordinarie committitur: quia vel fingitur paupertas, quæ vera non eſt, vel plus exigitur quam ad ſupplicantis perſonæ ſuſtentationem requiritur: atque ita voluit Pontifex ponere ſecurim ad radicem & prohibendo abſolute omnem exactionem, præſcindere omnem occaſionem.* Legantur quæ ibidem ſubjungit *num. 56. & 57.* quibus abuſus aliquos perſequitur, ex ejuſmodi exactionibus pullulantes.

Eodem collimat Concilium Tridentinum *Seſſ. 25. cap. 3. de Regular.* dum ibi ſtatuit, ut is tantum numerus Religioſorum tam virorum, quam mulierum in quolibet Monaſterio conſtituatur, qui commode ex redditibus Monaſterii & conſuetis eleemoſynis ali poſſit.

Etſi enim non deſinant authores, qui Canonum, & Conciliorum ſuper hac re Decreta eo trahere conantur, ut de ſolis Monaſteriis opulentis loquantur, non etiam de inopibus, horum tamen expoſitiones contortas eſſe, dubio citato probat idem Wiggers.

Et porro vehementius perſuadent plurium Conciliorum Provincialium Decreta tum anteriora, tum poſteriora Tridentino, ut inter cetera Concilii Trevirenſis de anno 1549. *tit.* de Religioſis Monachis, & Monialibus, ita inquientis: *Gratis ſinguli ad profeſſionem recipiantur, nullo accepto pretio, nec ulla facta conventione, & ne ſub prætextu paupertatis pallientur, diſtricte inhibemus.*

Rhemenſis quoque de anno 1583. *cap.* de Simoniacia & fiduciariis *num. 10.* ſic ordinantis: *Qui pro Religionis ſeu Monaſterii ingreſſu aliquid extorſerit, Simoniacus eſſe cenſeatur; nam licet opes Monaſterii ſint adeo tenues, ut vix ingredientem alere queant, eumque oporteat aliquando pro alimentis & veſtibus aliquid Monaſterio conferre, tuta conſcientia, modo id non fiat ante votorum emiſſionem; tamen ut deinceps omnis nequitia amputetur occaſio, Synodi Tridentinæ Decretis adhærentes, ſtatuimus ne deinceps in quibuſcunque Monaſteriis major Monachorum vel Monialium numerus admittatur, quam qui ex propriis redditibus Monaſterii vel eleemoſynis aſſuetis educari queat.*

Aquileenſis etiam de anno 1596. *cap.* de Monialibus ita ſtatuentis: *Epiſcopi cum Superioribus Regularibus præſtituant numerum Monialium, quæ in Monaſterio ali poſſunt. Si plures ſunt, quam ali commode poſſint, decedentibus aliis non ſufficiatur alia, niſi redigatur numerus eo ut adæquatis facultatibus poſſit ſuſtentari; quod diſtricte præcipimus obſervandum ne premat egeſtas, & rei neceſſariæ inopia pereant omnia.* Horum incommodorum exiguum ſuberat periculum, ſi licebat cum ingredientibus paciſci de dote inferenda.

Denique ut pateat quæ olim fuerit ſententia Antiſtitum Belgii noſtri, prædictis accedat Concil. Cameracenſe de anno 1565. quod *tit.* de Monaſteriis virorum & mulierum *cap. 12.* ſic decrevit: *Quandoquidem raro admodum terminantur bono fine, quæ malo inchoantur principio, abeſſe omnino vult Sancta Synodus à Religionis ingreſſu labem, etiamque ſpeciem deteſtabilis Simoniæ. quocirca præcipit ſerio* SACROS CANONES *inſecuta, ne Monachi vel Moniales aliquem ad profeſſionem recipiant, mediante alicujus pecuniæ aut muneris pacto, nec ea quidem ex cauſa quod plures alere non poſſint ſine aliquo ſubſidio; Cum Tridentina Synodus cap. de Regularibus aperte velit, ne plures recipiantur in Monaſterium, quam ex propriis Monaſterii redditibus, vel ex conſuetis eleemoſynis commode ali poſſint.*

Alia item Synodus Cameracenſis prævie anno 1550. *tit. 5.* Decretum ſequens ediderat: *Ut omnis ceſſet Simoniaca labes aut ſuſpicio, gratis ſinguli ad profeſſionem recipiantur, nullo accepto pretio, nec aliqua facta conventione.*

Quibus aliiſque rite perpenſis tutum non judicamus, quod R. D. Abbas Monaſterii F. propria ſeu privata ſua authoritate pactum ineat cum admittendis poſthac ad ſuum Monaſterium de perſolvenda certa

pecu-

„ pecuniæ ſumma, ſive alio æquivalenti, quantumvis credat eandem eorum ſuſtentationi neceſſariam.

„ Nec D. Abbatem ſecurum reddere valet conſuetudo, quæ à quibuſdam in contrarium obtenditur: quia non eſt univerſalis; & ſic ubi ſit, non eſt attendenda, ubi adeo enixa eſt adverſus præſtat exactiones Pontificum voluntas, & tam ſeria, ſollicita, & expreſſa, totieſque repetita Canonum prohibitio, prout eſt in præſenti materia.

„ Ne tamen Monaſterium de quo agitur omni remedio deſtituatur, ſed quantum fieri poteſt de convenienti modo ſuccurſus ei provideatur, addimus; dum Monaſterium ad tantam inopiam redactum eſt, ut media requiſita numero alendo non ſint, poſſet legitima authoritate interveniente poſtulari ab ingredientibus quantum neceſſarium eſt pro ſupplemento alimentationis eorundem, quandiu in Religione vixerint.

„ Quare ut Sacris Canonibus, ac Summorum Pontificum menti ſatisfiat, ut quoque caveatur manutenendæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & tollendis, ac præfocandis variis abuſibus falſorum prætextuum Simoniæ palliandæ deſervientium, interponenda foret authoritas illorum Superiorum, ad quos pertinet ſtatuere numerum, de quo in Concilio Tridentino, & quorum eſt attendere ut Monaſterii bona non impendantur ad uſus non neceſſarios.

„ Inſuper arctari nequeunt admittendi ad pendendum Monaſterio redditum perpetuum, cum ita Monaſterium non nudæ ſuæ indemnitati conſuleret, nec mere admittendi alimentationi provideret; aſt lucrum potius captaret, quod nec probandum, nec à juſtis ſæcularium obmurmurationibus liberum.

„ Sed petenda duntaxat penſio temporalis, & vitalitia quæ duratura non ſit, niſi pro tempore quo Monaſterium gravatetur in ſuſtentanda iſta perſona. Nec amplior peti poteſt, quam quæ omnibus penſatis, neceſſaria reputantur pro admittendi alimentatione. Ita reſolutum Lovanii, ſalvo judicio meliore, die 27. Octobris 1671. & ſignarunt Eximii Domini,

GERARDUS VAN WERM,
ANDREAS LAURENT,
FRANCISCUS VAN VIANEN,
JOANNES RECHT,
HENRICUS SCAILLE.

§. XII.

Ex praxi ſtipulandi dotem à recipiendis ad ſtatum Religioſum plurima nata ſunt oriri incommoda.

PEr exactiones rerum temporalium à recipiendis ad Religionem *decori Eccleſiaſticæ & immaculatæ Religionis detrahitur, & in multorum mentibus fidelium ſcandalum generatur*, ait Urbanus V. in præallegata Extravag. *Sane ne in vinea*. Haud enim facile conventiones ſeu contractus ſuper dotibus cum recipiendis aut eorum parentibus ineuntur, quin Religioſi apud ſæculares avaritiæ, aut ſaltem nimii erga res temporales affectus notam incurrant; ex qua contingat ut minus illis afficiantur, imo ſanctam Religionem deſpicere incipiant. Deinde ſæculares videntes Religioſos, qui ſpecialiter paupertatem ac rerum terrenarum contemptum profitentur, tantopere res illas temporales appetere, ut propter eas conquirendas in ipſa ad Religionem receptione non ſine aliqua ſaltem Simoniæ nota contractus atque conventiones, imo mercimoniam quandam exerceant: indubie ſæpius ſcandalizantur, ſeu eorum exemplo in avaritiam, aut ſaltem nimium erga res temporales affectum incidunt.

Cum vero Monaſterii paupertas ſæpius ſæcularibus non innoteſcat, vel vere ſubeſſe non credatur; etiam ſolo titulo vitandi ſcandali ab hujuſmodi exactionibus & contractibus eſſet abſtinendum, tametſi aliunde prohibitæ non eſſent, ut jampridem recte obſervavit Dionyſius Carthuſ. qui inter alia argumenta quibus probare contendit abſtinendum eſſe ab omni pactione rei temporalis in admiſſione ad Religionem, etiam dum Monaſterium eſt *inſufficiens*, quinto loco argumentum à neceſſitate vitandi ſcandali petitum proponit. *Lib.* 1. *de Simon. art.* 6. „ Quia (ut ait Sanctus Doctor Hieronymus) quidquid vitari poteſt ſalva triplici veritate (videlicet veritate doctrinæ, vitæ, juſtitiæ) eſt vitandum, ne ſcandalizentur puſilli ſeu imperfecti. Cum ergo jam experientia longe lateque doceat, imo & evidentiſſime manifeſtet, quod exactio iſta non ſolum mediocriter, ſed etiam enormiter ſcandalizet & puſillos & quaſi innumerabiles ſæculares, qui iſta occaſione Religionem ſanctam contemnunt, Religioſiſque detrahunt, & cupiditates, aliaſque culpas ſuas mortales excuſant, aut parvipendunt, atque in varia inconvenientia dilabuntur. Hinc ſequitur quod exactio iſta omnifarie ſit vitanda, etiam quamvis poſſit modo aliquo excuſari, & in ſe licita perhiberi. Nempe ſi Clauſtrales ſeu Religioſi vere ſunt pauperes, & indiſpoſiti ad recipiendum plures perſonas, poſſunt abſque læſione triplicis veritatis prætactæ, perſonas recipi poſtulantes refutare, & omne pactum de dando aliquid prorſus cavere: imo valde exemplariter meritorie ac honeſtiſſime poſſunt hoc facere: neque per hoc præcluditur aliis via ſalutis, ſed potius providetur, ne ipſi periculoſe recipiantur. «

Nec tantum homines ſæculares ex contractibus illis, qui titulo *paupertatis* ineuntur, ſcandalum accipiunt; ſed etiam non raro & alii Religioſi, quia dum Monaſteria vere *inſufficientia* dotes exigunt, contingit, quod Monaſteria etiam ſatis dotata, ut etiam notat Joannes Wiggers, idem imitentur, etiamſi poſſint quoque numerum longe majorem quam habeant commode alere. *Tract.* 7. *de Jure & Juſt. cap.* 4. *dub.* 10. *num.* 57.

Secundò, teſte eodem Urbano V. per prædictas exactiones contingit, *ut quamplures tam execratione hujuſmodi criminis, quàm expenſarum onere à Sacra Religionis propoſito retrahantur.*

Ad quæ Pontificis verba rurſus reflectens Dionyſius Carthuſianus: Nec dubium (inquit *lib.* 2. *de Simon. art.* 2.) „ quin exactio, pactio, ſeu temporalium exhibitio ita gravat & à Religione impedit pauperes, dum fit pro *ſuſtentaculo* vitæ ipſorum, ſicut ſi fiat pro exhibitione ſpiritualium. Et proh dolor! (exclamat idem Doctor) quam multæ bonæ *pauperculæ* quotidie clamant, conqueruntur & dicunt ſe eſſe paratas ad Religionis & vitæ recluſæ ingreſſum, ſed non poſſe acquirere locum, eo quod jam undique temporalia exigantur. Similiter quædam puellæ, & feminæ divites, Deum timentes, Religionemque ingredi cupientes, paratæ quoque ad comportandum pro ſe ſufficientiam temporalem, ex conſideratione uſitatæ exactionis & pactionis Religioſarum quarundam, retrahuntur ab ingreſſu ad eas? «

Ex hac pauperum, aliarumque, quæ pactiones illas de Simonia ut minus ſuſpectas execrantur, excluſione, ulterius natum eſt evenire quod magis idoneæ, & quæ vere habent Religionis ſpiritum, vel ob paupertatem ad Monaſterium non admittantur, vel Simoniacæ pravitatis horrore à talibus Monaſteriis retrahantur; quo tandem fit, ut minus idoneæ verum ſpiritum Religionis non habentes, nec divinitus ad ſtatum illum vocatæ, admittantur cum totalis everſionis Regularis diſciplinæ periculo: Quia experientia docet (inquiunt Patres Synodi Burdigalenſis anno 1583. *tit.* 25.) diſciplinam Religioſam eorum vitio ex parte collapſam eſſe, qui in Religioſas familias intruſi, aut alia quavis ratione humana inducti, potius quam à Spiritu Sancto vocati fuerunt.

Qui hæc incommoda, quæ pene infallibiliter praxim illam ſtipulandi dotem in admiſſione ad Religionem conſequuntur, attentius expenderit, non difficulter, ut credo, videbit quam merito Synodus Trid. decreverit, ut in Monaſteriis is tantum numerus conſtituatur ac in poſterum conſervetur, qui vel ex redditibus propriis Monaſteriorum, vel ex conſuetis eleemoſynis commode poſſit ſuſtentari, ut perniciosam illam praxim, quæ titulo *paupertatis* invaleſcere ac foveri ſolet, radicitus evelleret.

Neque movit Synodum quod nonnunquam per hoc contingere poſſet, ut pauciores ad Monaſteria recipi poſſent: nec enim ignorabat quod incommoda, quæ ex diminutione numeri ad Monaſterium recipiendorum nata ſunt oriri, æquiparari nequeant incommodis ex prædicta praxi orituris. Quinimo ſciebat veriſſimum eſſe, quod „ ſancta & Religioſa paucorum Congregatio (ut loquitur mox citata Synodus Burdiga- «

„ lenſis)

lenſis) quantumvis magna ineptorum hominum multitudine, Deo & hominibus acceptior eſt, & Eccleſiæ utilior. ”

Denique qui praxim hanc tot malorum matrem zelo, ut apparet, multiplicandi Ordines Religioſos, propugnant, attendant quid de Ordinum Religioſorum multiplicatione dicat Cardinalis Bellarminus: “ S. Benedicti, & S. Dominici, & S. Franciſci, & omnium aliorum Sanctorum, qui Religioſos Ordines inſtituerunt, filii & Nepotes per multos annos ita ſanctè, piè, perfectèque vixerunt, ut vel omnes, vel eorum pars maxima inſigni ſanctitate floruerint. Poſtea tamen multiplicari cœperunt Regulares ſine numero, & multi non à Deo vocati ad ſtatum perfectionis, ſed aliis rationibus adducti, Monaſteria repleverunt: & impletum eſt illud Iſaiæ: *multiplicaſti gentem, non magnificaſti lætitiam*. Inde nata ſunt ſcandala gravia & multiplicia, omnibus, nota, quæ materiam uberem præbent columbæ gemendi & plangendi relaxationem, ne dicam corruptionem Ordinum Religioſorum *Lib. 2. De gemitu Columbæ cap. 6.*

§. XIII.

Ex dictis ſequitur quòd Superintendentes perſonis Religionem ingreſſuris aut profeſſuris merito ſolicitè inquirant, num in Monaſterio, quod hujuſmodi perſona ingredi meditantur, ſæpè dictæ exactiones non frequententur.

„ Libertati profeſſionis Virginum Deo dicandarum „ proſpiciens ſancta Synodus Tridentina, ſtatuit atque decernit, ut ſi puella, quæ habitum Regularem ſuſcipere voluerit, major duodecim annis ſit, non ante eum ſuſcipiat, nec poſtea ipſa vel alia profeſſionem emittat, quam exploraverit Epiſcopus, vel eo abſente vel impedito ejus Vicarius, aut aliquis eorum ſumptibus ab eis deputatus, Virginis voluntatem diligenter, an coacta, an ſeducta ſit, an ſciat quid agat. Et ſi voluntas ejus pia ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requiſitas juxta Monaſterii illius & Ordinis Regulam, nec non *Monaſterium fuerit idoneum*, liberè ei profiteri liceat. “ *Seſſ. 25. cap. 17. De Regular.*

Ex finalibus hujus Decreti verbis intelligimus, quòd Epiſcopus ejuſque Deputatus explorare debeant, non tantum num libera ſit puellæ profeſſuræ voluntas; ſed inſuper an habuerit conditiones requiſitas juxta Monaſterii illius & Ordinis Regulam, nec non Monaſterium fuerit idoneum. Quin hæc omnia inveſtigandi obligatio Epiſcopo ejuſve Vicario ex præſcripto Concilii Tridentini incumbat, S. Carolum Borromæum non dubitaſſe, conſtat ex eis quæ in prima Provinciali Synodo *parte 3. tit. De Monial. cap. 6.* pro executione jam nominati Decreti Concilii Tridentini ſtatuit. Præfecta Monaſterio, inquit, “ triginta ante diebus Epiſcopo ſignificet, quo tempore Novitia profeſſura ſit; ut vel ipſe, vel ſi is abeſt, impediturve, alius, cui ille id negotii dederit, Novitiæ voluntatem cognoſcat, perſpiciatque an ejuſmodi conditionibus ſit, quas Monaſterii illius & Ordinis Regula poſtulat: an *item Monaſterium idoneum*. Et denique demonſtret, quàm gravis ea res ſit, quàmve multas res tria illa Religionis vota requirant: ut ea antequam ad profeſſionem recipiatur, vinculi vim intelligat, quo ſe obſtringi vult.

Si igitur Epiſcopus explorare jubetur num *Monaſterium ſit idoneum*, ut in eo filia habitum ſuſceptura aut profeſſura ſecurè ſalutem ſuam operari, & ad perfectionem vitæ Chriſtianæ pervenire queat, quis dubitat quin meritò inquirat num exactiones & pactiones Simoniacæ in Mônaſterio non frequententur; ne forſitan & hujus filiæ receptio aut profeſſio labe Simoniaca inficiatur; qua ſemel vitiatæ timendum ne reliqua malè ſuccedant; quandoquidèm ut bene advertit Synodus Cameracenſis de hoc vitio Simoniæ differens, *raro admodum terminantur fine bono, quæ malo inchoantur principio.*

Deinde ſi teſte Fagnano ſupra *parte 1. cap. 1. §. 14.* ſacra Congregatio Cardinalium in pluribus Monaſteriis Monialium, in quibus ex relatione Epiſcoporum intellexerat non ſervari vitam communem, inhibuerit receptionem puellarum ad Profeſſionem, periculoſum exiſtimans profiteri in Monaſterio, in quo Moniales omnes eſſent proprietariæ; quomodo non ſimiliter meritò exiſtimabit Epiſcopus admodum periculoſum conſentire, ut puella profiteatur in Monaſterio, in quo exactiones illæ Simoniacæ, tam enixè per Eccleſiam reprobatæ, cum tanta malorum ſequela, imò, ut ſupra vidimus, totius diſciplinæ regularis everſione frequentantur. Quomodò Monaſterium illud judicabit ſaluti puellæ idoneum, in quo plures forſan per aurum & argentum, quàm per virtutum merita & vocationem Spiritus Sancti introierunt.

Ulterius, ex eis quæ præcedenti §. dicta ſunt conſectarium eſt, quòd non tantùm Epiſcopi, eorumve ad examen puellarum Commiſſarii, ſolliciti eſſe debeant, num in Monaſteriis Simoniacæ pactiones non ineantur; ſed & alii animarum directores, aut quibus perſonarum Religionis amplexum meditantium cura incumbit, meritò vereantur perſonas ſollicitudini & regimini ſuo commiſſas Monaſteriis illis concredere, in quibus Simoniacæ illæ, & Sacris Canonibus adeò contrariæ ſtipulationes, tantorum malorum ſcaturigines, invaluerunt: exemplo S. Edmundi Archiepiſcopi Cantuarienſis, in cujus vita apud Surium 16. *Novemb. cap. 7.* leguntur ſequentia: “ Pia mater ejus cùm eſſet è vita deceſſura, commendarat ei fratrem ejus Robertum, & ſorores, ut tamquam major natu illorum curam ſuſciperet, Hæc res ei aliquandiu ab externis occupationibus magnas moleſtias attulit: Admonuerat cum mater, ut ſororum pudicitiæ conſuleret: quæ cum eſſent ſpecioſæ admodum, multis periculis expoſitæ videbantur: quamquam maternis & ſermonibus & exemplis confirmatæ cæteris fortiores erant. De iis in quodam Virginum Monaſterio collocandis agere volebat Edmundus cum ejus Monaſterii ſororibus; *Sed illæ negabant, niſi certa numerata pecunia, ſe illas in ſuum conſortium admiſſuras. Ille veritus hoc ad labem Simoniacam pertinere.* receſſit ab eis: & cum aliud nihil ſuppeteret, ad Deum deprecandum ſe contulit, ſorores hortans, ut idem ipſæ quoque facerent. Oratum eſt igitur: nec deſpexit Altiſſimus humilium preces. Innotuit enim Edmundo, in quodam paupere Monaſterio fœminarum, Monaſticam Religionem egregiè florere, & arctiſſimè conſervari. Illic ergo Edmundus ſorores ſuas degere peroptans, cum loci Præfecta ſive Prioriſſa de ea re colloqui voluit. Sed ea, licèt ei ignotus eſſet, illius ſermonem antevertit, ſuoque cum nomine appellans: *De ſororibus tuis*, inquit, *Edmunde, non eſt quod mihi quidquam indices. Ego enim Domino revelante jam ſcio: quid velis. Si illæ ad nos venerint, repulſam apud nos haudquaquam patientur.* His verbis mirificè exhilaratus Edmundus totum curarum pondus, quod à ſororibus ei incubuerat, in Prioriſſæ manus depoſuit, ſorores ſuas illi commendans: atque ita domeſticis abſolutus curis, Pariſios rediit, liberalium diſciplinarum curſum confecturus. “

Circa prædictum S. Edmundi exemplum notandum, id contigiſſe circa tempora Innocentii III. quando in plerìſque Monialium Monaſteriis exactiones illæ, teſte Concilio Lateranenſi ſub dicto Pontifice celebrato, frequentabantur: dum itidem adeo frequentes eſſent in Religioſorum Monaſteriis, ut Archiepiſcopus Cantuarienſis prædicti Edmundi prædeceſſor ambigeret, num ob multitudinem peccantium aliquid de Canonica ſeveritate non foret relaxandum, ut ex reſponſo Innocentii III. in *Cap. 30.* ii *De Simon.* conſtat. Ex quo ulteriùs intelligimus, quòd S. Edmundus veritus ne ſimiles exactiones & ſtipulationes, non obſtante conſuetudine & multitudine eas ineuntium, ad Simoniacam labem pertinerent, potiùs à Monaſterio illo cum Sororibus ſuis recedendum putarit, quàm periculo Simoniacæ pravitatis ſe & Sorores ſuas exponere.

§. XIV.

Deteguntur radices prædictarum exactionum.

IN hac ſecunda Diſſertationis parte hactenus tot Conciliorum ac Pontificum Decretis oſtendi, vetitum eſſe quocumque titulo aliquid ab ingredientibus Monaſterium exigere, ut non verear dicere eum

Gratiano noſtro *cauſ. 1. q. 2. in fin.* " Multorum auctoritatibus luce clariùs conſtat, quòd ab ingreſſuris „ Monaſterium non licet pecuniam exigere, ne & ille „ qui exigit, & ille qui ſolvit, Simoniæ crimen incurrat.

Oſtendi inſuper §. 11. hujus capitis, quàm pernicioſi ſint effectus praxeos exigendi dotem ab ingredientibus. Reſtat nunc ut exactionum illarum radices detegantur, quò faciliùs radicibus earum detectis evelli queant.

Tres ſunt ordinariæ earum exactionum radices. Prima quidem, appetentia rerum temporalium ultra neceſſitatem, ſive quòd victui neceſſariis non ſint contenti, ſed divites fieri deſiderent.

Quàm verò hæc divitiarum appetentia periculoſa & vitioſa ſit, exprimit Apoſtolus, dum ait 1. *ad Timoth. 6. v. 10. Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia & nociva, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem. Radix enim omnium malorum eſt cupiditas.*

Deinde ſi univerſis inclamet Propheta Iſaias *cap. 5. v. 8. Væ qui conjungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis, uſque ad terminum loci:* quantò magis timere debent Religioſi, qui ſpecialiter paupertatem ac rerum temporalium contemptum profitentur, earum abundantiam appetere.

Qua de cauſa Religioſorum Patres vero Religionis Spiritu repleti admodum ſolicitè filiis ſuis inculcarunt, ne rebus temporalibus augendis incumberent, ut pluribus oſtendit Dominus Abbas Trappenſis *parte 2. cap. 21. q. 7.* in libro De Sanctitate & Officiis vitæ Monaſticæ nuper edito.

Ulteriùs qui dotes in receptione ad vitam Religioſam exigunt, ut Monaſterio divitias acquirant, expendant quòd quò major Monaſterio obtingit rerum temporalium abundantia, tantò difficilior reddatur Religioſorum ſalus: imprimis quia generaliter divitiarum poſſeſſio tanta ſecum trahit ſalutis impedimenta, ut ea propter exclamaverit ipſa Veritas *Lucæ 18. verſ. 24. 25. Quam difficilè qui pecunias habent, in Regnum Dei introibunt, faciliùs eſt enim camelum per foramen acus tranſire, quam divitem intrare in Regnum Dei.* Videri poteſt §. 6. *cap. 3. p. 1.* & §. 2. *c. 1. p. 2.*

Singulariter tamen vitæ Religioſæ ritè inſtituendæ, & diſciplinæ Regulari conſervandæ contraria eſt rerum temporalium abundantia. Ipſi enim Religioſi ſecundùm vitæ ſuæ profeſſionem non tantùm tenentur omnem omnino rerum proprietatem in particulari abdicare; ſed inſuper ſecundum paupertatis profeſſionem vivere jubentur, ſeu vitam pauperem agere, ut §. 3. *cap. 3. part. 1.* oſtendimus: quinimo ipſius diſciplinæ Regularis facilè primum fundamentum eſſe ipſius paupertatis exactam cuſtodiam, ibidem comprobavimus. Quemadmodum ergo rara virtus eſt ſervare caſtitatem inter carnis illecebras, temperantiam in cibo & potu inter epulas; ita non dubium quin admodum rara ſit virtus, rerum temporalium uſum inter earum abundantiam ita moderari, ut à paupertate, id eſt pauperic earum uſu non recedatur: unde à plurimis jam pridem deploratum eſt, divitiarum copiam quam Religioſorum ſanctitas attraxerat, ipſam vitæ Religioſæ ſanctitatem ſuffocaſſe. " Contulit (inquit Trithemius „ *Serm. 2. ad Monach.*) *Monachis Religio ſancta divitias, donec matrem filia ſuffocavit.* Nam ut Scriptura dicit: omnes qui volunt divites fieri, incidunt „ in tentationes diaboli: incraſſatus eſt dilectus & recalcitravit, impinguatus & dilatatus terrenis poſſeſſionibus, dereliquit inſtitutionis primæ ſtudia, abiit „ poſt vanitates falſas, quem copia rerum temporalium divitiis ſpiritualibus inopem & miſerum fecit. Hæc Trithemius, qui ſimilia habet *homil. 7. ad Monach.* Plures in eamdem ſententiam videri poſſunt apud Joannem Baptiſtam de Lezana Carmelitam Hiſpanum &c. in libro cui titulus, *Reformatio Regularium*, ſeu *De Diſciplina Religioſa &c. cap. 17.* quo oſtendit quòd ſuperfluitas bonorum temporalium etiam in ipſis Communitatibus, Religioſorum reformationi ſit contraria. Cui addi poteſt epiſtola Alexandri III. Abbatibus & Conventibus Ciſtercienſis Ordinis inſcripta, & Decretalibus Gregorii IX. inſerta *Cap. 3.* ii *De Statu Monach.* item quæ referuntur in vita Roberti primi Ciſtercienſium Abbatis apud Boll. *ad 29. Apr. cap. 2.*

Ex quibus omnibus evidenter apparebit ſi profectus ſpiritualis Monaſterii quæratur & intendatur, nullatenus appetendam aut deſiderandam eſſe rerum temporalium abundantiam, multò minus ad pernicioſas illas exactiones pro ea obtinenda eſſe recurrendum; ſed ſi ea jam obtigerit, multum eſſe invigilandum & orandum, ut inter auri abundantiam poſt aurum non abeatur, nec inter divitiarum affluentiam cor divitiis apponatur; ſed uſus pauper Religioſis conveniens ſervetur, & reliqua in pauperum alimoniam impendantur.

Secunda exactionum radix ſolet eſſe ſuperbia, ſive inordinata appetentia eorum, quæ mundo alta & magna videntur, quibus apud homines mundanos exiſtimatio aliqua conciliari videtur, ut v. g. ſuperba & magnifica ædificiorum ſtructura, ampla Monaſterii ſupellex, &c. Verùm ſi univerſis in Chriſto renatis rectè dicatur: *Quid tibi cum pompis ſeculi quibus renuntiaſti?* Majore profectò ratione Religioſis, qui præ reliquis Chriſti Fidelibus mundi contemptum profitentur, illud ipſum inclamatur: quare ſingulariter eorum profeſſioni contrarium eſt quidquid faſtum ſeculi ac divitiarum abundantiam exhibet, & à ſimplicitate Religioſa eſt alienum. Hinc illud S. Benedicti Religioſis inculcatum, *à ſeculi actibus ſe facere alienum*; adeoque, ſe facere alienum ab omni quod ſeculi vanitatem redolet. Et ſi Sanctus Thomas rectè inferat vilitatem veſtium, in quantum eſt ſignum triſtitiæ & contemptus divitiarum & mundani faſtus, competere Religioſis: *quia Religio eſt ſtatus pœnitentiæ & contemptus mundanæ gloriæ:* quidni ex eodem antecedente eadem conſequentia inferatur, quòd vilis ſupellex, humilia ædificia, cæteraque quæ contemptum mundanæ gloriæ præferunt, ſtatui religioſo conveniant: hinc S. Bonaventura *Epiſt. 1. ad Provincial.* Ordinis ſui Provincialem monet: " Ut ſumptuoſitatem ædificiorum, li- " brorum ac ciborum ita ſtudeat amputare, *ut*, inquit, " *à profeſſionis excellentia vitæ obſervantia non diſcordet.* "

Quapropter Canonici Præmonſtratenſes conformiter ad ea, quæ Synodus Tridentina omnibus Eccleſiæ Prælatis præcipit, monitos voluerunt Abbates & omnes Prælatos, " ut memores *ſuæ profeſſionis*, ac SS. Patrum " veſtigiis inhærentes, modeſta ſupellectili & menſa, " ac frugali victu ſemper utantur. In reliquo etiam " vitæ genere, ac in tota ſua domo caveant, ne quid " appareat, quod à ſancta *paupertatis* inſtituto ſit alie- " num, vel quod non ſimplicitatem, Dei zelum, ac " contemptum vanitatum præ ſe ferat. " *Diſt. 1. cap. 1.*

Ex his conclude quàm parum de ſpiritu Religionis habere convincantur, qui exactiones illas admodum pernicioſas, & à Canonibus tantopere improbatas frequentant, ut ampla & ſuperba ædificia, aut pretioſam ſupellectilem, aliave quæ mundi faſtum potiùs quam paupertatem Religioſam ſpirant, procurent. Tertia denique radix ex qua frequenter exactiones illæ profluunt, eſt de rebus neceſſariis procurandis ſolicitudo, vel timor quo timentur vitæ neceſſaria defutura. Hæc cauſa quia aliquam veriſimilitudinis ſpeciem habet, illius etiam falſitas non tam facilè, quemadmodum duarum præcedentium apparet, quare fuſiùs hujus poſtremæ falſitatem §. ſequenti oſtendam.

§. XV.

Parum conſonum eſt Chriſtianæ fiduciæ, ob timorem defectus rerum neceſſariarum ad exactiones à Sacris Canonibus improbatas recurrere.

QUia anxia pro rebus temporalibus ad vitam corporalem neceſſariis ſolicitudo, corruptis hominum moribus maximè uſitata eſt, & ab ea homo difficilè ſe totaliter exuit; hinc in toto Evangelio nullus animi affectus tanto ſtudio ac tot argumentorum machinis à Chriſto oppugnatur & evellitur. *Ne ſoliciti ſitis* (inquit *Matth. 6. v. 25. & ſeq.*) *anima veſtra quid manducetis, neque corpori veſtro quid induamini. Nonne anima plus eſt quam eſca, & corpus plus quàm veſtimentum?* Quaſi diceret, ſi Deus vitam vobis dederit multò præſtantiorem quàm id quo alitur vita, & corpus præſtantius quam id quo tegitur corpus; omnino confidere debetis quòd qui majora dederit, etiam minora ſit daturus. Ulteriùs, ut ab illa anxia ſolicitudine nos liberaret, addit: *Reſpicite volatilia Cœli, quoniam non ſerunt, neque metunt, neque congregant in horrea, & Pa-*

Digitized by Google

& Pater veſter Cœleſtis paſcit illa: quaſi diceret: ſi volatilia Cœli, quæ nec ab hominibus aluntur, neque adhibent ullum laborem, neque diligentiam, quam homines ex Dei inſtituto adhibent; *Pater veſter* (cum tamen volatilium non ſit niſi Creator ac Dominus) *Cœleſtis*, qui ſcilicet omnia terrena ac Cœleſtia habet in poteſtate, *paſcit illa; nonne vos magis pluris eſtis illis?* Id eſt, nonne vos qui ad imaginem illius creati eſtis, in filios adoptati, & propter quos creavit reliqua, præcellitis volatilibus, & conſequenter fidere debetis vos ab eo paſcendos? His aliiſque argumentis etiam ab ipſis rebus inanimatis, ad quas Divina Providentia ſeſe extendit, deſumptis, tandem Chriſtus concludit: *Nolite ergo ſolliciti eſſe, dicentes: quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Hæc enim omnia gentes*, qui Deum rebus humanis præeſſe non credunt, *inquirunt: ſcit enim Pater veſter Cœleſtis*, omniſcius, benigniſſimus, ad præſtandum potentiſſimus, *quia his omnibus indigetis*. „ Si ergo dixeris (inquit Chryſoſtomus *Homil. 22. in Matth.*) propterea me oportet eſſe ſolicitum, quia ſunt neceſſaria; ego è regione reſpondeo, propterea non oportet eſſe ſolicitum, quia ſunt utique neceſſaria. Si enim eſſent ſuperflua, non ita deberes de eorum præſtatione confidere, nunc vero quia neceſſaria ſunt, prorſus non oportet ambigere. Quis enim pater invenietur aliquando, qui liberis ſuis neceſſaria quidem ſe non præſtare patiatur? " *Quærite ergo*, infert Optimus Magiſter, *primum regnum Dei & juſtitiam ejus, & hæc omnia* vitæ neceſſaria *adjicientur vobis* ſine veſtra ſolicitudine, non veluti merces, ſed inſtar auctarii, quod rebus pretioſis, dum emuntur, adjici ſolet. „ Non dixit, ait Chryſoſtomus, *dabuntur*, ſed *adjicientur*, ut ſcilicet diſcretis horum quæ in præſenti dantur, nihil eſſe omnino magnum, ſi futurorum magnitudine comparentur.

Hanc argumentorum congeriem, qua Magiſter Optimus Chriſtus Dominus oſtendit nimiam illam hominum ſolicitudinem pro vitæ neceſſariis conquirendis, gentilibus magis quam Chriſtianis propriam eſſe, ſi quis ſerio attenderit, ac inſuper firma fide Chriſti promiſſis crediderit: non gravate fatebitur parum filiali in Deum confidentiæ conſonum eſſe, ut Religioſi qui præter communes fideles tot ſpecialibus à Deo favoribus ſunt præventi, timore defectus temporalis ſubſidii ad exactiones, quæ tot malorum ſequelam adjunctam habent, recurrant; & à ſacris Canonibus Spiritu Dei conditis, & totius Eccleſiæ reverentia roboratis, exactiones hujuſmodi tam enixe ac generaliter proſcribentibus recedant; & non potius in omni converſatione ſua ſint ſancti ab omni etiam ſpecie mali abſtinentes, temporalia per modum auctarii ſibi adjicienda certo ſecundum Chriſti promiſſa perſuadentes.

Unde jampridem Moniales, quæ titulo paupertatis exactiones pecuniarias in receptione Sororum frequentabant, monuit Dionyſius Carthuſianus *lib. 2. de Simon. art. 17.* „ Ut advertant quantum Chriſtus omni Chriſtiano diſſuadeat, vituperet, prohibeat immoderatam temporalium ſolicitudinem rerum: Nolite inquiens, ſoliciti eſſe in craſtinum. Multaque alia: Vult namque Salvator ut filialem habeamus confidentiam in Patre Cœleſti, ejuſque paternæ providentiæ nos committamus fiducialiter, qui etiam irrationalia paſcit, inanimata diſponit, veſtit ac ornat. Propter quod immoderata ſolicitudo hujuſmodi ponitur diffidentiæ filia, atque ad carnalem ſpectat prudentiam, de qua loquitur Paulus Apoſtolus: Prudentia carnis mors eſt. Intendant ergo & credant Chriſto dicenti: Quærite primum Regnum Dei & juſtitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis. Et ſciant quod fidelis, ſapiens, pius & omnipotens Deus, qui à nobis pauperculis pater appellari dignatur, famulos & famulas ſuas ſibi vere, religioſe ac fideliter miniſtrantes, confidentes & ſe commendantes nequaquam relinquit, imo fideliter ac paterne providet eis: & tanto abundantius, quo amplius hoc merentur.

Eodem ſpiritu & fidei ardore ſuccenſa Seraphica Mater Thereſia Sororibus ſuis tanquam rem, quæ nunquam earum memoria excidere deberet, inculcabat: „ Nolite putare, Chariſſimæ, aliquid rerum ad victum neceſſarium vobis defuturum, ſi modo de mundanis hominibus complacendo ſolicitæ non ſitis. Equidem hoc vobis ſpondere & promittere auſim, Nolite per humanam induſtriam & artes (quanto minus per reprobatas illas pecuniarum exactiones & ſordidas mercimonias) ſuſtentationem corporis & victum vobis procurare; alioquin fame moriemini, & mox cito quidem. Sed ad ſponſum veſtrum oculos attollite: ipſe enim eſt qui victum vobis dabit: ſi illi placeatis, vobis nolentes volentes de victu proſpicient, etiam illi qui minus erga vos affecti ſunt ac minus diligunt, uti hoc jam ſæpe per experientiam & uſu ipſo vidiſtis. Si hoc facientes: nihilominus fame vos mori contingat, næ beatæ Moniales S. Joſephi eritis & dicemini. Per amorem Dei rogo, nunquam hujuſce vos rei capiat oblivio. " *In tract. de Via perfect. cap. 2.*

Hiſce Seraphicæ Matris dictis mirè conſonat, quod in quodam Sermone dixit ſæpe nominatus Dionyſius Carthuſianus: „ Juſto Dei moderante ac permittente judicio, magna multoties damna Religioſis contingunt, à quibus, ſi ab omni avaritia ſe arcerent, Deus bonus, juſtus & ſapiens eos utique præſervaret. Et tunc eſſent hominibus cunctis magis amabiles, exemplares, honorabiles & præclari, nec dubium quin & plura in eleemoſynas eis darentur; nunc autem contemnuntur & blaſphemantur à multis. " *Serm. 6. de Dom. 15. poſt Trinit.*

Ex his concludo, quod hæc tertia radix, ſive cauſa exactionis dotis, nimirum ſolicitudo providendi Monaſterio de vitæ neceſſariis, nullatenus ſit fundata; neque à ſacris Canonibus Spiritu Dei conditis, & totius Eccleſiæ reverentia roboratis, nullatenus eſſe recedendum timore defectus temporalis ſubſidii; ſed potius ſtrictius obſervandos, ut ſponſo Eccleſiæ placentes ab illius benignitate corporis neceſſaria acquirantur, juxta illud ipſius fideliſſimum promiſſum: *Quærite primum regnum Dei & juſtitiam ejus, & hæc omnia* (vitæ neceſſaria) *adjicientur vobis*: item, illud Prophetæ Regii: *Junior fui, etenim ſenui, & non vidi juſtum derelictum, nec ſemen ejus quærens panem. Pſal. 36. verſ. 25.*

CAPUT V.

De Receptione gratuito oblatorum.

§. I.

Illicitum non eſt etiam ab ingredientibus Monaſterium accipere quæ liberaliter ab iiſdem offeruntur; nonnulla tamen in hac receptione cavenda notantur.

INNOCENTIUS III. Cantuarienſi Archiepiſcopo reſcribens, ut in Simoniace ad Religionem receptos, non obſtante peccantium multitudine Canonicam exerceat ſeveritatem; *Illud tamen* (inquit in *cap. 30. ♃ de Simon.*) *gratanter recipi poterit, quod fuerit ſine exactione gratis oblatum.*

Quin & Urbanus V. qui tam enixe ac generaliter omnem pecuniæ exactionem in admiſſione ad Monaſterium excluſit, ut *cap. 4. §. 3.* vidimus, liberaliter tamen oblata recipi poſſe declaravit: „ illa duntaxat, inquit, quæ perſonæ ipſæ ingredientes *pure, & ſponte, & plena liberalitate, omnique pactione ceſſante* dare vel offerre Eccleſiis, Monaſteriis, Prioratibus, domibus & locis hujuſmodi voluerint, *cum gratiarum actione licite recepturi.* "

Has gratuitas ac ſpontaneas ingredentium oblationes in regula ſua ſat aperte probat S. Benedictus, recipiendo ad Religionem optionem permittens, (ſi quidem ſit ætate major) *ut res, ſi quas habet, aut eroget prius pauperibus, aut conferat Monaſterio.* Hinc S. Bonaventura *in libell. Apol. q. 18.* docet: „ Quando aliquis recipitur non pro pecunia, ſed cum pecunia, ita ut etſi nihil offerret, etiam reciperetur pro Deo: hoc purum eſt, inquit, coram Deo; ſed eſt caute agendum coram hominibus, ne detur eis occaſio ſcandali, & ne ſit tibi affectus avaritiæ infectus ea ſpe lucri. "

Ex his apparet quod licet nihil exigi poſſit ab ingredientibus Religionem, illicitum tamen non eſſe recipere ea quæ ab ingredientibus pure & ſponte, plena liberalitate, omnique pactione ceſſante offeruntur.

Ut tamen hæc oblatorum perceptio omni prorſus vitio careat, nonnulla ſolicite à parentibus cavenda ſunt; & quidem duo in præcitatis verbis cavenda monet Seraphicus Doctor, Primum, *Ne detur hominibus occaſio ſcandali.* Quod ſcandalum ſpecialiter timendum eſt, ſi Monaſteria amplis ædificiis, ſumptuoſa ſupellectili inſtructa, aut quorum exterior apparatus & modus agendi hominibus inſinuant illa eſſe abunde fundata, notabilia bona ab ingredientibus, conſanguineis indigentibus, ac aliis pauperibus neglectis accipiant; verendum, inquam, ne ejuſmodi Monaſteria per talem bonorum receptionem non exigui ſcandali hominibus dent occaſionem. Inſuper is debet eſſe Religioſorum agendi modus quoad bona ingredientium accipienda, ut non tantum non ingerant ſuſpicionem avaritiæ ipſis ſæcularibus, ſed etiam ne ab ingredientibus ſive poſtulantibus ingreſſum judicetur quod potius res hominum deſiderent quam animas. Quam ſuſpicionem ut a divitibus Religioni ſeſe offerentibus averterent Religioſorum Patres, primum conſilium quod illis dabatur circa rerum temporalium diſpoſitionem erat, ut juxta Chriſti conſilium bona ſua venderent & darent pauperibus; ut inter alius in Regula ſua declaravit piiſſimus ille Pater, qui communiter *Magiſter* dicitur, qui poſtquam oſtendit Monaſterium ingredienti convenire, „ ut ante „ omnia rebus ſæcularibus ſe privet, ne forte titilla„ tione diaboli à rebus ſuis foris poſitis per deſiderium „ earum de Monaſterio provocetur, & relicto ſervitio „ ſanctæ ſcholæ, proprio redeat militaturus arbitrio; “ ſubjungit *cap.* 87. „ ideoque conſtituimus ſalubre con„ ſilium ut audias vocem Domini tibi dicentem: *Va„ de, vende omnia, & da pauperibus, & veni ſeque„ re me.* Quam ergo ſi ſequi vis vocem, vade, vende „ quæ habes, & omne pretium huc ante me defer; „ ut te præſente à me pauperibus erogetur .... *Hanc „ ideo voluntatem*, inquit, *Abbas ingredientibus tri„ buit, ut non ab introeuntibus judicetur potius es ho„ minum deſiderare quam animas.* “ Vide Thomaſſin. *de la Diſcipl. de l'Egliſe p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 9. *n.* 3.

Secundò, cavendum monet S. Bonaventura, *ne ſit recipientibus affectus avaritia infectus ex ſpe lucri.* Merito huic monito Seraphici Doctoris in admiſſione divitum, à quibus notabilia dona expectantur, attendunt Religioſi: quia ſi ille affectus ſemel animum præoccupaverit, facile continget ut illo affectu nonnihil excæcati judicabunt Religioni ac vitæ Monaſticæ convenientes, & à Deo ad ſtatum illum vocatos, qui nec qualitates ſtatui Religioſo convenientes habent, neque ſpiritu Dei ad ſtatum illum adiguntur: quin imo non raro continget quod tempore probationis durante, circa ſimiles multa diſſimulabuntur, nonnulla indulgebuntur, & denique illis non injungentur ea, quæ in vita Religioſa occurrunt, naturæ corruptæ, ejuſque concupiſcentiis maxime contraria & aſpera, ne ob nimiam forſitan aſperitatem Religionem deſererent, atque ita ſpe lucri Monaſterium fruſtraretur. Quam vero hæc pernicioſa ſint, tum ipſi Religioni, tum etiam ipſis ingredientibus, ut vitam Religioſam profiteantur, qui ejus aſperitatem non ſunt experti, notius eſt, quam ut ulteriori expoſitione indigeat.

Ad hæc ſingulariter invigilare debent Superiores, aliive qui receptioni conſentire debent, ne prædicto affectu animus ſit infectus: quia cum hic agi videatur de bono ipſius Monaſterii, facile eſt evenire ut hoc affectu etiam magis cauti & prudentes latenter inficiantur; cujus rei non ignara Seraphica Mater Thereſia ad Confeſſarium ſuum ſcribit: „ Pater, inquit „ *Epiſt.* 16, quoties filias nihil ſecum in Conventum „ afferentes ex ſolo Dei ſuſcipio amore, inexplicabile „ mihi exoriri gaudium pro certo habeas.

Tertiò, attendere debent Religioſi, ne dum gratanter & ex mera offerentium liberalitate ſuperficie tenus recipere videntur, blandimentis, variiſque perſuaſionibus, aut falſis ſubinde adductis motivis, ab introeuntibus temporalia extorqueant; quo contingat ut coacte potius extorta, quam voluntarie oblata accipiant; quod jampridem Synodus Cabillonenſis ſecunda anno 813. *can.* 7. acriter perſtrinxit. „ Conſtituit ſane ſacer iſte „ Conventus, ut Epiſcopi, ſive Abbates, qui non in „ fructum animarum, ſed in avaritiam, & turpe lu„ crum inhiantes, quoſlibet homines illectos circum„ veniendo totonderunt, & res eorum tali perſuaſione non ſolum acceperunt, ſed potius ſubripuerunt, „ pœnitentiæ Canonicæ, ſive Regulari, ut puta tur„ pis lucri ſectatores ſubjaceant. “

Denique merito expenditur à recipientibus bona ingredientium, quod quicunque vitam Religioſam amplectitur, conſilium Evangelicæ paupertatis ſequi proponat, adeoque juxta Chriſti monitum, *ire & vendere omnia quæ habet, & dare pauperibus*; ex quo conſequens eſt quod quando rerum ſuarum partem Monaſterio offerre intendit, cum hac intentione & animo jubeatur offerre, ut illa vel pauperibus voluntariis, id eſt, Religioſis vitam pauperem viventibus, aut aliis egentibus impendatur; ut juxta Chriſti conſilium quod amplectitur, omnia ſua vendidiſſe & *pauperibus dediſſe* dici poſſit: ex quo ulterius elicitur, quod etiam Religioſi, ſi quid offeratur, tanquam ea intentione oblatum recipere & expendere teneantur. Hoc perſpectum habens ille Religioſorum Pater, qui famoſo nomine *Magiſter* dicitur, monuit in Regula ſua *cap.* 87. ut de ipſis rebus (ingreſſi) Abbas in poteſtate ſua mu„ tatis quidquid *neceſſaria utilitati Monaſterii* ſu„ pervacuum abundare viderit, pro anima Fratris ip„ ſius *propter præceptum ſupradictum ſequendi Domi„ num per eleemoſynam, diſtracta illa re ſupervacua, „ pretium ejus pauperibus tribuat:* ut quod ille impe„ ritus Frater non meruit facere pro illo, iſte quaſi „ doctus Magiſter valeat adimplere. “

Ad hæc *Magiſtri* verba reflectens Hugo Menardus in *Notis ad cap.* 65. § 16. *Concord. Regul.* „ Notan„ da, inquit, hominis integritas, ſinceritas, ſimul & „ charitas. Quam longe abeſt à quorundam avaritia, „ aut curioſitate, qui aut bona Noviliorum in arca „ recondunt, aut ea inſanis ſubſtructionum molibus „ erigendis, ſimilibuſque vanitatibus impendunt, „ Chriſto in ſuis membris algente & eſuriente. “

§. II.

Quid de gratuita bonorum ingredientis oblatione ante Profeſſionem decreverit Concilium Tridentinum.

SYnodus Tridentina ut libertati profeſſionis amplius „ proſpiceret, *Seſſ.* 25. *cap.* 16. *de Regular.* decrevit „ ne ante Profeſſionem, excepto victu & veſtitu No„ vitii vel Novitiæ illius temporis quo in probatio„ ne eſt, quocunque prætextu à parentibus, vel pro„ pinquis, aut curatoribus ejus Monaſterio aliquid „ ex bonis ejuſdem tribuatur; ne hac occaſione di„ ſcedere nequeat, quod totam vel majorem partem „ ſubſtantiæ ſuæ Monaſterium poſſideat, nec facile, „ ſi diſceſſerit, id recuperare poſſit. Quin potius „ præcipit S. Synodus ſub anathematis pœna danti„ bus & recipientibus, ne hoc ullo modo fiat. “

Ex hoc Decreto patet primo, quod ex bonis ipſius Novitii ante Profeſſionem, excepto victu & veſtitu illius temporis quo in probatione eſt, nihil Monaſterio *ne liberaliter quidem* à Parentibus, Conſanguineis aut Curatoribus ejus dari poſſit, nec Religioſi quocunque prætextu accipere poſſint. Et licet Concilii verba videantur reſtricta ad bona ipſius Novitii; „ Tamen propoſito „ dubio (inquit Fagnanus *ad cap. Statuimus* ii. *de Reg. num.* 55. 56.) an quod diſponitur *cap.* 16. *Seſſ.* 25. „ *de Regular.* ne de bonis puellæ aliquid Monaſterio „ ante Profeſſionem tribuatur ſub pœna anathematis, „ habeat locum, etiamſi aliquid tribuatur non ex puellæ „ propriis bonis, ſed Parentum vel conſanguineorum? „ Sacra Congregatio cenſuit habere locum. “

Et iterum ſuborto dubio, ait idem Fagnanus, „ an ſi Novitius ſit ſui juris & non habeat paren„ tes, poſſit in ingreſſu Religionis, præter victum „ aliquid donare Religioni amore Dei, cenſuit non „ poſſe ex verbis expreſſis *d. cap.* 16. “

Notandum ſecundò, Concilium Tridentinum in præallegato Decreto ſolum prohibuiſſe, ne aliquid ex bonis Novitii aut Novitiæ Monaſterio excepto victu & veſtitu Novitii aut Novitiæ illius temporis, quo in probatione eſt, tribuatur *ante Profeſſionem*. „ Ne (inquit „ Concilium) hac occaſione diſcedere nequeat, quod „ totam vel majorem partem ſubſtantiæ ſuæ Monaſte„ rium poſſideat, nec facile, ſi diſceſſerit, id recupe„ rare poſſit. “ Nihil proinde ſtatuit Concilium circa donationem aut oblationem gratuitam bonorum No-

Novitii

vitii aut Novitiæ Monaſterio, quæ à parentibus aut aliis fit poſt profeſſionem, ſed eam reliquit in terminis juris communis, conſequenter oblatio gratuita bonorum etiam ipſius ingredientis in favorem Monaſterii per Tridentinum limitata non eſt, ſi modo non niſi profeſſione peracta effectum habeat, nihilque *ante profeſſionem* excepto victu & veſtitu Novitii illius temporis, quo in probatione eſt, Monaſterio tribuatur.

Denique notatu dignum eſt, Concilium Tridentinum in prænominato Decreto permittere quidem parentibus, vel propinquis, aut Curatoribus Novitii aut Novitiæ ex bonis ipſius tantum Monaſterio tribuere, quantum Novitii aut Novitiæ victui ac veſtitui illius temporis, quo in probatione eſt, requiritur: ſed utrum Monaſterio liceat ab ingrediente aut ejus parentibus quidpiam pro victu & veſtitu Novitii aut Novitiæ exigere, Concilium non determinat, imo neque quæſtionem illam attingit. Quod ne forſitan à nonnullis nimio cum rigore à me aſſertum putetur, unum alterumve auctorem adduco hac in parte mihi conſentientem ex illis qui nullatenus de nimio rigore, ſed merito de nimia laxitate argui poſſent; quemadmodum in anterioribus quoque aliquoties tanquam dictis meis conſentientes allegavi Joannem Wiggers, Martinum Navarrum aliosque ſimiles auctores in Moralibus juſto indulgentiores. Ut dum illi qui paſſim ſolent quidquid abuſibus ab erroribus præſertim inolitis opponitur, tanquam novum ac nimis rigoroſum rejicere, viderint etiam hujuſmodi laxitatum patronos mihi conſentientes, ceſſent dicta mea nimii rigoris accuſare.

„ Verum eſt, inquit Suarez *Libr. 4. de Simonia* „ *cap. 17. n. 19.* Concilium Tridentinum (*Seſſ. 25.* „ *cap. 16. de Regularib.*) non loqui de pacto, nec de „ modo recipiendi, id eſt, an poſſit Monaſterium ita „ ſuſtentationem petere, ut ſine illa nolit Novitium „ recipere.

Notandum, ait Laurantius Landtmeter Ordinis Præmonſtratenſis Canonicus, „ Canones in hac materia (de „ Simonia) indifferenter loqui de utroque ingreſſu Re„ligionis, tam de eo qui eſt ad habitum, quàm qui „ eſt ad profeſſionem, ut cum Navarro advertit Sua„rez. Tridentinum quidem ſtatuit, ut durante proba„tione ex bonis Novitii nihil Monaſterio dari poſſit, „ excepto victu & amictu. Sed inde non ſequitur, „ ſemper aliquid pro victu & amictu peti poſſe; hoc „ enim Concilium non dicit, ſed relinquit regulan„dum juxta alia jura. “ *Com. in Regul. S. Aug. n.* 21.

Ex quibus ulterius conſectarium eſt, nec in ſpeciem Concilium Tridentinum in hoc ſuo Decreto probare praxim, qua Monaſteria etiam admodum opulenta ſine ullo ſcrupulo exigunt ab ingredientibus aut eorum parentibus ea, quæ victui ac veſtitui Novitii vel Novitiæ illius temporis, quo in probatione eſt, neceſſaria putantur.

Quapropter prædicta praxis à pluribus, qui etiam poſt Concilium Tridentinum ſcripſerunt, Simoniæ arguitur; & quidem præ ceteris fuſius, atque ex profeſſo illud adſtruere conatur Petrus à S. Audomaro alias à Wallon, Cappellæ Inſtituti S. Benedicti in Monaſterio Montis D. Guinori Monachus & Prior in libello Monaſticarum inſtitutionum ſecundum Sacroſ. Concilii Tridentini Decreta. Quia libellus hic paucis innotuit, integrum Auctoris diſcurſum ſubjungam, ut ex illo lector dijudicet eut adeo ſecure, quam vulgo putatur, Monaſteria, præſertim opulenta, exactionem pecuniæ pro victu ac veſtitu Novitii aut Novitiæ facere queant.

§. III.

Proponitur ſententia Petri à S. Audomaro circa exactionem pecuniæ pro veſtibus Novitiorum.

„ CErto certius eſt non libere quidquam pro ingreſ„ſu vel admiſſione ad Religionis ſtatum pete„re, quod & Prælati Simoniaci facto ſatis oſtendunt, „ nihil pro his, ſed pallianies cæcam ſuam cupidita„tem, exigunt pro veſtibus Novitiatus. Verum & „ hanc exactionem eſſe tantum avaritiæ, & labis Si„moniacæ umbraculum probant, quod velint eos du„plicibus, aut triplicibus veſtiri in omnibus, adeo „ abunde, ſuperflue, ut infra quinquennium, aut ſe„xennium non poſſint ea deterere. Unde & hi da„mnantur Conſtitutione Urbani Papæ, *Cap. Sane ne in vinea Domini.* Mandat enim omnibus Monaſteriorum Abbatibus & Prioribus, ne ab aliquo volente ingredi Religionem vel Monaſteria, in receptione perſonarum, vel ante vel poſt receptionem, quoſcunque paſtus, prandia, aut cœnas, pecunias, jocalia, aut res alias, etiam ad uſum Eccleſiaſticum, ſeu quemvis pium uſum alium deputata, vel deputanda, directe, vel indirecte petere, vel exigere quomodocunque præſumant, ſed eas potius cum omnimoda pietate recipiant, ac in victu & veſtitu, ſicut perſonas ſuarum Eccleſiarum, Monaſteriorum, Prioratuum, Domorum, ac locorum ſincera charitate pertractent. Et paulo poſt. Nos (inquit Urbanus) qui ſecus egerint, ſi ſint ſingulares, tam dantes, quàm accipientes hujuſmodi excommunicationis, ſi capitulum vel conventus fuerit, ſuſpenſionis ſententiis eo ipſo decernimus ſubjacere, à quibus præterquam in mortis periculo nequeant abſolvi, abſque Sedis Apoſt. ſpeciali licentia. In quibus verbis notandum, non dici pro receptione, ſed in receptione quidvis petentes imo etiam cultui divino deputandum, ſubjacere huic ſententiæ excommunicationis, & velle, ut pertractetur in victu, & veſtitu quemadmodum & alii Monachi. Et adeo ſane nihil eſt petendum, ut vix permittat D. Baſil. ultro oblata ſuſcipi. Si mea (inquit *in Reg. brev.* 304.) in hoc ſententia exquiritur, exiſtimo magis conſultum iri offenſioni multitudinis, & ad ædificationem fidei commodius, ſi repudientur ejuſmodi munera. Siquidem ex illorum ſuſceptione primum illud incommodum naſcitur, quod ſæpenumero ob eam rem male audit fratrum reſpublica. Deinde etiam illud quod ad ſuſtollendos animos proximorum illorum, unde allata ſunt, cauſam dant. Ad hæc quod ſecundum id quod dictum eſt ab Apoſtolo de iis qui in communi loco privatas eſcas haberent & potiones, illud conſequitur, Confunditis eos qui non habent. Sed (eheu) quam verum eſt paſſim male audire fratrum rempublicam propter multorum avaritiam, & injuſtiſſimas hujuſmodi exactiones. Quare juſtis de cauſis decrevit Synodus Tridentina *Seſſ. 25. cap. 16. ad Reg.* ſub anathematis pœna, ne quid detur ante profeſſionem à parentibus præter victum & veſtitum *ultro* oblata. Verum enimvero quibus hæc ingrata ſunt, cauſantur gravamen domus, ſi probaturis Religionem debeant de veſtimentis providere. At melius certe facerent, ſi quotidianos culparent luxus. Facili enim negotio & ſumptibus modicis poſſant procurari veſtes, & ea quæ ſunt neceſſaria ad probationem, ſi nonnihil detrahere liberet quotidiano luxui, ſplendidioribus conviviis, exquiſitorum ciborum apparatui, & infinitis aliis ſuperfluitatibus. Objiciunt Simoniam tantum eſſe, quando datur vel accipitur aliquid terrenum pro ſpirituali: At in admiſſione ad probationem nihil confertur ſpirituale. Probant, quia nondum ſunt veri Monachi, quippe qui adhuc dimitti poſſint. Reſp. Falſum eſſe non veros Monachos eſſe, etiam ſi adhuc dimitti vel ſpontanea voluntate diſcedere poſſint. Nec deinde verum eſt, nihil illis ſpirituale collatum eſſe. Quemadmodum enim falſum eſt non verum Militem, qui adſcriptus eſt numero Militum ſub conditione, quod non ſit per annum intraturus tabernam, alioqui ex albo Militum rejiciendus. Sic verus eſt Monachus, qui annum probationis agit, etiamſi dimitti propter certas & graves cauſas (non enim id licitum eſt ſine cauſa) poſſit, vel ob eaſdem ipſe exire. Spirituale eis collatum eſſe docent Doctores & Scholaſtici, dum dicunt Novitios, privilegio Clericali, quo ſcilicet excommunicantur percutientes Clericum, ſicut profeſſos gaudere. Alii aſſerunt eos teneri ad lectionem Horarum Canonicarum, ſaltem Officii B. M. Rurſum idem probatur, quod quando admittitur, datur eis panis, id eſt, præbenda, ut dicunt, quæ propria eſt Monachorum ibidem degentium. Quæſo, dicant cur pro victu vel habitatione vel doctrina, qua vitam ſuam componere ſecundum regulam primo ingreſſus ſui anno docentur, non exigunt aliquid, qui audent pro veſtibus exigere, cum inter hæc par ratio eſſe videatur. Si debetur victus, inſtitutio, cohabitatio, cur non ſimiliter & veſtimenta debeantur? Inſuper quæ in veſtitio-

„ ſtitionibus juvenum aguntur, & in quibuſdam locis leguntur, adeo noſtram ſententiam confirmant, ut bene conſiderantibus, nulla dubitationis ſcintilla remaneat. Quid anim ſibi volunt hæ cæremoniæ? Offeruntur Abbati tanquam permanſuri, ſi tamen oneri injungendo ſint pares; Raduntur capilli, exuuntur propriis veſtibus, & induuntur novis &c. Quamobrem qui pacem & veritatem diligunt, non poſſunt non acquieſcere prædictis rationibus, tum etiam authoritati probatiſſimorum Theologorum idipſum aſſerentium. Ut ut ſit, negari non poteſt exactiones in ingreſſu Religionis habere ſpeciem malam, & ſordidæ avaritiæ ſuſpicionem, ac proinde omnino fugiendas ac deteſtandas eſſe. Quæ ut in æternum ſepultæ jaceant, expreſſe vetat Conc. Trid. *Seſſ.* 25. c. 3. plures recipi ad Profeſſionem in Monaſteriis bona immobilia poſſidentibus vel non poſſidentibus, quam qui commode ali poſſint ex reddi-tibus, vel eleemoſynis conſuetis Cœnobii.

§. IV.

Illicitum omnino eſſe oſtenditur, ut parentes vel propinqui ditentur ex bonis eorum, qui Monaſterium ingrediuntur.

Dubitare non poſſum, quin dicta in hac ſecunda Diſſertationis parte contra exactiones pecuniarum in admiſſione ad Religionem, plurimis perſonis ſæcularibus admodum placebunt; quin & plures deſiderent ut Canones Eccleſiæ contra prædictas exactiones Religioſi exactiſſime ſervarent, ut hoc pacto proles ſeu ad Monaſteria gratis admitterentur, quo fieret ut ipſi onere eas alendi levarentur, vel, quod pejus eſt, alias proles in ſæculo manentes divitiis augere & ad ſtatum eminentiorem in mundo aliquando promovere poſſent.

Verum eadem facilitate, qua hactenus oſtenſum eſt, Religioſos non poſſe ab ingredientibus aut eorum parentibus quidquam in admiſſione ad Religionem exigere; oſtenditur plane irreligioſum, ne dicam injuſtum eſſe, ut per ingreſſum filiorum in Religionem ſæculares cenſum ſuum patrimonialem augeant, aut proles in ſæculo manentes ditent.

„ Non eſt meum dicere, “ inquit Synodus Aquiſgranenſis poſt Sanctum Proſperum ſeu Auctorem Libri de vita contemplativa, „ quali peccato præſumendum fore inquinatos qui cibos pauperum ſuſcipiunt, quique Eccleſiam, quam juvare de propriis facultatibus debuerant, ſuis expenſis inſuper gravant; propter hoc fortaſſis in congregatione viventes, ne aliquos pauperes paſcant, ne advenientes excipiant, *aut ne ſuum cenſum expenſis quotidianis imminuant*. *Anno* 816. *c.* 107. apud Grat. *cauſ.* 1. *quæſt.* 2. *can.* 8.

Si igitur Clerici divites peccato non levi ſunt obnoxii, qui de bonis Eccleſiæ vivunt, ne *cenſum ſuum expenſis quotidianis imminuant*; quomodo à peccato erunt immunes qui de bonis Monaſterii proles ſuas vivere geſtiunt, ut cenſum ſuum augeant, vel certe per alimentationem prolis non imminuant? Nec enim minus ipſos Monaſteriorum, quam Eccleſiæ proventus *patrimonium pauperum* eſſe *par.* 2. *c.* 1. §. 3. probatum eſt. Quinimo Monaſteriorum fundatores hac præcipue intentione bona ſua Monaſtariis obtulerunt, ut illis eſſent ad perpetuum refugium, ut loquitur Fundator Cluniacenſium, *qui pauperes de ſæculo egreſſi, nihil ſecum præter bonam voluntatem attulerint, ut noſtrum ſupplementum ſit abundantia illorum*.

De hac Fundatorum mente legi poſſunt quæ habet S. Auguſtinus Conc. 3. in Pſalm. 103. ibidem oſtendens, quomodo nonnulli divites ſæculi, quos dicit cedros Libani *quas plantavit* Dominus, volentes ſibi facere amicos de mammona iniquitatis, qui ipſos, cum defecerint, recipiant in æterna tabernacula, ædificent Monaſteria, ut in illis tanquam in cedris Libani nidificent paſſeres, id eſt, pauperes hujus ſæculi, *quorum alius*, inquit, *dimiſit cellam Patris ſui inopem & vix unum lectum & unam arcam*.

Divites igitur qui proles in Monaſteriis collocant, nec portionem bonorum unde vivere queant offerunt, ſed totum quod in alimentationem prolis Monaſterium ingreſſæ impendere debuiſſent, ſibi retinent, hac ſua tenacitate efficiunt ut pauperes quorum alimentationi ex mente offerentium primario bona Monaſteriorum deſtinantur, ad Monaſteria recipi non poſſint, quia ipſorum proles loca pauperum occupant.

Deinde hujuſmodi parentes, qui portionem quæ proli ſtatum Religioſum aſſumenti competeret ſi in ſæculo maneret, ſibi retinent, in effectu bona pauperum in uſum ſuum convertunt, & ex patrimonio pauperum diteſcunt, quo quid magis ab æquitate alienum?

Hæc tamen iniquitas ſe manifeſtius prodit, ſi filio alicujus divitis ingrediente Monaſterium (quod ex quotidianis fidelium eleemoſynis vivit) apud parentes aut conſanguineos notabilis bonorum quantitas remaneat, quam ipſi in uſus profanos aut ſtatum familiæ augendum inſumant: quis enim juſtum reputet ut Filius ex eleemoſynis fidelium tanquam pauper ſuſtentationem accipiat; & interim parentes ipſius ex portione bonorum, quam in ſæculo reliquit, vitam abundantiorem ducant?

Si pium & juſtum ſit ut fideles ex rebus ſibi à Deo donatis eleemoſynam faciant in ſuſtentationem ſervorum Dei, qui mundo valedicere, & vitam in Chriſto abſconditam in Monaſteriis vivere deſiderant, quomodo non magis ipſa pietas, quinimo ipſa juſtitia exigit, ut hi eleemoſynam faciant congregationi, cui filius eorum jam incorporatus eſt; & tanquam illius membrum bonorum tam ſpiritualium, quàm temporalium particeps eſt effectus?

Sed dicet forſitan divitum quiſpiam, Monaſterium quod Filius meus ingreditur, divitiis abundat; quin & ampliores habet quam ſuſtentationi competentis numeri Religioſorum requiratur, adeoque neceſſitas non apparet quidquam ex portione quæ filio competeret dimittere. *Reſp.* Quantumvis ſupponeretur Monaſterium tam amplis redditibus eſſe inſtructum (licet ſæpe judicium hominum mundanorum de ſufficientia Monaſteriorum minus æquum ſit) nihilominus juſtum non eſt, ut parentes divites integram portionem quæ filio in ſæculo remanenti competeret, in familiæ ſuæ augmentationem retineant; etſi enim poneretur quod in ſimili caſu Monaſterio ſat abundanti nihil dandum foret, cum tamen omnia Monaſterii bona ſint bona pauperum, eo ſenſu ut quidquid Religioſorum neceſſitatibus ſupereſt in alimoniam pauperum impendatur; juſtitiæ conſonum eſt ut parentes partem aliquam bonorum in pauperes diſtribuant, dum filius eorum vivit ex bonis quæ pauperibus venirent impendenda. Accedit quod Chriſtus velit ut quicunque conſilium evangelicæ paupertatis aſſumit, non ſimpliciter ſua omnia dimittat, ſed ut pauperibus eroget: *Si vis*, inquit, *perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, &* DA PAUPERIBUS, ac per conſequens ſi Chriſti intentioni divites obſequi velint, portionem hæreditariam filio etiam vivis parentibus quodammodo competentem dimittant, ut eam filius juxta Chriſti conſilium *pauperibus* diſtribuat.

Illud jampridem faciendum in oblatione filiorum parentibus propoſuit piiſſimus ille Religioſorum Pater, qui famoſo nomine *Magiſter* dicitur: poſtquam enim monuiſſet parentes ut filios ſuos quos Monaſterio offerebant, bonis temporalibus exuerent, ut ſcilicet filiis nihil juris ad hæreditatem remaneret, ne ſpe hæreditatis allecti à propoſito reſilirent, tandem concludit *c.* 91. *de Regul.* „ Itaque audite vocem illius Domini, quem Filius veſter dicit ſe ſequi, ipſi dicentem: *Vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, ſequere me: & habebis theſaurum in cælo*: ſed quia portio ejus adhuc in veſtra eſt poteſtate & conſenſu veſtro vel permiſſione, magis videtur Deo offerre quam nobis: *vos tangit de ea ſecundum Dominicam vocem quam ſi vultis audire pro filio veſtro, apud vos nihil remaneat in ſæculo niſi Deus*. Quod ſi forte, pergit prædictus Magiſter, propter immanitatem divitiarum, vel amorem nutritæ domi familiæ gravis vobis, & minus dulcis hæc divina præceptio convenit, audite Regulæ noſtræ à Patribus ſalubre ſtatutum conſilium. De portione ejus tres fiant partes æqualiter, una diſtributa Abbatis manibus pauperibus vel indigentibus erogetur: aliam vobis, vel fratribus ſuis pergens ille ad comitatum Sanctorum exagiliario munus titulo derelinquat: tertiam vero partem viatici ſui utilitate deferat ſecum Monaſterii Sanctorum uſibus profuturam. “

Ex his concludere licet, quod quantumvis omnis exa-

ctio

Digitized by Google

ctio pecuniæ in admiſſione ad ſtatum Religioſum ſit inhibita, non parva tamen ſit inordinatio quod parentes divites permittant ut loca pauperum per filios ſuos occupentur, aut ut minimum filii ex bonis pauperum ſuſtentationem accipiant, & ipſi interim ex bonis illorum cenſum patrimonialem augeant, aut proles in ſæculo manentes ditent. Imò jam pridem Guillielmus Pariſienſis Epiſcopus parentes filios ſuos ad Monaſteria deſtinantes, ut prolibus in ſæculo manentibus plura cedant, Simoniacæ pravitatis reos credidit: „ Alii (inquit *tom. 1. tract. de moribus cap. 9.*) à parentibus & propinquis eo modo in clauſtro projiciuntur, quemadmodum catuli & porculi, quos Matres non ſufficiunt enutrire, ut videlicet mundo non ſpiritualiter, ſed ut ita dicamus civiliter moriantur, videlicet ut *portione hæreditaria priventur, & ad eos qui ſæculo remanent, devolvatur*; & quantum ad hoc, *Simoniaca* eſt hujuſmodi projectio, immerſio, vel intentio.

Ob hanc tamen divitum inhumanitatem & avaritiam, ne dicam injuſtitiam, nullatenus Religioſi ad exactiones per Canones tam enixè prohibitas recurrere debent; ſed potiùs exactiores eſſe in eorum cuſtodia confidentes, quòd dum Eccleſiæ Regulas fideliter cuſtodierint, Sponſus Eccleſiæ, in cujus manu cor Regis eſt, ut quocumque voluerit inclinet illud, inhumana illa divitum corda ad benefaciendum emolliet.

APPENDIX

Ad primam hujus diſſertationis partem.

ABſoluta pro majori parte hujus Diſſertationis impreſſione incidit in manus meas: *Directorium Eccleſiaſticæ diſciplinæ Colonienſi præſertim Eccleſiæ accommodatum, Auctore Reverendiſſimo Domino Octavio Frangipano Mirtho Epiſcopo Tricaricenſi Apoſtolicæ Sedis per Germaniam inferiorem, & Bergarum Provincias Nuntio*; in quo deprehendi penè omnia quæ hac Diſſertatione præſertim prima parte aſtruere ſtudui, brevi compendio expreſſa, quæ per modum Appendicis annectere utile judicavi tum propter auctoris authoritatem, tum etiam quòd dictum Directorium Facultas Theologica Lovanienſis approbaverit, quo fiat ut ſicuti oſtendi *par. 2. cap. 4.* §. 11. dictis meis in materia Simoniæ circa ingreſſum in Religionem conſentire hujus Academiæ Doctores, ſimiliter aſſertis meis contra vitium *peculiaritatis* conſentientes oſtendam.

Extractum ex præfato Directorio DE RELIGIOSA PAUPERTATA.

„ QUemadmodum caſtitas à carnali voluptate poſſeſſorem ſuum liberat, & ab impuri amoris viſco abſolvit: ita Religioſa paupertas, quæ propter Chriſtum ſuſcipitur, ſi voluntaria fuerit, à rebus terrenis omnem affectum atque amorem abſcindit, à ſpinoſæ ſolicitudinis cogitatione, quæ iſthinc oriri ſolet, animum prorſus liberum ac quietum facit. Ut autem voluntaria ſit, non ſufficit quòd quis ſponte & non coactus paupertatis votum emiſerit, & quamdiù ei omnia quæ ſunt neceſſaria ſubminiſtrantur, ſine murmure vivit; ſed & voluntaria debet eſſe ipſa penuria, voluntariæ quoque quæ ex penuria ſequuntur, moleſtiæ & incommoda. Paupertatis enim amator (ut ait quidam) ideò ad paupertatem ſua ſponte deſcendit, ne eum imparatum fortuna deprehendat, telaque fortunæ ante præoccupet, quàm in ea cadat.

„ In hac itaque virtute ſic exercendus eſt Religioſus, ut poſſit dicere cum Apoſtolo *Philipp. 4. Ego enim didici, in quibus ſum, ſufficiens eſſe: ſcio & humiliari, ſcio & abundare (ubique & in omnibus inſtitutus ſum) & ſatiari, & eſurire, & abundare, & penuriam pati. Omnia poſſum in eo qui me confortat*; ut ſi quando neceſſitas illa veniat, ut nec habeat quod manducet, nec quo operiatur, & ſi quid aliud, quod ad vitæ humanæ ſuſtentationem neceſſarium eſt, deſideret; non frangatur animo, & non tantùm ad iniquitatem manus non extendat ſuas; ſed nec cogitatione quidem peregrinum à ſancto propoſito, quidquam patiatur; ac fide, ſpe, & charitate, eò magis in Deum convaleſcat, quo ab omni humana ope & conſolatione, magis derelictus apparet.

„ Ab omnibus igitur rebus ablactandus eſt religioſi viri animus, & non tantùm ſuperfluum quicquam cui inhæreat, aut quod ei adhæreat, ei non eſt permittendum; ſed & ſolis neceſſariis ita ſuſtentandus eſt, ut in eorum uſu liber & non ſervus ſit; hoc eſt, ut per guſtum & amorem cœleſtium bonorum, ita ei terrena omnia deſipiant, ut grave ei ſit ac moleſtum etiam neceſſariis uti, & ingemiſcat ſe huic neceſſitati, ut cum remiſſione animi ſatisfaciat neceſſitati corporis, per peccatum eſſe ſubjectum, malitque etiam neceſſariis non uti, ſi naturæ conditio pateretur, & non tantùm patienti, ſed & hilari ac conſtanti animo, eiſdem etiam prorſus carere paratus ſit, ſi hanc neceſſitatem, ad probandum militem ſuum incomprehenſibilis Dei providentia induxerit.

Quare longè à Religioſæ paupertatis ſcopo illi aberrant Religioſi, qui voluntariam paupertatem, in nuda paupertatis profeſſione conſtituunt, ex qua plus maledictionis quam benedictionis eos manet.

Procul & illi à voluntaria paupertate abſunt, qui ut in lectulo ægritudinis ſuæ non egeant, & penuriam aliaque paupertatis incommoda non ſentiant, pecuniam corradunt atque ſeponunt, vel redditus vitales aut perpetuos habent, unde tempore ægritudinis & neceſſitatis ſuæ conſolationem habeant, & ſe à moleſtiis paupertatis tueantur atque defendant. Quorum temeritas eò ſubinde proſerpit, ut de bonis & pecuniis quas relinquunt, teſtamento diſponant, ac amicos legato honorent. Ubi graviter accuſandi veniunt quidam Religioſorum Prælati, aut Superiores quorum facilitate & permiſſu iſta perpetrantur; imo quorum immiſericordia huic irreligioſæ ſolicitudini, & nefariis auſibus occaſionem dedit, & januam aperuit; ut qui famulos Dei, qui omnia propter Chriſtum dereliquerant, dum ægrotabant ita dereliquiſſe viſi ſunt, ac ſi eorum cura tum ad eos non pertineret. Qua in re magnam amoris ac charitatis ſuæ penuriam manifeſtaverunt, quæ tunc maximè viſcera ſua aperire ſolet, & oſtendere, etiamſi res ſit anguſta domi, cùm ipſa ut juvet Fratrem ſuum non anguſtietur.

Quæ ut in poſterum caveantur, monemus Prælatos ac Superiores omnes, ut Fratrum ſuorum neceſſitatibus ſollicitè ſuccurrant, & in ægritudine eorum hoc eis præſtent, quod ſibi præſtari vellent; ne incidant in terribilem illam Apoſtoli ſententiam; *Si quis ſuorum & maxime domeſticorum curam non habet, fidem negavit, & eſt infideli deterior.* 1. Tim. 5.

Religioſi verò qui teſtamentum condiderunt, tamquam rei criminis proprietatis, Eccleſiaſtica careant ſepultura, & bona, de quibus teſtati ſunt, ſecundùm Ordinationem Theodorici *pag.* 263. §. 62. arbitrio Epiſcopi ſubjaceant.

Proprietarii ſimiliter cenſeantur, & contra vitam communem agere omnes Religioſi, qui in proprios ac *peculiares* uſus redditum aliquem ſibi aut emunt, aut emptum retinent.

DE VITA COMMUNI.

QUod ad communem vitam, victum atque veſtitum attinet, magnam paſſim deformitatem, diverſæ conſuetudines dictis votis contrariæ in Monaſteria induxerunt, quæ proprietati, totius Religionis pernicioſæ peſti occaſionem & fomenta ſubminiſtrant; paupertatis theſaurum expoliant: ſpem in Deum minuunt; anxiam ſolicitudinem & affectum ad res temporales inducunt; inſtitutionem Patrum enervant; atque fraternam charitatem animorumque unionem tollunt. Quamobrem Prælatis omnibus utriuſque ſexus ſeverè præcipimus, ut omnibus & ſingulis ſubditis ſuis, victum non in pecunia, vel privatim in cubiculis, niſi Carthuſianis, & ſi qui fortè ſunt, qui ex ſuo inſtituto ſolitarii reficiuntur; ſed communiter in communi Refectorio adminiſtrent, nullique permittant, ut quicquam eſculenti aut potulenti ad cubiculum ſuum deferat, aut portio vini quæ in Refectorio propinanda fuiſſet, pecunia redimatur, vel extra Refectorium bibenda ſervetur.

Ipſi quoque Prælati & Præfecti, niſi per occupationes legitimas, aut hoſpitum multitudinem penitùs impediantur, in communi Refectorio corpore reficiantur. Cum autem propter advenantes hoſpites ſeparatim comedere cogentur, ut hoſpites ædificentur, & agnoſcant Monaſteria ſcholas eſſe, in quibus mortificationi carnis ſtudetur, non voluptati: eoſdem ſtudeant

„ in

» in menſa ſua habere cibos, quos habet Conventus.

» Veſtitum ſinguli ex communi veſtiario accipiant, minimè verò pro eo ſingulis Religioſis pecunia aſſignetur; aut in hunc finem, ut ſeipſos veſtiant, vel ea celebratione Miſſarum, vel aliàs labore, induſtria, aut amicorum liberalitate, pecuniam comparare, aut ſicut paulò ante dictum eſt, penſiones vitales, redditus perpetuos recipere, aut bonorum aliquorum uſumfructum habere permittantur. Præterquam enim quòd hæc ad *peculiaritatem* pertinent, cum qua (teſte D. Greg. *Ep.* 21. *lib.* 10. *indict.* 5. *cap.* 22.) nec concordia, nec charitas in congregatione poteſt permanere; faciunt etiam ad ſtudium vanum, inutile, & perniciosum veſtibus placendi hominibus, ita ut in uno eodemque Monaſterio alius alio pretioſiùs, & ſæpè alia veſtium forma veſtiatur, ſic ut quivis honoratus (ut ait D. Bernardus in *Apologia ad Wilhelmum Abbat. paulò ante finem*,) non alia horreat veſtimenta, ſi ſuo modo præparata fuerint. Qua in re quidquam Superiores qui hæc corrigere deberent, dum magis ſtudent veſtibus populo placere quàm moribus, peſſimo exemplo graviſſimè delinquunt.

» Quæ ut corrigantur, pari ratione, omnium Monaſteriorum utriuſque ſexus Superioribus mandamus; ut quò ſunt gradu altiore ſubditis conſtituti, eò humilitate in veſtibus & moribus ſint magis conſpicui; ſubditoſque ſuos etiam hìc præcedant, ac viam monſtrent, qua eos ſequi volunt. Sit itaque omnium habitus uniformis, non illorum tantùm qui unius Monaſterii ſunt, verùm etiam omnium qui ſunt unius Ordinis; præcipuè in eadem Provincia habitantium; ut ſicuti habitus eſt una, menſa una, regula una, unuſque vivendi modus; ita intelligant, cor omnibus debere eſſe unum, animam unam, conſpirationem unam ad Regnum Dei conſequendum. Materia verò veſtis ac forma talis omninò ſit, qua admoneantur mundo eſſe crucifixi & ipſis mundus.

» Similiter in aliis omnibus neceſſariis ex communi ærario, non ex *peculiaribus* cujuſque depoſitis, pro Monaſterii facultatibus, non in pecunia, ſed in ſpecie rerum, cuique quod opus habet, benignè ac paterna ſollicitudine Præfecti ſubminiſtrent: neque ullo modo præbeant anſam aut aliqua ratione contra votam Deo paupertatem ac vitam communem aliquid agatur, & ſpes magis in humano, cujuslibet induſtria quam in Deo, & paupertatis merito collocetur.

» Ideòque curam in hoc omnem ponant, ne quod hactenùs paſſim in multis Monaſteriis factum eſt, aliquis ſibi aliquid operetur; ſed ut præſcribitur in Regula ſua D. Auguſtinus, omnia opera ſua in unum faciant, majori ſtudio & alacritate, quàm ſi ſingula ſibi facerent propria. Ac proinde omnis pecunia vel res, quam Monachus vel Monialis, ſive labore, ſive induſtria, ſive amicorum liberalitate, ſeu denique qualibet alia occaſione acquirere poteſt; Superiori mox tradatur, in commune ærarium, vel commune veſtiarium, vel alias in communes uſus reponenda, & ad nutum Superioris tamquam res, non quidem uni *pecu. iaris*, ſed omnibus ex æquo communis, adminiſtranda; ne contingat in Monaſteriis illa perverſitas, ut qui divites & liberales habet in ſæculo conſanguineos, etiam ſuperfluis quibuſcumque abundet, & alius frater neceſſariis deſtituatur.

» Quare ſi quis ſuis filiis, aut aliqua neceſſitudine ad ſe pertirientibus, aliquam contulerit veſtem, aut aliquid aliud inter neceſſaria deputandum, quod ſit pretioſius aut notabilius, quàm ut in communes uſus redigi poſſet, ne hinc murmura oriantur, aut alius ab aliis, in aliquibus deformis exiſtat: illud vendatur, ita ut ſi veſtis, vel pannus, vel quæcumque res alia eſſe communis non poterat, ejus pretium commune fiat. Exemplo D. Auguſtini, qui oblatum ſibi pretioſum Birrum putavit eſſe vendendum, dicens; *Forſitan* (eo uti) *decet Epiſcopum, quamvis non deceat Auguſtinum*. De communi Vita Cler. *Serm.* 2.

Porrò cum non poſſit quiſquam proprietatis deponere affectum, quamdiu ea habere permittitur, quæ ab eo cum proprietatis affectu poſſidentur, auferantur ea omnia quæ cum tali affectu poſſideri deprehenduntur. Sunt alii qui habent cochlearia, auriſcalpia, dentiſcalpia, aliaque inſtrumenta argentea; alii qui cultros habent elegantius elaboratos, alii qui libros, nonnulli qui ſudariola ſeu picta, veſtes pretioſas, & ſi quæ ſunt alia, quæ non ſine murmure reſignare vellent; quæ cùm non fuiſſent Religioſis permiſſa à primis Ordinum Inſtitutoribus, & quia etiam erga res minimas poteſt eſſe inordinatiſſimus affectus, qui ſit peccatum mortale; nec nunc Religioſis à Superioribus permittenda ſunt: qui ad hoc à Deo conſtituti ſunt, ut ſubditos ſuos in votis & ſancto propoſito juvent, non ſolùm vitæ exemplo, inſtructione, conſolatione & correptione, ad quod etiam quivis Chriſtianus pro donationis ſuæ menſura, ex charitatis tenetur officio; ſed etiam auctoritatis imperio & coërcitione. Qua in re ſi qui negligentes fuerint, ii non modò innocentes non ſunt, ſed & in ſeipſos & in ſubditos ſuos, quibus exemplo Helis parcunt, crudeles exiſtunt. Si qui igitur ſint qui virtutis non ducuntur amore, & tamquam liberi ſub gratia conſtituti, voluntariæ paupertatis exercitium ex animo non amplectantur, eos Præfecti formidine pœnæ in officio contineant; ut vexatio det intellectum, & timor paulatim charitatem inducat.

A P P E N D I X

Ad ſecundam Diſſertationis partem ex eodem Directorio *Tit. De recipiendis & inſtruendis Novitiis.*

" SUb pœna anathematis dantibus, & recipientibus præcipimus ne ante profeſſionem, excepto victu, & veſtitu, Novitii vel Novitiæ, illius temporis quo in probatione eſt quocumque prætextu à Parentibus, vel propinquis aut Curatoribus ejus Monaſterio aliquid ex bonis ejus tribuatur, *cum ut caveatur deteſtabili Simoniæ ſpecies*, tum ne Novitius hac occaſione diſcedere nequeat, quòd totam vel majorem partem ſubſtantiæ ſuæ Monaſterium poſſideat, nec facilè ſi diſceſſerit, id recuperare poſſit. Quin nec pro ipſo victu aut veſtitu Novitii aliquid ex pacto detur. Cùm enim Novitiatus res ſit ſpiritualis, cui annexum eſt jus ad victum & veſtitum, à *Simonia abeſſe non poteſt*, *de his paciſci*, vel pro jure Novitiatus acquirendo ad victum, & veſtitum contribuere. Si quis autem jure Novitiatus acquiſito ſumptus liberaliter refundere velit, licitè id facere poteſt, modò nullum intercedat pactum, conventio, ſpes aut mutuus intellectus.

" Ut omnis in hac parte tollatur peccandi occaſio, non plures in poſterum in Monaſterii virorum aut virginum ad Profeſſionem recipiantur, quàm qui vel ex redditibus propriis Monaſteriorum, vel ex conſuetis eleemoſynis commodè poſſint ſuſtentari.

A P P R O B A T I O

Præfati Directoris per Facultatem Theologicam Lovanienſem.

HOc Directorium Eccleſiaſticæ Coloñienſis diſciplinæ reformandæ, ab Illuſt. & Reverend. D. Domino Octavio Epiſc. Tricaricenſi Nuntio Apoſt. collectum.

Decanus & Facultas Theolo.ia in Academia Lovanienſi, debito examine prævio, tamquam opus magno ſtudio, & pietate concinnatum fructuosè admodum excudi poſſe judicant.

De mandato Domini Decani & Facult.
ſubſcrip. AND. SASSANUS
dictæ Facult. Notarius.

Digitized by Google

VINDICIÆ DISSERTATIONIS CANONICÆ

DE PECULIARITATE ET SIMONIA,

Contra Libellum R. P. WYNANTS Ordinis Eremitarum S. Auguſtini.

Cum reflexionibus ad definitionem illorum quos* JANSENISTAS *vocant, ab eodem adductam.

SCOPUS HARUM VINDICIARUM.

NOn me feſellit conjectura, de qua in Præfatione *Diſſertationis Canonicæ de Peculiaritate & Simonia*, &c. quod ſcilicet *Reformator*, *Janſeniſta*, illicò auditurus eſſem: hoc Theſes R.P. Clenaerts, hoc Libellus quem Diſſertationi meæ nuperrimè oppoſuit Rev. P. Wynants, plus ſatis loquuntur. Ad hæc paucis reſpondere quantum cauſæ juſtitia & veritatis defenſio exigunt, & Chriſtiana modeſtia permittit, animus eſt; pleriſque quidem, quæ in privatam meam perſonam conjiciuntur, meque ſolùm attingunt nec reſpondendum judicavi; quæ verò generatim cuilibet, ubi vel leviter vitium aliquod non Status Religioſi, ſed quorumdam Religioſorum attigiſſe viſus eſt, affricari ſolent, pluribus reſello, eò quòd modus ille tam alienus à charitate, quàm Eccleſiæ pernicioſus mihi appareat. Ad paucula verò ac imprimis ad Epiſtolam dogmaticam Rodulfi ad Sanctum Trudonem Abbatis, adversùs Diſſertationem meam regeſta, num reſpondens faciam ſatis, æquus Lector judicabit.

CAPUT PRIMUM.

De his quæ in Libello R. P. Wynants Authori potiùs quàm doctrinæ Diſſertationis Canonicæ de Peculiaritate & Simonia, objiciuntur.

§. I.

De amaritudine Zeli & Livore edaciore *in Exim. P. Lupum, qui Authori Diſſertationis objicitur.*

REVERENDUS P. Wynants in nupero ſuo Libello adversùs Diſſertationem meam Canonicam primò mihi objicit pag. 3. *amarum Zelum*, & pag. 37. *Livorem edaciorem* in Exim. P. Chriſtianum Lupum.

Utrùm mihi indictum Patrem hujuſmodi affectio fuerit uni Deo notum eſt; hactenùs de ſimili affectu in virum illum nihil mihi conſcius ſum. Ut hoc de me homines credant, ſatis eſt quòd nullam cauſam habeant aliter de me ſentiendi: quam cauſam R. P. Wynants habuerit ut in me affectum illum fuiſſe non ſolùm crediderit, ſed conſtanter & publicè aſſeruerit, neſcio; ſi tamen conjecturare liceat, duplex illius ſuſpicionis cauſa fuiſſe apparet.

Prima, quòd *parte* 2. *Diſſert. cap.* 2. *cum magno impetu*, ut quæritur pag. 2. *invadam dogma quod in materia Simoniæ ad Can.* 19. *Concilii Nicæni II. tradit Ven. Mem. Exim. Chriſtianus Lupus.*

Secunda eaque præcipua videtur illa quam inſinuat pag. 37. quòd ſcilicet *reponam*, ut ipſe quidem aſſerit & per totum penè Libellum altè declamat, *P. Lupum inter Magiſtros ad* OMNEM *novitatem prurientes, inter Doctores non dirigi ſolitos à Spiritu Veritatis, &c.*

Num illa vera ſint, & *amarum Zelum* vel *Livorem edaciorem* in P. Lupum probent, duobus paragraphis ſequentibus inquiremus.

§. II.

Diſcutitur prima conjectura ex qua Rev. P. Wynants amarum Zelum *aut* Livorem edaciorem *in P. Lupum elicere videtur.*

FAteor me in ſecunda Diſſertationis meæ *parte cap.* 2. impugnaſſe dogma P. Lupi in materia Simoniæ circa ingreſſum Religionibus ex Legibus Juſtinianæis deſumptum: & quidem *magno impetu*, ſi id intelligatur pro omni qua potui argumentorum vi, idque eò fortiùs quò apprimè mihi cognita erat viri illius authoritas, & magna, præſertim apud Curiæ Romanæ Prælatos à Canonum & Antiquitatis ſtudio exiſtimatio, neque ut hæc mihi probarentur, opus erat literarum evulgatione: quod hac tamen occaſione hæc facta fuerit, non invideo.

Ex hac verò dogmatis impugnatione *zeli* mei *amaritudinem* aut *livoris edacitatem* in Virum illum quis arguat, niſi qui exiſtimat non poſſe Viri alicujus magnæ authoritatis & exiſtimationis dogma impugnari, aut non ea argumentorum mole quæ dogmatis illius deſtructioni judicatur neceſſaria, aut admodum utilis, ni unà *amaro zelo* & *livore edaciore* quis in Authorem illum ferri judicetur.

Profectò ſi id exiſtimet R. P. Wynants, non me ſolùm, ſed & eximium Patrem Le Drou modernum ſuum Provincialem *amari zeli* & *livoris edacioris* in P. Lupum ſuſpectum habeat neceſſe eſt, utpotè qui non in uno tantùm articulo, ſed pluribus ſententiam P. Lupi impugnat.

Et quidem in hoc ipſo *de Simonia* dogmate, in quantum per dictum dogma Monaſteria etiam *opulenta* in exactione dotis ab ingreſſuris Religionem ab omni ſpecie Simoniæ vindicantur, mecum à P. Lupo recedit, ut ex pluribus ejuſdem P. Le Drou Theſibus, præſertim iis quas *Promptuarium Theologo-Canonicum* dixit, pateſcit: in his enim §. 18. ita loquitur: “ Nec illam (Simoniæ lepram) evadent opulenta Mona-

„ ſteria, ſi dotem exigant à Candidatis, quos ſpectatis omnibus, alere commodè poſſunt, Arg. ex Extravag. citata, juncta Gloſſa ad verbum *Sane*; ex judicio S Congr. Concilii, probato à Papa, ut videre eſt in ante dictis, Neque verò D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 3. *ad* 4. aliquid exigere ſinit, niſi quando *Monaſterium eſt tenue*, & ejus *non ſufficiunt*. Et *in* 4. *diſt.* 25. *art.* 2. *ad* 7. *Simoniacum* eſſe contendit, ſi poſſit Candidatus *ſine gravamine recipi*. Et meritò, cùm enim tunc deſit juſtus titulus, omnis exactio pro ſpirituali admiſſione fieri cenſetur.

Nonne quoque nuperrimè in Theſibus hoc anno in menſe Auguſto Præſide R. P. Clenaerts S. T. L. ac Prof. Ord. Erem. S. Auguſtini defenſis, Theſi 6. conſpeximus hanc poſitionem; *Etiam Religioſi licitè habent annuos redditos*, quam poſitionem *quanto impetu* improbaverit exim. P. Lupus, ex illius ad *Can.* 6. Concilii Tholoſani ſub Victore II. diſcurſu, quem hic ſubjicimus, colligere licebit: „ Porrò Joannes Caſſianus in ſeptimo Monaſticarum Inſtitutionum libro diſtinguit tres Proprietariorum claſſes: *Triplex eſt hujus invaletudinis morbus, qui ab univerſis Patribus æquali deteſtatione damnatur. Unus hic, qui deinceps miſerabiles quoſque, ea quæ ne antea quidem, cum in ſæculo degerent, poſſidebant, congregare perſoadet. Alius qui hæc, in primordiis ſuæ renunciationis abjecerant, poſteà reſumere ac rurſum deſiderare compellit. Tertius, qui initio malo vitioſoque contractu, & ab imperfectione incipiens, eos quos ſemel hoc tepore mentis infecerit, paupertatis ac diffidentiæ timore perterritos, ſpoliare ſe cunctis mundi facultatibus non ſinit; eoſque, pecunias vel ſubſtantias, quas utique renunciantes abjicere debuerant, reſervantes, ad Evangelicam perfectionem nunquam pervenire concedit.* Tertiæ itaque claſſis ſunt illi, qui omnia quidem ſua Monaſterio dant aut pauperibus, ſed SIBI ALIQUAM RESERVANT VITALITIAM PENSIONEM AUT CENSUM. IPSORUM EXORDIUM EST OMNINO VITIOSUM. Monaſtica quippè profeſſio non eſt aliud quam omnium temporalium abrenuntiatio, atque ita adverſum illos rectè dixit in tertia Collocatione Abbas Paſnutius: *Nec dum Evangelicum implet mandatum, qui omnino ſibi adhuc ex ſuis facultatibus aliquid reſervat.* Et adjungit: *Sicut nonnulli tepidorum faciunt.* Utroque enim pede claudicant: NEC MONACHUM INDUUNT, NEC SÆCULAREM DEPONUNT. Unde adverſùs Sycleticum, ex Senatore Monachum ejuſmodi, ſcripſit Magnus Baſilius: *Et Senatorem perdidiſti, & Monachum non feciſti.* Quod dictum prædicat, & ejus cauſam nobiſcum laudat Caſſianus: *Quædam ſibi de propriis facultatibus Syncleticus reſervarat.* Rectè aſſerit iſtos *ad Evangelicam perfectionem nunquam pervenire*. Captivi enim maneot ſub Phylargia, omnium vitiorum matre ac nutrice, quam quidam appetentes etiam à fide erraverunt. Ex ipſa pauperes Fratres deſpiciunt, cum plena humilitate non ſubjacent Præpoſitis, Divina Officia faſtidiunt, operari nolunt, ad licentioſum alicujus privilegii aut præeminentiæ in Monaſterio locum quavis arte adſpirant ac ſe intrudunt, communi alimentorum ac veſtium ſorte contenti non ſunt, atque ita Cœnobia ſua pedetentim tranſvertunt in illam Coludenſis apud Angelos Monaſterii miſerabilem formam, quam in Anglicana Venerabilis Bedæ hiſtoria deſcribit religioſus Presbyter Adamandus: *Domuncula, quæ ad orandum vel legendum facta erant, nunc in comeſſationum, potationum, fabulationum, & cæterarum ſunt illecebrarum cubilia converſa.* Quomodo ſpeluncam hanc immiſſus ab irato Deo ignis eradicaverit, pluribus narrat laudatus Beda, factum aſſerit ob exceſſus præſertim illorum, qui *majores eſſe videbantur*, & concludit: *Hæc ideo noſtra hiſtoria inferenda credidimus, ut admoneremus Lectorem operum Domini, quam terribilis ſit in conſiliis ſuper filios hominum, ne fortè nos tepore aliquo carnis illecebris ſervientes, minuſque Dei judicium formidantes, repentina ira ejus corripiat, & vel temporalibus damnis juſtè ſæviens affligat, vel ad perpetuam damnationem diſtrictius examinans tollat.* Grandem apud ſuos Monachum ob ſimiles vanitates fuiſſe viſibiliter deportatum ad inferos, & Cayphæ ac aliis Domini occiſoribus adjunctum, narrat in eadem hiſtoria, & denuò concludit: *Factum eſt hoc nuper in Provincia Bernicorum, ac longè lateque diffamatum, multos ad agendam & non differendam pœnitudinem provocavit. Quod utinam ex hinc etiam noſtrarum lectione litterarum fiat.* Quocirca hiſce penſionatis Monachis Joannes Caſſianus meritò applicat hocce Deuteronomii Statutum: *Quis eſt homo formidoloſus, & corde pavido: Non egrediatur ad bellum. Vadat & revertatur in domum ſuam, ne pavere faciat corda Fratrum ſuorum, ſicut & ipſe timore perteritos eſt* ipſos ad Monaſticam militiam affirmat ineptos. Semetipſos enim præcipitant in Monaſteriis, & alios ſecum, licèt non in lapſum, tamen in titubationem circumſcribunt. Quare qualiſcumque profeſſioni ADJECTA PENSIONIS RESERVATIO, EST ADVERSA SUBSTANTIÆ, aut CERTE FOEDA CONDITIO, ideòque habenda pro non appoſita. EAM PRÆFECTI OBLIGANTUR CIRCUMDUCERE ET IN COMMUNEM SUBSTATIAM (*nota benè*) DEVOCARE. Nulla hic dotalis eleemoſyna, nec ſimilis quis humanæ infirmitatis palpo fucus valeat patrocinari. Eleemoſyna enim debet eſſe gratuita, non dotalis. Et hunc eſſe Tridentinæ reformationis ſcopum, ſuus locus demonſtrabit.

Hactenùs P. Lupus. Plures alias ſententias Patris Lupi quibus ſe ejuſdem inſtituti Profeſſores opponunt, proferre poſſemus, ſed has duas de quibus in Diſſertatione mea agitur, protuliſſe ſufficiat, & oſtendiſſe quòd quoad eam in qua à P. Lupo diſſentio nec ipſi ejuſdem Ordin. Magiſtri per omnia conſentiant, quoad alteram in qua P. Lupo conſentio, rurſus ejuſdem Ordinis Profeſſorem diſſentientem protulerim.

Non eo tamen fine hæc à me prolata putentur, quaſi vituperio verti deberet Profeſſoribus quòd à ſententia Patris Lupi recedant, dum contrariam veram putant; imò in hoc laudandi quòd nullius moti authoritate liberè quod verum credunt eloquantur. Ita S. Auguſtinus Vincentium Victorem Juvenem & Laicum laudat, quòd nihil hominem veritus liberè contra Senem & Epiſcopum (Auguſtinum ſcilicet) quod ſentiebat proferret. “ Io hoc (inquit *lib.* 4. *De anima & ejus orig. cap.* 1.) te planè laudo, quod veritatem etſi nunquam percepiſti, *certè quam potaſti homini protuliſti*, ideò quidem temerè, quia exiſtimaſti ſcire te quod neſcis, *ſed ideo liberè, quia perſonam non veritus, elegiſti aperire quod ſentis.*

Ex his facilè apparet quam levis, ac futilis ſit conjectura *amari* mei *zeli* ac *livoris edacioris* in P. Lupum, quia dogma ipſius in materia Simoniæ *magno impete*, id eſt, omni argumentorum vi impugnavi.

§. III.

Diſcutitur altera conjectura ex qua R. P. Wynants amarum *meum* zelum *ac* livorem edaciorem *in P. Lupum colligere videtur.*

SEcundum argumentum *amari* mei *zeli* & *edacioris livoris* in exim. P. Lupum deſumpſiſſe videtur R. P. Wynants ex eo quòd P. Lupum, ut ipſe aſſerit & quæritur *pag.* 32. traducam *part.* 2. *Diſſert. cap.* 2. in laxonum catalogum ad omnem novitatem prurientium. Eandem de me querelam *pag.* 37. Patri ſuo Generali exponit his verbis: “ *Livor* EDACIOR *aut zelus* AMARIOR non poſſit, Reverendiſſime Pater, quemquam aut mordaciùs urere, aut crudiùs commovere contra opt. mem. P. Mag. Chriſtianum Lupum, quàm qui ipſum repoſuit inter laxiorum regularum vindices: inter Magiſtros ad novitatem omnem prurientes: inter Doctores non dirigi ſolitos à ſpiritu veritatis. “ Rurſus *pag.* 62. & 63. introducit P. Lupum piæ memoriæ, quaſi reſuſcitatum de me quærelantem in hæc verba: “ Si malè te habeat, Clariſſimè Profeſſor, & intimè te urat mea de Simonia doctrina, an ideò à tua charitate merear reponi inter laxones, homines falſos & fallaces à ſpiritu erroris ductos, ſtultos & injuſtos? AN DOMINUS PRÆCEPERIT TIBI UT MIHI MALEDICAS?

Has quærelas per totum penè libellum ſparſas videre eſt: quæ ſi veræ forent non diffiteor quin *amari* mei

Zeli & livoris edacioris in virum illum non leve eſſent argumentum; verùm concipere nequeo qua conſcientia aut charitate *quæ non cogitat malum*, hæc tamquam à me ſcripta & in P. Lupum conjecta R. P. Wynants tam intrepidè aſſerere audeas; cùm in tota mea Diſſertatione nec verbulo uno Lupum *laxonis* ut ſimili epitheto compellaverim.

Dicet forſitan quiſpiam verum eſſe, quòd illum expreſsè talem non dixerim: ſed ipſum inter ſimilis farinæ homines à me repoſitum fuiſſe, colligit dictus R. Pater ex unico pene §. 2. *p.* 2. *cap.* 2. Diſſertationis. Reſp. Ita apparet, ſed quibus conſequentiis id colligat, videamus.

In citato §. tria non adversùs perſonam P. Lupi, ſed adversùs dogma ipſius, in quod ex malo intellectu legum Juſtiniani forſitan inciderat, propoſui.

Primum, quòd opinio P. Lupi in quantum excuſat Monaſteria *opulenta* in exactione dotis ab omni ſpecie Simoniæ, ſit nova & contraria unanimi Veterum doctrinæ, imò & Recentiorum (*niſi*, dixi, *unum alterumve ex laxioribus ad omnem novitatem quodammodo prurientibus exceperis*.) Hinc ulteriùs intuli huic dogmati P. Lupi quatenùs à Veterum ſententia in materia morum recedit, non malè quadrare illud S. Auguſtini. *Quid ſibi vult iſta* NOVITAS? *Nonne videtur, neſcio quam redolere fallaciam?*

Secundò, dixi ſententiam P. Lupi primò intuitu de falſitate reddi ſuſpectam, eò quòd per illam inutiles reddantur Conciliorum Canones ac Pontificum Conſtitutiones, quibus tamquam Simoniacæ condemnantur, & ſub graviſſimis pœnis vetantur exactiones pecuniarum in admiſſione ad Religionem: Hujus dicti probationem ſubjunxi his verbis: " Quæ enim erit illo-
„ rum Canonum, aut Conſtitutionum utilitas, ſi ve-
„ ra ſit quæ §. præcedenti exhibita fuit doctrina quan-
„ doquidem per illam juſtificetur praxis recipiendi Mo-
„ nachi dotem, non ſolùm ſponte oblatam accipiens,
„ ſed & exigens, ac de illa ſtipulans, idque non tan-
„ tùm dum Monaſterium eſt pauper, ſed etiam quando
„ eſt opulentum.

Tertiò, dixi dogma P. Lupi primò intuitu de falſitate ſuſpectum eſſe; quia titulus ille quo praxim hodiernam ſtipulandi dotem ab ingreſſuris Monaſterium à Simonia vindicat, hactenùs ab Eccleſia pro medio quo Simonia è Monaſteriis eliminaretur propoſitus non fuit: cùm tamen certiſſimum ſit quòd ſola hujus tituli propoſitione, ſi ſufficiens eſſet, ut ſtipulantes dotem ab omni etiam ſpecie Simoniæ liberaret, pro magna parte Simonia è Monaſteriis eliminata eſ-
„ ſet; „ quandoquidem enim, inquiebam, Regulares
„ per Simoniacas ſuas exactiones ſeu ſtipulationes uni-
„ cè intendant ſummam aliquam pecuniæ, aut aliam
„ rem temporalem accipere; nulla difficultate à con-
„ tractibus Simoniacis abſtinuiſſent, modò illo titu-
„ lo, quem legitimum prætendit P. Lupus, ſummam
„ pecuniæ aut rem temporalem ſine labe Simoniaca
„ potuiſſent obtinere; adeòque opus non fuiſſet tam
„ frequenti Canonum renovatione ac pœnarum com-
„ minatione, ut vitium Simoniæ à Monaſteriis aver-
„ teretur.

„ Cùm igitur pia Mater Eccleſia, cui Spiritus San-
„ ctus ſuggerit omnia, quæ pro tempore magis op-
„ portuna & accommoda ſunt, ad vitiorum extirpatio-
„ nem hunc titulum filiis ſuis pro remedio vitandi Si-
„ moniacam pravitatem numquam propoſuerit; *merito*
„ *judicatur illum à Spiritu Veritatis non fuiſſe ſugge-*
„ *ſtum*.

Hæc tria argumenta proponenda putavi, ut dogma P. Lupi, quod verum non eſſe certò credebam & credo, primo intuitu de falſitate ſuſpectum lectori facerem.

Si ex dictis credat R. P. Wynants legitimè inferri, me P. Lupum retuliſſe in *laxonum catalogum* ad OMNEM *novitatem prurientium*, eò quòd inter alia aſſeruerim unum dogma Patris Lupi (num plura in illius operibus tamquam laxiora ſint improbanda, non inquiro nec inquiſivi) in materia de Simonia unanimi Veterum, imò & Recentiorum (*niſi unum alterumve ex laxioribus ad* OMNEM *novitatem prurientibus exceperis*) ſententiæ contrariari; eadem ratione inferre cogetur, quòd is, qui aſſereret S. Hieronymum propugnaſſe opinionem de uſu mendacii officioſi *laxam*, quam nullus ex laxonibus ſuſtinere auſus fuit, cenſeretur S. Hieronymum inter *laxones* retuliſſe, quin *laxiorem laxonibus* dixiſſe, quo quid ineptius?

Hinc evidenter ut credo, apparet quàm injuſtè accuſet me R. P. Wynants quòd P. Lupum *laxonibus* ad OMNEM *novitatem prurientibus*, annumeraverim.

Non minùs inepta, ſi non ineptior eſt conſequentia, qua infert ex his verbis: *merito judicatur titulum illum* (Patris Lupi) *à Spiritu Veritatis non fuiſſe ſuggeſtum*, P. Lupum à me repoſitum inter *Doctores non dirigi ſolitos à Spiritu Veritatis*: numquid non eadem conſequentia inferetur quòd quicumque judicat Doctoris alicujus ſententiam non eſſe veram, & conſequenter *non ſuggeſtam à Spiritu Veritatis*, à quo nonniſi verum ſuggeritur, eumdem Doctorem reponat inter *Doctores non dirigi ſolitos à Spiritu Veritatis*? Quo quid ineptiùs?

Si quis miretur quòd per ſimiles argutias inſimulet quaſi P. Lupum retulerim *inter laxones*, *Doctores non dirigi ſolitos à Spiritu Veritatis*, ſtupebit indubiè, dum intelligit quo fundamento idem P. Wynants aſſerat me Patrem Lupum repoſuiſſe, horrendum auditu! inter homines *ſtultos*.

Parte 2. *Diſſert. cap.* 2. §. 4. oſtenderam quòd ex Legibus Juſtinianæis is, qui Monaſterium ingreditur, *ante profeſſionem habeat quo vult modo de bonis ſuis diſponendi facultatem*; ut conſequenter dependeat à mero ingredientis beneplacito Monaſterium à bonis ſuis excludere: ex quo §. 5. ulteriùs conſectarium dixi, quòd Monaſterium extorquens ſummam pecuniæ ab ingrediente, ut renuntiet juri quod ad bona ipſius habiturum eſt poſt profeſſionem, procedat eodem modo, quo ille qui pecuniam prætenderet titulo *tranſactionis*, pro remiſſione alicujus juris, quod etiam nullo dato pro nutu ipſi adimi poſſet; quo inquiebam, quid *injuſtiùs*, ne dicam *ſtultius* eſſe poteſt.

Nullatenùs proinde ſententiam P. Lupi *ſtultitia* inſimulavi, multò minùs P. Lupum inter homines *ſtultos* repoſui; niſi forſitan qui credat ſententiam alicujus dici *abſurdam*, aut Authorem reponi inter homines *abſurdos*, dum illa argumento, ut ajunt, *ab abſurdo* impugnatur. Quod quàm ſit abſurdum, ſequenti exemplo parebit. Plures magni nominis Theologi credunt & aſſerunt ex doctrina Thomiſtarum de prædeterminatione ad materiale peccati per certam & evidentem conſequentiam (num verum an falſum putent, non inquiro) ſequi impiiſſimum hoc dogma: *Deum eſſe Authorem peccati*: quis tamen adeò impius, ut propterea dicat Thomiſtas à Theologis iſtis reponi inter homines *impiiſſimos*, aut ſententiam eorum dici *impiam*.

Quidquid igitur duriùs forſan in Diſſertatione mea dictum fuiſſe videtur, non contra perſonam P. Lupi, aut in ejus contumeliam, ſed ad impugnationem dogmatis, quod verum non eſſe credebam & credo, dictum fuit.

§. IV.

Quæritur num jure R. P. Wynants dicat quòd Author Diſſertationis appareat in ſecunda parte apertus Monachorum invaſor.

Reverendus P. Wynants relatis verbis P. Lupi quibus dogma ſuum in materia Simoniæ per me in ſecunda Diſſertationis parte impugnatum expreſſit, *pag.* 80. Libelli ſui exclamans, ſubjungit: " *Hæc verba* tam altè arctèque movent Diſſertationis Authorem, "
ut qui in ſua prima videri volebat Novitios Mona- "
ſticæ vitæ amator, appareat in ſecunda parte *apertus* "
Monachorum invaſor. "

Quid duriùs, aut magis injurioſum non in Presbyterum tantùm, ſed vel in hominem Chriſtianum dici queas vix video? ſi enim qui Chriſtianos invadit, Chriſtum invadat; qualis erit Chriſti invaſor, qui apertè invadit ſelectam gregis Chriſti portionem, *Monachos*, inquam, quorum vivendi normam ad demonſtrandum Eccleſiæ Catholicæ ſanctitatem Manichæis olim oppoſuit Auguſt. *Lib.* 1. *De moribus Eccleſ. cap.* 31. extulere Patres, ut illam Angelicæ puritati aſſimilare non dubitarint. Hinc ad Fratres de monte Dei dicere non dubitavit S. Bernardus *cap.* 2. " Altiſſima eſt
profeſſio veſtra, Cœlos tranſit, par Angelis eſt, "
Angelicæ ſimilis puritati; non enim ſolùm voviſtis "
omnem ſanctitatem, ſed omnis ſanctitatis perfectio- "

„ nem, & omnis conſummationis finem. Aliorum eſt Deo ſervire, veſtrum adhærere; aliorum eſt Deum credere, ſcire, amare, revereri, veſtrum eſt ſapere, intelligere, cognoſcere, frui.

Quis Spiritus hanc atrociſſimam in me calumniam extorſerit neſcio; ſi eumdem fuiſſe crediderim, qui nuper ſimilem ejuſdem Ordinis Profeſſor in uno Impertinentium ſuorum his verbis expreſſit, multùm fallor, ſi errem; *Excuſet*, inquiebat, *ſi duriuſculus videar. Sum quidem ego inter noſtros minimus, ſed nec ipſe maximus* (Auctor Diſſertationis) *inter ſuos. Si juris ipſi quippiam, ut* OMNES IMPETAT REGULARES, *juris nonnihil mihi, ut ſaltem Theſim reponam parvulam.*

Juris erat ipſi, ſi quæpiam contra doctrinam opponenda habebat, non tantùm *parvulam*, ſed & *majuſculam Theſim opponere*; ſed quo jure aut qua charitate hanc ſimileſque, quæ tum in Theſibus tum in Impertinentibus exprimuntur, calumnias in perſonam meam conjecerit, neſcio: illud ſcio, calumniantibus nos eſſe ignoſcendum; de illo quoque ſecurus ſum, & ſcio nullum in tota Diſſertatione mea vel verbum eſſe, quod vel apparenter ſtatui Religioſo veriſque ejus alumnis ſit injurioſum: Econtrà permagnam de Statu Religioſo exiſtimationem vel ſoli duo primi paragraphi 2. partis Diſſertationis ſufficientiſſimè probant, modò oculis ſiniſtra paſſione non planè excæcatis legantur.

In priore quidem oſtendi Statum Religioſum ejuſque exercitia non quidem ipſam eſſe hominis Chriſtiani perfectionem, quæ primariò & eſſentialiter conſiſtit in charitate & obſervantia mandatorum Dei; ſed inſtrumenta accommodatiſſima, quibus ad perfectionem perveniatur. Ex quo Synodi Colonien. verbis concluſi: *Nemo proinde negaverit hoc vitæ genus ad perfectionem Evangelicam* MAXIME ACCOMMODUM, *modò ſecundùm ſanctiſſimam inſtitutionem purè immaculatèque obſervetur.*

In altero ſpecialiùs demonſtravi quibus titulis Status Religioſus admodum ſerviat & conducat, ut quis vitam Chriſtianam ritè peragat, imò ad ejuſdem vitæ Chriſtianæ perfectionis culmen perveniat; ex quibus tandem concluſi: „ Hæc omnia ac plura alia quæ ad vitam verè Chriſtianam peragendam tamquam inſtrumenta ſuppeditat Status Religioſus, ſi attendiſſent hujus temporis ſectarii, non eò temeritatis prorupiſſent, ut *Sanctiſſimum* vitæ genus Deo auctore in Eccleſiam introductum tam nefariè condemnaſſent; ſed potiùs dixiſſent cum S. Thoma, quòd ſtatus Religioſus verè ſit exercitium & diſciplina, per quam pervenitur ad perfectionem charitatis. Sed quia pœnitentiam aliaque vitæ Chriſtianæ exercitia oderant, mirum non eſt, ſi ſtatum illa præſcribentem odio habuerint; ſed quicumque Spiritum Chriſti habent, aut habere deſiderant, libenter cum Lupo Abbate Ferrarienſi fatebuntur: *Quòd nullus intra ſanctam Eccleſiam Ordo ſit, ubi certiùs promereri Deum fidelis animus poſſit, quàm ſi Monaſtica diſciplinæ ſtudeat propoſitum integrè obſervare.* „ Ep. 29.

Fateor quidem me in Diſſertatione Canonica duo vitia, non Status Religioſi, ſed perſonarum, nec omnium, ſed quarumdam impugnaſſe, & in quantum potui interfeciſſe; an ideò perſonas non diligo? Ubi ergo illud Auguſtini? *Diligite homines, interficite errores*; ſi ego propterea *apertus Monachorum invaſor*, aut *Regulares omnes impetiiſſe* dicendus ſum; quo nomine compellandus Sanctus Hieronymus, qui tanta vehementia Monachorum & Clericorum vitia impetere ſolebat, ut Sulpitius Severus de illorum vitiis diſcurrens ac ſermonum aliò divertere volens, dicere non erubuerit: *Verum hæc* vitia Monachorum) *deſcribenda* MORDACIUS *Beato viro Hieronymo relinquamus*; & de eodem Gallum quemdam loquentem introducit: *nobis verò* (inquit *Dialogo primo* §. 14.) *nimium nimiumque compertus eſt. Nam ante hoc quinquennium quemdam illius libellum legi, in quo noſtrorum natio Monachorum ab eo* VEHEMENTISSIMX *vexatur & carpitur.* Ac deinde relatis nonnullis vitiis quæ in dicto libello carpuntur, adjungit: *Unde à quibuſdam, quos nominare nolo, dicitur non amari ..... oderunt eum Clerici, quia vitam eorum inſectatur & crimina.*

Num *apertus* Monachorum *invaſor* S. Bernardus, quia mollem & diſſolutam quorumdam Religioſorum vitam acriter fuit inſectatus, veſtium ornatum luxumque in Religioſis perſtrinxit, luxum pompamque in exſtruendis ac ornandis templis & Oratoriis Religioſorum acerrima cenſura damnavit.

Sed hæc mihi ſcribenti audire videor in aurem ſuſurrari, quòd prænominatum *Gallum* S. Hieronymi dicta liberè referentem præmonuit Sulpitius. „ Nimium Galle, inquiebat, progrederis; cave ne & te aliquis qui hæc fortaſſis agnoſcit, exaudiat, *teque unà cum Hieronymo incipiat non amare*. Nam quia Scholaſticus es, non immeritò te verſu Comici illius admonebo, *obſequium amicos, veritas odium parit.* „

Hæc magis mihi timeods, quia proh dolor! in illam hodie videmur recidiſſe temporum miſeriam, ut veriſſimè dicatur quod à pluribus ſæculis nonnullos quorumdam Religioſorum abuſus exagitans Joannes Sariſberienſis Carnotenſium Antiſtes, dixit: *Si eis obloqueris*, RELIGIONIS INIMICUS *& veritatis diceris impugnator. Lib. 7. Polycrat. cap. 21.*

Verùm quicumque vitia non Religionis, ſed ejus potiùs peſtes ac fæces, amore Religionis exagitans, hujuſmodi calumniis impetitur, dicere poterit cum Propheta Regio: PERFECTO ODIO (vitiorum non perſonarum) ODERAM ILLOS, ET INIMICI FACTI SUNT MIHI. *Pſalm.* 138. *v.* 22.

§. V.

Non rectè mihi objiciat R. P. Wynants quòd ſcriptum meum ut Evangelium *haberi voluerim.*

IN præfatione Diſſertationis Lectorem his verbis præmonueram: „ Ut rectè de mea Diſſertatiuncula judicium feras, ex Evangelio, ex primæva Chriſtianorum norma, ex ſacris Eccleſiæ Canonibus, Pontificum Decretalibus judicium formes velim. „

Ad illa verba reflectens R. P. Wynants neſcio quo tono exclamat: *Grandis verborum præſumptio, ſcriptum tuum necdum eſt Evangelium*. Quis unquam vel hoc, quantumvis ſanctus & doctus de ſuo ſcripto ſuſpicetur? „ Licitumne tibi videtur, pergit, ut indiſcriminatim, & quiſcumque ad ſuum captum & intellectum formet judicium ex Evangelio, ex primæva Chriſtianorum vivendi norma, ex Sacris Eccleſiæ Canonibus, Pontificum Decretalibus, ſicut quemcumque Lectorem monet tua Diſſertatiuncula? „

Quis hic dicto Patri ſenſus fuerit, aut quæ ejus circa prætacta verba hallucinatio, non capio; quid enim præfata mea ad Lectorem monitio aliud vel lippis indicat aut præfert, quàm ut de Diſſertationis doctrina judicium non ex quorumdam Caſuiſtarum placitis aut aliquorum vivendi conſuetudine, ſed ex *Evangelio, & primæva Chriſtianorum vivendi norma*, &c. tamquam veriſſimis, & puriſſimis moralis ſcientiæ fontibus formetur? Hinc enim repetenda diſciplina reficiendis inſtaurandiſque moribus accommodata: nec ab illis tradenda morum doctrina ſine periculo erroris receditur.

Quod ut R. P. Wynants perſuadeam neceſſe non erit, ut credo, multas Patrum aut Doctorum auctoritates adducere, ſed unicus, ut arbitror, ſufficiet Ex. P. Le Drou in *Triade PP. cap.* 1. §. 1. ſolidus de hac re diſcurſus: „ Ab omni corruptionis fæce pura doctrina eſt, quam à Chriſto promulgatore accepimus, quæque à primis Eccleſiæ cunabulis in ſequentes ætates, per Apoſtolos dimanavit. Hinc repetenda diſciplina *reficiendis inſtaurandiſque moribus accommodata*, proindeque SACRI CODICES, TRADITIONES, PONTIFICUM, ac SYNODORUM DACRATA, nec non VETERES ECCLESIÆ PATRES, *qui Apoſtolica, & Evangelica Traditione commentem impleſſent ſuam, Luminaria in mundo fuerunt verbum vitæ continentes*, jure optimo nobis adeundi. Ab his, utpotè venerandæ illius canitiei Depoſitariis, Eccleſiæ vox veteris auditur: hic primigenius & incorruptus Chriſtianæ diſciplinæ fons invenitur, ex quo morum præcepta longè feliciùs, longèque ad animarum ſalutem accommodatiùs hauriuntur. *Vadunt*, inquit S. Antonius, *Doctores in adinventionibus ſuis, qui non ſequuntur dicta Sanctorum, ſed opiniones novas, & curioſas, non utiles, ad pruriendum aures*, 2. *par. tit.* 4. *cap.* 5. ante §.

§. VI.

Digitized by Google

§. VI.

Non rectè mihi objiciat R. P. Wynants, *quòd* manum meam mittam ad alterius aratrum, & terram quam aro non noverim?

DUo non tam doctrinæ quàm perſonæ meæ objicit R. P. Wynants: *Mittis*, inquit, *manum tuam ad alterius aratrum*, *& terram*, *quàm aras*, *non noſcis*.

„ Quòd manum tuam mittas, ait, ad alterius aratrum, quis non videat? Sunt, fuerunt, & per Dei gratiam ſempee erunt in hoc noſtro Catholico Belgio in Monaſteriis Viri exercitatiſſimi, & religioſiſſimi, & prout adhuc in corpore viventes fieri poteſt, conſummatæ virtutis & doctrinæ, hi invigilant gregi ſuo tamquam pro ipſo rationem reddituri, veri Paſtores & Doctores opere, ſcripto & verbo: Firma conſolidant, infirma ſanant: collapſa reſtaurant: diſperſa colligunt; explent Canonum præſcripta ad Monaſticæ vitæ & ſacrarum ſuarum Conſtitutionum Regulas, Pontificum & Sacrarum Congregationum Decreta. His ex officio & debito competit manum mittere ad hoc aratrum.

Non inficior eſſe & totis animi votis exopto ſemper futuros in hoc noſtro Catholico Belgio Viros exercitatiſſimos & religioſiſſimos, qui invigilent gregi ſuo tamquam pro ipſo rationem reddituri, veros Paſtores & Doctores opere, ſcripto & verbo.

Agnoſco illos gregi eſſe præpoſitos, ut firma conſolident, infirma ſanent, collapſa colligant; hanc eis provinciam concreditam eſſe, onuſque humeris illorum impoſitum, ipſoſque ad *aratrum* illud poſitos, ultrò conſentio; ſed ubi *manum meam ad hoc aratrum mittere* voluerim, planè ignoro; niſi fortè omnes quotquot Doctores Canonum aut Theologiæ de Statu Monachorum, de Regularibus, ac materiis Statum illum concernentibus, ſcripſerunt, dici debeant Præpoſitorum ac Prælatorum partes infirmis conſolidandis, infirmis ſanandis, collapſis colligendis uſurpaſſe. Quo quid à ſenſu communi remotiùs?

Quis enim neſcit partes Doctoris eſſe vitia ac errores indicare & impugnare, Superiorum verò eradicare?

Quòd ſi R. P. Wynants vel leviter §. 5. *cap.* 3. *p.* 1. Diſſertationis meæ perlegiſſet, videre potuiſſet quàm remotus ab uſurpatione hujus provinciæ fuerim; & quàm perperam aſſerat quòd *manum meam ad alterius mittam aratrum*. In illo quippe §. indicatis vitiis ex Peculiaritate oriri ſolitis, ad Superiores me converto: " Collige ſecundò, aio, quanto ſtudio & labore venenoſam hanc radicem radicitùs evellere teneantur, utpote conſtituti ſuper Congregationem, ut noxia quæque evellant, & diſperdant & diſſipent; *quorum culpæ incumbit* (ut de Abbate loquitur S. Benedictus) *quidquid in ovibus Pater-familias utilitatis minùs invenerit*.

Quis ex his non videat me quidem Doctoris & Scriptoris partes ſumpſiſſe, evellendi verò, diſperdendi, diſſipandi ac reformandi provinciam in Religioſorum Præpoſitis agnoviſſe?

Nunc alterum objectionis articulum *quòd arem terram quam non novi*, expendamus.

Quod verò ares agrum, inquit, *quem non noſcis*, *pater. Necdum fuiſti in hac agricultura quam purgare præſumis*, *novitius*; *& das Magiſtris præcepta*.

Num terram, id eſt, diſciplinam Regularem ſat noverim, ut de vitiis Peculiaritatis & Simoniæ pro debito diſcurrere & ſcribere potuerim, aſſerere nolim, aliis ex ſcriptis dijudicent; mihi ſolùm animus eſt inquirere num legitima hæc ſit ratiocinatio: *terram quam aras non noſcis*, *quia in hac agricultura quam purgare præſumis*, *necdum fuiſti Novitius*.

Imperitum me arguit hæc ratiocinatio in diſciplina Regulari, *quia necdum Novitius in illa fui*.

Falſitas quin & pernicies hujus ratiocinationis ſeu conſequentiæ vel inde evidens eſt, quòd eadem conſequentia tamquam imperiti rejiciendi eſſent Theologi pariter & Canoniſtæ *non Regulares*, qui ex officii ſui obligatione tractant de Statu Religioſo, ac materiis ei pertinentibus, de quibus plurima, ne dicam omnia quæ Statum illum concernunt, occurrunt tum in Summa S. Th. (quæ Theologis explicanda ac interpretanda in hac Academia præſcribitur) tum in Decreto Gratiani, Decretalibus Gregorio IX. Bonifacii VIII. Clementinis ac Extravagantibus (quæ corpus Juris Canonici conſtituunt, quod Doctoribus Canoniſtis prælegendum exponendumque præſcribitur.) Nonne eadem conſequentia Regularibus ſcribentibus de diſciplina Canonicali, iiſque quæ in ea occurrunt dici poſſet: *terram quam aratis non noviſtis*, *quia in agricultura quam purgare præſumitis*, *necdum Novitii fuiſtis*? Imò ſi vera ſit adducta ratiocinatio, Theologis ac Canoniſtis ſive Regularibus ſive Sæcularibus de Matrimonio, eiſque quæ ad Statum illum pertinent tractantibus; ſi numquam in ſtatu illo fuerint, dici poſſet: *terram quam aratis non noſtis*, *quia in agricultura quam purgare præſumitis*, *Novitii non fuiſtis*: Quidni Milites aut alterius profeſſionis homines idem regerant Theologis & Canoniſtis, ſi eorum quiſpiam qui in ea profeſſione *Novitius non fuit*, obligationes profeſſionis aut officii proponere voluerit? Quidni ut imperitus rejici potuiſſet Joannes Baptiſta modum vivendi Militibus præſcribens?

Ex his quis non videat quo hæc vergat ratiocinatio: *Aras agrum*, *quem non noviſti*, *pater*; *Necdum fuiſti in hac agricultura quam purgare præſumis*, *Novitius*. Nimirum ut ſcripta & dicta Doctorum tamquam ab imperitis dicta aut conſcripta rejiciantur eo ſolo titulo, quia Doctores illi Profeſſionis illius non ſunt aut fuerunt, de cujus obligationibus tractant; quo quid pernicioſiùs; cùm ratione & experientia ſit notiſſimum, quòd paſſim homines in iis quæ proprium officium concernunt, turpiter hallucinentur, in illis quæ ſtatum alienum ſpectant rectiſſimè judicent.

Cujus nec ratio eſt obſcura: quia veritas quæ verſatur circa illa, quæ ſtatum proprium concernunt, ſæpius contrariatur cupiditati mentem obnubilanti & affectum amore perverſo inficienti; quo fiat, ut menti per concupiſcentiam obnubilatæ veritas minùs clara appareat, nec animo infecto dulciter ſapiat. Econtra veritas oſtendens quæ aliis non nobis facienda ſunt, cupiditati non obſiſtens, faciliùs percipitur & ſuaviùs ſapere ſolet, juxta illud Auguſtini: *Oculi non habentes ſanitatem*, *non poſſunt ferre luminis claritatem Tract.* 3. *in Joan.* Item illud: *Amant eam lucentem*, *oderunt eam redarguentem*. *Lib.* 10. *Confeſſ. cap.* 23.

Hinc videmus plurima quæ Canonicos aliosque Beneficiatos ſpectant, clariſſimè ſecundùm veram ac genuinam Canonum ſententiam per Doctores Regulares reſolvi, in quibus è Clero ſæculari plures cupiditate neſcio qua excæcati, miſerè allucinantur & cæcutiunt.

Nonne de uſu Penſionum meliùs, quàm plures è Clero verbo & facto judicant, ratiocinatur Exim. P. Le Drou, dum ait: "Verùm ut coram Deo ſecuros non exiſtimem, qui penſiones hujuſmodi, vel, ut meliùs dicam, *pauperum & Crucifixi patrimonia*, *ſumptus egenorum*, *res Dei*, *Domini bona*, res, inquam, Eccleſiæ velut otiosè, & abſque rationabili cauſa edere non verentur, cum S. Bernardo, & purpurato Cardinalium ac Prælatorum, Romæ ſub Paulo III. pro Eccleſiæ reformatione convocato cœtu, author mihi eſt Leo X. Conſtit. 7. quæ incipit, *Superna diſpoſitionis* §. 20. Bernardum ſupra dedimus. Audi Cardinales, & dicent: *nulla alia de cauſa*, *nulloque alio jure penſiones conſtitui poſſe*, *niſi in pios uſus*, alioquin *magnum abuſum eſſe*. Beneficiorum proventus *Beneficiis annecti*, *ut corpus animæ*, *& ideo natura ſua pertinere ad eum qui Beneficium habet*. Scilicet *ut inde vivat*, *& quod reliquum eſt*, IN PIOS USUS IMPENDATUR. Cui conforme eſt quod ait Leo X. optimos Eccleſiæ reditus *hac de cauſa conſtitutos eſſe*, UT IN PIIS ET SANCTIS OPERIBUS EXPONANTUR. Quamobrem penſiones, quæ non alio titulo quàm ob Eccleſiaſtici Beneficii certi aut litigioſi ceſſionem, ab iis reſervantur, qui vel ex patrimonii bonis, vel aliunde ſuſtentationem accipere queunt, Pontificum & Eccleſiæ menti penitus adverſari cenſendæ ſunt, ideoque ab hujuſmodi penſionariis illegitimè percipiuntur.

Nonne ſimiliter de bonorum Eccleſiaſticorum diſpenſatione rectius formavit judicium prædictus Exim. Pater, quàm plurimi de Clero proprio intereſſe excæcati forment, quando in Promptuario ſuo Theologo-Canonico dixit: " Verùm hic notanda ſunt adducta verba,

verba, *de Patrimonio Jeſu Chriſti cap.* CUM SECUNDUM ſup. Item, quòd Eccleſiaſtici proventus ſint *res Dei* Trid. *Seſſ.* 25. *cap.* 1. *De Reform. Pauperum Patrimonium* Conc. Aquiſgran. I. c. 116. *Patrimonium Crucifixi* Extravag. *Salvator.* comm. De Præbend. & dignit. Et Clericis meritò inculcandum, *magnos optimoſque* Eccleſiæ *reditus à SS. Patribus* EA CAUSA *ſtatutos ac ordinatos* eſſe, ut in SANCTIS ET PIIS OPERIBUS *expenantur* Leo X. Conſtit. 7. vel, ut loquuntur Cardinales & Prælati, pro Eccleſiæ reformatione ſub Paulo III. congregati; ut *qui Beneficium habet, poſſit ex eis vivere honeſtè pro ſuo ordine, ſimulque queat ſuſtinere impenſas pro divino cultu, & templi ſacrarumque ædium reparatione*, ut *quod reliquum eſt, impendat* IN PIOS USUS; nec non Chriſti fideles *ob animarum ſuarum remedium, ſuis facultatibus ſanctam locupletem feciſſe Eccleſiam, ut his & milites Chriſti alerentur, & Eccleſiæ exornarentur, pauperes recrearentur, & captivi pro temporum opportunitate redimerentur*, Concil. Aquiſgran. I. c. 116. Hinc enim intelligent, ſe ex juſtitiâ teneri, quod ex Beneficiorum proventibus ſupra honeſtam ſuſtentationem reliquum eſt, in ipſos pios uſus impendere, & alioqui ad reſtitutionem obligari: *Cum valde ſit iniquum ea, quæ collata ſunt pro remedio peccatorum venerabilibus Eccleſiis, vel relicta*, ALIIS USIBUS APPLICARI, *cap. Conqueſtus* De foro competenti. Et verò quis exiſtimet Eccleſiæ donatorumve intentioni neutiquam adverſari, quod ex *Dei rebus*, & *pauperum*, *Crucifixi patrimonio* luxurieris, ſuperbias, ampla palatia conſtruas, familiam tuam locupletes, illudque in vanitate diſpergas? Quis non magis obaudiat Mellifluo Doctori ſerio inculcanti, quòd *quidquid præter neceſſarium victum, ac ſimplicem veſtitum de altario retines*, TUUM NON EST, RAPINA EST, SACRILEGIUM EST, *Epiſt.* 2. ad Fulconem. Et *ſacrilega crudelitate pauperibus ſurripitur*. Idem in declam.

Sicut in his aliiſque videmus Regulares veritatem percepiſſe, quam plures è Clero cupiditate obnubilati non percipiunt; ità non eſſet difficile oſtendere quòd in materiis quæ Regulares concernunt, plures è Clero etiam minùs eruditi (quia nullo præjudicio aut intereſſe excæcantur aut præveniuntur) melius veritatem percipiant, quàm plures Regulares licèt eruditione excellentiores.

Ex his non obſcurè colligitur, quòd meritò Petrus à S. Audomaro vulgo Walon-Capelle agens adversùs Religioſos, qui exiſtimabant Theologos rerum Monaſticarum imperitos, *hac ſolum ratione quòd Monachi non ſint*, dixerit *lib.* 5. *cap.* 27. "Clariſſimum eſt certè eos non alia de cauſa iſtud adferre, quàm quòd indignentur ſibi manifeſtari veritatem (veritas enim odium parit) quemadmodum Scribæ & Phariſæi nolentes recedere à ſua injuſtitia & iniquitate, de ſuis Doctoribus Chriſto & Joanne loquebantur mendacium.

Quod de Religioſis hoc titulo rejicientibus Doctores ſæculares dixit Petrus à S. Audomaro, idem rectè dicitur de Canonicis aliiſque è Clero ſæculari, qui exiſtimant Regulares rerum beneficialium imperitos, hac ſolùm ratione, *quod Beneficiati non ſint*.

Concludo igitur, quòd licèt forſitan rerum Monaſticarum minùs ſim peritus, quàm materia de qua tractavi poſtulabat (quod aliis judicandum permitto) ineptè tamen imperitiæ meæ probationem inde deſumi: *Quia in Agricultura Monaſtica Novitius non fui.*

CAPUT II.

De his quæ contra doctrinam *Diſſertationis Canonicæ* objiciuntur.

§. I.

Diſcutitur objectio quæ contra doctrinam de vitio Peculiaritatis *à nimio illius rigore formatur.*

PRIMA objectio quam adverſus doctrinam meam de Vitio Peculiaritatis format R. P. Wynants, à nimio rigore deſumitur, *pag.* 2. dicit: "Hic Author (Diſſertationis Canonicæ) in ſua prima parte damnat ſacrilegii reos cum Anania & Saphira Religioſos, *qui ex ſuorum Superiorum conſenſu, aut dependenter à nutu Superioris, penes ſe aut tertium ſeu etiam ipſum Superiorem, reſervatum aliquid, etiam minimum, habeant, quo utentur ſuis temporibus ex prudenti Superiorum judicio & conſenſu, in particularem aliquem pro ſe uſum; immo ſi hujus particularis uſus vel ſola pulſarentur conſideratione.*"

Circa hunc diſcurſum à P. Wynants charactere Italico expreſſum, notatum velim, illum in Diſſertatione mea non haberi, ſed ex variis hinc inde Diſſertationis verbis ſecundùm ipſius interpretationem conflatum eſſe, & invidiosè expreſſum & propoſitum.

Pag. 55. dicit: "Facis eum ſacrilegii reum cum *Anania* & *Saphira*, qui quamcumque rem, *etiam minimam*, aut reciperet aut conſumeret inſcio ſuo Superiore, *non tamen ſpreto*: (ſi enim ex occurrente tentatione conſumat, convincitur in commune nolle redigere.) Immò facis & illum hujus *ſceleris* reum, qui ad rem, etiam minimam, taliter *particulariter* conſumendam, *unquam* pulſaretur *deſiderio* aut *conſideratione*."

Rurſus *pag.* 56. interrogat: "Quis æquus judex condemnabit reos ſacrilegii illos, ſi aliquis illorum, etiam minuti, quæ Monaſterio ſolemniter donarunt, poſtea pulſentur *deſiderio* aut habendi præ cæteris aliqua *conſideratione*." Et *pag.* 57. "Si hujus charitatis supereminentia (de qua *cap.* 8. Reg. S. Aug.) vel in minimo lædatur gradu, per particularem rei etiam minimæ uſum, aut illius uſus particularis conſiderationem, juxta tua principia erit *ſceleſtiſſima prævaricatio*."

Ex his facilè apparet quòd Rev. P. Wynants doctrinam meam de nimio rigore ſuſpectam reddere voluerit; quaſi illa in Religioſis vel *minimum* proprietatis *affectum* erga *rem minimam* SCELESTISSIMÆ PRÆVARICATIONIS argueret, omneſque indiſcriminatim Religioſos qui rem vel *minimam* ità retinent, ut *nolint eam eſſe communem*, imò tametſi eam in *particulares* ſuos uſus *reſervatam* haberent de *conſenſu ac beneplacito* Superioris, *ejuſdem ſceleris* cum *Anania* & *Saphira* condemnaret.

Huic objectioni ut ſatisfaciam, ac inſuper quid de gravitate culpæ, quam per affectum Proprietatis, aut particulares rerum reſervationes Religioſi incurrunt, ſenſerim & ſentiam, clariùs exponam, præmitto ſequentia.

Parte prima *cap.* 1. tamquam ex antedictis conſequens intuli, "quòd is qui voto paupertatis ſe obſtringit & vitam Cœnobiticam inſtituit, omnia ſua ſive mobilia, ſive immobilia, ſive quæ ipſo Profeſſionis tempore poſſidet, aut poſtmodum undecumque, aut quavis ex cauſa acquiſivit, abdicare teneatur, eaque omnia ità alterius liberæ committere diſpoſitioni, ut ſi illi viſum fuerit, *in aliorum uſum diſponat*, atque illa tamquam planè *aliena* habeat, neque ut *ſibi* magis quàm *aliis debita* unquam conſideret. Hinc illud Baſilii: *Hi perfectè rerum omnium paupertatem tenent, in quibus nihil proprium cujuſquam ſit, ſed communia omnium omnia.*

Si igitur rem quamcumque etiam minimam eo modo abdicatam, & in commune redactam nolit, non primorum fidelium (qui à perfecta vitæ communione in Actis Apoſtolorum laudantur) ſed potius *Ananiæ & Saphiræ imitator* conſtituitur, dum ut hi ſimiliter Spiritui S. mentiri convincitur, nimirum Evangelicam & abſolutam paupertatem amplecti ſimulans, & interim partem aliquam pretii vel rerum, quam *aliis non vult* eſſe communem, ſibi reſervans."

Deinde Coroll. 2. ulteriùs ex antedictis conſectarium eſſe oſtendi, nec *dependentiam à nutu & beneplacito* Superioris licitas reddere rerum in *uſum particularem* Religioſorum *extra communionem* reſervationes. Ac denique §. 5. probavi quòd nulla Superiorum diſpenſatio aut indulgentia prædictas *particulares* rerum reſervationes licitas facere queat.

Fateor igitur me dixiſſe quòd Religioſorum nemo poſſit rem etiam *minimam* vel ſolo affectu ità habere, ut *nolit eam eſſe aliis communem*, quin *imitator Ananiæ & Saphiræ* conſtituatur: ſed quis inde inferet,

me

me Religioſos omnes qui *ità rem minimam* affectu & effectu, aut affectu ſolo retinent, *ejuſdem ſceleris cum Anania & Saphira* reos dixiſſe; niſi ille qui non videt ineptiam hujus ratiocinationis. *Omnis qui vel in minimo ſuperbus eſt, imitator eſt diaboli: ergo omnis talis* EJUSDEM CUM DIABOLO SCELERIS *reus eſt;* quæ conſequentia quàm ſit abſurda, quis vel lippus non videt?

Similiter fateor quòd in Diſſertatione variis locis aſſeruerim, quòd Religioſus qui *rem aliquam extra communionem* apud Superiorem aut tertium, etiam de licentia Superioris, ac dependenter de ipſius nutu & beneplacito *reſervatam* tenet, à communione quam profeſſus eſt, recedat; ſed nemo inde inferre poteſt *ſceleratiſſimæ prævaricationis* reos condemnari omnes qui rem aliquam ita reſervatam retinent, niſi qui ſupponeret me omnem qualemcumque voti, aut Profeſſionis tranſgreſſionem pro *ſceleratiſſima prævaricatione* habuiſſe, quod nec unquam mihi incidit, & certus ſum quòd nec vel apparenter à R. P. Wynants ex dictis in Diſſertatione mea probari poterit.

Imò tantùm abeſt ut omnem quemcumque affectum Proprietatis erga *rem minimam, ſceleratiſſimæ prævaricationis* arguerim, aut *omnes* indifferenter Regulares, ſive viros ſive mulieres, qui rem aliquam *extra communionem* ad particulares ſuos uſus, præſertim de licentia & ad nutum ac beneplacitum Superioris retinent, *ejuſdem cum Anania & Saphira ſceleris* condemnaverim, ut propterea, ne vel apparenter id feciſſe viderer, ex propoſito omiſerim hanc, quam ſubjungo, Proſperi Fagnani ad *cap. 2. De Statu Monach.* concluſionem: „ Concludendum eſt igitur, ait Fagnanus, nemini prorſus Regularium tam virorum quàm mulierum cujuſcumque qualitatis & conditionis exiſtat, niſi ſit Officialis, fas eſſe etiam nomine Conventus habere annuos reditus ſeu proviſiones annuas, bonorum ſtabilium adminiſtrationem, aut peculium etiamſi illud „ non *ſit ſuperfluum*, ſed ad *neceſſarios, honeſtos, & pios uſus à Superiore ex quacumque cauſa conceſſum, & dependenter ab ejus voluntate, & nutu;* nec *quemquam* excuſari à LETHALI CULPA, & pœna Proprietariis inflicta, ex quavis conſuetudine Monaſterii „ vel Religionis, aut ex varietate ſeu probabilitate opinionum, aut alio quovis prætextu vel cauſa. Et Religioſis tam Prælatis quàm ſubditis cavendum eſſe „ ab hujuſmodi palliamentis, *Quia Deus non irridetur.* “ Ad Galatas *cap. 6.*

Ex his quæ hactenus dixi, ut oſtenderem me non omnem planè affectum Proprietatis in Religioſis *ſceleratiſſimæ prævaricationis* arguiſſe, nullus inferat me omnem affectum Proprietatis etiam erga rem *minimam*, à lethali culpa velle excuſare; ſcio enim quòd erga res *etiam minimas* (ut loquitur Directorium Eccleſiæ Colonienſis in appendice Diſſertationis citatum) *poſſit eſſe inordinatiſſimus affectus, qui ſit peccatum mortale.* “ Quamobrem (ait Hugo Menardus *ad cap. 42. §. 18. Concord. Regul.*) antiqui illi Patres id unum maximè “ ſtudebant, ut animum diſcipulorum à rerum minima- “ rum affectu averterent: quemadmodum fecit S. Do- “ rotheus, qui diſcipulum ſuum Doſitheum elegantis “ *cultelli* uſu prohibuit, quod animum ejus erga ejuſ- “ modi *recul̄am* propenſum videret.

Ejuſdem cum S. Dorotheo ſpiritus fuit S. Thereſia, dum ſtatuit: “ ut ſi quam Sororum advertit Prioriſſa „ cuipiam rei, ſive cellæ, ſive cuilibet alteri rei cum „ affectu tenaciùs adhærere, magna ſollicitudine curet „ ab illa Sorore rem illam auferri.

Similiter quantumvis præcitatam Fagnani concluſionem ob duram ac univerſalem illius expreſſionem, *meam* facere noluerim; nullus tamen hinc inferat quòd à gravi culpa excuſatos velim *omnes* indiſtinctè Regulares habentes reditus vitalitios, aut aliud quodcumque peculium, etiam non ſuperfluum à Superiore ex cauſa conceſſum, & *dependenter ab ejus nutu & voluntate.*

Quin enim & hîc graviter peccari poſſit non dubito; ſed utrum ſpeciali aliquo caſu ob ignorantiam aliaſque circumſtantias non poſſet ejuſmodi particularis reſervatio, modò ſincera & vera ſit animi promptitudo pro nutu Superioris dimittendi, & pro illius beneplacito in commune redigendi, num inquam, non poſſit aliquo caſu à culpa lethali excuſari, hactenus non clarè video, & ideo determinare nolui.

Ut igitur compendio ſenſum meum aperiam illud mihi in parte propoſitum fuit oſtendere, quòd Religioſi à *voto Paupertatis & vitæ communione* recedant, qui rem quamcumque etiam minimam, ità ſibi particularem habent ut aliis nolint eſſe communem, aut affectu rei alicui, tanquam ſibi magis quàm aliis appropriatæ inhærent; vel rem aliquam etiam de licentia Superioris & ejus beneplacito & nutu, ad ſuos *particulares* uſus *extra communionem* reſervatam tenerent: ſed quandonam præcisè affectus Proprietatis venialis aut lethalis ſit; vel utrum per prædictas reſervationes ab omnibus, & ſemper, culpa lethalis incurratur, determinare nolui, ſciens illud Auguſtini: *Quæ ſint levia & quæ gravia peccata non humano, ſed divino ſunt penſanda judicio;. In Ench. cap.* 77.

De hoc tamen via dubito quin graviſſimæ prævaricationis ſint rei Regulares, quicumque reditus vitalitios, aut aliud quodcumque peculium apud Superiorem aut tertium reſervatum habent, ea animi tenacitate ut ægrè ferrent, quin & in murmura prorumperent, ſi Superior illa ipſis adimere & in communionem redigere vellet; unde verò ea animi conſtitutio deprehendatur in Appendice ad Corollarium primum *p. 1. cap. 1.* abundè oſtenſum fuit.

Quicumque affectum proprietatis tam parvi facere ac æſtimare videntur, quæſo, ut parumper ea quæ eximius Pater Lupus de hoc pernicioſo affectu ex Caſſiano refert *pag. 4. Schol. ad Can. 6. Conc. Tholoſ.* & ipſius ad verba Caſſiani reflexiones attendant: “ *Hæc erit* “ *ſumma victoria*, inquit Caſſianus, *triumphuſque per-* “ *petuus, ut quemadmodum dicitur, nec minuto quidem* “ *nummo conſcientia Monachi polluatur; impoſſibile* “ *namque eſt eum,* QUI VICTUS IN EXIGUA “ STIPE CONCUPISCENTIÆ SEMEL IN COR- “ DE SUO RADICEM SUSCEPERIT, *non majoris* “ *deſiderii protinus incendio conflagrare. Tamdiu nam-* “ *que miles Chriſti victor ac ſecurus, cunctaque cupidi-* “ *tatis impugnatione erit externus, donec initia concu-* “ *piſcentiæ hujus hic nequiſſimus ſpiritus in ejus corde* “ *non ſervaverit. Quapropter eum in cunctis generibus* “ *vitiorum generaliter ſerpentium caput oporteat ſerva-* “ *ri, in hoc præcipue diligentius convenit præcaveri.* “ *Quod ſi fuerit intromiſſum, ſua materia convaleſcens,* “ *ipſum ſibimet vehementiora ſuſcitabit incendia.* “ Et infra: “ *Hæc eſt de Phylargia perfecta victoria, ut* “ PARVISSIMÆ CUJUSLIBET STIPIS IN COR- “ DE NOSTRO RESIDERE NON SINAMUS “ IGNICULUM, *certi quod reſtinguendi eum non ha-* “ *bebimus ulterius facultatem, ſi quantulamcumque ſcin-* “ *tilla hujus in nobis materiam foverimus.* “ Furis ac traditoris Judæ, nec non Ananiæ & Saphiræ exempla urget in alio ejus capite, & concludit: “ *Super hæc* “ *omnia conſiderantes conditionem fragilis incertæque na-* “ *turæ noſtræ, caveamus ne dies Domini, ſicut fur in* “ *nocte ſuperveniens, maculatam vel uno obulo noſtram* “ *conſcientiam deprehendat, qui omnes fructus noſtræ* “ *renuntiationis evacuans, illud quod diviti in Evan-* “ *gelio dictum eſt, ad nos quoque faciat voce Domini-* “ *ca dirigi: Stulte, hac nocte animam tuam repetent* “ *à te, quæ autem præparaſti, cujus erunt?* Videtur “ docere nos, hìc ob materiæ levitatem à mortali cul- “ pa non excuſari. Et res quæſtionis. Quidquid ſit, “ verum eſt antiquum adagium; *Monachus qui habet* “ *obulum, non valet obulum.* Quapropter Religioſa “ paupertas eſt omnino magna virtus, & altus juſtitiæ “ mons, de quo poſſit rectè dici:. *Non omnes capiunt* “ *verbum iſtud.* “

Ex his habemus quàm ſolicitè Superiores juxta Patrum monita curare debeant, ne vel minimus Proprietatis affectus in corde Religioſi hæreat: *impoſſibile namque eſt*, teſte Caſſiano, *eum qui victus in exigua ſtipe concupiſcentiæ, ſemel in corde ſuo radicem ſuſceperit, non majoris deſiderii protinus incendio conflagrare.*

Conſtat quoque, fatente eximio P. Lupo, rem eſſe quæſtionis, num materiæ *levitas* à mortali culpa in hac materia poſſit excuſare.

Denique ex dictis habemus quòd Religioſa paupertas ſit omnino magna virtus, & altus juſtitiæ mons, ac conſequenter mirum non eſt, ſi multum allaborare debeat, ut magna illa virtus conſervetur, nec ab alto illo juſtitiæ monte dedicatur.

Illi quoque qui reſervationes redituum vitalitiorum,

rum, aut alterius Peculii ad uſum particularem Religioſi, præſertim de licentia Superioris & ad ejus nutum & beneplacitum, extenuant prætextu conſuetudinis ac praxeos in plurimis Monaſteriis uſitatæ, expendant illud S. Auguſtini: *Sunt*, inquit *Enchir. cap.* 80. quædam peccata, quæ leviſſima putarentur, niſi in Scripturis demonſtrarentur, opinione graviora. Hinc accidit, quòd peccata quamvis magna & horenda *cùm in conſuetudinem venerint*, aut parva aut nulla eſſe creduntur.

§. II.

Non juſtè queratur R. P. Wynants, quòd dixerim per dogma P. Lupi everti Statutum ſui Ordinis?

PArte ſecunda Diſſertationis *cap.* 2. §. 2. dixeram quòd Exim. P. Lupus per ſuum dogma in materia Simoniæ, evidenter everteret Statutum ſui Ordinis contra exactiones alicujus temporalis à recipiendis ad Ordinem, an. 1625. editum. De hoc meo aſſerto queritur R. P. Wynants, ac oſtendere conatur quòd dogma P. Lupi cum Statuto Ordinis conſiſtat; num juſta ſit ipſius querela, & ſufficienter probet intentum, hoc §. expendemus.

Statutum Ordinis ità habet: " Cùm verò lepra Simoniacæ pravitatis infectus, ſit quaſi membrum putridum & à corpore Sanctæ Matris Eccleſiæ alienum, omnibus & ſingulis Prioribus & quibuſcumque Superioribus, ac aliis Fratribus noſtræ Religionis ſtrictè præcipimus & mandamus, *ut nullus ex eis Fratrem aliquem ad Ordinem recipiat, vel recipi faciat, vel ut recipiatur conſentiat vel permittat*, RE ALIQUA ACCEPTA VEL DETENTA, VEL PACTIONE ALIQUA INTERVENIENTE TACITA VEL EXPRESSA: ſi quis immemor ſuæ ſalutis contra fecerit, ſi Officium habuerit cum cura animarum, ipſo facto ſit tali Officio privatus, & ad aliquod Officium cum prædicta cura in noſtro Ordine nullatenus aſſumatur, niſi ſuper hoc ſecum per Capitulum Generale fuerit diſpenſatum, & per quinquennium voce activa & paſſiva careat. Quicumque verò Frater ſubditus inveniatur Simoniam in eodem caſu commiſiſſe, eidem pœnæ ſubjaceat, & pœnam gravioris culpæ per menſem ſuſtinere cogatur.

Præcipitur igitur per Statutum omnibus & ſingulis Prioribus, & quibuſcumque Superioribus, ac Fratribus, ut nullus ex eis Fratrem aliquem ad Ordinem recipiat, vel recipi faciat, vel ut recipiatur conſentiat vel permittat, re aliqua accepta vel detenta, vel pactione aliqua interveniente tacita vel expreſſa.

Quæro igitur an cum hoc Ordinis Statuto conſiſtat doctrina P. Lupi, quæ ab *omni ſpecie Simoniæ* vindicat hodiernam multorum in Belgio Monaſteriorum praxim, quæ Recipiendi dotem, non ſolummodo ſponte oblatam accipit, SED ET EXIGIT AC DE ILLA STIPULATUR. An fortè quis dotem ab ingrediente *exigere*, ac de illa *ſtipulari* poſſet, & ſimul ſervare Statutum, quod inhibet quempiam ad Ordinem admitti *re aliqua accepta vel detenta, vel pactione aliqua interveniente tacita vel expreſſa*? Hoc credat qui putat *dotis receptionem* non eſſe *rei alicujus acceptionem*; vel *dotis ſtipulationem* fieri poſſe abſque eo, quòd *pactio aliqua tacita vel expreſſa* interveniat; ſed quis hoc credere queat neſcio?

Quid pro reconciliatione dogmatis P. Lupi cum dicto Statuto adferat R. P. Wynants videamus. *Pag.* 99. ità habet: Verum " nunquid P. Lupus in allato ſcholio tam deteſtanter illam Monaſteriorum Simoniam, quæ fit *pro Monaſtici ingreſſus & Profeſſionis pretio*, per Sacrorum Canonum, Conciliorum, & SS. Patrum authoritatem, abominatus eſt, omnibuſque abominabilem eſſe præſcripſit, ut huic argumento nihil ſuperaddi poſſe videatur? Non evertit, ſed ſacri ſui Ordinis Statutum roboravit.

Ex his apparet quòd R. P. Wynants credat quòd Ordinis ſui Statutum ſolùm proſcribat ac deteſtetur illam Monaſteriorum Simoniam, *quæ fit pro Monaſtici ingreſſus & profeſſionis pretio*; profectò unde illam Statuti ſui gloſſam acceperit neſcio; hoc ſcio quòd in toto illo Statuto nec verbum ſit, quod limitationem & interpretationem illam innuat; ſed generaliter præcipit, *ut nullus Fratrem aliquem ad Ordinem recipiat vel recipi faciat, vel ut recipiatur conſentiat vel permittat pactione aliqua interveniente tacita vel expreſſa.*

Et quorſum tam graves pœnæ in Priores, alioſque Superiores per Statutum illud decretæ, ſi ſolummodò vetita eſſet exactio, quæ pro *pretio Monaſtici ingreſſus aut profeſſionis* fieret? Quis, quæſo, Superior præſumendus tam ſupinus, *ut pro Monaſtici ingreſſus aut profeſſionis pretio* pecuniam exigat; quando illam titulo quem Pater Lupus legitimum credidit, aut alio, ſine Simonia aut incurſione pœnarum accipere poſſet?

Si R. P. Wynants exactiones pecuniarum ab ingredientibus Religionem, à Simoniæ vitio exemptas putet, modò non fiant tamquam *pretium Monaſtici ingreſſus aut profeſſionis*, expendat quomodò ſeſe ſecernat à duobus illis Capellanis Ducis Gothofredi, pertinaciter dogmatizantibus prædiorum Epiſcopalium poſſeſſionem ſeorſim à dignitate Epiſcopali comparari poſſe, quos Beatus Petrus Damiani tamquam pernicioſæ Simoniacæ Hæreſeos Defenſores; imò Prædicatores & Apoſtolos Antichriſti coram Alexandro III. accuſavit.

Expendat turſus qua ratione ſeſe à Propoſitione 45. inter condemnatas ab Innocentio XI. ſecernat: " Dare temporale pro ſpirituali non eſt Simonia, quando temporale non datur *tamquam pretium*, ſed dumtaxat tamquam motivum conferendi vel efficiendi ſpirituale, vel etiam quando temporale ſit ſolùm gratuita compenſatio pro ſpirituali, aut econtrà.

Admiſſis Propoſitionibus 45. & 46. inter condemnatas ab Innocentio XI. jure metuas (inquit exim. P. Le Drou) ne Simonia ſit *idea Platonica*, quæ nullibi rerum exiſtat.

Attende, quæſo Rev. Pater, an admiſſa ſimiliter quam aſſerere videris, propoſitione, Simonia circa ingreſſum Religionis, adverſus quàm Eccleſia per ſeptem & amplius ſæcula decertavit, non ſit futura *idea Platonica*, quæ nullibi rerum exiſtat.

§. III.

Utrùm rectè in patrocinium P. Lupi adducatur quædam Reſolutio Romæ anno 1680. impreſſa vel authoritas E. D. De Luca S. R. Eccl. Card.

PArte ſecunda Diſſertationis Canonicæ *cap.* 2. §. 2. dixeram dogma Patris Lupi in materia Simoniæ, in quantum Monaſteria, etiam *opulenta*, exigentia dotem ab ingredientibus Religionem, vindicat ab omni ſpecie Simoniæ; unanimi Veterum imo & Recentiorum (niſi unum forſitan alterumve exceperis) ſententiæ contrariari.

Huic meo aſſerto R. P. Wynants *pag.* 94. opponit quamdam *Reſolutionem* dubii Romæ apud Franciſcum Tyzzonum an. 1680. impreſſam. Reſp. Reſolutio iſtius dubii edita fuit occaſione cujuſdam contractus initi cum parentibus ſupra dote alicujus Monialis; qui contractus propoſitus fuit variis hujus Academiæ Doctoribus, & ab eiſdem tamquam Simoniacus repudiatus.

De hoc vix dubito quin ſi dictæ *Reſolutionis* approbatio ab exim. P. Lupo fuiſſet expetita, fuiſſet improbata: in illa quippe reſolutione *num.* 52. approbatur tamquam ab omni Simonia exempta pactio de prandio à parentibus exhibendo Monialibus ipſo die Veſtitionis; quam pactionem inter ſæva Eccleſiæ diſciplinæ damna referre non dubitavit P. Lupus: " Fuit, inquit, Eccleſiæ Clericis pendi ſolita veri paſtelli ſeu convivii *conſuetudo*, quam à quibuſvis non Clericorum ſolummodo, ſed & Monachorum initiationibus *ut Simoniacam* frequenter proſcripſere & Generales Synodi & Romani Pontifices: *Verum Belgica infirmitas etiamnum hodie* AD SÆVA DISCIPLINÆ DAMNA RETENTAT.

Quid de illis pactionibus ſentiat Exim. P. Le Drou, ex ejus Promptuario Theologo-Canonico intelligi poteſt: Porrò Monaſteriis quibuſcumque, inquit, nefas eſſe autumem, paciſci de paſtu, prandio, cœna, &c. die Primitiarum, Veſtitionis, aut profeſſionis, & alioqui Simoniæ lepra contaminari.

Hinc facilè apparet, R. Pater, quàm exigui ponderis apud Eximios Ordinis tui Magiſtros hæc *Reſolutio*, quam in defenſionem P. Lupi adducis, ſi eorum expetitum eſſet judicium, habita fuiſſet.

Sed

Sed demus dictam Reſolutionem alicujus authoritatis eſſe; illa tamen male adducitur à R. P. Wynants in patrocinium dogmatis P. Lupi, in quantum hic Monaſteria etiam *opulenta* à Simonia vindicat; quia dicta Reſolutio Monaſteria *opulenta* dotem exigentia Simoniæ condemnat, ſolùm *non opulenta* ab ea vindicare ſtudens.

Quoad ea verò quæ ex D. de Luca adſeruntur:

Dico in primis: ſi per illa vindicentur Monaſteria, etiam *opulenta* in exactione dotis à Simonia, jam fatentibus etiam tui Ordinis Profeſſoribus æquo laxior in hac materia habetur: num in aliis materiis, de quibus exiſtens Advocatus ſcripſit, laxiores ſententias ſuſtineat neſcio.

Dubito quoque num R. V. probet quòd D. De Luca dicat quæſtiones de Simonia circa ingreſſum Religionis, hodie cenſeri poſſe *pabulum ſcholarum* & Academiarum, pro Tyronum ingeniis acuendis: in foro autem inter *fabulas* reponi mereantur. An putet R. V. eſſe *pabulum ſcholarum* ac *fori fabulam* ſuper quo per octo & amplius ſæcula Eccleſia in Conciliis Generalibus & particularibus decertavit? Si hodie *pabulum ſcholarum* & *fori fabulam* hujuſmodi quæſtiones habendæ, cur non ut talia habuit Generale Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. cùm non minus tunc quàm nunc, exactiones pecuniarum in admiſſione ad Monaſterium invaluiſſent?

De hoc interim non incertus ſum, quòd Exim. P. Lupus indeſeſſus Canonum ſtudioſus, pro ſua in Canones reverentia numquam dictum illud probaſſet. Quantoperè verò optaverit, & neceſſarium pro diſciplina Regulari judicaverit, ut Canonum rigor contra dictas exactiones reſtitueretur, patet ex ejuſdem Patris quadam reſolutione ſuper *Quæſtione*: Num licita ſint pacta de dote danda ab ingredientibus Monaſterium: “ Reſpondeo, inquit, pacta iſta, licèt generatim de „ Simonia damnari non poſſint (hæc erat ſententia „ illius Exim. Patris quam in Diſſertatione mea im„ pugno) eſſe tamen, pergit, de fœdo iſto ulcere „ graviter ſuſpecta, frequenterque infecta, eſſe ſem„ per ſordida, ſtatui Monaſtico dedecoroſa, immò & „ graviter pernicioſa, ideoque omnino eliminanda. „ Quid enim poſſit eſſe fœdius, ac pernicioſius, quàm „ ſtipulata pecunia ſolos opulentos ad Monaſteria ad„ mittere. Quare ob inopiam parientibus, & neceſſa„ rium Fratrum & Sororum numerum alere non va„ lentibus Monaſteriis, ſervanda eſt antiqua, quam „ Regulæ ſuæ S. Benedictus inſeruit, Patrum Lex, ut „ ſponte oblatum acceptetur, & nihil penitùs exiga„ tur. Quam legem diverſæ generales Synodi inno„ varunt, & uſque ad paucos ab hinc annos Belgium „ noſtrum obſervavit ſanctiſſimè. Reducenda omnino „ eſt illa animi caſtitas, rogandique Epiſcopi noſtri, „ ut novis & ſuperfluis, à quibus oriuntur nobis tantæ „ ſordes, præſertim Monialium Monaſteriis, non ſinant „ ſuas Eccleſias gravari; Salvo meliori, &c.

Subſignatum erat.

Fr. CHRISTIANUS LUPUS
S. T. D. ac Profeſſor.

Quis hic non videat quin ſummopere diſplicuiſſet Eximio illi Viro, dicere hujuſmodi quæſtiones eſſe *pabulum ſcholarum* & *fori fabulam*.

Sed ponamus unum alterumve, qui in aliis materiis laxior non eſſet, forſitan ſuſtinuiſſe Monaſteria etiam *opulenta* excuſari à Simonia, (illos tamen reperiri vix credo) num inde inferri poſſet aſſertum meum falſum? An non ſententia aliqua dici ſolet unanimi Doctorum ſententiæ contrariari, licèt unus aut alter forſan minùs notus ei patrocinetur?

Interim avidè exſpectabo authorem vel unum, qui titulo tranſactionis ſuper futura hæreditate Monaſteria à Simonia vindicaverit ante Eximium P. Lupum; quòd enim Rodulfum Abbatem Trudonenſem tamquam hujus tituli approbatorem reproducas, nec ſpeciem habet, ut capite ſequenti oſtendemus.

CAPUT III.

Oſtenditur quòd Epiſtola dogmatica Rodulfi Abbatis S. Trudonis, non contrarietur doctrinæ de Simonia traditæ in Diſſertatione Canonica.

§. I.

Regula S. Benedicti & aliæ Patrum Regulæ nullatenus exactionem dotis ab ingredientibus aut eorum Parentibus admittunt.

REGULA S. Benedicti *cap.* 58. præſcribit ut, ſi major ſit qui intrat Monaſterium, *res, ſi quas habet, aut eroget priùs pauperibus, aut facta ſolemniter donatione, conferat Monaſterio, nihil ſibi reſervans ex omnibus.* “ Si quis verò, ait eadem “ Regula, fortè de Nobilibus offert filium ſuum Deo in “ Monaſterio, ſi ipſe puer minori ætate eſt, Parentes “ hujus faciant petitionem, quam ſupra diximus. Et “ cum oblatione ipſam petitionem & manum pueri in“ volvant in palla Altaris, & ſic eum offerant. De re“ bus autem ſuis, aut in præſenti petitione promittant “ ſub jurejurando, quia nunquam per ſe, nunquam per “ ſuffectam perſonam, nec quolibet modo ei aliquando “ aliquid dent, aut tribuant occaſionem habendi. Vel “ certè ſi hoc facere noluerint, & aliquid offerre *volunt* “ in eleemoſynam Monaſterio pro mercede ſua; faciant “ ex rebus quas dare volunt Monaſterio donationem, “ reſervato ſibi, ſi ità voluerint, uſufructuario. Atque “ ità omnia obſtruantur, ut nulla ſuſpicio remaneat puero, per quam deceptus perire poſſit, quod abſit: quod “ experimento didicimus. Similiter autem & pauperio“ res faciant. Qui verò ex toto nihil habent, ſimplici“ ter petitionem faciant, & cum oblatione offerant fi“ lium ſuum coram teſtibus. “

Ille Religioſorum Pater, qui famosè *Magiſter* dicitur *cap.* 91. exhortatur ut is qui Religionem intrare intendit, conformiter ad verba Chriſti omnia ſua vendat & det pauperibus: quòd ſi ad hoc Parentes induci nequeant, permittit ut portio filio competens in tres partes diſtribuatur, quarum una remaneat apud Fratres in ſæculo, ſecunda cum filio tranſeat ad Monaſterium, tertia pauperibus diſtribuatur.

S. Iſidorus etiam conformiter ad Regulam S. Benedicti permittit, *ut qui relicto ſæculo ad militiam Chriſti pia & ſalubri humilitate convertuntur, omnia ſua primùm aut indigentibus dividant, aut Monaſterio conferant*, *cap.* 4.

S. Fructuoſus ſtatuit, ut *nihil de priſtinis facultatibus ingredientis in eundem locum, ubi ingredi ſe petit Monaſterium, vel ad unum nummum recipiatur*: SED ET IPSE MANU SUA CUNCTA PAUPERIBUS EROGET, *cap.* 18.

Ex his evidenter intelligimus quòd S. Benedicti, aliæque priſtinæ Patrum Regulæ ingredientibus, aut eorum Parentibus optionem facerent, num bona ingredientis pauperibus abſolutè & ſimpliciter diſtribuerentur, an verò Monaſterio darentur: imò ut notat R. P. Ludovicus Thomaſſin *p.* 2. *diſcipl. Eccleſ. l.* 3. *c.* 9. primum conſilium erat ut pauperibus diſtribuerentur; ſed, inquit idem, nihil evidentius quàm Regula indubitata & univerſalis praxis omnium Regularum & omnium Monaſteriorum nihil exigendi in ingreſſu aut receptione ad Monaſterium.

Et quidem quòd Regula S. Benedicti nihil à Monachando exigi permittat, agnovit quoque eximius P. Lupus: *Iſta Regula* (S. Benedicti) *à Monachando*, inquit, *nihil penitus vult exigi, recipique permittit ſola ſponte & gratis oblata.*

§. II.

Ex dictis §. præcedenti & aliis, quæ in Epiſtola dogmatica Rodulfi dicuntur, oſtenditur quòd nec ipſe aliquid à Monachando exigi permiſerit.

MOnaſterium S. Pantaleonis, cujus Sigibertus erat Prior, & Monaſterium S. Trudonis cujus Rodulfus erat Abbas, ſemper vixiſſe ſub Regula S. Be-

nedicti non dubitat, ut credo, R. P. Wynants, conſequenter nec ambigere poteſt, quin in utroque Monaſterio Novitii ſecundum Regulam Sancti Benedicti tempore Rodulfi eſſent recipiendi.

Cùm igitur ex dictis §. præcedenti conſtet quòd Regula S. Benedicti à Monachando nihil penitùs exigi permittat, quis credet quòd Rodulfus, ſi vir fuerit eruditionis & pietatis, reſponderit quòd in Monaſterio Pantaleonis non ſolùm *dos ſponte oblata accipi, ſed & exigi, ac de illa ſtipulari poſſet*, contra evidentiſſimum ipſius Regulæ præceptum?

Sed tantùm abeſt ut Rodulfus à Regula recedi voluerit, ut econtrà unicè deſideret, ut Regula S. Benedicti à divite avaro, filium in Monaſterium intrudere volente, obſervaretur. "Concordat (inquit ad divitem avarum) ſententiæ S. Auguſtini Sanctus Benedictus in ſententia de diſciplina ſuſcipiendorum Fratrum, & de filiis Nobilium vel pauperum. Res, inquit, ſi quas habet, procul dubio qui ſuſcipitur, aut EROGET PRIUS PAUPERIBUS, aut facta ſolemniter donatione conferat Monaſterio, nihil ſibi reſervans ex omnibus, Crudelis Pater! res quæ debent contingere filio, neque ipſe vult EROGARE PAUPERIBUS IN PLATEA, ſed ſibi reſervare omnia.

Ex his quis non videat quòd Rodulfus relinquat ad regulæ Benedictinæ præſcriptam optionem Parentibus, an portionem filio competentem velint dare pauperibus, an verò Monaſterio?

Si quis adhuc de hac Rodulfi ſententia ambigat, clariſſima hæc ipſius in hanc ſententiam verba expendat: "Sicut veſtrum eſt, inquit, nihil ab eo, vel ab alio aliquo pro hujuſmodi te *exigere*: ità & ejus erat, ſi homo Dei eſſet, & non mammonæ, de portione hæreditatis, quæ filio deberet contingere, oblationem cum eo ad Eccleſiam facere, quæ eum amplius deberet & nutrire & veſtire. Sed ſicut ipſe non vult hoc facere, & vos *non poteſtis*, nec debetis eum *compellere*, ſed *piè tantum commonere*: & ſi filium ejus non vultis ſuſcipere, non poteſt nec debet ad hoc vos cogere.

His conforme eſt quod in Præfatiuncula monuit: Sequentis Opuſculi, inquit, intentio illuc maximè reſpicit, ut dives iſte, de quo ſermo habebitur, *in medio recedat à parcitate ſua & avaritia propter idololatriam; ſi filium ſuum vult recipi, dimittat eum ad Eccleſiam ſequi, quæ de ſua ſubſtantia debentur ei. Eccleſia verò caveat ſibi de omni rerum ejus mala concupiſcentia propter Simoniam, quæ vendentes & ementes ejicit extra Eccleſiam: ſive veniat vacuus, ſive plenus divitiis filius, ſi vult eum ſuſcipere, ſuſcipiat; ſi non vult, dimittat: in ſuo arbitrio ſtat*.

Ut igitur verbo abſolvam, tota Epiſtola dogmatica Rodulfi (ut vel ex ſola præfatiuncula conſtat) eò ſpectat, ut parenti *pecunioſo avaro*, qui filium ſuum in Monaſterium intrudere volebat, ut ſubſtantiam ſuam augeret, *avaritiam*, imò *idololatriam ſuam* oſtendat.

Inſuper ut demonſtret quàm injuſtè Religioſi ut Simoniaci traducantur, ſi hujuſmodi pecunioſum avarum *familiariter conveniant ac moneant*, quòd juſtitiæ ac æquitati ſit congruum, ut cum filio portionem ipſi competentem dimittat, eamque unà cum filio Deo & ejus Eccleſiæ offerat; atque ità pecunioſum illum ab avaritia, quæ eſt idolorum ſervitus, liberent: in quo nec ſpecies eſt Simoniæ, modò tamen fiat ſimplici mentis oculo & tota cordis puritate, ſine omni mala cupiditate, id eſt, ad hoc ſolum, ut pecunioſus ab avaritia liberetur, & portionem filii dimittat, non ut illa *præcisè* Monaſterio detur; ſed juxtà Regulæ Benedictinæ præſcriptum, pauperibus aut Monaſterio pro voluntate parentis aut ingredientis detur. Sed quia non ignorabat Rodulfus, quòd facilè contingat quòd concupiſcentia ſeu habendi libido, imò quædam Simonia pallio pietatis tegatur, conſilium ſaluberrimum quo hæc caveatur, Religioſis S. Pantaleonis propoſuit: quod conſilium §. ſequenti ſpecialiùs expendemus, unà oſtenſuri quòd Epiſtola in pluribus doctrinam de Simonia in Diſſertatione Canonica traditam ſtabiliat; evidenter verò contrarietur dogmati eximii P. Lupi, quo *praxis multorum in Belgia Monaſteriorum quæ recipiendi Monachi dotem, non ſolummodo ſponte oblatam accipit*; SED ET EXIGIT, AC DE ILLA STIPULATUR, ab omni ſpecie Simoniæ vindicatur.

§. III.

Expenditur conſilium à Rodulfo Religioſis S. Pantaleonis pro cavenda Simonia in admiſſione Fratrum, ſuggeſtum.

"HActenus ad eos ſermo noſter habitus peroravit, inquit Rodulfus, qui ſpiritu avaritiæ ſuæ & parcitatis gravati, deorsùm feruntur per vacua obſequii ſui campeſtria: nunc ad eos convertitur, qui ſpiritu ſapientiæ & intellectus levati ſurſum, in monte à Domino Jeſu audiunt mandata ſublimia. *Ergo*, dilectiſſimi Fratres, *fugite omne genus Simoniæ, excutientes manus veſtras ab omni munere. Ars eſt diaboli ſubtiliſſima Simonia*. Triplex eſt, & neſcimus, an meliùs debeamus dicere, triplex. Nam quibus connectitur, tria ſunt fila, obſequium, manus, lingua. His plerumque tribus ſimul, aliquando horum quovis uno, quorumdam innodat pedes, qui videbantur gradi ſimpliciter; *quorumdam perſtringit oculos, qui ſe putabant habere lynceos*. Nemo nos mittat exemplificandi gratia ad majores ſive potentiores, ſi qui ſunt in Eccleſia, qui capiunt & capiuntur Simonia. De bonis, non de malis, ſumenda ſunt exempla. Amen dico vobis, recipient mercedem ſuam, mortem ſempiternam, ſi hìc non egerint pœnitentiam, & dimiſerint quod tenent per Simoniam: & quantò majores & potentiores ſunt, tantò majora & potentiora patientur tormenta. Quia verò de tam longinquo dignati eſtis quærere accipere conſilium parvitatis noſtræ, tamen ut ſi habetis meliùs, non relinquatis propter iſtud: *Si quis vel ſe, vel filium ſuum obtulerit vobis in Cœnobio ſuſcipiendum. ſimplici mentis oculo & tota cordis puritate, ſine omni mala cupiditate, audiat per vos Sancti Auguſtini conſilium & Regulæ Sancti Benedicti præceptum*, ſicut ſuperiùs de hujuſmodi eſt relatum. Si audierit & obaudierit, bene: ſalvaſtis animam ejus à morte. *Si non obaudierit; neque iniquitas veſtra, neque peccatum, ſi eum non recepiſtis*. Noluit enim intelligere ut bene ageret; ſed adſtitit viæ non bonæ, avaritiam autem non odivit; *Fratres chariſſimi, magnum opus eſt in tali re magnam habere mentis puritatem, & nullam avaritiæ cupiditatem*. Quia ſicut omnis qui viderit mulierem ad concupiſcendam eam, jam mœchatus eſt in corde ſuo: *ità omnis qui de Eccleſiaſticis bonis mala cupiditate aliquid exigit & concupiſcit, plus dicam, vel in ſpe agit retributionis, Simoniacus eſt, etſi non hìc coram populo, certè coram Divino oculo*."

Ex hoc Rodulfi monito habemus: Primò, quòd Simonia ſit ars diaboli ſubtiliſſima; quòd illa innodentur nonnunquam qui videntur gradi ſimpliciter, & quorumdam perſtringat oculos qui ſe putabant habere lynceos: quod convenit cum iis quæ *p.* 2. *Diſſ. cap.* 5. §. 1. dicta ſunt.

Secundò, habemus quòd ſi quis vel ſe vel filium ſuum obtulerit in Cœnobio ſuſcipiendum, illi inſinuari debeat conſilium S. Auguſtini, & Regulæ S. Benedicti præceptum, ut juxta illa de bonis diſponatur, id eſt, juxta Regulæ Benedictinæ præſcriptum & Auguſtini conſilium, cum filii portio ſubſtantiæ, *Eccleſiæ*, nimirum *pauperibus in platea*, ut loquitur Rodulfus, vel *pauperibus in Monaſterio*, tamquam membris Chriſti erogetur.

Si autem non obaudierit; neque iniquitas veſtra, neque peccatum, inquit, *ſi eum non recepiſtis. Noluit enim intelligere ut bene ageret, ſed adſtitit viæ non bonæ, avaritiam autem non odivit*. Id eſt, ſi ideo non recepiſtis, quia vel ipſum qui ſe offerebat avarum eſſe, aut à Patre ex ſolo ſpiritu avaritiæ oblatum cognoviſtis, nulla eſt veſtra iniquitas; ſed ſi ideò non recepiſtis, quia nulla ad Monaſterium ex illius ſuſceptione ſubſtantiæ portio ſperatur deventura; jam illius excluſio iniquitate vacua non erit, & quia metuebat ne hic affectus cupiditatis facilè ſe ingereret, ideò ſubjungit:

Fratres chariſſimi, inquit, *magnum opus eſt in tali re magnam habere mentis puritatem, & nullam avaritia*

ritia

ritiæ cupiditatem. „ Quia ſicut omnis qui viderit mulierem ad concupiſcendam eam, jam mœchatus eſt eam in corde ſuo: ita omnis qui de bonis Eccleſiaſticis mala cupiditate aliquid *exigit & concupiſcit*, plus dicam *vel in ſpe agit retributionis*, Simoniacus eſt; etſi non hic coram populo, certe coram divino oculo.

Ex omnibus igitur quæ hoc & præcedenti §. ex Epiſtola Rodulfi prolata ſunt, concludimus: quod Rodulfus *pium & juſtum* judicaverit quod Parentes divites cum filio, quem Deo offerunt, portionem ſubſtantiæ filio competentem una cum illo, Deo & ejus Eccleſiæ offerant, ut illa membris Eccleſiæ, id eſt, *pauperibus in platea* vel *in Monaſterio* juxta Benedictinæ Regulæ præſcriptum diſtribuatur: quod admodum conforme eſſe doctrinæ meæ agnoſcere debebit cui vel unicum §. 4. *cap.* 5. *part.* 2. *Diſſert.* legere placuerit.

Secundò, quod Religioſi de illa obligatione parentes aut ipſos intrantes *familiariter* monere poſſint; quod nec improbo.

Tertiò, quod ſi enim, qui ſe offert, avarum eſſe deprehendant, aut Parentes filium ex ſolo ſpiritu avaritiæ Monaſterio offerre, ne horum avaritiæ patrocinari videantur, poſſint illum ſine ulla iniquitate non recipere.

Quartò, quod cavere debeant Religioſi, ut dum Parentes ab *avaritia* liberare volunt, ipſi ex propria concupiſcentia non procedant; ſed pura mentis intentione ſolum intendant, ut avarus Parens portionem ſuam juxta præſcriptum S. Benedicti pauperibus eroget, aut Monaſterio offerat; adeoque nihil ex rebus ipſius concupiſcant, ſed animo ſint *vere* parati filium illius ſuſcipere, licet nihil Monaſterio tribuatur, modo ipſe ab avaritia liberetur, aut ſaltem avaritiæ ipſios patrocinari non videantur. Quæ quantopere dictis meis conſonet, ea ſolo *cap.* 5. §. 1. *part.* 2. Diſſertationem legenti patebit.

Miror proinde qua ratione R. P. Wynants, ſi Epiſtolam Rodulfi attenta mente perpenderit, eam tanquam dictis meis contrariam reproduxerit. Et adhuc magis miror, quomodo ipſi incidere potuerit per dictam Epiſtolam ſtabiliri dogma Patris Lupi, quo ab omni ſpecie Simoniæ vindicatur hodierna *multorum in Belgio* Monaſteriorum *praxis, quæ recipiendi Monachi dotem, non ſolummodo ſponte oblatam accipit;* SED ET EXIGIT, AC DE ILLA STIPULATUR.

Num forte ignoravit R. P. Wynants Monaſterium S. Pantaleonis ac Monaſterium S. Trudonis, tempore Rodulfi ſub Regula S. Benedicti vixiſſe?

An forte neſcivit Monachis Regulæ ſuæ præceptum in receptione Fratrum ſervandum eſſe?

An ignorare potuit, quod etiam fatente eximio P. Lupo, Regula S. Benedicti à *Monachando nihil exigi velit, recipique permittat ſola ſponte & gratis oblata*?

Num forſitan crediderit Rodulfum à Regula Patris ſui voluiſſe recedere? Hoc recte credere non potuit, ſi vel Rodulfum tantæ eruditionis putaverit, quantæ eum deprædicat; vel ſi Epiſtolam Rodulfi legerit, cum toties in eadem profiteatur ſe velle, ut ad normam Regulæ procedatur.

Si ultra mihi dictam Epiſtolam objicere velit R. P. Wynants, quæſo ut ad hæc ante omnia reſpondeat.

§. IV.

Quantumvis Rodulfus aut alius etiam majoris eruditionis Author, imo Capituli aut Congregationis Statutum doctrina diſſertationis eſſet contraria, inde tamen falſitas ipſius non evinceretur.

Vix dubitare queo quin omnes, qui vel leviter, quæ hoc capite dicta ſunt, expenderint, facile agnoſcant Epiſtolam dogmaticam Rodulfi Abbatis Trudonenſis ſententiæ meæ de Simonia nullatenus contrariari, ſed illi admodum eſſe conformem. Si tamen dicta Rodulfi alteriuſve Authoris, majoris etiam eruditionis & Sanctitatis, ſententia doctrinæ meæ contraria eſſe poneretur; num inde ſententiæ meæ falſitas inferri poſſet? Hanc conſequentiam nec ipſe R. P. Wynants, ut credo, admittet.

Nec enim ſatis mihi eſt dubitare, quin notiſſima illi ſit & omni veneratione digna Magni Patris ſui ſententia (quam & Gratianus noſter Decreto, & S. Thom. Summæ ſuæ inſeruerunt.) „ Solis eis Scripturarum libris, inquit, qui Canonici appellantur, didici hunc honorem deferre, ut nullum Authorum eorum ſcribendo aliquid erraſſe firmiſſime credam: alios autem ita lego, ut quantalibet Sanctitate doctrinaque præpolleant, non ideo verum putem, quia ipſi ita ſenſerunt. "

Huic probatiſſimæ S. Auguſtini ſententiæ conformis eſt quædam vetus ac docta Diſſertatio, à tribus circiter ſeculis Sedi Apoſtolicæ oblata occaſione quorundam Religioſorum, qui conabantur impedire Cenſuram Epiſcopi Pariſienſis contra quaſdam cujuſdam Religioſi aſſertiones prolatam, eo quod dicerent quaſdam ex illis propoſitionibus doctrinæ cujuſdam Doctoris à doctrina & ſanctitate laudati eſſe conformes. In hac Diſſertatione ſolide oſtenditur, nec Magiſtri ſententiarum, nec Gratiani, imo nec ullius cujuſlibet alterius Doctoris, quantumvis ſancti & docti, adeò per omnia veram eſſe ſententiam, quin & errare, & labi quandoque poſſit. Habetur dicta Diſſertatio in fine librorum Magiſtri ſententiarum.

Hinc facile intelligitur, quam parum ſolide procedant, qui ſententiam alicujus falſitatis eviciſſe credunt, ſi Authores, quantumvis etiam ſat exiguæ doctrinæ & ſanctitatis, contrarios invenerint; aut ſententiæ ſuæ magnum pondus accedere autumant, ſi in illius patrocinium Authores aliquot, non dico Patres auctoritate Eccleſiæ à ſanctitate & cœleſti ſapientia multum probatos, ſed Scholaſticis Patribus in nullo comparandos, adducere poſſint. Hi ſunt, qui non tam quid verum ſit, quàm quid alii dicant attendere videntur; cum tamen teſte Magno veritatis Amatore Auguſt. in *Expoſit. Epiſt. ad Gal. cap.* 1. *v.* 4. „ Veritas propter ſeipſam diligenda ſit, non propter hominem aut propter Angelum per quem annunciatur. Qui enim propter annunciatores diligit eam, ait idem Doctor, *poteſt etiam mendacia diligere, ſi qua forte ipſi ſua protulerit.* "

Si ex probatiſſima Auguſtini ſententia omnes libri, exceptis Scripturarum, ita legendi ſunt, ut quantalibet ſanctitate doctrinaque eorum Authores polleant, non ideo verum putemus, quia ipſi ita ſenſerunt; quomodo non eo modo legenda Capitulorum, atque Congregationum aliquarum perſonarum Statuta, ut non ideo ſanctum & licitum eſſe putetur, quia in illis ita ſtatutum aut ſcriptum eſſe legitur? Quis enim ignorat quin unius viri ſanctitate & eruditione illuſtris ſententia ſæpe majoris ſit auctoritatis, quam Capituli aut Congregationis alicujus multorum hominum deliberatio? Quapropter parum ſolide procedunt, qui licitum & Eccleſiæ ac Patrum Regulis conforme credunt quidquid in Capitulorum Statutis occurrit. Attendant quæſo qui hanc auctoritatem Statutis illis tribuunt, quid de Statutis Capitulorum non tantum Eccleſiarum Collegiatarum, ſed & Cathedralium (quæ à Synodo Tridentina *Senatus* Eccleſiæ dicuntur) dicat Synodus Colonienſis anno 1536. *part.* 3. *cap.* 19. „ Habent fere quotquot ſunt Cathedrales ac Collegiatæ Eccleſiæ ſuum volumen peculiarium Statutorum, quæ interdum pro affectu privato cujuslibet augentur ac creſcunt. Inter hæc reperies quamplura, quæ quæſtum magis quam pietatem reſpirant, & ad inæqualitatem potius, quam æqualitatem faciant: Unde diſcordia inter Fratres (uti fieri ſolet) frequenter alitur, concordia vero ſcinditur laceraturque. Et quantumvis pleraque inter hæc *iniqua* reperias, adiguntur tamen, qui recens admittuntur, ut ad hujuſmodi Statutorum obſervationem (etiam penitus ignari quid contineant illa) citra ullum delectum *jurejurando ſeſe alligent*, cum tamen juramentum non debeat eſſe iniquitatis vinculum, nec ad ignorata extendi. Operæ pretium itaque nobis videtur, hujuſmodi *Statutorum Volumina inter viſitandum excutere, & quæ Evangelicæ puritati, atque Fraternæ charitati, denique diſciplinæ Eccleſiaſticæ minus conſentanea reperta fuerint*, reſecare, caverque, ne poſthac ulla nova Statuta in Eccleſiis (niſi tamen noſter acceſſerit calculus) edantur. "

Hinc habemus quod, teſte Synodo Provinciali Colonienſi, inter ipſa Statuta, etiam Eccleſiarum Cathedralium, quorum obſervationem quoque ipſi Canonici *Juramento* promittebant, reperta eſſent quam-

plurima, quæ *quæſtum* magis, quam *pietatem* reſpiciarent.

Ipſa quoque Generalis Trident. Synodus *Seſſ.* 24. *cap.* 14. *de Reform.* deplorat, quod „ in pluribus Eccleſiis, tam Cathedralibus, quàm Collegiatis & Parochialibus ex earum *Conſtitutionibus*, aut ex prava conſuetudine, in electione, præſentatione .... ſive admiſſione ad poſſeſſionem alicujus Cathedralis Eccleſiæ, vel Beneficii, Canonicatuum aut Præbendarum certæ conditiones, ſeu deductiones ex fructibus, compenſationeſve illicitæ, aut etiam quæ in aliquibus dicuntur turnorum lucra, interponantur; quæ omnia S. Synodus deteſtans, mandat Epiſcopis, ut quæcunque hujuſmodi in pios uſus non convertuntur, atque ingreſſus eos, qui *Simoniacæ labis*, aut *ſordidæ avaritiæ* ſuſpicionem habent, fieri non permittant, ipſique diligenter de earum *Conſtitutionibus* ſive conſuetudinibus ſuper prædictis cognoſcant; & illis tantum, quas laudabiles probaverit, exceptis, reliquas ut *pravas* ac *ſcandaloſas rejiciant & aboleant*. “ Et qui adverſus prædicta quavis ratione commiſerint, pœnis Simoniacorum ſubjacere decernit, „ non obſtantibus, inquit Synodus, quibuſcunque *Statutis*, *Conſtitutionibus*, conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, etiam *Apoſtolica auctoritate confirmatis*: de quarum ſubreptione, obreptione, & intentionis defectu Epiſcopus, tanquam Apoſtolicæ Sedis Delegatus, cognoſcere poteſt.

Ex his quis non videat, per Synodum Tridentinam ſupponi, in Statutis & Conſtitutionibus, etiam Cathedralium Eccleſiarum (tametſi per Sedem Apoſtolicam confirmatis) poſſe reperiri aliqua, quæ Synodus tanquam de Simoniaca pravitate ſuſpecta deteſtatur?

Si igitur non omnia Evangelicæ puritati, nec Eccleſiæ Regulis conformia ſint, quæ reperiuntur in Statutis & Conſtitutionibus Capitulorum Cathedralium, quæ teſte Synodo Tridentina *Senatum Eccleſiæ* repræſentant, imo unum cum Epiſcopo corpus conſtituentes, *Fratres Epiſcopi* dicuntur *Cap.* Novit ii *De his quæ fiunt à Prælato ſine conſ. Capit.* quis negare audeat, quin multo majori ratione dicendum ſit, quod in Statutis ac Conſtitutionibus alicujus Ordinis aut Congregationis (quæ eam in Eccleſia auctoritatem, quam Capitulum Cathedrale habet, non acceperunt) poſſint nonnunquam aliqua occurrere, quæ Evangelicæ puritati, aut Patrum Regulis non reſpondent? Ac conſequenter de illis æque ac de Statutis Cathedralium Eccleſiarum, ad imitationem illius, quod de libris dicit Auguſtinus, dici poſſit: Statuta illa ita lego, ut quantalibet ſanctitate & doctrina præpolleant qui illa condiderunt, non ideo verum putem, quod in illis ita ordinatum legitur.

Nec quidquam facit, quod Ordinum Statuta à Sede Apoſtolica interdum confirmentur: quia, ut notat Fagnanus, confirmatio Statutorum fieri ſolet tantum in *forma communi*, id eſt, ſine cauſæ cognitione.

Quare notat idem Fagnanus, quod in confirmationibus Statutorum addi ſoleat hæc clauſula: *Modo ſacris Canonibus, Tridentini Concilii Decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis non adverſentur.* Quæ clauſula evidenter innuit, quod per Sedem Apoſtolicam prævie ad confirmationem examinari non ſoleat, num Statuta Sacris Canonibus, &c. ſint conformia. Hinc etiam notant Canoniſtæ, per confirmationem in *forma communi* nihil novi juris Statutis accedere, ita ut unice ad hoc valere videatur ſimilis confirmatio, ne videantur Conſtituentes ſine ſcientia Pontificis proceſſiſſe; & ut ob illius reverentiam magis timeantur Statuta.

Sed dicet quiſpiam: Si Statuta alicujus Capituli aut Ordinis, vel Congregationis poſſint ab Evangelio, aut Eccleſiæ Regulis eſſe difformia; ſequitur quod Canonici aut Regulares non ſemper ſint ſecuti, dum Statutis ſui Capituli aut Congregationis ſe conformant. *Reſp.* Verum eſſe quod conſequens illud per legitimam conſequentiam ex illo antecedente inferatur. Sed quid incommodi, quod dicantur Canonici aut Regulares non ſemper eſſe ſecuti, ſi Capitulorum aut Congregationum Ordinationibus ſe conforment? Quis enim neſcit, quod licet Clerici obedire debeant Epiſcopis, Regulares ſuis Superioribus, & omnis anima Poteſtati ſublimiori ſubdita eſſe debeat, tamen interdum locum habeat illud Apoſtolorum: *Obedire oportet Deo magis quam hominibus.*

Scio quidem à ſubditis non facile dijudicandas eſſe Præpoſitorum Ordinationes, præſertim quæ cum maturiori deliberatione, in Capitulis v. gr. Generalibus, fuerunt ponderatæ & editæ: hic tamen nonnunquam prudentiam etiam neceſſariam eſſe puto, qua advertatur, num & nihil occurrat, quod Evangelio, aut Eccleſiæ vel Patrum Regulis ſit contrarium: præſertim ſi in Statutis aliqua occurrant, quæ diſciplinæ relaxationem, aut proprium intereſſe ſpirant; tum enim merito quis vereatur, ne hi qui Capitulum aut Congregationem conſtituebant, vel major illius pars, ratione ſui commodi ſeu prava quadam conſuetudine (quæ nonnunquam in quibuſdam Congregationibus invaleſcit, & ut lex obſervatur) nonnihil obcæcati, aliqua Statutis inſeri permiſerint propriæ utilitati accommoda, aut conſuetudini illi conſona; ſed ab Evangelio & Eccleſiæ Regulis admodum difformia.

Ex quibus omnibus concludo, quod illegitima eſſet hæc conſequentia: In Statutis alicujus Capituli vel Congregationis reperitur aliquid contrarium alicui doctrinæ; ergo doctrina illa non conſonat Evangelio, Eccleſiæ Canonibus, & Patrum Regulis.

APOSTROPHE

Ad Rever. Patre Wynants, cum reflexione aliqua ad deſcriptionem Janſeniſtæ, quam pag. 39. Libelli ſui reproducit.

§. I.

Nomina JANSENISTÆ, REFORMATORIS, *&c. ſunt lemures nocturni.*

REverende Pater, omnibus quæ tum perſonæ, tum doctrinæ meæ objeciſti (ſi tamen objectionis nomen merentur) plus ſatis, ut credo, reſponſum fuit; ſupereſſe tamen R. V. aut alteri cuipiam forſitan videretur, ut reſponderem iis, quæ in deſcriptione *Janſeniſtæ* R. V. fuſe magis quam Chriſtiane protulit. Verum in quantum ea in perſonam meam conjecta videntur (ita peritia omnibus videtur) illa pertranſeo; antiquam enim occinunt cautionem; ſatis mihi eſt cautelam illam in præfatione Diſſertationis meæ præmiſiſſe. Non terrent me amplius lemures iſti; ex quo Fidelibus ſat innotuit quinam nomine *Janſeniſtarum* ſoleant indigitari. Norunt quotquot vel parum ſunt naſuti, quod in hoc noſtro Belgio viri à doctrina ac moribus maxime commendabiles, qui corruptelis ac vitiis ſeſe præ aliis magis ſtrenue opponunt, hoc odioſo phantaſmate *Janſeniſtarum* ſolent traduci; ſed ne forſitan quiſpiam credat in ſolo Belgio, ac partibus illi vicinis, ſub hoc chimerico *Janſeniſtarum* nomine Viros Sanctiſſimos, ac pro animarum ſalute zeloſiſſimos calumniis impeti, referam quod de Epiſcopis Miſſionariis ac eorum Sodalibus Sacerdotibus Secularibus, in Indiis pro converſione Gentium laborantibus, ſcribit P. M. Dominicus Ferdinandez Navarette, Magni Regni Chinenſis Miſſionarius Apoſtolicus, Prælatus Religioſorum ſuæ Miſſionis, atque Procurator Generalis Provinciæ S. Roſarii (quæ eſt Philippinarum Inſularum) in Aula Madritenſi S. Ord. Prædicatorum, in tractatu ſuo Hiſtorico-Politico, &c. dedicato Sereniſſimo Principi Joanni Auſtriaco, &c. atque impreſſo Matriti anno 1676. Hic Author *tract.* 2. *cap.* 13. *num.* 6. ſic habet: „ Atque ſi deſideremus recentiores harum rerum probationes, habemus hodie valde claras in Regno Siam (non dubito autem quin pro hiſce regionibus plurimæ ſuppetant: utinam deciperer! Sancti Spiritus eſt ſententia, illum perſecutionum laborumque moleſtias ſubiturum qui veraciter ſe Dei mancipaverit obſequiis) ibi ſunt aliqui Epiſcopi Miſſionarii cum quibuſdam ſodalibus Sacerdotibus Secularibus, cognitæ virtutis atque rari exempli quoad paupertatem, humilitatem atque alias materias ædificationis, in officio prædicandi Evangelii inculpabiles, ita ut idipſum hic mundus deprædicet. Nihilominus propter ipſorum aliorumque bonum, dedit ipſis Deus Æmulos (*Stimulum Sathanæ*) qui „ ipſos

Digitized by Google

„ ipſos ita colaphizent, ut non relinquant pacem vel „ uni ex oſſibus eorum. Buccinant buccis concre- „ pantibus ſictitiæ virtutis eſſe homines (ut ipſi fo- „ li ad ſe populum populique applauſum attrahant) „ eo quod ſint *Janſeniſta*, & multa alia ſimilia.

„ Cum ſuper hoc puncto agerem cum Eminentiſ- „ ſimo Domino Cardinale Bona (lux perpetua lu- „ ceat ei) neſciebat ubi pedem figeret, oculoſque ad „ ſidera tollens, manibus compoſitis dicebat: *Eſſe* „ *pauperes, Orationes habere, exhortari Fideles ut* „ *ſe habeant exemplariter, atque prædicare Apoſtoli-* „ *co modo, hoccine eſt agere Janſeniſtas? O ſi omnes* „ *quoque ſumus homines, eſſemus tali modo Janſeni-* „ *ſtæ, tunc omnino ſane mundus longe differret ab il-* „ *lo, qualem modo videmus.*

„ Ex his intelligat R. V. quinam & in Regno Siam invidioſo illo nomine *Janſeniſtarum* impetantur; & expendat, num per illam, quam in libello tuo reproducis, deſcriptionem hominis, quem ſub nomine *Janſeniſta* invidioſum reddere vis, porta non aperiatur latiſſima calumniis, quibus ſimiles Viri ſanctiſſimi, zeloſiſſimi animarum zelatores, atque veritatis defenſores phantaſtico illo titulo impetantur, imo traduci potuiſſent quotquot pro Eccleſia ac veritate nunquam decertarunt Viri ſanctiſſimi.

§. II.

JANSENISTA, inquis, *eſt homo pertinax, certis deſtinatiſque ſententiis addictus, &c.*

IDeam hominis odioſi ſub nomine *Janſeniſta* exhibere volens, dicis: *Janſeniſta eſt homo pertinax.... certis deſtinatiſque ſententiis & conſiliis addictus.... In Philoſophicis & altioribus ſtudiis, ſententiam ſemel receptam obſtinabit, nec ab ea vel latum unguem diſcedit, ſed ad ipſam tanquam ad ſaxum adhæreſcit. Uſque adeo eſt ſuffarcinatus opinione eruditionis......: Cenſet conſilii mutationem pejus eſſe Majeſtatis crimine, & ſatius ducit eſſe pertinax, quam conſtans audiri, & cum poſſit conſilium retexere ſine diſpendio aut famæ aut fortunarum, patitur potius utriuſque excidere, quam inflexibilem ſuum rigorem expugnari.*

Expendat, rogo, R. V. num hæc non poſſint & potuerint conjici in ſtrenuiſſimos veritatis athletas; dum interdum pauciſſimi, ne dicam unus, contra omnes veritatem ſuſtinere fuit coactus.

Nonne illa in S. Athanaſium ab Arianis aliiſque dici potuiſſent, dum ingemiſcente Orbe terrarum ſe Arianum eſſe, ipſe nec ad latum unguem à ſententia quam conceperat, diſcedere voluit; ſed illi tanquam ad ſaxum adhæſit?

Nonne viro illi dici potuiſſet: *Sententiam ſemel receptam obſtinat, nec ab ea ad latum unguem diſcedit, ſed ad ipſam tanquam ad ſaxum adhæreſcit. Uſque adeo eſt ſuffarcinatus opinione eruditionis.*

Vides R. P. quomodo ſub hoc nomine *Janſeniſta* poterunt notari quicunque imitantur Athanaſium, dum veritati *tanquam ad ſaxum*, plurimis eam non videntibus aut deſerentibus, *adhæreſcunt*.

§. III.

JANSENISTA, ais, *ſi publicis admovetur, brachia dirigit contra torrentem.*

CUlpas in homine illo: *Si publicis admovetur, brachia dirigit contra torrentem.* Num rurſus hoc titulo *Janſeniſta*, notari non potuerunt & potuiſſent, quotquot fortiſſime ac invictiſſime contra *torrentem* vitiorum & inundantiam abuſuum *brachia direxerunt*. Nonne hoc titulo notatus fuiſſet ſæculi præteriti Epiſcoporum exemplar S. Carolus, dum Archiepiſcopatui Mediolanen. *admotus brachia direxit contra torrentem?* „ Prope quippe in Eccleſia Mediola- „ nenſi, ut probe ſcitur, perierat Chriſtianæ vitæ „ inſtitutio; conciderat pene ſalutarium rerum uſus, „ nulla fere Cleri diſciplina, quaſique nullum popu- „ li in charitatis officiis ſtudium: prolapſus denique „ miſerabilem in modum erat totus ille ab Evange- „ lii luce diimanans Chriſtianarum virtutum orna- „ tus. “ Vide *Orationem ad Conc. 4. Mediolan.*

Contra hunc torrentem vitiorum brachia ſua dirigebat invictiſſimus Præſul. Cernis R. P. quomodo ſummus ille Eccleſiæ Mediolanenſis *Reformator* hoc nomine ut *Janſeniſta* traduci potuiſſet.

Verum nec illo etiam tempore, quanquam natus needum eſſet Janſenius, defuerunt, qui per hanc *Janſeniſmi notam* S. Carolum Borromæum à præmeditato ac jam ſuſcepto opere deterrere voluiſſe videntur. „ Non ferunt, inquiebant ipſi, hæc tempora ve- “ terum Canonum ſeveritatem: ſic tandiu viximus, “ ita egerunt qui ætate nos anteceſſerunt, vitæ in- “ ſtitutum nihil eſt quod mutemus. “ *In Orat. ad 2. Concil.* Quid, quæſo, aliud hæc verba indicant, niſi: NOLI DIRIGERE BRACHIA CONTRA TORRENTEM. Sed quia ad illa S. Carolus, & omnes qui eodem titulo hominis invidioſi *vota* ſub nomine *Janſeniſta* inſigniuntur: *Populares illæ ſunt voces, quibus quaſi ſucus, deformes pravique mores contegi ſolent.*

Scio quidem magis è re culinæ futurum, promotioni ad officia dignitateſque minus obfuturum, atque minoribus difficultatibus & obloquiis obnoxium eſſe, procedere juxta illud vulgatum, & proh dolor! hodie uſitatum nimis barbarum adagium: *relinquere mundum vadere prout vadit.*

Sed ſi hanc regulam ſequantur, quos Deus dedit Paſtores & Doctores *ad conſummationem Sanctorum, in opus miniſterii, in ædificationem Corporis Chriſti*; an non verendum quod illis aliquando à Chriſto dicatur: *Væ Paſtoribus qui paſcebant ſemetipſos: nonne greges à Paſtoribus paſcuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod craſſum erat occidebatis: gregem autem meum non paſcebatis. Quod infirmum fuit non conſolidaſtis, & quod ægrotum non ſanaſtis, quod confractum eſt non alligaſtis, & quod abjectum eſt non reduxiſtis, & quod perierat non quæſiſtis.* Ezech. 34. v. 4.

§. IV.

JANSENISTA, ut ſcribis, *ſæpe in hæc prorumpit,* O TEMPORA! O MORES! *horum occaſione oſtenditur quæ ſit graviſſima Eccleſiæ perſecutio.*

RUfus, ut ideam hominis invidioſi ſub nomine *Janſeniſta*, exprimas, dicis: *Sæpe in hæc erumpit verba:* O TEMPORA! O MORES! Itane R. V. credit quod *ſæpe erumpere in hæc verba:* O TEMPORA! O MORES! *nota* ſit hominis illius invidioſi, quem ſub nomine *Janſeniſta* efformare intendis? Nonne eodem jure nota illa aſpergi potuiſſent quotquot à quatuordecim & amplius ſæculis in Eccleſia Viri ſancti, gemitibus inenarrabilibus ingemuerunt, & deplorarunt ſuorum temporum miſeriam, conſiderantes quomodo *obſcuratum eſſet aurum, & mutatus color optimus*; primus, inquam, ille ſanctitatis Chriſtianorum ſplendor? Quis ambigat, quin Viri illi ſubinde tacti dolore cordis intrinſecus, in hæc aut ſimilia verba eruperint, *o tempora! o mores!*

Num forſan exiſtimat R. V. nullas eſſe hodie cauſas gemituum & lacrymarum? „ Probabiliſtæ quidem nihil ſaucium, nihil ægrum in Eccleſia vident, ait R. P. “ Contenſonius Ord. PP. Prædicatorum, omnibus malis, “ omnibus corruptelarum calamitatibus oppreſſam ple- “ riſque membris Eccleſiam, felicem ut cum maxime & “ florentem prædicant. “ *Tom. 3. Diſſer. 6. cap. 2.* At horum numero R. V. adſcribere nolo: quare nec autumo quod eorum hac in parte ſententiam probet. Duodecim lacrymarum fontes hoc ſæculo in libello ſuo *De gemitu columbæ* exhibuit Cardinalis Bellarminus. Quorum primus eſt: conſideratio peccati. 2. Conſideratio gehennæ. 3. Conſideratio paſſionis. 4. Conſideratio perſecutionum Eccleſiæ. 5. Conſideratio Ordinis Sacerdotalis. 6. Conſideratio Ordinum Religioſorum. 7. Conſideratio ſtatus ſæcularium. 8. Conſideratio miſeriarum generis humani. 9. Conſideratio purgatorii. 10. Conſideratio amoris Dei. 11. Conſideratio incertitudinis ſalutis. 12. Conſideratio tentationum impedientium iter ad vitam.

Duodecim hos lacrymarum fontes ſi quis vel leviter conſideret, intelliget quod à tempore Bellarmini non ſint obturati, ſed indies magis & magis videantur dilatari, & copioſiorem ſcaturire lacrymarum materiam; ut & inde facile eſſet videre quam merito

etiam

etiam hodie veri Eccleſiæ filii gemant & ſuſpirent, & ex intimo cordis dolore erumpant in hæc: O TEMPORA! O MORES! atque ita pluſquam ſufficienter oſtenſum appareret, quam perniciose R. V. tanquam *notam* hominis invidioſi ponat, erumpere in hæc: o tempora! o mores! Verum enim per occaſionem in dictos lacrymarum fontes inciderim; non ingratum aut inutile lectori futurum autumo, ſi quartum gradum, qui eſt *conſideratio perſecutionum Eccleſiæ* parumper expendam, atque oſtendam quod inter perſecutiones, quæ fontem illum Bellarmini conſtituunt, una ſit, quæ hodie Eccleſiæ filiis uberiorem præ illis, quas Bellarminus poſuit, lacrymarum copiam ſuppeditare poſſit.

In prædicto lacrymarum fonte Bellarminus proponit tres perſecutiones, ſub quibus Eccleſia aliquando ſudavit: 1. à Tyrannis gentilibus: 2. ab Hæreticis & Schiſmaticis: 3. à malis Catholicis.

Inter has perſecutionum ſpecies indubie prima omnium minima eſt, ſi tamen perſecutio dici debeat; cum per illam Eccleſia efficeretur pulchrior, ac redderetur glorioſior, nec diminuebatur, ſed augebatur: videbat enim filios vita eripi temporali, donari vero æterna: cernebat filios in manſuetudine agnorum ſuperare lupos; imo quod nonnunquam oves imbelles ferociſſimos leones in naturam ovium converterent. Si ſanguis filiorum fundebatur, ſemen erat unde ipſa redderetur fecundior, *ſanguis* enim *Martyrum ſemen erat Chriſtianorum*.

Secunda, quæ ab Hæreticis, nonnihil nocentior Eccleſiæ fuit, quia non corpora jam, ſed animæ filiorum invadebantur; & filios ſuos per hæreticorum verſutiam & artificia frequentius in errorem, & per errorem, in æternum exitium præcipitari videbat.

Hac tamen magis nociva & periculoſa fuit tertia, quam à *pravis Catholicorum moribus* paſſa fuit. Per mala quippe exempla Domeſticorum filios ſuos puſillos in vitia atque animarum exitium ruere videbat, idque eo frequentius, quam per Hæreticorum verſutias & artificia, quo Bella inteſtina & domeſtica ſolent eſſe periculoſiora quam externa, & hoſtis internus minus caveri quam externus poteſt: unde illud Sancti Bernardi: *Amara* (Eccleſia) *in nece Martyrum, amarior in conflictu Hæreticorum, amariſſima nunc in moribus Domeſticorum*, Serm. 33. in Cant.

Tribus illis jam deſcriptis Eccleſiæ perſecutionibus, quarta multo amarior additur, quæ hiſce poſterioribus ſæculis Eccleſiæ ſupervenit, „ ex ſumma illa luxuriantium ingeniorum licentia, ut loquitur Alexander VII. *in Decret. ad 45. propoſit.* quæ in dies excreſcere cœpit, per quam, in rebus ad conſcientiam pertinentibus, modus opinandi irrepſit alienus omnino ab Evangelica ſimplicitate, Sanctorumque Patrum doctrina, & quem, inquit Pontifex, ſi pro recta regula fideles in praxi ſequerentur, ingens irruptura eſſet vitæ Chriſtianæ corruptela.

Quis neſciat, quantam in moribus filiorum ſuorum corruptelam ex illa *luxuriantium ingeniorum licentia* Eccleſia conſpicere, & pene impune, ſed dolens, tolerare cogatur? Ex quo per illam ingeniorum licentiam eo deventum eſt, *ut fere liceat* (teſte Card. Bona *in Princip. vitæ Chriſt. p. 2. §. 46.*) *quidquid lubet*; præſertim poſtquam illa licentia in tantum ſibi habenas in doctrina morum relaxavit, ut pro regula morum non *Veritatem*, ſed *probabilitatem* ponere auſa fuerit.

„ Cum enim nulla fere ſit veritas moralis (verbis „ loquor Proſperi Fagnani, *ad cap. Ne innitaris, de* „ *Conſtitut.*) quæ plauſibili aliqua ratione oppugnari „ non poſſit, nulli dubium eſt, *quin omnis regula mo-* „ *rum poſſit everti ex libertate opinandi*, non modo in „ præceptis humanis, verum *etiam in Divinis & Na-* „ *turalibus*; dum de ipſis interdum non occurrunt no- „ bis rationes demonſtrativæ, *unde his temporibus eo res* „ *perducta eſt*, ut nullus fere ſit articulus in morali- „ bus, in quo non ſit varietas vel contrarietas opinio- „ num: adeo ut in ſolo opere non ita pridem impreſſo „ Reſolutionum Moralium Anton. Dianæ, numerentur „ in unum collectæ quæſtiones ſupra ter mille cum opi- „ nionibus, & Authoribus pro utraque parte affirmanti- „ bus, aut ambas eſſe probabiles, aut unam probabilem, „ & alteram probabiliorem, & in quibus fere omnibus „ agitur de peccato mortali: ut de Sacramentis, de „ Cenſuris, de Votis, de Jejunio, de Reſtitutione & aliis hujuſmodi, quæ complectuntur univerſam fe- “ re materiam ad forum conſcientiæ pertinentem. “ Quem ſcribendi morem paſſim obſervant & alii “ plures ex recentioribus Theologis. Quare, pergit “ idem Fagnanus, hæc doctrina probabilitatum vide- “ tur fovere veluti QUANDAM LIBERTATEM CONSCIEN- “ TIÆ, ac proinde magnopere indigere dextera Dei, “ & Beatiſſimi Rom. Pontificis Proviſione, ne ve- “ nenum jam plus nimio dilatum ulterius ſerpat. “

Deinde prædictus Canoniſta quod generalibus terminis dixit, ſpecialibus exemplis demonſtrare pergit eo loco, ubi agit de „ innumeris fere opinionibus “ falſis, (verba ejus ſunt) temerariis & ſcandaloſis, “ quæ ex libertate eligendi quaſcunque opiniones pro- “ babiles, *tanquam ex equo Trojano* indies prodeunt, “ & quamplurimæ pallio probabilitatis tectæ tradun- “ tur in Scriptoribus noſtri temporis, quæ revera “ non ſunt tolerandæ. “

Hæc Fagnanus, qui pluribus ex laxioribus illis propoſitionibus ibidem relatis, tandem laudare non dubitat quendam Juriſconſultum, *quod hic retundit*, ut ait, USUM PROBABILITATUM ESSE COMMENTUM DIABOLI, AD ENERVANDAM VIM PRÆCEPTORUM.

Cum Eccleſia nihil ſibi nocivum reputet, niſi quod filios ſuos à cuſtodia Mandatorum Dei & Fidei puritate avocat, ex dictis facile oſtenditur, quod hæc poſtrema perſecutio triplici ex capite ſit nocentior perſecutione illa, quam Eccleſia à pravis Domeſticorum moribus paſſa eſt, aut patitur.

Primò quidem, quia dum Eccleſia ſæculis præcedentibus à pravis Domeſticorum moribus perſecutionem patiebatur; etiam qui male vivebant, peſſima ſua facta quantum poterant, tegere ſolebant, juxta illud à malis uſitatum, *caute, ſi non caſte*, ſententiæ vero illæ pernicioſæ & ſcandaloſæ non teguntur, ſed publicantur. Accedit quod qui pravis moribus ſunt, ſæpe ſoleant etiam illa quæ ipſi clam perpetrant, publice condemnare & alios inducere, & hortari ut illa vitent; è contra pernicioſæ ſententiæ populo ut licitæ proponuntur; imo ſi quis illas impugnare, aut ab earum praxi homines avocare velit, neſcio, quæ ſtatim illi oppoſitiones fiant: quod R. V. ex iis, quæ Romæ in ultima deputatione Lovanienſium contigerunt, plus ſat notum eſt.

Quis hinc non videat, multo majus ſalutis periculum fidelibus imminere à ſcandaloſis illis ſententiis, quæ publice ut licitæ proponuntur & defenduntur, quam ordinarie à pravis Catholicorum factis, quæ occultari, imo & improbari ab ipſis auctoribus ſolent?

Secundò, perſecutio, quam Eccleſia patitur à pravis Domeſticorum moribus, ſæpius intra certos eoſque non adeo diffuſos limites concluditur: ex. gr. ſi Epiſcopus aliquis cum Clero ſuo male vivat, ſcandalorum occaſio ordinarie extra Diœceſim vix ſe extendit: neque alterius Provinciæ aut Regni Epiſcopos, aut populum inficere ſolet; aliud omnino eſt de illis perverſis doctrinis.

Ponamus enim, quod una tantum ex ſcandaloſis illis ſententiis animarum perniciem inferentibus, libro aliquo contineatur, hic liber ſi imprimatur, nonne vel unum exemplar poterit inficere doctorem unum, qui dogma illud diſcipulis ſuis poſtmodum proponens & perſuadens, etiam Diœceſes, Provincias, imo & Regna integra inficiat, quid ſi, ut natum eſt fieri, mille, aut etiam millena ſint libri illius exemplaria?

Quod ſi hæc infectio vel per unius perverſi dogmatis divulgationem contingere poſſit, perpendat, quæſo, pius Lector, quæ timenda ſit infectio ex tot centenis perverſis ſententiis, quæ non uno libro, ſed centenis continentur, quorum ut minus centena, imo nonnunquam millena exemplaria undequaque verſum ſparguntur, & Theologis ac Canoniſtis traduntur, ut ex illis morum principia ad ſe alioſque regendos accipiant: quid vero inde aliud ſperandum, quam quod tandem *Sal terræ*, id eſt, Epiſcopi, Paſtores, aliique populi Rectores, perverſis illis ſententiis *infatuentur*, atque ita compleatur triſtis illa Ezechielis Prophetia: *Prophetæ tui Iſrael... vident vana, & divinant mendacium, dicentes: ait Dominus, cum Dominus non miſerit eos: & perſeveraverunt confirmare ſermonem. Nunquid non viſionem caſſam vidiſtis, & divinationem mendacem locuti eſtis? & dicitis, ait Dominus, cum ego*

non

non ſim locutus : Propterea hæc dicit Dominus Deus , quia locuti eſtis vana , & vidiſtis mendacium , ideò ecce ego ad vos , dicit Dominus Deus : & erit manus mea ſuper Prophetas, qui vident vana & divinant mendacium ; in conſilio populi mei non erunt , & in Scripturo Domus Iſrael non ſcribentur , nec in terram Iſrael ingredientur : & ſcietis quia ego Dominus Deus. Eo quod deceperint populum meum , dicentes : Pax , & non eſt pax : & ipſe ædificabat parietem , illi autem liniebant eum luto abſque paleis. Cap. 13. v. 7. 8. 9. & 10.

Tertiò , Eccleſiæ nocentior eſt perſecutio à pravis Catholicorum ſententiis quàm à pravis horum exemplis , ex eo quòd infectio quæ à pravis exemplis eſt metuenda , morte malè viventium ordinariè ceſſet , aut ſaltem admodùm flacceſcat , at illa infectio quæ ex pravis illis ac ſcandaloſis ſententiis provenit , nullatenùs morte Authorum ceſſare , quin nec diminui ſolet , imò non raro plus augetur , eò quòd ſæpiùs non deſint qui , Authores cæco quodam affectu *indifferenter* , modò ejuſdem ſecum fuerint inſtituti , credebant pro viribus extollendos.

Nonne jam dudum obiit Thomas Sanchez , qui tamen nec hodie per librum ſuum aſſerere deſinit , ut eſt apud Fagnanum *ad cap. Ne innitaris* ;; *De Conſtit. num.* 30. „ Poſſe Conſultorem animarum modò juxta „ unam , modò juxta aliam opinionem conſulere , & „ quandoque prudenter facere , minùs probabilem & „ minùs tutam opinionem conſulendo , quando judi„ cat probabiliorem difficilem fore pœnitenti , vel con„ ſilium petenti , & citat in eandem ſententiam Vaſqu. „ *dict. diſp.* 62. *cap.* 9. *num.* 67. Addit Sanchez *d. cap.* 9. „ *num.* 29. in conſcientia tutum eſſe illum , qui pro„ poſitum habet varios Doctores conſulendi , donec ali„ quem juxta deſiderium ſuum reſpondentem inveniat. „ Hæc Fagnanus.

Numqnid dudum defuncti ſunt Azorius , Filliucius , aliique qui referente Fagnano , docuerunt poſſe quempiam occidi , ut ejus impediatur alapa aut percuſſio fuſtis?

Similiter obierunt Gregorius à Valentia , Eſcobar aliique , qui eodem teſtante docuerunt : „ Simoniam „ non eſſe dare aut recipere bonum temporale pro ſpi„ rituali, quando datur ut motivum & non quaſi pre„ tium. „ Hi omnes tametſi diu mortui , quot in has perniciofas ſententias per libros , etiam hodie pertrahant , *dies Domini declarabit*.

Deinde à plurimis annis è vita diſceſſit Antonius Diana , qui in Reſolutionibus ſuis Moralibus in unum collegit , teſte Fagnano , „ quæſtiones ſuper ter mille cum „ opinionibus , & Authoribus pro utraque parte affir„ mantibus aut ambas eſſe probabiles , aut unam proba„ bilem , & alteram probabiliorem , & in quibus ferè „ omnibus agitur de peccato mortali ; adeòque cùm utramque contradictoriam illarum propoſitionum dicat eſſe probabilem , etiam dicit per principium reflexum (nimirum quòd liceat ſequi ſententiam etiam minùs probabilem) utramque contradictoriam in praxi eſſe licitam : ac per conſequens nec hodie docere deſinit eſſe licitas in praxi ter mille opiniones , quæ revera ſunt falſæ : quia ex contradictoriis ter mille neceſſe eſt , ut ter mille revera ſint falſæ ; licèt ſupponerentur eſſe probabiles.

Idem de omnibus Caſuiſtis , qui libros ſuos ſimilibus pernicioſis ac ſcandaloſis doctrinis impleverunt , dici poſſet , quorum plures apud Fagnanum , Vincentium Contenſonium alioſque , qui contra probabilitatem calamum ſtrinxere , videre licet.

Quis ex his omnibus non videat quòd hæc perſecutio quam patitur Eccleſia à pravis illis doctrinis (quæ per totum terrarum orbem in libris , tum Theologorum , tum Canoniſtarum , circumferuntur) propemodum infinitè ſuperet illas ſub quibus ipſa umquam præteritis temporibus ingemuit : ut proinde à verò me aberraturum non exiſtimem , ſi ad imitationem Cardinalis Baronii *in Prol. ad annum* 900. dicam : cuncta quæ olim paſſa eſt Eccleſia ſub gentilibus Imperatoribus , vel quæ ab Hæreticis & Schiſmaticis , aut pravis Domeſticorum moribus , comparatione horum , quæ patitur à pernicioſis illis libris , ſunt exiſtimanda luſus quodammodo puerorum.

Hæc eo fine à me dicta ſunt , ut quiſquis eſt vivum Eccleſiæ membrum , atque ejus Spiritu agitur , intimum de hac miſera Matris ſuæ conſtitutione concipiat dolorem , eumque ſincerum ac fortem , qui , ubi ſe præbet occaſio , foras erumpat , & in exteriores actus ſe diffundat ; atque ita hinc primùm gravis exiſtat dolor , quòd hujuſmodi pernicioſa dogmata in perniciem animarum tradantur ; ardens adſit deſiderium imò & diligens cura , ſtudium ac labor adhibeatur , ſecundùm menſuram uniuſcujuſque , ut eliminentur ; atque ipſa Evangelii ac SS. Canonum doctrina ſuo ſplendori reſtituatur.

Patet quoque ex illis , quæ in deſcriptione hujus perſecutionis dicta ſunt , quòd ſi umquam veris Eccleſiæ filiis fuerit tempus gemituum & ſuſpiriorum , hodie ſit ; adeòque nec eſſe culpandos , ſi ſubinde ex vehementia doloris erumpant in hæc , *ò tempora ! ò mores!*

§. V.

Reflexio ad cætera in deſcripitone Janſeniſtæ adducta.

ULteriùs hominis exotici ſub nomine *Janſeniſtæ* imaginem exprimere volens , ſcribis : *Vita ejus eſt perpetua ſatyra qua invehitur in mundum , cùm tamen ipſa inſectatio amorem mundi non obſcurè teſtetur.*

Nonne R. P. vita Chriſti *perpetua* quodammodo *ſatyra* fuit , *qua invehebatur in mundum* ? Audi , quæſo , de hac inſectatione quærentes amatores mundi : *Circumveniamus* , inquiunt , *juſtum* , *quoniam inutilis eſt nobis , & contrarius eſt operibus noſtris : & improperat nobis peccata Legis , & diffamat in nos peccata diſciplinæ noſtræ . Promittit ſe ſcientiam Dei habere , & Filium Dei ſe nominat . Factus eſt nobis in* TRADUCTIONEM *cogitationum noſtrarum* . GRAVIS EST NOBIS ETIAM AD VIVENDUM , QUONIAM DISSIMILIS EST ALIIS VITA ILLIUS , *& immutatæ ſunt viæ ejus. Tamquam* NUGACES *æſtimati ſumus ab illo , & abſtinet ſe à viis noſtris tamquam ab* IMMUNDITIIS , *& præfert noviſſima juſtorum , & gloriatur patrem ſe habere Deum* . Sap. 2. v. 12. & ſeq.

Nec tantùm vita Chriſti , ſed omnium *quos* Deus *præſcivit & prædeſtinavit* CONFORMES *fieri* IMAGINIS FILII SUI , *ſatyra quadam* eſt , quia *in mundum invehuntur* ; & ideò eos mundus odit : *Mundus* , inquit Veritas *Joan.* 17. *v.* 14. *eos odio habuit , quia non ſunt de mundo , ſicut & ego non ſum de mundo* : & Joannis 15. v. 19. *Quia de mundo non eſtis , ſed ego elegi vos de mundo , propterea odit vos mundus* : quaſi diceret , quia vita & moribus hominibus mundanis eſtis diſſimiles , *propterea odit vos mundus* ſeu homines mundani.

Num igitur Chriſtus ejuſque veri Diſcipuli , quorum vita continua *quadam ſatyra* eſt , *qua in mundum* , id eſt , regulas mundi *invehuntur* , *ipſa ſua inſectatione non obſcurè teſtantur amorem mundi* ? Non apprehendo quod R. V. id dicere intenderit : illud videris Lectori perſuadere voluiſſe , quòd ſimilis vita ſi in homine , quem ſub nomine *Janſeniſtæ* exoticum reddere intendis , reperiatur , *non obſcurè teſtetur amorem mundi*. Itane verò R. P. vita conformis vitæ Chriſti quæ ſit *continua* quaſi *ſatyra* , qua verus Chriſtianus moribus ſuis invehitur in corruptiſſimos mores mundi , eo ſolo titulo dicenda *non obſcurè teſtari amorem mundi* ; quia reperitur in homine , quem placet ſub nomine *Janſeniſtæ* reddere exoticum ? Quis R. P. hanc tibi impertiit poteſtatem , ut actiones ex ſe ſanctiſſimas , imò ipſum certiſſimum hominis Chriſtiani characterem adeò ſiniſtrè interpreteris ? Hæccinæ Auguſtiniana charitas *quæ non cogitat malum* ?

Hanc tuam *Janſeniſtæ* deſcriptionem ſi compoſuerint neſcio , ſaltem non improbarent , qui in Regno Siam Epiſcopos ſanctiſſimos , eorumque ſodales Sacerdotes ſæculares , *buccinant buccis concrepantibus* FICTITIÆ VIRTUTIS *eſſe homines , eo quod ſint* , ut ajunt , JANSENISTÆ. Num eorum Catalogo adſcribi velis , tu videris.

Progrederis in efformationem hominis illius quem ſub nomine JANSENISTÆ invidioſè depingis : *Eſt* , inquis , *magnus ſuæ gentis aut Academiæ , in qua natus eſt aut inſtitutus , admirator*.

Quod de Academia dicis , non dubito quin hanc noſtram Lovanienſem deſignare velis . Profiteor me

illius

illius præ aliis Academiis laudatorem, num ideò culpandus? An fortè nulli illius Academiæ laudatores niſi qui ſub nomine *Janſeniſta*, invidioſè traducuntur? Attende quid dicas; dubito num omnibus Ex. Magiſtris tuis id placebit.

Cætera quæ in deſcriptione *Janſeniſta* R. V. adducit miſſa facio, ejuſdem enim cum præcedentibus farinæ ſunt, & voces quæ in quemlibet mortalium eò modo conjici poſſunt, quo illa à R. V. in hominem ſub nomine *Janſeniſta* invidioſè depictum, conjecta fuerunt.

Interim expendat, quæſo R. V. quàm pernicioſa, ne dicam malitioſa ſit, quam reproducis, *Janſeniſta* deſcriptio. Facta ſanctiſſima dicis eſſe *notas* hominis invidioſi; quo natum eſt fieri ut viri ſanctiſſimi *nota* hominis invidioſi notentur. Imò ipſum vitæ Chriſtianæ præcipuum, & certiorem characterem, vitam nimirum mundo contrariam, Hypocriſeos inſimulas, quia in homine quem ſub chimerico *Janſeniſta* nomine traducerere placet, reperitur.

Erit aliquando tempus R. P. quo videbis quàm pernicioſa Eccleſiæ fuerit hæc *Janſeniſta* deſcriptio.

APPENDIX.

NOn dubito R. P. quin omnibus quæ vel apparenter in libello tuo doctrinæ meæ oppoſita fuiſſe videntur, pleniſſimè ſatisfactum ſit; adeòque manum à ſcribendo retractaſſem, niſi *pag.* 102. libelli tui inſinuares, quod tempore opportuno dictis meis contra P. Lupum aliquid forſan eſſet reponendum. Quod ipſum quidam Ordinis tui Profeſſor in Theſibus ſuis jam ante innuerat.

Ut igitur ille qui adverſus Diſſertationem meam ſcribere intendit, directiùs puncta principalia doctrinæ in illa aſſertæ oppugnet, nec relictis punctis præcipuis extravagetur ad ea quæ nihil aut parum ad rem faciunt (ex. gr. an leges Juſtinianææ umquam fuerint receptæ in Gallia) volui breviter proponere puncta principaliora, quæ in Diſſertatione mea adſtruxi.

In prima parte Diſſertationis oſtendere animus fuit quòd Profeſſio Religioſorum in communi viventium neceſſariò ſecum trahat omnimodam rerum temporalium, *etiam quoad uſum*, in particulari abdicationem; non ſecus ac ſi quis omnia ſua vendidiſſet, & pretium abſoluta ac ſimplici donatione in pauperes diſtribuiſſet, atque ita neceſſaria ſua, tamquam pauper, à Superioribus exſpectaret.

Secundò, quòd eadem ſecum trahat perfectam ac omnimodam rerum omnium communionem, talem nimirum, ut res omnes Religioſis undecumque, & quavis ex cauſa obvenientes, in unam communem maſſam redigantur, ut ex illis omnium neceſſitatibus *indifferenter* ſuccurratur.

Hanc meam aſſertionem probavi: 1. Ex verbis Chriſti quibus conſilium Evangelicæ paupertatis expreſſit, & norma vivendi primorum Chriſtianorum. 2. Ex Regulis SS. Auguſtini & Benedicti. 3. Ex Decreto Concilii Trident. accedente præſertim declaratione Clementis VIII. aliorumque Pontificum, qui illam Clementis declarationem probarunt. 4. Ex Decretis particularium Conciliorum oſtendi dicta mea menti Synodi Tridentinæ eſſe conformia.

Ex hoc meo aſſerto ita confirmato, varia eſſe conſectaria oſtendi. 1. Quidem contra votum paupertatis peccare, qui rem quamcumque, etiam minimam, ità volunt *ſuam* eſſe, ut ne quidem pro arbitrio Superioris velint eſſe communem, hoſque Ananiæ, & Saphiræ imitatores eſſe aſſerui.

Secundò, conſectarium, dixi, quòd reſervatio redditiuum vitalitiorum, aut alteriùs peculii *ad uſus particulares* unius Religioſi adverſetur communioni bonorum, & voto paupertatis, tametſi ille in cujus uſus illa reſervantur, *vere* paratus ſit illa ad nutum Superioris abdicare, ut in communionem redigantur, aliorum uſibus indifferenter applicanda: quia non obſtante illa dependentia à nutu Superioris, verum manet (ut in Diſſertatione latiùs eſt oſtenſum) quòd ſtante illa reſervatione *reverà* non ſit inter Religioſos perfecta vitæ communio, atque adeò pro illo tempore recedatur ab eo, quod ad ſubſtantiam vitæ Cœnobiticæ ſpectat; *Cum* tamen *compertum ſit* (ut loquitur Synodus Trident. *Seſſ.* 25. *de Regul. cap.* 1.) *à Superioribus non poſſe ea, quæ ad ſubſtantiam Regularis vitæ pertinent, relaxari.*

Non facit quoque prædicta dependentia, quin toto illo tempore, quo reditus illi vitalitii aliudve peculium, ad *uſus particulares* Religioſi permittuntur, Religioſus ille *proprium* poſſidere dicatur: quia, ut in Diſſertatione fuſiùs oſtendi, verus uſufructus ſeu uſus juris cum *dependentia à nutu alterius* conſiſtit: quin imò vera proprietas, quæ in libertate utendi conſiſtit, poteſt ſubſiſtere cum plena dependentia à beneplacito alterius: quod ipſum & Ordinis tui Profeſſores agnoſcunt. Unum è pluribus, qui Rev. V. non exiguæ eſt authoritatis, adduco: "Certum nobis eſt, inquit Ex. P. Le Drou, *uſum juris, etiam de quo jura loquuntur*, poſſe impediri, revocari, & *à nutu alieno dependere* .... idem cenſemus de dominio, quod de uſu juris, nimirum poſſe conſiſtere *cum revocabilitate ac dependentia à voluntate alterius*; ſic ut non poſſis illa re uti, nec de illa diſponere abſque alterius conſenſu, & illo volente tenearis etiam dominium abdicare." Hactenùs P. Le Drou.

Ex his facilè apparet, quòd Religioſæ paupertatis eſſentia non conſiſtat ex natura rei (ut à quodam nuper aſſertum fuit) "in dependentia à nutu & diſpoſitione Superioris firmaque animi promptitudine ac reſignatione, vi cujus, etſi precarium aliquod penè eumdem habeat depoſitum, ſemper in præparatione animi & promptitudine cordis contentus eſt carere omni eo, quo privare voluerit Superior; quando quidem cum illa omnimoda dependentia & animi promptitudine, non tantùm civilis & ſicca quædam, ſed etiam vera (quæ à libera facultate utendi deſumitur) proprietas conſiſtat: hujus tamen abdicatio adeò annexa eſt Regulæ Monachali, ut contra eam nec ſummus Pontifex poſſit licentiam indulgere: cujus ratio eſt, *quia proprii carentia*, ut ait P. Lupus, *eſt Evangelicæ perfectionis ac Monaſticæ profeſſionis portio eſſentialis; ideoque clarum eſt, quòd nec ſummus Pontifex poſſit in ipſa diſpenſare.*

Hæc fuſiùs dicta ſunt, ne quis votum paupertatis in dicta *dependentia* conſtituat.

Habet R. V. aut quivis alius, qui Diſſertationi meæ aliquid opponere voluerit, mentem meam, circa principaliora puncta primæ partis Diſſertationis, compendio expreſſam.

Præcipuum ſecundæ partis punctum fuit oſtendere, quòd committatur Simonia per *hodiernam multorum in Belgio Monaſteriorum praxim, quæ recipiendi Monachi dotem, non ſolummodò ſponte oblatam accipit:* SED ET EXIGIT, AC DE ILLA STIPULATUR: quodque vindicari non poſſit ab illo vitio, titulo tranſactionis ſuper jure hæreditatis ſive Ingredientis, ſive Parentum, prout ex Legibus Juſtinianæis P. Lupus prætendit.

Doctrinam P. Lupi, in quantum etiam Monaſteria *opulenta* in exactione dotis ab omni Simonia liberat, dixi triplici ex capite de falſitate eſſe ſuſpectam.

Primò, quia adverſatur unanimi Veterum & Recentiorum, ni forſan unum alterumve ex laxioribus exceperis, ſententiæ: cùm igitur novitas in materia morum falſitatis ſuſpicionem ſemper ingerat, per conſequens hæc doctrina tamquam nova hujuſmodi notam evadere non poteſt.

Secundò, in Diſſertatione oſtendi, quòd per hoc dogma inutiles redderentur Conciliorum Canones & Pontificum Conſtitutiones, quibus tam ſeverè omnis pecuniæ exactio in admiſſione ad Religionem damnata fuit.

Tertiò, ibidem demonſtravi, ſi hic titulus ſufficiens foret ad abſtergendam lepram Simoniacæ pravitatis ab exactione dotis ab Ingredientibus Monaſterium, illum Eccleſia proponere debuiſſet, tamquam medium facillimum ad eliminandam è Monaſteriis Simoniacam pravitatem, nec opus fuiſſet tam frequenti Canonum ac pœnarum renovatione, ut malum illud extirparetur: quia, ut oſtendi, vel nuda hujus tituli propoſitione, ſi legitimus eſſet, omnis penè Simonia è Monaſteriis fuiſſet eliminata.

His præmiſſis ut probarem quòd primo etiam intuitu dogma illud de falſitate eſſet ſuſpectum, poſtmodum oſtendi, quòd ne quidem ſtantibus Legibus Juſtinianæis quidquam ab Ingrediente aut ejus Parente exigi potuiſſet, titulo *tranſactionis ſuper jure ad hære-*

dita-

Digitized by Google

ditatem, quod poſt profeſſionem poſſet prætendere, quia, ut oſtenſum fuit, à libera Ingredientis voluntate pendet, etiam ſecundum Leges Juſtiniani, num Monaſterium ullum jus ad hæreditatem ſit habiturum; quandoquidem, ut probavi, jus ad hæreditatem Ingredientis Monaſterio poſt profeſſionem non competat, ſi Novitius in alterius favorem diſpoſuerit, neque etiam ad hæreditatem Patris, ſi Ingrediens hæreditati paternæ, ſaltem cum juramento, renunciaverit.

Similiter licet filius hæreditati non renunciet, cogi tamen non poteſt Pater, ut *quid modici det pro grandi futuro*: quia cum, ut ibidem probavi, dependeat à voluntate Patris, an tranſigere velit ſuper jure, quod Monaſterium ad legitimam ex perſona filii prætendere poſſet, caſu quo Patri filius ſuperviveret; an vero incertam eventus aleam expectare malit.

Ex quibus conſectarium oſtendi, quod quidquid ex Conſtitutionibus Juſtiniani, vel ab ingrediente, aut illius Parentibus *pro jure ad hæreditatem* Monaſteria ſperare poſſint, id totum à recipiendi aut Parentum *liberalitate* ſit expectandum; quandoquidem & Parentes tranſactionem abnuere poſſint, & recipiendus libertime, etiam nullo dato, Monaſterium à ſuis & paternis bonis valeat excludere.

Deinde probavi, quod etſi daremus titulum illum ſufficientem fuiſſe vigentibus Legibus Juſtinianæis (quod nec ſpeciem veri habere ſatis evidenter evici) hodie tamen præſertim in Gallia & Belgio ſubſiſtere non poſſit: quia leges illas Juſtiniani tum per Edicta Principum, tum per inveteratam conſuetudinem ibidem eſſe abrogatas fuſius oſtendi; ita ut Monaſteria nec in hæreditatem Ingredientis aut Parentum illius, licet per Teſtamentum expreſſe non ſint excluſa, amplius *ab inteſtato* ſuccedant.

Probavi quoque, per prædicta Principum Edicta & Patriæ conſuetudines Monaſteria, quoad ſucceſſionem in hæreditatem Monachi, reducta eſſe ad jus illud, quod ante Juſtinianum viguit: neque illa in ſpeciem immunitati aut libertati Eccleſiaſticæ contrariari; male & illa cum Lege *amortizationis* per Patrem Lupum confundi.

Habet igitur R. V. præcipua puncta doctrinæ, quæ in Diſſertatione aſtruenda aſſumpſi: ſi quid ulterius Reverentia Veſtra aut quis alius Diſſertationi meæ opponendum cenſuerit, rogo ut his punctis opponat, neque ad minutiora, quæ parum aut nihil ad principale Diſſertationis punctum faciunt, deflectat.

Omnia quoque, quæ perſonam magis, quam doctrinam reſpiciunt, omittantur, ut ex omnibus, quæ ſcribuntur appareat, quod non ex paſſione ſuam aut ſuorum ſententiam defendendi, ſed ex puro amore *Veritatis* procedatur, quo perveniamus aliquando ad Regnum illud, ubi *Rex* VERITAS, *lex Charitas, modus Æternitas, cujus Regni non erit finis!*

APPENDIX
AD
VINDICIAS
DISSERTATIONIS CANONICÆ
DE PECULIARITATE ET SIMONIA,

In qua reſpondetur ad objectiones Profeſſorum Ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini contra prædictam Diſſertationem. Et ſpeciatim agitur de *Dominio*, quod habere dicuntur *Scholares* Societatis JESU: Et de jure, quod Monaſteria habent ad bona ingredientis.

CAPUT PRIMUM.

De his, quæ Primam Diſſertationis partem, ſcilicet quæ Peculiaritatem concernunt.

§. I.

Vera proprietas non tantum accidentaliter & jure poſitivo, ſed eſſentialiter Statui Religioſo repugnat.

„ NEC æſtimet Abbas (inquit Innocentius „ III. in *Cap. 6.* " *De Statu Mo-* „ *nachor.*) quod ſuper habenda pro- „ prietate poſſit cum aliquo Mona- „ cho diſpenſare, quia abdicatio *pro-* „ *prietatis*, ſicut & cuſtodia caſtita- „ tis, adeo eſt annexa Regulæ Monachali, *ut contra* „ *eam nec* SUMMUS PONTIFEX *poſſit licentiam indulge-* „ *re.* Rationem reddit P. Chriſtianus Lupus, proprii „ carentia, inquiens, eſt Evangelicæ perfectionis ac „ Monaſticæ profeſſionis portio *eſſentialis*, ideoque „ clarum eſt, quod nec Summus Pontifex poſſit in ipſa „ diſpenſare. " *Part. 4. Schol. ad Can. 6. Conc. Toloſ.*

Scio quidem Innocentium alioſque nonnullos tum Canoniſtas, tum Theologos, docere Pontificem poſſe diſpenſare ſuper voto ſolemni Religionis: verum advertendum, ut teſte notat Fagnan. ad *Cap. Cum ad Monaſt.* " *de Statu Monach. n. 67.* „ quia opinio " Innocentii, & ſequacium non ita eſt intelligenda, " ut *Monachus quandiu* MANET *Monachus*, ex diſpen- " ſatione Papæ ſit ſolutus à voto continentiæ, & pau- " pertatis; " quia implicat contradictionem, ut quis maneat Monachus, & non habeat *eſſentiam* Monachatus, quæ conſiſtit in tribus votis ſubſtantialibus, & ideo, ait Fagnanus, Papa efficere non poteſt, ut quis eodem tempore ſit Monachus, & habeat uxorem vel *proprium*.

Abdicatio proinde *proprietatis* taliter annexa eſt Regulæ Monachali, ut nec per Pontificem ab illa avelli poſſit.

Conſequenter dominium, quod communiter *proprietatis* dicitur, & conſiſtit in libera facultate diſponendi de re aliqua in PROPRIUM *uſum*, non tantum jure *Eccleſiaſtico & poſitivo* ſtatui Religioſo repugnat; ſed *eſſentialiter*. Si enim jure duntaxat *poſitivo* ſtatui Religioſo opponeretur; quis ambigat quin Pontifex indulgere poſſet Monacho manenti Monacho *proprietatem*?

Quidquid verò in tota Diſſertationis meæ prima Parte de incompatibilitate *dominii* cum ſtatu Religioſo dictum eſt, de hoc *Proprietatis* dominio aſſertum fuit; ut variis locis expreſſe monui, & rurſus in Vindiciis Diſſertationis *pag. 68.* repetii. Quod ergo Rever. P. Pauvens Ordin. Eremit. Sancti Auguſtini aliique ejuſdem Inſtituti Profeſſores dixerunt: *Eſſentia paupertatis Religioſæ conſiſtit in eo, quod Religioſus de nulla re poſſit diſponere, nulla re poſſit uti, niſi* DEPENDENTER *à voluntate & conſenſu ſui Superioris*: eſt-

quæ huic paupertati ACCIDENTALI, *quod ſit ſine* DOMINIO, *& rerum* PROPRIETATE, *ſive cum illis*. In *Theſi def.* 11. *Decembr.* 1684. Si, inquam, illud intelligant de *dominio* quodam *civili*, quale cum voto *ſimplici* paupertatis conſiſtit, neque tribuit Religioſo liberam facultatem rebus illis utendi in *proprium* commodum & uſum, conſentio hujuſmodi dominium nonniſi jure *poſitivo* (cui ipſa ſolemnitas voti adſcribenda eſt) & *accidentaliter* Religioſæ paupertati opponi; taleque dominium in Scholaribus Societatis Jeſu poſt emiſſionem trium votorum reperiri, eoſque non obſtante dicto *dominio veros Religioſos* dici poſſe non repugno. Si vero intelligant de dominio *Proprietatis*, vi cujus Religioſus de re aliqua in PROPRIUM *ſuum commodum & uſum* queat *libere* diſponere, ex prædictis patet, evidenter falſum eſſe, paupertati Religioſæ eſſe *accidentale* quod ſit ſine *dominio* & rerum *Proprietate*, ſive cum illis. Si quippe accidentale tantum eſſet, indubie per diſpenſationem Pontificis fieri poſſet, ut Monachus *Proprietatem* haberet. Nec verum eſſet, abdicatio Proprietatis ita eſt annexa Regulæ Monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex licentiam poſſet concedere. „Quod enim dominium & Proprietas non repugnet ſtatui Religioſo, (ait prædictus R. P. Pauwens) patet ex Inſtituto Societatis Jeſu, cujus Scholares primæ & ſecundæ profeſſionis certum eſt veros eſſe Religioſos, & tamen rerum ſuarum dominium habent, licet de illis diſponere nequeant ſine conſenſu & beneplacito Superioris, per quod vere pauperes ſunt."

Rurſus reſpondeo, prædictos Scholares poſt emiſſionem voti *ſimplicis* paupertatis retinere dominium *civile* bonorum ſuorum: cujus dominii duo præcipui in Conſtitutione *Aſcendente Domino* notantur effectus. Quarum primus eſt, quod bonorum ſuorum, *ſummo jure* etiam *exiſtentes* Religioſi, maneant *Domini*; tum in finem, ut ſi eos per Præpoſitum Generalem à Societate dimitti contingat, ſuiſque votis liberati, bonis ſuis, quorum dominium civile retinuerunt, *libere* uti poſſint, adeoque quamdiu *manent in Societate & veri* Religioſi tribus votis Religionis *ſimplicibus* adſtricti, civile duntaxat dominium retinent, *dimiſſi* vero & à *votis liberati*, dominium etiam *proprietatis* recuperant.

Alter vero effectus illius dominii exprimitur in prædicta Conſtitutione, ut nimirum in vim illius poſſint ante ultimam profeſſionem bona ſua in *pauperes ſeu alios pios uſus diſtribuere*. Quæ rurſus diſtribuendi facultas, ad ſummum arguit *dominium civile*, nec voto paupertatis ſimplici, nec ſtatui Religioſo eſſentialiter repugnans. Sic enim etiam Juſtiniani tempore, ſi quis Paterfamilias liberos habens Monaſterium ingreſſus eſſet, in eoque profeſſionem emiſiſſet, permittebatur eidem bona ſua inter liberos ſuos diſtribuere, ſi ante ingreſſum de illis non diſpoſuiſſet, ut *part.* 2. *Diſſert. cap.* 2. §. 3. notatum fuit.

Si vero ſermo ſit de dominio proprietatis, quod ſecum trahit *liberam* diſponendi facultatem in *uſum & commodum* PROPRIUM, iterum dico, hujuſmodi dominium inter & ſtatum Religioſum eſſe repugnantiam non *accidentalem*, ſed *eſſentialem*; neque Scholares Societatis Jeſu, *manentes* in Societate, & *Religioſi* ſimile dominium retinent: *interim enim*, ait Pontifex, *quantum ad* ILLORUM USUM (*nota bene*) RELIGIOSAM PAUPERTATEM *ſervant*, *nec una re tanquam propria & ſine Superioris facultate uti poſſunt*. Quantum igitur ad eorum uſum, illis uti ſeu diſponere nequeunt in *proprium* uſum, ſed uſum illorum *ſimplicem* (qui idem eſt cum *uſu facti*, ut inferius oſtendimus) à Superiore accipere, & cum ejus dependentia habere jubentur.

Ut ergo verbo abſolvam; Scholares Societatis Jeſu poſt emiſſionem trium votorum ſimplicium, quantum ad dominium *proprietatis*, quamdiu Religioſi permanent, reliquis Religioſis per omnia ſunt ſimiles. Quod vero ad dominium *civile* attinet, ſunt *Religioſi*, quales erant Monachi priuſquam *ſolemnitas* votis Religionis eſſet annexa; in hoc duntaxat diſſimiles, quod votis illis ſimplicibus non adſtringantur, niſi quamdiu in Societate manent; à qua ex cauſa rationabili per Generalem dimitti poſſunt.

§. II.

Vera Proprietas, etiam Anti-Evangelica *conſiſtit cum dependentia à nutu & beneplacito Superioris*.

IN prima Diſſertationis meæ parte *cap.* 1. §. 4. *Corolt.* 2. oſtendi, *Proprium* ſeu *veram Proprietatem*, quæ conſiſtit in libera facultate utendi re aliqua in *uſum & utilitatem propriam*, poſſe conſiſtere cum plena dependentia à nutu, & beneplacito Superioris, adeoque ut Religioſus (verba ſunt Proſperi Fagnani ad *Cap.* MONACHI ii *De Statu Monach.*) verus uſufructuarius (*Nota bene*) dicatur, nihil referre an adminiſtratio poſſit eidem auferri ad nutum Abbatis, ſiquidem hoc non tollit, quin durante adminiſtratione habeat jus utendi fruendi: unde proprie dici poteſt *uſufructuarius ad beneplacitum*.

Hoc meum aſſertum, quod nemo aut Canoniſtarum aut Theologorum, ut credo, negare auſit, ut Vindiciis meis *pag.* 100. probari quoque ab eximio P. Lamberto Le Drou ex ejuſdem P. Theſi *def. in Auguſto* an. 1675. demonſtravi; verba ejus repeto. „Certum nobis eſt, inquit, uſum juris etiam de quo Jura loquuntur poſſe impediri, revocari, & à *nutu alieno dependere*. (*Nota bene*) Idem cenſemus de dominio, quod de uſu juris, nimirum poſſe conſiſtere cum *revocabilitate ac dependentia à voluntate alterius*, ſic ut non poſſis illa re uti, nec de illa diſponere abſque alterius conſenſu, & illo volente tenearis etiam dominium abdicare."

Ex quibus, in Vindiciis meis, intuli „quod Religioſæ paupertatis eſſentia non conſiſtat ex natura rei (ut nuper aſſertum à Reverendo Patre Clenarts in *Theſi def. in Auguſto an.* 1684.) *in dependentia à nutu & diſpoſitione Superioris firmaque animi promptitudine ac reſignatione, ut cujus etſi precarium aliquod penes eundem habeat depoſitum, ſemper in præparatione animi & promptitudine cordis, contentus eſt carere omni eo, quo privare voluerit Superior*." Quandoquidem, ſubjungebam „cum illa omnimoda dependentia, & animi promptitudine, non tantum civilis, & ficta quædam, ſed etiam vera (quæ à libera facultate utendi deſumitur) proprietas conſiſtat."

His meis Vindiciis prædictus R. P. Theſim aliam *def. in Decemb.* 1684. opponent, illi meo aſſerto reponit: „Fallor ni Vir CLARISSIMUS *obſcuram hanc conſequentiam faciat; Juxta eximium Patrem* (addat omnes Inſtituti Societatis Jeſu ex reverentia Apoſtolica Approbatores) *juxta*, inquit, *eximium Patrem uſus juris, imo dominium poteſt conſiſtere cum revocabilitate, ac dependentia à voluntate alterius; ergo Religioſæ paupertatis eſſentia non conſiſtit ex natura rei in dependentia à nutu, & diſpoſitione alterius*. Vim argumenti quis capiat? Quis conſequentiam videat? Ego ſaltem ſine luce non obambulo tenebras, lumen præbe VINDEX CLARISSIME.

„Probo, inquiet, conſequentiam; ſi enim ea foret Religioſæ paupertatis eſſentia, poſſet conſiſtere etiam cum uſu juris & dominio, adeoque cum veri nominis Proprietate, quæ ſtatui Religioſo repugnat. Hinc tota hallucinatio, Ita, DOCTOR CLARISSIME, qui male diſtinguit, male docet. Oportebat, ſi in jure tuo diſcrimen non legeras, conſulere Theologos, & circa eximias Theſes illuminari, ne feſtinans cæcum parietes tantum. Diſtinguenda eſt igitur proprietas juridica ab Anti-Evangelica illa, quæ ſtatui Religioſo repugnat. Anti-Evangelica eſt, ſecundum quam aliquis inſcio Superiore quidpiam recipit, detinet, vel exponit, atque ab illius nutu non vult eſſe dependens coram Deo, & hominibus. Huic opponitur paupertas Religioſo ſtatui eſſentialis ſupra expoſita. Proprietas juridica eſt Claritati Veſtræ nota clariſſime. Utique dominium importat. Porro hæc non opponitur paupertati præfatæ, niſi adjunctam habeat independentiam à voluntate Prælati: quod ex dictis oſtendo: in Scholaribus Societatis Jeſu, utpote veris Religioſis eſt vera Religioſa paupertas huic ſtatui eſſentialis; atque in illis eſt vera proprietas ju-

„ridi-

„ ridica, ſeu dominium, excepta ſola independentia „ à voluntate Prælati; ergo illa Proprietas juridica „ ſeu dominium non repugnat paupertati Religioſæ, „ niſi adjunctam habeat independentiam à voluntate „ Prælati. " Hæc illa.

Prætermiſſis itaque quæ ex humaniſtico pulvere in me congeſſit, dicteriis (graviora deinceps à Doctoribus expectans) credo conſequentiam à me factam adeo claram, ut ſoli *obambulantes tenebras lumine egeant*, quo eam percipiant. Quid enim hac ratione clarius? *Uſus juris*, etiam de quo jura loquuntur, poteſt *impediri*, *revocari*, *& à nutu alieno dependere*. Item dominium poteſt conſiſtere cum *revocabilitate*, *ac dependentia à voluntate alterius*, ſic ut non poſſis illa re uti, nec de illa diſponere abſque alterius conſenſu, & illo volente tenearis etiam dominium abdicare; ergo *Religioſæ paupertatis eſſentia* non conſiſtit ex natura rei in *dependentia* à nutu & diſpoſitione alterius: quandoquidem cum illa *omnimoda dependentia & omni promptitudine* conſiſtat *verus uſus juris* & *verum dominium*, cum tamen „ abdicatio Pro„ prietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis adeo ſit annexa „ Regulæ Monachali, ut contra eam nec *Summus Pon„ tifex (nota bene) poſſit licentiam indulgere*. " *Cap.* 6. *de Statu Monach.*

At dicit Eruditiſſimus Theſiſta: „ Diſtinguenda eſt „ Proprietas juridica ab Anti-Evangelica illa, quæ Re„ ligioſo ſtatui repugnat. Anti-Evangelica eſt, ſecun„ dum quam aliquis inſcio Superiore quidpiam reci„ pit, detinet, vel exponit, atque ab *illius nutu* non „ vult eſſe *dependens* coram Deo & hominibus.

Verum quam hæc diſtinctio ſit frivola, quis vel leviter attendens non videat? Quaſi Patres & Concilia ac Romani Pontifices, & inter alios Innocent. III. ſummus Juriſconſ. dum uno ore pronunciant abdicationem *Proprietatis & juris* ſtatui Religioſo eſſe *eſſentialem*; Monachoſque *proprietarios*, voti ſui violatores pronunciant, de alia *Proprietate*, quam *de vera proprietate* proprie ſumpta loquantur. Quæ, cum juxta jam dicta, cum *plena dependentia à nutu & beneplacito Superioris* conſiſtat, ſi in Religioſo reperiatur, anti-Evangelica erit: utpote oppoſita conſilio Evangelico (quod per votum tranſivit in præceptum) *veram Proprietatem* non compatienti.

Argumentum quod à Scholaribus Societatis Jeſu aſſumitur, ex dictis præcedenti paragrapho, nullo negotio ſolvitur. Nec enim verum eſt, quod intrepide Eruditiſſimus Theſiſta, aliique ipſius Confratres audacter aſſerunt, in illis eſſe *veram Proprietatem juridicam*, excepta *ſola independentia* à voluntate Superioris: nec enim in prædictis Scholaribus *vera* Proprietas, quæ à *proprio* ſeu libertate diſponendi de re in utilitatem *propriam* dicitur, reperitur; ſed ſolum dominium *civile*, vi cujus, quandiu manent voto paupertatis ſimplici obſtricti, nullatenus in utilitatem & *uſum proprium* libere diſponere poſſunt, ne quidem *dependenter* à voluntate Superioris; ſed *ſimplicem uſum neceſſariorum*, ſeu *uſum facti* à Superiore recipiunt, quo *dependenter ab ejus beneplacito* & *nutu*, *ut veri* Religioſi, utuntur.

Interim, (id eſt, quandiu manent Scholares) inquit Greg. XIII. *quantum ad illorum* USUM; *Religioſam paupertatem ſervant*, *nec ulla re tanquam* PROPRIA, *& ſine Superioris facultate uti poſſunt*.

Fateor proinde, quod *reverens in S. Sedem* teneatur admittere, quod Scholares Societatis, poſt emiſſa tria vota *ſimplicia* Religionis, retineant *Dominium*, prout §. præcedenti fuſius explicatum eſt; ſed num ſatis reverentes ſint in SS. Canones ac Patrum Conſtitutiones, qui *verām Proprietatem* cum Regula Monachi *ſolo jure poſitivo* repugnare aſſerunt; & Societatis Jeſu inſtituto non ſint injurioſi, qui audent dicere *veram proprietatem*, quæ *dependentia à beneplacito alterius* compatitur, in Scholaribus ejuſdem Societatis *veris* Religioſis reperiri, ipſi viderint. Illud ſcio, quod myſterio non careat, in famoſa illa Gregorii XIII. Conſtitutione, non ſemel aſſeri Scholares Societatis poſt emiſſa tria vota Religionis, retinere *Dominium*, & ne verbo quidem inſinuari, quod *proprietatem* habeant.

Habet proinde Eruditiſſimus Theſiſta, quod optavit; nimirum, ut explicarem aliter, quam per *dependentiam* à ſe propoſitam, quomodo conſiſtat ſimul: Scholares Societatis eſſe *veros* Religioſos, & tamen retinere *Dominium*.

Ex dictis non difficulter ſimiliter intelligitur verum non eſſe, *quod infimus ſit gradus paupertatis Religioſa* (ut aſſerit R. P. Pauvens, & verificari credit in Scholaribus Societatis) *quæ Dominium &* PROPRIETATEM *compatitur*, *non tantum reſpectu Religionis in communi*, *ſed etiam reſpectu Religioſorum* IN PARTICULARI: nullus enim, quantumcunque infimus gradus paupertatis Religioſæ eſſe poteſt ſine *voto paupertatis*, quod votum adeo repugnat cum retentione *veræ proprietatis*, ut nequidem per Summum Pontificem fieri poſſit, ut aliquis illo voto *obſtrictus* ſimul *proprietatem* habeat, ut ex antedictis patet.

Quapropter loquendo de *vera proprietate* (quæ à libertate diſponendi de re aliqua in utilitatem *propriam* dicitur) & paupertate Religioſorum *in particulari*, nulla eſt diſtinctio inter *veros* Religioſos. Omnes enim *in particulari* omnis *proprietatis* ſunt plane incapaces: quoad *uſum* vero *facti* ſeu rerum *neceſſariarum*, nullus illius eſt incapax. Cum igitur tota hodierna altercatio de voto *paupertatis Religioſæ* verſetur circa abdicationem *proprietatis* in *particulari*, impertinens plane eſt diſtinctio paupertatis Religioſæ à prædicto P. Pauvens adducta, utpote, quæ nonniſi *dominium civile*, vel proprietatem in communi reſpicit.

§. III.

Oſtenditur, quod diſtinctio inter uſum facti *&* juris *deſumi nequeat à* dependentia *vel* independentia *à nutu Superioris: & quid ſit uſus* facti?

EX dictis ſuperiori §. evidenter colligitur, diſtinctionem inter uſum *juris* & *facti* deſumi non poſſe *à dependentia à Superiore*, quandoquidem *dependentiam & revocabilitatem* compatiatur etiam *vera proprietas*. Quapropter diſtinctionem inde deſumi non poſſe jampridem E. P. Le Drou aſſerere non dubitavit: *uſum*, inquit in Theſi ante citata, *dividimus in uſum* JURIS, *& in uſum* FACTI. *Utriuſque diſcrimen exponit Leſſius libr.* 2. *de Jure & Juſt. cap.* 3. *dub.* 8. *numer.* 33. *& ait: Notandum uſum irrevocabilem à Nicolao III. Extravag. Exiit*, *vocari* USUM JURIS, *tum quia in eo habetur jus abſolutum*, *tum quia jura de eo loquuntur. Uſum autem revocabilem vocat* USUM FACTI: *Non quod in eo nihil ſit juris*, ... *ſed quia non eſt jus abſolutum*, *& ſolidum*, *utpote ab alieno nutu dependens*, *donec ipſo facto conſummatur.* Hactenus verba Leſſii, quibus reponit Exim. P. Le Drou: *At* CERTUM *nobis eſt*, *uſum juris*, *etiam de quo jura loquuntur*, *poſſe impediri*, *revocari*, & *à* NUTU ALIENO DEPENDERE. Quid evidentius, quam diſtinctionem inter uſum *juris* & *facti* à dependentia aut independentia à beneplacito Superioris jampridem à præfato Magiſtro fuiſſe rejectam? Spero poſthac diſcipulos Magiſtro conſenſuros.

Si quis quærat, quid per uſum facti intelligi credam? Reſpondeo, per uſum *facti* alium non intelligi, quam *uſum ſimplicem* oppoſitum *uſufructui*: quem in *facto* conſiſtere Juriſconſulti aſſerunt, eo quod utenti non plus tribuat, quam uſuario *neceſſarium* eſt, eique ſufficit ad uſum & conſumptionem *quotidianam*, argumento, §. 1. *Inſtitut. de Uſu* & *Habitat.* & *L.* 12. §. 1. *ff. eodem*, ac ideo *ſolo* utentis *facto* atque conſumptione terminatur.

Ut igitur compendio dicam, uſus *facti* eſt proprie uſus ſimpliciter dictus, ſeu uſus *neceſſariorum*.

Quapropter in Actis Apoſtolorum, & Patrum regulis nulla uſus *facti* mentio occurrit, ac ſimpliciter præcipitur, ut *unicuique detur*, *prout cuique opus eſt*, quo quid aliud indicatur, niſi unicuique uſum *neceſſariorum* eſſe concedendum? Quare & ipſa Tridentina Synodus nulla *uſus facti* mentione injecta, *uſum* rerum neceſſariarum Religioſis præſtandum eſſe *Seſſ.* 25. *de Regular.* præcipit. „ Mobilium USUM ita Superiores permittant, ut eorum ſupellex ſtatui paupertatis, quam profeſſi ſunt, conveniat, nihilque ſuperflui in ea ſit; nihil etiam quod ſit NECESSARIUM "

„ eis denegetur. „ Uſus proinde, quem Religioſis annuendum cenſet Tridentina Synodus, eſt uſus rerum *neceſſariarum*, quem uſum *facti* dicere poſſumus, quemadmodum *uſum* ſimplicem uſufructui oppoſitum in *facto* conſiſtere Juriſconſulti volunt; eo quod *facto* ac conſumptione utentis quodammodo terminetur.

Hoc ipſum non obſcure expreſſit Nicolaus III. *Cap. Exiit. de V. S. in 6.* „ Nec per hoc, ait, quod proprietatem uſus & rei cujuſque dominium à ſe abdicaſſe videtur, SIMPLICI USUI omnis rei renunciaſſe convincitur; quia, inquam, uſus non *juris*, ſed *facti* tantummodo *nomen* habens, quod *facti* eſt tantum, in *utendo* præbet utentibus nihil *juris*: quinimo *neceſſariarum* rerum, tam ad vitæ ſuſtentationem, quàm ad officiorum ſui ſtatus executionem *moderatus uſus*; (*Nota bene*) ſed ſecundum eorum Regulam & veritatem omnimodam conceſſus eſt fratribus (Minoribus) quibus rebus Fratres *licite uti* poſſunt, durante concedentis licentia, & juxta id, quod in præſenti ſerie continetur.

Quis hinc non videat, Pontificem per uſum *facti*, quem Fratribus Minoribus etiam in particulari de licentia Superioris licitum aſſerit, intelligere *uſum* ſimplicem rerum *neceſſariarum*?

Ex his quoque non difficulter intelligitur, quod ſi agatur de paupertate Religioſa in *particulari*, Franciſcanos ſtrictioris obſervantiæ non profiteri perfectiorem gradum paupertatis præ reliquis Religioſis, utpote qui *ſimplicem uſum rerum neceſſariarum de licentia* Superioris, quemadmodum cæteri Religioſi, habere poſſunt.

§. IV.

Duo circa uſum facti ſeu rerum neceſſariarum *concedendum aut conceſſum obſervanda ſunt.*

USum rerum mobilium Religioſis concedendum, dictum dici uſum *facti*, ſuperius notavimus, eo quod neceſſitatibus *quotidianis* Religioſorum commenſurandus ſit, atque adeo utentis *facto* ſeu *conſumptione*, ut Juriſconſulti loquuntur, terminetur.

Primum quidem in concedendo *uſum facti* obſervandum, ut Superiores illum concedant ad normam ejus, quod referunt Acta Apoſtolica, *diſtribuebatur unicuique, prout cuique opus erat*: adeoque non *æqualiter* omnibus, ut ait Auguſtinus. „ Quia non æqualiter valent omnes; ſed potius unicuique, ſicut cuique *opus* (nota bene) eſt.

Tenetur proinde Superior in diſtributione rerum neceſſariarum ſervare juſtitiam *diſtributivam*, ut nimirum ſingulorum conditione & ſtatu juſta ſtatera libratis, juxta cujuſque *neceſſitatem* diſtribuantur, ut latius in Diſſertatione oſtenſum fuit.

Alterum circa uſum *facti*, ſeu rerum neceſſariarum Religioſis conceſſum, ſedulo obſervandum, & à Patribus admodum inculcatum, eſt, *ne eorum quæ ad* NECESSITATEM (nota bene) *conceſſa erunt* (verba ſunt Clementis VIII. *in Conſt.* Nullus omnino 60. *in Bull. Rom.*) *nullus quicquam poſſideat* UT PROPRIUM *neque ut* PROPRIO UTATUR: Id eſt, ne eorum, quæ Religioſus ad *neceſſitatem* utenda accepit, ſeu quorum uſum *facti* à Superiore recepit, eo loco habeat, quaſi in illa aliquid juris *præ reliquis* de communitate haberet; ſed illis utatur tanquam ſibi *precario* ad *neceſſarium* uſum conceſſis, ac per conſequens paratus ſit ad *nutum* & beneplacitum Superioris, tanquam rem alienam abdicare, atque *uſui* illius renunciare; quemadmodum in Diſſertatione fuſius oſtenſum fuit.

Hæc rurſus hic notare oportuit, ut appareat ea quæ de *dependentia* à nutu, & beneplacito Superioris in Pontificum aut Patrum legibus dicuntur, non de *uſu juris*, ſed de uſu *facti*, ſeu uſu rerum, quæ ad *neceſſitatem* conceduntur, fore intelligenda.

Atque hinc patet omnino à mente Pontificum ac Patrum recedere, qui dicta de *dependentia* a nutu & beneplacito Superioris reſervationi redituum vitalitiorum in *uſus particulares* Religioſi applicare audent.

§. V.

Bona omnia undecunque obvenientia debent communicari, non tantum quoad uſum juris, *ſed etiam* facti.

DE primitiis Chriſtianorum referunt Acta Apoſtolorum: „ Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una: neque quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, *ſed erant illis omnia communia*, " Ne vero credantur fuiſſe communia quoad proprietatem duntaxat ad uſum *juris*, non vero quoad uſum *facti*; addit Sacer Textus: *Dividebatur ſingulis prout cuique opus erat*. Ex quo manifeſtum eſt, omnia fuiſſe *communia*, ut ex illis ſingulorum *neceſſitatibus indifferenter* ſuccurreretur, adeoque ſingulis *uſus neceſſarius* ſeu *facti* concederetur; ex quo ulterius teſte Sacro eloquio contingebat, ut nec *quiſpiam egens eſſet inter illos*.

Hanc Chriſtianorum ſanctiſſimam vivendi diſciplinam æmulati Religioſorum ſeu Cœnobiorum Patres & Legislatores Baſilius, Auguſtinus, Benedictus, aliique, ut totius vitæ Cœnobiticæ ſeu Religioſæ baſim & fundamentum eandem rerum communionem in ſuis Regulis expreſſerunt; præcipientes ſcilicet, ut ad exemplum primorum Chriſtianorum, *omnia* inter ipſos eſſent *communia*, & ſingulis non quidem *æqualiter*, ſed potius unicuique ſicut *cuique opus* fuerit, verba ſunt S. P. Auguſtini, *diſtribuatur*: „ Sic enim legitis, " ſubjungit, in Actis Apoſtolorum: quia erant eis " omnia communia, & diſtribuebatur *unicuique*, *prout* " *cuique opus erat*. "

Communio igitur, quæ baſim & fundamentum conſtituit vitæ Religioſæ, debet eſſe talis ut omnia *actualiter* (nota bene) ita ſint communia, ut ex illis dividatur ſingulis, *prout cuique opus eſt*; quemadmodum in prima Diſſertationis parte fuſe & luculenter probatum fuit, ac per conſequens *omnia communia* eſſe oportet, non tantum quoad *jus* & *uſum juris*, ſed etiam quoad *uſum facti*; hoc nimirum ſenſu, ut *omnia undecunque obvenientia*, in unam communem maſſam indifferenter conferantur ſeu reducantur, tumque ex illis ita in *commune redactis ſingulorum* neceſſitatibus *differenter*, non *æqualiter*, ſed *prout cuique opus eſt*, provideatur, ſeu uſus *facti* rerum *neceſſariarum precarius*, & *revocabilis* concedatur.

Hæc latiſſime in Diſſertatione aſſerta & probata, rurſus hic breviter repetita, & fortiter inculcata eſſe oportuit, ut clarius intelligatur & oſtendatur, quam frivola ſit iſta diſtinctio, de qua in Theſibus citatis, quod omnia debeant eſſe communia quoad uſum *juris*, & non quoad uſum *facti ad nutum revocabilem*.

§. VI.

Diſcutiuntur ſingulatim ea, quæ de voto Paupertatis, *& Religioſa* rerum communione *propoſuit* R. P. *Clenaerts in Theſi defenſa 9. Julii 1685.*

QUæ hactenus breviter dicta ac repetita ſunt, abunde ſufficere credo, ut ea omnia, quæ hactenus primæ Diſſertationis parti de peculiaritate oppoſita fuere, ſolvantur; attamen quia R. P. Clenaerts multa in una ſuarum Theſium admodum obſcure intricate proponit, quæ aliquibus non ſatis cautis & in materia propoſita non omnino verſatis fucum facere poſſent, convenire judicavi, illa membratim diſſecare & anatomizare, ut ita diſſectis & anatomizatis facilius involuta myſteria capiamus, & detecta refutemus.

„ Vota, quæ tria ſtatus Religioſus complectitur, " inquit, famoſa ſunt ſatis, PAUPERTAS, OBEDIENTIA, CASTITAS. Poſtrema duo perſpecta magis ſunt. " Paupertas vero non uſque adeo videtur perſpecta in " foro fori. Conſiſtit eſſentialiter *in dependentia à* " *nutu, & voluntate Superioris, firmaque animi promptitudine ac reſignatione in voluntatem illius, ut* " *cujus etſi precarium aliquod (quod minus perite audit peculium) penes eundem habeat depoſitum, ſemper ea præparatione animi, & promptitudine cordis* " *contentus eſt carere omni eo, quo privare voluerit* " *Superior*. "

Definitionem hanc paupertatis Religioſæ toties de-

cantatam, & nobis obtruſam, ſacris Canonibus ac venerandis Patrum Decretis contrariari ſat ſuperque in anterioribus oſtendimus; unde ad ulteriora progredimur.

„ Deſcriptio iſta eſt velut Turris Dividica, ait Erud. Theſiſta, mille clypei pendent ex illa, & omnis armatura fortior, cuſa ad incudem Petri, & è caſtro S. Angeli aſtenrata, vel tunc evidentius, cum hinc Piſcatoris annulo inſignitus prodiiſſe viſus eſt Sacer Sociorum exercitus.

Verba & voces, ulteriora videamus: „ Arma feligo, progreditur Theſiſta, ex mille alia. Superior num delegare proviſorem poteſt, ut non procuret, œconomum ut culinam curet, ſaltuarium ut invigilet Sylvis, Veſtiarium ut indumenti ſatagat, &c. Quæ omnia cum Prælati fuerunt objecta manibus, ſubjecta nutui, poteſt diſtribuere: *non æqualiter omnibus, ſed prout cuique opus fuerit*, ut Regula habet Auguſtini, ergo & delegare poteſt Procuratorem, ut redditum, vitalitium, mortali meo capiti annexum, & à Monaſterio juxta Monachatus regulam acceptatum, quotannis colligat, qui illico plano, plenoque communitatis dominio incorporatur, voluntati Superioris ſubjacet, &c. . . .

Attendat hic Theſiſta verba Concilii Tridentini. *Seſſ.* 25. *cap.* 2. *De Regular.* „ Nec deinceps liceat, inquit Concilium, Superioribus bona ſtabilia alicui Regulari concedere, etiam ad uſumfructum, vel *uſum*, (*nota bene*) adminiſtrationem aut commendam: adminiſtratio autem bonorum ad *ſolos* Officiales eorundem, ad *nutum* Superiorum *amovibiles*, pertineat.

Hæc ſi attendat Eruditiſſimus Pater, perſpiciet redditus vitalitios (qui in jure pro bonis ſtabilibus habentur) nulli Regulari concedi poſſe, etiam ad *uſum*. Adminiſtrationem autem eorum ad *ſolos* Officiales ad nutum Superiorum amovibiles pertinere debere; qui illos, tanquam Monaſterii & Communitatis Officiales, non in *utilitatem* & *uſum* Religioſi, *cujus mortali capiti eſt impoſitus*, ſed in uſum *communem* (*nota bene*) Monaſterii adminiſtrent; ſi ſecus fiat, *titulus adminiſtrationis nihil erit aliud* (verbis loquor Proſperi Fagnani ad *Cap. Monach.* ii. *De Statu Monach.*) *quam palliamentum quoddam ad palliandum proprium*. Et latius in Diſſertatione *p.* 1. *c.* 1. §. 11. probatum eſt.

„ *Procedo*, ait R. P. Superior cenſum vitalitium ad ſe delatum poteſt diſtribuere uni & alteri, ergo & mihi ad uſus licitos *precario* revocabiles.

Si per cenſum vitalitium intelligat ipſum *redditum*, conſtat ea jam dictis omnino illicitum eſſe Superiori, etiam ad *uſum* ſimplici Religioſo eum concedere. Si vero Canonem annuum redditus vitalitii intelligat, dico, quod ſi contingat Religioſum, cujus *mortali capiti* talis redditus eſt *impoſitus*, NECESSARIIS aliquibus indigere, poterit, imo & debebit Superior ex bonis *communibus* illi diſtribuere *prout opus* erit. Unde ſi per *accidens* (*nota bene*) contingat, à Procuratore aut œconomo Superiori *tunc temporis* offerri pecuniam ea reddditu vitalitio receptam, non video quare non poſſit per illam *neceſſitatibus* illius ſuccurrere; modo Canonem ſeu pecuniam illam non det *ideo*, quia ex redditu vitalitio (*nota bene*) hujus Religioſi provenit; ſed quia ex bonis *communibus* illi per accidens offertur; quare eandem pecuniæ ſummam eadem benevolentia atque facilitate dediſſet, licet non ex redditu vitalitio, ſed ex bonis fundationis proveniſſet. Quin ſi alius Religioſus omni plane reddditu vitalitio deſtitutus ſimili neceſſitate preſſus ſe obtuliſſet, eandem pecuniam, licet ex redditu vitalitio *capiti mortali alterius impoſito* profectam, eadem facilitate annuiſſet; ut proinde nullum reſpectum habeat Superior num ex redditu vitalitio hujus vel illius Religioſi proficiſcatur, ſed omnia ut plane communia & confuſa conſideret, *unicuique, prout opus eſt*, SUFFICIENTER *diſtribuat*.

Spero quod eruditiſſimus capiat quid velim; num conſentiet, neſcio: ſpero tamen; Filium quippe ſe P. Auguſtini, qui OMNIA *vult eſſe communia, ut unicuique opus eſt diſtribuatur*, profitetur.

Subjicit enim: „ *Objicies*: Sub qua tu militas regula, eſt Auguſtini ad normam facta, quam Apoſtolica præferunt acta: atqui *erant iis omnia communia*, " R. inquit, „ ſunt & nobis. " Ita me charitas fraterna optare cogit; ſed credere dicta veſtra ægre patiuntur.

„ *Inſtabis*; procedit Theſiſta: Nulla ibidem erat inæqualitas, ſed plena communitas. " Reſp. ait R. P. „ iſta communitas erat, ſed inæqualitas erat, ubi juſtitia diſtributiva non deerat. Nam *diſtribuebatur unicuique*, prout CUIQUA OPUS ERAT, ait præacos gnavus Apoſtolicus Auguſtinus: " Ita ſe habet. Inter primos Chriſtianos juſtitia diſtributiva conſiderans *neceſſitatem ſingulorum* ſervabatur, & non omnibus *æqualiter*, quia non omnes *æqualiter* INDIGEBANT, diſtribuebatur: ita in Religioſis juſtitia diſtributiva ſervetur, & veri in hoc primorum fidelium æmulatores erunt.

Contra, ſibi objicit Theſiſta, „ Tu habes, alter non habet; ergo non ſunt *vobis omnia communia*, ut vult Auguſtinus. " Audiamus reſponſum. „ Reſp. ait, diſtinguo conſequens; ergo non ſunt communia: quoad jus & incorporationem in bona Monaſterii, nego: quoad uſum facti ſimplicem *precario* revocabilem, concedo. Hoc nihil eſt aliud, ſubjungit, quam quod Superior omnium diſpenſator uſus unius rei det uni, alterius alteri, Regulam ſequens Auguſtini. Ille ait, *non æqualiter omnibus*, *ſed prout cuique opus fuerit*. Ita poſtulat juſtitia *diſtributiva*. "

Quid per hæc velit vix capio, ſubſiſtam pauliſper, fortaſſe inferius *lumen præbebit*.

Addit ex abrupto, & quid hic ad rem neſcio: " Plus honoris debeo Matri meæ, juxta Leonem X. *Agri Dominici piiſſimæ, Religioſiſſimæque cutrici* S. Facultati Theologicæ Almæ hujus Univerſitatis, quam Facultatibus aliis iſta inferioribus, honorandis licet plurimum. " Ænigma eſt, aliis id ſolvendum relinquo.

Pergit: „ Plus excederet, qui O. M. P. M. Chriſtiano Lupo ejuſdem Nobiliſſimæ Facultatis membro nuper Prænobili detraheret, quam qui alteri cuivis homini minoris notæ. Factum non ajo illud, ſed ſi " Impertinens illud, at *cap ienti pertinens*, capio & progredientem ſequor:

Plus debetur Epiſcopo, quam Decano; proventus obveniunt majores Canonicis fundationis primæ, quam ſecundæ. Æqualia non ſunt omnibus omnia, eo quod ſervanda ſit diſtributiva juſtitia. Infero; ergo, licet in Monaſteriis omnia ſint communia, poteſt Superior uni concedere quidpiam, quod negat alteri. *Inſtabis*, pergit, Canonici, & ſimiles non profitentur vitam communem: ergo nulla eſt paritas. Reſp. ait, negando conſequentiam, quia paritas eo duntaxat facit, ut oſtendatur, quod juxta leges juſtitiæ diſtributivæ plus uni debeatur, quam alteri: atqui vita communis non eſt, nec eſſe poteſt contra leges juſtitiæ diſtributivæ; ergo cum vita communi ſtat, quod conformiter ad illam juſtitiam diſtributivam plus uni diſtribuatur, quam alteri; ergo ulterius, per diſpenſationem Prælati redditus vitalitius nomine communitatis receptus ejuſque dominio incorporatus, poteſt concedi Religioſo huic in particulari ad uſum honeſtum *precario* revocabilem & à nutu Superioris per omnia dependentem; ergo præterea poteſt Superior uni præ aliis laboranti dare quidpiam è Monaſterii bonis, quod non dat alteri, & ſic intelligitur optime quomodo bovi trituranti, & aſino otianti dari non debeat æqualis palea, ne metaphorice verificetur illud Job 1. v. 14. *Boves arabant, & aſinæ paſcebantur*. "

Rurſus verbo reſpondeo, juſtitia *diſtributiva* ſervabatur inter primos Fideles, quibus erant *omnia communia*, & inter Religioſos horum æmulatores ſervanda eſt, ut nimirum ex bonis undecunque, & quacunque ex cauſa obvenientibus in commune redactis, unicuique diſtribuatur ſecundum juſtitiam *diſtributivam*, quæ non reſpiciat, quis redditum vitalitium *mortali ſuo capiti impoſitum* habeat; quis plura à parentibus aut familiaribus donata accipiat; quis ex lectione ſeu profeſſione vel alio juſto labore plura in commune conferat; ſed id *ſolum intendat*, (*nota bene*) quis plus egeat, atque ita *unicuique prout* CUIQUA OPUS *eſt* juſtitia Superioris *diſtribuat*.

Inſtabis, pergit Theſiſta. „ Mendicatis oſtia. Dic ſincera amabo te Monache mi, redditusne, ſi quo gaudes, tuus ita incorporatur Monaſterio, ac eleemoſynæ emendicatæ? " Objectionem præformatam audivimus, reſponſum accipiamus.

Reſp. ait, „ quod redditus cujuſque Monachi ita incorporetur quoad *jus* & uſum *juris*, non tamen quoad uſum *facti* (nota bene) *revocabilem*.

Ut verum fatear, ex hac objectione ejuſque reſolutione capio, ut credo, quid per diſtinctionem inter incorporationem quoad uſum *juris* & incorporationem quoad uſum *facti* intelligi velit Eruditiſſimus Pater.

Ni fallor, eleemoſynas *oſtiatim* religioſe emendicatas (idem indubie credit de aliis Monaſterii communibus proventibus) Monaſterio concedit eſſe incorporatas ſeu in *commune* redactas, non tantum quoad *uſum juris*, ſed etiam quoad *uſum facti*, id eſt, eſſe *incorporatas* & in *commune* redactas, ut per illas *quotidianis* & *communibus* Religioſorum & Monaſterii *neceſſitatibus* occurratur: redditus vero cujuſque Monachi eſſe incorporatos quoad uſum *juris*, ſed ex *conſenſu* & *beneplacito* Superioris non eſſe incorporatos quoad uſum *facti*, id eſt, non ita incorporatos, quemadmodum eleemoſynæ oſtiatim mendicatæ, ut per illos omnium Religioſorum ac Monaſterii communibus neceſſitatibus occurratur; ſed *interim* (nota bene) de conſenſu & *beneplacito* Superioris eſſe *reſervatos* ad *particulares uſus* illius, *cujus mortali capiti impoſiti* ſunt.

Si mentem Eruditiſſimi ſim aſſecutus (de quo vix dubito) expendat, quæſo, qua ratione ad normam primorum Fidelium, quam Apoſtolicus Auguſtinus in Regula ſua expreſſit, OMNIA ſint communia, ut unicuique prout CUIQUE OPUS eſt, diſtribuatur, id eſt, ut unicuique ex illis uſus *neceſſariorum* ſeu facti concedatur; dum aliquid, ver. gr. redditus vitalitius in uſus *particulares* Religioſi, cujus *mortali capiti eſt annexus*, reſervatur. Quia ut appoſite jampridem advertit Petrus à S. Audomaro Monaſterii S. Winoci Prior, & per ſe notiſſimum eſt: „ Quod alicui vero præfixum ſervatur, *commune* (nota bene) dici non poteſt: imo, pergit pius Religioſus, tantum abeſt ut per hujuſmodi reſervationes *particulares* apud ſe vel *apud alium*, res Religioſo obvenientes bonis Monaſterii *incorporentur* (nota bene) ut è contra *dividantur* & *ſeparentur* à bonis Monaſterii, & *appropriëntur*, quæ ſic conceduntur, *particularibus Religioſis*.

Sed video audire Eruditiſſimum, *dependere à nutu* & beneplacito Superioris *omnia*, etiam *redditum vitalitium* cum reliquis Monaſterii bonis & rebus confundere, ut *communibus* Monaſterii *uſibus* applicentur. Intelligo; verum quid inde inferet? Ergo *omnia* POSSUNT eſſe *communia*, ſi Superior VOLUERIT. Concedo totum, ſed *interim* (*nota bene*) QUANDIU Superior *in communi non redigit*, ſed in uſus *particulares reſervatur*, verum erit quod contra Regulam Apoſtolicam *omnia* non *ſint* communia, ut *unicuique* diſtribuatur, prout *cuique opus* eſt.

Si vero Eruditiſſimus ex antecedente poſito inferat, *Ergo omnia* SUNT *communia* ſecundum normam *Apoſtolicam*, evidentiſſime & luce meridiana clarius in prima Philoſophiæ impinget principia; argumentando ſcilicet à *potentia ad actum affirmative*: hoc nimirum modo: Poteſt Superior ad normam *Apoſtolicam* omnia in communionem redigere; ergo de FACTO juxta normam *Apoſtolicam* omnia SUNT in communionem redacta.

Hæc fuſius dixi, ut intelligatur quam futilis ſit diſtinctio illa inter communionem quoad *jus* ſeu uſum *juris*, & communionem quoad uſum *facti*, quo tantopere Eruditiſſimus hic Theſiſta, aliique ejus Confratres glorientur, & incauti fucum faciunt.

Subjungit in probationem ejus quod præmiſit: „ Cum tota diſpenſatio ſit penes Superiorem, ille poteſt, non debet *precarium* indulgere uni præ altero. Et vero ſupponamus quod Monachi nullis redditibus gaudeant vitalitiis, retorqueo, ait, argumentum. Ex eleemoſynis oſtiatim emendicatis Superior poteſt uni diſpenſare præ altero, independenter ab eo, quod Religioſa vivatur communitas; ergo ſimiliter. " Breviter dico, quod Superiori licitum ſit Religioſis de uſu *neceſſariorum* ſeu *facti* ex bonis *in commune* redactis providere: concedere vero *Peculium*, vel ſi mavis, ejuſmodi *precarium* (de verbis nolo contendere) nec ex redditibus vitalitiis, nec ex eleemoſynis oſtiatim emendicatis poteſt, ſed *quotidianis* Religioſorum *neceſſitatibus* ex bonis *communibus* ſuccurrere debet, nihil vero in *futuras* neceſſitates unius particularis (nota bene) *apud ſe* vel *tertium reſervatum* habere.

Inſtabis, urget Eruditiſſimus Pater, non eſt illa „ amicorum intentio cenſum creantium vitalitium. „ Reſp. ait, illa eſſe debet, eſtque ſemper, ſaltem interpretativa, qualis debet eſſe eorum, qui beneficia fundant, utique ut non inſtituantur niſi conformiter ad diſpenſationem juris, v. g. ut ſuperflua expendantur in pias cauſas, pariter ab omnimoda paritate. „

Inſtabis, progreditur Theſiſta, ſi amici *ſcirent*, „ quod nummus ille non cederet conſanguineo, ſed communitati, non darent, &c. Retorqueo, ait, ſi reſignatarius beneficium non ſperaret, quod Papa permitteret penſionem ex parte reſignatarii, ne cogitaret quidem de reſignando: ſed inde nihil, ergo. „ Quid hæc ad propoſitam materiam faciant, alterius eſt indaginis. Hoc interim dico, (quidquid ſit de hujuſmodi reſignatione, in præſenti non tango, propediem forſan opportunior de illa diſſertandi ſe offeret occaſio) quod donata à Parentibus non tantum Superioribus ſint tradenda, ſed inſuper illa debeant cum reliquis bonis, ac proventibus Monaſterii *ita confundi*, ut inde, quemadmodum ex ceteris Monaſterii bonis, *omnium* neceſſitatibus *indifferenter* ſuccurratur. Hæcque præſumenda eſt Parentum voluntas, atque talis ſit, convenit, ut interdum Parentes deſuper moneantur, ut in Diſſertatione ex S. Benedicti Regula obſervavi.

Si vero Parentes nollent dare, niſi in *uſus* filii ſui donata *ſpecialiter* cederent, & *reſervarentur*, certum eſt, illa potius eſſe reſpuenda, quam ut iis, ea conditione ſuſceptis, & ipſe filius Religioſus diſcrimini recedendi à promiſſa paupertate exponeretur, & perfecta inter Fratres rerum communio læderetur, ut latius in Diſſertatione *pag.* 12. oſtenſum fuit.

Ex his non difficulter quiſque intelliget, omnia, quæ longo hoc verborum diſcurſu R. P. Clenaerts in medium produxit, ad bina hæc puncta reduci poſſe; nimirum omnia debere eſſe communia inter Religioſos, ſervandam tamen *juſtitiam diſtributivam*, juxta illud Apoſtolicum, *Diſtribuebatur unicuique, prout cuique opus erat*. Alterum, omnia quidem debere incorporari & communicari quoad *jus* ſeu uſum *juris*, non quoad uſum *facti precario* revocabilem. Quorum prius lubenter admiſi, nec credo ab aliquo controverti, ſi nimirum, juxta ante dicta, juſtitia *diſtributiva* ſolum reſpiciat *indigentiam* ſingulorum. Quod attinet poſterius, dilucide, ni fallor, oſtendi per diſtinctionem illam plane everti communionem, quam tanquam baſim & fundamentum vitæ Religioſæ Synodus Tridentina *Seſſ.* 25. *cap.* 1. *de Regul.* poſt Sanctos Patres requiſivit, & ad quam *Religione ſempiterna* (ut loquitur Synodus Audomarenſis *anno* 1583. *tit.* 17. *cap.* 6.) Religioſi *ſe obligarunt*.

§. VII.

Oſtenditur, quod Profeſſores Ordin. Erem. S. Auguſtini in materia de Peculiaritate *in multis Authori conſentiant.*

VEreor non deeſſe, qui viſis Libello R. P. Wynants Ordin. Erem. S. Auguſtini, variiſque Profeſſorum ejuſdem inſtituti Theſibus Diſſertationi meæ oppoſitis, credant pleraque in Diſſertationis meæ prima parte contra Religioſorum peculia dicta, à Reverendis illis Patribus impugnari, & contraria propugnari; quo contingat, ut forte non deſint, qui aperta proprietatis vitia Patrum illorum patrocinio fulciri & defendi arbitrentur, & aliis perſuadeant, quod perquam falſum eſſe hoc paragrapho evincam, oſtenſurus Ordinis illius Profeſſores, quantumvis Diſſertationis meæ, ut ſatis apparet, criticos examinatores, & acerbos impugnatores, in multis mecum conſentire; imo facile evicero, quod ſi omnia, quæ prædicti Profeſſores pro obſervatione Religioſæ paupertatis exigunt, exacte obſerventur, nullo negotio nullaque difficultate univerſa, quæ pro debita Religioſæ paupertatis & communionis obſervantia in Diſſertatione exiguntur, ad praxim deducentur. Cum verò Profeſſores illos, tametſi varios, ſecum conſentientes reperiam, è pluribus illa ſeligam, quæ R. P. Clenaerts, qui pluribus de hac materia egit, in Theſibus ſuis propoſuit.

Et quidem cum in una ſuarum Theſium hanc aſſertionem defendendam ſuſcepiſſet: *Etiam Religioſi licite habent annuos redditus;* in alia Theſi def. 11. Decembris 1684. quam pro vindiciis iſtius poſtmodum propoſuit, conditiones nonnullas neceſſarias, ut *redditus* illi ſint liciti, expreſſit. „ Debent, inquit, recipi, & in honeſtos uſus expendi de ſcitu, & venia Superioris. Debent fieri communitaria, ejuſque dominio ſubſterni, & Prælati nutui ſubjacere. Debet Religioſus coram Deo, qui ſcrutatur corda & renes, eſſe contentus, ne interius quidem in anima obſiſtere, obloqui, aut reluctari, caſu quo Superior ne aſſem indulgeret, petitæque humiliter veniæ etiam reſiſteret.

Has ſimiliter conditiones in ſæpius illa reproducta *Paupertatis Religioſæ* deſcriptione claris terminis comprehendit in Theſi def. 9. Julii 1585. „ Paupertas Religioſa, ait: conſiſtit *eſſentialiter* in dependentia à nutu & voluntate Superioris, firmaque animi promptitudine, ac reſignatione in voluntatem illius, vi cujus etſi *precarium* aliquod penes eundem habeat depoſitum, ſemper in præparatione animi, & promptitudine cordis contentus eſt carere omni eo, quo privare voluerit Superior.

Ex his habemus, quod etiam, ipſis RR. PP. conſentientibus, *proprietatem* retineat, & in animo coram Deo *proprietarius* votique ſui violator conſtituatur Religioſus, quicunque res omnes cujuſvis qualitatis, & undecunque ſibi obvenientes, non reſignat *pleno* (nota bene) affectu & effectu; non voce tantum, ſed *corde* & voce ſimul; eaſque ita velit eſſe *communes*, ut nihil in eis *ſibi præ reliquis* (nota bene) *de communitate*, etiam *ſolo affectu* reſervet aut vindicet; ſed oporteat eum eſſe *animo vere* paratum, & omnino contentum, ut redditus vitalitii capiti ſuo mortali annexi, aliave ſive ex liberalitate parentum, aut juſto labore obvenientia *omni tempore ad nutum Superioris*, cum reliquis Monaſterii bonis confundantur, & aliorum Fratrum, vel communibus Monaſterii neceſſitatibus impendantur.

Hinc ulterius conſectarium, quod dictis Patribus confitentibus de affectu proprietatis, ut minus ſint ſuſpecti.

Primò, qui, Superiore redditum vitalitium aliamve rem apud ſe depoſitam in communem Monaſterii uſum convertere volente, dolet aut triſtatur, affectu nimirum triſtitiæ voluntario; ſignum enim eſt Religioſum illum proprietatis affectum erga rem iſtam non exuiſſe, neque ſincere & intimo cordis affectu illam in communitatem tranſtuliſſe.

Sequitur ſecundò, quod ſi murmurare aut Superiori reſiſtere incipiat, *evidentius ſe proprietarium*, fatentibus R. P. Clenacrts ejuſque Confratribus, oſtendat.

Tertiò, eiſdem Profeſſoribus retentæ Proprietatis redditur indubie ſuſpectus, ſi *major* ſit redditum vitalitium capiti ſuo impoſitum, quam reliquos Monaſterii proventus, conſervandi cura & ſolicitudo.

Quartò, nec apud prædictos Profeſſores notam *Proprietatis* evadent, qui redditus vitalitios, aut rem aliam apud *ſe* vel Superiorem in uſus *ſuos particulares* depoſitam, tanquam *ſibi* magis, quam *aliis* de communitate *debitam* petunt. Hinc computantes quantum ſibi pecuniæ apud *depoſitarium* reſtet, liberius victualia aliave uſui ſuo ſubſervientia, credito comparant. Quo agendi modo convincuntur res illas non ea animi ſinceritate in communitatem tranſtuliſſe, quin *ſibi plus juris* in illas, quam *reliquis* de Communitate credant reſervatum; adeoque juxta ante dicta, conſentientibus dictis Patribus, à Religioſa Paupertate recedere convincuntur.

Quintò, etiam apud illos Patres *Proprietatis* & violatæ Religioſæ Paupertatis ſuſpicione indubie laborant, qui cum Superiore hanc ſimilemve computationem inſtituunt: *Tot nuper florenos Paternitati veſtræ tradidi, tot recepi, ergo tot reſtant.*

Neque ulterius dubitare queo, quin prædicti Profeſſores mecum fatebuntur, quod Superiores utpote ſpeculatores ſuper domum Religioſam conſtituti, teneantur nonnunquam redditus vitalitios, aliave apud *ſe* vel *tertium* depoſita in *commune* redigere, ut hoc quaſi cauterio, adinſtar periti Medici detegant num in corde Religioſi affectus *proprietatis* non lateat; an ſincere omnia *nutui* Superioris ſubjiciat; num revera Religioſus *coram Deo qui ſcrutatur renes & corda contentus ſit, ut omnia in commune redigantur,* & *aliorum uſibus applicentur;* num adeo rem illam tanquam *communem* ſuſcipiat & habeat, ut *ne interius quidem in anima obſiſtat, obloquatur aut reluctetur, caſu quo Superior ne aſſem quidem ſibi indulgeret;* num ſincera ſit proteſtatio, qua proteſtantur ſe pecuniis, aliiſve ſibi conceſſis vel datis non affici tanquam *propriis*, quin *paratos* eſſe *omnia reſignare*, Prælatis exigentibus; in quorum poteſtate eſſe omnia, quæ penes ſe ſunt, aſſerunt. Hæc, inquam, omnia utrum ſincera ſint, nec *mentiatur iniquitas ſibi*, ſola ablatio oſtendet; *non enim eſt in amittendo difficultas, dum non eſt in habendo cupiditas*, ut ait Magnus Auguſtinus.

Non difficulter quoque mecum conſentient, ut arbitror, prædicti Profeſſores, quod Superiores redditnum vitalitiorum aut aliorum depoſitorum in commune reductionem omittere non poſſint, timore difficultatum aut infractionis pacis domeſticæ; quia vel Superiores credunt ſubditos ſuos ita diſpoſitos, ut *ne interius quidem in anima obſiſtent, obloquentur, aut reluctabuntur, caſu quo ne aſſem quidem ipſis indulgerent*, & tunc nulla difficultas, nulla murmura, nulla reluctatio ex reductione in communionem metuenda ſunt. Si vero Superiores ex ipſa reductione in communionem difficultates, obloquia, reluctationes, murmuraque vereantur, jam conſequenter credunt ſubditorum eſſe aliquos, qui omnium conſenſu laborant affectu *Proprietatis;* ac per conſequens, ſi ſalutem ſitiant Fratrum, nulla obloquia, nulla reluctatio, nullæ falſæ & fucatæ pacis turbatio poterunt eos à reductione in communionem, & ablatione *depoſitorum* remorari, ut illis mediantibus Fratres ſuos à peſtifero hoc *Proprietatis* vitio (quo eos infectos eſſe, obloquia, murmura, reluctationes, quæ ex oblatione prævidentur, evidentiſſime indicant) liberare queant.

Denique ex illis, quæ pro Religioſæ Paupertatis obſervantia à ſæpe allegatis Profeſſoribus exig. notavimus, infertur, quod ſecundum ipſos Superiores ad realem reductionem in communionem & ablationem depoſitorum toties procedere teneantur, quoties ex incidentibus ſermonibus de reali reductione in communionem, actualique *depoſitorum* ablatione inter ſubditos oriri murmura, obloquiave, animos eorum turbari intelligunt; ſignum quippe eſt non obſcurum, in ipſis non eſſe illam *dependentiam* (quam etiam dicti Profeſſores exigunt) *à nutu & diſpoſitione Superioris, firmamque animi promptitudinem ac reſignationem in voluntatem illius, vi cujus etſi* PRECARIUM *aliquod penes eundem habeant depoſitum, ſemper in præparatione animi &* PROMPTITUDINE *cordis contenti ſint carere* OMNI EO, *quo privare* VOLUERIT *Superior.*

Hæc Corollaria evidenter conſequi, tum ex illis quæ pro juſtitia redditnum vitalitiorum requirit R. P. Clenacrts, tum ex deſcriptione Religioſæ paupertatis ab eodem iterato reproducta, nemo, qui vel leviter ea expenderit, negare poterit; nec in animum induco prædictum Patrem aut aliquem Confratrum ipſius inficias iturum.

§. VIII.

Compendioſe & articulatim exprimitur quid de Paupertate Religioſa & vita Communione Auctor ſentiat.

SUperiori paragrapho quanta potui ſinceritate & exactitudine conatus ſum exprimere breviter puncta, in quibus, ut credo, mecum Profeſſores Ordin. Eremit. S. Auguſtini, qui Diſſertationi meæ ſingulariter ſe oppoſuerunt, conſentiunt; ſi in aliquo mentem eorum minus ſim aſſecutus, melius inſtrui deſidero, ut enim verum fatear, adeo obſcure, præſertim in hac de *Peculiaritate* materia, ſua expreſſerunt, ut vix in quibus conſentiant, & in quibus diſſentiant intelligam; quapropter hic brevi compendio articulatim ſenſa mea de Religioſa Paupertate & Communione proponam, ut dignentur etiam clare ſine verborum ambagibus aut involucris edicere in quo à me diſſentiant, aut quid in doctrina mea ipſis diſpliceat. Dico itaque,

Primò

Primò, quod Religioſus vi voti *Paupertatis* veram *Proprietatem* ſimpliciter & abſolute debeat abdicare ad ſenſum illius: *Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus.*

2. Inter Religioſos „ prorſus omnia in *commune* „ *uſum* eſſe convertenda (verba ſunt Synodi Audomarenſis *an.* 1538. *tit.* 17. *cap.* 6.) ita ut impleatur à „ Religioſis, quod ſibi imitandum ſumpſerunt; & id „ quod RELIGIONE SEMPITERNA ſe obligarunt (NON „ POTEST RES ISTA INCULCARI SATIS (nota bene) illud primitivæ Eccleſiæ: *Multitudinis credentium* „ *erat cor unum & anima una; nec quiſquam eorum* „ *quæ poſſidebat aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant* „ *illis* OMNIA COMMUNIA, *dividebatur autem ſingulis,* „ *prout* CUIQUE OPUS ERAT.

3. Ut voto *Paupertatis* & Religioſæ rerum *communioni* ſatisfiat, requiritur „ nullus ex Fratribus “ (verba ſunt Clementis VIII. in Conſtitutione, quæ incipit *Nullus omnino*, 60. in Bull. Rom. quam Paulus V. Gregorius XV. & Urbanus VIII. iterato confirmarunt ac innovarunt) „ bona immobilia, vel mobilia, aut pe„ cuniam; proventus, cenſus, eleemoſynas ſive ex con„ cionibus, ſive ex lectionibus, aut pro Miſſis, tam in „ propria Eccleſia, quàm ubicunque celebrandis aliove „ ipſorum juſto labore & cauſa, & quocunque nomi„ ne acquiſita, etiamſi ſubſidia conſanguineorum, aut „ aliorum largitiones, legata aut donationes fuerint, „ tanquam propria, aut *nomine Conventus* poſſidere „ poſſit, ſed ea omnia ſtatim Superiori tradantur, „ & *Conventui incorporentur*; atque cum ceteris illius bonis, redditibus, pecuniis ac proventibus CONFUNDANTUR; (nota bene) QUO COMMUNIS INDE „ VICTUS AC VESTITUS OMNIBUS SUPPEDITARI POSSIT.

4. Licitum non eſſe „ Superioribus, quicunque „ illi ſint; (verba ſunt prædictæ Conſtitutionis) „ ullo pacto eiſdem Fratribus aut eorum alicui bona „ ſtabilia, etiam ad uſumfructum vel USUM (nota „ bene) adminiſtrationem aut commendam etiam „ *depoſiti aut cuſtodiæ* nomine concedere.

5. Quod nulla quorumcumque Superiorum diſ„ penſatio, nulla licentia, quantum ad bona mobi„ lia vel immobilia (ut jam ordinatum eſt) Fratres „ excuſare poſſit; verba rurſus ſunt Clementis VIII.) „ quominus culpæ & pœnæ ab ejuſdem Concilii „ Tridentini Decretis impoſitæ, & ipſo facto incur„ rendæ, obnoxii ſint; etiamſi *Superiores aſſeverent* „ (nota bene) ſe hujuſmodi diſpenſationes aut li„ centias concedere poſſe, *quibus in ea re fidem mi„ nime*, inquit Pontifex, *adhiberi volumus*.“

„ His verbis, non mea quidem, ſed Fagnani „ ſunt, improbantur opiniones illorum, qui aſſerunt „ Regulares excuſari à *Proprietate*, cum habent pe„ culium de licentia Superioris & DEPENDENTER (no„ ta bene) ab ejus voluntate & nutu: jam enim „ patet, pergit prædictus Canoniſta, non pendere à „ voluntate Superiorum, quia omnia ſunt CONFUN„ DENDA cum ceteris Monaſterii bonis pro COMMU„ NIBUS neceſſitatibus.

Quibus conſonat Concilium Audomarenſe, quod propoſitis Religioſis vitæ communione aliiſque eò ſpectantibus, adjungit: „ Nec aliud præcipimus, quam „ id, quod Superiores quidem ex officio curare te„ nentur, nulla *ipſis relicta diſpenſandi facultate*; „ Religioſi vero *votum*, quam *Deo fecerunt, ſpon„ ſione obſervare*.

6. Tanquam ex ante dictis conſequens dico cum P. Chriſtiano Lupo *tom.* 4. *Schol. ad Cap.* 6. *Concil. Tholoſ. Qualiſcunque profeſſioni adjecta penſionis reſervatio eſt adverſa* SUBSTANTIÆ (*nota bene*) *aut certe fœda conditio, adeoque habenda pro non appoſita. Imò Profeſſi* OBLIGANTUR (*nota bene*) CIRCUMDUCERE EAM IN COMMUNEM MASSAM DEVOCARE...

7. Dico, cum ex facto quæſitum eſſet à S. Congregatione „ An liceat Regularibus utriuſque ſexus ha„ bere annuos redditus, ſeu proviſiones annuas; vel „ bonorum ſtabilium adminiſtrationem, ſeu peculium „ NON SUPERFLUUM, nomine conventus ac de Su„ periorum licentia, & DEPENDENTER (nota bene) „ AB EORUM VOLUNTATE AC NUTU, adeò ut ſint im„ munes à culpa & pœna, de qua *cap.* 2. *Seſſ.* 25. *de Regular. Concil. Trident.* “ dico, inquam, quod conformiter ad ea, quæ Religioſa Paupertas & communio requirunt, rectè reſponderit Sacra Congregatio: „ Non licere Regularibus utriuſque ſexus ha„ bere prædictos annuos redditus, ſeu proviſiones an„ nuas, vel bonorum ſtabilium adminiſtrationem, „ ſeu peculium NON SUPERFLUUM, nomine Conven„ tus ac de ſuorum Superiorum licentia, & DEPEN„ DENTER (nota bene) AB EORUM VOLUNTATE AC „ NUTU, alioquin non eſſe immunes à culpa & pœ„ na, de qua *in d. cap.* 2.

Similiter cum S. Congregationi Archiepiſcopus Urbini „ retuliſſet ſe non potuiſſe adducere Moniales „ certi Monaſterii ad EXACTAM VITÆ *communionem*, „ adeoque illis propoſuiſſet, ut fieret communis ar„ ca, cujus clavicula *penes Abbatiſſam* exiſteret, ita „ ut unaquæque haberet claviculam ſcriniioli ſui, & „ in eo aſſervaret pecuniam ex laboritio vel aliunde „ partam, quæ *in ipſius tantum*, & non alterius ne„ ceſſitates erogari deberet ARBITRIO (nota bene) „ Abbatiſſæ: rectè S. Congregatio hoc temperamen„ tum *indiſcretum* exiſtimavit ac repugnans Decreto *d.* „ *cap.* 2. *Seſſ.* 25. *de Regul. Concil. Trident*, quod ju„ bet ut omnia Superiori tradantur *Conventuique in„ corporentur*; ideoque, referente Proſpero Fagnano, „ mandavit, Archiepiſcopo, *quandiu* (nota bene) „ *Moniales communem vitam non ſuſciperent, inter„ diceret illis receptionem puellarum ad habitum & „ profeſſionem*.

Hæc aliaque S. Congregationis reſponſa ex Proſpero Fagnano relata & latius expreſſa videre licet in Diſſertatione *p.* 1. *cap.* 1. §. 14.

8. Dico juxta Religioſæ communionis & paupertatis exigentiam neceſſarium eſſe, ut veſtitum ſinguli ex communi veſtiario accipiant (verba ſunt Directorii Eccleſiaſticæ Diſciplinæ Authore Reverendiſſimo Domino Octavio Frangipano Miſſo per Germaniam Inferiorem & Belgarum Provincias Nuncio, & à Sacra Facultate Theologica *Lovanienſi* (nota bene) approbati) „ minime vero pro eo ſingulis Religioſis „ pecunia aſſignetur, aut in hunc finem ut ſeipſos „ veſtiant, vel ex *celebratione Miſſarum*, vel alias „ *labore*, induſtria, aut amicorum liberalitate, pecu„ niam comparare, aut PENSIONES VITALES, redditus „ perpetuos, aut bonorum aliquorum uſumfructum „ habere PERMITTANTUR.

9. Cum eodem Directorio vitam communem exigere, „ ut omnis pecunia vel res, quam Monachus „ vel Monialis, ſive labore, ſive induſtria, ſive ami„ corum liberalitate, ſeu denique qualibet alia occa„ ſione acquirere poteſt, Superiori mox tradatur, in „ *commune ærarium*, vel *commune veſtiarium*, *vel alios* „ COMMUNES USUS (nota bene) *reponenda*, & ad „ nutum Superioris tanquam res, non quidem UNI „ PECULIARIS, ſed OMNIBUS EX ÆQUO (nota bene) „ COMMUNIS, adminiſtranda; ne contingat in Mo„ naſteriis illa perverſitas, ut qui divites & liberales „ habent in ſæculo conſanguineos, etiam ſuperfluis „ quibuſque abundent, & alius Frater neceſſariis de„ ſtituatur.

„ Quare ſi quis aliis, pergit Directorium, aut ali„ qua neceſſitudine ad ſe pertinentibus, aliquam con„ tulerit veſtem, aut aliquid aliud inter neceſſaria de„ putandum, quod ſit pretioſius aut nobilius, quam „ ut in COMMUNES USUS (nota bene) redigi poſſet, „ ne hinc murmura oriantur, aut alius ab alio diffor„ mis exiſtat: illud vendatur, ita ut ſi veſtis, vel pan„ nus, vel quæcunque res alia eſſe COMMUNIS non po„ terat; ejus pretium COMMUNE fiat.

10. Dico, quod pro debita Religioſæ Paupertatis & vitæ communis cuſtodia rectè decreverit Concilium Provinciale Mechlinienſe: „ Ut nulli Regulares pen„ ſiones *vitales* aut redditus perpetuos *permittantur* re„ cipere, neque liceat eis ratione officiorum vel mi„ niſteriorum pecuniam corradere aut conſervare, „ etiamſi in *pios uſus* convertere velint, ſed OMNINO „ in COMMUNEM USUM (nota bene) convertantur. *An.* 1570. *tit. de Regul. cap.* 1.

11. Dico Paupertatem Religioſam “ requirere ne „ eorum, quæ ad NECESSITATEM conceſſa eruot, ullus „ quicquam poſſideat ut PROPRIUM, verba ſunt Cle„ mentis VIII; neque ut PROPRIO utatur.

12. Dico cum ſæpe laudato Directorio & Facul-

te Theologica Lovanienſi illius approbatrice, „ etiam erga res *minimas* id Religioſis poſſe eſſe inordinatiſſimum affectum, qui ſit *peccatum mortale*.

13. Dico merito à Religioſis omnibus attendi illud Caſſiani relatum à P. Lupo: „ Hæc eſt de philargyria perfecta victoria, ut *parviſſimum* cujuslibet ſtipis in corde noſtro reſidere non ſinamus igniculum, certi quod reſtinguendi eum non habebimus ulterius facultatem, ſi quantulamcunque *ſcintilla* hujus in nobis materiam foverimus.

14. Cum eodem P. Lupo conſentio, quod Religioſa *paupertas* ſit omnino magna virtus, & altus juſtitiæ mons, de quo poſſit recte dici: *Non omnes capiunt verbum hoc*.

Dico, „ quod omnis cura & diligentia à Superioribus tam in Capitulis Generalibus & Provincialibus (cum Synodo Trid. loquor) quàm in eorum viſitationibus adhiberi debeat, ut à *paupertatis voto*, iiſque quæ *ad communem vitam, victum, & veſtitum conſervanda* pertinent, non recedatur: cum compertum ſit, inquit Synodus, AD IIS (nota bene) NON POSSE ea, quæ ad *ſubſtantiam* Regularis vitæ pertinent, RELAXARI: ſi enim illa, quæ BASIS ſunt & FUNDAMENTA (nota bene) TOTIUS *Regularis diſciplinæ*, EXACTE *non fuerint conſervata, totum corruat ædificium neceſſe eſt*. Seſſ. 25. cap. 1. de Regular.

16. Dico cum Canonico illo Regulari ſæculo præterito in Generali Canonicorum Regularium Conventu contra Proprietarios declamante, nullam eſſe faciliorem viam, qua vitium peculiare extirpetur, „ quam ut Superiores dent *neceſſaria, ne opus habeant ab amicis quicquam emendicare*: ſi veſtes, ſi cultellos, ſi devotos libellos, ait dictus Canonicus ad Prælatos, aut ſimile quid deſideraverint: vos (ſi tamen ſuperflua non quæſierint) in charitate emite illis: ſic occaſionem *proprietatis* amputabitis, & ex domibus eliminabitis.

17. Sed reperiuntur, proh dolor! inquiebat laudatus Canonicus (utinam nec hodie quamplurimi!) „ Prælati parum curantes quid ſubditi faciant, aut unde ſibi quæ deſiderant, acquirant: dummodo ipſi ſua marſupia reſolvere non cogantur, pecunias plus diligentes, quam Fratrum animas Chriſti Sanguine redemptas. Hinc eſt quod Fratres ſibi ipſis provideant. Hinc proprietas incrementum capit.

18. Dico ſub gravi obligatione teneri Superiores, „ in omnibus neceſſitatibus ex COMMUNI ÆRARIO, ut loquitur ſæpe dictum Directorium Colonienſe, non ex (nota bene) PECULIARIBUS CUJUSQUE DEPOSITIS, pro Monaſterii facultatibus, non in pecunia, ſed in *ſpecie* rerum, CUIQUE QUOD OPUS HABET, benigne ac paterna ſolicitudine ſubminiſtrare, ne incidant in terribilem illam Apoſtoli ſententiam: *Si quis ſuorum & maxime domeſticorum curam non habet, fidem negavit, & eſt infideli deterior*. " Ut vero huic ſuæ obligationi facilius ſatisfacere queant,

19. Dico cum Cardinale Bellarmino, „ ut Superiores dent omnem operam, ut Sacro-ſancti Tridentini Concilii Decretum illud *ſaluberrimum & maxime neceſſarium* obſervetur, ut non plures ad Ordinem admittantur, quam qui ſuſtentari poſſint ex redditibus vel eleemoſynis ordinariis; tunc enim, ait dictus Cardinalis: Præpoſiti jure cogere poterunt ad *omnem proprietatem* fugiendam & execrandam, ſi Ordo ipſe ſingulis ea præbeat *omnia*, quæ ſingulis *neceſſaria* ſunt.

20. Dico " procul illos à voluntaria paupertate abeſſe, verba rurſus ſunt præfati Directorii, qui ut in lecto ægritudinis ſuæ non egeant, & penuriam aliaque paupertatis incommoda non ſentiant, pecuniam corradunt atque ſeponunt, vel redditus *vitales*, aut perpetuos habent, unde tempore ægritudinis & neceſſitatis ſuæ conſolationem habeant, & ſe à moleſtiis paupertatis tueantur atque defendant. " Hi, inquam, procul à voluntaria paupertate abſunt, quia ſicut recte notat allegatum Directorium, „ ut paupertas ſit voluntaria, non ſufficit quod quis ſponte & non coactus *paupertatis votum* emiſerit, & quandiu ei *omnia*, quæ ſunt *neceſſaria ſubminiſtrantur*, ſine *murmure vivat*; ſed & voluntaria debet eſſe ipſa *penuria, voluntaria* quoque, quæ ex penuria ſequuntur, *moleſtia & incommoda* ... Quare longe à Religioſæ paupertatis ſcopo illi aberrant Religioſi, qui voluntariam paupertatem in nuda paupertatis profeſſione conſtituunt, ex qua plus maledictionis, quam benedictionis eos manet.

Finaliter itaque concludo, Superiores ſub graviſſima obligatione teneri ſubditis ſuis *omnia*, quæ *neceſſaria* ſunt ex *communi ærario* ſubminiſtrare; ſi tamen contingat eos officio ſuo deeſſe, ob id ſubditis fas non eſſe ad *peculiares* illas *reſervationes* habere recurſum, ſed tali caſu meminerint, ut eos monet Synodus Audomarenſis, *Religionis ingreſſum exercendarum virtutum, abnegationis ſui, & quod hinc naſcitur, patientiæ palæſtram eſſe*.

Hæc ſunt, quæ in Diſſertationis meæ parte prima *de Peculiaritate* ex Patrum Regulis, Conciliorum atque Pontificum Conſtitutionibus latiùs pro debita Religioſæ paupertatis & communionis obſervantia expreſſi & comprobavi: quæ hic compendioſe & articulatim exprimere volui; quo fiat ut ſi quid contra traditam à me doctrinam opponendum quiſpiam cenſuerit, etiam clare & diſtincte opponat, nec ad diverticula divertat, & aerem verberet. Malui quoque capitalia doctrinæ meæ puncta aliquis potius, quam propriis verbis exprimere, ut eam à teterrima nota PARADOXÆ NOVITATIS, qua eam R. P. Clemaerts inſimulat, vindicarem. Et profectò quam injuſte ac temerarie hanc infamem doctrinæ meæ notam inurat prædictus Pater, cuique facile patebit, qui vel obiter Canoniſtarum Commentarios pervolverit. Unum audiamus Proſperum Fagnanum, apud quem plures res alios non infimi nominis idem aſſerentes, videre licet. Hic poſtquam contra nonnullos laxiores ſeu Theologos ſeu Canoniſtas multis aſſeruit Religioſis fas non eſſe habere annuos redditus etiam *dependenter à nutu & beneplacito Superioris*, tandem concludit his verbis. „ Concludendum igitur eſt, nemini " prorſus Regularium tam virorum quàm mulierum, " cujuſcunque qualitatis & conditionis exiſtat, niſi " ſit Officialis, fas eſſe etiam nomine Conventus ha- " bere annuos redditus ſeu proviſiones annuas, Bo- " norum ſtabilium adminiſtrationem, aut peculium, " etiamſi illud non *ſit ſuperfluum*, ſed ad *neceſſarios* " *honeſtos, & pios uſus à Superiore ex quacunque cauſa* " *conceſſum*, & DEPENDENTER *ab ejus voluntate, &* " *nutu*: nec quenquam excuſari à LETHALI CULPA, & " pœna proprietariis inflicta, ex quavis conſuetudine " Monaſterii, vel Religionis, aut ex varietate ſeu pro- " babilitate opinionum, aut alio quovis prætextu, vel " cauſa. Et Religioſis, tam Prælatis, quàm Subditis " cavendum eſſe ab hujuſmodi palliamentis; *Quia* " *Deus non irridetur*, Ad Galatas *cap. 6.*

Hanc Fagnani concluſionem in Vindiciis meis pag. 69. jam ante expreſſeram, & quaſdam circa illius duram expreſſionem reflexiones addideram, quas hic rurſus pro expreſſis haberi velim: quare non ſatis mirari queo, quomodo prædictus Pater veritus non fuerit doctrinam meam contra redditus vitalitios aliaſque particulares reſervationes PARADOXÆ NOVITATIS inſimulare, poſtquam eandem, & quidem durioribus terminis, ab Illuſtriſſimo Romano Prælato, ac famoſo Juriſconſulto expreſſam vidit.

CAPUT II.

De his, quæ ſecundam Diſſertationis partem de *Simonia circa ingreſſum Religionis* concernunt.

§. I.

Utrum Parentes teneantur filiis Monaſterium ingreſſis relinquere legitimam? *Et utrum ex illa parentum obligatione aliquid meæ Diſſertationi Canonicæ contrarium inferri poſſit?*

REV. P. Deſirant Ordin. Erem. S. Auguſtini in quadam ſua Theſi nonnullas de Peculio & Simonia parentheſes poſuit, in quibus plura de jure Monaſteriorum ad bona parentum ex perſona

Primo, quod Religioſus vi voti *Paupertatis* verum *Proprietatem* ſimpliciter & abſolute debeat abdicare ad ſenſum illius: *Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus.*

2. Inter Religioſos „ prorſus omnia in *communem uſum* eſſe convertenda (verba ſunt Synodi Andomarenſis an. 1538. tit. 17. cap. 6.) ita ut impleatur à Religioſis, quod ſibi imitandum ſumpſerunt; & ad quod RELIGIONE SEMPITERNA ſe obligarunt (NON POTEST RES ISTA INCULCARI SATIS (nota bene) illud primitivæ Eccleſiæ: *Multitudinis credentium erat cor unum & anima una; nec quiſquam eorum quæ poſſidebat aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis* OMNIA COMMUNIA, *dividebatur autem ſingulis, prout* CUIQUE OPUS ERAT.

3. Ut voto *Paupertatis* & Religioſæ rerum *communioni* ſatisfiat, requiritur „ nullus ex Fratribus “ (verba ſunt Clementis VII. in Conſtitutione, quæ incipit: *Nullus omnino*, 60. in Bull. Rom. quam Paulus V. Gregorius XV. & Urbanus VIII. iterato confirmarunt ac innovarunt) „ bona immobilia, vel mobilia, aut pecuniam; proventus, cenſus, eleemoſynas ſive ex concionibus, ſive ex lectionibus, aut pro Miſſis, tam in propria Eccleſia, quam ubicunque celebrandis aliove ipſorum juſto labore & cauſa, & quocunque nomine acquiſita, etiamſi ſubſidia conſanguineorum, aut piorum largitiones, legata aut donationes fuerint, tanquam propria, aut *nomine Conventus* poſſidere poſſit, ſed ea omnia ſtatim Superiori tradantur, & *Conventui incorporentur*; atque cum cæteris illius bonis, redditibus, pecuniis ac proventibus CONFUNDANTUR; (nota bene) QUO COMMUNIS INDE VICTUS ET VESTITUS OMNIBUS SUPPEDITARI POSSIT.

4. Licitum non eſſe „ Superioribus, quicunque iſti ſint, (verba ſunt prædictæ Conſtitutionis) ullo pacto eiſdem Fratribus aut eorum alicui bona ſtabilia, etiam ad uſumfructum vel usum (nota bene) adminiſtrationem aut commendam etiam *depoſiti* aut *cuſtodiæ* nomine concedere.

5. Quod nulla quorumcumque Superiorum diſpenſatio, nulla licentia, quantum ad bona mobilia vel immobilia (ut jam ordinatum eſt) Fratres excuſare poſſit; verba rurſus ſunt Clementis VIII. quominus culpæ & pœnæ ab ejuſdem Concilii Tridentini Decretis impoſitæ, & ipſo facto incurrendæ, obnoxii ſunt; etiamſi *Superiores aſſeverent* (nota bene) ſe hujuſmodi diſpenſationes aut licentias concedere poſſe, *quibus in ea re fidem minime*, inquit Pontifex, *adhiberi volumus*.

His verbis, non mea equidem, ſed Fagnani ſunt, improbantur opiniones illorum, qui aſſerunt Regulares excuſari à *Proprietate*, cum habent peculium de licentia Superioris & DEPENDENTER (nota bene) ab ejus voluntate & nutu: jam enim patet, pergit prædictus Canoniſta, non pendere à voluntate Superiorum, quin omnia ſint CONFUNDENDA cum cæteris Monaſterii bonis pro COMMUNIBUS neceſſitatibus.

Quibus conſonat Concilium Audomarenſe, quod propoſita Religioſis vitæ communione aliiſque eo ſpectantibus, adjungit: „ Nec aliud præcipimus, quam id, quod Superiores quidem ex officio curare tenentur, nulla *ipſis relicta diſpenſandi facultate*; Religioſi vero *votum*, quam *Deo* fecerunt *ſponſione obſervare*.

6. Tanquam ex ante dictis conſequens dico cum P. Chriſtiano Lupo *tom. 4. Schol. ad Can. 6. Concilii Tholoſ. Qualiſcunque profeſſioni adjecta penſionis reſervatio eſt adverſa* SUBSTANTIÆ *(nota bene) aut contraſſeda conditio, adeoque habenda pro non appoſita. Eam Profeſſi* OBLIGANTUR *(nota bene)* CIA CONDUCERE ... IN COMMUNEM MASSAM DEVOCARE ...

7. Dico, cum ei facto quæſitum eſſet à S. Congregatione, „ An liceat Regularibus utriuſque ſexus habere annuos redditus, ſeu proviſiones annuas, vel bonorum ſtabilium adminiſtrationem, ſeu peculium NON SUPERFLUUM, nomine conventus ac de Superiorum licentia, & DEPENDENTER (nota bene) AB EORUM VOLUNTATE AC NUTU, adeo ut ſint immunes à culpa & pœna, de qua cap. 2. Seſſ. 25. de Regular. Concil. Trident. “ dico, inquam, quod conformiter ad ea, quæ Religioſa Paupertas & communio requirunt, recte reſponderit Sacra Congregatio: „ Non licere Regularibus utriuſque ſexus habere prædictos annuos redditus, ſeu proviſiones annuas, vel bonorum ſtabilium adminiſtrationem, ſeu peculium NON SUPERFLUUM, nomine Conventus ac de ſuorum Superiorum licentia, & DEPENDENTER (nota bene) AB EORUM VOLUNTATE AC NUTU, alioquin non eſſe immunes à culpa & pœna, de qua *in d. cap. 2.*

Similiter cum S. Congregationi Archiepiſcopus Urbini retuliſſet ſe non potuiſſe adducere Moniales certi Monaſterii ad EXACTAM VITÆ *communionem*, adeoque illis propoſuiſſet, ut fieret communis arca, cujus clavicula *penes Abbatiſſam* exiſteret, ita ut unaquæque haberet claviculam ſcrinioli ſui, & in eo aſſervaret pecuniam ex laboritio vel aliunde partam, quæ *in ipſius tantum*, & non alterius neceſſitates erogari deberet ARBITRIO (nota bene) Abbatiſſæ: recte S. Congregatio hoc temperamentum *indecorum* exiſtimavit ac repugnans Decreto *d. cap. 2. Seſſ. 25. de Regul. Concil. Trident*, quod jubet ut omnia Superiori tradantur *Conventuique incorporentur*; ideoque, referente Proſpero Fagnano, mandavit, Archiepiſcopo, *quamdiu* (nota bene) *Moniales communem vitam non ſuſciperent, interdiceret illis receptionem puellarum ad habitum & profeſſionem.*

Hæc aliaque S. Congregationis reſponſa ex Proſpero Fagnano relata & latius expreſſa videre licet in Diſſertatione *p. 1. cap. 1. §. 14.*

8. Dico juxta Religioſæ communionis & paupertatis exigentiam neceſſarium eſſe, ut veſtium ſinguli ex communi veſtiario accipiant (verba ſunt Directorii Eccleſiaſticæ Diſciplinæ Authore Reverendiſſimo Domino Octavio Frangipano Miſſo per Germaniam Inferiorem & Belgarum Provincias Nuncio, & à Sacra Facultate Theologica *Lovanienſi* (nota bene) approbati „) minime vero pro eo ſingulis Religioſis pecunia aſſignetur, aut in hunc finem ut ſeipſos veſtiant; vel ex *celebratione Miſſarum*, vel alias *labore*, induſtria, aut amicorum liberalitate, pecuniam comparare, aut PENSIONES VITALES, redditus perpetuos, aut bonorum aliquorum uſumfructum habere PERMITTANTUR.

9. Cum eodem Directorio vitam communem exigere, „ ut omnis pecunia vel res, quam Monachus vel Monialis, ſive labore, ſive induſtria, ſive amicorum liberalitate, ſeu denique qualibet alia occaſione acquirere poteſt, Superiori mox tradatur, in *commune ærarium*, vel *commune veſtiarium*, *vel alios* COMMUNES USUS (nota bene) *reponenda*, & ad nutum Superioris tanquam res, non quidem UNI PECULIARIS, ſed OMNIBUS EX ÆQUO (nota bene) COMMUNIS, adminiſtranda; ne contingat in Monaſteriis illa perverſitas, ut qui divites & liberales habent in ſæculo conſanguineos, etiam ſuperfluis quibuſque abundent, & alius Frater neceſſariis deſtituatur.

Quare ſi quis filiis, pergit Directorium, aut aliqua neceſſitudine ad ſe pertinentibus, aliquam contulerit veſtem, aut aliquid aliud inter neceſſaria deputandum, quod ſit pretioſius aut nobilius, quam ut in COMMUNES USUS (nota bene) redigi poſſet, ne hinc murmura oriantur, aut alius ab alio difformis exiſtat: illud vendatur, ita ut ſi veſtis, vel pannus, vel quæcunque res alia eſſe COMMUNIS non poterat, ejus pretium COMMUNE fiat.

10. Dico, quod pro debita Religioſæ Paupertatis & vitæ communis cuſtodia recte decreverit Concilium Provinciale Mechlinienſe: „ Ut nulli Regulares penſiones *vitales* aut redditus perpetuos *permittantur* recipere, neque liceat eis ratione officiorum vel miniſteriorum pecuniam corradere aut conſervare; etiamſi in *pios uſus* convertere velint; ſed OMNINO IN COMMUNEM USUM (nota bene) convertantur. *An. 1570. tit. de Regul. cap. 1.*

11. Dico Paupertatem Religioſam “ requirere ne eorum, quæ ad NECESSITATEM conceſſa erunt, ullus quicquam poſſideat ut PROPRIUM, verba ſunt Clementis VIII. neque ut PROPRIO utatur.

12. Dico cum ſæpe laudato Directorio & Faculta-

Theologica Lovanienſi illius approbatrice, „ etiam erga res *minimas* in Religioſis poſſe eſſe inordinatiſſimum affectum, qui ſit *peccatum mortale*.

13. Dico merito à Religioſis omnibus attendi illud Caſſiani relatum à P. Lupo: „ Hæc eſt de philargyria perfecta victoria, ut *parviſſimum* cujuslibet ſtipis in corde noſtro reſidere non ſinamus igniculum, certi quod reſtinguendi eum non habebimus ulterius facultatem, ſi quantulamcunque *ſcintilla* hujus in nobis materiam foverimus.

14. Cum eodem P. Lupo conſentio, quod Religioſa *paupertas* ſit omnino magna virtus, & altus juſtitiæ mons, de quo poſſit rectè dici: *Non omnes capiunt verbum hoc*.

Dico, „ quod omnis cura & diligentia à Superioribus tam in Capitulis Generalibus & Provincialibus (cum Synodo Trid. loquor) quàm in eorum viſitationibus adhiberi debeat, ut à *paupertatis voto*, iiſque quæ *ad communem vitam, victum, & veſtitum conſervanda* pertinent, non recedatur: cum compertum ſit, inquit Synodus, ab iis (nota bene) NON POSSE ea, quæ ad *ſubſtantiam* Regularis vitæ pertinent, RELAXARI: ſi enim illa, quæ BASES ſunt & FUNDAMENTA (nota bene) TOTIUS *Regularis diſciplinæ*, EXACTE *non fuerint conſervata, totum corruat ædificium neceſſe eſt*. Seſſ. 25. cap. 1. de Regular.

16. Dico cum Canonico illo Regulari ſæculo præterito in Generali Canonicorum Regularium Conventu contra Proprietarios declamante, nullam eſſe faciliorem viam, qua vitium peculiare extirpetur, „ quam ut Superiores dent *neceſſaria, ne opus habeant ab amicis quicquam emendicare*: ſi veſtes, ſi cultellos, ſi devotos libellos, ait dictus Canonicus ad Prælatos, aut ſimile quid deſideraverint: vos (ſi tamen ſuperflua non quæſierint) in charitate emite illis: ſic occaſionem *proprietatis* amputabitis, & ex domibus eliminabitis.

17. Sed reperiuntur, proh dolor! inquiebat laudatus Canonicus (utinam nec hodie quamplurimi!), „ Prælati parum curantes quid ſubditi faciant, aut unde ſibi quæ deſiderant, acquirant: dummodo ipſi ſua marſupia reſolvere non cogantur, pecuniæ plus diligentes, quam Fratrum animas Chriſti Sanguine redemptas. Hinc eſt quod Fratres ſibi ipſis provideant. Hinc proprietas incrementum capit.

18. Dico ſub gravi obligatione teneri Superiores, „ in omnibus neceſſitatibus ex COMMUNI ÆRARIO, ut loquitur ſæpe dictum Directorium Colonienſe, non ex (nota bene) PECULIARIBUS CUJUSQUE DEPOSITIS, pro Monaſterii facultatibus, non in pecunia, ſed in ſpecie rerum, CUIQUE QUOD OPUS HABET, benigne ac paterna ſolicitudine ſubminiſtrare, ne incidant in terribilem illam Apoſtoli ſententiam: *Si quis ſuorum & maxime domeſticorum curam non habet, fidem negavit, & eſt infideli deterior*. “ Ut vero huic ſuæ obligationi facilius ſatisfacere queant,

19. Dico cum Cardinale Bellarmino, „ ut Superiores dent omnem operam, ut Sacro-ſancti Tridentini Concilii Decretum illud *ſaluberrimum & maxime neceſſarium* obſervetur, ut non plures ad Ordinem admittantur; quam qui ſuſtentari poſſint ex redditibus vel eleemoſynis ordinariis; tunc enim, ait dictus Cardinalis: Præpoſiti jure cogere poterunt ad *omnem proprietatem* fugiendam & execrandam, ſi Ordo ipſe ſingulis ea præbeat *omnia*, quæ ſingulis *neceſſaria* ſunt.

20. Dico “ procul illos à voluntaria paupertate abeſſe, verba rurſus ſunt præfati Directorii, qui ut in lecto ægritudinis ſuæ non egeant, & penuriam aliaque paupertatis incommoda non ſentiant, pecuniam corradunt atque ſeponunt, vel redditus *vitales*, aut perpetuos habent, unde tempore ægritudinis & neceſſitatis ſuæ conſolationem habeant, & ſe à moleſtiis paupertatis tueantur atque defendant. “ Hi, inquam, procul à voluntaria paupertate abſunt, quia ſicuti rectè notat allegatum Directorium, „ ut paupertas ſit voluntaria, non ſufficit quod, quia ſponte & non coactus *paupertatis votum* emiſerit, & *quandiu ei omnia*, quæ ſunt *neceſſaria ſubminiſtrantur*, ſine *murmure vivat*; ſed & voluntaria debet eſſe ipſa *penuria, voluntarie* quoque, quæ ex penuria ſequuntur, *moleſtia & incommoda*. “ Quare longe à Religioſæ paupertatis ſcopo illi aberrant Religioſi, qui voluntariam paupertatem in nuda paupertatis profeſſione conſtituunt, ex qua plus maledictionis, quam benedictionis eos manet.

Finaliter itaque concludo, Superiores ſub graviſſima obligatione teneri ſubditis ſuis *omnia*, quæ *neceſſaria* ſunt ex *communi ærario* ſubminiſtrare; ſi tamen contingat eos officio ſuo deeſſe, ob id ſubditis fas non eſſe ad *peculiares* illas *reſervationes* habere recurſum, ſed tali caſu meminerint, ut eos monet Synodus Audomarenſis, *Religionis ingreſſum exercendarum virtutum, abnegationis ſui, & quod hinc naſcitur, patientiæ palæſtram eſſe*.

Hæc ſunt, quæ in Diſſertationis meæ parte prima *de Peculiaritate* ex Patrum Regulis, Conciliorum atque Pontificum Conſtitutionibus latiùs pro debita Religioſæ paupertatis & communionis obſervantia expreſſi & comprobavi: quæ hic compendioſe & articulatim exprimere volui; quo fiat ut ſi quid contra traditam à me doctrinam opponendum quiſpiam cenſuerit, etiam clare & diſtincte opponat, nec ad diverticula divertat, & aërem verberet. Malui quoque capitalia doctrinæ meæ puncta aliorum potius, quam propriis verbis exprimere, ut eam à teterrima nota PARADOXÆ NOVITATIS, qua eam R. P. Clenaerts inſimulat, vindicarem. Et profectò quam injuſte ac temerarie hanc infamem doctrinæ meæ notam inurat prædictus Pater, cuique facile patebit, qui vel obiter Canoniſtarum Commentarios pervolverit. Unum audiamus Proſperum Fagnanum, apud quem plures res, alios non infimi nominis idem aſſerentes, videre licet. Hic poſtquam contra nonnullos laxiores ſeu Theologos ſeu Canoniſtas multis aſſeruit Religioſis fas non eſſe habere annuos reditus etiam *dependenter à nutu & beneplacito Superioris*, tandem concludit his verbis. „ Concludendum igitur eſt, nemini prorſus Regularium tam virorum quàm mulierum, cujuſcunque qualitatis & conditionis exiſtat, niſi ſit Officialis, fas eſſe etiam nomine Conventus habere annuos redditus ſeu proviſiones annuas, bonorum ſtabilium adminiſtrationem, aut peculium, etiamſi illud non *ſit ſuperfluum*, ſed ad *neceſſarios honeſtos, & pios uſus à Superiore ex quacunque cauſa conceſſum*, & DEPENDENTER *ab ejus voluntate, & nutu*; nec quenquam excuſari à LETHALI CULPA, & pœna proprietariis inflicta, ex quavis conſuetudine Monaſterii, vel Religionis, aut ex varietate ſeu probabilitate opinionum, aut alio quovis prætextu, vel cauſa. Et Religioſis, tam Prælatis, quàm Subditis cavendum eſſe ab hujuſmodi palliamentis; *Quia Deus non irridetur*, Ad Galatas *cap. 6.*

Hanc Fagnani concluſionem in Vindiciis meis pag. 69. jam ante expreſſeram, & quaſdam circa illius duram expreſſionem reflexiones addideram, quas hic rurſus pro expreſſis haberi velim: quare non ſatis mirari queo, quomodo prædictus Pater veritus non fuerit doctrinam meam contra redditus vitalitios aliaſque particulares reſervationes PARADOXÆ NOVITATIS inſimulare, poſtquam eandem, & quidem durioribus terminis, ab Illuſtriſſimo Romano Prælato, ac famoſo Juriſconſulto expreſſam vidit.

CAPUT II.

De his, quæ ſecundam Diſſertationis partem de *Simonia circa ingreſſum Religionis* concernunt.

§. I.

Utrum Parentes teneantur filiis Monaſterium ingreſſis relinquere legitimam? *Et utrum ex illa parentum obligatione aliquid meæ Diſſertationi Canonicæ contrarium inferri poſſit?*

REV. P. Deſirant Ordin. Erem. S. Auguſtini in quadam ſua Theſi nonnullas de Peculio & Simonia parentheſes poſuit, in quibus plura de Jure Monaſteriorum ad bona parentum ex perſona

Monachi, ex Legibus Juſtinianæis (quarum nullus in Belgio uſus) ingeſſit, atque ita adornavit expreſſitque, quaſi omnis Diſſertationi à me nuper editæ contrariarentur, cum tamen pleraque vel illis conſentiant, & nullum pene eorum, etſi omnia vera eſſent, in aliquo aſſertis meis officeret.

Parentheſi enim 11. quærit: *Quid ſi filius, viventibus parentibus ſolicitat Monaſterium?* Reſp. inquit, *non liceat parentibus liberos ſuos ad ſolitariam vitam transeuntes abſtrahere de Monaſteriis*. Ita decrevit Juſtinianus Imper. Nov. 123. c. 41. relata *Can. 19. q. 3. Can. Non liceat.* Hoc Juſtinianum decreviſſe nec negavi nec affirmavi, quia propoſito meo eſt impertinens. Subjungit in eadem parentheſi: *Aſt utrum parentes filiis ad Monaſterium tendentibus nihil debeant?* Audi, inquit, *Imperatorem* ibidem: *Non liceat parentibus liberos, vel liberis parentes ab hæreditate repellere Monachos factos, quamvis dum Laici fuerunt in cauſam ingratitudinis inciderint.* Potius dixiſſet, audi Gratianum, quam audi Imperatorem: verba enim illa prout hic ſunt expreſſa, non Juſtiniani ſed Gratiani ſunt: at hæc minutiora miſſa facio; ſive enim Imperatoris ſive Gratiani ſint, parum mea refert, lubenter enim aſſentior, *non licere parentibus filios ſæcularem vitam relinquentes*, ut loquitur Juſtinianus, VELUT INGRATOS *à ſua repellere hereditate*; verum ad propoſitum nil facit.

Quinimo pro intellectu eorum, quæ circa Monaſteriorum ſucceſſionem ſtatuit Juſtinianus, in Diſſertatione prænotandum dixi, quod ſi parentes teſtamentum condant, eandem teneantur filiis Monaſterio aut Clero adſcriptis portionem hæreditatis relinquere, quam eiſdem aſſignare debuerant, ſi in ſæculo permanſiſſent; ſi vero parentes inteſtati diſcedant, ipſi filii ſeu Monaſterium ex eorum perſona ſuccedunt eodem jure, quo filii fuerant ſucceſſuri, ſi ſæculum non deſeruiſſent: *Nullo eis*, ait Juſtinianus, *impedimento ex Sanctimoniali converſatione generando, ſive ſoli, ſive cum aliis ad ſucceſſionem vocantur.* Quidquid igitur de obligatione parentum relinquendi legitimam filiis Monaſterio dedicatis prædictus Pater adducit, in nullo dictis meis repugnat: hoc enim duntaxat aſſerui, quod legitima Monaſterio non debeatur ex perſona filii, niſi poſt mortem naturalem Patris, & quidem ſi eo tempore filius ſuperſit; adeoque tempore ingreſſus filii, nihil à Patre jure prætendi poſſe, conſequenter nec titulo tranſactionis exigi poſſe Patrem abſque manifeſta Simonia ad aliquid dandum, ut filius ſuus ad Monaſterium recipiatur, quemadmodum latius in Diſſertatione oſtendi.

Similiter quod ex Auth. *ſi qua mulier* Cod. de SS. Eccleſ. adducit parentheſi 8. nimirum, *ut ſi qua mulier aut vir Monaſticam elegerit vitam, & intraverit Monaſterium, filiis non extantibus, Monaſterio quod ingreditur, res omnes competere*, nullatenus aſſertis meis contrariari intelliget, qui inter cauſam *teſtati* & *inteſtati* (nota bene) diſtinguere novit. Agit enim ibidem Imper. de cauſa inteſtati, id eſt, dum ingrediens Monaſterium ante ingreſſum ſive profeſſionem de bonis ſuis non diſpoſuit, quo caſu res omnes ingredientis ea Conſtitutione Juſtiniani Monaſterio competere non negavi, quin & expreſſe aſſerui; ſed illud dixi, & pluribus in ſubſequenti §. adſtructurus ſum, nihil Monaſterio deberi in cauſa *teſtati*, id eſt, ſi ingrediens de *bonis ſuis* (nota bene) in favorem *conſanguineorum aut aliorum diſpoſuerit*. Ejuſdem farinæ ſunt, quæ de jure Monaſterii adeundi hæreditatem Monacho delatam in medium adducit; nec enim quæſtio eſt, num Monaſterium hæreditatem Monacho *delatam* (nota bene) adire queat, ſed hoc unum quæritur, num ingrediens ante profeſſionem de bonis ſuis libere diſponere poſſit, ita ut nec *legitimam* quidem Monaſterio relinquere teneatur, ac per conſequens, Monaſterio nullum jus ad ingredientis hæreditatem competat, niſi dependenter ab *ejus voluntate*: ex quo ulterius luculentiſſima conſequentia ſequitur, ut in Diſſertatione oſtendi, titulo tranſactionis ſuper jure ad hæreditatem, nihil ab ingrediente, ſine Simonia exigi poſſe, ut ad Religionem admittatur.

§. II.

Oſtenditur quod juxta leges Juſtinianeas is, qui Monaſterium ingreditur, liberam habeat de bonis ſuis diſponendi facultatem, ut nec legitimam Monaſterio relinquere teneatur.

IN Diſſertationis meæ parte ſecunda cap. 2. §. 3. obſervandum dixi, quod ex Conſtitutionibus Juſtinianeis is, qui Monaſterium ingredi meditatur, *ante ingreſſum*, hoc eſt, *ante profeſſionem*, habeat, *quo vult modo, de bonis ſuis diſponendi facultatem*.

Hoc meum aſſertum tametſi verbis Juſtiniani expreſſum, ſæpe dictus R. P. parentheſi 12. in dubium revocat, aut ſaltem reſtringi debere aſſerit, ut nimirum non procedat quoad totam hæreditatem, ſed tantum partem illam, quæ excedit *legitimam*. Hanc enim Monaſterio ab ingrediente deberi credit. Verum hanc reſtrictionem legibus Juſtinianæis contrariari non difficulter oſtendetur.

Ait Imper. Juſtinianus in Nov. 5. de Monach. *Illud quoque decernimus, qui in Monaſterium intrare voluerit*, ANTEQUAM Monaſterium ingrediatur, *licentiam habere* (nota bene) *ſuis uti* QUO VOLUERIT MODO. Et in Nov. 76. in præf. & cap. 1. hæc habet: *Noſtra pietatis lex vult eos qui ſe Monaſteriis dedeant ſeu Viri ſeu mulieres*, ANTEQUAM *ingrediantur Monaſterium*, EO QUO VOLUERINT MODO, (nota bene) QUÆ SUA SUNT DISPONERE; *nec poſſe* POSTQUAM *ingrediuntur Monaſterium* ULTERIUS *agere quidquam de propriis, utpote Domini eorum non exiſtentes.*

Quid hiſce apertius? Utique qui rebus ſuis uti poteſt, deque iis diſponere *quo vult modo*, non debet Monaſterio quidquam relinquere: atqui ingrediens Monaſterium poteſt ante ingreſſum ſeu profeſſionem rebus ſuis uti, deque iis diſponere *quo vult modo*; ergo &c. Minor ex antedictis eſt evidens. Major probatur ex *l. 15. Cod. de teſtam. Mil.* in qua dicitur: *Milites in expeditione degentes de rebus ſuis* QUOMODO *poſſunt ac* VELINT *teſtentur*, ex qua omnium Juriſconſultorum conſenſu elicitur, militem non conſtringi liberis ſuis *legitimam* relinquere.

At in contrarium adducit R. P. Defirans parentheſi 8. *Auth.* SI QUA MULIER, *Cod. de SS. Eccleſ.* in qua, ut ait, *Monaſterio jus tribui, eſt evidentiſſimum*, atque hinc parentheſi ſequenti infert: Si quis ſine prole profeſſurus eſt, bona ejus ad Monaſterium ſpectabunt omnia. Si vero proles ſit pauper, pergit «
parentheſiſta, ſingulis debetur legitima. Nec habet «
Pater poteſtatem diſtribuendi omnia omnibus; aſt «
quidquid faciat, Monaſterio quod ingreditur, de- «
betur legitima. Ita ſancivit Imperator ibidem. Ver- «
ba Authenticæ ſunt: *ſed ſi perſona liberos habens*, «
antequam de rebus ſuis inter eos diſponat, *Mona-* «
ſterium intret, liceat ei poſtea inter eos dividere, «
legitima non diminuta: & quod eis non dedit, Mo- «
naſterio competet. Sed ſi omnem ſubſtantiam in- «
ter filios dividere voluerit, ſua perſona filiis con- «
numerata partem ſibi retineat, quæ Monaſterio com- «
petere debet. Sed ſi poſt ingreſſum moriatur, an- «
tequam inter eos dividat; filii legitimam recipiant, «
reliqua ſubſtantia Monaſterio competente. *Luce me-* «
ridiana clarius eſt, ait, *quod Pater ingreſſurus* «
Monaſterium nec valeat filios nec Monaſterium le- «
gitima privare? «

Ex Novella igitur Juſtiniani 123. c. 14. relata in Auth. *Si qua mulier* Cod. de SS. Eccleſ. evinci putat ingredientem non ita poſſe de rebus ſuis *ante ingreſſum* diſponere, ut Monaſterio ſaltem non relinquat *legitimam*. Verum nihil ſolidi pro hoc aſſerto in Novella habetur, at potius contrarium evidenter evincitur.

Expeditum namque eſt, & ab omnibus unanimiter receptum, dum Juſtinianus in allegata Nov. omnia ingreſſi bona liberis non extantibus Monaſterio addicit, non loqui de cauſa *teſtati* (nota bene) ſed de cauſa *inteſtati*; dumque conſtituit Monaſterio *legitimam* reſervandam, agere eum de ingreſſo & *profeſſo*, qui *ante ingreſſum de bonis* (nota bene) *non diſpoſuit*. Hæc adeo ex verbis Novellæ ſupra relatis conſpicua ſunt, & omnibus Juriſconſultis nota, ut

neſciam

neſciam quis jura vel à longe ſalutaſſe potuerit, & hæc non vidiſſe.

Ut igitur compendio dicam, tota hac Conſtitutione Imperator declarare intendit, quid interſit inter eum qui improlis, & eum qui proles habens ingreditur Monaſterium *nulla antea facta diſpoſitione*. Priori caſu vult quaſi *tacita dedicatione* omnia ingreſſi bona Monaſterio competere. Poſteriori vero dat *ingreſſo ſeu profeſſo* (nota bene) facultatem omnem ſuam ſubſtantiam inter liberos diſtribuendi, modo Monaſterio (cui jam ſummo jure per *non diſpoſitionem* ante ingreſſum *tacite* omnia bona erant dedicata & acquiſita) tantundem reſervet, quantum uni ex liberis æqualiter inſtitutis relinquit, hocque *ſolo caſu* Monaſterio legitimam ex bonis ingredientis deberi ſtatuit Juſtinianus.

Hinc collige, nihil ex dicta Juſtiniani Conſtitutione elici, quo vel in ſpeciem probetur ingredienti *ante ingreſſum* (nota bene) non eſſe facultatem *abſolute* & in *totum* Monaſterium excludendi; cum in dicta Novella unice agatur de illo, qui ANTE INGRESSUM (nota bene) NON DISPOSUIT. Quin è contra, cum in particulari illo caſu, quando Monaſterio omnia bona ſunt per tacitam dedicationem acquiſita, & Monachus tempore inhabili, nimirum poſt profeſſionem, diſponit, Juſtinianus tantum velit Monaſterio reſervatam *legitimam*, non obſcure evincitur eam non deberi in caſibus non expreſſis, & quando de rebus ſuis tempore *habili* & *Dominus exiſtens* diſponit.

Si hæc non ſufficiant, audi Juſtiniani Imperatoris Interpretem Leonem, inquam, itidem Imperatorem: hic enim ex jure Juſtinianæo *Novel.* 5. reſpondit Archiepiſcopo Conſtantinopolitano, eos, qui ſe Monaſticæ vitæ dedere volunt, prius de rebus ſuis teſtari debere, & ſi hoc non fecerint, non competere iis amplius teſtandi facultatem. Poſtmodum laudato hoc jure tanquam æquiſſimo, ſubjicit hæc verba: Etenim qui ante mutatam vitæ rationem, cum bonorum diſpoſitionem in ARBITRIO SUO HABERET, de iis ſtatuere noluerit: merito poſtmodum id facere prohibetur, ut qui ſe in has anguſtias conjecerit. Propterea enim quod cum licitum ipſi eſſet, prædiſponere res ſuas teſtamento noluerit, ejus poſtea faciendi facultatem, tanquam ab ipſo damnatam, ſibi adimi, id vero jure longe optimo ſuſtinet. Hæc ille.

Quid igitur evidentius, quam Ingredienti omnimodam & liberrimam eſſe bonorum ſuorum *ante Ingreſſum*, etiam ſtante jure Juſtinianæo, (hodie tamen in Belgio ſublato) diſponendi libertatem, nec Monaſterio legitimam deberi, niſi eo ſolo caſu quando Pater liberos habens, *nulla facta diſpoſitione* (nota bene) ingreſſus eſt Monaſterium, & poſtmodum de rebus jam Monaſterio acquiſitis, inter liberos diſponit? Si enim ſemper Monaſterio legitimam reſervandam credidiſſet Imperator, ut quid adeo ſolicite expreſſiſſet *hoc ſpeciali* caſu portionem *legitimam* Monaſterio debere eſſe ſalvam?

Dico igitur rurſus, quemadmodum in Diſſertatione, cum Itineo in Auth. NUNC AUTEM *Cod. de Epiſc. & Cler. Nunc autem cum Monachus factus eſt: hoc ipſo ſuas res omnes obtuliſſe Monaſterio videtur, ſi* PRIUS TESTATUS NON SIT.

§. III.

An Monaſterium quoad effectum juris & modum ſuccedendi in bona Ingredientis habeatur loco filii?

PRæcipuum, ne dicam unicum argumentum, quo quidam probare nituntur Monaſterio ab Ingrediente reliquendam *legitimam*, deſumunt ex Novell. 123. *cap.* 37. Juſtiniani, & *cap. In præſentia: de Probat.* quibus credunt Monaſterium haberi loco filii, adeoque ipſi non ſecus ac filio à Patre dandam eſſe *legitimam*, alias per ingreſſum tanquam per agnationem poſthumi rumpi teſtamentum.

Hoc argumento in ſuæ opinionis confirmationem utitur R. P. Deſirant parentheſi 10. & clarius illud propoſuit R. P. Clenaerts in Mantiſſa, quam Theſi *def.* 7. *Sept.* 1684. ſubjecit: „ Nonnemo aliquis, inquit, „ exiſtimat Monaſterio nihil juris competere ad hæreditatem Novitii, eo quod pendeat à mero illius beneplacito Monaſterium totaliter à bonis ſuis excludere, quandoquidem leges permittant Novitio libertatem diſponendi ante ingreſſum Religionis. Verum ex illo principio nulla veritatis ſpecie infertur quod Monaſterium Novitius poſſit omnino excludere. Siquidem etiam leges permittant Patrifamilias liberam teſtamenti factionem, non tamen inde infertur quod ille non debeat relinquere filio legitimam. Atqui quoad effectum juris & modum ſuccedendi, Monaſterium habetur tanquam filius, ut evidenter conſtat ex *cap. In præſentia de Probat.* ubi dicitur, quod ſi filius intraverit Monaſterium, Pater non cenſeatur ſine liberis diſceſſiſſe, ideoque ceſſet fideicommiſſum à Patre factum ſub conditione, ſi abſque liberis moriatur. Unde ſequitur, quod ſi Novitius teſtamentum fecerit ante profeſſionem, teneatur Monaſterio relinquere ut minus legitimam. “ Hactenus ille.

Verum argumenti illius inſufficientiam non difficulter percipiet, qui vel prima vulgatiſſimaque juris principia noverit.

Certum enim eſt & omnibus Juriſperitis notiſſimum, fictionem juris eſſe falſi pro vero aſſumptionem à lege inductam. Ex quo tanquam indubitatum ulterius ſtatuunt *fictionem non operari, niſi in caſibus fictis*.

His juris evidentiſſimis principiis præmiſſis, clariſſime argumenti illius patet defectus.

Ex eo quippe, quod Monaſterium fingatur, ſeu habeatur à jure tanquam filius, vel loco filii in caſu d. Nov. aut d. cap. infert, quod ſi Novitius *teſtamentum fecerit ante profeſſionem, teneatur Monaſterio relinquere ut minus legitimam*, quia habetur loco filii. Quid enim eſt aliud, quam extendere fictionem juris de caſu in jure expreſſo ad caſum non expreſſum, eumque ab expreſſo plane diſparatum? In caſu enim illato agitur de eo, qui *expreſſe* (nota bene) voluit Monaſterium excludere, in allegata vero Nov. & cap. de caſu quo *dubium erat*, num Monaſterium teſtator excludere voluiſſet, inſtituerat enim Pater Filium hæredem, & in caſum quo ſine liberis diſcederet, ſubſtituerat Cajum, quærebatur num Filio Monaſterium ingrediente ſubſtitutus eſſet admittendus, num vero Monaſterium, cui filius ſe ſuaque (nota bene) *non diſponendo* offert, ſubſtituto præferendum foret; reſpondit Juſtinianus, & poſt ipſum Innoc. III. in d. c. fervore Religionis eam interpretationem eſſe capiendam, quod Pater non ſubſtituiſſet, ſi ſciviſſet quod filius Monaſterium intraſſet, ac per conſequens ſubſtitutum eſſe excluſum.

Sed quid ſi filio in caſum non liberorum pauperes ſubſtituerit? Indubie ſi filius liberos poſt ſe relinquat, pauperes ſubſtituti excludentur: at quid ſi filius Monaſterium ingrediatur? Ut argumentum prædictum ſubſiſteret, etiam Monaſterium *pauperibus* eſſet præferendum; ſed contrarium in *Nov.* 123. *cap.* 27. in fine reſolvit Juſtinianus, ac per conſequens decidit, Monaſterium nequidem in cauſa fideicommiſſi ſeu ſubſtitutionis ſemper haberi loco filii.

Dico igitur cum Zoeſio noſtro *ad tit. Digeſt. De Injuſt. & Rupto Teſt. num.* 10. “ quod Monaſterium non comparetur poſthumo, nec habeatur loco liberorum, niſi in caſibus expreſſis, inter quos eſt caſus *Auth.* NISI ROGATI *Cod. ad Trebellian.* (idem eſt caſus *in cap.* IN PRÆSENTIA *de Probat.*) & quando *ab inteſtato* (nota bene) quis ingreditur, ita ut alias Monaſterio ne quidem debeatur legitima, cum ea non competat alias, quam ex *voluntate ingredientis*, uti quando non eſt teſtatus, vel poſt teſtamentum *expreſſe* (nota bene) bona ſua Monaſterio defert. “

§. IV.

Quid de propoſitis quæſtionibus ſentiant famoſiores Juris Interpretes, & ſingulariter quid Proſper Fagnanus?

UT clarius intelligatur quæ fuerit circa propoſitas quæſtiones Juriſconſultorum ſententia, duplex caſus diſtinguendus eſt. Unus quidem, quando quis nihil de Monaſterii ingreſſu cogitans teſtamentum condit, neque in ipſo ingreſſu innovat aut

revocat. Alter, dum quis cogitans de ingreſſu Monaſterii condit teſtamentum, quo Monaſterium à bonis ſuis excludit.

Priori caſu, per ingreſſum Monaſterii rumpi teſtamentum, nimirum ob præſumptam voluntatem, qua præſumitur quod ſi de ingreſſu Monaſterii cogitaſſet, noluiſſet Monaſterium excludere, non deſunt, qui ſuſtineant, quod refellit Zoeſius aliique ab eo citati.

Poſteriori, communiter à pleriſque Legum Interpretibus ob Leges adeo manifeſte libertatem diſponendi de bonis ſuis Novitio ante profeſſionem indulgentes, in eam itum eſt ſententiam, quod Novitius Monaſterium abſolute excludere queat, nec ob ejus præteritionem teſtamentum periculo ruptionis ſubjaceat.

Sed quid dico, *pleriſque* legum Doctoribus ita videri, de hac enim quæſtione tractans Franciſcus Sarmiento Epiſcopus Aſtoricenſis, & S. Palatii quondam Auditor, *ad L.* Si ita quis, §. 5. *de Legat.* 2. aſſerere non veretur: „ Monaſterium reſpectu Novitii non eſt hæres „ neceſſarius, cùm non rumpatur teſtamentum Reli„ gionis ingreſſu, imo *potius confirmetur*, in quo NUL„ LUS DUBITAT QUOAD POTESTATEM (nota bene) licet „ de voluntate ingredientis dubitetur in *cap. In præ„ ſentia* ii *De probat.* “ quaſi diceret nullus dubitat, quin novitius *poſſit* excludere Monaſterium, ſed *de voluntate* nonnunquam dubitatur. Illud tamen Doctoris hujus aſſertum, ut verum fatear, de legum forſitan interpretibus verum eſt, at de Canonum commentatoribus verificari non poteſt; cum inter hos ſint nonnulli, qui cum gloſſa Juris Canonici aſſerunt, teſtamentum ante ingreſſum conditum per profeſſionem rumpi; nec mirum, quia priores præ poſterioribus Juſtiniani Novellis inſudantes, clarius perſpectum habuere, quod Ingredientibus omnimoda diſponendi de rebus ſuis libertas eſſet conceſſa, cumque de legum Juſtiniani intellectu in præſenti agatur, indubie prioribus major quam poſterioribus fides adhibenda venit; quare finem imponam, ſi prius quid de præſenti quæſtione famoſus ille Juris conſultus Proſper Fagnanus ſentiat, oſtendero; ad illum quippe tanquam opinioni ſuæ maxime faventem appellat R. P. Deſirant. Poſtquam enim parentheſi 30. aſſeruit Monaſterio à Novitio deberi ſaltem legitimam: citaſſetque Gloſſam *in Canon.* SI QUA MULIER *cauſ.* 19. *quæſt.* 3. dicentem, „ *per ingreſſum „ Monaſterii rumpi teſtamentum iſtius, qui Mona„ ſterio non relinquit ſaltem denarium*, exclamat: Et „ quid Gloſſam appello? Citabo Proſperum Fagnanum „ in *cap.* IN PRÆSENTIA *de Probat.* Hinc etiam fit, „ inquit Fagnanus, ut quaſi agnatione poſthumi rum„ patur teſtamentum, in quo teſtator, qui poſtea fa„ ctus eſt Monachus, non inſtituit ſaltem in legiti„ ma, & eſt communis opinio, ut teſtatur Jaſ. in d. „ Auth. *ſi qua mulier*. “ Hactenus prædictus Pater.

Hæc ex Fagnano relata verba ſi attendantur, quis ambigat, quin cum prædicto Patre Juris conſultus ille Romanus ſuſtineat, per ingreſſum Monaſterii quaſi agnatione poſthumi rumpi teſtamentum? At priuſquam æquus Lector judicium formet, eum rogatum velim, ut verba Fagnani præcedentibus immediate ſubjuncta, ſed à ſæpe dicto Patre omiſſa, attendat: ſic enim proſequitur Fagnanus: „ In hoc tamen „ contrarium tenuit Bartholus, cujus opinionem com„ munem dicit Ripa, & magis communem, *verio„ rem*, & *æquiorem*, cum faveat teſtamento. Clarus in in §. *Teſtamentum* qu. 28. *num.* 5.

Deinde, *num.* 23. immediate ſequenti, quærens Fagnanus num Monaſterium habeatur loco filii, reſolvit in hunc modum: „ Ceterum adverte, quia hic „ (in *cap.* IN PRÆSENTIA ii *de Probat.*) eſt *ſpeciale* „ favore Religionis, ut Monaſterium habeatur *loco „ filii*, cum alias requirantur filii naturales, nec ſuf„ ficiant legitimi tantum. Quare potius conſtituenda „ eſt *regula in oppoſitum* (nota bene) videlicet Mo„ naſterium non haberi loco filii, *niſi in caſibus in „ jure expreſſis*. Nam cum hoc ſit quædam fictio, „ locum non habet *niſi in caſibus expreſſis* .... alias „ verò, ut verbis Baldi utar, *fatuitas* eſt dicere quod „ Monaſterium habeatur loco filii: & ſane hinc ſe„ queretur, ut Monachus haberet Monaſterium in „ ſua poteſtate; ac proinde quidquid acquireret Mo„ naſterium, acquireret Monacho. Item, ut plures „ eſſe poſſent Patres unius filii, & plures aliæ abſurditates ſequerentur, quas cumulat Felinus. „ Hæc Fagnanus, quæ ſi attendiſſet prædictus R. Pater, num in ſuæ opinionis patronum advocaſſet Proſperum Fagnanum, judicet æquus Lector.

§. V.

Num de conſuetudine & jure Belgii vel apparenter ſuperſit jus Monaſteriis ad hæreditatem Ingredientis aut Parentum ejus, ſuper quo tranſigere poſſint.

PLura forſan de jure ſuccedendi Monaſteriorum in bona Ingredientis aut Parentum, quam oportuit dicta fuere; utpote jus illud *omne* in Belgio noſtro & Regno Galliæ nobis adjacente omnino ſit ſublatum; in tantum ut in “ hiſce Regionibus profeſſus Reli„ gionem adeo pro mortuo ſit, ut in Diſſertatione la„ tius oſtenſum eſt, ut omnis hæreditatis ſit incapax, „ legitima liberorum ei non debeatur: verba ſunt Fran„ ciſci Zypæi *in Not. Jur. Belg. tit. de Epiſcop. & Cler.* „ *num.* 10. teſtamenti factionem etiam inter liberos „ non habeat, ſuccedant ei propinqui ab inteſtato „ tanquam mortuo, *nihil* Monaſterio cedat, niſi „ quod *expreſſe* donavit, legavit, „ &c. Hinc jure hodierno Monaſteria Belgii quoad modum ſuccedendi in bona Religioſorum redacta ſunt ad normam, quæ per quinque & amplius ſæcula ante Juſtinianum ſervata fuit, quemadmodum in Diſſertatione probavi: ideoque nec in ſpeciem conſuetudo, aut jus illud Belgicum injuſtitiæ argui poteſt, ni una arguatur jus, quod ſub pientiſſimis Imperatoribus ante Juſtiniani tempora ſervatum fuit. At petet quis; qua ratione ſtante hoc Jure Belgico adhuc prætendant Profeſſores Ordin. Erem. S. Auguſtini *tranſigi* poſſe à Monaſteriis *ſuper jure ad hæreditatem Ingredientium aut parentum*, cum nullum ſimile jus Monaſteriis Belgicis ſuperſit? Reſpondent cum Eximio ſuo Magiſtro Lamberto le Drou: *Quod Monaſteria Belgii non habeant hoc ſenſu jus ad hæreditatem profitentium, quod poſſint realiter eam apprehendere; minime vero quod non poſſint pro illa tranſigere.* Verum ſi ex conſuetudine notoria Belgii, & apertiſſimis Principum edictis *nihil omnino* Monaſterio debeatur *ab inteſtato* ex rebus ingredientis, ſed omnia non immobilia duntaxat, ſed & *mobilia* mox à profeſſione proximis conſanguineis deferantur, qua ratione ſuper ea tranſigi poſſit eſt inconceptibile. Nec enim Jus ſucceſſionis hæreditariæ in Belgio tantum ſublatum eſt, ut prætendit prædictus Eximius, quoad fundos atque res immobiles, ſed in totum, adeo ut nunquam à tempore immemoriali viſum ſit Monaſterium *ab inteſtato* (nota bene) in rem ullam etiam *mobilem* Religioſo ſucceſſiſſe; ſed diſtinctio illa res immobiles inter & mobiles legem concernit Amortizationis, quam multum à conſuetudine ſubmovente Monaſteria à ſucceſſione *ab inteſtato* (nota bene) differre in Diſſertatione latius oſtendi. Quare omni caret fundamento, quod in locum realis apprehenſionis bonorum immobilium, ut vult prædictus Eximius Pater, principes noſtri ſubſtituerint *jus hæreditariæ ſucceſſionis quantum ad tranſactionem*, quandoquidem omne omnino jus ſive ad immobilia, ſive *mobilia* ab *inteſtato* (nota bene) Monaſteriis ſit ademptum; unde nec in ullo Regio edicto, nec ullo Scriptore Belgico vel umbra illius transfuſionis occurrit. Quod enim in ipſius patrocinium advocent Wameſium, nec ſpeciem habere intelliget, qui vel leviter Conſilium Can. 432. Wameſii expenderit. Caſum Wameſio propoſitum ejuſque reſolutionem breviter propono.

Certum Monaſterium Ordinis Carthuſianorum à Sanctiori Belgii Concilio poſtulabat facultatem vendendi bona quædam immobilia, quæ ſibi delata eſſe prætendebat ex perſona alicujus ſui Religioſi, quem una cum fratre ſuo ad bona paterna, tum ex jure communi, tum Ordinis ſui privilegiis concurrere poſſe contendebat: reſpondit Wameſius, quod tametſi Monaſterium inſpectis legibus Juſtinianæis Ordiniſque privilegiis in petitione illorum bonorum eſſet fundatum; tamen ob edicta Principum Belgii certo certius Monaſterium à Senatu Regio paſſurum repulſam. Deinde Wameſius more Cauſidicorum & Conſulentium (quem tamen non probo) videns Monaſterium, à quo conſulebatur, nihil jure prætendere poſſe,

ſug-

Digitized by Google

ſuggerit eidem ut via amicabilis tranſactionis à Fratre dicti Religioſi impetret facultatem bona aliqua immobilia alienandi; quæ tranſactio vel eo etiam titulo æqua eſſe poterat, quod, ut apud Wameſium aſſeritur, inter Monaſterium & dictum Religioſi fratrem *jam ante convenerat* (nota bene) quod pro parte & portione dicti Religioſi in bonis ſuorum parentum in Ducatu Lutzemburgenſi ſitis, annue numeraret viginti daleres: ideoque nulla injuſtitia apparet, ſi via tranſactionis Monaſterium à Fratre Religioſi impetret facultatem alienandi bona aliqua immobilia ex hæreditate paterna, credito jam ante contracto reſpondentia.

Quis hinc non videat, quam leve, ne dicam futile fundamentum ex hac reſolutione Wameſii aſſumatur pro fundanda tranſactione ſuper jure ſucceſſionis *ab inteſtato* (nota bene) tam notorie hic in Belgio abrogato. Et ut ut daremus Wameſium Monaſterio ſuggeſſiſſe viam amicabilis tranſactionis ſuper jure, quod ipſo fatente Senatus Regius non erat agniturus, num quiſpiam hoc unius Wameſii dictum pro parte ſua conſulentis ſufficere credet ad fundandam tranſactionem ſuper jure, Principum Catholicorum edictis, Regiorum Magiſtratuum ſententiis, omniumque practicorum judicio jam plane abrogato & extincto?

§. VI.

In quibus Profeſſores Ord. Erem. S. Auguſtini in materia Simoniæ circa Ingreſſum Religionis Authori conſentiant?

FOrſitan non deſunt qui univerſa quæ tum in Libello R. P. Wynants Ord. Erem. S. Auguſtini, tum in variis Theſibus Profeſſorum ejuſdem Inſtituti Diſſertationi meæ de Peculiaritate & Simonia magna confuſione oppoſita viderunt, credant omnia pene in Diſſertatione a me aſſerta à prædictis Patribus improbari; cum tamen ſi dicta eorum penitus attendantur, in multis imo pleriſque mihi conſentire apparebit. Et quidem in materia de Peculiaritate id capite præcedenti §. 7. abunde oſtendi, idipſum in materia de Simonia hoc paragrapho oſtenſurus ex verbis Eximii P. Le Drou, cui, ut confido, reliqui tanquam Magiſtro ſuo non difficulter ſubſcribent.

Hic igitur in Promptuario ſuo Theologo canonico anno 1681. deſcripto §. 18. ita loquitur: „ Porrò Monaſteriis *quibuſcunque* nefas eſſe autumem, paciſci „ de paſtu, prandio, cœna, &c. die Primitiarum, „ Veſtitionis, aut Profeſſionis: & alioquin *Simonia* „ lepra contaminari, *Cap. Veniens*, de Simonia, & „ Extravag. *Sane eod. tit.* Nec illam evadent opulenta Monaſteria, ſi dotem *exigant* à Candidatis; quos „ ſpectatis omnibus alere commode poſſunt, arg. ex „ Extrav. citata, juncta Gloſſa ad verbum *ſane*. Et „ ex judicio Sacr. Congr. Concilii probato à Papa. „ Neque vero S. Th. *c.* 2. *q.* 100. *art.* 3. *ad* 4. aliquid „ exigere ſinit, niſi quando *Monaſterium eſt tenue*, „ *& ejus opes non ſufficiunt*. Et in 4. Diſt. 25. art. 2. „ ad 7. Simoniacum eſſe contendit, ſi poſſit Candidatus *ſine gravamine recipi*. Et merito; cùm enim „ tunc deſit omnis titulus, omnis exactio pro ſpirituali admiſſione fieri cenſetur. “ Hactenus ille.

Hæc verba dubitare non ſinunt, quin ab Eximio illo, ejuſque fidelibus Diſcipulis improbetur omnis illa exactio à Candidatis in admiſſione ad Religionem, quæ non fit mere titulo *veræ paupertatis*, quæque excedit illud, quod alimentationi Candidati requiritur, ac ab eodem requiri ut Religioſi ita ſint diſpoſiti, quod Candidatum *gratis* admitterent, ſi haberent unde alerent.

Hanc eſſe mentem dicti Eximii ex verbis ante citatis aliiſque in allegato Promptuario relatis, non ſine fundamento, ut credo, ſuppono, ſi errem, melius inſtrui cupio.

Hinc ulterius credo Eximio illi probari, quæ Diſſertationis meæ *par.* 2. *cap.* 1. contra exactiones Monaſteriorum opulentorum aſſerui.

Neque eidem improbari autumo quod aſſeruerim Monaſteria frequenter *prætextu paupertatis* Simoniam incurrere, eo quod, vel paupertatem prætendant, *ubi non eſt*; dum per inordinatam v. g. affectionem putant *neceſſaria*, quæ conſiderando ſtatum Religioſum tanquam *ſtatum pœnitentiæ & paupertatis* neceſſaria non ſunt: vel quod plura exigant quam alimentationi Ingredientis ſunt neceſſaria, aut „ recipiant perſonam *amore pecuniæ* (ut loquitur S. Bonaventura *in libell. Apol. q.* 18.) ita quod ſi poſſent illam pecuniam habere ſine perſona iſta, non reciperent perſonam; ſed ut habeant pecuniam, recipiunt perſonam, & hoc, ait Seraphicus Doctor, penitus impurum eſt, *Simoniacum* ... Et hoc *plerique* faciunt, pergit Bonaventura, etiam ex *mera inopia*, optantes aliquem venire cum pecunia, quem reciperent ut eorum inopia repararetur, vel debita contracta ſolverentur. De talibus dicit Eccleſiaſticus: PROPTER INOPIAM MULTI DELIQUERUNT.

Hæc omnia mecum probare prædictum Magiſtrum, verba ante allata ambigere non ſinunt; unde nec dubito quin & aſſentiatur Eccleſiam potuiſſe prohibere generaliter aliquem ad Religionem admitti cum pecunia, quem ſine pecunia admittere non poſſent, eo quod Monaſterii opes ad illum alendum non ſufficiant; non quod Lex Æterna talem admiſſionem abſolute ac univerſaliter vetet, aut per ſe ſaluti obſit, ſed quo ſalus tutius muniatur. Atque ita, ut verbo dicam, omnino mihi perſuadeo, Eximium illum ejuſque Diſcipulos non improbare ea; quæ Diſſertationis *par.* 2. *c.* 1. *& c.* 3. aſſerui; quo fiat ut, me judice, unius pene in hac materia inter me & ſæpe dictum Eximium diſcordiæ articulus ſuperſit. Hic ſcilicet, Num Eccleſia *de facto* inhibuerit receptionem alicujus ad Religionem cum pecunia, qui *gratis* & ſine *pecunia* admitteretur, ſi opes Monaſterii eſſent ſufficientes, nec plus ab Ingrediente petitur; quam ut ipſum ſine notabili Monaſterii incommodo alere queant.

Hinc quis non videat, quod ſi exacte obſervarentur in admiſſione ad Religionem, quæ prædictus Eximius Pater obſervanda cenſet, è multis, imo pleriſque Monaſteriis ſordidæ illæ exactiones eſſent eliminatæ? Quid enim certius quam plurima hodierna Monaſteria eſſe ſufficientia, ut competentem Religioſorum numerum ex proventibus Monaſterii aut conſuetis eleemoſynis ſuſtentent; præſertim ſi ſufficientiam ad Regulas Religioſæ paupertatis metirentur; neque Monaſterii facultates in uſus ſuperfluos, præcipue ædificiorum extructuram, expenderentur; aut ut minus hoc habeatur, quod nullum eſſet Monaſterium, quod non aliquos *gratis* reciperet; cum nullum, ut credo, reperiatur, quod non aliquibus ſuſtentandis ſufficiat.

§. VII.

Quid in Diſſertatione mea de Simonia circa Ingreſſum Monaſterii ſuſtinuerim, & quibus præcipue argumentis opinionem ſtabiliverim?

PRæcipuum ac fere unicum punctum, ſuper quo Profeſſores Ord. Erem. S. Auguſtini inter & me in materia de Simonia circa Ingreſſum Religionis diſcordia intercedere videtur, illud eſſe paragrapho ſuperiori dixi, quod illi credant, non eſſe Simoniam, ne quidem juris Eccleſiaſtici, admittere aliquem ad Religionem cum exactione doti, dum Monaſterii opes *vere* non ſufficiunt ad Candidatum ſuſtentandum.

Econtra in Diſſertatione ſuſtinuerim ac modo ſuſtineam, ſine Simonia, ut minus Juris Eccleſiaſtici, non poſſe aliquid temporale exigi in admiſſione ad Religionem, tametſi opes Monaſterii ad alendum Ingredientem *vere* eſſent inſufficientes.

Hoc meum aſſertum in Diſſertatione *part.* 2. *cap.* 4 probavi.

Primò, ex Decretis Conciliorum, quæ generaliter & indiſtincte omnem pecuniæ exactionem ab ingreſſuris, nulla omnino opulenta inter & non opulenta facta diſcretione, Simoniæ condemnant. Quàm plane inconſiderate proceſſiſſe Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. ſi ſupradicta diſtinctio fuiſſet admittenda, ibidem oſtrudimus.

Secundò, ex Extrav. *Sane* de Simonia, in qua „ Urbanus V. tam *evidenter* (verba ſunt Dionyſii Carthuſiani *lib.* 2. *de Sim. art.* 10.) imo *clariſſime omnifarie* & rigoroſe prohibuit omnem hujuſmodi exactionem directe indirecte factam ſive ſub ratione pretii, ſive ſub colore *indigentiæ & ſuſtentationis vitæ*, ut Conſtitutio illa nullam prorſus recipiat *inflexionem*,

„ *retor-*

» *retorquentiam, epykizationem ſeu interpretationem*
» (nota bene) *ad oppoſitum*. Quam etiam Urbani
» Conſtitutionem, pergit idem Doctor, confirmavit
» ſucceſſor ejus Gregorius abſque exceptione & inter-
» pretatione. *Ideo dato quod Thomas, Ulricus, Ray-*
» *mundus, Joannes, & qui ante Urbanum V. fuerunt*,
» intenderint dicere, quod aliquid per modum *ſu-*
» *ſtentaculi vitæ* exigi poſſit à perſona recipienda ſeu
» recepta, & quod hoc non ſit *Simoniacum ex ſua*
» *natura*, attamen omnia illorum *ſcripta & dicta*
» *ceſſant*, atque ſolvuntur per hoc, quod Domnus
» Apoſtolicus poſt eos determinavit & juſſit oppoſitum,
» per cujus diffinitionem & prohibitionem omnis ta-
» lis exactio, *quæ per verba Doctorum* jam *prædicto-*
» *rum à quibuſdam licita* probatur ac reputatur, ab-
» ſolute prohibetur, imo & *Simoniaca* (nota bene)
» eſſe cenſetur; itaque *Simoniaca* eſt *ad minus de*
» *jure poſitivo*, ut puta quia prohibita.
Tertiò, in probationem illius adduxi Decretum
Concilii Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *De Regul.* Quod
Decretum à Patribus illius Concilii conceptum ac
editum fuiſſe, ut omnis plane exactio, etiam titulo
paupertatis ab admiſſione ad Religionem amoveretur,
pluribus, præſertim tamen Conciliorum Provincia-
lium Decretis pro executione dicti Concilii promul-
gatis, aſtruxi; de quo poſt Joannem Wiggers nec
dubitarunt quinque illi Sacræ Theologiæ Doctores
Gerardus van-Werm, Andreas Lauent, Franciſcus
van-Viane, Joannes Recht, & Henricus Scaille, quo-
rum reſolutionem in Diſſertatione mea *par.* 2. *c.* 10.
§. 10. reproduxi.
Et quid mirum, ſi quinque illi S. Facultatis Ma-
giſtri ſententiam meam comprobarint, cum jampri-
dem integra præfata Facultas, approbando Directo-
rium Eccleſiæ Colonienſis, de quo ſupra, judicio ſuo
eam probaſſe ſciatur? In hoc quippe Directorio ſub
tit. De recipiendis & inſtruendis Novitiis, habentur
» ſequentia: Sub pœna anathematis dantibus & reci-
» pientibus præcipimus, ne ante profeſſionem, exce-
» pto victu & veſtitu Novitii vel Novitiæ, illius
» temporis, quo in probatione eſt, quocunque præ-
» textu à Parentibus vel Propinquis aut Curatoribus
» ejus Monaſterio aliquid ex bonis ejus tribuatur,
» cum ut caveatur deteſtabilis Simoniæ ſpecies, tum
» ne Novitius hac occaſione diſcedere nequeat, quod
» totum vel majorem partem ſubſtantiæ ſuæ Mona-
» ſterium poſſideat. *Quin nec pro ipſo victu aut ve-*
» *ſtitu Novitii* (nota bene) *aliquid ex pacto detur*.
» Cum enim *Novitiatus ſit res ſpiritualis, cui an-*
» *nexum eſt jus ad victum & veſtitum* (nota bene)
» *à Simonia abeſſe non poteſt, de his paciſci*, vel
» pro jure Novitiatus acquirendo ad victum & ve-
» ſtitum contribuere. Si quis autem jure *Novitiatus*
» *acquiſitos ſumptus liberaliter* (nota bene) *refundere*
» *velit*, licite id facere poteſt, modo *nullum interce-*
» *dat pactum, conventio*, SPES (nota bene) *aut* MU-
» TUUS INTELLECTUS.
» Ut omnibus hac in parte, pergit Directorium,
» tollatur *peccandi occaſio* (nota bene) non plures
» impoſterum in Monaſteriis virorum aut virginum
» ad profeſſionem recipiantur, quam qui vel ex red-
» ditibus propriis Monaſteriorum, vel conſuetis elee-
» moſynis commode poſſunt ſuſtentari.
Hæc aliaque argumenta & auctoritates in Diſſertatione
mea latius expoſui & reproduxi, quæ ſi ſerio expen-
derit R. P. Clenaerts, ſat mirari nequeo, quomodo
Theſi 7. Septemb. anni currentis defenſæ veritus non
fuerit hanc adjicere Mantiſſam: *Quod ſæpe facta do-*
tis exactio (ab Ingredientibus Monaſterium) *ſit Si-*
moniaca, ne quidem eſt SPECULATIVE PROBABILE. Num
igitur Doctorum illorum, imo totius S. Facultatis
præfati Directorii comprobatricis tam levis eſt apud
dictum Patrem auctoritas, ut nec ſententiam vel *ſpe-*
culative probabilem facere poſſit?

§. VIII.

Reſpondetur argumentis, quæ ſententiæ meæ paragrapho
præcedenti propoſitæ opponuntur.

INter argumenta, quibus Profeſſores Ord. Erem. S.
Auguſtini *hodiernam Belgii praxim, quæ recipien-*
di Monachi dotem non ſolummodo ſponte oblatam ac-
cipit, ſed & exigit, ac de illa STIPULATUR, à Si-
monia vindicare ſtudent, nullum è Canonibus Con-
ciliorum, aut Decretalibus Pontificum occurrit, præ-
ter unicum ex Concilio II. Mediolanenſi ſub S. Ca-
rolo petitum; verum præterquam quod nemo non
videat, quam parum ſolide in materia morum proce-
dant, qui unius Concilii Provincialis Decreto defen-
dere ac propugnare volunt praxim continua octo ſæ-
culorum traditione reprobatam, oſtenditur pluribus
titulis nihil ex Decreto dicti Concilii pro allegata
praxi ſolidi haberi poſſe.
In primis enim in Decreto in patrocinium illius pra-
xeos adducto, non agitur de executione aut interpre-
tatione *cap.* 3. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus*, ſed *c.* 16. ejuſ-
dem Seſſ. ideoque quod ibidem de ſumma pecuniæ
ab *Epiſcopo terminanda, & profeſſione emiſſa Mona-*
ſterio tradenda dicitur, intelligendum apparet de pe-
cunia, quam parentes Novitii *liberaliter* offerre in-
tendunt, conformiter ad *dict. cap.* 16. in quo unice
tractatur de illis, quæ obſervanda veniunt circa il-
lud, quod parentes aut Conſanguinei Novitii *libera-*
liter Monaſterio tradere deſiderant, ut in Diſſertatio-
ne *part.* 2. *c.* 5. §. 2. latius oſtendi.
Juvat hunc intellectum ſupradicti Decreti, quod S.
Carolus in primo ſuo Provinciali Concilio agens de
executione *cap.* 3. præfatæ Seſſionis ſtatuerit: « Ut «
Monaſteria, in quibus duodecim non ſunt, quæ «
profeſſæ velo utantur, quæque eum numerum *pro-* «
priis fructibus, aut conſuetis eleemoſynis (nota be- «
ne) *alere non poſſunt*, transferantur, & cum aliis «
Monaſteriis ejuſdem aut alterius Ordinis *unire* ſtu- «
deat Epiſcopus *diligenter*; vocatis ad id Superiori- «
bus Regularibus, ſi modo res agatur ejus Mona- «
ſterii, cujus cura ad illos pertineat. «
Si vero, pergit Synodus, ejuſmodi unio mini- «
me expedire videatur, eam numerum tempore in- «
terire, & ad nihilum redigi ſinat, *adempta omni-* «
no illis Monialibus facultate (nota bene) *recipien-* «
di Novitias.
Quis credat Carolum Religionis paciſque amantiſ-
ſimum, adeo enixe voluiſſe præfatam unionem aut
ſuppreſſionem Monaſteriorum, (quæ rariſſime ſine
magna difficultate ac turbatione ad effectum deduci
queunt) ſi numerum Monialium ſubſidio exactæ do-
tis ſuppleri poſſe credidiſſet?
Adhæc ſi in objecto Decreto de dotis *exactione*
ageretur, fatentibus etiam dictis Profeſſoribus, diſtin-
ctio inter *opulenta* & *non opulenta* Monaſteria adhi-
benda fuiſſet, cujus tamen nec veſtigium occurrit.
Argumentum in defenſionem præfatæ praxis peti-
tum ab Epiſcopo in Ordinatione exigente ab Ordi-
nandis unde ſuſtententur, quo Eccleſia ſibi à variis
incommodis cavere ſtudet, nec in ſpeciem praxi illi
favere intelliget, qui attenderit, in jure poſitivo de
caſu ad caſum plane diſparatum invalide duci argu-
mentum; ac propterea abſona ſit conſequentia: *Jure*
poſitivo licet Epiſcopo pro neceſſitate vel commoditate
Eccleſiarum ſuarum PER QUANDAM DISPENSATIONEM
ordinare quempiam Beneficio Eccleſiaſtico deſtitutum,
modo patrimonium ex quo vivat in titulum aſſignet;
ergo & licet Monaſteriis recipere ultra numerum,
quem ex communibus Monaſterii proventibus alere ne-
queunt, modo DOTEM *unde alatur, Monaſterio affe-*
rat. Hujus conſequentiæ defectus amplius adhuc pa-
teſcet, ſi diſparitas inter utrumque caſum intercedens
attendatur. Quidquid enim Epiſcopus ab Ordinatiis
petit, totum penes Ordinatos manet; nec quidquam
directe vel indirecte in Epiſcopi commodum tempo-
rale ex eo redundat; adeoque nec periculum Simo-
niæ ſubeſt; at dos à Candidato exacta Monaſterio
acquiritur & incorporatur; atque hinc frequenter Si-
moniaca labes vel nunquam non illius præſentaneum
periculum naſcitur: ac proinde quid mirum, ſi ab-
ſolute & generaliter *exactionem* dotis prohibuerit Ec-
cleſia, tametſi aliquo caſu obſervatis iis, quæ in Diſ-
ſertatione *part.* 2. *cap.* 3. §. 4. expreſſi, ſepoſito jure
poſitivo illicita non eſſet?
Argumentum, quo probari volunt, Urbanum IV. in
Extravag. *Sane*, de Simonia, non *intendiſſe compre-*
hendere Moniales pauperes, quæ conſueverunt aliquid re-
cipere ex conſuetudine, quia id aſſerit Gloſſa ex Feli-
no,

no, (qui 100. annis poſt Urbanum vixit) qui illud acceptiſſe fertur (nota bene) *à fide dignis*, quam inquam; hoc argumenti genus, aliudque à recentiorum quorundam Scholaſticorum authoritate petitum, leve ſit, cæcus eſt, qui non videat.

Utinam ſæpe dicti Patres conſuluiſſent non recentiores illos Doctores, *ſed Sacros Codices, Traditiones, Pontificum ac Synodorum Decreta, necnon veteris Eccleſiæ Patres*, ut in Triade ſua §. 3. monuit Exim. P. le Drou, non dubito, quin mecum faterentur generaliter *exactionem* dotis in admiſſione ad Religionem damnatam eſſe; nulla inter Monaſteria *opulenta* & *non opulenta* diſtinctione facta, cujus nec veſtigium in illis oſtenditur!

A P P R O B A T I O.

HÆc Appendix ad Vindicias &c. Authore Zegero Bernardo Van Eſpen. J. U. D. *non ſine utilitate ad Diſſertationem Canonicam ejuſdem Authoris appendetur, & cum fructu ab eis, quorum intereſt, expendetur. Dabam Lovanii 29. Octobris 1685.*

Bartholomæus Pasmans
S. T. D. & Librorum Cenſor.

BREVIS RESPONSIO

Ad ea, quæ objiciuntur

DISSERTATIONI CANONICÆ

DE PECULIARITATE ET SIMONIA, EJUSQUE VINDICIIS, atque harum Appendici; in Theſibus Theologicis def. 30. Januarii 1686. ſub præſidio Eximii Patris Petri Cleenaerts S. T. Doct. Ordinis Eremit. Sancti Auguſtini, &c.

P R Æ F A T I O.

ANno 1684. edidi Libellum cui titulus: *Diſſertatio Canonica de Peculiaritate & Simonia, &c.* Cui cum Libellum quendam oppoſuiſſet R. P. *Wynants* Ord. Eremi. S. Auguſtini, ut dictam meam Diſſertationem contra objectiones illius Patris vindicarem, alium libellum in lucem emiſi, cui titulus: *Vindiciæ Diſſertationis Canonicæ, &c.* Cumque poſt hæc varii ejuſdem Ordinis Profeſſores varia contra præfatam Diſſertationem in Theſibus objicere pergerent, tandem coactus fui Vindiciis meis *Appendicem* appendere, qua finem tandem contentionibus fore ſperabam: at me mea fefellit opinio: ecce enim prodeunt Theſes Theologicæ, de quibus titulus, in quibus plurima ad conflandam invidiam doctrinæ meæ, præſertim de Peculiaritate, in præallegatis libellis expreſſæ, congeruntur, & modo invidioſo exprimuntur. Quibus ut breviter reſpondeam, omnia ad quatuor capita contraham: Primo quidem oſtenſurus, duo prima Corollaria (e 32. quæ dictus Eximius Pater ex doctrina mea conſectaria aſſerere non veretur) nullatenus ex doctrina mea conſequi, Quod ubi oſtendero, ſua ſponte corruent 7. ſequentia; quia prioribus unice innituntur. Secundo capite oſtendam, falſum eſſe ex dictis meis conſequi Corollaria num. 10. 11. 12. & 13. allegata, ex quo rurſus illegitima illatio 10. ſubſequentium Corollariorum patebit, utpote quæ ex prioribus velut rivuli ex ſuo fonte profluunt. Tertio capite reliqua Corollaria minus ſibi cohærentia, nec ex una radice educta, paucis refutabo. Quarto capite breves, ad ſcrupulos quoſdam ſuper doctrina mea ab Eximio Patre propoſitos, & ad ſuum caput reſolutos, reflexiones faciam.

CAPUT PRIMUM.

De primis 10. Corollariis ab Eximio Patre adductis.

PRimum Corollarium his verbis concipitur: *Religioſus non habet jus ut ſibi de neceſſariis à Prælato provideatur.* „Probatur, ait Eximius, „ pag. 1. Diſſertationis. Religioſus debet ita vivere „ ut ſua NECESSARIA de *alterius liberalitate & benignitate expectet*: ſed liberalitas, & benignitas non præſupponunt jus. „ Hactenus Corollarium. Ut amplius pateſcat illegitima hujus Corollarii illatio, totum contextum, à quo hæc laciniа invidioſe avulſa eſt, propono:

Dixeram, in Religioſo juxta verba Chriſti: *Si vis perfectus eſſe, &c.* tam rerum temporalium abdicationem eſſe neceſſariam, qualem facit is, qui ſimpliciter res ſuas vendit, & pretium earum titulo ſimplicis & abſolutæ donationis, in pauperes transfert; cui ut conſequens ſubjungo; “ Dubitari nequit, quin conſequenter Religioſus teneatur non tantum earum pre- „

„ prie-

,, peccare, verum & uſu ſimpliciter & abſolute ſe-
,, ipſum privare, ut nihil in res temporales juris
,, prætendat, ſed tanquam pauper earum uſum indies
,, pro neceſſitate occurrente, *de alterius liberalitate*
,, *& benignitate expectet*. " Quis hinc non videat, me hic loquî de jure Religioſi ad res *particulares* Monaſterii, cujus juris incapacem eſſe Religioſum, indubitat nemo.

Ex quo legitime infertur, Religioſo *jus* non eſſe, ut uſus harum vel illarum rerum *in particulari*, licet à ſe forte Monaſterio oblatarum, ipſi à Prælato annuatur; ſed illum *à benignitate & liberalitate Superioris eſſe expectandum*? Ex quo male inferri, ergo *Religioſus non habet jus ut ſibi de* NECESSARIIS *à Prælato provideatur* (nimirum ex proventibus Monaſterii in communi) quis non videat?

Et, utut circa hanc meam expreſſionem aliquid obſcuritatis Eximio P. occurriſſet, nonne ex aliis locis, quibus mentem meam clariſſime expreſſeram, lucem capere, leges charitatis ſuadebant & exigebant? Nonne totum §. 8. *par.* 1. *cap.* 1. Differtat. impendi, ut oſtenderem *teneri Superiores tanquam fideles diſpenſatores bonorum communium, neceſſitatibus Fratrum providere*? Quam obligationem rurſus in Appendice mea *pag.* 112. *& ſeqq.* fortiſſimè propoſui: Nonne *pag.* 22. Diſſertationis videre licuit hæc verba: " Hoc ipſo,
,, quo aliquis factus eſt membrum Congregationis
,, Religioſæ, conſequitur *jus* participandi de rebus
,, communibus Monaſterii: quemadmodum quis ac-
,, cipit *jus* participandi de fructibus Capituli, hoc ip-
,, ſo quo admiſſus eſt ad Congregationem Canonicorum? " Si ergo quid obſcuritatis in prima expreſſione occurrebat; quid facilius, viro non niſi veritatem ſitienti, quam eam ex citatis locis diſpellere?

Secundum Corollarium ita habet: *Religioſus* TENETUR *ſua ſuorumve pretia Monaſterio conferre*. ,, Pro-
,, batur, ait Eximius; Primos Chriſtianos tenentur
,, imitari Religioſi *pag.* 1. (ſcilicet Diſſertationis) &
,, alibi ſæpe: ſed ii deferebant pretia in communita-
,, tem Apoſtolicam, quam intrabant, *pag.* 1. " Quibus oculis Diſſertationem meam legerit Eximius, ut hoc ex dictis meis Corollarium inferat, neſcio. Quid enim legenti apertius, quam præcitatis paginis, & ſequentibus, unice à me exemplum primorum Chriſtianorum Religioſis proponi, ut in illo conſpiceretur ea rerum communio, quam tanquam vitæ cœnobiticæ palmare fundamentum, mecum SS. Auguſtinus & Benedictus propoſuerunt, & præſcripſerunt?

Quemadmodum ergo, nonniſi per abſurda conſequentia inferri poteſt, dicti SS. Legislatores primos Chriſtianos imitandos, quoad communem vivendi diſciplinam, filiis ſuis propoſuerunt; igitur *Religioſus* TENETUR *ſua ſuorumve pretia Monaſterio conferre*; ita non niſi ſimili conſequentia, hoc Corollarium ex aſſertis conſequens dici poteſt: cum luce meridiana, vel obiter legenti ſit clarius, me unicè normam vivendi primorum Chriſtianorum adduxiſſe, ut oſtenderem quam vitæ communionem profeſſio cœnobitica requireret.

Ex hoc nunc ſponte ſua corruit Corollarium 3: *Igitur Religioſi Cœnobium, licet dives, intraturi, tenentur illi ſua conferre*, ex præcedenti tanquam radice profluens, Similiter nec 6. ſequentia, ex præmiſſis educta, ſubſiſtere poſſe nemo non videbit; quare ad alia pergo.

C A P U T II.

De Corollario 10. & ſequentibus uſque ad 23. incluſive.

COrollarium 10. ita exprimitur: *Proprietarius eſt Religioſus ex diſtributione Prælati geſtans habitum ſuo ſolius uſui deputatum*. Pr. " Tri-
,, dentinum requirit completiſſimam rerum omnium
,, confuſionem, nulla inter eas diſtinctiones ſervata,
,, *pag.* 5. Profecto ædepol! ſi ita communes calcei eſ-
,, ſe debeant, quomodo providebitur claudo inæqua-
,, lium indigo. " Hæc Eximius.

11. His verbis concipitur: *Proprietarii ſunt Monachi ad Epiſcopatum evecti*. Pr. ,, Non ſervant com- "
munionem illam, quam ex Trid. (ex ignorantia "
ſubtili non intellecto) obtrudit Diſſertator.

12. Ita ſonat: *Item & Monachi ad Paſtoratum promoti*. ,, Per ſe fluit: ſors propter frigidum illud verbum *meum* & *tuum* Corollarium huc admiſerit Dominus; ſi ex eorum ſodalitio fuerit, qui Paſto- "
ribus Præmonſtratenſium dicuntur ſtruxiſſe inſidias "
aliquando; nec ita pridem. "

Decem ſubſequentia non niſi ſurculi ſunt, ex prædictis ut radicibus extracti, quapropter prioribus evulſis & ipſa ſua ſponte deficient.

Priuſquam ad tria radicalia reſpondeam, duo prænotanda cenſui, Primum quidem circa Corollarium 12. jam propoſitum. Hoc enim de illo dicere non vereor, mihi dubium non eſſe, quin illud, quod de *ſtructis inſidiis Paſtoribus Præmonſtratenſium* refertur, una ſit ex atrociſſimis illis calumniis, quibus nonnulli viſos ſibi, ut putant, Adverſarios, calumniantur: hoc ſcio, me, & quem indicatum ſuſpicantur multi, non ſine atroci calumnia, ut harum inſidiarum participes, vel in ſuſpicionem vocari.

Alterum circa allegata aliaque ex ipſis elicita Corollaria notandum: quod ſi illa ex doctrina mea de vitio *peculiaritatis* ſint conſectaria; ipſa quoque ex ſententia Illuſtriſſimi Proſperi Fagnani, imo & Sacræ Congregationis Cardinalium conſequi, negari non poſſit. Conſtat enim ex Concluſione Fagnani in Vindiciis meis *p.* 87. exhibita, item ex declarationibus Cardinalium per Fagnanum ad *Cap. Monachi* 2. *De Stat. Monach.* relatis, atque in Diſſertatione *par.* 1. *c.* 1. §. 32. & in Appendice *pag.* 111. *&* 112. iterato propoſitis: conſtat, inquam, ex illis, allegatum Illuſtrem Romanum Juris conſultum, nec non Purpuratorum Patrum Cœtum eandem rerum communionem requirere. Et ex eorum ſententia, ,, nemini prorſus Re- "
gularium tam virorum, quam mulierum cujuſcun- "
que qualitatis & conditionis exiſtat (verba ſunt Fa- "
gnani) niſi ſit Officialis, fas eſſe, etiam nomine "
Conventus habere annuos redditus ſeu proviſiones "
annuas, bonorum ſtabilium adminiſtrationem, aut "
peculium, etiamſi illud non *ſit ſuperfluum ad neceſſarios, honeſtos, & pios uſus* à Superiore ex qua- "
cunque cauſa conceſſum, & DEPENDENTER *ab ejus* "
voluntate & nutu, &c. " Ita in terminis quoque concepta eſſe Decreta Congregationis nemo qui legere dignabitur, ambigere poterit.

Si igitur Fagnani aliorumque ab eo citatorum, imo S. Congregationis circa peculiaritatem ſententiæ meæ conſonet; quod nec nunquam vel Eximius Pater, aliuſve ejus Confrater, licet non ſemel provocatus, auſus fuit inficiari: cur adeo invidioſa ex mea potius, quam Fagnani aut Sac. Congregationis doctrina, Corollaria educere placuerit Eximio, Charitatis præconi? Alii expendant.

Si ſenſa mea Fagnani, Sacræque Congregationis ſenſis conſentiant, nonne Corollaria ex meis educta, ex illorum quoque ſenſibus eadem conſequentia elicientur? Ac per conſequens, ſi mea de peculiaritate opinio, proprietarios conſtituat Monachos ad Paſtoratum promotos; nec Paſtoratus ſalva mea ſententia, poſſint à Religioſis ullatenus ſine vitio proprietatis ſubiri, eodem vitio proprietatis infecti erunt omnes Religioſi ad Paſtoratum promoti ex ſententia prædicti famoſi Canoniſtæ, nec non Sacræ Congregationis. Expende Exim. Pater, quo te ducat calamus; dum ex meis de peculiaritate aſſertis, tam odioſa ac inaudita Corollaria deducis. Attendat, quæſo Reverentia Veſtra, num aliquid Ordini Præmonſtratenſi durius dici queat, quam univerſos florentiſſimi illius Ordinis Religioſos ad Paſtoratus emiſſos aut emittendos; ex ſententia Eminentiſſimorum Concilii Tridentini Interpretum, Proſperi Fagnani, aliorumque Illuſtrium Doctorum, quidni & P. Lupi (ut infra amplius patebit) vitio proprietatis eſſe obnoxios; imo nec illud ex horum ſententia evadere poſſe? Quod de his Corollariis, Religioſorum illorum fautorum ſit judicium ignoro. Illud equidem ſcio, nec ex mea, nec S. Congregationis, aut Fagnani de Religioſa communione & paupertate doctrina, Corollaria illa conſequi. Fateor quidem Religioſos ad Paſtoratum promotos votis Religioſis non abſolvi, ſed eorum obſervantiam cum officio Paſtorali non conſiſtere falſum eſſe

fate-

Digitized by Google

fatebitur, ut ſpero, Eximius, ſi advertat, quod vita communis, ac uſus neceſſariorum ſeu facti à Superiore dependens, commenſuranda ſiut *ſtatui & conditioni Religioſorum*, in quibus eos Dei Providentia ex Superiorum directione conſtituit. Quapropter Religioſi ad Paſtoratum promoti, vitam communem, & in uſu rerum etiam *facti* à nutu Superioris dependentiam exacte obſervare tenentur, *quantum ſtatus & conditio eorum permittunt*, ut in Diſſertatione *pag.* 16. expreſſe monui. Hinc juxta noviſſima Præmonſtratenſium ſtatuta, Ordinis illius Paſtores in Monaſterio habitantes, *ex communi Cellario in menſa Conventuali ali, & ex communi veſtiario veſtiri jubentur, neque ſibi aliquid ex quotidianis vel annuis proventibus retinere* permittuntur; ut ita quotidie tanquam veri Religioſi voto paupertatis aſtricti, neceſſaria ſua à Superiore expectent. V. *pag.* 16. & 17. Diſſ.

Extra Monaſterium commorantes non quidem ex communi Cellario in menſa Conventuali ali poſſunt: neque indies ſua neceſſaria à Superiore recipere; attamen rebus ſibi, in eo ſtatu conſtitutis, ad uſum quotidianum neceſſariis, tanquam communibus, & vere alienis, atque dependenter à nutu Superioris, uti tenentur. Hoc modo, ſi rebus conceſſis Paſtores Religioſi utantur, perfectam vitæ communionem, ac rerum plenam abdicationem ſervabunt: non ſecus ac alii quicunque Religioſi, extra Monaſterium de facultate Superiorum ad tempus agentes.

Quin tamen Paſtoribus, aliiſque Beneficiatis Regularibus majus immineat periculum à voto paupertatis deflectendi, ob concreditam illi rerum temporalium diſpenſationem, quam illis, qui in Monaſterio degunt, in quo omnibus exuti quotidie ſua neceſſaria ex communibus Monaſterii proventibus accipiunt, negari nequit. Hoc indubie diſcrimen attendebant Ordinis Præmonſtratenſis Prælati, dum in noviſſimis ſuis Statutis enixe monendos cenſuere ſui *Ordinis Parochos, eorumque Capellanos, & quoſvis alios foris aliquod Beneficium vel Officium obtinentes, ut memores ſint ſe Religioſos eſſe, & tanquam* PAUPERES NIHIL POSSIDERE. Hinc vero inferre: *Paſtoratus Religioſorum non poſſunt ullatenus ſine vitio proprietatis ſubiri*, ut habet Corollarium 13. abſurdum eſt. Sicuti enim cum perfecta vitæ communione, rerumque plena confuſione, quam vita Cœnobitica requirit, & Apoſtolica vivendi norma expreſſit, conſiſtit, ut Religioſi ſinguli habeant *uſum* rerum neceſſariarum ſeu *facti*; ita quoque eadem compatitur, ut uſum ſimilem ſtatui convenientem habeant Paſtores aliique extra Monaſterium degentes: quemadmodum latius in Diſſertatione, *part.* 1. *cap.* 1. §. 8. & 10. item in Appendice, *cap.* 1. §. 6. adſtruxi; ut neſciam qua ſpecie in Corollario jam citato dicat Eximius: *Nec juxta Conc. Tridentini interpretem, cum paupertate conſiſtit uſus facti ſimplex precario revocabilis ad nutum Superioris*. Neſcio certe qua ratione clarius aliquid, quam hujus oppoſitum in libellis meis exprimitur, enunciari poſſit.

Sat ſuperque oſtenſum arbitror, nulla veriſimilitudinis ſpecie ex mea, aut mecum conſentientium ſententia conſequi Corollaria, *num.* 10. 11. 12. & 13. allegata, ac per conſequens, & reliqua, quæ ex illis educuntur, corruere, & in fumum abire. Quare ad alia progredior, hoc unicum addo: ſi quis ſcire deſideret, qua ratione à degentibus extra Monaſterium votum paupertatis ſervandum ſit, conſulat Diſſ. *part.* 1. *cap.* 1. §. 9.

CAPUT III.

De Corollariis ſibi non coherentibus, neque ex una radice eductis.

PRioribus duobus Capitibus Corollaria in unum collegi, quæ ſibi adeo cohærebant, & innectebantur, ut uno deſtructo reliqua omnia corruerent; hoc vero Capite in unum colligam præcipua ex iis, quæ magis diſparata, & minus ſibi connexa ſunt.

Corollarium 24. conceptum eſt his verbis: *Proprietarius fuit noſter eximius P. Lupus, cujus merita honoravit Roma annua penſione, qui & inde depoſitum habuit de venia Superiorum*.

25. Corollarium præcedenti non parum connexum ita habet: *Jam vero aut Lupus inter* LAXONES, *quin & Hypocritas impios; vel doctrinam ejus infide traduxit Diſſertator, pag. Diſſertationis* 10. 11. *& alibi*.

Ad clariorem dictorum Corollariorum intellectum prænotandum, in Diſſertatione, *pag.* 10. à me aſſertum, „ vidiſſe quoque Eximium P. Lupum reddituum vitalitiorum particulares reſervationes, nec cum profeſſione Religioſa, neque cum Synodi Tridentinæ Decreto conſiſtere: quare, inquiebam, hujuſmodi penſionatos Proprietariis annumerat; quinimo de ipſis dicere non veretur: *Nec Monachum induunt, nec ſecularem deponunt*; ac tandem multis hujuſmodi reſervationum relatis incommodis concludit: Quare qualiſcunque *profeſſioni* adjecta penſionis reſervatio, eſt *adverſa ſubſtantiæ, aut certe fœda conditio*, adeoque habenda pro non appoſita. Eam Præfecti obligantur circumducere, *& in communem ſubſtantiam devocare*. Nulla hic dotalis eleemoſyna, nec ſimilis quis humanæ infirmitatis palpo fucus valeat patrocinari. Eleemoſyna enim debet eſſe gratuita, non dotalis, & hunc eſſe Tridentinæ reformationis ſcopum, ſuus locus demonſtrabit. “

Cumque poſt evulgatam Diſſertationem, in quadam ſua Theſi Exim. P. Clenaerts hanc poſitionem defendendam propoſuiſſet: *Etiam Religioſi licite habent annuos reddituo*, eidem in Vindiciis meis doctrinam P. Lupi (cujus auctoritate quod promovendus eſſet zelus pro defenſione dicti Patris mihi ſpem faciebat) objeci; utque omnibus pateret, quantopere penſionum ſeu reddituum vitalitiorum ad uſus particulares alicujus Religioſi reſervationem P. Lupus improbaret, integrum ejus de illa diſcurſum ex tom. 4. Schol. ad Canon. 6. Synod. Tholoſ. exhibui: In quorum perſpicue reſervationes illas profeſſioni Religioſæ repugnare aſſerit, ut nec Ipſe P. Wynants, nec alii, qui Diſſertationi meæ ſe oppoſuerunt, quidquam repoſuerint, niſi quod Eximius P. Clenaerts in quadam ſua Theſi, hanc ſiccam gloſſam, æque meis quam P. Lupi aſſertis congruentem, appoſuerit: „ Quæ adfert (de me loquitur) ex P. M. Chriſtiano Lupo, intelliguntur de affixione, & adhæſione cordis contraria promptitudini & reſignationi in nutum Superioris. *Et deſuper alias fuſius ſi hora ſinant*. “ Hærebam ſane num quidquam proferri potuiſſet, quo oſtenderent P. Lupum non eum fuiſſe reddituum vitalitiorum improbatorem, qualem eum ex verbis ejus credideram; at tametſi multæ horæ ſuperfuerint, ut plurima eaque ſupervacanea adverſus doctrinam meam in diverſis Theſibus oppoſuerit; nihil tamen reproductum ſcio, quo P. Lupus mihi in materia de Peculiaritate non conſentire oſtenderetur.

Sed nec in hiſce, ad quas reſpondemus, Theſibus quidquam ex verbis aut ſcriptis P. Lupi reproducitur; ſed cum ſcripta clariora ſint, quam ut in alienum ſenſum retorqueantur, ad facta recurritur, atque ex facto ejuſdem Patris doctrinam ejus, adeo perſpicuis terminis expreſſam, ad oppoſitum contorquendam cenſet. Aſſerit quod *merita Eximii P. Lupi honoravit Roma annua penſione; qui & inde*, ait, *depoſitum habuit de venia Superiorum*. Et ulterius infert: *Jam vero aut Lupus inter* LAXONES *quin & hypocritas impios; vel doctrinam ejus infide traducit Diſſertator*. „ Probatur, (inquit Eximius Theſiſta) quia Eximius Lupus idem docuit, quod Clariſſimus, vel non: ſi primum, ergo & laxo, & hypocrita fuit, qui depoſita ſcribendo rejecit, practicando probavit: ſi ſecundum, ergo palam infide traducitur. “ Ut verum fatear, de praxi P. Lupi curioſius non inquiſivi, quia non de praxi Viri, de doctrina agere animus fuit. Id tamen dico, à fide digno apprimeque de praxi P. Lupi inſtructo relatum eſſe, illum à depoſitis ſeu peculiis ſummopere abhorruiſſe, nihilque religioſius ei fuiſſe, quam omnia undecunque ipſi obvenientia, etiam jura Facultatis, ad manus Procuratoris, in uſum communem ipſius Conventus expendenda, reponere, ut nec per manus ſuas tranſire vellet.

Corollario 31. dicis Eximie P. ex doctrina mea de peculiaritate conſequi, quod *S. D. N. P. Innocentius XI. contravenit Lateranenſi, & Tridentino*. Rurſus

hic attende Ex. Pater, ut capita præcedenti monui, ſi Corollarium illud ex mea conſequatur opinione, conſequens quoque ſit ex ſententia Sac. Congregationis, Proſperi Fagnani, ac P. Chriſtiani Lupi. Liceat ergo mihi te verbis tuis interpellare: *Quo tuus tandem rapitur calamus, abripitur ſenſus, Ex. P.* Unum à te peto, Eximie, credis P. M. Innocentium XI. probare Conſtitutionem Clement. VIII. quæ incipit, *Nullus omnino*, à Paulo V. Gregorio XV. & Urbano VIII. confirmatam, ac innovatam? Si credis, credas conſequenter ex mente Innocentii XI. eſſe, „ ut nullus ex „ fratribus bona immobilia, vel mobilia, aut pecu„ niam, proventua, cenſus, eleemoſynas, ſive ex con„ cionibus, ſive ex lectionibus, aut pro Miſſis tam „ in propria Eccleſia, quàm ubicunque celebrandis, alio„ ve ipſorum juſto labore & cauſa, & quocunque no„ mine acquiſita, etiamſi ſubſidia conſanguineorum, „ aut piorum largitiones, legata aut donationes fue„ rint, tanquam propria aut nomine conventus poſſi„ dere poſſit, *ſed ea omnia ſtatim Superiori tradantur,* „ *& conventui incorporentur.*, *atque cum cæteris illius* „ *bonis, redditibus, pecuniis* AC PROVENTIBUS CON„ FUNDANTUR, QUO COMMUNIS INDE VICTUS AC VE„ STITUS OMNIBUS SUPPEDITARI POSSIT.

Item. „ Quod nulla quotumcunque Superiorum „ licentia, quantum ad bona mobilia, vel immobilia „ (ut jam ordinatum eſt) fratres excuſare poſſit, „ verba rurſus ſunt Clementis VIII. quominus cul„ pæ ac pœnæ ab ejuſdem Concilii Tridentini decre„ tis impoſitæ, & ipſo facto incurrendæ, obnoxii „ ſint; etiamſi Superiores aſſeverent ſe ejuſmodi diſ„ penſationes aut licentias concedere poſſe, quibus in „ ea re fidem minime, inquit Pontifex, adhiberi vo„ lumus. “ Hactenus Conſtitutio tot Pontificibus probata: quam ſi Ex. P. *veneraretur ad apicem*, facilius ſperanda eſſet concordia; ſed neſcio quo fato accidat, ut licet in ſingulis meis libellis non ſemel Conſtitutione illa in doctrinæ fundamentum ſim uſus, nunquam vel verbo, ſeu in Libello R. P. Wynants Ord. Erem. S. Auguſtini, ſeu Theſibus Profeſſorum ejuſdem Ordinis, mentio illius occurrat.

Ad ulteriora pergo, una addens, ex Urbe ad me delatum eſſe, peculia ſeu depoſita Religioſorum, diſciplinæ Monaſticæ plurimum nocentia, Innocentio XI. plurimum diſplicere.

Corollarium 33. hoc tenore exprimitur: *Scholares S. J. non ſunt verè Religioſi, quod non potes admittere, ſi, ut quidem ſpero, Vaticanum reſpicis reverenter.*

At Ex. P. antequam ad Corollarium reſpondeam, quid illud *ſi* cum parentheſi adjuncta? Nonne per illud meam erga Pontificia Decreta debitam reverentiam in ſuſpicionem adducis? Quæ, amabo te, ſuſpicionis cauſa? Hoc interim cum aliis ſimilis ſtrioz traoſeat.

Ut quid dubitas Eximie P. me oppoſitum Corollarii veſtri admittere? cum illud non ſemel *cap.* 1. §. 1. Appendicis expreſſerim?

Quod vero in probationem Corollarii adducitur, Scholares Societatis Jesu habere rerum ſuarum *dominium*, declarante Gregorio XIII. in Conſtitut. *Aſcendente Domino*; credo me abunde in Appendice ſatiſfeciſſe; ut in illius refutationem hic pluribus immorari judicem ſupervacuum: hoc unum noto: *dominium* Scholarium Societatis Jesu cum *dominio* pupilli non poſſe confundi. Licet enim pupillus de rebus ſuis per ſe diſponere nequeat, attamen per alium, ſcilicet tutorem, in utilitatem propriam diſponere cenſetur; ac propterea dominium pupilli dominium verum *Proprietatis* dici poteſt, at dominium Scholarium S. J. licet ſuos habeat effectus, quia tamen vi illius, quandiu votis Religionis ſunt obſtricti, in *utilitatem propriam* diſponere nequeunt, dominium *Proprietatis* dicendum non eſt, ſed *dominium civile*; quod utrum aliquo ſenſu *verum dominium* vocari queat, diſcuti non meretur; modò non ſit *Proprietas*, quæ, juxta probata in Appendice, eſſentialiter voto paupertatis Religioſæ repugnat.

Finem capiti huic facerem, ni verba tua E. P. quæ in fine hujus Corollarii ſubjicis, moram injicerent. Ais enim: *Plura nobis ad manum ſunt, quæ magno impetu proponemus, ſi quis deinceps auſus fuerit veritatem agnitam impugnare. Verbo dico, Monachi relinquantur in pace, vel punietnbis invaſores. Needum, ut ita dicam, incepimus; Adverſarios ſuos, non magis, quam latratus caninos luna, timent Monachi.*

„ Eximie P. Filium & Diſcipulum M. P. Auguſtini te profiteris; expendas quæſo, num verba hæc S. P. tui verbis & factis conſentiant. Patiebatur ipſe Adverſarium non Presbyterum, non Doctorem ſe ſeniorem, ſed Epiſcopus & ſenex, *juvenem & Laicum*; erroneam, ac ſcandaloſam, imo hæreticam propugnantem ſententiam, (quam tamen veram exiſtimabat) Vincentium Victorem dico; quomodo eum tractet Charitatis & Veritatis Doctor, quæſo attendat E. P. V. omneſque, qui in dogmatibus Adverſarios ſuſtinere coguntur: „ In hoc, inquit, te plane laudo, quod veritatem etſi “ nunquam percepiſti, *certe quam putaſti, homini præ-* “ *tuliſti*; ideo quidem temere, quia exiſtimaſti ſcire te “ quod neſcis, *ſed ideo libere, quia perſonam non veritus, elegiſti aperire quod ſentis.* Lib. 4. De Anima “ & ejus orig. “

CAPUT IV.

De Scrupulis Eximii P. Clenaerts.

IN libello R. P. Wynants *pag.* 80. *apertus Monachorum invaſor* audire debui; num epithetum illud è calamo ſuo Ex. P. fluxerit, neſcio; id tamen ex præſentibus Theſibus nimis quam manifeſtum eſt, me non meliori loco apud P. V. haberi. Quid enim quæſo R. P. aliud inſinuant, imo aperte præferunt, hæc, quæ in primo tuo ſcrupulo ſcribis: „ Etiam plus paulo moraliter certus quod ſi C. D. Z. B. “ Van Eſpen Diſſertationi Canonicæ veritatis Cano- “ nem opponerem, præter beneplacitum ejus, cui in- “ juriæ diſplicent, illico adverſum me ſurgeret legio pro- “ pemodum integra cujuſdam Synodi, quæ, juxta Exi- “ mium Lupum in proœmio Exhibitionis SS. Cano- “ num circa jus Regularium Eccleſiarum quoad prædi- “ cationem Divini Verbi, *ab aliquot annis deſcendit* “ *ex ſuperiori Gallia in Belgium, & cunctos Regularis* “ *vitæ Profeſſores profitetur hoſtiliter mordere.* “

Nonne ex his vel luſcus videat, me, mihique conjunctos reduci in Catalogum illorum, *qui cunctos Regularis vitæ Profeſſores profitentur hoſtiliter mordere?* Quid aliud inſinuas, dum toties odioſum illud nomen *Anti-Monachi* in ſcenam reproducis? At mentem non æquivocis, ſed claris terminis Corollario 20. expreſſiſti. Poſtquam enim citra ullam veritatem umbra contradictionis me arguere non erubuiſti, ſubnectis: *Nihil enim miri, quod* MONASTICES OPPUGNATOR *contraria diceres.*

Sed quo fundamento Ex. P. me Monaſtices oppugnatorem, Anti Monachum, aut ſimilem Regularis vitæ hoſtem probas, vel pro tali ſuſpectum publice traducere non vereris? Unde conſcientiæ tuæ *pacificatio*?

Num forte in ſcriptis, verbis, factiſve meis ſufficienda oſtendiſti, quæ conſcientiæ pacificationem adferant? Si ita ſit, verbis tuis te rurſus compello: *Jam, ſi uſpiam, teneris loqui: oſtende impigre, ut te decet,* quæ ſint ſcripta, verba, factave mea, quæ *Anti-Monachum* ſimilemve me oſtendant, & probent.

Sed audio dicentem, in libellis tuis *omnes impetis Regulares* (verba Ex. P. ſunt in Theſi def. in Auguſt. an. 1683.) Imone vero, *omnes Regulares impeto*, & *Anti-Monachus* dicor, quia de vitiis Religioſorum quorundam ſcribo?

Imo, hæc eſſe videntur hodierna tempora, ut ſi vitia non *Religionis*, ſed Religioſorum quorumdam improbes, RELIGIONIS INIMICUS, & *veritatis dicaris impugnator*, ut ſuo tempore deplorabat Magnus ille Carnotenſium Antiſtes Joannes Sariſberienſis *lib.* 7. Polycrat. *cap.* 21.

Quidni eodem fundamento Anti-Canonicus, & Canonicorum oſor dicar, quia abuſus defectuſque Canonicorum, in mea De officio & Inſtituto Canonicorum Diſſertatione oſtendi & improbavi? Quidni eodem fundamento quotquot de defectibus abuſibuſve, circa officia Advocatorum, Procuratorum, Mi-

litum,

ſitum, Opificum ſcribunt omnes, tanquam Officiorum aut opificiorum impugnatores & oſores traducantur? O miſera Doctorum ſors! Cum eorum præcipuum Officium ſit abuſus, qui ſucceſſu temporis, in ſingulis hominum conditionibus invaluerunt, notare ac impugnare, non poterunt, ni officio deſint, notam invaſoris Advocatorum, Procuratorum, aliorumve, quorum defectus notant, evadere?

Plura de hoc argumento dicere ſuperſedeo, quia ſummam ejus perniciem ſat ſuperque in Vindiciis meis *c.* 1. §. 4. oſtendi, ut neſciam, Ex. P. quomodo tibi incidere potuerit, ut illis lectis, iterato hoc argumento, me ſimilibus oculis honorare pergas.

Quod in eodem primo tuo ſcrupulo, & pacificatione conſcientiæ dicis, te cauſam Magiſtri tui pacificationi Lupi debuiſſe ſuſcipere, *ne gracilis arundo fieret, qui nuper baſis*, eſt una cum ſequenti tuo ſcrupulo, ejuſque pacificatione, paucis examinandum.

Dicis Scrupulo 2. te ſuſpicatum multoties phraſes, quibus ſententiam P. Lupi dignabar *pag.* diſſ. 44. eſſe Eximio illi *injurioſiſſimas*. *Angebar*, ais, *ſubinde, an non peccaſſem judicando temere*. At qua ratione tibi ſcrupulus exemptus Ex. P. quia, inquis, *in pacificatione conſcientiæ*, Exim. P. Farvacques S. T. D. & P. Ord. ſuſtinuit, phraſes illius Clariſſimi (me indicat) *Tanti Viri doctrina & probitati eſſe injurioſiſſimas*. Verum quam parum illius P. ſine ulla probatione aſſertum, ad eximendum ſcrupulum de formato *temerario* judicio valeat quis non videat? Vidit; ut apparet, & Eximius; addit enim: *Sed & alia me pacificaverunt motiva*. Quæ? Quia, inquit, injurius forem Eximio D. van Viane, aut S. Facultati Matri meæ, ſi dicerem, illum in tractatu *de Ordine Amoris*, aſſerere aliqua, quæ non niſi à laxioribus ad omnem *novitatem* quodammodo prurientibus &c. traduntur; vel ab hac duceri puncta varia à S. Sede proſcripta &c. Ergo, infert, ſimiliter non temere judico, ſi dicam phraſes Clariſſimi P. Lupo eſſe *injurioſiſſimas*. Verum Ex. P. quam hæc ſimiliave *motiva pacificandæ conſcientiæ* levia ſint, neſcio quomodo non videas.

Non enim injurius eſſes D. van-Viane, aut S. Facultati, quia talia de illis aſſereres, ſed quia *falſo* & ſine ullo *fundamento* talia ipſis affingeres. Ut ergo legitima tua eſſet conſequentia, probandum tibi eſſet, me aliquid falſo ac temerarie P. Lupo affinxiſſe. Fateor me dixiſſe dogma P. Lupi, quo excuſat à Simonia Monaſteria etiam *opulenta*, attendat bene, exigentia ac ſtipulantia dotem ab ingredientibus, titulo tranſactionis ſuper jure ad hæreditatem *novum* eſſe, nec teneri ab ullo ex veteribus; imo nec recentioribus, *niſi forte unum aut alterum ex laxioribus exceperis*; quin & audacter addo, nec ullum ante P. Lupum reperiri, qui *titulo tranſactionis ſuper hæreditate*, attendat quid dicam, praxim ſtipulandi dotem à Candidatis, à Simonia vindicaverit. Hæc dixiſſe, & nunc me dicere profiteor; num propterea *injurioſiſſimus* P. Lupo? Non credam, niſi probetur, me vel dogma aliquod impoſuiſſe dicto P. quod in ſcriptis ſuis non publicavit; vel oſtendatur, quod toties expoſtulavi, Doctores aliquos, qui inter *laxiores* numerari non merentur, dogma P. Lupi, in quantum à Simonia liberat Monaſteria *opulenta*, tradere; aut vel unum, titulo *tranſactionis* (nota bene) praxim illam, ante P. Lupum, juſtificaſſe. At dicet Eximius: reponis P. Lupum inter *laxones*. Falſum eſt: dixi quidem dictum P. unum dogma (nam plura non inquiſivi) tradere, quod *non niſi ab uno forſitan alterove è laxioribus* tenetur; ſed inde inferre, ergo repoſui P. Lupum inter *laxones*, quam abſurdum ſit, nemo niſi cæcus non videt: & evidenter in Vindiciis *cap.* 1. §. 3. oſtendi. Niſi igitur Eximie Pater probes aliquid falſo à me P. Lupo affictum, aut me virum illum inter *laxones* repoſuiſſe, & tamen pergas plenis buccis clamare *phraſes meas* Viro illi *injurioſiſſimas*, meque Virum illum inter *laxones* retuliſſe, attendas, qua ratione coram diſtricto judice *pacificationem conſcientiæ* ſis repertur*us*.

Scrupulum alium, ut apparet, movetam Exim. P. quia in Appendice *pag.* 119. dixeram, judicium Sacræ Facultatis adeo levis ipſi videri auctoritatis, ut nec ſententiam ſpeculative probabilem redderet. Hunc ſcrupulum, ut ſibi eximat, dixit: 5. Doctores (quorum judicium in Diſſertat. in ſententiæ meæ patrocinium adduxi) non facere integram S. Facultatem. Verum eſt, quod aſſerit; at hoc dicendo ſcrupulus non eximitur: non enim dixi judicium Sacræ Facultatis ab ipſo in vilipendium adduci, quia contra judicium 5. DD. cenſent nequidem eſſe *ſpeculative probabile*, exactionem dotis ab Ingredientibus Monaſterium eſſe *Simoniacam*; ſed quia hoc aſſerere non fuit veritus, poſtquam vidit in Diſſertatione, dictam exactionem dici *Simoniacam* in quodam Directorio Colonienſi per Sacram Facultatem approbato ſimpliciter ſine clauſula, *ſeu majoris ejus partis*, quæ cenſuræ contra Famoſum *Candidum* fuit appoſita. Porro, quo ſpiritu hujus *Candidi* hic importune injecta ſit mentio, ex modo proponendi judicet Lector.

Quod vero ais, judicium 5. Doctorum in Diſſertat. *pag.* 65. adductum, tibi favere, non credo ni ſententiam mutaveris; ſi ita ſit, reſolutioni Doctorum ſubſcribe, nec dubito, quin pax inter nos ſuper hoc puncto ſit futura. O utinam!

A P P E N D I X.

In qua tria proponuntur. 1. Argumenta quibus nihil hactenus repoſitum. 2. Medium concordiæ in puncto doctrinæ à me propoſitum. 3. Generales quædam circumſtantiæ circa Theſes Eximii P. expendendæ.

AD primum quod attinet, in prima Diſſertationis meæ parte, quæ eſt de *Peculiaritate*, (de qua ſola agit Theſis, adverſus quam præſens Reſponſio dirigitur) propoſitum fuit oſtendere, vitam Cœnobiticam pro præcipuo ſuo fundamento ac baſi requirere, rerum omnium undecunque ac quacunque ex cauſa obvenientium in uſum communem confuſionem, id eſt, ut omnia ita ſint communia, ut *indifferenter omnium neceſſitatibus* impendantur.

In concluſionis hujus probationem, primo adduxi exemplum primorum Chriſtianorum, de quibus legitur: *Erant ipſis omnia communia*. Ne vero crederetur ſolum communia fuiſſe quoad *Proprietatem*, addit Sacer Textus: *Dividebatur ſingulis, prout cuique opus erat*. Ex quo evidens eſt, quod ſic *omnia eſſent communia*, ut per illa *ſingulorum* neceſſitatibus *indifferenter* provideretur; quo fiebat, quod ſubdit Scriptura: *Neque enim quiſquam egens erat inter illos*.

Secundo loco, reproduxi Religioſorum Regulas, præſertim Auguſtini & Benedicti, in quibus tanquam vitæ Religioſæ primarium fundamentum, rerum communio primorum Fidelium jam relata, ſervanda præcipitur. Et quidem S. Auguſtinus, ut oſtenderet hanc rerum communionem eſſe fundamentum, cui diſciplina Monaſtica præcipue innititur, Regulam ab ea exordiendam credidit: „Primum, inquit, ad quod in unum congregati eſtis, ut unanimes habitetis in domo, & ſit in vobis anima una & cor unum in Deo, & non dicatis aliquid *proprium*, ſed ſint vobis *omnia communia*, & diſtribuatur unicuique veſtrum à Præpoſito veſtro victus & tegumentum non æqualiter omnibus, quia non æqualiter valetis omnes, ſed potius unicuique ſicut opus fuerit. Sic enim legitur in Actibus Apoſtolorum: *Quia erant ipſis omnia communia*." Ne vero quis Fratrum in opere ſibi injuncto tepeſceret; quia opus ſuum non minus *aliis*, quam ſibi profuturum videt, dignum hoc *Charitatis* Doctore monitum eructavit: „Nullus ſibi aliquid operetur, ſed omnia opera veſtra fiant in commune... *Majori ſtudio & frequentiori alacritate*, quam ſi vobis *ſingulis* faceretis *propria*: charitas enim, de qua ſcriptum eſt, quod *non quærat quæ ſua ſunt*, ſic intelligitur, quia *communia propriis, non propria communibus anteponit*. Et ideo quanto amplius rem communem, quam propriam veſtram curaveritis, tanto vos amplius profeciſſe noveritis: ut in omnibus, quibus utitur tranſitura neceſſitas, ſupereminceat quæ permanet charitas."

3. Concluſionem ſupra allegatam probavi auctoritate Concilii Tridentini declarantis, „quod nemini Regularium, tam virorum, quàm mulierum, liceat bona immobilia, vel mobilia, cujuſcunque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquiſita,

„ tanquam propria, aut *etiam nomine Conventus*, poſſidere, vel tenere; ſed ſtatim ea Superiori tradantur, *Conventuique incorporentur*." Ut vero oſtenderet, quod incorporatio hæc fieri debet, ut omnia in *uſum communem Conventus* impendantur, inos ſubjungit: „ Mobilium vero uſum ita Superiores permittant, ut eorum ſupellex ſtatui paupertatis, quam profeſſi ſunt, conveniat; nihilque ſuperflui in ea ſit; *nihil etiam, quod ſit* NECESSARIUM, *eis denegetur*.

Adhæc, ne vel minima circa ſenſum Tridentini obſcuritas maneret, Conſtitutionem Clementis VIII. reproduxi, in qua declaratur neceſſe eſſe, ut *omnia undecunque Religioſis obvenientia cum cæteris Conventus redditibus, pecuniis ac proventibus confundantur; quo* COMMUNIS VICTUS ET VESTITUS OMNIBUS SUPPEDITARI POSSIT.

Huic Pontificiæ Declarationi adjunxi Decreta Synodorum, præſertim Belgicarum, pro executione Tridentini habitarum, quæ decernunt, ut prorſus „ omnia in *communem uſum convertantur*, ita ut impleatur (verba ſunt Synodi Audomarenſis) à Religioſis, quod ſibi imitandum ſumpſerunt, & *ad quod Religione ſempiterna ſe obligarunt* (NON POTEST RES ILLA INCULCARI SATIS) illud primitivæ Eccleſiæ: *Multitudinis credentium erat cor unum & anima una: nec quiſpiam eorum, quæ poſſidebat, &c.*

His argumentis ſat ſuperque adſtructum credidi, vitam communem, quam tanquam baſim & fundamentum vita cœnobitica exigit, requirere, ut omnia in communem uſum convertantur. Ex quo ulterius intuli: nulla Prælatorum diſpenſatione ab ea recedi poſſe; *cum compertum ſit*, ut ait Tridentinum, *ab eis non poſſe ea, quæ ad ſubſtantiam Regularis vitæ pertinent, relaxari*. Quod etiam ex profeſſo Clemens VIII. aliique Pontifices, nec non Concilia declararunt.

Ex quibus hoc neceſſarium conſequens intuli: non licere ulli Regularium habere *annuos cenſus, ſeu proviſiones annuas, vel peculium non ſuperfluum ad ſuos particulares honeſtos uſus, nomine Conventus, ac de ſuorum* SUPERIORUM LICENTIA, verba ſunt S. Congregationis, & DEPENDENTER AB EORUM VOLUNTATE, AC NUTU.

Per hæc argumenta in Diſſertatione latius deducta, tam evidentem Concluſionem, & ex illa deducta Corollaria, probatam credidi, ut licet futuros doctrinæ meæ adverſarios non ambigerem, qui tamen argumentis reſponderet non crederem futurum: nec fefellit opinio; nam licet Profeſſores Ordin. Erem. S. Auguſtini magno impetu, & ſtudio doctrinæ meæ ſe oppoſuerint, de omnibus tamen prædictis argumentis ſummum eorum fuit ſilentium; cujus indubie ſilentii ipſa argumentorum evidentia, unica cauſa fuit.

Secundum hic repetendum, eſt medium concordiæ, quod in Appendice nupera propoſui. Primò, quanta potui ſinceritate breviter & articulatim *cap.* 1. §. 7. propoſui ea, in quibus Profeſſ. Ord. Erem. Sancti Auguſtini mecum in materia de peculiaritate conſentire videntur. Sequenti vero §. per 19. articulos clariſſime ac diſtinctiſſime quæ in hac materia ſentirem expoſui. Hæc mihi facillima apparebat ad concordiam via.

Si enim puncta ſuper quibus convenimus pro ſuis agnoſcerent, (quin enim agnoſcere debeant, ſi dictis ſuis ſtare velint non dubito,) magna ex parte hæc contentio quieſceret: in plurimis enim conſentimus. Si vero inter articulos doctrinæ meæ aliquos offendiſſent, qui diſplicerent, illis ſelectis tantum reſpondendum erat, & oppoſitum rationibus ſtabiliendum; atque ita cum charitate veritatem inquirendo, ſuperfluis ac Impertinentibus rejectis, compendioſiſſima erat ad concordiam via. Quam cum Exim. Pater Theſiſta neglexerit, & ad neſcio quæ Corollaria aliaque ad rem parum, aut nihil pertinentia deflexerit, Lectoris ſit judicium, quis amplius concordiam quærere ſit dicendus, an ego, qui medium concordiæ accommodatiſſimum propoſui, an qui medio neglecto ad devia, & punctum controverſiæ amplius intricantia divertit?

Tertiò denique, expendendæ generales quædam circumſtantiæ oppugnationem doctrinæ meæ de *Peculiaritate* comitantes. Prima itaque ſit, QUIS. Qui Regulam profitentur Auguſtini, quod mireris: Quid enim magis mirum, quam Filios Auguſtini ſe opponere doctrinæ, quæ *communionis bonorum* inter Religioſos neceſſitatem propugnat? Licet enim univerſi Religioſorum Patriarchæ eam præſcribant, ac inculcent, præ reliquis tamen Doctor *charitatis* eam tanquam *charitatis* ſingulare nutrimentum commendat & inculcat; adeo ut vere dicatur, quod ſicuti *obedientia* ſpiritus eſt Benedicti, ita rerum *communio* ſit Spiritus Auguſtini.

Secunda circumſtantia, QUID. Doctrinam non à me inventam, ſed in PP. Regulis, Conciliorum Decretis, ac Pontificum Conſtitutionibus dilucide expreſſam, à probatiſſimis Authoribus, ut ante notatum, jampridem traditam ac propugnatam. Doctrinam, quæ ad conſervandam rerum communionem *charitatis* ac *concordiæ* matrem, ducit: deſtruit *peculiaritatem*, *qua ubi à Monachis abeat*, *neque* CONCORDIA, teſte Gregorio Magno, *neque* CHARITAS *in congregatione eadem poterit permanere*. Quam hujuſmodi doctrinæ impugnatio periculoſa ſit, quis non videat?

Tertia circumſtantia, QUIBUS AUXILIIS. Per *repreſalia*. Quod ut crederem non potuiſſem induci, ni in Theſibus, eum impugnandi modum dolens ipſe conſpicere debuiſſem. Ita enim in Theſibus ſuis Ex. Pater Concluſ. 6. loquitur: „ Quid de invaſione Janſenii (doctrinam non Virum intelligo) quid, inquam, de invaſione Janſenii conqueri poſſet quiſpiam? Ubi *Lupi* fœtus *Chriſtiani*, ex ovili ſacro non ejecit Paſtor ovium Chriſti: ubi in eadem celeberrimæ hujus Univerſitatis Facultate Sacra Lupus creatus Doctor, de eadem præ Janſenio perquam abunde meritus, Lupus multis titulis illuſtrior Janſenio invaditur tam impetuoſe? Quid ſunt *Repreſalia*?

Etiamne ergo, Eximie Pater, veritas *repreſaliis*, more bellico, propugnanda? Quid myſterio divinæ gratiæ & prædeſtinationis, de quo Janſenios, cum mea de Peculiaritate & Simonia ſententia affine? Quid quæſo, Janſenii oppugnationi cum oppugnatione dogmatica P. Lupi commune? Unde ille tuus bellicoſus ſpiritus? Certe Ex. Pater, ut cæteros veſtros oppugnandi modos, v. gr. quod perſonam meam amplius, quam doctrinam aggrediaris; item, quod principaliori doctrinæ punctu neglecto, ad neſcio quæ diverticula divertas, ut, inquam, modos illos prætercam, hic unicus abunde imbecillitatem ſententiæ, hujuſmodi *auxiliis* fulciendæ oſtendit.

Quarta circumſtantia, CUR. Rationem *cur* tanto multamine Ex. Pater ſe opinioni meæ de *Peculiaritate* opponat, indicat Corollarium 29. ne ſcilicet „ innocentiſſimæ Moniales ulteriori carnificinæ ſubjaceant, & ex erronea ex meo libello contracta conſcientia trepident *timore ubi non eſt timor*."

Ex. Pater, quando Moniales aut Religioſos à timore in retinendis Peculiis, contra non meam tantum, ſed & S. Congregationis, Fagnani, aliorumque ſententiam eximere tentas, & obſervantiam Paupertatis ad inquietandas, ut innuis, conſcientias relaxas, attende quæſo illa, quæ de relaxantibus votum Paupertatis jampridem ſcripſit Reverendus P. Goſwinus Aikel Præpoſitus Generalis S. J. in Epiſtola ad Fratres S. J. *De Amore & Studio perfectæ Paupertatis*: in qua relatis variis prætextibus, quibus nonnulli receſſum ſuum à perfecta paupertate juſtificare volunt, hæc ſubjungit: „ quæ dum memoro, ſubit animum, nec ſine mœrore fateor, recordatio nonnullorum, qui ſibi infeliciter, aliis *damnoſe acuti*, laxandæ, ultra jus, faſque omne paupertati, ſua quædam commenta excogitant, vel aliunde conquiſita, in vulgus afferunt, docentes gravia quædam, & factu admodum periculoſa, ſalva atque integra paupertatis, & voti obligatione, licere: inveh(u)ntque ea paſſim ejuſmodi rerum ignaris, ne, ut ajunt, *imperitia ſua decepti, trepident timore, ubi non eſt timor, & fruſtra peccent, ſi forte illicitum putent*, quod doctorum hominum arbitratu, quorum munus eſt, haſce de conſcientia quæſtiones diſſolvere, tuto, & ſine ulla culpæ ſuſpicione, fieri poſſe ſtatuitur: *Qua ſane pietate nihil crudelius fingi poteſt*."

Finio, Ex. Pater; ſi hoc unum addidero, falſum eſſe omnibus Religioſis meam de *Peculiaritate* doctrinam diſplicere, (ut in Theſi tua, & in declamatione tempore diſputationis indicaſti) nec enim deſunt ex variis Ordinibus varii, qui doctrinam meam non judicant ſtatui Religioſo injurioſam; ſed præſenti Religionis ſtatui opportuniſſimam. Unum audi, non Religioſum

giuſum duntaxat, ſed Abbatem erudione & zelo inſtaurandæ Monaſticæ diſciplinæ illuſtrem. „ De hoc opere veſtro (ait in literis ad me datis) dicere non vereor, eſſe videlicet .... *opportuniſſimum* præſenti Religionis ſtatui, in quo tam multos videmus cupiditate, ſeu bonorum temporalium amore, & laxis hominum opinionibus huic cupiditati faventibus abreptos, minus pro ſancta, quio impios pro ſcelerata bonorum communione conſpirare. Horum enim vox auditur Prov. 1. dicentium: *Marſupium unum ſit omnium noſtrum*; illi autem, ſi non ore, ſaltem opere clamant, quot capita, tot marſupia nobis ſint iniquis peculiis plena; quod quanta in Religionem mala invehat, & experientia docet, & in prima libri tui parte abunde & nervoſe probatur. "

MANTISSA.

AN Ex. Patri certum non eſt, aliter à ſimplici Religioſo, aliter à Religioſo Epiſcopo ſervandum votum obedientiæ? Quidni ergo & certum ipſi ſit, aliter ab illo, quam ab hoc ſervandum votum paupertatis?

Vidit B. Pasmans Lib. Cenſor.

APOLOGIA
ZEGERI BERNARDI VAN ESPEN
J. U. DOCTORIS ET PROFESSORIS,

Qua ſe vindicat à *Palinodia*, & Bullæ Clementis VIII. *Capitali Corruptione*; quas in Epiſtola Familiari ipſi impingit Eximius Pater Desirant Sacræ Theologiæ Doctor.

OCCASIO ET SCOPUS APOLOGIÆ.

EXimius Pater Clenaerts S. T. Doctor Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, in Theſibus Theologicis 30. Januarii proxime elapſa defenſis, varia Corollaria falſa, abſona, ne dicam abſurda, tanquam ex doctrina mea de paupertate & communione Religioſa conſectaria propoſuit: quibus deinde ſcrupulos quoſdam circà doctrinam meam, cum pacificatione conſcientiæ ſubjunxit.

Hiſce Theſibus *Brevem Reſponſionem*, quæ quatuor capitibus, unaque Appendice conſtat, opponendam cenſuetam. Et quidem prioribus tribus capitibus, Corollariis, quæ ex doctrina mea inferebantur, reſpondi: quarto verò, ſuper ſcrupulis atque conſcientiæ pacificatione breves reflexiones feci. In Appendice autem tria propoſui. Primò, compendioſam repetitionem argumentorum, quibus hactenus nihil repoſitum erat. 2. Medium concordiæ in Appendice Vindiciarum propoſitum, iterato reproduxi. 3. Generales quaſdam circumſtantias circa prædictas Theſes expendi.

Huic *Brevi Reſponſioni* Ex. Pater Deſirant Confratri ſuo ſuppetias ferens Epiſtolam Familiarem oppoſuit: at mirum, quam pauca poſt operoſam Reſponſionis diſcuſſionem, in defenſionem Collegæ ſui opponenda repererit.

Nihil enim illis, quæ ſcripſi in refutationem Corollariorum, quæ ex ſententia mea erant illata, reponendum invenit, niſi hoc unum: me ceciniſſe *Palinodiam*, dum oſtendere volui, cum doctrina mea conſiſtere, Religioſos ad Paſtoratum promotos poſſe exactam paupertatem & communionem Religioſam ſervare.

Reflexiones ſuper ſcrupulis, ac circumſtantiis Theſium, ſi non probavit, ſaltem non improbavit.

Ad argumenta in Diſſertatione ad doctrinæ confirmationem adducta, & in *Brevi Reſponſione* iterato breviter reproducta, nihil rurſus reſponſum, niſi ad unicum ex Conſtitutione Clementis VIII. petitum: at quam parum ad rem, ex dicendis pateſcet.

Denique occaſione ſcrupuli, quem c. 2. *Reſponſionis* moveram: cur adeo invidioſa ex mea potius quam Fagnani aut S. Congr. doctrina Corollaria educere placuiſſet Eximio charitatis præconi, cur, inquam, occaſione hujus ſcrupuli rationes quaſdam adducit, quæ ipſum ac Confratrem ſuum movere potuerunt, ut me potius quam Fagnanum oppugnent?

Tria proinde expendenda cenſui, quibus (ſi verborum pompoſum & ſuperfluum apparatum ſeponas) abunde toti Epiſtolæ ſatisfactum erit, Primo, num mea in *Reſponſione Brevi* dicta doctrinæ de paupertate & communione Religioſa, quæ in libellis à me editis tradita eſt, non cohæreant & conveniant?

Secundò, reſponſum Eximii P. ad Bullam Clementis VIII. & utrum *capitalem* corruptionem illius *Bullæ* commiſerim, expendam.

Tertiò, rationes, quæ moviſſe dicuntur Eximios Patres, ut ſe mihi potius, quam Fagnano oppoſuerint, diſcutiam.

§. I.

§. I.

Expenditur num in Reſponſione brevi *doctrinam hactenus traditam retractaverim?*

Viſo Libello Ex. Patris Deſtrant nonnihil hærebam attonitus, cum ex primo tituli intuitu retractationis doctrinæ hactenus traditæ, me inſimulari conſpexi. Sciebam enim, nihil minus mihi in animo fuiſſe, quam doctrinam propoſitam *retractare*; non quod judicem Doctore indignum ſententias ſuas retractare; dum ſe in illis erraſſe comperit; imo nihil magis Veritatis amatorem decere judico; ſed quia nihil hactenus doctrinæ meæ oppoſitum fuit, quod vel levem circa illius Veritatem vacillationem mihi attuliſſet; quinimo, ut candide dicam, tametſi ſub initium aliquis de doctrinæ veritate timor fuiſſet, imbecillitas argumentorum, & modus, quibus Profeſſores Ordin. Erem. S. Auguſtini eam hucuſque oppugnarunt, timorem illum excuſſiſſent.

Certus igitur eram, nihil ex propoſito in *brevi Reſponſione* fuiſſe retractatum. Hærebam ergo num forſan quidquam, præter intentionem, contrarium doctrinæ ante traditæ calamo excidiſſet. Aperio Libellum, & ecce in primis illius pagellis mirus de parta victoria triumphus; grandis de victo adverſario Confratri datus applauſus. „ Pugnaſſe; ait, poteras glorioſius, ſed non „ viciſſe felicius. Hac nanque *brevi Reſponſione* (ac- „ cluſa) factum eſt, quod expectabas: ut quibus œco- „ nomica tua acrimonia aſperior fortaſſe viſa eſt: jam „ tandem intelligant, nihil à te molitum de induſtria, „ niſi ut ficta impreſſione preſſus Clariſſimus, virtuti „ conſequentiarum cedens, ſuapte confeſſione caderet, „ qui rationibus alienis ſtare noluerat.

Sed in quibus illa victoria, paucis videamus. In Theſibus prænominatis Ex. Pater Clenaerts ex doctrina mea de paupertate & communione Religioſa conſequi dixerat hoc corollarium: *Proprietarii ſunt Monachi ad Paſtoratum promoti*. Falſitatem hujus conſequentiæ ſat ſuperque oſtenſam credidi, ſi dicerem, ut jam ſæpius dixeram, *uſum neceſſariorum* ſeu *facti* commenſurandum eſſe ſtatui & conditioni Religioſorum, in quibus eos Dei Providentia ex Superiorum directione conſtituit. „ Hinc juxta noviſſima Præmonſtratenſium ſta- „ tuta, inquiebam, Ordinis illius Paſtores in Mona- „ ſterio habitantes, *ex communi cellario in menſa* „ *Conventuali ali, & ex communi veſtiario veſtiri* „ *jubentur, neque ſibi aliquid ex quotidianis vel an-* „ *nuis proventibus retinere* permittitur, ut ita quoti- „ die, tanquam veri Religioſi voto paupertatis adſtri- „ cti, neceſſaria ſua à Superiore expectent.

„ Extra Monaſterium commorantes non quidem ex „ communi cellario in menſa Conventuali ali poſſunt, „ neque indies ſua neceſſaria à Superiore recipere; at- „ tamen rebus ſibi, in eo ſtatu conſtitutis, ad uſum „ quotidianum neceſſariis, tanquam communibus, & „ vere alienis, atque dependenter à nutu Superioris, „ uti tenentur. Hoc modo, ſi rebus conceſſis Paſtores „ Religioſi utantur, perfectam vitæ communionem ac „ rerum plenam abdicationem ſervabunt: non ſecus „ ac alii quicunque Religioſi extra Monaſterium de „ facultate Superiorum ad tempus degentes.

His finalibus verbis in Libello ſuo *pag.* 2. relatis, mox exclamat Ex. Pater: „ O cygneam tandem vo- „ cem, quæ ſic canit! ſi meruiſſemus hæc audire ab „ initio, nulla nos deinceps manebat contentio. “ Certe Ex. Pater eadem meruiſti audire in Diſſert. *par.* 1. *cap.* 1. §. 9. ſed forſitan intelligere noluiſti. Pergit ulterius Ex. Pater: „ bene ergo eſt; hac parte tenetur. „ Retractationem non poſtulamus apertiorem.

Verum Ex. Pater adeo clara retractatio unde habetur? An verba forſan mox relata terminis, ut ajunt, expreſſis eam referunt? An per conſequentiam duntaxat elicitur? Prius, ut credo, aſſerere non auſus, oppoſitumque ſat oſtendis, dum neſcio qua obſcura, & intricata conſequentia, eam gratulabundus Confratri tuo aſtruere conatis. Conſequentiam igitur tuam videamus.

„ Agnoſcit, inquis, Clariſſimus Dominus, Religio- „ ſos Paſtores *perfectam vitæ communionem ac rerum ple-* „ *nam abdicationem ſervare*. “ Ita eſt. „ Atqui, ſub- „ ſumis Eximie; perfecta vitæ communio, ac rerum plena illa abdicatio ſervari non poteſt, niſi obſerve- “ tur Religioſæ paupertatis eſſentia, uti evidens ſit. “

Tranſeat ſubſumptum. „ Nemo homo dubitet “ igitur quin Paſtores Religioſi ſervent perfecte pau- “ pertatis eſſentiam. “ Concedamus totum; ulteriora audiamus. „ In hac porro eſſentia, pergis, nullus “ Superior, non ipſe Pontifex, ut toties Vir Clariſ- “ ſimus obſervat, eſt diſpenſando. “ Non nego; modo intelligatur, quemadmodum in Appendice *cap.* 1. §. 2. expoſitum fuit.

Ecce quot ambages, ut tandem tantopere declamata retractatio extrahatur. Interim pergentem ſequamur: „ Concoquamus hæc, ais, & ruminemus, “ & omni ex parte exagitemus. “ Bene habet. Recte mones Ex. Pater concoquenda, & ruminanda, & ex omni parte exagitanda eſſe verba & admiſſa mea, ut inde vel in ſpeciem retractatio extrahatur. *Concoctionem, ruminationem, exagitationem* attendamus. „ Religioſus Paſtor ſervat paupertatem eſſentialem .... “ atqui nihil aliud facit, quam quod rebus *ad uſum* “ *quotidianum neceſſariis, tanquam communibus &* “ *alienis, atque dependenter à nutu Superioris uti te-* “ *neatur*. “ Antecedens gratis admittamus. Conſequens quod infertur audiamus. „ Ergo, infers, iſtius Re- “ ligioſi Paſtoris eſſentialis paupertas in iſta reſigna- “ tione conſiſtit, qua “ rebus *tanquam communibus uti-* *tur, dependenter à nutu Superioris*.

Verum Ex. Pater quænam iſta Logica, quæ à certa ſpecie ad genus diſtributum argumentari docet? Nonne antecedens de rebus, Religioſis Paſtoribus *in eo ſtatu conſtitutis, ad uſum quotidianum neceſſariis* loquitur, & tuum conſequens de *rebus* generaliter? Ut quid Ex. Pater, qui me *capitalis corruptionis* Bullæ Clementis VIII. tam fidenter arguis, *capitaliter* ſenſum meum alteras? Si enim verba illa, *in eo ſtatu conſtitutis, ad uſum quotidianum neceſſariis*, τὸ *rebus* adjunxiſſes, omnibus perquam manifeſtum fuiſſet, in verbis illis, nullam retractationis vel umbram ſubeſſe: neque verba illa; vel in ſpeciem approbationem *peculiorum*, etiam *dependenter* à nutu Superioris, indicare.

Quid enim aliud, vel leviter attendenti, prædicta verba inſinuare potuiſſent, niſi Religioſis ad Paſtoratum promotis, ex *communibus* Monaſterii proventibus de *neceſſariis* eſſe providendum? Et inſuper Religioſos rebus ſibi ad *neceſſitatem* conceſſis uti debere tanquam *alienis & communibus dependenter à nutu Superioris*? Quid quæſo hic, vel in ſpeciem, aſſertis meis adverſum? Nonne in omnibus meis Libellis, tanquam capitale punctum inculcavi, *communionem* Religioſam requirere, ut *omnia ſint communia, dividatur autem ſingulis prout cuique opus eſt*, non *æqualiter* omnibus, ut ait M. P. Auguſtinus, quia non æqualiter valent omnes; ſed *potius unicuique ſicut cuique opus fuerit*; ac per conſequens, alia ægris, alia ſanis, alia viatoribus, alia in Monaſterio quieſcentibus, alia Paſtoribus ruri, alia ipſis intra Monaſterium commorantibus: omnibus nimirum *prout cuique opus fuerit*; conſiderato ſtatu & conditione, in quibus Divina Providentia eos conſtituit; ut latius in Diſſertatione *part.* 1. *cap.* 1. §. 8. & 9. ac curſus in Vindiciarum Appendice *cap.* 1. §. 5. & 6. deduxi.

Quod vero dixi, Religioſos Paſtores conceſſis ad *uſum quotidianum neceſſariis* uti debere tanquam *alienis & communibus dependenter* à nutu Superioris, quid aliud inſinuat, quam paupertatem Religioſam exigere, ut Religioſi illi, etiam ad *neceſſitatem* ſibi conceſſa non poſſideant *tanquam propria*, aut ut *propriis* utantur; ſed illis tanquam *alienis*, & ad *nutum Superioris* utantur; quemadmodum Religioſi in Clauſtro commorantes, veſtibus, libris, ſupellectile, aliiſque neceſſariis uti tenentur; quod quam bene præcedentibus aſſertis meis conveniat, ex *part.* 1. *cap.* 2. §. 10. & Vindiciarum Appendice *cap.* 1. §. 4. Ex. Pater intelligere potuit. Qua igitur ſpecie ex citatis meis verbis, retractationem doctrinæ arguere auſus ſit, non intelligo: minus capio, quomodo non erubuerit ita fidenter aſſerere, in verbis illis à me probatum *uſum peculiorum à nutu Superioris dependentium*; quandoquidem apertiſſime verba illa, præſertim ſi cum ſubſequentibus conferantur, exprimant, ad uſum quotidianum *neceſſaria* Religioſis Paſtoribus ex *communibus* Monaſterii bonis eſſe ſubminiſtranda; adeoque Mo-

naſterii

naſterii bona & proventus eſſe *communia* ſupponant. Cui communioni *peculia* & *depoſita* ad uſus particulares Religioſorum reſervata, diametraliter opponuntur; nam ut jampridem rectè notavit Pius ac Eruditus Petrus à S. Audomaro Monaſterii S. Winoci Prior, „ quod *alicui certo* præfixum ſervatur, *commune* dici „ non poteſt: imo tantum abeſt, ait dictus auctor, ut „ per hujuſmodi reſervationes *particulares* apud ſe vel „ *apud alium*, res Religioſo obvenientes bonis Monaſterii „ *incorporentur*, ut è contra *dividantur* & *ſeparentur* à bonis Monaſterii, & approprientur, quæ „ ſic conceduntur, *particularibus Religioſis*.

Quando ergo Religioſi ad Paſtoratum promoti *neceſſaria ad uſum quotidianum* accipiunt, iiſque tanquam *alienis* & *dependenter à nutu* Superioris utuntur, non magis dicendi ſunt habere *peculia*, quam Religioſi, qui ex bonis communibus in Monaſteriis reformatis, in quibus *peculia* & *depoſita* ſunt in execratione, neceſſaria ſua accipiunt.

Hinc nec ſimilium Monaſteriorum Præpoſiti verentur Fratribus itinerantibus pecuniam, aliaſve res pro neceſſario viatico concedere, atque Religioſis ad Paſtoratum emiſſis omnia neceſſaria, pro ſtatu & conditione, annuere.

Si proinde nunc interroget Exim. Pater prout facit *pag. 4. An eſſentialis paupertas Religioſi Paſtoris alia ſit ab eſſentiali paupertate Religioſi non Paſtoris?*

Reſpondeo aliam non eſſe: ſed dico eſſentialem paupertatem Religioſam permittere, ut *aliter* Religioſo Paſtori, *aliter* Religioſo non Paſtori, *aliter* Religioſo in Monaſterio quieſcenti, *aliter* Religioſo itineranti neceſſaria dentur, quod & mecum fateri Eximius, velit nolit, cogitur: ni forte dicere audeat, eſſentiali paupertati non repugnare; ut ſingulis Religioſis in Monaſterio commorantibus, ſua ſit cella cereviſiaria, ſua ſit arca, ſua ſit culina, ſuus ſit famulus &c. uti Religioſis Paſtoribus: vel ut Religioſi ſinguli ſummam pecuniæ in crumena ſua habeant, qua ſibi neceſſaria comparent: ut itinerantibus concedi neceſſitas exigit.

Ex his nullus non intelliget, quantus debuerit eſſe affectus Confratri de parta victoria congratulandi, qui in præcitatis verbis retractationem adeo claram, ut clariorem non poſtularet, invenit; imo à Religioſa modeſtia, Magiſtrali gravitate, atque charitate Auguſtiniana extorſit hunc libelli titulum, platearum anguſtis, atque Eccleſiarum, & Collegiorum valvis publice affigendum: Palinodia *Clariſſimi Domini* Zegeri Bernardi Van Espen *Juris utriuſque Doct. & Profeſſoris*.

§. II.

Veram omnium communionem, univerſa depoſita ad uſus particulares *excludentem, Bulla Clementis VIII. evidentiſſime requirit. Et quæ ſit illa communio breviter exponitur.*

Bona omnia, ex Conſtitutione Clementis VIII. eſſe confundenda, agnoſcit Ex. Pater *pag.* 18. verum adjungit, *phyſice, an moraliter, hoc controverti*, multaque deinde de morali & phyſica confuſione congerit, & confuſe proponit, ac ita confundit, ut multis vix appareat, de qua communione aut confuſione quæſtio vertatur.

Ne proinde ſuper verbis contendatur, rurſus in quo Religioſa communio conſiſtat (quamvis in Diſſertatione & Vindiciarum Appendice ſæpius dictum) breviter & claris terminis proponendum cenſeo.

Dico ergo: Religioſam communionem in hoc conſiſtere, ut prorſus omnia in communem uſum convertantur, *ita ut impleatur*, ſicut loquuntur Patres Concilii Andomarenſis, *à Religioſis, quod ſibi imitandum ſumpſerunt, & ad quod* Religione sempiterna se obligarunt (non potest res illa inculcari satis) *illud primitivæ Eccleſiæ: Multitudinis credentium erat cor unum & anima una: nec quiſquam eorum quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis* omnia communia: *Dividebatur autem ſingulis* prout cuique opus erat.

Omnia ergo undecunque, & quacunque ex cauſa Religioſis obvenientia debent confundi, id eſt in *communem uſum* converti; ut nimirum univerſa *indifferenter* in communes Fratrum & Conventus *neceſſitates* impendantur; id eſt, *dividatur ſingulis prout cuique opus eſt*.

Et ne hic hæreat Eximius, num *phyſice*, num *moraliter* confundenda cenſeam, expendat utrum in reformatis, aliiſque Monaſteriis ubi *peculia* ac *depoſita* univerſa exulant, omnia *phyſice* an *moraliter* confundantur; item conſideret, utrum in ſuo, aliiſve Conventibus eleemoſynæ religioſe oſtiatim emendicatæ, item proventus & Canones annui ex villis aut cenſibus Monaſterii provenientes, phyſice an moraliter confundantur, & in *uſum communem* ipſius Conventus convertantur. Hæc *concoquat, ruminet & exagitet*, & videbit quam confuſionem ſeu communionem intelligam; nimirum talem, ut omnia undecunque Religioſis obvenientia confundantur, & in *uſum communem* convertantur, ut in reformatis aliiſque Monaſteriis, quæ peculia ſeu depoſita non agnoſcunt, univerſa confundi praxis quotidiana oſtendit: vel ut in omnibus Conventibus confundi & in *uſum communem* converti eleemoſynas religioſe emendicatas, aut Monaſterio oblatas, proventus ex villis vel decimis Monaſteriorum provenientes, ad oculum videmus.

Rem ulterius, ne vel cæcum latere queat, exemplo declaro.

Ponamus quod inter Monaſterii alicujus Religioſos, aliquibus ex profeſſione ſeu lectione, vel functione Academica jura aliqua obveniant, aliis ex alio juſto labore nonnulla accedant, aliis rurſus ex parentum ſive familiarium liberalitate, vel ſimili alio titulo nonnulla acquirantur: hæc erit Religioſa *communio*, peculiis ſeu depoſitis *ad particulares alicujus* Religioſi neceſſitates ſeu uſus reſervatis, diametraliter repugnans: ſi hæc omnia ſimilia in uſum *communem* Fratrum & Conventus, ſicuti reliqui Monaſterii proventus, v. gr. decimæ, villarum redditus &c. confundantur & convertantur, quo communis inde victus & veſtitus omnibus ſuppeditari poſſit: ac per conſequens, omnia ſive ex lectionibus, ſive ex liberalitate parentum, ſive alia ex cauſa Religioſis obvenientia, *indifferenter* cum aliis Monaſterii obventionibus in *uſum communem* & Fratrum *neceſſitates* expendantur; nulla habita conſideratione, quibus vel qua ex cauſa obvenerint, ſed quis amplius indigeat: atque ita impleatur quod ſcriptum eſt: *Erant illis* omnia communia; *dividebatur autem ſingulis prout* cuique opus erat.

Hæc eſt, inquam, *communio* in Actibus Apoſtolorum tantopere commendata, & Patrum Regulis adeo inculcata. Hæc eſt *communio* conſtituens vitam communem, à qua ut non recedatur, omnis cura & diligentia, ut ait Tridentinum, à Superioribus adhibeatur, tam in Capitulis generalibus, quàm in eorum viſitationibus: *Cum compertum ſit*, ſubdit idem Concilium, *ab eis non poſſe ea, quæ ad ſubſtantiam Regularis vitæ pertinent, relaxari: ſi enim illa, quæ baſes ſunt & fundamenta totius Regularis diſciplinæ*, exacte *non fuerint conſervata*, totum *corruat ædificium neceſſe eſt*.

Hanc communionem, ſeu *phyſicam* ſeu *moralem* dicamus, parum intereſt, modo rem ipſam intelligamus. Verum *communio* ſeu *confuſio*, qua proventus ex decimis aut villis Monaſterii, eleemoſynæ oſtiatim emendicatæ, vel Conventui oblatæ, aliaque ſimilia confunduntur, & in *uſum communem* ipſius Conventus ac Fratrum convertuntur; reſervatis ſeu depoſitis *interim* ad *particulares uſus*, & *neceſſitates*, quæ ex lectionibus, prædicationibus, aliove juſto labore, vel ex liberalitate parentum, aut familiaribus ſimilive titulo Religioſis obveniunt, non communio, ſed evidens & abſoluta *diviſio* eſt; ipſam baſim & fundamentum Regularis diſciplinæ, ipſam nimirum *vitam communem*, non tantum concutiens, ſed plane evertens.

Sed reponet forſan Eximius, dependenter à *nutu* Superioris peculia ſeu depoſita illa cum reliquis Monaſterii proventibus confundere, & ad *communem* Fratrum uſum Conventui incorporare. Reſp. Sit ita: ſed quid inde inferet? Ergo *poteſt eſſe* abſoluta totalis omnium communio & confuſio, *ſi* Superior *voluerit*. Concedo totum: ſed quandiu Superior id non præſtiterit, non *communio*, ſed *diviſio* erit.

Si

Si vero Eximius inferat; Ergo *de facto eſt* abſoluta omnium communio, id eſt, OMNIA SUNT *communia & confuſa in uſum communem*, evidentiſſime ac luce meridiana clarius in prima Philoſophiæ impinget principia; argumentando à potentia ad actum affirmative, hoc nimirum modo: *Poteſt* Superior Peculia ſeu depoſita ad *uſus particulares* aliquorum Religioſorum in communionem redigere, & cum reliquis Monaſterii proventibus in communem Conventus uſum confundere; Ergo *de facto* ita *ſunt* redacta & confuſa; ſive de facto *eſt* abſoluta & plena rerum omnium communio.

Hæc quidem in Appendice late dicta fuerant, ſed ab Eximiis PP. magno ſilentio premuntur.

Ut verbo abſolvam, quandiu pecuniæ, redditus vitalitii, ſimiliave in uſus *particulares quorundam* Religioſorum manent depoſita vel reſervata, nunquam erit *plena & abſoluta communio*, nec *phyſica*, nec *moralis*, ſed ad ſummum nominalis ſeu *verbalis*.

Propoſitam rerum communionem in Bulla Clementis VIII. Religioſis præſcribi adeo evidens eſt, ut ſenſu communi deſtitutus videretur, qui lectis Conſtitutionis illius verbis, inficiari præſumeret. Verba ſine gloſſis, toties à me reproducta, ſubjicio.

„ Quo Tridentini Concilii Decreta de *paupertatis*
„ voto cuſtodiendo fidelius obſerventur, præcipitur,
„ ne nullus ex Fratribus, etiamſi Superior ſit, bona
„ immobilia vel mobilia, aut pecuniam, proventus,
„ cenſus, eleemoſynas, ſive ex concionibus, ſive ex
„ lectionibus, aut pro miſſis tam in propria Eccleſia
„ quàm ubicunque celebrandis, aliove ipſorum juſto
„ labore & cauſa, & quocunque nomine acquiſita;
„ etiamſi ſubſidia conſanguineorum, aut piorum largi-
„ tiones, legata aut donationes fuerint, tanquam pro-
„ pria, ut etiam nomine Conventus poſſidere poſſit,
„ *ſed ea omnia ſtatim Superiori tradantur*, *& Con-*
„ *ventui incorporentur*, *atque cum ceteris illius bo-*
„ *nis*, *redditibus*, *pecuniis ac proventibus confundan-*
„ *tur*, QUO COMMUNIS INDE VICTUS ET VESTITUS
„ OMNIBUS SUPPEDITARI POSSIT.

Expendat nunc æquus lector, utrum clarius perfecta & plena rerum omnium confuſio & incorporatio in *communem* Fratrum *uſum* proponi potuiſſet.

Hæ ſunt Conſtitutionis illius verba, quibus, conformiter ad Patrum Regulas, atque Conciliorum Decreta, pecunias aliave mobilia in *uſus particulares* deponi non poſſe probavi.

Verba autem præcedentibus ſubjecta, nunquam in reprobationem peculiorum rerum *mobilium* adducere cogitavi; ſciebam quippe in illis de ſolis *ſtabilibus* tractari. Ita enim ſonant: „ Neque Superioribus, quicun-
„ que illi ſint, ullo pacto liceat eiſdem Fratribus aut
„ eorum alicui, bona ſtabilia, etiam ad uſumfructum,
„ vel uſum, adminiſtrationem aut commendam, etiam
„ depoſiti aut cuſtodiæ nomine concedere.

Quod proinde *num.* 29. ait: *Quæſtio igitur unica eſt ſuper: an quidquid de conceſſione bonorum* STABILIUM *dicitur, hoc ad mobilia extendi debeat?* Quam ineptum! ſed ineptius, ne dicam abſurdius eſt, quod ſubditur, *num.* 30. *Affirmat autem* CLARISSIMUS DOMINUS, *id probans*, *ex eo quod Pontifex ſubdat*, *ſervanda hæc eſſe & quoad pœnas*, *& quoad culpam*, *tam circa mobilia*, *quàm immobilia*. Quales Eximie Pater fictiones! ut aliquid dixiſſe videaris, ubinam hanc, amabo te, ratiocinationem in ſcriptis meis offendiſti? Profecto ſomniaſſe me oportuiſſet, ſi *quidquid* de conceſſione bonorum *ſtabilium* dixit Pontifex, hoc ad mobilia extendendum credidiſſem. Pontifex enim vetat *ſtabilia* Religioſis etiam ad *uſum* concedi; num illud ad mobilia extendi credere potuit, qui centies dixi, mobilium *uſum* omnibus, prout *cuique* opus eſt, eſſe annuendum?

Verba ergo illa non in reprobationem *peculiorum* mobilium (quæ præcedentibus verbis ſat erant improbata) ſed *redditium vitalitiorum* allegata fuere; hos enim, utpote rebus *ſtabilibus* annumerandos, ex his Clementis verbis, nulli Religioſo ad *uſum*, ſed ſolis officialibus, qui eos in communem Monaſterii utilitatem recipiant, concedendos probatum volui.

Fateor ergo, quod *quidquid* de *ſtabilibus* ibidem decernit Pontifex, ad *mobilia* trahendum non ſit; ſed hoc quoque dico, non ſine manifeſtiſſimo errore dici, licitum reſpectu *mobilium*, *quidquid* illicitum eſſe dicitur reſpectu *ſtabilium*; licet in antecedentibus *expreſſe* de *mobilibus* negatum non fuerit. Quidni enim hoc argumento evinceretur, verum *uſumfructum mobilium* Religioſis concedi poſſe? Prohibet enim Pontifex *ſtabilia* ad *uſumfructum* concedi; nec in tota Conſtitutione de *mobilibus* expreſſe id vetitum invenitur. Ex quo intelligitur, quam ineptum ſit argumentum, quo Ex. Pater vult oſtendere *depoſita* mobilium per Clementem probata; quia in verbis jam relatis bona *ſtabilia* ad *depoſitum* dare prohibuit, nec de mobilium *depoſitis* hactenus locutus erat, nimirum terminis *expreſſis*: quod nec mirum, quia mobilium conceſſionem ad depoſitum, uſumfructum &c. ſat ſuperque vetitam ſupponebat, dum omnia undecunque Religioſis obvenientia voluit cum ceteris Monaſterii bonis, redditibus, pecuniis ac proventibus confundi, *quo* COMMUNIS *inde victus & veſtitus* OMNIBUS *ſuppeditari poſſit*.

Ecce, in quem ducatur labyrinthum, dum adeo perſpicuæ veritati (qualis eſt improbatio *peculiorum* ſeu *depoſitorum* rerum *mobilium* per dictam Conſtitutionem Clementis VIII.) tenebras offundere conatur Ex. Pater. Quod manifeſtius evadet, ſi attendatur, quid poſt biennii pene curriculum, à quo Diſſertatio in lucem emiſſa fuit, quamque toto illo tempore diſcutere & impugnare Eximii Patris Collegæ non deſtitere, tandem ex illa adducatur, quod me *Capitalis corruptionis* illius Conſtitutionis reum agat. De quo ſit ſequens paragraphus.

§. III.

Oſtenditur quod Capitalis corruptio *Bullæ Clementis VIII. à me facta non ſit.*

UT omnibus perquam manifeſtum ſit, quam calumnioſe de *Capitali corruptione* Bullæ Clementis VIII. propter omiſſum unum miſerum *vero* (de hac *corruptione* enim agens Ex. Pater *n.* 34. ait: *Vim poſui*, *ut debui*, *in particula* VERO: *qua notavi ſignificari antitheſim*) traducar, hæc præmittenda duxi.

Poſtquam in Diſſertatione De *Vitio Peculiaritatis* oſtendiſſem, ex communibus Monaſterii proventibus *neceſſaria* ſingulis Religioſis eſſe ſubminiſtranda, *c.* 1. § 10. probare intendebam, quod circa *uſum neceſſariorum*, Religioſis ſedulo cavendum eſſet, ne *neceſſaria* tanquam *propria* poſſideant, vel tanquam *propriis* utantur.

In hujus probationem adduxi prædictæ Bullæ verba ſequentia: *Ne eorum*, *quæ ad neceſſitatem conceſſa erant*, *alius quidquam poſſideat*, *ut* PROPRIUM, *neque ut* PROPRIO *utatur*.

Fateor poſt particulam *ne* omiſſam particulam *vero*. Hanc enim minime neceſſariam credidi, & credo; ſenſumque verborum, illa particula omiſſa, per ſe conſtare. Senſus quippe obvius dictorum verborum hic eſt: ne eorum, quæ ad neceſſitatem conceſſa erunt, v. gr. veſtes, libri, ſupellex, &c. Religioſus quidquam poſſideat ut *proprium*, vel ut *proprio* utatur; conformiter ad famoſum & vulgatum illud Patrum apophtegma: *Monachus non dicat*, *codex* MEUS, *tabula* MEA, *tunica* MEA.

Sed ne quis forſan ſuſpicetur prætermiſſam particulam *vero*; diverſum illorum verborum ſenſum reddere, ſi dicta verba integro contextui, à quo ſeparata fuerunt, conjungantur, contextum integrum Lectori propono.

Quo Tridentini Concilii Decreta de *paupertatis* «
voto cuſtodiendo fidelius obſerventur, præcipitur: «
ut nullus ex fratribus, etiamſi Superior ſit, bona «
immobilia vel *mobilia*, aut pecuniam, proventus, «
cenſus, eleemoſynas, ſive ex concionibus, ſive ex «
lectionibus aut pro Miſſis, tam in propria Eccle- «
ſia quàm ubicunque celebrandis, aliove ipſorum ju- «
ſto labore & cauſa, & quocunque nomine acqui- «
ſita, etiamſi ſubſidia conſanguineorum; aut piorum «
largitiones, legata aut donationes fuerint, tan- «
quam propria, aut etiam nomine Conventus poſ- «
ſidere poſſit, ſed ea omnia ſtatim Superiori tra- «
dantur, & Conventui incorporentur, *atque cum* «
ceteris illius bonis, *redditibus*, *pecuniis ac pro-* «
ventibus confundantur, QUO COMMUNIS INDE VICTUS «

„ ET

„ ut victus omnibus ſuppeditari poſſit. Neque
„ Superioribus, quicunque illi ſunt, ullo pacto liceat
„ iiſdem fratribus, aut eorum alicui, bona *ſtabilia*,
„ etiam ad uſumfructum, vel *uſum*, adminiſtrationem
„ aut commendam, etiam depoſiti, aut cuſtodiæ no-
„ mine concedere. Eorum vero, quæ ad *neceſſita-*
„ *tem* conceſſa erunt, nullus quicquam poſſideat *ut*
„ *proprium*, neque ut *proprio utatur*.

Tria in hoc verborum contextu membra Pontifex conſtituit. Primò quidem præcipitur, ut bona omnia ſive immobilia ſive mobilia, aut pecunia aut eleemoſynæ, ſive ex concionibus, ſive lectionibus, aliove juſto labore & cauſa, & quocunque nomine, acquiſita, etiamſi ſubſidia conſanguineorum, aut piorum largitiones fuerint, ſtatim Superiori tradantur, & Conventui incorporentur, atque cum ceteris illius bonis, redditibus, pecuniis ac proventibus confundantur, quo communis inde victus & veſtitus, id eſt neceſſaria, omnibus ſuppeditari poſſit.

Secundo membro præcipitur, ne Superiores quicunque illi ſint, ullo pacto dent Fratribus bona *ſtabilia* etiam ad uſumfructum, vel *uſum*, adminiſtrationem aut commendam, etiam depoſiti aut cuſtodiæ nomine.

Negat proinde Pontifex *ſtabilia* etiam ad *uſum* Fratribus concedi poſſe; mobilia autem omnia in unum confundi præcipit, ſed ex illis in unum confuſis, omnibus ad victum & veſtitum neceſſaria, adeoque *uſum facti* ſuppeditari concedit; ſed ne hæc quoque ad uſum conceſſa tanquam propria poſſideant, ſubjungit.

Tertio membro: Eorum vero, quæ ad neceſſitatem conceſſa erunt, nullus quidquam poſſideat ut *proprium*, neque ut *proprio* utatur.

Ex quo liquet particulam *vero* juxta obvium ſenſum hic accipi pro particula *porro*, ac ſi diceretur: *eorum* PORRO *quæ ad neceſſitatem* &c. ac per conſequens, verba illa, ſine particula VERO, hunc per ſe conſtantem ſenſum habere: ne Religioſus ullus, eorum, quæ *ad neceſſitatem* ſeu *uſum facti* conceſſa erunt, quidquam poſſideat ut *proprium*, vel ut *proprio* utatur.

Ex quo conſequitur, neceſſe non eſſe ut particula *vero* hic aſſumatur pro *adverſativa antitheſim* ſignificante, prout contendit Ex. Pater. Ut tamen *gratis* demus, particulam *vero* in præcitatis verbis, *antitheſim* aliquam bona *mobilia* inter & *ſtabilia* importare; ut nimirum illa ad *neceſſitatem* concedi poſſint, non tamen tanquam *propria* poſſideri; hæc autem nequidem ad *neceſſitatem* dari queant; illam tamen antitheſim, quam prætendit Ex. Pater, facere non poteſt.

Vult enim Eximius, particulam *vero* antitheſim ſignificare inter præcedentia & ſubſequentia. „ Præ-
„ cedentia, ait *num.* 33. prohibent ne Superiores ſub-
„ ditis concedant bona ſtabilia. Subſequentia dicunt:
„ *eorum vero quæ ad neceſſitatem conceſſa erunt, nul-*
„ *lus quidquam poſſideat ut proprium*; Ergo ut com-
„ *mune*. Non obtineat *ſtabilia* ad *depoſitum*, ad quod
„ concedi non poſſunt; ſed obtineat, quæ à *ſtabili-*
„ *bus* diſtinguuntur, *mobilia*. “ Hæc ipſe. Hinc intelligitur, quod Eximius contendat, per particulam *vero*, eam *antitheſim* inter præcedentia & ſubſequentia ſignificari, ut quæ de *ſtabilibus* negata ſunt, de *mobilibus* affirmentur; & inde inferi, *depoſita mobilium*, per verba, *eorum* VERO, *quæ ad neceſſitatem &c.* probata eſſe.

Hanc Exim. Patris antitheſim per particulam *vero* ibidem ſignificari, neutrum membrum patitur.

Primum quidem illam clare excludit; quandoquidem in illo Pontifex præcipiat, omnia bona etiam *mobilia* undecunque & quacunque ex cauſa Religioſis obvenientia, cum ceteris Monaſterii proventibus & redditibus confundi, quo COMMUNIS *inde victus & veſtitus* omnibus *ſuppeditari poſſit*; ac per conſequens vult Pontifex (quod §. præcedenti tantopere inculcavi) ut *omnia* Religioſis, ſive ex lectione, ſive functione Academica, ſive liberalitate parentum aliove titulo obvenientia, ita cum reliquis Monaſterii proventibus, v. gr. decimis, cenſuum canonibus, villarum mercedibus ſimilibusve incorporentur Conventui, & confundantur, ut ex omnibus *indifferenter*, & ſine diſtinctione *cui*, vel qua ex cauſa obvenerint, panis, cereviſia, veſtis, ſupellex, aliaque Fratrum & communi Conventus *uſui* neceſſaria comparentur.

Ex quo ulterius dubitari nequit, quin hoc membrum univerſa mobilium *peculia* ſeu *depoſita* Pontifex excluſerit; quandoquidem nulli non poſſit eſſe manifeſtum, *peculia* ſeu *depoſita* non confundi cum reliquis Monaſterii proventibus, quo *communis* inde victus & veſtitus *omnibus* ſuppeditari poſſit, cum ea ſit natura iſtorum *peculiorum* ſeu *depoſitorum*, ut ad *peculiares alicujus* Religioſi *uſus* apud depoſitarium ab aliis Monaſterii proventibus ſeparata ſerventur.

Igitur antitheſis, quam per particulam *vero* indicatam vult Eximius, primo membro repugnat, in quantum per illam infertur, *depoſita mobilium* per Pontificem eſſe probata.

Non minus evidenter antitheſim illam deſtruit ſecundum membrum; vetat enim illud, bona *ſtabilia* Fratribus concedi ad *uſumfructum*; atque ita, ſuppoſita prædicta antitheſi qua prætenditur, negata de *ſtabilibus* concedi reſpectu *mobilium*, ſequeretur, Religioſis *mobilia* non ſolum poſſe concedi ad uſum, aut depoſitum, ſed etiam ad *uſumfructum*; nec enim in verbis quidquam occurrit, quod antitheſim ad unum magis, quam ad alterum extendat.

Attendat nunc Exim. Pater, an non potiori jure ipſe, quam ego de *capitali corruptione* Bullæ, falſum hunc ſenſum affingendo, accuſari poſſit; idque eo periculoſius, quod mea corruptio, ſi quæ fuiſſet, non alicujus relaxationis occaſio eſſet; ſed ut ſummum ad perfectionem, ad quam non obligarentur, Religioſos incitare poſſet; econtra corruptio ſeu falſus ſenſus Eximii Patris, ad relaxationem vitæ *communis* & voti *paupertatis* tendens, baſes & fundamenta regularis diſciplinæ concutit, quæ ſi exacte non ſerventur, totum ædificium corruat neceſſe eſt.

Expendat nunc quoque æquus Lector, qua juſtitiæ ſpecie me non tantum in epiſtola aliqua familiari, *capitalis corruptionis* Bullæ Pontificiæ arguat; ſed in ipſius libelli frontiſpicio, publice platearum compitis, & Eccleſiarum atque Gymnaſiorum portis applicando.

§. IV.

Expenduntur rationes, quæ moviſſe dicuntur Exim. Patrem Clenaerts, *ut ex mea potius, quam Fagnani doctrina, adeo invidioſa Corollaria eduxerit.*

IN *Reſponſione brevi*, quam Theſibus Eximii Patris Clenaerts oppoſui, *pag.* 98. hunc moveram ſcrupulum: *cur adeo invidioſa ex mea potius quam Fagnani, aut Sacræ Congregationis doctrina, Corollaria educere placuit* &c. Scrupulum hunc eximere, & cur non in Proſperum Fagnanum, ut in me, Corollaria ſtrinxerit, edicere pro ſuo in Confratrem affectu, in hac epiſtola familiari ſuſcipit Exim. Pater Deſirant.

Rationes ab ipſo adductas &, ut credo, Eximio Confratri ſuo probatas audiamus.

Proſper in corpore voluminis ſcribens, contra “
receptum per univerſalem Eccleſiam nihil incondite “
attentavit uſum. Propriorum placitorum ſi fuerit “
aſſertor, at non ſuis promulgator. Religioſos indi- “
ſpenſabilis proprietatis non afflixit ſcommate, nul- “
lius perfidiæ reos egit, non publico expoſuit con- “
temptui odioque, non molitus denique illud eſt, “
ex quo vileſcere apud utrumque jam ſexum poteſt “
Religioſus ordo. “ Hæc ille *num.* 13.

Et *num.* 17. inſinuat Proſperum de paupertatis non *eſſentia* loqui, ſed de *accidentalibus* ejus.

Tria igitur ſunt juxta Eximium epiſtolæ familiaris Authorem, cur Exim. Pater Clenaerts in me potius, quam Fagnanum Corollaria illa invidioſa ſtrinxerit.

Primò, quod Fagnanus in corpore voluminis ſcribens, contra receptum per univerſalem Eccleſiam nihil incondite attentaverit uſum.

Secundò, quod Fagnanus Religioſos indiſpenſabilis proprietatis non afflixerit ſcommate, nullius perfidiæ reos egerit, non publico expoſuerit contemptui, odioque, &c.

Tertiò, quod Fagnanus de paupertatis non eſſentia loquatur, ſed de accidentalibus ejus.

Verum ut omnibus conſtet, quam parum ad pacificationem conſcientiæ & ſcrupuli exemptionem hæc faciant, unicam Fagnani concluſionem in Vindiciis p. 69. expreſſam, hic rurſus ſubjicio. „ Concludendum “
eſt igitur, ait Fagnanus, nemini prorſus Regularium “
tam virorum, quàm mulierum cujuſcunque quali- “

Digitized by Google

„ tatis & conditionis exiſtat, niſi ſit Officialis, fas eſſe etiam nomine Conventus habere annuos reditus ſeu proviſiones annuas, bonorum ſtabilium adminiſtrationem, aut peculium, etiamſi illud non *ſit ſuperfluum*, ſed ad *neceſſarios*, *honeſtos*, *& pios uſus à Superiore ex quacumque cauſa conceſſum*, *&* DEPENDENTER *ab ejus voluntate*, *& nutu*; nec unquam excuſari à LETHALI CULPA, & pœna Proprietariis inflicta, ex quavis CONSUETUDINE Monaſterii vel Religionis, aut ex varietate ſeu probabilitate opinionum, aut alio quovis prætextu vel cauſa. Et Religioſis; tam Prælatis, quàm Subditis cavendum eſſe ab hujuſmodi palliamentis, *quia Deus non irridetur*. Ad Galatas *cap.* 6.

Quis vel ex hac ſola Fagnani concluſione rationum illarum imbecillitatem non perſpectam habeat? Si enim ego improbando Religioſorum *depoſita & peculia*, aliquid contra receptum per univerſalem Eccleſiam attentavi uſum, nonne Fagnanus attentavit, dum in libro Summo Pontifici dedicato, atque per totum terrarum orbem divulgato, qui non ſolum in Theologorum, ſed Juriſconſultorum manibus paſſim verſatur, tam fidenter aſſerit; nemini prorſus Regularium, tam virorum, quàm mulierum, cujuſcunque qualitatis & conditionis exiſtat, niſi ſit Officialis, fas eſſe habere, etiam nomine Conventus, peculium, etiamſi illud *non ſit ſuperfluum*, ſed ad *neceſſarios*, *honeſtos*, & *pios* uſus à Superiore ex quacunque cauſa conceſſum, & *dependenter* ab ejus voluntate & nutu?

Concludit inſuper Fagnanus, neminem Regularium peculium non ſuperfluum *dependenter à nutu Superioris* poſſidentem, excuſari à LETHALI *culpa*, *& pœna proprietariis inflicta*. Si igitur Fagnanus hoc dicendo, Religioſos indiſpenſabilis proprietatis non aſſtrixit *ſcommate*, nullius *perfidiæ* reos egit, quanto minus ego, qui peculia & depoſita quidem improbavi; ſed nunquam dixi *generatim* ac *indiſtincte*, neminem Regularium virorum aut mulierum, *peculium dependenter à nutu Superioris* habentem, excuſari à culpa *lethali*; quinimo, ut in Vindiciis latius deduxi, ſtudio factum fuit, quod jam allegatam Fagnani Concluſionem in Diſſertatione omiſerim.

Quod addit Eximius, Fagnanum *Religioſos non publico expoſuiſſe contemptui*, adioque, credo; ſed minus ego, qui more Doctorum, ſententiam meam de voto paupertatis & Religioſa communione, ſine ulla cenſura, & mitiori, quam Fagnanus, expreſſione propoſui & propugnavi. At utinam Eximius, ſuique Confratres, tanta animoſitate & zelo pro peculiis decertando, Ordinem ſuum de peculiaritate non redderent ſuſpectum, & publico *contemptui* non exponerent.

Adhuc addit Fagnanus, neminem Regularium peculium habentem, excuſari à culpa *lethali* & pœna proprietariis inflicta, ex QUAVIS CONSUETUDINE *Monaſterii vel Religionis*, *aut ex varietate*, *ſeu probabilitate opinionum*; ex quo patet, nullatenus congruere verbis Fagnani dictam Eximii Patris Gloſſam: *De paupertatis non eſſentiâ loquitur*, *ſed de accidentalibus ejus*; ni forſan credidiſſe dicat Fagnanum *accidentalia* nulla *conſuetudine*, nec catenus mutari poſſe, ut tranſgreſſio eorum *lethalis* non ſit. Quid autem Fagnano injurioſius?

Eandem Gloſſam applicat Bullæ Clement. VIII. Atæque apposite. Si enim non de *eſſentia* paupertatis, ſed de *accidentalibus* ejus egiſſet Pontifex, dixiſſetne, quod nulla quorumcunque Superiorum *diſpenſatio*, nulla „ *licentia*, quantum ad bona mobilia, vel immobilia fratres excuſare poſſit, quominus culpæ & pœnæ à Concilio Tridentino impoſitæ, & ipſo facto incurrendæ, obnoxii ſint? An forte Clementem VIII. ejuſque ſucceſſores ignoraſſe dicamus, quod Superiores interdum, charitate id exigente, ſuper accidentalibus cum aliquo fratrum diſpenſare queant? ut melliflue in libro de Præcepto & Diſpenſatione Sancti Bernardi oſtendit.

Verum, ut apparet, vidit quoque Ex. P. nec hanc, nec alias, quas attulit Gloſſas, difficultati ex Clementis VIII. Conſtitutione ſibi objectæ, plene ſatisfacere; quare aliud effugium, quo auctoritatem illius Bullæ à ſe amoliatur, quærit: nimirum, „ in Bulla illa *de humana* duntaxat lege ſermonem fieri, quæ proinde nec *generalis* eſſe debuerat, nec *perpetua*, prævalente ſæpius *exceptione* temporis, ipſo particularium Conſtitutionum approbatarum, permiſſarumve vigore.

Hæc *num.* 16. deinde *num.* 17. dicit: Clementis VIII. Bullam, „ uſque ad Proſperi Fagnani tempora non fuiſſe receptam .... Clementis Bullam ab Urbano VIII. renovatam eſſe anno 1624. Ab iſthoc tempore uſque ad annum noſtrum milleſimum ſexcenteſimum octuageſimum ſextum fluxiſſe annos ſexaginta duos. Datis igitur gratis, ait, omnibus, quæ Clariſſimus Dominus prætendit, & de Proſpero & de Clemente VIII. & de Urbano VIII. certum equidem eſſe, ſubjungit, *nos à poſſeſſione noſtra hodie non exturbandos*.

Eximie Pater, ut omittam, quod falſo dicas in Bulla Clementis *de humana duntaxat lege ſermonem fieri*, de quo ſuperius actum eſt, neſcio num hæc tua dicta placeant Eximio Confratri tuo, qui in titulo Theſis def. 7. Sept. anno 1685. *Schola Auguſtiniana principia directiva Romano Catholica* proponens, ſextum hoc eſſe voluit: Chriſti Vicarii *Bullas* INDISCRIMINATIM *ſingulas venerari* AT AMPLECTI? Ni forte hanc Bullam, utpote ſibi minus convenientem, è Bullis *indiſcriminatim recipiendis* excipiat.

APOSTROPHE AD EXIMIOS PATRES
ORDINIS EREMITARUM SANTI AUGUSTINI.

Eximii Patres, hoc unum pene in mea de Religioſa paupertate & communione doctrina culpari deprehendo, quod videat Religioſos ad majorem paupertatis perfectionem aſtringere, quam ipſorum exigat Religioſa profeſſio; de quo in hac præſertim familiari epiſtola magna veſtra eſt expoſtulatio; & quidem *num.* 24. in hæc verba erumpitis: „ Si ſtabat animo prodeſſe Eccleſiæ; ut jactitat, ſummis in Cœlum laudibus extuliſſet *ſupremum* Religioſæ paupertatis gradum; dediſſemus communes manus, conantes pro noſtro modulo *heroicum* paupertatis attingere faſtigium.

Quin jam antea *num.* 7. ita me conveneratis: „ Si Clariſſimum Dominum ore ad os alloqui contingat, (*quidni contingat*) ſunt inter Religioſas domos ſecretæ, quibus ad *heroicum* illum voluntarium paupertatis gradum, non cogendos omnes facilius agnoſceret.

Quod gradum paupertatis à me propoſitum dicatis *voluntarium & perfectionis*, me, ut ſcitis, diſſentientem habetis; at quod *Heroicum*, non item. Nam, ut pote recte notat Eximius veſter Lupus, „ Religioſa paupertas eſt *omnino magna* virtus, & *alens* juſtitiæ *Mons*, de quo poſſit recte dici: *Non omnes capiunt verbum iſtud*.

Licet ergo, Eximii Patres, illud, quod de paupertate Religioſa propono, *Heroicum* vobis videatur, non ideo repudiandum, cum ipſa Religioſa paupertas virtus ſit *Heroica*.

Quinimo, Eximii Patres, ut, quod ſentio, aperiam, tametſi primo intuitu mea de Religioſa paupertate ſententia, *Heroicum* aliquid à Religioſis requirere videatur, quin tamen aliquid magis *Heroicum* à Fratribus poſtuletis & exigatis non dubito.

Debet enim, ex ſententia veſtra, *Religioſus coram Deo*, *qui ſcrutatur corda & renes*, *eſſe contentus*, *ne interius quidem in animo obſiſtere*, *obloqui aut reluctari*, *caſu quo Superior ne aſſem indulgeat*, *petitaque humiliter venia etiam reſiſtere*.

Si in tantum omnis cordis adhæſio à peculiis abeſſe debeat, quæ ambo vos, Religioſa difficultas erit, ſua dimit-

diminere peculia. *Non enim eſt difficultas in amittendo*, ut ait Auguſtinus, *ubi non eſt in poſſidendo cupiditas*.

At peculia poſſidere, nec tamen illis citra voti paupertatis violationem, ut aſſeritis, ullatenus *inhærere*, ô quam *Heroicum*! profectò vix dubito, quin de Religioſis peculia poſſidentibus, nec cor eis ullatenus apponentibus, dici queat, quod de viro divitias habente, nec tamen illis cor apponente cum admiratione exclamat Scriptura: *Quis eſt hic, & laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita ſua*.

Cum igitur, Eximii Patres, vobis fatentibus, Religioſa paupertas exigat, ut nulla ſit erga peculia *animi adhæſio*, quid dubitatis obligationem illam reddi difficiliorem per peculiorum poſſeſſionem, faciliorem vero per eorum ademptionem? An ignoratis dignam M. P. Veſtro Auguſtino ſententiam: „ Terrena diliguntur arctius adepta, quam concupita. Nam unde juvenis ille triſtis diſceſſit, niſi quia magnas divitias habebat? Aliud eſt enim nolle incorporare quæ deſunt, aliud jam incorporata divellere. Illa enim velut extranea repudiantur, illa velut membra præſcinduntur.

Imo, ut verum fatear, adeo difficile arbitror, Religioſum *peculia* habere, nec tamen illis animo inhærere, ut vix dubitem, quin ſi hodie Superiores ad *peculiorum* ademptionem procederent, reperiretur verum eſſe, quod jampridem dixit quidam Canonicus Regularis: *Æſtimo admodum paucos reperiri, qui res ſuas tranquille ſinerent in communem uſum refundi*. Vide Diſſertationem, *pag.* 8.

Finio, ſi aliqua ex epiſtola Goſwini Nickel Præpoſiti Generalis S. J. (cujus fragmentum Reſponſioni brevi *pag.* 128. inſerui) hic adjunxero; ut inde intelligatis quanto & Religioſorum, & Religionis detrimento, opiniones relaxativæ voti paupertatis, tametſi ſuis non carerent fundamentis, proponantur.

„ Eſto ea, inquit, quæ in hunc modum ad paupertatis laxationem excogitantur, ſint non ſine aliqua rationum firmitate, ſatis probabilia, non tamen ideo ubiliter divulgantur, *cum raro & parum proſint*; ſæpe & plurimum noceant. Cum enim ii, qui à votorum obligatione, ſolutiones ejuſmodi, & licentias amant & in uſum trahunt, non ex eorum numero procul dubio ſint, quibus diſciplina, & perfectio cordi eſt, ſed inertium, & remiſſorum, quibus ſummæ virtutis loco eſt tantum non eſſe ſacrilegos: an ii, quæſo, ita ſe continebunt, ut eo tantum uſque procedant, quo per ſummam ejuſmodi opinionum indulgentiam licet? Nequaquam; ſi ſapientum hominum teſtimoniis, & magiſtræ rerum experientiæ, fidem ullam habemus: nam ut è ſublimi montium jugo continenter ad ima decurrentes, lapſum repente ſiſtere & pedem figere, ubi primum volunt, vix unquam poſſunt, ſed præconcepta vis, atque impetus nolentes agit, devolvitque etiam invitos; ſic, qui ad omne ſecuntur, quod quacunque tandem conjectura licitum putant, ſæpe ad illicita delabuntur, & amantes periculum pereunt in illo. “

CORONIS.

Eximius P. Lupus proprietariorum claſſi annumerat Monachos, *qui omnia quidem ſua Monaſteria dant, aut pauperibus, ſed ſibi aliquam reſervant* VITALITIAM PENSIONEM *aut cenſum*. *Ipſum exordium*, ait, *eſt omnino vitioſum* .... *utroque enim pede claudicant*: NEC MONACHUM INDUUNT, NEC SÆCULAREM DEPONUNT .... *qualiſcunque profeſſioni adjecta penſionis reſervatio, eſt adverſa* SUBSTANTIÆ, *aut certè* TURPIS *conditio, adeoque habenda pro non adjecta. Eam Præfecti* OBLIGANTUR CIRCUMDUCERE, *& in* COMMUNEM SUBSTANTIAM REVOCARE. Cur, Exim. Patres, non æque pro hac ipſius ſententia, quam pro illa de *dotibus* decertatis?

Vidit BARTHOLOMÆUS PASMANS
T. D. & Librorum Cenſor.

PECULIA

Sive Particularia Religioſorum Depoſita

IMPROBATA,

Ex Regula & diſciplina Sancti Auguſtini, doctrina & praxi Sancti Fulgentii, nec non Conſtitutionibus Ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini. Adjunctis paucis Reflexionibus ad binos libellos nuper in defenſionem Peculiorum evulgatos.

Ex Conſtitutionibus Ord. Erem. S. Auguſtini pag. 3. cap. 4.

PRior Generalis Provincialium ac Priorum Conventuum Generalium ſæpe ſæpius animos incitare debet: „ Maxime autem Prioribus Provincialibus præcipiendo, quod Priores omnes vitam communem cum fratribus ſuis obſervare faciant: *Nam ex particulari vita Fratrum, ac eorundem proprietate Monaſteria diripiuntur, & ipſi Fratres, ad omnem communem utilitatem, in qua Ordinis ſtatus conſiſtit, redduntur tepidi, & ob affectum proprium, quandoque communi utilitati, domeſtici inimici*.

„ Cum ergo *radix* & fomes *omnium* fere *malorum ſit proprietas Fratrum*, eam Reverendiſs. Pater omnino eradicare procuret; nulloque modo in noſtra Religione tolerari permittat, ſed quod juxta *SS. Apoſtolorum morem ac* D. P. N. Auguſtini Regulam *communis omnibus* vita, ac *omnium* rerum temporalium inter ipſos Fratres ſit bona *communicat*, unde omnia bona profluenter proſpereque ſuccedunt, totis viribus contendat.

AD LECTOREM.

UT quæſtio, quæ ſuper voto paupertatis, ac Religioſa bonorum communione, inter quoſdam Ordinis Eremit. S. Auguſt. Profeſſores & me controvertitur, facilius percipiatur; ſtatum ſive punctum quæſtionis breviter proponam: quia in ſcriptis ipſorum non parum involvitur, & intricatur.

Dico itaque, communionem Religioſam exigere, ut omnia undecunque, & quocunque modo, ſive intuitu *totius Communitatis*, ſive *intuitu alicujus particularis* obvenientia, eodem modo eſſe confundenda, & communicanda, ut in *communem* Conventus *uſum* convertantur. Vide Apol. pag. 106. Econtra Eximius P. contendit, obvenientia intuitu *totius Communitatis* eſſe confundenda *phyſice;* non item, quæ Communitati conferuntur *intuitu alicujus particularis.* In libello *Palinodia Palinodiæ* pag. 60.

Ulterius dico, quod Religioſa communio requirat, ut omnia undecunque Religioſis obvenientia confundantur, & *in uſum communem* convertantur, quemadmodum in Monaſteriis Peculia non agnoſcentibus fieri videmus: vel ut in omnibus Monaſteriis confunduntur, & in *uſum communem* convertuntur eleemoſynæ religioſe emendicatæ, & canones ex villis ac redditibus Monaſterii provenientes. Ex adverſo Eximius P. pag. 61. prætendit *hæc* non ab omnibus requiri: agnoſci tamen *in ſe bona eſſe*, ego vero Religioſæ communioni *eſſentiale* eſſe contendo.

Adhæc Eximius ſuſtinet, quod ſufficiat Peculia ſive depoſita confundi *quoad proprietatem;* non autem requiri, ut confundantur *quoad uſum facti.* Pag. 102. Econtrario ſuſtineo, Peculia, ſive Depoſita confundenda, ſive Conventui incorporanda, non *quoad proprietatem* duntaxat, ſed etiam *quoad uſum facti;* ſive, ut ex illis *uſus facti*, ſive *neceſſariorum* omnibus ſuppeditetur.

Ulterius Eximius contendit, *Peculia* à Religioſis propter neceſſitatem retineri poſſe; itemque licitum eſſe, ut de Superioris licentia quilibet ea, quæ *ſuo intuitu* collata ſunt, in particulari capſula collocet; ex qua neceſſaria ſua procuret de ejuſdem Superioris licentia. Pag. 149. & 42.

Ego vero, nec Peculia, nec hujuſmodi particulares reſervationes licita contendo; obſtante ſcilicet voto paupertatis, & communione Religioſa.

Ex his, ut ſpero, perquam manifeſtus erit præſentis quæſtionis ſtatus, quem in hoc Tractatu ex Regula & praxi S. Auguſtini, doctrina S. Fulgentii, nec non Conſtitutionibus Ord. Erem. S. Auguſt. elucidare ſtatui; eo quod dictæ Conſtitutiones in binis libellis nuper evulgatis, ſpecialiter in patrocinium Peculiorum urgeantur.

Hæc erit hujus Tractatus materia; cui paucas ſuper binis illis libellis reflexiones adjiciam.

CAPUT PRIMUM.

Improbantur Peculia ſive particularia Depoſita Religioſorum argumentis deſumptis ex regula & diſciplina, quam Fratribus ſuis S. Auguſtinus præſcripſit.

§. I.

QUÆSTIO PRÆLIMINARIS.

Qua ratione Peculium ſive Depoſitum ad particulares *uſus alicujus Religioſi, vere dicatur* proprium *reſpectu illius Religioſi, tametſi proprietas Conventui ſit incorporata?*

QUÆSTIO propoſita haud difficulter ſolvetur exemplo ſervi: à quo ad Monachum frequenter argumentum duci Juriſconſultis notum eſt.

Certum eſt Jure Romano ſervos plane incapaces eſſe *proprietatis* ſive *dominii;* adeo ut quidquid ſervi *ex traditione nanciſcuntur, ſive quid ſtipulentur, ſive ex donatione, vel ex legato, vel ex qualibet alia cauſa acquirant, hoc dominis etiam ignorantibus & invitis obveniat.* §. 3. Inſtitut. Per quas perſonas cuique acquiritur. *Ipſe enim qui in poteſtate alterius eſt*, inquit Cajus, *nihil* SUUM *habere poteſt.* L. 10. ff. de acquir. rer. domin.

Hac tamen ſervi conditione non obſtante, Peculium ſervo eſſe poſſe expeditum eſt. Quod quidem Tubero Juriſconſultus ſic definit: *Quod ſervus domini permiſſu ſeparatum à rationibus dominicis habet, deducto inde ſi quid domino debetur.*

Circa hoc ſervi Peculium hæc obſervanda. Primò, legale dominium ſive proprietatem Peculii ſemper manere apud dominum; & quidquid ſervus, etiam ex cauſa Peculii, acquirit, ipſo jure acquiri domino.

Secundò, Peculium ad nutum domini ſola ejus voluntate ſervo adimi; nec niſi de ejus conſenſu haberi poſſe. *L. 4. ff. de Peculio.*

Tertiò, quod illis non obſtantibus Peculium ſervi dicatur *patrimonium* ſervi: *Peculium*, inquit Ulpianus, *dictum eſt, quaſi puſilla pecunia, ſive* PATRIMONIUM *puſillum.* L. 5. §. 3. *ff.* eod. Et Florentinus: *Peculium & ex eo conſiſtit, quod parcimonia ſua quis paravit, vel officio meruerit à quolibet ſibi donari: idque velut ſi* PROPRIUM PATRIMONIUM *ſervum ſuum habere quis voluerit.* L. 39. ff. eod. Imo teſte Paulo Juriſconſulto, *quaſi* PATRIMONIUM LIBERI HOMINIS *Peculium ſervi intelligitur, ubicunque eſſet.* L. 47. §. 6. ff. eod.

Patet ergo, quod licet conditio ſervilis faciat, ut *proprietas* ſive *dominium* Peculii ſit apud dominum, poſſit dominus *pro libitu* Peculium ſervo adimere; tamen quandiu volente domino Peculium ſervus retinet, illud velut *proprium patrimonium* liberi hominis poſſideatur. Ideoque & nomen ſuum mutuavit Peculium ſervi tanquam *peculiare*, ſive *particulare* aut *proprium* ſit ſervo.

Nec id mirum videbitur ſi attenderimus, rerum temporalium commodum, ſive utilitatem præcipue in illarum uſu conſiſtere, eumque conſequenter in effectu rem illam ſibi *propriam* ſive *peculiarem* habere, cui res quoad *uſum* & *utilitatem* appropriatur, ſive, ut vocabulo barbaro utar, *peculiatur. Peculiare* enim pro applicare propriis uſibus, apud Odoricum Vitalem *lib. 9.* legimus: *Eccleſias ſuis uſibus illicitis* PECULIAVERANT, ait, *ac indecenter contaminaverant.*

Tametſi igitur puſilla illa pecunia, quam ſervus permiſſu domini ſeparatam à rationibus dominicis habet, *proprietate* tenus ſit ipſius domini, recte tamen dicitur *Peculium*, & velut *proprium patrimonium* ſervi: quia quoad uſum & utilitatem ſervo eſt *peculiaris*, ſive *propria;* atque ita in effectu quaſi *patrimonium liberi hominis* eam poſſidet; eo quod utilitas Peculii non minus redundet in ſervum, quam utilitas patrimonii liberi hominis in ipſum liberum hominem.

His permiſſis, quis non videat, eadem ratione, qua Peculium ſervi, etiam Peculium Religioſi recte dici *puſillum patrimonium;* item velut *ipſius proprium patrimonium?* Quinimo, Peculium ipſi Monacho ſit *quaſi patrimonium* hominis ſecularis ſive non Religioſi, tametſi proprietas ſive civile dominium hujuſmodi Peculii apud Conventum ſit, non ſecus ac proprietas Peculii ſervilis eſt penes dominum.

Sicuti enim Peculium ſervi eſt puſilla pecunia, quam ſervus permiſſu domini ad uſus ſuos *particulares*

res

rem ſeparatam à rationibus dominicis habet, ſimiliter Peculium Monachi *particularibus* uſibus hujus Monachi *reſervatur* ſive *peculiatur & appropiatur*.

Cum ergo rerum temporalium utilitas ſive commodum præcipue, imo unice pene, ut dictum eſt, in earum uſu conſiſtat, res illi Religioſo recte dicitur *appropriata* ſive *propria*, cui uſus appropriatus ſive *peculiatus* eſt; utpote in quem rei utilitas & commodum redundat.

Quis enim non videat, quam parum proſit proprietas ſine uſu, & quam parum referat non habere rerum proprietatem, modo earum habeamus uſum? Imo nec rerum temporalium poſſeſſio aliunde nocet aut prodeſt, quam propter uſum. Unde jampridem recte notavit Dionyſius Carthuſianus: „ Magis nocet Religioſo habere *uſum Peculii ſine proprietate civili*, quam habere *proprietatem ſine uſu*: Proprietas namque in ſe non eſt peccatum, nec ad peccandum inducit, niſi per uſum rei; ... imo quantum ad progreſſum de malo in malum, parum aut nihil refert, an habeatur *uſus ſine proprietate an cum proprietate*. Vide Diſſert. Cao. de Pecul. *pag.* 6.

Peculia ergo Monachorum ipſis dicuntur *propria*, quia ipſorum *particularibus uſibus* reſervantur, ſive *peculiantur*: quia inde fit, ut quoad utilitatem, quæ ex uſu deſumitur, ipſis ſint *propria*. Quamobrem nec incongrue Peculiorum ſuorum, adinſtar uſufructuarii, dicentur habere *dominium utile*.

Quin & omne *proprium*, à quo Monachi *proprietarii* dicuntur, nonniſi à ſimili particulari appropriatione quoad uſum deſumi poteſt. Quidquid enim Monachus acquirit, tametſi illud ignorante, quin & invito Superiore retineat (quo caſu enim verum proprietarium eſſe nemo ambigit) tamen ipſo jure proprietas Conventui incorporatur, ut nec vel momento temporis in perſona Monachi remaneat.

Proprium igitur, & peculium, cujus proprietas eſt penes Conventum, quoad Monachum, ſynonyma ſunt. Hinc Juris Canonici Gloſſographus: *Peculium*, *id eſt*, *proprium*.

Sed ne hæc dicens novitatis forſitan inſimuler, audire lubet Canonicum Regularem à centum & amplius annis in generali Conventu Canonicorum Regularium Congregationis Vindeſemenſis contra proprietarios perorantem: „ Quamvis, ait, ſecundum proprietatem vocum aliud ſit peculium, aliud proprium, in præſenti tamen materia *proprium* SEMPER pro *peculio* ſumitur. Nam VERAM rei PROPRIETATEM, hoc eſt, ipſum LEGALE *dominium*, *Religioſus omnino habere non poteſt*: quia contra naturam Monachatus eſt, & implicat contradictionem. Impoſſibile eſt enim, ut quis ſimul ſit Monachus, & alicujus rei legale dominium habeat: ſed *quidquid* habet, *peculium* eſt, *ad Conventumque pertinet*, & *per Prælatum ſemper auferri poteſt*.

„ Idem eſt & de peculio ſervi ſub Domino, & Filii nondum emancipati ſub ſuo Patre.

Dum ergo Concilium Lateranenſe III. dixit, *Monachi nec peculium permittantur habere*, & Innocentius III. *prohibuit diſtricte in virtute obedientiæ ſub obteſtatione divini judicii, ne quis Monachorum* PROPRIUM *aliquo modo poſſideat*, idem præcepiſſe cenſentur.

Similiter idem Innocentius reſpondens: *Non æſtimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare*, non de proprietate Civili (quæ ſemper Conventui ipſo jure acquiritur,) ſed de utili, à ſæpius dicta appropriatione quoad uſum deſumpta (quam Monachi proprietarii unice ambiebant, & de Abbatum licentia retinere cupiebant; parum de Civili & ſtricti proprietate ſoliciti) loqui dicendus eſt.

Sed non deerunt forſitan, qui cum Doctoribus nonnullis (de quibus à ducentis & amplius annis Dionyſius Carthuſianus) „ excuſabunt peculium Monachorum & Monialium à vitio proprietatis, *dummodo Superioribus ſuis, videlicet Abbati, aut Abbatiſſæ nil celent, & ad reddendum ſeu dimittendum parata ſint juxta Superiorum voluntatem, nihilque recipiant, vel expendant ſine illorum licentia*. Denique ad ea, quæ ſupra adducta ſunt ex Concilio Lateranenſi, & Conſtitutione Domini Papæ, reſpondent: quod prohibitio illa de habendo peculio aut proprio, intelligenda ſit, quod Monachus non debet aliquid poſſidere, aut habere peculium *nomine proprio*: non autem ibi prohibetur Monachus aliquid poſſidere *nomine Abbatis*, *& de expreſſa permiſſione ipſius*. Similiter dicunt, quod cum Monacho non poteſt diſpenſari, ut habeat proprietatem *nomine ſuo*, ſed poteſt cum eo diſpenſari, *ut habeat aliquid* PECULIARE *nomine Abbatiæ aut* MONASTERII. Iſtud videtur inconvenientiſſimus dictum: in ipſo namque Concilii Lateranenſis Decreto, peculium luce clarius Monachis *adminiſtrationem communem non habentibus* prohibetur: & Abbati ſub pœna abſolutionis à ſuo officio diſtricte prohibetur, ut *non permittat* aliquem Monachorum ſuorum habere *peculium*, niſi ratione adminiſtrationis: quod item habentes peculium & morientes in eo, ſecundum determinationem Concilii puniat.

Quomodo ergo Monachus nomine Abbatis poteſt habere peculium, cum Abbati penitus prohibitum ſit peculium Monacho dare, imo & *permittere ut habeat illud*? "

Plura in refutationem illorum, quibus præfati Doctores peculium Monachorum à vitio proprietatis vendicare ſtudebant, ibidem addit Carthuſianus; ſed quia in Diſſertatione mea relata facile videri poſſunt, brevitatis cauſa omitto; uti & illa, quibus tum in Diſſertatione *pag.* 82. tum in Vindiciis *pag.* 10. & latius in earum Appendice *cap.* 1. §. 2. luculentiſſime oſtendi, peculia Monachorum ipſis eſſe *propria*, tametſi ea de licentia & beneplacito Superiorum retineantur.

§. II.

Proponitur primum argumentum contra Peculia, ſive particularia Religioſorum depoſita, ex Regula Sancti Auguſtini.

PRimum, ait Auguſtinus, ad quod in unum congregati eſtis, ut unanimes habitetis in domo, & ſit in vobis anima una, & cor unum in Deo: *& non dicatis aliquid proprium, ſed ſint vobis* OMNIA *communia*, & diſtribuatur unicuique veſtrum à Præpoſito veſtro, victus & tegumentum, non æqualiter omnibus, quia non æqualiter valetis omnes, ſed potius *unicuique ſicut opus fuerit*. Sic enim legitur in Actibus Apoſtolorum: *Quia erant ipſis omnia communia*. "

Ex his Regulæ Auguſtinianæ verbis colligitur primo, *proprium* dici ab Auguſtino, quidquid *toti* communitati non eſt *commune*, ut unicuique victus & tegumentum aliave neceſſaria diſtribuantur. Cum enim præcepit, *ne dicatis aliquid* PROPRIUM, per oppoſitionem ſubjungit, *ſed ſint vobis* OMNIA COMMUNIA, *& diſtribuatur, &c.* ex quo manifeſtum eſt, *proprium* ab Auguſtino opponi *communi*.

Hinc ulterius collige, *depoſitum* ad *particulares* uſus *alicujus* Religioſi, ceteris excluſis, *peculiatum*, ſive *reſervatum*; ſecundum Auguſtini Regulam, eſſe *proprium*; utpote non commune *toti* communitati, ut *diſtribuatur unicuique victus*, *&c.*

Secundo, ex citatis verbis habetur, unoiverſa Religioſorum peculia, ſive depoſita ad uſus *particulares* alicujus Religioſi, Regulæ S. Auguſtini diametraliter opponi. Quid enim evidentius, quam ea non eſſe communia, ut diſtribuantur unicuique victus & tegumentum aliaque neceſſaria, quæ *particularibus* uſibus hujus illiuſve Religioſi *peculiantur* ſeu *reſervantur*; ut nimirum ex illis non omnes Religioſi, ſed hic aut ille dumtaxat victum & tegumentum ceteraque neceſſaria accipiat? Ut proinde Regula volens, ut Fratribus *omnia ſint communia*, & diſtribuantur, &c. meridiana luce clarius peculia ſive particularia depoſita excludat.

Quod & pro comperto habentes Prælati Ordinis Præmonſtratenſis anno 30. hujus ſæculi in Capitulo Generali ſtatuerunt, „ ut ſi alicui ſororum à quoquam aliquid datum fuerit, juxta *præceptum regulæ* ſtatim reſignet, & *redigatur* in *commune*. Nulla quoque ſororum ad *proprios & particulares ſuos uſus* pecuniam vel redditus habeat aſſignatos, ſed omnia Superiori tradantur, & *Conventui incorporentur*. "

§. III.

Proponitur ſecundum Argumentum ex Regula S. Auguſtini deſumptum.

„ NUllus ſibi aliquid operetur, ait Regula Auguſtini cap. 8. ſed *omnia opera veſtra* FIANT IN COMMUNE, majori ſtudio & frequentiori alacritate, quam ſi vobis ſingulis faceretis *propria*: charitas enim, de qua ſcriptum eſt, *quod non quærat quæ ſua ſunt*, ſic intelligitur, quia communia propriis, non propria communibus anteponit. Et ideo, quanto amplius rem communem, quam propriam veſtram curaveritis; tanto vos amplius profeciſſe noveritis; non in omnibus, quibus utitur tranſitura neceſſitas, ſupereminet quæ permanet charitas.

His verbis Auguſtinum intendere, ut Fratres non *ſibi*, id eſt, in *proprium ac privatum* commodum, ſed *in commune*, id eſt, *in commune commodum* ac *utilitatem* operentur, clarum eſt. Hinc quoque manifeſtum, peculia ſive depoſita, quibus illa, quæ Religioſis ex concionibus, celebratione Miſſarum, lectionibus ſive alio juſto labore obveniunt, ad *particulares* uſus & *neceſſitates illorum*, quibus obveniunt, reſervantur: per præſens regulæ præceptum improbari: nec enim in *commune*, ſive in commodum ac uſum *communem* opera fiunt, ſi occaſione operum ſive laboris provenientia, non *communitati* ſive omnium Fratrum uſibus applicentur, ſed laborantium ſeu operantium duntaxat uſibus proficiant.

Unde Octavius Frangipanus Epiſcopus Tricaricenſis, Apoſtolicæ Sedis per Germaniam inferiorem, & Belgarum Provincias Nuncius, in ſuo Directorio Eccleſiaſticæ diſciplinæ, Colonienſi præſertim Eccleſiæ accommodatu, ac per Facultatem Lovanienſem approbato, poſtquam monuit Monaſteriorum Superiores, „ ut curam in hoc omnem ponant, ne quod hactenus paſſim in multis Monaſteriis factum eſt, *aliquis ſibi aliquid operetur; ſed ut præſcribit in Regula ſua D. Auguſtinus, omnia opera ſua in unum faciant, majori ſtudio & alacritate, quam ſi ſingula ſibi facerent propria,*" tanquam conſequens ſubjungit: „ ac proinde omnis pecunia, vel res, quam Monachus, vel Monialis, ſive labore, ſive induſtria, ſive amicorum liberalitate, ſeu denique qualibet alia occaſione acquirere poteſt, Superiori mox tradatur; & in COMMUNE *ærarium*, *vel* COMMUNE *veſtiarium*, *vel alias in* COMMUNES USUS *reponenda*, & ad nutum Superioris tanquam res, *non quidem* UNI PECULIARIS, SED OMNIBUS EX ÆQUO COMMUNIS, adminiſtranda; ne contingat in Monaſteriis illa perverſitas, ut qui divites & liberales habet in ſæculo conſanguineos, etiam ſuperfluis quibuſque abundet, & alius frater neceſſariis deſtituatur.

§. IV.

Proponitur tertium argumentum ex Regula Sancti Auguſtini.

POſtquam in Regula dictum fuit: Nullus ſibi aliquid operetur, ſed omnia opera veſtra fiant in commune, ſubjungitur: „ Conſequens ergo eſt, ut etiam qui ſuis filiis aut aliqua neceſſitudine ad ſe pertinentibus in Monaſterio conſtitutis, aliquam contulerit veſtem, ſive quodlibet aliud inter neceſſaria deputandum, non occulte accipiatur, ſed ſit in poteſtate Præpoſiti, *ut in rem communem redactam, cui neceſſe fuerit, prebeatur.*" Cap. 8. Reg.

Quod per hæc Regulæ verba improbentur Peculia ſive particularia Religioſorum depoſita, conflata ex illis, quæ ex parentum aut aliorum liberalitate Religioſis obveniunt, non difficulter intelligitur.

Cum enim Regula velit, ut ſi quis filiis in Monaſteriis conſtitutis aliquid contulerit, illud non occulte accipiatur, ſed ſit in poteſtate Præpoſiti, *ut in rem communem redactum, cui neceſſarium fuerit prabeatur*, manifeſtum eſt, Regulam nolle, ut illud, quod Religioſo ex parentum liberalitate offertur, ad *particulares* ipſius *uſus* & *neceſſitates* reſervetur; ſed è contrario Regulam velle, ut redigatur *in rem communem*, per Præpoſitum, cui neceſſarium fuerit, diſtribuendum; quod quam directe Peculiis ſeu particularibus depoſitis repugnet, tum per ſe, tum ex ante dictis planum eſt.

Qui igitur vitæ communionem juxta Auguſtini Regulam (idem eſt de Regula S. Benedicti, ut in Diſſertatione oſtenſum eſt) profeſſi ſunt, nihil à parentibus, aut alio quoquam, ſuis particularibus uſibus reſervandum, & non *toti* Communitati profuturum, accipere poſſunt; imo ſi offerentes omnibus Fratribus *communia* eſſe nollent, potius recuſandum, quam ea conditione accipiendum eſſet; ut ſuo exemplo jampridem Sanctus Anſelmus docuiſſe Eadmerus individuus vitæ illius comes teſtatur. „ Cum enim Monaſterii Beccenſis Prior eſſet, illi ſæpe plura auri & argenti pondera à nonnullis ſunt oblata, ait Eadmerus, quatenus ea in ſuos, ſuorumque uſus ſuſciperet, ſervaret, diſpenderet; quæ ipſe *nulla patiebatur ratione ſuſcipere, niſi forte* COMMUNI FRATRUM UTILITATI *profutura*, Abbati præſentarentur. Sed cum hic qui ſua offerebat, è contra diceret, ſe nullam tunc voluntatem habere, vel Abbati vel Monachis aliquid dare, niſi *ei ſoli*, referebat ille, *ſe eadem opus non habere*, nec aliter à quoquam velle accipere." *In ipſius Vita apud Bollandum ad 21. Apr. c. 4.*

§. V.

Oſtenditur ex Sermone 49. de diverſis ſive 355. ult. edit. S. Auguſtini, Peculia ſive depoſita particularia Religioſorum Regulæ S. Auguſtini contrariari.

DUos ſermones Auguſtinum habuiſſe de vita & diſciplina, quam in Monaſterio inter fratres ſuos inſtitueret, ſervatamque vellet, dum *forte de poſſeſſionibus invidia ipſis Clericis fieret*, memorat Poſſidius.

In utroque late ac dilucide exponit, quam paupertatem, ac vitæ communionem in Monaſterio cum Fratribus ſuis ſervare intenderet, quamque ipſa *ſancta* Fratrum *profeſſio* exigeret.

In primo itaque, ita de ſuo vitæ inſtituto ad plebem diſſerit.

„ Ut non vos diu teneam, præſertim quia ego ſedens loquor, vos ſtando laboratis: noſtis omnes, aut pene omnes, *ſic nos vivere in ea domo, quæ dicitur domus Epiſcopii*, ut quantum poſſumus, imitemur eos Sanctos, de quibus loquitur liber Actuum Apoſtolorum: *Nemo dicebat aliquid proprium, ſed erant illis omnia communia* ... Apprehenſus, Presbyter factus ſum, & per hunc gradum perveni ad Epiſcopatum. Non attuli aliquid, non veni ad hanc Eccleſiam, niſi cum iis indumentis, quibus illo tempore veſtiebar. Et quia hoc diſponebam, in Monaſterio eſſe cum Fratribus, cognito inſtituto & voluntate mea, beatæ memoriæ ſenex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nunc eſt Monaſterium. Cœpi boni propoſiti fratres colligere compares meos, nihil habentes, ſicut nihil habebam, & imitantes me, ut quomodo ego tenuem paupertatulam meam vendidi, & pauperibus erogavi, ſic facerent & illi, qui mecum eſſe voluiſſent, *ut de communi viveremus*, commune autem nobis eſſet magnum & uberrimum prædium ipſe Deus... *Ecce quomodo vivimus*. Nulli licet in ſocietate noſtra habere aliquid *proprium*; ſed forte aliqui habent. Nulli licet: ſi qui habent, faciunt quod non licet."

Quinam vero ſint, qui juxta Auguſt. habere *proprium*, & à propoſito, ſive voto cadere cenſeantur, ſubjicit: „ Sane etiam hoc noverit Charitas veſtra dixiſſe me fratribus meis, qui mecum manent, ut quicunque habet aliquid, *aut vendat & eroget*, aut *donet*, & COMMUNE *illud faciat*. Eccleſiam habet, per quam nos Deus paſcit. Et dedi dilationem uſque ad Epiphaniam, propter eos, qui vel cum fratribus ſuis non diviſerunt, & dimiſerunt quod habent apud fratres ſuos, vel nondum de re ſua aliquid egerunt, quia expectabatur ætas legitima. Faciant inde quod volunt: dum tamen ſint *pauperes* mecum, ſimul expectantes miſericordiam Dei. Si autem nolunt, qui forte nolunt: certe ego ſum qui ſtatueram, ſicut noſtis, nullum ordinare Clericum, niſi qui mecum vellet manere: ut ſi vellet diſcedere à propoſito, re-

ctæ illi tollerem Clericatum, quia deſereret *ſanctæ Societatis promiſſum* cœptumque conſortium. Ecce in conſpectu Dei & veſtro, muto conſilium: qui volunt habere aliquid *proprium*, quibus non ſufficit Deus & Eccleſia ejus, maneant ubi volunt, & ubi poſſunt, non eis aufero Clericatum. Nolo habere hypocritas. Malum enim eſt, quis neſciat? *Malum eſt cadere à propoſito; ſed pejus eſt ſimulare propoſitum. Ecce dico*, AUDITE: *qui ſocietatem* COMMUNIS VITÆ *jam ſuſceptam*, *quæ* laudatur in Actibus Apoſtolorum, *deſerit*, *à voto ſuo cadit*, *& profeſſione ſancta cadit*. *Obſervet judicem*, ſed Deum, non me. Ego ei non aufero Clericatum. Quantum ſit periculum, ante oculos ejus poſui: faciat quod vult. Novi enim, quia ſi aliquem hoc facientem degradare voluero, non ei deerunt patroni, non ei deerunt ſuffragatores, & hic & apud Epiſcopos, qui dicant, quid mali fecit? Non poteſt tecum tolerare iſtam vitam: extra Epiſcopium vult manere, & de proprio vivere, ideone debet perdere Clericatum? Ego ſcio quantum malum ſit *profiteri aliquid*, *nec implere*. VOVETE, inquit, & REDDITE DOMINO DEO VESTRO. ET MELIUS EST NON VOVERE, QUAM VOVERE & NON REDDERE.

Ex hoc Auguſtini diſcurſu collige ſequentia. Primò: Fratres Inſtitutum Auguſtini profitentes, vovere vitam communem, quæ in Actibus Apoſtolorum laudatur; adeoque inter ipſos omnia debere eſſe communia, ut diſtribuatur ſingulis, prout cuique opus eſt.

Secundò: quod juxta S. Auguſtinum, qui ſocietatem communis vitæ jam ſuſceptam, quæ laudatur in Actibus Apoſtolorum, deſerit, *à voto ſuo cadat*, *& profeſſione ſancta cadat*.

Hinc ulterius collige, quod ad mentem Auguſtini recte dixerit Synodus Audomarenſis: „Prorſus *omnia* in COMMUNEM USUM convertantur; ita ut impleatur à Religioſis, quod ſibi imitandum ſumpſerunt, *& ad quod Religione ſempiterna ſe obligarunt*, (NON POTEST RES ISTA INCULCARI SATIS) *illud primitivæ Eccleſiæ: Multitudinis credentium erat cor unum & anima una: nec quiſquam eorum quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis* OMNIA COMMUNIA: *dividebatur autem ſingulis, prout cuique opus erat.*“ Vide Differtat. Can. *part. 1. cap. 1. §. 4.*

Tertiò: ex hoc Auguſtini Sermone habemus, quod ipſe judicaverit, imo nec dubitaverit, Fratres, qui ſocietatem vitæ communis in Actibus Apoſtolorum laudatam non ſervarent, à voto ſuo cecidiſſe, & coram Deo voti fragos eſſe, licet illos à ſe eo tempore puniendos non crediderit. Hinc collige, nullatenus ſequi: Religioſos hoc illove modo Peculia habentes coram Deo non eſſe proprietarios, quia per Conſtitutiones, ut *proprietarii* non puniantur.

Quartò: prædicta verba oſtendunt, Auguſtinum permiſiſſe libertatem ingredienti, ut omnia ſua vendat & eroget, vel donet & *commune faciat*, ut inde pauperes Chriſti in Monaſterio vivant.

§. VI.

Petuntur argumenta contra peculia & particularia Religioſorum depoſita ex ſermone 50. de diverſis ſive 356. ultim. edit. S. Auguſtini.

SErmonem ſecundum de vita & moribus Clericorum ſuorum in hunc modum Auguſtinus exorditur: „Charitati veſtræ hodie de nobis ipſis ſermo reddendus eſt. Quod enim, ait Apoſtolus, *ſpectaculum facti ſumus mundo & Angelis & hominibus*; Qui nos amant quærunt quod laudent in nobis: qui autem nos oderunt, detrahunt nobis. Nos autem in utroque medio conſtituti, adjuvante Domino Deo noſtro, & vitam & famam noſtram ſic cuſtodire debemus, ut non erubeſcant de detractoribus laudatores. *Quomodo autem vivere velimus*, *quomodo Deo propitio jam vivamus*, quamvis de Scriptura Sancta multi noveritis, tamen ad commemorandos vos, ipſa de libro Actuum Apoſtolorum vobis lectio recitabitur, ut videatis ubi deſcripta ſit *forma*, *quam deſideramus implere*. Dum ergo recitatur, vos intentiſſimos volo, ut poſt ejus recitationem, quod inſtitui, loquar, Deo donante, intentioni veſtræ. (Et Lazarus Diaconus legit:) *Cum oraſſent*, *motus eſt locus in quo erant congregati*, *& impleti ſunt omnes Spiritu Sancto*, *& loquebantur verbum Dei cum fiducia omni volenti*. *Multitudinis autem credentium erat anima una & cor unum: & nemo eorum quæ poſſidebat*, *dicebat aliquid ſuum eſſe*, *ſed erant illis omnia communia*. *Et virtute magna reddebant Apoſtoli teſtimonium reſurrectionis Domini Jeſu: gratiaque magna erat ſuper omnes illos*: *Neque enim quiſquam egens erat inter illos*. *Quotquot enim poſſeſſores prædiorum vel domorum erant*, *vendentes afferebant pretia illorum*, *& ponebant ante pedes Apoſtolorum*. *Diſtribuebatur autem unicuique*, *prout cuique opus erat*. Cumque Lazarus Diaconus recitaſſet, & Epiſcopo codicem tradidiſſet, Auguſtinus Epiſcopus dixit, & ego legere volo. Plus enim me delectat hujus verbi eſſe lectorem, quam verbi mei diſputatorem. *Cum oraſſent*, *&c*. *Audiſtis quid velimus: orate ut poſſimus*, “

Ex his ſuccus conſtat, S. Auguſtinum à Fratribus ſuis ſervatam voluiſſe vitam communem in Actibus Apoſtolorum tantopere laudatam. Sed ne per oblationes fidelium alicui Fratrum in particulari faciendas forſitan hæc omnimoda rerum communio lædetetur, ad populum converſus, eum his verbis admonendum cenſuit: „Et vos exhortor, inquit, Fratres mei, ſi aliquid vultis Clericis dare, ſcitote, quia non debetis quaſi vitia eorum fovere contra me. OMNIBUS offerte quod vultis, offerte de voluntate veſtra. Quod *commune erit*, *diſtribuetur unicuique*, *ſicut cuique opus erit*. Gazophylacium attendite, & OMNES habebimus. Valde me delectat, ſi ipſum fuerit præſepe noſtrum, ut nos ſimus jumenta Dei, vos ager Dei. Nemo det byrrhum, vel lineam tunicam, ſeu aliquid niſi in COMMUNE: *de communi accipio & mihi ipſi*, cum ſciam *commune* me habere velle, quidquid habeo. Nolo talia offerat ſanctitas veſtra, quibus ego *ſolus* quaſi decentius utar; offertur mihi verbi gratia, byrrhum pretioſum: forte decet Epiſcopum, quamvis non deceat Auguſtinum, id eſt, hominem pauperem, de pauperibus natum. Modo dicturi ſunt homines, quia inveni pretioſas veſtes, quas non potuiſſem habere vel in domo Patris mei, vel in illa ſæculari profeſſione mea non decet. *Talem debeo habere*, *qualem poſſum*, *ſi non habuerit*, *fratri meo dare*. *Qualem poteſt habere Presbyter*, *qualem poteſt habere decenter Diaconus & Subdiaconus*, *talem volo accipere*: quia in *commune* accipio. Si quis meliorem dederit, vendo: quod & facere ſoleo: ut quando non poteſt veſtis eſſe *communis*, pretium veſtis poſſit eſſe *commune*.“

Hic Auguſtini diſcurſus oſtendit, quod ad exemplum ſui legiſlatoris, Superiores merito moneant fideles, præſertim parentes Fratrum ſuorum, ut ſi quid offerre voluerint, *vitia Fratrum non foveant*, illis nimirum in *particulari* offerendo: ſed ſi quid offerre voluerint, *omnibus* offerant. Nullus det veſtem, ſeu aliquid, *niſi in commune*, atque ita, quod *commune erit*, *diſtribuatur unicuique*, *ſicut cuique opus erit*.

Quod & S. Benedictum deſideraſſe, in Diſſertatione Canonica *pag.* 11. oſtenſum fuit.

Inſuper ex allegato Auguſtini diſcurſu planum eſt, ipſum voluiſſe, ut quidquid Fratribus, vel ſibi offerretur, eſſet *commune*; non tantum *quoad proprietatem*, ſed *quoad uſum*, id eſt, ut omnibus, prout cuique neceſſarium eſt, in uſum cedat: *talem veſtem debeo habere*, inquit, *qualem poſſum*, *ſi* NON HABUERIT, FRATRI MEO DARE. *Qualem poteſt habere Presbyter*, *qualem poteſt habere decenter Diaconus & Subdiaconus*, *talem volo accipere*: quia in COMMUNE *accipio*. Quod quid evidentius, quam, quod *in commune accipere*, idem ſit Auguſtino, quod *in uſum communem*, ſive *ad communes fratrum neceſſitates accipere*? Unde & ſubjicit: *ſi quis meliorem dederit*, *vendo*; *quod & facere ſoleo*; *ut quando non poteſt veſtis eſſe* COMMUNIS (nimirum quoad uſum, nam quoad nudam proprietatem, quidni poſſet eſſe communis) *pretium veſtis poſſit eſſe* COMMUNE.

C A P U T II.

Ex doctrina & praxi S. Fulgentii Epiſcopi Ruſpenſis, fideliſſimi S. Auguſtini diſcipuli, peculia, ſive particularia Religioſorum depoſita improbantur.

§. I.

Oſtenditur quod S. Fulgentius quoad vitam communem Religioſis neceſſariam per omnia Auguſtino conſentiat.

DE S. Fulgentio Epiſcopo Ruſpenſi fideliſſimo S. Auguſtini diſcipulo, & à Cardinali Baronio *ad an. 522.* dicto, *redivivus Auguſtinus*, *apud Belland. ad 1. Januarii cap. 27.* legumus ſequentia. „Noluit plane jam B. Fulgentius in priori domo multis Fratribus comitantibus diutius habitare, ſed juxta Baſilicam S. Martyris Saturnini procul à ſtrepitu civitatis vacantem reperiens locum, Brunaſio Calatitanæ civitatis Antiſtite venerabili prius, ſicut decuit, poſtulato, novum ſumptibus propriis Monaſterium fabricavit. In quo quadraginta & amplius Fratribus congregatis, diſciplinæ Cœnobialis Ordinem cuſtodivit illæſum, nemini dans licentiam *profeſſionis ſanctæ Regulam* præterire; ſed *principaliter* hoc obſervandum Monachis tradens, ut nullus eorum quidquam ſibi *proprium vendicaret*, *ſed eſſent* OMNIBUS OMNIA *communia*. Dicebat enim frequenter, *nec debere*, *nec poſſe Monachum judicari*, cui voluntas habere *privatum Peculium* perſuaſerit. Ut enim Monachus lautioribus forſitan cibis utatur, interdum infirmitas corporis; ut autem cupiat in quibuſlibet exiguis rebus juris *proprii dominium vendicare*, ſuperbæ voluntatis & avaræ cupiditatis evidens teſtimonium eſt.“

Quis hiſce verbis non videat miram inter fideliſſimum diſcipulum, & Patrem ſanctiſſimum expreſſam conſonantiam!

Auguſtinus tanquam *primum* & principale vitæ Religioſæ punctum ponit, ut nemo dicat *aliquid proprium*, ſed ſint Fratribus *omnia communia*; Fulgentius *principaliter* hoc obſervandum Monachis tradebat, ut nullus *quidquam ſibi* PROPRIUM *vendicaret*, ſed eſſent *omnibus* OMNIA *communia*.

Proprium erat Auguſtino, quod non erat omnibus commune; ſimiliter & Fulgentio. Dicebat enim, ut nullus ſibi *proprium* vendicaret, ſed *eſſent omnibus omnia communia*; ex qua oppoſitione evidens fit, *proprium* ipſi fuiſſe, quod non erat *omnibus commune*.

Auguſtinus dicebat, quod Frater ille à *voto ſuo cadat*, *à profeſſione ſancta cadat*, qui ſocietatem *vitæ communis*, quæ laudatur in Actibus Apoſtolorum, deſerit; nonne idem ſenſit Fulgentius, dum dicebat frequenter, *nec debere*, *nec poſſe Monachum judicari*, *cui voluntas habere* PRIVATUM PECULIUM *perſuaſerit*?

Cui enim voluntas habere privatum Peculium perſuaſerit, etiam perſuadet non omnia omnibus facere communia, quia, ut antea ſæpius oſtenſum eſt, privatum Peculium perfectæ & omnimodæ bonorum communioni directe opponitur, ac per conſequens *ſocietati vitæ communis in Actibus Apoſtolorum laudatæ*; quia hæc vult *omnia eſſe communia*, *ut diſtribuatur*, *&c.*

Adhæc ex verbis jam relatis patet, *proprium*, & *Peculium*, item *proprii dominium* quoad Religioſos, ipſi etiam Fulgentio ſynonyma fuiſſe.

Univerſa vero Religioſorum Peculia ſive particularia depoſita hac S. Fulgentii ſententia improbari jam pluſquam ſufficienter probatum eſt; conſtat enim ex dictis, directiſſime ſibi opponi, inter Monachos *omnibus omnia eſſe communia*, & eſſe inter ipſos privata Peculia, ſive depoſita, ad *particulares* uſus & neceſſitates hujus illiuſve Religioſi reſervata.

§. II.

S. Fulgentius occaſionem ſive prætextum Peculiorum Religioſis adimit.

NUllum eſſe aptius efficaciuſque remedium, ut vitium proprietatis ſive peculiaritatis è Monaſteriis evellatur, quàm ut Superiores è *communi* Monaſterii ſubſtantia placide atque benigne neceſſaria ſubminiſtrent, à Patribus jampridem notatum fuit.

„Ut hoc vitium *peculiare* radicitus amputetur, (ait magnus ille Monachorum Patriarcha S. Benedictus *cap. 55. Reg.*) dentur ab Abbate omnia, quæ ſunt neceſſaria... ut omnis auferatur *neceſſitatis* excuſatio.

Quam ſedulo hoc remedium adverſus peculiaritatis vitium S. Fulgentius adhibuerit, vitæ ipſius auctor teſtatur.

Diſtribuebat ſane ipſe cum ſumma diſcretione ſervis Dei *neceſſaria* vitæ ſubſidia, ſingulorum vires infirmitatemque conſiderans. Veruntamen quibuſcunque plus cæteris conſulebat, eos humilitatem cuſtodire amplius admonebat, dicens eis: De ſubſtantia *communi* quiſquis aliquid plus accepit, *omnium* fit debitor, quorum eſt illa ſubſtantia: debitorem porro ſola juvat humilitas. Sic efficiebat, ne quis *ſcandalum* pateretur, quando uni propter infirmitatem plus dare aliquid videbatur. Erat quoque ei aliqua ſolicitudo, prævenire cunctorum Monachorum petitiones, ante tribuendo quidquid tribuendum cuilibet vel neceſſitas, vel ratio manifeſta monſtraret. Si quis autem præſumpſiſſet, priuſquam acciperet, petere, negabat ei continuo, etiamſi mereretur accipere, dicens: Monachos debere his, quæ acceperint, eſſe contentos. Ceterum qui ſibi, tanquam indigeant, petunt, deſideriis adhuc carnalibus ſerviunt, & omnino non perfecte de cæleſtibus cogitant, quandiu quid ſibi neceſſarium ſit, ipſi ſibi, quia non poſſunt negotiando, petendo ſaltem providere feſtinant.“

Ex his omnibus clarum eſt, S. Fulgentium non verbis duntaxat privata Religioſorum peculia improbaſſe; ſed & ſummam ei fuiſſe curam, ut occaſionem ſive prætextum, quo peculia defendi ſolent, amputaret; placide nimirum, magnaque cum diſcretione, neceſſaria non ex *particularibus* depoſitis, ſed *communi ſubſtantia*, omnibus ſubminiſtrando.

Hanc S. Fulgentii diſciplinam, ſi Monaſteriorum Superiores imitarentur, quemadmodum ipſis per Patrum Regulas, atque Eccleſiæ Canones injungitur: non dubium, quin facile *peculiaritatem*, totius diſciplinæ regularis exitialem peſtem, è Monaſteriis eliminarent. Quid enim experientia evidentius, quam unicam pene peculiorum occaſionem & prætextum eſſe, quod à Superioribus ex *communi* Monaſterii penu neceſſaria non dentur? Vide Diſſert. *part. 2. cap. 3. §. 1.*

Sed vereor, ne & hodie dicere liceat, quod dicebat memoratus Canonicus Regularis: „Reperiuntur, proh dolor! Prælati parum curantes quid ſubditi faciant, aut unde ſibi, quæ deſiderant, acquirant: dummodo ipſi ſua marſupia reſolvere non cogantur, pecunias plus diligentes, quam fratrum animas Chriſti ſanguine redemptas. Hinc eſt, quod fratres ſibi ipſis provideant. Hinc proprietas incrementum capit.“

Reperiuntur alii, qui quidem marſupia ſua non difficulter reſolvunt; at non in fratrum ſuorum neceſſitates, ſed ut domos ſibi ædificent magnificas, menſas extruant ſumptuoſas, ſupellectilem ſuperbam colligant, famulitium & equos alant, quæ principatum & mundi faſtum, nullatenus vero Religioſam paupertatem & rerum terrenarum exprimunt contemptum.

Profecto ſi dixerit Chriſtus (Matth. *cap. 18. v. 6.*) *Qui autem ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit ei, ut ſuſpendatur mola aſinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris*: quid timendum nonnullis Superioribus, qui cum teneantur tanquam meri, & fideles diſpenſatores bonorum communium, ea juxta voluntatem offerentium, & Eccleſiæ & Patrum mentem, Fratrum neceſſitatibus, pauperumque uſibus impendere; econtra non ſecus ac pleni domini, in uſus à Fundatorum intentione, & Religioſo inſtituto plane, alienos impendentes,

res, ſeu potius dilapidantes, ſubditis ſuis ſcandalum ponunt & lapidem offenſionis; nimirum *neceſſariorum* defectu eos quodammodo ad ſanctæ profeſſionis violationem cogendo.

Verendum ſane, ut etiam monet ſæpe citatum Directorium Colonienſe, ne ſimiles Superiores incidant in terribilem illam Apoſtoli ſententiam: *Si quis ſuorum, & maxime domeſticorum curam non habet, fidem negavit, & eſt infideli deterior*. 1. ad Timoth. 5.

Hæc per occaſionem dicta ſufficiant; pluribus enim de hoc adverſus peculiaritatem remedio, & Superiorum illud adhibendi gravi obligatione, ex Patrum Regulis, & Eccleſiæ Decretis, in Diſſertatione Canonica loco citato actum fuit.

CAPUT III.

Oſtenditur Peculia, ſeu Depoſita ad particulares uſus alicujus Religioſi, repugnare Conſtitutionibus PP. Eremitarum Sancti Auguſtini.

§. I.

Primum argumentum ex dictis Conſtitutionibus deſumptum.

Omnimodam ac perfectam rerum omnium communionem, univerſa Peculia ac particularia Religioſorum Depoſita excludentem, per Conſtitutiones PP. Eremitarum S. Auguſtini requiri, non uno argumento, ex iis ipſis deſumpto evidenter probari hoc capite oſtendam; ut inde appareat quoſdam peculiorum patronos ſine ullo fundamento, contra ipſarum Conſtitutionum clariſſimum tenorem in defenſionem peculiorum eas aſſumere.

Primum itaque contra peculia, & pro neceſſaria rerum omnium communione, argumentum deſumi poteſt ex formula profeſſionis, quam prædictæ Conſtitutiones his verbis exprimunt, & à profeſſuris hoc ritu fieri volunt.

„ Sedeat (inquiunt *part. 2. Conſtit. cap. 4.*) Prior,
„ ceteri poſt eum, & Novitius accipiat Regulam San-
„ cti Patris Auguſtini, & deponat eam apertam in ma-
„ nibus Prioris, & ponens manus ſuas ſuper eam in
„ manibus Prioris, profiteatur hoc modo. In nomine
„ Domini noſtri Jeſu Chriſti benedicti. Amen. Anno
„ nativitatis ejuſdem milleſimo &c. die tali, menſe
„ tali: Ego Frater N. de N. filius N. & N. talis lo-
„ ci & talis Parochiæ, facio profeſſionem, & promit-
„ to obedientiam Deo omnipotenti, & B. Mariæ ſem-
„ per Virgini, B. Patri Auguſtino, Rev. Patri N. de
„ N. Priori &c. nomine & vice Rev. P. Magiſtri N.
„ de N. Prioris Generalis Ordinis Fratrum Eremita-
„ rum S. Auguſtini, & Succeſſorum ejus canonice
„ intrantium, & *vivere ſine proprio*, & in caſtita-
„ te *ſecundum hanc Regulam ejuſdem Patris noſtri*
„ *Auguſtini* uſque ad mortem.

Ex hac profeſſionis formula ac ritu habetur.

Primò: quod fratres Eremitarum juxta ſuas Conſtitutiones voveant *vivere ſine proprio*, & quidem *ſecundum Regulam S. Auguſtini*.

Unde ulterius conſectarium eſt, ipſos vovere ſine tali *proprio* vivere, quale in ſua Regula Fratribus Auguſtinus interdixit.

Proprium vero juxta Auguſtinum ſupra *cap.* 1. §. 2. oſtendimus eſſe omne illud, quod non eſt *commune, ut diſtribuatur unicuique victus & tegumentum*, ac per conſequens, peculia ſive particularia depoſita, ut quidam vocant, ad particulares uſus hujus illiuſve Religioſi reſervata ſive peculiata, eſſe vere *propria* ad mentem Auguſtini; utpote non *communia, ut unicuique diſtribuatur*, &c.

Secundò: quod Fratres votum emittentes huic Regulæ manus ſuas imponant, in ſignum indubie, quod ad hujus Regulæ normam in futurum vitam ſuam inſtituere proponant, & religioſe voveant.

Quod ut religioſius obſervent, & ne aliquando aliquo prætextu ab eo, quod voverunt, recedant, neque per *oblivionem aliquid negligatur*; præſcribunt dictæ Conſtitutiones *part.* 2. *cap.* 9. *ut ſextis feriis Regula Sancti Patris Auguſtini ad prandium legatur, ut in ea tanquam in* SPECULO *poſſimus*, ajunt, *inſpicere. Quod ſi fieri non poſſet, fiat ad collationem, &c.*

Quid vero in regula tanquam in ſpeculo inſpicere debent? Indubie qualiter vota ſua Deo ſervare teneantur; atque ita non attendant, quid hi illive agant, quidve hi, aut illi, vota ſua requirere credant, aut dicant, ſed quid regula, cui manus impoſuerunt, præſcribat: non, quid Superiores nonnunquam indulgeant, aut etiam licitum dicant; ſed quid juxta regulam ipſa ſacra profeſſio exigat.

Quid enim certius, quam quod interdum aut ex ignorantia, aut prava quadam ac inolita conſuetudine, ſive potius abuſu, Superiores aliqua licita credant, imo & affirment; quæ tamen ipſis voti ac regulæ eſſentialibus repugnant? Sed quid ipſis Fratribus & ſubditis periculoſius?

Hujus periculi magnitudinem prævidens Clemens VIII. poſtquam multa pro voti paupertatis ac vitæ communis obſervantia ſtatuit, adverſus hoc periculum ſubditis imminens à Superioribus ſibi plura circa relaxionem illius voti licere perſuadentibus ipſos præmunire voluit: „ Nulla quorumcunque Superiorum diſpenſatio, nulla licentia, quantum ad bona immobilia vel mobilia Fratres excuſare poſſit, quominus culpæ & pœnæ ab ejoſdem Concilii Decretis Impoſitæ, ipſo facto incurrendæ, obnoxii ſint, *etiamſi Superiores aſſeverent*, inquit, *ſe hujuſmodi diſpenſationes, aut licentias concedere poſſe, quibus, in ea re, fidem minime adhiberi volumus*. “

Supponit ergo Pontifex, interdum Superiores eo temeritatis prorumpere, ut etiam aſſeverent ſe adverſus ea, quæ votum paupertatis, aut vita communis requirunt, licentias, aut diſpenſationes poſſe concedere, quas nequaquam concedere valent.

Ex quo ulterius concluditur, ex mente hujus, ac aliorum Pontificum, qui dictam Conſtitutionem innovarunt, ac confirmarunt, Fratres non ſemper reddi ſecuros, quod hoc, illudve ſit licitum, neque voto contrarium; tametſi Superiores, quicunque illi ſint, non tantum permittant, ſed inſuper licitum eſſe aſſeverent.

Prudenter proinde præcipiunt ſæpe dictæ Conſtitutiones, ut regula, quam Fratres ſancte Deo voverunt, & cui voventes manus ſuas impoſuerunt, continuo prælegatur, ut in illa *tanquam ſpeculo* conſpicientes, quid voverint; nec Fratrum male viventium conſuetudine, neque crudeli quorundam Superiorum connivencia, vel damnabili negligentia, aut ſupina ipſorum ignorantia, qua ſibi licere autumant, quod non licet: à ſacra profeſſione, debitaque votorum perſolutione abducantur.

Ex his omnibus habentur ſequentia. Primò: quod Conſtitutiones PP. Eremitarum Sancti Auguſtini velint Fratres vivere uſque ad mortem *ſine proprio* ſecundum Regulam S. Auguſtini.

Secundò: quod velint illos vivere ſine peculiis, ſive particularibus depoſitis: utpote quæ juxta Auguſtini Regulam *propria* ſunt; ut ſupra ſat ſuperque probatum fuit.

Tertiò: quod ſolicite velint, ut Fratres in ipſa Regula, tanquam *in ſpeculo*, continuo oculos mentemque defigant, ne forte per oblivionem aliquid negligatur.

Quartò: quod profitentes imponant manus ſuas ipſi Regulæ, non autem Conſtitutionibus aut Decretis Superiorum; ut inde intelligant, ſe ad Regulam debere vitam componere, votaque ſua perſolvere: Superiorum vero Decretis, aut Conſtitutionibus, & præceptis, obedientiam non niſi ſecundum ejuſdem S. Patris Regulam debeant; id eſt, modo à Regula illa, præſertim in his, quæ baſes & fundamenta ſunt, non recedant.

Nulla proinde eſt hæc conſequentia: In Conſtitutionibus alicujus Capituli ſive Provincialis ſive Generalis, Peculia, aut particularia Religioſorum depoſita permittuntur, vel etiam licita dicuntur; ergo per illorum reſervationem à voto paupertatis, aut vita

communi, quam profeſſio Religioſa exigit, non recreditur; quandoquidem, ut dictum eſt, Superiorum indulta, aut etiam præcepta, non excuſent, aut obligent, ſi ab eſſentialibus Regulæ recedant; quod contingere poſſe, exemplo Conſtitutionum Capitulorum etiam Cathedralium Eccleſiarum a Sede Apoſtolica approbatarum, in Vindiciis ex Concilio Tridentino demonſtratum fuit.

Nullus tamen hinc inferat, me aſſerere, quod Conſtitutiones Fratrum Eremitarum Sancti Auguſtini Peculia, aut particularia Religioſorum depoſita probent; ſed duntaxat aſſero; male inferri, illa eſſe licita, & habentes ab omni voti tranſgreſſione eſſe immunes, tametſi ſupponeretur, quod iſta per Conſtitutiones alicujus Capituli, etiam Sedis Apoſtolicæ auctoritate confirmatas, eſſent permiſſa.

§. II.

Proponitur ſecundum argumentum contra Peculia ex Conſtitutionibus Eremitarum Sancti Auguſtini.

NUlla eſt fecundior Peculiorum radix, quam metus, quod Conventus nequeat neceſſaria ſuppeditare; ac per conſequens, quod niſi per Peculia, ſeu particularia depoſita, Fratres ſibi provideant, neceſſariis ſint deſtituendi; conſequenter incidant in multiplicia illa incommoda, quæ neceſſariorum defectus ſecum trahere ſolet.

Hanc quorumdam parum Religioſam anxietatem, jampridem exagitavit Octavius Frangipanus Epiſcopus Tricaricenſis in ſupra laudato Directorio; „ Procul, inquit, & illi à voluntaria paupertate abſunt, qui, ut in lectulo ægritudinis ſuæ non egeant, & penuriam, aliaque paupertatis incommoda non ſentiant, *pecuniam* corradunt atque ſeponunt, vel *redditus* vitales aut perpetuos habent, unde tempore ægritudinis & *neceſſitatis ſuæ* conſolationem habeant, & ſe *à moleſtiis* paupertatis tueantur, atque defendant.

Eandem hanc Peculiorum radicem ſummo ſtudio eradicatam voluere Patres Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, qui concinnandis atque concipiendis ſæpe dictis Conſtitutionibus præfuere; ut vel inde non obſcure intelligatur, Peculia, ſive privata Religioſorum depoſita, ipſis non placuiſſe.

„ Quoniam per ſolemnem ſive expreſſam, ſive tacitam profeſſionem Fratres noſtri omnibus & ſingulis quibuſcunque bonis, juribus & actionibus ad ipſos tunc vel in poſterum quovis modo attinentibus, & quoad omnem & totum penitus eorundem uſumfructum nihil de eis ſibi *quovis modo reſervantes*, efficaciter, & cum effectu renunciant, ita ut deinceps nec etiam verbo aliquid proprium ſive ſuum dicere debeant: ſtricte præcipimus omnibus (inquiunt) & quibuſcunque Fratribus Ordinis noſtri profeſſis, ut nullus eorum (*ſicut canis qui revertitur ad vomitum*) per ſe, vel interpoſitam perſonam, habeat privatum dominium, *uſum*, vel uſumfructum pecuniarum, redditicum, vel quorumcunque bonorum mobilium, aut immobilium, aut ſe moventium; ſed omnia quantacunque & qualiacunque, & quomodocunque acquiſita habuerint, vel eis donata fuerint, in mera & libera poteſtate ſui Prælati teneantur reſignare, nihil *penitus* ſibi retinentes, ſeu *quovis modo reſervantes*, dicentes: *Quid manducabimus? Aut quid bibemus? Aut quo operiemur? Hæc enim omnia gentes inquirunt.* Imo potius deponentes omnem ſolicitudinem in craſtinum, totam penitus ſpem in illum projiciant, qui *ſic abunde paſcit volatilia cæli, quæ neque ſerunt, neque metunt, neque congregant in horrea, & ſic ornate veſtit lilia agri, quæ non laborant, neque nent;* & obedientes conſilio Domini Salvatoris, *primum quærant regnum Dei, & juſtitiam ejus*, ſervando ejus mandata, & reddendo ei quod in *profeſſione voverunt*, ut conſequi mereantur liberaliſſimam, ac certiſſimam promiſſionem ejuſdem Salvatoris dicentis: *& hæc omnia adjicientur vobis.*

Ut igitur Fratres Ordinis Erem. S. Auguſtini voto paupertatis ſatisfaciant, tenentur juxta ſuas Conſtitutiones, omnia quantacunque, & qualiacunque, & quomodocunque acquiſita habuerint, vel eis donata fuerint, in mera ac libera poteſtate ſui Prælati reſignare, nihil *penitus* ſibi retinentes, ſeu *quovis modo reſervantes*.

Quibus verbis ipſa reſervatio redituum vitalitiorum, aut aliarum rerum in uſus ac neceſſitates *particulares*, non obſcure improbatur.

Quis enim dicet, quod ita reſervantes redditus, pecunias, aliaſve res, reſignent omnia ſua in mera & libera poteſtate ſui Prælati, *nihil penitus ſibi retinentes, ſive* QUOVIS MODO *reſervantes?* Cum ipſum *uſum* reſervent.

Verum, ſi una cum prædictis verbis expendantur ea, quibus, ut ſupra vidimus, ad confidentiam in Deum incitantur, clarius apparebit, Patribus illis peculia ſive depoſita diſplicuiſſe atque improbata fuiſſe.

Quæ enim alia hodie peculiorum cauſa & in ſpeciem honeſta defenſio prætenditur, niſi Conventus ſeu Monaſterii penuria? *Utinam*, inquit Ex. Pater, *ſuppeterent Conventibus* MEDIA, *abeſſentque incommoda, quæ novimus cetera, ut illis* (peculiis) *non indigeremus.* Et alibi; *Nos vero qui credimus retinenda* PECULIA, *non propter cupiditatem credimus, ſed propter* NECESSITATEM.

Hunc communem peculiorum prætextum nullatenus ut juſtum agnoſcunt Conſtitutiones; ſed volunt, ut nihil penitus ſibi retinentes, ſeu quovis modo reſervantes, & deponentes omnem ſolicitudinem in craſtinum, *totam penitus ſpem in illum projiciant, qui ſic abunde paſcit volatilia cæli, &c.*

Si cui tamen hæc non ſufficiant, ut agnoſcat quod Conſtitutiones ipſum ordinarium & pene unicum peculiorum prætextum rejiciendo, ipſa peculia abſolute improbent; illa, quæ immediate ſubjiciuntur, quæque tertii argumenti materiam ſuppeditabunt, plene, ut credo, perſuadebunt.

§. III.

Tertium argumentum ex Conſtitutionibus PP. Eremitarum S. Auguſtini deſumptum.

POſtquam ſæpe dictæ Conſtitutiones excitando Fratres ad Chriſtianam ac Religioſam in Deum confidentiam, præcipuam peculiorum radicem ex ipſorum animis eradicare ſtuduerunt, ut magis oſtendant, hanc ſuam exhortationem præmitti, ut Fratres ad plenam rerum ſuarum abdicationem, ac perfectam communionem juxta Regulæ ſuæ præceptum, facilius adducerentur, tanquam conſequens immediate ſubjungunt: „ Ut quidquid Fratribus datur in eleemoſynam pro Miſſis, vel quibuſcunque orationibus, prædicationibus, lectionibus, aut confeſſionibus, vel pro quacunque arte, vel artificio, induſtria vel labore, in rem *communem* redigatur: & *cui neceſſe fuerit præbeatur, ita ut juxta S. P. N. Auguſtini Regulam, nemo ſibi aliquid operetur*, ſed omnia opera noſtra in unum fiant, majori ſtudio & frequentiori alacritate, quam ſi nobis ſinguli *propria* faceremus; & unuſquiſque tanto ſe amplius proficere noſcat, quanto libentius & ferventius pro *communi*, quam pro *particulari* utilitate prædicaverit, legerit, vel quodcunque aliud fecerit. "

Quomodo evidentius peculia ſeu particularia depoſita improbari potuiſſent?

Jubent enim Conſtitutiones, ut quidquid ex lectionibus, aliove juſto labore Patribus obvenerit, in *rem* COMMUNAM redigatur, & cui *neceſſe fuerit præbeatur*; ita ut juxta Sancti Patris Auguſtini Regulam *nemo* SIBI *aliquid operetur*, &c. quod directe atque diametraliter peculiis ſive particularibus depoſitis opponitur. Hæc enim non in *rem communem* rediguntur, ut cui neceſſe fuerit, diſtribuantur; ſed reſervantur impendenda in particulares uſus, & neceſſitates illius, qui v. gr. labore & induſtria illa acquiſivit.

Adhæc clarum eſt, per peculia ſive privata depoſita fieri, ut quiſque *ſibi* operetur, hoc eſt, non pro communi, ſed pro particulari utilitate.

Utilitas enim eorum, qui ex juſto labore Fratribus obve-

obvenit, non in ipſa civili proprietate, aut dominio, ſed in ipſo rerum uſu conſiſtit.

Cum ergo per peculia fiat, ut res *non in communem uſum* redigantur, ſed ipſorum laborantium *uſibus reſerventur*, ac peculientur, patet, peculia illa, rurſus hoc ex capite dictis Conſtitutionibus contrariari; quod his præcipiatur, ut quidquid Fratribus datur in eleemoſynam pro Miſſis, &c. *in rem communem redigatur, & cui neceſſe fuerit prabeatur; itaut juxta S. P. Auguſtini Regulam, nemo ſibi aliquid operetur.*

Sed dicet quiſpiam: *hac omnia confunduntur quoad proprietatem, quod ſuffi.it; non confunduntur quoad uſum facti, quod non requiritur.* Reſp. Ut alia argumenta, quibus hujus aſſerti falſitas ſupra in anterioribus ac aliis opuſculis probata eſt, omittam: ipſæ Conſtitutiones falſitatem illius manifeſte evincunt; nec enim ſolum præcipiunt, ut ſimpliciter ex Fratrum labore, aut induſtria provenientia redigantur in rem communem; ſed addunt, *& cui neceſſe eſt prabeantur:* quo evidenter oſtendunt, illa eſſe confundenda non tantum quoad proprietatem, ſed inſuper quoad *uſum facti*; id eſt, ut ex illis, tanquam quæ *omnibus* ſint *communia*, indigentium neceſſitatibus & uſibus ſuccurratur: atque ita fiat, quod Conſtitutiones præcipiunt, ut non pro *particulari*, ſed pro *communi* utilitate Fratres *operentur*.

Incorporari enim Conventui quoad uſum facti, aliud non eſt, quam incorporari in eum finem, ut res incorporatæ totius Conventus ſive Fratrum neceſſitatibus ſubſerviant; uſus quippe facti, ut ſæpius dictum, præcipue in Appendice *cap.* 1. §. 2. eſt uſus ſimplex, ſive neceſſariorum.

Ex his ſufficienter patet, verba Conſtitutionis quæ immediate ſubjunguntur: " Pia tamen & laudabilis „ diſcretio ita a Superioribus obſervetur, ut ipſorum „ Fratrum, quorum cauſa hujuſmodi bona ad Monaſterium venerunt, quoad eorum neceſſitates pro loco & tempore in hujuſmodi bonis eis donatis, vel „ relictis, ab eis utcunque acquiſitis, diſpenſantes, „ ſpecialem habeant rationem. " Patet, inquam, verba illa non poſſe eum ſenſum admittere, ut piam ac laudabilem diſcretionem quoad diſpenſationem bonorum, quæ Fratribus ex quacunque cauſa obveniunt, ita a Superioribus obſervari vellent, ut bona illa *ſpecialiter* Fratrum illorum, quorum cauſa proveniunt, neceſſitatibus ſive uſibus reſervarentur, ſicuti in peculiis ſolet; id enim non ſolum Regulæ, ſed etiam Conſtitutioni contrariaretur.

Ut enim mox oſtenſum eſt, volunt ipſæ Conſtitutiones, " *quidquid* Fratribus datur in eleemoſynam pro „ Miſſis, vel quibuſcunque orationibus, &c. *in rem* „ *communem* redigatur, *& cui neceſſe fuerit prabeatur:* „ ita ut, juxta S. P. Auguſtini Regulam, *nemo* ſibi *operetur*, ſed opera noſtra in unum fiant, majori ſtudio, & frequentiori alacritate, quam ſi nobis ſinguli „ *propria* faceremus, & unuſquiſque tanto ſe amplius proficere noſcat, quanto libentius & ferventius pro *com-* „ *muni*, quam pro *particulari utilitate* prædicaverit, legerit, vel quodcumque aliud fecerit.

Præcipiunt proinde Conſtitutiones, ut *quicquid* Fratribus quacunque de cauſa obvenit, in rem *communem redigatur, & cui neceſſe fuerit prabeatur*; quod nullatenus cum jam dicto verborum illorum ſenſu conſiſtit.

Si enim Superiores in diſpenſandis rebus, quæ Fratribus obveniunt, etiam *ſpecialem* rationem quoad horum Fratrum neceſſitates habere debeant, nullatenus dici poſſunt redigi in rem *communem*, ut cui *neceſſe* fuerit præbeantur; erunt enim aliquo modo illorum, quorum neceſſitatibus *ſpecialiter* impendi deberent.

Adhæc, allegatum verborum ſenſum etiam Conſtitutiones ipſæ excludunt, dum juxta S. P. Auguſtini Regulam mandant, ut nemo ſibi *aliquid* operetur, id eſt, pro particulari utilitate; ſed omnia opera fiant in unum, ſeu in *commune* (ut ultima & correctior Auguſtini editio habet) ſive pro *communi utilitate*; nonne enim *ſibi* & pro *privata utilitate* Fratres *aliquid* operarentur, ſi per relata verba Conſtitutiones vellent, ut pia & laudabilis diſcretio a Superioribus ita obſervaretur, ut ipſorum Fratrum, quorum labore bona proveniunt, quoad eorum neceſſitates in diſpenſandis bonis illis *ſpecialem* haberent rationem; non quod illi *amplius*, quam ceteri Fratres hic & nunc indigerent, ſed quia eorum cauſa obvenerunt? Poſſetne vel in ſpeciem verificari ipſos pro *communi*, & nihil *ſibi* ſeu pro *privata utilitate* operari, quando in bonis labore ſuo partis, quoad ipſorum neceſſitates, deberent Superiores *ſpecialem* habere rationem? Id nemo, ut credo, non præoccupatus dicet.

Ipſæ proinde Conſtitutiones illum verborum ſenſum, qui poſſet favere peculiis, aut depoſitis ad uſus particulares illorum, quibus bona obvenerunt, manifeſte excludunt; ſed nec alia Conſtitutionum clariſſima verba & præcepta, illum vel in ſpeciem patiuntur, ni manifeſtam contradictionem in eodem Conſtitutionum capite admittamus: quod ſequentia Conſtitutionum verba, quæ quarti argumenti materiam ſubminiſtrant, etiam evincent.

§. IV.

Proponitur quartum argumentum ex prædictis Conſtitutionibus deſumptum.

AD hanc autem communitatem *integre* ſervandam (proſequuntur Conſtitutiones) in *omnibus & per omnia*, & ipſi Priores locorum teneantur. Præcipimus autem in virtute Sancti Spiritus, ac ſalutaris obedientiæ, ut ſi pecuniæ alicui Fratri *intuitu privata perſona* ab aliquo donatæ fuerint, Superiori exhibeantur infra viginti quatuor horarum ſpatium à receptione earum; vel à reverſione Fratris in Conventum: Prior vero illas in depoſito pro *communi utilitate* reponat. Prior etiam pecunias ſibi in eleemoſynam datas *intuitu ſua perſona*, in depoſito pro *communi utilitate* (ut ſupra) habere *omnino teneatur*. "

Ea his Conſtitutionum verbis, rurſus peculiorum ſive particularium depoſitorum evidentem reprobationem habemus.

Præcipiunt enim in virtute S. Spiritus, ac ſalutaris obedientiæ, ut ſi pecuniæ alicui Fratri *intuitu privata perſona* ab aliquo donatæ fuerint, illæ non tantum Superiori exhibeantur; ſed inſuper præcipiunt, ut Prior illas in depoſito, non pro *particularibus* uſibus ac neceſſitatibus illius, *cujus intuitu* donatæ fuerunt, (quemadmodum per peculia atque particularia depoſita contingit,) ſed pro *communi utilitate* reponere teneatur. Quod ipſum, & quoad pecunias Priori, intuitu ſuæ perſonæ, datas, obſervari mandant.

Hinc conſectarium eſt, nec *de conſenſu*, aut *beneplacito* Superioris peculia ſive privata depoſita haberi poſſe; quandoquidem præcipiunt, ut Prior pecunias, Religioſis *intuitu privata perſona* datas, in depoſito pro *communi utilitate* habeat; quod directe peculiis opponi, ambigi nequit; quia peculia non reponuntur pro *communi utilitate*, ſe ad uſus *particulares* illius, cujus intuitu res in peculio reſervatæ obvenerunt.

Ulterius collige, quod juxta prædicta Statuta quoad confuſionem nulla haberi queat diſtinctio, ut quidam voluit, inter pecunias *intuitu totius communitatis*, & pecunias *intuitu privatæ perſonæ* obvenientes: ſed omnes pro *communi utilitate* eſſe reponendas.

Cum enim ille à me quæſiviſſet, utrum cenſerem in Monaſteriis omnia eſſe confundenda *phyſice*, an *moraliter*; repoſui: *Conſideret, utrum in ſuo, aliiſque Conventibus eleemoſyna religioſe oſtiatim emendicata, item proventus, & canones annui ex villis, aut cenſibus Monaſterii provenientes, phyſice, an moraliter confundantur, & in uſum communem ipſius Conventus convertantur.* „ Huic meo quæſito ipſe hæc repoſuit. " Quam inconſtanter procedas, ea temetipſa demonſtro tibi. Eleemoſynæ illæ, proventus illi, & canones nunquid conferuntur communitati *intuitu totius communitatis*? Quid miraris ergo iſta confundi *phyſice*? Nunquid autem præcipua nobis eſt quæſtio de iſtis parvis precariis, quæ communitati conferuntur *intuitu particularis*? Hæc ſolent *particularium* deſtinari *uſibus*: & hoc Statuta noſtra probant, &c. " Quid hic per phyſicam confuſionem, qua eleemoſynas & proventus intuitu totius communitatis obvenientes dicit eſſe confundendos, velit, non intelligo; hoc dico, quod contra evidentiſſima Statutorum verba aſſerat, aliter bona intuitu *totius communitatis*, al-

ter bona *intuitu particularium* oblata, eſſe confundenda, cum non ſecus hæc, quam illa, pro *communi* utilitate ſint reponenda; ac per conſequens, nec magis hæc, quam illa particularium uſibus, juxta Statuta ſint deſtinanda. Quid vero fieri ſoleat non inquiro; ſed ſolum, quid Statuta fieri præcipiant.

Denique ex hactenus dictis patet, verba iſta, *pia tamen & laudabilis diſcretio*, *&c.* ſine manifeſta Statutorum contradictione non poſſe admittere ſenſum, qui peculiis aut particularibus depoſitis faveat.

Adhæc, cum juxta Auguſtini Regulam, & ipſa Statuta, quidquid Fratribus ex labore acquiritur, vel *intuitu privatæ perſonæ* datur, debeat eſſe *commune*, id eſt, cedere in *utilitatem communem*, ſequitur, quod etiam velint, ut quæcunque Fratribus obveniunt nulli magis quam alteri ſint particularia ſive peculiaria, ſed ſint *omnibus* communia, ut, *cui neceſſe fuerit, præbeantur*; adeoque nequaquam *pia* ac *laudabilis* dicenda eſſet *diſcretio*, ſi Prior in bonis diſpenſandis, quoad neceſſitates Fratrum, quorum cauſa hujuſmodi provenerunt, eam rationem *ſpecialem* obſervare teneretur, ut *potius ipſorum, quam aliorum* Fratrum neceſſitatibus impenderentur. Nonne ex illa diſcretione Fratribus indicaretur, imo tacite diceretur, bona illa aliquatenus *magis* ad *ipſos, quam alios* de Communitatibus pertinere? Nonne Fratribus inſinuaretur, contra manifeſta tum Regulæ, tum Statutorum verba, quod non *omnia* debeant eſſe *communia*, ut *diſtribuatur unicuique &c.*

Hoc perpendentes Canonici Regulares Congregationis Windeſemenſis, qui & ipſi Regulam S. P. Auguſtini profitentur, hanc *ſpecialem* rationem in rebus diſpenſandis quoad neceſſitates Fratrum, quorum cauſa obvenerunt, haberi deſiderarunt; Quod ſi alicui noſtrum, „ veſtis aut cultellus, aut aliud quid miſſum „ fuerit, inquiunt, ad priorem deferatur, *& ex bona* „ *conſuetudine non ei cui miſſum eſt*, ſed ALII POTIUS „ detur. Vide *Differt. pag. 9.*

§. V.

Solvitur objectio ex dictis Conſtitutionibus deſumpta.

Licet ex ipſis Conſtitutionibus PP. Eremitarum S. Auguſtini, argumentis pluſquam ſufficientibus me oſtendiſſe credam, per illas ipſas Peculia ſive depoſita particularia ad *ſingulares* neceſſitates ſive uſus Religioſorum eſſe improbata, unus tamen in iiſdem Conſtitutionibus occurrit articulus, quo à nonnullis creditur illa Peculia ſive depoſita particularia evidenter non tantum permitti, ſed & probari.

Articulus ille deſumitur ex *part. 2.* dictarum Conſt. *cap. 15.* cujus capitis hic eſt titulus: *De cura habenda circa Fratres decedentes ab hac vita & quid fiet de rebus eorum* USUI *conceſſis.* Articulus vero in Peculiorum defenſionem adductos ita ſonat. „ Si vero „ Frater tempore mortis aliquas pecunias de licentia „ ſui Superioris, pro libris emendis, vel quovis alio, „ *in depoſito*, vel alibi habuerit, quotquot illæ ſint, „ ad conventum ſuæ profeſſionis devolvantur, niſi „ eſſent in quantitate contemnenda.

Hoc articulo relato infert unus; „ Ergo Statuta noſtra permittunt, ac probant *depoſita* tanquam *minime proprietaria*, alias talem Religioſum damnarent „ ad pœnas proprietariorum ſtatutas *part. 6. cap. 9.*

Huic objectioni, quæ primo intuitu aliquid difficultatis habere videretur, ut clarius ſatisfiat, prænotanda ſunt ſequentia.

Primò; in Ordine PP. Eremitarum S. Auguſtini, Conventus ſinguli habent proventus ſeparatos, & jura propria ab aliis plane independentia.

Secundò: juxta Conſtitutiones ejuſdem Ordinis, illa quæ Religioſis intuitu privatæ perſonæ obveniunt, devolvuntur ad Conventum ſuæ profeſſionis, ſive filiationis.

Tertiò: præcitato capite tractatur ac decernitur ad quem Conventum res uſui Religioſorum conceſſæ poſt mortem debeant pertinere.

Quartò: citatus articulus ſupponit Religioſum aliquem habitare extra Conventum ſuæ profeſſionis ſeu filiationis, & extra eundem vita deceſſiſſe.

Quintò: in dictis Conſtitutionibus depoſitum non ſumitur pro *particularibus* depoſitis, ſed pro *communi*, quod præterquam ſufficienter patet ex verbis ſupra relatis: *Prior pecunias ſibi in eleemoſynam datas intuitu ſuæ perſonæ*, IN DEPOSITO PRO COMMUNITATE *habeat*: evidentius in *cap. de Officio depoſitariorum* exprimitur: „ Ad horum, inquiunt Conſtitutiones, officium pertinet quod quilibet eorum habeat clavem unam *arcæ depoſiti*, nec eam alicui unquam committat, nec in cella relinquat, ſed ſecum ſemper deferat, & ſollicite cuſtodiat, tertiam clavem habebit Prior, nec eam alicui dabit præterquam Superiori, quando foras ive rit...., & in domo ſit archivium cum armariis ſeu capſis, in quibus ſcripturæ, privilegia, contractus, & omnia jura ad Conventum pertinentia aſſerventur, ita caute, quod nullo modo damnificari poſſint, cujus claves *in depoſito* ſub tribus clavibus ſerventur, &c. Evidens proinde eſt *depoſitum* dici arcam, in qua communes Conventus pecuniæ, aliave ad Conventum pertinentia cuſtodiuntur. " " " " " " " " " " "

His prænotatis, ſufficienter apparet, prædictum articulum nec in ſpeciem peculiis aut particularibus depoſitis favere. Nec enim aliud intendit articulus, niſi quod pecuniæ, quas Religioſus extra proprium Conventum habitans & ibidem moriens, pro libris aliiſvè neceſſariis comparandis de licentia Superioris habuit, ſi quæ tempore mortis ſuperſint, reſervantur ad Conventum ſuæ profeſſionis ſive filiationis: quod verò hoc nullatenus peculiis ac privatis depoſitis ſuffragetur, exemplo obvio ac quotidiano declaro.

Ponamus ex Abbatia aliqua Præmonſtratenſi, v. g. aut Ciſtercienſi, quæ peculia nulla agnoſcit, ſed plenam abſolutamque communionem ſtrictiſſime obſervat, mitti ad aliam Abbatiam ſimiliter peculia reprobantem, aliquem Religioſum; nonne de conſenſu Superioris poterunt apud Superiorem poſterioris Monaſterii, vel alium, aliquæ pecuniæ deponi, quibus libri aliave neceſſaria huic Religioſo comparentur, idque ſine ulla ſpecie peculii; eo quod pecuniæ illæ dentur Religioſo illi, *ex communi* Monaſterii ſubſtantia: non quia ipſius intuitu, aut labore ad Conventum pervenerunt; ſed quia Superior judicat illas ipſi eſſe *neceſſarias*. Peculia vero ſive depoſita particularia non ſervantur *præciſe* huic aut illi Religioſo, quia ipſis hic & nunc neceſſaria ſunt, ſed quia pecuniæ, aut res illis reſervatæ eorum intuitu aut labore vel induſtria obvenerunt; unde ſæpius contingit, ut qui minus indigent majora habeant peculia; & magis indigentes nulla aut minora, ut infra amplius dicetur.

Ex citato igitur articulo aliud non habetur, quam, quod ſi Frater tempore mortis aliquas pecunias de licentia Superioris pro libris emendis, vel quovis alio in depoſito vel alibi habuerit; quotquot illæ ſint, ad Conventum Profeſſionis devolvantur; per quod non magis peculia probantur, quam in exemplo propoſito illa probentur per hoc, quod una Abbatia ex communibus proventibus provideat de *neceſſariis* Religioſo in alia Abbatia exiſtenti.

Nec enim in articulo dicitur, utrum Religioſus pecunias illas acceperit ex *particularibus depoſitis*, utrum vero ex *communi* Conventus ſui ſubſtantia; adeoque nihil ex articulo illo pro peculiis aut particularibus depoſitis concludi poteſt.

Impertinenter quoque concluditur pro particularibus Religioſorum depoſitis, eo quod articulus ſupponat contingere poſſe, ut Religioſus tempore mortis de Superioris ſui licentia habeat pecunias pro emendis libris *in depoſito*: quia, ut ante oſtenſum eſt, per depoſitum in prædictis Conſtitutionibus intelligitur *commune* depoſitum ſeu arca *communis*, adeoque exinde non magis concluditur pro *particularibus depoſitis*, ſive peculiis, quam pro illis concluderetur in exemplo allegato, ſi pecuniæ, quas Abbatia ex communi Monaſterii ſuſtentatione pro *neceſſariis* ſui Religioſi mittit ad Superiorem alterius Abbatiæ, ponerentur in communi arca hujus Abbatiæ.

§. VI.

Exhibetur Epiſtola Circularis R. P. Joannis Nevii Provinciæ Belgicæ Ord. Erem. S. Auguſtini Provincialis.

Rev. PP. Priori & aliis Conventus N.

„ Quia intelligo ſenſim corruptelas aliquas morum in Conventus noſtros irrepere, animoſque Fratrum paulatim à recto Regulæ, & Statutorum no- " " "

ſtrorum

Digitized by Google

„ ſtrorum tramite abduci, hinc eſt, quod noſtrum du-
„ xi, vos admonere de uno præcipue religioſæ vitæ
„ puncto, quod ſi non in ſua puritate conſervetur,
„ innumera ſecum vitia trahit, eſtque id, quod ipſi
„ Rev. Patri ante omnia in ſtatutis in Ordine conſer-
„ vandum præcipitur, punctum videlicet paupertatis,
„ utque Fratres omnes *in commune* laborent, & è com-
„ muni victum & veſtitum à Superiore ſuo accipiant,
„ hiſque contenti ſint; & hæc recipientes, animoſe
„ Deo ac Ordini inſerviant, expectantes beatam ſpem
„ æternæ retributionis. Ad quam vivendi formam con-
„ ſtanter retinendam omnes nos obligat Beatiſſ. P. N.
„ *in Regula*, & Ordo *in Statutis*. Quia tamen audio,
„ in quibuſdam Conventibus non ita ambulare Fratres,
„ quod Priores *diſſimulent* & Procuratores lucro in-
„ hient, Priores *permittendo* ut Fratres pecunias ali-
„ quas habeant, acquirant, ac apud ſe, aut Procura-
„ torem *deponant*; Procuratores vero promendo eis
„ pretio vinum, quod cum ſociis aliquot, quiſque
„ *portionem ſuam* afferentibus, ſimul conſumunt: cum
„ hoc contra *Statuta* PP. noſtrorum ſiat & rectam Or-
„ dinis diſciplinam, qui *communi* menſæ diſpenſatione
„ contenti vivere debemus, & extra eam, ac conſue-
„ tas horas, nihil requirere, aut ſumere; mando omni-
„ bus Patribus Prioribus & Procuratoribus, ut ſtatim
„ poſt harum publicationem (quam celerrime fieri cu-
„ pio) omnes Religioſorum DEPOSITAS *pecunias in*
„ COMMUNEM BURSAM *Conventus conjiciant, ex qua*
„ VIVANT FRATRES; aut induſia, veſtes inferiores,
„ & ſimilia, iis Fratribus, qui ea depoſuere, pro hac
„ vice *tantum* conficiant; ſi quis autem vel extra Con-
„ ventum, vel in Conventu, & non apud Patrem
„ Priorem, Superiorem, aut Procuratorem eas *depo-
„ ſuerit*, diſciplina ei imponatur in capitulo, *earum-
„ que fructu privetur*; hocque & ad ſtudioſos noſtros
„ extendimus, quibus Pater Prior non poſſit ejuſmo-
„ di potandi cum ſociis, quos invitant, licentiam
„ dare; ſed ſi infirmi ſunt, aut probat medicus, *con-
„ ventualibus de Conventu*, non vendat, *ſtudioſis con-
„ cedat Pater Prior*, quod ipſis neceſſarium eſt & uti-
„ le; ſi autem hoſpites ſunt, nec tales, ut eis Con-
„ ventus debeat vinum fundere, ſi ob moleſtias itine-
„ ris melius ferendas deſiderant hauſtum vini, detur
„ eis pinta vini non amplius, niſi Pater Prior permi-
„ ſerit unum aut alterum, quod raro fiat, & non niſi
„ rationabili ex cauſa, eis in menſa adeſſe, quibus ob
„ numerum perſonarum eadem vini menſura multipli-
„ cetur, nihil ultra: debemus enim ſobrii eſſe, ſi de-
„ core officio noſtro fungi velimus, & nunquam hu-
„ jus ſobrietatis terminos egredi: ſic ergo facite, &
„ ſaluti veſtræ, & Ordinis honori ſubſervietis. Datum
„ Mechliniæ 1. Februarii 1639.

Fr. Joan. Nevius Rector Provincialis.

§. VII.

Notæ in Epiſtolam R. P. Joannis Nevii.

UT non videar privato ſenſu Conſtitutiones Ordinis Erem. S. Auguſt. interpretatus, opportunum credidi hanc R. P. Nevii Epiſtolam, ab ipſo ut Provinciali ad ſuæ Provinciæ Conventus ſcriptam, adjungere. Ex illa enim conſtat

Primò, quod R. P. Generali prædicti Ordinis *ante omnia in Statutis* in Ordine conſervandum præcipiatur punctum *paupertatis*, utque Fratres omnes *in commune* laborent, & *è communi* victum & veſtitum à Superiore ſuo accipiant, hiſque contenti ſint.

Secundò, quod ad hanc vivendi normam conſtanter retinendam Fratres omnes obliget B. P. Auguſtinus in Regula, & *Ordo in Statutis*.

Tertiò, quod deplorante prædicto R. Patre, jam audiretur in quibuſdam Conventibus non ita ambulare Fratres, quod Priores *diſſimulent*, & Procuratores lucro inhient.

Quartò, juxta prædictum Patrem Provincialem, Fratres non ambulare juxta normam, ad quam conſtanter retinendam Auguſtinus in Regula, & *Ordo in Statutis* eos obligat, quia Priores diſſimulant, permittendo ut Fratres pecunias aliquas habeant, *ac apud ſe, aut Procuratorem* DEPONANT. Procuratores vero promendo eis pretio vinum, quod cum ſociis aliquot quiſque portionem ſuam afferentibus ſimul conſumunt.

Quintò, quod Pater ille non dubitaverit ſimile pecuniarum depoſitum eſſe contra *Statuta Patrum ſuorum, & rectam Ordinis diſciplinam*.

Sextò quod Provincialis, ut revocaret Fratres ſibi ſubjectos ad eam vivendi normam, quam Auguſtinus in Regula, & *Ordo in Statutis* conſtanter retinendam præſcribunt, mandandum cenſuerit omnibus PP. Prioribus & Procuratoribus, ut ſtatim poſt harum publicationem (quam celerrime fieri cupiebat) omnes Religioſorum *depoſitas* pecunias in *communem burſam Conventus* conjiciant, ex qua *vivant Fratres*. Sed quia abuſus jam inoliti, ut facilius eradicari queant, nonnunquam Superiores ad aliqualem condeſcenſionem ſive indulgentiam cogunt, adjungit prædictus Pater hanc disjunctivam: „ aut induſia, veſtes inferiores “ & ſimilia, iis Fratribus, qui ea depoſuere, *pro hac* “ *vice tantum* conficiant. “

Septimò, quod hanc tantillam indulgentiam tantum indulſerit illis, qui pecunias ſuas apud Priorem, Superiorem aut Procuratorem depoſitas habebant: ſubjungit enim: „ Si quis autem vel extra Conventum, “ vel in Conventu, & non *apud P. Priorem, Superio-* “ *rem aut Procuratorem* eas depoſuerit, diſciplina ei “ imponatur in Capitulo, earumque fructu privetur. “

Planum ergo eſt ex Epiſtola illa circulari, per modum Statuti, ſive potius declarationis priorum Statutorum, ad omnes Conventus Provinciæ Belgicæ deſtinata, quod non tantum Regula S. Auguſtini, ſed etiam ipſæ Ordinis Conſtitutiones *parti ulaeta* depoſita improbent; quodque præcipiant, ut Superiores pecunias omnes *in communem Conventus burſam conjiciant, ut inde Fratres vivant*, id eſt, in communes Fratrum uſus, ſive neceſſitates cedant.

Deinde clarum eſt, quod verba illa Conſtitutionum, *pia tamen & laudabilis diſcretio ita à Superioribus obſervetur*, &c. non eo modo ſit intelligenda; quaſi bona potius eſſent impendenda neceſſitatibus Fratrum, quorum cauſa obvenerunt, quam aliorum: quandoquidem Epiſtola illa velit, pecunias quæ intuitu privatæ perſonæ obvenerunt (quales in depoſito ſive Peculio haberi ſolent) in communem burſam conjici, ut inde Fratres vivant; permittendo duntaxat per modum alicujus indulgentiæ (indubie ut facilius Fratres depoſita jam habentes, ad abſolutam communionem ſe induci paterentur) ex illis pecuniis depoſitis *pro hac vice* TANTUM iis Fratribus, qui eas depoſuere, veſtes, aliave neceſſaria procurentur; modo tamen pecunias apud Priorem, ſuperiorem aut Procuratorem depoſitas habuiſſent. Ex quo evidens eſt, quod Pater ille non crediderit, quod juxta *Statuta* Ordinis, in diſpenſandis rebus illis, habenda ſit a Priore *ſpecialis* ea ratio quoad neceſſitates Fratrum, quorum gratia obvenerunt, quaſi illæ horum potius, quam aliorum Fratrum uſibus forent impendendæ.

Denique, quod in prædicta Epiſtola diſtinctio fiat, inter Conventuales & Studioſos, ut nimirum illis Conventus neceſſaria ſuppeditet, his vero Prior; probat id, quod ſupra diximus: ſcilicet, ſingulos Conventus habere redditus ſeparatos; ideoque Conventualibus à Conventu, Studioſis autem non Conventualibus à Priore neceſſaria eſſe danda: nimirum ex rebus ex communibus Provinciæ vel aliorum Conventuum bonis in ſtudioſorum ſuſtentationem ſubminiſtratis.

Hæc ex Epiſtola circulari, regiſtrata in libro, inſcriptioni actuum Capitularium, & litterarum, quæ per Conventus publicari debent, deputato.

APPENDIX PRIMA,

In qua proponuntur aliqua reflectenda in Libellum cui titulus: *Palinodia palinodiæ*, &c.

REFLEXIO PRIMA.

Super illis, quæ dicuntur occaſione tranſlationis Libelli. De peculiaritate in idioma Flandricum.

EXimius prædicti Libelli auctor non tantum in hoc, ſed etiam in præcedenti ſuo Libello, multa contra Flandricam Libelli mei de peculiaritate tranſlationem, ejuſque

ejuſque tituli affixionem vehementiſſima cum indignatione proponit; atque inter alia *pag.* 52. hujus Libelli ita exclamat: „ Tunc indignaris titulum veritatis, af- „ fixum loco & tempora quibus affigi debuit? Tune, „ qui & modeſtiæ & gravitatis (quidni & charitatis) „ immemor, famoſum (ne graviora dicam) titulum „ *vernaculum*, non tantum platearum angulis, atque „ Eccleſiarum & Collegiorum valvis, ante affixeras; „ ſed ipſo die feſto? Ut ſcilicet ſanctificares ſabba- „ tum; ut ſcilicet nulla deeſſet circumſtantia tanto „ errori. Habe & conſidera tuum titulum, cujus, *te* „ *jubente*, ad Eccleſiam ac Monaſterium noſtrum, in „ die feſto, non unum, ſed omnino quinque (quod „ nunquam factum eſt) affixa ſunt exemplaria.

His aliiſque, quibus Libelli hujus plures paginæ implentur, ut ſatisfiat, dico me hujus translationis aut impreſſionis auctorem non eſſe. Translationis auctor eſt quidam oſor peculiorum, non Monachorum, ipſe Monachus; qui etiam me inſcio translationem inchoaverat, ac pro parte perfecerat.

Quod ad impreſſionem attinet, curam illius non habui; ſed alius nullatenus mihi aut cohabitatione aut familiaritate conjunctus; neque à me ad hoc rogatus vel excitatus.

Quod vero dicat, *me jubente*, ad Eccleſiam ac Monaſterium ſuum in *die feſto*, non unum, ſed omnino quinque tituli illius affixa fuiſſe exemplaria; dico veritate carere, *me jubente*, imo vel ſciente, affixum eſſe vel unum tituli exemplar. Cum enim ſine mea cura impreſſio perageretur, etiam me ignotante abſoluta fuit; unde nec ſcivi quo die tituli affixio futura eſſet. Si ſciviſſem, non dubium quin elegiſſem ne in die feſto facta fuiſſet: quemadmodum impedivi ne *Vindiciarum* (quarum impreſſio in profeſto abſoluta erat) affixio die feſto fieret.

Quæ ratio fuerit, ut contra morem uſitatum *quinque* exemplaria valvis Monaſterii iterato fuerint affixa, malo ut à juvene, cui cura affigendi demandata fuit, quam à me (cui nugari non lubet) intelligatur.

Omnia igitur, quæ occaſione dictæ translationis Flandriæ in hoc libello congeruntur, & magno impetu in me conjiciuntur, prætereo; partim quia me minime concernunt, partim quia punctum quæſtionis non attingunt; vel ſi in aliquo veritati officere poſſent, ſcio illos, qui translationis & impreſſionis curam habuere, reſpondendo eſſe pluſquam ſufficientes.

Profecto ſat mirari nequeo, quod tanta levitate Eximius ille facta aliqua aſſerere non vereatur: hic me dicit translationis Authorem, & affixionis die feſto peractæ reum agit; cum nec illi verbum contribuerim, imo nec hactenus legerim, hanc vero plane ignoraverim; alibi vero me in ſuſpicionem abducere audet, quaſi libellos ab aliis compoſitos ſub nomine meo patiar divulgari: „ Tu, inquit *pag.* 2. & 3. ex „ electione paucorum, indicis reformationem, Inde „ videris. Malumus credere non eſſe tua, quæ dicun- „ tur tua. Tua ſunt tamen, dum pateris dici tua. „ Unde veniant, facilis nobis conjectura eſt. “ Mirum ſi mihi revelare ſciat illa ab alio, quam à me venire.

Eximius ejus Collega in libello, cui titulus SUSANNA INNOCENS, &c. *p.* 2. *pag.* 110. poſtquam ſuam circa pecula ſententiam aperuit, hoc monitum ſubjicit: „ Si de jure convenient, de factis diſputes, hoc ego „ dico, quod cura non committatur prudentiæ ve- „ ſtræ Monacho theoreticæ. Vide Theſim 6. & per- „ tinentia ad illam 18. Auguſti 1684. In facta Collegii „ veſtri non inquirimus nos. Relinquentes illa vigi- „ lanti Præſidi. Nunquid de bonis cura eſt tibi? “ Quo monita illa ſalutaria tendant, aliorum ſit judicium. Hoc dico, me nunquam curioſe inquiſiviſſe, quid circa peculia in Monaſterio ipſorum agatur, quæque eorum ſit praxis; proteſtor enim, nunquam mihi animum fuiſſe, Patrum illorum praxim aut vivendi modum ſpecialiter taxare, ſed ſententiam meam ſimpliciter, & generaliter proponere. Cur vero aliqui ex ordine illo ſpecialiter ſibi illam attraxerint, ipſi viderint, Quod vero dicat, in *facta Collegii veſtri non inquirimus nos*; optarem ut propius modum noſtrum ac normam vivendi Patres illi inquirerent; cognoſcerent enim, quomodo illi, qui mihi conſulere poſſent, particularibus negotiis & occupationibus tota die ita detineantur, ut rariſſime, excepto prandio & cœna, vel illis loqui obtingat; ſcirent, quod tantum abſit, ut aliquis ipſorum mihi in componendis libris operam ferat; ut vix occupationes eorum permittant, ut vel uni eorum *probam*, ut ajunt, jam impreſſam leviter prælegere queam.

Minutiora hæc forſan ſunt, quam ut illis reſpondendum fuiſſet; nam hæc omnia parum aut nihil ad ipſam Veritatem aut materiam pertinent; ut tamen publico aliquatenus ſatisfiat, hæc notanda cenſui.

Hæc itaque eo fine dicta ſint, ne ulterius Eximii ſibi & aliis perſuadrant, plures, imo Synodum integram (cujus multoties in ultimo Libello mentio occurrit) refutandis Libellis ipſorum occupari aut allaborare; neque aliis invidiam conflare pergant. Sed ſi quid in meis Libellis diſplicear, mihi ſoli totum, tanquam totius operis auctori, non aliis, imputetur.

REFLEXIO SECUNDA.

Super corruptionibus Bullæ Clementis VIII. quæ mihi imputantur.

NOn in Libello duntaxat, ſed in ipſius Libelli titulo quintuplicis capitalis corruptionis Bullæ Clementis VIII. reus agor.

Primam, quæ omiſſam particulam *vero* concernit, in quadam Epiſtola Eximius hujus Libelli auctor, jam ante mihi objecerat; ſed ab ea me in Apologia ita purgaſſe credideram, ut etiam Eximio ſatisfactum putarem; ſed erravi, non enim purgationem meam admittit: an jure, an injuria, lector dijudicet; interim hoc notet, quod Eximius, ut corruptionem à me eſſe factam ſuſtineat, non vereatur admittere *pag.* 6. *cap.* 9. contra omnia jura, imo contra expreſſum Conſtitutionum ſuarum tenorem (quas ut unicum fundamentum per totum Libellum inclamat) Religioſos poſſe habere *uſumfructum* rerum mobilium. Deinde notet, quod omnia, quæ *pag.* 85. allegat ad probandum, quod particula *vero* ſignificet *antitheſim*, nihil probent: quia licet evincant, illam interdum, imo frequenter per hanc particulam ſignificari, certum tamen eſt, eam ſubinde *antitheſim* non indicare; quodque hanc in Bulla minime ſignificet, ſola illius inſpectio lectori facile perſuadebit. Unde ad alia pergo.

Tres ſubſequentes capitales corruptiones dictæ Bullæ prætendit à me eſſe admiſſas in Appendice *c.* 1. §. 8.

Primam contigiſſe dicit, eo quod verbis Bullæ alia verba ſubſtituerim; ſed ſola lectio id falſum eſſe evincet. Patebit enim, verba, quæ Eximius *pag.* 112. caractere Italico tanquam verba textus ex Appendice refert, nec ejuſmodi caractere, tanquam verba textus à me fuiſſe expreſſa.

Secundam à me prætendit eſſe admiſſam, eo „ quod “ inter particulas, *aut cuſtodiæ nomine*, & inter parti- “ culas, *quod nulla quorumcunque*, ſuppreſſerim vo- “ ces, omnino triginta ſex, quarum aliqua inducunt “ ſenſum toto cœlo diverſum. “ Verum eſt, inter prædictas particulas integram Bullæ illius periodum à me omiſſam; ſed falſum eſt, quod particulas ita conjunxerim (ut ibidem aſſerit Ex. Pater) quaſi facerent unum contextum; ſola enim lectio planum faciet, articulos numeris ſuis omnino diſtingui; adeoque nec magis me argui poſſe corruptionis iſtius Bullæ, quam ſi aliquis per diſtinctos articulos doctrinam ſuam exprimeret verbis aliquibus Scripturæ Sacræ, nonnullis tamen omnino diſparatis intermiſſis, qualia & eſſe verba Bullæ à me prætermiſſa, nuda Bullæ inſpectio oſtendet.

Tertiam dicit à me factam, eo quod citato §. 8. Appendicis *n.* 5. exprimens articulum doctrinæ meæ verbis prædictæ Bullæ, inter verba Bullæ parentheſi incluſerim, *ut jam ordinatum eſt*.

Certe includendo verba illa *parentheſi*, nonne ſat oſtenderam illa non Bullæ, ſed mea eſſe, aut ſaltem ſuſpicionem ſufficientem moveram, ut merito quis dubitaret, dubitanſque Bullarium conſuleret? Potuiſſent quidam verba illa alio caractere exprimi, ſed per inadvertentiam aut oblivionem contigit; nec niſi poſt impreſſionem adverti.

Num propterea publice CAPITALIS *corruptionis* illius Bullæ arguendus veniebam? Nonne per inadvertentiam (ita etiam interpretor) factum, ut ipſe

Exi-

Eximius *pag.* 110. dictam Bullam Clementis VIII. *originalem* referre volens, prætermiſerit hæc primæ periodi verba, *aut donationes fuerint, tanquam propria.*

Quarta Bullæ capitalis corruptio admiſſa dicitur *pag.* 132. Apologiæ, eo quod ibidem aſſeruerim Pontificem in Bulla præcipere, ut omnia ita confundantur, ut ex illis *indifferenter* neceſſaria omnibus ſubminiſtrentur; ſed Lectorem rogo, ut citatam paginam, vel ſolum leviter aſpiciat, & evidenter patebit, particulam illam litteris curſivis non alium in finem fuiſſe poſitam, quam ut in illa vim poſitam eſſe oſtenderetur. Patebit quoque quanta fides impoſterum adhibenda ſit illis, qui me corruptionis alteriuſve defectus tam audacter arguere publice non erubeſcunt.

REFLEXIO TERTIA.

Super illis, quæ de Proſpero Fagnano, & Bulla Clementis VIII. dicuntur.

IN Reſponſione brevi dixeram, Proſperum Fagnanum ejuſdem mecum, in materia de peculiaritate, eſſe ſententiæ, ac per conſequens Corollaria ex mea doctrina educta, pariter ex Fagnani doctrina educi. Huic meo aſſerto reſpondit Eximius in ſua Epiſtola Familiari, me loqui de *eſſentialibus*, Proſperum vero tantum de *accidentalibus*; cui in Apologia rurſus repoſui, clarum eſſe Proſperum etiam de *eſſentialibus* loqui; quod non inde probavi, ut prætendit Eximius *pag.* 130. quia Proſper in ſua concluſione dixit, *nemini* prorſus Regularium cujuſcunque conditionis exiſtat, niſi ſit Officialis, *fas eſſe* habere Peculium, etiamſi illud non ſit ſuperfluum, ſed ad neceſſarios, honeſtos, & pios uſus à Superiore ex quacunque cauſa conceſſum, & *dependenter* ab ejus voluntate & nutu; non, inquam, aſſertionem meam probavi, quia Proſper dicit *fas non eſſe* Regularibus ſimile Peculium habere; ſed quia idem aſſerit, nec quenquam Regularium tale Peculium habitum *à culpa lethali* & pœna proprietatis inflicta, ex quavis *conſuetudine* Monaſterii vel Religionis, aut *ex varietate ſeu probabilitate opinionum, aut alio quovis prætextu vel cauſa excuſari.* Quis enim unquam credat Canoniſtam, vel exiguæ ſcientiæ, docere, quod accidentalia ſolo jure poſitivo inducta, nulla conſuetudine Monaſterii vel Religionis, aut ex varietate ſeu probabilitate opinionum, aut alio quovis prætextu vel cauſa, ita ſaltem poſſe abrogari aut obſcurari vel ignorari, ut ſaltem à culpa lethali tranſgreſſores eximant? Integram Fagnani concluſionem vide in Vindiciis *pag.* 69. & Appendice *pag.* 89. & obſervanda ibidem adjuncta.

Ut vero Eximius probet Fagnanum de *accidentalibus* duntaxat loqui, ſequentia ipſius verba citat: „ Neque vero hoc caſu, quod nonnonquam temere fieri ſolet, objici poteſt, quod Decreta Clementis non ſint in uſu; ſiquidem omnino ceſſat hoc ſubterfugium, cum Decreta ipſa poſtea fuerint innovata à Paulo V. item à Gregorio XV. in Decretis de Apoſt. & ejeck. & nuper à Sanctiſſ. D. N. Urbano VIII. in Decretis de celebratione miſſar. Explorati enim juris eſt, contra Decreta Apoſtolica non uſum minime ſuffragari, ſi non ſit temporis annorum 40. cum ſcientia & patientia Papæ.

Quod hæc ad quorundam objectionem ſolutio, non probet Fagnanum credidiſſe Bullam Clementis VIII. loqui de *accidentalibus*, exemplo declaratur. Fingamus à centum annis Juris-Conſulto volenti probare ex Concilio Tridentino, Clericis vetitas eſſe comeſſationes, choreas, aleas, &c. objectum fuiſſe: Decreta Concilii Tridentini non ſunt in uſu; nonne recte Juris-Conſultus ille repoſuiſſet: ceſſat omnino hoc ſubterfugium, cum nondum elapſi ſint 40. anni ab editis Concilii illius Decretis? Et tamen nullus inde concludere potuiſſet, ergo Juris-Conſultus credit Decreta illa Concilii Tridentini eſſe mere juris poſitivi; eo quod Juris-Conſultus ille, iſto tempore argumentum modo magis palpabili, & minoribus argutiis obnoxio, ſolvere & refellere maluerit, aliter poſtmodum indubie reſponſurus. Siquidem de Fagnano idem dicatur: ac per conſequens nihil ex verbis illis Eximius concludere poteſt; præſertim cum in concluſione adeo aperte contrarium eſt.

Quod ad Bullam Clementis VIII. attinet, eam de eſſentialibus voti paupertatis, & vitæ Religioſæ loqui dixeram; ſi enim de accidentalibus ejus egiſſet Pontifex, „ Dixiſſetne, inquiebam in Apologia *pag.* 136. " quod nulla quorumcunque Superiorum *diſpenſatio*, " nulla *licentia*, quantum bona mobilia, vel immobilia Fratres excuſare poſſit, quoniam culpæ & pœnæ à Concilio Tridentino impoſitæ & ipſo facto incurrendæ, obnoxii ſint? "

Huic meæ probationi reponit Eximius *pag.* 141. quod expediti juris ſit, inferiorem in lege Superioris diſpenſare non poſſe; ideoque non ſequi: Superior Monaſterii non poteſt diſpenſare in illis, quæ Pontifex conſtituit, ergo arguit de eſſentialibus. Reſpon. Verum eſſe, abſolute ac generaliter non ſequi: Superior in hoc illove ſtatuto diſpenſare non poteſt, ergo illud ad *eſſentialia* Religionis ſpectat; ſed hac ratione me nequaquam uſum fuiſſe, verba mea mox relata ſat indicant. Hoc me voluiſſe oſtendunt, non eſſe veriſimile, quod Clemens aliique tres Pontifices, qui Bullam illam innovarunt, expreſſe declaraſſent, *quod nulla diſpenſatio, nulla licentia Superioris efficere poſſet, quominus culpa & pœna à Concilio Tridentino impoſita & ipſo facto incurrendæ obnoxii ſint*: addentes inſuper; *etiamſi Superiores aſſeverent, ſe hujuſmodi diſpenſationes, aut licentias concedere poſſe: quibus in ea re fidem minime adhiberi volumus*: Quomodo, inquam, veriſimile, quod Pontifices omnibus Monaſteriis impoſuiſſent talem legem, quæ nulla Superiorum quacunque de cauſa diſpenſatione ſolvi poſſet, ſi credidiſſent eam non Monaſticæ profeſſioni *eſſentialem*, ſed *perfectionis* tantum, imo talis *perfectionis*, quam Eximius æſtimat *heroicum paupertatis gradum*, quem non omnium *commiſeranda fragilitas* aſcendere ſinit? Num forte ea erat omnium Monaſticorum in Regulari obſervantia exactitudo, ut Pontifices credidiſſent, jam omnia potuiſſe ad ſummum perfectionis gradum, omni *diſpenſandi facultate adempta*, conſtringi? Judicent illi, qui ſæculi noſtri hiſtorias & Conciliorum Decreta circa diſciplinam regularem pervolverunt.

APPENDIX SECUNDA.

Reflexiones aliquæ ſuper Libello cui titulus: *Suſanna Innocens, &c.*

REFLEXIO PRIMA.

Super primo Tractatu dicti Libelli, in quo ſpecialiter oſtenditur differentia inter permiſſa ad neceſſitatem, & particularia Depoſita; quodque illa haberi debeant dependenter à nutu Superioris, hæc vero abſolute haberi nequeant.

PRimo ſuo Tractatu Eximius libelli Auctor confutationem Triadis meæ, ſive trium libellorum, nimirum Diſſertationis Canonicæ, vindiciarum & harum Appendicis ſuſcipit; in quo ſi ea, quæ ad cauſam paupertatis non pertinent, ut loquitur Eximius Pater *pag.* 48. miſſam faciam; eaque omnium, quorum ex ſola libellorum meorum inſpectione veritatis diſcipulo ſolutio facile haberi poteſt; ſuper duobus duntaxat præcipue reflectendum putavi.

Primò, ſuper duabus gloſſis, quas Eximius hujus libelli Auctor omnibus, quæ ſibi adverſari animadvertit, pene indifferenter applicat.

Harum una eſt, quod Concilia ſeu Doctores Peculia improbantes loquantur de peculiis, quæ habentur ſine dependentia, aut cum ea cordis affixione, ut nolint illa arbitrio Superioris ſubjicere. Hoc ſubtili gloſſemate tam familiariter utitur, tantaque indifferentia omnibus aſſeruit, ut nequidem illis qui illud in terminis refutarunt, affingere dubitet. Loquens enim *p.* 1. *pag.* 41. de Dionyſio Carthuſiano, (cujus verbis argumentum ex *Cap.* Monachi & *De Statu Monach.* petitum ſolveram) ita diſſerit: „ Hæc & ſimilia apud Carthuſianum, alioſque intelliguntur de adminiſtratione Peculii *tanquam proprii nomine proprio, ſine dependentia, & precaria revocatione Prælati*: non advertens quod Carthuſianus eodem loco ſe opponat Doctoribus, qui etiam eo tempore excuſabant *Peculium* Monachorum & Monialium à "

„ vitin

„ vitio Proprietatis, dummodo Superioribus ſuis, videlicet Abbati aut Abbatiſſæ *nil celent*, & *ad reddendum ſeu dimittendum parata ſint juxta Superiorum voluntatem*, *nihilque recipiant vel expendant ſine illorum licentia*, “ Vide Diſſert. *pag.* 18.

Hinc judicet Lector, quam appoſite gloſſas ſuas apponat Eximius hic Auctor,

Fateri tamen oportet, hanc Eximii gloſſam novitatis argui non poſſe, ſed eam jam à ducentis & amplius annis patronis *Peculiorum* fuiſſe familiarem. Unde & apud Auctorem (quem nonnulli Joannem Gerſonem credunt) Tractatu contra proprietarios, hæc leguntur: „ Quintò, objiciunt defenſores Proprietatis, „ dicentes non eſſe proprium per hoc quod ad *nutum* „ manet Abbatis *quoties* volet revocare. *P.* 1. *Oper. Gerſonis tit.* 23. Quod hæc gloſſa ſolis defenſoribus Peculiorum digna ſit, mox oſtendetur.

Altera gloſſa, ſimiliter Eximio familiaris, quamque potiſſimum Pontificum atque Conciliorum Decretis affingit, eſt, quod ſæpenumero Pontifices & Synodi decernant aliqua „ potius ad vitanda quorundam pecca„ torum pericula, & ſcandalorum occaſiones ac pu„ ſillorum murmura; non autem, quod decernant il„ la tanquam ſtricti juris, & obligationis eſſentialia „ penitus ac neceſſaria. “ *P.* 1. *pag.* 25. Hæc quidem in aliquibus vera eſſe cum Eximio facile agnoſco; ſed miror, quomodo non viderit ab eodem Concilio eodemque Decreto, cui ſuam gloſſam aſſuit, illam quoad præſentem materiam non ſine divina providentia, fuiſſe præoccupatam & rejectam.

Patres enim Concilii Audomarenſis, cum animadvertiſſent, quod, „ ex quo in oblivionem abiit exem„ plum in initio naſcentis Eccleſiæ in Ananiam & „ Saphiram editum, invaſit pleraque Monaſteria exi„ tioſa rerum Proprietas, ex diametro Monaſticæ pro„ feſſioni contraria; “ nonnulla conformiter ad Concilium Tridentinum, & Provinciale Cameracenſe pro Religioſæ paupertatis cuſtodia, & vitæ communis obſervantia ſtatuerunt; hanc adjicientes proteſtationem, ſupradictæ gloſſæ contrariam: *Nec* ALITER *præcipimus, quam id quod Superiores quidem ex officio prorſus curare tenentur; nulla ipſis relicta diſpenſandi facultate; Religioſi vero, ex ea quam Deo fecerunt ſponſionem, obſervare.* En gloſſam, in cunis, vel forte nondum natam, jam ſuffocatam; quod ex integro Decreto amplius pateſcit, quod ſimiliter oſtendet æque appoſite illi Decreto, ac Carthuſiano primam gloſſam applicari. Vide Diſſert. *pag.* 6.

Secundum, ſuper quo ſpecialiter reflectendum credidi, eſt, quod *pag.* 37. profert, occaſione eorum, quæ in *Diſſert. p.* 1. *c.* 1. §. 10. dicta ſunt.

Argumentum illius §. hoc modo ab Auctore exprimitur: *Cavere debet Religioſus ne re ulla utatur ut* PROPRIA. In Diſſertatione vero ita erat expreſſum: *Cavere debet Religioſus, ne eorum quæ ad neceſſitatem vel diſpenſationem conceduntur, quidquam poſſideat ut* PROPRIUM, *vel utatur* UT PROPRIO.

Argumento §. ſic truncato, & alieno plane ſenſu relato, proſequitur Eximius: „ hoc tunc fieri cenſere„ tur, ait Clariſſimus, ſi id quod ad neceſſitatem eſt „ indultum, eo loco haberet, ut in illud quid juris „ præ reliquis de Communitate prætenderet, ac per „ conſequens iſtud ad nutum Superioris à ſe auferri, „ & alteri Fratrum applicari ægre permitteret.

His ita præmiſſis, ſubnectit: „ Sed eſt de quo con„ veniamus hominem. Hicne præſcribit cavenda om„ nia? Igitur qui hæc cavet, proprietarius non eſt. „ Cavent Religioſi gaudentes depoſitis; ergo vel ſibi „ contradicit, vel palinodiam canit. Si cavenda præ„ ſcribat duntaxat aliqua, igitur & doctrinam tradit „ mutilam, & ſaltem plebejos decipit. “ Sed eſt & mihi de quo Eximium conveniam. An non advertat, me in dicto §. non de re quacunque Religioſo conceſſa tractare, prout mutilatum ejus argumentum præfert, ſed ſolum de Rebus Religioſo *ad neceſſitatem*, aut Prælato ad diſpenſationem conceſſis. Si non vidit, cæcus fuit, aut eſſe voluit. Si vidit, an forſan neſcivit, inter ea, quæ *ad neceſſitatem* conceduntur & *Depoſita* ſive *Peculia*, ſummam intercedere differentiam? Si neſcivit, in re Monaſtica exiguam oſtendit peritiam. Interim differentiam paucis oſtendo; ac una oſtenſurus illa ſine *dependentia* haberi non poſſe, hæc vero nec *cum dependentia* permittenda eſſe.

Peculia ſive particularia depoſita diſtingui ab iis, quæ *ad neceſſitatem* conceduntur, evidenter probant Monaſteria in Belgio aliiſque partibus, quæ depoſita illa non agnoſcunt, imo exhorrent; quæque nulli aliì Fratrum aut Sororum Peculium habere permittunt: & tamen, quæ *ad neceſſitatem* conceduntur, non negant, ſed placide ac benigne ſingulis ſubminiſtrant.

Differentia quoque multiplex inter hæc & illa ad oculum patet. *Neceſſaria* enim, v. gr. veſtes, libri &c. Religioſis ſingulis indulgentur *ſolo intuitu neceſſitatis*, ſive *prout cuique opus eſt*; peculia vero non reſervantur *ſolo intuitu neceſſitatis*: ſive habito reſpectu *quid cuique opus* ſit, ſed prout cuique plura intuitu *privata perſona*, ſive ex liberalitate amicorum, ſive privato labore vel induſtria obveniunt.

Hinc aliud exurgit diſcrimen, quod neceſſaria dentur plura vel pauciora, prout quiſque pluribus vel paucioribus indiget; depoſitorum vero magnitudo non à *neceſſitate* Fratrum deſumatur, ſed à majore amicorum liberalitate, aut Religioſorum induſtria, quarum occaſione plura huic illive Religioſo obveniunt.

Unde ulterius frequenter contingit, ut minus indigens majus habeat depoſitum, & econtra magis indigens, minus habeat.

Ulterius, *neceſſaria* dantur, ut præſentibus neceſſitatibus Fratrum ſuccurratur, ſive ut detur unicuique prout hic & nunc circumſtantiæ ſingulorum poſtulant; peculia ſeu depoſita reſervantur pro neceſſitatibus Religioſi, tametſi ipſe *hic & nunc non indigeat*, imo forſan nunquam indigebit. Quare naturalis peculiorum radix, ut ante notavimus, eſt illa parum Religioſa anxietas, qua metuitur, ut à Superiore tempore & loco neceſſaria ſufficientia ſint ſuppeditanda.

Inde quoque fit, ut peculia etiam habeant illi, qui illis non indigent, imo moriuntur priuſquam illis indigeant: quæ autem ad neceſſitatem conceduntur, ita dantur, ut hic & nunc pro indigentia Religioſi, tanquam neceſſaria requirantur.

Si igitur à me quærat Exim. Pater: *Hicne* (ſcilicet citato §. 10.) *præſcribam cavenda omnia*? Reſpondeo præſcribo cavenda omnia, quoad ea quæ ad neceſſitatem Religioſis conceduntur, de quibus ſolis in dicto paragrapho ſermonem eſſe, vel unicum paragraphi argumentum non mutilatum, evincit.

Hæc enim cavenda eſſe, etiam quoad ea, quæ in Monaſteriis peculia reprobantibus, *ad neceſſitatem* dantur, omnes agnoſcunt, ſi autem caveantur, illa ſine nota proprietatis haberi poſſe, nemo ambigit.

At inde inferre; ergo ſi Religioſi hæc caveant *gaudentes depoſitis*, ab omni quoque proprietatis nota erunt immunes, quis hanc conſequentiam à plane diſparatis eſſe non videat?

Ad neceſſitatem igitur conceſſa Religioſus habere debet *dependenter* à nutu Superioris tanquam *precario* ſibi conceſſa, *paratus* omni tempore ad arbitrium Prælati ea abdicare; peculia autem ſeu particularia depoſita nequidem cum ea dependentia ſeu animi ad reſignandum promptitudine permittenda. Quod & ipſa Concilia ſufficienter declarant, dum dicunt: *Monachi peculium habere* NON PERMITTANTUR; ſi enim hæc prohibitio intelligenda eſſet, ut vult Exim. Pater, de retentione peculii *cum independentia*, ſive *aliqua cordis adhæſione*, eadem Conciliorum inhibitio locum ſibi vendicaret quoad illa, quæ ad *neceſſitatem* conceduntur; quia nec hæc cum ſimili *independentia* aut *cordis adhæſione* permittenda ſunt: ſcimus tamen, nihil amplius Concilia & Patres inculcare, quam ut Religioſis neceſſaria non ſolum permittantur, ſed etiam placide & benigne ſubminiſtrentur.

Ut igitur verbo dicam, *neceſſaria* ſive *uſum neceſſarium* Religioſus poteſt & debet habere cum *plena dependentia à nutu Superioris*: peculia autem & depoſita, ab his plane diverſa, nullatenus permittenda ſunt.

Hinc ergo clarum eſt, quod paupertas Religioſa exigat dependentiam à nutu Superioris in rebus, quæ ad neceſſitatem conceduntur; in reliquis vero, v. gr. peculiis aut depoſitis, quæ, ut diximus, ad *neceſſitatem* non conceduntur, non ſufficit illi dependentia, ſed ut his *reipſa* Religioſus ſit privatus, exigit Religioſa profeſſio; requirit enim hæc, ut Religioſus non *ſolo affectu* (quemadmodum omnes Chriſtiani tenentur)

nentur) omnibus rebus temporalibus renunciet; ſed requirit, ut omnibus *reipſa* nudetur: illis duntaxat exceptis, ſine quibus hæc miſera vita tranſigi nequit; ita tamen, ut etiam hæc non niſi cum plena dependentia à nutu Superioris, & ſine cordis affixione habere poſſit; atque ita univerſis *reipſa*, quantum vita hæc mortalis patitur, ſit nudatus.

Unde quod quidem nuper dixit (*In Theſi defenſa 2. Sept. 1686.*) „ Qui paupertatem vovimus, pau„pertatem ſolvimus, eum ſine Prælati conſenſu de „ nullo diſponimus, ſicque etiam *depoſita* habentes, „ quaſi non habentes in hoc mundo vivimus: verum dixiſſet, ſi de rebus ad *neceſſitatem* conceſſis, vel de ſola paupertate ſpiritus, Chriſtianis omnibus mandata, verba feciſſet.

His prænotatis, facile ſolventur ea, quæ ex Cæremoniali Benedictino profert *pag.* 15. patet enim, de ſolis rebus ad *neceſſitatem* conceſſis ibidem ſermonem inſtitui.

Hæc præcipua ſunt, quæ in duobus primi hujus libelli tractatibus notanda credidi: reliqua enim vel materiam controverſam non tangunt, vel talia ſunt, quæ reflexione ſpeciali digna non videntur, aut ex præcedentibus meis libellis facile ſolvi poſſunt.

V. g. quod *p.* 34. de ſtatu Canonicorum Regularium Hiſpaniæ, probato à Martino Navarro adducit. An meum eſt, vitam horum illorumve ſtudioſe inquirere; vel ea, quæ probat Navarrus (cui in hoc puncto expreſſe Fagnanus ſe opponit) probare? Item quod *pag.* 46. dicat, me ſupponere, quod Religioſi arguant ſive argumententur *à praxi ſimpliciter: quod eſt falſum;* inquit, *quia ſua nunquam defendunt peculia, niſi à praxi præſcripta, vel fundata in ſtatutis ſuis, à S. R. E. approbatis, quibus profitentes manus impoſuerunt*, quis hæc non intelligat eſſe frivola? Ut enim poneremus, ipſum, ſuoſque confratres, non niſi à tali praxi, ſua defendere *peculia*, num inde ſequitur, alios peculia ſua à *communi praxi ſimpliciter* non defendere? Videtur Eximius hic procedere, ac ſi libellus meus contra ſolum ipſius Ordinem eſſet directus.

Gloſſa, quæ *pag.* 29. verbis P. Lupi apponitur, ut illa cum ſententia Eximii Authoris concilientur, quam ſit appoſita, ex præcedentibus planum eſt.

Nonnulla quoque in his tractatibus occurrunt, ſuper quibus infra reflexio fiet, v. gr. ſuper iis, quæ *pag.* 53. de auctoritate ſuorum ſtatutorum adfert, item quæ de auctoritate Ambroſii Beltrami *pag.* 12. & 13. Martini Navarri, &c.

Verum priuſquam finiam, omittere nequeo, quia Lectoris oculos facile fingeret, quod *pag.* 6. reflex. 8. ut Petrum à S. Audomaro vulgo Wallon-Capelle, vel in ſpeciem ſibi favere, aut ſaltem non contrariari oſtendat, particulam *certo* à dicto auctore poſitam *adjective*, ut idem ſit quod *particulari*, cum nota *adverbiali* expreſſerit, quod reddit ſenſum plane diverſum.

Quod vero ſubjicit: *qui* (Petrus à S. Audomaro) *interim ſi idem per omnia doceat, quod Eſpenius, cum ſocio errat;* quidni mihi liceat de Ambroſio Beltramo, Raphaele de Pornaſio dicere, *ſi idem per omnia doceant*, quod de me Eximius, *cum ſocio errant?*

REFLEXIO SECUNDA

Ad Tract. 4. 5. & 7. hujus Libelli.

TRactatum tertium libelli ſine ſpeciali reflexione prætereundum duxi, quia ille totus circa quandam Epiſtolam incendiariam (ut eam vocat Eximius) cujuſdam Joſephi Van Saudt verſatur, totuſque in dehortatione à prætenſo Janſeniſmo inſumitur. Quæ omnia tanquam plane impertinentia, nec ad me, nec ad præſentem de Religioſa paupertate materiam ullatenus pertinentia, prætereo. Hoc unum dico, æque mihi notum eſſe Joſephum Van Sandt, quam magnum Turcarum Viſirium, aut Baſſam Budanum. Quod vero ſcribat: „ Occaſionem huic Tractatui præbuit laudati Doctoris (me indicat) de invaſione *Janſenii* „ *Iprenſis querela* in Reſponſione brevi *p.* 203. “ Nugæ ſunt, ubi quæſo, mea de invaſione Janſenii querela? Nulla mea de invaſione viri illius fuit querimonia; ſed me mirari ſubiit, „ quid myſterio Divinæ gra„ tiæ & prædeſtinationis, de quo Janſenius, cum mea de Peculiaritate aut Simonia ſententia affine? “ Quid, quæſo, Janſenii oppugnationi cum oppu„ gnatione dogmatis P. Lupi commune? “ Nonne idipſum omnes mecum mirari debebunt? Oppugnet Eximius, quantum veritati convenire credit, Janſenium & Bajum, ſed quid illa me, aut præſentem materiam tangunt? Igitur ad ea, quæ in ſequentibus Tractatibus occurrunt, reflexionem faciamus.

In quarto, quinto & ſeptimo Tractatu in defenſionem Peculiorum ſeu Depoſitorum, quorundam Doctorum auctoritatem, imo integros Tractatus adducit; miror, quod non plures, aut ſaltem antiquiores.

Teſte enim Dionyſio Carthuſiano jam à ducentis annis non defuere Doctores, qui Eximio in hac materia plane conſenſerunt, excuſantes *Peculium Monachorum & Monialium à vitio Proprietatis, dummodo Superioribus ſuis, videlicet Abbati aut Abbatiſſæ nil celent & ad reddendum ſeu dimittendum parata ſint juxta Superiorum voluntatem nihilque recipiant, vel* DEPENDANT *ſine illorum licentia.* Certe mirum, ſi perluſtrando Bibliothecas, etiam Romanas, nullum illorum Doctorum Scriptum offenderit, atque libello adjunxerit. Sic enim titulus Tractatui quarto præfixus majorem præferret veri ſpeciem. *Novitas Eſpeniana per antiquitatem Auguſtinianam refutata, antequam nata.* Quæ iſta antiquitas? Sententia cujuſdam Ambroſii Beltrami Veneti, ejuſdem cum Eximio inſtituti & voti, ſub finem præteriti ſæculi in lucem protruſa. O veneranda antiquitas! à qua Peculiorum inchoatur traditio.

Licet de hoc, aliiſque recentioris ætatis Auctoribus, quos tanquam alios Danieles in liberationem *Suſanna ſuæ innocentis* adducit, dicere poſſemus verbis Eximii ſupra relatis: qui ſi idem per omnia doceant, quod Eximius, cum ſocio errant; aut cum Sancto Auguſtino: „ Solis eis Scripturarum libris, qui “ Canonici appellantur, didici hunc honorem deferre, “ ut nullum Authorem eorum ſcribendo aliquid erraſ- “ ſe firmiſſime credam: alios autem ita lego, ut quan- “ talibet ſanctitate doctrinaque ſulgeant, non ideo ve- “ rum putem, quia ipſi ita ſenſerunt: “ Licet, inquam, de omnibus Auctoribus hic citatis illud dicendo, reflexionem finire poſſem, pauca tamen circa Beltramum notanda cenſui; ut ex illis appareat, an non merito is, tanquam anteſignanus in Peculiorum ſeu Depoſitorum defenſionem reproducatur. Quantæ vero auctoritatis hic Beltramus Eximio ſit, ex his ejus verbis collige: relata illius ſententia ita exclamat *part.* 1. *pag.* 13. „ Et hanc ſuam, noſtramque ſententiam, non “ Doctor, novitius ab heri, aut nudiuſtertius bella “ indicens Monachis oligophantaſtica, ſed Beltramus “ noſter ex tot Pontificibus, Canoniſtis, Bullis, pri- “ vilegiis, legibus, aliiſque authoritatibus & rationi- “ bus tam evidenter demonſtrat, ut peremptorium ſit “ hoc trilemma: vel C. D. Van Eſpen Sacris Bullis, “ & Canonibus non ſtudet: vel etſi ſtudeat, non in- “ telligit? vel etſi intelligat, non reveretur. Alta ver- “ ba! quam vera videamus.

Ex Pontificibus ſuane probet? Imo vero, & quidem primis Petri ſucceſſoribus, nimirum Epiſtolis Clem. I. Urban. I. & Melchiadis, relatis in Decreto Gratiani. O quam ſincera antiquitatis monumenta! ſcilicet à Pſeudo-Iſidoro ex Hiſpania ad nos advecta.

Sed nunquid & recentiorum Pontificum nititur authoritate? Omnino: Clementis etiam IV. Sixti IV. Alexandri IV. qui omnes „ declararunt, ut nimirum “ Beltramus aſſerit, quod Fratres in temporalibus “ bonis, in quibus ſuccederent in ſæculo exiſtentes, “ licite poſſint ſuccedere, & bonorum ipſorum poſ- “ ſeſſionem apprehendere, ac vendere libere bona “ conſcientia, & eorum pretium in ſuam utilitatem “ convertere; prout melius eis videtur. „ Ita de Clemente IV. & Alexand. IV. teſtatur Beltramus, nullo alio relato 300. annis poſt illorum Pontificum mortem: & 200. annis poſt obitum Sixti IV. Authentica profecto probatio! Sed ait Beltramus: „ Ambroſius “ de Cota noſter olim Generalis fatetur *ſe vidiſſe* ac “ legiſſe Alexandri IV. ad decorem, utilitatemque Or- “ dinis noſtri, quatuor & viginti privilegia .... quin “ & una Bulla ſic incipit: *Religionis veſtra mereretur* “ *honeſtas* &c. Transſumptum, ut ſcilicet Ambroſius “ de Cota, eſt in Numerberges Provinciæ Bavariæ: “

Nunquid bene reſervatum: & quam legitime publicatum!

Sed nonne ex Patrum Regulis peculiorum antiquitatem duci? Plane; ex prima ſcilicet & ſecunda Auguſtini regulis; quas Auguſtinum Hipponenſem nunquam vidiſſe ſciunt Eruditi. O ſacra antiquitatis monumenta! quibus *Novitia Eſpeniana per antiquitatem Auguſtinianam refutata, antequam nata.*

Quantus Beltramus Canoniſta fuerit, ut ab eo Canonum interpretationes tanquam ab Oraculo pendere debeant, ſpecimen accipe: « Iſta prima Regula ... » valde eſt authentica, inquit, atque in ſanctis Decretis à Domino Gratiano *Canonizata*, ut maxime » patet 12. q. 1. cap. *Non dicatis*, in quo iſta eadem » verba formalia in calce illius capituli, ab ipſo recitantur, & ſcribuntur. « Ecce quantus Canoniſta, cui omnia in Decretum Gratiani relata creduntur *Canonizata*; quidni & libellum fidei Pelagii Hæreſiarchæ *Canonizatum* dicat: quia ſub nomine Hieronymi Decreto Gratiani inſeritur?

Quis ex his non intelligat, ſupra relata verba de hoc Ambroſio, nihil eſſe præter verba, ipſumque dignum eſſe, ut aciem in defenſionem peculiorum ſive depoſitorum dirigat?

At quid de Scriptis Raphaelis de Pornaſio Ordinis Prædicatorum, quibus tractatus V. hujus libelli impletur? Reſp. æque authenticis prope atque venerandis antiquitatis monumentis, ac Beltrami tractatus, abundat; bene meritus, ut hactenus lateret.

Sed audio ſuſurrantem, ex hoc auctore conſtat S. Thomam Aquinatem habuiſſe peculium. Imo vero, tam authentice illud ex hoc auctore (qui centum & amplius annis poſt S. Thomam vixit) probatur, quàm fabella de Joanna Papiſſa ex Martino Polono.

Verum quid ad Navarrum, Joannem de la Crux Dominicanum, Auguſtinum Barboſam, Antonium Fabium, alioſque in defenſionem peculiorum tractat. VII. ab Eximio citatos? De his audacter dico: *ſi idem per omnia doceant, quod Eximius, errant*; omnibus enim ſat probatum eſt, illos non ejus eſſe auctoritatis, ut verum putemus quia ipſi dixerunt. Et quidem inter Scriptores modernos, qui quod *ad extirpandam Regularium proprietatem provide ſancitum eſt* à Concilio Trid. *in ſenſus tam varios & à mente Synodi tam alienos detorſerunt, ut fere ad* NIHILUM REDACTUM *videatur*. Fagnanus primo loco ponit Navarrum, cui etiam ex profeſſo Fagnanus ſe opponit.

Fallor (inquit Eximius, relata ſua paupertatis Religioſæ deſcriptione) *ſi non ita cenſuerit Eſtius ad c. 4. Act. Apoſt. v.* 34. Vere fallitur, nam omni legenti evidens erit, Eſtium loco citato loqui de conceſſis *ad neceſſitatem*, quæ ut *propria* à primis Chriſtianis poſſeſſa non fuiſſe, recte notat, ſed quam hinc ad peculia ſeu depoſita male fiat illatio, præcedens reflexio oſtendit.

Reſcripta ex Urbe, ab Eximio *pag.* 122. reproducta, atque inter argumenta *luce clariſſima clariora* repoſita, æqualis ſunt auctoritatis cum teſtimonio alicujus teſtis anonymi, cujus quanta ſit fides, Juris-conſultis notius eſt, quam ut probari debeat.

Interim quam vir ille ex Urbe reſcribens, ſit ab omni paſſione, quæ intellectum à perceptione veritatis impedire poſſet, vacuus, ex concluſione accipite. *Quid ultra volunt*, ait, *iſti Anti-Monachi? Si quando ſiunt pingues Beneficiati, & Eccleſiæ bonis dilatati, qui ante erant paupertate contracti, recalcitrant; & ut Phariſæi aliis onera conantur imponere, quæ digito nolunt attingere.* Quam modeſte! quamque appoſite mihi, ſcilicet ante paupertate contractu, & jam bonis Eccleſiæ dilatato applicata!

REFLEXIO TERTIA.

Super Tractatu VI. prædicti Libelli.

IN hoc ſexto tractatu Eximius Pater tanquam palmare argumentum reproducit Bullam Clementis X. non univerſis fidelibus, aut Religioſis, vel alicui integræ Provinciæ aut communitati; ſed uni particulari Hieronymo Valvaſorio directam. Idque non *motu proprio*, ut ajunt, ſed ad *ſupplicationem partis*.

Unde hæc Bulla annumeranda illis, quæ frequentioribus ſub-&-obreptionibus ſunt ſubjectæ.

Item his, quas interdum per importunitatem, atque multiplicatas preces à ſe extorqueri ſummi Pontifices conqueruntur. *Extrav.* 2. *De Præb. in Com.*

His, quæ (Pontificibus diverſis occupationibus impeditis, nec ſingulis cauſis examinandis ſufficientibus) conſcientiam ipſorum interdum fugiunt, ut declarat Lucius III. *Cap.* 10. *ib. De Reſcript.* aut quibus ſubinde aliqua à Miniſtris contra mentem Pontificis inſeruntur: ut ſibi contigiſſe in Bulla *Et ſi mendicantium*, ſæpius queſtum fuiſſe Pium V. teſtis eſt Gregorius XIII. *in Conſtit.* quæ incipit: *In tanta*.

Quid circa Bullam hanc, ſeu *particulare* reſcriptum contigerit, neſcio; ſcio quid contingere potuerit: ſcio quoque, noſtrum non eſſe, in particularia Pontificum facta inquirere, cave publice diſcutere.

Adhæc, ſcio particularia hujuſmodi reſcripta jus non facere, niſi forſitan in materia peculiorum, omni alio jure deficiente.

Denique Clemens X. non dixit P. Valvaſorium *licite* pecunias acquiſiviſſe: id enim duntaxat in *narrativa* aſſeritur; ex qua nihil ad deciſionem cauſæ ſumi poſſe, norunt Juris-conſulti.

Secundo loco, huic tractatui inſerit Eximius Epiſtolam Cardinalis Sabelli, Ord. Erem. S. Aug. Protectoris, quæ oſtendit qua forma Conſtitutiones dicti Ordinis à Gregorio XIII. confirmatæ fuerint.

Refert enim, quomodo ſecum egerat Generalis dicti Ordinis, ut intentionem ſuam de emendatione ſtatutorum ad Gregorium XIII. referret: „ Quem » ego, inquit, libenti animo, uti Protector veſter, » audiens, impetravi, ut volumen harum Conſtitu- » tionum duobus Ampliſſ. Cardinalibus Alciato & » Juſtiniano, alteri Juriſprudentiæ, alteri Theolo- » giæ laude præſtantiſſimo, denuo conſiderandum, » atque extrema manu emendandum traderetur. Er- » go, pergit, cum tandem poſt tot ac talium virorum » diſcuſſionem opus ipſum magis, magiſque limatum » ac purgatum accepiſſem, ne ejus protectioni, quo » fungor officio, ulla ex parte deeſſem, iterum examinatas, correctas, reformatas Conſtitutiones eidem » S. D. N. Gregorio obtuli, eiſque ut benedicere dignaretur rogavi, ſicut benigne Apoſtolica authoritate » benedixit.

Quæritur, num ea ſit prædicti examinis per duos Cardinales, & hujus Pontificiæ Benedictionis vis, ut Conſtitutiones illæ in *forma ſpeciali* ſive ex *certa ſcientia* confirmatæ dicantur? Affirmativam prætendit Eximius *parte* 1. pag. 54. Verum cum hæc materia Canoniſtas magis, quam Theologos ſpectet, Eximio facile in hac materia error condonandus. Dicitur ergo fieri confirmatio ex *certa ſcientia*, quando fit cum *perfecta notitia totius* negotii, & *omnium* ejus circumſtantiarum, & quando tenor *totius privilegii* aut *inſtrumenti* inſeritur in ipſa confirmatione; ita poſt alios etiam Barboſa *ad c.* 4. *De Conf. util. vel inut.* ſupra in peculiorum defenſionem ab Eximio adductus.

Quid quæſo, illorum in prædicta ſimplici benedictione? Neque Pontifex perfectam notitiam Conſtitutionum omniumque ejus articulorum in particulari habuit; neque ulla confirmationis Bulla, cum inſertione integri tenoris dictatum Conſtitutionum, legitur expedita. Unde certum eſt, Conſtitutiones illas non niſi in *forma communi*, cum ſubintellecta clauſula: *Modo Sacris Canonibus, Tridentini Concilii Decretis & Conſtitutionibus Apoſtolicis non adverſentur*, eſſe confirmatas.

Hinc conſequens eſt, non ſequi: hoc illudve in his Conſtitutionibus reperitur, ergo votis eſſentialibus, aut Sacris Canonibus non adverſatur; quemadmodum ex Concilio Tridentino in Vindiciis *cap.* 3. §. 4. oſtenſum eſt.

Adhæc, ex lectione hujus epiſtolæ, conſtat, eam à Cardinale nomine *privato* ſcriptam. Atque ita omnia, quæ in dicta epiſtola, Fratribus juxta ſuas Conſtitutiones viventibus, promittuntur, ea haud nomine Eccleſiæ, ſed à Cardinale Sabello *privato* nomine dicta ſunt.

Quo ergo ex capite hæc ſtatuta habent, ut præ ſtatutis Eccleſiarum etiam Cathedralium, authoritate Apoſtolica ſimiliter confirmatis, quæque Canonici juramento quoque interpoſito obſervare promittunt, ſint *infallibilia hoc ſenſu*, ut ait Eximius, *quod ſint in*

praxi

praxi tutæ? Quod enim hæc prærogativa prædictis Canonicorum Statutis non competat, in Vindiciis, ex Synodo Colonienſi, & Tridentino oſtendimus.

Hæc pro reflexionibus ſuper binis Eximiorum libellis ſufficiant, imo nimia eſſe plures judicarunt, eo quod pauca in illis occurrant, quæ aut materiam tangunt, aut jam ante ad nauſeam non fuere refutata, & ſoluta.

Imprimatur B. Pasmans S. T. D. & Lib. Cenſor. 15. Sept. 1686.

EPISTOLA

Cujuſdam Canonici Regularis ad quendam Religioſum Ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini, qua oſtenditur, quam enixe & ſolicite Sanctus Auguſtinus à ſuis Diſcipulis voluerit ſervari abſolutam omnium rerum temporalium communionem.

REVERENDE PATER,

SImpliciter Tibi & ingenue ſignificabo ſententiam meam meorumque amicorum de controverſia, quæ veſtros Patres inter & Dominum Van Eſpen agitatur circa materiam Peculiorum vel depoſitorum particularium, quæ Religioſi habent cum approbatione Superiorum, qui ea vel ſervant vel procuratori alicui concredunt, ut de ipſorum conſenſu diſtribuantur ad beneplacitum eorum, qui ea labore ac induſtria ſua compararunt, vel à parentibus amiciſve acceperunt. Contendit quod non poſſint Superiores talia peculii genera permittere, quodque ad obſervandum Votum paupertatis oporteat omnia eſſe perfecte communia, quodque Superior diſtribuat vel diſtribui faciat Religioſis ſanis aut ægrotis id quod eis fuerit opus, ſumendo ex iis, quæ incorporata ſunt bonis communibus Monaſterii. Admittunt Religioſi Veſtri perfectius fore, perfectam in rebus omnibus communionem ſervare, at non exiſtimant Religioſos omnes cujuſcunque conditionis eſſe poſſint, ſive Generales, Provinciales, Doctores, Prædicatores, Confeſſores, &c. teneri in maſſam communem redigere munera, quæ ipſis donantur, honoraria, ut horum locorum utamur terminis, quæ accipiunt ex eo quod præſideant Theſibus, vel quod in celebribus aliorum Ordinum Monaſteriis doceant Theologiam, quod per Adventus vel Quadrageſimas concionentur, denique omnia amicitiæ teſtimonia, quæ ipſis largiuntur vel conſanguinei, vel amici, vel viri feminæve pœnitentes, vel alii quocunque modo. Ecce punctum, in quo, ni fallor, figunt pedem, vallum quo ſe muniunt, quodque deſerere nolunt. Si quid plus minuſve concedant vel negent, cura id ego ut reſciam.

Nihil fuiſſet magnopere admirandum, ſi inimici gloriæ S. Auguſtini ſcripſiſſent contra Dominum Van Eſpen, qui ipſius principaliter auctoritate firmant obligationem Religioſorum ne aliquid proprii habeant, imo ne vel dicant quid eſſe *ſuum* ſed *noſtrum*. *Nec dicatis aliquid proprium, ſed ſint vobis omnia communia.* Non magnus ſtupor fuiſſet excitatus, ſi illi, qui contenderunt eum exceſſiſſe loquendo de gratia Jeſu Chriſti, fuiſſeque ſub caligine ac tenebris, pronunciaſſent plus eum à ſuis Religioſis exegiſſe, quam in conſcientia præſtare teneantur, non ſatis eum ingenii habuiſſe ad intelligendum textum Actuum Apoſtolorum circa vitam communem primorum Chriſtianorum, ſicuti non ſatis acuminis habuerat ad intelligendum Apoſtolum Paulum circa Prædeſtinationem & Gratiam. Nihil in his fuiſſet inſolitum, quandoquidam eo proceſſerit petulantia hominum, ut virum illum incomparabilem impetant, ea in materia in qua Concilia & Pontifices ſibi gloriæ duxerunt eum ſequi tanquam Doctorum omnium Aquilam. Nihil, inquam, fuiſſet obſtupeſcendum in contemptu, quo exciperent Regulas, quas edidit pro directione Clericorum ac Monachorum; ſed quod ii qui gloriantur ſe eſſe ipſius diſcipulos, qui modis omnibus volunt eſſe de numero filiorum ejus, conentur ipſi obſcurare quod luce meridiana clarius eſt tum in ejus Regula, tum in binis Sermonibus quos habuit de vita communi Clericorum, hoc eſt quod mihi ſtuporem parit, quem exprimere non valeo.

Si Religioſi, qui, ſtudio cum careant quo ſe in cellis ſuis occupent, coguntur aliquo modo tempus impendere colendo aliquo horto florum, animumque ſuum cum amicis à quibus viſuntur relaxare, conſiderarent vitæ communis quoad omnia praxim, tanquam onus aliquod inſupportabile, eorum me infirmitatis miſereſceret, ingemiſcerem coram Deo, eumque rogarem ut dignaretur eis dare lumen neceſſarium, quo doceret, poſſe eos evitare otioſitatem colendo hortum aliquem communem, majori cura, quam eum, quem in particulari habent, prout milleni Religioſi faciunt in Ordinibus, Congregationibus, domibuſque particularibus bene compoſitis. Verum quod Doctores ac Profeſſores Theologiæ, qui in manibus habent Scripturas Sanctas, Concilia & Patres, qui prima ſui Ordinis munia obierunt, qui nequeunt ignorare incommoda maxima funeſtaſque perturbationes; quæ naſcuntur ex permiſſione, vel connivenția Superiorum tolerantium peculia in Monaſteriis; qui fatentur optandum fore ut nulla eſſent, idque præſtare: Quod, inquam, hi dicant imbecillitatem humanam commiſeratione dignam id non ferre (his terminis utuntur Sodales veſtri, quibus datur titulus Magiſtri Eximii, *Eximius Magiſter*) citra mendacium, hoc facit ſancte indignari omnes, qui zelo aliquo feruntur pro gloria Dei, proque honore S. Auguſtini adeo turpiter dedecore obruti per eos, qui dictitant ſe ipſius filios. Non eos latet ipſum eſſe Doctorum Aquilam, pulloſque eum ſuos provocare ad volandum, fixoque oculo fulgentes veritatis radios intuendum, eumque excepturum omnes, qui non habuerint ſatis vigoris ad eam contemplandam & practicandam, ſicut aquila excipit ſuos pullos nictantes, quique non valent intueri ſolem. Quo igitur pacto excuſare poſſunt tanquam infirmitatem inſuperabilem id, quod Sanctus ille Doctor exiſtimavit fragiles puellas omneſque Clericos, qui cum ipſo vivebant in domo Epiſcopali, obligati neceſſario ſervare, ſiquidem ipſum vellent agnoſcere tanquam ſuum Patrem ac Inſtitutorem, ſique hi cuperent ut ipſe eos haberet filiorum loco?

Cenſeo, mi Reverende Pater, ut errore liberentur illi Eximii Magiſtri, non abs re futurum circa articulum vitæ communis, & ubrenunciationem cujuſcunque proprietatis, quocunque tandem prætextu nitereiur, eis dicere id quod Caſtitas ſub figura venerabilis Matronæ dixit Sancto Auguſtino antequam eſſet converſus, quo ipſi perſuaderetur non eſſe impoſſibile, ſicut exiſtimabat, ſervare caſtitatem. *Tu non poteris quod iſti & iſtæ? An vero iſti & iſtæ in ſemetipſis poſſunt, & non in Domino ſuo?* Quid ergo? Vos non poteritis obſervare quod tales ac tales obſervant fideliſſime? An putatis ſuis ipſorum eos inniti viribus? An vos fugit non confidere eos niſi in gratia Divina, qua facile fit quod naturæ apparet difficile ac impoſſibile? Quid igitur, viri fortes atque robuſti, qui profitentur ſe eſſe Eremitas, atque adeo magis auſteros, quam Monachos quoſque rigidiſſimos, non poterunt bono animo nuncium remittere ſuavitatibus redituum, & commoditatibus peculiorum, quæ milleni ac milleni Religioſi & Religioſæ omnis generis Ordinum & Nationum ſummo gaudio & voluptate inexplicabili abdicant? Profecto Magiſtri illi, qui compellantur *Eximii* juſtiſſime merentur, ut hoc eis exprobretur quod olim Apoſtolus Paulus exprobrabat illis,

qui ſtudebant haberi Doctores inter Judæos converſos ad fidem, cum non haberent zelum neceſſarium ad vivendum juxta elementa ſpiritus Chriſtianiſmi. *Cum deberetis Magiſtri eſſe propter tempus, rurſum indigetis ut vos doceamini quæ ſint elementa exordii Sermonum Dei, & facti eſtis quibus lacte opus ſit, non ſolido cibo.* Ad Heb. *c.* 5. *verſ.* 12.

Quid igitur, Reverendi Patres? fierine poteſt, ut poſtquam Religioni adſcripti eſtis, poſtquam ſingulis ſeptimanis vobis prælecta eſt Regula glorioſi noſtri Patris S. Auguſtini, poſtquam Novitios inſtruxiſtis, opus ſit vos ipſos iterum inſtrui, & vobis repeti? *Primum propter quod in unum eſtis congregati, &c. Non dicatis aliquid proprium; ſed ſint vobis omnia communia, &c.* Dum diuturna vitæ Religioſæ exercitatione debuiſſetis vos reddere capaces ſolidi perfectioris cibi, facti eſtis, quibus lacte, redditibus dulcibus & particularibus opus ſit: quaſi vero infantes eſſetis, qui trahamini ſaccharis & condimentis; ſeu ut dicam quod res eſt, facti eſtis, quibus Peculiis opus ſit, ad vobis comparandum *vinum, lac ſenum.* Profecto qui Auguſtinum æſtimant ac diligunt, & gloriam ſuam in eo conſtituunt, ut ſint ipſius filii, pudore confundi deberent, quod excuſationes prætexant, ad defendenda peculia & particularia, vitæ communi per ipſum doctrina & exemplo ſtabilitæ directe oppoſita. Auguſtinus nanque in duobus Sermonibus, quos compoſuit de vita communi Clericorum in domo Epiſcopali, quam Monaſterium Clericorum appellat, ſibi cohabitantium, dilucide aſſerit, nemini convictorum ſuorum licere, ut proprium quid poſſideat, prævaricatoremque eſſe, ſi quis ſibi aliquid proprium vindicet. „ Ecce, inquit, quomodo vivimus. Nulli licet in ſocietate noſtra habere aliquid proprium: ſed forte aliqui habent. Nulli licet: Si qui habent, faciunt quod non licet. Bene autem ſentio de Fratribus meis, & ſemper bene credens ab hac inquiſitione diſſimulavi: quia & iſta quærere, quaſi male ſentire mihi videbatur. “ Eodem loco ad populum ſuum verba dirigens diſerte pronunciat: „ Omnes offerte, quod vultis, offerte de voluntate veſtra. Quod commune erit, diſtribuetur, unicuique ſicut cuique opus erit. Nemo det byrrhum, vel lineam tunicam, ſeu aliquid, niſi in commune: de communi accipiam mihi ipſi, cum ſciam commune me habere velle quidquid habeo. Nolo talia offerat Sanctitas veſtra, quibus quaſi ego ſolus decentius utar: Offeratur mihi v. g. byrrhum pretioſum, forte decet Epiſcopum, quamvis non deceat Auguſtinum, id eſt hominem pauperem, de pauperibus natum. Talem veſtem debeo habere qualem poſſum, ſi non habuerit, fratri meo dare: qualem poteſt habere Presbyter, qualem poteſt habere decenter Diaconus & Subdiaconus, talem volo accipere. Si quis meliorem dederit, vendo, quod & facere ſoleo: ut quando non poteſt veſtis eſſe communis, pretium veſtis ſit commune.

An non poſt hæc, R. Pater, Magiſtris illis excellentibus, qui gloriantur eſſe diſcipuli S. Auguſtini, jure dicere liceat: *Non eſt diſcipulus ſuper Magiſtrum, ſufficit diſcipulo ut ſit ſicut Magiſter ejus?* Ergone Religioſus inveniatur aliquis Auguſtinum Patrem ac Magiſtrum ſuum agnoſcens, ac Regulam ipſius imitandam proponens, qui prætextu alicujus dignitatis aut eminentiæ cæteris ſuis Religioſis amaret præferri? Cur igitur Generalis, Provincialis, Viſitator, Abbas, Doctor, &c. contentus non erit eo, quod ſuffecit aliquando Illuſtri illi Epiſcopo, qui in Conventu Epiſcoporum ac Confratrum (qui vitam communem ut ille non profitentes deferebant veſtes pretioſiores) nullatenus credidit minus dignitatem Epiſcopalem ex eo quod eiſdem veſtiretur, quibus ſuæ communitatis Presbyteri, Diaconi & Subdiaconi veſtiebantur, nullam ſibi vel in menſa vel in reliquis peculiaritatem uſurpans. Et Eremitæ Mendicantes, qui ex inſtituto ſuo ducere debent vitam pœnitentem & magis auſteram, quam Clerici, credant licere ſibi diſtinguere ſe, & accipere ſibi, ſi Superiores ſint, plura particularia in veſtibus, alimentis, & cæteris, quæ non habent illorum ſubditi, niſi aliis viis ea ſibi procurent ex Superiorum conſenſu, quos puderet non concedere aliis quod ipſi faciunt. Sanctus ille Doctor, cujus benignitas & indulgentia ſumma fuit, ſignificat quod etſi initio dum vitam communem apud omnes ſuæ Eccleſiæ Clericos ſtabiliverat, decreviſſet à gradu ſuo dejicere omnes qui in ſpiritu communitatis, quam introduxerat, non perſeverarent, vellentque habere aliquid proprii, poſtea tamen conſilium mutarit, relicto Clericatu iis qui ſe vellent alio recipere: ſed tandem omnino ſtatuit non ferre amplius ullum Eccleſiæ ſuæ Clericum, qui vitam communem non amplecteretur. Verba illius notabilia ſunt: „ Ecce dico, audiſtis: qui habere voluerit proprium, & de proprio vivere, & contra iſta præcepta noſtra facere, parum eſt ut dicam, non mecum manebit; ſed nec Clericus erit. Dixeram enim & ſcio me dixiſſe, quod ſi nollent ſuſcipere ſocialem vitam mecum, non illis tollerem Clericatum, ſed ſeorſum manerent, & ſeorſum viverent, quomodo noſſent Deo viverent: Et tamen ante oculos poſui, quantum mali ſit à propoſito cadere. Malui enim habere cæcos vel claudos, quam plangere mortuos. Qui enim hypocrita eſt, mortuus eſt. Quomodo ergo quicunque voluiſſet extra manere & de ſuo vivere, non tollerem ei Clericatum: ita modo quia placuit illis, Deo propitio, ſocialis hæc vita, quiſquis cum hypocriſi vixerit, quiſquis inventus fuerit habens proprium, non illi permitto, ut inde faciat teſtamentum, ſed delebo eum de tabula Clericorum. Interpellet contra me mille Concilia, naviget contra me quo voluerit, ſit certe ubi potuerit, adjuvabit me Deus, ut ubi ego Epiſcopus ſum, ille Clericus eſſe non poſſit. Audiſtis, audierunt. Sed ſpero in Deum noſtrum & miſericordiam ejus, quia ſicut diſpoſitionem meam iſtam hilariter acceperunt, ſic eam pure fideliterque ſervabunt. “

Plures in hunc locum obſervationes faciendæ forent, ſed unam videor omittere non poſſe, quæ mire ad rem noſtram facit: Tanquam cæcos & claudos habet omnes qui non contenti Deo, & iis quæ Monaſterium illis ſubminiſtrabat, ſubtrahebant ſe vitæ communi, ut viverent ex eo quod in particulari habebant. Juxta hoc glorioſi Patris Noſtri judicium cæci & claudi ſunt Generales, Provinciales, Viſitatores, Doctores, Prædicatores, & Superiores omnes Ordinis ipſius, qui contenti non ſunt Deo & iis quæ Monaſterium in quo vivunt ipſis ſubminiſtrant, ſed habere volunt peculia particularia & depoſita, quæ ex ſuis officiis, muniis, prædicationibus, &c. recipiunt. Quam deploranda omnium illorum ſors, qui in via, quæ nos ducit ad æternitatem felicem vel infelicem, diriguntur per cæcos & claudos! Si cæcus cæco ducatum præſtet, ambo in foveam cadunt.

Si Reverendi Veſtri Patres ſpeciatim à D. Van Eſpen invaſi fuiſſent, iſque librum compoſuiſſet ad probandum de induſtria hoc unum, quod Religioſi Ordinis Eremit. S. Auguſtini non obſervent illius S. Doctoris regulam, nec exemplum quod illis dedit in praxi vitæ communis ſequantur, & hac exprobratione, quæ certe ipſis acerba eſſe debet, offenſi ſuſcepiſſent illi oſtendere, quod per Dei gratiam exiſtimarent ſe ab ea non deflectere, aut ſi per ſubreptionem, infirmitatem, aut aliam cauſam ab eo deflexiſſent, ſtatuerent ſe exemplari illi tam perfecto conformare: verum non poſſe uno die, uno menſe, & ne anno quidem bonum reſtitui: magnos morbos curandos eſſe ſenſim, ne dum malo remedium afferre volumus, magis irritemus; ipſe ille Dominus non malut moderationem illorum commendaſſet, & ſi quod verbum durius ipſi excidiſſet, optimi ipſius amici eum commonuiſſent reprehendiſſentque; ſed cum nullo modo ſpeciatim aggreſſus ſit RR. PP. Erem. S. Auguſtini, obſtupuimus quod ſoli illi cauſam iſtam ſuſceperint pro Religioſis omnibus qui peculia habent, aut, ut loquar clarius, qui habent cauſas peculiares ſub Superiorum ſuorum beneplacito. Non tibi diſſimulabo quid Eccleſiaſtici & Religioſi pietate & ſcientia præditi de eo ſentiant & dicant: Alii perſuadent ſibi, quod ſi veſtet Generalis, Provinciales, Viſitatores, Doctores, Superiores, &c. tam pauperes forent, ac ſunt illi qui ſunt de Congregatione Benedictinorum S. Mauri, aliiſque bene reformatis, ubi primum Fundatorum inſtitutum ſervatur, gaviſi fuiſſent, quod D. Van Eſpen fortius etiam, quem præſtitit, probaſſet, nec licitum eſſe ipſit habere, nec permittere Religioſis ut habeant redditus dul-

cedi.

Digitized by Google

cedinum, (vel ut melius loquar amaritudinum) quia omnis illa indulgentia & relaxatio viam aperit ad proprietatem veram introducendam, ſimulque evertendam voti paupertatis obſervationem. Hanc ſuam perſuaſionem ut fulciant, notare me juſſere quod Religioſi omnes Ordinum Fundatorum vel Mendicantium, qui Regulam ſuam & primas Conſtitutiones in SS. Congregationibus ſtabilitas accurate obſervant, conſervantque primum inſtituti ſui fervorem, ſine offenſa legerint opera Domini Van Eſpen contra peculia. Intuiti ſunt ſeipſos in hoc ſpeculo ſine pudore, quia nil illic viderunt quod in praxim non redigerent: quin etſi illic deprehendiſſent ſanctius aliquid aut religioſius, quam quod obſervant, læti didiciſſent modum in virtute proficiendi, cogaſſentque Superiores ſuos, ut dignati fuiſſent praxim illam magis à cupiditate alienam introducere. Itaque cum ſciant omnes quod in omnibus Congregationibus bene ordinatis & reformatis Canonicorum Regularium, Benedictinorum, Ciſtercienſium, Præmonſtratenſium, S. Dominici, Sancti Franciſci, &c. Religioſi obſervent cum gaudio vitam communem, nec ferre velint ut ullus habeat peculium, nec permittere relaxationes & indulgentias inductas eo caſu, qui rebus humanis, quæ tempore ſemper diminuuntur, accidere ſolet; libri, quos Confratres veſtri Provinciæ Flandriæ ſcripſere contra D. Van Eſpen, apertam injuriam faciunt iis qui honorem amant Ordinis Sancti Auguſtini, qui inter omnes Religioſorum Ordinum Fundatores exactiſſimus fuit in materia vitæ communis, quam nec exemplum ſuum ſtabilivit eo modo, cui contradici non poſſit, quique os obſtruit omnibus Ipſius diſcipulis, iiſque omnibus, qui genuini ipſius filii eſſe deſiderant.

Extra controverſiam eſt, Reverende Pater, quod Religioſi omnes Eremitæ Ordinis Sancti Auguſtini, per Eccleſiam univerſam in Regnis & Provinciis Catholicis diffuſi, qui Regulas ſuas & Conſtitutiones accurate obſervant, abdicaturi ſint Reverendos Veſtros Patres, qui nullo ad hoc mandato accepto, favent relaxationi, adverſus quam Capitula Generalia, primæ Conſtitutiones, zeloſiſſimi quique Provinciales, ipſique Religioſi privati, gloriæ Dei & bono Religionis ſuæque ſalutis addicti, ſeſe declararunt tam diſerte. Poſtquam inquiſitum eſt, quid Reverendos veſtros Patres movere potuerit, ut in materia peculii contra D. Van Eſpen ſcriberent (non jam loquor de eo, quod ad Simoniam ſpectat in receptione Religioſorum aut Monialium) quiſque ſuo modo ratiocinatus eſt. Non diſſimulabo tibi id quod judicatum eſt veroſimillimum: Dicebatur, quod ſi illi, qui librum D. Van Eſpen oppugnarunt, ea felicitate gaviſi eſſent, ut in Ordinem Eremitarum S. Auguſtini recepti fuiſſent in Provincia aliqua, ubi prima & perfecta Regulæ ſtatutorumque Ordinis obſervatio vigeret, judicaturi fuiſſent, librum D. Van Eſpen honorificum ſibi eſſe & utilem, cum occaſionem præbere poſſet Monaſteriis, ubi eadem regularitas & accuratio non erat, eorum ſe corpori jungere, & reformationem amplecti; ſed cum aliter ſe res haberet, cum ægritudine ſe conſpexerunt in ſpeculo, quod illorum defectus detegebat. Glorioſus Pater Noſter Auguſtin. explicans hæc Jeſu Chriſti verba: *Mundus me odit, quia teſtimonium perhibeo de illo quod opera ejus mala ſunt*, obſervavit quod cum vita Jeſu Chriſti ejuſque doctrina condemnatio eſſet vitæ Scribarum & Phariſæorum aliorumque Doctorum legis, & hi ferre non poſſent exprobrationem illam aſſiduam, conſilium inierint ſpeculum illud confringendi, quod ſuam ipſis turpitudinem manifeſte demonſtrabat, & facies illorum pudore ſuffundebat; ſic, ajebant (nulla per hanc comparationem offenſionis anſa data partibus iſtis) cum Religioſi omnes, qui in communitate perfecta & integra vivunt, per librum D. Van Eſpen commoti & offenſi non fuerint, neceſſe eſt eos, qui ſplendorem luminis ferre non potuerunt, oculos habuiſſe ægros, & qui panem illum fortium non potuerunt digerere, fuiſſe infirmos: „ Oculis ægris odioſa lux quæ pu-
„ ris eſt amabilis, & palato non ſano pœna eſt pa-
„ nis qui ſano eſt ſuavis. „ Offic. S. Auguſt.

Sed unde fit, dicebatur his qui ita ratiocinabantur, ut plures diverſorum Ordinum Religioſi, qui habent peculia, redditus, penſiones, diſtributiones, quibus ſibi de veſtibus proſpiciant, quique etiam libertate utuntur multo majori, quam Eremitæ Sancti Auguſtini, non ſe oppoſuerint D. Van Eſpen? Nil te celabo eorum quæ audivi, & quæ hac de re cogitata ſunt, Viri ſpirituales & docti, inquiebant, ubique in pretio ſunt, idque ipſis conciliat affectionem, venerationem, benevolentiam, favores, & liberalitates hominum qui ingenio & meritis præſtant in mundo, ubi nihil obſtante corruptione per ſtatus omnes diffuſa virtus & pietas venerationi ſunt, & dum junguntur eruditioni ſingulari, & ſcientiæ inſolitæ, provocant in eos, qui illas poſſident, venerationem hominum, qui ſive natalibus ſive dignitatibus in ſæculo maxime excellunt: Econtra quæcunque ſcientia poſſideatur, ea contemnitur; & cum bona opera non producat, dicitur eſſe talentum defoſſum in terram, & ſine virtute ac pietate inflare & non ædificare, quemadmodum pietas ſine ſcientia errori obnoxia eſt: *Scientia ſine pietate inflat, pietas ſine ſcientia errat*. Bernard. in Cant. Quare cum exiſtimatio in mundo & perutilis ſit & admodum honorifica, moleſtum eſt haberi pro diſſoluto & pro homine qui in ſanctitate, quam profeſſio ipſius poſtulat, non vivit: itaque ne numeremur inter Religioſos parum regulares & parum reformatos, conamur abuſibus auctoritatem conciliare, aut ſaltem eos diminuere, dum in Religionem, quam amplexi ſumus, introducti ſunt. Dicere licet abſque adulatione, eſſe in Provincia RR. PP. Auguſtinianorum in Belgio & Patria Leodienſi plures viros ingenio & doctrina inſignes, qui abuſum hunc vident, ſed eo diſcrimine, quod alias notabat S. Bernardus in Tractatu cui titulus: Apologia de Vita & Moribus Religioſorum *cap. 7.* ubi loquitur de relaxationibus introductis in Ordinem Cluniacenſium:

Sub hac, ait, abuſione jam fere ubique ſic pro or- “
dine tenentur, ſere jam ab omnibus ſine querela “
atque irreprehenſibiliter obſervantur: quanquam diſſi- “
militer. Nonnulli quippe his omnibus tanquam non “
utentes utuntur, & ideo aut cum nulla offenſa, “
aut cum minima. Aliquanti quippe hæc agunt ex “
ſimplicitate, aliquanti ex charitate, aliquanti ex ne- “
ceſſitate. Quidam namque ſimpliciter iſta tenent, “
quoniam ſic eis præcipitur: parati aliter agere, ſi “
aliter præciperetur. Quidam autem ne diſcorditer “
vivant ab eis quibuſcum habitant, ſectantes in his “
non ſuam libidinem, ſed aliorum pacem. Alii ve- “
ro quia reſiſtere non valent multitudini contradi- “
centium, qui hæc utique tanquam pro Ordine li- “
bera voce defendunt & quoties iſti aliqua (prout “
ratio dictat) reſtringere vel mutare incipiunt, illi “
mox tota eis authoritate reſiſtunt. “

Dicebant nolle ſe inſtituere comparationem omnimodam & parallelum perfectum inter abuſus, qui in Ordine Cluniacenſium irrepſerant, & abuſus, quos peculia in plurium Ordinum Monaſteriis per Superiores permiſſa aut tolerata introduxere in ruinam boni ſpiritualis, & ſæpe etiam temporalis illorum Monaſteriorum: Nimirum noti ſunt, & quiſquis pro honore Eccleſiæ Dei & Religioſorum Ordinum gloria vel modicum zelum habet, ingemiſcit illis quotidie, Divinamque Majeſtatem, ut remedium iis afferat precatur: ſed ut oculi aperirentur RR. Patribus Auguſtinianis, qui de D. Bernardo Van Eſpen ſine cauſa queſti ſunt, quemadmodum Religioſi laxiores Ordinis Cluniacenſis querebantur de S. Bernardo, utile eſſet ipſis oſtendere, honorificum illis fore, ſi imitarentur venerabilem Petrum illius Ordinis Generalem, Guilielmum Abbatem S. Theodorici alioſque Abbates, qui non modo profundam erga magnum illum ſanctum venerationem retinebant, ſed & qui inde occaſionem ſumebant reformandi abuſus, de quibus querelæ erant, quoſque S. Bernardus coloribus tam vivis depingit: ſic ſperaſſe ſe fore ut plures Superiorum & Eremitarum Ordinis Sancti Auguſtini, quin & aliorum Ordinum Religioſorum, quos Tractatus ille D. Bernardi Van Eſpen tangit multo magis quam Patres Auguſtinianos, occaſione uterentur reſcindendi permiſſionem ac indulgentiam peculiorum tanquam malorum innumerorum originem. Poſſum tibi, R. Pater, aſſeverare, quod plures, quibus res quæ in Ordine veſtro geruntur, magis quam mihi perſpectæ ſunt, mihi aſſeruerint, multos in eo eſſe qui pecu-

lia

lia habent animo tam integro, ut Superior illorum vel ſignificaret optare ſe ut omnia in commune redigerentur, omnino parati forent id facere; multos eſſe quibus grave eſt peculia habere, quique ea indulgentia non utuntur, niſi ut difficultates non habeant cum iis, qui peculiis gaudent; multos, qui nequaquam velint peculiis abuti ad deſideria ſua ſequenda, ſed ad pacem ſervandam; quin & eſſe plures ſcientia & muniis, quæ in Ordine ſuo objerunt, ſpectabiles, qui decrevere firmiter vitam communem in omni ſua perfectione amplecti, nulla ratione habita oppoſitionum & contradictionum, quas in exequendo hoc ſancto conſilio eos ferre oportebit. His ita ſe habentibus, Reverende Pater, viſum fuit expedire, ut tibi ſignificaretur quid optimi Ordinis veſtri Amici, qui in pretio & veneratione habent privatos illos, qui contra D. Van Eſpen ſcripſerutit, eo quod cum gaudio legerint plures illorum Theſes & opera quæ compoſuere, quid, inquam, Ordinis veſtri & honoris Sancti Auguſtini Amici Reverendis illis Patribus ſuaderent. Primum, ut imitarentur S. Auguſtinum, qui non erubuit Retractationes ſcribere, quique in hoc vitæ communis, de quo agitur, puncto cum primum permiſiſſet, ut qui vitam communem in ſuo Clericorum Monaſterio ſervare non vellent, ſine jactura Clericatus inde exirent, tandem decrevit ex eo gradu dejicere omnes, qui vitam communem, quam amplexi erant, non perfecte ſervarent. Alterum conſilium eſt, ut ex opere Domini Van Eſpen contra peculia proficiant, quemadmodum ex opere Sancti Bernardi profecerunt Religioſi Cluniacenſes reformationem amplexi. Tunc agnoſcent quidquid hac ſuper re ſcripſit, non ſcripſiſſe ut inferret ipſis injuriam, ſed ut ad bonum ipſos attraheret: gratificabuntur plures è ſuis Confratribus, qui ardenter optant, ut perfecta rerum omnium communitas, tam accurate ſervetur in ſua Provincia, quam ſervatur in Reformatione ſtabilita per S. Thomam à Villa-nova, cujus hodie Feſtum celebramus, & in ea quæ ſtabilita eſt in vicis Tholoſanis, &c. Hæc una ratio eſt, qua ſeſe expurgent: fruſtra autem ſe expurgare conantur, Dominum Van Eſpen, ut Rigoriſtam, ut Anti-Monachum, ut Janſeniſtam traducendo. Enim vero qui occupati non ſunt, neque in hac diſputatione ullo affectu ducuntur, niſi quo duci debent boni omnes quærendæ & amplectendæ veritatis, intelligere non poſſent quomodo haberi poſſit ut Rigoriſta, qui nil docet niſi docet quod Patrum dulciſſimus (Auguſtinus) modo irrefragabili ſtabilivit. Docet nos in omnibus ſuis operibus Sanctus ille Doctor, quod amor ſuave & facile reddat, quod ante rigidiſſimum, & difficillimum videbatur: *Omnia ſæva & immania facilia & quaſi nulla facit amor*. Serm. 9. de verb. Dom. Docet ubique nos quod magnum Legem veterem inter & novam diſcrimen ſit Timor & Amor: Breviſſima, inquit, differentia novi & antiqui Teſtamenti Timor & Amor, Timor Judæos fecit ſervos, lex rigoris, eſt onus non portabile: Lex nova cum ſit Lex amoris, veros Chriſtianos reddit liberos, moleſtias omnes emollit corda dilatando, facit ut cum gaudio curramus viam arctam, quæ ducit ad vitam: Itaque juxta S. Auguſtini principia quicunque non credunt præceptum eſſe, Deum ante omnem vitæ ſuæ curſum amare, qui amorem Dei ſuper omnia non poſtulant, habendi ſunt pro Rigoriſtis, qui Chriſtianos ſub lega rigoris conſtituunt. Habueruntne Reverendi Veſtri Patres vel minimum prætextum imputandi Domino Van Eſpen, quod ſenſa teneat, tam Sancto Auguſtino contraria? Unquamne ſe declaravit pro iis qui oppugnarunt Patrem Lupum & Patrem Farvacques ſuper neceſſitate amoris Dei & contritionis? Minorem autem prætextum habent Anti-Monachum vocandi eum, qui tantam ubique erga Sanctum Auguſtinum venerationem teſtatur. Sancto illi Doctori exprobrarunt Donatiſtæ, quod in Eccleſiam introduxiſſet vitam Monaſticam (*lib.* 3. contra Petil. *cap.* 39.) Tantam ubique æſtimationem oſtendit eorum qui vitam Religioſam amplexi ſunt, ut in libro de Moribus Eccleſiæ ea utatur tanquam argumento convincente adverſus Manichæos, quo ipſis probaret diſcrimen, quod puritatem ac integritatem primorum inter & corruptionem ac cupiditatem ſecundorum intercedit, Opus ipſius De Opere Monachorum argumentum eſt quod amaret ſtatum cujus defectus oppugnabat: Adeo nitide explicuit ſe ſuper diſcrimine, quod conſtituendum eſt inter Religioſos veros, & eos qui non niſi veſte Religioſi ſunt, & mores Religioſos non habent, ut nihil unquam fortius reperias. „ Simpliciter fateor Charitati veſtræ coram Domino Deo noſtro, qui teſtis eſt ſuper animam meam, ex quo Deo ſervire cœpi, quomodo difficile ſum expertus meliores, quam qui in Monaſteriis profecerunt, ita non ſum expertus pejores, quam qui in Monaſterils ceciderunt, ita ut hinc arbitrer in Apocalypſi ſcriptum (22. v. 11. *Juſtus juſtior fiat, & ſordidus ſordeſcat adhuc*. Quapropter etſi contriſtamur de aliquibus purgamentis, conſolamur tamen etiam de pluribus ornamentis: nolite propter amurcam qua oculi veſtri offunduntur, torcularia deteſtari unde Apothecæ Dominicæ fructu olei luminioſioris ſe implentur.

Vivacius etiam ſeſe explicuit in hæc verba Pſal. 132. *Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum*. Cum nimis longum foret ea quæ hic dicit Epiſtolæ inſerere, ſufficiet eos monuiſſe, ut explicationem iſtam legant cum otio, ac dixiſſe quod verſum illum Sanctus Auguſtinus appellat tubam, quæ homines ad ædificanda Monaſteria excitavit: verborum Cantici illius effectum eſſe vitam communem ſtabilitam & obſervatam per Apoſtolos ac primos fideles, quæ deinceps per Orbem totum produxit deſiderium illud, habendi omnia in communi, atque in perfecta cordis & animæ unione vivendi. Hæc cum ita ſe habeant, qui tandem illi ſunt, R. P. quos habere oportet ut Anti-Monachos, & ut Magni Auguſtini hoſtes profeſſos, niſi illos omnes, cujuſcunque conditionis ſint, qui ſtudent introducere peculia, & particularia, meum & tuum, quæ omnium diviſionum cauſæ ſunt? Ut R. P. illi Patres abſque dubio in iis, quæ ad Hiſtoriam Eccleſiaſticam & Religioſam ſpectant, verſati ſunt, ita obſervarint facile, vitam communem in plurimis Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis uſitatam fuiſſe: Clauſtra, Dormitoria, Refectoria, aliaque loca regularia, illius rei argumenta ſunt irrefragabilia: animadverterint, plurium Cathedralium & Collegiatarum Eccleſiarum, Abbatiarum, & Prioratuum Ordinis S. Auguſtini & S. Benedicti ſæculariſationem aliam non habere originem, quam peculia & particularia, quæ lapſu temporis invecta ſunt, ac tandem res eo, ubi nunc ſunt, deduxeſunt, ut Canonici & Monachi, qui in communi vivebant, habitare cœperint in domibus privatis, redditusque communes in Præbendas partiti ſint: Ignorare minime poſſunt quod ea ſit origo Abbatum ſæcularium & commendatariorum, qui præcipuos Abbatiarum & Prioratuum redditus à ſuo corpore dilacerarunt; quod hinc orta ſeparatio redditum Monaſterii, quam, ut menſam & reliqua ſeorſim haberent, Abbates Religioſi fecerunt: ſic omnes qui vitam communem omnino perfectam in Abbatiis & Monaſteriis, tum etiam in ipſis, ſi fieri poſſet, Collegiatis & Cathedralibus reſtaurare laborant, veri Monaſticæ & regularis vitæ amici ſunt. Quare D. Van Eſpen dum in ſuo adverſus peculia libro & in Tract. De Canonicis, tam manifeſtum reſtaurandæ ubique vitæ communis deſiderium oſtendit, merito dicere poteſt adeo ſe Anti-Monachum non eſſe, ut non niſi pro honore & bono Monaſteriorum, omniumque Domuum Regularium ſcripſerit.

Dum vocant illum Janſeniſtam, multo oſtendunt evidentius non habuiſſe ſe quod illi vere exprobrarent. Optime reſpondit Lovanienſibus Lovanienſium more per impertinentia; nihil ad rem facere, nihil materiam de gratia per ſe efficaci & prædeſtinatione cum materia de peculiis commune habere, ut ad lectionem libri, *Phantome du Janſeniſme*, non remittantur. Porro ut non libeat ipſis amplius vano illo prætextu uti, quo homines timidos & ſcrupuloſos avertunt à lectione libri Domini Van Eſpen, qui, ut audio, flandrice verſus eſt, & brevi gallice vertendus, videtur mihi dici illis poſſe, quod priuſquam Janſenius natus eſſet, Concilia Generalia & Provincialia, Summi Pontifices, Inſtitutores Ordinum & omnes vitæ Religioſæ Reformatores, vehementius, quam in ſuo libro D. Van Eſpen, locuti ſunt: quemadmodum ipſis exhibebimus per fidele extractum, quod jam in manibus erat, priuſquam D. Van Eſpen ſcripſiſſet. Sic juxta RR.

illos

illos Patres honorificum erit D. Van Eſpen Janſeniſtam eſſe, quales Concilia Generalia & Pontifices fuerunt. Quod ſi Janſeniſtam vocaverint, eo quod Janſenius Ipreſium Epiſcopus, occaſione Reformationis in Monaſterio quodam Ordinis S. Benedicti ſtabilitæ, inſignem de Reformatione hominis interioris Orationem habuerit, non eſt quod vel ipſe, vel ullus alius pietate præditus eo ſenſu Janſeniſta haberi timeat; nec credimus Patres illos Reverendos ita Reformationi adverſos eſſe, ut nomen iſtud ipſis timorem incutiat. Sola fides Catholicam reformationem non patitur, *Sola immobilis*, ait Tertullianus, *lib. de vel. Virg.* ideoque merito ſæculi noſtri Hæretici ut prætenſi Reformati habiti ſunt. Sed quod ad mores attinet S. Auguſtinus Cleri Reformator dictus eſt, & plures in omnibus Ordinibus ſancti Reformatores fuerunt. Itaque RR. illi Patres ſolidas rationes quærant, quas Domino Van Eſpen opponant, ſi poſſint, quod non creditur, illas invenire; verum ab illo accuſationum genere, Rigoriſta, Anti-Monachus, Janſeniſta, &c. deſiſtant. Nomina iſta ſunt inſtar terriculamenti, quo timor incutitur paſſerculis; ſed boni ſenſus homines iſta explodunt. Cum mea non interſit, ſtare à partibus D. Van Eſpen contra RR. illos Patres, qui adverſus illum ſcripſerunt, finiam haſce conſilio Glorioſi Patris Noſtri ſerm. 15. de verb. Apoſtoli: *Proficite fratres mei, examinate vos ſemper ſine dolo, ſine adulatione, ſine palpatione. Semper tibi diſpliceat quod es, ſi vis pervenire ad id quod nondum es. Nam ubi tibi placuiſti, ibi remanſiſti. Si autem dixeris, ſufficit, & periiſti: Semper adde, ſemper ambula, ſemper profice, noli in via remanere, noli retro redire, noli deviare &c.* Perhonorificum & glorioſum illis erit ſequi veſtigia Magni illius Sancti & primorum Chriſtianorum, qui ſub Apoſtolis & cum Apoſtolis vitam communem duxerunt, qui juxta S. Ivonem Epiſcopum Carnotenſem primi fuerunt ſub Jeſu Chriſto Patre ipſorum & Abbate Regulares Canonici. *Erant Apoſtoli*, ait, *Canonici Regulares, ſub Abbate Chriſto.*

En, R. Pater, partem reflexionum, quas feci ſuper controverſia inter Dom. Van Eſpen & ipſos excitata; quanquam non magis ipſos, quam alios Religioſos aggreſſus fuerit. Plura adhuc dicenda forent, ſed jam inde hæ longiores ſunt. Deum oro ut gratiam illis det efficaciſſimam, quæ faciat illos ore & corde cum Propheta Regio dicere: *Corripiet me juſtus in miſericordia, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* Pſ. 140. Bonitatem ipſius infinitam obſecro, ut faciat illos intelligere, quod meliora ſint vulnera amici diligentis, quam oſcula blandientis inimici. *Prov. c. 27.* Sum, R. Pater, cum multa æſtimatione, veneratione, ac ſinceritate,

Famulus tibi addictiſſimus, & frater in Domino Noſtro Jeſu Chriſto, F. N. M. C. R.

Hac 18. Septembris 1687.

D E C R E T A
SACRÆ CONGREGATIONIS
A Sanctiſſimo D. N. INNOCENTIO PP. XII. ſuper DISCIPLINA REGULARI ſpecialiter deputatæ,
Ejuſdem Sanctiſſimi Domini Noſtri authoritate edita.

SANCTISSIMUS in Chriſto Pater, & D. N. INNOCENTIUS Divina Providentia Papa duodecimus pro Paterna charitate, qua Religioſos Ordines multis, magniſque in Eccleſiam Dei meritis refulgentes, & peculiaris erga Sedem Apoſtolicam devotionis nomine commendatos complectitur, volens eorum conſervationi, & propagationi conſulere, ſimulque ex injuncto ſibi cœlitus Paſtoralis Officii debito providere, ut Regularis in iis diſciplina ad Religioſorum ſalutem, & totius Chriſtiani populi ædificationem, & utilitatem, ſarta tecta cuſtodiatur, ac vigeat, & ſicubi collapſa eſt, adjuvante Domino reparetur, conſtituit, & declaravit, ſe licentiam recipiendi Novitios in ſingulis approbatis Ordinibus benigne conceſſurum, ut volentibus è periculoſis ſæculi fluctibus ad Religionis portum confugere facilis, tutuſque aditus aperiatur; dummodo tamen ea, quæ pro Regulari vita recte inſtituenda tam à Sacroſancta Tridentina Synodo, quàm à Prædeceſſoribus ſuis Romanis Pontificibus, præcipue vero fel. recor. Clemente VIII. in Decretis Generalibus pro Regularium reformatione, nec non Innocentio X. & Alexandro VII. pro Novitiorum receptione, & Profeſſorum educatione ſalubiter conſtituta ſunt, quibus omnibus firmiter inhæret Sanctitas Sua, eaque, quatenus opus ſit, confirmat, & renovat (ſalvis tamen in hac parte ſingulorum Ordinum Statutis, ſeu aliis Ordinationibus ab Apoſtolica Sede in forma ſpecifica poſt eadem Decreta forſitan approbatis, aut editis) exacte & inviolate ſerventur.

Quocirca Sacr. Congregat. ab eodem Sanctiſſimo Domino Noſtro ſuper DISCIPLINA REGULARI ſpecialiter deputata, quæ plura hactenus pro recta nonnullorum Monaſteriorum gubernatione Decreta edidit, aliaque indies editura eſt, ut omnibus præfata ejuſdem Sanctiſſimi Domini Noſtri mens pateat, ac plenius & celerius innoteſcat, de mandato Sanctitatis Suæ præſentis Decreti tenore denunciat omnium & ſingulorum Ordinum Regularium (iis duntaxat exceptis, qui in præfatis Clementis VIII. Decretis excepti reperiuntur) Superioribus, tam Generalibus, quàm Provincialibus quocumque nomine nuncupentur, ceteriſque, ad quos ſpectat, ut in unaquaque Provincia per Italiam, & Inſulas adjacentes quamprimum deputent aliquos Conventus, quos magis aptos cenſuerint, vel unum ſaltem, ibique authoritate Apoſtolica ſtatuant omnimodam obſervantiam Regulæ, Conſtitutionum uniuſcujuſque Ordinis & Decretorum Apoſtolicorum, præcipue vero exactæ Vitæ Communis ad formam eorundem Decretorum ab omnibus Religioſis, qui in Conventibus, ubi recipiendi Novitii, & Profeſſi educandi ſunt, morabuntur, omnino ſervandæ. Poſtquam vero Regularem Obſervantiam, & ſignanter quoad exactam Vitam Communem cum effectu ſtabilitam fuiſſe, tam ex eorundem Superiorum Generalium, ſeu Provincialium relatione, quàm Præpoſiti, & Fratrum in præfatis Conventibus degentium jurejurando firmato Teſtimonio, nec non per Secretas Informationes, atque etiam, ubi opus fuerit, per Apoſtolicos Viſitatores ad hoc ſpecialiter deputandos, etiam Sacr. Congreg. ſufficienter conſtiterit, tunc Sanctitas Sua antedictam licentiam, quam hactenus diſtulit, Novitios ibi recipiendi benigne concedet, & locum ad Profeſſos pietate, & literis inſtituendos uſque ad Sacerdotium, vel alias juxta Conſtitutiones, & laudabiles cujuſque Ordinis conſuetudines, in iiſdem Conventibus, non autem in aliis, niſi fuerint ejuſdem Obſervantiæ, deſtinabit.

Quæ quidem omnia quo facilius, efficacius & durabilius ad praxim deduci valeant, eadem Sac. Congr. Sanctitatis Suæ authoritate committit, & in virtute Sanctæ Obedientiæ præcipit præfatis Superioribus, ad quos pertinet, ut in ſupradictis Conventibus non collocent, niſi Religioſos graves, devotos, exemplares, regularis obſervantiæ, & puritatis Regulæ ſtudioſos, orationi præſertim, ac mortificationi, ſine quibus non poteſt Religioſa vita conſiſtere, addictos, quique conſentiant exacte ſervare vitam communem, atque inde amo-

ſmoveant eos omnes, qui tam Sanctæ Ordinationi contradicere, ſeu verbis, aut factis quoquomodo ſeſe opponere audeant.

Ut autem tam laudabilis vitæ inſtitutum, & Regulari Profeſſioni maxime proprium Religioſi alacrius arripiant, omniſque excuſatio infirmioribus præcludatur, eadem Sacra Congreg. ſimiliter præcipit Superioribus antedictis, ut memoratis Conventibus (implorata etiam, ubi opus fuerit, Apoſtolica authoritate) præfici omnino curent viros non ſolum diſciplinæ zelo, ſed etiam charitate, & morum ſuavitate præditos, compatientes, Fraternitatis amatores, miſericordes, quorum regimini libenter alii ſe ſubmittant. Studeant vero præcipue ut ea omnia, quæ tam ad victum & veſtitum, quàm ad reliquas vitæ neceſſitates pertinent, ſingulis Religioſis prompte ſubminiſtrentur, ac præſertim ægritudinis tempore nihil alicui deſit, quod ad ſanitatem recuperandam pertineat: Ac propterea Religioſos in iiſdem Conventibus morari non patiantur ultra eum numerum, qui ex illorum redditibus, & conſuetis communibus, vel etiam ſingulorum eleemoſynis, aliiſque quibuſcunque obventionibus pariter in commune conferendis valeat commode ſuſtentari. Eos vero, qui ſemel præfatæ obſervantiæ, & exactæ vitæ communi libenter, ut vere Religioſos viros decet, ſeſe ſubjecerint, & in ea laudabiliter perſeverant, nullatenus à memoratis Conventibus nolentes transferant, niſi forte ad alia Monaſteria, ubi ſimilis obſervantia vigeat, iiſque pariter de omnibus ad vitam neceſſariis poſſit commode provideri.

Quod ſi redditnum, & eleemoſynarum tenuitas hujuſmodi exactæ vitæ communis obſervantiæ alicubi videatur obſiſtere, liceat eiſdem Superioribus, vel per annuam contributionem aliorum Conventuum huic neceſſitati proſpicere, vel ab Apoſtolica Sede per ſuppreſſionem alicujus Conventus minus utilis perpetuam, vel ad tempus, vel alia demum ratione, quæ opportunior viſa fuerit, remedium poſtulare.

Sciant vero Superiores prædicti, eos, qui præfata omnia ſedulo, ut par eſt, adimplere curaverint, ſpecialem à Sanctitate Sua, & Sede Apoſtolica inituros gratiam & protectionem, atque, in iis præcipue, quæ ad antedictam obſervantiam ſtabiliendam pertinent, favorem omnem, & auxilium experturos, qui vero è contra negligentes, aut (quod abſit) contumaces reperti fuerint, gravibus pœnis pro modo culpæ, & etiam privationis Officiorum ac perpetuæ inhabilitatis ad ea, aut alia in poſterum obtinenda puniendos fore: præfatæ autem obſervantiæ nihilominus ſtabiliendæ per alios Superiores, vel per Commiſſarios Apoſtolicos, ubi opus fuerit, etiam extra Religionem aſſumendos, à Sancta Sede efficaciter providendum; omnemque interim, ubi eadem obſervantia non vigebit, recipiendi Novitios licentiam denegandam.

Porro ne Regularis diſciplina, dum in Conventibus jam erectis ſtatuitur, relaxetur in erigendis, & quod una ex parte conſtruitur, ſimul ex altera deſtruatur, Sacra Congregatio, Sanctitate Sua ſimiliter approbante, ſtatuit atque decernit, nulla in poſterum Monaſteria, Collegia, Domos, Conventus, aut alia Religioſorum Virorum loca fundari, erigi, aut quovis modo inſtitui debere, niſi ſub expreſſa obligatione exactæ vitæ communis ab omnibus Religioſis ibi commorantibus perpetuo, & inviolate ſervandæ; ac propterea nullas deinceps admittendas hujuſmodi fundationes, niſi, præter alia ad id requiſita, prius legitime conſtiterit, adeſſe annuos redditus, vel certam eleemoſynarum ſpem, quibus duodecim ſaltem Religioſi in exacta vita communi commode valeant ſuſtentari.

Non obſtantibus circa præmiſſa omnia, & ſingula Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, nec non quorumcunque Ordinum Statutis, conſuetudinibus, privilegiis, ceteriſque contrariis quibuſcunque.

Ad extremum eadem Sacra Congregatio Regulares omnes, cujuſcunque Ordinis, & Inſtituti ſint, Sanctitatis Suæ verbis, ſerio admonet & in Domino obteſtatur, ut omni mora poſtpoſita, ſicuti filios obedientiæ decet, ad Regulæ, quam amplexi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant, & componant, Decretiſque Apoſtolicis pro æterna illorum ſalute editis ſincere, ac fideliter pareant, nec ab eorum obſervantia inanibus interpretationibus, & fallaciis, aut relaxationum prætextibus, ad excuſandas excuſationes in peccatis, abduci ſe ſinant; ſed Profeſſionis ſuæ memores, qua ſe totos Dei obſequio manciparunt, ſuſceptum Chriſtianæ perfectionis iter, arduum quidem, ſed Divinæ charitatis dulcedine aſperſum, abjectis terrenarum rerum curis, alacriter proſequantur: Nimis enim turpe eſſet, ad ſæcularia deſideria, quibus ſemel aſpirante Domino renunciarunt, animum revocare, & obligatam Deo, qui non irridetur, primam fidem irritam facere. Meminerint, ſe ad peculiarem Salvatoris noſtri ſequelam vocatos, qui, cum dives eſſet, propter nos egenus factus eſt, veterumque illorum Fidelium glorioſos imitatores, ac veluti hæredes eſſe, quorum erat cor unum, & anima una, nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia, dividebatur autem ſingulis, prout cuique opus erat; ideoque in Regularis vitæ, ac præcipue ſanctæ Paupertatis, quæ eſt parens quædam generatioque virtutum, propoſito perſeverent, omnem ſolicitudinem ſuam projicientes in eum, cujus oculi in pauperes reſpiciunt, qui non derelinquit ſperantes in ſe; ſed dives in miſericordia centuplum, & vitam æternam propter nomen ſuum relinquentibus omnia, repromiſit. Dat. Romæ die 18. Julii 1695.

G. Cardinalis Carpineus.

Loco ✠ Sigilli.

Carolus Auguſtinus Fabronus
S. Congreg. Secret.

Anno à Nativitate Domini Noſtri JESU CHRISTI *milleſimo ſexcenteſimo nonageſimo quinto, Indictione tertia, die vero vigeſima prima Julii, Pontificatus autem Sanctiſs. in* CHRISTO *Patris & D. N. D. Innocentii Divina providentia Papa XII. anno ejus quinto, ſupradicta Decreta affixa, & publicata fuerunt ad valvas Eccleſia S. Joannis Lateranenſis, Baſilica Principis Apoſtolorum de Urbe, Cancellaria Apoſtolica & Curia Generalis in Monte Citorio, ac in aliis locis ſolitis & conſuetis Urbis, per me Gregorium Staggium ejuſdem Sanctiſſimi Domini Noſtri Papa Curſ.*

Joannes Græcus Mag. Curſ.

ZEGERI BERNARDI
VAN ESPEN
J. U. Doctor. & Sacror. Canon. Profeſſ. Lovan.
DISSERTATIO CANONICA
DE INSTITUTO & OFFICIIS CANONICORUM ſigillatim deducta ex obligatione & muniis Clericorum.

AD LECTOREM.

JAmpridem animus mihi fuit publico Eccleſiæ bono conſecrare, quæ in Canonum ſtudio compilavi pro rite inſtituenda Canonicorum vita. Sed unum vereor, quod hanc meam Diſſertatiunculam lecturi illico reponant argumentum à conſuetudine contraria & communi, ut ajunt, praxi deſumptum. Verum quod nihil eo argumentandi genere pernicioſius ſit, nunquam non deploravit Eccleſia. Ut taceam, quod turpiſſima in moribus flagitia & intolerabiles abuſus pro lege cuſtodiri faciat conſuetudo, evidens eſt quod univerſa Moralis Chriſtiana, hoc eſt ipſa Veritatis doctrina, in gentilem abibit politicam, ne dicam peccandi impunitatem, ſi torrentem conſuetudinis & praxis ſequi liceat. „ Mala conſuetudo, inquiebat jampridem Nicolaus I. quæ non minus quam pernicioſa corruptela vitanda eſt, niſi radicitus evellatur, in *privilegiorum jus* ab improbis aſſumitur, & incipiunt *prævaricationes & vana præſumptiones*, celerrime non compreſſæ, pro *legibus* venerari, & *privilegiorum more* perpetuo celebrari. “ *Apud Gratian. Diſt.* 8. *Can.* 3. Mirum! quod Chriſtiani, nec quidem Chriſtianorum dignior portio Clerici, non videant, quod & in mediis gentilitatis tenebris ſedens Seneca vidit. „ Inter cauſas, ait, noſtrorum malorum eſt, quod vivimus ad exempla, nec ratione componimur, ſed *conſuetudine* abducimur, quod, ſi pauci facerent, nollemus imitari; cum plures facere cœperunt, quaſi honeſtius ſit, quia frequentius, ſequimur, & recti apud nos locum tenet error, ubi publicus factus eſt, “ *Epiſt.* 121. Corripis aliquem, quod ex præſcripto Canonum non vivat? mox reponit: *Illi Canones non ſunt amplius in uſu: ſunt abrogati*, & quæ his ſimilia aut pejora: ut cum Auguſtino dicere liceat: *Circumdederunt ſe canes multi pro conſuetudine, non pro veritate latrantes*. In Pſal. 21. Hæc tamen non eo dicta velim, quaſi omnes Canones vitam Clericalem concernentes in omni ſuo rigore nunc ac olim obſervandos dicam; ſed ut oſtendam quod Simoniaca Sacerdotum nundinatio, ſacrilega Divinorum Myſteriorum pertractatio, licentioſa vivendi ratio, &c. à crimine eximenda erunt, ſi conſuetudine Canones paſſim abrogari, & in illis per contrarium agentes illico diſpenſari contendant. Illud vel modicum perito conſtat quod neutiquam abrogari poſſint, vel ulla humana relaxatione immutari Canones, qui verſantur circa ea, quæ ſunt juris naturæ. Quod attinet ad illos, qui agunt in communi vita & honeſtate Clericorum, tantum abeſt ut eos cenſear Eccleſia, ut etiam in ultimo generali Tridentino Concilio *Seſſ.* 22. *cap.* 1. *De Reform.* ſtatuerit, ut „ quæ alias à Summis Pontificibus & à Sacris Conciliis de Clericorum vita, cultu, doctrinaque retinenda copioſe ac ſalubriter ſancita fuerunt, eadem impoſterum iiſdem pœnis vel majoribus, arbitrio Ordinarii imponendis, obſerventur. “ Ceterum, Benevole Lector, ſi conſuetudinem huic meæ Diſſertationi fortaſſis opponas, advertendum (ut cum Gregorio VII. loquar) quod Dominus dicit: *Ego ſum veritas, & vita*: Non dixit, *Ego ſum conſuetudo, ſed Veritas*. Apud Gratian. Diſt. 8. Can. 5. Hanc regulam ſuſcipe, & argumentum, quod male à mala conſuetudine petitur, ſepone, ſeu potius explode; haſce meas lucubrationes æqui bonique conſules.

PARS PRIMA.

DE PRIMO

OFFICIO CANONICORUM,

NIMIRUM

OBIRE FUNCTIONES HIERARCHICAS.

CAPUT PRIMUM.

Clerici, atque adeo Canonici, ordinantur ad functiones Eccleſiaſticas.

§. I.

Nullus inſigniendus eſt Tonſura Clericali, niſi qui intendit fidelem Deo cultum exhibere.

CUm de numero Clericorum ſint Canonici, horum officium primitus diſpiciendum ex fundamentali obligatione illorum: Ex mente ac ſententia Eccleſiæ Tonſuram Clericalem conferri, ut per eam Tonſurandus Chriſti militiæ adſcribatur; itaque à ſæculi ſervitute liberatus, *Deo fidelem cultum* præſtet, ambigere nequit, qui vel obiter perpenderit ritus atque cæremonias, quas in collatione Tonſuræ adhibendas Eccleſia cenſuit.

Primò quidem, ex præſcripto Eccleſiæ, Tonſurandi habitum ſæcularem deponere, & Clericalem aſſumere debent, priuſquam ad Pontificem ordinantem accedant: oratio enim, quæ ſuper Tonſurandos prævie ad ordinationem pronunciatur, eos jam per habitum Religionis aſſumptum immutatos & innovatos inſinuat; utque ea exterioris habitus innovatio utilis ac fructuoſa ſit, precatur Epiſcopus: *Oremus*, inquit, *Fratres chariſſimi D. N. J. C. pro his famulis ſuis, ut donet eis Spiritum S. qui* HABITUM RELIGIONIS *in eis perpetuum conſervet, & à mundi impedimento ac ſæculari deſiderio corda eorum defendat.*

Per hanc habitus ſecularis depoſitionem atque *Religionis* habitus aſſumptionem, quid aliud inſinuatur, niſi quod Tonſurandi ſeculo renunciare, & poſthac Deo atque Eccleſiæ ſervitio ſe conſecrare intendant? Quare Tonſurando in habitu Clericali coram Pontifice comparente, & prædicta oratione finita, Schola Cantorum inchoat ac proſequitur Antiphonam: *Tu es Domine qui reſtitues hereditatem meam mihi*, & Pſalmum: *Conſerva me Domine, &c.* eoque finito rurſus prædictam Antiphonam repetit: quibus omnibus devoventis ſe Deo, ac ſeipſum divino cultui dedicantis vota affectuſque panduntur, ut ad eorum modulationem Tonſurandus ſimiles affectus interea in ſe excitet, & totum ſe Deo offerat.

Ut vero Tonſurandus votis Eccleſiæ, tam per Antiphonæ Pſalmique modulationem, quam capillorum attonſionem expreſſis, ſe conſentire profiteatur; interim dum Pontifex tondendo capillos occupatur, palam exclamat: *Dominus pars hæreditatis meæ, ac Calicis mei: Tu es qui reſtitues hæreditatem meam mihi.* Quaſi diceret, poſthac nihil terreni concupiſcam, ſed *Tu Deus, mea eris portio & hæreditas.*

Hac profeſſione emiſſa, Pontifex precatur ut ipſis Deus in tam ſancto propoſito conſtantiam concedere dignetur: quo finito induit ipſos ſuperpelliceo, dicens: *Induat te Dominus novum hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt in Juſtitia & Sanctitate veritatis.*

Quibus peractis ad Tonſuratos ſeſe convertens Epiſcopus, eos monet, ut Eccleſiæ Dei, ejuſque ſervitio adſcriptos ſe eſſe recordantes, vitam tali miniſterio dignam agere ſatagant. „ Filii chariſſimi, inquit, animadvertere debetis, quod hodie de foro Eccleſiæ facti eſtis, & privilegia Clericalia ſortiti eſtis: cavete „ igitur ne propter culpas veſtras illa perdatis; & habitu honeſto boniſque moribus atque operibus Deo „ placere ſtudeatis. Quod ipſe vobis concedat per „ Spiritum Sanctum ſuum.

Nec enim aliam ob cauſam de foro Eccleſiæ per Tonſuram facti ſunt, niſi quod militiæ Eccleſiæ ſint adſcripti.

Ex hiſce pluſquam manifeſtum eſt, quod nec hodie Eccleſia velit quemquam Clero adſcribi, niſi una ſe ſæculo renunciare, atque Deo ejuſque ſervitio ſeipſum dedicare profiteatur. Merito proinde ſæculo proxime elapſo Tonſurandum præmoneri voluit Synodus Colonienſis, anno 1536. p. 1. c. 27. *ut expendant, quod qui in Clerum alleguntur, rem profiteantur minime ridendam, nempe ſe peculiariter in ſortem Domini adſcitos, quibus poſt hac omnia terrena ſordeant, ac ſolus Dominus ſors ac pars hereditatis futurus ſit.*

§. II.

Epiſcopi debent inquirere vocationem & intentionem Tonſurandorum.

NEminem Tonſura Clericali inſigniendum eſſe, niſi ſæculo renunciare, & fidelem Deo ejuſque Eccleſiæ cultum præſtare intendat, quæ ex Pontificali præcedenti §. prolata ſunt, evincunt.

Hinc collige, prævie ad collationem Tonſuræ, inquirendum eſſe, num in Tonſurando appareant ſufficientia ſigna ac indicia, quæ non improbabiliter ſuadeant, Tonſuram ſeu Clericatum peti, ut mundo renunciet, *ac Deo fidelem poſthac cultum præſtet:* atque ita non verbis tantum, ſed etiam ex animo dicere queat: *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei: Tu es qui reſtitues hæreditatem meam mihi.*

Similiter num & Pontifex cum veritate chorum interpellare audeat, ut orent *D. N. J. C. pro his famulis, qui ad deponendum comas capitum ſuorum* PRO EJUS AMORE *feſtinant.*

Quare Synodus Tridentina *ſeſſ. 23. cap. 4. de refor.* ſtatuit, *prima tonſura non initiandos, de quibus probabilis conjectura non ſit, eos non ſæcularis judicii fugiendi fraude,* SED UT DEO FIDELEM CULTUM PRÆSTENT, *hoc vitæ genus elegiſſe.* Hoc Concilii Decretum expendenti dubium ſupereſſe nequit, quin ex mente Eccleſiæ ſit, ut, priuſquam ad tonſurationem procedant Epiſcopi, inquirant, num conjectura probabilis ſit, quod Tonſurandus ſtatum Clericalem eligat, *ut fidelem Deo cultum exhibeat.*

De hac Concilii mente apprime inſtructus fideliſſimus illius cuſtos & executor S. Carolus, circa initiandos prima Tonſura inter alia inquiri voluit: *Quam ob cauſam ſe Clericos fieri velint? An tales ſint, qui ſpem præbeant, Eccleſiæ miniſtros utiles ſe fore? A quo Sacerdote, ſanctioris vitæ magiſtro, inſtituti ſint ad Clericalis vitæ modum? An vitæ Chriſtianæ præcepta inſtitutaque ſciant?* In Concil. Mediolan. 5. *part.* 3. *cap.* 2.

Sancto Carolo conſonat Franciſcus Richardotus Epiſcopus Atrebatenſis, qui & ipſe è Concilio Tridentino redux, in Synodo ſua pro executione Concilii Tridentini habita decrevit, *ut ad Tonſuram non admittantur, niſi* QUI FIDEM FACIUNT *ſe eo animo hunc gradum optare, ut Deo, & Eccleſiæ ſerviant.*

Nec immerito Eccleſia eam Epiſcoporum ſolicitudinem circa Tonſurandos deſiderat; quoniam prima Tonſura, ut notat S. Carolus, ad Ordines ſuſcipiendos quædam præparatio iis eſt, qui Dei miniſterio dicandi

candi ſunt; *permultum propterea refert*, arguit Carolus, OMNEM *in illa* CONFERENDA; *& ſuſcipienda*, DILIGENTIAM ADHIBERI.

Quin & eo diligentior hodie deberet eſſe Epiſcoporum ſolicitudo, quod hoc tempore „ videamus in nulla re magis laborare homines hujus ſæculi (ut anno 24. præſentis ſæculi querebantur Patres Concilii Burdigalenſis *cap. 6. §. 2.*) quam ut filii, præcipue deformes, & ad negotia ſæcularia inepti, in ſortem Domini aſſumantur, ad Beneficia certe, non ad officia Eccleſiaſtica quacunque ratione, cum eos non vocet Dominus, promovendi.

Quapropter prædicti Prælati, ut hominum ſæcularium pernicioſis ſtudiis ac conatibus efficacius occurrerent, neque per carnem & ſanguinem in ſortem Domini pateret ingreſſus; ſtatuerunt, ut „ quicunque ad primam tonſuram eligi petunt, ejus ſint ætatis, in qua quid agant, & quam viam ſibi aperiant, plene dignoſcere poſſint. Cumque ea ſit, quæ circa duodecimum annum verſatur, ſtatuimus nullum deinceps ad primam tonſuram admitti debere; quin duodecimum ſuæ ætatis annum attigerit: de qua, ac etiam de vita, moribus, converſatione, rudimentis fidei ſtudioſe memoriæ commiſſis, legitimis parentibus, *propenſione* denique *ad vitam Eccleſiaſticam*, debitam à Parocho & Præceptoribus ſcholæ atteſtationem afferre teneatur, & ne levitate ductus funes ſibi putet caſuros in præclaris, ejus animum tentari. Ideoque certæ cuidam Eccleſiæ adſcribi, ut in ea diebus Dominicis & feſtis ſolemnibus ſaltem habitum Clericalem geſtet, & Sacerdotibus miniſtret, præcipimus. De quibus cum ab eodem atteſtatio relata fuerit Ordinationum tempore, ad tonſuram demum, ſi alias idoneus repertus fuerit, promoveri poſſit.

Ex his collige, quantopere à mente Eccleſiæ recedant Epiſcopi, & miniſterium ſuum profanent, qui nulla pene circa tonſurandos, de vocatione, vel recta intentione, aut de moribus facta inquiſitione, tonſuram Clericalem conferunt; quinimo, quod amplius deflendum eſt, ſortem Domini admittunt, quos conſtat, aut certe non niſi cæcos latere poteſt, alio fine Clericatum petere, aut à parentibus ad illum protrudi, quam ut per tonſuram Clericalem Beneficium aliquod impetrare queant, nihil minus cogitantes quam ſæculo renunciare, & Deo ejuſque Eccleſiæ poſthac ſe conſecrare, quin è contra Chriſti militiæ ob lucra ſæculi unice adſcribi velle ſatis oſtendunt.

§. III.

Ordinibus ſingulis, etiam minoribus functiones ab Ordinatis obeundas Eccleſia præſcripſit.

PRimis Eccleſiæ ſæculis nullum in Clerum adſcitum fuiſſe, niſi una miniſterio Eccleſiæ addiceretur, evidentius eſt quam ut probari debeat. *Cuncti in Clericali miniſterio conſtituti* (ait S. Cyprianus *lib. 1. epiſt. 9.*) *non niſi altari & ſacrificiis deſervire, & precibus atque orationibus vacare debent*. Quapropter nec eo tempore quiſpiam ad Ordines ſeu minores ſeu majores promovebatur, quin Eccleſiæ alicui adſcriberetur, in qua Ordinis ſuſcepti officium ſedulo impleret.

Ex quo ulterius factum eſt, ut omnes minores Ordines neque uni eidemque perſonæ, neque eodem tempore conferrentur; cum enim ſingulis Ordinibus ſua diſtincta officia annexa, neque unus omnibus exercendis foret ſufficiens, diverſis, prout officia huic aut illi magis congruerent, conferebantur.

Hanc Eccleſiæ diſciplinam vel unum Sancti Ambroſii teſtimonium aperte evincit. „ Alius, inquit *lib. 1. Off. cap. 44.* diſtinguendæ lectioni aptior: alius Pſalmo gratior: alius exorcizandis qui malo laborant ſpiritu ſolicitior: alius ſacrario opportunior habetur. Hæc omnia ſpectet Sacerdos, & quid cuique congruat, id officii deputet. Quo etenim unumquenque ſuum ducit ingenium, aut quod officium decet, id majore implet gratia.

Quin nec tempore illo ſuffeciſſe, functiones Ordinibus annexas aliquoties exercuiſſe, ſed in illis obeundis notabili tempore perſiſtendum fuiſſe, priuſquam ad ulteriorem Ordinem aſcenſus concederetur, Epiſtolæ Syricii, Innocentii I. Zoſimi, atque Gelaſii I. Romanorum Pontificum, quibus Ordinum interſtitia præſcribuntur, luculenter evincunt. *Apud Gratian. diſtin. 77.*

Aliquem proinde ordinare, eo tempore idem erat atque quempiam certo Eccleſiæ miniſterio aut functioni addicere.

Neque ab hac diſciplina unquam Eccleſia adeo receſſit, quin ſemper optaverit atque deſideraverit, ut quicunque Ordinem reciperet, una functionibus eidem annexis, reverenter ac ſtrenue, tanquam miniſter Eccleſiæ, obeundis applicaretur. Hanc ſuam mentem ac votum Eccleſia nunquam non oſtendit, dum in omni etiam minorum Ordinum collatione, ſingulis ſuas functiones, quas obire deberent, aſſignari curavit; utque illis ſedulo ac omni diligentia & reverentia adimplendis incumbant, iterato per Antiſtitem ordinandos moneri curavit; ut in ipſo Pontificali videre licet.

Imo ut oſtendat quantæ virtutis ſit, functiones, etiam minorum Ordinum, (quæ proh dolor! hodie adeo viles ac abjectæ multis apparent) ea qua decet reverentia ac ſanctitate obire; multoties Deum, dum ordinantur, invocandum cenſuit, ut ordinatos ſua virtute & gratia confirmare, atque benedictionem ſuam in illos clementer effundere dignetur: Et quidem pro Oſtiariis: *ut ſit eis fideliſſima cura in domo Dei diebus ac noctibus, ad diſtinctionem certarum horarum, ad invocandum nomen Domini*. Pro Lectoribus: *quatenus diſtincte legant quæ in Eccleſia Dei legenda ſunt, & eadem operibus impleant*. Pro Exorciſtis: *ut per impoſitionem manuum, & oris officium poteſtatem, & imperium habeant ſpiritus immundos coercendi, ac probabiles ſint medici Eccleſiæ tuæ, gratia curationum, virtuteque cœleſti confirmati*. Denique pro Acolythis: *ut eorum mentes & lumine ſcientiæ illuſtret, & pietatis ſuæ rore irriget, ut ita miniſterium te auxiliante peragant, qualiter ad æternam remunerationem pervenire mereantur*.

§. IV.

Functiones minorum Ordinum ubi intermiſſa erant, Synodus Tridentina reſtituendas eſſe decrevit.

LAudabilis illa Eccleſiæ diſciplina, quæ ſuis quibuſque Ordinibus miniſteria annexuit, per ipſos ordinatos actualiter exercenda, nec eorum miniſterium per alios quam Ordinibus illis initiatos exerceri permittebat, poſterioribus ſæculis in tantum paulatim elanguit, ut anno 36. ſuperioris ſæculi eo ventum eſſet, deplorante Synod. Colon. „ Ut quatuor illi minores Ordines nempe Oſtiarii, Exorciſtæ, Pſalmiſtæ, ac Lectoris, non temere ab Eccleſia inſtituti ac recepti, *præter nomen nihil* in Eccleſia tenuiſſent, atque illorum loco tenues aliquot homines Laici, inquit dicta Synodus, qui per Eccleſiæ Prælatos compendii gratia ſubrogantur, illorum officiis ſeſe ingeſſerint, idque indecore. "

Huic abuſui occurrere cupiens Synodus Tridentina, atque una impedire ne „ Sanctorum Ordinum à Diaconatu ad Oſtiariatum functiones ab Apoſtolorum temporibus in Eccleſia laudabiliter receptæ, ab hæreticis tanquam otioſæ traducantur, decrevit, ut in poſterum hujuſmodi miniſteria non niſi per conſtitutos in dictis Ordinibus exerceantur, omneſque & ſingulos Prælatos Eccleſiarum in Domino hortatur, & illis præcipit, ut quantum fieri commode poterit, in Eccleſiis Cathedralibus, Collegiatis & Parochialibus ſuæ Diœceſis, ſi populus frequens, & Eccleſiæ proventus id ferre queant, hujuſmodi functiones curent reſtituendas, ex aliqua parte redituum aliquorum ſimplicium Beneficiorum, vel fabricæ Eccleſiæ ſi proventus ſuppeditant, aut utriuſque illorum, eas functiones exercentibus ſtipendia aſſignent: in quibus ſi negligentes fuerint, Ordinarii judicio aut ex parte mulctari, aut in totum privari poſſint. " *Seſſ. 23. cap. 17. De Reform.*

Quin, ut efficacius Ordinatos functionibus obeundis adſtringeret, Sancta Synodus „ veſtigiis Concilii Chalcedonenſis inhærendo ſtatuit, ut nullus impoſte-

„ rum ordinentur, qui illi Eccleſiæ, aut pio loco, pro cujus neceſſitate aut utilitate aſſumitur, non aſcribantur, ubi ſuis fungatur muneribus.“ *Ibid. cap. 16.*

Concilii Tridentini Decreto, atque Eccleſiæ deſiderio, ut ſatisfaceret Sanctus Carolus, non tantum præcepit, ut Epiſcopi ex Tridentini Concilii præſcripto, veteres minorum Ordinum functiones, quibus in locis intermiſſæ eſſent, ad uſum revocandas omni diligentia curarent, ſed inſuper functiones, quas juxta modernam Eccleſiæ diſciplinam minoribus Ordinibus inſigniti obire poſſent, in prima ſua Provinciali Synodo *par. 2. cap. 45. & ſeqq.* propoſuit: ita tamen, ut Epiſcoporum judicio permittatur, alia ad cujuſque Eccleſiæ utilitatem, dignitatemve pro temporis ratione, Ordinibus illis initiatis imponere.

Quanta vero ſedulitate, atque reverentia functiones etiam minorum Ordinum, à Clericis obeundas crediderit S. Carolus, ex Decreto Concil. V. Mediol. conſtat, quo inſuper ipſos Clericos, ad functiones illas ſtrenue ac reverenter perſolvendas incitat exemplo SS. qui functionibus etiam minorum Ordinum tota vita inſiſtere maluerunt, quam ad altiorem in Eccleſia gradum aſcendere; „ Quicumque Clericus, inquit *par. 3. cap. 3.* alicui Eccleſiæ adſcriptus, ubi Ordinis à ſe ſuſcepti functiones obeat, memor complurium Sanctorum, qui vel toto vitæ tempore, vel multis ſaltem annis, in alicujus etiam *Minoris Ordinis miniſterio munereve religioſe verſati*, ad altiorem ſe Ordinis gradum provehi paſſi non ſunt, eorum recordatione, exemploque excitatus illud ſedulo curet, atque adeo efficiat, ut Ordinis quo proxime initiatus eſt, præſcriptas functiones, non negligenti ſtudio, ſed accurata vereque Clericali ſolicitudine & diſciplina, pie, recte, atque rite præſtet. Alioqui ſi in ſanctis iis functionibus negligenter, contraque ac præſcriptum eſt ſe geſſerit, illud norit, eo voluntatis ſuæ teſtimonio ſibi apud Epiſcopum aditum præcludere ad altiorem gradum aſcendendi.

„ Præfectus autem Rectorve Eccleſiæ teſtimonium de Clerico facturus, qui functiones in ſua Eccleſia obierit, hæc teſtificationis ſuæ literis ſpeciatim, vereque exprimat, quas ſcilicet functiones, & quandiu, & quam diligenter, & quam pie, & quam decenter recte riteque præſtiterit.

Ex his facile quiſque intelligit, ab Eccleſiæ mente ac deſiderio multum deflectere, qui cum Ordinibus minoribus ſint initiati, functiones Ordinibus illis ab Eccleſia annexas, aut obire negligunt, vel deſpiciunt; adeo ut Ordines illos ab Eccleſia ſanctiſſime inſtitutos, ut meras ac inanes cæremonias ſuſcepiſſe videantur.

Epiſcopi quoque votis Eccleſiæ non obſequuntur, dum paſſim ad ſacros Ordines promovent, quos conſtat nulla inferiorum miniſteria obiiſſe, quinimo nec obire voluiſſe.

§. V.

Qui ad Ordinem Subdiaconatus promoventur, non tantum Corpori Chriſti vero, ſed etiam myſtico inſervire debent.

PErgraves & ſummi momenti functiones Ordini Subdiaconatus eſſe annexas ſufficienter inſinuat Eccleſia, dum per Pontificem ordinantem prævie ad Ordinationem, monitos vult Ordinandos his verbis: *Filii dilectiſſimi, ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem promovendi, iterum conſiderare debetis attente, quod* onus *hodie ultro appetatis.*

Secundò, quam ſanctæ ſint functiones Ordini Subdiaconatus annexæ, innuit Eccleſia, dum Ordine illo initiatos ad perpetuam caſtitatem ſervandam adſtringit.

Nec vero quis Ordinandorum officii ſibi injuncti ignorantiam prætendat, antequam ad Ordinationem procedat, Epiſcopus, ipſos nomine Eccleſiæ monet, *ut adepturi officium Subdiaconatus, ſedulo attendant, quale miniſterium ſibi tradatur.* Hoc modo attentione conciliata officia ipſorum exponit.

Subdiaconum oportet: 1. Aquam ad Miniſterium præparare: 2. Diacono miniſtrare: 3. Pallas Altaris, & Corporalia abluere: 4. Calicem & Patenam in uſum Sacrificii eidem offerre: 5. Poteſtas legendi Epiſtolas in Eccleſia datur his verbis: *Accipite Librum Epiſtolarum, & habete poteſtatem legendi eas in Eccleſia Sancta Dei, tam pro vivis quàm pro defunctis.*

Ne vero crederent totum Subdiaconorum officium, in viſibilibus illis & externis functionibus conſiſtere, eos per Ordinantem ulterius monet Eccleſia, ſtudeant „ *ut iſta viſibilia miniſteria nitide, & diligentiſſime complentes, inviſibilia horum exemplo perficiant; Altare quidem Sanctæ Eccleſiæ*, pergit Pontifex: „ ipſe eſt Chriſtus, teſte Joanne, qui in Apocalypſi ſuo Altare aureum ſe vidiſſe perhibet ſtare ante Thronum, in quo & per quem oblationes fidelium Deo Patri conſecrantur. Cujus Altaris Pallæ & Corporalia ſunt *Membra Chriſti, ſcilicet fideles Dei*, quibus Dominus quaſi veſtimentis pretioſis circundatur, ut, ait Pſalmiſta, Dominus regnavit, decorem indutus eſt. Beatus quoque Joannes in Apocalypſi vidit filium hominis præcinctum Zona aurea, id eſt, Sanctorum caterva. Si itaque humana fragilitate contingat in aliquo fideles maculari, *præbenda eſt à vobis aqua cœleſtis doctrinæ, qua purificati, ad ornamentum Altaris, & cultum Divini Sacrificii redeant.* Eſtote ergo tales, *qui Sacrificiis Divinis, & Eccleſiæ Dei*, hoc eſt, *Corpori Chriſti*, digne ſervire valeatis, in vera & Catholica fide fundati.“ Subdiaconi proinde non tantum Altari miniſtrare; ſed inſuper *fidelibus aquam cœleſtis doctrinæ præbendo*, Epiſcopis in procuranda fidelium ſalute cooperari tenentur; quare etiam immediate ſubjungit Antiſtes: *Eſtote ergo tales, qui Sacrificiis divinis, &* Eccleſiæ Dei, hoc eſt, Corporis Chriſti *digne ſervire valeatis.*

Quam vero ſtrenue, ſoliciteque, quantaque ſanctitate hiſce ſuis functionibus Subdiaconos inſiſtere oporteat, aperit Pontifex per orationem, quam ſuper Ordinatos nomine Eccleſiæ fundit.

Domine Sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, „ benedicere digneris hos famulos tuos, quos ad Subdiaconatus officium eligere dignatus es; ut eos in *Sacrario ſancto ſtrenuos ſolicitoſque cœleſtis militiæ inſtituas excubitores, ſanctiſque Altaribus tuis fideliter ſubminiſtrent*: & requieſcat ſuper eos ſpiritus ſapientiæ & intellectus; ſpiritus conſilii & fortitudinis; ſpiritus ſcientiæ & pietatis; repleas eos ſpiritu timoris tui, & eos in Miniſterio divino confirmes, ut obedientes facto, ac dicto parentes tuam gratiam conſequantur.“

Hunc ſane ſpiritum, quem adeo enixe Eccleſia pro Ordinatis efflagitat, ſe non recepiſſe plurimi ſufficienter oſtendunt. Sacrum enim Ordinem ut meram quandam cæremoniam conſiderare videntur: cum nullum ſtudium, functiones eidem annexas ſtrenue ac reverenter obeundi præferant: imo eas nonnunquam tanquam nimis viles & abjectas obire reſpuant. Quibus, evincitur illos non eſſe à Deo, ad preces Eccleſiæ, *in Sacrario ſuo ſancto ſtrenuos ſolicitoſque cœleſtis militiæ inſtitutos excubitores, ſanctiſque Altaribus fideles ſubminiſtros conſtitutos.*

§. VI.

Ex Pontificali oſtenditur, quod Diaconi aſſumantur ut cooperatores Epiſcoporum in procuranda fidelium ſalute.

UT Eccleſia oſtendat quam ſublimia ſint quæ Ordinandis in Diaconum imponenda veniunt officia, eos non tanquam ad honorem, ſed ad *onus*, Pontifici ordinandos præſentat: *Reverendiſſime Pater*, inquit Archidiaconus, *poſtulat S. Mater Eccleſia Catholica, ut hos præſentes Subdiaconos ad* onus *Diaconii ordinetis.*

Imo ut amplius oſtendat hujus *oneris* gravitatem, Pontifici interroganti, num *ſciat illos dignos eſſe*, non audet abſolute & ſimpliciter eos ad tanti officii *onus* ſufficientes dicere; ſed timide reſpondet: *Quantum humana fragilitas noſſe ſinit, & ſcio, & teſtificor ipſos dignos eſſe ad hujus* onus *officii.*

Hoc onus officii non conſiſtere ſolum in miniſtrando Sacris Altaribus, & cooperando Sacerdoti in confectione Sacramenti Corporis & Sanguinis Domini, ſed

Digitized by Google

ſed inſuper in cooperando Epiſcopo ad fidelium ſalutem, ex ipſo Pontificali luculenter evincitur.

Præſentatis ad officium Diaconis, ut Epiſcopus in memoriam revocet ad quantum gradum in Eccleſia ſint aſſumendi, onera officii ipſius proponit: *Provehendi*, inquit, *filii dilectiſſimi, ad Leviticum ordinem, cogitate magnopere ad quantum gradum Eccleſiæ aſcenditis. Diaconum enim oportet miniſtrare ad altare, baptizare & PRÆDICARE.*

Deinde expoſita dignitate & ſpeciali prærogativa Tribus Leviticæ, quæ in veteri Teſtamento ſingulariter *electa* erat, ut ex ea aſſumerentur qui Tabernaculo Dei ejuſque Sacrificiis deſervirent; ipſos Ordinandos monet quod tanquam veri ordinis Levitici Succeſſores, *Eccleſiam Dei, veluti Tabernaculum, portare, & munire debeant ornatu ſancto*, PRÆDICATU DIVINO, *exemplo perfecto*.

Quæ omnia evidenter probant quod Eccleſia Diaconos non tantum aſſumat, ut ſacris Altaribus aſſiſtant, aut in cooperatores Corporis & Sanguinis Domini; ſed inſuper, ut Epiſcopis & Presbyteris in procuranda Fidelium ſalute cooperatores exiſtant.

Quamobrem, quia populi magnopere intereſt fideles habere ſalutis ſuæ miniſtros, antequam ad hujus Ordinis collationem procedat Epiſcopus, populum interpellat, *ut ſi quis habeat aliquid contra Ordinandos, pro Deo, & propter Deum cum fiducia exeat, & dicat, veruntamen memor ſit conditionis ſuæ.*

§. VII.

Conſtat ex Pontificali, quod Presbyteri aſſumantur in adjutorium Epiſcoporum.

PResbyteros in Eccleſia aſſumi non tantum ut Epiſcopis in ipſo Altaris Miniſterio cooperentur; ſed inſuper ut in fidelis populi directione partem oneris Epiſcopalis ferant, & in ejus adjutorium veniant; tametſi omnis antiquitas evincat, hîc tamen ex ſolo Pontificali, quo hodie Eccleſia utitur, illud probare intendo.

Mox ut nomine Eccleſiæ Diaconos ad *onus* Presbyterii Archidiaconus Epiſcopo ordinandos obtulit; *illoſque dignos eſſe, quantum humana fragilitas noſſe ſinit, teſtatus eſt*, Epiſcopus ad populum ſermonem convertit: *Quoniam, Fratres chariſſimi*, RECTORI NAVIS ET NAVIGIO DEFERENDIS, *eadem eſt, vel ſecuritatis ratio, vel communis timoris, par eorum debet eſſe ſententia, quorum cauſa communis exiſtit*. Quis ex hiſce non videt, Ordinandos in Presbyteros, ex intentione Eccleſiæ, aſſumi in ſecundi Ordinis Sacerdotes, ut fidelem populum per hoc periculoſum mare in portum felicis æternitatis perducant? Quod ipſum rurſus indicat Eccleſia, dum per Pontificem ordinantem aſſumendis in Presbyteros officia Presbyteratus proponit: *Sacerdotem*, inquit, *oportet offerre, benedicere*, PRÆESSE, PRÆDICARE, & BAPTIZARE .... *Tales eſſe ſtudeatis*, pergit Pontifex, *ut in* ADJUTORIUM MOYSI ET DUODECIM APOSTOLORUM, EPISCOPORUM *videlicet Catholicorum, qui per Moyſen & Apoſtolos figurantur, digne per gratiam Dei, eligi valeatis .... Itaque, filii dilectiſſimi, quos ad noſtrum* ADJUTORIUM *Fratrum noſtrorum arbitrium conſecrandos elegit, ſervate in moribus veſtris caſtæ & ſanctæ vitæ integritatem. Agnoſcite quod agitis; imitamini quod tractatis; quatenus mortis Dominicæ myſterium celebrantes mortificare membra veſtra à vitiis & concupiſcentiis omnibus procuretis.* SIT DOCTRINA VESTRA SPIRITUALIS MEDICINA POPULO DEI. *Sit odor vitæ veſtræ delectamentum Eccleſiæ Chriſti; ut* PRÆDICATIONE *atque exemplo* ÆDIFICETIS DOMUM, *id eſt*, FAMILIAM DEI, *quatenus nec nos de veſtra provectione, nec vos de tanti officii ſuſceptione damnari à Domino, ſed remunerari potius mereamur.*

His præmiſſis ad Deum confugit Epiſcopus, ut ſicuti Moyſi, Aaron, nec non Apoſtolis officii ſui adjutores adjungere dignatus eſt, ita quoque ipſi hæc adjumenta, nimirum Presbyteros aſſumendos, concedere dignetur. *Quapropter* INFIRMITATI *quoque noſtræ*, inquit, *quæſumus, hæc* ADJUMENTA *largire, qui quanto fragiliores ſumus, tanto his pluribus indigemus. Da, quæſumus, omnipotens Pater in hos famulos tuos Presbyterii dignitatem, innova in viſceribus eorum Spiritum ſanctitatis, ut acceptum à te, Deus*, SECUNDI MERITI MUNUS *obtineant, cenſuramque morum exemplo ſuæ converſationis inſinuent. Sint providi cooperatores Ordinis noſtri, eluceat in eis totius forma juſtitiæ, ut bonam rationem diſpenſationis ſibi creditæ reddituri, æternæ beatitudinis præmia conſequantur.*

Conſtat proinde, vel ex ſolo Pontificali, quod omnes ad officium Presbyteratus, ex intentione Eccleſiæ in adjutorium Epiſcoporum aſſumantur ad exemplum diſcipulorum, qui in ſubſidium Apoſtolorum à Chriſto deſignati fuere. Quod ipſum Tridentina Synodus indicat, tum definiendo in Eccleſia Catholica eſſe Hierarchiam Divina ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex *Epiſcopis, Presbyteris & aliis miniſtris*, „ tum præcipiendo, ut nulli in Presbyteros ordinentur, niſi ad populum docendum ea quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, ac adminiſtranda Sacramenta, diligenti examine præcedente idonei comprobentur: atque ita pietate ac caſtis moribus conſpicui, ut præclarum bonorum operum exemplum, & *vitæ monita* ab iis poſſint expectari. "

§. VIII.

Corollaria ex illis, quæ hoc Capite dicta ſunt.

EX dictis hoc capite collige: Primò, quod Eccleſia neminem Tonſura Clericali inſignire intendat, niſi ut per illam Tonſurandus militiæ Chriſti adſcriptus, poſthac *fidelem Deo cultum exhibeat*.

Secundò, quod Tonſurandus tum per capillorum depoſitionem & habitus immutationem, tum verborum illorum: *Dominus pars hæreditatis meæ*, &c. recitationem ſolemniter in facie Eccleſiæ profiteatur, ſe ſeculo renunciare & Chriſto ejuſque Eccleſiæ velle militare. Hinc ulterius ſequitur, Paſtoribus aliiſque Directoribus adoleſcentum, quos Tonſuræ Clericali deſtinari non improbabiliter credunt, incumbere, ut ipſis ſolemnem illam atque ſanctam profeſſionem, quam in ipſa Tonſuræ ſuſceptione ſunt emiſſuri, ſæpius exponant, ut priuſquam ad ejus ſuſceptionem properent, expendant num talem profeſſionem ex animo emittere poterunt; eaque intentione, ut Deo fidelem cultum exhibeant, Clero adſcribi petant.

Sed quia hodie frequentiſſime contingit, ut parentes filios ſuos priuſquam vix ad plenum rationis uſum pervenerint, Tonſura Clericali initiari curent; neceſſarium eſt, ut non modo adoleſcentibus, ſed præcipue parentibus inculcetur, quam ſancta ſit ſolemnis illa profeſſio, quam debet emittere in facie Eccleſiæ filius tonſurandus. Præmoneantur inſuper tertiò, ne facta illa in Clerum deſignatione ad ſua commoda abutentes, Epiſcopalem benedictionem ad ſuas ambitiones convertentes, ac denique facta ad obtinenda temporalia ordine perverſo, aſſumentes, inducant ſuper ſe maledictionem pro benedictione. Quare optandum eſſet, ut ſæpius in animum inducerent non tantum adoleſcentes, ſed & parentes, (qui in filiorum tonſuratione lucra ſeculi frequenter præ oculis habent) illud Hieron. ad Nepot. *epiſt.* 2. „ Obſecro te, & repetens iterumque, iterumque monebo, ut officium Clericatus genus antiquæ militiæ putes, id eſt, ne lucra ſeculi in Chriſti quæras militia. "

Quartò, ex dictis hoc capite conſtat, quod nullus ordo hodie conferatur, qui ſuas non habeat functiones annexas; nullus ex mente Eccleſiæ ordinari poſſit, qui illi Eccleſiæ, aut pio loco, pro cujus neceſſitate aut utilitate aſſumitur, non aſcribatur, *ubi ſuis fungatur muneribus*. Hinc ulterius intellige, neminem ad Ordinem aſſumi, etiam minorem, quin una humeris ipſius *onus* aliquod imponatur: quo patet quod Eccleſia non niſi Clericos *operarios* per ſacram Ordinationem in vineam ſuam mittere intendat; exemplo Chriſti, qui diſcipulos ſuos monuit, *orandum eſſe Dominum meſſis, ut mittat*, non Clericos aut Sacerdotes, ſed OPERARIOS IN MESSAM SUAM.

Quintò, ex aſſertis hoc capite concluditur, Canonicos vel eo titulo, quod Clericali militiæ, vel Ordinibus Sacris ſint initiati, Eccleſiæ ſervitio ſpecialiter eſſe adſtrictos, atque in Eccleſia, cui adſcripti ſunt, debere muneribus Hierarchicis obeundis pro ratione Ordinum, quos ſuſceperunt, ſedulo incumbere.

CAPUT II.

Oſtenditur quod Canonici ſpecialiter ſint inſtituti, ut Epiſcopis ſint in coadjutores & cooperatores.

§. I.

Præcipuum officium Canonicorum Cathedralium eſt opera & conſilio Epiſcopis in Eccleſiæ regimine aſſiſtere.

Licet præcipua in Eccleſia authoritas ad Epiſcopos pertineat, quos Spiritus Sanctus *poſuit regere Eccleſiam Dei*, ea tamen ſemper à temporibus Apoſtolorum fuit Eccleſiæ diſciplina, ut non dedignarentur Epiſcopi Presbyteros alioſque inferiores miniſtros ſibi adſciſcere, quorum opera & conſilio navem Petri in hoc periculoſo & turbulento mari dirigerent. Hi in ipſis Eccleſiæ exordiis erant univerſi Presbyteri atque Diaconi, qui una cum Epiſcopo in civitate commorantes, *Presbyterium*, atque *Senatum* Eccleſiæ conſtituere dicebantur; quos vir Apoſtolicus Sanctus Ignatius *Epiſt. ad Trallian.* in cap. 3. Iſaiæ, *Conſiſtorium ſacrum*, *Conſiliarios*, *Aſſeſſores* Epiſcopi vocat: de quibus & Hieronymus: „ *Et nos habemus* „ *in Eccleſia Senatum noſtrum, Cœtum Presbyterorum*. His inconſultis majora Eccleſiæ negotia non reſolvere à primordio Epiſcopatus ſui S. Cyprianus ſtatuerat: *Ad id quod ſcripſerunt Compresbyteri noſtri ſolus reſcribere nihil potui, cum à primordio Epiſcopatus mei ſtatuerim nihil ſine conſilio veſtro & conſenſu plebis, mea privatim ſententia gerere*. Epiſt. 5.

Hortatur eoſdem, ut ipſo propter perſecutionem abſente, vice ſua fungantur, in iis, quæ adminiſtratio Religioſa depoſcit.

Molem Epiſcopalis ſolicitudinis ſibi incumbere, mortuo Fabiano Romano Pontifice, ad Cyprianum ſcribit Clerus Romanus: *Omnes enim nos decet pro corpore totius Eccleſiæ, cujus per varias quaſque Provincias membra digeſta ſunt, excubare*. Inter Epiſt. S. Cypriani. Hi Clerum componebant, ſine cujus conſilio Clericos ordinare Epiſcopis interdixit Synodus Carthaginenſis IV. ſtatuens inſuper: *Ut Epiſcopus nullius cauſam audiat abſque præſentia Clericorum ſuorum: alioquin*, inquit, *irrita erit ſententia Epiſcoporum, niſi Clericorum ſententia confirmetur*.

Talis primis Eccleſiæ ſæculis erat Epiſcopi Senatus, donec excreſcente Presbyterorum atque inferiorum Clericorum Ordine, è pluribus nonnullos elegerint Epiſcopi, qui ſibi tanquam Conſiliarii & Aſſeſſores aſſiſterent: quos *Canonicos Cathedrales* tanquam *Cathedræ* Epiſcopali propius adhærentes, poſterior ætas nuncupavit. Hi in priſtinum Presbyterorum & Diaconorum *Presbyterium* atque *Senatum* ſucceſſerunt: quo fit, ut quemadmodum olim Presbyteri & Diaconi civitatis Epiſcopalis, unum cum Epiſcopo tanquam Capite corpus conſtituerent, Fratreſque Epiſcopi dicerentur; ita *Canonici Cathedrales* in locum ipſorum ſuffecti, unum cum Epiſcopo corpus componere dicantur: & ut Epiſcopi ipſos tanquam Fratres agnoſcant, Canonica decrevit authoritas.

Hi ſunt, ſine quorum conſilio hodie, ut olim, majora Eccleſiæ negotia Epiſcopus abſolvere non poteſt; qui ſimiliter ut olim, abſente aut mortuo Epiſcopo pro corpore totius Diœceſis debent excubare. *Cap.* Novit ii *de His quæ ſiunt à Præl. ſine conſ. Cap.* Non mirum proinde quod, ut Martyr Ignatius Presbyterium *Eccleſiæ Senatum* vocavit, eodem titulo Synodus Tridentina hodierna Cathedralia Capitula exornet.

Quare jampridem Canonicos ſuos monuit magnus ille Gandenſium Antiſtes Lindanus: Ut *nulla ratione putarent ſe apud Deum excuſari, ſi ſolum officio recitando occupentur: in primis vero*, inquit, *per Germaniam, qui ad docendum, Epiſcopoque ſuo ſerviendum præcipue ſunt à Carolo Magno inſtituti; quemadmodum tabulæ fundationum ſonant*. Apol. part. 2.

Totum hoc Canonicorum officium brevi verborum periodo complectitur Synodus Rothomagenſis *Anno* 1581. *tit. de Epiſc. & capit. num.* 28. dum declarat *præcipuam in ipſis Eccleſiis authoritatem ad Epiſcopos pertinere*, EOSQUE CONSILIO, ET OPERA CAPITULORUM, ET DIGNITATUM JUVARI DEBERE, UT MEMBRORUM CAPITI COHÆRENTIUM, ET OBSEQUENTIUM.

Decet proinde, ut cum Synodo Burdigalenſi *anno* 1624. *cap.* 9. *n.* 8. loquar, *Metropolitanam, & alias Cathedrales Eccleſias, eas perſonas ita probitate ac ſcientia commendatas ad Canonicatus eligere & aſſumere, ut ex iis corpus Capituli coaleſcens, Senatus Epiſcoporum unde conſilium accerſant, merito dici poſſit*.

§. II.

Canonici Collegiatarum Eccleſiarum ex inſtituto ſuo tenentur Epiſcopis allaborare in regimine Eccleſiæ.

Quandoquidem univerſus Clerus, ut capite præcedenti probatum eſt, ex muneris ſui ratione in ſubſidium Epiſcoporum venire debeat; nemini dubium eſſe poteſt, quin Canonici (quorum inſtitutum antonomaſtice *militia Clericalis* dicitur; & ab exactiore quam profitentur *Canonum* cuſtodia nomen ſortiuntur) ſubſidio & adjutorio Epiſcopis eſſe teneantur. Et quidem Canonicæ Regulæ primaria fuit inſtitutio, quemadmodum notat Molanus *lib.* 1. *de Canon. cap.* 17. „ ut eſſent ſub Epiſcopo Clerici, qui nunc *Canonici* dicuntur, ſancte viventes & prompti ad *omne Eccleſiaſticum miniſterium*, ad quod à Præpoſito ſuo ordinarentur. “

Primis quidem temporibus hujuſmodi Clerici, dicti *Canonici*, prope Domum Epiſcopalem ſub uno Directore habitare ſolebant, at poſtmodum multiplicato populo dum Epiſcopi plures Eccleſias ſub uno regimine habere cœperunt, nec eis omnibus per ſe continuo invigilare poſſent; Canonicorum Collegia aliis in locis ab Epiſcopis, aut Fidelibus conſtructa fuere: tum ut ipſi, utpote *Canonum* ſingularem cuſtodiam profitentes, reliquo Clero ſuperintenderent, (ex quo illa auctoritas, quam in Clerum civitatis, aut loci pleraque Capitula Collegiata etiamnum ſibi vendicant, indubie profluit) tum etiam ut in ipſis Capitulis perſonas haberent Epiſcopi, quæ ſibi in regimine populi forent adjutores.

Quod poſterius Concilium Generale Lateranenſe ſub Innocentio III. evidenter expreſſit, præcipiens „ non tantum in Cathedralibus, ſed etiam *Conventualibus* Eccleſiis viros idoneos ordinari, quos Epiſcopi poſſint *coadjutores & cooperatores* habere, non ſolum in prædicationis officio, verum etiam in audiendis confeſſionibus, & pœnitentiis injungendis, ac cæteris, quæ ad ſalutem pertinent animarum. “ *cap.* 15. *de Off. Ordinarii*.

Cui conſentit Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 12. *De reform.* exhortans, „ ut in provinciis, ubi id commode fieri poteſt, dignitates omnes, & ſaltem dimidia pars Canonicatuum in Cathedralibus Eccleſiis, & *Collegiatis inſignibus*, conferantur tantum Magiſtris, vel Doctoribus, aut etiam Licentiatis in Theologia aut jure Canonico. “

Quem enim in finem Doctores, aut Licentiatos in Eccleſiis Collegiatis deſiderat, niſi ut in Capitulis ſint Viri ſcientia & eruditione inſignes, qui Epiſcopis in iis quæ ad ſalutem pertinent animarum cooperatores & coadjutores exiſtant?

Recte proinde præterito ſæculo de univerſis Canonicatibus dixit Cardinalis Polus: „ Canonicatus & Præbendas inſtituendi ratio & cauſa hæc fuit, ut qui ad eas aſſumuntur Epiſcopo aſſiſtant, eumque in muneris ſui functione *conſilio & opera* adjuvent, & in Divinis celebrandis Eccleſiæ inſerviant. “ *In Decreto de reform. Cleri Angl. num.* 3. *hab. tom.* 14. *Conc. edit. ult. pag.* 1743.

Quare non male recentior quidam author ſpecificum diſcrimen Monachiſmi ab inſtituto Canonicorum in eo conſtituit; „ quod Monachiſmus præter continentiam, vitam communem & facultatum contemptum, quæ ſunt quid genericum æque conveniens ſtatui Clericali & Laicali, addat inſuper propoſitum renunciandi, non ſolum negotiis ſæcularibus, ſed etiam muniis illis ſpiritualibus & *Hierarchicis*; ut uni Deo in contemplationis otio adhæreatur, ſaluſque propriæ ſola provincia ſuſcipiatur; arte illa artium, regimine ſcilicet animarum penes *Clericos*, & *Hierarchas* derelicta. “

Nico-

Nicolaus Deſnos in Tract. cui tit. Canonicus Secularis & Regularis, *lib.* 3. *cap.* 15.

§. III.

Nonnulla ex dictis hoc capite conſectaria.

CUm ex dictis hoc capite conſtet Canonicos inſtitutos eſſe, ut Epiſcopos *opera & officio* juvent, facile ex illis colligere licet: primò multum à vero aberrare, qui totum Canonicorum officium in ſola Divini officii perſolutione conſiſtere credunt.

Secundò, veriſſime jampridem à Guilielmo Pariſienſi notatum fuiſſe, quod „ *Canonicus* nomen ſit *officii*, „ *operis & militiæ Clericalis:* non autem redituum, „ præbendarum, aut emolumentorum. “ *De collat. Benef. cap.* 4.

Tertiò, quod Canonici, ſi officio ſuo ſecundum Eccleſiæ atque Fundatorum intentionem ſatisfaciant, veris Eccleſiæ *operariis* annumerari poſſint, & communicare ſine injuſtitia decimis, quæ Paſtoribus alioquin competunt; utpote qui portionem oneris Paſtoralis ſuſtineant.

Quartò, cum ex dictis conſtet Canonicos Eccleſiarum Cathedralium *Senatum* Eccleſiæ conſtituere, cujus *conſilio & opera* majora Eccleſiæ negotia ab Epiſcopis ſunt pertractanda, imo unum *cum* Epiſcopo *corpus* in regenda Eccleſia conficiant, facile ex illis apparet, quanta debeat eſſe cura & ſolicitudo Collatorum & Patronorum, ut perſonas ad hujuſmodi Canonicatus præſentent, quæ ſuo muneri reſpondere poſſint, eæque morum integritate polleant, ut merito ſperari poſſit, fore ut ex illis tale corpus coaleſcat, quod *Senatum* Eccleſiæ digne exhibere queat. Si enim non exigua Reipublicæ, aut Regno injuria fieri exiſtimetur, ſi in *Senatum* illum, cujus conſilio præcipua Regni negotia eſſent pertractanda, intruderetur perſona negotiis Regni tractandis incapax, quanta non erit Eccleſiæ facta injuria, ſi in ejus *Senatum* intrudantur perſonæ, quæ Eccleſiæ regendæ nullatenus capaces, aut, quod pejus eſt, ſi quid induſtriæ aut capacitatis in ipſis eſt, potius in Eccleſiæ perniciem, quam in ipſius utilitatem convertunt?

Quintò, ex dictis conſequens eſſe facile intelligitur, non paſſim omnes, qui horas Canonicas recitare poſſunt (ut hodie proh dolor! communiter creditur) Canonicatibus Eccleſiarum Collegiatarum eſſe idoneos; ſed tales eſſe debere, de quibus ſaltem ſpes ſit admodum probabilis, quod Epiſcopis in functionibus hierarchicis poterunt eſſe coadjutores: ut ita ex ipſis corpus exurgat, quod juxta Fundatorum mentem, & Eccleſiæ votum, ſit ad inſtar ſeminarii cujuſdam, ex quo Epiſcopi poſſint *coadjutores, & cooperatores habere*, ut loquitur Concilium generale Lateranenſe, „ *non ſolum* „ *in prædicationis offi io*, verum etiam in audiendis „ Confeſſionibus & pœnitentiis injungendis, ac cæteris quæ ad ſalutem pertinent animarum.

„ Beati ſunt ergo (verbis loquor Molani) illi Canonici, & vere omni laude digniſſimi, qui non „ contenti bona vita & canonico Eccleſiæ officio, ſecundum menſuram donationis, cooperatores eſſe cupiunt in Eccleſia Dei, *ſcientes hanc eſſe vocationem ſuam:* Unicuique enim datur manifeſtatio Spiritus „ Sancti, ad utilitatem addit Apoſtolus, ut ſignificet „ diviſiones gratiarum, miniſtrationum, operationum „ dari, non ut iis habitis quieſcantur, ſed ut ad utilitatem communem eis utatur. Quod quam maxime „ locum habere debet in iis, qui ad *ſortem miniſterii* „ *Eccleſiaſtici vocati ſunt, & de altari vivunt*. Unde & Canonicæ Regulæ primaria fuit inſtitutio, ut „ eſſent ſub Epiſcopo Clerici, qui nunc Canonici dicuntur, ſancte ſecundum Canonem ſuum viventes, „ *& prompti ad omne Eccleſiaſticum miniſterium, ad* „ *quod à Præpoſito ſuo ordinarentur*. Quanquam autem hæc vetus diſciplina collapſa ſit, non ſic tamen defecit, quin boni Canonici in hujuſmodi ſanctis officiis aut à Superioribus requiſiti, aut ultronea voluntate, (charitate in Rempublicam Chriſtianam eos impellente) libenter ſe ſe exerceant: „ unde & ſe, & Ordinem ſuum non ſolum apud bonos, ſed etiam apud malos plurimum commendant: „ ſicut alios eſſe dolendum eſt, qui per diſſolutam vitam & ſe, & perfectionem Canonicam apud homines infirmos & malitioſos quamplurimum dehoneſtent. “ *Lib.* 1. *de Canonicis cap.* 17.

CAPUT III.

Quæ ſcientia præcipuè conveniat Canonicis.

§. I.

Convenit ut inter Canonicos alii ſint Theologi, alii Canoniſtæ.

CUm Canonicos Cathedrales conſilio & opera Epiſcopis aſſiſtere oporteat, ipſoſque, tanquam *Senatum* Eccleſiæ, in Diœceſis ſuæ regimine audire, & conſulere Epiſcopi debeant; neceſſe eſt, ea eruditione & ſapientia ſint ornati, ut ſana conſilia Prælatis ſuggerere, & opera ſua molem Epiſcopalis ſolicitudinis ſublevare, quin & portionem ejuſdem non modicam valeant ſuſtinere.

Quandoquidem ergo præcipuum Epiſcoporum munus eſſe non ambigatur, errores extirpare, veritatem Evangelicam propugnare, vitia eradicare, virtutes plantare, nec non diſciplinam Eccleſiæ, Conciliorum ac Patrum Decretis expreſſam, vigentem ſedulo conſervare, collabentem ſuſtinere, collapſam diligenti cura reſtaurare; quin & controverſias inter Fideles subortas nonnunquam decidendo ſopire: quis ambigat quin admodum conveniat, ut inter Canonicos ſint, qui ea ſcientia polleant, qua Epiſcopus in eliminandis hæreſibus, aliiſque perniciosis in doctrina erroribus, vitiis extirpandis, virtutibus atque Evangelii maximis plantandis opera & conſilio aſſiſtere valeant? Hoc munere fructuoſe funguntur Theologi, qui divinam ſapientiam ex puriſſimo Scripturarum & SS. Patrum fonte abundanter hauſerint: In Eccleſiaſticæ vero diſciplinæ puritate conſervanda, collabente ſtabilienda, conſiliis ſuis utiliter aſſiſtent Canoniſtæ, edocti Sacros Canones, quibus Eccleſiæ externa diſciplina exprimitur.

§. II.

Quorum Canonum notitia Canonicis præcipue utilis eſſe poſſit.

PRima Epiſcoporum ſolicitudo indubie in vitiis ſubditorum præcipue Clericorum corrigendis, ac moribus eorum reformandis, eiſque ad rectam vivendi normam reducendis, verſari debet. Quod ipſum Epiſcopis in conſecratione inſinuat Eccleſia tradendo baculum Paſtoralem his verbis: *Accipe baculum Paſtoralem Paſtoralis Offi ii, ut pie ſævias in judicium ſine irateneas.* Ea propter in Concilio Lateranenſi, *cap.* 7. *de Offic. Ord.* ſub Innocentio III. irrefragabili „ Conſtitutione ſancitum eſt, ut Eccleſiarum Prælati ad *corrigendos ſubditorum exceſſus*, maxime *Clericorum*, *& reformandos mores*, prudenter ac diligenter intendant, ne ſanguis eorum de ſuis manibus requiratur. “

Si igitur in corrigendis ſubditorum exceſſibus, & moribus reformandis primam curam Epiſcopalem verſari oporteat; jam intelligimus, quod non tantum Epiſcopo, ſed & Canonicis, qui *conſilio & opera* Epiſcopis Aſſeſſores conſtituuntur, congruat ea Canonum notitia, in quibus diſciplinæ Eccleſiaſticæ vigor adverſus vitia præcipue elucet, in quibus etiam morum illa ſanctitas & integritas, quam Epiſcopi, adjuvantibus & collaborantibus Canonicis, aut collapſam reſtituere, aut collabentem ſuſtinere, vel vigentem ſua authoritate conſervare tenentur, clarius exprimitur & ſplendeſcit.

Hic vero Eccleſiaſticæ diſciplinæ vigor, eaque morum integritas atque Sanctitas, maniſeſtius elucent in Canonibus illis, quos Eccleſia adhuc florens, nec abundantia vitiorum aggravata, aut filiorum ſuorum fragilitate aut duritia inclinata, aureis illis ſæculis pro filiorum ſuorum, præſertim Miniſtrorum moribus formandis, naſcentibuſque & ſuccreſcentibus vitiis reſecandis, ſanxit: quos Canones *Spiritu Dei conditos, & totius orbis reverentia conſecratos*, S. Leo dicere non dubitavit.

Ex quo ulterius efficitur, admodum utile futurum Canonicis ſtudium veterum Canonum, quibus illa diſciplinæ Eccleſiaſticæ integritas, Spiritu Sancto ſuggerente, expreſſa eſt: horum enim notitia habita, optimum Eccleſiæ adminiſtrandæ genus, quod ex illis hauritur, Epiſcopis ſuggerere poterunt.

Quod non ignoravit S. Carolus: „ Canonum ea ſcientia ipſi perjucunda erat, inquit vitæ illius auctor, *quæ Patrum mores & acta repræſentans*, Eccleſiæ componendæ atque ornandæ rationem continet, dolens autem eos communi conſuetudine tantummodo Canones ad interpretandum ſeligi, qui ad lites judiciaque valeant, conſtituit ipſe qui iis declarandis præeſſet, *unde ſacra majorum inſtituta & ritus*, optimum adminiſtrandæ Eccleſiæ genus hauriretur, “ *Carol. à Baſil. lib. 7. cap. 11.*

§. III.

Ut clarius appareat, quam utilis ſit Canonicis notitia Canonum, quibus purior morum diſciplina continetur: oſtenditur quod Eccleſia Canones illos nunquam in totum abrogare intendat.

UT liquido intelligi queat, qua ratione contingat, quod pro temporum varietate Eccleſia in exteriore ſua diſciplina, à priſtinis ſuis Decretis nonnihil ad tempus recedat, ut tamen priſtina illa Patrum Decreta, in quibus purior diſciplinæ Sanctitas continetur, reſtitui nunquam non exoptet, duo prænotanda ſunt.

Primum, fidem Eccleſiæ ejuſque ſpiritum, quo ſanctificatur & regitur, immutata ſemper atque inviolata manere.

Secundum, quod fide ſpirituque Eccleſiæ manentibus incorruptis, poſſit ipſa filiorum ſuorum malis moribus offuſcari ac denigrari. Utrunque Evangelium docet: Eccleſiæ quidem fidem corruptionis expertem, dum *portas inferi prævalituras adverſus eam negat*? Mores vero ſenſim in deterius lapſuros, ubi prædicit, *quod refrigeſcet charitas multorum; Filiuſque hominis veniens*, ſecundo adventu, *vix inveniet fidem in terra*. Hinc intrepide fatetur Cardinalis Perronius, *Eccleſiam ad mundi finem de ſe illud prædicaturam:* NIGRA SUM, SED FORMOSA, *nigra nimirum moribus, formoſa doctrinis*. Repl. lib. 1. cap. 59.

Ubi ergo Eccleſia intelligit tantam in moribus filiorum ſuorum corruptelam, charitatem adeo refrigeratam, cupiditatem è contrario tantopere accenſam, ut quodammodo malis undique ſe oppreſſam ſentiat, imitatur prudentiam nautarum, *& quædam exonerat*, ut loquitur S. Cyrillus, *ut cætera ſalva maneant*, ſive, ut verbis loquar Auguſtini, „ in hujuſmodi cauſis, ubi per graves diſſenſionum ſciſſuras, non hujus aut illius hominis eſt periculum, ſed populorum ſtrages jacent; detrahendum eſt aliquid ſeveritati, ut majoribus malis ſanandis charitas ſincera ſubveniat.

Propter prolapſos igitur filiorum mores exteriorem ſuam diſciplinam interdum mutare, atque Canonum rigorem nonnihil pro tempore relaxare cogitur Eccleſia, *ut majoribus malis ſanandis charitas ſincera ſubveniat:* Spiritu tamen Eccleſiæ, atque interiori ejus de moribus ſenſu fixo plane ac immobili perſeverante.

Hic nanque Spiritus, cum ſit ipſemet Spiritus Sanctus, neque temporum decurſu, aut hominum malitia, labem ullam pati vel mutationem poteſt. Quo fit ut non minus nunc, quam olim ſcelera deteſtetur Eccleſia: non minorem ad Sacramenta percipienda deſideret Sanctitatem: non minus caſtos optet eſſe Sacerdotes: non minus quàm olim avaritiam & ambitionem in miniſtris ſuis averſetur, nec minus illos exetretur, qui ſibi honorem rapiunt, & in ſacros ſine Dei juſſu Ordines involant.

Cum igitur certum ſit, illam morum ſanctimoniam, criminum vitiorumque deteſtationem, atque totius Eccleſiaſticæ diſciplinæ puritatem, ac vigorem præcipue contineri, & expreſſum eſſe Canonibus, ſeu regulis illis, quas Eccleſia in primo ſuo flore, necdum abundantia vitiorum prægravata aureis ſeculis prima Chriſtianorum charitate adhuc fervente condidit; nullus ambigere poteſt, quin Canones illos etiam hodie probet, eoſque, vel nunc teneat; aut certe ſi in totum tenere, temporum difficultatibus præpedita non poſſit, ingemiſcat & doleat; optetque ut filii ſui, præſertim Sacerdotes, ſpiritu illo animati, illas Patrum regulas non tanquam Lacedæmoniorum, aut Athenienſium leges abolitas pridem, & extinctas ſpectent; ſed tanquam cœleſtia quædam Dei Spiritu inſtituta ad formandos in temporum perpetuitates Chriſtianorum mores venerentur & probent: atque hinc gravis in ipſis exoriatur dolor, quod tam ſancta præcepta paſſim conculcentur; ardens deſiderium ut inſtaurentur; diligens cura & ſtudium, ut adhuc vigentia teneantur, retineantur collabentia, collapſa ſecundum prudentiam Chriſtianam renoventur.

§. IV.

Synodus Tridentina deſideravit, ut ſacri Canones quoad ejus fieri poſſet, obſervarentur.

„ SCiant univerſi, inquit Tridentina Synodus *Seſſ. 25. cap. 18. de Reform.* Sacratiſſimos Canones exacte ab omnibus, & quoad ejus fieri poterit, indiſtincte obſervandos. “

Quis hic non videat ardens ipſius Concilii deſiderium, ut Sacratiſſimi Canones indiſtincte, quantum temporis circumſtantiæ permittunt, obſerventur?

Hoc deſiderium adeo dilucide, tum facto, tum verbo Patres Concilii expreſſerunt, ut de eo nec dubitandi locus relictus ſit.

In ipſo Synodi exordio conſpicientes Patres, „ Rempublicam Chriſtianam malis, quibus jam dudum vexata erat, propemodum oppreſſam, ut loquitur Paulus III. *In Bulla Indict.* omniaque invenirent odiis & diſſenſionibus plena, diſſentientibus præſertim iis inter ſe, quibus ſumma rerum pene omnia à Deo permiſſa eſt. Denique omnia ſic in deterius mutata, ut paucis ante annis teſtatur Adrianus VI. ut lues à capite ad membra, à ſummis Pontificibus ad minores Præſules devergens, late ſe diffudiſſet, ac vix unus aliquis reperiretur recte faciens, atque ab ea labe immunis. “ Hujuſmodi, inquam, luctuoſiſſimi ac miſerrimi temporis calamitatem conſiderans Sacer ille Patrum Cœtus, Decreta ſua multum attemperare, multaque priſtinæ Patrum diſciplinæ in Sacris Canonibus expreſſæ contraria, diſſimulare coactus fuit; ne feſtinatio ipſa cuncta reformandi, cuncta potius perturbaſſet.

Verum Decreta hæc ob temporis duritiam adeo emollita, ad puriorem atque abſolutiorem formam Sacris Canonibus conformiorem, mox ut morbum aliquatenus remiſſum novit, attollere non dubitavit; quod ex collatione Decretorum, quæ in primis Seſſionibus, & eorum, quæ poſtremis edita fuere, & ſignanter ex illis, quæ contra pluralitatem Beneficiorum, item contra Epiſcoporum, ac Paſtorum abſentiam decreta ſunt, ad oculum pateſcit.

Tantum ergo Patribus Tridentinis Sacros Canones reſtituendi fuit deſiderium, ut nec Decreta ab ſe promulgata, quodammodo mutare dubitaverint, ut quoad ejus fieri poſſet, temporum nimirum duritia nonnihil remiſſa, ſacratiſſimi Canones reſtituerentur. Et certo ſi morbos Reipublicæ Chriſtianæ in tantum remiſſos Synodo videre licuiſſet, ut graviora illa medicamenta à Spiritu Sancto Patribus olim dictata, & ab ipſis per Sacros Canones propoſita, ferre potuiſſet; nihil ſibi jucundius, nihil lætius duxiſſet, quam omnia ad Sacrorum Canonum normam reducere: quod ne ſine fundamento dicere videar, audire lubet ipſos Patres in ultima ipſius Concilii Seſſione reformationi Monaſticæ diſciplinæ intentos. „ Cum pleraque Monaſteria, etiam Abbatiæ, Prioratus, & Præpoſituræ, ex mala eorum, quibus commiſſa fuerunt, adminiſtratione, non levia paſſa fuerint, tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus detrimenta; cupit Sancta Synodus ea ad congruam Monaſticæ vitæ diſciplinam omnino revocare. *Verum adeo dura difficiliſque eſt præſentium temporum conditio, ut nec ſtatim omnibus, nec commune ubique*, QUOD OPTAVERAT, *remedium poſſit adhiberi:* ut tamen nihil prætermittat, unde prædictis ſalubriter aliquando provi-

„ deri

„ deri poſſit; primum quidem confidit Sanctiſſimum „ Romanum Pontificem pro ſua pietate & prudentia „ curaturum, quantum hæc tempora ferre poſſe vi- „ derit, &c. " *Seſſ. 25. cap. 21. De Regul.*

Soli igitur temporum calamitati imputandum, ſi per omnia Sacris Canonibus expreſſa diſciplina, per Concilium Tridentinum reſtituta non fuerit: ſummopere interim deſiderat & optat, ut quandocunque temporis duritia ceſſaret, ſua Sacris Canonibus auctoritas reſtitueretur.

Hinc Cardinali cuidam, qui toties à S. Carolo Concilia haberi neceſſarium non judicabat, reponere non dubitavit idem Sanctus: „ Cum Tridene. Synodus *ve-* „ *terem Eccleſiæ diſciplinam in uſum revocari juſſiſ-* „ *ſet;* Concilia ſibi uſque eo cogenda, dum eam in „ primævam integritatem reſtituiſſet.

§. V.

Ex præcedentibus concluditur, quod Epiſcopi, & Canonici aliique Eccleſiæ Miniſtri præ oculis habere debeant Sacros Canones, ut quoad fieri poſſit, illi obſerventur.

QUod Eccleſia temporum malignitate præpedita non ſemper, & ubique poſſit puriſſimam illam Sacris Canonibus expreſſam diſciplinam, in totum reſtituere, nunquam tamen non deſideret, ut quoad ejus fieri poſſit, aut vigens conſervetur, vel collapſa renovetur, in præcedentibus abunde probamus.

Ex quo facile intelligitur, quod Epiſcopi, ac Canonici, aliique Eccleſiæ Miniſtri, Sacros Canones Spiritu Dei conditos & totius mundi reverentia conſecratos, ſibi ob oculos ponere debeant, ut puriſſimam illam morum diſciplinam, in ipſis contentam, quantum temporum atque locorum circumſtantiæ patiuntur, juxta Eccleſiæ præſcriptum, aut ſuperſtitem teneant, aut abolitam reſtaurent.

Hujus ſui muneris apprime conſcius, Sacerdotum gemma, quem Paſtoralis ſolicitudo glorioſum reddidit, Sanctus Carolus, totis viribus ac ſtudiis, avitam Patrum diſciplinam redintegrare ſatagebat; nihilque ſe profeciſſe putabat, quouſque illam in Eccleſia ſibi credita reſplendentem non conſpiceret. Hinc una ipſius, in reformatione Eccleſiæ, vox erat: *Patres imitare oportet.* „ Non adumbratam quandam, inquiebat ad „ Epiſcopos in ſecundo Provinciali Concilio congre- „ gatos, ſed expreſſam illam Chriſtianæ diſciplinæ „ formam afflante Spiritu Sancto Decretis noſtris re- „ ſtituere curemus, *quam naſcente Eccleſia inſtituit* „ *vivus ſermo Dei & efficax.*

„ Non eſt ene nos, vel cum iis quæ proxime ante- „ ceſſerunt temporibus, vel cum aliorum factis actio- „ nes noſtras expendamus: ſed comparemus oportet „ cum ea ſancte agendi formula nobis divinitus præ- „ ſcripta, quæ ſi ob oculos verſabitur, facile cerne- „ mus quam longe ab ea diſtemus. Aliud nos Spi- „ ritus Sancti doctrina docet, aliud Apoſtolorum in- „ ſtituta monent, aliud Patrum exempla declarant, „ aliud Canonum leges jubent, *aliud vetus Eccleſiæ* „ *uſus in omnes partes utilis poſtulat.*

„ Ideo, ut jam dictum eſt, Canonum ea ſcientia „ ipſi perjucunda erat, quæ Patrum mores & acta re- „ præſentans Eccleſiæ componendæ atque ordinandæ „ rationem continet. Dolens autem eos communi „ conſuetudine tantummodo Canones ad interpretan- „ dum ſeligi, qui ad lites judiciaque valent; conſti- „ tuit ipſe qui iis declarandis præeſſet, unde ſacra „ Majorum Inſtituta & ritus, optimumque Eccleſiæ „ adminiſtrandæ genus hauriretur. " *Petrus à Baſilica in vita S. Carol. lib. 7. cap. 11.*

Et quid mirum, ſi vigilantiſſimus Præſul tantopere ſolicitus fuerit, ut his quoque, qui ad Eccleſiæ regimen deſtinantur, Canones illi prælegerentur, unde ſacra Majorum Inſtituta hauriantur, cum ignorare non poſſet, quod niſi ſactis iſtis Regulis forent imbuti, nihil aut parum Epiſcopis in reductione prioris diſciplinæ aſſiſtere poſſent.

Non poſſunt proinde Eccleſiæ Miniſtri, eandem ſemper Canonum relaxationem ſeu moderationem in Eccleſia ſibi commiſſa permittere, quam neceſſitate cogente Eccleſia permittere debuit. Quis enim ambigat, quin contingere poſſit, ut ſine notabili incommodo & ſcandalo Canonum vigor per univerſam Eccleſiam reduci nequeat, poſſit tamen illum Epiſcopus aliuſve Eccleſiæ Miniſter in populo ſibi credito, ſine hujuſmodi incommodo aut vigentem conſervare, aut collapſum paulatim reſtituere? Accedit, quod, ſi quid uno tempore neceſſitas extorſit, neceſſitate ceſſante, illud quoque ceſſare debet, juxta probatam à Patribus in relaxatione Canonum cautionem, quam in ſimili moderatione jampridem tradidit S. Innocentius I. „ Quod neceſſi- " tas pro remedio invenit, ceſſante neceſſitate, debet " utique ceſſare pariter, quod urgebat. " *Epiſt. 22. cap. 5. Quia alius eſt ordo legitimus, alia uſurpatio, quam ad præſens fieri tempus impellit.*

Eandem quoque cautionem Epiſcopis aliiſque ſuis Miniſtris non obſcure propoſuit Tridentina Synodus, præcipiens: *Ut Sacratiſſimi Canones exacte ab omnibus, & quoad ejus fieri poterit, indiſtincte obſerventur.* Seſſ. 25. cap. 18. De Reform.

§. VI.

Canonicis qui à profeſſione Canonum Canoniſtæ dicuntur, etiam neceſſarium eſt ſtudium Scripturæ ſacræ.

O*Mnis Scriptura divinitus inſpirata*, inquit Apoſtolus, *utilis eſt ad docendum, ad corripiendum, ad erudiendum in juſtitia, ut perfectus ſit homo ad omne opus bonum.* Quod igitur ſtudium utilius Clericis, præſertim Canonicis, ſtudio Scripturæ ſacræ eſſe poteſt? Quandoquidem univerſi qui Clero adſcribuntur, ſingulariter tamen Canonici, ad docendum, corripiendum & erudiendum in juſtitia, ſecundum menſuram donationis, & miniſterii ſibi commiſſi deſtinentur. Hinc illud Concilii Toletani 4. Can. 24. *Sciant Sacerdotes* SCRIPTURAS SANCTAS, *& Canones meditentur.*

Quare inter alia, Nepotiano chariſſimo filio ſuo tanquam Clerico ſumme neceſſarium S. Hieronymus præſcripſit: SACRAS SCRIPTURAS *lege: imo de manibus tuis nunquam* SACRA LECTIO *deponatur.*

Et ſi ad univerſos Sacerdotes dictum ſit *Malach. 2. v. 7. Labia Sacerdotis cuſtodient ſcientiam, & legem ex ore ejus requirent*, indubie Scripturas ſolidæ ſapientiæ fontes & ſcaturigines jugiter pervolvant & ſcrutentur, neceſſe ſit, imo quicunque Sacerdotio fungitur, ſibi dictum autumet, quod olim ad Prophetam dixit Dominus: *Comede volumen iſtud, & vadens loquere ad filios Iſrael. Ezech. 2. verſ. 1.* Et ad Joannem: *Accipe librum & devora illum. Apocal. 10. v. 9.* Ex Scripturarum quippe meditatione & ſpirituali maſticatione, myſticaque devoratione, homo impletur divina & ſapida ſcientia, qua repletus eructat verbum bonum. Quin ſermone Dei tanquam ignito clypeo munitus, fortiter in vitio inſurgere, & omnia tela ignita Adverſarii extinguere poterit. Ulterius, in illa omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ reconditi ſunt; adeo ut doctrina, quæ in illa traditur, præterquam quod Divina ſit & cibus ſpiritualis, quo anima paſcitur, juxta illud Chriſti *Matth. 4. v. 4. Non in ſolo pane vivit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei;* doceat ſingulos, quid ſui ſit muneris & officii; hinc Machabæi in magna afflictione conſtituti ſcribebant Spartiatis, ſe nullius indigere, habentes omnia in Scripturis S. *1. Mach. 12. v. 9. Nos cum nullo* (nempe nec Romanorum nec Spartiatarum auxilio & ſolatio) *indigeremus, habentes ſolatio* SANTOS LIBROS, *qui ſunt in manibus noſtris.*

Has aliaſque Sacrorum Codicum prærogativas præ oculis habentes Sancti Patres ſummo ſtudio, & unanimi conſenſu auditores ſuos ad lectionem illorum Codicum adhortati ſunt, ut ex Athanaſio, Auguſtino, Hieronymo, aliiſque Patribus accurate oſtendit Reverendiſſ. D. Epiſcopus Caſtorienſis per Provincias confœderatas Vicarius Apoſtolicus, in tractatu ſuo *De lectione Scripturarum*, ad quem recurrere poterit qui Bibliorum dotes & prærogativas, nec non lectionis utilitatem & neceſſitatem PP. teſtimoniis aſſertas videre deſiderat; unum tamen S. Gregorii illuſtrem locum, quo Theodorum Medicum invitat ad ſtudia Scripturarum, omittere non potui: „ Quia, inquit " *Lib. 4. Ep. 40.* ille plus diligit, qui plus præſumit, "

„ erga dulciſſimam mentem glorioſiſſimi filii mei Theodori habeo aliquam querelam; quia donum ingenii, donum rerum, donum miſericordiæ atque charitatis à Trinitate percepit: *ſed tamen ſecularibus indeſinenter cauſis adſtringitur, aſſiduis proceſſionibus occupatur*, & *quotidie legere negligit verba Redemptoris ſui*. *Quid eſt autem Scriptura Sacra, niſi quædam Epiſtola Omnipotentis Dei ad creaturam ſuam?* Et certe ſicubi eſſet gloria veſtra alibi conſtituta, & ſcripta terreni Imperatoris acciperet, non ceſſaret, non quieſceret, ſomnum oculis non daret, niſi prius, quid ſibi Imperator terrenus ſcripſiſſet, agnoviſſet. Imperator cœli, Dominus hominum & Angelorum, pro vita tua tibi ſuas Epiſtolas tranſmiſit; & tamen glorioſe fili, eaſdem Epiſtolas ardenter legere negligis? *Stude ergo, quæſo, & quotidie Creatoris tui verba meditare. Diſce cor Dei in verbis Dei, ut ardentius ad æterna ſuſpires, ut mens veſtra ad cæleſtia gaudia majoribus deſideriis accendatur.*

Si Sanctus Gregorius culpabilem cenſuerit Theodorum Medicum & Laicum, eo quod ſecularibus indeſinenter cauſis adſtrictus, aſſiduis proceſſionibus occupatus, quotidie legere negligeret verba Redemptoris ſui, quantopere putamus culpabiles cenſuiſſet Clericos, qui ſecularibus ſtudiis aut negotiis adeo ſe implicant, ut lectioni Scripturæ Sacræ nihil aut parum temporis impendant?

Denique qua veri ſpecie Canonici indies exclamare poterunt: *Quomodo dilexi legem tuam, Domine, tota die meditatio mea eſt. Pſalm. 118. v. 97.* ſi negligant legem Domini legere? Quod enim diligitur non negligitur, & cujus meditatio eſt in lege Domini, indubie verus erit legis Domini ſtudioſus.

Merito proinde Synodus Colonienſis *part. 3. cap. 14.* deſiderans ut exemplo SS. Patrum in Capitulis, ſeu Conventibus diſciplinæ, ut vocant, „ extemporali oratione interdum commoneantur Fratres; voluit, ut in primis ad *ſacras Literas capeſſendas, atque ut in his optimas horas collocarent*, incitarentur; quod hic reperiatur fons vitæ ſcaturiens, ex quo qui haurit, non ſitit in æternum; hic theſaurus Evangelicus, propter quem oportet vendere univerſa, reconditus ſit, ex quo prudens ille Paterfamilias profert nova & vetera.

§. VII.

Lectio SS. Patrum admodum conveniens eſt Canonicis, qui à ſtudio Canonum Canoniſtæ *dicuntur.*

SAnctorum Patrum ſcripta & acta pervolvere, non uno titulo Canonicis, qui à ſtudio Canonum Canoniſtæ dicuntur, conveniens eſt.

In primis enim, ut mox ex S. Carolo notatum eſt, Canonum ſcientia optimam Eccleſiæ componendæ atque ornandæ rationem continet, quæ Patrum mores & acta repræſentat. Quinimo, teſte Joan. Gerſone, „ ex primis principiis, quæ nobis SS. Patres in ſcriptis ſuis exhibuerunt, originantur, ſicut à fonte fluvii concluſionum particularium in ſacris Canonibus, in Conciliis Generalibus, in Pontificum Decretalibus contentarum. " *In recommendat. Licentiat. in Decretis part. 2. oper. tit. 32.*

Ex quibus conſectarium eſt, lectionem ac perſcrutationem ſcriptorum actorumque SS. Patrum, eo in primis titulo, Canonum ſtudioſo conducere, quod genuinæ Canonum notitiæ, illorum ſtudium multum ſubſerviat. Cum enim ſint principia & ſcaturigines, è quibus Canones præfluxere, ipſos pervolvere & intelligere, erit principia atque ſcaturigines Canonum pervolvere ac intelligere. Quapropter notat ibidem Joannes Gerſon, facilius eſſe per Theologiam (cujus proprium eſt intelligere Scripturam S. & Sanctos Patres) cognoſcere Canonicam ſcientiam, quam è contra; *quia*, inquit ibidem, *facilius eſt & ordinatius deducere ex principiis concluſiones, quam ex concluſionibus ad principiorum notitiam devenire.*

Ulterius, cum Clerici, ac præſertim Canonici, *in ſortem Domini vocati*, divinis tantum vacare debeant, alia quam ſpiritualis eorum doctrina eſſe non debet: *Sit*, inquit Eccleſia per Epiſcopum in ordinatione Presbyterorum, *doctrina veſtra ſpiritualis medicina populo Dei.*

Hanc vero doctrinam quis neſciat abunde reperiri in Scriptis Sanctorum, qui Spiritu Dei pleni, eodem Spiritu inſpirati, ſpiritualia non ſteriliter, ſed ex plenitudine illius Spiritus, ita cruđarunt, ut non tantum mens pii Lectoris rerum divinarum intellectu inſtruatur, ſed inſuper voluntas earum rerum guſtu, ex unctione, qua Scripta illa perfuſa ſunt, impleatur.

Hac de cauſa Honorius III. deprehendens quod Regulares quidam & Clauſtrales ſcientiam & legem Domini animas convertentem, & ſapientiam dantem parvulis, quam ſuper aurum & topazion amare debuerant, reſpuentes, *abirent poſt veſtigia gregum, & illicite ſe converterent ad pediſſequas amplectendas, quæ plauſum deſiderant populorum*, extendit Conſtitutionem Alexandri III. in Concilio Turonenſi promulgatam, qua præceptum erat, ut nulli poſt votum Religionis ad phyſicam legeſque mundanas permitteretur exire, *ne occaſione ſcientiæ ſpirituales viri mundanis rurſus actionibus involvantur*, (Cap. 3. ☧ Ne Cler. vel Monach. Secul. neg. maniſſ.) hanc, inquam, Conſtitutionem Honorius III. extendit *ad Archidiaconos, Decanos, Plebanos, Præpoſitos, Cantores, & alios Clericos perſonatus habentes, nec non Presbyteros* (Cap. 10. eod. tit.) ne ſcilicet & hi ſcientiam Scripturæ Sacræ ac Patrum negligentes, occaſione ſcientiæ *mundanis actionibus involverentur*, ac tandem ex ſpiritualibus toti terreni & ſeculares fierent.

Quia, ut advertit jampridem Magnus ille Bathonienſis Archidiaconus Petrus Bleſenſis in *Epiſt. 26.* Res plena diſcriminis eſt in Clericis uſus Legum: „ totum enim hominem adeo ſibi vindicat, ut cum rei familiaris providentia fraudet, ſuſpendat à ſpiritualibus, à divinis avellat. "

Hinc tamen nemo arguat, legum humanarum ſtudium Canonicis aliiſve Clericis plane eſſe interdictum. Quod enim earum notitia intelligendo Juri Canonico, præſertim quo hodie utimur, conducat, dubium non eſt.

Teſte enim ipſo Honorio III. *Cap. 28.* ☧ *De privileg. Sancta Eccleſia legum ſecularium non reſpuit famulatum, quæ æquitatis & juſtitiæ veſtigia imitantur.* Et teſte Lucio III. *Cap. 1.* ☧ *De nov. op. nunt. ſicut leges non dedignantur ſacros Canones imitari, & Sacrorum ſtatuta Canonum Principum Conſtitutionibus adjuvantur.*

Canonici proinde nec à profeſſione ſua, nec à mente Pontificum recedunt, dum ad faciliorem Canonum notitiam, legum humanarum ſtudium, ea moderatione adjungunt, ut nec contra Apoſtoli præceptum, Deo militantes *negotiis ſecularibus implicentur*; neque diſceptationum Forenſium peritiam per ſtudium illud affectent: jam enim pridem judicatum fuit, *abſurdum Clericis eſſe, imo opprobrioſum, ſi peritos ſe velint oſtendere diſceptationum Forenſium. L. 41. cap. De Epiſc. & Cleric.*

Hanc eſſe mentem ſuam non obſcure innuunt Pontifices, quando in Literis, quibus beneficiatis conceditur facultas ſtudendi Juri Civili, adjectam volunt hanc clauſulam: *Pro majori Sacrorum Canonum intelligentia.*

§. VIII.

Corollaria ex his, quæ hoc capite dicta ſunt.

EX illis, quæ hoc capite dicta ſunt, inferſtur:

Primò, quod licet Eccleſia interdum, duritia temporum cogente, diſciplinam exteriorem nonnihil mitiget, nunquam tamen non deſideret, ut quoad fieri poſſit, purior morum diſciplina in Canonibus jampridem expreſſa, aut vigens conſervetur, aut collapſa reſtauretur.

Secundò, quod Epiſcopis ac Canonicis ſummopere neceſſaria ſit ea notitia Canonum, quibus purior illa Patrum diſciplina continetur; ut eam, quantum locorum atque temporum conditio tulerit, vel ſuperſtitem cuſtodiant, vel collapſam innovent.

Tertiò, quod Canonicis, qui à ſpeciali ſtudio Canonum Canoniſtæ dicuntur, plurimum conducat lectio atque perſcrutatio Scriptorum Actorumque SS. Patrum, quia ex illis, tanquam ex ſuis principiis, Canones illi, qui optimam regendæ atque ornandæ Eccleſiæ rationem continent, ſunt deſumpti.

Quartò, ex dictis non difficulter intelligitur, cur Sanctus Carolus *doleret eos communi conſuetudine* TANTUMMODO *Canones ad interpretandum ſeligi, qui*

ad li-

ad lites Judiciaque valent; probe enim noverat Diſciplinæ Eccleſiaſticæ amantiſſimus Præſul, bis in Canonibus minime reperiri illam morum diſciplinam, quam tantopere Eccleſia reſtitui exoptat, neque in ipſis contineri caſtiſſimas illas vitæ regulas, quibus vitam ſuam Clerus conformare deberet. Non ignorabat quoque Canones illos, qui ad lites judiciaque valent, non ea unctione Spiritus, quæ in Canonibus acta & mores Patrum repræſentantibus reperitur, eſſe refertos, ut ſpes eſſet, quod Clericis ex eorum ſtudio rerum cœleſtium deſiderio inflammarentur, imò è contra per nimium eorum ſtudium forenſibus controverſiis implicati, à Divinarum rerum guſtu & contemplatione avocari poſſent. De iis enim Canonibus indubie accipiendum illud Joan. Saliſberienſis Carnot. Antiſtitis ad S. Thom. Cantuarienſem effatum: *Quis à lectione Legum, aut etiam* Canonum *compunctus ſurgit?* Apud Baron. ad ann. 1165. *num* 2.

Quintò, ex dictis conſequens eſt, ſtudium Legum à Canonicis, qui Canonibus intelligendis incumbunt, ad Canonum faciliorem intelligentiam poſſe aſſumi, ita tamen ſobrie, ut nec per illud rebus ſecularibus, contra Profeſſionem ſuam implicentur, nec à rebus Divinis, quibus Clerici vacare debent, avocentur.

Denique, ex aſſertis habetur, ſtudium Scripturæ omnibus Canonicis admodum eſſe neceſſarium, in eoque *optimas horas eſſe collocandas*, ut monet Synodus Colonienſis, *quod hic reperiatur fons vitæ ſcaturiens, ex quo qui haurit, non ſitit in æternum.*

Si quis ulterius ex illis quæ hoc capite dicta ſunt, conſectarium eſſe contenderet, Canoniſtis ſolam priſcorum Canonum ſcientiam, non vero recentiorum, utilem aut neceſſariam eſſe, multum à mente ac ſententia mea aberraret: ad illorum enim Canonum ſtudium Canonicos excitare volui; non tamen ita, ut recentiorum Conciliorum vel Decretalium ſtudium neceſſarium haud credam. Quis enim avitam morum diſciplinam atque priſtinum judiciorum morem in totum poſtliminio revocandum ſperare auſit? Adeoque quæ recentioribus Eccleſiæ Decretis, licet ſubinde minus perfecta continentur, ſaltem conſervanda veniunt. Quidni quoque hujuſmodi ſint ſubinde hominum mores & præſens Eccleſiæ regimen, ut circa nonnullos morum articulos, utilior & convenientior ſit illa, quæ noviſſimis Eccleſiæ Conſtitutionibus continetur, quam quæ Patrum ætate obtinebat, diſciplina?

Nova proinde & vetera in theſauro ſuo recondita habet Canoniſta, ut optimum adminiſtrandæ & ornandæ Eccleſiæ genus, pro temporum conditione, proferre valeat.

CAPUT IV.

De Gradibus Academicis, quibus tanquam publicis eruditionis teſtimoniis, Canonicos inſignitos deſiderat Eccleſia.

§. I.

Eccleſia dignitatibus Eccleſiaſticis Gradus Academicos annexuit.

Eccleſia præcavere volens ne in Eccleſiaſticas dignitates, aut Senatum ſuum intrudantur, qui muneri ſuo reſpondere non poſſint; efficaciſſimum ad id conſequendum credidit medium, ſi neminem ad ſimilia Eccleſiæ munia idoneum reputaret, niſi Gradu Academico ut publico eruditionis teſtimonio inſignitum.

Quod in Conſtantienſi atque Baſilienſi Conciliis pridem ſtatutum, in Tridentino *Seſſ.* 22. *cap.* 21. *De Reform.* renovatum fuit. *Archidiaconi*, inquit Tridentinum, *qui oculi dicuntur Epiſcopi, ſint in omnibus Eccleſiis, ubi fieri poterit, Magiſtri, ſeu Doctores aut Licentiati in Jure Canonico.*

Pœnitentiarius ſimiliter in omnibus Eccleſiis Cathedralibus, ubi id commode fieri poterit, ab Epiſcopo inſtituatur, qui (ait eadem Synodus *ead. Seſſ. cap.* 8.) *Magiſter ſit, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel Jure Canonico, & annorum quadraginta, ſeu alias qui aptior pro loci qualitate reperiatur.*

Vicarium à Capitulo poſt mortem Epiſcopi conſtitui vult dictum Concilium *dicta ſeſſ. cap.* 16. qui ſaltem in *Jure Canonico ſit Doctor, vel Licentiatus*, vel alias quantum fieri poterit idoneus.

Nec ad prædictas tantum dignitates Graduatos aſſumi Concilium Tridentin. deſideravit, ſed hortatur inſuper, *ut in Provinciis ubi id commode fieri poteſt dignitates omnes, & ſaltem dimidia pars Canonicatuum in Cathedralibus & Collegiatis inſignibus, conferantur tantum Magiſtris, vel Doctoribus, aut etiam licentiatis in Theologia vel Jure Canonico*: Ead. Seſſ. *cap.* 12.

Hiſce Eccleſiæ piiſſimis votis ſuffragatus eſt Philippus II. Hiſpaniarum Rex, qui probante Paulo IV. in ultima Epiſcopatuum per Belgium erectione voluit, ut in ſingulis Eccleſiis noviter erectis decem Canonicatus & Præbendæ primo vacaturæ afficerentur reſpective pro Epiſcopo, & *novem Graduatis Doctoribus vel Licentiatis, quorum tres ſint Theologi, tres Juris Periti, tres denique Nobiles ejus Diœceſis, qui vel Theologia vel Juris Canonici ſint Doctores aut Licentiati.* „ Qui omnes & ſinguli ratione ſuarum hujuſmodi Præbendarum, conſilium & operam in negotio Eccleſiæ & Religionis, cæteriſque difficultatibus pro tempore emergentibus, quoties ab Epiſcopo ſuo requiſiti fuerint, tam conjunctim, quàm diviſim, præſtare teneantur. " Priores quidem Scripturarum atque Canonum ſcientia & eruditione; poſteriores vero & ſcientia & authoritate, quam Natalium ſplendor conciliare ſolet. Nec aliis quam dictis Graduatis, dignitates in auxilium Epiſcoporum inſtitutæ, conferri poſſunt; ut conſequenter hodie ad hujuſmodi dignitates in Belgio aſſumendi, Doctores vel Licentiati in Theologia vel Jure Canonico eſſe debeant.

§. II.

Gradus & Tituli Academici ex mente Eccleſiæ dari debent tanquam publica eruditionis teſtimonia.

Gradus Academicos reputari ab Eccleſia ut publica quædam teſtimonia eruditionis illorum, qui eis ſolemni ritu inſigniuntur: quibus condecorati credantur idonei obeundis muniis cujuſque reſpective Gradui congruentibus, ex Decretis, quibus Gradus illos Eccleſia requirit, manifeſtum eſt.

Synodus Baſileenſis reformandæ Eccleſiæ incumbens: „ hoc unum ſingulari ſolicitudine proſequendum arbitrabatur, ut per ſingulas Eccleſias Miniſtri inſtituantur idonei, qui ſcientiis & virtutibus effulgeant ad Chriſti gloriam & univerſi populi Chriſtiani ædificationem ſalutarem. "

Hoc unum, quod tantopere exoptabat, ut aſſequeretur, voluit, „ quod in qualibet Eccleſia Cathedrali & Collegiata ultra Præbendam Theologo aſſignandam, tertia pars Præbendarum conferatur *Graduatis*. "

Exhortatur inſuper „ Collatores, quod in conferendis Beneficiis hujuſmodi præſertim quoad dignitates, reſpectum habeant ſingulariter ad Magiſtros, nec non Licentiatos & Baccalaureos Formatos in Theologia. "

In Eccleſiis quoque Parochialibus, quæ in civitatibus aut villis muratis exiſtunt, perſonas Graduatas inſtitui voluit.

Quis hic non videat, Baſileenſis Concilii Patres Gradus Academicos non ut vacuos honoris titulos, ſed tanquam publica quædam eruditionis teſtimonia ſpectaſſe? ut dum promovendi ad Eccleſiaſtica munia illis inſtructi eſſe jubentur, non niſi eruditione inſignes ad illa munia aſſumantur?

Non minus evidenter idipſum Concilii Tridentini Patres *Seſſ.* 24. *cap.* 12. *De Reformat.* expreſſerunt: Poſtquam enim præmonuerunt, „ dignitates in Eccleſiis, præſertim Cathedralibus, ad conſervandam augendamque Eccleſiaſticam diſciplinam fuiſſe inſtitutas, ut, qui eas obtinerent, pietate præcellerent, aliiſque exemplo eſſent, atque Epiſcopos opera & officio juvarent; " mox adjungunt: *Merito, qui ſuo muneri reſpondere poſſint*; Quod ut obtineant, decernunt: *Ut Archidiaconi, qui oculi di-*

cantur Epiſcopi, ſint in omnibus Eccleſiis, ubi fieri potuerit, Magiſtri in Theologia, ſeu Doctores aut Licentiati in Jure Canonico. Et nonnullis interjectis, quæ omnia eo ſpectant, ut digniores ad Canonicatus & Dignitates aſſumerentur, hortatur S. Synodus: „ Ut in provinciis, ubi id commode fieri poteſt, Dignitates omnes, & ſaltem dimidia pars Canonicatuum in Cathedralibus Eccleſiis & Collegiatis inſignibus conferantur tantum Magiſtris, vel Doctoribus, aut etiam Licentiatis in Theologia vel Jure Canonico.

Quis hic rurſus non videat, Concilium Tridentinum Gradus Academicos ſuſpexiſſe ut publica eruditionis teſtimonia, quibus inſtructi qui Gradus illos ſunt aſſecuti, præcipuis Eccleſiæ muniis obeundis, præ ceteris idonei reputentur?

Verum ut nec appareat de mente Concilii Tridentini ſuperſit dubium, Decretum, quo in terminis, ut ajunt, declarat Gradum Academicum publici teſtimonii eruditionis loco eſſe, adjungo. „ Quicunque poſthac ad Eccleſias Cathedrales erit aſſumendus, ait Synodus *Seſſ. 22. cap. 2. De Reformat.* ſcientia ejuſmodi polleat, ut muneris ſibi injungendi neceſſitati poſſit ſatisfacere, ideoque, infert Synodus, antea in Univerſitate ſtudiorum, Magiſter, ſive Doctor aut Licentiatus in Sacra Theologia vel Jure Canonico merito ſit promotus, aut publico alicujus Academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos oſtendatur.

Exigit igitur Concilium, ut promovendus ad Eccleſiam Cathedralem publico Academiæ teſtimonio ad alios docendos idoneus oſtendatur, niſi Gradu Academico fuerit inſignitus. Quomodo potuiſſent Patres evidentius declarare, Gradum Academicum ſibi pro publico capacitatis teſtimonio eſſe?

§. III.

Ex Viſitatione Univerſitatis Lovanienſis oſtenditur, Gradus Academicos eſſe publica teſtimonia eruditionis illorum, qui illis condecorantur.

Quod §. ſuperiori ex Conciliis aſtructum fuit, illud ex omnibus Regulis, Doctoribus Graduandorum promotioni præfectis, præſtitutis facile, ut credo, evinci poſſet, verum exteriorum Univerſitatum Statutis omiſſis, ſufficere credidi, ſi in probationem rei ex ſe adeo dilucidæ, adducam ea, quæ Viſitatio hujus Univerſitatis, Apoſtolica ac Regia auctoritate peracta, Doctoribus in admiſſione ad Gradus ſervanda præſtituit. Ex illis adeo manifeſte elucet, Gradus Academicos ut publica ſcientiæ teſtimonia eſſe conſideranda, ut neſciam quis illis perlectis de eo poſſet ambigere.

„ Tam ad Baccalaureatum, quàm ad Licentiam (in Theologia) promovendi *ſtricte* examinentur, *ſolique idonei* admittantur, (inquit Viſitatio *titulo De Facultat. Theolog. art. 70. & ſeqq.*) *Inidonei autem omni privato affectu ſepoſito repellantur.*

„ Cum autem Reipublicæ Chriſtianæ plurimum interſit, pergit Viſitatio, ac multum pertineat ad Facultatis Theologicæ ſplendorem & gravitatem, ut qui Doctorali Laurea ſunt inſigniendi, ſint Viri præclariſſimi, ætatis maturitate graves, acerrimo ingenio præditi, ac in Sacris Literis, reliquiſque Theologicis ſcientiis exercitatiſſimi, ut ſiquando cum Hæreticis, aliiſque in palæſtram diſputandi gratia eſt deſcendendum, cùm Gradus ſui honore, Facultatiſque ſuæ gloria, quæ ſuarum ſunt partium debite perfungi poſſint: volumus, ut nemo ad Doctoralem Gradum admittatur, niſi *dotes habeat competentes, eximiam Theologiæ ſcientiam*, & etiam ætatis maturitatem ad minus trigeſimum annum attingentem, niſi propter ſingularem ſcientiæ præcellentiam Facultas in ætate cenſeret diſpenſandum.

„ Hujus rei momentum, ac enixam ſuam voluntatem, ut amplius declararent Univerſitatis Superiores, ſubjungunt.

„ Oneramus autem diſtricte Facultatis conſcientiam, ut ſicut ad nullum, ita potiſſimum ad ſupremum Gradum, ſive ad Lauream Doctoralem neminem admittat, *niſi, ſicut præſcriptum eſt, egregie aptum, idoneumque.*

Ex hiſce Theologiæ Magiſtris præſcriptis legibus patet, Gradus in Facultate illa nulli concedendos, qui ſcientia Gradui correſpondenti fuerit deſtitutus: ex quo evidenter conſequitur, quod dum Doctores Gradum alicui annuunt, una de ſcientia ipſius ad talem Gradum requiſita, teſtimonium ferant.

Quod ad leges in admiſſione ad Gradus, Doctoribus Juris præſtitutas attinet, illæ non minus evidenter, ſi non evidentius, quam præcedentes, intentum evincunt.

„ Ne paucarum legum, ait Viſitatio, aut Canonum Licentiati fiant, ſed in Theorica Juris perfecte verſati in palæſtram praxeos, ut docti & ſpectabiles viri prodeant, qui clientibus prudenter & candide patrocinentur, *atque Cathedralibus aut Collegiatis Eccleſiis probe conſulant*, ſtatuimus & ordinamus, ut Doctores utriuſque vel alterius Juris, quibus examen Licentiandorum committitur, paſſim *ubicunque libuerit* per *totum* Jus Civile, vel Canonum reſpective Licentiandos examinent, & ſi idoneos repererint, admittant, ſin minus, ſaltem ad tempus repellant.“

Repellant, inquam, *ad tempus* à Gradu Licentiæ, ut ſi nimirum tempore illo intermedio, ſe capaces atque idoneos ad Gradum illum reddiderint (quod ex novo examine deprehendetur,) ad Gradum admittantur. Nec enim ullum, tametſi tempore longiſſimo ſtudio Juris incubuiſſet, ad Gradum Licentiæ admitti voluere Viſitatores, niſi quem *rigiloſo* præmiſſo examine idoneum repererint, inidoneis abſolute excluſis.

Verum ne ſtudioſis dedecori ſit repulſam pati, ſtatuerunt, *ut notabili tempore ante repetitionem diſtum examen* RIGOROSUM *fiat.*

„ Et hæc, cum in Univerſitate Lovanienſi ita expedire invenimus, inquiunt Viſitatores, in Univerſitate noſtra Duacenſi idem obſervandum ſtatuimus.

„ Quandoquidem autem Univerſitatis noſtræ ſplendor, cujuſque Facultatis celebritas & Reipublicæ quoque noſtræ bonum, maxima ex parte ex eo dependent, ajunt Viſitatores, ut ad Doctoralem Lauream non admittantur, niſi in ea ſcientia, in qua volunt promoveri, præclariſſimi & maxime eminentes, qui ingenii acrimonia & laboris infatigata conſtantia ad eam pervenere doctrinæ præcellentiam, ut Facultatis ſuæ honori, & Reipublicæ noſtræ utiles eſſe poſſint: ideo in eo ſingulariter nobis providendum eſſe exiſtimamus, *ut excluſis inidoneis & minus peritis, ſolum ſelectiſſimi* ad Doctoratum provehantur.

Quod ut fiat, ſtatutum eſt, ut priuſquam quis ad Lauream Doctoralem in Jure admittatur, prius *rigoroſe per totum Jus* à ſtricto Collegio examinetur. Secundo, ut unuſquiſque judicium ſuum de promovendo ad Gradum illum ferre queat; præmittendas cenſuerunt tres diſputationes de materia per ſtrictum Collegium aſſignandas, eaſque ſine ſubſidio Præſidis una hebdomada eſſe abſolvendas. „ Cui diſputationi volumus, verba ſunt Viſitationis, omnes Doctores intereſſe, ut de Repetente verum judicium ferre poſſint; & ſi eum vere idoneum repererint, admittent, ſi vero in conſcientia ſua judicaverint eum non qualificatum, ne inferant noxam Reipublicæ, injuriam ſuæ Facultati, & quod majus eſt, ne efficiantur *juramenti ſui (quod volumus expreſſe continere ſe non admiſſuros, niſi quos vere judicaverint idoneos)* violatores, abſque ulla diſſimulatione eum repellent.

Quis hiſce perpenſis ambigat, nullum ad Gradum in Jure admittendum, niſi de quo per examen aliave publica ſcholaſtica exercitia conſtat, eum ſcientia Gradui illi reſpondenti ſufficienter eſſe inſtructum, quo fiat, ut qui Gradu illo eſt inſignitus, teſtimonio publico ſit probatus idoneus, *qui clientibus prudenter & candide patrocinetur*, ATQUE CATHEDRALIBUS, AUT COLLEGIATIS ECCLESIIS PROBE CONSULAT.“

§. IV.

Oſtenditur quam multa incommoda in Eccleſiam redundent, ex mala Graduum collatione.

Quæ præcedentibus duobus §§. tum ex Conciliorum Sanctionibus, tum Univerſitatis Lovanienſis Viſitatione prolata ſunt, abunde oſtendunt, Eccleſiarum atque Univerſitatum Fundatores omnino velle, ut Gradus Academici conferantur tanquam publica eruditionis teſtimonia, quibus qui condecorati

rati

rati ſunt, oſtendantur tales, ut eruditione atque prudentia Eccleſiæ prodeſſe poſſint.

Hoc ſuo ſcopo Eccleſiam piosque Univerſitatum Fundatores fruſtrandos fore, ſi Gradus illis conferantur, qui ſcientia, aliiſque qualitatibus Gradibus correſpondentibus carent, evidentius eſt quam ut probari debeat. Quinimo non tantum inutilis Eccleſiæ redderetur Graduum illorum acquiſitio; ſed noxia ſæpius ac pernicioſa. Per illos quippe titulos tanquam publicæ eruditionis teſtimonia, major miniſtris illis accedit auctoritas; cui dum eruditio aliæque animi dotes non reſpondent, illa non raro in Eccleſiæ perniciem abutuntur.

Ulterius, per indignam Graduum illorum conceſſionem natum eſt contingere, ut indocti atque muniis Eccleſiaſticis incapaces, alias non aſſumendi, aſſumantur; quidni enim fiat, ut illi, ad quos dignitatum aut Canonicatuum proviſio ſpectat, credant perſonas Beneficio, aut dignitati ſufficientes, ob Gradum Academicum quo ſunt inſigniti, quas tantæ capacitatis non credidiſſent, ſi teſtimonio illo publico non fuiſſent inſtructæ, nec unquam ad Beneficium, vel dignitatem, ſepoſito illo Gradu, illas promoviſſent. Quo tandem fit, ut Gradus qui ex intentione Eccleſiæ ſervire debent, ut capaciores ad munia Eccleſiaſtica vocentur, & incapacibus porta ad illa occludatur, ſubſerviant incapacibus, ut ipſis facilior ad ſimiles dignitates pandatur introitus.

Denique, quandoquidem Gradus Academici quædam ſint capacitatis indicia, populo manifeſte per indignam Graduum collationem imponitur: credit enim populus quod ea capacitate ſint præditi, quam ſigna illa exprimunt, ac propterea negotia ſua, etiam ſalutis illis ſecurius committit, quæ capacitas ſi deſit, evidenter fidelis populus decipitur.

Si his aliiſque incommodis, quæ infallibiliter quodammodo ſecum trahit feſtina nimis ac facilis Graduum Academicorum conceſſio, adjungantur commoda omnia, quæ ex debita Graduum collatione ſperari poſſent, & per eorum indebitam conceſſionem impediuntur, majoris momenti, quam vulgo apprehenditur, ſane reputanda eſt Graduum illorum collatio. Si enim Gradus illi non annuerentur niſi idoneis, id eſt optimis ſcientiis, prout Gradus præfert, inſtructis, contingeret ut ad præcipuas Eccleſiæ dignitates Graduatis affectas aſſumi non poſſent, niſi qui Theologicis aut Canonicis ſcientiis bene inſtructi, optimum gerendæ ac ornandæ Eccleſiæ conſilium Epiſcopis ſuggerere poſſent. Ulterius, cum dignitates illæ ad conſervandam, augendamque Eccleſiaſticam diſciplinam ſint inſtitutæ, & qui illas obtinent, Epiſcopalis ſolicitudinis non exiguam portionem ſibi impoſitam habeant, non difficulter cognoſcitur, quatenus in Eccleſiam fructus redundaret, ſi non niſi eruditione ac optima ſcientia imbuti ad illas aſcendere valerent: quod fieret, ſi Gradus denegarent iis, qui ſufficienti eruditione ſunt deſtituti.

Denique ſi tantum docti ac benemeriti ad Gradus promoverentur, fieret ut populo Chriſtiano non imponerent; ſed è contra oſtenderetur quibus ſua negotia, præſertim ſalutis, ſecurius confidere poſſet.

Veriſſime igitur dici poteſt quod pridem notavit P. Tholoſanus *lib. 18. de Rep. cap. 9. num. 6.* „ Multum „ nocet Reipublicæ quod Profeſſores aliqui reperiantur „ parum timoratæ conſcientiæ; & non conſiderant „ quale pecus Arcadicum introdant Eccleſiis & Subſelliis, ad gratiam ſæpe Gradus prophanis concedentes; nec conſiderant, ſe reddituros rationem coram „ Deo & hominibus de tanta in probandis ſtudiis negligentia.

Quid mirum proinde, ſi debitam Graduum Academicorum conceſſionem ejus ponderis & momenti crediderit Petrus de Aliaco Cardinalis & Epiſcopus Cameracenſis, ut inter cetera, quæ pro reformatione Eccleſiæ Concilio Conſtantienſi anno 1400. ſuggeſſit, nec illud ſuggerere dubitaverit: *ut Gradus diſtribuerentur dignis ſine favore aut acceptione perſonarum, & cum rigore examinis in ſcientia & moribus.* In lib. de Reform. Eccleſ. conſid. 5.

§. V.

Corollaria ex illis, quæ hoc capite dicta ſunt.

Si quis expendat ea, quæ toto capite præſenti, præſertim §. ſuperiori, probata fuerunt, agnoſcere debebit, examini atque admiſſioni Graduandorum præficiendos eſſe viros non tantum doctrina atque eruditione præſtantiſſimos, qui dijudicare queant, num Gradum poſtulans ejus ſit eruditionis, ut teſtimonium, quale Gradus petitus exprimit, mereatur; ſed inſuper ab affectu humano judicium pervertente vacuos. Si enim ſimili aliquo affectu, præſertim tamen avaritiæ, fuerint infecti, quantumvis forent ſapientes, de facili contingeret oculos eorum ita excæcari, ut revera indoneos ſpe lucri ex admiſſione ad Gradum obventuri admittent; vel timore homines offendendi, inidoneum repellere vererentur.

Merito ergo attendant, quibus incumbit Provincia conſtituendi Doctores, qui examini Graduandorum præſint, ut ordinent *Viros potentes & timentes Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint avaritiam.* Deut. 18. verſ. 21.

Intelligitur inſuper, quam merito ſoliciti ſint, quibus Eccleſiæ atque Reipublicæ bonum cordi eſt, ut ingenio, doctrina, & precipue moribus præſtantiſſimi Graduandorum examini præficiantur.

Ex dictis quoque non difficulter colligitur, quantum onus incumbat illis, qui Graduum collationi ſunt præfecti, quodque hujuſmodi officium non immerito periculoſioribus Eccleſiæ, aut Reipublicæ muniis annumerari queat. Quis enim munus illud non dicat admodum periculoſum, ex cujus reſpondendum eſt de tot publicis capacitatis teſtimoniis, quot Gradus Academici conſeruntur, quæ ſi leviter nimis conceſſa fuerint, tantam malorum ſtragem ſecum trahunt? Quis ſe credet ſatis illuminatum, aut ab humanis affectibus liberum, ut non timeat ſe interdum, etiam culpabiliter Gradus illos daturum immerentibus, & conſequenter influxurum in omnia illa mala, quæ ex indebita illa collatione in Eccleſiam, vel Rempublicam nata ſunt redundare?

Accedit, quod nemo ſecurus ſit, ſe pro debito muneri ſatisfeciſſe, quia forſitan Gradus Academicos non ea facilitate annuit, qua in aliis Univerſitatibus, aut à Confratribus ſuis concedi ſolent. Sæpe enim tam gravis eſt officiorum neglectus, ut ſi quis mediam partem eorum, quæ officium exigit, præſtiterit, in comparatione aliorum multum præſtitiſſe videatur; quare monet Apoſtolus, *ad Galat. 6. verſ. 4. Opus ſuum probet unuſquiſque, & ſic in ſemetipſo tantum gloriam habebit, & non in altero.* Quaſi diceret, diligenter examinet unuſquiſque quale ſit opus ſuum in ſe, non ex comparatione aliorum.

Ex quibus ulterius conſequitur, quod ſi de omni Magiſterio dictum ſit ab Apoſtolo Jacobo 1. verſ. 1. *Nolite plures Magiſtri fieri*, (id eſt, nolite deſiderare Magiſterium) *Fratres mei, ſcientes quoniam majus judicium ſumitis*; illud vel maxime dictum eſſe de Magiſterio, quo non tantum quis ad alios docendum conſtituitur, ſed inſuper auctoritatem alios Magiſtros conſtituendi ſuſcipit.

Ex his non difficulter intelligitur, quod ſicut officium examinandi & admittendi Ordinandos, Confeſſarios, Concionatores, &c. ob multa gravia, quæ illis annexa ſunt, pericula, non pro beneficio, ſed magno onere eſt reputandum: ita quoque officium admittendi Graduatos, ut onus potius, quam beneficium habendum ſit.

Præterea ex illis, quæ hoc capite dicta ſunt, ſequitur magnum eſſe abuſum, admittere ad Gradum Licentiæ in jure illos, qui eruditione aliiſque qualitatibus ad Gradum requiſitis deſtitui ſciuntur, eo quod ad praxim forenſem exercendam deſtinati non videantur. In primis enim quis hominis animum mutabilem eſſe neſcit, ut qui hodie à forenſibus abſtinere proponit, eras mutato conſilio iiſdem ſe occupet? Sed ut detur quod nunquam ad Advocati aliudve in Republica officium, per Gradum illum aſcendere poſſet, vel juramento conſtrictus, vel jam Statuto Eccleſiaſtico applicatus; forſitan tamen illo mediante ad dignitatem Eccleſiaſticam, cum ſumma Eccleſiæ pernicie, promovebitur.

Ulte-

Ulterius ſupponatur, Gradum illum ea cautione conceſſum eſſe, ut nec ad Reipublicæ, nec ad Eccleſiæ munia adipiſcenda, illo uti poſſent; plura tamen incommoda ſecum trahit illa inordinata Graduum conceſſio; præterquam enim quod titulorum Academicorum, per hujuſmodi præcipitatam indulgentiam, vileſcat auctoritas, nunquam cautio illa interpoſita impediet; quia hi qui publice titulo ſcientiæ ſunt inſigniti, reputentur eam, quam Gradus adeptus exprimit, habere ſufficientiam. Ex quo fiet, ut dictis atque reſolutionibus ipſorum, ob Gradum, quo decorati ſunt, eadem apud populum, qui cautionem privatim interpoſitam ignorat, ſit futura fides, ac ſi omnem quam gradus requirit capacitatem haberent.

Mirum igitur non eſt, ſi nec in hujus Univerſitatis Viſitatione, nec aliarum Univerſitatum, quod ſciam, Statutis limitatæ illius admiſſionis ad Gradum, mentio occurrat; ſed generaliter atque indefinite Doctoribus præcipiatur, ut ſepoſito omni humano affectu à Gradibus abſolute repellant, quos præmiſſo rigoroſo examine idoneos non repererint. Ea propter legum ſibi præſcriptarum prævaricatores conſtituuntur, qui inidoneos ad gradum Academicum admittunt, quamcunque licet cautionem interponant.

Non difficulter quoque ex antedictis intelligitur, admodum exactam circa ſcientiam ceteraſque qualitates merito eſſe inſtituendam inquiſitionem, ſi Nobilis quiſpiam, aut alius qui potentes noſcitur habere amicos, Gradum expetat, cum enim ſimiles facilius ad Reipublicæ ſubſellia, aut Eccleſiæ Cathedras amicorum potentia, vel auctoritate aſcendant, majus etiam periculum eſt, ne ſi inſufficientes Gradum adipiſcantur, illo ſint abuſuri.

Denique qui incommoda, ex feſtina Graduum maxime Theologiæ & Canonum collatione in Eccleſiam redundantia ſerio expenderit, facile agnoſcet, non ſine magno fundamento docuiſſe P. Adam Courzen, ut refert Andreas Bavvens, *eos Academicos peccare* MORTALITER, *qui Gradibus & Titulis inſigniunt indignos, adeoque velut publico teſtimonio Tribunalibus & Dei Eccleſiis imponunt. Lib. 2. de Juris Juſtitiaque uſu & abuſu cap. 3.*

Perpendens hæc pius ille ac doctus Academiæ Pariſienſis Cancellarius Joannes Gerſonius, inter alias cauſas, quibus ſe inclinatum fuiſſe teſtatur ad dimittendum Cancellariatum Academicum, unam his verbis expreſſit: *Cogor ad deliberationem aliorum, vel pro conſuetudine temporis, ignaros ſcientia & perniciosos moribus promovere.*

„ Cenſuit nimirum, ait Exim. D. Joannes Sinnichius, indignorum ad Gradus Academicos promotionem, *gravem* eſſe iniquitatem, ideo utique, quia *immanem* Reipublicæ, tam Eccleſiaſticæ, quàm Politicæ infert perniciem: " *Saul, Exrex lib. 2. cap. 122. §. 465.*

PARS SECUNDA.

DE SECUNDO OFFICIO CANONICORUM,

QUOD EST

MORUM INTEGRITATE ECCLESIAM ÆDIFICARE.

CAPUT PRIMUM.

Canonici non tantum populo, ſed etiam Clero exemplo ſuo præire debent.

§. I.

Clerici, atque ita Canonici laicos exemplo ſuo ad virtutem excitare tenentur.

„ Nihil eſſe, quod alios magis ad pietatem & Dei cultum aſſidue inſtruat, quam eorum vita & exemplum, qui ſe divino miniſterio dedicarunt, poſt SS. Patres monuit Synodus Tridentina *Seſſ. 22. cap. 1. de Reform.* cum enim à rebus ſæculi in altiorem ſublati locum conſpiciantur, in eos tanquam in ſpeculum reliqui oculos conjiciunt, ex iiſque ſumunt quod imitentur. Quapropter ſi decet omnino Clericos in ſortem Domini vocatos, vitam moreſque ſuos omnes componere, ut habitu, geſtu, inceſſu, ſermone, aliiſque omnibus rebus nil, niſi grave, moderatum ac religione plenum præſeferant; levia etiam delicta quæ in ipſis maxima eſſent, effugiant, ut eorum actiones cunctis afferant venerationem.

Præterea cum Clerici laicorum ſint conſtituti Magiſtri, ea tenentur morum integritate fulgere, ut quæ verbo ædificant, operibus non deſtruant. Quapropter Synodus Tridentina *Seſſ. 14. in Proœmio de Reformat.* præcipit Epiſcopis, ut moneant ſuos Clericos „ in quocunque Ordine fuerint, ut converſatione, ſermone & ſcientia commiſſo ſibi Dei populo præeant; memores ejus quod ſcriptum eſt: *Sancti eſtote, quia & ego ſanctus ſum.* Juxta Apoſtoli vocem, nemini dent ullam offenſionem, ut non vituperetur miniſterium eorum; ſed in omnibus exhibeant ſe ſicut Miniſtros Dei: ne illud Prophetæ dictum adimpleatur in eis, Sacerdotes Dei contaminant Sancta & reprobant legem. "

Quæ omnia jam ante à Chriſto & Apoſtolo ad Clerum dicta fuiſſe Eccleſia noverat. *Vos eſtis lux mundi*, inquit Chriſtus *Matth. 5. v. 14. & 16. ſic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum, qui in cœlis eſt.* Et Apoſtolus in perſona Titi: *In omnibus teipſum præbe exemplum bonorum operum... verbum ſanum, irreprehenſibile: ut is qui ex adverſo eſt, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis.* Ad Titum *cap. 2. verſ. 7. & 8.*

Si quis vero contendat hic ex Sacris Textu prolata tantum ad Epiſcopos Apoſtolorum Succeſſores, aut Presbyteros animarum Directores dicta eſſe; audiat, quæſo, S. Hieronymum, *quem Deus Eccleſiæ ſuæ in exponendis Sacris Scripturis Doctorem maximum providere dignatus eſt:* „ Qualis ædificatio erit diſcipuli, ſi ſe intelligat Magiſtro eſſe majorem? Unde non ſolum Epiſcopi, inquit hic Doctor Maximus, ſed Presbyteri & Diaconi debent magnopere providere, ut cunctum populum, cui præſident, converſatione, ſermone & ſcientia præcedant, verum etiam & *inferior Gradus*, Exorciſtæ, Lectores, Æditui & omnes omnino, qui domui Dei ſerviunt. Quia vehementer Eccleſiam Chriſti deſtruit, meliores Laicos eſſe quam Clericos. " *In comm. ſup. Epiſt. ad Tit. cap. 3. apud Grat. cauſ. 8. quæſt. 1. can. 21.*

Clerici ergo & proinde etiam Canonici, qui à rebus ſæculi in altiorem locum ſunt ſublati, quique

Lai-

Laicorum conſtituti ſunt Magiſtri, tales eſſe debent (ut paucis his Auguſtini verbis concludam) *quorum vita aliorum ſit eruditio, & aſſidua ſalutis prædicatio. Serm.* 359.

§. II.

Canonici ab exactiore Canonum obſervantia nomen mutuantes, ad ſedulam illorum cuſtodiam præ reliquo Clero tenentur.

UNiverſo Clericorum Ordini, Canonum ſeu Regularum Eccleſiaſticarum obſervantiam præſcriptum eſſe quis ambigat?

Quare tertia Carthaginenſis Synodus præcepit, *ut omnibus Ordinandis Canones prælegantur*. Et Toletana IV. jubet, *ut ſciant Sacerdotes Scripturas ſanctas &* Canones: Unde olim in more poſitum fuiſſe notat Morinus, quod Ordinandus interrogaretur num *Canones* pleniter diſceret, & intelligeret, *De Sacr. Ordinat. pag.* 308.

Ab hac Canonum obſervantia Clerici omnes multo tempore *Canonici* dicti fuere; & Clericorum profeſſio, *vita Canonica*, *inſtitutio Canonica*, aut *Religio Canonica*.

Hinc quoque factum eſt, ut Clerici à Regulis ſeu Canonibus præſcriptis deviantes, *non Canonici* appellati ſint.

Non male proinde à quibuſdam notatum fuit, primitus *Canonicos* dictos fuiſſe Clericos ſecundum *Canones* viventes.

Verum ſucceſſu temporis multiplicato Clero, ac Canonum cuſtodia in Clero deficiente, ſpecialiter *nomen* illud appropriatum fuit illis, qui una cum Epiſcopo in Domo Epiſcopali, aut certe in alio loco ſub directione Abbatis, aut Præpoſiti in unum congregati, exactiorem præ reliquis de Clero *Canonum* obſervantiam profitebantur.

Unde ſæculo nono Synodus Aquiſgranenſis, poſtquam omnibus Clericis ſalutaria monita, atque vitæ Clericalis rite inſtituendæ normam præſcripſiſſet, ad *Canonicos* ſeſe convertens, eos ante omnia à profeſſionis ſuæ perfectione, ad ſingularem præ reliquis de Clero, vitæ integritatem excitare non dubitat.

„ Quia evidenti authoritate, ait Synodus, liquet Canonicam inſtitutionem ceteris præſtare inſtitutionibus, debent, neceſſe eſt, qui hujus profeſſionis cenſentur *nomine*, procurare qualiter in ſemetipſis *eandem inſtitutionem vita & moribus exornent potius quam dehoneſtent*. Quoniam qui tantæ authoritatis inſtitutione pollent, & ſe aliis imitabiles præbere debent, verendum eſt, ne ſi (quod abſit) à propoſito exorbitaverint, regno Dei indigni fiant.“

Quapropter ſub idem pene tempus in Synodo Rhemenſi (*An.* 813. *Can.* 8.) Monachis S. Benedicti Regula fuit: Canonicis vero ſacri Canones, *ut quiſque Canonicus*, ait Synodus, *legem vitamque ſuam minime ignoraret*. Ab hac igitur *Canonum* exactiore cuſtodia Clericos, qui *Canonici* dicuntur, nomen ſuum derivaſſe, atque eo titulo ad eorum obſervantiam ſeſe excitare debere, jam dudum obſervatum fuit.

Et quidem Ivo Carnotenſis Canonicis ſuis hanc nominis Etymologiam, ut eos ad vitæ integritatem reduceret, proponere non dubitavit: *idea*, inquit *Epiſt.* 69. *Canonici appellati eſtis, quod Canonicas Regulas velle vos obſervare* CETERIS ARCTIUS *devoviſtis*.

Similiter Rodulphus Canonicus Tungrenſis, eodem argumento Confratres ſuos ad ſedulam Canonum cuſtodiam inducere ſtuduit: „ Cum ſacri Canones, inquit, ſint cuſtodiendi, apud vos tamen qui ab illis græce *Canonicorum* nomen vindicaſtis, à S. Romana Eccleſia depoſiti ſunt, non tradentis, ſed recipientis gratia. “ *Lib. de Canon. obſerv. propoſit.* 3.

„ Clerici, inquiebat ſæculo decimo quinto Dionyſius Carthuſianus, vocantur Canonici, quoniam regularem, & rectam tenentur ducere vitam vitiorumque obliquitates vitando, ſinceriter gradiri juxta præfixa eis à SS. Patribus ſtatuta. “ *Tract. de Vita Canon. cap.* 4.

Utque propius ad noſtram ætatem deſcendamus, præcedenti ſæculo Synodus Colonienſis, *ut de Canonicis dicamus paucis*, inquit, *reſpondeat eorum vita titulo, reſpondeat* NOMINI: *ſint* REIPSA, *ut ſunt* NOMINE CANONICI, *id eſt*, REGULARES. *Anno* 1536. *part.* 3. *cap.* 4.

Quin & ſub finem ejuſdem ſæculi Clerus Gallicanus, ut Canonicos ad vitæ rectitudinem, morum integritatem Canonumque ſedulam obſervantiam efficacius reduceret, ut *nominis* ſui memores eſſent, admonuit. *An.* 1597.

„ Canonicos ſemper ſuæ *denominationis* memores eſſe oportet, inquit, ne quia eorum *Canones & Regulas* vitæ aut morum pravitate unquam tranſgrediatur; ſed è contra, qui exleges ſunt, aut in futurum eſſe poſſent, eorum exemplo ad pietatis & probitatis totius formam & regulam revocentur. “

Clerici ergo *Canonici dicuntur* ab ipſa Canonum exactiore cuſtodia, ſeu, ut clarius dicam, ab ipſa profeſſione, qua exactiorem *Canonum* obſervantiam, dum in *Canonicos* recipiuntur, profiteri cenſentur. Quare ſicuti Chriſtiani dicuntur, non tantum qui Chriſti veſtigia ſectantur, ſed quotquot in Baptiſmate ſatanæ & pompis ejus renunciarunt, & Chriſto ſe adhæſuros profeſſi ſunt; eum in modum Clerici à prædicta profeſſione, quandiu Canonicatum retinent, *Canonici* dicuntur, tametſi ab illa vitæ profeſſione degenerent.

Sed ſicut de Chriſtianis dicit Salvianus, *Chriſtianum nomen aureum decus eſt. Quo ſi indigne utamur, ſit ut ſues cum ornamento eſſe videamur*; „ Eum in modum Canonici dictum accipiant (ait Joannes Molanus de hoc glorioſo Canonicorum nomine agens *lib. de Canon. cap.* 4.) *Canonici nomen* honoris titulus eſt, ſed ſi eo indigne utamur, ſit ut ſues cum ornamento eſſe videamur. Qui Chriſtianus eſt, & chriſtiane non vivit, pergit idem Molanus, qui Canonicus eſt, & canonice non vivit, *nomina* hæc ſecum ad damnationem ſuam portat, & in iis ſeipſum quod male vixerit, damnat. Hæc ſunt *nomina* quæ eos accuſabunt, dum Majeſtas venerit judicantis, & quæ illis erunt in teſtimonium ſuæ perditionis, cum audietur ſententia judicantis. “

§. III.

Canonici, qui auctoritate inferiori Clero præſtant, etiam morum integritate prælucere jubentur.

„ TAnto utique quenque anteſtare ceteris oportet devotione, inquit Salvianus *lib.* 2. *adv. Avarit.* quanto anteſtat dignitate. Nihil eſt enim turpius, quam excellentem eſſe quamlibet culmine, & deſpicabilem vilitate. Quid eſt enim aliud principatus ſine meritorum ſublimitate, niſi honoris titulus ſine homine? “

„ Cum igitur evidenti authoritate liqueat canonicam inſtitutionem ceteris præſtare inſtitutionibus, ut loquitur Synodus Aquiſgranenſis, tanto utique eos anteſtare oportet devotione, quanto anteſtant dignitate, ne alias excellentes culmine deſpicabiles fiant vilitate, & principatum ſeu ſuperioritatem ſine meritorum ſublimitate habentes, honoris titulum ſine homine habere dicantur.

Ea propter dicta Synodus Aquiſgran. poſtquam dixit, Canonicam ceteris præſtare inſtitutionibus, tanquam illi neceſſario conſequens, Canonicos monet, *ut videant qualiter in ſemetipſis eandem inſtitutionem vita & moribus exornent*: QUONIAM QUI TANTA AUTHORITATE POLLENT; ET ALIIS SE IMITABILES PRÆBERE DEBENT. *An.* 816. *Can.* 115.

Eadem ratione Synodus Tridentina dixit, „ dignitates in Eccleſiis, præſertim Cathedralibus, ad conſervandam augendamque Eccleſiaſticam diſciplinam fuiſſe inſtitutas, *ut qui eas obtinerent pietate præcellerent, aliiſque exemplo eſſent*. “

Moneique Canonicos univerſos, „ ut veſtitu decenti tam in Eccleſia, quàm extra aſſidue utantur, ab illicitiſque venationibus, aucupiis, choreis, tabernis luſibuſque abſtineant, eaque morum integritate polleant, ut merito Eccleſiæ *Senatus* dici poſſint. “

Quare Concilii Aquenſis Patres decernere non dubitarunt: „ Quæ de vita & honeſtate Clericorum à Synodo ſtatuta erant, ea omnia, quam diligentiſſime à *Canonicis* eſſe obſervanda ſub iiſdem, ac gravioribus etiam pœnis, cum deceat illos, inquiunt,

„ ea

„ ea morum integritate ornatos eſſe, ut *nomen ſuum* tueri, & retinere poſſint, ac præ aliis Clericis *Canonici* ſeu *Regulares*, ex obſervata Eccleſiaſticæ diſciplinæ *perfectius* regula nominari mereantur, *à quibus ceteros ſtudium & amorem, ac tanquam regulam cultus Divini non pigeat accipere*.

De hac Canonicorum obligatione inferiori Clero exemplo ſuo prælucendi adeo perſuaſus erat S. Carolus, ut eoſdem ad eorum, quæ ipſis præſcripta erant, ſedulam obſervantiam, per illam obligationem excitandos crediderit. „ Accurate demum omnia obſervate, inquiebat, quæ vobis præſcripta ſunt, *ita ut veſtro exemplo aliis Sacerdotibus Clericiſque, & recte orandi, & pie vivendi animum addatis*.

§. IV.

Corollaria ex illis, quæ hoc capite aſſerta ſunt.

QUæ hoc capite aſſerta fuerunt probant:

Primò, quod Clerici ac proinde Canonici, debeant eſſe ea morum integritate, ut vita eorum ſit tanquam ſpeculum loco ſublimiori poſitum, in quod Laici oculos conjicientes, quid ſibi agendum ſit, videant.

Secundò, quod Clerici debeant ita vitam ſuam componere, ut quod Laicis ſervandum prædicant, prius per opera ſua factibile ſuadeant: „ Sermo enim vivus & efficax, ajebat S. Bernardus *Epiſt.* 102. exemplum eſt boni operis, facile faciens ſuadibile quod dicitur, dum monſtrat factibile quod ſuadetur.

Tertiò, quod Canonici ab exactiore Canonum ſeu Regularum cuſtodia nomen ſuum ſortiantur; adeoque vi ſuæ profeſſionis ad eorum exactiorem præ ceteris Clericis obſervantiam teneantur.

Quartò, quod ſicuti Religioſi vitam ſuam ad Regulam, quam profeſſi ſunt, inſtituere jubentur; ita Canonici Sacros Canones tanquam ſuam Regulam ſuſcipere debeant.

Quintò, quod etiam Canonici, qui hodie *ſæculares* dicuntur, à Canonum exactiore obſervantia *nomen* ſuum habeant & retineant; ac propterea ad eam morum integritatem, quam Canones præſcribunt, non minus nunc ac olim dum in communi vivebant, teneantur: ut licet *ſæculares* ob vitæ communis defectionem nominentur, moribus tamen *Canonici*, id eſt, *Regulares* ſint.

Ex quo ulterius conſequitur, quod Canonici in vitæ ſuæ directione attendere non debeant quid alii faciant, ſed quid Sacri Canones Clericis faciendum præſcribant.

Septimò, quæ præſenti capite diximus, probant, quod ſicuti Canonici aliis Clericis authoritate & vitæ profeſſione præſtant, ita quoque vitæ integritate præſtare debeant.

CAPUT II.

Oſtenditur quod multis ſæculis non promoverentur ad Clerum, qui poſt Baptiſmum in crimen, maxime carnis, erant prolapſi, & qui poſt Clericatum ſimile commiſiſſent, nunquam Ordinibus reſtituerentur. Quid demum circa diſciplinam illam mutatum ſit, & qua ratione illa mutatio ſupervenerit.

§. I.

Priſtina Patrum diſciplina nullum admittebat ad Clerum, qui innocentiam Baptiſmalem crimine aliquo, præſertim carnis, maculaſſet.

CANONEM ſeu regulam electionis Magiſtratuum Eccleſiaſticorum, quem SS. Patres plurimis ſæculis preſſius ſecuti ſunt, Apoſtolus ſcribens ad Diſcipulum ſuum Titum, ita expoſuit: *Hujus rei gratia*, inquit, *reliqui te Cretæ, ut ea quæ deſunt corrigas, & conſtituas per civitates Presbyteros, ſicuti & ego diſpoſui tibi*. Ad Titum *cap.* 1. *verſ.* 5. 6. 7.

Quales vero? *Si quis* SINE CRIMINE EST, *unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accuſatione luxuriæ, aut non ſubditos. Oportet Epiſcopum* SINE CRIMINE *eſſe, ſicut Dei diſpenſatorem, non ſuperbum, &c.* Eadem præcipit ſcribens ad Timotheum, & addit: *Oportet illum* (Epiſcopum) *& teſtimonium habere bonum ab iis qui foris ſunt, ut non in opprobrium incidat, & in laqueum diaboli*. 1. ad Timoth. 3. verſ. 7. 8. 9. & 10.

Similem deinde probationem in Diaconia poſtulat: *Diaconos*, inquit, *ſimiliter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum ſectantes: Habentes myſterium fidei in conſcientia pura. Et hi probentur primum: & ſic miniſtrent*, NULLUM CRIMEN HABENTES.

Hunc, inquam, Canonem Apoſtolicum in electione Miniſtrorum Eccleſiæ præ oculis habentes SS. Patres, nullum ad Clerum admittendum cenſebant, niſi qui *ſine crimine eſſet*, id eſt, nullo crimine, præſertim carnis, innocentiam Baptiſmalem maculaſſet. „ Non eo tantum tempore (inquit Hieronymus, agens de puritate in ordinando requiſita) quo ordinandus eſt, ſine ullo ſit crimine, & præteritas maculas nova converſatione diluerit, *ſed ex eo tempore, quo in Chriſto renatus eſt, nulla peccati conſcientia mordeatur*. "

Hanc Eccleſiæ diſciplinam, nullum ſcilicet ad miniſterium ſuum admittendi, qui graviori aliquo crimine, præſertim carnis, Baptiſmum ſuum maculaſſet, tanquam indubitatam ante Hieronymum Celſo Hæretico oppoſuit Origenes; „ aſſerens quod Chriſtiani, lapſos in crimen carnis rurſum reſipiſcentes, haud ſecus quam redivivos (verba ejus ſunt) tandem poſt longiorem melioris meriti approbationem, quam cum primum ad religionem diſcendam admitterentur, *ea tamen conditione*, inquit, *ut quoniam lapſi ſunt, excludantur in poſterum ab omnibus dignitatibus & Magiſtratibus Eccleſiaſticis*. " Lib. 3. contra Celſ.

Eandem Eccleſiæ diſciplinam etiam ſæculo VIII. multis probat & exaggerat Tharaſius Patriarcha Conſtantinopolitanus in epiſtola ad Joannem Presbyterum & Hegumenum, in qua inter multa, hæc habet: „ In ſcortatione aut adulterio, ſi quiſpiam poſt Baptiſma fuerit deprehenſus, *Divini Canones* illum ad Sacerdotium non admittunt, " *Habetur act.* 8. *Concil.* 7.

Nullum igitur ad Sacerdotium admittendum credebant Sancti Patres, qui ſanguinem teſtamenti, in quo ſanctificatus fuerat, pollutum duxiſſet, præſertim crimine carnis, quantumvis copioſis pœnitentiæ lacrymis pollutionem eluiſſet.

Ex pœnitentibus quantumvis ſit bonus (inquit Concilium Carthaginenſe IV. *Can.* 68.) *Clericus non ordinetur*. Quinimo teſte Innocentio I. *Canones apud Nicæam conſtituti, pœnitentes etiam* AB INFIMIS OFFICIIS *Clericorum excludunt*. Utque plura, tum Conciliorum, tum Patrum teſtimonia, quibus probatur pœnitentes ab omni miniſterio Eccleſiæ fuiſſe excluſos, prætermittam; unicum Siricii Papæ luculentiſſimum illius diſciplinæ teſtimonium adjungo: „ Illud quoque (inquit *Epiſt.* 1. *cap.* 14.) nos par fuit providere, ut ſicut pœnitentiam agere cuiquam non conceditur Clericorum, ita & poſt pœnitudinem ac reconciliationem, nulli unquam Laico liceat honorem Clericatus adipiſci: *Qui quamvis ſint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum Sacramentorum inſtrumenta ſuſcipere, qui dudum fuerint vaſa vitiorum*. "

Præterquam quod ex dicto Siricii reſponſo evidenter conſtet, pœnitentes à Clericatu fuiſſe ſecluſos; inſuper ex eodem reſponſo perſpicuum eſt, non alia de cauſa pœnitentibus ad ſacra munia portam fuiſſe occluſam, niſi *ob crimen*, cujus cauſa pœnitentiæ ſubjiciebantur: Quare tanquam indubitatum aſſerit Morinus: *Criminum reos, vel pœnitentiam agentes ab Ordinibus Eccleſiaſticis prohiberi, apud Veteres æquipollebant*. Lib. 4. de Adminiſtr. Sacrament. Pœnit. *cap.* 13. *num.* 5.

§. II.

Digitized by Google

§. II.

Priſtina Patrum diſciplina non permittebat Clericos in crimen, præſertim carnis, prolapſos, etiam poſt pœnitentiam peractam, priſtino honore reſtitui.

Quantam conſcientiæ puritatem, vitæque innocentiam Patres requiſiverint in illo, qui illius Sacerdotio fungitur, qui nobis conſtitutus eſt Pontifex ſanctus, innocens, impollutus, & ſegregatus à peccatoribus, facile intelligitur, tum ex illis, quæ ſuperiori §. dicta ſunt, tum ex eo, quo per multa ſæcula Clericos poſt ſuſceptum Ordinem in grave aliquod crimen, maxime carnis, prolapſos, nec poſt peractam pœnitentiam ſacris Miniſteriis unquam reſtituendos cenſerent; ut luculentiſſimis Canonum atque Patrum teſtimoniis hoc & ſequentibus §§. oſtendetur.

Antiquiſſimus, qui ſub nomine Apoſtolorum circumfertur Canon, Clericum propter crimen depoſitum quantumlibet pœnitentiam agat, honori priſtino non eſſe reſtituendum decernit *Can. 61. Apoſtol.* „ Si quis Clericus propter metum humanum, vel Græci, vel Hæretici, negaverit, ſi quidem nomen Chriſti, ab Eccleſia rejicitor: ſi vero nomen Clerici, deponitor: *Pœnitentia tamen ductus, ut Laicus recipitor.* “ Quod vero Canonis illius diſpoſitio, in praxim deducta fuerit, antiquiſſima & illuſtria evincunt exempla.

Cornelius Papa in Epiſtola ad Fabium Antiochenum apud Euſebium refert è tribus Epiſcopis, qui Novatum, ſimplicitate animi ab eo decepti, ordinaverant, unum facti ſui *pœnituiſſe*, & peccatum *flebiliter* lamentantem, & aperte confitentem ad Eccleſiam rediiſſe, *quem*, inquit Cornelius, *populo univerſo pro eo rogante, eundem ut* LAICUM *in communionem recepimus.* Dixerat quoque paulo ante, tres illos Epiſcopos homines ſimplices, *& in perditorum fallaciis doliſque diſcernendis minus perſpicaces.* Quanquam talis eſſet Epiſcopus ille, & Novati aſtu, errarer, circumventus, tantaque animi contritione publice pungeretur, univerſus inſuper pro eo populus rogaret, priſtinæ tamen dignitati non reſtituitur; ſed *laicam* tantummodo communionem obtinere potuit.

Plura ſimilia exempla occurrunt in Epiſtolis S. Cypriani, inter illas tamen ad hanc diſciplinam probandam ſingulariter valet Epiſt. 68. quæ ad diſciplinam illam adſtruendam unice compoſita videtur. Et Epiſt. 64. in qua excandeſcit Cyprianus adverſus Fortunatianum, eo quod in crimen lapſus, gradum, quem amiſerat, recuperare conaretur; quin & in eos acriter invehitur, qui hæc tentanti applaudebant.

Hujus diſciplinæ prioribus ſæculis locuples quoque teſtis eſt S. Baſilius *Epiſt. 1. Can. cap. 3.* dum *Diaconos poſt Diaconatum fornicatos à Diaconatu haud dubie ejectos* docet: *eaque ratione poſt perfectam ſuæ curationis demonſtrationem, communioni* LAICÆ *facilius deſtitutos, ne bis in idipſum vindicaretur; &* QUIA NUNQUAM IN EUM EX QUO DECIDERANT LOCUM RESTITUEBANTUR.

Hanc diſciplinam Canonum auctoritate ſtabilitam multis aſſeruit, nec ullatenus ab ea recedendum ſcripſit ſæculo ſexto Joannes II. ad Cæſarium Arelatenſem, in cauſa Contumelioſi Rhegienſis Epiſcopi in fornicationem prolapſi: „ Dolemus, inquit, de amiſſione Pontificis, rigorem tamen Canonum ſervare neceſſe eſt; atque ideo prædictum (Contumelioſum) ab Epiſcopatus Ordine noſtra ſuſpendit auctoritas. Neque enim fas eſt pollutum criminibus ſacris Miniſteriis deſervire. Sed te ordinante in Monaſterio dirigatur, ubi delictorum memor, in pœnitentia lacrymas effundere non omittat, ut ab eo, qui omnium miſeretur, Domino noſtro Jeſu Chriſto miſericordiam valeat obtinere.

Teſtatur de eodem Canonum rigore adverſus Clericos in crimen prolapſos ipſe Cæſarius Arelatenſis in eadem Contumelioſi cauſa, qui poſt accuratum variorum Canonum ſyllabum à Joanne Papa ad ſe miſſum, quibus demonſtratur ex ipſa illorum inſcriptione, *Clericos poſt crimina non poſſe ad honorem priſtinum revocari:* „ Ecce, inquit, manifeſtiſſime conſtat, ſecundum quod, *& tituli à S. Joanne Papa tranſmiſſi, & recentiorum octodecim Epiſcoporum ſententia, ſed & Canones Gallicani continere videntur, Clerici in adulterio deprehenſi, aut ipſi confeſſi, aut ab aliis revicti, ad honorem redire non poſſunt:* ideo aut plena voluntate præceptis illorum conſentiant, aut ſi non fecerint, omnibus ſe contrarios & inimicos eſſe cognoſcant. Quæ eſt iſta juſtitiæ inimica benignitas, palpare criminoſos, & vulnera eorum uſque ad diem judicii incurata ſervare? “

§. III.

Diſciplina de Clericis in crimen prolapſis aſtruitur auctoritate SS. Gregorii & Martini I.

Diſciplinam de Clericis in crimen prolapſis priſtino honori non reſtituendis Sancti Gregorii tempore viguiſſe ab eoque probatam, tam dilucide ex Epiſtolis ejus evincitur, ut neſciam, quis eas legerit, & de eo dubitare poſſit; imo & poſt ipſius Gregorii tempora eam illibatam manſiſſe, abunde Epiſtola Martini I. mox ſubjicienda oſtendit.

Pervenit ad nos, inquit S. Gregorius ſcribens Januario Epiſcopo Calaritano, (*lib. 3. Epiſt. 26. apud Gratian. Diſt. 50. Can. 9.*) quoſdam de Sacris Ordinibus lapſos *vel poſt pœnitentiam*, vel ante, ad officii ſui miniſterium revocari, quod omnino prohibemus, *& in hac re ſacratiſſimi Canones contradicunt.* Qui igitur poſt acceptum Sacrum Ordinem lapſus in peccatum carnis fuerit, Sacro Ordine ita careat, *ut ad miniſterium* ULTERIUS *non accedat.*

Venantio Epiſcopo Lunenſi interroganti, quid circa lapſos Presbyteros, Diaconos & Subdiaconos eſſet agendum, reſpondit in hæc verba: „ Ad Fraternitatis tuæ conſulta reſpondentes ſtatuimus, Diaconum & Abbatem de Portu Veneris, quem indicat ceciditſe, ad Sacrum Ordinem *non debere, vel poſſe ullo modo revocari.* Subdiaconi quoque, quos ſimilis culpa conſtrinxit, ab Officio ſuo *irrevocabiliter* depoſiti, *inter laicos* Communionem accipiant. “ *Lib. 4. Epiſt. 1.*

Quin Conſtantio Epiſcopo Mediolanenſi reſcribere non dubitat: *Si lapſis ad ſuum Ordinem revertendi licentia concedatur, vigor Canonicæ procul dubio frangitur diſciplinæ:* ac poſtmodum ſubjungit: *Illud igitur præ omnibus ſtudete, ut lapſos in ſacrum Ordinem nullius vobis ſupplicatio aliquo modo revocare ſuadeat, ne ejuſmodi non ſtatuta, ſed temporaliter eis delata credatur eſſe vindicta.* Lib. 4. Ep. 17.

Plura in eandem Epiſtolam Lector videre poterit, quæ tam evidenter de hac diſciplina Sancti Gregorii mentem exprimunt, ut ſenſu communiori deſtitutus videri poſſit, qui in hac parte de Sancti Gregorii ſententia ambigeret.

Etiam poſt Sancti Gregorii tempora hanc diſciplinam viguiſſe Epiſtola Martini I. ad Amandum Trajectenſem Epiſcopum luculentiſſime evincit. Hortatur Amandum ſummo mœrore propemodum obrutum, & Epiſcopatum abdicare meditantem, eo quod Presbyteri, Diaconi, aliique Eccleſiæ miniſtri poſt ſuas Ordinationes in crimen prolapſi, juxta *SS. Canones ab Altaris miniſterio* recedere detrectarent, ipſum, inquam, hortatur ad perſeverantiam, utque Canonum rigorem contra hujuſmodi Clericos viriliter tueatur. Verba ejus plena vigore audire lubet: „ Nullatenus, inquit, in hujuſmodi peccato delinquentibus *ad deſtructionem Canonum*, compaſſionem exhibeas. Nam qui ſemel poſt ſuam Ordinationem in lapſum ceciderit, *deinceps jam depoſitus erit, nullumque gradum Sacerdotii poterit adipiſci:* ſed ſufficiat ei lamentationibus, fletibuſque aſſiduis *quouſque advixerit in eadem pœnitentia perdurare*, ut commiſſum delictum divina gratia extinguere valeat. Si enim tales quærimus ad Sacros Ordines promovendos, quibus nulla ruga, nullumque vitæ contagium mentes & corpora præpediat: quanto magis, ſi poſt Ordinationem ſuam quiſpiam in lapſum ceciderit, & prævaricationis peccato deprehendatur obnoxius, omnino prohibendus eſt cum manibus lutulentis atque pollutis Myſterium noſtræ ſalutis tractare? Sitque hujuſmodi *ſemper, juxta Sacrorum Canonum Statuta in hac vita depoſitus;* ut ab illo qui mentis arcana ſcrutatur, nullamque de ovibus er-

„ ſare congaudet, dum aſpexerit ſinceram pœnitentiam ejus, in terribili judicio habeat reconciliatum. „ *Tom. 6. Conc. ult. edit. pag.* 383.

Ex quibus liquido cerni poteſt, per ſex & amplius ſæcula diſciplinam illam viguiſſe; ut Clerici poſt Ordinationem in crimen lapſi in perpetuum Ordinis ſui exercitio privarentur: quin Morinus aſſerere audet: *per mille & amplius annos Sacerdotibus ſive clam, ſive palam in carnis flagitia lapſis, reditum ad ſuam dignitatem nullum patuiſſe*. Lib. 4. de Admin. ſacr. pœnit. cap. 15.

Non tamen inficior, quin aliquando ob magnam Eccleſiæ utilitatem & neceſſitatem, v. gr. ad ſchiſma componendum, aliquid de Canonum rigore circa lapſos Sacerdotes remiſſum fuerit. „ In hujuſmodi enim „ cauſis, inquit Auguſtinus *Epiſt. 50. ad Bonif.* ubi „ per graves diſſenſionum ſciſſuras non hujus, aut illius hominis eſt periculum, ſed populorum ſtrages „ jacent, detrahendum eſt aliquid ſeveritati, ut majoribus malis ſanandis charitas ſincera ſubveniat.

Ob hanc cauſam Epiſcopi & Presbyteri Donatiſtæ ad Eccleſiam redeuntes, poſt actam de ſchiſmatis crimine pœnitentiam, gradu ſuo non ſunt dejecti. „ Quod „ tamen non fieret, ut ibidem Auguſtinus, quoniam „ revera, quod fatendum eſt, fieri non deberet, niſi „ pacis ipſius compenſatione ſanaretur.

Sed hæ exceptiones à regula, non infringunt; ſed, ut cum Juriſconſultis loquar, *firmant Regulam in caſibus non exceptis.*

§. IV.

Nihil ſolidi contra diſciplinam de Sacerdotibus lapſis non reſtituendis haberi poteſt ex Epiſtolis Calliſti II. Gregorii *ad Secundinum, aut* Iſidori *ad Maſſanum.*

TRia potiſſimum ſunt, quæ diſciplinam de lapſis Sacerdotibus non reſtituendis hactenus ex Canonibus & Patrum Scriptis aſſertam infringere videntur.

Primum quidem ex Epiſtola ſecunda *Calliſti I.* deſumitur; in hac enim diſerte dicitur: „ Errant, qui „ putant Domini Sacerdotes poſt lapſum, ſi condignam egerint pœnitentiam, Domino miniſtrare non „ poſſe, & ſuis honoribus non frui, ſi bonam deinceps vitam duxerint, & ſuum Sacerdotium condigne cuſtodierint.

Secundum ex litteris S. Gregorii ad Secundinum petitur: in his enim Secundino de lapſis Sacerdotibus quid agendum eſſet interroganti, dicitur S. Gregorius reſpondiſſe: *Poſt dignam ſatisfactionem credemus poſſe* (Sacerdotes) *lapſos redire ad honorem.*

Tertium denique accipitur ex Epiſtola Sancti Iſidori Hiſpalenſis ad Maſſanum, in qua aperte ſcribitur: *Illos* (Sacerdotes lapſos) *ad priſtinos gradus redire Canones præcipiunt, quos pœnitentiæ præceſſit ſatisfactio, vel condigna peccatorum confeſſio.*

Non diffiteor, quod ſi hæc tria monumenta eſſent illius venerandæ, quam præſeferunt antiquitatis, quin ea, quæ §§. præcedentibus de diſciplina non reſtituenda, etiam peracta pœnitentia, Sacerdotes lapſos, dicta ſunt, multum labefactarentur; verum omnia tria ſpuria eſſe, falſoque Auctoribus illis adſcripta, pluribus iiſque urgentiſſimis rationibus evincitur, & Eruditis pleriſque perſuaſum eſt.

Et quidem quod ad Epiſtolam Calliſti attinet, conſtat eam eſſe unam ex illis Epiſtolis Romanorum Pontificum, qui Siricium anteceſſerunt, quæ ante ſæculum octavum nunquam viſæ, tandem eo ſæculo ſub nominibus illorum Pontificum prodierunt; quarum ſuppoſitio & confictio à nonnullis, præſertim hoc ſæculo (quo criticandi ſtudium pluſquam ullo præcedenti floruiſſe videtur) adeo dilucide detecta eſt, ut R. P. Labbeus S. J. in ultima Conciliorum editione ad Epiſtolam 1. S. Clementi adſcriptam, notare non vereatur: „ Mirum eſt viris doctiſſimis Turriano, Binnio, & quibuſdam aliis in tanta eruditionis Eccleſiaſticæ luce probari potuiſſe illas Epiſtolas, à „ quocunque, ſeu Mercatore, ſeu peccatore fabricatas, & antiquis Romanæ Urbis Pontificibus circiter annum Chriſtianæ Epochæ octingenteſimum ſuppoſitas; adeo enim perſpicacibus viris deformes videntur hoc ſaltem tempore, ut nulla arte, nulla ceruſſa, aut purpuriſſo fucari poſſint; „ Eas omnes, ſaltem pleraſque repudiarunt Eruditiſſimi quique Tractatores Catholici, *Baronius, Contius, Antonius Auguſtinus, Sotinus, Sirmundus, Ducæus, Petavius, Marca, Boſquetus,* ut alios modo, ſive antiquiores, ſive recentiores ſilentio obvolvam. „ Hæc Labbeus.

Similiter P. Chriſtianus Lupus ſibi de dictis Epiſtolis ſermonem faciens, ſcribere audet: *Quiſquis earum natales jam credit legitimos atque authenticos, cenſetur nugas vendere, & fabulas.*

Epiſtolam S. Gregorii ad Secundinum non majorem, quam præcedentem Calliſti Epiſtolam, fidem mereri multa evincunt.

In primis de ea ſcribit D. Guſſanvillæus Operum S. Gregorii accuratiſſimus Repurgator, & criticus Examinator: Hæc Epiſtola facilius expungeretur, quam ſanaretur. Eam variis aſſumentis auctam fuiſſe probant MSS. Codices, conſentiunt Eruditi, quibus palatum ſapit. Diſciplinam circa lapſus S. Gregorii placitis ex adverſo repugnantem ingeſſit homo, quiſquis eſt, audaciſſimus... Ex 30. MSS. vix unus, aut alter Codex continet enorme fragmentum de lapſis, quod incipit: *Et quia tua Fraternitas.* Quis hæc ſufficere non credat, ut omnis huic Epiſtolæ fides negetur. Verum etſi argumento prædicto, licet fortiſſimo, deſtitueremur, tanta eſt hujus laciniæ à reliquis genuinis Gregorii ſcriptis diſſonantia, ut fraus ſatis ſeipſam prodat.

In hoc Gregorianæ ad Secundinum epiſtolæ aſſumento diſerte ſtatuitur: *Sacerdotes lapſos poſt dignam ſatisfactionem ad Eccleſiæ miniſterium debere revocari:* quis vero mortalium credat S. Gregorium, qui tot locis tam conſtanter affirmavit, ut §. ſuperiori vidimus; Sacerdotes qui ceciderint ad Sacrum Ordinem non debere, nec poſſe ullo modo revocari: qui toties, & tam ſevere Apoſtolica auctoritate prohibuit, ne de Sacris Ordinibus lapſi, *vel poſt pœnitentiam, vel ante, ad officii ſui miniſterium revocarentur; quia id nec liceret, nec fieri ulla ratione poſſet:* qui tam aperte pronunciavit *ſacratis Canonibus* id interdictum eſſe; quis credat, inquam, graviſſimum ſanctiſſimumque Pontificem, Gregorium Magnum dico, ea levitate uſum fuiſſe, ut ſcribens ad Monachum Incluſum (qualis erat Secundinus, ad quem res illa minime omnium pertinebat) Decreta ſua refigeret, ſuique immemor perpetuam illorum temporum diſciplinam à ſe toties propoſitam, propugnatam atque roboratam labefactaret? Quis homo ſanæ mentis in tam verboſa diſputatione paucis ſaltem non explicaret, quomodo hæc ſua de revocandis lapſis Sacerdotibus Decreta cum iis conſentirent, quibus eos minime revocandos eſſe toties ante decreverat, hac graviſſima addita ratione, qua tota hæc lacinia corruit: „ Si lapſis ad Ordinem revertendi licentia concedatur, vigor Canonicæ procul dubio frangitur diſciplinæ; dum pro reverſionis ſpe pravæ actionis deſideria quis concipere non reformidat?

Doctrina, quæ in Epiſtola ad Maſſanum S. Iſidoro adſcripta traditur de reſtitutione Clericorum in priſtinos honores & Ordinum officia poſt peractam pœnitentiam, adeo dilucide repugnat doctrinæ in aliis indubitatis & genuinis ipſius Iſidori ſcriptis traditæ; ut ideo Viri in diſcernendis ſinceris ab apocryphis monumentis, vel parum naſuti, hanc Epiſtolam tanquam commentitiam, ac S. Iſidoro falſo adſcriptam rejicere cum Morino non dubitaverint: „ Quod ad illam S. Iſidoro tributam Epiſtolam (ad Maſſanum) attinet, inquit Morinus, *plane commentitia eſt*, ut & aliæ nonnullæ ipſi nuncupatæ. „

§. V.

Epiſtolis Calliſti I. S. Gregorii ad Secundinum, & Iſidori ad Maſſanum nihil accedit auctoritatis, eo quod in Decretum Gratiani relata ſint.

GRatianus Monachus Benedictinus ſæculo duodecimo ſcripſit Opus, quod ipſe Concordiam diſcordantium Canonum nominavit, hodie vulgo Decretum Gratiani dicitur, in quo Canones plurimos ex Reſponſis Pontificum, ex Conciliis, Patribus, imo & Legibus Principum in unum collegit. Et quamvis multi

alii

Digitized by Google

alii Viri docti in hoc genere Scriptionis ante ipſum laboraſſent, ut Dionyſius Exiguus, Creſconius, Regino Abbas, Burchardus Epiſcopus Wormatienſis, Ivo Carnotenſis & alii: ipſe tamen Gratianus ſolus obtinuit, ut Opus ſuum publice in Univerſitatibus prælegeretur, & Doctorum Commentariis illuſtraretur.

Duo tamen ſunt, quæ circa hoc Gratiani Opus notanda ſunt. Primum quidem, quod nullus in hoc opere à Gratiano habitus fuerit Auctorum, è quibus Canones deprompti fuerint, delectus. Hinc factum, & recte notavit Magnus ille Canoniſta Gratiani criticus Examinator Antonius Auguſtinus in *lib. 1. de Emend. Gratian. Dialog. 1.* „ Sæpe erratum eſſe in nominibus „ hominum, urbium, Provinciarum, Conciliorum & „ aliarum rerum. Sæpe falſæ ſunt inſcriptiones, & „ quæ Conciliorum ſunt, Pontificum Maximorum „ eſſe dicuntur; & quæ ſunt unius Epiſcopi inferioris, Romano Pontifici, aut Concilio Generali, vel „ Provinciali tribuuntur. Ex hoc genere ſunt illa, „ quæ ex Concilio Martini Papæ, aut Adriani Papæ „ ſumpta eſſe ferunt, quæ vel Martino Bracarenſi „ & Græcis Conciliis, vel Engeramo Epiſcopo, vel „ Adriano ad Engelramum inſcribi debuerunt. Multa Gregorii, Ambroſii, Auguſtini, vel Hieronymi „ verba eſſe dicuntur, quæ aut nuſquam extant, aut „ aliena ſunt. Illa quoque ipſa, quæ inſcriptiones habent veras, non recte referunt. Sæpe enim contrarias ſententias referri ſcimus, ſæpe valde præciſas. „ Jam vero quæ ex græcis fontibus manant, ex variis interpretationibus afferuntur, quaſi ſint aliorum Scriptorum; ac ſæpe aliud græce, quam latine „ ſignificant.

Secundum, quod in Gratiano deſideratur, eſt: quod „ ex multis conſtet (ut obſervat rurſus Antonius Auguſtinus *ibidem Dialog. 4.*) ipſum neque Concilia vidiſſe, neque regiſtra Pontificum, neque alia SS. Patrum ſcripta; ſed eum, quæ in variis Collectionibus „ reperta ab eo ſunt, ea in medium protuliſſe. “ Atque hinc rurſus fertilis errorum ſeges; nec enim inter falſa & vera monumenta per Collectores Canonum adducta diſcernens, omnia pene iſtorum Collectorum errata (quæ non pauca erant) ſuo quoque Operi inſeruit.

Si quis ergo epiſtolas Calliſti I. Sancti Gregorii ad Secundinum, & S. Iſidori ad Maſſanum, legitimos iſtorum authorum fœtus contendat, eo quod Collectioni Gratiani inſertæ ſint, eadem ratione infinita pene, quæ ab omnibus pro apocryphis habentur, vera & legitima Patrum ſcripta eſſe credere debebit.

Num forte omnes illas Romanorum Pontificum, quarum hodie confictio adeo manifeſta detecta eſt, idcirco veras eſſe dicemus, quia in Decreto Gratiani ſub nomine iſtorum Pontificum referuntur? Num propterea librum de conflictu vitiorum & virtutum (in cujus fine mentio injicitur Regulæ S. Benedicti, quæ centum & amplius annis poſt S. Auguſtinum edita eſt) Auguſtino vindicabimus, quia illum ſub nomine Auguſtini refert Gratianus *cauſ. 22. q. 2. can. 13.* Num forte verba deſumpta ex libello fidei Pelagii hæreſiarchæ (ut notat Bellarminus) dicemus eſſe S. Hieronymi, eo quod Gratianus ea tanquam Hieronymi retulit?

Plurima ſimilia exempla referre non eſſet difficile; ſed hæc ſufficient in re adeo clara, & vel parum Eruditis probata. Si quis plura deſiderat, adeat Bellarminum de Scriptoribus Eccleſiaſticis, Antonium Auguſtinum in Dialogis de emendatione Gratiani, item Stephanum Baluzium in notis, quas Dialogis Antonii Auguſtini recenter adjecit.

Recte proinde monet Antonius Auguſtinus, quem omnes paſſim Canoniſtæ ſequuntur; „ Gratianus unius „ Magiſtri & Monachi perſonam gerens, ea quæ re„ fert, non majori pollere potuit efficere auctoritate, „ quam antea fuerint. Itaque ſi qua ſunt ab eodem „ relata ex Pontificiis Epiſtolis, aut ex Conciliis Ge„ neralibus ſumpta; ea ſuprema illa poteſtate, qua ex„ colunt, apud omnes vim legis obtinent. At quæ ex „ Provincialibus Conciliis, aut ex Epiſcoporum, aut „ aliorum Sanctorum libris, aut Epiſtolis accepta ſunt, „ ea generalem non habent auctoritatem. Accedit au„ tem ſæpe, ut falſæ ſint apud Gratianum inſcriptiones „ ſingulorum capitum. Ita fit, ut ne illa quidem capita „ vim legis obtineant, quæ dicuntur eſſe ſumpta ex Romanorum Pontificum, aut ex Generalium Conciliorum Decretis: ſed neceſſe eſt adire fontes, unde emanarunt, ut certa ab incertis diſtinguamus. “ *In Epiſt. Canonib. Pœnit. præfixa.*

§. VI.

Spuria illa Epiſtola Calliſti, S. Gregorii, & Iſidori *occaſionem dederunt mutationi diſciplinæ circa Sacerdotes in crimen prolapſos.*

SPurias illas Calliſti I. Gregorii ad Secundinum, & Iſidori litteras occaſionem dediſſe immutationi diſciplinæ de Clericis in crimen prolapſis S. Miniſteriis non reſtituendis, haud difficulter probari poteſt. Nam qui adulterinas illas litteras, graviſſimis iſtorum Authorum nominibus cohoneſtas (à quodam Iſidoro Mercatore primum ſæculo octavo in Hiſpania impudenter confictas, & impudentius promulgatas, ut Eruditi paſſim agnoſcunt) primi legerunt, ſuppoſitionem ignorantes tantæ authoritati repugnare non auſi, novis diſtinctionibus Canones conciliare coacti ſunt; ut ſcilicet id, quod Canonica authoritate per plura ſæcula ſtatutum & ſervatum intelligebant, cum iis, quæ in prædictis Epiſtolis decreta credebant, conciliare poſſent. Quod pluribus, iiſque illuſtribus exemplis oſtendere non erit difficile.

Hincmarus Rhemenſis in capitulis ad Presbyteros datis, acriter confutat eos, qui dicere audebant, *non debere Presbyterum, vel Diaconum de crimine confeſſum ſive convictum deponi, ſed tantum ſuſpendi* .... *quia*, inquiebant, *ſic poſſunt confeſſionem & pœnitentiam ſicut & alii homines facere;* „ ſed viderint, “ inquit, qualiter ſe a laqueo liberent, quo ſe innectunt ponentes in Cœlum os ſuum, & loquentes “ adverſus ſacros Canones, ut Leo dicit, ſpiritu Dei “ conditos, & totius mundi reverentia conſecratos, “ qui (Canones) ſequentes Apoſtolicam doctrinam, “ dicunt *in crimine detectos non oportet ad Eccleſiaſticum Gradum accedere, vel in Clericatu manere,* “ *vel ad Clericatum redire.* “

Quod poſtquam firmavit luculentiſſimis Patrum teſtimoniis, in quibus nullum, vel apparens quidem, inter *detecta & occulta* crimina diſtinctionis veſtigium occurrit; huc tamen tandem relabitur, ut dicat ea quæ de Sacerdotibus lapſis non reſtituendis Patres dixerunt, ſolum in criminibus *publicis* locum habere; ut ſcilicet, quod à Calliſto & Gregorio in ſæpe dicta Epiſtola ad Secundinum de Sacerdotibus lapſis in locum ſuum revocandis ſtatutum fuiſſe exiſtimat (quia Epiſtolarum iſtarum ſuppoſitio necdum plene innotuerat) in occultis ſaltem criminibus ſervaretur.

„ Lapſos autem, inquit, Ordine Eccleſiaſtico, ſed “ *non detectos, judicio Dei committimus;* cujus miſe“ ricordiæ, ut Leo dicit, nec menſuras poſſumus po“ nere, nec tempora definire, “ ...... *Et S. Gregorius* (*quod prædeceſſor ejus S. Calliſtus ſcripſerat*) *de lapſis Ordine Eccleſiaſtico,* SED NON DETECTIS, *interroganti ſe reſpondit: nos præcedentes Patres ſequimur, &c.* Quæ verba deprompta ſunt ex adulterina Epiſtola ad Secundinum. Hac ſola fretus authoritate mox addit: *ſic nimirum erga lapſos atque detectos cum Catholica & Apoſtolica Eccleſia doctrina, Sac. Canonum ſeveritatis cenſuram ſequimur: ſic de lapſis, ſed* NON DETECTIS, *peccata ſua perfecte lugentibus, cum Eccleſia Catholica de omnipotentiſſima Dei benignitate ſentimus.*

Ex quibus manifeſtum eſt, Hincmarum novam illam, occulta inter & manifeſta crimina diſtinctionem (cujus nulla in Patrum genuinis ſcriptis, nec etiam in dictis pſeudo-Epiſtolis mentio occurrit) advertiſſe, ut quæ in apocryphis iſtis litteris credebat ſtatuta, cum illis quæ in aliis Patrum ſcriptis ſtatuta videbat, vel apparenter conciliaret.

S. Anſelmus Cantuarienſis Archiep. iiſdem Calliſti & Gregorii adulterinis Epiſtolis inductus & deceptus, negat, „ aſſerendum eſſe de lapſis ſacros Ordines “ habentibus, & ſpontanea humilitate ſecrete quibus “ debent confitentibus, quod eiſdem Ordinibus am“ plius uti nullatenus poſſunt, ſi per Sacrificium ſpi“ ritus contribulati, cordiſque contriti, & humilia“ ti Deum placantes ad virtutum profectum ſtudioſe “

„ concederent, ... qui autem, inquit, huic ſententiæ, quæ ad ſacri Ordinis officium redditum poſt lapſum concedit, nequaquam aliqua ratione, niſi auctoritate fulciatur Divinarum Scripturarum, vult conſenſum adhibere; *legat Epiſtolam Beati Calliſti Papæ, Decretum univerſis Epiſcopis per Galliam conſtitutis, & Beati Gregorii ad Secundinum incluſum*, ... ſed quoniam, inquit, idem B. Gregorius in aliis ſuis quibuſdam Epiſtolis, ſtudioſe prohibet, *ne ſibi ipſe contrarius ſit, de apertis quidem prohibuiſſe, de occultis vero poſt condignam pœnitentiam conceſſiſſe intelligitur*. " *Lib.* 1. *Ep.* 56.

Ex his patet, ſuppoſititiis illis Calliſti, Gregorii atque Iſidori Epiſtolis, novitiæ iſtius diſtinctionis occulta inter & aperta crimina ortum eſſe adſcribendum; quod clariſſime quoque demonſtrant antiqui Canonum collectores, Burchardus, Ivo Carnotenſis atque Gratianus; qui cum in hac quæſtione verſantur, hinc multa Pontificum, Conciliorum, Patrum ſolida & germana loca coogerunt, quibus lapſi Sacerdotes in perpetuum ſacris miniſteriis abdicantur; illinc illa fictitia Calliſti, Gregorii atque Iſidori loca opponuntur, quibus conturbati nec falſitatem ſubodorantes, ad varias diſtinctiones, præſertim tamen ad jam dictam confugerunt.

Et quidem Gratianus relatis ab una parte variis teſtimoniis, quibus aſſeritur Sacerdotes in crimen, præſertim carnis, prolapſos, eſſe deponendos, & ab alia ſæpe dictis pſeudo-Epiſtolis in terminis eam diſtinctionem pro conſiliatione adducit: „ Poſſunt (inquit *Diſt.* 50. *poſt Can.* 23.) ſic diſtingui præmiſſæ auctoritates. Quorum enim crimina manifeſta ſunt, ante vel poſt Ordinationem, à Sacris Ordinibus deficiendi ſunt, quorum autem peccata occulta ſunt, & ſatisfactione ſecreta ſecundum Sacerdotis edictum purgata, in propriis Ordinibus remanere poſſunt.

§. VII.

Diſtinctio inter crimina occulta & manifeſta, necdum ſæculo undecimo ubique obtinebat.

SÆculo undecimo diſtinctionem inter crimina occulta & manifeſta quoad depoſitionem Sacerdotum, qui in illa eſſent prolapſi, necdum ubique fuiſſe receptam, probant in primis ea, quæ eo ſæculo ſcripſit Beatus Petrus Damiani S. R. E. Cardinalis in libro quem Gomorrhianum vocat, & S. Leoni IX. examinandum atque probandum obtulit, cujus approbationem obtinuit, adeo ut præcipua ejus dicta Pontificia auctoritate confirmata ſint. Quare hæc ſententia non tantum P. Damiani, ſed & Leonis IX. dicenda erit, ut ex dicendis amplius patebit.

In hoc libro quærit Damianus, qua pœna afficiendi ſint Clerici, qui in crimen carnis, quod ſine altero ſexu committitur, prolabuntur. „ Ut autem res vobis, inquit, tota per ordinem pateat, ex hujus nequitiæ ſcelere quatuor diverſitates fiunt: *Alii ſiquidem ſecum*, alii aliorum manibus, alii inter femora, alii denique conſummato actu contra naturam delinquunt.

Hac ſceleris illius diſtinctione præmiſſa, ſubjungit Damianus: „ Quidam Rectores Eccleſiarum, circa hoc vitium humaniores forſan, quam expediat, abſolute decernunt propter tres illos gradus, qui ſuperius enumerati ſunt (inter quos eſt peccatum pollutionis, quod quis ſecum committit) neminem à ſuo Ordine debere deponi, eos autem ſolummodo non abnuunt degradari, quos ultimo actu, conſummata ſcilicet Sodomia, cecidiſſe conſtiterit.

Iſtis Rectoribus ſic obviam it Petrus Damianus: „ Quæ procuidubio impia pietas, non vulnus amputat, ſed ut augeatur, fomitem ſubminiſtrat..... Carnalis quippe cujuslibet Ordinis homo magis formidat, & expaveſcit in conſpectu hominum deſpici, quam in Supremi Judicis examine condemnari; ac per hoc mavult quemlibet *diſtrictæ*, quemlibet *annoſæ pœnitentiæ* ſuſtinere laborem, quam ſui gradus ſubjacere periculo.

Peccata illa, de quibus contendebatur fuiſſe occulta, & à Rectoribus gravi pœnitentia caſtigata, ex prædictis verbis manifeſtum eſt. Pœnitentiam autem quantumvis graviſſimam non ſufficere contendit P. Damiani, ſed addendam degradationem, ſeu abſolutam depoſitionem, quare capite tertio ſui Opuſculi ſubjungit: „ Sed ut nobis videtur, valde præpoſterum eſt, ut conſuetudinaliter hac purulenta contagione fœdati, vel ad Ordinem provehi, vel in gradu perſiſtere audeant jam promoti: Quia & rationi contrarium, & Canonicis Patrum ſanctionibus probatur adverſum. Quod autem ad Eccleſiaſticum Ordinem promoveri non debeat, qui in illud crimen lapſus eſt, quod vetus lex præcepit morte damnari, teſtatur B. Papa Gregorius, qui in ſuis Epiſtolis Paſſivo Epiſcopo ſcribit, &c.... Patet profecto, quia quem dignum morte crimen abjecerat, quælibet Religioſa vita ſubſequens ad ſuſcipiendum Eccleſiaſtici gradus Ordinem non reformat, *nec valet ad obtinendum honoris culmen aſſurgere, qui in mortalis culpæ barathrum non ambigitur cecidiſſe*. "

Poſtea capite 4. multis probat lapſos in hujuſmodi vitium nec eſſe promovendos, nec ſi fuerint promoti, permittendum, ut in officio miniſtrent. Capite vero 5. probat, *quod in reprobum ſenſum lapſi ſint, qui poſt hoc vitium habere Sacrum Ordinem concupiſcunt*.

Ex his omnibus evidenter intelligimus Beatum Petrum Damiani ſæculo undecimo ſuſtinuiſſe, neminem in crimen carnis quantumvis *occultum* prolapſum, ad ſacrum Ordinem, etiam poſt peractam pœnitentiam, obſtantibus Canonicis Decretis, poſſe aſcendere, aut in eo continuare.

Nunc quæ fuerit S. Leonis IX. ſententia circa lapſos Sacerdotes expendamus.

Ad hunc Pontificem opuſculum ſuum miſerat Damianus, ab eoque quid cum ſimilibus Sacerdotibus lapſis faciendum eſſet edoceri poſtulabat.

Quia vero ſummi momenti exiſtimabat Damianus de hac diſciplina judicium proferre, rogat Pontificem ut antequam reſponſum ferat, Canones diligenter conſideret, viros pios doctoſque conſulat; ita ſermonem in fine libri ad Pontificem dirigens: „ Petimus igitur & humiliter imploramus, ut clementia veſtra, ſi dicere fas eſt, Sacrorum Canonum Decreta, quæ tamen vobis notiſſima ſunt, ſolerter inſpiciat, ſpirituales & prudentes viros ad conſultum hujus neceſſariæ indagationis adſciſcat, nobiſque ſuper his capitulis ita reſpondeat, ut omnem de noſtro pectore dubietatis ſcrupulum tollat. "

Pontifex, diligenter examinata quæſtione, & libro Damiani, reſpondit in hæc verba: „ Omnes illi, qui quavis quatuor generum, quæ dicta ſunt, fœditate colluuntur, proſpecta æquitatis cenſura ab omnibus immaculatæ Eccleſiæ gradibus, tam Sacrorum Canonum, quàm noſtro judicio depelluntur. Sed nos humanius agentes, eos qui vel *propriis manibus*, vel invicem inter ſe egerunt ſemen, vel etiam inter femora profuderunt, & non longo uſu, nec cum *pluribus*, ſi voluptatem refrænaverint, & digna pœnitudine probroſa commiſſa luerint, admitti ad eoſdem Gradus, in quibus *ſcelere manentes, non permanentes fuerant*, divinæ miſerationi confiſi volumus, atque etiam jubemus, ablata aliis ſpe recuperationis ſui Ordinis, qui vel per longa tempora *ſecum*, ſive cum aliis, vel cum pluribus, *brevi licet tempore*, quolibet duorum fœditatis genere, quæ deſcripſeras, maculati, vel quod eſt horrendum dictu & auditu, in terga prolapſi ſunt. Contra quod noſtrum Apoſtolicæ ſanctionis Decretum ſi quis auſus fuerit vel judicare, vel latrare, Ordinis ſui ſe noverit periculo agere. Qui enim non pungit vitium, ſed palpat, cum eo qui vitio moritur, ipſe quoque mortis reus merito judicatur. "

Agnoſcit ergo aperte Pontifex, quod omnes qui ſimplici pollutione fœdantur, proſpecta æquitatis cenſura ab omnibus immaculatæ Eccleſiæ gradibus, tam Sacrorum Canonum, quàm ſuo judicio, eſſe depellendos. Tum ipſe humanius agens, divina miſeratione confiſus Canonum rigorem ita relaxat, ut retinere gradum poſſint Clerici, qui fuerint in pollutionis crimen prolapſi, modo non longo uſu, nec cum pluribus fœditatem illam admiſerint, ſi voluptatem refrænaverint, & digna pœnitudine commiſſa diluerint. Illis vero ſpem omnem recuperandi Ordinis exercitium aufert, qui per longa tempora *ſecum* hoc crimine

fuerint

fuerint maculati. Patet ergo, quod Pontifex nullo modo attendat an crimina ſint publica, an occulta; cum hujus diſtinctionis nulla occurrat mentio; imo prima ſpecies ſemper ſit occultiſſima, quandoquidem illam ſolus nemine conſcio perpetret criminis reus. Quod ad alias ſpecies attinet, crimen cum ſocio committitur; ſed quam poteſt occultiſſime ob ejus fœditatem.

Quid eodem ſæculo de hac diſciplina ſenſerit Urbanus II. ex Epiſtola ipſius Conſtantienſi Epiſcopo inſcripta intelligere licet: „ De Presbyteris, Diaconis, „ Subdiaconis, qui poſt acceptum Ordinem in aliquo „ crimine lapſi fuerint, *ſive palam, ſive clam*, con- „ ſtat quidem Canonum cenſura ab Eccleſiaſticis eos „ officiis inhiberi, tuæ tamen providentiæ diſcretioni- „ que committimus, utrum eorum aliqui, qui tamen „ infamiæ notis non fuerint aſperſi, neceſſitate Eccle- „ ſiæ urgente, & ipſorum ſancta converſatione pro- „ merente, in ſuis gradibus recuperari debeant. Hoc „ autem ſecundum indulgentiam dico, non ſecundum „ imperium .... Si quem vero, quod abſit, aut poſt „ acceptum, aut ante acceptum officium contigerit, pe- „ remptorie quolibet eorum qui in Lege morte mul- „ ctatur, *ſive palam, ſive clam*, occupatum crimine „ inveniri, eos maxime qui adhuc mundo vivunt *ab* „ *omni eos Altaris miniſterio ſequeſtramus*. Sicuti „ enim pœnitentiam agere cuiquam non conceditur „ Clericorum, ita & poſt pœnitudinem ac reconcilia- „ tionem nulli unquam laico liceat honorem Cleri- „ catus adipiſci, vel Clerico ad altiores Ordines pro- „ moveri.

Hoc Urbani II. Reſponſum evincit primo, eo adhuc tempore Clericos, ſive *clam*, ſive *palam* in crimen prolapſos, ſecundum Canonum cenſuram ab Eccleſiaſticis officiis fuiſſe inhibitos.

Secundo, ex eodem Reſponſo colligitur, Pontificem commiſiſſe diſcretioni ac providentiæ Epiſcopi, utrum eorum aliqui, qui tamen infamiæ notis non eſſent aſperſi, neceſſitate Eccleſiæ urgente, & ipſorum ſancta converſatione promerente, in ſuis gradibus perſeverare ſive reſtitui iis debeant.

Ex quo ulterius intelligitur, eo adhoc tempore credidiſſe Pontificem, quod ſecundum Canonicam authoritatem, Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi in crimen, etiam *occultum* prolapſi nunquam officiis Eccleſiaſticis eſſent reſtituendi.

Hoc tamen etiam videmus, quod diſpenſandi facultas dari Epiſcopis inciperet, ut neceſſitate Eccleſiæ poſtulante lapſos in crimen *occultum*, qui nota infamiæ non aſpergebantur, miniſteriis Eccleſiaſticis reſtituerent, modo illam reſtitutionem eorum ſancta converſatio promereretur.

Qua diſpenſandi facultate cum liberalius Epiſcopi uſi fuerint, paulatim tima facta janua aperta fuit, & quod initio nonniſi per diſpenſationem fiebat, tandem ſine ea factum eſt, imo quaſi in jus commune tranſivit.

§. VIII.

Licèt poſterior ætas Clericos in crimen lapſos reſtitui nonnunquam permiſerit, nunquam tamen illud fieri Eccleſia patitur, niſi poſt peractam pœnitentiam.

Certis atque dilucidis, ut credo, argumentis oſtenſum fuit, veram ac germanam fuiſſe Eccleſiæ diſciplinam multis Conciliorum, Pontificum, ac Patrum teſtimoniis conſtitutam, & per plurima ſæcula religioſe ſervatam; ut Sacerdotes qui crimen aliquod præcipue luxuriæ commiſiſſent, per omnem vitam à ſacris miniſteriis arcerentur, laica poſt actam pœnitentiam Communione contenti.

Oſtenſum deinde eſt, quod hanc ſanctiſſimam Eccleſiæ diſciplinam circa ſæculum nonum viri aliqui eruditione & ſanctitate illuſtres temperare cœperint, decepti nimirum falſis illis ac ſpuriis Calliſti I. & Gregorii I. Epiſtolis.

Hoc quoque obſervare licuit, quod omnibus illis ſcriptoribus à nobis allatis, qui Clericos in crimen prolapſos in integrum reſtitui poſſe exiſtimarunt, certum fuerit non niſi poſt actam pœnitentiam, eamque ſceleribus ſuis condignam, eſſe reſtituendos. Sic Hincmarus lapſis tantum *peccata ſua* PERFECTE *lugentibus*, eam indulgentiam conceſſit.

Similiter S. Anſelmus tunc demum Sacerdotes in crimen occultum prolapſos, ſuis Ordinibus uti poſſe cenſuit, ſi per ſacrificium ſpiritus contribulati cordiſque contriti Deum placantes, ad virtutum profectum ſtudioſe contenderint: ſi pro illis ſupplices humilitas, ſuggerat contritio, intercedat vitæ mutatio.

Reſtituendum ergo S. Miniſteriis Clericum lapſum credidit, modo per ſacrificium ſpiritus contribulati cordiſque contriti Deum placaverit, atque vitæ mutatio intercesserit. „ Sed quoniam inquit, ferme ſem- " per eſt occultum, quorum remiſſæ ſint iniquitates, " & quorum tecta ſint peccata, quorum vero minime " tutius ſemper eſt, conſcium ſibi criminis, ab his " quæ placitam Deo perſonam expoſcunt, per laudabilem humilitatem abſtinere, quam per culpabilem " ſecuritatem præſumere. "

Rectores quoque, quibus ſe oppoſuit B. Petrus Damiani. Clericos ſecreto pollutionis crimine fœdatos non niſi *poſt diſtrictæ pœnitentiæ laborem* ſuis functionibus reddendos cenſebant.

Nec Leo IX. Clericos in crimen pollutionis ſemel prolapſos ex humanitate aliter reſtituendos conceſſit, quam ſi DIGNA *pœnitudine probroſa commiſſa luerint*.

Gratianus quoque non aliter Clericos in crimen occultum lapſos officiis Eccleſiaſticis admovendos credidit, niſi crimina eorum per *ſatisfactionem ſecundum edictum Sacerdotis eſſent purgata*.

Utque propius ad eam ætatem, qua relaxatio diſciplinæ de reſtituendis Clericis in crimen prolapſis invaluerat, deſcendamus, etiam in ipſis Decretalibus Gregorii IX. illud conſtanter decretum reperiemus, Clericum in crimen prolapſum non *niſi poſt actam condignam ſceleris pœnitentiam* eſſe reſtituendum. Alexander III. de Sacerdotibus in impudicitiam prolapſis ſcribit: (*Cap. 4. De Cler. conjug.*) *Poſt* LONGAM *pœnitentiam, & vitam laudabilem continentes, officio ſuo reſtitui poterunt, & ex indulgentia ſui Epiſcopi ejus executionem habere*. Quinimo Urbanus III. Lignienſi Epiſcopo indulgens, ut cuidam Clerico in crimen prolapſo miſericordiam faciat, addit: *Ut autem et ſecurius poſſis hanc miſericordiam facere, de* AGENDA POENITENTIA DILIGENTEM CIRCA EUM CURAM NON DESINAS *exhibere: ſalubrius autem ſibi procul dubio providebit, ſi ad regularem vitam ſe duxerit transferendum*. Cap. 2. De Cler. non ordinat. Miniſt.

Quantumvis igitur Eccleſia mitigationem ſeveriſſimæ illius diſciplinæ, quæ Clericos in crimen, maxime carnis; prolapſos in perpetuum à ſacris functionibus removebat, patiatur, nunquam eam adeo prolabi paſſa eſt, nec pati potuit, ut ſine acta condigna pœnitentia, & criminis ſufficienti ablutione, ſacroſancto ac tremendo ſacrificio aſſiſterent. Ut ut enim diſciplinæ rigor temperari potuerit; extingui tamen non potuit ratio naturalis, quæ clamat *Sancta ſanctis*; & ipſe communiſſimus pietatis & reverentiæ erga ſacras functiones inſtinctus, qui eam impudentiam, qua quis nondum à crimine purgatus ſancta tractare auderet, refugit, horret, & deteſtatur.

Quare nec ipſi Canoniſtæ eam quæſtionem inſtituunt: Utrum ante peractam pœnitentiam poſſint lapſi Sacerdotes in integrum reſtitui; ſed, utrum poſt eam peractam poſſint?

Illud denique ex dictis de prolapſione diſciplinæ facile colligi poteſt; quod Authores, qui Sacerdotes lapſos poſt peractam pœnitentiam Ordinibus ſuis reddendos cenſebant, eam reſtitutionem nonniſi in crimine occulto locum habere cenſuerint, quod ex prolatis teſtimoniis Hincmari, Anſelmi, Gratiani, item Urbani II. evidens eſt. Unde S. Ivo Carnotenſis, qui ſæculo undecimo floruit, cenſens Clericum lapſum poſſe reſtitui, hanc addit cautionem: *Si tamen publicam non egerit pœnitentiam*. „ Talibus enim " ideo Clericatus denegatur, quia ab Inſidiatoribus " divinis Sacramentis pro hujuſmodi derogatur, & " ſimplicium animus aut ſcandalizatur, aut infirmatur. "

§. IX.

Sacerdotum lapſorum crimen ſpecialem malitiam à dignitate Sacerdotali mutuat, & ideo majori, ceteris paribus, quam crimen Laicorum Pœnitentia dilui debet, priuſquam S. Miniſteriis reſtitui poſſint.

FAcite, clamabat magnus ille pœnitentiæ Prædicator Joannes Baptiſta, *fructus* DIGNOS *pœnitentiæ*. *Luc.* 3. *v.* 8. „ In quibus verbis notandum eſt, ait Sanctus Gregorius *Homil.* 20. *in Evang.* quod amicus ſponſi non ſolum fructus pœnitentiæ, ſed *dignos pœnitentiæ* admonet eſſe faciendos. Aliud namque eſt pœnitentiæ fructum facere, aliud *dignum pœnitentiæ* fructum facere. Ut enim ſecundum dignos pœnitentiæ fructus loquamur, ſciendum eſt, quis quiſquis illicita nulla commiſit, huic jure conceditur, ut licitis utatur; ſicque pietatis opera faciat, ut tamen ſi voluerit, ea quæ mundi ſunt, non relinquat. At ſi quis in fornicationis culpam, vel fortaſſe, quod eſt gravius, in adulterium lapſus eſt, tanto a ſe licita debet abſcindere, quanto ſe meminit & illicita perpetraſſe. Neque enim par fructus boni operis eſſe debet ejus qui minus, & ejus qui amplius deliquit: ac ejus qui in nullis, & ejus qui in quibuſdam facinoribus cecidit, & ejus qui in multis eſt lapſus, per hoc ergo, quod dicitur: FACITE DIGNOS FRUCTUS POENITENTIÆ, uniuſcujuſque conſcientia convenitur, *ut tanto majora quærat bonorum operum lucra per pœnitentiam, quanto graviora ſibi intulit damna per culpam.*

Non ergo ſufficiunt fructus pœnitentiæ, ſed *digni*, id eſt, criminum gravitati reſpondentes exiguntur. Ex quo facile eſt colligere, Sacerdotum lapſorum majorem debere eſſe, quam laicorum pœnitentiam; quo enim major requiritur ſanctitas in eo qui peccat, tanto majus ejus reputatur delictum. Hinc S. Thomas 2. 2. q. 10. *art.* 3. *ad* 3. ſecutus SS. Patres, docet, quod ſi idem peccatum „ committatur à Fideli & ab infideli, ceteris paribus gravius punitur Fidelis, quam infidelis; tum propter notitiam veritatis ex fide, tum etiam propter Sacramenta, quibus eſt imbutus, quibus peccando contumeliam facit. " Quo igitur major eſt Sacerdotalis gratia, quo celſior illius Ordinis dignitas, quo majoribus Sacramentis eſt imbutus, eo gravior Sacerdotum caſus. Hinc eos monet Concilium Tridentinum *Seſſ.* 22. *cap.* 1. *De Reformat.* ut *levia delicta, quæ in ipſis maxima eſſent, effugiant.* Notum quoque illud Bernardi: *Nugæ in ore laicorum blaſphemiæ ſunt in ore Clericorum.*

Verum tametſi omnia vitia à Sacerdote perpetrata ab illius dignitate & charactere mutuent enormitatem, ſpecialem tamen præ aliis mutuat crimen incontinentia.

Tanto enim crimen alicujus eſt enormius, quo magis ſtatui illius contrariatur, & quo arctius ad virtutem illi oppoſitam tenetur. Quid vero officio Sacerdotis tam contrarium, quàm carnis immunditia? An non oportet illum eſſe mundiſſimum, cujus officium eſt conſecrare, tangere, & Deo offerre, ac populo diſtribuere Corpus illud mundiſſimum, quod Virgo puriſſima de Spiritu Sancto concepit, & Virgo manens mundo edidit? Si Sacerdotes veteris legis ſacrificaturi carnes animalium, continere ſe debebant à conjugali complexu, & conjuges Chriſtiani jubentur tempore orationis ab eo abſtinere; quanto magis Sacerdos novæ legis, cujus eſt offerre hoſtiam illam immaculatam & impollutam, cui inſuper incumbit pro populo orare, ab omni carnis illecebra debet eſſe remotus?

Hinc Eccleſia à Spiritu S. edocta perpetuam caſtitatem Sacerdotibus ſemper indixit, lege ipſi Evangelio coæva, ac ſe juxta legem illam ad caſtitatem ſervandam ſolemni voto obſtringunt, quotquot in Eccleſia Latina Sacris Ordinibus inſigniuntur; quo titulo curſus novam ac admodum gravem malitiam induit vitium incontinentiæ à ſacro miniſtro perpetratum.

Graviora proinde ceteris paribus ſunt Clericorum, quam Laicorum vitia; ac conſequenter ut fructus pœnitentiæ ſint *digni*, neceſſe eſt, ceteris paribus, pœnitentia Clerici pœnitentiam excedat Laici.

Ulterius, ſi majorem præ ceteris enormitatem tum ab officio Sacerdotis, tum à voto caſtitatis, vitium impudicitiæ mutuet, magna quoque debet eſſe, quæ malitiæ correſpondeat, pœnitentia, ut dici queat, DIGNOS *fructus pœnitentiæ* feciſſe.

De hac malitia, quam vitia, præcipue carnis à dignitate Sacerdotali contrahunt, & pœna graviori, quam ob eam merentur, audire lubet aurea S. Chryſoſtomi verba.

" Non ſunt eadem in omnibus peccatis, ſed multa variaque ſupplicia. Nam & ætate, & educatione & *dignitate*, & ingenio & uſu rerum, atque prudentia aliiſque compluribus variantur: verum ut clarius id fiat, in fornicationis delicto examinetur. Perpende igitur quantam diverſitatem punitionis, non à me, ſed à Divinis Scripturis, comperio; Fornicatus quiſpiam ante legem fuit, alio quodam modo illum puniri Paulus oſtendit, dicens; Quicunque ſine lege peccaverunt, ſine lege quoque peribunt. Idem: Alius poſt legem deliquit, graviora ſuſtinebit. Quicunque enim in lege peccarunt, inquit, per legem judicabuntur: *Lapſus ſimiliter Antiſtes eſt, non parva pœna propter* DIGNITATEM *afficietur*, propterea aliæ quidem fornicatrices necabantur, Sacerdotum vero filiæ igne cremabantur. Qua ex re *quam magnus pœnarum cumulus Pontificem expectet peccantem, legis Conditor* voluit ſignificare. Nam ſi filiam ejus atrocius puniri juſſit, *quid erit de ipſo?* " Hom. 76. in Matth.

§. X.

Tametſi hodierna Eccleſiæ diſciplina permittat Clericos in crimen prolapſos ſacris functionibus reſtitui, illa tamen reſtitutio tarda eſſe debet, eo quod tarda & rara ſoleat eorum eſſe converſio.

PRiſtinam Patrum diſciplinam, quæ Sacerdotes in crimen, præſertim carnis, prolapſos in perpetuum à ſacris Altaribus amovebat, in tantum relaxatam eſſe, ut in crimen *occultum* lapſos reſtitui ſinat, in anterioribus conſpeximus. Verum & illud quoque vidimus, non adeo Eccleſiæ diſciplinam collapſam eſſe, ut ante actam condignam ſceleribus pœnitentiam & veram cordis converſionem unquam functionibus ſacris reſtitui permittat. Hinc facile videbimus, etiam juxta modernam Eccleſiæ diſciplinam raro admodum ac tarde Sacerdotes lapſos miniſteriis ſacris reſtituendos; quia nulla ob varias cauſas & tardior & rarior quam Sacerdotum converſio.

Primo quidem, quia Sacerdotes crimen ſuum perpetrare nequeunt ſine diviniſſimi Ordinis ignominia, ſine cœleſtium Sacramentorum, quorum miniſtri ſunt, enormi injuria, ſine fidei, quam Chriſto ſpoponderunt, ſacrilega violatione, ſine contaminatione Corporis ejus, quod de Spiritu S. conceptum ab Angelis adoratur, à dæmonibus formidatur. Unde nec in illud ferri poſſe videntur, niſi abjecto omni metu eorum malorum, quæ à Deo tam enormiter offenſo imminet. *Qui vero ſine timore eſt*, (ait Sapiens *Eccleſiaſt.* 1. *v.* 18.) *non poterit juſtificari.*

Deinde ex toto in flagitia ruat impetu quodammodo neceſſe eſt, quem ab illis nec officii religio, nec profeſſionis ſanctitas, nec ſolemnis Chriſto facta ſponſio retardant; hinc fit ut Sacerdotes arctius quam laici flagitiis commiſſis implicari ſoleant.

Secunda tardioris ac rarioris converſionis Sacerdotum cauſa petitur ex gravitate, quam crimina ipſorum à ſacris functionibus, inter quas peccant, mutuare oſtendimus.

Tertia cauſa rarioris & tardioris Sacerdotum converſionis eſt, quod nulli magis à Deo deſerantur, quam ſacerdotes, qui ipſum deſerunt ut ſe criminibus addicant. Si enim dicat Apoſtolus: „ Impoſſibile eſt enim eos, qui ſemel ſunt illuminati, guſtaverunt etiam donum cœleſte, & participes facti ſunt Spiritus Sancti, guſtaverunt nihilominus bonorum Dei verbum, virtuteſque ſæculi venturi, & prolapſi ſunt; rurſus renovari ad pœnitentiam, rurſum crucifigentes ſibimetipſis Filium Dei, & oſtentui habentes. Terra enim ſæpe venientem ſuper ſe bibens imbrem, & generans herbam opportunam illis, à quibus colitur, accipit benedictionem à Deo; proferens autem ſpinas ac tribulos, reproba eſt, &

„ male-

„ maledicto proxima; cujus conſummatio in combu- „ ſtionem. “ *Ad Hebr. cap. 6. v. 4.* Si, inquam, adeo difficilem eorum renovationem ad pœnitentiam dicat Apoſtolus, qui per Baptiſmum illuminati guſtaverunt donum cœleſte, & in Sacramento Confirmationis participes facti Spiritus Sancti, guſtaverunt bonum Dei verbum, virtuteſque ſæculi venturi, & in crimen prolapſi ſunt; quis non difficilem dicat Sacerdotum ad pœnitentiam renovationem, qui ad peccata ruentes, adeo præfractæ fuerunt audaciæ, & induratæ mentis, ut divinis monitis, quæ quotidie legunt audiuntque, aures obturarint, frequentioribus divinis vocibus cor occluſerint, gratiæ Sacerdotii ſuſcepti reſtiterint; nec divinorum myſteriorum, quæ quotidie pertractant, nec dignitatis eximiæ, quam habent, veneratione fuerint retracti?

Denique tardior ac rarior eſt Sacerdotum converſio, ex eo quod minus adſint Sacerdotibus in crimen prolabentibus illa auxilia, quibus laici dum peccant, adjuvantur. Cum Sacerdotum ſit pro populo, ne peccet, orare; & ubi peccaverit, ut cito reſurgat, gratiam poſcere, laiciſque ne errent, veritatis lumen oſtendere, & ubi erraverint, monendo ab errore revocare: qui pro lapſis Sacerdotibus oret, nullus ſpeciatim ordo conſtitutus eſt, ipſoſque peccantes tanto difficilius eſt ſale ſaluberrimarum admonitionum aſpergere, & errantibus lumen veritatis ingerere, quanto magis ſibi perſuadent, ſe eſſe magiſtros inſipientium, duceſque ac lumen eorum, qui in tenebris ſedent.

Hinc S. Gregorius in *cap. 3. lib. 1. Reg.* exponens illa verba Heli ad Filios ſuos: „ *Si peccaverit vir* „ *in virum, placari ei poteſt Deus: ſi autem in Deum* „ *peccaverit, quis orabit pro eo?* Quia, inquit, peccata ſubditi populi, quæ ad Sacerdotes reſpiciunt, „ ipſorum Sacerdotum precibus delentur: cum Sacer- „ dos in culpam labitur, ſuperior perſona non eſt, „ cujus precibus expietur; quod & ipſa Veritas per ſe „ inſinuat, dicens; *Si ſal evanuerit, in quo ſalietur?* „ Dicat ergo, quis orabit pro eo? Quaſi dicat, quis „ ei interceſſor remanet, cum ille ſe tranſgrediendo „ præcitat, qui ad interpellandum pro aliis ordinatus „ eſt? Quo profecto culpæ magnitudo monſtratur: „ *quia plerique eorum in impœnitentiæ cordis caligi-* „ *nem projiciuntur, & nulla hominis adhortatione* „ *reſipiſcunt.*

Et Author Operis Imperfecti *Hom. 40.* in Matth. „ Putaſne, inquit, Deus quaſi crudelis pœnitentiam „ denegavit, dicens: *Si ſal infatuatum fuerit*, in quo „ condietur? Sed quaſi naturalem rem conſideramus, „ *quia non eſt, qui doceat illum errantem, qui er-* „ *rantes corrigebat*, “ Unde & ſubdit idem Auctor: „ Quis aliquando vidit Clericum cito pœnitentiam „ agentem; ſed etſi deprehenſus humiliaverit ſe, non „ ideo dolet, quia peccavit, ſed quia confunditur.

His omnibus adjungi non immerito poteſt, quod Sacerdotes lapſi raro ſe à ſacris functionibus contineant, quoad uſque per condignam pœnitentiam veramque cordis contritionem, ac ſpiritus contribulationem ſe expurgaverint.

Cum enim ab illis ordinarie ſine incommodo, vel infamiæ nota, aut ſaltem alicujus delicti ſuſpicione ſe ſubſtrahere nequeant, natum eſt contingere ut ex deſiderio evitandi incommodum, aut infamiæ vel ſuſpicionis notam, nulla aut ſaltem non ſufficienti criminis elutione præmiſſa (quæ ſine notabili temporis mora haberi non ſolet) ſacroſanctis, Diviniſque myſteriis ſe accingant; atque hinc contingit ut Divina illa & ſalutaria myſteria, quæ aliis ſunt ad medicinam, illis ſint in venenum. & quæ laicis lapſis, humiliter ſe ad tempus ab illis ſubtrahentibus, ſubſerviunt ad ſalutarem converſionem, Sacerdotibus lapſis, nimium audacter illa frequentantibus ſint in obdurationem.

Ex quibus omnibus facile pateſcit, quod tametſi Eccleſia hodie permittat Sacerdotes in crimen *occultum* prolapſos, ſacris miniſteriis reſtitui; ea tamen reſtitutio non debeat, niſi magnis & multis veræ converſionis indiciis præeuntibus, à Prælatis aliiſque Sacerdotum Directoribus indulgeri; quandoquidem jam oſtenſum ſit, raram admodum ac tardam eſſe Sacerdotum lapſorum veram converſionem, & per condignam pœnitentiam expurgationem.

§. XI.

Quid circa lapſos in crimen occultum à ſacris Ordinibus repellendos, aut ab iis ſuſpendendos Synodus Tridentina decreverit.

Concilii Tridentini Patres expendentes, quod præcipuum Epiſcoporum munus ſit ſubditorum vitia redarguere, hoc illis præcipue cavendum eſſe monent, ne Clerici, præſertim ad animarum curam conſtituti, criminoſi ſint, neve inhoneſtam vitam, ipſis conniventibus, ducant: „ Nam ſi eos pravis & corruptis “ moribus eſſe permittant, inquit Synodus *Seſſ. 14. in* “ *proœm. de Reform.* quo pacto laicos de ipſorum vi- “ tiis redarguent, qui uno ab eis ſermone convinci “ poſſent, quod Clericos ipſis patiantur eſſe deterio- “ res? Qua etiam libertate laicos corripere poterunt “ Sacerdotes, cum tacite ſibi ipſi reſpondeant, eadem “ ſe admiſiſſe, quæ corripiunt? “

Ut autem ipſi Epiſcopi id liberius exequi poſſint, ac quoquam prætextu deſuper impediri nequeant, eadem ſacroſancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus hos, qui ſequuntur, Canones ſtatuendos & decernendos duxit. Quorum primus his verbis exprimitur.

Cum honeſtius ac tutius ſit ſubjecto debitam præ- “ poſitis obedientiam impendendo, in inferiori mini- “ ſterio deſervire, quam cum Præpoſitorum ſcandalo, “ graduum altiorum appetere dignitatem; ei cui aſcen- “ ſus ad ſacros Ordines à ſuo Prælato, ex quacunque “ cauſa etiam ob *occultum* crimen quomodolibet, etiam “ *extrajudicialiter*, fuerit interdictus: aut qui à ſuis “ Ordinibus ſeu gradibus vel dignitatibus Eccleſiaſti- “ cis fuerit ſuſpenſus, nulla contra ipſius Prælati vo- “ luntatem conceſſa licentia de ſe promoveri facien- “ do; aut ad priores Ordines, gradus & dignitates, “ ſive honores, reſtitutio ſuffragatur. “

Ex verbis hujus Decreti evincitur; primò, Epiſcopis datam eſſe poteſtatem, non tantum admonendi occultum criminoſum ne ad Ordines aſcendat; ſed etiam ipſi abſolute ſacros Ordines recuſandi: ac per conſequens correctam eſſe Decretalem, qua declarabatur *occultum* criminoſum poſſe quidem moneri ne ad S. Ordines aſcenderet, ſed ſi promoveri vellet, *non debere aliqua ratione prohiberi.* Quod S. Congregationem Cardinalium jampridem declaraſſe refert Proſper Fagnanus *ad cap. 4. ꝟ De temp. Ordin.*

Secundò, ex eodem Decreto habemus, conceſſam eſſe Epiſcopis authoritatem ſuſpendendi criminoſos *occultos* ab Ordinibus ſeu gradibus, vel dignitatibus, nam etſi verba illa, *ex quacunque cauſa, etiam ob crimen occultum*, &c. non ſint appoſita niſi in priori parte dicti Cap. 1. ubi agitur de interdictione ad SS. Ordines, tamen, inquit Fagnanus ad *Cap. 5. ꝟ eod.* „ cenſeri debent repetita etiam in ſequenti, ubi agi- “ tur de ſuſpenſione, tum quia Concilium ſub unica ra- “ tione ac verborum ſtructura complectitur interdictio- “ nem à ſuſcipiendis, & dejectionem à ſuſceptis, ideo- “ que cenſeri debet utrumque caſum æqualiter determi- “ nare: Tum quia alioquin Concilium, in ſecunda par- “ te nullam poteſtatem Epiſcopis attribuiſſet, nemini enim “ dubium eſſe poterat, quin ob crimen manifeſtum, & “ judicialiter liceret Epiſcopis Sacerdotes ſuſpendere. “

Ulterius non obſcure intelligitur, Epiſcopos in vim hujus Decreti poſſe *extrajudicialiter* & ob *occultum* delictum prohibere non tantum aſcenſum ad Ordines, ſed etiam ad gradus & dignitates; nam etſi „ lit- “ tera illa non loquatur (ait ſæpe nominatus Proſper “ Fagnanus ibidem *n. 9.*) niſi de interdictione aſcen- “ ſus ad Ordines, tamen idem dicendum in prohibi- “ tione promotionis ad gradus & dignitates; quia “ cum ex dicto c. 1. poſſint jam promotum ab hujuſmo- “ di gradibus & dignitatibus dejicere, multo magis “ poſſunt impedire promovendum. “

Denique ex eodem Decreto intelligimus quod Patres Concilii Tridentini, Epiſcopum ab Ordinibus aliiſque Eccleſiæ muniis excluſionem aut ab iiſdem ſuſpenſionem ex quacunque cauſa, etiam ob *occultum* crimen *extrajudicialiter* factam, ejus voluerit eſſe efficaciæ, ut nulla contra „ ipſius Prælati voluntatem conceſſa licen- “ tia, de ſe promoveri faciendo, aut ad priores gradus “ & dignitates ſive honores reſtitutio ſuffragetur. “

Quæ

Quæ omnia dilucide demonſtrant, quod ante fuſius probatum fuit, Patribus Concilii Trident. ardens fuiſſe avitam Patrum diſciplinam reſtituendi deſiderium. Quis enim non videat, quod ſi Epiſcopi uterentur auctoritate criminoſos, etiam *occultos*; ab Ordinum ſuſceptione repellendi, vel ab ſis ſuſceptis ſuſpendendi, ipſis per Concilium tributa, quin ſanctiſſima diſciplina, quæ criminoſos Altaribus aſſiſtere non ſinebat, poſtliminio in totum, aut ſaltem pro magna parte conſpiceretur reducta?

§. XII.

Varia Corollaria ex iis quæ hoc capite dicta ſunt.

EX illis quæ præſenti capite dicta ſunt, varia conſectaria eaque non inutilia colligi poſſunt.

Primò, Sanctos Patres tantam vitæ puritatem in Clericis neceſſariam credidiſſe, ut neminem ad clerum admittendum cenſuerint, qui crimine aliquo, præſertim carnis, veſtem candidam in Baptiſmo acceptam conſpurcaſſet; tametſi eam copioſo lacrymarum fonte abluiſſet.

Secundò, colligitur eodem motivo, ab omni Sacerdotii functione in perpetuum removiſſe eum, qui Ordinis ſuſcepti dignitatem & ſanctitatem hujuſmodi crimine, ſive occulto ſive publico, maculaſſet.

Tertiò, ex dictis planum eſt, hanc ſanctiſſimam Patrum diſciplinam, non aliquo Eccleſiæ Decreto temperatam fuiſſe, ſed conſuetudine potius contra mentem ejus invaleſcente; quæ, dum huic præſtantiſſimi aliqui Eccleſiæ Prælati, ſpuriis Calliſti I. & Gregorii I. Decretis decepti, minus fortiter repugnarent, ne tantis Pontificibus contrariati viderentur, tandem pro lege invaluit.

Quartò intelligitur, quod quantumvis puriſſimæ Patrum diſciplinæ aliquid deceſſerit, nunquam eo uſque permittente Eccleſia, temperata fuerit, nec unquam gravibus Eccleſiæ Scriptoribus perſuaſum fuerit, ut lapſi in carnis flagitia Sacerdotes, ante actam pœnitentiam, eamque ſuis ſceleribus condignam, ſacris functionibus reſtituerentur.

Ex quo ulterius cernere licet, omnibus illis authoribus, qui Clericos lapſos poſt actam pœnitentiam reſtitui poſſe cenſuerunt, deteſtatam fuiſſe horrendam illam, ne dicam nefandam quorundam Caſuiſtarum ſententiam, quos docere non puduit, permitti poſſe, ut Sacerdos, qui nocte præcedente quavis impudicitia ſe polluit, nihilominus ſacris operetur. „ Si iſta doctri„ na poſſit componi, inquit Antoninus Godeau Ven„ cienſis Epiſcopus, cum diſciplina in Eccleſia multis „ ſæculis ſervata, & cum *puritate victima corporis Do„ mini*, componi quoque poteſt lux cum tenebris & „ Chriſtus cum Belial. « *In hiſt. Eccleſ. ad an.* 594.

Si Emericus De Bonis è Societate Jeſu cenſeat eſſe *ſcelus horrendum dictu & Angelis ipſis deteſtabile, quodve valeat ſoli tenebras offundere, terram tremefacere, & elementa permiſcere*; ſi quis Laicus eodem, vel poſtero vel tertio aut quarto die ab Euchariſtia ad ſuas ſordes revertatur; aut illam is ſumere audeat, qui pridie, medius tertius, vel quarta, ante peccaverat, „ nonne idem ſcelus in Sacerdotibus dete„ ſtabilius & horribilius erit « (inquit magnus ille ac verus Apoſtolorum Succeſſor Reverendiſs. Epiſcopus Caſtorienſis per Provincias unitas Vicarius Apoſtolicus in *Amore Pœnitent. l.* 2. *cap.* 16. §. 4.) „ ſi „ recentes à propudiis atque flagitiis non ſolum Eu„ chariſtiam ſumere, ſed etiam conſecrare, & media„ toris officium aſſumere audeant?

Quantumcunque igitur Canonum rigor connivente Eccleſia ſit mitigatus, „ non prius ſinendum eſt ut „ Sacerdotes ſacris miniſtrent (verbis rurſus loquor „ præfati Antiſtitis) licet ipſorum propudia manſerint „ *occulta*, niſi prius *diuturno* lacrymarum fonte im„ purum extinxerint ardorem, niſi prius *dignis* pœni„ tentiæ fructibus ſe emendatos oſtenderint, niſi prius „ pro ipſis ſupplicet humilitas loci ſuperioris refuga, „ niſi pro ipſis intercedat contritio, non Sacerdotii „ commoda aut honorem quærens, ſed Dei juſtitiam „ amare & placare contendens, niſi pro ipſis deprece„ tur vitæ mutatio voluptatibus infeſta, & caſtis de „ æterna puritate deliciis intenta.

Quintò, ex aſſertis hoc capite patet, quod nulla, ob varias cauſas, tardior ac rarior ſit quam Sacerdotum converſio.

Cui conſequens eſt, magna exigenda eſſe veræ converſionis ſigna, priuſquam lapſi Sacerdotes ſacris reſtituantur; ut proinde recte moneat laudatus Antiſtes, quod imprudenter Sacerdotibus in crimen, præſer- « tim incontinentiæ, prolapſis credatur, quando dicunt « ſe ex animo pœnitere, niſi *ex fructibus dignis* pœ- « nitentiæ ſinceritatem ſuæ converſionis teſtatam fece- « rint, niſi per *notabile* temporis ſpatium ab omni « crimine ſeipſos continuerint, niſi à peccatorum ille- « cebris receſſerint, niſi jurejurando carnem ſpiritui « ſubjecerint, niſi orando ſpiritum Deo ſubdiderint, « niſi eleemoſynis peccata redemerint, niſi lectionibus « ſacris, mentem à terrenis & obſcœnis imaginibus « expurgaverint. «

Denique vidimus quomodo Patres Tridentini deſideraverint, ut criminoſi omnes, tum publici, tum occulti, à ſacris Eccleſiæ miniſteriis procul arceantur, ne aliquando impleretur illud Prophetæ: *Sacerdotes Dei contaminant ſancta, & reprobant legem.* Ezech. 22. Utque illud conſequi poſſent, vidimus Epiſcopis datam eſſe poteſtatem repellendi ab Ordinibus aliiſque Eccleſiæ functionibus, aut ab illis ſuſpendendi, ſine ullo ſtrepitu judicii quoſcunque criminoſos quantumvis *occultos*.

Unde liquido cerni poteſt, quod ſi Epiſcopi auctoritate per Concilium Tridentinum ipſis conceſſa uterentur, ſperare liceret, quod pollutos à mundiſſimis Eccleſiæ Altaribus videremus excluſos.

Ex eodem perſpicuum quoque eſt, menti & intentioni Eccleſiæ contraire ſeu Sæculares, ſeu Regulares, qui neſcio qua temeritate, ſe opponunt Epiſcopis, liteſque ipſis movere non verentur, ſi illos ad Ordines Sacros, aut alia Eccleſiæ munia promovere renuant, aut aliquibus functionibus Hierarchicis interdicant.

Oſtendunt ſimiles Ordinum atque munerum Eccleſiaſticorum venatores & aucupatores ſe non luce veritatis (quæ in Ordinibus Sacris atque Eccleſiaſticis dignitatibus ac muniis non niſi onera fugienda non ambienda oſtendit) eſſe illuminatos: ſed tenebroſa cupiditate, quæ in Eccleſiaſticis gradibus ac functionibus, honorem, divitias aliave temporalia commoda intuetur, ſe excæcatos aut ut minus obnubilatos.

Chriſtianam quoque humilitatem ſimilibus deeſſe non minus perſpicuum eſt; hæc enim mavult in humili loco abſcondita ſedere, quam elevata in alto videri; imo nec humilem locum deſerit, niſi in altiorem protrudatur.

Hæc proinde ſi in cordibus eorum eſſet radicata, veramque ſacrorum Ordinum, ac miniſteriorum Eccleſiaſticorum ideam haberent, nunquam eo temeritatis prorumperent, ut Epiſcopis, qui juxta ſibi datam poteſtatem ad ſacros Ordines, aut alia Eccleſiæ munia ob cauſam ſibi notam ipſis aſcenſum negant, aut ab illis ſuſpendunt, ſe opponerent; ſed è contra ſe ab hujuſmodi onere exemptos gauderent, juxta ſanctiſſimam illam à Spiritu Sancto Patribus Tridentinis ſuggeſtam ſententiam: Honeſtius ac tutius eſt ſubjecto, debi- « tam Præpoſitis obedientiam impendendo, in inferio- « ri miniſterio deſervire, quam cum Præpoſitorum « ſcandalo, graduum altiorum appetere dignitatem. «

CAPUT III.

Oſtenditur ex Pontificali Romano, quam vitæ ſanctitatem ac morum integritatem hodie in Clericis, ac proinde in Canonicis deſideret Eccleſia.

§. I.

Ex ritibus, quibus Tonſura Clericalis confertur, demonſtratur quod Clerici, ac proinde Canonici, profiteantur ſe mundo renunciare, & ſe Dei ac Eccleſiæ ſervitio conſecrare.

PRIMA eaque præcipua ac fundamentalis Clericorum virtus, in qua ſpiritus Clericalis merito reponitur, eſt charitas, qua homo ſe totaliter

liter à rerum mundanarum affectu & deſiderio exuens, ſerum vero divinarum guſtu & deſiderio ſe accendens, totus Dei ac Eccleſiæ ſervitio mancipatur.

Quia per Tonſuram Clericalem ad ſtatum Eccleſiaſticum quis intrat, Eccleſia per ceremonias, quas in illa adhiberi præſcribit, hanc virtutem ſpecialiter exprimere voluit, ut oſtenderet hanc eſſe virtutem; quæ & in Tonſurando jam eſſe, & continuo creſcere debet.

Hanc animi à rebus mundanis ſeparationem indicat in primis capillorum reſciſſio; *raſio enim capillorum*, ait Hieronymus *Cauſ.* 12. *q.* 1. *Can.* Duo sunt, *eſt temporalium omnium depoſitio*; unde Eccleſia priuſquam ad comæ abſciſſionem procedatur, populum interpellat, ut oret Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum pro his famulis ſuis, qui ad deponendum comas capitum ſuorum pro ejus amore feſtinant, ut donet eis Spiritum Sanctum, qui habitum Religionis eis in perpetuum conſervet, *& à mundi impedimento, ac ſæculari deſiderio corda eorum defendat*. Quo non obſcure innuit, per comæ depoſitionem ipſius mundi ac rerum mundanarum contemptum deſignari.

Dum Clericus attondetur, hæc verba ſolemni ritu recitare jubetur: Dominus *pars hæreditatis meæ & calicis mei: tu es, qui reſtitues hæreditatem meam mihi:* ut exteriori Antiſtitis actioni Clerici verba conſentiant, & quorum bonorum renunciationem, per capillorum attonſionem, ſignat Pontifex, eam Clericus verbis profiteatur, ſolique Deo ſe adhærere velle teſtetur.

Unde ad ea verba alludens Sanctus Hieronymus: „ Propterea Clerici dicuntur, quod de ſorte ſunt Domini, „ vel quia Dominus ſors, id eſt, pars Clericorum „ eſt. Quia autem vel ipſe pars Domini, vel „ Dominum partem habet, talem ſe exhibere debet, „ ut ipſe poſſideat Dominum & poſſideatur à Domi„ no. Qui Dominum poſſidet, & cum Propheta di„ cit: *Pars mea Dominus*, nihil extra Dominum ha„ bere debet. *Cauſ.* 12. *qu.* 1. *Can.* 5.

Cui conſonat illud Ambroſii *Can.* Cui portio *eodem*. „ Cui portio Deus eſt, nihil debet curare niſi „ Deum, ne alterius impediatur neceſſitatis munere. „ Quod enim ad alia officia confertur, hoc Religio„ nis cultui, atque huic noſtro officio decerpitur. „ Hæc enim vera Sacerdotis fuga, abdicatio domeſti„ corum, & quædam alienatio chariſſimorum: *ut* „ *ſuis ſe abneget, qui ſervire Deo elegerit.*

Hæc & mens Iſidori *lib.* 2. *de Offic. Eccleſ. cap.* 1. qui Clericos vocari refert „ eo quod in ſortem hæ„ reditatis Domini dentur, vel pro eo quod ipſe „ Dominus ſors illorum eſt, ſicut de eis ſcriptum „ eſt, loquente Domino, *Ego hæreditas eorum*. Un„ de oportet, inquit, ut qui Deum hæreditate poſſi„ dent, *abſque ullo impedimento ſæculi, Deo ſervire* „ *ſtudeant, & pauperes ſpiritu eſſe contendant*, & con„ grue illud Pſalmiſtæ dicere poſſint: *Dominus pars* „ *hæreditatis meæ* “ Hac profeſſione emiſſa Pontifex ſuperpelliceum, ſeu veſtem albam Clerico his verbis imponit: *Induat te Dominus novum hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt, in juſtitia, & ſanctitate veritatis.* Quibus oſtendit Clericum in novum quendam hominem eſſe mutandum; utpote qui jam omnibus ſæculi deſideriis, & mundi voluptatibus renunciavit, & ſoli Deo ejuſque ſervitio in juſtitia & ſanctitate veritatis vivere profeſſus eſt.

Ut vero omnia hæc terrena amplius contemnat, ſolumque Deum partem hæreditatis ſuæ conſtanter eligere & poſſidere pergat, orat Eccleſia, *ut ab omni cæcitate ſpirituali, & humana, oculos eorum aperias, & lumen eis æternæ gratiæ concedas:* ut hoc lumine illuſtratus Clericus videat, quam vere de his, quæ mundus dare poteſt, dixerit Eccleſiaſtes: *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas*. Et de univerſis, quæ mundus pro magnis extollit, dixerit Chriſtus: *Quod hominibus altum eſt, abominatio eſt apud Deum*. Ut tandem ex animo cum Apoſtolo dicere queat; *Mihi quæ fuerunt lucra, hæc arbitratus ſum propter Chriſtum detrimenta. Verumtamen exiſtimo omnia detrimentum eſſe, propter eminentem ſcientiam* Jesu Christi *Domini mei: propter quem omnia detrimentum feci, & arbitror, ut ſtercora, ut Chriſtum lucrifaciam*. Quibus Apoſtoli verbis perfectiſſime exprimitur ipſe Spiritus Eccleſiaſticus (nimirum ardens charitas, quæ omnibus libenter renunciat, omniaque arbitratur, ut *ſtercora*, ut *Chriſtum in ſe & aliis lucrifaciat*) quem Tonſurandus ſe habere profitetur, utque in eo perſeveret, ac in finem augeat, commendat Eccleſia.

§. II.

Ex iis quæ in Ordinatione Oſtiariorum interveniunt oſtenditur, quod in Eccleſiaſticis debeat eſſe zelus pro decore domus Dei.

Dubium non eſt quin attentius expendens ea omnia, quæ Eccleſia, ſuggerente Spiritu Sancto, in ſingulorum Ordinum collatione, ſeu facto, ſeu verbo exprimit, in illis ſit reperturus quæ mirum in modum ſanctitatem Ordinandorum commendat: illud tamen quoque obſervare licet; quod in ſingulis quandam virtutem officio cujuſque Ordinis, ſpecialiter congruentem, eminere videamus.

Et quidem, ut ab Ordine Oſtiariatus exordiamur: quamvis ritus conſecrationis varias virtutes exprimant, ſingulariter tamen Ordinando in Oſtiarium commendatur, *ut ſit ipſi fideliſſima cura in Domo Dei, diebus ac noctibus*, quo *zelus pro decore Domus Dei* inſinuatur.

Et quidem Oſtiarii officium ejuſque zelus maxime in eo elucere debet, ut *certis horis Domum Dei aperiat Fidelibus, &* semper claudat Infidelibus.

Si horum verborum corticem ſolum attendamus, officium Oſtiarii ad ſolam Infidelium excluſionem pertinere videbitur; at ſi mentem Eccleſiæ quis attendat, facile intelliget verbis illis injungi Oſtiariis, ut ipſis ſit diligens cura, ut à Domo Dei excludant, non idolatras tantum; ſed omnes, qui licet Deum verbis agnoſcant, actionibus tamen ſuis amplius, quam Infideles Domum Dei dehoneſtant.

Hinc S. Carolus inter officia Oſtiarii reponere non dubitat: „ ut Infideles, Hæreticos, Excommunicatos, “ & alios, quibus jure interdictum eſt, ab Ec- “ cleſia arceat, & ajiciat. Ne populum propius ad Sa- “ cerdotem, rem divinam facientem, accedere patia- “ tur. In Eccleſia dormientes, vendentes, ementes, “ deambulantes, colloquentes, aliave ratione Officia “ Divina perturbantes, & quovis modo indecore at- “ que irreverenter ſe habentes, moneat; ſi pertina- “ ces ſint, expellat, aut ad Superiorem deferat, Men- “ dicantes excludat. Bruta denique caneſque expellat: “ quidquid ve in Eccleſia dedecet, amoveat. “ *Conc. Mediol. I. part.* 2. *cap.* 26.

Quamvis ergo (verbis loquor Venecienſis Epiſcopi Antonii Godeau, quæ utinam Eccleſiaſticorum cordibus alta eſſent impreſſa!) Templa noſtra non ingrediantur „ Idololatræ, quia nulli eorum in Chriſtia- “ no orbe tolerantur: tamen plerique, non dico in- “ gredientium, hoc enim dixiſſe parum eſt, ſed pleri- “ que eorum, qui in Templis noſtris prima ſibi loca “ vendicant, Infidelibus ſunt deteriores. Quid enim? “ Libertini illi, ſeu diſſoluti Chriſtiani, qui publice “ Deum irrident, qui ſanctiſſima ejus myſteria in abo- “ minabiles jocos convertunt, qui ipſis adſtantes alta- “ ribus eum blaſphemant, ſine pudore rident, ſine “ fronte garriunt, & in ſexcentos geſtus ſituſve exoti- “ eos ſeſe transformant; qui vix genua incurvant, dum “ is exhibetur adorandus, coram quo ſe proſternunt “ Seraphim, dæmones contremiſcunt: addamus & il- “ lud veriſſimum: qui eodem oculo Chriſtum Jeſum “ in Euchariſtia aſpiciunt, & vident mulierem ad eam “ concupiſcendam, imo qui à Chriſto Jeſu oculos “ avertunt, ut faciem fuco fœdatam contemplentur; “ qui cor ſuum diabolo ſacrificant illo ipſo tempore, “ illo ipſo in loco, quo Chriſtum Jeſum Deo Patri im- “ molandum Sacerdos: quid, inquam? Nonne majori in- “ ſolentia Baſilicas ingrediuntur ejuſmodi Chriſtiani, “ quam modeſtiores quidam Pagani? Oſtiarii deſunt, “ qui pro munere ſuo eos expellant. At ò Sacerdo- “ tes! Ubi hic *zelus veſter*, Ordo veſter *Oſtiariorum* “ *ordinem eminenter in ſe continet*, eorumque functio- “ nes à vobis ſupplendæ ſunt. Tunc demum opere “ comprobabitis, an diligatis eum, qui nequaquam ad “ templi portam vos collocavit, ſed ad Sacrum Alta- “ re ſuum vos ſublimavit. Tunc omnibus palam fiet, “ an vos ſincere tangat gloria ſummi iſtius Magiſtri, “ qui & Templo præeſt, & in manus veſtras ſeſe tra- “

„ dit in illo ſacrificio, quod quotidie celebratis. Si „ ejus honor vobis cordi ſit, non reformidabitis fa- „ ciem potentium. Dicetis ad profanatores iſtos, do- „ mum Dei domum eſſe orationis, non garrulitatis, „ non petulantiæ, ac procacitatis; illam adeundam ad „ eluenda peccata commiſſa, non ad nova committen- „ da; in eam ingrediendum non extento collo, ſed „ corde contrito & humiliato. Correptionem veſtram „ comitetur prudentia; at non mollis, non carnalis „ tegat illa zelum veſtrum, ſed nullatenus extinguat: „ ejuſmodi conſiderationibus, è quibus expediri erant „ olim Oſtiarii inferiores tantum Clerici, dum adhuc „ vigebat eorum in Eccleſia miniſterium.

„ Cum à Chriſtianæ pietatis ratione illud quoque „ alienum ſit (ut recte monet S. Carolus in II. *Concil. Mediol. tit.* 2. *dec.* 18.) ad ornatum Templorum ad- „ hiberi ea, quæ non modo Religionem non excitant, „ ſed per quæ intuentium mentes facile incidunt in „ fœdas turpeſque cogitationes; propterea Eccleſiaſtici „ quibus in ſuſceptione Ordinis Oſtiariatus impoſita „ eſt cura pro decore Domus Dei, quantum in ipſis „ eſt, impedire debent, ne quis ad illa ornanda, ut „ loquitur S. Carolus, periſtromatis aulæiſque uta- „ tur, quæ obſcœnis figuris intexta ſint; neque item „ pictas imagines, & ſigna adhibeant, quæ vel Ethni- „ corum hominum, vel aliarum rerum loci ſancti- „ tati repugnantium, formam ac ſpeciem præ ſe fe- „ rant; in omni præterea publicarum Supplicationum, „ Proceſſionumque apparatu, qui obſcœnarum rerum „ ſpeciem oſtendunt, ea ne adhibeantur.

Meritoquoque curam illam pro Domo Dei oſtendent Eccleſiaſtici, quibus in Cantores, Organiſtas, Campanarios, alioſque Eccleſiæ inferiores miniſtros aliqua eſt auctoritas, ut eos cohibeant *à laſcivia militari, & quavis indecora muſica* (ut loquitur Synodus Mechliniensis *ann.* 1570. *tit. de Obl. Offic. Divin. c.* 10.) *in cantu, organis & campanis.*

Utque verbo abſolvam, ſtudium Eccleſiaſticorum, quos Eccleſia in Oſtiarios elegit, *ut ſit eis fideliſſima cura in Domo Dei diebus ac noctibus*, ad hoc tendere debet, ut quidquid debitam locis ſacris reverentiam diminuere, aut populum à ſolida pietate & vera devotione abſtrahere potius, quam ad eam promovere poſſet, omni qua poſſint diligentia à Domo Dei amoveant.

§. III.

Officium Lectoris *requirit, ut Eccleſiaſtici pie ac devote ad lectionem Scripturæ accedant.*

PRæcipuum officium Lectorum ſic exprimit Pontificale: „ Lectiones SS. diſtinctè, & aperte ad in- „ telligentiam & ædificationem Fidelium, abſque om- „ ni mendacio falſitatis proferre, ne veritas Divina- „ rum lectionum incuria veſtra ad inſtructionem au- „ dientium corrumpatur. Quod autem ore legitis, „ corde credatis atque opere compleatis; quatenus au- „ ditores veſtros, verbo pariter, & exemplo veſtro „ docere poſſitis.

Ita ergo Scripturas Sacras legere oportet *Lectorem*, ut à vero ejus ſenſu nec ipſe aberret, nec alios aberrare faciat, ſed *abſque omni mendacio falſitatis proferat*.

Ut vero Lector Scripturæ verum ejus ſenſum aſſequatur, debite diſpoſitus ad ejus lectionem accedat neceſſe eſt.

Prima vero diſpoſitio eſt, ut, ſicut monet Eccleſia, *ea quæ legant opere compleant. Si quis enim*, inquit Chriſtus, *voluerit ejus* (Patris) *voluntatem facere, cognoſcet de doctrina, utrum ex Deo ſit:* intellectus enim bonus omnibus facientibus eum. Nam, ut obſervat Auguſtinus. *Quæſt.* 96. *ſup. Exod.* „ prius oportet verbis Dei reddere „ faciendi ſervitutem, ut ad intelligentiam earum re- „ rum quæ ipſo præcipiente fiunt, merito devotionis „ iſtius ipſe perducat." Et alibi. „ Quis neſciat, tanto „ citius quemque proficere eum bona legit, quanto ci- „ tius facit, quod legit? " *A mandatis tuis*, ait Pſalmiſta, *intellexi:* quod „ videlicet, inquit Hieronymus, „ *poſt opera* cœperit habere ſcientiam ſecretorum.

Secunda diſpoſitio Lectoribus ad intelligentiam Scripturæ neceſſaria, eſt mundities cordis, quæ eſt veluti *clavis David*, qua aperiuntur arcana Scripturarum; ſicuti è contra ſordes concupiſcentiæ cor claudunt, ne earum lumine illuſtretur. " Impuris non ſe " oſtendit veritas (inquit Doctor Mellifluus *Serm.* 62. " *in Cant.*) non ſe credit ſapientia ... ſuperbo oculo " veritas denegat ſe intuendam puro cordi.

Qui ergo per lectionem Scripturæ ad verum ejus intellectum pervenire deſiderat, ante ejus lectionem cordis munditiam poſtulet, dicens cum Propheta Regio: *Cor mundum crea in me Deus, & Spiritum rectum innova in viſceribus meis: Amplius lava me Domine. Pſalm.* 50.

Tertio, ad lectionem Scripturæ, ut cum fructu legatur, accedere oportet non mere, ut ſciatur, quod curioſitatis eſt, ſed ut ex ejus lectione cognoſcamus Dei voluntatem. „ Si magnitudine ſua (ait S. Auguſtinus *Conc.* 17. *in Pſalm.* 118.) præcedit ſcientia magnitu- " dinem charitatis, non ædificat, ſed inflat. Hinc idem " Doctor *lib.* 2. *de Doct. Chriſt. cap.* 9. In omnibus " Scripturæ libris timentes Deum, & pietate manſue- " ti, quærunt voluntatem Dei. "

Eo ergo fine à pio Lectore legenda Scriptura Sacra, ut edoctus quid credere, & ſperare debeat, in gemina charitate, *in qua tota lex pendet & Prophetæ*, creſcat.

In nullis Scripturis aliud inquiratis, ait rurſus S. " Aug. in *Præfat. ad Pſalm.* 140. nemo vobis aliud " præcipiat (quam charitatem de corde puro) quid- " quid obſcurum eſt in Scriptura, hæc ibi occulta eſt. " Quidquid ibi planum eſt, hæc ibi aperta eſt: " Unde eodem S. Doctore teſte, „ Quiſquis Scripturas " divinas, vel quamlibet earum partem intellexiſſe ſi- " bi videtur, ita ut eo intellectu non ædificet iſtam " geminam charitatem Dei & proximi, nondum in- " tellexit. " *Lib.* 1. *de Doct. Chriſt. cap.* 37.

Quarto, ut quis S. Scripturæ ſenſum aſſequatur, opus eſt, ut ait Auguſtinus *lib.* 2. *de Doct. Chriſt.* " *cap.* 7. miteſcere pietate, neque contradicere divinæ " Scripturæ, ſive intellectæ *ſi vitia noſtra percutit*, " ſive non intellectæ, quaſi nos melius ſapere me- " liuſque præcipere poſſimus: ſed cogitare potius & " credere id eſſe melius & verius, quod ibi ſcriptum " eſt, etiamſi lateat, quam id, quod nos per noſmet- " ipſos ſapere poſſumus. "

Corde ergo humiliato pius *Lector* verba S. Scripturæ ruminat, ut licet *vitia ſua percutiat*, non propterea ad alienum ſenſum retorqueat; ſed corde ſimplici ita ſeſe ei ſubjiciat, „ ut neque hominibus placendi " ſtudio detorqueatur à vero (verba ſunt Auguſtini " *d. c.* 7.) nec reſpectu devitandorum quorumlibet " incommodorum, quæ adverſantur huic vitæ.

Hac animi puritate, eoque ſincero affectu, ſi ad lectionem Scripturæ S. Canonici aliique Eccleſiaſtici accederent, ſpes eſſet, quod *veri eſſent relatores verbi Dei, habituri, ſi fideliter & utiliter impleverint officium*, ſibi in ſuſceptione Ordinis Lectoratus *impoſitum, partem cum iis, qui Verbum Dei bene adminiſtraverunt ab initio*. Pontific. in Ordinat. Lect.

§. IV.

Ex illis, quæ in ordinatione Exorciſtarum Eccleſia præſcribit, oſtenditur quòd ordine illo initiati debeant ſpecialiter cor ſuum ab omni affectu rerum temporalium mundare.

ACcipite, inquit Pontifex ad Ordinandos in Exorciſtas, poteſtatem imponendi manum ſuper Energumenos, & per impoſitionem manuum veſtrarum gratia Spiritus S. & verbis exorciſmi, pellantur ſpiritus immundi à corporibus obſeſſis. Studete igitur, ut ſicut à corporibus aliorum dæmones expellitis, ita à mentibus & corporibus veſtris, omnem immunditiam & nequitiam ejiciatis, ne illis ſuccumbatis, quos ab aliis veſtro miniſterio effugatis.

Quantumvis non omnibus Exorciſtis ob varias rationes, hodie permittatur, ut manus ſuper Energumenos imponant, ad expellendos dæmones è corporibus obſeſſis; ſemper tamen Eccleſia vult, ut continuum illis ſit adverſus ſpiritus illos immundos ſpirituale luctamen, illoſque è ſuis aliorumque cordibus expellant. Deum Patrem omnipotentem, Fratres chariſſimi, inquit Epiſcopus, ſimpliciter deprecemur, ut hos famulos ſuos benedicere dignetur in Officium Exorciſtatum, ut ſint *ſpirituales Imperatores* ad abjiciendos dæmones de corporibus obſeſſis, cum omni nequitia eorum multiformi.

Spe-

Specialiter igitur Canonicis aliiſque Ordine Exorciſtarum inſignitis ingeminandum illud, quod ad omnes Chriſti Fideles dixit Apoſtolus *ad Epheſ. 6. verſ. 11. & 12. Induite vos armaturam Dei, ut poſſitis ſtare adverſus inſidias diaboli. Quoniam non eſt nobis colluctatio adverſus carnem & ſanguinem, ſed adverſus Principes & poteſtates, adverſus mundi Rectores tenebrarum harum contra ſpiritualia nequitiæ, in cœleſtibus.*

Sicut vero Exorciſtis ſpeciale debet eſſe cum ſpiritibus immundis ſpirituale certamen, ſic ſpecialiter ab omni affectu terreno, ut ſuperent, ſe exuant neceſſe eſt; nam ut bene monet Gregorius vere Magnus, „ nihil maligni ſpiritus in hoc mundo propriùm poſſident. Nudi ergo cum nudis luctari debemus. Nam ſi veſtitus quiſquam cum nudo luctetur, citius ad terram dejicitur, quia habet unde teneatur. Quid enim ſunt terrena omnia, niſi quædam corporis indumenta? Qui ergo contra diabolum ad certamen properat, veſtimenta abjiciat ne ſuccumbat. *Nihil in hoc mundo amando poſſideat, nullas rerum labentium delectationes requirat, ne unde ad votum tegitur, ad caſum inde teneatur.* “ *Homil. 32. in Evang.*

Cui conſonat illud S. Leonis *Serm. 7. de Nativ.* „ Ita diabolus omnium diſcutit conſuetudines, ventilat curas, ſcrutatur affectus; & ibi cauſas quærit nocendi, ubi quemque viderit ſtudioſius occupari.

Quàm vera ſit Patrum illorum ſententia exemplo Pilati nos docet Scriptura.

Animadvertens enim diabolus Pilatum omnibus hactenus Judæorum allatis argumentis & populi clamoribus invictum ſtare, eum ex parte Cæſaris aggreditur; ejus enim amicitiæ retinendæ affectu, tanquam veſtimento ipſum teneri poſſe ſciebat. Clamabant itaque Judæi, diabolo inſtigante: *Si hunc dimittis, non es amicus Cæſaris; omnis enim, qui ſe Regem facit, contradicit Cæſari.*

Invenit Adverſarius veſtem quâ teneret, & ecce mox victoria, mox dejicitur Pilatus: ſubdit enim Sacer Textus: *Pilatus autem cum audiſſet hos ſermones*, de læſo Cæſare, cui eum ſuſpectum facere minabantur, *adduxit foras Jeſum*, prorſus ſuccumbens timori, qui omnibus Judæorum clamoribus infractus ſteterat; „ ſimilis videlicet illis (ait Author quidam pietate & eruditione conſpicuus) qui tandiu fortiter pro juſtitia certant, quandiu nullum imminet fortunarum, aut honoris, aut ſtatus, aut vitæ periculum. *Janſenius in cap. 19. v. 14. Joan.*

Recte ergo Exorciſtas monet Eccleſia: *Diſcite per officium veſtrum vitiis imperare; ne in moribus veſtris aliquid ſui juris inimicus valeat vindicare.*

Ex quibus concludere licet, quod ſi adeo ſolicite curare debeant Exorciſtæ, ne quid in *moribus eorum ſui juris inimicus valeat vindicare*, ut dæmoniis imperare, eorumque aſtus evadere poſſit; quanto ſolicitius Sacerdotibus aliiſque in eminentiore Eccleſiæ gradu conſtitutis vigilandum ſit, ne quid in ipſis ſui juris, quo ipſos ſibi ſubjiciat, reperiat inimicus. Quo enim altiori & magis conſpicuo loco ſunt poſiti, eo amplius ſagittas ſuas adverſus illos evibrat adverſarius.

§. V.

Ex illis quæ in Ordinatione Acolythorum occurrunt, oſtenditur, quod qui illo Ordine ſunt inſigniti, debeant ſpecialiter attendere, ut proximo bonis operibus prælaceant, & caveant, ne actionibus ſuis populum ſcandalizent.

„ ACOlythum oportet (ait Pontificale) ceroferarium ferre, luminaria Eccleſiæ accendere, vinum & aquam ad Euchariſtiam miniſtrare. Studete igitur ſuſceptum officium digne implere. Non enim Deo placere poteritis, ſi lucem Dei manibus præferentes operibus tenebrarum inſerviatis, & per hoc aliis exempla perfidiæ præbeatis. Sed ſicut veritas dicit: Luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt. Et ſicut Apoſtolus Paulus ait; in medio nationis pravæ, & perverſæ, lucete ſicut luminaria in mundo, verbum vitæ continentes. Sint ergo lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris, ut filii lucis ſitis. Abjiciatis opera tenebrarum, & induamini arma lucis. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino. Ut filii lucis ambulate. Quæ ſit vero iſta lux, quam tantopere inculcat Apoſtolus, ipſe demonſtrat, ſubdens: Fructus enim lucis eſt in omni juſtitia, bonitate, & veritate. Eſtote igitur ſoliciti in omni juſtitia, bonitate, & veritate; ut vos, & alios, & Dei Eccleſiam illuminetis. “

Ex hiſce patet evidenter, quod ſpeciali ſtudio & cura teneantur Canonici aliique Eccleſiaſtici in Acolythos ordinati ratione Ordinis illius, per bona opera populo lucis exempla monſtrare, atque ſolicite cavere, ne quid in eorum actionibus occurrat, quod populo in ſcandalum cedere poſſit.

Tenentur ergo Eccleſiaſtici ſingulariter attendere, non tantum an eorum actiones in ſe licitæ ſint, & honeſtæ, ſed etiam num hic & nunc, ob hominum infirmitatem, aut temporis duritiam non ſint futuræ aliis in petram ſcandali & lapidem offenſionis; quapropter ſpeciali ratione vi Ordinis ſui jubentur Eccleſiaſtici dicere & obſervare illud Apoſtoli 1. *ad Cor.* 8. *v.* 13. *Si eſca* (idem de omni eo quod ſine peccato omitti poteſt) *ſcandalizat Fratrem meum; non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum ſcandalizem.* Et illud: *Ab omni ſpecie mali abſtinete vos*, 1. *ad Theſſ.* 5. *v.* 22. Hoc quoque exemplo ſuo docuit Apoſtolus 1. *ad Cor.* 9. *v.* 4. 5. 12. 13. 14. habens *enim poteſtatem manducandi & bibendi*, id eſt accipiendi à Corinthiis ea, quæ ad victum neceſſaria erant, *ſicut cæteri Apoſtoli & Fratres Domini, ſed non uſi ſumus*, inquit, *hac poteſtate, ſed omnia ſuſtinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio Chriſti.* Sciebat quidem, *quoniam qui in ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt: & qui Altari deſerviunt, cum Altari participant. Ita & Dominus ordinavit*, ait, *iis qui Evangelium annunciant, de Evangelio vivere. Ego autem*, inquit, *nullo horum uſus ſum. Non autem ſcripſi hæc, ut ita fiant in me: bonum eſt enim mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis evacuet.*

Hoc Apoſtolico exemplo docentur Canonici aliique Eccleſiæ miniſtri, qui *lucere debent, ut luminaria in mundo verbum vitæ continentes*, ut expendant, non tantum an poteſtatem habeant accipiendi, aut exigendi à populo hæc illave jura, v. g. decimas, funeralia, vel his ſimilia; ſed inſuper num ſimilium exactio non tanta in populo excitatura ſit ſcandala, tantumque Evangelio datura offendiculum, ut tanquam veri Acolythi deberent dicere cum Apoſtolo: *habemus poteſtatem manducandi & bibendi*, id eſt, hæc aut illa jura accipiendi, *ſed non uſi ſumus hac poteſtate, ſed omnia ſuſtinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio Chriſti.*

§. VI.

Officium Subdiaconi exigit in Eccleſiaſticis caſtigationem vocis.

PLura in ordinatione Subdiaconorum occurrere, quæ mirifice ſanctitatem, quam in ipſis requirit Eccleſia, commendant, non difficulter intelliget, qui vel leviter ritus Ordinationis perluſtraverit. Et quidem eximia illa carnis munditia, quam Subdiaconi profiteri jubentur, Ordinis illius ſanctimoniam non parum commendat; verum cum de illa, & ad eam pertinentibus capite ſpeciali agere inſtituerim, nihil de ea hic dicendum putavi; ſed aliam virtutem, eamque Eccleſiaſticis ſumme neceſſariam, at hodie parum uſitatam, ſcilicet *caſtigationem vocis*, ſpecialiter Subdiaconis in traditione amictus commendatam, fuſius proponere intendo.

Accipe amictum, inquit Pontificale, *per quem deſignatur* CASTIGATIO VOCIS. Verba hæc pauca ſunt; ſed magnam, ſummeque neceſſariam omnibus Eccleſiaſticis in ſe concludentia inſtructionem.

Quid enim adeo Chriſti miniſtro neceſſarium, quam *caſtigatio vocis*? Nonne miniſtrorum Chriſti eſt, ſe in omnibus exhibere ſicut Dei miniſtros, nemini dantes ullam offenſionem, ut non vituperetur miniſterium eorum? Ea conſequenter ipſorum eſſe debet *vocis caſtigatio*, ſeu moderatio, ut nihil in eorum verbis occurrat, quod miniſtrum Chriſti dedeceat, aut in miniſterii illius vituperium cedat; ac proinde præ reliquis Fidelibus fideliter impleant illud Petri: *Si quis loquitur quaſi* SERMONES DEI, *ſi quis admini-*

ſtrat tanquam ex virtute, quam adminiſtrat Deus per Jeſum Chriſtum. 1. Petri 4. v. 11.

Credant quoque ſibi ſpecialiter dictum illud Apoſtoli ad Coloſſ. 4. v. 6. *Sermo veſter ſemper in gratia ſale ſit conditus, ut ſciatis quomodo oporteat vos unicuique reſpondere.* Et illud ad Epheſios 4. v. 24. *Omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat: ſed ſi quis bonus ad* AEDIFICATIONEM FIDEI, *ut det gratiam audientibus.*

Ita ergo *vocem ſuam caſtigare* debet Subdiaconus, ac proinde magis Sacerdos, ut vox ejus Chriſtum, cujus miniſterium gerit, & pro quo legatione funguntur, in omnibus ſonet. Unde non impudica tantum, aut obſcœna, aliave ſimilia monſtra ab ore Subdiaconi, aut Sacerdotis fugere debent; ſed omnia, quæ nec Dei gloriam, nec Proximi ædificationem ſpirant, abeſſe debent; ne linguam miniſterio Dei, ejuſque laudibus decantandis conſecratam, vano ſermone profanari contingat.

Hinc notiſſima, ſed utinam Sacerdotum cordibus impreſſa S. Bern. ſententia! “ *Inter ſeculares*, inquit „ *nugæ, nugæ ſunt, in ore Sacerdotis, blaſphemia.* Interdum tamen ſi incidant, ferendæ fortaſſis, referendæ nunquam... *Conſecraſti os tuum Evangelio, talibus jam aperiri illicitum, aſſueſcere ſacrilegium eſt.* LABIA SACERDOTIS CUSTODIUNT SCIENTIAM, ET LEGEM REQUIRENT DE ORE EJUS non nugas profecto, vel fabulas. Verbum ſcurrile, quod faceti, urbanive nomine colorant, non ſufficit peregrinari ab ore: procul & ab aure relegandum. Fœde ad cachinnos moveris, fœdius moves. Lib. 2. de Conſid. *cap.* 13.

Non alia fuit ante S. Bernardum B. Petri Damiani de hujuſmodi Sacerdotum nugis ſententia: „ Fuit, fuit olim, inquit, ſed jam elapſum eſt tempus, ut modeſtiæ pudor, mortificationis inſigne, digna ſeveritas, Sacerdotalis genii valeat cenſura ſervari. Nam, ut me ſolum digne coarguam, videtis ipſi quia protinus, ut ad vos venio, ecce ſales, ecce facetiæ, lepores, urbanitates, dicacitates, volumina quæſtionum, omneſque verborum inanium peſtes inſolenter erumpunt, quæ nos, non jam Sacerdotes, ſed potius Oratores ac Rhetores, ſive, quod inhoneſtum eſt, ſcurras oſtendunt. Mox enim, ut verba conſerimus, paulatim quædam lenocinia confabulationis alternæ ſurrepunt, quæ omnem animi rigorem indecenter emolliant, & ſeveritatis robur in excuſſum riſum, & turpia joca diſſolvant. Hinc eſt, quod mens extra ſe ſparſa confunditur, acies cordis obtunditur, lux divini amoris extinguitur, terror in alios, & reverentia Sacerdotalis amittitur; & quod periculoſius eſt, recte vivendi lines, quæ aliis ad exemplum proponenda fuerat, non tenetur. Quod ſi nos vel pudore, vel metu in hæc declinare contemnimus, mox inhumani, rigidi, & quos hyrcanæ genuerint tigres, ſaxei judicamur.

Quam æquus ſit Patrum illorum cenſura, ipſi quoque Canones Spiritu Dei conditi, & totius mundi reverentia roborati abunde oſtendunt. Ut quid enim S. Canonibus 47. & 48. Synodi Carthag. IV. adeo ſevere decretum: ut *Clericus per plateas & andronas, niſi maxima ſui officii neceſſitate non ambulet?* Item, *Clericus qui non pro emendo aliquid in nundinis, vel in foro deambulat, ab officio degradetur?* Ut quid, inquam, hæc ſevera per andronas, aut in foro deambulationis interdictio? Non ob aliam indubie cauſam, niſi ut vana colloquia, quæ in locis illis frequentiora eſſe ſolent, Clerici evitarent.

Ne quis me hæc divinare credat, Patres Concilii Narbonenſis *Ann.* 589. *Can.* 3. prædictorum Canonum cenſuram renovantes audiamus: „ Nam & hoc, inquiunt, ſecundum priſcorum cenſuram Canonum finitum, ut nullus Clericus, Subdiaconus, Diaconus, vel Presbyter in *plateis* reſideat: certe nec in *plateis, & ſtare, & fabulis diverſis commiſceri.* Quod ſi quis facere præſumpſerit, repellendum omnino ab officio, & execrandum, ſi non emendaverit, & à communione & ab officio privetur.

Hiſce conſonat S. Ambroſius *lib.* 1. *offic. cap.* 23. agens enim de Officiis; multa, quæ de ratione dicendi dant præcepta ſæculares viri, nobis, inquit, prætereunda arbitror, ut de *jocandi diſciplina. Nam licet interdum honeſta joca ac ſuavia ſint, tamen ab Eccleſiaſtica abhorrent Regula.*

Inſuper proinde *amictus* inſigne, quo *caſtigatio vocis* indicatur, ipſa SS. Patrum graviſſima effata, ipſa denique ſanctiſſima Canonum Decreta, condemnabunt Canonicos alioſque Eccleſiaſticos, qui os Dei miniſterio, ac divinis laudibus conſecratum, nugis, facetiis, vaniloquiis, ut pejora taceam, magno diei tempore impendunt, quibus in more poſitum eſt, andronas, plateas ac fora cum magno Sacerdotii vilipendio obambulare, ad nihil aliud vacantibus, *niſi aut dicere, aut audire aliquid novi...*

Imo quod deterius eſt, qui in plateis, aut in foro ſtare, & fabulis ſeu inutilibus ſermonibus commiſceri malunt, quam aut Divinis laudibus decantandis devote incumbere, aut animam ſuam prævie ad orationem, adverſus occurrentes diſtractiones, mentiſque evagationes præparare.

§. VII.

Ordo Diaconatus in Eccleſiaſticis requirit Chriſtianam fortitudinem, ut libere annuncient Evangelium, nec Chriſtum ejuſve Sermones erubeſcant.

MAgnam morum ſanctitatem vitæque puritatem in Diaconis requiri luculenter expreſſit Pontificale. Poſtquam enim Diaconorum Ordinem Levitico officio ſuccedere aſſeruit, dicit Diaconos debere *Eccleſiam Dei, veluti tabernaculum, portare & munire* ORNATU SANCTO, PRÆDICATU DIVINO, EXEMPLO PERFECTO. Deinde ſubjungit: „ Levi interpretatur additus, ſive aſſumptus. Et vos filii dilectiſſimi, qui ab hæreditate paterna nomen accipitis, *eſtote aſſumpti à carnalibus deſideriis, à terrenis concupiſcentiis, quæ militant adverſus animam; eſtote nitidi, mundi, puri, caſti*, ſicut decet miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei; ut digne addamini ad numerum Eccleſiaſtici gradus; ut hæreditas & tribus amabilis Domini eſſe mereamini. Et quia comminiſtri & cooperatores eſtis Corporis & Sanguinis Domini, eſtote *ab omni illecebra carnis alieni*, ſicut ait Scriptura, *mundamini qui fertis vaſa Domini*... curate, ut quibus Evangelium ore annunciatis, vivis operibus exponatis. “

Quis ex his non videt omnium virtutum genera in Diaconis deſiderari? Unde ad Deum Epiſcopus ſe convertens, orat ut emittat in eos „ Spiritum Sanctum, quo in opus miniſterii tui fideliter exequendi ſeptiformis gratiæ tuæ munere *roborentur*. Abundet in eis *totius forma virtutis*, authoritas modeſta, pudor conſtans, innocentiæ puritas, & ſpiritualis obſervantia diſciplinæ. In moribus eorum præcepta tua fulgeant; ut ſuæ caſtitatis exemplo, imitationem ſanctam plebs acquirat. “

Verum licet divinorum chariſmatum donis repletos Diaconos deſideret Eccleſia; ſpecialiter tamen Chriſtianam fortitudinem ſeu Chriſtianum *robur* in ipſis exoptat. Hinc Epiſcopus *manum* imponendo (qua ſola manus impoſitione Ordinem Diaconatus plurimis ſæculis, etiam in Eccleſia Latina, collatum fuiſſe oſtendit Morinus de SS. Ordin. *par.* 3. *exerc.* 9. *cap.* 1. *&* 2.) dicit: *Accipe Spiritum S. ad* ROBUR, *& ad reſiſtendum diabolo & tentationibus ejus, in nomine Domini.* Quibus dictis mox orationem interruptam proſequitur, dicens: *Emitte in eos, quæſumus Domine, Spiritum Sanctum, quo in opus miniſterii tui fideliter exequendi ſeptiformis gratiæ tuæ munere* ROBORENTUR.

Et quid mirum, ſi *fortitudinem* ſeu *robur* Chriſtianum ſingulariter in Diacono deſideret Eccleſia? Cum enim ipſis imponat, ut *Evangelium ore annuncient, & vivis operibus exponant*, quin magna ipſis animi fortitudine opus ſit, ignorari non poteſt.

Novit enim Eccleſia, nihil mundo eſſe magis odioſum, quam ipſa Evangelii annunciatio. Novit ipſa, inter perſecutiones, & mundi odia Evangelium eſſe per Chriſtum annunciatum, ac per Apoſtolos promulgatum; conſequenter nec per illos, quos in Diaconos aſſumit, ſine mundi perſecutionibus & odiis fideliter eſſe annunciandum; neque enim ignorat veriſſimam ac certiſſimam hanc Chriſti ſententiam: *Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum, nec ſervus ſuper dominum ſuum: ſufficit diſcipulo, ut ſit ſicut magiſter ejus; & ſervo ſicut dominus ejus. Matth.* 10. *verſ.* 24. 25.

Quaſi

Digitized by Google

Quaſi diceret, nolite vos, qui in annunciatione Evangelii *ſervi* mei eſtis, melioris conditionis vos putare, quam ego fui, qui calumnias, perſecutionem, imo mortem ipſam Evangelii cauſa patior.

Neque ea animi fortitudo adverſus mundi odia, ejuſque obloquia, atque irriſiones ſolum neceſſaria eſt Diaconis, ut Evangelii veritatem libere & conſtanter *ore* annuncient: ſed vel maxime ut eam *vivis operibus exponant*.

Sicuti enim Evangelium ejuſque annunciatio, mundo atque ejus dilectoribus eſt gravis & moleſta, ac propterea continuum in ejus annunciatores mundi certamen; ita vita juſtorum, quæ eſt viva Evangelii expoſitio & annunciatio, mundo ejuſque amatoribus contraria eſt, imo gravis atque moleſta; ideoque implacabile quoque adverſus eam mundi odium, continuæ deriſiones, quæ ſæpius in apertas quoque erumpunt perſecutiones.

Quare Diaconi ſi juxta officii ſui exigentiam Evangelium *vivis operibus* ſtrenue ac conſtanter exponant, ſingulariter experientur, verum eſſe, quod de hominum mundanorum adverſus Chriſtum conſpiratione expreſſit Sacer Textus: *Circumveniamus* (inquiunt *Sap. 2. verſ. 12. & ſeqq.*) *Juſtum, quoniam inutilis eſt nobis, & contrarius eſt operibus noſtris: & improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata diſciplinæ noſtræ. Promittit ſe ſcientiam Dei habere, & Filium Dei ſe nominat. Factus eſt nobis in* TRADUCTIONEM *cogitationum noſtrarum*, GRAVIS EST NOBIS ETIAM AD VIDENDUM. QUONIAM DISSIMILIS EST ALIIS VITA ILLIUS, *& immutatæ ſunt viæ ejus. Tanquam* NUGACES *æſtimati ſumus ab illo, & abſtinet ſe à viis noſtris tanquam ab* IMMUNDITIIS, *& præfert noviſſima Juſtorum, & gloriatur Patrem ſe habere Deum.*

Experientur ſimiliter quam verum ſit illud S. Gregorii *lib. 10. Moral. c. 16.* „ Deridetur juſti ſimplicitas .... quia ab hujus mundi ſapientibus puritatis virtus fatuitas creditur. Omne enim quod innocenter agitur, ab eis procul dubio ſtultum putatur: & quidquid in opere veritas approbat, carnali ſapientiæ fatuum ſonat. Quid namque ſtultius videtur mundo, quam mentem verbis oſtendere, nihil callida machinatione ſimulare, nullas injuriis contumelias reddere, pro maledicentibus orare, paupertatem quærere, poſſeſſa relinquere, rapienti non reſiſtere, percutienti alteram maxillam præbere?

Merito ergo Eccleſia Diaconis, quibus incumbit, ut publice Evangelium *ore annuncient*, atque *vivis operibus exponant*, poſtulat Spiritum Sanctum ad *robur, & ad reſiſtendum diabolo*, qui Evangelio ejuſque annunciatoribus per ſe, ſuaque inſtrumenta bellum continuum indixit. Merito quoque ipſis invictum illum Levitam S. Stephanum imitandum proponit, ut hujus exemplo excitati fortiter pro Evangelio pugnare pergant; tametſi mundi amatores *audientes diſſecarentur cordibus, & ſtriderent dentibus in eum*.

Merito proinde verentur Diaconi & Sacerdotes, ne ad impoſitionem manus Epiſcopalis *Spiritum Sanctum ad robur* non acceperint, qui timore offendendi homines, aut honoris, fortunarum aut rei alicujus temporalis perdendæ periculum, Chriſtum ſeu veritatem publice annunciare, vel propugnare omittunt.

Si de omnibus dixerit Chriſtus *L. c. 9. v. 26. Qui me erubuerit, & meos ſermones; hunc Filius hominis erubeſcet, cum venerit in Majeſtate ſua, & Patris, & Sanctorum Angelorum*: ſi, inquam, hoc omnibus comminatus ſit Chriſtus, quanto magis *erubeſcere debebunt* Eccleſiaſticos, quibus Sermonum ejus confeſſio & annunciatio ſingulariter erat credita, ſi ipſum ejuſque ſermones, ex humana aliqua conſideratione facto aut verbo annunciare *erubuerint*.

§. VIII.

Ex Pontificali oſtenditur quam eximia vitæ puritas ac morum integritas in Presbyteris deſideretur.

„ Cum magno timore ad tantum gradum aſcendendum eſt, ait Pontifex ad Ordinandos in Presbyteros, ac providendum, *ut cæleſtis ſapientia, probi mores, & diuturna juſtitiæ obſervatio* ad id electos commendet. “ Non ſufficit ergo ut Ordinandus in Presbyterum in præſenti ſit juſtus, ſed requiritur ut DIUTURNA *juſtitiæ obſervatio* ipſum commendet; adeoque credatur jam *in charitate radicatus & fundatus*.

Subdit Pontifex: „ filii dilectiſſimi, quos ad noſtrum adjutorium fratrum noſtrorum arbitrium conſecrandos elegit, *ſervate in moribus veſtris caſtæ & ſanctæ vitæ integritatem! Agnoſcite quod agitis; imitamini quod tractatis, quatenus mortis Dominicæ myſterium celebrantes, mortificare membra veſtra à vitiis & concupiſcentiis omnibus procuretis.* “

Si enim teſte Apoſtolo *ad Galat. 5. verſ. 24. qui autem ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis*, quanto magis Presbyteri mortis Dominicæ myſterium continuo tractantes, & ſacrificium incruentum in commemorationem paſſionis ipſius offerentes, debent ſeipſos & carnem crucifigere cum vitiis & concupiſcentiis, ut ita ſibi ipſis ſecundum veterem hominem ejuſque inclinationes morientes, quotieſcunque Dominicæ paſſionis ſacrificium offerunt, etiam ſpirituale, ſecundum carnem moriendo, ſacrificium exhibeant?

Et quidem cum præcipuum, excellentiſſimumque Presbyteri officium ſit, incruentum Altaris ſacrificium in memoriam Dominicæ Paſſionis offerre, ſingularis quoque Presbyterorum virtus dicenda membrorum mortificatio, ſeu carnis & concupiſcentiarum crucifixio & ſpiritualis immolatio; ideoque per charitatem, quæ per *caſulam* omnibus reliquis Sacerdotalibus veſtibus ſuperpoſitam deſignatur, merito intelligitur *charitas mortificans*, quæ adinſtar *caſulæ*, omnibus aliis virtutibus ſic dominetur, ut dicere poſſit Presbyter: *Vetus* HOMO NOSTER *ſimul* CRUCIFIXUS *eſt, ut deſtruatur corpus peccati, & ultra non ſerviamus peccato. Ad Rom. 6. v. 6.* Item cum Apoſtolo: *Non judicavi me ſcire aliquid inter vos, niſi Jeſum Chriſtum & hunc* CRUCIFIXUM. *1. ad Cor. 2. v. 2.*

Proſequitur Pontifex monendo Ordinandos: *Sit doctrina veſtra ſpiritualis medicina populo Dei. Sit odor vitæ veſtræ delectamentum Eccleſiæ Chriſti, ut prædicatione atque exemplo ædificetis domum, id eſt, familiam Dei.*

Recte ergo dixit S. Gregorius: „ quod ſicuti ſæpe videmus, quod petra ſalis brutis animalibus anteponitur, ut ex eadem ſalis petra lambere debeant & meliorari; ita inter bruta animalia *petra ſalis debeat eſſe Sacerdos in populis*. Curare namque Sacerdotem neceſſe eſt, inquit, quæ ſingulis dicat, unumquemque qualiter admoneat: *ut quiſquis Sacerdoti jungitur, quaſi ex ſalis tactu æternæ vitæ ſapore condiatur.* “ *Hom. 17. in Evang.*

Quis hinc non videat eximiam quandam vitæ puritatem ab Eccleſia in Presbyteris deſiderari, quod amplius patebit, ſi oratio, quæ pro Presbyteris funditur, expendatur?

Deus ſanctificationum omnium auctor, inquit, cujus vera conſecratio, plenaque benedictio eſt, tu Domine, ſuper hos famulos tuos, quos ad Presbyterii honorem dedicamus, munus tuæ benedictionis infunde, *ut gravitate actuum, & cenſura vivendi probent ſe* SENIORES, *his inſtituti diſciplinis, quas Tito & Timotheo Paulus expoſuit: ut in lege tua die ac nocte meditantes, quod legerint credant; quod crediderint doceant; quod docuerint, imitentur, juſtitiam, conſtantiam, miſericordiam, fortitudinem, ceteraſque virtutes in ſe oſtendant, exemplo præbeant admonitione confirment; ac purum & immaculatum miniſterii ſui donum cuſtodiant.* “

Hanc orationem, aliaque, quæ ex Pontificali retulimus, expendentibus planum erit, non abſimilem vitæ puritatem ac integritatem in Presbyteris hodie ab Eccleſia deſiderari, quam Apoſtolus, & qui eum ſecuti SS. Patres olim exegerunt, ſcriptiſque ſuis expreſſerunt. Nec mirum; non enim minus ſancta ac immaculata à Presbyteris hodie quam olim hoſtia immolatur; ac proinde eadem ratione modo quo olim Chryſoſtomus *Hom. 83. in Matth.* dicere licet: *Quo non oportet eſſe puriorem tali fruentem eſca? Quo ſolari radio non ſplendidiorem manum* carnem hanc dividentem, os, quod igne ſpirituali repletur, *linguam, quæ tremendo nimis ſanguine rubeſcit?*

Nec

Nec minus hodie quam olim verum eſt, quod omnis Sacerdos *ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituatur in iis, quæ ſunt ad Deum:* debet proinde omnis Sacerdos ejus eſſe ſanctitatis & innocentiæ, ut officium mediatoris inter Deum & homines exercere valeat, id eſt, ut per preces ac ſacrificia, vice populi Deum digne laudare, honorare, ei gratias agere, nova beneficia populo impetrare, ac denique ipſum populum Deo reconciliare valeat: quæ omnia requirunt, ut per ſe notum eſt, ut Presbyter ſingulariter Deo gratus ſit.

Denique non minus hodie quam olim debent Sacerdotes, ad exemplum Chriſti, pro populo ſeipſos ſanctificare, ut ſit, & *ipſe* (populus) *ſanctificatus in veritate. Joan. 17. v. 19.*

§. IX.

Corollaria ex illis, quæ præcedenti capite dicta ſunt.

PRæcipuam ac fundamentalem Clericorum virtutem, in qua ipſe ſpiritus Clericalis merito reponatur, eſſe charitatem, qua homo ſe totaliter à rerum mundanarum affectu exuens, rerum vero divinarum deſiderio accendens, totus Dei, atque Eccleſiæ ſervitio mancipatur, §. 1. hujus capitis oſtenſum fuit.

Ex quo conſequens eſt, quod Epiſcopi & quicunque de vocatione alicujus ad ſtatum Eccleſiaſticum judicare debent, præcipue attendere teneantur, num charitatis illius indicia ſufficientia appareant, & quidem tanto majora, quanto majore Ordine quis inſigniendus eſt.

Conſtat quoque ex omnibus, quæ hoc capite ex Pontificali protulimus, magnam in ſacris miniſtris morum puritatem vitæque integritatem deſiderari; quinimo ſi ſingula, quæ Eccleſia in ipſis ordinationum ritibus proponit, attente conſiderantur, non difficulter deprehendetur, eandem de Sacrorum Miniſtrorum puritate hodie eſſe Eccleſiæ mentem, quam in Patrum ſcriptis expreſſam legimus.

Hinc collige, non minorem hodie, quam olim ab Epiſcopis aliiſque Eccleſiæ Miniſtris, quibus judicium de qualitatibus Ordinandorum creditum eſt, inquiſitionem de moribus Ordinandorum eſſe inſtituendam, nec minus hodie quam olim cavendum, *ne cito manus alicui imponant.* Non minus quoque hodie, quam olim obſervandum eſſe monitum S. Gregorii *Lib. 5. Epiſt.* 27. datum Candido Epiſcopo, quo monetur in aſſumendis è Monachis ad Presbyteratum, *præ omnibus eſſet ſolicitus, ut vitam actuſque eorum, qui in hoc ſunt officio conſtituendi, ſubtiliter debeat inquirere, & tunc eos, ſi digni fuerint, ordinare.*

Ex quo ulterius concluditur, quod merito Tridentina Synodus, conformiter ad ea, quæ SS. Patres prioribus ſæculis adeo enixe Epiſcopis inculcaverant, ſtatuerit *Seſſ.* 23. *cap.* 7. *de reform.* „Ut Epiſcopus Sacerdotibus, & aliis prudentibus viris, peritis divinæ legis, ac in Eccleſiaſticis ſanctionibus exercitatis, ſibi adſcitis, Ordinandorum genus, perſonam, ætatem, *mores*, doctrinam, & fidem *diligenter* inveſtiget & examinet, volens inſuper ut nec Regulares ſine diligenti Epiſcopi examine ordinentur, privilegiis quibuſcunque quoad hoc penitus excluſis."

Non difficulter quoque ex aſſertis concluditur, quod Epiſcopi multum à mente Eccleſiæ recederent, & contra Apoſtoli præceptum frequenter *manus ſuas* nimis cito *imponerent*, ſi omnes illos ſacris Ordinibus dignos judicarent, qui Præfectorum aut Præſidum ſuorum teſtimoniis digni judicantur.

Quid enim certius ac evidentius, quam quod hodie plurimi, qui juventuti ad ſtatum Eccleſiaſticum formandæ præſunt, diverſam plane de morum integritate in Eccleſiæ miniſtris requiſita, ideam habeant ab illa, quam Spiritu Sancto edocta & directa Eccleſia in Pontificali ac Sacris Canonibus expreſſit?

Nonne plurimos juventutis Moderatores hodie videmus teſtimonia capacitatis ad SS. Ordines annuere omnibus ſuis ſubditis, modo tempore aliquo ſtuduerint, ac ab externis illis defectibus, qui etiam laicos contemptibiles redderent, ſe continuerint, parum attendentes, num in illis Spiritus Eccleſiaſticus, id eſt, charitas, qua rebus terrenis renunciant, & ſe Dei ac Eccleſiæ ſervitio conſecrare intendunt, effulgeat; num ad Subdiaconatum promovendi tales ſint, ut ſpes ſit non incerta, quod perpetuam caſtitatem ſervabunt; num tales, ut ſi humana fragilitate contingat in aliquo fideles maculari, præberi ab illis poſſit, ut loquitur Pontificale, *aqua cæleſtis doctrina, qua purificati, ad ornamentum Altaris, & cultum divini Sacrificii redeant.*

Num Ordinandi in Diaconos ejus ſint vitæ integritatis, ut in ordinem Leviticum ſuccedentes *Eccleſiam Dei, veluti tabernaculum, portare & munire poſſint* ORNATU SANCTO, PRÆDICATU DIVINO, EXEMPLO PERFECTO.

Circa Ordinandos in Presbyteros parum ſoliciti, num tales ſint, ut ſperari poſſit, *quod eorum doctrina ſit futura ſpiritualis medicina populo Dei, odor vitæ eorum delectamentum Eccleſiæ Chriſti; ut prædicatione atque exemplo ædificent domum, id eſt, familiam Dei.*

Nec tantum in ſæcularibus Seminariorum ac Collegiorum Directoribus hæc facilitas dandi capacitatis teſtimonia deprehenditur; ſed in plurimis quoque Regularium Superioribus, qui paſſim, ut experientia notiſſimum eſt, Epiſcopis tanquam dignos præſentant indifferenter omnes, qui ad ætatem legitimam pervenerunt, & tempore aliquo profeſſi ſunt, ſufficienter per hoc oſtendentes, ſe non habere illam, de morum integritate & vitæ innocentia in ordinandis prærequiſita, ideam, quam in Pontificali, ac in ſuis Decretis Eccleſia expreſſit.

Unde non immerito ob hanc aliaſque rationes monuit Franciſcus Hallier in *Append. ad Sect. 1. De SS. Ord.* §. 3. „Non adeo Superiorum Regularium fidei credendum eſſe, ut quos illi tanquam dignos obtulerint abſque alio examine atque diſcuſſione, ad Sacros Ordines Epiſcopi recipiant; tum, inquit, quia teſtimonium ab iis, qui *foris ſunt*, habere debent, qui ad Ordines promovendi ſunt Regulares; tum auctoritate Pauli univerſum id ſtatuentis; tum Hieronymi de Monachis expreſſe id exponentis; At, ſi ſolius Abbatis, ſeu Superioris Regularis teſtificatione idonei comprobarentur Regulares, jam non ab iis qui foris ſunt, ſed domeſtico ſolum ab iis qui intus latent teſtimonio niterentur; tum quia nemini, ut Jure Canonico cautum eſt, in propria cauſa credendum eſt; nec teſtes domeſtici ſeu ex eadem familia idonei ad teſtificandum creduntur: quæ igitur fides Superiori Regulari, aut cuicunque alteri, ex eadem, cum eo qui ad Ordines ſuſcipiendos accedit, familia, adhibenda erit? Maxime cum notum ſit, totius Monaſterii intereſſe, ut quamplurimos Ordinibus Sacris initiatos habeat: & facile probi etiam, & boni, inſita hominibus omnibus cupiditate Ordinis ſui gloriam promovendi (qua Regulares præ cæteris maxime flagrant, quod Ordinis ſui ampliationem & ornamentum ad Dei gloriam & Eccleſiæ utilitatem ſpectare præſertim arbitrentur) facile, inquam, hac cupiditate ducti abripiuntur, ut levius de ſuis cenſeant, quam par ſit, & *in pondere, & pondere* judicent, ſuorum induſtriam ac dotes magnifice, Sacerdotii & reliquorum Ordinum Eccleſiaſticorum dignitatem tenuiter æſtiment."

Parum igitur ſecure procedent Epiſcopi, ſi non aliunde de Ordinandorum moribus, quam per Superiorum aut Præſidentium teſtimonia ipſis conſtet; niſi prævie ſciant, quod illi, qui teſtimonia dederunt, ſint tales, qui veram de Sacris Ordinibus ideam habeant, ejuſque ſint probitatis & fortitudinis, ut nullis illa teſtimonia ſint daturi, niſi quos ſecundum veram ideam credunt SS. Ordinibus idoneos.

CAPUT IV.

Canonici, aliique Eccleſiæ Miniſtri ab omni carnis immunditia, & intemperantia alieni eſſe debent.

§. I.

Oſtenditur quod ſacris Eccleſiæ Miniſtris ſpecialiter conveniat caſtitas.

SACERDOTIBUS veteris legis per Moyſen dixit Dominus: *Sancti erunt Deo ſuo, & non polluent nomen ejus: incenſum enim Domini, & panes*

Digitized by Google

panes Dei ſui offerunt, & ideo ſancti erunt, ſint ſancti, quia & ego ſanctus ſum, Dominus, qui ſanctifico eos. Levit. 21. v. 6. Et rurſus: *Loquere ad Aaron: Homo de ſemine tuo per familias, qui habuerit maculam, non offeret panes Deo ſuo, nec accedat ad miniſterium ejus.* Et iterum: *Omnis qui habuerit maculam de ſemine Aaron Sacerdotis, non accedat offerre hoſtias Domino, nec panes Deo ſuo ... nec accedat ad altare, quia maculam habet, & contaminare non debet ſanctuarium meum. Ego Dominus, qui ſanctifico eos.* Et infra: *Dic ad eos & poſteros eorum: omnis homo, qui acceſſerit de ſtirpe veſtra ad ea quæ conſecrata ſunt, & quæ obtulerint filii Iſrael Domino, in quo eſt immunditia, peribit coram Domino. Ego ſum Dominus.* Levit. 22. v. 3.

Si tantam munditiam atque vitæ innocentiam requiſiverit Deus in Sacerdotibus ac miniſtris ſanctuarii veteris legis, quis non fateatur, ſummam munditiam ac puritatem requiri in Sacerdotibus novæ legis? qui non hircorum aut vitulorum ſanguinem, vel panes propoſitionis Deo offerunt: ſed quorum officium eſt conſecrare, tractare, tangere, Deo offerre, ſumere & diſtribuere hoſtiam illam immaculatam, agnum ſine macula, corpus impollutum, quod Virgo caſtiſſima de Spiritu Sancto concepit: cujus ſanctitatem conſiderans ille, *quo non ſurrexit inter natos mulierum major*, confeſſus eſt, & non negavit: *venit fortior me poſt me, cujus non ſum dignus procumbens ſolvere corrigiam calceamentorum ejus.* Marci 1. v. 7. Et Princeps Apoſtolorum contremiſcens *procidit ad genua ejus, dicens: Exi à me quia homo peccator ſum, Domine. Cujus vultum deſiderant Angeli proſpicere*; & aſpicientes, propter majeſtatem vultus ejus velant facies ſuas.

Si Apoſtolus conjuges Chriſtianos optat ad tempus abſtinere ab actu conjugali, ut *vacent orationibus*; quomodo non ab omni impuritate & carnis immunditia alienus eſſe debet Sacerdos, *qui ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona & ſacrificia pro peccatis*; id eſt, ut per continuas ad Deum preces, tamque juge labiorum ſuorum ſacrificium, populum Deo reconciliet, vice populi Deum laudet, pro beneficiis acceptis Deo gratias agat, ac nova beneficia populo impetret?

Quomodo in oratione pro populo levabit *puras manus*, qui corpus ſuum carnis immunditia conſpurcaverit?

Sed quid huic rei adſtruendæ tantopere immoror, quandoquidem, ut bene notarunt Patres Conc. Trid. „ quam turpe, ac Clericorum nomine, qui ſe Divino cultui addixerunt, ſit indignum, in impudicitiæ ſordibus, immundoque concubinatu verſari, ſatis res ipſa, communi fidelium omnium offenſione, ſummoque Clericalis militiæ dedecore teſtatur. " *Seſſ. 25. c. 24. de Reform.*

Quantopere quoque in Miniſtris ſuis carnis immunditiam exerretur Eccleſia, ſatis oſtendit, dum per multa ſæcula ab omnibus ſacris functionibus in perpetuum dimovit, qui in hujuſmodi immunditiam eſſet prolapſus, quantumvis multis pœnitentiæ lacrymis ſe ab illa immunditia emundaſſet.

§. II.

Caſtitas debet ſe oſtendere in omnibus actionibus Clerici.

N*On eſt arbor bona*, inquit Chriſtus *Luc. 6. v. 43. & ſeqq. quæ facit fructus malos: neque arbor mala, faciens fructum bonum. Unaquæque enim arbor de fructu ſuo cognoſcitur. Neque enim de ſpinis colligunt ficus, neque de rubo vindemiant uvam. Bonus homo de bono theſauro cordis ſui profert bonum, & malus homo de malo theſauro profert malum.* Quaſi diceret, ſi dignoſcere cupitis, num theſaurus ſeu amor cordis bonus ſit, fructus expendite; de bono enim cordis theſauro boni fructus, de malo mali fructus naſcuntur. Si igitur amor caſtitatis tanquam quidam theſaurus in corde Clerici lateat, fructus boni illius theſauri in omnes exteriores actiones ſe diffundent. Amor enim ſeu theſaurus cordis, actionum exteriorum fons eſt & origo; ut propterea ad imitationem ejus, quod dixit Chriſtus: *ex abundantia cordis os loquitur*, dicere liceat: ex abundantia ſeu theſauro cordis oculi moventur, pedes incedunt, manus operantur, & ſic de reliquis exterioribus corporis operationibus.

Si proinde cor Clerici caſtum ſit, vivatque in eo amor caſtitatis, ex abundantia cordis os ejus pudica loquetur, in oculis, manibus, omnibuſque membris ac geſtibus non niſi pudica, tanquam boni illius theſauri fructus apparebunt.

E contrario vero, ſi verba Clerici ſint minus caſta, ſi aures ſuas ſermonibus obſcœnis, aut cantilenis parum pudicis non occludat, imo facile accommodet, ſi aliorum minus honeſtis actionibus aut geſtibus libenter eas inclinet, aut, quod pejus eſt, eis annuendo, illas foveat; picturas, ſtatuas aut imagines non ſatis honeſtas toleret, ſi in familia ſua mulieres habitu laſcivo veſtitas ſecum patiatur; difficulter perſuadebitur in corde illius Clerici amorem caſtitatis dominari.

§. III.

Ob periculum incontinentiæ Canonicis aliiſque Eccleſiaſticis familiarior mulierum converſatio fugienda eſt.

INcontinentiam ſeu vitium carnis non vinci reſiſtendo, & quaſi ex adverſo turpitudinem ejus aſpiciendo, ſed fugiendo omnibus conſtat. „ Et Apoſtolus Paulus evidenter (inquit Auguſtinus, ſeu Cæſarius Arelatenſis, ut alii volunt *Serm. 293. in Append. nova edit.*) oſtendit, qui cum omnibus vitiis prædicaverit reſiſtendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit, *reſiſtite*, ſed *fugite fornicationem*. Ac ſi contra reliqua vitia, Deo auxiliante, debemus in præſenti reſiſtere, libidinem verò fugiendo ſuperare. Sic & alibi in *Scripturis divinis* legimus: *Noli*, inquit, *in faciem virginis intendere, ne te ſcandalizet vultus ejus.*

Beatus *Joſeph*, ut impudicam Dominam poſſet evadere, pallium, quo apprehenſus fuerat, reliquit, & fugit: *Ergo contra libidinis impetum apprehende fugam, ſi vis obtinere victoriam.* Nec tibi verecundum ſit fugere, ſi caſtitatis palmam deſideras obtinere. Unde, Fratres chariſſimi, ab omnibus Chriſtianis, præcipue tamen Clericis ſive Monachis, indigna & inhoneſta familiaritas fugienda eſt: *Quia ſine ulla dubitatione, qui familiaritatem non vult vitare ſuſpectam, cito allabitur in ruinam.* "

Quod periculum & ipſa Scriptura non uno loco expreſſit: *Nunquid*, ait Sapiens, *poteſt homo abſcondere ignem in ſinu ſuo, ut veſtimenta ejus non ardeant? Aut ambulare ſuper prunas, ut non comburantur plantæ ejus? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi ſui, non erit mundus cum tetigerit eam.* Et alio loco: *vinum & mulieres apoſtatare faciunt ſapientes & arguunt ſenſatos.* Et rurſus: *omni homini noli intendere in ſpecie, & in medio mulierum noli commorari. De veſtimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri.*

Unde Sanctus Hieronymus in Nepotiano ſuo omnes erudiens Clericos, „ hoſpitiolum tuum, inquit, aut raro aut nunquam mulierum pedes terant. Omnes puellas & virgines Chriſti aut æqualiter ignora, aut æqualiter dilige: nec ſub eodem tecto manſeris, nec in præterita caſtitate confidas. Nec Sampſone fortior, nec Davide ſanctior, nec Salomone potes eſſe ſapientior. Memento ſemper quod paradiſi colonum de poſſeſſione ſua mulier ejecerit. Ægrotanti tibi quilibet ſanctus frater aſſiſtat, & germana, vel mater, aut probatæ quælibet apud omnes fidei.

Sed dicet aliquis, inter mulieres extraneas habitans continentiam teneo, & volo habere quod vincam. Quid eſt dicere, inquit Auguſtinus vel Cæſarius Arelaten. volo habere quod vincam, niſi vivere deſidero ſub ruina? Sed ego, inquit, libidinis impetum tanquam adverſarium meum volo captivum jugiter retinere. Vide ne contra te incipiat ipſa captivitas prævalere, & ubi te putabas obtinere triumphum, inde in æternum incurras opprobrium. " *Loco citato.*

§. IV.

§. IV.

Familiarior mulierum converſatio à Canonicis, aliiſque Eccleſiaſticis cavenda eſt ob aliorum offenſionem & ſcandalum.

SI omnibus inclamet Apoſtolus, *providentes bona non tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus*, quomodo non ſolicite Eccleſiaſtici providere tenentur? Qui tanquam lux mundi exemplo ſuo, populo prælucere jubentur, bono vitæ odore fideles condire tanquam ſale, & non ſolum coram Deo, ſed etiam coram hominibus bona providere. Hinc illud ejuſdem Apoſtoli univerſis Eccleſiæ miniſtris adeo inculcatum: *Nemini dantes ullam* OFFENSIONEM, *ut non vituperetur miniſterium noſtrum: ſed exhibeamus noſmetipſos ſicut Dei miniſtros, in multa patientia, in caſtitate*. 2. ad Corinth. 16. v. 4.

Hanc ſpeciem mali, atque miniſterii offenſionem, ſacros Miniſtros ex familiariori mulierum converſatione facile incurrere, experientia ſatis ſuperque notum eſt. Hinc cuidam familiare conſortium volenti excuſare his Scripturæ verbis: *qui ambulat ſimpliciter, ambulat confidenter*, repoſuit Sanctus Hieronymus *Epiſt. ad Ruſt.* „ Bene & argute: ſed oportet bonum habere teſtimonium ab his qui foris ſunt. Licet coram Deo recte ambules, tamen coram hominibus bona providenda: quia aſtutiores ſunt filiis lucis filii tenebrarum. Cum ergo à te hoc genus non amputatur, das reprehendentibus te locum, cum ipſe te detrahentium morſibus tradidiſti.

Debent igitur Canonici aliique Eccleſiaſtici, ita eſſe moderati in converſatione mulierum, ut non tantum ſe ab omni incontinentiæ vitio contineant, ſed inſuper provideant, ne ex ea converſatione offenſionem fidelibus tribuant, ut non vituperetur miniſterium ipſorum. Certum enim eſt inter omnia vitia nullum tantopere dedecere Ordinem Eccleſiaſticum, quam vitium incontinentiæ, ita ut vel minima illius ſuſpicio populum graviter offendat, Eccleſiaſticoſque laicis facile contemptibiles reddat: quapropter admodum ſolicita ſemper fuit Eccleſia, ut familiariorem ſuſpectamque mulierum converſationem Clerici ſedulo evitarent; ne vel minima vitii illius macula fama ipſorum denigraretur, & vita ipſorum male olere inciperet.

Utque veteres Nicænos, Carthaginenſes, alioſque Canones olim contra familiariorem mulierum converſationem, earumque cum Clericis cohabitationem editos, ac frequentiſſime renovatos, ſilentio obvolvam, ſolum Decreta, quæ in Conciliis noſtris Belgicis, & quidem noſtra propemodum ætate contra dictam converſationem & cohabitationem edita fuere, ſubjiciam.

Biennio à finita Tridentina Synodo congregati Patres Provinciæ Cameracenſis, contra familiaritatem Clericorum cum mulieribus Canonem ſequentem ediderunt: „ Conſortium mulierum Sacerdoti non convenit, quem caſtitas & continentia ornare perpetuo debent: & ut caſtitas ſervari queat, in muliebri conſortio, raro tamen bonum nomen retineri poteſt. Quare præcipit Sancta Synodus, ne qui Sacros Ordines ſuſceperit, in familia ſecum habeat mulierem extraneam, de qua ſuſpicio facile ſiniſtra accipi poſſit. Quam ſuſpicionem vitare nequeunt, qui juvenes cultas, procaces, otioſas, impudentes, mali nominis ac famæ, aut quas anteactæ vitæ macula contaminet, vel ſecum alunt, vel frequenter aut adeunt, aut admittunt. Si quis hac in parte peccaverit, monitus, caſtigatuſque, niſi animum & vitam mutaverit, graviter Ordinarii judicio puniatur. *An.* 1563. *tit.* 8. *cap.* 3.

Canoni prædicti Provincialis Concilii conſonat Decretum Synodi Audomarenſis *Ann.* 1583. *tit.* 16. c. 2. in quo nonnulla præterea notanda occurrunt: „ Cum feminis etiam ſanctitate ſpectatis, extra honeſtatis neceſſitatem, non converſetur: *de veſtimentis enim* (quod inquit Sapiens) *procedit tinea, & à muliere iniquitas viri: & melior eſt*, minuſque periculoſa in virorum converſatione, *iniquitas viri, quam mulier benefaciens:* denique *vinum & mulieres apoſtatare faciunt ſapientes*. Ancillam non accipiant, per quam incontinentiæ periculum, opinionem aut ſuſpicionem, poſſint incurrere. Quare non nimis familiariter, utantur ancillis ſuis, quantumcunque honeſtis, nec cum eis ad convivia, quantumvis honeſta, etiam vocati, accedant, etiam ad forum, multoque minus ad tabernas, aut ad choreas: *Sciant vere multo fore & tutius & honeſtius; ſi ancillarum loco, viri viris inſerviant, atque iis præſertim qui ſoli agunt.*

Concilium Provinciale Mechlinienſe *Ann.* 1570. præcipit, ut Clerici à tabernarum frequentatione, *& ſuſpecta cum mulieribus converſatione, & cohabitatione omnino abſtineant*. Tit. De vita & honeſt. Cler. *cap.* 5.

Huic Provinciali Concilio conſonant ejuſdem Provinciæ Diœceſanæ Synodi Mechlinienſis *Ann.* 1609. *tit.* 18. *c.* 8. & Gandenſ. *tit.* 17. *c.* 5. quæ inſuper oſtendunt, quod Clerici ab omni ſpecie incontinentiæ cavere debeant. „ Ut in hac hominum malignitate, inquiunt, omnis Cleri ſugillandi occaſio adimatur, & ſcandalis tempeſtive occurratur, non tantum incontinentiam, ſed omnem quoque ejus ſpeciem unuſquiſque caveat, ideoque ſi quis ancillam habeat, vel cum alia muliere ſic converſetur, ut obloquium inde, vel ſcandalum oriatur, admonitionem noſtram vel etiam Capituli, ſub quo degit, hanc ancillam abdicare, ſeu ab hujus mulieris familiaritate ſe ſubtrahere, mox tenetur. Quod niſi fecerit, &c.

Prædictis Synodis convenit quoque Antverpienſis *Ann.* 1610. *tit.* 17. *c.* 6. „ Quia vero, ait, incontinentiæ crimen maximum dedecus parit Ordini Eccleſiaſtico, ita ut ſola illius ſuſpicio populum graviter offendat; diſtricte prohibemus, ne quis Clericorum habeat ancillam, per quam incontinentiæ periculum, opinionem, vel ſuſpicionem poſſit incurrere. Neque cum ancilla unquam ad convivia; multo minus ad tabernas accedat, teneaturque unuſquiſque ſuam ancillam ſine ſtrepitu judicii dimittere, quamcunque nos in Vicariatu noſtro, aut Decanus & Capitulum quoad ſibi ſubditos, dimittendam judicaverimus.

Ut reliqua Synodorum Decreta prætersam, unum Iprenſis ſubnecto *Ann.* 1577. *tit.* 3. *cap.* 3. „ Et quia non ſolum à malo, inquit Synodus, ſed etiam ab omni ſpecie mali, Miniſtris Dei abſtinendum eſt, inhibemus omnibus Presbyteris, ne cum ſuis ancillis, quantumcunque honeſtis, nimiam contrahant familiaritatem, aut cum eis ad convivia, quantumvis honeſta, etiam vocati, accedant, aut etiam ad forum negotiorum cauſa, multoque minus ad tabernas, aut ad choreas; Imagines quoque, aut picturas laſcivas, aut obſcœnas in ſuis domibus aut hortis, nullo modo ſervent aut habeant.

Ex his omnibus Conciliorum ſacro-ſanctis Decretis patet, quam ſolicita fuerit Eccleſia, ut & periculum incontinentiæ & omnis ejus ſuſpicio, quæ ex converſatione, & magis ex cohabitatione mulierum, nonnunquam contrahitur, à Clerico amoveantur.

§. V.

Canonicis aliiſque Clericis ſummopere cavenda eſt ebrietas & comeſſatio.

OMnia, quæ hoc capite dicta fuerunt, oſtendunt nihil adeo Clericum dedecere ac luxuriam ſeu carnis immunditiam; ex quo non difficulter inferri poteſt, Clericis ſingulariter ſtudendum eſſe ſobrietati in cibo & potu, omneſque ebrietates ac comeſſationes ſummo ſtudio eſſe cavendas. Nec enim ambigi poteſt, quin ebrietates atque comeſſationes libidinem provocent, juxta illud Apoſtoli: *Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria*. Ad Eph. 5. v. 18.

Hinc S. Hieronymus: „ Secundum Apoſtolum, *in vino luxuria eſt*, & ubicunque ſaturitas atque ebrietas fuerint, ibi libido dominatur. Nunquam ego, pergit Hieronymus, ebrium caſtum putabo: qui etſi vino conſopitus dormierit, tamen poterit peccare per vinum. „ Item *lib.* 2. *cont. Jovinian.* “ eſus carnium, & potus vini, ventriſque ſaturitas, ſeminarium libidinis eſt. “ Hinc & illud Sapientis: *luxurioſa res eſt vinum, & tumultuoſa ebrietas*.

Nec tantum libido per ebrietatem comeſſationeſque incen-

incenditur, & provocatur, ſed „ accendit inſuper, ut notat Sanctus Ambroſius, cupiditates corporis: ipſam quoque mentem ſubruit, & animum capit, ſenſum extorquet. Neſciunt quid loquantur, qui nimio vino indulgent, jacent ſepulti. “ *Lib.* 1. *De Abrah. cap.* 6.

Unde ibidem adjungit Ambroſius: *Sane diſcimus vitandam ebrietatem, per quam crimina cavere non poſſumus.*

Quid igitur turpius ac fœdius ipſa ebrietate Sacerdotibus eſſe poteſt, per quam, dum crimina cavere non poſſumus, omnium vitiorum ſeminarium efficitur?

Hinc Synodus Agathenſis *Can.* 41. „ Ante omnia, inquit, à Clericis vitetur ebrietas, *quæ omnium vitiorum fomes ac nutrix eſt*, itaque eum, quem ebrium fuiſſe conſtiterit (ut ordo patitur) aut triginta dierum ſpatio communione ſtatuimus ſubmovendum, aut corporali ſubdendum ſupplicio. “ Apud *Gratian. diſt.* 35. *Can.* 9.

„ A crapula & ebrietate omnes Clerici diligenter abſtineant (inquit Concilium generale Lateranenſe ſub Innocentio III.) unde vinum ſibi temperent, & ſe vino. “ *Cap.* 14. *in De vit. & honeſt. Cleric.*

Sed quid neceſſe eſt plura Conciliorum Decreta hic adducere, ut oſtendatur ebrietatem Clericis abominandam & ſumme probroſam eſſe; quandoquidem, ut recte obſervarunt Patres Concilii Cameracenſis Ann. 1565. *tit.* 8. *cap.* 1. „ Quantum probri, & incommodi ebrietas adferat, cum omnibus ordinibus Reipublicæ, *tum Clero maxime, res ipſa doceat*. Atque ob eam rem ebrioſum hominem, inquiunt prædicti Patres, navigio jactato ſine ullo gubernaculo Salomon comparat. *Nec enim ullum poteſt virtutis, aut mentis conſtans officium præſtare, qui temulentiam & ebrietatem ſectatur*. Propterea lege veteri Sacerdoti mandabatur, vino ut abſtineret, quo tempore munus Sacerdotii eſſet obiturus. Quare præcipit Sancta Synodus, ut quicunque in Clero, id eſt, in ſorte Domini fuerit annumeratus, ab hac ebrietatis, & crapulæ macula abſtineat.

§. VI.

Canonicis aliiſque Eccleſiaſticis tabernas frequentare ſeveriſſime per Canones inhibitum eſt.

NIhil adeo Clericis turpe ac probroſum eſſe, quam ebrietati & comeſſationibus vacare, paragrapho ſuperiori oſtenſum eſt; ut proinde mirum non ſit, quod ab ipſis pene naſcentis Eccleſiæ temporibus ſeveriſſime inhibitum legatur Clericis, ne ad loca accedant, in quibus ebrietates, comeſſationes, & quæ illas comitari poſſent vitia, committi conſueverunt; quo contingeret, ut vel in ſimilia Clerici inciderent, vel ad minus de ebrietate & comeſſationibus ſuſpecti redderentur.

Et quidem ſub initium ſæculi quarti Synodus Laodicena *Can.* 24. decrevit: „ Quod non oportet ſacratos à Presbyteris uſque ad Diaconos, & deinceps quemlibet Eccleſiaſtici ordinis uſque ad Miniſtros, vel Lectores, vel Cantores, vel Exorciſtas, vel Officiarios, vel Exercitatorum ordinis, in cauponam ingredi.

Sæculo ſequenti Concilium Carthaginenſe tertium ſtatuit *Can.* 27. *ut Clerici edendi vel bibendi cauſa tabernas non ingrediantur, niſi peregrinationis neceſſitate compulſi.*

Hunc Canonem rurſus ſæculo nono Aquiſgranenſis Synodus innovavit & confirmavit Ann. 816. *Can.* 90.

Eodem quoque ſæculo adeo indecens credidit Hincmarus Rhemenſis, ut Presbyteri *tabernas* intrarent, ut decreverit inquirendum, ſi „ de tabernis & de comeſſationibus & de familiaritate indebita mulierum ſe cuſtodiant Presbyteri, ſicut ſæpiſſime interdiximus, & interdicimus: quia ad contumeliam noſtram laici me petunt, ut ſi evidenter cum teſtibus, quo negari non poſſit à quoquam, Presbyterum in tabernis invenerint, caballum & cappam inde eis habere liceat. Quapropter ſi abhinc Presbyteri ſe de talibus non caverint, quia divinum non timent judicium, temporalem illis inveniemus contumeliam, & ſæculare illorum incorrigibilitati adinveniemus detrimentum. “ Habetur *tom.* 8. *Conc. novæ edit. pag.* 574.

Prædictos alioſque plures Canones ingreſſum tabernarum Clericis interdicentes; ſæculo decimo tertio innovavit Concilium Later. ſub Innocentio III. decernens, *ut Clerici tabernas prorſus evitent, niſi forte cauſa neceſſitatis in itinere conſtituti*. *Cap.* 15. *in de Vita & honeſt. Cleric.*

Tandem ad noſtræ ætatis Concilia deſcendendo, Synodus Tridentina mandat omnibus Canonicis, *ut à tabernis abſtineant*. *Seſſ.* 14. *cap.* 12. *de Ref.*

Nec tantum ebrietatis vitandæ cauſa tabernæ à Clericis vitandæ ſunt, ſed inſuper ne, dum Laicis compotantibus immiſcentur Clerici, Miniſterii Eccleſiaſtici vileſcat auctoritas, ut Patres Concilii Cameracenſis prudenter notarunt Ann. 1565. *tit.* 7. *cap.* 6. Clerici, inquiunt, nec tabernas potatorias adeant, neque diverſoria frequentent, niſi ſint viatores, nec omnino ſe miſceant laicis compotantibus, *Vileſcit enim plurimum ex ea turpi & indecora conſuetudine Eccleſiaſtici Miniſterii dignitas.*

Similiter Concilium Provinciale Mechlinienſe ſub pœna arbitraria interdixit „ omnibus Clericis, ut neque edendi vel bibendi cauſa tabernas ingrediantur, niſi peregrinationis, vel alia neceſſitate compulſi. “ Ann. 1607. *tit.* 17. *cap.* 6.

Et ne ob quamcunque in ſpecie honeſtam cauſam, Clerici ſibi tabernarum ingreſſum licitum crederent, ejuſdem Provinciæ Synodi Diœceſanæ declararunt, nec ipſis licitum eſſe tabernas ingredi ſub „ prætextu contractuum ibidem celebrandorum, ad quas tanquam Notarii vel alias publicæ perſonæ vocantur, quibus contractibus intereſſe in tabernis ſimiliter, inquiunt, prohibemus. “ *Mech. tit.* 18. *cap.* 6. *& Gandenſ. tit.* 17. *cap.* 4. *ſub Epiſcopo Trieſt.*

Hæc clariſſima atque graviſſima hactenus prolata Decreta pluſquam ſufficienter convincunt, quam enixe Eccleſia Clericis acceſſum ad tabernas, excepta cauſa neceſſitatis, inhibuerit; omittere tamen non poſſum quin illis adjungam, quod ex zelo vere paterno & Paſtorali, ad arcendos Clericos à tabernarum introitu Sanctus Carolus decrevit: „ Ut flagitii, inquit in *Conc. Mediol.* 1. *part.* 2. *tit.* 25. occaſionem, quæ in cauponis & tabernis deeſſe non ſolet, Clericis adimamus, cauponarum aditu & uſu eos omnino interdicimus, niſi in itinere neceſſitatis cauſa, quo loco cum mulieribus ne diſcumbant. Monemus autem Epiſcopos, & vehementer hortamur, ut in ſingulis eorum civitatibus curent parandum unum aut alterum pudicum & honeſtum diverſorium, quo ſuarum Diœceſeon Clericis ruſticanis neceſſitatis cauſa convenire liceat, nec in eo hoſpitio improbis, aut nequam hominibus locus ſit; neve feminis ullo modo; ſed tantum Clerici, ac Religioſi Viri, ſi fieri poſſit, in eo recipiantur. “

Quam foret optandum, ut hoc Sanctiſſimi Paſtoris monito inducti Epiſcopi ſimiles domos, ad quas Clerici ad civitatem negotiorum cauſa divertentes, accedere poſſent, atque ita tabernas, & quæ in illis occurrit, flagitiorum occaſionem, evitare poſſent, imo evitare compellerentur.

Optandum quoque eſſet, ut Clerici, qui, quandiu domus ſimiles ab Epiſcopis non ſunt deſignatæ, neceſſitate urgente ad diverſoria communia divertere coguntur, à mulierum, imo & Laicorum, quantum fieri poteſt, communi, menſa ſe ſepararent, ut ita occaſionem peccatorum, quæ in illa converſatione ſæpe adeſſe ſolet, evaderent.

§. VII.

Canonici aliique Eccleſiaſtici convivia, quantum fieri poteſt, evitare debent.

QUemadmodum magnæ & raræ artis eſt continuo verſari inter ſpinas & ab eis non lædi, ita quoque inter concupiſcentiarum objecta, quæ ſpirituales ſpinæ ſunt, degere & concupiſcentiis non indulgere, Angelicæ potius, quam humanæ virtutis eſt. Cum igitur in conviviis occurrere ſoleant ea, quæ concupiſcentiam carnis ſeu intemperantiam excitant atque alliciunt, nullus non videt, quantopere à conviviis abhorrere debeant Clerici, tum quia ipſis præ ceteris temperantia in cibu & potu, ob caſtitatis votum, quo adſtringuntur, ſummopere eſt neceſſaria; tum etiam

quia ipſi ſuo exemplo Fideles docere jubentur, alimenta non voluptatis, ſed neceſſitatis cauſa eſſe ſumenda, ideſt, quod ad *alimenta* tanquam ad *medicamenta accedere* debeant. Hoc vero difficulter ſuo exemplo perſuadebunt Clerici, qui conviviis intereſſe amant.

Imo experientia notiſſimum eſt, veriſſimum eſſe, quod jampridem in Nepotiano ſuo omnibus Clericis intimavit Hieronymus: *Facile contemnitur Clericus, qui ſæpe vocatus ad prandium, ire non recuſat.* In Epiſt. ad Nepotianum.

Si inſuper attendamus, quam difficulter ſe quis in conviviis à vaniloquiis, nugis aliiſque faceriis, ut pejora ſileam, & quæ illa conſequuntur, mentis evagationes, ac ipſius ſpiritus devotionis diminutio, nedicam extinctio, continere queat, quam inſuper difficile ſit, qua decet Eccleſiaſticum fortitudine, ſervata tamen Chriſtiana prudentia, corrigere vel arguere illa, quæ contra temperantiam, caſtitatem aliaſque virtutes in conviviis ſæpe inciduot; Si his addatur, quam multum illius breviſſimi temporis, quo Sacerdotibus ad ſuam aliorumque ſalutem procurandam eſt datum, in conviviis inutiliter perdatur; Si denique expendatur quantæ difficultatis ſit, ut Sacerdotes ea moderatione in conviviis ſint, ut ad ſancte obeunda ea; quæ occurrunt ſui muneris ſacra negotia, ſint diſpoſiti; Hæc, inquam, ſi ſeriò expendantur, facile apparebit, quam meritò Sancti Patres tum factis, tum ſcriptis oſtenderint omnibus, præſertim tamen Clericis, convivia, tanquam malorum multorum occaſiones eſſe vitanda, ſervandumque illud S. Hieronymi *loc. cit. Nunquam* (convivia) *petentes, raro accipiamus rogati.* Et addit, quod quotidie experimur nimis quam verum eſſe: *Neſcio enim, quomodo etiam ipſe qui deprecatur ut tribuat, cum acceperis, viliorem te judicat, & mirum in modum, ſi eum rogantem contempſeris, plus te poſterius veneratur.*

Imo vero, ſi prædicta incommoda, ex frequentatione conviviorum provenientia, attendantur; vix dubito, quin admodum conſultum eſſet, ut Paſtores, præſertim in magnis civitatibus, qui ex quodam non contemnendo affectu à ſubditis ſuis ſæpius ad convivia invitari ſolent, nec uni ordinarie negare poſſunt, quod aliis annuunt; conſultum, inquam, eſſet ut ad imitationem S. Ambroſii, quem ſibi imitandum quoque propoſuerat S. Auguſtinus, ſemel & ſimul ab omnibus conviviis ſe excuſarent: „ Servandum quoque in vita „ & moribus hominis Dei referebat (ait Poſſidius in „ Vita S. Auguſtini *c.* 27.) quod in Inſtitutis ſanctæ me„ moriæ Ambroſii compererat, ne in *ſua patria petitus iret ad convivium. Ne per frequentiam in patria „ conviviis conſtitutus temperantiæ amitteretur modus.*

§. VIII.

Eccleſiaſtici, præſertim Canonici, frugalitatem ac temperantiam in menſa ſedulo ſervare jubentur, ut ab illis laici frugalitatis exempla petere poſſint.

PEr crapulam, exceſſumque in cibo & potu innumera in homines tum quoad animam, tum quoad corpus, mala derivare experientia & authoritate probatiſſimum eſt. Quare Chriſtus ſuos ad præparationem terribilis illius extremi Diei exhortans, ſpecialiter monuit, ut abſtineant à crapula tanquam quæ maxime homines à debita præparatione ad diem illum abſtraheret: *Attendite autem vobis*, inquit, *ne graventur corda veſtra in* CRAPULA *&* EBRIETATE, *& curis hujus vitæ; & ſuperveniat in vos repentina dies illa.* Lucæ 21. v. 34.

Quod vero non animæ tantum, ſed & corporibus admodum noceat crapula, unum hoc Sapientis effatum convincit: *Propter crapulam multi obierunt; qui autem abſtinens eſt, adjiciet vitam.* Eccleſ. 37. v. 34.

Facile hinc videre eſt, quod frugalitas in menſa à Clericis ſervanda ſit, non tantum ut in ſeipſis ſobrietatem, ſibi adeo neceſſariam, ſervent, ſed inſuper, ut laici ab ipſis *frugalitatis*, tantopere commendatæ, exempla petere poſſint; atque ita fiat, quod olim monuit S. Baſilius *in Regul. fuſ. diſput. interrog.* 20. „ ut ſi „ quis veniat ex ſæculari vita, diſcat operibus, quod „ ei ratio non perſuaſit, formam & exemplar vitæ *frugalioris* accipiat: recordetur menſæ Chriſtianorum, (dico ego Canonicorum aut Clericorum) & non pudendæ propter Chriſtum paupertatis. "

Hinc tantopere non tantum Canonicis aut inferioribus Clericis; ſed etiam Epiſcopis Eccleſia frugalitatem inculcavit.

„ Epiſcopus, inquiunt Patres quarti Concilii Carthaginenſis *Can.* 15. vilem ſupellectilem, *& menſam ac victum pauperem habeat*, & dignitatis ſuæ auctoritatem, fide, & vitæ meritis quærat. "

Infinita propemodum tum Patrum, tum Conciliorum Decreta, eandem frugalitatem Epiſcopis & Clericis inculcantia, paſſim occurrunt; ſed iis omiſſis, ea, quæ noſtræ ætati magis appropinquant, referam.

Synodus Tridentina *Seſſ.* 25. *cap.* 1. *De reform.* animadvertens „ præcipuum ad reſtituendam Eccleſiaſticam diſciplinam remedium eſſe, ut Epiſcopi aliique Eccleſiaſtici, factis ipſis, ac vitæ actionibus, quod eſt veluti *perpetuum quoddam prædicandi genus*, ſe muneri ſuo conformes oſtendant: " monet Epiſcopos omneſque Eccleſiaſticos, „ ut ita mores ſuos omnes componant, ut reliqui ab eis *frugalitatis*, modeſtiæ, continentiæ, ac quæ nos tantopere commendat Deo, ſanctæ humilitatis exempla petere poſſint. Quapropter, ſubjungit Synodus, exemplo *Patrum noſtrorum in Concilio Carthaginenſi*, non ſolum jubet, ut Epiſcopi modeſta ſupellectili *& menſa ac frugali victu* contenti ſint; verum etiam in reliquo vitæ genere, ac tota ejus domo caveant, ne quid appareat, quod à ſancto hoc inſtituto ſit alienum; quodque non ſimplicitatem, Dei zelum ac vanitatum contemptum præferat. Eadem non ſolum *in quibuſcunque Beneficia Eccleſiaſtica, tam ſecularia, quam regularia, obtinentibus pro gradus ſui conditione obſervari*; ſed & ad Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales pertinere decernit; quorum conſilium apud Sanctiſſimum Romanum Pontificem cùm univerſalis Eccleſiæ adminiſtratio nitatur, nefas videri poteſt, non iis etiam virtutum inſignibus ac vivendi diſciplina eos fulgere, quæ merito omnium in ſe oculos convertant. "

Patrum Concilii Tridentini veſtigia premens, fideliſſimus Concilii illius executor, & frugalitatis atque abſtinentiæ ſæculi præteriti admirabile exemplar, ne dicam prodigium, Sanctus Carolus, miram frugalitatem Epiſcopis ſervandam præſcripſit, omniaque eſcarum lenocinia, quæque ad luxum magis, quam ad neceſſariam corporis refectionem ſpectant, à menſa Epiſcoporum eſſe voluit. Quæ omnia a Clericis quibuſcunque, cujuſvis conditionis, ordinis & dignitatis ſint, accurate, inquit, ſervari jubemus. Ac tandem ſubjungit: „ Meminerint autem (Clerici) in quibuſdam, quæ Epiſcopis permiſſa, ipſis communia eſſe poſſunt, eo majorem ſibi moderationem eſſe adhibendam, quo dignitatis gradu Epiſcopis ſunt inferiores. " *Loco cit. cap.* 23.

Nec tantum frugalitatem illam ſervari voluit in privata Clericorum menſa, ſed nec ab ea in hoſpitum receptione recedendum credidit. Unde inter monita, quæ Clero ſuo ex affectu vere paterno depromplit, & hoc unum fuit: „ Excipite hoſpites, et illis excipiendis intra parſimoniæ fines vos continete, ita ut *frugalitatis, non ſumptuoſi convivii teſtes illos habeatis.* " In Concil IV. Mediol. *par.* 3. *cap.* 7.

Eodem indubie affectu Synodus Mechlinienſis *Ann.* 1606. *tit.* 18. *cap.* 14. „ hortatur & rogat omnes in Domino præſertim Clericos, & quoſcunque viros Ordinis Eccleſiaſtici, qui ceteris *& temperantia, & modeſtia exemplo prælucere merito debent*, ut amicitiæ, honeſtatis, vel alia quacunque ex cauſa, quodcunque convivium inſtituunt, unicum tantum miſſum adhibeant præter bellaria. "

Rationem hujus ſuæ exhortationis, quæ merito Clericos ad ejus obſervantiam inducere deberet, his verbis præmiſerat: „ Cum pluralitas miſſorum non modo longiorem faciat ſeſſionem, unde temporis, quo nihil pretioſius eſt, magna provenit jactura, verum etiam multum pecuniarum vane abſumat, non abſque injuria vel detrimento pauperum, luxuſque ac gulæ magnum irritamentum, & multorum ſæpe cauſa exceſſuum, hortamur, " &c.

Frugalitas igitur ab Eccleſiaſticis omnibus ea etiam

titulo

titulo ſolicite ſervanda eſt, ut laici ab ipſis frugalitatis exempla petere poſſint, nec diſcat laicus operibus, quod ei ratio non perſuaſit. Imo ut ipſi ſine ignominia de ſobrietate ad populum dicere poſſint, frugalitas tenenda eſt; quia quemadmodum olim ad Eccleſiaſticos dicebat S. Hieronymus *in Micheam cap. 2. An non confuſio & ignominia eſt Jeſum crucifixum Magiſtrum pauperem atque eſurientem fartis prædicare corporibus? Jejuniorumque doctrinam rubentes, tumentiaque ora proferre?* Eodem, inquam, jure liceret dicere; an non confuſio & ignominia eſt inter ſumptuoſa ſplendidaque convivia & eſcarum delicias, menſarumque luxum Chriſtianam deprædicare ſobrietatem, & tantopere commendatam laudare temperantiam?

§. IX.

Eccleſiaſtici cavere debent luxum omnem in conviviis, ne proventus Eccleſiaſticos inutiliter conſumendo bona pauperum ſacrilege dilapident.

ANteriori paragrapho oſtendimus frugalitatem ab Eccleſiaſticis ſolicite cuſtodiendam, ut laicis non verbo tantum, ſed magis exemplo, virtutem tantopere neceſſariam & commendatam perſuadeant; quo titulo ad eam ſervandam tenentur non ſolum Eccleſiaſtici, qui ex bonis Eccleſiæ vivunt, ſed & alii qui cenſu patrimoniali abundant; quandoquidem & hi, utpote Chriſti Miniſtri, debeant tanquam lux mundi reliquis bonis operibus prælucere.

Verum ſi non proprium duntaxat patrimonium, ſed ipſos proventus Eccleſiaſticos, id eſt, ipſum patrimonium Crucifixi, ſeu pauperum, in luxum menſarum, aut alias vanitates convertant, non ſcandali ſolum, ſed furti, imo ſacrilegii unanimi Patrum judicio condemnantur.

Utque priſtina Patrum tonitrua potius quam clamores, contra crudelem illam proventuum Eccleſiaſticorum diſſipationem prætercam, aliqua ex illis, quæ ſæculis multis quadripartita bonorum Eccleſiaſticorum diviſione ſunt poſteriora, in condemnationem ſacrilegæ rerum Eccleſiaſticarum profuſionis, adducam.

„ An ignoras (ſcribebat ſæculo undecimo ad quendam Epiſcopum B. Petrus Damiani) quia ad hoc Eccleſiis prædia conferuntur, ut ex iis pauperes ſuſtententur, indigentes alantur, & ex eis viduis atque pupillis ſubſidium procuretur? Perpende ergo quantorum homicidiorum in die judicii reus erit, qui modo tot orphanis diverſiſque pauperibus, unde vivere debeant, ſubtrahit. Si damnator ille, qui vel unum perimit hominem ferro; qua ſententia dignus eſt, qui bona Eccleſiæ profligando, complures interficit famis & inopiæ gladio? “ *Apud Baron. ad ann.* 1055.

„ Res pauperum (clamabat annis ut minus ſexcentis à facta rerum Eccleſiæ diviſione S. Bernardus) non pauperibus dare par ſacrilegio crimen eſſe dignoſcitur. Sane patrimonia ſunt pauperum, facultates Eccleſiarum: & ſacrilega eis crudelitate ſurripitur quicquid ſibi miniſtri & diſpenſatores, non utique Domini vel poſſeſſores, ultra victum accipiunt & veſtitum. Nec enim ordinavit Deus his qui Evangelio ſerviunt, de Evangelio quærere delicias vel ornatum, ſed vivere, ait Paulus, ex eo ut videlicet ſint contenti alimento corporis; non irritamenta gulæ, aut incentiva libidinis, & quibus tegantur, non quibus ornentur, accipere „ *In declamat. in Evang. Ecce nos reliquimus omnia* §. 17.

Et rurſus *Epiſt.* 2. §. 11. ſcribens ad Fulconem Canonicum: „ Conceditur tibi ut ſi bene deſervis, de Altario vivas, non autem ut de Altario luxurieris, ut de Altario ſuperbias, ut inde compares tibi fræna aurea, ſellas depictas, calcaria deargentata, varia griſeaque pellicea à collo & manibus ornatu purpureo diverſificata. Denique quidquid præter neceſſarium victum, ac ſimplicem veſtitum de Altario retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt. “ *Sed hoc faciunt ii, inquis, cum quibus habito: ſi non facio quod cæteri, de ſingularitate notabor.* Ecce melliſluum Bernardi reſponſum (utinam omnibus Clericis, qui ſe ob aliorum conſuetudinem, in dilapidatione proventuum Eccleſiaſticorum ſecuros credunt, ſaperet.) *Propterea, inquam, exi de medio eorum, ne aut in urbe notabiliter vivas, aut exemplo pereas aliorum.*

Sciebat quoque ſuperioris ſæculi verus pauperum Patronus S. Carolus: „ Quod ubi primum Eccleſiæ bona eſſe cœperunt (verba ejus ſunt) eam naturam, & conditionem conſecuta ſunt, ut in alium, quam in ſacrum & pium uſum eorum fructus converti nefas eſſet. Quamobrem univerſos, qui Eccleſias & Beneficia Eccleſiaſtica quæcunque obtinent, per viſcera miſericordiæ Jeſu Chriſti obteſtatur, atque monet, ut meminerint ea bona non *eſſe ſibi credita ad luxum*, neque ad augendos conſanguineos, ſed ad vitam honeſte, ut fidelem Dei miniſtrum, & pietatis Chriſtianæ Magiſtrum decet, traducendam. Ex eo vero quod ſupervenit, ſi neceſſaria pauperibus alimenta denegarint, *intelligant ſe quos non paverint, occidiſſe*; atque ob violatam ſanctiſſimæ charitatis legem *mortale peccatum commiſiſſe; quo ſibi iram in die iræ theſaurizaverint*. Modum autem & rationem, qua metiri ſe pro conditione & gradu unumquemque oportet ad vitam ſuam fructibus Eccleſiaſticis honeſte ducendam, eam eſſe omnes debent intelligere, quæ ab iis non diſcrepet, *quæ in Sacris Canonibus*, & præſertim in his noſtris Conſtitutionibus de Clericali frugalitate & modeſtia ſtatuta ſunt. “ *In Conc. Mediol. I. par. 2. cap. 6. 4.*

Et in *Conc. Mediol. IV. par. 3. cap. 7.* „ Chriſti viſceribus ſubſtantiam Eccleſiaſticam erogare, pauperibus ſcilicet peregrinis, viduis, pupillis, ægrotis, in vincula conjectis, captivis, quibus egentibus, & eſurientibus cum ſubvenire poſſitis, *ſi alimenta neceſſaria denegatis, violatæ charitatis rei eſtis in conſpectu Domini*. Memores eſtote ejus, quod à Sanctiſſimo Patre Ambroſio ſcriptum eſt, ſua fideles eo animo obtuliſſe Eccleſiæ miniſtris, ut per eorum manus, quorum fidei atque integritati ſumma omnia tribuebant, ad pauperes pervenirent. “

Canonici proinde, aliique Eccleſiaſtici, qui de bonis Eccleſiæ, neglectis Chriſti pauperibus, ſplendide conviventur, aut in alium ſuperfluum vanumque uſum convertunt, utinam tempeſtive recogitent & advertant, quod quidam Prælatus (qui ſe aliorum moribus conformans, res Eccleſiæ in vana & ſumptuoſa convivia expenderat) ex conſcientiæ remorſo, compunctione ac Dei illuſtratione diſſeruit: „ Hæc omnia judicabit, cujus judicia occulta ſunt, & ideo plus timenda. Sumptus tam deteſtabiles & enormes non de labore aut patrimonio noſtro fiunt, ſed de eleemoſynis fidelium, de oblationibus atque decimis, & de tributis egentium animarum, de exactionibus & oppreſſionibus pauperum, de obventionibus etiam placitorum. Quique in ſudore vultus pane noſtro veſci debuimus, labores miſerorum nobis uſurpamus ad delicias, atque in crapula, & ebrietate ſudorem bibimus alienum. Scriptum eſt, judicia ejus abyſſus multa. Ille, qui intuetur abyſſos, & ſedet ſuper Cherubim, terribilis in conſiliis ſuper filios hominum, judicabit cauſam pauperum, quando ſtabunt in magna conſtantia adverſus eos, qui ſe anguſtiaverunt. Vindicabit hæc omnia pater orphanorum, & judex viduarum: patientia vero pauperum non peribit in finem. “ *Apud* P. Bleſ. *Epiſt.* 102.

§. X.

Perverſa eſt quorundam Eccleſiaſticorum perſuaſio, qua credunt ſibi licitum proventus Eccleſiaſticos in ſplendida convivia aliumque ſæcularem luxum convertere, ut auctoritatem ſibi apud populum concilient.

INanis profecto, ne dicam perverſa, eſt quorundam Canonicorum, aliorumque Eccleſiaſticorum perſuaſio, qua ſibi licitum credunt, *bona pauperum & Crucifixi patrimonium* in luxum ac vanitatem, pompamque facili convertere, *ut ſibi auctoritatem*, ut ajunt, *concilient*; quaſi alia auctoritas Eccleſiaſticis neceſſaria eſſet, quam ut verbis & exemplis fideles ad omne virtutum genus excitare ac permovere poſſint. Hanc vero auctoritatem non per ſæculi faſtum ac mundi vanitatem, ſed horum contemptu comparari evidens eſt. Quis enim neſciat, populum ad mundi contemptum potentius permoveri, ſi ille, qui ad mundi contemptum hortatur, prius ſuo exemplo mundi con-

contemptum perſuadeat. E contra quis neſcit, ſine auctoritate & virtute voces eſſe Eccleſiaſticorum, dum aliud ore proclamant, aliud factis denunciant?

Sciebant Concilii Carthaginenſis IV. Patres, neceſſariam Epiſcopis eſſe auctoritatem, ſed quibus mediis eam ſibi conciliandam putarent, audiamus: „Epiſco„pus vilem, inquiunt, ſupellectilem, menſam ac vi„ctum pauperem habeat, & dignitatis ſuæ auctorita„tem *fide ac vitæ meritis* quærat. “ *Can.* 15.

Nonne Concilium Tridentinum *Seſſ.* 25. *cap.* 17. *de Reform.* oſtendit quantopere deſideraret, ut auctoritatem ſuam Epiſcopi integram conſervarent, dum Sacros Canones omnes, Conciliaque generalia, atque alias Apoſtolicas ſanctiones ad dignitatis Epiſcopalis decorem & gravitatem pertinentes renovando, præcepit, ut Epiſcopi ab eo, quod eorum auctoritatem labefactaret, abſtineant; nonne, inquam, his abunde oſtendit, quantopere auctoritatis Epiſcopalis decorem ſartum tectum deſideraret? Et tamen prædictum Canonem Carthaginenſem repetit, & novæ auctoritatis pondere corroborat, hortaturque Epiſcopos omneſque Eccleſiaſticos, *ut etiam in reliquo vitæ genere, ac tota ſua domo caveant, ne quid appareat, quod à ſancto hoc inſtituto ſit alienum; quodque non ſimplicitatem, Dei zelum ac vanitatum contemptum præſeferat.* *Seſſ.* 25. *cap.* 1. *de Reform.*

Abſit ergo ut per conviviorum luxum, aliamque mundi vanitatem, auctoritatem Eccleſiaſticis accedere Patres Spiritu Sancto edocti crediderint: ſed ut eorum major eſſet auctoritas, ea omnia ſummopere cavenda præmonuerunt & præceperunt. Unde ut ad materiam noſtram propius accedamus, veriſſime dixerunt Patres Concilii Cameracenſis *Ann.* 1565. *tit.* 8. *cap.* 2. „homini Eccleſiaſtico, quacunque *dignitate fulgeat, plus* „*laudis offert frugalitas in menſa, quam ſumptus:* plus „dedecoris exquiſitus apparatus, quam ſimplex: plus „moleſtiæ longus accubitus, quam brevis & naturæ „ſufficiens. Sit ergo cultus in menſa & conviviis potius in gravitate, ſobrietate, ſale conditis ſermoni„bus, quam in pompa, & deliciis: atque ita deteſte„tur Clericus comeſſationes, quæ ventri ſic ſerviunt.

Hinc illud S. Hieronymi: *Judex ſæculi plus deferet Clerico continenti, quam diviti: & magis ſanctitatem tuam venerabitur, quam opes.* Epiſt. ad Nepotianum.

Ratione proinde ac Patrum Conciliorumque teſtimoniis conſtans eſt, & luculentum, *Eorum qui Dei miniſtri ſunt*, ut dicere ſolebat S. Carolus, *dignitatem ac exiſtimationem non in humanis ornamentis, ſed in religioſis virtutibus conſiſtere.* Apud Car. à Baſil. S. Petri lib. 7. Vitæ S. Carol. *cap.* 6.

§. XI.

Corollaria ex illis, quæ hoc capite dicta ſunt.

EX dictis conſtat, ſummo ſtudio & cura Eccleſiaſticis advigilandum eſſe, ne vel in minimam de incontinentia per familiariorem mulierum converſationem incidant ſuſpicionem.

Hinc conſectarium eſt, quod diligenter teneantur advigilare, ne vel ipſæ mulieres, quibuſcum converſantur, ea agant, ex quibus ſuſpicio nimiæ familiaritatis naſci poſſet.

Unde ſingulariter attendere debent Canonici, Paſtores, aliique Eccleſiaſtici, qui in familia ſua ancillas habent, ut hæ ſemper ita ſe gerant, ne ex modo earum agendi videantur majorem quandam auctoritatem quam ancillarem ſibi arrogare: certum enim eſt, quod dum ancillæ ſe gerunt, non ut ancillæ, ſed auctoritatem matrumfamilias aut totam, aut ſaltem pro parte uſurpant, quod facile opinio aliqua ſiniſtra, & laicorum offenſio incurratur.

Quia vero non raro, quod Eccleſiaſtici circa ſimilia in propria cauſa cæcutiant, aut non advertant, quantopere populus ex hac aut illa converſatione, vel ex modo agendi ancillæ ſcandalizetur & offendatur; hinc conſequitur, admodum prudenter in multis Synodis ſtatutum eſſe (ut in præcedentibus vidimus) quod Clerici ſine ullo judicii ſtrepitu ad Superioris admonitionem tenebuntur quamcunque ancillam, quam judicaverit ipſe Superior dimittendam, dimittere, aut à converſatione mulieris, quam Superior ſuſpectam aut populo in offendiculum eſſe putaverit, abſtinere.

Ex quo ulterius conſectarium eſt, quod Archipreſbyteri aliique Superiores ſolicite invigilare, & inquirere teneantur, num ex cohabitatione vel converſatione Eccleſiaſticorum cum mulieribus nulla ſuſpicio, nullum obloquium aut ſcandalum in populo ſit exortum, ut ex officio ſuo ipſos Eccleſiaſticos ad dimittendam hujuſmodi ancillam aut mulierem moneant, aut etiam compellant.

Conſtat quoque ex ante dictis, ſeveriſſime per Canones vetitum eſſe Clericis edendi vel bibendi cauſa, excepta cauſa neceſſitatis, tabernas intrare, tum ne vitium ebrietatis aut comeſſationis, Eccleſiaſticis ſummopere probroſum & nocivum incurrant, tum ne ſe miſcendo laicis compotandis vileſcat miniſterii Eccleſiaſtici dignitas.

Cui conſequens non tantum tabernarum introitum ab Eccleſiaſticis vitandum eſſe, ſed inſuper evitanda eſſe conſortia illa, quocunque loco habeantur, ad quæ non niſi compotandi, atque confabulandi gratia, ut ajunt, conveniri ſolet. Nec enim minus in ſimilibus conventiculis, licet extra tabernam inſtituantur, comeſſationum atque intemperantiæ periculum eſt, quam in ipſis tabernis; imo nec rare ex frequentatione ſimilium conventiculorum ſcandala oriuntur, non minora, quam ex frequentatione tabernarum; neque Clericos, qui ſimilia conſortia accedere conſueverunt, miniſterii ſui dignitatem diu integram conſervare experientia eſt manifeſtum. Ex quibus proinde t. a. male concluditur, quod Eccleſia ingreſſum tabernarum, ob intemperantiæ ac ſcandalorum periculum, vetando, etiam prædictorum conſortiorum frequentationem videatur prohibuiſſe, quantumvis, ob ea quæ dicta ſunt, etiam præveniendo omnem Eccleſiæ poſitivam prohibitionem, Clericis omnino à frequentatione talium conſortiorum ſit abſtinendum.

Tertiò, ex dictis hoc capite conſtat, Eccleſiaſticis ſummopere ſtudendum eſſe frugalitati, tum ut laici ab ipſis frugalitatis exempla petentes, ad ſervandam frugalitatem invitentur, tum ne convivia lautiora & ſplendida extruentes, proventus Eccleſiaſticos, id eſt, patrimonium Crucifixi & pauperum, in luxum crudeliter inſumant.

Hinc collige, quod luxum illum & vanitatem in conviviis ſingulariter præcavere teneantur, qui non modo laicos, ſed ipſos quoque Eccleſiaſticos verbo docere, & exemplo tenentur.

Ex quo ulterius non difficulter intelligitur, quantopere eſſe optandum (quod plures jam diu vehementer deſiderarunt) ut in ipſis Univerſitatibus ſumptuoſa illa convivia, quæ in actibus, præſertim Doctoralibus, multis in locis exhiberi conſueverunt, abrogarentur, aut ſaltem ſi quæ fieri debeant, ad debitam frugalitatem revocarentur. Quid enim magis à ratione alienum? Quam ut in Univerſitatibus, in quibus non laicis tantum, ſed etiam laicorum Magiſtris, id eſt, Eccleſiaſticis Chriſtianis vivendi norma tradenda eſt; ubi quotidie leges frugalitatis & temperantiæ prælegantur & inculcantur; quid, inquam, magis à ratione abhorret, quam ut illic convivia illa, quæ à Chriſtiana modeſtia & frugalitate ſunt aliena, inſtituantur, imo ut inſtituantur imperetur?

Utinam attenderent hujuſmodi conviviorum & conſuetudinum fautores, quam ſit natum contingere, ut horum exemplo ab aliis Eccleſiaſticis ſumptuoſa celebrentur convivia, in quibus dum patrimonium pauperum crudeliter profanatur ob *violatam ſanctiſſimam charitatis legem*, ut ait S. Carolus, *mortale peccatum committitur: quo ſibi iram in die iræ theſaurizant*, ac per conſequens, expendant, num crudelis illius profanationis non ſint forte futuri participes.

Scio non deeſſe, qui ſimilia convivia neceſſaria credunt, ne Graduum Academicorum vileſcat auctoritas: verum ſummopere eſſet optandum, ut hi ſerio expenderent, quantum per conviviorum illorum inſtructionem vileſcat Univerſitatum auctoritas, quantaque apud exteros patiant obloquia. Nonne luxus ille conviviorum in cauſa eſt, ut Doctorum dicta ſæpius pondus ſuum & virtutem amittant, dum aliud docere, aliud facere videntur? Dicant, imo clament Doctores contra commeſſationes & ebrietates, contra pro-

fuſionem

Digitized by Google

fuſionem redditaum Eccleſiaſticorum in vanum & ſuperfluum menſarum apparatum, nonne illico reponetur, *medice cura teipſum : & qui alium doces, teipſum non doces?*

E contrario ſi convivia illa ad Chriſtianam reducerentur ſobrietatem; & pecunia, quæ in illa conſumi hactenus conſuevit, in pios uſus, vel pauperum alimenta erogaretur, quam bono odore univerſa Chriſtiana reſpublica exinde non aſpergeretur, quanta efficacia & virtute alumnos ſuos ad ſobrietatem ac frugalitatem ſervandam Magiſtri movere poſſent! Quanta exinde apud bonos omnes longe lateque Univerſitatibus non accederet auctoritas! vera ſcilicet & ſolida, quæ juxta ſanctiſſima ac veriſſima Conciliorum & Patrum effata *fide & vita meritis quæritur?*

Nonne & hodie contingit per ſimilium conviviorum inſtructionem, quod jampridem deplorabat Clemens V. ut in aſſumptione Gradus tantæ debeant fieri expenſæ, *quod & ipſi* (Gradum aſſumentes) *tranſeunte expenſarum hujuſmodi vanitate, vacui remaneant & gravati. Et ceteri, qui vel nolunt, vel nequeunt ſimiles expenſas ſubire, hac occaſione frequenter à receptione honoris hujuſmodi retrahantur?* Clem. 2. de Magiſtris.

Sed videor audire, qui dicant, permiſit Clemens V. ut in aſſumptione ipſius Gradus expendantur *tria millia Turonenſium argenteorum*, quanta ſumma hodie in promotione ad Gradum, etiam Doctoralem, non videtur expendi. Verum Clemens non dicit ſummam illam conſumi poſſe in ſumptuoſi convivii apparatum; ſed tantum dicit, quod expenſæ in actu faciendæ dictam ſummam excedere non poſſint. Ulterius, nullatenus ex ipſa Clementis Conſtitutione argui poteſt, quod Pontifex approbet illas expenſas; ſed cum ſummus eſſet circa expenſas illas exceſſus, ſtatuit ut prædictam ſummam excedere non poſſent, non approbans, quod tanta ſumma expenderetur, ſed præcavens ne major impenderetur. Quemadmodum Romani Pontifices, *tam antiquis temporibus, quàm modernis* (verba ſunt Innocentii III. *Lib. 1. Epiſt. 460.*) *certum tempus Canonicis, & Capitulis præfixerunt, ultra quod nec Eccleſia debeant, nec Eccleſiaſtica Beneficia ſeu præbendæ vacare,* NON APPROBANTES QUOD TAMDIU VACENT, SED PRÆCAVENTES NE DIUTIUS ECCLESIA QUÆLIBET SOLITO MINISTRORUM OBSEQUIO DEFRAUDETUR.

Vel ut exemplo, præſenti materiæ admodum appoſito utamur, Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. deprehendens quomodo tum Epiſcopi, tum Archidiaconi in viſitatione multis inutilibus expenſis populum gravarent; ſtatuit ut Epiſcopi 20. vel 30. evectionum numerum, Archidiaconi 5. vel 7. nunquam excedant, inde tamen inferre: ergo licitum credidit Concilium, ut Epiſcopi, aut Diaconi tot evectionibus viſitando uterentur; id omnino eſſe à mente Concilii alienum, verba ſequentia ipſius Concilii oſtendunt: *Sane quod de prædicto numero evectionum* SECUNDUM TOLERANTIAM *dictum eſt, in illis locis, &c.* Proinde toleravit, non approbavit Concilium prædictum evectionum numerum.

Aliena igitur à mente Pontificis & Conciliorum eſt hæc conſequentia: *hoc illudve pro moderando exceſſu ſtatutum eſt, ergo illud approbatur.*

CAPUT V.

Canonici ceterique Eccleſiaſtici debent ſingulariter eſſe alieni ab omni ſpecie avaritiæ.

§. I.

Avaritia directe profeſſioni Clericali opponitur.

AVARITIA eſt nimius pecuniarum, vel rerum pecunia æſtimari ſolitarum affectus.

Exceſſus ille poteſt eſſe, vel ex parte objecti, quod ſcilicet nimis multa appetantur, vel ex parte actus, quia etſi non nimis multa, nimio tamen affectu expetantur, aut poſſideantur. Hinc Chriſtus volens à vitio hoc liberare fratres illos, qui ipſum judicem familiæ erciſcundæ conſtituere volebant, non dixit tantum, *attendite & cavete ab avaritia*, Lucæ 12. v. 15. ſed addit, *ab* OMNI. „ quia, inquit " Auguſtinus, non ſolum avarus eſt, qui rapit aliena; ſed & ille avarus eſt, qui cupide ſervat ſua, " *Serm. 28. de diverſis.*

Hinc nimius rerum temporalium amor, qui avaritia dicitur, tametſi omnem Chriſtianum, cujus converſatio & deſiderium in cœlis eſſe debet, in tantum dedeceat, ut propterea Apoſtolus *ad Epheſ. 5. verſ. 3.* in perſona Epheſiorum omnibus fidelibus dicat: *Avaritia nec nominetur in vobis, ſicut decet Sanctos:* ſpecialiter tamen adverſari ſtatui, & profeſſioni Clericali facile intelligetur, ſi ad ea, quæ ſuperius *cap. 3. §. 1.* dicta fuerunt, reflectamus.

Oſtenſum enim ibidem fuit, primam ac fundamentalem Clericorum virtutem eſſe charitatem, qua homo ſe totaliter à rerum mundanarum affectu exuens, rerum vero divinarum guſtu, & deſiderio accendens, totus Dei ac Eccleſiæ ſervitio mancipatur; atque propterea, ut eodem loco monſtravimus, virtutem illam tonſurandis, ſeu aſſumendis ad ſtatum Eccleſiaſticum, ſpecialiter inculcat Eccleſia, utpote in qua ſpiritus Eccleſiaſticus, qui in promovendis ad ſtatum Clericalem, & eſſe & continuo creſcere debet, jure merito reponitur; imo à qua *Clerici* nomen ſuum ſortiuntur.

Hanc igitur Clericorum præcipuam, ac fundamentalem virtutem, imo ipſum Eccleſiaſticum ſpiritum, ſi quis conferat cum nimio illo temporalium affectu, in quo vitium avaritiæ conſiſtit, cæcus ſit oportet, qui diametralem inter illa non videat oppoſitionem.

Avaritia enim animum rebus terrenis affixum tenet: ſpiritus vero Eccleſiaſticus, ſeu profeſſio Clericalis animum à rebus terrenis plane avulſum, ut Deo ſoli, & ejus Eccleſiæ cultum fidelem exhibeat, profitetur.

Hanc contrarietatem perſpectam habentes Patres Synodi Aquiſgranenſis, dicere non dubitarunt quod Clerici juxta profeſſionem, quam in tonſuræ ſuſceptione profeſſi ſunt, contendere debeant eſſe *pauperes ſpiritu*, ut congrue dicere poſſint illud Pſalmiſtæ: *Dominus pars hereditatis meæ.*

Hinc quoque contingit, ut inter vitia, quæ ſtatum Clericalem reddunt contemptibilem, emineat avaritia; quo enim vitium aliquod profeſſioni alicujus amplius contrariatur, eo contemptibiliorem eum reddere ſolet.

§. II.

Nihil Eccleſiæ poteſt accidere luctuoſius, aut perniciosius, quam habere avaros Miniſtros.

RAdix omnium malorum, inquit Apoſtolus, *eſt cupiditas*, vel, ut textus originalis exprimit, *pecuniæ amor*, ſeu avaritia: unde juxta Sapientis infallibile teſtimonium: *Avaro nihil ſceleſtius;* nullum enim ſcelus refugit avaritia, modo habendi expleat cupiditatem; omnia enim pecuniæ tanquam idolo ſuo conſecrat avarus: quare ab eodem Apoſtolo *idolorum ſervitus* vocatur. *Ad Epheſ. 5. v. 5.*

Hinc fit, „ ut mens avari, teſte S. Ambroſio " *Sermone 81.* ſemel vinculis cupiditatis adſtricta, " ſemper aurum, ſemper argentum videt, ſemper " redditus computat. "

Gratius aurum intuetur, quam ſolem videt: ipſa " ejus oratio & ſupplicatio ad Dominum, aurum quærit, & vellet ut omnia ei in aurum converterentur. "

Denique quod poteſt frumentum in aurum mutat, lana ei aurum efficitur; omnes fructus ejus, " omne quod movetur, in aurum vertitur. "

Quis jam non videat, nihil Eccleſiæ poſſe contingere perniciosius, aut luctuoſius, quam Miniſtros, ſeu Sacerdotes ejus avaritiæ vitio eſſe infectos?

Quidquid enim Miniſtrorum diſpenſationi commiſſum fuerit, ad ſuum referent idolum, id eſt, avaritiæ ſuæ conſecrabunt, imo *quæſtum eſſe pietatem* exiſtimabunt. Quid hinc ulterius expectandum, niſi horrendæ ſacratiſſimorum omnium myſteriorum, quæ Sacerdotum diſpenſationi credita ſunt, ſacrilegæ profanationes? Unde enim omnes illæ ſordidæ pactiones & exactiones in ipſa Sacramentorum adminiſtratione?

Nonne

Nonne ex Sacerdotum avaritia? In tantum, ut merito interrogare liceret cum Propheta: *Quis eſt in vobis, qui claudat oſtia, & incendat altare meum gratuito?* Malach. 1.

Quin ſi Sacerdotum animos occupaverit avaritia, nec ipſum tremendum ſacrificium ad ſua convertere lucra verebuntur. Hinc enim, ut deplorant Patres Concil. Trid. tot inhoneſta cujuſvis generis pacta & mercedum conditiones circa ipſum Miſſæ Sacrificium, quæ Sacerdotum avaritia induxit.

Nonne ipſa eſt Sacerdotum cupiditas & ſordida avaritia, quæ induxit deplorandum, & lacrymis ſanguineis deflendum abuſum, quem hodie circa celebrationem Miſſarum invaluiſſe videmus; ut nimirum illud, quo ſanctius nec cœlum nec terra habere poteſt, quæſtui & lucris Sacerdotum videatur ſubſervire? Adeo *ut de Miſſis faciant artem de pane lucrando*, ut loquitur Cardinalis Bellarminus in *Epiſt. ad Nepot.* Nonne hinc ſordidæ corſationes, utinam non & nundinationes, ad celebranda Sacra, ubi ſciuntur accipienda ſalaria? Sæpius non ſacrificatur, ſi ſua Sacris deſint ſalaria; multi oſtendunt quod *ſacrificant, ut manducent*, adeoque ordine perverſiſſimo ipſum Sacrificium tanquam medium ordinent ad cibum.

,, Ejuſmodi Sacerdotes, (recte dixit nuper quidam)
,, dum Sacra & preces pro obtinenda ſtipe ultro nobis
,, offerunt, ne dicam, venum exponunt, malim ego
,, nummo invitare, ut à celebrando abſtineant.

Ipſa eſt non raro Sacerdotum avaritia, quæ nec *ſancta* veretur *dare canibus*, modo auro acquirendo, aut retinendo, hæc ſanctorum profanatio ſubſerviat.

Ulterius, ubi Miniſtri Eccleſiæ ſemel illo avaritiæ vitio fuerint infecti, *ſemper argentum videbunt*; atque ita fiet, ut qui tanquam lux mundi, & tanquam candelæ poſitæ ſuper candelabrum ad aliorum illuminationem lucere deberent, *ſint futuri cæci & duces cæcorum*.

Oculi enim caligine cupiditatis obtenebrati, ipſam Evangelicæ veritatis lucem ferre non poſſunt; unde illis contingit, quod de Phariſæis refert Sacer Textus: *audiebant autem omnia hæc Phariſæi, qui erant* AVARI: *& deridebant illum*. Lucæ 16. v. 14.

Hinc contingere videmus, quod nihil eorum, quæ contra Simoniacas ſordidaſque Beneficiorum, Dignitatum, aliarumque rerum ſpiritualium nundinationes, vel pactiones, tanta ſeveritate Pontifices Conciliaque decernunt, Patres clamant, Sacerdotes, ac Miniſtri Eccleſiaſtici, qui ſunt avari, intelligant, aut verius, intelligere nolint; imo verius Phariſæos imitantes, ipſos Pontifices, ipſa Concilia, & Eccleſiam ipſam *deridere* videntur: dum ſanctiſſima illa Decreta ad ridiculum plane ſenſum (ut illa cum idolo ſuo, id eſt, habendi libidine componant) contorquent; aut ſi ob claram nimis & evidentem expreſſionem contorquere non auſint, ea tanquam præteritis temporibus, pro aliis, non pro ſe ſtatuta, aut dicta fuiſſe aſſerunt, atque ita Chriſtum per Eccleſiam docentem, quia *avari* ſunt, derident, & illudunt.

Quid Judam Collegio Apoſtolorum aſſociatum, ad proditionem Chriſti adduxit, niſi hæc *idolorum ſervitus*? Et quid hodie tot Eccleſiæ Miniſtros ad prodendam veritatem, & tot animarum ſeductionem inducit, niſi ipſa avaritia, ſeu amor habendi: adeo ut hodie impletum videatur illud deplorandum Ezechielis vaticinium: *Et violabant me ad populum meum, propter* PUGILLUM HORDEI, *&* FRAGMEN PANIS, *ut interficerent animas, quæ non moriuntur .... mentientes populo meo credenti mendaciis*. *Cap.* 13. *v.* 19.

Denique ſi munera excæcent oculos ſapientum, & mutent verba juſtorum, ut juſta ab injuſtis, iniqua ab æquis diſcernere nequeant, qui erunt Sacerdotes *avari*, ut judicent inter *lepram & lepram, ut more periti medici ſuperinfundant vinum & oleum vulneribus ſauciatis*? ut loquitur Concilium Lateranenſe. *Cap.* 12. *de Pœnit. & Remiſſ.* Denique, *ut quantum ſpiritus & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, ſalutares & convenientes ſatisfactiones injungant*? Hoc, inquam, juſtum judicium, quis à judicibus *avaritia* excæcatis expectet? Verendum potius, ne impleatur illa ejuſdem Prophetæ prophetia: *Væ qui conſuunt pulvillos ſub omni cubito manus: & faciunt cervicalia ſub capite univerſæ ætatis ad capiendas animas; & cum caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum*; nimirum prout credent ſuæ conducere cupiditati. *Cap.* 12. *v.* 18.

Merito proinde præterito ſæculo dixit Synodus Colonienſis: *Ex quo in Eccleſia Dei crevit* AVARITIA, *periit lex de Sacerdote, & viſio de Propheta*. Et alio loco: *Præcipua cauſa omnis mali ſunt faſtus, luxus, &* AVARITIA, *à quibus Clerici potiſſimum male audiunt*. *Ann.* 1536. *part.* 1. *cap.* 29.

Ex his omnibus bene apparet, quam merito in Clericis requiratur, ut omnibus rebus terrenis affectu renunciantes, profiteantur corde, & ore, *Dominus pars hereditatis meæ, & calicis mei, tu es, qui reſtitues hereditatem meam mihi*: quæ profeſſio directe avaritiæ opponitur.

§. III.

Sordida Avaritia laborant Canonici, aliique Eccleſiæ Miniſtri, qui officium eo ſolo intuitu ſuſcipiunt, aut tenent, ut temporalia recipiant.

Si avaritia ſit, ut jam dictum eſt, aut temporalia nimis multa, aut nimio & inordinato affectu appetere, quis ambigat eſſe avaritiam, tanto affectu temporalia proſequi, ut etiam ipſa ſpiritualia ordinentur tanquam media ad conſequendum temporalia, imo ſpiritualibus terrena mercandum?

Id facere convincitur, qui evangelizat, ut manducet. Qui enim Officium Eccleſiaſticum eo quærit, aut tenet animo, eoque intuitu, ut huic vitæ habeat neceſſaria, *perverſo nimis ordine*, ut ait Bernardus, *cœleſtibus terrena mercatur*. *L.* 2. *de Serm. Dom. in monte cap.* 16.

Rationem reddit Magnus Auguſtinus, „ quia «
quæcunque res propter aliud aliquid quæritur, «
ſine dubio inferior eſt (nimirum in æſtimatione «
quærentis) quam id propter quod quæritur: & «
ideo illud primum eſt, propter quod iſtam rem «
quæris, non iſta res, propter quam iſtud quæris. «
Quapropter ſi Evangelium, & regnum Dei pro- «
pter cibum quærimus, priorem facimus cibum, «
& poſterius regnum Dei. «

Quinimo, teſte eodem Auguſtino, ſi ideo evangelizemus, ut manducemus, vilius habemus Evangelium, quam cibum.

Unde & ille, qui eo animo evangelizat, aut functiones Eccleſiaſticas exhibet, non tam ſpirituale diligit, quam temporale, quod expectat; ac propterea nec mercedem Evangelii à Domino, ait idem Doctor ibidem, recipiet: „ Si coactus inopia earum re- «
rum, quæ temporali vitæ ſunt neceſſariæ, prædico «
Evangelium; alii per me habebunt mercedem Evan- «
gelii, qui Evangelium ipſum me prædicante dili- «
gunt; ego autem non habebo, quia non ipſum «
Evangelium diligo, ſed ejus pretium, in illis tem- «
poralibus conſtitutum. «

Hinc tamen ne inferas, omnes Eccleſiæ Miniſtros, qui tanquam operarii debitam ſibi mercedem corporalem recipiunt, vitio avaritiæ, ſeu nimio erga temporalia affectu laborare.

Si enim juxta Chriſti ſententiam dignus ſit operarius mercede ſua; etiam illam Chriſti Miniſter ſuſcipere poteſt, non ut pretium operis, ſed ut operi *gratis* exhibito debitam ſuſtentationem; quia, ut ait Auguſtinus *lib. de Paſtorib. cap.* 2. „ non redditur ſuſtenta- «
tio neceſſitatis à populo, *quaſi merces* illis qui ſibi «
in charitate ſerviunt, ſed tanquam *ſtipendium, quo*, «
ut poſſint laborare, paſcantur. « Quare veri Chriſti Miniſtri *non evangelizant, ut manducent*; & propterea, ſecundum eundem Doctorem, „ non in victu «
conſtituunt finem evangelizandi, ſed ipſius victus «
ſui finem in Evangelio collocant. «

Non ergo avaritiæ perverſitas in ipſa receptione temporalium conſiſtit; ſed in ordinis perverſione; cum nimirum illi, qui Officium Eccleſiaſticum ſuſcipiunt, aut tenent, ut manducent, ſpirituale dirigant ad manducationem, ſeu temporale; facile ergo dignoſcetur, utrum quis *evangelizet, ut manducet*, an è contra *manducet, ut evangelizet*, ſi noſcatur, quid rationem finis, quid rationem medii in animo Evangelizantibus obtineat.

§. IV.

§. IV.

Proponuntur indicia, è quibus dignoſcitur, num quis evangelizet, ut manducet.

QUæ præcedenti paragrapho dicta ſunt, oſtendunt, quod is qui *evangelizat, ut manducet*, ordine perverſo ordinet Evangelium, ut medium ad manducationem, manducationem ut finem, ac per conſequens, in animo hujuſmodi Clerici manducatio obtinet primum locum tanquam finis, Evangelium vero poſteriorem tanquam medium.

Ut ergo dignoſcatur, numquis *evangelizet, ut manducet*, num è contra *manducet, ut evangelizet*, ſolum ad ipſius voluntatis motiones reflectendum erit; hæc enim pro diverſitate finis, quem diligit, movetur & fertur, juxta illud vulgatum S. Auguſtini: *Pondus meum, eo feror, quocunque feror*. Unde enim timor rei amittendæ, niſi ex amore habendæ & retinendæ? Unde aviditas adipiſcendi, niſi ex amore aſſequendi rem, quam non habemus? Unde cura, & anxietas conſervandi, niſi ex affectu erga rem, quam poſſidemus? Et ſic de reliquis motionibus animæ ratiocinando, omnium radicem ſolum amorem eſſe deprehendemus.

Si itaque Canonicus, ſeu alius quivis Eccleſiaſticus ſcire deſideret, num Canonicatum, aut aliud officium eo quærat, aut teneat animo, eoque intuitu, ut temporalia habeat, & conſequenter evangelizet, ſeu functiones Eccleſiaſticas faciat, ut manducet, & perverſo nimis ordine cœleſtibus terrena mercetur, attendat ſolerter, quid diligat, quid metuat, unde gaudeat, aut contriſtetur: *Totum enim cor*, ait Bernardus, *in his quatuor affectionibus eſt. Serm. 2. in Quadrag. num. 3.*

Si igitur prima cura Clerici, dum de Canonicatu aliove Beneficio obtinendo tractatur, ſit de proventibus temporalibus, parum ſolicitus an ſpiritualia debite obire poterit; indicium erit, quod ordine inverſo temporale priorem, ſpirituale poſteriorem in ejus affectu locum obtineat.

Rurſus, ſi multum ſit ſolicitus, ne nullus in temporalibus contingat defectus, cum vero circa ſpiritualia error, aut defectus occurrat parum anxius, inverſi illius ordinis ſignum erit.

Si Canonici, Paſtores, aut alii Beneficiati ſolicite perquirant de fidelitate, ac ſufficientia illorum, quibus temporalium curam committunt, nihil aut parum anxii, quibus ſpiritualia concredant, hæc non obſcure rurſus produnt perverſam in corde ipſorum latere rerum æſtimationem.

Ulterius, ſi Canonici etiam contra ipſa Conciliorum Decreta, quæ volunt, ut in Capitulis, ſeu Congregationibus Capitularibus primum tractetur de iis, quæ ad Eccleſiæ cultum, & ad pietatem promovendam ſpectant, demum de privatis rebus, temporalibuſque negotiis agant; ſi, inquam, etiam non obſtantibus his Decretis, non tantum tractandorum negotiorum ordinem pervertant; ſed adeo temporalibus ſuis occupentur, ut nulla, aut admodum exigua de Eccleſiæ cultu, & officio divino aliiſque ad pietatem & mores ſpectantibus ſit cura, indicium eſt, quod magna ſit de temporalibus ſolicitudo, nulla aut exigua de ſpiritualibus anxietas. *Optimi videlicet rerum æſtimatores*, ut de ſimilibus jampridem per ironiam dixit Bernardus, *qui magnam de minimis, parvam aut nullam de maximis curam gerant*. Lib. 4. de Conſid. *cap.* 6.

Quod ſi Canonici contemptis Sacris Canonibus (qui volunt, ut Clericus Beneficio ſemel adſcriptus ſtationem ſuam ſine neceſſitate, aut utilitate Eccleſiæ non deſerat) mox ac pinguiorem Præbendam obtinendi occaſio effulget, Canonicatum & Eccleſiam deſerant, indicium eſt, quod Canonicatum tanquam medium ad temporale, ipſum vero temporale tanquam finem habeant; nec jam ſponſam ſuam, id eſt, Eccleſiam, quam in adeptione Canonicatus ſibi quodammodo deſponſaverant, quam ipſius dotem dilexerint.

Unde hanc Sacerdotum avaritiam adeo execrandam credidit Eccleſia, ut non ſemel decreverit, *quod ſi Clerici ambitionis, vel cupiditatis cauſa ad aliam* UBERIOREM *migraverint Eccleſiam, utramque amittant*.

Et ſæculo 13. de ſimilibus dicebat P. Cantor: „Si quis legitime ſortitus eſt Eccleſiam, & quærit occaſionem, ut eam dimittat, *quia alia pinguior eſt, & uberior*, ſecundum pœnam conſtitutam in Canonibus puniri deberet, & in ea manere omni tempore vitæ ſuæ." *In verbo, Abbrev. cap.* 40.

Ulterius, Canonici aliique Beneficiati, qui lucri cauſa Canonicatus, & Eccleſias ſuas deſerunt, evidenter quoque oſtendunt ſe parum de vocatione ſua ad munia Eccleſiaſtica fuiſſe, aut eſſe ſolicitos; ſi enim ſe ad hanc Eccleſiam divina vocatione perveniſſe crederent, quomodo ex humano & carnali motivo, nullo divinæ voluntatis apparente indicio, tam facile ſtationem ſuam, in qua ſe à Deo poſitos putarent, deſerere auderent? Cum Apoſtolus omnes adeo ferventer moneat, *ut unuſquiſque in qua vocatione vocatus eſt, in ea permaneat*.

Non obſcurum proinde eſt, quod ſicuti ex cupiditate ſtationem ſuam facile mutant, ita non niſi per cupiditatem in illam involaverint.

Quare non immerito jam olim Eccleſia cenſuit, Clericum, qui „propter luxum vanitatemque præſumptam de officio ſponte diſcedat, ita de Eccleſia repellendum, ut niſi rogando, aut obſecrando pluſimis temporibus ſatisfecerit, non recipiatur; utpote cujus vocatio admodum habeatur ſuſpecta." *Synod. Tarracenſis can.* 6.

Hæc indicia, aliaque, quæ indicant Spiritualia propter temporalia quæri, ſi quis attente conſideret, & una expendat modum, quo hodie Canonicatus præſertim, aliaque Beneficia non habentia curam annexam, quæruntur & poſſidentur, neſcio num exclamare non poterit cum ſancto Bernardo *in Declamat.* §. 13. „Quis ea intentione Gradus Eccleſiaſticos & miniſteria ſanctuarii quærit, imo quærimt (quæri nempe, quam quærere ipſe debuerat) ut ſine curis ſæculi, in ſanctimonia cordis & corporis illuminandus accedat ad Dominum, & ſuam pariter ac proximorum operetur ſalutem *orationis ſtudio debitus*, & verbo prædicationis?"

§. V.

Utrum Canonici aliique Clerici ſine injuſtitia poſſint reſervatis proventibus patrimonii vivere de Eccleſiaſticis.

CErtum in primis eſt, & indubitatum, quod omnes Eccleſiæ Miniſtri teneantur miniſterium, ſeu officium ſuum populo exhibere *gratis*, ad ſenſum nimirum illius præcepti: *Gratis accepiſtis, gratis date*.

Huic Chriſti præcepto non contraveniunt Miniſtri Eccleſiæ, qui unde vivant non habentes, ex proventibus Eccleſiaſticis, ut laborare *gratis* poſſint alimenta accipiunt, ſeu quos ad accipiendum cogit *vivendi neceſſitas, non habendi cupiditas*, ut loquitur Synodus Acquiſgranenſis, *Ann.* 816. *can.* 107. tales, inquam, Chriſti præcepto non contraveniunt, quia, ut ſupra ex Auguſtino notavimus, ſimiles accipiunt ſuſtentationem *neceſſitatis à populo, non quaſi mercedem operis, quod populo ex charitate impendunt, ſed tanquam ſtipendium, quo, ut poſſint laborare, paſcantur*, ſive accipiunt alimenta, ut *gratis*, & ex charitate populo ſervire queant.

Illos vero, qui patrimonium poſſident, & reſervato patrimonio de Evangelio vivere volunt, dici nequeunt accipere ſuſtentationem neceſſitatis à populo, *tanquam ſtipendium quo, ut poſſint laborare, paſcantur*, nec poteſt dici, quod eos ad accipiendum *cogat vivendi neceſſitas, ſed potius habendi cupiditas*. Nec etiam dici poteſt, tales ſuſtentationem ex Evangelio ſumere, ut poſſint *gratis* Evangelium annunciare: quandoquidem ſupponatur, abunde ipſis proviſum eſſe unde vivant, & *gratis* Evangelium annuncient.

Unde non immerito concluditur, quod tales ſuſtentationem ex proventibus Eccleſiaſticis non prætendant, ut evangelizare queant; ſed potius, *ut cenſum ſuum patrimonialem*, ut notat Synodus Aquiſgranenſis, *expenſis quotidianis minuant*. Quomodo igitur tales *gratis*, ad ſenſum prædicti præcepti evangelizent, aut functiones Eccleſiaſticas exerceant, non video. Ideo enim Miniſtri Eccleſiæ ex Evangelio viventes *gratis* nihilominus evangelizare dicuntur, quia nihil de Evangelio prætendunt, niſi quod neceſſarium eſt, ut *gratis*, & ex charitate

tate

tate evangelizare queant, quod de illis, qui patrimonium poſſideat, & eo reſervato, de Evangelio vivere prætendunt, verificari non poteſt.

Secundò, Canonum atque Patrum omnium teſtimonio adeo certum eſt, res Eccleſiæ eſſe vota fidelium, patrimonium pauperum, & redemptionem animarum, ut trecentis & amplius annis à facta rerum Eccleſiæ diviſione Patres Concilii Viennenſis Anno 844. *Can.* 12. dicere non dubitarint: *Certe nullus, quanquam* IMPUDENTISSIMUS, *negare audebit, poſſeſſio Eccleſiæ votum eſt fidelium*, PATRIMONIUM PAUPERUM, *redemptio animarum.*

Quis proinde non indignum, imo injuſtum dicet, quod divites ex patrimonio pauperum, redemptione animarum, votis fidelium accipere præſumant, non unde diteſcant, & patrimonium ſuum augeant, quidni quoque hoc reputetur injuſtum in Miniſtro illius, *qui pro nobis egenus factus eſt cum eſſet dives*: qui adeo paupertatem dilexit, ut nec ubi *caput reclinaret* habere voluerit?

Si Bernardus *Serm.* 1. *in feſto omn. Sanct.* exclamet: *Qua fronte Chriſtianus divitias quæris, poſtquam Chriſtus beatos eſſe pauperes prædicavit*, quomodo non potiori jure exclamare licebit: *Qua fronte*, non tantum *Chriſtianus*, ſed Miniſter Chriſti, *divitias*, idque ex patrimonio pauperum, *quæras, poſtquam Chriſtus*, cujus ſervitio ſe ſpecialiter conſecravit, *beatos eſſe pauperes prædicavit?*

Si ad univerſos Fideles dixerit Apoſtulus 1. *ad Timoth. v.* 8. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus:* quomodo non pudere debet Clericos, qui ſpecialiter contemptum rerum temporalium, & divitiarum profitentur, quod *habentes alimenta, & quibus tegantur* non contenti, inſuper ex patrimonio pauperum divitias quærant?

Si cui forſitan allegatæ rationes non videantur evincere, quod Miniſtris Eccleſiæ reſervato patrimonio, illicitum ſit ſuſtentationem ex proventibus Eccleſiæ accipere, ſaltem, ut credo, convincent illum omnia illa ſacratiſſima Decreta, quibus Spiritu Sancto inſpirata Eccleſia idipſum declaravit.

Canon quadrageſimus primus Apoſtolorum ex illis, quos Dionyſius Exiguus in Codicem ſuum retulit, & Eccleſia Latina recepit, præcipit, *ut in poteſtate ſua Epiſcopus Eccleſiæ res habeat: & ex iis in ſuas neceſſitates ſumere queat*, addita tamen hac conditione: SI TAMEN INDIGET. *Ex iis autem* (rebus Eccleſiæ) ait, QUIBUS INDIGET, SI TAMEN INDIGET, *ad ſuas neceſſitates, & peregrinorum Fratrum uſus ipſe percipiat, ut nihil eis poſſit omnino deeſſe. Lex enim Dei præcipit, ut qui altari deſerviunt, de altari paſcantur: quia nec miles ſtipendiis propriis contra hoſtes arma ſuſcipit.*

Canoni Apoſtolico conſonat per omnia Synodi Antiochenæ Decretum *Can.* 25. „ Epiſcopus Eccleſiaſticarum rerum habeat poteſtatem ad diſpenſandum erga omnes, *qui indigent, cum ſumma reverentia & timore Dei.* Participet autem ipſe *quibus indiget*, SI TAMEN INDIGET, tam in ſuis quàm in Fratrum, qui ab eo ſuſcipiuntur neceſſariis uſibus profuturis. Apud Grat. *Can. Epiſc.* 12. *quæſt.* 1.

Si Epiſcopi præcipui Eccleſiæ miniſtri, & vineæ Domini cultores ex rebus Eccleſiæ diſpenſationi ſuæ concreditis, in uſus ſuos inſumere non poſſint niſi *indigeant*, quo jure inferiores miniſtri minus laborantes, proventus Eccleſiaſticos in ſuos uſus privatos convertere præſument, ſi *non indigeant*? ut mirum non ſit, quod olim ſuo & omnium Eccleſiæ Catholicæ miniſtrorum nomine, contra Donatiſtas dixerit S. Auguſtinus *Epiſt.* 50. *ad Bonif. Si privatum poſſidemus, quod nobis ſufficiat, non illa* (ſcilicet bona Eccleſiæ) *noſtra ſunt, ſed* PAUPERUM, *quorum proprietatem nobis uſurpatione damnabili vindicamus.* Apud Grat. *Can. fin.* 12. *quæſt.* 1.

Auguſtino conſona ſunt, quæ ſub nomine S. Hieronymi Decreto ſuo infernit Gratianus *Can. fin. cauſ.* 16. *quæſt.* 1. *Clericos autem illos convenit Eccleſiæ ſtipendiis ſuſtentari, quibus parentum, & propinquorum nulla ſuffragantur. Qui autem bonis parentum, & opibus ſuſtentari poſſunt, ſi, quod pauperum eſt, accipiunt, ſacrilegium profecto committunt, & per abuſionem talium judicium ſibi manducant, & bibunt.*

§. VI.

Oſtenditur quod ſententia Eccleſiæ, §. præcedenti expreſſa, eadem manſerit poſt rerum Eccleſiæ diviſionem inſtitutam, & receptam.

QUo præciſe tempore quadripartita rerum Eccleſiæ diviſio inſtituta ſit, certo non conſtat; eam tamen ſub medium ſæculi quinti in uſu fuiſſe, ſufficienter indicat Simplicius Papa *Epiſtola* 3. ad Florentinum, Equitium, & Severum Epiſcopos ſcribens in hæc verba: „ De redditibus Eccleſiæ, vel oblatione Fidelium quid deceat neſcienti, nihil licere permittat, ſed ſola Epiſcopo ex his una portio remittatur. Duæ Eccleſiaſticis fabricis, & erogationi peregrinorum, & pauperum profuturæ, à Bonagro Presbytero ſub periculo ſui Ordinis miniſtrentur, ultima inter ſe Clericis pro ſingulorum meritis dividatur. “ Apud Gratian. 12. *Can.* 28. *quæſt.* 2.

Imo eodem ſæculo Gelaſius Papa diviſionem bonorum dudum receptam fuiſſe teſtatur *Epiſt.* 9. *cap.* 27. „ Quatuor autem, tam de reditu, quàm oblatione Fidelium (inquit) prout cujuslibet Eccleſiæ facultas admittit (*ſicut* DUDUM *rationabiliter eſt decretum*) convenit fieri portiones: quarum una ſit Pontificis, altera Clericorum, tertia pauperum, quarta fabricis applicanda. “ Apud Grat. *Can.* 27. *cauſ.* 12. *quæſt.* 2.

Conſtat igitur ex prædictis Pontificum Reſponſis, diviſionem redituum Eccleſiaſticorum in quatuor portiones ſæculo quinto factam & receptam fuiſſe. Ex illis proinde, quæ Concilia ac Patres, vel ſæculo ſexto, vel ſub finem ſæculi quinti dixerunt, intelligere licebit, quid Eccleſia poſt receptam rerum Eccleſiæ partitionem ſenſerit.

Auctorem librorum de Vita Contemplativa non fuiſſe Proſperum Aquitanum, ut à multis creditum fuit, ſed Julianum Pomerium Eruditis hodiè abunde eſt perſuaſum. Floruiſſe Julianum circa finem ſæculi quinti, adeoque poſt inſtitutam, & receptam prædictam rerum diviſionem, conſtat; ac per conſequens, quidquid de diſpenſatione redituum Eccleſiæ dixit, poſt factam illorum partitionem dictum fuiſſe intelligitur.

Paſtos Eccleſiæ iis (ait *lib.* 2. *de Vita Contempl. cap.* 10. *& ſeqq.*) quibus ſua ſufficiunt, non debet aliquid erogare, *quando nihil aliud ſit habentibus dare, quam perdere.* Nec *illi qui ſua poſſidentes dari ſibi aliquid volunt*, SINE GRANDI PECCATO SUO, *unde pauper victurus erat, accipiunt.* De Clericis quidem dicit per Prophetam Spiritus Sanctus: peccata populi mei comedunt, ſed ſicut *nihil habentes* proprium, non peccata *ſed alimenta*, quibus indigere videntur, accipiunt: ita poſſeſſores non alimenta, quibus abundant, ſed aliena peccata ſuſcipiunt. Apud Grat. *Cauſ.* 1. *quæſt.* 2. *Can.* 7. *& ſeq.*

Non eſt meum dicere (exclamat idem Sanctus) *quali peccato pauperum cibos ſuſcipiunt*, qui Eccleſiam quam juvare de propriis facultatibus debuerant, ſuis expenſis inſuper gravant, propter hoc fortaſſis in congregatione viventes, *ne cenſum ſuum expenſis quotidianis minuant.*

Pergit ulterius oſtendens, quinam Clerici ab Eccleſiis alimenta cum laude petant: „ Clerici (inquit) quos pauperes, aut voluntas, aut nativitas fecit cum perfectione virtutis, vitæ neceſſaria ſive in domibus ſuis, ſive in congregatione viventes accipiant: *quia ad ea accipienda non eos habendi ducit cupiditas, ſed cogit vivendi neceſſitas.*

In ſequentibus vero docet nimis carnaliter ſapere, qui Eccleſiæ fideliter ſervientibus & neceſſaria habentibus, tanquam operariis mercedem terrenam, non potius præmia æterna expectanda credunt: „ Qui autem Eccleſiæ ſerviunt, & labori ſuo velut debita reddi oportere credentes, ea, quibus opus non habent, aut accipiunt libenter, aut exigunt, nimis carnaliter ſapiunt, ſi putant quod Eccleſiæ fideliter ſervientes ſtipendia terrena, ac non potius præmia æterna percipiunt .... quod ſi quilibet miniſter Eccleſiæ non habeat unde vivat, non ei reddit hic, ſed neceſſaria præſtet Eccleſia, ut in futuro præmium laboris recipiat, quod in vita, jam ſpe Dominicæ promiſſionis expectat.

Tan-

Tandem exemplo Sancti Pauli oſtendit, quod indignum ſit, ſuam poſſidentes Eccleſiam impenſis velle gravare, dum hic cum pauper eſſet, maluit manibus neceſſaria quærere, quam Eccleſiam gravare. „ Si ergo ille (inquit) qui nihil habebat, noluit de Evangelio ubi laborabat, ſed ſuis manibus vivere, ne gloriam ſuæ mercedis amitteret; quid nos, qui propria nolumus, amore poſſidendi, non vivendi neceſſitate, relinquere, & accipere inſuper volumus, *non unde vivamus, ſed unde cenſum noſtrum incrementis damnabilibus augeamus?*

Anno 816. tribus & amplius à diviſione rerum Eccleſiæ ſæculis, totius Romani Imperii Prælati ad Aquiſgranenſe Palatium, juſſu Lotharii convenientes, ut Canonicis & Sanctimonialibus normam vivendi præſcriberent, regulas ipſis convenientes, ſparſim in Patrum Scriptis contentas in unum collegerunt, per quas de ſpiritualibus inſtruerentur, & qualiter temporalibus Eccleſiæ uti deberent, Canonici docerentur.

Quod vero generalis ille Gallicanæ Eccleſiæ Conventus injuſtum putaverit, illo etiam tempore, ut Canonici de Eccleſiaſticis proventibus, patrimonio reſervato viverent, clariſſime expreſſit, dum allegatam Juliani Pomerii ſententiam ſub nomine Proſperi, Canonibus ſuis inſerens, recepit & authoritate ſua confirmans pro regula Canonicis propoſuit. Sed quid pluribus Synodi ſententiam probare volumus? ſolum enim argumentum capitis 107. paucis verbis conceptam ſententiam Synodi dilucide evincit: *tum quo damno animæ ab Eccleſia, quæ pauperes paſcit, accipiunt illi, qui ſibi de ſuo ſufficiunt.*

Conſentiunt Patribus Aquiſgranenſibus Regum Francorum Capitularia, quæ ex diverſis Conciliis, iiſdem pene temporibus celebratis, collecta fuere: „ Quod habet Eccleſia (inquiunt) cum omnibus *nihil habentibus* habet commune; nec *aliquid inde eis qui ſibi de ſuo ſufficiunt convenit erogare*, quando nihil aliud ſit habentibus dare, quam perdere. Nec illi, qui ſua poſſidentes dari ſibi aliquid volunt, ſine grandi peccato ſuo, unde pauper victurus erat, accipiunt. " *Addit. 3. cap.* 113. 114.

§. VII.

Quod etiam ſæculo duodecimo eadem fuerit ſententia Eccleſiæ circa diſpenſationem proventuum Eccleſiæ, quæ paragraphis præcedentibus exhibita fuit, oſtenditur authoritate Gratiani.

ELapſi erant 600. & amplius anni à diviſione rerum Eccleſiæ, cum Gratianus Canones atque SS. PP. aliorumque ſententias in unum volumen, & in ordinem ſecundum materiarum diverſitatem, colligere inſtituit. Sed nec nuda delatione Canonum contentus, etiam in ſpecie diſcordantes ad concordiam revocare conatur: quapropter opus ſuum *Concordiam diſcordantium Canonum nominavit*; quo titulo & hodie in Corpore Canonico exhibetur, licet communiter *Decretum Gratiani* nuncupetur. Apparens illa Canonum diſcordantia, quam Gratianus tollere nititur, ſubinde provenit ex varia quarundam particularium Eccleſiarum diſciplina, vel ex eo quod ſubinde Eccleſia exteriorem, pro temporum circumſtantiis, mutet diſciplinam. Ad concordiam frequenter reducit Gratianus, oſtendendo, quod illæſa veritate & manente fidei unitate, varia poſſit eſſe Eccleſiarum particularium externa politia, ipſaque interdum potuerit variari, manente unius fidei immutabilitate.

Cum igitur Gratianus relatis Conciliorum & Patrum ſententiis, quas §§. præcedentibus ex ipſius Decreto retulimus, non laboret vel apparentis alicujus contrarietatis conciliationem adferre, ſed omnium Canonum, quos retulerat, in compendium contracta ſententia opinionem ſuam ſimpliciter retulerit, non obſcurum eſt, Gratianum nec ſæculo duodecimo diverſam, ab antiqua in Canonibus, aut Sanctorum Patrum ſcriptis, doctrinam oſtendiſſe.

Sententiam vero ſuam ex præmiſſis Canonibus his verbis poſt *Can. 7. cauſ. 1. quæſt. 2.* reddidit Gratianus: „ Verum his authoritatibus, inquit, prohibentur ab Eccleſia ſuſcipi, non illi qui quondam fuerunt divites, poſtea vero omnia reliquerunt, ut Petrus & Matthæus & Paulus; aut pauperibus diſtribuerunt, ut Zachæus; aut Eccleſiæ rebus adjunxerunt, ſicut illi qui prædia ſua vendentes ponebant pretia ante pedes Apoſtolorum, ut eſſent omnia communia: *Sed illi qui in domibus parentum reſidentes, vel ſua relinquere nolentes Eccleſiaſticis facultatibus paſci deſiderant.* " Ex his patet, quod ſæculo duodecimo Gratianus crediderit Canonum, & Patrum auctoritate inhibitum fuiſſe, ne illi, qui ſua nolebant dimittere, de facultatibus Eccleſiæ paſcerentur.

§. VIII.

Proponitur ſententia Dionyſii Carthuſiani circa doctrinam §§. præcedentibus traditam.

SÆculo decimo quinto Dionyſius Carthuſianus, vulgo dictus Doctor *Extaticus*, in tractatu contra pluralitatem Beneficiorum, item in libro, quem de vita Canonicorum conſcripſit, ſpeciali articulo examinat, *an Canonici & Miniſtri Eccleſiæ, qui de ſuo patrimonio poſſunt ſe ſuſtentare, licite convertant in uſus ſuos bona Eccleſiæ.* Prinſquam vero quæſtionis reſolutionem depromat, hæc pauca præmittit.

Quemadmodum, loquit *De vita Canonic. art. 24.* recitat Auguſtinus, & Thomas allegat, non ſolum Chriſti, ſed & SS. PP. verba & facta ad imitationem & auctoritatem trahenda ſunt. Securius quoque ac ſalubrius creditur ac paretur dictis Sanctorum, per quos locutus eſt Spiritus Dei, quam Scholaſticorum quorundam, *qui ſuo magis quam expedit, credunt & nituntur ingenio*, authoritatem Sanctorum ad ſuam retorquentes opinionem.

Quamvis ergo, pergit idem Doctor, de propoſita quæſtione quidam dicant Scholaſtici, poſſe id licite fieri, conſultius tamen credendum & ſtandum eſt verbis Hieronymi & Bernardi, imo & ſummi Pontificis Beatique Proſperi. Ait enim Damaſus Papa: *Qui bonis Parentum ſuſtentari poſſunt, ſi accipiant quod Pauperum eſt, Sacrilegium incurrunt.*

Huic Damaſi dicto SS. Hieronymi, Proſperi & Bernardi ſententiis ſubjunctis, concludit: *Horum itaque Patrum ſententiis ſtatur ſecurius, quam aliorum aliter opinantium.*

Poſt hæc idem Doctor objectionem quorundam prævenit & ſolvit: „ Præterea, inquit, ſi objiciatur prædictis, quod bona Eccleſiæ ſunt miniſtrorum ejus ſtipendia, & faciunt ea ſua Deo atque Eccleſiæ ſerviendo, reſpondendum, quod ſunt ſtipendia miniſtrorum indigentium eis: *Si autem non indigent ipſi, faciunt ea ſua ſic, ut pauperibus erogent ea, non ut in ſuos uſus illa convertant.*

Cum enim temporalia ad ſpiritualia ordinentur, qui temporalibus non indiget, non habeat ea convertere ad ſuum profectum in ſpiritualibus donis, ſicut qui ſanus eſt, medicina non eget. Nec fit ei injuria ſi temporalia illa non accipit ad commoda ſua, ſed promeretur ſpiritualia, ac divina chariſmata incomparabiliter temporalibus digniora.

Finaliter ex antecedentibus infert ſubſequentia. Conſtat, inquit, ex introductis, quanus ſe exponant periculis qui Eccleſiaſticis Beneficiis bene proviſi, *eorum ſe ſuſtentant redditibus, ſuumque patrimonium largiuntur ſuis propinquis, etiam quamvis juxta ſuum ſtatum ſatis habentibus.* Nec minus damnabiles ſunt, qui una cum bonis Eccleſiæ ſuum patrimonium immoderate carnaliterque conſumunt. "

Ex hoc igitur diſcurſu Dionyſii Carthuſiani habemus, quod vir ille multæ lectionis, & eruditionis non dubitaverit, quin ex Patrum ſententia Clerici, qui patrimonio vivere poſſunt, illicite ſuſtentationem ex proventibus Eccleſiaſticis accipiant; quodque contra Patrum opinionem Scholaſtici nonnulli, *qui ſuo magis quam expedit credunt & innituntur ingenio, auctoritates Patrum ad ſuam retorquentes opinionem*, contrarium docere inceperint. Ac per conſequens teſte Dionyſio, opinio quæ dicit Clericos divites poſſe, reſervato patrimonio, vivere ex redditibus Eccleſiaſticis, nova eſt, ac proinde ut talis merito rejicienda & eliminanda.

§. IX.

Ex ſententiis Concilii Tridentini illicitum eſt, ut Beneficiati vivant ex redditibus Eccleſiæ, & proventus patrimoniales relinquant conſanguineis divitibus.

SYnodos Tridentina ſecuta Sacros Canones „ omnino interdicit Epiſcopis, ac omnibus quæcunque „ Beneficia Eccleſiaſtica obtinentibus, ne ex redditibus „ Eccleſiæ conſanguineos familiareſve ſuos augere ſtudeant: cum & Apoſtolorum Canones, inquit, prohibeant ne res Eccleſiaſticas, quæ Dei ſunt, conſanguineis donent; ſed ſi *pauperes ſint, iis ut pauperibus* diſtribuant. “ *Seſſ. 25. cap. 1. de Reform.*

Hoc Concilii Decretum tanquam juſtiſſimum, & redituum Eccleſiaſticorum naturæ plane conſonum omnia pene Concilia pro executione Concilii Tridentini celebrata ſuis Decretis inſeruerunt, & plerumque latius expoſuerunt. Ut plura omittam, unum Synodi Burdigalenſis anno 24. currentis ſæculi habitæ ſubjungam.

„ Præcipue perpendant (Epiſcopi) inquit, redditus „ Eccleſiæ, *bona Chriſti, & pauperum patrimonia eſſe.* „ Quare videant, ne ex iiſdem redditibus conſanguineos, familiareſve ſuos augeant & ditent, ac niſi „ *ut pauperibus* aliquid concedant.

Si ergo ex ſententia Eccleſiæ non liceat Eccleſiaſticis conſanguineos familiareſve ſuos ex redditibus Eccleſiaſticis augere & ditare, evidenter ſequitur, quod non liceat Eccleſiaſticis vivere ex proventibus Eccleſiaſticis, & redditus ſuos patrimoniales in favorem conſanguineorum reſervare. Quis enim non videat, quod hoc faciendo conſanguineos ſuos æque de redditibus Eccleſiæ cenſeantur augere, quam ſi ex patrimonio ſuo viverent, & proventus Eccleſiaſticos conſanguineis donarent? Quid enim intereſt, num ſimpliciter proventus Beneficii elargiantur parentibus, num vero ipſi ex bonis Eccleſiaſticis viventes, in favorem conſanguineorum cenſum ſuum patrimonialem expenſis quotidianis non minuant, ſed quotidie augeant; atque ita efficiant, ut in effectu per bona Eccleſiaſtica conſanguinei ditentur?

Ut res clarius pateat, ponantur duo Beneficiati, quorum uterque patrimonio abundat, & alter ex patrimonio expenſas quotidianas deſumens, redditus Eccleſiaſticos conſanguineis donat: alter vero redditus patrimoniales conſanguineis relinquens, de redditibus Beneficii ſui vivit; nonne evidentiſſimum eſt, quod uter in effectu & reipſa æqualiter (ſi ponantur redditus æquales) conſanguineis ex bonis Eccleſiæ conſulat, nec non uno & altero modo Eccleſiæ res æqualiter pauperibus ſubſtrahantur?

§. X.

Ex eo quod Canonici aliique Beneficiati non poſſint reſervato patrimonio proventus Eccleſiaſticos in ſuos uſus convertere, nullatenus ſequitur, quod Clericis divitibus Canonicatus, & Prabenda, aut alia Beneficia conferri non poſſint.

DUo in omni Beneficio Eccleſiaſtico conſiderari debent: miniſterium ſcilicet, ſive ſervitium, quod Clericus Eccleſiæ, cujus per Beneficii adeptionem conſtitutus eſt miniſter, præſtare debet.

Alterum, quod in omni Beneficio Eccleſiaſtico hodie occurrit, eſt jus percipiendi proventus Beneficio annexos.

Primum quidem, miniſterium videlicet Eccleſiæ impendendum (quod ut longe præcipuum in Beneficio Eccleſiaſtico Eccleſia ſemper ſuſpexit) divitibus, ob hoc ſolum quod bona temporalia multa poſſideant, nunquam Eccleſia negavit. Novit enim illa non ſemper amplam temporalium poſſeſſionem miniſtris Evangelii obeſſe, imo nonnunquam conducere, & miniſterium Eccleſiaſticum melius obire, ut cum majori fructu & auctoritate ſpiritualia ſeminare queant. Dum nimirum ſunt tales, de quibus Apoſtolus dicit: *Quaſi nihil habentes, & omnia poſſidentes;* obſervantes illud Prophetæ Regii: *Divitiæ ſi affluant, nolite cor apponere.* Qui quidem ſunt divites divitiarum poſſeſſione, ſed affectu & ſpiritu earum contemptores: his, inquam, opulentia non præſtat in miniſterio ſpirituali impedimentum, ſed præſtat in fructificando ſubſidium; quare nec ullus unquam ob ſolam divitiarum affluentiam credidit aliquem à miniſterio Eccleſiæ repellendum aut excludendum.

Jus percipiendi fructus, quod alterum eſt in Beneficio Eccleſiaſtico, minus principale & priori acceſſorium, juxta hodiernam Eccleſiæ diſciplinam, Clericis etiam divitibus, & ſufficiens patrimonium poſſidentibus Eccleſia concedit, tanquam ipſius miniſterii, quod illis conceditur, juxta modernam Eccleſiæ diſciplinam, acceſſorium.

Cum enim hodie ſingulis officiis, ſive miniſteriis Eccleſiaſticis annexa ſit quædam proventuum Eccleſiaſticorum portio, cujus libera diſpenſatio Miniſtro concreditur, fit ut Eccleſia illam indifferenter omnibus, qui officium illud ſubeunt, concedat. Cum enim non ſine magna difficultate ſcire queat, quorum patrimonium vitæ ſuſtentandæ ſit ſufficiens, omnibus liberam diſpenſationem concredere vult, ut proventus ſuis neceſſitatibus, *ſi indigeant*, impendant; ſin minus, in alios pios uſus non arbitrio ſuo, ſed juxta ſacros Canones & offerentium voluntatem, expendant; non ſecus, ac olim indifferenter omnibus Epiſcopis ſolerent Eccleſiæ facultates expendendæ concedi, ut eas etiam in ſuas neceſſitates impenderent, *ſi tamen indigerent;* num vero *indigerent*, eorum permittebantur conſcientiæ, rationem Deo reddituri.

Ex quibus concluditur, quod dum hodie portio fructuum, ſive præbenda temporalis Canonicis ſingulis, ſine diſcrimine *divites* inter & *pauperes* conceditur, conſtituantur ipſi portionis illius liberi diſpenſatores, quemadmodum olim Epiſcopi omnium Eccleſiæ ſuæ proventuum: ut minimum ex illa portione in ſuos proprios uſus accipiant illi, *quos ad accipiendum non habendi ducit cupiditas, ſed cogit vivendi neceſſitas.* Dumque Eccleſia ſingulorum ignorat facultates, cuique neceſſaria definit, omnibus unde indigentiæ ſuæ occurrere queant, concedere maluit, ſingulorum interim conſcientiæ expendendum committens, num ad ea percipienda *vivendi cogat neceſſitas, an habendi ducat cupiditas:* & an alimenta ab Eccleſia accipiat, *ut evangelizet*, an vero contorta & perverſa intentione *evangelizet non tantum, ut manducet*, ſed inſuper, *ut cenſum ſuum patrimonialem incrementis damnabilibus augeat.*

Prudenter proinde Eccleſia non tantum ſpirituale Canonicorum officium Clericis bene meritis, ſed & præbendam temporalem illi annexam concedit, ut ex illa ſibi de alimentis aliiſque vitæ ſubſidiis provideant illi qui à Domino, cui miniſtrant, bona, unde ea ſumant, non acceperunt. Quin vero jam mm à Chriſto, cujus ſunt operarii & miniſtri, ſufficientis vitæ ſubſidia ſuſceperunt, eam proventuum portionem, non in uſum proprium, ſed pauperum alimoniam, aut alium pium uſum expendant. Quod jampridem appoſite expreſſit Dionyſius Carthuſianus *Tract. cont. Plural. Benef. art. 14.* „ Bona Eccleſiæ, inquit, “ ſunt ſtipendia miniſtrorum ejus indigentium hujuſ- “ modi bonis, quod ſi eis non egeant, non ſunt ca- “ paces talium bonorum *ad proprium uſum. Verum-* “ *tamen ſerviendo Eccleſiæ faciunt hujuſmodi bona eſ-* “ *ſe ſua, ut ea indigentibus pie diſpenſent, non ut* “ *ſibi ea theſaurizent, poſſideant, & immoderate ſeu* “ *abſque neceſſitate, & indigentia aſſumant.* “

§. XI.

Occurritur objectionibus, quæ adverſus hactenus dicta formari poſſent.

ADverſus hactenus dicta, quibus probatum eſt Clericis nefas eſſe, reſervato patrimonio, vivere de proventibus Eccleſiaſticis, militare credunt nonnulli omnia illa Apoſtoli divina oracula: *Quis militat ſuis ſtipendiis unquam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? Quis paſcit gregem, & de lacte gregis non manducat? .... Neſcitis quoniam qui in ſacrario ſunt, edunt; & qui altari deſerviunt, cum altari participant? Ita & Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annunciant, de Evangelio vivere.*

Certum in primis eſt, quod ſi allegata Apoſtoli verba

ba hactenus traditæ ſententiæ obſtarent, atque evincerent Eccleſiaſticis, reſervato patrimonio, fas eſſe de rebus Eccleſiæ ſuſtentationem accipere, idem quoque ante rerum Eccleſiæ diviſionem licitum fuiſſe convincerent. Illo quippe tempore, quæcunque ex Apoſtolo prolata ſunt, dicta erant, neque tunc minus, quam hodie dignum, & juſtum erat, ut obſervarentur.

Conſtat tamen, neque ob Canonum nimiam evidentiam ab ullo negari poſſe videtur, quod ante rerum diviſionem, non obſtantibus prædictis Divinis oraculis, Eccleſia crediderit fas non eſſe Eccleſiaſticis de Evangelio vivere, ſi aliunde ex quo viverent, haberent. Nec mirum, quod Eccleſia Spiritu Sancto inſpirata, illa ſemper ita intellexerit; ſciebat enim per totum illum diſcurſum, aliud non intendere Apoſtolum, quam Corinthiis, & in ipſis univerſis Fidelibus oſtendere, quam juſtum ac æquum eſſet, *ut qui altari deſerviunt de altari vivant*; non quaſi mercedem ſui operis accipientes, *ſed tanquam ſtipendium, quo, ut poſſint laborare, paſcantur. Quid eſt aliud* (pergit Synodus Aquiſgranenſis Anno 816. *Can.* 111.) *de Evangelio vivere, niſi laborantem inde, ubi laborat, neceſſaria vitæ percipere?* Qui vero patrimonium habentes inſuper de redditibus Eccleſiæ ſuſtentationem accipere volunt, non unde *vivant*, ſed unde *cenſum ſuum incrementis*, ut loquitur dicta Synodus, *damnabilibus augeant*, ſumere præſumunt.

Abſit vero, ut Apoſtolus militiam Chriſti militiæ ſæculari per omnia ſimilem voluerit. „ Sæcularis quippe militia, quia cœleſtia non habet, terrena ſtrenue militantibus præſtat (ait rurſus dicta Synodus *Can.* 107.) qui autem Eccleſiæ ſerviunt, & labori ſuo velut debita reddi oportere credentes, ea quibus opus non habent, aut accipiunt libenter, aut exigunt, nimis carnaliter ſapiunt, ſi putant quod Eccleſiæ ſervientes, ſtipendia terrena, ac non potius præmia æterna percipiant.

Hinc tantopere omnibus Clericis in perſona Nepotiani, S. Hieronymus inculcatum deſideravit; „ Obſecro itaque te, & repetens iterum iterumque monebo, ne officium Clericatus genus antiquæ militiæ putes, *id eſt, ne lucra ſæculi in Chriſti militia quæras; ne plus habeas, quam quando Clericus eſſe cœpiſti.*

Reponet forſitan alius, licitum eſt non tantum operario pauperi & indigenti, ſed & diviti, recipere mercedem ab illis, quibus operam impendit; quare igitur & Miniſtro Eccleſiæ, utpote operario, non licebit mercedem ſuis uſibus, reſervato patrimonio, applicandam accipere? Summam profecto ac evidentem inter operarium operas temporales impendentem, & operarium Chriſti operas ſpirituales exhibentem, eſſe diverſitatem quis non videat? Ille enim non tantum ſtipendium, quo, ut poſſit laborare, paſcatur, ſeu ſuſtentationem neceſſitatis exigere poteſt; ſed mercedem tanquam æquatum pretium operis exigere, ac recipere poteſt, imo & operas illas locare & vendere licet; at Miniſtri Eccleſiæ *gratis* operam ſuam exhibere jubentur; nec ſine ſumma ipſius Evangelii, ac functionum ſuarum irreverentia, & execrabili ordinis rerum inverſione, mercedem tanquam illarum pretium fas eſt ipſis recipere; adeoque ut jam ſæpius dictum fuit, quidquid accipere poſſunt, id unice accipere poſſunt, tanquam ſtipendium neceſſarium, quo, ut poſſint *gratis* ex charitate laborare, paſcantur; ſive ad quod accipiendum *cogit vivendi neceſſitas*.

Ut ergo verbo dicam, opificibus & ſimilibus operariis non obſtantibus divitiis, fas eſt mercedem operarum exigere, quia illam exigunt, non tanquam *ſuſtentationem neceſſitatis*, ſed tanquam, *pretium operarum*: operariis vero Eccleſiæ nefas eſt mercedem exigere, ut pretium operarum; ſed ſi quam exigunt, eam ut *ſuſtentationem neceſſitatis* recipiant neceſſe eſt; quæ *neceſſitas* cum in divitibus ceſſet, titulus quoque exigendi, aut recipiendi ex Evangelio mercedem, tanquam *ſuſtentationem neceſſitatis*, deficit.

§. XII.

Corollaria ex illis, quæ hoc capite dicta fuerunt.

EX dictis hoc capite facile apparet, quanta diligentia & cura adhibenda ſit ab Epiſcopis, aliiſque Beneficiorum, maxime tamen curatorum, Collatoribus, ut inquirant, num ille, cui Beneficium conferre intendunt, vitio *avaritiæ* non ſit infectus. Quia, ut ſuſe hoc capite oſtenſum fuit, Clerici *avari* nihil niſi aurum & argentum videntes, ſacratiſſima quæque cupiditati ſuæ, tanquam *idolo* ſervire faciunt.

De hoc vitio ſingulariter ſuſpectos eſſe, qui mox, ut pinguius aliquod Beneficium obtinere poſſunt, ſtationem ſuam deſerere volunt, ante probatum fuit.

Hinc facile patet, quam merito S. Carolus à præficiendis Eccleſiis Parochialibus inquiri voluerit, „ an alias unquam animarum curam geſſerint; quod ſi affirment, tum interrogentur etiam, & ubi geſſerint, & *cur inde diſceſſerint.* " Quis enim dubitet, ſi volentes tranſire de uno Paſtoratu (idem eſt de aliis Beneficiis) ad alium, interrogarentur & examinarentur, cur à Paſtoratu cui hactenus præfuerunt, diſcedere velint; quis, inquam, dubitet, quin ſæpius, unicam mutationis cauſam cupiditatem, ſeu avaritiam eſſe reperiretur?

Porro enim plurimum Epiſcopi interſit ſcire, num Miniſtri ſui cupiditate, ſeu avaritia ducantur: ut vel à regimine populi, cui minime conveniunt, amoveantur, aut ſaltem, in modum ipſorum agendi ſingulariter invigilet, jure merito, ad exemplum S. Caroli, dum de tranſlatione, aut mutatione Beneficii tractatur, inveſtigabit qua ex cauſa tranſitum illum meditentur.

Secundò, ex dictis conſectarium eſt, quod quicunque miniſterio Eccleſiaſtico ſe addicere intendit, ab animo ſuo amorem mercedis temporalis excludere debeat, ſi mercedem ſui laboris à Deo habere voluerit; quis, ut ante probavimus, *qui evangelizat, ut manducet*, non manducationem ad Evangelium; ſed Evangelium ad manducationem referre cenſetur; adeoque non tam Evangelium diligit, quam manducationem; ac per conſequens, ut docet Auguſtinus *lib.* 2. *de ſerm. Dom. in monte cap.* 16. nec mercedem Evangelii, quod non diligit, conſequetur. „ Si coactus inopia earum rerum, ait, quæ temporali vitæ ſunt neceſſariæ, prædico Evangelium (idem eſt de quocunque alio Eccleſiaſtico miniſterio) alii per me habebunt mercedem Evangelii, qui Evangelium me prædicante diligent: ego autem non habeo, quia non ipſum Evangelium diligo, ſed ejus pretium in illis temporalibus conſtitutum. "

Vere miſer dicendus hujuſmodi Clericus, qui non tanquam filius, ſed tanquam ſervus miniſtrans Evangelium, „ ut tanquam alienum eroget, ſubjungit idem Doctor, nihil inde ipſe accipiat præter cibaria, quæ non de participatione regni, ſed ad ſuſtentaculum miſeriæ ſervitutis dantur extrinſecus. "

Hæc omnia, una cum indiciis, è quibus dignoſcitur num quis *evangelizet, ut manducet*, ſi mature perpendantur, vereor ne plures de Clero, qui ut felices ſuſpiciuntur, deprehenderentur miſeratione digniſſimi, utpote nihil de Evangelii prædicatione, aliave miniſterii Eccleſiaſtici perſolutione recepturi, *præter cibaria, quæ non de participatione regni, ſed ad ſuſtentaculum miſeriæ ſervitutis dantur extrinſecus.*

Quam certe dignius, ampliuſque conſentaneum rationi, *quod evangelizans, ut manducet*, pro carnali victu (verba ſunt Bernardi *in Declamat.* §. 13.) carnalia magis opera, & negotia exerceret! nec fieret inverſor rerum, aut inhonoraret miniſterium ſpirituale. "

Ante dicta quoque evincunt, quam utiliter, etiam communi populo proponi queat, ſacrilegam eſſe Evangelii, atque ſacrarum functionum profanationem, ſi illa ad temporalia commoda, imo & ipſa vitæ neceſſaria ordinetur, ut ita ipſum vulgus intelligat, quàm ſit inordinatum filios ſtudiis applicare eo fine, ut poſtmodum ad ſtatum Eccleſiaſticum promoti & ipſi & filii ex Evangelio vivant, atque ita Evangelium tanquam opificium, ſeu *artem de pane lucrando* conſiderent.

CAPUT VI.

An Canonicis aliiſque Clericis liceat vacare luſibus, aut venationi?

§. I.

Luſus interdum ad animi relaxationem licite adhibentur.

NON corpus tantum, ſed & animum, honeſta recreatione relaxare non utile modo, ſed & ſubinde neceſſarium. „ Quia ſicut homo indiget corporali quiete ad corporis refocillationem, quia non poteſt continue laborare propter hoc quod habet finitam virtutem, quæ determinatis virtutibus proportionatur; ita etiam eſt, inquit S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 168. *art.* 2. ex parte animæ, cujus eſt virtus finita, ad determinatas operationes proportionata. Et ideo quando ultra modum ſuum in aliquas operationes ſe extendit, laborat, & ex hoc fatigatur, præſertim quia in operationibus animæ ſimul etiam laborat corpus, in quantum ſcilicet anima intellectiva utitur viribus per organa corporea operantibus .... Et ideo quando ſupra ſenſibilia elevatur, operibus rationis intenta, naſcitur exinde quædam fatigatio animalis, ſive homo intendat operibus rationis practicæ, ſive ſpeculativæ .... Sicut autem (pergit Doctor Angelicus) fatigatio corporalis ſolvitur per corporis quietem, ita etiam oportet quod fatigatio animalis ſolvatur per animæ quietem: quies autem animæ eſt delectatio. Et ideo oportet remedium contra fatigationem animalem adhiberi per aliquam delectationem, intermiſſa intentione ad inſiſtendum ſtudio rationis .... Hujuſmodi autem dicta, vel facta, in quibus non quæritur niſi delectatio animalis, vocantur *ludicra*, vel jocoſa, & ideo neceſſe eſt talibus interdum uti, quaſi ad quandam quietem animæ.

Ex hoc Doctoris Angelici diſcurſu patet, luſum eſſe adhibendum, ut anima per operationem rationis fatigata nonnihil quieſcat, atque ita per quietem rurſus capacior ad functiones mentis exercendas reddatur. Unde recte monet S. Saleſius *Introd. ad Vitam Devotam part.* 3. *cap.* 31. ne nimis multum temporis luſui impendatur: „ Si enim (ait) plus æquo temporis illi impendatur, non jam amplius recreatio, ſed mera occupatio & ſtudium, neque ita tam animus corpuſve relaxatur, quàm è contra obſtupeſcit, & obtuitur. Si enim quinque, aut ſex horis continuo luſu ſchaccorum luſeris, ab eo ſurgens, exhauſtus velut eris, & ſpiritu defatigatus: Diu pila in ſphæriſterio ludere, non tam corpus recreare eſt, quàm id obruere.

Tria inſuper in iis, quæ in recreationem aſſumuntur, attendenda eſſe monet S. Thomas *ibidem*: „ Quorum primum & principale eſt, quod prædicta delectatio non quæratur in aliquibus operationibus, vel verbis turpibus, vel nocivis.

„ Aliud autem attendendum, ne totaliter gravitas animæ reſolvatur: unde Ambroſ. dicit 1. *de Offic.* Caveamus ne dum relaxare animum volumus, ſolvamus omnem harmoniam, quaſi concentum quendam bonorum operum.

„ Tertio autem attendendum eſt, ſicut & in omnibus aliis humanis actionibus, ut congruat perſonæ & tempori, & loco, & ſecundum alias circumſtantias debite ordinetur, ut ſcilicet ſit, & tempore & homine dignus.

His omnibus merito additur, de quo Philotheam ſuam monet S. Saleſius: „ Ante omnia cave ne affectum tuum his omnibus applices: quantumvis enim honeſta ſit recreatio, vitio certe non caret animum ei, & affectum applicare.

§. II.

Clericis ſeveriſſime per Canones inhibitus eſt luſus alearum, chartarum, aliuſve à fortuna dependens.

ALearum luſum (quo nomine intelligitur omnis ludus, ut notat S. Antoninus *part.* 2. *tit.* 1. *cap.* 23. §. 6. „ qui innititur fortunæ, etiamſi fiat ibi aliquid de induſtria, ſicut ludus taxillorum, chartarum, & alia hujuſmodi) non eſſe ſolum recreationem periculoſam, verum etiam ſimpliciter malam, ut loquitur S. Franciſcus Saleſius, & vituperabilem, multa, quæ ex eo mala oriuntur, facile perſuadent.

„ Aleas tractare (dicebat S. Chryſoſtomus) pernicioſum eſt, & infinita vitæ mala ſolet inferre. Circa aleas ſtudium (ſubjungit idem) blaſphemias, jacturas, iras, convitia, infinitaque alia his graviora ſæpe producit. “ *Serm.* 15. *ad Popul. Antioch.*

Tria incommoda, quæ ſimilem ludum comitari ſolent, expreſſit S. Saleſius *Introd. ad Vitam Devot. par.* 3. *cap.* 32. Primò, quod lucrum ſecundum ſortem potius, quam ſecundum rationem cedat. Secundò, quod contra finem ludi, ſpiritus affligatur potius, quam recreetur. Tertiò, quod de lucro gaudere non poſſis, niſi colluſori par ſit cauſa triſtandi de perditione.

Quibus merito additur frequens periculum murmurandi, dum ad votum jactus aleæ non succedit.

Alia inſuper graviora mala frequenter ex luſu illo occaſionem ſumere experientia quotidiana docet, quæ jampridem in *Summa ſua tit. de Exceſſ. Prælat.* Cardinalis Hoſtienſis his verſibus expreſſit:

Hæc cum taxillis ludendo crimina fiunt:
Eccleſiæ ſpretus, uſuraque ſive rapina:
Scandala, vel rixæ, blaſphemia, ſeu faciendi.
Furti doctrina, violentia, crimina falſi,
Et mortis cauſa, deceptio, perditioque
Temporis, & deſiderium, corruptio jungens
Iſtis prædictis, adulatio, utraque turpis.

Hinc patet, quam juſte ejuſmodi ludos (etiam laicis ſummopere pernicioſos, ac propterea per Leges jampridem ipſis prohibitos) Canones non tantum Clericis ſeveriſſime inhibuerint, ſed etiam vel ludentes ſpectare vetuerint.

Decernimus, inquit Synodus quinta, „ nullum omnium, ſive Clericum, ſive Laicum, ab hoc deinceps tempore *alea ludere.* “

Hoc Synodale Decretum confirmavit Imperator Juſtinianus, interdicens omnibus „ Epiſcopis & Preſbyteris, Diaconis, & Subdiaconis, & Lectoribus, & omnibus aliis cujuſlibet ordinis venerabilis Collegii aut ſchematis conſtitutis, ad tabulas ludere, aut aliis ludentibus participes eſſe, aut inſpectores fieri, aut ad quodlibet ſpectaculum ſpectandi gratia venire. “ *Auth. Interdicimus, Cod. de Epiſc. & Cleric.*

Plura jam olim contra ludum alearum edita Decreta hic adjungere non eſſet difficile; ſed cum hodie ea videamus eſſe plurimorum ingenia, ut priſtina & avita Patrum graviſſima ac ſumma veneratione digna teſtimonia paſſim, ut antiquata rejiciant, vel pro aliis conſcripta ſuſpiciant, atque ita illis parum moveantur, ad ea quæ noſtræ ætati magis appropinquant, deſcendo.

Et quidem magnum Lateranenſe ſub Innocentio III. Concilium (cui interfuere Epiſcopi 412. inter quos Patriarchæ duo, Conſtantinopolitanus, & Hieroſolymitanus: Primates autem, & Metropolitani 71. Abbates & Priores ultra octingentos: Legatorum vero Imperatorum, Regum & aliorum Principum & Magnatum ingens multitudo) hic, inquam, numeroſiſſimus ſacer Conventus illud, quod fuſius in lege Juſtiniani eſt expreſſum, paucis verbis comprehendit, & innovavit: *Clerici*, inquit, *ad taxillos non ludant, nec hujuſmodi ludis interſint.*

Quanti ponderis atque auctoritatis hoc Decretum, ob ſui auctoris dignitatem, habendum ſit, quantaque ſubmiſſione complectendum, quis non videat? Cui inſuper accedit, quod per relationem in Decretales Gregorii IX. *Cap.* 15. *de Vita & honeſt. Cleric.* juris communis authoritatem obtineat.

Hujus Decreti æquitatem & juſtitiam, atque cum priſtinis Patrum Canonibus conſonantiam, perſpicientes Eccleſiarum Prælati, illud paſſim Synodorum Decretis inſeruerunt, & innovarunt; ut videre eſt in Synodis Albigenſi ad inſtantiam S. Ludovici Galliarum Regis Anno 1255. *Can.* 24. Salzburgenſi Anno 1420. *Can.* 4. Toletana Anno 1473. *Can.* 11.

Quæ omnia rurſus Decreta noviſſime Synodus Tridentina innovanda, ac ſub iiſdem, aut gravioribus pœnis arbitrio Ordinarii obſervanda decrevit *Seſſ.* 22. *cap.* 1. *de Reform.* „ Quæ alias à Summis Pontificibus, “

„ & à

Digitized by Google

„ & à Sacris Conciliis, inquit, de Clericorum vita, honeſtate, cultu doctrinaque retinenda, ac ſimul de luxu, comeſſationibus, choreis, *aleis*, *luſibus*... copioſe ac ſalubriter ſancita fuerunt, eadem in poſterum iiſdem pœnis, vel majoribus arbitrio Ordinarii imponendis obſerventur. " Et *Seſſ.* 24. *cap.* 12. *de Reform.* ſpecialiter hortatur Canonicos, *ut ab illicitis luſibus abſtineant.*

Qui vero ſint ludi illiciti, ab ipſo ſanctiſſimo ac zeloſiſſimo Concilii Tridentini Interprete S. Carolo accipiamus.

„ Clericalis Ordinis hominibus „ (inquit in primo ſuo Provinciali Concilio *par.* 2. *cap.* 25. pro executione Synodi Tridentinæ habito) " omni genere ſaltationis, & ludi, præſertim vero *alea*, *& teſſerarum*, ac *talorum* interdicimus... nec ſolum ludere vetamus, ſed eos ludorum *ſpectantes* eſſe nolumus, aut quenquam ludentem in ſuis ædibus permittere.

Dicet quiſpiam, in nullo hactenus adducto Decreto luſum *chartarum* vetitum videmus: verum cum hic ludus annumerandus ſit luſibus illis, qui in varietate fortunæ conſiſtunt, indubie ludo *alearum* vetito & hic interdictus cenſetur: ut enim ante notatum eſt, & Canoniſtæ ac Theologi obſervant, LUDUS ALEÆ dicitur omnis luſus in varietate fortunæ conſiſtens, quique non ab arte tantum, ſed à caſu potius dependet.

Hinc etiam factum, ut recentiora Concilia (cum chartarum luſus invaluiſſet) iiſdem Decretis, eiſdemque pœnis, & alearum, taxillorum, *chartarum*, ſimileſque ludos interdixerint.

Synodus Burdigalenſis Anno 1583. „ Clerici, inquit, „ ab alea, teſſeris, *chartis*, & quovis alio vetito & „ indecoro ludo, cum *privatim*, tum publice *penitus* abſtineant. " *Cap.* 21.

Sub idem pene tempus Patres Concilii Bituricenſis ſimiliter ludum *chartarum & alearum* eodem Decreto comprehendere non dubitarunt: *Aleam*, *teſſeras*, CHARTAS, *omnes ludos vetitos*..... Clerici, inquiunt, *devitent*, Ann. 1584. *tit.* 25. *can.* 7.

Anno ſubſequenti Aquenſis Synodus decrevit, *ne Clerici* PAGELLIS PICTIS, *aut alea*, *aliove hujuſmodi ludi genere ludant*, *aut* LUDENTES SPECTENT. *Tit. de vit. & honeſt. Cleric.*

Conſentit Concilium Avenionenſe, Clericis præcipiens, ut *ludos prohibitos non exerceant*, *taxillorum videlicet*, *&* PAGELLARUM. *Ann.* 1594. *cap.* 32.

Denique ut finem citationibus Conciliorum, quæ facile in tomis Conciliorum videri poſſunt, faciam, unicam Synodum Narbonenſem adjungo, quæ & anno nono currentis ſæculi *chartarum* ludum eodem Decreto cum alearum luſu interdixit. Clerici, inquit, *non ludant aleis*, CHARTIS, *aut alio ludo prohibito*, *vel indecoro*.

Quis hanc Canonum omnium conſonantiam, ac per illos adeo enixam, & nunquam intermiſſam Eccleſiæ prohibitionem contra omne genus ludi à fortuna dependentis perpendens, non vereatur, ſi ab hujuſmodi luſibus ſe non contineat, ne fruſtra ſe fidelem Eccleſiæ Magiſtræ diſcipulum in fide jactet, qui in moribus & diſciplina genuinum ejuſdem matris filium ſe eſſe negaverit, nimirum ſanctiſſima ac toties iterata ejus Decreta moralia negligendo, imo quodammodo contemnendo?

§. III.

Quænam ſpecialiter ab Eccleſiaſticis, etiam in luſibus licitis, cavenda ſint.

IN omni ludo aliave recreatione, ut licite fiat, attendendum eſt, ut ait S. Thomas 2. 2. *q.* 168. *art.* 2. *in corp.* „ ſicut & in omnibus aliis humanis actionibus, „ ut congruat perſonæ, & tempori, & loco, & ſe„ cundum alias circumſtantias debite ordinetur, ut „ ſcilicet ſit & tempore & homine dignus, &c.

Tenentur proinde ſingulariter attendere Eccleſiaſtici, non tam an ludus quiſpiam in ſe ſit licitus; ſed etiam an loco, tempori, ac præcipue perſonæ Eccleſiaſticæ conveniat.

Ludum igitur, & quamcunque aliam animi relaxationem ita temperare ac moderari tenentur, ut nihil inde ordini ſuo detrahatur:

Hinc multis Synodorum Decretis monentur Eccleſiaſtici, ne publice & coram ſæcularibus ſe ludendo exerceant ſeu recreent.

Et quidem S. Carolus poſtquam omnis generis illicitos luſus interdixit, adjungit: „ Si autem valetudinis interdum cauſa, parva pila aut alias non indecoro ejuſmodi " exercitationis genere uti con..geris, *ne publice* id fa- " ciant. " *In Conc. Mediol. I. par.* 2. *cap.* 25.

Similiter Patres Provinciæ Mexicanæ anno 85. ſuperioris ſæculi, „ ut omnem gravitatem & modeſtiam, (prout decet Clericalem ſtatum) Clerici profiteantur, eis prohibuerunt *ne publice pila ludant*, & *privatim quoque cum ſæcularibus*, *vel coram ſæcularibus perſonis*: Globos ligneos *publice* ludendo ne impellant, ſub pœnis ſtatutis, præter quas amittant etiam veſtes, quibus ad globorum luſum exercendum exuti fuerint. *Lib.* 3. *tit.* 5. *de lud.* §. 1.

Eodem indubie motivo Patres Synodi Gandenſis ſcandaloſum eſſe dixerunt; „ Paſtores alioſque Sacerdotes ad pſittacum jaculari, aut in *locis publicis* ludere pila pal- " maria. Ideoque etiam quilibet ab eo abſtinebit ſub pœ- " na arbitraria. " *Anno* 1650. *tit.* 17. *cap.* 7.

Notat quoque S. Thomas, advertendum eſſe ut ludus, aliave animi relaxatio *tempori* conveniat: hinc ſingulariter convenit Eccleſiaſticis, ut à recreatione quantumvis honeſta & licita, tempore Quadrageſimæ, Adventus aliiſque diebus, quæ ab Eccleſia operibus pœnitentiæ & luctus deſtinatæ ſunt, abſtineant, ut ſuo exemplo laicis oſtendant, illis diebus ſe à licitis temperare, ut pro illicite perpetratis Deo ſatisfaciant.

Unde Patres prædicti Concilii Mexicani declarantes ſe velle quod non obſtantibus prævii ſuis Decretis, ut recreandi animi cauſa ludi liciti Clericis permittantur, expreſſe addendum cenſuerunt: *extra tempus Quadrageſimæ & Adventus.*

Ulterius, ſummopere Eccleſiaſticis cavendum eſt, (quod & laicis inculcat S. Saleſius) ne affectum ſuum luſibus quantumvis licitis & honeſtis applicent. Quantumvis enim honeſta ſit recreatio (ait Sale- " ſius) vitio certe non caret animum ei & affectum " applicare. " *Introd. ad Vitam Devot. par.* 3. *cap.* 35.

Adhæc ſuper omnia nefas eſt Eccleſiaſticis ad quemcunque, etiam licitum, ludum ſordidi lucri cupiditate duci: quod jampridem Synod. Rhemenſis monendum duxit: „ Ab alea, inquit, & omni ludorum genere " Eccleſiaſticis perſonis interdicto & indecoro, prorſus " abſtineant, *nec unquam aliis quam honeſtis recreationibus ſeſe exerceant*, *nulla ducti ſordidi lucri cupiditate.* " Anno 1583. *tit. De Cler. in genere* §. 6.

Huic periculo ut ſecurius provideret S. Carolus, ſtatuit, „ ut ſi valetudinis interdum cauſa, parva pila, aut alio non indecoro ejuſmodi exercitationis " genere uti contigerit, ne publice id faciant. " *Nec pecunia intercedat in ludo*, *nec quidquam quod facile pecunia æſtimari poteſt.*

Denique pro coronide merito memoriæ, præſertim Eccleſiaſticorum, imprimendum, quod ex Philoſopho refert S. Th. 2. 2. *q.* 168. *art.* 4. *in corp.*

Quia ludus eſt utilis propter quietem & delectatio- " nem; delectatio autem & quies non propter ſe quæ- " runtur in humana vita, ſed propter operationem.... " ideo defectus ludi eſt minus vitioſus, quam ludi ſuper- " exceſſus. Unde Philoſophus (pergit S. Thomas) di- " cit, quod pauci amici propter delectationem ſunt " habendi, *quia parum de ſale ſufficit in cibo.*

Hanc in ludicris, ac aliis oblectamentis tum corporis, tum animi moderationem non difficulter obſervabunt Eccleſiaſtici, qui meminerint, univerſos Eccleſiaſticæ militiæ adſcriptos, *ad pietatis religioniſque exercitationes*, ut jampridem Clericos ſuos monebat zeloſiſſimus Pater S. Carolus, *vocatos eſſe*: atque ita intelligant tempus non ludicris illis, ſed pietati; eiſque, quæ ad impietatem ſibi ac proximo procurandam conducunt, eſſe tranſigendum; juxta illa, quæ S. Carolus ſubjungit, piiſſima monita, *In Conc. Mediol.* 4. *p.* 3. *c.* 7.

In omni in primis ſancta oratione vos aſſidue exer- " cete; tum in meditationis, tacitoque piæ orationis " ſtudio ſingulis diebus, certo temporis ſpatio, toto " caſtiſſimi animi ſenſu incumbite.

„ Quidquid vero temporis à Divinis Officiis, ab " orationis contemplationiſque exercitatione: ab Ec- "

„ cle-

Digitized by Google

„ cleſiaſticis functionibus, & ab aliis neceſſariis actionibus vacuum habetis, non in otio, neque in deſidia, nec vero in rerum novarum curioſitatibus illud conterite; ſed cum in ſortem Domini vocati ſitis, in ejus lege die ac nocte meditemini. Sacrarum igitur literarum ſtudia diligentius colite, quæ uſque adeo complecti debetis, ut qui aſpernetur, contra eum dicat Dominus: *Quia tu ſcientiam repuliſti, & ego repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi*.

§. IV.

Oſtenditur quod Canones venationem Clericis interdixerint.

„ Nullum invenimus divinarum in ſerie Scripturarum de venatoribus juſſum, " inquit Ambroſius *Serm.* 8. *ſuper Pſal.*

Cui conſonat illud Hieronymi in *Pſalm.* 90. *verſ.* 3. „ Piſcatores invenimus Sanctos in Scripturis ſanctis, ſed penitus non invenimus ſanctum aliquem venatorem.

Quid mirum, præterquam enim quod venatio parum Reipublicæ ſit utilis, ideoque tempus quod illi impenditur frequenter, inutiliter tranſigatur; &, ut notat Sanctus Auguſtinus, poſt ſummos labores, ſumma diſcrimina, quæ venatores ſubeunt, *nec ipſius beſtiæ carnes, propter quam hæc tanta ſuſtinent, ſint epulis neceſſariæ*; præterquam, inquam, quod multum temporis inutiliter in hiſce inſumatur, ac inſuper expenſarum inutilium fiat profuſio, habet venationis exercitium illud quoque particulare, quod hominem ita capere & involvere ſoleat, ut à rerum, præſertim cœleſtium conſideratione abſtrahat & abripiat.

Hinc mirum non eſt, ſi Eccleſia Clericis ſemper venationem interdixerit.

„ Epiſcopum, Presbyterum aut Diaconum, inquit Synodus Aurelianenſis, canes, aut accipitres, aut hujuſmodi ad venandum habere non licet. Quod ſi quis talium perſonarum in hac voluptate ſæpius detentus fuerit, ſi Epiſcopus eſt, tribus menſibus à communione: ſi Presbyter, duobus: ſi Diaconus ab omni officio ſuſpendatur.

Deinde Canone ſequenti omnibus ſervis Dei idem prohibuit: „ Venationes (inquit) & ſilvaticas vagationes cum canibus, aut accipitres, aut ſalcones habere interdicimus. " *Cap.* 1. 2. *&* *De Cler. venat.*

Hæc Decreta non tantum Concilii alicujus particularis, ſed juris univerſalis & communis auctoritate, per relaxationem in Decretales Gregorii IX. donata ſunt.

Utque Agatenſis, Eponenſis, Matiſconenſis II. Liptinenſis ſub S. Bonifacio, aliorumque veterum Conciliorum contra Clericorum venationem Decreta prætercam, Innocentius III. ſæculo decimo tertio eandem inhibitionem in Concilio generali omnibus Clericis fecit: „ Venationem univerſis Clericis interdicimus, unde nec canes, nec aves ad aucupandum habere præſumat. *In Concil. Lateran. Can.* 15.

Synodus Nannetenſis monet Epiſcopos, ut ſint ſoliciti & intenti in puniendo Clericos venatores: „ Quia nullum venatorem (inquit) invenimus ſanctum: præcipimus, ut Prælati ſoliciti ſint & intenti in puniendo Clericos venatores, & præcipue Presbyteros & Religioſos, de quibus majus ſcandalum generatur. " *Ann.* 1264. *Can.* 3.

Hos alioſque plures contra Clericos venatores editos Canones innovavit Concilium Tridentinum, dum omnia, quæ alias à ſummis Pontificibus & à Sacris Conciliis de Clericorum vita, & honeſtate retinenda copioſe ac ſalubriter ſtatuta fuerunt, ſub iiſdem & gravioribus pœnis arbitrio Ordinarii, obſervanda decrevit; tum etiam mandando in ſpecie Canonicis omnibus, ut ab *illicitis venationibus & aucupiis abſtineant*. *Seſſ.* 24. *cap.* 12. *de Reform.*

Quare Concilia pro Synodi Tridentinæ executione indicta, ad mentem ejuſdem, venationem Clericis interdicere non dubitarunt: unicum Concilii Aquilienſis Decretum, ex quo unusquisque intelligere licebit quam merito Eccleſia venatione Clericorum abhorreat, ſubjicio.

Dicit Canon: „ Eſau venator erat, quoniam peccator erat: quam vero ſit modeſtia Clericali indignum, qui paulo ante Breviarium manibus tractabat, ſacræ lectionis ſtudio intendebat, cum publice accipitrem deferre, & ſua in eo ſtudia profiteri quique cum Angelis in Eccleſia gratiarum actiones & laudes Deo perſolvebat; eum inter canum latratus & multitudinem verſari, & incompris obſtrepere vocibus, Sacri Canones declarant, omnes veru facile intelligunt. Conſequitur autem, *ut panis, qui miſerorum pauperum victui ſufficeret, panis*; inquam, *de redditibus Eccleſiaſticis collectus*; *quod eſt patrimonium Chriſti, ad beſtiarum cibum indigne transferatur*: cujus criminis ratio diſtricte in die Domini reddetur. Quod, ut longe à Clericorum vita & honeſtate removeamus, omnibus Clericis cujuſcunque conditionis, & gradus ſint, venatorium ſtudium interdicimus, & diſtricte prohibemus, ac in eos gravius per illorum Ordinarios procedendum ſtatuimus; ac ſi contumacia fuerit obſtinatior, & inhibitionis mollioris ratio contemptui eſſe cœperit, graviori etiam animadverſione proſpiciendum mandamus. "

Corollaria ex illis, quæ hoc capite dicta ſunt.

Qui Canones, contra alearum, chartarum, aliumve fortunæ ludum præſenti capite adductos ſerio expenderit, non difficulter intelliget; Canones, non tantum frequentem illius uſum, ſed *abſolute* omnem illius uſum Clericis interdicere; ac proinde à ſenſu Canonum aberrare, qui credunt Clericum Canonibus non contravenire, ſi tantum ex occaſione ſemel atque iterum luſerit, ita non tantum temporis in iſtis terere ſoleat, modo tamen id quoque fiat ſine ſcandalo, *quia talis non dicitur ſimpliciter vacare aleis aut taxillis*. Hos, inquam, à ſententia Canonum recedere, ex verbis Canonum ſat eſt manifeſtum: Canones enim non tantum inhibent Clericis ne aleis aliive ludo vetito *vacent*, ſed ſimpliciter & abſolute prohibent *ne ludant*, imo nec hujuſmodi *luſibus interſint*, ut loquitur magnum illud Lateranenſe Concilium, & plura ea ante allegatis conſentium.

Quare B. Petrus Damiani Epiſcopum Florentinum pro unico in itinere luſu (quem aleæ nomine contineri credebat) acriter monere, & ad pœnitentiam inducere non dubitavit, cujus monito auſcultans Epiſcopus, pœnitentiam à Beato Petro Damiani ſibi injungendam humiliter poſtulavit, cui mox præcepi, ait Damianus, „ ut ter Pſalterium meditando percurreret, ac duodecim pauperum pedes ſub totidem numiſmatum erogatione eorumque recreatione lavaret. Sic oſtendere volens, quam inhoneſtum, quam abſurdum, quam denique fœdum ſit hoc in Sacerdote ludibrium. *Lib.* 1. *Epiſt.* 10.

Non dubitavit proinde S. P. Damiani, quin Canones *abſolute* & ſimpliciter hujuſmodi ludum alearum Epiſcopis prohibuiſſent, ac per conſequens & Clericis, iiſdem quippe Canonibus, & Clericis & Epiſcopis luſus ille interdicitur.

Secundò, qui dicta hoc capite attente conſideraverit, non difficulter intelliget, Clericos alearum, chartarum, ſimilique ludo vacantes, nullatenus per conſuetudinem contrariam poſſe ſe reddere ſecuros.

In primis enim, ſi (teſte Innocentio III. *Cap.* 3. *& de Conſuetud.*) *conſuetudo, quæ Canonicis obviat Inſtitutis, nullius debeat eſſe momenti*, quomodo non reputanda erit *nullius momenti* conſuetudo, ubi contra prædictos ludos adeo eſt aperta Pontificum voluntas, & tam ſeria, ſolicita, & expreſſa, totieſque repetita Canonum prohibitio?

Ulterius, ſi expendantur univerſa illa mala, quibus luſus illi occaſionem dare conſueverunt, & ob quæ S. Saleſius luſus illos non ſolum periculoſos, verum etiam *ſimpliciter malos*, & *vituperabiles* eſſe aſſeruit; ſi, inquam, illa expendantur, planum erit Canones, qui luſuum illorum exercitium ob mala comitari ſolita, Clericis interdixerunt, non eſſe mere poſitivos, ſed aliquid juris naturalis habere admixtum, ac per conſequens nec eatenus poſſe per conſuetudinem abrogari.

Deinde, ſi rationes illius prohibitionis attendantur,

appa-

apparebit, quod ſi unquam ratio Sancti Thomæ (qua probat quod lex vincat conſuetudinem) obtineat, hic obtinere debeat: „ adhuc (inquit 1. 2. qu. 97. *art.* 3. „ *ad* 2.) maneat ratio eadem, propter quam prima „ lex utilis erat, non conſuetudo legem, ſed lex „ conſuetudinem vincit. “ Quis enim negare auſit, hodie adhuc manere eaſdem rationes, ob quas Canones luſum alearum proſcripſerunt?

Hinc eſt, quod Synodus Tridentina *Seſſ.* 22. *cap.* 1. *de Reform.* Leges Canonicas de *aleis* & *luſibus* obſervari & in uſum revocari præcipiat *non obſtantibus conſuetudinibus quibuſcunque*, idque ſub graviſſima hac comminatione, *ne ſubditorum neglectæ emendationis ipſi* (Epiſcopi) *condignas Deo vindice pœnas perſolvant*.

Similiter Innocentius III. in Epiſtola Decretalibus Gregor. IX. inſerta, Clericum quendam, alearum luſui vacantem, & obtentu conſuetudinis *Clericorum Gallicanorum, quâ fere univerſi Clerici frequenter ſic ludunt*, ſe à culpa eximere volentem, refellit his verbis: „ Nos ex officii noſtri debito peſtes hujuſmodi „ extirpare proponimus, atque ludos voluptuoſos (oc„ caſione quorum ſub quadam curialitatis imagine ad „ diſſolutionis materiam venitur) penitus improba„ mus, *excuſationem* prædictam, quæ per *pravam con*„ *ſuetudinem* (*quæ corruptela dicenda eſt*) palliatur, *frivolam* reputantes, cum in illis magis plectibilis „ ſit offenſa, per quos ad excuſandas excuſationes in „ culpis, delinquendi auctoritas uſurpatur. “ *Cap.* 11. *de exceſſib. Prælat.*

Quis Canonicorum aut Clericorum hæc omnia expendens, tutum credet, contra tam ſeveram atque conſtantem Eccleſiæ prohibitionem luſui alearum aut chartarum ſe dare obtentu conſuetudinis toties reprobatæ, quæ quidem univerſalis non eſt, cum plures in Clero nec hodie deſint, conſuetudinem illam facto & verbo improbantes?

Sed dicit aliquis, poteſt contingere ut illæ ſint circumſtantiæ, ut incommodorum, quæ luſum chartarum aut alearum comitari ſolent, nullum ſit periculum: adeoque tali caſu ceſſante ratione prohibitionis, dicenda erit ceſſare prohibitio. Reſpondeo, ut ſupponatur aliquo caſu periculum illud plane abeſſe; Imo nec ſcandalum timeri, quis tamen inde inferet, eo caſu ceſſare obligationem legis, niſi non inferat, quod ceſſante ratione legis *negative*, ut ajunt, etiam ceſſet obligatio legis: quam conſequentiam pernicioſam eſſe, quis non videat?

Quod de conſuetudine ludendi, idem quoque dicendum eſſe de conſuetudine circa venationes per Canones inhibitas, ex ante dictis facile quiſque intelligere poteſt.

PARS TERIA.

DE TERTIO OFFICIO CANONICORUM,

SCILICET

DIVINI OFFICII PERSOLUTIONE.

CAPUT PRIMUM.

Unde Horarum Canonicarum origo profluxerit, & quinam ad eas perſolvendas teneantur?

§. I.

Olim diſtinctis horis ad orandum Fideles conveniebant, ut Divino præcepto de ſemper orando ſatisfacerent.

OPORTET *ſemper orare*, loquit Chriſtus, *& non deficere*: & Apoſtolus: *Sine intermiſſione orate*; non igitur certis temporum intervallis, ſed *ſemper ſine intermiſſione* orandum eſt.

Qua ratione *ſine intermiſſione oretur*, docet Auguſtinus *Epiſt.* 121. *cap.* 9. „ In ipſa fide & „ ſpe & charitate, inquit, continuato deſiderio ſem„ per oramus... ac per hoc, & quod ait Apoſtolus „ *ſine intermiſſione orate*, quid eſt aliud quam bea„ tam vitam, quæ nulla niſi æterna eſt, ab eo qui „ eam ſolus dare poteſt, *ſine intermiſſione deſidera*„ *re*? Semper ergo hanc à Domino Deo *deſidere*„ *mus*, & *oremus ſemper*. “ Et de Moribus Eccleſ. cap. 17. *Amore petitur, amore quæritur, amore pulſatur, amore revelatur, amore denique in eo quod revelatum eſt permanetur*. Unde in Pſal. 37. *Tacebis, ſi amare deſtiteris. Frigus charitatis, ſilentium cordis eſt.*

Quare continuam orandi obligationem paucis his verbis expreſſit: *Tota vita Chriſtiani boni ſanctum deſiderium eſſe debet*. In Tract. 4. in Joan.

Cauſa itaque orationis, *eſt deſiderium charitatis*, quod, ut ex Auguſtino audivimus, in nobis debet eſſe continuum. „ Ideo (inquit idem Doctor in *cit. Epiſt.*) ab aliis curis atque negotiis, quibus ipſum deſiderium quodammodo tepeſcit, certis horis ad negotium orandi mentem revocamus, verbis orationis nos ipſos admonentes in id quod deſideramus intendere, ne quod tepeſcere cœperat, omnino frigeſcat, & penitus extinguatur, niſi crebrius inflammetur. “

Imo eodem Doctore teſte, „ Ideo per certa intervalla horarum & temporum etiam verbis rogamus Deum, ut illis rerum ſignis nos ipſos admoneamus, quantumque in hoc deſiderio profecerimus nobis ipſis innoteſcamus, & ad hoc augendum nos ipſos acrius excitemus. “ Ut igitur præcepto ſine intermiſſione orandi Fideles ſatisfacerent, ab ipſo naſcentis Eccleſiæ exordio certa temporum intervalla elegerunt, quibus ab aliis curis & negotiis mentem ad negotium orandi certis horis revocarent; utque oratio & eſſet ferventior & efficacior, ſimul orandi cauſa convenire conſueverant.

Sanctus Cyprianus poſtquam oſtendiſſet, etiam in veteri Teſtamento per Danielem aliosque ſanctos homines in orationibus celebrandis obſervatas fuiſſe Tertiam, Sextam & Nonam, ſtatim ſubjungit: *Sed nobis præter horas antiquitus obſervatas orandi, nunc & ſpatia & Sacramenta creverunt*... „ Quod ſi in Scripturis Sanctis ſol verus, & dies verus eſt Chriſtus, „ hora nulla à Chriſtianis excipitur, quominus frequenter, ac ſemper Deus debeat adorari; ut qui in Chriſto, hoc eſt, in ſole & die vero ſumus, inſiſtamus per totum diem precibus, & oremus... Qui autem in Chriſto, hoc eſt, in lumine ſemper ſumus, nec noctibus ab orationibus ceſſemus. “ Qua ratione die ac nocte orandum eſſet, indicat eodem loco: „ Nam & *mane orandum eſt*, ut reſurrectio Domini matutina oratione celebretur... recedente item ſole ac die ceſſante, *neceſſario rurſum orandum eſt*. Nam quia Chriſtus ſol verus & dies verus eſt, ſole ac die ſeculi recedente, quando oramus & petimus, ut ſu„ per

„ per nos lux denuo veniat, Chriſti precamur adven-
„ tum, lucis æternæ gratiam præbiturum. “ *De Orat. Domin.*

Quis hinc non videat, primos Fideles diſtinctis temporum intervallis ad orandum conveniſſe, ut ab aliis curis & negotiis, quibus ipſum deſiderium quodammodo tepeſcit; liberi, ad negotium orandi mentem revocarent; quo fieret, ut pium deſiderium in ſe reſoſcitando, *in fide & ſpe & charitate continuato deſiderio* SEMPER *orarent:* non quod omnis, qui per diverſa temporum ſpatia ad negotium orandi mentem revocat, *ſemper* oret; ſed quod media opportuna pertingendi ad continuam orationem impendat?

§. II.

Olim etiam Fideles laici eiſdem pene horis ad orandum conveniebant, quibus hodie Miniſtros ſuos orare jubet Eccleſia.

PRimis Eccleſiæ ſæculis Fideles eiſdem pene diſtinctis temporum intervallis ad orandum conveniſſe, quibus hodie Miniſtros ſuos orare jubet Eccleſia, Patrum teſtimoniis luculenter evincitur.

Et quidem inter Conſtitutiones vulgo Apoſtolicas, una præcipit omnibus Fidelibus, *precationes facere mane, tertia hora, ac ſexta, & nona, & veſpere, atque ad galli cantum. Lib.* 8. *cap.* 34.

Obſervat Tertullianus, ſuo tempore morem fuiſſe Chriſtianorum de nocte ad orationem ſurgere, eamque cauſam ſobrietatis, quam in cœnis ſervabant, fuiſſe: *Ita ſaturantur, ut meminerint etiam* PER NOCTEM *adorandum ſibi Deum eſſe.* In Apolog.

Populum Cæſareæ in Cappadocia de nocte, una cum Epiſcopo ſuo in Eccleſiam conveniſſe irrefragabili ipſius Baſilii teſtimonio comprobatur: „ De nocte ſiquidem
„ populus, inquit, conſurgens antelucano tempore do-
„ mum precationis petit, inque labore & tribulatio-
„ ne, ac lacrymis indeſinentibus ad Deum facta con-
„ feſſione, tandem ab oratione ſurgentes *ad pſalmo-*
„ *diam inſtituuntur*. Et nunc quidem in duas partes
„ diviſi alternis ſuccinentes pſallunt, atque ex eo ſimul
„ eloquiorum Dei exercitationem, ac meditationem cor-
„ roborant: & cordibus ſuis attentionem, & rejectis
„ vanis cogitationibus mentis ſoliditatem ſuppeditant.
„ Deinde uni ex ipſis hoc muneris dato, ut quod ca-
„ nendum eſt prior ordiatur, reliqui ſuccinunt: atque
„ ita pſalmodiæ varietate precibuſque ſubinde interje-
„ ctis noctem ſuperant. Illuceſcente jam die pariter
„ omnes velut ore uno, ac corde uno confeſſionis
„ Pſalmum Deo offerunt, ac ſuis quiſque verbis re-
„ ſipiſcentiam profitentur. “ *Epiſtola* 57.

Ad hanc piam conſuetudinem ſervandam univerſos Fideles excitat S. Chryſoſtomus: „ Non ideo facta eſt
„ nox, ut per totam dormiamus, & otioſi ſimus. Te-
„ ſtantur hoc & opifices, nautæ, negotiatores. Eccle-
„ ſia Dei mediis ſurgit noctibus. Surge & tu, & vi-
„ de aſtrorum choream, obſtupeſce admirabilem Dei
„ diſpenſationem. Ad viros & mulieres mihi ſermo eſt,
„ flecte genua, ingemiſce, ora. “ *Hom.* 26. *in Acta.*

Nonne ejuſdem laudabilis praxeos locupletiſſimus teſtis eſt Ambroſius, dum dicit Chriſtianis non eſſe fas matrimonium inire cum non Chriſtianis? *Quia*, inquit, *ſimul ad orationem nocte vobis ſurgendum eſt, & conjunctis precibus obſecrandus Deus.* Lib. de Abrah. *cap.* 9.

Imo ad cantum Pſalmorum non Clericos tantum, ſed etiam laicos, tam viros, quàm mulieres conveniſſe refert: *Bene mari*, ait, *plerumque comparatur Eccleſia, quæ primo ingredientis populi agmine totis veſtibulis undas vomit: deinde in oratione totius plebis tanquam undis refluentibus ſtridet, cum reſponſoriis Pſalmorum, cantus virorum, mulierum, virginum, parvulorum, conſonus undarum fragor reſultat.* Hexam. *lib.* 3. *cap.* 5.

Magnum illum ac primum fervorem quotidie ſtatis horis ad orationem accedendi, nonnihil refrigiuiſſe circa tempora S. Auguſtini, vel Cæſarii Arelat. ſatis inſinuatur in quadam alterutrius ad populum exhortatione, ut ſaltem tempore Quadrageſimæ omnibus horis diligenter: „ Ad Vigilias maturius ſurgite, ad Ter-
„ tiam, ad Sextam, ad Nonam ante omnia conveni-
„ te. Nullus ſe à ſancto opere ſubtrahat, niſi quem „
infirmitas, aut publica utilitas, aut forte certa & „
grandis neceſſitas tenuerit occupatum. “ *Serm.* 55. *de Temp.*

Quis hinc non intelligat, *horas*, quas hodie dicimus *Canonicas*, olim non Clericis duntaxat, ſed etiam laicis, ut media ordinatiſſima, quibus ad ſatisfaciendum divino præcepto de orando *ſine intermiſſione* ſeſe pararent, à Patribus propoſitas fuiſſe: ac per conſequens quod obligatio interpolatis temporibus orandi, ex indiſpenſabili illa obligatione *ſine intermiſſione* orandi profluxerit?

§. III.

Quinam ex Clericis ad horas Canonicas obligentur? Et in quo hæc Clericorum obligatio fundetur?

PRæcipuis Eccleſiaſticorum muniis annumerari debere ſtudium orationis, Apoſtoli ſuo exemplo docuerunt, menſarum & pauperum curam abdicantes, ut ORATIONI, *& miniſterio verbi Dei inſtantes* eſſent: ſciebant enim, quod Apoſtolus poſtmodum dixit: *quia neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat; ſed qui incrementum dat, Deus:* adeoque & plantationem, & irrigationem futuram eſſe ſine fructu, niſi per continuas ad Deum preces cœleſte attraherent incrementum.

Quis rurſus neſcit, quod omnis qui Chriſto Sacerdotio aſſociatur, *pro hominibus conſtituatur in iis, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis?* Ad Hebr. 5. v. 1.

Hinc S. Bernardus in *Declam.* §. 11. intrepide aſſerit, quod omnis verus Chriſti Miniſter tripliciter paſcere populum debeat: *Exemplo converſationis, verbo prædicationis,* FRUCTU ORATIONIS.

Si igitur tanto fervore fideles laici diſtinctis per diem ac noctem horis ad divinas laudes perſolvendas convenirent, ut paragrapho præcedenti notatum eſt, quis ambigat, quin majore diligentia atque ardore ad horas illas convolaverint Clerici? Qui ultra communem orandi, ac laudandi Deum obligationem, ſpecialius inſuper vi officii ſui, non pro ſeipſis duntaxat, ſed & pro populo *orationi inſtantes* eſſe jubentur. Qui ut *fidelem Deo cultum exhibeant*, in ſortem Domini vocati ſunt. Qui verbo pariter & exemplo reliquos fideles ad orationem & Dei cultum excitare debent. Qui denique, ut jam dictum eſt, tanquam ſpirituales agricolæ jubentur per continuas ad Deum preces rorem divinæ gratiæ ſuper plantata, ac rigata attrahere?

Si SS. Patres adeo ferventer communem populum, ut anteriori paragrapho ex eorum ſcriptis obſervavimus, ad horas, quas hodie Canonicas dicimus, excitaverint, & adhortati fuerint: quis audeat dubitare, quin amplius ipſum Clerum, ne deeſſet, exhortati fuerint? Imo vero nec Clericum habendum eſſe, qui ad Divinum Officium ex ignavia non accederet, decernere non dubitarunt.

„ Presbyter, vel Diaconus, vel Subdiaconus, vel *quilibet* Eccleſiæ deputatus Clericus, inquit Syno- “
dus Toletana I. Ann. 400. *Can.* 5. ſi intra civita- “
tem fuerit, vel in loco, quo Eccleſia eſt, aut ca- “
ſtello, aut vico, aut villa, & ad Eccleſiam ad ſa- “
crificium quotidianum non acceſſerit, *Clericus non* “
habeatur, ſi caſtigatus veniam ab Epiſcopo noluе- “
rit promereri. “

„ Clericus, “ ait ſub idem pene tempus Concilium Carthaginenſe IV. *Can.* 49. „ qui abſque corpuſculi ſui inæqualitate vigiliis deeſt, ſtipendiis privetur. “

Conſentiunt Patres Concilii Venetici circa annum 65. ſupra 400. ſtatuentes *Can.* 14. ut „ ſi Clericus,
quem intra muros civitatis ſuæ manere conſtiterit, “
à matutinis hymnis ſine probabili excuſatione ægri- “
tudinis inventus fuerit defuiſſe, ſeptem diebus à com- “
munione habeatur extraneus. „ Rationem ſtatuti “
ſubdunt: *quia Miniſtrum ſacrorum eo tempore, quo non poteſt ab officio ſuo ulla honeſta neceſſitas occupare, fas non eſt, à ſalubri devotione ceſſare.*

Ex his Conciliorum Sanctionibus ſat apparet, univerſis Clericis obligationem officium perſolvendi injectam fuiſſe. Hinc indubie contingit, quod poſteriora

Con-

Digitized by Google

Conciliа præceptum illud ſupponentia, Clericos ad Divini Officii perſolutionem non obligent, ſed ſolum præcipiant ut obligationi ſibi injectæ debite ſatisfaciant; diſtricte mandantia, *ut Divinum Officium nocturnum pariter & diurnum*, ut loquitur Synodus Lateranenſis ſub Innocentio III. *quantum eis dederit Deus ſtudioſe celebrent pariter & devote*; ſin minus, ut in Officii illius perſolutione defectuoſis Prælati pœnas decernant. *Cap.* 9. *de Celebr. Miſſ.*

Quin tamen aliqua circa hanc Eccleſiæ diſciplinam varietas ſucceſſu temporis intervenerit, qui Conciliorum Sanctiones & Eccleſiæ praxim, vel leviter attenderit, negare non poterit.

Multis enim ſæculis omnes generatim Clericos ad Horarum Canonicarum perſolutionem adſtrictos fuiſſe, vel ex ſolis Canonibus ſupra relatis manifeſtum eſt; ac poſtrema ætate eandem obligatin penes ſolos Beneficiatos, & Sacris Ordinibus inſignitos remanſit.

Mutationis illius quaſi crepuſculum in Synodo Colonienſi ſæculo XIII. oſtenditur: „ Nullus, ait Synodus, Horas Canonicas & Horas de Domina, ulla unquam die diſtincte & diſcrete dicere prætermittat, *maxime qui eſt in Sacris Ordinibus, vel Beneficiis conſtitutus.*

Quis ex hoc Canone non intelligat, quod Synodus illa, etiam ſæculo XIII. nullum Clericum ab Horis Canonicis perſolvendis exemptum dicere voluerit; præ aliis tamen ſtrictius obligatos eſſe Beneficiatos atque in Sacris Ordinibus conſtitutos affirmaverit? Ex quo contigit, ut ſenſim per quandam Eccleſiæ conniventiam ad hos ſolos obligatio devoluta fuerit. Quare poſtrema tandem Concilia de Divini Officii perſolutione tractantia, hos ſolos ad illius lectionem excitant & urgent.

„ *Quoſcunque Beneficiatos ſeu in Sacris conſtitutos*, (inquiunt Patres Concilii Baſileenſis) *cum ad Horas Canonicas teneantur*, admonet hæc Synodus, ut ſive ſoli, ſive aſſociati, diurnum nocturnumque Officium reverenter, verbiſque diſtinctis peragant. *Seſſ.* 21. *Can.* 5.

Itaque ex omnibus his intelligimus, Canones quidem olim omnes indifferenter Clericos ad Divini Officii recitationem obligaſſe; at ſucceſſu temporis, connivente Eccleſia obligationem penes ſolos Beneficiatos, & Sacris Ordinibus initiatos remanſiſſe.

Non difficulter quoque ex dictis colligitur, hanc Clericorum obligationem ex eorum Indiſpenſabili, & ſpecialiori præ reliquo populo orandi & Deum laudandi obligatione, profluxiſſe.

Unde Eccleſia monens Sacerdotes, *ut ſigna tangant Horis Canonicis, & illorum officium agant, ſive diurnale, ſive nocturnale*; hanc ſuæ admonitionis rationem ſubnectit: *quia ſcriptum* eſt: SINE INTERMISSIONE ORATE. Vide *Cap. Caroli M. lib.* 6. *cap.* 171.

Non igitur proventuum Eccleſiaſticorum receptio iſtius obligationis eſt fundamentum, ſed ipſum clericale officium; cui, ut liberius & attentius ſine curis vacare poſſent, temporalia, unde vivant, eis aſſignantur. „ Nam qui conſtituerunt, vel fundarunt ſanctiſſimas Eccleſias, ait Imperator Juſtinianus *L.* 42. §. 10. *C. de Epiſcop. & Cler.* pro ſua ſalute & communia Reipublicæ, reliquerunt illis ſubſtantias: *ut per eas debeant ſacra Liturgia fieri, & ut in illis à miniſtrantibus piis Clericis Deus colatur.*

Quare Clerici dum officium ſuum non perſolvunt, merito proventibus Eccleſiaſticis (qui dantur ut liberius illud perſolvere queant) privantur, nec eo caſu ſine injuſtitia illos recipiunt.

§. IV.

Corollaria ex his, quæ hoc Capite dicta ſunt.

Ex aſſertis hoc capite planum eſt, quod Clerici Officii Divini perſolvendi obligationem conſiderare debeant tanquam medium ſuaviſſimum ab Eccleſia ordinatum, quo obligationi orandi ac laudandi Deum, ſibi ratione muneris Clericalis ſpecialiter incumbenti, aliquatenus ſatisfacere poſſint: quemadmodum ipſos quoque pios fideles illud ſuſpexiſſe in anterioribus probatum fuit.

Ex quo ulterius conſequitur, quod Clerici Horarum Canonicarum penſum conſiderare non debeant, ut merum obſequium perceptioni fructuum temporalium correſpondens, ſed tanquam partem ſervitii, quod Eccleſiæ præſtare jubentur, dum in illius miniſterium electi & inſtituti ſunt.

Quare ut §. præcedenti oſtendimus, plurimis ſæculis omnes Clerici Horis Canonicis intereſſe tenebantur; poſterioribus vero (quando Clerici ordinari cœperunt abſque eo quod ſpeciali alicui Eccleſiæ adſcriberentur) generatim omnes, qui per Beneficium ſeu titulum Eccleſiaſticum alicui Eccleſiæ adſcripti ſunt, ad Horas Canonicas Eccleſia adſtrictos declarat, nulla fructuum ſeu emolumentorum habita conſideratione.

Hinc provenit, ut ab aliquibus numerentur inter eos Scholaſticos, *qui ſuo magis, quam expedit, credunt & nituntur ingenio* (ut loquitur Dionyſius Carthuſianus *Tract. de Vita Canon. art.* 24.) *auctoritatem Sanctorum ad ſuam detorquentes opinionem*. Theologi illi qui aſſerunt, beneficiatum, ſi nullos fructus abſque ſua culpa & negligentia percipiat, non obligari ad Horas Canonicas: neque illum obligari ad plenam recitationem Officii Eccleſiaſtici, qui admodum tenues percipit fructus, ut ſi *ſint inferiores tertia parte mediocris ſuſtentationis pro Clerico communis conditionis*. Pergunt ulterius Theologi illi, & quæ ſit reputanda tertia ſuſtentationis pars è proprio cerebro determinare non verentur. Tertiam vero partem ſuſtentationis, inquit eorum unus, videtur Suarez æſtimare ad minus *ad triginta aureos: Sed in his partibus*, ſubdit ipſe, *videtur, quod tertia pars poſſet æſtimari ad* 12. *aut* 15. *aureos, æſtimando aureum ad* 3. *floren.* &c. Joan. Wiggers *De Jure & Juſt. tract.* 2. *cap.* 2. *dub.* 10.

Utinam ſimiles Theologi in formandis ſententiis Sacros Canones potius quam proprium ingenium, & rationem conſuluiſſent, nunquam ad mercenarias, & exoticas illas opiniones declinaſſent. Hinc Canoniſtæ verbis & menti SS. Canonum preſſius inhærentes, aſſerere non dubitant, quod *ſicut non excuſatur Clericus à reſidentia, ex eo quod ex Beneficio vita neceſſaria non percipiat, ita nec excuſatur ab Horis dicendis*. Verba ſunt Proſperi Fagnani ad *C.* CONQUERENTE *De Cleric. non reſid.*

CAPUT II.

Canonici tenentur ceſſante legitimo impedimento Officium Divinum ſolemniter perſolvere *per ſe*, non inutiliter tamen in adjutorium ſuum Vicarios aſſumunt.

§. I.

Probatur à ratione quod Canonici teneantur ceſſante legitimo impedimento per ſe Officium Divinum peragere.

Inter præcipua Canonicorum munia reponendam eſſe ſolemnis Officii perſolutionem, qui ipſas Canonicorum inſtitutiones ac Regulas vel leviter expenderit, dubitare nequit; imo facile tertia pars regulæ in Aquiſgranenſi Concilio Canonicis præſcriptæ, circa modum Officium Divinum perſolvendi verſatur; unde in ipſis Conciliis, nihil adeo Canonicis inculcatur, quam *ut in Choro ad pſallendum inſtituto; Hymnis & Canticis Dei nomen reverenter* (verba ſunt Concilii Tridentini *Seſſ.* 24. *De Reform. cap.* 3.) *diſtincte, devoteque laudent*. Quare recte ad quendam Canonicum jampridem ſcripſit S. Ivo Carnotenſis *Epiſt.* 318. *Ad hoc inſtituta eſt Clericalis militia, ut pſalmodia & hymnodia quotidianum Deo offerat ſacrificium.*

Si ergo Canonici ad hoc ſint inſtituti, hocque eorum ſit officium, ut Hymnis & Canticis Dei nomen reverenter, diſtincte, devoteque laudent; quis non injuſtum, imo & ab ipſa ratione naturali alienum videt eſſe, munus ſibi impoſitum non velle implere, ſed id in alios transferre, atque ita nomen & proventus Canonicorum velle retinere, officium vero à ſe rejicere?

Hanc quorundam Clericorum inertiam, imo injuſtitiam notavit & execratus eſt, nec tolerandam eſſe jam-

jampridem cenſuit Imperator Juſtinianus? „ Sancimus (inquit *Lib.* 42. §. 10. *Cod. de Epiſcop. & Cleric.*) ut omnes Clerici .... per ſeipſos pſallant nocturna & matutina, & veſpertina, ne ex ſola Eccleſiaſticarum rerum conſumptione Clerici appareant; nomen quidem habentes Clericorum, rem autem non implentes Clerici circa liturgiam Domini Dei; turpe enim eſt, pro ipſis adſcriptos, neceſſitate ipſis indicta, pſallere. Si enim multi Laicorum, ut ſuæ animæ conſulant, ad ſanctiſſimas Eccleſias confluentes, ſtudioſi circa pſalmodiam oſtenduntur; quomodo indecens non fuerit Clericos ad id ordinatos non implere ſuum munus? Quapropter omnimodo Clericos pſallere jubemus. & ipſos inquiri à Deo amantiſſimis pro tempore Epiſcopis, & duobus Presbyteris in ſingulis Eccleſiis, & ab eo, qui vocatur archos vel exarchos, & ab ecdico, ſive defenſore cujuſque Sanctiſſimæ Eccleſiæ, & eos qui inventi non fuerint inculpate in Liturgiis perſeverantes, extra Clerum conſtitui. Nam qui conſtituerunt, vel fundarunt Sanctiſſimas Eccleſias pro ſua ſalute & communis Reipublicæ, reliquerunt illis ſubſtantias, ut per eas debeant ſacræ Liturgiæ fieri, & ut in illis miniſtrantibus piis Clericis Deus colatur.

Conſonat Dionyſius Carthoſianus *Tract. de Vita Canon. art.* 29. qui Canonicos non cantantes, quamvis in „ choro ſtantes, ſed pueris & cantoribus id committentes, monet, ut attendant quod ait Apoſtolus: *Qui non laborat, non manducet.* Nonne Beneficium ad Officium ordinatur, nec Eccleſiaſtici reddit, niſi officiantibus in Divinis debentur?

§. II.

Probatur auctoritate Conciliorum Canonicos teneri per ſe, non per ſolos ſubſtitutos Divina obire Officia.

IGnaviam, ne dicam injuſtitiam Canonicorum proventus Eccleſiaſticos percipientium, officium vero obire refugentium, ex ratione naturali pluſquam ſufficienter non præoccupatis, nec propria cupiditate excæcatis probatam, ipſa Concilia quoque uno eodemque conſenſu declarare, atque contrarium abuſum improbare non dubitarunt.

Synodus Baſileenſis reformationi Eccleſiæ intendens hunc Canonicorum abuſum notare non prætermiſit; „ In cunctis Eccleſiis, inquit, Cathedralibus ac Collegiatis horis debitis Laudes Divinæ reverenter ab omnibus perſolvantur: & cum pſallendi gratia conveniunt, inquit, juncta ac clauſa labia tenere non debent; ſed omnes, præſertim qui majori funguntur honore, in Pſalmis, Hymnis & Canticis Deo alacriter modulentur ...., nemo ibidem, dum horæ in communi publice cantantur, legat vel dicat privatim officium: nam non ſolum obſequium, quo obnoxius eſt choro, ſubtrahit, ſed alios pſallentes perturbat.

Hoc Baſileenſis Concilii Decretum Concilium Senonenſe *Ann.* 1528. *Can.* 18. innovavit, declarans quod Canonici, cum pſallendi gratia ad chorum conveniant, muta ac clauſa labia tenere non debeant: ſed omnes, præſertim qui majori funguntur honore, in Pſalmis, Hymnis & Canticis, Deo alacriter modulentur.

Conſonat Synodus Colonienſis *Ann.* 1536. celebrata, quæ Canonicorum hujuſmodi inertiam acriter, non tamen ultra meritum, perſtringit *par.* 3. *c.* 5. „ Cum pſallendi gratia ad chorum conveniatur, (inquit Synodus) ibidem mutua aut clauſa labia nemo tenuerit.

„ Statis ergo ac debitis horis Laudes Divinæ, non curſim ac feſtinanter, ſed tractim, non truncate, ſed integre, diſtincte, devote, reverenterque ob omnibus decantentur, perſolvanturque. Et cum pſallendi gratia conveniatur ibidem multa aut clauſa labia nemo tenuerit: ſed omnes pariter ſenis cum junioribus, laudent nomen Domini in Pſalmis, Hymnis & Canticis, Deo alacriter modulantes; ſic tamen, ne boatus confundat recitationem. Nemo tum, cum publice vel preces horariæ, vel Miſſæ Sacrum cantando peraguntur, legat, vel dicat privatum officium: nam is id, cui obnoxius eſt, choro ſubtrahit .... Quem tamen aliud Officium Eccleſiaſticum, aut publicum alio ſtatim rapiet, ut niſi legens preces horarias, tempeſtive abſolvere haud poſſit, hac lege teneri nolumus. Quam autem à vero aberrant qui exiſtimant ſeſe non alicujus officii in Eccleſia exercendi, ſed quietis & inertiæ tantum cauſa Canonicatus eſſe adeptos; perinde atque ſatis ſit, paucis quibuſdam Clericis admodum ignaris, tenui pretio conductis, curam Divini Officii committi, quod deinde ejuſcemodi mercenarii, non ſervatis temporum interſtitiis, ſyncopando tranſcurrunt, interim ipſis Canonicis tota vita torpentibus.

Prædictam Canonicorum inertiam atque ignaviam nec Conciliorum illorum authoritas, nec ipſa Officii ratio omnino extirpare potuit; unde rurſus Synodus Generalis Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 12. *de reformat.* præcipere debuit; *ut omnes* Canonici *Divina per ſe non per ſubſtitutos compellantur obire Officia.*

Prædictam Canonicorum obligationem Divina *per ſe* obeundi Officia, præſertim *pſallendi*, claris ſed paucis verbis in Concilio Tridentino expreſſam, fuſius in Synodis pro executione ejuſdem Concilii celebratis expoſitam habemus.

S. Carolus fideliſſimus Concilii Tridentini Interpres poſtquam monuiſſet, „ quod qui dignitates aut perſonatus in Eccleſiis obtinent, & Canonici nominis ac Inſtitutionis ſuæ memores ea pietate & aſſiduitate Divina Officia colere debeant, ut alii eorum exemplo ad ſtudium & amorem divini cultus accendantur, ſubjungit *in Concil.* 1. *Mediol. par.* 2. *cap.* 38.

„ Itaque *auctoritate etiam Tridentini Concilii* præcipit, ut cum in choro pſallendum eſt, niſi quoque, quanto honoris gradu præ cæteris præſtant, tanto ſtudioſius Pſalmis, Hymnis, & Canticis una cum *aliis modulantes Dei laudes concelebrent*. Cui officio ſi defuerint, pro abſentibus habeantur, & carum horarum, quas ea ratione non obierint, diſtributionibus mulctentur.

Non dubitavit ergo S. Carolus, quin ex præſcripto Concilii Tridentini Canonici in quacunque etiam dignitate conſtituti teneantur ſtudioſius in *Pſalmis* modulari, quam uni honoris gradu ceteris præſtant.

Utque Burdigalenſe, Turonenſe aliaque plura extera Concilia omittam, quæ dictam Canonicorum obligationem proponere non omiſerunt, ad noſtra Belgica deſcendo.

Et quidem Cameracenſe biennio à ſoluta Tridentina Synodo celebratum, cui & plures è Tridentina Synodo reduces interfuerunt, adeo luculenter prædictam Canonicorum obligationem expreſſit, & contrarium abuſum reprobavit, ut clarius proponere non potuiſſet: „ In choro, inquit, cum pſallitur, Canonici omnes qui in choro fuerint, & ſacellani *pſallant:* nec ſint in ſedibus ſuis otioſi: nec putent ſe functos officio, *ſi vicaria tantum opera* cultum divinum celebrari curent: modo tamen pſallere per valetudinem queant, nec aliis impediti juſtis de cauſis fuerint. *Ann.* 1569. *tit.* 6. *cap.* 7.

Conſonat ejuſdem Provinciæ Synodus Diœceſana Audomarenſis anno 1583. quæ ſimul unam ex præcipuis radicibus pravæ illius conſuetudinis, nimirum *ſuperbiam*, notat & ſugillat: „ Canonici, inquit *tit.* 12. *cap.* 6. in ſedibus ſuis non ſint otioſi, ſed Deo laudando incumbentes, & voce & corde pſallant domino: Minime enim ſe indignum exiſtiment Canonici aut alii Canonicis etiam ſuperiores, ſi canant cum aliis & ipſi Pſalmos, quos non dedignatus eſt Rex & Propheta David canere; cum Deo canant, *ſitque hoc proprium ipſorum officium*, denique eſt hæc noſtra omnium quam omnes expectamus beatitudo, Dei laudibus, cum omnibus Dei Sanctis, cantandis & celebrandis, æternum occupari.

Finem citationi Conciliorum facio, ſi unum Provinciæ noſtræ Mechlinienſis Decretum adjunxero: Meminerint omnes, inquit Synodus, tam in dignitate conſtituti, quam Canonici, Capellani, Vicarii, Beneficiati, & reliqui habituati, mandato Concilii Tridentini; ut omnes Divina *per ſe*, & non *per ſubſtitutos* compellantur obire Officia, atque in choro ad pſallendum inſtituto Hymnis & Canticis Dei nomen reverenter, diſtincte devoteque laudare. *Ann.* 1607. *tit.* 12. *cap.* 2.

Quis Canonicorum hunc unanimem Conciliorum conſenſum

ſenſum

Digitized by Google

ſenſum circa obligationem Divina *per ſe* obeundi Officia conſpiciens, adhuc de hac obligatione vel dubitare audebit?

§. III.

Theologi etiam juſto laxiores docent Canonicos non facere diſtributiones SUAS, *ſi ceſſante juſto impedimento in choro* non canant.

UT Canonicis perſpicuum ſit, quam ſit evidens & certa obligatio *per ſe pſallendi in choro*, etiam è recentioribus Theologis de rigore non ſuſpectis proferre volui, qui perculſi evidentia rationis obligationem illam negare non ſunt auſi, quantumvis alias magis ad extenuandas, quam augendas obligationes proclives.

Et quidem Lælius Zecchius differens de Canonicorum pſallendi officio non tantum arguit peccati, qui ceſſante legitimo impedimento cum reliquis in choro non cantant, ſed inſuper probat ſententiam Navarri, qui docet tales nec tuta conſcientia diſtributiones percipere poſſe: „ Omnes Canonici (inquit *De Repub. Eccl. c. 24. n. 6.*) ſub peccato (impedimento legitimo ceſſante) tenentur horas ſimul cum aliis in choro recitare; & ad id cogi poſſunt per pœnas & mulctas à Prælatis. *Extantes nec pſallentes cum aliis, etiamſi Canonici ſint, tuta conſcientia in choro non poſſunt diſtributiones percipere.*

Conſonat prædictis Joannes Azorius; qui probata opinione Navarri, obligante Canonicos ad pſallendum Divinum Officium cum aliis in choro, quærit ulterius: „ an ſibi acquirant eos fructus, quos, diſtributiones quotidianas appellant, ſi in choro non cantent? Reſpondeo, inquit, *minime*: quoniam hujuſmodi fructus dantur Canonicis *ratione cantus* in choro, & non ratione ſolius præſentiæ: at quod datur ob cauſam, ea non ſecuta minime debetur; " *p. 1. Inſtit. Mor. l. 10. c. 12. q. 5.*

Conſentit Rodriguez, docens *p. 1. c. 146. n. 5.* Canonicum „ recitantem ſubmiſſa voce aliis canentibus non poſſe diſtributiones quæ conſeruntur percipere. Tum quia diſtributiones conferuntur canentibus, & inſervientibus in choro cum aliis; ſiquidem inſtitutus eſt ad communicationem unius cum alio, ita ut quidquid Divini Officii ibi dicitur, ſit commune alteri; ſed non poteſt commune eſſe alteri, quando dicit ſibi ſoli, quoniam ut ſic, eſt ſibi proprium. Tum quia, qui non facit quod debet, non recipit quod oportet, Tum quia hic facit contra juſtitiam commutativam: ergo tenetur ad reſtitutionem.

Huic ſententiæ ſimiliter ſubſcribit Paulus Comitolus *Lib. 1. reſponſ. Moral. q. 62. Et ne dura hæc*, ſubjungit, *nonnullis videatur eſſe ſententia, ſciant de Canonicis in choro non pſallentibus, hoc ab illuſtriſſima Congregatione Romana redditum eſſe reſponſum*. NISI PSALLANT IPSI, OFFICIO SUO MINIME SATISFACERE.

Hanc Theologorum ſententiam non obſcure confirmat Synodus Tridentina, declarans „ quod Canonici ſi *perſonaliter* competens ſibi ſervitium, juxta formam ab Epiſcopis præſcribendam quolibet die ſtatuto non impleverint: illius diei diſtributionem amittant. *Seſſ. 22. c. 3. de Reform.*

Hæc eo fine dicta ſint, ut cognoſcant Canonici quanto ſe periculo exponant, dum nullo occurrente juſto impedimento juxta officii ſui exigentiam cum aliis in choro *pſallere*, aliaque Divina Officia *per ſe* obire negligunt, quando etiam præfati Scholaſtici ipſos ſecuros non reddunt.

§. IV.

Statuta Capitulorum eximere non poſſunt Canonicos ab obligatione Divina per ſe *obeundi Officia.*

STatuta inferiorum legibus Superiorum præjudicare non poſſe, certum eſt, & nullus negare poteſt. Cum igitur in præcedentibus luculentiſſime oſtenſum ſit, unanimi Conciliorum conſenſu declaratum eſſe, quod Canonici juxta officii ſui exigentiam teneantur Divina *per ſe* obire Officia, quis non videat, per Capitulorum ſtatuta hanc obligationem infringi non poſſe; maxime cum hæc obligatio ex ipſa Canonicorum primaria inſtitutione profluat.

Fruſtra proinde per Capitulorum ſuorum ſtatuta Canonici ſecuritatem ſibi promittunt; præſertim quia ſcitur, quam ſit ratum contingere, ut Canonici ſuaviter & commode vivere volentes, & propria commoda affectantes, onera vero ſubterfugientes (qui ſubinde majorem collegii partem conſtituunt) non difficulter in leges conſentiant, quæ eorum favent concupiſcentiis, parum attendentes, num religionem aut diſciplinam Eccleſiaſticam promoveant, vel Superiorum Decretis non adverſentur, dumque reliquorum zelus ſe non opponit, paulatim pro lege invaleſcunt; quo fit ut inter Capitulorum ſtatuta reperiuntur plurima, quæ quæſtum magis, quam pietatem reſpiciunt: quæ & juramento nonnunquam à Canonicis confirmantur: cujus generis plurima Patres Synodi Colonienſis repeſiſſe deplorant: „ Habent, inquiunt *Parte 3. c. 19.* fere quotquot ſunt Cathedrales ac Collegiatæ Eccleſiæ ſuum volumen peculiorum ſtatutorum, quæ interdum pro affectu privato cujuslibet augentur, ac creſcunt. *Inter hæc reperias quamplura quæ quæſtum magis quam pietatem reſpiciant*, & ad inæqualitatem magis quam æqualitatem faciant: unde diſcordia inter fratres (ut fieri ſolet) frequenter alitur, concordia vero ſcinditur laceraturque: *Et quantumvis pleraque inter hæc iniqua reperias, adiguntur tamen omnes qui recens admittuntur, ut ad ejuſmodi ſtatutorum obſervationem* (etiam penitus ignari quid contineant illa) *citra ullum delectum jurejurando ſe alligent*, cum tamen juramentum non debeat eſſe iniquitatis vinculum, nec ad ignorata extendi. Operæ pretium itaque nobis videtur, hujuſmodi ſtatutorum volumina inter viſitandum excutere, & quæ Evangelicæ puritati atque fraternæ charitati, denique diſciplinæ Eccleſiaſticæ minus conſentanea reperta fuerint, reſecare, cavereque ne poſthac ulla nova ſtatuta in ejuſmodi Eccleſiis (niſi tamen noſter acceſſerit calculus) edantur.

Hinc habemus, quod, teſte Synodo Provinciali Colonienſi, inter ipſa Statuta, etiam Eccleſiarum Cathedralium, quorum obſervationem quoque ipſi Canonici *juramento* promittebant, reperta ſint quamplurima, quæ *quæſtum* magis, quam *pietatem* ſaperent.

Ipſa quoque Generalis Tridentina Synodus *Seſſ. 24. cap. 14. De Reform.* deplorat, quod „ in pluribus Eccleſiis, tam Cathedralibus, quàm Collegiatis & Parochialibus ex earum *Conſtitutionibus*, aut ex prava conſuetudine in electione, præſentatione .... ſive admiſſione ad poſſeſſionem alicujus Cathedralis Eccleſiæ, vel Beneficii, Canonicatuum aut Præbendarum certæ conditiones, ſeu deductiones ex fructibus, compenſationeſve illicitæ, aut etiam quæ in aliquibus Eccleſiis dicuntur turnorum lucra, interponantur: quæ omnia S. Synodus deteſtans, mandat Epiſcopis, ut quæcunque hujuſmodi in pios uſus non convertuntur, atque ingreſſus eos, qui *Simoniacæ labis*, aut *ſordidæ avaritiæ* ſuſpicionem habent, fieri non permittant, ipſique diligenter de earum *Conſtitutionibus* ſive conſuetudinibus ſuper prædictis cognoſcant; & illis tantum, quas laudabiles probaverint, exceptis, reliquas ut *pravas ac ſcandaloſas rejiciant & aboleant*. " Et qui adverſus prædicta quavis ratione commiſerint, pœnis Simoniacorum ſubjacere decernit, „ non obſtantibus (inquit Synodus) quibuſcunque *Statutis*, *Conſtitutionibus*, conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, etiam *Apoſtolica authoritate confirmatis*: de quarum ſubreptione, obreptione, & intentionis defectu Epiſcopus, tanquam Apoſtolicæ Sedis Delegatus, cognoſcere poteſt.

Ex his quis non videat, per Synodum Tridentinam ſupponi, in Statutis & Conſtitutionibus, etiam Cathedralium Eccleſiarum (tametſi per Sedem Apoſtolicam confirmatis) poſſe reperiri aliqua, quæ Synodus tanquam de Simoniaca pravitate ſuſpecta deteſtatur?

Ex his apparet, quam periculoſo fundamento nitantur Canonici, dum ab officii ſui obligatione, tam enixe ab Eccleſia inculcata, prætextu Statutorum Capitularium, quæ tam frequenter à regulis Eccleſiæ diſſona reperiuntur, ſe eximere non verentur.

§. V.

Canonici juſte Vicarios ſibi in Divini Officii perſolutione adjutores aſſumunt; & quid præcipue in illorum aſſumptione attendere debeant?

CONſtat ex dictis hoc Tractatu, præſertim prima parte; Canonicos non tantum ad Divini Officii perſolutionem, ſed etiam Hierarchicas functiones pro Eccleſiæ neceſſitate & utilitate obligari; unde non difficulter intelligi poteſt, quod Eccleſiæ negotia nonnunquam à Divini Officii perſonali perſolutione eos avocare queant; quapropter Eccleſia, dum Canonicos ad Divina *per ſe* obeunda Officia adſtrictos declarat, hanc ſalutarem clauſulam adjicere non dubitavit, modo tamen pſallere per valetudinem queant, nec aliis impediti juſtis de cauſis fuerint. Unde & Synodus Colonienſis, quæ Canonicos non *pſallentes* tam acriter perſtringit, hanc tamen exceptionem addendam cenſuit: *Quem tamen aliud Officium Eccleſiaſticum, aut publicum alio ſtatim rapiet, ut niſi legens preces horarias tempeſtive abſolvere haud poſſit, hac lege teneri nolumus.*

Ne tamen ob Canonicorum occurrentia impedimenta Officium Divinum interrumpatur, aut non ea qua decet ſolemnitate abſolvatur, merito Canonici aſſumunt Vicarios, qui ſibi in perſolvendis Divinis Laudibus ſint coadjutores.

Hunc eſſe Vicariorum finem indicat ſæpe nominata Synodus Colonienſis, monens Vicarios „ ut attendant „ quod Canonicis adjutores accedant: horum nimirum „ vice; qui vel adverſa valetudine detenti, vel negotiis „ neceſſariis avocati, intereſſe non poſſunt.“

„ Ita vicaria opera (inquit ante citata Synodus „ Audomarenſis *cap. 6.*) Officium peragatur, ut nihilominus ii ipſi quorum proprie eſt illud agere, qui „ Dignitatem, Canonicatum, aut quodvis aliud Beneficium vel officium, in Eccleſia obtinent, niſi legitime impediantur, per ſeipſos & non per alios „ duntaxat, illud faciant.

Laudabiliter itaque à Canonicis aſſumuntur Vicarii, qui ipſis in peragendo Divino Officio accedant coadjutores. Verum in aſſumendis Vicariis, qui vice ſua Deo laudes perſolvant, merito attendent Canonici quod jampridem Regula Canonicorum præſcripſit: „ Tales „ ad legendum, *cantandum* & *pſallendum* in Eccleſia „ conſtituantur, qui non ſuperbe, ſed humiliter debitas Domino laudes ſolvant, & ſuavitate lectionis ac „ melodiæ & doctos demulceant, & minus doctos erudiant; pluſque velint in lectione vel cantu populi ædificationem, quam popularem vaniſſimam adulationem.“ *In Synod. Aquiſgr. ann. 816. lib. 1. c. 133.*

Et quia optima ſymphonia eſt, quæ non in vocibus tantum, ſed & moribus reſonat, & in certo virtutum temperamento, juxta illud S. Auguſtini in *Pſalm. 146.* „ Vis recte pſallere? non ſolum vox tua ſonet laudes „ Dei, *ſed opera tua concordent cum voce tua.* Vis ut „ Deo tua jucunda ſit laus? noli bonæ cantilenæ tuæ „ obſtrepere malis moribus; Plus ille attendit quid vivas, quam quid ſones.

Hinc exclamat: „ Quam multi ſonant voce, & „ corde muti ſunt! Quis putas, interrogat Origenes „ *Homil. 6. in Judic.* ita ſonoræ vocis eſt, & ita ſpiritus puræ mentis, qui ſincere canat, ut cantilena „ ejus Divinum delectare poſſit auditum? Ille profecto eſt, qui nullum raucum habet in ſe peccati ſonum, qui nihil offenſionis in lingua, nihil craſſitudinis in ſpiritu gerit. *Quid prodeſt ſonoris vocibus „ perſonare, ſi vita diſſona ſit?*

Ut igitur Canonicorum laudes, quas per Vicarios ſuos perſolvunt, Deo ſint gratæ, & orationes eorum exaudiantur, magis ad mores, quam ad voces attendere debent, ne alias cantando non Deum laudent, ſed offendant.

Quare Patres Concilii Cameracenſis *Ann. 1565. tit. 6. cap. 15.* decreverunt, „ ut in Eccleſiis ſive Cathedralibus, ſive Collegiatis non conſtituantur Vicarii, qui Canonicas, quas vocant, Horas in Choro „ canant, niſi aut Sacerdotes, aut in ſacris Ordinibus conſtituti, aut ſaltem Lectores ordinarii; atque „ hi quantum fieri poteſt, ſint cælibes, *quorum mores „ vitaque probata fuerit.* Nec permittantur in Choro pſallere, *niſi veſtitu & habitu corporis miniſtros ſe* “ *eſſe Dei & Eccleſiæ demonſtrent.* “

Cui conſentit Synodus Audomarenſis, decernens ut “ nulli in quacunque Eccleſia conſtituantur Vicarii “ aut ſtipendiarii ad cantandum Horas Canonicas, “ niſi qui Lectores ut minimum ſint ordinati, *vitæque honeſtate ac veſtitus decentia miniſtros ſe eſſe* “ *Dei & Eccleſiæ monſtrent.* “

§. VI.

Corollaria ex his, quæ hoc Capite dicta fuerunt.

DIcta hoc capite oſtendunt, quod Canonici vi officii adſtringantur, legitimo ceſſante impedimentu, PER SE ET NON PER SUBSTITUTOS *Divina obire Officia, atque in Choro*, AD PSALLENDUM INSTITUTO, ut ait Synodus Tridentina, *Hymnis & Canticis Dei nomen reverenter, diſtincte, devoteque laudare.*

Cuntiat quoque hanc Canonicum obligationem adeo evidenter, & in ratione naturali eſſe fundatam, & Conciliorum Decretis expreſſam, ut & Scholaſtici de rigore non ſuſpecti eam agnoſcere debuerint; imo Canonicos obligationi illi non ſatisfacientes, distributiones ſalva juſtitia recipere poſſe negaverint.

Ex dictis non difficulter quoque deducitur, quod non tantum Canonici, ſed etiam Capellani aliique choro adſtricti *per ſe pſallere* teneantur; cum enim *chorus ad pſallendum ſit inſtitutus*, ut declarat Concilium Tridentinum, ſequitur, quod ad illum *pſallendi* gratia conveniatur; ac per conſequens quod omnes, qui illum frequentare obligantur, una jubeantur *Hymnis & Canticis Dei nomen reverenter, diſtincte devoteque laudare*; unde præcitatæ Synodi Cameracenſis & Mechlinienſis non Canonicos tantum, ſed & Capellanos *ad pſallendum per ſe* obligatos declarant.

Colligitur quoque ex ante dictis, quod Canonici non ſint omnino ſecuri ex Capitulorum ſuorum ſtatutis, præſertim ſi talia ſint ut ad relaxationem potius quam inſtaurationem tendant diſciplinæ; magiſque cupiditati quam charitati aut Religioni favere videantur. Ex quo non difficulter ulterius intelligitur, quod nihil ſecuritatis Canonici accipere queant ex quibuſdam, quæ hinc inde invaluiſſe videmus, conſuetudinibus. Quis enim ignorat, quin facilius abuſus ex quorundam ignavia & cupiditate, accedente Superiorum in corrigendo negligentia, ſenſim & quaſi inſenſibiliter irrepant, quæ conſuetudinis nomine paulatim cohoneſtentur, quam iniqua condantur ſtatuta? Hæc enim, quia communi conſilio & publice fiunt, facilius ſi injuſta ſint, recte ſentientium oppoſitionibus & contradictionibus impediuntur; hinc etiam videmus omnes paſſim abuſus conſuetudinis non ſtatuti nomine aut titulo palliari: quare, & quæcunque unquam Concilia pro reformatione diſciplinæ habita ſunt, nonne in hoc unum pene incumbere debuerunt, ut pravas conſuetudines extirparent?

Qui præcitatos Canones pervolverit, non difficulter quoque intelliget, quod quo majorem in Eccleſia quiſque obtinet dignitatem, eo præ reliquis in divinis *per ſe* obeundis Officiis debeat eſſe diligentior, niſi impediatur: ut ſuo exemplo alios excitet, oſtendatque nihil in Divinis Officiis eſſe humile vel abjectum; atque ita ex animis Canonicorum facto ſuo ejiciat indignam illam de divina pſalmodia ideam; quaſi ſtatui Canonicali injuria aut ignominia irrogaretur, ſi cum inferioris Ordinis Clericis Pſalmis, Hymniſque decantandis inſiſtent. Quod enim ob hanc cauſam Canonici canere omittant, jampridem notavit Dionyſius Carthuſianus *De vita Canon. artic. 19.* „ *Canonici*, inquit, *omnino non cantant, quamvis in* “ *choro ſtent, ſed pueris, & cantoribus id committant: conſuetudo illa videtur eſſe corruptela, non lex:* “ *nec ex humilitate & devotione, ſed magis ab* ELATIONE, *ab uſu & acedia proceſſiſſe videtur.*

Quod idem & Dominicus Soto obſervaſſe legitur: cum enim multis aſſeruiſſet ſtipendia Canonicis non tantum ut aſſiſtant, ſed ut *pſallant* eſſe conſtituta, ſubjungit: *Imo vero .... eo res pervenit, ut dedignentur canere, putentque ſuæ* MAJESTATI DEROGA-

RE,

Digitized by Google

ni, *ſed Capellanis inferioris claſſis id committunt*.

Denique quæ anteriori §. dicta fuerunt, evincunt, quod ii Canonici parum ſint ſoliciti num acceptæ, & gratæ Deo laudes offerantur, qui in Vicariis conſtituendis non tam attendunt, quinam ea morum ſint honeſtate & gravitate, ut in divinis perſolvendis gratum Deo offerant labiorum ſuorum ſacrificium; quam potius quinam minori ſtipendio penſum illud perſolvere velint; quales non tanquam Chriſti miniſtri in hymnis & canticis voluntarie Deo ſacrificare; ſed tanquam mercenarii ſine ullo affectu, aut reverentia penſum ſuum feſtinando & ſyncopando abſolvere ſolent.

Denique cum ex dictis conſtet, obligationem *per ſe pſallendi* oriri ex ipſa Officii Canonicalis ratione, conſectarium eſt Canonicos illa conſtringi, tametſi Superiores in compellendo ſint defectuoſi: quare etiam Synodi pro executione Concilii Tridentini habitæ declarant abſolute Canonicos ad *pſallendum per ſe*, niſi legitime impediantur, obligatos.

C A P U T III.

Officium Divinum *reverenter*, *diſtincte*, *devoteque* perſolvi debet.

§. I.

De extrema reverentia, quæ in Officio Divino ſervanda eſt.

Ecclesiastica Hymnodia, tametſi ſecundum ſe opus ſit excellentiſſimum; ſi neceſſariis tamen conditionibus careat, nequaquam altiſſimo Deo placere poterit, qui modum operis magis attendit, quam opus ipſum. *Juſte*, inquit *Deuter.* 16. 20. *quod juſtum eſt perſequeris*. E qua doctrina illud Gerſonis pronunciatum à viris ſpiritualibus proverbialiter uſurpatum prodiit: *Deum* ſcilicet *eſſe non verborum, ſed adverbiorum remuneratorem*: hoc eſt, Dominum non tam reſpicere ad actionis bonæ ſubſtantiam, quam ad modum, & circumſtantias, quas Grammatici ſolent adverbialibus terminis explicare. Sunt autem tres conditiones neceſſariæ, ut oratio noſtra non fiat nobis in peccatum: nimirum ut *reverenter*, *ut diſtincte*, *ut devote* pſallamus.

Reverenter divinum Officium perſolvi dicetur, ſi debita reverentia eidem aſſiſtamus. Reverentia vero eſt virtus, quæ aliqua prælatione ſublimioria honorificationis cultum exhibet. Ergà Deum eſt actus Religionis, & adoratio, quam Latini *ſervitutem*, Græci *latriam* vocant.

Quia vero totus homo ſe totum conferre debet ad laudandum & orandum Deum, ideo externus & animalis homo ſuam quoque exigit ordinationem ſecundum externas potentias per actum reverentiæ. Ejus neceſſitatem, dum divinas laudes perſolvimus, elegantiſſime & pie explicat S. Bernardus *Serm. de quatuor modis oran.* „ Nonnullos, ait, arbitror experiri interdum in oratione ariditatem, & hebetudinem quamdam mentis, pro eo quod velut ex conſuetudine quadam cum minus digna reverentia, & ſolicitudine accesserunt. Quid enim aliud cogitare debet frater intrans ad orationem, quam Propheticum illud: *Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis uſque ad Domum Dei?* Omnino ſiquidem oportet nos orationis tempore curiam intrare cœleſtem, illam utique curiam, in qua Rex Regum ſtellato ſedet ſolio circumdante innumerabili, & ineffabili BB. Spirituum exercitu. Quanta ergo cum reverentia, quanto timore, quanta illic humilitate accedere debet à paludeſua procedens, & repens ranuncula vilis? Quam tremebundus, quam ſupplex, quam denique humilis, & ſolicitus & toto intentus animo Majeſtati gloriæ in præſentia Angelorum, in Concilio juſtorum, & congregatione aſſiſtere poterit homuncio? “ Hic primus ſtimulus eſt, ait Bona, „ orantes excitans ad reverentiam, divinæ ſcilicet præſentiæ conſideratio. Nam ſi mortalium regum miniſtri, cum ſe Dominorum conſpectibus præbent, quicquid ſordidum, quicquid deforme, quicquid incompoſitum eſt, à ſe amovere ſummo ſtudio nituntur; quanto majori, tum gravitate vitæ, tum puritate cordis, tum morum elegantiâ æterno Regi aſſiſtere debent inutiles ſervi? “ *De Div. Pſal. cap.* 19. §. 2.

Ad exteriorem vero reverentiam pertinent ſenſuum exteriorum cuſtodia, gravitas morum, habitus decentia, totiuſque externi hominis hujuſmodi compoſitio, quæ actioni peragendæ non ſit indigna.

Cum igitur in Officio Divino negotium nobis ſit cum Deo ipſo (ait Synodus Provincialis Mechlinienſis *Ann.* 1607. *tit.* 12. *cap.* 1.) qui Rex Regum eſt & Dominus Dominantium, merito non modo ſtatis horis ad chorum conveniatur, *ſed in eo etiam à fabulis, riſibus, & aliis inſolentiis* omnino abſtineatur, ſub pœna amittendæ diſtributionis & alia arbitraria pro modo ſcandali.

Sub eadem pœna alia ejuſdem provinciæ Synodus prohibuit, ut „ nemo, cum publice preces horariæ cantantur, vel Sacrificium Miſſæ peragitur, *prophanum* quidpiam, aut ab Inſtituto *alienum* legat; neque etiam *dormiat*, aut *fabuletur*.

Alia plurima, quæ Divini Officii majeſtate ſunt indigna jampridem Seraphicus Doctor notavit *in ſpeculo diſcipl. p.* 1. *cap.* 15. „ Adhæc, inquit, honeſti fratres in corporis diſpoſitione, decenter & uniformiter ſint in choro; decenter, qui ſine vaga diſpoſitione vel turpi; vaga, ut quando chorum ingreſſi, vel intrante, vel adſtante conventu, nunc ſegniter reſident, nunc ſtantes quidem huc & illac membrorum, ut languentium incongrua quadam exagitatione ſe gyrant; nunc ſtatuæ inſtar ſtallo affixi, & è regione diſpoſiti velut ſui obliti, nec ad altare demiſſis, ut decet, luminibus, ante inceptum Officium, ot tuti ſe vertunt, vel alias irreligioſe diſponunt: ſed nudato etiam aliquando capite circumquaque, ut cervus in ſaltu, vel tutalis in theatro, gyrovagando aſpectibus, oculos in advenientium, vel coadſtantium vultus infigunt, ſuoque indiſciplinato intuitu collateralium orationem, quam ipſi negligunt, etiam impediunt. Turpis autem erit ſitus, ſi ſint ibi molliter, aut remiſſe ſe in ſtallis ſuis brachiis tibiiſque reſolutis, notabiliter incurvando, aut in partem unam penitus, ut poſſunt, protenſo in alteram corpore accubando, ita, ut lecti mollitiem quærere videantur: aut dum ad altare verſi ſuper lignum, quod ſtallum dividit, ſe inclinant extenſione ſcapularum, vel capite anterioris ſtalli ſpatium occupando, & tergum ad retro ſtantem ſocium protendendo.

Canonici proinde aliique Divino Officio perſolvendo occupati, ita ſenſus ſuos exteriores cuſtodire, eamque morum gravitatem tenere, ac in tali totius corporis compoſitione eſſe debent, ut nihil in illis appareat, „ quod non reverentiam, & pietatem præ ſe ferat. Chori enim diſciplina, inquit S. Carolus, plena religionis eſt, plena pietatis, ac propterea ab iis obſervanda eſt, qui in eum locum conveniunt ad Dei laudes concelebrandas. “ *In Concil. Mediol. V. p.* 3. *cap.* 6.

Ut hanc pietatem, ac reverentiam Canonicus Divino durante Officio melius ſervare queat, hiſce ſe præmuniat monet S. Carolus.

Primò, ut ſtudio quodam intimæ pietatis, cujus ſplendor foris etiam eluceat, unuſquiſque, vel Canonicus, vel alius miniſter quicunque, qui Chori officiis adſtrictus eſt, ad Chori diſciplinam ſeſe inſtruat. Antea vero quam eo conveniat, paulolum attente ſecum cogitet, & loci illius Sanctitatem, & conveniendi cauſam, & divinarum laudum, quarum munus Angelorum eſt, officia, quæ caſtiſſime ab omnibus concelebrari oportet. Hac ipſa in cogitatione firmiter inhærens, nec quidquam quidem mente animoque concipiet, ab illius loci religione alienum, nedum aget quod Dei oculos offendat.

§. II.

Laudes divinæ diſtincte *perſolvendæ ſunt*.

Quam magnum ſit ergà Divinum Officium reverentiæ indicium, & ſingulare ad devotionem excitamentum illius modeſta, diſtincta ac gravis decantatio, dubium

dubium non eſt. Quare recte Canonicos docet Generalis Synodus Tridentina, *in Choro ad pſallendum inſtituto, hymnis & canticis Dei* non tantum *reverenter, ſed etiam* DISTINCTE *laudare*.

Quod idem, ſed aliis verbis expreſſerat Synodus Baſilienſis *Seſſ.* 21. c. 3. „ præcipiens ut Laudes divinæ per ſingulas horas, non *curſim*, ac *feſtinanter*, ſed tractim & cum *pauſa decenti, præſertim in medio cujuſlibet verſiculi Pſalmorum*, debitam faciendo inter ſolemne & feriale Officium differentiam, reverenter ab omnibus perſolvantur, " Quibus Patres Concilii Vienenſis præiverant reſcindentes abuſum horas Canonicas *tranſcurrendo* & *ſyncopando* perſolvendi. *Clem.* 1. *de celeb. Miſſ.* Quid de hac conditione ſenſerit Piiſſimus Mediolanenſis Antiſtes S. Carolus, ex Decreto ipſius in prima Provinciali Synodo *Part.* 2. *cap.* 25. promulgato, intelligere licet: „ Omnes, ait, in choro Divina Officia, ut temporis ratio poſtularit, alternis vocibus canant, recitent, attenteque audiant; *idque non curſim, non perturbate, non oſcitanter, ſed leniter, diſtincte, ac ſtudioſe faciant*.

Canere igitur *diſtincte*, eſt canere non ſyncopando, non mutilando, non curſim, non feſtinanter, non commiſcendo verba, vel ſyllabas; faciendo pauſam in medio, vel inter unumquemque verſiculum. Hinc melliſluus Pater filiis ſuis hoc monitum reliquit: Pſalmodiam, inquit, „ non nimium protrahamus, ſed rotunda & viva voce cantemus. Medium & finem verſus ſimul intonemus, & ſimul dimittamus. Punctum nullus teneat, ſed ſtatim dimittat. Poſt medium bonam pauſam faciamus. Nullus ante alios incipere, & nimis currere præſumat, aut poſt alios pneuma trahere, vel punctum tenere. Simul cantemus, ſimul pauſemus ſemper auſcultando. Quicunque incipit Antiphonam, aut Pſalmum, Hymnum, Reſponſorium, Alleluja, unam aut duas partes ſolus dicat aliis tacentibus: & ab eo loco, quo ille dimittit, alii incipiant, non repetentes, quod ille jam dixit. Monemus vos dilectiſſimi, ut ſicut reverenter, ita & alacriter Domino aſſiſtatis, non pigri, non ſomnolenti, non oſcitantes, non parcentes vocibus, non præcidentes verba dimidia, non integra tranſilientes, non fractis, & remiſſis vocibus muliebre quiddam de nare ſonantes, ſed virili ſonitu & affectu voces ſancti ſpiritus depromentes.

„ Videant igitur Chorales, & Cantores Chriſtiani (adde Canonici) verba ſunt Cornelii à Lapide, ne in divina pſalmodia, ex feſtinatione *verba præcipitent, præmordeant, cum altero choro commiſceant, & confundant*; ne audiant à Deo: *aufer à me* TUMULTUM *carminum tuorum, & cantica lyræ tuæ non audiam*. " Apud Cardinal. Bona de Divina Pſalm. cap. 17. §. 5.

§. III.

Ut Canonici aliique ad Officii Divini perſolutionem adſtricti ſuæ obligationi ſatisfaciant, debent illud devote perſolvere.

Reverenter & diſtincte Divinum officium perſolvendum eſſe oſtendimus: verum parum prodeſſet reverenter, ac diſtincte laudes Deo perſolvere, niſi & *devote*, id eſt, intimo cordis affectu perſolvantur, ut ſcilicet dum pſallimus, id verſetur in corde, quod ore profertur; alioquin ſugillabit nos Prophetica objurgatione Salvator noſter, dicens: *Hypocritæ bene prophetavit de vobis Iſaias dicens, Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt à me*. Sic Proſper Aquitanicus.

Laus vera in Dominum depromitur ore precantis,
Si quæ voce fluunt, intima cordis habent.

Unde illud S. Hieronymi apud Gratianum *Diſt.* 92. *Can.* 1. *Cantantes & pſallentes in cordibus veſtris Domino*. Audiant hæc adoleſcentuli, audiant ii, *quibus in Eccleſia eſt pſallendi officium. Deo non voce, ſed corde cantandum.*

Ad hæc S. Hieronymi verba appoſite Gloſſator Gratiani reproducit hos verſus:

Non vox, ſed votum, non cordula muſica, ſed cor:
Non clamans, ſed amans, clamat in aure Dei.

„ Et quæ ſegnitia eſt, ut loquitur S. Cyprianus *De Orat. Domin.* alienari & rapi ineptis cogitationibus, cum Dominum deprecaris, quaſi ſit aliud quod magis debeas cogitare, quam quod cum Deo loqueris? Quomodo te audiri à Deo poſtulas, cum ipſe non audias? Vis eſſe Deum memorem tui cum rogas, quando tu ipſe memor tui non ſis?

Merito proinde Oecumenica Lateranenſis Synodus ſub Innocentio III. „ Clericis diſtricte præcipit in virtute obedientiæ, ut Divinum Officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis dederit Deus, ſtudioſe celebrent & *devote*. " Cap. 9. tit. De celebr. Miſſ.

Hæc verba aperte oſtendunt (inquit Fagnanus *ad C. Dolentes* tit. *De celebr. Miſſ. n.* 40.) Concilium præcepiſſe devotionem illam, quæ eſt donum Dei, & ſic devotionem formalem & internam, quæ cum ſit actus virtutis, divino indiget auxilio. Non autem nudam devotionem materialem, & apparentem. "

Non ſufficit proinde ad debitam horarum recitationem attentio intellectus, ſed requiritur inſuper pius affectus voluntatis. Perſpicuum igitur eſt, attentionem ad ſola verba, ne in illis erretur, eſſe inſufficientem: quia ſimilis attentio in ſolo hæret intellectu. Attentio vero ad finem orationis in idiotis, ſive illis qui verba orationis intelligere nequeunt, ſufficere poteſt; per hanc enim & voluntas in Deum ferri valet.

Hinc de communi populo refert Auguſtinus *Tract.* 32. *in Joan. Cantat populus credens, nec putat ſe male optare, quod dicitur à divina lectione; & ſi parum intelligit, credit aliquod boni eſſe, quod cantat.*

Illi vero, qui & ſenſum verborum recipere poſſunt, non tantum ad finem orationis, ſed & ſenſum verborum attendere debent, unde non tantum pio in Deum affectu ferri debent, ſed affectu verbis orationis correſpondente.

§. IV.

Quandonam diſtractiones cenſeantur voluntariæ, ut ob illas attentio debita non haberi cenſeatur?

Norunt omnes, qui orant, quantis evagationibus ſubjecta ſit mens humana non volens, ſed vel invita; & ne ad imperfectos tantum, vel imbecilles id pertinere putes, audiamus quid de ſe dicat in *Pſal.* 75. eximius ille Dei cultor S. Auguſtinus: „ Vere dicam, ait, tanquam homo in hominibus, & ex hominibus, attendat quiſque & videat quanta agantur in corde humano, quemadmodum ipſæ plerunque orationes impediantur vagis cogitationibus, ita ut vix ſtet cor ad Deum ſuum, & vult ſe tenere, ut ſtet, & quodammodo fugit à ſe, nec invenit cancellos, quibus ſe includat, aut obices quoſdam, quibus retineat avolationes ſuas, & vagos quoſdam motus, & ſtet jucundari à Deo ſuo. "

Unde S. Thomas 2. 2. q. 83. art. 13. ad 3. *Evagatio mentis quæ ſit præter propoſitum, orationis fructum non tollit*, juxta illud S. Baſilii in *Serm. de Orando Deo*, à Doctore Angelico allatum: „ Si debilitatus fixe nequis orare; quantumcunque potes, teipſum cohibeas, & Deus ignoſcit, eo quod non ex negligentia, ſed ex fragilitate non potes, ut oportet, aſſiſtere coram eo. "

Si quis vero ex propoſito, ſeu voluntarie evagationes ſeu diſtractiones patiatur, indubie peccatum eſt, & impedit orationis fructum, ut notat ibidem Doctor Angelicus; is enim attentionem, ſeu pium affectum inter orandum non velle habere cenſetur.

Cum vero actio, ſeu opus aliquod cenſeatur alicui voluntarium, non tantum ſi illud ex propoſito voluerit, ſed etiam ſi ſequatur ex aliquo voluntarie poſito, quod ne illud ſequeretur, omitti debuiſſet, quale à Theologis, & Canoniſtis voluntarium in cauſa, ſeu indirectum vocari ſolet; hinc quoque ſequitur diſtractiones cenſendas eſſe voluntarias, dum oriuntur ex illis cauſis, quæ omitti debuiſſent, ne evagationes illæ orirentur!

Hinc facile colligitur, quod Canonici aliive horis Canonicis legendis adſtricti voluntaria laborent diſtractione, ſi loco, quo juxta Sapientis conſilium *ante orationem præpararent animam ſuam*, præeligant ſuperfluis colloquiis, & vanis confabulationibus vacare. „ Quæcunque enim (ait Venerabilis Beda *De Temp. Salom.*)

Digitized by Google

Salam.) ſæpius agere, loqui vel audire ſolemus, eadem neceſſe eſt ſæpius ad animum quaſi ſolitam propriamque recurrant ſedem.

Similiter Canonici qui ſenſibus ſuis exterioribus, inter Divini Officii perſolutionem, nimiam concedunt libertatem, voluntario defectu attentionis laborare convincuntur; nec dubium eſt, quin eo tempore ſenſus ſuos cuſtodire deberent, ne mentis evagationes naſcerentur. Vulgaris enim parœmia eſt; *Incuſtoditum captat ovile, pecus*, ita mentem non cuſtoditam per apertas ſenſuum feneſtras expugnat dæmon.

Diſtractiones quoque, quæ ex magna nimis, & ſuperflua negotiorum mole naſcuntur, frequenter ipſum defectum attentionis inficiunt. „Sunt enim, (ait Cardinalis Bona) quidam magni ardeliones, qui non niſi terram, & carnem ſapiunt, & quaſi gigantes ſub pondere negotiorum gementes, vel non orant omnino, vel tumultuaria celeritate ſuos pſalmos deglutientes, corpore in templo, mente in foro ſunt, quibus illud profecto convenit, quod ſcriptum eſt, *Labor labiorum ipſorum operiet eos.*" De Divina Pſal. *cap.* 19. §. 5. *num.* 3.

His non immerito addi poſſunt diſtractiones illæ, quæ ex nimia & anxia ſolicitudine ad res terrenas, etiam vitæ neceſſarias, originem ducunt. Quis enim ambigat, quin anxietas ad externa varias pariat mentis evagationes? adeoque ob has merito eſſent omittendæ hujuſmodi anxietates & ſuperfluæ ſolicitudines; & conſequenter ſi quis eas deponere non ſtudeat, reddentur ejus diſtractiones voluntariæ in cauſa.

§. V.

Proponuntur media ex Concilio Mediolanenſi quinto deſumpta, ad devotionem excitandam, & fovendam tempore Divini Officii accommodata.

SAnctus Carolus magno erga Dei cultum fervore excitatus, quanta potuit cura & ſtudio Canonicos ſuos ad illius devotam & piam perſolutionem excitare volens, piiſſima, ac ſaluberrima media excitandæ ac fovendæ devotioni præſcripſit: quæ non inutiliter hic, pro opportunitate eorum, qui Concilium, è quo deſumpta ſunt, non habent, adjungi poſſe credidi.

„Chori diſciplina (inquit in *Conc. Mediol. V. par.* 3. *n.* 6.) plena religionis eſt, plena pietatis; ac propterea ſancte ab iis obſervanda eſt, qui in eum locum conveniunt ad Dei laudes concelebrandas.

„Quare præter illa, quæ in Concilio Provinciali Primo, de illius cultu præfinivimus, hæc admonemus, quo religioſius non modo excolatur, ſed multis partibus augeatur ſancta ejuſdem chori inſtitutio.

„Primò, ut ſtudio quodam intimæ pietatis, cujus ſplendor foris etiam eluceat, unuſquiſque, vel Canonicus, vel alius Miniſter, quicumque ſit, qui chori Officiis aſtrictus eſt, ad chori diſciplinam ſeſe inſtruat.

„Dumque ad chorum procedit, quanquam alii comes adjunctus, ut quaſi ſolus accedat; in ea meditatione fixus, ut ſecum cogitet, ſe ad chorum, nempe ad Sancta Sanctorum, ut Canone antiquo cautum eſt, & ad publicæ orationis ſacrificium accedere.

„Cum in choro eſt, animum, mentemque ab omnibus curis, perturbationibus, & cogitationibus à rei, quæ geritur, ſanctitate alienis, quoad ejus fieri poteſt, abducat, ſeſe totum in Dei cultu colligat.

„Illud etiam cogitet quam ob cauſam eo ſe contulerit; tum ſibi ſtatuat, ſe in conſpectu Dei omnipotentis, & in corona innumerabilium Angelorum, & Sanctorum eſſe.

„Qua cogitatione videat, perpetuoque reputet, ſe eo loci conſiſtere, ut Deo ſanctiſſimum cultum, venerationemque tribuat, atque ab eo, & ſibi, & aliis omne bonum deprecetur.

„Conſideret vero ipſum Deum tanquam Patrem & Redemptorem amantiſſimum, optimum, ſapientiſſimum, miſericordiſſimum, quique omnia intuens ubique & ſemper eſt.

„Tum cordis caſtitatem, beneque orandi donum, & gloriam à Deo ſupplex petat, rationiſque Sacrificium ſimul cum meritis Jeſu Chriſti, & SS. ejus præſertim, cujus memoriam Eccleſia illo die celebrat, ad gloriam Sanctæ, & individuæ Trinitatis, & ad ſuam proximorumque utilitatem dirigat.

„Cum pſallendum eſt, primum Pſalmi argumentum mente animoque concipiat.

„Obſervet præterea quis in Pſalmo loquatur, an Deus, an Eccleſia, an pœnitens, an aſpirans ad perfectionem attendat; item ad quem præcipue ſalutarem affectum Pſalmus referatur.

„Cum ita ſe religioſe paravit, magna animi attentione ſe ad verba, ſententiaſque pſalmi accommodet, ita ut laudet, gemat, extimeſcat, ſicut pſalmorum voces indicant: & quod denique ore profert, animo primum concipiat.

„Tum verba ſingula notet, interpretationem ſtudio aſſequatur, unde mens animuſque ad aliquem ſalutarem affectum incendatur.

„Ad verba etiam adjungat animo cogitationem, vel amoris, vel reverentiæ, vel humilitatis. Atque ita quidem affectum aliquem excitet, ut ſi de virtute verba pſalmi profert, deſiderio accendatur imitationis; ſi de peccatis, intime doleat, quod in eo ſtatu ipſe fuerit, aut certe proximi ejus. Et ſic de aliis item, quæ pſalmo ſignificantur.

„Eam porro attentionem initio uniuſcujuſque pſalmi, orationis, & aliarum Divini Officii partium, tum ſingularum horarum Canonicarum renovare, atque excitare ſtudeat, præſertim dum illa verba, quæ ad ſanctæ orationis ſpiritum inflammandum valent, pronunciat, Deus in adjutorium meum intende, &c. Itidem faciat, cum alio ſe cogitationibus diſtrahi animadvertit.

„In fine etiam uniuſcujuſque pſalmi ſeſe excitet illis verbis: Gloria Patri, &c.

„In concluſione item orationum, cum dicitur: per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum; ſpe ſancta erga illum redemptionis noſtræ authorem ſeſe confirmet.

„Et quoniam attentio valde admodum excitatur, ſi quæ quiſque profert, recte intelligit: ideo in ea potiſſimum expoſitione pſalmorum aſſidue verſetur, quæ non varia ſit, ſed quæ tota in excitandis exercendiſque ſanctis affectibus verſetur: cum autem magnus pſallendi fructus in pſalmorum affectibus verſetur, ſive quis in choro, ſive privatim, ſive ſubmiſſa, ſive alta voce oret: idcirco certos ſibi locos pſalmorum præfiniat, quibus omnis hæc ratio includatur.

„Loci præcipui præter ceteros hi ſint, unde ſalutares affectus exiſtunt: Laus Dei, memoria bonorum noſtrorum, commemoratio noſtræ miſeriæ, & reprehenſio male agentium.

„Pſalmorum verbis cum Dei bonitas prædicatur, ad illius dilectionem, & ad gratiarum actionem de beneficiis, quæ à divina benignitate proficiſcuntur, ſe toto animo accendat. Cum illius infinita ſapientia, aut potentia commemoratur, admiratione afficiatur: tum intime gratuletur, cum aliquid Dei auxilio bene geſtum narratur.

„Cum bonorum memoria, recordatioque Pſalmorum vocibus excitatur, deſiderium quoddam concipiat illa ſibi, & aliis conſequendi; tum illa eadem à Deo petat, tum in Deo ſpem animo capiat fore, ut divina ejus ope, non modo quæ bona ſunt, quæque ſalutaria, aſſequatur, ſed quæ mala, ac quæ perniciem afferunt, vitet.

„Aliquando etiam intime in Domino gaudeat, ſe bona Deo juvante adeptum eſſe, & mala caviſſe.

„Ex miſeriarum commemoratione timorem concipiat, dolorem, ac humilitatem cum ſuas agnoſcit infirmitates.

„Ex reprehenſione male agentium agnoſcat zelum divinæ vindictæ, & indignationem contra nequitiam: atque ita quidem ex ſalutaribus his affectibus fructum pſallendi uberrimum capiet.

„Peroratis Pſalmis, abſolutoque Canonico Officio, paululum tacitus conſiſtat, genibuſque flexis veniam deprecetur, & negligentiæ, & diſtractionis, aliuſve culpæ, quam in eo precationis officio admiſerit: tumque hoc oret; ut pro Chriſti totiuſque Eccleſiæ

„meri-

„ meritis, orationis ſuæ obſequium, ac miniſterium gratum ſit atque acceptum.

„ In eo pſallendo Officio, cum ea mentis attentio & ſalutaris affectus, tum corporis decens compoſitio requiratur.

§. VI.

Proponitur myſtica Veſtium Canonicalium ſignificatio.

VArii varia de origine, ac ſignificatione ſacrarum Veſtium, & inter alias, de illis quibus hodie in Divino Officio Canonici uti ſolent, curioſæ magis quam utiliter inquirunt, & in medium proferunt: quibus prætermiſſis, ea hic tantum adjungenda arbitratus ſum, quæ de eorum myſtica ſignificatione piiſſimus Paſtor S. Carolus in *Concil. Mediol. V. part.* 3. *cap.* 6. Canonicis propoſuit, ut vel ex ſola veſtium conſpectione, & conſideratione ad reverentiam, ac devotionem excitarentur, monerenturque mores ſuos ita componere, ut nihil in illis occurreret, quod perſona ſimili ornatu decorata eſſet indignum.

„ Dum ſuperpelliceum, qui amictus ex tela linea candida conſtat, induit, cogitet, quam perſonam ſuſtineat, nempe à ſordibus, labeque puram, qualemque veſtitus ille indicat.

„ Cum almutiam pelliceam, quod inſigne Canonicorum eſt, humeris vel brachiis, prout moris eſt, Canonicus impoſuit, eam cogitationem ſuſcipiat, in ſe reſtinctas, ac plane mortuas eſſe oportere rerum mundanarum affectiones, atque cupiditates, ut ejus rei ſignificans eſt illa animalis intermortui pellis, quam de more induit.

„ Si vero, ut pleriſque in Eccleſiis inſtitui, conſuetudinaſve eſt, cappam induit, quæ humeros contegit, & brachia quaſi devincit, ex eo amictu intelligat, ſe expreſſas, quaſique devinctas habere oportere appetitiones, ac ſe totum ad Dei voluntatem accommodare.

„ Cum igitur iis chori veſtibus, alium veſtitum, quo foris utitur, contegat, ſicque aliam perſonam habitu gerat, caveat ne quidquam, etiam in ſacriſtia agat admittatve, quod cum actione non recte conveniat, ob quam illum habitum induit. Ne in colloquiis quidem ab ea actione alienis ſe occupet: niſi curæ præſit, quæ id neceſſario poſtulet.

„ Abſtineat autem ſemper, ſed maxime dum chori veſtibus indutus eſt, ubi ſit in ſacriſtia, vel alio loco, à jocis, à ridicule dictis facetiiſque, à cachinnationibus, & à verbis futilibus atque inanibus, quæ temere, & impudenter effunduntur.

„ In choro ne properanter quaſi diſtributionum quæſtu incitatus, accedat, ſed gravi inceſſu.

§. VII.

Corollaria ex iis, quæ hoc Capite dicta ſunt.

EX dictis conſequens eſt, quod Canonici, aut ipſi Superiores jubeantur, quantum in ipſis eſt, providere, ne quid in Divini Officii perſolutione incidat, quod reverentiæ, aut devotioni, qua perſolvendum eſt, contrarietur.

Hinc Canonicis invigilandum, ut ſi quæ muſica adhibeatur, *non ſit laſciva*, ut loquitur Synodus Cameracenſis, *nec choreis potius, quam choro congruens, ſed gravis, ac movens pios affectus*. Ann. 1565. *tit.* 6. *cap.* 2.

„ Similiter ne & organa, & quæcunque inſtrumenta muſica, tam in proceſſionibus, quàm in Eccleſiis, ut loquitur Synodus Mechlinienſis, modulatione ſua laſcivas cantiones imitentur. Tintinnabula quoque & campanas ad harmoniam quandam pulſantes, ejuſmodi pulſatione turpes, inhoneſtas, vel ſcandaloſas cantiones non exprimant, vel imitentur, ſed potius Hymnorum & Canticorum Eccleſiæ modulationes. Et ſic ubi neceſſe fuerit, ait Synodus, cum Magiſtratu deſuper agatur." Ann. 1607. *tit.* 12. *cap.* 8.

Quæ omnia conſonant Concilio Tridentino decernente, ut Epiſcopi *ab Eccleſiis muſicas eas, ubi ſive organo, ſive cantu laſcivum, aut impurum aliquid miſcetur, arceant*.

Conſectarium quoque eſt, quod merito in uſum revocarentur, quantum temporum ratio permittit, Canones illi, qui decernunt „ ut Laici ſecus Altare, quando ſacra celebrantur (verbis loquor *Cap.* 1. *De vita, & honeſt. Cler.*) ſtare vel ſedere non præſumant. Sed pars illa, quæ cancellis ab Altari dividitur tantum pſallentibus pateat Clericis."

Hos, inquam, Canones non immerito renovandos eſſe ex dictis facile colligitur; quis enim ambigat, quin Laicorum, præſertim mulierum, ad chorum acceſſus pſallentium devotionem turbare, & Divini Officii reverentiam natus ſit diminuere?

Quare Canonum illorum ſanctiſſima Decreta expendens Synodus Aquenſis *Ann.* 1585. *tit. De Choro*, & una videns Eccleſiarum „ choros hoc tempore, ut ipſa deplorat, non magis Clericorum, quam Laicorum, imo quod deplorandum eſt, & mulierum conventus dici poſſe, & ob eam cauſam Divina Officia ea qua decet reverentia minime celebrari; priſcum ordinis decorem ad Divinæ Majeſtatis obſequium revocare cupiens, decrevit: Laicos homines, (& multo minus mulieres) dum divina celebrantur, intra cancellos chori nequaquam eſſe admittendos: His tantum, præter cantores, & alios hujuſmodi chori miniſtros, in eum ingreſſuris, qui Eccleſiaſtici ſint, & honeſto, ac decenti habitu induti.

Laici vero nobiliores, & qui vel Chriſtianiſſimi Regis Conſiliarii & officiales, aut ex militaribus ordinibus, aut communitatum Magiſtratibus fuerint, poterunt intra chorum admitti, ſi eo in loco Divinis Officiis intereſſe velint; ita tamen ut poſt Clericos ſedeant, nec inter Clericos ipſis ſedere liceat.

Fœminæ vero cujuſcunque conditionis, & ſtatus ſint, nullo unquam tempore, nullave ex cauſa dum Divina Officia celebrantur, aut verbum Dei prædicatur: denique iis horis, quibus Clerici, tam Sæculares, quam Regulares in choro præſentes eſſe debent, inter eundem chorum aliquemve ejus locum ſecretum, etiam ſuperiorem admittantur."

Procul ab horum Patrum zelo alieni eſſe convincuntur Canonici, aliique, ſeu Regulares, ſeu Sæculares, qui tantum abeſt ut Laicos à choro excludant, ut eos etiam quaſi invitare, & ſibi honori ducere videantur, ſi locum in choro, imo & ipſa pſallentium ſedilia occupatum veniant; quin nec ipſas mulieres, quantumvis laſcivo habitu ornatas, inter pſallentium choros admittere vereantur.

Denique ex aſſertis hoc capite facile patet, quod ſi Officii Divini ſolemnis decantatio, ea reverentia, diſtinctione ac devotione, quæ tanto operi congruit, perageretur, quod etiam ſperari poſſet major ad illud frequentandum populi ardor & pietas; tunc enim ſpes eſſet, quod plurimi ad ſuaveſonantis Eccleſiæ voces ſimiles in ſe ſentirent affectus, quos ſe expertum fuiſſe refert Auguſtinus *lib.* 9. *Confeſſ. cap.* 6. „ Quantum flevi in Hymnis & Canticis tuis, inquit, ſuaveſonantis Eccleſiæ tuæ vocibus commotus acriter? Voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas in cor meum, & exæſtuabat inde affectus pietatis, & currebant lacrymæ, & bene mihi erat cum eis."

CAPUT IV.

De quotidianis Diſtributionibus.

§. I.

Canonici non tantum Majoribus, ſed etiam Minoribus Horis intereſſe debent.

SEPTEM eſſe hodie horas, ſeu preces horarias; quæ Nocturnum pariter, ac Diurnum Officium Eccleſiaſticum conſtituunt, nimirum Matutinum, quod & Laudes comprehendit, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Veſperas, & Completorium, indubitatum eſt. Multæ hujus ſeptenarii numeri rationes myſticæ à diverſis aſſignantur, è quibus plures Cardinalis Bona adducit; quarum una, eaque præcipua, & omnium Scriptorum calculo, teſte dicto Cardinale, approbata, hæc eſt: ut conſervemus copioſæ

Rodem-

Redemptionis noſtræ per Chriſtum memoriam, juxta vulgatiſſimos Gloſſographi Juris Canonici verſiculos: *Ad C. 1. ☐ De celeb. Miſſ.*

Hæc ſunt ſeptenis propter quæ pſallimus horis:
Matutina ligat Chriſtum, qui crimina purgat.
Prima replet ſputis. Cauſam dat Tertia mortis.
Sexta cruci nectit. Latus ejus Nona bipertit.
Veſpera deponit. Tumulo Completa reponit.

Cum igitur Canonici, aliique choro adſtricti teneantur *Divinum Officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis dederit Deus, ſtudioſe celebrare*, ut ait Concilium Generale Lateranenſe, *pariter & devote:* evidens eſt Canonicos, ut Officio ſuo ſatisfaciant, non tantum Matutino, Sacro, & Veſperis, ſed & reliquis horis intereſſe debere: quandoquidem & illæ, quas hodie minores dicimus, notabilem Officii Divini partem conſtituant; ac per conſequens ſicuti Clericus Officium Divinum recitare conſtrictus judicaretur notabiliter culpabilis, ſi minores horas ex negligentia omitteret, ita quoque Canonicus obligatus ſolemniter Officium Divinum nocturnum pariter & diurnum celebrare, notabiliter dicendus erit culpabilis, ſi horas minores, notabilem Officii ſui portionem conſtituentes negligat.

§. II.

Ut Canonici deſidioſi ad frequentandum Divinum Officium incitentur, reperta ſunt diſtributiones quotidianæ.

Diſtributionum, quas bodia quotidianas dicimus, eo quod quotidie Clericis Divinis aſſiſtentibus diſtribuantur, exemplum apud S. Ivonem Carnotenſem *Epiſt.* 219. qui ſæculo XI. floruit, occurrit.

Is enim ad Paſchalem ſcribit: „ Cum in pluribus Canonicorum Carnotenſium deſueviſſet diſciplinæ Regularis obſervantia, ut de negligentibus facerem diligentes, de ſomnolentis vigilantes, de tardis aſſiduos ad frequentandas horas Canonicas, deliberavi apud me, ut datem iis dimidiam præpoſituram, ut inde fieret *quotidianus panis*, quem acciperent aſſidui, amitterent tardi, ut ad quas eos panis interni dulcedo non movebat, panis corporei refectio provocaret, quamvis eorum annua Præbenda eis ad hoc ſufficiens eſſe deberet.

Similiter Colonienſis Syoodi Patres cum deliberaſſent de modo, quo Canonicorum in Divinis officiis negligentia caſtigarrtur, tandem facilem modum, quo emendaretur, ſe repetiſſe teſtantur: „ Facile, inquiunt, caſtigabitur hic lapſus, ſi negligentes ſubſtractione proventuum ſeu diſtributionum mulctentur.

Ipſa denique Synodus Tridentina diſtributiones probans, eaſque, ubi deficiant, reduci deſiderans, ac ob id præcipiens: „ Tertiam fructuum partem, & quorumcumque proventuum & obventionum, tam dignitatum, quam Canonicatuum, perſonatuum, portionum & officiorum, ſeparari debere, & in *diſtributiones quotidianas* converti; “ hanc ſuæ præceptionis rationem præmiſerat: „ cum Beneficia ad divinum cultum, atque Eccleſiaſtica *munia obeunda ſint conſtituta, ne qua in parte diminuatur divinus cultus, ſed ei debitum omnibus in rebus obſequium præſtetur, ſtatuit*, “ *&c.* Seſſ. 21. cap. 3.

§. III.

Diſtributiones quotidianæ aſſignari debent non tantum majoribus, ſed etiam minoribus horis, ne qua in parte cultus divinus negligatur.

Diſtributiones quotidianas ab Eccleſia eſſe ordinatas, ut Canonici excitarentur ad Divini Officii frequentationem, Paragrapho ſuperiori oſtendimus; cumque Officium Divinum ſeptem horis Canonicis conſtet, ut §. 1. notavimus, non mirum, quod Eccleſia non majoribus tantum, ſed omnibus horis ſuas aſſignatas voluerit diſtributiones, ne QUA IN PARTE, ut ait Synodus Trid. *Seſſ.* 21. *c.* 3. *Cultus divinus minuatur, ſed ei debitum* OMNIBUS *in rebus obſequium præſtetur*. Unde Synodo Baſileenſi non ſuffecit aliquibus horis diſtributiones aſſignatas eſſe; ſed juſſit *quod in illis Eccleſiis, in quibus* SINGULIS *horis certa diſtributiones ſtatuta non eſſent, omnino etiam de groſſis fructibus (ſi opus ſit) deputetur.*

Eandem fuiſſe Patrum Concilii Tridentini mentem, luculenter ex contextu Decreti, & præcipue ex ratione ipſius Decreti pateſcit. Vult enim, ut mox notum eſt, diſtributiones fieri, „ *ne qua in parte* cultus divinus minuatur, ſed ei debitum *omnibus* in rebus obſequium præſtetur. “

Verum ne vel umbra dubitandi de mente Concilii Tridentini ſuperſit, ipſius fideliſſimos Interpretes ac executores, nimirum Conciliorum Provincialium Patres, & inter eos S. Carolum audiamus.

Hic in quarta ſua Provinciali Synodo *part.* 2. *c.* 13. ſtatuit, ut „ etiam in Eccleſiis vel Cathedralibus vel Collegiatis, quamvis reliquis Divinis Officiis congruus quotidianarum diſtributionum cenſus aſſignatus ſit, *aliquibus* tamen *Canonicis horis* aut ceteris Officiis, etiam extraordinariis, quavis auctoritate inſtitutis, nullæ quotidianæ diſtributiones adſcriptæ attributæve ſint, aut ſi attributæ ſint, exiguæ illæ quidem, atque uſque adeo tenues, ut veriſimiliter negligantur, in iis Epiſcopus vel de communi reſidentiæ & diſtributionum quotidianarum cenſu, ſi amplius ſit, certam portionem arbitrio ſuo congruam, Capituli ac reliquorum, qui ejuſdem cenſus participes ſunt, conſenſu detrahat, eamque ipſam ſtatam unicuique ex illis Canonicis horis Officiiſve attribuat, adſcribatve perpetuo, vel omnino ipſe authoritate & facultate ſibi ab eodem Tridentino Concilio data, quemadmodum etiam à S. Sede Apoſtolica declaratum eſt. “

Quis ex his non videat S. Carolum ex ſententia Concilii & S. Sedis conformi declaratione crediſſe, diſtributiones omnibus & ſingulis horis, & Officiis etiam extraordinariis, ne *qua in parte* cultus divinus negligeretur, eſſe aſſignandas?

Credidit quoque Concilium Rhemenſe præcipiens, ut in diſtributiones quotidianas tertia pars fructuum convertatur, & SINGULIS *cujuslibet diei horis & Miſſæ diſtribuatur*.

Utque plura alia Concilia ſilentio involvam, unum Provinciæ noſtræ Mechlinienſis adjungo: „ Diſtributiones chori, inquit, diſpenſent ſecundum præſcriptum Concilii Tridentini ad tertiam partem fructuum: Ut vero minores horæ non negligantur, pro illis certæ diſtributiones aſſignentur, aut minores illæ horæ majoribus adjungantur; ita ut in majoribus illis horis nemo diſtributione gaudeat, niſi qui in minoribus quoque horis debite interfuerit. “ *Anno* 1607. *tit.* 12. *c.* 3.

§. IV.

Conſuetudines & ſtatuta, quæ diſtributiones concedunt in una aut altera hora præſentibus, æque ac illis qui omnibus interfuerunt, ut corruptela extirpanda ſunt.

Quemadmodum Decreta Conciliorum, quibus diſtributiones ſingulis horis aſſignantur, Canonicorum in iis frequentandis promovent diligentiam, expellunt teporem, atque ad divini cultus augmentum non parum conducunt; ita è contrario conſuetudines atque ſtatuta, quibus *integræ diei* diſtributiones conceduntur illis, qui uni aut duabus tantummodo Officii partibus interfuerunt, Canonicorum negligentiam fovent, teporem nutriunt, & Divini Officii neglectum inducunt. Quare ejuſmodi conſuetudines & ſtatuta non à zelo promovendi divinum cultum, ſed quorundam Canonicorum vagandi cupiditate, & in Divinis Officiis ſocordia originem & incrementum acceperunt. Hinc etiam eadem tanquam meros abuſus & corruptelas Eccleſia reſcindere & eliminare non dubitavit.

Synodus Baſileenſis *Seſſ.* 21. *cap.* 4. eodem ſuo Decreto, quo ſingulis horis ſuas aſſignatas voluit diſtributiones, extirpari mandavit prorſus abuſum illum, *quo in una duntaxat hora præſens, totius diei diſtributiones uſurpat*.

Non minore zelo ſtatutis *abuſum illum* foventibus ſeſe oppoſuere Synodi Aquenſis Prælati. „ Tridentini Concilii, & Bonifacii VIII. authoritate nixi decrevimus, inquiunt, ut nulla Canonicorum aut allo-

„ ſum pactio, remiſſio, vel colluſio fiat, aut facta vim habeat, nullumve ſtatutum, aut conſuetudo quæcunque illis ſit, valeat, quibus aut abſenti quavis de cauſa ejus; vel factæ horæ in qua muneri ſuo deſuetis, aut omnino cuiquam contra quam jure communi & ejuſdem Tridentini Concilii definitum ſit, diſtributiones quotidianæ dari poſſint. " *Tit. De Canon.*

Quin & hoc noſtro ſæculo pene eiſdem verbis, quibus abuſum hunc damnaverat Synodus Baſileenſis, eundem Synodus Burdigalenſis reprobandum duxit: *ſed & abuſum illum*, inquit, *quo in* UNA HORA AUT DUABUS *Officiorum Divinorum præſens* TOTIUS DIEI *diſtributiones uſurpat, tolli prorſus & aboleri præcipimus*. An. 1624. *cap.* 9. §. 4.

Quinimo cum hujuſmodi abuſibus pallio quodam conſuetudinis aut etiam ſtatuti contectis, totaliter evellendis authoritas Eccleſiaſtica non ſufficeret, ipſi Regii Senatus nec ſuam authoritatem adjungere dubitarunt.

Et quidem Senatus Pariſienſis anno 7. currentis ſæculi, abuſivum & nullum dixit ſtatutum Canonicorum Aurelianenſium, quo ſtatuerant, ut *præſens in una hora lucraretur diſtributiones totius diei*; tametſi ſtatutum illud per Bullam Gregorii VI. confirmatum diceretur. Fevret *De Abuſu lib.* 3. *c.* 1. *n.* 13.

Similiter Parlamentum Tholoſanum nullum declaravit ſtatutum Eccleſiæ Collegiatæ Sancti Gaudentii, per quod *Canonici, qui aderant tribus horis, fructus integros lucrabantur*; quin & una ſolemne dedit Areſtum, quo generaliter, *hujuſmodi ſtatuta ut perniçioſa & abuſiva, reſciſſa & abrogata fuerunt, ſancitumque ut Canonici aliique Eccleſiæ Miniſtri* SINGULIS HORIS *aſſiſterent, abſentesque in ſingulis horis, ex eorum albo qui punctati fuerunt, delerentur*. Durant. de Rit. Eccleſ. *l.* 3. *cap.* 25.

Denique idem Regius Senatus ſtatutum Canonicorum Mirapicenſium concedens *diſtributiones totius diei* illi, qui uni duntaxat horæ interfuiſſet, nullum pronunciavit, non obſtante *trium ſæculorum curriculo*, quo prædictum ſtatutum ſervatum fuiſſe dicebatur. Dolives *in Quæ notab. c.* 10.

Recte proinde Gloſſator Pragmaticæ Sanctionis agens de reprobatione ſimilium ſtatutorum per Synodum Baſileenſem ſubjungit: „ Attendant hic multarum Eccleſiarum Canonici, ne in obſervatione ſtatuti, vel conſuetudinis ejuſmodi reperiantur judicium ſibi manducare, & bibere. Non enim video illos in ea perceptione in foro animæ excuſatos eſſe, etiam nec in foro contentioſo eorum querelam defendi poſſe. " *In Comment. Sanctionis Pragmat. tit. Quo tempore quiſque debeat eſſe in choro.* §. *Tollens.*

Ne dicant Canonici quod ultro donent diſtributiones abſentibus: quia ut etiam ipſe Navarrus fatetus, talis donatio utpote in fraudem legis Eccleſiaſticæ facta, prohibita eſt, & nullius momenti, nec ipſos accipientes à reſtitutione illarum eximit: „ quia, inquit *De Orat. Miſcellan.* 59. ſi conſenſus eorum, quibus diſtributiones accreſcerent, ſufficeret, facile fieret, ut omnes in abſentia perciperent illas: facile enim conſentiret unus Canonicus ne alius perdat in abſentia, ut alius conſentiat, ne ipſe perdat, cum abfuerit, & ita omnes delinquerent. Hoc quoque videtur expreſſum in Concilio Tridentino, pergit Navarrus, ibi, *diſtributiones vero, qui ſtatis horis interfuerint, recipiant, reliqui quavis colluſione, aut* REMISSIONE *excluſa his careant*.

§. V.

Non ſufficit exiguo tempore intereſſe Officio aut horæ alicui, ut quis diſtributiones illi aſſignatas lucretur.

DIſtributiones quotidianas conſtitutas eſſe *ne qua in parte* cultus divinus negligatur, ſupra oſtenſum eſt, quare ut quis alicujus Officii aut horæ diſtributiones recipere poſſit, Officio illi aut horæ *perſonaliter* (niſi juſta cauſa excuſet) intereſſe debet. Hinc facile eſt videre, quod ii, qui ad breviſſima tantum momenta, puta ad lectionem Epiſtolæ, ſeu unius pſalmi, aut reſponſorii aſſiſtunt, diſtributiones accipere nequeunt; quis enim dicet illos Officio aut horæ intereſſe, qui majorem illius partem negligant? Unde merito Patres Concilii Moguntini *An.* 1549. *cap.* 72. „ non dubitantes, quin graviſſimæ indignationi divinæ ſubjacerent, qui cenſus Eccleſiæ, Sanctorum Martyrum patrimonia, & donaria piæ plebis ad divini miniſterii ſuſtentationem collata otioſe abſumunt, pro iis debita Eccleſiis obſequia rependere non curantes, animarum periculo obviare, & Eccleſiarum neceſſitati conſulere volentes, decreverunt & ordinarunt, ne quotidianæ diſtributiones, ad breviſſima quædam momenta, puta ad lectionem Epiſtolæ, ſeu unius pſalmi, aut reſponſorii; *ſed integris ac totis Officiis & horis aſſignentur*, & ita modo tribuantur, qui Officiis Divinis, de quibus hæc emolumenta dantur, *ab initio ad finem interfuerint* .... *quibuſcunque irrationabilibus aut pravis conſuetudinibus (quæ potius corruptela cenſenda ſunt) non obſtantibus.* "

Horum Prælatorum ſententiam jam ante expreſſerat Synodus Baſileenſis *Seſſ.* 21. *c.* 4. declarans, ut qui in matutinis ante finem pſalmi, *Venite exultemus*, in „ aliis horis ante finem primi pſalmi, in Miſſa ante ultimum *Kyrie eleiſon*, uſque in finem Divino Officio non interfuerit, niſi forte neceſſitate cogente & petita ac obtenta à Præſidente chori licentia, diſcedere oporteat, pro illa hora abſens cenſeatur, ſalvis, inquit, Eccleſiarum conſuetudinibus, ſi quæ forte circa hoc arctiores exiſtunt.

Eandem Synodi Tridentinæ mentem fuiſſe ſufficienter inſinuat ratio, qua ad inducendum diſtributiones mota fuit: *ne* QUA IN PARTE *cultus divinus minuatur, ſed ei debitum omnibus in rebus obſequium præſtetur*. Seſſ. 21. c. 3 De Reform.

Quapropter Concilia Provincialia pro executione Tridentini celebrata diſtributionibus quotidianis privandos non dubitarunt, qui ab initio ad finem ad normam Concilii Baſileenſis non interfuerint; atque Synodum primam Mediol. *P.* 2. *c.* 25. ſub Sancto Carolo aliaſque prætercam, unicum Concilii Mechlinienſis Decretum ſubjungo: „ Careant, inquit, diſtributionibus, qui ante *Gloria Patri* primi pſalmi cujuſque Officii uſque ad finem eidem Officio *actualiter* non interſunt. " *An.* 1607. *tit.* 12. *c.* 4.

§. VI.

Qui ad Divinum Officium tantum accedunt, ut diſtributiones accipiant, animum Simoniacum habere convincuntur.

MAlitiam Simoniæ in hoc potiſſimum conſiſtere conſtat, quod res ſpirituales ad vilitatem quandam redigantur: quia quodam modo ſpiritualia temporalibus coæquantur: quam inordinationem in Simonia tanquam multum execrabilem in Simoniacorum Anteſignano notavit Princeps Apoſtolorum, dicens: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem*, QUONIAM EXISTIMASTI DONUM DEI PECUNIA POSSIDERI.

Qui vero Officium Eccleſiaſticum eo quærit aut tenet animo, eoque intuitu, ut hinc vitæ habeat neceſſaria, *perverſo nimis ordine*, ait S. Bernardus, *cæleſtibus terrena mercatur*.

Rationem reddit Auguſtinus, ut ſupra *p.* 2. *cap.* 4. §. 3. notavimus, „ quia quæcunque res propter aliud aliquid quæritur, ſine dubio inferior eſt (nimirum in æſtimatione quærentis) quam id, propter quod quæritur. "

Si igitur quis Officium Divinum eo peragat aut frequentet animo, eoque intuitu, ut diſtributiones corporales lucretur, convincitur *perverſo nimis ordine, cæleſtibus terrena mercari*; & inferiori loco in animo ſuo locare Divinum Officium, quam temporale diſtributionum emolumentum; ac per conſequens nec animum à vitio Simoniæ alienum habere cenſetur. Unde Canoniſtæ poſt Gloſſam condemnare non verentur *Simoniæ mentalis Canonicum qui intereſt principaliter pro denario*. Vide Fagnan. *ad Cap.* EX PARTE ii *De Offic. deleg. num.* 16.

Hunc pernicioſum affectum in multis Canonicis dominari verentes ipſi Patres Concilii Colon. an. 1536. *p.* 3. *cap.* 13. ſequens Decretum omnium Canonicorum mentibus altius imprimendum ediderunt. „ Utinam, inquiunt, optando à Deo Opt. Max. conſequi poſſimus,

„mus, ne quiſquam *lucri cauſa* divinis intereſſet, *alioquin non acceſſurus ad Sacra*, veluti quem nummi magis quam Dei amor in templum trahit, quæſtum pietatem eſſe putantem: qui, non dubium, ex numero eorum eſt, de quibus Iſaias dixit: *Omnes diligunt munera, ſequuntur retributiones.* Nec multum is abeſt, (uti plerisque doctiſſimis viris placuit) *ab horrendo crimine Giezi: qui exiſtimavit Divinum munus pecunia redimendum*. Quare videant Clerici noſtri, ut eorum mens & intentio tota in Deum referatur, ut cum David confiteantur *Deo in directione cordis, ac in labiis ſuis pronuncient omnia judicia oris ejus*. In via etiam teſtimoniorum Domini delectentur ſicut in omnibus divitiis. Optandum ut Pſalmus ille 118. qui toties non ſine cauſa in Eccleſiis replicatur, ore ſimul & correſpondente ſingulis verbis mente decantent; & cum eodem Pſalte ex animo dicatur: VOLUNTARIE *ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum eſt*. Non adimit Chriſtus, ſed decernit operanti ſuam mercedem: *dignus eſt enim operarius mercede ſua, & qui altario deſervit, de altario & vivet*. Sed interim cogitare debet Clericus, *ſe vivere non ut edat, ſed edere ut in Chriſto vivat*, habereque ſemper menti reconditum Chriſti verbum: *Primum quærite regnum Dei, & juſtitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis*.

Similiter Stephanus Epiſcopus Pariſienſis dubitaſſe non videtur, Simoniam mentalem committi à Clericis, qui Divinum Officium ob ſolam ſpem materialium diſtributionum frequentant. „Prohibemus vobis omnibus (inquit in ſua Synodo) *ne committatis Simoniam etiam mentalem adeundo ad Divinum Officium ſub ſpe materialium diſtributionum*.“ Synodus Pariſ. *p.* 114.

§. VII.

Indicia, è quibus colligatur, num quis gratia diſtributionum principaliter *Officio Divino interſit.*

INdicia, è quibus in anterioribus oſtendimus colligi num quis *evangelizet ut manducet*, eadem indicabunt num quis ad Officium Divinum *diſtributionum* temporalium gratia accedat.

Si igitur Canonicus horas illas tantum frequentet, quibus diſtributiones majores ſunt annexæ, illas vero, quibus nullæ, aut exiguæ conſtitutæ ſunt, ſine juſta cauſa negligat, nullaque illas frequentandi ſit cura, indicium erit non obſcurum, quod horas non amore Religionis, ſed amore pecuniæ frequentet, eaſque tanquam medium ad diſtributiones ordinet.

Canonicus quoque, qui mox ut Officium, cui diſtributionum lucrum annectitur, eſt abſolutum, è choro diſcedere ſolet neglecto Officio, quod diſtributiones non pendit, tametſi etiam immediate ſequatur, difficulter ſe à ſuſpicione Simoniaca liberabit.

Cum enim nullum ſit Officium, ſive hora Canonica, quæ non ad Religionem & cultum Divinum pertineat, & pietate atque erga Deum reverentia ſit plena; intelligi nequit quomodo Canonici, ſi zelo & affectu erga Divina Officia ducerentur, ea illa negligerent, alia vero quibus diſtributionum lucellum eſt annexum, frequentarent.

Recte proinde Franciſcus Probus famoſus Juriſconſultus dixit in Notis *Gloſſ. Pragmat. p.* 495. „Colliges Canonicos iviſſe ad Eccleſias ut habeant diſtributiones, quando ſolo chori ingreſſu cum continuo illius egreſſu, modico ſaltem dato temporis intervallo, contentantur, *eis tamen prius diſtributionibus receptis*.

Nonne igitur jure Petrus Cantor in verbo Abbreviato *cap.* 26. arguit jampridem Simoniacæ pravitatis Clericos illos Divinum Officium perſolvere paratos, modo nummi numerentur; perſolvere nolentes, licet perſolvendi adſit facultas, dum nummorum deeſt diſtributio? In cujus rei deteſtationem exemplum adducit cujuſdam Prælati petentis in Eccleſia à choro feſtum S. Stephani duplex fieri in fericis, & canticis Eccleſiaſticis; ſed non impetrantis, niſi ſuum paſtum, & refectionem annuam Clericis promitteret inſuper nummos matutinalis illius noctis duplicandos, ut ſic celebrarent potius feſtum nummi duplicati, quam feſtum S. Stephani .... quibus ſunt ſimiles quidam in Eccleſia pſallentes, & pro pretio cantantes: „quibus (inquit) *pecunia diſciplina eſt; nummus Decanus & etiam Deus: qui idololatræ ſunt, nummum potius adorantes, quam Deum:* NON ALIAS DEO CANTATUR, NISI PROPTER NUMMUM. Subdit deinde prædictus Petrus Cantor: „Quid vilius, quam duas horas in Eccleſia quadam (quia ad illas decantandas non eſt conſtituta certa pecunia) à Laicis dici *horas Domini, ceteras denarii*, imo diaboli? imo ad has horas decantandas & horas Beatæ Virginis non adſunt Clerici, ſed præſentes in aliis, ab his fugiunt, ut nullum opus ſibi *vindicet in Eccleſia Spiritus Sanctus, cum nihil gratis in ea fiat, ſed omne ſibi vindicet nummus*.“

Si hodie ſupereſſet Petrus, in multis reperiret Eccleſiis, quod in una ſe repeririſſe deplorat, & quaſdam horas Vicariorum, quaſdam Canonicorum & Capellanorum, non immerito appellandas videret.

Nonne cum magno Divini Officii dedecore, conſpicitur, à duobus tribuſve Vicariis horas illas paſſim, curſim, & ſyncopando decantari, quibus decantandis nullus nummus eſt conſtitutus? Numquid qui diligunt decorem Domus Dei magno animi dolore videre coguntur Canonicos, Capellanos alioſque Clericos horis Canonicis, quibus diſtributiones quotidianæ ſunt aſſignatæ, pene non abſolutis, quaſi aufugere, & ad plateas aut conſortia, confabulationis cauſa ſe conferre, interim illa Officii parte, quæ diſtributione caret, neglecta?

§. VIII.

Corollaria ex his, quæ hoc Capite dicta ſunt.

ASſerta hoc Capite ſufficienter oſtendunt, Canonicos ex vi officii ſui obligari, ut diurnum pariter & nocturnum Officium devote celebrent, & ita adſtringantur ratione muneris Canonicalis, niſi juſta dumcauſa excuſentur, non tantum majoribus, ſed etiam minoribus horis intereſſe: ex quo conſectarium eſt, Canonicos, qui ſe ab horis Canonicis abſentant, coram Deo non excuſari, licet diſtributiones horis illis forſan aſſignatas, non recipiant. Eccleſia quidem ſubſtractiones diſtributionum cenſuit Canonicos deſidioſos puniendos; minime tamen ab obligatione Divinum cultum perſolvendi pœnæ perſolutione eos abſolutos credit; imo ideo eos pœnæ illi potius ſubjicit, quia ipſos obligatos ſupponit.

Ex dictis quoque hoc Capite conſtat, quod Conciliis omnia, quæ ſingulis horis ſuas aſſignatas diſtributiones volunt, nec alios earum participes eſſe patiantur, niſi integris horis aut officiis aſſiſtant; eo unice tendere, *ne qua in parte cultus Divinus negligatur, ſed ei debitum omnibus in rebus obſequium exhibeatur*; patet proinde à veris Eccleſiæ filiis, unice debitum Divino cultui obſequium deſiderantibus, ſumma veneratione illa Conciliorum Decreta eſſe amplectenda.

Nonne profecto abſurdum ac injuſtum eſſet, ſi Conciliorum ſacratiſſima Decreta Hæreticis, ut fidem ſuam illis conforment, Catholici obtrudant? Sacerdotes vero atque Eccleſiæ Miniſtri eadem Concilia, ubi eorum cupiditati, ignaviæ, aut ſuperbiæ reſiſtunt, agnoſcere renuant?

Certe adeo id à ratione alienum cenſuit Gregorius VII. ut ſcribat non minus coercendos qui Sanctorum Patrum Decreta de moribus convellunt, quam qui eorum fidem expugnant, & addit: *Nullatenus ſane alicui, fides SS. Patrum proderit, qui eorum Canonicis atque moralibus præceptis non obedire, ſed pertinaciter reſiſtere ſtuduerit*. In Apol.

Canonici igitur, qui ſanctiſſima illa Conciliorum Decreta pro augmento Divini cultus, & contra Clericorum in celebrando deſidiam & negligentiam, non ſuſcipiunt, ſed pertinaciter, ut ſuæ cupiditati liberius ſatisfaciant, rejiciunt, & quodammodo contemnunt, videant qualiter ſe Eccleſiæ filios probent.

Certe non videtur à vero aberraturus qui crederet hujuſmodi Canonicos obedientiam Matri Eccleſiæ exhibere velle, ſed *commodum*, id eſt, quoad ea quæ eorum non obviant concupiſcentiis.

Scio quidem interdum factum eſſe, ut aliquis, etiam generalis Concilii Canon non ubique fuerit receptus; verum id obtinere poteſt in iis, qui rationem generalem non habent, ſed localem, qualis v. gr. fuit Canon Nycænus de non flectendis genibus die Dominica; quoad Canones vero, qui mores concernunt, vitiiſque & corruptelis opponuntur, omni ſemper veneratione à veris Eccleſiæ filiis recepti fuerunt.

CAPUT V.

De cauſis legitimis Canonicos à perſonali reſidentia excuſantibus.

§. I.

Canonici ad continuam perſonalem reſidentiam tenentur, niſi juſta & legitima cauſa excuſentur.

CUm Beneficium detur propter Officium *cap. fin. De Reſcript. in 6.* etiam nullum ad illud aſſumendum eſſe, niſi qui loco ejuſdem reſidere poſſit, Canones decreverunt; & quidem cum olim nullus ordinaretur, niſi una Eccleſiæ alicui adſcriberetur, cujus quodammodo Beneficiarus, ut idiomate hodierno loquamur, conſtitueretur, etiam quotquot Clero adſcribebantur, *locales* ſe futuros profitebantur. Et quidem Patres Synodi Valentinæ in Hiſpania præcipientes, ut nullum Epiſcopi ordinent, qui localem ſe futurum primitus non reſponderit, rationem illius reddunt, *ut ſingulis in delegata ſibi Eccleſia aſſiduum pendat obſequium.* An. 524. *Can.* 5. & 6.

Quod ipſum & juri communi, quo hodie utimur, conforme eſt. Hoc enim jure „Beneficium, quantumcunque minimum, verba ſunt Fagnani, puta viginti ſolidorum, ex quo habetur pro titulo, de jure communi *perſonalem* reſidentiam requirit, adeo ut non reſidens Beneficio privari debeat." Hæc Fagnanus *ad Cap.* Conquerente ʼ *De Cler. non reſid.* Et ſubdit: „Iſte Textus optime probat Beneficium, quantumvis tenue, de jure communi obligare ad perſonalem reſidentiam."

Hinc collige quod Canonici ratione Officii, quod Eccleſiæ præſtare tenentur, jure communi teneantur ad perſonalem reſidentiam, id eſt, præſtandum perſonale obſequium. Reſidere enim perſonaliter, ut bene notant Canoniſtæ, non eſt aliud, quam *perſonale debitum per ſe præſtare*; quare etiam Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. *reſidere, & curam Beneficii per ſeipſum exercere*, ſimul conjungere non dubitat. *Cap.* 3. ʼ *de Cler. non reſid.*

Hinc ulterius concluditur, Canonicos obligari ad perſonale obſequium in Eccleſia præſtandum, niſi juſta & legitima cauſa ab obligatione illa eximantur.

§. II.

Quid de reſidentia Canonicorum ſtatuerit Synodus Tridentina? Et an ſine juſta cauſa Canonici tribus menſibus abeſſe poſſint?

CAnonicos ex vi Officii ſui teneri ad perſonalem reſidentiam, ſeu ad præſtandum perſonaliter ſibi injunctum Officium, paragrapho anteriori oſtenſum eſt; verum cum huic ſuæ obligationi Canonici tempore Concilii Tridentini parum ſatisfacerent, ſed paſſim omnes à ſuis Eccleſiis eſſent abſentes, ſufficere credentes, ſi per ſubſtitutos Divinum Officium perſolverent, ut ex multis Conciliorum Decretis contra hunc Canonicorum abuſum editis eſt manifeſtum, Concilium Tridentinum corruptelam hanc reſcindere, quantum temporum conditio patiebatur, deſiderans, *Seſſ.* 24. *cap.* 12. *De Reform.* ſtatuit: „quod obtinentibus in Cathedralibus aut Collegiatis Eccleſiis Dignitates, Canonicatus, Præbendas aut portiones non liceat vigore *cujuslibet ſtatuti aut conſuetudinis*, ultra tres menſes ab eiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe: *Salvis nihilominus earum Eccleſiarum Conſtitutionibus, quæ longius ſervitii tempus requirunt.*"

Juxta hoc Concilii Decretum Canonici reſidere tenentur novem menſibus. *Reſidere*, id eſt, „cum effectu Eccleſiæ in Divinis deſervire: Nam reſidentia, ait Fagnanus, debet eſſe laborioſa, non deſidioſa, cum Beneficia ad Divinum cultum & Eccleſiaſtica munia obeunda ſint conſtituta." *Ad Cap.* Licet ʼ *De Præb. n.* 23.

Ex eodem Decreto hoc quoque patet, quod Canonici nulla conſuetudine à reſidentia novem menſium excuſari queant. „Unde, teſte Fagnano *Ibid. n.* 32. in Cathedralibus & Collegiatis inſignibus eo Decreto ſublata eſt conſuetudo, etiam *immemorialis*, vacandi ultra tres menſes à ſervitio chori, ut multoties reſpondit S. Congregatio."

Tertio, ex eodem habetur, quod nec vigore *cujuſcunque ſtatuti* à reſidentia novem menſium excuſari poſſint: „Unde cum fuerit quæſitum, inquit idem Fagnanus *Ibid. n.* 25. num valeat ſtatutum ut una vel duabus horis intereſſentes lucrentur maſſam groſſam, ſive Præbendam, amiſſis diſtributionibus; reſponſum eſt non valere."

Hanc Congregationis Cardinalium declarationem merito attendant Canonici, qui reſidentiæ, ad lucrandum fructus Præbendæ ſuæ, ſatisfeciſſe credunt, ſi vel uno Officio dici interſint.

Facile quoque colligitur, veriſſimum eſſe quod ſubjungit dictus Fagnanus *Ibid. n.* 36. & 37. nimirum præallegatum Concilii Decretum obligare Canonicos ad reſidentiam novem menſium, „non obſtante licentia, quam Capitulum concedere conſuevit vacandi à choro ultra tres menſes. Imo cenſuit S. Congregatio, referente ſæpe dicto Fagnano, non excuſare à pœna Concilii licentiam, quam Capitula Cathedralium Hiſpaniæ ab *immemoriali* tempore concedere conſueverunt, ut Canonici abeſſe poſſint, *quoad Capitulo viſum fuerit*. Quin etiam hanc licentiam nec Epiſcopum, nedum Capitulum, etiam ex rationabilibus cauſis in jure non expreſſis, & ſuppoſita immemoriali, poſſe concedere.

Ampliatur etiam prædictum Concilii Decretum, ſubdit Fagnanus *Ibid. num.* 40. in Dignitatibus Cathedralium Eccleſiarum, quæ nullos habent redditus: cum nihilominus obligent ad *perſonalem* reſidentiam."

Colligitur quoque ex verbis Decreti Synodum non procedere concedendo, ſed prohibendo, ibi, *non liceat prætextu cujuslibet ſtatuti, aut conſuetudinis, ultra tres menſes.* Quare expreſſe præſervat Conſtitutiones, quæ longius præſentiæ tempus requirunt: *ſalvis nihilominus, &c.* „Unde propoſito dubio, ait ſæpe allegatus Proſper Fagnanus *Ibid. n.* 50. An Canonici, qui majore ſervitio Eccleſiæ, quam novem menſium, ſunt adſtricti, ſubjaceant, ſi non reſederint, eiſdem pœnis, de quibus in *cap.* 12. *Seſſ.* 24. *De Reform.* S. Congregatio cenſuit ſubjacere. Et Canonicis ut ſupra adſtrictis, poſtulantibus ex gratia vacationem trium menſium, S. Congregatio meo tempore abnuit."

Ex quo ulterius colligitur, quod Concilium, ſtatuta aut conſuetudines, quæ indulgent trium menſium abſentiam, non omnino approbaverit, ſed toleraverit; ut nimirum, qui juxta illa ſtatuta eo tempore abeſt, pœna contra abſentes per Canones & ipſum Concilium decreta, puniri nequeat; tametſi nullam à Superiore licentiam obtinuerit, nullamque abſentiæ cauſam allegaverit; relinquens ipſius conſcientiæ, an juſtam abſentiæ cauſam habeat. Neque enim Concilium intendit Canonicos ab obligatione præſtandi continuum Eccleſiæ obſequium ſine cauſa eximere, & Miniſtros Eccleſiæ reddere deſidioſos; ſed an ſit juſta abſentiæ cauſa abſentium conſcientiæ relinquit, quam ſperat religioſam & timoratam fore, ut in ſimili idem Concilium loquitur, dum Epiſcopis ſimile trium menſium abſentiæ ſpatium permittit. *Seſſ.* 23. *cap.* 1. *De Reform.*

Semper igitur Canonici ſervitio Eccleſiæ, ac Divino Officio juxta muneris exigentiam aſſiſtere tenentur; niſi æqua cauſa abſentiam juſtificet; quæ eo juſtior & urgentior eſſe debet, quo longior eſt abſentiæ mora.

§. III.

§. III.

Quandonam Legentes aut Docentes juſte fructus in abſentia percipere poſſint?

TAmetſi Canonicos ad reſidentiam Sacri Canones adſtringant, nonnullas tamen eſſe cauſas legitimas abſentiæ declararunt.

Et quidem jampridem declaratum fuit docentes „ in Theologica Facultate dum in ſcholis docuerint, integre per annos quinque percipere poſſe de licentia Sedis Apoſtolicæ proventus Præbendarum & Beneficiorum ſuorum, non obſtante aliqua contraria conſuetudine vel ſtatuto, *cum denario*, inquit Pontifex *Cap. fin. ii de Magiſt. fraudari non debeant, in vinea Domini operantes.*

Quod privilegium Synodus Tridentina, ut æquum & juſtum innovandum cenſuit *Seſſ. 5. cap. 1. de Refor.*

Cum vero privilegium, de quo ſupradicta Decretalis per Synodum Tridentinam innovata, tantummodo per *quinquennium* indulgeat licentiam percipiendi fructus, non difficulter oſtenditur, quod privilegia de percipiendis fructibus indulta per Romanos Pontifices Martinum V. & Eugenium IV. Legentibus in hac Lovanienſi Univerſitate, longe *excedant* privilegium juris communis.

Hæc enim concedunt ipſis Legentibus, ſine ullo temporis præfixione, „ ut eorum ſinguli fructus, redditus & proventus Beneficiorum ſuorum Eccleſiaſticorum cum ea integritate, diſtributionibus quotidianis duntaxat exceptis, libere percipere valeant, cum qua illos perciperent, ſi in ipſis Eccleſiis ſive locis perſonaliter reſiderent, & ad reſidendum interim in iiſdem minime teneantur: non obſtante, ſi primam in Eccleſiis ſive locis hujuſmodi non fecerint reſidentiam, “ &c.

Apparet proinde quod Legentes in hac Univerſitate gaudeant ampliori privilegio percipiendi fructus in abſentia, quam jure communi eſſet indultum.

Cum igitur, referente Fagnano, S. Congregatio alias cenſuerit: „ Docentes Jus Canonicum in publica Univerſitate gaudere & potiri privilegio de percipiendis fructibus in abſentia, quamvis Præbendæ, quas obtinent, ſitæ ſint in Cathedralibus *ejuſdem civitatis*, in qua publici Lectoris munere funguntur. Quidni & Docentes ſeu Legentes in hac Univerſitate gaudere queant fructibus ſuarum Præbendarum, quæ ſitæ ſunt in hac ipſa civitate, quando docendo aut legendo ſunt occupati, vel ad illud ſe diſponunt?

Conſtat proinde Legentes & Docentes fructibus Beneficiorum ſuorum in abſentia gaudere poſſe, modo tamen muneri ſuo taliter incumbant, ut in *Vinea Domini operantes* vere dici queant.

Privilegia enim ſimilia, cum ſint quædam Canonum relaxationes, ſeu diſpenſationes, à Romanis Pontificibus non niſi ob utilitatem aut neceſſitatem Eccleſiæ conceduntur, juxta illud S. Bernardi *Lib. 2. de Conſid. Ubi neceſſitas urget excuſabilis, ubi utilitas provocat, diſpenſatio laudabilis eſt. Utilitas dico* COMMUNIS, *non propria. Nam cum nihil horum eſt, non plane fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio eſt.* Vel ut alio loco: *Novit fidelis ſervus & prudens, ibi* TANTUM *uſurpare diſpenſationem, unde bonam poſſit habere* COMPENSATIONEM.

Hinc & Martinus V. Privilegium Legentibus & Docentibus in hac Lovanienſi Academia indulgens, fructus uberes, qui per Legentes & Docentes in Eccleſiam redundarent, præ oculis habuit. „ Qui creditum ſibi à Domino, inquit, ſenſualitatis humanæ talentum virtuoſis actibus lucrifacere quærentes, cupiunt in agro literarum ſtudii acquirere ſcientiæ margaritam, quæ & ſuos utique provehit, & illuſtrat poſſeſſores, ac domum Dei multipliciter inſignit & inſtruit, Apoſtolicis ſunt privilegiis & gratiis merito confovendi, eoque decet opportunitatibus eorum benignius conſuli, quo ex eorum profectibus *major etiam poteſt in Dei Eccleſia utilitas provenire.*

Qui igitur privilegio ſeu diſpenſatione Apoſtolica in perceptione fructuum in abſentia titulo docentium volunt eſſe ſecuri, ita Officio illi incumbant neceſſe eſt, ut ex eorum laboribus merito ea ſperari poſſit Eccleſiæ utilitas, quæ incommoda ex relaxatione Canonum, & non reſidentia provenientia compenſare queat; alias verendum eſt quod ipſis quidem privilegia Apoſtolica proderunt *in foro fori*, ut phraſi utar Cardinalis Bellarmini, *non in foro poli*, vel ut loquitur Doctor Melliſluus; *velamentum erunt, non medicamentum.*

§. IV.

Quandonam ſtudentes in Academiis publicis gaudeant fructibus Beneficiorum in abſentia?

QUanta ex ignorantia Clericorum in Eccleſia mala redundent, & è contra ex eorum eruditione fructus uberes proveniant, nulli eſt incognitum; quare Pontifices ut Canonicos alioſque Beneficiatos ad ſtudia incitarent, illis fructus Beneficiorum, tempore ſtudii, in abſentia concedendos eſſe decreverunt.

Et quidem ipſa Honorii III. Decretalis per Synodum Tridentinam confirmata & innovata ſtudentibus in Facultate Theologica per annos quinque fructuum perceptionem indulſit: quod privilegium Martinus V. & Eugenius IV. ad ſtudentes in aliis Facultatibus in Academia Lovanienſi extenderunt.

Hanc percipiendi fructus Beneficiorum in abſentia facultatem noviſſima Concilia Provincialia poſt Synodum Tridentinam celebrata, ut juſtam agnoverunt, quaſdam tamen conditiones, ut intra æquitatis, & juſtitiæ limites cohiberetur, ſuis Decretis expreſſerunt.

Et quidem Cardinalis Polus reformationi Cleri Anglicani intentus deprehendit, quod „ eorum quibus gratia ad certum tempus indultum erat, ut fructus in abſentia perciperent, pleriqua in nulla ex Univerſitatibus, in quibus generale ſtudium viget, ſed in locis, ubi nullus eſt ſtudiorum uſus, atque exercitatio, commorarentur, & non pauci etiam in ſtudiis generalibus degentes, quidvis potius aliud agerent, quam ut literis operam darent: idcirco, inquit, ne dolus & fraus hac in re cuipiam patrocinetur, omnibus locorum Ordinariis mandamus, poſthac antequam ulli ſuæ juriſdictionis hujuſmodi indulta concedant, diligenter inquirant, an is ad literarum ſtudia ſit aptus, *& an ea diſciplinæ, quibus operam ſe daturum profitetur, tales ſint, quæ ei conveniant, & Eccleſiæ futura ſint utiles, & an non temere, vel in fraudem hanc licentiam petat.* Quam ſi omnibus mature perſpectis, illi concedendam duxerint, tunc curent, ut ſciant quibus in locis ille degat, *& quam vitam ducat, & quem in literis progreſſum faciat.* Quod ſi otioſe eum vivere, aut nihil in literis proficere cognoverint, & indultum revocent, & ad reſidentiam per ſubſtractionem fructuum & alia juris remedia compellant. *Ann. 1556. Decreto 3.* “

Primum, quod hic vigilantiſſimus Prælatus ſtatuit, nimirum ut Ordinarius inquirat, num Canonicus aut alius Clericus ad ſtudia mittendus ad ea ſit aptus, & num eæ diſciplinæ, quibus operam ſe daturum profitetur, tales ſint, quæ ei conveniant, & Eccleſiæ futuræ ſint utiles, privilegio ſtudiorum cauſa conceſſo ineſt. Ad hoc enim unice ſimile privilegium collimat, ut Canonici ea ſcientia imbuantur, qua ſibi & Eccleſiæ utiles eſſe poſſint.

Quia vero huic ſcopo præcipue Theologica & Canonica ſcientia conveniunt, hinc Sanctus Carolus aliique Prælati, recipientibus fructus Beneficiorum cauſa ſtudiorum hanc legem impoſuerunt: *ut vero in publico, celebrique Gymnaſio Theologiæ, vel Sacris Canonibus ſtudeant.* In Concil. Mediol. i. *cap. 27.*

Quibus conformis eſt praxis Curiæ Romanæ, quæ dando licentiam de non reſidendo *cauſa ſtudiorum*, hanc clauſulam addere conſuevit: Orator in aliqua approbata Univerſitate ſtudii generalis, ſeu Gymnaſio publico *ſtudio Theologiæ aut Decretorum, actu operam navare teneatur.* Pyrrhus Corradus *de Diſpenſat. lib. 5. cap. 6.*

Quod ſecundo loco prædictus Cardinalis expreſſit, ſcilicet ut Ordinarii perquirant *quam vitam ducat & quem in literis progreſſum faciat* is, qui cauſa ſtudiorum abſens fructus recipit: illud rurſus ad finem hujuſmodi privilegiorum obtinendum & retinendum recte ſtatutum eſt.

Cum enim diſpenſationes ſeu privilegia hæc indulgeant,

geant, ut Clerici ſcientiam atque doctrinam ſibi comparent, qua poſſint in egregios Eccleſiæ miniſtros aliquando evadere, æquum & juſtum eſt, ut Epiſcopus aliuſve Superior ex officio inquirat, num ſubditus ſuus privilegio ſibi indulto non abutatur.

Eodem collimat, quod S. Carolus aliique Epiſcopi decreverunt, ut „ ii qui ſtudiorum cauſa abſunt ſingulis ſex menſibus Epiſcopo ſcriptum ſui Doctoris exhibeant, quo is ipſos in eo ſtudii genere proficere teſtetur; quod etiam Epiſcopus ſecreto ab aliis cognoſcere ſtudeat. “ *Loco citato*.

Patres Concilii Tholoſani *Ann.* 1590. *part.* 2. *c.* 2. §. 5. voluerunt, ut „ ſtudentes Canonici temporis fideliter exacti, ſtudiorumque progreſſus, Capitulum ſingulo anno admoneant. Cujus rei ſtatim à Capitulo Epiſcopus certior fiet.

Patet ergo principalem rationem horum Privilegiorum eſſe, ut Canonicus aliuſve Beneficiatus fructuoſior in Eccleſia Dei, per ſtudia ſua, miniſter evadat. Unde in licentia *de non reſidendo* Pontifex addere ſolet: Orator ſtudio Theologiæ, aut Decretorum *actu operam navare teneatur, alioquin fructus ſuos non faciat.*

„ Quo fit (inquit Fagnanus ad *Cap.* AD ... ?? *De Cleric. non reſid. n.* 11.) ut ad reſidentiam revocari poſſint etiam illi, qui manentes in Univerſitate de licentia Epiſcopi *negligenter, & inutiliter* dant operam literis, quia Scholares non intrantes, & non attendentes, nec ſtudentes non gaudent privilegio Scholarium, nec Scholares ſunt nominandi.

Patet ſecundo, quod merito Epiſcopi aliique Superiores de vita, & progreſſu in ſtudiis Canonicorum ſtudentium inquirant; eoſque obligent, ut Doctorum teſtimonia, quibus ſuam in ſtudiis diligentiam probent, exhibere quotannis jubeantur.

Ex quibus ulterius planum eſt, quod Doctores hujuſmodi teſtimonia dare non debeant, niſi ipſis probe de diligentia & progreſſu in ſtudiis conſtet, ne alias Epiſcopis, aut Capitulis imponatur.

Meminiſſe quoque oportet Canonicos alioſque Clericos, quod tametſi privilegia Apoſtolica eos à perſonali reſidentia abſolvant, ut majori otio ſtudiis incumbere poſſint, non tamen eximant ab obſervandis iis omnibus, quæ de vita, & honeſtate Clericorum Canones decreverunt, nec ullum ſtudiis præbent impedimentum.

De quo non dubitantes Patres Concilii Provincialis Mechlinienſis, ſtatuerunt, ut „ Clerici, qui in Academiis, aut Scholis majoribus, vel minoribus vivunt, & in alio, quam in ſui Beneficii loco reſident, intra menſem à die publicati hujus Concilii Provincialis, corona, pileo, caligis ſimplicibus, & veſtitu ordini ſuo & vocationi congruo utantur, & ſingulis annis hujus rei teſtimoniales literas ſigillo Univerſitatis, ſi in ea reſideant, munitas, aut ludimagiſtri manu, ſi in privatis Scholis agunt, conſcriptas, ei, cui literas teſtimoniales ſtudii exhibere debent, tempore congruo tranſmittant. Qua in re ſi defectuoſi fuerint, fructibus ſuorum Beneficiorum priventur. *Ann.* 1570. *de Vita & honeſt. Cleric. cap.* 4.

§. V.

Quinam in abſentia diſtributiones percipere poſſint?

Diſtributiones quotidianæ, quæ *manualia* dici ſolent, eo quod in manum præſentium quaſi dentur, nonniſi perſonaliter, & actualiter Officium Divinum perſolventibus, pauciſſimis exceptis caſibus, conceduntur.

Hinc ſtudiorum cauſa abſentibus, tametſi groſſi fructus debeantur, diſtributiones tamen negantur.

Similiter, Canonici exiſtentes in ſervitio Epiſcopi, licet fructus in abſentia lucrentur; diſtributionibus tamen non gaudent.

Quinimo etiamſi quis obtinuerit reſcriptum de recipiendis fructibus cum clauſula: *ac ſi præſens eſſet*, „ nihilominus (inquit Fagnanus ad *Cap.* LICET ?? *de Preb. n.* 101.) diſtributiones non deberentur. Nam harum diſtributionum ea eſt propria natura, ut debeantur his tantum, qui *vere* interſunt Officiis Divinis, non autem his, qui ficte reſident, aut juris interpretatione.

Utque verbo abſolvam; *diſtributiones recipere poſſunt qui ſtatis horis interfuerint*, id eſt, Officium perſolverint; unde nec ſufficit, inquit Fagnanus *ibid. num.* 89. Horas Canonicas in choro legere, aut ſubmiſſa voce recitare: oportet enim pſallere alta voce, ut articulo *diligenter diſcuſſo* in Canonicis Baſilicæ S. Petri in Urbe declaravit S. Congregatio.

Reliqui vero (ait Tridentinum *Seſſ.* 24. *cap.* 12. *de Reform.*) „ quavis colluſione, aut remiſſione excluſa, his careant, juxta Bonifacii VIII. Decretum, quod incipit: *Conſuetudinem*. Quod S. Synodus in uſum revocat, non obſtantibus quibuſcunque ſtatutis, & conſuetudinibus.

Hoc Bonifacii Decretum nullum niſi perſonaliter Officio aſſiſtentem diſtributiones recipere poſſe declarat, *exceptis illis, quos infirmitas, ſeu juſta & corporalis neceſſitas, aut evidens Eccleſiæ utilitas excuſaret.*

Ex hac ab univerſali regula exceptione patet, tribus ſeu potius duobus caſibus diſtributiones abſentibus deberi: ob infirmitatem, ſeu juſtam & corporalem neceſſitatem, & evidentem Eccleſiæ utilitatem.

Quæ vero æſtimanda ſit infirmitas & juſta corporalis neceſſitas, ut ob eam abſentia alicujus in tantum excuſetur, ut etiam diſtributiones recipere poſſit, Medicorum potius, quam Juriſperitorum judicio terminandum eſt. Talis enim corporalis infirmitas, aut neceſſitas exigitur, ut quis ſine morali incommodo Officio Divino aſſiſtere nequeat.

Illud conſtat, Canonicum infirmum diſtributionibus non gaudere, niſi ſanus ſolitus eſſet Divinis Officiis intereſſe; alias enim morbus non eſt cauſa non reſidendi in eo, qui etiam ſanus non reſediſſet.

Secundus caſus exceptus in Conſtitutione Bonifacii VIII. in quo debentur diſtributiones quotidianæ abſentibus, *eſt evidens Eccleſiæ utilitas*.

Hæc concluſio, ait Fagnanus *ibid. num.* 160. intelligenda eſt procedere, dummodo abſentia contingat ob utilitatem Eccleſiæ *in ſpecie*, de cujus diſtributionibus agitur. Secus, ſi abſentia contingat ob utilitatem alterius Eccleſiæ particularis, aut Eccleſiæ generalis. Et hæc eſt ratio cur diſtributiones non debeantur Canonicis exiſtentibus in ſervitio Papæ, aut abſentibus ſtudiorum cauſa, aliiſque qui Eccleſiæ notabile ſervitium impendunt.

Illud equidem conſtat, diſtributiones deberi abſentibus ob evidentem Eccleſiæ illius, de cujus diſtributionibus agitur, utilitatem.

Hinc quia intereſt Eccleſiarum Cathedralium, ut Pœnitentiarius rite ſuo munere fungatur, ideo declarat Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *c.* 8. *de Refor.* quod Canonicus Pœnitentiarius habendus ſit pro præſente in choro, dum confeſſiones in Eccleſia audit.

Similiter quia in ipſius Eccleſiæ redundat utilitatem, quod Canonicus oneri Canonicatui ſuo incumbenti ſatisfaciat. Rurſus declaravit Concilium Trident. *Seſſ.* 22. *cap.* 3. *de Refor.* ut abſens propter exercitium curæ animarum ſuæ dignitati, vel Canonicatui incumbentis, quo tempore illam exercet, pro præſente habeatur, & quotidianas diſtributiones lucretur.

Unde Synodus Mechlinienſis intelligit in Eccleſiæ negotiis occupati, „ non ſolum eos qui Capituli, vel Fabricæ negotia tractant, ſed & Epiſcopum, Archidiaconum, Pœnitentiarium, atque illos omnes, qui propria Dignitatum, vel Præbendarum ſuarum munia obeunt; aut Epiſcopis Ordines conferentibus, viſitantibus, ac in aliis Epiſcopatus negotiis occupatis adſunt, vel aliqui ab eis miſſi conſilium & operam ſuam impendunt; quos pro eo tempore (fraude & dolo ſecluſis) decernit pro præſentibus reputari, & omnibus emolumentis gaudere debere, ſicut ſi *perſonaliter* Divinis intereſſent. “ *Ann.* 1570. *de Offic. Divin. cap.* 5.

Sed quid de celebrantibus tempore Divini Officii, num hi diſtributionibus gaudere debeant? Reſpon. ſi Eccleſiæ utilitas exigat, ut tempore illo Canonici celebrent, eo caſu juxta deciſionem Bonifacii VIII. illis gaudere poſſe videntur: „ Si vero celebrent Miſſam devotionis cauſa, diſtributiones non lucrari, niſi celebraverint ex onere ſibi injuncto (referente Fagnano *ad Cap.* LICET ?? *de Prabend. n.* 118.) à S. Congregatione reſponſum eſt. Et alias deciſum, ſubdit idem, Canonicos Miſſam celebrantes ſubmiſſa voce, dum divina celebrantur, diſtributiones iti-

„ dem

„ dem percipere non debere, niſi illa hora ad celebrandum Miſſam ab eo, ad quem pertinet, compulſi fuerint. Idem reſponſum de Canonicis, qui abſunt à choro, ut celebrent in Capellis, in quibus tenentur Miſſas celebrare, vel devotionis gratia, qui non debent percipere diſtributiones illius horæ. Quod ſi permiſſu Superioris id facerent, admonendum eſſe Superiorem, ut abſtineat ab his licentiis concedendis.

Ita à Sancta Sede declaratum fuiſſe, teſtis omni exceptione major eſt S. Carolus: „ Quicunque, inquit in *Concil. Mediol. IV. par. 2. cap.* 13. dum alicujus ſtatæ horæ Officium in choro peragitur Miſſam celebrando, tunc à choro abfuerit, illius horæ diſtributionis, tanquam abſens particeps ne ſit, *ut à Sancta Sede Apoſtolica declaratum eſt*.

Quam Sedis Apoſtolicæ Declarationem Tridentinæ Synodo conformem eſſe, ex verbis Decreti non obſcure intelligitur; vult enim, ut diſtributiones dentur juxta Bonifacii VIII. Decretum, *non obſtantibus quibuſcunque Statutis, & conſuetudinibus*; illud vero Decretum, ut jam notavimus, abſentibus diſtributiones negat, niſi infirmitas, aut neceſſitas corporalis, aut evidens Eccleſiæ utilitas excuſet. Si igitur nulla Eccleſiæ utilitas requirat, ut Canonicus tempore Divini Officii celebret, recte ad mentem Concilii Tridentini ipſi diſtributiones negantur; præſertim cum Canonicus juxta ante dicta, cauſa ceſſante, omnibus Officiis aſſiſtere jubeatur.

Quod igitur Synodus Mechlinienſis *loco citato* „ *cap.* 6. ſub Divinis Officiis celebrantes, aut ad celebrandum ſe præparantes, velit pro eo tempore præſentes in Divinis reputari, modo tamen Sacrificio abſoluto, ſine notabili mora ad chorum redeant, “ indubie conformiter ad ante dicta intelligendum eſt: abſit enim, ut vel ſuſpicemur ſapientiſſimos illos Patres quidquam Tridentino Concilio contrarium ſtatuiſſe.

§. VI.

Corollaria ex iis, quæ hoc Capite dicta ſunt.

EX aſſertis hoc Capite conſtat, quod & ipſi Romani Pontifices & ipſum Concilium Tridentinum judicaverint juſtum, ut docentes in Univerſitatibus à perſonali reſidentia excuſarentur; ut ſcilicet tempore quo Canonici aliique Deo pſallunt, ipſi aut alios ad juſtitiam erudiant, aut certe ad id præſtandum ſeipſos præparent.

Ex quo facile colligitur, quantopere excutiant Canonici ſimili Officio non adſtricti, dum exemplo Docentium negligentiam, aut ignaviam ſuam in frequentando Divino Officio palliare volunt; cum è contra ipſi tanto diligentiores in Officio eſſe deberent, dum ſciunt Confratres ſuos aliis majoribus negotiis pro Eccleſia occupari.

Patet quoque ex ante dictis Canonicis aliiſve Beneficiariis ſtudiorum cauſa abſentibus concedi fructus Beneficiorum ſuorum, ut per ſtudia ſua *in vinea Domini fructuoſiores miniſtri evadere poſſint*; ex quo non difficulter intelligitur, quod Canonici eo titulo fructibus in abſentia gaudentes, teneantur ſedulo attendere, ut tali ſcientiæ incumbant, qua in ſimiles miniſtros evadere queant.

Tertio, ex aſſertis conſtat, Canonicos ſtudiorum cauſa à perſonali quidem reſidentia eximi, ut liberius ſtudiis vacare valeant; ſed in reliquis, leges Canonicis præſcriptas ab ipſis ſervandas eſſe. Ex quo evidens eſt, multum à Pontificum, ac Conciliorum mente aberrare Canonicos, quos hodie, etiam in hac noſtra Univerſitate, abjecto habitu Canonicali, & cum illo modeſtia, ac gravitate, quam ſtatus ille requirit, vagari, & omnino ſæculariter cum magno Ordinis Eccleſiaſtici dedecore, & ſtudioſorum ſcandalo vivere conſpicimus.

Qui abuſus ut tollatur, non inconveniens, imo menti & ſententiæ Conciliorum plane conforme videtur, ſi teſtimonia ſtudiorum, vel reſidentiæ ab Univerſitate, aut Doctoribus non concederentur, niſi illis, qui ſe Canonicos, aut Beneficiatos habitu, & moribus exterius etiam profiterentur.

C A P U T VI.

De Vita communi Canonicorum, quantopere illa Canonicis conveniat, quandonam & qua ratione ad vitam ſingularem tranſiverit, & quomodo ex hac vitæ Canonicalis collapſio magna ex parte originem ſumpſerit.

§. I.

Sæculo nono Canonicorum vita communis reſtituta fuit.

SECULO octavo communem Canonicorum vitam, & Canonicam vivendi diſciplinam fœde collapſam nonnulli Eccleſiæ Prælati reſtituere cœperunt. Et quidem de S. Chrodogango Metenſi Epiſcopo, qui illo ſæculo vixit, ſcribit Paulus Diaconus *Lib. de Epiſcop. Metenſ. tom.* 2. *de Script. Franc.* „ Hic Clerum adunavit, & adinſtar Cœnobii intra Clauſtrorum ſepta converſari fecit, normamque eis inſtituit, qualiter in Eccleſia deberent converſari: quibus annonas, vitæ ſubſidia ſufficienter largitus eſt, ut perituris vacare negotiis non indigentes, Divinis ſolummodo Officiis excubare deberent. “

Hæc Canonicorum regula tomo ſeptimo Conciliorum ultimæ editionis inſerta eſt. Quod ſæculo octavo S. Chrodogangus pro ſui Cleri reformatione inchoavit, id ſæculo ſequenti omnes pene Epiſcopi allaborante Carolo Magno pro reſtauratione vitæ Canonicæ inducere ſtuduerunt; ut ex Decretis Conciliorum ſub initium ſæculi non cognoſcere licet: „ In omnibus, inquit *Can.* 9. illius temporis Concilium Moguntinum, quantum humana fragilitas permittit, decrevimus, ut Canonici Clerici Canonice vivant, obſervantes divinæ Scripturæ doctrinam & documenta Patrum, & ut ſimul manducent & dormiant, ubi his facultas id faciendi ſuppetit, vel qui de rebus Eccleſiaſticis ſtipendia accipiunt, & in ſuo clauſtro maneant, & ſingulis diebus mane primo ad lectionem veniant, & audiant quid eis imperetur. Ad menſam vero ſimiliter lectionem audiant, & obedientiam ſecundum Canones ſuis Magiſtris exhibeant. “ *Ann.* 813.

Similia in Concilio Turonenſi aliiſque ſub idem tempus celebratis ſtatuta & Decreta leguntur. Majus vero incrementum, imo complementum communis Canonicorum vita accepit ſæculo nono opera piiſſimi Imperatoris Ludovici, cujus pium & ardens deſiderium reſtituendi Eccleſiaſticam, præſertim Canonicorum, diſciplinam ſummis laudibus extollunt Synodi Aquiſgranenſis Prælati *in Præfat. ad Synod.* fatentes illius ſuggeſtu, & rogatu ſe inductos, ut ex Sacris Canonibus & SS. Patrum dictis, illam Canonicæ inſtitutionis formam Canonicis delibarent, quam in Aquiſgranenſi Synodo multis capitibus expreſſam videmus.

„ Quam inſtitutionis formam cum coram memorato glorioſo Principe prolatam Sacer Conventus (Aquiſgranenſis) laudibus extuliſſet, & Eccleſiaſtica auctoritate fulcitam, laudeque dignam, ac S. Eccleſiæ utilem atque proficuam conſona voce prædicaret, nihilque in ea reprehenſionis ab iis, qui ſanum ſapiunt, reperiri poſſe profiteretur, ab eodem victorioſiſſimo Principe, & ab omnibus qui aderant Deo gratias acclamatum eſt ... Proinde omnium ſententia ſtatutum eſt ab omnibus, qui in Canonica Profeſſione Domino militant, hanc inſtitutionis formam, tot Eccleſiaſticorum virorum vigilanti ſtudio congeſtam, digniſque præconiis laudatam, juxta virium poſſibilitatem, modis omnibus obſervandam: quatenus hanc, ſive aliarum ſcripturarum documenta ſedula meditatione perlegentes, & Prælati & ſubditi vocatione, qua vocati ſunt, ope divina adminiculati, infatigabiliter ambulent. “

Hanc Canonicorum regulam, cujus præcipuum punctum erat *vita communis*, non tantum obſervari juſſit ab illis qui communem vitam eo tempore ducebant; ſed omnes Epiſcopos ad eandem recipiendam, & extruenda Canonicorum clauſtra adegit.

Miſſa ſunt (inquit Jacobus Sirmondus *in Not. ad Concil.*

Concil. Aquiſgr. n. 4.) „ Concilii Aquiſgranenſis exem-
„ plaria in ſingulas Provincias cum Epiſtola Impera-
„ toris ad uniuſcujuſque Provinciæ Metropolitanum.
„ Hinc Epiſtolarum, quæ paſſim occurrunt, tituli
„ diverſi; omnes vero ejuſdem ſunt argumenti.

Exemplaria aliqua exhibuit prædictus Sirmondus, & ultimæ Conciliorum compilationi inſerta ſunt. *Tom. 7. pag.* 1437. & 1440.

Unica Hetti Treverenſis Archiepiſcopi Epiſtola, quam de eadem re ad Frotarium Tullenſem Epiſcopum tunc ſcripſit, luculenter demonſtrat, duo in literis illis Imperatorem præcepiſſe, nempe Regulam obſervari, & Communia Canonicorum clauſtra inſtaurari, multumque Epiſcopos ſolicitos fuiſſe, ut Imperatoris literis parerent. Habetur *Tom. 7. Conc. pag.* 1440.

Non neſcitis, inquit, cum qua cautela mandatum ſuſcepimus D. Imperatoris nos in Diœceſi noſtra, & Epiſcopi ſinguli in Parochiis ſuis, id eſt, *de regula augenda Religionis, & de miniſteriis Canonicorum officinis*, „ ut ſi quibus in locis bene comptæ eſſent, deinceps
„ cum ſumma diligentia ornarentur. Nunc autem in
„ proximo eſt placitum, quo ſine dubio ſciſcitabitur de
„ obtemperatione mandati Dominus mandati. Quapro-
„ pter *ſcrutamini diligenter* in Parochia veſtra, in ve-
„ ſtris, aliorumque Monaſteriis, *ſi præfata regula di-*
„ *gne per omnia conſervetur, & ſi officina juxta ipſius*
„ *Decreta conſtructa atque innovata contineantur:* ut
„ cum Imperiali ſolertiæ præſentabimur, dejecto pro-
„ cul molimento aliorum, una vobiſcum ex omni-
„ bus illis à nobis veritas nuncietur.

Quis ulterius ambigat, quin tantopere ad inſtaurationem vitæ communis, allaborante una cum Epiſcopis zeloſiſſimo Imperatore, magno cum ſucceſſu conatus ad effectum deductus fuerit?

Et quidem cui luberet Canonicorum vetuſta monumenta pervolvere, non difficulter, ut credo, omnium pene Canonicorum Congregationes olim vitam communem duxiſſe deprehenderet: Sed ut ſecretiora Capitulorum Archivia relinquamus, nonne illa, quæ modo plurimis Canonicorum Eccleſiis contigua ſuperſunt clauſtrorum veſtigia, evidens illius vitæ exhibent argumentum? Audiamus Patres Concilii Colonienſis Anno 1536. *par. 3. c. 4.* „ Porro Eccleſiæ iſtæ
„ Collegiatæ, inquiunt, quandam vetuſtatem ſpirant,
„ & *Eccleſiæ primitivæ inſtitutum præſeferunt*, quod
„ vel *forma ædificiorum* oſtendit, quæ Canonicos pro-
„ pe templum, in unum pene habitaculum colloca-
„ vit, ut procul à promiſcua multitudine ſeparati,
„ divinis pariter laudibus jugiter inſiſterent.

Non exiguum quoque vitæ communis indicium eſt, quod Congregationes Canonicorum, quæ hodie *Capitula*, aut *Eccleſiæ Cathedrales*, vel *Collegiatæ* dicuntur, in priſtinis monumentis & chronicis *Monaſteria* paſſim dicantur: quemadmodum de plurimis Canonicorum Capitulis Belgicis ex ſolo Chronico Cameracenſi per Baldericum conſcripto videre licet. Imo hanc vitam multis ſæculis in pluribus perſeveraſſe inferius oſtendemus.

§. II.

Exhibetur compendioſum ſpecimen diſciplinæ, ſeu normæ vitæ communis ex illis, quæ Synodus Aquiſgranenſis præſcripſit.

CAnonicorum in communi vivendi diſciplinam accurate propoſuit Synodus Aquiſgranenſis, è qua breve hoc & compendioſum ſpecimen ſubjicio, ut ex eo pateat, quam hæc vivendi norma conveniens eſſet, ut Canonici rite juxta vocationem ſuam viverent, ac proinde mirum non appareat, quod omni ætate Epiſcopi ſanctitate & eruditione illuſtres, eam vivendi diſciplinam, quantum temporum circumſtantiæ ferebant, in uſum revocare ſtuduerint.

Omnes in uno eodemque clauſtro, ſeu domo habitabant ſub directione vel Epiſcopi, vel alterius Superioris, cui obedientiam, & debitum honorem impendere debebant.

In Refectorio quotidie una reficiebantur, niſi forte quem neceſſitas abeſſe compuliſſet, & hoc non ſine licentia Magiſtri fieri poterat. *Cap.* 123.

Ipſis comedentibus, & ſilentium religioſe tenentibus continuatim legebatur lectio. *Ibid.*

In [illegible] Canonice Domino [illegible], & eleemoſynarum partes [illegible] accipiebant. Menſura vero cibi, & potus [illegible] Superioris multum dependebat. Illud tamen [illegible] aliter Prælatis injungebatur, ut caverent ne id, quod dare debent, aut poſſunt, qualibet diſſimulatione, aut tenacitate ſubditis ſubtrahant, ne paupertatis occaſione compulſi per diverſa vagari, & turpibus ſe implicare negotiis cogantur. *Cap.* 122.

Quotidie ad collationem, ſeu, ut hodierno idiomate loquamur, ad Capitulum venire debebant, ubi & regulam Canonicorum, & aliarum Scripturarum Sanctarum lectiones perlegerent, & pro admiſſis veniam poſtularent, & ſententiam pro qualitate admiſſi ſuſciperent: ubi etiam de communi profectu, & utilitate pertractarent. *Cap.* 123.

Clauſtra quoque firmis undique munitionibus circundata erant, ut nulli omnino intrandi, aut exeundi, niſi per portam pateret aditus. *Cap.* 117.

Unus ſimiliter ex Canonicis eligebatur, cui officii erat portam Canonicorum, cum ſumma obedientia & humilitate competenti tempore claudere, ac reſerare, ut nulli per eam niſi per *licentiam* aditus pateret intrandi, aut exeundi. *Cap.* 143.

Feminis vero non ſolum in Clauſtris Canonicorum prandendi, aut dormiendi licentia non erat, quin nec in ea intrandi, excepto in Eccleſiam, ulla tribuebatur facultas, quia, inquit regula, *valde hoc à Sanctis Patribus legitur inhibitum*. *Cap.* 144.

Ne curis rerum temporalium implicarentur, quidam ex ipſis magis exercitati, de quibus ſpes eſſet, quod quo magis in Fratrum curis implicarentur, tanto magis cæleſtibus ſtuderent obtemperare monitis, eligebantur, qui rerum temporalium curam haberent. *Cap.* 139. & 140.

Singuli juxta capacitatem ſuam diverſarum artium erudiebantur diſciplinis, *ut nullus*, ait regula, *in Collegio Canonicorum inutilis appareat*, NEC VOTA FIDELIUM OTIOSUS COMEDAT. *Cap.* 123.

Ad Horas Canonicas omnes quam diligentiſſime convenire debebant. Mox enim, ait regula, ut auditum fuerit ſignum, feſtinato omnes ad Eccleſiam conveniant, quam non pompatice, aut inhoneſte, vel incompoſite, ſed cum reverentia, & Dei timore ingrediantur. Inter alia ſpecialiter monebantur, *ut laudes Deo in commune perſolventes, pro ſuis populorumque, quorum oblationibus vivunt, delictis Dominum exorent*. *Cap.* 131.

Expletis religioſiſſimo obſequio horis competentibus diurnis Officiis, ab omnibus Canonicis, dato ſigno, devotiſſime ad Completorium veniendum erat. Quo completo oportebat, ut non epulis & potationibus vaniſque inſervirent loquelis, ſed his penitus poſtpoſitis, humiliter & honeſte dormitorium petere debebant. *Cap.* 136.

In his omnibus ſi quid peccatum erat, mox à Prælato arguebatur, & condigna pro delicto impoſita pœnitentia diluebatur. *Cap.* 144.

Hanc vivendi normam, ſeu diſciplinam, ſi quis vel leviter attenderit, & omnia, quæ de obligatione & Officiis Canonicorum in præſenti tractatu, ex Conciliorum, ac Patrum Decretis dicta ſunt, una expenderit, non difficulter intelliget hoc vitæ inſtitutum fuiſſe medium accommodatiſſimum, ut Canonici vocatione qua vocati ſunt digne ambularent.

§. III.

Quo tempore, & qua ratione ad vitam ſingularem, abjecta communi, Canonici tranſiverint?

QUo præciſe tempore Canonici laudabilem illam, ac ſanctiſſimam vivendi normam (cujus ſpecimen §. anteriori exhibuimus) reliquerint, atque ad ſingulare vitæ inſtitutum tranſiverint, non ita conſtat. Hoc certum eſt, non in omnibus Eccleſiis eodem tempore mutationem illam factam fuiſſe.

Circa ſæculum undecimum, ſeu finem decimi cœpiſſe paulatim diſciplinam illam flaceſcere teſtis eſt Trithemius, qui ad Ann. 975. in Chronico Hirſaugiæ ſcribit: „ Sub Theodorico Archiepiſcopo Treverenſi, Canonici majoris Eccleſiæ ibidem abjecta vita re- „

„ gulari,

gulari, quam hucuſque in eadem Eccleſia Majores eorum continuaverunt, deſierunt eſſe Regulares, & facti ſunt nomine & converſatione ſæculares. Quorum exemplo malo Canonici quoque Sancti Paulini Treverenſes, Sancti Caſtri in confluentia, Moguntinenſes, Wormatienſes, Spirenſes, & complurium aliarum Eccleſiarum, diverſis quidem temporibus, ſed uno impietatis ſpiritu regularis vitæ communitatem abjecerunt.

In omnibus pene Galliæ Eccleſiis vitam communem ſæculo undecimo deſiiſſe deplorat S. Ivo Carnotenſis: & ſæculo undecimo Stephanus Tornacenſis ſcribit ad Decanum Rhemenſem, eundem exhortans, ut illud, quod eo tempore in Eccleſia Rhemenſi de laudabili illa vivendi diſciplina ſuperaret, fulcire & ſuſtinere ſtuderet, ad exemplum multarum Eccleſiarum Germaniæ, in quibus eo tempore vitam communem ſuperfuiſſe teſtatur.

In Eccleſia Leodienſi ſæculo duodecimo vitam communem ſuiſſe ſuperſtitem patet ex iis, quæ refert Fiſen in Alberone ad annum 1143. „ipſo Principe Canonicorum omnis diſciplina corruit, quam neque Præſides curarent, nec Epiſcopus ipſe, ut qui negligere cœpit ſolemnes deceſſoribus ſuis Collegiorum inſpectiones. Clauſtri ergo ratione ſublata, dies noctesque Collegia patuere, etiam equitibus curribuſque, *cum ad eam ætatem clauſa perſeveraſſent, quæ rite hodie Monaſteria.*

Non tamen omnes Canonicorum Eccleſias Leodienſes eo tempore ad ſingularitatem tranſiiſſe patet ex donatione Godefridi III. Ducis Brabantiæ facta Collegio Canonicorum Sancti Joannis Leodii; in hujus enim donationis Diplomate ſcribitur: *Reſiduum fructuum in uſum fratrum in Eccleſia veſtra reſidentium juxta* PORTIONEM, *quæ unumquemque fratrum in* REFECTORIO *contingere debet, diſpenſetur.* Apud Myræum in Diplomat. Belg. *cap.* 65.

Anno quinquageſimo ſupra milleſimum in pleriſque Belgii Canonicorum Collegiis ſuperſtitem fuiſſe vitam communem, & inde dicta fuiſſe *Monaſteria*, ex Chronico Cameracenſi per Baldericum concinnato conſtat: & quidem de Collegio Canonicorum Sancti Gaugerici in Civitate Cameracenſi ita loquitur: „Olim frequentior numerus fratrum, nunc ad quinquagenos præ inopia derivatur: qui D. Gerardo Epiſcopo ſatagente, quotidianum victum *in Refectorio communiter ſumunt.*“ Lib. 2. cap. 4.

Canonicos igitur non eodem tempore ad ſingularitatem tranſiiſſe conſtat; cauſam vero illius mutationis graphice expreſſit S. Ivo: „quod communis vita, inquit, in omnibus Eccleſiis pene defecit; tam civilibus, quàm diœceſanis, non authoritati, ſed deſuetudini & defectui adſcribendum eſt, refrigeſcente charitate, quæ omnia vult habere communia; & regnante *cupiditate*, quæ non quærit ea quæ Dei ſunt & proximi, ſed tantum, quæ ſunt propria.“ *Epiſt.* 219.

Similiter Stephanus Tornac. in *Epiſt.* 160. de tranſitu ad ſingularitatem Eccleſiarum Galliæ agens, eas tranſitum illum feciſſe dicit: *Quia diſpenſationis levamen libentius admittebant, quam authoritatis vigorem:* unde inſinuat Decano Rhemenſi, quod ſi Rhemenſis Eccleſia, quæ ſingulari quodam privilegio inter Gallicanas Eccleſias in communione ſociali perſeverabat, ad ſingularitatem tranſiret, reliquæ Eccleſiæ Gallicanæ clamarent: *Ecce Rhemenſis Eccleſia facta eſt quaſi una ex nobis, conſortio ſuo* VERECUNDIAM *noſtram operiens, authoritate ſua* NEGLIGENTIAM *noſtram defendens.*

Sed quid plura? Quicunque de miſerabili illa metamorphoſi loquuntur, uno conſenſu Canonicorum cupiditati, & ſpiritui libertatis, atque Prælatorum ignaviæ eam imputare non dubitant: quare recte dictus Carnotenſium Antiſtes notavit mutationem illam *non authoritati, ſeu deſuetudini, ſeu defectui adſcribendam eſſe.*

§. IV.

Oſtenditur quod naturaliter quodammodo vitam ſingularem Canonicorum ſecuta fuerit diſciplinæ Canonicalis diſſolutio.

NUllum pene Authorem reperire eſt, qui Canonicorum ad vitam ſingularem tranſitum refert, ut una diſciplinæ Canonicalis diſſolutionem tanquam eidem conjunctam teſtetur, & è Regularibus re & nomine ſæculares factos aſſerat. „Etenim quæ, quanta, & qualia vitia orta ſint atque quotidie oriantur (ait Dionyſius Carthuſianus *De Vita Canonicorum art.* 2.) ex relaxatione illa *vitæ communis*, dormitoriique ejuſdem, experientia potius docuit, quam lingua poſſit explicare.“ Nec mirum id videbitur, ſi norma vivendi, quæ vitam ſingularem ſecuta eſt, conſideretur. Quando enim Canonici ſingulariter vivere, & ſinguli ſuas Præbendas habere cœperunt; tum non ſecundum providentiam Prælati cibum & potum acceperunt, ſed unuſquiſque juxta arbitrium ſuum menſam ſuam inſtruere potuit, ſi deliciis affluere volebat, nullus obſtabat. Non jam bona Eccleſiæ in communi diſpenſabantur, ut ex illis omnibus, quod cuique neceſſarium eſſet, tribueretur; ſed ſingulis ad beneplacitum ſuum erogandi proventus facultas facta fuit: quod ſi in ſuperfluis & illicitis impendere lubebat, non erat qui diſpenſationis rationem exigeret. Hinc aperta conſanguineis & familiaribus benefaciendi opportunitas. Hinc de Patrimonio Chriſti impie luxuriandi campus apertus.

Dum in communi viverent, nemini, niſi de licentia Prælati, dabatur egrediendi facultas; atque ita cum hominibus ſæcularibus converſatio rara, cum mulieribus vero erat rariſſima; at cum deſerto clauſtro domos ſingulares inhabitare cœperunt, repagula clauſtralia reſerata fuerunt, & libera cum ſæcularibus, non viris modo, ſed etiam mulieribus converſandi facta libertas. Quæ inde diſſolutionis occaſio!

Vita communi durante erant, qui actibus & occupationibus ipſorum intenderent: ſi quem minus recte agentem, vel otio diffluentem reperiebant, pro debito monebant; & monitis non obtemperantem puniebant: Cum vero ſingulariter vivere cœperunt, quidquid lubuit agere, imo otio vacare, licuit; nec qui contradiceret ſpeculator, adſtabat.

Floreſcente Canonicorum vita communi, clauſtro communi, & vulgari ſupellectile contenti eſſe debent: poſt vitam ſingularem quiſque particulares domos pro commoditate & arbitrio ſuo extruere & ſupellectili varia exornare cœpit.

Utque verbo abſolvam, cum vita ſingulari Canonicorum libertas vivendi pro libitu, redditusque Eccleſiaſticos pro arbitrio diſpenſandi irrepſit.

Hanc vivendi libertatem una cum divitiis, quibus Eccleſia abundanter dotata erat, ſi quis expendat, facile videbit quod quaſi infallibiliter conſiderata hominum corruptione, ſequi debuerit diſciplinæ Canonicalis diſſolutio. Summum tamen diſſolutionis incrementum præbuit, quod hac norma vivendi Canonicis conceſſa cœperint homines carnales, ambitioſi, avari in vita Canonicorum invenire quo ſuis poſſent ſatisfacere concupiſcentiis: & hinc contigit ut paſſim Canonicatus & Præbendas ambire cœperint illi, in quibus regnabat avaritia, imperabat ambitio, dominabatur iniquitas & principabatur luxuria: ſicque aſpirare & currere ad Canonicatus, Præbendas, aliaſque Eccleſiaſticas dignitates & curas cœperunt, non ut curam agerent, ſed ut commode & delicioſe vivere poſſent. Sic & parvulis nondum pene natis provida parentum ſolicitudo Beneficia parare cœpit. „Hunc nos, inquiebant apud S. Bernardum *in Declam.* §. 5. illi vel illi tradamus Epiſcopo, apud quem habemus gratiam, aut cui forte ſervimus, ut ditetur de bonis Domini, nec in tot liberos noſtra dividatur hæreditas.“

Quid igitur mirum, ſi tum ſumma experiri eſſe Canonicalis ordinis relaxatio: imo mirandum, quod adhuc diſciplinæ Canonicalis & Clericalis ſuperſint veſtigia? Quid enim expectandum ab hominibus, qui nec bene, nec per Chriſtum, ſed humano affectu; imo plerunque perverſa intentione, ſæpe etiam ſimoniace Canonicatus & Præbendas obtinuerunt?

Si teſte Cardinale Bellarmino *De Gemitu Col. lib.* 2. *cap.* 8. „ Multitudo Monachorum ex monte perfectionis ceciderit ad vallem profundam nimiæ relaxationis, quia non duxit eos ſtella ad præſepium Chriſti, id eſt, non traxit eos divina vocatio ad humilitatem Chriſti ſectandam, ſed carnalis ſenſus, qui mentem excæcat, duxit illos vel ad vitam commodiorem, cum eſſent pauperes, vel ad honores ambiendos in Religione, cum in ſæculo non invenirent qua via poſſent aſcendere; vel alio aliquo humano conſilio veſtem ſanctam induerunt. Et quid mirum, ſi multi veſtem religioſam induunt, cum non Spiritus Domini, ſed carnalis ſenſus eos ad Religionem duxerit? " Si, inquam, hæc de Religioſis non recta intentione Monaſteria intrantibus vere dixerit Bellarminus, quid dicendum erit de iis, qui vitam commodiorem & honores, non in Monaſterio, ubi adhuc vita quædam communis & auſteritas ſervatur; ſed in ſæculo, ubi ambitio & diſſolutio dominatur, cum ſtudio quærunt & ſæpe inveniunt? Potiori certe jure timendum, ne multos ad Clericatum ducat carnalis ſenſus, quos divina vocatio (cujus nulla apparent ſigna) non traxit ad vitam Clericalem.

§. V.

Canonici qui hodie vivunt vitam ſingularem, propterea non ſunt culpandi.

Vitam communem ad normam in Synodo Aquiſgranenſi expreſſam, vitæ Canonicali rite peragendæ admodum conduxiſſe, in anterioribus oſtenſum eſt. Similiter §. præcedenti demonſtratum eſt vitæ communis deſertionem, ſummæ relaxationis & diſſolutionis fomitem ſubminiſtraſſe, & propterea non immerito Epiſcopos, alioſque pro Eccleſiaſtica diſciplina viros magis zeloſos ſe omni, quo potuerunt ſtudio impendiſſe, ut vitam communem vigentem conſervarent, collabentem ſuſtinerent, collapſam reſtaurarent.

Verum cum ubique pene Canonici deſerta vita communi ad ſingularem tranſiviſſent, nec ſpes affulgeret univerſos ad priſtinam illam vivendi normam reducendi, vitam ſingularem Canonicorum Eccleſia tolerandam cenſuit: permittens interim Epiſcopis, ut temporum & locorum conditione ferente, ipſos Canonicos ad vitam communem reducere poſſint, ut jure communi cautum eſt, *in cap. 9. ii de Vit. & honeſt. Cleric.*

Conſiderabat quidem pia Mater Eccleſia, admodum periculoſam eſſe Canonicorum tantam vivendi libertatem, ideo, quantum potuit, obſtitit, ne ad eam vivendi diſciplinam deſcenderent, judicavit tamen poſſe ſtatum illum tolerari, quia tametſi periculoſus ſit, nihil interim in illo occurrere, quod naturalem aliquam cum Officio Canonicali contrarietatem habeat, ſciebat, adeoque & in hujuſmodi vivendi ratione poſſe obligationes & munia Canonicorum perfecte, licet difficilius, compleri.

Quidni enim inter Canonicos eſſe poſſint, & ſint ejus pietatis, qui non Chriſtianam duntaxat, ſed & Clericalem in cibo, potu aliiſque corporis neceſſitatibus ſibi moderationem præſcribant & ſervent? Qui reditus Eccleſiaſticos ſibi concreditos cum timore & tremore tanquam *Patrimonium pauperum* fideliter diſpenſent? Qui curam temporalium ſine curis agant? Qui, ut verbo abſolvam, in familia particulari, vel aliquibus confratribus conjuncti, ita vivant, ut Canonicorum munia ad præſcriptum Sacrorum Canonum tam perfecte abſolvant, ac ſi in Congregatione vitam agerent communem?

Quidni & ſubinde contingat, ut tales ſint temporum ac locorum circumſtantiæ, ut hic & nunc Canonicis juxta Sacros Canones vivere deſiderantibus vita ſingularis præ vita communi conveniat? Quid enim ſi adeo, quorundam Canonicorum collapſa ſit diſciplina, adeo vita diſſoluta, ut abuſus plures, iique non leves in tantum invaluerint, ut à pleriſque pro lege habeantur, vitæ vero Canonicalis Officia & obligationes ignorentur, vitam adeo diſſonam à Spiritu Chriſti & Eccleſiæ vivant, ut vitam Chriſtianam & Clericalem inſtituere volentes, riſui & ludibriis eorum, quin & injuriis ac calumniis ſint exponendi? Hac, inquam, aut ſimili temporum malitia occurrente, non dubium quin Canonicis vitam vere Canonicalem meditantibus vita ſingularis præ communi convenientior eſſe queat. Sic enim fiet ut hi à reliqua Canonicorum male viventium parte ſegregati, vel ſoli viventes, aut aliquibus aliis melioris frugis Confratribus conjuncti, facilius vitæ Canonicalis partes abſolvere poſſint.

Nequaquam proinde Canonici qui vitam ſingularem jam introductam, quamdiu ab Eccleſia toleratur, vivunt, culpandi ſunt, modo munia & obligationes Canonicorum ad præſcriptum Eccleſiæ & Fundatorum rite adimpleant.

§. VI.

Quid connivente Eccleſia circa vitam Canonicorum ſit mutatum?

Eccleſiam tandem Canonicorum vitam ſingularem toleraſſe paragrapho ſuperiori diximus: nihil tamen circa Officium aut obligationes Canonicorum mutaſſe ea, quæ præſenti tractatu dicta ſunt, oſtendunt. Si enim fontes, è quibus hæc hauſta ſunt, vel leviter attenderimus, illa non ad Canonicos in communi viventes; ſed ad illos, quos hodie *Sæculares* dicimus, fuiſſe directa luce meridiana clarius patebit, adeoque eandem hodie, quam olim requiri in Canonicis morum puritatem, vitæque integritatem: non minorem in cibo potuque frugalitatem, parem in Eccleſiaſticis reddituum diſpenſandis fidelitatem, æqualem in Divinis Officiis perſolvendis aſſiduitatem, reverentiam & pietatem: non abſimilem in functionibus Eccleſiaſticis obeundis curam & diligentiam; verbo uno, quidquid connivente Eccleſia circa vitam Canonicorum mutatum eſt, unice ipſam exteriorem vivendi concernit diſciplinam: nec hanc tamen per omnia collabi permiſit, ſed in multis, ſi non in totum, ſaltem pro parte, quantum potuit, conſervavit.

Laudabiliter admodum & utiliter durante vita communi ſervabatur, ut quotidie Canonici ad *Collationem*, ſeu, ut moderno idiomate loquamur, ad *Capitulum* venirent, ubi regulam ſuam & aliarum Scripturarum lectiones perlegerent, & pro admiſſis veniam poſtularent, ſententiamque pro qualitate admiſſi ſuſciperent, ubi etiam de communi profectu & utilitate tractarent.

Nonne hoc diſciplinæ punctum pro parte conſervatum voluit Eccleſia, dum etiam inter Canonicos *ſæculares* Capitula diſciplinæ magna cura reſtituenda & habenda duxit, „ in quibus de moribus inquiratur, vita ſingulorum expendatur, & quod olim Sancti Patres feciſſe dignoſcuntur, ex temporali oratione interdum commoneantur Fratres. " *In Conc. Colon. ann.* 1536. *part.* 3. *cap.* 14.

Dum item adeo frequenter ſtatuit, etiam poſtrema hac ætate, ut Canonici convenientes ad Capitula primum tractent de iis, quæ Divinum cultum ſpectant, tum de juſta morum reformatione, delictorumque debita animadverſione, demum de privatis rebus, temporalibuſque negotiis agant; ut videre eſt in Conciliis Buntienſi *ann.* 1587. *tit.* 34. *Can.* 9. Tholoſano *ann.* 1590. *par.* 1. *cap.* 2. §. 7. aliiſque ſub idem tempus celebratis.

Non parum conducebat vita communis, ut Canonicos in officio contineret, quod eadem continuo ipſis adeſſent Superiores, qui actibus eorum intenderent; & ſi quid minus rectum deprehenderent, illico aut punirent, aut certe ut abſtinerent, monebant.

Nonne & hic diſciplinæ articulus inter Canonicos *ſæculares* pro parte ſaltem conſervatus eſt, dum in omnibus Canonicorum Collegiis etiamnum ſuperſunt Decani aut alii Superiores, quibus cura incumbit, „ ut Clericos ſuos (ut loquitur Synodus Colonienſis *ann.* 1536. *par.* 3. *cap.* 1.) ad obſervationem priorum rituum provocent ac reducant, ut ad agendam vitam Clericis dignam perpetuo exhortentur ac impellant, ut à negotiis, à tumultibus mundanis revocent, ne magis ſæculi, quam Chriſti milites videantur, ut comeſſationibus, ebrietatibus, ac omni luxui interdicant; denique ut ſuo officio ſatisfacere compellant? "

Punctum erat olim Canonicalis diſciplinæ, ut in Clauſtro Canonicali homines non cohabitarent ſæculares,

ne eorum cohabitatione de ſpiritu ſæculi communicaſſent.

Nonne hanc diſciplinam, ſi non in totum, ſaltem pro parte, in multis Conciliis ſervatam videmus, dum in illis ſtatutum eſt, „ ut Canonici Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum habitent in Canonicalibus ædibus, in quibus commode Epiſcopi judicio commorari poſſunt (verba ſunt Concilii Mediolanenſis I, *pars.* 2. *cap.* 24.) qui inſpectis ædibus, ſi quid reparandum, inſtituendumve ſit ad habitationis commoditatem, pro modo fructuum Præbendæ, ab eo qui Canonicatum obtinuit, reparari ac reſtitui jubeat. Quo facto curet, ut in illis ædibus habitent quibus ſi abeſſe etiam juſta de cauſa contigerit, nemini præterea, niſi Canonicus ſit, in eis habitandi facultas concedatur ſine juſſu Epiſcopi.

Quarum ædium atrium, ubi claudi poteſt, una clave concludatur, quæ à Decano, vel alio Epiſcopi & Capituli arbitratu, aſſervetur. Quota autem hora atrii janua aperiri claudive debeat, quidque ad honeſte ibi vivendum pro loci ratione requiratur, judicium ſit Epiſcopi.

Similiter & in aliis Conciliis conſtitutum fuit ne liceat Canonicis, qui domos Canonicales habent, in ædibus laicorum habitare, nec quas à Capitulis habent, ullo modo illis locare; *ut offenſiones, & ſcandala*, ut loquitur Synodus Burdigalenſis *Ann.* 1583. *cap.* 17. *quæ ex contubernio, atque convictu hominum Eccleſiaſticorum cum laicis, præſertim matrimonio junctis, oriri ſolent, tollantur.*

Hanc Conciliorum ordinationem licet omnes Canonici, defectu ædium Canonicalium, ad literam ſervare nequeant, tamen Canonici pie vivere volentes plerumque ſe à contubernio laicorum ſeparantes, & vel cum aliis Confratribus, aut viris Eccleſiaſticis, vel ſeparatim viventes, mentem Eccleſiæ ſervant.

Si ulterius & Conciliorum Decreta, & piorum Canonicorum praxim quis attendere velit, non pauca alia vitæ communis veſtigia, quæ ad vitam Canonicam rite agendam facilitant, reperiet.

§. VII.

Corollaria ex his, quæ hoc Capite dicta fuerunt.

PRæſenti Capite oſtendimus vitam communem inter Canonicos ſervatam, & à magis zeloſis Prælatis omni ſtudio conſervatam, & collapſam, quantum temporum, & locorum conditio patiebatur, reſtitutam fuiſſe.

Oſtendimus quoque vitam illam communem multa ſuppeditaſſe media, quæ officiis & obligationibus Canonicalibus rite adimplendis, admodum conducerent, è contra vitam ſingularem, ad quam ſenſim ex cupiditate potius, quam ex charitate multi delapſi fuerunt, relaxationis fomitem magnum ſubminiſtraſſe.

Ex quo colligitur, quam merito Canonicorum Superiores ſoliciti ſint, ut eam vivendi diſciplinam, à Canonicis in communi viventibus obſervatam, vigentem conſervent, & collapſam, quantum circumſtantiæ temporis, & locorum permittunt, reſtituant.

Conſectarium quoque eſt, quod Canonici vere Canonice vivere volentes, diſciplinam illam vivendi, quantum poſſibile eſt, merito æmulentur; ut facilius ea, quæ officii ſui ſunt, præſtare poſſint.

Cum ex ante dictis quoque conſtet, quod per vitæ communis deſertionem, & *ſingularis* aſſumptionem factum ſit, ut homines carnales ſpiritu carnali in Canonicorum Collegia ſeſe intrudere ſtuduerint; facile apparet, mirandum non eſſe, ſi plurium Canonicorum vita diſſona appareat vitæ Canonicali hoc Tractatu expreſſæ. Quid enim mirum, ſi homines carnali ſpiritu pleni, & eodem in miniſteria Eccleſiaſtica protruſi, non ſecundum ſpiritum Eccleſiæ, ſed ſpiritum carnis vitam inſtituant?

Hinc ulterius conſectarium, quod majori & potiori ratione ad Canonicos, quam ad ſolitarios dici queat illud Sancti Baſilii *De Abdicat. rerum cap.* 6. „ Eorum quos recte atque ex virtute videris vivere, æmulator eſto, & inſtitutorum vitæ, actionumque exempla deſcripta in animum tuum transfer. *Opta ut ſis de numero paucorum. Rara ſiquidem quæ bona:* quæ quidem etiam cauſa eſt, quamobrem pauci cœleſte regnum introeant. " Hæc Baſilius.

Illud quoque Abbatis Paphnutii, hodie, ſi unquam, memoriæ Canonicorum *ſingulariter* viventium, merito imprimendum: *Feſtinandum nobis eſt, à* PAUCIS AC RARISSIMIS *ſumamus exempla virtutum.* Apud Caſſian. *Collat.* 3. *cap.* 7. Item illud Abbatis Paphnutii: *Conſidera te de paucis, & electis eſſe effectum, & ne exemplo, ac tepore* MULTITUDINIS *refrigeſcas: ſed vive, ut* PAUCI, *ut cum* PAUCIS *inveniri merearis in Regno Dei.* Apud eumdem *lib.* 4. *cap.* 27.

Ex ante dictis quoque facile intelligi poteſt, quomodo ex vita ſingulari Canonicorum natum ſit contingere in multis verificari, quod de Decano Canonicorum in *Speculo Vitæ Hum. lib.* 2. *cap.* 13. dixit Rodericus Zamorenſis: „ Collegium regendum Decanus ſuſcipit, imo verius feram indomitam gubernandam. Parva domus ægre & difficulter: Magna Collegia præſertim ſine ſapientia, aut virtute tanto reguntur difficilius, quanto quot ſunt ſinguli, tot ſingulis ferantur opinionibus. Si Decanus lætatur de honoris dignitate, metuat onera, metuat pericula, quæ tot ſunt, ut enarrari facile non poſſint. "

F I N I S.

C E N S U R A.

PErlegi hanc Diſſertationem *vere* Canonicam De Inſtitut. & Offic. Cann. &c. *Authore* Zegero Bernardo Van Eſpen *J. U. D. & Canonum Profeſſ. Mihi quidem videtur, tam ſolide è Sacra antiquitatis monumentis, & Conciliorum, Patrumque ſententiis deducta, ut non poſſim non cenſere, quod ob multam illius eruditionem ſpectabit ad Univerſi Cleri ſplendorem, & fidelium ſalutem, ſi typis edatur, ſincere legatur, & accurate obſervetur. Datum Lovanii decima quarta Septembris* 1685.

BARTHOLOMÆUS PASMANS
S. Th. Doctor & Lib. Cenſor.

DISSERTATIO CANONICO-HISTORICA DE HORIS CANONICIS, & ſingulis earum Partibus.

PRÆFATIO.

NOvetat jampridem Eximius Præſes Collegii Adriani VI. Pontificis Maximi, quam magno uſui veniat Theologiæ Studioſis ſcientia SS. Canonum; tum quidem ad mores Clerico dignos juxta eorum præſcriptum formandos, tum ad ſcientiam Theologicam ex Conciliorum, & Patrum Decretis ſolidius, quam ex Caſuiſtarum Libris, & placitis hauriendam. Quid enim ſunt Sacri Canones, niſi *particulares concluſiones, quæ ex primis principiis, quæ nobis SS. Patres in ſuis ſcriptis exhibuerunt, originantur*, ut loquitur pius, ac eruditus Gerſonius, *ſicut à fonte fluvii?*

Hinc factum, ut contubernii mei in ſuo Collegio occaſionem nactus, me rogaverit, ut SS. Canones Theologis ſuis exponere vellem. Ego vero pernoſcens pariter, quantopere SS. Canonum ſcientia Theologis utilis ſit, non ægre admodum me induci paſſus ſum, ut Canones, qui Theologorum, & vitæ, & ſtudio magis accommodi ſunt, in lectione domeſtica prælegerem hebdomadaria. Cum ergo Decreta de Reformatione Concilii Tridentini (Theologis ſcilicet, & Canoniſtis ſcitu cum primis hodie neceſſaria) explananda ſuſcepiſſem, incidi occaſione Cap. 12. Seſſ. 24. De Reform. in argumentum de *Horis Canonicis*; in quo aliquantiſpet verſatus, nonnulla quæ in domeſticis lucubrationibus de earum origine, recitatione ac ritibus corraſeram, auditoribus propoſui. Cum vero non pauca, præſertim quæ ritus concernebant, ex hiſtoriis, atque antiquitate eſſent deſumpta, nonnulli ea ſcripto mandari cupiebant. Facile morem geſſi, & intermiſſis parumper, quæ de Horis Canonicis fuſe Myſtici tradunt, alia, quæ ſenſum literalem atque naturalem propius attingunt, & elucidant, in has Diſſertationis paginas congeſſi, quæ modico ære ſcribendi laborem ſublevantes, ſibi comparare poſſent.

PARS PRIMA.

DE HIS, QUÆ HORAS CANONICAS in generali concernunt.

CAPUT PRIMUM.

Quinam ex Clericis teneantur ad Horas Canonicas, ut minus privatim, recitandas?

§. I.

Pluribus ſeculis omnes Clerici ad Horas Canonicas adſtricti fuere: hodie tenentur Ordinibus Sacris initiati, & Beneficium Eccleſiaſticum obtinentes.

QUi priorum ſæculorum Canones pervolverit, nullam fuiſſe Clericos majores inter, & minores diſtinctionem quoad obligationem Horas Canonicas recitandi, facile comperiet. Nec mirum: illis quippe ſæculis, nullus etiam minoribus Ordinibus initiabatur, quin uni Eccleſiæ alicui, cui tanquam Miniſter deſerviret, adſcriberetur; quæ adſcriptio vice Collationis Beneficii Eccleſiaſtici, ut hodie loquimur, cenſebatur, atque ita univerſi Clerici quodammodo Beneficiati cenſebantur: & ideo nec ante ſæculum XI. ullum Beneficiatum inter, & non Beneficiatum diſtinctionis veſtigium occurrit. At poſtquam labente, cum temporis lapſu ipſa puriori Eccleſiæ diſciplina, cœperunt ordinari Clerici, & minoribus Ordinibus inſigniri nulla Eccleſiæ facta adſcriptione, in qua tanquam Eccleſiæ Miniſtri deſervirent; ſenſim etiam hi ab Officio Eccleſiæ obeundo ſe eximere cœperunt.

Et quidem jam ſæculo XIII. veſtigium aliquod diſtinctionis illius in quodam Concilio Colonienſi occurrit: *Nullus Clericus Horas Canonicas*, ait, *& de Domina noſtra, ulla unquam die diſtincte, & diſcrete dicere prætermittat, maxime qui eſt in Sacris Ordinibus, vel Beneficiis conſtitutus.* Ann. 1280. Canon. 1.

Hic quidem videmus, Patres Concilii nullum Clericum à recitatione horarum Canonicarum eximere; quia tamen ſingulariter ad earum recitationem obligatum dicit in Sacris Ordinibus vel Beneficiis Eccleſiaſticis conſtitutum, facile hinc Clerici in minoribus Ordinibus duntaxat ſine ullo Eccleſiaſtico Beneficio conſtituti, ſuam à recitandis horis Canonicis exemptionem firmandi occaſionem acceperunt; quam tandem ſeculo ſequenti Eccleſia connivente firmatam fuiſſe, vel inde colligitur, quod in Canonibus illius ac ſequentis ætatis, non omnes univerſim Clericos, ut in priſtinis Canonibus, ſed Sacris Ordinibus initiatos duntaxat aut Beneficium obtinentes, ad horas Canonicas recitandas moneri, & urgeri videamus.

Unde Concilium Baſileenſe de horis Canonicis diſſerens, ſolos Beneficiatos & in Sacris Ordinibus conſtitutos horis Canonicis adſtrictos ſupponere videtur: *quoſcunque Beneficiatos, ſeu in Sacris conſtitutos, cum ad horas Canonicas*, inquit, *teneantur; admonet hæc Synodus, ut ſive ſoli, ſive aſſociati, diurnum nocturnumque Officium reverenter, verbiſque diſtinctis peragant.* Seſſ. 21. *Can.* 5.

Itaque quandiu laudabilis illa obtinuit Eccleſiæ diſciplina, ut nullus ordinaretur Clericus, quin uni Eccleſiæ intitularetur, cui tanquam Miniſter, vel ut moderna phraſi loquar, tanquam Beneficiatus deſerviret, nullus quoque à Divini Officii perſolutione erat exemptus: at deficiente dicta laudabili diſciplina, ſenſim quoque, connivente Eccleſia, ad ſolos Beneficiatos & Sacris initiatos Officii recitandi neceſſitas devoluta eſt.

§. II.

Qua ratione Clericis merito injungatur horarum Canonicarum recitatio.

HOras Canonicas eſſe ab Eccleſia ordinatas, ut per illas certis diſtinctiſque temporibus deſiderium charitatis, & ſpiritus orationis in nobis excitaretur, nemo ambigit. „ In ipſa fide, & ſpe & charitate, ait Auguſtin. continuato deſiderio ſemper oramus; atque ideo ab aliis curis atque negotiis, quibus ipſum deſiderium quodammodo tepeſcit, certis horis ad negotium orandi mentem revocamus, verbis orationis nos ipſos admonentes in id, quod deſideramus intendere, ne quod tepeſcere cœperat, omnino frigeſcat, & penitus extinguatur; niſi crebrius inflammetur. “ Et infra: „ Ideo per certa intervalla *horarum* & temporum etiam verbis rogamus Deum, ut illis rerum ſignis nos ipſos admoneamus, quantumque in hoc deſiderio profecerimus, nobis ipſis innoteſcamus, & ad hoc augendum nos ipſos acrius excitemus. “ *Epiſt.* 121.

Si igitur per certa temporum intervalla orandi conſuetudo, atque Eccleſiaſtica diſciplina, ad excitandum vel fovendum continuum Orationis ſtudium ab Eccleſiæ ipſius incunabulis ſervata ſit, quis non videat, vel hoc titulo horarum Canonicarum recitationem merito Clericis fore in præcepto?

Præcipuis quippe Clericorum muniis annumerandum eſſe ſtudium orationis, ſuo docuere exemplo Apoſtoli, menſarum & pauperum curam à ſe ablegantes, ut ORATIONI & miniſterio verbi Dei inſtantes eſſent, ſcientes quod poſtmodum dixit Sanctus Paulus, *quia neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat, Deus*: adeoque Cleri plantationem atque irrigationem ſine fructu futuram, ni per continuas ad Deum preces cœleſte attraham incrementum.

Hinc Eccleſia monens Sacerdotes, *ut ſigna tangant horis Canonicis, & illorum officium agant, ſive diurnale, ſive nocturnale*, hanc moniti ſui rationem ſubdit; *quia ſcriptum eſt; ſine intermiſſione orate. Et ideo non dimittant horas Canonicas.* Vide Capitular. Reg. Franc. *lib.* 6. *cap.* 71.

Adhæc, quicunque Clero adſcribitur, in quantum de Sacerdotio participat, pro hominibus conſtituitur in iis quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona & ſacrificia pro peccatis; atque hoc rurſus titulo, Clerici non pro ſeipſis duntaxat, ſed & pro populo dona & ſacrificia labiorum ſuorum Deo perſolvere tenentur.

Et quidem ut liberius & ſine curis id facere queant, temporalia, unde vivant, à populo accipiunt: „ Nam qui conſtruxerunt vel fundarunt ſanctiſſimas Eccleſias, ut recte monet Imp. Juſtinian. pro ſua ſalute & communis Reipublicæ reliquerunt ſuas ſubſtantias: ut per eas debeant ſacræ Liturgiæ fieri, & ut in illis à miniſtrantibus piis Clericis Deus colatur. “ *L.* 42. §. 10. *Cod. De Epiſc. & Cleric.*

Quapropter Canonicorum regula in celeberrimo ac frequentiſſimo illo Patrum Conventu Aquiſgranenſi præſcripta, ſedulò inculcat Canonicis, *ut laudes Deo in communi perſolventes, pro ſuis populorumque, quorum oblationibus vivunt, delictis Dominum exorent.* *Cap.* 131.

Ex ipſa ergo Cleri ad orandum pro ſuis populiſque peccatis ſpeciali obligatione, Canonicarum horarum recitatio ſingulari titulo Clero congruit.

§. III.

Clerici omnes Beneficium, quantumvis exiguorum proventuum, obtinentes, ad horarum Canonicarum recitationem obligantur.

QUemadmodum olim, dum nullus ordinabatur Clericus, qui uni alicui Eccleſiæ tanquam illius miniſter non adſcriberetur, omnes indiſtincte Clerici ad horarum Canonicarum recitationem tenebantur; ita & poſterioris ætatis Canones univerſos Clericos eidem obligationi ſubjiciunt, qui per Beneficii Eccleſiaſtici collationem alicujus particularis Eccleſiæ deſignantur miniſtri. Et ſicuti in priſtinis Canonibus ſola Clericatus ratio nulla proventuum exiguorum aut notabilium facta conſideratione, attenditur; ita quoque in poſterioribus Eccleſiæ Decretis, nulla ipſius Beneficii quoad annuos proventus facta diſtinctione, indifferenter omnes, qui per Beneficii alicujus collationem Eccleſiæ Miniſtri ſunt deſignati, ad horarum Canonicarum recitationem conſtricti declarantur.

Et ſane, quid à mente Eccleſiæ remotius, quam miniſtris eum in Divinis laudibus decantandis mercenarium agendi modum proponere? ut nimirum, proventibus temporalibus Laudes Divinas perſolvendas commenſuratas vellent, non ſecus ac alicujus ſæcularis opificii mercedem? Hocne foret *voluntarie*, & non potius *coacte* Deo labiorum ſacrificia offerre? Ut enim recte notat Sanctus Auguſtinus *lib.* 3. contra Petil. *cap.* 58. *Si bonus eſt*, VOLENS *hoc facit, ſi autem malus, hoc eſt*, SUA QUÆRENS, *non quæ Jeſu Chriſti*, INVITUS hoc facit, PROPTER ALIA QUÆ REQUIRIT.

Nequaquam proinde Clerici conſiderare debent penſum horarum Canonicarum, ut onus aliquod ſibi ab Eccleſia, tanquam proventuum perceptioni correſpondens impoſitum, ſed potius ut medium ſuaviſſimum, quo obligationi orandi, & Deum laudandi, ſibi tanquam Eccleſiæ miniſtris, & in ſortem Domini ſpecialiter vocatis & aſſumptis, incumbenti, ſatisfaciant non *coacte*, ſed *voluntarie* propter Deum.

Hinc patet, & à Canonum litera, & à mente Eccleſiæ recedere Theologos, qui mercenario quodam modo Divinarum laudum recitationem conſiderantes, hanc recitandi obligationem Beneficii Eccleſiaſtici annuis proventibus anxie & ſcrupuloſe commenſurantes, nimirum credentes rigorem, ſi Eccleſia miniſtros ſuos ad laudum Divinarum perſolutionem, in qua ipſa Sanctorum æterna conſiſtet felicitas & juge gaudium, conſtringeret, ni notabilem quoque proventuum temporalium portionem, ut quandam operis illius mercedem aſſignaret.

Conformius ſane & Canonum expreſſioni, & Eccleſiæ menti hic ratiocinantur Canoniſtæ, docentes quod *ſicuti non excuſatur Clericus à reſidentia, ex eo quod ex Beneficio vita neceſſaria non percipiat, ita nec excuſetur ab horis dicendis.* Vide Fagnanum ad *Cap.* CONQUERENTE 16 *De Cleric. non reſid.*

CAPUT II.

De Clericis, qui tenentur horas Canonicas publice & in communi perſolvere.

§. I.

Multis ſeculis obtinuit, ut univerſus Clerus ad Eccleſiam peragendi Divini Officii cauſa quotidie convenire deberet; hodie vero ad id tenetur Clerus Cathedralium & Collegiatarum Eccleſiarum.

QUIN horarum Canonicarum per diſtincta tempora publica ac ſolemnis recitatio præcipuam religioſi cultus & Divini Officii partem conſtituat, nemo ambigit; unde durante Eccleſiaſtica diſciplina, qua omnes indiſcriminatim Clerici alicui particulari Eccleſiæ tanquam miniſtri aſſignabantur, etiam omnes, ni legitimæ occupationes alio vocarent, ad Eccleſiam, ad horas Canonicas recitandas accedere jubebantur. *Clericus*, ait Synodus Carthaginenſis IV. Can. V. *qui abſque corpuſculi ſui inæqualitate vigiliis deeſt, ſtipendiis privetur.* Et Toletana I. „Presbyter, vel Diaconus, vel Subdiaconus, vel *quilibet* Eccleſiæ deputatus Clericus, inquit, ſi intra civitatem fuerit, vel in loco, quo Eccleſia eſt, aut caſtello, aut vico, aut villa, & ad Eccleſiam, ad Sacrificium quotidianum non acceſſerit, *Clericus non habeatur*, ſi caſtigatus veniam ab Epiſcopo noluerit promereri.

Sæculo IX. adhuc in more poſitum fuiſſe, ut non in Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis duntaxat, ſed etiam Parochialibus horæ Canonicæ diſtinctis temporibus quotidie publice perſolverentur, conſtat ex Decretis, quæ anno 852. Presbyteris ſuis præſcripſit Hincmarus Rhemenſium Archiepiſcopus.

Quin & an. 1429. celebratum Concilium Dertuſanum præſidente Petro De Fuxo Cardinale Apoſtolicæ Sedis Legato, ſupponere videtur obligationem Clericorum Beneficium obtinentium, aut in ſacris Ordinibus conſtitutorum, accedendi ad Eccleſiaſticum Officium, ſi per occupationes liceat. „Ne divinæ ſervitutis cenſus, ait *Can.* 4. quem de fructu labiorum ſuorum tenetur *quilibet Clericus*, Eccleſiaſticum Beneficium poſſidens vel in ſacris Ordinibus conſtitutus, dum per occupationes alias *conventui Eccleſiæ intereſſe non valet*, ex defectu Breviarii omittatur, provide duximus ſtatuendum, ut per locorum Ordinarios Beneficiati prædicti & in ſacris Ordinibus conſtituti ad habendum propria Breviaria infra tempus ipſorum Ordinariorum arbitrio moderandum, coercitione diſtricta cogantur, &c.

Ex quibus concludi poteſt, ut etiam advertit R. P. Thomaſſinus in opere ſuo De Eccleſiaſtica diſciplina, primitus ab Eccleſia ordinatum fuiſſe, ut Clerici omnes, ſi per occupationes liceret, officio publico in Eccleſia cui erant adſcripti, intereſſent; atque non niſi per quandam Eccleſiæ conniventiam, ſive piam condeſcendentiam factum eſſe, ut tandem non niſi Clerici Beneficiati & in Sacris conſtituti Divinum Officium perſolvere conſtringantur, & quidem horum plerique privata horarum recitatione ſatisfaciant: adeo ut ad ſolos pene Canonicos, aliosque Clericos Eccleſiarum Cathedralium & Collegiatarum publica & ſolemnis horarum Canonicarum perſolutio devoluta ſit: de quibus jampridem loquens S. Ivo Carnotenſis, dixit *Epiſt.* 318. *Ad hoc inſtituta eſt Clericalis militia, ut Pſalmodia & Hymnodia* QUOTIDIANUM *Deo offerat ſacrificium.* Unde Concilium Viennenſe ſpecialiter ſtatuit, ut in Cathedralibus, Regularibus & Collegiatis Eccleſiis horis debitis devote pſallatur. *Clem. I. De Celeb. Miſſ.*

Verum cum ex ſola Eccleſiæ conniventia contigerit, ut publica & communis in Eccleſia horarum Canonicarum pia recitatio ad ſolos pene Cathedralium & Collegiatarum Clericos tranſierit; hinc colligitur Clericos illos voto & ſpiritui Eccleſiæ ſe conformare, qui nec Cathedrali, nec Collegiatæ Eccleſiæ adſcripti, dum per occupationes licet, in Parochialibus Eccleſiis, quibus ſubſunt, Dominicis, Feſtiſque ut minus diebus, Divino Officio aſſiſtunt, & una cum Parocho illud perſolvunt.

§. II.

Canonici intereſſe debent quotidie omnibus Horis, iiſque integris.

QUandoquidem obligatio horas Canonicas in communi ac publice perſolvendi olim univerſis Clericis communis, etiamnum hodie Canonicos aliosque Cathedralium & Collegiatarum Eccleſiarum Clericos conſtringat, ipſique teneantur, ut loquitur Concilium generale Lateranenſe, Divinum Officium nocturnum pariter & diurnum quantum eis dederit Deus, ſtudioſe celebrare; conſequitur, ipſos non partem duntaxat, ſed integrum debere perſolvere, neque uni alterive horæ, ſed omnibus horis, quæ nocturnum pariter ac diurnum Officium conficiunt, teneri intereſſe.

Quis enim dicet, Canonicos ſuæ ſatisfacere obligationi, qui uni alterive horæ Canonicæ duntaxat, reliquis neglectis, interſunt? Cum evidens ſit, hos Officium nocturnum pariter & diurnum, quod ex ſeptem horis Canonicis & Miſſæ Sacrificio conſtat, ſtudioſe non celebrare, ſed illius ſolummodo partem?

Quapropter Eccleſia volens Canonicos aliosque Clericos deſidioſos & negligentes per diſtributionum aſſignationem ad ſatisfaciendum ſuæ obligationi incitare, ſolicite cavit, ut non aliquibus duntaxat majoribus, ſed ſingulis etiam minoribus ſuæ aſſignentur diſtributiones, *ne qua in parte*, ut loquitur Synodus Tridentina, *cultus Divinus minuatur, ſed ei debitum omnibus in rebus obſequium præſtetur.* Seſſ. 21. c. 3. De Reform.

Ut proinde à vero aberrare non videatur Joannes Wiggers *Tract.* 7. *cap.* 3. *dub.* 20. *De Jure & Juſt.* dum ait, „ut Beneficiati qui Præbendas habent liberas, ſine alio officio, v. gr. docendi, concionandi, audiendi confeſſiones, aut ſimili onere non gravatas, rite peragant ſuam reſidentiam, non ſufficere quod in die interſint ſemel Officio chori, etiamſi fortitan ex conſuetudine Eccleſiæ permittantur tales gaudere proventibus cum aliis, ſed debent intereſſe Divinis Officiis omnibus: ita ut à peccato mortali non videantur excuſandi illi, qui juſta ceſſante cauſa abſentant ſe ordinarie ab uno aut pluribus Officiis.“

Quin & ſi Fagnano credimus, cum fuiſſet quæſitum à Sacr. Congregatione Cardinalium, „num valeat ſtatutum, ut una vel duabus horis intereſſentes lucrentur maſſam groſſam, ſive Præbendam, amiſſis diſtributionibus, reſponſum eſt, non valere.“ *Ad Cap.* Licet. *De Præb. num.* 35.

Imo ut Clericus choro adſtrictus, nec aliis occupationibus legitime impeditus, muneri ſuo faciat ſatis, non ſufficit, ut ſingulis nocturnis pariter & diurnis horis aliquantulum interſit, ſed iis integris ab initio uſque ad finem aſſiſtere tenetur. Id & ipſa ratio Officii, quod ex integris, nequaquam vero ex partibus horarum conſtat, evincit, & ipſi SS. Canones evidenter declarant, vetantes pro præſentibus in horis reputari, niſi qui ab initio uſque ad finem iiſdem interfuerint. Qui in Matutinis „ante finem Pſalmi *Venite exultemus*, in aliis horis ante finem primi Pſalmi, ait Synodus Baſileenſis *Seſſ.* 21. *cap.* 4. in Miſſa ante ultimum *Kyrie eleiſon* uſque in finem Divino Officio non interfuerit, niſi forte neceſſitate cogente, vel petita ac obtenta à Præſidente chori licentia diſcedere oporteat, pro illa hora abſens cenſeatur, ſalvis, inquit, Eccleſiarum conſuetudinibus, ſi quæ forte circa hoc arctiores exiſtunt.“

Utque plura Conciliorum Decreta omittam, ipſa etiam Synodus Mechlinienſis evidenter eamdem veritatem ſupponit, dum ſtatuit: „Ut careant diſtributionibus, qui ante *Gloria Patri* primi Pſalmi cujuſque Officii *uſque ad finem* eidem Officio *actualiter* non interſunt.“ *Ann.* 1607. *tit.* 22. *cap.* 4.

Quin & Patres Concilii Moguntini decernentes ut quotidianæ diſtributiones *integris ac totis officiis & horis* aſſignentur, & iis modo tribuantur, qui Officiis Divinis, de quibus hæc emolumenta dantur, *ab initio ad finem* interfuerint, adjungunt: *Quibuſcunque irrationabilibus ac pravis conſuetudinibus (quæ potius corruptela cenſenda ſunt) non obſtantibus,*“ Ann. 1549. *cap.* 72.

§. III.

§. III.

Ne Canonici abſtrahantur à Divino Officio, Conventus Capitulares ſine urgente cauſa tempore Divini Officii non ſunt celebrandi.

CONventus Capitularis tempore Divini Officii extra particularem occurrentem neceſſitatem celebrari paſſim Concilia improbarunt. „ Statuimus (inquiunt „ Patres Concilii Trevir. *Ann.* 1549. *cap.* 8.) & or- „ dinamus, ut deinceps capitula, actus & tractatus „ capitulares tantum profeſtis ſeu ferialibus teneantur. „ Sed nec in iis, ſub Miſſa, Veſperis aut Completo- „ rio indicantur aut teneantur: quinimo ut omnes „ Miſſæ interſint diſtricte mandamus: ut in aliis vero, „ ſi ſubſit urgens neceſſitas, aut evidens Eccleſiæ uti- „ litas poſtulet ut capitulum teneatur, Decanus iodi- „ cabit dilationem ſeu moram capituli & actuum ca- „ pitularium non carere periculo, & propterea ſub „ prædictis horis tractandum & agendum eſſe.

Et S. Carolus in Concilio I. Mediolanenſi *part.* 2. *cap.* 38. „ Canonici, ait, quo tempore divina Offi- „ cia celebrantur, non habeant capitula, niſi fortaſſe „ aliter evidens neceſſitas poſtularit. Qui contra fe- „ cerint, diſtributionem ne capiant ejus horæ, in qua „ id commiſerint.

Quibus conſonat Synodus noſtra Mechlinienſis mandans „ ut deinceps conventus capitularis non fiat ſub „ Officio Divino, niſi res, ob urgentes aut repenti- „ nas cauſas, moram non patiantur. “ *Anno* 1607. *tit.* 12. *cap.* 11.

Neque horum Decretorum obſcura eſt ratio: cum enim Canonici teneantur quotidie nocturnum pariter ac diurnum officium perſolvere, omnino conſequens eſt omittenda eſſe ea omnia, per quæ Canonici ab officio abſtraherentur: adeoque cum eodem tempore nequeant conventui capitulari & Divino Officio intereſſe, neceſſario in aliud tempus ille differendus eſt, ne Canonici ſine juſta cauſa à Divino Officio, cui aſſiſtere tenentur, retrahantur.

§. IV.

Canonici aliique Clerici choro addicti, quotidie Divino Officio intereſſe tenentur, niſi juſta cauſa eos abeſſe cogat.

PLures eſſe juſtas cauſas, quæ Canonicos à perſonali Divini Officii aſſiſtentia ſeu frequentatione excuſent, & ob quas interdum non tantum quoad fructus groſſos, ut hodie loquimur, ſed etiam quoad diſtributiones quotidianas pro præſentibus reputentur, expeditum eſt; de quibus legitimis abſentiæ cauſis ſufficienter in Diſſertatione De Canonicis actum fuit. At ceſſantibus juſtis abſentiæ cauſis, Canonicos ad continuam reſidentiam perſonalem, ſeu perſonale obſequium obligari, ratio ipſa evincit.

Cum enim Beneficium detur propter officium *Cap. fin. De Reſcript. in* 6. & Canonicorum munus ſit, nocturnum pariter ac diurnum officium devote ac reverenter in Eccleſia perſolvere, conſequens eſt, ipſos ſine juſta cauſa illud omittere non poſſe.

Verum quidem eſt, Patres Concilii Tridentini volentes Canonicos ad reſidentiam & Officii ſui perſonalem perſolutionem revocare, *Seſſ.* 24. *cap.* 12. *De Reformat.* ſtatuiſſe, „ quod obtinentibus in Cathedra- „ libus aut Collegiatis Eccleſiis dignitates, Canoni- „ catus, Præbendas aut portiones non liceat vigore „ cujuslibet Statuti, aut conſuetudinis, ultra tres men- „ ſes ab eiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe: ſalvis „ nihilominus earum Eccleſiarum Conſtitutionibus, „ quæ longius ſervitii tempus requirunt. “ Verum ex hoc Decreto nullatenus inferri poteſt, Tridentinum Concilium Canonicis indulſiſſe trium menſium ſine juſta cauſa à ſuis Eccleſiis abſentiam, ſed ſolum illius temporis abſentiam toleraſſe; ut nimirum abſentes, etiam ſine ulla Superioris licentia aut allegata cauſa, tribus menſibus per annum, pœnis per Canones ab ſentibus inflictis puniri non poſſent: interim Canonicorum conſcientiæ permittens, an juſta ac ſufficiens ſubſit cauſa, quæ temporis illius abſentiam Deo probabilem faciat, quemadmodum in alio Decreto, de ſimili Epiſcoporum à ſuis Eccleſiis abſentia idem Concilium expreſſo declarat.

Dicendum igitur, ut etiam bene advertit Joannes Wiggers, nemini de nimio rigore ſuſpectus, „ conceſ- ſionem ſeu permiſſionem abſentiæ ad tres menſes, “ quam admittit Conc. Trid. non ſic eſſe accipiendam, “ quaſi Canonici libere & licite abeſſe poſſint ſingulis “ annis tanto tempore pro mero libito; ſed hoc ſenſu, “ quod ex honeſtis cauſis abeſſe poſſint illo tempore “ abſque particulari licentia Superiorum. “ *Tract.* 7. *De Juſt. & Jure cap.* 3. *dub.* 20. *num.* 91.

Canonici proinde aliique Clerici choro addicti, ita Officio ſuo defungi debent, ut nunquam illi deeſſe ſine juſta cauſa velint; quin tamen minor aut major cauſa ſufficiens ſit, vel requiratur, pro longioris aut brevioris temporis abſentia dubium non eſt; quemadmodum multo majorem cauſam ordinarie requiri ad juſtificandam abſentiam Paſtorum & curam animarum habentium, quam Canonicorum; eo quod majus Eccleſiæ & animarum præjudicium ex illorum quam horum abſentia merito timeatur; tum quod Paſtorum abſentiam non tam facile per alios, quàm unius alteriuſve Canonici abſentia per Confratrum præſentiam ſuppleri poſſit.

§. V.

Canonici & Clerici choro adſcripti tenentur per ſeipſos Divinum Officium publice perſolvere.

QUandoquidem, ut ſupra notavimus, proprium Canonicorum officium ſit, *ut in choro ad pſallendum inſtituto, Hymnis & Canticis Dei nomen reverenter* (ut loquitur Synod. Trid. *Seſſ.* 24. *cap.* 12. *De Reform.*) *diſtincte devoteque laudent:* quis à ratione naturali alienum non reputet, præcipuam Officii ſui partem nolle implere, ſed in alios transferre? Qui, ut jampridem de talibus dixit Imperator Juſtinianus, „ ex ſola Eccleſiaſticarum rerum conſumptione Clerici ap- “ parent, nomen quidem habentes Clericorum, rem “ autem non implentes Clerici circa Liturgiam Domi- “ ni Dei. “ *L.* 42. §. 10. *C. De Epiſc. & Cleric.*

Quamque id juſtum ſit, hac ratione oſtendit idem “ Imperator: nam, ait, qui conſtituerunt, vel funda- “ sunt ſanctiſſimas Eccleſias pro ſua ſalute & commu- “ nis Rei publicæ, reliquerunt illis ſubſtantias: ut per “ eas debeant ſacræ Liturgiæ fieri, & ut in illis à mi- “ niſtrantibus piis Clericis Deus colatur. “

Eodem fundamento monuit jampridem Dionyſius Carthuſ. Canonicos non cantantes, quamvis in choro ſtent; ſed pueris & cantoribus id committentes, ut attendant “ quod ait Apoſtolus: *Qui non laborat, non manducet.* “ Nonne, inquit, Beneficium datur propter Officium, “ nec Eccleſiaſtici redditus niſi officiantibus in divinis “ debentur. “ *Tract. De Vita Canon. art.* 19.

Merito ergo Synodus Baſileenſis poſtquam declaravit in cunctis Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis, horis debitis Laudes Divinas reverenter ab omnibus eſſe perſolvendas, „ tanquam ſubſequens ſubjungit: & enim “ pſallendi gratia conveniunt, junctis ac clauſa labia “ tenere non debent, ſed omnes, præſertim qui majo- “ ri funguntur honore, in Pſalmis, Hymnis, & Can- “ ticis Deo alacriter modulentur .... nemo ibidem, “ dum horæ in communi publice cantantur, legat, “ vel dicat privatim Officium: nam non ſolum obſe- “ quium, quo obnoxius eſt choro, ſubtrahit, ſed “ alios pſallentes perturbat. “ *Seſſ.* 21. *cap.* 4.

Hoc Baſileenſis Concilii Decretum plura ſubſequentia Concilia variis temporibus innovarunt, atque noviſſime Generalis Synodus Tridentina evidentiſſime eam Canonicorum per ſe Divinum Officium peragendi obligationem, his verbis expreſſit: „ Omnes divi- “ na *per ſe* & non ſubſtitutos compellantur obire Of- “ ficia; & Epiſcopo celebranti, aut alia Pontificalia “ exercenti, adſiſtere & inſervire, atque in choro “ ad pſallendum inſtituto, Hymnis & Canticis Dei “ nomen reverenter, diſtincte devoteque laudare. “ *Seſſ.* 24. *cap.* 12. *De Reform.*

Quidam Neotericus aſſerit, Tridentinum non loqui ibi niſi de Eccleſiis Cathedralibus; ſed quo fundamento non video, cum apertiſſime loquatur de retinen-

tibus

tibus in Eccleſiis Cathedralibus aut Collegiatis Dignitates, Præbendas, Canonicatus aut portiones.

Quare nec PP. Concilii Provincialis Mechlinienſis *ann. 1607. tit. 12. cap. 2.* dicere dubitarunt ſine ulla diſtinctione: „ Meminerint omnes tam in dignitate conſtituti, quam Canonici, Capellani, Vicarii, Beneficiati & reliqui habituati, mandatis Concilii Tridentini, ut omnes divina per ſe, & non per ſubſtitutos compellantur obire Officia, atque in choro ad pſallendum inſtituto Hymnis & Canticis Dei nomen reverenter, diſtincte, devoteque laudare.

Non minus infirmum eſt, quod prædictus auctor in defenſionem conſuetudinis Canonicorum non pſallendi, aut Divina Officia *per ſe* non obeundi, adducit tanquam præcipuum fundamentum: „ *Conſuetudinem Urbis & orbis*, cui contradicere deberent, inquit, Eccleſiæ Antiſtites, & ipſe in primis Vicarius Chriſti ſummus Pontifex, ſi judicarent, eam eſſe contra jus naturæ corruptelam. “ Ut nihil dicam de *conſuetudine Urbis & orbis*, quam tanta confidentia ſupponit auctor, cum tamen paſſim plures ſint tam in Cathedralibus quàm Collegiatis Eccleſiis pii ac doctiores Canonici, qui eam pſallendi per ſe obligationem agnoſcant, & ni aliis negotiis impediantur, in choro præſentes cum reliquis reverenter ac devote Hymnis & Canticis Dei nomen laudare non omittunt; ut nihil, inquam, de hac aſſerta conſuetudine dicam, eodem hoc vago ac generali argumento, quidni graviſſimi abuſus & hodie & jampridem juſtificari ac palliari potuiſſent?

Nonne hoc argumento varii potuiſſent defendi abuſus abominandi, qui ſubinde dormientibus Eccleſiæ Paſtoribus in medio tritici in area Eccleſiæ ſeminantur & ſuccreſcunt? „ Scimus, ajebat Adrianus VI. in hac Sede aliquot jam annis multa abominanda fuiſſe, abuſus in ſpiritualibus, exceſſus in mandatis, & omnia denique in perverſum mutata. Nec mirum, ſi ægritudo à capite in membra, à ſummis Pontificibus in alios inferiores Prælatos deſcenderit. Vide Palav. *Hiſt. Conc. Trid. lib. 2. cap. 7.*

An non hæc aliaque ſimilia, dum ipſo Romano Pontifice, aliiſque Prælatis videntibus & non contradicentibus invaluerant atque vigebant, hoc ſpecioſo argumento defendi potuiſſent? Quis ambigat, quin illis majore cum colore, quam huic Canonicorum prætenſæ conſuetudini dictum argumentum applicari potuiſſet: quandoquidem nulla pene ſit Epiſcoporum Synodus poſt Tridentinam celebrata, quæ conſuetudini illi ſe non oppoſuerit; Canonicoſque de obligatione per ſe pſallendi non monuerit?

Sanctus Carolus ejuſque Epiſcopi ſuffraganei ſimul in Concilio Mediolanenſi congregati, poſtquam monuiſſent, quod qui dignitates in Eccleſiis obtinent, & Canonici nominis, & inſtitutionis ſuæ memores ea pietate, & aſſiduitate Divina Officia colere debeant, ut alii eorum exemplo ad ſtudium & amorem divini cultus accendantur, ſubjungunt: „ Itaque auctoritate etiam Tridentini Concilii præcipimus, ut cum in choro pſallendum eſt, ipſi quoque quanto honoris gradu ceteris præſtant, tanto ſtudioſius Pſalmis, Hymnis & Canticis una cum aliis modulantes, Dei Laudes concelebrent. Cui officio ſi defuerint, pro abſentibus habeantur; & earum horarum, quas ea ratione non obierint, diſtributionibus mulctentur. *Parte 3. cap. 83.*

Hinc videmus zeloſiſſimum Eccleſiæ Antiſtitem ejuſdem Coepiſcopos conſuetudini Canonicorum non pſallendi contradixiſſe; imo & defectuoſos amiſſione diſtributionum mulctaſſe.

Sub idem pene tempus Archiepiſcopus Cameracenſis cum Provinciæ ſuæ Epiſcopis, ac Paſtoribus in Concilio Provinciali non minus fortiter ac acriter hanc Canonicorum conſuetudinem improbavit: “ In choro cum pſallitur, Canonici omnes qui in choro fuerint, & Sacellani pſallant: nec ſint in ſedibus ſuis otioſi, nec putent ſe functos officio, ſi vicaria tantum opera cultum Divinum celebrari curent, modo tamen pſallere per valetudinem queant, nec aliis impediti juſtis de cauſis fuerint. “ *Anno 1565. tit. 5. cap. 7.*

Similia in pleriſque Epiſcoporum Conciliis occurrunt: unum duntaxat Synodi Audomarenſis anni 1583. quod una præcipuam hujus conſuetudinis radicem detegit, ac ſugillat; ipſamque Canonicorum obligationem *pſallendi ex proprio* ipſorum *Officio* profluere notat, Decretum adjungam: „ Canonici, ait *tit. 12. cap. 6.* in ſedibus ſuis non ſint otioſi, ſed Deo laudando incumbentes, & voce & corde pſallant Domino. Minime enim ſe indignum exiſtiment Canonici, aut alii Canonicis etiam Superiores, ſi canant cum aliis & ipſi Pſalmos, quos non dedignatus eſt Rex & Propheta David canere, cum Deo canant, ſitque hoc proprium ipſorum officium. Denique & hæc noſtra omnium, quam omnes expectamus, beatitudo, Deo laudibus, cum omnibus Dei Sanctis, cantandis & celebrandis æternum occupari. “

Nunquidnon hæc Conciliorum iterata Decreta abunde evincunt, quam inepte vagum illud ac captioſum, imo pernicioſum argumentum à non contradictione Antiſtitum Eccleſiæ deſumptum, præſenti materiæ applicemus? Nonne ex illis Decretis evidenter conſtat, Antiſtites Eccleſiæ conſuetudini illi contradixiſſe; eamque tanquam meram corruptelam ex Canonicorum deſidiis & ſuperbia natam improbaſſe?

Quod vero poſt tot totieſque iterata Conciliorum adverſus hanc conſuetudinem Decreta, ſubinde ad tempus diſſimulaverint Eccleſiæ Antiſtites, quid mirum? cum enim experientia doceantur, nequidem ipſis Conciliorum adeo enixis ſanctionibus Canonicorum hac in parte ignaviam vel ſuperbiam frangi, quidni deſperent, particularibus ſuis Decretis ſe id conſecuturos? Præſertim cum nulli hodie pene ſint Canonici, qui adverſus Epiſcoporum Decreta, præcipue in materia diſciplinæ Canonicalis, ſe non prætendant clypeo exemptionis munitos.

Quod ad non contradictionem Vicarii Chriſti Summi Pontificis attinet, ſi Paulo Comitolo credimus, de *Canonicis in choro non pſallentibus hoc ab illuſtriſſima Congregatione Romana redditum fuit reſponſum*, NISI PSALLANT, IPSI OFFICIO SUO MINIME SATISFACIUNT. *Lib. 1. Reſp. Moral. quæſt. 62.*

§. VI.

Canonici recte aſſumunt Vicarios, qui in perſolvendo Divino Officio ſibi adjutores accedant.

ECcleſia dum Canonicos ad divinarum laudum decantationem adſtrictus declarat, ipſos ab aliis utilioribus interdum & magnis neceſſariis Eccleſiæ occupationibus avocare non intendit; ſed providere duntaxat ne ea inertia aut quadam animi elatione eas omittant.

Hinc Patres Concilii Colonienſis licet ſtylo ſatis acerbo Canonicorum non pſallentium ignaviam inſectentur; hanc nihilominus clauſulam ſalutarem addunt: *Quem tamen aliud officium Eccleſiaſticum aut publicum alio ſtatim rapiat, ut niſi legens preces horarias tempeſtive abſolvere haud poſſit, hac lege teneri nolumus.*

Similiter Patres Concilii Cameracenſis in præcitato Decreto, quo declarant Canonicos ſuo non functos officio, ſi Vicaria tantum opera cultum Divinum celebrari curent, expreſſe adjungunt: *Modo tamen pſallere per valetudinem queant, nec aliis impediti juſtis de cauſis fuerint.*

Ut ergo ab Canonicorum, præſertim Cathedralium aut Collegiatarum, in quibus plures Canonici munere docendi, aut aliis functionibus ſunt occupati, intercurrentia impedimenta Divinum Officium non intermittatur, aut non ea, qua decet, ſolemnitate peragatur, merito Canonici Vicarios aſſumunt, qui ſibi in perſolvendis Divinis Officiis adjutores accedant.

Eum debere eſſe Canonicorum in aſſumendis Vicariis finem indicat prædicta Synodus Colonienſis, monens Vicarios “ ut attendant, quod Canonicis *adjutores* accedant: horum nimirum vice, qui adverſa valetudine detenti, vel negotiis neceſſariis avocati, intereſſe non poſſunt. “ Conſonat Concilium Audomarenſe, dum ait: „ Ita Vicaria opera Officium peragatur, ut nihilominus ii ipſi, quorum proprie eſt illud agere, qui Dignitatem, Canonicatum, aut quodvis aliud Beneficium vel Officium in Eccleſia obtinent, niſi *legitime impediantur, per ſeipſos*, & *non per alios* duntaxat, illud faciant, atque in primis altaris miniſterium, & hebdomadarium in choro Officium. “

§. VII.

Quænam in aſſumptione Vicariorum vel Cantorum à Canonicis aliiſque attendenda ſint?

Vicarios à Canonicis aſſumi, ut vices eorum, qui vel adverſa valetudine impediti, aut aliis negotiis Eccleſiæ occupati per ſeipſos Divinum Officium ſolemniter perſolvere nequeunt, ſuppleant, atque Canonicis adjutores accedant, ſuperiori §. oſtenſum fuit: ex quo conſequens eſt, Canonicis in aſſumendis Vicariis attendendum eſſe, ut tales aſſumantur, qui digne Divinas Laudes perſolvant; quique non voce duntaxat, ſed corde ac ſpiritu Deo pſallant; quorum opera voci concordent, juxta illud S. Auguſtini in *Pſ. 146. Vis recte pſallere? non ſolum vox tua ſonet laudes Dei, ſed opera tua concordent cum voce tua.* Qui modo ſuo agendi oſtendant, ſe *voluntarie* ſacrificia laicorum ſuorum Deo offerre, non coacte aut mercenarie, adinſtar ſamulorum aut opificum mere intuitu lucelli, quod ex decantatione Divini Officii accipiunt.

Quare PP. Concilii Cameracenſis *ann. 1565. tit. 6. cap. 15.* monere non dubitarunt Canonicos, „ ut non conſtituantur in Eccleſiis Cathedralibus ſive Collegiatis Vicarii, qui Canonicas, quas vocant, Horas in choro canant: niſi aut Sacerdotes, aut in ſacris Ordinibus conſtituti, aut ſaltem Lectores ordinati: atque hi quantum fieri poteſt, ſint cælibes, quorum *mores vitaque probata fuerit*. Nec permittantur in choro pſallere, niſi veſtitu & habitu corporis Miniſtros ſe eſſe Dei & Eccleſiæ demonſtrent.

Similiter regula Canonicorum jampridem in celeberrimo illo Aquiſgranenſi conventu propoſita decernit, „ ut tales ad legendum, cantandum & pſallendum in Eccleſia conſtituantur, qui non ſuperbe, ſed humiliter debitas Domino laudes ſolvant, & ſuavitate lectionis ac melodiæ & doctos demulceant, & minus doctos erudiant; pluſque velint in lectione vel cantu populi ædificationem, quam popularem vaniſſimam adulationem.

Hæc ſi hodie à Canonicis, aliiſque, quibus aſſumptio Vicariorum aut Cantorum incumbit, ſerio attenderentur, neque de ſonora voce duntaxat, atque parvitate ſalarii ſive mercedis, qua hujuſmodi Vicarii ſeu Cantores quaſi quidam Canonicorum famuli conducuntur, eſſent ſoliciti, ſperandum eſſet fore, ut in pleriſque Eccleſiis, proh dolor! non repetirentur multi, de quibus veriſſime dicere poſſemus, quod de ſimilibus jampridem dixit *in Panoplia Evang. lib. 4. cap. 78.* magnus ille Gandenſium Antiſtes Wihelmus Lindanus, „ non tantum ut de choro ejiciantur digniſſimi, cum propter vitæ improbitatem, qua paſſim nimirum ſunt nobiles, tum propter impudicos amorum aut indignos bellorum modulos ſacris Dei laudibus inſparſos: ſed etiam propter theatricam magis ſonorum confuſionem, quam religioſam pietatis ac devotionis moderationem, quam piorum animis paſſim gignere noſcuntur. Non enim nunc ſuo cantu muſici auditorum animos tam ad pietatis cultum cœleſtiaque excitant deſideria, quam avocant, avertunt, alienant: „ qui ſuo agendi mercenario modo laudum divinarum decantationem turpiſſime contaminant atque conſpurcant: quippe Divina Officia eo modo perſolvendo, maledictionem pro benedictione in populum ac Clerum ſæpius accerſunt.

CAPUT III.

Qua ratione ad Horarum Canonicarum frequentationem exhortandi ſint Laici?

§. I.

Officii Divini publica perſolutio principaliter à Clericis peragitur ad ædificationem populi.

Sanctus Thomas 2. 2. *quæſt. 13. art. 12. in C.* quærens, utrum oratio debeat eſſe vocalis, reſpondet, quod „ duplex ſit oratio, communis & ſingularis. Communis quidem oratio eſt, quæ per Miniſtros Eccleſiæ in perſona totius fidelis populi Deo offertur: & ideo oportet, quod talis oratio innoteſcat *toti populo*, pro quo profertur; quod non poſſet fieri niſi eſſet vocalis. Et ideo rationabiliter inſtitutum eſt, ut Miniſtri Eccleſiæ hujuſmodi orationes etiam *alta voce* pronuncient, ut ad notitiam omnium poſſint pervenire. "

Porro dubitari nequit, quin Divini Officii publica in Eccleſia perſolutio ſit oratio communis, quæ per Clericos, tanquam communes ac publicos Eccleſiæ Miniſtros peragitur: quod & idem S. Doctor *Opuſc. 29. cap. 5.* aſſerit, dum ait: „ Orationibus & pſalmis vacare in Eccleſia *Divinum Officium* celebrando, eſt quoddam *opus publicum*, ad Eccleſiæ ædificationem ordinatum. "

Igitur non tantum ad devotionem Cleri Divinum Officium publice in Eccleſia perſolvitur, ſed principaliter ad ædificationem populi: ut nimirum habeat Divina Officia publica, quibus intereſſe poſſit & Deum precari, vel laudare per communes Miniſtros Eccleſiæ, ſuo modo iis cooperando vel aſſentiendo. Unde recte notavit pius Gerſonius, quod inter ceteras *cauſas multiplicationis pſalmodiarum vocalium in Eccleſiis una ſit vita Laicorum laudabilis occupatio*. In Alphab. *lit.* N.

Et quid ſane S. Ambroſium movit, ut pſalmos ac hymnos in Eccleſia Mediolanenſi decantari juxta morem Orientalium juberet? Nonne ædificatio populi, ſi Auguſtino credimus? Qui de hoc inſtituto *Lib. 9. Confeſſ. cap. 7.* ita loquitur: „ Annus erat non multo amplius, cum Juſtina Valentiniani Regis pueri mater, hominem tuum Ambroſium perſequeretur hæreſis ſuæ cauſa, qua fuerat ſeducta ab Arianis. Excubabat pia plebs in Eccleſia, mori parata cum Epiſcopo ſuo, ſervo tuo .... Tunc hymni & pſalmi ut canerentur ſecundum morem Orientalium partium, ne populus mœroris tædio contabeſceret, inſtitutum eſt; & ex illo in hodiernum retentum, multis jam ac pene omnibus gregibus tuis, & per cetera orbis imitantibus. "

Et de S. Cæſario Arelatenſi ſcribit in ejus vita Cyprianus Epiſcopus Tolonenſis: „ De profectibus itaque cunctorum ſolicitus & providus Paſtor ſtatim inſtituit, ut quotidie Tertiæ, Sextæque & Nonæ opus in S. Stephani Baſilica Clerici cum hymnis cantarent: ut ſi quis forte ſæcularium vel pœnitentium ſanctum opus exequi ambiret, abſque excuſatione aliqua quotidiano intereſſe poſſet officio. " *L. 1. M. 10.*

Sed ſi Divinum Officium, ea, qua decet opus Dei, reverentia ac devotione & cordis compunctione decantaretur, non dubium, quin multum ad populi excitandam devotionem conduceret; multique ad cordis compunctionem, & Dei amorem moverentur, ut dicere poſſent, quod olim Auguſtinus *L. 9. Confeſſ. cap. 6.* Quantum flevi in hymnis & canticis tuis, ſuaveſonantis Eccleſiæ tuæ vocibus commotus acriter. Voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas in cor meum, & exæſtuabat inde affectus pietatis, & currebant lacrymæ, & bene mihi erat cum eis. "

Unde paſſim Concilia enixe monuere Canonicos alioſque, quibus Divini Officii perſolvendi munus incumbit, ut nihil in Officio Divino ejuſque perſolutione fiat aut miſceatur, quod non ſpectet ad populi ædificationem ejuſque excitandam devotionem. Qua de re Patres Concilii Provincialis Senonenſis *Ann. 1528. c. 17.* ita loquuntur: „ Cum in Eccleſiis Dei pſalmodia cantanda præcipiatur, ut fidelium devotio excitetur, in hoc nocturnum diurnumque Officium, & Miſſarum celebritates, aſſidue à Clero & populo ſub maturo tenore diſtinctaque gradatione cantentur, ut eadem diſtinctione collibeant, & maturitate delectent. Propterea præcipimus, ut in Eccleſiis ſint muſici cantus diſtincti ac diſcreti, moventes cor ad devotionem compunctionemque. Porro in Eccleſiis prætextu muſici cantus non ſunt audiendæ publicæ cantilenæ & laſcivæ ...... Curent ergo Sacerdotes & Clerici ſic ſuos cantus inſtituere, ut modeſta, honeſtaque pſallendi gravitate, placidaque & grata modulatione, ſic audientium aures deliniant, ut provocent, excitentque ad devotionem compunctionemque: non ad laſciviam, cordiſve aut animi titillationem. "

§. II.

Intentio Eccleſiæ eſt, ut populus, præſertim diebus feſtis, Divino Officio aſſiſtat.

HOras Canonicas ſive Officium Divinum publice in Eccleſiis per Clericos decantari ad ædificationem populi, atque populus ad laudandum Deum per temporum intervalla incitetur, præcedenti §. oſtenſum fuit. Quapropter Eccleſia ſemper admodum ſollicita fuit, ut ad frequentationem Divini Officii populum Chriſtianum excitaret.

Conſtitutiones vulgo Apoſtolicæ, quas admodum antiquas eſſe inficiatur nemo, ad univerſos fideles ita loquuntur: *Precationes facite mane, tertia hora, ac ſexta, & nona, veſpere, atque ad galli cantum.* L. 8. cap. 34.

De Chriſtianis ſui temporis ſcribit *in Apologetico* Tertullianus: *Ita ſaturantur, ut meminerint etiam per noctem adorandum ſibi Deum eſſe.*

Univerſos quoque fideles excitat & hortatur S. Chryſoſtomus *Homil. 26. in Acta.* „ Non ideo facta eſt „ nox, inquit, ut per totam dormiamus, & otioſi „ ſimus. Teſtantur hoc & opifices, nautæ, negotiato„ res. Eccleſia Dei mediis ſurgit noctibus, ſurge & „ tu, & vide aſtrorum choream, obſtupeſce admira„ bilem Dei diſpenſationem. Ad viros & mulieres „ mihi ſermo eſt, flecte genua, ingemiſce, ora.

Quin & in Capitulari Epiſcoporum *Ann. 801. cap. 8.* „ ordinatum fuit, non ſolum ut Clerici horis compe„ tentibus divina agerent Officia, ſed etiam campanas „ pulſarent ad excitandum populum ad orandum: ut „ omnes Sacerdotes, horis competentibus diei & no„ ctis ſuarum ſonent ſigna Eccleſiarum, & ſacras „ Deo celebrent Officia, & populos erudiant, quo„ modo aut quibus Deus adorandus eſt horis.

Verum licet Eccleſia deſideret, ut fideles quotidie orationi & divinis laudibus ſine intermiſſione vacent, ſpecialiter tamen deſiderat & præcipit, ut dies feſtos Dei cultui ſingulariter conſecratos, orationi aliiſque piis operibus impendant: quapropter præcipua quoque cura fuit, ut illis diebus Divinis Officiis ut minus intereſſent.

Hinc Sanctus Theodulphus Epiſcopus Aurelianenſis in ſuo ad Parochos Capitulari *Cap. 24. &c.* voluit, ut populo diceretur, „ ut *ſingulis diebus*, qui amplius „ non poteſt, ſaltem duabus vicibus oret, mane ſcili„ cet & veſpere .... & hæc faciant, quibus Baſilicæ „ locus prope eſt, in Baſilica: qui vero in itinere, aut „ pro qualibet occaſione, in ſilvis, aut in agris eſt, „ ubicunque eum ipſa hora matutina vel veſpertina „ invenerit, ſic faciat, ſciens Deum ubique præſen„ tem eſſe, dicente Pſalmiſta: *In omni loco dominatio„ nis ejus;* &, *ſi aſcendero in cælum, tu illic es.*

Poſt hæc quid Dominicis diebus faciendum ſit, ſubjungit: „ Diei vero Dominici, inquit, tanta eſſe debet „ obſervantia, ut præter Orationes & Miſſarum ſole„ mnia, & ea quæ ad veſcendum pertinent, nihil aliud „ fiat. Nam ſi neceſſitas fuerit navigandi, ſive itineran„ di, licentia datur, ita duntaxat, ut horum occaſione „ Miſſa & Orationes non prætermittantur. Convenien„ dum eſt Sabbato die cum luminaribus cuilibet Chri„ ſtiano ad Eccleſiam: conveniendum & ad vigilias, „ ſive ad matutinum Officium: concurrendum eſt etiam „ cum oblationibus ad Miſſarum ſolemnia.

Licet ergo ſancto huic Antiſtiti ſufficeret, ſi ſingulis diebus hi, qui per occupationes amplius non poſſunt, bis orent, nullatenus tamen dubitabat, quin diebus Dominicis ad integrum Divinum Officium accedendum eſſet. Et ſane eo tempore adeo conſtans erat ea Eccleſiæ diſciplina, ut Nicolaus I. ſub medium ſæculi IX. dicere non dubitarit: „ Idcirco in diebus „ feſtis ab opere mundano ceſſandum eſſe, ut liberius „ ad Eccleſiam ire, Pſalmis & Hymnis & Canticis „ ſpiritualibus inſiſtere, orationi vacare, oblationes „ offerre, memoriis Sanctorum communicare, ad „ imitationem eorum aſſurgere, eloquiis divinis in„ tendere, eleemoſynas indigentibus miniſtrare valeat „ Chriſtianus.

Et quid plura? Etiam ſæculo X. tam indubitata erat hæc fidelium diebus Dominicis feſtiſque Divina Officia frequentandi neceſſitas, atque adeo ſollicita erat Eccleſia ne obligationi illi populus deeſſet, ut inter articulos, ſuper quibus inquirere & interrogare teneretur Epiſcopus, Archidiaconus aut Archipresbyter viſitans, hic eſſet: „ Si eſt aliquis, qui in die Dominico vel “ in præcipuis feſtivitatibus quidquam operis faciat; & “ *ſi ad Matutinas*, & ad Miſſam & ad *Veſperas* his die“ bus imprætermiſſe omnes accurrant. “ *Apud Reginon. lib. 2. De Diſcipl. Eccleſ. in Interrogat. num. 71.*

Inter Decreta quoque Ferdinandi Regis Caſtellæ & Sanciæ Reginæ, & omnium Epiſcoporum in diebus eorum in Hiſpania degentium, & omnium ejuſdem Regni Optimatum ann. 1086. hoc erat, „ ut omnes “ Chriſtiani, die Sabbati adveſperaſcente ad Eccleſiam “ concurrant, & Dominica *matutinas*, Miſſas & “ *omnes horas* audiant. “

Ex his facile intelligitur, Eccleſiæ mentem eſſe Divina Officia, diebus præſertim Dominicis feſtiſque in Eccleſiis eſſe peragenda, ut populus illis pie ac reverenter aſſiſtendo dies iſtos divino cultui, & Dei Laudibus impendat.

Patet quoque, quam longe à mente & ſpiritu Eccleſiæ recedant, qui aſſerere audent, ſanctificationi diei Dominicæ aut Feſti ſatisfieri per Sacri unius, etiam privati, auditionem, tametſi reliquum illius diei occupationibus & negotiis ſæcularibus impendatur. Quem errorem, tanquam abuſum *Divino & Eccleſiaſtico præcepto contrarium* penitus abolendum pridem cenſuit Synodus Cameracenſis *Ann. 1604. tit. 4. cap. 1.*

§. III.

Quantus fuerit olim Chriſtianorum, etiam Principum in frequentandis Divinis Officiis fervor?

QUomodo populus Cæſareæ in Cappadocia una cum ſuo Paſtore de nocte ad Eccleſiam conveniret, teſtis eſt ipſe S. Baſilius Cæſarienſis Epiſcopus *Epiſt. 57.* „ De nocte ſi quidem populus, inquit, con“ ſurgens antelucano tempore, domum precationis pe“ tit: inque labore & tribulatione ac lacrymis indeſi“ nentibus ad Deum facta confeſſione, tandem ab Ora“ tione ſurgentes *ad pſalmodiam inſtituuntur*. Et nunc “ quidem in duas partes diviſi alternis ſuccinentes pſal“ lunt, atque ex eo ſimul eloquiorum Dei exercitatio“ nem ac meditationem corroborant: & cordibus ſuis “ attentionem, & rejectis vanis cogitationibus mentis “ ſoliditatem ſuppeditant. Deinde uni ex ipſis hoc mu“ neris dato, ut quod canendum eſt prior ordiatur, re“ liqui ſuccinunt: atque ita pſalmodiæ varietate preci“ buſque ſubinde interſertis noctem ſuperant. Illucente “ jam die pariter omnes velut ore uno ac corde uno “ confeſſionis Pſalmum Deo offerunt, ac ſuis quiſque “ verbis reſipiſcentiam profitetur.

De populo Mediolanenſi ſimiliter teſtatur S. Ambroſius, non Clericos duntaxat, ſed & Laicos, tam viros, quàm mulieres ad Pſalmorum cantum conveniſſe. „ Bene, ait, mari plerumque comparatur Eccle“ ſia, quæ reſponſoriis Pſalmorum, cantu virorum, “ mulierum, virginum, parvulorum, conſonans un“ darum fragor reſultat, “ *Exam. lib. 3. cap. 5.*

Sub finem ſæculi VI. populum ad Hymnos matutinos, præcipue die Dominico conveniſſe, variis locis teſtatur S. Gregorius Turonenſis *Lib. 6. Hiſt. cap. 25. Cum die Dominico*, ait, *ad Urbem Turonicam ad matutinas ſignum motum fuiſſet, & populus ad Eccleſiam conveniret*, &c. Lib. 2. Hiſt. *cap. 7. venientibus ad matutinos Hymnos populis.*

Nec populus tantum & communis plebs divina frequentabat Officia, ſed & ipſi Reges & Principes; unum alterumve exemplum proferre ſufficiet.

De S. Ludovico Galliarum Rege legitur, quod cum exercitu ſuper mare exiſtens coram ſe in navi totum Officium Eccleſiaſticum cantare juberet: *Ubi quotidie*, inquit Guil. de Nangis vitæ ejus auctor, *Divinum Officium ſolemniter audiebat, videlicet omnes Horas Canonicas. Volebat etiam, quod pueri jam adultæ ætati propinqui, quotidie non ſolum Miſſam, ſed & Matutinas ac Horas Canonicas cum cantu audirent.*

Quin & de ſanctiſſimo Rege refertur, „ quod quan“ tumcunque infirmus aliquando, Horas ſolemniter “ cantari faciens, in capella habebat duos Religioſos, “ „ vel

„ vel alios qui horas juxta Sanctum ſuum de die, &
„ de Beata Maria dicebant, dicens cum eis verſus ſibi
„ contigenies.

Simon Comes Montis-fortis adeo celebris ob partas contra Albigenſes victorias, „ cum eſſet in bellis ſtre-
„ nuiſſimus, ait Rigordus, omni tamen die Miſſam
„ & *Horas Canonicas omnes* audiebat. “ *De Geſtis Philippi Franc. Reg. ad ann.* 1213.

Philippus Dux Burgundiæ Capellam ſuam, adeo famoſam, fundavit, ut in ea quotidie cantaretur totum Officium Eccleſiaſticum ſicuti in Eccleſia Cathedrali, erantque 22. Capellani. Laboureur, *in vita*.

Ex quo exemplo, ut & S. Ludovici, jam relato, notat R. P. Thomaſſinus, unicum finem fundationis Capellarum Regiarum fuiſſe, ut in iis Horæ Canonicæ quotidie decantarentur, quibus Principes cum familia aſſiſterent. *De Diſcipl. Eccl. part.* 4. *lib.* 1. *cap.* 43. *n.* 2.

Plura exempla piorum Principum, qui fervorem ſuum in frequentandis Divinis Officiis oſtenderunt, profert dictus Thomaſſinus *ibid. cap.* 43. & 44.

Qui priſtinus Chriſtianorum ac ipſorum Principum fervor in frequentandis Eccleſiaſticis Officiis ſi populo proponatur: atque una exponatur, qua ratione publica hæc Eccleſiæ Officia primario ad excitandam ac fovendam populi devotionem peragantur, & quam enixe Eccleſia ſemper deſideraverit, imo & præcepeſit, ut fideles, diebus præſertim feſtivis, Divinis illis Officiis devote aſſiſterent; hæc, inquam, ſi populo debito modo proponantur, ſperandum eſt, hodiernum illum populi torporem in frequentandis Divinis Officiis paulatim diminuendum, præſertim ſi & illud accederet omnium efficaciſſimum adverſum hunc torporem remedium, ut Divinum Officium ea, qua par eſt, devotione & reverentia à Miniſtris Eccleſiæ perſolveretur.

§. IV.

Qua ratione in Parochialibus Eccleſiis, in quibus Horæ Canonicæ quotidie publice perſolvi nequeunt, intentioni Eccleſiæ nihilominus ſatisfieri poſſit?

Eccleſia volens, ut Divina Officia, ſive Horæ Canonicæ diebus præſertim Dominicis Feſtiſque in Eccleſiis publice per temporum intervalla decantentur, atque ad eorum frequentationes fideles ſolicite exhortans, id unice intendit, ut populus iis aſſiſtendo dies illos orationi ac Divinis Laudibus, aliiſque piis operibus impendat & conſecret.

Proinde licet in Eccleſiis Parochialibus, præſertim ruralibus, in quibus frequenter Parochus vel ſolus, vel uno Vice Paſtore adjuncto, populi curam agit, cique Sacramenta & pabulum verbi adminiſtrare tenetur; atque ob id, neque quotidie, neque etiam Dominicis Feſtiſque diebus totum Officium diurnum, pariter ac nocturnum ſolemniter pro populi devotione perſolvi poſſit, ipſum tamen finem & ſcopum, quem per Divini Officii decantationem intendit Eccleſia, ſeduli ac vigilantes Paſtores non difficulter aſſequuntur, eo ſcilicet modo rem divinam atque exercitia Eccleſiaſtica diſponendo, ut populus eo ſedulo frequentando, dies feſtos Orationi ac piis operibus dici poſſit impendere.

Atque in primis quod dies feſtos & Dominicos attinet, ſedulus Parochus in primis curabit, ut tempore matutino, juxta Conciliorum præſcripta, certa ac ſtatuta hora Miſſa Parochialis ſolemniter celebretur, atque ſub illa ad populum exhortationem ſive concionem habere nequaquam omittat. Deinde ſi alium ſibi Sacerdotem adjunctum habeat, qui Miſſam celebret, ut ajunt, matutinalem, curabit, ut nec ſub illa ad præſentes adhortatio ſive inſtructio deſit.

Tempore pomeridiano, Parochus ſedulam ſui gregis curam agens, juxta Canonum præſcripta, inſtructionem, quam Catechiſmum hodie dicimus, nullo unquam tempore omittet. Deinde conformiter ad Synodorum ſanctiones ſæpius iteratas, certa ac ſtatuta hora Veſperas ſolemnes celebrabit, una cum precibus illis ſive Hymnis, quæ vulgo hodie *Laudes veſpertinæ* vocantur.

His publicis Eccleſiæ Officiis, vigilans Parochus alia pietatis exercitia populo adjunget & præſcribet; imo poterit, ſi ita viſum fuerit, vel ipſas Laudes à veſperis ſeparare, vel circa tempus veſpertinum rurſus ad templum venire, populumque, ut eo conveniat, Deo pro beneficiis eo die acceptis gratias acturus aut pro peccatis commiſſis veniam poſtulaturus, monere & adhortari.

Quæ omnia ſi ſedulo à Parocho obſerventur, non deerunt publica pietatis exercitia, quibus populus diebus feſtis ac Dominicis utiliter occupetur; atque ita finis, quem Eccleſia per Horarum Canonicarum ſolemnem decantationem intendit, obtinebitur.

Diebus vero ferialis, quibus in Parochialibus Eccleſiis, maxime ruralibus, ne quidem jam dicta publica Eccleſiæ Officia quotidie haberi poſſunt, nec illis, licet haberentur, populus victui ſuo lucrando tum occupatus, intereſſe poſſet; vigilans ac luminoſa veri Paſtoris charitas etiam reperit, quo defectum Officii publici ac Horarum Canonicarum ſuppleat, ipſumque ſpiritum Eccleſiæ teneat.

Quotidie mane, hora populo commodiori, ad templum properat, eoque populum per pulſum campanæ convocat, preces, aliaque una cum populo devote recitaturus, inter earum recitationem, meditationem aliqualem miſcendo. Poſt hæc brevem ad populum exhortationem facit, breviter proponendo illa, quibus ea die populus pie ac chriſtiane, etiam inter ſæculares occupationes, mentem ac cogitationes ſuas occupare queat.

Deinde ſedulus Paſtor non contentus ſi populus ſemel in die Deum oret, illum inſtruit, qua ratione, etiam inter ipſas operas, cor ſuum ad Deum levare poſſit; imo quaſdam breves ſcribit precandi aut aſpirandi formulas, quibus Deum ſæpius de die oret ac laudet.

Adhæc ſub veſperam, tempore rurſus populo commodiori templum oraturus, certaſque preces cum brevi aliqua adhortatione recitaturus accedet.

Illos vero, qui vel ob diſtantiam ab Eccleſia Parochiali, aut alia de cauſa, communi orationi veſpertinæ aut matutinæ intereſſe nequeunt, Parochus ſedulam gregis ſuæ curam agens, inſtruit & hortatur, ut eo tempore, quo communis oratio habetur (quod per pulſum campanæ indicari poterit) ipſi, ſi fieri poſſit, eo quo ſunt loco orent, aliiſque in communi orantibus ſe ſpiritu conjungant.

Quam ſolicite veſpertinam illam ac matutinam communem orationem introduci, aut introductam conſervari deſideraverit S. Carolus, quem Paſtoralis ſolicitudo glorioſum reddidit, patet ex Decreto, quod in Concilio ſuo Provinciali IV. *part.* 1. *cap.* 24. edidit:
Norint, ait, Fideles, quod etiam Concilio Ante- «
lianenſi quarto olim juſſum eſt, ſibi ſæpius ſingulis «
diebus orandum eſſe; quod ſi aliquando frequen- «
tius non poſſunt, ſaltem non veſperi ſolum, ſed «
etiam mane id à ſe præſtari oportere. Quare Epi- «
ſcopi cura ſit, illum *veſpertinæ* orationis *quotidianæ* «
communis uſum, *mane* etiam, paulo ſcilicet ante «
auroram, aut ſub ortum ſolis, id quod in *pleriſque* «
hujus Provinciæ locis jam *ſervari cæptum eſt*, ubi- «
que locorum cum in urbe, tum in Diœceſi paula- «
tim introduci, atque ea ratione inſtitui, ut vel in «
Eccleſia, vel ſuæ quique domi cum familia certo «
loco, vel in officinis, tabernisve, vel in ipſis etiam «
agris, atque adeo in itinere, vel in aliis denique lo- «
cis ubicunque, ut in illo Concilio cautum eſt, ea «
matutina hora ſint, & patresfamilias, & liberi, & «
famuli, & artifices opificeſve, & operæ inſtitoreſ- «
ve, & ceteri, quicunque ſunt, ſive mares, ſive fe- «
minæ, hujus matutinæ orationis officio, antequam «
artificium, negotium, remve ullam aggrediantur, «
precibus, litaniis, omnique ratione ac toto animo «
menteque vacent, ſicque quotidianarum actionum, «
operum & negotiorum initium, à Deo faciant, «
finemque itidem. «

Hujus zeloſiſſimi Paſtoris exemplo quanto cum fructu eam communis Orationis matutinæ ac veſpertinæ praxim nonnulli zeloſiores in Belgio Paſtores induxerint, & obſervent, oſtendit Eruditiſſimus D. Opſtraet in ſuo Paſtore Bono; & indubie in pluribus Parochiis non ſine magna populi ædificatione & utilitate introduceretur, ſi Superiores juxta Sancti Caroli monitum, ad ejus introductionem ſedulo allaborarent.

Hæc ſi obſervent Paſtores, quis ambigat, quin

§. II.

Intentio Eccleſiæ eſt, ut populus, præſertim diebus feſtis, Divino Officio aſſiſtat.

HOras Canonicas ſive Officium Divinum publice in Eccleſiis per Clericos decantari ad ædificationem populi, utque populus ad laudandum Deum per temporum intervalla incitetur, præcedenti §. oſtenſum fuit. Quapropter Eccleſia ſemper admodum ſollicita fuit, ut ad frequentationem Divini Officii populum Chriſtianum excitaret.

Conſtitutiones vulgo Apoſtolicæ, quas admodum antiquas eſſe inficiatur nemo, ad univerſos fideles ita loquuntur: *Precationes facite mane, tertia hora, ac ſexta, & nona, veſpere, atque ad galli cantum.* L. 8. cap. 34.

De Chriſtianis ſui temporis ſcribit *in Apologetico* Tertullianus: *Ita ſaturantur, ut meminerint etiam per noctem adorandum ſibi Deum eſſe.*

Univerſos quoque fideles excitat & hortatur S. Chryſoſtomus *Homil. 26. in Acta.* „ Non ideo facta eſt nox, inquit, ut per totam dormiamus, & otioſi ſimus. Teſtantur hoc & opifices, nautæ, negotiatores. Eccleſia Dei mediis ſurgit noctibus, ſurge & tu, & vide aſtrorum choream, obſtupeſce admirabilem Dei diſpenſationem. Ad viros & mulieres mihi ſermo eſt, flecte genua, ingemiſce, ora.

Quin & in Capitulari Epiſcoporum *Ann.* 801. *cap.* 8. „ ordinatum fuit, non ſolum ut Clerici horis competentibus divina agerent Officia, ſed etiam campanas pulſarent ad excitandum populum ad orandum: ut omnes Sacerdotes, horis competentibus diei & noctis ſuarum ſonent ſigna Eccleſiarum, & ſacrata Deo celebrent Officia, & populos erudiant, quomodo aut quibus Deus adorandus eſt horis.

Verum licet Eccleſia deſideret, ut fideles quotidie orationi & divinis laudibus ſine intermiſſione vacent, ſpecialiter tamen deſiderat & præcipit, ut dies feſtos Dei cultui ſingulariter conſecratos, orationi aliiſque piis operibus impendant: quapropter præcipua quoque cura fuit, ut illis diebus Divinis Officiis ut minus intereſſent.

Hinc Sanctus Theodulphus Epiſcopus Aurelianenſis in ſuo ad Parochos Capitulari *Cap.* 24. *&c.* voluit, ut populo diceretur, „ ut *ſingulis diebus*, qui amplius non poteſt, ſaltem duabus vicibus oret, mane ſcilicet & veſpere .... & hæc faciant, quibus Baſilicæ locus prope eſt, in Baſilica: qui vero in itinere, aut pro qualibet occaſione, in ſilvis, aut in agris eſt, ubicunque eum ipſa hora matutina vel veſpertina invenerit, ſic faciat, ſciens Deum ubique præſentem eſſe, dicente Pſalmiſta: *In omni loco dominationis ejus;* &, *ſi aſcendero in cœlum, tu illic es.*

Poſt hæc quid Dominicis diebus faciendum ſit, ſubjungit: „ Diei vero Dominici, inquit, tanta eſſe debet obſervantia, ut præter Orationes & Miſſarum ſolemnia, & ea quæ ad veſcendum pertinent, nihil aliud fiat. Nam ſi neceſſitas fuerit navigandi, ſive itinerandi, licentia datur, ita duntaxat, ut horum occaſione Miſſa & Orationes non prætermittantur. Conveniendum eſt Sabbato die cum luminaribus cuilibet Chriſtiano ad Eccleſiam: conveniendum & ad vigilias, ſive ad matutinum Officium: concurrendum eſt etiam cum oblationibus ad Miſſarum ſolemnia.

Licet ergo ſancto huic Antiſtiti ſufficeret, ſi ſingulis diebus hi, qui per occupationes amplius non poſſunt, bis orent, nullatenus tamen dubitabat, quin diebus Dominicis ad integrum Divinum Officium accedendum eſſet. Et ſane eo tempore adeo conſtans erat ea Eccleſiæ diſciplina, ut Nicolaus I. ſub medium ſæculi IX. dicere non dubitarit: „ Idcirco in diebus feſtis ab opere mundano ceſſandum eſſe, ut liberius ad Eccleſiam ire, Pſalmis & Hymnis & Canticis ſpiritualibus inſiſtere, orationi vacare, oblationes offerre, memoriis Sanctorum communicare, ad imitationem eorum aſſurgere, eloquiis divinis intendere, eleemoſynas indigentibus miniſtrare valeat Chriſtianus.

Et quid plura? Etiam ſæculo X. tam indubitata erat hæc fidelium diebus Dominicis feſtiſque Divina Officia frequentandi neceſſitas, atque adeo ſollicita erat Eccleſia ne obligationi illi populus deeſſet, ut inter articulos, ſuper quibus inquirere & interrogare teneretur Epiſcopus, Archidiaconus aut Archipreſbyter viſitans, hic eſſet: „ Si eſt aliquis, qui in die Dominico vel in præcipuis feſtivitatibus quidquam operis faciat; & ſi ad *Matutinas*, & ad Miſſam & ad *Veſperas* his diebus impretermiſſe omnes accurrant. “ *Apud Reginon. lib.* 2. *De Diſcipl. Eccleſ. in Interrogat. num.* 71.

Inter Decreta quoque Ferdinandi Regis Caſtellæ & Sanciæ Reginæ, & omnium Epiſcoporum in diebus eorum in Hiſpania degentium, & omnium ejuſdem Regni Optimatum *ann.* 1086. hoc erat, „ ut omnes Chriſtiani, die Sabbati adveſperaſcente ad Eccleſiam concurrant, & Dominica *matutinas*, Miſſas & *omnes horas* audiant. “

Ex his facile intelligitur, Eccleſiæ mentem eſſe Divina Officia, diebus præſertim Dominicis feſtiſque in Eccleſiis eſſe peragenda, ut populus illis pie ac reverente aſſiſtendo dies illos divino cultui, & Dei Laudibus impendat.

Patet quoque, quam longe à mente & ſpiritu Eccleſiæ recedant, qui aſſerere audent, ſanctificationi diei Dominicæ aut Feſti ſatisfieri per Sacri unius, etiam privati, auditionem, tametſi reliquum illius diei occupationibus & negotiis ſæcularibus impendatur. Quem errorem, tanquam abuſum *Divino & Eccleſiaſtico præcepto contrarium* penitus abolendum pridem cenſuit Synodus Cameracenſis *Ann.* 1604. *tit.* 4. *cap.* 1.

§. III.

Quantus fuerit olim Chriſtianorum, etiam Principum in frequentandis Divinis Officiis fervor?

QUomodo populus Cæſareæ in Cappadocia una cum ſuo Paſtore de nocte ad Eccleſiam conveniret, teſtis eſt ipſe S. Baſilius Cæſarienſis Epiſcopus *Epiſt.* 57. „ De nocte ſi quidem populus, inquit, conſurgens antelucano tempore, domum precationis petit: inque labore & tribulatione ac lacrymis indeſinentibus ad Deum facta confeſſione, tandem ab Oratione ſurgentes *ad pſalmodiam inſtituuntur.* Et nunc quidem in duas partes diviſi alternis ſuccinentes pſallunt, atque ex eo ſimul eloquiorum Dei exercitationem ac meditationem corroborant: & cordibus ſuis attentionem, & rejectis vanis cogitationibus mentis ſoliditatem ſuppeditant. Deinde uni ex ipſis hoc muneris dato, ut quod canendum eſt prior ordiatur, reliqui ſuccinunt: atque ita pſalmodiæ varietate precibuſque ſubinde interſertis noctem ſuperant. Illucente jam die pariter omnes velut ore uno ac corde uno confeſſionis Pſalmum Deo offerunt, ac ſuis quiſque verbis reſipiſcentiam profitetur. “

De populo Mediolanenſi ſimiliter teſtatur S. Ambroſius, non Clericos duntaxat, ſed & Laicos, tam viros, quàm mulieres ad Pſalmorum cantum conveniſſe. „ Bene, ait, mari plerunque comparatur Eccleſia, quæ reſponſoriis Pſalmorum, cantu virorum, mulierum, virginum, parvulorum, conſonans undarum fragor reſultat. “ *Exam. lib.* 3. *cap.* 5.

Sub finem ſæculi VI. populum ad Hymnos matutinos, præcipue die Dominico conveniſſe, variis locis teſtatur S. Gregorius Turonenſis *Lib.* 6. *Hiſt. cap.* 25. *Cum die Dominico*, ait, *ad Urbem Turonicam ad matutinas ſignum motum fuiſſet, & populus ad Eccleſiam conveniret*, &c. Lib. 2. Hiſt. *cap.* 7. *venientibus ad matutinos Hymnos populis.*

Nec populus tantum & communis plebs divina frequentabat Officia, ſed & ipſi Reges & Principes; unum alterumve exemplum proferre ſufficiet.

De S. Ludovico Galliarum Rege legitur, quod cum exercitu ſuper mare exiſtens coram ſe in navi totum Officium Eccleſiaſticum cantare juberet: *Ubi quotidie*, inquit Guil. de Nangis vitæ ejus auctor, *Divinum Officium ſolemniter audiebat, videlicet omnes Horas Canonicas. Volebat etiam, quod pueri jam adultæ ætati propinqui, quotidie non ſolum Miſſam, ſed & Matutinas ac Horas Canonicas cum cantu audirent.*

Quin & de ſanctiſſimo Rege refertur, „ quod quantumcunque infirmus aliquando, Horas ſolemniter cantari faciens, in capella habebat duos Religioſos,

„ vel

„ vel alios qui horas juxta Sanctum ſuum de die, & „ de Beata Maria dicebant, dicens cum eis verſus ſibi „ corrigentes.

Simon Comes Montis-fortis adeo celebris ob partas contra Albigenſes victorias, „ cum eſſet in bellis ſtre„ nuiſſimus, ait Rigordus, omni tamen die Miſſam „ & *Horas Canonicas omnes* audiebat. “ *De Geſtis Philippi Franc. Reg. ad ann.* 1213.

Philippus Dux Burgundiæ Capellam ſuam, adeo famoſam, fundavit, ut in ea quotidie cantaretur totum Officium Eccleſiaſticum ſicut in Eccleſia Cathedrali, erantque 22. Capellani. Laboureur, *in vita*.

Ex quo exemplo, ut & S. Ludovici, jam relato, notat R. P. Thomaſſinus, unicum finem fundationis Capellarum Regiarum fuiſſe, ut in iis Horæ Canonicæ quotidie decantarentur, quibus Principes cum familia aſſiſterent. *De Diſcipl. Eccl. part.* 4. *lib.* 1. *cap.* 43. *n.* 2.

Plura exempla piorum Principum, qui fervorem ſuum in frequentandis Divinis Officiis oſtenderunt, profert dictus Thomaſſinus *ibid. cap.* 43. & 44.

Qui priſtinus Chriſtianorum ac ipſorum Principum fervor in frequentandis Eccleſiaſticis Officiis ſi populo proponatur: atque una exponatur, qua ratione publica hæc Eccleſiæ Officia primario ad excitandam ac fovendam populi devotionem peragantur, & quam enixe Eccleſia ſemper deſideraverit, imo & præcepenit, ut fideles, diebus præſertim feſtivis, Divinis illis Officiis devote aſſiſterent; hæc, inquam, ſi populo debito modo proponantur, ſperandum eſt, hodiernum illum populi torporem in frequentandis Divinis Officiis paulatim diminuendum, præſertim ſi & illud accederet omnium efficaciſſimum adverſum hunc torporem remedium, ut Divinum Officium ea, qua par eſt, devotione & reverentia à Miniſtris Eccleſiæ perſolveretur.

§. IV.

Qua ratione in Parochialibus Eccleſiis, in quibus Horæ Canonicæ quotidie publice perſolvi nequeunt, intentioni Eccleſiæ nihilominus ſatisfieri poſſit?

Eccleſia volens, ut Divina Officia, ſive Horæ Canonicæ diebus præſertim Dominicis Feſtiſque in Eccleſiis publice per temporum intervalla decantentur, atque ad eorum frequentationes fideles ſolicite exhortans, id unice intendit, ut populus iis aſſiſtendo dies illos orationi ac Divinis Laudibus, aliiſque piis operibus impendat & conſecret.

Proinde licet in Eccleſiis Parochialibus, præſertim ruralibus, in quibus frequenter Parochus vel ſolus, vel uno Vice Paſtore adjuncto, populi curam agit; eique Sacramenta & pabulum verbi adminiſtrare tenetur; atque ob id, neque quotidie, neque etiam Dominicis Feſtiſque diebus totum Officium diurnum pariter ac nocturnum ſolemniter pro populi devotione perſolvi poſſit, ipſum tamen finem & ſcopum, quem per Divini Officii decantationem intendit Eccleſia, ſeduli ac vigilantes Paſtores non difficulter aſſequuntur, eo ſcilicet modo rem divinam atque exercitia Eccleſiaſtica diſponendo, ut populus eo ſedulo frequentando, dies feſtos Orationi ac piis operibus dici poſſit impendere.

Atque in primis quod dies feſtos & Dominicos attinet, ſedulus Parochus in primis curabit, ut tempore matutino, juxta Conciliorum præſcripta, certa ac ſtatuta hora Miſſa Parochialis ſolemniter celebretur, atque ſub illa ad populum exhortationem ſive concionem habere nequaquam omittat. Deinde ſi alium ſibi Sacerdotem adjunctum habeat, qui Miſſam celebret, ut ajunt, matutinalem, curabit, ut nec ſub illa ad præſentes adhortatio ſive inſtructio deſit.

Tempore pomeridiano, Parochus ſedulam ſui gregis curam agens, juxta Canonum præſcripta, inſtructionem, quam Catechiſmum hodie dicimus, nullo unquam tempore omittet. Deinde conformiter ad Synodorum ſanctiones ſæpius iteratas, certa ac ſtatuta hora Veſperas ſolemnes celebrabit, una cum precibus illis ſive Hymnis, quæ vulgo hodie *Laudes veſpertinæ* vocantur.

His publicis Eccleſiæ Officiis, vigilans Parochus alia pietatis exercitia populo adjunget & præſcribet; imo poterit, ſi ita viſum fuerit, vel ipſas Laudes à veſperis ſeparare, vel circa tempus veſpertinum rurſus ad templum venire, populumque, ut eo conveniat, Deo pro beneficiis eo die acceptis gratias acturus aut pro peccatis commiſſis veniam poſtulaturus, monere & adhortari.

Quæ omnia ſi ſedulo à Parocho obſerventur, non deerunt publica pietatis exercitia, quibus populus diebus feſtis ac Dominicis utiliter occupetur; atque ita finis, quem Eccleſia per Horarum Canonicarum ſolemnem decantationem intendit, obtinebitur.

Diebus vero feriatis, quibus in Parochialibus Eccleſiis, maxime ruralibus, ne quidem jam dicta publica Eccleſiæ Officia quotidie haberi poſſunt, nec illis, licet haberentur, populus victui ſuo lucrando tum occupatus, intereſſe poſſet; vigilans ac luminoſa veri Paſtoris charitas etiam reperit, quo defectum Officii publici ac Horarum Canonicarum ſuppleat, ipſumque ſpiritum Eccleſiæ teneat.

Quotidie mane, hora populo commodiori, ad templum properat, eoque populum per pulſum campanæ convocat, preces, aliaque una cum populo devote recitaturus, inter earum recitationem, meditationem aliqualem miſcendo. Poſt hæc brevem ad populum exhortationem facit, breviter proponendo illa, quibus ea die populus pie ac chriſtiane, etiam inter ſæculares occupationes, mentem ac cogitationes ſuas occupare queat.

Deinde ſedulus Paſtor non contentus ſi populus ſemel in die Deum oret, illum inſtruit, qua ratione, etiam inter ipſas operas, cor ſuum ad Deum levare poſſit; imo quaſdam breves ſcribit precandi aut aſpirandi formulas, quibus Deum ſæpius de die oret ac laudet.

Adhæc ſub veſperam, tempore rurſus populo commodiori templum oraturus, certaſque preces cum brevi aliqua adhortatione recitaturus accedet.

Illos vero, qui vel ob diſtantiam ab Eccleſia Parochiali, aut alia de cauſa, communi orationi veſpertinæ aut matutinæ intereſſe nequeunt, Parochus ſedulam gregis ſui curam agens, inſtruit & hortatur, ut eo tempore, quo communis oratio habetur (quod per pulſum campanæ indicari poterit) ipſi, ſi fieri poſſit, eo quo ſunt loco orent, aliiſque in communi orantibus ſe ſpiritu conjungant.

Quam ſolicite veſpertinam illam ac matutinam communem orationem introduci, aut introductam conſervari deſideraverit S. Carolus, quem Paſtoralis ſolicitudo glorioſum reddidit, patet ex Decreto, quod in Concilio ſuo Provinciali IV. *part.* 1. *cap.* 24. edidit: “ Notiur, ait, Fideles, quod etiam Concilio Antelianenſi quarto olim juſſum eſt, ſibi ſæpius ſingulis “ diebus orandum eſſe; quod ſi aliquando frequentius non poſſunt, ſaltem non veſperi ſolum, ſed “ etiam mane id à ſe præſtari oportere. Quare Epiſcopi cura ſit, illum *veſpertinæ* orationis *quotidianæ* “ *communis* uſum, *mane* etiam, paulo ſcilicet ante “ auroram, aut ſub ortum ſolis, id quod in *pleriſque* “ hujus Provinciæ locis jam *ſervari captum eſt*, ubique locorum cum in urbe, tum in Diœceſi paulatim introduci, atque ea ratione inſtitui, ut vel in “ Eccleſia, vel ſuæ quique domi cum familia certo “ loco, vel in officinis, tabernisve, vel in ipſis etiam “ agris, atque adeo in itinere, vel in aliis denique locis ubicunque, ut in illo Concilio cautum eſt, ea “ matutina hora fiat, & patresfamilias, & liberi, & “ famuli, & artifices opificesve, & operæ inſtitoreſve, & ceteri, quicunque ſunt, ſive mares, ſive feminæ, hujus matutinæ orationis officio, antequam “ artificium, negotium, remve ullam aggrediantur, “ precibus, litaniis, omnique ratione ac toto animo “ menteque vacent, ſicque quotidianarum actionum, “ operum & negotiorum initium, à Deo faciant, “ finemque itidem. “

Hujus zeloſiſſimi Paſtoris exemplo quanto cum fructu eam communis Orationis matutinæ ac veſpertinæ praxim nonnulli zeloſiores in Belgio Paſtores induxerint, & obſervent, oſtendit Eruditiſſimus D. Opſtraet in ſuo Paſtore Bono; & indubie in pluribus Parochiis non ſine magna populi ædificatione & utilitate introduceretur, ſi Superiores juxta Sancti Caroli monitum, ad ejus introductionem ſedulo allaborarent.

Hæc ſi obſervent Paſtores, quis ambiget, quin

præcipuus finis, quem in publica horarum decantatione etiam florentiſſimis ſæculis intendit Eccleſia, obtineatur; nimirum ut per temporum intervalla, ad communem orationem ac pias inſtructiones à Præpoſitis ſuis accipiendas populus incitetur.

Quid enim aliud fuit, etiam apud ſanctiſſimos illos in Ægypto ac Palæſtina Anachoritas, Pſalmorum recitatio, niſi fervens ac devota rerum divinorum meditatio? Neque ipſi etiam in Palæſtina ſanctiſſimi Monachi opera ſua manualia intermittebant, ut præter matutinum & veſpertinum tempus ad orationem ac Pſalmorum recitationem convenirent; quia, ut refert Caſſianus *Lib. 3. Inſtit. cap. 2.* „ Ita ab iis inceſſanter operatio manuum privatim per cellulas exercetur, ut pſalmorum quoque vel ceterarum ſcripturarum meditatio nunquam penitus omittatur. Cui preces & orationes per ſingula momenta miſcentes, in his Officiis quæ nos ſtatuto tempore celebramus, totum diei tempus abſumunt. Quamobrem exceptis veſpertinis ac nocturnis congregationibus nulla apud eos publica ſolemnitas, abſque die Sabbati vel Dominica celebratur, in quibus hora tertia ſacræ communionis obtentu conveniunt.

Lectiones vero, quas ex ſacro codice pſalmorum meditationi & recitationi interpoſuere ſanctiſſimi illi Anachoritæ, non aliud quam quædam piæ exhortationes ſive inſtructiones erant; ut infra, ubi de lectionibus agetur, oſtendetur.

Ex quibus intelligitur, quod licet zeloſi Paſtoris ſolicitudo & Eccleſiaſticæ diſciplinæ ardens zelus non reperiat deſideratam Eccleſiæ diſciplinam quod literam, aut vigentem interdum conſervare, aut abolitam reſtaurare queat, ejus tamen ſpiritum teneat, aut reſtauret. Quod non in hac tantum, ſed multis aliis diſciplinæ articulis à providis ac vigilantibus Paſtoribus fieri, qui Eccleſiæ ſpiritum novit, facile advertet.

CAPUT IV.

De Ritu, quo horæ Canonicæ peragi debent.

§. I.

Quis Officii Divini ritus præſcribere, aut mutare poſſit?

APOSTOLUS poſtquam Corinthiis quod à Chriſto acceperat de Sacramento Euchariſtiæ tradidiſſet, ſubjicit *1. ad Corinth. 1. verſ. 34. Cetera autem cum venero diſponam:* id eſt, ordinabo, conſtituam, ac ſigillatim præſcribam *cetera* ſpectantia ad dignam, honeſtam & ordinatam Myſteriorum celebrationem.

Exemplo Apoſtoli credidere Epiſcopi Apoſtolorum ſucceſſores, ſibi incumbere tanquam Eccleſiæ principibus, & religioſi cultus præcipuis moderatoribus, ordinare, ac ſigillatim præſcribere, ad dignam ac honeſtam Divinorum Officiorum celebrationem ſpectantia; ut nimirum juxta ejuſdem Apoſtoli monitum, *omnia honeſte & ſecundum ordinem* publicis Eccleſiæ conventibus *fiant. 1. ad Corinth. 14. v. 40.*

Imo cum non ambigerent, quin res foret ſummi momenti, ne quid indecens aut minus honeſtum in Divinum Officium irreperet, voluerunt, ut in Synodo Epiſcoporum prius, quod in Officio Divino recitandum eſſet, probaretur, atque probatum ab omnibus obſervaretur.

„ Placuit etiam hoc, inquiunt Patres Africani, ut preces, quæ probatæ fuerint in Concilio, ſive præfationes, ſive commendationes, ſeu manus impoſitiones, ab omnibus celebrentur, nec aliæ omnino contra fidem præferantur, ſed quæcunque à prudentioribus fuerint collectæ, dicantur. “ *In Concil. Eccl. Afric. Can. 103.*

Et Concilii Bracarenſis Patres ſub finem ſæculi VI. „ Placuit, inquiunt, omnibus communi conſenſu, ut unus atque idem pſallendi ordo in matutinis ac veſpertinis officiis teneatur, & non diverſæ ac privatæ, neque Monaſteriorum conſuetudines cum Eccleſiaſtica regula ſint permixtæ. “ *Ann. 563. Can. 1.*

Quin & ejuſdem Provinciæ habitum Epiſcoporum Concilium ſancivit, „ ut per ſingulas Eccleſias Epiſcopi per Diœceſes (id eſt Parochias juxta temporum illorum phraſim) ambulantes primum diſcutiant Clericos, quomodo ordinem Baptiſmi teneant vel Miſſarum, & qualiter quæcunque Officia in Eccleſia peragantur. Et ſi recte quidem invenerint, Deo gratias agant; ſi autem minus, docere debeant ignaros. “ *Ann. 572. Can. 1.*

Ulterius progreſſus S. Theodulphus Aurelianenſis Antiſtes *in Cap. ad Presbyt. cap. 4.* decrevit, deferri ad Synodum libros, veſtimenta & vaſa ſacra: “ Quando, inquit, more ſolito ad Synodum convenitis, veſtimenta, & libros, & vaſa ſacra, cum quibus veſtrum miniſterium & injunctum officium peragitis, vobiſcum deferte: nec non duos aut tres Clericos, cum quibus Miſſarum ſolemnia celebratis, vobiſcum adducite, ut probetur quam diligenter, & quam ſtudioſe *Dei ſervitium* peragatis. “

Nullatenus ergo dubitabant Epiſcopi, quin ad ipſorum præcipue curam ſpectaret, ut honeſte ac ſecundum ordinem Officia Eccleſiaſtica perſolvantur: nec facile permittendum credebant, ut quiſque pro ſuo arbitrio ritibus Eccleſiaſticis addat vel demat: „ noverant enim, ut recte notat Cardinalis Bona, quam facile foret in ſuperſtitiones & ineptias incidere, ſi omnibus permitteretur quidpiam vel minimum in ſacris ritibus innovare. “ *De Reb. Liturg. lib. 1. cap. 7.*

Hanc quoque ab antiquo Epiſcopis impoſitam circa ritus Eccleſiaſticos ſolicitudinem & auctoritatem agnoſcentes Concilii Tridentini Patres, ſtatuerunt, ut Canonici tam Cathedralium, quam Collegiatarum Eccleſiarum diſtributiones amittant illius diei, quo perſonaliter competens ſibi ſervitium *juxta formam ab Epiſcopis præſcribendam* non impleverint. *Seſſ. 22. cap. 3. De Reform.*

Porro ſicut Paſtoralis ſolicitudo, & is, quem in Eccleſia Principatus obtinent Epiſcopi, eos invigilare jubet, ne quid inhoneſtum aut indecens in exteriorem religionis cultum irrepat: ita quoque eos attendere cogit, ut ſi quid aliquorum incuria aut errore indignum irrepſerit, tollatur & mutetur.

Quapropter etiam in noſtræ pene ætatis Conciliis injunctum legitur Epiſcopis, ut diligenter Breviaria, Miſſalia, Antiphonalia, aliuſque ad Eccleſiaſticum Officium ſpectantes libros diligenter viſitent & examinent: & ſi quid ſuperfluum, aut cultui divino indecens, aut minus dignum repererint, tollant.

Concilium Senonenſe anno 1520. Lutetiæ Pariſiorum ſub Antonino à Prato S. R. E. Cardinale, nec non Senonenſium Archiepiſcopo, & Galliarum Primate celebratum, ſtatuit *Can. 1.* „ ut Diœceſani ſtatim poſt diſſolutum præſens Concilium diligenter viſitent Breviaria, Miſſalia, Antiphonalia, ac Sanctorum Legendas. Et quæ deprehenderint in iſtis ſuperflua, aut non ſatis pro Eccleſiæ dignitate convenientia, ipſi continuo tollent & reſecabunt, & quæ viderint eſſe neceſſaria, adjicient. “

Similiter ſub idem pene tempus; Patres Concilii Colon. attendentes „ nonnulla in Divinum Officium cæco quodam judicio invecta, judicarunt operæ pretium facturi, ſi Miſſalia perinde atque Breviaria perviderі curarent, ut amputatis tantum ſuperfluis, & quæ ſuperſtitioſius invecta videri poſſint, ea tantum quæ dignitati Eccleſiaſticæ & priſcis Inſtitutis conſentanea fuerint, relinquantur. “ *Ann. 1536. part. 2. cap 11.*

Concilium quoque Mechlinienſe intelligens, „ quoniam in Divino Officio quandoque, & potiſſimum in feſtis, quæ certis Diœceſibus propriæ ſunt, in hiſtoriis quæ leguntur, & ſequentiis Miſſarum quædam occurrunt, quæ ſubinde pios offendunt, ut curent Epiſcopi, & quod in eo Officio purgandum videtur & corrigendum, expurgent & corrigant, aut loco Officii hujuſmodi jubeant officium de communi cantari. “ *Ann. 1570. tit. De Div. Offic. cap. 7.*

Certum proinde atque indubitatum eſt, præcipuam curam circa ritus Divini Officii (ſalva tamen Conſtitutione Pii V. de qua §. ſequenti) penes Epiſcopos eſſe.

§. II.

Digitized by Google

§. II.

De Breviario Romano, quo hodie utimur: ejuſque emendatione & correctione.

DEplorat Pius V. ſummam fuiſſe, non tantum omnium pene Eccleſiarum in recitandis Dei laudibus, & decantando Divino Officio varietatem ante Concilium Tridentinum, ſed etiam ſummam Divini cultus perturbationem ex eo, quod Epiſcopi in Eccleſiis, quæ ab initio communiter cum ceteris veteri Romano more Horas Canonicas dicere & pſallere conſueviſſent, privatum ſibi quilibet Breviarium confeciſſent.

Huic vero Divini Officii perturbationi & nimiæ varietati remedium adhibere voluerat Paulus IV. ſed eo, nondum opere perfecto, è vivis ſublato, Patres Concilii Tridentini „ in illa ſalutari reformatione ab eodem Concilio conſtituta, Breviarium ex ipſius Pauli IV. Papæ ratione reſtituere cogitarunt. Itaque quidquid ab eo in ſacro opere collectum elaboratumque fuerat, Concilii Patribus Tridentum à Pio IV. Papa miſſum eſt. Ubi cum doctis quibuſdam & piis viris à Concilio datum eſſet negotium, ut ad reliquam cogitationem, Breviarii quoque curam adjungerent, inſtante jam concluſione Concilii tota res ad auctoritatem judiciumque Romani Pontificis ex Decreto ejuſdem Concilii relata eſt: qui illis ipſis Patribus ad id munus delectis, Romam vocatis, nonnulliſque in urbe idoneis viris ad eum numerum adjunctis, rem perficiendam curavit. "

Hæc ex Bulla Pii V. qui in eadem ſubjungit: „ Verum eo etiam viam univerſæ carnis ingreſſo, nos, inquit, ita divina diſponente Clementia, licet immerito ad Apoſtolatus apicem aſſumpti, cum ſacrum opus, adhibitis etiam ad illud aliis peritis viris, maxime urgeremus, magna in nos Dei benignitate (ſic enim accipimus) Romanum hoc Breviarium vidimus abſolutum. Cujus ratione diſpoſitionis, ab illis ipſis qui negotio præpoſiti fuerant non ſemel cognita, cum intelligeremus eos in rei confectione ab antiquis Breviariis nobilium urbis Eccleſiarum, ac noſtræ Vaticanæ Bibliothecæ, non diſceſſiſſe, graveſque præterea aliquos eo in genere Scriptores ſecutos eſſe, ac denique iis remotis, quæ aliena & incerta eſſent, de propria ſumma veteris Divini Officii nihil omiſiſſe, opus probavimus, & Romæ imprimi, impreſſumque divulgari juſſimus. "

Hoc Breviarium ita probatum & evulgatum, ab omnibus quibuſcunque tam Regularibus, quàm ſæcularibus utriuſque ſexus ad Horarum Canonicarum recitationem adſtrictis recipi mandavit, atque ſecundum illius præſcriptum Horas Canonicas recitari voluit, „ abolendo una Breviarium novum à Franciſco Cardinale Sanctæ Crucis editum, ac etiam quæcunque alia Breviaria, vel antiquiora, vel quovis privilegio munita, vel ab Epiſcopis in ſuis Diœceſibus pervulgata, omnemque illorum uſum, de omnibus orbis Eccleſiis, Monaſteriis, Conventibus, Militiis, Ordinibus & locis virorum & mulierum, etiam exemptis, in quibus alias Officium Divinum Eccleſiæ Romanæ ritu dici conſuevit aut debet: illis tamen exceptis, quæ ab ipſa prima inſtitutione, à Sede Apoſtolica approbata, vel conſuetudine, quæ, vel ipſa inſtitutio, ducentos annos antecedat, aliis certis Breviariis uſa fuiſſe conſtiterit: quibus, ut inveteratum illud jus dicendi & pſallendi ſuum Officium non adimimus, ſic eiſdem, ſi forte hoc noſtrum, quod modo pervulgatum eſt, magis placeat, dummodo Epiſcopus & univerſum Capitulum in eo conſentiant, ut id in Choro dicere & pſallere poſſint, permittimus. "

Deinde ſtatuit, „ Breviarium Ipſum (nimirum Romanum à ſe evulgatum) nullo unquam tempore vel totum, vel ex parte mutandum, vel ei aliquid addendum, vel omnino detrahendum eſſe. " Hæc ex Pii V. Decreto, quod Breviario Romano præfigitur, circa quod notanda ſequentia.

Primò, quod Epiſcopis, ſive particularibus Eccleſiis, quæ juxta exceptionem in dicto Decreto appoſitam, ſuis antiquis utuntur Breviariis, ſua maneat ſalva auctoritas ea revidendi, corrigendi, aut mutandi, dum pro Divini Officii dignitate, aut populi & Cleri ædificatione amplius congruere judicaverint.

Adhæc notandum, quod licet Epiſcopi, in quorum Eccleſiis Breviarium Romanum receptum eſt, nequeant illud vel in totum, vel ex parte mutare propria auctoritate, illis tamen eo Decreto inhibitum non ſit, Divini Officii perſolutioni intendere ac vigilare, ſuaque auctoritate ordinare, quæ ad conciliandum Divino Officio majorem reverentiam, & in Clero ac populo devotionem crediderint expedire, tollere vero, quæ in Divinas laudes, vel irreverentia, vel ſuperſtitio, vel avaritia forte induxiſſent.

Poſt hæc cum Pii V. ſucceſſores Romani Pontifices comperiſſent, plura in Breviarium Romanum, aut lapſu temporis irrepſiſſe, vel à Correctoribus à Pio V. electis non animadverſa remanſiſſe, quæ dignitate Divini Officii videbantur prorſus indigna, rurſus novam ipſius emendationem inſtituere muneris ſui crediderunt; atque inter alios Urbanum VIII. „ in eandem cogitationem traxere, ut ipſe loquitur, & ſolicitudo noſtra, ait, erga res ſacras, quas primam & ultimam partem muneris noſtri cenſemus, & piorum doctorumque virorum judicia & vota, conquerentium in eo contineri non pauca, quæ à primo auctore inſtitutionis excidiſſent, ſive inchoata potius quam perfecta forent ab aliis, certe à nobis ſupremam imponi manum deſiderarent. Nos itaque huic rei ſedulam operam navavimus, & juſſu noſtro aliquot eruditi & ſapientes Viri ſuam ſerio curam contulerunt, quorum diligentia ſtudioque perfectum opus eſt, quod gratum omnibus, Deoque & ſanctæ Eccleſiæ honorificum fore ſperamus. " In Bulla Breviario Romano præfixa.

Denique indicatis illis, quæ in Hymnorum emendatione ac aliquorum mutatione, aut novorum editione: itemque circa Pſalmorum & Canticorum interpunctionem additis aſteriſcis ab ipſo in hac correctione facta eſſent, ſubjungit: „ Patrum ſermones & homiliæ collatæ cum pluribus impreſſis editionibus, & veteribus manuſcriptis; ita multa ſuppleta, multa emendata atque correcta, Sanctorum hiſtoriæ ex priſcis & probatis Auctoribus recognitæ, Rubricæ detractis nonnullis, quibuſdam adjectis, certius & commodius explicatæ. "

Hactenus Urbanus VIII. Quæ oſtendunt, non exiguam fuiſſe impenſam operam, ut nihil apocryphum, nihilque Divini Officii majeſtate indignum publice in Eccleſia recitaretur. Verum ea eſt humani ingenii, & maxime circa factorum & hiſtoriarum veritatem aſſequendam, imbecillitas, ut illa etiam ſapientiſſimos ac diligentiſſimos ſuos non raro fugiat ſcrutatores; ut proinde mirari debeat nemo, quod non obſtante adeo diligenti ſub Urbano facta hiſtoriarum atque homiliarum, quæ Breviario Romano continebantur, diſcuſſione & Inquiſitione, aut eo quod in approbatione novorum Officiorum à Sac. Congregatione Rituum hodie adhibetur examine, nonnulla poſtmodum à viris eruditis, poſt iteratam de factis aut hiſtoriis illis diſcuſſionem, judicentur, & evidenter oſtendantur apocrypha, aut ut minus de falſitate admodum ſuſpecta.

Quis enim hodie eſt, qui non agnoſcat falſo adſcribi primis Romanis Pontificibus, qui ante Siricium floruerunt, quæ ex Epiſtolis Decretalibus eorum nominibus inſcriptis ſunt deſumpta, & in ipſorum reſpective feſtis ex præſcripto Romani Breviarii recitentur? Illarum enim Epiſtolarum adeo dilucide detecta eſt hodie ſuppoſitio & falſitas, ut R. P. Labbeus S. J. in ultima Conciliorum editione ad Epiſtolam I. ſancto Clementi adſcriptam notare non vereatur: „ Mirum eſt viris doctiſſimis Turriano, Binnio, & quibuſdam aliis in tanta eruditionis Eccleſiaſticæ luce probari potuiſſe Decretales illas Epiſtolas, à quocunque ſeu Mercatore, ſeu peccatore fabricatas, & antiquis Romanæ Urbis Pontificibus circiter annum Chriſtianæ epochæ octingenteſimum ſuppoſitas: adeo enim perſpicacibus viris deformes videntur, hoc ſaltem tempore, ut nulla arte, nulla ceruſſa, aut purpuriſſo fucari poſſint. Eas omnes, ſaltem pleraſque earum repudiarunt eruditiſſimi quique Tractatores Catholici *Baronius*, *Bellarminus*, *Perronius*, *Contius*, *Antonius Auguſtinus*, *Lorinus*, *Sirmondus*, *Ducicius*,

„ *Pe-*

Digitized by Google

„ *Petavius*, *Marca*, *Roſquetus*, ut alios modo, ſive „ antiquiores, ſive recentiores ſilentio obvolvam.

Neque de eiſdem dicere veretur P. Chriſtianus Lupus: *Quiſquis earum natales jam credit legitimos atque authenticos, cenſetur nugas vendere & fabulas.*

Idem prope eſt judicium eruditorum de lapſu ac pœnitentia Sancti Marcellini, ceteriſque, quæ ex actis cujuſdam Synodi Sinveſſanæ ad diem 26. Aprilis leguntur.

Item, quæ de Baptiſmo Conſtantini ejuſque circumſtantiis in lectionibus ſecundi nocturni in feſto Sancti Silveſtri referuntur, nonne communi pene calculo pro apocryphis habentur ac rejiciuntur?

Quid de profectione Dionyſii Areopagitæ Sociorumque ejus in Galliam ſub Clemente I. aut ſcriptis per illum libris de Divinis nominibus, de cœleſti & Eccleſiaſtica Hierarchia, de myſtica Theologia, & aliis quibuſdam, quæ ipſi in Breviario Romano aſſeruntur & inſcribuntur? Nunquid illa hodie à plurimis in diſcernendis veris à falſis expertiſſimis ac oculatiſſimis viris, tanquam non ſatis firmo nixa fundamento rejiciuntur? Uti & illa, quæ de Marthæ, Mariæ Magdalenæ, Lazari, Marcellæ atque Maximini in Maſſiliam appulſu? Lazarique in Maſſilienſium, Maximini vero in Aquenſium Epiſcopos ordinatione in feſto S. Marthæ recitantur.

Denique acta S. Catharinæ Virg. & Mart. è quibus deſumpta ſunt, quæ in ejus faſto recitantur, ob varias, quæ in iis occurrunt falſas narrationes, pluſimis hodie ſuſpecta ſunt.

Quod in feſto S. Paulini Epiſcopi Nolani legitur, Paulinum ſeipſum in ſervitutem tradidiſſe, ut filium cujuſdam viduæ à ſervitute redimeret, ceteraque, quæ in ſervitute egiſſe & contigiſſe narrantur, nonne à plurimis hodie magno cum fundamento ut falſa rejiciuntur? Illa, quæ de S. Petro Alexandrino 26. Novembris referuntur, nimirum de excommunicatione Arii per ipſum facta: itemque de acceſſu Achillæ & Alexandri deprecatorum Arii ad Petrum in carcere conſtitutum, reſponſoque ipſius Petri, *noctu apparuiſſe ſibi Jeſum veſte diſciſſa, cauſamque rei ſciſcitanti, dixiſſe: Arius veſtem meam, quæ eſt Eccleſia, dilaceravit*, nonne ſimiliter hodie de falſitate ſuſpecta à multis reputantur?

Hæc aliaque, quæ quotidie deprehenduntur in Breviario Romano, non ſatis certa & fundata à viris in dignoſcendis ſinceris ab apocryphis, dubiis ab indubitatis, oculatiſſimis; atque inter ceteros R. P. Papebrochio ejuſque ſociis, qui non ſine ingenti labore, neque exiguo fructu evulgandis atque diſcutiendis Sanctorum actis occupantur, hæc, inquam, multorum virorum, Divini Officii majeſtatem ac excellentiam æmulantium, excitant vota & deſideria, ut aliquando Romanus Pontifex, prædeceſſorum ſuorum exemplo, Romani Breviarii, quo pene omnis Belgicus Clerus utitur, accuratum examen, emendationemque inſtituat; quo fiat, ut apocryphis, atque dubiis hiſtoriis & factis ſublatis, nulla niſi firmis fundamentis innixa, & ædificationi Cleri & populi congruentia, ipſiuſque Divini Officii excellentiæ digna relinquantur aut inſerantur.

Idque tanto majori cum fiducia de Sede Apoſtolica ſperandum, quod jam olim à S. Gelaſio Papa in Concilio Romano 70. Epiſcoporum dictum refertur, „ Geſta SS. Martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, & multiplicibus confeſſionum triumphis irradiant, ideo ſecundum antiquam conſuetudinem *ſingulari cautela* in Sacra Romana Eccleſia non legi; quia, inquit, & eorum, qui conſcripſere, nomina penitus ignorantur, & ab infidelibus & idiotis *ſuperflua* aut *minus apta*, quam rei ordo ferat, ſcripta eſſe putantur: ſicut cujuſdam Quirici, & Julittæ: ſicut Georgii, aliorumque hujuſmodi paſſiones, quæ ab hæreticis perhibentur conſcriptæ. Propter quod, ut dictum eſt, ne vel *levis* ſubſannandi oriretur occaſio, in S. Romana Eccleſia non leguntur. “ Hæc Gelaſius *apud Gratian. diſt.* 15. *Can.* 3. Quæ oſtendunt, quam ſolicita jampridem fuerit Romana Eccleſia, ne geſta aut acta Sanctorum vel falſa, aut depravata in Eccleſia legerentur.

§. III.

Diverſitas particularium Eccleſiarum in Ritibus Divini Officii, unitati Eccleſiæ non officit; & quem Ritum quiſque ſequi debeat?

OMnem Chriſtianorum exteriorem Religionis cultum eo collimare & dirigi, ut per illum fideles moneantur & incitentur, ut tanquam *veri adoratores, adorent Patrem in Spiritu & veritate*, nemo Catholicorum ambigit. Quapropter Apoſtoli eorumque ſucceſſores liberum ſibi eſſe non dubitarunt, varios diverſoſque ritus exterioris illius cultus præſcribere, prout inſtitutis & moribus gentis aut populi, cui præficiebantur, magis convenire judicabant. Quin & Eccleſiarum Antiſtites eam ſibi crediderunt eſſe poteſtatem, ut etiam à Sanctiſſimis & Apoſtolicis viris traditos & inſtitutos ritus interdum mutare poſſent, cum ob populi aut temporum circumſtantias ad pietatem & verum interiorem Religionis cultum promovendum ritus alios ſubinde judicarent convenientiores: quemadmodum recte notavit Vir eruditus Andreas Maſius *in Præfat. ad Liturg. Syrorum*. Cum enim animadverteret breviorem eſſe apud Syros, quam apud Græcos S. Baſilii Liturgiam, hanc hujus rei affert rationem: „ Quippe is ſuit perpetuus hominum in Religione ſenſus, inquit, ut intra præſcriptas à Patribus cæremonias quantumvis ſanctiſſimas ſeſe continere pauci potuerint. Unde pro temporis tractu ad illas, pro vario Antiſtitum pietatis affectu, alia atque alia addita, multa etiam mutata videre eſt. “

Hinc illa tum olim, tum hodie Eccleſiarum & Congregationum in externis Religionis cæremoniis varietas; manente interim ipſius Eccleſiæ immota & inconcuſſa fidei unitate. „ Plura ſunt, ait S. Fulbertus Carnotenſis Epiſcopus *Epiſt.* 2. in Eccleſiaſticis Officiis, in quibus Orientales Eccleſiæ & noſtræ communi obſervatione ſibi reſpondent: ſunt vero alia in quibus alias ab aliis cultu diſpari & varia obſervatione, audivimus diſſonare. Nec tamen nos offendit obſervantiæ diverſitas, ubi fidei non ſcinditur unitas. “

Illudque à SS. Patribus traditum eſſe, nimirum nihil officere conſuetudines diverſas rituum Eccleſiaſticorum, ſi unitas charitatis ſervetur in Fide Catholica, tradit Sanctus Anſelmus Cantuarienſium Epiſcopus. Conquerenti enim Walerano de varietate rituum Eccleſiaſticorum reſpondet: „ Utique ſi per univerſam Eccleſiam uno modo & concorditer celebrarentur, bonum eſſet & laudabile. Quoniam tamen multæ ſunt diverſitates, quo non in ſubſtantia Sacramenti, neque in virtute ejus aut fide diſcordant, neque omnes in unam conſuetudinem colligi poſſunt: æſtimo eas potius cum pace concorditer tolerandas, quam diſcorditer cum ſcandalo damnandas. Habemus enim à SS. Patribus, quia ſi unitas ſervatur charitatis in Fide Catholica, nihil officit conſuetudo diverſa. “

Deinde ſubjicit: „ Si autem quæritur unde iſtæ natæ ſint conſuetudinum varietates, nihil aliud intelligo, quam humanarum ſenſuum diverſitates, qui quamvis in rei veritate & virtute non diſſentiant, in aptitudine tamen & decentia adminiſtrationis non concordant: quod enim unus aptius eſſe judicat, alius ſæpe minus aptum æſtimat: neque in hujuſmodi varietatibus non conſonare, puto ab ipſius rei veritate exorbitare. “ *In Reſponſ. ad Querel. Waleran. cap.* 1.

Dicendum ergo cum Tertulliano: *Regula fidei una omnino eſt ſola immobilis & irreformabilis. Cetera jam diſciplinæ & converſationis admittunt novitatem.* De veland. Virg.

Regulam vero in hac rituum ac cæremoniarum Officii Eccleſiaſtici varietate quiſque tenere debet, quam in ſimili Eccleſiaſticæ diſciplinæ diverſitate tradit Sanctus Auguſtinus: „ Nec diſciplina ulla eſt, ait, in his melior gravi prudentique Chriſtiano, quam ut eo modo agat, quo agere viderit Eccleſiam, ad quam forte devenerit. Quod enim neque contra fidem, neque contra bonos mores eſſe convincitur, indifferenter eſt habendum, & propter eorum inter quos

„ vi-

vivitur, ſocietatem ſervandum eſt. " *Epiſt. ad Januar. cap.* 2.

Conformiter ad hanc regulam, Clerici ſi alicui particulari Eccleſiæ ſint adſcripti, atque in ea reſideant, neceſſario ſequi debent ritum illius Eccleſiæ: neque recitando Officium Divinum ritu Romano ſatisfaciunt. „ Quoniam (ut recte notat S. Thom. *Quodlib. 6. art. 8.*) quemadmodum Clericus, quia Eccleſiæ mancipatus atque addictus eſt, ad Officium Eccleſiaſticum obligatur, ſic etiam quia tali Eccleſiæ ratione Beneficii addictus eſt, talis Eccleſiæ Officium recitare debet.

Indecens proinde atque abuſivum eſt, quod interdum Canonici recitari velint in Choro per Vicarios Divinum Officium juxta vetuſtum ritum ſuæ Eccleſiæ, ipſi vero illud ad præſcriptum Breviarii Romani perſolvant.

Illi vero, qui nulli particulari Eccleſiæ ſunt adſcripti, ſed titulo patrimonii ſunt ordinati, juxta jam traditam regulam S. Auguſtini „ Recte facerent, ait Bellarminus, ſi uſum illius Eccleſiæ ſequerentur, apud quam ordinarie verſari ſolent. " *L. 1. De Bonis Operib. in partic. cap.* 18.

Imo juxta illam SS. Patrum traditam in hac materia regulam, idem dicendum videtur de Clericis, Eccleſiæ quidem particulari adſcriptis, ſed legitima de cauſa non reſidentibus, ut nimirum ſequantur ritum & conſuetudinem Eccleſiæ, apud quam pro eo tempore morantur.

§. IV.

Cantum in Divinis laudibus adhibere ritus eſt vetuſtiſſimus: & quæ ejus utilitas?

CAntum in Divinis laudibus adhibere, ritum eſſe vetuſtiſſimum, ab ipſius quoque Chriſti & Apoſtolorum exemplo originem trahentem, docet S. Auguſt. *Epiſt. 55. ult. edit. cap.* 28. „ Sine dubitatione, ait, faciendum eſt maxime illud, quod de Scripturis defendi poteſt, ſicut de Hymnis & Pſalmis canendis, cum & ipſius Domini & Apoſtolorum habeamus documenta & exempla, & præcepta de re tam utili ad movendum pie animum & accendendum divinæ lectionis affectum.

Nequaquam tamen ubique eodem tempore, neque ab omnibus æque receptum & probatum fuiſſe, fatendum eſt.

Teſtis enim eſt S. Auguſtinus *lib. 9. Confeſſ. cap. 7.* ſuo tempore primum à S. Ambroſio in Eccleſia Mediolanenſi inſtitutum fuiſſe, ut Hymni & Pſalmi canerentur ſecundum morem Orientalium partium, ne populus mœroris tædio contabeſceret.

Ipſe vero Auguſtinus ſubinde ſentiens animum ſuum in ipſa ſonora vocum modulatione nonnihil hærere, voluptatemque quærere, dicebat: „ Melos omne ſuavium cantilenarum, quibus Davidicum Pſalterium frequentatur, ab auribus meis removeri velim, atque ipſius Eccleſiæ; tutiuſque mihi videtur quod de Alexandrino Epiſcopo Athanaſio ſæpe mihi dictum commemini, qui tam modico flexu vocis faciebat ſonare lectorem Pſalmi, ut pronuncianti vicinior eſſet, quam canenti. Veruntamen cum reminiſcor lacrymas meas, quas fudi ad cantus Eccleſiæ tuæ in primordiis recuperatæ fidei meæ, & nunc ipſo quod moveor, non cantu, ſed rebus quæ cantantur, cum liquida voce & convenientiſſima modulatione cantantur, magnam inſtituti hujus utilitatem rurſus agnoſco. Ita fluctuo inter periculum voluptatis & experimentum ſalubritatis; magiſque adducor, non quidem irretractabilem ſententiam proferens, cantandi conſuetudinem approbare in Eccleſia; ut per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis aſſurgat. Tamen cum mihi accidit, ut me amplius cantus, quam res quæ canitur, moveat, pœnaliter me peccare confiteor, & tunc mallem non audire cantantem. " *Lib. 10. Conf. cap.* 33.

Hinc colliges, S. Athanaſio magis probatam fuiſſe Pſalmorum recitationem, quæ *pronuncianti vicinior eſſet, quam canenti*. Quam & hodie nonnullæ Religioſorum Congregationes amplecti malunt.

Patet deinde, Auguſtinum, licet fluctuantem, *cantandi* conſuetudinem magis approbaſſe in Eccleſia, tum ob affectum quem in ſe ſenſerat ex cantu Pſalmorum, tum ex effectu quem cantus in animis infirmorum excitare ſolet: dum nimirum *per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis aſſurgit.*

Hunc Eccleſiaſtici cantus effectum jampridem expreſſerat S. Juſtinus *in reſp. ad quæſt.* 107. aut alius quicunque eſt auctor quæſtionum illarum, quæ inter opera Juſtini reperiuntur: „ excitat enim cantus animum ad ardentem cupiditatem ejus, quod in carminibus canitur. „ Deinde addit: " componit inſurgentes ex carne affectiones: cogitationes malas expellit, quæ nobis ab inviſibilibus inimicis injiciuntur: irrigat animum ad ferendos fructus divinorum bonorum. " Porro quod hodierni cantus Eccleſiaſtici plerunque non ſint ſimiles effectus, non tam vitio ipſius cantus, quàm vitio hominum adſcribendum. Si enim *liquida voce & convenientiſſima modulatione* cantaretur, ut loquitur Auguſtinus, non dubium, quin plures piæ animæ, non minus quam Auguſtinus, utilitatem hujuſmodi modulationis ſeu cantus in ſe reperirent.

§. V.

De cantu alternativo: & quæ ejus utilitas?

PLerique antiquiores, qui de Divinis Officiis ſcripſerunt, ſecuti Socratem, crediderunt, alternativi cantus conſuetudinem, ſuam ſumpſiſſe originem à S. Ignatio Antiochiæ in Syria tertio poſt B. Petrum Epiſcopo, „ qui, ut narrat Socrates *Lib. 6. Hiſt. c. 8.* vidit aliquando Angelos Hymnis *alternatim* decantatis SS. Trinitatem celebrantes; & canendi rationem quam in illa viſione animadverterat, Eccleſiæ Antiochenſi tradidit. Unde iſta traditio ad omnes poſtea Eccleſias permanavit. " Hæc Socrates.

Verum nonnulli neſcientes unde hæc acceperit Socrates, qui amplius quam tribus poſt Ignatium ſæculis ſcripſit, cum nullus ante ipſum illius viſionis aut traditionis meminerit, conſtanter aſſerunt, primos omnium Flavianum ac Diodorum, regnante Conſtantio, pſallentium choros Antiochiæ bifariam diviſiſſe, & Pſalmos Davidicos alternis canendos eis tradidiſſe: eamque rem primum Antiochiæ inſtitutam, poſtea ad reliquas totius orbis Eccleſias dimanaſſe, ut teſtatur Theodoretus; & ante ipſum Theodorus Mopſueſtenus, qui tempore Flaviani & Diodori floruit; referens tamen ante Flavianum cantum alternativum Syris notum fuiſſe. *Vide notas Henrici Valeſ. ad cit. cap. 8. Socratis.*

Porro quidquid ſit, illud conſtat, tempore S. Baſilii populum Cæſarienſem in *duas partes* diviſum *alternis ſuccinentem* Pſalmos cecinisse; eumque ritum aſſerit, ſervatum fuiſſe apud „ utramque Lybiam, Thebæos, Palæſtinos, Arabes, Phœnices, Syros, & qui ad Euphratem habitant, & ut ſemel dicam, ait, omnes, apud quos vigiliæ, preces, communeſque pſalmodiæ in pretio ſunt. " *Epiſt.* 57.

Teſtis eſt B. Paulinus, S. Ambroſium „ introduxiſſe in Eccleſiam Mediolanenſem, quod in alias deïn Eccleſias Occidentis manavit, ut Pſalmi, & Hymni *alternatim* more Orientalium dicerentur. " *In Vita S. Ambroſii.*

Refert quoque Caſſianus *Lib. 3. Inſtit. cap. 8.* ſanctiſſimos Monachos in Palæſtina, Pſalmos, uno modulante, & aliis ſuccinentibus recitaſſe; additque rationem, *ut labor hac diverſitate diviſus delectatione quadam defectionem corporis relevet.*

Adhæc cantus alternativi hæc eſt utilitas, quod nunc canendo, nunc tacendo facilius poſſit animus ad interiorem provocari devotionem: quia *dum lingua paululum ceſſat, ſpiritus magis excitatur*; ideoque ut jampridem advertit S. Baſilius *Epiſt.* 57. hac forma recitandi contingit, ut oratio mentalis facilius conjungatur vocali, *alternis canunt*, ait, *atque ex eo ſimul eloquiorum Dei exercitationem & meditationem corroborant.*

Ab omni proinde ævo probata atque recepta fuit alternatim recitandi aut canendi Pſalmos & Hymnos, quæ hodie viget, Eccleſiæ diſciplina; ita ut unuſquiſque pſallentium aut recitantium Horas Canonicas, tam publice, quàm privatim, ſuo muneri ſatisfaciat, ſi quiſ-

ſi quiſque alternatim verſus Pſalmorum aut Hymnorum recitet, licet nec Pſalmorum, nec Hymnorum verſus ab altero ſocio, vel Choro recitatos privatim repetat.

Patet quoque, cum pſallendi ritum receptum fuiſſe, tum ut labor hac diverſitate diviſus delectatione quadam defectionem corporis relevet, tum vel præcipue, ut *lingua paululum ceſſante, ſpiritus magis excitetur;* atque mens interius facilius ſe recolligere, & ad interiorem devotionem excitare queat.

Ex quo ulterius intelligitur, quod licet in alterno cantu aut recitatione, dum ab uno verſus Pſalmi aut Hymni canitur vel recitatur, alterius lingua ceſſare poſſit, ſpiritus tamen attendere debeat; ut nimirum, dum alios voce & ſpiritu Deum laudat, alter ſpiritu pſallat.

Unde de alterno cantu agens S. Carolus, ait: „ Omnes in Choro divina Officia, ut temporis ratio „ poſtularit, *alternis* vocibus canant, recitent, *attenteque* audiant. “ *In Conc. Mediol. I. par.* 2. *cap.* 25.

Atque hinc rurſus conſequitur, divinas laudes alternis vocibus eſſe decantandas tam diſtincte ac tractim, ut uno canente aut recitante, alius intelligere atque attendere poſſit. Quare etiam S. Carolus præcitatis verbis ſubjungit: „ Idque non curſim, non „ perturbate, non oſcitanter, ſed *leniter, diſtincte*, „ ac ſtudioſe faciant.

§. VI.

De Muſica, muſicalibus Inſtrumentis, muſicis, & pueris Chori.

PLurimi ſunt, qui jampridem mirum in modum cantum muſicæ extulere, tanquam movendis & excitandis animæ affectibus aptiſſimum. „ Quid enim „ illa præſtantius, ait Caſſiodorus *lib.* 2. *Epiſt.* 40. quæ „ naturæ convenientiam ubique diſperſam virtutis ſuæ „ gratia comprehendit? Quidquid enim in conceptum „ alicujus modificationis exiſtit, ab harmoniæ conti„ nentia non recedit. Per hanc competenter cogita„ mus, pulchre loquimur, convenienter movemur; „ quæ quoque ad aures noſtras diſciplinæ ſuæ lege per„ venerit, imperat cantum, mutat animos: artifex „ auditus, & operoſa delectatio... Triſtitiam noxiam „ jucundat, tumidos furores attenuat, cruentam ſævi„ tiam efficit blandam, excitat ignaviam, ſoporantem„ que languorem, vigilantibus reddit ſaluberrimam „ quietem, vitiatam turpi amore ad honeſtum ſtu„ dium revocat caſtitatem, ſanat mentis tædium bo„ nis cogitationibus ſemper adverſum, perniciosa odia „ convertit ad auxiliatricem gratiam, & quod bea„ tum genus curationis eſt per dulciſſimas volupta„ tes expellit animi paſſiones.

Hæc Caſſiodorus, cui conſonat Maximus Tyrius, *Serm.* 21. „ Humanam muſicam, ait, quæ animos „ circuit, quidnam aliud eſſe dixerimus, quam pæda„ gogicum quoddam officium, quod animæ affectio„ nes moderatur; id enim nimiam elationem, impe„ tumque animi quaſi quibuſdam incantationibus de„ mulcet, remiſſionem atque infractionem ſublevat „ exacuitque.

Ob hos, aliuſque tum à veteribus, tum recentioribus recenſitos muſici cantus convenientes ad moderandas animi paſſiones effectus, creditum eſt, non inutilem, aut incongruum ejus futurum in Eccleſiaſticis Officiis uſum; nam ut notat *S. Thom.* 2. 2. *q.* 91. *art.* 2. „ laus vocalis ad hoc neceſſaria eſt, „ ut affectus hominis provocetur in Deum: & ideo „ quæcunque ad hæc utilia eſſe poſſunt, in divinas „ laudes congruenter aſſumuntur.

Verum „ illud ab antiquis obſervandum eſt (ait „ Cardinalis Bona) nunquam ab aliqua gente mu„ tatam fuiſſe muſicam, quin & ipſa interius mu„ tata ſit. *De Divina Pſalm. cap.* 17. §. 3. *num.* 3.

Muſica vetus, inquiebat Sextus Empyricus *Lib.* 6. *cap.* 22. virilis erat, recens effracta & effeminata. Et Severinus Boetius *lib.* 1. *cap.* 1. Amiſit muſica gravitatis & virtutis modum, ac pene in turpitudinem prolapſa minimum antiquam ſpeciem ſervat.

De ſui temporis muſica ita loquitur Maximus Tyrius *Serm.* 21. Muſica ut nunc eſt extenuato corpore incedens, pulchritudinem & ſuavitatem illam veterem abjecit. Quapropter à lege propria deflectens calamitoſa nobiſcum efficitur, animumque tum publice, tum privatim in perniciem trahit; relicta autem priori ſimplicitate in levitatem fatuam abiit, & ut veriſſime dicamus, evaſit in flagitium.

His aliiſque veterum ſententiis de muſicæ depravatione relatis, ſubjicit Cardinalis Bona loco citato: „ Has veterum ſententias eo libentius tranſcripſi, quo magis hodiernæ muſicæ deplorabilis ſtatus innoteſcat. “ Faſtidit ætas noſtra concentum gravem & ſtabilem, “ amatque modulos quoſdam, quibus in fruſta conciſus cantus diſſiliat, & enervetur.

Et ſane qui etiam Belgii noſtri ordinariam muſicam attenderit, nonne fateri cogetur, & vel invitus, jure merito Veterum illorum dicta, ut plurimum illi applicari poſſe? Hodieque verum eſſe, quod in *Panopl. Evang. lib.* 4. *cap.* 78. dixit magnus ille Gandenſium Præſul Welbilmus Lindanus: „ Muſicos plurimos eſſe digniſſimos, ut de Choro ejiciantur, tum pro- “ pter impudicos amorum, aut indignos bellorum mo- “ dulos ſacris Dei laudibus inſparſos, tum ob theatricam “ magis ſonorum confuſionem, quam religioſam pie- “ tatis ac devotionis moderationem, quam piorum ani- “ mis paſſim gignere noſcuntur. Non enim nunc ſuo “ cantu Muſici auditorum animos (pergit laudatus An- “ tiſtes) tam ad pietatis cultum, cœleſtiaque excitant “ deſideria, quam avocant, avertunt, alienant. Scio “ enim aliquando divinis me interfuiſſe laudibus, ſub- “ jungit Lindanus, cum vel attentiſſimus auſcultarem, “ ecquid forte pſalleretur, ne unum quidem potuiſſe “ intelligere verbum: ita erant omnis ſyllabarum re- “ petitionibus commiſta, vocibus confuſa, clamoribus potius horridulis, quam cantu, obſcurata.

Nunquid quiſque ſibi id non ſemel accidiſſe, & frequenter accidere, cum Divinis Officiis muſice decantatis intereſſe contingit, lubenter fatebitur?

Quid igitur mirum, ſi ob hæc, aliaque, quæ in muſicam irrepſerunt, eamque tam fœde conſpurcarunt, Viri etiam ſancti uſum illius è Templis & Divinis Officiis eliminandum cenſuerint? Atque inter alios B. Aelredus Abbas Rhievallenſis in Anglia S. Bernardo coævus, in ſui temporis muſicam tanquam Divinis Laudibus plane indignam acriter invehitur, ejuſque vitia graphice depingit: „ Ad quid, rogo, terribilis ille follium flatus, tonitrui potius fragorem, quam vocis “ exprimens ſuavitatem? Ad quid illa vocis contractio “ & infractio? Hic ſuccinit, ille diſcinit, alter ſuper- “ cinit, alter medias quaſdam notas dividit & incidit. “ Nunc vox ſtringitur, nunc frangitur, nunc impin- “ gitur, nunc diffuſiori ſonitu dilatatur. Aliquando, “ quod pudet dicere, in equinos hinnitus cogitur, “ aliquando virili vigore depoſito in femineæ vocis gra- “ cilitates acuitur, nonnunquam artificioſa quadam “ circumvolutione torquetur, & retorquetur. Videas “ aliquando hominem aperto ore, quaſi intercluſo ha- “ litu expirare, non cantare, ac ridiculoſa quadam “ vocis interceptione quaſi minitari ſilentium, nunc “ agones morientium vel extaſim patientium imitari. “ Interim hiſtrionicis quibuſdam geſtibus totum cor- “ pus agitatur, torquentur labia, rotant oculi, ludunt “ humeri, & ad ſingulas quaſque notas digitorum fle- “ xus reſpondet. Et hæc ridiculoſa diploſio vocatur “ religio; & ubi hæc frequentius agitantur, ibi Deo “ honorabilius ſerviri clamatur. “ *Specul. charit. lib.* 1. *cap.* 23.

Nonne hic depictum quodammodo intuetur muſicorum noſtrorum ordinarium agendi modum? Et quidem eo vivacius, quo muſica creditur nobilior ac ſolemnior.

Pergit deinde Aelredus: „ Stans interea vulgus ſonitum follium, crepitum cymbalorum, harmoniam “ fiſtularum tremens attonituſque miratur, ſed laſci- “ vas cantantium geſticulationes, meretricias vocum “ alternationes & infractiones non ſine cachinno riſu- “ que intuetur, ut eos non ad oratorium, ſed ad thea- “ trum, nec ad orandum, ſed ad ſpectandum æſtimes “ conveniſſe: nec timetur illa tremenda Majeſtas, cui “ aſſiſtitur, nec defertur myſtico illi præſepio, cui mi- “ niſtratur, ubi Chriſtus myſtice pannis involvitur, “ ubi Sacratiſſimus ejus Sanguis calice libatur, ubi “ aperiuntur Cœli, aſſiſtunt Angeli, ubi terrena cœ- “

„ leſti-

„ leſtibus junguntur; ubi Angelis homines ſociantur.
„ Sic quod SS. Patres inſtituerunt, ut inſiemi exci-
„ tarentur ad affectum pietatis, in uſum aſſumitur il-
„ licitæ voluptatis. Non enim ſenſui præferendus eſt
„ ſonus, ſed ſonus cum ſenſu, ad incitamentum ma-
„ joris affectus, plerumque admittendus. Ideoque ta-
„ lis debet eſſe ſonus, tam moderatus, tam gravis,
„ ut non totum animum ad ſui capiat oblectationem,
„ ſed ſenſui majorem relinquat portionem.

Quis, quæſo, vel paululum attendens hodiernum populi concurſum ad Eccleſias ſive Sæculares, ſive Regulares, in quibus fiunt Divina Officia muſice, variiſque muſicalibus inſtrumentis ſolemniter decantanda, non fatebitur, & hodiernos muſicæ effectus graphice ab Aelredo fuiſſe expreſſos?

Numquid enim ſi quis populum ſtantem attentius conſideret, non raro fateri cogetur, eum non *ad oratorium, ſed ad theatrum, nec ad orandum, ſed ad ſpectandum* conveniſſe?

Quin & ſubinde fit, ut leves ac laſcivas *vocum alternationes & infractiones*, ſive muſicam non ſine cachinno riſoque auſcultet; imo animo impuro & laſcivo excipiat; quod tunc contingere frequentius ſolet, ſi muſicæ atque muſicalibus inſtrumentis voces ſonoræ muliebres accedant. Quare ſi in Monaſteriis Monialium muſica canatur, ſpecialiter invigilandum eſt earum directoribus, ne illa auditores ad laſciviam potius, quam ad pietatem & devotionem alliciat; ipſamque laſcivam frequentius juventutem, quam devotum populum ad Eccleſiam invitet.

Hæc omnia attentius quoque expendens ſæpe dictus Gandenſium Antiſtes, veritus non fuit dicere:
„ illarum magis conſtantiam admiror Eccleſiarum,
„ quæ iſtum prævidentes divini cultus abuſum, ſe-
„ mel muſicam illam Choro excludere maluerunt,
„ uti Trajectenſis, & quod audio Lugdunenſis: quam
„ illarum venerör magnificam, quam ipſi & putant,
„ & jactant aden Majeſtatem, qua Dei Chorum om-
„ ni phonaſcorum ſyntagmate, vocum omnis gene-
„ ris diſcrimine; imo & tubarum clangore, cornuo-
„ rum ſtridore, alioque ſtrepitu vario, ne quid præ-
„ termittere videantur quod cantici verba ſemel ob-
„ ſcuret, ſenſumque ſepeliat & obruat, ſibi præclare
„ gloriantur impleſſe.

„ Verum, ait ſæpius citatus Antiſtes, non me fu-
„ git, quibuſdam muſicam cum organis & muſicis
„ cectius videri retinendam: quibus, inquit, equi-
„ dem perlibenter aſſentiar, ſi nos pro iſto muſices
„ genere, quod nunc paſſim Eccleſias occupat, aliud
„ introducatur & gravius, & rebus ipſis convenien-
„ tius: & ſi non, ut oporter, pronunciationi quam
„ cantui vicinius, ſaltem rebus quæ canuntur aptius
„ atque accommodatius.

Hæc Lindanus; quibus addi poſſunt, quæ circa muſicam obſervanda præſcripſit Religioſiſſimus Me-
„ diolanenſium Præſul S. Carolus: „ In Divinis Of-
„ ficiis, aut omnino in Eccleſiis, nec profana canti-
„ ca, ſonive, nec in ſacris Canticis molles flexio-
„ nes, voces magis gutture oppreſſæ, aut denique la-
„ ſciva ulla canendi ratio adhibeantur. Cantus & ſoni
„ graves ſint, pii ac diſtincti, & domui Dei ac di-
„ vinis laudibus accommodati: ut ſimul & verba in-
„ telligantur, & ad pietatem auditores excitentur. “
In Concil. Mediol. 1. *p.* 2. *c.* 5.

Illud quoque optandum eſſet, quod jampridem ſummopere optabat Lindanus, ut Canonici aliique, quibus Muſicorum incumbit aſſumptio, attenderent, ut eligerentur cantores *Pſalmorum intelligentes, & Deum vita ſimul & voce moderata potius, quam incondito garritu laudantes.*

Neque ut plerunque fit, dum ad *ſacrum miniſterium blanda vox quæritur*, quod olim deplorabat S. Gregorius, *quæri congrua vita negligatur, & Cantor miniſter Deum moribus ſtimulet, cum populum vocibus delectat.* L. 4. Epiſt. 44.

Monebat Muſſus Epiſcopus Bituntinus, inquit Ste-
„ phanus Durantus: „ cantores ſeu Muſicos, quoties
„ muſæum aſcendunt, orationem præmittere ad Domi-
„ num ut det illis vocem in ſua ipſorum ora bene ſo-
„ nantem: præcipue vero ut *ſurſum habeant cor* ad
„ Dominum, & illud placeat cordi, quod cantant
„ ore: ne Deus indignatus dicat illis: *Quare cantatis juſtitias meas, & aſſumitis verba mea per ora* “
veſtra? “ De Ritib. Ecc. *lib.* 3. *cap.* 21.

Sane quantopere optanda ſit in reformando hoc hominum genere Prælatorum cura & ſolicitudo, nemo, qui vel leviter vitam ac mores illorum attenderit, non fatebitur; imo vereor ne, & hoc tempore dici poſſet, quod dixit Durantus: „ Verum hodie,
dolenter refero, in Eccleſiis muſici, qui canto- “
rum vice funguntur, hominum omnium ſunt diſ- “
ſolutiſſimi, adeo ut adagium populo dederint: Mu- “
ſice vivere, hoc eſt, diſſolute & effeminate. “

Neque obſcurum eſt, unde id in illo hominum genere natum ſit evenire. Cum enim aſſidue Divinis Officiis decantandis occupentur, facile contingit, ut pietatis ac religionis ſpiritum ac fervorem conformem non habentes, Divina Officia ſine ullo pietatis ſpiritu ex quadam neceſſitate, aut mere intuitu ſalarii inde provenientis modo plane mercenario ac profano peragant. Atque hinc ulterius contingit, ut ſenſim omnem circa ſacratiſſima noſtræ Religionis myſteria guſtum amittant, nullumque proinde ex illis ſpiritualem animæ fructum percipiant: quo deſtituti, quid mirum, ſi continuo in pejora ruant, atque paulatim in malis obdureſcant?

Quod circa Muſicos adultæ ætatis obſervandum diximus, id indubie quoad pueros Chori, quos hodie Choriſtas, vel Chorales dicimus, ſimiliter ſervandum: ut nimirum non tam attendatur vox ſonora, quàm vitæ morumque innocentia, eaque pietatis ſpecimina, quæ in ea ætate haberi poſſunt: qui non tantum cantibus, ſed & vitæ innocentia Chorum Eccleſiæ exornent.

Deinde cum pueri illi ab infantia ſua ſpecialiter divino cultui conſecrentur & deputentur, ſummopere quoque invigilandum, ut omni cura & ſtudio à vitiis & corruptione ſæculi conſerventur, ipſamque Baptiſmi innocentiam illibatam conſervent. Unde jampridem ſtatuit regula Canonicorum, „ ut hujuſmodi pueris cu-
ſtodiendis & ſpiritualiter erudiendis, talis à Prælatis “
conſtituendus ſit doctrinæ & vitæ probabilis Magi- “
ſter, qui eorum curam ſumma gerat induſtria eoſ- “
que ita conſtringat, qualiter Eccleſiaſticis doctrinis “
imbuti, & armis ſpiritualibus induti, & Eccleſiæ “
utilitatibus decenter parere poſſint. “ *In Conc. Aquiſ. ann.* 816. *cap.* 135.

Inſuper illud attendendum, ut pueri pro majori vel minori pietate ac fervore, ſæpius vel rarius Divinis Officiis intereſſe jubeantur; dum enim à mane ad veſperam, ut frequenter per abuſum contingit, Divinis Officiis continuo intereſſe coguntur, contingit, ut ſæpius cum tædio & ſine ulla pietate adeſſe & canere jubeantur; ex quo tunc ulterius fit, ut ſenſim omnem erga præcipua noſtræ Religionis myſteria affectum devotionis amittant: & hinc paulatim inſenſibilitatem quandam ad res divinas contrahunt; & per illam tandem ad vitia etiam gravia prolabuntur.

Et ſane, quia ſimilis circa hujuſmodi pueros cura negligitur, experientia, proh dolor! docet, pueros, qui reliquis pietate ac morum innocentia prælucere deberent, frequentius eſſe cæteris pejores, atque in ſolida pietate & devotione tepidiores; adeo ut etiam hodie vix alii, quam ex infima plebe pueri ad id officii haberi queant, verentur nimirum honeſtiores parentes, ne ſi pueri Choro deſtinentur, pejores fiant. Quod quam Religioni noſtræ indecorum ſit, nemo non videt.

§. VII.

An organa in Divinis Laudibus ſint aſſumenda; Et quid in illorum uſu obſervandum aut cavendum;

ORganorum uſum tempore S. Thomæ in divinis Laudibus ſive Officiis receptum non fuiſſe ex verbis ipſius 2. 2. *q.* 91. *art.* 2. colligunt nonnulli. Quærens enim utrum in divinis Laudibus ſint cantus aſſumendi, pro parte negativa hoc format argumentum:
„ In veteri lege laudabatur Deus in muſicis inſtru-
mentis & humanis cantibus; ſed inſtrumenta mu- “
ſica ſicut Cytharas & Pſalteria non aſſumit Eccleſia “
in divinas Laudes, ne videatur judaizare. Ergo pa- “
ri ratione, nec cantus in divinas Laudes ſunt aſſu- “

„ mundi. " Huic argumento reſpondens S. Doctor, neque negat majorem, neque minorem, ſed minorem concedendo, oſtendit qua ratione convenerit, hujuſmodi inſtrumenta aſſumere in veteri Lege, nequaquam vero conveniat in nova Lege. „ Hujuſmodi enim muſica inſtrumenta, inquit, magis animum movent ad delectationem, quam per ea formetur interius bona diſpoſitio. In veteri autem teſtamento uſus erat talium inſtrumentorum, tum quia populus erat magis durus & carnalis; unde erat per hujuſmodi inſtrumenta provocandus, ſicut & per promiſſiones terrenas; tum etiam quia hujuſmodi inſtrumenta corporalia aliquid figurabant.

Ex his apparet, Sanctum Thomam ſuppoſuiſſe, organi atque muſicorum inſtrumentorum uſum in divinas Laudes ſuo tempore non fuiſſe receptum. Unde Cardinalis Cajetanus commentans dictum locum: „ Nota, inquit, quod tempore Divi Thomæ Eccleſia non utebatur organis. " Et poſt ipſum Navarrus aſſerens, quod uſus organorum & horum ſonus non ſit faciendus tanti ad verum cultum divinum, quanti vulgus facit, hanc inter ceteras addit rationem: " Quia eſt nova cæremonia laudandi Deum in Eccleſia Catholica: vivente enim Sancto Thoma, qui obiit anno 1274. non erat adhuc eorum uſus in Officiis Divinis. " *De Orat. cap. 16. n. 46.* Quin & hodie, teſte Cardinale Bona, „ Romæ in Sacello Summi Pontificis ſemper ſine inſtrumentis Officiorum ſolemnia celebrantur, & Eccleſia Lugdunenſis, quæ novitates neſcit, ait idem Cardinalis, ſemper organa repudiavit, neque in hunc diem aſcivit. " *De Divina Pſalm. cap. 17. §. 5.*

„ Verum licet ratio Doctoris Angelici contra organorum uſum jam allegata, per ſe ſit vera, inquit Cardinalis Cajetanus, poteſt tamen per accidens tolerari extenſa jam conſuetudo organorum, propter nimiam elongationem hominum à divino cultu, ut vel ſic allecti, Divinis interſint. Qui tamen organa, proſequitur Cajetanus, in Eccleſia medicinam animæ à remotis eſſe cogitaverit, parce illis utetur, ne ſanis noceat, minuendo vel tollendo eorum devotionem.

Hactenus Cajetanus. Quæ multum conſona ſunt Conciliis tum præterito, tum præſenti ſæculo celebratis, in quibus uſus organorum, qui tum in Divinis Officiis paſſim receptus erat, non abſolute rejicitur, tanquam divinis Laudibus indecens, aut populi devotionem impediens, ſed quæ circa illum ſervanda, aut evitanda ſint, præſcribuntur.

„ Organorum uſum, (inquiunt Patres Concilii Senon. ann. 1528. *cap. 17.*) Eccleſia à Patribus ad cultum ſervitiumque divinum recepit. Nolumus itaque quod organicis inſtrumentis reſonet in Eccleſia impudica aut laſciva melodia, ſed ſonus omnino dulcis, qui nihil præter Hymnos Divinos & Cantica ſpiritualia repræſentet.

Simile eſt Decretum ſub idem pene tempus Patrum Colonienſium. Similiter Synodus Oecumenica Tridentina mandans „ arceri ab Eccleſiis muſicas eas, ubi ſive *organo*, ſive cantu laſcivum aut impurum aliquid miſcetur, " oſtendit, ſe non univerſim organorum uſum, ſed ejus duntaxat damnare abuſum. Unde S. Carolus Concilii Tridentini fidelis executor organa in Eccleſia admiſit, tametſi reliqua inſtrumenta excluſerit. *Organo tantum*, ait, *in Eccleſia locus ſit; Tibia, Cornu & reliqua muſica inſtrumenta excludantur.*

Illud igitur ſedulo curare tenentur, qui Divino Officio intendunt, ut organa, quæ unice ad infirmioris populi devotionem ſublevandam, & fulciendam in divinas Laudes admiſſa ſunt, nihil ſonent, quod vel devotionem turbet, aut animum ad cogitationes ſæculares, aut, quod impium eſt, laſcivas & impuras incitet, aut moveat: quod & circa tintinnabula, aliaque ſimilia inſtrumenta ſervari, ante inculcarunt Belgii noſtri Concilia.

„ Cohibeant, ait Synodus I. Mechlinienſis, Epiſcopi Cantores, *organiſtas*, *campanarios*, & alios & quoſcunque à laſciva, militari, quavis indecora muſica in cantu, organis, & campanis ſub pœna toſtuſcrorum, ad pios uſus arbitrio Epiſcoporum applicandorum. Et ſi ſemel puniti non abſtinuerint, pœna carceris aut alias arbitraria plectantur.

Et Cameracenſis, item Mechlin. II. addunt, „ ut qui tintinnabula, & campanulas ad harmoniam quandam pulſare ſolent, caveant omnino ne hujuſmodi pulſatione cantiones turpes, inhoneſtas & vulgo jactatas imitentur: ſed potius Hymnorum & Canticorum Eccleſiæ modulationes.... Si quis non paruerit, puniatur, ut qui multis labendi occaſionem præbuerit, & in re ſacris dicata, ſpurca, & inhoneſta attulerit. " *An. 1565. tit. 6. c. 15.*

Inſuper ſupradictum Concilium Cameracenſe uſum organorum ita moderatur, „ ut quæ in Miſſis ad doctrinam & inſtructionem populi leguntur, aut canuntur, ita legantur & canantur, ut præſentes diſtincte ſingula verba audire poſſint. Quare, ait, in Symbolo canendo placet nec *organa*, nec muſicam adhiberi: niſi ſit ſimplex, ac talis, ut ſingula verba ſine repetitione poſſint intelligi. " Deinde addit: " quæ in Choro cani debent ad inſtructionem, ea canantur voce, ut intelligantur mente, non autem *organis*, quæ ſic ædificare nequeunt, ut viva vox piæ mentis interpres & nuncia.

Hinc apparet, quod ex mente Patrum Concilii Cameracenſis; non conveniat, ut in Choro Pſalmorum, Canticorum, aut Hymnorum verſus organo canantur: quandoquidem illi canuntur, ut Clerus ſaltem eos intelligat & attendat, quod ita commode fieri nequit, dum organo canuntur.

§. VIII.

Ritus eſt vetuſtiſſimus, & fini Divini Officii plane conſonus, ut per diſtincta temporum intervalla recitetur.

ANimus non eſt in præſenti §. oſtendere, quod diei aut noctis tempore ſingulæ Divini Officii partes ſint exſolvendæ (id enim præſtabitur infra ubi de ſingulis agetur,) ſed tantum quod ſit ritus antiquiſſimus, ipſi Divino Officio ſeu Horis Canonicis coævus, & ubique ſemper receptus & ſedulo conſervatus, ut Divinum Officium non uno & eodem tempore, ſed per temporum intervalla per partes recitetur.

Illum ritum docent Apoſtoli, dum diverſis ac præſcriptis horis ad Sextam, Nonam, aliaſque horas orationis convenerunt. Docuere id primi Chriſtiani, qui adeo ſolicite ac religioſe ad communem orationem conſtitutis diei ac noctis horis, ideſt mane, hora tertia, ſexta & nona, veſpere, & ad galli cantum, ut loquuntur Conſtitutiones vulgo Apoſtolicæ, conveniebant.

Denique ritum illum expreſſere uno conſenſu SS. Patres, nihil adeo inculcantes, quam ut horis diſtinctis ad orandum, tum Clerus tum populus conveniret.

Quinimo præcipuum fuiſſe Horarum Canonicarum ſcopum, ut frequentius per temporum intervalla, per exteriorem illum Religionis cultum, in nobis continuum orationis deſiderium excitaretur aut foveretur, communis ac conſonans eſt Patrum ſententia.

„ Quanquam Apoſtolus ſemper orare nos jubeat, & ſanctis etiam ipſe ſomnus oratio ſit, inquit S. Hieronymus: tamen diverſas orandi horas debemus habere, ut ſi forte aliquo fuerimus opere detenti, ipſum nos ad Officium tempus admoneat. Ad Euſtoc. *De Cuſtod. virg.*

Et S. Auguſtinus viduam illam vere Probam docens modum ſemper orandi, ait *Epiſt. 130. cap. 9. ult. edit.* In ipſa fide, & ſpe & charitate continuato deſiderio ſemper oramus: ſed ideo per certa intervalla horarum & temporum etiam verbis rogamus Deum, ut illis rerum ſignis nos ipſos admoneamur, quantumque in hoc deſiderio profecerimus nobis ipſis innoteſcamus, & ad hoc augendum nos ipſos acrius excitemus.

Et infra: " Ideo ab aliis curis atque negotiis, quibus ipſum deſiderium quodammodo tepeſcit, certis horis ad negotium orandi mentem revocamus, verbis orationis nos ipſos admonentes in id, quod deſideramus intendere, ne quod tepeſcere cœperat, omnino frigeſcat & penitus extinguatur, niſi crebrius inflammetur. " *Epiſt. 130. c. 9. ult. edit.*

Nullatenus ergo intentioni Eccleſiæ, atque ipſarum Horarum Canonicarum inſtitutioni ſit conformis ille ritus, quo per diſtincta temporum intervalla ad communem orationem convenitur, " ut anima, quæ ter-

„ renis

„ renis adhuc implicatur deſideriis, & curis ſecularibus impeditur, (quemadmodum in ſimili loquitur S. Leo) ex intervallo ſaltem ad divina reſpiret. *Serm. 4. de Jejun. 7. menſis.*

Ut igitur nihil de obligatione, juxta Eccleſiæ intentionem Horas Canonicas, etiam privatim, per diſtincta ac præſcripta tempora recitandi (quam nonnulli de reliquo etiam in iis, quæ juris naturalis ſunt, admodum indulgentes, ad ſuperſtitionem uſque aggravant & extollunt) determinem, illud tamen cum Cardinale Bellarmino *De Bonis Operib. in part. lib. 1. cap.* 18. audeo aſſerere: „ quod quidquid ſit de rigore juris, certe dubitari non debet, quin ſit longe perfectius, fructuoſius & facilius Officia ſingularum horarum ſuis, propriiſque temporibus celebrare, quam multa ſimul Officia ſine ulla horarum & temporum diſtinctione conjungere. Sic enim ſatisfit Eccleſiaſticæ inſtitutioni, quæ ideo in certas horas diurnas, atque nocturnas Officium diſtribuit, ut in iiſdem horis, atque adeo per omnes totius diei partes, Deum laudemus: ſic etiam maxima utilitas ex Officii recitatione ad nos accedit, dum tam crebro ad nos ipſi redimus, & à tumultibus ſeculi ad pacem Dei animum revocamus: ſic denique labor precum, & horarum in tot partes diviſus ita minuitur, ut leviſſimus, ac pene nullus eſſe videatur.

„ Hactenus Cardinalis Bellarminus, qui & addit: Denique ita faciendum eſſe tunc etiam, cum privatim Officium Divinum perſolvitur, SS. Patres apertiſſime docent. „ Non dubium tamen, quin arctior ſit obligatio recitandi Horas Canonicas diſtinctis atque præſtitutis temporibus publice in communi, quam privatim: multoque inconvenientius, atque intentioni Eccleſiæ multo magis adverſum ſit, ſi Horæ Canonicæ conjunctim & uno tractu perſolvantur in publico Officio, quam ſi id privatim contingat.

Illud quoque aſſerere non dubito, quod qui neceſſariis aliis occupationibus non diſtractus, Horas Canonicas uno eodemque tempore perſolvere conſuevit, ſuo agendi modo convincatur parum de ſpiritu Eccleſiæ habere; quinimo non obſcure oſtendat, ſe Horarum Canonicarum penſum potius reputare pro onere quodam, quo ſe exoneratum gaudet, quam medio ſuaviſſimo, ſæpius per diem Deum, tanquam publicus Eccleſiæ miniſter, laudandi, ſeſeque ab aliis occupationibus recolligendi, & ſpiritum orationis reſuſcitandi.

Illos vero, qui non verentur, etiam ipſas Veſperas & Completorium, contra præſcriptum ordinem, anticipare & recitare ante meridiem, eo quod invitati ad convivium timeant ne, ſi non anticipaverint, poſt ſumptum prandium ſint indiſpoſiti ad Horas illas devote recitandas; aut ne convivio tanto tempore occupentur, ut tempus lectioni Horarum non ſuperſit; illos, inquam, non tantum ſpiritu Eccleſiaſtico vacuos, ſed nec dignos, ut Eccleſiaſtici nominentur, judico.

CAPUT V.

De externa reverentia in recitatione Horarum Canonicarum ſervanda.

§. I.

Rationes, quæ ſuadent, reverentiam exteriorem in Divino Officio ſervandam eſſe.

SUMMAM in Divinis Officiis etiam exteriorem corporis reverentiam eſſe ſervandam plura evincunt: „ Si enim quis Principem ſeculi rogaturus habitu honeſto, geſtu decenti, prolatione non præcipiti, ſed diſtincta, attenta quoque mente; ſeipſum ac verba ſtudet componere, inquit Synodus Baſileenſis *Seſſ.* 21. §. 3. quanto diligentius in ſacro loco omnipotentem oraturus Deum, hæc omnino curare debet?

Synodus quoque Mechlinienſis cum monuit, quod in Officio Divino „ negotium nobis ſit cum Deo ipſo, qui Rex Regum eſt, & Dominus dominantium, „ ſubinſerere non dubitat, in eo ab omni actione inhoneſta & indecenti abſtinendum eſſe. “ *Ann. 1605. tit. 12. cap. 1.*

Et ante hos omnes S. Bernardus, poſtquam dixerat; „ Oportet nos orationis tempore curiam intrare cæleſtem, illam utique curiam, in qua Rex regum ſtellato ſedet ſolio, circumdante innumerabili & ineffabili BB. Spirituum exercitu; “ mox infert: „ Quanta ergo cum reverentia, quanto timore, quanta illic humilitate accedere debet à palude ſua procedens & repens ranuncula vilis! quam tremebundus, quam ſupplex, quam denique humilis & ſolicitus & toto intentus animo majeſtatis gloriæ in præſentis Angelorum, in concilio juſtorum & congregatione aſſiſtere poterit homuncio! “ *Serm. de 4. Noviſſ.*

Alterum, quod ſuadet externam reverentiam, devotamque corporis totius compoſitionem in Divino Officio eſſe ſervandam, eſt adſtantium ædificatio. Cum enim, ut ſupra oſtenſum eſt, Horæ Canonicæ publice in Eccleſia perſolvantur, etiam ad ædificationem & devotionem populi, quis ambigat, quin ea debeat eſſe perſolventium exterior compoſitio, quæ ipſos adſtantes ædificet, & ad pietatem animique devotionem excitet: eaque omnia vitanda ſint, quæ populum diſtrahere, aut offendere poſſint?

Hinc Patres Concilii Moguntini monentes Canonicos, ut ad Divina Officia peragenda non mente tantum, ſed & *corpore* ſe componant: rationem addunt: „ quo ſimul & Deo cultum exhibere, & *populo conſideranti devotionem, augere valeant.* “ Ann. 1549. *cap.* 53.

Denique nemini dubium eſt, & ipſa experientia nimium compertum, exteriorem corporis devotam compoſitionem, ob intimam corporis & animæ connexionem & unionem, plurimum ad interiorem mentis & ſpiritus devotionem conducere, ut infra latius oſtendetur.

§. II.

Reverentia Divino Officio debita exigit, ut eo durante abſtineatur à confabulationibus, riſibus, aliaque actione profana.

IPſam reverentiam Divino Officio debitam exigere, ut omnia exteriora ita componantur, ut etiam exterius oſtendatur, negotium eſſe non cum homine, ſed cum Deo: omniaque vitanda, quæ tanta majeſtate ſunt indigna, vel ipſum religionis ac pietatis opus turbare, aut adſtantes diſtrahere vel offendere poſſent, ratio ipſa docet.

Unde Patres Concilii Baſileenſis, cum oſtendiſſent ſumma reverentia Horas Canonicas eſſe perſolvendas, mox ſubjiciunt: „ Clerici cum in Choro fuerint, gravitatem ſervent, quam & locus & officium exigunt, non in ſimul aut cum aliis confabulantes ſeu colloquentes, aut literas ſeu Scripturas alias legentes. “ *Seſſ.* 21. §. 3.

Imo Patres Concilii Colonienſis anno 1536. *par.* 3. *cap.* 6. *longe abominabile* eſſe pronunciant, “ quod quidam tum cum Divina aguntur, inter ſeſe de rebus profanis tractent, muſſitationes, colloquia, riſus & cachinnos intermiſceant. Quidam aut in aliquem Chori angulum ſe recipientes, de nugis, ne quid gravius dicamus, commentantur: aut foris per templum magnum cum populi offendiculo deambulantes, oculos pariter & aures ad vanitatem convertunt, atque ſacra loca fœdant, poſiti in lapidem offenſionis & petram ſcandali.

Deinde adjungunt, quod merito à Canonicis notandum: “ Hac lege nullum excipimus, ſive claris ſit natalibus prognatus, ſive plebejus. Quin potius qui genera præſtant, meminerint ſe illic Canonicos agere, & non converſari in aulis, ſed in ſcholis virtutum ac Eccleſiaſticæ diſciplinæ.

Et S. Carolus de reverentia in Choro ſervanda tractans: *Faceſſant*, ait, *ſomnus, riſus, joci, rixæ, colloquia.* In Conc. Mediol. *I. par.* 2. *cap.* 53.

Denique Synodus noſtra Mechlinienſis conſiderans, quod in Divino Officio negotium nobis ſit cum Deo ipſo, cavit “ ſub pœna amittendæ diſtributionis, & alia arbitraria pro modo ſcandali, ut in Choro a ſa-

„ bulis, riſibus, & aliis inſolentiis abſtineatur. “ *Anno* 1607. *tit.* 12. *cap.* 1.

Et ſane quis hæc atque ſimilia Eccleſiæ Decreta miſcetur? Quid enim indignius, quam profanis illia confabulationibus cum populi ſcandalo occupari, quando cum ipſa Divina Majeſtate tractandum eſt, quando pro beneficiis gratiæ agendæ; pro peccatis tum propriis, tum populi venia poſtulanda: atque furſus pro novis beneficiis impetrandis inſtanter orandum?

Convincuntur ſane Canonici aliique ſimiles confabulatores nullam aut exiguam de Dei præſentia, atque Divini Officii Majeſtate habere ideam. Aliam profecto oſtendebant piiſſimi illi Monachi, qui licet in innumeroſa eſſent multitudine, tantum tamen ſilentium in recitandis Divinis Laudibus à cunctis ſervabatur (ait Caſſianus *Lib.* 2. *Inſtit, cap.* 10.) „ Ut cum „ in unum tam innumeroſa fratrum multitudo conveniat, præter illum qui conſurgens Pſalmum decantat in medio, nullus penitus hominum adeſſe „ credatur.

Hæc Monachi illi, qui Laici duntaxat erant. Pudeat ergo Canonicos alioſque, qui jam in Clerum adſcripti, imo plerunque Sacerdotio inſigniti, tanto majore reverentia Dei laudibus aliiſque Religionis exercitiis præ illis deberent aſſiſtere, quanto ſtatus ipſorum perfectione ſtatum Laicalem antecellit, confabulationibus Divinum Officium perturbare.

Verum ſi confabulari aliiſque ſæcularibus actionibus tempore Divini Officii occupari plane ſit indignum; nonne merito reputatur *abominabile*, & à Superioribus ſevere puniendum, quod hodie, proh dolor! nimium frequens eſt, in riſum & cachinnos prorumpi, mox ut quidquam extra ordinem in choro contingit? Si quis error, aut quid inordinatum vel in ritu, vel in cantu accidat, mox aliquos in riſum & cachinnos moveri videre eſt. Cum è contra ſi aliquo pro religioſa perſolutione Divini Officii zelo agerentur, potius ſimilis defectus eos ad triſtitiam & dolorem excitare deberet, dum Divinum Officium per hujuſmodi defectum aliquo modo profanari conſpiciunt.

§. III.

Reverentia Divino Officio debita requirit in perſolventibus honeſtum atque gravem, eumque uniformem corporis ſitum.

DIvini Officii reverentiam exigere honeſtum modeſtumque totius corporis ſitum nemo ambigit: quare Doctor Seraphicus de hac reverentia tractans *in Specul. diſcipl. part.* 1. *cap.* 15. inter alia acriter reprehendit inordinatos, qui hodie nimium frequentes ſunt, corporis ſitus & geſtus.

„ Adhæc, inquit, honeſti fratres in corporis diſpoſitione decenter & uniformiter ſint in choro: decenter, qui ſine vaga diſpoſitione vel turpi; vaga, „ ut quando chorum ingreſſi, vel intrante vel adſtante conventu, nunc ſegniter reſident, nunc ſtantes „ quidem, hac & illac membrorum, ut languentium „ incongrua quadam exagitatione ſe gyrant.

Deinde addit: „ Turpis erit ſitus ſi ſint ibi molliter, aut remiſſe ſe in ſtallis ſuis, brachiis, tibiiſque reſolutis notabiliter incurvando, aut in „ partem unam penitus, ut poſſunt, protenſo in alteram corpore accubando, ita ut lecti mollitiem „ quærere videantur.

Hos corporis inordinatos ſitus jampridem in Canonicis aliiſque Choro adſtrictis, tanquam diſciplinæ Divini Officii adverſos reprobarunt paſſim Concilia; volueruntque, *cum in choro fuerint, gravitatem ſervent, quam & locus, & officium exigunt.* Illud præteres attendens, ut omnes uniformem corporis ſitum obſervent.

„ In choro (inquit S. Carolus) pro temporis & officii ratione, ex inſtituto & more Eccleſiæ ſedeant, „ ſtent, flectant genua, caput aperiant, & ſubmittant: *omnes vero æque idem faciant.* “ In Concil. Mediol. 1. *part. cap.* 53.

Idem in aliis Conciliis obſervare licet: ut nimirum, dum ſurgendum eſt, aut genu flectendum, id per omnes fit. Quod ſane ſi obſervaretur, indubie non parum ad conciliandam Officio Divino reverentiam valeret.

§. IV.

Reverentia Divini Officii exigit, ut diſtincte *&* tractim *illud perſolvatur.*

PLurimum valere ad conciliandum Divino Officio reverentiam, ſi illud diſtincte, tractim atque gravi tono recitetur, nemini dubium eſt: uti è contra, quod ſummam Divino Officio irreverentiam, & aſtantibus atque recitantibus turbationem ac diſtractionem, imo tædium quoddam & nauſeam pariat feſtina nimium atque præcipitata, & confuſa ejus recitatio, ratione & experientia compertum eſt.

Quapropter Eccleſia ſolicita, ut Horæ Canonicæ omni qua decet reverentia ſeu publice ſeu privatim recitentur, nihil adeo ſolicite ac ſtudioſe inculcat ac præcipit, quam ut diſtincte ac tractim recitentur.

Patres Concilii Baſileenſis, cum oſtendiſſent omni reverentia divinas Laudes fore perſolvendas, mox tanquam conſequens ſubjiciunt: „ Laudes divinæ per ſingulas horas non *curſim* ac *feſtinanter*, ſed *ſedatim* “ ac *tractim*, & cum *pauſa decenti*, præſertim in me- “ dio cujuslibet verſiculi Pſalmorum, debitam facien- “ do inter ſolemne ac feriale Officium differentiam, “ reverenter ab omnibus perſolvantur “ *Seſſ.* 21. § 3.

Et habita Synodus Senonenſis ſub Antonio à Prato S. R. E. Cardinale & Archiepiſcopo Senonenſi *Ann.* 1528. *cap.* 19. „ admonet generaliter Beneficiatos & alios in SS. Ordinibus conſtitutos, qui ad Horas “ Canonicas tenentur, ut ſi orationes ſuas Deo ac- “ ceptas fore cupiant, non in gutture, vel inter den- “ tes, ſeu deglutiendo, aut ſyncopando, dictiones “ vel colloquia aut riſus intermiſcendo; ſed ſive ſoli, “ ſive aſſociati, diurnum, nocturnumque Officium re- “ verenter, verbiſque diſtinctis peragant: ac tali in “ loco, unde à devotione non retrahantur.

Quod prædicta Concilia pluribus expoſuerunt, id paucis expreſſerat Concilium Viennenſe, reſcindens abuſum, Horas Canonicas *tranſcurrendo*, & *ſyncopando* abſolvendi. Habetur *Clem.* 2. *de celebr. Miſſ.*

Et ſimiliter Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *de Reform. cap.* 12. præcipit, ut compellantur omnes *in choro ad pſallendum inſtituto Hymnis & Canticis Dei nomen,* non tantum *reverenter*, ſed *& diſtincte laudare.*

Quid de hoc Concilii Tridentini Decreto cenſuerit fideliſſimus ejus executor S. Carolus ſupra remlimus, præcipiens nimirum, ut Canonici Divina Officia alternis vocibus canant aut recitent, idque non *curſim, non perturbate, non oſcitanter, ſed leniter,* DISTINCTE, *ac ſtudioſe faciant.* In Concil. Mediol. I. *part.* 2. *cap.* 53.

Similia in omnibus pene Conciliis inculcantur & præcipiuntur; & quidem noſtra Mechlinienſis recitato ſupra citato Synodi Tridentinæ Decreto, addit: Quod *Decretum præſens Synodus* INVIOLABILITER *obſervari mandat.*

Verum quis non obſtupeſcat, quod haud obſtantibus tot totieſque iteratis Eccleſiæ ſeveriſſimis Decretis, atque ipſa divinarum Laudum Majeſtate & excellentia, paſſim in Eccleſiis Canonicorum perſolvantur Horæ Canonicæ cum tanta præcipitantia, tantaque confuſione, ut vix quid canatur intelligi poſſit; ut ſubinde videatur confuſum audire boatum, potius quam cantum ſuave ſonantis Eccleſiæ.

Sed unde tantus ac tam univerſalis, atque adeo inolitus in decantandis Divinis Laudibus abuſus? Non aliunde credo, quam quod plerique hodie Canonici “ à vero procul aberrantes falſo exiſtiment (ut loqui- “ tur Concilium Colonienſe anno 1536. *par.* 2. *cap.* 5.) “ ſeſe non alicujus Officii in Eccleſia exercendi, ſed “ quietis & inertiæ tantum cauſa Canonicatus eſſe “ adeptos: perinde atque ſatis ſit, paucis quibuſdam “ Clericis admodum ignaris, tenui pretio conductis, “ curam Divini Officii committi, quod deinde ejuſ- “ cemodi mercenarii non ſervatis temporum interſti- “ tiis, ſyncopando tranſcurrant, interim ipſis Cano- “ nicis tota vita torpentibus. “

Et ſane, nonne hodie frequenter videre eſt, in Eccleſiis ſeu Cathedralibus, ſeu Collegiatis, frequenti etiam Canonicorum numero conſtantibus, paucos aliquos Vicarios tenui pretio conductos Horis Canoni-

cis

cis cantandis occupatos, eaſque tanta dein præcipitantia & confuſione perturrentes, ut etiam diei Dominici Nocturnos ex Pſalmis 18. & 9. lectionibus cum ſuis Reſponſoriis & Hymnis, item Laudes ſive matutinum conſtans 7. Pſalmis & duobus Canticis cum Hymno & Capitulo, unius circiter ſeſqui horæ ſpatio abſolvant. Feriale vero Nocturnum, una cum Laudibus, quantumvis longioribus, conſtet Pſalmis, uti Sabbati & Feriæ V. vidras unius horæ ſpatio, quo pii Clerici legendo vix abſolvere poſſunt, totum, etiam canendo, abſolvi: non longius in ceteris Horis decantandis, eum proportione, ſpatium temporis impendentes.

Veniet profecto aliquando dies illa, in qua videbunt Canonici, „ quod *Canonicus* nomen ſit *Officii*, *operis* „ *& militiæ Clericalis:* non autem redditaum, Præ„bendarum, aut emolumentorum, “ ut loquitur pius Guilielmus Pariſienſis *De Collat. Benef. c.* 4.

Videbunt quoque ſe eſſe conſtitutos, ut *laudes Dei in communi perſolventes*, ut regula ipſorum inculcat, *pro ſuis populorumque, quorum oblationibus vivunt, delictis Deum exorent*. In Conc. Aquiſ. an. 816. *c.* 131.

„ Heu miſeros & infelices! Quid Deo veſtro reſ„pondebitis (merito exclamat piiſſimus Cardinalis „ Bona) in die judicii, cum vobiſcum ponet ratio„nem, quod opus ſuum feceritis *fraudulenter*? „ Quid dicetis animabus, quarum bona percepiſtis in „ vita veſtra, ut earum peccata portantes, indigna„tionem Dei averteritis ab illis? “ *De Div. Pſalm. Cap.* 111. §. 2. *num.* 4.

CAPUT VI.

Horæ Canonicæ *devote* perſolvendæ ſunt.

§. I.

Sola exterior reverentia in perſolutione Horarum Canonicarum non ſufficit, ſed neceſſaria eſt interior devotio.

HORAS Canonicas *reverenter ac diſtincte* pro operis tanti dignitate & excellentia perſolvendas eſſe, præcedenti concluſione oſtendimus. Verum, ſi in hac exteriori reverentia ſiſtatur Horarum Canonicarum recitatio, quantumcunque etiam ſolemnis atque exterius reverenter ſacta decantatio, erit non Chriſtianus & Deo dignus Religionis cultus, ſed mere Judaicus; quo exterius duntaxat, nequaquam vero *ſpiritu & veritate* (uti à veris adoratoribus exigitur) Pater *adoretur* & colatur.

Unde merito, niſi interior devotio & ſpiritus accedat; ut ſcilicet dum Horas Canonicas pſallimus ſive recitamus, id verſetur in corde, quod ore proferiur, ſugillabit nos eadem illa Prophetica objurgatione Dominus, qua olim Judæos perſtrinxit: *Hypocritæ, bene prophetavit de vobis Iſaias, dicens: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt à me.*

Scite proinde dixit Proſper Aquitanicus:

Laus vera in Dominum depromitur ore pſallentis,
Si quæ voce ſonant, INTIMA CORDIS *habent*.

Hinc & illud Hieronymi apud Gratianum *Diſt.* 92. *Can.* 1. *Cantantes & pſallentes in cordibus veſtris Domino. Audiant hæc adoleſcentuli, audiant ii, quibus in Eccleſia eſt pſallendi Officium: Deo non voce, ſed corde cantandum.*

Ad quæ Hieronymi verba valde appoſite Gloſſographus hos verſus adducit:

Non vox, ſed votum: non cordula muſica, ſed COR:
Non clamans, ſed AMANS; *clamant in aure Dei.*

Cui conſonat illud S. Benedicti, tantopere filiis ſuis inculcatum: *Sic ſtemus ad pſallendum, ut mens noſtra concordet voci noſtræ.*

Id pluribus verbis, ſed eodem ſenſu expreſſit Auguſtinus in *Pſal.* 30. *Serm.* 3. dum dixit: „ ſi orat Pſalmus, „ orate. Et ſi gemit, gemite. Et ſi gratulatur, gau„dete. Et ſi ſperat, ſperate. Et ſi timet, timete.

Merito proinde Generale Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. „ Clericis diſtricte præcipit in „ virtute obedientiæ, ut Divinum Officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis dederit Deus ſtudioſe celebrent, & *devote*. “ Cap. DOLENTES *De Celebr. Miſſ.*

Hæc verba (ait Proſper Fagnanus ad citatum *c. n.* 40.) aperte oſtendunt, Concilium præcepiſſe devotionem illam, quæ eſt donum Dei, & ſic devotionem formalem & interiorem, quæ cum ſit actus virtutis Divino indiget auxilio. Non autem nudam devotionem materialem & apparentem. “

§. II.

Devotio exigit, ut cum quadam ſpirituali animi alacritate & gaudio Horæ Canonicæ perſolvantur, & ad eas ex motu Spiritus Sancti accedatur.

SOlidam ac vere Chriſtianam devotionem in ſe complecti promptam quandam alacritatem exequendi quæ Officii noſtri ſunt, certum eſt. Quinimo, teſte devotiſſimo Genevenſium Antiſtite Franciſ. Saleſio *in Introd. ad vit. dev. p.* 1. *cap.* 1. „ Devotio nihil aliud eſt, quam agilitas quædam & alacritas ſpiritualis, per quam ſuas in nobis charitas operatur actiones, ſeu per quam nobis datur *promptitudo* & affectus eaſdem exequendi: & ſicut charitatis officium eſt, ut ad omnia mandata Dei generaliter & univerſaliter implenda nos moveat; ſic effectus devotionis eſt, ut nos ad illa *prompte* & diligenter perficienda inducat. Hactenus Saleſius. “

Hinc patet, devotionem in recitante ſive perſolvente Horas Canonicas, requirere quandam alacritatem & promptitudinem animæ, quæ ipſum moveat ad alacriter & cum gaudio quodam ſpirituali pſallendum vel legendum. Unde nihil quoque in Scripturis tantopere commendatur, quam ut cum cordis jubilo cantetur atque Domino pſallatur.

Jubilate, ait Pſalmiſta, *Deo omnis terra, ſervite Domino in lætitia.*

Quin & Eccleſia ut moneat Miniſtros ſuos cum lætitia ac gaudio pſallendum eſſe, *Pſalmum* 94. aſſumpſit, ut per illum ad Horarum Canonicarum recitationem Miniſtros ſuos invitet, & præparet. In quo Pſalmo bis nos invitat Pſalmiſta, ut cum gaudio Domino pſallamus: *Venite*, inquiunt, *exultemus Domino, jubilemus Deo ſalutari noſtro.* Et rurſus: *In Pſalmis jubilemus ei.*

Quid enim eſt jubilare? Reſpondet Auguſtinus in *Pſ.* 35. „ Gaudium verbis non poſſe explicare, & tamen voce teſtari, quod corde conceptum & verbis explicari non poteſt, hoc eſt jubilare. “

Hæc merito perpendent, qui ad Horarum Canonicarum recitationem vel decantationem inviti & coacti quodammodo accedunt: nihil tantopere, quam earum finem deſiderantes: quos videmus etiam pigre & cum tædio quodam exterius etiam nonnunquam ſe prodente, ad Horas accedentes; quaſi reputarent ipſum Divinum Officium onus aliquod humeris ſuis impoſitum: cum è contra illud reputandum ſit opus vere Divinum; & præcipue Canonicis, aliiſque Clericis, qui majoribus Eccleſiæ negotiis non diſtrahuntur, maxime deſiderabile: ut nimirum illo occupati, nomine totius Eccleſiæ hic in terris agere incipiant, quod in tota æternitate cum beatis Spiritibus peragent in cœlis, ſcilicet miſericordias Domini in æternum cantare.

Recte proinde monet Sanctus Carolus in Concilio Mediol. V. *part.* 6. *cap.* 6. „ ut ſtudio quodam intimæ pietatis, cujus *ſplendor foris etiam eluceat*, unuſquiſque vel Canonicus, aliuſve miniſter, quicumque ſit, qui chori Officiis adſtrictus eſt, ad chori diſciplinam ſeſe inſtruat. “

Inſuper devotio exigit, non tantum ut alacriter & cum gaudio Divinis Laudibus occupemur, ſed etiam, ut ſpiritu ad eas moveamur & excitemur; id eſt, ut ſit Spiritus S. ſive charitas, quæ ad Horarum Canonicarum recitationem nos excitet & moveat.

Huic admodum ſolicite invigilent, quicunque Horis Canonicis recitandis adſtringuntur, neceſſe eſt. Cum enim quotidiana occurrat recitandi neceſſitas, facile contingit, ut, ni ſpiritus frequenter reſuſcitetur, tandem per frequentem illam, atque quotidianam recitationem, ſenſum quaſi ex conſuetudine, &

modo

modo plane humano, quemadmodum opifices ad ſuas quotidianas operas, nequaquam vero adigente Spiritu Sancto, ad Horarum Canonicarum perſolutionem accedatur, atque ita fiat, quod potius *ex more*, ut loquitur Synodus Colonienſis, *quam mente orare quis inſtituat, cujus pars inter hypocritas reputabitur*. An. 1536. *p.* 2. *cap.* 8.

Pius quidam ac eruditus Auctor libri inſcripti: *Abbregè de la Morale de l' Evang. ad cap.* 2. *Lucæ v.* 27. reflectens quomodo dicatur Simeon *in Spiritu veniſſe in templum*, exclamat: „ Quam multi Chriſtiani hodie intrant templum per curioſitatem, *ex conſuetudine*, ex humano reſpectu, propter intereſſe, & quam pauci movente Spiritu Sancto! " Nonne idem hodie jure dici poſſet de accedentibus ad Horas Canonicas: quam multi ad eas accedunt ex *conſuetudine*, humano reſpectu, ſpe lucri, & quam pauci movente Spiritu Sancto!

Merito proinde monet S. Carolus accedentem ad Horas Canonicas, „ ut ſecum cogitet, ſe ad Chorum, nempe ad Sancta Sanctorum, ut Canone antiquo cautum eſt, & ad publicæ orationis Sacrificium accedere ... Illud etiam cogitet, quam ob cauſam eo ſe contulerit: tum ſibi ſtatuat, ſe in conſpectu Dei omnipotentis, & in corona innumerabilium Angelorum & Sanctorum eſſe. Qua cogitatione videat, perpetuoque reputet ſe eo loci conſiſtere, ut Deo ſanctiſſimum cultum, venerationemque tribuat, atque ab eo, & ſibi, & aliis omne bonum deprecetur. " *In Concil. Mediol. V. parte* 3. *cap.* 6.

§. III.

Devotio requiris, ut ad Horas Canonicas non accedatur ſpe lucri temporalis: & unde colligatur, quod aliquis principaliter intuitu lucri accedat?

UT devote pſallatur, & Divinæ Laudes ex corde, non ore tantum Deo perſolvantur, neceſſe eſt, ut charitas laudet & pſallat: teſte enim Auguſtino in Pſalm. 37. *Tacebis, ſi amare deſtiteris. Frigus charitatis, ſilentium cordis eſt*.

Porro qui ſpe lucri temporalis ad pſallendum incitatur, non charitate, quæ *non quærit quæ ſua ſunt*, ſed cupiditate, movetur: neque clamor eſt in corde, ſed ſilentium.

Adhæc devotio exigit, ut *voluntarie* Laudis Sacrificium Deo offeratur. *Voluntarie*, ait Pſalmiſta, *ſacrificabo tibi*; „ Laudetur ergo, ait Auguſtinus in Pſ. 53. voluntate, ametur charitate. Gratuitum ſit & quod amatur, & quod laudatur ... Voluntarie ſacrificabo tibi, noli ex neceſſitate: ſi enim propter aliud laudas Deum, ex neceſſitate laudas. Si adeſſet tibi quod amas, non laudares Deum. Vides quid dicam? Laudas Deum, v. gr. ut tibi det amplam pecuniam. Si haberes aliunde amplam pecuniam non à Deo, nunquid laudares Deum? Si ergo propter pecuniam laudas Deum, non voluntarie ſacrificas Deo, ſed ex neceſſitate ſacrificas, quia præter illum neſcio quid aliud amas.

Quin & *lib.* 2. *De Serm. Dei in monte cap.* 16. idem Doctor aſſerere non dubitat. " Quæcunque res propter aliud aliquid quæritur, ſine dubio inferior eſt, (nimirum in æſtimatione quærentis) quam id propter quod quæritur: & ideo illud primum eſt, propter quod rem iſtam quæris, non iſta res, quam propter iſtud quæris. Quapropter ſi Evangelium & Regnum Dei propter cibum quærimus: " (idem dic, ſi Officium frequentamus propter diſtributiones) prioreni facimus cibum (vel diſtributiones) & poſterius Regnum Dei „ vel Officium Divinum.

Et teſte S. Bernardo „ qui Officium Eccleſiaſticum quærit, aut eo tenet animo, eoque intuitu, ut hinc vitæ habeat neceſſaria, perverſo nimis ordine cæleſtibus terrena mercatur.

Quandoquidem ergo malitia Simoniæ in hoc potiſſimum conſiſtat, quod res ſpirituales ad eam vilitatem quodammodo redigantur, ut quodam modo temporalibus coæquentur, imo inferiores habeantur: quid mirum ſi Canonici aliique Miniſtri, qui interſunt Horis Canonicis principaliter pro denario, ſive ut diſtributiones accipiant, Simoniæ ſaltem mentalis rei judicentur?

„ Et quidem Patres Concilii Colonienſis hunc perniciosum affectum in plurimis Canonicis & Clericis dominari verentes, *anno* 1536. ſequens Decretum, omnium Clericorum animis merito imprimendum, ediderunt: Utinam, inquiunt *part.* 3. *cap.* 13. optando à Deo Optimo Maximo conſequi poſſimus, ne quiſquam *lucri cauſa* Divinis intereſſet, *alioquin non acceſſurus ſacra*, veluti quem nummi magis, quam Dei amor in templum trahit, quæſtum pietatem eſſe putantem: qui non dubium, ex numero eorum eſt, de quibus Iſaias dixit: *Omnes diligunt munera, ſequuntur retributiones*. Nec multum is abeſt (uti pleriſque doctiſſimis Viris placuit) *ab horrendo crimine Giezi, qui exiſtimavit divinum munus pecunia redimendum*. Quare viderint Clerici noſtri, ut eorum mens & intentio tota in Deum referatur, ut cum David confiteantur *Deo in directione cordis, ac in labiis ſuis pronuncient omnia judicia oris ejus*. In via etiam teſtimoniorum Domini delectentur ſicut in omnibus divitiis. Optandum ut Pſalmus ille 118. qui toties non ſine cauſa in Eccleſiis replicatur, ore ſimul & correſpondente ſingulis verbis mente decantetur, & cum eodem Pſalte ex animo dicatur: VOLUNTARIE *ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum eſt*. Non adimit Chriſtus, ſed decernit operanti ſuam mercedem: *dignus eſt enim operarius mercede ſua, & qui altario deſervit, de altario & vivet*. Sed interim cogitare debet Clericus, *ſe vivere non ut edat, ſed edere, ut Chriſto vivat* habereque ſemper menti reconditum Chriſti verbum: *Primum quærite regnum Dei & juſtitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis*.

Idem veritus Stephanus Pariſienſium Antiſtes: *Prohibemus*, ait, *vobis omnibus, ne committatis Simoniam etiam mentalem, adeundo ad Divinum Officium ſub ſpe materialium diſtributionum*. Synodus Pariſ. *p.* 114.

Dignoſcitur vero, an Canonicus aliuſve Eccleſiæ Miniſter principaliter ob diſtributiones materiales adeat Divinum Officium, ſi ex modo ejus agendi pateat, cum ſpe illarum diſtributionum præcipue ad frequentandas Horas Canonicas moveri & excitari: quod enim præcipue ad agendum incitat, illud & primum in corde locum obtinere dubitari nequit, juxta illud compertiſſimum Auguſtini effatum! *Pondus meum amor meus, eo feror, quocunque feror*.

Si igitur Clericus aliquis Horas illas ſolicite frequenter, quibus diſtributiones majores ſunt annexæ, illas vero quibus nullæ, aut exiguæ conſtitutæ ſunt ſine juſta cauſa paſſim negligat, nullamque illas frequentandi ſibi curam eſſe oſtendat: indicium erit non obſcurum, quod Horas non amore Religionis, ſed amore pecuniæ frequentet: eaſque tanquam medium ad diſtributiones ordinet. Canonicus quoque, qui mox ut Officium, cui diſtributionum lucrum annectitur, eſt abſolutum, è Choro diſcedere ſolet, neglecto Officio, quod diſtributiones non pendit, tametſi etiam immediate ſequatur, difficulter ſe à ſuſpicione Simoniaca liberabit.

Quapropter Petrus Pariſienſium Cantor Simoniæ arguit Clericos, qui nolebant Feſtum S. Stephani, poſtulante quodam Prælato, ritu duplici cantari, " niſi una paſtum & refectionem annuam Clericis promitteret, inſuper nummos matutinales illius noctis duplicandos, ut ſic celebrarent potius feſtum nummi duplicati, quam Feſtum S. Stephani .... Quibus ſunt ſimiles, pergit Petrus Cantor, quidam in Eccleſia pſallentes & pro pretio cantantes: quibus pecunia diſciplina eſt, nummus Decanus, ac etiam Deus. Qui idololatræ ſunt, nummum potius adorantes, quam Deum, *non alias Deo cantaturi, niſi propter nummum*. " In verbo abbrev. c. 66.

Subdit deinde prædictus Auctor, " Quid illius, quam duas horas in Eccleſia quadam (quia ad illas decantandas non eſt conſtituta certa pecunia) à laicis dici *horas Domini, ceteras denarii*, imo diaboli, imo ad has horas decantandas & horas Beatæ Virginis non adſunt Clerici, ſed præſentes in aliis, ab his fugiunt, ut nullum opus ſibi *vendicet in Eccleſia Spiritus Sanctus, cum nihil gratis in ea fiat, ſed omne ſibi vendicet nummus*?

Si hodie ſupereſſet Petrus, in multis repetiret Eccleſiis, quod in una ſe reperiſſe deplorat, & quaſdam

horas

horas Vicariorum, quaſdam Canonicorum & Capellanorum, non immerito appellandas videret.

Nonne cum magno Divini Officii dedecore conſpicitur, à duobus tribuſve Vicariis Horas illas paſſim curſim, & ſyncopando decantari, quibus decantandis nullus numerus eſt conſtitutus? Nunquid qui diligunt decorem domus Dei, magno animi dolore videre coguntur Canonicos, Capellanos, aliosque Clericos, Horis Canonicis, quibus diſtributiones quotidianæ ſunt aſſignatæ, pene non abſolutis, quaſi aufugere, & ad plateas aut conſortia confabulationis cauſa ſe conferre, interim illa Officii parte, quæ diſtributione caret, neglecta?

§. IV.

Quæ diſtractiones impediant, quominus quis debita cum devotione *Horas Canonicas dicendus ſit recitare;*

NOrunt omnes piæ animæ, quantis evagationibus & diſtractionibus, etiam vel invita mens humana ſubjecta ſit; & ne ad imperfectiores forſan dumtaxat aut infirmioris ſexus homines id ſpectare credas, quid de ſe dicat exercitatiſſimus ille Dei orator & cultor Auguſtinus, audiamus. „ Vere dicam, ait in „ *Pſalm.* 73. homo in hominibus, & ex hominibus: „ attendat quiſque, & videat quanta agantur in corde humano, quemadmodum ipſæ plerunque orationes impediantur vagis cogitationibus, ita ut vix „ ſtet cor ad Deum ſuum, & vult ſe tenere ut ſtet, „ & quodammodo fugit à ſe, nec invenit cancellos, „ quibus ſe includat, aut obices quoſdam, quibus „ retineat avolationes ſuas, & vagos quoſdam mo„ tus, & ſtet jucundari à Deo ſuo.

Hinc illud S. Thomæ 2. 2. *q.* 83. *art.* 13. communiter ab omnibus receptum: *Evagatio mentis, quæ fit præter propoſitum orationis, fructum non tollit*; juxta illud S. Baſilii *in Serm. de orando Deo*, à Doctore Angelico allatum: „ Si debilitatus fiæ nequis orare, quan„ tumcunque potes, teipſum cohibeas, & Deus ignoſcit, eo quod non ex negligentia, ſed ex fragilitate „ non poteſt, ut oportet, aſſiſtere coram eo.

Dicendum ergo cum eodem Doctore Angelico, quod in ſpiritu & veritate oret, qui ex inſtinctu Spiritus ad orandum accedit, etiamſi ex aliqua infirmitate poſtmodum evagetur.

Involuntariæ proinde mentis evagationes atque diſtractiones Horarum Canonicarum fructum non impediunt, iiſque non obſtantibus, qui ex inſtinctu Spiritus Sancti ad eas accedunt, in ſpiritu & veritate Deo pſallunt. Ac propterea nonnunquam parvi-pendendæ ſunt, neque ad eas expellendas nimia & anxia ſolicitudine, quæ nonnunquam non ſolum amplius devotionem impediret, ſed & capitis dolorem pareret, laborare oportet.

Verum Canonici aliique Horis Canonicis recitandis adſtricti, qui, cum juxta monitum Sapientis deberent *ante orationem præparare animam ſuam*, malunt ſuperfluis colloquiis & vanis confabulationibus vacare, nequaquam ſibi perſuadere debent *ſe ex aliqua infirmitate* evagationem mentis pati, aut *præter propoſitum*, ut loquitur S. Thomas, ſed voluntarie ſaltem indirecte, ſive in cauſa.

Dicitur enim à Theologis & Canoniſtis actio aliqua voluntaria in cauſa, ſi ſequatur ex aliquo voluntatis poſito, quod, ne ſequeretur, omitti debuiſſet.

Quis vero ambigat hujuſmodi vana ac ſuperflua colloquia ſeu confabulationes immediate ante recitandas Horas Canonicas eſſe omittendas, ne ſimilis mentis evagatio inter Officii Divini recitationem ſequatur?

Horum numero annumerandi indubie & hi, qui adinſtar Athenienſium, *ad nihil aliud* pene tota die *vacant, niſi aut dicere aut audire aliquid novi*. Qui contra Canonum præſcripta *Officii ſui neceſſitate per plateas vel andronas, obambulant, ubique fabulis diverſis commiſcentur*. Vide Canonem 47. & 48. Synodi Carthag. 4. & Narbon. anno 589. *Can.* 3.

Quin & illi merito timeant, ne per ſuborientem mentis evagationem fructum amittant orationis, qui contra ſtatus Clericalis exigentiam negotiis temporalibus ſe totaliter immergunt.

„ Sunt enim (ait Cardinalis Bona *De Divina Pſalm. cap.* 19. §. 5. *num.* 3.) quidam magni ardeliones, qui " non niſi terram, & carnem ſapiunt, & quaſi gi- " gantes ſub pondere negotiorum gementes, vel non " orant omnino, vel tumultuaria celeritate ſuos Pſal- " mos deglutientes, corpore in templo, mente in fo- " ro ſunt, quibus illud profecto convenit quod ſcri- " ptum eſt: " *Labor labiorum ipſorum operiet eos*.

Adhæc experientia nimis compertum eſt illud Venerabilis Bedæ: „ Quæcunque ſæpius agere, lo- " qui vel audire ſolemus, eadem neceſſe eſt ſæpius ad " animum quaſi ſolitam propriamque ſedem redire. " *De Templo Salom.*

Similiter qui ſenſibus ſuis exterioribus in ipſa Horarum recitatione nimiam indulgent vagandi licentiam, haud dubie voluntaria frequenter mentis evagatione laborare convincuntur. Nec enim dubium, quin ſenſus ſuos comprimere deberent, ne ſimilis evagatio mentis oriretur: vulgaris enim paræmia eſt: *Incuſtoditum captat ovile pecus*, ita mentem non cuſtoditam per apertas ſenſuum exteriorum feneſtras expugnat dæmon, & multiplices intrudit alienas cogitationes & diſtractiones.

§. V.

Remedia adverſus diſtractiones tempore Horarum Canonicarum.

PRæcipuum ac pene neceſſarium adverſus evagationem mentis, & diſtractiones in oratione remedium eſt indefeſſum ſtudium, & continuus conatus vitam ſuam ita componendi ſecundum Deum, ſeu ita Deo vivendi, ut hæc pia ac Chriſtiana vitæ compoſitio, omniſque à vanis & inutilibus, ſeu ſenſualibus occupationibus alienatio, ſenſuumque exteriorum continua mortificatio ſit aſſidua quædam ad orandum præparatio, & non interrupta quædam ſpiritus & animæ, quantum neceſſariæ ſtatus noſtri occupationes permittunt, recollectio. Quem in finem indubie ſubſerviunt non tantum orationis mentalis deſtinata tempora, ſed quæ intermedias occupationes fieri poſſunt breviſſimæ, ſed crebræ & raptim ejaculatæ orationes, quas inter antiquos Monachos frequentiſſimas fuiſſe teſtatur S. Auguſtinus, & ſolicite piæ mulieri Probæ commendat.

Alias ſi hæc cura abſit, liberamque ac effrænem quis concedat ſenſibus ſuis evagandi libertatem, nullumque ſeſe recolligendi & in ſpiritu orationis vivendi ſtudium impendat, in vanum ille ſperabit, quod mentem ſuam ita indomitam & effrænem uno impetu, cum tempus Divini Officii inſtat, continere atque recolligere poterit, ipſiſque orationis objectis ita alligare, ut ad conſueta objecta non diffluat.

Secundum remedium adverſus diſtractiones in Divino Officio oborientes aſſignant paſſim SS. Patres, vivaciter apprehendere nos pſallere, ſeu recitare Horas Canonicas in præſentia Divinæ Majeſtatis: Quomodo obtinebit quis, ut in oratione ſenſus ejus non vagetur, interrogat S. Baſilius *Interrog.* 201. *in Regul. Brev.* ſi ſit certus, inquit, ſe aſſiſtere ante oculos Dei? Et alibi: hoc ſtude in vita tua, ut orationem puram offeras Deo, neque in diverſa rapiatur mens tua. Memento enim te ſub Dei ſtare conſpectu, qui occulta cordis conſpicit, & abſcondita mentium novit.

Idem remedium contra mentis evagationem filiis ſuis ſuggeſſit Sanctus Benedictus, aliique Monachorum Patres, ut videre eſt in Concordia Regularum Benedicti Aniani *c.* 25. Quorum veſtigiis inhærens S. Carolus, ſolicite monuit ut Clericus cum in Choro eſt, tum ſibi ſtatuat ſe *in conſpectu Dei omnipotentis*, & in corona innumerabilium Angelorum, & Sanctorum eſſe.

Idipſum nobis inſinuat Eccleſia in Hymno feriæ 5. ad Laudes, Dei præſentiam his verbis nobis in mentem renovans: *Speculator adſtat deſuper, qui nos diebus omnibus, actuſque noſtros proſpicit, à luce prima in veſperum.*

Tertium remedium admodum conveniens eſt devota ac pia corporis diſpoſitio, ac modeſta, diſtincta atque gravis Horarum recitatio vel cantus.

Licet enim exteriora ſive in corporis geſtibus, ſive in vocibus & ſonis ſecundum ſe Deo grata eſſe nequeant,

Digitized by Google

quantur, ſed ſolus interius ex charitate profluens cultus, nihilominus quin exteriora illa plurimum conducant ad excitandos in animo veræ pietatis affectus ambigi nequit. Ea enim corpus inter & animam eſt connexio, ut quæ corpus afficiunt, in animam quoque redundent ſuſcitentque affectus conformes in anima; ita nimirum, ut quod experientia compertiſſimum eſt, voces & motus corporis laſcivi, ſimiles quoque in animis affectus cauſent, uti & pii motus affectus pios.

Hinc Chriſtus Dominus totius pietatis exemplar, etiam vocibus uſuſſe legitur. Et quod ad corpus attinet, interdum oculis in cælum elatis, aliquando in genua provolutus, & ſubinde in faciem proſtratus oravit.

Quartum remedium ſuppeditare poterunt illa, quæ in Horis Canonicis ad affectus per temporum intervalla excitandos interſeruntur: ut v. g. Hymni, item Verſus, Antiphonæ, Lectiones, Oratio Dominica, Hymnus glorificationis in fine cujuſque Pſalmi, &c. quæ omnia ſi canantur & dicantur ſecundum intentionem Eccleſiæ, plurimum ad recolligendum ſpiritum, & avertendam mentis evagationem valebunt, ut ex infra dicendis patebit.

Multum quoque valebit ad diſpellendas diſtractiones, ſi per diligens ſtudium Pſalmorum aliqualem intelligentiam, præcipue per piam ac frequentem illorum meditationem, fuerit quis aſſecutus. De qua re inferius: dum de Pſalmis agetur, latius tractabitur.

Quintum remedium nonnullis eſſe poterit, & quidem „efficaciſſimum, ut obſervat Cardinalis Bona, ipſas quaſcunque involuntarias evagationes, quæ nolentibus nihilque cooperantibus adveniunt, parvipendere, neque ob eas expellendas nimia ſollicitudine, quæ capitis dolorem pariat, laborare.“ *De Divin. Pſalm. c.* 19. §. 6.

Denique ad impetrandam in recitatione Horarum devotionem, indubie conveniens eſt, quod ſuggerit S. Carolus loco citato: „Peroratis Pſalmis, abſolutoque Canonico Officio, paululum tacitus conſiſtat, genibuſque flexis veniam deprecetur, & negligentiæ & diſtractionis, aliuſve culpæ, quam in eo precationis Officio admiſerit: cumque hoc oret, ut pro Chriſto totiuſque Eccleſiæ meritis, orationis ſuæ obſequium ac miniſterium gratum ſit atque acceptum.“

PARS SECUNDA.

DE SINGULIS PARTIBUS HORARUM Canonicarum.

CAPUT PRIMUM.

De ſingulis partibus Officii Nocturni.

§. I.

De Verſu: Domine labia mea aperies, *&c.*
Et Deus in adjutorium, *&c.*

OFFICIUM nocturnum, cui inter Horas Canonicas primum locum damus, utpote quod aliis Horis præmittitur, inchoatur Ritu Romano à verſiculo deſumpto ex Pſalmo 50. *Domine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam.* Cujus ritus meminit Amalarius ſæculo IX. *In nocturnali Officio*, ait, *dicimus primo, Domine labia*, &c. *Lib.* 4. *De Eccleſ. Offic. c.* 9.

Et ante Amalarium, eundem verſiculum ad inchoationem Officii nocturnalis, dici voluit S. Benedictus: & quidem tertio, at non *primo*, ut Romani, ſed poſt Verſum *Deus in adjutorium*, &c.

Neque obſcurum, cur hunc Verſum nocturnali ſive primo Officio præmitti voluerint; ſciebant, enim, quod nemo poſſit digne laudare Deum, niſi Deus aperiat ejus labia, ut docet S. Auguſtinus. Unde Amalarius, „quia convenimus ad confitendum Domino, precamur eum, ut ſua directione labia noſtra aperiat, & ad ſuam laudem os noſtrum ſatiſcat.

Magno proinde affectu pronunciandus hic verſiculus, non ut à Domino aperiantur labia oris, ſed adaperiatur cor noſtrum in laude ſua: ne alias ſilentium ſit in corde, dum eſt clamor in ore.

Verſum *Domine labia* ſequitur, Ritu Romano, verſiculus *Deus in adjutorium*; qui etiam, Ritu Romano, & ex præſcripto S. Benedicti, reliquis omnibus Horis præmittitur.

Recitationem illius verſiculi uſitatiſſimam fuiſſe etiam apud antiquos Monachos, conſtat ex Caſſiano, qui verbis Iſaac Abbatis multiplices ejus utilitates fuſiſſime deſcribit *Collat.* 10. *c.* 10. „Hic namque verſiculus, ait, non immerito de toto Scripturarum excerptus eſt inſtrumento. Recipit enim omnes affectus quicunque inferri humanæ poſſunt naturæ, & ad omnem ſtatum atque univerſos incurſus præcipue ſatis & competenter aptatur. Habet ſiquidem adverſus univerſa diſcrimina invocationem Dei, habet humilitatem piæ confeſſionis, habet ſolicitudinis ac timoris perpetui vigilantiam, habet conſiderationem fragilitatis ſuæ, exauditionis fiduciam, confidentiam præſentis ſemperque adſtantis præſidii. Qui enim jugiter ſuum invocat protectorem, certus eſt eum ſemper eſſe præſentem.“

Veriſſimum proinde eſt, quod notat Walfridus Strabo *De Reb. Eccleſ. c.* 25. antiquos Patres ſtatuiſſe verſum illum, *Deus in adjutorium*, non tantum Officiis, ſed etiam operibus omnibus præmittendum, „ut invocatio Divinæ opitulationis initio cujuslibet actionis aſſumpta, faciliorem faciat & poſtulandi conſtantiam, & obtinendi virtutem.

Tanto autem ſolicitius divinum auxilium initio orationis invocandum eſt, quanto acrius eo tempore inviſibiles hoſtes contra nos certamen inſtituunt, ut obſervant SS. Patres, atque inter alios pulchre deſcribit Joannes Climacus.

Merito igitur monet S. Carolus, „ut Clericus ſingulariter attentionem renovare & excitare ſtudeat, dum illa verba, quæ ad ſanctæ orationis ſpiritum inflammandum valent, pronunciat: *Deus in adjutorium meum intende.*“

Ritus quoque habet, cujus à 400. annis meminit Joannes Belet *De Divin. Offic. cap.* 24. ut ad pronunciationem dicti verſus *Crucis fiat ſignaculum*, quo indicatur, quidquid à Deo ſpetatur, id per merita Crucifixi ſperari.

§. II.

De Gloria Patri, &c. *& Ritu per verſum illum finiendi ſingules Pſalmos.*

VErſus *Deus in adjutorium*, &c. concluditur per verſum *Gloria Patri & Filio*, &c.

Hic verſus ab Antiquis dictus *Hymnus Glorificationis*, ex eo tempore cœpit in Eccleſia, quo ab Apoſtolis promulgatum eſt Evangelium. Cum enim ſacrum Baptiſma ab eiſdem juſſu Domini in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti collatum eſt, à Fidelibus hunc Hymnum cani cœptum eſſe, & abſque ſcripto traditum, pluribus aſſerit S. Baſilius *Tract. De Spiritu Sancto cap.* 27. & ex ipſo aliiſque probat Baronius ad annum 325.

Clauſulam vero, quæ hodie Hymno glorificationis additur: *Sicut erat in principio*, &c. non ſtatim poſt Nicænam Synodum in omnibus Eccleſiis in uſu fuiſſe teſtatur Theodoretus; quin nec ſæculo VII. patet ex Concilio Toletano IV. ann. 633. quod c. 13. præcipit

cœpit, ut in fine omnium Pſalmorum dicatur: *Gloria & honor Patri & Filio & Spiritui Sancto in ſecula ſeculorum.*

In multis tamen Eccleſiis clauſulam *Sicut erat*, ſæculo VI. receptam fuiſſe, conſtat ex Decreto Concilii Vaſenſis II. anno 529. *Cap.* 5.

Ritum finiendi ſingulos Pſalmos per *Gloria Patri*, &c. in pluribus Eccleſiis ſæculo VI. & VII. receptum eſſe evincunt varia Concilia & Benedicti Regula; quin & ſæculo V. eundem in ſua Provincia uſitatum fuiſſe ſcribit Caſſianus; qui & refert nuſquam per Orientem in fine Pſalmorum, ſe audiviſſe Hymnum glorificationis cantari. Ex quo, uti & pluribus aliis, ut notat Baronius ad ann. 325. commentitia eſſe detegitur Epiſtola illa Hieronymi nomine ad Damaſum Papam miſſa; in qua ſcribitur, quod Hieronymus Damaſum monuerit, ut more *Orientalis* Eccleſiæ in fine Pſalmorum Hymnus glorificationis etiam Occidentalis Eccleſia adderet: cum conſtet nequidem tempore Caſſiani, ac proinde multis annis poſt Hieronymum, ritum hunc in Oriente fuiſſe notum.

Ratio hujus ritus jam à mille & ducentis circiter annis in Eccleſia Occidentali recepti, eſt, ut dum forſan inter Pſalmorum cantum aut recitationem mens evagaretur, rurſus ad hujus Hymni ſonum recolligeretur, ſeque ad Summæ illius Trinitatis glorificationem & adorationem incitaret; quapropter anno 589. *cap.* 2. decreverunt Patres Narbonenſes, ut per majores Pſalmos, „ prout fuerint prolixiores, pauſationes „ fiant, & per quamque pauſationem *Gloria Trinitatis* Domino decantetur. “ Cui conformis eſt ritus hodiernus, in plures partes dividendi Pſalmum prolixiſſimum, *Beati immaculati*, ſingulaſque partes terminandi per *Gloria Patri*.

Eadem ratione, ut refert Caſſianus, priſtini Monachi in Paleſtina ipſos Pſalmos cum interjectione orationis ſæpius intercidebant: „ non enim multitudine „ verſuum, ſed intelligentia delectabantur; illud tota „ virtute, ait Caſſianus, ſectantes: *Pſallam ſpiritu*, „ *pſallam & mente*.

Ut vero hanc mentis & ſpiritus attentionem & recollectionem, quam in hac iterata Hymni glorificationis repetitione intendit Eccleſia, facilius Clerici aſſequantur, conveniens judicarunt Concilia, ut Canonici aliique Clerici ad recitationem Hymni glorificationis, ſive *Gloria Patri*, &c. corpus inclinando, ſeſe per illum exteriorem corporis motum ad interiorem ac religioſam SS. Trinitatis adorationem incitarent.

§. III.

De Alleluja.

VOx *Alleluja* vox Hebraica eſt, quæ latine ſignificat *Laudate Deum cum jubila*, ſive *Jubilate Deo*, Proprieque gaudium exprimit Beatorum; eorumque vox eſt, ut expreſſit S. Joannes in ſua Apocalypſi, Nam, ut appoſite Auguſtinus: *Quid habituri ſumus in illa Patria? Quid acturi ſumus? In ſecula ſeculorum laudabunt te*, inquit, *hoc erit totum negotium noſtrum, ſine defectu Alleluja.*

Porro ut gaudium illud, ſive animæ jubilus aptius exprimatur, „ dum pſallimus *Alleluja*, jubilamus ma„ gis quam canimus (inquit Rupertus Abbas *lib.* 1. „ *De Divinis Officiis c.* 35.) unamque digni ſermo„ nis ſyllabam in plures neumas, vel neumarum di„ ſtinctiones protrahimus, ut jucundo auditu mens „ attonita repleatur, & rapiatur illuc, ubi Sancti „ *exultabunt in gloria, letabuntur in cubilibus ſuis.*

Satis hinc patet, quamobrem tempore Paſchali frequentius, quam aliis temporibus cantetur; dignum enim eſt ut beatitudinis & gaudii futuri vocabulum eo tempore magis frequentetur; quo reſurgens Dominus ejuſdem beatitudinis ſpem nobis propinavit, & portas cœli aperuit.

Quapropter licet tempore S. Auguſtini variæ eſſent Eccleſiarum conſuetudines circa tempus cantandi *Alleluja*, *ipſis* tamen *quinquaginta* Paſchs inter & Pentecoſten *diebus ubique* canebatur, teſte Auguſtino *Epiſt.* 55. *cap.* 17.

Patet quoque cur jampridem tempore quadrageſimæ, hodie vero à Septuageſima uſque ad Paſcha non canatur, quia ajunt Patres Concilii Toletani IV. *Can.* 11. „ Tempus eſt non gaudii, ſed mœroris, tunc “ enim opus eſt fletibus ac jejuniis inſiſtere, corpus “ cilicio & cinere induere, animum mœroribus dejicere, “ gaudium in triſtitiam vertere, quouſque veniat “ tempus Reſurrectionis Chriſti, quando oportet “ Alleluja in lætitia canere, & mœrorem in gaudium “ commutare: hoc enim Eccleſiæ univerſalis conſen- “ ſio in cunctis terrarum partibus roboravit. “

Colligitur quoque ex dictis cur à Septuageſima uſque ad Paſcha magis conveniat verſiculus, *Laus tibi Domine Rex æterna gloriæ*, qui eo tempore voci *Alleluja* ſubſtituitur: quia *Alleluja*, ut dictum eſt, non tantum ſignificat *Laudate Deum*, ſed Laudate Deum cum *jubilo* ſive *gaudio*: ipſeque modus canendi *Alleluja* ad gaudium & jubilum magis invitat, quam ille quo canitur, *Laus tibi Domine*, &c.

Ex his ſufficienter patet, quo affectu vox illa *Alleluja* & verſiculus *Laus tibi Domine*, &c. dici debeat juxta intentionem Eccleſiæ; qualeſque affectiones ad illorum recitationem excitandæ ſint.

§. IV.

De Invitatorio.

POſt verſum *Deus in adjutorium*, *Gloria Patri*, & *Alleluja*, vel *Laus tibi Domine*, immediaté ſequitur Ritu Romano Pſalmus 94. addita brevi *Antiphona*, quam ex ipſo Pſalmi argumento *Invitatorium* dicimus. Ab aliquibus vocatur *verſus apertionis*, vel *reſponſorium exhortationis*; interdum *ſonus*. Recitatur enim Pſalmus hic, ut per modum *ſoni* aut *Invitatorii* excitemur & præparemur ad pſalmodiam; unde nec more aliorum Pſalmorum alternatim recitatur, aut canitur, ſed ab uno alterove: idque per modum excitantis, & monentis. Chorus vero *Antiphonam* poſt ſingulos Pſalmi verſus, aut integram, aut dimidiatam repetens, atque excitanti ſeu invitanti ſuccinens, ſeipſum quoque ad laudandum Deum exhortatur; idque ſub varia conſideratione pro temporum atque Feſtorum diverſitate, id eſt, nunc tanquam *Dominum qui fecit nos*: nunc ut *Regem Apoſtolorum*, *Martyrum*, *&c.* Atque ea ratione recte vocatur *Antiphona* illa, *reſponſorium exhortationis*: quaſi per eam exhortanti reſpondeatur. Vide *Regulam Magiſtri cap.* 44.

Nec ſine ratione ab Eccleſia in hunc finem aſſumptus eſt Pſalmus 94. Continet enim efficaciſſima motiva, quibus ad digne *Deum* laudandum incitemur. Dicit quippe Deum eſſe *Salutare* ſive Salvatorem noſtrum: quod ſit *Rex magnus ſuper omnes deos: In cujus manu ſunt omnes fines terræ, & qui altitudines montium conſpicit*. Quæ ſummam ejus Majeſtatem magnifice exprimunt.

Deinde monet, ut tanquam populus ejus & oves paſcuæ ejus, *procidamus & ploremus coram illo*, tanquam *Domino qui fecit nos*. Quod indubie magnum eſt, ad reverenter atque cum humillima ſubmiſſione Deum laudandum, incitamentum.

Denique in ſequentibus minatur, quod ſi hodie vocem ejus non audierimus, exemplo Patrum qui ei in deſerto rebelles fuerunt, in requiem ejus non introibimus. Unde Auguſtinus: *Magnus terror! ab exultatione cœpimus, ſed ad magnum timorem concludit Pſalmus iſte.*

Hinc monemur, ut diſcamus exultare Domino cum tremore, quaſi hilares, ſed nondum ſecuri.

§. V.

De Hymnis.

ABſoluto Invitatorio ſubſequitur *Hymnus*: quæ vox Græca eſt, Latine ſignificans *Laudes*. Unde Hymni proprietates deſcribens Sanctus Auguſtinus in *Pſ.* 148. ait: „ Hymnus ſcitis quid ſit? Cantus eſt cum “ Laude Dei. Si laudes Deum, & non cantas, non “ dicis Hymnum. Si cantes, & non laudas Deum, “ non dicis Hymnum. Si laudas aliquid quod non “ pertinet ad Laudem Dei, etſi cantando laudes, non “ dicis Hymnum. Hymnus ergo tria iſta habet, & “ Canticum, & Laudem, & Dei. “

Uſus Hymnorum in Divinis Officiis frequenter meminit S. Auguſtinus; eoſque in Mediolanenſi Eccleſia primum decantari juſſit Sanctus Ambroſius; tum ut populus mœroris tædio levaretur; tum ut contra Arianorum perfidiam, per veritatem Hymnis expreſſam, armaretur.

Verum quidem eſt, nonnullos etiam ex Catholicis „ Hymnos humano ſtudio in Laudem Dei, atque „ Apoſtolorum & Martyrum triumphos compoſitos, „ ſicuti hi quos beatiſſimi Doctores, Hilarius atque „ Ambroſius ediderunt, reprobaſſe, “ *pro eo*, inquiunt Patres Synodi Toletanæ IV. ann. 633. *cap.* 13. *quod de Scripturis Sanctorum Canonum, vel Apoſtolica traditione non exiſtunt;* ſed contra hos, uſum illorum Hymnorum dicti Patres, aliaque Concilia vindicarunt; ipſaque tandem Univerſalis Eccleſia admiſit: non quidem omnes, ſed *qui digni ſunt forma cantari*, ut loquitur Concilium Turonenſe ſecundum.

Duo quippe in Hymnis attendenda ſunt: Primum quidem, ut nihil in illis irreligioſum aut prophanum occurrat, ſed omnia & audientium ac recitantium ædificationi, & excitandæ aut fovendæ pietati ſubſerviant.

Alterum, ut eo tono canantur, quo ipſi præſentes ad Pſalmorum, aut Canticorum, quibus præmittuntur, devotam decantationem excitentur & invitentur, idque pro ratione temporis & officii, nimirum nunc ad gaudium, nunc ad mœrorem.

Quare merito culpat Lindanus Muſicos illos Cantores, qui *lætiſſimos Divinæ Laudis Hymnos, triſtiſſimis Muſicorum modulis; contra lugubres Eccleſiæ Threnos lætiſſimo modulamine contaminant*. In Panop. Evang. *l.* 4. *cap.* 78.

Hinc quoque conveniens eſſet, ut Hymni, qui in Laudibus veſpertinis, aliiſque Divinis Officiis, ad quæ populus convenire ſolet, in Quadrageſima, Adventu, & ſimilibus diebus tono lugubri, juxta Eccleſiæ intentionem canerentur; ut ita per exteriorem illum lugubrem cantum populo indicaretur, dies illos eſſe dies pœnitentiæ.

§. VI.

De Antiphonis.

ANtiphona eſt vox Græca, Latine idem ſignificans quod vox *reciproca*, vel *contra ſonans*, ſeu *cantus oppoſitus*.

Hinc alterum cantum Sanctus Iſidorus *libr.* 1. *De Div. Offic. cap.* 10. vocat *Antiphonas*: & Sociatea *Antiphonarium* appellat; unde (inquit Vir eruditus Joannes „ Mabillonius *De Curſu Gallic.* §. 1. *n.* 6.) „ *Antiphonæ*, quæ ad alterum Pſalmorum cantum „ præcinuntur, nomen retinuerunt.

Igitur, quæ hodie *Antiphonæ* dicuntur, proprie hoc nomine vocari nequeunt, niſi in quantum *alternis* vicibus, poſt abſolutum Pſalmum ab altero Choro inchoantur, vel quia dant tonum Pſalmo *alterne* canendo, ut ita ab illis Pſalmus quodammodo inchoari dicatur. Quæ enim hodie dicitur *Antiphona*, eſt brevis ſententia, quæ Pſalmo aut Cantico præmittitur, continens ordinarie verſum aliquem Pſalmi magis convenientem ad excitandum affectum conformem Officio, quod celebratur: „ & ad cujus ſymphoniam, ait Amalarius, Pſalmus cantatur per duos Choros. In ipſa „ enim, id eſt Antiphona, conjunguntur ſimul duo „ chori. “ *L.* 4. *De Eccleſ. Offic. cap.* 7.

Quo titulo *Antiphona* quoque utilis eſt adverſus diſtractiones: dum enim alternatim canendo mens fuerit evagata, per illum novum utriuſque Chori concentum quaſi excitata, ad ſeipſam rurſus reducitur, ut operi Divino attendat.

Pneuma in fine, ait Hugo à S. Victore, *loquitur ineffabile gaudium*.

Quo rurſus ex capite, Antiphonæ cantus, per illam quaſi jubilationem mentem ſuaviter afficiens, ad pietatem excitat, & attentionem conciliat.

Ex quibus ſufficienter intelligitur, qua ratione illa, quæ Pſalmorum recitationi præmittuntur ab Eccleſia ſint ordinata, ut vel ad piam Pſalmorum decantationem præparemur, vel ad eam per intervalla excitemur.

§. VII.

De Pſalmis.

PSalmodiam ſive cantum Pſalmorum eſſe baſim, imo & ſubſtantiam Divini Officii, reliqua vero quaſi ad eam facilius atque devotius peragendam addita eſſe, jampridem obſervatum fuit. „ Sacra Pſalmorum modulatio (ait Dionyſius Areopagita, aut alius verus auctor de cœleſti Hierarchia) quæ omnibus Pontificiis myſteriis *eſſentiæ* inſtar, & neceſſario adhibetur, ab eo quod ſanctitate omnibus præſtat, abeſſe non debebit. “

Pſalmos in toto orbe, tam in nocturnis, quàm in diurnis fidelium conventibus recitatos fuiſſe conſtat, ita ut *primus, medius & noviſſimus eſſet David*, teſte Chryſoſtomo *Hom.* 6. *De Pœnit.*

Nec mirum videbitur Pſalmorum librum præ reliquis Scripturæ Sacræ libris ita ubique & ab omnibus ad Deum laudandum fuiſſe aſſumptum, ſi ejus excellentiam, tum ex materia, tum ex forma ſeu genere ſcriptionis attenderimus, quam adeo magnifice paſſim Patres deprædicant, & brevi compendio *in Præfation. in Pſalm.* expreſſit Cardinalis Bellarminus his verbis: „ Etenim liber Pſalmorum, ait, quaſi compendium & ſumma totius veteris Teſtamenti: quidquid enim Moyſes vel in hiſtoria tradidit, vel in Lege præcepit, & quidquid Prophetæ cæteri vel exhortando ad virtutes, vel prædicendo futura ſcripſerunt, id totum in Pſalmis David breviſſime comprehendit .... Hortatur ad virtutes, retrahit à vitiis, invitat, allicit, minatur, terret; atque hæc omnia non ſimplici narratione complectitur, ſed vario carminum genere phraſibus poeticis & metaphoris plurimis & admirabilibus, denique novo quodam genere dicendi ita rapit animos in amorem, & Laudem Dei, ut nihil dulcius, nihil ſalutarius cani audirive poſſit. “

Verum licet Pſalmorum ubique recepta fuerit in Divinis Officiis recitatio; circa tamen eorundem diſtributionem per ſingulas Divini Officii partes fuiſſe, & nunc eſſe diverſas apud varias Eccleſias & Monachorum Congregationes conſuetudines, compertum eſt: illud tamen ubique ſolicite obſervatum, ut ea Pſalmorum eſſet diſpoſitio, ut integrum Pſalterium una hebdomada abſolveretur.

Et quidem S. Benedictus, poſtquam pro ſingulis Officiis & horis numerum & Ordinem Pſalmorum ordinavit, ſubjungit *cap.* 5. *Reg.* „ Hoc præcipue commonentes, ut ſi cui forte hæc diſtributio Pſalmorum diſplicuerit, ordinet, ſi melius aliter judicaverit: dum *omnimodis* id attendatur, ut *omni hebdomada Pſalterium ex integro numero* 150. *Pſalmorum pſallatur*. “

Similis quoque fuit, & modo eſt ordinatio Pſalterii Eccleſiæ Romanæ, ſive ritu Romano: & quidem Pſalmi mutatio, unius in alterum: ut pro *Confitemini* in prima Dominicali dicatur à Septuageſima „ uſque ad Paſcha Pſal. *Dominus regnavit*; & pro „ *Jubilate* in Sabbato de B. Virgine, dicatur *Bonum* „ *eſt confiteri*; ideo decretum eſt, ait Gavantus, ut in „ *hebdomada*, quoad ejus fieri poteſt, expleatur Pſalterium, neque *Pſalmus unus* omittatur in Officio „ *totius* hebdomadæ. “ *Comm. in Rubr. Brev. ſect.* 5. *cap.* 8. *num.* 10.

Et quis dubitet, eam Pſalmorum diſtributionem, & devotioni, & inſtructioni recitantium fore convenientiorem?

Inde enim contingit, ut diverſis quotidie, in majoribus ſaltem Horis, occurrentibus Pſalmis, facilius evitetur tædium, quod ex eorundem pſalmorum frequenti recitatione oriri ſolet.

Deinde cum Pſalterium tam veteris, quàm Novi Teſtamenti hiſtoriam, & myſteria juxta SS. Patres repræſentet, indubie admodum convenit, ut vel eo titulo frequenter, integrum Pſalterium recitetur.

Contingit quoque ex iterata Pſalterii recitatione, quod illud facile memoriæ mandabitur: quod adeo, præcipue Clericis, Patres utile judicarunt; ut nimirum ſic poſſent die ac nocte in Pſalmis meditari.

Unde pius Tungrenſium Decanus Radulphus (qui

ſæculo

ſæculo XV. floruit) cum dixiſſet, quod „ ſicut pauci ſunt dies Dominici & multæ feriæ, ita paucæ debent eſſe feſtivitates, & multæ feriæ ſeu dies Sanctorum trium lectionum; “ ſubjungit pro ratione, „ ſit etiam ad hoc ſumma ratio, ut *Pſalterium continuetur*, in quo *principaliter* Officium conſiſtit. *De Can. obſervantia prop.* 17.

Hanc rationem Radulphi contra pluralitatem feſtorum IX. lectionum (quibus intercurrentibus Pſalterii recitatio interrumpitur) probans Gavantus, addit: *Videant Epiſcopi ne pluralitate feſtorum fiat injuria Officio feriali Domini Dei noſtri*. In Rubr. Brev. Sect. 3. *cap.* 3. *num.* 5.

„ Et ſane credendum eſt, ait Radulphus, hujuſmodi obſervationem magis gratam eſſe ipſis Sanctis Dei ad finem, ut *Pſalterium*, Sacra Scriptura, Officium mortuorum, 7. Pſalmi Pœnitentiales, quindecim Pſalmi Graduales, & hujuſmodi ſerventur juſto ordine, & paucæ fiant feſtivitates. Non enim Sancti Dei appetunt indebitas Laudes, ſed ut rationabile fiat obſequium noſtrum.

Cum igitur Pſalmorum recitatio præcipua ſit Divini Officii portio; imo ejus quodammodo eſſentia & baſis, patet quam ſolicite curandum ſit, ut ea devote, & cum piis animi affectibus peragatur. Hac de cauſa Monachi in Oriente, ut refert Caſſianus, Pſalmos quoſque præſertim longiores, non continue & uno tractu ad finem uſque percurrebant; ſed quibuſdam interjectionibus, poſt denos ſcilicet aut duodenos verſus paulisper pauſando, brevi orationi, aut meditationi inſiſtebant.

Qui privatim Horas Canonicas recitat, horum ſanctiſſimorum Monachorum exemplum pro temporis opportunitate & Spiritus ſancti unctione, imitari poterit: in Choro vero, cum nullatenus expediat, ut aliis canentibus, alii abrumpant ac meditationi inſiſtant; hic modus excitandi affectus ſervari haud poterit: attamen non deerit occaſio & tempus ad Deum frequentius aſpirandi, & orationes breviſſimas ejaculandi, ſi, ut oportet, & ſuperius notatum fuit, cantus Pſalmorum ſit gravis, diſtinctus, & medios inter verſus debita ſervetur pauſa.

„ Et quoniam attentio valide admodum excitatur, ait S. Carolus in Conc. Mediol. V. *parte* 3. *cap.* 6. ſi, quæ quiſque profert, recte intelligit: ideo in ea potiſſimum expoſitione Pſalmorum aſſidue verſetur, quæ non varia ſit, ſed quæ tota in excitandis exercendiſque ſanctis affectibus verſetur: cum autem magnus pſallendi fructus in pſalmorum affectibus verſetur, ſive quis in Choro, ſive privatim, ſive ſubmiſſa, ſive alta voce oret: idcirco certos ſibi locos Pſalmorum præfiniat, quibus omnis hæc ratio concludatur.

„ Loci præcipui præter ceteros hi ſunt, unde ſalutares affectus exiſtunt: laus Dei, memoria bonorum noſtrorum, commemoratio noſtræ miſeriæ, & reprehenſio male agentium.

„ Pſalmorum verbis cum Dei bonitas prædicatur, ad illius dilectionem, & gratiarum actionem, de beneficiis, quæ à Divina benignitate proficiſcuntur ſe toto animo accedat. Cum illius infinita ſapientia aut potentia commemoratur, admiratione afficiatur: tum intime gratuletur, cum aliquid Dei auxilio bene geſtum narratur.

„ Cum bonorum memoria, recordatioque Pſalmorum vocibus excitatur, deſiderium quoddam concipiat illa ſibi & aliis conſequendi; tum illa eadem à Deo petat, tum in Deo ſpem animo capiat fore, ut divina ejus ope, non modo quæ bona ſunt, quæque ſalutaria, aſſequatur, ſed quæ mala, ac quæ perniciem afferunt, vitet.

„ Aliquando etiam intime in Domino gaudeat, ſe bona Deo juvante adeptum eſſe, & mala caviſſe.

„ Ex miſeriarum commemoratione timorem concipiat, dolorem, ac humilitatem, cum ſuas agnoſcit infirmitates.

Porro hæc Pſalmorum intelligentia, quam hic commendat S. Carolus, ita debet eſſe in excitandis exercendiſque ſanctis affectibus, ut tamen non omnino à ſenſu litterali Pſalmorum recedat: ſed ex illo naturaliter quodammodo fluat: ita ut ipſe litteralis Pſalmorum ſenſus ex ſe non myſticum aut moralem incitet, & inviter. Pro hac intelligentia aſſequenda præ reliquis conveniens judicatur Paraphraſis Janſenii Gandavenſis in Pſalmos; nec inutilis erit Commentarius D. de Sacy.

Monet quoque S. Carolus, ut recitans Pſalmos, „ obſervet, quis in Pſalmo loquatur, an Deus, an Eccleſia, an pœnitens, an aſpirans ad perfectionem. “ In hunc finem non inutilis erit libellus, cui titulus: *Regles de S. Auguſtin pour l'intelligence des Pſeaumes*.

§. VIII.

De Verſibus, Oratione Dominica, Abſolutione, & Benedictione.

POſt Antiphonas & Pſalmos in Officio nocturnali ſequitur *Verſus*, quem nonnulli à *vertendo* dictum autumant: jam enim pridem receptum fuit, ut ad cantum ipſius Verſus faciem illico ad altare vertamus. Alii vero, & veroſimilius, dictum volunt *Verſum*, eo quod ſoleat eſſe verſiculus alicujus Pſalmi aut alterius Scripturæ, cujus medietas ab Acolytho aut Choraule canitur, & altera medietas à Clero ſuccinente ſuppletur.

Talis vero aſſumi ſolet verſiculus è Pſalmo aut Scriptura pro *Verſu*, qui ipſum ſtatum Officii in memoriam revocet; quemadmodum pluribus probat Cardinalis Bona, & quiſque hodiernos Verſus, præcipue in Officio de Tempore, attendendo facile advertet.

Cantatur autem *Verſus* clara & acuta voce, & frequentius cum neuma; ut nimirum hoc cantu excitemur, mentemque noſtram evagantem revocemus & recolligamus. Ut proinde *Verſus* non incongrue comparentur *breviſſimis & raptim quodammodo jaculatis orationibus*, quas crebras fuiſſe apud Monachos Ægypti, teſtatur Auguſtinus *Epiſt.* 130. uſumque earum ad continuum Orationis ſpiritum in nobis conſervandum mirifice commendat.

Canitur autem poſt Pſalmos ante Lectiones, ut qui inter pſallendum forſan diſtracti fuerint, per cantum ipſius Verſus ad Lectionum doctrinam diligenter & attente excipiendam excitentur.

Ritu Romano Verſum ſequitur *Oratio Dominica* ad mundanda corda & opera noſtra: & cum communi aſſenſu terminata propter Sanctorum communionem, inquit Hugo à S. Victore in *Spec. Eccleſ. c.*3.

Finita oratione Dominica ſequitur alia Oratio dicenda ab eo, qui Officio præeſt, quæ *Abſolutio* appellatur. Dicerem, ait Stephanus Gavantus, „ *Abſolutionem* appellari ſumpta denominatione à nobiliori, quæ dicitur in tertio Nocturno, in qua ſunt ea verba: *A vinculis peccatorum noſtrorum abſolvat nos*, “ &c. *In Rub. Brev. ſect.* 5. *c.* 11.

Prædictæ Orationis ſub nomine *Abſolutionis* meminit à 200. annis Radulphus Tongrenſis, & à 400. annis ſub nomine *precum* Durantus. Sub nomine vero *benedictionis* ſæculo VI. ut credit Vir eruditus Hugo Menardus, S. Benedictus, agens enim de Benedictione, quam *Verſu* recitato per Abbatem recitari jubet S. Pater, ait: *Qua benedictio eſt capitulum illud quod modo appellatur Abſolutio*. Ad Conc. Reg. p. 344.

Hoc ritu nos docere voluit Eccleſia, quod per Orationem præparari debeamus ad audiendum verbum: quatenus precibus propitiatus Dominus adaperiat cor noſtrum in Lege ſua, detque ſenſum ad intelligendum Scripturas.

Pronunciata *Abſolutione*, Lector, ſeu qui lecturus eſt lectionem, ſciens ſe ſine ſpeciali Dei adjutorio non poſſe Officio cite defungi, præſertim, ut illud quod *ore legit*, *corde credat*, *atque opere compleat*, converſus ad eum, qui Officio præeſt, petit Benedictionem his verbis: *Jube Domne benedicere*.

Hic ritus, ait Cardinalis Bona *De Divin. Pſalm. c.* 16. §. 14. „ antiquiſſimus eſſe videtur, nam in manuſcriptis Græcorum, & Patrum Homiliis plerunque præfixa reperiuntur hæc verba, *benedic Pater*, quod Jacobus Gretſerus ex antiquo more petendi benedictionem à Prælato, priuſquam legere quis inciperet, derivaſſe arbitratur. Quare & in multis ſermonibus S. Ephrem hæc eadem verba prænotata

„ vidimus, quia ejus ſcripta publice in Eccleſia legi „ ſolebant, ut teſtatur D. Hieronymus.

In Eccleſia Latina ſæculo IX. ritum hunc poſtulandæ benedictionis in uſu fuiſſe, colligitur ex Capitulari Ludovici Pii *anni* 817. quo ſtatuitur *cap.* 67. *Ut Lector ſtando benedictionem petat.*

Humilis Lectoris poſtulationi annuens Sacerdos, aliusve qui Officio præeſt, benedictionem à Deo poſtulat hac aut ſimili brevi precatiuncula; *Benedictione perpetua benedicat nos Pater æternus.*

Quo ritu oſtenditur, quod licet Sacerdotes conſtituti ſint, ut populo benedicant, ipſi tamen nequeant ſua propria virtute eam impartiri; ſed per orationem à Deo, qui eſt fons omnis benedictionis, & ſibi ac aliis impetrare debeant.

§. IX.

De Lectionibus.

USum Lectionum in Divinis Officiis jampridem uſitatum fuiſſe conſtat. Refert enim Juſtinus Martyr, lectiones ex Apoſtolis & Prophetis in conventu fidelium legi ſolitas fuiſſe.

Et Concilium Laodicenſe ſæculo IV. decrevit, ut *Pſalmis lectiones interponerentur.*

Monachos quoque tum in Ægypto, tum in Palæſtina lectiones inter Pſalmorum decantationem interpoſuiſſe, conſtat ex Caſſiano.

De Lectionibus diſſerens S. Iſidorus *Lib.* 1. *De Eccl. Offic. c.* 10. ait: „ Eſt autem Lectio non parva audientium ædificatio, ut quando pſallitur, pſallatur ab omnibus; cum oratur, oretur ab omnibus; cum *Lectio* legitur, facto ſilentio, æque audiatur à cunctis .... Nec putes parvam naſci utilitatem ex Lectionis auditu. Siquidem Oratio ipſa fit pinguior, dum mens recenti lectione ſaginata per divinarum rerum, quas nuper audivit, imagines currit.

Porro cum præ reliquis omnibus, licet à Sanctiſſimis viris, conſcriptis libris, longe excellat ad inflammandos affectus & inſtructionem fidelium Scriptura Sacra; etiam ſemper moris fuit, ut è libris Scripturæ lectiones præcipue ſumerentur.

De Monachis Ægypti refert Caſſianus: „ Numero duodenario Pſalmorum adjungunt Lectiones geminas, id eſt unam Veteris, & aliam Novi Teſtamenti .... In ipſo vero Sabbati vel Dominico die utraſque de novo recitant Teſtamento, id eſt unam de Apoſtolo vel Actibus Apoſtolorum, & aliam de Evangeliis. “ Hæc Caſſianus *L.* 2. *Inſtit. cap.* 6. qui nullibi meminit aliunde, quam è S. Codice deſumptas lectiones à Monachis fuiſſe recitatas.

S. Benedictus *Cap.* 9. *&* 11. *Reg.* agens de recitandis Lectionibus, ait: „ Codices autem legantur in vigiliis, tam *Veteris Teſtamenti, quam Novi.* Die Dominico legantur aliæ 4. Lectiones de *Novo Teſtamento.* “ Deinde vult, ut dicto Hymno *Te Deum laudamus*, Abbas legat *Lectionem de Evangelio*, „ cum honore & reverentia ſtantibus omnibus.

Præcipuum proinde locum obtinuit S. Codex, è quo Lectiones deſumerentur; quin tamen in nonnullis Eccleſiis, etiam primis ſæculis, Lectioni S. Codicis adjuncta fuerit Lectio ex Actis Martyrum, aut ſcriptis SS. Patrum deſumpta, ambigi nequit.

Et quidem S. Benedictus permittit ut præter Scripturas Sacras legantur earum expoſitiones, quæ à nominatis, & orthodoxis, Catholiciſque Patribus factæ ſunt...

Imo ſæculo IV. in nonnullis Eccleſiis fuiſſe lecta ſcripta B. Ephrem teſtatur S. Hieronymus *De Script. Eccleſ. cap.* 115. *Ad tantam*, ait, *venit* (B. Ephrem) *claritatem, ut poſt Lectionem Scripturarum publice in quibuſdam Eccleſiis ejus ſcripta recitentur.*

Similiter ſub idem tempus Concilium Carthag. III. paſſiones Martyrum legi permittit, *cum anniverſarii dies eorum celebrantur.*

Nequaquam proinde hodierna Eccleſiæ conſuetudo, recitandi publice in Eccleſia, præter Scripturam Sacram, acta Sanctorum, cum eorum dies anniverſarii recurrunt, aut ſcripta Sanctorum Patrum, à Majoribus noſtris improbata fuit; ſed illud ſolum ſolicite cautum, ut nihil, niſi probatum & ad ædificationem audientium idoneum legeretur.

Hinc jampridem in Synodo Milevitana ſub Innocentio I. decretum eſt, „ ut nullæ preces dicantur in Eccleſia, niſi quæ à prudentioribus tractatæ, vel comprobatæ in Synodo fuerint: ne forte, inquit, aliquid contra fidem, vel per ignorantiam, vel per minus ſtudium ſit compoſitum. “

Quantopere ſolicitus fuerit S. Gelaſius I. ne quid apochryphum, aut dubiæ fidei in Eccleſia recitaretur, ſupra notavimus; ex cujus verbis recte intulit jampridem Radulphus Tungrenſis, *quod legenda & cantanda in Eccleſia Dei, ultra omnia debeant eſſe pura, clara, & facilia abſque hæſitatione quacunque.* De Canon. obſervat. prop. 17.

Et ante Radulphum S. Bernardus expendens Divini Officii dignitatem melliflue docet, quæ ſint digna in Eccleſia recitari: „ In celebritate celebri, ait *Epiſt.* 312. non novella audiri decent vel levia, ſed certe authentica & antiqua, quæ Eccleſiam & ædificent, & Eccleſiaſticam redoleant gravitatem; quod ſi nova audire libet, & cauſa requirit, ea, ut dixi, recipienda cenſuerim, quæ cordibus audientium quo gratiora, eo utiliora reddat & eloquii dignitas & auctoris. Porro ſenſa indubitata reſplendeant veritatem, ſonent juſtitiam, humilitatem ſuadeant, doceant æquitatem, quæ etiam lumen veritatis mentibus pariant, formam moribus, crucem vitiis, affectibus devotionem, ſenſibus diſciplinam. “

Hodierna proinde diſciplina legendi non tantum Scripturam S. ſed & Patrum ſcripta, & SS. acta jampridem communiter & ubique pene fuit; quamvis nonnullæ fuerint Eccleſiæ, quæ præter Scripturam S. alia in Divinas Laudes admittere diutius renuerint. Et quidem hanc diſciplinam in Eccleſia Lugdunenſi ſæculo IX. adhuc ſuperſtitem acriter propugnavit S. Agobardus ejuſdem Eccleſiæ Antiſtes in libris *De Divina Pſalmodia*, & *De Correctione Antiphonarii.* Vide Mabillonium *De curſu Gallic.* §. 2. *n.* 26.

Quoad alios hodiernos, circa *Lectionum* recitationem ritus, nonnulla à priſtinis intercedit diverſitas.

Quod enim hodie Lectiones tum ex Sacra Scriptura, tum Patrum Homiliis, aut actis SS. determinatæ ſint, priſtinæ diſciplinæ non conſonat. Solebant enim in Eccleſiis præſertim Cathedralibus, Collegiatis & Monachorum eſſe libri Scripturarum, Legendarii, quibus acta SS. continebantur, & Homiliarii, è quibus Lectiones recitabantur: neque finis Lectioni imponebatur, quouſque à Prælato aut Præſide Chori finis imponeretur. Vide Bona *De Div. Pſalm. c.* 16. §. 14.

Atque hinc indubie factum, quod in vetuſtiſſimis Breviariis MSS. nullæ reperiantur deſcriptæ Lectiones. Cum enim ad arbitrium Superioris ex Scriptura ſacra, Legendariis & homiliariis legerentur, nequaquam incertæ atque indeterminatæ illæ Lectiones deſcribi poterant. Vide Obſervationes Paſchaſii Queſnel. in antiq. Brev. Caſſin. in ad ap. pœnit. Theodori *pag.* 317.

Finis autem, ut nonnulli credunt, à Prælato imponebatur per hæc verba, quæ hodie à *lectore* finita lectione dicuntur: *Tu autem:* atque ad hunc ritum alludere videtur Petrus Cellenſis *L.* 6. *Epiſt.* 20. Volens enim ſignificare, quod in ſtudio charitatis nunquam ſit finiendum, ait: *Lectio illa ſine* TU AUTEM *continetur.*

His verbis Prælato ſtatim parens Lector dicebat: *Domine miſerere nobis:* poſtulans nimirum ſibi ignoſci, ſi quid in lectione deliquiſſet.

Verbis Lectoris, prout & hodie in uſu eſt, ſuccinebat Chorus, *Deo gratias:* „ quod non ad ultimam precem Lectoris, ut recte notavit Rupertus Abbas, ſed ad totam Lectionem reſpicit. Gratias namque agimus Deo, quod doctrinæ ſuæ panem nobis frangere dignatus ſit, ne fame audiendi verbum Dei pereamus. *Lib.* 1. *De Divin. Offic. cap.* 14.

Adhæc Lectiones præſertim è Scriptura S. multo, quam hodie prolixiores erant: Et quidem cum noctes eſſent longiores, adeo prolixa erat Lectio in quibuſdam locis, ut in antiquis conſuetudinibus Cluniacenſibus notetur, quod nonnunquam in ſex noctibus abſolverent totum Iſaiam præter Lectiones ex Patrum Homiliis, integra Epiſtola ad Romanos duabus noctibus ferialibus legebatur. Vide Thomaſſin. *P. IV. L.* 1. *cap.* 42. §. 6. Verum licet non ubique tam prolixa foret Lectio, illud tamen ſedulo obſervatum fuit, ut S. Scripturæ Libri integri, nequaquam eorum par-

tes

tes duntaxat, ut hodie contingit, legerentur; quod & ſæculo XI. adhuc in uſu fuiſſe, ex ordine recitandi Sacros Libros à Ruperto Abbate deſcripto *Lib.* 12. *De Divin. Offic. c.* 24. *&* 28. non obſcure colligitur. Unde indubie puriori Eccleſiæ diſciplinæ ſe conformant, qui, cum tempus ſuppetit, privatim quotidie ſupplent è Scriptura Sacra, quod in Breviario omittitur: quo fiat ut cum ex diſpoſitione Lectionum, alius Scripturæ liber eſt legendus, præcedentem integrum abſolverint.

§. X.

De Reſponſoriis, & Hymno Te Deum laudamus.

POſt Lectiones ſequuntur *Reſponſoria:* quorum uſum jampridem receptum fuiſſe, non tantum probat Regula S. Benedicti, quæ frequenter illorum meminit, ſed Concil. Tolet. IV. quod & vult, ut in fine Reſponſoriorum dicatur *Gloria Patri:* quem ritum etiam notat S. Benedictus, addens, ut dum à canente inchoatur GLORIA, *mox omnes cum reverentia ſurgant:* quod merito hodie ubique religioſe ſervatur.

Inſuper vult dictum Toletanum Concilium, ut in dicendo *Gloria Patri* in fine Reſponſoriorum, hæc diſcretio ſervetur, *ut in lætis ſequatur Gloria, in triſtioribus repetatur principium.* Quibus verbis expreſſum cernimus hodiernum ritum Romanum, juxta quem tempore Paſſionis, omnium triſtiſſimo, in Reſponſoriis omittitur *Gloria*, & repetitur principium.

„ Reſponſoria (ait Iſidorus *lib.* 1. *de Eccleſ. Offic. cap.* 8.) vocata ſunt hoc nomine, quod uno canente, Chorus conſonando reſpondeat. Ante autem id ſolus quiſque agebat, nunc unus interdum, interdum duo vel tres communiter canunt, Choro in pluri- mis reſpondente.

Unde non male ab Hugone à S. Victore *lib.* 1. *De Divin. Offic. cap.* 15. Reſponſorium *aſſenſus auditorum* dicitur, quaſi per illud *aſſenſum* monitis Lectoris præbentium. Cui conſonat Rupertus Abbas, dum ait, Reſponſoria ita debere eſſe ordinata, ut *triſtia triſtibus, & læta lætis ſuccinantur.* „ Siquidem, ait, neque moris eſt, neque decoris, ut cum Lector triſtia dixerit, v. gr. quæ ſunt pœnitentiæ, ſive lamentum aliquod Dominicæ Paſſionis, Chorus in Reſponſorio ſaltet de gaudio regni, & gloria reſurrectionis.

Adhæc cum in Reſponſorio vocem levare ſoleamus, quin & ſub eadem ſyllaba curſiones facere; recte quoque dicitur canticum ſpirituale ad ſublevandum animos inter legendum.

Reſponſorium ritu Romano in Dominicis, excepto tempore Adventus & Septuageſimæ uſque ad Paſcha, & in Feſto SS. & toto tempore Paſchali, etiam in ferialibus Officiis, ſequitur Hymnus *Te Deum laudamus.*

Hymnus hic in Breviario Romano inſcribitur, Hymnus S. Ambroſii & S. Auguſtini. Verum Eruditi quamplurimi dubitant num revera Patrum iſtorum opus ſit; maluntque Siſebuto Monacho tribuere, cui in antiquis MSS. Breviariis à nonnullis tribuitur.

Sufficiet hic de hac controverſia judicium Viri ſingularis ac profundiſſimæ eruditionis Paſchaſii Queſnel. qui in Obſervationibus ad Breviarium Chori Monaſterii Montis Caſſini (quod à 600. ann. conſcriptum eſſe multis probat argumentis) ait in prædicto Breviario titulum Hymni *Te Deum laudamus* ita habere: HYMNUS SISEBUTI MONACHI. „ Qui cum omnino in eo conveniat, inquit, cum altero codice MS. Baſilicæ Vaticanæ, quem Eminentiſſimus Doctiſſimuſque Cardinalis Bona à ſe inventum fuiſſe teſtatur in Libro *De Divina Pſalmodia:* ubi idem Siſebutus hujus Hymni Auctor aſſeritur, vix jam de Auctore tam celebris per totam Eccleſiam cantici ambigendi locus relinquitur, præſertim cum ante Regulam S. Benedicti mentionem de hoc Hymno nullam inveniamus. " *In App. ad Panis. Theoderi pag.* 327.

Hæc ille: quibus addi poſſunt, quæ circa Chronicon Dacii Archiepiſcopi Mediolanenſis, cujus præcipue auctoritate Hymnus hic S. Ambroſio & S. Auguſtino adſcribitur, obſervat Mabillonius *tom.* 1. *Analect. part.* 3.

Certum interim eſt, Hymnum illum à multis ſeculis in Divino Officio fuiſſe recitatum, ut conſtat ex Regula S. Benedicti, Amalario, & Micrologo. *In Prolog. de Ord. Antiphon. Microlog. cap.* 46.

Conſtat quoque Hymnum hunc, ſi verba ſpectes & ſonum quo canitur, lætitiæ eſſe, gaudii ac ſimul gratiarum actionis; ac propterea cum Hymno Angelico *Gloria in excelſis Deo*, pari paſſu procedere: ut dum hic in Miſſa dicitur, ille pariter in Officio dicatur; & ſi hic omittitur, ſimiliter ille omittatur.

Hinc patet, cur tempore Paſchali & omni die Dominica (niſi tempus pœnitentiæ gaudium non permittat) ob Myſterium Reſurrectionis, & dum triumphi Martyrum aliorumque Sanctorum recoluntur, excepto Feſto Sanctorum Innocentium (ob *lacrymas Matrum*, ut credit Gavantus *in Rubr. Brev. Sect.* 6. *cap.* 4. *n.* 3.) dicatur; in diebus aliis, quæ gaudium ſpeciale non requirunt, omittatur.

Facile quoque hinc colligitur quo ſpiritu & affectu, nimirum gaudii, & gratiarum actionis, decantari debeat.

CAPUT II.

De Matutino, quod hodie *Laudes* dicitur, ejuſque partibus.

§. I.

An Laudes ſive matutinum ſint Officium diſtinctum ab Officio nocturno, & an diſtinctis Horis ſint recitandæ?

OFFICIUM quod olim dicebatur Matutinum hodie *Laudes* vocatur; inde nomen *Matutini* accepit, quod initio Matutini crepuſculi perſolvi debeat, juxta intentionem Eccleſiæ: ut evidenter inſinuant Hymni, qui ad Matutinum ſive Laudes recitantur: *Ecce jam noctis tenuatur umbra, & Lux auroræ rutilans coruſcat, &c.* Item, *Aurora cœlum purpurat:* & alius, *Nocturna lux viantibus à nocte noctem ſegregans, præco diei jam ſonat, &c.*

Nomen vero *Laudum* Officium illud accepit à Pſalmo 148. & duobus ſequentibus, qui per modum unius quotidie in hoc Officio recitantur: qui Laudes Dei per omnes pene Verſus reſonant, quos propterea Laudum nomine S. Benedictus *cap.* 12. *&* 13. *Regulæ* inſignivit.

Conſtat quoque hoc Officium ab Officio nocturnali plane fuiſſe diſtinctum, non tantum apud Monachos, ſed & apud Clericos, diſtinctiſque horis fuiſſe utrumque perſolutum. Nocturnum quidem circa mediam nocturnæ, *Matutinum* vero illucente aurora.

Unde Radulphus Tungrenſis *De Canon. Obſervant. prop.* 14. ait: „ Quamvis ſæculares jungant *vigilias Matutinis Laudibus*, & abuſive utrunque appellent *Matutinas*, tamen ſunt diſtinctæ horæ, & diviſim à Monachis per orationes terminantur.

Quin & hodiernus ritus, ſecundum quem finito Officio Nocturno, ad Matutini ſive Laudum inchoationem canitur verſus, *Deus in adjutorium*, ſat inſinuat aliud Officium inchoari.

Hinc collige, parum de Spiritu Eccleſiæ eſſe inſtructos, qui ipſum Officium Nocturnum à Laudibus ſeparare verentur; creduntque illa duo Officia uno tractu eſſe recitanda; cum è contra illa à ſe ſeparare intentioni Eccleſiæ ſit conformius: unde nullatenus improbandum ſi quis ob negotia occurrentia convenire judicans, ut Officium Nocturnum præcedenti veſpera perſolvat, *Laudes* in diem ſequentem ad auroram recitandas differat.

§. II.

De Capitulis.

SCiendum, ait Radulphus Tungrenſis, quod ſicut „ ad vigilias noctis leguntur Lectiones magnæ, ita ad Laudes & Veſperas, & ad quinque parvas Horas dicuntur parvæ Lectiones, ſive lectiunculæ, quas Sanctus Benedictus in Regula ſua vocat Lectiones, & ita ſæpe appellantur in multis Scripturis. Communi autem uſu ſæculari appellantur *Capitula*

pitula

piſtola: Hæc Radulphus *De Canon. Obſerv. propoſit.* 13.

Quæ igitur hodie *Capitula* dicuntur, ſunt breves Lectiones, quæ in Horis diurnis poſt Pſalmos recitantur.

Dicuntur autem breviores de die quam nocte; quia noctis tempore amplius vacabat Monachis & populo, inſtructiones longiores excipere, quam de die, quando aliis operibus frequenter occupari debebant. Hinc apud Monachos in Palæſtina, ne opera ſua continuo intermittere tenerentur, *exceptis veſpertinis & nocturnis congregationibus, nulla per diem ſolemnitas celebrabatur*, ſed inter operas, *preces & orationes per ſingula momenta miſcentes, in his Officiis*, ait Caſſianus, *quæ nos ſtatuto tempore celebramus, totum diei tempus abſumunt*. Epiſt. 3. Inſtit. cap 2.

Adhæc cum de die Miſſarum ſolemnia peragenda eſſent, tempus permittere non videbatur, ut proliziores inſtructiones haberentur; ſed viſum fuit ſufficere, ſi brevis aliqua ſententia ex S. Scriptura per modum brevis *inſtructionis*, ſive *lectionis* à Superiore diceretur.

Hinc ritus ille, quod *Capitula* non à Lectore, ſed ab eo qui Officio præeſt recitentur; idque non poſtulata benedictione: quia cum hic Prælatum Chori repræſentet, non convenit, ut ab alio benedictionem petat.

Non concluduntur quoque ritu aliarum Lectionum per *Tu autem. &c.* quia cum hæc verba dicerentur à Superiore, ut finis lectioni imponeretur, facile apparet, cur in brevi Lectione à Superiore, aut eo qui Officio præeſt, recitanda, non ſint dicenda. Deinde à Lectore per illa, *Domine miſerere nobis*, poſtulatur erratorum venia, quam à Superiore apud inferiores poſtulari non ita videbatur conveniens.

Reſpondetur tamen à Choro *Deo gratias*, ut pro ſingulis, etiam minimis gratiæ donis, gratias agamus, & hanc brevem inſtructionem nobis quoque à Deo venire confiteamur.

Igitur *Capitula* ſunt breves quædam lectiones, ſive exhortationes, quæ per diem a Superiore inter Divinas Laudes fiebant, quibus interim mens quaſi novo quodam ſpirituali pabulo reficeretur. Debebat autem recitari *ex corde*, ſive *memoriter*: atque hinc forſan fit, quod eadem frequentius Capitula recitentur; imo idem *Capitulum* in variis horis ejuſdem diei recurrat; cum Lectiones Nocturnorum ſemper varient. Vide *cap.* 12. *Regul. S. Benedicti*.

§. III.

De Precibus *ferialibus*.

De *Hymno* ac *Verſu*, qui in Laudibus poſt Pſalmos & *Capitulum* dicuntur, cum de his actum, hic non agam: hoc unum notandum, Hymnum & Verſum in Laudibus, Veſperis, & Completorium recitari immediate ante Cantica Evangelica; ut nimirum, per eorum cantum excitemur ad illorum devotam recitationem, tanquam harum Horarum excellentiorem partem, ornatum ex Evangelio deſumptam; unde ſicuti ad excipiendam Lectionem Evangelii omnes cum *honore & tremore* ſtare debent, ita quoque ad Canticorum illorum cantum ſtare jubentur.

Poſt canticum in Laudibus & Veſperis interdum ſequuntur *preces*: quæ in plurimorum *verſuum* alterna recitatione conſiſtunt, quarum ſæculo VI. evidenter meminit S. Columbanus *cap. 7. Regulæ*, dicens: „ Per „ diurnas Horas terni Pſalmi pro operum interpoſitio„ne ſtatuti ſunt à Senioribus noſtris, cum *verſiculo„rum augmento* intervenientium pro peccatis primum „ noſtris, deinde pro omni populo Chriſtiano, pro „ Sacerdotibus & reliquis Deo conſecratis ſacris ple„bis gradibus; poſtremo pro eleemoſynas facientibus, „ poſtea pro pace Regum, “ &c.

Hæc S. Columbani verba ſi conferantur cum hodiernis precibus, evidens erit, illas ad vivum fuiſſe expreſſas.

A Græcis originem ſuam ſumpſerunt, teſte Iſidoro: ideoque adhuc hodie à voce Græca *Kyrie eleiſon*, quæ Latine ſignificat, *miſerere mei*, inchoantur. *Lib. 1. De Eccleſ. Offic. cap. 9.*

Oratio Dominica inter has preces integra pronunciatur *clara voce*: cujus ritus meminit S. Benedictus c. 13. *Regulæ*, qui ei rationem addit: „ propter *ſcanda„lorum* ſpinas, quæ oriri ſolent in Monaſterio; ut „ conventi per ipſius orationis ſponſionem, qua dicunt: *dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*, purgent ſe ab hujuſmodi vitio. “

Ex his finalibus verbis evidens eſt, ut etiam notat Hugo Menardus ad *Concord. Reg. pag.* 355. *ſcandalum* hoc loco ſumi pro peculiari peccato diſſenſionis, aut rixæ, ſive iracundiæ, rancoris aut odii.

Quidni ergo merito eadem ratione Eccleſia audientibus Canonicis & Clericis in unum congregatis jubeat Orationem Dominicam *clara voce* recitari, ut ſe ab hujuſmodi vitio, quod non minus inter ipſos, quam Monachos, timendum eſt, *purgent*? Præſertim diebus pœnitentiæ ac jejunio deſtinatis (quibus ritu Romano hæ preces duntaxat dicuntur) eo quod dies illi exigant, non tantum ut orationi & *precibus* diutius ac ferventius occupemur, ſed etiam opera miſericordiæ, inter quæ non minimum eſt offenſarum remiſſio, alacrius exerceamur.

§. IV.

De Oratione ſive Collecta, ac ritu quo recitatur.

Ritu Romano in fine cujuslibet Horæ Sacerdos, ſive qui officio præeſt, recitat vel canit Orationem, quam *Collectam* dicimus: „ eo quod Sacerdos, ut no„ tat Micrologus *De Eccl. obſerv. cap.* 3. qui legatio„ ne fungitur pro populo ad Dominum, omnium pe„ titiones ea oratione colligat atque concludat. “

Hinc antiquitus, qui Officium concludebat, dicebatur *Orationem colligere*; quia brevi quadam Oratione omnium vota preceſque colligebat. Vide Caſſ. *lib. 2. Inſtit. cap. 7. & 10.* Et notat *Gaz.*

Quis Orationum ſive *Collectarum*, quibus hodie concluditur, Auctor ſit, incertum eſt: Illud conſtare videtur, quod Gregorius Magnus meliores & emendatiores in ordinem redegerit; ipſeque merito primarius *Collectarum* Auctor ſit habendus: „ nam & ante ipſum (ut obſervat „ Cardin. Bona *De Divin. Pſ. c.* 16. §. 17. *n.* 2.) rarior „ earum mentio apud Scriptores Eccleſiaſticos reperitur. „

„ Sunt tamen & aliæ à recentioribus editæ, ait idem „ Cardinalis *Lib. 2. Rerum Liturg. cap. 15. n.* 4. quæ „ facile dignoſcuntur, ſi cum antiquis & Gregorianis „ conferantur; elucet enim in antiquis veteris Eccle„ ſiæ ſpiritus: elucet in rebus ipſis Apoſtolica quæ„ dam gravitas: in ſenſu & in collatione verborum „ grata quædam & perſpicua concinnitas, adeo ut „ brevi compendio multa contineantur. “

Sacerdos Collectam recitaturus prius adſtantes ſalutat, dicendo: *Dominus vobiſcum*; quæ ſalutatio è veteri Teſtamento in Eccleſiam derivata eſt. Booz enim ſalutans meſſores ſuos, ait: *Dominus vobiſcum*. Ruth. *cap.* 2. Ejus antiquitatem oſtendit, & prædicat Synodus Bracarenſis II. ann. 563.

Præmittitur hæc ſalutatio Orationi, ait Rupertus, ad excitandam attentionem ad Orationem; eſtque apprecatio Sacerdotis, ut Dominus in ipſis maneat, & petitionibus ipſorum effectum tribuat.

Apprecationi Sacerdotis reſpondet Chorus: *Et cum ſpiritu tuo*, quæ ſumpta videntur ex Epiſtola Pauli, ubi ait: *Dominus Jeſus Chriſtus cum ſpiritu tuo*.

Hunc ritum antiquiſſimum eſſe colligitur ex Chryſoſtomo, qui illius meminit: & ſcribit Florus Magiſter, „ nihil melius inveniſſe Eccleſiam, quod opta„ ret Sacerdoti, niſi quod Sacerdos optat Eccleſiæ, ut „ idem Dominus, qui dignatur eſſe cum Eccleſia, di„ gnetur etiam eſſe cum *ſpiritu* Sacerdotis. “ *Hom.* 18. *in 2. ad Cor. in expoſit. Miſſæ.*

Porro Sacerdos *Collectam* dicturus, tam ſe, quàm alios ad orandum hortatur, dicens: *Oremus*; idque ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine, ut patet ex antiquis Liturgiis: & ejus meminit S. Auguſtinus *Epiſt.* 107.

Poſt precationem ſive *Collectam* Chorus reſpondet *Amen*: cujus reſponſionis ex Apoſtolo, & SS. Patribus antiquitas manifeſta eſt.

Amen vox eſt Hebraica, qua SS. Litteræ utuntur ad aliquid confirmandum: latine idem ſonat, quod *fideliter, ſic eſt, ita fiat*.

Hinc in reſponſione Chori accipitur pro *ita fiat*: quaſi nimirum Chorus ſuccinendo Sacerdoti *Amen*, dicat, *ita fiat*, ut poſtulaſti, & oraſti. Unde Auguſtinus monet, ut Miniſtri *diſtincte* preces pronuncient, quatenus populus ad id quod intelligit, dicat *Amen*.

Ex his patet, quo affectu nos componere debeamus

ad

ad Orationem, dum à Sacerdote proclamatur *Oremus*; & quam attenti eſſe jubeamur ad verba Orationis, ut ea finita intimo cordis affectu reſpondere poſſimus, *Amen*. Qua de re etiam Parochi non inutiliter populum inſtruent qui toties illud *Oremus* inclamari audiunt, nec tamen quid ſignificet intelligunt; aut certe ob frequentiam & conſuetudinem non attendunt; ut rite inſtructi poſſint, ſi non ore, ſaltem corde dicere, *Amen*.

CAPUT III.

De quatuor minoribus Horis, Veſperis & Completorio.

§. I.

De Prima.

PARS illa Officii, quam hodie *Primam* dicimus, apud Patres ætate Caſſiani antiquiores non invenitur. Et quidem ipſe Caſſianus aſſerit, *Primam* ſuo tempore in ſuo Monaſterio Bethlemitico celebrari cœpiſſe, ne Monachi poſt Laudes uſque ad *Tertiam* otioſi, & ſomnolenti jacerent in cellis, cum nulla conventus neceſſitas eos ad orationem compelleret. Unde alibi vocat eam *novellam* inſtitutionem & ſolemnitatem.

Quare veriſſimum eſt, quod obſervat Radulphus Tungrenſis, *Primam* & Completorium (de quo infra) *poſt aliarum Horarum inſtitutionem addita eſſe*.

Atque hinc facile intelligitur, qua ratione factum ſit, ut ritum diverſum ab aliis horis jam inſtitutis ſortita ſit: nec recitetur *Collecta* Officii occurrentis, ut in aliis, ſed illa quæ incipit, *Domine Deus omnipotens*.

Quæ oratio, uti totius Officii partes, id eſt, Hymnus, Verſus atque preces, eo unice tendunt, ut Deus *in diurnis actibus nos ſervet à nocentibus: exurgat ut adjuvet nos*, & gratiæ agantur, quod ad *principium hujus diei nos pervenire fecerit*.

Unde merito hæc Officii pars operibus noſtris præmittitur; imo & juxta Eccleſiæ intentionem primo mane perſolvenda eſt, quod vel initialia verba ipſius Hymni evincunt: *Jam* LUCIS ORTO SIDERA *Deum precemur ſupplices*. Unde & ante *Primam* Monachis ſilentium ſolvere jampridem interdictum fuit.

Ritu Romano in Dominicis poſt Pſalmos ſequi Symbolum, vulgo S. Athanaſii.

Symbolum hoc ſub nomine S. Athanaſii à multis ſæculis receptum fuiſſe; quin & ante 600. annos in Divino Officio recitatum, conſtat ex vetuſto Breviario chori Montis Caſſini (de quo ſupra mentio eſt) in quo dictum Symbolum ſub hoc titulo legitur: *Fides Catholica edita ab Athanaſio Alexandrino Sedis Epiſcopo*.

Olim quotidie in Prima recitatum fuiſſe aſſerit Honorius ...... Hodie ſolis diebus Dominicis, qui SS. Trinitati (cujus myſterium ſpecialiter exponitur in hoc Symbolo) ſingulariter ſacri ſunt.

Verum eo non obſtante complures Viri eruditi pluribus probarunt argumentis, Symbolum illud S. Athanaſio tribui non poſſe: quorum argumenta hic proferre non eſt hujus inſtituti; illa apud auctores, qui de ea re ex profeſſo ſcripſerunt, facile videri poterunt. Vide P. Papebroc. *tom. 2. Maji in Append. ad cap. 3. vita S. Athanaſii, & ab eo citatos.*

Finitur *Prima* proprie poſt Collectam *Domine Deus omnipotens*: qua recitata dicitur, *Benedicamus Domino*: quo finis Horis imponi ſolet.

Martyrologium & preces olim non in Choro, ſed in Capitulo, ad quod Monachi, & Canonici convenire quotidie ſolebant, recitabantur; ut Radulphus etiam ſæculo XV. teſtatur.

Recitabatur quoque Lectio prolixa ex regula, idque eo ritu, quo Lectiones nocturnorum, *cujus vice*, ait Gavantus, *legitur hodie* LECTIO BREVIS: quæ & ob id Lectio ad *abſolutionem* Capituli dicitur; & eodem, quo Lectiones Nocturnorum, ritu recitatur.

Itaque Lectio Martyrologii, cum reliquis ſubſequentibus, demum *Primæ* adjecta fuerunt, dum Canonici & Clerici quotidiana Capitula habere deſierunt.

Ideo autem legitur Matryrologium, ſive faſti Sanctorum, ut eorum *intuentes exitum converſationis, imitemur & fidem*. Ad Hebr. 13. v. 7.

Illorum autem nomina Sanctorum anticipata Lectione recitantur, quorum memoria ſequenti die recolitur, quatenus venturæ feſtivitatis celebrationem digniori ac devotiori apparatu præveniamus.

§. II.

De Tertia, Sexta, Nona, Veſperis, & Completorio.

DE partibus Horarum iſtarum, *Hymnis, Pſalmis, Capitulis, Reſponſoriis, Verſibus, Collectis* hic agere animus non eſt, cum de his jam antea actum ſit; nec in his pene quidquam occurrat ſpeciali nota dignum; niſi quod in tribus minoribus, uti & *Prima*, quotidie recitetur Pſalmus, *Beati immaculati*, in varias partes quaſi totidem Pſalmos diviſus.

Hic Pſalmus merito horis diurnis aſſignatus eſt, quia in eo Propheta ſtudium fervens erga Dei mandata oſtendit: quem fervorem præcipue Eccleſiæ Miniſtris ſummopere neceſſarium novit Eccleſia.

Tempus quo *Tertia* perſolvenda eſt, nomen indicat. Tertia enim olim apud Romanos æquivalebat noſtræ *Nonæ* antemeridianæ.

Tempus *Sextæ* nomen & Hymnus indicant. Sexta enim apud Romanos noſtræ *Duodecimæ* reſpondebat, unde circa meridem exſolvenda; ut & Hymnus indicat his verbis: *Splendore mane illuminas*, & *ignibus* MERIDIEM.

Nona apud Romanos *Tertiæ* noſtræ pomeridianæ reſpondebat: quare non ante meridiem, ut in pluribus Eccleſiis moris eſt, ſed poſt meridiem perſolvenda eſt.

Veſpertinum Officium, antiquiſſimum eſſe nemo dubitat; illud quoque conſtat, jam dudum creditum fuiſſe, ut notat Radulphus, quod *Laudes, & Veſperæ, ſimili modo debeant officiari*.

Proinde ritu *Laudum* perſpecto, & Veſperarum ritus cognoſcitur.

Quod vero Veſperæ diei Dominicæ & Feſtorum celebrentur die præcedenti, inde contingit, quod pluribus ſæculis moris fuerit, ut dies Dominici, & feſtivi celebrarentur de Veſpera in Veſperam: qui celebrandi ritus, cum circa ſæculum XII. aut XIII. paulatim apud populum defecerit, manſit tamen in Officio Divino, cum in *Cap.* 1. ii *De Feriis* diceretur, dies Dominicos *à Veſpera in Veſperam* eſſe celebrandos, Gloſſographus morem ſui temporis attendens, ait: id non procedere quoad judices, ſed *quantum ad celebrationem Officiorum*. Vide Thomaſſin. *De Feſtis lib. 3. cap. 5.*

Ritus *Completorii* & *Primæ* pene in omnibus conveniunt; & ut hæc poſt reliquas Horas inſtituta fuit, ita & hoc, & quemadmodum *Prima* dicitur, ut Deus *in diurnis actibus nos ſervet à nocentibus*; ita Completorium, ut dignetur *nocte iſta ſine peccato nos cuſtodire; ac procul recedant ſomnia & noctium phantaſmata; hoſtemque noſtrum comprimat, ne polluantur corpora*. Denique à *Prima* dies inchoari, & per Completorium finiri debet.

Inchoatur autem *Completorium* proprie à Verſu *Deus in adjutorium*, aut *Converte nos*. Quæ enim antecedunt, nimirum *brevis Lectio*, & reliqua cum peccatorum confeſſione, adjecta fuere poſtquam Clerus ad veſpertinas ſpirituales collationes ire deſiit. In his enim ante Completorium Lectio prolixa ritu Lectionum Nocturnorum recitabatur, & confeſſio peccatorum fiebat: qua peracta Completorium demum inchoabatur à verſu, *Deus in adjutorium*. Vide Regul. Canon. *cap.* 12.

Veſtigia igitur hæc ſunt, uti & quæ Primæ adjecta eſſe ſupra diximus, priſtinæ Canonicalis diſciplinæ, à qua, proh dolor! cum omnimoda pene vitæ Canonicalis prolapſione receſſum eſt.

FINIS.

TRA-

TRACTATUS
DE SIMONIA
CIRCA BENEFICIA,
ADMINISTRATIONEM SACRAMENTORUM, & Celebrationem Miſſarum, item de Penſionibus Eccleſiaſticis.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

QUam inviſum & execrabile eſſe debeat veris Eccleſiæ Filiis ſacrilegium iſtud res Sacras mercium inſtar tractandi genus, ſatis ſuperque nos docet Chriſtus Dominus & verbo & exemplo. Qui enim vivum alias manſu rudinis exemplar ſeſe exhibebat ergà maximos peccatores, velut clementiæ immemor, facto de funiculis flagello in profanos ejuſmodi mercatores animadvertit, omneſque vendentes & ementes è Templo ejecit. Hic zelus Domus Dei, non aliud, proteſtor (quidquid affingatur) me impulit, ut quæ in Canonum ſtudio & Antiquitatis ſcrutatione hanc in rem aliquot annis collegi, in publicum modo darem. Experientia namque docet, proh! nimium frequens, quod licet menſæ nummulariorum & cathedræ vendentium in Templo ſint everſæ, hoc eſt, apertæ rerum Sacrarum nundinationes per tot Canones proſcribantur; clam tamen irrepant, dum Beneficia ex gr. in permutationibus, reſignationibus, &c. non minus quam in clauſis officinis, ſi modum agendi ſpectas verum, exponantur. Hinc fit, ut res Eccleſiæ non ad hoc, ad quod inſtitutæ ſunt, ſed ad propria convertantur lucra, Eccleſia lupis impleatur, & in ipſo fonte, hoc eſt, Sacerdotum Ordine corrumpatur. Quid? Non ante peragitur conſecrationis miniſterium, quam de nummo convenerit. Hic pacis cauſa avaritiam ſuam tegit, ille inæqualitatis fructuum compenſatione, hic ad redimendam vexam, ille *penſionis* pallio, alius alia neſcio, qua larva Simoniam occultat. Hoc pacto ſæpe ſæpius evenit, ut quæ per publicas fores è Domo Dei ejecta eſt Simonia, per poſticam clancularie denuo intromittatur. Quapropter non inutilem, nec ingratum meum fore credidi laborem, ſi technas iſtas detegam, & involucra evolvam, ſub quibus Simoniæ labes eo nocet & graſſatur perniciosius, quo magis latenter. Tuas interim, LECTOR, preces expoſco, ut quem inſpiravit Deus Domus ſuæ zelum, in me conſervet ſuo & Eccleſiæ bono.

PARS PRIMA,
DE SIMONIA.

CAPUT PRIMUM.

De malitia Simoniæ, & qua ratione melius occurri poſſit palliis, quibus illud vitium tegitur.

§. I.

Oſtenditur enormitas vitii Simoniæ.

PER Simoniam res ſpirituales ad vilitatem quandam rebus iſtis indigniſſimam redigi, dubitari nequit; cum enim in omni Simonia commutatio, ſeu tacita quædam emptio-venditio rerum ſpiritualium cum temporalibus interveniat, quodammodo ſpiritualia temporalibus coæquantur, per quod ſpiritualia ad ſummam redigi vilitatem quis non videat? *Quis enim non vile eſſe putat*, inquit Hormiſdas Papa, *quod venditur? At quis denuo veneretur*, ut loquitur S. Gregorius lib. 7. Epiſt. 114. *quod venditur, aut quis non vile putet quod emitur?*

Hanc rerum inordinationem in Simonia tanquam multum execrabilem, in Simoniacorum Anteſignano notavit Apoſtolorum Princeps: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem*, QUONIAM, inquit, DONUM DEI EXISTIMASTI PECUNIA POSSIDERI.

Verum licet ex illa, quæ rebus ſpiritualibus per Simoniam contingit injuria, ſumma Ordinis oriatur perturbatio, ac conſequenter vitii illius non exigua ex eo capite ſit perverſitas; ſi tamen vitii illius non tantum natura, ſed inſuper illius naturales quodammodo fœtus conſiderentur, facile intelligitur, veriſſima dixiſſe Pontifices in *Can. fin. cauſ.* 1. *quæſt.* 6. *Omnia crimina ad Simoniacæ hæreſis comparationem, quaſi pro nihilo*

bilo eſſe reputanda; nullum quippe crimen quantumvis enorme, tantam malorum ſtruem in Eccleſiam invehere, quam Simoniam, Patres notarunt.

„ Si venditur Sacerdotii dignitas, (inquit Sanctus Taraſius Patriarcha Conſtantinopolitanus) ſupervacua eſt apud iſtos venditores honeſta vitæ inſtitutio, & puritatis virtutiſque cultus ſupervacuus apud ipſos; & Paulus divinus Apoſtolus docens oportere Epiſcopum eſſe ſine crimine, temperantem, modeſtum, aptum ad docendum, continentem, ſobrium, inſiſtentem fideli ſecundum doctrinam ſermoni, ut potens ſit exhortari in doctrina ſana, & contradicentes refellere. Pereunt igitur hæc omnia, ex eo quod Sacerdotium venditur & emitur. *Epiſt. ad Adrianum I.*

„ Etenim ex quo dona ſupernæ gratiæ pecuniis comparabilia judicantur (ait S. Gregorius) ad Dei ſervitium non vita quæritur, ſed magis contra Deum pecuniæ venerantur. Ex quo, eodem teſte, contingit, ut ipſi quoque, qui Sacros Ordines appetunt, non vitam corrigere, non mores componere ſtudeant, ſed divitias, quibus honor facer emitur, ſatagant congregare. « *Lib. 7. in d. 2. Epiſt.* 115.

„ Hinc fit etiam (pergit S. Gregorius) ut inſontes & pauperes à Sacris Ordinibus prohibiti deſpectique reſiliant. Et dum innocentia pauperis diſplicet, dubium non eſt, quod præmium illi delicta commendet: quia ubi aurum placet, ibi & vitium... Si enim is dignus Sacerdotio creditur, cui non actionis merita, ſed præmiorum copia ſuffragatur, reſtat ut nihil ſibi ad honores Eccleſiaſticos gravitas, nil defendat induſtria, ſed totum auri prophanus amor obtineat.

„ Quin, & eodem teſte, nihil aliud per Simoniam agitur, niſi ut nulla de actu probatio, nulla ſolicitudo de moribus, nulla ſit de vita diſcuſſio; ſed ille ſolummodo dignus, qui dare pretium ſuffecerit, æſtimetur. « *Epiſt.* 111. *lib.* 7.

Rectiſſime proinde Concilii Bituricenſis Patres ann. 153. *tit.* 41. *cap.* 1. notarunt: *Ubi hæreſis Simoniæ in Eccleſia invaluit, probis atque eruditis viris aditus ad Beneficia præcluſus eſt, indeque omnis prope Eccleſiaſtica diſciplina collapſa eſt.*

Liceat proinde concludere, quod omnia crimina ad Simoniacæ pravitatis comparationem quaſi pro nihilo reputanda ſint, ſi nimirum pernicioſi, qui ex illis in Eccleſiam redundant, effectus æqua lance librentur.

§. II.

Quare Eccleſia primis ſæculis magis contra Simoniacas Ordinationes, poſtremis vero magis contra Simoniacas Beneficiorum Collationes inſurrexerit?

QUantopere ab initio Eccleſiæ allaboratum fuerit, ut pernicioſa Simoniæ peſtis ab Eccleſia extirparetur, Conciliorum Canones, atque Pontificum Decreta luculenter evincunt. Cui enim vel leviter vetera atque recentiora Eccleſiæ monumenta perluſtrare libuerit, omni ætate ſeveriſſimas leges ad extirpationem Simoniæ editas comperiet.

Verum hanc vetera inter & recentiora Eccleſiæ Decreta oſtendent differentiam, quod priora Simoniacas plerumque inſectentur Ordinationes; poſteriora vero raro Ordinationes Simoniacas, ſed plerumque Simoniacas Beneficiorum Eccleſiaſticorum collationes, ſeu proviſiones inſectentur atque condemnent.

Ex hac diſtinctione ſi quis arguere vellet, quod olim minus ac hodie Eccleſiæ execrabilis Simoniaca Beneficiorum collatio viſa ſit, aut hodie minus quam olim diſpliceat Simoniaca Ordinatio, multum falleretur. Idem quippe & veterum & recentiorum Canonum ſcopus eſt; nimirum, ut omnis in electione miniſtrorum Eccleſiæ caveretur Simonia, atque ſervaretur illud Chriſti præceptum: *Gratis accepiſtis, gratis date*; quod vero prioribus ſæculis amplius contra Ordinationes Simoniacas, quam poſterioribus decretum fuerit, ex diverſa quæ circa electionem miniſtrorum atque Officiorum Eccleſiaſticorum diſtributionem intervenit diſciplina factum eſt.

Plurimis enim ſæculis in more poſitum fuiſſe, ut Clerici per ipſam Ordinationem jus ad proventus Eccleſiaſticos acciperent, imo per ipſam Ordinationem ad Eccleſiæ dignitates pervenirent, ita ut ipſa ſacra Ordinatio collationis tituli Eccleſiaſtici loco eſſet, notius eſt, quam ut probari debeat: at poſterioribus ſæculis titulus Eccleſiaſticus, cui jus percipiendi emolumenta annexum eſt, ab ipſa Ordinatione paulatim ſejunctus fuit, neque per ipſam Ordinationem, ſed ſeparatim ab illa conferri cœpit. Hinc ulterius contingit, ut Simonia rarior circa ſacras Ordinationes, frequentior vero circa titulorum Eccleſiaſticorum collationes eſſe cœperit; ac per conſequens ad illam extirpandam rarioribus, ad hanc vero evellendam frequentioribus Decretis opus fuerit.

Nec id mirum: cum enim Simoniaci non ſpiritualia propter ſpiritualia ambiant; ſed temporalia lucra, honores atque dignitates per ſpiritualia adipiſci unice contendant; nihil, aut parum de ſacra Ordinatione ſoliciti fuere, quando per illam nihil temporalis lucri accedere intellexerunt; ſed quomodo titulum Eccleſiaſticum, per quem ad emolumenta atque honores temporales pervenire poſſent, adipiſcerentur, unice incumbere maluerunt.

Ut igitur verbo dicam, tota ac unica ratio, quare per decem ſæcula Simonia tantum fere circa Sacras Ordinationes verſaretur, ac ob id ad eam extirpandam eo tempore Decreta edi, atque frequenter renovari deberent; poſtremis vero ſæculis rarior in Ordinatione, frequentior in Collatione Beneficiorum fuerit Simonia, hæc eſt: quod decem primis ſæculis lucra ſæculi, quæ Simoniaci potiſſimum intuentur, ſacram Ordinationem ſequerentur; ultimis vero ſæculis, non ſacram Ordinationem, ſed tituli Eccleſiaſtici adeptionem illa conſequantur.

§. III.

Omni ætate Simonia diverſis fraudibus & fallaciis occultata & palliata fuit.

„ ETſi ab ipſo naſcentis Eccleſiæ initio (inquit Concilium Mexicanum ad ann. 1585. *lib.* 5. *tit.* 3. *de Sim.*) ſemper Simoniæ vitium abominabile & execrabile fuerit, ac ſacris Canonibus prohibitum, gravibuſque pœnis punitum: tamen ea fuit hominum malitia, ut *diverſis fraudibus & fallaciis ſua Simoniaca pacta occultare & palliare procurent.* «

De hiſce Simoniacorum fraudibus & fallaciis ſæculo quarto conquerebatur Magnus Baſilius: & ſæculo ſequenti anno 459. Synodus Conſtantinopolitana 73. Epiſcoporum, Præſide S. Gennadio teſtatur, multos SOPHISTICA CALLIDITATE *Chriſti præceptum*: GRATIS ACCEPISTIS, GRATIS DATE, eludere.

Multifarias fuiſſe fraudes ac technas, quibus diabolus vitium hoc abſcondere, & etiam ſub ſpecie pietatis homines illaqueare tentaret tempore S. Gregorii, ex ejus Epiſtolis conſtat, & quidem *De Simoniaca Hæreſi* ſcribens Galliarum quibuſdam Epiſcopis: „ plerumque, ait, adverſarios animarum, dum non poteſt in his quæ ad faciem ſunt prava ſurripere, *callida ſpecie quadam pietatis* injecta, nititur ſupplantare, ſuadetque fortiſan debere ab hominibus accipi; ut ſit quod poſſit non habentibus erogari; dummodo vel ſic venena mortifera, eleemoſynæ celata obumbratione, transfundat. Nam nec venator, pergit Gregorius, feram, aut avem auceps deciperet, vel piſcem piſcator caperet, ſi aut ille laqueum in aperto proponeret, aut ille hamum eſca abſconditum non haberet. Omnino ergo metuenda & cavenda eſt hoſtis aſtutia: ne quos aperta nequit tentatione ſubvertere, latente telo ſævius valeat trucidare. « *Epiſt.* 111. *lib.* 7. *in dict.* 2.

Quam multiplices atque variæ fuerint fallaciæ atque prætextus, quibus ſequentibus temporibus diabolus ſacrorum nundinationes colorare, atque ambitioſis avariſque hominibus ad Eccleſiæ munia Simoniacum introitum, tanquam omnino Canonicum, perſuadere ſtuduit; tum Conciliorum Acta, tum Illuſtrium Virorum Scripta, ad ejuſmodi Simoniacorum pallia & fucos detegenda, & Canonicum in Eccleſiaſtica ingreſſum reſtituendum, ſequentibus ſæculis multoties edita, luculenter evincunt; ut vere de Simonia

Eu dico-

dicere liceat, quod de fœnebri malo olim dixit Seneca; *Multis plebiſcitis obviam quidem irem fraudibus, quæ toties repreſſa per miras artes rurſus oriebantur.*)

Et quidem hoc noſtro ſeculo tot inventæ fuere technæ atque ſophiſmata, quibus non tantum Simonia occultatur; ſed etiam ipſæ apertæ munerum largitiones & ſuſceptiones ab omni Simoniæ labe publice vindicantur, atque ut omnino licitæ defenduntur; quin & ut media, quibus ad miniſteria Eccleſiaſtica per munera ſine ullo ſcrupulo aſcendi queat, hominibus ambitioſis & avaris proponuntur; ut per illa ad ea videamus pene relapſi tempora, quibus *omnia miniſteria Eccleſiaſtica habebantur venalia*, (ut loquitur Glaber Rodulphus *lib. 5. Hiſt. cap. 5.*) *quaſi in foro ſæcularia mercimonia.*

Quin ſi vera ſint, quæ in hac de Simonia materia tanquam licita recentiores quidam Theologi ac Canoniſtæ propugnare non ſunt veriti, plane verendum eſt, ne Simonia, adverſus quam tanto tempore Eccleſia decertavit, ſit *Idea Platonica*, quæ nulli rerum exiſtat.

§. IX.

Qua ratione fraudes ac technæ, quibus Simonia tegitur, ſecurius, atque clarius detegi poſſint.

UT multiplices Simoniacorum larvas, necnon Recentiorum quorundam Theologorum ſeu Canoniſtarum ſophiſmata, quibus nefandiſſimam Sacrorum mercimoniam à Simonia liberare volunt, hoc Tractatu clarius & ſecurius refellam, ſacroſque Canones ſophiſticis illis gloſſematibus ac interpretationibus adeo contortos, ut paleæ potius quam Canones dici deberent, ſuo ſplendori atque puritati reſtituam, unam hanc eamque breviſſimam, ſed æternæ Dei Sapientia digniſſimam ſententiam, *Gratis accepiſtis, gratis date*, aſſumam: ut illa lucerna pedibus meis & lumen ſemitis meis, ad cujus ſplendorem omnes Simoniacorum larvæ, ac Caſuiſtarum tenebroſa ſophiſmata diſpellantur, imitatus in hoc SS. Patres, quos videmus in ſuis adverſus Simoniacorum effugia, & figmenta prœliis, hac unica Chriſti ſententia, tanquam ariete fortiſſimo, uſos fuiſſe, eamque ſolam omnibus Simoniacorum argutiis ac fallaciis refellendis pluſquam ſufficientem cenſuiſſe.

Patres Concilii Conſtantinopolitani ſub S. Gennadio audiamus in Epiſtola Synodali, quam nobis tanquam fortem arietem ad demoliendas Simoniacas molitiones, ſpeciali Dei providentia ſuperſtitem eſſe dicit Cardinalis Baronius ad an. 459. „ Cum Dominus & Deus Salvator noſter J. C. ſuis diſcipulis Evangelii prædicationem credidiſſet, eoſque per univerſum terrarum orbem inter homines ad docendum miſiſſet, aperte juſſit, ut quod *gratis accepiſſent*, eis quoque *gratis darent*, non aurum vel argentum, aut alias omnino materiales & terrenas facultates pro eis acquirentes.... Hoc autem præceptum non ſolum illis, ſed etiam nobis per illos dedit, quos in illorum gradum & locum ſubſtituere dignatus eſt: & oportet, ſicut illi tunc, nos quoque nunc *accurate & diligenter* ſervare, nec in iis, quæ *technas ſophiſtæ non admittunt, uti ſophiſtica calliditate*, nec *aleam periculoſam* jacere; GRATIS, inquit, ACCEPISTIS, GRATIS DATE: non poſſidentes æs, neque aurum, neque argentum in zonis veſtris: *Simplex eſt & aperta hujus mandati ratio, quæ nihil habet varium, quod non ſit facile & explicatum, nihil quod ſophiſtica expoſitione egeat.* A me, inquit, accepiſtis Sacerdotii dignitatem. Si mihi pro ipſo parum quid vel magnum ſolviſtis, & hoc à me venditum eſt; vos quoque ipſum aliis vendite: ſi autem *gratis accepiſtis*, vos quoque *gratis date*. Quid hoc eſt mandato apertius? “ Hactenus S. Gennadius.

Ex quo patet nihil iſto mandato Chriſti, *Gratis accepiſtis, gratis date*, eſſe apertius, neque ſophiſtica interpretatione egere; illudque ad refellendas Simoniacorum fraudes, ex ſententia S. Gennadii ac 73. Epiſcoporum, qui Synodo intererant, eſſe aptiſſimum.

S. Gregorium (cujus in expugnanda Simoniaca hæreſi, quæ Germaniam Galliamque totaliter pene inundaverat, exantlatos labores nemo ignorat, hanc unicam fere Chriſti ſententiam: *Gratis accepiſtis, gratis date*, ad Simoniacorum fraudes oſtendendas uſum fuiſſe, Epiſtolæ illius abunde teſtantur.

Utque innumeros ſeu Pontifices ſeu Patres, qui allegatis Chriſti verbis contra Simoniacorum technas atque fallacias uſi fuerunt, prætercam; Patres Concilii Foro-Julienſis *anno 891. Can. 1.* audire lubet: qui ut Simoniacam pravitatem funditus extirparent, omnem Canonicæ deditum ditioni in hæc verba aſſantur: *Patenti ſemper cordis aure pertimeſcens intellige clariſſimam illam Domini vocem:* GRATIS ACCEPISTIS, GRATIS DATE.

CAPUT II.

Deteguntur varia Simoniacorum pallia.

§. I.

Dum pro jure ad proventus ſpirituali annexos aliquid datur vel accipitur; tum ipſum ſpirituale gratis non datur nec accipitur.

CErtum atque indubitatum eſt, ſecundum modernam Eccleſiæ diſciplinam, jus percipiendi proventus Eccleſiaſticos titulis Eccleſiaſticis *conſequenter* annexum eſſe, ſeu quod titulo Eccleſiaſtico adepto, una *jus* percipiendi proventus eidem deſtinatos adeptum cenſeatur; nec cuiquam *jus* ad proventus illos acquiri, niſi titulum prius obtinuerit.

Ex quo evidentiſſime ſequitur, *jus* ad proventus titulo annexos, emi vel vendi non poſſe, niſi una titulus, cui *jus* illud *conſequenter*, ut ajunt, annectitur, emptus venditusve cenſeatur, ut enim recte notat S. Thomas 2. 2. q. 100. *art. 4. Rebus iſtis*, quæ ſpiritualibus *conſequenter* ſunt annexæ, venditis, *intelliguntur etiam ſpiritualia venditioni ſubjici.* Rationem reddit Paſchalis II. *cauſ. 1. q. 3. Can. 3. Quiſquis horum alterum vendit, ſine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum relinquit.*

Quare jampridem B. Petrus Damianus *lib. 3. Epiſtol.* 13. & *lib. 5. Epiſtol.* 13. duos Capellanos Ducis Goshofredi exagitare non dubitavit tanquam *Hæreticos, ſatanæ prædicatores*, & *Apoſtolos Antichriſti*, qui pertinaciter dogmatizabant, jure Simoniacum non dici, quiſquis abſque manus impoſitione Epiſcopatum comparaſſe convincitur. Dicebant enim: *Quia cum hoc fit, non diſtrahitur Eccleſia*, ſed FACULTAS: *nec emitur* SACERDOTIUM, ſed POSSESSIO PRÆDIORUM. *Sub hac enim præſtatione pecunia opes tantum, non honoris vel Eccleſiæ redimitur Sacramentum. Venalia ſiquidem ſunt*, ſicut ajunt, UNDE SINT DIVITES: *gratis accipiunt*, UNDE FIANT SACERDOTES.

O novum Schiſmaticorum genus, exclamat idem Sanctus, *& os ſacrilegum æterni ſilentii cenſura damnandum!* Poſtmodum ipſum Pontificem Alexandrum II. urget, *ut tanquam novus Joſue evaginato Canonico mucrone proſternat iſtos Amalecitas, tollatque è medio tartareæ amaritudinis aconitum, ne ferale venenum faucibus infundat parvulorum.* Et quidem cenſuræ ſuæ, eam, quam modo adduximus rationem ſubjungit: *Cum aliquid ſub venalitate ſuſcipitur, & illud procul dubio comparatur, quod ex neceſſitate ſubſequitur. Ad hoc enim Paſtoralis Eccleſia cuique committitur, ut ad ejus regimen obtinendum conſecrationis firmetur. Et ad hoc ſine dubio collata pecunia commercium ſpectat, ad quod is qui promovendus eſt adſpirat.*

Sanctiſſima Petri conſilia ſecutus eſt Alexander II. cujus veſtigia ſecutus ejus Succeſſor Alexander VII. ſequentem articulum, tanquam ſumme pernicioſum damnavit: *Non eſt contra juſtitiam, Beneficia Eccleſiaſtica non conferre gratis, quia Collator conferens illa Beneficia Eccleſiaſtica pecunia interveniente, non exigit illam pro Collatione Beneficii, ſed veluti* PRO EMOLUMENTO TEMPORALI, *quod tibi conferre tenebatur.*

Sed dicet quiſpiam, proventus Eccleſiaſtici ſunt temporales, & à ſpirituali ſeparari poſſunt, adeoque illis ven-

venditis; ſpirituale venditum dici non debet. Reſp. Verum eſſe proventus Eccleſiæ vendi poſſe, & quotidie ſine ullo vitio alienari; ſed non agitur hic ſimpliciter de ipſis fructibus ſeu proventibus; ſed de jure vivendi ex rebus Eccleſiæ alicujus, tanquam illius Eccleſiæ membrum: hoc vero jus acquiritur eo ipſo, quo quis per Beneficium alicui Eccleſiæ adſcribitur, nec obtinetur, niſi jam obtento Beneficio: adeoque habere jus participandi de rebus alicujus Eccleſiæ, & eſſe beneficiatum ſive membrum illius Eccleſiæ, ſunt taliter ſibi conjuncta, ut unum ſine altero haberi nequeat; ac per conſequens *uno eorum vendito, & alterum venditum cenſetur*.

„ Impudentiſſimum proinde prætextum deteſtamur
„ eorum, ut verbis Conc. Rhemenſis loquar, qui
„ de ſolo proventu reque temporaria Canonicatus ſe
„ paciſci dicunt; cum ea ſpirituali tam ſtricto ſit an-
„ nexa vinculo, ut non magis ab ea divelli queat,
„ quam in homine vivo manente corpus à ſua ani-
„ ma.“ *Anno 1583. De Sim. §. 6.*

§. II.

Spiritualia gratis non dantur aut accipiuntur, dum pro illis obtinendis aut dandis, datur vel accipitur temporale per modum motivi.

PRofecto dubitare quis poſſet, num unquam Chriſti præceptum: *Gratis accepiſtis, gratis date*, expenderint, imo vel legerint, qui auſi ſunt aſſerere: *Dare temporale pro ſpirituali non eſt Simonia, quando temporale non datur tanquam* PRETIUM, *ſed duntaxat tanquam* MOTIVUM *conferendi, vel efficiendi ſpirituale*: quis enim vel luſcus non videat ſpirituale *gratis* non accipi, quando ut ad illud perveniatur, datur temporale; nec *gratis dari*, quando per temporale ad dandum ſpirituale quis induci ac moveri debet?

Quapropter ſophiſtica atque ficititia hac diſtinctiuncula inſuper habita, Innocentius III. in *Cap. 34. ii De Sim.* Simoniacum pronunciare non dubitavit Clericum, qui Canonicis donationem fecerat, ea intentione, *ut per temporalia bona quæ offert, ſpiritualia valeat adipiſci*: & Canonicos ſimiliter eidem crimini obnoxios dicit, *ſi non eſſent eum, niſi commoda temporalia perciperent, admiſſuri*.

Et quis non videat hac diſtinctione ſemel admiſſa, planiſſimum ad Eccleſiaſticas dignitates per munera patere introitum, Chriſtique præceptum reddi plane inane & illuſorium? Quid enim intereſt, num per *modum pretii*, num per *modum motivi* temporalia dentur vel accipiantur; modo ambitioſi per munera ſibi ad Eccleſiæ munia viam parare queant, & Collatores temporalia ex earum collatione comparare poſſint?

Quare anno 55. currentis ſæculi, ad inſtantiam Reverendiſſimi Epiſcopi Gandenſis, hanc diſtinctionem, tanquam merum Simoniacæ pravitatis pallium, Sacra Facultas Theologica Lovanienſis proſcripſit, cujus quoque judicium ſecutus Epiſcopus Namurcenſis, in Synodo ſua anno 1659. illius praxim ut summe perniciosam, omnibus ſuæ Diœceſis Confeſſariis interdixit.

Nec in Gallia defuere Epiſcopi, qui eodem adverſus Simoniacam pravitatem zelo animati, dictum figmentum è ſuis Eccleſiis eliminare ſtuduerunt: & quidem inter alios Archiepiſcopus Senonenſis anno 1658. in Diœceſano ſuo Concilio hac illud cenſura perſtrinxit: *Hæc doctrina, quæ Simonia contra jus divinum crimine eos omnes liberat, qui pecuniam propter Sacerdotia vel dederunt, vel acceperunt, modo pecunia* MOTIVI *locum habeat, non* PRETII, *tota falſa, nefaria, impia eſt, hæreſim Simoniacam toties à Sanctis Conciliis & Pontificibus damnatam, ſubdole renovans, & ad implendam lupis Eccleſiam, & corrumpendam ejus in ipſo fonte, hoc eſt Sacerdotum Ordinem, ſanctitatem inventa.*

Sicuti prædicti Præſules zelo vere Apoſtolico ſuas reſpective Eccleſias ab hoc peſtilentiſſimo dogmate per ſuas cenſuras expurgare ſtuduerunt; ita etiam SS. D. Innocentius XI. illius perniciem pernoſcens, tanquam verus Petri Succeſſor, adverſus Simoniacam pravitatem Petri zelo animatus, & Epiſcopalium cenſurarum juſtitiam probavit, & Univerſalem Eccleſiam ab ea peſte purgare ſtuduit, dum ad inſtantiam Doctorum Lovanienſium anno 1679. inter alias 65. ſcandaloſas Propoſitiones, & has duas tanquam pernicioſas atque ſcandaloſas damnavit.

Dare temporale pro ſpirituali non eſt Simonia, quando temporale non datur TANQUAM PRETIUM, *ſed duntaxat* TANQUAM MOTIVUM *conferendi, vel efficiendi ſpirituale, vel etiam quando temporale eſt ſolum gratuita compenſatio pro ſpirituali, aut è contra. Et id quoque locum habet, etiamſi temporale ſit principale* MOTIVUM *dandi ſpirituale; imo etiamſi ſit finis ipſius rei ſpiritualis, ſic ut illud pluris æſtimetur, quam res ſpiritualis.*

Poſt hanc Sedis Apoſtolicæ definitivam ſententiam, ulterius dogmati illi improbando immorari ſuperfluum credo, cum ea, quam omnes, qui Eccleſiæ Catholicæ gremio continentur, debent Sedis Apoſtolicæ Decretis, reverentia ac obedientia mihi ſpem non incertam faciat, quod nullus doctrinam propugnare vel in praxim deducere audebit: quare ad alias Simoniacorum fraudes & technas magis tectas detegendas progredior.

§. III.

Qui per munera amicitiam aut favorem alicujus directe, vel indirecte ſibi conciliant, ut per illa gratiam Patroni obtineant, non ſunt immunes à Simonia.

SUnt nonnulli avaritia aut ambitione vel totaliter excæcati, vel certe multum obnubilati, qui per munera ſe in Patroni aut Collatoris amicitiam inſinuare non verentur, ut ea obtenta Beneficium Eccleſiaſticum facilius conſequi valeant, non intelligentes, aut certe intelligere nolentes, munera illa non tam conciliandæ amicitiæ, quam Beneficii obtinendi gratia dari; ac per conſequens, manifeſte infringi hoc Chriſti præceptum: *Gratis accepiſtis, gratis date.*

Quis enim non videat gratis non eſſe acceptum, pro quo aſſequendo amicitia mercari debuit?

Eodem loco habendi ſunt, qui quidem munera non dant, ut Collatoris aut Patroni amicitiam vel propenſionem præoccupent; ſed quem ſciunt authoritate & amicitia apud Patronum non parum valere, per munera ſibi devinciunt, ut hujus favore Patronus ad illis conferendum permoveatur.

Licet hic nihil Patrono aut Collatori offeratur, non magis tamen quam in priori caſu Beneficium Eccleſiaſticum dici poteſt *gratis* obtentum: quandoquidem evidens ſit totum quod datur interceſſori, unice & ultimate datum eſſe ad Beneficium aſſequendum.

Mirum proinde non eſt, ſi Eccleſia hujuſmodi amicitiæ ac favoris conciliatores, tanquam apertos Simoniacos ſeveriſſime puniendos duxerit; ut vel ex unico Urbani II. reſponſo evincitur: „Præſentium, inquit,
portitorem, quem parentum incuria per pecuniam *non* “
Epiſcopo, ſed cuidam Conſiliario ejus datam, invitum “
Sacerdotii dignitatem obtinuiſſe ſignificaſti, *licet ſan-* “
cti Canones deponendum eſſe teſtentur, tamen quia cul- “
pam iſtam neſciens, & coactus commiſit, & quia “
ab eodem Ordine ut deponeretur ſupplicavit ultroneus “
ex conſideratione diſcretionis (quæ mater eſt omnium “
virtutum) magis quam ex rigore Canonum, miſe- “
ricordiæ viſcera adhibendo, ipſum in eodem Ordine “
eſſe fraternitati tuæ conſulimus: ita tamen ut ſi Ec- “
cleſia illa cui deſervit, Sacerdotum penuriam non pa- “
titur, ſuſpenſus à Sacerdotali Officio permaneat.“
Apud Grat. Can. PRÆSENTIUM *cauſ. 1. q. 5.*

Ex hoc Decreto patet, quod ſacri Canones deponendum eſſe à Sacerdotio cenſeant eum, qui per pecuniam *non Epiſcopo*, ſed *Conſiliario* ejus datam, Sacerdotium obtinuit: nec mirum; quia ſi hac larva pœnæ contra Simoniacos decretæ evadi poſſent, impune paſſim indigni per munera ad Sacerdotia introitum apertum haberent: quare Sacra Facultas Theologica Lovanienſis anno 55. hujus ſæculi rogata ab Epiſcopo Gandenſi ſuum judicium depromere ſuper ſequenti Articulo: *Pro interceſſione ad Beneficium obtinendum poteſt aliquid dari ſine Simoniæ ſuſpicione*; illum hac cenſura perſtrinxit: *Falſa eſt, & pernicioſa, hominibus ambitioſis, & indignis aditum aperiens ad Beneficia per pecuniam promiſcue procuranda.*

§. IV.

Per Chriſti verba; Gratis accepiſtis, gratis date, *detegitur Simonia; quæ ſub pallio pietatis contegitur.*

„ PLerunque adverſarius animarum, ait S. Gregorius *Lib. 7. Epiſt.* 111. dum non poteſt in his, „ quæ ad faciem ſunt prava ſurripere, callide *ſpecie* „ *quaſi pietatis* injecta, nititur ſupplantare.

Et quidem hoc *pietatis* pallio ſe contegere ſolet ſerpens ille verſipellis; ut ad munia Eccleſiaſtica intrudat quos novit externam quandam, ſed parum ſolidam, præferre pietatem, & ab omni Simoniæ labe, imo vel illius ſpecie videntur abhorrere, intus tamen occulto ambitionis æſtu ſucenſos cognoſcit.

Tales enim, quia ſcit Eccleſiæ Chriſti frequenter eſſe pernicioſiores, quam manifeſte impios, omni qua valet aſtutia, in Eccleſiæ munia protrudere ſatagit.

Hujuſmodi igitur perſuadet, ut largas eleemoſynas tribuant vel in ædificationem, ornamentumve Templi, aut familiæ ſuſtentationem alicujus Congregationis, ut per ejus ſodales Principi, alterive Collatori ſive Patrono commendentur. Vel nonnunquam ut magis ſe occultet, ſuadet fieri eleemoſynas, eo etiam tempore, quo nullum adhuc Beneficium vacat, pro quo obtinendo gratiam in præſenti aucupentur; non tamen dubitantes, quin præoccupata per eleemoſynarum elargitionem Congregationis benevolentia, ſpem ſibi non incertam faciant, ſuo tempore, favore eorum qui authoritate apud Patronum valent, ad dignitatem aliquam Eccleſiaſticam perveniendi; non enim ignorant quanta ſit Congregationi illi, ſibi devotos promovendi, cura & ſtudium.

Has Diaboli verſutias ſola illa, quam pro detectione palliorum, quibus Simonia contegi ſolet, aſſumpſimus, Chriſti ſententia luculenter deteget; ſi nimirum ſepoſitis gloſſis, quas ſola avaritia ſeu ambitio adinvenit, expendatur; Quis enim non videt dignitates *gratis* non accipi, quando ad illas obtinendas munera non exigua ſub *ſpecie eleemoſynæ* data fuerunt: quantumvis enim accepta ſeu oblata in pia opera diſpenſari ſupponuntur, ſemper tamen verum manet *gratis* non eſſe acceptum, quod per munera eo modo data, accipitur. Hinc Alexander II. poſtquam inſecutus Prædeceſſorum ſuorum veſtigia ſub graviſſimis pœnis prohibuiſſet, quodcunque Beneficium Eccleſiaſticum pro aliquo pretio aut munere conferri, ſub eiſdem pœnis conſtituere non dubitavit, ut *nullus cujuſcunque gradus Clericus pro Eccleſiæ Beneficio aliquid audeat conferre, aut* FABRICÆ ECCLESIARUM, *vel* DONARIIS ECCLESIARUM, *ſeu etiam quod pauperibus ſit tribuendum.* Cauſa 1. q. 3. Can. 9.

Nec minus evidenter ex conſideratione Chriſti præcepti: *Gratis accepiſtis, gratis date*, detegi poteſt Simonia illorum, qui apud Patronos Collatoreſve Beneficiorum interceſſores agunt pro aliquo, quia ab illo eleemoſynas in conſtructionem ædificiorum aut familiæ alimentationem acceperunt, aut accipere ſperant; tametſi enim in pia opera impendantur, quæ ex promotione ad Eccleſiæ munia accipiuntur aut ſperantur, nunquam tamen non erit verum, *ſpiritualia gratis* data non fuiſſe.

Hinc S. Gregorius Epiſcopos quoſdam, qui ab Ordinandis pecuniam in extructionem Xenodochiorum exigebant; tanquam Simoniacæ hæreſeos reos damnare non dubitavit *Lib. 7. Epiſt.* 111. „ Neque enim eleemoſyna reputanda eſt, inquit, ſi pauperibus diſpenſetur, quod ex illicitis rebus accipitur ..... Unde „ etiam illud certum eſt, quia etſi Monaſteria aut „ Xenodochia, vel quid aliud de pecunia, quæ pro „ ſacris Ordinibus (idem dic pro promotione alicujus ad Beneficium) datur, conſtruantur, mercedi „ non proficit: quoniam dum perverſus emptor in locum ſanctum tranſmittitur, & alios ad ſuam ſimilitudinem ſub commodi datione conſtituit; plura male ordinando deſtruit, quam ille poteſt ædificare, „ qui ab illo pecuniam malæ Ordinationis accepit.

Hiſce aliiſque in probationem latentis ſub ſpecie pietatis Simoniæ prolatis, tandem concludit; *Nimis ergo declinandum eſt, Fratres chariſſimi, ſub obtentu eleemoſynæ, peccata Simoniacæ hæreſeos perpetrare.*

Recte proinde notavit Chriſtianus Lupus *Diſſertat. 2. proœmiali ad Tom. 3. Schol. cap.* 3. cujus verbis concludo; „ quod Clerici & Monachi, quotquot hodie apud Laicos aut Eccleſiaſticos Principes agunt *proxenetas ac interceſſores*, impetrare conantes promotionem aut nominationem Prælatorum, qui *inſuper* „ *pauperes Eccleſias, Collegia, Monaſteria aut Xenodochia ditare, adjuvare, vel ornare obligentur*, committunt pleniſſimam Simoniam, & ſuis perſonis ac „ rebus evocent divinam maledictionem, Etiam Antiſtites, & quivis hiſce interceſſionibus promoti ... „ Et hinc vides à Magnatibus quoque, pergit idem „ Lupus, dum quid à nominatis Epiſcopis vel Abbatibus exigunt, quaſi ad publicas Regni neceſſitates, omnino committi Simoniam. „

§. V.

Sæpe ſub pallio redemptionis vexæ latet Simonia.

MUlti electi, qui gratuitam & Canonicam habent electionem, inquit S. Ivo Carnotenſis *Epiſt.* 60. quia hujuſmodi *dilationibus*, vel *fatigationibus* impediuntur: comparatis ſibi pecunia mediatoribus & prolocutoribus, *ne turpem patiantur repulſam in Simoniacam offendunt alienando conſecrationem.* „

Rationem illius aſſignat B. Petrus Damiani *lib. 2. Epiſt.* 3. quia non Eccleſiæ conſulere quærunt: *ſed quiete poſſidendi ſibi culminis aditum pandunt.* Hoc eſt, ne per tertium quempiam à Sacerdotio aſſequendo impediantur, aut ex illo deturbentur, datis muneribus, ſub ſpecie *redemptionis vexæ*, ut ajunt, aſſequuntur.

Hic frequenter Simoniam latere poſſe dubium non eſt; quidni enim ſæpius fiat, ut tertius illum *juſte* aut à poſſeſſione impedire, aut poſſeſſionem turbare poſſit; quo caſu ſi temporali dato aut promiſſo tertius ille juri ſuo cedat, quis ambigat quin apertiſſima incurratur Simonia, & præcepto Chriſti, *Gratis accepiſtis, gratis date*, contraveniatur; quandoquidem nonniſi temporali dato aut promiſſo Sacerdotii poſſeſſionem aut eſſet aſſecutus, aut aſſecutam retinuiſſet.

Quia vero plerunque incertus eſt litis eventus, ideo qui ſub ſpecie *redemptionis vexæ* per temporalis alicujus addictionem, à collitigante ceſſionem ſeu ceſſationem à lite impetrant, à Simonia ordinarie immunes non ſunt: quia ſæpius non Eccleſiæ conſulere quærunt; ſed datis muneribus, *quiete poſſidendi ſibi culminis aditum pandunt.*

Quare cum quæſitum eſſet ab Alexandro III. „ Utrum de Eccleſiaſtico Beneficio in litigium deducto poſſit fieri tranſactio; tale damus reſponſum, „ inquit, quod tranſigi ſuper re ſacra & litigioſa „ non poteſt; etenim res ſacræ, ut poſſideantur aliquo dato vel retento ſeu promiſſo, ſpeciem credimus habere Simoniæ. „ *Cap. 7. ii de Tranſact.*

Eadem de cauſa idem Pontifex admittere noluit pactionem inter certum Monaſterium & quemdam Petrum ea conditione factam, ut pro *expenſis*, quas Petrus fecerat, tres marchæ eidem perſolverentur, & idem Petrus liti quæ ſuper certa Eccleſia vertebatur, cederet, & ab infeſtatione Monachorum ceſſaret; hanc, inquam, pactionem admittendam non cenſuit Pontifex, *pro eo quod videbatur illicitæ pactionis ſpeciem continere. Cap. 4. ii de Pactis.*

Quæ Pontificis reſponſa Decretalibus Gregorii IX. inſerta, hodie juris communis partem efficiunt.

Hæc Pontificum reſponſa dilucide evincunt, quod qui per temporalis alicujus promiſſionem, quin & expenſarum refuſionem, ſe à litigio ſuper re ſpirituali eximunt, ſoleant ſub pallio *redemptionis vexæ* Simoniacæ pravitatis voragini ſe immergere.

Quinimo, licet non judicialis, ſed ſolum extrajudicialis ſit tertii contradictio, à qua ſe electus quiſpiam aut præſentatus, interveniente temporali, liberare ſtudet, nihilominus nec hic Simoniæ periculum ceſſare, unicum Lucii III. Reſponſum Decretalibus ſimiliter Gregorii IV. inſertum probat.

Cum quidam „ ad Eccleſiæ regimen de voluntate majoris partis Fratrum fuiſſet electus, paucis contradicentibus, quidam amicus de ejus conſcientia „

„ & vo-

„ & voluntate turbata, ei qui magiſtet diſcordiæ videbeatur certæ quantitatis munus exſolvit, & ſic contradictio ceſſavit. “ Poſtea dubitare incœpit Electus, num eſſet à labe Simoniæ prorſus immunis. Cum enim *major pars* Fratrum eum elegiſſet, *paucis* tantum contradicentibus, non niſi mera *vexæ redemptio* fuiſſe videri poterat.

Conſultus tamen Pontifex reſpondit: *Multum tibi conſulis, ſi adminiſtrationem celeriter ac ſponte dimiſſas, illius verbi memor exiſtens:* NIHIL PRODEST HOMINI, SI UNIVERSUM MUNDUM LUCRETUR: ANIMÆ VERO SUÆ DETRIMENTUM PATIATUR. *Capit.* 23. ☩ *De Simon.*

Prudentiſſima proinde S. Carolus, ne *redimendæ vexationis ſpecie*, ut ipſe loquitur, in cauſis Beneficiorum Simoniacæ pactiones intercedant, in *Concilio Mediol. I. de Conſtit. contr. Sim. num.* 11. ſtatuit nemini licere ad *redimendam vexationem*, „ ne in caſibus quidem jure permiſſis, pecuniam dare, quidquamve paciſci aut tranſigere, niſi Epiſcopi conſenſus acceſſerit, cujus partes erunt, & perſpicere diligenter, an ſubſit aliqua fraus; ubi rem fraude carere, & jura permiſſam cognoverit, non denegare ei, qui petierit, facultatem ſe à vexatione liberandi. Qui contra, quam decretum a nobis eſt, loquit, fecerit, Epiſcopi arbitrio plectatur; & quod actum fuerit, irritum ſit & nullum.

Quicunque igitur ſe à vexatione in cauſa beneficiali redimere meditatur, conformiter ad hoc S. Caroli præceptum, prævie Epiſcopo aut certe aliis quibuſdam viris doctis ac peritis totam rei ſeriem merito exponet, ut ipſi diſpiciant, num ſub *redimendæ vexationis* ſpecie ſolitæ Simoniacæ pactiones non lateant; vel an periculum non ſit, quod illicitis aliorum extorſionibus annuendo, ipſe eorum injuſtitiæ complex fiat, aut ſaltem ſcandali cauſa ſit. Quæ omnia indubie ſecurius aliis expendenda committuntur; quia aviditas, qua cupimus à vexis liberari, facile excæcat, & proprium judicium corrumpit.

§. VI.

Sæpius committitur Simonia in exactione jurium, *ut vocant, pro inſtitutione aut admiſſione ad poſſeſſionem.*

QUandoquidem per inſtitutionem, ſeu inveſtituram, & admiſſionem ad poſſeſſionem, ad titulum Eccleſiaſticum non ſecus perveniatur ac per præſentationem aut collationem, evidens eſt; eadem ratione qua collatio aut præſentatio *ſpiritualibus* annumeratur, ipſam quoque inſtitutionem ſeu admiſſionem ad poſſeſſionem, ſpiritualibus annumerandam eſſe.

Hinc ſequitur, quod non tantum præſentatio aut collatio, ſed & inſtitutio atque admiſſio ad poſſeſſionem debeant juxta Chriſti præceptum, *gratis dari*, & *gratis accipi:* exactiones quoque tam pro his, quàm pro illis Simoniæ labe laborarent: quod ipſum & Sacri Canones & Pontificum Decreta abunde teſtantur.

„ Cum in Eccleſiæ corpore, inquit Concilium Generale Lateranenſe ſub Alexandro III. *Can.* 7. omnia debeant ex charitate tractari, & quod *gratis receptum* eſt, *gratis* impendi: *horribile* nimis eſt, quod in quibuſdam Eccleſiis locum venalitas perhibetur habere, ita ut *pro Epiſcopis vel Abbatibus, ſeu quibuſcunque perſonis Eccleſiaſticis ponendis in ſede, ſeu introducendis Presbyteris in Eccleſiam* .... aliquid exigatur. Putant plures ex hoc ſibi licere, quia legem moris de *longa* invaluiſſe *conſuetudine* arbitrantur: non ſatis, quia cupiditate cæcati ſunt, attendentes, quod tanto graviora ſunt crimina, quanto diutius animam infelicem tenuerint alligatam. Ne igitur hoc de cetero fiat, & *vel pro perſonis Eccleſiaſticis deducendis ad ſedem vel Sacerdotibus inſtituendis* .... aliquid exigatur, diſtrictius inhibemus: Si quis autem contra hoc exigere præſumpſerit, *portionem cum Giezi* ſe noverit habiturum, *cujus factum turpis muneris exactione imitatur*. Refertur in Cap. ☩ *De Simon.*

Ex hoc Concilii Decreto habemus: Primò, quod Eccleſia credat eſſe *crimen horribile*, quidquam exigere *pro introducendis Presbyteris in Eccleſiam*, atque ob id denonciet, de cetero exigentes *portionem cum Giezi* habituros.

Secundò, habemus ex eodem, quod nulla *conſuetudo* quantumvis *inveterata*, ſimiles exactiones juſtificare queat. Quare ipſi Romani Pontifices conſuetudinem, qua hujuſmodi exactiones ſæpe ſuſtinebantur, ut corruptelam damnare non dubitarunt.

Et quidem Innocentius III. Cantuarienſi Archiepiſcopo præcipit: „ Ut *pravam* conſuetudinem de ſua Provincia ſtudeat abolere, per quam pro *inveſtitura*, Archidiaconi *marcham argenti*, minores vero Decani *vaccam albam* ſibi dari poſtulant, vel certam ſolvi *pecuniæ quantitatem*. “ *Cap.* 36. ☩ *De Sim.*

Honorius III. immediatus Innocentii Succeſſor conſuetudinem non tantum inveteratam, ſed & *juramento roboratam*, qua Canonici Laudunenſes *à Canonicis quos in Eccleſia canonizari contingebat*, SCYPHUM ARGENTUM *exigebant*, in irritum revocari jubet: *Quia*, ait, *conſuetudo hujuſmodi habere videtur ſpeciem pravitatis, & continet* TURPITUDINEM MANIFESTAM. *Cap.* 2. *De conſuet. in compil.*

Similem conſuetudinem, qua Canonici quidam à novo Canonico *convivium* exhiberi volebant, priuſquam ad integram fructuum perceptionem admitterent, reprobat Gregorius IV. *Capit.* 24. ☩ *De Simonia.*

Quantopere Synodus Tridentina deteſtata ſit conditiones ſeu deductiones ex fructibus, ſolutiones, promiſſiones, compenſationeſve illicitas, aut etiam quæ in Eccleſiis dicuntur *Turnorum lucra*, aliaque ſimilia in proprium Clericorum commodum convertenda, quæ tam in Cathedralibus, quàm Collegiatis & Parochialibus Eccleſiis, ex earum *Conſtitutionibus*, aut ex prava conſuetudine in electione, confirmatione, vel alia proviſione, ſive admiſſione ad poſſeſſionem interponuntur, patet ex Decreto *Seſſ.* 24. *cap.* 14. *De Reform.* quo inſuper mandat Epiſcopis, ut quæcunque hujuſmodi ſpeciem Simoniæ aut ſordidæ avaritiæ habent, exigi non permittant.

Quapropter interrogata Sacra Congregatio Concilii Tridentini, an per Decretum Concilii Tridentini *Seſſ.* 24. *cap.* 14. *De Reform.* & Bullam Pii V. *Durum nimis*, eſſet ſublata conſuetudo, cujus vigore Canonicus novus ſingulis Canonicis *chirothecas* diſtribuit, & donat poſt adeptam poſſeſſionem, & poſt admiſſionem ad fructus & diſtributiones, declaravit Sacra Congregatio, teſte Fagnano, nec fas eſſe hujuſmodi *chirothecas* diſtribui vel recipi. Ad *Capit.* TUA NOS. ☩ *De Simon. num.* 38.

Ex hiſce, nec non ex Epiſtola Honorii II. §. ſeq. ſubjicienda, quiſque facile intelligit, ea omnia, quæ Archidiaconi, Decani, Canonici, aliique ab introducendis Presbyteris, Canonicis, aliiſque Beneficiatis in *proprium ſuum commodum* convertenda exigunt, de Simonia turpique quæſtu admodum eſſe ſuſpecta; atque ab omnibus, cui vitium hoc horrori eſt, eo titulo merito eſſe rejicienda.

Quod tamen non obſtante adeo dilucida atque toties iterata à Conciliis ac Pontificibus dictarum exactionum reprobatione, adhuc à plurimis, ſine ullo pene conſcientiæ remorſu, exactiones illæ frequententur, inde provenire videtur, quod difficulter homines ab inveterata conſuetudine divelli queant; præſertim ſi eo uſque invaluerit, ut ea, quæ exiguntur, in *jura* Dignitatum ac Officiorum tranſiiſſe videantur. De qua difficultate audire lubeat querelam, quam in literis ad Richardum Sedis Apoſtolicæ Legatum ſæculo undecimo deprompſit S. Ivo Carnotenſis *Epiſt.* 133. „ Quod autem vobis ſuggeſtum eſt, ait, Simoniacam hæreſim, me permittente, in Eccleſia Carnotenſi publice dominari, omnino veritate caret. Quia hoc malum ab initio Clericatus mei ſemper exhorrui; & poſtquam ad Epiſcopatum veni, quantum Deo donante prævalui, in ſuperficie reſecavi. Quod manifeſtum fieret, ſi pace Confratrum & Coepiſcoporum noſtrorum fieri poſſet: in quorum Eccleſiis multæ *malæ conſuetudines* adhuc caput erigunt, quæ temporibus noſtri Sacerdotii Deo auxiliante in Eccleſia Carnotenſi ſopitæ ſunt. Si quæ autem adhuc ſunt, quæ pro CONSUETUDINE ANTIQUA, *publice exigant Decanus & Cantor, & alii Miniſtri ab his qui Canonici ſiunt, me* CONTRADICENTE *&* PERSEQUENTE, “

„ *Roma-*

„ *Romana Eccleſia conſuetudine ſe defendunt, in qua aiunt Cubicularios & Miniſtros Sacri Palatii multa exigere à conſecratis Epiſcopis vel Abbatibus, quæ oblationis vel benedictionis nomine palliantur, cum nec calamus, nec charta gratis ibi (ut ajunt) habeatur; & hoc quaſi lapide conterunt frontem meam, cum non habeam quod reſpondeam, niſi Evangelicum illud:* QUOD DICUNT, SERVATE ET FACITE; *ſed ſi id faciunt*, SECUNDUM OPERA EORUM NOLITE FACERE.

Hoc S. Ivonis reſponſum nos docet primo, quod zeloſiſſimus ille Antiſtes poſt multos pro evellenda Simoniaca pravitate, non ſine fructu, exantlatos labores, nihilominus *conſuetudinem inveteratam*, qua Decanus, Cantor aliique Miniſtri à Canonicis recipiendi aliquid exigebant, tolerare coactus fuerit.

Docemur ſecundo, quod Sanctiſſimus ille Præſul, licet *conſuetudinem* illam omnino abrogare non potuerit, eam tamen perſequi, & exigentibus contradicere non omiſerit.

§. VII.

Epiſtola Honorii II. ad Epiſcopum & Clerum Leodienſem, qua improbat pravam conſuetudinem exigendi pecunias à recipiendis ad poſſeſſionem Beneficiorum.

HOnorius Servus Servorum Dei, Alexandro „ Epiſcopo, & Clero Leodienſi, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Relatione Fratrum veſtrorum ad nos venientium comperimus, hanc in veſtra Leodienſi Eccleſia DETESTABILEM *ex antiquo fieri conſuetudinem*, ut quicunque ibi fieri Canonicus voluerit, oporteat eum Præpoſito & Decano determinatam pecuniam exhibere, & hoc de inveſtituris Eccleſiarum, & Altarium Archidiaconos & Decanos facere accepimus. Scriptum eſt in Evangelio, quia Dominus noſter vendentes & ementes ejecit de Templo, ideoque per præſentia ſcripta firmiter præcipiendo mandamus, quatenus tam *prava conſuetudo* de cetero apud vos nullatenus conſervetur, ſed modis omnibus annihiletur. Quod ſi quis deinceps contrarium præſumpſerit agere, nos & dantem & accipientem jubemus locum in Eccleſia non habere. Datum Laterani 7. Id. Novembr. “ Extat *tom.* 12. *Spicilegii Dacherii pag.* 158.

§. VIII.

Sæpe contegitur Simonia ſub ſpecie gratitudinis.

QUi à Simonia vendicare voluerunt accipientes aut dantes temporale pro ſpirituali, *modo temporale ſit ſolum* GRATUITA COMPENSATIO *pro ſpirituali, aut è contra*, credidiſſe videntur, Chriſti mandatum, *Gratis accepiſtis, gratis date*, atque univerſos Canones Simoniacæ pravitati oppoſitos, in verbis tantum & non rebus poſitos fuiſſe. Quid enim, quæſo, intereſt, num temporale dari aut accipi dicatur tanquam *gratuita compenſatio* pro re ſpirituali; num vero tanquam *pretium*: modo eo fine detur temporale, ut per illud ad ſpirituale perveniatur, aut è converſo ſpirituale conferatur, niſi ut temporale accipiatur?

Merito proinde Facultas Theologica Lovanienſis rogata ab Epiſcopo Gadenſi, hanc propoſitionem tanquam Simoniacæ pravitati pallium ſubminiſtrantem condemnavit: *Dare temporale pro ſpirituali non eſt Simonia, quando per temporale fit ſolum* COMPENSATIO GRATUITA *pro ſpirituali, aut è contra.*

Ejuſdem quoque propoſitionis praxim anno 59. præſentis ſæculi Epiſcopus Namurcenſis omnibus ſuæ Diœceſis Confeſſariis interdixit.

Quarum condemnationum juſtitiam probavit SS. D. Innocentius XI. dum eandem inter ceteras 65. *num.* 45. ſolemni cenſura perſtrinxit.

Qui igitur ut Beneficium impetrare queant, hac aut ſimili loquendi formula Collatorem alloquuntur: *Domine, nolo quidquam promittere: ſi tamen placeat mihi Beneficium conferre, non ero* INGRATUS, *nec recedam à* CONSUETUDINE *virorum* HONESTORUM; *etenim ſum & ego vir* HONESTUS: indubie Simoniaci ſunt. Quod enim hiſce verborum involucris rerum temporalium promiſſiones conteguntur; clarius eſt quam ut probari debeat; neque Collatores indigent Calepino, ut verba illa intelligant.

Quinimo licet tacita illa de dando, & accipiendo temporali per modum *gratitudinis* conventio, verbis non exprimatur; equidem remunerationes illas pecuniarias, quæ hodie paſſim contingunt, plerunque, ſi non ſemper ex tacita conventione fieri, dubitare non poterit, qui remunerationes illas cum circumſtantiis ſuis, quas §. ſequenti expendemus, attentius conſideraverit.

§. IX.

Ex circumſtantiis, quæ hodiernas remunerationes comitari ſolent, oſtenditur, quod conſueverit ſub illis latere turpis Simonia.

UT conſtet, num munerum datio animum Collatoris aut Patroni ad conferendum inclinaverit, tacitaque ſaltem de dandis muneribus conventio interceſſerit, tria potiſſimum conſideranda cenſuit Alexander III. *Dantis & accipientis qualitas, quantitas muneris, & donationis tempus. Cap.* 18. *ẍ De Sim.*

Hæc ſi attentius paulo expendantur, vix ambigo, quin facile intelligetur, quod pleræque hodiernæ munerum retributiones, ex conventione, ut minus tacita, procedant.

Perſonæ quidem, cui collatio fieri conſuevit, qualitas, quæ à Collatoribus conſiderari ſolet, non obſcure conventionem de munere dando & accipiendo innuit.

Primum quippe quod Collatores hujuſmodi circa perſonam inquirunt, & de quo præcipue ſolliciti ſunt, eſt, num is qui ſe offert dives ſit & ſufficiens, qui convenientem *remunerationem* faciat: parum anxii, num pietate, doctrina aliiſque ad Statum Eccleſiaſticum neceſſariis conditionibus ſit inſtructus.

Imo nec divitem noviſſe ſimilibus mercatoribus ſufficit, niſi & *gratum* futurum pro *ratione Beneficii conferendi*, pernoſcant; ſi de eo dubitent, prævie ſolicite admodum de eo inquirere non dubitant. Si inquiſitione facta, cum *muneribus* dandis inſufficientem, aut à *munerum* datione abhorrentem intelligant, eo quod bona Eccleſiaſtica ut Miniſtrantium alimenta, & quod illi ſupereſt ut *patrimonium pauperum* ſuſpiciat, illi Beneficium conferre ſolicite cavebunt; tametſi à doctrina, pietate ac moribus multum eſſet commendabilis.

Hinc fit, ut de illis Eccleſiis, in quibus hujuſmodi remunerationes fieri ſolent, dicere poſſimus, quod jam pridem ad Lucenſem Eccleſiam ſcripſit Alexander II. „ Ex multis temporibus hoc deteſtabile malum intra veſtram Eccleſiam inoleviſſe cognovimus, ut *nulli* unquam Clerico, quamvis *Religioſo*, quamvis ſcientia & moribus prædito, Eccleſiaſticum Beneficium concederetur, niſi ei qui *profano pecuniæ munere* illud emere ſtuduiſſet: ſiebatque Eccleſia & res ejus ita venalis, veluti quædam terrena, & vilis merx à negotiatoribus ad vendendum expoſita. Quod malum quam deteſtabile, quantum Deo Sanctiſque ſit contrarium, & SS. Canones docent, & fere omnibus manifeſtum exiſtit. “ *Can.* 9. *cauſ.* 1. *quæſt.* 3.

Secundo circa *munerum* oblationem conſiderandam eſſe monet Pontifex *quantitatem muneris, ſi magni vel minoris pretii res data exiſtat. Quod enim ſcriptum eſt*, inquit, BEATUS QUI EXCUTIT MANUS SUAS AB OMNI MUNERE, *de illis donis dictum eſt, quæ accipientis* ANIMUM ALLICERE *vel* PERVERTERE SOLENT.

Uſitatum hodiernum *remunerationum* valorem ſi quis expendat, & *munerum* illorum ſpe animum Collatoris aut Patroni allici vel perverti poſſe neget, ſenſus communis expers merito judicaretur.

Quin ut ex *munerum quantitate* manifeſtior pateat mercandi animus, advertendum, munera illa ac dona, pretii inſtar, pro ratione proventuum Beneficii conferendi, majora aut minora, juxta vulgarem ſimilium negotiatorum æſtimationem, eſſe conſtituta; quæ ni à Collatario perſolvantur, ſi non injuſtitiæ, ut minus infamiæ notam apud illos incurrit.

Quantitatem vero munerum ex nefandiſſimo illo man-

mangonum judicio taxatam ſi æqua lance libremus, indubie potiori jure hodie dicere licebit, quod olim dixit Petrus Bleſenſis *Epiſt.* 120. „ O negotiatio deteſtanda! pro honore tranſitorio animam perdere, tantumque pecuniæ numerare pro reddittu, quantum de obventionibus ejus non poſſit *per quinquennium* obvenire.

Subdit vero Pontifex: *Quod ſi dona modici pretii fuerint, Eccleſia interpretari non conſuevit in his delinquere vel donantem vel accipientem*. Recte, inquam, dicit: *Eccleſia interpretari non conſuevit:* quia, ut bene notat Fagnanus poſt S. Thomam, quod in hiſce munuſculis dicatur non committi Simoniam, procedit in *foro exteriori, & quoad Eccleſiam*, quia cum non ſit probabile, ut „ animus Judicis ſpiritualis flectatur ad aliquid faciendum pro parvo munere; idcirco Eccleſia in his non judicat Simoniam committi; & ita loquitur textus in *Cap.* Exsi Quæstionsi *De Simon.* ſed apud Deum, qui cor videt, Simonia eſt, & in parvis & in magnis muneribus, ſi animus Judicis ex eis flectatur; & ita illum textum declarat Sanct. Thomas in 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 2. *art.* 3. *ad* 1. Item, Simonia eſt, etiam in parvis munuſculis, ubicunque apparet de intentione, *Cap.* Ex tuæ. *De Simon.* ubi patet ſex ſolidos Simoniam inducere. " Hæc Fagnanus ad *Cap.* Tua nos ii *De Simon. num.* 39.

Hæc eo fine notanda duxi, ut ex circumſtantiis, quæ hodiernas remunerationes comitari ſolent, pateat non Deo tantum, verum etiam hominibus, eas Simoniacas probari: Ut vero intentum magis appareat, tertium quod in dandis muneribus expendendum eſſe monet Pontifex, ſcilicet *donationis tempus*, expendamus.

Experientia compertum eſt, illa, quæ *remunerationis* gratia hodie exhibentur, mox ab accepto Beneficio perſolvi; non ſecus quam in emptione-venditione pretium re tradita ſolet exſolvi, quinimo non raro, quia fidem ſufficientem de remuneratione non habent ante collatum Beneficium, ſecuritatis ergo ſequeſtro munera committuntur.

Hanc rurſus circumſtantiam ſi quis expenderit, morali judicio ſit deſtitutus oportet, qui Simoniam hic latere non judicet.

Singula igitur, quæ modernas munerum remunerationes comitari ſolent, ſi quis morali & incorrupto judicio expenderit; neſcio quomodo ambigere poterit, quin ſub illis munerum ſuſceptionibus ac largitionibus nefandiſſima tegatur Simonia.

Illud præterea circa conſuetas hodie remunerationes obſervandum, quod illæ fieri ſoleant ab his, qui nunquam vel vigeſimam partem eorum, quæ remunerationis ergo Collatoribus offerunt, *gratis* alicui darent, adeo ut vel ſola remunerationum in ea quantitate oblatio, deficientibus etiam aliis circumſtantiis, animum Simoniacum ſufficienter declaret; quis enim, niſi ſenſu communi deſtitutus credat, quod munera quæ aliquot annorum proventus Beneficii collati abſumunt, à ſimilibus *gratis* offerantur? Puderet quoque Collatores hujuſmodi oblata accipere, niſi crederent ea ex quadam obligatione, ſaltem tacita offerri, quæ ex prava illa conſuetudine, remunerationes pro collatis Beneficiis faciendi, cenſetur ineſſe.

Sola proinde perſonæ dantis & accipientis qualitas, atque munerum quantitas, ſi moraliter conſiderentur, ſufficit, ut illas modernas *munerum* retributiones & acceptiones Simoniacas probent.

Adhæc, ſi effectus illarum *retributionum* conſiderentur, latentis ſimiliter Simoniæ indicium ſunt; nec enim alios, quam Simoniæ deteſtandos effectus reperire eſt.

Nonne ad oculum patet in partibus illis, in quibus hujuſmodi munerum ſuſceptiones & retributiones frequentantur, evenire quod jam olim per Simoniacam lsbem factum ſcribit Glaber Rodulphus *libr.* 2. *hiſt. cap.* 6. ut nimirum „ illi qui Sacræ Religionis idoneorum Decretores perſonarum eſſe debuerant, *munerum* largitione corrupti, potiorem quempiam ad regimen Eccleſiarum vel animarum dijudicant, illum videlicet, à quo *ampliora munera* ſuſcipere ſperant.

Si per Simoniam evenire dixerit Sanctus Gregorius *Epiſt.* 111. *lib.* 7. „ *Ut nulla de actu probatis, nulla ſolicitudo de moribus, nulla ſit de vita diſcuſſio, ſed ille ſolummodo dignus, qui dare pretium ſuffecerit, æſtimetur;* " nonne quoque idem per ſordidas illas remunerationes contingere videmus; ut nimirum *ille ſolummodo dignus, qui munera remunerandi cauſa dare ſuffecerit* & voluerit, *æſtimetur*?

CAPUT III.

De triplici munere, cujus interventu Simonia committitur.

§. I.

Oſtenditur tria eſſe munera, quorum interventione Simonia contrahitur.

Sunt nonnulli (inquit S. Gregorius *Homil.* 4. *in Evang.*) „ qui quidem nummorum præmia ex Ordinatione non accipiunt, & tamen ſacros Ordines pro humana gratia largiuntur, atque de largitate eadem laudis ſolummodo retributionem quærunt. Hi nimirum quod *gratis* acceptum eſt, *gratis* non tribuunt, qui de impenſo Sanctitatis officio, nummum expetunt *favoris*. Unde bene, cum juſtum virum deſcriberet Propheta, ait: *qui excutit manus ſuas ab omni munere*. Neque enim dicit qui excutit manus ſuas à munere, ſed adjunxit *ab omni:* quia aliud eſt munus *ab obſequio*, aliud munus *à manu*, aliud munus *à lingua*. " Apud Gratianum *cauſ.* 1. *quæſt.* 1. *Can.* 114.

Tria horum munerum genera multo ante Gregorii tempora notaverat S. Hieronymus in *Epiſt. ad Tit.* deplorans & ſuo tempore plures reperiri, qui non quærunt eos in Eccleſia erigere columnas, quos plus cognoſcunt Eccleſiæ prodeſſe: ſed quos vel ipſi amant, vel quorum ſunt *obſequiis* deliniti, vel pro quibus Majorum quiſpiam *rogaverit* (ut deteriora taceam) qui ut Clerici fierent, *muneribus* impetrarunt. Apud Gratianum *cauſ.* 8. *quæſt.* 1. *Can.* 6.

Has tres munerum ſpecies tanquam certiſſimam Simoniæ materiam ſubſequentes Pontifices ac Patres uno conſenſu agnoverunt: quare ſæculo undecimo intrepide pronunciare non dubitavit Urbanus II. *cauſ.* 1. *quæſt.* 3. *Can.* 8. „ Qui res Eccleſiaſticas non ad hoc, ad quod inſtitutæ ſunt, ſed ad propria lucra munere *linguæ*, vel *indebiti obſequii*, vel *pecunia* largitur, vel adipiſcitur, *Simoniacus*. " Et poſt ipſum ſæculo duodecimo B. Petrus Damiani, hiſce tribus muneribus enumeratis, *libr.* 2. *Epiſtol.* 1. ſubjungit: „ Quiſquis in dandis accipiendiſque dignitatibus Eccleſiaſticis *una duntaxat earum*, quæ prædictæ ſunt, peſte corrumpitur, Simoniacæ hæreſeos teneri crimine judicatur. "

Dicendum igitur cum Doctore Angelico, quod „ ſicuti contrahitur Simonia accipiendo pecuniam, vel quamlibet aliam rem exteriorem, quod pertinet ad *munus à manu:* ita etiam contrahitur per *munus à lingua*, vel *ab obſequio*, " 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 5. *in corpore*.

§. II.

Quinam incurrant vitium Simoniæ per munus a manu?

Munus *à manu*, Auctore S. Gregorio, eſt *pecunia:* „ Totum vero, ait S. Auguſt. quidquid homines poſſident in terra, omnia, quorum Domini ſunt, *pecunia* vocatur. Ideo autem *pecunia* vocatur, quia antiqui totum quod habebant, in pecoribus habebant. " *Can.* Totum *cauſ.* 1. *quæſt.* 3.

Itaque ſub munere *à manu* continetur omne, quod homines in terra poſſident, quodque pretio æſtimari ſolet.

Hinc collige, munere *à manu* committere Simoniam, qui cujuſpiam rei temporalis interventu ſpirituale acquirit aut largitur: idque ſive res illa magni, ſive exigui pretii fuerit.

Unde Simoniacum pronunciare non dubitavit Alexander

xandei III. Clericum, qui ſex ſolidos Archidiacono ſolvit, quia ipſum aliter ad Ordines præſentare noluerat. *Cap.* 20. ☩ *De Simon.*

Sequitur ſecundò, per munus *à manu* incurrere Simoniam, qui dant vel accipiunt Beneficium cum promiſſione expreſſa vel tacita remittendi debitum, vel proprium vel alienum, licet illud ex Officio ſpirituali contractum ſupponatur. Exempli gratia, ſi Parochus ſtipendii loco, quod ſuo debetur Vicario, daret vel reſignaret ſuum Beneficium cum pacto tacito vel expreſſo debitum remittendi, ſeu non exigendi, indubie Simoniacus eſſet, & dans & accipiens.

Eodem ex capite Patroni, præſertim Eccleſiaſtici, frequenter Simoniæ labe aſperguntur, præſentantes ad Eccleſiam Parochialem ea lege, rurſus tacite vel expreſſe, ut præſentatus minore competentia ſit contentus, aut ſaltem augmentum illius non prætendat. Similiter Clerici qui tacite vel expreſſe remiſſionem illam addicunt, aut augmento, quod forſitan jure prætendare poſſent, renunciant, ut præſentationem obtineant, lepram Simoniæ non evadunt.

Quid enim evidentius, quam quod eo caſu vel debiti certi aut ſaltem probabilis fiat remiſſio, ut Beneficium conferatur vel accipiatur?

Nec minus evidens eſt, ſimilem remiſſionem, emolumenti non exigui loco, Patronis reputandam eſſe; quia inde contingit, quod major decimarum portio ad ipſos devolvatur. Similes proinde ſunt hujuſmodi Clerici illis Clericis Cantuarenſibus, qui teſte Alexandro III. *in Cap.* 6. ☩ *De pactis*, decedentibus Eccleſiarum perſonis, paciſcebantur ex ipſis „ Eccleſiis majores ſolito ſolvere penſiones, ut facilius poſſent eaſdem Eccleſias adipiſci, “ quorum factum Pontifex ut deteſtabile vitium omnimodis extirpandum, & ſeveritate Eccleſiaſtica puniendum, pronunciat.

Tertiò, munere *à manu* Simoniaci ſunt Patroni quidam Laici, qui ad Beneficia præſentant ſub tacita vel expreſſa conditione, ut carnes, piſces, cereviſiam, aut merces alias ex officina ipſorum quærere teneantur; hanc enim obligationem Patronis illis pretio æſtimabilem eſſe nemo ſuæ mentis dubitat.

Quartò, idem vitium per munus *à manu* frequenter incurrunt, qui ut Patronos ad præſentandum alliciant, & eorum aucupentur amicitiam vel favorem, ipſis convivia ac ſympoſia exhibent. Nec enim ambigere licet, quin hæc pretio æſtimabilia ſint.

Plures caſus, quibus Simonia munere *à manu* committatur, hic adducere neceſſe non judicavi; quia ex allegatis ſine difficultate intelligi poſſe credo, quandonam in aliis munus *à manu* Simoniacam Beneficii collationem faciat. Hoc tamen addendum putavi, quod ad munus *à manu* non requiratur, ut illud quod datur aut accipitur *revera* ſit pretio aut pecunia æſtimabile; ſed ſufficiat, quod ut tale habeat promittens aut acceptans; unde Simoniacum cenſuit Alexander III. Epiſcopum Oxonienſem, quia Archidiacono *Beneficium*, & cuidam Clerico ante electionem ſuam *Prioratum* dicebatur promiſiſſe, ut uterque conſentiret electioni. *Cap.* 11. ☩ *De Simon.*

§. III.

Quandonam committatur Simonia per munus A LINGUA?

MUnus *à lingua* eſt *favor*, ait S. Gregorius *cauſ.* 1. *quæſt.* 1. *Can.* 14.

Hujus muneris interventu, non ſecus quam muneris *à manu*, Simoniam committi ex S. Gregorio aliiſque §. 1. hujus Capitis notatum eſt.

Rationem reddit Urbanus II. *Epiſtol.* 17. „ Quia „ quis res Eccleſiaſticas non ad hoc ad quod inſtitutæ „ ſunt, ſed ad propria lucra, MUNERE LINGUÆ, vel in„ debiti obſequii, vel pecunia largitur, vel adipiſcitur, „ Simoniacus eſt. “ Apud Gratianum *cauſ.* 1. *quæſt.* 3. *Can.* SALVATOR.

Cui conſonat Doctor Angelicus 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 5. *C.* docens contrahi Simoniam per munus *à lingua*, ſicuti accipiendo pecuniam; quia *quod aliqui ſatisfaciant precibus alicujus ad temporalem gratiam quærendam, ordinatur ad aliquam utilitatem, quæ poteſt pecuniarum pretio æſtimari.*

Toties igitur Simonia *munere lingua* committitur, quoties Beneficium ad preces alterius eo fine confertur, ut ſatisfaciendo ejus poſtulationi *gratia* ſeu *favor* ipſius ad utilitatem propriam habeatur: *Tales enim preces*, ut bene notat Gloſſa, *ſuccedunt loco pretii*.

Similiter Simonia per munus *à lingua* inficitur, qui Beneficium ad preces alterius conferendum duxit; ne recuſans offenſam poſtulantis incurrendo, *gratiam* ſeu *favorem* ejus amitteret. Nec enim minus pretio æſtimabile cenſetur *favorem* alicujus obtentum non amittere, quam non obtentum comparare.

Quinimo nec Collatio Beneficii facta ad preces alicujus deſinet eſſe Simoniaca, ſi per eam *favor humanus* quæratur, tametſi preces pro *digno*, aut etiam *digniore* porrigantur; quia cum nihilominus Beneficium collatum ſit, ut *favor*, qui ad utilitatem propriam ſpectat, habeatur, non poteſt collatio vitio Simoniæ carere, non magis quam collatio facta digniſſimo pro præſtatione pecuniæ.

Quod ipſum docet S. Thomas, adſtruens eſſe Simoniam ſaltem in intentione, conferre Beneficium ad preces alterius, licet illæ fiant pro *digno*: *Si non attendatur*, inquit, *ad dignitatem perſonæ*, *ſed ad* FAVOREM HUMANUM. 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 5. *ad* 3.

§. IV.

An ſemper ſit Simoniacum Beneficium ad preces vel commendationem alicujus conferre vel obtinere?

SI preces pro *digno* porrigantur, ait S. Thomas, “ ipſum factum non eſt Simoniacum: quia ſubeſt “ debita cauſa, ex qua illi, pro quo preces porriguntur, ſpirituale aliquid confertur: tamen poteſt eſſe “ Simonia in intentione, ſi non attendatur ad dignitatem perſonæ, ſed ad *favorem humanum*. “

Ex ſententia proinde Doctoris Angelici collatio Beneficii ad preces alterius facta, ſemper Simoniaca non eſt. Si enim Collator attenderit ſolum ad *dignitatem* perſonæ, non ad *favorem humanum*, ſive quod idem eſt, ſi in collatione tantum habitus fuerit reſpectus ad merita perſonæ per tertium propoſita & patefacta; adeo ut preces porrectæ potius habeantur pro atteſtatione meritorum, quam perſonæ commendatione, & conſequenter talis collatio facta dicenda ſit non in *gratiam* commendantis, ſive ut *favor* ejus habeatur, ſed ob *merita* perſonæ per preces & commendationem ipſius declarata & probata.

Similiter ſi poſtulans pro alio Beneficium non alio intuitu *preces* porrigat, quam ut *merita* perſonæ Collatori vel Patrono innoteſcant, atque per illa ſolum, ad conferendum Beneficium Collatorem movere intendat; nulla quoque vel ſpecies Simoniæ ex parte ſupplicantis interveniet.

Recte proinde dixit Gratianus noſter *Cauſ.* 1. *qu.* 1. poſt *Can.* 112. *Non quorumlibet* PRECIBUS *Ordinationes factæ falſæ dijudicantur, ſed hæ demum, quæ precibus ordinandi vel ejus amici*, NON SPIRITUALI, *ſed* CARNALI AFFECTU *porrectis fiunt, cum alias futura non eſſent;* QUAS NON CHARITAS INTERVENIENS, SED AMICITIA SUPPLICANS EXTORQUET.

Ut igitur verbo dicamus: rogans aut porrigens *preces* pro alio erit Simoniacus ſaltem in intentione, ſi *preces* ea intentione offerat, ut Collatorem non per *merita* perſonæ, ſed per *gratiam* aut *favorem* humanum, quem tacite ipſi addicit, ad conferendum movere intendat. Similiter nec Collator à Simonia erit immunis, ſi non ob merita perſonæ per ſupplicantem expoſita, ſed ob addictam ſibi *gratiam* aut *favorem* ad conferendum proceſſerit; juxta S. Thomam: *Qui dat ſpirituale, ſi principaliter moveatur favore* PRECUM, *vel* TIMORE *rogantis, quantum ad judicium Divinum Simoniam committit & rogatus & rogans, ſi hoc intendat.*

§. V.

Quandonam committatur Simonia per munus AB OBSEQUIO?

MUnus *ab obſequio*, inquit S. Gregorius, *eſt ſervitus indebite impenſa*. Cauſ. 1. qu. 1. Can. 104.

Hujus muneris interventu, non ſecus ac muneris

à manu

Digitized by Google

à manu Simoniam committi, §. 1. hujus Capitis oſtenſum fuit. Rationem dat S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 5. Quia *idem eſt quod aliquis det rem ſpiritualem pro aliquo obſequio temporali exhibito vel exhibendo, ac ſi daret pro pecunia data vel promiſſa, qua illud obſequium æſtimari poſſet.*

Eandem rationem attigit S. Petrus Damiani perſtringens Clericos aulicos, qui exhibendo obſequia Beneficia venabantur, à Simonia tamen ſe immunes gloriabantur, quia *nullam talenti ſummam pro ſuſcipiendis honoribus ſe pepigere daturos*. „ Sed dic mihi, ò Clerice (inquit Petrus Damiani *lib.* 2. *Epiſt.* 1.) quiſquis es, ſi redempto quolibet aureo vaſe vel prædio, diſtractor exigeret, ut retento apud *te vice pretii*, hujuſmodi ſibi *ſedulitatis impendium* exhiberes; nunquid non poſtmodum conſtanter aſſereres, te quod acceptum eſt *juſto pretio* comparaſſe? Non videlicet quia pecuniam perſolviſti, ſed quia *ſervitium* præbuiſti. Diceres enim, & fortaſſe non impudenter aſtrueres: carius emi, dum tanto me labore vexarem, dum toties facultatum mearum ſumptus expenderem, quam ſi ſemel præfixæ quantitatis pecuniam numerarem. Nequaquam ergo ſibi innocentiam præbeant, & à Simoniacæ hæreſeos maculis ſe mundos eſſe confidant, qui licet metalla vibrantia non appendunt, pretium tamen pro ſuſcipiendis honoribus per ſubjectionis, & *obſequii* quædam *quaſi talenta* perſolvunt. " Hæc S. Petrus Damiani.

Manifeſtam proinde incurrunt Simoniam qui obſequium ſeu ſervitium Collatoribus aut Patronis *gratis* exhibent, ea conditione tacita vel expreſſa, quod ipſis, occaſione occurrente, de Beneficio providebunt. Similiter & ipſi Collatores eodem vitio irretiuntur, ſi ea ſpe alliciant Clericos, ut ſibi obſequium aut ſervitium *gratis* exhibeant.

Hoc Simoniæ periculum metuens S. Carolus, *Monuit atque obteſtatus eſt Epiſcopos, aliosque, quibus jus eſt conferendi Beneficia, ut familiaribus ſuis certam mercedem conſtituant, ne illi hoc ſubſidio deſtituti Beneficia Eccleſiaſtica, tanquam* SUÆ OPERÆ & LABORIS PRETIUM *præcipue ſibi proponant*. In Conc. Mediol. II. in Conſtit. adverſus Simoniac. *num.* 13.

Eundem Simoniæ reatum incurrunt, qui Principum, aut aliorum Magnatum liberos, vel Epiſcoporum Nepotes *nullo* aut *exiguo* ſtipendio tegendos, erudiendosve ſuſcipiunt, ea ſpe, ut Beneficia Eccleſiaſtica ab ipſis, vel eorum favore adipiſcantur.

Neque labes Simoniæ abſtergetur, tametſi obſequium exhibitum vel exhibendum ſpirituale foret; quia & ſpiritualem operam exhibentes, tanquam operarii, digni ſunt mercede ſua; unde ſi hanc intuitu Beneficii accepti aut accipiendi remittant, indubie Simoniaci ſunt. Similiter qui tale obſequium intuitu Beneficii dati aut promiſſi, ſibi *gratis* exhiberi, tacite vel expreſſe poſtulant, aut oblatum acceptant, Simoniæ labe inficiuntur.

Hinc Simoniaci ſunt Canonici, aliique Sacerdotes aſſumentes Vicarios, qui exiguo ſint contenti ſtipendio, ſpe conſequendi Beneficium.

Simoniacum quoque eſt, conferre alicui Beneficium ea lege & conditione tacita vel expreſſa, ut ipſe Beneficiatus teneatur Collatori, vel alteri aliqua obſequia etiam ſpiritualia, Beneficio non annexa, *gratis* præſtare. Quis enim dubitat, quin obſequia illa, licet ſpiritualia *gratis* exhibita, ad utilitatem redundent Collatorum, nec enim obſequia illa tametſi ſpiritualia, ſine conſtituto honorario ab aliis ipſis exhiberentur?

CAPUT IV.

De Simonia Confidentiæ.

§. I.

Quid de hac ſpecie Simoniæ edixerit Pius V.

ADVERSUS Simoniam confidentialem, quæ ſæculo proxime elapſo aut circiter præcipue invaluiſſe videtur, diverſi Romani Pontifices Conſtitutiones ac Decreta ſua promulgarunt; inter quæ tamen præ ceteris eminet Conſtitutio Pii V. naturam illius vitii, atque pernicioſos illius effectus, nec non modum illud detegendi probandique fuſius proponens & explanans. „ Multi, inquit Pius V. *Conſtit.* 85. *in Bull. Rom.* ipſa Beneficia jure retinere nequeuntes, alii enim coguntur ad Sacros Ordines, ad reſidentiam, ad incedendum in habitu Clericali, ut ad bellum proficiſcantur, ut inimicos occidant; alii ut alieno nomine lites agant, aut defendant; alii propter crimina incapaces, quidam ut purgato delicto vel abſolutione conſecuta illa repetant, eadem in alienos deponunt, & in pleriſque fructus ipſorum aut eis miniſtrantur, aut quibus ipſi ſtatuunt, ſæpe Laicis & inhabilibus. Plerique vel ſenes, vel infirmi, ut Beneficia in domibus ſuis perpetuent, illa renunciarunt & renunciant in alios, qui vel profanam familiam cedentium de fructibus Eccleſiaſticis alant, vel illa etiamnum infantibus, aut naſcituris, aſſervent, ſacro interdum circuitu retroceſſionis, cum reſervatione fructuum, & aliarum rerum acceſſu, præſertim ab illis qui præſtandorum Jurium Cam. Apoſt. ſunt immunes; alii aut incapaces, aut aliis Beneficiis Eccleſiaſticis onuſti, aut Eccleſiaſtico Ordini ſeſe mancipare refugientes, aut mere Laici, Beneficia Eccleſiaſtica aliis conferenda procurant, ut de illis poſtmodum ad libitum ſuum diſponatur, fructus etiam percipientes illorum. Adhæc plerique Ordinarii, & Collatores, ac etiam Patroni Laici curant deponenda Beneficia, ut fructus, ſeu penſiones capiant eorundem, aliiſve faciant miniſtrari. Alia item permulta ejuſmodi admittuntur, quibus immaculata divinarum rerum puritas impie violatur, diſciplinæ Eccleſiaſticæ nervus diſrumpitur, & imminens patratur exitium animarum. "

Hiſce pernicioſis technis, quas Clericorum avaritia & cupiditas adinvenit, ut Sacrorum Eccleſiæ muniorum ſordidam mercimoniam tegere queat, prænotatis, Pius Pontifex ſubjungit: „ Quare nos volentes periculoſam talium audaciam novi juris ſubſidio cohibere, præſentium authoritate ſtatuimus.

Ut ſi quis quacunque authoritate Eccleſiam, vel Monaſterium, aut aliud Beneficium Eccleſiaſticum qualecunque, ex reſignatione vel ceſſione cujuſcunque perſonæ, ſimpliciter aut cum circuitu retroceſſionis, cum regreſſu vel acceſſu etiam ſola dimittentis intentione receperit, ut illa, vel illud etiam in eventum regreſſus vel acceſſus, eidem dimittenti vel alteri poſtea conferantur, aut illius fructus, vel eorum pars aliis vel aliis concedantur, vel penſiones ſolvantur ex eiſdem, hæc confidentia cenſeatur.

Iidem ſi Ordinarius, vel alius Collator contulerit antehac, aut conferat in futurum, Beneficium Eccleſiaſticum quovis modo vacans, ea conditione, tacita vel expreſſa, ut poſtea in alterum pro arbitrio Collatoris ſeu alterius cujuſcunque contra juris communis ordinationem diſponatur, ſive ut eo proviſus, fructus illius, vel partem ad utilitatem vel libitum conferentis, vel decedentis, aut alterius relinquat, & remittat, ſeu penſionem illi, vel illis, quem vel quos idem Collator, aut cedens, vel alius per ſe vel alium, ſcripto aut verbo juſſerit ſeu ſignificaverit, perſolvat, & pariter ſi à Patrono etiam Laico, vel alteri præſentatori, ſeu electori contigerit aut contingit id fieri.

Adhæc ſi Clericus prædictæ Cameræ, aut Cardinalis, aut alius à ſolutione jurium ipſius Cameræ, vel etiam Cancellariæ Apoſtolicæ exemptus, poſt reſignationem vel ceſſionem alicujus extranei, de Eccleſia, Monaſterio, vel alio Beneficio Eccleſiaſtico in ſe, Apoſtolica, vel alia authoritate factam & admiſſam, illam, vel illud etiam confectis literis Apoſtolicis, & poſſeſſione apprehenſa, in eundem reſignantem vel cedentem, modico ſpatio interjecto, veluti duorum vel trium menſium retroceſſerit, aut retrocedat in futurum, & ex illa retroceſſione fructus Eccleſiæ ſeu Monaſterii, aut Beneficii vel eorum pars, ſeu penſio, ſeu quid aliud ſuper his reſervatum, aut regreſſus ſeu acceſſus, & ingreſſus ad illam vel illud, ipſi Clerico, vel Cardinali, aut alii exempto ſit, fueritque conceſſus.

Ex his facile eſſet concludere, quinam ad mentem Pii Pontificis Simoniaci Confidentiæ ſint dicendi; ut tamen clariores ad ſenſum Pontificum ac Eccleſiæ de hac Simonia concluſiones formentur, prius quid Concilia, Pontificum declarationes ſecuta, de ea ſenſerint, paucis proponam.

§. II.

Quid circa Simoniam Confidentiæ decreverint, Concilia?

QUanta mala in Eccleſiam invehat Simonia confidentiæ, §. præcedenti ex Conſtitutione Pii V. vidimus, ut proinde mirum non ſit, ſi & ipſa Concilia pro Eccleſiaſticæ diſciplinæ inſtauratione celebrata, Romanorum Pontificum exemplo, teterrimam hanc Eccleſiaſticæ diſciplinæ peſtem eliminare totis viribus ſtuduerint.

Et quidem anno 82. præcedentis ſæculi, Patres Concilii Rhemenſis Simoniacam labem funditus extirpare volentes, adverſus hanc ejus ſpeciem hæc ſtatuenda cenſuerunt. *Tit. De Simon. num.* 13. 14. 15. & 16.

„ Quiſquis acceptat Beneficium, ut ei poſtea cedat in favorem cujuſcunque perſonæ capacis vel incapacis, ſæcularis vel regularis, Laicorum, vel alicujus ex Clericis, fiduciarius eſſe cenſeatur. Idemque eſto judicium de eo qui per reſignationem ejus Beneficium recepit, cujus prius erat illi facta promiſſio.

„ Qui eandem confidentiam verbo, vel facto juverit vel procuraverit, ejuſdem criminis particeps habeatur. Qui Beneficium acceptat, non ut cedat, ſed ut alius fructibus, vel eorum portione, ſub ipſius nomine gaudeat, fiduciarius eſſe judicetur.

„ Patroni etiam ſeu Eccleſiaſtici, ſeu Laici, qui Clericorum perſonas interponunt, ut ex pacto vel expreſſo vel tacito, fructus Beneficiorum ad quæ præſentant, vel eorum partem aliquam in proprios uſus convertant, vel qui aliquo ſuppoſito, vel etiam nullo titulo exiſtente, fructus Beneficiorum occupant, non ſolum hujus criminis rei, ſed etiam injuſtiſſimi raptores cenſeantur, & Jure Patronatus ipſo facto privati exiſtant.

Eodem anno Turonenſes Patres eodem adverſus hanc Simoniæ pravitatem zelo animati Conſtitutionem Pii V, de qua §. præcedenti, ab omnibus exacte obſervandam *cap.* 5. decernunt, inſuper declarantes: *Eccleſiam fiduciarios Simoniacos non minore quam fidei deſertores odio habere*. Ipſi etenim, ſubjungit Sacer Conventus, „ magno Cleri ſcandalo, animarum ſuarum periculo, ac Eccleſiæ bonorum gravi diſpendio ad Beneficia provehuntur.

Utque plura adverſus peſtilentiſſimum illum Simoniæ fœtum Conciliorum graviſſima Decreta prætermittam, unum Concilii Mediolanenſis ſub S. Carolo adjungo. „ Ne ita detur Beneficium cuiquam, ut is ad nutum ejus, qui dederit, vel cujuſvis alterius poſtea cedat.

„ Neve in eo dando ulla fructuum pars ab Epiſcopis, & inferioribus contra Sacrorum Canonum inſtituta quovis etiam pietatis ſtudio reſervetur.

„ Qui ex iis, quos diximus, ſecus fecerit, jure ac facultate eligendi, nominandi vel præſentandi, deinceps uti non poſſit.

„ Qui vero Beneficium conditionibus hujuſmodi acceperit, ſciat ex Sacrorum Canonum Decretis ſe nullum in eo jus adeptum eſſe, atque ideo fructus ſuos non facere; quoſve perceperit, ſine conſcientiæ labe retinere non poſſe, ad eorumque reſtitutionem compellatur.

„ Omnes item ii ceteras pœnas dent Simoniacis à Sacris Canonibus, & Conſtitutione Sanctiſſimi D. noſtri Pii Papæ V. conſtitutas, & quas Epiſcopi præterea de iis ſumendas judicaverint.

„ Eandem Pii Conſtitutionem Epiſcopi ſemper in Diœceſana Synodo, ac bis quotannis in celebrioribus ſuæ Diœceſis oppidis publice recitari jubeant.

§. III.

Quæ ſpecialiter ſint ſtatuta ad probandam & detegendam Simoniam confidentiæ.

ILlud quidem ab initio naſcentis Eccleſiæ omnium Simoniacorum ſtudium fuiſſe, ut diverſis fraudibus & technis Simoniacas ſuas ſordes tegere & occultare poſſent, *Cap.* 1. §. 3. oſtendimus; attamen in nulla Simoniæ ſpecie tot pallia quibus malitiam ſuam pallient inventa eſſe, quam in præſenti experientia docuit: adeo ut etiam oculatiſſimos quoſque pene fugerent: ut ea propter non immerito monuerint Patres Concilii Burdigalenſis *an.* 1624. *cap.* 15. „ *Præcipuam* curam debere eſſe in ſordida confidentiæ labe detegenda, qua tandem palam facta & comprobata, remediis juris ita confodiatur, ut nuſquam reviviſcat, ſed evaneſcat prorſus & extinguatur. « Hinc ea ipſis viſa ſunt præſcribenda, *quibus utcunque*, ajunt, *pateat* ABHORRENDUM *ſcelus*.

„ Quicunque Clerici vel Sacerdotes, coram Ordinario ſuo ad exhibendas Beneficiorum ſibi collatorum literas citati vel juſſi ad Synodum diœceſanam aſportarent, vel in viſitatione præ manibus haberent, eas non potuerunt exhibere, ſed ab alio detineri faſſi fuerint: qui ad ſacros Ordines, ſine juſto titulo, & ſufficienti ad victum, promoti fuerunt: qui fructus Beneficiorum ad plures annos collatos in præpotentum domos tranſportari ſciverunt: *Qui ſæpius ægrotantes eadem Beneficia reſignaverunt*, & *rurſus* eadem convaleſcentes retinuerunt: quicunque etiam Collatores, & Reſignantes, inter quos peſſima quadam conſuetudine convenit, ut reſignatorum Beneficium certæ perſonæ & deſignatæ infallibiliter conferatur: *qui ſine intentione clericandi*, *Beneficia ad tempus retinent*, *in cognatos* tandem *reſignanda*, eoque modo de uno ad alium transferenda: hi omnes de Simoniæ & Confidentiæ labe ſuſpecti valde cenſeantur, ac in eos jam diu procedatur & inquiratur, quoad Simonia ſeu Confidentia detecta, Canonice puniatur. In aliis vero omnibus ita invigilent ſedulo Collatores ordinarii, *ne minima confidentiæ & Simoniæ ſuſpicio*, *proviſiones quaſcunque remoretur*; *judicium* ſuſpendat, donec diſcuſſo dubio, veritas plenius innoteſcat.

Illius Synodi Prælatos præiverat Pius V. in ſupra allegata Conſtitutione, modo & forma probandi Simoniam confidentialem præſcriptis. „ Ad probandum plene Confidentiarum abuſum, ait, inter alias etiam hæ præſumptiones, & conjecturæ habeantur legitimæ. « Videlicet: „ Si quis poſt ceſſam à ſe Eccleſiam, vel Monaſterium, aut Beneficium, & publicatam reſignationem, ſeu ceſſionem, captamque à ſucceſſore poſſeſſionem, ſeſe in illa vel illo, ſeu rebus illius, per ſe, vel alium, ſeu alios de facto ingeſſerit, aut fructus perceperit, aut quicunque ſucceſſor illi, vel ejus propinquis, ipſos aut partem aliquam remiſerit eorundem.

Si recipiens Beneficium conſtituerit dimittentem vel ejus parentes & propinquos, procuratores ad percipiendum, vel locandum fructus Beneficii dimiſſi, & illi vel illis de fructibus perceptis, aut percipiendis donationem fecerit.

Si vel ſola procuratoris depoſitione, vel libris rationalibus menſariorum ex parte dimittendis, expeditio, quæ perſonam recipientis concernit, proſecuta ſit; ſimulque expenſæ pro ea neceſſariæ ab illo factæ fuerint.

Denique ſi quis pro conceſſione alicui facta, quacunque authoritate de Beneficio Eccleſiaſtico, per ſe vel alium ſeu alios interceſſerit, vel alias in negotio conceſſionis ſeſe immiſcuerit quoquo modo, deinde aliquid de fructibus talis Beneficii de facto, etiam per manus poſſeſſoris, ac etiam ſimplicis donationis titulo perceperit, ſeu de illo poſtmodum ad voluntatem interceſſoris fuerit diſpoſitum quandocunque.

Teſtes autem de quaque re ſingulares ſingulas probare valeant præſumptiones, & conjecturas; pluresque hujuſmodi præſumptiones & conjecturæ plenam probationem faciant in prædictis.

§. IV.

§. IV.

Concluſiones aliquæ ex allegatis hoc capite Pontificum ac Conciliorum Decretis eductæ.

QUinam ex Pontificum ac Conciliorum declarationibus, lepra Simoniæ Confidentialis cenſeri debeant infecti, aut ut minus ſuſpecti, qua ratione itidem contra Confidentiarios procedendum ſit, antedicta oſtendunt: attamen pro faciliore intellectu, nonnulla tanquam conſectaria, quæ hodie magis notanda videntur, ex illis excerpemus.

Primò itaque, teſte Pio V. conſtat per Simoniacos Confidentiarios, „ Permulta admitti, quibus immaculata rerum divinarum puritas impie violatur, diſciplinæ Eccleſiaſticæ nervus dirumpitur, & imminens patratur exitium animarum. “ Quare, ut ait Synodus Turonenſis loco citato, „ eos Eccleſia non minore, quam fidei deſertores odio habet.

2. Ex Bulla Pii V. patet, „ quod ſi quis *quacunque* authoritate Eccleſiam vel Monaſterium, aut aliud Beneficium Eccleſiaſticum qualecunque ex reſignatione, vel ceſſione cujuſcunque perſonæ, ſimpliciter aut cum circuitu retroceſſionis, cum regreſſu, vel acceſſu etiam *ſola dimittentis intentione* receperit, ut illa vel illud etiam in eventum regreſſus, vel acceſſus, eidem dimittenti, vel alteri poſtea conferatur, aut illius fructus, vel eorum pars alii vel aliis concedantur, vel penſiones ſolvantur ex eiſdem, hæc confidentia cenſeatur.

3. Conſtat ex prædicta Bulla, „ Confidentiam committi, ſi Ordinarius vel alius Collator contulerit antehac, aut conferat in futurum Beneficium Eccleſiaſticum quovis modo vacans ea conditione tacita vel expreſſa, ut poſtea in alterum pro arbitrio Collatoris ſeu alterius cujuſcunque contra juris communis ordinationem diſponatur, ſive ut de eo proviſus, fructus illius vel partem ad utilitatem, vel libitum conferentis vel cedentis, aut alterius, relinquat & remittat, ſeu penſionem illi vel illis, quem vel quos idem Collator aut cedens, vel alius per ſe vel alium ſcripto aut verbo juſſerit ſeu ſignificaverit, perſolvat, & pariter ſi à Patrono etiam Laico, vel alteri præſentatori, ſeu electori contigerit aut contingat id fieri.

Ex quo ulterius conſectarium eſt, à Confidentia non videri plane immunia Capitula & Monaſteria, ad Paſtoratum ea conditione tacita vel expreſſa aliquem præſentantia, ut vel majorem decimarum portionem Capitulo aut Monaſterio dimittat, vel portionem Capituli aut Monaſterii, petendo ab ipſis competentiam, non diminuat.

4. De Simoniæ Confidentiæ labe admodum ſuſpecti cenſendi ſunt, ut notat Synodus Burdigalenſis. „ Qui ſine intentione clericandi, Beneficia ad tempus retinent, in cognatos tandem reſignanda, eoque modo de uno ad alium transferenda, & perpetuo in eadem domo quaſi hæreditario jure poſſidenda.

5. Ex Bulla Pii V. Simonia Confidentiæ „ plane probatur, ſi reſignatarius Beneficia reſignanti, vel ejus propinquis fructus, aut partem aliquam remiſerit eorundem. Si recipiens Beneficium conſtituerit dimittentem, vel ejus parentes aut propinquos Procuratores ad percipiendum, vel locandum fructus Beneficii dimiſſi, & illi vel illi de fructibus perceptis aut percipiendis donationem fecerit.

6. Convictus de Simonia Confidentiæ cenſendus, „ qui pro conceſſione alicui facta, quacunque authoritate de Beneficio Eccleſiaſtico per ſe, vel alium ſeu alios intercesſerit, vel alias in negotio conceſſionis ſeſe immiſcuerit quoquo modo: denique aliquid de fructibus talis Beneficii de facto etiam per manus poſſeſſoris, ac etiam ſimplicis donationis titulo perceperit, ſeu de illo poſtmodum ad voluntatem interceſſoris fuerit diſpoſitio quandocunque.

7. Conſtat ex ſæpe allegata Pii V. Conſtitutione, quod in hoc Confidentiæ crimine, “ Teſtes de quaque re ſingulares ſingulas probare valeant præſumptiones, & conjecturas; pleraſque hujuſmodi præſumptiones & conjecturæ plenam probationem faciant in prædictis.

8. Ex Concilio Burdigalenſi intelligitur, „ quod merito ita invigilent *ſedulo* Collatores ordinarii, *ut minima* Confidentiæ & Simoniæ *ſuſpicio*, proviſiones quaſcunque remoretur, judicium ſuſpendat, donec diſcuſſo dubio veritas plenius innoteſcat. “ Monitum ſane hodie Collatorum cordibus altiſſime imprimendum.

CAPUT V.

De Simonia in adminiſtratione Sacramentorum.

§. I.

Omnis pactio & actio in adminiſtratione Sacramentorum, tanquam de Simonia valde ſuſpecta, per Canones reprobata eſt.

UT Eccleſia in filiis ſuis debitam, ac ſummam erga Divina Redemptionis noſtræ Sacramenta, reverentiam atque appretiationem foveret, omnia, quæ vel Simoniæ, avaritiæ, turpiſve quæſtus ſuſpicionem ingerere poſſent, ab eorum adminiſtratione longiſſime abeſſe voluit. Hinc pactiones, conventiones, atque temporalium exactiones, quæ ejuſmodi ſuſpicionem ægre evadere queunt, in ſacrorum adminiſtratione nunquam non exhorruit.

Et quidem ſæculo II. ſcribit Tertullianus in Apologetico: „ Præſident probati quique ſeniores, honorem iſtum non pretio, ſed teſtimonio adepti, neque enim *pretio ulla res Dei* conſtat; etiamſi quod arcæ genus eſt, non de *oneraria ſumma quaſi redempta religionis congerat*. Modicam unuſquiſque ſtipem menſtrua die, vel cum velit, & ſi modo poſſit, apponit; nam nemo compellitur, ſed ſponte confert. “ Hæc quaſi depoſita pietatis ſunt.

Offerebant ergo Fideles, quod Eccleſiæ Miniſtris, pauperibus ſuſtentandis ſatis erat, ſed longiſſime omnis pecuniæ exactio in ſacrorum functionibus ab Eccleſiæ Miniſtris aberat.

Sed ne hæc crederetur primitivæ Eccleſiæ ſingularis integritas, quis media ac infima ætate Eccleſiæ ſenſus fuerit, paucis ſubjicio.

Sæculo XI. Gualo Paſchalis II. Legatus in ſuis pro Gallicana Eccleſia Conſtitutionibus: “ Prohibemus, ait, ſub excommunicatione, ne Sacerdos vel Clerici, occaſione alicujus conſuetudinis, pro Baptiſmo aliiſque Sacramentis Eccleſiaſticis, aliquid *exigere* vel *extorquere* præſumant, ſed ea *liberaliter* & ſine difficultate ſtudeant Canonice miniſtrare. Moneantur tamen Laici diligenter, ne quod pro reverentia Sacramentorum devotio fidelium introduxit, ex *avaritia* velint aliquatenus revocare. “

Confirmat idipſum ſæculo ſequenti Concilium Lateranenſe II. ſub Innocentio II. & adjungit: „ Nec ſub obtentu *alicujus conſuetudinis*, ante vel poſt à quoquam aliquid exigatur, vel ipſe (initiatus) dare præſumat, quoniam Simoniacum eſt. “

Dictum eſt ſolere, inquiebant ſub idem tempus Patres Concilii Londinenſis in quibuſdam locis pro perceptione Chriſmatis nummos dari: ſimiliter pro Baptiſmo & Communione. Hanc *Simoniacam hæreſim* deteſtata eſt Sancta Synodus, & anathematizavit. Statuimus ergo ut de cetero nec pro Ordinatione, nec pro Chriſmate, nec pro Baptiſmo, nec pro Extrema Unctione, nec pro Sepultura, nec pro Communione, nec pro Dedicatione quidquam *exigatur*: ſed *gratis* dona Chriſti gratuita diſpenſatione donentur. Si quis contra hoc facere præſumpſerit, anathema ſit. “

De omnibus generatim Sacramentis ſæculo XII. idem in Lateranenſi Oecumenico Concilio declarat Alexander III. hanc notandam adjungens regulam: „ Plures putant ſibi ex hoc licere, quia legem mortis de *longa* invaluiſſe *conſuetudine* arbitrantur: *non ſatis, quia cupiditate excæcati ſunt, attendentes, quod tanto graviora ſint crimina, quanto diutius infelicem animam tenuerint alligatam*. “ Cap. 6. *ii* De Simon.

Quantopere, inquam, præfata à Patribus illis regula notanda ſit, nemo ambigere poteſt, niſi qui neſciat, ordinarium & vulgatum argumentum, quo abuſus de-

ſcendi ſolent, à conſuetudine deſumſi. Quare Concilii Turonenſis Patres ſub idem tempus pariter decernentes: ne pro ſepultura, & Chriſmatis, aut olei receptione, ulla cujuſquam pretii exactio attentetur, eamdem Regulam tradiderunt: *Nec ſub obtentu cujuſquam conſuetudinis reatum ſuum quis tueatur: quia* DIUTURNITAS TEMPORIS *non diminuit peccata, ſed auget.* Cap. 8. X De Simon.

Finem referendis Conciliorum Decretis facio, ſi unum Concilii Mediolanenſis I. ſub S. Carolo adjunxerim: „ Cum Sacramenta Eccleſiæ non ſolum ſine „ Simoniæ, verum etiam ſine avaritiæ ſuſpicione præ- „ benda ſint; caveant omnes, ne in eorum adminiſtra- „ tione quidquam *exigant*, aut etiam verbis & ſignis, „ *directe* vel *indirecte petant*: qui ſecus fecerit, eum „ & pœnis jure communi ſtatutis; & aliis arbitrio „ Epiſcopi plecti volumus. “ *Part.* 2. §. 1.

Prudenter proinde Paulus V. *in ſuo Rituali* filum traditionis ſecutus, Miniſtrum Sacramentorum monet: „ Ut *diligenter* caveat, ne in Sacramentorum admini- „ ſtratione aliquid *quavis* ex cauſa, vel occaſione, *di-* „ *recte* vel *indirecte*; *exigat* aut *petat*; ſed ea *gratis* „ miniſtret, & ab omni Simoniæ atque avaritiæ ſuſpi- „ cione, nedum crimine, longiſſime abſit.

§. II.

Quid in ultro oblatis in adminiſtratione Sacramentorum, à miniſtris cavendum ſit?

PAulus V. verbis illis, quibus §. præcedentem concluſimus, hæc immediate ſubjungit: „ Si quid ve- „ rò nomine eleemoſynæ, aut devotionis ſtudio, *per-* „ *fecto* jam Sacramento, à fidelibus *ſponte* offeratur, „ id licitè pro *conſuetudine* locorum Miniſter accipe- „ re poterit.

Paulo V. præluſit Gregorius M. in Synodo Romana: cum enim *antiquam Patrum regulam ſequens* ita ſtatuiſſet: „ Si quis pro Ordinationibus, aliiſque rebus „ Sacris aliquid commodi appellatione *exigere*, vel „ deterite forte præſumpſerit, in diſtricto Dei omni- „ potentis examine reatui ſubjacebit; “ Subjungit hoc temperamentum. „ Is autem, qui ordinatus fuerit, *ſi non* „ *ex placito*, neque *exactus*, neque *petitus* ..... ali- „ quid cuilibet ex Clero *gratiæ* tantummodo cauſa *da-* „ *re* voluerit, hoc accipi nullo modo prohibemus; „ quia ejus oblatio nullam culpæ maculam ingerit, „ quæ *ex accipientis ambitu non proceſſit.*

Seposito igitur omni jure poſitivo, fas eſt ex utriuſque Summi Pontificis ſententia, peracto jam Sacramento, aliquid eleemoſynæ vel devotionis ſtudio oblatum accipere; in qua tamen ſuſceptione quædam à Sacrorum miniſtris ſolicitè ſunt cavenda.

Primò, ne in ſimilium oblatorum receptione tacita ſaltem exactio, Simoniæ aut avaritiæ ſuſpicionem ingerens, intercedat.

Tacitæ hujus exactionis frequenter ſunt rei, qui verbo aut facto arguunt avaritiæ aut inhumanitatis, qui poſt adminiſtrationem Sacramentorum nihil aut parum offerunt. Quis enim ambigat, quin ſic agendo cogant quodammodo Fideles ad dandum, dum negando, avaritiæ aut inhumanitatis notam ſibi impingendam norunt?

Secundò, ſolicitè cavendum, ne Sacramenta majori promptitudine & hilaritate adminiſtrentur illis, à quibus plura offerenda ſciuntur; facile enim major illa promptitudo & hilaritas avaritiæ turpiſque quæſtus ſuſpicionem inſinuabunt.

Tertiò, cavendum eſt, ne gratuitæ oblationes ex devotione Fidelium procedentes facile in præceptum & neceſſitatem vertantur; adeo ut ſi quis offerre prætermittat, avarus, imo injuſtus audiat.

Hinc enim continget, ut Fideles vel paupertate, præſertim occulta, vel expenſarum gravitate deterriti, Sacramenta aut non ſuſcipiant, aut ſaltem diutius quam oportet differant. Quod hodie, proh dolor! non raro circa ſuſceptionem Viatici & Extremæ Unctionis evenire, nimis quam manifeſtum eſt.

Ob hæc aliaque ex oblatorum receptione pullulantia incommoda, quæ difficulter in totum præcaventur, olim Synodus Eliberitana decrevit: *Hi qui baptizantur, ut fieri ſolebat, nummos in concham non mittant, ne Sacerdos, quod* GRATIS *accepit,* PRETIO *diſtrahere videatur.* Statuti illius rationem expoſuit in Concilio Baſileenſi Julianus Cardinalis: „ Apoſtolus præcipit ab „ omni *ſpecie mali* abſtinendum. Nonne *gratis* offer- „ re & eleemoſynam dare eſt pium & charitatis opus? „ Sed quoniam tempore Baptiſmi nummos projicere „ in concham prætendebat *ſpeciem* mali, emendari & „ aboleri talem conſuetudinem juſſit Eccleſia. “

Eodem ſpiritu Patres Concilii Tridentini hoc edidere Decretum: „ Quoniam ab Eccleſiaſtico ordine „ omnis avaritiæ ſuſpicio abeſſe debet, nihil pro col- „ latione quorumcumque Ordinum, etiam Clericalis „ Tonſuræ, nec pro literis dimiſſoriis aut teſtimonia- „ libus, nec pro ſigillo, nec alia quacunque de cauſa, „ etiam *ſponte oblatum*, Epiſcopi & alii Ordinum Col- „ latores, aut eorum Miniſtri quovis *prætextu* acci- „ piant. “ Unde quod S. Gregorius ſuo tempore licitum dixit, Tridentinum illicitum fecit.

Quin S. Carolus: „ Noluit ut Presbyteri quam- „ cunque rem pro adminiſtratione Sacramentorum acci- „ perent; etiam ſub *obtentu eleemoſynæ*; ut omnem *occa-* „ *ſionem & notam avaritiæ* adimeret; utque exacte per „ omnia obſervarent hæc verba: *gratis accepiſtis, gratis* „ *date.* “ Gloſſano *lib.* 8. *cap.* 9. *Vita B. Caroli.*

Scio quidem hanc diſciplinæ puritatem nec ubique vigere, nec in omnibus Eccleſiis hodie in præcepto eſſe, ut nimirum miniſtri non poſſint, jam adminiſtrato Sacramento, *gratis* oblata recipere; ipſa tamen Sacra Miniſterii functio omnes Miniſtros adſtringit, ut in oblatorum receptione, eam ſervent moderationem, & agendi modum, ne avaritiæ, turpiſque quæſtus notam incurrendo, Miniſterium ipſorum vituperetur, & Sacramentorum debita reverentia vileſcat. Caveantque ſedulo, ne liberales fidelium oblationes tandem in ſuſpectas exactiones degenerent, quibus fiat, ut vel fideles à Sacramentorum receptione retrahantur, aut ea diutius, quam convenit, differant.

§. III.

Qui Sacramenta adminiſtrant, ut vitæ neceſſaria accipiant, non omnino ab affectu Simoniaco ſunt immunes.

SImoniacæ pravitatis quodammodo eſſentiam, in initio hujus Tractatus, dixi conſiſtere in rerum ſpiritualium ad vilitatem quandam, rebus illis indigniſſimam, depreſſione; quam in omni Simonia inde contingere probatum eſt, quod nunquam vitium illud committatur, ni una contingat quædam, ſeu tacita, ſeu expreſſa, rerum ſpiritualium cum temporalibus commutatio; quo fiat, ut ſpiritualia ordine perverſiſſimo temporalibus quodammodo coæquentur; eamque perturbationem in ipſo Simoniacorum Principe ſugillavit Apoſtolorum Princeps *Actor.* 8. *v.* 20. *Pecunia tua tecum ſit in perditionem*; QUONIAM, inquit, DONUM DEI EXISTIMASTI PECUNIA POSSIDERI.

His prænotatis non difficulter intelligitur, illorum animos non plane ab omni Simoniaco affectu eſſe purgatos, qui ipſam Sacramentorum adminiſtrationem ad ipſa vitæ neceſſaria, aut quod pejus eſt, turpem *quæſtum* ordinant.

Si enim, teſte Doctore Mellifluo *in Declam.* §. 17. „ qui Officium Eccleſiaſticum eo quærit aut tenet ani- „ mo, eoque intuitu, ut huic *vitæ* habeat *neceſſaria, per-* „ *verſo* nimir ordine cœleſtibus terrena mercatur. “ An non ſimiliter dicere liceat: qui Sacramenta adminiſtrat eo animo, eoque intuitu, ut huic vitæ habeat neceſſaria, perverſo nimis ordine cœleſtibus terrena mercatur?

Rationem illius à Magno Auguſtino *lib.* 3. *De Serm. in monte cap.* 16. accipe: „ Quæcunque res propter „ aliud aliquid quæritur, ſine dubio inferior eſt (nimi- „ rum in æſtimatione quærentis) quam id propter quod „ quæritur, & ideo illud primum eſt propter quod il- „ lam rem quæris; non iſta res, propter quam iſtud „ quæris. Quapropter ſi Evangelium (idem dic de Sa- „ cramentis) & regnum Dei propter cibum quærimus, „ priorem facimus cibum, & poſterius regnum Dei. „ Hinc cum eodem Doctore dicere liceat, ſi evangeli- „ zemus (vel Sacramenta diſpenſemus) ut manducemus, *vilius* habemus Evangelium (vel Sacramentum) „ quam cibum; “ adeoque Simoniaca quadam animi perverſitate Sacroſancta Religionis myſteria ordine perverſiſſimo infra res temporales deprimimus.

Hanc

Hanc animorum inordinationem in Eccleſiæ Miniſtris corrigere voluit primus Simoniacorum impugnator, hoc ipſis divinum monitum præſcribens. *Paſcite qui in vobis eſt gregem Dei, providentes non coacte, ſed ſpontanee ſecundum Deum, neque* TURPIS LUCRI *gratia, ſed* VOLUNTARIE. 1. *Pet.* 5. *v.* 2. Per Sacramentorum adminiſtrationem paſci gregem Dei, quis ambigat? *Sacramentorum* enim, juxta S. Auguſtinum *Tract.* 17. *in Joan. Sacroſanctis ſignificationibus* PASCIMUR, *ut ad res ipſas perdurantes pervenire poſſimus. Nam ſi iſta Sacramentorum lætitia ſubtrahatur à nobis, deficimus in labore.*

Quis vero paſcat gregem Dei non *coacte*, ſed *voluntarie*, ab eodem Doctore audiamus. Explicans *lib.* 2. *contra Parmen. cap.* 11. hæc S. Pauli verba 1. *Cor.* 9. *Si volens hoc facio, mercedem habeo: ſi autem invitus, diſpenſatio mihi credita eſt:* „ Id eſt, inquit, illis prodeſt quibus hoc diſpenſo, non mihi, qui fictus ſum. Qui enim invitus facit *propter commoda*, gaudiaque carnalia, quæ ſi aliter habere poſſet, illud deſereret, ipſe utique fictus eſt, ideoque invitus facit, ſed eis prodeſt erga quos facit; ſe autem tantum à mercede ſalutis alienat, non etiam illos privat, quibus cibaria dominica etiam malus ſervus impendit.

Item *Lib.* 3. *cap.* 58. contra Petilianum eundem Apoſtoli locum verſans, ait: „ Si bonus eſt, volens hoc facit; ſi autem malus, hoc eſt *ſua quærens*, non quæ Jeſu Chriſti, invitus hoc facit, *propter alia quæ requirit.*

At quomodo *invitus* & *coactus*, cum ejuſmodi homines, qui in Sacramentorum adminiſtratione lucra ſæculi quærunt, ad Sacramenta adminiſtranda anhelare ſoleant, promptiſſimoſque ſe ad eorum miniſterium oſtendant? Imo vero, reſpondet Auguſtinus, *invitus* hoc facit; quia miniſterium illud de ſe ſacratiſſimum, non *propter ſeipſum* præſtat, ſed *propter alia*, quæ requirit: præſtat illa *propter commoda*, gaudiaque carnalia, quæ ſi aliter habere poſſet, illa deſereret. Temporalia itaque per ſe appetuntur, miniſterium vero nonniſi ex occaſione, & quodammodo cogente temporalium neceſſitate quæritur: adeoque coacte Sacramenta adminiſtrantur. Quo pertinet hæc præclara à S. Bernardo tradita morum regula: *Quidquid propter aliud amare videaris, id plane amas, quo amoris finis pertendit.* Tract. de dilig. Deo.

Quicunque ergo animum ſuum ab omni Simoniaco affectu expurgatum cupit, cogitet gregi Chriſti de Sacramentorum pabulo non *coacte*, non ex carnali *cupiditate*, ſed *ſpontanee ſecundum Deum*, ex liberrima caſtiſſimaque in Deum ac proximum charitate, eſſe providendum: cogitet ſibi in perſona primi Paſtoris dictum: ſi diligis me, paſce Sacramentis oves meas; quia, ut recte Auguſtinus *Tract.* 123. *in Joan.* „ Quid eſt aliud, ſi diligis me, paſce oves meas, quam ſi diceretur, non te paſcere cogita, ſed oves meas, ſicut meas paſce, non ſicut tuas: gloriam meam in eis quære, non tuam: Dominium meum, non tuum: lucra mea, non tua, ne ſis in eorum ſocietate, qui pertinent ad tempora periculoſa, *ſeipſos amantes.*

Ex dictis nemo inferat, Eccleſiæ Miniſtros univerſos, qui adminiſtrando Sacramenta, temporalia à populo recipiant, affectu Simoniaco eſſe infectos; ſi enim juxta Chriſti ſententiam, *dignus ſit operarius mercede ſua*, quidni Sacramentorum Miniſter illam accipere poſſit? Non ut pretium operis, ſed ut operi *gratis* exhibito debitam ſuſtentationem, quia ut recte Auguſtinus *lib. De Paſtoribus cap.* 9. „ Non redditur ſuſtentatio *neceſſitatis* à populo, quaſi *merces* illis, qui ſibi in charitate ſerviunt, ſed tanquam ſtipendium, quo, ut poſſint laborare, paſcuntur. „ Quare veri Miniſtri Chriſti non evangelizant, nec Sacramenta adminiſtrant ut manducent; ac propterea ſecundum eundem Doctorem, „ non in victu conſtituunt finem Evangelii, ſed ipſius victus ſui finem in Evangelio collocant.

Non ergo Simoniaci affectus perverſitas in ipſa receptione temporalium conſiſtit, ſed in ipſa ordinis perverſione.

§. IV.

Nec rationi, nec Sacris Canonibus conſonat, quod oblata in adminiſtratione Sacramentorum in Parochorum competentiam *imputentur.*

MUlta eaque graviſſima incommoda nata eſſe oriri, ex eo quod Parochi atque Eccleſiæ Miniſtri ex Sacramentorum adminiſtratione ſuam jubeantur quærere ſuſtentationem, non difficulter oſtenditur.

Hinc enim facile eveniet, quod Sacramentorum Miniſtri ad ſordidas illas, atque de Simonia, turpive quæſtu multum ſuſpectas exactiones, per Canones tantopere reprobatas delabantur: prætexentes non eſſe mercedem Sacramenti, quod alimentorum gratia Parocho datur: quo olim pallio Epiſcopi Orientales, teſte Theodoro Balſamone, Simoniacas in Ordinationibus varias exactiones tegere ſtudebant.

Ulterius, ſi Sacerdotes ex Sacramentis ſua debeant expectare neceſſaria, contingit ut neceſſitate cogente, ea *gratis* exhibere nequeant, quo natum eſt fieri, ut omnem notam ac ſuſpicionem Simoniæ, præſertim apud rudem populum, ægre evadant.

Adhæc quis ambigat, quin populi erga Divina Myſteria vileſcat reverentia & devotio, dum ea nonniſi mediante temporali ſibi exhiberi conſpicit? Quinimo dubitari nequit, quin exinde Sacramentorum non raro oriatur in populo neglectus. Quid enim ratione & experientia evidentius, quam ea à multis facile in neglectum venire, ex quibus nulla temporalia commoda ſperantur, nec tamen ſine temporali detrimento obtinentur?

Quis ſufficiet edicere, quæ exinde pauperum, præcipue quorum paupertas publice non innoteſcit, murmura atque obloquia: quod defectu temporalium ad Sacramenta, ſine paupertatis ſuæ publicatione, aut ſummo in temporalibus incommodo, acceſſum ſibi haud patere conſpiciant?

Ob hæc aliaque, quæ Sacramentorum reverentiam & devotionem in populo nata ſunt diminuere: imo & neglectum quendam inducere: notamque avaritiæ, turpiſve quæſtus, quin & Simoniæ Sacerdotibus inurere, nunquam Eccleſia præſcripſit, ut Parochi & Populares in Sacramentorum adminiſtratione Parochi ſuam quærere tenerentur ſuſtentationem. Quinimo ſollicita de Parochorum aliorumque ſuorum Miniſtrorum ſuſtentatione, modoſque quibus ea procuraretur præſcribens, ante omnia ſedulo cavendum cenſuit, ut ita de ſuſtentatione provideretur Miniſtris, ut tamen in Sacramentorum exhibitione exacte ſervaretur hoc Chriſti præceptum; *Gratis accepiſtis, gratis date.*

Patres Synodi Colonienſis ann. 1536. *par.* 8. *Cap.* 1. audiamus. „ Supereſt, inquiunt, ut de victu Parochorum diſpiciamus. Hic in primis, quod Chriſtus docuit, & Sacri Canones maxime ſerio præceperunt, præmittendum duximus: nempe ut Sacramenta Eccleſiaſtica *gratis* miniſtrentur, dicente Domino: *Gratis accepiſtis, gratis date.* Quamobrem neque pro baptizandis, conſignandiſque fidelibus, neque pro collatione Chriſmatis, vel promotionibus graduum, neque aliis Sacramentis diſtribuendis, pretia quælibet vel præmia, niſi quid voluntarie offeratur, recipienda ſunt. Neminem quoque ad quæſtuoſas exequias cogi, aut pro ſepultura munus aut pretium *exigi* volumus.

Et Canoni ſequenti ſubjungunt: „ At cum lex Divina præcipiat, non alligandum os bovi trituranti .... diſpiciendum eſt, ut Parochis Evangelii prædicatoribus, *certa ac competens* ſubminiſtratio victus & veſtitus fiat, *idque ad eum modum, ne in adminiſtrandis Sacramentis quidpiam exigendo, oneri ſint Parochianis.*

Hinc ſingularis illa Eccleſiæ cura, ut decimæ atque ſimiles ſacri reditus Parochis integri ſervarentur: ut ita ex illis ſuſtentationem habentes ad ſordidas illas exactiones recurrere non juberentur. Inde illa adverſus Laicos decimarum uſurpatores, atque injuſtos detentores vibrata cenſurarum fulmina.

Et quorſum illa Conciliorum Decreta, ut „ nullus Laicus decimas ſuas, aut Eccleſiam, aut quidquid Eccleſiaſtici juris eſt (ut loquitur Synodus Meltinenſis

„ on

„ na *ann.* 1089. *Can.* 5. & 6.) ſine conſenſu Epiſcopi, vel Romani Pontificis, Monaſteriis, aut Canonicis offerre præſumat. “ Item „ nullus Abbas, (ait eadem S. Synodus) nullus Eccleſiarum Præpoſitus, quæ juris ſunt Eccleſiaſtici, accipere ſine Epiſcopi conceſſione præſumat. “ Et illud Concilii Generalis Lateranenſis ſub Alexandro III. relatum in *Cap.* 3. *De Privileg.* „ Eccleſias & *decimas* de manu Laicorum ſine conſenſu Epiſcoporum tam Fratres Templi & Hoſpitales, quàm etiam quoſcunque alios Religioſos recipere prohibemus, dimiſſis etiam quaſcunque contra tenorem iſtum aliquo tempore receperint. Quibus plures earumdem Synodorum Canones conſonant. Quorſum, inquam, hæc omnia? num ſorſitan Monachos & Canonicos plane incapaces uſus decimarum judicavit Eccleſia? Abſit: Sed ut earum ad illos devolutioni juſti præfigerentur limites: ne alias Parochis aliiſque Eccleſiæ miniſtris, quibus de jure decimæ competunt, ita ſubtraherentur, ut debita ſuſtentatione deficiente, ad ſcabioſas & ſacro miniſterio indignas, necnon Parochianis inviſas exactiones recurrere deberent.

„ Licet enim, inquiebat ſæculo XI. Ivo Carnotenſis *Epiſt.* 192. decimæ & oblationes principaliter Clericali debeantur militiæ, poteſt tamen Eccleſia totum quod habet cum omnibus pauperibus, habere commune. Quanto magis cum his pauperibus, qui relictis facultatibus propriis, non in angaria bajulantes crucem Chriſti, ſequuntur pauperem Chriſtum. Eſt tamen, ſubjungit, in quo Abbatibus & Præpoſitis Monaſteriorum parcendum non æſtimo. Si ab illis ad quos non pertinent, id eſt, à Laicis decimas & oblationes accipiant, ſi inordinate eas à quibuſcunque perſonis acquirant, ſi terminos tranſgrediantur antiquos, id eſt, *ſi ſtipendia Presbyterorum antiquitus inſtituta minorent ac ſibi uſurpent.*

Ex hoc Ivonis diſcurſu tria habemus. Primò, quod decimæ & oblationes *principaliter* Clericali *militiæ* debeantur, id eſt, Clericis *militantibus*, non *otioſis*.

2. Quod Eccleſia Religioſis communicet decimas & oblationes, ut *pauperibus:* probat enim Ivo, Eccleſiam illis poſſe ſua communicare, quia poteſt omne quod habet cum *omnibus pauperibus* habere commune.

3. Culpandos eſſe Abbates & Præpoſitos Monaſteriorum, ſi à Laicis ad quos non pertinent, decimas & oblationes accipiant; ſi *inordinate* eas à quibuſcunque perſonis acquirant, ſi terminos tranſgrediantur antiquos, id eſt, ſi ſtipendia *Presbyterorum antiquitus inſtituta minorent, ac ſibi uſurpent.*

Conſenſit ergo Eccleſia ut Monachis tanquam Chriſti pauperibus, quin & Canonicis decimæ communes fierent, modo tamen Presbyterorum, id eſt, Parochorum, in quorum ſuſtentationem à Fidelibus *principaliter* offeruntur, ſtipendia non minorentur.

Hinc illæ ſummæ graviſſimæque Pontificum atque Conciliorum querelæ de Monachis, Canonicis aliiſque ita decimas ſibi appropriantibus, ut nec ea quidem, quibus Parochi ac Eccleſiæ neceſſitati ſatisfiat, ſuperſint.

„ In quibuſdam partibus (ait Concilium Lateranenſe IV.) extirpandæ conſuetudinis vitium inolevit, quod Eccleſiarum Patroni, & aliæ quædam perſonæ proventus ipſarum ſibi penitus vendicantes, Presbyteris earum ſervitiis deputatis relinquerent adeo exiguam portionem, quod ex ea nequeant ſuſtentari; unde fit ut in his regionibus pene nullus inveniatur Sacerdos Parochialis, qui ullam vel modicam habeat peritiam literarum. Quare ſtatuimus, ait, ut *conſuetudine qualibet non obſtante* portio Presbyteris ipſis ſufficiens aſſignetur. “ *Cap.* 30. *De Præbendis.*

„ De Monachis qui Vicarios Parochialibus Eccleſiarum gravant (ait Alexander III. ſcribens ad Wigornienſem Epiſcopum) ut *hoſpitalitatem* tenere non poſſint, eam providentiam habeas, quod ad præſentationem Monachorum nullum recipias, niſi tantum ei de *proventibus Eccleſiæ* curam te ſuaſerit aſſignatum, unde *jura Epiſcopalia* poſſit perſolvere, & *congruam ſuſtentationem* habere. “ *Cap.* 12. *De Præbendis.*

Ex his omnibus perquam manifeſtum eſt, decimas aliosque Eccleſiarum proventus Parochorum aliorumque in vinea Domini laborantium ſuſtentationi primario deſtinatas, ex intentione Eccleſiæ haud aliter ad Religioſos vel Canonicos transferri, niſi tantum de illis relinquatur, *quod exinde Parochi competentem ſuſtentationem habere, & Epiſcopalia jura ſolvere valeant, aliaque omnia debita ſupportare*, ut loquitur Alexander IV. *in Cap.* 2. *De Decimis in* 6.

Hinc communi Canoniſtarum calculo receptum eſt, portionem congruam ex decimis Parocho eſſe aſſignandam, tametſi totus decimarum proventus in eam eſſet abſumendus, & decimator ad egeſtatem redigendus: & ita in contradictorio judicio in Senatu Sabaudiæ judicatum refert Antonius Faber ejuſdem Senatus Præſes. *In Cod. lib.* 1. *tit.* 1. *def.* 53.

Sed dicent forſitan decimarum poſſeſſores, ſibi quidem onus aſſignandi Parocho portionem congruam incumbere, modo aliunde de ſuſtentatione ſufficienti non provideatur. Sit ita, ſed quæ illa juſtitiæ æquitatiſque ſpecies, ut decimæ ſimileſve proventus, qui à fidelibus ea intentione offeruntur & ſolvuntur, ut exinde Miniſtris ſibi ſpiritualia ſeminantibus de alimentis aliiſque, quæ functionibus debite peragendis neceſſaria ſunt, provideatur, Parochis ita ſubtrahantur, ut neceſſitate cogente jubeantur victum ſibi quærere ex illis, quæ ſine nota avaritiæ, turpiſve quæſtus, imo & Simoniæ difficulter exigi queunt; quin ipſam erga divina Religionis Myſteria reverentiam & devotionem nata ſunt diminuere?

Adhæc, qua juſtitia Parochiani, qui decimas Parochorum ſuſtentationi pluſquam ſufficientes perſolvunt, ruſus ad nova & ſcabioſa onera conſtringuntur? Non illa profecto eſt Eccleſiæ intentio; hinc in nullo Pontificis aut Concilii Decreto, quo de competentia Parochis aſſignanda tractatur, de oblatis in Sacramentorum adminiſtratione mentio occurrit. Quinimo Synodus Tridentina Parochorum ſuſtentationi per locorum Ordinarios proviſum volens, non niſi deficientibus decimis ad *collectas* procedendum judicavit.

Scio quidem nonnullos prætendere, oblata in Sacrorum adminiſtratione in congruam portionem imputanda, nixos Decreto Synodi noſtræ Provincialis Mechlinienſis, qua vult, ut Epiſcopi Paſtoribus de portione Canonica provideant, *computatis incertis ſeu accidentalibus emolumentis, quæ ad certam ſummam communibus tribus aut quatuor annis ultimo præteritis redigi poſſunt:* verum præterquam quod Synodus hæc (quæ unica eſt, quod ſciam, quæ ex accidentalibus portionem Canonicam Paſtoribus dari conſtituit) non exprimat, de quibus accidentalibus intelligat, certum eſt ex verbis ſequentibus, Synodum aliqua ibidem ob duritiam & difficultatem temporis *per proviſionem* decernere ſeu potius diſſimulare.

Quinimo Concilia aut Pontifices, ſi quando in Sacrorum adminiſtratione offerri conſueta, *titulo ſuſtentationis* nonnunquam exigi permiſerunt, id non voluntaria, ſed duritia Monaſteriorum ac Capitulorum decimas in ſuſtentationem Presbyterorum diminere nolentium factum fuiſſe, recte notat Chriſtianus Lupus *Diſſer.* 2. *proœm. ad tom.* 3. *Schol. c.* 7. cujus hac de re diſcurſum hic ſubjicere non inutile judicavi.

“ Quæſtio eſt, ait, an iſtam, toties & adeo graviter de Simonia damnatam, ſeu ante, ſeu poſt (adminiſtrationem Sacramentorum) exigendi conſuetudinem purgata potuerit Innocentii III. Synodus Lateranenſis *Can.* 66. ac probare. Reſpondeo, inquit, à cunctis Eccleſiaſticæ diſciplinæ dilectoribus optari, ut Eccleſia in avita caſtitate & ſanctimonia manſiſſet: Cordis noſtri duritia extorſit aliud permitti. Duritia illa, adverſus quam apud Rogerum Hovedenſem dicunt Decreta Abricenſis in Normandia Synodi factæ per Cardinales Albertum ac Theodinum, Legatos Alexandri III. *de exactionibus pro Baptiſma nihil perfectum eſt, quia Epiſcopi Normandiæ Decretum illud recipere noluerunt:* Utique Decretum, quo quid in Baptiſmo exigi vetabatur. Latius hæc referunt Joannes Bromptonus Abbas Jornalenſis *ann.* 1178. & *ann.* 1172. Gervaſius Monachus Cantuarienſis. Similes in omni Gallia Epiſcopos reperit Gualo Cardinalis, qui vel ipſi vel ipſorum Cathedralia aut Collegiata Capitula poſſidebant Parochialium Eccleſiarum decimas, ideoque volebant de ipſis ſplendide vivere, & miſeros Parochos eſurire, atque ita cogi ad victitandum de ſolis

„ obla-

„ oblationibus aut exactionibus Sacramentorum. Cre-
„ vit aſſidue malum, & ſua extirpante manu validius
„ reperit laudatus Innocentius: Hinc Epiſcopos &
„ alios Parochialium decimarum poſſeſſores ad ple-
„ nam Parochorum ſuſtentationem cogere non va-
„ lens, antiquam ſpontaneæ in Baptiſmo & quibuſ-
„ vis Sacramentis oblationis conſuetudinem admiſſæ
„ in legem ac neceſſitatem, permiſiſque exigi, at
„ poſt datum gratis Sacramentum. Non ſacri mini-
„ ſterii, ſed Clericalis alimentationis titulo per debi-
„ tæ eleemoſynæ medium fit exactio iſta, atque ita
„ pura eſt à lepra Simoniæ: *Attamen Epiſcopi, &*
„ *alii jam dictas decimas poſſidentes Prælati, eorum-*
„ *que Capitula ac Monaſteria,* RIGIDUM *coram Deo*
„ *onus portant danda Parochis ſuſtentationis integræ,*
„ *&* MISERAS *plebes liberandi ab exactionibus variis*
„ SUSPECTIS *&* OFFENSIVIS, *ad quas iſti à paupertate*
„ *coguntur.*

Concludere igitur ex his omnibus licet, quod non niſi ſummo ſalutis diſcrimine Monaſteria atque Capitula decimas poſſidentia, Parochos ad ſordidas illas atque ſuſpectas exactiones, defectu debitæ ſuſtentationis cogant.

Concluditur quoque, quod Ordinarii, aliique, quibus ex officio incumbit Parochis de competenti ſuſtentatione providere, male ipſos adigant, ut eam ex juribus, ut vocant, in Sacrorum adminiſtratione obvenientibus quærere jubeantur; quo fiat, ut Sacra omnia venalia videantur, apprehendatque populus adimpletam eſſe lamentabilem illam Prophetiam *Malach.* 1. v. 10. *Quis eſt in vobis qui claudat oſtium, & incendat altare* GRATUITO, quando nihil pene in Eccleſia exhiberi, niſi ſolutis *juribus*, conſpicit.

Quin deficientibus decimis ſimilibuſve Eccleſiaſticis proventibus, è quibus Parochis proſpici poſſit, potius ad collectas, ut vult Tridentinum, aliave ſubſidia, quam ad ſæpe dictas illas *jurium* in Sacrorum exhibitione exactiones procedendum eſſet: atque ita provideretur, ut Sacra omnia *gratis* exhiberi poſſent. Sicuti legimus quod „ Magna Conſtitutio, ait *L.* 18. *Cod.*
„ *de S. Eccleſiis*, aſſignat Magnæ Eccleſiæ Conſtanti-
„ nopoleos, ſeptuaginta librarum auri redditum, eam
„ ob cauſam, ut ſcilicet *exequiæ ſine ſumptu* & *gratis*
„ fiant in Urbe Conſtantinopolitana, &c.

Abrumpo, ſi hoc unum addidero, non eſſe expeditum, ut vulgo creditur, & Lupus ſupponit, exactionem *jurium* in adminiſtratione Sacramentorum per Synodum Lateranenſem eſſe probatam: decernit enim, ut *libere* Eccleſiaſtica Sacramenta conferantur, adjungens duntaxat: *Ut per Epiſcopum loci, veritate cognita compeſcantur, qui* MALITIOSE *nituntur* LAUDABILEM *conſuetudinem immutare.*

CAPUT VI.

De oblationibus inter Miſſarum ſolemnia,

Quo ſpiritu fieri & recipi debeant: qua ratione in earum receptione Simonia, vel ejus ſuſpicio intervenire poſſit; & quomodo ex illis hodiernum Sacrorum honorarium profluxerit?

§. I.

Uſus oblationum inter Miſſarum ſolemnia à temporibus Apoſtolorum ad noſtra hæc tempora in Eccleſia obſervatus oſtenditur; & quid circa earum materiam mutatum ſit?

ANTIQUUM eſſe Chriſtianorum morem inter Miſſarum ſolemnia oblationes facere, dubitari nequit.

Et quidem S. Cyprianus increpans mulierem quandam divitem, quod ſine oblatione ad Sacrificium accederet, priſtini illius moris teſtis eſt: „ Locuples,
„ inquit, & dives es, & Dominicum celebrare te
„ credis, quæ in Dominicum ſine *Sacrificio* venis,
„ quæ partem de *Sacrificio*, quod pauper obtulit,
„ ſumis. " *Lib. de opere & eleemoſyn.*

Idipſum urget Sanctus Auguſtinus, ſeu quiſquis eſt Auctor Serm. 215. De tempore, dicens: „ Oblationes, quæ in Altario conſervantur, offerre eru- "
beſcere debet homo idoneus, ſi de aliena oblatio- "
ne communicaverit. "

Uſque vetuſtiora de praxi offerendi Chriſtianorum prætereamus, ad recentiora deſcendimus.

Sæculo nono Concilium Moguntinum præcipit: "
Oblationem & pacem in Eccleſia facere jugiter ad- "
moneatur populus Chriſtianus; quia *ipſa oblatio* "
ſibi & ſuis magnum remedium eſt animarum, & "
in ipſa pace vera unanimitas & concordia demon- "
ſtratur, " *Ann.* 813. *Can.* 44.

Sub idem tempus Regum Francorum Capitularia obligationem offerendi ſæpe numero inculcant *lib.* 5. *cap.* 219. „ Et hoc populo nuncietur, quod per "
omnes dies Dominicos oblationes Deo offerant, & "
ut ipſa oblatio foris ſepta altaris recipiatur. "

Ad quid plura, ut oblationes à populo ſub id tempus frequentatas fuiſſe probemus; quandoquidem ipſe Ordo Romanus circa illud tempus conſcriptus, ritum offerendi deſcribens, diſertis verbis dicat: *populus dat oblationes*, id eſt, *panem & vinum, & offerunt cum fanonibus candidis primo maſculi, deinde feminæ.* Erant autem fanones, ſindones, ut notat ipſius Ordinis expoſitio apud Caſſandrum.

Hactenus panem & vinum inter Miſſarum ſolemnia oblata fuiſſe prolata teſtimonia fidem faciunt; at, ſequentibus ſæculis, licet uſus oblationum in multis Eccleſiis conſervatus fuerit, illæ non amplius in pane & vino; ſed denariis aliiſque rebus in Presbyterorum aut pauperum uſum impendendis factæ leguntur.

Mutationis iſtius teſtis eſt Honorius Auguſtodunenſis *in Gemma animæ cap.* 58. ejus originem rariori communioni populi adſcribens: „ Quia, ait, populo non
communicante, non erat neceſſe *panem* tam magnum "
fieri, ſtatutum eſt, eum in modum *denarios* forma- "
ri: & ut populus pro oblatione Farinæ *denarios* "
offerret, pro quibus Dominum traditum recogno- "
ſceret, qui tamen denarii in uſum pauperum, qui "
membra ſunt Chriſti, cederent, vel in aliquid, "
quod ad hoc ſacrificium pertinet. "

Erat hoc in uſu tempore Petri Damiani; ipſe enim ſcribit *Lib.* 5. *Epiſt.* 13. quod ſibi Miſſarum myſteria celebranti uxores Principum Bizanteos obtulerint. Bizantei autem erant nummi aurei.

Hinc factum, ut licet in Decretis Conciliorum poſt annum milleſimum oblationum memoria non raro recurrat, nulla tamen panis & vini mentio fiat.

Synodus Romana V. ſub Gregorio VII. „ Omnis
Chriſtianus, ait *Can.* 12. procuret ad Miſſarum ſo- "
lemnia aliquid Deo offerre: " aliquid, inquit, non "
panem aut vinum; „ & ducit ad memoriam quod Deus "
per Moyſen dixit, non apparebis in conſpectu meo "
vacuus. Etenim in collectis Sanctorum Patrum li- "
quido apparet, quod omnes Chriſtiani offerre ali- "
quid Deo ex uſu Sanctorum Patrum debeant. "

Similes aliæ quamplurimæ Conciliorum ſanctiones vel ad oblationum uſum conſervandum, vel jam pœne abolitum reſtaurandum, etiam noſtræ fere ætatis, occurrunt, nulla panis aut vini injecta mentione.

Uſque Concilia Colonienſe, Moguntinum, Cameracenſe, aliaque, quæ præcedenti ſæculo uſum oblationum aut commendarunt, aut præſcripſerunt, prætercam, unum Concilii Mediolanenſis IV. *part.* 2. *cap.* 5. ſub S. Carolo adjungo.

Oblationum inſtitutum, ait, jampridem ab Apo- "
ſtolicis uſque temporibus Apoſtolico etiam Canone "
ſancitum, Sanctiſſimorumque Pontificum Melchia- "
dis, Fabiani & Gregorii Conſtitutionibus, & Con- "
ciliorum præterea Decretis communitum, quo gra- "
vius his temporibus à fidei doctrinæque Catholicæ "
hoſtibus exagitatur, & languescente pietatis ſtudio "
quo magis à fidelibus negligitur, hoc diligentius "
ſervari, atque ad executionis uſum, ubi intermiſ- "
ſum eſt, revocari convenit, cum præſertim *& ad* "
divinum cultum illud pertineat, & id populis ſalu- "
tare ſit, ad expiandaque peccata utile. "

Quare Epiſcopi in ſua quiſque Diœceſi & ſuis & "
Concionatorum ſermonibus, & omni alio perſuaden- "
di cohortandique officio, omnique juris ratione illud "
ubi eſt, retineri; ac ubi negligitur, reſtitui ſtudioſe "

„ ad

Digitized by Google

„ ad Sacrorum Canonum præſcriptum ita curent, ut
„ ſolemnitatibus ſcilicet Domini, diebuſque Domini-
„ cis ac Feſtis, item quos coli aut præcepti aut con-
„ ſuetudinis eſt, omnis Chriſtianus aliquid, prout
„ ſua quiſque *pietate devotioneque maluerit*, Deo of-
„ ferre procuret, idque in Eccleſia vel Cathedrali,
„ cum ad Miſſæ Sacrificium, quod ſolemniter cele-
„ bratur, vel Parochiali cum Parocho convenerit.

„ Quo in officio ſervetur, ut quod Eccleſiaſticæ
„ conſuetudinis eſt, primo mares, deinde feminæ of-
„ ferant.

„ Sacerdoti Miſſam celebranti, oblationis accipien-
„ dæ cauſa ab Altari paulum ſe removere licet; at
„ inde longe diſcedere, ac per Eccleſiam vagari,
„ eamque quaſi circuire nullo modo liceat.

„ Quo gratius autem Deo ſit quod offerunt, ad
„ præſtandum accedant *Fideles intima animi pieta-*
„ *te, ſpirituali hilaritate, ſancta charitate, omnique*
„ *Chriſtiana devotionis teſtificatione*.

„ Offerentium autem, prout ſanctæ inſtitutionis
„ eſt, *commemoratio in Miſſa Sacrificio fiat*.

Finio ſi hoc unum dixero, populum ad oblationes in uſum proprium Sacerdotum cedentes, rarius, hoc præſertim tempore, excitandum; quandoquidem ſimilis excitatio ſæpius ingerat hodie ſuſpicionem avaritiæ. Unde ubi uſus ſimilium oblationum nihil aut parum ſupereſt, ob periculum notam illam incurrendi, potius eſt intermittendus, quam promovendus. Si vero ſuperſit, aut in pauperum uſum oblationes cedant, inſtruendus eſt populus quo ſpiritu offerri debeat, de quo ſequenti §. dicetur.

§. II.

Quo ſpiritu oblationes à populo fieri, & à Sacerdotibus recipi debeant?

MOrem offerendi inter Miſſarum ſolemnia ſemper à temporibus Apoſtolorum in fideli populo uſque ad noſtra pœne tempora retentum fuiſſe §. præcedenti oſtendimus. „ Verum res tam altæ ori-
„ ginis (verbis loquor Synodi Colonienſis *ann.* 1549.
„ *cap.* 20.) & ratione tam ſancta ſubnixa, jam tota
„ prope abire cœpit in diſſuetudinem, hominibus piis
„ *cauſam* & *originem offerendi ad Altare* ignoranti-
„ bus, & impiis cupiditate Sacerdotum uſum illum
„ introductum calumnioſe aſſerentibus. Quam ob
„ rem, inquit eadem Synodus, Divini verbi Con-
„ cionatoribus *illis præſertim qui de oblationibus po-*
„ *puli non participant*, ad cupiditatis ſpeciem tollen-
„ dam, præcipimus, ut populo veritatem rei iſtius
„ & utilitatem exponant; hortenturque omnes ſequi
„ majorum ſtudia, ut vel exigui munuſculi oblatio-
„ ne ſuam pro rebus à Deo acceptis oſtendant gra-
„ titudinem, quo etiam preces Eccleſiæ in eos con-
„ quadrent: inculcentque eis, quod Deus non tam
„ ad dona, quàm ad voluntatem & mentem piorum
„ reſpiciat: quanquam locupletes & divites convenit
„ eſſe liberaliores, *quo gratitudinis ſignum de ſe am-*
„ *plioris præbeant*, & *teſtentur ſe à Deo ad Dei ho-*
„ *norem & cultum habere quidquid habent*.

Primò igitur, docendus eſt populus, morem offerendi non eſſe recens aliquod, cupiditate Sacerdotum excogitatum, inſtitutum, ſed illud cum ipſa Eccleſia natum, & adultum, hocque titulo ſumma veneratione dignum.

Secundò, Eccleſia in hoc tam ſancto inſtituto non quærere quæ ſua ſunt, ſed ea, quæ fideli populo dona ſua offerenti ſint fructuoſa. Hinc

Tertiò, inſtruendus eſt populus, quæ ex oblatione utilitas proveniat, ſi eo ſpiritu, quo oportet, & Eccleſia intendit, dona ſua Deo offerat; atque

In primis, ut vel exigui munuſculi oblatione *ſuam pro rebus à Deo acceptis oſtendat gratitudinem*; quo fiat, ut oblatio hæc ſacrificii Euchariſtici ſeu gratiarum rationem apud Deum ſit habitura.

Ulterius, ut per rerum Deo factam oblationem teſtentur, ſe à Deo ad ipſius honorem & cultum habere quidquid habent: atque ita corde & animo dicant cum Davide: *Tua ſunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi*. Hinc fiet, ut oblatio rationem ſacrificii Latreutici ſit obtentura, quatenus nimirum per hanc ſuam oblationem proteſtantur, *Deum eſſe primum principium creationis omnium rerum*, ut ait D. Thomas, *Dominumque omnium*.

Adhæc, ſi animo contrito & humiliato res ſuas temporales, quarum cupiditate harum largitorem ſæpius offenderunt, Deo, in Miniſtrorum ſumtum ac pauperum alimentationem aut divino cultui impendendas, conſecrent, oblatio eorum propitiatorii Sacrificii loco erit: atque ita *oblationum inſtitutum*, ſicut recte monet S. Carolus, *populis ad expianda peccata utile erit*; conformiter ad illud Danielis: *Eleemoſynis redime peccata tua*.

Poſt hæc docendus populus, quod ſi hac intima animi pietate *honoret Dominum de ſua ſubſtantia*, ipſi ſit eventurum, non in temporalibus duntaxat, ſed vel maxime in ſpiritualibus, quod Sacer Textus de eleemoſyna dicit: *Super ſcutum potentis, & ſuper lanceam, adverſus inimicum tuum pugnabit*. Eccli. 29. verſ. 15.

Quapropter ann. 585. Patres Concilii Matiſconenſis II. ſtatuentes: „ Ut omnibus Dominicis die- “
bus Altaris oblatio ab omnibus viris & mulieri- “
bus offeratur, tam panis, quàm vini, “ hanc ſui ſtatuti rationem adjungunt *Can.* 4. *Ut per has immolationes & peccatorum ſuorum faſcibus careant, & cum Abel vel ceteris juſtis offerentibus promereantur eſſe conſortes*.

Non mirum proinde, quod Eccleſia fidelium oblationes ſemper, ut quædam ſpiritualia Sacrificia ſuſpexerit.

Unde illud S. Joannis Monachi, primitias ac decimas ſibi oblatas recipientis: „ Devotionem hujus
oblationis ... gratanter amplector, quia fideliter “
primitias veſtras ac decimas indigentium uſibus “
profuturas, velut *Sacrificium Domino bonæ ſuavi-* “
tatis offertis. Apud Caſſianum *coll.* 21. *cap.* 2. “

Hinc illa vulgata Patrum phraſis: Res à fidelibus Deo oblatæ, *Vota ſunt fidelium, & pretia peccatorum*.

Porro, ut ſimilis de oblationibus idea populo imprimi queat, neceſſe eſt eas per Sacerdotes ita commendari, ne ipſe commendandi modus populo perſuadeat, eas proprii lucri gratia potius, quam ad Dei honorem populive utilitatem commendari: quare citata Synodus Colonienſis utilitatem oblationum populo propoſitam volens, eam prudenter proponi præcipit à Divini Verbi Concionatoribus, *illis præſertim, qui de oblationibus populi non participant*, AD CUPIDITATIS SPECIEM TOLLENDAM.

Adhæc, quemadmodum populus excitandus eſt, ut ad offerendum accedat *intima animi pietate, ſpirituali hilaritate, ſancta charitate, omnique Chriſtiana devotionis teſtificatione*, ita & Sacerdotes ſolicite attendere oportet, ut oblationes tanquam ſpirituales & voluntarias quaſdam populi hoſtias, puriſſima & ab omni cupiditate vacua intentione ſuſcipiant. Hinc ſedulo cavendum ne conventiones ac pactiones ſpeciem avaritiæ turpiſve quæſtus præferentes de oblationibus ineantur; & vel præcipue providendum, ne ipſa Sacrificia videantur ad oblationes ordine perverſiſſimo ordinari; cujus ſuſpicionem ægre evadent, qui tantopere ſuper celebratione Sacrorum, in quibus majores oblationes ſperantur, contendunt.

Quam perverſitatem, quia ipſa Sacrificia quodammodo venalia fieri videntur, veritus Sanctus Auguſtinus de oblationibus pro ſpiritibus dormientium ad Aurelium ſcribit his verbis *Epiſt.* 64. „ Oblationes “
pro ſpiritibus dormientium, quas vere aliquid ad- “
juvare credendum eſt, ſuper ipſas memorias non “
ſint ſumptuoſæ, atque omnibus petentibus ſine ty- “
pho, & cum alacritate præbeantur, *neque vendan-* “
tur. Sed ſi quis pro religione aliquid pecuniæ offer- “
re voluerit, IN PRÆSENTI PAUPERIBUS EROGET. “

Hoc Auguſtini reſponſo monentur Eccleſiæ Miniſtri, ut fidelium oblationes alacri fortique animo nonnunquam *pauperibus in præſenti erogent*, quo omnem avaritiæ turpiſve quæſtus, vel Simoniæ notam in Sacrificii celebratione à ſe amoveant; atque ita verbo & opere Domino canant: *Voluntarie ſacrificabo tibi*.

§. III.

§. III.

Eccleſia conſuevit ſpecialiter inter Miſſarum ſolemnia offerentium *memoriam facere; atque publicorum peccatorum oblationes rejicere.*

VEtuſtiſſimum Eccleſiæ uſum recitandi inter Miſſarum ſolemnia eorum nomina, qui pia munera Eccleſiæ obtuliſſent, teſtatur Synodus Eliberitana *Can.* 29. decernens: „ Energumeni, qui ab erratico ſpiritu exagitantur, nomen neque ad Altare cum oblatione recitandum.

De hac nominum recitatione ſæculo IV. *Epiſt.* ad Decentium Eugubinum Epiſcopum *cap.* 2. ſcribit in hæc verba Innocentius I. „ De nominibus recitandis, antequam preces Sacerdos faciat, atque *eorum oblationes, quorum nomina recitanda ſunt*, & ipſe pro tua prudentia recognoſcis, ut cujus hoſtiam necdum Deo offeras, ejus ante nomen inſinues; quamvis illi incognitum ſit nihil; prius *ergo oblationes ſunt commendandæ, ac tum eorum nomina, quorum ſunt oblationes, edicenda*, ut inter ſacra Myſteria nominentur, non inter alia quæ ante præmittimus, ut ipſis Myſteriis viam futuris precibus aperiamus.

Hoc in Canone multa ad hanc Eccleſiæ diſciplinam notanda eſſe obſervat antiquitatis criticus & doctus inveſtigator Albaſpinæus Aurelianenſis Epiſcopus *Lib.* 1. *Obſerv. c.* 7.

Primum quidem, quoſdam ejuſmodi nominum oblationes celebraſſe, non ſolum ante Euchariſtiam, ſed etiam antequam eorundem munera offerrentur, quem morem & conſuetudinem corrigit Innocentius.

Secundò, ejuſmodi nomina uſurpata, & oblata fuiſſe, inter Euchariſtiæ confectionem, & ejuſdem Euchariſtiæ Sacrificium & ſumptionem.

Tertiò, idque propoſito noſtro opportunum, eorum, quorum Eccleſia oblationes & munera recipiebat & offerebat, nomina etiam *peculiari ratione* oblata fuiſſe Deo, & commendata. Quare *anno* 666. *Canon.* 19. Synodus Emeritenſis decernit: „ Ut Presbyter in ſingulis quibuſque Eccleſiis, quibus juſſus fuerit per Epiſcopi ordinationem præeſſe, per ſingulos dies Dominicos ſacrificium Deo procuret offerre; & eorum nomina, à quibus eas Eccleſias conſtat eſſe constructas, vel qui aliquid his ſanctis Eccleſiis videntur aut viſi ſunt contuliſſe, ſi viventes in corpore ſunt, ante Altare recitentur tempore Miſſæ; quod ſi hac deceſſerunt, aut diſceſſerint luce, nomina eorum cum defunctis fidelibus recitentur.

Sæculo IX. ad hæc verba in Canone Miſſæ, *Memento, Domine, famulorum famularumque tuarum & omnium circumſtantium*, reflectens Alcuinus: „ Manifeſtum eſt, ait, quod quaſi quidam locus ſit, ubi aliquibus ſpecialiter nominatis, etiam cæterorum, qui aſſiſtunt in Eccleſia, commemoratio adjungatur. In quo loco liberum eſt Sacerdoti, quos deſideraverit, *peculiariter* nominare & nominatim Deo commendare: aut certe illud ab antiquis eſt obſervatum, ut *ibi offerentium nomina recitarentur*. Prius ergo *oblationes ſunt commendandæ* ac *eorum nomina, quorum ſunt, edicenda*, ut inter ſacra Myſteria nominentur, non inter alia, quæ præmittimus.

Ex his ſat ſuperque conſtat nomina offerentium ſpecialiter inter Miſſarum ſolemnia fuiſſe recitata, ut eorum ſpecialis à Sacerdote haberetur memoria.

Quinimo licet ſenſim publica & ſolemnis illa nominum recitatio in deſuetudinem abierit, Eccleſiæ tamen erga offerentes gratitudo non defecit; quapropter ipſorum dona Deo tempore Sacrificii ſe velle ſingulariter commendata etiamnum hodie, in Orationibus poſt offertorium, quas ſecretas dicimus, inſinuat: *Suſcipe* (ait Sacerdos *feria* 4. *poſt Dom.* 3. *Quadrag.*) *preces populi cum oblationibus*. Item (*Dom.* 5. *poſt Pentecoſt.*) *Propitiare, Domine, ſupplicationibus noſtris, & has oblationes famulorum famularumque tuarum benignus aſſume; ut quod ſinguli obtulerunt ad honorem, cunctis proficiat ad ſalutem.*

Recte proinde dixit S. Carolus *in Conc. Mediol. IV. p.* 2. *c.* 15. „ Offerentium autem, prout ſanctæ inſtitutionis eſt, commemoratio in Miſſæ Sacrificio fiat.

Hic pius Eccleſiæ in offerentes affectus, ſi fidelibus vivaciter proponatur, non dubium, quin ſingulariter ipſos ſit excitaturus; ut non coacte, ſed voluntarie, neque ex triſtitia, ſed ex hilaritate res ſuas Deo offerant.

Verum quia nihil Eccleſiæ placet, quod Deo placitum non eſt, dona & oblationes iniquorum ad Altare ſuſcipienda non judicavit, ſciens quoniam *dona iniquorum non probat Altiſſimus, nec reſpicit in oblationes iniquorum, nec in multitudinem Sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis*. Ideo Sanctus Ambroſius, licet offerentibus Theodoſii Imperatoris Comitibus, ipſius tamen oblationem recipere noluit: cauſa commotionis hæc fuit, ait S. Paullinus in ejus vita, “ quia munera Imperatoris, qui ſe ſacrilegio commiſcuerat, ab Eccleſia reſpuebantur, nec orandi illi cum Eccleſia ſocietas tribuebatur. “

Hunc morem confirmat Epiſtola Auguſtini nomine ſcripta ad Bonifacium Comitem: „ *Oblatio*, inquit, *domus tuæ à Clericis ne ſuſcipiatur indixi*, communionemque tibi interdico, donec *peracta* pro auſibus vel errore à me definita tibimet pœnitentia & tempore condonato, pro hoc facto corde contrito & humiliato dignum offeras ſacrificium Deo. *Epiſt.* 6. *in Append. tom.* 2. *operum Auguſtini.*

Eodem ſpiritu Patres Concilii Carthaginenſis IV. *Can.* 83. & 94. ſtatuerunt: *Oblationes diſſidentium fratrum neque in ſacrario, neque in gazophylacio recipiantur*. Item: *Dona eorum, qui pauperes opprimunt, à Sacerdotibus refutanda ſunt.*

Utque plura hujus Eccleſiaſticæ diſciplinæ ex antiquitate petita teſtimonia ſileam, Concilium Lateranenſe III. eodem motivo uſurariorum publicorum *oblationes à quoquam recipi vetat. Cap.* 3. *ii De Uſuris*. Et Lateranenſe IV. mandat ut Clerici hæreticorum *nec eleemoſynas aut oblationes percipiant, alioquin ſuo priventur officio. Cap.* 13. *ii De Hæret.*

Conforme proinde votis & deſiderio Eccleſiæ eſt Decretum S. Caroli, quo *in Concil. Mediol. IV. par.* 2. *c.* 15. decernit: „ Ab iis oblationes ne recipiantur, ut antiquo Canone vetitum eſt, qui ſcilicet inter ſe iniquo animo diſſidentes, inimicitias exercent, qui uſurarii, meretrices, ſacrilegi, raptores, quive alio nomine publice notorieque criminoſi ſunt. “

Hinc quis non videat, quam procul à ſpiritu Eccleſiæ recedant, qui oblationes eorum, qui publice notorieque criminoſi ſunt, non tantum recipiunt; ſed etiam turpis quæſtus *gratia* ad offerendum incitant; multumque Deo honoris deferri *credunt*, ſi etiam tales, præſertim nobilitate divitiiſque potentes, dona ad Altare deferant?

O quam paucos hodie eſt reperire, qui non tantum cum Ambroſio criminoſum Theodoſium ab offerendo rejicere Sacerdotali magnanimitate non auderent; ſed etiam nobilem quempiam, tametſi multis criminibus ſcandaloſam vitam publice agentem, acceſſu Altaris prohibere vererentur.

Contra, quot non reperire eſt Eccleſiæ Miniſtros, qui ad exemplum Nectarii, prava quadam adulatione contra Sacros Canones in Eccleſiis quæque Laicis indulgent?

Nonne Laici quique ſpiritu Eccleſiaſtico imbuti dicere poſſent, quod olim Theodoſius occaſione Nectarii intra Sacrarium locum præſentantis, gemens dixit: *Ægre tandem didici quid inter Imperatorem interſit & Epiſcopum: ægre tandem reperi veritatis Magiſtrum: nam ſolum Ambroſium novi Epiſcopum, dignum eo nomine. Tantum commodi reprehenſio à viro virtute præſtanti adhibita ſecum apportare ſolet.* Theodoretus *lib.* 5. *cap.* 17.

§. IV.

Quomodo ſenſim in locum oblationum ſucceſſerit hodiernum Sacrorum honorarium.

OBlationum uſum inter Miſſarum ſolemnia à temporibus Apoſtolicis ad noſtra uſque tempora continuata ſerie devolutum oſtendimus; at id una obſervatum, oblationum materiam, quæ primitus in pane & vino præcipue conſiſtebat, poſterioribus ſæculis referente Honorio Auguſtodunenſi in denarios mutatam fuiſſe; ita tamen, ut hi in pauperum uſum, vel in

aliquid, quod ad ſacrificium pertinebat, converterentur. *Statutum eſt*, ait Honorius, *ut populus denarios offerret qui in uſum pauperum cederent, vel in aliquid ad Sacrificium pertinens.* In Gemma animæ *n.* 58.

Denarios igitur in Sacrificio oblatos in Clericorum uſum cedere non volebant: quemadmodum nec Auguſtinus voluit; ſcribens enim de oblationibus ad Valerium Epiſcopum: *Si quis pro religione*, ait, *aliquid* PECUNIÆ *offerre voluerit, in præſenti pauperibus eroget*, ut ſic omnis vel ſpecies avaritiæ, turpiſque quæſtus aut Simoniæ, in Sacrificii celebratione à Sacerdotibus fugeretur.

Verum licet optandum eſſet, ut hæc diſciplinæ puritas remanſiſſet, conſtat tamen, quemadmodum etiam notat Chriſtianus Lupus *Diſſert.* 2. *proæm. ad tom.* 3. *Schol. c.* 11. eam non diu manſiſſe. Cum enim depriſtina oblatione panis & vini olim Sacerdotes participaſſe conſtaret, neque his ſe privari paſſi ſunt; quare *ut antea panis, vinum & farina*, inquit Lupus, *ita hi denarii illis pedetentim appropriari cœperunt.* Quo vero præciſe tempore oblati denarii in uſum Sacerdotum cedere incœperint, quis dicat? Illud conſtat, tempore Petri Damiani pecuniam in uſum ſacrificantis oblatam fuiſſe. Scribit enim P. Damiani *lib.* 5. *Epiſt.* 15. ſibi Miſſam celebranti oblatos à quadam Duciſſa Byzantios ſe noluiſſe accipere, ſed poſt Altare eoſdem deſeruiſſe, ubi furto à quodam Clerico ſublati fuere; cumque per Duciſſam reportari juſſi eſſent, eoſdem rurſus noluiſſe recipere, licet multis precibus à pœnitente fuit fatigatus. Cum tamen ſocium ſuum Fratrem Paulum eoſdem accepiſſe fateatur. Et hinc à Godefridi Lotharingiæ Ducis Capellanis ſumpta eſt anſa *notam ei cupiditatis inurendi.*

Sane iſta calumnia oſtendit, ait Lupus ibidem: *ſimilem oblata pecuniæ admiſſionem & in Clerico & in Monacho* MALE TUNC OLUISSE.

Interim hæc hiſtoria evincit, tum temporis *denarios* in Miſſarum ſolemniis ad uſum ſacrificantis oblatos fuiſſe; quin & jam nonnullis perſuaſum fuiſſe, nihil per ſe inordinatum continere admiſſionem ſeu receptionem oblati denarii, factum Socii non obſcure oſtendit.

Porro cum perſuaſum eſſet, poſſe Sacerdoti inter Miſſarum ſolemnia denarios etiam in uſum celebrantis offerri, nec illicitum eſſe celebranti eoſdem recipere, non difficulter perſuaſum fuit, fas eſſe & prævie Sacerdoti Miſſam celebraturo denarium offerre, ut eo oblato *ſpecialis* offerentis in Miſſa memoria haberetur. Et quidem cum circa ſeculum undecimum ac frequentia oblationum uſus inter Miſſarum ſolemnia multum contraheretur; imo pene ad ſolas defunctorum Miſſas redactus eſſet, exinde in Miſſa pro ſe *ſpecialiter* oratum volentes, prævie ad celebrationem denarium Sacerdoti offerre cœperunt, atque ita in locum *denarii* in Miſſa olim offerri ſoliti, modernus Miſſarum denarius ſucceſſiſſe dicendus eſt.

Et quidem denarium illum ſeculo duodecimo, ac ſequentibus oblatum fuiſſe, non obſcure evincunt varia temporis illius Conciliorum Decreta, quibus occurritur avaritiæ turpique Sacerdotum quæſtui, qui illius quodammodo intuitu Sacrificium offerre videbantur; variaſque ſordidas pactiones atque conventiones Sacroſanctæ Miſſæ Sacrificio plane indignas, inire non verebantur, ut ex dicendis cap. ſeqq. pateſcet.

CAPUT VII.

De hodierno Miſſarum Honorario.

Quo ſpiritu offerri & ſuſcipi debeat? Quænam receptionem illius de turpi quæſtu aut Simonia ſuſpectam reddant? Et quam pernicioſi abuſus illi veniant adſcribendi?

§. I.

Quo animo à fidelibus Miſſarum Honorarium Sacerdotibus ſit offerendum?

QUo ſpiritu oblationes ad Altare inter ipſa Miſſarum ſolemnia à fidelibus deferendas cenſuerit Eccleſia, ſupra vidimus: Cum igitur conſtet hodiernum Miſſarum honorarium in locum illarum oblationum ſucceſſiſſe, facile hinc eſt intelligere, quo ſpiritu hoc honorarium Sacerdotibus exhibendum veniat.

Atque in primis docendus populus, honorarium principaliter Deo offerendum & conſecrandum eſſe; qui cum bonorum noſtrorum non egeat, Miniſtris ſuis in neceſſariam alimentationem datum, ſibi exhibitum reputat.

Ex quo ulterius conſequitur, quod moderna Sacrorum honoraria, eo, quo oportet, ſpiritu exhibita, merito vocentur *vota fidelium*; quatenus nimirum illorum datio actus eſt religionis, rei ſcilicet temporalis in Dei cultum ſeu ſervitium conſecratio, ſeu oblatio.

Adhæc populo inculcandum eſt, quod Deus non tam ad dona ſeu oblata, quàm ad voluntatem & mentem piorum reſpiciat; adeoque non illos, qui plura & ampliora honoraria largiuntur, ſemper plus de Sacrificio aut orationibus participare, illos potius, qui majori pietate, & religionis affectu dona ſua Deo offerunt: exemplo paupercula illius viduæ Evangelicæ, quæ duo minuta in gazophylacium mittendo, præ Phariſæis copioſam auri & argenti copiam mittentibus à Chriſto laudata legitur.

Uno verbo abſolvam, inſtruendus eſt populus, ut honoraria illa animo vere Chriſtiano, & ea pietate, qua olim Chriſtiani ſuas ad Altare oblationes offerre conſueverant, honoraria ſeu ſtipendia Sacrorum Deo in Miniſtrorum ſuſtentationem conſecrent; quo fiet, ut non minus, quam olim offerentes, ſpecialem Sacrificii fructum ſint conſecuturi.

§. II.

Nonnulli per honorarii dationem faciunt Miſſæ Sacrificium ſuæ ſubſervire pigritiæ & ſuperbiæ, quo maxima Sacrificio irreverentia infertur.

HOnorarium Miſſarum ceu Sacrificium aliquod Deo offerendum eſſe §. præcedenti notavimus; quo fiat ut res ſuas una cum Sacerdote Deo quodammodo ſacrificantes, benedictionem cum Abel cæteriſque juſtis offerentibus *ſpecialiter* recipere, & Sacrificii participes fieri mereantur. At proh dolor! quam pauci hodie ſimplici hac, ac ſancta intentione *honorarium* illud offerant, facile intelliget, qui vel parum finem, quo moderna honoraria offerri conſueverunt, attenderit.

Et quidem quam multi inter Nobiles reperiuntur, qui adeo non per *honorarii* dationem acceptabilem oblationem facere intendunt, ut è contra honorarii illius exhibitione ipſa Sacroſancta atque Angelis etiam tremenda Altaris myſteria ſuæ pigritiæ vel ſuperbiæ ſervire faciant.

Ut quid enim à plurimis illorum ſtipendia Sacerdotibus ſeu Capellanis aſſignantur? Niſi ut ipſis tanquam famulis quodammodo ad Miſſæ Sacrificium, tempore & loco pigritiæ & ſuperbiæ eorum magis opportunis, celebrandum utantur.

Nonne experientia teſtatur à ſimilibus ſtipendiatis Presbyteris Miſſam eſſe differendam aut præveniendam, prout ſtipendianti ſeu Domicellæ ſeu Domicello opportunum fuerit? Atque ita honorarii oblatio alio non tendit, quam ut ipſum Miſſæ Sacrificium hominum illorum pigritiæ ſerviat; & Sacerdotium quodammodo illis famuletur. Quo quid horribilius!

Quod & ſuperbiæ ſuæ ſervire faciant, non minus eſt clarum. Nonne Nobilium ac divitum ſuperbia fovetur, dum per Capellanum aut ſtipendiatum Presbyterum in loco particulari aut privato Sacello, aliove ſibi commodo ad beneplacitum ſtipendiantis Miſſa celebratur? Quo fiat, ut cum communi vulgo & plebe ad Parochialem accedere aut intereſſe non teneantur. Nonne nutritur ſuperbia Nobilium, quando per hujuſmodi honoraria contingit, ut non ſicuti cæteri homines certa hora ad Eccleſiam pro audiendo Sacro venire conſtringantur; ſed omni tempore & hora ſibi opportuna Presbyterum habent, qui ceu quidam famulus ad Miſſæ Sacrificium offerendum jubetur eſſe paratus?

His motivis plurimos divitum atque illuſtrium ad ſtipendia pro Sacris exhibenda permoveri, qui inficiati

ciati

tiati auſit, cæcus ſit oporter; ſummam hinc tremendo Altari Sacrificio injuriam ac irreverentiam inferri quid evidentios? Imo expendant, quæſo, num pejus fuerit, quod Judaa Chriſtum adhuc paſſibilem ſuæ ſacrificaverit avaritiæ, quam quod illi Chriſtum jam ſemel pro nobis mortuum & cruente in Cruce oblatum, nunc glorioſum incruenteque ſeipſum pro nobis offerentem, ſuæ quodammodo conſecrent pigritiæ vel ſuperbiæ.

Perpendant quænam Chriſto injuria irrogetur, quando per hujuſmodi ſtipendiorum exhibitionem contingit ejus Sacerdotium ad hominum ſamulatum deprimi & Sacerdotes ut viles ſamulos haberi.

Si ſimoniaca pravitas maxime conſiſtat in rerum ſpiritualium infra temporales depreſſione, quin hic Simoniaca quædam pravitas reperiatur quis inficiabitur?

§. III.

Solicite cavendum ne pro Sacroſancto Miſſa Sacrificio honorarium aliudve temporale exigatur.

„ QUanta cura adhibenda ſit, ut Sacroſaoctum Miſſæ Sacrificium omni religionis cultu ac veneratione celebretur, quivis facile exiſtimare poterit, ait Synodus Tridentina, qui cogitarit, *maledictum* SS. Literis eum vocari, *qui facit opus Dei negligenter*. Quod ſi neceſſario, pergit dicta Synodus, fatemur, nullum aliud opus adeo ſanctum ac divinum à Chriſti Fidelibus tractari poſſe, quam hoc ipſum tremendum myſterium, quo vivifica illa Hoſtia, qua Deo Patri reconciliati ſumus, in Altari per Sacerdotes quotidie immolatur, ſatis etiam apparet omnem operam & diligentiam in eo ponendam eſſe, ut quanta maxima fieri poteſt interiori cordis munditia & puritate, atque exteriori devotionis ac pietatis ſpecie peragatur. “ *In Decreto de Obſerv. in Sacrificio Miſſa.*

Hinc Eccleſia ſolicite cavit, præſertim ab eo tempore, quo *Honoraria* Miſſarum invaluerunt, ne qua temporalium exactione ſuſpicionem avaritiæ, turpiſve quæſtus, aut Simoniacæ pravitatis ingerente, ſanctum Miſſæ Sacrificium ullatenus polluatur.

„ Probibemus (inquit Concilium Eboracenſe ann. 1194. *Can.* 3.) ne Sacerdos Laico ad pœnitentiam venienti obtentu cupiditatis injungat ut Miſſas faciat celebrari, & illud etiam decrevimus prohibendum, ne Saeerdoa aliquis pro celebratione Miſſarum *pretio conſtituendo pactum ineat*, ſed hoc *duntaxat* quod offertur in Miſſa recipiat.

„ A viris Eccleſiaſticis monſtrum avaritiæ extirpare volentes, authoritate legationis noſtræ (inquit Robertus Cardinalis Sedis Apoſtolicæ Legatus in Synodo Pariſienſi præſidens *ann.* 1212. *p.* 1. *Can.* 11.) in virtute Spiritus Sancti prohibemus, ne pro annalibus, vel triennalibus, vel ſeptennalibus Miſſarum faciendis, Laici vel alii dare aliquid vel legare *cogantur* in teſtamento: & ne ſuper his *aliqua pactio vel exactio*, vel ſub *aliqua ſpecie palliata*, *à Sacerdotibus vel aliis mediatoribus fiat*.

„ Multa mentis amaritudine concitamur (verba ſunt Synodi Toletanæ *ann.* 1324. *Can.* 6.) graviſque doloris aculeus perfodit mentem noſtram, intelligentes, quod aliqui Presbyteri deteſtanda & abominabili ambitione cæcati, pro Miſſis per eos celebrandis pecuniam exigunt, & ſuper hoc ac ſi vellent vendere rem profanam *imprudenter mercantur*: quandoque etiam publice, qui eas faciunt celebrari, æſtimantes, quod ex eorum facto pernicioſo vendant gratiam Dei, quæ in Sacramento Miſſæ confertur, vel verius ipſum Deum, qui nobis ſub ſpecie dicti Sacramenti ſe exhibet, pecunia poſſe vendi. Verum cum dictum Sacramentum ſuper omnia pretioſum, ſit *liberaliter*, ſicut cetera Sacramenta celebrandum, diſtrictius prohibemus, ne aliquis Presbyter pro Miſſis celebrandis pecuoiam exigat, vel rem aliam temporalem; ſed grate accipiat, ſi aliquid per facientem Miſſas celebrari oblatum ſibi *charitative* fuerit, *abſque compacto & conventione quacunque*; qui vero contrarium fecerit, à celebratione Miſſæ per annum noverit ſe ſuſpenſum, & alias pro tam gravi exceſſu ad arbitrium proprii Epiſcopi puniendum.

Igitur Synodus Tridentina decernens, ut ordinarii locorum Epiſcopi ea omnia prohibere, atque è medio tollere ſedulo curent ac teneantur, quæ avaritia idolorum ſervitus à tanti Sacrificii dignitate aliena induxit, illud conformiter Sacris Eccleſiæ Canonibus in primis ſtatuit *loco citato*, ut „ quod ad avaritiam pertinet, *cujuſvis mercedem conditionis*, *pacta*, & *quidvis* pro Miſſis *novis celebrandis datur*; *necnon importunas atque illiberales eleemoſynarum exactiones* potius, quam poſtulationes, aliaque hujuſmodi, quæ à *Simoniaca* labe vel certe à turpi quæſtu non abſunt, omnino prohibeant.

Huic Decreto obſequens Synodus noſtra Provincialis Mechlinienſis *ann.* 1570. *tit. De Decanis cap.* 11. Paſtoribus & quibuſcunque Sacerdotibus inhibet ſub pœna ſuſpenſionis, ne per ſe, vel alium *directe vel indirecte ſtipuletur* pro Miſſis votivis, ad piorum poſtulationem celebrandis, ſed, quod eis *ſponte* oblatum fuerit, accipiant.

Ex his ſat ſuperque patet quantopere pactiones conventioneſque Sacerdotum, quibus majora vel minora Sacrorum ſalaria ſtipulantur, exiguntve, quia in hoc illove Altari, hoc vel illo ritu celebrant; aliave ſimilia ſordida & mercenaria pacta, ſacroſancto Miſſæ Sacrificio indigna, Eccleſia execretur & exhorreſcat.

§. IV.

Quam pernicioſam ideam de honorario Sacrorum aliqui recentiores Auctores imprimant; & qua idea de honorario illo ſit formanda?

NEſcio quis non miretur, imo non exhorreſcat, dum expendit, quam ideam de hodierno Miſſarum honorario nonnulli recentiores formaverint, & paſſim legentibus impriment.

Propria bona Clericorum ſunt (ait Vallenſis *ad tit. de pecul. Cler. n.* 4. 5.) quæ vel ſucceſſione hæreditaria, legati aut alio quocunque titulo, dummodo non occaſione Eccleſiæ vel Beneficii, Clericis obvenerint. Ac proinde, inquit, eorum nomine comprehenduntur *quaſi patrimonialia* quæ ſcilicet acquirunt ratione Clericalis Ordinis vel officii, ſed alia ratione, quam Beneficii, velut *celebrando*, concionando, confeſſiones audiendo, Vicariæ temporali deſerviendo, aut alias ſimiles actiones ſpirituales exercendo.

Cum vero Clerici, pergit Auctor ille, bonorum patrimonialium *plene ſint Domini*, perinde ut laici ſuorum, de iis etiam liberrime quantum volunt, & cui volunt donare, aut alio quovis modo, ſive inter vivos, ſive ultima voluntate, diſponere poſſunt. Idem dicendum, ait, de *quaſi patrimonialibus*.

Sed quare quæret aliquis magis illa, quæ Clericus *celebrando*, concionando, canendo, confeſſiones audiendo, Vicariæ temporali deſerviendo acquirit, dicuntur quaſi patrimonialia, de quibus libere diſponere queat, quam quæ occaſione Beneficii ipſi obveniunt? Rationem aſſignat allegatus Auctor: *Quia illa dantur Clericis mercede laboris ac ſervitii, & opera perſonalis præſtita.*

Quis non intelligat per hanc Auctoris iſtius ratiocinationem, duas eaſque admodum pernicioſas ideas legentibus imprimi? Nonne per hanc ratiocinationem clare inſinuatur, quod ea, quæ Clericis dantur ratione Beneficii, non dentur *pro labore, ac ſervitio & opera perſonali*? Atque ita fovetur peſſima illa multorum Eccleſiaſticorum perſuaſio, qua autumant ſe poſſe proventus Eccleſiaſticos ratione obtenti Beneficii licite ſine ullo pene ſervitio, labore aut opera percipere; cum tamen Eccleſia ex fidelium oblationibus non otioſos, ſed in vinea Domioi laborantes, in Sacrario pro populo excubantes, gregem Chriſti paſcentes, ſimileſque ſervitio ſuo conſecratos operarios ſuſtentare intendat. Num forte Eccleſiæ Miniſtrum dicemus, qui unam alteramve diei horam, horarum Canonicarum penſum perſolvendo Eccleſiæ ſervitio impendens, reliquum tempus vel in otio, vel in temporalibus negotiis agendis tranſigit?

Falſo proinde pernicioſe aſſerit, ea, quæ celebrando, concionando, ſimilibuſve functionibus Clericis obveniunt,

niunt, potius eſſe quaſi patrimonialia, quam ratione Beneficii accepta, *quia illa dantur Clericis in mercedem laboris ac ſervitii & operæ perſonalis præſtita:* quandoquidem nullo alio titulo quam laboris & ſervitii præſtiti, proventus Eccleſiaſtici Clericis obveniunt. Si enim totam Scripturam, ſeu vetus ſeu novum Teſtamentum percurramus, nullum præter laboris præſtiti titulum, quo Clerici à Laicis juſte ſuſtentationem accipiunt, reperiemus.

Filiis Levi, ait olim Deus *Num.* 18. *dedi omnes decimas Iſraelis in poſſeſſionem* PRO MINISTERIO, QUO SERVIUNT MIHI *in tabernaculo fœderis .... & comedetis eas in omnibus locis veſtris, tam vos quàm familiæ veſtræ, quia* PRETIUM EST PRO MINISTERIO, QUO SERVITIS *in tabernaculo teſtimonii.*

Dignus eſt, inquit Chriſtus, *operarius mercede ſua.* Hoc eſt, ait Theophylactus, à diſcipulis paſcemini; debebunt enim hoc vobis *ut operariis.*

Secundam, eamque incruento Altaris ſacrificio parùm dignam de honorario Miſſæ ideam, prædicta verba nata ſunt imprimere; nimirum, honoraria Miſſarum eſſe *quaſi patrimonialia*; decimas vero cæteroſque proventus Clericis ratione Beneficii obvenientes, eſſe bona Eccleſiaſtica, adeoque eſſe hæc ſpiritualia, de quibus Clericus libere diſponere nequeat, illa autem eſſe quaſi *profana*, quæ Clericorum liberæ diſpoſitioni ſint ſubjecta. Numquid hoc Miſſæ Sacrificio indignum? Hæc ex Auctoris illius ratiocinatione.

Alius ait, *Stipendia hæc* (Miſſarum) *ad modum pretii rerum, habeant medium, infimum, & ſummum:* Quis non intelligat, per verba illa foveri peſſimam illam ac mercenariam multorum de ſtipendiis Miſſarum ideam: ut nimirum illa conſiderent tanquam quædam rerum profanarum pretia, quæ infimum, medium ac ſummum ex hominum æſtimatione obtinent.

Ut nulla ergo de ſanctiſſimo Altaris Sacrificio falſa habeatur idea, ipſum Miſſæ *honorarium* non tanquam ipſius Sacrificii *merces* conſiderandum eſt, ſed tanquam voluntaria & ultro oblata fidelis populi hoſtia, cujus oblatione „ non redditur ſuſtentatio neceſſitatis à populo, quaſi *merces* illis qui ſibi in charitate ſerviunt, ut loquitur S. Auguſtinus, ſed tanquam ſtipendium, quo, ut poſſint laborare, paſcantur. “ *Lib. De Paſtor. c.* 9.

Hinc tantopere Sacerdotibus inculcatum, ut quidquid pro Sacrificio Miſſæ offertur, illud liberali atque grato animo tanquam voluntarie exhibitum recipiant.

Et quidem ſub finem præcedentis ſæculi Octavius Frangipanus Marcus Epiſcopus Tricaricenſis Apoſtolicæ Sedis per Germaniam Inferiorem & Belgarum Provincias Nuncius, in ſuo Directorio Eccleſiaſticæ diſciplinæ, Colonienſi præſertim Eccleſiæ accommodato, & à Sacra Facultate Lovanienſi approbato, poſtquam ſtatuit *Lib.* 1. *tit. De Divin. Offic. n.* 53. „ ut abſtineant omnes Sacerdotes à cujuſvis generis mercedum conditionibus & pactis, nec quidquam pro *Miſſis celebrandis*, aut quibuſvis aliis Divinis Officiis ſeu orationibus exigant, “ mox ſubjungit: „ Et ſi quando nihil aut aliquid minus *liberali* animo *honorarii* loco eis donatum fuerit, *non in hoc contriſtentur, minimeque aliquod indignationis dent indicium, ne de avaritia notentur*, vel certe à turpi quæſtu, *vel Simoniaca labe non procul abſint*, dignitatemque ſuam ex levi cauſa, turpiſſima macula conſpurcent. Quin potius ut oſtendant *ſe magno liberalique animo gratis* dare, quod gratis acceperunt, ab omni cogitatione & deſiderio muneris ac *honorarii* ſe ſemper contineant; & ſi quando aliquid accipere cogantur, illud quamvis exiguum lætiori lubentiorique animo accipiant, quam paupercula illa vidua æra minuta duo, quæ ſola habebat, in gazophylacium mittebat.

Hodiernum ergo Sacrorum ſtipendium haberi & ſuſcipi debet, tanquam devota populi oblatio, quæ non in mercedem Sacrificii, ſed in ſuſtentationem cedat Miniſtrorum Eccleſiæ, quemadmodum decimæ aliave fidelium oblata. Quamobrem quidquid Sacerdotes pro Sacris faciendis accipiunt, quantumlibet extra Beneficiorum ſuorum titulos, intuitu Eccleſiæ lucrari rectiſſime veriſſimeque dicentur, ait Boetius Epo quondam apud Duacenſes Canonum Primarius Anteceſſor; ideoque ſubdit, nec teſtamenta de talibus facere poterunt, *Ad Cap.* 1. *ii De Teſtam. n.* 80.

Sed non acceperunt hæc honoraria ab Eccleſia, dicet aliquis. Reſpondet Boetius. „ Fateor, ſed acceperunt intuitu Eccleſiæ, ſive per Eccleſiam, id eſt, “ propter Eccleſiaſtica munia, “ ſive quod idem eſt, “ acceperunt illa non ſecus ac alios Eccleſiæ proventus, tanquam Miniſtri Eccleſiæ, ac propterea eodem loco illa habere debent.

§. V.

Summopere cavendum Sacerdotibus, ne intuitu honorarii Sacrificium offerant.

SI teſte Doctore Mellifluo, „ Qui officium Eccleſiaſticum eo quærit aut tenet animo, eoque intuitu, “ ut hujus vitæ habeat neceſſaria, *perverſo nimis* “ *ordine cæleſtibus terrena mercatur*, “ quis non horribile eſſe videat, ipſum Sanctum Sanctorum, ipſum, inquam, tremendum Altaris Sacrificium eo intuitu animoque offerre, ut huic vitæ neceſſaria habeantur? Quid enim id aliud, quam perverſiſſimo nimis ordine non cæleſtibus tantum, ſed ipſomet Chriſto terrena mercari? Et ſi Auctore Auguſtino, qui evangelizat ut manducet, *vilius* habeat Evangelium, quam cibum, nonne qui Chriſtum in Altari offert, ut manducet, *viliorem* habet (teſte Card. Pullo) Chriſtum quam cibum? Adeoque ipſum Sanctum Sanctorum perverſiſſima atque Simoniaca quadam pravitate infra res temporales deprimit.

Cum enim Simoniacæ pravitatis perverſitas præcipue conſiſtat in hoc, quod res ſpirituales ad vilitatem quandam rebus illis indigniſſimam redigantur, per hoc quod rebus temporalibus quodammodo coæquentur, aut etiam infra illas perverſo ordine deprimantur, ut ipſe Princeps Apoſtolorum repellendo Simoniacorum Anteſignanum notavit, dum dixit: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem.* QUONIAM DONUM DEI EXISTIMASTI PECUNIA POSSIDERI, quis ambigat, quin quædam ſit dicenda Simoniaca pravitas, dum ipſum Sanctum Sanctorum tanquam medium ad temporale tanquam finem ordine perverſiſſimo ordinatur?

Quamobrem non ultra meritum hanc Sacerdotum perverſitatem perſtrinxit Cardinalis Pullus *par.* 7. *c.* 17. *Quid eſt*, ait, *Miſſarum ſolemnia commodi temporalis commodi celebrare, niſi cum Juda Chriſtum vendere, tanto nequius, quanto reſurgendo eſt ſublimatus?* „ Heu quam multos hujus ævi, exclamat Hugo Marhond, “ Sacerdotes ferit hoc anathemate Pullus. “ *In notis ad dicta verba Card. Pulli.*

Oportet ergo operantem, verbis loquor Arnulphi Lexovienſis Epiſcopi *Epiſt.* 34. puras manus inferre, ne quod impretiabile eſt, omnique veneratione digniſſimum, vel *ſub pretii recidat vilitate*, vel cauſis indignioribus expendatur. “

Quapropter merito ſummo ſtudio ac otio renes & cor ſuum ſcrutentur, & omni ex parte exagitent Presbyteri, qui ſtipendia ſeu honoraria Sacrorum accipere ſolent, num nullus commodi temporalis intuitus ad tremendum hoc ac ſacroſanctum Sacrificium offerendum ipſos impellat; ſed liberrima, caſtiſſimaque charitate, ad ipſum Sacramentum, quod eſt *vinculum charitatis*, impellantur; atque ita fiat, ut non in honorario aliave re temporali horrenda perverſitate finem conſtituant Sacrificii, nec ipſum honorarium voluntarie & ultro ſibi oblatum quaſi *mercedem* Sacrificii, ſed tanquam ſtipendium accipiant, quo, ut poſſint in Eccleſia laborare, paſcantur.

§. VI.

Quinam cenſendi ſint lucrum aut quæſtum ex Sacrificio Miſſæ quærere?

SI non decet ad ſacras illas functiones quempiam accedere, niſi ſancte omnique cupiditatis affectu ſepoſito, certe quo magis ſanctitas & dignitas hujus Sacrificii perſpecta eſt, eo diligentius cavendum, ne lucri quæſtuſve cupiditate polluatur.

Porro

Porro ſi Miniſtri Sacramentorum, non tantum avaritiam atque Simoniacam pravitatem, ſed vel earum umbram in illorum adminiſtratione ſolicite vitare debeant, quemadmodum ſupra *Cap.* 5. §. 2. oſtendimus, tanto magis in hujus Sacramenti ac Sacrificii diſpenſatione hæc cavenda, quanto hoc *ſanctitate* atque excellentia reliquis præſtat.

Profecto ſi Apoſtolus 1. *Tim.* 6. *v.* 5. dixerit, eſſe homines mente corruptos, & qui veritate privati ſunt, exiſtimantes *quæſtum eſſe pietatem*, ideſt, quod pietas ſit inventa tanquam medium ad quæſtum & lucrum temporale, quanta mentis corruptione credendi erunt laborare Sacerdotes, exiſtimantes, aut ita ſe gerentes, quaſi exiſtimarent, quæſtum eſſe ipſum Sanctum Sanctorum, ſive ipſum ſacroſanctum Miſſæ Sacrificium eſſe medium ad quæſtum & lucrum temporale? Et tamen ſi multorum hodie ex honorariis Miſſarum victitantium agendi modus vel leviter attendatur, neſcio utrum cum Alvaro Pelagio plangendo dicere non cogeremur: *Tot hodie dicuntur Miſſæ* QUASI QUÆSTUARIÆ, *vel conſuetudinariæ vel ad complacentiam, vel ad ſcelera cooperienda, vel propriam juſtificationem. Quare apud populum vel Clerum Corpus Domini jam vileſcit, quia omne rarum pretioſum.* Lib. 2. De Planctu Eccleſ. *art.* 5.

Quis non timeat Presbyteros illos ſeu ſæculares ſeu regulares, qui tam avide & importune domos mortuarias penetrant, hæredeſque pro celebrandis Miſſis mediante honorario ſolicitant, exiſtimare quæſtum eſſe ipſum Miſſæ Sacrificium? Imo, quo manifeſtius fit, lucrum præcipue ab ipſis intendi, nonne videmus plurimos illorum parum ſolicitos eſſe, cum is pro quo Miſſas celebrandas poſtulant, vere Chriſtiane vixerit, atque ita in vita ſua meruerit, ut tot pro Ipſo Sacrificia poſt mortem offerantur? *Congruit enim*, ajunt ſacri Canones, *ut Sacerdos pro mortuis Catholicis memoriam faciat & intercedat:* NON TAMEN PRO IMPIIS (*quamvis Chriſtiani fuerint*) *tale quid agere licebit*. Vide *Can.* 22. *cauſ.* 13. *q.* 2. *Capitular. Reg. Franc. l.* 7. *cap.* 407. *Cap. Herardi Turonenſ. c.* 116. Hæc, inquam, parum attendere ſolent hujuſmodi Sacerdotes, modo honoraria ſolvantur.

A ſimili ſuſpicione ſtudeant ſe eximere, qui tanto ſtudio & aviditate relictis ſuis Eccleſiis, quibus adſcripti ſunt, ad alias Eccleſias, ſpe mercedis ſive honorarii conſequendi, tranſcurrere non verentur.

Neque ſatis etiam ab illa abominanda ſuſpicione diſtant illi Monaſteriorum Superiores, qui parum anxii, num ſubditorum ea ſit vitæ integritas, morum ſanctitas, atque in Deum charitas, ut ſpes ſit quod quotidie ſacris & tremendis Altaribus digne aſtare queant, Ipſos ad quotidianum Miſſæ Sacrificium incitant, imo & cogunt, ut ita ex quotidiano Sacrificio quotidianum etiam honorarium Monaſterio acquiratur. Quid porro hoc aliud eſt, quam *exiſtimare quæſtum eſſe* ipſum Miſſæ Sacrificium?

Sordidum hunc atque ſacrilegum animum veritus S. Franciſcus, *voluit quod in quocunque loco Fratres contenti eſſent una Miſſa, præſciens*, inquir Alvarus Pelagius, *Fratres ſe velle juſtificare per Miſſas, &* AD QUÆSTUM EAS REDUCERE; *ſicut videmus hodie fieri*. Ah utinam nec modo! *Loco citato*.

Non paucos hodie invenire eſt Sacerdotes, qui nulla difficultate ad celebrandum certis locis etiam privatis, & horis quantumvis importunis atque incommodis ſe conſtringent, modo pinguiora dentur *honoraria*; ſi vero illa deſint, nullatenus ſe conſtringi patientur ad celebrandum deſtinatis horis aut locis, tametſi populi ſalus, & Eccleſiæ utilitas id poſtularent. Num ſane hi in Sacrificii oblatione animum ab omni quæſtus cupiditate expurgatum habent, ſerio ipſi expendant.

Quis denique Sacerdotes illos credat ab omni quæſtus lucrive cupiditate plane alienos, quos riſas, contentiones, quinimo interdum lites excitare non pudet pro celebrandis Miſſis, quibus pinguiora ſciuntur deſtinata ſtipendia?

Hæc aliaque, quæ circa Sacrorum celebrationem hoc tempore fieri conſpiciuntur, ſi ſerio attendantur, nonne merito verendum, adimpletam eſſe gemendam illam Sophoniæ prophetiam: *Sacerdotes ejus polluerunt Sanctum.*

§. VII.

Plane indignum eſt, quod Miſſæ Sacrificium ſubſerviat victui acquirendo.

DEplorabant Patres Concilii Tridentini *multa ſive temporum vitio, ſive hominum incuria & improbitate irrepſiſſe, quæ à Sacrificii Miſſæ dignitate aliena ſunt*, verum quis ſat deplorabit ea omnia, quæ occaſione honorarii à tanti Sacrificii dignitate plane aliena irrepſerunt?

Atque in primis quis ſine ſanguineis lacrymis expendat, qua ratione hodie ſanctiſſimum illud ac adorandum tremendumque Altaris Sacrificium à plurimis ad rationem opificii, ſeu artis de pane lucrando redactum ſit?

Canone 51. & 52. Concilii Carthaginenſis IV. jampridem cautum fuit, ut *Clericus victum & veſtitum ſibi artificiolo ..... abſque officii ſui detrimento quærat.* Quinimo, *Clericus quantumlibet eruditus*, ait alter Canon, *artificio victum quærat*. Horum Canonum æquitatem juſtitiamque non priſtina tantum, ſed & noſtræ quoque ætatis Concilia agnovere: *Quibus non ſuppetit ex Sacerdotio*, inquit Synodus Colonienſis, *honeſto artificiolo victum quærant, ſicuti Divi Pauli exemplum: Sic tamen, ne ſordidam aliquam artem, Sacerdotio ignominioſam, exerceant*. An. 1536. p. 2. cap. 3.

Quid de hac Eccleſiæ diſciplina cenſuerit S. Carolus, ex primo illius Provinciali Concilio *p.* 2. *c.* 26. intelligimus, *Negotiationem omnis generis Clerico omnino prohibemus*, ait, *artes vero honeſtas concedimus, ut* ALIQUID MANIBUS SUIS LUCRETUR, *quo ſibi quæ ad victum neceſſaria comparare poſſit*.

Et quid plura? Ipſe generalis Cleri Gallicani Meludunenſis anno ſeptuageſimo nono Conventus præteriti ſæculi declaravit: *Quanquam omne turpe lucrum indignum ſit Sacerdote, ne ubi theſaurus, ibi ſit & cor; tamen quibus ex Sacerdotio non ſuppetit victus, honeſto artificiolo, ut ſcriptura, &c. victum quærere liceat. Neque enim hoc puduit Apoſtolum ipſum.*

Dolens ac gemens petebat quondam pius & eruditus Pariſienſis Cancellarius Joannes Gerſonius *tom.* 1. *t.* 5. *Ubi eſt quod Clericus quemlibet verbo erudiat, & ne pauperes graventur, ut Paulus artificio victum quærat? Quod Clericus artificiolo ... ſibi victum abſque officii ſui detrimento quærat?* O ſi hodie ſupereſſet Gerſonius, quomodo non gemeret & exclamaret, dum horrenda atque execrabili quadam metamorphoſi artificiolo tremendum Miſſæ Sacrificium ſubſtitutum cerneret! idque non à Clericis duntaxat, ſed etiam ab illis, quorum Patribus nihil antiquius, nihil glorioſius fuiſſe, quam opere manuum victum quærere, notius eſt, quam ut probatione egeat. Certe melius ageretur, ſi non conſpiceremus integras Religioſorum Communitates ex Miſſis veluti ex quodam artificio victitare, adeo ut non tantum de Sacerdotibus è Clero, ſed etiam multis Regularibus verum ſit, quod *de celebratione Miſſarum faciant artem de pane lucrando*, ut loquitur Cardinalis Bellarminus. Quod quid ſacroſancto Altaris Sacrificio indignius! quod amplius patebit, ſi ea, quæ infamem illam Sacrificii tractationem conſequuntur, paucis expendamus.

§. VIII.

Ex eo quod Miſſæ Sacrificium ſubſerviat vitæ neceſſariis acquirendis, natum eſt fieri, ut illud modo mercenario tractetur.

SI quis vel leviter tantum attenderit hodiernam praxim Sacerdotum illorum, qui ex honorariis Miſſarum victitant, neſcio quomodo ſat deplorare poterit execrabilem ac horrendum illum mercenarium modum, quo ſacroſanctum ac tremendum hoc Myſterium, quo vivifica illa Hoſtia, qua Deo Patri reconciliati ſumus, offertur in Altari, indigniſſime profanatur, atque ad rationem cujuſdam viliſſimi opificii deprimitur.

Nonne conſpicere jubemur, hujuſmodi Sacerdotes ſive è Clero, ſive Regulares paſſim ad domos mortuarias curſitare, ut Sacrorum ſuorum ſtipendia accipiant,

Digitized by Google

piant, non ſecus ac mercatores pannorum, candelarum, tædarum, ſimileſve, ut mercium ſuarum pretia conſequi valeant? Imo & ſolicitantes pro Sacris celebrandis ubi pinguia ſperantur ſtipendia, non aliter atque opifices pro operis, ubi majores ſperantur operarum mercedes. Quid magis mercenarium?

Ulterius, ſicuti mercenarii ad operam ſeu ſervitium obſequioſiſſimos ſe exhibent, ſi condignam ſperent ſervitii ſui compenſationem, difficillimos vero ubi hanc futuram deſperant: ita & ſimilibus Sacerdotibus accidere ſolet. Quid enim experientia evidentius, quam Sacerdotes ex ſalariis Miſſarum viventes, ad celebrandum ſe illis exhibere paratiſſimos, à quibus pinguia expectant vel accipiunt ſtipendia; difficillimos vero illis à quibus nulla aut exigua honoraria offeruntur vel ſperantur? Quinimo moriatur quiſpiam vel ſceleratiſſimus, pro quo nec Sacrificium ex voto Eccleſiæ offerri deberet, ſi tamen divitiis abundet, mox aderunt ſimilis farinæ Sacerdotes, qui non tantum rogati Sacra pro illo quantumvis multa offerent, ſed etiam pro offerendis inſtabunt & ſolicitabunt: contra moriatur aliquis qui verè Chriſtiane vivendo meruit in vita, ut Fidelium orationes & Eccleſiæ Sacrificia ipſi poſt mortem prodeſſent, ut loquitur Auguſtinus, ſi tamen pauper ſit, nec unde ſalaria Miſſarum ſolvantur relinquat, ò quam difficulter, ut pro illo offerantur Sacrificia, inducentur ſimiles Sacerdotes? Quam illud mercenarium ſit quis non videat?

Adhæc nonne conſpicimus, quam difficiles ſe præbeant hujuſmodi Sacerdotes, ut certis horis pro commoditate populi celebrent, ſi nullum ſpeciale exinde commodum reportent? paratiſſimos vero pro libitu & privato affectu cujuſque viri nobilis aut divitis pingue honorarium offerentis, quacunque hora, tametſi importuna & minus Canonica, ceu quidam famuli ſe ad celebrandum conſtringere?

Imo parum attendere ſolent ſimiles Sacerdotes num Sacrificii oblatio tempore aut loco ædificationi populi aut Eccleſiæ intentioni minus congruo experatur, modo ſalarium majus illo, quam alio loco accipiatur.

Quid enim notius, quam ad Sacella aliave Oratoria, in quibus ob, neſcio, quam popularem & humanam potius quam Chriſtianam devotionem populus Miſſas celebrari curat, Sacerdotes etiam Dominicis Feſtiſque diebus confluere: Parochias vero, ubi ſimilibus ſalariis deſtituuntur, Miſſis carere? Quo ulterius fit, ut contra tam enixam Eccleſiæ voluntatem, populus paſſim cum magno animarum detrimento à Parochiarum frequentatione avocetur.

Quod enim „ audiendæ Dominicis Feſtiſque diebus Miſſæ Parochialis munus à Fidelibus minus diligenter præſtetur, ait S. Carolus, & à quibuſdam plane negligatur, multa incommoda inde exiſtunt. “ In *Concil. Mediol. VI. cap.* 6.

„ Hinc in pleriſque ſæpe fidei articulorum, & Dei ſanctæque Matris Eccleſiæ præceptorum, quæ ad ſalutem conſequendam Chriſtianum hominem noſſe oportet, imperitia, Feſtorumque dierum cultus neglectus; debita Chriſtianæ pietatis opera non exculta, non cognita Chriſtiana familiarum inſtitutio; langueſcens Sacerdotum Parochorum omne officium, eorum aliquis contemptus, ſanctiſſimorum Inſtitutorum, & SS. Canonum violatus uſus: hinc denique Eccleſiis Parochialibus, quæ à Majoribus tanto pietatis ſtudio exædificatæ ſunt, inſtaurandis, ornandis, ſartis tectiſque habendis cura multis ex partibus neglecta, in illiſque nulla aut pene exigua Eccleſiaſtica ad Divina Officii obeunda neceſſaria ſupellex.

Verum hæc parum curare videntur mercenarii illi Sacerdotes, vel per hoc ſat indicantes in Miſſæ Sacrificio peragendo (quod dignior miniſterii Sacerdotalis pars eſt) ſibi parum curæ eſſe, ut illud tanquam veri Chriſti Miniſtri in ædificationem Corporis ſui, quod eſt Eccleſia, utiliter impendant; modo majora & pinguiora ſalaria accipere queant.

Sed dicetur forſitan, non mirum ſi ſalaria à Sacerdotibus ſeu ſecularibus ſeu regularibus tam ſolicite quærantur, quia vel ipſi, vel eorum Monaſteria magna ea parte inde vivere coguntur. Non diffiteor, ſed illud quia non deplorandum atque execrandum reputet, quod hodie Sanctum Sanctorum, ipſum ſcilicet incruentum Sacrificium eo ſit redactum, ut tanquam quoddam opificium, victui quærendo ſubſervire debeat.

Hoc eſt, quod deplorabat Cardinalis Bellarminus, quando Nepotem ſuum tanto ardore monuit, ut abſtineret à Sacerdotum Ordinatione, qui de *celebratione Miſſarum faciunt artem de pane lucrando.*

Hoc quoque præ oculis habuerat Bellarmini Pater S. Ignatius, dum pro Regula Fratribus ſuis præſcripſit ut „ omnes qui ſub obedientia ſunt Societatis, meminerint, ſe gratis dare debere, quæ gratis acceperunt, nec poſtulando, nec *admittendo ſtipendium*, vel *eleemoſynas ullas, quibus Miſſa*, vel confeſſiones, vel prædicationes, vel lectiones, vel viſitationes, vel quodvis aliud officium ex iis, quæ Societas juxta noſtrum Inſtitutum exercere poteſt, compenſari *videatur*: ut ſic majori cum libertate poſſit, & proximorum ædificatione in divino ſervitio procedere, “ *Conſtit. Societat. p.* 6.

Quid denique aliud clamant Eccleſiæ Canones quidquam directe vel indirecte pro celebratione Miſſarum poſtulare vetantes: niſi Miſſæ Sacrificium non habendum pro medio quo victus quæratur? quid enim evidentius, quam temporalia directe vel indirecte eſſe quærenda ex illo, quo quis ut medio ad parandam ſuſtentationem uti jubetur?

§. IX.

Ex taxatione ſtipendiorum, quæ à Sacerdotibus nonnullis hodie fieri ſolet, intelligi poteſt quantopere Miſſæ Sacrificium occaſione Honorarii contaminetur & profanetur.

Occaſione hodierni ſtipendii auguſtiſſimum Altaris Sacrificium à Sacerdotibus mercenario quodam modo pollui & labefactari, non poteſt non eſſe manifeſtum illi, qui dicta præcedentis §. cum quotidiana Sacerdotum ſtipendiis Sacrorum victitantium praxi conferre voluerit.

Adhæc, ſi quis ad conſuetas modernas Sacerdotum illorum taxationes ſtipendiorum ulterius animum reflectat, & hic rurſus fateri & ingemiſcere debebit, occaſione ſæpe dicti honorarii ſacroſanctum Miſſæ Sacrificium mercenario agendi modo horribiliter profanari & contaminari.

Nonne dolentes conſpicere jubemur, quod Sacerdotes quaſi quidam mercenarii aut opifices ſtipendia ſua pro ratione laboris, qui celebrationem Miſſæ concomitatur, taxent commenſurentque?

Quid enim hodie familiarius, quam majora taxari ſtipendia, quia in hoc illove Altari celebrandum, eo quod ob quandam devotionem populi erga certam Imaginem vel Sanctum, plura ad illud Altare petantur fieri Sacra? Quo fiat, ut pluribus Sacerdotibus concurrentibus ad celebrandum, nonnunquam tempore aliquo ſit expectandum, ob quam expectandi moram, Sacerdotes illi quaſi mercenarii, Miſſæ celebrationem ampliori ſtipendio compenſatam volunt.

Si Eccleſiæ utilitas poſtulet, ut certis deſtinatiſque horis Sacra legantur, nonne videmus, quod more mercenariorum majus ſtipendium requiratur, quam ſi libertas hora quacunque celebrandi Sacerdotibus illius relinquatur? Quo quid evidentius, in oblatione Sacrificii non tam inſpici, quid hic & nunc poſtulet utilitas Eccleſiæ, quam quid exigat quantitas ſtipendii?

Si ulterius à ſimilibus Sacerdotibus requiratur, ut ad diſſitam aliquam Eccleſiam celebrandi gratia accedant, nonne mox ut quidam bajuli aut nuncii, volunt ſtipendium labori itineris, & tempori impendendo præciſe eſſe proportionatum?

Nec hic Sacerdotum ſiſtitur mercenarius animus. Eo enim hodie mercenarius ille taxandi modus devenit, ut ipſa Sacrificii ſolemnitas, non jam à Feſti ſolemnitate atque Eccleſiæ præſcripto, ſed à quantitate ſtipendii perſoluti aut perſolvendi deſumenda videatur.

Quid hodie frequentius, quam Miſſæ Sacrificium pro cujuſque privato affectu, nulla publica cauſa aut Feſti ſolemnitate occurrente, ſolemniſſime peragi, modo ſtipendium pro ratione ſolemnitatis, more mercenario à Miniſtris illis taxatum, offeratur? E contra ſi deſit hujuſmodi ſtipendium, occurrat quantumvis magna feſtivitas, non ritus ſolemnis, ſed ritus ſimplicior

Digitized by Google

plicior ſtipendio proportionatus habebitur. Quinimo, in nonnullis Eccleſiis fieri conſpicimus, per ſimiles mercenarios Miniſtros, ipſum ritum ab Eccleſia præſcriptum nonnunquam truncari, & fœde mutilari, quia ſtipendium ipſorum judicio, quo non niſi ſtipendium ponderatur, non correſpondet labori, quem Sacrificii decantationi cum integro ritu peragendi impendere deberent. O mercimonia!

Famoſus ille ac pius Petrus Pariſienſium Cantor in deteſtationem Clericorum quærentium temporale commodum in ſpiritualibus, adducit exemplum „ Prælati petentis in Eccleſia à Choro feſtum S. Stephani duplex fieri in ſericis & canticis Eccleſiaſticis, ſed non impetrantis, niſi cum paſtum & refectionem annuam Clericis promitteret, inſuper nummos matutinales illius noctis duplicandos, ut ſic celebrarent *potius Feſtum nummi duplicati, quam Feſtum S. Stephani*.

Si modo ſupereſſet Petrus, quam frequenter ingemiſceret, videns decantari Sacra potius nummi duplicati, quam Sacrum hujus, illiusve Sancti!

Quin ſi totum illum hodiernum quorundam Sacerdotum profanum Miſſarum mercatum attendamus, nonne eum eodem Cantore introducere poſſemus Simonem Magum Principi Apoſtolorum, ob repulſam, quam ab ipſo paſſus erat, exprobrantem: „ Tu repellis me, & ego triumpho de te, imo de toto Corpore Eccleſiæ. In ipſis etiam Altaribus *ponam ſolium*, cubile, & *thronum*, & dominium meum; ut etiam præſentibus Angelis & quaſi coadunatis in uno angulo Altaris conficere Corpus Domini, ego in alio cum Miniſtro Altaris, imo cum meo potius, illud pro pretio conficiam. Cupiditas dominatur in hoc Sacramento, quod tamen inpretiabile eſt. Item: ſi ego ab Altari repellor, non ideo minus, ſed magis Simoniaca cupiditas filia mea, filia Summi Sacerdotis irrumpet in Sancta Sanctorum, omnia in Altaribus proponens venalia. “ Hæc Petrus *ibidem* c. 27.

Finio, ſi hoc unum præmonuero, nullatenus me intendere ſingula, quæ hoc, atque præcedenti §. tanquam animi mercenarii indicia adduxi, Simoniaca dicere; ſed hoc unum aſſero, totam rationem agendi Sacerdotum atque Miniſtrorum ſimili modo ſtipendia taxantium, & ad Sacrificium accedentium, non procul à Simoniaca labe aut turpi quæſtu abeſſe; adeoque ipſum Miſſæ Sacrificium ea agendi ratione fœde pollui & contaminari.

§. X.

Occaſione hodierni Miſſarum honorarii natum eſt contingere, ut plures indigne ad Sacrificium Altaris accedant.

„ SI non decet (ait Synod. Trid. *Seſſ.* 13. *De Euchariſt.* c. 7.) ad ſacras ullas functiones quempiam accedere, niſi ſancte, certe quo magis ſanctitas & divinitas cæleſtis hujus Sacramenti viro Chriſtiano comperta eſt, eo diligentius cavere ille debet, ne abſque magna reverentia & ſanctitate ad id percipiendum accedat: præſertim cum illa plena formidinis verba apud Apoſtolum legamus: *Qui manducat & bibit indigne, judicium ſibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini:* Quare communicare volenti revocandum eſt in memoriam ejus præceptum: *Probet ſeipſum homo*.

Si ergo cavendum ſit viro Chriſtiano, ne abſque magna reverentia & ſanctitate ad percipiendum Euchariſtiæ Sacramentum accedat: atque communicare volenti, revocandum ſit in memoriam Apoſtoli præceptum: *Probet ſeipſum homo*; quanta reverentia & ſanctitate oportet Sacerdotes ad percipiendum, tractandum offerendumque hoc tremendum Sacramentum accedere? Quantaque diligentia celebrare volenti, in memoriam revocandum dictum Apoſtoli præceptum: *Probet ſeipſum homo*?

At quam illa ab Apoſtolo prævie ad illius Sacramenti ſuſceptionem requiſita ſui ipſius probatio, in multis Sacerdotibus occaſione ſperati honorarii nata ſit intermitti, aut non ea qua oportet diligentia & ſcrutatione peragi, opus non eſt multis adſtruere.

Nonne enim attenta humana corruptione natum eſt contingere, ut ſpes conſequendi ex Miſſarum celebratione commodum temporale, oculos Sacerdotum excæcet, aut certe mentem obnubilet, quo minus ſincere *ſeipſos probent*, num cum ſatis magna reverentia & ſanctitate ad Sacrificium accedant? An non humano tantum affectu, & potius ex conſuetudine, aut neceſſitate conſequendi vitæ neceſſaria, quam devotionis ardore & Dei cauſa ad Altare properent?

Qinimo, ſi quis Sacerdotum ſeu ſæcularium, qui ex ſtipendiis Miſſarum victitant, ſeu regularium, quarum Communitates ex eiſdem vivunt, hodiernum quotidie celebrandi morem, & modum ſerio attendat, vereor ne cum Patribus Synodi Colonienſis *an.* 1536. *p.* 2. *c.* 10. dicere debeat: „ Terret, nec immerito, nos ſermo Dominicus, qui vetat nos Sanctum dare canibus, & margaritas noſtras projicere ante porcos, dum quoſdam leviculos Sacerdotes illotis manibus pedibuſque, ut in proverbio eſt, audacius in hæc ſacratiſſima Myſteria, quam in profana irrumpere comperimus. Quales ſunt, *qui humana affectu tantum, & potius ex more, quam devotionis ardore* ad Altare accedunt, quorum polluta eſt mens & conſcientia, quos merito horrendum Evangelii exemplum (quod Joannis decimo tertio legimus in hæc verba: *Et poſtquam accepiſſet buccellam introivit in eum Satanas*. Et cetera quæ ſequuntur) ad meliorem vitæ frugem, altioremque tanti Myſterii contemplationem revocaret. “

An non magna cum Sacrificii irreverentia hodie conſpicimus, Sacerdotes vitam otioſam, imo multis defectibus, ne dicam criminibus obnoxiam agentes, neceſſitate victum quærendi ex ſtipendiis Sacrorum quodammodo compulſos, accedere ad *quotidianum* Sacrificium, non ſecus fere atque opifices ad opus ſuum manuale lucelli cauſa indies properare ſolent?

Non dubium quin & hodie verum ſit, quod olim dixit S. Auguſtinus *in Pſal.* 132. *Omnem conditionem includere bonos & malos, eſſeque Clericos perinde falſos ac Monachos. Sunt*, ait, *& Monachi falſi & nos novimus tales, ſed non periit fraternitas pia propter eos, qui profitentur quod non ſunt, tam ſunt enim Monachi falſi, quàm Clerici falſi & fideles falſi*, & tamen nonne inviti hodie videmus, quod in pleriſque Monaſteriis nulla bonos inter & malos, veros & falſos fratres intercedente differentia, omnes indifferenter, idque frequentiſſime, ſi non quotidie tremendis Altaribus aſſiſtant; quin aſſiſtere jubeantur, in illis præſertim Congregationibus, quibus vivere ex Sacrorum ſtipendiis in more poſitum eſt? O quot exinde non timenda ſacrilegia!

Utinam omnibus Sacerdotibus, qui ex honorariis vivunt, vel ſunt de Congregationibus ex illis viventibus, alte eſſet impreſſum illud Seraphici Doctoris monitum: *Primo vide*, ait in ſuo Tractatu De præparatione ad Miſſam; *quid deſideres, ne propter avaritiam, aut tumorem, aut vanam gloriam, aut conſuetudinem, aut alicujus mundana complacentia, aut temporalis favoris cauſa accedas: ſicut multi diebus iſtis abutuntur ad ſui perditionem, quod eſt datum ad ſalutem.*

Concludo, ſi hoc unum addidero, ex occaſione hodierni Miſſarum ſtipendii id quoque contingere, Sacerdotes in peccatum prolapſi, raro ſe à Sacris functionibus contineant, quoadusque per condignam pœnitentiam, veramque cordis contritionem, ac ſpiritus contribulationem ſe expurgaverint; nimirum lucro, quod ſibi vel communitati ex Miſſarum celebratione obvenit, ipſos ad Altare propellente. Quod quam Sacroſancto Miſſæ Sacrificio ſit indignum, quis non intelligat? Si enim teſte Emerico de Bonis è Societate Jeſu, *ſcelus ſit horrendum dictu, & Angelis ipſis deteſtabile, quodque valeat ſoli tenebras offundere, terram tremefacere, & elementa permiſcere*, ſi quis Laicus Euchariſtiam ſumere audeat, qui pridie, nudiustertius vel quartus ante peccavit, quanto non putandum ſcelus deteſtabilius, ſi Sacerdotes, nullo pene à peccato intervallo, Euchariſtiam non ſumere duntaxat, ſed & conficere, atque Deo Patri pro fidelium reconciliatione in odorem ſuavitatis offerre attentent? Verum, quam id à ſenſu Eccleſiæ alienum? quæ Sacerdotes in crimen, præſertim carnis etiam *occultum* prolapſos, multis ſæculis in perpetuum à Sacris excluſit. Et licet poſterioribus ſeculis, diſſimulante Eccleſia illa quoad peccata occulta nonnihil ſit relaxata; nunquam tamen ſacris

Alta-

Digitized by Google

Altaribus reſtituendos Eccleſia cenſuit, niſi prius diuturno lacrymarum ſonte impurum peccatorum ardorem extinxerint, niſi prius dignis pœnitentiæ fructibus conſcientiæ puritatem recuperaverint, ut latius alibi oſtendimus in *Diſſ. Can. De Canonicis p.* 2. *c.* 2. §. 8.

§. XI.

Occaſione hodierni ſtipendii fit ut plures ad Sacerdotium ex humano affectu aſcendant.

„ VÆ, væ, væ, Domine Deus (exclamat Doctor Seraphicus in Tract. *De Præparat. ad Miſſam c.* 8.) quanti hodie infelices ad ſacros Ordines accedunt & Divina myſteria accipiunt, *non cæleſtem panem, ſed terrenum quærentes: non ſpiritum, ſed lucrum:* non Dei honorem, ſed ſuam ambitionem: non ſalutem animarum, ſed *quæſtum pecuniarum*! " An non modo jure idem exclamare liceret, quando tam multos hodie ad Sacerdotium, tanquam medium ad parandum victum, aſcendere, imo aſpirare videmus? aliud pene non attendentes quam quotidianum ex celebratione Miſſarum proveniens honorarium, quo de vitæ neceſſariis ſibi provideatur; tanquam non virtutis exemplar (ait Gregorius Nazianzenus *Orat.* 1.) ſed victus occaſionem & ſubſidium hunc Ordinem eſſe judicantes. Qui non vocati à Deo tanquam Aaron, ſed carnali affectu ad Sacerdotium accedentes fœdiſſime ac perverſiſſime ad rationem cujuſdam opificii id deprimunt. „ Quam certe dignius ampliuſque conſentaneum rationi, cum Bernardo loquor, ut pro carnali victu carnalia magis opera & negotia exercerent, nec fierent inverſores rerum, aut inhonorarent miniſterium ſpirituale? " In *Declamat.* §. 13.

Cum igitur ex ratione vivendi multorum non obſcure intelligatur, non ad aliud quam ad victum parandum ab ipſis Sacerdotium eſſe ſuſceptum, merito hodie ab Epiſcopis aliiſque, qui Ordinandorum examini præficiuntur, videndum, quo affectu ac propoſito accedant Ordinandi, verba ſunt Synodi Colonienſis *an.* 1536. *p.* 1. *c.* 21. „ accurateque inveſtigandum eſt, num videlicet Dei cauſa tantùm, an potius *ſuæ commoditatis* gratia ad Ordines capeſſendos aſpirent, quærentes quæ ſua ſunt, non quæ Jeſu Chriſti. Quid enim eſt ſua quærere, & non quæ Chriſti ſunt, niſi cum tales non gratis Deum diligunt, non Deum propter Deum quærunt, temporalia commoda ſequentes, lucris inhiantes, & honores ab hominibus expetentes? Quiſquis ergo talis eſt, non Dei filius, nec ovili Chriſti idoneus Paſtor futurus, ſed mercenarius eſt. Ubique Deus hominis intentionem & mentem ſpectat, quam Chriſtus in Evangelio lucernam corporis atque oculum vocat; Qui ſi ſimplex fuerit, totum corpus lucidum erit. Quare ſi lumen in initiando eſt, tenebræ quantæ erunt?

Ut vero hic animus explicatior ſit, vult dicta Synodus: „ Ut Ordinandi prævie ante Ordinationem, ſe Vicariis Epiſcoporum præſentent; qui eos rogabunt, quid eos huc permoveat; an expenderint, quid in hac vocatione præſtare oporteat, an huic vocationi ſe ſentiant poſſe reſpondere... *an affectu carnis huc ducantur, ut videlicet in otio & ſuaviter vivant, opeſve & honores parent.* Admoneantur quoque, ſubjungit Synodus, ut bene ſeipſos explorent, excutiantque, ne cum ad capiendos Ordines reverſi fuerint, Spiritum Sanctum fraudent.

Utinam hoc Synodale monitum omnibus, qui Ordinationibus præſunt, alte foret impreſſum, accurateque Ordinatorum animus & intentio diſcuteretur, quam multorum in Sacerdotio ſuſcipiendo diſtorta ac perverſa reperiretur intentio!

Porro accuratam hanc intentionis diſcuſſionem hodierno tempore non tantum neceſſariam eſſe in illis, qui è Clero ſæculari ad Sacerdotium aſcendere volunt; ſed etiam in Regularibus, vel inde non difficulter intelligi poteſt, quod paſſim omnes indifferenter è Religioſorum Communitatibus, præſertim quæ ex Miſſarum ſtipendiis vivunt, modo ad ætatem requiſitam pervenerint, & aliquo tempore profeſſionem Religioſam emiſerint, ad ſacros Ordines, imo ipſum Sacerdotium præſententur, quin & propellantur.

Non diffiteor quidem, vitam Religioſam debite inſtitutam plurimum conducere, ut à ſæculi corruptione ſegregati in omni virtutum genere exercitentur, atque ita SS. Ordinibus ſuſcipiendis idonei reddantur; illud tamen mecum omnes fateantur, neceſſe eſt; non eam eſſe, nec unquam fuiſſe Religioſæ profeſſionis virtutem, ut univerſi illam emittentes ad perfectionem etiam Monaſticam, ad quam omnis profeſſio Religioſa tendit, pertingant, multo minus Sacerdotalem attingant. *Multo major*, ait Chryſoſtomus *lib.* 2. *De Sacerd. c.* 2. *&* 4. *vitæ integritas huic* (Presbytero) *quam illis* (Monachis) *neceſſaria.* Item: *Eos, inquit, qui Sacerdotem munere funguntur, ſanctiores ac puriores illis eſſe oportet, qui ſe ad montes contulerunt.* Hinc illud Hieronymi: *Sic vive in Monaſterio, ut Clericus eſſe merearis.*

Quibus conſonat illud Doctoris Angelici 2. 2. *q.* 189. *art.* 1. *ad* 3. *Ordines ſacri præexigunt ſanctitatem: ſed ſtatus Religionis eſt exercitium quoddam ad ſanctitatem aſſequendam: Unde pondus Ordinum imponendum eſt parietibus jam per ſanctitatem deſiccatis. Sed pondus Religionis deſiccat parietes, ideſt, homines ab humore vitiorum.*

Hinc Pontifices & SS. Patres etiam in primo Religionis fervore, non omnes in Religione viventes ſacris Ordinibus idoneos judicabant; ſed quos prævio diligenti examine & diſcuſſione tantis miniſteriis virtutum meritis reſpondere inveniſſent; unde ad Aurelium ſcribit Auguſtinus *Epiſt.* 67. *Cum ex his qui in Monaſterio permanent, non tamen niſi probatiores atque meliores ad Clerum aſſumere ſoleamus.*

Sub idem tempus ad Himmerium Epiſcopum ſcribens Siricius Papa, Monachos Clericorum officiis aggregari optavit & voluit, at non omnes; *ſed quos morum gravitas, & vita ac fidei inſtitutio ſancta commendat.* Epiſt. 1. c. 13.

Quam procul à mente S. Gregorii abfuerit, ut omnes vitam Religioſam profeſſos Sacerdotio dignos crederet, ex illius ad Candidum Epiſcopum reſponſo luculenter pateſcit. Cum enim Candido licentiam dediſſet Monachos de Monaſteriis in ſua Parochia (hoc eſt Diœceſi) poſitis, cum conſenſu Abbatis tollendi & Presbyteros ordinandi, hoc monitum ſubjungit: *Sed illius* PRÆ OMNIBUS *eſtote ſoliciti, ut vitam actuſque eorum qui in hoc ſunt officio conſtituendi,* SUBTILITER *debeatis inquirere, & tunc eos,* SI DIGNI *fuerint, ordinare.* Lib. 5. Epiſt. 27.

Patrum veſtigiis inhærens Tridentina Synodus, ætate Ordinandorum præſcripta adjungit: „ Sciant tamen Epiſcopi, non ſingulos in ea ætate conſtitutos, debere ad hos Ordines aſſumi; ſed *dignos duntaxat, & quorum probata vita ſenectus ſit.* " Seſſ. 23. cap. 12. *De Reform.* Et ne Epiſcopi ad credendum inducerentur, Regularium omnium eam eſſe vitæ integritatem, ſubjungit: „Regulares quoque nec in minore ætate, non *ſine diligenti examine* ordinentur: privilegiis quibuſcunque, quoad hoc, penitus excluſis. " *Ibid. cap.* 14. Et nonne merito? Quis enim credat Religioſos omnes *ita pietate ac caſtis moribus conſpicuos, ut præclarum bonorum exemplum, & vitæ monita ab eis poſſint expectari*, quemadmodum in aſſumendis ad Presbyteratum exigit Tridentinum; vel *quod eorum doctrina ſit futura ſpiritualis medicina populo Dei. Odor vitæ eorum delectamentum Eccleſiæ Chriſti, ut prædicatione atque exemplo ædificent domum, id eſt, familiam Dei*, ut loquitur Pontificale in *Ordinat. Presbyteri.*

Nonne ergo illi Monaſteriorum Superiores, quos videmus indifferenter omnes ab Presbyteratum præſentare, imo propellere, jure merito in ſuſpicionem veniunt, quod ſpe commodi temporalis ex Sacerdotio acquirendi excæcati, nec de Sacerdotio, nec divina ad illud vocatione eam ideam concipiant, quam Patres & Concilia expreſſerunt? Quod & exinde vero ſimilius fit, quod experientia conſtet, ex celebratione Miſſarum quotidianum ſtipendium in Monaſterii utilitatem ſolicite quæri; atque Sacerdotium velut medium ad victum quærendum quodammodo conſiderari.

Ut proinde non immerito monuerit Franciſcus Hallier *in Append. ad ſect.* 1. *de SS. Ordinat.* §. 3. „ Non adeo Superiorum Regularium fidei credendum, ut quos illi tanquam dignos obtulerint abſque ullo alio examine, atque diſcuſſione ad Sacros Ordines Epiſcopi recipiant ... *maxime cùm notum ſit*, inquit, *totius Monaſterii intereſſe, ut quamplurimos Ordinibus*

„ *bus Sacris initiatos habeat* : & facile probi etiam „ & boni, inſita hominibus cupiditate Ordinis ſui „ gloriam promovendi, qua Regulares præ ceteris ma- „ xime flagrant, quod Ordinis ſui ampliationem & „ ornamentum ad Dei Gloriam & Eccleſiæ utilitatem „ ſpectare præſertim arbitrentur; facile, inquam, ab- „ ripiantur, ut levius de ſuis cenſeant, quam par ſit, „ & in pondere judicent ſuorum induſtriam, ac do- „ tes magnifice, Sacerdotii & reliquorum Ordinum „ Eccleſiaſticorum dignitatem tenuiter æſtiment.

§. XII.

Epiſcopis incumbit tollere ea, quæ circa Sacrificium Miſſæ turpem quæſtum ſapiunt, eaque ſtatuere, quæ ei debitum honorem & cultum conciliant; hiſque Epiſcoporum Decretis Regulares quantumvis exempti obedire tenentur.

RES ſacras contemni atque vileſcere, ſi ad pecuniarium quæſtum Sacerdotum illæ reduci videantur; notius eſt, quam ut probari debeat: quis enim veneretur, ait Gregorius Magnus, quod venditur? aut quis non vile putet quod emitur? Adhæc quam erga Sacra Religionis Myſteria venerationem Miniſtri conciliabunt, ſi ea quæſtui ipſorum ſubſervire appareat?

Hinc tantopere Epiſcopis, tanquam præcipuis Sacrorum depoſitariis, & Myſteriorum Dei diſpenſatoribus inculcatum, ut omnia, quæ turpem quæſtum ſapiunt, à rebus ſacris amovere ſtudeant.

Et quidem Synodus Tridentina de Sanctorum invocatione, atque Reliquiarum & Imaginum veneratione agens, Epiſcopos monet, ut „ omnis ſuperſtitio in Sanctorum invocatione, reliquiarum veneratione, & „ Imaginum ſacro uſu tollatur; *omnis turpis quæſtus* „ *eliminetur*. “ In Decreto de Invocat. Sanctorum.

Similiter de Purgatorio ſermonem faciens, rurſus præcipit: „ ut ea, quæ ad curioſitatem quandam aut „ ſuperſtitionem ſpectant, *vel turpe lucrum ſapiunt*, „ tanquam ſcandala & fidelium offendicula prohi- „ beant. “ *In Decreto De Purgatorio*.

Quid adverſus pravos eleemoſynarum quæſtorum abuſus, Sacrum Indulgentiarum theſaurum ad turpem quæſtum redigentium, eadem Synodus decreverit, ut *tandem cæleſtes hos Eccleſiæ theſauros*, NON AD QUÆSTUM, *ſed ad pietatem exerceri*, *omnes vere intelligant*, notum eſt.

Verum, quia fatendum eſt, „ nullum aliquod opus „ adeo ſanctum ac divinum à Chriſti fidelibus tractari „ poſſe, ut ait dicta Synodus *Seſſ.* 22. *cap.* 9. *De Reform.* quam hoc ipſum tremendum Myſterium, quo „ vivifica illa hoſtia, qua Deo Patri reconciliati ſu- „ mus, in Altari per Sacerdotes quotidie immolatur; „ ſatis etiam apparet, *omnem operam & diligentiam* „ *in eo ponendam eſſe*, ut quanta maxima fieri poteſt „ interiori cordis mundiria & puritate atque exteriori „ devotionis ac pietatis ſpecie peragatur.

Quapropter ſpeciatim decernit Sancta Synodus, ut „ Ordinarii locorum Epiſcopi ea omnia prohibere, at- „ que è medio tollere ſedulo curent ac teneantur, quæ „ *vel avaritia*, idolorum ſervitus, vel irreverentia, „ quæ ab impietate vix ſubjuncta eſſe poteſt, vel ſu- „ perſtitio, veræ pietatis falſa imitatrix, induxit. “ Deinde varia enumerat, quæ vel avaritia, vel irreverentia, vel ſuperſtitio in hujus Myſterii vilipendium induxit. „ Hæc igitur omnia quæ ſummatim enumerata „ ſunt, omnibus locorum Ordinariis ita proponuntur, „ ut non ſolum ea ipſa, ſed quæcunque alia huc per- „ tinere viſa fuerint; ipſi pro data ſibi à ſacroſancta „ Synodo poteſtate, ac etiam ut delegati Sedis Apo- „ ſtolicæ, prohibeant, mandent, corrigant, ſtatuant; „ atque ad ea inviolate ſervanda Cenſuris Eccleſia- „ ſticis, aliiſque pœnis, quæ illorum arbitrio conſti- „ tuentur, fidelem populum compellant, non obſtan- „ tibus privilegiis, exemptionibus, appellationibus, ac „ conſuetudinibus quibuſcunque.

Nulla proinde quantumvis inveterata conſuetudo, ſeu potius abuſus, remorari poteſt Epiſcopos, quo minus omnem illam abominandam Sacerdotum mercimoniam, & turpem quæſtum circa celebrationem Miſſarum, occaſione ſtipendiorum introductum aboleant; eaque omnia ordinent, quibus Miſſæ Sacrificio debitus honor & cultus ad Dei gloriam & fidelis populi ædificationem reſtituatur.

Conſtat quoque, nulla privilegia, nullaſque exemptiones impedimento eſſe Epiſcopis, quominus ea, quæ pro illius Sacramenti debito cultu & veneratione decernenda credunt, ſuum effectum ſortiantur. Unde teſte Fagnano: „ Generaliter, hoc Decretum cenſuit “ S. Congregatio comprehendere etiam Regulares *quantumvis exemptos*, eoſque ea omnia, quæ ab Ordina- “ riis locorum circa obſervanda & evitanda in Miſſa- “ rum celebratione, ſtatuta fuerint, omnino ſervare “ teneri, ad idque etiam pœnis ac cenſuris Eccleſia- “ ſticis ab iiſdem Ordinariis cogi & compelli poſſe. “

Neque hæc poſitiva atque ſpecialis derogatio ſeu reſtrictio exemptionis Regularium, ſed illius legitima declaratio dicenda eſt. Quæcunque enim Regularibus exemptio conceſſa ſit, ea Regulares ut Regulares ſpectat; nullatenus vero Regulares ut partem conſtituentes Hierarchiæ Eccleſiaſticæ divina ordinatione inſtitutæ, *quæ conſtat ex Epiſcopis*, *Presbyteris & Miniſtris*; ideoque qualiſcunque indulta Regularibus exemptio diſciplinam duntaxat Regularem concernit, nec ad functiones Hierarchicas ſine manifeſto errore, atque ipſius Hierarchiæ Eccleſiaſticæ deſtructione extendi poteſt.

Cum enim Regularium exemptio privilegium ſit contra jus commune indultum, unanimi omnium Canoniſtarum ſententia ſtricte venit interpretanda, & inter expreſſum verborum tenorem continenda. Quam regulam quoad exemptos ſedulo ab Epiſcopis obſervatam voluit ſæculo præterito Synodus Tholoſana *ann.* 1590. *p.* 4. *c.* 16. §. 1. „ Epiſcoporum juriſdictioni “ non mediocre impedimentum, exemptis profuſioris “ vitæ occaſionem, Chriſtianis non vulgare ſcandalum “ afferre, *laxius quam par eſt*, ait Synodus, *exceptæ* “ *exemptiones conſueverunt*. Hunc igitur in exemptio- “ num cognitione Epiſcopi modum adhibeant, & ut “ illas *ad unguem obſervent*, & *ultra quam loquun-* “ *tur*, minime extendant. “

Ex hoc fundatiſſimo atque receptiſſimo juris principio ulterius tanquam indubitatum, & multis Juris textibus probatum inferunt Canoniſtæ: Exemptionem aliquibus in una qualitate conceſſam, minime concernere eoſdem, ut alia diſparata qualitate veſtitos; atque ita Regularibus datam, non eſſe pertrahendam ad Regulares in quantum Presbyterali, aliove officio à ſtatu Regulari diſparato & diſtincto funguntur: quemadmodum in ſimili: Si in eodem concurrat qualitas Canonici & Paſtoris, exemptio Canonicis facta eundem à functionibus Paſtoralibus non eximit, ut declarat Innocentius III. in *Cap.* CUM CAPELLA 16 *De Privilegiis:* & „ Pri- “ vilegia, quæ reſidentibus in Curia Romana vigore “ Eugenianæ Conſtitutionis, aut familiaritatis Cardi- “ nalium competere ſolent, ea in iis, qui Eccleſiaſti- “ ca Beneficia obtinent, *ratione prædictorum Benefi-* “ *ciorum minime intelligantur*, ait Synodus Tridenti- “ na, ſed Ordinarii juriſdictioni ſubjecti permaneant. “

Juxta certum proinde & indubitatum juris principium proceſſerunt Patres Concilii Tridentini, dum declararunt Epiſcopos poſſe ſtatuere ea omnia, quæ ad debitum cultum & reverentiam conciliandum pertinent, *non obſtantibus exemptionibus*; quandoquidam exemptiones, ſi quæ Regularibus ſint indultæ ſunt reſtringendæ ad ea, quæ Regulares ut Regulares exercent; ut nec ad ea extendenda, quæ ut Presbyteri aut Eccleſiæ Miniſtri ab Epiſcopis aſſumpti faciunt. Quam diſtinctionem notavit Doctor Angelicus, dum dixit: „ Monachus ma- “ gis tenetur obedire Abbati, quam Epiſcopo in illis, “ quæ ad ſtatuta Regulæ pertinent, in *his autem*, *quæ* “ *ad diſciplinam Eccleſiaſticam pertinent*, *magis te-* “ *netur Epiſcopo*; quia in his Abbas eſt Epiſcopo ſup- “ poſitus. *In II. Sentent. Diſt.* 44. *q.* 2. *art.* 3. *ad* 3. “

Prædictum Canoniſtarum certiſſimum principium, illamque Doctoris Angelici diſtinctionem, ſi attendiſſet P. Jacobus à S. Antonio Ordinis FF. B. V. Mariæ de Monte Carmelo, non tam fœde in ſuis Conſultationibus Canonicis contra manifeſta jura Canonica & cum totius Hierarchiæ Eccleſiaſticæ everſione, exemptiones Regularium ad Sacras Hierarchiæ functiones extendiſſet; & inter alia (quod huic noſtræ materiæ magis propinquum) vidiſſet, quomodo exemptio ſi quæ Regularibus competit, facere nequeat, ut Ordi-

nariis quod publicam Euchariſtiæ expoſitionem obedire non teneantur, atque ita non tam fidenter, ut credo, aſſeruiſſe, *Regulares Mendicantes poſſunt in ſuis Eccleſiis SS. Euchariſtiæ Sacramentum a populo adorandum publice exponere abſque licentia Ordinariorum*.

Cum enim publica Euchariſtiæ coram populo expoſitio non ſit actus diſciplinæ regularis, ſed potius Hierarchicus, & ad debitam populi devotionem erga idem Sacramentum excitandam ſpectans, ex præmiſſis evidens fit, exemptionem Regularibus conceſſam, ad ſimilem actum, qui ab ipſis non ut *Regularibus*, ſed ut *membris* Hierarchiæ Eccleſiaſticæ, & *cooperatoribus ſubſidiariis Epiſcoporum*, exercetur, porrigi non poſſe.

Juxta quæ notoria Juris principia, generalia Eccleſiæ Gallicanæ Conventus, conſtans ex Cardinalibus, Archiepiſcopis, aliiſque pluribus Prælatis, nihil detractum credidit legitimis juribus Regularium, dum *an.* 1655. Decretum edidit tenoris ſequentis. „ Cum plures authoritate privata, inquit Conventus, ſub prætextu Indulgentiarum, profeſſionum Filiarum, proceſſionum aut ſolemnitatum Ordinis ſui præſumant *palam & publice SS. Sacramentum exponere in Eccleſiis ſuis*, ſeſe inſuper gravare fundationibus quas in hunc finem ſuſcipiunt, quod valde *diminuit cultum & reſpectum huic SS. Sacramento debitum*, quod Eccleſia conſuevit reſervare *pro ultimo refugio* in neceſſitatibus ſuis extraordinariis, ad quam licentiam in poſterum impediendam, inhibetur expreſſe SS. Sacramentum exponi palam ſuper Altare, illudve deferri in proceſſionibus, niſi in ſolemnitate SS. Sacramenti aut diebus devotionum *extraordinariis* pro publicis cauſis indictis & per Epiſcopum approbatis, obtentaque *ejus permiſſione*. Ea propter non poterunt Eccleſiaſtici ſæculares & *regulares exempti* & non exempti ſeſe per quamcunque conventionem aut contractum obligare ad publice exponendum Venerabile Sacramentum, aut in hunc finem ſuſcipere aliquam fundationem *ſine prævio conſenſu Epiſcopi*.

Plura tum Synodorum, tum Sacræ Congregationis Cardinalium Decreta, quibus declaratur, nec Regularibus exemptis fas eſſe, publice Venerabile adorandum populo exponere ſine conſenſu Epiſcopi, refert Joannes Thiers in ſuo Tractatu Gallico *De Expoſitione Venerabilis*.

Quidquid igitur ſtatuendum Epiſcopi judicaverint, ut ſacroſancto Miſſæ Sacrificio debitus honor & cultus ad Dei gloriam & fidelis populi ædificationem reſtituatur, omnes ſeu ſæculares ſeu regulares tam exemptos quàm non exemptos conſtringit.

§. XIII.

Efficax remedium, quo mercenarius modus, qui circa celebrationem Miſſarum occaſione honorarii invaluit, extirpetur, eſt ut ad Sacros Ordines non admittantur, de quibus fundata ſit conjectura, quod ad illos accedant, ut ex celebratione Miſſarum ſibi, vel Communitati temporalia quærantur.

Occaſione hodierni Miſſarum honorarii plurima ſacroſancto Miſſæ Sacrificio indigna invaluiſſe hactenus ſat oſtenſum, quorum præcipuam eſſe radicem vidimus, quod multi tum è Clero, tum è Regularibus ordinentur, ut ex Miſſarum ſtipendiis, vel ſibi, vel ſuæ Communitatis temporalis vitæ ſubſidia quærantur.

Efficax itaque adverſus abuſus illos remedium erit, ut nulli ad ſacrum Presbyteratus Ordinem admittantur, de quibus fundata conjectura ſit, quod ad illum eo intuitu accedunt, ut vel ſibi, vel Communitati de temporalibus ex Miſſarum celebratione provideatur.

Omnis namque Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum, non ad temporalia, *ut offerat dona & Sacrificia pro peccatis*, nequaquam vero ut ſibi vel Communitati ex oblatione Sacrificiorum ſtipendia acquirat.

Declarat Eccleſia per Patres Concilii Tridentini *Seſſ.* 23. *cap.* 4. *De Reformat.* nec prima Tonſura initiandos, *de quibus probabilis conjectura non ſit, eos non ſæcularis judicii fugiendi fraude*, SED UT DEO FIDELEM CULTUM PRÆSTENT, *hoc vitæ genus elegiſſe*. Unde Franciſcus Richardotus è Concilio Tridentino redux in Synodo ſua ſtatuere non dubitavit: *Ut ad Tonſuram non admittantur, niſi qui fidem faciant, ſe eo animo hunc gradum optare*, UT DEO ET ECCLESIÆ SERVIANT.

Quid ergo? Neminem ad primam Tonſuram admittendum cenſebit Eccleſia, niſi qui fidem faciat, ſe eo animo hunc gradum optare, ut *Deo & Eccleſiæ ſerviat*? Ad Presbyteratum vero admittendum credet, de quibus conjectura ſit, quod ad hunc gradum accedant, non tam ut Deo & Eccleſiæ ſerviant, quàm ut ſibi, vel Communitati honoraria plura parari queant? Abſit. Audi quid ad Ordinandos ad Presbyteratum nomine Eccleſiæ dicat Pontifex ordinans: „ Tales eſſe ſtudeatis, ait, ut *in adjutorium Moyſi & duodecim Apoſtolorum, Epiſcoporum videlicet Catholicorum, qui per Moyſen & Apoſtolos figurantur*, digne per gratiam Dei eligi valeatis; itaque, Filii dilectiſſimi, quos *ad noſtrum adjutorium* Fratrum noſtrorum arbitrium conſecrandos elegit, ſervate in moribus veſtris caſtæ & ſanctæ vitæ integritatem. Agnoſcite quod agitis; imitamini quod tractatis; quatenus mortis Dominicæ myſterium celebrantes, mortificare membra veſtra à vitiis & concupiſcentiis omnibus procuretis. Sit doctrina veſtra ſpiritualis medicina populo Dei. Sit odor vitæ veſtræ delectamentum Eccleſiæ Chriſti; *ut prædicatione atque exemplo ædificetis domum, id eſt, Eccleſiam Dei*, quatenus nec nos de veſtra provectione, nec vos de tanti officii ſuſceptione damnari à Domino, ſed remunerari potius mereamur. „

Non igitur ad temporalia vel ſibi vel Communitati comparanda, ſed in *adjutorium* Epiſcoporum ad Presbyteratum eligendos cenſet Eccleſia; unde his verbis nomine Eccleſiæ Deum precatur Epiſcopus ordinans; Quapropter infirmitati quoque noſtræ, quæſumus, hæc *adjumenta* largire; qui quanto fragiliores ſumus, tanto his pluribus indigemus... Sint *providi cooperatores Ordinis noſtri*; ut in eis totius forma juſtitiæ, ut bonam rationem diſpenſationis ſibi creditæ reddituri æternæ beatitudinis præmia conſequantur. „

Proinde dum Synodus Tridentina dicit *Seſſ.* 23. *cap.* 16. *De Reformat.* „ Cum nullus debeat ordinari, qui judicio ſui Epiſcopi non ſit *utilis* aut *neceſſarius ſuis Eccleſiis*; Sancta Synodus veſtigiis ſexti Canonis Concilii Calcedonenſis inhærendo ſtatuit. „ &c. aliud non inſinuat, quam nullum eſſe ordinandum, niſi qui judicio ſui Epiſcopi utilis aut neceſſarius ſit, ut tanquam membrum Hierarchiæ Eccleſiaſticæ Epiſcopo, in ædificationem domus id eſt, familiæ Dei, adjutor accedat.

Non immerito igitur cum vehementi indignatione quærit pius quidam ac eruditus Auctor: „ An ſi ratio ſatis Canonica multiplicandi Presbyteros in quibuſdam Communitatibus, quia Sacriſtia communitatis ſubminiſtrat ipſi familiæ redditum decem, duodecim vel quindecim millium florenorum multitudine Miſſarum quæ in Eccleſia ſimilis Communitatis dicuntur? *Tractatu, cui Titulus:* Pratiques de pieté pour honorer le S. Sacrament. Pratiq. 53. §. 16. „

Si teſte Synodo Tridentina *Seſſ.* 21. *cap.* 2. *De Reform.* non deceat divino miniſterio adſcriptos, cum Ordinis dedecore mendicare, aut *ſordidum aliquem quæſtum* exercere; „ nonne multo magis dedecet divino miniſterio adſcriptos, quæſtum ex Miſſis quærere, cum ſummo Ordinis Sacerdotalis, & ipſius Sacrificii dedecore? An non enim ob multiplicem illam Sacerdotum ordinationem, qui ex Miſſarum honorariis *quæſtum* quærunt, dicere quis poſſet, quod olim Petrus Bleſenſis *Epiſt.* 123. dixiſſe legitur; Video „ autem hodie, quod & flens dico, innumeros illiteratos, aut potius idiotas, & nihilominus carnaliter converſantes, uſurpare tanti officii (Sacerdotalis) gradum: ita quod *Sacramenti dignitas ex indigna numeroſitate viloſcit*, & evenit, quod Oſee Propheta conquerendo deplorat, & dicit: *Multiplicavit populus Altaria ad peccandum, factæ ſunt eis aræ in delictum*. „

Ex his nemo inferat me voluiſſe aſſerere Sacerdotibus generaliter vetitum eſſe, oblata ſibi Miſſarum honoraria *liberali* atque *grato* animo accipere, & modo omnis turpis quæſtu ſuſpicio abſit; id enim unice hic dicere animus fuit, quod Epiſcopi, ut mercenarium modum, qui circa celebrationem Miſſarum invaluit, extirpent, neminem ad Sacros Ordines deberent aſſumere, de quo conjectura ſit, quod ad illos accedat, ut ex celebratione Miſſarum vitæ ſubſidia aut ſibi, aut communitati habere quærat.

§. XIV.

§. XIV.

Proponuntur varia remedia, quibus occurratur incommodis, quæ ex ſtipendiis Miſſarum nata ſunt oriri.

IRreverentias, quæ occaſione hodierni Miſſarum ſtipendii circa ſacroſanctum Altaris Sacrificium committuntur; magna ex parte oriri exinde, quod à nonnullis Miſſarum celebratio aſſumatur tanquam medium, quo neceſſaria ſuſtentatio procuretur, ex ante dictis eſt manifeſtum; quare, ut §. præcedenti obſervatum eſt, multum ad extirpationem illarum irreverentiarum valebit, ſi Epiſcopi ad Ordines Sacros non admittant, de quibus conjectura eſt, quod ad Sacerdotium veniant aut præſententur, ut ex Miſſarum celebratione ſibi vel communitati temporalia ſubſidia proveniant. Verum remedium illud ad mali illius eradicationem non omnino ſufficiet, ſi etiam Paſtores, aliive Eccleſiarum neceſſarii Miniſtri ex Miſſarum celebratione vitæ neceſſaria quærere jubeantur. Hinc enim facile continget, ut nonnulli neceſſitate compulſi modo mercenario Miſſæ Sacrificium ſint tractaturi; quo ulterius eveniet, ut ipſi Miniſtri de turpi quæſtu aut Simonia reddantur ſuſpecti; & quod de ipſo Miſſæ Sacrificio, tanquam de quodam opificio, quo Sacerdotes victitare debeant, fidelibus idea ingeratur.

Nonne quoque exinde fiet, quod neceſſitate quodammodo cogente, frequentius S. Altaribus adſtare debebunt; & nonne inde natum eſt fieri, ut apud plures ipſa Sacrificii oblatio non eo fidei ardore & reverentia, qua oportet, peragatur? Quid enim certius, quam res tametſi ſanctiſſimas, aſſiduitate, & nimia familiaritate vileſcere? Divinitus ab Auguſtino *De Civit. Dei lib.* 10. *cap.* 12. dictum eſt, quotidiana miracula, quibus rerum naturam perpetuo Deus illuſtrat, longe eſſe iis mirabiliora, quibus ad ſui cognitionem & fidem homines adduxit: imo *& omni miraculo quod fit per hominem majus miraculum eſſe hominem*. Sed inuſitatia inauditiſque miraculis commoveri nos oportuiſſe, *quia miracula viſibilium naturarum, licet multo majora, videndi aſſiduitate viluerunt*.

Multum proinde valebit, ut incommodis ex Miſſarum honorariis natis oriri, occurratur: „ Si curet Epiſcopus, (quemadmodum ſtatuit Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 13. *De Reform.*) ut in Parochialibus Eccleſiis, quarum fructus adeo exigui ſunt, ut debitis nequeant oneribus ſatisfacere, ſi per Beneficiorum unionem, non tamen regularium, id fieri non poſſit, ut primitiarum vel decimarum aſſignatione, aut per Parochianorum ſymbola & collectas, aut qua commodiori ei videbitur ratione, *tantum redigatur, quod pro Rectoris ac Parochiæ neceſſitate decenter ſufficiat*.

Providcant, inquam, *tantum*, quod non ſolum pro Rectoris, ſed etiam Parochiæ neceſſitate decenter ſufficiat; adeoque *tantum*, ut Rector ſeu Paſtor poſſit ſibi tot Sacerdotes adjungere, *quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum Divinum celebrandum*, ut loquitur Trident. *Seſſ.* 21. *cap.* 4. *De Reformat.*

Et certe quid injuſtius, quam decimas alioſque Eccleſiaſticos proventus poſſideri ab illis, qui nihil aut parum pro populo laborant; & interim ipſos operarios, quibus decimæ primario debentur, adigere, ut ex Miſſarum celebratione victum quærere teneantur?

Plurimum quoque ad conciliandum Miſſæ Sacrificio debitum cultum conduceret, ſi in Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis nulli aſſumerentur Vicarii, *niſi quorum mores & vita probata fuerint*, ut loquitur Synodus Cameracenſis *an.* 1565. *tit.* 6. *c.* 15. illiſque de honeſta atque ſufficienti ſuſtentatione provideretur, ut non cogerentur (prout hodie proh dolor! nimis frequenter non ſine populi ſcandalo, & Sacrificii atque Sacerdotii vilipendio fieri videmus) more mercenario ex quotidianis Miſſarum ſtipendiis victum comparare.

Certe ſi ipſi Canonici juſtum ac æquum reputent, ut ſibi tanquam Eccleſiæ operariis vitæ neceſſaria ex Eccleſiarum proventibus dentur, qua ſpecie juſtitiæ Vicariis ſuis, qui onus officii cum ipſis ferunt, debitam ſuſtentationem negant? eoſque non tanquam officii ſui coadjutores, ſed ut mercenarios ſuos quodammodo tractant, & ad ſordidum quæſtum ex Miſſarum celebratione adigunt? Quapropter non immerito jampridem dixit Concilium Moguntinum *an.* 1549. *Can.* 70. „ Perniciosus abuſus eſt, cum pudendo Cleri dedecore, & animarum periculo, gravique Eccleſiarum detrimento conjunctus, quod in Eccleſiis quibuſdam Cathedralibus & Collegiatis, potiſſima proventuum portio Canonicis etiam apud Eccleſias non reſidentibus, nec quidquam utilis aut neceſſarii miniſtris exequentibus, diſtribuitur; Vicariis, qui diurna ac nocturna fatigatione omnes Eccleſiæ functiones ſuſtinent, vix tenui cenſu, & qui ad vitam miſere ſuſtentandam ægre ſufficiat, relicto. Hinc Capitula & Canonicos Eccleſiarum in Domino exhortamur ut æquitatis & rationis olim Deo reddendæ memores, ad functiones Eccleſiis ſuis neceſſarias his, qui eas gerunt, de fructibus Eccleſiarum ſufficientem & honeſtum victum deputent. “

Adhæc, non parum valeret ad occurrendum irreverentiis, quæ tum circa Miſſæ Sacrificium, tum circa Sacerdotium occaſione moderni Miſſarum honorarii occurrunt, exacta cuſtodia Decreti Synodi Tridentinæ, quo cavetur, ut in Monaſteriis tam virorum, quàm mulierum, bona immobilia poſſidentibus vel non poſſidentibus, is tantum numerus conſtituatur, ac in poſterum conſervetur, qui vel ex redditibus propriis Monaſteriorum, vel ex conſuetis eleemoſynis commode poſſit ſuſtentari; hoc quippe pacto fieret, ut ex Miſſarum honorariis victum accipere non cogerentur, atque ita facilius evitarent mercenarius ille modus, quo Miſſæ Sacrificium, neceſſitate habendi temporalia vitæ ſubſidia quaſi cogente, ſæpius tractari ſolet; neque adeo facile, eadem neceſſitate adigente, & nonnunquam excæcante, ſuos ad Sacerdotium præſentarent, & Epiſcopis ordinandos obtruderent.

Porro remedium hoc incommodis illis evitandis admodum congruere, jampridem teſte Urbano VIII. notavit Sacra Cardinalium Congregatio; poſtquam enim multa ad extirpandus abuſus, qui in quibuſdam Monaſteriis, circa celebrationem Miſſarum invaluerant, & *omne damnabile lucrum ab Eccleſia removendum* Pontifex decreviſſet; tandem ſubjungit: „ poſtremo, Illuſtriſſimi Patres, non ſine gravi animi dolore intelligentes, mala fere omnia, quæ regularem diſciplinam evertunt, ac præcipue nimiam hanc facilitatem fovent in *oneribus Miſſarum ſupra vires ſuſcipiendis*, veluti ex infecta radice pullulare *ex majori Regularium numero, quam ferant redditus, & eleemoſyna cujuſque Monaſterii*; inhærentes Summorum Pontificum ac Sacri Tridentini Concilii Decretis ſtatuerunt: Ut in proximo Capitulo ſeu Congregatione Generali aut Provinciali ſedulo examinetur, quot Religioſi homines, connumeratis etiam laicis aliiſque neceſſariis ſervientibus, in unoquoque Monaſterio, Conventu, Domo Regulari juxta regionis, & proprii inſtituti morem, victum & veſtitum & medicinalia in communi habentes, competenter valeant ſuſtentari. Tum eorundem bonorum, redditium, eleemoſynarum, & onerum præciſam notam ipſimet Capitulo, ſeu Congregationi exhibeant, ut in illo diligenter diſcuſſis omnibus, cujuſque familiæ, Monaſterii, conventus, ac Domus Regularis in ſingula quaque Provincia, *certus earum tantum perſonarum numerus, Patrum Capitularium voto, præfigatur, quæ redditibus, eleemoſynis, & obventionibus, ut ſuperius, ſufficienter ali poſſint*. “

Ex his tamen ne quis inferat, Regularibus fas non eſſe Miſſarum honoraria à fidelibus *liberaliter* oblata recipere, eaque in communem Monaſterii uſum impendere; id enim ſolum dico, multorum malorum occaſionem eſſe, quod Religioſorum communitates ex Miſſarum *ſtipendiis* vivere *cogantur* ex quam neceſſitatem, atque ex illa, tanquam radice pullulantia incommoda, ut Monaſteria evitent, convenientiſſimum eſſe, non plures ad Religionem recipi, quam ex communibus Monaſterii redditibus aut conſuetis eleemoſynis ali poſſint, cum Sacra Congregatione & Urbano VIII. dicere non vereor.

Quærebatur à Gerſonio, „ ſi melius eſſet quod conferentes temporalia ſtarent in ſola *generalitate* pro ſuffragiis habendis: & ad hoc, & quomodo monendi? „ Reſpondet Gerſonius: “ Solicitudo pia conferentis temporalia ſi vult, poteſt in ſua *generali-*

Digitized by Google

„ *ralitate* ſuffragia requirere. Et ſub hac intentione ſola ſtando *non minus merebit ſæpè apud Deum quam particularius exigendo*. Non habet prima pars dubitationem. Secunda pars utinam ſpiritualibus oculis (quales ſunt oculi columbini Sponſi & Sponſæ in Canticis) aſpiceretur! quam apud illos perſpicua eſſet, qui cognoſcunt omnia benefactorum omnium quantumcunque occultorum præmia repoſita apud Deum, propter quem & in quo fiunt. Verum pauci ſunt ſpirituales hujuſmodi, qui non miſcere curent grano puſilliſſimo charitatis, in illud ſeminando quædam zizania vanitatis.... Solicitudo pia conferentis temporalia poteſt & debet admoneri clam aut palam per prædicatores, aut alios ſuper præmiſſa veritate pro directione puriori intentionis ſuæ, Suadenda quippe ſunt bona cum diſſuaſione malorum. Nihilominus obſervetur illud antiqui proverbii: *Ne quid nimis*: quia *qui nimis emungit, elicit ſanguinem*. “ Tractatu De Solicit. Eccleſiaſt.

Hoc pium Gerſonii reſponſum, ſi fidelibus intimaretur, & ſedulo inculcaretur, procul dubio extirpandis ſæpe dictis irreverentiis, quæ circa Miſſæ Sacrificium occaſione ſtipendii natæ ſunt committi, ſubſerviret; ſi, inquam, populus doceretur, quomodo non illi amplius de Miſſæ Sacrificio participent, qui plures ſibi Miſſas (intercurrente ſeu immiſcente ſe ſæpius aliqua vana gloria) celebrari curant; ſed qui majore & ardentiore in Deum devotione eleemoſynas ſuas offerunt.

Quapropter monendus populus, quod ſi eleemoſynas ſuas Eccleſiæ aut Monaſterio in Miniſtrorum aut Fratrum ſuſtentationem, vel in augmentum divini cultus, aut pauperum alimoniam, ſive alium pium uſum offerat, abſque obligatione celebrandi certum numerum Miſſarum, plus nonnunquam ſit participaturus de Sacrificiis, quæ in Eccleſia aut Monaſterio celebrantur, quam ſi Religioſos aut Sacerdotes ad Miſſas pro ſe *ſpecialiter* dicendas conſtringeret?

Quis enim ambigat, quin illi, qui ſimpliciter & ſine obligatione, Eccleſiis aut Monaſteriis ſua donant, frequenter amplius Dei cultum & reverentiam Sacrificio Miſſæ debitam promoveant, quam qui per ſua oblata Sacerdotes ad quotidianum Sacrificium, nonnunquam cum periculo irreverentiæ incitant; quin & interdum cauſa ſunt, quod in Eccleſia, non ſine magno ſcandalo, tot otioſos & mercenarios Sacerdotes *de celebratione Miſſarum artem de pane lucrando facientes*, aliaque ex honorariis Miſſarum profluentia incommoda, conſpicere debeamus?

Abſit tamen, ut univerſam hodiernam Fidelium praxim offerendi Miſſarum honoraria cum obligatione, ut Sacerdotes pro ſe *ſpecialiter* Miſſæ Sacrificium offerant, condemnem; aut credam, Sacerdotes uno Miſſæ Sacrificio poſſe ſatisfacere, ſi à pluribus vel ab uno diverſa ſtipendia cum ſimili obligatione acceperunt; quinimo „ ubi pro pluribus Miſſis etiam ejuſdem qualitatis celebrandis, ſtipendia quantumcunque incongrua & exigua, ſive ab una, ſive à pluribus perſonis collata fuerint, aut in futurum conferentur, Sacerdotibus, Eccleſiis, Capitulis, Monaſteriis, Domibus ac Piis locis tam ſæcularibus, quàm regularibus, “ recte ex judicio Sacræ Congregationis, ſub obteſtatione Divini judicii, mandat ac præcipit Urbanus VIII. in *citata Conſtitutione*, „ ut abſolute tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerunt, ita ut alioquin ii ad quos pertinent, ſuæ obligationi non ſatisfaciant, quinimo graviter peccent, & ad reſtitutionem teneantur.

Similiter idem Pontifex, *omne damnabile lucrum ab Eccleſia removere volens*, juſtiſſime prohibet Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcipit celebrandam *cum certa eleemoſyna, ne eandem Miſſam alteri, parte ejuſdem eleemoſyna ſibi retenta, celebrandam committat*.

Licitum proinde eſt Fidelibus qui ſtipendia offerunt, rogare, imo & obligare Sacerdotes ſtipendia recipientes, ut unum plurave Sacrificia pro ſe *ſpecialiter* offerantur; attamen hoc ipſis inculcandum, ut ſemper quantum in ipſis eſt, per ſtipendiorum oblationem ſtudeant promovere cultum Dei, & reverentiam ipſi Sacrificio debitam, quo futurum erit, ut puta hac intentione offerentes, non raro amplius de fructu Sacrificii ſint participaturi, quam ſi Sacerdotes ad multa Sacrificia obligarent.

CAPUT VIII.

De Simonia & turpi quæſtu in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ vitando.

§. I.

Intuitu alicujus rei temporalis Pœnitenti reconciliationem impertiri, horribilis ſemper judicata fuit Simonia.

OLIM in more poſitum fuit, „ Ut omnes graviorum peccatorum rei, impoſitam ſibi à Presbytero ſatisfactionem adimplere cogerentur (ait Chriſtianus Lupus *Diſſ. proœm. ad tom. 3. Schol. cap.* 8.) ante reconciliationem: quæ omnibus ſimul per Parochos adductis impendebatur ab Epiſcopo in quinta feria Dominicæ Cœnæ. A paucis ſæculis deſiit illa conſuetudo.

Vigente dicta diſciplina, nonnulli Sacerdotes avaritia excæcati, muneris intuitu pœnitentes, tametſi minus dignos Epiſcopis reconciliandos adducere, aut teſtimoniales debite peractæ pœnitentiæ dare non verebantur: quorum avaritiam ut pernicioſam atque horrendam Simoniam Eccleſia per Canones ſuos perſtringere non dubitavit.

„ Nemo Presbyterorum xenium vel emolumentum quodlibet temporale, imo ſpirituale detrimentum à quocunque publice peccante accipiat, (ait Alexander III. in *Cap.* 14. ✠ *De Simonia*) ut Epiſcopo vel miniſtris ejus peccatum illius celet: nec pro reſpectu cujuſque perſonæ conſanguinitatis aut familiaritatis, alienis communicans peccatis hoc Epiſcopo innoteſcere detrectet. Nec quenquam pœnitentem vel minus digne pœnitentem, gratia vel favore ad reconciliationem adducat, & teſtimonium reconciliationis ferat eidem, vel quocunque livore, digne pœnitentem à reconciliatione removeat: *quia Simoniacum eſt utrumque*. “

Quæ eadem jampridem Hincmarus Archiepiſcopus Rhemenſis Presbyteris propoſuerat, qui & in Capitulari ad Archidiaconos ait: „ Solicite providete, ne vos, vel Presbyteri negligenter pœnitentes pro aliquo munere ad pœnitentiam adducatis, vel poſt reconciliationem eos negligatis, quod *Simoniacum eſt*. “ Quin Rieulfus Epiſcopus Sueſſionenſis an. 889. Parochos monendos duxit *cap.* 9. „ Videant ne Simoni Mago & Judæ traditori efficiantur ſimiles, ſi pro pretio pœnitentes ante tempus ad reconciliationem adduxerint, & eis pro reconcilatione teſtimonium dederint. “

Si Simoniacæ pravitatis rei fiut, qui muneria alicujus intuitu minus dignum pœnitentem pro obtinenda reconciliatione Epiſcopo præſentant, quis ambigat, quin ejuſdem criminis coram Deo rei conſtituantur, qui muneris alicujus intuitu minus dignum pœnitentem, non tantum Epiſcopo reconciliandum præſentant; ſed ipſam reconciliationem minus digno impendere non verentur, poteſtatem ſolvendi & ligandi ſibi à Chriſto datam ſacrilege vendunt: Solicite proinde cor ſuum ſcrutari debent Confeſſarii, ne ſpe alicujus muneris ſive à manu, ſive ab obſequio, vel à lingua pœnitentibus minus dignis abſolutionis beneficium impendant, ne coram diſtricto judice Simoniacæ pravitatis rei agantur.

§. II.

Confeſſarii, qui munera aut favorem aliquem à Pœnitentibus accipiunt aut ſperant, facile poteſtate ſibi data abutentur.

COnfeſſarium in ſacro Pœnitentiæ tribunali partes Judicis agere nemo dubitat; ipſe enim eſt, qui judicare debet inter lepram & lepram. Ipſe eſt, cui data eſt poteſtas peccatores ligandi & ſolvendi, juxta leges ab ipſo Supremo omnium Judice præſcriptas; adeoque ipſe eſt, cui incumbit judicare, quis à peccato-

catorum vinculis ſolvendus, quis in illis retinendus veniat.

Quis vero juſtum expectet judicium à judice, qui munera vel favorem à reo accipit, aut ſperat?

Quid enim certius, ipſa Veritate id non ſemel aſſerente, quam *munera excæcare oculos ſapientum*, & *mutare verba juſtorum*? Ab excæcato vero quod ſperandum judicium, niſi cæcum?

Hinc de filiis Samuelis ſcribit Sacer Textus: *Declinaverunt poſt avaritiam, acceperuntque munera*, ſtatimque ſubjungit, & *perverterunt judicium*. 1. Reg. cap. 8.

Nonne hæc fuit excæcatio, quæ jampridem falſos Prophetas induxit, ut falſum proferrent judicium, & pacem darent, quibus Dominus non dederat? „ Hæc dicit Dominus Deus, ait Ezechiel *cap.* 13. væ qui conſuunt pulvillos ſub omni cubitu manus: & faciunt cervicalia ſub capite univerſæ civitatis ad capiendas animas: & cum caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum. " Quæ porro tam perverſi judicii ratio?

Audi Prophetam: „ Et violabant me ad populum meum, ait, *propter pugillum hordei & fragmen panis*, ut interficerent animas, quæ non moriuntur, & vivificarent animas, quæ non vivunt, mentientes populo meo credenti mendaciis.

Et apud alium Prophetam: „ Principes ejus in muneribus judicabant, & Sacerdotes ejus in *mercede docebant*, & Prophetæ ejus *in pecunia divinabant*: & ſuper Dominum requieſcebant, dicentes: Numquid non Dominus in medio noſtrum? Non venient ſuper nos mala. *Michææ* 3.

Munerum proinde vel rerum temporalium perceptionem, aut expectationem jam olim Prophetarum judicium pervertiſſe, & verba mutaſſe liquet. Num forſan minorem hodie vim munerum ad excæcandum oculos Sacerdotum eorumque pervertendum judicium eſſe credemus?

Porro Confeſſarius non tantum, ut Judex ſententiam dicere tenetur, ſed inſuper „ more periti Medici neceſſe eſt ut ſuperinfundat vinum & oleum (verba ſunt Concilii Lateranenſis) vulneribus ſauciati, diligenter inquirens & peccatoris circumſtantias & peccati: quibus prudenter intelligat, quale debeat ei præbere conſilium, & cujuſmodi remedium adhibere diverſis experimentis utendo ad ſalvandum ægrotum. " *In Cap.* 12. *ii de Pœnit. & Remiſſ.*

Hoc ipſum ſpiritualis Medici officium Confeſſarios conſtringit, „ ut habeant præ oculis (quemadmodum monet Tridentinum) ut ſatisfactio, quam imponunt, non ſit tantum ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & caſtigationem. " Quis vero hæc convenientia, ſed ſæpe multum dura & acerba ægrotanti medicamenta expectabit à Medico, qui munerum expectatione illectus, ægri favorem & gratiam aucupatur? Quare cum olim dixiſſet Propheta: „ A minore uſque ad majorem *omnes avaritiæ ſtudent*: & à Propheta uſque ad Sacerdotem cuncti faciunt dolum; " mox tanquam conſequens adjungit: „ & curabant contritionem filiæ populi mei cum *ignominia* dicentes: *Pax, pax, & non erat pax.* " Jerem. 6.

Quod Doctoris partes attinet, quam inidoneus ſit ut illis faciat ſatis, qui rerum temporalium affectu aut expectatione ducitur, nullus non videt. Quid enim ſperandum ab illo, niſi quod munerum ſpe abductus & excæcatus ſtudebit obſequi illis, qui verbo & facto dicunt videntibus: nolite videre: & aſpicientibus, nolite aſpicere nobis ea, quæ recta ſunt: loquimini nobis placentia, videte nobis errores? " *Iſaiæ* 30.

Quomodo ſimiles genuinam Chriſti doctrinam, ac laborioſam pœnitentiæ ſemitam pœnitentibus (præſertim ſæculi faſtu, carnis deſideriis atque divitiarum amore turgentibus) adeo odioſam & repugnantem, ea qua par eſt ſinceritate ac vigore conſtantiaque proponere, atque ad ejus obſervantiam illos urgere audebunt? Dum vix dubitare poſſunt, & jam periculum imminere vident, per ſimilis doctrinæ inculcationem & hujuſmodi pœnitentiæ requiſitionem animos pœnitentium, à quibus munera favoremve avide ſperant, exacerbandos, atque à ſe alienandos, ac per conſequens ſpe conſequendi temporalia, quorum amore ducuntur, fruſtrandos.

Et quidni merito vereamur hujuſmodi Directores, imitaturos ſimilis farinæ Doctores, de quibus diſcipulum ſuum Titum adeo ſolicite monuit Apoſtolus *Cap.* 1. *verſ.* 11. *Qui univerſas domos ſubvertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucri gratia.* Imo admodum timendum, ne habentes oculos fumo concupiſcentiæ læſos, ipſum lucis Evangelicæ ſplendorem nec videre, nec ferre poſſint. Quid enim Phariſæos impediebat quod Chriſti ſermones non intelligerent, vel intelligere nollent, niſi rerum temporalium affectus? *Audiebant autem*, ait S. Textus, *hæc omnia Phariſæi, qui erant* AVARI: *& deridebant illum.*

Ex his ſat ſuperque intelligitur, quam periculoſum ſit Confeſſariis, à pœnitentibus munera ſeu favorem aliudve temporale accipere vel ſperare. Hinc quoque conſectarium, quanto periculo exponantur fideles, qui tales nanciſcuntur Directores. Ac per conſequens, quam merito ſe ſubtrahant à Directoribus, quos vident munerum aut favoris alicujus expectatione duci.

Et quidem ſi intelligant nonnullos, ſe per fas nefaſque in ipſum Confeſſionis Tribunal ingerere, non dubium, quin merito ipſis ſuſpecti ſint, ne in ipſo pœnitentiæ Tribunali aliquid commodi temporalis reſpiciant. Quis enim onus tantum, quale eſt onus Confeſſariorum, jure dictum *humeris Angelicis formidandum*, importune ambiret, niſi commodi temporalis atra concupiſcentia oculos obnubilatos haberet, ne oneris gravitatem videat, aut intelligat?

Quibus enim eſt oculus ab omni terreno affectu purus, hi nonniſi neceſſitate cogente, & Eccleſia deſiderante humeros ſuos tanti moli quaſi inviti ſupponunt, liberationem ab hujuſmodi onere numquam non exoptantes; obſervantes illud Auguſtini *Epiſt.* 81. ad Eudoxium Abbatem: „ Si quam operam veſtram mater Eccleſia deſideraverit; nec elatione avida ſuſcipiatis, nec blandiente deſidio reſpuatis, ſed miti corde obtemperetis Deo; cum manſuetudine portantes eum, qui vos regit, qui dirigit mites in judicio, qui docet manſuetos vias ſuas. "

Difficulter quoque ab omni ſimili ſuſpicione eximuntur, qui enixe multitudinem affectant pœnitentium, præſertim nobilitate aut divitiarum affluentia excellentium; ſi quippe ſolam animarum converſionem præ oculis haberent, pauperes præ divitibus, ignobiles præ nobilibus in pœnitentes deſiderarent; ſcientes quia „ non multos ſapientes ſecundum carnem, non multos potentes, non multos nobiles; ſed quæ ſtulta ſunt mundi elegit Deus, ut confundat fortia: & ignobilia mundi & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non ſunt, ut ea quæ ſunt deſtrueret. 1. *ad Cor.* 11.

§. III.

Multa incommoda nata ſunt ſequi ex eo, quod Sacerdotes vivere debeant ex illis, quæ à Pœnitentibus offeruntur.

Ex dictis præcedenti §. non difficulter intelligi poteſt, quanta incommoda nata ſint conſequi, ſi Sacerdotes per Pœnitentium oblata, ſeu eleemoſynas ſuſtentari debeant.

Primò quidem, quis ambigat, quin facile ſententiam proferet ſimilis Judex in favorem & ad beneplacitum Pœnitentis, à cujus gratia vitæ neceſſaria accipere ſperat? Si enim munera excæcent oculos ſapientum, & pervertant judicium prudentum, an non affectus, imo & neceſſitas obtinendi vitæ ſuſtentacula id ſufficient?

Nonne idem affectus natus erit efficere, ut ſolicite plures habere pœnitentes deſiderent, vereanturque, ne quos habent, & à quibus notabile vitæ ſubſidium accipere ſolent, ipſos deſerant, aliumque in Confeſſarium aſſumant? Quantus inde non timendus in officio Confeſſarii defectus! Hinc enim quaſi naturaliter atque inſenſibiliter fiet, ut pœnitentium offenſam indignationemque pertimeſcentes, „ non pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate ſalutares & convenientes ſatisfactiones injungent; ſed ex humano affectu, peccatis conniveant, & indulgentius

„ cum

„ cum pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur." *Synodus Trident. Seſſ. 14 cap. 8. De Pœnit.*

Hinc quoque non raro contingit, ut quadam humana timiditate, non facile eorum, quos pœnitentes ob lucrum ſperatum habere atque retinere exoptant, ſcelera libere redarguere audeant; multo minus eos inducere, vel abſolutionis denegatione aut ſuſpenſione etiam cogere, ut *dignos* tantis ſceleribus *fructus pœnitentiæ faciant*.

Quidni ex eodem fonte profluat, quod nonnulli Sacerdotes, neſcio quo fucato prætextu, ægre alios ſibi adjunctos Sacerdotes patiantur pœnitentiæ tribunali præeſſe, qui tamen nonnunquam majori cum fructu pœnitentes dirigerent?

Hactenus dicta incommoda non tantum timenda ſunt, ſi à pœnitentibus ſingulis vicibus, quibus ad confeſſionem accedunt, nummum ſeu denarium accipiant; ſed etiam, ſi ſemel aut his in anno à pœnitentibus ſummam aliquam in ſuſtentationem recipere ſoleant; illud tamen priori caſu magis quam poſteriori verendum: nimirum quod Fideles facile à frequentatione Sacramenti retraherentur, ſi quoties ad confeſſionem eſt accedendum, ex more ſeu conſuetudine denarium offerre conſueverint.

Quinimo nec prædicta incommoda ſine fundamento verenda ſunt, ſi vel ipſi Confeſſarii, aut eorum Communitates, ex liberalibus populi eleemoſynis & oblationibus vivere debeant. Spectata quippe humana fragilitate quidni fiat, ut latenti humano affectu, vel ſibi vel Cammunitati ſubſidia temporalia procurandi, hominum, à quibus eleemoſynas ſperant, favorem aut quærant, aut certe amittere timeant: quo ulterius contingat, ut nec juſti fortiſque Judicis, nec experti Medici, nec ſapientis & intrepidi Doctoris partes in ſacro confeſſionis tribunali ſuſtinere audeant.

Et certe quidni ex hac infecta radice pullulet, quod plures hodie inveniantur, qui licet non verbo, ſaltem facto clamant illud „ quod nonnulli, referente Illuſtriſſimo Epiſcopo Caſtorienſi, ut ſuas Synaxes quam copioſiſſimas reddant, pro concione aſſerere non vereantur, ſe omnes quantumvis criminibus onuſtos, quantumvis in eadem crimina frequenter relapſos, quantumvis in propoſito & promiſſione vitæ emendandæ infidos libenter ſuſcipere; nec ſuſcipere ſolum, ſed etiam ſine cunctatione à criminibus abſolvere: tametſi nullos fecerint fructus dignos pœnitentiæ, & tametſi ab illis non receſſuri; ſed brevi in illa iterum prolapſuri videantur." *In Amore Pœnit. lib. 2. cap. 1.*

Nonne hinc quoque fieri cum fundamento credimus, quod reperire ſit Confeſſarios, qui „ ſe miniſtros & diſpenſatores non agnoſcunt (verba ſunt Cardinalis Bellarmini) qui, quaſi non eſſent Domino rationem reddituri, ſumma facilitate omnibus manus imponunt, & tam contritos, quàm non contritos; tam plene & perfecte confitentes, quàm peccata ſua quadam confuſa generalitate involventes; tam ſatisfacere paratos, quam non paratos; quaſi propria poteſtate & authoritate abſolvunt. Iſti ſua imperitia & ſuperbia corrumpunt populos, & eis veræ pœnitentiæ viam præcludunt. *Nec enim eſſet hodie tanta facilitas peccandi, ſi non eſſet tanta facilitas abſolvendi.*" Serm. 8. De Adventu.

Ex his non difficulter intelligitur, quam ſolicite tenerentur Epiſcopi aliique Superiores allaborare, ut Sacerdotibus aliunde, quam ex oblationibus pœnitentium, de honeſta ſuſtentatione ſuccurratur.

Intelligitur quoque, neceſſarium eſſe eximium paupertatis affectum, ut quis ex voluntariis fidelium oblationibus vivere cogatur, & una exacte partes Confeſſarii perſolvat. Ni enim pauperem vitam ducere, illiuſque vitæ moleſtias ferre ex animo velit, verendum erit, ne anxietas & timor incidendi in paupertatem defectu oblationum, judicium illius corrumpant; & ipſis pœnitentibus, quorum favore à paupertate ſublevamen expectat, nimium conniveat, & condeſcendat; atque ita admodum timendum ne impleatur quod dicit Scriptura apud Eccleſiaſticum: *propter inopiam multi deliquerunt.*

§. IV.

Summopere cavendum, ne ex pœnitentiis ſeu ſatisfactionibus injunctis, Confeſſarii lucrum quærant.

IN ſatisfactionibus injungendis, omnem prorſus quæſtus occaſionem abeſſe debere, quiſque facile intelliget, qui attenderit, quod „ debeant Sacerdotes quantum ſpiritus & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, ſalutares & convenientes ſatisfactiones injungere......." atque "præ oculis habere ut ſatisfactio, quam imponunt, non ſit tantum ad novæ vitæ cuſtodiam, ſed etiam præteritorum peccatorum vindictam & caſtigationem." *Synod. Trident. ſeſſ. 14. cap. 8. De Pœnitent.* Quis enim prudentiam illam atque circumſpectionem in diſcernendis atque imponendis ſatisfactionibus expectet ab illo, qui ex ipſis peccatorum pœnitentiis lucrum ſperat? Deinde quod pondus aut authoritatem apud pœnitentem obtinebit Confeſſarius, qui ex ipſis peccatorum pœnitentiis quæſtum facere videbitur?

Hinc Eccleſia admodum ſemper fuit ſolicita, ut ſi quando pœna pecuniaria, aut aliquid unde lucrum haberi queat, in ſatisfactionem imponi fuerit neceſſe aut conveniens, nihil exinde directe aut indirecte in commodum Confeſſarii redundaret.

Synodus Cantuarienſis anni 1191. ſub Huberto: *Prohibemus*, ait Canon 3. *ne Sacerdos Laico ad pœnitentiam venienti, obtentu cupiditatis injungat ut Miſſas celebrari faciat.* Cui conſonat Synodus Londinenſis anni 1200. *Adjicimus*, inquit Canon 4. *ad Sacerdotum cupiditatem refrenandam, ut Miſſæ non injungantur in pœnitentiam his, qui non fuerint Sacerdotes.* Et in ſuo ad Parochos Capitulari Oddo Pariſienſis Epiſcopus: *Nullus Miſſas, quas injunxerit, celebret.*

Utque plura hinc in rem Conciliorum Decreta omittam, ſolum hic adjungo quid in hac materia ſtatuerit S. Carolus *part. 2. inſtruct. Confeſſ. cap. 8.*

„ Ut liberior ſit, ait, Confeſſarius in exequendo officio, quod illi cum pœnitente eſt, majoreque apud eundem in authoritate habeatur in decernendis iis omnibus, quæ ad pœnitentis ſalutem referuntur, non ſolum fugiet ſtudioſe avaritiam, ſed etiam *omnem ejus vel minimam ſuſpicionem*. Nominatim autem pecunias vel aliquid hujuſmodi pro confeſſionum audientia non petet, etiamſi occaſio ſe præbeat: ac ne ſignum quidem vel minimum ejus oſtendat; quin potius voce & reipſa declaret animum ſe prorſus abhorrentem à talibus habere."

Deinde, quod præcedentibus allegatis Decretis plane conſentit, ſubjungit: „ Cum pœnitenti jubebit ut Miſſæ Sacrificium faciat uſpiam peragi, *nec recte, nec oblique* ſignificet quaſi velit ipſe celebrare, vel in ſua *Eccleſia*, aut *Monaſterio* curare celebrari."

„ Idem faciet, pergit S. Carolus, in ſatisfactionibus iis, cum pœnitens vel debita incerta reddere pauperibus, vel pro votorum commutatione aliquid ſolvere debebit."

Tandem ut Confeſſarius omnem vel ſpeciem avaritiæ ſubterfugiat, eum monendum cenſuit, „ ut neque pecunias, aliave, quæ a pœnitente reſtituenda ſunt, propriis dominis in ſe provinciam reddendi aſſumat, niſi neceſſitas id requirat, ut videlicet hoc modo pœnitens non prodatur: quod cum erit ab eo factum, curet ut is, cui rem reſtituit, chirographum ſuum in teſtimonium ei tribuat, ut illud pœnitenti conſignet, ac plane eo modo procedat, ut *omnem ſpeciem ac ſignum avaritiæ ſubterfugiat.*"

Digitized by Google

CAPUT IX.

De Vitio acceptionis perſonarum in collatione Beneficiorum.

§. I.

Quandonam in collatione Beneficiorum committatur acceptio perſonarum; & quæ ſit hujus vitii cum vitio Simoniæ affinitas.

BENEFICIA Eccleſiaſtica conferenda eſſe ſecundum juſtitiam diſtributivam, nullus Theologus aut Canoniſta negat. Rurſus conſentiunt Theologi pariter & Canoniſtæ juſtitiæ diſtributivæ opponi vitium acceptionis perſonarum; adeoque quod quicunque in diſtributione Beneficiorum à tramite juſtitiæ diſtributivæ recedit, in vitium acceptionis perſonarum incidat.

„ Conſiſtit vero æqualitas diſtributivæ juſtitiæ, ait Doctor Angelicus, in hoc, quod diverſis perſonis diverſa diſtribuantur ſecundum proportionem ad dignitates perſonarum. " 2. 2. q. 63. *art.* 1. *in Corp.*

„ Si ergo, pergit S. Thomas, aliquis conſideret illam proprietatem perſonæ, propter quam id quod ei confertur, eſt ei debitum, non acceptio perſonæ, ſed cauſæ .... puta ſi aliquis promoveat aliquem Magiſtratum propter ſufficientiam ſcientiæ; hic attenditur cauſa debita, non perſona. Si autem aliquis conſideret in eo cui aliquid confert, non id propter quod id quod ei datur eſt ei proportionatum, vel debitum, ſed ſolum hoc quod eſt iſte homo (puta Petrus vel Martinus) hic eſt acceptio perſonæ: quia non attribuitur ei aliquid propter aliquam cauſam quæ faciat eum dignum, ſed ſimpliciter attribuitur.

Itaque „ in juſtitia diſtributiva (rurſus verbis S. Thomæ loquor *ibid. ad* 1.) conſiderantur conditiones perſonarum, quæ faciunt ad dignitatis vel debiti cauſam. Sed in acceptione perſonarum conſiderantur conditiones, quæ non faciunt ad cauſam.

Ex his facile intelligi poteſt, toties in diſtributione Beneficiorum juſtitiam diſtributivam violari, & acceptionem perſonarum committi, quoties in illorum diſtributione attenditur conditio non ſpectans ad cauſam, ſed ad perſonam. „ Ad perſonam autem refertur quæcunque conditio, juxta S. Tomam, non faciens ad cauſam, propter quam ſit dignus hoc dono. " *Ibidem in C.*

Non difficulter quoque intelligitur, ſummam inter vitium acceptionis perſonarum & Simoniam intercedere ſimilitudinem. Quemadmodum enim Simoniaci in collatione Beneficiorum non merita perſonarum, ſed munera conſiderant; ita quoque acceptores perſonarum, non merita perſonarum, ſed conditiones humano carnalique ſuo affectui faventes attendunt.

Adhæc ſi mala, quæ ex vitio Simoniæ conſequuntur, perpendantur, eadem pene ex vitio acceptionis perſonarum profluere facile intelligetur.

Si enim, teſte S. Gregorio *Lib.* 7. *Epiſt.* 111. illud per Simoniam agatur, „ ut nulla de actu probatio, nulla ſolicitudo de moribus, nulla ſit de vita diſcuſſio, ſed ille ſolummodo dignus, qui dare pretium ſuffecerit, æſtimetur; " nonne & per acceptionem perſonarum hoc agitur, ut nulla ſit de actu probatio, &c. ſed ille ſolummodo dignus, qui amicitia, conſanguinitate, aliave humana qualitate Collatori conjungitur, æſtimetur?

Cujus optime conſcia Tridentina Synodus, quam maxime poteſt Epiſcopos monet, „ ut omnem humanum erga fratres, nepotes, propinquoſque affectum, *unde multorum*, inquit, *malorum in Eccleſia ſeminarium extat*, penitus deponant. " *Seſſ.* 25. *cap.* 1. *de Reform.*

§. II.

Quid in collatione Beneficiorum juſtitia diſtributiva attendi jubeat?

JUſtitia diſtributiva eſt virtus, quæ in diſtributione rerum communium, v. gr. Beneficiorum aut officiorum, &c. ſervat æqualitatem proportionis ad qualitates perſonarum, *ad cauſam*, non ad perſonam ſpectantes, ut §. præcedenti latius expoſitum fuit.

Cum igitur cauſa diſtributionis Beneficiorum ſit, providere Eccleſiæ de meliori Miniſtro, conſequens eſt, quod juſtitia diſtributiva requirat, ut ſervetur æqualitas proportionis ad qualitates perſonarum ad *hanc cauſam* pertinentes, atque ita in hac diſtributione ſolus reſpectus habeatur ad conditiones illas, quæ faciunt ut melius Eccleſia de Miniſtro provideatur.

Hinc collige primò, quod in diſtributione Beneficiorum juſtitia diſtributiva exigat, ut bonum Eccleſiæ unice præ oculis habeatur; id eſt, ut Beneficiorum diſpenſatores æqualitatem ſervent proportionis, habito reſpectu ad qualitates, quæ ad bonum Eccleſiæ faciunt.

Collige ſecundò, in Beneficiorum diſtributione non eſſe attendendam qualitatem perſonæ etiam bonam, ſi illa *ad cauſam*, id eſt, ut provideatur Eccleſiæ de meliori Miniſtro, non pertineat. Contingit enim *aliquam conditionem perſonæ facere eam dignam reſpectu unius rei*, inquit Sanctus Thomas, *& non reſpectu alterius*. 2. 2. q. 63. *in C.*

Hinc collige tertiò, quod licet juſtitia diſtributiva ſæpe requirat, ut paupertas perſonæ in diſtributione communium eleemoſynarum attendatur; nullatenus tamen in Beneficiorum, præſertim cum cura animarum, collatione attendenda veniat: quia priori caſu qualitas paupertatis facit *ad cauſam*, non vero poſteriori. Cauſa quippe diſtributionis communium eleemoſynarum eſt ſuccurrere indigentiæ perſonarum, econtra cauſa diſtributionis Beneficiorum non eſt ſuccurrere paupertati, ſeu indigentiæ eorum, qui ad Beneficia promoventur, ſed Eccleſiis digniores Miniſtros præficere, ſeu Eccleſiis non perſonis providere; quare cum paupertas non ſit conditio ad hanc cauſam pertinens, ſi in diſtributione Beneficiorum illa attendatur, à juſtitia diſtributiva receditur.

Quare & illi erroneam de Beneficiis Eccleſiaſticis ideam concipiunt, qui in eorum diſtributione attendendum putant, quod aliquis pauperes habeat parentes, quibus poſſet ex proventibus Beneficii ſuccurrere; cum enim, ut dictum eſt, Beneficia Eccleſiaſtica non ſint ordinata ad ſuccurrendum paupertati & indigentiæ corporali, ſed ut habeantur idonei Miniſtri Eccleſiæ; evidens eſt, parentum indigentiam ad *hanc cauſam* non ſpectare. Imo è contra ob parentum egeſtatem non raro fit, ut ea de cauſa minus idoneus Beneficio Eccleſiaſtico, præſertim curato, cenſeri debeat: notum quippe eſt, quam frequenter parentum indigentia impedimento ſit, ut non ea qua oportet libertate & vigore, Eccleſiaſticas functiones ſuas obeat.

Pariter contingere poteſt, ut juſtitia diſtributiva requirat, ut in collatione certi officii Reipublicæ, quinimo etiam dignitatis Eccleſiaſticæ, certa conditio ſeu qualitas conſideretur, quæ tamen ſi in alterius Beneficii collatione attenderetur, juſtitia diſtributiva læderetur; eo quod uno caſu, & uno tempore *ad cauſam* ſpectare poſſit, & non altero. Unde ſat apparet, quod ni Beneficiorum collatores habeant oculos omnino mundatos, ut nihil niſi bonum Eccleſiæ aſpiciant, facile à tramite juſtitiæ diſtributivæ ſint deflexuri.

§. III.

An ſine violatione juſtitiæ diſtributivæ Beneficio Eccleſiaſtico præfici poſſit minus dignus, dum dignior haberi poteſt?

SOlutio hujus quæſtionis ſua ſponte ex dictis profluit; quia „ ſi poteſt haberi aliquis magis idoneus erga aliquam dignitatem (ut notat Doctor Angelicus 2. 2. q. 63. *art.* 2. *ad* 3.) & alius præferatur, oportet quod hoc ſit propter aliquam cauſam: quæ quidem ſi pertineat ad negotium, quantum ad hoc erit ille qui eligitur, magis idoneus: ſi vero non pertineat ad negotium id, quod conſideratur ut cauſa, erit manifeſte acceptio perſonæ, " quia juxta antedicta toties eſt acceptio perſonæ in diſtributione rerum communium: quoties diſtributor movetur ad diſtribuendum ex motivo non ſpectante ad cauſam ſeu negotium, de quo tractatur.

Quam-

Quamobrem idem Doctor alibi eandem quæſtionem „ verſans, ſibique objiciens, “ quod ſecundum jura ſufficiat eligere bonum, non autem requiratur quod aliquis eligat meliorem: „ Reſpondet, quod quantum „ ad hoc quod electio impugnari non poſſit in foro „ judiciali; ſufficit eligere bonum, nec oportet eligere „ re meliorem; quia ſic omnis electio poſſet habere „ calumniam. Sed quantum ad conſcientiam eligen„ tis, neceſſe eſt eligere meliorem vel ſimpliciter, vel „ in comparatione ad bonum commune.

Huic Doctoris Angelici reſponſo conſentiunt, teſte Fagnano, Canoniſtæ omnes: „ Quamvis, inquit Fa„ gnanus, pro validitate electionis ſatis ſit, ſi dignus „ eligatur, & electio de digno, omiſſo digniori ſuſti„ neatur, id tamen procedit poſtquam facta eſt electio, „ quæ ex omiſſione dignioris non retractatur, *ut li„ tium occaſiones amputentur*, ſed ante electionem om„ nia jura clamant, ut meliores, & ſanctiores eligan„ tur; & ideo peccant contra juſtitiam diſtributivam, „ qui omiſſo digniori eligunt dignum, ut notant om„ nes in *Cap.* Constitutis *de Appellat.* “ Ad *Cap.* Cum dilectus ☩ *De Conſuet. n.* 19.

Porro cum omnia Beneficia Eccleſiaſtica, etiam ſimplicia, in bonum Eccleſiæ ſint diſponenda, ſequitur, non poſſe ſine læſione juſtitiæ diſtributivæ conferri ullum quodcunque Beneficium minus digno, neglecto digniore, ob cauſam, quæ bonum Eccleſiæ non reſpicit.

§. IV.

Etiam Patroni laici non poſſunt citra violationem juſtitiæ diſtributivæ præſentare minus dignum, dum dignior haberi poteſt.

QUandoquidem certum ſit, nec ab ullo Theologo aut Canoniſta in dubium vocetur, in diſtributione Beneficiorum ſervandam eſſe juſtitiam diſtributivam, evidenti conſequentia infertur, Patronos omnes ſeu Eccleſiaſticos ſeu laicos teneri præſentare ad Beneficia Eccleſiaſtica, qui omnibus conſideratis Beneficio vacanti dignior apparet.

Quis enim ambigat, quin Patroni etiam laici vi Juris Patronatus, annumerandi ſint Beneficiorum diſtributoribus, & eorum præſentatio vices diſtributionis obtineat, atque adeo & ab ipſis in hac diſtributione leges juſtitiæ diſtributivæ ſervandas eſſe; ac per conſequens in præſentatione ſua, nullam aliam conditionem aut qualitatem attendere queant, quam quæ faciat ad utilitatem & bonum Eccleſiæ, ſeu ad cauſam, ob quam Beneficia Eccleſiaſtica ordinantur.

Obtinet igitur & in Patrono laico id quod notavit Doctor Angelicus: „ Si poteſt haberi aliquis magis „ idoneus erga aliquam dignitatem, & alius præfera„ tur, oportet quod hoc ſit propter aliquam cauſam: „ quæ quidem ſi pertineat ad negotium, quantum ad „ hoc erit ille qui eligitur magis idoneus: ſi vero non „ pertineat ad negotium id quod conſideratur ut cau„ ſa, erit *manifeſte* acceptio perſonæ.

At dicet quiſpiam ex mente Synodi Tridentinæ videtur ſufficere, ut laicus ad Beneficium etiam curatum, præſentet *idoneum*: agens quippe de modo providendi Eccleſiis Parochialibus dicit *Seſſ.* 24. *cap.* 18. *De Reform. Quod ſi juris Patronatus laicorum fuerint, debet qui à Patrono præſentatus erit, ab eiſdem Deputatis examinari, & nonniſi idoneus repertus fuerit, admitti*; videtur itaque Concilio ſatis eſſe, ſi præſentatus a laicis *inidoneus* non ſit. Reſpondeo, quod eodem motivo, quo Eccleſia ſuſtinet electionem minus digni neglecto digniori, ut nimirum *litium occaſiones amputentur*, & *quia alias omnis electio calumniam pati poſſet*, ita ſuffert Eccleſia præſentationem Patroni laici de minus digno; ſed ſicuti ante electionem *omnia jura clamant, ut meliores & ſanctiores eligantur*: ita etiam, ut meliores & ſanctiores præſententur, & ideo *ſicuti peccant contra juſtitiam diſtributivam, qui omiſſo digniori eligunt dignum*, ut poſt S. Thomam notant omnes Canoniſtæ, ſimiliter peccant contra juſtitiam diſtributivam, qui omiſſo digniori præſentant dignum.

Nec tantum Patronos aut Beneficiorum Collatores, ſed & permutantes aut reſignantes eadem lege teneri ex infra dicendis apparebit, quin & Commendantes obſervare debere ut à Patronis juſtitia diſtributiva non violetur, nullus dubitare poteſt.

§. V.

Patroni aliique Beneficiorum Collatores officio ſuo non ſatisfaciunt, eligendo digniorem inter illos, qui ſe præſentant, ſi digniorem non ſe offerentem præſentare poſſint.

QUicunque diſtributioni ſeu proviſioni Beneficiorum præeſt, indubie ab Eccleſia conſtituitur, ut tanquam fidelis diſpenſator, conſtituat miniſtros *ad conſummationem Sanctorum in opus miniſterii, in ædificationem Corporis Chriſti*.

Hinc quis non intelligat, Patronos ceteroſque Beneficiorum Collatores vi ſui officii & diſpenſationis conſtringi, ut pro rei gravitate ſtudeant eligere operarios & miniſtros, qui ſpirituali ædificationi Corporis Chriſti, id eſt Eccleſiæ, ſint aptiores?

Quis enim non judicaret infidelem diſpenſatorem aut œconomum Regis vel Principis, qui ædificando Palatio Regio negligeret præficere operarios peritiores & aptiores, eo ſolo titulo, quia ſe ad laborandum non offerunt, dum illos adhibita vel nulla, vel aliquali inquiſitione habere potuiſſet? Qua ergo ratione ab infidelitate excuſabuntur Patroni atque Collatores Beneficiorum Eccleſiaſticorum, qui digniores aptioreſque operarios in ædificationem ſpiritualis illius ædificii quærere atque præficere negligunt? Et quidem eo gravior reputandus ille neglectus, quo ædificium ſpirituale materiali cuicunque pretioſiſſimo ampliſſimoque Palatio prævalet.

Profecto Collatores Beneficiorum, qui ſe officio ſuo functos credunt, ſi ex illis, qui ſeſe offerunt, eligant digniorem, dum alium multo digniorem, non ſe offerentem habere poſſent; modo pro momento rei diligentiam aliquam adhiberent, *tenebris obſcuratum habere* videntur *intellectum*, propter *cæcitatem cordis eorum*, ex aliquo diſtorto affectu provenientem. Si enim de eligendo rerum temporalium ſuarum diſpenſatore tractaretur, non dubium, quin ſedulo inquirerent ut aptiorem & convenientiorem invenirent; eumque repertum, tametſi non ſe præſentantem rogare, & rebus ſuis præficere non prætermitterent, indicium non incertum, quod ſimilibus magna ſit de rebus temporalibus ſolicitudo, nulla vero aut exigua de ſpiritualibus, à quibus tamen plurimarum ſæpius dependet ſalus animarum; *Optimi videlicet rerum æſtimatores*, ut de talibus per ironiam olim dixit S. Bernardus, *qui magnam de minimis, parvam aut nullam de maximis curam gerant*. Lib. 4. de Conſid. *cap.* 6.

Patroni vero, qui Eccleſiæ bonum, tanquam veri diſpenſatores, & fideles illius miniſtri unice præ oculis habent, clariſſime intelligunt, ſibi omni ſtudio atque diligentia, prout rei magnitudo exigit, eſſe allaborandum, ut peritiores & convenientiores ſpirituali Eccleſiæ ædificio præponantur; quare de S. Ludovico Galliarum Rege legitur: „ Sane in Beneficiis Ec“ cleſiaſticis conferendis, quæ ad Patronatum, ſive “ donationem ipſius pertinebant, Deum ſemper præ “ oculis habebat, & electis, & probatis perſonis, “ quantum poterat, conferebat: *Quas perſonas eligi* “ *& inquiri faciebat per Cancellarium Pariſienſem,* “ *& alios viros bonos.* “ In vita pag. 369.

Imo tantum abeſt, ut patroni aliive Beneficiorum Collatores regulas Eccleſiæ præ oculis habentes, ſufficere credant obligationi ſuæ ſatisfactum iri, ſi digniorem ex illis qui ſe offerunt, præſentent; ut econtra vel eo titulo, quod quis ſe miniſterio Eccleſiaſtico obeundo ultro præſentet, aliis ſe non offerentibus, ſi cetera ſint paria, non raro poſtponendum cenſeant. Qui enim ad miniſteria Eccleſiæ ſe ultronee præſentat, eaque obtinere rogat, de ambitu frequenter ſuſpectus eſſe poteſt; ideoque vel hoc titulo ſuſpectus, quod honores aut commoda temporalia potius, quam onera & labores in militia Chriſti ſpectet. Unde enim provenit, quod plurimi hodie tam avide ad dignitates Eccleſiaſticas ſe offerant, & ſe in illas intrudant, niſi quia onera non conſiderant? Meditantibus enim honores & commoda temporalia, dignitates Eccleſiaſticæ blandiuntur, at penſantibus onera, honori ſunt

atque formidini. Jam vero quis credat illos rite obituros obtenta miniſteria, qui ne quidem eorum onera vel officia norunt, aut curant? hinc illud Bernardi ad Eugenium Papam: *Pro quo rogaris, ſit ſuſpectus; qui ipſe rogat pro ſe, jam judicatus eſt: Nec intereſt per ſe, an per alium quis rogat.*

Sed dicet forſitan quiſpiam, inquiſitio de capacitate & ſufficientia præſentati illi potius, qui eum admittere debet, incumbit, quam Patrono. Reſpondeo: Licet ipſi indubie incumbat inquirere de capacitate & ſufficientia illius, qui mediante ipſius approbatione ad Beneficium eſt admittendus; nihilominus & Patrono incumbit, ut quam poteſt digniſſimum & capaciſſimum præſentet: Niſi enim Patronus diligenti inquiſitione facta, ſine ulla acceptione perſonarum digniorem Epiſcopo præſentaverit, ſuperflua ſæpe numero, ſi non ſemper, erit Epiſcopi cura de digniore promovendo. Cum enim vi præſentationis ipſe præſentatus habeat ut minus *jus ad rem*, eum, ſi modo vel capax ſit, vel incapax probari nequeat, Epiſcopus hodie non facile excludet; tametſi alius multo dignior & capacior reperiatur. Ex quo evidens eſt, quod inquiſitio de majore capacitate ad Beneficium principaliter incumbat Patrono præſentanti; utpote qui in ipſa Beneficii proviſione præcipuas partes obtinet: ac per conſequens, ipſius eſt allaborare ut juſtitia diſtributiva in illa Beneficii proviſione ſervetur. Ni enim à Patrono ſervetur, neque Epiſcopus eam facile ſervare poterit; quandoquidem Epiſcopus præſentationem *digni*, licet prætetito digniore, ob multitudinem litium, aliave timenda incommoda ſæpius hodie admittere ſive tolerare cogetur.

Hinc quoque non difficulter intelligitur, quod qui in Univerſitatibus nominant ad vacatura Beneficia, teneantur advigilare, ut nonniſi dignioribus nominationes concedantur: tametſi nominati jurent, ſe non accepturos Beneficium curatum, niſi prævio examine idonei reperti fuerint: hic enim rurſus juſtitia diſtributiva in Beneficiorum diſtributione ſæpe ſervari non poterit, ſi nominationes minus dignis conceſſæ fuerint. Qui enim nominatus eſt, jam jus aliquod ad Beneficium vacans eſt conſecutus, quod jus ipſi eripi non ſolet, niſi incapax ſeu inidoneus ad Beneficium vacans reperiatur; adeoque ſi capax fuerit, ad Beneficium admittetur, etiam excluſo multo digniore atque capaciore. Ex quo manifeſtum ſit, quod male data nominatio cauſa ſit, ut minus dignus digniori & capaciori præferatur; & conſequenter quod Beneficia non ſervata juſtitia diſtributiva conferantur.

§. VI.

An Patroni aut Collatores poſſint Beneficia Eccleſiaſtica ſine acceptione perſonarum conferre ſuis conſanguineis? Et quæ præcipue in ſimili collatione veniant attendenda?

„ Si aliquis conſideret in eo, cui aliquid confert, non
„ id propter quod id quod ei datur, eſſe ei propor-
„ tionatum vel debitum, ſed ſolum hoc quod eſt iſte
„ homo (puta Petrus vel Martinus) hic eſt acceptio
„ perſonæ: " quia non attribuitur ei aliquid propter aliquam cauſam quæ faciat eum dignum, ait S. Thomas, ſed ſimpliciter attribuitur perſonæ: „ Ad perſo-
„ nam autem refertur quæcunque conditio non faciens
„ ad cauſam, propter quam ſit dignus hoc dono. Puta
„ ſi aliquis promoveat aliquem ad prælationem vel ma-
„ giſterium, quia eſt dives, vel *quia eſt conſanguineus*
„ *ſuus, eſt acceptio perſonæ.*" 2. 2. q. 63. in corp.

Solo ergo intuitu conſanguinitatis, promovere ad Beneficium, acceptio perſonæ eſt, quia conſideratur conditio, quæ non facit *ad cauſam*; ſive ut dignior Miniſter detur Eccleſiæ.

Verum, quia in conſanguineo Patroni aut Collatoris etiam concurrere poſſunt merita & qualitates *ad cauſam* ſpectantia, ſive quæ ipſum Beneficio ſeu miniſterio Eccleſiaſtico dignum reddant, ipſa conſanguinitas per ſe ſpectata non obſtat, quominus ipſi ſine perſonarum acceptione collatio fieri queat; conſiderando nimirum (ut requirit juſtitia diſtributiva) ſolas conditiones perſonæ, quæ faciunt ad dignitatis vel debiti *cauſam*.

Porro duo maxime à Patronis conſanguineo providere volentibus attendenda.

Primum, quod proprium judicium de meritis ac qualitatibus conſanguinei ſui ſemper debeant habere ſuſpectum. Cum enim conſiſtat æqualitas diſtributivæ juſtitiæ, ut ait S. Thomas, in hoc, quod diverſis perſonis diverſa tribuantur ſecundum proportionem ad dignitates perſonarum, neceſſarium eſt, Collatorem conferre inter ſe qualitates conſanguinei, & qualitates extranei, ut illis inter ſe collatis, juxta juſtitiam diſtributivam Beneficium conferat, *ſecundum proportionem ad qualitates perſonarum*. Quis vero negare aut ambigere auſit, quin natum ſit contingere, ut affectu naturali erga ſibi propinquos præventi, & nonnihil excæcati, abripiantur, ut ſuorum induſtriam ac dotes magnifice, extraneorum vero tenuiter æſtiment, aut etiam extenuent? Quapropter ſi, teſte Doctore Mellifluo *Epiſt.* 82. *Pleriſque imo cunctis pene contingere ſapientibus ſoleat, in rebus videlicet dubiis plus alieno ſe, quam proprio credere judicio*, indubie ſapientes atque juſti Beneficiorum Collatores aut Patroni in dijudicandis meritis conſanguinei plus alieno ſe, quam proprio credent judicio; ſemper veriti ne carnalis in carnem & ſanguinem affectus proprium judicium pervertat.

Hinc quoque planum eſt, quod ſi unquam ad exemplum Apoſtolorum, Patronis aut electoribus clamandum ſit: *Tu Domine, qui corda noſti omnium, oſtende, quem elegeris;* hoc caſu clamandum ſit; dum caro & ſanguis clamant, imo quodammodo cogunt, favendum eſſe conſanguineis, ipſorumque cauſa à tramite juſtitiæ diſtributivæ eſſe nonnihil deflectendum, aut ſaltem non ſcrupuloſe illam eſſe attendendam.

Secundò, Patronis aut Collatoribus in præſentatione conſanguineorum attendendum eſt, ne ipſorum præſentatio in ſcandalum cedat puſillorum, ut poſt Sanct. Thomam recte notavit piiſſimus Pariſienſium Cantor. Hic poſtquam oſtendiſſet, quod ÆDIFICENT SION, *ſcilicet Eccleſiam*, IN SANGUINIBUS, *in peccatis*, qui Beneficia non pro meritis, ſed affectu carnali largiuntur, ſubjungit & quærit: „ Sed quid ſi æque honeſtus eſt, & dignus ut extraneus? Sed "
& hoc periculoſum eſt, inquit, niſi probitas ejus "
extinguat, & excludat omnem infamiam, ſcanda- "
lum, & malum exemplum, *quod de facili non fit.* "
Rationem illius veriſſimam & notandam allegat: "
Non enim exemplum à bene geſtis noſtris ſumi- "
tur, ſed à cortice, ſpecie, & ſuperficie illorum, "
non à veritate. Si enim dedi nepoti meo propter "
gratiam; alii meo utentur exemplo, ut dent ſuis "
propter naturam magis, quam propter gratiam, "
dicentes: Nonne meis, ſicut & ille ſuis dabo? " *In Verbo abbrev. cap.* 43.

Poſtponendus igitur quandoque erit extraneo conſanguineus æque dignus, imo nonnunquam dignior, propter *ſcandalum & malum exemplum aliorum*, qui merita atque qualitates ipſius non pernoſcentes, nec rei veritatem, ſed corticem duntaxat videntes, facile hoc exemplo permovebuntur, ut *carni & ſanguini* dent, quod illi *gratiæ* dederunt.

Non dubium tamen, quin præ ceteris, ob periculum *ſcandali*, à conſanguineorum ſuorum promotione merito abſtineant Doctores, Prælati, aliique, qui à Deo conſtituti ſunt, ut alios verbo & exemplo doceant permoveantque; „ ut omnem humanum erga fratres, nepotes, propinquoſque carnis affectum, unde mul- "
torum malorum in Eccleſia ſeminarium extat, pe- "
nitus deponant." *Trid. Seſſ.* 25. *cap.* 1. *De Reform.* Nihil verius, quam quod *vocis virtus ſit opus. Et cujus vita deſpicitur, reſtat ut & prædicatio contemnatur.* S. Bern. *Epiſt.* una. *& Serm.* 1. *de Paſch.*

Non tamen ſemper ob periculum *ſcandali* prætereundos eſſe conſanguineos, ſat inſinuat Petrus Cantor, & ratio evincit. Dum enim hic periculoſum aſſerit, conſanguineum æque dignum ad Beneficium promovere, ſubjungit hanc exceptionem: *Niſi probitas extinguat & excludat omnem infamiam, ſcandalum & malum exemplum.* Si quippe contingat eam eſſe vitæ ſanctitatem, eruditionem, aliaſque miniſtro Eccleſiaſtico neceſſarias qualitates, ut omnibus vel parum attendere volentibus patere debeat, cum Be-

neficio vacanti admodum convenire; quis ambigat, quin hujuſmodi conſanguineo provideri poſſit, non obſtante ſcandalo non puſillorum, ſed potius Phariſæorum, qui cupiditati ſuæ velamentum quærentes ad rei veritatem nec aſpicere quidem volunt; quare ſi hujuſmodi ſcandalizari dicantur, reſponderi poteſt cum Chriſto: *Sinite illos, cæci ſunt & duces cæcorum.*

Poteſt quoque nonnunquam contingere ex perſona promoventis conſanguineum, ut ſcandalum ſi quod ſit timendum, non fuerit datum, ſed acceptum ab illo, qui *noluit intelligere, ut bene ageret*; qui quærens cupiditatis & malitiæ ſuæ aliquod operimentum; corticem actionis attendit, non rei veritatem, quam facile videre poſſet, ſi vellet.

Quid enim, ſi ea ſit perſonæ præſentantis in omnibus ſuis negotiis & actionibus ab omni carnali affectu integritas, ut omnibus attendere volentibus planum ſit, quod non ſecundum carnem & ſanguinem, ſed ſecundum Deum in omnibus procedat; certe tali caſu nonniſi malitioſe ac phariſaice judicare aut præſumere quis poſſet, perſonam illam, in promotione ſui conſanguinei, præter morem ſuum agendi ordinarium, attendiſſe carnem & ſanguinem; niſi manifeſte ex circumſtantiis pateret ipſum à via juſtitiæ hoc caſu deflexiſſe; ac per conſequens ob eminentem virtutem & integritatem perſonæ promoventis fieri poteſt, ut ſcandalum quod alias eſſet datum, futurum ſit acceptum & Phariſaicum.

Adhæc interdum contingere poteſt, tantum ex promotione conſanguinei commodum Eccleſiæ ſperari & prævideri, ut illius intuitu ſcandalum, quod exinde forſitan à nonnullis, alioquin ſua cupiditate & carnali affectu ſæpius excæcatis, capi poſſet, curari, aut conſiderare non debeat.

Hiſce ſimilibuſve caſibus ſepoſitis, admodum à conſanguineorum promotione cavendum, potiuſque extraneus quam conſanguineus Beneficio præficiendus; tum ut hoc exemplo error ille ſive abuſus (qui hodie pro lege apud multos invaluit) in collatione Beneficiorum conſanguineos extraneis, licet dignioribus præferendi, extirpetur; tum ne promovendo conſanguineos, abuſus ille magis foveatur & ſtabiliatur.

Ex his paceſcit, quantopere culpabiles ſint omnes illi in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti, qui ita conferunt aut reſignant Beneficia conſanguineis, ut ex qualitatibus conſanguinei promoti, omnibus ad oculum pateat, quod caro & ſanguis in collatione aut reſignatione illa præcipuas partes habuerint. Certe ſi Veritas dicit *Matth. 18. verſ. 6. Qui ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit ei ut ſuſpendatur mola aſinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris:* quid non timendum illis, qui, cum conſtituti ſint, per quos error auferatur cæterorum, ſcandalizant non unum puſillum, ſed quotquot ipſos ut morum Magiſtros reſpiciunt, & qui doctrinam ex operibus magis, quam ex verbis æſtimantes, in pernicioſum errorem ipſorum facto inducuntur?

§. VII.

Unde gravitas vitii acceptionis perſonarum in collatione Beneficiorum deſumenda ſit?

„ NEc ſane, quantum arbitror, ait Auguſtinus
„ *Epiſt.* 54. putandum eſt leve eſſe peccatum in
„ perſonarum acceptione habere fidem Domini noſtri
„ Jeſu Chriſti, ſi illam diſtantiam ſedendi ac ſtandi
„ ad honores Eccleſiaſticos referamus. Quis enim ferat
„ eligi divitem ad ſedem honoris Eccleſiæ, con-
„ tempto paupere inſtructiore atque ſanctiore?

Conſtat ergo quod non leve, ex ſententia Magni P. Auguſtini, peccatum ſit acceptio perſonarum, ſi ad honores ſeu dignitates, vel miniſteria Eccleſiæ referatur.

Porro hujus peccati gravitas ex duobus potiſſimum ponderanda videtur: nimirum ex multis gravibuſque Eccleſiæ bonis, quæ per promotionem minus digni contempto digniore impenduntur; deinde ex malis, quæ per digniorem, non vero per minus dignum impediri poſſent.

Ad bona quod attinet, omnia illa cenſentur impediri per acceptionem perſonarum, quæ in functione talis Miniſterii Eccleſiaſtici dignior præ minus digno procuraſſet.

Mala vero Eccleſiæ, quæ peccatum acceptionis perſonarum augent, ſunt ea omnia, quæ dignior poſtpoſitus, præ minus digno impedire potuiſſet.

Hinc facile eſt intelligere, quam enorme ac pernicioſum poſſit eſſe hoc acceptionis perſonarum crimen.

Quid enim, ſi ad Epiſcopatum minus dignus præ digniore eligatur? Quam multa ſæpe animarum lucra, quotque Diœceſis, imo interdum totius Eccleſiæ bona ſpiritualia impedientur, quæ dignior præ minus digno in ſua Diœceſi procuraſſet, imo in reliquas nonnunquam Diœceſes & Provincias diffudiſſet! Quam multa rurſus mala impedire, quot abuſus extirpare doctrina & pietate eminentior potuiſſet, quæ alius dotibus illis deſtitutus, impedire aut extirpare, vel non potuit, vel non voluit!

Similiter quantum ad reformationem Cleri, & populi, ad extirpationem vitiorum, & virtutum omnium augmentum, ipſarumque animarum ſalutem promovendam, nonnunquam valeat Archipresbyter, Archidiaconus, Decanus, Plebanus, Paſtor, aliuſve animarum Director eruditione morumque integritate excellens, præ alio qui eruditione morumque integritate eſt inferior, nullus eſt qui non intelligat; & quotidiana experientia eſt planiſſimum. Quis enim non quotidie experitur, quantum vel unus interdum in dignitate, aut notabili aliqua Eccleſiaſtica functione conſtitutus, per eminentem ſuam ſcientiam, fundatiſſimamque pietatem, fructum in meſſe Dominica faciat, præ multis aliis ſcientia & eruditione inferioribus?

Quinimo non raro fit, ut etiam inferiori miniſterio, aut functioni Eccleſiaſticæ applicatus, in pietate atque ſcientia exercitatior; tum exemplo, tum oratione, tum etiam inſtructione, plurima bona fideli populo, præ minus exercitato ſit procuraturus, aut mala impediturus: ut conſequenter nec leve futurum ſit peccatum in ſimili proviſione accipere perſonam; id eſt, ex privato affectu minus dignum digniori præponere.

Divinitus dictum eſt olim à ſancto Hormiſda, *Epiſt.* 25. *cap.* 5. *Æſtimet quis pretium Dominici gregis, ut ſciat quod meritum conſtituendi debeat eſſe Paſtoris.* Dico quoque, *æſtimet quis pretium Dominici gregis*, id eſt, ſalutem animarum, ut ſciat quam grave ſit peccatum accipere perſonas in collatione Beneficiorum: ex quo contingit impediri, quominus Dominico gregi ea omnia bona, quæ dignior impendere potuiſſet, frequenter non impendantur; aut mala per digniorem avertenda, ſæpius non avertantur.

Ex quibus concludimus, admodum eſſe verendum, ne quod Synodus Tridentina de concurrentibus ad promotionem Epiſcoporum affirmat, id coram Summo animarum Paſtore, gregis ſui pretium in Veritate æſtimante, in Collatoribus quorumcunque Beneficiorum, præſertim tamen Curatorum, locum habeat: nimirum *eos alienis peccatis communicantes* MORTALITER *peccare, niſi quos digniores & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint; non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium ſuggeſtionibus, ſed eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curaverint.* Seſſ. 24. cap. 1. *De Reformat.*

Facile quoque ex hactenus dictis eſt intelligere, quod promoventes minus dignum neglecto digniore, non tantum rei conſtituantur gravis delicti; ſed etiam ipſi Eccleſiæ, cujus in diſtributione Beneficiorum conſtituti ſunt miniſtri, ob infidelem diſpenſationem teneantur ad reſtitutionem bonorum, præcipue ſpiritualium, quæ per promotionem digniſſimi (quam Eccleſiæ ut fideles miniſtri debeant) procurata fuiſſent: adeoque Patronis ac Collatoribus, qui hac in parte infideles fuerunt, incumbat, quantum in ipſis eſt, bona ſpiritualia illi Eccleſiæ, cui minus dignum miniſtrum dando, illa quaſi abſtulerunt, omni meliori modo procurare; atque ita juſtitiæ violatæ ſatisfacere.

§. VIII.

Quid Patroni & Collatores ante collationem attendere & agere debeant.

POſito hoc certiſſimo principio, Beneficia Eccleſiaſtica inſtituta atque ordinata eſſe in utilitatem Eccleſiæ; conſormiter ad illud Adriani VI. aureum effatum: *Volo homines dare Beneficiis, non Beneficia hominibus*; poſito, inquam, hoc principio non difficulter intelligitur, quid Patronis ac Collatoribus Beneficiorum conſiderandum agendumque veniat.

Primò quidem, ut ſe exiſtiment diſpenſatores Beneficiorum, non in propriam, ſed Eccleſiæ utilitatem.

Hinc ſecundò intelligant, quod in collatione, aut præſentatione non lucrum, aut favorem humanum, aliudve in proprium commodum redundans reſpicere poſſint; ſed unice utilitatem Eccleſiæ intueri debeant.

Ex quo ulterius ſequitur, quod illas ſolas qualitates in promovendis ad Beneficia attendere queant, quæ Eccleſiæ utilitati ſubſerviunt.

Tertiò, ut tanquam fideles diſpenſatores ſatagant, quantum in ipſis eſt, Eccleſiæ optimos & meliores Miniſtros dare: quapropter ſtudeant cognoſcere ſpiritum, doctrinam, atque morum integritatem illorum qui Beneficio vacanti præfici poſſent. Ut ſtudioſe inquirant, quinam inter Eccleſiaſticos virtute & ſcientia emineant, qui exemplo ſuo populum ædificent: quorum vitæ probitati fama publica, & meliores teſtimonium perhibeant; qui dignitates non quærant, ac proptcrea magis quæri mereantur. „ Quia ſicuti iis, qui ad id dignitatis electi ab aliis fuerint, non ſatis eſt defenſionem hanc afferre, voluntarius ipſe ad hujuſmodi munus adminiſtrandum non acceſſit... ſic neque eos qui elegerint ſublevara quidquam poterit, ſi dixerint ignoraſſe ſe eum, quem elegere. Verum vel hoc ipſo crimen gravius efficitur, quod quem ignoravere perduxerint: ac certe quæ illis videtur excuſatio, accuſationem auget. Nunquid id abſurdum non ſit, eos qui mancipium quod emptionis ſponſores poſtulare; tum vicinos interrogare ac ne tum quidem adhuc confidere, quinimo & diuturnum aliquod tempus poſcere, intra quod probare illud poſſint, eos vero qui quempiam ad Epiſcopale munus hujuſmodi cooptaturi ſunt, ſicuti placitum ſit ad aliorum vel gratiam, vel invidiam teſtimonium ſuum accommodare, ita eum temere, atque ut caſus tulit adlegere, nulla proſſus alia diſcuſſione facta? ... Proinde illum oportet, qui aliquem electurus ſit, rem diligenter admodum expendere; ſed multo etiam diligentius eum qui eligendus proponitur." Hæc Chryſoſtomus *lib. De Sacerd. cap.* 2.

Quartò, neceſſarium eſt, ut omnem humanum erga conſanguineos familiareſve affectum penitus deponant. Si enim hoc affectu Patronos ſive Collatores Beneficiorum laborare contigerit, de facili, favore conſanguineorum vel excæcati, vel propenſi juſtitiam diſtributivam offendent.

Quintò, ut Patroni Collatoreſque ad præſcriptum juſtitiæ diſtributivæ Beneficia diſpenſent, requiritur, ut ſe adverſus hominum mundanorum (qui in dignitatibus Eccleſiaſticis nonniſi lucra & honores ſæculi reſpiciunt) preces, ſolicitationes, humanaſque eorum ratiocinationes, quin & terrores, ſpecialiter muniant ac præparent: ne aliàs hiſce frangantur, & à tramite juſtitiæ cum ſummo ſuo diſcrimine avertantur. Si enim contingat, ut is, cujus eſt eligere, „ quempiam ſive amicum, ſive alterius cujuſlibet occaſionis gratia, indignum ad Epiſcopatus promoveat apicem, & magnum illi permittat regimen civitatis, quantis ſe ignibus facit obnoxium? Neque enim animarum pereuntium ſolum quas perdit à religione & timore Dei alienat, verum & omnium, quæ ab illo geruntur, ipſe pœnas exſolvet, nam qui in Ordine privato parum religioſus erat, multo profecto magis id patietur, cum Eccleſiæ gubernacula regenda ſuſceperit." Chryſoſtomus *Hom. 1. in Epiſt. ad Titum*.

Verum ad hæc omnia quis ſat idoneus, niſi ei fuerit datum deſuper? Quamobrem nihil magis neceſſarium his, quibus incumbit Eccleſiæ Miniſtros conſtituere, & eligere, quam ad Patrem luminum, & ſpiritum fortitudinis, inſtanter recurrere: ut ille & illuminando intellectum oſtendat, quis utilior Eccleſiæ Miniſter eligendus; & voluntati robur tribuat, quo adverſus humanas tentationes firma permaneat.

Legimus in Actibus Apoſtolorum, quod præſentatis duobus, *Joſeph, qui vocabatur Barſabas, qui cognominatus eſt Juſtus, & Mathias*, ut unus eorum ad Apoſtolatum eligeretur, ad hanc electionem properare Apoſtoli non præſumpſerint; ſed ad Deum confugerint, ut ipſe oſtenderet quem ex duobus ad hoc miniſterium elegiſſet; & orantes dixerunt, ait S. Textus: *Tu Domine, qui corda noſti omnium, oſtende quem elegeris ex his duobus unum*. „ Si igitur Apoſtoli ipſi (inquit magnus ille Archiepiſcopus Bartholomæus de Martyribus ad Patres Concilii Tridentini) electioni illi faciendæ ſeſe impares judicaverint: & ſi Clerus univerſus pro more veteri cum populo congregatus, id demum ſe rite peracturum crediderit, ſi jejuniis, publiciſque orationibus cœleſte lumen opemque divinam ſibi accerſiſſent; non horrebunt Reges (idem dic de ceteris Collatoribus) eum per ſeipſos delectum habere?" *In ejus vita Gallice conſcripta lib. 2. cap. 12.*

§. IX.

Corollaria nonnulla ex his, quæ hoc Capite dicta ſunt.

DIcta hoc capite ſat ſuperque evincunt, à Patronis & Collatoribus Beneficiorum, unice in præſentatione aut electione attendendum eſſe bonum Eccleſiæ, cui Miniſtri ſunt conſtituendi.

Ex quo conſectarium eſt, quod nonnunquam contingere queat, ut quis, poſtulante id bono Eccleſiæ, minus dignum neglecto digniore eligere debeat. Quid enim ſi inter tres eligibiles, unus meritis eſſet infimus, alter medius, tertius vero ſupremus? non dubium, quin bonum Eccleſiæ requirat, ut neglecto ſupremo digniore eligatur medius, ſi hac electione primus meritis infimus excluderetur, non excludendus ſi eligeretur tertius meritis ſupremus. Neque enim ſimili caſu dignior negligitur, niſi ut meritis inferior excludatur, & capacior qui haberi poteſt, promoveatur.

Unde ſi quis ſua electione minus dignum cum effectu excludere non poſſet, omnium digniſſimum eligere deberet; etſi ſciret hunc eum effectu non eſſe promovendum. Quin & priori caſu, nonnunquam ad evitandum ſcandalum, palam edicere tenetur, ſe tertium omnium capaciſſimum, nonniſi cogente neceſſitate, ſcilicet excludendi minus dignum, præterire.

Secundò, hactenus dicta oſtendunt non ſatis æſtimare pretium Dominici gregis, & animarum Chriſti ſanguine redemptarum, qui in conſtituendis Eccleſiæ Miniſtris vel perfunctorie, vel ex affectu carnali procedente, indignos aut minus dignos promovere non verentur.

Tertiò, ex dictis hoc Capite facile intelligitur, Jus patronatus, aut jus electionis ad dignitates Eccleſiaſticas, non eſſe reputandum ut aliquod Beneficium, ſed ut ſummum onus humeris patronorum atque electorum impoſitum.

Hinc ulterius colligitur, ordinarie falſam, de juribus iſtis habere ideam, qui illa tantopere appetunt; atque pro illis tanquam pro aris & focis decertant; quin & lites ſuper illis movent Epiſcopis, quibus jure quodammodo naturali competit Miniſtros inferiores, ſibi in gregis Dominici cooperarios, conſtituere: juxta quod ipſos in perſona Titi monuit Apoſtolus, dicens: *Conſtituas per civitates Presbyteros, ſicut & ego diſpoſui tibi*. Ad Tit. 1.

Denique, qui obligationem patronorum electorumque juxta ante dicta expenderit, non mirabitur, ſi plures hoc onus exhorruerint, & à ſe abjicere ſtuduerint.

De Valentiniano Imperatore ſcribit Theodoretus *Lib. 5. Hiſtor. cap. 6.* quod cum Concilium Epiſcoporum Mediolani pro electione novi Epiſcopi congregatum, contendiſſet ab Imperatore; „ ut ipſe, ute-

„ pote ſapientiæ & pietatis inſignibus præclare exornatus Epiſcopum deligeret: „ memorandum hoc reſponſum dederit: “ Major eſt hæc Provincia, quam quæ viribus noſtris ſuſtineri queat. Proinde vos divina repleti gratia, & illius ſplendore illuminati, multo melius hoc Epiſcopi deligendi negotium tranſigetis.

Quomodo S. Ludovicus Bullas Pontificias, quibus ipſi nominatio ad Epiſcopatus deferebatur, rejecerit; ratus ſat multum oneris humeris ſuis incumbere, tametſi de Epiſcoporum proviſione rationem reddere non deberet, notum eſt.

Intelligebat indubie & hoc onus Catharina Regina Portugalliæ, de qua hoc vere virile dictum refertur: „ quod optaret ut durante ſuo regimine Præſuli Portugaliæ eſſent immortales: quo fieret ut nullum ad Epiſcopatum promovere teneretur: dicens ſibi pluſquam ſatis eſſe, ſi pro ſelpſa & toto ſuo Regno deberet reſpondere, licet ſe reſponſalem non conſtitueret pro ſalute animarum. “ Vide *Vitam Barthol. de Martyribus loco citato.*

Sed quid miram, ſi Reges aut Principes aliive fideles laici onus illud reformidarint; cum & ipſe Gregorius Magnus Summus Pontifex, adeo lumine charitatis & cœleſtis ſapientiæ illuſtratus, interrogatus à Clero Mediolanenſi de perſona in Epiſcopum eligenda *Libr. 7. Epiſt. 29.* reſponderit, ſe quidem contra perſonam illam nihil reponendum habere: „ veruntamen quia antiquæ meæ deliberationis intentio eſt, inquit, ad *ſuſcipienda paſtoralis curæ onera pro nullius unquam miſeri perſona, orationibus proſequor electionem veſtram*, ut Omnipotens Deus, qui futurorum actuum noſtrorum ſemper eſt præſcius, talem vobis Paſtorem præbeat, in cujus lingua & moribus exhortationis divinæ paſcua valeatis invenire; in cujus mente & humilitas cum certitudine fulgeat, ſeveritas cum pietate; qui vobis jam vitæ opera non ſolum legendo vel loquendo, ſed etiam vivendo poſſit oſtendere; quatenus exemplo illius diſcat veſtra dilectio ad æternæ patriæ deſiderium ſuſpirare.

Utinam hanc ſanctiſſimi Pontificis humilem deliberationem rite expenderent plures Eccleſiaſtici & laici, qui quantumvis longiſſime à capacitate S. Gregorii in diſcernendis conditionibus perſonarum, quæ ad functiones Eccleſiaſticas obeundas exiguntur, diſtent; avide tamen promotioni perſonarum ad Eccleſiaſticas dignitates ſe immiſcent.

CAPUT X.

De Obligatione dimittendi Beneficium Simoniace obtentum; & de Diſpenſatione retinendi Beneficium taliter acquiſitum.

§. I.

Juſtiſſime Eccleſia privat Clericos Beneficiis, quæ per Simoniam obtinuerunt.

Conveniens admodum eſſe, ut quis miniſterium Eccleſiæ deſerat, in quod per Simoniam ſe intruſit, plura oſtendunt.

Primò quidem, quid convenientius eſſe poteſt Sacerdoti Simoniaco, quam ut Sacerdotii muneribus abſtineat, qui Sacerdotium turpiſſime commaculavit, & ad ſummam vilitatem depreſſit?

Secundò, quid juſtius, quam ut ab ovili Chriſti repellatur, qui non ut Paſtor, ſed ut fur in illud mercavit? *Qui* enim, teſte ipſa Veritate *Joan. 10. v. 1. non intrat per oſtium in ovile ovium, ſed aſcendit aliunde, ille fur eſt & latro.* „ Nullus vero in Eccleſia Prælatus, ait Gregorius VII. in *Conc. Rom. 1. cap. 10.* per oſtium, hoc eſt per ipſum Dominum, ad Paſtoralem curam intravit, qui per avaritiam, id eſt, idolorum ſervitutem, ad hoc officium pervenit. Non eſt ergo indignum hujuſmodi mercatorem ſive mercenarium ſub nomine furis infamari, cujus furtivam irreptionem non expavit imitari.

Tertiò, ſi nullus ad Chriſti miniſterium admittendus ſit, niſi qui à Chriſto *vocatur tanquam Aaron*, merito ab illo amovetur, qui non à Deo tanquam Aaron vocatus in illud intravit; ſed propria cupiditate & avaritia impellente ſeipſum intrudere præſumpſit.

His aliiſque de cauſis Eccleſia à ſacris ſuis miniſteriis nunquam non tanquam indignos & intruſos amovendos cenſuit, qui Simoniace in illa involaſſent.

Si quis Epiſcopus propter pecunias ordinationem fecerit, ait magna Synodus Chalcedonenſis *Can. 2.* “ & non venalem gratiam in venditionem deduxerit, & propter pecunias ordinaverit Epiſcopum, vel Chorepiſcopum, vel Presbyterum, vel Diaconum, vel aliquem eorum, qui in Clero annumerantur, vel propter pecunias promoverit œconomum, vel defenſorem, vel paramonarium, vel omnino aliquem ex Canone, turpis quæſtus gratia: qui hoc tentaſſe convictus fuerit, de proprio gradu in periculum veniat: & qui eſt ordinatus, ex ordinatione vel promotione, quæ inſtar mercatorum venundatur, nihil juvetur; ſed ſit à dignitate vel ſollicitudine alienus, quam pecuniis adeptus eſt. “

Eos, qui per pecunias ordinati ſunt, inquit Synodus ſexta in Trullo, ſive Epiſcopi, ſive quicunque Clerici, non ſecundum probationem & vitæ optionem, *deponi* præcipimus, ſed & eos qui eos ordinaſſe noſcuntur. *Can. 22.*

Et Taraſius Patriarcha Conſtantinopolitanus in Epiſtola lecta in Synodo Nycæna II. *Seſſione 8.* intrepide pronunciat: „ Omnis Epiſcopus vel Presbyter, aut Diaconus convictus, quod pro muneribus ordinationem dederit, vel acceperit, *à Sacerdotio cadit.* “

Sed quid plura? cum infinita propemodum ſint Pontificum atque Synodorum Decreta, quæ Sacerdotio privant, qui illa profano mercatu uſurpare non erubuerunt.

Prædictos vero Canones & Decreta, tametſi ſolum de Simoniacis Ordinationibus loqui videantur, beneficiorum tamen ſimiles collationes & invaſiones comprehendere intelligi poteſt ex aliis, quæ ſupra *Cap. 1. §. 2.* notata fuerunt.

Quapropter & Alexander II. relatum Canonem II. Synodi Chalcedonenſis non de ſola S. Ordinis, ſed & beneficii emptione loqui non dubitavit: „ Si aliquis divinorum præceptorum & animarum ſalutis immemor, inquit *Epiſt. ad Cler. & popul. Lucenſem, Beneficium Eccleſiæ* iniqua cupiditate ductus, vendere vel emere temerario auſu præſumpſerit, *ſicut in Chalcedonenſi Concilio definitum eſt*, gradus ſui periculo eum ſubjacere decernimus, nec miniſtrare poſſit Eccleſiæ, quam pecunia venalem fieri concupivit. “

Similiter Caliſtus II. qui vixit poſtquam S. Ordinis collatio à beneficii collatione eſſet ſejuncta, utrunque conjungit: “ Si quis, ait, in Eccleſia ordinationem vel *promotionem* per pecuniam acquiſierit, acquiſita prorſus careat dignitate. “ *Apud Grat. 1. Can.* Sanctorum.

Plurima ſimilia tum Conciliorum, tum Pontificum recentiora Decreta, quibus Simoniaca beneficiorum impetratio & collatio nulla atque invalida declaratur, paſſim in Corpore Canonico occurrunt: & inter alia videri poſſunt *Cap. 26. & 27. ꝗ De Simon.* item *Extravag.* Cum detestabile *de Simonia in Communibus.*

§. II.

Etiam illi dimittere tenentur Beneficium, qui illud per Simoniam, quantumvis ipſis ignorantibus commiſſam, obtinuerunt.

Ut Dominico gregi ſive familiæ Chriſti non præficiantur, niſi quos Chriſtum in regimen familiæ ſuæ miſiſſe, & in Miniſtros ſuos elegiſſe conſtat, juſtiſſimum eſſe nunquam non dubitavit Eccleſia; quapropter nec unquam dubitavit, illos à Sacris Miniſteriis rejicere, quos ſciret non per oſtium, id eſt Chriſtum, in ovile ovium intraſſe, ſed aliunde aſcendiſſe.

Porro certum eſt quod etiam illi, qui parentum aut amicorum intervenientibus muneribus in ovile ovium, ſive Eccleſiam intrant, non per Chriſtum intrent, ſed aliunde, ſcilicet per munera aſcendant, nec tan-

quam

quam Aaron à Deo vocati ſint; ſed parentum potius cupiditate intruſi: quare & tales *à Sacris Ordinibus deponendos eſſe Sacri Canones teſtantur*, ait Urbanus II. *Can. præſentium cauſ. quæſt. 5.*

Unde cum amici cujuſdam Clerici, de cujus electione agebatur, uni vel omnibus eligentium promiſiſſent ſe pecuniam ſoluturos, *eo tamen ignorante*, qui hujuſmodi promiſſione interveniente poſtmodum eſt electus: conſultus Cœleſtinus III. reſpondit, quod niſi „ conſtaret illos, qui promiſſum tale fecerunt, per „ fraudem in diſpendium illius, qui eligendus erat, „ id malitioſe egiſſe: quamvis *ipſe promiſſionis conſcius non ſit*, ejus tamen electio tanquam Simoniaca pravitate præſumpta, eſt *penitus* reprobanda. *Cap. 27.* ii *De Simonia*.

Patet ergo Eccleſiam non probare, imo improbare introitum ad munia Eccleſiaſtica non per oſtium, id eſt, Chriſtum, ſed per parentum munera: unde cum quidam per parentum Simoniam adhuc puer ad præbendam eſſet promotus, qui poſtea ad annos diſcretionis deductus, Præbendæ renunciaret, eamque poſtmodum per novam electionem denuo obtinuiſſet, interrogatus Clemens III. *cap. 6.* ii *De Simonia*, reſpondit: *Indulgentia, quam fratres tui* Canonici *tibi feciſſe noſcuntur, contentus exiſtas, ratione* PRIMÆ *receptionis* nihil *audeas in ipſa Eccleſia vindicare*. Primam igitur electionem ſupponit Pontifex juxta SS. Canones fuiſſe nullam, ideoque declarat illum tanquam *ultimum Canonicum poſtremum locum in Choro & aliis obtinere*.

Huic plane conſonat quod de Malguino Nivernenſi Epiſcopo in actis diei tertiæ Concilii Rhemenſis, an. 1049. ſub Leone IX. refertur: „ Nivernenſis „ Epiſcopus ſurgens, ajunt Acta, pro Epiſcopio plurimum pecuniæ confeſſus eſt à parentibus datum „ fuiſſe, *ſe tamen ignorante* ..... ideoque, ſi Domino Papæ & præſenti Conventui dignum videretur, „ idem officium velle dimittere potius, quam in ejus „ retentione animam ſuam perdere. Quæ ubi dixit, paſtorale pedum ante pedes ipſius Apoſtolici „ poſuit. Ille vero tanti viri fletus devotione faven„ te Synodo, eundem quod *abſque ſuo conſenſu* eadem pecunia data fuerit, Sacramento comprobare „ fecit, ſicque illi per *aliud pedum* miniſterium Epiſcopale reddidit.

Manifeſtum proinde eſt, quod Eccleſia pro nullo habeat introitum illum in Miniſteria Eccleſiaſtica, qui non per oſtium ſive Chriſtum, ſed per munera amicorum obtinetur; nec illos ut Chriſti Miniſtros agnoſcat, niſi poſtmodum denuo per legitimam vocationem, id eſt, per oſtium ſeu Chriſtum intrent.

Quod ipſum & hodierna Romanorum Pontificum praxis docet: quia ubi Simonia, ignorante proviſo, commiſſa reperitur, ſi cauſa poſtulante diſpenſetur, Beneficium ſic obtentum ad manus Ordinarii eſt dimittendum, ac demum *nova* collatio ab Ordinario obtinenda; juxta hanc clauſulam literis diſpenſationis adjungi ſolitam: *Et committatur Ordinario, in cujus manibus, antequam ad abſolutionem, & NOVAM proviſionem procedat, dictum Beneficium* DIMITTERE *teneatur*.

§. III.

Qui per Simoniam in Beneficia aut Sacros Ordines ſe intruſerunt, nequidem poſt actam pœnitentiam ad illa redire poſſunt.

SI juxta ſacrorum Canonum priſtinam cenſuram Clericus in grave aliquod crimen, præſertim carnis, prolapſus, in perpetuum a ſacris Eccleſiæ functionibus repellatur (ut in *Diſſert. De Inſtit. Can. part. 2. cap. 2.* oſtendimus;) quid congruentius quam ut Clericus à Sacerdotii muneribus abſtineat, qui ipſum Sacerdotium fœdiſſime conſpurcavit, & ad rerum temporalium utilitatem per Simoniam depreſſit? Adhæc quid juſtius, quam eum à Sacerdotio Chriſti perpetuo eſſe excluſum, qui illud per avaritiam & ambitionem concupivit: quinimo in illud *tanquam fur & latro aliunde*, quam per Chriſtum, *intrare* præſumpſit?

Mirum proinde non eſt, quod ſacri Canones Simoniacos, non ad tempus duntaxat à functionibus ſuſpendant; ſed in perpetuum iiſdem privent, & ab illis deponant.

Hinc requirentibus Epiſcopis Britanniæ, „ de his qui turpiſſimo lucro columbas in templo Domini vendere non pertimeſcunt, & ſua acta improba temeritate Simonis hæreſi conjungunt, utrum poſſint in *Ordine pœnitentiam agere, aut tantummodo extra Ordinem & Sacerdotalem fieri gradum*; “ reſpondit Leo IV. *Epiſt. 2.* „ Quibus nos quidem convictis qui tam deteſtabile nefas, quod jam multis eſt damnatum Conciliis, peregiſſe noſcuntur, *nulla pœnitentia poſſumus ſubvenire*, & nos ſpiritualibus Patribus obviare; ſed in illorum Patrum me ſententia convenire omnibus certum ſit. “

Hunc Canonum juſtiſſimum adverſus Simoniacos rigorem clarius expreſſit S. Taraſius Patriarcha Conſtantinopolitanus in Epiſtola ad Joannem Presbyterum lecta in Synodo VII. Actione 8. in qua ſcribit: “ Omnis Epiſcopus, vel Presbyter, aut Diaconus convictus, quod per pecunias manus impoſitionem dederit, vel acceperit, à Sacerdotio decidit. Fortaſſis autem, dicunt aliqui, quia *pœnitentiam agimus pro peccato*, & Deus ignoſcit illud. Ita & ego dico, quia & omnes agentes pœnitentiam Deus ſuſcipit, & indulget per pœnitentiam peccata, quæ jam patrata ſunt. Novi enim David adulterio depreſſum & homicidio, ſed acta pœnitentia receptum, & Divino teſtimonio approbatum; ſed iterum audiſſe illum à Deo: *Non tu ædificabis mihi domum, quia vir ſanguinum es* .... Novi & Monachos aliquot, cum in mundo eſſent, omni libidine conſpurcatos; cum autem ſolitarie viverent, tanquam faces in orbe reſplenduiſſe: *Nullum tamen ex his in Sacerdotem ordinatum*. Quod ſi autem id ſemel atque iterum factum eſt, non tamen confeſtim legem in Eccleſia præſcripſit. Quorſum vero hæc dico? pergit Taraſius, ſequens ſanctos Apoſtolos & venerabiles Patres cum omni fiducia clamo: qui per Simoniam ordinatus eſt, ſive Epiſcopus, ſive Presbyter, ſive Diaconus, *alienus eſt à Sacerdotio*: neque enim venalis eſt gratia Spiritus Sancti: Caiphæ, traditio & adinventio Simonis à Sancto Sacerdotio eſt aliena. “ Vide *Gratianum Cauſa 1. quæſt. 7. Can. 2.*

Nulla igitur acta pœnitentia ſufficit, ut Clerici ſacris Ordinibus aut miniſteriis, in quæ per Simoniam ſe intruſerunt contra ſacrorum Canonum rigorem, ſe immiſceant.

Et quorſum neceſſitas diſpenſationis, ut Clerici ad Beneficia Simoniace obtenta redire valeant, niſi quia ſacri Canones eos in perpetuum ab illis excludunt?

§. IV.

Oſtenditur quam ægre Eccleſia à Sacris Canonibus contra Simoniacos editis recedat, & quæ in diſpenſatione attendenda?

TAnta erat vitii Simoniæ ſæculo undecimo inundatio, tantaque Simoniacorum, aut à Simoniacis Ordinatorum multitudo, ut eam propter, cum Leo IX. omnes Simoniacorum Ordinationes Synodalis vigoris authoritate caſſaſſet, protinus, ait B. Petrus Damiani, à Romanorum Sacerdotum multitudine, *magnæ ſeditionis tumultus exortus ſit*; ita ut non ſolum ab ipſis, ſed à pleriſque diceretur Epiſcopis: *Omnes pene Baſilicas Sacerdotalibus officiis deſtituendas, & præcipue Miſſarum ſolemnia*, ad ſubverſionem Chriſtianæ Religionis, & deſperationem omnium circumquaque Fidelium, funditus omittenda. “

Hac miſera temporum conditione occurrente, certe Eccleſiæ Prælatis vitio verti non poterat, ſi aliquid Canonum ſeveritati detrahendum crederent; „ Ubi enim multorum ſtrages jacet, inquit Auguſtinus *Epiſt. 50.* detrahendum eſt aliquid ſeveritati, ut majoribus malis ſanandis charitas ſincera ſubveniat. “

Temporum igitur neceſſitate cogente aliquid remittendum cenſuerunt; verum ita moderate, tantaque circumſpectione, ut vel ipſa moderatio ſeu relaxatio oſtendat, quantopere Eccleſia Simoniacorum ad ſacras functiones admiſſiones averſetur, & ægre eas tolerandas cenſeat.

Rela-

Relaxationem ab Urbano II. *in* Concilio Romano *anno* 1099. datam, ſeu potius neceſſitate Eccleſiæ extortam attendamus.

,, In primis, ea quæ à Sanctis Patribus de Simonia-
,, cis ſtatuta ſunt, nos quoque, inquit, Spiritus San-
,, cti judicio, & Apoſtolica authoritate firmamus.

His ad cautelam, & pro SS. Canonum reverentia præmiſſis, moderationem Canonum ſubjungit: ,, Qui-
,, cunque ſane cupiditate parentum, cum adhuc *eſſent*
,, *parvuli*, Eccleſias vel Eccleſiarum Beneficia per pe-
,, cunias adepti ſunt: poſtquam *eas omnino dimiſe-*
,, *runt*, ſi *Canonice* in iis vivere voluerint, *pro ma-*
,, *gna miſericordia* ibidem eos eſſe concedimus.
,, Illi vero, qui per ſeipſos, cum jam majoris eſſent
,, ætatis, nefanda cupiditate ducti eas emerunt, ſi in
,, *aliis* Eccleſiis *Canonice* vivere voluerint, ſervatis
,, propriis Ordinibus *pro magna miſericordia* ibi eos
,, miniſtrare permittimus. Quod ſi ad alias fortaſſe
,, transferri *non potuerint*, & in eiſdem *Canonice* vi-
,, vere promiſerint, *minoribus Ordinibus contenti* ad
,, Sacros Ordines non accedant.

Ecce, quanta in hac relaxatione moderatio & prudentia? Qui enim cum *adhuc parvuli eſſent* cupiditate parentum Beneficia per pecunias adepti ſunt, tolerantur pro *magna miſericordia*, modo ea ante omnino dimittant, & in iiſdem Eccleſiis *Canonice*, id eſt, regulariter ſeu vitam communem Canonicorum (quæ parum admodum ab hodierna Canonicorum Regularium profeſſione, & vivendi norma diſtabat) juxta temporis illius phraſim, vivere voluerint.

Eos vero, qui cum majoris eſſent ætatis, nefanda cupiditate ducti Eccleſias emerunt, ſi ad *alias Eccleſias* translati in iis *Canonice* vivere voluerint, ſervatis propriis Ordinibus, *pro magna miſericordia* ibi miniſtrare permittit. Si vero ad alias fortaſſe transferri non potuerint, & in iiſdem *Canonice* vivere promiſerint, minoribus Ordinibus contentos eſſe jubet, nec ad Sacros Ordines aſcendere permittit.

Ex quibus apparet, quod obtentum ſimoniace Beneficium pro *magna miſericordia* retineri ſolummodo permittat, ſi *Canonice* vivere promiſerint; atque ita per vitam Religioſam (cui vita communis Canonicorum æquivalebat) purgaretur, ſi quid in adeptione Eccleſiæ contra ſacros Canones admiſſum fuiſſet.

Verum ne vel tantilla Canonum relaxatio, tot conditionibus moderata, & neceſſitate Eccleſiæ quodammodo extorta in legem aſſumeretur, ſubjungendum credidit Pontifex: ,, quamvis autem *miſericordia intui-*
,, *tu, magnaque neceſſitate cogente*, hanc in ſacris Or-
,, dinibus diſpenſationem conſtituerimus: *nullam tamen*
,, *præjudicium ſacris Canonibus fieri volumus:* ſed obti-
,, neant proprium robur, & ceſſante neceſſitate illud
,, quoque ceſſet quod factum eſt pro neceſſitate.

Urbanum II. præiverat Nicolaus II. qui eadem neceſſitate adigente ſimilem moderationem permittere debuerat. ,, Tanta quippe Simoniacorum, ait, multitu-
,, do eſt, ut dum rigorem Canonici vigoris ſupra eos
,, ſervare non poſſumus, neceſſe ſit ut diſpenſatorie
,, ad piæ condeſcenſionis ſtudium noſtros animos ad
,, præſens inclinemus. " Verum ne & ejus juſta moderatio pro lege aſſumeretur, notandam hanc & ſalutarem adjungit clauſulam: ,, Ita tamen authoritate
,, Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli omnimodis
,, interdicimus, ne aliquando aliquis Succeſſorum no-
,, ſtrorum ex hac noſtra permiſſione *regulam ſibi vel*
,, *alicui aſſumat*, vel præfigat: quia hoc non autho-
,, ritas antiquorum Patrum jubendo aut concedendo
,, promulgavit, ſed *temporis nimia neceſſitas* permit-
,, tendum à nobis extorſit. " *In Decreto contra Simon. anno* 1059.

,, Verum neceſſitas à multis ſæculis, ait *Thomaſſin.*
,, *De Diſcipl. Eccleſ. part. 4. lib. 2. cap. 17. n. 9.* ceſ-
,, ſaſſe videtur, nec tamen diſpenſandi ceſſavit facilitas.
,, Non enim Simoniacis diſpenſatio *negatur*. Nec ab
,, ipſis exigitur, ut *in* reatus ſui pœnitentiam, vitam
,, *Canonicam*, ſive Regularem, adinſtar Canonicorum
,, Regularium agant. Hæc eſt miſera rerum humana-
,, rum conditio; relaxationes, quæ neceſſitate adigen-
,, te pen tempore tolerantur, in conſuetudinem præ-
,, ſcriptam abeunt: quia de facili in oblivionem ve-
,, niunt conditiones & limites, quibus relaxatio pri-
,, mitus fuerat circumſcripta.

De hac nimia erga Simoniacos indulgentia, tanquam de ſummo & pernicioſo abuſu, apud Paulum III. querebatur Concilium delectorum Prælatorum, quod Synodo Tridentinæ in notandis abuſibus reformandis non infeliciter præluſit. ,, Abuſus alius, in- "
quit, in abſolutione Simoniaci, proh dolor! quan- "
tum in Eccleſia Dei regnat hoc peſtilens vitium! "
adeo ut quidam non vereantur Simoniam commit- "
tere: deinde confeſtim petunt abſolutionem à pœ- "
na, imo eam emunt; ſicque retinent Beneficium "
quod emerunt. Non dicimus Sanctitatem tuam non "
poſſe pœnam illam, quæ de jure poſitivo conſtituta "
eſt, eis condonare, ſed quod nullo pacto debeat, ut "
tanto ſceleri reſiſtatur, quo nullum pernicioſius, "
nec magis ſcandaloſum. "

Profecto, quam gravis urgenſque ratio ſubeſſe debeat, ut quis Eccleſiam ſeu Beneficium retineat, ſeu potius de novo obtineat, in quod per Simoniam, præſertim ipſo ſciente vel cooperante commiſſam intravit, non difficulter intelligit, qui *novit*, nullum ad Sacrum Eccleſiæ Miniſterium, niſi à Deo vocatus ſit, eſſe admittendum. Quis vero non videat, ſumma multaque vocationis indicia requiri in illo, qui jam Deo non vocante in Sacrum Eccleſiæ Miniſterium ſe intrudere non erubuit; qui juxta Sacros Canones Spiritu Dei conditos, & totius Eccleſiæ reverentia roboratos, à Sacris functionibus in perpetuum debet eſſe alienus: quis quæſo non manifeſta & extraordinaria vocationis ſigna requirat, ut contra divinitus ſtatutas Regulas ad Chriſti Miniſterium admittatur?

Adhæc, cum nullus vel ambitioſus aut avarus, imo de vitiis illis ſuſpectus, Sacerdotio ſit aptus; tantus indubie ad diſpenſationem meritorum fulgor, & odor bonæ vitæ exigendus, ut is omnem, quam ex Simoniaco ad Beneficium introitu contraxit, ambitionis aut avaritiæ notam abſtergat.

Ex hoc non male deducitur, quod ſi ipſe, qui per Simoniam Sacerdotium maculavit, turpiſſimeque depreſſit, diſpenſationem petat, etiam hac ſua poſtulatione ſe ordinarie indignum diſpenſatione oſtendat; quis enim illum in corde contrito & humiliato, de ſua pravitate dolere & pœnitere credat, qui audet Sacerdotium, quod per ſuperbiam vel avaritiam ambivit, & ſacrilege uſurpavit, rurſum poſtulare? Certe non illud humilitatis, ſed potius magnæ ſuperbiæ & præſumptionis frequenter ſignum eſſe poteſt.

Adhæc in diſpenſatione ſuper retentione Beneficiorum, quæ per Simoniam obtenta ſunt, ſpecialiter attendendum venit ſcandalum, quod ex ſimili diſpenſatione merito timetur. Cum enim ſemel perſuaſum eſt, Beneficia per Simoniam impetrata, mediante diſpenſatione ſecure poſſe retineri, eamque non difficulter impetrari intelligitur, illi, quos timor magis, quam juſtitia à vitiis retrahere ſolet, ad Simoniam, ſpe obtinendæ diſpenſationis, facile prorumpent.

Nec ſcandalum illud verendum ſolum venit, dum diſpenſatur cum Clericis, qui Beneficia per Simoniam à ſe commiſſam impetrarunt, ſed etiam dum ipſis ignorantibus à parentibus commiſſa fuit. Ex frequentiori enim diſpenſatione ſuper ſimili Simoniaca Beneficii impetratione natum eſt contingere, ut parentes, filiorum ſuorum promotionem avide deſiderantes, per Simoniacas artes filios ſuos in Beneficia intrudent, non intruſuri, ſi ſcirent, quod filius ita promotus, Beneficium, quod ſimili modo conſecutus eſt, deſerere deberet, ſi unquam innoteſceret hujuſmodi fraudes interveniſſe; quinimo, quod nunquam vel ipſi eſſent futuri ſecuri, quandiu filius Beneficium illud per collationem nulliter factam retinet.

Hæc ſi parentes expenderent, nec ſpe diſpenſationis obtinendæ lactarentur, admodum indubie eſſent ſolliciti, ne munere interveniente filios ſuos ad Eccleſiaſtica miniſteria protruderent.

Ex his ſat apparet, quam merito Eccleſia ſe pareſſimam ſemper oſtenderit in relaxandis Canonibus, qui Clericos à functionibus ſimoniace obtentis repellunt.

Patet quoque, quam merito prædictum Concilium delectorum Prælatorum Paulo III. dixerit, quod licet non negarent Sanctitatem ſuam poſſe pœnam, quæ de jure poſitivo in Simoniacos eſt conſtituta, condonare, tamen *ullo pacto debeat, ut tanto ſceleri reſiſtatur, quo nullum pernicioſius nec magis ſcandaloſum*.

Intel-

Digitized by Google

Intelligitur ſimiliter mirum non eſſe, quod ordinarie, ſi non ſemper, parum feliciter ſuccedat illis, qui in Beneficiis Simoniace obtentis per diſpenſationem permanent: tum quia rariſſime, ſi unquam, utilitas aut neceſſitas Eccleſiæ diſpenſationem coram Deo licitam reddit, quæ relaxationem Canonum poſtulat; tum quia conditiones ad hujuſmodi diſpenſationem juxta ante dicta prærequiſitæ raro occurrunt.

Quapropter ſi de ulla, indubie de hac diſpenſatione dici poteſt cum Thoma Cantipratano: *Quis ſapiens erit, qui fallat ſe, & ſibi ſuper diſpenſatione aliqua blandiatur?* Lib. 1. De Apibus cap. 19. *num.* 9.

PARS SECUNDA.

DE PENSIONIBUS.

CAPUT PRIMUM.

Quid ſit Penſio Eccleſiaſtica? Et an illius in antiquitate reperiantur aliqua veſtigia?

§. I.

Traditur definitio Penſionis Eccleſiaſticæ, prout hodie in uſu eſt.

PENSIO Eccleſiaſtica, ut hodie eſt in uſu, definiri ſolet: „ Annua pecuniæ quantitas Clerico ſu„ per emolumentis ſive proventibus alicujus Be„ neficii authoritate Superioris reſervata in ejus vitæ „ ſubſidium, per poſſeſſorem præſtanda.

Dicitur in definitione, *annua pecuniæ quantitas*, quia penſiones hodie non in certa fructuum portione, ſed pecuniæ quantitate aſſignari ſolent: quæ tamen ſumma pecuniæ, quia ex fructibus & redditibus Beneficii deſumitur, & ſecundum horum quantitatem regulatur ac determinatur, hinc eſt, quod reipſa & in effectu pars proventuum Beneficiato detrahatur, & alteri Clerico aſſignetur.

Dicitur quoque in deſcriptione, *Clerico reſervata*, quia juxta hodiernum ſtylum, penſionis incapax eſt, qui *Clericus* non eſt; imo ſicuti Clericus per matrimonium incapax fit Beneficii Eccleſiaſtici, ita quoque penſionis; eamque obtentam per contractum matrimonii amittit.

Sic ſumptæ penſionis vocabulum in Sacris Canonibus non occurrere notant Canoniſtæ: „ Licet enim „ (ait poſt Lotterium Auguſtinus Barboſa, *in praxi „ exig. penſ. in proœm. num.* 3.) in aliquibus fiat „ mentio de penſionibus, conſtat tamen eos loqui de „ penſionibus latiſſime ſumpto vocabulo, non de „ hac, quæ per Papam ad vitam alicujus pro alimen„ tis reſervatur. “ Aliqua tamen illius veſtigia in Sacris Canonibus occurrere fatentur; quæ expendere non erit inutile, ut penſionis hodiernæ origine cognita, facilius ipſius natura, illiuſque juſti limites cognoſci queant.

§. II.

Referuntur quædam ex antiquitate exempla, in quibus Penſionis Eccleſiaſticæ veſtigium apparet.

PLura, eaque non obſcura Penſionis Eccleſiaſticæ veſtigia in magno Calcedonenſi Concilio occurrunt.

Et quidem cum Actione decima & duodecima examinata eſſet cauſa Baſſiani Epiſcopi Epheſini, & Stephani in locum illius electi, Synodus decrevit, ut uterque ſedem Epheſinam deſereret, & tertius in Epiſcopum eligeretur, ea conditione ut uterque dignitatem Epiſcopalem retineret, & nutrimenti gratia ex redditibus Eccleſiæ Epheſinæ ſolidos aureos ducentos annis ſingulis acciperet: „ Removebuntur quidem à Sancta „ Epheſiorum Eccleſia Baſſianus & Stephanus, ait „ Synodus, habeant autem dignitatem Epiſcopi; & „ ex redditibus memoratæ Sanctæ Eccleſiæ *nutrimenti „ gratia & conſolationis* annis ſingulis ſolidos aureos „ ducentos accipiant.

Similiter orta contentione inter Sabinianum & Athanaſium ſuper Epiſcopatu Parthenorum, dictum eſt, quod ſi Sabinianus cedere vellet, Athanaſius ordinaretur: „ Sabinianus vero Reverendiſſimus Epiſco- “ pus, & dignitatem Epiſcopalem habeat, & ſubſtitu- “ tus ſit, *& paſcatur*, ſicut Reverendiſſimus Epiſco- “ pus Antiochenorum Maximus, ſecundum faculta- “ tem Parthenorum Sanctiſſimæ Eccleſiæ diſpoſuerit. “ *Actione* 14. *in fine*.

Tertium denique in eadem Synodo Penſionis veſtigium habetur in perſona Domni Antiocheni Epiſcopi, qui cum depoſitus eſſet, eique Maximus ſubſtitutus, viſum eſt Maximo Synodum deprecari, ut humanitatem exercere in Domnum, qui fuit Antiochiæ Epiſcopus, dignaretur, & ſtatuere ei certos ſumptus de Eccleſia, quæ ſub me eſt: annuit Synodus *Actione* 9. Siquidem Maximus ſuo arbitrio Domno voluerit eſ- “ ſe conſultum, ut ſumptus ei de ſua Eccleſia, *miſe-* “ *rationis* intuitu, prout æſtimaverit, largiatur, ut “ contentus *alimoniis* quieſcat in poſterum. “

Quis hic non agnoſcat manifeſta Penſionis Eccleſiaſticæ præformata veſtigia; nimirum portio aliqua fructuum ſeu proventuum alicujus Eccleſiæ miſerationis ſeu alimentorum, vel nutrimenti gratia indulta illis, qui Eccleſiæ non præerant?

Sanctus Gregorius prædictæ Synodi exemplo non abſimilia penſionis lineamenta ſuppeditat.

Et quidem Epiſcopos per Illyricum conſtitutos monet, ut confratres ſuos, quos à propriis ſedibus furor hoſtilitatis expulerat, quoſque captivitas diverſarumque neceſſitatum *anguſtia* comprimebant, ſecum in Eccleſiaſticis ſuſtentationibus ſuſcipiant. „ Non qui- “ dem, inquit *lib.* 1. *Epiſt.* 43. ut per communionem “ Epiſcopalis Throni dignitas dividatur, ſed ut ab “ Eccleſia juxta *poſſibilitatem ſufficientiæ* debeant *ali-* “ *menta* percipere.

Adhæc cum intellexiſſet quendam Epiſcopum tanta capitis paſſione laborare, ut muniis Epiſcopalibus videretur inſufficiens; ne languente Paſtore grex inſidiatoris laniandus dentibus exponatur, ſollicite optabat *lib.* 11. *Epiſt.* 7. ut alius in locum illum ordinaretur: *Sic tamen, ut quouſque eundem Epiſcopum in hoc ſæcule vita tenuerit*, SUMPTUS EI DEBITI *de eadem Eccleſia miniſtrentur.*

Huic pio Sancti Gregorii reſponſo conſonat Clemens III, reſpondens, Sacerdotem divino judicio lepræ morbo percuſſum pro ſcandalo & abominatione populi ab adminiſtrationis debere officio removeri, *ita quod juxta facultates Eccleſiæ ſibi* NECESSARIA, *quandiu vixerit, miniſtrentur.* Cap. 4. ῾ De Cler. ægrot.

Plura hiſce ſimilia in Conciliis & Hiſtoriis, Penſionis Eccleſiaſticæ veſtigia atque lineamenta occurrunt, quorum & aliqua in hujus materiæ decurſu attingentur.

§. III.

Reflexiones aliquæ ad exempla §. præcedenti exhibita.

CIrca ea, quæ §. præcedenti ex Concilio Chalcedonenſi & S. Gregorio, tanquam Penſionis Eccleſiaſticæ manifeſta veſtigia protulimus, duo maxime notanda ſunt.

Primum, quod illa, quæ adinſtar Penſionis Epiſcopis aliiſve Clericis ex rebus Eccleſiæ, cui actu non ſunt adſcripti, conceſſa leguntur, *miſerationis intuitu*, nutri-

nutrimenti vel *alimentorum* ſeu *neceſſariorum gratia* data ſint, ut ex verbis, quibus indulta fuerunt, videre licet.

Secundò notandum, quod non legatur interceſſiſſe ulla conventio inter illum, qui Epiſcopatum aliudve Eccleſiæ Miniſterium dimittit, & illum, qui ipſi eſſet ſucceſſurus, de danda annua aliqua pecuniæ aut proventuum portione; ſed per Synodum aut Pontificem nullo præcedente partium pacto, miſerationis atque æquitatis, juſtitiæque intuitu, ſtatutum ſive indultum fuiſſe, ut ab Eccleſia paſcatur, vel vitæ neceſſaria cciperet.

Porro ſicuti Penſiones legitime per Eccleſiæ Prælatos indultæ recte dici poſſunt à Sacris Conciliis & Pontificibus quoad ſubſtantiam eſſe probatæ; ita è converſo Penſiones, quæ ab illis diſcrepant, non ex Canonum authoritate, ſed potius ex cupiditate introductas, abuſive contra Eccleſiæ mentem & Conciliorum atque Pontificum ſæpius iterata Decreta frequentari, in ſequentibus oſtendetur.

CAPUT II.

Oſtenditur quod Penſio Eccleſiaſtica ab illo accipi non debeat, qui vel ex Beneficio vel Patrimonio vivere poteſt.

§. I.

Ex natura redditunm Eccleſiaſticorum evincitur, quod perperam penſio accipiatur ab illo, qui aliunde vivere poteſt.

„ RES Eccleſiæ, ſicuti à SS. Patribus traditur
„ (inquit Synodus Aquiſgranenſis anno
„ 816. *Can.* 116.) vota ſunt fidelium,
„ pretia peccatorum & patrimonia pauperum. Fide-
„ les nanque fidei ardore & Chriſti amore ſuccenſi,
„ ob animarum ſuarum remedium, & cœleſtis pa-
„ triæ deſiderium ſuis propriis facultatibus ſanctam
„ locupletem fecerunt Eccleſiam, ut his & *milites*
„ *Chriſti alerentur & Eccleſia exornarentur: pau-pe-*
„ *res recrearentur*, & *captivi pro temporum opportu-*
„ *nitate redimerentur*.

Proventuum proinde Eccleſiaſticorum ea eſt natura, ut ex illis Miniſtri Eccleſiæ honeſtam ſuſtentationem Clericali modeſtiæ congruentem accipiant, reliquum vero in pauperum vel alium pium uſum expendatur.

Hinc omnium conſenſu receptum, proventus Eccleſiaſticos, qui honeſtæ ac frugali Miniſtri ſuſtentationi ſuperſunt, in pauperes, aut alium pium uſum eſſe expendendos. Utque plures, eaſque vulgatiſſimas in hanc rem Patrum aut Canonum ſententias prætercam, ſolum quid de hac re ſæculo præterito dixerit S. Carolus hic ſubjungo: „ Ubi primum Eccleſiæ bona eſſe cœperunt,
„ inquit, eam naturam & conditionem conſecuta ſunt,
„ ut in alium, quam in ſacrum & pium uſum eorum
„ fructus converti nefas eſſet .... Quamobrem per vi-
„ ſcera miſericordiæ obteſtamur atque monemus, ut
„ meminerint ea bona non *eſſe ſibi credita ad luxum*,
„ neque ad augendos conſanguineos, ſed ad vitam
„ honeſte, ut fidelem Dei Miniſtrum & pietatis Chri-
„ ſtianæ Magiſtrum decet, traducendam. Ex eo vero
„ quod ſupervenit, ſi *neceſſaria pauperibus alimenta*
„ denegarint, *intelligant ſe quos non paverint, occi-*
„ *diſſe;* atque ob violatam ſanctiſſimæ charitatis le-
„ gem *mortale peccatum commiſiſſe: quo ſibi iram in*
„ *die iræ theſaurizaverint*.

Et alio loco: „ Chriſti viſceribus ſubſtantiam Ec-
„ cleſiaſticam erogare, pauperibus ſcilicet, peregrinis,
„ viduis, pupillis, ægrotis, in vinculis conjectis, ca-
„ ptivis, quibus egentibus, & eſurientibus cum ſub-
„ venire poſſis, *ſi alimenta neceſſaria denegatis, vio-*
„ *lata charitatis rei eſtis in conſpectu Domini*. Me-
„ mores eſtote ejus, quod à Sanctiſſimo Patre Ambro-
„ ſio ſcriptum eſt, ſua fideles eo animo obtuliſſe Ec-
„ cleſiæ Miniſtris, ut per eorum manus, quorum
„ fidei atque integritati ſumma omnia tribuebant, ad
„ pauperes pervenirent.

Hac certiſſima fundatiſſimaque rerum Eccleſiæ conditione præmiſſa, planiſſimum eſt, penſiones Clericis aſſignandas non eſſe, quando aliunde ſive ex Beneficio, ſive patrimonio honeſte vivere poſſunt. Supponitur enim Clericum, cui penſio aſſignatur, Beneficium ſeu Officium, ratione cujus, tanquam Eccleſiæ Miniſter de redditibus Eccleſiæ ſuſtentationem accipere poſſet, dimiſiſſe. Conſequenter cum amplius Officium non præſtet, fructus illius percipere non poteſt, ſi habeat unde vivat; quandoquidem juxta naturam & conditionem proventuum Eccleſiaſticorum, illud quod honeſtæ Beneficiatorum ſeu Miniſtrorum alimentationi supereſt, in pauperes vel pium uſum expendi debeat.

Si ergo quidquam ex rebus Eccleſiæ, quæ honeſtæ Beneficiati ſuſtentationi ſuperſunt, accipiat, jam accipit illud, quod in pium uſum expendi deberet; quia, ut dictum eſt, omne quod alimentationi Beneficiatorum ſupereſt, pauperibus aut in ſimilem uſum erogandum foret.

Quis vero ferat, quod Clericus patrimonio dives, aut ſaltem ſufficiens ut honeſte vivat, accipiat ea, quæ juxta fundatorum & Eccleſiæ voluntatem pauperibus ſunt eroganda?

Profecto, ſi Patres de Clericis etiam actualiter Eccleſiæ ſervientibus dicere non dubitaverint, quod *nec illi qui ſua poſſidentes dari ſibi aliquid volunt*, SINE GRANDI PECCATO SUO, *unde pauper victurus erat, accipiunt;* quid quæſo dixiſſent de Clericis, qui cum Eccleſiæ non ſerviant, & ſua poſſident, unde pauper victurus erat, accipiunt? *Cauſ.* 1. *quæſt.* 1. *Can.* 7.

Penſiones igitur quia in effectu & reipſa portionem unam proventuum Eccleſiæ conſtituunt, non niſi *miſerationis intuitu, gratia alimentorum* Clericis aliunde vitæ neceſſaria non habentibus aſſignari poſſunt; quemadmodum Concilia & Pontifices jam olim feciſſe ex ante dictis conſtat. Ita enim fiet, ut res Eccleſiæ augendis divitiis non ſint ſervituræ.

§. II.

Regulam circa Penſiones ex natura rerum Eccleſiæ deſumptam, probavit & propoſuit Concilium delectorum Prælatorum ſub Paulo III.

REgulam circa Penſiones ex natura bonorum Eccleſiaſticorum petitam, nimirum, eas non eſſe aſſignandas Clericis, niſi ut quaſdam eleemoſynas, quibus eorum inopia ſublevari poſſit; optime intellexerunt delecti Cardinales, aliique Prælati, qui jubente Paulo III. congregati fuere, ut quanta poſſent maxima diligentia inquirerent abuſus in futuro generali Tridentino Concilio reformandos; mediaque quibus poſſet abuſibus occurri prælibarent.

Inter abuſus vero, quos extirpandos notarunt, unum non exiguum in conſtituendis penſionibus irrepſiſſe detexerunt; cui ut efficacius occurreretur, juſtiſſimam jam dictam regulam ex conditione rerum Eccleſiæ deſumptam, ſervandam dixerunt.

Alius abuſus, cum Beneficia conferuntur ſeu ce- “
duntur aliis, irrepſit, ajunt, in conſtituendis ſuper “
eorum fructibus penſionibus, imo quandoque ce- “
dens Beneficio omnes ſibi fructus reſervat. Qua in “
re illud animadvertendum eſt, inquiunt, *nulla alia* “
de cauſa, nulloque alio jure penſiones conſtitui poſſe, “
niſi ut quaſdam ELEEMOSYNAS, *quæ in pios uſus &* “
INDIGENTIBUS *concedi ſolent*.

Rationem ſui aſſerti ex natura bonorum Eccleſiaſticorum petitam ſubjungunt: „ Nam redditus, ajunt, “
ſunt annexi Beneficio, ut corpus animæ: ideo ſua “
natura pertinent ad eum qui Beneficium habet, ut “
poſſit ex eis vivere honeſte pro ſuo ordine, ſimul- “
que queat ſuſtinere impenſas pro divino cultu, & “
templi ſacrarumque ædium reparatione, *ut quod re-* “
liquum eſt, impendat in pios uſus. Hæc eſt enim “
natura eorum redditunm. “

Ex quibus tanquam neceſſarium conſequens inferre non dubitarunt: „ Penſiones dari Clericis *diviti-* “
bus, qui commode & honeſte vivere queunt ex “
redditibus, quos habent, *magnus certe abuſus*. “

Manifeſtum proinde erat Prælatis illis oculatiſſimis, penſiones conſiderandas eſſe ſecundum naturam rerum Eccleſiæ, tanquam quaſdam *eleemoſynas*, quibus Clericis inopia laborantibus, & de Eccleſia bene meritis

ſue-

Digitized by Google

ſuccurratur; quemadmodum à Conciliis & SS. Patribus, quibus conditio bonorum Eccleſiæ apprime nota erat, factum fuiſſe ante oſtenſum eſt.

§. III.

Sola Clerici indigentia non ſufficit, ut onus penſionis Eccleſiæ imponatur, ſed inſuper merita in Eccleſiam, præſertim illam, quæ penſione gravatur, requiruntur.

PEnſiones juxta ante traditam definitionem, & uſitatam hodiernam praxim, non ſunt cenſendæ meræ eleemoſynæ, quales paſſim pauperibus & indigentibus dari ſolent; ſed amplius aliquid præ ſe ferunt: onus nimirum, ſive quandam ſervitutem Beneficio vel Beneficiato impoſitam, dandi annue per poſſeſſorem Beneficii notabilem portionem proventuum ipſius Beneficii, Clerico actualiter Beneficio non deſervienti. Quo fit, ut in effectu, per penſionem ſubtrahatur notabilis pars fructuum à Beneficio, cui per Eccleſiæ ordinationem, in Beneficiati ſuſtentationem, & alios pios uſus eſt annexa: & alteri invitem quodammodo Beneficio aſſignetur. Unde penſiones dicuntur obtinere vices Beneficii; quare juxta hodiernum ſtylum nulli niſi Clerici earum capaces habentur.

Cum igitur penſiones hodiernæ conditionem eleemoſynarum, quæ ſolo paupertatis intuitu tribuuntur, excedant, ſolus quoque paupertatis ſive indigentiæ titulus ſufficere nequit, ut hujuſmodi onus Eccleſiis imponatur; ſed præter indigentiam merita ſive præſentia, ſive præterita præſtita Eccleſiæ, præſertim illi, quæ penſione oneratur, accedere debent; quæ onus hujuſmodi Eccleſiæ imponendum vel impoſitum juſtificent.

Porro mentem Eccleſiæ eſſe, ut ordinarie penſiones non dentur, niſi illis, qui per ſervitium Eccleſiæ præſtitum merentur, ut penſionis ſubſidio eorum indigentiæ ſuccurratur; inde patet, quod ſimiles penſiones concedi non ſoleant, niſi illis, qui Beneficium penſione onerandum poſſederunt; quo quid Eccleſia aliud intendit, quam penſiones non eſſe dandas, niſi Clericis, qui laudabiliter Beneficiis deſervierunt? Neque enim Eccleſia Spiritu Sancto directa nudam Beneficii poſſeſſionem, ſed ſervitium in Beneficio præſtitum conſiderare ſolet.

Abuſus proinde, qui contra Eccleſiæ mentem invaluit, reputandus eſt, creare penſiones in favorem Clericorum ex ſolo titulo, quia Beneficium poſſederunt; licet illud nullo aut exiguo præſtito ſervitio, ſæpius etiam cum Sacrorum Canonum infractione, deſeruerint.

Huic abuſui ut occurratur, ſæpius in Regno Galliæ judicatum legitur, quod nullus ex reſignato Beneficio curato penſionem percipere poſſet, niſi viginti annorum ſpatio eidem deſerviſſet. Vide *Acta Cleri Gallican. tom. 1. part. 2. tit. 13.*

Quin anno 1671. generali Decreto ſtatutum fuit, quod nullus Beneficium Parochiale, vel Præbendam ordinariam ſive Theologalem ſive in Eccleſia Cathedrali ſive Collegiata retenta penſione reſignare poſſit, quin prius per quindecim annos Beneficio actualiter non deſervierit; niſi ex cauſa Infirmitatis, per Ordinarium cognitæ & probatæ, ad eum ſtatum redactus fuerit, ut functionibus Beneficii obeundis ſit abſolute factus impar.

Non ſola proinde Clerici indigentia ſufficit ut tam notabile onus Eccleſiæ, etiam cum Canonum (qui ſectionem Beneficiorum vetant) aliquali infractione imponatur; ſed merita, præcipue præſtita Eccleſiæ gravandæ, accedant neceſſe eſt, quæ onus illud imponendum perſuadeant.

§. IV.

Corollaria ex illis, quæ hoc Capite dicta ſunt.

QUæ toto hoc Capite dicta fuerunt, evincunt, tum ex natura & conditione proventuum Eccleſiaſticorum, tum ex mente ac ſententia Pontificum ac aliorum Prælatorum, penſiones non eſſe dandas niſi ut Clericis indigentibus & de Eccleſia bene meritis, nonnunquam *miſerationis intuitu* ſuccurratur.

Hinc ulterius intelligitur, quod Pontifices & Epiſcopi annuentes Clericis de Eccleſia, præſertim gravanda, bene meritis & *indigentibus* moderatam aliquam penſionem, premant veſtigia Synodi Chalcedonenſis, Sancti Gregorii aliorumque Patrum, qui Epiſcopos alioſque Clericos juſta de cauſa Eccleſias ſuas deſerentes, *miſerationis intuitu* de rebus Eccleſiarum, quas deſeruerant, paſcendos eſſe interdum judicarunt.

Secundò, ex dictis infertur, nemini opulento, ſeu redditibus ad vitam Clericalem honeſte & moderate agendam idoneo, licere penſionem, citra juſtitiæ violationem accipere.

Tertiò, inde etiam deduci poſſet, quod Clerici divites, qui penſionem ex Beneficio Eccleſiaſtico acceperunt, ad hujuſmodi penſionis reſtitutionem obligentur. Cum enim penſiones in Clericorum duntaxat eorum, qui aliunde vivere non valent ſecundum quod honeſtas Clericalis (non à mundana æſtimatione, ſed ab Evangelio petita) requirit, utilitates ſint inſtitutæ & toleratæ; certum eſt, eas ſacrilega aviditate percipi & interverti ab iis, qui jam neceſſariis præſidiis, vel ab ipſa re familiari, vel ab altero ſufficiente Beneficio ſubminiſtratis inſtructi ſunt, atque adeo ad *earum reſtitutionem* eos obligari.

Quartò, colligitur eos peccare graviter, quibus cum propter inopiam indulta ſit penſio, tot cumulant penſiones, ut ſuſtentationem homini Eccleſiaſtico congruentem excedant. „ Unde & gravius peccant (ait Toletus *lib. 5. Inſtruct. Sacerd. cap. 83.*) & mirabilis eſt abuſus eorum, qui multis hinc inde ſe onerant penſionibus, cum unde vivere poſſint pro conditione ſua, ſatis multa habeant; & quod pejus eſt, nulla adeſt cauſa, propter quam vel unam habere poſſint: quibus vix poteſt perſuaderi, ut vel minimæ penſioni renunciare ullo pacto velint; ſed in morte tandem, velint, nolint, coguntur male poſſeſſa & retenta dimittere. “

CAPUT III.

Penſiones contrariæ ſunt Sacris Canonibus, & ideo ſine diſpenſatione haberi nequeunt; quæ ſine juſta cauſa data penſionarios tutos non reddit.

§. I.

Oſtenditur Penſiones Sacris Canonibus contrariari.

QUANDOQUIDEM ex præcedentibus manifeſtum ſit, & quotidiana praxis evincat, per penſionis aſſignationem in effectu unam partem fructuum Beneficii adimi ſive auferri à Beneficiato, & alteri Clerico aſſignari; planum eſt, per penſiones Beneficiorum ſeu Præbendarum atque Eccleſiarum ſectionem contra SS. Canonum Decreta fieri.

„ Majoribus Eccleſiæ Beneficiis in ſua integritate manentibus, inquit Synodus Oecumenica Turonenſis, indecorum nimis videtur, ut minorum Clericorum Præbendæ patiantur ſectionem. Idcirco, ut ſicut in magnis, ita quoque in minimis membris ſuis firmatam Eccleſia habeat unitatem, diviſionem Præbendarum, aut dignitatum permutationem fieri prohibemus. “ *Cap. 8. X De Præb.*

Dividi igitur ſive ſecari non tantum majora Beneficia, ſed Præbendas vetat Concilium; quod & à Concilio Generali Chalcedonenſi vetitum fuiſſe conſtat: „ Si quis tranſlatus eſt, ait Synodus *Can. 10.* ex alia in aliam Eccleſiam, prioris Eccleſiæ, vel Martyriorum, quæ ſub ea ſunt, aut Ptochodochiorum aut Xenodochiorum *rebus in nullo communicet*. “

Quid evidentius, quam hoc Canone fructuum ex Beneficio dimiſſo ſubſtractionem prohiberi? Quare P. Chriſtianus Lupus in Scholiis ad hunc Concilii Canonem ſine cunctatione dicit: „ *Hæc noſtri Canonis verba, ſi quis tranſlatus, &c.* oſtendunt prioris relicti aut reſignati Beneficii penſiones tunc necdum fuiſſe. “

Clarum ergo eſt, penſiones non niſi interveniente Canonum relaxatione ſeu diſpenſatione ſuper Beneficio dimiſſo vel reſignato retineri poſſe, quod & Canoniſtæ fatentur, & moderna praxis confirmat.

§. II.

Aſſignatio penſionis diſpenſative facta, ut ſit licita, debet niti juſta cauſa.

NUnquam diſpenſari, niſi una Canones detrimentum aliquod patiantur, Jurique communi, ut Canoniſtis loqui placet, *vulnus* aliquod infligatur, expeditum eſt. Unde facile eſt intelligere, ab Eccleſiæ Prælatis, quibus Canonum cuſtodia ſpecialiter incumbit, diſpenſandum non eſſe, niſi *vulneris* illa inflictio alterius boni acceſſione *compenſetur*. Hinc illud Sancti Bernardi *De Diſpenſ. & præcepto cap. 2. Novit fidelis ſervus & prudens ibi tantum uſurpare diſpenſationem, unde bonam poſſit habere* RECOMPENSATIONEM. Et ab Honorio II. diſpenſationem pro Epiſcopo quodam expoſtulans, in fine concludit: *Veſtræ diſcretionis eſt judicare, an merito flagitetur à vobis facienda diſpenſatio, unde talis poteſt ſequi* RECOMPENSATIO. Epiſt. 13.

Cum igitur penſio conſtitui nequeat, ni una relaxatio Canonum intercedat, & Juri communi *vulnus* aliquod infligatur, evidenti conſequentia ſequitur, compenſationem vulneri proportionatam, ab utilitate aut neceſſitate Eccleſiæ diſpenſationem exigente petitam, intercedere debere; unde indubie vulgata illa diſpenſationum regula, ab eodem mellifluo Doctore tradita hic obſervanda eſt: *Ubi neceſſitas urget, excuſabilis; ubi utilitas provocat, laudabilis diſpenſatio eſt. Utilitas dico communis, non propria. Nam cum nihil horum eſt, non plane fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio eſt.* Lib. 3. De Conſiderat. cap. 4.

Adhæc, in quantum aſſignatio penſionis ſpecies quædam eſt diſpenſationis, debet & ipſa, ſicut *omnis diſpenſatio petita à Prælato*, ut loquitur Sanctus Thomas 2. 2. quæſt. 88. art. 12. *fieri ad honorem Chriſti, in cujus perſona diſpenſat; vel ad utilitatem Eccleſiæ, quæ eſt ejus corpus*.

Ulterius certum eſt Eccleſiæ Prælatos bonorum Eccleſiaſticorum non eſſe Dominos, ſed ſolum diſpenſatores. *Quamvis enim*, ait Doctor Angelicus, *res Eccleſiæ ſint ejus* (Papæ) *ut principalis diſpenſatoris; non tamen ſunt ejus ut Domini & poſſeſſoris*, 2. 2. quæſt. 100. art. 1. ad 7.

Hinc rurſus conſequens eſt, per Prælatos Eccleſiæ, in concedendis penſionibus expendendum eſſe, num ea ſit conditio & merita perſonæ petentis, aut temporis circumſtantiæ, vel Eccleſiæ neceſſitas, ut ſi penſio concedatur, dici queat, quod tanquam fidelis & prudens diſpenſator, res Eccleſiaſticas ſecundum conditionem & naturam earum rerum, & Eccleſiæ atque fundatorum intentionem fideliter adminiſtraverit.

§. III.

Quænam ex parte poſtulantis penſionem expendenda veniant?

JUxta modernam Eccleſiæ diſciplinam, redditus cujuſque Beneficii annexi ſunt Beneficio ut *corpus animæ*: „ideo ſua natura pertinent ad eum, qui Beneficium „habet, ut poſſit ex eis vivere honeſte pro ſuo ordine „(quemadmodum loquitur Concilium delectorum „Cardinalium) ſimulque queat ſuſtinere impenſas „pro divino cultu, & templi ſacrarumque ædium reparatione, & quod reliquum eſt, impendat in pios „uſus. Hæc eſt enim natura iſtorum redditruum.

Expendendum proinde eſt poſtulanti penſionem, num ſufficiens ſubſit ratio, ut pars fructuum ſeu proventuum Beneficio annexorum mediante diſpenſatione ſubtrahatur, & ipſi non Beneficiato concedatur.

Secundo, num ea ſit ipſius conditio, ut ex illo, quod Miniſtro Eccleſiæ ſupereſt, alias pauperibus aut alteri pio uſui impendendum, ſibi in ſuſtentationem accipere queat.

Penſiones quippe, ut ante probatum eſt, ex mente Eccleſiæ & Pontificum non dantur, niſi ut Clericis bene merentibus & honeſtam ſuſtentationem non habentibus, interdum ſuccurratur.

Ulterius, non tantum expendere debet penſionem petens, num honeſte & commode non poſſit vivere; ſed utrum ea ſit ipſius neceſſitas, ut cum tanto Eccleſiæ onere, ex proventibus cum diſpenſatione & relaxatione Canonum à Beneficio detrahendis, vivere debeat.

Id perpendens S. Franciſcus Saleſius, tametſi Epiſcopatus ipſius redditus neceſſitatibus & oneribus ferendis vix ſufficerent, nullatenus tamen adduci potuit, ut penſionem tametſi multoties ultro oblatam acciperet, *Lib. 6. Vitæ.*

Adhæc, non tantum expendere tenetur penſionem prætendens, num aliqua prematur egeſtate vel indigentia; ſed inſuper num ea ipſius ſint in Eccleſiam merita, maxime in illam, ex qua redditus in penſionem prætendit, ut juſtum ſit & æquum, ut ab Eccleſia illa recipiat notabilem aliquam proventuum portionem; alias in ejus Miniſtros, aut pauperes, vel ornatum templi aliumve pium uſum impendendam.

§. IV.

Non ſemper tutos reddit Penſionarios obtenta, etiam à Pontifice, diſpenſatio.

PAucos hodie invenire eſt, qui ſoliciti ſint ut prævie ante penſionis poſtulationem expendant, num juſta percipiendæ penſionis cauſa ſubſit, unice ſoliciti qua ratione penſionem à Pontifice impetrent; „modo enim Papa diſpenſet, inquiunt, ipſe ſibi viderit, nos immunes ſumus.“ *Hic cavillus*, ait Cardinalis Bellarminus, *ſecuros multos reddit, tutum vero neminem.* Rationem ſubdit dictus Cardinalis: „quoniam Papa non eſt *Dominus*, ſed *diſpenſator*; ideoque qui iniquam diſpenſationem petit, *iniquitatis cauſa eſt*, & *qui ea utitur, eadem ſemper irretitur iniquitate.*“ In Epiſt. ad Nepotem, *Controv.* 5.

Pari ratione Synodus Colonienſis anno 36. ſuperioris ſæculi ſuppoſuit, diſpenſationem Apoſtolicam non ſemper præſtare ſecuritatem illis, qui ea mediante plura Beneficia obtinent; ideoque eos monendos cenſuit, *videant ut cauſam diſpenſationis Deo comprobent*, Parte 1. Can. 32.

Porro eadem ratione qua diſpenſatio Apoſtolica ſine cauſa retinentem plura Beneficia coram Deo tutum non reddit; quia nimirum Papa non eſt Dominus Beneficiorum, ſed diſpenſator; eadem, inquam, ratione nec tutum reddit percipientem penſionem; quia ſicut Papa non eſt Dominus Beneficiorum, ita nec bonorum Eccleſiaſticorum, ſed diſpenſator: quare illud quod de diſpenſatione ſuper pluralitate Beneficiorum, dixit Bellarminus, idem de receptione penſionis ex diſpenſatione Papæ aſſerere non dubitavit Cardinalis Toletus *lib. 5. De Inſtruct. Sacerd. cap. 82. n. 3.* „Sine juſta cauſa, inquit, non habet in foro interiori & coram Deo locum diſpenſatio, ſed tantum in foro exteriori. Unde qui penſiones retinent, etiam cum diſpenſatione, *ſi non adeſt cauſa legitima*, *ſecuri* non ſunt, nec excuſantur, quia Papa dedit, & *ipſorum eſt conſiderare quomodo dederit*. Hoc, inquam, non excuſat. Si enim quis accipiat pecunias ab œconomo, quem ſcit male diſpenſare res Domini, & contra juſtitiam, non poteſt eas in conſcientia tunc retinere. Papa autem non eſt Dominus bonorum & redditruum Eccleſiæ, ſed tantum univerſalis diſpenſator. Unde ſicut cum diſpenſat hominem in voto, non facit hominem ſecurum in conſcientia, niſi cauſa adſit; ita in penſionum & Beneficiorum diſtributione. Cauſa autem hæc debet eſſe in utilitatem Eccleſiæ, cujus ſunt bona. Si enim nulla via vel pacto in Eccleſiæ hujus, vel univerſalis utilitatem tendat, non eſt cauſa legitima.“

Toleto conſenſit Gambarus aperte docens, quod in foro conſcientiæ „penſio ſine cauſa conſtituta pro aliquo, quia ſubtrahatur alimonia pauperum & Miniſtrorum, non proſit obtinenti; maxime quia iſtæ indiſcretæ penſiones ſunt cauſa mille malorum.“ *De Auctor. leg. lib. 10. num. 136. & 387.*

Et ante hos fortius famoſus Juriſconſultus Guiliel. Benedicti: „Cauſa imponendi, ait, penſionem ſemper injuſta cenſetur, ſi non pertineat ad utilitatem Eccleſiæ, cui penſio imponitur .... Sine ergo cauſa legitima utilitatem Eccleſiæ penſionariæ concernente, non valet etiam à Papa impoſita penſio.“ *Ad cap.* Raynutius *De Teſtamentis*.

Qui

Qui igitur penſionem per diſpenſationem Apoſtolicam poſtulat, merito attendit illud Sancti Bernardi *Epiſt.* 1. ad Nepotem, deſertionem Monaſterii ſui mediante diſpenſatione Apoſtolica juſtificare volentem: *Attende cor tuum, diſcute intentionem, conſule veritatem.*

Hoc piiſſimum Bernardi monitum ſi obſervarent hodierni penſionarii, attenderentque cor ſuum, & diſcuterent intentionem, quam ſæpe per cupiditatem plane diſtortum cor ſuum reperirent! Si conſulerent veritatem, non propriam cupiditatem, quam frequenter deprehenderent, ac fateri deberent, nullam aliam petendi ac imponendi penſionem cauſam ſubeſſe, quam propriam cupiditatem, quæ divitias ac lucrum quærit; utilitatem vero Eccleſiæ penſione gravandæ nullam.

An forſan inſtabunt nonnulli: num cauſa ſufficiens ſit, expendendum committimus Pontifici, ejuſque expetimus conſilium: *Utinam*, dicebat ſimilibus ſanctus Bernardus *Epiſt.* 7. *non licentiam quæſiſſetis, ſed conſilium, id eſt, non ut arceret, ſed an liceret.* Sed proh dolor! verendum quod plurimis eorum dici poſſit, quod ſubdit Bernardus: *Malum in corde conceperant, opere tamen auſi non ſunt adimplere, niſi* CUM LICENTIA. *Conceperunt dolorem, ſed non pepererunt iniquitatem,* DONEC INIQUO PAPA CONCEPTUI *præbuiſſet aſſenſum* .... Quod tamen, cum eodem Doctore aſſerere auſim, *ſummum feciſſe Pontificem nequaquam crediderim, niſi aut circumventum mendacio, aut importunitate victum.*

Verum enim vero ſi vel leviter quis attendat, quomodo & à quibus hodie penſiones à Sede Apoſtolica ſuper reſignatis aut dimiſſis Beneficiis poſtulari ſoleant, facile comperiet, eſſe admodum paucos, quibus regeri non poſſet illud, quod olim idem Doctor regerebat ſimilibus, qui ſe per diſpenſationem Apoſtolicam juſtificare ſtudebant: *Non ſatis de propria cauſa confidentes, remorſas aut remordentes conſcientias Apoſtolica conati eſtis delinire licentia. Frivolum ſatis remedium, quod non eſt aliud niſi more Protoplaſtorum cauteriatis conſcientiis texere perizomata; videlicet ad velamentum, non ad medicamentum.* Ibidem.

§. V.

Poteſt contingere ut juſta ſit penſio ex parte imponentis & dantis, licet injuſta ſit ex parte petentis & recipientis.

POntificem & Epiſcopos manſiſſe bonorum Eccleſiaſticorum ſuperintendentes ſeu diſpenſatores in utilitatem Eccleſiæ, etiam poſt rerum diviſionem & Beneficiorum erectionem nemini dubium eſt. *Ut Epiſcopi poteſtatem habeant* (inquiebat tribus circiter à facta rerum Eccleſiæ diviſione ſæculis Synodus Moguntina) *res Eccleſiaſticas providere, regere, gubernare, atque diſpenſare ſecundum Canonum authoritatem.*

Cum igitur nonnunquam ipſa neceſſitas aut utilitas Eccleſiæ (cui rerum Eccleſiæ diſpenſatio ſubſervire debet) exigat aut poſtulet, ut etiam Clerico diviti, nec de Eccleſia merenti penſio aſſignetur, indubie Pontifex aut Epiſcopus, qui unice utilitatem & neceſſitatem præ oculis habere tenentur, eam juſte ad redimendam vexam, ſeu majus Eccleſiæ malum avertendum, nonnunquam concedent, licet ipſe injuſte extorqueat ac recipiat.

Quid enim ſi indignum quempiam Sacerdotem à ſacro Miniſterio v. gr. Beneficio Curato amoveri, & alium idoneum in locum illius ſubſtitui oporteret; & tamen ille ſine penſione Beneficium abdicare nollet: tunc indubie ſalus animarum & utilitas Eccleſiæ permittit, imo exigit, ut velut ad redimendam vexam potius ei penſio aſſignetur, quam ut cum tanto animarum detrimento in cura permaneat, ſi nimirum de ſuo gradu aliter exturbari, aut ſaltem non ſine majori incommodo & moleſtia poſſet.

Non abſimile penſionum exemplum occurrit in *cap.* ii *De Reſcriptis*, nimirum, quas nonnullæ Eccleſiæ pendere ſolebant, ut ſe à vexationibus eorum, qui mandatis à Sede Apoſtolica pro impetratione Præbendæ primo vacaturæ, & ſæpius ſub vel obreptitie obtentis vexabant, redimerent. „ Solebant enim, ait „ Janus A Coſta celebris Canoniſta, mandatarii iſti plerunque eſſe contenti certa præſtatione annua, ſive penſione; cujus conſtitutione Eccleſiæ, contra quas impetraverant litteras, redimebant ſe à vexationibus impetrantium: Nam quamvis omnis conſtitutio penſionis hoc jure valde ſuſpecta ſit, pergit A Coſta, videntur tamen hoc caſu Pontifices conniventibus oculis hoc permiſiſſe Eccleſiis, quas contra veterum Canonum Statuta mandatis iſtis onerabant. “ ad *cap.* 31. ii *De Reſcriptis*.

Et certe quis hujuſmodi penſiones ex parte conſtituentium non probaret? Si enim nemo infidelitatis aut injuſtitiæ accuſet tutorem, qui ex rebus pupilli aliquid concedit alicui nihil juris ad illud habenti, ut pupillum adverſus injuſtum vitæ aut rerum ſuarum invaſorem defendat, eumque à ſummo illo diſcrimine liberet, quis Prælatos accuſare audeat injuſtitiæ, aut infidæ adminiſtrationis, ſi partem aliquam rerum Eccleſiæ non merentibus tribuant, ut ab Eccleſiis arceant lupos, qui non vitæ corporali, ſed ſpirituali inſidiantur?

Adhæc quis non videat, quod eadem ratione, qua, ob bonum Eccleſiæ Prælati ſimiles penſiones permittere coguntur, Clerici ad Beneficia illa vocati eaſdem perſolvere poſſint? Econtra eos, qui ſuis injuſtis vexationibus Prælatos ad penſionem conſtituendam cogunt, non juſtius eas recipere, quam is, qui à tutore pupilli in caſu propoſito, ad redimendum pupillum ab iniqua ſua vexatione, pecuniam recipit?

Nullatenus proinde ſequitur: Pontifex aut Epiſcopus penſionem juſte permittit, & Beneficiatus juſte perſolvit; ergo penſionarius eam juſte recipit. Nonnulla tamen tam ex parte Superiorum imponentium, quàm perſolventium conſideranda eſſe *cap.* 6. *parag.* 2. *&* 3. dicam.

CAPUT IV.

Utrum permutatio Beneficiorum ſit juſta cauſa petendæ penſionis; præſertim dum Beneficia in proventibus ſunt inæqualia?

§. I.

Permutatio Beneficiorum Sacris Canonibus eſt contraria.

CERTUM eſt in omni Beneficiorum permutatione duplicem Clericorum de una ad aliam Eccleſiam tranſlationem intercedere; adeoque iiſdem Canonibus, quibus Clericorum hujuſmodi tranſlationes vetantur, ipſa quoque Beneficiorum permutatio vetita cenſeri debet.

Adhæc in ipſa Beneficiorum permutatione quidam quodammodo contractus rebus ſpiritualibus directe repugnans & plane indignus, intercedere videtur; nimirum contractus *do* ut *des*. Ea enim conditione permutatio iniri ſolet, ut alter alterius Beneficium aſſequatur; ac per conſequens ſine quadam ſaltem ſpecie contractus ordinarie non abſolvitur.

Unde vel ex hoc capite Beneficiorum permutatio magis quam ſimplex tranſlatio Canonibus (qui omnem vel ſpeciem contractus in ſpiritualibus abominantur) contrariatur.

Hinc licet ſimplices tranſlationes ſæpius in Eccleſia primæva ſint viſæ, (ait Boetius Epo apud Duacenſes Canonum Anteceſſor primarius) „ nunc auſu temerario, nunc etiam legitima ſimul authoritate frequenter interveniente tranſlatorum; tamen *permutationis Beneficialis* exempla nullis in antiquis aut Canonibus, aut Hiſtoriis Eccleſiaſticis reperiuntur: adeo ut nec apud Iſidorum, nec apud ipſum quidem noviſſimum Decretorum collectorem Gratianum, ulla prorſus extet permutationis beneficialis mentio ...... nova ſcilicet poſteritatis novæ, ſemperque magis ac magis inſoleſcenti audacia, novum peperit hoc permutationum Beneficialium jus, novas praxes, novos quæſtionum intricatiſſimarum labyrinthos. “ *De Saturnino permut. Benefic. jure num.* 3.

Hoc tandem novo permutationis Beneficialis jure

circa ſæculum XII. exorta, mox ſe illi Eccleſia oppoſuit. *Diviſionem Præbendarum*, aut DIGNITATUM PERMUTATIONEM FIERI PROHIBEMUS, ait eo ſæculo celebrata Synodus Turonenſis *Capit.* 8. ⅌ *De Præbend.*

Verum quin ingenioſa cupiditas ubique latebras & prætextus quærit, nonnulli Præbendarum permutationes licitas credebant, quia Turonenſi Concilio non niſi *dignitatum* permutatio prohibita fuerat; quod omnino à jure alienum eſſe, declaravit Urbanus III. „ Quæ„ ſitum eſt (inquit in *Cap.* 5. ⅌ *De Præb. permut.*) „ ex parte tua, ſi commutationes fieri valeant Præben„ darum. Cum commutatio *dignitatum* in Turonenſi „ Concilio fuerit interdicta; generaliter itaque teneas, „ quod commutationes Præbendarum de jure fieri non „ poſſint, præſertim cum pactione præmiſſa, quæ cir„ ca ſpiritualia vel connexa ſpiritualibus labem conti„ net ſemper Simoniæ.

Ex hoc Pontificis reſponſo liquet, permutationes Beneficiorum, præſertim cum pactione prævia, ab Eccleſia tanquam de Simonia admodum ſuſpectas, ac frequenter infectas reprobari. Hinc ſæpe laudatus novenarius Prælatorum Conventus, abuſibus in Synodo Tridentina reformandis hunc annumerare non dubitavit: „ Alius item abuſus, ait, in permutationibus „ Beneficiorum, quæ fiunt cum pactionibus, quæ „ Simoniacæ omnes ſunt, nulloque reſpectu habito „ niſi lucri. “ Et ſub idem pene tempus Synodus Bituricenſis Beneficiorum permutationem velut turpem nundinationem exagitat. „ Sacerdos, inquit, in „ illa Eccleſia permaneat, ſub cujus titulo promotus „ fuit, nec *cauponariam Beneficiorum permutationem* „ exerceat.

Propter tranſitum ergo de uno Beneficio ad aliud, qui ſæpius ex cupiditate magis, quam utilitate Eccleſiæ contingit, & periculum Simoniæ, permutationes Beneficiorum interdictæ fuerunt.

§. III.

Utrum permutatio Beneficiorum interdum authoritate Prælatorum licitè fieri poſſit; & quæ conditiones requirantur?

JUxta ante-dicta permutatio ſeu commutatio Beneficiorum duplicem quodammodo Beneficiatorum tranſlationem includit, utriuſque ſcilicet Beneficiati de uno ad aliud Beneficium; ideoque & quemadmodum tranſlatio, ita & permutatio Canonibus contrariatur. Verum ſicuti Beneficiati alicujus tranſlatio de uno ad aliud Beneficium utilis Eccleſiæ, imo & neceſſaria eſſe poteſt, ita quoque nonnunquam contingere poteſt, ut Eccleſiæ expediat, duos Beneficiatos ſibi invicem in ſervitio Eccleſiæ ſubſtitui. Quidni enim aliquando contingere poſſit, ut qui uno loco minus eſt utilis, altero loco utilius deſervire queat, & econtra; ac proinde fiat, ut Eccleſiæ expediat, ut alter alterius Beneficium accipiat?

Hinc Pontifex Urbanus III. poſtquam dixit: „ Com„ mutationes Præbendarum fieri non poſſe cum pactio„ ne præmiſſa, quæ circa ſpiritualia vel connexa ſpiri„ tualibus labem continet ſemper Simoniæ, “ hanc ſubjungit regulam: *Si autem Epiſcopus cauſam inſpexerit neceſſariam, licitè poterit de uno loco ad alium transferre perſonas: ut qui uni loco minus ſunt utiles, alibi ſe valeant utilius exercere.*

Eandem regulam tradit Doctor Angelicus 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 1. *ad* 5. *Nec permutatio Præbendarum vel Eccleſiaſticorum Beneficiorum fieri poteſt authoritate partium abſque periculo Simoniæ, ſicuti nec tranſactio, ut jura determinant. Poteſt tamen Prælatus ex officio ſuo permutationes hujuſmodi facere, pro cauſa utili vel neceſſaria.*

Ex hac per Pontificem tradita regula utiles has ac notandas concluſiones judicioſe elicit Thomaſſin. *De Diſciplina Eccleſiæ part.* 4. *lib.* 4. *cap.* 17.

Primò, quod Beneficiati non poſſint Beneficiorum ſuorum permutationem abſolvere, ſed Epiſcopi ſit eos transferre.

Secundò, quod Epiſcopus in hac tranſlatione non niſi utilitatem, aut neceſſitatem Eccleſiæ præ oculis habere poſſit, & Beneficiati non niſi obedientiam, quam Prælatis ſuis debent, & ſervitia, quæ majori cum fructu fideli populo ſint exhibituri.

Tertiò, quod Epiſcopi ſit dare initium huic permutationi; vel ſi Beneficiatos ipſos contingat initium dare, oportet ut illud non ſit niſi ſimplex propoſitio, quam Epiſcopo faciant, ſolo intuitu, ut ſe Eccleſiæ utiliores reddere valeant.

In his omnibus, ſubjungit idem Author, ne vel umbra eſt illius pactionis Simoniacæ; ideoque diſpenſatio vel authoritas Epiſcopi neceſſaria non eſt, ut purgetur Simonia, aut ſuper ea diſpenſetur; ſed primò, ad abſolvendum Beneficiatos à ſtabilitate, quam Eccleſiis debebant. Secundò, ut illis detur vocatio divina ad Eccleſiam & Miniſterium, in quod de novo intrant. Vocatio enim divina neceſſaria eſt ad omnem novam Sacerdotii portionem, quam quis ſuſcipit. Tertiò, ut uterque permutantium abſolvatur à vinculo, quo priori ſuæ Eccleſiæ quiſque erat adſtrictus.

Has concluſiones in præcitatis Pontificis verbis contineri, qui vel leviter verba expenderit, facile intelliget; ex quibus hæc ulteriora conſectaria conſequuntur.

Primò, quod Prælati permutationes Beneficiorum admittere non debeant; imo nec poſſint, niſi cauſam inſpexerint neceſſariam; ut nimirum perſonæ, quæ uni loco minus ſunt utiles, alibi ſe valeant utilius exercere.

Secundò, quod nullatenus Epiſcopi teneantur permutationes Beneficiorum ſibi præſentatas approbare, tametſi nullum Canonicum adſit impedimentum; ſed quod ea rejicere ſeu non admittere poſſint, eo ſolo titulo, quia neceſſitas aut utilitas Eccleſiæ permutationem non requirit.

Hinc conſequens eſt, quod merito Epiſcopi interrogent permutantes, cum Eccleſias ſuas, quibus per divinam vocationem & providentiam ſunt adſcripti, deſerere velint, & ad aliam tranſire: ut ex interrogatis & reſponſis intelligant, num Eccleſiæ utilitas aut neceſſitas, an potius cupiditas ad permutandum impellat & provocet. Hoc ſi Epiſcopi hodierno tempore exactè obſervarent, quis ambigat, quin de multis dicere poſſent cum Concilio Sardicenſi, *quod appareat avaritiæ eos ardore inflammari, & ambitioni inſervire.*

Tertiò ſequitur, quod illi, qui via permutationis de uno ad aliud Beneficium tranſire cupiunt, expendere teneantur, num neceſſitas aut utilitas Eccleſiæ eam requirat.

Quartò, quod permutantes non ſemper ſint tuti, dum ſine juſta cauſa de una ad aliam Eccleſiam contra ſacros Canones tranſeunt, tametſi Prælati permutationem probaverint; quia, ut ante dictum eſt, Prælati tantum ſunt diſpenſatores, & conſequenter ſi ſine juſta cauſa diſpenſent, non diſpenſatio, ſed potius diſſipatio erit.

Quintò, quod ſacris Canonibus contraveniant, neque ulla, etiam Pontificis, authoritate tuti eſſe poſſint, qui ſolo lucri, aut propriæ commoditatis intuitu via permutationis Beneficium ſeu Eccleſiam, cui adſcripti ſunt, deſerere non verentur. Quod etiam jampridem rectè notavit Petrus Cantor: „ Si quis, in- “ quit, *in Verb. Abbrev. cap.* 40. legitime ſortitus eſt “ Eccleſiam, & quærit occaſionem, ut eam dimittat, “ *quia alia pinguior eſt & uberior*, ſecundum pœ- “ nam conſtitutam in Canonibus puniri deberet, & “ in ea manere omni tempore vitæ ſuæ. “

Sextò, quod volentes via permutationis tranſire de una Eccleſia ad aliam, ſedulo examinare teneantur, an appareant ſat magna indicia divinæ vocationis, quæ eos à vocatione, in qua vocati erant, avocet, & ad aliam impellat.

Septimò ſequitur, quod admodum cavendum ſit à pactionibus & conventionibus omnibus, quæ circa ſpiritualia ab omni labe Simoniaca via immunes eſſe poſſunt.

Hæc omnia, aliave, quæ in permutatione Beneficiorum indiſpenſabiliter obſervanda ſunt, ſi hodierna permutantium multorum praxi & intentione conferantur, vix dubito, quin & hodie veriſſimum reperiatur, quod pridem dixit Boetius Epo *De Saturnino permut. Benefic. jure num.* 1. „ Certe permuta- “ „ tiones

Digitized by Google

„ tiones iſtæ Beneficiales frequenter ſcrupulos gignunt „ in animis permutantium adeo duros, adeo præte- „ rea vehementes ac urentes, eoſque juſtos, ut Satur- „ nina voracitas nullos unquam conſimiles genuerit „ cruciatus illis ipſis, qui devorabantur: cum gravi- „ ter læſa conſcientia non temporarios ac perpetuos „ experiatur cruciatus, qui ne morte quidem corporis „ finiuntur, ſed magis & magis creſcunt, & gravio- „ res acrioreſque redduntur, niſi ſalutaribus ante mor- „ tem fuerit expiata pœnitentiæ Chriſtianæ Catholicæ- „ que remediis. Quorum quidem remediorum præ- „ ſtat non indigere, prudenter abſtinendo talibus à com- „ merciis, quam temerarias, & quaſi nundinatorias „ faciendo permutationes tantum ſubire periculum, „ cujus amator dignus eſt qui pereat in illo.

§. III.

An permutatio ſit juſta cauſa recipiendi Penſionem?

QUod permutatio Beneficiorum non ſit legitima & ſufficiens ratio ſeu cauſa petendi penſionem, ſi non exigente utilitate aut neceſſitate Eccleſiæ Canonice peragatur, omnes facile agnoſcent. Quis enim dicere audeat, aliquem mereri, ut in ejus favorem per diſpenſationem portio fructuum à Beneficio contra Eccleſiæ ordinationem avellant, quia permutationem SS. Canonibus contrariam inire præſumit? imo quis non videat, vel hoc ex capite eum reddi indignum, ut Eccleſia in ejus favorem penſionem conſtitueret, quia Eccleſiæ Decretis obviando, temere Eccleſiam, quam in ſponſam acceperat, lucri aut propriæ commoditatis intuitu repudiare non veretur?

Hoc poſito habetur, quod certum ſit & evidens, quod nulla permutatio, quæ non ex cauſa neceſſaria, aut utili Eccleſiæ peragitur, eſſe queat cauſa legitima recipiendi aut imponendi penſionem.

Hinc ulterius facile intelligi poteſt, pleroſque, ſi non omnes, qui penſionem in permutatione Beneficiorum prætendere ſolent, illam non ſolum ob ſuam permutationem non mereri, ſed etiam propter illam indignos reddi.

Qui enim ſunt, qui hodie in Beneficiorum permutatione penſionem prætendunt, niſi qui vel ſpe lucri aut proprii commodi, aut etiam officii Eccleſiaſtici perſolvendi obligatione ſe eximendi, cupiditate impulſi ex uno in aliud Beneficium ſe protrudunt? Qui enim de Eccleſia, cui ſemel divina ordinatione & electione adſcripti ſunt, nonniſi utilitate aut neceſſitate Eccleſiæ ſuadente & trahente, ad aliam tranſeunt, ſeu potius juſſu Superiorum transferuntur, ſciunt quod Eccleſia ſeu ſponſa, quam neceſſitate cogente deſerunt, non ideo gravanda ſit, quia eam deſerunt; & licet laudabiliter pro debito eidem ſerviverint, ſervitium non temporali mercede ſeu penſione in hoc mundo, ſed æterna a Domino remunerandum ſperant?

Agnoſcunt juſtiſſime ab Eccleſia decretum eſſe: „ Si „ quis tranſlatus eſt ex alia in aliam Eccleſiam, prioris Eccleſiæ vel Martyriorum, quæ ſub ea ſunt, aut „ Ptochodochiorum, aut Xenodochiorum rebus in nullo communicet; “ *Synod. Chalcedonenſ. Can.* 10. „ ideoque nec penſionem temporalem ex dimiſſa Eccle- „ ſia percipere prætendat.

Sciunt quoque ſimiles Eccleſiaſtici, quod qui permutant ut penſionem ex dimiſſo Beneficio accipiant, non ſint multum abſimiles illis, qui reſignant ſeu permutant Beneficia, ut ſummam pecuniæ (cui penſio æquivalet) recipiant: quod Simoniacam procul dubio, teſte Pontifice Urbano III. continet pravitatem: „ Sunt enim, inquit, quidam, qui Præbendæ ſuæ „ cedunt & juri renunciant, ut majorem Præben- „ dam obtineant, vel ex hoc etiam ſummam pecu- „ niæ conſequantur, quod quidem honeſtati eſt con- „ trarium, *& Simoniacam procul dubio continet pra- „ vitatem.* “ Cap. 5. *x* De rerum permutatione.

Eccleſiaſtici, qui ſpiritu Eccleſiæ aguntur, Eccleſiam, quam divina vocatione ſibi deſponſarunt, nonniſi Eccleſiæ utilitate aut neceſſitate cogente deſerunt: in eaque dimiſſione ſolam Eccleſiæ neceſſitatem & utilitatem intuentes, lucrum temporale non quærunt; præcipue quod non ſine gravamine Eccleſiæ, cui deſervierunt, & Canonum infractione haberi poteſt: Pernoſcunt juſtiſſimum eſſe, ut quemadmodum ipſi, quandiu Eccleſiæ deſervierunt, fructus integros perceperunt, etiam ſucceſſor eadem ratione percipiat: ut inde honeſte vivere, & reliquum in pauperes, aliumve pium uſum expendere queat.

Injuſtum proinde ſciunt, Eccleſiam, à qua, cum illi miniſtrarunt, temporalia receperunt, eo ſolo titulo gravare, quia illam, Eccleſiæ neceſſitate aut utilitate impellente, deſerere coguntur.

§. IV.

Solo titulo inæqualitatis proventuum exigere Penſionem in permutatione Beneficiorum, illicitum eſt.

PLures hodie reperire eſt, qui ſolam Beneficiorum permutationem non eſſe cauſam legitimam & ſufficientem petendi aut recipiendi penſionem facile mecum agnoſcent; at ſi cum permutatione concurrat Beneficiorum inæqualitas in proventibus, peti ac exigi penſionem, ut hæc inæqualitas ad æqualitatem reducatur, nec injuſtum, nec Simoniacum credunt; at ſine fundamento, ut patebit ex ſequentibus.

Certum enim eſt, ut etiam laxiores fatentur, ex- “ ceſſum ſive inæqualitatem in re ſpirituali non poſ- “ ſe ſuppleri vel compenſari pecunia aut aliquo do- “ no temporali; cujus in promptu ratio eſt, quia “ ſpirituale venderetur pro temporali, quæ res po- “ nit veram materiam Simoniæ: nihil hic faciente “ Prælati authoritate, quæ vitium tollere nequit. “ Hæc Zœſius *ad tit. De rerum Permutatione.*

Si igitur certum ſit inæqualitatem proventuum in permutatione Beneficiorum non poſſe ſuppleri vel compenſari pecunia, aut aliquo dono temporali, quia ſpirituale venderetur pro temporali; qua ſpecie citra vitium Simoniæ licebit ſuppleri vel compenſari exceſſum ſive inæqualitatem in re ſpirituali per penſionem? Num forſitan penſio aliquot centenorum florenorum annue perſolvenda aut redempta, *pecunia aut donum temporale* non eſt? O humana cæcitas, & cæca cupiditas! Si ſumma pecuniæ ſimpliciter in compenſationem inæqualitatis, aut exceſſus petatur, Simonia eſt; ſed ſi eadem vel longe major ſolo verbo *penſionis* velata exigatur, omnis Simoniæ labes abſtergitur.

Adhæc, non minus certum eſt, quod jus ad proventus Beneficii pecunia, aliove temporali dari aut reſignari nequeat, niſi una ipſum Beneficium, cui jus illud eſt annexum, pro temporali datum aut reſignatum cenſeatur; quia *quiſquis horum alterum vendit, ſine quo nec alterum provenit*, ait Paſchalis II. *cauſ.* 3. *quæſt.* 3. *Can.* 7. NEUTRUM INVENDITUM *derelinquit*. Unde recte notat Doctor Angelicus 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 4. *ad* 5. quod *rebus iſtis venditis, intelliguntur* ETIAM SPIRITUALI VENDITIONI SUBJICI. Qui ergo jus ad proventus ſui Beneficii reſignat, ut pro eo *penſionem* notabili ſummæ pecuniæ æquivalentem accipiat, nec aliter reſignare vult, niſi reſignatarius in illam conſentiat; nec *ipſum ſpirituale*, ſcilicet Beneficium, à quo jus percipiendi proventus Eccleſiaſticos dependet, *invenditum derelinquit; eoque vendito*, ſeu cum temporali, nimirum *penſione*, commutato, ipſum quoque *venditioni ſubjectum*, vel cum temporali commutatum *intelligitur*.

Qui igitur Beneficium cum alio Beneficio permutare non vult, niſi exceſſus proventuum ſui Beneficii annua pecuniæ penſatione compenſetur, ipſum jus ad temporalia ſui Beneficii pecunia compenſatum vult; ideoque *gratis* dare non intendit; ac per conſequens nec ipſum Beneficium, cui jus illud *conſequenter* eſt annexum, *gratis* dare cenſetur.

Quare qui licitum credunt, nec eſſe contra juſtitiam permutare Beneficia Eccleſiaſtica ſub conditione ſolvendæ penſionis, quia permutans non exigit illam pro permutatione Beneficii, ſed veluti pro emolumento temporali, quod illi conferre non tenebatur, non obſcure comprehenduntur cenſura Alexandri VII. quam ſequenti Propoſitioni inuſſit in Decreto contra 45. Propoſit. *num.* 22. *Non eſt contra juſtitiam, Beneficia Eccleſiaſtica non conferre gratis, quia Collator conferens illa Beneficia Eccleſiaſtica pecunia interveniente, non exigit*

Digitized by Google

git illam pro collatione Beneficii, ſed velut PRO EMOLUMENTO TEMPORALI, *quod tibi conferre non tenebatur.*

Ulterius, ſi qua ſubtilitas actum aliquem à peccato contra certam legem ita excuſet, ut ſimul univerſam illam legem pene iootilem, & ſine fructu reddat, jure merito reputanda eſt eluſio, *ad excuſandas excuſationes in peccatis*. At evidens eſt, quod ſi ab omni Simonia excuſentur, qui ſolo titulo exceſſus ſeu inæqualitatis fructuum in permutatione penſionem exigunt, ac recipiunt, univerſam legem contra Simoniacas & nundinarias permutationes ac reſignationes eludi; cui enim rei lex illa ſervit, ſi omnis illa hodierna Beneficiorum appretiatio & nundinatio excuſetur, modo ea, quæ dantur, penſionis vocabulo colorentur?

Quis, quæſo, tam inſipiens, qui in Beneficiorum permutatione aut reſignatione pecuniam exigendo Simoniacam reſignationem aut permutationem faciet, ſi eandem pecuniæ ſummam *penſionis* nomine, citra vitium Simoniæ, habere poſſit?

Et certe qui vel leviter attenderit modum agendi eorum, qui Beneficia ſua mediante penſione permutant, videbit modo plane profano, & nundinario Beneficia Eccleſiaſtica tractari. Nonne enim dolentes conſpicere jubemur, paſſim Beneficia Eccleſiaſtica quoad temporalia emolumenta expendi ac appretiari, inæqualitatemque eorum præſcripta *penſione* annua compenſari, non ſecus ac duorum equorum aut fundorum permutandorum valor & bonitas expenderentur, & reperta eorum inæqualitas pretii ſuppletione ad æqualitatem reducerentur? Quis ſimiles rerum ſpiritualium profanationes non exhorreſcat & execretur?

CAPUT V.

Num reſignatio ſimplex, vel in favorem, ſit juſta cauſa recipiendi penſionem,

§. I.

Sacri Canones volunt, ut quis Eccleſiam, cui ſemel eſt adſcriptus, ſine cauſa non deſerat.

PRiſcum jus eſt cum ipſis Apoſtolis natum, ne vel Epiſcopi, vel ulli Clerici ſua loca, ſuaſve quaſi ſtationes, in quibus divina ordinatione ſemel ſunt conſtituti, leviter & ſine cauſa deſerant; juxta iſtud Apoſtoli 1. *Cor.* 7. *v.* 20. *Unuſquiſque in qua vocatione vocatus eſt, in ea permaneat.*

Utque hanc in rem prioris ætatis Canones ſileamus, etiam ſæculo XI. diſciplinam illam illibatam voluit Urbanus II. *Diſt.* 79. *Can.* 2. „ Sanctorum Canonum ſtatutis conſona ſanctione decernens, ut ſine „ titulo facta ordinatio irrita habeatur, *& in qua Eccleſia quilibet titulatus eſt, in ea perpetuo perſeveret.* Conformiter ad illud Concilii Valentini in Hiſpania: *Nullum Epiſcopi ordinent, qui localem ſe futurum primitus non ſpoponderit.* Can. penult. & ult.

Rationem illius diſciplinæ dictum Concilium inſinuat: „ Ut ſinguli in delegata ſibi Eccleſia aſſiduum „ præſtent officium, & Epiſcopi ſui præceptis ob„ temperent, & ne ab Eccleſiaſtics devient diſcipli„ os, ab una in aliam Eccleſiam tranſeuntes.

Eandem Eccleſiæ diſciplinam etiam ſæculo XII. Alexander III. Archiepiſcopo Turonenſi exacte ſervandam eſſe reſcripſit. Cujus reſcriptum Gregorius IX. Decretalibus ſuis *Cap.* 4. *in De Renunciat.* inſerendo authoritate juris donavit; adeoque nec jure Decretalium Clericus Eccleſiam, cui ſemel adſcriptus eſt, ſine Superioris authoritate dimittere poteſt.

Scio quidem Canoniſtas recentiores nonnullos exiſtimare deciſionem illius Decretalis in deſuetudinem abiiſſe; ex eo quod Epiſcopi paſſim permitterent Clericos Beneficia ſua proprio arbitrio dimittere: notandum tamen, quod obſervat Fagnanus, ejuſmodi indulgentiam ex proprio intereſſe non raro profluxiſſe. *Nam Superiores non curant*, ait Fagnanus, *ut Beneficiati recedant de Beneficiis, quin potius contenti ſunt, ut poſſint aliis conferre.* Cap. 4. de Renunciat.

Num igitur dicta indulgentia ſuffecerit, ut dicta Decretalis vere eſſet abrogata, non ita conſtat; hoc tamen conſtat, quod Synodus Tridentiua *Seſſ.* 23. *cap.* 16. *De Reform.* decreverit conformiter ad priſtinam Eccleſiæ diſciplinam, „ ut etiam is, qui ad titulum patrimonii pro neceſſitate aut utilitate alicujus Eccle- “ ſiæ ordinatur, eidem Eccleſiæ aut loco adſcribatur, “ ubi ſuis fungatur muneribus, nec incertis vagetur “ ſedibus: *Quod ſi locum inconſulto Epiſcopo deſeruerit, ei Sacrorum exercitium interdicatur.* Quo De- “ creto (ut etiam recte advertit Fagnanus) prohiben- “ tur Clerici, licet nullum Beneficium habentes, ſed “ in ipſa ordinatione alicui Eccleſiæ tantummodo ad- “ ſcripti, ab ea inconſulto Epiſcopo recedere. Unde “ cavendum eſt, ſubdit idem Fagnanus, à modernis “ Collectoribus, dum aliis relatis dixerunt: Presbyte- “ ris & Clericis non habentibus Beneficium in titu- “ lum perſonalem reſidentiam requirens, licitum eſſe “ ire quo velint, & Ordinarios teneri eis literas com- “ mendatitias concedere. Hoc eſt enim, inquit, con- “ tra præcitatum Concilii Decretum. “

Sive igitur priſtina, ſive moderna Eccleſiæ Decreta ſpectentur, fit apparet, Eccleſiæ mentem & intentionem eſſe, ut quemadmodum ſine Principis aut Ducis conſenſu milites ſtationes ſuas deſerere nequeunt; ita nec Clerici ſtationes ſive Eccleſias ſibi commiſſas leviter, & ſine Superioris voluntate deſerant.

Manifeſtum quoque eſt, Eccleſiam ſtabiles & firmos velle Miniſtros, qui eo nimirum animo accedant, ut ſedulum & ſtabile in ſua vocatione ſervitium præſtare intendant, neque ab ea recedant, ni alio eos neceſſitas aut utilitas vocet.

Quapropter ſi Patres Concilii Bituricenſis *an.* 1584. *tit. De Beneſic. cap.* 2. „ denuncient omnibus cujuſcunque gradus & conditionis, qui Beneficia Eccle- “ ſiaſtica ſolius temporalis proventus gratia ſuſcipiunt, “ eos non facere fructus ſuos, ſed ad reſtitutionem te- “ neri, “ quanto majori jure denunciaretur omnibus, qui Beneficia Eccleſiaſtica non ſuſcipiunt, ut in illis officium aliquod Eccleſiæ præſtent; ſed ut illud quamprimum reſignando penſionem aliquam ex illo diſtillent, *penſionem illam non facere ſuam, ſed ad reſtitutionem teneri?*

§. II.

Reſignationes in favorem cum clauſula, non aliter, nec alias, *multis titulis contrariæ ſunt SS. Canonibus.*

REſignationes in favorem cum clauſula, *non aliter, non alias, non alio modo*, pluribus titulis contrariari Sacris Canonibus apertum eſt.

Planum enim eſt, ordinaria hujuſmodi reſignationes pactionem ſeu conventionem aliquam continere, *cum tamen in ſpiritualibus*, juxta Sanctiones Canonicas, *omnis pactio, omniſque conventio omnino debent ceſſare.* Cap. 4. *in De Pactis.*

Secundò, Sacris Canonibus vetitum fuit, ne Clericis liceat ſibi ſucceſſorem eligere, licet ad vitæ exitum perveniant; ne *alias Sanctuarium Dei quaſi jure hæreditario poſſideretur.*

Quomodo per prædictas reſignationes hiſce Canonum conſtitutis contraveniatur, & ratio & experientia docet. Quis enim non videat, per ſimiles reſignationes Beneficiatos ſibi ſucceſſores eligere, Beneficiaque jure quaſi hæreditario ad poſteros tranſmittere? quod & experientia nimis, quam manifeſtum fecit; cui malo etſi per Regulas Cancellariæ *De Viginti de publicandis reſignationibus*, aliaſque Romani Pontifices occurrere voluerint, parum tamen remedii allatum eſſe quotidie experimur.

Tertiò, per hujuſmodi reſignationes à Collatione & Proviſione Beneficiorum excluduntur illi, quibus ex Eccleſiæ ordinatione incumbit Miniſtros conſtituere; & datur pene omnibus Beneficiatis facultas Beneficiorum pro arbitrio ſuo conferendi, & quaſi de proprio diſponendi.

Hæc, & ſimilia, quæ ab hujuſmodi reſignationibus vix abeſſe poſſunt, ſi attendantur, non mirum, ſi nec in Decreto Gratiani, nec in Decretalibus Gregorii IX. vel Bonifacii VIII. aut Clementinis vel Extravagantibus ulla reſignationis *in favorem* cum clauſula, *non aliter*,

ter, non alias, non alio modo, mentio occurrat; ut etiam Flaminius Pariſius obſervat. Quo vero tempore primum originem ceperint, incertum, illud conſtat, quod tempore Gregorii De Ambaſia in Regno Franciæ Legati à Latere ventilatum fuerit, teſte Rezeo *Tract. Jur. Regul. Privil. Utrum reſignatio facta in favorem certæ perſonæ valeret, vel cenſeretur Simoniaca*; ac tandem ab utraque parte allegatis argumentis per Parlamentum Pariſienſe ſimiles reſignationes ut *nullas & Simoniacas fuiſſe rejectas*, tanquam continentes pactionem ſaltem tacitam ex parte reſignantis, & expreſſam in verbis procurationis cum clauſula, *non aliter, &c.*

Profecto, ſi quis attenderit incommoda & abuſus omnes, qui occaſione reſignationis *in favorem* in Eccleſiam redundant, non dubium, quin fateri debebit, quod omnino optandum ac annitendum eſſet; ut reſignationes illæ plurimis ſæculis incognitæ, nec etiam hodie permitterentur; meritoque à nonnullis in Synodo Tridentina ad earum totalem abolitionem actum fuiſſe.

Nonne enim ad oculum patet, per ſimiles reſignationes & permutationes hodie Beneficia Eccleſiaſtica quaſi commercio profano exponi & transferri? Nonne per ſimiles reſignationes Beneficia hæreditaria quodammodo facta eſſe conſpicimus? Nonne per illas paſſim carni & ſanguini in Beneficiorum reſignatione indulgetur? Nonne quiſque Beneficiatus per viam ſimilis reſignationis conſtituitur quaſi dominus ſui Beneficii, ut de illo pro arbitrio ſuo diſponat, & contra SS. Canonum Decreta ſucceſſorem ſibi eligat?

§. III.

Permutantes & reſignantes debent in ſua permutatione & reſignatione ſemper, quantum poſſibile eſt, digniorem eligere.

PErmutantes ac reſignantes Beneficiorum diſtributioni ſeu proviſioni cooperari, ad eamque concurrere, juxta uſitatam modernam praxim, nemini dubium eſſe poteſt; conſequenter ſicuti Collatores & Patroni citra juſtitiæ diſtributivæ violationem, & peccatum acceptionis perſonarum, minus dignum præ digniori, ex humano erga aliquem affectu eligere vel præſentare nequeunt, ut ſupra probatum eſt; ita nec permutantes aut reſignantes, in quantum ipſi ad Beneficiorum diſtributionem (quæ unice in Eccleſiæ utilitatem fieri debet) concurrunt, non poſſunt dignum præ digniore ex privato affectu, aut humana aliqua conſideratione eligere.

Sed dicent forte permutantes aut reſignantes, Superiorum eſſe permutationem, vel reſignationem admittere vel rejicere. *Reſp.* Sit ita; quid enim ſi Prælatus facilius forſan quam oporteret, imo quodammodo indifferenter, ut hodie aliquibus in more eſſe videtur, permutationes admittat, num propterea permutantes & reſignantes minus digni erunt extra noxam? Nonne ipſi ſunt cauſa, quod minus digni Beneficium obtineant? Si enim in permutatione & reſignatione ſolum utilitatem Eccleſiæ attendiſſent, eaſque perſonarum conditiones, quæ faciunt *ad cauſam*, id eſt, ut melius Eccleſiæ provideatur, indubie dignior promotus fuiſſet; adeoque per reſignationem minus digno fit, ut Beneficium non diſtribuatur ſecundum juſtitiam diſtributivam.

Adhæc, quis neſciat; quin conſiderando hodiernam praxim, Prælati ac Superiores ſubinde cogantur tolerare reſignationes aut permutationes factas cum perſonis minus dignis, ex. gr. ut valde indignus excludatur; quo caſu equidem permutantes & reſignantes cauſa ſunt, quod minus digni præ dignioribus in Beneficia intrent.

Plura hic dicere ſuperſedeo, quia in anterioribus ſat oſtenſum fuit, quod in quacunque Beneficiorum diſtributione unice præ oculis haberi poſſint conditiones perſonarum, quæ faciunt *ad cauſam*, id eſt, ut aptiori Miniſtro Eccleſiæ provideatur.

§. IV.

Renunciatio ſimplex vel in favorem non eſt juſta cauſa petendæ penſionis.

UT renunciatio Beneficii juſta ac legitima cauſa eſſet petendi aut recipiendi penſionem, deberet ipſa eſſe titulus ſufficiens & legitimus, ut quis redditus Beneficio annexos perciperet; at quid à ratione magis alienum, quam ut quis jus acquirat ad fructus ſeu proventus deſtinatos in ſubſidium & ſuſtentationem Miniſtri aut operarii, per hoc quod Miniſterium aut operas deſerat? Nunc è contra juſtiſſimum eſt, ut ſicuti ipſe tanquam Miniſter & operarius integros proventus habuit, eoſdem integros permittat illi, qui in idem Miniſterium & operas ſuccedit?

Hinc magna Chalcedonenſis Synodus ſtatuit *Can.* 10. „ ut ſi quis tranſlatus eſt ex alia in aliam Eccleſiam, prioris Eccleſiæ, vel Martyriorum, quæ ſub ea ſunt, aut Ptochodochiorum, aut Xenodochiorum *rebus in nullis communicet.*"

Ulterius, qui ob ſolam renunciationem ſeu reſignationem à reſignatario penſionem prætendit, nonne ob Beneficii collationem ſeu reſignationem temporale, penſionem nimirum aliquot centenorum florenorum, exigit? Qua igitur ratione à Simonia eximitur? Quid enim apertius, quam Simoniacum eſſe, nolle Beneficium alicui, ſive via permutationis, ſive reſignationis dare, niſi ex reſignatione ſeu permutatione, ſummam aliquam pecuniæ accipiat, eaque ei addicatur?

Sunt quidam, teſte Urbano III. *qui Præbendas ſuas cedunt, & juri renunciant, ut majorem Præbendam obtineant, vel ex hoc ſummam pecuniæ conſequantur, quod quidem honeſtati eſt contrarium*, ET, ait Pontifex, SIMONIACAM PROCUL DUBIO CONTINET PRAVITATEM. *Cap.* 5. in *De rer. permut.*

Si teſte Pontifice cedere ſeu renunciare Præbendas, ut ex hoc *ſumma pecuniæ* obtineatur, *Simoniacam contineat pravitatem*, qua ratione, vel in ſpeciem à Simonia excuſabuntur, qui Præbendæ vel Beneficio renunciant, ut penſionem aliquot centenorum florenorum obtineant? Num forte *penſio* illa non eſt æſtimanda *ſumma pecuniæ*? O humana cæcitas & perverſitas!

Aliter ſane id intellexerunt Patres Synodi Oxonienſis *ann.* 1522. „ Ne lepra, inquiunt *Can.* 11. Giezitica, quod abſit, per avaritiæ cultum latenter irrumpens Miniſtros Eccleſiæ collocet extra caſtra regni æterni: diſtinctius inhibemus, ne quis Eccleſiæ renuncians *recipiat ab eo, qui ſibi ſubſtituitur, vicariam.*"

Non dubitavit proinde hæc Synodus, quin lepra Giezitica inficerentur renuntiantes Eccleſiæ ea conditione, ut ab eo qui ſibi ſubſtituitur, *vicariam* ſive penſionem recipiant.

Et certe quis, niſi penſionarii cupiditate avaritiæ excæcati, de hac veritate ambigere poſſet? Unde etiam Theologi alias de laxitate potius, quam rigore ſuſpecti, ſimiles renunciationes Simoniacas dicere non dubitarunt.

Nullo modo juſtum eſt (ait Theophilus Raynaudus è Societate Theologus *Tract. De bonis Eccleſ. lib.* 1. *ſect.* 2. *cap.* 1.) ut quis idcirco tantum depoſcat ſibi penſionem, quia reſignat Beneficium in favorem tertii, *tametſi hæc eſt praxis, vel potius* ABUSIO QUOTIDIANA. Reprehendunt eam Corduba, Valerius & Molanus. Ratio, cur non poſſit eo tantum titulo imponi penſio, inde ducenda, quod *deſit titulus accipiendæ ex ea cauſa penſionis*. Igitur titulus, ob quem penſio imponitur, eſt Beneficii renunciatio, quæ ſi ſola ſit, non eſt cauſa idonea penſionis imponendæ, quia Beneficiarius poſt renunciationem nihil juris habet ad minimam partem fructuum Beneficii, quod dimittit: per ipſam vero renunciationem nullum jus ad fructus acquiſit. Tenetur enim vel rite miniſtrare, ut fructibus potiatur; vel ſi cedere Beneficio vult, tenetur *gratis* cedere, niſi aliquem titulum alleget, quo poſſit portionem fructuum retinere. Quod ſi omittat, & tamen fructuum *partem ſibi ſecuram velit, vel pro pretio Beneficii id depoſcit*, EST SIMONIACUS: vel de ea nequitia eſt ſuſpectus; etiamſi *Pontificiam*

» coo-

„ conceſſionem obreptitie extortam obtendat, ut Cor-
„ duba admonuit, adductis Panormitano, Anania,
„ Felino, Archidiacono, Imola & Friderico.

Ex ſententia proinde etiam laicorum ut Simoniaci condemnantur, qui ſolo titulo reſignationis *in favorem*, exigere penſionem non verentur.

CAPUT VI.

De Penſionibus *pacis cauſa*.

§. I.

Exigere penſionem ut liti cedatur, illicitum eſt.

INterrogatus Alexander III. *in Capit.* 7. ii *De Tranſact.* „ Utrum de Eccleſiaſtico Beneficio in
„ litigium deducto poſſit fieri tranſactio: tale
„ dedit reſponſum: quod tranſigi ſuper re ſacra &
„ litigioſa non poteſt; etenim res ſacræ, ut poſſi-
„ deantur aliquo dato vel retento ſeu promiſſo, ſpe-
„ ciem credimus habere Simoniæ.

Nihil proinde temporale pro renonciatione litis ſuper re ſacra ſiva Beneficio, citra Simoniam exigi poteſt; cujus ratio non eſt obſcura. Jus enim quod litiganti alter collitigantium cedit, indubie ſpirituale eſt, ſiquidem reſpicit Beneficii titulum, ſuper quo lis vertitur. Proinde ſi pro ceſſatione hujuſmodi prætenſi juris temporale exigatur, non poteſt non eſſe Simonia.

Hoc ſi omnes agnoſcere tenentur, nimirum Simoniacum eſſe, pro ceſſione ſive renunciatione prætenſi juris ad Beneficium exigere aliquid temporale, ſiva *tranſigere ſuper re ſacra litigioſa aliquo dato vel retento*; quis auſit inficiari, quin Simoniam redoleat, renunciare ſive cedere juri litigioſo ad Beneficium ea conditione, ut aliquot centenorum florenorum penſio cedenti ſolvatur? quis enim ambigat, quin eo caſu fiat tranſactio de re ſacra aliquo dato vel retento? Ni forte nihil dari dicatur cedenti, dum illi notabilis penſio annua addicitur.

Penſiones proinde, quæ *pacis cauſa* petuntur & exiguntur, Simoniacæ pravitatis mera ſunt pallia. Quid enim, quæſo intereſt, num quis ſimpliciter collitigantem obliget ad dandam ſimpliciter aliquam ſummam pecuniæ, non vero eundem aſtringat, priuſquam liti cedere velit, ut ſimilem vel majorem ſummam, quam *penſionem* vocare lubet, perſolvat?

§. II.

Frequenter incurritur Simonia ab eo, qui promittit penſionem pacis cauſa.

„ MUlti electi, qui gratuitam & Canonicam ha-
„ bent electionem, inquit S. Ivo Carnotenſis
„ *Epiſt*. 6. quia dilationibus impediuntur; comparatis ſibi pecunia mediatoribus & prolocutoribus, ne
„ turpem patiantur repulſam, in *Simoniacam* offen-
„ dunt aliquando conſecrationem.

Rationem aſſignat B. Petrus Damiani *Lib.* 2. *Epiſt.* 3. quia non Eccleſiæ conſulere quærunt; *ſed quiete poſſidendi ſibi culminis aditum pandunt*. Hoc eſt, ne per tertium à Sacerdotio aſſequendo impediantur, aut ex illo deturbentur, datis muneribus, ſed ſpecie *redimendæ vexationis*, ut ajunt, aſſequuntur.

Sub hac vero larva non raro Simoniam latere *par.* 1. *cap.* 2. §. 3. oſtendimus, eo quod ſæpius contingat, ut tertius juſte ipſum vel à poſſeſſione impedire, aut ex poſſeſſione exturbare poſſit; quo caſu ſi temporali dato aut promiſſo tertius ille juri ſuo cedat, quis ambigat, quin apertiſſima committatur Simonia, & præcepto Chriſti, *Gratis accepiſtis, gratis date*, contravenitur?

Quidni igitur & Simonia committatur ab eo, qui annuam penſionem annuit, & promittit collitiganti, ut à lite recedat, non Eccleſiæ conſulere quærens, *ſed quiete poſſidendi ſibi culminis aditum pandens*; atque ita, ne per tertium à Beneficio retardetur, vel ex illo forſitan exturbetur, ſub ſpecie *redimendæ vexationis*, vel, ut loqui placet, *pacis cauſa*, penſionem aliquot centenorum florenorum addicit & promittit?

Quapropter timendum eſt, ne qui collitigantibus, ſeu vexantibus penſionem facile annuunt & promittunt, quaſi Eccleſias à litibus & moleſtiis liberaturi, non raro ſub hoc ſpecioſo pallio Simoniam committant; quia revera non tam Eccleſiam à vexatione liberare, quam ſeipſos in Beneficii poſſeſſione ſecuros conſtituere, ac collitigantis jus penſione annua redimere intendunt.

Tametſi igitur nonnunquam contingere poſſit, ut penſio à Prælato ob juſtam cauſam, v. gr. ad avertendum magnum malum ab Eccleſia, alias non avertendum, impoſita, juſte à penſionario accipitur, quemadmodum *par.* 2. *cap.* 3. §. 5. notavimus; ſolicite tamen cavendum, ne ipſe Beneficiatus proprio motu eam addicat aut promittat, ne, ut diximus, ſub illo pallio Simoniam incurrat; dum ſcilicet latente proprio affectu, per penſionis addictionem pacificam Beneficii poſſeſſionem quærit.

§. III.

Occurritur objectioni, quæ petitur ex Cap. 21. ii *De Præbendis*.

ILlis, quæ de penſionibus *pacis cauſa* ſive redimendæ vexationis, dicta ſunt, nonnulli contrariari credunt deciſionem ſeu reſponſum Innocentii III. in *Cap.* niſi eſſent ii *De Præbendis*. Verum ſi tantum leviter contextus Decretalis expendatur, de facili apparebit, nihil in illo Innocentii reſponſo præſidii pro hodiernis penſionibus haberi; quod ut omnibus clarius appareat, integrum textum ſubjicio.

Niſi eſſent, inquit, viri providi & honeſti, tam „
qui ordinationem fecerunt, quàm illi, circa quos „
eſt facta ordinatio, in Eccleſia veſtra ſuper negotio „
Prioratus, ordinationem illam valde ſuſpectam pro- „
pter exempli perniciem haberemus. Quod ergo poſt „
concertationem diutinam ordinatum eſt circa unum „
de duobus electis, ut ipſe habeat Prioratum, hoc „
ex juriſdictione delegata ſecundum juſtitiam vide- „
tur eſſe ſtatutum: quod autem ordinatum eſt cir- „
ca reliquum, ut ipſe viginti libras de redditibus „
Capituli, & quadraginta de proventibus Prioratus „
percipiat annuatim: hoc ſecundum providentiam in- „
telligitur eſſe præceptum ex arbitraria poteſtate, cum „
in Delegatos fuerit compromiſſum, qui authorita- „
tem ſibi retinendo commiſſam, ſe pro bono pacis „
& utilitatis hoc ordinaſſe fatentur. Quia igitur hæc „
ordinatio ab omnibus eſt recepta, poſſuntque licite „
Prior & Capitulum de proventibus ſuis propter cau- „
ſas prædictas, non quidem ex pactione partium, „
ſed ex juſſione Judicum, proviſionem hujuſmodi ex- „
hibere. Nos eam hoc adhibito moderamine *tolera-* „
mus, ut ad præſtationem quadraginta librarum non „
dignitas Prioratus, ſed perſona Prioris maneat one- „
rata: ne forte circa proventus aliqua videatur facta „
ſectio Priore defuncto, ſucceſſor ipſius ad præſta- „
tionem quadraginta librarum minime arctatur.

Circa illam Pontificis deciſionem hæc notanda occurrunt, quæ clare oſtendunt deciſionem illam, nullatenus penſionibus hodiernis patrocinari.

Primò, dicit Pontifex, quod ordinationem illam haberet valde ſuſpectam propter exempli perniciem; niſi eſſent viri providi & honeſti, tam qui ordinationem fecerunt, quàm illi, circa quos eſt facta ordinatio. Ut nimirum ex perſonarum prudentia & honeſtate præſumeret Pontifex, ordinationem illam unice in Eccleſiæ utilitatem factam eſſe.

Secundò notandum, quod Pontifex dicat, quod poſſint Prior & Capitulum licite de proventibus ſuis propter cauſas prædictas, *non quidem ex pactione partium, ſed ex juſſione judicum* proviſionem hujuſmodi exhibere.

Quod igitur hic penſionis nomine dabatur, initium ſumebat ex juſſione Judicum, non *ex pactione partium*; imo nequidem ſcitur, partes de penſione mentionem feciſſe; ſed Judices ut viri honeſti & providi judicarunt pro *bono pacis & utilitatis* Eccleſiæ juſtum eſſe, ut ſubſidium aliquod daretur ei, qui Prioratui cedebat: Quemadmodum Synodus Chalcedonenſis in cauſa Sabiniani & Athanaſii contendentium de Epiſcopatu Parthenorum ordinaſſe *par.* 2. *cap.* 1. §. 2. diximus,

mus. Quidni enim fieri potuit, ut is qui cedebat, de Eccleſia eſſet bene meritus, nec aliunde unde viveret haberet; adeoque omnino juſtum eſſe, ut *miſerationis intuitu* de alimentis ipſi per Judices provideretur.

Nullum ergo penſiones illæ hodiernæ, quæ *ex pactione & conventione partium* initium ſumunt, licet poſtea Judici vel Superiori probandæ præſententur, præſidium habent; imo è contra non obſcure reprobantur; cum Pontifex expreſſe dicat, quod Prior & Capitulum *non quidem ex conventione partium, ſed ex juſſione Judicum*, proviſionem hujuſmodi exhibere poſſit.

Quare ad hanc Decretalem ſcribens Proſper Fagnanus dicit: „ Oportet tamen, ut hujuſmodi compoſitiones (qualis occurrit in hac Decretali) ſuper Beneficiis, ad hoc ut valeant, & excuſentur à Simonia, capiant principium ab authoritate Superioris, & non à pactione partium; ut probat, inquit, hæc litera ibi, *non quidem ex pactione partium. ſed ex juſſione Judicum*. Quamobrem, pergit Fagnanus, qui prius faciunt inter ſe compoſitionem, & poſtea adeunt Judices ut interponant authoritatem, non excuſantur ſecundum bonam conſcientiam, quominus incidant in vitium Simoniæ, ut advertunt Butrius, Imola, Abbas & Decius." Hæc Fagnanus ad *Cap. Niſi eſſent* :: *De Præbendis num. 5.*

Nihil ergo commune habet proviſio, de qua in dicta Decretali cum modernis penſionibus. Hæ enim ex *conventione & pactione partium initium ſumunt*, illa autem proviſio facta erat ex *mero officio* Judicum Delegatorum in qualitate arbitratorum, qui bonum pacis & utilitatis præ oculis habentes ita ſtatuendum credebant.

Adhæc, licet ordinatio illa à Judicibus illis providis & honeſtis, pro bono pacis & utilitatis fama, nihil mali in ſe habere videretur, eam tamen Pontifex approbare noluit; ſed *eam adhibito hoc moderamine*, inquit, TOLERAMUS.

Quis vero neſcit, multa pro temporum, ac rerum circumſtantiis à Pontifice aliiſque Eccleſiæ Prælatis *tolerari*, & *diſſimulari*, quæ tamen non probantur? Unde etſi hic penſionis aliquod veſtigium eſſet, nihil tamen penſionarii in ſuam defenſionem habere poſſent. Sicuti enim ſuperius dictum eſt, poteſt nonnunquam Superior penſionem aliquam permittere & imponere, & Beneficiatus impoſitam ſolvere, ut tamen penſionarius eam illicite percipiat. Unde non dicitur hic, quod cedens eam licite percipiat.

Verum enim vero, tametſi Pontifex hoc ſuum reſponſum ita temperaverit, tantaque circumſpectione locutus fuerit, tamen ex *occaſione hujuſmodi proviſionis*, ait Gloſſa, *aſſumunt quandoque aliqui cauſam malefaciendi*. Quinimo, ut recte nonnulli obſervarunt, ex hac Decretali originem ſumpſere penſiones illæ, quæ hodie *pacis cauſa* colorantur, ut vel inde pateat, quam difficiles ſe exhibere teneantur Eccleſiæ Prælati, ut permittant aut etiam tolerent ea, quæ de facili in exemplum, cum ingenti malorum ſequela, trahi queunt.

Quamvis igitur prælati Eccleſiæ juxta ante dicta, interdum ob bonum Eccleſiæ annuere poſſint penſionem alicui non merenti, ob exempli tamen perniciem, rariſſime id faciendum erit; imo interdum expediret extrema quæque tentare, quam penſionem permittere ſeu indulgere, præſertim eo loco, ubi penſiones tot malorum ſcaturigines nondum invaluerunt, aut non tales, quales petuntur.

CAPUT VII.

De incommodis, quæ ex hodiernis penſionibus oriuntur. Et an Synodus Tridentina eas probaverit: Quidque de illis S. Carolus ſenſerit.

§. I.

Eadem pene incommoda oriuntur ex moderna penſionum praxi, quæ ex Simonia.

PER hodiernas penſiones frequenter in Beneficiorum permutatione ac reſignatione Simoniacam pravitatem tegi ac palliari, ex antedictis conſtat; eoſdemque pene modernarum penſionum atque Simoniæ effectus eſſe, non difficulter intelliget, qui vel leviter hodiernum penſionariorum agendi modum conſideraverit.

Per Simoniam contigit, ut res ſpirituales ad vilitatem quandam rebus iſtis indigniſſimam redigantur, cum enim in Simonia commutatio quædam rerum ſpiritualium cum temporalibus interveniat, quodam modo ſpiritualia temporalibus coæquantur, quo res ſpirituales multum infra dignitatem ſuam deprimi nemo dubitat. Quis vero idem per uſitatam penſionum praxim fieri neget? Nonne enim ad oculum patet, reſignantes ac permutantes, æſtimare Beneficia ſua penes proventus annuos, eoſque temporali penſione compenſatos aut æquatos velle, non alias, ac ſi res mere temporales in foro appretiarentur, atque pretii ſuppletione ad æquitatis terminos reducerentur? Num forſan res ſpirituales minus deprimuntur, ſi penſione annua aliqua centenorum florenorum commutentur, quam ſi certa pecuniæ ſumma interveniente commutatio fieret?

Ulterius per Simoniam fit, „ ut nulla de actu probatio, nulla ſolicitudo de moribus, nulla de vita diſcuſſio; ſed ſolummodo dignus, qui dare pretium ſufficerit, æſtimetur," ait S. Gregorius *lib. 7. Epiſt.* 111. An non idem penſionum effectus? Nonne prima, ne dicam unica eſt penſionariorum aut in Beneficiorum reſignatione aut permutatione cura, quis ampliorem ac pinguiorem penſionem dare velit?

Sit Clericus aliquis moribus ac eruditione quantumvis excellens, qui Beneficium non ambiat; qui proventus ac redditus Eccleſiaſticos conſideret, ut Miniſtrorum ſuſtentationi deputatos, & quod reliquum eſt, pauperum uſibus applicandum; ſi penſionem proventibus Beneficii proportionatam annuere nolit, à Beneficio excludetur.

Nonne quoque conſtat, per penſionum praxim atque ac per Simoniam pauperibus plerumque ad Beneficia aditum intercludi? Quid enim experientia evidentius, quam penſionarios illos paſſim quærere, qui penſionem non tantum annuere volunt, ſed de illius annua ſolutione ſecuritatem dare poſſunt? Imo frequenter penſionariis nec hoc ſufficit; ſed eum invenire ſtudent, qui ſi non expreſſe, ſaltem tacite penſionis redemptionem addicat; aut ut minus ex circumſtantiis colligant, eum ad redimendum eſſe inclinatum; quod cum à pauperibus non ſperent, etiam illis, tametſi optime merentibus, Beneficia ſua reſignare cavent.

Quid plura? Nonne ingenue fatendum eſt per penſionarios hodie eo rem pene redactam, ut dicere liceat cum Alexandro II. „ Quod nulli unquam Clerico, quamvis Religioſo, quamvis ſcientia & moribus prædito, Eccleſiaſticum Beneficium concedatur (ego dico reſignetur) niſi ei qui *profano pecuniæ* (penſionis) *munere* illud emere ſtuduerit: fitque Eccleſia & res ejus ita venalis, velutique terrena & vilis merx à negotiatoribus ad vendendum expoſita." *Can. 9. cauſ. 1. q. 3.*

§. II.

Canonibus pluralitatem Beneficiorum vetantibus per penſionarios illuditur.

CUm Eccleſiaſticus ordo pervertatur, ait Synodus Tridentina *Seſſion. 24. cap. 17. de Reform.* quando unus plurium Officia occupat Clericorum, ſancte Sacris Canonibus cautum fuit, neminem oportere in duabus Eccleſiis conſcribi. Verum quia plurium Beneficiorum venatores, non tam Officia, ac Eccleſiaſtica Miniſteria, quàm temporalia commoda venari & æſtimare ſolent, facili negotio per hodiernas penſiones ſacris illis Canonibus illudunt.

Cum enim penſio quantumvis notabilis, nomine Beneficii non venire credatur; creditur quoque, penſiones licet multiplicatas una cum Beneficio haberi poſſe, ſalvis Canonibus pluralitatem Beneficiorum damnantibus: atque ita penſionarii non obſtantibus tot Eccleſiæ ſeveriſſimis Decretis idem aſſequuntur per penſiones, quod aſſequi per Beneficiorum pluralitatem ordinarie intendunt, & Eccleſia in eadem pene incommoda incidit, quæ vetandam Beneficiorum pluralitatem vitare intendit.

Si enim quis Beneficium aliquod, v. g. Canonicatum Cathedralem poſſideat, eligatur vero ad aliud cum priori incompatibile, ex. gr. Decanatum in alia Eccleſia; prius Beneficium quidem ſpecie tenus reſignabit, ſed in effectu, quoad majorem nimirum emolumentorum partem retinebit, ſcilicet retinendo penſionem, quæ ut minus duas partes, imo nonnunquam totam pene portionem proventuum abſumet; ſicque non duo duntaxat, ſed quotquot aſſequi poterunt Beneficia in effectu ſimul retinere penſionarii poterunt; ſingula nimirum ſub penſione reſignando.

Inde contingit illud, quod præcipue per ſua Decreta contra Beneficiorum pluralitatem cavere voluit Eccleſia, „ ut unus, qui unum quantumvis modicum vix Officium, ut loquitur Joannes XXII. implere ſufficeret, „ plurimorum ſibi vindicat ſtipendia; quæ multis literatis viris, vitæ puritate ac teſtimonio bonæ famæ „ pollentibus, qui mendicant, poſſent aliunde ſufficere, æqua diſtributione collata. *Extravag.* Execrabilis *de Præbend. in communib.*

Et quæſo, quid intereſt, num quis retinendo plura Beneficia plurium Clericorum ſibi ſtipendia uſurpet, an vero tanquam penſionarius nullo Eccleſiaſtico titulo munitus illa ſibi vindicet?

Certe non abſimiles videntur hujuſmodi penſionarii illis, qui jampridem variis artificiis plura Beneficia retinere volentes, Beneficium alteri quidem modico conſtituto ſtipendio reſignabant, ejuſdem Beneficii Vicaria cum majore parte fructuum ſibi retenta: quod pernicioſum artificium dum Eccleſia detexit, condemnare non dubitavit. Vide Synodum Londinenſem *an.* 1237. *Can.* 10.

Nonne enim multi penſionarii in effectu Beneficium modico conſtituto ſtipendio reſignant, ſibi majori parte fructum, *penſionis* nomine, retenta?

§. III.

Propter penſiones aſpirant plures ad Beneficia, qui nec Beneficio deſervire, imo nec in ſtatu Eccleſiaſtico vivere intendunt.

Mercenarios, qui nonniſi lucra ſeculi in militia Chriſti quærunt, ſummopere ſemper execrata eſt Eccleſia. Hinc ſetin monet Epiſcopos, ut ne *prima quidem Tonſura initientur, de quibus probabilis conjectura non ſit, eos non ſecularis judicii fugiendi fraude, ſed ut* Deo fidelem cultum præſtent, *hoc vitæ genus elegiſſe*. Synodus Trid. *Seſſ.* 23. *cap.* 4. *De Reform.*

Eadem ratione declaratur *in Cap.* 35. *de Electione in* 6. *Quod ſi quis promoveri ad Sacerdotium non intendens Parochialem receperit Eccleſiam, ut fructus ex ea per annum recipiat: ipſam poſtmodum dimiſſurus (niſi voluntate mutata promotus fuerit) teneatur ad reſtitutionem fructuum eorundem: cum eos receperit fraudulenter; illum autem, qui eam illi contulit, cum ipſum non crederet ad hujuſmodi Ordinem promovendum (præter Divinam quam exinde incurrit offenſam) ad ſervandam indemnem eandem Eccleſiam decernimus obligari.*

Quinimo cum propter officium debeatur Beneficium, denunciare non dubitavit Synodus Bituricenſis, ut ante notavimus, *Omnibus cujuſcunque gradus & conditionis, qui Beneficia Eccleſiaſtica ſolius temporalis proventus gratia ſuſcipiunt, eos non facere fructus ſuos, ſed ad reſtitutionem teneri.*

Quam vero latam portam huic abuſui (nimirum ſuſcipiendi Beneficia Eccleſiaſtica ſine animo Eccleſiæ ſerviendi, & Officium, propter quod Beneficium datur, obeundi) hodierna penſionum praxis aperiat, vix dici poteſt.

Quis enim eſt, qui non intelligat ſibi notabilem pecuniæ ſummam obventuram, modo Beneficium ſemel habere queat; licet nunquam Beneficio deſervire, imo nec ſtatum Eccleſiaſticum aſſumere velit? Mox enim ut Beneficium obtinuerit, via ei reſignationis, aut permutationis ſub penſione patet; qua mediante nullo præſtito Officio non exigua pecuniæ ſumma quotannis obveniet, aut certe redempta penſione, ſimul & ſemel præſtabitur.

Sed quid pluribus opus eſt probare, per modernam penſionum praxim prædicto abuſui portam aperiri, quandoquidem nihil experientia quotidiana ſit evidentius, quam Beneficia Eccleſiaſtica avide quæri ab iis, qui nihil minus in animo habent, quam ratione Beneficii Officium præſtare, imo nequidem ſtatum Eccleſiaſticum aſſumere reſolverunt; ſed Beneficium tamen quærere & acceptare non dubitant, certi, quod etiam nullo præſtito ſervitio, nec ulla quidem in loco Beneficii facta reſidentia, ipſis nihilominus non incerta aut dubia ſpes maneat recipiendi via reſignationis notabilem pecuniæ penſionem ex Beneficio vel modico tempore poſſeſſo? Hinc etiam videmus, quod mox Beneficia penſione retenta dimittant, ſignum non incertum, quod in Beneficii acceptatione unice penſionem reſpexerint.

Ex eodem indubie fonte profluit, quod Patroni & Collatores carni & ſanguini conſulere volentes facile inducantur, ut Beneficia conferant conſanguineis ſuis, licet ſat intelligant, eos ſtatum Eccleſiaſticum non meditari: ſciunt enim, quod ſi ſtatum ſecularem aſſumere voluerint, de Beneficio nihilominus notabile commodum via reſignationis ſub penſione conſequi poterunt.

§. IV.

Referuntur plura alia incommoda ex penſionum praxi pullulantia.

Plura, eaque notabilia incommoda ex moderna penſionum praxi pullulantia præcedentibus Paragraphis notavimus, quibus nonnulla forſitan nec minora hic adjicimus.

Primo quidem, per penſiones hodiernas, præſertim ſi ipſis Beneficiis imponantur, contingit, ut proventus Beneficiorum ipſis Miniſtris Eccleſiæ ita ſubſtrahantur, ut vix reliquum ſit unde juxta ſtatum ſuum moderate ac frugaliter vivere queant: ex quo ulterius contingit, ut viri eruditione ac moribus ſufficientes ægre reperiantur, qui Beneficiis illis præeſſe velint.

Hoc incommodum ex penſionibus impoſitis ſenſit in ſua Diœceſi S. Carolus: *Eo namque*, ait vitæ ipſius Scriptor *lib.* 7. *cap.* 33. *primum Eccleſiam capeſſente; vel magna ex parte, vel toti fructus Eccleſiarum, alienis hominibus erant reſervati, ex quo fiebat, ut qui eſſent aliquo numero Presbyteri, Sacerdotia recuſarent; quorum facultatibus, pro dignitate vitæ cultum non poſſent conſervare. Qui vero accipiebant, parvi pretii homines neque doctrina, neque auctoritate ſatis muneri ſuo facere valebant, ut præter Sacerdotii, ut tempora ſunt, ex ea re contemptum, neque ſacra ſupellex, pro decore parari, neque reſici, vel ornari Eccleſiæ; neque ſarta tecta haberi poſſent.*

His finalibus verbis aliud penſionum incommodum exprimitur: nimirum, quod per earum reſervationem fiat, ut à Beneficiis ſive Eccleſiis ſubtrahatur illud, quo ſacra ſupellex parari, vel reſici, aut ornari Eccleſiæ, & ſarta tecta conſervari poſſent & deberent.

Adhæc, Canonum atque Patrum unanimi teſtimonio adeo certum eſt, quod res Eccleſiæ ſint vota fidelium, patrimonium pauperum, & redemptio animarum, ut trecentis etiam & amplius annis à famoſa rerum Eccleſiaſticarum diviſione dicere non dubitarint Patres Concilii Vernenſis *an.* 844. *Can.* 12. *Certe quod nullus quanquam* IMPUDENTISSIMUS *negare audebit: poſſeſſio Eccleſiæ votum eſt fidelium, patrimonium pauperum, redemptio animarum.* Quis igitur ſat æſtimet abuſum, quo hodie otioſos Clericos nihil de Eccleſia meritos (niſi quod forſitan Beneficia profano commercio ſacrilege nimis tractaverint) titulo penſionis de *patrimonio pauperum*, vel *patrimonio Jeſu Chriſti*, ſive *Crucifixi*, ut Pontificea loquuntur, diteſcere, imo luxuriari conſpicimus? *Cap.* 16. *De Præb.* & *Extravag.* 3. *eodem in communib.*

Denique, quis ſufficienter deſcribit ſcandala, quæ illa penſionum hodierna praxis in animis fidelium gignit? Profecto fideles laici, qui res ſimpliciter ac de plano ſine præventione conſiderant, videntes paſſim Eccleſiaſticos de Beneficiis ſuis notabilem pecuniæ ſummam recipere; nec Beneficia ſua niſi penſionis addictione, aut receptione dimittere, Beneficia Eccleſiaſtica vendi, aut re temporali commutari non dubitant. Cum enim in materia illa nulla ſint cupiditate præventi, facile vident in rei veritate nihil intereſſe, num quis ſimpliciter de ſumma pecuniæ danda paciſcatur, an titulo penſionis eandem ſtipuletur.

§. V.

§. V.

Synodus Tridentina uſum penſionum non approbavit.

STatuit Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 13. *de Reformat. Ut omnes hæ Cathedrales Eccleſiæ, quarum reddituſ ſummam ducatorum mille, & Parochiales, quæ ſummam ducatorum centum, ſecundum verum annuum valorem, non excedunt: nullis penſionibus aut reſervationibus fructuum graventur.*

Ex hoc Concilii Decreto nonnulli approbationem penſionum inferri credunt; quaſi Concilium vetando prædictas Eccleſias penſionibus gravari, ceteras poſſe gravari facile affirmaſſet. Verum ſine fundamento; nec enim dicit Concilium Eccleſias penſionibus gravari poſſe; ſed cum eſſet ſummus in gravandis Eccleſiis per penſiones abuſus, ſtatuit, ut Eccleſiæ jam expreſſæ ſaltem gravari non poſſent, non approbans quod ceteræ Eccleſiæ gravarentur, ſed præcavens, ut iſtæ ab onere liberæ eſſent. Quemadmodum Romani Pontifices, *tam antiquis temporibus, quàm modernis*, verba ſunt Innocentii III. *Lib.* 1. *Epiſt.* 460. *certum tempus Canonicis & Capitulis præfixerunt, ultra quod nec Eccleſiæ debeant, nec Eccleſiaſtica Beneficia ſeu Præbendæ vacare*; NON APPROBANTES QUOD TANDIU VACENT, SED PRÆCAVENTES NE DIUTIUS ECCLESIA QUALIBET SOLITO MINISTRORUM OBSEQUIO DEFRAUDETUR.

Illegitima proinde eſt conſequentia; hoc illudve pro moderando exceſſu penſionum ſtatutum fuit, ergo penſiones in reliquo approbantur.

Scimus quidem à nonnullis in Synodo Tridentina ad totalem penſionum abolitionem actum fuiſſe; atque inter articulos ex parte Caroli IX. Galliarum Regis Concilio oblatos, hunc fuiſſe: „ Penſiones ſuper „ Beneficiis non conſtituantur, & quæ ſunt conſti„ tutæ tollantur, quo reddituſ Eccleſiaſtici in ali„ menta Paſtorum & pauperum, alioſque pios uſus transferantur; “ illud tamen quoque ſcimus, Patres Concilii Tridentini reperiſſe *Rempublicam Chriſtianam malis, quibus dudum vexata erat, propemodum oppreſſam*, ut loquitur Paulus III. *in Bulla Indict.* ut proinde mirum non ſit, ſi univerſis Eccleſiæ morbis integram ſanitatem reddere non potuerit; ſed nonnulla adigente atque cogente temporum duritia ad tempus tolerare debuerit. Quod ne ſine fundamento dicere videar, ipſos Concilii Patres in ultima ſeſſione Monaſticæ diſciplinæ reſtaurandæ intentos audire lubet: *Cum pleraque Monaſteria, etiam Abbatiæ, Prioratus & Præpoſituræ ex mala eorum, quibus commiſſa fuerunt, adminiſtratione non levia paſſa fuerint tam in ſpiritualibus, quàm temporalibus detrimenta; cupit Sancta Synodus ea ad congruam Monaſticæ vitæ diſciplinam omnino revocare. Verum adeo dura difficiliſque eſt præſentium temporum conditio, ut nec ſtatim omnibus, nec commune ubique, quod* OPTARET *remedium poſſit adhiberi, ut tamen nihil prætermittat, &c.* Seſſ. 25. c. 21. De Regularibus.

Nullatenus igitur ſequitur: Synodus Tridentina uſum penſionum, qui tot incommoda ſecum trahere, totaliter non abrogavit, ergo eum approbavit, aut abrogatum non optavit.

§. VI.

Proponitur quid circa penſiones ſenſerit S. Carolus Borromæus.

UT plenius innoteſcat quid Synodus Tridentina de penſionibus ſenſerit, fideliſſimi Synodi illius interpretis & executoris S. Caroli, in hac materia praxim intelligere non inutile futurum credo; cum vitæ illius Auctor Carolus à Baſilica Petri ipſi non ſolum coævus, ſed & admodum familiaris refert his verbis *lib.* 7. *c.* 35. *Fructus ſuos unicuique Eccleſiæ, Presbyteriſque ſingulis, integros relinqui curavit vehementer, & effecit. Eo namque primum Eccleſiam capeſſente, vel magna ex parte, vel toti, alienis hominibus erant reſervati: ex quo fiebat, ut qui eſſent aliquo numero Presbyteri, Sacerdotia recuſarent, quorum facultatibus, pro dignitate, vitæ cultum minime poſſent conſervare. Qui vero accipiebant, parvi pretii homines; neque auctoritate ſatis muneri ſuo facere valebant; ut præter Sacerdotis ut tempora ſunt, ex eare contemptum, neque ſacra ſupellex pro decore parari; neque refici, vel ornari Eccleſiæ; neque ſarta tecta haberi poſſent.*

Igitur, pergit Auctor, *neque penſionis onus vel minimum cuiquam Eccleſiæ impoſuit unquam, & ſi quis forte per auctoritatem ſuperiorem obtinere vellet, contra totis viribus pugnavit.*

Cum ex magnis Præpoſituræ facultatibus, ex ſale quidam quo plurimum utebatur, annuam penſionem ſibi fere impetraſſet; ea Carolus ut auferretur, ſtatim effecit. Neque alius poſtea unquam conari aliquid ſimile auſus eſt.

Sacerdoti tantum penſionem conceſſam ſcio. Is cum Eccleſiæ diu utilem ſane operam pro doctrina, virtuteque ſua navaſſet, demum multi laboris Parochiam habens, infirmaque valetudine confectus, cum eam relinquere cogeretur, neque aliunde haberet vitæ ſumptum, moderatam penſionem ex Eccleſia ſua, quæ erat ex locupletioribus, à Carolo accepit. Hæc prædictus Auctor.

§. VII.

Reflexiones nonnullæ ſuper praxi S. Caroli in materia Penſionum.

EX praxi S. Caroli Paragrapho præcedenti propoſita colligere licet ſequentia:

Primò, quod Carolus fructus unicuique Eccleſiæ, Presbyteriſque ſingulis, integros relinqui curavit vehementer, & effecit. Sciebat enim, ex juſtiſſima & ordinatiſſima lege unicuique Beneficio ſuos eſſe annexos proventus; ut is, qui Beneficium habet, poſſit ex ejus fructibus vivere honeſte pro ſuo ordine, ſimulque queat ſuſtinere impenſas pro divino cultu, & templi Sacrarumque ædium reparatione, ut quod reliquum eſt, impendat in pios uſus; adeoque nihil juſtius fore credebat, quam ut eum in finem Beneficio fructus ſui integri manerent.

Experientia quoque didicerat (ut ex verbis præcedenti §. relatis conſtat) quanta incommoda & mala Eccleſiis eveniant, dum proventus ad alios, quam deſtinatos uſus transferuntur; ac propterea mirum non eſt, ſi *vehementer* curaverit, ut fructus integros Eccleſiis ſingulis conſervaret.

Secundò colligitur, quod S. Carolo adeo penſiones diſplicuerint, ut non ſolum ipſe Eccleſiis onus penſionum non imponeret; ſed etiam *ſi quis forte per Superiorem auctoritatem obtinere vellet, contra totis viribus pugnaverint.*

Quo exemplo Epiſcopi aliique Eccleſiæ Prælati docentur, non tam facile penſionibus, etiam à Superiore v. g. Pontifice probatis, annuere.

Quis enim neſciat, nonnunquam aliqua per importunitatem, & multiplicatas precum inſtantias à Sede Apoſtolica quodammodo invita, alias non concedenda, extorqueri: ut olim jampridem in ægritudine conſtitutus de Commendis Eccleſiarum Cathedralium & Monaſteriorum eo modo à ſe extortis querebatur Clemens V. *Extrav.* 1. *de Præbend. in communib.*

Scimus quoque, interdum contingere poſſe, ut literæ aliquæ è Cancellaria Romana emanent, quæ conſcientiam Pontificis fugiant, ut jampridem inſinuavit Lucius III. in *Cap.* 10. ✠ *De reſcript.* vel ſaltem aliqua ſubinde à Miniſtris contra mentem Pontificis, literis inſeri; quemadmodum teſte Gregorio XIII. in *Conſtit. quæ incipit*: IN TANTA, ſæpe conqueſtus fuerat ejus prædeceſſor Pius V. quod in ſua Bulla, quæ incipit: EXIT MENDICANTIUM, *multa aliter, alioque ſenſu à ſe prolata fuiſſent, quam literis expreſſa eſſent.*

Adhæc quis neſciat, Sedem Apoſtolicam ob multiplicia ex omni parte ad ipſam delata negotia frequentioribus ſub & obreptionibus ſubjacere.

Denique Pontifex *diverſis occupationibus impeditus ſingulis cauſis* (ut loquitur Lucius III. *Cap.* 10. ✠ *De Reſcript. in integr.*) *examinandis non ſufficit.* Quid igitur mirum, ſi ſubinde contingat, ut aliqua ſine plena cauſæ diſcuſſione & matura deliberatione concedantur, quæ conceſſa non fuiſſent, ſi per otium licuiſſet Pontifici momentum negotii,

omneſque illius circumſtantias mature librare & expendere.

Si igitur ad Epiſcopus alioſve Eccleſiæ Prælatos deferantur literæ, quibus à Sede Apoſtolica penſiones concesſæ dicuntur, quæ non in utilitatem Eccleſiæ, ſed potius in magnum illius præjudicium, imo ad tegendam Simoniam, vel pluralitatem Beneficiorum aliudve ſimile tendere videntur, merito ab illarum executione ſuperſedebunt; quamdiu jure præſumunt ſub vel obreptitie, aut per importunitatem, vel citra conſcientiam Pontificis eas fuiſſe obtentas. *Hoc enim*, teſte S. Bernardo *Epiſt.* 180. *ſolet habere præcipuum Apoſtolica Sedes, ut non pigeat revocare, quod à ſe forte deprehenderit fraude elicitum, non veritate promeritum.*

Tertio, ex praxi S. Caroli habetur, quod ſpeciali ſtudio & cura allaboraverit, ut nullus ex familiaribus ſuis onus penſionis alicui Eccleſiæ impoſitum haberet. Quo rurſus facto monentur Epiſcopi aliique Superiores Eccleſiaſtici, ut ſingulariter ſtudeant impedire, nequis ex conſanguineis aut familiaribus penſiones ex Beneficiis ſuis habeat; quia conſanguineorum aut familiarium facta ordinarie imputari ſolent illis, quibus conjuncti ſunt; ac propterea ea, quæ conſanguinei aut familiares Epiſcopi agunt, facile Epiſcopo adſcribuntur; atque ita eo titulo alios magis ad imitandum incitant.

At licet, quam maxime à penſionibus imponendis abhorruerit Sanctiſſimus Antiſtes; nihilominus ſemel uni eam conceſſiſſe verba relata teſtantur; at cui, & quomodo eam indulſerit, paucis reflectamus.

In primis tria in perſona Sacerdotis, cui penſio concedebatur, concurrebant. Primum, quod *Eccleſiæ diu utilem ſane operam pro doctrina, virtuteque ſua navaſſet*: atque ita merito in Eccleſiam penſione gravandam haberet; quod requiri, ut quis licitè recipiat penſionem, *par.* 2. *c.* 2. §. 3. notatum eſt.

Secundum, quod *infirmus valetudine confectus Parochiam multi laboris deſerere cogeretur*; atque ita non voluntate, ſed neceſſitate à ſtatione ſua recederet.

Tertium, quod *aliunde non haberet vitæ ſumptum*; adeoque non injuſtum eſſet, ut ipſe pauper & de Eccleſia benemeritus, de proventibus Eccleſiæ participaret; quod ad penſionis juſtitiam requiri, *par.* 2. *c.* 2. §. 2. oſtendimus.

Adhæc notandum, quod Eccleſia penſione gravanda eſſet ex *locupletioribus*; ut conſequenter veriſimile ſit, quod ſine aliquo incommodo fructibus in penſionem aſſignatis carere poſſet; præſertim, cum nonniſi *moderatam* penſionem, reſignatario ſeni, ac ægritudine confecto ſufficientem aſſignaret.

His certe conditionibus concurrentibus, nimirum; quod quis *diu utilem ſane operam Eccleſiæ navaverit*; quod *infirma valetudine confectus eam relinquere cogatur*; quod *aliunde non habeat vitæ ſumptum*; quod Eccleſia deſerenda ſat abundet, ut ultra honeſtam Miniſtrorum ſuſtentationem, penſionem *modicam* exhibeat; his, inquam, conditionibus concurrentibus; quis talem penſionem à reſignatario ab Epiſcopo conceſſam recipi poſſe negaret? Similesque penſiones nec olim incognitas fuiſſe, *par.* 2. *c.* 1. §. 2. oſtendimus. At penſiones, quæ paſſim in permutatione Beneficiorum ob inæqualitatem fructuum, aut ratione reſignationis in *favorem*, *pacis cauſa*, ſimilive titulo exiguntur, & recipiuntur, nec antiquitas novit, nec S. Carolum Patronum, ſed ſummum adverſarium habuerunt.

Optandum ſane, ut paſſim Epiſcopi aliique Eccleſiæ Superiores moderationem Caroli in imponendis & concedendis penſionibus imitarentur.

F I N I S.

C E N S U R A.

QUanto rarior eſt caſus, quo quis Simoniace ingreſſus in Beneficium, poteſt in illo permanere; tanto utilior, ne dicam magis neceſſarius, eſt hic Liber *Clar.* D. ZEGERI BERNARDI VAN ESPEN *J. U. D. &c.* in quo ex ipſis principiis, hoc eſt, Canonibus & Monumentis Eccleſiæ clare detegit *Simoniam* committi ſolitam *circa Beneficia*. Cæcus enim ſit oportet, qui non videat fœdas plurimorum cupiditates & diſtortas Beneficia aucupantium intentiones, neſcio, quibus clauſulis & artificioſis technis hodiedum obvelari. Dum vero adeo Acmonicus eſt in Beneficia ingreſſus, ad ipſa etiam Sancta Sanctorum Simoniæ contagio prorepſit, dum *in Miſſarum celebratione Sacramentorumque adminiſtratione* in ſpecie licitantium & mercantium procedatur. Unde non meo ſolius, ſed omnium Judicio hic Tractatus prælo eſt condignus. Dabam Lovanii hac 3. Junii 1686.

BARTHOLOMÆUS PASMANS *S. T. D. & Lib. Cenſor.*

DISSERTATIO CANONICA DE DISPENSATIONIBUS, PRÆSERTIM MATRIMONIALIBUS.

PROŒMIUM.

Diſpenſatio à Canoniſtis pro *Venia Legis*, quam *providam Juris relaxationem* vocant, accipiunt. A Græcis Diſpenſationis nomen hoc modo ſumptum manaſſe videtur: Græci enim ea omnia per Diſpenſationem fieri aſſerunt, quæ præter ordinarium naturæ curſum contingunt; unde dictionis hujus uſus ad inflexam quamdam agendi rationem à Canonum tenore pro bono publico deſciſcentem traductus eſt; inde nonnunquam *Venia*, *Condeſcenſio*, *Miſeratio*, *Lenitas* dicitur, ut apud *Franciſcum Florentem in Diſſertat. De Diſpenſat.* videre licet.

Diſpenſatio hoc modo ſumpta frequentius verſatur circa mores, ritus, aut Eccleſiaſticam diſciplinam, dum aliqua circa illa remittuntur vel relaxantur ad tempus, ne quid deterius contingat.

Eſt hæc Diſpenſationis ſpecies frequentiſſima & majoris momenti, de qua breviter quæri poteſt: Quibus in cauſis locum habeat, & in quibus non habeat: Num utilis & conveniens ſit hujuſmodi Diſpenſatio: Quibus perſonis diſpenſandi authoritas, & quibus conditionibus concredita ſit: Denique quænam Diſpenſationem ſub vel obreptitiam reddant, aut de ſubreptione ſaltem ſuſpectam faciant. His de Diſpenſationibus in generali præmiſſis nonnulla circa praxim Diſpenſationum Matrimonialium ſubjiciemus.

CAPUT PRIMUM.

In quibus cauſis Diſpenſatio locum habeat, & in quibus non habeat: & quibus perſonis diſpenſandi authoritas competat.

§. I.

Ut clarius oſtendatur in quibus diſpenſatio locum habeat, vel non habeat, præmittitur diviſio Legis in naturalem, poſitivam, divinam & humanam.

Inter omnes Leges primum locum Legi naturali tum à duratione, tum generalitate tribuunt Juriſconſulti; nec ullam digniorem dari non immerito exiſtimant. Nec refert, ſi Legem æternam quid dignius aut ſublimius ſonare credant Theologi; ſi enim rem ipſam penitus expenderimus, Legem quam Juriſconſulti naturalem appellant, non niſi penes connotatum à Lege, quam Theologi æternam dicunt, differre deprehendemus. Quid enim Lex æterna, teſte Auguſtino *Lib. 33. contra Fauſt. capit. 27. niſi ratio divina, vel voluntas Dei ordinem naturalem conſervari jubens, perturbari vetans?* Lex vero naturalis, niſi Lex illa æterna, ut à creatura rationali cognoſcibilis?

Lex proinde naturalis hoc modo ſumpta, non ſecus ac illa, quam Theologi æternam dicunt, recte appellatur æterna ac incommutabilis juſtitia, quæ nunquam ceſſat oſtendere, quid juſtum, quid injuſtum ſit. Ipſa nanque fuit, quæ ab origine Mundi impio Cain, ubique ac indeſinenter ſuam oſtentavit impietatem; à cujus facie vagus ac profugus in terra abſcondi non potuit; imo à cujus facie nec in profundum delapſus inferni abſconditur: ipſa enim per nunquam finiendam æternitatem fratricidium Cain, & impietatem impiorum arguet, & ſtatuet contra faciem eorum: hæc erit in tota æternitate *vermis qui non moritur*, conſcientiam impiorum corrodens, nunquam conſumens.

Hæc eſt *Lex Dei ſempiterna, quam conſulunt omnes piæ mentes*, (ut loquitur S. Auguſtinus *Quæſt. 67. in Exod.*) *ut quod in ea invenerint, vel faciant, vel jubeant, vel vetent, ſecundum quod illa incommutabili veritate præceperit.*

Sed quid de piis mentibus dicam? Cum quidquid vel ab impiis juſtum judicatur aut ſtatuitur, ex legis illius intuitu accipiatur: per illam quippe omnes *Reges regnant, & Legum Conditores juſta decernunt.*

Quare quidquid unquam in Imperatorum Romanorum Legibus, in Juriſconſultorum, etiam Gentilium Reſponſis juſti ac recti reperitur, ex illo juris naturalis puriſſimo fonte hauſtum eſt. „ Nec enim in temporali Lege quidquam juſtum atque legitimum eſſe arbitror, ait Auguſtinus *Lib. 1. De Lib. Arb. cap. 15.* quod non ex hac æterna, ſeu naturali ſibi homines derivarent.

Quod nec ipſos Juriſconſultos Gentiles latuit, quare eorum unus ut Juris Civilis juſtitiam ſuaderet, dicere non dubitavit: Jus Civile nec in totum à jure naturali recedit.

Imo hæc eſt illa, à cujus conſonantia aut contrarietate actiones omnes humanæ juſtæ aut injuſtæ dicuntur: quid enim aliud peccatum, niſi *dictum, factum, aut concupitum contra legem æternam*, vel ſi malis, contra legem naturalem?

Ut reliqua, quæ legis naturalis dignitatem perſuadent, prætermittam: quis legem illam, ex cujus intuitu quid juſtum, quid injuſtum ſit intelligitur: à qua quidquid in legibus poſitivis juſtum ac legitimum eſt, accerſitur; cujus denique lumen neque ad extremas mundi oras fugiendo, nec ad ſuperna cœlorum aſcendendo, vel in profundum inferni deſcendendo effugere poſſumus, quis, inquam, legem hanc æternam ac divi-

nam

ram eſſe juſtitiam neget, imo quis dubitet cum Auguſtino ad Deum dicere: *Bos tua, Veritas, Veritas Tu*?

Si lex naturalis Deus eſt, quis eam immutabilem omniſque variationis expertem neget? Hinc illud Imperatoris Juſtiniani in *Inſt. de Jur. natur.* §. 11. „Naturalia jura, quæ apud omnes gentes peræque obſervantur, divina quadam providentia conſtituta, ſemper *firma*, atque *immutabilia* permanent.

Hinc quoque intelligitur, quod qui legi naturali contrariatur, ipſi Deo contrarietur; & è converſo qui agit aut patitur amore legis naturalis, agat & patiatur amore incommutabilis juſtitiæ, ſive ipſius Dei.

Secundum locum inter leges, Juriſconſulti pariter ac Theologi tribuunt legi poſitivæ divinæ, quæ Deum ipſum immediatum Authorem agnoſcit.

Hæc tametſi *Deum* Authorem habeat, multo lege naturali inferior eſt; nec enim ut hæc, æterna ac neceſſaria eſt, ſed temporalis & contingens; nec ab ipſa, quid juſtum aut injuſtum ſit, primitus accipitur, ſed econtra quod ipſa juſta, à convenientia cum lege naturali habet.

Quare quæcunque poſitivo Dei Decreto in veteri Teſtamento ſtatuta fuere, non diutius integra ac inviolata perduraruat, niſi quouſque legis naturalis adimpletioni neceſſaria, aut convenientia fuere: hinc cæremonialia ac judicialia veteris Teſtamenti omnia pene abrogata eſſe, quis neſcit?

His duabus legibus, naturali ſcilicet ac poſitiva Divina, inferior eſt poſitiva humana: quæ præterquam quod variis mutationibus, prout temporum ac perſonarum conditio exigit, obnoxia ſit, non Deum ipſum, ut poſitiva Divina, ſed hominem tantum immediatum Authorem agnoſcit: qui eam ex intuitu legis naturalis, poteſtate ſibi à Deo data, pro Eccleſiæ, aut Reipublicæ utilitate edit, mutat, ac tollit. „Ea, inquit Juſtinianus loco ſupra citato, quæ ipſa ſibi quæque Civitas conſtituit, ſæpe mutari ſolent, vel tacito conſenſu populi, vel alia poſtea lege data.

§. II.

In Lege naturali aut poſitiva Divina nulla hominis proprie dicta diſpenſatio locum habere poteſt.

Diſpenſationem fieri non poſſe ſine quadam legis relaxatione, certum eſt: cum ergo lex naturalis, ut §. præcedenti oſtenſum eſt, immutabilis ſit, nullique variationi obnoxia, clarum eſt, nullam proprie dictam diſpenſationem in legem naturalem cadere poſſe. Hocque eſt quod dicere voluit S. Ivo Carnotenſis, dum in Prologo ſui Decreti multa docte de diſpenſationibus diſſerens, hanc regulam proponit: „*In his, in quibus neglectis mors indubitanter conſequitur*, nulla eſt admittenda diſpenſatio; ſed ita ſunt omnia mandata & interdicta ſervanda, ſicut ſunt æterna lege ſancita.

Huic Ivonis regulæ uno quodammodo conſenſu ſubſcribunt Juriſtæ ac Theologi, conſtanter aſſerentes jure naturali interdicta, nulla hominis diſpenſatione licita fieri; ſed ita omnia eſſe ſervanda, ſicut ſunt æterna lege ſancita.

Quod de diſpenſatione, idem de conſuetudine ſtatuendum, nullam ſcilicet, quantumvis univerſalis ac diuturna ſit, legi naturali præjudicare poſſe. Nec quiſquam ſanæ mentis de eo ambigere poteſt, teſte Pontifice in *Cap. fin.* ii *De Conſuetud.* „Nemo ſanæ mentis intelligit, naturali legi (cujus tranſgreſſio periculum ſalutis inducit) quacunque conſuetudine (quæ dicenda eſt verius in hac parte corruptela) poſſe aliquatenus derogari.

Hinc collige, nulla diſpenſatione aut conſuetudine tolli aut mutari poſſe, quæ in Canonibus jure naturali vetita aut præcepta occurrunt: ſi enim non ſtent jure poſitivo, ſemper tamen lege naturali ſubſiſtent.

Hinc ulterius intellige, quæcunque Synodus Trid. *Seſſ.* 22. *cap.* 1. *De Reformat.* inſecuta ſacros Canones conformiter ad legem naturalem de luxu, comeſſationibus, choreis, aleis, luſibus, ac quibuſcunque criminibus, nec non ſæcularibus negotiis à Clericis fugiendis ſtatuit, nulla diſpenſatione aut conſuetudine tolli poſſe.

Legem poſitivam Divinam quod attinet, quantum-

vis mutationem acceperit quoad , tam tamen neſcio ſollere aut mutare poteſt, niſi Deus ipſe qui illam condidit: quare nec hæc diſpenſatione, aut conſuetudine humana, mutationem, aut relaxationem ſuſcipit.

§. III.

Aliqua prohibent SS. Canones inſeparabilis cum lege naturali deformitatis; aliqua vero quorum deformitas non niſi per certas circumſtantias tolli poteſt.

Pro faciliori intellectu eorum, quæ præcedenti §. dicta ſunt, notandum, in ſacris Canonibus quædam occurrere, quæ legi naturali adeo contrariantur, ut nullis unquam circumſtantiis ſupervenientibus dictæ legi poſſint eſſe conſona; qualia ſunt adulteria, perjuria, rerum ſpiritualium nundinationes, & his ſimilia: Nonnulla vero in Canonibus reperiri, quæ quidem ſimpliciter ſecundum ſe conſiderata, deformitatem ſeu contrarietatem quandam cum lege naturali important; ſic tamen ut omnis illa deformitas ſeu oppoſitio, quibuſdam circumſtantiis advenientibus, quandoque abſtergi queat: quo fieri poſſit, ut aliquo caſu legi naturali non repugnent; ſed omnis deformitas ſeu inordinatio per circumſtantias conjunctas ſit ſublata; atque ita ſola lex poſitiva obſtet, quominus eo caſu abſolute licita ſint. Id exemplo pluralitatis Præbendarum oſtendit Sanctus Thomas *Quodl.* 9. *art.* 15. Sunt, inquit, quædam actiones, quæ abſolute conſideratæ deformitatem, vel inordinationem quandam important, quæ tamen aliquibus circumſtantiis advenientibus bonæ efficiuntur. In numero harum actionum videtur eſſe habere plures Præbendas: cum hoc, quod eſt habere plures Præbendas, plurimas in ſe inordinationes contineat; utpote quod non eſt poſſibile aliquem in pluribus Eccleſiis deſervire, in quibus eſt Præbendatus; cum Præbendæ videantur eſſe ordinatæ quaſi quædam ſtipendia Deo ibidem miniſtrantium. Sequitur etiam in aliquibus defraudatio voluntatum teſtatorum, qui ad hoc aliqua bona Eccleſiæ contulerunt, ut certus numerus Deo ſervientium ibi eſſet. Sequitur etiam inæqualitas, dum unus pluribus Beneficiis abundat, & alius nec unum habere poteſt. Et multa alia hujuſmodi, quæ de facili patent. Unde non poteſt contineri inter indifferentes actiones, multò minus inter eas, quæ ſunt ſecundum ſe bonæ, ut dare eleemoſynam, & ejuſmodi. Quamvis vero has inordinationes pluralitas Præbendarum contineat; tamen, ait Doctor Angelicus, aliæ circumſtantiæ poſſunt ſupervenire ita honeſtantes actum, quod prædictæ inordinationes totaliter evacuentur: ut puta, ſi ſit neceſſitas in pluribus Eccleſiis ejus obſequii, ut poſſet plus ſervire Eccleſiæ, vel tantundem abſens, quam alias præſens; & ſi quæ alia ſunt hujuſmodi: & tunc iſtis conditionibus ſupervenientibus cum recta intentione, non erit peccatum, etiam nulla diſpenſatione interveniente, ſi conſideretur tantum ſecundum jus naturale; quia diſpenſatio ad jus naturale non pertinet, ſed ſolum ad jus poſitivum.

Hactenus allegata ex S. Thoma circa pluralitatem Præbendarum, etiam abſentiæ ſeu non reſidentiæ Clericorum, permutationi Beneficiorum, Penſionum ſuper Beneficio dimiſſo retentioni, aliiſque hujuſmodi per Canones proſcriptis, nullo negotio applicantur: quandoquidem & illa ſecundum ſe conſiderata, plurimas inordinationes ſecum trahant, quæ nonnunquam, quibuſdam circumſtantiis advenientibus, abſtergi poſſunt.

§. IV.

Illa, quæ ſeparabilem deformitatem conjunctam habent, per Diſpenſationem licita non fiunt, niſi circumſtantiæ deformitatem abſtergentes reipſa adſint.

Quæ Paragrapho præcedenti dicta fuerunt, evidenter evincunt pluralitatem Beneficiorum, abſentiam Epiſcoporum, Paſtorum, aliorumque Beneficiatorum, Penſionis retentionem, & his ſimilia, quæ ſuapte natura plurimas inordinationes conjunctas habent, eſſe legi naturali contraria; niſi circumſtantiæ reipſa adſint, quæ inordinationes illas abſtergant.

Neque

Neque ſola & voluntaria animi directio actiones in malum propenſas, licitas reddit; ſed inſuper neceſſe eſt adſint hujuſmodi circumſtantiæ, quæ rectæ intentioni officii bonitatem adjungant. Non enim ſola recta intentio facit actionem aliquam ex ſe malam, aut in malum propenſam, undequaque rectam; ſed cum recta intentione exigitur ipſa officii rectitudo: hinc ſapienter S. Thomas loco jam citato, ut quis plures Præbendas citra prævaricationem juris naturæ habeat, hæc duo conjungit, *rectam intentionem, & circumſtantias, quibus tollantur inordinationes*, quæ pluralitatem Præbendarum comitari ſolent. Quod ipſum advertens Fagnanus, ex verbis S. Thomæ ſupra relatis ſex concluſiones deducens, & hanc appoſuit ad *cap. Quia. De Præbend. n.* 13. „Ceſſantibus ejuſmodi circumſtantiis quæ deformitatem ſeu inordinationem tollunt, licitum non eſt plures Præbendas obtinere, etiam *cum diſpenſatione*, eo quod diſpenſatio non auferat ligamen juris naturalis, ſed ſolum ligamen juris poſitivi. Et in hoc, ait idem, tandem reſident hic Canoniſtæ noſtri. Quod de pluralitate Beneficiorum, idem quoque de retentione Penſionis, perceptione fructuum in abſentia, aliiſque ejuſdem generis actionibus dici debet, illas nimirum totaliter licitas non fieri, *etiam diſpenſatione*, aut cum *privilegio Apoſtolico* (quod vices diſpenſationis obtinet) niſi ſeipſa circumſtantiæ adſint, quæ inordinationes actionibus illis ſuapte natura conjunctas tollant.

Hæc ſi quis ſerio expenderit, & ab alia parte perpendat modum agendi illorum, qui ſibi licitam autumant pluralitatem Beneficiorum, retentionem penſionis, perceptionem fructuum in abſentia, aliaque ſimilia (quæ non niſi rariſſime ob graves circumſtantias legi naturali ſunt conſona) propter diſpenſationem aut privilegium Apoſtolicum; fateri debebit, plurimis quadrare illud S. Bernardi ad Nepotem *Epiſt.* 5. *Et quid tibi fruſtra quiſpiam blanditur de abſolutione Apoſtolica, cujus conſcientiam divina tenet ligatam ſententia?*

§. V.

In his, quæ ſunt mere juris poſitivi, uſum diſpenſationum nonnumquam utilem, imo & neceſſarium eſſe Eccleſia judicavit.

„IN his, inquit Sanctus Ivo in præallegato Prologo, quæ propter rigorem diſciplinæ, vel muniendam ſalutem poſteriorum ſanxit diligentia, ſi honeſta vel utilis ſequatur compenſatio, poteſt præcedere authoritate Præſidentis diligenter deliberata diſpenſatio. Multa enim talia, pergit idem, in Evangelica hiſtoria, in Actibus Apoſtolorum, in geſtis Conciliorum & contigiſſe legimus, & poſtmodum Apoſtolicorum virorum authoritate roborata cognovimus.

Exempla plurima, & Patrum authoritates ibidem refert S. Ivo, quibus oſtendit rigorem diſciplinæ, neceſſitate aut utilitate Eccleſiæ exigente, nonnumquam authoritate Præſidentium fuiſſe relaxatum; quod idem præſtitit Gratianus noſter *cauſ.* 1. *q.* 7. & hic quidem inter alia antiquitatis veneranda monumenta refert Epiſtolam S. Cyrilli Alexandrini ad Gennadium Presbyterum, in qua ratio redditur, quæ diſpenſationis uſum interdum neceſſarium facit: „Diſpenſationes rerum, ait, nonnunquam cogunt parum quidem à debito quoſdam foras exire, ut *majus aliquid lucri faciant*. Sicuti enim ſi qui mare navigant, tempeſtate urgente, navique periclitante anxiati quædam exonerant, ut cætera ſalva permaneant: ita & nos, cum non habemus ſalvandorum omnium negotiorum penitus certitudinem, deſpicimus ex iis quædam, ne cunctorum patiamur diſpendia. *Cauſ.* 1. *q.* 7. *Can.* 16.

Huic conſonat, quod apud eundem Gratianum *cauſ.* 23. *q.* 4. *Can.* 24. refertur ex *Epiſt.* 50. S. Auguſtin. „Verum in ejuſmodi cauſis, ubi per graves diſſenſionum ſciſſuras, non hujus aut illius hominis eſt periculum, ſed populorum ſtrages jacent; detrahendum eſt aliquid ſeveritati, ut majoribus malis ſanandis charitas ſincera ſubveniat.

Ex his aliiſque apud prædictos Authores reproductis intelligere licet, veriſſimum eſſe, quod ad Sanctum Anſelmum Cantuarienſem ſcripſit Paſchalis II, *Epiſt.* 41. "Diſpenſationis modus, ſicut B. Cyrillus in Epiſtola Epheſinæ Synodi loquitur, nulli unquam Sapientum diſplicuit. Novimus enim Sanctos Patres noſtros, & ipſos Apoſtolos, pro temporum articulis, & qualitatibus perſonarum, diſpenſationibus uſos.

CAPUT VI.

Licet Eccleſia, neceſſitate cogente, rigorem Canonum interdum relaxet; non ideo tamen Canones abrogati cenſentur.

TAmetſi Eccleſia nonnunquam vitiis aut abuſibus filiorum prægravata cogatur, adinſtar nautarum tempeſtate urgente, quædam exonerare de rigore Sacrorum Canonum, quos ipſa florens nec abundantia vitiorum aggravata, melioribus temporibus pro filiorum ſuorum, præſertim Miniſtrorum, moribus conformandis, naſcentibus & ſuccreſcentibus vitiis reſecandis, ſanxit (quos Canones Spiritu Dei conditos, & totius orbis reverentia conſecratos, Sanctus Leo appellat) hos, inquam, Canones, licet neceſſitate urgente interdum relaxare teneatur, ut majoribus malis charitas ſincera ſubveniat: eos tamen, tanquam puriſſimas morum regulas, in intimo ſpiritu gerit impreſſos, ut eos nunc teneat quantum poteſt; aut ſi non poteſt temporum difficultatibus præpedita, ingemiſcat & doleat, meliora expectans tempora, quibus regulas illas reſtitutas videre liceat. Cum enim idem Spiritus hodie eam regat qui rexit illis ſæculis, non minus nunc, quam olim ſcelera deteſtatur: non minus caſtos & ſanctos optat eſſe Sacerdotes: non minus quam olim avaritiam & ambitionem in Miniſtris execratur: nec minus illos averſatur, qui ſibi honorem rapiunt, & in ſacros ſine Dei juſſu Ordines involant.

Plurimum proinde errant qui Canones illos, in quibus purior morum diſciplina reſplendet, tanquam leges Athenienſium, & Lacedæmoniorum prorſus abolitas cenſent. Quem perniciosum errorem infinitis propemodum Patrum teſtimoniis damnatum, ex profeſſo in Synodo Rom. repreſſit Urbanus II. In hac Synodo cum quædam neceſſitate cogente, circa rigorem Canonum contra ordinatos à Simoniacis, non tamen ſimoniace, eſſent relaxata, ne Canones propterea univerſim aboliti putarentur, Synodus ſubjungenda judicavit ſequentia: „Quamvis autem, inquit *Canon.* 11. miſericordiæ intuitu, magnaque neceſſitate cogente, hanc in ſacris Ordinibus diſpenſationem conſtituerimus; nullum tamen præjudicium ſacris Canonibus fieri volumus: ſed obtineant proprium robur, & ceſſante neceſſitate, illud quoque ceſſet, quod factum eſt pro neceſſitate. Ubi enim multorum ſtrages jacet, ſubtrahendum eſt aliquid ſeveritati, ut addatur amplius charitati.

Qui ergo ſpiritu Eccleſiæ imbutus eſt, Canones illos pro moribus formandis, melioribus temporibus conditos, tanquam cæleſtia quædam inſtituta ad formandos in temporum perpetuitate Chriſtianorum mores, veneratur & probat: hinc in ipſos exurgit ardens deſiderium, ut inſtaurentur, diligens cura, ſtudium & contentio ut adhuc vigentia teneantur; vel collapſa, quantum Chriſtiana prudentia ſinit, inſtaurentur.

Hoc ſpiritu animatus Sanctus Carolus fuit: „Hinc Canonum ea ſcientia ipſi perjucunda erat, inquit Carolus à Baſilica Petri *lib.* 8. *cap.* 21. quæ Patrum mores & acta repræſentans, Eccleſiæ componendæ atque ordinandæ optimam rationem continet: dolens autem, communi conſuetudine eos tantum Canones ad interpretandum ſeligi, qui ad lites judiciaque valeant, conſtituit ipſe qui iis declarandis præeſſet; unde ſacra Majorum inſtituta & ritus, optimum Eccleſiæ adminiſtrandæ genus hauriretur.

Hinc collige quantopere à Caroli ſpiritu eſſet alienum, credere ſacratiſſimos Eccleſiæ Canones & Patrum acta, licet propter temporum miſeriam nonnihil relaxata, prorſus eſſe oblita; ut econtra omne ſuum ſtudium illis perdiſcendis impenderit, quo poſſet Eccleſiam ſibi creditam ad formam in illis præſcriptam reducere. Eadem de cauſa Juris Studioſis illa

præ-

Digitized by Google

prælecta volens, ut partibus ſibi aliquando concredendis, optimum Eccleſiæ adminiſtrandæ genus ex illis haurirent.

Hinc ulterius videre licet, quam longe à mente Caroli aberrent, qui ſimul ac audiunt quidpiam ex actis aut ſcriptis ſanctorum Patrum proferri, id protinus tanquam à ſtudio Canonum alienum rejiciunt.

§. VII.

Quibus poteſtas diſpenſandi concredita ſit.

QUandoquidem teſte Synodo Tridentina *Seſſ.* 25. c. 18. *De Reform.* & continuo Eccleſiæ uſu, ut Paragrapho præcedenti notatum eſt: „ publice expediat, legis vinculum quandoque relaxari, ut plenius evenientibus caſibus & neceſſitatibus, pro communi utilitate ſatisfiat: " Quis non videt diſpenſandi authoritatem præcipue illis concedendam, qui principaliorem in Eccleſiæ regimine locum obtinent? Ut hi tanquam ſpeculatores ſuper domum Dei, deſpiciant quando rigore, quando vero benignitate utendum fuerit, ut bene notat S. Thomas. Cum igitur præcipuas indubie in regimine Eccleſiæ partes Epiſcopi ſuſtineant, utpote qui (ut ait Synodus Tridentina *Seſſ.* 23. *cap.* 4. *De Ordine*) „ in locum Apoſtolorum ſucceſſerunt, quoſque Spiritus ſanctus poſuit regere Eccleſiam Dei: Et quibus ſingulis, teſte Sancto Cypriano, portio gregis eſt adſcita, quam regat unuſquiſque & gubernet, rationem Domino redditurus: " conſequens apparet, quod ſepoſita omni poſitiva reſervatione, Epiſcopali authoritati cohæreat plenaria rigorem Canonum relaxandi poteſtas; quoties neceſſitas aut utilitas gregis ſibi crediti relaxationem poſtulaverit.

Quæ Epiſcoporum in diſpenſando libertas, & inde non parum confirmatur, quod conſtet penes Epiſcopos plurimis ſæculis fuiſſe diſpenſandi facultatem in omnibus illis diſciplinæ Eccleſiaſticæ articulis, quorum hodie relaxatio privative Sede Apoſtolicæ competere noſcitur.

Quis vel parum in hiſtoria, actiſque Patrum verſatus ignorat Epiſcopos in bigamia, defectu natalium aliiſque Irregolaritatibus diſpenſaſſe? Quin & tranſlationes & ceſſiones Epiſcoporum (quæ omni ætate inter graviſſima Eccleſiaſticæ diſciplinæ puncta repoſita fuerunt) plurimis ſæculis Synodali authoritate factas non tantum exempla, ſed & Canones loquuntur.

Epiſcopus, ait Magna Synodus Carthaginenſis, *Can.* 37. *cauſ.* 7. *quæſt.* 1. „ de loco ignobili ad nobilem per ambitionem non tranſeat ... Sane ſi utilitas Eccleſiæ popoſcerit: Decreto pro eo Clericorum & populi Epiſcopis porrecto, *in præſentia Synodi* transferantur.

Non caret proinde fundamento regula, quam nonnulli Canoniſtarum in hac materia diſpenſationum allegant: Epiſcopis eſt authoritas diſpenſandi, niſi illa, in materia occurrente, oſtendatur reſervata. Quæ regula etiam non parum fundamenti habet, ut notat Gloſſa in *cap.* 29. *ii De Sentent. Excom.* in verbis: *Quia tamen conditor Canonis ejus abſolutionem ſibi ſpecialiter non reſervavit; eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi ..*. „ Eſt hic, inquit Gloſſa ad verbum *Non retinuit*, argumentum, Epiſcopos poſſe diſpenſare, ubi ſpecialiter diſpenſatio non eſt inhibita.

Illud ex allegata regula habetur, quod dum de diſpenſandi poteſtate ſuper certo diſciplinæ puncto agitur, ea Epiſcopo competat, niſi oſtendatur, vel ex poſterioribus Eccleſiæ ordinationibus, aut praxi, vel conſuetudine, poteſtatem ſuper eo diſpenſandi privativa ad Concilia, aut Romanum Pontificem (cui hodie aliqua, quæ olim Epiſcopali authoritate abſolvebantur, privative competere indubitatum) ſpectare.

CAPUT II.

Quas regulas obſervare debeant, ut omni ex parte licite procedant & diſpenſantes, & diſpenſationem poſtulantes.

§. I.

Diſpenſatio non eſt indulgenda, niſi utilitate aut neceſſitate Eccleſiæ compenſetur.

NUNQUAM diſpenſari, niſi una Canones detrimentum quoddam patiantur, aut juri communi, ut Canoniſtæ noſtri loquuntur, *vulnus* aliquod infligatur, expeditum eſt: ut non difficulter intelligatur, cur à Præpoſitis Eccleſiæ diſpenſatio uſurpanda non ſit, niſi illa *vulneris* inflictio alterius boni acceſſione *compenſetur*. Hinc doctè & luculenter aſſtruit Sanctus Auguſtinus *Epiſt.* 50. agens de relaxatione Canonum, qui Sacerdotes lapſos in hæreſim, poſt actam pœnitentiam ſuis gradibus reſtitui non ſinebat: quæ relaxatio tempore Donatiſtarum contigerat, ut facilius lapſos in hæreſim, in gremium ſuum pia Mater Eccleſia attraheret: „ Hoc non fieret, ut poſt pœnitentiam Clerici, vel Epiſcopi (à Donatiſtis reverentes) permanerent, inquit, quoniam fieri non deberet, niſi *pacis ipſius compenſatione* ſanarentur. Doleant qui in tanta morte præciſionis jacent, ut iſto quodam *vulnere* Matris Catholicæ reviviſcant .... detrahendum eſt aliquid ſeveritati; ut majoribus malis ſanandis charitas ſincera ſubveniat. " Habetur apud Gratianum *Can.* IPSA PIETAS *cauſa* 23. q. 5.

Auguſtino per omnia conſentit Bernardus *De Præcepto & Diſp. cap.* 2. *Novit fidelis ſervus & prudens, ibi tantum uſurpare diſpenſationem, unde bonam poſſit habere* RECOMPENSATIONEM.

Non aliam proinde Sanctus Bernardus credidit fidelem diſpenſationem, niſi quam juſta conſequeretur *compenſatio*: unde ab Honorio II. poſtulans diſpenſationem pro Epiſcopo Cabilonenſi; *Veſtra diſcretionis eſt judicare*, inquit Epiſt. 13. *an merito flagitetur à vobis facienda diſpenſatio, unde talis poteſt ſperari* RECOMPENSATIN.

Quid rurſus aliud voluit idem S. Doctor ſcribens ad Eugenium III. *Ubi neceſſitas urget, excuſabilis; ubi utilitas provocat, diſpenſatio laudabilis eſt. Utilitas dico communis, non propria. Nam cum nihil horum eſt, non plane fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio eſt*. Lib. 2. De Conſid.

Quid, inquam, hic aliud indicatum voluit, quam diſpenſationem niſi neceſſitate aut utilitate communi *recompenſetur*, *diſſipationem* non *diſpenſationem* eſſe.

Nec aliud intendere Concilia & Patres, dum uno quaſi ore cum Leone Magno dixerunt: *Ubi neceſſitas non eſt, nullo modo ſanctorum Patrum Conſtituta violantur. Ubi ergo*, inferi, *neceſſitas fuerit, ad utilitatem Eccleſiæ, qui poteſtatem habet, ea diſpenſet*. Apud S. Bern. *De Præcepto & diſp. c.* 2.

Quid plura? adeo juſta ac legi naturali conformis ſemper viſa fuit hæc diſpenſationis regula, ut quamtumvis poſterioribus ſæculis refrigeſcente charitate & abundante iniquitate, multa circa diſciplinam remittere coacta fuerit Eccleſia, Conſtitutioneſque ſuas durioris temporis ac filiorum infirmitati attemperare, hujuſque remiſſionis atque relaxationis veſtigia in Decretalibus Greg. IX. plurima occurrant: hæc tamen regula fixa ac immobilis permanſerit. Quid enim in prædictis Decretalibus luculentius expreſſum, quam diſpenſationem concedendam non eſſe, niſi utilitate aut neceſſitate relaxationem compenſante? Videantur *cap.* 30. 38. *ii De Elect. cap.* 11. *ii De Renunt.* & *cap.* 19. *De Sent. & Rc jud.*

§. II.

Diſpenſatio fieri debet cauſa cognita ac ſumma maturitate.

SI is, qui habet poteſtatem diſpenſandi in lege „ humana, abſque ratione pro ſua voluntate „ licen-

„ licentiam tribuat, non erit fidelis in ſua diſpenſatione, inquit S. Thomas 1. 2. *quæſt.* 79. *in Corp.* aut erit imprudens. Infidelis quidem, ſi non habet intentionem ad bonum commune; *imprudens* autem, *ſi diſpenſandi rationem ignoret*.

Ut igitur prudens inveniatur diſpenſator, tenetur prævie ad diſpenſationis indulgentiam expendere non tantum materiæ, in qua diſpenſatio petitur, gravitatem; ſed inſuper temporis, loci atque perſonarum circumſtantias, ut omnibus rite ac mature expenſis intelligat, num diſpenſationum juſta ac honeſta ſequatur compenſatio.

Quid enim evidentius, quam utilitatem aut neceſſitatem, quæ compenſationis juſtæ rationem obtinent, eo majorem eſſe debere, quo majora ex diſpenſatione ſequuntur incommoda: Unde major indubie exigitur cauſa, ut Paſtor quiſpiam diſpenſetur à reſidentia, quam ut Canonicus.

Quin nec minus certum, in una eademque materia pro varietate circumſtantiarum, nunc majorem requiri, nunc minorem ſufficere cauſam, quæ juſtæ compenſationis locum habeat. Exemplo res evidentius patebit. Ponamus in Diœceſi aliqua necdum invaluiſſe Beneficiorum permutationem. Indubie urgentior cauſa exigetur, ut Epiſcopus illius Diœceſis permutationem aliquam probet, quam ut eam approbet Epiſcopus, in cujus Diœceſi illa invaluit. Quia majora mala merito timentur ſecutura ex approbatione priore, quam poſteriore: per primam enim rima aperitur, qua ſenſim permutatio Beneficiorum, multorum malorum origo, invaleſcat: quæ rima non aperitur per approbationem permutationis in ſecundo caſu (ſupponitur enim permutatio Beneficiorum invaluiſſe,) ſed ſolum Epiſcopus permutationem quæ invaluit, pro hac vice ſuſtinere pergit. Conſequenter, nec omnia illa mala, quæ permutatio Beneficiorum, ubi ſemel invaluit, ſecum trahere ſolet, huic permutationi adſcribenda venient: per conſequens cauſa aliqua poterit eſſe ſufficiens, ut probetur permutatio in poſteriori.

Hinc patet, quanta circumſpectione ac maturitate omnes circumſtantiæ ſint ponderandæ, antequam diſpenſatio concedatur.

§. III.

Breviter proponitur, quænam à Diſpenſantibus obſervari voluerit Synodus Tridentina.

SCiant univerſi, inquit Synodus Trident. *Seſſ.* 25. *De Reform. cap.* 18. „ Sacratiſſimos Canones exacte ab omnibus, & quoad ejus fieri poterit, indiſtincte obſervandos. Quod ſi urgens juſtaque ratio, & major quandoque utilitas poſtulaverit, cum aliquibus diſpenſandum eſſe; id cauſa cognita, ac ſumma maturitate, atque gratis à quibuſcunque, ad quos diſpenſatio pertinebit, erit præſtandum: aliterque facta diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur.

Ex hoc Concilii Decreto colligimus ſequentia.

I. Sacratiſſimos Canones exacte ab omnibus, & quoad fieri poterit, indiſtincte obſervandos; adeoque non facile ad diſpenſationem eſſe procedendum: quia (ut ipſa Synodus in principio citati Decreti ſapienter advertit) „ Frequentius legem ſolvere, exemploque potius, quam certo perſonarum rerumque delectu, petentibus indulgere, nil aliud eſt, quam unicuique ad leges transgrediendas aditum aperire.

II. Non eſſe concedendas diſpenſationes, niſi urgens juſtaque, & major quandoque utilitas poſtulaverit, cum aliquibus diſpenſandum eſſe. Quibus clariſſime expreſſam conſpicimus regulam §. 2. propoſitam, nimirum diſpenſationem non eſſe indulgendam, niſi juſta urgentique ratione, aut majore Eccleſiæ utilitate, relaxationem legis compenſante.

III. Diſpenſandum non eſſe niſi cauſa cognita, ac ſumma maturitate. Quibus verbis rurſum probatam habemus regulam §. præcedenti adſtructam: nimirum diſpenſantem, ut prudens inveniatur in ſua diſpenſatione, prævie ad eam expendere teneri, quæ utilitas ex indulgentia diſpenſationis, aut incommoda ex denegatione prævideantur; & econtra, quæ mala ex relaxatione legis timeri debeant: ut omnibus inter ſe collatis prudenter judicet, num diſpenſationem ſequatur utilis & honeſta compenſatio.

His omnibus attentis, quis cum Fagnano ad *cap.* Nimis ii *De Filiis Presb. num.* 8. dicere vereatur; „ Quod ſit unanimis conſonantia Canonum, Conciliorum, & Interpretum, quod cauſa neceſſitatis vel utilitatis in diſpenſatione debet eſſe magna, ſeu quod idem eſt, major, maxima, juſta, evidens, urgens, & his conſimiles, quibus ſacri Canones promiſcue utuntur, tanquam ſynonymis: alioquin ſi ejuſmodi cauſa deſit, non eſt diſpenſatio, ſed diſſipatio. "

Addit præterea Synodus: ut ſi diſpenſandum fuerit, id *gratis* à quibuſcunque, ad quos diſpenſatio pertinebit, erit præſtandum. Quia præterquam quod accipere pecuniam pro uſu poteſtatis diſpenſandi, ſapiat Simoniacam pravitatem; etiam efficiet, ut minore integritate ac maturitate cauſa diſpenſationis expendatur, juxta veriſſimum illud Sapientis effatum: *Munera excæcant oculos ſapientum, & mutant verba juſtorum.*

§. IV.

Qui aſſerunt eam eſſe authoritatem Pontificis, ut voluntas ejus ſit regula, quam in diſpenſando ſequatur, Primatui Pontificis multum nocent.

ILlud breviter dici poteſt, inquit Melchior Canus Epiſcopus Canarienſis *De Locis comm. lib.* 5. *cap.* 5. „ Qui Summi Pontificis omne de re quacunque judicium temere ac ſine delectu defendunt: hos Sedis Apoſtolicæ authoritatem labefactare, non fovere; evertere, non firmare. Nam .... quid tandem adverſum hæreticos diſpenſando ille proficiet, quem viderint non judicio, ſed affectu patrocinium authoritatis Pontificiæ ſuſcipere: nec id agere ut diſpenſationis ſuæ vi lucem ac veritatem eliciat; ſed ut ſe ad alterius ſenſum voluntatemque convertat? Non eget Petrus mendacio noſtro, noſtra adulatione non eget. "

Quid dicam? Non tantum contra hæreticos non proficiunt, qui neſcio quo zelo immoderato, futilibus ac vanis argutiis ultra verum authoritatem Pontificiam extollunt; ſed ſæpius anſam præbent, ut ipſum indubitatum Romanis Pontificis Primatum hæreticis odioſum reddant, ac ipſorum opprobriis & ludibriis exponant. Hæc etenim eſt rerum, quos oportet veriſſimas eſſe, natura, ut ſi in quibuſdam vel minimis, falſum quidpiam ineſſe deprehendatur; confeſtim omnem amittant authoritatem & majeſtatem.

„ Hoc feciſſe videntur (ut bene advertit ſæculo præterito Purpuratorum non exiguum ornamentum Cardinalis Contarenus) Juriſperiti quidam: qui dum præ omnibus operam dant, ut authoritatem & poteſtatem Pontificis amplificent, eo devenerunt, ut dum vana quædam, quid dicam vana? imo falſa; & quæ judicio doctorum & proborum hominum potius ſapiunt idololatriam, quam pietatem ullam, adſtruere conantur; adverſariis hujus ſanctiſſimæ Sedis occaſionem dederint, ut queant facile populo Chriſtiano illudere, eique perſuadere, nullam eſſe Romani Pontificis auctoritatem, eumque æquent quibuſcunque Epiſcopis. Quodque ſi humano quodam jure hanc obtinuerit Romanus Pontifex hucuſque authoritatem, poſſit etiam in tot abuſibus, ea auctoritate privari. Hoc facile multis populis perſuaſerunt, occaſionem nacti ab argumentis vanis illis, quibus nimio quodam affectu, dicti quidam Juriſperiti ſtudebant hanc Pontificis auctoritatem amplificare; adeo ut eorum quidam non vereantur dicere: VOLUNTATEM PONTIFICIS REGULAM QUANDAM ESSE, qua ejus actiones dirigantur: Neque in jure poſitivo conſtituendo, aut abrogando, aut etiam diſpenſando regulam quampiam Pontifici conſtitutam eſſe. "

Quid de hac doctrina ſenſerit dictus Eminentiſſimus, ex his intelligimus. „ Hæc poſitio adeo falſa, adeo repugnans ſenſui communi, adeo eſt contraria doctrinæ Chriſtianæ, inquit idem Cardinalis, adeo *depravat univerſi Chriſtiani populi gubernationem*, ut nihil pernicioſius inveniri potuerit. Nam per

„ Deum immortalem, exclamat idem, nonne hæc poſitio Idololatriam ſapit? Cui nanque creaturæ hoc attribui poteſt, quod actionum ſuarum voluntas ejus ſit regula? An non hoc proprium eſt ſolius Dei? ... Iſti vero (Juriſperiti) ob imperitiam hujus poteſtatis (pontificiæ) qualiſnam ſit, ad quam animi vim pertineat, & ut adulentur Pontificibus, adeo abſurdam poſitionem non ſunt veriti in publicum prodere.

„ Amplius, pergit Contarenus, quid magis contra legem Chriſti, quæ eſt lex libertatis, excogitari poteſt, quam Chriſtianos ſubjectos eſſe, parereque debere Pontifici, cui tributum ſit à Chriſto, ut pro arbitrio leges conſtituat, leges abroget, diſpenſet in legibus; habeat in his omnibus voluntatem ſuam pro regula? Convenitne hujuſmodi imperium; non dico Chriſtianis hominibus, qui adſciti ſunt in legem libertatis, ac propterea (ut inquit Auguſtinus ſcribens Januario de Ritibus Eccleſiæ) quam pauciſſimis exterioribus legibus adſtringendi ſunt, non dicam etiam liberis hominibus & cuipiam gubernationi hominum liberorum, quales ſunt recta populorum atque approbata imperia; ſed cuinam Domino in ſervos, quibus Domini imperant ad ſui ipſorum utilitatem, quibuſque utuntur ut organis animatis, convenit hoc imperium atque dominium, ut pro voluntate eis imperet? Faceſſat, Deum immortalem precor, à Chriſtianis hominibus hæc impia doctrina.

His aliiſque in deſtructionem illius poſitionis productis, ad Pontificem ſermonem convertit: „ *Pater Beatiſſime*, tu, qui doctrina excellis, & rerum experientia, naturalique prudentia plurimum vales, perpende an ex hac doctrina temere Lutherani anſam ſumpſerint componendi libros illos ſuos, *De Captivitate Babylonica*. Nam, per Deum immortalem! quæ major captivitas & ſervitus induci potuiſſet Chriſtiano populo, quam hæc, quam profitetur horum Juriſperitorum doctrina, de qua agimus? Nulla equidem.

Hæc ex Epiſtola, quam Paulo III. inſcripſit Cardinalis Contarenus; „ Quem non tantum Cardinalitia dignitas; ſed vel maxime, Tractatus, quem in defenſionem Primatus Romani Pontificis adverſus Hæreticos conſcripſit, ab omni ſiniſtro in Pontificiam Authoritatem affectu eximit.

Si quis tamen, nec rationibus, nec authoritate hujus Eminentiſſimi Viri moveretur, ut hanc Juriſperitorum, ne dicam *Juris imperitorum*, doctrinam, Pontificiæ authoritatis diminutivam, Eccleſiæ Catholicæ injurioſam, & Hæreticis ſcandaloſam fateatur: attendant, quæſo, quid de dicta doctrina cum laudato Cardinale dicant alii octo Illuſtriſſimi ac Peritiſſimi Prælati, quos Paulus III. prævie ad Synodum Tridentinam, ad ſe vocari mandaverat: „ Ut nullius commodi ipſius, aut cujuſpiam alterius habita ratione, ipſi ſignificarent abuſus illos, graviſſimos videlicet morbos, quibus jampridem Eccleſia laborabat, ac præſertim hæc Curia Romana, quibus effectum eſt, ut paulatim ac ſenſim ingraveſcentibus peſtiferis his morbis, magnam hanc ruinam traxerit, quam videmus; obteſtatus eos reddituros eſſe rationem hujus negotii ipſis demandati Deo Optimo, ſi negligenter ac infideliter agerent.

Hi Prælati ſincere ac fideliter abuſus Pontifici ſerio Eccleſiæ reformationem meditanti aperire volentes, hæc ingenue de ſæpedicta Juriſperitorum doctrina candide & ſine fuco pronunciarunt.

„ Probe noverat Sanctitas Tua, inquiunt, principium horum malorum inde fuiſſe, quod nonnulli Pontifices tui Prædeceſſores, prurientes auribus, ut inquit Apoſtolus Paulus, coacervaverint ſibi magiſtros ad deſideria ſua, non ut ab eis diſcerent quid facere deberent; ſed ut eorum ſtudio & calliditate inveniretur ratio, qua liceret id quod liberet. Inde effectum eſt, (præterquam quod principatum omnem ſequitur adulatio, ut umbra corpus; difficillimuſque ſemper fuit aditus veritatis ad aures Principum) quod confeſtim prodirent Doctores, qui docerent, Pontificem *eſſe Dominum Beneficiorum: ac ideo cum Dominus jure vendat id quod ſuum eſt, neceſſario ſequi in Pontificem non poſſe cadere Simoniam. Ita quod voluntas Pontificis, qualiſcunque ea fuerit, ſit regula qua ejus operationes & actiones dirigantur;* ex quo procul dubio efficitur, ut quidquid libeat, id etiam liceat. Ex hoc fonte, Sancte Pater, tanquam ex equo Trojano, irrupere in Eccleſiam Dei tot abuſus, & tam graves morbi, quibus nunc conſpicimus eam ad deſperationem fere ſalutis laboraſſe, & manaſſe harum rerum famam ad Infideles uſque (credat Sanctitas Veſtra ſcientibus) qui ob hanc præcipue cauſam Chriſtianam Religionem derident: adeo ut per nos, per nos, inquimus, nomen Chriſti blaſphemetur inter gentes.

Hæc adverſus Juriſperitorum ſententiam Conventus ille ſelectorum Prælatorum, cui præter prædictum Cardinalem Contarenum interfuit Joannes Petrus Caraffa; qui ob eminentem ſcientiam, ac ſingularem pietatem, à vita Monaſtica, quam abdicato Archiepiſcopatu Theatino profeſſus erat, ad Cardinalatum à Paulo III. vocatus, ad extremum ad ſummi Pontificatus apicem evectus, Paulus IV. dictus fuit. Interfuit quoque Reginaldus Polus Cardinalis Anglicus; cujus quanta fuerit apud Paulum III. exiſtimatio vel inde evincitur, quod ab eodem Pontifice fuerit judicatus in omnibus ſufficiens, qui Concilio Tridentino, nomine Pontificis præſideret. Ut nihil dicam de ſumma ejus eruditione, ac zelo pro diſciplinæ Eccleſiaſticæ reſtauratione, quæ in reformatione Cleri Anglicani enituit. Denique ne longior ſim, quam Diſſertationis ſcopus permittit, nihil dicam de Cardinale Sadoleto, qui ob eximiam eruditionem ac rerum agendarum experientiam, difficillimis temporibus, ac in cauſis ſumme arduis, ad regem Galliæ Legatus Apoſtolicus miſſus fuit. Præterea reliquos Archiepiſcopos duos, Epiſcopum unum, Magiſtrum Sacri Palatii, qui Conventum hunc conſtituerunt. Quanta enim omnium eruditio, prudentia atque in Eccleſiæ abuſibus, eorumque ſcaturigine detegendis fuerit induſtria ac ſagacitas, inde pluſquam ſufficienter probatur, quod adeo feliciter Concilio Tridentino præluſerint; ut omnia pene quæ Concilium Trid. in ſuis de Reformatione Capitulis expreſſit, eadem, quin & ſæpius eiſdem verbis ab hoc Conventu præformata videamus. Ut non immerito credatur, quod per hunc novennarium Prælatorum Conventum Spiritus Sanctus ſyſtema quoddam efformatum voluerit, quod ad reformationem Eccleſiæ Patribus Concilii Tridentini ſubſerviret.

§. V.

Theologi, ac ſanior Canoniſtarum pars doctrinam Juriſperitorum, de qua Paragrapho anteriori, reprobant.

SEntentiam Juriſperitorum, ſeu potius imperitorum, Pontificiæ authoritati pariter ac toti Eccleſiæ Catholicæ injurioſam ac pernicioſam, Paragrapho præcedenti exhibitam, cum Cardinali Contareno ac aliis præclariſſimis octo Prælatis paſſim Theologi omnes, tanquam Miniſtro Chriſti, & ejus in terris Vicario indignam rejiciunt & averſantur.

Quid enim Juriſperiti illi aſſerentes VOLUNTATEM PONTIFICIS REGULAM QUANDAM ESSE, *qua ejus actiones dirigantur; neque in jure poſitivo conſtituendo, aut abrogando, aut etiam diſpenſando regulam quampiam Pontifici conſtitutam eſſe*, PRÆTER EJUS VOLUNTATEM; aliud intendunt, niſi Pontifici dominationem quandam aſſerere, qua poteſtate ſua non ad utilitatem aut ædificationem Corporis Chriſti, quod eſt Eccleſia, uti debeat, ſed pro ſuo beneplacito, in bonum particulare convertere poſſit; à qua tamen dominatione quantopere Miniſtros ſuos, ac præcipue qui major inter illos conſtitutus eſt, abeſſe voluerit humilitatis Magiſter Chriſtus, vel ex unico ad Petrum ac reliquos Apoſtolos monito ſciunt Theologi.

Scitis quia Principes gentium dominantur eorum, inquit Chriſtus Matth. 20. *& qui majores ſunt, poteſtatem exercent in eos. Non ita erit inter vos: ſed quicunque voluerit inter vos major fieri, ſit veſter miniſter: & qui voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſervus.* Quaſi diceret: Qui *major erit inter vos*, ita ſe præeſſe debere ſciat, ut non ſuum commodum, aut imperandi faſtum ex Principatu quærat, ſed ſe exhibeat miniſtrum, ſalutem ad bonum illorum

rum quibus præeſt, quærendo; quin & amplius, qui *primus* eſſe voluerit, *ſervus* ſit aliorum, atque adeo ſciat ſe, quidquid bonorum habet corporis, animi, fortunarum, & vitam ipſam, ſaluti ſubditorum impendere debere, inſtar *ſervi* ſeu mancipii.

Ex his, inquam, Chriſti verbis, Theologis eſt indubitatum, Pontificem debere omnem, qua ſupra reliquos Eccleſiæ Prælatos eminet, poteſtatem utilitati gregis Chriſti impendere, ut ejus in terris fidelis Vicarius inveniatur.

Ex qua indubitata ratione, & etiam naturali evidenti doctrina, tanquam ulterius conſequens Theologi, etiam recentiores, unanimi conſenſu, præeunte Doctore Angelico, conſtanter aſſerunt; Pontificem poſſe quidem ſecundum opportunitates temporum vel negotiorum mutare illa, quæ ſancti Patres determinaverunt eſſe *de jure poſitivo*, ſed *ſervata intentione ſtatuentium quæ eſt utilitas Eccleſiæ*. Contra Impug. Relig. *capit.* 4. Velut idem Doctor 2. 2. *quæſtion.* 88. *artic.* 12. „ Omnis diſpenſatio petita à Prælato, debet fieri ad honorem Chriſti, in cujus perſona diſpenſat; vel ad utilitatem Eccleſiæ, quæ eſt ejus Corpus.

Quare cum eodem ſuo Magiſtro generaliter aſſeruint, quod cuicunque diſpenſandi authoritas conceditur, erit infidelis in ſua diſpenſatione, *ſi non habet intentionem ad bonum commune: aut imprudens, ſi rationem diſpenſandi ignoret*. 1. 2. *quæſt.* 97. *art.* 4.

Quantumvis à Theologis hac in parte diſſentiant nonnulli Juriſperiti, ſeu potius Legulei: „ Qui, ut ait Contarenus, ob imperitiam hujus poteſtatis (Pontificiæ) qualiſnam ſit, aut ad quam animi vim pertineat, & ut adulentur Pontificibus, adeo abſurdam propoſitionem (de qua Paragrapho præcedenti) non veriti ſunt in publicum prodere; " Sanior tamen ac major pars Canoniſtarum Theologis conſentit, aſſerens Pontificiam diſpenſandi poteſtatem utilitati Eccleſiæ debere ſubſervire, ut in uſu illius fidelis inveniatur.

„ Ubi non ſubeſt cauſa rationabilis, non excuſatur quis, quoad Deum, etiam ex diſpenſatione Papæ, ait Panormitanus ad *cap.* CUM ADEO 11 *De Reſcriptis*.

Quinimo Didacus Covarruvias *De Matrimonio Paragr.* 9. *num.* 15. dicere non veretur, „ inter omnes convenire, diſpenſationem à Romano Pontifice conceſſam contra jus *ſine cauſa*, etſi ſit contra *poſitivum*, animæ tutam non eſſe ..... talis enim diſpenſatio, ait, dilapidatio potius dicenda eſt, Auctore Bernardo. " Hæc Covarruvias.

Utque Joannem Andream, Cardinalem Hoſtienſem aliosque veteres Canoniſtas ejuſdem ſententiæ omittam, unicum ex recentioribus adduco Proſperum Fagnanum, qui variis locis in Commentariis ad Decretales docet conformiter ad ſanctum Thomam; quod omnis diſpenſatio debeat fieri intuitu boni communis, & ſignanter ad *cap.* EX PARTE 11 *De Cler. non reſid. numer.* 65. „ Ubi probat ſententiam Joannis de Lignano concludentis, Papam poſſe diſpenſare generaliter, ut unus habeat plura curata, & conſequenter ſuper reſidentia: totum tamen *debere referri ad cultum divinum*, alias ſi nuda voluntate, non habita relatione ad bonum publicum, non foret diſpenſator, ſed diſſipator. De fideli diſpenſatore loquitur Textus Lucæ 12. ibi: *Quis putas fidelis eſt diſpenſator, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, &c. Infidelis* autem diſpenſator eſt, *qui non habet intuitum rationis, & boni publici*. Item imprudens, non conſiderans cauſas motivas in bonum publicum directivas. Ex quo ſequitur, ut quoad Deum non ſit tutus is, cum quo ſic diſpenſatur, imo verius diſſipatur. Hæc de Lignano, quem refert, & ſequitur Abbas, quibus conſentit D. Thomas. Hactenus Fagnanus.

Conſentiunt igitur Canoniſtæ, Pontificem *ſecundum plenitudinem poteſtatis de jure poſſe ſupra jus diſpenſare*, ut ait Innocentius III. in *cap.* 4. *De conceſſ. Præb.* ſed eam poteſtatis plenitudinem pro temporum & perſonarum exigentia, in bonum & utilitatem Eccleſiæ dirigendam ſciunt, juxta illud Gregorii IX. apud *Raynald. ad annum* 1234. *n.* 16. Romanus Pontifex, „ qui claves in B. Petro diſcretionis & *poteſtatis* accepit, nunc manſuetudine utitur, nunc rigore, conſideratis univerſis circumſtantiis, neutrum ſine altero relinquens ..... Prudenter attendit non ſolum *perſonas*, ſed *cauſas*, cum quibus videlicet, & ex quibus diſpenſare diſponit; ne forte ſic *diſpenſet*, ut *diſſipet*; imo *ne diſſipet ſi diſpenſat*; ne propter manſuetudinem ſubvertatur veritas. "

Et quid, quæſo, ipſi Romani Pontifices per decem & amplius ſæcula aliud indicatum voluere, niſi omnem quam à Chriſto acceperunt poteſtatem ſervorum Dei ſeu Eccleſiæ utilitati eſſe conſecrandam, dum nunquam ſatis laudato humilitatis exemplo, ſe palam profeſſi ſunt, & etiamnum hodie profitentur *ſervos ſervorum Dei*.

Faceſſant proinde Hæretici, qui doctrinam illam Juriſperitorum quorundam, tanquam doctrinam ab Eccleſia aut Pontificibus probatam, buccis concrepantibus populo proponunt, ut Romani Pontificis Primatum in invidiam trahant.

§. VI.

Quæ ſint neceſſaria ex parte poſtulantium diſpenſationem, ut omni ex parte licite procedant.

Legi naturali contraria nulla hominis proprie dicta diſpenſatione licita fieri *capit.* 1. notatum fuit. Hinc conſectarium, diſpenſationem poſtulantibus, ut prudenter procedatur; mature expendendum, cum in eo ſuper quo diſpenſari rogant, nihil juri naturali contrarium, quod nec per Pontificiam diſpenſationem tolli poſſit, occurrat.

Conſtat quoque ex dictis *cap.* 2. diſpenſationem in jure mere poſitivo, ut omni ex parte licita ſit, debere neceſſitate aut utilitate communi compenſari; ex quo rurſus conſequens prævie ad poſtulationem diſpenſationis diſcutiendum eſſe; num hic & nunc neceſſitas aut utilitas communis relaxationem legis compenſet.

Sed ait forte ille, cum quo diſpenſatum eſt: „ Papa diſpenſavit, ipſe ſibi viderit, ego immunis ſum. " Hic cavillus, ait Cardinalis Bellarminus, ſecuros multos reddit, tutum vero neminem. " Et rationem ſubdit: „ Quoniam Papa non eſt dominus, ſed diſpenſator; ideoque qui iniquam diſpenſationem petit, iniquitatis cauſa eſt, & qui ea utitur, eadem ſemper irretitur iniquitate. " *Epiſt. ad Nepotem controv.* 5.

Quod Cardinalis Bellarminus, idem ante ipſum notaverat alter Cardinalis, Canoniſtis admodum famoſus, vulgo dictus Abbas Panormitanus: „ Diſpenſatus, inquit ad *cap.* DUDUM 11 *De Elect.* etiam per Papam circa pluralitatem Beneficiorum ſine cauſa, licet ſit tutus quoad Eccleſiam militantem; non tamen quoad triumphantem, & ſic non valet diſpenſatio quoad Deum. " Et ad *capit.* CUM ADEO 11 *De Reſcript.* de eadem pluralitate Beneficiorum loquens, ait: „ Ubi non ſubeſt cauſa rationabilis, non excuſatur quis quoad Deum, etiam ex diſpenſatione Papæ. "

Similiter Synodus Colonienſis *an.* 1536. *P.* 1. *Can.* 32. ſuppoſuit, diſpenſationem Apoſtolicam non ſemper præſtare omnimodam ſecuritatem plura Beneficia obtinentibus, dum monuit plura Beneficia ex diſpenſatione Apoſtolica retinentes, *viderint ut cauſam diſpenſationis Deo comprobent*.

Quod de diſpenſatione ſuper pluralitate Beneficiorum dixerunt dicti Cardinales, illud de diſpenſatione ſuper retentione penſionis dicere non dubitavit Cardinalis Toletus: „ Sine juſta cauſa, inquit, non habet locum in foro interiori & coram Deo diſpenſatio, ſed tantum in foro exteriori. Unde qui penſiones retinent, etiam cum diſpenſatione, ſi non adeſt cauſa legitima, ſecuri non ſunt, nec excuſantur, quia Papa dedit, & ipſorum eſt conſiderare quomodo dederit. Hoc inquam, non excuſat. Si enim quis accipiat pecunias ab œconomo, quem ſcit male diſpenſare res domini, & contra juſtitiam, non poteſt eas in conſcientia tuta retinere. Papa autem non eſt dominus bonorum & redditium Eccleſiæ, ſed tantum univerſalis diſpenſator. Unde ſicut cum diſpenſat hominem in voto, non facit

„ hominem ſecurum in conſcientia, niſi cauſa adſit, ita in Penſionum & Beneficiorum diſtributione. Cauſa autem hæc debet eſſe in utilitatem Eccleſiæ, cujus ſunt bona. Si enim nulla via, vel pacto in Eccleſiæ hujus, vel univerſalis utilitatem tendat, non eſt cauſa legitima. “ In *Inſtruct. Sacerd. lib. 5. cap. 38. num. 3.*

Hactenus de diſpenſationibus circa pluralitatem Beneficiorum, & Penſionis retentionem aſſerta, eadem ratione diſpenſationi ſuper ſimilibus materiis applicantur; ut proinde non immeritò diſpenſationem poſtulare meditanti inculcetur illud Bernardi ad Nepotem deſertionem ſui Monaſterii diſpenſatione Apoſtolica juſtificare volentem: *Attende cor tuum, diſcute intentionem, conſule veritatem*: Epiſt. 1.

Inſtabunt forſan alii: num cauſa ſufficiens ſubſit, expendendum committimus Pontifici, atque ejus expetimus conſilium. *Utinam*, dicebat ſimilibus Sanctus Bernardus Epiſt. 7. *non licentiam quæſiſſetis, ſed conſilium, id eſt, non ut liceret, ſed an liceret.* Sed proh dolor! verendum quod plurimis eorum dici poſſit, quod ſubdit Bernardus: *Malum in corde conceperant, opere tamen auſi non ſunt adimplere, niſi cum licentia. Conceperunt dolorem, ſed non pepererunt iniquitatem, donec iniquo Papa conceptui præbuiſſet aſſenſum &c. Quod tamen*, cum eodem Doctore aſſerere auſim; *Sanctum Pontificem feciſſe nequaquam crediderim, niſi aut circumventum mendacio, aut importunitate victum.*

Profectò ſi quis ſerio attendat quomodo, & à quibus hodie diſpenſationes ſollicitari ac poſtulari ſoleat, facile comperiet, quod pluribus ſine injuria regeri poſſet, quod hujuſmodi olim regerebat Sanctus Bernardus *ibidem*. „ Non ſatis de propria cauſa confidentes, remorſas ac remordentes conſcientias Apoſtolica conati eſtis delinire licentia. Frivolum ſanè remedium, quod non eſt aliud, niſi more protoplaſtorum, cauteriatis conſcientiis texere perizomata, videlicet ad velamentum, non ad medicamentum. “

CAPUT III.

De his, quæ Diſpenſationem reddunt ſubreptitiam, aut de ſubreptione ſuſpectam.

§. I.

Quandonam ſuppreſſio veri aut expreſſio falſi Diſpenſationem reddant invalidam, aut de invaliditate ſuſpectam.

AD diſpenſationem non tantum ut licita, ſed etiam valida ſit, requiri voluntatem & conſenſum illius, cui diſpenſandi authoritas competit, nemo inficiatur; nec illud quiſquam negare poteſt, quin ſæpius contingat voluntatem diſpenſantis propter ſub & obreptionem, ſive ſubticentiam veri aut expreſſionem falſi deficere; ſed quæ præcise veri ſuppreſſio aut falſi expreſſio faciant deficere voluntatem diſpenſantis, ut ob ejus defectum diſpenſatio ſit invalida, aut pro invalida habenda, non ita expeditum.

Subticentiam veri tunc diſpenſationem invalidam, aut ad minus de invaliditate ſuſpectam reddere credimus, ſi conſenſus diſpenſantis, judicio prudentum, non cadere in caſum propoſitum, ſi verum ſubticitum à parte rei fuiſſet expreſſum.

Quod vero conſenſus diſpenſationi trahi nequeat ad caſum, prout ſe habet, ſi verum tacitum eſſet ſincere expreſſum, ex plurimis colligitur.

Primo, ex eo quod jura expreſſe vel implicite velint diſpenſationem eſſe rariorem & difficiliorem, quando verum illud ſubticitum revera intervenit; tunc enim rationabiliter judicatur, quod Pontifex, qui juribus ſe conformare præſumitur, non diſpenſaſſet, ſi verum ſuppreſſum fuiſſet ſincere expreſſum.

Secundo contingit, conſenſum diſpenſantis ſuper caſu cum ſubticentia veri, immerito trahi ad caſum prout à parte rei ſe habet; eo quod ſtylus aut conſuetudo Curiæ velit id quod ſuppreſſum eſt, ita exprimi, ut hinc colligatur, Pontificem, qui ſtilum Curiæ ſervatum velle præſumitur, diſpenſare nolle, dum verum illud non eſt expreſſum. Exempla inferius plura occurrent.

Tertio contingit, conſenſum diſpenſantis in caſum cum ſuppreſſione veri, male applicari caſui, ut in rei veritate ſubſiſtit: ſi verum ſuppreſſum ſit, ejus generis, ut hic determinatus Pontifex (quod ex modo ejus agendi intelligi poteſt) ſoleat denegare diſpenſationem, aut ſaltem difficilius illam annuere, quoties concurrit illud, quod ſuppreſſum fuit.

Denique ut verbo abſolvam; toties ob ſubticentiam veri diſpenſatio merito habetur pro invalida, aut de invaliditate ſuſpecta; quoties ex natura rei verum ſubticitum eſt tale, ut prudenti judicio conſenſus diſpenſantis in caſum, ut fuit propoſitus, non involvat conſenſum, in caſum, ut à parte rei ſe habet.

Idem eſto judicium de expreſſione falſi: quod nimirum, ſi falſitas expreſſa ita mutet caſum, ut conſenſus diſpenſantis præſtitus ſuper caſu cum illa falſi expreſſione, non niſi imprudenter extendatur ad caſum, ut à parte rei ſe habet, diſpenſatio habenda ſit pro invalida, aut ſaltem de invaliditate ſuſpecta.

Ex his collige, quod ſi caſus, qui propoſitus fuit, cum alicujus veri ſuppreſſione aut falſi expreſſione prudentum judicio non comprehendat caſum, prout revera ſe habet, diſpenſationem eſſe invalidam; licet ſupponeretur, quod Pontifex etiam diſpenſaturus fuiſſet, tametſi caſus ſecundum rei veritatem fuiſſet expreſſus. Ratio eſt, quod diſpenſatio non pendeat ab actu voluntatis, qui ponendus fuiſſet, ſi caſus fuiſſet Pontifici propoſitus; ſed ab actu voluntatis, qui à parte rei intervenit. Cum igitur ſupponatur quod caſus, ſuper quo eſt diſpenſatum, ſit diverſus, moraliter loquendo, à caſu prout revera ſe habet, clarum eſt, dici non poſſe ſuper eo diſpenſatum; quandoquidem propoſitus non fuerit; ſed ad ſummum dici poſſet, quod diſpenſatum fuiſſet caſu, quo Pontifici expoſitus eſſet. Unde nullatenus probanda illa à nonnullis aſſignata regula: Veri ſuppreſſio aut falſi expreſſio non vitiat diſpenſationem; quoties diſpenſans ita eſt conſtitutus, ut ſi verum eſſet expreſſum aut falſum omiſſum, equidem diſpenſaſſet.

§. II.

Executio diſpenſationis ſubinde ſuſpendi poteſt ob ſcandalum, quod ex ea oriturum timetur.

QUantopere cavendum ſit, ne per actiones noſtras puſillis ponatur ſcandalum ſeu offendiculum, quo in peccatum ducantur, evincit terribilis illa Chriſti ſententia Matth. 18. *Qui ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit ei ut ſuſpendatur mola aſinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris.* Unde Apoſtolus 1. Cor. 8. v. 13. *Si eſca ſcandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum ſcandalizem.* Quare ea ſemper fuit præcipua Sedis Apoſtolicæ cura, ut à populis ſcandala amoveat; hinc jampridem Julius I. in Epiſtola ad Orientales Epiſcopos graviter monuit: „ In rebus Eccleſiaſticis non ſpecimen eloquentiæ, ſed Canones Apoſtolici requiruntur, *operaque dari ſolet, ne quis ex parvis in Eccleſia ſcandalizetur.* Expedit enim, ſecundum Evangelicum verbum: *Molam aſinariam ſuſpendi à collo, atque ita demergi*, quam unum ex puſillis ſcandalizare. “ Apud *Athan. Apolog.* 2.

Et quid aliud hodie indicant Pontifices, niſi ſummum amovendi ſcandala ſtudium, dum nulla pene alia de cauſa in Matrimonio cum impedimento dirimente contracto, diſpenſant, quam ut *ſcandalis*, quæ ex diſſolutione Matrimonii timentur, occurratur? ut ex infra dicendis patebit.

Procul proinde abeſt à mente Pontificum, ut diſpenſationes, aliave eorum reſcripta cum offenſione & ſcandalo populi executioni mandentur, quando eorum executio ſine læſione charitatis, aut veritatis omitti poteſt; quod & in terminis reſpondit Alexander III. in *capit. 6. de Preb.* „ Si mandatum noſtrum, inquit, pro alicujus proviſione receperis, “

qui

„ qui aliud Beneficium habeat, de quo valeat commode ſuſtentari, niſi forte in litteris ipſis de hoc mentio habeatur, aut ſi non poteſt *ei ſine ſcandalo provideri*, æquanimiter ſuſtinemus, ſi pro eo mandatum noſtrum non duxeris exequendum.

Quid enim innuit Innocentius III. in *cap.* QUOD OLIM. 11. *De Cler. conjug.* qui filium Græci Sacerdotis ex legitima uxore ſuſceptum in Epiſcopum conſecrari permittens, addit hanc cautelam: *Niſi pro eo, quod inter Latinos Græci hujuſmodi converſantur, regionis conſuetudo repugnet.* Ubi Joannes Andreas recte annotavit, hanc exceptionem additam ob vitandum ſcandalum & offenſionem, quæ inde contingere poſſet, ſi quid alienum à conſuetudine inter Latinos induceretur.

Pontificum proinde intentioni obſequuntur Epiſcopi, ſi diſpenſationem aut mandatum ad ipſos directum non exequantur, ſi ex illius executione ſcandalum aut offenſio populi timeatur; vel ad minus executionem ſuſpendunt, quoad uſque Sedem Apoſtolicam de ſcandalo veriſimiliter exorituro certiorem fecerint.

§. III.

Si ex negotii qualitate aut circumſtantiis colligatur, Diſpenſationem conceſſam non eſſe, cauſa cognita ſubreptitia cenſeri debet.

POſtquam Synodus Tridentina *Seſſ. 25. cap. 18. De Reformat.* decrevit, ut ſi urgens juſtaque ratio & major quandoque utilitas poſtulaverint, cum aliquibus diſpenſandum eſſe; id cauſa cognita ac ſumma maturitate, atque gratis, à quibuſcunque ad quos pertinebit, ſit præſtandum, ſubjungit: *Aliterque facta diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur.*

Si igitur Epiſcopus ex negotii atque perſonarum qualitate, loci, ac temporis circumſtantiis judicet, quod diſpenſatio talis per Pontificem data non fuiſſet, ſi gravitas negotii, aliæque circumſtantiæ cognitæ ac ſumma maturitate ponderatæ fuiſſent, ſubreptitia ipſo merito cenſebitur, judicabitque eam vel per falſi inſinuationem, aut veri ſuppreſſionem fuiſſe obtentam.

Nec enim uno ſolum ex capite contingere poteſt, ut diſpenſatio Sedis Apoſtolicæ authoritatem præferens, per Pontificem cum ſincera cauſæ cognitione, ac ea, qua par eſt, maturitate expedita non fuerit.

Primò quidem, quia non raro contingit, quod falſa quædam Pontifici inſinuentur, vel vera ſubticeantur. Notum enim eſt Sedem Apoſtolicam ob multiplicia, quæ ad eam, tantum ad Caput Eccleſiæ, devolvuntur negotia, frequentioribus ſubjacere ſubreptionibus; quo fit, ut ſæpius plena ac ſincera cauſæ cognitio à Sede Apoſtolica haberi nequeat.

Secundò ſcitur, quod nonnunquam aliqua per importunitatem, & multiplicatas precum inſtantias à Sede Apoſtolica, alias non concedenda, quodammodo invita extorqueantur; ut olim jampridem in ægritudine conſtitutus, de Commendis Eccleſiarum Cathedralium, & Monaſteriorum eo modo à ſe extortis querebatur Clemens V. *Extravag. 2. de Præb. in Comm.*

Tertiò, evenire ſubinde poteſt, ut litteræ aliquæ è Cancellaria emanent, quæ conſcientiam Pontificis fugiunt, ut indicat Lucius III. in *Cap.* 10. *De Reſcript. in ant. coll.* vel ſaltem aliqua ſubinde à Miniſtris contra mentem Pontificis litteris inſerantur. Ita teſte Gregorio XIII. in *Bulla, quæ incipit:* IN TANTA, ſæpe conqueſtus fuerat ejus Prædeceſſor Pius V. in Bulla à ſe promulgata, quæ incipit: ETSI MENDICANTIUM, *multa aliter alioque ſenſu à ſe prolata fuiſſe, quam litteris expreſſa eſſent.*

Denique quia, ut Lucius III. *dict. Cap.* 10. ingenue fatetur, Pontifex *diverſis occupationibus impeditus, ſingulis cauſis examinandis non ſufficit;* quid mirum, ſi ſubinde contingat, ut diſpenſatio aliqua ſine prævia plena cauſæ cognitione ac matura deliberatione concedatur, quæ conceſſa non fuiſſet, ſi per otium licuiſſet Pontifici negotii momentum, omneſque illius circumſtantias mature librare & expendere?

Si igitur ad Epiſcopos, alioſque Eccleſiæ Prælatos litteras diſpenſationis dirigi contingat, quæ non appareant cum cauſæ cognitione ac ſumma maturitate conceſſæ, turbari non debent, ut Archiepiſcopo Ravennatenſi ſcribit Alexander III. *Cap.* 5. *h. de Reſcr.* ſed qualitatem negotii pro quo ſcribitur diligenter conſiderantes, aut mandatum Apoſtolicum reverenter adimpleant; aut per litteras, quare adimplere non poſſunt, rationabilem cauſam prætendant; ſeu, quod idem eſt, pro ſurreptitiis habeant; quouſque Sedem Apoſtolicam plenius informaverint, propiuſque judicium ipſius intellexerint.

CAPUT IV.

De Diſpenſationibus Matrimonialibus.

§. I.

Oſtenditur quanta ſit utilitas probe ſcire praxim Diſpenſationum Matrimonialium.

DE utilitate, imo & neceſſitate cognoſcendi praxim Diſpenſationum Matrimonialium, in Praxi ſua Diſpenſationum Apoſtolicarum *libr.* 7. *cap.* 1. *n.* 1. in hunc modum diſcurrit Pyrrus Corradus, J. U. D. à Paulo V. in Collegio Officialium diſpenſationum in ipſa Cancellaria Apoſtolica adoptatus. „ Quæ in humanis actibus, ait, ſi perperam fiant, mala atque incommoda reperiuntur, ea omnia in ſolam fere diſpenſationum Matrimonialium executionem, niſi rite recteque perficiatur, acervatim (ut ita dicam) confluunt, & cumulantur: nemo quandoquidem eſt, qui neſciat, quænam ex hoc primo malo incommoda, ceu venenato fonte procedunt. Enim vero hinc natalium defectus in prole, hinc iniquæ ſucceſſiones, atque promotiones, cæteraque ad optimum finem minime conducentia. Sane haud procul à tanti mali calamitate diſtamus: quippe cum frequentiſſimus ſit noſtro hoc tempore harum diſpenſationum uſus, neſcio quæ prava conſuetudo, aut corruptela verius inolevit, qua Judices Commiſſarii tantæ rei pondus non æqua lance æſtimantes, expoſita, qua par eſt diligentia, veritate niti negligant edoceri, Pontificem diſpenſaſſe contenti; cum revera non diſpenſaverit; ſed ipſis diſpenſandi authoritatem certis ſub conditionibus demandaverit; quæ, niſi ut jubetur, impletæ fuerint, quidquid ſuperſtruxerint, corruet. Olim quippe hujuſmodi diſpenſationes in ipſa Romana Curia, cauſæ cognitione, narratorumque verificatione præcedente, in forma gratioſa ut plurimum concedebantur: & quidem, ut rarior, ita & tutior illarum erat uſus: at quoniam difficile, valdeque incommodum id comperiebatur, optima profecto ratione ita Sacri Canones ſancivere, ut omnes diſpenſationes extra ipſam Curiam locorum Ordinariis, in forma communi ſive commiſſaria dirigerentur; qui nonniſi cauſis in partibus verificatis, tum demum Apoſtolica authoritate diſpenſarent. At ſæpe videmus Summorum Pontificum providentiam ex delegatorum Judicum imperitia aut incuria, ita ſuo fine fruſtrari, ut quod ad boni communis ædificationem ſalubriter conſpicimus inſtitutum, id ad certam perniciem atque deſtructionem detorqueatur. “ Hæc Pyrrus Corradus, qui multa ſatis feliciter quæ praxim diſpenſationum, præſertim Matrimonialium concernunt, refert: optandum ut æque faciliter ea quæ jus, præſertim naturale, concernunt, propoſuiſſet. His ſi addamus quod ex defectu diſpenſationis contingat, quod plures in perpetuo vivant inceſtu: item, quod ob inſufficientem notitiam eorum, quæ tum à teſtibus, tum à partibus ſeu Oratoribus, qui diſpenſatione uti volunt, juramento confirmari debent, multa committantur perjuria, ut ex infra dicendis patebit: non difficulter apparebit quam utile, imo & multis neceſſarium ſit, probe noſcere praxim diſpenſationum Matrimonialium.

§. II.

Proponitur veterum in concedendis diſpenſationibus Matrimonialibus morositas.

VEterum tenaciſſimam Canonum cuſtodiam, & ſummam in diſpenſando moroſitatem nullus vel parum in Hiſtoria Eccleſiaſtica & avita Eccleſiæ diſciplina

Digitized by Google

plinæ verſantis ignorat; adeo quidem ut nonnulli nec parum in veterum actis & ſcriptis exercitati aſſerant, primis ſæculis nullam Canonis infringendi veniam datam fuiſſe, ſed diſpenſationes, ſi quæ darentur, tantum fuiſſe pœnarum Canonicarum remiſſiones.

Et quidem ut ad materiam noſtram propius accedamus, adeo rigida etiam ſæculo decimo erat obſervatio Canonum, qui Matrimonia inter conſanguineos & affines interdicebant; ut ſatius duxerit Gregorius VI. totam Galliam interdicto ſubjicere, quam tolerare Matrimonium inter Robertum Regem Galliæ & Matrem Ordinis Comitis Bertham nomine, quæ ipſum Robertum de Sacro Fonte ſuſceperat; adeoque nonniſi ſpiritualis cognatio, ac ſolum impedimentum juris poſitivi intercedebat; ut mirum proinde cuiquam videri poſſet, quod Gregorius VI. & Gallicani Epiſcopi Regem excommunicarint, ac omne regnum ſuppoſuerint Eccleſiaſtico interdicto. Cur enim Apoſtolica & Epiſcopali authoritate impedimentum non diſpenſarunt? Huic dubio reſpondet Eximius P. Chriſtianus Lupus, „hodiernam Matrimonialium diſpenſationum facilitatem tunc non fuiſſe. Nulla tunc, inquit ad *Canonem 11. Concilii Abemenſis part. 2. Schol.* etiam Regia vel Auguſta, licet in ſexto duntaxat, aut ſeptimo ſanguinis vel affinitatis gradu, vel ignoranter contracta, longe minus contrahenda Matrimonia diſpenſabantur; ſed cuncta dirimebantur juxta rigorem Sacrorum Canonum. Ejuſmodi diſpenſationes adeo tunc ignorabat Eccleſia, ut Francus quidam Roma redux, ſimilem ſibi datam aſſeverans à Gregorio III. Pontifice, ac ejus rigore prætendens inire Matrimonium, graviſſime ſcandalizarit omnem Galliam, & à noſtro Apoſtolo Bonifacio, credere id recuſante, conſultus Zacharias Pontifex reſponderit: *Abſit ut Prædeceſſor noſter hoc ita crederur præcepiſſe. Nec enim ab hac Apoſtolica Sede illa diriguntur, quæ contraria eſſe Patrum, ſive Canonum inſtitutis reperiuntur.*"

Quinimo, ſi Chriſtiano Lupo credimus, Matrimoniorum impedimenta fere primus relaxavit Innocentius III. At quam ardua & neceſſaria cauſa diſpenſationem hanc ab Innocentio extorſerit, & quanta cura & ſtudio voluerit *vulnus* illud Eccleſiaſticæ diſciplinæ *compenſari*, ex Auctoribus illius temporis refert Chriſtianus Lupus. „Othonis IV. & Philippi pro Germanico Imperio horrenda bella, ait, quis ignorat? Poſt Philippi cædem lucidum erat Othonis jus; verum Philippi filia obviabat. Hinc omnibus pacificandis Othonis cum iſta filia conjugium convenire cenſuerunt Imperii Proceres & Epiſcopi, quin & ipſi Sedis Apoſtolicæ Cardinales Legati; ſed obſtabat quintus conſanguinitatis gradus. Hinc tandem ad totius Imperialis Cleri & populi preces diſpenſavit laudatus Pontifex. " Ea tamen lege diſpenſavit, ait Lupus, „ut duo ampliſſima Monaſteria Otho fundaret, omneque Imperium largis eleemoſynis & ferventibus orationibus iſtud Eccleſiaſticæ diſciplinæ *vulnus compenſaret*. Ita habes apud Arnoldum Abbatem Lubecenſem in Chronico Sclavorum. Otho de S. Blaſio addit, ait idem Lupus, quod Cluniacenſis & Ciſtercienſis Ordinis Abbates eandem compenſationem per varia ſuorum Monachorum pia opera complere promiſerint; iſtudque Canonis *vulnus* acceperint in ſuas conſcientias: & quod ſpondere Otho debuerit ſingulatim omnium Eccleſiarum defenſionem, ac reſumptionem ſacri belli. " Hactenus P. Lupus.

At quam periculoſum ſit ſemel à Canonum rigore recedere ex eodem Chriſtiano Lupo intellige. „Rima facta, inquit, facile dilatatur, tandemque creſcit in grande foramen, imo & in apertam portam.

Quod tamen P. Lupus dicat, quod impedimenta Matrimoniorum fere primus diſpenſaverit Innocentius III. id intelligendum eſt de diſpenſatione ad Matrimonium contrahendum cum impedimento. Notat enim multo tempore ante Innocentium III. diſpenſationes Matrimoniales fuiſſe indultas. „Verum, ait, hæ omnes fuerunt non præviæ ad contrahendum, ſed duntaxat poſteriores, male contracti Matrimonii tolerantes diſpenſationes. Adeoque diſpenſationes prævias initiavit Alexander III. Innocentius III. ac ejus Succeſſores viam ampliarunt.

§. III.

Diſcutitur Decretum Concilii Tridentini circa diſpenſationes Matrimoniales.

SYnodus Tridentina modum diſpenſationum Matrimonialium præſcribens, diſtinguit inter Matrimonia cum impedimento dirimente contracta, & Matrimonia cum ſimili impedimento contrahenda. Quoad prima ſtatuit *Seſſ. 24. De Matrim. cap. 5.* „Ut ſi quis intra gradus prohibitos ſciens, Matrimonium contrahere præſumpſerit, ſeparetur & ſpe diſpenſationis conſequendæ careat; idque in eo multo magis locum habeat, qui non tantum Matrimonium contrahere, ſed etiam conſummare auſus fuerit. Quod ſi ignoranter id fecerit, ſiquidem ſolemnitates requiſitas in contrahendo Matrimonio neglexerit, eiſdem ſubjiciatur pœnis: non enim quis dignus eſt, ut Eccleſiæ benignitatem facile experiatur, cujus ſalubria præcepta temere contempſit. Si vero ſolemnitatibus adhibitis, impedimentum aliquod poſtea ſubeſſe cognoſcatur, cujus ille probabilem ignorantiam habuit; tunc facilius cum eo, ac gratis diſpenſari poterit. "

Hæc quoad diſpenſationes ſuper Matrimoniis contractis.

Quoad contrahenda verò ſtatuit: „In contrahendis Matrimoniis vel nulla omnino detur diſpenſatio, vel raro; idque ex cauſa gratis concedatur. In ſecundo nunquam diſpenſetur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam. "

Ex hoc Concilii Decreto colligimus. Primò, quod ſpe diſpenſationis conſequendæ carere velit, qui ſcienter aut ex culpabili ignorantia ob non adhibitas ſolemnitates, in gradu prohibito contraxerunt: idque in illis tamen magis locum habere vult, qui non tantum contrahere Matrimonium, ſed etiam conſummare auſi ſunt. Hinc habemus conſummationem Matrimonii inceſtuoſi difficiliorem reddere diſpenſationem; quod non ſine fructu notari infra patebit.

Secundò intelligimus ex mente Concilii facilius poſſe diſpenſari ſuper Matrimoniis contractis cum probabili ignorantia impedimenti, quam deſuper contrahendis; in quo cum antiqua Eccleſiæ diſciplina convenit. Ut enim paragrapho præcedenti diximus, Eccleſia multo tempore admiſerat diſpenſationes toleratrices male contracti Matrimonii, antequam in contrahendis eas admiſiſſet.

Tertiò intelligimus, quod in contrahendis Matrimoniis nullam omnino dari volens diſpenſationem, nec raro; & in ſecundo gradu nunquam diſpenſari permittens, niſi inter magnos Principes, & ex publica cauſa, reducere intenderit, quantum conditio temporis & Eccleſiæ diſciplina permittebant, avitam in diſpenſando moroſitatem.

Denique ex hoc Decreto habemus, quod in hac diſpenſationis ſpecie obſervanda quoque ſit regula diſpenſationum *Cap. 2.* adſtructa; ſcilicet diſpenſationem non eſſe concedendam, niſi juſta cauſa relaxationem Canonis compenſante.

§. IV.

Quod Diſpenſationes Matrimoniales hodie dari ſoleant in forma commiſſoria, *& quæ inde conſectaria?*

DIſpenſationes Matrimoniales olim in Curia Romana, cauſæ cognitione, narratorumque verificatione præcedente, in *forma gratioſa*, ut plurimum concedebantur: at hodie, ad præſcriptum Concilii Tridentini, in *forma commiſſoria* expediri ſolent: ita ut diſpenſatio hodie non fiat Romæ per Pontificem; ſed committatur diſpenſatio alicui in partibus, qui authoritate Apoſtolica, ſibi ſub certis conditionibus delegata, diſpenſet.

Ex quo conſequens eſt, quod admodum conveniat ſcire cui Pontifex diſpenſandi facultatem faciat: cum enim tota ipſius Delegati poteſtas promanet ex delegatione Pontificis; inutilis & nulla erit diſpenſatio, ſi fiat ab eo, cui Pontifex delegare non intendit.

Ulterius, ex eodem intelligitur, quam neceſſarium

ſit

Digitized by Google

ſit probe noviſſe conditiones, ſub quibus diſpenſandi authoritas Delegato credatur. Quandoquidem enim tota poteſtas diſpenſandi pendeat à ſpeciali Pontificis delegatione, evidenter ſequitur, quod deficiente vel una ex conditionibus delegationi copulative adjectis, ipſa delegatio, & conſequenter poteſtas diſpenſandi ex ea promanans evaneſcat.

§. V.

Cui hodie Diſpenſatio delegari ſoleat?

Diſpenſationes matrimoniales juxta hodiernum Curiæ Romanæ ſtylum expediri in *forma Commiſſoria*, Paragrapho præcedenti notatum fuit.

Commiſſio fieri ſolet, ad præſcriptum Concilii Tridentini, *Ordinario*, id eſt Epiſcopo, aut ejus in ſpiritualibus Vicario Generali, qui in his partibus *Officialis* dicitur. Nunquam tamen litteræ diſpenſationis utrique ſimul inſcribuntur, ſed alteri tantum: & frequentius Vicario Generali ſeu *Officiali*.

Nunquam in declaratione exprimi conſuevit aut nomen Epiſcopi aut Vicarii: ideoque non perſonæ, ſed dignitati facta præſumitur, quare & in ſucceſſorem tranſit. Unde Epiſcopo aut Vicario ante expeditam diſpenſationem mortuo, ſucceſſor ſua nova delegatione diſpenſare poterit.

Quia tamen hæc poteſtas non eſt juriſdictionis ordinariæ, vel ex eadem profluens, ſed ex *ſpeciali* delegatione Pontificis Epiſcopo conceditur: idcirco Epiſcopo defuncto ante diſpenſationem expeditam, non tranſit in Capitulum aut ejus Vicarium. Eadem de cauſa, *Officiali* facta delegatione, Epiſcopum diſpenſare non poſſe pro certo tenet Curia Romana: & ſæpius ita in eadem judicatum refertur. Hinc delegatione facta *Officiali*, ipſo, necdum diſpenſatione expedita, mortuo, debet expectari Succeſſor, vel novæ litteræ commiſſionis ad Epiſcopum petendæ.

Si Epiſcopo delegatio deſtinata foret; eo mortuo ante diſpenſationem abſolutam, ſucceſſor erit expectandus, vel litteræ commiſſionis erunt poſtulandæ ad viciniorem Epiſcopum, aut hujus Vicarium; non autem ad Capitulum aut ejus Vicarium: nunquam enim litteræ diriguntur ad Capitulum vel hujus Vicarium ſede vacante; ſed ad viciniorem Epiſcopum vel ipſius *Officialem*.

Notatu dignum eſt, quod Pontifex juxta indubitatum & notorium ſtylum Curiæ ſemper intendat litteras dirigere ad Ordinarium Oratricis, non Oratoris. Ideoque ſi Oratores ſint diverſæ Diœceſis, neceſſario exprimenda eſt Diœceſis Oratricis: alias contingere poſſet, litteras ipſas dirigi Ordinario non Oratricis, ſed Oratoris, contra mentem Pontificis: ac propterea illarum Executor, ſi hujuſmodi ſtylum ignoret, perperam litteras ipſas exequeretur, ait Pyrrus Corradus *lib. 7. Diſpenſ. Apoſt. cap. 5. num.* 26.

§. VI.

Proponuntur conditiones, ſub quibus hodie diſpenſandi poteſtas committi ſolet.

Ut clarius appareat, ſub quibus conditionibus poteſtas diſpenſandi Delegato concedatur; diſpoſitivam litterarum, quibus dicta poteſtas ſecundum hodiernum ſtylum Curiæ Romanæ committi ſolet, hic inſerere conveniens judicavi. Litteræ igitur diſpenſationum matrimonialium hac fere forma expediri conſueverunt.

Innocentius XI. Epiſcopus, Servus Servorum Dei: vel ſubinde in forma *Brevis* ſimpliciter: *Innocentius XI. dilecto filio Vicario venerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi Mechlinienſis in ſpiritualibus generali, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Oblata nobis nuper pro parte dilecti filii Joannis N. laici, & dilecta in Chriſto filia Catharina N. mulieris Mechlinienſis Diœceſis, ex loco N. orterum petitionis ſeries continebat*. Hic ſubjicitur per modum narrativæ id, quod partes ſupplicantes per ſupplicam poſtulatunt.

Quæ ſupplica cum varia ſit pro diverſitate, vel illius ſuper quo diſpenſatio petitur, vel cauſæ ob quam poſtulatur, etiam narrativa ſæpius variatur.

Præmiſſa narrativa, tunc inclinationem ſuam ad annuendum poſtulatis, Pontifex ſubjungit his verbis: *Nos igitur eoſdem Joannem & Catharinam & eorum quemlibet à quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris & pœnis à jure vel ab homine, quavis occaſione vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutos fore cenſentes, ac certam de præmiſſis notitiam non habentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, Diſcretioni tuæ, de qua in his ſpecialem in Domino fiduciam obtinebimus, per Apoſtolica ſcripta mandamus.*

His ſubnectitur diſpoſitiva, qua Pontifex Delegato poteſtatem diſpenſandi Auctoritate Apoſtolica, ſub certis conditionibus indulget. *Quatenus depoſita per te omni ſpe cujuſcunque muneris aut præmii, etiam ſponte oblati, à quo te omnino abſtinere debere monemus, te de præmiſſis diligenter informes; & ſi per informationem eandem preces veritate niti repereris, ſuper quo tuam conſcientiam oneramus, tunc cum eiſdem Joanne & Catharina (dummodo illa propter hoc rapta non fuerit) quod impedimento quarti conſanguinitatis gradus hujuſmodi, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis nequaquam obſtantibus, Matrimonium inter ſe publice ſervata forma Concilii Tridentini contrahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere libere & licite valeant, authoritate noſtra diſpenſes. Diſtantiam vero tertii gradus præfato eis non obſtare declares, prolem ſuſcipiendam exinde legitimam nunciando. Volumus autem, quod ſi ſpreta monitione noſtra, hujuſmodi aliquid muneris, aut præmii occaſione dictæ diſpenſationis exigere, aut oblatum recipere temere præſumpſeris, excommunicationis latæ ſententiæ pœnam incurras, Dat. Romæ, &c.*

Ex tenore prædictæ diſpoſitivæ patet. Primò, quod Delegatus prævie ad diſpenſationem debeat ſe de narratis in ſupplica *diligenter informare*.

Secundò, quod ad diſpenſationem procedere non poſſit, niſi *per informationem eandem preces veritate niti repererit*.

Tertiò, quod nihil muneris aut premii occaſione diſpenſationis exigere, aut oblata recipere poſſit.

§. VII.

De quibus, & quo modo Delegatus prævie ad Diſpenſationem ſe informare debeat?

Clauſula diſpoſitivæ §. præcedenti exhibitæ: *mandamus quatenus depoſita, &c. Te de præmiſſis diligenter informes; & ſi per informationem eandem preces veritate niti repereris, ſuper quo tuam conſcientiam oneramus .... tunc cum iiſdem authoritate noſtra diſpenſes*. Hæc, inquam, clauſula ſatis ſuperque oſtendit nolle Pontificem, ut delegatus ſtet ſimplici ac nudæ aſſertioni ipſorum Oratorum; ſed ſe *diligenter informes* de omnibus narratis; id eſt tam de impedimento per Oratores allegato, quàm de cauſa diſpenſationis, atque aliis clauſulis per Pontificem adjectis. Quod vero hæc informatio facienda ſit non perfunctorie, ſed ſumma cum circumſpectione & ſagacitate, patet ex inſtructionibus pro examine teſtium, qui indicuntur pro contrahendis matrimoniis, per Inquiſitionem Romanam confectis, & ordinariis, ut juxta eas procedant, ſubmiſſis. Et quidem articulo primo ordinatur, ut per Delegatum *teſtis moneatur de gravitate juramenti* (teſtes enim de veritate dicenda jurare tenentur) *in hoc præſertim negotio pertimeſcendi, in quo divina ſimul ac humana Majeſtas læditur ob rei, de qua tractatur, importantiam & gravitatem.*

Quinimo ut hæc informatio majore cum maturitate ac fidelitate peragеretur, cenſuere Pontifices non cuilibet hanc committendam; ſed ut minus Vicario Epiſcopi in ſpiritualibus Generali: de cujus fide & diligentia, ob ejus in Eccleſia majorem dignitatem, amplius confidunt, ut indicant verba, quibus diſpenſandi poteſtatem faciunt: *Diſcretioni tuæ, de qua in his* SPECIALEM IN DOMINO FIDUCIAM *obtinebimus, &c.*

Deinde ne forte Delegatus ſpe lucri lactatus, aut muneribus excæcatus, non ea qua par eſſet, cauſæ diſcuſ-

Digitized by Google

diſcuſſione ac maturitate ad diſpenſationem procedat; ſerio eum monitum volumus? „ Ut depoſita omni ſpe cujuſcunque muneris aut præmii etiam ſponte oblati, à quo, inquiunt, te omnino abſtinere debere monemus, te de præmiſſis diligenter informes.“ Uſque hanc rem efficacius inculcent, in fine rurſus addunt: „ Volumus autem, quod ſi ſpreta monitione noſtra, hujuſmodi aliquid muneris aut præmii occaſione dictæ diſpenſationis exigere, aut oblatum recipere temere præſumpſeris; excommunicationis latæ ſententiæ pœnam incurras.

Ex quibus pluſquam ſufficienter intelligitur, quod mens Pontificum ſit, ut Delegati non leviter, ſed ſumma maturitate & ſeveritate de veritate narratorum ſe informent. Nec mirum: „ Quia cum agatur (inquit Pyrrus Corradus in *Praxi de Diſpenſ. lib. 7. cap. 6. n. 3.*) de re tam gravi, nempe de diſpenſando ſuper Matrimonio contrahendo, & vis mutui amoris inter Sponſos facile poſſet decipere Delegatum, producendo teſtes minus idoneos, & non recte deponentes; debet propterea ipſe Delegatus perpendere qualitatem ipſorum teſtium; nam ut plurimum deponunt per unum, eundemque præmeditatum ſermonem, cum præciſa verba per ipſos Sponſos teſtibus ſuggerantur, qui à veritatis tramite ſæpe ſolent deviare. Unde cum cauſa expreſſa non remanet verificata, diſpenſationes hujuſmodi perperam exequuntur; & tam Delegatus diſpenſans, quam diſpenſati, necnon ipſi teſtes, viam ad inferos ſibi parant: quia clauſula prædicta non ad ornatum litterarum apponitur, ut dicebat quidam Juriſconſultus; ſed ut per eam intelligat Delegatus ſe debere procedere ſuper hoc cum pede plumbeo; quia totum negotium committitur conſcientiæ ſuæ.

§. VIII.

Quandonam preces dicendæ ſint veritate non nixæ, ob non ſinceram expreſſionem impedimenti; ita ut propterea Diſpenſatio dicenda ſit ſubreptitia?

DElegatum ad diſpenſationem procedere non poſſe, niſi preces quoad narrata, id eſt, allegationem impedimentorum, cauſam diſpenſationis, aliaſque clauſulas adjectas, prævia informatione, veritate niti deprehendantur, ſuperiore Paragr. oſtenſum fuit. Hinc ſequitur 1. nullam futuram diſpenſationem, ſi Oratores dixerint ſe conjunctos quarto conſanguinitatis aut affinitatis gradu, cum in tertio gradu ſe contingant; tametſi ſupponatur, quod error proveniſſet ex probabili ignorantia facti; quia ſimilis ignorantia ſufficere poteſt, ut factum per ſimilem ignorantiam à culpa eximatur; ſed efficere nequit, ut cenſeri poſſit diſpenſatum ſuper tertio conſanguinitatis gradu, ſuper quo diſpenſatio nequidem petita fuit.

2. Diſpenſatio nulla erit, ſi Oratores expreſſerint ſimpliciter conſanguinitatem aut affinitatem in tertio gradu, ſi tamen ſe contingant tertio gradu ex duplici ſtipite, vel tertio ex uno, & quarto ex altero: eo quod preces ſuas ita propoſuerint, quaſi unum atque ſimplex conſanguinitatis impedimentum intercederet; cum tamen duplex in effectu intercedat.

3. Preces veritate non nituntur, ſi duobus diverſis impedimentis intercedentibus, unum tantum licet majus, ſubticito minori, ſuper quo facile diſpenſari ſolet, exprimatur; tametſi poneretur, quod Pontifex diſpenſaſſet, ſi utrunque expreſſum fuiſſet: quia equidem verum manet, ſuper minori impedimento dirimente diſpenſatum non fuiſſe, utpote ſuper quo diſpenſatio poſtulata non eſt.

4. Diſpenſatio erit invalida, ſi duo intercedant impedimenta, & ſuper utroque petita fuerit diſpenſatio, ſed diverſo tempore unum ſine altero exprimendo; atque ita triplex, ac ſeparata diſpenſatio ſuper utroque impetrata ſit.

Quo factum fuit, ut utraque diſpenſatio eo modo poſtulata fuerit, ac ſi unum ſolum impedimentum tempore impetratæ diſpenſationis ſubeſſet: cum tamen duo revera intercederent, quæ ſi fuiſſent ſimul expoſita, nulla forſitan diſpenſatio indulta fuiſſet: quia duo impedimenta concurrentia unum quaſi vinculum fortius, ac difficilioris diſſolutionis conſtituunt.

Denique ut verbo abſolvam, toties diſpenſatio ob erroneam expreſſionem impedimenti erit invalida, quoties ea eſt expreſſio impedimenti, ut illa non involvat expreſſionem impedimenti, prout revera ſubeſt; tametſi daretur, quod Pontifex diſpenſaſſet, & forte facilius, ſi impedimentum juxta rei veritatem expoſitum fuiſſet; quia, ut ſæpius monuimus, non ſufficit quod Pontifex diſpenſaſſet, ſi impedimentum foret allegatum; ſed neceſſarium eſt, ut ſuper impedimento revera diſpenſaverit, quod factum eſſe dici non poteſt, quando impedimentum Pontifici nequidem eſt propoſitum.

Hinc dicimus diſpenſationem futuram invalidam, ſi expreſſus fuerit tertius gradus conſanguinitatis, pro tertio gradu affinitatis.

§. IX.

Ut facilius intelligatur quando preces veritate nitantur, proponuntur cauſæ diſpenſationum matrimonialium cum ſuis formulis; ac imprimis quatuor ex iis, quæ culpam annexam non habent.

PLures, eæque diverſæ cauſæ, ob quas diſpenſationes matrimoniales indulgeantur, in variis Congregationibus Romæ deſuper habitis ſunt admiſſæ, & ſuis formulis expreſſæ: nonnunquam tamen viſum fuit quod cauſa aliqua quæ certo tempore ut ſufficiens admiſſa fuerat, poſtmodum ut inſufficiens fuerit rejecta. Et quidem „ cauſa, quæ vulgo dicitur *ob anguſtiam loci*, uſque ad annum nonum Pontificatus felicis record. Pauli V. paſſim admittebatur, inquit Pyrrus Corradus *lib. 7. cap. 5. n. 40.* non modo in locis anguſtis, verum etiam amplis & popularis; quinimo etiam in magnis civitatibus, nempe Neapoli, necnon in ipſa Urbe: ex eo quod Oratrices talis qualitatis eſſe poterant, quod reſpectu illarum, non inveniebant in illis viros paris conditionis, quibus nubere potuiſſent. Verum re mature perpenſa, cum inveriſimile videretur, non ſolum in tam inſignibus, verum etiam in parvis civitatibus poſſe hanc cauſam ita paſſim & facile verificari; ipſe Paulus meo tempore, eam ſuſtulit, quoad anguſtiam civitatis, ſuiſque Officialibus ad id præpoſitis præcipiens; ne deinceps illam admitterent, prout ea regulariter denegatur.“

Animus non eſt, omnes & ſingulas cauſas in diverſis Congregationibus probatas, cum ſuis formulis hic referre; ſed aliquas tantum, eaſque magis ordinarias.

Prima eſt: *Ob anguſtiam loci*, quæ exprimitur hac formula: *Quod cum dicta Oratrix in dicto loco, propter illius anguſtiam, virum ſibi non conſanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere poſſit, invenire nequeat: Cupiunt, &c.*

„ Hæc eſt una ex frequentioribus cauſis, teſte Pyrro Corrado, cum quibus conceduntur diſpenſationes matrimoniales (nimirum dum Oratrix oriunda eſt ex loco non ita amplo, ut mox ex eodem audivimus) præſertim in gradibus conſanguinitatis ſeu affinitatis *remotioribus*.“

Quin & aliquando etiam in proximioribus, v. gr. ſecundo & tertio gradu à communi ſtipite ob eandem cauſam diſpenſatur; ſed tunc exprimitur formula ſequenti, & à præcedenti nonnihil diverſa: *Quod cum dicta mulier in dicto loco propter illius anguſtiam virum paris conditionis, cui nubere poſſit, invenire nequeat; & ſi extra dictum locum nubere cogeretur, dos, quam ipſa habet, non eſſet competens, neque ſufficiens, ut cum ea virum, cui juxta ſtatus ſui conditionem nubere poſſet, invenire valeret: Cupiunt, &c.*

Secunda eaque hodie uſitata, dicitur, *ob incompetentiam dotis*: quæ hac formula exprimi conſuevit: *Quod cum dicta Oratrix dotem habeat minus competentem juxta ſtatus ſui conditionem, cum qua virum ſibi non conſanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere poſſit, invenire nequeat; & dictus Orator illam cum dicta minus competenti dote uxorem ducere intendat: Cupiunt, &c.*

Formula primæ cauſæ oſtendit, pro verificatione illius non ſufficere *anguſtiam loci*, ſed inſuper requiri quod mulier ob *loci anguſtiam*, virum non conſanguineum vel affinem paris conditionis, in loco invenire

Digitized by Google

venire nequeat. Plura inſuper requiri, ſi exprimatur per ſecundam formulam, ex illius lectione patet.

Pro verificatione ſecundæ cauſæ exigitur, ut Oratrix deſtituatur dote competente juxta ſtatus ſui conditionem; quodque ob eam incompetentiam virum non conſanguineum reperire nequeat, & præterea conſanguineus eam dote incompetenti ipſam ducere velit.

Hæc ſi attendantur, apparebit quod merito Delegatos moneat Genuenſis in *Praxi Neapolit. cap.* 20. *numer.* 14. ut in verificatione harum cauſarum ſibi attendant: quia, ait, *ut plurimum ſolent eſſe ſubreptitiæ.*

Tertia, eaque hodie admodum frequens, eſt pro Oratrice *excedente* 24. *ætatis annum:* quæ hoc tenore exprimitur: *Quod cum dicta Oratrix vigeſimum quartum annum, & ultra agens, hactenus virum paris conditionis, cui nubere poſſit, non invenit: Cupiunt, &c.*

Quis, ſecundum expreſſionem præſentis formulæ, ſit dicendus *vir paris conditionis*, ex qualitate ac conditione mulieris prudens Delegatus ſeu Commiſſarius determinare debet.

Illud omni ſpecie veri caret, quod nonnullis perſuaſum videtur, nimirum cauſam hanc verificari, licet aliquis non conſanguineus, etiam paris conditionis, Oratricem ducere voluerit, modo ipſa noluerit eum accipere: ſi enim ſola nolleitas mulieris ſufficeret, ut diceretur *virum paris conditionis, cui nubere poſſit, non invenire*; ſequeretur quod eo ipſo, quo aliqua 24. annum exceſſiſſet, & nulli niſi conſanguineo nubere vellet, dicenda eſſet juſtam habere diſpenſationis cauſam: Quo quid ineptius?

Ut igitur cauſa hæc verificetur, expendendum num nullus hactenus cum Oratrice matrimonium contrahere voluerit, qui prudentum judicio *paris* cum illa *conditionis* eſſet; & cum quo omnibus conſideratis, matrimonium inire potuiſſet.

Quarta cauſa, eaque pro Belgio multum frequens, inde dicta *pro Belgis*, proponitur hac forma: *Quod cum dicti Oratores orthodoxæ fidei cultores exiſtant, ac Deo dante, ſub obedientia ſanctæ Romanæ Eccleſiæ vivere, & mori intendant; & in illis partibus, in quibus multi adſunt hæretici non poſſint animos ſingulorum explorare, & qui Catholicam Religionem vere profitentur internoſcere: ac propterea, ne contingat eos cum hæreticis matrimonium contrahere: Cupiunt, &c.*

Attentius formulæ hujus tenorem conſideranti non difficulter apparebit, quæ pro verificatione hujus cauſæ probanda ſint; & quam raro his in partibus, hoc tempore cauſa hæc verificari queat.

Conſiderari meretur, quod ea omnia quæ in hac formula exprimuntur debeant verificari reſpectu Oratorum, qui diſpenſationem impetrarunt: Id eſt, *quod cum ipſi orthodoxæ fidei cultores exiſtant, nec poſſint animos ſingulorum ſufficienter explorare, & qui Catholicam fidem vere profitentur, internoſcere*; ac propterea periculum ſit ne cum hæreticis matrimonium contrahant. Quod enim in partibus illis aliqui hæretici exiſtant, & ob id forſitan aliquibus periculum contrahendi cum hæreticis immineat; nihil ad rem facit, modo ipſis Oratoribus ſimile periculum non ſit.

§. X.

Quæ exprimenda & verificanda ſint, ut Diſpenſatio ſuper contrahendo matrimonio, prævio inceſtu aut familiariori converſatione, ſit valida?

QUandocunque petitur diſpenſatio ſuper matrimonio contrahendo, de ſtylo Curiæ Romanæ, inceſtus prævius, ſi intervenerit, exprimendus eſt, etiam cum ignorantia impedimenti commiſſus; ſi tamen tempore inceſtus *ſcientiam impedimenti* Partes habuerint, non ſufficiet ſimpliciter exponere actum conjugalem interveniſſe; ſed neceſſario exprimendum erit, illum commiſſum fuiſſe cum *ſcientia impedimenti*.

Praxis quotidiana docet, frequenter poſtulari, & concedi diſpenſationem propter prævium inceſtum, aut familiariorem converſationem inter Oratores, quæ ut minus ſuſpicionem commiſſi inceſtus cauſavit.

Quando hac de cauſa diſpenſatio poſtulatur, ſupplica juxta morem Curiæ concipi ſolet tenore ſequenti.

Exponunt N. & N. .... *quod ipſi alias ſcientibus ſe tertio conſanguinitatis gradu invicem eſſe conjunctos, Orator prædictus non quidem peccandi data opera, ut crimine admiſſo, hac cauſa foret S. V. & Sedem Apoſtolicam ad miſericordiam & gratiam erga ipſos faciliores reddendi; ſed ſolum veſana libidine victus Oratricem cognovit. Cum autem, Pater Sancte, niſi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, dicta mulier diffamata & innupta remaneret, graviaque exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri: Cupiunt, &c.*

Eadem quoque eſt formula expreſſionis, quando non quidem inceſtus, ſed familiarior converſatio allegatur.

Hinc collige, in hac diſpenſatione verificanda eſſe ſequentia.

Primò, quod mulier *diffamata & innupta* remanere deberet.

Secundò, quod *gravia ſcandala ob inceſtum commiſſum* (idem eſt, quando allegatur familiarior converſatio) veriſimiliter nata ſint exoriri.

Tertiò denique, quod ſpes ſit, quod ſcandalis illis per contractum matrimonium inter dictos Oratores occurretur, nec alio modo occurri poſſet.

Inſuper pro praxi diſpenſationis ex præallegata cauſa notandum eſt, quod de ſtylo Curiæ diſpenſatio non intelligatur conceſſa, niſi ſub hac conditione: *modo inceſtus* (idem eſt de familiariore converſatione) *non ſit commiſſus ſpe facilius conſequendæ diſpenſationis*. Quare etiam injungitur Delegato, ut ad diſpenſationem non procedat, niſi recepto ab Oratoribus juramento, *quod ſub ſpe facilius habendæ diſpenſationis inceſtum hunc* (idem rurſus eſt de familiariori converſatione) *non commiſerint*.

Qui igitur diſpenſationem ex jam dicta cauſa petere meditatur, ſerio expendat, num tria illa pro verificatione requiſita revera ſubſint; & utrum juramentum illud vere præſtare poterit.

§. XI.

Quænam ſint exponenda & verificanda in Diſpenſatione ſuper cognatione ſpirituali aut voto caſtitatis?

UT diſpenſatio ſuper cognatione ſpirituali ſit valida, exprimendum eſt, unde hæc cognatio ortum ducat. Si enim ſubeſſet ſpiritualis filiatio, ſeu quod alter alterum de ſacro Fonte ſuſcepiſſet, difficilior omnino erit diſpenſatio, quam ſi ſola compaternitas ſpiritualis inter Oratores intercederet. Quinimo non ſolent Pontifices ſuper filiatione ſpirituali diſpenſare, indecorum ac ſcandaloſum id exiſtimantes. Unde teſte Fagnano, cum in caſu occurrente Congregatio exiſtimaſſet diſpenſationem annuendam ſuper filiatione ſpirituali; tamen relata ad Gregorium XIII. ſententia, Sanctitas Sua noluit diſpenſare. « Et quamvis, ait Fagnanus, nonnunquam poſt tempora Gregorii XIII. diſpenſatum fuerit ob dotis incompetentiam cum illius ſufficienti augmento; *non tamen eſt judicandum exemplis, nec quod aliquando factum eſt; ſed quod fieri debet, eſt ſpectandum.* » Ad Cap. fin. *De Cognat. ſpirit.*

Pro praxi hujus diſpenſationis notat Pyrrus Corradus *lib.* 8. *Diſpenſ. Apoſtol. cap.* 8. de ſtylo Curiæ notorie receptum eſſe in poſtulatione diſpenſationis ſuper impedimento ſpiritualis cognationis, prævium inceſtum, ſi intervenerit, exprimendum eſſe: quem ſtylum rationi ac juri conformem eſſe credimus, quidquid in contrarium dicat Thomas Sanchez *De Matrim. lib.* 8. *diſp.* 25. *n.* 2.

Quod diſpenſationem ſuper voto caſtitatis attinet, illa concedi ſolet ex cauſa hac: *Quod Orator ita ſtimulis carnis agitetur, ut continentiam ſervare poſſe non ſperet, ac propterea matrimonium contrahere deſideret.*

Hæc formula clare innuit Pontificem in voto caſtitatis non diſpenſare, niſi ob moralem impoſſibilitatem ſervandi caſtitatem ab illo qui vovit. Quod indubie intelligendum eſt, ſi moralis illa impoſſibilitas continendi maneat, mediis opportunis pro ſervando voto caſtitatis adhibitis: poſtquam, v. g. peccandi occaſiones vitaverit, jejunia, vigilias aliaſque corporis caſtigationes, quibus caro potenter reprimitur & ſpiritui ſubjicitur, adhibuerit; inſuper adjunxerit frequentiam orationum, ceteraque pieta-

ris exercitia, quibus continentiæ donum à Deo impetratur. Qui enim hæc neglexit, vere affirmare non poteſt *ita ſe ſtimulis carnis agitari, ut continentiam ſervare poſſe non ſperet*: quandoquidem media ordinata ad ſervandam caſtitatem pro illo, qui ſtimulis carnis agitatur, non adhibuerit, adeoque nec videri poteſt finem, qui eſt cuſtodia caſtitatis, unquam efficaciter intendiſſe.

Illud in diſpenſatione ſuper voto caſtitatis advertendum, quod Orator per diſpenſationem non amplius à voti obligatione abſolvatur, quam ut incontinentiæ periculo hic & nunc occurratur. Quare ſic reſtringi ſolet diſpenſatio, ut vi illius, *ſemel* tantum matrimonium contrahere poſſit: adjungitur enim, *quod ſi dictus Orator mulieri, cum qua contrahet ſupervixerit, maneat poſtea cælebs, & eodem voto ut prius, obligatus*. Inſuper Delegato mandatur, ut opera aliqua pœnitentiæ Oratori injungat, *quæ quotidie facere teneatur ad eum finem, ut ea adimplens, meminiſſe ſemper poſſit obligationis, qua hujuſmodi voto adſtringebatur*.

§. XII.

Quæ exprimenda veniant, quando petitur Diſpenſatio ſuper matrimonio cum impedimento dirimente contracto?

MAtrimonium de facto quidem, ſed nulliter de jure contrahitur, quandocunque inter contrahentes ſubeſt impedimentum dirimens, ſive notitia impedimenti tempore initi matrimonii adfuerit, ſive non: quapropter ut in ſimili matrimonio, qui ſic contraxerunt, permanere valeant, diſpenſatione opus eſt. Pro cujus praxi notanda ſubſequentia.

Primò, ſi cum ſcientia impedimenti contractum ſit, illius ſcientiæ ſub pœna nullitatis mentio injicienda eſt.

Secundò, ſi non tantum cum ſcientia impedimenti contractum, ſed & conſummatum fuerit; idipſum ſimiliter ſub pœna nullitatis exponendum eſſe indicant verba Concilii Tridentini *Seſſ.* 24. *de Matrim. cap.* 5. „ Si quis intra gradus prohibitos matrimonium contrahere præſumpſerit, ſeparetur, & ſpe „ diſpenſationis conſequendæ careat: “ *idque in eo*, inquit, MULTO MAGIS *locum habeat, qui non tantum Matrimonium contrahere*, ſed etiam CONSUMMARE *auſus fuit*. Hæc enim finalia verba evidenter oſtendunt, quod difficilior eſſe debeat diſpenſatio, quando ultra contractum matrimonii, acceſſit ipſa matrimonii conſummatio.

Tertiò, neceſſario declarari debet, non ad contractum matrimonii, proceſſum non ſit *ſpe facilius conſequendæ diſpenſationis*. Imo ſi non fuerit expreſſum in diſpoſitiva literarum injungitur Delegato, ut ad diſpenſationem non procedat, niſi recepto ab eis juramento, *quod ſub ſpe facilius diſpenſationis impetrandæ non contraxerint*.

Quartò, ſi quando matrimonium cum ignorantia impedimenti initi contigit: ſi quidem ſolemnitates requiſitæ in contrahendo matrimonio neglectæ ſunt: neglectus ille neceſſario venit exponendus: Quia Synodus Tridentina vult ut eo modo ignoranter contrahentes ſpe conſequendæ diſpenſationis careant, non ſecus ac ſi ſcienter cum impedimento contraxiſſet.

Quintò, ſi contingat matrimonium cum ignorantia impedimenti eſſe contractum, nec ſolemnitates requiſitæ proprie neglectæ fuerint; ſed de licentia Ordinarii proclamationes omiſſæ ſint: de ſtylo Curiæ hujuſmodi omiſſio eſt exponenda.

Sextò, ſi adhibitis omnibus ſolemnitatibus, matrimonium cum impedimento dirimente ignoranter contractum fuerit, & inſuper conſummatum; conſummatio exponenda erit, tametſi durante ignorantia duntaxat intervenerit: ſin vero detecto impedimento, in actu conjugali permanſerint, id ſpecialiter erit declarandum.

§. XIII.

Expenditur cauſa, ob quam hodie diſpenſari conſuevit ſuper matrimonio cum impedimento dirimente contracto.

CAuſa ordinaria ob quam ſuper matrimonio cum impedimento dirimente contracto, hodie diſpenſatio indulgeri ſolet, eſt averſio ſcandalorum, quæ ex divortio oritura timentur, eaque hac formula exprimitur: *Cum autem ſi divortium inter eos fieret, gravia exinde ſcandala poſſint veriſimiliter exoriri*, &c.

Ex hac formula conſtat, pro verificatione hujus cauſæ neceſſe eſſe, ut revera periculum ſit, quod gravia ſcandala ex divortio oriantur; eaque avertenda credantur, ſi Oratores vigore diſpenſationis in matrimonio contracto perſeverare poſſint.

Quin prædicta ſcandala per diſpenſationem avertenda debeant eſſe admodum gravia, dum agitur de matrimonio cum impedimento dirimente *ſcienter* contracto, indicat Synodus Trident. dum ſtatuit ut *hujuſmodi contrahentes ſeparentur*, ET SPE DISPENSATIONIS CAREANT. „ Unde (teſte Pyrro Corrado *lib.* 8. *De Diſpenſ. Apoſtol. cap.* 3.) Pontifices nonniſi summa cum difficultate diſpenſant: cum tales Oratores tali judicent diſpenſatione indignos, ſtante Decreto ejuſdem Concilii. “

Quin & eodem referente Clemens VII. edito Decreto omnibus denunciandum ſeu intimandum credidit, „ quod impoſterum, cum illis qui in gradibus prohibitis matrimonia ſcienter contraxerint, etiamſi illa conſummaverint, non intenderet diſpenſare, ſed illa, ſcandalis quæ oriri poſſe formidarentur minime attentis, omnino ſeparari mandabit. “

Similiter Paulus IV. deprehendens, quod diſpenſationes ſuper matrimoniis in gradibus prohibitis ſcienter contractis, de facili conceſſæ, cauſam tribuerent delinquendi, Conſtitutione ſua, quam refert ibidem Corradus, declaravit: „ Abſolutiones & diſpenſationes hujuſmodi ex prætextu prædicto (nimirum quod ex divortio gravia ſcandala orirentur) etiamſi proles ex matrimonio ſic contracto ſubſecuta fuerit; nullatenus, ſed ſolum ex cauſa urgentiſſima pro bono publico, & à jure conſiderata per nos tantum, inquit, & non alium approbanda concedemus, & quod diſpenſationes ex alia cauſa noſtris temporibus exulabunt: quod nobis licere non patimur, Succeſſoribus indicantes. “

§. XIV.

Diſpenſatione ſuper matrimonio nulliter contracto obtenta, qua forma matrimonium de novo contrahendum ſit?

INdubitatum eſt, matrimonium cum impedimento dirimente contractum, nullum eſſe; ac conſequenter diſpenſatione ſuperveniente opus eſſe, quod omnia ex integro ponantur, ac ſi de novo matrimonium eſſet ineundum. Quod ipſum indicat Pontifex, diſpenſandi poteſtatem hoc tenore faciens: *Ut matrimonium inter ſe de novo publice, ſervata forma Concilii Tridentini contrahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere libere & licite valeant, authoritate noſtra diſpenſes*.

Hinc collige, quod diſpenſatione obtenta non ſufficiat quod Parocho interrogante mulierem, num hic ſit ſuus maritus, & virum, num hæc ſit ſua uxor, uterque affirmet; eo quod illa affirmando, non contrahatur de novo matrimonium: ſed ut ſummum declaratur, quod in matrimonio, quod ſubeſſe ab utroque, aut altero ſaltem creditur, ſe invicem pro conjugibus agnoſcant.

Ulterius collige, utrique parti innoteſcere debere, quod prius matrimonium nullum fuerit; ac proinde ab utraque haberi notitiam impedimenti dirimentis, ſaltem in genere: ut ea habita libere de novo matrimonium contrahere queant.

Sed quid, ſi impedimentum merito ſit certum, uni vero proponatur ut dubium: R. Præterquam quod id ſine mendacio fieri nequeat, etiam contingere poſſet, quod ob talem errorem matrimonium de novo con-

contractum eſſet invalidum: quia fieri poteſt, ut uxor rationabiliter ita eſſet conſtituta, ut de novo matrimonium inire vellet, ſi tantum dubia eſſet illius invaliditas, nollet vero ſi certa foret.

Ex dicta clauſula colligitur 3. quod matrimonium de novo contrahendum ſit *publice*, ſervata forma Concilii Tridentini, & merito: quia ſi ſufficeret conſenſus clandeſtinus, ut matrimonium de novo valide iniretur; incommoda, ob quæ matrimonia clandeſtina Synodus Trident. irrita voluit, ex ſimili matrimonio facile oriri poſſent: primum enim matrimonium, quod publice contractum erat, probari poſſet nullum eſſe ob impedimentum dirimens; ſecundum vero de novo clandeſtine contractum, probari non poſſet: atque ita major facultas eſſet uxorem aliam ducendi, non obſtante hoc matrimonio valide, ut ſupponitur, contracto. Neque per Eccleſiam ab hac ultima uxore ſeparari poſſet; quandoquidem ſecundi illius matrimonii nulla probatio in foro externo haberetur.

Neque in contrarium movere debet declaratio Cardinalium à Mart. Navarro adducta: quia, ut coram Urbano VIII. conqueſta fuit Sacr. Congregatio, *deprehenſum fuit, in libris impreſſis paſſim circumferri multas declarationes alteratas, mutilatas, diminutas, aut forte alias mentito Sacræ Congregationis nomine confictas*. Quare 2. Auguſti anno 1631. idem Urbanus edito Decreto declaravit: „ his declarationibus Sanctæ „ Congregationis Concilii Tridentini nullam fidem „ eſſe in judicio, vel extra, à quoquam adhibendam; „ ſed tantum illis quæ authentica forma, ſolito ſigil„ lo & ſubſcriptione Eminent. Cardinalis Præfecti, „ & Secretarii ejuſdem Sanctæ Congregationis pro „ tempore exiſtentium, munitæ fuerint.

§. XV.

De his quæ ſpecialiter obſervanda ſunt pro Diſpenſatione expedita in forma pauperum.

QUænam ab Oratoribus verificanda & facienda ſint, diſpenſatione matrimoniali in forma ordinaria expedita, hactenus notatum fuit: ſed quia ſpecialia aliqua occurrunt in diſpenſatione, quæ concedi conſuevit in *forma pauperum*, breviter praxim illius hoc Paragrapho proponere viſum fuit.

Solet juxta modernum Curiæ ſtylum cum Oratoribus pauperibus diſpenſari; idque ob inceſtum jam inter eos quovis modo commiſſum, aut illius ſuſpicionem ſubortam: ne contingat illos cum animarum jactura in ipſo inceſtu, vel cum ſcandalo & infamia in illius ſuſpicione perſeverare.

Quæ in hac diſpenſatione ſpecialiter ab Oratoribus verificanda, aut facienda ſint; vel quæ Delegato prævie ad diſpenſationem præmittenda, ex diſpoſitiva literarum, quibus diſpenſatio in *forma pauperum* committitur, non difficulter intelligi poterit.

Hujus itaque diſpoſitivæ hic tenor eſſe conſuevit: *Nos igitur, &c. Diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, &c.* uti in ordinaria: *Tunc Joannem, & Luciam prædictos, qui pauperes & miſerabiles exiſtunt, & ex labore, & induſtria ſua tantum vivunt, in primis ab invicem ſepares; deinde, ſi veniam à te petierint humiliter, illis pœnitentiam publicam imponas, quæ alios deterreat à ſimilibus committendis, atque dictus Joannes operam ſuam fabricæ, vel in aliud ſervitium alicujus Eccleſiæ, vel loci pii, tribus ſaltem menſibus, conferat; aliaque injungas, quæ de jure fuerint injungenda. Qua pœnitentia publica peracta, ac recepto ab eis juramento quod ſub ſpe facilius habendæ diſpenſationis hujuſmodi, inceſtum hunc non commiſerint, ipſos ab inceſtus reatu, & exceſſibus hujuſmodi, impoſita prius eis propter inceſtum hujuſmodi arbitrio tuo pœnitentia ſalutari, hac vice duntaxat in forma Eccleſiæ conſueta, in utroque foro, authoritate noſtra abſolvas; & quatenus, &c. Pariter judicato. Demum, ſi tibi expediens videbitur, quod diſpenſatio hujuſmodi ſit eis concedenda, nec ſcandalum ſit ex eo oriturum; ſuper quo tuam conſcientiam oneramus: tunc, cum eiſdem Joanne, & Lucia; poſtquam ipſi in ſeparatione præfata, arbitrio tuo perſeveraverint, & dummodo ipſa Lucia propter hoc rapta non fuerit, quod impedimento quarti, &c. prolem ſuſceptam ſi qua ſit, & ſuſcipiendam exinde, legitimam decernendo. Volumus autem, quod ſi ſpreta monitione noſtra hujuſmodi, aliquid muneris aut præmii occaſione præmiſſorum exigere, aut oblatum recipere, temere præſumpſeris, excommunicationis latæ ſententiæ pœna tandiu innodatus exiſtas, donec per ſatisfactionem condignam ab ipſa excommunicationis ſententia abſolutionem à Sede prædicta merueris obtinere, & nihilominus abſolutio, & diſpenſatio per te facienda prædicta nullius ſint roboris vel momenti. Datum Romæ, &c.*

Ex verbis diſpoſitivæ habemus, quod diſpenſationes in hac forma; juxta ſtylum Curiæ (cui Pontifex ſe conformare præſumitur) non expediantur, *Niſi pro perſonis pauperibus, & miſerabilibus, & ex labore & induſtria ſua tantum viventibus*. Etenim ſtante hoc Curiæ ſtylo atque Pontificis intentione, ſat ſecure diſpenſat Delegatus vigore literarum in *forma pauperum*, cum Oratoribus, qui honeſtos nec exiguos redditus habent, quibus honeſte familiam ſuam, accedente aliquali eorum labore & induſtria ſuſtentent, quis non ambigat?

Secundò habemus, Delegatum teneri ob inceſtum prævium imponere eam pœnitentiam publicam, quæ alios deterreat à ſimilibus committendis.

Tametſi non exprimatur, quæ præciſe pœnitentiæ imponenda ſit, ſed illius determinatio ſecundum circumſtantias perſonarum, rerum & temporum, prudentiæ Delegati credatur; tamen hæc pœnitentia publica ſit oportet: „ Adeo (ait Pyrrus Corradus *lib. 8. Diſp. Apoſt. cap. 6. num. 7.*) ut omnibus fere loci, ſeu “ oppidi, aut civitatis, ubi ipſos Oratores hujuſmodi “ pœnitentiam peragere contingit, innoteſcat. “ Quo fiet, ut per illam pœnitentiam publicam alii à ſimilibus exceſſibus committendis deterreantur.

Tertiò, tanquam ſpeciale in hac diſpenſatione injungitur Oratori, ut operam ſuam fabricæ, vel in aliud ſervitium alicujus Eccleſiæ vel loci pii tribus ſaltem menſibus conferat; ſcilicet per ſeipſum: „ Quia cum hic agitur de pœnitentia injuncta ſervanda, “ non poteſt illam per alium adimplere, ut recte ad- “ vertit ſæpe citatus Corradus, etiamſi ipſe Orator “ vellet ſolvere pecuniam alicui volenti dictam pœ- “ nitentiam pro eo peragere. Nec unquam, inquit “ idem, contrarium circa præſentem caſum viſum “ fuit, nempe ut ſub alia forma literæ hujuſmodi “ diſpenſationum fuerint conceſſæ, aut dicta pœni- “ tentia adimpleta; quod quidem optima ratione ſer- “ vatur, inquit, quia juxta Iſidorum in *Cap.* PAU- “ PER *cauſ.* 11. *quæſt.* 3. nullam reus pertimeſcit pœ- “ nam, quam ſcit pecunia ſe poſſe redimere. “ *Lib. 8. Diſp. Apoſt. cap. 6. num.* 17.

Quartò, tametſi ad diſpenſationem etiam in forma ordinaria expeditam non ſit procedendum, ſi ex illius executione timeatur ſcandalum, ut *cap.* 3. §. 2. oſtendimus; id tamen in his literis ſpecialiter expreſſum vult Pontifex, „ ut magis, inquit Corradus, “ dignoſcatur ſua circa voluntas circa hoc. “

Hæc ſunt præcipua, quæ in literis diſpenſationis in *forma pauperum* notanda apparent: ſi quæ alia minoris momenti ſuperſint, non difficulter ex attenta lectione diſpoſitivæ ſuperius expreſſæ, intelligi poterunt.

§. XVI.

Notantur aliqua circa cauſas Diſpenſationum Matrimonialium, item circa exprimenda de jure & ſtylo Curiæ, unde appareat quantopere conveniat eorum exactam notitiam habere.

CIrca cauſas, earumque formulas, ob quas diſpenſationes matrimoniales in Curia Romana hodie conceduntur, & quarum magis ordinarias cum ſuis formulis ſupra retulimus, quædam in generali non inutiliter notantur: è quibus luce clarius apparebit admodum utile, necnon neceſſarium multis eſſe, cauſas illas cum ſuis formulis probe noviſſe.

Primò itaque notandum, cauſas diſpenſationum matrimonialium eſſe jampridem in quibuſdam Congregationibus deſuper habitis, cum ſuis formulis quibus exprimantur, approbatas, & præſcriptas.

Secundò, diſpenſationes ordinarie non concedi, niſi ob aliquam ex cauſis probatis, quæ præſcripta & conſueta ſua formula ſupplicæ fuerit inſerta.

Tertiò, quod licet Oratores ſeu partes pro diſpenſatione ſupplicantes, cauſam aliquam etiam ſufficientem allegaſſent; ſi tamen inter probatas ac uſitatas non reperiatur, aut ſolito tenore non ſit expreſſa; illa literis diſpenſationis non inſeretur; at una ex ordinariis exprimetur, idque juxta præſcriptum tenorem.

Quartò, cum ex ante-dictis conſtet diſpenſandi poteſtatem delegari ſub conditione, *ſi priùs veritate nitantur*; ſequitur quod cauſa in ſupplica allegata & quidem ſecundum expreſſionem conſuetam debeat verificari: non tantum ut diſpenſatio licitè, ſed etiam ut validè fiat; hinc,

Quintò notandum, quod non ſufficiat pro validitate diſpenſationis, ut Oratores cauſam aliquam etiam ſufficientem, coram Delegato probent; ſed debent in ſpecie ſeu in individuo verificare illam, quæ in literis diſpenſationis fuit expreſſa. Quinimo, licet verificare poſſent unam ex cauſis in Curia approbatis, & ob quam, modo allegata fuerit, Pontifex diſpenſaſſet, invalidam nihilominus futuram diſpenſationem, ſi expreſſam in literis probare nequeant, pro indubitato habemus.

Quod de invaliditate diſpenſationis, ob defectum verificationis cauſæ in literis expreſſæ, dictum eſt; idem locum obtinet, ſi in ſupplica omittatur unum eorum, quæ jus aut ſtylus Curiæ ſub pœna nullitatis expreſſa vult; quia Pontifex, qui ſe juri & ſtylo Curiæ conformare præſumitur, diſpenſare non intendit, ubi aliquid eorum eſt prætermiſſum.

Hoc igitur notandum, quod invaliditas diſpenſationis ex defectu verificationis cauſæ, aut omiſſione alicujus, quod de jure aut ſtylo Curiæ erat exprimendum, non tam proveniat ex defectu poteſtatis Pontificis, quàm voluntatis: unde ſi quis ex dictis inferre vellet, diſpenſationem Pontificis ſine cauſa ſuper impedimentis matrimonii, licet illicitam, etiam eſſe ſemper invalidam; adeò ut matrimonium in vim illius contractum nunquam eſſet revera coram Deo validum, negaremus conſequentiam.

Hiſce prænotatis, nemo, ut credo, inficiabitur, quin ſumma ſit utilitas; ne dicam neceſſitas; exacte noſſe cauſas, earumque formulas in Curia Romana pro diſpenſationibus Matrimonialibus comprobatas; ſimiliter ea omnia quæ jus & ſtylus Curiæ ſub pœna nullitatis expreſſa volunt.

Ut enim nihil de Delegatis aut Commiſſariis, quibus poteſtas diſpenſandi committitur, dicam (qui niſi harum perfectam notitiam habuerint, ſæpius contra mentem Pontificis adeoque invalidè ad diſpenſationem procedent) nihil evidentius, quam illorum notitiam ſummopere expedire illis, qui diſpenſationem petere meditantur: ut nimirum prævie ad poſtulationem diſpenſationis ſecum expendant, non tantum an cauſam ſufficientem diſpenſationis verificare poterunt; ſed num eam quæ pro ſimili diſpenſatione in Curia Romana admittitur: & quidem juxta eum verborum tenorem ac clauſulas, quibus illam Curia exprimere conſuevit; idque ea certitudine, quæ ſufficiens ſit, ut ſine periculo nullitatis, Matrimonium vi illius diſpenſationis contrahatur. Ni enim hæc prævie ſerio expenſa fuerint; de facili continget, quod diſpenſatione obtenta, cum ſummo ſupplicantium præjudicio ac incommodo preces verificari non poterunt, nec juramenta præſtanda ſincere coram Deo emitti.

Idem eadem facilitate eveniet, ſi neſciant illa quæ pro ea, quam intendunt, diſpenſatione obtinenda, jura, vel Curiæ ſtylus ſub pœna nullitatis expreſſa volunt.

Hinc ulterius facile intelligitur, prædictarum notitiam plurimum convenire Paſtoribus, aliiſque animarum Directoribus; ut ipſi ſubditis ſuis, quos mediante diſpenſatione contrahere velle ſciunt, proponant ea omnia, quæ obtenta diſpenſatione verificare ac facere tenebuntur; eoſque moneant, ut ſerio attendant priuſquam ſupplicam ſuam Romam mittant, expenſaſque faciant, vel rumor de ineundo Matrimonio ſpargatur; num revera credant ſe ea omnia verificaturos, & quidem illa certitudine, ut Matrimonium de nullitate non periclitetur: necnon juramenta præſtanda cum veritate præſtentur.

Unde, teſte Pyrro Corrado *lib. 7. Diſp. Apoſt. c. 6. num. 54.* nonnulli Epiſcopi in Synodo Diœceſana ad hos errores vitandos mandare ſolent, ut cum Parochi de prohibitis matrimoniis verba faciunt, diligenter doceant & caute demonſtrent, nullo modo cenſeri diſpenſatum, niſi verificata narratio; ac præcipue, ut ſupplicationibus verum exprimi.

§. XVII.

Expenditur praxis diſpenſationum, quæ pro ſolo foro interno conceduntur in Pœnitentiaria Romana.

PLeraque hactenus in materia diſpenſationum matrimonialium dicta, unice concernunt diſpenſationes, quæ pro foro externo in Dataria vel Cancellaria Romana expediri conſueverunt: à quibus in multis, tum quoad perſonam, cui delegantur, & modum eas expediendi; tum quoad clauſulas adjici ſolitas, diſtinctæ ſunt diſpenſationes, quæ pro ſolo foro interno, ſeu conſcientiæ, in Pœnitentiaria Romana petuntur & expediuntur: ut ex tenore literarum videre eſt.

Tenor commiſſionis ſeu delegationis conſuetus hic eſt, *Joannes miſeratione Divina, tituli S. Bartholomæi in inſula Presbyter Cardinalis, diſcreto viro Confeſſori, Theologiæ Magiſtro, vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario, per latorem præſentium ad infraſcripta ſpecialiter eligendo, ſalutem in Domino.*

Ex tenore hujus delegationis in primis conſtat, quod executio hujuſmodi diſpenſationum non committitur Ordinario, ſed alicui ab ipſo Oratore eligendo; tali tamen, qui his duabus qualitatibus ornatus ſit.

Prima qualitas in Delegato requiſita eſt, ut ſit Magiſter, ſeu quod idem eſt, Doctor Theologiæ vel Decretorum, adeoque ſupremum in altera iſtarum Facultatum gradum publice in aliqua Academia ſit adeptus.

Hinc patet has diſpenſationes, ut etiam notat Thomas Sanchez *lib. 8. de Matr. diſp. 34.* expediri non poſſe per Licentiatos, qui publice in Univerſitate Theologiam, aut Jus Canonicum docent: quia hi nec Magiſtri in Theologia, nec Doctores Juris Canonici appellari ſolent.

Patet ſecundo, prædictas diſpenſationes expediri non poſſe per Regulares, qui juxta ſuorum Ordinum inſtituta quibuſdam Magiſtrorum privilegiis fruuntur; ac Magiſtri inter ſuos dicuntur; niſi vere ad Magiſterii gradum in aliqua publica Univerſitate ſint promoti: quia præterquam quod ſimiles publice, & extra Monaſterii ſepta pro Magiſtris aut Doctoribus non habentur; etiam finis, ob quem ad Magiſtros aut Doctores ejuſmodi reſcripta dirigantur, non haberetur.

Diriguntur enim ad Doctores, ut curſus obſervat Sanchez, *quia publicum Academiæ teſtimonium ſuæ peritiæ habent*: ut propterea crediderint Pontifices executionem diſpenſationum, quæ non parum prudentiæ ac eruditionis requirit, ipſi concredi poſſe: eodem nimirum motivo, quo Eccleſia noluit eminentiores Eccleſiaſticas dignitates (quæ etiam majorem ſcientiam & eruditionem requirunt) conferri, niſi his, qui gradu Doctoratus aut Licentiæ in Theologia aut Jure Canonico, tanquam publico ſcientiæ eminentis teſtimonio forent inſigniti. Et quo nullus non videat, Pontifices ac Eccleſiam quodammodo decipi, dum gradus illi Academici, ſeu publica eruditionis teſtimonia conferuntur illis, qui ſcientia gradui correſpondente deſtituuntur.

Altera qualitas in Delegato requiſita eſt, ut ſit Confeſſarius approbatus ab Ordinario; ita nimirum ut valeat excipere Confeſſionem Oratoris: unde nequaquam ſufficit, quod ab aliquo Ordinario ſit approbatus; ſed ab Ordinario qui Juriſdictionem dare potuit & dedit in Oratorem: quare approbatus ad excipiendas Confeſſiones mulierum, non poterit expedire literas diſpenſationis pro viro, aut econtra.

Secunda clauſula huic diſpenſationi ſpecialis, modum verificandæ cauſæ exprimens, hoc tenore proponitur: *Si ita eſſe per diligentem Oratoris examinationem, ac poſt monita & conſilia opportuna illi præſtita inveneris.*

Ex formula hujus clauſulæ conſtat, quod Delegatus ſe non debeat de veritate precum informare receptis teſtibus, ut pro foro externo fieri ſolet, ſed ſufficiat ſolum Oratorem ſuper veritate precum diligenter examinare & interrogare, monita & conſilia opportuna illi ſuggerendo.

Monita intellige, ex quibus Orator intelligat momentum rei, ſuper qua examinatur, quod hinc dependeat diſpen-

Digitized by Google

diſpenſationis valor, & ab hac validitas Matrimonii, atque exinde ulterius dependeat, adeo cum ſuæ vitæ fun- ſitan non ſit victurus in perpetuo inceſtu, cum evidentiſſimo æternæ damnationis periculo.

Conſilia ſimiliter intellige, quibus Oratori conſulatur rem tanti ponderis enarrare, ſicuti coram Deo eſt, ne alias ſeipſum in re tanta decipiat.

Sed quid, ſi et Oratoris examine ac interrogatione falſitas precum non deprehendatur: aliunde tamen illa Delegato innotuerit? Nullatenus diſpenſare poterit: diſpenſando enim contingeret, quod forte conjuges, aut alter eorum in perpetuo viveret inceſtu.

Accedit, quod cum hic petatur diſpenſatio occulte, nullum ſit inconveniens, ſi privata & occulta ſcientia Delegatus utatur; præſertim cum præſumendum ſit, Pontificem nolle diſpenſationem indulgere, quando revera cauſa diſpenſationis allegata non ſubſiſtat.

Tertia clauſula exprimitur hac formula: *Ita quod ejuſmodi diſpenſatio & abſolutio in foro judiciario nullatenus ſuffragetur.*

Quapropter ſi vel per Superiorem ex officio, vel à quocunque privato Matrimonii validitas in quæſtionem ducatur, nullatenus diſpenſatio in Pœnitentiaria obtenta ſuffragabitur; ſed quæſtio diſcutienda & terminanda erit, ac ſi nulla diſpenſatio intervenisset.

Quarta clauſula hac forma exprimitur: *Dummodo impedimentum inde proveniens occultum ſit.*

Monitum vult Pyrrus Corradus: „Quod cum contingit peti diſpenſationem à S. Pœnitentiaria ſuper „ *occulto* impedimento, non ſufficit illud eſſe *occul-* „ *tum*, tantummodo tempore impetrationis diſpenſa- „ tionis ſuper eo; ſed opus eſt, quod nullo adſit ti- „ mor, quod aliquo modo poſſit fieri publicum in fu- „ turum; alias enim major Pœnitentiarius remitteret „ ſupplicationem ad Datariam, ut Oratores petant ſe- „ cum diſpenſari in utroque foro: quia non occul- „ tum, ſed manifeſtum dicitur quod poteſt probari.

Quinta clauſula juxta modernum ſtylum Curiæ hoc modo concipitur: *Audita prius Oratoris Sacramentali Confeſſione, eumdem hac vice in forma Eccleſiæ conſueta, & injuncta ei pœnitentia abſolvat.*

Per hanc expreſſionem jam ſublatum eſt dubium, quod movebant Doctores, num diſpenſationem præcedere deberet Sacramentalis Confeſſio: illam enim dicta formula, ut jam exprimitur, aperte requirit.

Sexta clauſula hoc tenore concipitur: *Literas* (diſpenſationis) *laniare teneatis, neque latori reſtituas; quod ſi reſtitueris, nihil illi præſentes literæ ſuffragentur.*

Quod non ita intelligendum arbitror, quaſi literis reſtitutis diſpenſatio redderetur invalida; ſed quod literæ in foro judiciario ſeu externo nihil latori ſuffragentur.

Denique ſi in Pœnitentiaria detur diſpenſatio ſuper Matrimonio inito cum impedimento affinitatis occulto ex fornicatione, additur hæc clauſula: *Quod Oratores diligenter experiantur, num ſine ſcandalo poſſint ſeparari. Quod ſi fieri poteſt, fiat omnino. Si autem fieri non poterit, ſaltem experiantur an cohabitantes, ut frater & ſoror, continenter vivere valeant. Quod ſi neutrum fieri valeat, & ex cohabitatione incontinentiam, ex ſeparatione vero ſcandala oriri poſſe tibi viſum fuerit; cum ipſis latoribus de nullitate prioris conſenſus certioratis, ſed ita caute, ut ſi illam adhuc ignorarint, latoris delictum nuſquam detegatur, diſpenſa, ut matrimonium ſecreto inter ſe contrahere valeant: prolem ſuſceptam, ſi quæ ſit, & ſuſcipiendam exinde, legitimam decernendo in foro conſcientiæ tantum.*

Hæc clauſula manifeſte declarat mentem Pontificis eſſe, ut cum talibus non diſpenſetur, niſi certum vel incontinentiæ, vel ſcandalorum periculum adſit.

Ex eadem quoque firmatur, quod hoc Capite paragrapho 14. notatum fuit: nimirum Matrimonium nullum ob impedimentum dirimens, de novo valide non contrahi, niſi utrique conjugum illius invaliditas prius innoteſcat.

§. XVIII.

Ex hactenus aſſertis conſectarium oſtenditur, periculoſum eſſe mediante diſpenſatione ſtatum aliquem aſſumere.

Ex hactenus dictis conſtat, diſpenſationem nullam concedi, niſi una vel plus aliquod Sacris Canonibus à Spiritu Sancto pro regimine Eccleſiæ ſuggeſtis, infligatur: et quo facile apparet, admodum periculoſe ad ſtatum aliquem, præſertim Eccleſiaſticum, mediante diſpenſatione promoveri. Niſi enim revera talis ſubſit cauſa, quæ Deo probetur ſufficiens, ut contra ordinarias regulas ipſo inſpirante pro diſciplina Eccleſiæ ſervanda conditas, ſtatum illum aſſumat; non parum verendum, ne idem ille Spiritus, cujus regulæ temere negliguntur & violantur, gratias ac benedictiones ſtatui iiti peragendo neceſſarias, deneget.

Quod ipſum experientia quoque docere videtur. Paucum enim feliciter ſuccedere illis, qui ad ſtatum aliquem mediante diſpenſatione pervenerunt, non raro deprehenditur. Et quidem primum in Eccleſia Romana excitatum ſchiſma, in ipſius Novatiani ſchiſmatis authoris Ordinationem *diſpenſative* factam refundere non dubitavit Cardinalis Baronius, qui illius occaſione hoc notandum & appoſitum monitum adjunxit: *At plane*, ait, *ex facto Novatiani apparet, quanto periculo quæratur per* DISPENSATIONEM, *quod eſt aliter Eccleſiaſticis Legibus interdictum.* Ab anno 254.

Ulterius, cum ex ante dictis pateat, diſpenſationem non eſſe omni ex parte licitam, niſi utilitas aut neceſſitas Eccleſiæ illam poſtulaverit; quis hinc non videat, rariſſime aliquem ſine præſumptionis ac temeritatis nota diſpenſative ad ſtatum, præſertim Eccleſiaſticum, proprio motu aſcendere? Quis enim, niſi præſumptuoſus, judicabit ſe illius eſſe capacitatis, ut Eccleſiæ utilitas aut neceſſitas ipſum in tali caſu requirat?

Patet quoque, quod qui ad ſtatum Eccleſiaſticum non niſi mediante diſpenſatione aſcendere poteſt, majora ſuæ vocationis indicia habere debeat; cum enim per Divinam providentiam impedimento Canonico impediatur, nec poſſit ſine violatione Legum, quas inſpiratione Divina Eccleſia edidit, ſtatum illum aſſumere; debent indubie tam evidentia vocationis ſigna concurrere, ut non obſtantibus ſignis illis non vocationis, prudenter judicetur, illum hoc & novo vocatum eſſe.

Mirum proinde videri non debet, quod S. Bernardus agens de Ordinatione Malachiæ ante ætatem (quam illius temporis diſciplina requirebat) facta dicat: „Si quid præter Canonum formam proceſſiſſe videtur, ut „ vere videtur, donandum ſane tum zelo ordinantis, „ tum meritis ordinati. Ego vero, inquit, nec in ſancto „ redarguendum, *nec uſurpandum conſulo ei, qui* „ *ſanctus non fuerit.*" In vita Malachiæ *cap.* 3.

Quod ſtatum Matrimonialem attinet, quam & hic periculoſe mediante diſpenſatione aſſumatur, inde non difficulter intelligitur. Præterquam enim quod requiratur cauſa, quæ Deo comprobetur ſufficiens, ut licite Matrimonium ineatur, ex hactenus dictis conſtat, quod adeo multa requirantur, etiam ut valida ſit diſpenſatio juxta modernum ſtylum expediendi diſpenſationes Matrimoniales, ut ſi quis ea attentius perpenderit, fateri debebit, raro ea omnia verificari atque impleri: præcipue illa certitudine, quæ in re tanta requiritur. Ut propterea merito timeatur, ne Matrimonia illa ſæpius à Deo non comprobentur: quod & non raro etiam in hac vita ad aliorum cautelam oſtenditur; dum tam infauſtus frequenter apparet hujuſmodi Matrimoniorum ſucceſſus. Et quidem infelicissimum Matrimonii (quod primum in Eccleſia diſpenſative contractum credit Lupus) exitum, ex Authoribus iſtius ætatis apud eumdem videre licet.

Concludo igitur cum Thoma Cantipratano *lib.* 2. *de Apib. cap.* 19. *num.* 9. *Quis ſapiens erit, qui fallat ſe, & ſibi ſuper diſpenſatione aliqua blandiatur?*

TRACTATUS
DE JURE PAROCHORUM
AD DECIMAS ET OBLATIONES,
& de Competentia Paſtorali.

PRÆFATIO.

QUam frequentes hodie ſint tam in foro Eccleſiaſtico, quam Civili, ſuper Competentia, ſive Congrua Portione Parochorum vel Vicariorum quæſtiones & controverſiæ, nemo ignorat.

Cum vero nec Parochis, nec Monachis, nec Canonicis, quos inter hæ Quæſtiones oriri ſolent, litigia conveniant; eaque frequenter ex ignorantia Juris profluant, conveniens primum judicavi materiam illam in publica Lectione ſtudioſis breviter explanare; & principia quædam ſcripto tradere; cumque hæc ad aliquorum manus perveniſſent, deſiderarunt nonnulli ad inſtructionem tam eorum, qui Portionem congruam accipere, quam qui eam aſſignare debent, ea ſcripta prælo ſubjici: quorum poſtulatis annuens, eam nonnihil limata & ampliata, atque ad maxime ordinarias & frequentiores controverſias elucidandas accommodata, hoc præſenti Tractatu repræſento.

Quia vero fundamentum Portionis Congruæ, ſive Competentiæ Paſtoralis fere unice dependet, & deſumi debet ex jure quod Parocho competit ad Decimas & Oblationes, quæ infra limites ipſius Parochiæ colliguntur, ideo priuſquam de Congrua Portione agerem, præmittendum cenſui, quod jus Parocho ad Decimas & Oblationes competat; & qua ratione, & cum quo onere ad alios translatæ ſint.

CAPUT PRIMUM.

De Jure Parochorum ad Decimas.

§. I.

Miniſtris Eccleſiæ Jure naturali & Divino debetur ſuſtentatio: & in quantum huic obligationi ſatisfit per Decimarum ſolutionem. Decimæ dici poſſunt Juris Divini, & vota Fidelium.

MINISTRIS Eccleſiæ in Sacrario operantibus, Divinoque cultui pro populo ſpecialius intendentibus, corporalem ſuſtentationem à populo deberi, non ſolum Lex Divina, tam vetus, quàm nova præcepit, ſed & ipſius Legis naturalis inſtinctus omnibus perſuaſit.

Et quidem naturali inſtinctu ante Legis Moſaicæ promulgationem Sacerdotibus etiam Gentilium à Rege Pharaone Gentili traditam fuiſſe terram in alimentationem, Scriptura teſtatur. *Quibus*, inquit Sacer Textus, *& ſtatuta cibaria ex publicis horreis præbebantur, & idcirco non ſunt compulſi* (populo ob penuriam alimentorum poſſeſſiones ſuas vendente) *vendere poſſeſſiones ſuas.*

Hanc Legem naturalem per legem Moſaicam & Evangelicam confirmatam fuiſſe, evidentius eſt, quam ut pluribus, quæ in Veteri & Novo Teſtamento occurrunt, probari debeat. Unus Apoſtoli locus ſufficiet, quo dictam obligationem ex lege naturali deſcendere, & per Moyſen populo fuiſſe propoſitam, ac denique per Chriſtum confirmatam, operoſe adſtruxit: *Quis militat*, inquit 1. Cor. 9. *ſuis ſtipendiis unquam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? Quis paſcit gregem, & de lacte gregis non manducat?* Hactenus argumentum petitum a ratione naturali. Progreditur Apoſtolus: *Nunquid ſecundum hominem hæc dico? Scriptum eſt in lege Moyſi: Non alligabis os bovi trituranti; Nunquid de bobus cura eſt Deo? An propter nos utique hoc dicit? Quoniam propter nos ſcripta ſunt, quoniam debet in ſpe, qui arat, arare, & qui triturat in ſpe fructus percipiendi, ſi nos vobis ſpiritualia ſeminavimus, magnum eſt ſi nos carnalia veſtra metamus? .... Neſcitis quoniam qui in ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt, & qui altari deſerviunt, cum altari participant?* Hæc ex lege Moſaica petita: quæ ne putarentur forſitan per Chriſtum tanquam ceremonialia vel judicialia abrogata, ſubjungit: *ita & Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annunciant, de Evagelio vivere.*

Ex toto Apoſtoli diſcurſu luculenter concluditur, quod Eccleſiaſticis ſpiritualia populo miniſtrantibus, ſuſtentatio ex juſtitia debeatur; idque non minori jure, quam operariis laborantibus, vel Principi & Militibus in commune vigilantibus. Ut proinde merito à Concilio Conſtantienſi tanquam hæreticum damnatum ſit hoc aſſertum Jo: Wicleff. *Seſſ.* 8. *art.* 16. inter damnatas: *Decimæ ſunt puræ eleemoſynæ, & poſſunt Parochiani propter peccata ſuorum Prælatorum ad libitum ſuum eas auferre.*

Dum igitur obligationi naturali & Divinæ per decimarum ſolutionem ſatisfit, ejus inſtitutio ex jure naturali & Divino poterit dici fluxiſſe; & eo ſenſu accipiendi ſunt Canones, qui dicunt, *decimas non ab hominibus, ſed ab ipſo Domino inſtitutas eſſe.* Cap. 14. *De Decimis:* quatenus ſcilicet eas Eccleſia dari voluit, ut Divinæ ordinationi de ſuſtentandis Miniſtris ſatisfieret.

Hoc titulo etiam verificari poterit, quod non tantum in veteri, ſed etiam in nova Lege in ſignum univerſalis dominii, ut legitur in Cap. 33. *in eodem*, *quaſi quodam titulo ſpeciali ſibi Dominus decimas reſervaverit.*

Hac quoque ratione decimæ vocari poſſunt *vota Fidelium:* quia Fideles eas in ſuſtentationem miniſtrorum Chriſti, & aliorum pauperum, qui specialiter membra Chriſti denominantur, offerendo, illas Chriſto offerre dicendi ſunt, & per conſequens cultu quodam religionis vota ſua perſolvere Deo.

§. II.

§. II.

Decimæ non alio, quam laboris titulo Eccleſiaſticis dantur.

HActenus Lege naturali ac Divina non tantum ex charitate, ſed ex juſtitia ſuſtentationem Eccleſiaſticis deberi probatum eſt.

Verum ſive naturalem ſive Divinam Legem ſpectemus, unicum obligationis illius ſeu active ſeu paſſive fundamentum vel titulum, eſſe miniſterium ſeu officium ab Eccleſiaſticis, ipſis laicis impendendum, deprehendemus.

Ut quid enim Lex naturalis Fideles ad ſuſtentandum Miniſtros obligat? Non alia de cauſa, quam quia juſtum eſt, ut qui ipſis *ſpiritualia ſeminant*, ipſorum *corporalia metant*: quia *dignus eſt operarius mercede ſeu cibo ſuo*.

Neque alia de cauſa aſſignatæ ſunt decimæ Levitis & Sacerdotibus Veteris Legis, niſi quod in Tabernaculo deſervirent. Poſtquam enim Deus inſtituiſſet Tabernaculi ſui miniſtros Aaron & filios ejus, adjunctis in adjutorium ipſorum Levitis, dixit univerſis Num. 8. *Excubate in cuſtodia Sanctuarii & in miniſterio altaris, ne oriatur indignatio ſuper filios Iſrael .... omnia quæ ſanctificantur à filiis Iſrael tradidi tibi, & filiis tuis pro officio Sacerdotali: filiis autem Levi dedi omnes decimas Iſraelis in poſſeſſionem pro miniſterio quo ſerviunt mihi in tabernaculo fœderis .... & comedetis ea in omnibus locis veſtris, tam vos, quam familiæ veſtræ, quia pretium eſt pro miniſterio, quo ſervitis in Tabernaculo Teſtimonii.*

Excubantibus ergo in cuſtodia Sanctuarii, & in Miniſterio Altaris, temporalia pro *miniſterio*, quod populo impendunt, dari voluit.

Unicus proinde titulus, quo in veteri Teſtamento Miniſtri decimas acceperunt, fuit miniſterium, quo Tabernaculo deſerviebant.

Et quid plura? Tota argumentorum Pauli vis & congeries eo unice tendit, ut oſtendat quod ſit dignus operarius *mercede ſua*: nam totus in eo eſt, ut oſtendat militantibus, plantantibus, &c. cibum eſſe debitum. Ex quo conſtat, nullum alium titulum præter impenſas operas ab Apoſtolo agnitum fuiſſe. Unde alio loco ſine ambiguitate pronunciat: *quoniam ſi quis non vult operari, non manducet*. 2. ad Theſſal. 3. v. 10.

Omnis ergo titulus, quo Miniſtri Eccleſiæ temporalia à populo accipiunt, in hoc unico ex lege naturali petito principio fundatur; quia *dignus eſt operarius cibo ſuo*: hoc eſt, inquit Theophylactus, à diſcipulis paſcemini; debebunt enim hoc vobis, ut *operariis*. Quibus convenit illud vulgatum Juris Canonici principium: *Beneficium datur propter officium*. Cap. fin. *De Reſcriptis in VI.* Cui conſonat Concil. Trident. *Seſſ.* 21. *cap.* 3. *De Reform.* dum dicit: *Cum Beneficia ad Divinum cultum atque Eccleſiaſtica munia obeunda ſint conſtituta, &c.*

Verum illud hic notandum, ab Eccleſiæ & offerentium decimas ſenſu multum aberrare, qui totum officium, ratione cujus Beneficium dari dicitur, Horarum Canonicarum lectione abſolvi putant: quaſi operarius aut miniſter alicujus dici mereatur, ut ab eo corporalem ſuſtentationem accipiat, qui minimam temporis partem illi impendit.

Ex his intellige, quod nec Canonici, nec inferiores Beneficiati, juſte percipiant ſuſtentationem ex decimis aliiſque proventibus Eccleſiaſticis, niſi tale Eccleſiæ vel fideli populo præſtent obſequium, ut ratione illius vere dici queant *operarii & miniſtri*, qui digni ſunt *mercede ſua*.

Unde ad Canonicos dicebat jampridem Dionyſius Carthuſ. in Tract. *De Vita Canonicorum art.* 2. „ Idcirco à laicis & ſæcularibus data ſunt temporalia bona Eccleſiæ, ut quia laicis ipſis non vacat jugiter orationibus atque divinis obſequiis immorari ac inhærere, Miniſtri Eccleſiæ ac Clerici ſuppleant vices, & imperfectum laicorum, orando, ac miniſtrando, & ſatisfaciendo pro ipſis, quorum eleemoſynis ſtipendiiſque foventur.

Huic conſonat S. Bernardi exclamatio ſuper illud: „ Ecce nos reliquimus omnia, &c. Væ, Væ tibi Clerico, mors in olla, mors in ollis carnium, mors in ejuſmodi deliciis, non modo, quia ſecus interitum delectationis poſita eſſe cognoſcitur, ſed ob id maxime, quia conſtat populi eſſe peccata quæ comedis. Sumptus Eccleſiaſticos gratis te habere putas? Cantando, ut ajunt, bona tibi provenire videntur, ſed bonum erat magis fodere, aut etiam mendicare. "

Similiter ex dictis conſectarium eſt, quod Beneficii etiam ſimplicis proventus injuſte à Clerico percipiantur, niſi tale miniſterium Eccleſiæ exhibeat, ratione cujus ſuſtentationem mereatur. Quare Epiſcopi Gallicani (refertur in libro: *Memoires pour le Concile de Trente part.* 77.) inter Articulos reformationis, quos Concilio Tridentino obtulerunt, illud quoque ſuggeſſerunt, „ ut Beneficiis, quibus ex depravata conſuetudine nullum annexum eſt Officium concionandi, Sacramenta adminiſtrandi, vel aliud onus Eccleſiaſticum, ab Epiſcopo cum conſilio Capituli cura aliqua ſpiritualis imponatur, aut ea vicinioribus Eccleſiis Parochialibus uniantur: cum Beneficium ſine Officio, nec eſſe debeat, nec poſſit. "

Horum Prælatorum poſtulatis Concilium Tridentinum ſatisfacere volens, in quantum ſcilicet duritia temporis permittebat, præcepit Epiſcopis (*Seſſ.* 24. cap. 13. De Reformat.) *ut per unionem ejuſmodi Beneficiorum, modo regularia non ſint, provideant Eccleſiis Parochialibus, quarum exigui ſunt redditus.*

§. III.

Parocho totius Parochiæ cura incumbit: eoque titulo ei Decimæ primario debentur.

DIœceſes ſive Diſtrictus Epiſcopales jam à pluribus ſæculis in plures portiones, quas *Parochias* hodie dicimus, fuiſſe diſtributas, notiſſimum eſt.

Porro ſicuti uni Diœceſi unicus præfectus fuit Epiſcopus; ita ſingulis Parochiis ſuum voluit Eccleſia præfectum Presbyterum, cui totius illius Parochiæ cura & ſolicitudo immediate incumbat, & qui aſſidue gregi ſibi commiſſo invigilet, eumque verbo & exemplo paſcat & dirigat.

Statuimus, ait Synodus Pariſienſis *anno* 829. *lib.* 1. *cap.* 49. decernentes, ut ſingulæ Baſilicæ Plebes, & res, quibus conſiſtere poſſint habentes, ſingulos habeant Presbyteros. "

Et fortius Synodus Rhemenſis apud Gratianum 21. *quæſt.* 2. *Can.* 4. „ Sicut in unaquaque Eccleſia unus Presbyter eſſe debet, ita ipſa, quæ ſponſa vel uxor ejus dicitur, non poteſt dividi inter plures Presbyteros, ſed unum tantummodo habebit Sacerdotem, qui eam caſte & ſincere regat. "

His inſiſtens Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 13. *De Reform.* mandat Epiſcopis, „ in iis quoque Civitatibus ac locis, ubi Parochiales certos non habent fines, nec earum Rectores proprium populum, quem regant, ſed promiſcue petentibus Sacramenta adminiſtrant; pro tutiori animarum ejus commiſſarum ſalute, ut, diſtincto populo in certas propriaſque Parochias, unicuique ſuum perpetuum peculiaremque Parochum aſſignent, qui eas cognoſcere valeat, & à quo ſolo licite Sacramenta ſuſcipiant. "

Ex mente ergo Eccleſiæ unicuique Parochiæ ſuus præficiendus Presbyter, cui totius Parochiæ cura ſpiritualis primario & immediate incumbat; quemque Parochiæ illius populus ut *proprium* ſuum Sacerdotem & *Paſtorem* agnoſcat, & veneretur.

Unde & ſæculo IX. celebrata Synodus Aquiſgranenſis ſub Ludovico Pio ad Parochos dixit: „ Presbyteri qui præſunt Eccleſiis Chriſti, de omnibus hominibus, qui ad eorum Eccleſiam pertinent, per omnia curam gerant, ſcientes ſe pro certo reddituros rationem in die judicii pro ipſis. "

Hinc facile ex antecedentibus concludere eſt, Decimas primario Parochis deberi.

Cum enim, ut in præcedentibus notatum eſt, Decimæ à populo dentur in ſuſtentationem eorum, qui ipſis ſpiritualia miniſtrant, quique pro ipſis laborant, & vigilant; nihil natural[i]us, quam ut Parochi, qui ex officio, & vi ſui muneris Paſtoralis, populo ſpiritualia miniſtrare, & pro populo laborare & excubare

pri-

primario & continuo tenentur, etiam ante omnes de Decimis participem.

Unde pius ille ac eruditus Univerſitatis Pariſienſis Cancellarius Joannes Gerſonius, poſtquam dixit: Dominis Curatis tanquam minoribus Prælatis competere ex ſtatu jus prædicandi, jus confeſſiones audiendi, jus Eccleſiaſtica Sacramenta miniſtrandi, etiam adjungit: *jus Decimas, & alia jura Parochialia recipiendi*.

§. IV.

Ex jure probatur Decimas primario Parochis deberi.

CONſultus Innocentius III. ſi in aliqua Parochia Decimarum perceptio ad perſonas aliquas Eccleſiaſticas ab antiquo pertineat, utrum novalia etiam ad eaſdem perſonas pertinere incipiant, reſpondit negative: „ Quia, ait, cum perceptio Decimarum ad „ Parochiales Eccleſias de jure communi pertineat, „ Decimæ novalium, quæ fiunt in Parochiis earundem, ad ipſas procul dubio pertinere noſcuntur. *Cap.* 29. ꝟ *de Decimis*.

Rurſus propoſito dubio, utrum minutæ quædam Decimæ Monaſteriis & Eccleſiis Conventualibus deberentur, reſpondit idem Innocentius: Quod ſi hi fructus proveniant ex iis fundis, è quibus Monaſteria & Eccleſiæ Conventuales ab antiquo Decimas majores percipiebant, etiam horum fructuum Decimas iiſdem deberi: cum ipſis terra illa ab antiquo fuerit Decimalis, & non debeat una eademque Eccleſia diverſo jure cenſeri: „ Alioquin, inquit, Parochialibus Eccleſiis exolvantur, ad quas de jure communi ſpectat perceptio Decimarum. “ *Cap.* 31. ꝟ *de Decimis*.

Ex his, aliiſque juris apertiſſimis deciſionibus, uno calculo hanc concluſionem probant Canoniſtæ: „ Eccleſia Parochialis de jure communi fundat intentionem in perceptione Decimarum prædialium ex fructibus, qui colliguntur intra limites Parochiæ ſuæ; ita poſt alios Canoniſtas Fagnanus ad *cap.* 29. ꝟ *de Decimis num.* 21. additque: eamque paſſim ſervat Rota, ut in pluribus Deciſionibus relatis à Cardinali Seraphico *Deciſ.* 802. *num.* 1. in quibus Rota firmavit Parochialem Eccleſiam fundare intentionem ſuper Decimis, etiam contra Epiſcopum: quod & tradit Rebuffus Tractatu *de Decimis*, *quaſt.* 7. *num.* 5. nimirum, quod Curati fundati ſint in Decimis prædialibus provenientibus intra limites ſuarum Parochiarum, contra Epiſcopum.

Antiquitus quidem, uti obſervat Claudius Le Preſts in ſuis quæſtionibus *Cent.* 3. *cap.* 24. priuſquam Eccleſia pluribus terris & poſſeſſionibus ditata eſſet, quarta omnium proventuum Eccleſiaſticorum ad Epiſcopos in ſua reſpective Diœceſi ſpectabat: at hodie in Decimis Parochialium Eccleſiarum non debet Epiſcopus, nec de jure communi, nec de conſuetudine habere aliquam portionem: niſi forſan ex particulari conventione, vel titulo portio aliqua ipſi eſſet reſervata; de quo caſu accipiendum eſt *cap.* 13. ꝟ *de Decimis*, ubi alicujus portionis Epiſcopo competentis mentio occurrit: uti notat Gloſſa ad dictum capitulum.

§. V.

Qui contra Parochum Decimas prætendit, debet plene titulum probare.

PArochum eſſe fundatum de jure communi in perceptione omnium Decimarum prædialium, quæ intra terminos ſuæ Parochiæ levantur, ſeu colliguntur, ex dictis Paragr. 3. & 4. conſtat; nullumque eſſe præter Parochum, qui ſit fundatus in perceptione illarum Decimarum de jure communi vi ſolius ſui Officii & Eccleſiæ, abſque probatione aut allegatione ullius alterius tituli, Canoniſtis omnibus indubitatum eſt: idque ad excluſionem etiam Epiſcopi, aut cujuſcunque perſonæ Eccleſiaſticæ.

Parocho ergo Decimæ per totum Parochiæ ſuæ diſtrictum competunt, ni oſtendatur ad ſufficientiam juris, jus decimandi intra limites ipſius Parochiæ ad alium titulo legitimo eſſe translatum.

Hinc reſpondit Bonifacius VIII. *in cap.* 2. *de Reſtitut. ſpoliatorum in VI.* quod Canonici, qui etiam aliquo tempore Decimas in certa Parochia perceperant, ſpoliati jure illo decimandi per Clericum iſtius Parochiæ, nequaquam adverſus illam ſpoliationem ſint reſtituendi, „ niſi *evidenter* docuerint, quod earum poſſeſſionem legitime aſſecuti fuiſſent. Quia, “ ait, eas occupaſſe injuſte veriſimiliter præſumuntur, cum proveniant ex prædiis intra alienam Parochiam conſtitutis. Sitque manifeſtum (niſi aliud “ oſtendant) eas de jure communi ad eandem Eccleſiam pertinere. “

Hoc eodem fundamento, cum Prior certi Monaſterii (qui ſimul Parochiæ, in qua Monaſterium ſitum erat, eſſet Parochus, quemadmodum & ejus prædeceſſores fuerant) etiam ſub qualitate Prioris Decimas ſæpius elocaſſet; ac poſtmodum diviſo Paſtoratu à Prioratu, contentio eſſet ſuper Decimis inter Priorem & Paſtorem, judicatum fuit pro Paſtore; eo quod Prior non probaret ad evidentiam juris Decimas in qualitate Prioris ab ipſo fuiſſe receptas; tametſi ea qualitas in inſtrumento elocationis eſſet expreſſa: quia in dubio præſumptio potius erat eas fuiſſe receptas in qualitate Parochi, eo quod qualitas hæc jus decimandi fortius & apparentius ad ſe trahat. Charondas *lib.* 1. *reſp.* 29.

Itaque ſi dubium ſit privilegium, aut incertus titulus, quo Decimæ prædiales in certa Parochia contra Parochum prætenduntur, Parochus ſtante hoc dubio, in perceptione Decimarum manutenendus, utpote juri communi innixus; cui ſtari debet, quandiu contrarium non probatur.

§. VI.

Quid requiratur, ut titulo præſcriptionis Decimæ à Parocho auferantur?

JUs decimandi titulo præſcriptionis acquiri poſſe, etiam contra Parochum, expeditum eſt.

At quia jure communi jus decimandi intra limites Parochiæ ad Parochum ſpectat; & conſequenter jus commune contrarietur & reſiſtat præſcribenti Decimas in Parochia contra Parochum, non ſufficit ſimplex poſſeſſio 40. annorum etiam cum bona fide; ſed inſuper requiritur cum lapſu illius temporis titulus capax ad translationem hujuſmodi juris; idque contra quemcunque, etiam Epiſcopum, aut Parochum alterius Parochiæ. „ Nam licet ei, qui rem præſcribit Eccleſiaſticam, ſi ſibi non ſit contrarium jus commune, “ vel contra eum præſcriptio non habeatur, ſufficiat “ bona fides; ubi tamen, ait Pontifex *in cap.* 1. *de* “ *Præſcript. in VI.* eſt ei jus commune contrarium, “ vel habetur præſumptio contra ipſum, bona fides “ non ſufficit: ſed eſt neceſſarius titulus, qui poſſeſſori cauſam tribuat præſcribendi. “

Addit tamen Pontifex: „ niſi tanti temporis allegetur præſcriptio, cujus contrarii memoria non “ exſtat. “

Tempus illud immemoriale communiter à Doctoribus centum annorum ſpatio concluditur: & quia rariſſime reperiuntur, qui de uſu tanti temporis teſtari queant, forma probationis hæc ſolet aſſumi. Interrogantur ſeniores illius loci, qui teſtentur ſe à juventute ſemper vidiſſe Decimas ab his aliiſve collectas fuiſſe, aut eorum nomine elocatas; nec unquam viderint, aut audierint contrarium, & quod communis ſit, & ſemper fuerit opinio, quod ſic fuerit: & quod non extet contrarii vel initii memoria. Ita Gloſſa ad citatum *cap.* 1. verbo, *memoria:* quæ addit: „ Si autem contra hoc adverſarius probare vellet: teſtes ſui “ (ſi de ipſorum eſſet conſcientia) deberent dicere, “ quod viderint tali tempore contrarium, & audierint “ à ſuis ſuperioribus contrarium ejus fuiſſe. Quid ergo ſi utraque pars probat? Tunc præferuntur teſtes “ magis idonei, & qui dicunt aptiora: & ſic illi, qui “ dicunt ſe vidiſſe contrarium, deberent præferri: “ cum alii ſatagant negativam. “ Hæc Gloſſographus: quibus adde ex ſupradictis, quod ſi probatio contra Parochum ex ſe ſit dubia; vel ex contrariis allegatis dubietas emergat, eo caſu pro Parocho, cui jus commune favet, eſſe judicandum.

Si tamen in caſu diuturnæ poſſeſſionis, Parochus

poſſeſ-

poſſeſſorem decimarum de facto, neglecto juris ordine, ſpoliaſſet, condemnandus eſſet poſſeſſionem judicio redintegrandæ poſſeſſionis reſtituere.

Quinimo, tametſi vel exiguo tempore Canonici vel Monachi, aut alii quicunque fuiſſent in poſſeſſione colligendi Decimas, nequaquam hiſce in Provinciis fas eſſet Parocho, ipſos illa poſſeſſione propria authoritate ſpoliare; & ſi id attentatum eſſet, ante omnia ipſe poſſeſſor judicio redintegrandæ poſſeſſionis à Senatu Regio reſtitueretur; & Parochus tanquam ſpoliator condemnaretur: neque enim Principes permittunt quenquam è poſſeſſione ſua, privata alicujus auctoritate deturbari; neque alieni privato rerum ſuarum poſſeſſionem vi recuperare, & ita quoque in Gallia ſervari tradit Grimaudet *lib. 3. de Decimis cap.* 8.

Licet ergo etiam hiſce in Provinciis, Parochi omnibus præferantur in jure decimandi intra limites ſuarum reſpective Parochiarum; ideoque ſemper habeant fundatam intentionem ad illas Decimas, quandiu titulo legitimo ad alium translatæ non probantur, ipſaque ratio, quam allegat Pontifex in *cap. 2. de Reſtitutione ſpoliat. in VI.* etiamnum obtineat, ipſa tamen deciſio Pontificis, qua decidit, Canonicos, qui *aliquandiu* fuerant in poſſeſſione percipiendi, à Parocho ſpoliatos non eſſe adverſus illam ſpoliationem reſtituendos, in Belgio, nec in Regno Galliæ obtinet; ut notat Grimaudet loco citato.

§. VII.

Decimæ & Eccleſiæ à Laicis in Monaſteria & Capitula quomodo translatæ?

Circa ſeptimum, octavum, & aliquot ſequentia ſæcula, Decimas ac bona Eccleſiaſtica, magna ex parte ad Laicos tranſiviſſe, ex temporum illorum hiſtoriis notiſſimum eſt.

Et quidem etiam ante Carolum Martellum, Regum ac Principum patrocinio & potentia, res Eccleſiaſticas beneficii & remunerationis loco, in Laicos tranſiviſſe evincit Synodus Aurelianenſis IV. quæ anno 541. ita decernit *cap.* 25. „ Si quis Clericus, aut Laicus ſub „ Potentum nomine, aut patrocinio, res ad jus Eccle„ſiæ pertinentes, contempto Pontifice, petere ſeu poſ„ſidere præſumpſerit, primum admoneatur quæ abſtu„lit civiliter reformare, aut certe judicium ſui Sacer„dotis ſubire, ut poſcit S. Religio. Quod ſi in per„vaſionis pertinacitate ſubſiſtat, tandiu ab Eccleſiæ „ limitibus arceatur, donec cum ſatisfactione juſtiſſi„ma pervaſa, aut occupata reſtituat.

Hæc ſub Childeberto Galliarum Rege, quæ ſub ſequentibus non diminuta, ſed potius aucta mala fuere.

Cum enim tempore Caroli Martelli, Gallia undique potentiſſimis hoſtibus & exercitibus, præcipue Paganorum & Infidelium impugnaretur; ad quos repellendos, cum Nobiles & Principes ſuas opes exhauſiſſent, ſolatii & mercedis colore eis data fuere Eccleſiarum, etiam Parochialium redditus & bona; uti ex Synodis & hiſtoriis illorum temporum conſtat.

Et quidem de Carolo Martello vetus fragmentum de Majoribus Domus Regiæ à Petro Pithœo editum hoc prodit: „ Carolus Major Domus & Auſtraſiorum „ Princeps, res Eccleſiarum propter aſſiduitatem bel„lorum *Laicis* tradidit.

Ex quodam veteri Chronico idem de Carolo Martello refert Vir eruditus Joannes Fileſacus in ſuo de ſacrilegio Laico Commentario, ſive veteris Eccleſiæ Gallicanæ querela: „ Carolus, ait Chronicon, pro„pter aſſiduitatem bellorum, Decimas & quaſdam „ alias res Eccleſiaſticas *Laicis conceſſit*.

Qui ob hanc conceſſionem Carolum Martellum flammis infernalibus adjudicatum volens, certiori ac ſolidiori nitatur fundamento neceſſe eſt, quam vulgari illi, ac ipſi quoque Baronio fabuloſæ hiſtoriæ de ipſius Martelli apparitione & damnatione, quam Canoni 59. *cauſ.* 16. *quæſt.* 1. ſubjecerunt Correctores Romani.

Morbus hic nec mortuo Martello ceſſavit; ſed pluribus ſub Regibus perduraſſe docte demonſtrat Fileſacus in prædicto Commentario: notatque ſub Carolo Magno Laicos virtute quidem militari, & bellica fortitudine illuſtres, ob fidelem Regi in bello navatam operam, beneficii loco, prædia & villas Eccleſiæ dono accepiſſe. Et hæc Regiæ munificentiæ ſymbola, ait Fileſacus, *Beneficia* nominantur apud Scriptores noſtros. Et de his Beneficiis intelligi oportet quod legitur *lib.* 1. *Capitular. cap.* 157. „ Ut qui Eccleſia“ rum *Beneficia* habent, nonam & decimam, ex iis “ Eccleſiæ, cujus res ſunt, donent, & qui tale Bene“ ficium habent, quo ad medietatem laborent, & de “ earum portione proprio Presbytero, id eſt Paro“ cho, decimas donent. “

Quin nec Decimas duntaxat, & res temporales Eccleſiæ militibus vice *Beneficii* donabant, ſed etiam ipſas Eccleſias & altaria ad ſe trahebant; eaque etiam inconſultis Epiſcopis, Vicariis Presbyteris deſervienda, modico ſalario committebant; in tantum, ut hæreditario jure illa ad hæredes tranſmitterent, ipſique hæredes etiam altaria ſive Eccleſias in tot dividerent partes, quot erant hæredes; ita ut ſingulæ partes ſingulos haberent Presbyteros, qui Laicorum vices in deſerviendo ſupplerent: uti *ex cap.* 1. & 2. *de Jure Patronatus*, ſi integræ Decretales legantur, intelligi poterit; & docte obſervavit, & expoſuit Franciſcus Florens in Commentario ad *cap.* 1. *de Jure Patronatus*.

Hinc illud Sancti Agobardi Archiepiſcopi Lugdunenſis: „ Nunc non ſolum poſſeſſiones Eccleſiaſticæ, “ ſed ipſæ etiam cum poſſeſſionibus venundantur, “ *Lib. de Diſpenſat. cap.* 15.

Interdum tamen ex Pontificum & Epiſcoporum conſenſu, Decimas ex juſta ac publica cauſa in Laicos eos translatas fuiſſe, non dubium.

In Charta dotationis Eccleſiæ Sancti Donatiani Brugis, quæ nunc Cathedralis eſt, legitur apud Miræum in Codice *Piarum Donationum cap.* 34. quod Arnulphus Magnus Flandriæ Comes donet dictæ Eccleſiæ, de Epiſcoporum Tornacenſis, & Morinenſis ordinatione ac conſilio quaſdam Decimas: *De iis*, inquit, *quas mihi & Prædeceſſoribus meis, in Comitatu, ſeu Marchionatu Flandriæ, de terris cultis & incultis Sanctiſſimi Patres Papæ Romani, pro adjutorio expenſarum noſtrarum, & noſtrorum militum, pro expugnatione ac reſiſtentia contra Wandalos, qui Flandriam & alias terras vicinas, cum Eccleſiis in ipſis conſtructis crudeliter, & damnabiliter devaſtabant, & incendio tradebant, in feudum perpetuum conceſſerunt.*

Plures ſimiles Decimarum infeudationes in Principum & Laicorum gratiam factas vetera monumenta evincunt; & etiamnum hodie à Laicis poſſeſſæ, vocantur Decimæ *infeudatæ*; de quibus infra *cap.* 3. paucis agemus.

Hæc Laicorum poſſeſſio ſive occupatio Decimarum occaſio fuit, ut magna earum copia ad Monaſteria & Canonicorum Collegia ſit devoluta.

Cum enim Eccleſiarum Prælati non ceſſarint Laicis oſtendere, Decimas ad Eccleſiam pertinere, eaſque à prædeceſſoribus eorum, vel eſſe injuſte occupatas; aut temporum duntaxat neceſſitate ab Epiſcopis, aliiſque Eccleſiæ Prælatis ipſis fuiſſe indultas, pleriqne eorum ab iis ſe liberare, & in pia opera impendere voluere.

Plures itaque è Laicis, de Monachorum potius, quam de Clericorum ſæcularium, & ſingulariter viventium propenſione in pauperes confidentes; eas in Monaſteria transfundere maluerunt, quam Eccleſiis Parochialibus reſtituere, ait Chriſtianus Lupus, & addit: *Certum ac clarum eſſe, quod Decimas poſſidentia Monaſteria ac etiam Clericorum Collegia, ſeu Capitula ad largas eleemoſynas non tantum ex charitate, ſed omnino ex rigida juſtitia obligentur. Et Monachorum fidem ipſis olim Laicis fuiſſe electam ad hoc opus, jam dixi, & rurſum dico; quod ab hujuſmodi Monaſteriis eſt perpetua memoria retinendum. Electa ſunt ad ipſas diſpenſandas potius, quam poſſidendas. Et de Regularium in Europa Clericorum Auctore ſancto Rigoberto ſcribit in Rhemenſis Eccleſiæ Hiſtoria Flodoardus: Canonicam Clericis religionem reſtituit, ac ſufficientia victualia conſtituit, & prædia quædam illis contulit; nec non ærarium communem uſibus eorum inſtituit, ad quod plures villas delegavit: Eccleſiam quoque ſancti Hilarii cum ſuburbio ad eam pertinente. Communis vitæ cauſa dedit eis iſtius Eccleſiæ decimas. Quod ipſum plures poſtea Epiſcopi fecerunt, & plures item Laici. Sanctiſſima erat iſtorum Clericorum vita; ideoque per ipſos, quam per Paganſos Presbyteros viſa ſunt decimæ facilius in pauperes & Eccleſiæ fabricam diſpenſandæ. Horum ſanctitati creditum*

ſuis totum decimarum onus & honeſta Presbyteri alimentatio, & Eccleſiaſtica fabrica reparatio, & cura pauperum & peregrinorum. Unde regulares hodie ſingulares, & ſeculares Clerici, qui decimalium feudorum pauperes negligunt, & Presbyterum ad venandum ex ſcabioſis exactionibus victum compellunt, videant qualiter in Divino Judicio ſint ſuam cauſam peroraturi.

Adhæc, ſumma tunc temporis Laicis erat fundandi ac dotandi Monaſteria, & Canonicorum Collegia ambitio, ut vel ſic eorum nomen & poſteritas fundatorum, aut benefactorum catalogo inſerta, quodammodo poſt vitam ſuperſiſterent, & nomen æternum hæreditarent.

Accedebant Monachorum frequenter inſtantes, & importunæ preces, & ſolicitationes: qui & hoc fundationis dotationiſque opus in cœlum uſque attollere, atque ad merendum Deum, peccatorumque remiſſionem impetrandam plurimum valere, perſuadere omnimodo ſtudebant.

Quin & ſuffragia ſuarum congregationum, fundatorum atque benefactorum animabus è pœnis purgatorii liberandis, mirum in modum efficacia eſſe aſtruebant, & perſuadebant.

Hæc omnia, mirum! quantum ſtimularint pios Laicos, ut Decimas aliaque bona in Monaſteriorum fundationes, & dotationes, præcipue per teſtamenta, cum iis amplius ipſi uti non poſſent, conferrent; adeo ut vix ullum reperias Monaſterium, quod non aliqua, ut minus ex parte per hujuſmodi Laicorum largitionem fundatum atque dotatum ſit.

Quid? ni Epiſcopi & Concilia aliquos hujuſmodi receptioni Decimarum limites fixiſſent, omnes paſſim Decimæ & Oblationes Eccleſiarum ad Monaſteria facile fuiſſent devolutæ.

§. VIII.

Quomodo Epiſcopi, & Concilia devolutioni Decimarum ad Monaſteria obſtiterint?

NUnquam quidem improbavit Eccleſia, ut Monachis per aliquam Decimarum ſubventionem ſuccurratur, aut earum ipſis in pauperes diſpenſatio credatur. Quia, ut recte annotavit S. Ivo Carnotenſis, „Licet Decimæ & Oblationes principaliter Clericali debeantur militiæ, poteſt tamen Eccleſia omne quod habet cum omnibus pauperibus habere commune; quanto magis cum his pauperibus, qui relictis facultatibus propriis bajulantes Crucem Chriſti, ſequuntur pauperem Chriſtum? *Epiſt.* 192.

Hac quoque ratione S. Bernardus in Synodo Trecenſi anno 1128. ſuſtinuit, militibus Templi Decimas aſſignari poſſe. „Credimus namque, ait, relictis affluentibus divitiis vos ſpontaneæ paupertati eſſe ſubjectos: unde Decimas vobis in communi vita viventibus juſte hoc modo demonſtravimus, ſi Epiſcopus Eccleſiæ, cui decima juſte debetur, vobis eam charitative dare voluerit.

Verum, ut ſine conſenſu Epiſcoporum & Miniſtrorum Eccleſiæ, quibus principaliter Decimæ debentur, & à quibus per Laicos quodammodo violenter avulſæ fuerant, paſſim & ſine modo ad Monachorum & Canonicorum Collegia tranſirent, & à Monachis & Canonicis reciperentur, non perinde probabatur.

Et quidem S. Ivo Carnotenſis verbis ſupra relatis ſubjungit: „Eſt tamen in quo Abbatibus, & Præpoſitis Monaſteriorum parcendum non exiſtimo, ſi ab illis ad quos non pertinent, id eſt à laicis, decimas & oblationes accipiant; ſi inordinate à quibuſcunque perſonis acquirant.

Ut igitur effræni & ſine modo decimarum & oblationum ad Monachorum & Canonicorum Collegia devolutioni limites figerentur, in Synodo Melfitana 1078. ſtatutum legitur: „Ut nullus Abbas, nullus Eccleſiarum Præpoſitus, quæ juris ſuoi Eccleſiaſtici, accipere ſine Epiſcopi conceſſione præſumat." In Concilio Romano ſub idem tempus eundem in finem decretum fuit: „Ut nullus Abbas decimas & primitias, & reliqua quæ ſecundum Statuta Canonum ad Epiſcopos pertinent, ſine auctoritate Romani Pontificis, ſeu Epiſcopi, in cujus Diœceſi habitat, detineat, auctoritate Apoſtolica ſancimus.

Et Joannes Cardinalis de Cremæ, Honorii II. in Anglia Legatus in ſua Londinenſi Synodo anno 1125. *Can.* 4. „Nullus Abbas, nullus Prior, nullus omnino Monachus, vel Clericus, Eccleſiam ſive decimam, ſeu quælibet Beneficia Eccleſiaſtica de dono laici ſine proprii Epiſcopi auctoritate & aſſenſu ſuſcipiat: quod ſi præſumptum fuerit, irrita erit donatio hujuſmodi; & ipſe Canonicæ ultioni ſubjacebit."

In Lateranenſi Concilio ſub Alexandro III. rurſus conqueſti Epiſcopi de Templariorum, aliorumque Religioſorum exceſſu in recipiendis decimis è manibus laicorum, eorum querelam probans Synodus, ait: „Eccleſias & decimas de manu laicorum ſine conſenſu Epiſcoporum, tam illos (*Templarios*) quam alios Religioſos recipere prohibemus, dimiſſis quibuſcunque, quæ contra tenorem iſtum aliquo tempore receperunt."

Hoc Decretum anno 1200. rurſus iiſdem verbis renovavit Synodus Londinenſis; & anno 1215. magnum illud Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. *Can.* 61.

Hæ omnes Conciliorum inhibitiones & Decreta eo unice collimabant, ut decimæ ad naturales, & legitimos poſſeſſores, id eſt, Presbyteros Parochiales, & operarios in vinea Domini reducerentur. In literis ad Sueſſionenſe Capitulum ita ſcribit Innocentius III. „Poſtulaſtis vobis à Sede Apoſtolica indulgeri licentiam redimendi decimas, quæ intra metas Parochiarum veſtrarum in feudum à laicis detinentur. Nos autem volentes ſuper hoc Eccleſiis, quibus hujuſmodi debentur decimæ, providere, præſerto eas voluimus in redemptione talium decimarum. Quod ſi nolint, aut ſorte non poſſint, redimendi eas ad opus illarum Eccleſiarum vobis concedimus facultatem. Proviſo nihilominus, ut conſueta ſervitia, ad quæ laici illis Eccleſiis pro decimis tenebantur, etiam poſt contractum talis venditions impendant, cum ad eos pretium perveniat earundem."

Ad hæc reflectit Lupus in hunc modum. „Ita poſſeſſiones ſuas, decimas præſertim ac primitias, de laicorum manibus effeſtucare variis modis conata ſemper fuit Eccleſia, ea tamen lege, ut ad propriæ Parochiæ redirent opus. Quod ubi non potuit, permiſſæ ſunt tranſire ad aliquod Monaſterium, ſeu Capitulum."

His conſonat illud Innocentii III. *in cap.* 7. *de His quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capituli*, „Laicus, qui decimam detinet, monendus eſt, ut eam reſtituat Eccleſiæ ad quam ſpectat; qui ſi forte induci nequiverit, & eam cum Diœceſani conſenſu alteri Eccleſiæ aſſignaverit, præſertim Religioſo Conventui, conſtabit ipſa donatio perpetua firmitate ſubnixa."

Malebat ergo Eccleſia, ut potius Monaſteriis, aliiſve piis locis decimæ & oblationes cederent, quam à laicis detinerentur; nequaquam tamen id ſine auctoritate Epiſcopi fieri cupiebat: „Qui ſi forſan improbitatis, aut avaritiæ cauſa conſentire noluerit, Romano Pontifici nuncietur (inquit Urbanus II. *in Synodo Melfitana*, *Can.* 5.) & cum ejus licentia, quod offerendum eſt, offeratur."

Cum itaque Pontifex conſenſum Epiſcopi ſupplere poſſet, cœperunt paſſim opportune, importune à Romanis Pontificibus contra jam allegata Synodorum Decreta, privilegia impetrari, uti notat Petrus De Marca in notis ad *Can.* 7. Synodi Claromont. *tom.* 10. *Concil. ult. edit. pag.* 540. quibus Monaſteriis & Capitulis libertas reddita eſt acquirendi decimas à laicis prius conſulto Epiſcopo, licet renuente: *cujus generis privilegiorum*, inquit, *plurima extant Reſcripta in Tabulariis Eccleſiaſticis.*

Varias querelas de hujuſmodi privilegiis ſubreptitiis variiſque artibus impetratis, videre eſt apud Auctores XI. & XII. ſeculi; atque inter alios graphice privilegiorum illorum aucupes deſcribit Joannes Saliſberienſis *lib.* 7. *de Nugis Curial. cap.* 21. ubi inter cetera reſpondet iis, qui obloquentibus reponebant ſimilia privilegia, iique ſe plane tutos credebant: „Nempe Apoſtolis omnia licent; ſed omnia ab Apoſtolis fieri nequaquam expedit, eſto quod illi vobis hoc libenter conceſſerint; vos an recte petieritis, videatis."

§. IX.

§. IX.

Qui ſint Paſtores primitivi: quæ eorum origo & jura.

SUb Carolo Martello aliiſque Galliæ Regibus, non ſolum fundos & villas; ſed etiam Eccleſias ipſas laicis conceſſas fuiſſe, ſuperius oſtendimus.

Porro Eccleſiarum nomine fere ſemper intelliguntur decimæ Eccleſiaſticæ, oblationes & ceteræ obventiones, quæ de jure Curionibus debentur; uti multis oſtendit Du Cange in ſuo Gloſſario, verbo, *Eccleſia*.

Tunc ergo Eccleſiæ eo jure poſſeſſæ ſunt, quo cetera Beneficia, ſeu feuda ſæcularia; adeo ut tandem in hæredes quoque tranſirent, & hominum commercio exponerentur.

In Charta Raynaldi Archiepiſcopi Rhemenſis anno 1128. *tom.* 13. Spicilegii Dacheriani legitur: „ Sparnacenſem Eccleſiam ob remedium animæ ſuæ .... „ in manu noſtra hujuſmodi libertate donavit, cum „ prædictus Comes Theobaldus præfatam Eccleſiam „ à primogenitoribus ſuis quaſi hæreditario jure ſibi „ derelictam teneret, & Abbatiam Eccleſiæ ſuæ Walerammo Domini Andreæ Dapiferi ſui filio dediſſet, “ &c.

Et in Concilio Cabillonenſi II. *Can.* 26. „ Perlatum eſt ad nos, quod inter hæredes, Eccleſiæ in „ rebus propriis conſtitutæ dividantur, “ &c.

Ne tamen Sacramentorum celebratio à laicis Eccleſiarum poſſeſſoribus pendere videretur, inducta eſt quædam nova verborum diſtinctio, ita ut in una eademque domo, pars una *Eccleſia* diceretur, quo ad laicorum jura; & alia *Altare*, quo ad juris ſpiritualis adminiſtrationem.

„ Eſt alius error graviſſimus (inquiebat S. Abbo „ ſub initium ſæculi XI.) quo fertur *Altare* eſſe Epiſ„ copi, & *Eccleſiam* alterius cujuslibet Domini; „ cum ex domo conſecrata & Altari unum quoddam „ fiant, quod dicitur *Eccleſia*; ſicut unus homo conſtat ex corpore & anima. Videte æquiſſimi Principes, quo nos ducit cupiditas, dum refrigeſcit charitas. “ Hæc Vir ille Sanctus in Apologetico ad Reges Hugonem & Robertum.

Itaque *Altare*, ſive Sacramentorum, aliarumque ſpiritualium adminiſtrationem, & curam Presbytero alicui committebant: *Eccleſiam* vero, ſive decimas, oblationes ceteroſque proventus ſibi laici, jure quaſi dominii & proprietatis, tanquam feuda retinebant.

Dum ergo ſucceſſu temporis è laicorum manibus Eccleſiæ ad Monaſteria & Canonicorum Collegia pervenerunt, cœperunt quoque Monachi & Canonici, exemplo laicorum *Eccleſiam* ab *Altari* dividere, & *Eccleſiam*, ſive decimas & obventiones ſibi retinere; *Altare* vero, ſive ſpiritualium curam Altari demandare.

Ne vero Conciliorum Decretis; quæ Decimas à laicis receptas retineri ſine Epiſcopi licentia vetant, contraire viderentur, Epiſcoporum conſenſum impetrabant mediante aliquo lucello; quod ex hujuſmodi conſenſu Epiſcopis obveniebat.

Epiſcopi enim Monachis, & Canonicis permittebant, ut Vicarii quidam miniſteria *Altaris* peragerent, & ſpiritualium curam haberent; Monachi vero & Canonici proventus Eccleſiarum: ea tamen lege adjecta, ut quædam pecuniæ ſumma in Vicariorum mutatione, in ſignum recognitionis, Epiſcopis penderetur.

Solutiones illæ pecuniariæ dicebantur *Altarium redemptiones*. Quæ vos petita videtur ex feudorum uſu, in quibus invaluerat, ut Domino certa pecunia penderetur pro nova inveſtitura, quæ hæredi ultimi poſſeſſoris concedenda erat. Conceſſio autem *Altarium* dupliciter fiebat ab Epiſcopis, aut retenta penes ſe *Altaris* diſpoſitione; ita ut mortuo Vicario liberum omnino eſſet Epiſcopo, indulgere Monaſterio Vicarii ſuſtentationem, vel eam improbare: aut ita, ut perpetua eſſet penes Monaſteria & Capitula Vicarios ſubſtituendi facultas, ſoluto *redemptionis* pretio, cedente quandocunque, aut decedente Vicario.

Utriuſque generis conceſſionum meminit *Canon* 7. Concilii Claromontani ſub Urbano II. anno 1095. „ Ut Altaria Congregationibus Canonicorum, vel „ Monachorum per *perſonas* data, *perſonis* mortuis libera redeant in manus Epiſcoporum; niſi fuerint “ iis per eorum ſcripta, vel privilegia confirmata. “

Itaque primo caſu, obeunte Vicario *Altaria* poteſtati liberæ Epiſcopi reddi debent: ſecundo vero caſu, à Monaſteriis, & Capitulis retinentur per Vicarios.

Hæc porro Altarium redemptio tanquam Simoniaca in eodem Concilio Claromontano prohibita fuit; ac inſuper decretum, ut *Altaria* à Monaſteriis, vel Canonicorum Collegiis per 40. aut 30. annos poſſeſſa iis firma manerent: „ Quia, ait, quidam Simoniacæ pravitatis ramus in Galliarum partibus jam diutius inolevit, ut Eccleſiæ, vel Decimæ, quæ vulgari vocabulo apud eos nuncupantur Altaria, Monaſteriis datæ ſæpius ab Epiſcopis ſub palliata avaritia vendantur: mortuis nimirum, ſeu mutatis Clericis, quos *perſonas* vocant. Nos auctore Deo venalitatem omnem, tam ex rebus, quam ex miniſteriis Eccleſiaſticis propellentes, hoc ulterius Apoſt. auctoritate prohibemus .... porro quæcunque Altaria, vel Decimas ab annis 30. & ſupra, hujuſmodi redemptione Monaſteria poſſediſſe noſcuntur, quiete deinceps, & ſine moleſtia qualibet eis poſſidenda firmamus: ſalvo utique Epiſcoporum cenſu annuo, quem ex eiſdem Altaribus habere ſoliti ſunt. “

Eadem rurſus anno ſequenti 1096. innovavit, & confirmavit idem Urbanus in Synodo Nemauſenſi *Can.* 11. Et refertur à Gratiano *cauſ.* 17. *quæſt.* 3. *Can. Quæſitum:* atque utriuſque Decreti tanquam ab Urbano Synodaliter editi meminit Paſchalis XI. *Epiſt.* ad Ivonem Carnotenſem, & Ranulfum Santonenſem Epiſcopos; quam in notis ad *Epiſt.* 12. *lib.* 3. Goffridi Vindocinenſis evulgavit Jacobus Sirmondus; præcipitque Paſchalis, „ ut Decretum illud omnino teneatur integre, nec ſuper illud quidquam pro “ dictis Altaribus exigatur. “

Ceterum hiſce Decretis id effectum eſt, ut Monaſteriis ac Canonicorum Collegiis Eccleſiarum, ſeu Altarium quaſi proprietas addicta ſit, liberaque Vicariorum, ſive perſonarum, ſive penſionis onere deſignatio.

Nequaquam tamen eis licitum fuit, Presbyteros illos Vicarios ſine conſenſu Epiſcopi Parochialibus Eccleſiis præficere; ſed, ut loquitur dicta Synodus Claromontana *Can.* 4. „ Parochiæ curam cum Abbatum “ conſenſu Sacerdoti committant: ut ejuſmodi Sacer- “ dotes de populi quidem cura Epiſcopo rationem “ reddant; Abbati vero de temporalibus ad Monaſte- “ rium pertinentibus debitam ſubjectionem exhibeant: “ & ſic cuique ſua jura ſerventur. “ Apud Gratianum 16. *quæſt.* 2. *Can.* 6. ubi inſuper additur: „ In Pa- “ rochialibus Eccleſiis Presbyteri per Epiſcopum inſti- “ tuantur, qui iis reſpondeant de animarum cura, & “ his quæ ad Epiſcopum ſpectant. “ Id quod jure Decretalium & moderno rite exprimitur, cum dicitur: Ad Monaſteria & Canonicorum Collegia ſpectare præſentationem; ad Epiſcopum vero inſtitutionem Canonicam, & Curam animarum.

Porro Monaſteria & Canonicorum Collegia Eccleſias, ſeu Altaria ſibi ſic incorporata, ac quaſi proprietatis jure poſſidentia, cum libertate præficiendi Presbyteros, qui ſpiritualium curam eorum vice gererent, tandem ſe poſtrema hac ætate, *primitivos Paſtores*, Presbyteros vero ſpiritualibus, & curæ animarum Præfectos, *Vicarios* dixere.

Hic itaque habetur origo Paſtorum primitivorum; quod nomen etiam in Jure Canonico novo ignotum eſt: nihilque aliud ſignificat, quam eos, qui ſe eo nomine diſtinguunt, jam olim habuiſſe Parochiales Eccleſias, aut Beneficia curata incorporata; eorumque curam in Presbyteros tranſtuliſſe, retentis ſibi temporalibus.

Igitur ſi ea, quæ ad curam animarum pertinent, ſpectemus, omnia Vicariis ſolent pleno jure competere; non ſecus atque veris Paſtoribus & Curatis, qui nullum Paſtorem primitivum recognoſcunt: ideoque paſſim in Jure Canonico *Rectores* Eccleſiarum ſimpliciter vocantur; neque uſpiam, aut in Decretalibus, aut etiam in Concilio Tridentino, ubi de cura animarum quæſtio eſt, Paſtores inter & hujuſmodi Vicarios ulla occurrit diſtinctio, eodemque modo inſtitutionem Canonicam & curam animarum hodie ab Epiſcopo accipiunt, atque alii Paſtores.

Jus igitur primitivorum Paſtorum nequaquam ſpectat curam animarum; imo nequidem eo titulo admini-

miniſtrationi Sacramentorum, aut alteri functioni Paſtorali ſe immiſcere poſſunt; neque ab hac functione Paſtores primitivi dicuntur. Quod vel inde manifeſtum eſt, quod jus illud primitivi Paſtoris etiam communitatibus mulierum, & virorum laicorum competat; uti bene annotat Le Maiſtre *Plaidoye* 9.

Exemplo Monachorum, & Canonicorum factum fuit, ut etiam Clerici, quibus vel à laicis, vel etiam à quibuſdam Monaſteriis, aut Capitulis Eccleſiæ Parochiales cum emolumentis committebantur, Altaria ſive ſpiritualium curam & regimen, retentis ſibi temporalibus, Presbyteris committerent: ſeque *Perſonas*; Presbyteros vero ſubſtitutos, *Vicarios* nominarent: quos inſigniter exagitabat Joannes Saliſberienſis *lib.* 7. *De Nugis Curial. cap.* 17. „ Utique, ait, & inſignis prudentiæ, ſi quis tot quocunque modo conquirit Altaria, ut quaſi ritu memphitico quotidianas hoſtias novis poſſit Altaribus immolare: nolunt tamen Sacerdotio dominari, uti ſervire Altario, qui de Altario vivunt, ne, ut populus arguit, dicam luxuriantur, ſed *perſonatus* quoſdam introduxerunt, quorum ad alium onera, ad alium referuntur emolumenta.

Unde & apud eundem Auctorem *Epiſt.* 1. *Perſonæ opponuntur conductis, conductitiis, & Vicariis Sacerdotibus.*

Et Annales Eccleſiæ Wintonienſis ad annum 959. „ Nuda fuit Eccleſia intus & extra, qui Vicarii non habebant unde eam veſtirent & tegerent, nec Præbenderii, qui *perſonæ* dicebantur, talibus poterant intendere.

Dicebantur ergo *perſonæ*, qui Beneficia ſeu Eccleſias per *Vicarios* deſerviri curabant, dum ipſi potiori fructuum portione fruebantur.

Cumque ſucceſſu temporis abuſus hic invaluerit, tandem factum fuit, ut mortua *perſona* rurſus alteri Eccleſia committeretur, qui ſimiliter Eccleſiæ per Vicarium deſerviens, emolumenta ad ſe trahebat; & ita contigit, ut paulatim inde Beneficia, ſeu etiam dignitates exortæ ſint, quæ hodie *Perſonatus*, & eorum poſſeſſores *perſonæ* dicuntur: multumque cum Paſtoribus *primitivis* conveniunt. Nam ut his ſola jura temporalia, aut honoraria, nulla vero circa curam animarum reſervata ſunt, ita nec illis: unde & *Perſonatus* inter Beneficia ſine cura animarum computari ſolent.

Inter hæc *Primitivorum* Paſtorum & *Perſonarum* jura temporalium, præcipue & ordinarie eſſe ſolet *Decimarum* perceptio; interdum quoque, ſed rarius, oblationum, aut earum partis communicatio.

Præter hæc, reſervata ſunt nonnunquam Monaſteriis, Capitulis, & Clericis, qui *Parochiales* Eccleſias ſibi unitas *Vicariis* demandarunt, jura quædam honoraria; quæ tamen nullatenus attingunt Curam animarum: utpote quæ integra apud *Vicarium* manere debet.

Unde Ludovicus III. in ſua Ordinatione *anno* 1629. *art.* 12. declaravit, quod poſthac Monaſteria, Capitula, ſeu Cathedralia, ſeu Collegiata, quibus Eccleſiæ Parochiales fuerunt unitæ, non poſſint prætendere ulla jura ſuper dictis Eccleſiis, niſi *honoraria*. Habetur vol. 2. Actorum Cleri Gallicani.

Conformiter ad hanc Ordinationem *anno* 1630. judicatum fuit, quod Prior cujuſdam Monaſterii Ordinis Sancti Benedicti in qualitate Paſtoris *Primitivi* poſſet in Eccleſia Parochiali, cui Presbyter ſæcularis in qualitate *Vicarii perpetui* deſerviebat, quatuor anni ſolemnioribus Feſtis Divinum Officium facere, & cum Stola incedere; omneſque oblationes, quæ diebus illis fierent, recipere; ac deinde totius anni decurſu, obtinere primum locum in Choro, & in ſupplicationibus & inhumationibus mortuorum; quibus quandocunque vellet, aſſiſtere poſſet; atque tunc gaudere diſtributionibus, quemadmodum reliqui ejuſdem Eccleſiæ Presbyteri; hac tamen cautione, quod nec in dictis ſolemnitatibus, nec alio quoquam tempore functionibus illis Paſtoralibus ſe immiſcere poſſet. Refertur in libro cui titulus: *Conference des Ordonnances*, tom. 2. *lib.* 1.

Similiter *anno* 1654. per ſententiam Senatus Pariſienſis, Paſtori Primitivo adjudicata fuit facultas cantandi in Eccleſia Parochiali integrum Officium Divinum, unaque percipiendi integras oblationes in Feſto Aſſumptionis & Purificationis B. Mariæ; & quatuor aliis præcipuis anni ſolemnitatibus.

Uſu quoque paſſim in Belgio obtinuit, ut Capitula Canonicorum, quædam hujuſmodi jura honorifica, quæ curam animarum non attingunt, in Eccleſiis Parochialibus, præſertim, quæ in ipſa Civitate ſunt, reſervaverint. Ut exempli gratia, quod certis diebus Vicarii Perpetui earum Eccleſiarum debeant accedere ad Eccleſiam Canonicorum, Officio Divino, aut ſupplicationi una cum ſuo Clero & Cruce aſſiſtere; quibuſdam diebus ad Capitulum accedere, ut monitiones Decani, qui & ipſorum Paſtor ſolet eſſe, excipiant.

Nonnulla quoque Capitula retinuerunt, titulo Primitivi Paſtoris, jus nominandi Cuſtodem, vel matricularium, Vice-Paſtorem; item Concionatores pro Adventu & Quadrageſima, aliaque ſimilia; in quorum poſſeſſione, ſi à tempore immemoriali Capitula aliique Primitivi Paſtores fuiſſe probentur, turbandi non ſunt: modo ita ſuis hiſce juribus utantur, ut integram Parochiæ curam, & regimen in ſpiritualibus, & directione animarum Vicario permittant; neque illum in ſuis functionibus Paſtoralibus impediant, aut turbent.

Unde ſi Vicarius *per ſe* in Adventu, vel Quadrageſima concionari velit, eatenus ceſſabit jus Primitivi Paſtoris nominandi concionatorem; quemadmodum *anno* 1644. pro Plebano Eccleſiæ Collegiatæ, & Parochialis Sancti Petri Lovanii, contra quoſdam ejuſdem Eccleſiæ Canonicos Paſtores Primitivos judicavit Senatus Brabantiæ.

§. X.

Jus percipiendi Decimas contra Parochum non extenditur ad Novales.

NOvale quidam dixere, terram præciſam, quæ anno ceſſat; at in hac materia decidit Innocentius III. in *cap.* 21. *ü de V. S.* Novale eſſe „ agrum de novo ad culturam redactum, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuerit.

Decimæ ergo *Novales*, ſunt Decimæ, quæ ex hujuſmodi agro Novali percipiuntur.

Porro ager *Novalis* non tantum primo anno, quo de novo cultus fuit, & fructus protulit, *Novalis eſt*: ſed ſemel *Novalis*, ſemper *Novalis*, cenſetur, uti declarat Pontifex in *cap. fin. ü de Privilegiis*: adeoque Decimæ ſemel *Novales* eam naturam & ſpeciem continuo retinent.

Ut vero ager ſit *Novalis*, & Decimæ ex eo perceptæ *Novales*, requiritur, ut ager ille ab hominum memoria non fuerit cultus; id eſt, non tulerit fructus. Si enim fructus tulerit, licet non decimabiles juxta conſuetudinem loci, non erit *Novalis*, licet nunc primum *Decimabiles* proferat; uti poſt Zabarellam ad Clement. I. De Decimis, notavit Grimaudet De Decimis *lib.* 3. *cap.* 4. eo quod verum non ſit illum nunc *primum* ad culturam eſſe redactum; per accidens autem eſſe, quod ob particularem conſuetudinem fructus illi non decimentur: contrarium tamen in quibuſdam locis praxis ſervat.

Decimæ hæ *Novales*, præter ceteras majores & antiquas Decimas jure ſpeciali Parocho reſervatæ ſunt; adeo ut ſi Monaſterium, Capitulum, aut alia perſona etiam Eccleſiaſtica titulo præſcriptionis aliove jure Decimas intra limites alicujus Parochiæ percipiat, nihilominus Decimæ Novales ad Parochum ſpectabunt; uti reſpondit Innocentius III. in *Cap.* 29. *ü de Decimis*. Et Alexander IV. in *Cap.* 2. §. *fin. de Decimis in VI.* De Monachis, ait: „ Nec pro eo quod forte in aliquibus Parœciis omnes majores Decimas, ſeu partem illarum acquirunt de manibus Laicorum, poſſunt pro eadem, vel ſimili portione (ſi de novo poſtmodum fiant Novalia) in eiſdem petere, vel percipere Novalium Decimas eorundem, niſi alia rationalis, per quam hoc facere valeant, cauſa ſubſit.

Rationalem cauſam, de qua hic loquitur Pontifex, & cujus etiam meminit Innocentius III. in citato *Cap.* 29. reſtringit Gloſſa *ad privilegium*, quo ipſis ſpecialiter *Novalium* perceptio ſit indulta: quale privilegium aliquibus nonnunquam fuiſſe indultum habemus

Digitized by Google

mus ex *Cap.* 21. ii *De V. S.* quod ſimilis privilegii meminit; ac una ibidem declaratur, privilegium percipiendi Decimas ex agro Novali Religioſo Conventui indultum, de illo duntaxat agro eſſe intelligendum, „ cujus Decimam Religioſus Conventus po- „ teſt abſque gravi detrimento Parochialis Eccleſiæ „ detinere, cum talis ſit ſæpe locus incultus, de quo „ Parochialis Eccleſia magnos percipit, Decimarum „ ratione, proventus.

Harum deciſionum hoc unicum eſt fundamentum. Cum Decimæ prædiales, quæ intra limites Parochiæ colliguntur, de jure quodammodo naturali debeantur Parocho, cui Parochiæ totius cura ſpiritualis incumbit; Privilegia, præſcriptio & conſuetudo, quæ jus Decimas percipiendi auferunt à Parocho, & transferunt ad Monachos, aut Canonicos, nullam in ſpiritualibus curam populi illius Parochiæ gerentes, reputantur admodum odioſa; eoque titulo, quantum fieri poteſt, ſunt reſtringenda.

Cum igitur nulli ex his fundis *Novalibus*, tempore quo Monaſterium vel Capitulum jus decimandi per privilegium aut præſcriptionem acquiſivit, fructus perciperentur; neque ad fructus ferendos adhuc idonei eſſent: non judicarunt Pontifices, ea privilegia aut præſcriptiones in Parochorum præjudicium ad illos agros eſſe producenda: quod & pene ubique locorum moribus, & rerum judicatarum auctoritate firmatum eſt.

Plurima paſſim referuntur Parlamentorum Arreſta, quibus Parocho adjudicatæ fuerunt Novales, contra Monaſteria & Capitula, tametſi jus percipiendi groſſas Decimas ſive titulo privilegii, ſive titulo præſcriptionis per totam Parochiam habentia, vel groſſas Decimas cum Parocho dividentia. Videri poſſunt Tournet lit. D. *cap.* 68. & 97. & ibidem citati; quibus addi poſſunt Louet lit. D. *n.* 53. ejuſque Annotator Julianus Brodeau & Claudius le Preſtre *Cent.* 1.

Et licet à multis dubitatum fuerit, num hæc *Novalium* reſervatio etiam locum habeat reſpectu *Vicarii perpetui* contra *Paſtorem* primitivum, qui jure incorporationis ipſius Eccleſiæ Parochialis, integrum jus decimandi obtinet, Vicario congruam duntaxat portionem obtinente; nihilominus, uti refertur in notis marginalibus ad citatum caput Claudii le Preſtre, ſuſtinetur in Curiis Regiis, Vicarium eſſe fundatum in accipiendis *Novalibus*; & ita in terminis non ſemel fuiſſe judicatum, refert Brodeau loco citato. Quin & Carolus Fevret Tractatu de Appellatione *tanquam ab abuſu lib.* 6. *cap.* 1. aſſerit, id etiam procedere, tametſi Vicario aſſignata ſit certa pecuniæ ſumma in portionem congruam, omnibus Decimis & proventibus Parochiæ in Paſtorem primitivum ea mediante translatis.

Ceterum ſententia & praxis adjudicandi Decimas *Novales* ipſi Parocho aut etiam Vicario contra Monaſteria aut Capitula jus decimandi quocunque titulo habentia, adeo recepta eſt hodie, inquit D. Goeret in novis annotationibus ad citatum caput Claudii le Preſtre, ut anno 1663. cuidam Curato adjudicata fuerit poſſeſſio percipiendi Decimas Novales, etiam contra Commendatarium Ordinis Melitenſis, qui ex ſpeciali privilegio eas Ordini ſuo competere prætendebat. Videri poteſt Arreſtum integrum relatum à D. Du Freſne *par.* 2. *Journal des Aud. liv.* 5. *chap.* 14.

Si tamen Monachis datum fuerit privilegium percipiendi Decimas certarum Parochiarum, quarum ipſi Monachi curam in ſpiritualibus gerunt, ſimile privilegium *Novales* Decimas quoque comprehendit: quia, ut recte notat Grimaudet *Tract. de Decimis lib.* 3. *cap.* 1. privilegium hoc proprie non eſt privilegium, quo receditur à jure communi, ſed potius eſt innovatio & reductio juris communis; quod vult ut Decimæ cedant Monachis intra limites earum Parochiarum, quarum curam in ſpiritualibus ipſi ſuſcipiunt. Et de ſimili privilegio loquitur Pontifex in *cap.* 27. ii *De Decimis*; ut cuique legenti integram Decretalem manifeſtum erit.

Cum itaque hoc privilegium à jure communi non recedat, ſed potius illud innuet, & reducat, nequaquam odioſum reputari debet; ideoque hic replicari poteſt regula, qua utitur Pontifex in dicto Capitulo: *Ubi majus conceditur, minus conceſſum eſſe videtur*; quæ in mere odioſis non ſemper procedit; ut proinde mirum non ſit ſi hoc principio non utantur Pontifices, dum agitur de privilegiis, quibus Decimæ attribuuntur his, qui nullam in Parochia, in qua Decimæ recipiuntur, curam animarum agunt, quandoquidem, ut ante notavimus, ſimilia privilegia a jure communi recedant, & eo titulo odioſa reputentur.

Denique circa privilegium Religioſis aut Canonicis conceſſum percipiendi Decimas *Novales*, illud notandum; quod ſi Novales concedantur pro ea portione, quam veteres percipiebant, id non intelligatur in primis de Novalibus, quas tempore indulti privilegii alii poſſidebant: nec extendatur ad alias, niſi in his tantum locis, ubi veteres tunc, quando dictum Indultum impetratum fuit, ipſi impetratores habebant, & pro ea ſolummodo portione, qua ipſi tempore impetrationis hujuſmodi percipiebant antiquas. *Cap.* 2. *De Decimis in VI.*

Præterea ſimile Indultum de recipiendis Decimis Novalibus obtentum ab iis, qui tempore impetrationis *totaliter* veteres percipiebant Decimas, ultra medietatem Decimarum Novalium non extenditur: quia ait Pontifex *in cap.* 2. §. 1. *De Decimis in VI.* „ Non eſt veroſimile ſi tunc de plena & integra perceptione veterum fuiſſet expreſſum, quod Apoſtolica Sedes pariter & ſimiliter Novalium Decimas, in tam grave Parochialium Eccleſiarum diſpendium induſiſſet, quod ratione talis Indulti ſive impetrati jam, ſive impetrandi deinceps non poſſit in Novalibus (quæ amodo fient) vindicari & acquiri vel percipi, plus quam medietas Decimarum ipſorum Novalium, etiamſi amplius in veteribus habebatur: cum non ſit dicendum aſperum, ſed pium potius ac benignum, ſi ſuper Decimis futurorum Novalium contra Parochialium Eccleſiarum gravamen (quod ex diſtinctione Indulti hujuſmodi poſſet accedere) taliter obviatur. Religioſos tamen Ciſtercienſis & Carthuſienſis Ordinum ſtatutis & declaratione hujuſmodi (quantum ad hos duos articulos videlicet de medietate Decimarum Novalium) comprehendi nolumus, vel conſtringi."

Ex his perſpicuum, Pontifices admodum fuiſſe ſollicitos, ne per ſua privilegia Eccleſiis Parochialibus nimium gravamen inferretur.

Hoc titulo cum Pontifices fere omnibus Religioſis conceſſiſſent privilegium non ſolvendi Decimas de ſuis terris ſive fundis, & laboribus; illudque privilegium multiplicatis Monaſteriis inciperet Clero eſſe in magnum gravamen, Adrianus IV. quem ſecutus eſt Alexander III. in *cap.* 10. ii *De Decimis*, „ Solis Fratribus Ciſtercienſis Ordinis, & Templariis, & Hoſpitalariis Decimas laborum ſuorum, quos propriis manibus vel ſumptibus colunt, Adrianus induſit: ceteri vero ut de Novalibus ſuis, quæ propriis manibus vel ſumptibus excolunt, & de nutrimentis animalium ſuorum, & de hortis ſuis Decimas non perſolvant: quem ſumus ſuper his imitati. Quare ii, quibus hoc indultum eſt, hac occaſione Decimas de aliis rebus Eccleſiæ ſuæ non poſſunt ſubtrahere, vel ſibi aliquid ulterius vindicare."

Pari ratione ne privilegia nimium derogent juri Parochialium Eccleſiarum, reſpondit Pontifex *in cap.* 11. ii *De Decim.* „ Ob privilegium de non ſolvendis Decimis de laboribus, quos propriis manibus vel ſumptibus Monachi colunt, iis non eſſe licitum Decimas de terris ſuis ſubtrahere, quas aliis tradunt excolendas."

Quin & ſi privilegium, aliquando juſta ex cauſa conceſſum, temporis lapſu, & mutatis circumſtantiis incipiat eſſe damnoſum Eccleſiæ, & ex eo ſcandalum ſuboriri, revocandum eſſe reſolvit *in cap.* 9. ii *De Decim.* cujus hæc eſt Rubrica: *Revocatur privilegium, ſi ex poſt facto incipiat enormiter nocivum eſſe.*

Hinc licet concludere, & hanc generalem conficere regulam, ut bene advertit Grimaudet loco citato c. 2. Quod tametſi privilegium de percipiendis Decimis, aut iis non ſolvendis, tempore conceſſionis, juſtis & honeſtis rationibus niteretur; ſi tamen lapſu temporis vel ob hominum multiplicationem, vel diminutionem bonorum ad alios ſpectantium, aliove titulo incipiat eſſe nocivum & grave, merito tunc auctoritate publica reſtringatur, vel revocetur.

Quidni enim ſubinde verum eſſe deprehendatur, quod ſuo tempore de hiſce privilegiis loquens Joannes Sariſberienſis Epiſcopus, dixit: „ Dum Religio paupertate gaudebat, & in aliorum neceſſitates aut uſus „ effun-

„ effundebat viſcera inopiæ ſuæ, indulta ſunt privilegia profeſſionibus, quæ neceſſitate ceſſante, & frigeſcente charitate potius avaritiæ, quam Religionis inſtrumenta creduntur. “ *Lib. 7. De Nugis Curialium.*

§. XI.

Quare Eccleſia uniones & incorporationes Eccleſiarum Parochialium non probaverit?

INdubitatum eſt, florente Monachorum ac Canonicorum in communi viventium pietate & diſciplina, tam Fideles Laicos, quam Eccleſiæ Prælatos illis Decimas obtuliſſe, & Eccleſias Parochiales cum ſuis proventibus univiſſe ſive incorporaſſe; atque ita, inquit Chriſtianus Lupus *tom. 5. Schol. pag. 186.* „ utramque iſtam profeſſionem opulentiſſime ditarunt.

Verum ſicut raræ admodum virtutis eſt ſervare caſtitatem inter carnis illecebras, temperantiam inter conviviorum epulas; ita quoque paupertatem Religioſam, omnis Religioſæ diſciplinæ fundamentum, ſervare in divitiarum affluentia rara virtus.

Unde compertum fuit, & à ſeculis multis deploratum, divitiarum copiam, quam Monachorum & Canonicorum vivendi ſanctitas attraxerat, vitæ Religioſæ & Canonicæ ſanctitatem ſuffocaſſe.

Contulit, inquit Trithemius Sermone 2. ad Monachos, „ Monachis Religio ſancta divitias, donec matrem filia ſuffocavit. Nam, ut Scriptura dicit, *Omnes qui volunt divites fieri, incidunt in tentationes diaboli: incraſſatus eſt dilectus, & recalcitravit;* impinguatus & dilatatus terrenis poſſeſſionibus dereliquit inſtitutionis primæ ſtudia: abiit poſt vanitates falſas, quarum copia rerum temporalium; divitiis ſpiritualibus inopem & miſerum fecit.

Porro vitæ ſanctitate ſemel extincta, cœperunt non jam divitias contemnere, atque labori & operi inſiſtere, ſed divitias undique concurrere, conquiſitas omnimodo conſervare, & ſine labore & opere vitam in deliciis agere.

Atque hinc factum, ut Decimas etiam contra Epiſcoporum voluntatem avide conquirerent, & à Laicis importune impetrarent.

Pſeudo-Monachos enim deſcribens Joannes Sariſberienſis loco ſupra citato, ait: „ Decimationes & primitias Eccleſiis ſubtrahunt, & Eccleſias ipſas accipiunt de manu Laicorum, Epiſcopis inconſultis.

Ulterius frigeſcente charitate, & collabente diſciplina, Decimas & proventus Eccleſiarum poſſidere, atque ex illis commode vivere placebat; at Eccleſiæ deſervire ac populo ſpiritualia miniſtrare, Monachis & Canonicis non arridebat; unde illam Vicariis Sacerdotibus, ſibi Decimis ac proventibus retentis, delegabant.

Hinc Abbati & Monachis Majoris Monaſterii de cujuſdam Eccleſiæ Decimis cum Clericis contendentibus, ſcribens Sanctus Bernardus dicit, parum convenire, ut ſuper Decimis illius Eccleſiæ Monachi contendant, quod eidem Eccleſiæ, de qua præſens diſpenſatio eſt, Clerici ſoli deſerviant: „ Voſque, ait, cum illis non exhibetis obſequium... Qua audacia, ò Monachi, præſumitis ſeu vinum de vinea quam non plantaſtis, ſeu lac de grege quem non paſcitis? Quo pacto ibi exigitis ubi nihil exhibetis? Certe ſi ita vultis, baptizate naſcentes, ſepelite morientes, viſitate jacentes, copulate nubentes, inſtruite rudes, corripite delinquentes, excommunicate contemnentes, abſolvite reſipiſcentes, reconciliate pœnitentes, & in medio denique Eccleſiæ aperiat os ſuum Monachus, cujus officium eſt ſedere & jacere. Sic fortaſſis dignum ſe probabit mercenarius mercede ſua. Alioquin invidioſum admodum eſt, velle metere ubi non ſeminaveris. Sed & colligere quod alius ſparſerit etiam injurioſum. “

Et ante S. Bernardum ſcribit ad Urbanum II. S. Ivo Carnotenſis *Epiſt.* 12. „ Multa inordinata fieri video in Domo Dei, quæ me torquent; maxime quod apud nos qui Altari non ſerviunt, de Altari vivunt.

Verum cum ſemel Monachali atque Canonicali diſciplina collapſa, atque avita pietate, & paupertatis amore refrigeſcente, divitiarum amor Monaſteria, & Canonicorum Collegia occupavit, non tantum partiri Beneficium ſive proventus Eccleſiarum cum Clericis Altari ſervientibus, atque in vinea Domini laborantibus voluere, ſed integros in ſuos uſus deglutire ſtuduerunt.

Hinc Miniſtros Eccleſiis Parochialibus neceſſarios præficere neglexerunt, aut certe mercenarios quoſque Presbyteros quæſierunt; qui viliſſimo ſtipendio ſive honorario contenti, ex ſordidis atque ſcabioſis exactionibus undique victum conquirere non erubeſcentes, Monaſteriis & Capitulis fructus integros dimitterent; atque eos ſibi amplius obſtrictos haberent, manuales, ſeu ad nutum amovibiles Vicarios deſignabant.

Hunc abuſum & mala ex eo redundantia deplorat Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. relatum in *cap.* 30. *De Præbendis.* „ Extirpandæ conſuetudinis vitium, ait, in quibuſdam Parochiis inolevit, quod ſcilicet Parochialium Eccleſiarum Patroni, & aliæ quædam perſonæ proventus ipſarum ſibi penitus vindicantes, Presbyteris earum ſervitiis deputatis relinquunt adeo exiguam portionem, quod ex ea nequeant congrue ſuſtentari. Nam (ut pro certo didicimus) in quibuſdam Regionibus Parochiales Presbyteri pro ſua ſuſtentatione non obtinent, niſi quartam quartæ, id eſt ſextam decimam Decimarum. Unde fit, ut in ſuis Regionibus pene nullus inveniatur Sacerdos Parochialis, qui ullam vel modicam habeat peritiam literarum. “

Et de Monachis, qui Vicarios Parochialium Eccleſiarum ita gravant, ut hoſpitalitatem tenere non poſſint, conqueritur Alexander II. in *c.* 4. *De Præbendis.*

Etiam ſub medium ſeculi XV. Patres Concilii Senonenſis lamentantur, à poſſidentibus Altaria Monaſteriis & Capitulis non præſtari Parochialium Eccleſiarum Presbyteris competentem Canonicam ſuſtentationis portionem; atque adjungunt: „ Propter hoc fiunt plures ex iiſdem Eccleſiis vacantes & Paſtoribus viduatæ, in magnum animarum periculum. “ *Act.* 3. *c.* 4.

Inter abuſus, quos reformandos Adriano VI. retulit Norimbergenſis Principum Germaniæ Conventus erat & hic; in quo copioſe depingunt ſentinam malorum, quæ ex hoc abuſu in Eccleſiam redundant. „ Pleræque Parochiales Eccleſiæ, inquiunt, Monaſteriis, Prælatis, aliiſque Eccleſiarum Curatarum Rectoribus incorporationis, ut vocant, ſeu alio quopiam jure ſubditæ ſunt: quas ſi ipſi juxta Canonum Conſtitutiones per ſeſe providere tenentur, ubi aliis elocant gubernandas, Beneficiorum dotem ac Decimas pleraque ſibi ipſis reſervant, & prætera tam enormibus abſentiarum penſionibus gravant atque onerant, ut conducti illi Parochi, eorumque Vicarii, & Vice-Plebani, Sacellani adjutores, ceterique conductarum Eccleſiarum adminiſtratores competentem ſuſtentationem, decentiaque alimenta inde habere nequeant. Quo fit, nam unde conductitii iſti Paſtores & mercenarii vivant, habeant oportet, ut illicitis exactionibus locatas ſibi oviculas miſere deprædent, dilanient, omnemque ſubſtantiam tantum non abſumant. Poſtquam enim Altaris, Baptiſmique Sacramenta adminiſtranda ſunt, primus, ſeptimus, trigeſimus, anniverſariuſque dies peragendus, auricularis Confeſſio audienda, mortui ſepeliendi, & quidquid denique reliquum eſt, quod ad vita functorum cæremonias obſervandas operæ pretium arbitrantur, id gratuito faciunt nequaquam, ſed tantum exigunt, extorquent, exſugunt, quantum miſera plebecula vel cum ſummo ſuo diſpendio præſtare difficulter poteſt: taleſque exactiones uſque ad ſummum indies augent, atque accumulant; nonnunquam quoque excommunicationis fulmine ad ſolvendum adigunt: pleroſque etiam, quibus per inopiam non licet, ad celebranda vita functis obſequia, anniverſarios, & alias ejus farinæ cæremonias, compellere conantur. “

Quod ipſum, inquit Lupus *tom. 5. Schol. pag.* 187. in Germanicorum gravaminum facta ad Julium II. relatione, queſtus fuit Imperator Maximilianus. Et in Tridentino Concilio corrigi poſtulavit Carolus IX. Francorum Rex. „ Hæc Lupus; qui ibidem ſubjungit: „ Altarium Decimas poſſidentia Monachorum Cœnobia, aut Clericorum Collegia aſſeverabant ſe illic eſſe principales Paſtores; ideoque illis conductitium & manualem imponebant Vicarium; & non data competenti ſuſtentatione cogebant ad omnis

„ ge-

Digitized by Google

„ generis Simoniam. Sic Altaris miniſter ſordide „ eſuriebat, & neſcio quis ejus detentor uſque ad „ animæ & corporis ebrietatem ea ipſo luxuriabatur.

Hæc aliaque, quæ ex unionibus & incorporationibus Eccleſiarum Parochialium, attenta hominum ad dimittenda ſibi ſemel incorporata naturali difficultate, nata ſunt evenire, qui attenderit nullatenus mirabitur, quod Eccleſia hujuſmodi uniones & incorporationes toleraverit potius, quam probaverit.

Et quidem Synodus Tridentina his malis, quantum temporum durities & iniquitas patiebatur, occurrere volens, in primis *Seſſion. 7. cap. 6. de Reformat.* voluit, ut „ uniones perpetuæ, à quadraginta annis circiter fa„ ctæ examinari ab Ordinariis, tanquam à Sede Apo„ ſtolica delegatis, poſſint, & quæ per ſubreptionem „ vel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ declarentur, „ Illæ vero, quæ à dicto tempore citra conceſſæ non„ dum in toto vel in parte ſortitæ ſuos effectum, & „ quæ deinceps ad cujuſvis inſtantiam fient, niſi eas „ ex legitimis aut rationalibus cauſis coram loci Or„ dinario vocatis, quorum intereſt, verificandis, fa„ ctas fuiſſe conſtiterit, per ſubreptionem obtentæ „ præſumantur, ac propterea niſi aliter à Sede Apo„ ſtolica declaratum fuerit, viribus omnino careant.

Deinde *Seſſion. 24. cap. 13. de Reformat.* præcedens Decretum innovans fortius contra haſce Parochialium Eccleſiarum incorporationes ſe declarat, ſtatuitque in „ unionibus quibuslibet, ſeu ex ſupradictis, ſeu aliis „ cauſis faciendis, Eccleſiæ Parochiales Monaſteriis „ quibuſcunque, aut Abbatiis, ſeu Dignitatibus, ſive „ Præbendis Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, ſi„ ve aliis Beneficiis ſimplicibus, aut hoſpitalibus mi„ litiiſve non uniantur, & quæ unitæ ſunt, revi„ deantur ab Ordinariis juxta alias Decretum in ea„ dem Synodo ſub Paulo III. quod etiam in unitis „ ab eo tempore citra æque obſervetur: non obſtan„ tibus in iis verborum quibuſcunque formis, quæ „ hic pro ſufficienter expreſſis habeantur.

Hæc Decreta non obſcure innuunt, Synodo Tridentinæ haſce uniones & incorporationes Eccleſiarum Parochialium ob incommoda, quæ ſecum trahunt, non parum diſplicuiſſe; eaſque, quantum temporum conditio patiebatur, ſuſtuliſſe.

Verum quidem eſt, Synodum pro temporum conditione, uniones ſeu incorporationes longa ſerie annorum roboratas toleraſſe; attamen ſi ea, quæ circa Vicariorum deputationem, & congruæ Portionis aſſignationem à Synodo Tridentina ordinata ſunt, exacte & ad mentem Synodi obſerventur; incommodis & abuſibus, quæ dictæ uniones & incorporationes parere ſolent, magna ex parte obviabitur; uti capite tertio hujus Tractatus oſtendetur; ſed quia prævidit, difficulter inducenda Monaſteria, Capitula, aliaque corpora, quæ Parochiales Eccleſias incorporatas habent, ut ad mentem Eccleſiæ Portionem congruam Eccleſiis Parochialibus largirentur: ideo, quantum temporum conditio ferebat, ſimilibus Eccleſiarum Parochialium unionibus & incorporationibus ſeſe oppoſuit.

CAPUT II.

De Jure Parochorum ad Oblationes.

§. I.

Quid ſint Oblationes: & in quo potiſſimum à Decimis diſtinguantur?

OBLATIO generaliter ſumpta idem ſonat, quod alicujus rei non petitæ ſpontanea largitio. Quæ ſi homini fiat, *donatio* dicitur; ſi Deo, magis proprie *oblatio*: quia cum Deo, utpote omnium Domino, nihil dari queat; maluerunt Canones eam largitionem *oblationem* vocare.

Oblatio ita generaliter ſumpta comprehendit & oblationes ſtricte dictas, & decimas, primitias, & quidquid à fidelibus in uſu Miniſtrorum Eccleſiæ Deo conſecratur.

Verum modo loquendi Canoniſtis uſitato, oblationes à decimis diſtinguuntur, vocanturque *oblationes*, quæ à Fidelibus vel ad Altare, vel etiam extra Altare *ultro* & *voluntarie* citra ullam in quantitate aut ſpecie determinationem Deo vel Eccleſiæ damus.

Itaque in hoc præcipue decimæ ab oblationibus diſcernuntur, quod decimæ partim ex jure, partim ex conſuetudine ſoleant eſſe determinatæ ad certam quotam & ſpeciem; nec earum determinatio & ſolutio Fidelium laicorum voluntati & libertati ſit relicta; econtra vero, *oblationum*, tam quoad quotam, quàm quoad ſpeciem determinatio à nutu & beneplacito offerentium dependere conſueverit.

Hoc modo ſumptæ *oblationes* comprehendunt omnia, quæ ſive inter vivos, ſive mortis cauſa, ſive per teſtamentum ultro & voluntarie Deo vel Eccleſiæ offeruntur; atque ita ſumuntur in *Cap. 83. ii de V. S.*

At uſu hodie fere ubique recepto *oblationum* nomen pene reſtringitur ad ea, quæ inter Miſſarum ſolemnia ad manum Sacerdotis ad Altare dari conſueverunt.

In hoc tamen Tractatu *de oblationibus* nonnihil generalius ſumptis diſſeremus; quatenus nimirum comprehendunt & quæ in adminiſtratione Sacramentorum, purificatione mulierum, aliiſque ſimilibus functionibus Paſtoralibus Fideles offerunt, & quæ etiam in truncis ad colligendas oblationes populi expoſitis ponuntur, aut Matriculariis ſive Magiſtris Fabricæ, vel menſæ S. Spiritus, juxta morem in pleriſque Belgicis Eccleſiis receptum, circumeuntibus per Eccleſiam, dantur; vel etiam alio modo in uſum Eccleſiæ aut pauperum, v. g. in Eccleſiis ruralibus, in carnis, ovorum, butyri, aut alterius edulii ſpecie ipſis exhibentur: item illa, quæ à viſitantibus certa Oratoria vel Sacella, in quibus Imagines vulgo miraculoſæ, vel Sanctorum Reliquiæ quieſcunt, ibidem vel in, vel extra Altare offeruntur: quæ omnia nomine *oblationum*, ex modo loquendi SS. Canonum & Canoniſtarum, veniunt.

§. II.

Oblationum uſus, præſertim inter Miſſarum ſolemnia, antiquiſſimus; & quo animo offerenda?

OBlationum in Altari, & extra Altare meminit Can. 4. Apoſtolorum, earumque ritum exponit; & quæ in Altari offerri poſſint, declarat; uti latius in notis ad dictum Canonem notavi.

Meminit quoque priſtini moris offerendi in ipſo Sacrificio S. Cyprianus, *lib. de Opera & Eleemoſyna*: Locuples & dives es, ait, & Dominicum celebra„ re te credis, quæ in Dominicum ſine *Sacrificio* „ venis, quæ partem de *Sacrificio*, quod pauper ob„ tulit, ſumis. „

Hic *Sacrificium* pro Pane & Vino in Sacrificio offerendis & conſecrandis, ex more illius ævi accipit S. Cyprianus.

Moris enim tunc erat, qui aliquot ſæculis in Eccleſia conſtanter perſeveravit, ut populus ad Sacrificium accedens, Panem & Vinum inter Miſſarum ſolemnia offerret; uti probat Ordo Romanus circa ſæculum IX. compoſitus; qui diſertis verbis hanc Panis & Vini oblationem exprimit: „ Populus, ait, dat oblatio„ nes, id eſt, PANEM & VINUM, & offerunt cum „ fanonibus candidis, primo maſculi, deinde feminæ. „

Erant autem *Fanones*, uti habet Ordinis expoſitio apud Caſſandrum, *Sindones*, quibus oblationes involvebantur, & tegebantur; cujus ritus adhuc hodie veſtigium remanet, dum in Miſſa ſolemni Subdiaconus Panem & Calicem ad Altare deferens, illa velo, quod vicem *Sindonis* ſubit, involvit.

Ceterum plura de hoc ritu offerendi Panem & Vinum inter Miſſarum ſolemnia habeo in Tractatu de Simonia circa Beneficia *part. 1. cap. 6. §. 5.* ibique fuſius oſtendi, quod quidem circa ſæculum XI. mos offerendi Panem & Vinum paulatim in deſuetudinem abierit; ipſas tamen oblationes non deſiiſſe, ſed in nummorum aut aliarum rerum oblationes mutatas fuiſſe; ſemperque votum Eccleſiæ fuiſſe, ut uſus oblationum ab Apoſtolis ad nos tranſmiſſus conſervaretur; aut neglectus reſtitueretur.

Utque plura Conciliorum de hac re Decreta, quæ in dicto Libello videri poſſunt, omittam, unum hic Sancti Caroli ſive Concilii ejus Provincialis quarti Ca-

nonem

nionem profeſtam; è quo una patebit, quo affectu & animi diſpoſitione oblationes à fidelibus ſint præſentandæ.

„ Oblationum inſtitutum, inquit, jampridem ab Apoſtolicis uſque temporibus, Apoſtolico etiam Canone ſancitum, Sanctiſſimorumque Pontificum Melchiadis, Fabiani & Gregorii Conſtitutionibus, & Conciliorum præterea Decretis communitum, quo gravius his temporibus à fidei doctrinæque Catholicæ hoſtibus exagitatur, & langueſcente pietatis ſtudio, quo magis à fidelibus negligitur, hoc diligentius ſervari, atque ad executionis uſum, ubi intermiſſum eſt, revocari convenit, cum præſertim & ad divinum cultum illud pertineat, & populis ſalutare ſit, ad expiandaque peccata utile.

„ Quare Epiſcopi in ſua quiſque Diœceſi & ſuis & Concionatorum ſermonibus, & omni alio perſuadendi cohortandique officio, omnique juris ratione illud, ubi eſt, retineri, ac ubi negligitur, reſtitui ſtudioſe ad SS. Canonum præſcriptum ita curent, ut in ſolemnitatibus ſcilicet Domini, diebuſque Dominicis ac Feſtis, item quos coli, aut præcepti, aut conſuetudinis eſt, omnis Chriſtianus aliquid, prout ſua quiſque *pietate devotioneque maluerit*, Deo offerre procuret, idque in Eccleſia vel Cathedrali, cum ad Miſſæ Sacrificium, quod ſolemniter celebratur, vel in Parochiali cum Parocho convenerit.

„ Quo in Officio ſervetur, ut quod Eccleſiaſticæ conſuetudinis eſt, primo mares, deinde feminæ offerant.

„ Sacerdoti Miſſam celebranti oblationis accipiendæ cauſa ab Altari paulum ſe removere licet; at inde longe diſcedere, ac per Eccleſiam vagari, eamque quaſi circuire nullo modo liceat.

„ Quo gratius autem Deo ſit quod offerunt, ad præſtandum accedant Fideles intima animi pietate, ſpirituali hilaritate, ſancta charitate, omnique Chriſtianæ devotionis teſtificatione.

§. III.

Oblationes quæ fiunt intra limites Parochiæ, de jure communi ſpectant ad Parochum.

PRoventus ſingularum Parochiarum cedere Eccleſiæ Parochiali ejuſque Miniſtris, uno conſenſu concludunt Canoniſtæ *Cap. 9.* ꝟ. *De his, quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli*, in quo dicitur: „ Cum auctoritate Dionyſii fuerunt Parochiæ limitatæ: quatenus ſingularum Parochiarum proventus in uſus Eccleſiæ cederent neceſſarios & Miniſtrorum.

Inter proventus vero Parochiarum numerandas eſſe oblationes, quæ in diſtrictu Parochiæ offeruntur, nemo negat.

Hinc ulterius pari conſenſu conficiunt Canoniſtæ, Parochum tanquam primarium Eccleſiæ Parochialis Miniſtrum *de jure communi* fundare ſuam intentionem in perceptione omnium oblationum, quæ obveniunt infra limites ſuæ Parochiæ; eaſque ei deberi, ni oſtendatur vel ex voluntate offerentium, vel immemoriali conſuetudine, aliove legitimo titulo ad alium ſpectare.

Quamobrem oblationes, quæ fiunt S. Imagini infra limites Parochiæ, non ad Dominum parietis, cui Imago adhæret, nec ad Epiſcopum ſpectare, ſed ad Parochialem Eccleſiam, ſeu illius Rectorem, poſt alios Canoniſtas tradit Fagnanus ad citatum Capitulum IX. hancque eſſe communem Doctorum concluſionem aſſerit ex Soccino; „ quam, ait, etiam ſæpius ſecuti ſunt Domini De Rota; ubi hæc ſententia licet fuerit olim controverſa, tamen hodie dicitur eſſe receptiſſima.

Procedit quoque hæc concluſio in oblationibus factis Imagini exiſtenti in aliqua Capella ſeu Oratorio infra limites Parochiæ; ut ſcilicet oblationes illæ non cedant Capellæ, ſed Eccleſiæ Parochiali; quemadmodum poſt Abbatem, alioſque veteres Canonum Interpretes docet Fagnanus *loco citato num.* 14. & Barboſa *de Officio Parochi cap.* 24. *num.* 22. qui & addunt, id etiam procedere, licet oblationes eſſent factæ in Capellis, ubi eſſent erecta diſtincta Beneficia: „ Quia nihilominus Parochiali Eccleſiæ, & Parocho, non Capellis aut earum Capellanis oblationes cedunt.

Quinimo licet oblationes offerantur celebranti Capellano, aut alteri Sacerdoti in Sacello intra vel extra Eccleſiam Parochialem, ſed tamen infra limites Parochiæ, nihilominus cedunt Parocho, non Presbytero celebranti: „ Nam oblationes faciunt Parochiani, ait Fagnanus, propter adminiſtrationem Sacramentorum. “

Eodem fundamento, „ oblationes quæ fiunt tempore Jubilæi vel anno ſancto in Eccleſia Cathedrali, ait Barboſa *loco citato num.* 27. ſpectant ad Archipresbyterum ejuſdem Eccleſiæ, non autem ad Epiſcopum; nam cum Archipresbyter habeat curam animarum & Sacramentorum adminiſtrationem, habet per conſequens de jure communi fundatam intentionem ad omnes oblationes, idque privative ad Epiſcopum. “ Hæc Barboſa poſt plures ibidem allegatos Doctores.

Si igitur oblationes, uti Decimæ, præcipue dari cenſeantur in uſum & ſuſtentationem eorum, qui curam agunt animarum, & populo ſpiritualia ſeminant, conſequens eſt, de jure communi oblationes Vicario perpetuo, & non Paſtori *primitivo* deberi: quandoquidem, uti ſupra *cap.* 1. §. 9. notavimus, cura animarum integra Vicario perpetuo incumbat; nec quo ad eam curam Vicarius perpetuus à vero Parocho diſtinguatur.

Refert quidem Renatus Choppinus *lib.* 2. *De ſacra Polit. tit.* 7. §. 25. Parlamentum Pariſienſe cenſuiſſe, in receptione oblationum Paſtorem Primitivum Vicario ejuſdem Eccleſiæ eſſe præferendum; ſed monet Franciſcus Pinſonius Tractatu *De Beneficiis part.* 3 §. 2. „ illud Decretum Curiæ non definitiva ſanctione pronunciatum, ſed interim & pendente deciſione appellationis tanquam ab abuſu, ab ipſo Vicario interpoſitæ à ſententia Officialis Pariſienſis, qua primariis Paſtoribus oblationes addixerat: ideo ut inde pateat, Senatum ex temporali judicio, non perpetuo jus dicere voluiſſe. “ Hæc Pinſonius; qui *num.* 18. addit: „ Nam & alias, ut obſervavit Laurentius Bochellus in Bibliotheca Juris Gallici in verbo *oblationes*, Senatus oblationes in Eccleſia S. Salvatoris exhibitas ejuſdem Rectori ſeu Vicario perpetuo deberi pronunciavit, excluſis Regularibus S. Martini Campeſtris, licet primariis Rectoribus ejuſdem Eccleſiæ, quod & hodie obſervatur, & æquius eſt. “

Hæc omnia, quæ hactenus de jure Parochi & Vicarii ad oblationes dicta ſunt, procedunt *in dubio* & de *jure communi*: id eſt, ubi non conſtat de contraria conſuetudine, vel de alia ipſorum offerentium voluntate, quæ in oblationibus, utpote ordinarie & plerumque mere voluntariis, præcipue attendi debet; & ratione cujus frequenter oblationes ad alia loca, vel perſonas, quam ad Eccleſiam Parochialem at Parochum pertinent; uti infra latius obſervatur.

§. IV.

Oblationes, præſertim quæ fiunt in adminiſtratione Sacramentorum & aliis functionibus ſpiritualibus, debent eſſe plane voluntariæ.

OBlationes de ſui ratione habent, inquit S. Thomas 2. 2. *q.* 86. *art.* 1. *in corp.* quod *voluntarie* offerantur, ſecundum illud Exod. 25. *Ab homine, qui offert ultroneus, accipietis eas.* “

Hæc vero offerendi libertas & voluntarietas præcipue permitti & elucere debet in oblationibus, quæ fiunt ratione Sacrificii, vel in adminiſtratione Sacramentorum, & alterius cujuſcunque generis functione Paſtorali & ſpirituali. Niſi enim oblationes, quæ occaſione hujuſmodi functionum offeruntur, plane ſint voluntariæ; ſed ex aliqua expreſſa vel ſaltem tacita pactione vel coactione debitæ, difficulter omnis ſpecies Simoniæ vel avaritiæ evitabitur.

Oblationes igitur ſemper probavit Eccleſia; at eas ſemper voluntarias eſſe voluit, omnemque exactionem & coactionem in iis exigendis exhorruit; ne ſacra venum exponi viderentur.

Prohibemus, inquit Gualo Paſchalis II. Legatus in ſuis pro Eccleſia Gallicana Ordinationibus ſæculo XI. ſub excommunicatione, ne Sacerdos vel Clerici, occaſione alicujus conſuetudinis, pro Baptiſmo aliiſque Sacramentis Eccleſiaſticis, aliquid *exigere* vel *extorquere* præſumant, ſed ea *liberaliter* & ſine difficultate ſtudeant Canonice miniſtrare. Moneantur „ tamen

Digitized by Google

„ tamen Laici diligenter, ne quod pro reverentia Sacramentorum devotio Fidelium introduxit, ex *avaritia* velint aliquatenus revocare.

Et Concilium Lateranenſe ſub Innocentio II. *anno* 1139. *Can.* 2. vetat ne in adminiſtratione cujuslibet Sacramenti, *ſub obtentu alicujus conſuetudinis ante vel poſt à quoquam aliquid exigatur.*

De omnibus ſimiliter Sacramentis idipſum declaravit Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. hanc notandam adjungens regulam: „ Putant autem plures ex hoc licere, quia legem mortis de longa conſuetudine invaluiſſe arbitrantur: non attendentes „ quod tanto graviora ſunt crimina, quanto diutius „ infelicem animam tenuerunt alligatam. *Cap.* 9. *ii de Simonia.*

Circa idem tempus, & ſub eodem Pontifice Synodus Turonenſis decernens, ne pro ſepultura & Chriſmatis aut Olei receptione, ulla cujuſcunque pretii exactio attentetur, eandem regulam, qua vulgare argumentum pro ſtabiliendis inveteratis abuſibus, penitus evertimr, repetiit, & expreſſit his verbis: „ Nec ſub „ obtentu cujuſquam conſuetudinis reatum ſuum quis „ tueatur, quia diuturnitas temporis non diminuit „ peccata, ſed auget. “ *Cap.* 8. *ii de Simonia.*

Hac de cauſa ſedulo monet Rituale Romanum ſub Paulo V. „ Miniſter Sacramenti diligenter caveat, ne „ in Sacramentorum adminiſtratione aliquid quavis „ ex cauſa, vel occaſione, directe, vel indirecte exigat vel petat, ſed ea gratis adminiſtret, & ab omni Simoniæ atque avaritiæ ſuſpicione, ne dum crimine, longiſſime abſit. Si quid vero nomine eleemoſynæ, aut devotionis ſtudio, peracto jam Sacramento, à Fidelibus *ſponte* offeratur, id licite pro „ conſuetudine locorum miniſter accipere poterit.

His conforme eſt Decretum Synodi Provincialis Mechlinienſis anni 1570. *tit. De Decimis & Paſtoribus cap.* 11. quo „ Paſtoribus & quibuſcunque Sacerdotibus inhibet ſub pœna ſuſpenſionis, ne per „ ſe, vel per alium, directe vel indirecte ſtipulentur „ pro Miſſis votivis ad piorum poſtulationem celebrandis; ſed quod eis *ſponte* oblatum fuerit, accipiant.

Oblationes proinde, præſertim quæ in adminiſtratione Sacramentorum aliiſque ſpiritualibus functionibus à Fidelibus fiunt, de ſui natura & ex mente Eccleſiæ debent ſpontaneæ & liberæ offerentium voluntati permitti.

Unde cum ſub initium præſentis ſeculi in Diœceſi Cabillonenſi, Parochus prætenderet, quandam Viduam in anniverſario Mariti ſui defuncti debere offerre certam menſuram granorum, loco panum, qui in anniverſariis defunctorum conſueverant ibidem offerri; idque ſub prætextu cujuſdam tranſactionis cum Incolis illius loci initæ; atque Officialis Cabillonenſis, Viduam ad ſolvendam dictam granorum menſuram condemnaſſet; interjecta per Viduam ab hac ſententia Officialis appellatione tanquam ab abuſu ad Parlamentum Dienſe, ſententia Officialis fuit caſſata; dictumque fuit nulla ſpecie Viduam ad ſolutionem dictæ menſuræ potuiſſe condemnari: quandoquidem oblationes debeant eſſe voluntariæ, non coactæ; quod autem voluntatis eſt, non poſſe reddi neceſſitatis vi cujuſdam tranſactionis, *quæ redolet avaritiam*. Ita refert ex Bouvot in ſuis Arreſtis Joannes Tournet *Lit. O. c.* 3.

Similiter Canonici Eccleſiæ Cathedralis Engoliſmenſis cum conveniſſent Incolas cujuſdam Parochiæ, coram Officiali Epiſcopi, ut ſolverent annue Decem Turonenſes Parocho pro vino, quod in diebus Paſchalibus dabatur poſt Communionem, atque per ſententiam Officialis Incolæ eſſent condemnati: interjecta rurſus appellatione tanquam ab abuſu, ſententia Officialis per Parlamentum Regium caſſata fuit; ut refert Renatus Chopp. *lib.* 3. *de ſacra Polit. tit.* 4. §. 11.

Et ſane cum oblationes de ſui natura fiant voluntariæ, & ſponte offerantur, difficulter tribunalia Regia admittent, ut Laici ex diuturna conſuetudine offerendi, ad oblationes faciendas, præſertim in certa ac determinata quantitate & ſpecie conſtringantur: eo quod oblationes illæ, quantumvis longa annorum ſerie continuatæ, ſemper intelligantur, juxta naturam oblationum, voluntarie & ſponte factæ; neque ullam ſibi crediderint per continuationem actuum, obligationem in futurum injici: non magis, quam ſi quædam Abbatia per plures annos alicui Familiæ Religioſæ menſtruam aut annuam alicui grani vel panum oblationem, voluntarie & ſponte offerre ſine interruptione continuaret.

Unde S. Thomas docens, contingere poſſe, ut propter conſuetudinem in præcipuis Feſtivitatibus teneretur quis in Altari offerre, tamen, ait, etiam in hoc caſu, oblationem remanere quodammodo voluntariam, ſcilicet quantum ad quantitatem, & ſpeciem rei oblatæ. 2. 2. q. 86. *art.* 1. *in corp.*

§. V.

Quæ in oblationum receptione, præſertim in adminiſtratione Sacramentorum, obſervanda.

SEpoſito omni Jure poſitivo, poſſe Parochum aliosve Sacerdotes accipere, quod ſacris functionibus peractis, populus voluntarie ac ſponte offert, ex Rituali Romano paragrapho præcedenti vidimus; in qua oblationum receptione nonnulla à Parochis aliiſque Sacerdotibus ſolicite cavenda ſunt.

Primo, ne in ſimilium oblatorum receptione tacita ſaltem exactio, Simoniæ aut avaritiæ ſuſpicionem ingerens, intercedat.

Tacitæ hujus exactionis frequenter ſunt rei, qui verbo aut facto arguunt avaritiæ aut inhumanitatis, qui poſt adminiſtrationem Sacramentorum nihil aut parum offerunt. Quis enim ambigat, quin ſic agendo cogant quodammodo Fideles ad dandum, dum rogando, avaritiæ aut inhumanitatis notam ſibi impingendam norunt?

Secundo, ſolicite cavendum, ne Sacramenta majori promptitudine & hilaritate adminiſtrentur illis, à quibus plura offerenda ſciuntur; facile enim majos illa promptitudo & hilaritas avaritiæ turpiſve quæſtus ſuſpicionem inſinuabunt.

Tertio, cavendum eſt, ne gratuitæ oblationes ex devotione fidelium procedentes, facile in præceptum & neceſſitatem vertantur, adeo ut ſi quis offerre prætermittit, avarus, imo injuſtus audiat.

Hinc enim continget, ut fideles vel paupertate, præſertim occulta, vel expenſarum gravitate deterriti, Sacramenta aut non ſuſcipiant, aut ſaltem diutius, quam oportet differant. Quod hodie, proh dolor! non raro circa ſuſceptionem Viatici & Extremæ Unctionis evenire, nimis quam manifeſtum eſt.

Ob hæc aliaque ex oblatorum receptione pullulantia incommoda, quæ difficulter in totum præcaventur, olim Synodus Eliberitana decrevit: *Hi qui baptizantur, ut fieri ſolebat, nummos in concham non mittant, ne Sacerdos, quod* GRATIS *accepit* PRETIO *diſtrahere videatur.* Statuti illius rationem expoſuit in Concilio Baſileenſi Julianus Cardinalis: *Apoſtolus præcipit ab omni* ſpecie *mali abſtinendum. Nonne* gratis *offerre & eleemoſynam dare eſt pium charitatis opus? Sed quoniam tempore Baptiſmi nummos projicere in concham prætendebat* ſpeciem *mali, emendari & aboleri talem conſuetudinem juſſit Eccleſia.*

Conformiter ad Synodum Eliberitanam, puritatis diſciplinæ zeloſiſſimus Antiſtes S. Carolus *voluit, ne Presbyteri quamcunque rem pro adminiſtratione Sacramentorum acciperent; etiam ſub* obtentu eleemoſynæ: *ut* omnem occaſionem *&* notam avaritiæ *adimeret: utque exacte per omnia obſervaret hæc verba:* Gratis accepiſtis, gratis date. Ita in ejus vita Guiſſano *lib.* 8. *cap.* 4.

Scio quidem hanc diſciplinæ puritatem nec ubique vigere, nec in omnibus Eccleſiis hodie in præcepto eſſe, ut nimirum Miniſtri non poſſint, jam adminiſtrato Sacramento, gratis oblata recipere; ipſa tamen ſacra Miniſterii functio omnes Miniſtros adſtringit, ut in oblatorum receptione eam ſervent moderationem, & agendi modum, ne avaritiæ, turpiſve quæſtus notam incurrendo, miniſterium ipſorum vituperetur, & Sacramentorum debita reverentia vileſcat. Caveantque ſedulo, ne liberales fidelium oblationes tandem in ſuſpectas exactiones degenerent, quibus fiat ut vel fideles à Sacramentorum receptione retrahantur, aut diutius quam convenit differant.

§. VI.

Ex voluntate offerentium & conſuetudine, aliiſque titulis oblationes ad alios, quam Parochos ſpectare poſſunt.

Circa jus ad oblationes duo apud Canoniſtas ſunt in confeſſo, & uno quaſi conſenſu recepta.

Primum, de jure communi ſecluſis conſuetudine, & voluntate offerentium, aliove legitimo titulo contrariis, ad oblationes omnes, quæ fiunt intra limites Parochiæ, Parochum habere fundatam intentionem.

Secundum, oblationes vel ex conſuetudine, privilegio aliove titulo, ac præcipue ex voluntate offerentium cedere poſſe in alterius, quam Parochi privatum uſum.

Itaque ubi *expreſſe, vel etiam adminicularìter & conjecturaliter conſtat de voluntate facientium oblationes & eleemoſynas, ut ipſi Eccleſiæ ſeu certis uſibus applicari debeant, non autem ut ipſe Rector impinguaretur, atque in privatos uſus, privatamque utilitatem convertat, tunc abſque dubio illa voluntas ſervari debet; eaque cuicunque juris diſpoſitioni prævalet.* Hæc Cardinalis de Luca *diſp.* 19. *De Decimis.*

Ex hac veriſimili offerentium voluntate, oblationes quæ colliguntur, etiam in ipſis Eccleſiis Parochialibus, per Magiſtros Fabricæ ſive Æditnos, vel Magiſtros menſæ S. Spiritus, alioſve Magiſtros ſeu Intendentes alicujus Domus pauperum, aut Orphanotrophii, vel Sacelli, aut Altaris, non cedunt Parocho, ſed Fabricæ, pauperibus, Sacello, aut Altari, in quorum reſpective uſum ſciuntur à Magiſtris illis, aut Intendentibus peti, & colligi.

Similiter, quæ offeruntur in menſis aut truncis ad recipiendas oblationes in certum uſum expoſitis, in dubio in eum uſum cedunt. Cum enim populus ſciat, eum in finem menſas, aut truncos eſſe expoſitos, oblationes ſuas in menſas illas aut truncos conjiciendo, aut reponendo, ſat ſignificat, eas velle uſui deſignato applicari.

Eodem ex Capite uſu ubique pœne receptum, ut oblationes notabiles & frequentes quæ fiunt ad Imagines vel Reliquias alicujus Sancti ob miracula vere, vel putative, cedere Sacello vel Oratorio, in quo Imago vel Reliquiæ quieſcunt. „ Omnino enim probabile eſt, inquit Cardinalis de Luca loco citato „ *numer.* 11. quod populus pro gratiis acceptis, vel „ ſperatis, ad illam Imaginem recurrendo cum eleemoſynis, & oblationibus, id agat animo donandi „ ipſi Imagini, & frequentius ut ſumptuoſa Eccleſia „ conſtruatur, ac dotetur, & exornetur, non autem „ ad donandum Parocho, vel Epiſcopo ſeu alteri „ Prælato ad privatam utilitatem.

Si oblationes fiant in Sacello, quod habet ſpeciales Mamburnos ſeu Magiſtros, qui curam Fabricæ & ornamentorum habeant; itemque, curam ut Divina ibidem Officia agantur, oblationes illæ de conſuetudine non Parocho, aut Eccleſiæ Parochiali, ſed ipſi Sacello, ex conjecturali offerentium voluntate, cedere ſolent; præſertim quæ extra Altare offeruntur.

Cum enim noverit populus, Magiſtros ſive Mamburnos aut Intendentes illorum Sacellorum colligere eleemoſynas ſive oblationes in uſum Sacellorum, populus offerendo præſumitur offerre ad intentionem colligentium.

Quin & conſuetudo fere univerſalis habet, ut oblationes, quæ vel colliguntur extra Altare, vel fiunt in truncis per Eccleſiam, vel Sacella, vel ad certum Altare aut Imaginem diſpoſitis, cedant vel Fabricæ, vel ad ornatum Altaris, aut Imaginis, aliumve uſum, in quem ex conditione colligentium, vel inſcriptione trunco impoſita, vel ejus locali diſpoſitione ſciuntur colligi & peti.

Ideoque pene de ſolis oblationibus quæ fiunt in Altari, & in adminiſtratione Sacramentorum, aut exequiis, vel anniverſariis, ſive inhumationibus defunctorum, jus aliquod Parocho competit, præſertim extra Eccleſiam ſuam Parochialem.

Quin & quo ad has, conſuetudine, aliove titulo legitimo nonnunquam obtinuit, ut oblationes etiam quæ fiunt ad Altare, aut in exequiis vel anniverſariis defunctorum, in Sacellis aut Eccleſiis ſuccurſalibus cedant non ipſi Parocho, ſed vel celebranti, vel Presbyteris & Miniſtris Sacellorum aut Eccleſiarum, vel etiam Fabricæ, aut alteri pio uſui.

Imo & non raro, etiam ex oblationibus, quæ in Eccleſia Parochiali fiunt ad Altare vel extra Altare, pars aliqua cedit Fabricæ; aut interdum Canonicis aut aliis, qui Paſtores primitivos ſe vocant.

Hæc omnia conformia ſunt iis, quæ de oblationibus leguntur in Synodo Namurcenſi ſub Engelberto Desbois *anno* 1639. *tit.* 17. „ Oblationes quæ fiunt in Eccleſiis Parochialibus & Capellis in eiſdem conſtructis, ad eos pertineant, qui hactenus illas ex " antiqua conſuetudine perceperunt. Et ubi conſue- " tudine nihil introductum eſt, Paſtor ſolus habeat " oblationes, quæ fiunt ad majus Altare & ad Altaria dictarum Capellarum non habentium Mamburnum particularem. Si quæ vero dictarum Capellarum Mamburnum habent, oblationes ſoli Capellæ " cedant, quemadmodum etiam Confraternitatibus " Confraternitatum oblationes: illis exceptis, quæ offeruntur in Altari ad manus celebrantis tempore " Miſſarum, quæ erunt Paſtoris. "

Itaque quæ de Jure Parochorum ad Oblationes hactenus dicta ſunt, obtinent duntaxat, quando non conſtet quem in uſum offerentes velint ſuas oblationes impendi; aut ſaltem non conſtat, eos velle illas impendi in alium uſum, quam Parochi, aut Eccleſiæ Parochialis.

Si vero nec circumſtantiæ determinent uſum, cui veriſimiliter offerentes ſuas oblationes velint applicari; ſed ſimpliciter ad honorem Dei, idque ex quadam recepta offerendi conſuetudine offerant, uti plerumque contingit in oblationibus, quæ fiunt in Officiis defunctorum, item in oblationibus, quæ fieri ſolent ad manum celebrantis in Feſtis ſolemnioribus, his & ſimilibus caſibus Parochus de jure communi habet fundatam intentionem ad oblationes, & niſi oſtendatur conſuetudo aut privilegium, aliuſve legitimus titulus contrarius, oblationes integræ Parocho competunt.

§. VII.

Quibus competat Oblationum adminiſtratio.

Oblationes, præſertim extra Eccleſiam Parochialem, item extra Altare, & adminiſtrationem Sacramentorum, non raro ex voluntate veriſimili offerentium, vel inveterata conſuetudine aliove legitimo titulo ſpectare ad alios, quam Parochum, præcedenti Paragrapho notavimus, quod & praxis ubique paſſim comprobat. Quia tamen Parochus de jure communi, tanquam primarius Eccleſiæ Parochialis Miniſter, & totius Parochiæ curam gerens, fundatam habet ad oblationes intentionem, earum adminiſtratio eidem communiter defertur, tametſi in alios, quam ejus privatos uſus impendendæ ſint.

„ Adminiſtratio oblationum, etiam tali caſu, quo ex voluntate offerentium in alium, quam Parochi " privatum uſum converti debent, ad Parochum ſpe- " ctare videtur, ait Barboſa *De Offic. Paroch. p.* 3. " *cap.* 24. *num.* 30. ex eodem jure Parochialitatis, & " qua ratione oblationes ſpectent ad Parochum, niſi " fuerint in determinatum uſum datæ.

Itaque Parochus ab adminiſtratione & diſpenſatione oblationum excludendus non eſt, tametſi in alium, quam Parochi uſum, ex voluntate offerentium, aut conſuetudine ſint impendendæ.

Quinimo, etiamſi alii ſint in poſſeſſione diſpenſationis, vel adminiſtrationis eleemoſynarum, niſi eodem titulo Parochus ſit excluſus, una cum aliis diſpenſationi & adminiſtrationi ſuperintendendi jus habet: ut ſcilicet, quantum fieri poteſt, juri communi, quod Parocho oblationum diſpenſationem concedit, propius inhæreatur.

Unde in præcitata Synodo Namurcenſi dicitur: " Reddatur computus omnium collectarum, etiam " Confraternitatum, & quocunque alio titulo vel " nomine fiunt, per Mamburnos in Eccleſia, præ- " ſente Parocho & Magiſtratu loci.

Oblationum enim diſpenſationem, etiam ad Laicos ſpectare poſſe dubitari nequit.

Neque inconveniens eſt, ut harum adminiſtratio ſit penes Laicos, quoniam iſta, uti notat De Luca loco

Digitized by Google

loco citato, „ non dicitur adminiſtratio iſtius juris „ ſpiritualis, cujus laici ſunt incapaces, „ & de qua „ adminiſtratione loquuntur Sac. Canones; dum illa „ conſiſtit in ipſo formali regimine, vel rectoris Ec- „ cleſiæ, vel Capellæ, cum adminiſtratione divino- „ rum, illorumque actuum ſpiritualium explicatio- „ ne, qui nonniſi Eccleſiaſticis perſonis conceduntur, „ laicis autem interdicuntur; ſed agitur de admini- „ ſtratione temporali, prout facta eſt, qualis eſt cu- „ ſtodia tam ſupellectilis, quàm bonorum tempora- „ lium, eorumque cura & œconomica adminiſtratio, „ ne diſſipentur, ſeu in alios uſus convertantur.

Hactenus De Luca, qui ibidem variis exemplis oſten-dit, ubique uſu eſſe receptum, ut etiam cuſtodia Sa-crarum Reliquiarum, aliarumque imaginum & obla-tionum, quæ ad eas conferri conſueverunt, laicis in quibuſdam Capellis aut Confraternitatibus committa-tur: quia hic agitur ſolummodo de adminiſtratione œconomica & mere temporali, quæ verſatur v. gr. circa veſtimenta & vaſa ſacra, ut bene cuſtodiantur; oblationes & proventus in uſus Capellæ, Altaris, aut alium, in quem ex voluntate offerentium deſtinatæ ſunt, fideliter impendantur; nequaquam vero ut in uſum laicorum cedant, quod Sacris Canonibus veta-tur; eoſque oblationum eatenus percipiendarum inca-paces declarant. Unde Joannes Tournet in ſuis Ar-reſtis *lit. O. cap.* 4. monet, pro certo & indubitato eſſe tenendum, laicos nihil poſſe prætendere ad obla-tiones, quæ fiunt in Eccleſiis vel Capellis, niſi ſint Matricularii, Magiſtri Fabricæ, aut Intendentes, eo quod hæc eorum qualitas ſufficienter tunc oſtendat, eos non recipere oblationes in uſus proprios, ſed in uſum Eccleſiarum, Fabricæ, Confraternitatum, &c. quarum procurationem agunt.

§. VIII.

Qui ad Oblationes faciendas non admittendi?

NE peccatis ſceleribuſque publicorum peccatorum Eccleſia connivere, eiſque communicare videre-tur, eorum oblationes & dona reſpuenda judicavit.

Hinc S. Ambroſius frendentibus licet Theodoſii Im-peratoris Comitibus, ipſius oblationes recipere noluit; quia munera Imperatoris, ait S. Paulinus in Vita S. Am-broſii, qui ſe ſacrilegio commiſcuerat, ab Eccleſia reſpue-bantur, nec ntandi illi cum Eccleſia ſocietas tribuebatur.

Eodem motivo Synodus Cathaginenſis decrevit: „ Oblationes diſſidentium fratrum neque in Sacrario, „ neque in gazophylacio recipiantur: “ Item: „ Dona „ eorum, qui pauperes opprimunt, à Sacerdotibus re- „ futanda ſunt. “ Apud Gratianum *diſt.* 90. *Can.* 2.

Similiter publicorum uſurariorum *oblationes à quo-quam recipi vetat* Synodus Lateranenſis III. in *cap.* 3. *De Uſuris*. Et Lateranenſis IV. præcipit Clericis, ne Hæreticorum „ eleemoſynas aut oblationes perci- „ piant, alioquin ſuo priventur officio. *Cap.* 13. *De Hæreticis*.

Hæc omnia uno Decreto comprehendit & expreſſit S. Carolus in ſuo Concilio Mediolanenſi IV. *p.* 2. *c.* 15. „ Ab iis oblationes ne recipiantur, ut antiquo Ca- „ none vetitum eſt, qui ſcilicet inter ſe iniquo ani- „ mo diſſidentes inimicitias exercent, qui uſurarii, „ meretrices, ſacrilegi, raptores, quive alio nomine „ publice notorieque criminoſi ſunt.

Et ſane ſi de oblationibus, quæ fiunt inter Miſſarum ſolemnia ad Altare ſermo ſit, ratio quæ publicos & notorios peccatores à publica Sacramentorum perce-ptione removet, etiam ſuadet & impellit, ne ſimiles peccatores ad oblationes faciendas recipiantur.

Quis enim ignorat, quod oblatio ad Altare ſit quæ-dam cum reliquis Fidelibus, imo & ipſo Sacerdote in Sacrificio communicatio, ipſa quoque ad oblatio-nem admiſſio, publica quædam pacis & reconciliatio-nis teſſera ſit? Neque unquam ad oblationem in Al-tari inter Miſſarum ſolemnia admiſit Eccleſia, niſi quos pacis & reconciliationis cum Deo participes eſſe credebat. Unde & moris eſt, ut Sacerdos recipiendo oblationes dicat, *Pax tecum:* quaſi ſupponens, eum jam ad pacem & communionem admitti.

Sicuti ergo ob ſcandalum à Sacramentorum perce-ptione publici peccatores repelluntur, ne ſi tales ad Sacramenta admitterentur, quæ nonniſi reconciliatis & in pacem cum Deo receptis danda ſunt, populus, qui eos publicos peccatores novit, nec ulla converſionis & pœnitentiæ opera vidit, credat etiam ſimiles poſſe Sacramentis participare; ita quoque ob ſimile ſcanda-lum, noluit Eccleſia ad oblationes admittere hujuſmo-di peccatores, ne ſcilicet crederetur nulla prævia con-verſione & pœnitentia, aut ſcandali reparatione, ho-mines ſceleratos & notorie impios *paci* reſtitui, & ſacris Altaribus cum reliquis Fidelibus poſſe participare.

Nequaquam tamen dubitandum, quin majus ſcan-dalum ſit, majorque indecentia, hujuſmodi publico-rum peccatorum admiſſio ad Sacramenta, quam eo-rundem ad offerendum receptio: ideoque & in repul-ſione ab offertorio majore circumſpectione & prudu-tis ac moderatione eſſe procedendum, quam in exclu-ſione à Sacramentorum receptione: atque nonnunquam aliquos ad oblationes etiam in Altari inter Miſſarum ſolemnia faciendas admittendos, qui à Sacramentis, præſertim Euchariſtiæ, omnino eſſent repellendi.

Quinimo ſpectata moderna Eccleſiæ diſciplina, maxime in locis ubi hæc ab oblationibus publicorum peccatorum excluſio plane obliterata eſt, Parochis aliiſ-que inferioribus Presbyteris conſultum plane eſt, ut priuſquam hanc tantopere à Patribus, & Conciliis probatam diſciplinam, ſed temporum injuria oblite-ratam, in praxim reducant, Epiſcopos conſulant; eorumque conſilium & judicium audiant & exci-piant; ne alias horum adjutorio deſtituti non valen-tes perrumpere, zelo præcipiti plus ſubinde deſtruant, quam ædificent.

Interim tamen, ſi quis Parochus zelo diſciplinæ Eccleſiaſticæ, & evitandi ſcandali publicum peccato-rem ab Altari repuliſſet, haud ſane ab Epiſcopo ejuſ-ve Miniſtris arguendus eſſet; ſed potius à zelo ſuo laudandus, & Epiſcopali auctoritate ſuffulciendus; utpote qui Sacris Canonibus hac in parte ſe confor-maverit, & id unum egerit, quod communi Cano-niſtarum & Theologorum ſuffragio faciendum judi-catur: ita ut nonniſi ob duritiem temporum, & con-culcatam paſſim diſciplinam conſulendos prævie Epi-ſcopos eſſe, conveniens judicemus.

CAPUT III.

De Competentia Paſtorali, ſive congrua Paro-chorum Portione.

§. I.

Quid Competentia Paſtoralis, & quæ ejus origo?

EX iis, quæ Capite primo hujus Tractatus dicta fue-re, haud difficulter comprehendi poteſt origo com-petentiæ, ſive congruæ Portionis Paſtoralis.

Ibidem quippe notatum fuit, quod circa ſeculum X. & ſequentia, paſſim Eccleſiæ Parochiales Canoni-corum & Monachorum Collegiis incorporatæ fue-rint cum omnibus ſuis proventibus; tandemque con-tigerit, ut Canonici ac Monachi plerique abdicata à ſe cura illarum Parochialium Eccleſiarum, eam in Presbyteros, quos Vicarios dixere, transtulerint; re-ſervatis interim ſuis Collegiis & Conventibus De-cimis, quæ primario in ſuſtentationem eorum, qui populo ſpiritualia ſeminant, cedere deberent, & ea intentione penduntur.

Cum vero Eccleſia Decimas alioſque proventus per hujuſmodi incorporationes, aliove titulo ad Monaſte-ria, Capitula vel ſimilia Corpora, vel perſonas de-volutas, Parochis aliiſque curam populi ſuſtinentibus reſtituere non poſſet, ſed pleraque Collegia & Mo-naſteria in Decimarum poſſeſſione, connivente tan-dem ac diſſimulante Eccleſia permanſerint, ne defectu ſuſtentationis Miniſtrorum, cura animarum neglige-retur, ordinatum fuit, ut ex Decimis & proventibus Eccleſiæ tantum ut minus detraheretur, & eorum poſſeſſores dare cogerentur, quantum curæ animarum debite exercendæ requireretur.

Hæc portio ex Decimis, aut aliis Proventibus Ec-cleſiaſticis Miniſtris Eccleſiarum Parochialium curam ſu-

ſtinentibus ſubminiſtranda, vocatur communiter *Portio congrua*; quo nomine etiam utitur Pontifex in *Cap. 4. de Regularib. in VI.* quaſi *congruens* illi, cui aſſignatur: ideſt, proportionata ejus neceſſitatibus; ideoque nonnunquam *ſufficiens* dicitur, tanquam ſublevandis neceſſitatibus ejus, cui danda eſt, ſufficiat. *Cap. 30. ff. De Præbendis*: Subinde *congrua ſuſtentatio* in Clementina 1. De Jure Patronatus; interdum *Portio competens*. *Cap. 2. De Decimis in VI.* Quæ omnia idem ſignificant; nimirum portionem debere ſufficere, & congruere ſuſtentationi Parochi, aliiſque curam animarum gerentibus; quod & hodie indicatur, dum paſſim in Belgio vocatur *Competentia Paſtoralis*, ideſt, portio *competens* Paſtoribus.

§. II.

Qualis eſſe debeat Competentia Paſtoralis.

ALexander III. in *Cap. 10. ff. De Præbend.* ſcribit Vigornienſi Epiſcopo: „ Eam providentiam habeat, quod ad præſentationem Monachorum nullum recipias in Vicarium Eccleſiæ Parochialis, niſi tantum ei de proventibus Eccleſiæ coram te fuerit aſſignatum, unde jura Epiſcopalia poſſit perſolvere, & *congruam* ſuſtentationem habere.

Similiter Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. conſiderans, quod in quibuſdam partibus extirpandæ conſuetudinis vitium inoleviſſet, quod Eccleſiarum Parochialium Patroni, & aliæ quædam perſonæ proventus ipſarum penitus vindicantes, Presbyteris earum ſervitiis deputatis, relinquant adeo exiguam portionem, quod ex ea nequeant *congrue* ſuſtentari, atque inde fiat, ut in illis Regionibus pene nullus inveniatur Sacerdos Parochialis, qui ullam vel modicam habeat peritiam literarum; ſtatuit, ut conſuetudine qualibet Epiſcopi vel Patroni, ſeu cujuslibet alterius non obſtante, portio Presbyteris ipſis ſufficiens aſſignetur.

Alexander IV. in *cap. 2. ff. De Decimis in VI.* „ provideri vult per locorum Ordinarios, taliterque „ ordinari, quod Paſtoribus Eccleſiarum Parochia„ lium tantum de illarum proventibus relinquatur, „ quod exinde competentem ſuſtentationem habere, „ & Epiſcopalia jura ſolvere valeant, aliaque debita „ onera ſupportare.

Uno verbo, eo collimant univerſa Eccleſiæ Decreta, ut Eccleſiarum Parochialium proventus ad Monaſteria, Capitula, aliosve devoluti, nec temporum conditione patiente, ut integri proventus Parochis, ceteriſque curæ animarum incumbentibus reſtituantur, ſaltem de illis tantum detrahatur, quod ſuſtentationi Rectorum Eccleſiarum Parochialium, & oneribus ſuſtinendis ſufficiat, ſive, ut loquitur Synodus Trid. *Seſſ. 7. c. 13. de Reform.* „ Cura animarum laudabiliter exerceatur; “ & *Seſſ. 24. cap. 13. De Reformat.* „ Tantum redigatur, quod Rectoris ac Parochiæ neceſ„ ſitati decenter ſufficiat.

§. III.

Determinatio Competentiæ dependet ab arbitrio Judicis.

POrtionem congruam, ſive *competentiam* Paſtoralem debere eſſe talem, quæ Presbyterorum, qui Parochialium Eccleſiarum curam agunt, ipſiuſque Parochiæ neceſſitati decenter ſufficiat, Paragrapho præcedenti vidimus.

Porro cum hæc ſufficientia à temporum, perſonarum & locorum diverſitate plurimum dependeat, neque generaliter, quod ſufficiat, decerni queat, ſed ex plurimis factis frequenti mutationi obnoxiis judicandum ſit; neceſſe eſt, ut determinatio portionis congruæ ſive competentiæ Paſtoralis, arbitrio judicis fiat: qui omnibus rite expenſis ſtatuat quid hic & nunc ſuſtentationi Presbyterorum & Parochiæ neceſſitati ſuccurrendæ decenter ſufficiat.

Unde Synodus Tridentina noluit determinare portionem Vicariorum etiam perpetuorum, ſed „ cum „ tertiæ partis fructuum, aut majori vel minori ar„ bitrio ipſorum Ordinariorum, portione, etiam ſuper re certa aſſignanda ibidem deputandos voluit, “ quo animarum cura laudabiliter exerceatur. *Seſſ. 7. cap. 7. De Reformatione.*

Verum quidem eſt, per Synodos, Pontifices, atque etiam Auctoritate Regia, ſubinde determinatum fuiſſe quantum Vicariis Eccleſiarum Parochialium in congruam portionem aſſignari oporteret; nequaquam tamen hæc determinatio ita generalis & ſtabilis fuit, quin ob certas temporum, locorum aut perſonarum circumſtantias Judici fas fuerit, interdum ab ea aliquantulum recedere, ſi viderit per determinatam portionem Parochi & Parochiæ neceſſitati decenter non ſatisfieri; nec ſufficienter provideri, ut cura animarum *laudabiliter* exerceatur.

Hinc Synodus Mechlinienſis anno 1570. taxata portione congrua ſeu Canonica, addit: *Moderatione tamen Epiſcopi ſemper ſalva.* Et altera Synodus ſub Hovio determinata portione congrua ad 50. libras groſſorum Flandriæ, addit: *Niſi Epiſcoporum judicio Parochiæ amplitudo aliquid amplius ultra 50. libras requireret.*

Obſervat quoque poſt alios Pinſonius: „ Quod hæc portio primum Conſtitutione Caroli IX. Regis Gal- “ liæ ad 120. libras, omni onere libera reduceretur, “ inde variis Curiæ placitis primum ad 150. produ- “ cta, deinde ad 200. & tandem mercium pretiis excreſcentibus, ſubſtractis ubique vitæ ſubſidiis, ad “ 300. portionis congruæ aſſignatio excrevit. Hæc “ Pinſonius Tract. *de Benefic. pag. 242. n. 7.*

Cum itaque portionis congruæ determinatio à judicis arbitrio plurimum dependeat; primo attendere debet judex tempus & locum.

Nec enim ambigi poteſt, quin portio pro uno tempore & loco ſuſtentationi Parochi, & Eccleſiæ neceſſitati ſufficiens eſſe queat, quæ alio tempore & loco ob raritatem, aut caritatem annonæ minime ſufficeret.

„ Unde in Regionibus, in quibus eſt frumenti & vini caritas, & portio congrua in pecunia aſſigna- “ tur, inquit Rebuffus, magis augeri debet portio, “ quam in locis, ubi adeſt frumenti & vini abun- “ dantia. “ Tract. *de Portione congrua n. 76.*

Ulterius attendenda eſt Parochiæ amplitudo, & Parochorum numerus. Æquitas enim requirit, ut liberalius provideatur illi, qui plus laborare debet; quam illi, qui minus.

Deinde numerus Parochianorum, inter quos frequenter & pauperum copia non deeſt, ſua etiam ſecum onera trahit. Quare Rebuffus *loco citato n. 71.* docet, quod in aſſignanda portione congrua conſiderari debeat Beneficii locus, an ſit frequens pauperum acceſſus.

Et in cauſa Competentiæ Paſtoralis inter Rectorem Eccleſiæ Parochialis de Reves, & Abbatiſſam d'Avnyvers Senatus Brabantiæ per ſententiam interlocutoriam 16. Januarii 1676. injunxit Paſtori, ut exhiberet numerum familiarum, & communicantium ſuæ Parochiæ, priuſquam ſuper portione congrua pronunciaretur.

Præterea expendendi ſunt Beneficii proventus; id eſt, utrum intra limites Parochiæ magna Decimarum quantitas colligatur; quemadmodum, inquit Rebuffus, dos pro modo facultatum conſtituenda eſt. *Lib. 99. §. 5. num. 69. ff. de Jure Dotium.*

Et ſane dum Parochiani tantam Decimarum copiam pendunt, idque primario, ut ſuccurratur eis, qui curam ipſorum in ſpiritualibus agunt; æquum plane eſt, ut hi etiam liberalius de illis participent; maxime cum Decimæ, quarum hæc portio pars quædam eſt, jure communi ad Parochos pertineant: adeoque per liberaliorem portionis aſſignationem ipſæ Decimæ, nonniſi pro majori aliqua parte ad naturales ſuos Dominos quodammodo reducantur.

Recte itaque poſt Canoniſtas, dicit Joannes Tournet: Nullam certam ac fixam regulam in determinatione hujus portionis figi poſſe; ſed totum dependere ab arbitrio Judicis, qui attendere debet qualitatem partium, ſitum locorum, quantitatem proventuum, amplitudinem Parochiæ, numerum Parochianorum, onera ordinaria, aliaſque circumſtantias, ut iis expenſis, prout æquum ac juſtum judicaverit, portionem determinet. In ſuis Arreſtis *lit. P. cap. 120.* quæ omnia relatis variis Arreſtis ſeu Parlamentorum ſententiis confirmat.

§. IV.

§. IV.

Portionis congruæ aſſignatio eſt favorabilis.

DEcimas excreſcentes intra limites Parochiæ de jure communi ſpectare ad Parochum ſupra docuimus.

Proinde in quantum portio congrua ſive competentia Paſtoralis deſumitur ex Decimis intra limites Parochiæ excreſcentibus, negari nequit; quin de jure favorabilis dicenda ſit aſſignatio portionis congruæ: „ Quia, ait Wameſius *Conſ.* 452. *num.* 9. reducit hanc rem ad ſuam priorem naturam: hoc eſt, reddit & reſtituit Paſtori Eccleſiæ partem Decimarum, quæ olim ante privilegium, ſeu præſcriptionem omnes in ſolidum ad ipſum pertinebant; & niſi ſub conditione ſeu onere præſtandi hanc congruam portionem alii concedi aut præſcriptione per alium acquiri non poterant: ita ut per hanc congruæ portionis aſſignationem non tam detrahatur poſſeſſoribus Decimarum, quàm reſtituatur Paſtori, quod in effectu ipſi detractum fuit. " Hæc Wameſius, cui unanimiter conſentiunt Canoniſtæ.

Ulterius, cum Decimæ aliique Eccleſiarum proventus primario debeantur in ſuſtentationem eorum, qui populo ſpiritualia ſeminant, & in vinea Domini laborant, quid favorabilius eſſe poteſt hujus portionis congruæ aſſignatione, qua Parochi aliorumque in vinea Domini laborantium neceſſitatibus ſuccurritur ex Decimis, quæ principaliter ex voluntate offerentium & mente Eccleſiæ Parochis, aliiſque in vinea Domini laborantibus debentur?

Itaque, uti bene notat Rebuffus Tractatu *De Congrua Portione num.* 82. „ Potius debet Judex inclinare ad partem congruam Vicariorum, cum ſit favorabilis, quam ad poſſeſſorem Decimarum; cum iſte laboret in agro Dominico ſpiritualia Parochianis miniſtrando. " Ex eodem principio docet *n.* 101. quod ſi temporalia, vel alii redditus Beneficii non ſufficerent niſi Vicario, tunc præferretur Vicarius, tum quod illud temporale prius erat patrimonium ſuæ Eccleſiæ, & poſtea fuit Religioſis datum, vel ab ipſis occupatum, & ſic agit de damno vitando, & Monaſterium de lucro captando: ideo præferretur Vicarii Eccleſia Monaſterio; tum etiam quod hoc ſit favorabilius, videlicet alere plebem cibis ſpiritualibus, ut Vicarius facit, & quod bona facile revertantur ad ſuam naturam. " Hæc Rebuffus, qui & *num.* 103. probat dictum Henrici Pobicq; " Tolerabilius eſſe quod Canonicus vel Prior egeat, qui habet animarum curam, quam Vicarius, qui illam exercet.

Quibus conſonat Antonius Faber in ſuo Codice Tit. *De Sacroſanctis Eccleſiis definit.* 52. certum eſſe afferens, „ Parocho aut eis qui Parochi vices gerunt, magis favendum eſſe, quam poſſeſſori Decimarum quiſquis ille ſit, & cum Parochus ejuſve Vicarius Altari & Parochianis deſerviat. Nec ad rem pertinebit, quod ſi Decimarum poſſeſſori quantulacunque portio detrahatur, futurum ſit, ut non habeat ille, quo ſe alat. Etſi enim dici ſolet, non eſſe diſcooperiendum unum Altare, ut alterum cooperiatur, prius tamen Parocho ſubveniendum eſt adverſus Decimarum poſſeſſorem, tum poſſeſſori ab ipſo Ordinario, cujus officium eſt providere, ne alimentorum penuria cogantur ii qui Altari ſerviunt, Religionis cultum deſerere. Hæc ille, quem ſequitur Zypæus Tit. *De Parochiis num.* 11.

§. V.

In Cauſa competentiæ ſummarie & per proviſionem, procedendum eſt.

ASſignationem portionis congruæ ſive competentiæ paſtoralis eſſe cauſam alimentorum, extra dubium eſt.

Porro ſi in cauſa alimentationis ex notorio jure & praxi ſummarie & per proviſionem ſit procedendum, vel magis in hac cauſa hic procedendi modus ſervandus erit; cum hic non tantum periculum ſit, ne defectu alimentationis Parochus vitæ neceſſariis deſtituatur, ſi plenarie cauſa inſtrui & definiri debeat, priuſquam congrua portio in alimentationem aſſignetur, ſed inſuper populus ſuo deſtituatur Parocho; & per conſequens neceſſariis ſalutis ſubſidiis.

Hinc tanquam indubitatum tradit Rebuffus. „ quod ſi Parochus aut Vicarius congruam portionem petat, & proceſſus tractum & dilationem recipiat, debent ei per modum proviſionis adjudicari proviſio congruæ portionis, donec videantur jura utriuſque, & alia ſententia proferatur, ut interim Deo ſervire poſſit, & Sacramenta Parochianis adminiſtrare. " In Tract. *De Congrua Portione num.* 54. Et in Tract. *De Sententia proviſionali* in Præfatione *numer.* 30. aſſerit, Curato petenti integras Decimas adjudicatam fuiſſe à Senatu quartam partem Decimarum per modum proviſionis, ut interim vivere poſſet.

His conforme eſt Decretum Synodi Mechlinienſis *anno* 1607. *tit.* 17. *cap.* 4. „ Si contingat oriri aliquam difficultatem Paſtoribus in aſſignanda judicio Epiſcopi Canonica portione, iidem Epiſcopi ſeu eorumdem Vicarii aut Officiales, ſummarie & de plano ſine ſtrepitu & figura judicii audita nuda petitione Parochorum, & eorum quorum intereſt reſponſione, & facta deſuper ſummaria informatione, quod ipſis Parochis deeſſe compererint, ad ſummam ſuperius taxatam per modum proviſionis adjudicabunt, & appellatio executionem non ſuſpendet. "

Poteſt autem hæc proviſionalis adjudicatio peti in qualibet parte litis, etiam poſt litem conteſtatam, imo etiam poſt ſententiam, quæ tranſivit in rem judicatam, quando executio ſententiæ poſſet habere dilationem; uti tradit Rebuffus in Tractatu *De Sent. Proviſ. art.* 1. *gloſſ.* 2. eo quod nunquam non inhumanum ſit, vel ad modicum tempus os bovi triturantis occludere.

Circa annum 1567. quidam Parochus convenit conductorem Decimarum ſuæ Parochiæ, quæ pertinebant, ad certum Abbatem commendatarium tanquam Paſtorem primitivum, ut ex Decimis conductis ei portionem congruam permitteret. Colanus excipiebat, hanc cauſam ad ſe non pertinere, ſed Parochum debere convenire principalem Decimatorem, neque ſe eſſe ſufficienter qualificatum, ut talem cauſam ſuſcipiat, quæ principalem Decimatorem directe concernit; neque juribus ipſius ſe poſſe præjudicare. Hæc conductoris exceptio ſat æqua videbatur: nihilominus cum eſſet tempus belli, & principalis Decimator extra Provinciam moraretur, & ita notabilis moræ & dilationis fuiſſet, ſi Parochus ad Decimatorem remitteretur; juſtumque ſit, quod qui Altari ſervit, de Altare vivat, id eſt, de proventibus ſive fructibus in alimentationem Parochi deſtinatis: Senatus ſententia condemnatus fuit Decimarum conductor per proviſionem Parocho 300. florenos ſolvere, ſalvo conductori ſuo recurſu adverſus Abbatem Paſtorem primitivum. Tournet *lit. P. cap.* 126.

Ita apparet inhumanum & odioſum, vel ad tempus Parocho ſuam, præcipue cum Decimæ ſufficientes ſunt, deeſſe congruam ſoſtentationem.

Eundem in finem Principes noſtri Albertus & Iſabella in Edicto ad Synodum Mechlin. *artic.* 16. declararunt ſuam eſſe mentem; ut ſi Ordinarii eſſent defectuoſi in aſſignanda congrua portione Paſtoribus, eo caſu Paſtores poſſent recurrere ad Conſilium Regium ſuæ reſpective Diœceſis, ut ſupra eorum querelis provideretur; præſertim per interventionem officii Fiſcalis ſi neceſſe ſit. Et quidem ob hanc proviſionalem adjudicationem, quæ à Regio Senatu in hac materia ſolet annui, cauſa congruæ portionis ſeu competentiæ hodie coram Regio Tribunali paſſim ventilatur, uti infra latius dicetur.

§. VI.

Competentia tranſactione vel conventione tolli nequit.

SOlent nonnunquam Patroni Eccleſiaſtici ſive Paſtores primitivi aliique Decimatores cum Parochis ſeu Vicariis ſuper congrua portione convenire.

Hæc conventio dum ſit à Patronis ante inſtitutionem

nem Vicarii, ſubinde Simoniaca labe laborat, uti advertit Rebuffus in Tract. *De Portione Congrua n.* 31. dum ſcilicet Patroni Vicarium ſive Parochum præſentare nolunt, ni promittat ſe ea, quam ipſi offerent, portione velle eſſe contentum; neque augmentum petiturum, atque ita tacite cedit juri ſuo ad majorem portionem, ut præſentationem obtineat; ipſique Patroni in effectu ſibi mercantur majorem partem Decimarum per hanc præſentationem, non ſine manifeſta Simonia.

Ulterius, conventio ſive tranſactio ſuper competentia ſi fiat Decimatores inter & Vicarios privata auctoritate, ſucceſſoribus præjudicare nequit; quin ea non obſtante majorem competentiam petere queant.

Si vero tranſactio auctoritate Superiorum interveniente legitime inita & firmata fuerit, ea quidem ad ſucceſſores tranſibit; ſed nequaquam ita ipſos ligabit, quin circumſtantiis notabiliter mutatis portionis congruæ augmentum petere queant.

Nulla quippe tranſactione aut conventione, nulloque temporis lapſu effici poteſt, ut non dentur neceſſaria alimenta Parocho aliiſque in vinea Domini laborantibus; & contra præceptum Apoſtoli, *os bovi trituranti occludatur*.

Cum igitur contingere queat, ut portio aliqua ſit congrua uno tempore & in certis circumſtantiis, quæ alio tempore mutatis circumſtantiis eſſet inſufficiens; evidens eſt, tranſactionem ſive conventionem impedire non poſſe, ut portionis aſſignatæ augmentum petatur ita mutatis circumſtantiis, ni una velimus, conventione ſeu tranſactione vel *præſcriptione* tolli poſſe Legem divinam & naturalem, quæ præcipit, alimenta ſubminiſtrari operariis in vinea Domini.

Unde quærens Rebuffus in præallegato Tractatu *Quæſt.* 12. „ An congrua portio tolli poſſit, ait, reſpondeo quod non: Quia non debet ligari os bovis triturantis, & qui ſpiritualia ſeminant, dignum eſt ut temporalia metant.

Deinde ſubdit: „ Etiam per tranſactionem hæc congrua non tolletur portio, quæ cum ſit alimentorum loco, & modico contentus Vicarius tranſigere poſſet, ideo non tollitur per tranſactionem, ſicut nec alimenta. “ *L. Cum lis. ff. De Tranſact.*

Quin & monet ibidem Rebuffus, quod ille idem Vicarius, qui ſuper portione congrua convenit, poſſit augmentum ejuſdem petere, ſi notorie appareat, illum Vicarium nunc ex illis vivere non poſſe.

Sicut per tranſactionem, ſive quamcunque conventionem tolli nequit congrua portio, eo quod neceſſariæ alimentationis loco ſit; ita eandem ob cauſam nec compenſatione elidi poteſt; „ *Ideo*, inquit Rebuffus loco citato, non fuere auditi Decanus & Canonici S. Marcelli volentes compenſare expenſas in Parlamento factas in congrua portione, nec potuerunt uti aliqua retentione pro illis contra Vicarium de Gennevilliers: & ita pronunciavit Senatus anno 1524. die 27. Februarii.

§. VII.

Onus aſſignandi Portionem Congruam Decimis inhæret, & reale eſt.

IN unionibus ſeu incorporationibus Eccleſiarum Parochialium cum Decimis ac proventibus ad eas ſpectantibus, ſolet adjici ſeu intelligi hæc ſimiliſque clauſula: *Reſervata tamen de fructibus, redditibus, proventibus, juribus, obventionibus pro Vicario perpetuo in eis inſtituendo congrua portione, ex qua idem Vicarius commode ſuſtentari valeat, jura Epiſcopalia ſolvere, & alia ſibi incumbentia onera ſupportare.* Rebuffus ad Reg. Concell. *De Unionibus gloſſ.* 21. *n.* 16.

Porro ſicuti Monaſteriis, Capitula aliave Corpora ejuſmodi Eccleſias incorporatas poſſidendo, perpetuo providere debent iiſdem Eccleſiis de Presbyteris, qui curam animarum ibidem exerceant; ita quoque vi hujus clauſulæ non ſufficit, ut ſemel congruam portionem Vicario aſſignaverint, ſed etiam toties aſſignare tenentur, quoties Vicarius animarum curæ incumbens illa indigebit: „ Nam, ut recte notat Rebuffus, prius Papa vult reſervari congruam portionem, poſtea reliquos fructus donat & unit; ob id præferri debet prima Eccleſia Vicarii, ut Panormitanus *in cap. De Monachis* 14. *De Præb.*, probat dicens: habentes Eccleſiam quo ad temporalia non poſſe omnes redditus Eccleſiæ conſumere, & ſibi uſurpare, ſed redditus tantum ſuperfluos detracta prius congrua portione Vicario ſeu Rectori inſtituendo, & pro juribus Epiſcopalibus. “

Itaque ſi ſemel aſſignata competentia, ſeu congrua portio perierit, vaſtata ſit, aut mutatis temporum locorumque circumſtantiis incompetens ſive inſufficiens inveniatur, ut Parochi aut Parochiæ neceſſitatibus per eam ſit proviſum, vi dictæ clauſulæ expreſſæ, vel ſubintellectæ, de novo competentiam aut augmentum ex Decimis ſeu proventibus Eccleſiæ incorporatæ dare tenebuntur: quandoquidem proventus dictarum Eccleſiarum ſub eo onere ſint ipſis incorporati, ut primo Vicariis de congrua portione ſit proviſum: adeo ut aſſignatio hujus portionis non ſit onus aliquod mere perſonale, quod uno actu, ſive una aſſignatione portionis congruæ conſumatur; at potius onus reale ipſis Decimis & proventibus incorporatis inhærens; vi cujus teneantur eorum poſſeſſores ad congruam portionem ex iis aſſignandam, quoties neceſſaria judicatur; uti fundis ſitis ad viam, flumen, mare, incumbit onus reficiendi viam, pontes & aggeres, ut non ſemel tantum teneantur, ſed quoties reficiendi ſunt, inquit Zypæus *Conſult.* 4. *De Parochis*, additque: „ Neque primitivi Parochi aliud poſſunt prætendere, quam deducto eo onere quod excreſcit. “

Cum igitur onus illud Decimis proventibuſque incorporatis inhæreat, eorum poſſeſſores huic oneri manent ſubjecti, quandiu Decimis proventibuſque Eccleſiarum Parochialium unitarum incumbunt; nec ipſi ultronea abdicatione omnium proventuum ab eo eximuntur; exemplo poſſeſſoris fundi hypothecati pro certo redditu; qui demum liberatus, cum hypothecato fundo ſe exuit; quod vulgo Galli vocant *deguerpir*.

His conſonat declaratio Cardinalium relata ad *cap.* 7. *Seſſ.* 7. *de Reformat.* „ Quod ſi appareant certi redditus Eccleſiarum Parochialium Monaſteriis unitarum, cogendos eſſe Religioſos de ſuo portionem congruam dare Vicariis: niſi ipſi clare & evidenter probent, dictas Parochiales nullos prorſus habuiſſe redditus, quando fuerunt Eccleſiæ ſuis locis prædictis unitæ. “

§. VIII.

Portio congrua debet eſſe ſufficiens pro tot Presbyteris, quot ad curam animarum Parochia requiruntur.

EPiſcopi etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati inquit Synodus Tridentina *Seſſ.* 21. *cap.* 4. *De Reformat.* in omnibus Eccleſiis Parochialibus, vel Baptiſmalibus, in quibus populus ita numeroſus ſit, ut unus Rector non poſſit ſufficere Eccleſiaſticis Sacramentis adminiſtrandis, & cultui divino peragendo, cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, ſibi tot Sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot ſufficiunt ad Sacramenta exhibenda, & cultum divinum celebrandum. “

Si Rectori, ſeu Parocho incumbat ſibi tot Sacerdotes adjungere, quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda & cultum divinum celebrandum, ea debet eſſe congrua portio ſive competentia, quæ oneri illi ſuſtinendo ſufficiat; id eſt, ſufficiat tot Sacerdotibus intertinendis.

Unde Rebuffus non dubitat: „ Si Vicarius indigeat uno Sacerdote, vel pluribus propter Eccleſias acceſſorias, quas ſuccurſus vocat, tunc rationem illorum Judex habere debet, & omnino numerus perſonarum neceſſariarum conſiderari in hac congrua portione ſolet. Unde ſi Vicarius Capellas annexas habeat, in quibus ſingulis Dominicis & Feſtis diebus celebrare tenetur ſicut in Eccleſia principali, hoc conſiderandum erit: ideo non dicitur ſufficiens Beneficium, niſi ſufficiat habenti, & perſonis neceſſariis. Et ſic non ſufficere hoc caſu taxare pro victu unius Sacerdotis; ſed oportet habere rationem ad alios duos, videlicet ad Sacerdotem neceſſarium, & ad Capellam annexam. “

Et ſane cum juxta Synodum Tridentinam *Seſſ.* 7. *cap.* 7. *De Reformat.* debeat aſſignari talis portio congrua,

grua,

grua, ut *animarum cura laudabiliter exerceatur*; vel ut ait *Seſſ. 24. capit. 13. De Reformat.* quæ *pro Rectoris ac Parochiæ neceſſitate decenter ſufficiat*, nequaquam congrua ſufficiens erit ex mente Synodi, ſi non ſufficiat tot intertinendis Sacerdotibus, quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum divinum celebrandum; quandoquidem non ſit futura ſufficiens, ut animarum cura laudabiliter exerceatur aut Parochiæ neceſſitati decenter ſuccurratur: quia ex ſuppoſito defectu portionis congruæ, erit defectus Sacerdotum neceſſariorum, ut animarum cura, quæ in debita Sacramentorum adminiſtratione & cultu divino celebrando præcipue conſiſtit, laudabiliter exerceatur.

Adhæc dum Eccleſia adeo ſolicite inculcat, ut ex Decimis proventibuſque Parochialium Eccleſiarum incorporatarum ante omnia detur congrua portio Vicariis, qui curam earum Eccleſiarum ſuſtinent, quid, quæſo, aliud intendit, quam providere, ne per Eccleſiarum Parochialium incorporationem, defectu temporalium, animarum cura negligatur, deſintque Presbyteri, qui Parochianis ſpiritualia miniſtrare ſufficiant? Igitur ex mente Eccleſiæ incorporantis Eccleſiarum Parochialium proventus eſt, ut ex illis portio aſſignetur, quæ non tantum uni Parocho aut Vicario ſit ſufficiens, ſed tot Presbyteris ſufficiat, quot ad animarum curam laudabiliter exercendam, & Parochianis ſpiritualia adminiſtranda ſunt neceſſarii.

Poteſt ergo Parochus ſive Vicarius perpetuus petere augmentum portionis congruæ, tametſi hæc, quam habet, ſibi quidem ſufficiat; ſed nequaquam ſufficiens ſit Presbyteris, quos ſibi in adminiſtrandis Sacramentis & cultu divino celebrando, ob multitudinem Parochianorum, aut latitudinem Parochiæ adjungere debet.

Cum enim ipſi principaliter & immediate cura animarum totius Parochiæ incumbat, ac propterea ipſius ſit, Presbyteros ſibi adjungere, qui ad curam animarum debite & laudabiliter exercendam requiruntur, etiam ad ipſum præcipue ſpectat portionem congruam petere, qua Parochiæ neceſſitati ſatisfieri queat.

Hinc judicatum refert Joannes Tournet *lit. P. capit.* 119. Parochum teneri Eccleſiæ ſuccurſali aſſignare Presbyterum, qui illi deſerviat; ſed Decimatores illi Presbytero nequaquam ad portionem congruam teneri, neque Presbytero jus eſſe eam petendi, at eam ſoli Vicario perpetuo ſive Parocho aſſignandam, qui eam Presbytero ſeu Capellano communicet, ſive deſtribuat. Si tamen ipſe Vicarius vel in adjungendis Presbyteris, vel in aſſignanda aut petenda ipſis congrua portione eſſet negligens, poſſent Epiſcopi, vel Parochiani, aut etiam Presbyteri ipſi, eo caſu Parochi negligentiam ſupplere, ut infra latius exponetur.

Parochus poſtulans portionis congruæ augmentum, ut plures ſibi Presbyteros adjungere queat, hoc unum oſtendere debet, quod in Eccleſia ſibi concredita, populus ita numeroſus ſit, ut nec ipſe, nec hi, qui modo ipſi adjuncti ſunt, ſufficere poſſint Eccleſiaſticis Sacramentis miniſtrandis & cultui divino peragendo; tametſi forſan ejus Prædeceſſores vel ſoli vel cum uno alterove adjuncto Presbytero curam animarum ſuſtinuerint.

Certum quippe eſt nec à lapſu temporis, nec horum illorumve praxi dependere, neque ex hac judicandum, quot Presbyteri ad debite Sacramenta Eccleſiaſtica adminiſtranda, & cultum divinum peragendum requirantur; ſed id judicandum eſſe juxta Regulas Evangelicas, & Eccleſiaſticas, quæ non ad hominum praxim, quæ in cura animarum frequenter, leviter & perfunctorie nimis procedit; ſed ad normam veritatis de labore & difficultate in debite adminiſtrandis Sacramentis & Fidelibus ad ea rite ſuſcipienda diſponendis judicant, & procedi volunt.

Parum quoque refert num forſan Prædeceſſores nomen boni Paſtoris in vulgo habuerint. Scitur enim quam vulgi judicium in dijudicando num quis bonus ſit Paſtor vel malus, cæcum ſit; quamque multis dici poſſet, quod Angelo Eccleſiæ Sardis dicit Spiritus in libro Apoc. *cap.* 3. *Quia nomen habes quod vivas, & mortuus es.*

Quin & ſi ſedulo inquireretur in Parochiis illis numeroſis, quarum ſolus Paſtor, vel cum uno alterove Presbytero curam ſuſtinuit, non raro ſummus defectus inſtructionis in populo, & in ſuſcipiendis Sacramentis exigua diſpoſitio deprehenderetur; adeo ut ad oculum pateret, quam leve & parum fundatum ſit argumentum à praxi Paſtorum, quos vulgus etiam pro bonis habuit, petitum.

§. IX.

An Decimis non collectis Portio Congrua nihilominus ſolvenda ſit?

MOnaſteria, Capitula, aliive Decimarum Poſſeſſores ad aſſignandam Vicariis Eccleſiarum Parochialium portionem congruam adſtricti, interdum certam partem Decimarum Parocho in portionem congruam aſſignant; interdum vero, idque frequentius, certam granorum quantitatem, aut ſummam pecuniæ annue ſolvendam addicunt.

Cum vero contingat ſubinde, aut ratione ſterilitatis, aut per aeris tempeſtatem, vel hoſtium incurſionem & devaſtationem, vel nullos fructus decimabiles naſci, vel nullos colligi, quæritur, num ex hujuſmodi infortuniis nullis Decimis perceptis, nihilominus Parocho ſua portio congrua à Decimatoribus ſit ſolvenda?

Si in certa quantitate granorum, aut pecuniæ congrua portio aſſignata ſit, eam nec ob fertilitatem fructuum decimabilium augendam, nec ob ſterilitatem diminuendam in communi Canoniſtarum opinione, & rerum judicatarum auctoritate receptum.

Poſtquam in Gallia, aliiſque Provinciis, ait Joannes Tournet *lit. P. cap.* 116. indultum fuit, ut alii, quam Parochi Decimas Parochialium Eccleſiarum ſibi attribuerent, data Parochis congrua portione in eorum alimentationem, rationi congruum eſt, ut dicta portio ſolvatur, ſine ulla diminutione, aut moderatione ob quancumque calamitatem hoſtilem, aut aeris tempeſtatem, quas ferre tenentur Decimarum Poſſeſſores. Neque auditus Decimarum conductor, qui Decimas conduxit ſub onere ſolvendi Parocho certam granorum quantitatem, ſi velit ob has calamitates aſſignatam quantitatem granorum diminuere; ſed recurſum ſuum habere tenetur ad principalem Decimarum poſſeſſorem, qui ſub tali onere ipſi Decimas elocavit. Portio congrua enim eſt quaſi quoddam debitum, ſeu dos æſtimata ad ſuſtinendam curam Eccleſiæ, & ſervitium in Altari exhibendum. Ita judicatum per Arreſtum Curiæ pro quodam Parocho contra conductorem Decimarum, reſervato ipſi recurſu contra Religioſos principales Decimatores 15. Decemb. 1570.

Neque enim hæc portio in certa granorum aut pecuniæ quantitate aſſignata ſolvitur ratione, aut cum reſpectu fructuum hoc illove anno emergentium; ſed datur in exſolutionem oneris impoſiti Capitulis aut Monaſteriis in ipſa unione vel incorporatione aut tranſlatione Decimarum: adeo ut onus dandi congruam portionem, in cujus redemptionem hæc granorum aut pecuniæ quantitas annuatim ſolvenda promittitur: non ipſis Decimis, quæ annuatim realiter percipiuntur; ſed juri decimandi, quod in Monaſterium aut Capitulum tranſlatum eſt, perpetuo inhæreat.

Itaque portio in ſimili quantitate aſſignata, ſicuti ob fertilitatem fructuum non accipit augmentum: ita nec ob ſterilitatem diminutionem recipere debet; eo quod nequaquam cum reſpectu ad Decimas hoc illove anno recipiendas determinetur, ſed cum reſpectu ad honeſtam Parochi ſuſtentationem debitam à Monaſteriis aut Capitulis aliiſve ratione juris decimandi ſive colligendi Decimas infra limites Parochiæ.

Si ſubinde fructuum mentio fiat, è quibus deſignata granorum quantitas ſit ſolvenda, illa non taxationis, ſed demonſtrationis cauſa facta cenſetur, uti notat Joannes Tournet *lit. P. cap.* 121. ut conſequenter illis fructibus non natis, ex aliis eadem granorum quantitas exſolvenda ſit & ſupplenda; quemadmodum in caſu non abſimili cibariorum & veſtiariorum legatorum reſpondit Scævola in *L. 12. ff. De Alimentis legatis*, nimirum cibaria integra ab hæredibus ſolvenda eſſe, tametſi ex fundis, quos Teſtator fideicommiſſi jure obligaverat, *ut ex redditu eorum alimenta ſupra ſcri… perciperent*, minores redditus

pro-

provenerint, quam eſt quantitas cibariorum & veſtiariorum.

Simili ratione ſi quis mediante tranſactione jus ſolvendi Decimas certa quantitate pecuniæ annue ſolvenda redemerit, hæc tranſactio, uti recte notat Grimaudet *lib.* 3. *De Decimis cap.* 3. *n.* 10. eſt in utilitatem vel damnum poſſeſſoris fundi; eamque ſolvere tenetur, ſive agrum ſuum colat, ſive non, nec poteſt poſſeſſor fundi ſe à ſolutione eximere hac vulgari ratione, quod ceſſante cauſa Decimarum non teneatur ſolvere id quod vice Decimarum promiſſum eſt; quia mediante tali tranſactione, omnis caſus fortuitus & evictionis ejus periculo ſunt, ni fundus chaſmate aliove caſu eſſet abſorptus & plane periiſſet.

Refert Renatus quoque Choppinus, ex Panormitano, Teutonicos ſive Germanos pro Decimis ſolvere annuatim certas menſuras granorum, quæ nec minuuntur, nec augentur ob quamcunque fertilitatem, aut ſterilitatem ſupervenientem *lib.* 3. *De Pol. Eccleſ. tit.* 4. *parag.* 4.

Quidni igitur Monaſteria & Capitula aliique Decimarum poſſeſſores, qui mediante certa granorum vel pecuniæ quantitate jus decimandi quodammodo ſibi reſervant, & quaſi redimunt, caſum fortuitum ſuſtineant; præſertim cum & commodum fertilitatis accipiant, nihilque ob eam Parocho accedat.

Neque decimarum illi poſſeſſores conqueri poſſunt, quod nullis decimis perceptis teneantur congruam portionem, ſive deſignatam quantitatem granorum aut pecuniæ nihilominus pendere; quia liberum eis eſt, ſi ſe nimium credant gravari, decimis renunciare, ſive jus decimandi à ſe abdicare, Parochoque cedere; qua abdicatione ſe ab onere pendendi portionem congruam in futurum liberabunt: exemplo illius, qui ratione acquiſiti fundi tenetur ad cenſum aut redditum annuum, quem nullis licet natis fructibus ſolvere tenetur, quandiu fundi illius proprietate & poſſeſſione ſe non exuit; at abdicata à ſe fundi illius proprietate & poſſeſſione, à ſolutione cenſus & redditus eo ipſo ſe eximit: dum nonniſi ratione poſſeſſionis fundi ad cenſum & redditum obligatur.

Et hæc quidem ſi portio congrua aſſignata ſit in certa granorum aut pecuniæ quantitate; ſi vero in portionem congruam Parocho relicta ſive aſſignata ſit una pars Decimarum, vel jus decimandi pro certa quota, cum eo caſu habeat commodum fertilitatis, id eſt, majorem portionem percipiat, æquum quoque eſt, ut & ſterilitatis incommodum ſentiat.

Adhæc cum Parocho certa pars fructuum ſive Decimarum, quæ in Parochia colliguntur, ſit aſſignata, Decimarum poſſeſſor ſatisfacere videtur, ſi jus decimandi pro ea parte ipſi relinquat; idque ejus commodo & incommodo. Neque enim eo caſu certi fructus aſſignati ſunt, ſed jus duntaxat decimandi pro tertia aut quarta parte.

Et ita in terminis hanc diſtinctionem probat Joannes Tournet loco citato poſt Ludovicum Charondam *lib.* 1. *reſp. cap.* 63.

Si tamen ea portio Decimarum adeo ſit exigua, ut Parochus ob ſupervenientem ſæpius ſterilitatem aut Decimarum aliunde devaſtationem, onera Parochiæ ſuſtinere nequeat, augmentum competentiæ petere poſſet; aut ſi Decimarum primarius poſſeſſor portionem Decimarum ſufficientem eſſe ſuſtineat, ipſi totum jus Decimarum offerre, certamque ſibi portionem congruam ſeu competentiam petere Parochus poteſt.

„ Nam licet Parochi aut Vicarii habeant aliquam Decimarum portionem, atque inde appareat antiquitus facta aliqua inter Paſtorem primitivum & Vicarium Decimarum diviſio; nihilominus, inquit Carolus Fevret *lib. de Abuſu cap.* 1. §. 11. dimittendo ſuos proventus ordinarios, & portionem Decimarum Paſtori primitivo, admittuntur ad petendum portionem congruam.

§. X.

Per unionem Beneficiorum Parochis providendum.

„ IN Parochialibus Eccleſiis, ait Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 13. *De Reformat.* quarum fructus æque adeo exigui ſunt, ut debitis nequeant oneribus ſatisfacere; curabit Epiſcopus ſi per Beneficiorum unionem, non tamen Regularium, id fieri non poſſit, ut primitiarum vel Decimarum aſſignatione aut per Parochianorum ſymbola ac collectas, aut qua commodiori ſi videbitur ratione, tantum redigatur, quod pro Rectoris ac Parochiæ neceſſitate decenter ſufficiat. "

Cum Synodus velit Eccleſiis Parochialibus, quarum fructus adeo ſunt exigui, ut debitis oneribus nequeant ſatisfacere, per primitias, decimas aut collectas tunc demum ſuccurri, ſi per Beneficiorum unionem id fieri nequeat, ſat manifeſtum apparet ex mente Synodi eſſe, ut ante omnia Parochialium Eccleſiarum neceſſitati per ſimilem Beneficiorum unionem ſuccurratur. Unde, ait Zypæus, „ aliis modis providendi Eccleſiis Parochialibus tenuibus locus non eſt, quam ſi per Beneficiorum unionem id fieri non poſſit, etiam in alia Eccleſia fundatorum, ut ſatis textus inſinuat; præſertim excipiendo curata & regularia. " *Conſult.* 4. *De Parochis.*

Hoc providendi modo prælufit poſtulatio Regis Galliarum facta in Concilio Tridentino; ut nimirum „ Beneficia, in quibus contra Beneficiorum omnium inſtitutionem invaluit depravata conſuetudo, ut qui ea poſſident, nullo teneantur concionandi, Sacramenta adminiſtrandi, aut alio onere Eccleſiaſtico, Epiſcopus cum conſilio Capituli his Beneficiis curam aliquam ſpiritualem imponat, aut ſi utilius videatur, ea Beneficia vicinioribus Parochialibus Eccleſiis uniat, Beneficium enim ſine officio eſſe neque debet, neque poteſt. "

Illud interim in hac Beneficiorum unione ſerio advertendum, ne tot taliaque Beneficia in competentiam Parochorum uniantur, ut Parochus illorum oneribus ſatisfacere nequeat, ſaltem ſine notabili incuria ſuæ Parochiæ, & functionibus Paſtoralibus impedimento; quod facilius contingit, ſi extra Eccleſiam Parochialem Beneficia fundata ſint; & in locis à Parochiali Eccleſia remotis onera Beneficiis illis annexa exſolvere debeat.

Permittit quidem Synodus Mechlinienſis anni 1607. *tit.* 17. *cap.* 3. Epiſcopis non tantum per unionem ſimplicium Beneficiorum, ſed etiam vicinarum & minorum Eccleſiarum, vel per conceſſionem deſervituraruum Eccleſiis Parochialibus tenuibus providere; ſed addendo, id permitti *propter idoneorum Sacerdotum raritatem per modum proviſionis*, ſat inſinuat Synodus; eam Eccleſiarum vicinarum unionem, aut deſervituraruum conceſſionem non probari, niſi ob temporum illorum duritiem; & quouſque commodius, & ſine incommodis, quæ ex hac Eccleſiarum unione, & deſervituraruum conceſſione nata ſunt ſequi, Eccleſiis Parochialibus tenuibus provideri queat.

Unde nullatenus ex mente Synodi eſt, ut Epiſcopi per ſimiles uniones, & conceſſiones Eccleſiarum & deſervituraruum Eccleſiis Parochialibus provideant, ut ſe vel alios Decimarum poſſeſſores à danda competentia eximant; & interim Parochis ita per unitas Eccleſias vel conceſſas deſervituras gravent, ut curam Parochiæ negligere debeant; aut ſaltem functionibus Paſtoralibus plene ſatisfacere & ſedulo incumbere in ſua Parochia nequeant.

§. XI.

Quomodo ex oblationibus, & collectis Parochianorum competentia Paſtoralis conficienda.

SI per Beneficiorum ſimplicium unionem Eccleſiis Parochialibus ſufficienter provideri nequeat, vult Synodus Tridentina, ut „ Primitiarum aut Decimarum aſſignatione, aut per Parochianorum ſymbola ac collectas, aut qua commodiori Epiſcopo videbitur ratione, tantum redigatur, quod pro Rectoris ac Parochiæ neceſſitate decenter ſufficiat. "

Et quidem quod ad primitias attinet, cum hodie non alio quam voluntariarum oblationum loco habeantur, atque inter voluntarias oblationes recenſeantur, merito in aſſignanda Parochorum congrua portione, earum ante Decimas ratio habetur.

Neque enim dubium, quin oblationes, & quæ oblationum

tionum nomine veniunt, magis proprie ad Parochum, quam Decimæ pertineant, uti ſuperius notatum, & monet Zypæus *Conſult.* 3. *de Parochiis n.* 14. ut propterea ſi oblationes alteri, quam Parocho competant, prius ratione harum oblationum ad congruam portionem is teneatur, quam Decimarum poſſeſſor; ac prius oblationes Parocho vindicandæ: quæ ſi non ſufficiant, tum demum ad Decimas recurrendum. Hoc vero intelligendum de oblationibus, quæ ex ſolo privilegio, aut præſcriptione ad Paſtores, v. gr. Primitivos tranſierunt; & quæ ſecluſo privilegio aut præſcriptione ex voluntate offerentium & jure communi ad Parochum ſpectarent; qualia eſſe ſolent ea quæ in Defunctorum inhumationibus offerri ſive donari ſolent; ſecus vero de oblationibus, quæ ex voluntate offerentium in alium pium uſum offeruntur. Hæ enim nullatenus in Parochorum competentiam convertendæ ſunt.

Quod vero ſymbola ſive collectas Parochianorum attinet, vult Edictum Principum noſtrorum Alberti & Iſabellæ ad Synodum Mechlinienſem *art.* 16. „Ut ſi per media à Concilio Tridentino ſuggeſta Parochialibus Eccleſiis ſufficienter provideri nequeat, Conſilia Regia & Magiſtratus conabuntur per impoſitiones, collectas aut alias invenire, quæ Epiſcopi judicabunt deeſſe ad congruam Parochorum ſuſtentationem.

Similiter Philippus II. in Edicto ad Synodum Cameracenſem *art.* 15. conſiderans „in pluribus locis tenuiter admodum Parochis de temporalibus eſſe proviſum, nec poſſibile eſſe, præſertim in Civitatibus, ipſis provideri de congrua & Canonica portione per aſſignationem Decimarum, aut unionem ſimplicium Beneficiorum; ſed neceſſarium eſſe, ut veniatur ad tertium medium à Concilio Tridentino propoſitum, nimirum collectas Parochianorum, quæ collectio cum fieri non poſſit, ait, ſine noſtra auctoritate, & conſenſu; præcipimus omnibus Magiſtratibus, ut aſſiſtant Epiſcopis in reperiendis iis, quæ ſunt ad ſuſtentationem Parochorum, in locis in quibus non poterit ipſis provideri per duo priora media à dicto Concilio Tridentino propoſita, uſque ad ſummam per Synodum hanc Provincialem taxatam; qui Magiſtratus ſupplebunt id, quod dicti Epiſcopi declaraverint deeſſe duobus prioribus mediis, ad habendam congruam ſuſtentationem dictorum Parochorum.

Hæc Principum Edicta, tum etiam ordo verborum Synodi Tridentinæ ſufficienter oſtendunt, ad collectas Parochianorum veniendum non eſſe, niſi deficientibus Beneficiis ſimplicibus, quorum unione Parochialibus Eccleſiis tenuibus provideri poſſit; ac inſuper, Decimis & proventibus Eccleſiæ, ad Parochi aliorumque curam Parochiæ ſuſtinentium ſuſtentationem primario deſtinatis, exhauſtis, neque ſufficientibus.

Ulterius Edicta Principum oſtendunt, fas non eſſe in Belgio Epiſcopis, ſua auctoritate populum compellere ad danda temporalia per modum collectarum, ſed Regia auctoritate & conſenſu opus eſſe: quod & in receptione Concilii Tridentini monuere Conſilia Regia.

Cum enim Margarita Parmenſis Belgii Gubernatrix Decreta Concilii Tridentini *De Reformatione*, nomine Philippi II. miſiſſet ad Senatus Regios, ad *cap.* 4. *Seſſ.* 21. *De Reformat.* qua datur Epiſcopis facultas novas Parochias erigendi; & ſi neceſſe fuerit *compellendi* populum ea ſubminiſtrare, quæ ſufficiunt ad vitam Sacerdotum ſuſtinendam; „Communis omnium Senatuum nota fuit compulſionem illam populi & exactionem illam fieri non poſſe ſine auctoritate Regia, neque hanc Juriſdictionem Eccleſiaſticis Judicibus unquam competiiſſe.“ Anſelmo in Triboniano Belgico.

§ XII.

Quo ordine Decimarum Poſſeſſores ad Portionem Congruam tenentur?

Decimas de jure communi ad Parochum ſpectare, ipſumque habere fundatam intentionem ad omnes decimas infra limites ſuæ Parochiæ excreſcentes, eo quod primario Decimæ dentur ad ſuſtentationem eorum, qui curam ſpiritualem populi habent, ſupra *Capite* 5. hujus Tractatus oſtendimus; ideoque Decimæ in alios transferri non ſolent, niſi cum onere Parochum ſuſtentandi; id eſt, ut ex iis Parocho & aliis qui populo ſpiritualia adminiſtrant, primum de honeſta ſuſtentatione provideatur; ac tum ſuperfluum aliis concedatur.

Verum licet omnibus Decimis hoc titulo indifferenter onus competentiæ videatur inhærere, atque cum hoc onere ad ſuos tranſiiſſe poſſeſſores; tamen indubitatum eſt, quod & inter Decimas nonnullæ ſint quæ ſpecialiori titulo præ reliquis huic oneri ſunt ſubjectæ; eo quod propius & ſpecialius ad Parochos pertineant; ideoque & prius quam ceteræ Decimæ ad Parochum reducendæ ſunt.

Hac ratione Decimæ Novales, ceteris paribus, prius Parocho addicendæ ſunt, & ad congruam portionem poſſeſſoribus excutiendæ: quia proprie Parochorum ſunt, ac difficilius quam veteres Decimæ à Parocho ad alios transferuntur, uti *Capite* 1. §. 10. dictum fuit. Zypæus *Conſult.* 3. *De Parochiis n.* 5.

Quoad Decimas non Novales ſeu veteres, ante alias congruæ portioni obnoxiæ ſunt, „quæ ultimo loco ab Eccleſia Parochiali deciſæ; ad eam rationem, inquit Zypæus *Conſult.* 4. *De Parochiis*, quæ in donationibus inofficioſis eſt, ut ſi à quoquam plures factæ ſunt diverſo tempore, & per eas legitima liberorum læſa, ultima tantum donatio eatenus reſcindatur, quia ea ſola eſt inofficioſa. *L.* 7. *Cod. De inoff. Donat.*

Adhæc inter Decimarum Poſſeſſores ante reliquos ad congruam portionem ordinarie tenentur hi, qui dicuntur primitivi Paſtores; qui ſolent poſſidere ipſas Eccleſias Parochiales incorporatas cum Decimis & proventibus, ſub expreſſa conditione aſſignandi Vicario congruam portionem, ſi ipſi per ſe curam earum Eccleſiarum non habeant.

Præterea de jure communi in *Clem. I. De Jure Patronatus*, „Diœceſanis ſub obteſtatione Divini judicii diſtricte inhibetur, ne præſentatum aliquem per quamcunque perſonam Eccleſiaſticam jus præſentandi ad Eccleſiam aliquam habentem admittant, niſi intra certum terminum competentem per Diœceſanos ipſos præſentantibus præfigendum, ipſi præſentato fuerit coram eis congrua de proventibus Eccleſiæ portio aſſignata? Quam ſi forſan iidem præſentantes intra terminum ipſum aſſignare neglexerint, ne factum eorum noceat præſentato, ſtatuitur; ut ex tunc Diœceſani debeant præſentatum (niſi aliud Canonicum obſtet impedimentum) admittere, & in pœnam præſentantium, ad Diœceſanos ipſos poteſtas aſſignationis hujuſmodi devolvatur.

Porro Patroni Eccleſiaſtici ad portionem congruam ſuis præſentatis aſſignandam ideo ſpecialiter aſtringuntur, quia, uti recte notat Zypæus citata *Conſult. III.* raro accidit in Eccleſiaſticis, ut ipſi Parochiales Eccleſias extruxerint, vel dotaverint: cum res Eccleſiæ ſuæ alienare nequeant; & ſi de ſuo dederint Patroni Laici nomen habeant. Quare qui hodie dicuntur Patroni Eccleſiaſtici, & una Eccleſiarum Parochialium, quarum ſunt Patroni, Decimas percipiunt, non ſolent eſſe veri Patroni; ſed primitivi Paſtores titulo unionis ſive incorporationis dictarum Eccleſiarum; atque in ea qualitate præſentare Vicarium, cui congruam portionem eo titulo aſſignare tenentur.

Nec mirum, nullam in dicta Clementina fieri mentionem *Paſtoris Primitivi*; quia, ut ſupra notavimus, nomen illud primitivi Paſtoris recentius eſt collectione Corporis Canonici, quo hodie utimur; ſed quos nunc Paſtores primitivos dicimus, tunc plerumque Patroni Eccleſiaſtici nuncupabantur.

Dubitandum tamen non eſt, quin interdum jus præſentandi à jure primitivi Paſtoris, qui vi unionis & incorporationis ad congruam portionem ſpeciatim obligatur, ſit ſejunctum; quo caſu ſi dubitetur, quis ſit primitivus Paſtor, nec de unionis & incorporationis forma & conditionibus ſat conſtet, ad alia indicia & argumenta, quæ Paſtoris primitivi jus innuunt, recurrendum erit: v. g. ſi Canonici vel Religioſi, eorumve Prælati jus habeant functiones aliquas Eccleſiaſticas certis diebus in Eccleſia Parochiali obeundi,

Parochus ipſos ut Superiores ſuos in aliquibus agnoſcere teneatur; Si Decimas minutiores aut Novales, quæ Parochis præ aliis Decimis ſpeciali titulo reſervari ſolent, percipiant, aliave jura exerceant, quæ primitivis Paſtoribus reſervari ſolent, de quibus ſupra *Cap.* 1. §. 4.

Dum igitur ex his, aliiſve argumentis conſtat, quis ſit Eccleſiæ Parochialis Paſtor primitivus inter Decimarum poſſeſſores, poterit Vicarius ſive Parochus contra illum directe agere ad congruam portionem, eamque integram, relictis aliis Decimatoribus, ſalvo regreſſu Paſtori primitivo adverſus alios Decimarum poſſeſſores; & ita 7. Martii 1634. in Parlamento Divionenſi judicatum teſtatur Carolus Fevret *lib.* 6. *Tract. de Abuſu c.* 6. §. 10. Et tanquam indubitatum tradit Grimaudet *lib.* 2. *de Decimis c.* 9. *n.* 7. additque: „ Quod ſi congrua portio fuiſſet aſſignata, ſed ſufficiens non eſſe deprehenderetur, Vicarii contra Paſtores primitivos agere deberent coram Epiſcopo, ad hoc ut condemnentur & cogantur ſupplere exemplo filii, cui pater reliquit portionem ſuorum bonorum pro legitima, quæ ſi ſit inſufficiens, poteſt filius agere ad ſupplementum; eo quod pater nequeat filio relinquere minorem portionem, quam legitimam: inſuper cauſa Parochorum eſt favorabilior, quia omnes redditus Eccleſiæ Parochialis non dantur niſi ob curam animarum, quam ipſi Vicarii ſeu Parochi ſuſtinent; & valde ſcandaloſum eſt in Eccleſia (in qua omnia juxta meliorem diſciplinam deberent eſſe ordinata) quod uni laborent, & alii otioſi manducent eorum ſatietia & ſubſtantiam. “ Hæc ille; monetque *n.* 14. „ Monachum vel Canonicum aliumve ſimilem colligentem Decimas in aliqua Parochia, æquiparari extraneo à Patre instituto hæredi, qui ſemper obligatus manet ad legitimam dandam filio legitimo pauperi jure naturali debitam.

Neque enim eximitur Parochus primitivus ab onere ſolvendi portionem congruam, eo quod ipſa incorporatione ſive unione ſemel portionem congruam aſſignaverit; ſed eam toties dare vel augere tenetur, quoties contingit Vicario portionem congruam vel in totum, vel pro parte deeſſe, ut *paragr.* 10. latius oſtenſum fuit.

Si vero inter ipſos Decimatores non conveniat, quis ſit Paſtor primitivus, aut quis ante alios ad portionem congruam teneatur, omnes ad portionem congruam dandam interpellari poterunt, omneſque per proviſionem reſpective pro ea parte, Decimis gaudent ad congruam portionem condemnari; ſalva ipſis ulteriori inquiſitione, quis eorum aſſignationi congruæ portionis ſpecialiori titulo ſit obſtrictus, ne alias ob diuturniorem illam Decimatorum inter ſe diſcrepationem, Parocho ſua interim deſit ſuſtentatio; atque ejus defectu cura animarum minus laudabiliter exerceatur. Ita judicatum refert Carondas *lib.* 1. *Reſp. cap.* 50. & noviſſime in Senatu Brabantiæ pro incolis Parochiæ Galenſis contra Epiſcopum Antverpienſem, Abbatiſſam & Conventum de Rooſendael, Capitulum S. Dymphæ in dicta Parochia Galenſi, & Paſtorem Galenſem Decimatores.

Cum enim inter hos haud conveniret, quis ad congruam portionem dandam Presbyteris ad curam animarum in dicta Parochia neceſſariis teneretur, concluſerunt dicti incolæ, ut hac controverſia & diſpoſitione ipſi decimatoribus ſalva, ſaltem per proviſionem ad congruam portionem condemnarentur; quam concluſionem probans Senatus Brabantiæ declaravit, ad minus duos Presbyteros eſſe Parocho adjungendos, qui una cum ipſo functionibus Paſtoralibus intenderent, quorum uni Parochus ipſe ex ſuis Paſtoralibus congruam ſuſtentationem dare teneretur; alteri vero congrua portio centum pataconum annue daretur à tribus aliis Decimatoribus; ſalva ipſis inter ſe diſpoſitione vel conventione, quo ordine, aut pro qua parte ipſi ad hanc portionem concurrere debeant.

Hanc ſententiam extenſam ex idiomate Flandrico in Latinum verſam, ad calcem hujus Tractatus edendam credidi: eo quod plura puncta in hac materia non raro occurrentia per eam deciſa ſint.

§. XIII.

An Decimæ infeudatæ Portioni Congruæ ſint ſubjectæ?

ORigo Decimarum, quas *infeudatas* dicimus, & plerunque à Laicis poſſidentur, aut à Laicis Monaſteriis & Capitulis donatæ ſunt, non parum obſcura eſt.

Veriſimile eſt aliquas tum à Romanis Pontificibus, tum ab Epiſcopis Laicis ob ſervitia Eccleſiis præſtita, aut præſtanda, quaſi in feudum olim eſſe conceſſas; aliquas vero à Regibus conniventibus Eccleſiæ Prælatis donatas fuiſſe militibus & nobilibus ob expenſas in militia ſuſtinendas; alias à Laicis turbulentis temporibus primum etiam violente uſurpatas, ac tandem, cum eas ab illorum manibus eripere non poſſent, ſub quibuſdam conditionibus à Prælatis quaſi in feudum conceſſas & relictas fuiſſe, uti pluribus oſtendit Thomaſſinus De Diſciplina Eccleſiaſtica *part.* 4. *l.* 3. *cap.* 3.

Verum cum per hujuſmodi infeudationes Decimæ paſſim ad Laicos devenirent; quæ tamen principaliter in ſuſtentationem Miniſtrorum Eccleſiæ dantur, ſæpius Laicis inhibita fuit Decimarum acquiſitio & retentio.

Et Concilium Lateranenſe III. ſub Alexandro III. anno 1179. ait: „ Prohibemus ne Laici Decimas cum animarum ſuarum periculo detinentes, ne alios Laicos aliquo modo poſſint transferre. Si quis vero receperit, & Eccleſiæ non reddiderit, Chriſtiana ſepultura privetur. “

Tametſi hoc Decretum ſit aperte improbet detentionem Decimarum per Laicos, nihilominus ex communi Canoniſtarum opinione hoc Decretum occaſionem dedit Laicis ſecure & ſine ſcrupulo Decimas infeudatas retinendi, quas jam tempore illius Concilii poſſidebant; quaſi ſcilicet Concilium ſolum inhibuiſſet, ne impoſterum Laici Decimas acciperent: atque de hoc Concilio loqui credunt Alexandrum IV. in *cap.* 2. §. SANE *De Decimis in VI.* ubi dicit: *Illas autem Decimas intelligimus poſſe taliter à Religioſis de manibus Laicorum recipi vel acquiri, quæ ante Lateranenſe Concilium ipſis Laicis in feudum perpetuo ſunt conceſſæ.*

Quidquid ſit de hac vulgari Canoniſtarum opinione, illud certum Innocentium III. qui Alexandro III. immediate ſucceſſit, Decimis in feudum Laicis perpetuo conceſſis ſæpius in ſuis Decretalibus mentionem ſine ulla earum reprehenſione feciſſe, in *Cap.* 7. *X De His quæ fiunt à Prælato ſine conſ. Cap.* item *Cap.* 25. *X De Decimis*: atque ex eo tempore opinionem fuiſſe probatam, quæ aſſerit Decimas infeudatas ante Concilium Lateranenſe III. ſub Alexandro III. licite & ſecure retineri poſſe; nec hodie Laicis ſuper ſimilium Decimarum poſſeſſionem ullum ſcrupulum movendum eſſe.

Illud tamen Laicis, non tantum per dictum Concilium Lateranenſe III. ſed etiam per Gregorium IX. in *Cap. fin. De Decimis* inhibitum erat, ne Decimas illas ad alium quemcunque transferre poſſent, quam ad Eccleſiam illam, à qua illas in feudum acceperant.

Verum, cum hæc alienationis prohibitio aliquatenus videretur cohibere conditionem Decimarum infeudatarum, quæ ex contractu & conventione ad Laicos tranſlatæ, naturam quaſi rerum profanarum videbantur induiſſe, paulatim hæc juris prohibitio in deſuetudinem abiit.

Et quidem teſte Guilielmo Benedicti ad *Cap. Raynutius De Teſtamentis*, verbo *Duas habens filias*; conſuetudo in Regno Galliæ habet; „ quod ſi Decimæ tenerentur per Laicum in feudum, vendi poſſent, etiam aliis ſimiliter Laicis, ſicut alia feuda... Et de facto ſervatum in Francia, quod libere venduntur feuda Decimarum ..... Imo & hic & ubique, ait, citra montes ex generali conſuetudine ſervatur, quod de talibus bonis teſtatur, ſicut de Patrimonialibus & Allodialibus. “

Porro ut Laici hodie ſecure Decimas poſſideant, & in earum poſſeſſione auctoritate Regia manuteneam-

neantur, non requiritur, ut ipſi oſtendant infeudationem ante Concilium Lateranenſe III. factam, ſed ad probandam infeudationem ſufficit dicere, ſe Decimas tanquam infeudatas ante dictum Concilium Lateranenſe poſſediſſe; atque in ea poſſeſſione fuiſſe à tempore memoriam hominum excedente; vel per aliqua antiqua documenta titulum præſumptivum antecedentem oſtendere; ubi notat Carolus Fevret *Tract. De Abuſu lib. 6. cap. 2. §. 1.*

Cum ergo hæ Decimæ titulo feudi à Laicis hodie poſſideantur quaſi bona Patrimonialia, ut etiam ad hæredes tranſeant; neque in Laicos niſi ſub onere aliquo inſtar feudorum tranſierint; non ſine fundamento dubitatum fuit, num ſimiles Decimæ portioni congruæ Parochorum eſſent ſubjectæ.

Illud in primis conſtat, & rerum judicatarum auctoritate firmatum eſt, Decimas infeudatas à Laicis poſſeſſas non niſi deficientibus Decimis & proventibus Eccleſiaſticis in contributionem congruæ portionis ſubſidiarie aſſumi poſſe; ita ſæpius judicatum refert Brodeau in notis ad Lovetium *litt. P. cap.* 8. ibidem affirmans, quod cum *anno* 1633. agitaretur, num in portionem congruam Decimæ infeudatæ à Laicis poſſeſſæ concurrere deberent, in hoc omnes conveniſſe, Decimas illas non niſi ſubſidiarie omnibus Parochiæ Eccleſiaſticis proventibus excuſſis, aſſumendas. Itaque judicatum teſtatur Claudius Henrys in ſua collectione Arreſtorum *tom. 1. lib. 1. quæſt.* 27. & tanquam indubitatum tradit Zypæus *Conſult. 4. De Parochis n.* 2. „ Nam ad Laicos quod attinet, inquit, „ ad hanc cauſam (congruæ portionis) non ante conveniri poſſunt, quam ſi proventus deſint Eccleſiaſtici, qui ante omnes alios tenentur .... Unde „ Laici Decimarum etiam poſſeſſores ordine tantum „ ſubſidiario ad congruam portionem vocantur. " Choppin. *De S. Pol. tit.* 1. *n.* 10. Charondas *libr.* 1. *reſp.* 34. Hæc Zypæus, qui & ibidem monet: „ Alios „ pleroſque Doctores aſtruere, Decimas hujuſmodi „ omnino eſſe liberas, cum tanquam Patrimonialia, „ eademque immunitate poſſideantur.

Et quidem cum ſuper hac quæſtione, num ſcilicet Decimæ infeudatæ à Laicis poſſeſſæ in contributionem portionis congruæ, ſaltem ſubſidiarie venire deberent, *anno* 1604. coram Regio Senatu dudum in utramque partem diſceptatum eſſet, nihil ob opinionum varietatem concludi potuit; ipſaque quæſtio indeciſa manſit, quemadmodum refert Lovetius in ſuis Arreſtis *litt. P. cap.* 60. ubi rationes utrinque productas videre licet.

Poſt hæc tamen non ſemel eadem quæſtione exorta frequentius deciſum fuit in favorem Parochorum, quod nimirum ipſos Laicos Decimarum infeudatarum poſſeſſores ad dandam portionem congruam, ſaltem ſubſidiarie convenire poſſent: uti videre eſt apud Brodeau & Claudium Henrys locis citatis, & noviſſime *anno* 1662. ſolemni arreſto deciſum refertur in notis recentioribus ad Le Preſtre *Cent.* 1. *cap.* 13. quod Decimæ infeudatæ deficientibus Eccleſiaſticis ſubjaceant congruæ portioni.

Et ſane, ſi Decimæ infeudatæ relevent ab Eccleſia, ſive pro Domino directo recognoſcant Eccleſiam, vel Monaſterium aliudve corpus Eccleſiaſticum; æquum plane eſt ut ſaltem ſubſidiarie in portionem congruam veniant.

Cum enim ex illa recognitione ſeu relevatione colligatur, Decimas illas ab Eccleſia profectas eſſe, atque per conſequens non tantum portioni congruæ fuiſſe ſubjectas, ſed quodammodo Parochis, quibus principaliter Decimæ debentur, ſubſtractas; mens Eccleſiæ aut Prælatorum eas Laicis in feudum donantium fuiſſe videtur, ut illas eatenus tantum retinerent, quatenus aliunde ipſis Parochis ſat eſſet proviſum.

Si vero Dominum temporalem ſive Laicum agnoſcant, & ſub illo relevent, difficilius ad hanc portionem congruam etiam *ſubſidiarie* compellentur.

Hoc quippe caſu ſat veriſimile eſt, has Decimas nunquam fuiſſe penes Eccleſiam, nec proprie fuiſſe Decimas Eccleſiaſticas, ſed plane profanas.

Cum enim primitus feuda & fundi cenſuales conſtitui cœperunt, Toparchæ aliique Nobiles terras ſuas Vaſallis in feudum concedebant cum reſervatione Decimæ aut novæ partis fructuum; cumque hæc portio fructuum annue pendenda plane ſimilis eſſet Decimis Eccleſiaſticis, ſucceſſu temporis & hæc portio à Vaſallis pendenda Dominis temporalibus, nomine Decimæ infeudatæ vocari cœpit; cum tamen ſi originem ſpectemus, nihil commune habeat cum Decimis Eccleſiaſticis, nec ulla appareat ratio, cur potius ratione ſimilium Laicus ad portionem congruam teneatur, quam aliarum rerum ſuarum feudalium aut allodialium.

Hanc inter Decimas infeudatas diſtinctionem in terminis obſervavit, & notavit Zypæus in Jure Novo, *tit. De Feudis num.* 3. aſſeritque: „ Decimas vere infeudatas & laicos Dominos recognoſcentes ac ante Concilium Lateranenſe poſſeſſas, immunes eſſe ab oneribus Eccleſiaſticis reparandarum Eccleſiarum & alendorum Parochorum; non tamen illas, quæ Dominum aliquem Eccleſiaſticum agnoſcunt. Ideoque ad reparandum Eccleſiam de Watermeul damnavit Concilium Brabantiæ Joannem Hooclant 14. Julii 1598. qui ſub ea Parochia Decimas poſſidebat motas ab Abbate Affligemienſi.

Declarat quoque Philippus II. in Edicto ad Synodum Cameracenſem *artic.* 12. ſi probari poſſit, Decimas quocunque titulo ab Eccleſiaſticis ad Laicos perveniſſe poſt Concilium Lateranenſe celebratum ſub Alexandro III. *anno* 1179. eas congruæ portioni Parochorum eſſe ſubjectas.

Inſuper eodem Edicto declaratur Decimas ab Eccleſiaſticis poſſeſſas in contributionem portionis congruæ venire; tametſi olim laicales fuerint, cujuſcunque ſint conditionis, feudalis aut alterius, tanquam jam reverſas ad primam ſuam naturam.

Conformiter ad hoc Edictum non tantum in Belgio, ſed & in Gallia ſæpius judicatum eſt, Decimas etiam infeudatas reverſas ad Eccleſiam eſſe ſubjectas congruæ portioni, ut videre eſt apud Lovetium, & ejus Commentatorem *litt. P. cap.* 60. & Claudium Henrys in collectione Arreſtorum *tom.* 1. *lib.* 1. *q.* 7. ibique dicit: „ Reverſionem Decimarum ad Eccleſiam eſſe favorabilem; quia reducit ad primævam earum naturam, & Eccleſiaſtici potius ſua propria recuperant; quam de novo acquirunt ...... Itaque hodie indubitatum eſt, Decimas infeudatas reverſas ad Eccleſiam fieri Eccleſiaſticas, & ſequi communes regulas aliarum Decimarum.

Quin & portioni congruæ obnoxias eſſe, tametſi titulo oneroſo ad Eccleſiam reverſæ ſint, aſſerit Wameſius *Conſ.* 452. *num.* 7. & id conforme eſſe ſententiæ Senatus Pariſienſis prolatæ 16. Febr. 1628. ex iis quæ recitat Claudius Henrys loco citato, non obſcure colligitur.

Volunt non pauci hæc quidem procedere, ſi Decimæ tametſi infeudatæ ſimpliciter ad Eccleſiam revertantur; ſecus ſi cum onere feudi, ipſumque feudum expreſſe reſervetur: quo caſu credunt eas naturam infeudatarum Decimarum retinere; atque de his eſſe judicandum ac ſi adhuc penes laicos tanquam infeudatæ manſiſſent; quod & veriſimilius Zypæo apparet: *Quamvis*, ait, *Edicta* noſtratia *non conforment*. Reſp. 2. *De Parochiis num.* 6. Et ſane citatum Edictum Philippi II. ad Synodum Cameracenſem indiſtincte loquitur, neque ullam diſtinctionem ponit; ſed generaliter Decimas infeudatas à Laicis poſſeſſas, & ad Eccleſiam reverſas declarat oneri congruæ portionis eſſe ſubjectas.

§. XIV.

Portio congrua in re certa peti poteſt.

SYnodus Tridentina *Seſſion. 7. cap. 7. De Reformatione*, injungens Ordinariis, ut Beneficia Curata Monaſteriis, Capitulis aliiſve Beneficiis unita annis ſingulis viſitentur, vult, ut quidem „ ſolicite providere procurent, ut per idoneos Vicarios, etiam perpetuos, niſi ipſis Ordinariis pro bono Eccleſiarum regimine aliter expedire videbitur, ab eis cum tertiæ partis fructuum, aut majori vel minori, arbitrio ipſorum Ordinariorum, portione etiam ſuper re certa aſſignanda ibidem deputandos, ut animarum cura laudabiliter exerceatur.

Ex hoc Decreto facile colligitur, in ſuſtentationem Vicariorum poſſe quidem aſſignari aliquam fru-

ctuum partem; at proportionem congruam propriè non conſiſtere in aliqua portione Decimarum, cujus annui fructus incerti ſunt, ſed in *certa* & determinata quantitate granorum aut pecuniæ, annuè pendenda.

Hinc videmus, quod Synodi aut etiam Principum Edicta, cum de portione congrua Parochorum aut Vicariorum aſſignanda vel determinanda agunt, nullibi aliquam Decimarum partem aſſignent, ſed certam & determinatam pecuniæ ſummam annuè pendendam.

Neque Parochi aut Vicarii aliquam Decimarum partem poſſidentes, dicuntur habere portionem congruam. Ut vel hinc appareat, portionem congruam proprie conſiſtere *in re certa*, atque eum, qui obligatur ad dandam portionem congruam, eam debere *in re certa* aſſignare, ſi Vicarius aut Parochus congruam portionem petat.

Quare Vicarius ſeu Parochus poſſidens aliquam Decimarum partem, adeo ut etiam ex illa poſſeſſione præſumatur aliqua Decimarum partitio antiquitus fuiſſe facta inter Vicarium & Paſtorem primitivum, tamen Decimas Paſtori primitivo integras remittens, ad petendam congruam portionem admittitur, inquit Carolus Fevret *lib. 6. De Abuſu cap.* 1. §. 14. notatque ibidem, quod in Burgundia Parochus vel Vicarius, cui adjudicatur portio congrua, non dimittat fundationes anniverſariorum, ſed illæ ipſi reſerventur cum oblationibus, cæteriſque, quæ intra Eccleſiam recipiuntur.

Imo & in Gallia aliquando judicatum fuit, quod Parocho aſſignata portione congrua ſalvæ manerent non tantum oblationes, fundationes anniverſariorum & ſimilia, verum etiam Decimæ Novales, & minutiores; at anno 1656. ſolemni Arreſto declaratum fuit, ultra portionem congruam Vicario ſalvas quidem manere oblationes, jura quædam annua, & anniverſaria, at Decimas omnes etiam minutas, nec non terras & redditus, quos jure Parochiali poſſidebat, Paſtori primitivo eſſe remittendos, qui vice omnium portionem congruam aſſignare debet. Ita videre eſt apud Henrys in Collectione Arreſtorum *tom.* 1. *lib.* 1. *qu.* 27. & in Annotationibus ad c. 24. *Cent.* 1. Le Preſtre.

Unde monet Tournet *litt. P. cap.* 120. „ Notandum, quod Curatus accipiens portionem congruam „ & Canonicam, non niſi illam prætendere queat cum „ ſua domo Paſtorali & oblationibus. Tenetur autem „ dimittere terras amortizatas, & aliud quodvis patrimonium ſuo Beneficio unitum; nihilominus ſi ſint „ terræ oneratæ anniverſariis, hæ illi manebunt, ſine „ diminutione ſuæ portionis. Hæc ille.

Itaque liberum ſemper eſt Vicario congruam petere portionem, modo Decimas, & proventus Beneficio ſuo annexos Paſtori primitivo, aut Decimarum poſſeſſori dimittere velit.

Neque dubitari poteſt, quin Parocho aliiſque animarum curam ſuſtinentibus conveniat, portionem congruam ſuper *re certa* potius habere, quam Decimarum partem.

Quis enim neſcit, quas curas ſecum trahat Decimarum collectio, ſi eas Parochus ſeu Vicarius per ſe, ſive familiam ſuam faciat? Quæ ſane non modicum in functionibus Paſtoralibus impedimentum generant.

Si vero eas aliis elocet, quantæ ex ea elocatione natæ non ſunt ortæ difficultates, & nonnunquam contentiones cum ſubditis, dum ab his ſolutio exigenda eſt? Quæ murmurationes & obloquia adverſus Parochum hinc non naſcitura timentur? Dum facile ſibi perſuadent in eorum elocatione nimium à Parocho exigi, aut unum alteri ex quadam humana conſideratione præferri, atque hinc affectus erga Parochum diminuitur, & charitas frigeſcit.

Si ergo tantopere olim Sancti Patres deſideraverint, ut Epiſcopi & Miniſtri Eccleſiæ ab omni rerum temporalium cura poſſent eſſe liberi, ut liberius miniſterio verbi & orationi vacare poſſent; quemadmodum videre eſt apud Chryſoſtomum *Homil.* 27. *in Matthæum*, quidni utcumque Parochi cæterique curam animarum gerentes à Decimarum cura & ſolicitudine liberabuntur, certa ipſis portione annua in ſuſtentationem aſſignata, quo liberius, & ſine rerum corporalium curis, & diſtractionibus toti poſſint miniſterio verbi & orationi ad inſtar Apoſtolorum inſtantes eſſe.

§. XV.

Qui Competentiam petere poſſint.

Decimas, alioſque Eccleſiæ redditus præcipue ſpectare ad ſuſtentationem eorum, qui ſpiritualia populo exhibent, ſive ut cura animarum laudabiliter exerceatur, expeditum eſt.

Hinc non tantum ex Decimis & proventibus Eccleſiaſticis deſumendam eſſe portionem congruam Parocho aut Vicario perpetuo ſufficientem; ſed talem, quæ & Presbyteris ad curam Parochiæ cum Parocho ſuſtinendam neceſſariis ſufficiat, ſupra *paragr.* 8. dictum fuit.

Et licet Parocho principaliter incumbat non ſibi duntaxat, ſed etiam Presbyteris ſubſidiariis portionem congruam petere, tamen ſi Epiſcopus judicaverit propter amplitudinem & extenſionem Parochiæ in aliqua Eccleſia ſuccurſali Presbyterum eſſe neceſſarium, iſque auctoritate Epiſcopi ibidem divina celebret, hic poterit Parocho negligente portionem congruam petere, uti judicatum refert Tournet *litt. P. cap.* 119.

Ulterius, cum interſit Epiſcopi, eique incumbat providere ut Eccleſiis Parochialibus de ſufficientibus & idoneis Miniſtris provideatur; imo & ipſi injungat Synodus Tridentina, ut per Beneficiorum unionem, aut Primitiarum vel Decimarum aſſignationem, aut qua commodiori ei videretur ratione, curet, ut tantum colligatur, quod pro Rectoris ac Parochiæ neceſſitate decenter ſufficiat, dubitari nequit, quin Epiſcopi ſit, omni modo allaborare, ut congrua portio aſſignetur non tantum ipſi Parocho, ſed etiam tot Presbyteris, quot neceſſarii ſunt, ut Parochiæ neceſſitati decenter ſatisfiat, & cura animarum laudabiliter exerceatur.

Denique ad portionem congruam agere poſſunt ipſi Parochiani; „ Quia ſua intereſt, inquit Zypæus „ *Conſult. 6. num. 2. De Parochiis*, bonum habere „ Paſtorem; eumque commodius ſint ſemper inventuri, ſi dos detur liberalis. „

Imo frequenter expediret, ut incolæ aut Epiſcopus potius ad congruam portionem, aut ejus augmentum agerent, quam ipſe Parochus; ne hic ex avaritia agere videatur.

Adhæc cum populi non tantum interſit habere bonum Paſtorem, ſed etiam tot Presbyteros, quot requiruntur ad curam Parochiæ laudabiliter ſuſtinendam, ſi Parochus & Epiſcopus hujuſmodi Presbyteros non aſſignent, eiſve portionem congruam petere negligant; poterunt Incolæ pro portione congrua his Presbyteris neceſſaria inſtare: cum injuſtum ſit, ut Decimæ & redditus Eccleſiæ ab aliis retineantur, ac interim populus ſpiritualibus ſubſidiis privetur.

Hoc titulo nuper admiſſi fuere à Senatu Brabantiæ Incolæ Gelenſes ad petendam portionem congruam pro Presbyteris, qui una cum Parocho functiones Paſtorales obirent.

Et licet Decimatores opponerent, proprie ad Vicarium Apoſtolicum Buſcoducenſem ſpectare Presbyteros ſive Vicarios ad curam Parochiæ neceſſarios deſignare, ipſum vero hactenus non judicaſſe, eos eſſe neceſſarios; nihilominus Senatus conſiderans, Parochiæ illius amplitudinem atque extenſionem, nec non populum adeo eſſe numeroſum, ut evidens eſſet, unum rectorem non poſſe ſufficere Eccleſiaſticis Sacramentis rite adminiſtrandis, cæteriſque functionibus Paſtoralibus obeundis, judicavit Parocho alios duos Presbyteros adjungendos; quorum unus à Parocho, alter à reliquis Decimatoribus portionem congruam acciperet: uti ex Sententia ad calcem præſentis Tractatus adjecta videre licet.

§. XVI.

Quæ in Competentiam ſeu Congruam Portionem imputanda ſint?

Rebuffus in Tractatu *De Congrua Portione qu.* 11. quærens, quæ debeant Vicario computari in congrua portione, reſpondet: „ Omnia certa, quæ „ „ habet

„ habet ratione ſui Beneficii, ſeu Vicariæ: Et ſic omnia quæ jure ſuo Eccleſia habet, computantur pro congrua portione: omnia vero alia, quæ non habet jure ſuæ Eccleſiæ, ſed extra, non ei computantur, argumento *leg. in quartam, ff. ad legem Falcid.* ubi hæres omnia, quæ capit jure hæreditario in quartam partem falcidiæ imputat; alia vero, quæ alio jure capit, non.

Hinc ulterius tanquam conſequens infert: „ Non computari ei anniverſaria ratione prædicta, & quòd in his majus habeat onus, & ab ipſo recipiunt gratia remunerationis, ideo non debet ei computari in ſua congrua portione, nempe ſi quid ex his cauſis lucratus ſit filius, quam ex ſubſtantia Patris, omnia quaſi jure adventitio eum lucrari vult Imperator, *leg. Scimus, §. Repletionem, C. de inoffic. Teſtam.* Sic & cum Vicarius aliquid habet pro Miſſis laicorum legato in Eccleſia fundatis per alios quam per fundatores, hoc habet præcipuum: nec debet ei computari in ſua congrua portione .... Adhæc quod Nobilis ob Sacellum, vel ædiculam in Eccleſia conſtructam det penſionem Vicario, non debet computari in congrua portione, quia hoc non habet ratione ſui Beneficii, ſed Capellæ fundatæ ibi.

Si ergo Beneficium ſimplex, aut aliqua fundatio auctoritate Epiſcopi unita, ſive incorporata ſit Beneficio Curato, indubie proventus illius ſunt computandi in portionem congruam, quandoquidem per unionem ſive incorporationem, proventus hujus uniti Beneficii, vel fundationis ſunt facti proventus Beneficii Curati; idque eo maxime intuitu, ut per illius proventus Parocho de congrua portione eſſet proviſum.

Cumque per ſimilem Incorporationem Beneficium incorporatum quodammodo ſupprimatur, & in Beneficium Curatum, cui Incorporatum eſt, quaſi transfundatur, hinc eſt, quod onera Beneficii ſimplicis, etiam in Beneficium Curatum tranſeant; & onera Beneficii Curati poſt incorporationem reputentur; ac propterea Curatus ea onera tanquam ſua propria ſubire teneatur.

Quare, ut ſuperius monui, in unione, ſive incorporatione Beneficiorum, aut fundationum attendendum, ne occaſione hujuſmodi incorporationum tot onera Parocho imponantur, ut neceſſariis ſuis functionibus Paſtoralibus rite fungendis minime ſufficiat. Ipſe quoque Judex in determinanda portione, dum rationem proventuum Beneficiorum unitorum, ſive incorporatorum habet, indubie & onerum, ratione illorum Beneficiorum unitorum, Parocho incumbentium habeat neceſſe eſt.

Sed quid ſi Epiſcopus, aut Patronus Eccleſiaſticus ad portionem congruam adſtrictus, Beneficium ſimplex Parocho, ſive Vicario conferat; citra tamen unionem ſive incorporationem ipſi Beneficio Curato; ita ut Vicarius Beneficium illud non obtineat jure ſui Beneficii Curati, ſive Vicariæ, ſed ſpeciali titulo collationis, aut præſentationis? Sane cum detur Epiſcopis poteſtas, non tantum per Beneficiorum unionem, primitiarum vel decimarum aſſignationem, aut per Parochianorum ſymbola ac collectas, ſed qua commodiori eis videbitur ratione, tantum redigendi, quod pro Rectoris ac Parochiæ neceſſitate decenter ſufficiat, non apparet, cur Epiſcopus haud poſſet per ſimplicis Beneficii, aut alicujus fundationis collationem, citra unionem, ſeu incorporationem, Rectoris ac Parochiæ neceſſitati ſatisfacere: atque Parochi ſuper congrua portione poſtulationem excludere: maxime cum finis congruæ portionis ſit, ut Parochi & Parochiæ neceſſitati ita ſuccurratur, ut cura animarum laudabiliter exerceatur. Qui finis ſi per proventus Beneficii Vicario ab Epiſcopo, aut Patrono collati habetur, ceſſare debent media ad finem obtinendum ordinata: præſertim cum Beneficium illud ab Epiſcopo, aut Patrono Vicario cenſeatur collatum, aut expreſſe conferatur, ut per illius proventus Parocho de portione congrua ſatisfiat. Alia ratio eſſe poteſt, ſi quis extraneus volens gratificari Parocho, aut Eccleſiæ Parochiali, fundationem aliquam pinguem, & onera ordinaria excedentem faciat.

Fundator quippe ſimili caſu intendens ſuam in Parochum, aut Eccleſiam Parochialem liberalitatem & munificentiam oſtendere, non cenſetur eam fundationem ſeu ejus proventus in competentia velle computari; quia ſic non tam Parocho, aut Eccleſiæ Parochiali gratificari, quam ipſis Decimatoribus, vel Patronis ad Portionem congruam adſtrictis, velle videretur.

Itaque ſimili caſu procedunt, quæ de Sacello à Nobili aliquo in Parochiali Eccleſia fundato ex Rebuffo retulimus.

§. XVII.

An in taxanda Portione Congrua attendendæ ſint Oblationes, præſertim quæ offeruntur in adminiſtratione Sacramentorum.

CUm oblationes dependeant à mera & voluntaria Fidelium devotione, neque ulla quoad eas coactio Fidelibus imponi ſoleat; imo in Sacramentorum præſertim adminiſtratione omnis earum, vel minima coactio ſpeciem Simoniæ, aut ſaltem turpis quæſtus ſuſpicionem ingerat, duplici titulo eas ab imputatione in congruam portionem eximendas eſſe ratio ipſa ſuadet.

Si enim in portionem congruam imputarentur, ita nimirum, ut ex illis ſuſtentationem Parochus accipere deberet, jam à mera liberalitate populi Parochi ſuſtentatio dependeret; & quandocunque populo, vel non placeret, vel non videretur, aut non eſſet opportunum oblationes facere, Parochus ſua deſtitueretur ſuſtentatione.

Adhæc continget, quod Parochus dum ſe ex oblationibus voluntariis Parochianorum debere victitare videt, facile vitiis & deſideriis Parochianorum connivebit: atque ita per hujuſmodi congruam portionem nullatenus Parochi ac Parochiæ neceſſitati ita providebitur, ut cura animarum *laudabiliter* exerceatur.

Hinc non immerito tanquam indubitatum tradit Rebuffus in prædicto Tractatu *num.* 86. oblationes cum ſint incertæ, non computandas in congruam portionem Vicarii.

Similiter Grimaudet *lib.* 2. *de Decimis cap.* 8. *n.* 29. *&* 30. ait: „ Aſſignatio portionis congruæ ſeu Canonicæ debet fieri de bonis certis & patrimonialibus ipſius Eccleſiæ Parochialis, quæ debent aſſecurari ab illo, qui ea in portionem congruam aſſignat: & ſi evincantur in totum, aut pro parte quocunque titulo, tenetur aſſignare alia bona ſpectantia ad Eccleſiam Parochialem; nec tenentur Vicarii, vel Curati perpetui alia bona in vicem illorum accipere. Neque præcomputantur oblationes, quæ pertinent ad Vicarium tanquam Altari præſidentem: neque denarii, qui ratione particularium precum diſtribui ſolent, quia hi denarii ſunt incerti. “ Atque ita frequenter judicatum eſſe teſtatur Brodeau ad Loventium *litt. D. num.* 8.

Verum præterquam quod oblationes voluntariæ generatim incertitudinis titulo in portionem congruam merito non computentur, ne ſuſtentatio Parochi à mero & gratuito beneplacito Parochianorum dependeat, multa præterea ſunt, quæ ſuadent, ut ea quæ in Paſtoralibus functionibus à populo voluntarie offeruntur in portionem congruam minime imputentur; neque eorum in taxanda portione congrua ratio ita habeatur, ut Parochus, aut alii curam animarum ſuſtinentes ex illis ſuſtentationem accipere debeant; adeo ut ſi ea deficerent, Parocho aliiſque curam animarum gerentibus ſua honeſta ſuſtentatio deeſſet.

Si enim Sacerdotes ex oblatis in adminiſtratione Sacramentorum, aut aliis functionibus Paſtoralibus neceſſaria ad honeſtam ſuſtentationem quærere jubeantur, jam neceſſitate vivendi quodammodo cogente, hujuſmodi oblationes ſi non expreſſe, ſaltem tacite exigent.

Fiet quoque eadem urgente neceſſitate, ut facile ad ſordidas, atque de Simonia, turpive quæſtu multum ſuſpectas exactiones delabantur: prætexentes non eſſe mercedem Sacramentorum, quod alimentorum causa Sacerdotibus datur; quo ſimili prætextu jam olim Epiſcopi aliqui Orientales, teſte Theodoro Balſamone, Simoniacas varias exactiones in ordinationibus tegere conabantur.

Adhæc, quis non videt, quantopere erga ſacras functiones & Sacramenta diminuatur populi reverentia, & de eorum dignitate idea, dum videns, quod illa Sacerdotum victui ſubſervire debeant, videntur que ea reſpectu Sacerdotum eſſe ad inſtar artis de pane lucrando.

Præ-

Præterea dum Sacerdotes ex illis victitare debent, idque populus non ignorat, perſuaſum facile populo eſt, quod in adminiſtratione Sacramentorum, aliiſve ſacris functionibus ſemper aliquid offerre, & quidem pro ea conditione, qua vulgo quiſque reputatur, debeat; & ni offerat, avaritiæ, aut etiam injuſtitiæ quandam notam ſe incurſurum; quaſi ſubtrahantur ea, è quibus Sacerdotes vivere debent.

Quis vero ſat eloquatur, quæ inde pauperum, præſertim quorum paupertas publice nota non eſt, murmura atque obloquia; quod nihil in Eccleſia *gratis* dari videatur; omniaque ad Sacerdotum quæſtum, & ad pauperum oppreſſionem in Eccleſia appareant inventa.

Denique juſtum non eſt, ad plebis populique gravamina indies excreſcentia continue, & ſine intermiſſione per Eccleſiaſticos adjici: quod contingit dum Monaſteria & Capitula Decimas à plebe ac populo recipiunt; nec ſufficientem ex illis Parochis, cæteriſque curam animarum ſuſtinentibus portionem aſſignant, ſed eos cogunt, ut è mendicatis, & quaſi extortis plebis oblationibus ſuſtentationem quærant; atque ita ultra Decimas Parochorum ſuſtentationi ſufficientes miſera plebs ad ſimiles oblationes ſenſim cogitur; cum tamen Decimis ſufficientibus ab omni ulteriori contributione pro Parochi alimentatione plebs abſolvi deberet.

Quandiu Decima ſufficit, ait Antonius Faber ad tit. Codicis de Epiſcop. & Cleric. defin. 25. *nihil eſt, quod præterea exigi debeat à Parochianis, quia nec aliud quam Decimas & Primitias Deus à hominibus exigit.*

Ob hæc aliaque, quæ Sacramentorum reverentiam & devotionem in populo nata ſunt diminuere, imo & neglectum quendam inducere, notamque avaritiæ, turpiſve quæſtus, quin & Simoniæ Sacerdotibus inurere; nunquam Eccleſia præſcripſit, ut ex oblatis in Sacramentorum adminiſtratione Parochi ſuam quærere tenerentur ſuſtentationem. Quinimo ſolicita de Parochorum aliorumque ſuorum Miniſtrorum ſuſtentatione, modoſque, quibus ea procuraretur præſcribens, ante omnia ſedulo cavendum cenſuit, ut ita de ſuſtentatione provideretur Miniſtris, ut tamen in Sacramentorum exhibitione exacte ſervaretur hoc Chriſti præceptum: *Gratis accepiſtis, gratis date.*

Patres Synodi Colonienſis (*an. 1536. par. 8. Can. 1.*) audiamus: „Supereſt, inquiunt, ut de victu Parochorum diſpiciamus. Hinc in primis, quod Chriſtus docuit, & Sacri Canones maxime ſerio præceperunt, præmittendum duximus, nempe ut Sacramenta Eccleſiaſtica *gratis* miniſtrentur, dicente Domino: *Gratis accepiſtis, gratis date.* Quamobrem neque pro baptizandis, conſignandiſque Fidelibus, neque pro collatione Chriſmatis, vel promotionibus graduum, neque aliis Sacramentis diſtribuendis pretia quælibet vel præmia, niſi quid voluntarie offeratur, recipiendæ ſunt. Neminem quoque ad quæſtuoſas exequias cogi, aut pro ſepultura munus, aut pretium *exigi* volumus."

Et Canone ſequenti ſubjungit: „At cum Lex Divina præcipiat, non alligandum os bovi trituranti. . . . diſpiciendum eſt, ut Parochis Evangelii prædicatoribus certa ac competens ſubminiſtratio victus & veſtitus fiat, idque ad eum modum, ne in adminiſtrandis Sacramentis quidpiam exigendo oneri ſint Parochianis."

Et alterum ejuſdem Provinciæ Concilium, *anno 1549. remedio 3. cap. 10.* „Quod ſi portio Vicariorum ſit acciſa, nec ſufficiat, ut honeſte ac decenter ex ea vivatur, & ea cauſa ſit cur animæ negligantur, aut deſeratur officium, vel ad curas ſordidas Paſtor ille pen victu comparando adigatur; mandat & decernit, ut juſta portio ſecundum reformationem ei de Decimis Collegii, vel Monaſterii bonis aſſignetur, ſive per Epiſcopum loci, ſive per ejus Viſitatores."

Inter Articulos, qui nomine Caroli IX. ad reformationem Eccleſiæ oblati fuere Patribus Concilii Tridentini erat hic XVI. „Ut à Sacerdotali ordine ſordes omnes, & omnis avaritiæ labes procul expellantur, nec ullo prætextu pro rebus divinis quidquam exigatur, curet Epiſcopus, aut per unionem Beneficiorum, aut Decimarum aſſignationem, & ſi id fieri non poterit commode, Principes provideant, ut per Parochianorum ſymbola, & collectas, Plebanus, & cum eo duo, aut plures Clerici habeant, unde vitam congrue traducant, & hoſpitalitatem præbeant."

Sed & à mente Synodi Tridentinæ procul aberrare eos, qui ex hujuſmodi oblationibus, quaſi emendicatis portionem congruam conflandam volunt, Decreta hac de re edita loquuntur.

Vult enim *Seſſ. 7. cap. 7. de Reformat.* ut Vicariis proſpiciatur *de tertia aut majori, vel minori parte fructuum* (non ſcabioſarum & ſordidarum obventionum) *portione etiam* ſuper non fluxa, & caduca, ſed *tertia re aſſignata*; quo ab illis *animarum cura* non mendice, ſordide, ſed *laudabiliter exerceatur*.

Neque vero in hoc Decreto novi aliquid, & inauditi Synodus Tridentina conſtituit, ſed duntaxat ab antiquo ſtabilita, & paſſim ab Auctoribus tradita, & omni æquitati conſentanea confirmavit.

Nam, ut ſupra notatum fuit, in onionibus ſeu incorporationibus Eccleſiarum Parochialium, ſemper in favorem congruæ portionis hæc clauſula atteri conſueverat: *Reſervatis tamen, de ipſis fructibus, & proventibus Beneficiorum ipſorum pro ſingulis perpetuis Vicariis, portionibus, ex quibus dicti Vicarii congrue ſuſtentari valeant, & alia ſibi incumbentia onera ſupportare.*

Hinc Grimaudet *lib. 2. de Decimis cap. 8. num. 29.* ait: „Aſſignatio congruæ portionis debet fieri ſuper bonis certis & patrimonialibus ipſius Eccleſiæ Parochialis."

Ratio ſuffragatur; quippe ſi portio congrua non è certis aliquibus fructibus ac proventibus, ſed inconſtantiſſimis, & continue reciprocantibus obventionibus coaptanda eſt, igitur vita Parochorum eventualis futura eſt; vel dicta portio pro temporum viciſſitudinibus & majori, vel minori Parochianorum liberalitate indeſinenter pingenda erit, ac repingenda, formanda aut reformanda; quod plane eſt Paſtores ad anguſtias miſeræ conditionis detrudere.

§. XVIII.

Honoraria Miſſarum in Competentiam minime imputanda.

INter oblationes plane voluntarias, atque ab arbitrio offerentium pendentes numeranda eſſe Miſſarum honoraria, ſuadet ipſa tremendi ſacrificii dignitas, quæ omnem pactionem, aut licitationem ſuper mercede præſtanda exhorret, & ſacri Canones vehementiſſime & rigoroſiſſime inculcant.

Prohibemus, inquit Synodus Eboracenſis *an. 1194. Can. 3.* „ne Sacerdos Laico ad pœnitentiam venienti obtentu cupiditatis, injungat ut Miſſas faciat celebrare; & illud etiam decrevimus prohibendum, ne Sacerdos aliquis pro celebratione Miſſarum pretio conſtituto pactum ineat, ſed hoc duntaxat quod offeretur in Miſſa recipiat."

Et in Synodo Pariſienſi *anno 1212. part. 1. Can. 11*, Robertus Cardinalis Sedis Apoſtolicæ Legatus, ait: „Viris Eccleſiaſticis monſtrum avaritiæ extirpare volentes, auctoritate Legationis noſtræ in virtute Spiritus Sancti prohibemus, ne pro annalibus Miſſarum faciendis, Laici vel alii aliquid dare, vel legare cogantur in teſtamento: & ne ſuper his aliqua pactio, vel exactio, vel ſub aliqua ſpecie palliata, à Sacerdotibus, vel aliis mediatoribus fiat."

Patres Concilii Toletani *anno 1374. Can. 6.* deplorantes, quod „aliqui Presbyteri deteſtanda & abominabili ambitione cæcati, pro Miſſis per eos celebrandis pecuniam exigerent, & ſuper hoc ac ſi vellent vendere rem profanam impudenter mercarentur; diſtrictius prohibuerunt, ne aliquis Presbyter pro Miſſis celebrandis pecuniam exigat, vel rem aliam temporalem; ſed grate accipiat, ſi aliquid per facientem Miſſas celebrari oblatum ſibi charitative fuerit abſque compacto & conventione quacunque. Qui vero contrarium fecerit, à celebratione Miſſæ per annum noverit ſe ſuſpenſum, & alias pro tam gravi exceſſu ad arbitrium proprii Epiſcopi puniendum."

His conſonans Synodus Mechlinienſis *anno 1670. tit. de Decimis cap. 11.* „Paſtoribus & quibuſcunque Sacerdotibus inhibet ſub pœna ſuſpenſionis, ne per ſe, vel alium, directe, vel indirecte ſtipulentur

„pro

Digitized by Google

„ pro Miſſis votivis ad piorum poſtulationem celebrandis; ſed quod eis ſponte oblatum fuerint accipiant.

Circa idem tempus Octavius Frangipanus Miſſinis Epiſcopus Tricaricenſis, Apoſtolicæ Sedis per Germaniam inferiorem, & Belgarum Provincias Nuncius, in ſuo Directorio Eccleſiaſticæ diſciplinæ Colonienſi præſertim Eccleſiæ accommodato, & à ſacra Facultate Lovanienſi approbato, poſtquam ſtatuit: „ Ut abſtineant omnes Sacerdotes à cujuſvis generis mercedum conditionibus & pactis; nec quidquam pro Miſſis celebrandis, aut quibuſvis aliis divinis Officiis, ſeu Orationibus exigant; mox ſubjungit: Et ſi quando nihil, aut aliquid minus liberali animo honorarii loco eis donatum fuerit, non in hoc contriſtentur, minimeque aliquod indignationis dent indicium; ne de avaritia notentur, vel certe à turpi quæſtu, vel Simoniaca labe non procul abſint, dignitatemque ſuam ex levi cauſa turpiſſima macula conſpurcent. Quin potius, ut oſtendant ſe magno liberalique animo gratis dare, quod gratis acceperunt, ab omni cogitatione, & deſiderio muneris ac honorarii ſe ſemper contineant; & ſi quando aliquid accipere cogantur, illud quamvis exiguum lætiori lubentiorique animo accipiant, memores quod paupercula illa Vidua æra minuta duo quæ ſola habebat, in gazophylacium mittebat.

Si ergo ex mente Eccleſiæ, ipſaque Sacrificii dignitate nihil exigi queat pro Miſſis celebrandis; ac id duntaxat grato animo recipi poſſit, quod *voluntarie offertur*, evidens eſt, honoraria Miſſarum eſſe annumeranda oblationibus à voluntate ac arbitrio Fidelium omnino dependentibus: ideoque plane *incertis*; ſuper quibus portionem congruam conſtitui non poſſe apud omnes in confeſſo eſt, juxta illud Juriſconſultis vulgato: *Venter non pendet ab incerto, nec patitur dilationem.* Vide D. Mean ad ejus Leodienſes *Obſerv.* 286.

Ulterius, ſi Parocho aliisve Presbyteris curam animarum ſuſtinentibus hæc honoraria in portionem congruam aſſignentur, jam Miſſæ Sacrificium tanquam medium ſuſtentationis eſſe debebit, atque ita neceſſitate cogente quodammodo redigentur ad claſſem Presbyterorum, *qui*, ut loquitur Bellarminus, *faciunt de celebratione Miſſarum artem de pane lucrando.*

Adhæc, ſi Parochi eorumque Vice-Paſtores ex celebratione Miſſarum victitare jubeantur, quid inde conſequens, niſi quod vivendi neceſſitate quaſi compellente, Miſſæ Sacrificium modo plane mercenario tractent?

Quis enim ſat deploret horrendum illum atque mercenarium modum, quo Sacro-Sanctum, ac tremendum illud Miſſæ Sacrificium indigniſſime profanatur à Sacerdotibus, ſeu ſæcularibus, ſeu regularibus, qui ex Miſſarum honorariis victum quærunt?

Quis non videt ſimiles Sacerdotes paſſim ad domos mortuarias curſitare, ut Miſſarum honoraria venari poſſint; non ſecus ac mercatores pannorum, candelarum aliive ejuſdem generis homines, ut merces ſuas elocare queant.

Nonne conſpicere eſt, hujuſmodi honorariorum aucupes inſtare pro Miſſis celebrandis, ubi pinguiora ſperantur honoraria, non aliter atque opifices pro operis ſuis elocandis, ubi major ſperatur operarum retributio?

In hæc aliaque ſimilia verendum eſt, ne defectu honeſtæ alimentationis ſenſim incidant Parochi aliive curam animarum gerentes, ſi portionem congruam ex honorariis Miſſarum quærere cogantur.

Præterea dum Parochi aliique curæ animarum intendentes Presbyteri ex ejuſmodi ſcabioſis ac propudioſis obventionibus victitare coguntur, fit, ut eorum apud plebem vileſcat authoritas, atque inter viliores reputentur.

Quis eloquatur, quam vili loco paſſim reputentur Presbyteri, qui è celebratione Miſſarum victum ſuum quæritare jubentur; nonne honeſtiores, etiam ſecundum mundum, dedecori ſibi paſſim ducerent, ſi vel nomen duntaxat haberent, quod ex honorariis victum quærerent? imo ea eſt vulgaris de honorariis idea, ut ea Sacerdotibus, quos honeſtiores reputant, vix offerre audeant.

Denique ſi Paſtores ex honorariis ſuſtentationem accipere cogantur, atque conſequenter honoraria Miſſarum in viris alimentationem accipere; inde contingat ut populus intelligens, Paſtores Miſſas ſpecialiter non offerre niſi pro illis, qui honoraria offerunt, apprehendat, Paſtores non pro pauperibus, ſed pro ſolis divitibus Sacrificium offerre; ipſumque Sacrificium potius pro divitibus, quam pauperibus offerri, atque Paſtorem divitum, & non pauperum mediatorem eſſe. Quæ hinc de Paſtoribus idea?

Si ergo Societatis JESU Fundator S. Ignatius voluerit, ut „ omnes, qui ſub obedientia ſunt Societatis, meminerint ſe gratis dare debere, quæ gratis acceperunt, nec poſtulando, nec admittendo ſtipendium vel eleemoſynas ullas, quibus Miſſæ, vel confeſſiones, vel prædicationes, vel lectiones, vel viſitationes, vel quodvis aliud officium ex iis, quæ Societas juxta ſuum Inſtitutum exercere poteſt, compenſari videatur, ut ſic, inquit, majori cum libertate poſſit, & cum proximorum ædificatione, in Divino ſervitio procedere; “ Si, inquam, hæc ordinaverit hic ſanctus, ut ſodales ſui liberius, & cum majore Fidelium ædificatione in Divino ſervitio procedere queant, an ſuſpicabimur, quod Eccleſia Spiritu Dei animata & directa, non tantum permiſerit, ut ſui Miniſtri hujuſmodi obventiones & eleemoſynas ultro oblatas reciperent, ſed etiam, ut ex illis victitare cogerentur, cum tot obſtaculorum exinde in regimine animarum & Divino ſervitio rite ac digne obeundo, orientium ſequela?

Ex hactenus dictis facile quoque eſt colligere, Epiſcopos, qui in titulum ordinationis computari ſinunt Miſſarum honoraria, nullatenus ſatisfacere Decreto Concilii Tridentini *Seſſ.* 21. *cap.* 2. *de Reform.* quo ipſis injungitur, nullum Clericum ſæcularem ordinare, niſi ipſis conſtiterit, quod titulum habeat, qui ipſi ad victum honeſte ſufficiat.

Synodus enim in principio ſui Decreti declarat, ſe per hanc tituli requiſitionem velle, ne Clerici cum Ordinis ſui dedecore, cogantur defectu temporalium *mendicare, aut ſordidum quæſtum exercere:* Notiſſimum porro eſt nullos ad ſordidiorem quæſtum, ne dicam & mendicitatem, declinare, quam Presbyteros illos, qui ex Miſſarum celebratione victitare coguntur.

Imo ſi verum dicere liceat, credo quod non raro Ordini Sacerdotali per oſtiariam mendicitatem minus dedecoris inferretur, quam per ſordidam illam ac mercenariam honorariorum aucupationem.

Et quis non fateatur, amplius vileſcere Sacerdotum & Sacrorum Ordinum dignitatem per propudioſam illam de honorariis Miſſarum Fratrum Mendicantium victitationem, quam per eorundem oſtiatim inſtitui ſolitam mendicitatem?

An non per hujuſmodi Sacerdotes, qui è Miſſarum honorariis vivunt, contingit id, quod jampridem deplanxit Alvarus Pelagius; nimirum, *tot hodie dicuntur Miſſæ quaſi quæſtuariæ, ut apud populum, vel Clerum Corpus Domini vileſcat.*

Nonne quoque verendum, ne Sacerdotes illi è Miſſarum celebratione ſuam ſuſtentationem quærentes, ex quadam potius conſideratione temporalia & vitæ neceſſaria conquirendi cauſa, quam inſtinctu Spiritus Sancti, veraque devotione ad Altare accedant?

Et ſane qui illorum Sacerdotum ſæcularium ex illis honorariis victitantium, aut Regularium, quorum Communitates illis honorariis ex parte ſubſiſtunt, quotidie celebrandi morem & modum ſerio expenderint; vereor ne cum Patribus Synodi Colonienſis *ann.* 1536. *part.* 2. *cap.* 10. dicere cogatur: „ Terret, nec immerito, nos ſermo Dominicus, qui vetat nos Sanctum dare canibus, & margaritas noſtras projicere ante porcos, dum quoſdam leviculos Sacerdotes illotis manibus pedibuſque, ut in proverbio eſt, audacius in hæc Sacratiſſima Myſteria, quam in profana irrumpere comperimus. Quales ſunt, qui humano affectu tantum, & potius ex more quam ex conſuetudinis ardore ad Altare accedunt, quorum polluta eſt mens, & conſcientia, quos merito horrendum Evangelii exemplum (quod Joannis 13. legimus in hæc verba: *Et poſtquam accepiſſet buccellam, introivit in eum ſatanas:* Et cætera quæ ſequuntur) ad meliorem vitæ frugem, altioremque tanti Myſterii contemplationem revocaret. “

An non magna cum Sacrificii hodie irreverentia conſpicimus, Sacerdotes vitam otioſam, imo multis defectibus, ne dicam criminibus, obnoxiam agentes,

ne-

Digitized by Google

neceſſitate victum quærendi ex ſtipendiis Sacrorum quodammodo compulſos accedere ad *quotidianum* Sacrificium; non ſecus fere atque opifices ad opus ſuum manuale locelli cauſa indies properare ſolent?

§. XIX.

An nulla accidentia in congruam Portionem imputanda?

Accidentia in hac materia vulgo dicuntur obventiones, quæ ultra certos & fixos reddiтus, ſeu proventus Beneficio Curato annexos, vel aſſignatos, quaſi contingenter accedunt.

Hæ obventiones, ſive accidentia duplicis generis ſunt.

Aliæ enim ſunt ex mera plebis liberalitate pendulæ ac profluæ, nec exigi poſſunt; ſed ob ancipitem populi favorem, miniſtrorum gratioſitati, temporumque, ac mercaturæ proſperitati ſe attemperantis, aliaſve circumſtantias, ſemper ſunt admodum incertæ; neque à Parochis annotari ſolent, ſed gratioſe prout offeruntur, accipi: ideoque nec facile ad certam ſummam, computatis retrò aliquot annis, reduci poſſunt, cujus generis ſunt, quæ paſſim in adminiſtratione Baptiſmi, Viatici, Extremæ Unctionis atque mulierum purificatione dari conſueverunt; quæ nullo modo in competentiam computari poſſe ſupra oſtenſum eſt.

Alia ſunt accidentia, ſeu obventiones, quas jam exigi quaſi de jure, uſus vel abuſus obtinuit.

Hujus generis præcipue ſunt, quæ in ſepulturis dari conſueverunt; & communiter *jura funeralia* dicuntur.

Pro ſepultura aliquid exigi, aut peti irreligioſum valde, quin & Simoniacum jampridem judicarunt Patres. „Siquando aliquem in Eccleſia veſtra ſepeliri concediti (ſcribit ad Conſtantium Epiſcopum Medinlanenſem S. Gregorius) ſiquidem parentes ipſius, proximi, vel hæredes pro luminaribus ſponte quid offerre voluerint, accipere non vetamus. Peti vero, aut aliquid exigi omnino prohibemus, nequod valde irreligioſum eſt, aut vos de humanis videamini mortalibus gratulari, ſi ex eorum cadaveribus ſtudeatis quærere quolibet modo compendium.

Hæc Gregorius *libr. 7. Epiſt. 56.* & refertur apud Grat. *diſcept.* 13. q. 12. *cap.* 12. cui conſonant ſequentes tres Canones, in quorum tertio ex Concilio Vaſenſi dicuntur: *Præcipiendum eſt ſecundum Canonum auctoritatem, ut de ſepulturis, & hominibus ſepeliendis nihil muneris exigatur.* Quibus aperte innuit, ſe nihil novi præcipere, ſed quod ante decretum erat, firmare.

Quin & in *capit.* 5. ꝉ *De Simonia*, legitur: „Pro ſepultura ...... nulla cujuſquam pretii exactio attentetur: nec ſub obtentu cujuſquam conſuetudinis reatum ſuum quis tueatur: quia diuturnitas temporis non diminuit peccata, ſed auget.

Et in *Cap.* 9. ꝉ *eod.* ex Concilio Lateranenſe III. arguuntur qui putabant pro ſepeliendis mortuis aliquid exigi licite poſſe, eo quod „legem mortuis, ait, de longa conſuetudine invaluiſſe arbitrentur, non attendentes quod tanto graviora ſunt crimina, quanto diutius infelicem animam tenuerunt alligatam.

Hinc non difficulter conficitur, Patres & Concilia ſuppoſuiſſe, nullam conſuetudinem cujuſcunque temporis has exactiones à Simonia poſſe purgare; ideoque recte notaſſe doctiſſimum Notatorem in citatam Epiſtolam S. Gregorii: „Iſtam Simoniam non ideo malam eſſe, quia prohibita fuit; ſed ideo prohibitam, quia vitium eſt & prava conſuetudo, avaritia, & occaſio ſcandali, irreligioſum quid.

Nihilominus, hiſce ſeveriſſimis Canonum ſtatutis, & Patrum ſententiis quaſi ſpretis, ſeu neglectis, dum conſuetudine jam invaluiſſet, quod fideles paſſim pro ſepultura aliquid offerrent; ipſaque Decimatorum tenacitas plures Parochos cogeret ex illis oblationibus victum quærere, ſenſim invaluit, ut quæ primo gratis & voluntarie offerebantur, & tanquam taliter oblata recipiebantur, tandem etiam ab invitis exigi cœperint.

Huic praxi inducendæ non parum faviſſe creditur *cap.* 42. ꝉ *de Simonia:* ubi redarguuntur Clerici pariter & Laici, illi quidem „quod pro exequiis mortuorum pecuniam exigerent & extorquerent: hi vero quod laudabilem conſuetudinem erga Sanctam Eccleſiam pia devotione fidelium introductam, ex fermento hæreticæ pravitatis nitterentur infringere, ſub prætextu Canonicæ pietatis.

Utrique huic exceſſui occurrens, „pravas exactiones fieri prohibet, & pias conſuetudines præcipit obſervari: ſtatuitque, ut libere conferantur Eccleſiaſtica Sacramenta, ſed per Epiſcopum loci compenſantur, qui malitioſe nituntur laudabilem conſuetudinem immutare.

Huic Decreto innixi nonnulli, cœperunt ea, quæ à fidelibus in ſepulturis jam dudum gratis & ſpontanee offerri conſueverant, habere tanquam comprehenſa ſub illa laudabili conſuetudine, quam obſervari vult citatum capitulum.

Cumque Textus dicat, per Epiſcopum loci veritate cognita eſſe compeſcendos, qui malitioſe nituntur laudabilem conſuetudinem immutare, inde concluſerunt, quod ad ea, quæ à fidelibus hactenus ex laudabili conſuetudine fuerant ultronee oblata vi hujus conſuetudinis continuandæ etiam inviti compelli poſſent; atque hinc factum eſt, ut quæ ſua origine fuerant voluntaria, paulatim facta ſint neceſſaria.

Cui mutationi indubie multum contribuit Parochorum & Sacerdotum ex hujuſmodi oblatis vivendi neceſſitas.

Dum vero ſemel perſuaſum fuit, aliqua ex ſepulturis tanquam debita peti poſſe, varii tituli excogitati fuere, quibus continuo plura peterentur; conventiones & ſtipulationes interponi, non ſine magno populi ſcandalo & pauperum ſæpe incommodo, cœperunt; atque hinc frequens populi de his gravaminibus & ſcandaloſis, ac ſcabioſis exactionibus querelæ; uti videre eſt in Edicto Carolino 23. Martii anno 1528.

Ut his ſuſpectis, & ſcandaloſis conventionibus, ac ſtipulationibus, necnon Parochianorum querelis occurrerent Epiſcopi ac Civiles Magiſtratus, quantum temporum, ac locorum circumſtantiæ, ac conditio patiebantur, certa quædam jura in ſepulturis danda determinantur.

Et quidem illa majora vel minora pro conditione ſepeliendi, dijudicanda ex majori, vel minori pompa exteriori, aut honoratiori loco pro ſepultura eligendis.

De hac determinatione loquitur Synodus Cameracenſis *anno* 1565. *tit. de Decimis cap.* 7. „In Eccleſiis in quibus jura Paſtoralia, vel conventione, vel auctoritate Magiſtratus ſunt ordinata, vel determinata, ea jura maneant, ſi æqua fuerint, ſi minus, vel augeantur, vel minuantur Epiſcopi ac Magiſtratus judicio. In quibus autem non ſunt determinata, ineatur ratio cum eodem Magiſtratu, ut fiat.

Et taxa jurium funeralium Civitatis & Comitatus Namurcenſis, prout illa inita & conventa eſt de mandato Regio cum Concilio illius Provinciæ, deſcribitur ad calcem Synodi Namurcenſis ann. 1639.

Quin in Belgio taxatio ſimilium jurium ægre reciperetur, & difficilius in vim illius actio contra Parochianos concederetur, niſi Regius conſenſus intervenerit, eo quod ejuſmodi jura reputentur, ut collectæ quædam, aut ſymbola Parochianis impoſita, & poſt mortem ab hæredibus ſolvenda; imo in locum Decimarum perſonalium, quæ pleriſque in locis in deſuetudinem abierunt, ſucceſſiſſe dicuntur.

Itaque dum jura utriuſque Magiſtratus Eccleſiaſtici & Civilis conſenſu determinata ſunt, non amplius inter oblationes voluntarias, & à beneplacito populi totaliter pendentes recenſenda ſunt, ſed juribus quodammodo Paſtoralibus fixis & certis; aut ſaltem ad certitudinem non difficulter reducendis annumeranda ſunt.

Cum enim quiſque debeat juxta taxationem certa jura ſolvere, illa à Parochis in libro mortuorum ſolent annotari: cum vero tribus, aut quatuor retro computatis annis fere ſciri poſſit, quot in certa Parochia mori & ſepeliri contingat, facile quoque ſtatui poteſt, ad quam ſummam hæc jura aſcendere poſſint: quia nec mora ab hominum voluntate, neque jura in morte, ſeu ſepultura danda ab eorum arbitrio pendent.

De his juribus intelligenda videtur Synodus Mechlinienſis anno 1570. *tit. de Decanis cap.* 1. ubi portionem congruam inſtitui vult, computatis certis fructibus & emolumentis, ac *incertis, ſeu accidentalibus, quæ ad certam ſummam communibus tribus, aut quatuor annis ultimo præteritis redigi poſſint.*

Hæc

Hæc enim jura, quæ in certa quantitate quodammodo exigi poſſunt, & à Paſtoribus annotantur tanquam jura Paſtoralia, inter proventus Paſtorales certos aliquouſque reduci poſſunt: at oblationes, ab omnimoda ac plena offerentium liberalitate dependentes, & ad quas exigendas nemo admittitur, nec à Parochis notari conſueverunt, ad hujuſmodi certitudinem redigi nequeunt, ideoque nec de his Synodus intelligi poteſt.

Ulterius, quia hæc jura ſpeciem quandam collectarum Parochianis in ſublevamen Parochi, & Parochiæ impoſitarum habent, rationi congruum non videtur, ut hæc Parochianis imponantur in locis, ubi Decimæ Parochi & Parochiæ neceſſitatibus ſublevandis ſufficiunt. Quia autem in pagis Decimæ prædiales ſufficere ſolent, Synodus Cameracenſis anno 1586. *tit. de Decimis cap.* 9. vult, ut „ quoad *Urbes* „ *tantum* habeatur ratio eorum accidentium, quæ „ tribus, aut quatuor annis ſimul computata *aliqua-* „ *liter* ad ſuum valorem in ſingulos annos reduci „ poſſunt: eo quod in urbibus Decimæ ſolvi non „ conſueverint, quibus Parochis ſubveniri queant.

Addit inſuper Synodus Capite ſequenti: „ Si in „ aliquibus locis, accidentia in æſtimationem non „ venire jam uſu receptum fuerit, declarat Sacra Sy- „ nodus ſuæ intentionis non eſſe, ut ab illo uſu, „ in præjudicium Paſtorum recedatur.

Hic non obſcure inſinuat Synodus, non eſſe omnino ex voto, quod hæc accidentia in competentia Paſtorum imputentur; ſed id potius ex neceſſitate tolerari & admitti; cum ſcilicet aliter Parochorum & Parochiæ neceſſitatibus ſuccurri nequit.

Quis enim ignorat, quam facile jurium illorum exactio apud populum Simoniæ, aut ſaltem turpis quæſtus ſpeciem imprimat; dum in ſingulis defunctorum ſepulturis, & quidem pro ſingulorum conditione majora, vel minora jura exigi videt?

Contentiones illæ, quæ ſuper juribus illis inter Eccleſiaſticos excitari ſolent, quanta in populo ſcandala generent, quis ſatis exprimet?

Hæc aliaque in ſcandalum fidelium ex jurium illorum exactionibus quotidie profluentia ſat evincunt, quam merito Eccleſiæ ac Reip. Magiſtratus juncta manu agerent, ut quantum temporum conditio patitur, introduceretur, quod *in leg.* 18. *Cod. de SS. Eccl.* legitur: „ Magna conſtitutio aſſignat magnæ Eccleſiæ Conſtan- „ tinopoleos ſeptuaginta librarum auri redituum, eam „ ob cauſam, ut ſcilicet *exequiæ ſine ſumptu, & gra-* „ *tis* fiant in urbe Conſtantinopolitana.

Et Carolus IX. in Edicto Aurelianenſi ann. 1560. *art.* 15. inhibuit omnibus Eccleſiaſticis quidquam exigere pro adminiſtratione Sacramentorum, *ſepulturis*, aut alia quacunque re ſpirituali, non obſtante prætenſa laudabili conſuetudine & communi uſu: permittens nihilominus cujuſque diſcretioni offerre, quod ſibi videbitur. His conforme eſt Arreſtum Senatus Tholoſani apud Papon. *lib.* 1. *tit.* 3. *art.* 7.

§. XX.

Quis ſit Judex competens in materia Competentiæ?

SIve jus commune, ſive Concilium Tridentinum, atque Synodos Belgicas ſpectemus, cognitio, & determinatio portionis ad Ordinarium loci ſpectat; idque etiam contra exemptos. *Cap.* 2. *de Præbend. in VI. Clem.* 1. *de Jure Patronatus*, *Concil. Trid. Seſſ.* 7. *cap.* 7. *& Seſſ.* 24. *cap.* 13. *de Reformat.* Ideoque etiam à Senatu Regio litigantes ſuper hac materia ad Epiſcopum remiſſi fuere; ut videre eſt apud Brodeau in Notis ad Lovetium *lit. C. num.* 48. Et Renatum Choppinum *lib.* 3. *de S. P. tit.* 4. §. 8.

Verum cum moribus Belgii & vicinarum Provinciarum obtineat, quod Epiſcopi de poſſeſſorio rerum etiam ſpiritualium, ac ſingulariter de poſſeſſorio Decimarum non cognoſcant, ideoque nec per proviſionem poſſeſſionem adjudicare queant; hinc fit, ut quæſtio ſuper congrua Portione, ſeu Competentia hodie paſſim ad Judices Regios devolvatur; ut hi ſaltem per proviſionem congruam Portionem aſſignent.

Unde Antonius Faber in Codice *tit. De Juriſdict. omnium Judicum definit.* 18. poſtquam dixit de congruæ portionis debito cognoſcere Judicem Laicum non poſſe, quoniam ea res ad Ordinarii cognitionem pertinet, ſubjungit: „ Obtinuit tamen præſertim apud Gallos, & apud nos, ut de eo Judex Laicus in- „ cidenter ſaltem & proviſionaliter pronunciet. Ne- „ que id per uſurpationem duntaxat & ſine ratione, „ ut quidam calumniantur; ſed vel ob id maxime, „ quod cum lis ſuper petitorio coram Judice Eccle- „ ſiaſtico magnas plerumque moras ſecum trahat, per- „ mittendum non eſt Curionem & Parochum labo- „ rare interim inopia, & alimentis deſtitutum neceſ- „ ſariis animarum ſibi commiſſarum curam ſalutem- „ que deſerere. Intereſt namque Principis Reipublicæ „ providere, ne quid tale accidat. Ideoque & ad Prin- „ cipem Principiſque Magiſtratum ea cura pertinet, „ non ſolum ſi Parochus probet ſe eſſe in quaſi poſ- „ ſeſſione percipiendæ congruæ portionis (qui caſus „ nullam haberet dubitationem, cum etiam in Bene- „ ficialibus poſſeſſorii cognitio ad Judicem Laicum „ ſpectet, ut ſæpius diximus) ſed etiamſi nulla poſ- „ ſeſſionis ejuſmodi probatio adferatur. „

Eandem apud Belgas conſuetudinem eſſe, quotidiana & notiſſima praxis manifeſte oſtendit.

Et quidem hæc ſententia proviſionalis, ait Brodeau loco citato, manet & executioni mandatur, donec per tres ſententias conformes coram Judice Eccleſiaſtico petitorium plene fuerit evacuatum; & hæc eſt, ait, praxis Curiæ, pluribus Arreſtis confirmata: notatque Officiali Curiæ Eccleſiaſticæ fas non eſſe, pendente petitorio, Vicario minorem portionem aſſignare per proviſionem, quam Judex Regius aſſignaverat: & ita judicatum duodecimo Februarii 1637.

Adhæc, quia Decimæ infeudatæ à Laicis poſſeſſæ moribus hodiernis tanquam feuda, & bona profana ac patrimonialia reputantur, etiam cognitio non tantum ſuper poſſeſſorio, ſed & petitorio harum Decimarum privative ad Judices Regios ſpectat: cumque portio congrua faciat *partem Decimarum*, cognitio de portione congrua, quæ prætenditur ex Decimis infeudatis, omnimode devoluta eſt moribus noſtris ad Tribunal Regium, nec poteſt Judex Eccleſiaſticus ullatenus cognoſcere de congrua portione, ſi Decimæ, è quibus portio petitur, à Laicis poſſideantur, & infeudatæ eſſe prætendantur. Vide late Brodeau ad Lovetium loco citato. Et Rebuffum *tract. de Portione Congrua quæſt.* 7. ubi aſſerit, quod ann. 1557. „ admiſſa fuit cauſa ad Judicem Regium cujuſdam Curati, qui „ petebat Decimas coram Judice Eccleſiaſtico & Por- „ tionem congruam, à quo fuerat appellatum tan- „ quam ab abuſu, dicens Decimas eſſe infeudatas, & „ abuſive judicatum decrevit Curia. „ Plura Arreſta ſimilia notat Tournet *lit. P. cap.* 108.

EPILOGUS EX MOLANO,

ORATIONE DE DECIMIS DEFENDENDIS

Capite finali.

ILlud poſtremum ſit, quod per viſcera miſericordiæ Dei rogo Canonicorum & Monachorum Collegia atque Capitula, ut Decimas ſuas non defendant ſordide contra Paſtores ſuos; ſed meminerint, primo loco eas deberi Paſtoribus, ut videlicet exinde duplicem honorem, hoc eſt, abundantem Competentiam, ac ſuſtentionem percipiant. Quare quod eis Canonice debetur, qui præ reliquis portant pondus diei & æſtus, hoc integre ac ſine ulla moleſtia percipiant. Imminuatur potius numerus Monachorum & Canonicorum. Nimia enim abſurditas eſt, Paſtores Canonica portione Viros Eccleſiaſticos defraudare, quod nemo vir bonus flagitare, neque ullus Epiſcopus tolerare poteſt. *Hæc* MOLANUS.

APPENDIX PRIMA.

Reſponſum Doctorum Lovanienſium in materia Competentiæ.

CASUS.

IN Pago N. quondam aſſignata fuit certa portio Decimarum in ſuſtentationem Paſtoris, quæ intercepta Civitate Bredana (ſub cujus territorio Pagus N. eſt ſitus) integra per Hollandos confiſcata & ablata eſt; adeo ut ab eo tempore Paſtor ſuſtentationem ſuam accipere coactus ſit ex voluntariis Collectis ſeu oblatis Parochianorum, non ſine magno eorum tum ſpirituali, tum temporali incommodo.

Quod enim animarum regimen detrimentum patiatur per hoc, quod Paſtor ex voluntariis oblatis ſubditorum vivere cogatur, facile poteſt intelligi. Quid enim frequentius, quam ut Parochiani voluntarias illas collectas renuant, ſi Paſtor eorum vitiis viriliter obſiſtat, nec concupiſcentiis conſentire velit; atque ita inſenſibiliter fit, ut eo timore etiam perculſus Paſtor, ſubditorum vitia, aut diſſimulet, aut palpet, vel etiam placentia loquatur. Quod temporale attinet, Parochianos non poſſe ſine eorum incommodo, ſufficientem ſuſtentationem Parocho ſubminiſtrare, hodiernæ præſertim temporum calamitates atque graviſſimæ onerum impoſitiones per Status Hollandiæ per ſe loquuntur. His ita conſtitutis.

QUÆRITUR I.

AN Abbatiſſa & Principiſſa Torrenſis, quæ etiam hodie in prædicto Pago retinet omnes Decimas etiam novales, ad minus annue valentes quatuor millibus florenorum, non teneatur in conſcientia, & ex juſtitia, ex Decimis aſſignare congruam portionem ipſi Paſtori, non obſtante quod Paſtor congruam portionem olim habuerit; & an Epiſcopus Antverpienſis (ſub cujus Diœceſi Pagus N. continetur) non poſſit & debeat prædictam Abbatiſſam ad portionem illam congruam cogere & condemnare.

QUÆRITUR II.

AN Portio congrua non debeat aſſignari, ſaltem in hoc caſu, ſine conſideratione eorum, quæ in adminiſtratione Sacramentorum accipi poſſunt; quia etſi ſemper, ut minus ſpeciem mali præſeferat temporalium ſuſceptio in adminiſtratione Sacramentorum, maxime tamen in hoc caſu nata eſt parere ſcandalum propter Hæreticos, qui videntes Paſtores victitare ex adminiſtratione Sacramentorum, facile credunt & aliis perſuadent, illa ad quæſtum Sacerdotum eſſe inventa.

RESOLUTIO.

DEcimas & oblationes ex intentione offerentium & Eccleſiæ mente principaliter offerri in alimentationem & ſuſtentationem Paſtorum aliorumque in vinea Domini laborantium, nemo dubitat: quare Decimæ ſi ad alios transferantur, nonniſi cum onere ſuſtentandi Eccleſiæ Miniſtros tranſeunt. Hinc frequentiſſimæ illæ adverſus Decimarum, aliorumque proventuum Eccleſiaſticorum Poſſeſſores huic ſuo oneri non ſatisfacientes, Conciliorum ac Summorum Pontificum querelæ.

In quibuſdam, ait Innocentius III. in Concilio Lateranenſi, extirpandæ conſuetudinis vitium inolevit, quod Eccleſiarum Patroni & aliæ quædam perſonæ proventus ipſarum ſibi penitus vindicantes, Presbyteris earum ſervitiis deputatis, relinquant adeo exiguam portionem, quod ex ea nequeant ſuſtentari. Unde fit ut in his Regionibus pene nullus inveniatur Sacerdos Parochialis, qui ullam, vel modicam habeat peritiam literarum. Quare ſtatuimus, ait, ut conſuetudine qualibet non obſtante, portio Presbyteris ipſis ſufficiens aſſignetur. *Cap.* 30. *De Præbendis*.

Similem querelam in Epiſtola Decretali Alexandri III. juri communi incorporata, *Cap. de Monachis* 12. *De Præbendis*, reperimus *De Monachis, qui Vicarios Parochialium Eccleſiarum ita gravant, ut hoſpitalitatem tenere non poſſint*, ad Vigornienſem Epiſcopum ita ſcribit: „ eam providentiam habeas, quod ad præſentationem Monachorum nullum recipias; niſi tantum ei de proventibus Eccleſiæ coram te fuerit aſſignatum, unde jura Epiſcopalia poſſit perſolvere, & congruam ſuſtentationem habere.

Quibus conſonat Concilium Tridentinum *Seſſ.* 24. *cap.* 13. *de Reformat.* ſtatuens, ut in Parochialibus Eccleſiis, quarum fructus adeo exigui ſunt, ut debitis oneribus nequeant ſatisfacere: „ curet Epiſcopus ſi per Beneficiorum unionem, non tamen Regularium, id fieri non poſſit, ut primitiarum, aut Decimarum aſſignatione … tantum redigatur, quod pro Rectoris neceſſitate decenter ſufficiat.

Ex quibus manifeſtum eſt (quod poſt Rebuffum alioſque Canoniſtas notat Zypæus *Conſult.* 4. *de Parochiis*) *uniones Eccleſiarum non aliter fieri, quam ſub onere alendi Parochum*, Cap. 2. §. 2. de Decimis in VI. *neque primitivos Parochos aliud prætendere poſſe ſibi datum, quam deducto onere quod excreſcit.*

Cum igitur D. Abbatiſſa Torrenſis omnes Decimas etiam novales poſſideat in Pago N. Indubie onus alendi Parochum ipſi incumbit: neque ad collectas Parochianorum veniendum eſt, quouſque Decimæ ſuperſint; neque Concilium Tridentinum Parochialibus Eccleſiis per Parochianorum ſymbola ac collectas, niſi in defectu Decimarum provideri voluit.

Neque refert Parocho ſemel aſſignatam fuiſſe portionem congruam, quia, ut rurſus poſt alios Canoniſtas

niſtas rectè notat Zypæus *Conſult. 4. de Parochiis*; „ Patrono Eccleſiaſtico, ſeu Parocho primitivo non „ ſufficit ſemel functum eſſe in erectione novæ Pa- „ rochiæ aut unione, ſuo officio, aſſignata portione „ congrua, tum quia in unionibus, ut ea clauſula, „ quæ de congrua Vicariorum portione agit, & jus „ Tridentini *Seſſ. 7. cap. 7. de Reformat.* eſt perpe- „ tuum... tum quia munus, & onus reale eſt, ut „ fundis ſitis ad viam, flumen, mare, incumbit, „ ut non ſemel tantum teneatur, ſed quoties viæ, „ pontes, aggeres reficiendi ſunt: ſic quoties inſtitu- „ tis præſentatio datur, jubetur Ordinarius congruam „ ante eas portionem curare.

Ex quibus omnibus ulterius concludatur, Epiſcopum Antverpienſem tanquam loci Ordinarium poſſe & debere cogere D. Abbatiſſam, ut Parocho, ratione poſſeſſionis Decimarum, competentem ſuſtentationem exhibeat.

Quod ſecundum attinet, certum eſt multa, eaque graviſſima incommoda nata eſſe oriri, eo quod Parochi ex oblatis in adminiſtratione Sacramentorum ſuam jubeantur quærere ſuſtentationem.

Primò, hinc enim facile eveniet quod Sacramentorum Miniſtri ad ſordidas illas atque de Simonia turpique quæſtu multum ſuſpectas exactiones, per Canones tantopere reprobatas, delabentur, prætexentes non eſſe mercedem Sacramenti, quod alimentorum gratia Parocho datur.

Ulterius, ſi Sacerdotes ex Sacramentis ſua debeant expectare neceſſaria; contingit, ut neceſſitate cogente ea gratis exhibere nequeant: quo natum eſt fieri; ut omnem notam, ac ſuſpicionem Simoniæ, præſertim apud rudem populum, ægre evadant.

Adhæc, quis ambigat quin populi erga Divina Myſteria viléſcat reverentia ac devotio: dum ea nonniſi mediante temporali ſibi exhiberi conſpiciunt? Quinimo dubitari nequit, quin exinde Sacramentorum neglectus non raro oriatur in populo: quid enim ratione & experientia evidentius, quam ea à multis facile in neglectum venire, ex quibus nulla temporalia commoda ſperantur, nec tamen ſine temporali detrimento obtinentur?

Ecquis ſufficiet edicere, quæ exinde pauperum, præſertim quorum paupertas publice non innoteſcit, murmura atque obloquia, quod defectu temporalium ad Sacramenta, ſine paupertatis ſuæ publicatione, aut ſummo in temporalibus incommodo, acceſſum ſibi haud patere conſpiciant?

Adhæc, qua juſtitia Parochiani, qui Parochorum ſuſtentationi Decimas plus quam ſufficientes perſolvunt, rurſus ad nova & ſcabioſa onera conſtringuntur? Non illa profecto eſt Eccleſiæ intentio: hinc in nullo Pontificis, aut Concilii Decreto, in quo de congrua ſuſtentatione Parochis aſſignanda tractatur, de oblatis in adminiſtratione Sacramentorum mentio occurrit: ſed ubique generaliter præcipit, ut *tantum ex Decimis Parochis relinquatur, quod exinde competentem ſuſtentationem habere, & Epiſcopalia jura perſolvere valeant, aliaque onera debita ſupportare*, ut loquitur Pontifex *in cap. 2. de Decimis in VI.* Quin & ipſa Synodus Tridentina Parochorum ſuſtentationi per locorum Ordinarios provideri mandans, non niſi deficientibus Decimis ad collectas procedendum judicavit.

Concilia vero, aut Pontifices, ſi quando in Sacrorum adminiſtratione offerri conſueta titulo ſuſtentationis nonnunquam exigi permiſerunt: id non voluntate, ſed duritia Monaſteriorum, aut Capitulorum Decimas in ſuſtentationem Presbyteri dimittere nolentium factum fuiſſe, rectè notat Chriſtianus Lupus; cujus ea de re hic eſt diſcurſus.

Quæſtio eſt, ait *Differt. 3. proœm. ad tom. 3. Sch. cap. 7.* an iſtam toties, & adeo graviter de Simonia " damnatam, ſeu ante, ſeu poſt adminiſtrationem Sa- " cramentorum, exigendi conſuetudinem purgare po- " tuerit Innocentii III. Synodus Lateranenſis *Can. 66.* " ac probare. Reſpondeo, inquis, à cunctis diſci- " plinæ Eccleſiaſticæ Directoribus optari, ut Eccleſia " in avita caſtitate, ac ſanctimonia manſiſſet, cordis no- " ſtri duritia extorſit aliud permitti, duritia illa quam " apud Rogerum Hevedenſem dicunt Decreta Abrin- " cenſis in Normandia Synodi, ſactæ per Cardina- " les Albertum, ac Theodinum, Legatos Alexandri " III. De exactionibus pro Baptiſmo nihil perfectum " eſt, quia Epiſcopi Normandiæ Decretum recipere " noluerunt. Utique Decretum, quo quid in Baptiſ- " mo exigi vetabatur. Latius hæc referunt Joannes " Promptonus Abbas Jornalenſis, & Gervaſius Mona- " chus Cantuarienſis. Similes in omni Gallia Epiſco- " pos reperit Gualo Cardinalis, qui vel ipſi vel ipſorum " Cathedralia, aut Collegiata Capitula poſſidebant Pa- " rochialium Eccleſiarum Decimas, ideoque volebant " de ipſis ſplendide vivere, & miſeros Parochos eſuri- " re, atque ita cogi ad victitandum de ſolis oblationi- " bus, aut exactionibus Sacramentorum. Crevit aſſidue " malum, & ſua extirpante manu validius reperit lau- " datus Innocentius: Hinc Epiſcopos, & alios Paro- " chialium Decimarum poſſeſſores ad plenam Parocho- " rum ſuſtentationem cogere non valens, antiquam " ſpontaneæ in Baptiſmo & quibuſvis Sacramentis " oblationis conſuetudinem admiſit in legem, ac ne- " ceſſitatem, permiſitque exigi: at poſt datum gratis " Sacramentum non ſacri Miniſterii, ſed Clericalis " alimentationis titulo per debitæ eleemoſynæ me- " dium fit exactio iſta, atque ita pura eſt à lepra " Simoniæ. Attamen Epiſcopi & alii jam dictas De- " cimas poſſidentes Prælati, eorumque Capitula, ac " Monaſteria rigidum coram Deo onus portant dan- " dæ Parochis ſuſtentationis integræ, & miſeras ple- " bes liberandi ab exactionibus variis, ſuſpectis & " offenſivis, ad quas iſti à paupertate coguntur. "

Ex quibus omnibus licet non difficulter appareat juſtitiæ æquitatique parum eſſe conſonum, unquam in portionis congruæ aſſignatione rationem habere oblatorum in Sacramentorum adminiſtratione, præſertim Decimis ſufficientibus, id tamen, vel maxime locum habet in caſu occurrenti, propter ſcandalum Hæreticorum, de quo in ipſo quæſito.

Profectò ſi S. Carolus, ut refert Gloſſanus *lib. 8. c. 4.* noluerit, ut „ Presbyteri quamcumque rem pro adminiſtratione Sacramentorum acciperent, etiam " ſub obtentu eleemoſynæ; ut omnem occaſionem, " ac notam avaritiæ adimeret, utque exacte per om- " nia obſervarent hæc verba: *Gratis accepiſtis, gratis date* " majori profecto jure loci Ordinarius inhiberet Parocho Pagi N. ne propter Hæreticorum ſcandalum, etiam gratis oblata in Sacramentorum adminiſtratione recuſaret. Ita reſolutum Lovanii 7. Septembris anno 1686. & ſignatum erat:

H. Lovans J. U. *Doctor & Profeſſor Primarius.*
N. Chamart J. U. *Doctor & Profeſſor Primarius.*
J. Blanche J. U. *Doctor & Profeſſor Primarius.*

APPENDIX SECUNDA.

Sententia extenſa Concilii Brabantiæ in Cauſa Competentiæ.

Cum in Senatu Regio in Brabantiæ Ducatu per ſupplicam pro parte Rectorum, & communitatis municipii Gelenſis die 13. Novembris 1683. expoſitum fuerit, in dicto municipio reperiri circiter 3000. communicantium habitantium, tam in dicto municipio, quàm in decem appendicibus, quarum aliquæ ſeſqui hora, aliquæ quinque quadrantibus, aliæ una hora ab Eccleſia Parochiali diſſitæ eſſent, aliæ nonnihil viciniores eidem Eccleſiæ; quarum nonnullæ tantæ ſunt conſiderationis, ut integris Pagis & Parochiis æquiparari valeant; ita ut Decimæ ſub prædicta Parochia in tantum excreſcant, ut jam aliquibus annis mille modiis ſiliginis elocatæ ſint ad utilitatem variorum Decimatorum Eccleſiaſticorum; quibus non

obſtantibus nec dum præfatæ communitati proviſum erat de numero competenti perſonarum Eccleſiaſticarum neceſſario ad præſtanda conſueta Eccleſiaſtica Officia; utpote qui in unico Paſtore, & unico Sacellano, ſeu Vice-Paſtore conſiſtat; cujus Sacellani auxilio jam etiam à bimeſtri fruſtrati fuerunt: unde factum, ut juvenes, uti & ſenes privarentur neceſſaria ad ſalutem inſtructione; imo ſæpe morerentur abſque aſſiſtentia, & ſolatio Sacerdotum ex eorundem inſufficientia; nec totius communitatis Confeſſiones præcipuis feſtis excipi poſſent; quæ tandem in pejus ruerent; niſi Supplicantes reſolviſſent deſuper ad hunc prædictum Senatum querelas deferre: quapropter ſe ad eundem convertebant, humillime petentes Citatoriales coram Commiſſariis ad onus Paſtoris, & aliorum Eccleſiaſticorum Decimatorum, ut, coram iiſdem partibus ſummarie auditis, indilate, & per proviſionem deſignetur numerus idoneorum Vice-Paſtorum, qui poſſent præſtare conſueta, & neceſſaria munia Paſtoralia, una cum Paſtore, juxta ſanctum Tridentinum Concilium, & Statuta Epiſcopatus Buſcoducenſis, cui ſubſunt.

Qua Supplica viſa, & examinata in præfato Senatu, Supplicantibus conceſſæ & expeditæ fuerant prædictæ Citatoriales, vi quarum Apparitor Thomas citaverat R. D. Epiſcopum Antverpienſem, uti & Apparitor Jacobus Hullet etiam citaverat D. Abbatiſſam, & Conventuales Monaſterii de Rooſendael, denique Petrus Herman Prætor in Gela accepta authorizatione citaverat D. Melchiorem Vanden Weyer Paſtorem, & D. Decanum, & Capitulares Eccleſiæ Collegiatæ S. Dymphnæ ibidem, ad comparendum 26. præfati menſis Novembris coram D. Vanden Dicke Conſiliario, & Secretario Loyens, tanquam Commiſſariis inter partes deputatis, ad audiendam concluſionem à Supplicantibus prædictis, & dictarum Citatorialium Impetrantibus tunc proponendam: quando dicti Impetrantes comparuerunt per Procuratorem ſuum Charliers, & citati per ſuos reſpective Procuratores Goubau, Mayolet, & Vanden Neuckere. Dicebatque Impetrantium Procurator in verbali tunc habito: ultra id quod in præfatis literis allegabatur, adhuc conſiderandum eſſe, præfati municipii Gelenſis Parochiam extendi ad duo milliaria, cum dimidio in diametro; eſſeque varias domos ex oppoſito etiam tantumdem diſſitas, quarum incolæ ſæpe eodem tempore decumberent, & ſpirituali egerent animæ medicina: ideoque impoſſibile eſſe eiſdem infirmis Sacramenta miniſtrari, viſitari, ſolari, & adverſus diaboli tentationes adjuvari, niſi per competentem numerum Eccleſiaſticorum: præfatum vero Paſtorem ſuper eo admonitum agnoviſſe ſe in iis providere non poſſe, abſque certo Vice-Paſtorum numero: cum uno impedito in Officio Eccleſiaſtico, altero in adminiſtrandis infirmis, adhuc alii neceſſarii ſint ad inviſendos ægros, & obeunda reliqua onera Paſtoralia.

Hinc concludebant Impetrantes, ut ſinguli citatorum in ſolidum, vel ad minus omnes conjunctim condemnarentur, ut Supplicantibus provideant, aut provideri ſinant, de tribus, ut minus Capellanis, ſeu Vice-Paſtoribus, aut ſaltem eo Capellanorum numero, qui judicio hujus Senatus ſufficiant, & capaces ſint, una cum Paſtore ordinario Parochiæ ſervire, & functionibus Paſtoralibus ſatisfacere, tam in excipiendis Confeſſionibus, Catechizationibus, adminiſtrandis Sacramentis, quàm viſitandis, aſſiſtendis, & conſolandis infirmis: idque cum mandato, ut per citatos unicuique Capellanorum annue aſſignetur & detur neceſſaria ipſorum competentia, ad ratam trecentorum florenorum annuè, vel aliam quamcunque, vel majorem ſummam, ultra accidentia, prout Senatus pro cauſæ circumſtantiis arbitrabitur; & in caſu ulterioris litis ſaltem per proviſionem: eo quod cauſa dilationem haud patiatur ob periculum in mora; permittentes interim ipſis citatis, ut via amicabili, vel juris inter ſe diſpiciant, & conveniant, quo ordine & pro qua parte quilibet ipſorum in dictam competentiam concurrere debeat: concludendo cum expenſis; ſuper omnibus petentes jus dici, ſive conjunctum, ſive diviſum prout Senatus ſecundum juſtitiam æquum judicabit. Quibus prædicti duo primi citati, nimirum Epiſcopus Antverpienſis, & Abbatiſſa de Rooſendael, & quartus ſcilicet Capitulum S. Dymphnæ, reſpondentes, ita concluſerant, ut Impetrantes, in quantum contra ipſos requiſierant, & concluſerant in hac ſua requiſitione & concluſione, ſaltem in modo & forma declararentur non fundati & non receptibiles cum expenſis; eo quod jam à quadraginta annis Communitas Gelenſis parum ſit imminuta vel aucta; quæ nunquam fuerit conqueſta de defectu Officiorum Divinorum apud Vicarium Generalem Buſcoducenſem; cui privative competeret illi defectui providere juxta Synodum & Edicta, quæ hanc materiam ſpectant: neque etiam tertius citatus Rector, ſive Paſtor ordinarius Gelenſis unquam fuiſſet conqueſtus; cujus Prædeceſſor laudabiliter functionibus Paſtoralibus ſatisfecerat, cum eo adjutorio Capellanorum ſeu Vice-Paſtorum, quod ſibi neceſſarium judicabat: quo non obſtante adhuc notabiliter patrimonium ſuum auxerat: quemadmodum dictus tertius citatus Paſtor Gelenſis etiam ſimiles Capellanos, ſive Vice-Paſtores aſſumpſerat; & dimiſerat prout judicabat neceſſarium pro munere ſuo Paſtorali obeundo; cui ſuſtinendo non parum ipſi ſubſerviebant (licet citra ullam obligationem) Domini quarto loco citati; quorum quatuor actualiter Confeſſiones excipiunt. Inſuper, quod ex ſupplica, & ratiocinio verbali Impetrantium ſua ſponte proflueret, ipſos nullam actionem habere contra primo, ſecundo, tertio reſpective locis citatos, quæ actionis excluſio ſingulariter locum haberet reſpectu duorum priorum citatorum; eo quod nullas Decimas Eccleſiaſticas levent in Parochia Gelenſi: & quod tertio loco citatus tantum ſolus haberet, quam quatuor ex quarto loco citatis, id eſt, Canonicis S. Dymphnæ; ac inſuper ejus accidentia quotidiana ad majorem ſummam annue aſcenderent, quam annui proventus unius Canonici.

Concluſerat quoque tertius citatus Paſtor Gelenſis in ſuo ſcripto *ad omnes fines*, ad hoc ut Impetrantes declarentur non fundati, nec receptibiles cum expenſis, prout contra ipſum concluſerant 26. Novembris; hac inter reliquas ratione, quod Impetrantes debuiſſent adire Vicarium Generalem Buſcoducenſem, utpote cui privative competit de eorum querelis diſpicere & providere; quod ut adhuc faciant, liberum permittit Impetrantibus; quemadmodum & agere adverſus reliquos Decimatores citatos. Inſuper dicebat, quod tertia pars Decimarum, quam cum Capitulo S. Dymphnæ dividebat, ſibi competeret titulo oneroſo, & Paſtoratus; cujus annui proventus, uno anno reſpective cum altero collato, deductis deducendis via aſcenderent ad trecentos Patacones, quodque ſe ſemper valde laudabiliter exhibuerit in functionibus Paſtoralibus, in catechizando, concionando, Confeſſiones excipiendo, aſſiſtendo & adminiſtrando infirmis, & omnibus ſuis ſubditis; quibus tantum poterat ſatisfacere, totaliter ſeipſum impendendo. Quod ſi quandoque ipſe & Prædeceſſores ſui in commodum ſuum Vice-Paſtores aliquot ſuoque ſumptu aluerint, id ab iis abſque ulla vel minima obligatione factum eſſe. Fateri quidem ſe, ſi permanentes aliqui Vice-Paſtores exiſterent, Communitatem melius curandam, ſolandam, & juvandam eſſe, quam modo defectu permanentium Coadjutorum; & quamquam plane confidat ſe ad petitionem Impetrantium nullatenus teneri, ut tamen oſtendat inclinationem ſuam ad quietem & bonam cum ipſis, uti Paſtor eorum, correſpondentiam, ſi eo adducere poſſint alios citatos, ut aliqui permanentes Vice-Paſtores procurarentur, ſe lubenter pro nona parte contributurum ad id, quod pro competentia eorum, aut via amicabili, aut juris decerneretur; modò vice verſa Impetrantes eum ab omnibus oneribus publicis, pro nona ſua parte, quam in dictis Decimis poſſidet, eximant. Quas rationes aliaſque per citatos allatas ipſi Impetrantes in ſuo verbali rejecerant, ut abuſivas, frivolas & impertinentes; adeoque perſtiterant ſimpliciter loco Replicæ petentes, ut citati ſimiliter perſiſterent loco Duplicæ; utque partibus hinc inde injungeretur ſcribere per *Advertiſſementum*, ut ajunt, quo injuncto, utrinque ita ſcriptum fuit, & concluſum in cauſa.

Poſtque duo primi citati, ſcilicet Epiſcopus Antverpienſis, & Abbatiſſa de Rooſendael 11. Februarii 1684. per Libellum Civilem dixerant, quod etiamſi non ſine cauſa confiderent clare ſe demonſtraſſe, quod Impetrantes perperam, & injuſte ad onus eorum con-

concluſ-

cluſiſſent, ſibi tamen ad majorem cauſæ elucidationem viſum fuiſſe exponere, quod quarto loco citati, nimirum Canonici S. Dymphnæ, ſint Paſtores primitivi Gelæ, quodque tertio citato Paſtori Gelenſi taliter ſit proviſum de Competentia & Canonica portione, ut annue ſummam 2000. florenorum reciperet: quod ulterius in dicto municipio eſſent varia Beneficia ſimplicia, uti & perſonatus aliqui magni proventus. Sed duos primos Comites levare Decimas in dicta Parochia quemlibet pro tertia parte, alia tertia manente penes Paſtores primitivos, videlicet quarto loco citatos, qui que in ea qualitate, ex prædicta ſua tertia, pro congrua ſeu Canonica portione & competentia, tertiam partem aſſignarunt tertio citato Paſtori Gelenſi, quam & recipit ultra Decimas novales, quæ magnæ ibidem ſunt conſiderationis. Quibus jungebant, Decimas ſuas ſe non ſolum è manu laica accepiſſe, verum etiam titulo oneroſo Anniverſariorum & aliorum onerum poſſidere: ſpecialiter ſecundo loco Citatæ, quæ initio ſuæ fundationis pro primis ſuis bonis dictam tertiam Decimarum acceperant à D. Ægidio Berthout, idque in dotem duarum ſuarum filiarum in præfato Monaſterio profitentium; quarum una prima ejuſdem Abbatiſſa extitit: petebant igitur ut hæc omnia per Libellum Civilem præcedentibus jungere liceret: ſuper quibus Senatus mandaverat, ut petitionem ſuam coram Commiſſariis exponerent, Partibus ad id citatis: in cujus conformitatem verbali habito 26. prædicti menſis, rejeci curarunt tenorem ejuſdem Libelli Civilis; concludentes ad ejuſdem admiſſionem cum expenſis; exhibentes copias Procuratori Impetrantium una cum duobus annexis; qui illi reſpondens concludebat ad ejuſdem rejectionem cum expenſis & pœnas; conſentus nihilominus ut liti jungeretur, ſalva Impetrantibus facultate reſpondendi eidem Libello; quo reſponſo exhibito, dictum fuit à Commiſſariis, ut omnia aliis litis jungerentur, atque ita curſus in cauſa utrinque concluſum fuit, petitumque jus dici. Itaque viſis & examinatis in præfato Brabantiæ Senatu præfatis citatoribus, ibidem ab Impetrantibus obtentis 13. Novembris præterita, una cum verbali in eorundem conformitatem coram Commiſſariis habito, continentes eas concluſiones à Partibus hinc inde ſumptas: viſis etiam reſpective Scriptis *Advertiſſements*, ut vocant, utrinque traditis, uti & Libello Civili duorum primorum citatorum oblatorum 11. Februarii præteriti, una cum rationibus impertinentiæ ab Impetrantibus oppoſitis: omnibus attentis DD. præfatum Brabantiæ Senatum conſtituentes, jungentes liti Libellum Civilem 11. Februarii, una cum rationibus impertinentiæ illi oppoſitis; declarant Citatos teneri, & obligatos eſſe curare, ut intra 14. dies Impetrantibus provideatur de duobus Vice-Paſtoribus, qui una cum tertio loco Citato Communitati miniſtrent & aſſiſtant in omnibus functionibus Paſtoralibus, uti decet, & in eum finem perſolvere cuilibet illorum ultra accidentia annue centum Patacones pro Competentia; quorum unus erit ad onus tertio loco Citati ſolius, alius ad onus primo, ſecundo, & quarto loco Citatorum ad ratam portionem, quam in Decimis præfati municipii Gelenſis poſſident; idque per proviſionem donec & quouſque aliter per Senatum ordinabitur, quibus mediantibus Impetrantes abſolvuntur ab inſtantia: manentibus eo non obſtante præfatis Citatis in integro quo ad præfatam competentiam, ejuſque ratam, tam inter ſe, quàm adverſus quoſcunque alios, uti expedire eis videbitur; expenſas ob rationes compenſantes, excepto quod judicatum remanebit ad onus præfatorum Citatorum. Ita actum & pronunciatum Bruxellis 14. Martii 1684.

Signatum, GOUBAU.

F I N I S.

C E N S U R A.

LEgi Tractatum hunc *De Jure Parochorum ad Decimas*, *Oblationes*, *&c.* nihil contra Fidem aut bonos mores occurrit, imo Parochorum & Parochianorum ſublevandis neceſſitatibus opportune conſulit, Decimatorum animas variis periculorum fluctibus liberare quit, ſtudioſorum in ſua materia difficultatibus explanandis aptus viſus eſt: Hinc publicam lucem mereri cenſeo. Datum Leodii, hac 4. Junii 1694.

JOANNES LE BEAU *S. Adalberti Curatus & Paſtorum Decan. Exam. Synod.*

DISSERTATIO

Ad Regulam: *In dubiis ſemita tutior eſt eligenda*, probatam à Sanctis Patribus CLEMENTE III. *in Cap.* 12. Ẍ *De Homicidio*, & INNOCENTIO III. *in Cap.* 5. Ẍ *De Cleric. excomm. miniſtr.*

Cui adjungitur Explanatio Regulæ Juris: *In pari delicto vel cauſa potior eſt conditio poſſidentis.*

PRÆFATIO.

DUæ ſunt regulæ morum, quas hac Diſſertatione diſcutere ſtatui. Altera hæc eſt: *In dubiis ſemitam debemus eligere tutiorem*, Clemens III. in *Cap.* 12. Ẍ *De Homicid.* Eandem Innocentius III. in *Cap.* 5. Ẍ *De Cleric. excomm. miniſtr.* exprimit his verbis: *In dubiis via eſt eligenda tutior.* Altera eſt Caſuiſtarum, laxiorumque Canoniſtarum: *Quod eſt ſpeculative probabile, eſt practice certum*, vel ut hodie ineptius incipiunt eandem proponere: *Quod eſt practice probabile, eſt practice certum*, ſeu quod valet idem, *eſt practice tutum* De his Regulis quatuor in hac noſtra Diſſertatione examini ſubjiciemus. Primum quidem, quod duæ hæ regulæ diametraliter ſibi ſint oppoſitæ. Secundum, quod prior ſit vera regula; at poſterior non niſi Pſeudo-regula. Poſt hæc ſubſequentur prioris regulæ conſectanea, quo ipſius veritas magis pateſcat. Deinde palam faciam abſurditates, quas ſecum trahit poſterior regula, ut etiam ex his clarius oſtendatur ejus falſitas. Denique adjiciam verum intellectum Regulæ Juris in *Cap.* 65. *De R. J. in VI. In pari delicto vel cauſa, potior eſt conditio poſſidentis;* oſtendamque quantopere hac regula abutantur quidam Theologi, ut ſuas de probabiliſmo opiniones ſtabiliant.

§. I.

QUoo dictæ Regulæ ſibi opponantur, nemo negaverit qui adverterit, quod omoe probabile ſit dubium. Dubium iſthuc voco, de cujus nec veritate nec falſitate conſtat, ſive quidquid hujuſmodi eſt, ut & veritas & falſitas nobis ſiot incertæ. Non enim ſola negative, ſed etiam poſitive dubia, incerta ſunt & dubia: quin haud difficulter oſtendetur, quod minus probabile quam ſummo oppoſitum, ſemper de falſitate magis debeat eſſe ſuſpectum, quam hoc negative dubium, *Arena maris ſunt numero pares.* His præmiſſis, pone duo contradictoria probabilia, id eſt, incerta ac dubia, de quorum alterutro (ut ſexcenties fit) dubites merito, an non ſit contra jus naturæ. In hac ſuppoſitione ſecundum dictam Laxonum regulam utrumque titulo probabilitatis licitum erit, & utrúmque pro libitu eligi poterit: at juxta regulam à Pontificibus traditam ſola *via tutior eligenda erit*. Clarum itaque eſt, quod inter dictas regulas intercedat oppoſitio.

§. II.

REgulæ prioris veritas & poſterioris falſitas jam rum aliquouſque probatæ ſunt, dum Clemens III. & Innocentius III. priorem adſtruendo, hoc ipſo, ut ex oppoſitione patet poſteriorem deſtruxere. Neque tamen dictos Pontifices prioris regulæ conditores fuiſſe, ſed approbatores ſolum exiſtimamus; priuſquam enim illum in modum reſponderent, incommutabilis naturæ lex dictabat peccare illum, qoi legis v. gr. naturalis tranſgreſſionem vult, ſaltem per conſequentiam, vel, ut loquuntur alii, interpretative. At vero per conſequentiam ejus tranſgreſſionem vult, qui pro libitu præſumit exercere actionem, quam novit probabiliter eſſe contra jus naturæ: nam ſine neceſſitate (actionem, ut ponimus, omittere potuiſſet) illud facit, cui novit eſſe anoexum morale periculum reipſa impingendi in jus naturæ.

§. III.

PRæterea, quid aliud eſt peccatum, niſi dictum, factum vel concupitum contra legem æternam? Oportet igitur actionibus noſtris regulæ loco præfigere legem æternam; unde nequaquam ſufficit, ſi probabilitas ſolum conſideretur: probabilitas enim neque lex æterna eſt, neque legi æternæ magis commenſurata, quam ſors. Etenim ſicuti ſors ad veritatem & falſitatem ſe habet indifferenter; ita probabilitas ad legem æternam & ejus contrarietatem: ut proinde ſicut in *Can.* 5. *diſt.* 8. reſpondet Gregorius Pontifex: *Si conſuetudinem fortaſſis opponas, advertendum quod Dominus dicit: Ego ſum Veritas & Vita: non dixit, Ego ſum conſuetudo; ſed Veritas.* Ita nobis dicere licet, ſi probabilitatem fortaſſis opponas, Dominus non dixit: *Ego ſum probabilitas*, ſed *Veritas*, ſive lex æterna, juxta illud Aug. *lib.* 4. *Confeſſ. cap.* 9. ad Deum, *Lex tua Veritas, Veritas tu.*

§. IV.

ALiud inſuper argumentum petitur ex Gratiano *Can.* 4. *cauſ.* 1. *queſt.* 4. *Ignorantia juris naturalis omnibus adultis damnabilis eſt.* Si ergo ignorantia, quomodo non probabilitas damnabilis erit, ſi ei ſe quis in praxi conformet? Nam ſi affectus intellectum obſcurantes excuſationem præcipiant ei, qui jus naturæ tranſgreditur, etſi tranſgreſſionis periculum propter plenam ignorantiam non videat, quomodo excuſabitur ille, qui cum non plene ignoraret jus naturæ, illud tranſgreditur, ubi tranſgreſſionis periculum clare videt, ut fit, quoties ſe novit probabiliter jus naturæ tranſgredi? Verum quia doctrinam, quam hic tradimus, longe notior eſt, quam doctrina ea Gratiano tradita, huic argumento immotandum non duximus.

§. V.

§. V.

HAnc doctrinam ipſamet veritas probat ſubſequenti ſententia: *Si cæcus cæco ducatum præſtet, ambo in foveam cadunt.* Dicebatur hoc de Doctoribus, qui eo tempore erant præ omni hominum genere in lege Dei ac Synagogæ peritiſſimi, quia dicebatur de Legiſperitis gentis Judaicæ, in qua ſola notus Deus, & quidem de primariis in ipſa Metropoli reſidentibus. Si proinde rationes, ob quas vera ipſis videbantur, quæ à parte eci contra legem naturæ docebant, non excuſaverunt ipſos: ſi etiam ipſorum authoritas non excuſavit ſequaces: quomodo nunc laxitatum Patroni excuſabuntur ob ſuas ratiunculas? Quomodo ſequaces ob illorum auctoritatem?

§. VI.

QUiſquis hæc accurate expenderit, nihil mirabitur, illam, quam refellere inſtituimus, Pſeudo regulam in Decreto nuſquam vel in Decretalibus, ne in univerſo quidem Corpore Juris Civilis, quin oppoſitum potius competiri. Si Decretum conſulis, *Can. 9. diſt.* 8. ita ſonat: *Si ſolus Chriſtus audiendus eſt, non debemus attendere, quid aliquis ante nos agendum putaverit; ſed quid, qui ante omnes eſt, Chriſtus fecerit: neque enim hominis conſuetudinem* (idem eſto de probabilitate in lege præſertim naturæ judicium) *ſequi oportet, ſed Dei veritatem: cum per Iſaiam Prophetam Deus loquatur, & dicat: Sine cauſa colunt me, mandata & doctrinas hominum docentes.* Jam vero mandata & doctrinas hominum eſſe univerſa, quæ (etſi probabilia ſint) legi naturæ adverſantur, Evangelio docemur.

§. VII.

SI Decretales conſulis, *Cap.* 3. *De Sponſal.* decernit Pontifex: *In his quæ dubia ſunt, quod certius exiſtimamus, tenere debemus.* Si igitur jure naturæ probabiliter contraria eſt actio quæpiam, cujus omiſſio in illud certo non impingit, hujuſmodi actionem probabilitatis titulo exercere, nefas erit. Pontifici ergo ſubſcribendum, *quod certius exiſtimamus, tenere debemus.* Obtinebit proinde, quod Auguſtin. relatus in *Can. Si quis. De Pœnit. diſt.* 7. *Tene certum, dimitte incertum.* Cui quam optime conſonat, quod alibi: *Graviter peccaret in rebus ad ſalutem animæ pertinentibus, vel eo ſolo, quod certis incerta proponeret.*

§. VIII.

SI Leges legeris, nihil adeo ſolemne in iis, quam juxta leges, non probabilitatis, commenta judicandum. *Novell.* 24. *cap.* 2. *Ad leges reſpiciat, & ſecundum eas judicet ... inſuper ad Deum quoque reſpiciat: neque præterea quidquam omnino in animo cogitet.* Vis noſſe, quo loco habenda ſit in legum materia Doctoris authoritas? Audi, quid de acutiſſimi ingenii viro, & merito ante alios excellenti Papiniano Juſtinianus, qui Papiniani ſententiam non niſi opinionem & dubitationem vocat, *leg. fin. Cod. de Inſtit. & Subſtit.* Vide, quid hinc ſtatuendum de iis Cauſidicis, qui non Papiniani, ſed neſcio cujus authoris ſententiam ſectantes cauſæ patrocinium ſuſcipiunt.

§. IX.

NUnc, quod tertio loco promiſſum fuit, quænam videlicet ex hac vera regula à Summis Pontificibus comprobata, *In dubiis, &c.* conſectanea ſint, oſtendendum. Primo quidem conficitur, quod Judex omnis & Juriſconſultus, quin & homo quilibet veritatem ſeu legem incommutabilem, non probabilitatem conſulere nunquam non debeat. Illam, ajo, lucem, *quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum:* de qua alibi, *Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui, Domine.* Hinc *divinam naturalemque legem* Zeno apud Lactantium *lib.* 1. *de falſa Relig.* Deum ipſum indigitat. Quo facit & illud Auguſtini, Lex tua veritas, & veritas tu. Quam merito igitur aſſeruit Juſtinianus: *Naturalia jura ſemper firma atque immutabilia permanere.* §. 11. *Inſtit. De Jure nat. gent. &c.* cui accinit Gratianus: *nec variatur, ſed immutabile permanet.* Ad legem namque æternam, hoc eſt, ad Deum loquebatur, qui olim: *Mutabis ea, & mutabuntur; tu autem idem ipſe es, & anni tui non deficient.* De hac ipſa, ſub nomine ſapientiæ dicebat Regum ſapientiſſimus: *Propoſui pro luce habere illam, quoniam inextinguibile eſt lumen illius;* & rurſum: *Lætatus ſum in omnibus, quoniam antecedebat me iſta ſapientia.*

§. X.

QUæritur illa intellectu, item & voluntate; verum non niſi ipſamet illum illuminante, hanc inflammante: hinc belle Zoſimus Pontifex relatus apud celeberrimum Juriſconſ. Antonium Auguſtinum in *Epit. juris Pontif. vet. lib.* 19. *tit.* 1. *cap.* 2. „ quod tempus intervenit, quo non egeamus auxilio? In omnibus igitur actibus, cauſis, cogitationibus, moribus adjutor & protector orandus eſt. “ Neque enim difficile admodum ex veritate, non ex probabilitate vivere. Siquidem recte Joan. Dartis Jurium Doctor, & SS. Can. in Academia Pariſ. Profeſſ. ex Auguſtino: *novit recte vivere, qui recte novit orare.*

§. XI.

HAnc regulam, *In dubiis via tutior eſt eligenda,* recte bina conſequuntur corollaria. Quorum alterum eſt: ſi juri naturæ probabiliter adverſatur quædam actio, cujus omiſſio illi certo non eſt contraria, actio illa erit illicita, ſin oppoſitum, omiſſio erit vetita. Alterum: dum actio jus naturæ probabilius infringit, quam illius omiſſio, itidem actionem illicitam dicito. E primo rectiſſime intuleris homicidium (finge eſſe probabile) in rerum temporalium defenſionem, neutiquam licitum eſſe: è poſtremo, judicem non poſſe adjudicare cauſam illi, cujus jus minus habet probabilitatis. Si lubet ulterius arguere, nec Advocato allaborare licitum, nec ipſi quidem clienti deſiderare, ut ejuſmodi ſententiam ferat Judex, non magis operoſe conficies.

§. XII.

PErperam tamen ad primum corollarium conſequens dices, quod, cui jus eſt ad centum æque probabile ac adverſario, nihil poſſit exigere; ſi quidem dimidium ab eo juſte petitur, ut ſimili in dubio faciendum reſpondit Julianus in *l.* 40. *ff. De Hered. Inſtit.* ante quem in cauſa ſervi proprii idem conſtituiſſe Tiberium Cæſarem refert Juſtinianus §. 4. *Inſt. de Vulg. Subſtit.* quando occurrente dubio, cujus foret hæreditas, ſubſtituti, an domini ſervi inſtituti, utrique dimidia aſſignatur. Si igitur primi regulæ inſiſtit Judex, ubi gentium comperiet caſum pro amico? Perperam item ad ſecundum corollarium ſequi putabis: quod arbitrator ſive amicabilis controverſiæ compoſitor; dum alter contendentium jus habet probabilius ac pars adverſa, poſſit illi totum, huic nihil attribuere: utrique enim contendentium ad probabilitatis proportionem aſſignandum.

§. XIII.

E Corollario ſecundo conſectaneum eſt, quod in dubio non poſſit ſibi totum ſemper vindicare poſſidens: quod amplius eſt, nec retinere poteſt totum poſſeſſor, eſto æqualis ſit ipſi cum adverſario probabilitas, præveniendo poſſeſſionem. Huic tamen juris regulæ, *In pari cauſa vel delicto potior eſt conditio poſſidentis,* tanquam veriſſimæ ſubſcribimus: multum quippe ab invicem diſſident, conditio poſſidentis eſt melior, & totum ſibi vindicare poteſt poſſidens.

§. XIV.

PRiuſquam aggrediar hujus Pſeudo-regulæ, *quod eſt ſpeculative probabile, eſt practice certum,* falſitatem oſtendere ex abſurditatibus illam conſequentibus, præmiſſum oportet: longe aliter antiquis æque atque modernis hunc terminum *probabile* uſitatum fuiſſe. Imo

hodie-

hodieque invenias, quibus nequaquam ſufficiunt, quæ ſatis ad probabilitatem ſunt Caſuiſtis & Canoniſtis laxioribus: unde eſt, quæ probabilitatem conſtituunt, non iiſdem verbis omnes circumſcribunt: „ Apud multos *enim*, teſte Proſpero Fagnano Juriſconſulto Romano, acerrimo probabilitatum profligatore in *Comment. ad 5. lib. Decret. ad cap. Ne innitaris* ✠ *De Conſt. n.* 331. receptum videtur, ut probabilitas opinionis non ſolum eliciatur ex rationibus & argumentis congruentibus; ſed etiam ex ſimplici authoritate unius docti & pii Doctoris, ut tenent, " &c.

§. XV.

HOc poſito, ecce quò tandem veniendum: ne vel unam reperias ſententiam in tanta Caſuiſtarum farragine, quam probabilem non cenſuerint ii, quibus etiamnum in pretio ſunt hujus farinæ Doctores. An vero unicus ad probabilitatem tibi ſuffecerit; an tres quatuorve requiras, quid intereſt? Cum vix aliquam, ne dixerim nullam, invenire ſit ſententiam, quin complures ei, quamprimum lucem viderit, ut probabili illico ſubſcripſerint, quotquot nimirum probabilem ſentiunt eo ipſo, quo fuerit ab uno aliquo aſſerta. Bella profecto probabilitas extrinſeca! nihilo meliorem eſſe intrinſecam, etſi *rationibus & argumentis congruentibus* nihil venditent, facile evinces ex tot abſurdis ſententiis, quas illi velut probabiles, nos infra improbandas proſtituemus. Nihil enim tam ineptum, tam abſurdum vel inſulſum, quin ex illa Pſeudo-regula, *quidquid eſt ſpeculative probabile, eſt practice certum*, quam optime inſerri queat, velut pium, certum & tutum; ſi, quod unus alterve, quem doctum vocitant & pium, Author docuerit; univerſim probabile eſſe dixeris juxta ante datam definitionem, & tale probabile eo ipſo practice certum eſſe admittas.

§. XVI.

HÆc ubi admiſeris, Deus bone! quam monſtruoſi partus tam monſtruoſa matre! Regula humanæ vitæ non jam erit ſtatuendus Deus, hoc eſt, lex æterna, quam fabricatores fautoreſque probabilitatum, ſeu probabilitas ab ipſis fabricata & defenſa. Item Regula mentis humanæ non erit deinceps immutabilis, verum ubi tempus variarit vel locus, imo quoties unius alteriuſve Probabiliſtarum cupiditati allubeſcet, variat & illa. Præterea Principum leges & Pontificum Decreta à *Placeto* hujuſmodi Doctorum pendebunt. Quod deterius eſt, Deus ipſe, ſeu legem ſpectas naturalem ſive poſitivam, non erit habendus poſthac legiſlator, niſi admodum dependens à limitationibus nimirum, interpretatiunculiſque, quibus probabilitatum auctoribus Dei legem reſtringere, & ad curvas cupiditates incurvare placuerit. „ Si enim verum eſt „ (inquit Fagnanus) quod Laxones ajunt, jam opi„ niones probabiles erunt ſupra legem Dei & naturæ. Accedit & hoc: utilius erit conſcientiæ ſuæ regimen cuipiam probabilitatum Patrono, quam vel ipſi Doctori gentium Paulo committere; hic quippe per viam veritatis ſolum tuto ducet: Ille & per viam falſitatis, utpote probabilium, quæ ſexcenties fallunt; nec tamen (ut putant) minus tuto, quam Apoſtolus per veritatis ſemitam.

§. XVII.

TRibunalia quoque invertit monſtruoſa hæc opinandi libertas. Judex namque illi, cui libuerit, parti favebit, modo ut ſequatur ſententiam, à qua ſtabit ad minus illius partis Patronus, qui opinionem ſuam in tanta ſcribentium copia, unius cujuſpiam authoritate facillime tuebitur. Deinde incomparabiliter commodius fuerit, probabilitatem in ejuſmodi Doctorum ſcriptiunculis, quin & unius ſolum indagare, quam veritatem, aut juſtitiam è S. Scripturæ, Canonum vel Legum monumentis eruere. „ Quapropter dictus Fa„ gnanus: hæc doctrina reddit homines ignavos, eoſ„ que ab omni ſtudio contemplandæ veritatis abducit; „ nam ubi primum qui in aliqua controverſia morali „ intelligit extare opiniones probabiles, & ſe habere „ libertatem ſequendi, quam maluerit, licet minus probabilem ac minus tutam, non laborat pro veritate ulterius aſſequenda. " Poſtremo, fruſtraneus erit labor tam Theologorum, quàm Juriſperitorum contendentium quippiam eſſe illicitum, quod unus aliquis, quem pium vocare lubet & doctum, licitum cenſuerit. Ex. gr. Probabiliſtarum quidam doceat, ad Beneficium etiam curatum nequaquam eligendum eſſe digniſſimum. Teneat alius: ad indicendum bellum ſufficere jus probabile. Tertius doceat: pro interceſſione ad Beneficium obtinendum, aliquid ſine ſimoniæ ſuſpicione dari poſſe, & ſi quæ id genus alia; ſupervacaneam inſumet operam, qui contrarium probare conatus fuerit, quia ſententiæ illæ (ſi credimus) tutæ manebunt, modo vel unus, quem pium dicent & doctum, illas contra mille defendendas ſuſceperit.

§. XVIII.

VIdit Fagnanus, quam nulla eſt veritas, in quam non graſſetur probabilitas, ſi Sententiæ probabilis jam dicta definitio, cum illa Pſeudo-Regula ſubſiſtat, quare in hæc verba erumpit: „ Cum enim nulla fere ſit veritas moralis, quæ plauſibili aliqua ratione oppugnari non poſſit, nulli dubium eſt, quin omnis regula morum poſſit everti ex libertate opinandi non modo in præceptis humanis, verum etiam in divinis & naturalibus, dum de ipſis interdum non occurrunt nobis rationes demonſtrativæ: unde his temporibus eo res perducta eſt, ut nullus fere ſit articulus in moralibus, in quo non ſit varietas vel contrarietas opinionum, adeo ut in ſolo opere non ita pridem impreſſo Reſolutionum Moralium Antonini Dianæ numerentur in unum collectæ quæſtiones ſupra ter mille cum opinionibus, & Authoribus pro utraque parte affirmantibus, aut ambas eſſe probabiles, aut unam probabilem, & alteram probabiliorem, & in quibus fere omnibus agitur de peccato mortali, ut de Sacramentis, de cenſuris, de votis, de jejunio, de reſtitutione & aliis hujuſmodi, quæ complectuntur univerſam ferè materiam ad forum conſcientiæ pertinentem. Quem ſcribendi morem paſſim obſervant & alii plures ex recentioribus Theologis. " Hæc Fagnanus. Ut non immerito Cardinalis Bona *in principiis vitæ Chriſtianæ* §. 46. *part.* 2. incuſet: „ Magiſtros prurientes auribus (ſic quippe laxitatum Patronos vocat) qui, ut noxiæ libertati faveant; mandata Dei & Eccleſiæ tot limitationibus & perniciosis interpretationibus convellunt, ut vix remaneat præcepto locus. Vivunt itaque homines non ſicut oportet, ſed ſicut volunt, quia tot jam ſunt de humanis actibus opiniones, ut fere liceat quidquid lubet.

§. XIX.

QUod Proſper Fagnanus generalibus terminis dixit, ſpecialibus exemplis demonſtrare pergit eodem loco *num.* 335. ubi agit de innumeris fere opinionibus falſis; verba ipſius ſunt: „ Temerariis & ſcandaloſis, quæ ex libertate eligendi quaſcunque opiniones probabiles tanquam ex equo Trojano indies prodeunt, & quamplurimæ pallio probabilitatis tectæ traduntur in Scriptoribus noſtri temporis, quæ revera non ſunt tolerandæ: " En aliquas: (omnes Diſſertationis brevitas complecti nequit) è quibus velut ex ungue leonem diſcat quilibet, quouſque in doctrina morum hallucinati ſint hodierni animarum conſultores, dum hac Pſeudo-Regula ſeducti fuerunt.

§. XX.

ECce quot doli inde ſcaturiunt. *Qui perdit aliquam authenticam Scripturam, licite poteſt aliam ſimilem confingere* ...: *Falſum accuſatorem atque adeo teſtes & judicem licere occidere, quando aliter oppreſſio innocentis impediri nequit* ... *Licitum eſt tam in judicio, quàm extra judicium jurare cum reſtrictione mentali, non habito reſpectu ad intentionem ejus, qui petit juramentum*: Neque rebus civilibus ſat cautum eſt ab hac Pſeudo-maxima toties nominata. *Neminem temeri aut*

vi aut jure naturæ aut legum reſtis cre accepta: pro ferenda ſententia injuſta.... Reſtituenda non eſſe damna, quæ certius fecit nobis authoribus. Famuli & famulæ domeſticæ poſſunt occulto heris ſurripere adcompenſandam operam ſuam, quam majorem indicant ſalario, quod recipiunt. Judicia pervertit: *Clarum & certum eſt judicem non poſſe punire aliquem, qui ſecutus eſt ſententiam probabilem.*

Vita in diſcrimen venit: *Poſſe quoque occidi, qui bona noſtra eripit, etiam fugientem, modo pretioſum quid auferat .... Quibuſdam caſibus permittit acceptationem duelli .... Licet aliquando interficere adverſarium aut illum infamare (etiam illi imponendo falſa crimina) ſine peccato mortali ... Ad defendendum honorem ſuum acceptare duellum, & occidere provocantem non eſt peccatum mortale .... Poſſe quempiam occidi, ut ejus impediatur alapa aut percuſſio fuſtis .... Etiam Eccleſiaſtico & Religioſo licere ſcientia ac virtute partum honorem tueri hominem perimendo, qui contameliis, atque calumniis illum imponeret.*

Nec rebus ſactis parcitur: *Miſſam rite audiri, dum quatuor ejuſdem partes eodem tempore audiuntur ...... Abſolvendos eſſe qui ſunt in proxima occaſione peccandi tametſi in:eſtus, abſque obligatione, ut ſeſe ſejungant, quando horum lapſus frequentes non ſunt aut fere quotidiani, ſed ſolum quoto menſe, ſemel atque iterum ..... Licet Sacramentaliter abſolvere mediate tantum confeſſes ratione magni concurſus pœnitentium.*

Immiſericordiam inducit: *Superfluum non eſt, quod homines ſervant pro ſtatus ſui vel parentum qualitate habita vel adipiſcenda, adeoque vix poterant inter ſeculares inveniri, qui ſuperfluum habeant.*

Graviſſima peccata excuſat: *Ut actio quapiam ſit peccaminoſa, oportet, ut procedat ab homine, qui noſcit & percipit quid boni malive in ea ſit, & antequam id videat, aut animum reflectat, actio neque bona eſt, neque mala.*

§. XXI.

HÆ quidem omnes, ad verbum ex Fagnano, inter alias plurimas, quædam ibidem referuntur, quas ob nimiam abſurditatem huic Diſſertationi inſcribere pudet. Tres tamen apud Fagnanum non repertas adſcribimus. Primò: *Judicem in dijudicando partium jure, ſeu in ferenda ſententia poſſe, quam maluerit opinionem probabilem ſequi, ſaltem quando opiniones ſunt æque probabiles ex parte juris. Addo,* inquit idem Anthor, *poſſe modo juxta unam, & modo juxta aliam opinionem judicare ſeclaſo ſcandalo. Probabiliter,* ait idem, *etiam exiſtimo Judicem poſſe judicare juxta opinionem minus probabilem* ...... Secundò: *Vir doctus diverſis ſecundum diverſas ſententias oppoſita conſilia dare poteſt.* Quidni igitur Advocatus in eadem cauſa ſecundum diverſas ſententias utrique parti patrocinari poſſet ..... Tertiò: *Qui odio depoſito benefacit proximo, & mala illius avertit, non videtur ad amorem internum obligatus.* Nunquid igitur merito dictus Fagnanus alium quendam Juriſconſultum laudat, *quod hic rotundis,* ut ait, *verbis affirmavit uſum probabilitatum eſſe commentum diaboli ad enervandam vim præceptorum?*

§. XXII.

QUis igitur non videat, quantam imprudentiæ notam incurrit, quiſquis probabilitatem regulæ loco in agendo ſibi præſtituit? Nequaquam, ajunt Probabiliſtæ, omnis denique ſententiæ probabili aſſentitur *prudenter*, atque ita nullam non ſequitur *imprudenter*. Hoc quidem palmarium eorum argumentum, quo mundum faſcinatunt, invexeruntque complures opiniones, „ Christianæ diſciplinæ relaxativas, & “ animarum perniciem inferentes, & quo, in rebus “ ad conſcientiam pertinentibus (cum Alexandro VII. “ loqui pergo) modus opinandi irrepſit alienus omni- “ no ab Evangelica ſimplicitate, ſanctorumque Pa- “ trum doctrina: “ Aſt quam caducum & infirmum mox deprehendes, ſi cum Philoſophis reflectas, aſſentiri cuidam ſententiæ, nil eſſe aliud, quam omnibus, quæ tam pro illius veritate, quam falſitate novimus, conſideratis, determinari propter illa, ut veram potius judicemus, quam falſam: fieri proinde nequit, ut aſſentiaris ſententiæ, quæ tibi ſit minus vel æque probabilis ac illius oppoſita. Tantum igitur abeſt, ut *prudenter* aſſentiaris propoſitioni minus vel æque probabili, ut nullo modo illi aſſentiri valeas. Huic accedit, quod aſſenſum præbens ſententiæ quantumcunque probabili, merito formidet, ne aſſenſus ſuus ſit falſus, cum *omne probabile ſit dubium.* *Imprudentiæ* itaque notam non effugiet, quiſquis hunc in modum proceſſerit. Verum ut & hoc donemus, quod hujuſmodi aſſenſum ægre feras, vocari *imprudentem*, quia falſitas, de qua aſſenſus tuus periclitatur, malum quidem erit; at judicio tuo non ita magnum. Grande tamen malum eſt, legem naturalem reipſa infringere, actionem in re notabili exercendo ſecundum opinionem, probabilem quidem, at fortaſſis à parte rei falſam. Fingas denuo ex. gr. probabile eſſe, quod hominem in rerum temporalium defenſionem interficere licitum ſit. Eſto malum ſit, at judicio tuo non ita magnum, falſitas de qua periclitatur aſſenſus illius: Grande tamen malum eſt, hominem interficere, quem lex naturæ vetat occidi, cujus homicidii periculo te exponis. Hactenus fere de Probabilibus in jure naturæ.

§. XXIII.

NUnc de iis quæ jus poſitivum concernunt. Quamvis dari ignorantiam juris poſitivi invincibilem, quæ & agentem contra illud, etiam divinum excuſet, nullus dubitet; inepta tamen hæc eſt ſequela: Ignorantia juris poſitivi excuſare poteſt; ergo & Probabilitas. Hæc quidem omnis ex ignorantia naſcitur, haud equidem plane ignoratur juri poſitivo contrarium eſſe, quod in illud probabiliter impingere ſcitur. Non inficior Legislatorem humanum quibuſdam in caſibus controverſis ita temperare legem ſuam potuiſſe, ut eam non obligare tum vellet. Verum an & quo caſu id fecerit, quis oſtendet? Nobis longe facilius fuerit oſtendere, quod ſine manifeſta injuſtitia à Legislatore indulgeri nequeat, ut in quolibet celebris etiam probabilitatis caſu quis poſſit modo hanc, modo oppoſitam, ut lubet, probabilitatem amplecti. Iniquus ex. gr. foret Legislator, qui eidem concederet, ut dum controvertitur de teſtamento minus ſolemni favore probabilitatis, ab inteſtato in hæreditatem hic ſuccederet, & alibi patrocinio probabilitatis oppoſitæ ex teſtamento idem hæres foret.

EXPOSITIO REGULÆ JURIS:

In pari Delicto vel Cauſa, melior eſt conditio poſſidentis, vel ut alibi exprimitur: *In pari Cauſa poſſeſſor potior habetur.*

§. I.

Quid ſit poſſeſſio, & in quo potiſſimum conditio poſſidentis ſit melior?

POSSESSIO à Juris Conſultis dicitur detentio rei animo & affectu dominantis; & poſſidere dicitur, qui rem animo affectuque dominantis retinet. Qui vero alieno nomine retinent, nec ſe pro dominis rei detentæ gerunt, non tam poſſidere, quàm in poſſeſſione eſſe dicuntur: ut v. gr. colonus, inquilinus, & ſimiles, uti uno conſenſu docent Juris Interpretes ad *L. 2. C. de Præſcript. 30. vel 40. annorum.*

Ex hac poſſeſſionis deſcriptione patet, quod poſſeſſor rem quam poſſidet, retineat, eaque utatur tanquam *propria*. Hoc poſito facile intelligitur, unde fiat, ut in controverſia ſuper rei poſſeſſæ dominio, probatio dominii non poſſeſſori, ſed adverſario incumbat. Quid enim publicæ tranquillitati magis conſonum, quam ut is, qui rem aliquam *tanquam Dominus* tenet & poſſidet, in illius detentione & poſſeſſione permittatur, donec probetur, quod injuſte rem illam detineat & poſſideat? Quid inſuper naturalius, quam ut leges onus probationis injiciant illi, qui alteri rem, cujus uſum jam pacifice obtinet, eripere, ſibique aſſerere intendit?

Poſſidens igitur quandiu in pacifica poſſeſſione permittitur, neque injuſta poſſeſſio probatur, vice *domini* eſt: tametſi in rei veritate dominus non eſſet. Atque hinc præcipuum poſſeſſionis commodum, à Juſtiniano jampridem notatum & expreſſum: *Commodum*, ait, *poſſidentis in eo eſt, quod etiamſi ejus res non ſit, qui poſſidet, ſi modo actor non potuerit ſuam eſſe probare, remanet in ſuo loco poſſeſſio*, §. 4. *Inſt. de Interd.* Quaſi diceret, eam ob cauſam in *pari* cauſa melior eſt conditio poſſidentis, ſeu poſſeſſor potior habetur, quia probatio dominii, quæ ordinarie non exiguæ eſt difficultatis, non poſſeſſori, ſed adverſario incumbit; atque ipſo non probante in pari cauſa poſſeſſio & uſus rei apud poſſeſſorem remanet, etiamſi forſitan res ad poſſeſſorem revera non pertineat.

Præterea ex ipſa rei poſſeſſione, præſertim notabilis temporis, & de cujus titulo non ſatis conſtat, præſumptio aliqua, maxime in foro externo pro poſſeſſore haberi debet. Leges enim nolunt ut temere & ſine probatione præſumatur, quod quiſquam re aliqua tanquam ſua utatur, cujus revera dominus non eſt, ſed econtra volunt, ut pro domino habeatur, donec ſufficientia motiva in contrarium adducantur. Quæ rurſus præſumptio facit, ut recte dicatur, *In pari* cauſa poſſeſſor *potior* habetur, ſeu *in pari cauſa melior eſt conditio poſſidentis.*

§. II.

Non ſequitur: Judex poſſeſſionem rei à poſſeſſore auferre non poteſt, niſi Actor probet: ergo & poſſeſſor rem juſte retinet, donec Actor ſufficienter contrarium probet.

PRiuſquam hanc conſequentiam illegitimam oſtendam, prænotatum cupio, animum mihi non eſſe, hic oſtendere, aut determinare, qua ratione actore non probante Judices procedere debeant: num ſcilicet pro ratione dubii & juris teneantur rem dividere poſſeſſorem inter & actorem; ſed unice hoc paragrapho evincere contendo, falſam & abſurdam eſſe hanc conſequentiam: *Actore non probante Judex poſſeſſorem abſolvit, & in poſſeſſione rei tuetur, ergo poſſeſſor juſte rem retinere poteſt.*

In primis certum eſt, quod Judex interdum poſſeſſori rem adjudicare poſſit & debeat, & tamen poſſeſſor eandem ſine juſtitia retinere nequeat. Quid enim ſi poſſeſſor *certo* noverit rem eſſe alienam, actor vero omni probatione deſtituatur? Quis ambigat, quin Judex ob defectum probationis poſſit, & ſæpe debeat poſſeſſorem abſolvere, actorem vero condemnare: & tamen poſſeſſorem eo caſu rem juſte retinere poſſe, nemo quamvis laxiſſimus dixerit.

Certum quoque eſt, quod ad obviandum fraudibus & fallaciis, litiumque multitudini, Reſpublica ſtatuere queat, ut in quibuſdam negotiis majoris momenti, non omnis generis probatio admittatur; ſed ea duntaxat, quæ paucioribus contentionibus & difficultatibus ſubjacere creditur. Nullus tamen auſit aſſerere, debitorem, qui *certo* novit ſe obligatum, à debito eſſe exemptum, eo quod actor ſimili probationis genere deſtituatur. Ex. gr. Edicto Principum Belgii anno 1611. decretum fuit, ut quiſquis diſponere voluerit de re excedente valorem ſeu quantitatem *trecentorum* florenorum, ſive per ultimam voluntatem, ſive quancunque diſpoſitionem inter vivos, id faciat in ſcriptis, ſive chirographo coram Notario & teſtibus, ſive aliis publicis perſonis pro rei dignitate, de qua agitur, qui ſuper ea legitimum conficiat inſtrumentum, quod *ſolum* recipiatur ad probationem rei geſtæ, adeo ut nec Judices aliam probationem per teſtes ſuper tenore inſtrumenti admittere poſſint: quis tamen dicet, idcirco reum omnino abſolutum ab obligatione, quia forſitan actor chirographum perdidit: ideoque illud coram Judice reproducere non valens Judex reum abſolvere debet?

Falſiſſimum proinde & perniciofum eſt, *quod nemo cogatur ſolvere quid, niſi probetur debere, non minus in foro conſcientiæ, quam externo*. Quemadmodum more ſuo ſecutus nonnullos Caſuiſtas Theologos docet Zoeſius ad tit. Decretalium, *De voto num. 50.*

Evidens quoque eſt, quod tametſi Leges ſtatuiſſent, quod Judices deberent & poſſent poſſeſſorem abſolvere actore *plane* non probante; inde tamen nullatenus ſequatur, quod poſſeſſor *dubitans* an res ſit *ſua*, poſſit rem poſſeſſam *integram* retinere, quia, ut jam dixi, modus probationis, ab ipſa obligatione plane eſt diſparatus, neque ipſam obligationem afficit vel immutat; ſed tantum oſtendit & ſtatuit, quod ad obviandum fraudibus & litium multitudini in foro *externo* circa probationes obſervari conſuevit.

Cum vero ſufficiat, ut quis in conſcientia obligetur, quod *ſciat* obligationem ſubeſſe, ſat apparet, nihil referre, utrum deſint ea, quæ quidem requiruntur ut Judici obligatio probetur, ſed ſine quibus obligatio eſſe, & poſſeſſori innoteſcere poteſt. Non ſequitur proinde: Judex poſſeſſorem ob defectum probationis à reſtitutione rei abſolvit; ergo poſſeſſor rem poſſeſſam ſine injuſtitia retinere poteſt.

§. III.

Regula: In pari Cauſa melior eſt conditio poſſidentis, *nullum novum jus tribuit poſſeſſori rem retinendi.*

ILla quorundam Canoniſtarum & Theologorum ſententia, quod poſſeſſor, qui pendente poſſeſſione, incipit *dubitare*, an res ſit ſua, eam poſſit manente dubio *integram* retinere, in eo vel maxime fundata videtur; quod credant, Leges *in dubio* rem aliquo modo in poſſeſſorem transferre; per hoc quod dicatur: *In pari cauſa melior eſt conditio poſſidentis*: unde unus illorum fatetur: *quod Regula non habeat vim ex Lege naturæ, ex qua, ait, ſi procederetur, debitor dubius, in bonis fortunæ*

eque.

peneretur ſolvere dimidium. Verum quandoquidem Leges aliud non dicant, quam in *pari* cauſa meliorem eſſe conditionem poſſidentis, non apparet, quod Leges quid attribuant poſſeſſori, præter id, quod ex natura rei poſſeſſioni annectitur. Commodum quippe poſſeſſionis in eo conſiſtit, ut *paragr.* 1. oſtendimus, quod actori, non poſſeſſori, probatio dominii incumbat: poſſeſſorque actore nihil probante in foro *externo* veniat abſolvendus. Item, quod ex ipſa poſſeſſione, præſertim *notabilis* temporis, aliqua dominii *præſumptio* pro poſſeſſore habeatur: quæ duo independenter ab omni juris poſitivi conſtitutione poſſeſſioni annexa ſunt.

Rationi enim naturali congruit, ut qui alium è poſſeſſione ſua deturbare cupit, intentionis ſuæ juſtitiam probare teneatur; naturale itidem eſt, ut qui notabili aliquo tempore pacifice rem aliquam tanquam *dominus* poſſedit, pro domino præſumatur, quoad uſque contrarium probetur.

Quod ergo in *pari* cauſa ſit melior conditio poſſidentis, ipſa poſſeſſionis natura poſtulat; ut conſequenter ſæpe dicta regula ſolum exprimat, quod ex natura rei ineſt; ac per conſequens nihil juris ad rem poſſeſſam poteſtate legis in poſſeſſorem transferatur. Quod & exinde evincitur, quod hactenus in re ſit inauditum, per poſſeſſionem jus aliquod authoritate legum in poſſeſſorem transferri, niſi *temporis continuatio* aliaque ad *præſcriptionem* requiſita intervenerint.

Dum ergo nonnulli docent in *dubio*, vel etiam in *pari* cauſa poſſeſſorem rem *integram* retinere poſſe; quaſi leges tali caſu poſſeſſori rem talem *totam* attribuant, falſo principio, in nullo juris textu fundato, innituntur. Quia, ut dixi, leges nihil dicunt aliud, niſi in *pari* cauſa meliorem eſſe conditionem poſſidentis: quod ſufficienter verificatur per hoc, quod actori probatio incumbat: quodque poſſeſſio præſumptionem dominii inducere ſoleat.

Sed opponet non nemo: leges permittunt poſſeſſori in dubio rem retinere; ergo eam nec in totum, nec in parte reſtituere tenetur. *Reſp.* Leges non aliter rei detentionem concedunt, niſi eo ſenſu, quod in judicio ad dimittendam rem cogi nequeat, quoadusque rem alienam eſſe judici ſufficienter probetur. Hinc inferre, ergo rem retinere poteſt in foro *conſcientiæ*, admodum impertinens eſt, quia ut paragrapho ſuperiori oſtendimus, res aliqua *injuſte* ſæpius retinetur, licet juxta leges certum probationis genus requirentes, in judicio auferri nequeat.

§. IV.

Ex antedictis conſectarium oſtenditur, quod Regula, In pari cauſa, &c. *potiſſimum ſibi locum vindicet in foro externo.*

PRæcipua poſſeſſionis commoda, ob quæ in *pari* cauſa melior dicatur conditio poſſidentis, eaque ex natura poſſeſſionis profluentia, duo eſſe §. 2. & 3. oſtendimus: nimirum quod actori, non poſſeſſori, ipſa dominii probatio incombat; quodque ex ipſa poſſeſſione ordinarie aliqua dominii præſumptio pro poſſeſſore habeatur: quæ duo faciunt, ut recte dicat Regula: *In pari cauſa, &c.*

Porro primum illorum, non forum internum, ſed externum concernere clarum eſt. Dum enim dicitur, actori probationem incumbere, id intelligitur, ut ipſi *judici* probetur, poſſeſſorem rem injuſte poſſidere; cum vero in foro interno poſſeſſori negotium non ſit cum extraneo, ſed tantum ſecum, ſive cum ſua conſcientia, unice conſiderandum & exponendum venit, quid *ſibi* probetur, non vero quid aliut judici probare queat: atque adeo hoc ex capite Regula illa forum internum minime attingit.

Alterum, ob quod in pari cauſa poſſeſſoris conditio melior dicitur, ſimiliter forum externum potius, quam internum concernere ex ipſa natura præſumptionis facile oſtenditur. Præſumptio enim eſt conjectura ex aliquo veroſimili ſigno ad probandum aſſumpta: & quidem, quo ſignum eſt veroſimilius, præſumptio fortior eſt. Quandocunque ergo in particulari caſu, ſignum cui innititur præſumptio alicui conſtat eſſe falſum, reſpectu ipſius, in tali caſu præſumptio in tali ſigno fundata ceſſat, juxta commone Dictum: *Veritati cedit præſumptio.*

Quandoquidem ergo præſumptio in caſu præſenti fundetur in eo, quod conjectura ſit, poſſeſſorem rem accepiſſe ex juſto & legitimo titulo; patet, quod rarius in foro interno præſumptio illa locum habere poſſit. Ut enim præſumptio in foro interno ceſſet, ſufficit ipſi poſſeſſori innoteſcere, an juſte vel injuſte poſſideat. Quam ſcientiam cum poſseſsores ſæpius habeant, aut habere poſſint, facilius contingit, ut præſumptio hic ceſset; ac per conſequens, Regula: *In pari cauſa, &c.* quæ in hoc poſseſsoris commodo fundatur, in foro interno locum habere nequeat.

Attamen interdum præſumptionem ex poſſeſſione *notabilis* temporis deſumptam, etiam in foro interno pro poſseſsore facere poſſe dubium non videtur. Quid enim, ſi quiſpiam in rei alicujus poſseſſione notabili tempore fuerit? nonne interdum contingere poteſt, ut ex illa tam diuturna poſseſſione, accedente adverſarii diuturno ſilentio, ipſi poſseſsori fundamentum aliquod exurgat præſumendi & credendi, rem illam ad ſe legitimo titulo perveniſse, & è contrario titulum adverſarii in aliquo eſse defectuoſum: atque ita fiat, ut poſſeſſio aliquid conferat *in foro interno*; quia ſcilicet ipſe poſseſsor aliquam fundatam conjecturam ex ſua poſseſſione & adverſarii ſilentio habere poteſt?

Quomodo vero poſseſsores procedere debeant, ut ſe in retentione rei in totum vel pro parte per ſimilem conjecturam jovare queant, infra latius dicemus.

§. V.

Ex prædictis ulterius concluditur, quod Regula: In pari cauſa, &c. *male aſſumatur, etiam in materia juſtitiæ, tanquam titulus ſufficiens, qui poſſeſſorem ex ſpeculativo dubio faciat practice certum.*

FIeri poteſt, ut aliquid ſit dubium ſeu incertum abſtractum ab omnibus circumſtantiis, quod quibuſdam tamen certis circumſtantiis concurrentibus certum & indubitatum fiat; exempli gratia, dubium ſeu incertum eſse poteſt, utrum hoc illove liquore valide baptizem, eo quod incertum ſive dubium ſit, num ſimilis liquor *revera* ſit aqua naturalis: & tamen ſi adſit neceſſitas baptizandi infantem, nec alius liquor haberi poſſit, dubium ſive incertitudo tollitur, & practice concludetur, tali liquore baptiſmum in his circumſtantiis poſse & debere conferri. Quia licet incertum ſit, utrum hic liquor ſit materia baptiſmi, certum tamen eſt, quod in *neceſſitate* baptiſmus, etiam dubius, conferendus veniat, & conſequenter materia dubia adhiberi poſſit.

Hoc ſimilive modo, præſertim in materia juſtitiæ, non pauci Theologi ac Juriſconſulti occaſione hujus Regulæ procedunt. Dicunt enim, qui bona fide rem quampiam poſſidere incœpit, jamque dubitare incipit, num res ſit ſua, an aliena, poſse manente illo dubio ſpeculativo (ut ajunt) concludere certo *practice*, ergo rem illam retinere poſſum. Quia *in pari cauſa*, ſive ut alii loquuntur, in *dubio melior eſt conditio poſſidentis*; ſive quod idem eſt; ſpeculative quidem dubito, num res ſit mea, ſed quia cum dubio concurrit poſseſſio, practice certo concludo, rem illam poſse retinere.

Verum ut argumentum illud concluderet, ſuppoſitum probandum eſset, nimirum, quod ſicuti per accedentem neceſſitatem, materia dubia baptiſmi tranſit quodammodo in materiam certam, ſive talem quæ certo adhiberi poſſit & debeat: ita poſſeſſio efficiat quod poſseſsor rem de qua dubitat num ſit ſua, quamque ſine poſseſsione ſibi integra aſserere non poſset, accedens poſseſsio faciat, ut certo retinere queat. Porro hoc ſine fundamento aſſumi ex antedictis non difficulter intelligitur. Probatum quippe fuit §. 3. per hanc Regulam *In pari cauſa, &c.* poſseſsori nihil de novo tribui, nihilque exprimi in Regula præter id, quod poſseſsioni naturaliter eſt annexum: conſequenter ex natura rei poſseſsio, etiam notabilis temporis poſſit relinquere dubium, num revera res ſit mea; imo non obſtante illa poſseſsione poſſit eſse veroſimilius rem eſse alienam. Quo ergo titulo concludam, me certo poſse retinere rem ad quam alium æque aut plus juris habere credo: ideoque æque ac magis ad ipſum quam ad me ſpectare: nec enim res ad nos pertinet, niſi in quantum juris ad illam habemus.

Sed dicens: poſſeſſio facit ut res in dubio retineri poſſit, ſive reſtitui non debeat juxta Regulam, *In pari cauſa, &c.* Reſp. Leges non aliter rem retinere permittunt niſi eo ſenſu, quod poſſeſſor *in judicio* ad dimiſſionem rei cogi nequeat, quandiu judici non probatur, poſſeſſorem rem injuſte poſſidere, non vero quod poſſeſſio aliquid juris poſſeſſori ad rem poſſeſſam tribuat, ut ſupra *paragr.* 3. dictum fuit: & per conſequens, poſſeſſio dubium relinquere poteſt, num hic & nunc rem illam in conſcientia retinere poſſit; eo quod ſtante poſſeſſione vere dubium ſubeſſe queat, num res non ſit aliena: neque leges ullibi permittant, vel decernant per poſſeſſionem ante completam præſcriptionem aliquid juris in poſſeſſorem transferri, quo ſibi ſecuritatem in conſcientia afferre poſſet.

Igitur nec ex natura rei, nec ex lege poſitiva habetur, quod poſſeſſio ſit titulus ſufficiens, etiam in materia juſtitiæ, ut ex ſpeculative dubio faciat practice certum, ſive quod aliquis dubitans, utrum res ſit ſua, & conſequenter utrum tanquam ſuam ſibi afferere poſſit, ob nudam poſſeſſionem in praxi concludere poſſit: Ergo in conſcientia retinere poſſum.

§. VI.

Quomodo Poſſeſſores in dubio, num res ſit aliena, in foro interno procedere debeant.

Jure poſitivo per nudam poſſeſſionem, ſaltem ante completam præſcriptionem, nihil quidem juris in poſſeſſorem transferri §. 3. oſtendimus; poſſeſſionem tamen notabilis temporis propter præſumptionem dominii ex ipſa reſultantem aliquid ſubinde pro poſſeſſore facere poſſe, etiam in ordine ad forum conſcientiæ, *paragr.* 4. dictum fuit.

Ut ergo dubitans de proprietate rei poſſeſſæ, ſecure & juſte procedat, expendere tenetur argumenta, ac motiva tam pro, quam contra ſe militantia; quibus & argumentum, ſi quod ex ſua diuturna poſſeſſione, ac adverſarii ſilentio deſumi poteſt, merito adjungitur. Quibus omnibus rite & juſte expenſis, ſecum ſtatuat judicetque, utrum res ad ſe, an ad adverſarium æque veroſimiliter, aut veroſimilius ſpectet; ſive quis ipſorum plus minusve juris ad rem poſſeſſam habere videatur. Hoc cognito facile etiam intelliget, utrum in totum vel pro parte, & pro qua parte res poſſeſſa reſtituenda veniat. Si enim ex argumentis clare appareat, rem adverſarii eſſe, indubie tota reſtituenda erit: ſi vero jus dubium maneat, pro ratione dubii dividi debebit, vel in ſe, vel in æquivalenti, quia in tantum res noſtra eſt, in quantum juris in illam habemus; & in tantum aliena, in quantum alteri jus in illam competit.

Hinc collige, fieri poſſe ut etiam in dubio major pars non poſſidenti reſtitui debeat. Quid enim ſi aliquid quidem juris pro poſſeſſore appareat, ſed tamen omnibus mature conſideratis, etiam præſumptione, quæ ex ſua poſſeſſione & adverſarii ſilentio haberi potuit, plus juris pro non poſſeſſore habeatur? indubie res tali caſu pro parte majori *non poſſeſſori* reſtituenda erit; utpote cui plus juris ad illam rem competere creditur, quam poſſeſſori.

Ex quo ulterius concluditur, quod ſaltem ſpectando forum *internum*, non ſemper in dubio ſit melior conditio poſſidentis: unde nec Regula in Jure Canonico ullibi reperitur expreſſa his terminis: *In dubio, &c.* ſed IN PARI CAUSA *melior eſt conditio poſſidentis*.

Quinimo, nec ſemper in *pari* cauſa melior eſt conditio poſſidentis; quia cum nuda poſſeſſio in foro *interno* non operetur, niſi in quantum ex illa poſſeſſor fundatam aliquam conjecturam habere poteſt credendi rem illam ad ſe legitimo titulo perveniſſe, uti ante notatum fuit, conſequens eſt poſſeſſionem nihil poſſeſſori contribuere, ſi adeo exigui ſit temporis, aut adeo clare ipſi poſſeſſori conſtet, quo ex titulo res ad ſe pervenerit, ut nulla fundata conjectura ex titulo haberi queat: quo caſu in pari cauſa par erit conditio utriuſque, nihil pro poſſeſſore faciente poſſeſſionem; utpote quæ tali caſu ad fundandam intentionem pro poſſeſſore ſit inefficax.

Nec refert quod Regula generaliter dicat: *In pari cauſa, &c.* quia omnis definitio ſeu Juris Regula vel ex eo capite periculoſa eſt, *eo quod parum ſit ut non ſubverti poſſit*, quia ordinarie nimirum plurimas exceptiones patitur.

Denique hic merito notandum, quod ſi teſte Doctore Mellifluo Epiſt. 82. *pleriſque imo cunctis pene ſapientibus contingere ſoleat in rebus videlicet dubiis plus alieno quam proprio credere judicio*, indubie ſi poſſeſſores, qui de re poſſeſſa dubitant, ſint juſtitiæ amantes, in diſcuſſione ſuper re à ſe poſſeſſa, alieno potius, quam proprio credent judicio; ſemper nimirum timidi, ne per proprium intereſſe judicium eorum corruptum eſſe contingat.

§. VII.

Regula: In pari cauſa, &c. *nulla ratione extra materiam juſtitiæ locum habere poteſt.*

Plura ſunt quæ clare evincunt, Regulam: *In pari cauſa, &c.* extra materiam juſtitiæ in foro conſcientiæ militare non poſſe, ſive quod poſſeſſio in materia aliarum virtutum, ſive obligationum in dubio nihil contribuere queat, ut aliquem ab obligatione eximat.

Primò quidem, quia ratio, quæ facit quod poſſeſſio in materia juſtitiæ ſubinde pro poſſeſſore aliquid contribuere poſſit, in materia aliarum virtutum obtinere non poteſt; quia, ut ſæpius dictum eſt, ratio illa deſumitur ex præſumptione, quæ in materia juſtitiæ ex poſſeſſione notabilis temporis & diuturno adverſarii ſilentio ſubinde oritur. Hæc vero præſumptio ex poſſeſſione non profluit, niſi quia nullus præſumitur detinere rem animo & affectu dominantis, ſive poſſidere, niſi revera ſit dominus: ubi ergo de dominio, aut quaſi dominio rerum temporalium non agitur, nullam præſumptionem aut conjecturam poſſeſſio inducere poteſt; quinimo ubi de rebus hujuſmodi non agitur, nec poſſeſſio proprie dicta eſſe poteſt. Ex omnium enim Juriſconſultorum ſententia, poſſeſſio tantum dicitur earum rerum, quarum dominium aut quaſi dominium, ſive ut *propria* poſſunt haberi. Cum igitur Regula noſtra expreſſe agat de poſſidente, patet etiam hoc ex capite, non poſſe extra materiam juſtitiæ eam trahi; quandoquidem extra illam materiam nullus poſſeſſor dicatur.

Quod vero quidam dicant, in materia aliarum virtutum in dubio occurrere *poſſeſſionem libertatis* contra obligationem legis, in jure inauditum eſt; nec in ullo textu juris vel veſtigium occurrit poſſeſſionis libertatis, quæ à libero arbitrio agendi unum aut alterum dicitur. Quare nec ullibi in jure, ubi de dubio agitur extra materiam juſtitiæ, ulla poſſeſſionis ipſius libertatis ratio habetur; ſed generaliter dicitur tutius eſſe amplectendum, ut *parag. ſeq.* oſtendetur. Cum tamen ſi poſſeſſio libertatis eſſet attendenda, nunquam aut raro daretur caſus, ut recte notat Fagnanus, *ut quis teneretur tutiorem partem eligere, & hoc præceptum tam crebro à ſacris Canonibus inculcatum, eſſet ludibrio poſitum, ut cum Baldo loquar*, inquit Fagnanus ad *cap.* NE INNITARIS ✠ *De Conſtitutionibus num.* 193.

Adhæc, nonne æque ſe exponit periculo committendi contra legem, v. gr. præcipientem certis diebus ab Eccleſia inductis abſtinentiam à carnibus, qui dubius in die Jovis an tranſacta ſit media nox, comedit carnes, quam qui in die Sabbati ſimiliter dubitans an media nox exceſſerit, carnes manducat? Quid quæſo amplius in priori caſu facit poſſeſſio libertatis, ut conſcientiam pacificet, quam in poſteriori? Nonne æque primo, quam ſecundo caſu manet dubius de obligatione, & conſequenter utroque caſu, ſi non abſtineat à carnibus, ſe committit periculo agendi contra legem, adeoque & peccat? Quia juxta Regulam lumine naturali notiſſimam, non ſolum peccatur, malum determinate eligendo, ſed etiam illius mali periculo ſine juſta cauſa ſe exponendo.

Merito proinde Proſper Fagnanus poſtquam oſtendit in *quantas abſurditates ſuos propugnatores conjiciat aſſertio, quod in foro conſcientiæ homo ſit manutenendus in poſſeſſione ſuæ libertatis & famæ contra Deum & legem*, dicit: *valde mirandum eſſe quod nonnulli Confeſſores in foro Sacramentali talem theoricam in praxi ſervare & docere non vereantur in perniciem animarum.* Ad *cap.* NE INNITARIS ✠ *De Conſtitutionibus num.* 200.

Illud ſane amplius mirandum, quod etiam hodie poſtquam à Fagnano, aliiſque, adeo claris argumentis oſtenſum eſt, Regulam *In dubiis, &c.* extra materiam juſtitiæ nullatenus extendi poſſe, adhuc reperiantur qui ſimilem theoricam docere pergunt.

Mirum!

Digitized by Google

Mirum quantas laxitates & quantam conſcientiæ libertatem principium illud in moralibus induxerit, ut videre licet apud Fagnanum, plures ex pernicioſis ſententiis ſuper principio illo fundatis referentem dicto loco *num.* 174.

§. VIII.

Probatur ex Jure Canonico, in dubio ſive facti, ſive juris, nulla habita ratione poſſeſſionis libertatis, tutius ſemper eſſe ſequendum.

Animus in præſenti non eſt, ex jure naturali, Scriptura Sacra, aut Sanctorum Patrum auctoritate adſtruere neceſſitatem ſequendi in dubio, quod tutius & ſecurius exiſtimamus, ne vel eo ſolo titulo peccemus, quod ſine juſta cauſa periculo peccandi nos exponamus: id enim alii jampridem abunde præſtiterunt, et Diſſertatione præcedenti oſtenſum eſt: ſed ſolum animus eſt, oſtendere quod Jus Canonicum generaliter decernat, in dubio ſive *juris* ſive *facti*, non attendendo *poſſeſſionem libertatis*, procedendum eſſe juxta Regulam lumine naturali clariſſimum: nimirum, *In moralibus ſequendum eſſe quod tutius & ſecurius exiſtimamus.*

Terminis adeo evidentibus in Jure Canonico Regula illa pluribus locis proponitur, ut vix ullus probabilitatum patronus id negare auſus fuerit; ſed ad neſcio quas gloſſas & reſtrictiones recurſum habuere.

Quidam enim illorum dixerunt, Regulam illam reſtringendam eſſe ad caſus in Jure expreſſos, quaſi Pontifices illa ſua Deciſione jus poſitivum de via tutiore ſequenda in certis caſibus conſtituiſſent. Sed hanc reſtrictionem vel ſola Decretalium lectio refellit. Legenti enim *cap.* 12. ✠ *De Homicid.* patebit, quod exiſtente dubio de incurſa irregularitate ex homicidio, Pontifex reſponderit, injungendum eſſe Presbytero, ut in ſacris Ordinibus non miniſtret, non ex ratione ſpeciali concernente ſacrorum Ordinum miniſterium; ſed hac generali; *quia in dubiis ſemitam debemus eligere tutiorem.*

Similiter in *cap.* 18. *eod.* reſpondit Pontifex, Sacerdotem, de quo dubitabatur; num cauſam homicidio dediſſet, à Sacerdotali officio debere abſtinere, non ex aliquo motivo *ſpecialiter* caſum irregularitatis concernente; ſed ex ratione fundata in principio illo generali & univerſali: quod ubi prævidetur periculum impingendi in legem, *tutius & ſecurius eligere debeamus*; pro ratione enim ſubjungit: *cum in hoc caſu ceſſare ſit tutius quam temere celebrare, pro eo quod in altero nullum, in reliquo vero magnum periculum timeatur.* Similiter in *c.* 3. ✠ *De Sponſalibus*: exorto dubio de valore cujuſdam matrimonii decidit Pontifex, conjuges ſeparandos ex ratione: *quia in his*, inquit, *quæ dubia ſunt, quod certius exiſtimamus tenere debemus.*

Ex his igitur & aliis mox citandis textibus Juris clarum eſt, quod Pontifices Regulam illam: *In dubiis, quod tutius & ſecurius exiſtimamus, tenere debeamus*, aſſumpſerint tanquam certum & indubitatum principium, ſecundum quod ſive in materia irregularitatis ſive matrimonii, aliave, caſus occurrentes decideret. Unde gloſſa poſt expoſitionem caſus dicti *cap.* 3. ſubjungere non dubitat: *Notandum ergo quod in dubiis ſemper tenendum eſt illud, quod ſecurius eſt & certius.*

Quod vero Pontifices rationem *poſſeſſionis* nullam habuerint, infiniti propemodum Juris textus probant, & quidem in *cap.* 5. ✠ *De Clerico excommunicato miniſtrante*; quamvis Epiſcopus de quo agebatur eſſet in poſſeſſione libertatis communicandi cum fidelibus, tamen dicitur deponendus, *quia in dubio geſſit ſe pro excommunicato.* Similiter in *cap.* 18. ✠ *De Homicidio*, non obſtante quod Presbyter eſſet in *poſſeſſione* muneris Sacerdotale exercendi, ſtatuitur, ut ſi decerni non poſſit ex cujus ictu percuſſus interiit, debeat tanquam homicida haberi; etſi forte homicida non ſit, & à Sacerdotali officio abſtinere debeat ex ratione ſubjecta: *cum in hoc caſu ceſſare ſit tutius, quam temere celebrare pro eo quod in altero nullum, in reliquo vero magnum periculum timeatur*. Pariter in *cap.* 12. ✠ *eodem*, Presbyter erat in poſſeſſione ſanctitatis majorum Ordinum, & tamen ob ſolum dubium, utrum irregularitatem incurriſſet, decernitur, quod in Ordinibus illis non poſſit ulterius miniſtrare: quia *in dubiis*, inquit Pontifex, *ſemitam debemus eligere tutiorem.*

Ex quibus patet Pontifices judicaſſe, in dubio ſequendum eſſe quod tutius & ſecurius exiſtimamus, nulla poſſeſſionis habita ratione.

Sed dicent forſan nonnulli, textus Juris qui dicunt in dubiis eligendam eſſe ſemitam tutiorem, loquuntur de dubio *facti*, non de dubio *Juris*. Reſpon. Textus Juris indifferenter de uno & altero loqui: nam v. g. in dicto *cap.* 5. ✠ *De Clerico excommunicato miniſtrante*, occurrit dubium Juris: nimirum, an ſententia excommunicationis lata à Delegato non præmiſſa monitione, & ante intimationem, liget necne; & tamen in hoc dubio deciditur, *Epiſcopum debuiſſe tutiorem partem eligere.*

Similiter in Clementina *Exivi De V. S.* in dubio mero Juris, nimirum an Fratres Minores teneantur ſub præcepto peccati mortalis ad ea obſervanda, quæ in Regula verbo imperativi modi negative vel affirmative appoſito inſeruntur; Pontifex eandem Regulam ſequendam eſſe dicit: *Nos itaque attendentes*, inquit, *quod in his quæ animæ ſalutem reſpiciunt, ad vitandos graves remorſus conſcientiæ pars* SECURIOR *eſt tenenda, &c.* Ex quibus patet æque in dubio Juris quam in dubio facti hanc Regulam à Pontificibus fuiſſe aſſumptam: nec mirum, quia æquale periculum eſt impingendi in legem occurrente dubio Juris, quam dubio facti; ac per conſequens, in utroque caſu ex eadem ratione ſequenda via tutior, ne alias ſcilicet exponamus nos ſine juſta cauſa periculo impingendi in legem.

Illud ſane ridiculum eſt, quod nonnulli dicere non verentur in citatis Juris locis agi de dubio ſpeculativo, non vero de dubio practico; quid enim evidentius, quam Pontifices ideo dicere in caſibus ibidem relatis eſſe dubium practicum, quia erat dubium ſpeculativum: hoc eſt, quia dubitabatur, v. g. num Sacerdos homicidium commiſiſſet, inde Pontifex concludit, eſſe dubium practicum, ſive dubium, utrum Sacerdos officio Sacerdotali fungi poſſet: an vero ab eo abſtinere debeat, & quia tale dubium practicum erat, reſolvit Pontifex potius eſſe abſtinendum, ex ratione, quia in *dubiis ſemitam debemus eligere tutiorem.*

Ex his omnibus manifeſtum eſt, Jure Canonico in foro conſcientiæ non eſſe probatam hanc Regulam: *In dubiis melior eſt conditio poſſidentis*; ſed generaliter tanquam principium lumine naturali notiſſimum propoſitam & probatam eſſe hanc Regulam: *In dubiis quod tutius & ſecurius exiſtimamus tenere debemus*; ſive quod in idem recidit: *In dubiis ſemitam debemus eligere tutiorem.*

Et licet in materia juſtitiæ, ut ante dictum eſt, poſſeſſio notabilis temporis ſubinde aliquid facere queat: tamen nec in illa materia in dubio ſemper in foro conſcientiæ pro poſſeſſore judicandum eſſe, ſuperius ſæpius diximus; ſolumque poſſeſſio facit, ut ob præſumptionem ex ipſa reſultante, motiva ex parte poſſeſſoris interdum augeantur, ob quæ contingat, ut vel dubium tollatur, vel ſi dubium remaneat, ex poſſeſſione aliquid veriſimilitudinis pro poſſeſſore exurgat, qua conſiderata etiam in hac materia, quod certius & ſecurius exiſtimamus, in dubio tenere debemus: ne alias & hic nos ſine cauſa exponamus periculo impingendi in legem juſtitiæ. Dum enim juxta dicta §. 6. poſſeſſor manente dubio circa proprietatem rei poſſeſſæ, pro veriſimilitudine juris rem dividit, ſupponitur certus eſſe, ſaltem moraliter, quod ipſi jus aliquod veriſimile ad rem poſſeſſam, correſpondens parti rei quam retinet, competat, adeoque non dubie, ſed ex morali certitudine, rem illam retinendo procedit.

Hactenus dictis non obſtat *cap.* 18. ✠ *De Cenſibus*: imo potius eo confirmantur: cum enim ex parte Archiepiſcopi Compoſtellani quæreretur, in qua menſura quidam vota ſua ad beati Jacobi perſolvere deberent; Reſpondit Pontifex: Si ad varias & diverſas menſuras hujuſmodi vota perſoluta fuerint, *quod volentes ad minorem, non ſint cogendi ut ad majorem perſolvant; quoniam*, inquit, *cum hujuſmodi vota gratuita fuerint ab initio, benignius ſunt à viris Eccleſiaſticis exigenda, ne tanquam exactores videantur lucris temporalibus inhiare.*

Quis vero dubitet hoc ſecurius & tutius eſſe interrogantibus, adeoque Pontificem juxta dictam Regulam reſpondiſſe?

R E-

REPAGULUM CANONICUM
ADVERSUS NIMIAM EXEMPTIONUM
à Juriſdictione Epiſcoporum extenſionem,

Cui præmittitur brevis diſcuſſio hujus Propoſitionis:

Quocunque Titulo quis Beneficium Eccleſiaſticum mediante temporali aſſequatur, Simoniam Jure naturali prohibitam incurrit. Hoc temporale ſi PENSIONEM voces, IN VOCE, non in re diſtinctio erit.

PRÆFATIO
HISTORICO-APOLOGETICA.

CUM 24. Decembris nuper elapſi diſtributæ eſſent Theſes *De Simonia*, 29. ejuſdem me Præſide propugnandæ, intellexi aliqua in Theſibus illis à nonnullis Academicis redargui; quin & die immediate præcedente diem Diſputationibus præſtitutam, indicatum mihi ſuit, finalia verba Concluſionis ſecundæ etiam ipſis Confratribus meis J. U. Doctoribus ita videri expreſſa, quaſi per illa negaretur Pontifici & Epiſcopis omnis plane conſtituendæ Penſionis authoritas: ea propter eoſdem J. U. Doctores deſiderare, ut ante Diſputationum inchoationem aliquam verborum illorum explanationem præmitterem, qua mentem meam ſuper verbis illis clarius exponerem. His intellectis, tametſi nullatenus crederem verba illa ſenſum illum præ ſe ferre, ſtatui tamen, potius verba illa delere, quam diminutæ per me Pontificiæ aut Epiſcopalis poteſtatis vel umbram permittere; præſertim cum verba illa per modum cujuſdam conſequentis ex præcedentibus Concluſionis verbis ſolummodo eſſent adjecta; nullumque per hanc expunctionem veritati præjudicium generandum crederem, eo quod mentem meam in materia Penſionum abunde expreſſiſſem in Libello *De Simonia circa Beneficia*.

Nullo proinde inſtigante aut monente, finalia verba Concluſionis ſecundæ occultanda cenſui; non quod aliquid falſi, aut Superiorum authoritati contrarium verbis illis expreſſum crederem, ſed ut umbraticæ illi quorundam opinioni occurrerem; omnemque offenſionis lapidem amoverem.

Idipſum ſignificavit Strictum Juris Collegium in literis ſuis ad Illuſtriſſimum D. Internuncium, quibus prædictas Theſes una cum enarratione rei geſtæ tranſmiſit; quarum literarum hæc erat concluſio: *Hæc eo ſcribimus, ut ſi quæ forte Theſis ante dictam correctionem ad manus veſtras devenerit; conſtare Illuſtriſſimæ Veſtræ Gratiæ poſſit, quam prompte & Præſes & Facultates noſtra occurrere voluerint illis, quæ vel in* SPECIEM *ſupradictas authoritates* (Pontificiam & Epiſcopalem) *lædere poſſe viderentur.* Adhæc Illuſtriſſimus D. Internuncius per literas Stricto Collegio de ſua in S. Sedem obſervantia gratias egit. Cumque eidem Illuſtriſſimo 20. Januarii per occaſionem me adeſſe contigerit, & ſermo de his Theſibus incidiſſet, dixi me non credere verba finalia Concluſionis aliquam Pontificiæ authoritatis præferre diminutionem: mox reſpondit, ſe quoque non videre, quod in illis Sedem Apoſtolicam offendere potuiſſet. *Neque enim*, inquiebat, *verbis illis Pontifici negatur poteſtas juſta de cauſa conſtituendi Penſiones*. Cumque repoſuiſſem quod licet id quoque mihi certo haberem perſuaſum, voluiſſem tamen ob quorundam licet parum fundatam ſuſpicionem, verba illa delere, ut ſic læſæ Pontificiæ authoritatis etiam umbram à me amolirer: ſummas mihi pro mea in Sedem Apoſtolicam obſervantia gratias egit. Sicque ſcena de Theſibus illis peracta fuit: & nihil amplius auditum, quouſque Eximius quidam in Theſibus ſuis ſcenam illam renovare cœpit.

Cumque nihil in occulto in ſcena illa à me actum ſciam, ipſe tamen Eximius dicere audet: *Facta tua particularia quæ hanc ſcenam ſunt concomitata ſileo, quia noſter ordo amoris nequidem* OCCULTA *propalat vitia, ut proximus diffametur.*

Bene habet, Eximie Pater: Veſter ordo amoris occulta non propalat vitia, ut proximus diffametur, & interim proximum in ſuſpicionem vitiorum occultorum adducere, imo tanquam infectum vitiis occultis infamare permittit?

Hunc

Hunc profectò rectè SUUM dixit amoris ordinem, non Auguſtini: qui ſi occulta vitia etiam vera propalare vetat; quanto magis prohibet confingere non facta? Niſi forte detractor habendus non ſit, qui de Eximia Veſtra Paternitate diceret palam: *Facta ejus particularia ſileo, quia noſter amoris ordo nequidem occulta propalat vitia, &c.*

Quid enim aliud hæc inſinuant, quam ſi quis aperte diceret: Facta habet particularia digna redargui; ſed ea ſingularim à me dici prohibet amoris ordo. Præterea, ſi occulta ſileres; quid ſilendum magis occultandumque oportuit, quam quod ipſemet, ne palam fieret, occultatum fuiſſe à me agnoſcis? quod etſi reprehenſione digniſſimum fuiſſet (contrarium ex ipſo D. Internuncio jam audivimus, & infra amplius patebit) non plus in Auguſtiniano amoris ordine mihi objici jam poterat, quam ipſimet Auguſtino ſua quælibet doctrina retractata. Propitius ſit mihi Deus ab hujuſmodi Cenſoribus, ſi quid aliquando in libris aut dictatis publicis exciderit imprudentius; quando etiam privata mea, & occulta, *ſcrutantur in lucernis.*

Verum amplius obſtupui, mecumque obſtupuit Academia ad hæc Eximii Patris verba: *Quid tibi tandem perſuadebunt homines* ANTI-PAPALES, *ut per te faciant quod ipſi facere erubeſcunt?* Hic ut homines Anti-Papales proſcindi, quos immediate ante *ſelectiſſimos commenſales meos* dixerat, circumſtantiæ atque verborum expreſſio dubitare vix ſinebant?

Proinde verba illa præferebant, duos è præcipuis hujus Academiæ Viris & Magiſtris, tanquam homines *Anti-Papales*, ſeu adverſarios Papæ palam traduci; ipſiſque affingi per Eximium hujus Academiæ Magiſtrum, quod ne unus quidem ex tota illa adverſariorum phalange, quæ tot annis Viros illos, præſertim apud Sedem Apoſtolicam odioſos reddere ſtuduit, unquam attentare præſumpſit. Quis ad hæc non obſtupeſcat? ſed erro forſan in verbis tuis: Non iſtos, inquies, ſed alios mente intelligo *homines Anti-Papales*; ita quidem primariis quibuſdam Academiæ Viris te profeſſum fuiſſe intelligo.

Sane utut vera ſit tua hæc, Eximie Pater, privata profeſſio, num tuus ordo amoris permittit, ſic verba adornare, ut in viros innocentiſſimos atque *ſelectiſſimos* calumniæ atrociſſimæ conjectæ videantur?

Dicis, Eximie Pater, *Præpoſiti noſtri nunquam permittunt corrodere Claves Sancti Petri:* Utinam! Sed utinam aliquando vigilantes illi Præpoſiti evigilent, ut cohibeant vafrum illum ſcribendi modum, quo adornatis verborum ambagibus & involucris, Virorum ſpectatiſſimorum fama & doctrina impune corroditur & laceratur!

Huic Præfationi Apologeticæ conſultum duxi adjicere brevem diſcuſſionem propoſitionis, ex Theſibus meis de Simonia deſumptæ: *Quocunque Titulo, ſive Collationis, ſive permutationis, ſive reſignationis, quis Beneficium Eccleſiaſticum mediante temporali aſſequatur, Simoniam jure naturali prohibitam incurrit. Hoc temporale ſi Penſionem voces, in voce, non in re diſtinctio erit.*

Quo vero æquius judicet Lector de hac propoſitione, neque obtingat, quod fieri ſolet, ut de parte avulſa aut truncata aliter, quam ſi de ea judicetur, ut toti ſuo adhærente, viſum fuit diſputationem integram, cui præfata Propoſitio inſeritur, hiſce ſubjicere.

Haſce denique & Præfationem Apologeticam, & præfatæ Propoſitionis diſcuſſionem una præmittendas cenſui, ut notam *Anti-Papalis* ubique mihi impactam, à me & ſcriptis meis amolirer. Quod vel maxime hic neceſſarium, cum in eo verſaturus ſim argumento, ſcilicet Exemptionum, *Canonicum* illis objiciens *Repagulum;* unde, ſi ex ullo, ſuſpicio mihi naſcitur fore, ut prædicta imminutæ authoritatis Pontificiæ nota ſcriptum meum diſpergatur.

DISPUTATIO
DE SIMONIA.

CONCLUSIO PRIMA.

MATERIA Simoniæ ſunt res ſpirituales, aut ſpiritualibus annexæ. Prioris generis ſunt, v. g. Sacramenta, divina Officia, clavium poteſtas, aliaque ſimilia. Pro horum adminiſtratione temporale exigere, procul dubio Simoniacum eſt. Quapropter Synodus Tridentina decernens diſpenſationes *gratis* dandas eſſe; nullum jus novum induxit; ſed jus naturale, cui etiam Summus Pontifex ſubjicitur, declaravit. Conſequens etiam eſt, Canonicos, alioſque Eccleſiæ Miniſtros divina Officia intuitu rerum temporalium perſolventes, ab omni affectu Simoniaco non eſſe immunes: & hinc ulterius conſectaneum eſſe facile oſtendemus, Canonicos frequentantes Officia, quibus diſtributiones quotidianæ ſunt annexæ, neglectis illis, quæ hujuſmodi diſtributionibus carent, non eſſe ab omni Simoniaco affectu alienos.

CONCLUSIO SECUNDA.

Res temporales ſpiritualibus annexæ materiam conſtituunt Simoniæ, quia rebus illis temporalibus venditis, etiam ſpirituales, quibus annectuntur, venditæ cenſentur:

Digitized by Google

ſentur; quare qui Præbendam ſive, jus percipiendi fructus Canonicatui alterive Beneficio Eccleſiaſtico annexum vendit, aut emit, ipſum Canonicatum vendere, aut emere cenſetur: unde quocunque titulo ſive collationis, ſive permutationis, ſive reſignationis, quis Beneficium Eccleſiaſticum mediante temporali aſſequatur, Simoniam jure naturali prohibitam incurrit. Hoc temporale ſi *penſionem* voces; in voce, non in re diſtinctio erit.

CONCLUSIO TERTIA.

Nec tantum Beneficii Eccleſiaſtici collatio, ſed etiam admiſſio ad ejus poſſeſſionem materiam conſtituit Simoniæ; hinc Concilium Lateranenſe III. in *cap.* 9. *h. tit. Horribile nimis eſt*, inquit, *quod in quibuſdam Eccleſiis locum venalitas perhibetur habere: ita ut pro Epiſcopis, vel Abbatibus, ſeu quibuſdam perſonis Eccleſiaſticis ponendis in ſede, ſeu introducendis Presbyteris in Eccleſiam, aliquid exigatur.* Et Innocentius III. in *cap.* 26. *h. t.* reſcribit Epiſcopo Cantuarienſi, ut *pravam* conſuetudinem, per quam pro *inveſtitura* Archidiaconi & minores Decani certam pecuniæ quantitatem ſibi dari vel ſolvi poſtulant, ſtudeat abolere. Similiter conſuetudinem exigendi à novo Canonico convivium confratribus exhibendum, priuſquam ad integram fructuum perceptionem admittatur, reprobat Gregor. IX. *in cap.* 24. *h. t.* & Honor. II. cum intellexiſſet in *Leodienſi Eccleſia conſuetudinis eſſe, ut ſi quis Canonicus fieri voluerit, oportet eum Præpoſito & Decano determinatam pecuniam exhibere; & hoc de inveſtituris Eccleſiarum & Altarium Archidiaconos & Diaconos facere intellexiſſet;* ſcribens Alexandro Epiſcopo & Clero Leodienſi, hanc conſuetudinem tanquam *deteſtabilem*, & Simoniacam reprobavit: præcipiendoque mandavit, *quatenus eam prava conſuetudo de cetero apud illos nullatenus conſervetur, ſed modis omnibus annihiletur.* Habetur hæc Epiſtola *tom.* 12. Spicilegii Dacherii *pag.* 158. Quibus conſonat Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *cap.* 14. *De Reform.* ex his concludimus, non eſſe probandam conſuetudinem hodiernam, qua quidam Archidiaconi, Decani & Canonici in admiſſione ad poſſeſſionem, certam ſummam pecuniæ in ſuum privatum commodum ab admittendis ad poſſeſſionem exigunt.

CONCLUSIO QUARTA.

Munus, cujus interventione Simonia committitur, aliud eſt *à manu*, aliud *à lingua*, & aliud *ab obſequio*, *Can.* 8. *cauſ.* 1. *q.* 1. Ratione muneris *à manu* Simoniacus eſt, qui pro obtinenda remiſſione debiti ſive contracti, ſive contrahendi, confert aut procurat alicui Beneficium. Item, Canonici & Abbates, qui Paſtoratum conferunt alicui ea conditione expreſſa vel tacita, quod minori portione Decimarum erit contentus, aut augmentum *competentiæ* non exiget. Item, qui ad terminandam litem ſic tranſigunt; ut unus Beneficium pacifice poſſideat, alter vero nullas expenſas litis exolvat. Munere *à lingua* toties incurritur Simonia, quoties ad preces alterius confertur Beneficium, eo fine, ut per hanc collationem favor rogantis in utilitatem privatam habeatur: v. gr. ut eo mediante ad officium aliquod aut Beneficium perveniatur. Munere *ab obſequio* incurrunt Simoniam, qui obſequium ſive temporale, ſive ſpirituale exhibent Patronis aut Collatoribus nullo aut minore ſalario, ſpe conſequendi Beneficium in compenſationem exhibiti obſequii.

CONCLUSIO QUINTA.

Qui mediante temporali ſpirituale conſequitur, Simoniacus eſt, ſive id detur per modum *pretii*, ſive *motivi*, uti per proſcriptionem Propoſitionis 45. & 46. inter 65. declaravit SS. D. N. Innocentius XI. Nihil quoque intereſt, num temporale detur Collatori, an alteri; modo detur, ut per illud ad Beneficium perveniatur. Hinc Simoniaci ſunt, qui mediante aliquo munere venantur amicitiam vel favorem illius, quem ſciunt auctoritate apud Collatorem valere: licet, id etiam in cauſam piam daretur aut promitteretur, v. g. in extructionem aut ornatum alicujus Eccleſiæ, vel uſum Religioſorum: ſi modo detur, ut eo mediante gratiam illius communitatis ineat, eaque media ad dignitatem Eccleſiaſticam ſibi viam pandat. Sicuti hujuſmodi muneris interventione promotio ad Beneficium inficitur labe Simoniæ; ita quoque qui hujuſmodi ſeu directa, ſeu indirecta alicujus muneris promiſſione ad officia Reipublicæ aſcendunt, & juxta uſitatam juramenti formulam jurant, *quod pro officio aſſequendo, nec pecuniam, nec quicquam aliud obtulerint, promiſerint, aut dederint; aut offerri, aut promitti fecerint; nec dabunt, cuicunque tandem, nec directe nec indirecte, aut alio quocunque modo;* à perjurio exempti non ſunt.

CONCLUSIO IMPERTINENS.

Facultas Pariſienſis ut induceret Prælatos Eccleſiæ ad abuſum inveteratum tollendum, ſcripſit: Nolite ſubdolas hominum voces audire, ſic dicentium: *Prædeceſſores noſtri, qui erant notabiles viri reputati, iſtud permiſerunt, ſufficit nobis vivere ut ipſi:* proculdubio iſtud argumentum diabolicum eſt, & infernalis hæc perſuaſio: vos illorum exitum ignoratis, an bonus vel malus fuerit. *Utinam hoc monitum attendant, qui hodie ſubdolis illis hominum vocibus nimium auſcultant.*

PARS PRIMA.

DISCUTITUR SEQUENS PROPOSITIO:

Quocunque Titulo ſive Collationis, ſive Permutationis, ſive Reſignationis, quis Beneficium Eccleſiaſticum mediante temporali aſſequatur, Simoniam jure naturali prohibitam incurrit. Hoc temporale ſi PENSIONEM VOCES, IN VOCE, non in re diſtinctio erit.

§. I.

Expenditur primum membrum ſuperioris Propoſitionis.

DISCUTIANDÆ poſitionis ex Concluſione ſecunda Theſium mearum deſumptæ duo ſtatuenda membra, quorum primum hoc paragrapho breviter probandum, his verbis expreſſum erat:

Quocunque titulo ſive collationis, ſive permutationis, ſive reſignationis, quis Beneficium Eccleſiaſticum MEDIANTE TEMPORALI *aſſequatur, Simoniam jure naturali prohibitam incurrit.*

Hæc poſitio, in quantum hic Simoniam *jure naturali* prohibitam aſſerit, difficultatem haud patitur; communique Canoniſtarum ac Theologorum calculo comprobatur.

Certum quippe ac indubitatum eſt, juxta modernam Eccleſiæ diſciplinam, jus percipiendi proventus Eccleſiaſticos titulis Eccleſiaſticis *conſequenter*, ut ajunt, eſſe annexum, ac proinde jus ad proventus ſeu præbendam temporalem, mediante temporali obtineri non poſſe, niſi una mediante temporali obtineatur titulus Eccleſiaſticus. Quod jampridem notavit Doctor Angelicus dicens:

Digitized by Google

dicens: *Rebus iſtis, quæ ſpiritualibus* CONSEQUENTER *ſunt annexa, venditis, intelliguntur etiam ſpiritualia venditioni ſubjici*. Rationem reddit Paſchalis II. *Quiſquis*, inquiens, *horum alterum vendit, ſine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum derelinquit*.

Ea propter Beatus Petrus Damiani quoſdam Capellanos Ducis Gothofredi ſui tempore exagitare non dubitavit tanquam *hæreticos, ſatanæ prædicatores & Apoſtolos Anti-Chriſti*, eo quod pertinaciter dogmatizarent, proventus Epiſcopatus mediante temporali abſque emptione ipſius Epiſcopatus comparari poſſe: *Venalia ſiquidem ſunt*, inquiebant, *unde ſint divites*, (Epiſcopi) *gratis accipiunt, unde ſiunt Sacerdotes*.

O novum Schiſmaticorum genus, exclamat Damiani, *& os ſacrilegum æterni ſilentii cenſura damnandum!* Poſt hæc Alexandrum II. urget, ut tanquam *novus Joſue evaginato Canonici mucronis gladio proſternat iſtos Amalecitas, tollatque è tartarea amaritudinis aconitu, ne ferale illud venenum faucibus inflat parvulorum*. Hujus ſuæ cenſuræ fundamentum concionum rationi ex S. Thoma jam adductæ, ſubjicit: *Cum aliquid ſub venalitate ſuſcipitur, & illud procul dubio comparatur, quod ex neceſſitate ſubſequitur. Ad hoc enim Paſtoralis Eccleſia cuique committitur, ut ad ejus regimen obtinendum conſecratione firmetur. Et ad hoc ſine dubio collata pecunia commercium ſpectat, ad quod is qui promovendus eſt, aſpirat*.

Concilia ac rationes Petri Damiani probans Alexander II. tanquam alter Joſue novos illos Simonis diſcipulos Petri gladio percuſſit, ut idem Damiani teſtatur.

Impudentiſſimum proinde prætextum deteſtamur eorum, verbis loquor Concilii Rhemenſis, *qui de ſolo proventu reque temporaria Canonicatus ſe paciſci dicunt, cum ea ſpirituali tam arcto ſit annexa vinculo, ut non magis ab ea divelli queat, quam in homine vivo manente, corpus à ſua anima*.

Deteſtandum hunc prætextum pluribus inſequi ſuperſedeo; tum quia in libello meo De Simonia circa Beneficia, & adminiſtrationem Sacramentorum illum fuſius refutavi; tum quia Eximius Theſiſta, cum quo mihi in præſenti quæſtio eſt, prætextum illum mecum deteſtatur; agnoſcitque Præbendam temporalem *conſequenter*, titulo Eccleſiaſtico annexam, mediante temporali citra Simoniam Jure divino prohibitam comparari non poſſe: ita enim in Theſibus 7. Septembris 1685. defenſis Concluſ. 33. loquitur, *Simonia alia eſt juris divini, humani altera, primum incurrit, qui temporale vendit ſpirituali* CONSEQUENTER annexum.

Neque referre an per modum pretii temporale interveniat, admittit Exim. Pater. Immediate enim præmiſerat: *Dare temporale pro ſpirituali, tanquam* MOTIVUM *conferendi illud, Simonia eſt*.

Incontestatum ergo manet primum poſitionis meæ membrum, nimirum: *Quocunque titulo quis Beneficium Eccleſiaſticum mediante temporali aſſequatur, Simoniam jure naturali prohibitam incurrit*. Idque ſive temporale per modum motivi, ſive per modum pretii interveniat.

§. II.

Oſtenditur ſecundum membrum Propoſitionis neceſſario conſequi ex primo.

PRimo Propoſitionis membro, de quo paragrapho præcedenti actum, ſubjunxi alterum, tanquam priori evidenter incluſum, his finalibus Concluſionis verbis expreſſum. *Hæc temporale ſi* PENSIONEM *voces, in voce, non in re diſtinctio erit*.

Eximius Theſiſta licet priorem Concluſionis partem probet, conſequens tamen inde eductum, mirum! quanto clamore exagitet.

Proh Deus bone, exclamat! *ergone ſemper Lovanii aliquid novi?*

Sed amabo te, Eximie Pater, quo te tuus abripit clamor? Ergone te judice aliquid novi, atque ſpernendæ novitatis fœtus, dicere illum *voce, non re* eximi à Simonia, qui reipſa Beneficium mediante temporali aſſequitur, modo temporale illud callide & aſtute *Penſionem* dixerit?

Mirum profecto artificium! en duo ſunt, quorum uterque mediante notabili pecuniæ ſumma ſibi ad Beneficium Eccleſiaſticum aditum paravit. Alter totum homo ſimplex, hujuſque artificii ignatus, pecuniam promiſſam nominare *Penſionem* neſcivit; hic Simoniæ *juris divini*, nulla humana auctoritate, etiam Pontificia, purgandæ condemnatur. Alter vero nonnihil aſtutior, ſummam promiſſam *Penſionis* vocabulo cohoneſtare novit: hunc ſi Simoniæ juris divini ſeu naturalis inſimules, eumque voce, non re à priore diſtingui dixeris, exclamatur, *Proh Deus bone! ergone ſemper Lovanii aliquid novi?* Sed ergo: Proh Deus bone! ergone Lovanii texuntur ac conſuuntur nova ſemper Simoniarum pallia? Ergone poſthac Simonia non in re, ſed in verbis ſita erit? Licebitque impoſterum Eccleſiaſticis ad munia Eccleſiaſtica permutationis, reſignationis, aliove titulo *mediante temporali* impune & citra Simoniæ labem aſcendere, modo temporale hoc *Penſionem* dicere noverint?

Verum ulterius clamando pergit Eximius, & tanquam abſurdiſſimum ex præfata mea aſſertione infert: *Igitur qui mediante penſione aſſequitur Beneficium Eccleſiaſticum, Simoniam jure naturali prohibitam incurrit?*

Bene habet, Eximie Magiſter. Permitte ut verbo uno te compellam: qui mediante temporali, ſeu ſumma pecuniæ, ſive per modum pretii, ſive per modum motivi Beneficium Eccleſiaſticum aſſequitur, nonne te judice, Simoniam *juris divini* incurrit? Qua igitur ratione à ſimili Simonia eximes illum, qui mediante temporali, quod *penſionem* vocas, aſſequitur Beneficium Eccleſiaſticum?

Si juri ſtuduiſti, Canoniſtarumque commentarios aliquando vel obiter pervolviſti, nonne intelligis penſionem eſſe quid temporale: quandam nimirum quantitatem pecuniæ à reſignatario, v. gr. reſignanti annue præſtandam?

Conſequenter, nonne luce ipſa meridiana clarius eſt, quod qui mediante penſione, id eſt, mediante annua pecuniæ præſtatione, ejuſque addictione, Beneficium Eccleſiaſticum aſſequitur, ille mediante temporali ad Beneficium perveniat?

Si ergo Simoniæ juris divini reus eſt, qui mediante temporali, etiam per modum motivi Beneficium Eccleſiaſticum quocunque titulo aſſequitur, qua ſpecie, vel umbra diſparitatis eximemus à pari vitio, qui mediante notabili ſummæ pecuniæ addictione ſibi ad Beneficium viam parat, modo hanc ſummam dixerit *penſionem*? Ni forſan omnia, quæ in Sacris Literis & Eccleſiæ Decretis contra Simoniam dicuntur, in verbis, non in re ſita eſſe dixerimus.

Sed replicabit forſan Eximius Pater: qui alteri annuam pecuniæ ſummam *penſionis* nomine addicit, eam promittit ſub ea conditione, ſi Pontifex aut Epiſcopus annuat. Sit ita; ſed nunquid Pontificis aut Epiſcopi authoritate à Simonia eximi poterit, qui ad Beneficium Eccleſiaſticum *mediante temporali* intravit? Nunquid fatente Eximio Patre, ac ſuffragante ſaniorum Canoniſtarum, Theologorumque turba, incurrit Simoniam *juris divini* nulla humana poteſtate diſpenſabilem, qui *mediante temporali* ad Eccleſiaſticum Beneficium ſibi viam parat?

Quomodo igitur juxta Eximium Patrem, ſummus Pontifex à Simonia purgare poterit reſignationem vel permutationem Beneficii, quam quis per addictionem alicujus *rei temporalis*, nimirum notabilis ſummæ pecuniæ, impetravit? Licet enim honeſto penſionis vocabulo hoc temporale palliare ſtuduerit, ſemper tamen manet verum, hujuſmodi reſignatarium ſeu permutantem *mediante temporali* ad Beneficium Eccleſiaſticum intraſſe; ac per conſequens, quacunque authoritate etiam interveniente, tali veriſſime exprobrari poterit: *Pecunia tua ſit tecum in perditionem, quoniam exiſtimaſti donum Dei*, ſive Beneficium Eccleſiaſticum, *pecunia poſſideri*, ſeu acquiri.

§. III.

Ex ſecundo Propoſitionis membro conſequens non eſt, omnem omnino Penſionis creationem eſſe Simoniacam; aut omnes, qui Beneficium Eccleſiaſticum ſuſcipiunt, cum onere ſolvendi annuam Penſionem, eſſe Simoniacos.

EX ſecundo Propoſitionis meæ membro: *Hoc temporale ſi penſionem voces, in voce, non in re diſtinctio erit*, infert Eximius Pater: *Ergo penſionum creatio eſt Simoniaca contra jus naturæ indiſpenſabile.* Atque hinc ulterius inclamando ſubinfert: *Ergo damnas univerſum, condemnas ipſum Eccleſiæ Caput, urbis & orbis Pontificem, penſionum Eccleſiaſtico more creatorem, ac indultorem ſanctiſſimum: quo te tuus abripit calamus, abripit zelus?*

Conſequi ergo credit Eximius, ex hac mea poſitione, omnem penſionis creationem eſſe Simoniacam contra jus naturæ indiſpenſabile.

Sane, cum Eximius Theſiſta me his verbis interpellet: *An non ſtudes juri, clariſſime Domine?* Non indignetur, ſi pari jure interrogem, an non ſtudes, vel ſaltem ſtuduiſti Philoſophiæ, Eximie Magiſter? An non à Profeſſoribus tuis audiviſti: Quod in topicis non procedatur à certa ſpecie ad genus diſtributum?

Hoc tamen argumenti genere mi Eximium Patrem, dum ex allegata mea poſitione inferre tentat, omnem penſionis creationem Simoniacam eſſe, facile intelliget, qui vel obiter concluſionem, de qua in præſenti agitur, totam expenderit.

In dicta Concluſione dictum fuerat: *Quocunque titulo ſive reſignationis, ſive permutationis, quis Beneficium Eccleſiaſticum mediante temporali aſſequatur, Simoniam jure naturali prohibitam incurrit.* Huic aſſertioni immediate tanquam ex priori conſequens ſubjicitur: *Hoc temporale ſi penſionem voces, in voce, non in re diſtinctio erit.*

Nonne omnibus evidens eſt, totum quod de penſione hic dicitur, reſtringi ad penſionem, quæ reipſa correſpondet illi temporali, quo mediante Beneficium Eccleſiaſticum obtineretur? Quid evidentius quam *hoc* referre vocem *temporale* ſecundo Concluſionis membro expreſſum, ad temporale, de quo in priori membro ſermo fuerat?

Conſequenter evidens eſt, ſermonem duntaxat inſtitui de penſione, quæ reſpondet temporali, *quo mediante*, quis Beneficium Eccleſiaſticum aſſequitur, ſive per cujus addictionem ſeu promiſſionem aliquis ſibi viam ſternit ad Beneficium; vel per quam inducit reſignantem, ſaltem per modum motivi, ut in ſuum favorem Beneficium reſignet.

Ad hanc igitur formam argumentum Eximii Patris reducitur: illa penſionis creatio, *qua mediante*, quis Beneficium Eccleſiaſticum aſſequitur, eſt Simoniaca; ergo omnis penſionum creatio eſt Simoniaca. Hoc vero argumentum eſſe à certa ſpecie ad genus diſtributum, intelliget, qui advertet, non omnem penſionem eſſe illam, *qua mediante* quis Beneficium Eccleſiaſticum aſſequitur; neque omnes, qui penſionem ſolvunt, aſſequi Beneficium mediante penſione.

Quod ut clarius intelligatur, dico, illum *mediante penſione* aſſequi Beneficium, qui per promiſſionem ſeu oblationem penſionis inducit aliquem ſaltem per modum motivi, ut in ſuum favorem Beneficium reſignet: adeoque mediante illa promiſſione ad Beneficium ſibi viam parat. Illum vero, qui alias legitime ad Beneficium vocatus, penſionem juſta de cauſa per Superiorem Beneficio impoſitam ſuſcipit ſolvendam, ad Beneficium *mediante penſione* non pervenire aſſero, ſed Beneficium cum onere penſionis à Superiore legitima de cauſa impoſito ſimpliciter ſuſcipere, & conſequenter, talem penſionem non eſſe illam, *qua mediante* quis Beneficium aſſequitur.

Inepte ergo ex mea poſitione concluditur: *Ergo penſionum creatio eſt Simoniaca contra jus naturæ indiſpenſabile:* Niſi una aſſeratur, nullam poſſe creari penſionem, niſi correſpondentem *temporali*, *qua mediante* quis Beneficium Eccleſiaſticum aſſequitur: ſive omnem penſionem eſſe rem temporalem, qua mediante ad Beneficium Eccleſiaſticum intratur: quo nihil inſulſius imperitiuſque dici poterit.

Si enim vel leviter Canones Canonumque Commentatores perſolvantur, quid erit apertius, quam penſiones juſtis de cauſis per Superiores *ex officio* Beneficiis aut perſonis imponi? Ut is quidem, qui Beneficium aſſequitur, penſionem ſolvere teneatur, nequaquam tamen per penſionis promiſſionem ad Beneficium ſibi viam paraverit. Exemplo rem declarare juvat: aliquis ab Epiſcopo aliove ſuo Superiore, legitime vocatur ad Paſtoratum, quem modernus poſſeſſor ſenio confectus deſerere meditatur; ſed cum hic mediis temporalibus ſit deſtitutus, ſtrenuamque in vinea Domini operam navaverit, juſtitiæ, æquitatique conſonum judicatur, ut illi portio aliqua fructuum in alimentationem, authoritate Pontificis vel Epiſcopi reſervetur: huic juſto pariter ac æquo Superiorum judicio, ſi ſe ſubjiciat Clericus, Paſtoratum cum hoc onere legitima authoritate impoſito ſuſcipiens; nec ipſe reſignatarius, nec penſionis reſervatio, vel in ſpeciem Simoniæ labe inficientur.

E contrario erit aliquis, qui deſiderans titulo v. g. reſignationis aſſequi Canonicatum, poſſeſſorem illius ſive per ſe, ſive per alium ſuper reſignatione Canonicatus in ſuum favorem ſæpius tentat, intelligitque tandem, animum illius à reſignatione in ejus favorem non alienum, modo ſummam pecuniæ (qua ſimiles Canonicatus inter profanos rerum ſpiritualium licitatores æſtimari ſolent) ex ſuo Canonicatu diſtillare poſſet.

Eccleſiaſticus hic avidus Canonicatus aſſequendi, ſummam millium aliquot v. g. florenorum penſionis nomine Canonico offert, qua facta oblatione, reſignatio inter ipſos concluditur, Superioris authoritate firmanda. Poſteriori hoc caſu reſignatarium Simoniacum eſſe, aſſero: neque enim Beneficium Eccleſiaſticum cum onere per Superiorem impoſito, ut in priori exemplo, ſimpliciter ſuſcipit, ſed per temporale, tanquam motivum ut minus, ad Beneficium Eccleſiaſticum ſibi viam paravit; quod Simoniacum eſſe contra jus naturale, non negabit, ut credo, Eximius Pater. Quis enim adeo ſtolidus aut mentecaptus, qui non videat reſignatarium ſimili caſu per temporale tanquam motivum ad Beneficium Eccleſiaſticum aſcendere, illamque reſignationem in ſuum favorem *gratis* non obtinuiſſe?

Quare nec ſuperveniens Pontificis, aut Epiſcopi approbatio ſeu confirmatio, unquam efficiet, ut non ſit verum, hujuſmodi reſignatarium per temporale ad Beneficium intraſſe; reſignationemque per oblationem & promiſſionem notabilis ſummæ pecuniæ, ſaltem per modum motivi, in favorem reſignatarii impetratam fuiſſe.

Sit igitur hæc concluſio: Qui ad Beneficium Eccleſiaſticum Canonice vocatus, illud cum penſionis onere per Superiorem juſta de cauſa impoſito ſuſcipit, Simoniacus non eſt: qui vero mediante promiſſione penſionis Beneficium Eccleſiaſticum aſſequitur, Simoniam juris divini nulla Superioris authoritate purgandam incurrit.

§. IV.

Exempla Penſionum, *quæ in antiquis Eccleſiæ monumentis occurrunt, nullatenus favent* Penſioni, *qua mediante, quis Beneficium aſſequitur.*

IN magno Chalcedonenſi Concilio, actione decima & duodecima, à Patribus examinata & diſcuſſa cauſa Baſſiani Epiſcopi Epheſini, & Stephani in locum illius electi, cum placuiſſet, eo quod uterque contra Regulas factus eſſet Epiſcopus, neutrum eorum dominari, neque præeſſe Sanctiſſimæ Epheſiorum Eccleſiæ, glorioſiſſimi Judices dixerunt: „ Removebuntur quidem à Sancta Epheſiorum Eccleſia Baſſianus & " Stephanus Reverendiſſimi, habeant autem dignitatem " Epiſcopi, & ex redditibus memoratæ Sanctiſſimæ " Eccleſiæ, *nutrimenti gratia & conſolationis*, " *annis ſingulis ſolidos aureos ducentos* accipiant: aliter " vero, ſecundum Regulas ejuſdem Sanctiſſimæ " Eccleſiæ Epiſcopus ordinabitur. " Omnis Sancta Synodus exclamavit. „ Hæc juſta ſententia, hæc ju- " ſta forma, hæc bene habent. "

En penſionis Eccleſiaſticæ exemplum ab univerſali Concilio probatum, & Concilii authoritate Eccleſiæ Epheſiorum impoſitæ, atque ab Epiſcopo præficiendo perſolvendæ; nequaquam vero per aliquem Baſſiano

aut

aut Stephano oblatæ, aut promiſſæ, ut ea *mediante* ſibi ad Epheſiorum Cathedram viam panderet.

Plura ſimilia Penſionis Eccleſiaſticæ præformata exempla in eadem Synodo memorantur (de quibus in libello De Simonia circa Beneficia *par.* 2. §. 2.) eandem plane Penſionis Eccleſiaſticæ Regulam exprimentia.

Si Sancti Gregorii Epiſtolas conſulamus, non obſcura quoque Penſionis Eccleſiaſticæ reperientur veſtigia. Et quidem Epiſcopos per Illyricum conſtitutos monet Sanctus Gregorius, ut Confratres ſuos, quos è propriis Sedibus furor hoſtilitatis expulerat, quoſque diverſarum neceſſitatum anguſtiæ comprimebant, ſecum in Eccleſiaſticis ſuſtentationibus ſuſcipiant. Non quidem, ait, ut per communionem Epiſcopalis throni dignitas dividatur; ſed ut ab Eccleſia juxta *poſſibilitatem ſufficientia debeant alimenta percipere. Lib.* 1. *Epiſt.* 43.

Similiter cum idem Sanctus Pontifex intellexiſſet, quendam Epiſcopum tanta capitis paſſione laborare, ut muniis Epiſcopalibus crederetur non ſufficere; ne languente Paſtore grex inſidiatoris laniandus dentibus exponatur, ſolicite optabat, ut alius in locum languentis ordinaretur: *Sic tamen, ut quouſque eundem Epiſcopum in hoc ſeculo vita tenuerit; ſumptus ei debiti de eadem Eccleſia miniſtrentur. Lib.* 1. *Epiſt.* 7.

En rurſus clariſſima lineamenta Penſionis Eccleſiaſticæ *authoritate Judicis* in alimentationem Eccleſiaſticorum juſtis de cauſis impoſitæ. Quibus plura ſimilia, tum in veteribus, tum in recentioribus Conciliorum Decretis, ac Pontificum Decretalibus habentur. Penſionis vero, quæ à conventione partium initium ſumit, reſignationique perficiendæ, ut minus per modum motivi, ſubſervit, nullum in Conciliis aut Pontificum Decretalibus vel veſtigium reperitur: quinimo hujuſmodi Penſionem Jure Canonico poſitive reprobatam eſſe, *paragr.* 6. ex ipſo Juris textu, tum conformi Canoniſtarum interpretatione evincam.

§. V.

Penſiones, *quibus mediantibus ad Beneficium Eccleſiaſticum aſcenditur, fundamentum non habent in Cap.* 21. De Præbendis.

SCandaloſas illas hodiernas Beneficiorum nundinationes, quæ ſub fucato *Penſionum* titulo palam & impune frequentantur, præcipuum ſuum excuſationis prætextum habere in Reſponſo Innocentii III. relato in *Cap.* Nisi essent 21. ẍ *De Præbendis*, notum eſt.

Unde jampridem ad Capitulum illud obſervavit antiquus Juris Canonici Gloſſographus: *Occaſione hujuſmodi proviſionis* (de qua in dicto Capitulo) *aſſumunt quandoque aliqui occaſionem male faciendi*.

Idipſum prævidens Pontifex reſolutioni ſuæ præmittendum cenſuit: *Niſi eſſent Viri providi & honeſti, tam qui ordinationem fecerunt, quàm illi circa quos facta ordinatio in Eccleſia veſtra ſuper negotio Prioratus; ordinationem illam valde ſuſpectam propter* exempli perniciem *haberemus*.

Videndum igitur, num ordinatio, de qua in præfato Capitulo, quam Pontifex non uno adhibito moderamine *tolerat*, quamque propter *exempli perniciem* valde ſuſpectam habebat, quæque, ſi ulla in Jure Canonico hodiernis penſionatiis favere videtur: videndum, num hæc ordinatio, Pontificiſque *tolerantia*, vel apparenter faveant Penſioni, quæ à compoſitione partium initium ſumit, vi cujus ad Beneficium quis ſibi viam pandit.

Caſus erat; vacante quodam Prioratu duo fuerunt electi in Priorem. Cauſa commiſſa fuit duobus Judicibus delegatis. Ut negotium facilius poſſet componi, Patres compromiſerunt in Judices illos delegatos; ut nimirum quæſtionem potius ex arbitrio boni viri, quam ex ſtricto jure deciderent. Judices illi retenta ſibi juriſdictione delegata, & una ex partium compromiſſo aſſumpta poteſtate arbitraria, poſt concertationem diuturnam, ordinaverunt circa unum de duobus electis, ut ipſe habeat Prioratum; alter vero viginti libras perciperet annuam de redditibus Capituli, & quadraginta libras perciperet annuatim de redditibus Prioratus. Quid evidentius, quam penſionem per hanc ordinationem officio Judicum, ſive arbitrorum laudo fuiſſe impoſitam? Eamque conſequenter initium non habuiſſe à pactione Partium: nec per illius promiſſionem ſeu addictionem, ipſum Prioratum, aut ejus pacificam poſſeſſionem vel retentionem fuiſſe impetratam.

§. VI.

Ex veterum Canoniſtarum Sententia, Penſiones, quæ à pactione Partium *initium ſumunt, improbantur in Cap.* 21. ẍ De Præbendis.

REſponſum Innocentii III. in *Cap.* 21. ẍ *De Præbendis*, nullatenus favere *Penſionibus*, quæ initium ſumunt à *pactione Partium*, ſeu quibus mediantibus ad Beneficium Eccleſiaſticum aſcenditur, ſuperiori Paragrapho abunde oſtenſum fuit; hoc vero Paragrapho oſtendam, quod ex antiquorum ac recentiorum Canoniſtarum ſententia ſimiles Penſiones, etiam *poſitive* in prædicto Pontificis Reſponſo ſint improbatæ.

Illud innuit una ex conditionibus, ſub quibus Pontifex ordinationem (de qua in prædicta Decretali) tolerandam cenſuit. *Quia igitur*, ait, *hæc ordinatio ab omnibus eſt recepta, poſſuntque licite Prior & Capitulum de proventibus ſuis propter cauſas prædictas, non quidem* ex pactione Partium, *ſed* ex jussione judicum *proviſionem hujuſmodi exhibere*.

Ad quæ verba reflectens antiquus Juris Canonici Gloſſographus, ait: *Ex pactione Partium non liceret, nec eam* tolerasset *Papa, ſed quia* Judicis auctoritate *factum fuit, ad tempus ſuſtinetur*.

In eandem ſententiam ab annis amplius ducentis ſcripſit celebris Juris Conſultus Joannes de Imola, qui ad *Cap.* 21. *De Præbendis num.* 10. probans ordinationem, cujus meminit prædicta Decretalis, monendum cenſuit: „ Oportet tamen, ut hujuſmodi compoſitiones ſuper Beneficiis & Beneficialibus, ad " hoc ut valeant, & à Simonia excuſentur, capiant " principium ab authoritate Superioris, & non à pa- " ctione Partium, ut probat hæc littera, ibi, *non* " *quidem ex pactione Partium, ſed ex juſſione Judi-* " *cum*. Quamobrem qui prius faciunt inter ſe com- " poſitionem, & poſtea adeunt Judices, ut interpo- " nant authoritatem, non excuſantur ſecundum bo- " nam conſcientiam, quominus incidant in vitium " Simoniæ. " Hæc Joannes de Imola, quem ſequitur Proſper Fagnanus ad *cit. cap.* 21. *num.* 5. citans pro eadem ſententia Antonium de Butrio, qui ſub initium ſæculi XV. Commentarios in Decretales ſcripſit.

Hæc eo fine adducta ſunt, ut me à ſingularitatis ac novitatis nota purgarem, quam Eximius Magiſter " forſan in Canoniſtarum Commentariis admodum hoſpes, tam fidenter mihi affingit; eo quod aſſeruerim " *Penſionem*, quæ à *pactione Partium* initium ſumit; ſive, qua mediante, quis Beneficium Eccleſiaſticum aſſequitur, Simoniacam eſſe.

Dico itaque cum præcitatis Canoniſtis, promiſſionem Penſionis, quæ à *pactione Partium initium ſumit*; ſive qua mediante aliquis inducit alterum, ſaltem per *modum motivi*, ut in ſuum favorem reſignet Beneficium, Simoniacam eſſe: Penſionem vero, quam Superior *ex officio* Beneficio imponendam cenſet, nec Simoniacam, nec injuſtam eſſe; ſi modo quæ ad juſtitiam Penſionis requiruntur, conditiones concurrant; quas in libello de Simonia circa Beneficia *par.* 2. fuſe recenſui.

§. VII.

Ex modo procedendi Penſionariorum, evincitur plurimas hodie Beneficiorum Reſignationes ſub Penſione, *de Simonia admodum eſſe ſuſpectas*.

MAlitiam Simoniæ præcipue in eo conſiſtere, quod res ſpiritualis in ordinem rerum temporalium redigi videatur, innuit Princeps Apoſtolorum ipſum Simoniacorum Ducem his verbis repellens: *Pecunia tua ſit tecum in perditionem:* quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. Quis vero, niſi forte acceptæ aut accipiendæ Penſionis amore excæcatus, neget per uſitatam hodiernam penſionum praxim eandem inordinationem plerumque committi?

Nonne ad oculum patet, reſignantes & permutantes, æſtimare Beneficia ſua penes proventus annuos, eoſque temporali penſione compenſatos aut æquatos velle, non alias ac ſi res mere temporales in foro appretiarentur; atque pretii ſuppletione ad æqualitatis terminos reducerentur?

Ulterius per Simoniam fit, ait S. Gregorius, *Lib. 9. Epiſt.* 111. „ ut nulla de actu probatio, nulla ſo„ licitudo de moribus, nulla de vita diſcuſſio; ſed „ ſolummodo dignus, qui dare pretium ſuffecerit, „ exiſtimetur. “ An non idem eſt penſionum effectus? Nonne prima, ne dicam unica, eſt penſionariorum in Beneficiorum reſignatione aut permutatione cura, quis ampliorem ac pinguiorem penſionem dare velit?

Sit Clericus aliquis moribus ac eruditione quantumvis excellens, qui Beneficium non ambiat; qui proventus ac reddituus Eccleſiaſticos conſideret, ut Miniſtrorum ſuſtentationi deputatos; & quod reliquum eſt, pauperum uſibus applicandum: ſi penſionem proventibus Beneficii proportionatam annuere nolit, à Beneficio excludetur.

Nonne quoque conſtat, per penſionum praxim, æque ac per Simoniam, pauperibus plerunque ad Beneficia aditum intercludi? Quid enim experientia evidentius, quam penſionarios illos paſſim quærere, qui penſionem non tantum annuere volunt; ſed de illius annua ſolutione ſecuritatem dare poſſunt? Imo frequenter penſionariis nec hoc ſufficit; ſed eum invenire ſtudent; qui ſi non expreſſe, ſaltem tacite penſionis redemptionem addicat; aut ut minus ex circumſtantiis colligant, eum ad redimendum eſſe inclinatum. Quod cum à pauperibus non ſperent, etiam illis, tametſi optime merentibus Beneficia ſua reſignare cavent.

Quid plura? Nonne ingenue fatendum eſt per penſionarios hodie eo rem pene redactam, ut dicere liceat cum Alexandro I. „ Nulli unquam Clerico, “ quamvis Religioſo, quamvis ſcientia & moribus “ prædito Eccleſiaſticum Beneficium conceditur (ego “ dico reſignatur) niſi ei qui *profano pecuniæ* (pen- “ ſionis) *munere* illud emere ſtuduerit: ſitque Eccle- “ ſia & res ejus ita vilis merx à negotiatoribus ad “ vendendum expoſita. “

P A R S S E C U N D A.

De Repagulo nimiæ Exemptionum extenſioni objecto.

C A P U T P R I M U M.

Proponuntur variæ Regulæ in materia Exemptionum à Canoniſtis communiter receptæ.

R E G U L A P R I M A.

Epiſcopus de Jure communi fundat ſuam Juriſdictionem in omnia Monaſteria ſuæ Diœceſis.

SEſſione 6. Concilii Chalcedonenſis hæc leguntur; „ Diviniſſimus & piiſſimus Dominus noſter „ (Marcianus) ad Synodum dixit: Quædam „ Capitula ſunt, quæ ad honorem Reverentiæ Veſtræ „ vobis ſervavimus, decorum eſſe judicantes, à Vo„ bis hæc regulariter potius formari, quam noſtra „ Lege ſanciri. Et, jubente Diviniſſimo & piiſſimo „ Principe noſtro, Beronicianus Vir devotus, Secre„ tarius Divini Conſiſtorii Capitula ſic ſelegit.

„ Eos qui vere & ſincere ſolitariam arripiunt vi„ tam debito honore dignos judicamus. Quoniam „ vero quidam prætextu ſolitariæ vitæ & Eccleſias, „ & communes perturbant cauſas: placuit nullum qui„ dem ædificare Monaſterium, *præter voluntatem E„ piſcopi Civitatis*, neque in poſſeſſione præter vo„ luntatem domini poſſeſſionis. *Eos vero Monachos, „ qui per ſingulas Civitates ſunt atque Provincias, „ ſubjici Epiſcopis*, & amplecti quietem, & inten„ dere ſolum jejunio & orationi, & neque Eccle„ ſiaſticis, neque publicis importunos rebus exiſte„ re: niſi forte jubeantur eis propter neceſſariam cau„ ſam ab Epiſcopo Civitatis; ſed neque poteſtatem ha„ bere Monachos ſuſcipiendi in ſuis Monaſteriis ſervos, „ aut inſcripitios, præter voluntatem dominorum.

Hoc Capitulum à piiſſimo Imperatore Marciano pro tranquillitate Eccleſiæ Synodo propoſitum, unanimi Patrum conſenſu ſuſceptum, atque inter Canones Concilii repoſitum fuit.

Proinde ex Concilii œcumenici ſententia, Monachi univerſi Epiſcopo ſubjiciuntur.

Porro hanc Synodum tanta veneratione ſuſcepit Eccleſia, ut de illa dicere non dubitet S. Gregorius *Lib.* 1. *Epiſt.* 24. *Sicut Sancti Evangelii quatuor Libros, ſic quatuor Concilia* (Nicænum, Conſtantinopolitanum, Epheſinum & Chalcedonenſe) *ſuſcipere & venerari me fateor.* Non mirum proinde, ſi ejus Decreta ſumma veneratione complexa ſit, & ſolicite cuſtodierit.

Et quidem quod præſens Decretum ſpectat, tanta veneratione, tantopere ſtudio ſuſceptum ac conſervatum fuit, ut nullum pene Concilium à celebrata Synodo Chalcedonenſi habitum fuerit, in quo illud vel confirmatum vel renovatum non legatur. Utque V. VI. VII. & VIII. Sæculi Concilia omittam, quæ magno numero refert Franciſcus Hallier, Sæculo IX. Tullenſe I. apud Saponarias, quod ab Epiſcopis 12. Provinciarum, aſſidentibus Carolo Calvo, ejuſque Nepotibus Lothario & Carolo Regibus, celebratum eſt anno 859. *Can.* 9. ſtatuit: „ Ut Congregatio- “ nes Canonicorum & Monachorum, ac Sanctimo- “ nialium, ſecundum Canonicam Inſtitutionem, *à* “ *propriis Epiſcopis ſtrenue viſitentur*, & eorum re- “ ligio & habitus exquiratur, ſi vita & moribus “ ſint probi, ac officii & unanimitatis ſtudio ſoliciti, “ à leviſſimis quoque & pernicioſiſſimis actibus cauti. “

Ex hoc proinde numeroſiſſimo ac celeberrimo Conventu cognoſcimus, Canonem Concilii Chalcedonenſis Monaſteria Epiſcopis ſubjicientem, integrum retinuiſſe vigorem Sæculo IX.

Quod & aperte teſtatur Adrianus II. ſub idem tempus de hac Monaſteriorum ſubjectione, tanquam de re notiſſima, ſcribens ad Carolum Calvum: “ Noſtis enim, inquit, quia *omne* Monaſterium in “ poteſtate Epiſcopi conſiſtere debet *juxta Canoni-* “ *cam authoritatem*: & quia hoc eſt tranſgreſſum, “ ideo plurima Monaſteria habentur deſtructa. “ *Epiſt.* 33.

Sæculo X. in Concilio Confluentino, præſentibus Carolo Franciæ & Henrico Germaniæ Regibus, *Can.* 6. legitur: „ Quatenus Eccleſiæ quorumcunque Monachorum in ſingulis Parochiis ſitæ, *Epiſcopo-* “ *rum divinitus ſubdantur regimini*, eiſque obſequia “ in exercendis Eccleſiaſticæ curæ negotiis ſolicite “ exhibeant. *Ipſi procul dubio Monachi Epiſcopis ſuis* “ *in omnibus obediant.*

Hoc Synodale Decretum innuit, Patres illius Synodi ſuppoſuiſſe, Monachos Epiſcopis ſuis eo tempore indiſtincte fuiſſe ſubjectos; nulla exemptos inter & non exemptos facta diſtinctione.

Quod & Sæculo XI. indicat Synodus Coyacenſis omnium Epiſcoporum in Hiſpania degentium, & omnium ejuſdem Regni Optimatum, ſub Ferdinando Rege Caſtellæ & Sancia Regina, anno 1050. ſtatuens indefinite & ſine ulla exceptione *Can.* 11. „ Ut omnes Abbates ſe & Fratres ſuos, & Monaſteria; “ & Abbatiſſæ ſe & Moniales ſuas, & Monaſteria, ſecundum Beati Benedicti regant ſtatuta: & ipſi Abbates & “ Abbatiſſæ cum ſuis Congregationibus & Cœnobiis *ſint* “ *obedientes, & per omnia ſubditi ſuis Epiſcopis.* “

Sæculo XII. nonnullos Abbates emancipationem ſeu exemptionem à juriſdictione Epiſcoporum à Sede Apoſtolica poſtulaſſe & obtinuiſſe, ex querelis S. Bernardi adverſus ſimiles emancipationes cognoſcitur:

caſ-

eaſque ſubſequentibus ſæculis, non obſtantibus Epiſcoporum contradictionibus, multiplicatas fuiſſe ſcimus. Id tamen ſemper verum manſit, quod juxta Canonicam authoritatem, Epiſcopalis juriſdictio in omnia Monaſteria extendatur; exemptiones vero non ſint niſi quædam Privilegia, contra Sacros Canones, aliquibus à Sede Apoſtolica ex cauſa indulta.

Hinc Regula à Pontifice etiam poſt ortum exemptionum tradita *in cap.* 7. De Privilegiis in 6. *De jure communi Ordinariorum intentio eſt fundata quoad juriſdictionem*. Unde illud Gloſſæ: „ Ad Epiſcopum pertinet omnis cura ſuæ Diœceſis, tam in „ Monaſteriis, quàm aliis Eccleſiis; “ Scilicet de jure communi.

REGULA II.

Quouſque Exemptio dubia eſt, Epiſcopus juriſdictionem ſuam exercere poteſt.

HÆc Regula tanquam ex præcedente profluens traditur à Pontifice in citato *Capite 7. de Privilegiis in VI.* „ Si, inquit, privilegium per ſe ſufficiens quando ſolo privilegio ſe defendunt, vel ſaltem tale, quod præſcriptioni Canonicæ cauſam præſtet .... non exhibuerint; cum de jure communi „ Ordinariorum intentio ſit fundata, *ſua juriſdictione uti poſſunt* in eoſdem libere: donec de præſcriptione Canonica fecerint *plenam fidem*.

Juxta hanc probatiſſimam Juris Regulam reſpondit Fagnanus ad *cap.* 18. *de Praſcript. n.* 50. Quod Archiepiſcopus, qui fundat intentionem de jure communi, non ſit prohibendus viſitare, donec Abbas „ de præſcriptione Canonica *plenam* fidem fecerit.

Et generaliter Zypæus in *Jure Novo de Off. Ordin. num.* 19. „ In iis, inquit, ubi exemptio dubia eſt, „ Epiſcopus *ex aſſe* ſua juriſdictione uti poteſt, „ adeoque etiam in caſu Capituli 3. *Seſſ. 6.* Concilii „ Tiidentini *ſolus* procedere poteſt, donec Capitulum „ per *tres conformes ſententias docuerit de legitima* „ *ſua exemptione*: ut Congregatio Concilii, inquit, „ Joanni Maldero Epiſcopo Antverpienſi reſpondit, „ & alias ſæpius.

REGULA III.

De Exemptionibus judicandum eſt ex tenore Privilegiorum; ipſaque Privilegia Ordinariis exhibenda ſunt.

HAnc Regulam apertiſſime tradit Pontifex in *c.* 7. ✠ *de Privilegiis*; ubi quærenti Epiſcopo Ambianenſi, qua libertatis prærogativa donati eſſent Templarii, & Hoſpitalarii, reſpondit Alexander III. Non „ dubitamus quin aliam libertatem habeant in locis, „ in quibus antequam perveniſſent ad eos fuerant habitatores: quod totum ex *inſpectione Privilegiorum* „ plenius advertere potes, & ſecundum quod inveneris, ita obſerves. Sic enim eos *volumus Privilegiorum ſuorum ſervare tenorem*, quod eorum metas minime tranſgredi videantur.

Rurſus idem Pontifex Legatum ſuum inſtruens, qua ratione de exemptionibus judicare debet, ſcribit in *c.* 8. ✠ De Privilegiis: *Inſpicienda ſunt Eccleſiarum Privilegia, & ipſorum tenor eſt diligentius attendendus.*

Et quid plura? Leges enim communes, quibus Epiſcoporum Juriſdictio in omnia ſuæ Diœceſis Monaſteria innititur, ſervandæ ſunt, niſi quantum ab illis receſſum eſſe oſtenditur. Clarum ergo eſt, quod ſi per exemptiones, ſeu privilegia quædam à Legibus illis eſſe contendatur; ex eorum tenore ſit judicandum, quomodo & in quantum receſſum ſit.

Ex hac Regula ſequitur alia tradita *in cap.* 4. ✠ *De Fide inſtrumentorum*: & *cap. 7. de Privilegiis in VI.* nimitum, *Privilegia ab illis, qui exemptionem pretendunt, Epiſcopis inſpectionem poſtulantibus, eſſe exhibenda.*

Quia „ alias, ut recte notat Gloſſa ad dictum „ *cap.* 4. nec redargui poſſunt, nec etiam ſciri, quod „ ſervari deberet per ipſa: quod totum ex ipſorum „ inſpectione deprehenditur.

Sit igitur hæc Regula, quam ex citatis Juris textibus poſt Gloſſam ad præcitatum *cap.* 7. probant Canoniſtæ: Privilegia ſervanda ſunt, ſecundum quod continetur “ in iis: & nulli Privilegiato credendum eſt, niſi “ Privilegium ſuum inſpiciendum concedat.

REGULA IV.

Exemptiones utpote odioſa ſtricte ſunt interpretanda.

CUm ex præcedentibus conſtet, exemptiones ſacris Canonibus, jurique communi, quibus Juriſdictio Epiſcoporum in omnes ſuæ Diœceſis Eccleſias & loca innititur, contrariari; illas eo titulo odioſas eſſe, omnium Canoniſtarum calculo comprobatur. Idque plane ad mentem Eccleſiæ.

Eccleſia quippe ſummopere deſiderans, ut ſacri Canones, ſive Regulæ pro directione morum, & cuſtodia diſciplinæ editæ exactiſſime ab omnibus obſerventur, violentum atque *odioſum* reputat, omnem, quem ob certas rerum, & temporum circumſtantias quandoque tolerare cogitur, a Regulis, ſeu Canonibus ſuis receſſum. Unde illud Gloſſæ à Canoniſtis vulgo acceptum: *Regulæ & antiquo juri ſtandum eſt niſi in quantum reperimus receſſum*. Canoniſtarum proinde dubitat nemo, quin *odiorum* appellatione veniant Exemptiones in Regula Juris, quæ dicit: *Odia reſtringi, & favores convenit ampliari*. Cap. 15. De R. J. in VI. Similiter & alteram Juris Regulam *cap.* 28. *De R. J. in VI.* dictantem: *Quæ à jure communi exorbitant, nequaquam ad conſequentiam ſunt trahenda*, in materia Exemptionum eſſe ſervandam, apud Canoniſtas expeditum eſt.

Materia Exemptionis (ait Fagnanus ad *Caput* BONÆ MEMORIÆ *De poſtulat. Prælat. num.* 7.) *eſt* STRICTE ACCIPIENDA, *propter præjudicium, quod infert poteſtati Ordinarii.*

Et clarius ac expreſſius, conformiter ad hanc Regulam, Zypæus *Conſult.* 5. *De Privil.* „ Exemptiones, inquit, *odioſæ* ſunt, tanquam juri communi “ adverſæ, Hierarchiæ Eccleſiaſticæ inimicæ, & quæ “ jus alteri auferant: ſcilicet authoritatem ſuam Ordinariis locorum: quod Princeps, aut Pontifex *nunquam facere cenſetur*, niſi *diſertis admodum verbis* “ exptaſcrit.

Hinc & illud Canoniſtarum. *Exemptio indiget ſpeciali beneficio, quia eſt* ODIOSA, *& pugnans contra jus commune*. Vide Alteſeram ad *Cap.* 18. ✠ *De Privileg.*

Conforme igitur Juris Regulis, atque menti Eccleſiæ eſt Decretum Patrum Concilii Tholoſani, quo præterito ſeculo *anno* 1590. *p.* 4. *cap.* 16. decreverunt: Ut hunc in exemptionum cognitione Epiſcopi mo- “ dum adhibeant, & ut illas *ad unguem* obſervent, “ & ultra quam loquuntur, minime extendant. “ Rationem hanc ſui Decreti præmittentes, quia „ Epiſ- “ coporum juriſdictioni non mediocre impedimentum, “ exemptis profuſioris vitæ occaſionem, Chriſtianis “ non vulgare ſcandalum afferre, laxius quam par ſit acceptæ exemptiones conſueverunt.

Huic Regulæ innititur alia Regula, propoſita in *Cap.* 17. ✠ *De Privilegiis*, & Canoniſtis admodum familiaris: quod licet Monaſterium liberum ſit in Capite, membra tamen, id eſt Eccleſiæ & Capellæ dependentes à Monaſterio, propterea non ſint exempta, niſi expreſſe de membris contineatur in Privilegio. „ Et pro illis membris non exemptis Abbas tenetur Epiſ- “ copo exhibere reverentiam, obſequium & honorem. “

Ex eodem Juris principio profluit, quod Exempti ratione delicti commiſſi, aut contractus initi, vel rei ſitæ in loco non exempto, quantumcunque ſie exempti gaudeant libertate, conveniri poſſint coram Ordinario, juxta *Cap.* 1. *De Privilegiis in VI.* innovatum à Synodo Tridentina *Seſſ. 7. cap. 14. de Reformat.* ne alias Exemptio, contra apertiſſima juris principia, extenderetur ad locum in Privilegio oon expreſſum.

REGULA V.

Exemptus ſub una qualitate non propterea eſt exemptus conſideratus ſub alia qualitate.

IN unam eandemque perſonam ſæpe numero concurrere diverſas qualitates, ſive officia plane ab invicem ſepa-

Digitized by Google

ſeparata, quibus mediantibus unus idemque plures quaſi repræſentet perſonas, notiſſimum eſt. Ita enim in eundem concurrunt, v. gr. Canonicatus, & Paſtoratus, ſtatus Religioſus & Clericalis, officium Doctoris, aut Præſidis in Academia, & Canonici, aut Confeſſarii, vel Paſtoris, alteriuſve functionis, &c.

Quibus ſic in unum eundemque concurrentibus, evidens eſt, eundem quaſi diverſas perſonas repræſentare, v. gr. Canonici, & Paſtoris, Religioſi, & Clerici, &c. quorum diſparata plane ſunt officia.

Ex quibus evidenter ſequitur, quod ſi exemptus ſub una qualitate, etiam cenſeretur propterea exemptus quoad ea, quæ gerit conſideratus in qualitate à priore plane diſparata, exemptiones, contra notiſſimum juris principium, extenderentur de perſona ad perſonam, vel de re ad rem. Hinc, cum quæreretur ab Innocentio III. an Canonici Capellæ Ducis Burgundiæ obtinentes unacum Canonicatu Eccleſias Parochiales, in omnibus eſſent à juriſdictione Ordinarii exempti propter Privilegium prædictæ Capellæ conceſſum, conformiter ad hanc Regulam reſpondit Pontifex: „ Quod „ quatenus exempti ratione ejuſdem Capellæ, Pontifi- „ ciis Privilegiis Epiſcopus deferat reverenter; ſed in „ quantum ratione Parochialium Eccleſiarum, vel „ alias juriſdictionem ejus reſpicere dignoſcuntur, „ officii ſui debitum in eoſdem libere proſequatur. “ *Cap.* Cum Capella ☧ *De Privil.*

Exempti proinde Canonici Capellæ Ducis Burgundiæ, ex ſententia Pontificis, exempti non ſunt quoad ea, quæ regimen Eccleſiarum Parochialium reſpiciunt: atque ita notiſſima Juris Regula, qua exemptus ſub una qualitate non cenſetur propterea exemptus ſub alia qualitate conſideratus, à Pontifice comprobatur.

Juxta hanc etiam Regulam declaravit Concilium Lugdunenſe ſub Innocentio IV. *Cap.* 1. *de Privileg. in VI.* quod ſi Monachus exemptus conſtituatur Prior Monaſterii non exempti, ratione ejuſdem Prioratus Ordinarium ſua juriſdictione in ipſum licite uti poſſe.

Eandem procul dubio Regulam præ oculis habuere Patres Concilii Trid. *Seſſ.* 24. *cap.* 11. *de Reform.* declarantes: „ Quod privilegia, quæ reſidentibus in Cu- „ ria Romana vigore Eugenianæ Conſtitutionis, aut „ familiaritatis Cardinalium competere ſolent, ea in „ iis qui Beneficia Eccleſiaſtica obtinent *ratione præ-* „ *dictorum Beneficiorum* minime intelligantur; ſed „ Ordinarii juriſdictioni ſubjecti maneant.

Rationi proinde ac Conciliorum Pontificumque Decretis conforme eſt hoc Canoniſtarum principium: Quod ſi exemptus à juriſdictione Ordinarii promotus fuerit ad officium, vel Beneficium non exemptum, ejus reſpectu, & contemplatione Ordinarium eſſe Judicem competentem, cujus juriſdictioni ratione illius officii ſubjectus eſt; ſive quod idem eſt, *Exemptus ratione rei non exempta ſubjacet juriſdictioni Ordinarii.* Vide Fagnan. *ad Cap.* Cum Capella. *De Privilegiis num.* 13. 14.

REGULA VI.

Receptio alicujus loci, aut perſonæ in protectionem *Sedis Apoſtolicæ; non arguit ejuſdem exemptionem.*

CUm protectio aliud non ſit, quam defenſio, ſeu tuitio, conſequens eſt, ſuſcipere aliquem in protectionem idem eſſe, quod ſuſcipere alicujus defenſionem adverſus injurias, aut moleſtias, quibus avertendis ſine potentioris auxilio ſolus forſan non ſufficeret.

Quamobrem pii Eccleſiarum ac Monaſteriorum Fundatores credentes à nullo melius potentiuſque, quam à ſumma Poteſtate Monaſteria Eccleſiaſque protegenda; ſæpius protectionem Regiam, aut Pontificiam contra invaſores piorum locorum implorandam cenſuerunt.

Nec alium fuiſſe ſcopum imploratæ protectionis Regiæ, ex omnibus pene fundationum monumentis colligi poteſt. Verum hic unum ſufficiet Decretum Concilii Ticinenſis, quo Patres illius Synodi monendos cenſuerunt Imperatores officii, ipſis ratione ſuſceptæ protectionis Monaſteriorum & Eccleſiarum incumbentis. “ Suggerendum eſt (inquiunt ad *annum* 850. *Can.* „ 16.) Beatiſſimis Imperatoribus, quia hi, qui Mona- „ ſteria & Xenodochia ſub defenſione Sacri Palatii po- „ ſuerunt, ideo feciſſe probantur, quod *à nullo melius, quam à ſummis Poteſtatibus protegenda crediderint*: & ſi ea contra Decreta Inſtitutorum perſonis quibus non licet dederint, ipſi impugnatores efficiuntur, qui propugnare debuerunt. Et cavendum ſummopere Principibus, ut quia minime nunc judicantur, ne in futuro judicio ab Omnipotenti Deo gravius judicentur, ſecundum Apoſtolum *Hebr.* 10. *Etenim horrendum eſt incidere in manus Dei viventis*. Nos vero qui debitores ſumus, ſuggerimus, quod ſilere non audemus.

Eundem fuiſſe Fundatorum finem in petenda protectione, ſive tuitione Sedis Apoſtolicæ, ex fundationum quoque monumentis difficile non foret oſtendere: unum duntaxat ex fundatione celeberrimi illius Cluniacenſis Monaſterii evidentiſſimum argumentum adducam.

Guilielmus Comes Avernorum, & Dux Aquitaniæ in teſtamento ſuo, bona ſua univerſa offerens SS. Petro & Paulo, „ ut in Cluniaco in honore corundem SS. Apoſtolorum Petri & Pauli Monaſterium Regulare conſtituatur, ibique Monachi juxta S. Benedicti Regulam viventes congregentur, qui res ipſas perenni tempore poſſideant, teneant; habeant atque ordinent, “ inter alia Monachis injunxit, ut per quinquennium Romæ, „ ad limina Apoſtolorum ad luminaria ipſorum concinnanda decem ſolidos præfati Monachi perſolvant, habeantque TUITIONEM *ipſorum Apoſtolorum, atque Romanum Pontificem* DEFENSOREM. “ Habetur *tom.* 9. *Conc. ult. edit. p.* 565.

Quis porro hujus imploratæ protectionis ſcopus fuerit, ex ſequentibus ejuſdem Fundatoris verbis intelligi poteſt: „ Placuit etiam huic teſtamento inſeri, inquit, ut ab hoc die nec noſtro, nec parentum noſtrorum, nec faſcibus Regiæ Magnitudinis, nec cujuslibet terrenæ Poteſtatis jugo ſubjiciantur iidem Monachi ibidem congregati. Nec aliquis Principum ſæcularium, non Comes quiſquam, non Pontifex ſupradictæ Sedis Romanæ, per Deum, & in Deum, omneſque Sanctos ejus, & tremendi judicii diem conteſtor ac deprecor, invadat res ipſorum Dei ſervorum, non diſtrahat, non minuat, non proclamet, non beneficiet alieni perſonæ, non aliquem Prælatum ſupra eos contra eorum voluntatem conſtituat. Et ut hoc nefas omnibus temerariis ac improbis arctius inhibeatur, adhuc idem inculcans ſubjungo, & obſecro vos, ô Sancti Apoſtoli Petre & Paule, & te Pontifex Pontificum Apoſtolicæ Sedis, ut per authoritatem Canonicam, & Apoſtolicam, quam à Deo accepiſtis, alienes à conſortio Sanctæ Dei Eccleſiæ, & ſempiternæ vitæ, prædones & invaſores atque diſtractores harum rerum, quas vobis hilari mente, promptaque voluntate dono: ſitiſque tutores ac defenſores jam dicti loci Cluniaci, & ſervorum Dei ibi commorantium, harum quoque omnium facultatum, propter eleemoſynam & clementiam & miſericordiam piiſſimi Redemptoris noſtri.

Quid evidentius, quam unice per pium hunc Fundatorem Sedis Apoſtolicæ protectionem imploratam, ut Monachi eorumque res, ſeu facultates ab injuriis & invaſione potentum defendantur?

Igitur per imploratam *protectionem*, ſeu *tuitionem* Regiam, vel Pontificiam Monaſteria & Eccleſias ab oppreſſionibus, & injuriis liberare intenderunt pii Fundatores, nequaquam à Canonicæ obedientiæ jugo eximere.

Hinc Ludovicus Pius Imperator expreſſe fatetur, ſe recepiſſe Monaſteria, & Cellas Senonenſis Provinciæ in ſuam *protectionem*; „ ſed ne hujus Decreti cauſa, ait, in eiſdem Cœnobiis Abbates, vel Monachi conſtituti, contra ſuum incipiant ſuperbire Epiſcopum; præcavimus omnem occaſionem amputandam, neque locum diabolo dandum: *ſalva ſcilicet in omnibus auctoritate & poteſtate Epiſcopi* in cunctis Eccleſiaſticæ Regulæ diſciplinis. Habetur *in Append. Capitular. Baluzii tit.* 38.

Quod hic Ludovicus, idipſum ſæpius Romani Pontifices declaraſſe comprobantur.

Utque vetuſtiora Pontificum teſtimonia omittam, evidens illius in Reſcripto Alexandri III. probatio habetur *Cap.* 8. ☧ De Privileg. *Si ad indicium perceptæ*, ait, PROTECTIONIS *cenſus perſolvatur, non*

ex hoc

ex hoc juri Diœceſani Epiſcopi aliquid videtur eſſe ſubtractum.

Similiter quærenti Epiſcopo Auſonenſi; „ Utrum Clerici & Laici, qui *protectionis* literas oſtendunt, in quibus perſonæ ſuæ expreſſo nomine cum omnibus rebus ſuis ſub *Apoſtolica protectione* conſiſtere declarantur, à Juriſdictione Epiſcopi Diœceſani ſint *exempti*. Reſpondit Innocentius III. " quod per literas hujuſmodi ab Epiſcoporum ſuorum poteſtate minime ſubtrahuntur. " *Cap.* 18. *De Privileg.*

In jure proinde ac ratione fundatiſſima eſt hæc Canoniſtarum Regula: *Licet Papa recipiat aliquos ſub ſua protectione, non ſunt propterea ſubtracti à Juriſdictione Epiſcoporum.* Gloſſa ad cit. cap. 8.

Hanc Regulam præ oculis habuiſſe videtur S. Bernardus, dum *Lib.* 3. *De Conſid. c.* 4. dixit: „ Nonnulla tamen Monaſteria ſita in diverſis Epiſcopatibus, quod ſpecialius pertinuerint ab ipſa ſui Fundatione ad Sedem Apoſtolicam ex voluntate Fundatorum; quis neſciat? Sed aliud eſt quod largitur devotio, aliud quod molitur ambitio impatiens ſubjectionis. " Illa nimirum largitur protectionem adverſus injurias, & oppreſſiones; hæc vero impatiens ſubjectionis Canonicæ auctoritatis jugum excutere molitur.

REGULA VII.

Exemptiones non niſi juſta de cauſa, utilitatem neceſſitatemve Eccleſiæ concernente, ſunt concedendæ.

Epiſcoporum Juriſdictioni univerſa loca omneſque perſonas intra limites ſuæ Diœceſis conſtituta juxta Canonicam authoritatem ſubjacere; exemptiones vero Sacris Canonibus atque juri communi violentiam quandam inferre ex præcedentibus conſtat; conſequenter exemptiones ſpeciem quandam Diſpenſationis eſſe, Legibuſque diſpenſationum regi debere negaverit nemo.

Porro prima certiſſimaque diſpenſationis hæc eſt Regula: diſpenſationem indulgendam non eſſe, niſi ea interveniat Eccleſiæ utilitas, aut neceſſitas, quæ vulnus Canonibus per diſpenſationem inflictum, compenſare queat. „ In his (inquit S. Ivo Carnotenſis *in Prologo ſui Decreti*) quæ propter rigorem diſciplinæ, vel muniendam ſalutem poſteriorum ſancxit diligentia, ſi honeſta, vel utilis ſequatur compenſatio: poteſt procedere authoritate Præſidentis diligenter deliberata diſpenſatio.

Et quid plura? Cum ſit „ unanimis conſonantia Canonum, Conciliorum, & Interpretum (ut recte advertit Proſper Fagnanus *ad cap.* Nimis ii *De Filiis Presbyt.* n. 8.) quod cauſa neceſſitatis, vel utilitatis in diſpenſatione debet eſſe magna; ſeu, quod idem eſt, major, maxima, juſta, evidens, urgens & his conſimiles, quibus Sacri Canones utuntur tanquam ſynonymis: alioquin ſi ejuſmodi cauſa deſit, non eſt diſpenſatio, ſed diſſipatio.

Quis igitur dubitet, quin & hæc Regula in conceſſione Exemptionum, utpote certiſſima diſpenſationis ſpecie, ſervanda ſit?

Certe non dubitavit Doctor Mellifluus: Poſtquam enim incommoda ex Abbatum emancipatione, ſeu exemptione profluentia, Eugenio III. propoſuiſſet; tandem, ne Sedis Apoſtolicæ authoritatem lædere videretur, addit: „ Quid, inquies, prohibet diſpenſare? Non, ſed diſſipare. Non ſum tam rudis, ut ignorem poſitos vos diſpenſatores: ſed *in ædificationem*, non in *deſtructionem*. Denique quæritur inter diſpenſatores, ut fidelis quis inveniatur. Ubi *neceſſitas urget, excuſabilis diſpenſatio*. Ubi *utilitas provocat, diſpenſatio laudabilis eſt*. Utilitas dico *communis*, non *propria*. Nam cum nil horum eſt, non plane *fidelis diſpenſatio*, ſed *crudelis diſſipatio eſt*. *Lib.* 3. *de Conſid. cap.* 4.

Quid ex his evidentius, quam præcitatam diſpenſationum Regulam, ex mente S. Bernardi in Exemptionum indulgentia ſervandam? Et quidni? *Privilegia ſiquidem* (ait Gregorius VII. lib. 6. Epiſt. 2.) *non debent SS. Patrum auctoritatem infringere, ſed utilitati Sanctæ Eccleſiæ proſpicere.*

Hanc Regulam indubie ſibi propoſitam habuit Martinus V. revocans Exemptiones Capitulorum, Monaſteriorum, aliorumque locorum, quas nonnulli Romani Pontifices, aut pro Romanis Pontificibus ſe gerentes, & in ſuis diverſis obedientiis reputati, à tempore obitus Gregorii XI. *pro ſua voluntate*, aut *pro importunitate petentium* conceſſerant; addenſque, *ſe non intendere exemptiones de cetero facere, niſi* CAUSA COGNITA, *& vocatis quorum intereſt.* Seſſ. 43. Concilii Conſtant.

REGULA VIII.

Exempti tenentur Legibus Epiſcoporum in materia communi.

Si conformitas unitaſque, quæ inter ejuſdem territorii incolas requiritur, eaque, quæ Legibus debetur obſervantia, evincant, Clericos, non obſtante ſua à Juriſdictione Laicorum exemptione, teneri Legibus & Statutis Regis ac Principis pro tota Communitate in materia Clericis ac Laicis plane communi, v. gr. ne equi extra Provinciam educantur, merces evehantur, hoc illudve pretium rerum perſolvatur, &c. nonne à fortiori conformitas unitaſque, quæ eſſe debet inter membra unius Eccleſiæ, evincet, exemptionem à Juriſdictione Ordinariorum adeo odioſam, minime extendendam eſſe ad Leges Statutave Epiſcoporum pro tota Diœceſi in materia exemptis pariter & non exemptis communi evulgata? Et ſane, cum Capitula Monaſteriaque omnia, quantumvis exempta (modo non ſint *nullius Diœceſis*) cum reliquo Clero, ac populo unam eandemque particularem Eccleſiam, imo & Hierarchiam, quæ ex Epiſcopo, Presbyteris & Miniſtris conſtat, ſimul conſtituant: quis non videat, ſummam Eccleſiæ illius perturbationem, & Hierarchiæ totalem confuſionem, Legum quoque everſionem conculcationemque futuram, ſi exempti (majorem ac præcipuam Cleri portionem ordinarie conficientes) Legibus illis non tenerentur? Quæ Laicorum, vel Clericorum erga Leges Epiſcopales ſperanda reverentia aut obſervantia, ſi conſpiciant, præcipuos Eccleſiæ Miniſtros, eoſque, qui præ aliis obedientiam profitentur, populumque ſuo vivendi exemplo ad Legum cuſtodiam permovere deberent, illas impune violare ac quaſi contemnere?

Ratio proinde naturalis, ipſaque Eccleſiæ unitas propoſitam Juris Regulam probat; quam & ipſa Pontificum Conciliorumque Reſponſa confirmant ſolidantque.

Sic enim privilegia ſua intellecta volunt Pontifices, ne diſſolvatur aut vileſcat diſciplina Eccleſiaſtica; aut vilipendatur Epiſcopalis authoritas. *Cap.* 24. ii *de Privil.*

Et quidem cum ex eo, „ quod Fratres Minores in ſuis reciperent Eccleſiis ad audienda Divina Officia, tempore interdicti, Fratres & Sorores de Ordine Tertio exiſtentes, qui continentes, ſeu de Pœnitentia nuncupantur; *ſcandalum aliorum*, qui ab his excluduntur, ait Concilium Viennenſe, *mentibus generetur, cenſura vileſcat Eccleſiaſtica, & minoris auctoritatis interdicti ſententia reputetur*: eiſdem Fratribus Minoribus diſtrictius inhibemus, pergit Concilium, ne de cetero aliquem, vel aliquos prædictorum (etiamſi ſuper hoc his, vel illis *Privilegiis quibuſcunque* muniti exiſterint, quæ ipſis in nullo prorſus quoad hoc volumus ſuffragari) ad Divina in ſuis Eccleſiis, tempore interdicti quoquomodo admittant. "

Firmum proinde manet ex mente Eccleſiæ, Privilegia ſic eſſe intelligenda, ut eorum occaſione nec ſcandalum generetur puſillorum, cenſura non vileſcat Eccleſiaſtica, nec minoris auctoritatis Prælatorum reputetur ſententia.

Quapropter Patres Tridentini nequaquam reputandi ſunt ſpecialiter Exemptionibus Regularium derogaſſe; ſed potius hanc Regulam ſecuti, Exemptiones velut privilegia declaraſſe, dum dixerunt: „ Quod cenſuræ & interdicta, nedum a Sede Apoſtolica emanata, ſed etiam ab Ordinariis promulgata mandante Epiſcopo, à Regularibus in eorum Eccleſiis ſint publicanda atque ſervanda. Dies etiam feſti, quos in Diœceſi ſua ſervandos idem Epiſcopus præceperit, ab *exemptis omnibus*, etiam Regularibus, ſint ſervandi. " *Seſſ.* 25. *cap.* 12. *de Regularib.*

Eodem

Eodem ex fonte emanat, exemptos teneri illis, quæ de commeſſationibus, choreis, aleis, tabernarum frequentatione aliiſque ſimilibus Epiſcopi pro bono ſuæ Diœceſis ſtatuenda cenſuerint.

Et ſane, ni Regula hæc inviolata permaneat, & exacte ſervetur, verendum ne quod de exemptionibus particularium perſonarum dixit Tridentinum, de univerſis exemptionibus dici debeat: *Privilegia & exemptiones, quæ variis titulis conceduntur, hodie perturbationem in Epiſcoporum juriſdictione excitare, & exemptis occaſionem laxioris vitæ præbere dignoſcuntur*. Seſſ. 24. cap. 11. de Reform.

REGULA IX.

Exemptiones à Juriſdictione Epiſcoporum ad functiones Hierarchicas non extenduntur.

PRæter univerſalem Eccleſiæ Hierarchiam, cujus Caput ac centrum eſt Romanus Pontifex, *alia eſt in Eccleſia Catholica Hierarchia* (ait Tridentin. Seſſ. 23. Can. 6.) *Divina ordinatione inſtituta, quæ conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris & miniſtris*, cum quadam tamen ſubordinatione univerſali Hierarchiæ rurſus incluſa.

Sicuti vero univerſalis Hierarchia non foret, ut *caſtrorum acies bene ordinata*, ſed *Regnum in ſe diviſum*, ſi unus omnibus tanquam Caput, & unitatis centrum non præponeretur, ita pariter, nec inferior ulla Hierarchia, ut *caſtrorum acies bene ordinatur*, niſi Presbyteri cæterique miniſtri hanc Hierarchiam conſtituentes, cum quadam ſubordinatione uni tanquam Capiti, & Principi illius *ſacri Principatus* (id enim latine ſonat Hierarchia) ſubjicerentur.

Cum igitur ad cujuſque particularis Eccleſiæ Hierarchiam *præcipue* ſpectent Epiſcopi (ut ait *Trid. ibid. c.* 4.) ſive præcipuum ac primum locum occupent; ni cum debita ſubordinatione reliqui Hierarchici Epiſcopo, ut Capiti ſubdantur, non Hierarchiam, ſeu S. Principatum *terribilem, ut caſtrorum aciem bene ordinatam* habebimus, ſed potius *Regnum in ſe diviſum quod deſolabitur*. Quod jampridem contra Luciferianos advertit S. Hieronymus in Dialogo adverſus Luciferianos: *Eccleſiæ ſalus in ſummi Sacerdotis* (Epiſcopi) *dignitate pendet*, inquit, *cui ſi non exors quædam & ab hominibus* EMINENS *detur* POTESTAS, *tot in Eccleſia efficiuntur* SCHISMATA, *quot Sacerdotes*. Et ante ipſum vir Apoſtolicus Ignatius: „ Sine Epi„ ſcopo nemo quidquam faciat eorum, quæ ſpectant „ ad Eccleſiam, & honora Deum, ut omnium Au„ ctorem, & Dominum, Epiſcopum vero, *ut Prin„ cipem Sacerdotum*, imaginem Dei referentem: Dei, „ inquam, propter *Principatum*, Chriſti vero pro„ pter Sacerdotium. „ *Epiſt. ad Smirnenſ.*

Exemptiones igitur Capitulorum, vel Academiarum aut Monaſteriorum ad functiones extendi nequeunt Hierarchicas; ſive vi illarum à juriſdictione Epiſcopi eximi non poſſunt Canonici, Academici, vel Clauſtrales, quatenus tanquam Presbyteri, vel miniſtri Hierarchiam ſimul cum Epiſcopo formant: ni una Hierarchia Divina ordinatione inſtituta confundatur, & Epiſcopis ſacer *Principatus*, ipſis ab omni antiquitate tributus, adimatur.

Quapropter Pontificale Romanum, nulla exemptos inter & non exemptos facta diſtinctione, præſcribit omnibus in Presbyteros ordinatis, ut Epiſcopis, quorum reſpective Clero adſcribuntur, *promittant obedientiam & reverentiam*. Evidens indicium, exemptionem ex mente Eccleſiæ ad functiones Hierarchicas, ſeu quas ordinati tanquam Eccleſiæ illius, cui adſcribuntur, miniſtri exercent, non extendi; ſed in earum functione, ab Epiſcopis tanquam Capite ipſos debere eſſe dependentes.

Unde ſæculo V. Synodus Arelatenſis, controverſiam Epiſcopum Arelatenſem inter & Fauſtum Abbatem Lirinenſis Monaſterii componere volens, dixit: „ Hoc „ enim & rationis & religionis plenum eſt, *ut Clerici* „ ad ordinationem Epiſcopi *debita ſubjectione* reſpi„ ciant: laica vero omnis congregatio ad ſolam & libe„ ram Abbatis proprii, quem ſibi ipſa elegerit, ordina„ tionem diſpoſitionemque pertineat. “ *Ann.* 455.

Et ſane tanta reputabatur olim Clericorum ad ſuos Epiſcopos ſubjectio: ut eam obedientiæ Monachali pene crederent repugnare: atque ideo Monachum adſcriptum Clero ſive Hierarchiæ alicujus Eccleſiæ, Monachatum amiſiſſe reputarent.

Quamvis vero non ea hodie Clericalem inter, & Monachalem ſtatum intercedat repugnantia, manet tamen verum illud S. Thomæ: *In his quæ ad diſciplinam Eccleſiaſticam pertinent*, MAGIS *tenetur Monachus obedire Epiſcopo, quam Abbati: quia in his Abbas eſt Epiſcopo ſuppoſitus*. In lib. 2. Sentent. diſt. 44. quæſt. 2. art. 3.

Si noviſſima Pontificum Decreta percurrere lubeat, quid aliud clamant & inculcant, quam Canonicos, Monachos, alioſque functiones Hierarchicas obeuntes, Epiſcopis quoad functiones illas ſubjacere? quinimo præterito ſæculo *an.* 1586. Synodus Colonienſis *p.* 4. §. 12. non tantum juſtum credidit, ut Fratres Mendicantes in prædicatione verbi Divini ordinariæ Epiſcoporum juriſdictioni ſubjicerentur, *ſed ut eatenus Monaſticæ profeſſionis Regulis obligationibuſque eximantur, non decens tantum, ſed & juſtum putavit*. Ut nimirum tanto liberius Epiſcopus Hierarchiæ ſuæ Caput & Princeps in ſibi ſubditos intendere poſſet.

Ex ſententia igitur & mente Eccleſiæ, quæ tum in Pontificum ac Conciliorum Decretis, tum in ipſo Pontificali Romano exprimitur ac manifeſtatur, veriſſima manet hæc Regula: *Exemptio à juriſdictione Epiſcopi ad functiones Hierarchicas non extenditur*; ne alias Eccleſiaſtica Hierarchia, quæ eſt *ut caſtrorum acies bene ordinata*, plane confundatur, & diſſolvatur.

REGULA X.

Juriſdictio delegata data Epiſcopis in exemptos, non tollit ordinariam; illaque conceſſa omnia cenſentur Epiſcopis competere, ac ſi exemptio foret ſublata.

EXemptos multis caſibus juriſdictioni ordinariæ Epiſcoporum manere ſubjectos, eſt expeditum: quibus caſibus, eum naturalis & Canonica Epiſcoporum auctoritas illæſa ac integra maneat, neque per Exemptionem impediatur, manifeſtum eſt, eam ſecundum plenum primævumque ſuum vigorem exercere poſſe; & Epiſcopum poſſe in exemptos procedere, ac ſi nulla plane exemptio intercederet. Juxta hoc notiſſimum principium reſpondit Innocentius III. Epiſcopo Lingonienſi, ut in Canonicos Capellæ Ducis Burgundiæ, „ in quantum ratione Parochialium Eccleſiarum, vel alias Juriſdictionem ejus reſpicere dignoſcuntur, “ Officii ſui debitum in eoſdem *libere* proſequatur. “ *Cap.* CUM CAPELLA 16 *de Privil.*

Ulterius ex diſpoſitione juris communis, & præcipue ex Decreto Concilii Tridentini, frequenter conceſſum eſſe Ordinariis, ut tanquam Delegati Sedis Apoſtolicæ contra exemptos procedant, notum eſt.

Duo vero circa hanc delegationem apud Canoniſtas ſunt recepta.

Primum, per hanc delegationem nihil derogari auctoritati ordinariæ Epiſcoporum, ſi quæ ante hanc delegationem competierit Epiſcopis in exemptos. Concilium quippe Tridentinum admodum ſolicitum, ut quantum temporum acerbitas ſiceret, auctoritas Epiſcopalis, multiplicibus Privilegiis ac prætenſis exemptionibus pene conculcata, in priſtinum erigeretur, noluit eam, per adjunctionem authoritatis Pontificiæ diminuere, ſed potius roborare, ac firmare.

Unde recepta eſt Canoniſtarum Regula, quibus caſibus Epiſcopus ante delegationem procedebat contra exemptos jure ordinario, eodem etiam procedere poſt delegationem. Hanc Regulam ſecutus eſt S. Carolus, dum ſtatuit: „ ut ſi Epiſcopus tanquam Sedis Apo- “ ſtolicæ Delegatus, ſententiam in iis cauſis tulerit, “ in quibus ante Concilium Tridentinum tanquam “ Ordinarius *eadem Juriſdictione* poteſtateve uti pote- “ rat, *non ad Sedem Apoſtolicam*, ſed *ad Archiepi-* “ *ſcopum* ab illa ſententia devolveretur appellatio. “ *Concil. Mediol. V. p.* 3. *cap.* 21.

Alterum, circa ſimilem delegationem Epiſcopis factam, à Canoniſtis eſt receptum; quod Epiſcopus vi delegatæ hujus poteſtatis poſſit non tantum de cauſis exemptorum cognoſcere, ſed etiam per cenſuras aliave juris remedia ſententiam exequi; omniaque facere tum

quod

quoad litis præparatoria, ſive ejus inſtructionem, quæ Judex ordinarius facere poſſet aut deberet.

Si enim de quocunque Judice à Sede Apoſtolica Delegato, in Jure dicatur, *ex eo quod cauſa ipſi committitur, ſuper* OMNIBUS *quæ ad cauſam ipſam ſpectare noſcuntur*, PLENARIAM *recipit* POTESTATEM; quanto magis id dictum oportet de delegatione facta Epiſcopis, qui naturales quodammodo Judices ſunt eorum, in quos poteſtas delegata conceditur; adeo ut potius avita auctoritas dicenda ſit reſtitui, quam nova concedi?

Proinde recte hic tradunt Canoniſtæ: „ Delegatam Juriſdictionem, quam Concilium Tridentinum & Apoſtolicæ Conſtitutiones tribuunt locorum Ordinariis ſupra Regulares alioſque exemptos, æquipollere *ordinariæ*, eandemque *latam* & *favorabilem* naturam habere: quoniam, inquiunt, in effectu eſt reſtituere quod erat *proprium*, ac removere obſtaculum exemptionis: ſecus autem, ubi agitur de delegatione facta ſpeciali perſonæ, quæ in eo genere cauſarum naturalem ſeu habitualem propriam Juriſdictionem vel poteſtatem non habet, cum tunc *ſtricte* ad limites verborum, ac juxta præciſam formam delegationis Juriſdictio attributa cenſeatur. Vide *D. Joannis Karg Fecialem Pacis Religioſæ p.* 127. Quod ibidem allato exemplo vulgari hominis habentis membra valida, ſed vinculis impedita declarant: *Quoniam ſi ſuperveniat*, ajunt, *vinculorum ſolutio: iſta non importat conceſſionem novæ facultatis ambulandi, cum id ſequatur jure proprio ac naturali.*

Sint ergo hæ Regulæ: Juriſdictio delegata Epiſcopis in exemptos, *ordinariam* Juriſdictionem in eoſdem non excludit. Item, conceſſa poteſtate delegata Epiſcopis in exemptos, omnia cenſentur conceſſa, quæ ipſis competerent, ſi exemptio eſſet ſublata.

CAPUT II.

Proponuntur varia Corollaria ex Regulis ante traditis: & una referuntur ac refelluntur contraria Recentiorum quorundam aſſerta.

§. I.

Varia Corollaria ex Regula IV.

PRivilegia ſacris Canonibus ac juri communi contraria, *odioſa* atque violenta ex mente Eccleſiæ reputari, eoque titulo *reſtringi* oportere, neque *ad conſequentiam trahenda* eſſe, Regula quarta oſtendit.

Hinc ulterius deducitur, Privilegia eo magis reddi *odioſa* atque violenta; quo magis vim ac vigorem Canonum, quos Eccleſia ſemper optat ab omnibus exactiſſime obſervari, per illa enervari contingit: atque ita privilegia integris atque numeroſis Congregationibus, v. gr. Fratribus Mendicantibus indulta, procul dubio cenſenda ſunt magis *odioſa* magiſque violenta, quam ſimilia privilegia uni alterive conceſſa: quia, ut evidens eſt, priora amplius Canonum vim enervant, quam poſteriora, quibus non niſi una alterave perſona à Canonum obſervantia eximitur. Et inde ulterius conſequens, priora quam *ſtrictiſſime* fore interpretanda.

Secundò, ex quarta illa Regula conſequitur, ſacris Canonibus, præſertim quos univerſalis Eccleſiæ probavit aſſenſus, in dubio non cenſeri derogatum; atque hinc illa Canoniſtarum Regula, Privilegium ſeu Reſcriptum Sedis Apoſtolicæ, contrarium Canoni Concilii Oecumenici, cenſendum ſubreptitium, niſi *expreſſe* Canoni ſit derogatum. *Cap.* 3. ☩ *De Capellis Monach.*

Rationem aſſignat poſt alios Proſper Fagnanus ad *Cap.* 28. ☩ *De Reſcript. num.* 32. „ Idcirco, ait, in derogationibus generalibus litterarum Apoſtolicarum non includuntur Decreta *conciliaria:* quia cum hæc edantur in *Generali Concilio ſumma cum deliberatione ac maturitate:* & è converſo à Summis Pontificibus nonnunquam litteræ contra jus per *occupationem*, vel *importunitatem* extorqueantur, quas veriſimiliter non conceſſiſſent, ſi ad *contrariam diſpoſitionem conciliarem animum applicaſſent:* propterea iidemmet Pontifices ſanxerunt; ut eorum Reſcripta, quæ Decretis alicujus Concilii Generalis adverſantur, vigorem non habeant, niſi in eis fuerit *derogatum Generali Concilio.* „ Et Gloſſa dicit: Tales litteras præſumi extortas, vel per occupationem, vel per importunitatem petentium. " Ad *Cap. De Capellis Monach.*

Hanc Regulam præ oculis habuiſſe videtur Concilium Anſanum plurium Archiepiſcoporum & Epiſcoporum, in quo legitur: „ Quod Odilo Abbas Cluniacenſis cum ſuis Monachis oſtendit privilegium quod habebant à Romana Eccleſia; quod eis talem libertatem tribuebat, ut nulli, in cujus territorio degebant, nec alicui aliquatenus ſubjacerent Epiſcopo, ſed quemcunque vellent, vel de qualibet regione, adducerent Epiſcopum, qui faceret ordinationes vel conſecrationes in eorum Monaſterio. Relegentes ergo (Epiſcopi) *ſancti Chalcedonenſis & plurimorum authenticorum Conciliorum ſententias*, quibus præcipitur, qualiter, per unamquamque regionem, Abbates & Monachi *proprio* ſubeſſe *debeant Epiſcopo:* & ne Epiſcopus in Parochia alterius audeat ordinationes vel conſecrationes abſque licentia ipſius Epiſcopi facere, decreverunt chartam *non eſſe ratam, quæ Canonicis non ſolum non concordaret, ſed etiam contrairet ſententiis.* " Ann. 1025. tom. 9. Concil. pag. 859.

Horum Patrum exemplo merito Epiſcopi chartas Privilegiorum Canonicis Inſtitutis contrarias, ut ſubreptitias, aut à Sede Apoſtolica extortas per nimiam Pontificis occupationem, aut petentium importunitatem, rejicient; vel ut minus earum executionem ſuſpendent, quouſque de mente Pontificis melius fuerint inſtructi.

Econtrario Privilegiis, præſertim quæ integris ac admodum numeroſis Congregationibus indulta prætenduntur, per poſteriores Conciliorum ſanctiones in dubio præſumi derogatum, ex prædicta quarta Regula conſequens eſt.

Res enim quælibet facile ad ſuum redit ſtatum naturalem. Cum itaque per Privilegia res in violento quodammodo ſtatu ponantur; non difficulter Privilegia præſumuntur ſublata, reſque ſuo naturali ſtatui reſtituta.

Atque inde ulterius conſequens eſt, Privilegia Fratrum Mendicantium, aliorumque ipſis in Privilegiis communicantium per Concilium Tridentinum cenſeri ſublata, in quantum Decretis ejuſdem Concilii adverſantur; tametſi etiam corpore Juris clauſa eſſent, neque ſpecialiter ipſis foret derogatum, ut pluribus docet Fagnanus *loco citato num.* 46. & 47. hac inter alias notanda ratione: „ Nam in his, quæ in Generali Concilio cum tanta maturitate & ſolemni deliberatione tranſeunt, & examinatione eliminantur, nihil eſt, nec eſſe debet quod fruſtra membranas occupet .... quæ conjectura eo magis fovenda eſt, ait, in caſu præſenti, quia ſi Decreta Concilii Tridentini ex hoc defectu ſpecialis derogationis non valerent; *magna ejuſdem Concilii pars ſubverteretur:* " quod quam ſit abſurdum nemo non videt. Hæc Fagnanus. Et ſane, ſi Privilegia, quæ Fratres Mendicantes ipſiſque in Privilegiis communicantes, contraria Decretis Tridentini Concilii habere prætendunt, ſubſiſterent; nullos certe aut exiguus Decretorum Synodi Tridentinæ eſſet effectus.

Cum enim Decreta maxima ex parte circa Miniſtros Eccleſiæ eorumque functiones verſentur, horumque majorem partem hodie conſtituant Fratres Mendicantes, cæterique Regulares eiſdem Privilegiis per communicationem, ut ajunt, gaudentes; quis non videt, pro majori etiam parte Concilii Decreta futura ſine effectu, ſi privilegia ſubſiſterent?

Hoc fundamento Pius IV. cujus potiſſimum labore & induſtria Synodus Tridentina feliciter ad finem perducta fuit, omnia & *univerſa* Privilegia, exemptiones, immunitates, etiam *mare magnum*, ut vocant, quæ variis tam Cathedralibus, quam Collegiatis Eccleſiis, Monaſteriis, Conventibus, & aliis Religioſis, etiam FF. Mendicantium Domibus & Ordinibus per Romanos Pontifices, etiam *motu proprio* & ex *certa ſcientia*, ac de *Apoſtolica poteſtatis plenitudine*, ſeu etiam Imperatorum, Regum, Ducum, &

aliorum Principum contemplatione & intuitu, etiam de Fratrum conſilio, in genere vel in ſpecie, *ex quibus etiam honeſta cauſa conceſſa*, & etiam *pluries* confirmata & innovata fuerunt: Hæc omnia, inquam, Pius IV. motu proprio & *ex certa ſcientia*, ac de *Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine*, in his omnibus & ſingulis, in quibus illa *Statutis & Decretis Concilii hujuſmodi contrariantur*, *ipſo jure* revocata, caſſata, & annullata, ac ad ipſius Concilii terminos atque limites reducta eſſe; nec quidquam adverſus ipſa Decreta & Statuta, quominus ubique & apud omnes obſerventur, in aliquo ſuffragari poſſe, ſed ea perinde haberi & reputari deberet; *ac ſi nunquam emanaſſent; authoritate Apoſtolica declarat, ac etiam ſtatuit, & ordinat*. In Conſtit. quæ incipit: *In Principis*.

§. II.

Primum aſſertum Regulæ IV. adverſum *Exemptiones in favorem Regularium, largiſſime ſunt interpretandæ.*

PLura apud recentiores, præſertim Regulares, qui de exemptionibus ac de Privilegiis ſuis tractatus ediderunt, eiſque amplificandis impenſe ſtuduerunt, reperiuntur contraria Regulis capite præcedenti exhibitis: ſed rationi, ac notiſſimis Juris principiis adeo perſpicue contraria, ut ea vel retuliſſe, pene refutaſſe ſit.

Inter alios pro Privilegiorum amplificatione conſultationes Canonicas edidit anno 1676. eaſque auctas denuo imprimi juſſit anno 1682. R. P. Jacobus à S. Antonio Ord. FF. B. M. V. de Monte Carmelo. In quibus pene omnia, quæ alii pro amplificandis exemptionibus & Privilegiis ſuis ſcripſere, in compendium contraxit.

Hic Author inter alia, quæ Regulæ quartæ à me traditæ adverſantur, docet: „ Quoties ſuper Privilegiorum intelligentia, legalitate, perſeverantia, &c. occurrunt dubia interpretatione aliqua indigentia, hanc in favorem Regularium debere fieri & quidem *largiſſime* ...... ita etiam noviſſime plurimis citatis noſter Petrus ab Angelis *in Speculo Privilegiorum diſp. 1. ſect. 2. num. 21.* ubi ita concludit: *Quando ſunt duæ ſententiæ contrariæ, quod valeat aut non valeat Privilegium, quod ſit revocatum vel non ſit revocatum; cenſendum valere, & non eſſe revocatum.* “ Hæc ille *Conſult. 2. reſolut. 13. n. 285.* qui & alio loco ait: „ Privilegium *exemptionis* ſemper *extendendum* eſt erga Regulares, & *coarctandum* erga Ordinarios, cum ob eorum in punitione Regularium exceſſus Summi Pontifices fuerint coacti eos ab eorum Juriſdictione eximere. “ *Conſult. 4. reſol. 2. num.* 1058.

Quid ineptius, & notiſſimo Jurium principio magis adverſum dici poſſet?

Sed dicet, varii conceſſere Pontifices, ſic, *ut quando dubium fuerit in intellectu Privilegiorum Regularium: ſemper per Juriſperitos, & alios Judices in favorem Regularium fiat interpretatio.*

Verum, amabo te! Qui illi Pontifices, qui conceſſerunt, ſeu potius obligarunt Juriſperitos, alioſque Judices, ut neglectis notiſſimis probatiſſimiſque Juris principiis, Exemptiones ac Privilegia Sacris Canonibus adverſa *largiſſime* interpretentur? Reſpondet citatus Author *Conſult. 2. reſol. 13. num. 385.* illi „ quos adducit noſter Auguſtinus à Virgine Maria *Privil. Mendicant.* verb. *Interpretatio Privil. & Conſtit.* & plures Donat. Laynenſis. “ Authentica certe & ſolida probatio! Ideone credemus Pontifices voluiſſe, ut Juriſperiti ac Judices à receptiſſimis ſolidiſque Juris Regulis in Privilegiorum interpretatione recedant, quia aliquibus Privilegiorum compilationibus ſimilia referre placuit? An forſan hic Pater volet, ut omnia pro genuinis Pontificum Bullis aut Reſcriptis vel Conſtitutionibus recipiantur, quæ in ſimili Privilegiorum farragine, aut aliquo immenſo eorum Oceano continentur?

Sane nihil injurioſius, nihil indignius Eccleſiæ Catholicæ aut Romanis Pontificibus accidere poſſe credo, quam ea omnia Summis Pontificibus & Eccleſiæ adſcribere.

Tam enim inepta, & nunquam credenda, tanquam à Romanis Pontificibus indulta, ab illis Privilegiorum compendiariis & compilationibus proferuntur, ut nihil adeo Primatum Romani Pontificis hæreticis odioſum reddere poſſe credam, quam ſimilia Romanis Pontificibus adſcribere. Imo ſi ea omnia à Summis Pontificibus emanata crederemus; eum certe non ut fidelem diſpenſatorem Myſteriorum Dei, & Clavium Eccleſiæ, Canonum præcipuum ac primum defenſorem; ſed potius ut diſſipatorem ac prævaricatorem orbi univerſo adjudicaremus.

Utque infinita pene in hanc rem, quæ legentibus ſimiles Privilegiorum farragines ſunt obvia, omittam; unum duntaxat proferam ex Antonio Corduba Franciſcano; qui tantam Privilegiorum peritiam profitebatur, ut annotationes in compendium Privilegiorum publicare non dubitaverit. Hic igitur *in Annot. ad Compend. Privileg. verb* Privileg. Fratrum, refert Leonem X. (*ut habetur*, inquit, IN REGISTRO *Ordinis facto tempore Reverendiſſimi Miniſtri Generalis Franciſci de Lichero*) Anno Domini 1519. in Vigilia Viſitationis B. M. vivæ vocis oraculo conceſſiſſe Minoribus, „ ut iis omnibus Privilegiis, indultis, & conceſſionibus in utroque foro per Fratrem Joannem à Coſta Commiſſarium quondam Ultra-Montanum impetratis, uti ſecure liceret: *quamvis fuerint impetrata* INDEBITE, ABSQUE CAUSA LEGITIMA, *vel quovis alio modo* INDEBITO, *etiam* MALITIOSO, & MENDACITER, & DOLOSE. “

Quis ad hæc non exhorreat? Abſit ergo, ut cum tanta Romanorum Pontificum infamia recipiamus pro veris eorum dicta aut facta, quia illa à ſimilibus Privilegiorum compilatoribus pro talibus venditantur.

Verum ulterius in ſui aſſerti probationem urget prædictus Pater *Conſult. 4. Reſol. 2. n.* 1056. „ Sedis Apoſtolicæ intereſt multos habere immediate ſubjectos, & ideo ampliari debet exemptio in Sedis Apoſtolicæ favorem. “ Sed quid rurſus ineptius? Imo quid Sedi Apoſtolicæ injurioſius? Num forſitan Sedis Apoſtolicæ intereſt, infringi Sacros Canones, quos univerſalis Eccleſiæ probavit aſſenſus, quibus exemptiones contrariantur? Audiamus ipſos Romanos Pontifices: *Confidimus* (ait Gelaſius I. Epiſt. ad Epiſcop. Dardaniæ) *quod nullus jam veraciter ignoret Chriſtianus, uniuſcujuſque Synodi Conſtitutum, quod univerſalis Eccleſiæ probavit aſſenſus, non aliquam magis exequi Sedem præ ceteris oportere, quam primam.*

Defenſores enim Divinorum Canonum ſumus & cuſtodes, non prævaricatores, inquiebat Glorioſiſſimus Pontifex & Martyr Martinus I. *Epiſt.* 1. Et Liberius ejuſdem Sedis Epiſcopus in Dial. cum conſt. *Leges Eccleſiaſticas obſervare pluris faciendum cenſeo, quam Romæ domicilium habere.*

Hæc eſt digna Succeſſoribus Petri, & Chriſti Vicariis, Eccleſiæque Capite Vox: quæ non Canonum violationem, ſed eorum ſtrenuam conſervationem, ceu Sedis Apoſtolicæ Privilegiorum & favorum clamat.

Et quid quæſo, Romano Pontifici cum hujuſmodi ſive Canonicorum ſive Regularium exemptionibus? Num forſan ſine hiſce exemptionibus aliquid ipſius deeſſet Primatui? An onus humeris Pontificis ea cura totius Eccleſiæ incumbens non ſat ponderoſum, ſi ſingulis Epiſcopis portionis ipſis concreditæ immediata cura *integre* permitteretur?

§. III.

Secundum aſſertum Regulæ IV. & Corollariis inde deductis contrarium: *Privilegia per Tridentinum non cenſentur revocata, niſi* EXPRESSA *eorum ſit revocatio: Per Privilegia vero Tridentino eſt derogatum, licet non ſit* EXPRESSA *ejus derogatio.*

EX Regula IV. conſequens eſſe diximus, exemptionibus & Privilegiis, utpote odioſis facile intelligi derogatum; econtra vero Decretis Conciliorum, præſertim generalium, non præſumi derogatum, niſi *expreſſe* & ſpecifice de illis mentio fiat.

Atque hinc ulterius conſequens eſſe oſtendimus, Privilegia Mendicantium Decretis Concilii Tridentini contraria cenſeri abrogata, licet eorum *expreſſa* derogatio ſive revocatio facta non ſit.

Econ-

Econtra P. Jacobus à S. Antonio ſuſtinet: quod nullæ proviſiones, Privilegia, favores, gratiæ Apoſtolicæ Mendicantibus conceſſæ, vel etiam innovatæ vel confirmatæ, ante vel poſt Concilium Tridentinum cenſeantur revocatæ, niſi illæ, quibus Concilium *aperte* & *manifeſta* authoritate Apoſtolica interveniente, per clauſulas *expreſſas* & *ſufficientes* derogat. Et addit: „ Nota, quod alia privilegia, quæ ante Tridentinum „ habebant Religioſi, tam ex *mari magno*, quàm ex „ aliis conceſſionibus, & *expreſſè* non revocantur ab „ ipſo Tridentino, non ſolum habeant valorem anti„ quum; verum etiam habeant firmitatem novæ con„ firmationis à Tridentino, “ *Conſult. 2. Reſolut. 25. num.* 367.

Proinde ex mente hujus Auctoris Privilegiis per Tridentinum non cenſetur derogatum, niſi *expreſſe* revocentur. Sed quid, ſi Privilegia poſt Concilium Tridentinum concedantur ipſi Concilio contraria? „ Ut per „ illa Concilio derogetur, ait, non requiritur *expreſſa* „ derogatio, ſed ſufficit Bulla vel Reſcriptum Ponti„ ficis contra Decreta ipſius. “ *Ibid. n.* 369.

Bene habet, juxta hunc R. Patrem, ut per confirmationes aut conceſſiones Privilegiorum derogetur Decretis Concilii Oecumenici Tridentini, non requiritur *expreſſa* derogatio; ſed ut per Tridentinum derogetur Privilegiis Fratrum Mendicantium, requiritur ut illis derogetur *aperte*, & *manifeſta* auctoritate Apoſtolica interveniente, per *clauſulas expreſſas* & *ſufficientes*.

Rationem hujus exotici aſſerti audiamus; „ Quia, „ ait, *cap.* 21. *Seſſ. ult.* declaratur formalibus termi„ nis: *Sancta Synodus omnia & ſingula ſub quibuſ„ cunque clauſulis & verbis, quæ de morum refor„ matione, atque Eccleſiaſtica diſciplina in hoc ſacro „ Concilio ſtatuta ſunt, declarat, ita decreta fuiſſe, „ ut in his ſalva ſemper auctoritas Sedis Apoſtolicæ „ & ſit, & eſſe intelligatur.* Ex quibus concluden„ dum, inquit, cum perdocto Petro Marchant, quod „ omnia Decreta auctoritate Apoſtolica emanata, ſive „ in Conciliis Generalibus, ſive in Bullis & Brevibus „ Sum. Pontificum, tam ante, quàm durante Conci„ lio, ſubſiſtant in ſuo vigore, exceptis iis, quibus „ idem Concilium derogavit per *clauſulas ſufficien„ tes:* alioqui authoritas S. Sedis non manſiſſet illæ„ ſa contra declarationem & proteſtationem, quam „ faciunt Patres Concilii. “ *Conſult. 2. Reſolut. 25. num.* 361.

Inſignis ratiocinatio! Synodus Tridentina quoad Decreta morum & diſciplinæ ſalvam voluit in omnibus auctoritatem Sedis Apoſtolicæ; ergo per Concilium non cenſetur derogatum Privilegiis, niſi per *expreſſas* clauſulas ipſis ſit derogatum; quaſi auctoritas Sedis Apoſtolicæ ſalva non eſſet, niſi Privilegia Fratrum Mendicantium Decretis Concilii adverſa ſubſiſterent: aut illis derogatum non cenſeretur, niſi ea derogatio per clauſulas *expreſſas* & *ſufficientes* facta fuiſſet. Aliter ſane intellexit Pius IV. ut §. 1. vidimus.

Sed forſan dicet R. P. Concilium ſaltem voluit eſſe ſalvam in omnibus auctoritatem Sedis Apoſtolicæ, ut Decretis Concilii derogare poſſet; „ ac proinde cum „ Papa diſponit, decernit, vel in contrarium aliquid „ ordinat, abſque *ſpecifica* & *expreſſa* mentione ipſius „ Concilii, non ſolum utitur jure ſuo, cum ſit ſupra „ Concilium; ſed etiam Patrum Concilii deſiderio ſa„ tisfacit, qui nec authoritate Concilii Generalis, nec „ juſſu Prædeceſſorum Summorum Pontificum volue„ runt, in caſu abrogationis, aut diſpenſationis De„ cretorum hujuſmodi nec *ſpecificam*, nec *genericam* „ mentionem fieri. “ *Ibid. n.* 369.

Verum eſt, Tridentinum per citata verba intendiſſe, & quidem unice, declarare quod Sedis Apoſtolicæ auctoritas ſalva maneret quoad Decreta morum atque diſciplinæ Eccleſiaſticæ, ut illa interdum pro utilitate vel neceſſitate Eccleſiæ ſua auctoritate moderari poſſet; ſed inde inferre, ergo per Reſcriptum Sedis Apoſtolicæ derogatum cenſetur Concilio Tridentino, licet nulla ejus *ſpecialis* fiat derogatio; plane ineptum eſt. Nec enim quæritur, an Pontifex *poſſit* Concilio derogare; ſed an *velit*. Declaratur vero Summi Pontifices non cenſeri derogatum Concilio Generali per ſua Reſcripta, utpote ſub & obreptioni aliiſque vitiis expoſita, niſi illius *expreſſa* mentio fiat; ſed econtra Reſcripta eo caſu pro ſubreptitiis aut male impetratis eſſe habenda.

Quod igitur illa Reſcripta Apoſtolica contraria Tridentino aliiſque Generalibus Conciliis, pro nullis ſint habenda, niſi *expreſſe* Concilio derogetur, non arguit defectum poteſtatis, ut ſupponere videtur dictus Pater, ſed defectum voluntatis.

§. IV.

Corollarium primum ex Reg. V. & IX. *Exemptio Regularibus aliiſve conceſſa, illos non concernit, quatenus ſunt cooperatores aut ſubſidiarii Epiſcoporum.*

ORdines Mendicantes ab aliquot ſæculis inſtitutos & ab Eccleſia receptos fuiſſe, ut Prælatis ac Paſtoribus in regimine animarum coadjutores & ſubſidiarii accederent, notum eſt.

Sicut Religiones aliquæ, inquit S. Thomas de „ his Ordinibus agens, inſtituuntur ad militandum, „ non quidem ut militent authoritate *propria*, ſed *au„ thoritate Principum*, vel *Eccleſiæ*, quibus ex offi„ cio competit, ſicut dictum eſt; ita etiam Religiones „ inſtituuntur ad prædicandum & confeſſiones audien„ dum, non quidem *authoritate propria*, ſed *autho„ ritate Prælatorum* ſuperiorum & inferiorum, ad „ quos ex officio pertinet, & ita *ſubvenire* Prælatis „ in tali miniſterio, eſt hujuſmodi Religionis *pro„ prium*. “ 2. 2. q. 188. art. 4. ad 2.

Cui conſonat S. Bonaventura, docens per Petrum & ſocios in navi laborantes præſignatos Ordinarios Paſtores, qui cum rete præ multitudine piſcium trahere non poſſent, annuerunt ſociis in alia navi ut venirent, & adjuvarent eos. „ Quia Prælati Eccle„ ſiæ cum Clero non ſufficientes per ſe tantam ple„ bium multitudinem trahere ad litus vitæ perpetuæ, „ annuerunt ſociis Religioſis, ſcilicet Jacobo, & Joan„ ni activis & contemplativis, ut venirent compatien„ do animarum periculis, *& adjuvarent* eos, tam il„ los qui trahunt, quam illos qui trahuntur, illorum „ inſufficientiam, iſtorum indigentiam relevantes. “ *In Tract. Quare Fratres Minores prædicent.*

Hinc & Romani Pontifices ſæpius monendos cenſuerunt Eccleſiæ Paſtores, ut Fratres Ordinum Mendicantium tanquam *ſuos adjutores & cooperatores benigne ſuſciperent.* Clem. *Dudum* De ſepul.

Sodalitia itaque ſeu Religiones Ordinum Mendicantium, aliorumque qui poſtmodum eundem in finem ab Eccleſia ſuſcepti fuerunt, ſeminaria quædam ſunt, è quibus Prælatis vocantibus & annuentibus ſubſidiarii & cooperatores emittuntur & accipiuntur.

Similes proinde Religiones inſtitutæ non ſunt, ut eorum Sodales per ſimplicem Ordini adſcriptionem ſive profeſſionem, protinus efficiantur & ſint cooperatores & ſubſidiarii Prælatorum vel Paſtorum; ſed duntaxat, ut Prælatis vocantibus & annuentibus id muneris parati ſint obire; eumque in finem ſtudia & actiones ſuas dirigant.

Unde Ordinum illorum Fratres veri ſunt Regulares; tametſi nulli functioni hierarchicæ ſint applicati, neque ullo Ordine ſacro inſigniti.

Hinc ulterius conſequens eſt, ſtatus Regularem & Clericalem etiam in ſimilibus Religioſis eſſe plane diſparatos, Fratreſque Ordinum Mendicantium aſſumi & transferri in ſtatum plene diverſum à Regulari, dum ad functiones hierarchicas tanquam Prælatorum ſubſidiarii & cooperatores aſſumuntur.

Ex his ſua ſponte profluit, quod exemptio Regularibus conceſſa, juxta Regulam V. à me capite præcedenti exhibitam, extendi nequeat ad Fratres Mendicantes alioſque Regulares, ut cooperatores & ſubſidiarios Prælatorum conſideratos.

Exemptio enim indulta Regularibus, v. g. Fratribus Ordinum Mendicantium, illis data eſt ut Fratribus illorum Ordinum; ſicuti exemptio data Canonicis & Academicis.

Cum ergo Regulares, aſſumpti ad functiones Clericales aſſumant qualitatem ſeu perſonam plane diverſam: & exemptio alicui indulta ſub una qualitate, non concernat eundem conſideratum ſub alia qualitate, ver. gr. Canonicis aut Academicis conceſſa, eoſque non tangat in qualitate Parochorum aut

Confeſſariorum; etiam exemptio data Regularibus ſive Fratribus Ordinum Mendicantium nequit, juxta citatam Regulam, extendi ad ipſos conſideratos, non ut ſimplices Regulares, ſed in alia plane diverſa qualitate ſuperaddita,

Præſertim cum qualitas ſeu officium illud ſuperadditum eoſdem arctius Epiſcopis ſubjicit & unit, quam qualitas illa, quæ in exemptionis Privilegiis exprimitur,

Quis vero dubitet, quin officium Hierarchicum ſubjiciat arctiori vinculo, & ſpecialiori ratione Regularem Epiſcopo, quam ipſe Status Regularis nude & ſimpliciter conſideratus? Officium enim illud ipſos tanquam Eccleſiæ illius, cui opitulantur, miniſtros Eccleſiaſticæ Hierarchiæ annectit; atque ita ipſa ratio Hierarchiæ ipſum ſpeciali ratione Epiſcopo, tanquam Capiti & Principi illius ſacri Principatus ſubjicit; ne alias, ut in Regula IX. dictum fuit, Hierarchia Divina Ordinatione inſtituta plane confundatur,

Sit igitur hæc concluſio: ſicut exemptio Canonicorum aut Academicorum extendi nequit ad functiones Hierarchicas, v.g. prædicationem verbi Divini, Confeſſiones, &c. ne alias exemptio extenderetur de re ad rem; & ne ipſa Hierarchia Eccleſiaſtica Divina Ordinatione inſtituta confundatur, ita exemptio Regularium, quantumvis illimitata, extendi non poteſt ad Regulares Hierarchicas functiones obeuntes.

§. V.

Secundum Corollarium ex Regula V. & IX.

Regularium Exemptio non extenditur ad munus Confeſſarii.

INter functiones Hierarchicas adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ ſeu officium Confeſſarii præcipuum eſſe, nemo facile negaverit.

Confeſſarius enim non tantum Doctoris ac Magiſtri partes, reſpectu Pœnitentium ſubire debet; „ ſed „ & diſcretus ſit oportet, ut more periti Medici, ut „ loquitur Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. „ ſuperinfundat vinum & oleum vulneribus ſauciati, „ diligenter inquirens & peccatoris circumſtantias & „ peccati; quibus prudenter intelligat, quale debeat „ ei præbere conſilium, & cujuſmodi remedium adhiberi, diverſis experimentis utendo ad ſalvandum „ ægrotum. " *Cap.* OMNIS UTRIUSQUE SEXUS „ *De Pœnit.*

Nec Medici & Doctoris partes duntaxat Confeſſarius probe callere & ſtrenue implere debet, ſed & partes Judicis; ut nec ſolvendum liget, nec ligandum ſolvat; juſtumque judicium lepram inter & lepram ferat, pœnaſque ſatisfactorias pro delictorum gravitate & Pœnitentium conditione imponat; quæ ſint & ad vitæ novæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, atque etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & caſtigationem. Horum ſi vel unum in Confeſſario deſit, partes Confeſſarii debite non implebit; & quotquot ejus ſubjiciuntur directioni, evidenti ſalutis periculo exponentur.

Quis hinc non intelligat, exemptiones Regularium ad Officium ſeu munus Confeſſarii extendi non poſſe, ni una Hierarchiæ Eccleſiaſticæ horribilis confuſio, ac totius regiminis Epiſcopalis ſequatur everſio?

Quæ enim Hierarchia illa, ut *Caſtrorum acies bene ordinata*, in qua Miniſtri Hierarchiam conſtituentes in præcipuis functionibus Hierarchicis Capiti non ſubjiciuntur? Denique quod illud Epiſcopale animarum regimen, ſi illi, qui præcipuas partes in animarum directione tanquam ſubſidiarii ſeu cooperatores ſubeunt, ipſi non ſubjiciantur?

Hæc perpendentes PP. Concilii Tridentini non dubitarunt declarare, Regulares omnes, quantumvis exemptos, Epiſcopis in officio excipiendi ſæcularium Confeſſiones eodem plane ſubjacere modo, quo Presbyteri ſæculares Parochiales Beneficium non habentes, nec ullo exemptionis Privilegio gaudentes ab Epiſcopis in hac functione ſunt dependentes. Sciebant enim, exemptiones Regularium hujuſmodi functiones non concernere; ac per conſequens, Regulares in ſimilibus habendos eſſe, ac ſi nullo exemptionis Privilegio gauderent. " Quamvis Presbyteri (ait Synodus *Seſſ.* 23. *cap.* 15. *De Reform.*) in ſua Ordinatione à „ peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant; decernit „ tamen S. Synodus, nullum etiam Regularem, poſſe „ Confeſſiones ſæcularium, etiam Sacerdotum audire, „ nec ad id idoneum reputari; niſi aut Parochiale Be- „ neficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis vi- „ debitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus judice- „ tur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat: „ Privilegiis, & conſuetudine quacunque, etiam im- „ memorabili, non obſtantibus. „

Ex hoc Decreto patet, Patres Tridentinos conſideraſſe Regulares Parochiale Beneficium non obtinentes quoad Confeſſiones excipiendas, non ut ab Epiſcoporum authoritate & juriſdictione exemptos, ſed ſicuti Presbyteros non obtinentes ſimile Beneficium ab Epiſcopis plane dependentes.

Et ſane ut ita ſtatueretur, Hierarchiæ ratio, & animarum regimen Epiſcopis incumbens omnino requirebant.

Qua enim ratione Hierarchia Divina Ordinatione inſtituta ſtabit, ſi Regulares ad præcipuas Hierarchicas functiones aſſumpti, Epiſcopo ut Hierarchiæ Capiti non ſubjiciantur? Quomodo Epiſcopus animas ſibi commiſſas diriget, ſi illi, qui primas in directione animarum partes occupant, ab ipſo ſint independentes?

Hinc univerſa Concilia poſt Concilium Tridentinum celebrata, eandem plane obtinendæ approbationis neceſſitatem ad excipiendas Sæcularium Confeſſiones, abſolutionemque valide impertiendam in Regularibus & Sæcularibus Presbyteris, ſine ullo diſtinctionis veſtigio requirunt.

Imo & ante Concilium Tridentinum *anno* 1528. *p.* 3. *cap.* 37. Antonius à Prato Tituli S. Anaſtaſiæ Presbyter Cardinalis Senonenſis Archiepiſcopus in Provinciali ſua Synodo, abſolutiones Fratrum Mendicantium invalidas declaravit, licet eſſent per ſuos reſpective Superiores, *tanquam ſufficientes, & idonei, vita probati, diſcreti, modeſti atque periti, ad Confeſſiones excipiendas electi, & Epiſcopis præſentati, niſi ab eiſdem Epiſcopis fuerint* ADMISSI ET APPROBATI.

Suppoſuit proinde prædictum Concilium, quod Fratrum Mendicantium qualiſcunque exemptio aut privilegium ipſos a dependentia Epiſcoporum quoad ſimilem materiam Hierarchicam eximere non poſſet: ipſoſque, etiam præveniendo omnem ſpecialem Concilii Generalis derogationem, Epiſcopis quoad has functiones manere ſubjectos: & conſequenter, Regularium ſubjectionem & dependentiam ab Epiſcopis in hujuſmodi materia non profluere ex aliquo poſitivo Pontificis aut Concilii Generalis Decreto, ſed ex ipſa Eccleſiaſticæ Hierarchiæ & Epiſcopalis regiminis ratione.

Verum cum ſingulorum Epiſcoporum juriſdictio ultra ſuæ Diœceſis limites non protendatur, atque ſinguli Epiſcopi ſuarum duntaxat ovium curam gerant, conſequens eſt, non ſufficere approbationem cujuſcunque Epiſcopi, ut aliquis etiam Regularis cenſeatur approbatus ad excipiendas Confeſſiones, ſed requiri approbatio Epiſcopi loci, in quo Confeſſiones excipit: quandoquidem per approbationem alterius Epiſcopi in ſubditos illius juriſdictionem accipere nequeunt.

Merito proinde generalis Cleri Gallicani Conventus conſtans ex 10. Archiepiſcopis & 72. Epiſcopis, pluribuſque Abbatibus & inferioribus Prælatis, reprobavit hanc propoſitionem: *Regulares Ordinum Mendicantium ſemel approbati ab uno Epiſcopo ad Confeſſiones audiendas in ſua Diœceſi, habentur pro approbatis in aliis Diœceſibus, nec nova Epiſcoporum indigent approbatione.*

Juſtam hanc fuiſſe Cleri Gallicani cenſuram probavit Alexander VII. eandem propoſitionem reprobando in Decreto ad Epiſcopum Andegavenſem. Quin & eodem niſus fundamento decrevit Sanctus Carolus: „ Ne in Monaſteriis quidem, & locis, ubi Regu- „ lares ſpiritualem temporalemque juriſdictionem ha- „ bent, quiſquam Sacerdos etiam *Regularis & exem-* „ *ptus* Confeſſiones audiat; niſi primum ab Epiſcopo, „ *intra cujus Diœceſis fines* ea Monaſteria locaque „ ſunt, ad id probatus fuerit. „

§. VI.

§. VI.

Ulterius conſectarium ex præcedenti: Epiſcopus poteſt ad libitum approbationem Regularium reſtringere ac moderare, ſuſpendere ac revocare.

EXemptionem Regularium ad munus Confeſſarii extendi non poſſe, ni una Hierarchia Eccleſiaſtica plane confundatur, & regimen Epiſcoporum evertatur, paragrapho præcedenti oſtenſum fuit; ideoque Concilium Tridentinum declaraſſe, Regulares æque ac Presbyteros Seculares, ut idonei ſint ad audiendas Confeſſiones Secularium etiam Sacerdotum, debere ſuam ab Epiſcopis mutuare juriſdictionem.

Ex quo juxta notiſſima ac receptiſſima juris principia conſectarium eſt, Epiſcopos poſſe Regularium æque ac Sæcularium Presbyterorum, Beneficium Parochiale non obtinentium, approbationem vel juriſdictionem pro arbitrio reſtringere ac modificare. Juriſdictionem quippe delegatam (qualis eſt illa, quæ Presbyteris Regularibus & Sæcularibus Parochiale Beneficium non obtinentibus communicatur) ad libitum delegantis reſtringi ac modificari poſſe, nullus Canoniſtarum ambigit.

Huic notiſſimo juris principio innixi Epiſcopi aliique Prælati Clerum Eccleſiæ Gallicanæ conſtituentes, ſæpius in ſuis generalibus Conventibus declararunt, quod „ Regulares, qualiacunque privilegia, aut immunitatem obtendant, Sæcularium Confeſſiones audire non poterunt, quin Epiſcopi Diœceſani examen ſubierint, & ab ipſo, vel ejus Generali Vicario fuerint approbati, e *quorum nutu & arbitrio pendebit iis vel temporariam, vel perpetuam Confeſſiones excipiendis facultatem facere, vel ſub quacunque reſtrictione placuerit concedere*. An. 1643. & 1645."

Cumque non obſtante tam perſpicua juris ratione, necnon iterata totius Cleri Gallicani declaratione, quidam in Diœceſi Andegavenſi hanc Epiſcoporum auctoritatem in dubium vocare attentarent, convenientes 10. Archiepiſcopi cum 73. Epiſcopis plurimiſque Abbatibus aliiſque Prælatis, hanc propoſitionem proſcribere non dubitaverunt: „ *Ubi Concilium Tridentinum eſt receptum, non poſſunt Epiſcopi vel limitare vel reſtringere approbationes, quas Regularibus concedunt ad Confeſſiones audiendas*. Ann. 1656. in cauſa Epiſcopi Andegavenſis.

Quam Prælatorum cenſuram ut juſtam poſtmodum confirmavit Alexander VII. in Citato Decreto ad Epiſcopum Andegavenſem, eandem propoſitionem tanquam falſam, temerariam, ſcandaloſam & erroneam condemnans.

Liberum proinde eſt Epiſcopis, approbationem Regularium non ſecus ac Sæcularium Presbyterorum *ad tempus* limitare, ſi ita bono ſuæ Diœceſis, & regimini animarum convenire judicaverint.

Atque ita anno 1650. Clerus Gallicanus è Conventu ſuo generali per litteras circulares mandavit omnibus Epiſcopis, ut *quemadmodum in Italia, quin & Roma & plurimis aliis Provinciis & Diœceſibus obſervatur, poſthac nulli Regulari detur facultas excipiendi Confeſſiones, niſi ad* CERTUM TEMPUS *limitata*. Hac inſuper formula admiſſionis Regularium ad excipiendas Confeſſiones, & annunciandum verbum Dei præſcripta, *N. Eccleſiæ N. Epiſcopus, dilecto nobis in Chriſto N. Ordinis vel ſocietatis N. Presbytero, ſalutem & benedictionem. Cum multa Jeſu Chriſti meſſis nos cogat, ut undiquaque ad auxilium noſtrum operarios advocemus, teque Chariſſime Frater, pium & doctum examine noverimus, aptumque ut ſub noſtri regiminis magiſterio procurandæ Fidelium ſaluti inſervias, Verbo Dei prædicando, adminiſtrandoque Pœnitentiæ Sacramento admovere ſtatuimus* AD (hic debet exprimi tempus) PRÆSENTIBUS POST ILLUD TEMPUS NON VALITURIS; *ea tamen conditione, ut à caſibus nobis reſervatis non abſolvas*.

Ex eodem principio, nimirum quod Regulares juriſdictionem delegatam ab Epiſcopo accipere debeant, profluit, quod Epiſcopi non tantum ad certum tempus, ſed etiam ad certas perſonas aut perſonarum ſtatus approbationem Regularium limitare valeant.

Unde ſi Epiſcopus, non tantum Moniales aliaſve illius ſexus perſonas declaret ſub generali & ordinaria admiſſione ad excipiendas Confeſſiones non comprehendi, (ut varii Epiſcopi in ſuis reſpective Synodis & Ordinationibus declararunt) ſed etiam exemplo S. Caroli, ſuis Clericis ſpeciales Confeſſarios, eruditione ac prudentia aliiſque qualitatibus pro directione Cleri capaciores, deputatos velit, quibus ſolis & non aliis confiteri deberent; eo caſu Regulares ſimpliciter approbati Clericos illos abſolvere non poſſent; eo quod ex declaratione Epiſcopi juriſdictionem Delegantis conſtaret, juriſdictionem ſimpliciter datam ad Clericos non extendi. Vide *Synod. Diœceſ. Mediol.* 4.

Recte proinde declaravit Synodus Provincialis in civitate Mexicana, quæ Provinciæ novæ Hiſpaniæ Caput eſt & Metropolis, anno 1585. celebrata, à ſua Majeſtate Catholica reviſa, & à Sede Apoſtolica examinata & approbata, „ illos Confeſſarios, quibus Epiſcopus *limitatam facultatem ad certum perſonarum ſtatum* conceſſerit, reputari idoneos non debere ad aliarum perſonarum Confeſſiones audiendas. Nec per Bullam Cruciatæ eligi poſſe in Confeſſarios ab aliis, quam ab hujuſmodi perſonis. Confeſſiones vero ſi quas audierint, facultatem & approbationem ſuam excedentes, irritas eſſe & nullas. " *Lib.* 5. *tit.* 13. §. 2.

Juriſdictionem delegatam non tantum quoad tempus & perſonas ad arbitrium Delegantis reſtringi poſſe, ſed etiam quoad materiam, notiſſimi juris eſt.

Conſequenter ſi Epiſcopi ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere judicent, ut hæc illave crimina non à quibuſvis Sacerdotibus inferioribus ſimpliciter approbatis remittantur, ſed eorum abſolutionem ſibi ſpecialiter reſervandam duxerint, Regulares ſimpliciter approbati ab illis abſolvere non poterunt; cum evidens ſit, juriſdictionem ſimpliciter datam ex intentione dantis ad peccata illa minime extendi.

Quod & innuit Concilium Tridentinum, dum generaliter *Seſſ.* 14. *c.* 7. *De Pœnit.* pronunciat: „ Quod cum extra articulum mortis Sacerdotes inferiores nihil poſſint in caſibus reſervatis, id unum pœnitentibus perſuadere nitantur, ut ad Superiores & legitimos Judices pro beneficio abſolutionis accedant. "

Id vero non tantum de Presbyteris Sæcularibus, ſed etiam Regularibus, non obſtantibus quibuſcunque prætenſis privilegiis intelligendum eſſe, præterquam quod manifeſta ratio evincat, etiam conſona eſt omnium Synodorum, quæ pro executione Concilii Tridentini celebratæ ſunt, ſententia.

Utque plurimas omittamus, in Concilio Mediolan. III. *tit.* 8. ſub Sancto Carolo legitur. „ Ne Confeſſarii Regulares eorum peccatorum, quorum abſolutio Epiſcopo reſervata eſt, vinculis irretitos pœnitentes abſolvant, quemadmodum, ait Concilium, à S. Sede Apoſtolica declaratum eſt, id eis non licere, *quamvis Privilegiorum ſuorum auctoritate*. " Et rurſus in Concilio Mediolanenſi V. ſub eodem ſancto Præſule decernitur. „ Ne facultatum, Privilegiorumque juſtè, quæ cuicunque, etiam Roſarii, & Crucis ſingulorum Scholæ, Confratriæ, Collegiove, etiam Laicorum, quæve Collegiis Confratribuſve in eo aſcriptis ante, vel poſt Concilii Tridentini confirmationem, conceſſa ſunt; Confeſſarius cujuſvis Ordinis ſit, ab iis caſibus, quos ſibi Epiſcopus in ſua Diœceſi reſervaverit, Pœnitentes ſine illius facultate abſolvat: & ſi contra fecerit, ſuſpenſionem à Divinis ipſo facto incurrat. "

Eiſdem principiis inſiſtens ſæpe nominatus Conventus Cleri Gallicani, hanc propoſitionem tanquam regimini Epiſcoporum pernicioſam proſcripſit; *Regulares habent poteſtatem abſolvendi ſæculares à peccatis Epiſcopo reſervatis, etiamſi ab Epiſcopo auctoritas illa ipſis tradita non fuerit*: Quam cenſuram probavit Alexander VII. eandem propoſitionem in Decreto ad Epiſcopum Andegavenſem *ut falſam, auctoritati Epiſcoporum, Sedi Apoſtolicæ injurioſam* condemnans.

Liberum eſſe mandanti Juriſdictionem non tantum reſtringere aut limitare, ſed & modificare, id eſt, conditionem aut formam adjicere, nemo ambigit. Conſequenter ſi Epiſcopus Regularium approbationi conditionem aliquam adjiciat, nonniſi conditione illa obſervata abſolvere poterunt; quia approbatio, à qua Juriſdictio pendet, à conditione ſuſpenditur.

Proinde ſi Epiſcopus ſub hac v. gr. clauſula approbet Regulares, *de conſenſu Paſtorum loci, ſeu eorum, quo-*

rum

rum intereſt, non poterunt, nequidem valide, Regulares ita approbati, in aliqua Parochia abſolvere incolas illius abſque conſenſu Paſtoris, ob non adimpletam conditionem, ſub qua approbatio data fuit.

Sicuti in poteſtate Delegantis eſt juriſdictionem delegatam reſtringere & modificare, ita quoque pro arbitrio ipſius eandem jam datam revocari aut ſuſpendi poſſe, apud Canoniſtas eſt expeditum: per conſequens, poſſunt quoque Epiſcopi juriſdictionem ad audiendas Confeſſiones Presbyterorum, ſive Regularium ſive Secularium Beneficium Parochiale non obtinentium, pro arbitrio non tantum limitare aut modificare, ſed etiam datam ſuſpendere & revocare.

De hac Epiſcoporum auctoritate non dubitans zeloſiſſimus Mediolanenſium Antiſtes, quem *Paſtoralis ſollicitudo glorioſum reddidit*, S. Carolus; unaque perpendens non ſine evidenti animarum diſcrimine permitti poſſe in munere Confeſſarii illum, de quo Epiſcopus cum fundamento dubitat, num boni Confeſſarii partes rite expleat, ſtatuit, „ ut Epiſcopus à Confeſſionibus „ audiendis ſuſpendat, aut omnino amoveat Confeſ„ſarios etiam *Regulares jam approbatos*, quos pro „ *ſua timorata conſcientia religione* viderit in eo mu„nere non ita ſincere integreque & cum ædificatio„ne ſe gerere, quemadmodum & tanti miniſterii il„lis commiſſi ſanctitas, & animarum ſalus depoſcit, „ quæ ſuæ fidei concreditæ ſunt. „ *Concil. Mediol. VI. tit. De his quæ ad Sacram. Pœnit. pertinent.*

§ VII.

Primum aſſertum contrarium prædictis Corollariis: *Regulares non accipiunt Juriſdictionem ad audiendas Confeſſiones ſæcularium* IMMEDIATE *ab Epiſcopis, ſed à Pontifice.*

EX Regula IX. quæ dictat, exemptionem Regularium ad functiones Hierarchicas extendi non poſſe, conſectarium eſſe oſtendi, Regulares quoad audiendas Confeſſiones ſæcularium dependere ab Epiſcopo eodem plane modo, ac ſi nulla exemptione gauderent: omnemque juriſdictionem ad audiendas Confeſſiones ſæcularium ipſos ab Epiſcopo mutuare.

Huic conſectario evidenter ex ipſa ratione Hierarchiæ Eccleſiaſticæ conſequenti ſe opponit prædictus Pater Jacobus à S. Antonio contendens, „ Regulares „ Mendicantes ita ab Epiſcopis accipere approbatio„nem ad Confeſſiones ſæcularium excipiendas, ut „ *Juriſdictionem habeant à Summo Pontifice*; hoc ha„betur ex variis Privilegiis etiam corpore juris inſer„tis, relatis à Paſſarino. “ Additque ex eodem Paſſarino, quod juriſdictio quam habent, ſit *Papalis*.

Quis amabo te credet à Romanis Pontificibus hujuſmodi Privilegia emanaſſe, quæ non in ædificationem, ſed in deſtructionem potius Hierarchiæ tendant, quæ membra à ſuo capite quodammodo divellant; confuſionemque Hierarchiæ, quæ eſſe debet ut *caſtrorum acies bene ordinata*, inducant?

„ Suſcepti regiminis cura nos admonet, “ inquiunt „ Innocentius II. & Alexander III. ita diſponente Do„mino erga ſingulos attentam ſolicitudinem atque „ vigilantiam adhibere, ut in Eccleſiaſticis diſpoſitio„nibus *nulla confuſio* inducatur, ſed potius unicuique „ ſuum *jus & propria dignitas conſervetur*. “ Epiſt. ad Epiſc. Meldenſ.

Et Innocentius III. ſcribens ad Mediolanenſem Epiſcopum; ait: “ Paſtoralis officii debitum nos invitat, „ & ipſe ordo rationis depoſcit, ut ea ſolicitudine „ utilitatibus Eccleſiarum intendere debeamus, quod „ ipſis Eccleſiis *ordo debitus* conſervetur.

Ille autem eſt *ordo debitus* Eccleſiarum, ut inferiores Miniſtri, qui una cum Epiſcopo tanquam capite, unam Hierarchiam ſeu ſacrum Principatum conſtituunt, ab ipſo Epiſcopo tanquam Summo Sacerdote, imo Sacerdotum Principe, ſuam juriſdictionem & poteſtatem *immediate* accipiant.

Proinde Eccleſiarum Prælati, dum hunc ordinem Eccleſiarum in Privilegiis aut Bullis Pontificiis turbatum advertunt, non dubitant ea ut ficta aut ſub & obreptitie obtenta rejicere; eorumque executioni fortiter reſiſtere.

Unde cum anno 1409. Fratres Mendicantes Bullam quandam ſibi ab Alexandro V. ex Ordine Fratrum Minorum aſſumpto, conceſſam dicerent, quæ Ordini Hierarchico nonnihil adverſa apparebat, „ Univerſi„tas Pariſienſis graviter commota eſt & conqueſta de „ Mendicantibus, qui *ſubreptitie & dolo malo* Bullam „ hujuſmodi impetrarant, qua ſtatus primitus à Chri„ſto inſtitutus de Prælatis & Curatis ſubvertebatur. „ Dominicani factum excuſarunt publiceque teſtati ſunt, „ ſe inſciis, hujuſmodi Conſtitutionem impetratam fuiſ„ſe, ſatiſque ſibi eſſe, gaudere Privilegiis ab Eccle„ſia conceſſis; atque ideo humillime ſupplicarunt, „ ne ſibi ſuccenſeret eam ob rem, atque Ordinem „ commendatum haberet. Eorum exemplum ſecuti ſunt „ Carmelitæ, necnon ceteri Mendicantes..... Renitentibus vero ceteris, interdictum Regium obtinuit „ Univerſitas, quo publica Præconis voce prohibitum „ Curatis & Viris Eccleſiaſticis ſub pœna amiſſionis „ ſeu privationis bonorum temporalium, ſinere Franciſcanos & Auguſtinianos in ſuis Eccleſiis Conciones „ habere, Confeſſiones audire, aut Sacramentum ab„ſolutionis adminiſtrare. “ Hæc ex actis ipſis Univerſitatis Pariſienſis *tom.* 5. *Hiſt. Univerſ. Pariſ. pag.* 200. Nec ſane alia de cauſa Univerſitas illa tantopere executioni illius Bullæ repugnavit, niſi quia non dubitaret, eam ſubreptitie à Pontifice obtentam; utpote ſtatus Hierarchici deſtructivam. Quod licet ex actis Univerſitatis ſat liqueat, evidentius tamen ex ſermone, quem ſub idem tempus Cancellarius ipſius Univerſitatis Joannes Gerſon contra dictam Bullam habuit, patet. In quo ſermone hæc inter alia dixit: „ Chri„ſtianitatis regnum fundatum eſt & inſtitutum in or„dine & diſpoſitione Hierarchicæ Prælationis, hoc „ eſt, Deus ſic ordinavit Eccleſiam, ut in ſancta Ec„cleſia Ordo eſſet Prælaturæ ad gubernandos alios & „ ad Deum dirigendos, ſecundum tres, quæ ad Prælaturam ſpectant operationes, purgare, illuminare & „ perficere. Et hunc ſervando ordinem ſtare debet re„gnum Sanctæ Eccleſiæ hic inferius: ſic etiam & in „ ſuperiori regno Cœlorum. Et quoniam videtur & „ viſum eſt compluribus S. Eccleſiæ Prælatis præcipue „ Domino Pariſienſi, viſum eſt filiæ Regis Univer„ſitati, *hunc Hierarchicum Ordinem Prælationis aliquo modo in perturbationem aut impedimentum caſurum*: Voluit & vult (ut poteſt) obviare & reſi„ſtere. Hæc perturbatio accidit propter Scripturam „ quandam in forma Bullæ, quam aliqui Ordinum „ quatuor Mendicantium impetrarunt, aut, ut verius „ dicam, extorſerunt, vel per cautelam vel per inad„vertentiam Sancti Patris noſtri. Sanctus enim Pa„ter noſter, qui magnus eſt Theologus, nunquam „ rem talem admiſiſſet, ſi eam examinaſſet. Sed (ut „ per ſolemnes in Univerſitate eſt relatum Magiſtros) „ omnia facta ſunt ipſo ignorante & ipſo invito, ſal„tem ſine judicio aut deliberatione. Sicut homines „ occupati concedunt per importunitatem aut per cau„telas, aut aliquam largam conſcientiam plures res „ aliis. Hæc eſt ergo prima proteſtatio, quam Domi„nus Pariſienſis facit. Nec fui, nec Univerſitas, nec „ ego ipſe intendimus aliquid dicere in præjudicium, „ aut S. Patris inhonorationem. Tenemus etiam, quod „ poſteaquam bene fuerit inſtructus, ipſe caſſabit om„ne hoc, aut deſtruet, de quo conquerimur. Pro ho„nore ſuo laboramus, pro ſtatu ſuo, pro officio & „ poteſtate ſua, quæ nihil poteſt contra poteſtatem: “ *In ſermone contr. Bullam Mendican.*

Plura ſimilia exempla reproducere non eſſet difficile, quibus oſtenderetur, Eccleſiæ Prælatos ſine Sedis Apoſtolicæ offenſione rejeciſſe, tanquam ſub vel obreptitie impetratas, Bullas Sedis Apoſtolicæ auctoritatem præferentes, quandocunque in illis conſpiciebant Hierarchiam Eccleſiaſticam inverti.

Verum ulterius urget prædictus Pater Jacobus: „ Quod Juriſdictio quam habent Regulares ſit *Papa„lis*, nedum habetur ea privilegiis & juribus, verum „ etiam ex eo quod hæc juriſdictio excedat cujuſcun„que Epiſcopi fines, cum ſe *ad totum mundum exten„dat*; & univerſalior ſit in ordine ad plures caſus, „ à quibus abſolvere poſſunt, quam poſſet haberi ab „ Epiſcopo, cum extendatur *etiam ad caſus Papæ re„ſervatos*. Unde & Greg. XV. Epiſcopos Sedis Apo„ſtolicæ fecit *Delegatos*, dum Regulares Confeſſarios „ eorum ſubdidit juriſdictioni & correctioni.

Con-

Contendit igitur R. Pater, Juriſdictionem Regularium eſſe *Papalem*; primò, quia illa ſe extendit *ad totum mundum*, Epiſcopi vero cujuſcunque Juriſdictio limitibus Diœceſis concluditur. Secundò, quia Juriſdictio Regularium extenditur ad *caſus Papæ reſervatos*, quos Epiſcoporum Juriſdictio non attingit. Tertiò, quia Gregorius XV. ſubjiciendo Regulares Epiſcopis quoad adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, facit ipſos *Delegatos* Sedis Apoſtolicæ.

Sane quis non videt primum argumentum riſo potius, quam refutatione dignum eſſe? Nonne enim ridiculum atque expoſitione dignum eſt, dicere, quod Epiſcopi Apoſtolorum Succeſſores, Eccleſiæ Principes, Summi Sacerdotes, imo & ipſi *Sacerdotum Principes*, ut loquuntur Patres, Juriſdictionem terminis ſuæ Diœceſis circumſcriptam obtineant; Presbyteri vero inferiores, qui in Epiſcoporum adjutorium ordinantur, Juriſdictionem nullis terminis niſi potius univerſi circumſcriptam obtineant, modo vel uni Ordini Mendicantium ſint adſcripti?

Secundum argumentum, non modo ridiculum, ſed Eccleſiæ perquam perniciosum eſt; „ Cum enim teſte Synodo Tridentina *Seſſ. 14. de. Pœnit. cap. 7.* magnopere ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere SS. Patribus noſtris viſum ſit, ut atrociora quædam & graviora crimina non à quibuſvis, ſed à Summis duntaxat Sacerdotibus abſolverentur; nonne hæc ſaluberrima diſciplina evacuabitur, imo plane ſubvertetur, “ ſi omnium Regularium indifferenter Juriſdictio ad caſus, ob ſpecialem atrocitatem aut enormitatem Pontifici reſervatos, extenſa intelligatur?

Et ſane ſi eam criminum illorum atrocitatem exiſtiment Pontifices, ut eorum abſolutionem nec ipſis Epiſcopis indifferenter concedant, nonne injurioſum eſſet Sedi Apoſtolicæ, vel ſuſpicari, quod Juriſdictionem Presbyterorum, modo alicui Ordini Mendicantium adſcripti fuerint, ad crimina illa reſervata extenſam vellent? Quaſi plus prudentiæ ac ſapientiæ in Presbyteris inferioribus, eo ſolo titulo, quod de Ordine ſint Mendicantium, quam in ipſis Epiſcopis eſſe crederent. Sed quid plura? Cum & ipſi Regulares aperte ſatis recognoſcant ſuam Juriſdictionem ad ſimiles caſus reſervatos non extendi; dum quotidie à Sede Apoſtolica Indulta petunt & obtinent, quibus à caſibus reſervatis abſolvendi poteſtatem accipiant. Quæ indulta, quia non raro ſub & obreptitie obtinentur, non immerito declaravit Clerus Gallicanus, quod „ Regulares vigore ſimilium indultorum à caſibus reſervatis abſolvere non poterunt, niſi prius indulta illa Epiſcopo Diœceſano exhibuerint; & ipſe pro validis & legitimis recognoverint; exceptis indultis ſecretis Pœnitentiariæ Romanæ. „ *Ann. 1625. & 1645.*

Tertii argumenti ſolutionem ſuppeditat Regula decima ſuperius exhibita. Illa enim oſtendit, Juriſdictionem delegatam S. A. non arguere in Epiſcopis defectum Juriſdictionis ordinariæ.

Sit igitur hæc concluſio: Ordines Mendicantes à Romanis Pontificibus ſunt approbati, & ab Eccleſia recepti, ut eorum Sodales Eccleſiarum Prælatis in functionibus Hierarchicis adjutores & cooperatores accedant: ſine ullo tamen cujuſcunque particularis Hierarchiæ, cui tanquam Miniſtri ſubſidiarii vocantibus Prælatis adſcribuntur, præjudicio aut perturbatione.

§. VIII.

Secundum aſſertum prædictis Conciliariis contrarium: *Epiſcopus non poteſt approbationem Regularium pro arbitrio ſuo limitare, aut datam ſuſpendere, aut revocare.*

EX Regulis V. & IX. paragrapho 4. conſectarium oſtendi, Juriſdictionem Regularium, quantumvis exemptorum, ad abſolvendum ſæculares, perinde atque Presbyterorum ſæcularium *immediate* ab Epiſcopo approbante procedere; eamque non *Ordinariam*, ſed *Delegatam*, ſive *Vicariam* eſſe. Ex quo ulterius paragrapho ſequenti tanquam conſectarium intuli, Epiſcopum poſſe, ad exemplum Judicis delegantis, Juriſdictionem ſive approbationem Regularium Parochiale Beneficium non obtinentium, *pro libitu* ſive ad tempus, ſive perſonas, aut materiam limitare; imo & datam approbationem *libere ſuſpendere* & revocare.

Huic Corollario tam evidenti conſequentia ex ipſa Juriſdictionis delegatæ ratione educto, necnon univerſali Epiſcoporum praxi probato, ſe opponere non veretur P. Jacobus *Conſult. 3. reſ. 8.* ſuſtinens, „ quod Ordinarii non poſſint approbationes Regularium Mendicantium, ſeſe pro admiſſione ad excipiendas ſæcularium Confeſſiones, eiſdem præſentantium, *ad ſuum libitum* limitare. “

Quia, inquit *ibid. num. 858.* „ Si approbationes darentur cum limitatione *ad certum tempus*, elapſo iſto tempore, Regulares, quibus fuiſſent datæ, non amplius eſſent approbati; adeoque ipſis neceſſe foret ſe denuo præſentare, & ſiſtere examini in ordine ad novam approbationem obtinendam. Atqui Summi Pontifices exemerunt Regulares, & ſingulariter Mendicantes à præſentatione, examine, & approbatione *de novo*; & ita ſatis frequenter judicarunt Eminentiſſimi Patres in ſuis Declarationibus, necnon teſtantur unanimiter Theologi & Canoniſtæ; ergo Regulares, & particulariter Mendicantes exempti ſunt ab obtinendis novis approbationibus: & conſequenter primæ, quæ illis dantur, ſunt perpetuæ, nec poſſunt eſſe limitatæ. “

Verum eſt, Regulares ad tempus approbatos elapſo tempore non amplius eſſe approbatos; atque neceſſe eſſe, ut ſeſe de novo pro approbatione obtinenda examini ſiſtant; quin & hunc fuiſſe præcipuum ſcopum, ob quem per omnes paſſim provincias praxis limitandi approbationem Presbyterorum, ſive Sæcularium, ſive Regularium Parochiale Beneficium non obtinentium ad certum tempus invaluerit, facile conceſſero. Ita enim futurum creditur, ut Confeſſarii officio ſuo diligentius atque circumſpectius peragendo incumbant: cum ſe ad novum examen ſubeundum, novamque approbationem obtinendam certo tempore elapſo conſtrictos noverunt; quod quantum ſaluti animarum conducat, quis non videat?

Sed „ Summi Pontifices exemerunt Regulares, & ſingulariter Mendicantes, ait P. Jacobus, à præſentatione, examine & approbatione *de novo*. “ Nugæ: ubi quæſo Pontifices exemerunt Mendicantes *à præſentatione, examine & approbatione de novo, tempore approbationis elapſo*? Nullibi ſane; quod & manifeſte evincit non ſolum Hiſpaniæ, Galliæ, Belgii, ſed & Italiæ, imo & Urbis ipſius notiſſima praxis limitandi ad tempus approbationem Mendicantium, æque atque Presbyterorum Sæcularium, ipſoſque ad novum examen, novamque approbationem obtinendam elapſo approbationis tempore cogendi.

Quod declarationes Cardinalium attinet, tantum abeſt ut limitatis Regularium approbationibus contrarientur, ipſoſque Regulares à nova approbatione, elapſo tempore præſtituto exemptos declaraverint, ut contra ſi fides ſit Proſpero Fagnano ad *Cap.* GRAVE *ii de Offic. Ordin.* non ſemel declaraverint, poſſe Regulares ad *certum tempus* approbari, eoque tempore elapſo, facultatem audiendi Confeſſiones expirare.

Inſiſtat ulterius P. Jacobus: „ Concilium Vienneſe in Clem. *Dudum* de ſepult. & Extrav. *Super Cathedram*, & *Inter cunctas*, redactæ in Corpus Juris, Mendicantes ſemel Ordinariis præſentatos & admiſſos, quoad Confeſſiones pares faciunt Parochis ſeu Curatis. Atqui unus Curatus, qui ſemel ab Epiſcopo obtinuit ſuum *Viſa*, habet pro ſemper, & abſque eo quod poſſit revocari & obligari ad novas Proviſiones. Ergo ſimili ratione, cum Summi Pontifices præfati, & Concilium illud, velit ſortem Regularium Mendicantium eſſe quoad prætacta *æqualem*, ſicut hi ſuum *viſa* accipiunt *pro ſemper*; ita illi debent ſuas approbationes accipere *pro ſemper*, abſque eo quod poſſint obligari ad poſt *certum tempus* quærendum novas. “

Quid igitur, Fratres Mendicantes in ſubſidium & adjutorium Prælatorum ſuperiorum & inferiorum admiſſi, tandem ad ordinariam Parochorum Juriſdictionem ad arbitrium Epiſcoporum non reſtringibilem aut revocabilem evecti dicuntur? Audiatur S. Thomas 2. 2. *quæſt. 187. art. 1. ad 3.* „ Ad tertium dicendum, inquit, quod iſta duo ſe non compatiuntur, ſcilicet quod aliquis *ordinariam* curam Eccleſiaſticorum officiorum habeat, & Monaſticam Regulam in Mo-

„ naſte-

„ naſterio ſervet. Per hoc tamen non excluditur, quin „ Monachi & alii Religioſi poſſint interdum circa Eccleſiaſtica officia occupari ex *commiſſione Prælatorum*, „ qui ordinariam curam habent; & præcipue illi, quorum Religiones ad hoc ſunt ſpecialiter inſtitutæ.

Non poſſunt igitur ex ſententia Doctoris Angelici Fratres Mendicantes Monaſticam Regulam in Monaſterio ſervantes, curam *ordinariam* habere; ſed ſolum ſubſidiariam, ſeu vicariam. Quod & P. Jacobus poſtea agnoſcere videtur, fatendo Mendicantes *limitate* approbatos, quamvis *injuſte*, ut ait, ultra limites præfixos Confeſſiones excipere non poſſe.

In allegatis vero Juris textibus id duntaxat dicitur, quod Fratrum Mendicantium auctoritas ad abſolvendum, non intelligatur amplior, quam Presbyterorum Parochialium, quoad caſus Epiſcopis reſervatos; ut poſt Gloſſam ad Clem. *Dudum*, tradunt Canoniſtæ. Inde vero infertur; ergo Regulares in omnibus pares ſunt Curatis, quoad audiendas Confeſſiones; quanta impertinentia!

Alteri membro Corollarii, nimirum Epiſcopum poſſe pro ſuo arbitrio approbationem Regularium ſuſpendere vel revocare, ſimiliter ſe opponit prædictus P. Jacobus, „ quia, inquit, approbatio Confeſſariorum Regularium, ſimpliciter & abſolute idoneorum, juxta „ formam Concilii Tridentini legitime per Epiſcopum „ Diœceſanum pro ſua Diœceſi facta, eſt jure antiquo, & ex vi ejuſdem Concilii *perpetua*; ergo ad „ *arbitrium* Epiſcopi & ſine juſta cauſa revocari non „ poteſt, aut Regularis ab eo ſuſpendi. Ratio antecedentis ſumitur ex ipſo Tridentino, in quo nec verbum quidem reperitur quo hæc poteſtas Epiſcopo „ fiat, poſt legitimam approbationem. “ Inſignis profecto ratiocinatio! Concilium Tridentinum expreſſe non tribuit poteſtatem Epiſcopo, approbationem Regulari datam pro arbitrio revocandi; ergo illam poteſtatem Epiſcopus non habet. Nonne eodem argumento inferri poſſet, quod nec Presbyterorum Sæcularium approbationem revocare poſſit; quia in Concilio ne verbum quidem reperitur, quo hæc poteſtas Epiſcopo fiat! Quemadmodum ergo revocandi poteſtas quoad approbationem Presbyterorum Sæcularium non ſumitur ex verbis Concilii Tridentini, ſed ex natura Juriſdictionis delegatæ ſeu vicariæ, quæ ad nutum Delegantis revocari poteſt; ita quoque ex eodem principio aſtruitur quoad Regularium approbationem, ut ſupra Paragrapho 6. oſtenſum fuit.

Sed dicet R. P. Jacobus: „ Ex ſententia Canoniſtarum in Clem. *Dudum*, Confeſſarii Ordinum Mendicantium ſemel admiſſi, quoad poteſtatem excipiendi ſæcularium Confeſſiones, æquiparantur in „ omnibus eam concernentibus Curatis, excepto, quod „ horum poteſtas ſit *ordinaria*, & iſtorum *extraordinaria* ..... Atqui Curati nequeunt prohiberi aut „ ſuſpendi per ſolam voluntatem & ad arbitrium ſuorum Prælatorum; ergo neque etiam Confeſſarii Regulares. “ Falſum eſſe, Canoniſtas in Clem. *Dudum* docere, Confeſſarios Regulares in omnibus æquiparari Curatis, ſupra oſtendimus. Quod vero hic dicat P. Jacobus, Regularium Juriſdictionem eſſe *extraordinariam*, ſi per illam intelligat *delegatam*, ſeu *vicariam*, qualis eſt Presbyterorum Sæcularium Parochiale Beneficium non obtinentium, ſequitur, quod quemadmodum horum, ita & Regularium approbatio, ſive juriſdictio, utpote duntaxat delegata, ad libitum revocari poſſit.

Sic igitur hæc concluſio: poteſt Epiſcopus approbationem Regularium etiam Ordinum Mendicantium limitare, & datam ſuſpendere aut revocare, perinde ac Presbyterorum Sæcularium Parochiale Beneficium non obtinentium; neque ullam ſuæ limitationis aut revocationis rationem reddere tenetur, ſed id ipſius conſcientiæ ſeu arbitrio committitur.

§. IX.

Ex Regula IX. conſectarium eſt, *Regulares quoad Prædicationem Epiſcopis omnino eſſe ſubjectos.*

PRædicationis munus, quod Epiſcoporum præcipuum eſt, inter functiones Hierarchicas etiam præcipuum locum obtinere, nemo facile dubitaverit; conſequenter exemptionem Regularium ad ſimile munus extendi non poſſe; ſive ipſos in quantum uti Epiſcoporum adjutores in hoc munere vicariam operam navant, ſubeſſe Epiſcopis ex Regula IX. conſectarium eſt.

Et ſane, ut ſupra oſtenſum fuit, ipſius Hierarchiæ confuſionem, atque regiminis Epiſcopalis perturbationem futuram, ſi Regulares quoad audiendas Confeſſiones Epiſcopis non ſubeſſent: ita quoque futurum eſſe, ſi in hoc Hierarchico munere non ſubjicerentur, nemo non videt.

Unde inter prima Ordinis ſui fundamenta repoſuit S. Franciſcus: *Fratres non prædicent in Epiſcopatu alicujus Epiſcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum*, Reg. S. Franciſci *cap.* 9.

Et ante Synodum Tridentinam Patres Concilii Colonienſis poſtquam dixiſſent, aliquot retro ſæculis in Eccleſiam recepti ſunt quatuor Mendicantium Fratrum Ordines, quo Parochorum in verbi miniſterio cooperarii forent; mox tanquam conſequens ſubjungunt, ipſos Fratres quoad ejuſmodi functionem ordinariæ Epiſcoporum poteſtati eſſe ſubjectos: nec ante debere accedere, quam per ipſorum Prælatos, ut viri inculpatæ vitæ, diſcreti pariter ac modeſti, ac Verbi Divini probe gnari judicentur, atque ad hoc munus deligantur. *Deinde etiam Vicariis Epiſcoporum in Pontificalibus præſentati, tales inventi fuerint ac permiſſi.* Quin & ut aeternus Monaſticæ profeſſionis Regulis, obligationibuſque eximantur, non decens tantum, ſed & juſtum putabant. *Ann.* 1536. *par.* 4. *cap.* 7. & 12.

Hanc quoque Hierarchiæ Eccleſiaſticæ, atque Epiſcopalis regiminis rationem præ oculis habentes PP. Tridentini, ſtatuerunt; quod Regulares cujuſcunque Ordinis etiam à Superioribus ſuis de vita, moribus & ſcientia examinati & approbati, etiam de eorum licentia in Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, prædicare non poſſint, niſi ultra licentiam ſuorum Superiorum, etiam licentiam Epiſcoporum habeant. In Eccleſiis vero ſuorum Ordinum cum licentia ſuorum Superiorum, ſe perſonaliter coram Epiſcopis præſentare, & benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant, ipſo autem Epiſcopo *contradicente*, etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicare non præſumant. *Seſſ. 6. cap. 2. & Seſſ. 24. cap. 4. De Refor.*

Igitur Synodus Tridentina voluit, ut Regularis ultra licentiam ſui Superioris inſuper habeat licentiam *expreſſam* Epiſcopi, ut in Eccleſiis non ſuorum Ordinum prædicare poſſit; tacitam vero, ut minus, licentiam, ut idipſum in Eccleſiis ſui Ordinis facere valeat. Cum enim benedictionem Epiſcopi petere teneantur, ſimplexque Epiſcopi contradictio ſufficiat, ut ipſum à concionandi munere repellat, evidens eſt, tacitam Epiſcopi licentiam præcedere, cum Regularis ad concionandum in ſui Ordinis Eccleſiis admittitur.

Ipſa enim Epiſcopalis benedictionis impartitio licentiæ loco eſt. Si enim licentiam dare non vellet, benedictionem denegaret, & contradicendo à concionandi munere impediret.

Unde à mente Synodi Tridentinæ nullatenus aberravit Concilium Bituricenſe ſtatuens, „ ut Regulares cujuſcunque ſint Ordinis prædicare non præſumant, “ etiam in Eccleſiis *ſuorum Ordinum*, niſi prius exa- “ minati & probati à ſuo Superiore, & impetrata “ ab Epiſcopo, aut ejus Vicario benedictione & *li*- “ *centia*. *Ann.* 1582. *Can.* 4.

Conſtat proinde Synodum Tridentinam voluiſſe, ut juxta rationem ipſius Hierarchiæ, Regulares poteſtatem omnem ad annunciandum verbum Dei ab Epiſcopis acciperent.

Porro cum hæc poteſtas concionandi, quæ Regularibus Parochiale Beneficium non obtinentibus ab Epiſcopis conceditur, ſit duntaxat Vicaria ſeu delegata, ſequitur, quod eodem modo atque approbatio ad audiendas Confeſſiones pro arbitrio Epiſcopi limitari, modificari, ac revocari poſſit.

Hic turſus ſe opponit P. Jacobus ſuſtinens, quod Epiſcopi non poſſint licentias prædicandi Verbum Dei Regularibus Ordinum Mendicantium, *ad libitum* ſuſpendere aut revocare; ita ſcilicet, „ quod Epiſcopus non poſſit interdicere Regulari ne concionetur, “ ſive ſuſpendere à Concionibus, *non reddita cauſa*, “ quando eſt concionaturus in *propria Eccleſia*, qui “

„ cum

„ eum poſſit ibi concionari *ipſo contradicente* (puta ſi petiverit benedictionem & Epiſcopus irrationabiliter eam denegaverit) niſi *aſſignet cauſam*, ob quam de jure poteſt interdicere, aut ſuſpendere, *non tenetur Regularis obedire*; ſed poterit *exiſtimare, quod non habeat juſtam cauſam*, nec ſit niſi mera contradictio ipſius, & conſequenter *continuare ſuum munus*. “ Conſult. 3. Reſol. 10. num. 923.

Itaque Epiſcopus, ut Regularem, quem judicat muneri Concionatoris non convenire, recuſare queat, cauſam recuſationis exprimere, ipſumque Regularem ejuſve Superiorem conſtituere judicem tenetur, num juſta ſit recuſationis, aut ſuſpenſionis cauſa. Quo quid Epiſcopali auctoritati indignius?

Aliter ſane cenſuerunt Patres Concilii Tridentini, nonniſi ſimplicem Epiſcopi contradictionem, ut Regularis à munere concionandi, etiam in ſui Ordinis Eccleſiis repellatur, requirentes: ipſius permittentes conſcientiæ, num juſta contradicendi cauſa ſubſit.

Porro cum P. Jacobus in hujus aſſerti probatione iiſdem fundamentis nitatur, quibus probare voluit, Epiſcopum non poſſe ad libitum limitare, aut revocare approbationes Regularium ad audiendas Confeſſiones Sæcularium, illis, utpote ſuperius ſufficienter refutatis, refellendis ſuperſedeo.

Interim ex illis, quæ hoc & præcedentibus paragraphis ex P. Jacobo adducta ſunt & refutata, colligitur, quam merito Epiſcopi in ſuis Synodis, & Ordinationibus præcipiant Parochis, ut neminem etiam Regularem, ad prædicandum aut Confeſſiones excipiendum admittant, niſi de legitima ſua approbatione per literas fidem fecerit.

Quin & his non contentus S. Carolus ſtatuit, „ ne patiatur Parochus, cujuſvis Ordinis Regulares in *Ordinis ſui Eccleſiis*, intra fines Parochiæ ſuæ Concionem habere, niſi ex *ſcripto teſtimonio* perſpexerit, eos muneris hujuſmodi in illis Eccleſiis obeundi cauſa, ſe ad Epiſcopum cum concionandi facultate, quam à Superioribus ſuis ipſi obtinuerunt, contuliſſe, & benedictionem, ut Tridentino Concilio cautum eſt, ab eodem petiiſſe. “ *In Concil. Mediol. cap.* 3.

§. X.

Ex Regula V. & IX. conſectarium eſt, *Exemptiones Regularium ad ſacras Ordinationes non extendi, ipſoſque à proprio Epiſcopo, prævio examine, & ſervatis interſtitiis ordinandos.*

Regulares SS. Ordinibus, præſertim Presbyteratus, initiati non uno titulo, & arctiori vinculo Epiſcopis ſubjiciuntur, quam Regulares ſimpliciter, ut tales conſiderati.

Primò, quia in Presbyteros ordinati, participes effecti Sacerdotii, cujus in Epiſcopo plenitudo continetur, unum cum Epiſcopo & reliquo Diœceſis Clero quodammodo Sacerdotium ſive Presbyterium conſtituunt: atque ex hoc capite arctiſſime Epiſcopo uniuntur.

Secundò, qui ab Epiſcopo in Presbyteros ordinantur, ut adjutores oneris Epiſcopalis, & Epiſcoporum ſubſidiarii cooperatores aſſumuntur. „ Tales eſſe ſtudeatis, inquit Pontifex ordinans ad ordinandos; ut in *adjutorium Moyſi, & duodecim Apoſtolorum*, Epiſcoporum videlicet Catholicorum, qui per Moyſen & Apoſtolos figurantur, digne per gratiam Dei eligi valeatis ... filii dilectiſſimi *quos ad noſtrum adjutorium* Fratrum noſtrorum arbitrium conſecrandos elegit, &c.

Tertiò, ad ſacrum Presbyteratus Ordinem aſſumpti, ad Hierarchiam Eccleſiaſticam Divina ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris & Miniſtris, reducti, unam quaſi cum Epiſcopo Hierarchiam conſtituentes, ſpeciali titulo Epiſcopo tanquam Hierarchiæ Capiti ſubduntur.

Ex quibus perquam manifeſtum eſt, exemptionem Regularibus ſimpliciter conceſſam juxta Regulam V. & IX. ad ipſos, ut ſacro præſertim Presbyteratus Ordine inſignitos, aut inſigniendos extendi non poſſe: ſed cum per illius Ordinis aſſumptionem ad Statum à Clericali & à Regulari diſtinctum, & ſpeciali titulo Epiſcopis ſubalternum tranſeant, etiam Leges communes illius Status ſubire debent.

Unde cum olim in Africa nonnulla Monaſteria pleniſſima libertate perfruerentur; atque immediate Primati ſubjicerentur, hæc tamen limitatio ſemper addebatur, *ut quandocunque voluerint ſibi Clericos ordinare, ipſe Epiſcopus, in cujus planitie, vel civitate locus Monaſterii conſiſtit, ipſe hujus muneris gratiam compleat.* V. Synodus Carthag. ann. 535.

His Regulis quoque inſiſtens Synodus Trident. ſtatuit, „ ut unuſquiſque à proprio Epiſcopo ordinetur. Quod ſi quis ab alio promoveri petat, nullatenus id ei, etiam cujuſvis generalis, aut ſpecialis reſcripti vel privilegii prætextu, etiam ſtatutis temporibus permittatur: niſi ejus probitas, & mores Ordinarii ſui teſtimonio commendentur. “ *Seſſ. 23. cap. 8. de Reformat.*

Unuſquiſque igitur à proprio Epiſcopo ordinandus, neque prætextu cujuſvis privilegii generalis, aut ſpecialis ab alio ordinari poteſt, niſi de conſenſu Ordinarii literas commendatitias, quas dimiſſoriales hodie dicimus, acceperit. Quo Decreto comprehendi Regulares quoſcunque, etiam Ordinum Mendicantium, conſtans eſt, non tantum Synodorum Provincialium, quæ pro executione Concilii Tridentini habitæ ſunt, ſententia, ſed & Pontificum ſæpe iterata declaratione, ut videre eſt apud Franciſcum Hallier de SS. Ordinationibus. *Sect. 5. cap. 3. art. 8.*

Porro cum ſevere admodum Epiſcopis per Apoſtolum in perſona Timothei mandatum ſit, *ne manus cito nemini imponant*; diligenter inquirant neceſſe eſt, num ſcientia, morumque, ac vitæ totius integritas Ordini ſuſcipiendo Ordinandos reddant dignos; idque non tantum quoad Sæculares, ſed etiam Regulares.

Nec enim ea eſt Monaſticæ Profeſſionis efficacia, ut omnes ad perfectionem etiam Monaſticam perducat. Notum eſt illud Auguſtini in *Pſalm.* 142. „ Omnem conditionem includere bonos, & malos, eſſeque Clericos proinde falſos ac Monachos. Sunt & Monachi falſi, & nos novimus tales: ſed non periit fraternitas pia per eos, qui profitentur, quod non ſunt, tam enim ſunt Monachi falſi, quàm Clerici falſi, & fideles falſi. “

Notum quoque eſt, non omnem, quæ Monachis ſufficeret perfectio, ad ſacros Ordines, præſertim Presbyteratus ſufficere. *Multo major* (inquit Chryſoſtomus *lib. 2. de Sacerdot. cap. 2.*) *vitæ integritas huic* (Presbytero) *quam illis* (Monachis) *neceſſaria.* Hinc illud Auguſtini: *Aliquando bonus Monachus vix bonum facit Clericum.*

Quibus conſonat illud Doctoris Angelici 2. 2. q. 189. *art. 1. ad* 3. „ Ordines ſacri præexigunt ſanctitatem, ſed ſtatus Religionis eſt exercitium quoddam ad ſanctitatem aſſequendam: unde pondus Ordinum imponendum eſt parietibus jam per ſanctitatem deſiccatis, ſed pondus Religionis deſiccat parietes, id eſt, homines ab humore vitiorum. “

Quapropter SS. Patres, etiam in primo Religionis Monaſticæ fervore, non omnes paſſim ad Ordines ſacros promovendos judicabant, ſed *quos morum gravitas & vitæ ac fidei inſtitutio ſancta commendat*, ut loquitur Siricius Papa *Epiſt. 1. cap.* 13. Unde ad Aurelium ſcribit Auguſtinus Epiſt. 67. *Cum ex his, qui in Monaſteriis permanent, non tamen niſi* PROBATIORES, *atque* MELIORES *ad Clerum aſſumere ſoleamus.* Et S. Gregorius Candido Epiſcopo ſcribens, ut de Monaſteriis in ſua Diœceſi poſitis cum conſenſu Abbatis aliquos accipiat in Presbyteros ordinandos, hoc monitum ſubjungit: „ Sed illius præ omnibus eſtote ſoliciti, ut vitam actuſque eorum, qui in hoc ſunt officio conſtituendi, *ſubtiliter debeatis inquirere*, & tunc eos, ſi digni fuerint, ordinare. “ *Lib. 5. Epiſt.* 27.

Expendens Synodus Tridentina, nec minorem hodie, quam olim in Presbyteris ſcientiam, morumque probitatem requiri; nec majorem hodie, quam olim eſſe Profeſſionis Monaſticæ virtutem; ſemperque per Apoſtolum Epiſcopis inclamari, *Manus cito nemini imponatis*, Patrum veſtigiis inhærens; ætate Ordinandorum præſcripta ſubjungit: „ Sciant tamen Epiſcopi, non ſingulos in ea ætate conſtitutos debere ad hos Ordines aſſumi; ſed dignos duntaxat, & quorum probata vita ſenectus ſit. Regulares quoque nec in minori ætate, nec ſine *diligenti* Epiſcopi exa-

„ *mine, privilegiis quibuſcunque*, quoad hoc penitus „ excluſis. " *Seſſ. 23. cap. 12. de Reformat.*

Illud porro examen, non ſolum circa doctrinam, ſed etiam Ordinandorum *inſtitutionem*, & *mores* verſari debere, immediate præmiſerat.

Ex mente ergo Concilii Tridentini Epiſcopi non ſolum poſſunt, ſed & tenentur ea ſolicitudine in doctrinam, ac vitam Regularium inquirere, atque examen inſtituere, ut quantum humana fragilitas noſſe ſinit, ſciant eos eſſe dignos, *quibus manus imponant*.

Hinc collige, non ſemper ſufficere probandis moribus Regularium vitæque rectitudini teſtimonium Superiorum. Quid enim, ſi Superioris ideam condignam de Sacerdotii dignitate non habentes, paſſim omnibus, modo ætatem Ordinibus præſtitutam attigerint, teſtimonium capacitatis indifferenter concedant? Ut hodie à multis Monaſteriorum Superioribus, præſertim quæ ex Miſſarum honorariis victitare ſolent, fieri videmus. Quam certitudinem de probitate, ac ſufficientia Ordinandi ex hujuſmodi teſtimonio habere poterit Epiſcopus? Quod expendens Franciſcus Hallier de SS. Ordinationibus, poſtquam oſtendit in vitam Regularium ſedulo ab Epiſcopis eſſe inquirendum, hoc monitum adjungit: „ Non adeo Superiorum Regularium fidei credendum, ut quos illi tanquam dignos obtulerint, abſque ullo alio examine, atque diſcuſſione ad Sacros Ordines Epiſcopi recipiant ... maxime cum notum ſit, inquit, totius Monaſterii intereſſe, ut quamplurimos Ordinibus Sacris initiatos habeat, & facile probi etiam & boni inſita hominibus cupiditate Ordinis ſui gloriam promovendi (qua Regulares præ ceteris maxime flagrant, quod Ordinis ſui amplificationem, & ornamentum ad Dei & Eccleſiæ utilitatem ſpectare præſertim arbitrentur) facile, inquam abripiuntur, ut levius de ſuis cenſeant, quam par ſit, & in pondere judicent ſuorum induſtriam, ac dotes magnifice Sacerdotii, & reliquorum Ordinum Eccleſiaſticorum dignitatem tenuiter æſtiment. " *In Append. ſect. 1. de SS. Ordinat.* §. 3.

Porro, ut promovendi ad Gradus Eccleſiaſticos bene probari queant, exploratique, num altiorem Gradum mereantur, jampridem SS. PP. viſum fuit, certa tempora præfigere, quibus in inferioribus Gradibus miniſtrent priuſquam ad ſuperiores promoveantur: *Quia* (ut ait Innocentius I. *Epiſt. 4. cap. 5.*) *in minoribus officiis ſi diu perdurent, & vita eorum pariter, & obſequia comprobantur, ut ad Sacerdotium poſtea emenſis ſtipendiorum meritis veniant.*

Synodus Tridentina magnopere deſiderans, ut Ordinandi ſedulo *probentur primum*, ne alias in ſacros Ordines inidonei irrepere contingat, exemplo SS. Patrum, certa temporum interſtitia inter ſingulos Ordines ab omnibus indifferenter ſervari voluit: *Niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ utilitas, judicio Epiſcopi, aliud expoſcat.*

Hoc Decreto Regulares comprehendi, ipſa ratio dictans Regulares ante Ordinationem eſſe probandos, & generalis verborum expreſſio evincunt. Unde de hac Synodi Tridentinæ ſententia non dubitans S. Carolus, requirit in Ordinatione Regularium „ intervallum anni inter poſtremum Ordinum minorum Gradum, & Subdiaconatum, ac rurſus inter unum, & alterum ex ſacris Ordinibus, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ utilitas *judicio Epiſcopi* aliud poſtulet. " *Concil. Mediol. V. par. 3. cap. 3.*

§. XI.

Varia aſſerta prædictis Corollariis contraria.

Ex Regula V. & IX. conſectarium eſſe oſtendi, Regulares etiam Mendicantes quoad Ordines ſacros ſubjectos eſſe Ordinariis; atque idcirco à proprio Epiſcopo ordinari debere; quod & Synodum Tridentinam declaraſſe oſtenſum fuit.

Idipſum quoque fateri videtur P. Jacobus. Citato enim Decreto Concilii Tridentini in *Seſſ. 23. de Reform. cap. 10.* juncta Gregorii XIII. Conſtitutione, *In tanta*, & Declaratione juſſu Clementis VIII. edita ann. 1596. ſubjungit: „ Hinc colligitur, revocata eſſe „ privilegia, quantum ad hoc, ut Regulares poſſint ordinari à quocunque Epiſcopo; ſed in hoc ſubjici Diœceſano, ſeu Epiſcopo proprio. Eſt autem Epiſcopus proprius ille, intra cujus Diœceſim conſtructum eſt ordinandi Monaſterium. *Conſult. 3. Reſolut. 6. num. 807.*

Sed ecce mirum artificium, quo illud Concilii Tridentini Decretum, atque eam Privilegiorum revocationem plane inania reddat, poteſtatemque Mendicantibus faciat à quocunque Epiſcopo Ordines ſuſcipiendi.

Per præcitatum Decretum Clementis VIII. poteſtas fit Superioribus Regularibus, caſu, quo Diœceſanus abfuerit, vel non eſſet habiturus Ordinationes, vel Sedes Epiſcopalis vacaret, ad quemcunque alium Epiſcopum ſubditos pro Ordinibus ſuſcipiendis mittendi, hac adjecta conditione, *dum ipſi Regulares non diſtulerint de induſtria conceſſionem Dimiſſorialium in id tempus, quo Epiſcopus Diœceſanus, vel abfuturus, vel nullas habiturus eſſet Ordinationes. Et in litteris Dimiſſorialium hujuſmodi cauſa abſentia Diœceſani Epiſcopi, vel Ordinationum ab eo non habendarum, exprimatur.*

„ Hanc, ni fallor (ait Franciſcus Hallier *de SS. Ordinat. ſect. 5. cap. 5. art. 8. §. 1.*) moderationem & interpretationem Tridentinæ Synodi Regularium importunæ flagitationes extorſerunt, cui tamen ne ſic quidem parere aliqui ipſorum volunt. " Quidquid ſit de hoc Hallierii aſſerto, illud conſtat, P. Jacobum in hoc Decreto adinveniſſe medium, quo [illegible] ſit Mendicantibus proprium Epiſcopum declinare, & ad quemcunque ſibi faventem pro Ordinibus ſuſcipiendis recurrere.

„ Præfata conceſſio dimittendi ad quemlibet Epiſcopum in caſu abſentiæ Diœceſani Epiſcopi, &c. (inquit P. Jacobus *loc. cit. n. 809.*) limitatur, dummodo Superiores Regulares ex induſtria non diſtulerint date Dimiſſoriales ſuis ſubditis uſque ad id tempus, quo Epiſcopus ſit abſens, vel nullas habiturus ſit Ordinationes. Per quod excluditur *dolus & fraus*, ait, *non vero cauſa rationabilis & juſta.*

Sed quandonam cauſa rationabilis & juſta fuerit? „ Etiam, inquit, in quocunque caſu, in quo Regulari Prælato conſtet ſubditos ſuos eſſe, & quantum ad mores, & quantum ad doctrinam ſufficienter idoneos, & tamen habeat unde probabiliter timeat fore, ut ab Epiſcopo rejiciantur: quia tunc rationabiliter movetur, & vere utitur jure ſuo, non faciet contra Decretum Clementis VIII. ſi expectet tempus, in quo non ſunt habendæ Ordinationes in Diœceſi, ut ſubditos ſuos extra Diœceſim dimittat ordinandos.

Bene habet ergo quandocunque Superior probabiliter timet fore, ut ab Epiſcopo non ſint admittendi ad Ordines, quos ipſe præſentandos duxerit (hos enim, & *quantum ad mores*, & *quantum ad doctrinam ſufficienter idoneos* judicat) tunc non faciet contra Decretum Clementis VIII. ſi expectet tempus, in quo non ſunt habendæ Ordinationes in Diœceſi, ut ſubditos ſuos extra Diœceſim dimittat ordinandos; ſive quod, ſecundum modernam praxim loquendo, idem eſt, ſi probabiliter timeatur fore, ut ab Epiſcopo non *omnes indifferenter* Regulares, præſertim Mendicantes, ætatem & certum in Religione tempus habentes admittantur.

Quid enim notius, quam omnes plane Regulares, ſi illos, quos Laicos vocant, excipias, mox ut ætatem attigerint, certoque tempore in Religione vixerint, Ordinibus Sacris, & *quantum ad mores*, & *quantum ad doctrinam ſufficienter idoneos* à Superioribus judicari?

Sit igitur Epiſcopus, de quo probabiliter timeatur fore, ut non omnes indifferenter Regulares ordinare velit, en paratum medium, quo poſſint ejus declinare tribunal, modo tempus non habendarum Ordinationum expectare velint. Sed quia fortaſſis tantilla mora nonnullis, præcipue, Fratribus Mendicantibus, fores moleſta, ecce aliud commodius, & promptius medium proprii Epiſcopi tribunal declinandi, Fratribus Mendicantibus offertur. „ Imo, inquit Pater Jacobus, tali caſu poterit Superior ſubditum ſuum *ex induſtria* collocare in alio Conventu alterius Diœceſis, ut ibi ordinetur, & poſtea eum ordinatum recollocare in priori Conventu . . . "

„ Si

„ Si dicas, quod non mutetur Diœceſis, niſi mutetur domicilium, quodque hoc non mutetur, niſi quis ad alium locum ſe transferat animo perpetuo ibi manendi, unde non cenſetur Regularis mutaſſe domicilium, qui transfertur ad aliquem locum animo revocandi illum *ſtatim* poſtquam ibi Ordines ſuſceperit. Reſpondeo enim, inquit, quod in Regularibus non valeat Regula illa; quia cum non habeant velle, vel nolle, *Cap. Si Religioſus de elect. in* 6. nullibi eſſe poſſunt animo ibi ſemper manendi; ſed ſolum animo ibi manendi, quandiu Superiori placuerit. “ Inſignis ſane ratiocinatio! Quia Regularis *velle & nolle non habet*, ideo cenſebitur *incorporatus* Monaſterio, & eſſe *de familia* Monaſterii, in quo *ex induſtria* à Superiore collocatur, ut Ordines ſuſcipiat, *ſtatim* ſuſceptis Ordinibus revocandus. Eſtne hic, vel ſpecies aliqua *incorporationis*? Quis ſanæ mentis dicet Regularem per ſimilem fraudulentam in Monaſterio collocationem factum eſſe *de familia* illius Monaſterii? Quod tamen requiritur, ut ab Epiſcopo Diœceſano ordinari poſſit. An dicemus Filiumfamilias ætate minorem, v. g. ſeptem annorum, qui *velle & nolle non habet*, fieri de Diœceſi alicujus pro accipienda Tonſura, quia à Patre ad Univerſitatem ſtudiorum cauſa mittitur? Interim, quod horrendum eſt, hic Author dicere audet, quod Religioſi iſti *ex induſtria* eo fine ad Monaſterium miſſi, vel alii qui eos more ſolito præſentant, *interrogati ab Epiſcopis; an ſint iſtius Conventus, & ſuæ Diœceſis, poſſint & debeant reſpondere affirmative, & caſu, quo cogerentur, poſſunt hoc ipsum jurare.*

Sed ſubjicit Author: „ Non ſpectat ad Epiſcopos talia interrogare, & longe minus ad cathegorice reſpondendum ſub juramento cogere Regulares exemptos. “ Quid tandem? ergo Epiſcopi inquirere non poterunt, num ordinandi ſint ſui ſubditi; ne contra SS. Canones alienis ſubditis manus imponant? Imo Epiſcopi, qui ſciunt aut ſcire debent, hoc pernicioſo artificio paſſim Regulares proprios Epiſcopos declinare; videntque immenſam continuo Regularium turbam undequaque ſine Epiſcopi ſui Dimiſſorialibus ad ſe confluere, eoſque ſine prævia diligenti ſuper hoc inquiſitione ordinant, qua ratione ipſi à pœnis in Ordinantes alienos ſubditos ſtatutis ſint immunes, ignoro.

Circa examen Regularium rurſus prima fronte conſentire videtur P. Jacobus: „ Privilegia olim Regularibus conceſſa (inquit *Conſult.* 3. *Reſol.* 5. *num.* 814.) quod ſuſcepturi Ordines non eſſent ſubjecti examini Epiſcopi, per Leonem X. in Concil. Lateran. & per Concilium Trid. *Seſſ.* 23. *cap.* 12. *de Reformat.* & poſtea de mandato Clement. VIII. ſunt revocata. Igitur conformiter ad iſtas Ordinationes praxis habet, ut etiam Regulares examinentur.

Sed circa quæ examen illud verſari debet ex ſententia hujus Patris? Circa doctrinam, & quidem quoad Religioſos ordinandos in Presbyteros, „ cum hic & nunc ordinentur ſolum in ordine ad celebrandum, inquit P. Jacobus *ibi. num.* 816. ſufficit ſi hic, & nunc ſciant, quæ neceſſaria ſunt *pro celebranda Miſſa* “ videtur ſufficere ſi examen fiat circa ſcientiam ſufficientem *pro celebranda Miſſa*. Inſignis ſapientia in Presbytero! Et durum profecto, & operoſum examen! Eſtne hæc illa *cœleſtis ſapientia*, quæ electos ad Presbyteratus Officium commendet, ut loquitur Pontificale in *Ordin. Presbyt.* Eritque hæc *doctrina ſpiritualis medicina populo Dei*, ut rurſus Pontificale requirit? Eritque tandem hæc ſufficiens *ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem*, quam Trident. Synod. *Seſſ.* 23. *cap.* 14. *de Reform.* in Presbyteris omnibus exigit? Quis ſane jam miretur, ſi Epiſcopi eorumve examinatores, qui examen juxta Regulas Eccleſiæ inſtituunt, paſſim à Regularibus, ut æquo rigidiores traducantur?

Sed quid de examine circa mores ex mente Patris Jacobi? „ Hoc examen Regularium fieri non debet, inquit, niſi quantum ad *doctrinam duntaxat*; nam quantum ad mores, Regularibus *ſufficiunt* teſtimoniales ſuorum Superiorum. “ Itane ergo Epiſcopus ſupponere debebit, omnes Regulares à Superioribus ſuis ad Ordinem v. g. Presbyteratus, ut idoneos præſentatos, *ita pietate ac caſtis moribus conſpicuos, ut præclarum bonorum operum teſtimonium, & vitæ monita ab iis poſſint expectari*, ut loquitur Trid. *Seſſ.* 23. *cap.* 14. *de Reform.* ſive in Pontificale *in Ordin. Presbyt.* quod *Odor vitæ eorum ſit delectamentum Eccleſiæ Chriſti, ut prædicatione atque exemplo ædificent domum, id eſt, familiam Dei*: & univerſim ad SS. Ordines præſentatos eſſe tales, quorum *probata vita ſenectus ſit*? Imo ſi litteris hujuſmodi teſtimonialibus hodie ita credere debeant Epiſcopi, ut aliud circa mores examen ab iis inſtituendum non ſit, credere conſequenter tenebuntur, omnes paſſim Regulares poſtquam ætatem attigerint, & aliquo tempore in Religione vixerint, ad eam vitæ perfectionem pertigiſſe: cum, ut ante diximus, notum ſit, omnes indifferenter ad Ordines SS. à Superioribus, ut idoneos præſentari? Quo quid à ſenſu mortalium; & quotidiana experientia magis alienum?

Abſit ergo, ut Eccleſia Epiſcopos ad credulitatem adeo infirmo innixam fundamento cogat. Voluit quidem ipſa ante Ordinationem, ſeu Regularium, ſeu Sæcularium *fidele examen* præcedere, ut eo mediante ſciant, quantum *humana fragilitas noſſe ſinit*, num ordinandi ſcientia, ac vitæ integritate ſacris Miniſteriis ſint idonei: ſed quantum in hoc examine valere debeant teſtimonia Superiorum, ſive Sæcularium, ſive Regularium, ex circumſtantiis dijudicandum Epiſcopis committit.

Sit igitur hæc concluſio: Regulares ordinandi ſunt ab Epiſcopo Diœceſano Monaſterii, cui *revera* non fictitie, & ſimulate *incorporati* ſunt; & de cujus *familia* vere dici poſſunt. Neque ſine diligenti Epiſcopi examine, tam quoad mores, quàm quoad doctrinam ordinandi ſunt: neque ſufficient teſtimoniales Superioris, niſi Epiſcopus noverit, eam eſſe Superioris eruditionem, & perſpicacitatem, ut ſciat quanta vitæ perfectio pro ſingulis Ordinibus requiratur; ejuſque ſit integritatis & ſpiritus, ut ſolam miniſterii ſacri dignitatem, ac Eccleſiæ bonum, nequaquam vero aliquod particulare Monaſterii, aut Religionis commodum præ oculis habeat: ut proinde merito confidat, nonniſi bene probatos, & in omni virtutum genere exercitatos per illum ad ſacros Ordines, ſepoſito omni humano reſpectu, præſentandos.

§. XII.

Ex Regula VIII. conſectarium eſt, *Exemptos teneri Ordinationibus Epiſcoporum circa celebrationem Miſſæ, expoſitionem & circumgeſtationem Venerabilis, & ſimiles in materia communi.*

REgula VIII. ſuperius data oſtendit, exemptiones Regularium non poſſe extendi ad Leges exemptis pariter & non exemptis communes, quas Epiſcopi pro bono ſuæ Diœceſis evulgandas cenſuerunt, ut una totius Epiſcopalis regiminis turbatio, & Hierarchiæ Eccleſiaſticæ ſequatur confuſio.

Cum vero admodum devotioni populi ac animarum ſaluti, ipſiuſque Religionis augmento conducat, ut omni reverentia, ac ſolida veraque devotione, & debito cultu peragatur incruentum Miſſæ Sacrificium, præcitatam Regulam ſequuti Patres Tridentini declararunt, penes Epiſcopos eſſe poteſtatem, ea omnia prohibendi, mandandi, corrigendi, ſtatuendi, quæ ad debitum honorem & cultum tanto Sacrificio debitum, & populi devotionem excitandam judicaverint expedire, *non obſtantibus privilegiis, & exemptionibus*. Seſſ. 22. in Decret. de Obſerv. & Vitan. in celebr. Miſſæ.

Et ſane ni his Epiſcopi Ordinationibus exempti tenerentur, nonne Ordinationes inutiles redderentur, & inanes, cum longe major pars Sacrificium offerentium eas negligeret? Sic autem intellecta voluere ſua Privilegia Pontifices, ut nec Eccleſiaſtica vileſcat diſciplina, neque Epiſcopalis vilipendatur auctoritas. *Cap.* 24. *in de Privileg.*

Si igitur Epiſcopus quaſdam exactiones honorariorum, aut alias nonnullas avaritiæ, aut turpis quæſtus ſpeciem præferentes circa Miſſæ Sacrificium pactiones prohibuerit, exempti etiam Regulares ea Lege tenebuntur. Idem eſto judicium de Ordinationibus Epiſcoporum, quibus poſt certam horam Miſ-

ſe Sacrificium offerri vetatur. Item quibus præcipitur, ne tempore Sacrificii laicis, præſertim mulieribus ad gradus Altaris aut intra cancellos pateat introitus.

Similiter ſi Epiſcopus quendam templi ornatum, aut certas picturas, ut tanto Sacrificio indignas prohibeat, huic prohibitioni obedire debent exempti, licet ipſi ornatum illum aut picturas non indecentes judicarent: quia judicium ejuſmodi non penes inferiores, ſed penes Epiſcopum eſt.

Ex eadem Regula & principio conſectarium eſt, exemptos pariter ac non exemptos obligari illis, quæ Epiſcopi ſtatuenda cenſuerunt pro conſervanda populi reverentia erga Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum.

Porro quotidiana experientia notum eſt, quod familiaritas & frequentia non raro pariat contemptum. „ Reſque uſu tritas & undecunque parabiles (ut ait S. Baſilius *Tract. de Spir. Sanct. cap.* 27.) expoſitas eſſe contemptui, atque id quod ſepoſitum eſt, quodque carum eſt, huic natura conjunctam eſſe ſummam admirationem & ſtudium.

Ne igitur per nimiam frequentiam, aut familiaritatem reverentia populi erga hoc Venerabile Myſterium diminueretur, admodum ſoliciti fuere Epiſcopi, etiam his poſtremis ſæculis (quibus publica Venerabilis Sacramenti in oſtenſoriis expoſitio, & per plateas circumgeſtatio invaluit) ut nonniſi *raro* & *publicis* de cauſis per Epiſcopum probandis, ſimilis publica expoſitio, aut circumgeſtatio fieret.

Synodus Colonienſis ann. 1542. noluit, „ ut Sanctiſſimum Sacramentum *viſibiliter* in quibuſcunque *Monaſteriis* ponatur aut circumferatur, niſi in Sanctiſſimo Feſto Corporis Chriſti cum ſuis Octavis *ſemel* in anno in qualibet Civitate, Oppido, aut Parochia, vel ex *ſingulari indulto* Ordinarii . . . . “ Similiter S. Carolus ſtatuendum cenſuit, „ ne quavis de cauſa Euchariſtia *palam* & *aperte* exponeretur, ſed *publica* tantum ac gravi: aliis vero de cauſis orationes quidem 40. horarum inſtituerentur, ſed non Sacramento *aperte* expoſito. *In Inſtruct. de Sacram. Euchar.*

Agnoſcit quoque Synodus noſtra Mechlinienſis „ Sacroſanctam Euchariſtiam pie & laudabiliter ad populi devotionem interdum in publicis Proceſſionibus deferri, potiſſimum vero in Feſto Sacro Chriſti Corpori proprie conſecrato, ejuſque Octava; ſed ne nimia frequentia, ait, minuat reverentiam, *rarius* extra prædicta tempora id fiat, & nonniſi *in arduis cauſis pacis, & publicæ neceſſitatis.* “ Anno 1570. tit. *de Sacram. cap.* 7.

Et Ann. 31. hujus ſæculi Synodus Cameracenſis edixit, „ ut ubi toties Proceſſiones cum Sacratiſſimo Sacramento inſtituuntur, ne nimia frequentia minuat reverentiam, Epiſcopi *moderationem* adhibeant.

Epiſcoporum ergo eſt, nimiam tremendæ hujus Hoſtiæ expoſitionem, ac circumgeſtationem ita moderari, ne frequentia reverentiam populi diminuat. Quæ ſane Epiſcoporum vigilantia ac cura irrita plane eſſet ac inanis, ni his Epiſcopalibus Ordinationibus, etiam exempti ſubjicerentur. Quid enim quæſo intereſt ad diminuendam populi reverentiam, num frequentior hæc publica Euchariſtiæ expoſitio aut circumgeſtatio fiat per exemptos, vel per non exemptos?

De hac ſubjectione nihil dubitans Clerus Gallicanus ann. 1655. declaravit, *nullos exemptos*, ſive *Sæculares*, ſive *Regulares* poſſe exponere *palam* SS. Sacramentum, illudve deferre in *publicis Proceſſionibus*, niſi in ſolemnitate SS. Sacramenti, aut diebus devotionum extraordinariis pro *publicis* cauſis indictis, & *per Epiſcopum approbatis, obtentaque ejus permiſſione.*

Et quid plura? Cum ano. 1644. ſuper publica expoſitione Venerabilis quæſtio incidiſſet inter Archiepiſcopum Burdigalenſem & Patres Dominicanos, re delata ad Sacram Congregationem, & rite examinata, miſſum fuit ad Cardinalem Grimaldum Nuncium Apoſtolicum in Gallia, & per eundem publicatum Decretum tenoris ſequentis: „ Congregatio Concilii cenſuit non licere Regularibus, etiam in eorum Eccleſiis SS. Euchariſtiæ Sacramentum *publice* adorandum exponere, niſi *ex cauſa publica*, quæ *probata ſit ab Ordinariis.* “ Tom. 1. Act. Cleri Gallican. pag. 535.

Pluribus Epiſcoporum Decretis in hanc rem omiſſis, unicum ex Synodo Catanenſi ann. 1688. Præſulatus Fratris Domini Michaelis Angeli Bonadies Epiſcopi Catanenſis, & quondam totius Ordinis Sancti Franciſci *Generalis* (qui privilegia Fratrum Mendicantium conſequenter non ignoraſſe præſumitur) Decretum ſubjicio: „ Regulares quid in *propriis Eccleſiis* circa expoſitionem SS. Euchariſtiæ facere poſſint, Docentur à deciſione Sac. Congreg. rituum, quam omnino obſervari præcipimus ſub *mulcta interdicti Eccleſiæ, & Superiorum ſuſpenſionis.* Nimirum ne ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ privilegio, quod *nobis* oſtendere teneantur, illam exponant abſque cauſa, *quam approbare ad nos ſpectat*, & quidem illa *publica* eſſe debet, non vero privata . . . Quare Superiores omnes Regularium jubemus, intra menſem ab hujus Synodi publicatione, nobis demonſtrare, quibus temporibus in eorum Eccleſiis SS. Synaxim in populorum conſpectu dare hactenus conſueverunt, velintque impoſterum, ut *nos cauſas recognoſcamus, & facultatem literis obſignatam impertiamur*; qui negligentes fuerint, ipſo facto *ſuſpenſionem* incurrant à divinis. Declaramus præterea nemini *Regularium* licere extra clauſtra quacunque occaſione nobis *inſciis*, & *non approbantibus* cum Euchariſtia Proceſſionem inſtituere. “ *Seſſ.* 1. *cap.* 4. *num.* 72.

Ulterius, ſi Epiſcopus judicet in ipſa expoſitione, aut circumgeſtatione aliquid occurrere, quod hic & nunc propter aliquam inordinatam, v. g. populi devotionem, diminueret honorem tanto Sacramento debitum, illud ſua auctoritate prohibere poterit.

Unde quantumvis nihil *per ſe* inordinatum contineat Sanctorum Imagines, aut Reliquias una cum Venerabili circumferre, *ſignificantes*, ut ait Synodus Colonienſis anno 1549. *illos nunc cum ipſo regnare, & triumphare in Cælis, qui veſtigia ejus hic in terris ſecuti ſunt*; ſi tamen Epiſcopus videat eam eſſe populi ſui circa aliquas SS. Imagines, aut Reliquias inordinatam devotionem, ut ex externo agendi modo ſat pateat honorem SS. Sacramento debitum ad Sanctorum Imagines potius quam ad ipſum Venerabile referri, idque etiam non raro cum ſummo hæreticorum ſcandalo, poterit Epiſcopus præcipere, ne cum ipſo Venerabili Sanctorum Imagines, aut Reliquiæ circumferantur.

Quod etiam pridem, ob illud indubie periculum, ſæpius decretum fuit: „ In ſolemni illa Proceſſione, ait S. Carolus, in qua Sanctiſſ. Domini Corpus per urbem religioſo cultu defertur, *ne Reliquia ulla*, ſed *illud ſolum*, ut *veteris* inſtituti, *Eccleſiæque Romanæ Matris conſuetudinis eſt*, pro religioſo apparatu, ſolemnique celebritate feratur. “ *Concil. Mediolan. IV. par.* 2. *cap.* 4.

Similiter ann. 1639. Synodus Namurcenſis ſtatuit: „ Quando continget Venerabile Sacramentum deferri, nullæ aliæ Reliquiæ, vel Imagines Sanctorum deferantur . . . in die vero Patroni ſola ejus Imago, vel Reliquiæ deferantur. “

Quin & ann. 51. currentis ſæculi Maximilianus Henricus Archiepiſcopus Colonienſis decrevit; „ quod tametſi pium & laudabile ſit, ut in communibus Proceſſionibus & ſupplicationibus, ac ſtationibus deportentur Sanctorum (ſi quæ in Eccleſiis habentur) Reliquiæ, vel ſola Imago Divi loci Titularis, in eis tamen Proceſſionibus & ſupplicationibus ubi SS. Sacramentum circumfertur, nullæ merito Sanctorum, vel Imagines, vel Statuæ juxta S. Caroli Borromæi præſcriptum (niſi pia multorum locorum conſuetudo aliud poſtulet) deportentur; de qua tamen *conſuetudine integrum erit nobis noſtrove in ſpiritualibus Vicario generali, ſeu Decanis ruralibus cognoſcere, an cum pietate vera, & perſuaſa conſiſtat.* “

Hinc patet dictum Archiepiſcopum deſideraſſe quidem, ut juxta S. Caroli præſcriptum cum Venerabili Sacramento Sanctorum Imagines non circumferantur; aliquid tamen conſuetudini in re de ſe minime inordinata detuliſſe; ita tamen ut ſibi integrum eſſe declaraverit, judicare, num hic & nunc conſuetudo illa veram populi devotionem potius non impediat, & ejus erga SS. Sacramentum reverentiam diminuat quam promoveat.

Et merito; in his enim, quæ interdum devotioni non-

congruere, ſubinde vero ob temporum circumſtantias & populi conditionem officere poſſunt, Epiſcoporum eſt invigilare & judicare, quid conveniat; ſubditorum vero obedire, & judicio Epiſcopi ſe ſubmittere, juxta illud Auguſtini in ſimili materia indifferenti: *Epiſcopo tuo in hac re noli reſiſtere, & quod facit ipſe, ſine ullo ſcrupulo vel diſceptatione ſectare.* Epiſt. 36. ult. edit.

Utinam hoc Auguſtini conſilium attenderent, qui cum ut ſubſidiarii, ac inferiores miniſtri ſe Epiſcoporum judicio ſubmittere, & populum ad obediendum incitare deberent, judicium ſibi contra Epiſcopos uſurpant, eorumque Decreta coram populo tanquam injuſta improbare audent; *quo nihil aliud eſſi tunc* (ut de ſimilibus ſimilia attentantibus ait Synodus Colonienſis anno 1536. part. 4. cap. 9.) *quam ut plebem, alioquin Clerum, ſatis irritatam, irritatiorem reddant, ac gliſcenti ſeditionum igni oleum ſubminiſtrent.*

Quod de ſubjectione exemptorum, etiam Regularium, quoad ea, quæ celebrationem Sacrificii, expoſitionem ac circumgeſtationem publicam SS. Euchariſtiæ ex Regula VIII. conſectarium oſtendimus, idem dicendum eſſe de illis, quæ circa adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, annunciationem Verbi Divini aliaque ſimilia, quæ Epiſcopi ſtatuenda cenſuerint ex ratione, cui Regula X. nititur, facile eſt videre.

Hinc in omnibus Conciliis Epiſcoporum videmus quoad ſimilia Decreta Regularibus & Sæcularibus omnino parem ſervandi obligationem impoſitam. Quin & S. Carolus, ſuſpenſionem à divinis ipſo facto incurrendam, in Regulares ſine ſpeciali ſua licentia à caſibus ſibi reſervatis abſolventes, tanquam ſibi in hac materia ſubjectos, decernere non dubitavit. *Concil. Mediol. V. part. 1. tit. 10.*

Et prædictus Catançenſis Epiſcopus antea Ordinis S. Franciſci Miniſter Generalis in ſua Synodo exprimens caſus, quibus Regulares exempti Ordinariis ſubjiciuntur: „ Primo quidem, ait, circa ea, quæ de „ Confeſſionibus excipiendis, habendis Concionibus, „ ſupplicationibus publicis ſuo ordine aſſiſtendis ſupra „ ſancivimus, *obedientes* eſſe debent. " *Seſſ. 3. Decret. 25. cap. 1.*

§. XIII.

Aſſertum contrarium Regulæ VIII. & Corollariis inde deductis: *Regulares non tenentur Legibus Epiſcoporum, etiam ex* VI DIRECTIVA, *poſſuntque ſine licentia Ordinarii Venerabile* PUBLICE *in ſuis Eccleſiis populo adorandum exponere.*

Regula VIII. ſuperius exhibita dictat, quod ſicuti exemptio Clericorum à Juriſdictione laicorum extendi non poteſt ad Leges in materia communi, ne alias ſumma in Republica oriatur confuſio, & inutilis reddatur Legum authoritas; ita Sæcularium ſive Regularium exemptio ad Leges Epiſcopales in materia communi extendi non poſſit.

Huic ſe opponit P. Jacobus ſuſtinens, Regulares, præſertim Mendicantes, Legibus Epiſcoporum aut Synodorum etiam ex *vi directiva* minime teneri; nec poſſe ſumi argumentum à ſubjectione Eccleſiaſticorum quoad Leges laicorum in materia communi; „ quia „ (inquit *Conſult. 3. Reſp. 3. num. 716.*) communicatio „ Eccleſiaſticorum in Civilibus cum laicis (ratione „ cujus hujuſmodi laicorum Legibus tenentur) radica„ tur in jure naturali; nam cum non poſſint laici ſine „ Eccleſiaſticis ſubſiſtere, nec Eccleſiaſtici ſine laicis, „ Lex naturalis copulat utroſque tanquam duas Com„ munitates ſibi invicem neceſſarias. Hoc autem non „ habet locum quoad Regulares & ſubditos Epiſcopo„ rum; quia Epiſcopi non poſſunt ſtatuere, niſi circa „ ſpiritualia, in quibus Regulares *ſibi ſufficiunt per* „ *proprias Regulas, nec indigent communicare cum ſub*„ *ditis Epiſcoporum*; & ideo Lex naturalis ſicut non „ copulat eos in materia neceſſaria communicatione, „ ita nec obligat ad ſervandas Leges eorundem.

Quid hac ratiocinatione ineptius? Nonne Regulares, quantumvis exempti, una cum populo & Clero Diœceſim & Communitatem Eccleſiaſticam conſtituunt, quemadmodum Clerici cum laicis unam faciunt Civilem? Num Regulares, præſertim Mendicantes, cum ſubditis Epiſcoporum non communicant, atque inter ipſos converſantur & vivunt? Nonne plerique aut ratione SS. Ordinum aut functionum Hierarchicarum, quas exercent, ab Epiſcopo tanquam Hierarchiæ Capite dependent, atque ratione illorum ſpiritualia ab Epiſcopis accipere tenentur? His ergo Epiſcoporum Legibus, quæ materiam exemptam, nempe diſciplinam Regularem non attingunt, parere debent Regulares: neque ad ſimiles Leges ſive in materia communi ſive Hierarchica eorum exemptio magis, quam Canonicorum aut Academicorum ſimilis exemptio extenditur; ne alias omnis Legum authoritas, & Hierarchiæ divinitus inſtitutus ordo plane evertantur: atque ita, ceſſante in ſingulibus eorum exemptione, jus commune (cui Epiſcoporum in ipſos authoritas innititur) ſubintrat, Legibus Epiſcopalibus ipſos ſubjiciens.

Ex hoc Corollario ulterius conſequens eſſe, & Conciliorum authoritate firmatum oſtendi, Regulares quoad *publicam* expoſitionem Sacræ Euchariſtiæ Epiſcopis fore ſubjectos. Cui curſus, ſuis innixus principiis, contrariatur P. Jacobus, contendens, „ Regulares " Mendicantes poſſe in ſuis Eccleſiis SS. Euchariſtiæ " Sacramentum à populo adorandum *publice* expone" re, abſque licentia Ordinariorum, quia, inquit, in" ſiſtendo tenori exemptionum, Ordinarii nihil Ju" riſdictionis habent, neque exercere poſſunt in Ec" cleſiis Mendicantium. " *Conſult. 3. Reſol. 4.*

Reſpondeo, quod ſicuti falſum eſt, Epiſcopos non poſſe in Regulares exemptos exercere ullam Juriſdictionem, dum v. gr. in Miniſtros ſubſidiarios Epiſcoporum quoad functiones Hierarchicas ſunt admiſſi; ita quoque falſum eſt, inſiſtendo tenori exemptionum, quantumvis generalium, Ordinarios nihil Juriſdictionis habere, aut exercere poſſe in Eccleſiis Mendicantium, quatenus nimirum hæ ſunt Parochialium Eccleſiarum ſubſidiariæ, & populi frequentationi patentes: eatenus enim Juriſdictioni Ordinariorum ſubjectas eſſe, in quantum in illis populo Sacramenta aliave ſpiritualia miniſtrantur, legeſque Epiſcoporum eam adminiſtrationem ſpectantes in illis Eccleſiis à Mendicantibus, eodem plane modo atque in Eccleſiis Sæcularium ſervari debere, & ratio Hierarchiæ & regimen animarum, Epiſcopo præcipue incumbens, neceſſario exquirunt, ut ſæpius oſtenſum fuit.

Cum igitur SS. Euchariſtiæ publica expoſitio ad populi ſalutem ſpectet, Mendicantes eam *populo* publice exponere volentes, leges Epiſcopi expoſitioni illius præſcriptas obſervare debent.

Sed dicet P. Jacobus *ibid. num* 744. S. Congregatio Cardinalium declaravit, quod Regulares poſſint exponere Venerabile in ſuis Eccleſiis. Reſpondeo, in primis in illa Declaratione, quam ibidem refert, tantum dicitur, Regulares poſſe in ſuis Eccleſiis Venerabile exponere: ſed illud indubie, juxta Declarationes ſæpius datas, intelligi debet; modo id fiat *publice coram populo ex cauſa ab Ordinario probata.*

Adhæc, ponatur eam Declarationem id habere; quam debile exinde argumentum ſumi poſſit, apparebit, ſi attendamus quid de ſimilibus Declarationibus ipſemet Pater dicat.

Loquens enim de quibuſdam Decretis S. Congregationis ſibi in hac materia contrariis, ait: „ Cum " nunquam fuerit publica, non videntur poſſe obti" nere vim legis univerſalis, de cujus eſſentia eſt, ut " promulgetur .... adeoque ſunt Declarationes Docto" rales & Magiſtrales, ut etiam modo ſunt Deciſio" nes Rotæ .... quæ proinde non faciunt jus, ne" que pro foro conſcientiæ, neque pro foro fori. " Nam ex ſpeciali juſſu SS. D. N. Urbani VIII. eadem " Congregatio mandavit & præcepit nullam fidem " eſſe adhibendam in judicio vel extra hujuſmodi De" clarationibus, ſive impreſſis, aut etiam imprimen" dis, niſi *authentice* cum ſolito ſigillo & ſubſcriptio" ne Emin. Card. Præfecti & Secretarii ejuſdem Con" gregationis pro tempore exiſtentis, exhibeantur ... " Ad hoc vero ut obligent, Rodriq. aſſerit, requiri " præterea, quod vel S. Pontifex det Breve, quo " jubeat eas ſervari, vel quod Auditor Cameræ det " monitorium in eorum executionem, vel ſub cen" ſura mandet ſervari. Imo etiamſi hæc intercedant, " necdum debent cenſeri proprie leges; quin etiam " ſolet concedi, & quidem *ſatis facile* Breve à Papa, "

„ vel

„ vel ab Auditore Cameræ monitorium in executio-
„ nem pro *reſcriptis* SS. Pontificum, quæ tamen non
„ ideo ſtatim obtinent vim legis. Hæc autem ita vera
„ ſunt, etiamſi Declarationes conſulto S. Pontifice
„ emanarint. " Hactenus P. Jacobus. *Ibid. num.* 756. *& ſeq.*

Ex quibus patet, quanti ponderis ſit farrago illa Declarationum Cardinalium, quas neſcio ex quibus auctoribus collegit, & quibus librum ſuum implevit; quarum ne una, ut credo, mediam partem habet eorum, quæ ab ipſo requiruntur.

Patet quoque quam merito authenticis & probatis juris Regulis, atque SS. Conciliorum Decretis potius, quam hujuſmodi vagis & incertis Declarationibus dicta noſtra ſupra ædificemus; ex quibus Regulis & Decretis perquam manifeſtum eſt, SS. Euchariſtiam à Regularibus etiam exemptis *publice* coram populo exponi non poſſe, niſi ex *cauſa ab Ordinario probata.*

§. XIV.

Ex Regula X. conſectarium eſt, *Epiſcopum poſſe per juris remedia procedere contra Regulares exemptos in caſibus, in quibus ordinaria vel delegata poteſtas ipſi competit; poſſeque ab ipſis petere* REVERENTIAM ET OBEDIENTIAM DEBITAM.

Regularium quacunque exemptione non obſtante, Juriſdictionem Epiſcoporum in ipſos multis caſibus ſalvam manere, inter Canoniſtas convenit; & in præcedentibus probatum eſt.

Hinc conſequens eſt, quod illis caſibus Epiſcopi, utpote integra & illæſa manente eorum Juriſdictione contra exemptos, per omnia juris remedia procedere poſſint, ac ſi exempti non eſſent.

Unde S. Carolus non dubitavit fulminare excommunicationem ipſo facto in Regulares, eadem qua hic & alibi exemptione gaudentes, ſine approbatione Epiſcopi Confeſſiones excipere tentantes; aut à caſibus Epiſcopo reſervatis ſine ſpeciali ejus licentia abſolventes.

Similiter Epiſcopus Catanenſis Ordinis S. Franciſci quondam *Generalis*, contra Regulares exemptos per cenſuras Eccleſiaſticas in caſum inobedientiæ procedere non dubitavit, ut ex Decreto paragr. 13. citato videre eſt.

Et ſane quid Epiſcopis obſtare poſſet, quominus hiſce caſibus per Juris remedia procederent; quandoquidem jam ceſſante exemptione, Juriſdictio priſtinas ac integras vires obtineat; ſubinfertque receptiſſima atque notiſſima Juris Regula: *Cui Juriſdictio data eſt, ea quoque conceſſa videntur, ſine quibus Juriſdictio explicari non potuit?* L. 2. ff. De Juriſdict. om. Jud.

Ex qua Regula inſuper habetur, quod Epiſcopus per omnia Juris remedia, etiam cenſuras, procedere queat contra *exemptos* in caſibus, quibus ſolum ſubjacent Epiſcopis tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis, quod & Regula X. ſuperius exhibita manifeſte oſtendit.

Ex his ulterius conſequens eſt, poſſe Epiſcopos juxta praxim jampridem uſitatam à Regularibus, etiam à Mendicantibus, petere reverentiam & *debitam* obedientiam, ſive ut in literis præſentationis ad Ordines vel ad Confeſſiones audiendas, aut habendas Conciones, ſalutent Epiſcopum his verbis: *Reverendiſſimo Domino Epiſcopo N. reverentiam & obedientiam debitam.*

Cum enim certum ſit, Fratres Mendicantes non obſtante quacunque ſua exemptione, in multis ſubjectos eſſe Epiſcopis, eiſque quoad illa *obedientes* eſſe debere; quidni *obedientiam debitam*, ſeu quam *debent* agnoſcant; & Epiſcopi ipſos cogere poterunt, ut agnoſcant?

Atque ita Patres Concilii Colonienſis anno 36. ſeculi proxime elapſi nihil refragante Fratrum Mendicantium exemptione: „ Æquum cenſuerunt, ut qui
„ ex Fratribus muneri concionandi accingi velint,
„ Epiſcoporum Vicariis in Pontificalibus *ſerio pro-*
„ *mittant*, ſeſe hiſce Synodalibus Inſtitutis omnino
„ obtemperaturos.

Et quid plura, cum ipſum Pontificale expreſſe præcipiat, ut omnes, qui ordinantur à ſuo Ordinario in Presbyteros, promittant Ordinanti *reverentiam & obedientiam?*

Hoc Decreto etiam comprehendi Fratres Mendicantes dubitari non poteſt; cum enim ipſi ab Epiſcopo Diœceſano Monaſterii, de cujus *familia* ſunt, tanquam ab Ordinario ſuo debeant juxta præſcriptum Concilii Tridentini ordinari, neceſſario formulam præſcriptam *omnibus ab Ordinario ſuo* ordinandis, obſervare debent.

Neque obſtat quod ſubjungitur in Pontificali: *Si Pontifex non eſt ſuus Ordinarius, dicit ſingulis: Promittis* PONTIFICI *vel* PRÆLATO *Ordinario tuo*, &c. quia verba illa, vel *Prælato*, non concernunt Fratres Mendicantes, quorum Superiores nunquam dicuntur *Prælati*, multo minus *Ordinarii*; ſed poſita ſunt propter Sæculares & Regulares *nullius Diœceſis*; qui nimirum nulli Epiſcopo ſeu Pontifici inferiori ſubjiciuntur, ſed alicui *Prælato* omnem Juriſdictionem Epiſcopalem in certum territorium habenti; qui & ideo *Ordinarius* ipſorum dicitur.

Et quia ſimiles nunquam à *proprio Ordinario*, utpote charactere Epiſcopali deſtituto, ordinantur, ideo verba illa, *vel Prælato*, in formula præſcripta *ordinandis à ſuo Ordinario* non ſunt addita; addi tamen debuiſſent, ſi Mendicantes concernerent, utpote qui ſæpius *à ſuo Ordinario* ordinantur.

§. XV.

Aſſertum Regulæ X. & Corollario inde deducto contrarium: *Epiſcopi non poſſunt à Regularibus exemptis exigere* REVERENTIAM & OBEDIENTIAM.

Ex Regula X. conſequens eſſe oſtendi, Epiſcopos jure poſſe à Regularibus petere *reverentiam & debitam obedientiam*, ſive ut agnoſcant ſe velle obedire Epiſcopis in illis, ad quæ eorum ſe non extendit exemptio, vel in quibus ſpecialiter exemptioni & privilegiis eſt derogatum.

Huic Corollario rurſus fortiter ſe opponit P. Jacobus, contendens Epiſcopos citra juſtitiæ violationem talem *obedientiam* exigere non poſſe. „ *Obedientia* "
enim (inquit *Conſul.* 2. *Reſol.* 12. *num.* 264.) debetur "
ratione Juriſdictionis, & verſatur in exequendis Su- "
periorum juſſionibus, nec alio jure competit Epiſco- "
pis in ſubditos, quam quia ſunt ſubditi, & Epiſco- "
po ſubſunt, ſicut membra Capiti: illaque debetur in "
retributionem adminiſtrationis ſive regiminis. Cum "
autem Epiſcopi nullam habeant ſuperioritatem, ad- "
miniſtrationem & directionem in Regulares exem- "
ptos, nec ſint eorum Capita, nullum habent jus "
exigendi ab illis *obedientiam*. " Ut nihil dicamus de majori præmiſſa hujus argumenti, falſiſſimum eſt quod in ſubſumpto aſſeritur: Epiſcopos *nullam habere Juriſdictionem in Regulares exemptos*; nec eſſe eorum Capita: obtinent enim Juriſdictionem in omnibus caſibus, ad quos exemptio ipſorum ſe non extendit, ut in præcedentibus ſat fuit oſtenſum, & nemo Canoniſtarum dubitat; atque eatenus ipſorum *Capita* dicuntur; ut & Canonicorum, non obſtante quacunque horum exemptione, qui & propterea *obedientiam* in Ordinatione aut admiſſione ad Confeſſiones audiendas aliaſve ſimiles functiones Hierarchicas, ſuo Epiſcopo promittere non reformidant.

Sed quid magis exoticum & à jure alienum, quam quod *ibid. num.* 265. ſubdit, nimirum „ quod Ju- "
riſdictio Epiſcopi, per Tridentinum & alias Pon- "
tificias Conſtitutiones Apoſtolicas poſteriores in cer- "
tis caſibus conceſſas, tantum concedatur in parti- "
cularibus caſibus & præſertim tranſgreſſionum, & "
ideo non poteſt afficere univerſitatem Religioſo- "
rum, ſed ſolos tranſgreſſores: nec exiſtit in Epi- "
ſcopo, niſi poſt tranſgreſſionem, antequam poſſet "
exigere *obedientiam*, ſi debita eſſet. "

Quid enim in jure notius, quam juriſdictionem Epiſcoporum, per exemptionem quaſi violente impeditam, reſtitui ac reintegrari hoc ipſo, quo per Concilium aut per Pontifices poteſtas Epiſcopis in certa materia non obſtantibus privilegiis aut exemptionibus conceditur; vel quoad iſtam materiam, exemptionibus derogatur; tuncque Epiſcopo liberum eſſe, vi ſuæ juriſdictionis ſibi competentis Decreta materiam illam concer-

nentia

ſententia edere, quibus Regulares (eorum exemptione jam ceſſante) debent *obedire*, pœnaſque in non obedientes apponere & exequi.

Sed ulterius urget Pater Jacobus: „ Sancta Sedes ſæpius Epiſcopis inhibuit illam à Regularibus expoſcere, & nominatim Gregorius IX. in Bulla *Inducimur* „ anno 1240. tertia in Bullario Rodriquea: Ut *nul-* „ *lus ex Prælatis Eccleſiarum, abſque mandato Sedis* „ *Apoſtolicæ, à vobis* (Minoritis) *dictam obedientiam* „ *manualem præſumat exigere, diſtrictius inhibemus*. Quidquid ſit de hac ac ſimilibus incertis Bullis, quas ibidem ex aliquibus privilegiorum compendiariis refert Pater Jacobus, fateor fuiſſe jampridem inhibitum Epiſcopis exigere *quandam obedientiam* ſive fidelitatem, non tantum à Monachis, ſed & Clericis; nimirum eam quæ *homagii* cujuſdam præferebat imaginem. *Indignum eſt*, inquit Regula Juris, *& à Romanæ Eccleſiæ conſuetudine alienum, ut pro ſpiritualibus facere quis* HOMAGIUM *compellatur*. Cap. fin. ꝟ De R. I.

Quin & ſimoniacum pleríque credebant, ſimilem *obedientiam* ſive *fidelitatem* in Ordinum ſuſceptione Epiſcopo facere. Hinc S. Guilielmus Abbas Divionis maluit S. Ordinis ſuſceptionem differre, quam juxta conſuetudinem Epiſcopatus Vercellenſis *aſſertione* juriſjurandi ſervaturum *fidelitatem* Epiſcopo promittere: non quod exemptioni ſui Monaſterii timeret præjudicare (juriſdictioni enim Epiſcopi ſubjectum erat) *ſed quia ſalubriter non poterat perpendere, ut pro his, quæ ſolius Dei imperio* GRATIS *præſtari debeant, horum miniſtro alicujus firmandæ fidei aſſertionem ullo modo exhiberet*. In vita apud Bollan. ad 1. Jan. *cap*. 3.

Hujuſmodi ergo fidelitatis juramenta aut promiſſiones jampridem reprobavit Eccleſia, & ob periculum Simoniæ etiam Sancti quidam præſtare recuſarunt; ſed illa ab *obedientia debita*, quam hodie Epiſcopi requirunt, multum ſunt diſtincta.

Hæc enim non exigit & poſtulat niſi ſubjectionem & obedientiam Canonicam in licitis & honeſtis; & in quibus ſecundum Canones etiam ipſi exempti Epiſcopis ſubjiciuntur: illa vero homagii cujuſdam (quale Vaſallus præſtat Domino directo) ſpeciem præferentia, ad legem ſpectant mundanam, & mundanam potius quam Canonicam ſubjectionem deſignant.

Fidelitatis igitur ſeu obedientiæ juramenta hujuſmodi per Epiſcopos Eccleſia exigi vetuit, & Sancti Viri præſtare renuerunt; at Canonicam obedientiam nec Eccleſia exigi vetuit, nec Sancti promittere recuſarunt; quin & recuſantes pro refractariis habendos cenſuerunt.

S. Fulbertum Carnotenſem Epiſcopum, cuidam ſuo Coepiſcopo de hac re ſcribentem audiamus: „ Si Ab- „ bas S. Benedicti (ait *Epiſt*. 41.) de veſtro contemptu „ culpam ſuam recognoverit, & *illam* deinceps *ſubje-* „ *ctionem promiſerit*, quæ vobis *Canonicè* debetur, „ hortor & ſuadeo ut recipiatis: *Sacramenta* vero, & „ cetera, *quæ ad mundanam legem* pertinent, propter „ amorem Regis miſſa faciatis: ut *Religionem* magis „ quam *ſecularem ambitionem* vos ſectari cognoſcat. „ At ſi Abbas in *tantam ſuperbiam intumuerit*, *ut* „ *ipſam quoque* SUBJECTIONEM CANONICAM *vobis dero-* „ *gare contendat*, SUPERBIÆ, *cui non parcit Deus*, „ *Dei Servus quomodo parcat*, *neſcio*.

Hæc Sanctiſſimi Præſulis verba, utinam ſerio expenderent Regulares, qui adeo proterve, non juramentum fidelitatis (quod Epiſcopi non requirunt) ſed reverentiam & *obedientiam debitam*, ſeu *Canonicam ſubjectionem* promittere renuunt: quoſque non pudet aſſerere: „ Ordinatios ſub *peccato mortali*, & obliga- „ tione reſarciendi omnia damna inde oriunda, non „ poſſe à Superioribus Regularibus in præſentationi- „ bus ſuorum ſubditorum ad Confeſſiones & Ordines „ exigere *obedientiam*; alioqui horum præſentationes „ non acceptaturi, neque eorum ſubditos ad examen „ & multo minus ad Confeſſiones, vel Ordines admiſ- „ ſuri. “ Ita P. Jacobus *Conſul*. 2. *Reſol*. 12. *num*. 249. Quæ profecto hominum temeritas, Principes populi ſumma modeſtia ac religione ab obedientiæ cum *juramento fidelitatis* exactione abſtinentes, & ſolum *Canonicam ſubjectionem* ſeu *obedientiam debitam* ſecundum Canones poſtulantes, *peccati mortalis* arguere!

EPILOGUS SECUNDÆ PARTIS.

ANIMUS non fuit hoc Tractatu originem ac progreſſum exemptionum ſive Regularium ſive Sæcularium à juriſdictione Epiſcoporum examinare; ſed ſolum quaſdam Regulas à Canoniſtis communiter receptas, & à Pontificibus probatas proponere: quibus exemptiones illæ regi & concludi debent, ne alias in intolerabilem Hierarchiæ Eccleſiaſticæ confuſionem, & Epiſcopalis regiminis & auctoritatis everſionem, contra intentionem Pontificum, extendantur, ut jam paucis oſtendimus: & jampridem Eccleſiæ Prælati recognoverunt, & alte deplorarunt: multo minus hic perſtringere animus fuit omnes exceſſos, quos videre eſt in libro ſæpe nominati P. Jacobi.

Fratrum & Coepiſcoporum noſtrorum conqueſtione comperimus, quod Fratres Templi & Hoſpitalis, “ & alii Religioſi, inquit Concilium Lateranenſe III. “ indulta ſibi ab Apoſtolica Sede *privilegia excedentes*, “ contra Epiſcopalem authoritatem multa præſumunt, “ quæ & ſcandalum faciunt, & grave faciunt periculum animarum. “ *Cap*. 3. ꝟ *De Privil*.

Similes Epiſcoporum querelas ob extenſionem & exceſſum privilegiorum recepit & probavit Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. in *Cap*. 32. ꝟ *De Exceſſ. Prælat*.

Querelas Epiſcoporum Provinciæ Rhemenſis circa annum 1287. (dum notabilis Belgii pars huic Provinciæ in ſpiritualibus ſuberat) de ſcandalis & animarum periculis intelligimus ex Epiſtola circulari à Concilio Provinciali ſcripta, in qua ſcribunt: „ gravem diſ- “ ſenſionem inter ipſos Prælatos & Viros Religioſos “ Fratres Prædicatores & Minores exortam fuiſſe, oc- “ caſione cujuſdam conceſſionis à Martino IV. ſuper “ Confeſſionibus audiendis & injungendis Pœnitentiis ſibi factæ: pro eo videlicet quod iidem Fratres “ dicunt & aſſerunt, ſe intelligere eo modo quo di- “ lucide obviant juri communi, Conciliis & Conſti- “ tutionibus Romanorum Pontificum, & intentioni “ etiam concedentis. Ex quibus aſſertionibus præſum- “ ptuoſis temerariiſque, quod dolentes referimus, mul- “ ta ſcandala & animarum pericula in Clero & po- “ pulo ſunt exorta, cum periculo ſubditorum noſtro- “ rum, quorum ſanguis in diſtricto examine de noſtris “ manibus requiretur: præſertim cum nos in ſuſcipien- “ do curam ipſorum, noſtras obligaverimus animas. “

Ecce qui ſint Privilegiorum fructus, dum ſemel legitime conſtituti limites contra dantis intentionem exceduntur.

Utque plura miſſa faciamus, quid acerbas Prælatorum querelas adverſus Mendicantium privilegia, illorumque ſtudia, ad eorum revocationem in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. excitavit, niſi Privilegiatorum in utendis Privilegiis exceſſus? *Inſtantiſſime* (inquit Odoricus Rayn. ad anno 1516.) *Seſſ*. 9. *poſtularunt*, *ut Privilegia*, *quæ* MARE MAGNUM *dicuntur*, *reducerentur ad jus commune*: *quia ipſi Fratres* NIMIS CONFUNDUNT ORDINEM ET JURISDICTIONEM EPISCOPALEM.

Et in Conſiſtorio ſecreto, pergit Hiſtoricus, de- “ putati Prælati propoſuerunt, petentes, propter ni- “ mias & incredibiles licentias, quibus utuntur Fra- “ tres contra ſplendorem Epiſcopalem & poteſtatem, “ omnes revocari debere, præſertim cum illis abu- “ tantur: & demonſtrarunt deputati quomodo Fra- “ tres abutantur. “

Nonne rurſus fuit nimia illa exemptionis & Privilegiorum extenſio, & ex illa profluens Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, atque regiminis Epiſcopalis turbatio, quæ ſummas illas querelas Prælatorum in Synodo Tridentina adverſus exemptiones excitarunt; Nonne hæc movit Prælatos Germaniæ, ut inter ſua poſtulata hunc reformationis articulum exhiberent: „ Revocandas omnes exem- “ ptiones contra jus commune paſſim conceſſas, Mona- “ ſteriaque omnia ſub Epiſcopi poteſtate conſtituenda, “ ſub cujus ſunt Diœceſi. “ Spondanus ad an. 1536.

Denique quid omnia illa Decreta à Patribus Tridentinis pro reſtituenda Epiſcoporum auctoritate edi poſtulavit, niſi auctoritatis illius, per nimiam Privilegiorum extenſionem, conculcatio?

Hanc confuſionem atque Eccleſiæ turbationem ex Privilegiis & exemptionibus, præſertim illorum, qui

Functio-

Functionibus Hierarchicis obeundis ex ſuo Inſtituto deſtinantur, facile oriundam prævidens S. Franciſcus, *gratum ipſi non fuit*, ut Fratres ipſius ab *Epiſcopali obedientia ejuſmodi privilegiis ſe ſubſtraherent*, *ſed Fratris Eliæ*, inquit Baronius ad annum 676. *hominis non divino ſpiritu*, *ſed* CARNIS PRUDENTIA *nitentis*, *opus fuit*. Hinc illud S. Patris apophthegma:
„ Hoc meum & Fratrum meorum eſt privilegium,
„ nullum habere privilegium ſuper terram, ſed om-
„ nibus obedire, & inferiores nos omnibus reputare.
Item, illud ſuæ ultimæ voluntatis elogium: *Præcipio Fratribus univerſis pro obedientiam, quod ubicunque ſint, non audeant petere aliquam literam in Curia Romana.*

Quam verum fuerit Sanctiſſimi Patris augurium, refert, & Eccleſiam ſuper eo plangentem inducit ejus fidelis filius P. Alvarus Pelagius *libr.* 2. *De Planctu Eccleſ. cap.* 66. Poſtquam Fratres Minores „ non cu-
„ rantes ſervare voluntatem Patris, inquit, quam in
„ teſtamento ſuo Fratribus notificaverat, & ſervare
„ mandaverat, & ſic fractores teſtamenti, & indigni
„ hæreditate perfectionis Evangelicæ, quæ maxime in
„ paupertate, & humilitate & charitate conſiſtit, à
„ Sede Apoſtolica declarationes & privilegia plurima
„ impetrarunt: *per quæ à S. Paupertate & humilitate*
„ quaſi omnimode receſſerunt. Nam eorum privile-
„ gia, per quæ nemini ſubſunt, niſi Sedi Apoſtolicæ,
„ eos in ſuperbiam erexerunt, & in *contumaciam con-*
„ *tra omnes Prælatos* .... contra quos S. Bernardus:
„ Quanti uſque hodie fœda ſequuntur infeliciaque ve-
„ ſtigia? Imo quam pauci evadunt, quibus libido do-
„ minandi non dominetur? Quæ ſequimini miſeri?
„ Nonne iſte eſt mons, in quem aſcendit Angelus, &
„ factus eſt Diabolus? Maxime Fratres Minores, qui
„ magis humiles eſſe debent, quam homines de Mun-
„ do, per Regulam & profeſſionem & Vocationem
„ ſuam omnibus ſubeſſe debent, maxime DD. Epiſco-
„ pis & aliis Prælatis, & ordinariis locorum Sacer-
„ dotibus: & eis honorem & reverentiam exhibere,
„ ſicut ipſe Pater in Regula & in teſtamento manda-
„ vit ..... Eorum privilegia faciunt eos contendere
„ tota die .... Faciunt etiam eos *contemnere Præla-*
„ *tos Eccleſiæ*, & occaſione privilegiorum magis ſunt
„ inſolentes & magis delinquunt.

Similiter nonnulli Romani Pontifices perpendentes, quam difficulter privilegia & exemptiones intra legitimos limites continentur, præcipue cum exempti una functionibus Hierarchicis impenduntur, reſolverant potius omnia privilegia revocare, privilegiatoſque ad jus commune reducere, quam periculo turbationis, ex privilegiorum irregulari extenſione profluentis, Eccleſiam exponere. Et quidem Calliſtum II. literas concepiſſe, „ quibus Mendicantium familiæ ad jus com- «
mune redigendæ erant, « refert Odericus Raynaldus *ann.* 1471. *num.* 69. ſed ſane memorandum quod ſubjicit: „ quas cum Paulus II. promulgare meditaretur, «
Mendicantium Ordinum Magiſtri in eam prorupere «
temeritatem, ut *provocationis ad Concilium Generale formulam* ediderint. «

Utque concludam, quid eſt quod noſtris etiam temporibus tantas excitat Prælatorum querelas adverſus tum Canonicorum tum Regularium exemptiones, niſi indebita earum ad materias non exemptas extenſio? Quid aliud noſtri ſæculi Sanctiſſimum Præſulem Franciſcum Saleſium movit ad quendam ſuum Confratrem ſcribere *libr.* 1. *epiſt.* 30. In hoc maximam eſſe Dei gloriam, quod „ Ordo Epiſcopalis agno- «
ſcatur qualis eſt: quodque muſcus *ille exemptio-* «
num ab Eccleſiæ arbore ſit avulſus, *in qua tantum* «
mali facit: ſicuti bene obſervavit S. Tridentinum «
Concilium. «

Concludamus igitur magnopere Eccleſiæ intereſſe, ut regulæ & limites exemptionum figantur, atque ſedulo obſerventur: omneſque ſive Sæculares, ſive Regulares debere eſſe ſolicitos, ut magna cum circumſpectione ac ſobrietate, imo timore ac tremore religioſo privilegiis ſi quæ legitime obtinuerunt, utantur; ne forte ea nimium extendendo, Hierarchiam Eccleſiaſticam confundentes, aut Epiſcopale regimen impedientes, ſchiſmatis ac diviſionis auctores coram Deo habeantur; aut perditionis animarum, cujus, impediendo Epiſcopos, forte ſunt cauſa, ut rei conſtituantur: ſemper memoria retinentes illud, quod de Epiſcopis in perſona Apoſtolorum dixit Chriſtus: *Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Quod bene intellexit fidelis Evangelii Interpres D. Paulus, quando de præceptis ſuis pronunciare non dubitavit: *Itaque qui hæc ſpernit, non hominem ſpernit, ſed Deum.* 1. Th. 4. v. 8.

F I N I S.

APPROBATIO.

NEmo poteſt non approbare ſcripta eorum, qui omnia ſua aſſerta ad Communes univerſalis Eccleſiæ Canones velut ad incudem formant; & ad eos revocant, quæ minus recte dicta putant. Ejuſmodi eſt ſcriptura Clariſſ. D. VAN ESPEN J. U. D. quod *Repagulum Canonicum* cenſet, & ego luce publica dignum, exiſtimo hac 23. Auguſti 1688.

BARTHOLOMÆUS PASMANI
S. T. D. & Lib. Cenſor.

DISSER-

Digitized by Google

DISSERTATIO CANONICA
AD LEGEM JULIAM
DE AMBITU, SIVE DE VETITA Officiorum Venalitate.

§. I.

Analogia inter crimen Simoniæ & crimen Ambitus.

INTER crimen Simoniæ, & crimen Ambitus ſumma intercedit analogia. Utriuſque radix eſt ambitio & avaritia; illud tendit, ut per pecuniam malaſque artes perveniatur ad honores & dignitates, muniaque Eccleſiaſtica; hoc vero, ut iis mediantibus ad honores & munia Reipublicæ pertingatur. Recte enim dixit jampridem Iſidorus De Ætymolog. vocum *lib. 5. cap. 26. Ambitus judicium eſt in eum, qui* LARGITIONE *honorem cupit*, ſive ambit.

In hoc quoque utriuſque hujus criminis analogia quædam eſt, quod ſicuti crimen Simoniæ jampridem *enormiſſimum* à Patribus dictum fuit ob mala ex illo in Eccleſiam redundantia, eadem ratione vitium Ambitus pernicioſiſſimum merito reputatum ſit, propter mala ex illo in ipſam Rempublicam profluentia. Notum quippe eſt, male cum Republica agi, cum quod meritis obtineri debet, pecunia tentatur; cumque *Virtutis præmia ambitio occupat*, ut Saluſtius ait.

§. II.

Vetuſtiſſimis Romanorum Legibus repreſſus Ambitus.

SIcut ergo nunquam non execrationi fuit Eccleſiæ Præfectis venalitas Sacrorum officiorum; ita jampridem ipſis Reipublicæ Moderatoribus, etiam gentilibus, vitium Ambitus, ſive venalitas honorum & dignitatum Reipublicæ horrori fuit, multiſque legibus repreſſum. Et quidem in Republica Romana per Tribunos Plebis lata fuit lex contra ambitum illorum, qui Magiſtratus appeterent, qua, ne cui album in veſtimentum petitionis cauſa quenquam adire liceret, cavebatur, uti refert Alexander ab Alexandro *lib. 3. Dier. genial. cap.* 17. qui addit: „Deinde Petilius Tribunus Plebis Legem tulit ad populum, qua largitiones illorum, qui *pecunia* honores mercarentur, gravi damno & pœna mulctavit: fuitque ſeveriſſima diſciplina & ſub gravi cenſura lex ſervata, qua ambitioni & cupiditati obviam ſæpe itum eſt: ita ut inter exempla relatum ſit, Q. Coponium, quod vini amphora ei, cujus ſuffragio Magiſtratum petebat, dono dederat, ambitus condemnatum pœnas luiſſe."

Sed cum quotidie hoc malum magis ſerpere videretur, Paulus Æmilius Conſul Legem tuliſſe fertur ad populum, qua, ne cui ſuffragii cauſa munus dare liceret, multiplici pœna interdixit. Poſtea quoque Lege Calphurnia bis, qui prandium ad captandos animos, aut quid muneris exhibitum foret, præter pœnas Legibus conſtitutas, etiam pecuniaria mulcta dicta fuit.

Hiſce legibus illud evincitur, quod & ipſi Ethnici Reipublicæ Moderatores vel ſolo lumine naturæ viderint, ipſaque experientia fuerint edocti, nihil hoc crimine ambitus Reipublicæ eſſe pernicioſius; illudque penitus eſſe eliminandum crediderint, ſi Rempublicam florentem & rite inſtitutam conſervare vellent. Sed hiſce aliiſque vetuſtiſſimis Romanorum legibus (quas recitat Alexander ab Alexandro loco citato) omiſſis, videndum quid Principes Chriſtiani, quorum ſanctiſſimæ Sanctiones etiamnum hodie, tum in Codice Juſtinianæo, tum Theodoſiano extant, de hoc crimine ambitus variis temporibus edixerint.

§. III.

Conſtantini M. adverſus honorum nundinationem Sanctiones.

COnſtantinum M. ambitum & venalitatem officiorum & honorum repreſſiſſe, conſtat è pluribus ejus ſanctionibus in Codice Theodoſiano ſuperſtitibus. Et quidem in *L. 1. Cod. Theod. De Honorariis codicillis* ſanxit, ſolam eam dignitatem ad evitanda onera Curialia prodeſſe, quæ *bonorum virorum ſuffragio, nulla data pecunia* impetrata eſt. Quin & addit, in plebem ſive plebeam conditionem, in ſubeundis oneribus Curialibus, redigendos, qui *data pecunia* honorarios codicillos adepti eſſent. Similiter in *L. 5. Cod. Theod. De Decurionibus*, extat ejuſdem Imperatoris Conſtitutio, qua cavetur, Decuriones Curia non liberari, ſi dignitates *ſuffragio* meruerint; id eſt, data pecunia. Suffragium enim apud Romanos dicebatur pecunia, quæ ſuffragatoribus aulicis, aut etiam ærario Principis inferebatur, vel promittebatur, honoris adipiſcendi cauſa. De hoc extat in Codice Juſtinianæo *lib.* 4. titulus *De Suffragio.*

Unde non immerito intelligitur de Conſtantino, quod in *L. 2. Cod. Theod. De Honorariis codicillis*, dixit Conſtantius Conſtantini filius, & in imperium ſucceſſor: „Ab honoribus mercandis per ſuffragia, vel qualibet ambitione quærendis certa mulcta prohibuit."

§. IV.

Quid adverſus eandem ſanciverint Conſtantini filii.

COnſtantius Conſtantini filius in citata *l. 2. Cod. Theod. De honorariis codicillis*, relata patris ſui ſanctione, addidit: „ut quicunque fugientes obſequia Curiarum, umbras & nomina affectaverint dignitatum, tricenas libras argenti inferre cogantur: manente illa præterea in latione auri, qua perpetua *lege* conſtricti ſunt." Hanc legem, quam hic firmam manere vult Conſtantius, eſſe Conſtantini, ſat indicant verba initialia & finalia hujus legis, uti notat hic Jacobus Gothofredus; qui una monet, hanc legem eſſe unam adverſus honorum & codicillorum nundinationem.

Extat & Conſtantii adverſus honorum nundinationes Conſtitutio in *l. 25. Cod. Theod. De Decurionibus*, quæ una deplorat hujuſmodi nundinationibus Curias evacuari. „Quoniam *empta* dignitatis obtentu (ait) Curias vacuefactas eſſe non dubium eſt, placuit, ut cuncti, qui ſuffragiis dignitatum inſignia conſecuti ſunt, immeriti honoris ſplendore privati, civilium munerum ſolemnitate fungantur. Eorum ſane intemeratas inconcuſſaſque Dignitates volumus permanere, qui vel judicio Provinciarum in officium Legationis electi ſunt, vel honeſtis teſtimoniis adminiculis enitentes talium Dignitatum privilegia inſigniaque meruerunt."

Rurſus in *l. 26. Cod. Theod. eod.* ſub nomine Conſtantii & Conſtantini Impp. per has mercaturas *fœdari honores* dicuntur. Et in *l. 27.* edicitur, ut per totam Africam ſolertiſſime ſervetur, ut civicis muneribus ſubjugentur, *qui indebita dignitatis inſulas fœda familiaris rei vexatione mercantur*; id eſt, fœda rei familiaris erogatione ſeu profuſione; uti in notis ad hanc legem monet Jacobus Gothofredus.

§. V.

Juliani Imperatoris contra venalitatem Officiorum ſanctiones.

JUliani Imperatoris Conſtitutio refertur in *L. 1. Cod. Theod. Si certum petatur de ſuffragiis*, ubi has honorum nundinationes vocat *fœda commenta*, cum quæ honorum *merito deferuntur*, quidam occupare merentur; id eſt, ut occupare poſſint, imperrant *fœdis commentis*: declarans quod qui pecuniam *inhoneſte & turpiter* dediſſet, & tamen dignitate haud potiretur, dati repetitionem non haberet, „ Quia (ait) leges Romanæ hujuſmodi contractus penitus ignorant, omnem repetendi eorum, quæ prodige neſarieque projecerint, copiam prohibemus. " Hujus legis meminitquoque Ammianus Marcellinus *lib.* 22. ex quo & intelligimus, quod Julianus, eo ipſo die, quo Auguſtus declaratus fuit, aliqua adverſus honorum nundinationes caverit, ipſum Julianum *l.* 20. ita loquentem ad populum introducens: „ Ut autem rerum integer ordo ſervetur, præmiaque virorum fortium maneant incorrupta, nec honores ambitio præripiat clandeſtina, id ſub reverenda Concilii veſtri facie ſtatuo, ut neque civilis quiſquam Judex, nec militiæ Rector, alio quodam præter merita ſuffragante ad potiorem veniat gradum non ſine detrimento pudoris eo, qui pro quolibet petere tentaverit, diſceſſuro.

§. VI.

Venalitas Officiorum invaluerat ſub Theodoſio M. & quæ inde mala?

OBſervatum eſt à nonnullis, quod hoc vitium ambitus plus minuſve jampridem recruduerit, inoleveritque, prout Principes Libertis, Eunuchis, Palatinis aliiſque ſuis Miniſtris magis obnoxii fuere. Atque hoc ex capite malum hoc maxime recrudoiſſe ſub Theodoſio M. indicat Zoſimus *lib.* 4. ſcribens: „ Spadonum plerique quos vellent Rectores ſubvehebant, & totius Imperii poteſtatem habebant; Principis animum quo vellent flectentes. " Deinde nonnullis interpoſitis ſubjungit: „ Cum enim temere & in indignos publica ſumeret, pluribus egere cœpit pecuniis, eaque re provinciarum adminiſtrationes venales propoſuit quibuſvis accedentibus, nulla exiſtimationis aut honeſtæ vitæ ratione babita, quin eum idoneum judicans, qui auri vel argenti plus afferret, adeoque videre erat Collectarios & Nummularios alioſque profeſſiones in foro fœdiſſimas obeuntes, Magiſtratuum inſignia ferre, majoremque pecuniæ vim babentibus provincias tradere.

Durius forſan, quam oportuit hic ſcripſit auctor gentilis Theodoſio non parum adverſus; nihilominus officia circa hæc tempora venalia fuiſſe teſtatur S. Chryſoſtomus ſcribens *Homil.* 16. ad populum Antiochenum: „ Magiſtratus non penitus ſunt animi virtutis demonſtrationes: *pecuniis* enim ſunt *venales*, & amicorum vindicantur aſſentationibus.

Idipſum innuunt ſanctiones filiorum Theodoſii, de quibus §. ſequenti.

§. VII.

Huic vitio ſe oppoſuere Honorius & Arcadius Theodoſii filii.

THeodoſii filii Honorius & Arcadius attendentes, ex hoc nundinationis uſu Rempublicam ineptiſſimis miniſtris repletam, eum abolere decreverunt. De Honorio fidem facit Conſtitutio ejuſdem in *L. penultima Cod. Si certum petatur*: „ Quiſquis Judici fœnebrem pecuniam mutuaverit, ſi in provincia fuerit verſatus, quaſi emptor legum atque provinciæ; vel ſi quis collectarius honoris pretium dederit ambienti, exilii pœna una cum ipſo Judice plectetur.

Hanc legem ex Græco ita Latinam reddit Synopſis Baſil. *Cap.* 58. Quid ſi mutuum dederit nondum Præſidi, ſed futuro Præſidi, ut pecunia accepta magiſtratum emeret? Tam ipſe, quam Præſes exilio mulctetur.

De Arcadio fidem facit *L. 1. Cod. Theod. Ad leg. Jul. de Ambitu*: „ Si quis ad illuſtrem Palatii noſtri ambierit dignitatem, atque ad eos honores aſcendere ambitione tentaverit, qui non niſi probatis nobis viris, noſtro judicio deferuntur, cujuslibet ille ſit loci, ordinis, dignitatis, amiſſis bonis, & fiſco noſtro protinus vindicatis, deportationis mulctetur exilio.

Præterea addit Arcadius: „ Neque aliud inter cœptum ambitum atque perfectum eſſe arbitretur; cum pari ſorte leges ſcelus, quam ſceleris puniant voluntatem. " Id eſt, non tantum qui honorem *ſuffragio* exambierit ſeu obtinuerit, verum etiam, qui etſi non exambierit, tamen ambivit, ſive pecuniam ſuffragatori dedit, neque tamen honore potitus eſt. Unde non de ſola voluntate interna hic agitur; ſed de voluntate, quæ jam in actum aliquouſque deducta eſt; vel, ut loquitur lex, ſi *cœptum* crimen fuerit. Neque enim unquam ſola interna voluntas, quæ nullatenus in actum exteriorem prodiit, legibus punitur, nequidem in crimine læſæ Majeſtatis, quod quidem male colligunt ex *L. Quiſquis Cod. ad L. Jul. Majeſt.*

§. VIII.

Theodoſii junioris contra venalitatem Officiorum Conſtitutio.

THeodoſius junior Arcadii in Imperium ſucceſſor, videns, quod ſolas pœnas in ambientes decernendo, non ſatis occurreretur ambitui; quia frequenter tam occulte perpetraretur, torque palliis velaretur, ut Judici ſat probari, ad pœnas decernendas, non poſſet, ſanctionem evulgavit, quæ extat in *L. fin. Cod. Ad Legem Juliam repetundarum*, ſcribens Florentino Præfecto Prætorio, quod ſanciverit ejuſmodi viros ad provincias regendas accedere, qui ad honoris inſignia *non ambitione vel pretio*, ſed probatæ vitæ amplitudinis tuæ ſolent teſtimonio promoveri.

Tum addit: „ Ita ſane ut quibus hi honores per Sedis tuæ, vel per noſtram fuerint electionem commiſſi, jurati inter geſta depromant, ſe pro adminiſtrationibus ſortiendis neque dediſſe quidpiam, neque daturos unquam poſtmodum fore, ſive per ſe, ſive per interpoſitam perſonam in fraudem legis Sacramentique, aut venditionis donationiſve titulo, aut alio velamento cujuſcunque contractus: & ob hoc (exceptis ſolis ſalariis) nihil penitus tam in adminiſtratione poſitos, quam poſt depoſitum officium, pro aliquo præſtito beneficio tempore adminiſtrationis, quam gratuito meruerunt, acceptaros. "

Poſt hæc ut efficacius ſit remedium, & illud ſubjungit: „ Et licet *neminem divini timoris* contemnendo juſjurandum arbitramus immemorem, ut ſaluti propriæ ullum commodum anteponat: tamen ut ad ſalutis timorem etiam neceſſitas periculi ſubjungatur: ſi quis auſus fuerit præbita Sacramenta negligere, non modo adverſus accipientem, ſed etiam adverſum dantem accuſandi cunctis tanquam crimen publicum, concedimus facultatem: quadrupli pœna eo qui convictus fuerit modis omnibus feriendo. "

§. IX.

De Sanctione Juſtiniani in Novella 8.

HOc vitium quantumvis tot ſeveriſſimis ſanctionibus repreſſum, rurſus recruduiſſe teſtis eſt Juſtinianus in *Novell.* 8. cui hic eſt titulus: *Ut judices ſine quoquo ſuffragio fiant*. In præfatione hujus Conſtitutionis narrat Imperator, quod dies nocteſque impenderit, ut ſubjectos ſuos omni onere liberaret. " Invenimus enim (ait) plurimam ingreſſam cauſis injuſtitiam: hanc non olim, ſed ex quibuſdam temporibus violenter acceſſiſſe: & omnes noſtros ſubjectos ad inopiam compuliſſe, ut ad noviſſimam ipſi penuriam devenire fluctuarentur, & neque conſueta & legitima tributa, & pro veritate pias functiones ſecundum publicum cenſum poſſint ſine maxima neceſſitate perſolvere. "

Recogitans igitur pius & pro quiete populi ſui ſollicitus Princeps, quomodo *uno actu* hæc omnia ad meliora reduceret, hoc „ omnino eventurum credidit, ſi Præſides gentium quicunque civiles adminiſtrationes provinciarum habent, *puris* procuremus *uti manibus*, & ab omni abſtinere acceptione, pro illis ſolis contentos, quæ à fiſco dantur. "

Sed

Sed quomodo id obtinebit? Reſpondet Juſtinianus: „ Quod non aliter fiet, niſi & ipſi cingula ſine mercede percipiant, nihil omnino dantes, nec occaſione ſuffragiorum, neque iis, qui cingula habent, neque alii omnino ulli.

Rationem hujus evidentem ſubjicit: „ An certe non omnibus manifeſtum eſt, quoniam qui aurum dat, & ita adminiſtrationem emit: non dat hoc ſolum quantum occaſione adinventum eſt ſuffragiorum, ſed & aliud extrinſecus addit amplius occaſione commodi adminiſtrationem aut dantibus aut ſpondentibus? Et ſic uno principio illicito dato plurimas neceſſe eſt manus circumire eum qui donationem facit: & hoc non de ſuo forte præbere, ſed mutuatum, & ut mutuare poſſit damnificatum & computare apud ſe, quia convenit eum tantum ex provincia percipere, quantum liberet ei quidem debitas ſortes, & uſuras & damna pro ipſo mutuo: computabit autem & in medio expenſas largiores, jam & Judici, & qui circa ipſum ſunt, convenientes & quendam etiam ſibimet recondet quæſtum in tempore ſequenti, in quo forte non adminiſtrabit.

Quibus ſignificare voluit, quod ab Alexandro Severo olim dictum refert Lampridius: „ Neceſſe eſt, ut qui emit vendat. Ego non patiar mercatores Poteſtatum, quos ſi patiar, damnare non poſſim. Erubeſco enim punire illum hominem, qui emit & vendit.

Graviſſima ex hac reciproca venditione in Rempublicam redundantia mala enumerat dein Imperator dicens: „ Adminiſtrationes nanque habentes provinciales, ad hanc acceptionem reſpicientes, multos quidem reorum dimittunt, vendentes eis delictum: plurimos autem innoxiorum condemnant, ut noxiis præſtent, & hoc non ſolum in pecuniariis cauſis agitur, ſed & in criminalibus, ubi de anima eſt periculum: fugæque fiunt ex provinciis, & confluunt huc omnes ingemiſcentes Sacerdotes; & curiales, & officiales & poſſeſſores, & populi & agricolæ, judicum furta merito & injuſtitias accuſantes: & hæc non fiunt ſola, ſed etiam civitatum ſeditiones, & publicæ turbæ plerunque pecuniæ cauſa fiunt atque ſedantur.

Utque compendio multa comprehendat, tandem concludit: „ Et omnino una quædam eſt hæc omnium occaſio malorum: & accipere ſuffragium à Judicibus, totius nequitiæ eſt principium, & terminus: Eſt quoque hoc ſacrorum eloquiorum mirabile & verum, quod avaritia omnium ſit mater malorum: maxime quando non privatorum, ſed Judicum inhæret animabus.

§. X.

Quid per ſuffragia intelligat Juſtinianus? Et de Juramento ab ipſo præſcripto.

UT intelligatur hæc novella Juſtiniani Conſtitutio, notandum, duplex olim fuiſſe *ſuffragium*, privatum ſcilicet, quod Suffragatoribus aulicis dabatur; & *publicum* ſive *Dominicum*, quemadmodum vocatur *Novella 9.* quod *imperialibus rationibus inferebatur*, uti loquitur Novella Tiberii 161. inter Novellas Juſtiniani, addens: *Et magnum reddebant pecuniarum cumulum.* Utrunque ſuffragium ſuſtulit Juſtinianus, dum vetuit quidquam exigi occaſione *ſuffragiorum*; agnoſcens quidem quæſtum non immodicum minui Imperio, ſed quod maximum incrementum perciperent ſubditi: „ Conſideravimus enim (ait) quia licet quæſtus immodicus imminuitur Imperio, attamen noſtri ſubjecti incrementum maximum percipient, ſi indemnes à Judicibus conſerventur: & imperium & *fiſcus abundabit utens ſubjectis locupletibus*: & uno hoc introducto ordine plurima rerum & innumera erit ubertas.

Ut hæc firmius ſinceriuſque ſervarentur, non tantum pœnam in contravenientes decrevit; ſed inſuper voluit, *ut is qui adminiſtrationem accepit, cum Dei memoria juret: nihil penitus nec quodlibet ſe præbere, neque occaſione ſuffragii, neque patrocinii. & neque promittere, & neque de provincia profitere dirigere, neque glorioſiſſimis Præfectis, neque aliis cingula habentibus, neque iis qui circa eos conſtituti ſunt, nec alteri cuilibet per occaſionem patrocinii; ſed ſicut ſine ſuffragio accepit adminiſtrationem, à publico percepturus annonas:* (has enim ſolas accipere eum ſinimus) *ſic eam puris cuſtodire manibus, Deo & nobis pro ea redditurus rationem.*

Van Eſpen, Pars IV.

Idem juramentum eodem ſenſu, ſed clarioribus terminis exprimitur in Novel. 9. *Juro, quod nulli penitus neque dedi, neque dabo occaſione dati mihi cinguli, neque occaſione patrocinii, neque promiſi, neque profeſſus ſum de provincia mittere, neque mittam, neque occaſione dominici ſuffragii, neque famoſiſſimis Præfectis adminiſtrationem habentibus, neque iis qui circa eos ſunt, neque alii hominum ulli; ſed ſicut ſine ſuffragio percepi cingulum, ſic etiam purum me exhibebo circa ſubjectos piiſſimorum noſtrorum dominorum, contentus iis, quæ ſtatuta ſunt mihi de Fiſco, annonis.*

§. XI.

Quid jampridem in Gallia contra Officiorum venalitatem decretum?

SÆculo XIII. Sanctum Ludovicum Regem Galliæ officia in Regno ſuo mercari vetuiſſe ſcribit in ejus vita Gaguinus *l. 7. c. 2.* hæc ſcribens: „ Per id tempus Præfectura apud Pariſios venalis habebatur, ſoliqué cives pretio illam ſibi vel liberis ſuis comparabant. “ Quid inde ſequeretur addit idem auctor: „ Unde fiebat ut inopes premerentur, opulenti omnia licenter agerent; fures nullis pœnis afficerentur. Hanc venalitatem (pergit Gaguinus) Rex prohibuit, conſtituto annuo ſtipendio ei qui Præfectus eſſet: atque ita Stephanum Boilleum juſtitia atque æquitate ſpectatum hominem Præpoſitum inſtituit: quod officium adeptus intra paucos dies ſtatum civitatis longe tranquilliorem reddidit. “

Cum autem rurſus recruduiſſet hoc vitium, Carolus V. Galliarum Rex an. 1358. prohibuit officia qualiacunque eſſent ad exercitium juſtitiæ pertinentia vendi. Idipſum ſtatuit Carolus VII. an. 1453. & Carolus VIII. an. 1468. qui & voluit, ut interceptione ſeu in adipiſcenda poſſeſſione officii judicaturæ jurent proviſi, quod nihil dederint aut promiſerint; & ſi poſtea perjuri reperirentur, privat eos officio, quod declarat eo ipſo impetrabile ut vacans. Ita refert Gulielmus Benedicti Præſes Parlamenti Tholoſani ad *Cap.* RAYNUTIUS, verbo DUAS HABENS FILIAS *num.* 56. Addit autem ibid. Benedicti: „ Et quia ex poſt multi literas Regias congedii de vendendo & emendo dicta officia obtinuerant à Rege, Ludovicus XII. ann. Domini 1498. ſui Regni principio, ordinatione ſua declaravit, per dictas literas congedii derogare non intenderat, nec intendebat, in futurum. Et ſi per importunitatem vel alias aliquis tales literas commendaret, prohibuit Cancellarios eas ſigillare. Et ſi ſurreptitie, vel alias ſigillarentur, prohibuit gentibus Curias Parlamenti tenentibus, & quibuſcunque aliis Officiariis inferioribus talibus literis obedire, licet iteratis vicibus. “

§. XII.

Quomodo à prædictis Conſtitutionibus ſenſim in Gallia receſſum?

REferunt Francorum Hiſtorici, quod licet Ludovicus XII. declaraſſet, nolle ſe derogare Conſtitutionibus ſuorum prædeceſſorum adverſus venalitatem officiorum, ipſum nihilominus ob ſingularem neceſſitatem Regni, vendidiſſe officia quædam, quæ judicandi munus annexum non habent, quod & notat Carolus Loyſeau in ſuo tractatu *De Officiis lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 88. qui & monet, hunc Regem ex venalitate officiorum, etiam non Judicaturæ, nequaquam feciſſe redditum ordinarium Fiſci; ſed duntaxat ob *præſentem* neceſſitatem officia illa gravaſſe.

Sed ſicut in Francia (ait Loyſeau ibidem *num.* 91.) „ ſima ad emungendum pecunias ſemel facta, continuo per ſucceſſum temporis creſcit, ob ſummam reverentiam & obedientiam hujus gentis erga Regem, & ſub ſpecioſo prætextu publicæ neceſſitatis, Rex Franciſcus I. ſucceſſor Ludovici XII. hanc venalitatem palam & ſine reſtrictione exercuit, atque ut proventum ordinarium & fixum inſtituit in locum ſui dominii quod alienaverat.

Et quidem ſub ipſo aut ſaltem ejus ſucceſſoribus hæc venalitas etiam ad officia *judicaturæ* extenſa eſt; quæ & ad certam taxam poſita fuerunt, initio quidem non per modum venditionis, ſicuti officia non judicaturæ, ſed *mutui* duntaxat: at nunquam reddendi, atque ita

mutui imaginarii, ſeu potius venditionis, nomine *mutui* coloratæ; quare & tandem officia judicaturæ & non judicaturæ quoad venalitatem officiorum æquata fuerunt, teſte Loyſeau *loco citato*.

Cum autem Parlamentum venalitatem officiorum probare non poſſet, non obſtante publica hac venalitate ſemper exigebat ab admittendis juramentum per Regias Ordinationes præſcriptum, quod ad verbum reſpondet formulæ juramenti præſcriptæ in *l. fin. Cod. Ad l. Jul. Repetund.*

At tandem advertens Parlamentum, nullam ſpem ſupereſſe abolendi hanc venalitatem; & una attendens, quam indignum & abominandum eſſet, non tantum per pecuniam, ſed inſuper per ſolemne & publicum perjurium ingredi Parlamentum, & officium Judicis aſſumere, anno 1597. juramentum hoc abrogavit.

Ita citatus Loyſeau, qui concludens *num.* 97. ait: „ ſic tandem ſucceſſu temporis, & gradatim hæc officiorum nundinatio & mercatus ad ſummum venit, & in eam confuſionem, quam impræſentiarum conſpicimus: imo nec tantum officia ſtabilita & neceſſaria *pretio ſummo* vendere ſatis fuit; ſed inſuper erecta ſunt plurima, & quaſi infinita officia non neceſſaria & ſuperflua, idque ut venderentur. Quanta hinc in Rempublicam mala redundaverint, quantaque ex hac officiorum nundinatione, & novorum erectione, populi oppreſſio ſecuta ſit, pluribus ibidem enarrat citatus eruditus Juris Conſultus & Galliæ Pragmaticus. Idipſum deplorat alter non minus famoſus Galliæ Pragmaticus Renatus Choppinus *lib.* 1. *De Moribus Pariſiorum tit.* 1. *num.* 39. rationem addens: „ Nam ubique, per largitionem, Magiſtratus adepti curant ſedulo, ut poteſtate gerenda, lacunam illam rei familiaris expleant, atque exinanitas, vel imminutas, emptione Dignitatis, opes reintegrent.

§. XIII.

Quid jampridem Principes noſtri contra venalitatem officiorum decreverint.

SÆculo XIII. conſuluit S. Thomam Aquinatem Aleydis Duciſſa Brabantiæ, ſi licitum foret officia ſæcularia vendere? Reſpondit autem Sanctus Doctor, quod „ talis venditio expediens omnino non videretur, cum frequenter contingat, quod magis idonei ſint pauperes, ut tale officium emere non poſſint. Quin etiam ſi tales divites ſint, tamen quia boni ſunt, officia non ambiunt, nec ad lucra inhiant: & ſic illa officia emunt ut plurimum hi qui pejores ſunt.

Huic conſilio acquievit Duciſſa; atque ejus Succeſſor Joannes Dux Brabantiæ, qui anno 1312. pro ſe & Succeſſoribus promiſit Brabantiæ Ordinibus, nullos officiarios conſtituendos, qui munus aut pecuniam daturi aut mutuaturi eſſent; & ſicuti Principes in ſuo læto introitu promittere ſolent, quod ad Magiſtratum & Conſilia & officia aſſumendi jurabunt, „ ſe pro conſulatu, ſcabinatu, Conſiliariatu, nec bona, pecuniam, munera, nec cujuſcunque generis obſequium, nec beneficium dediſſe, promiſiſſe, obtuliſſe; aut dari, promitti & offerri ſuo nomine curaſſe; inſuper nec precibus ſolicitaſſe, aut ſolicitatorem interpoſuiſſe.

Hac formula etiamnum hodie jurare debent Ordinibus Brabantiæ, juxta juratam Principis pollicitationem, qui ad Senatum Brabantiæ nominantur Senatores.

Similiter fere formula juramenti præſtandi ab omnibus ad Magiſtratus & majora officia aſſumendis, præſcripta eſt per Ordinationem Philippi II. Regis Hiſpaniæ 9. Julii 1570. cujus hic eſt tenor: „ Juro quod occaſione officii hujus, vel ad favorem, benevolentiam aut patrocinium alicujus habendum, nullam rem dederim, aut dabo, nec promiſerim mittere, aut mittam cuicunque directe vel indirecte.

§. XIV.

De recentiore Philippi IV. Ordinatione.

PHilippus IV. Rex Hiſpaniæ pro omnibus hiſce Ditionibus generaliter publicavit ſanctionem 2. Maji 1626. in qua inter alia dicit, iteratas querelas etiam Statuum quarundam provinciarum ſuper venalitate officiorum ipſum moviſſe, ulterius non differre remedium adhibere opportunum tollendo tanto malo; quod (ait) ſub alio prætextu & per parvam rimam clam ingeſtam, tam profundas radices jacere palam cœperat, ut vel ſola temporis diuturnitas, malum illud incurabile reddere videretur.

Inſuper aſſerit, ſibi compertum eſſe, quod nonnulli etiam Gubernatores, Officiarii ſive Miniſtri, & Magiſtratus, abutentes ejus licentia & conniventia conferendi certa officia, has collationes in *propriam utilitatem* vertant, primo prætextu ſecretæ recognitionis, ac dein venditionis aut elocationis annui emolumenti, officia illa venum exponentes, & plus offerenti illa addicentes.

Mandavit igitur, ne officia juſtitiæ, cujuſcunque nominis aut gradus *venalia* habeantur, cum dedecore juſtitiæ & oppreſſione ſubditorum; eorumve cauſa quocunque prætextu quidpiam recipiatur, præter conſueta jura ſigilli, etiam à quibuſcunque vaſallis, quamcunque Juriſdictionum gradum obtinentibus, ſub pœna quod eadem officia ipſo jure vacabunt, ab aliis impetrari poterunt, & pro ea vice à Rege conferentur; dantes munera & accipientes officiis privabuntur, & omni vita inhabiles erunt. Idemque cenſendum de iis officiis, quæ pendent à Magiſtratibus pagorum, civitatum & territoriorum.

§. XV.

De Juramento à Philippo IV. præſcripto.

UT ea, quæ ordinata erant contra venalitatem officiorum facilius obtinerentur, voluit Philippus IV. ut in omnibus proviſionum literis ſeu *patentibus*, ut vocant, insereretur formula juramenti prius præſtiti in hæc verba: „ Quod ipſe ut prædictum ſtatum adipiſceretur, aut ratione illius, nec pecuniam nec aliud quidpiam qualecunque demum cuiquam obtulerit, promiſerit aut dederit, nec offerri, promitti aut donari curaverit, nec cuicunque tandem, directe aut indirecte, nec alio quocunque modo, eo duntaxat excepto, quod pro literarum confectione dari conſuetum eſt. “

Inhibet, cuiquam literas proviſionis tradi priuſquam realiter hoc juramentum præſtiterit, mandans inſuper, ut præſtatio juramenti in actis annotetur, cum Proviſo literæ tradentur, aut ad exercitium ſui officii recipietur. Præcipiens Officiariis ſeu Miniſtris, quos id contingit, prædicta exequi ſine ulla omnino diſſimulatione, ſub pœna ſuæ indignationis, & alia exemplari caſtigatione. Idemque in creationibus & *continuationibus* quorumcunque Magiſtratuum obſervari vult; quibus & ſub pœna nullitatis & privationis officii, quod eo ipſo tanquam ipſo facto vacans impetrari, & à Rege pro illa vice conferri poterit, inhibetur ne ante præſtitum juramentum exercitio ſe immiſceant.

Et quamvis quoad has novas pœnas Edictum de futuris; non autem de præteritis diſponat, non tamen præterita, ob factam aliqualem diſſimulationem vult conniveri, ſed in illa inquiri, & ſecundum jus & priora Edicta puniri. Hinc concluditur, etiam Regi perſuaſum fuiſſe, & merito, neque ob Principis diſſimulationem, neque temporis diuturnitatem, vel multorum praxim, à perjurio excuſari, qui aliquo dato officium impetravit, & tamen juxta dictas formulas jurat.

§. XVI.

De Juramento nihil pro Officiis recipiendi.

QUia collatio officiorum nonnunquam ad inferiores Officiarios vel Magiſtratus ſpectat, tenentur & hi ſua ad Officia vel Magiſtratuum admiſſione hac formula jurare: „ Juro me non accepturum ſive per meipſum, ſive per alium, ullum munus aut honorariam oblationem, ſive in pecunia, ſive in bonis, pro collatione cujuſquam officii vel miniſterii mihi competere: nec permiſſurum ut ulla mibi fiat ejuſmodi promiſſio eo intuitu. “ Ex his manifeſtum eſt, quam enixa ſit Principum noſtrorum intentio, ut officia gratis, & ſine omni muneris interventione juxta juſtitiam diſtributivam conferantur; quæ & omni juramento & poſitiva ordinatione ſuppoſitis exigit, ut officia citra omnem carnalem affectum dignioribus conferantur.

§. XVII

§. XVII.

Formulæ Juramenti omne munus, etiam ab obſequio, & lingua excludunt.

SI formulæ juramenti à proviſis ad officia præſtandi hactenus relatæ inter ſe conferantur, & propius expendantur, haud difficulter deprehendetur ſurmulas illas potius verborum aliquali expreſſione, quam ſenſu eſſe inter ſe diverſas; potiuſque juxta ſenſum, & conſtituentium ac exigentium intentionem, eſſe unam eandemque formulam, omnem plane rei temporalis dationem, aut promiſſionem, vel acceptionem pro impetratione, aut collatione officii excludentem.

Et quidem omnes hæ formulæ omnem *cujuſcunque* rei temporalis dationem, promiſſionemque, vel receptionem adeo generaliter excludunt, ut evidens ſit, non tantum pecuniam aliudve temporale, quod venit nomine *muneris à manu* comprehendi; ſed & omnia, quæ per munus *à lingua*, vel ab *obſequio* intelliguntur, licet hæc in aliquibus formulis diſertius, & terminis formalioribus exprimantur; cum revera hæc etiam *munera* aliquid *temporale* contineant, cujus dationem & promiſſionem omnes hæ formulæ generaliter excludunt. Idcirco jurantes juxta prædictas formulas non minus debent eſſe immunes ab interventu triplicis iſtius muneris, ne ſint perjuri, quam proviſi de Beneficiis Eccleſiaſticis, ne ſint Simoniaci.

§. XVIII.

Similiter omnem ſpeciem venditionis, vel emptionis directæ, & indirectæ.

SImiliter omnium formularum una eſt conſonantia quoad ipſam dationem promiſſionemve. Omnes quippe omnem prorſus dationem promiſſionemque rei temporalis ad conſequendum officium directe, vel indirecte factam excludunt, quantumvis aliquæ eam pluribus verbis expreſſerint. Hinc dantes, aut promittentes collatoribus aliquod temporale non per ſe, ſed per tertiam perſonam, ad conſequendum officium, erunt perjuri, licet formula juramenti verbis expreſſis duntaxat removeat ſimpliciter & generaliter omnem dationem, aut promiſſionem directam, vel indirectam, quemadmodum omnes paſſim formulæ exprimunt.

Hinc ulterius conſequens eſt, non tantum excluſam oportere omnem dationem, aut promiſſionem factam ipſis Officiorum Collatoribus ſive ſuffragatoribus; ſed & eam, quæ eorum Miniſtris, aut amicis fit, ut horum interceſſione, ſeu patrocinio apud Collatores tandem ad Officium pertingatur: quod, formula juramenti à Juſtiniano præſcripta, his verbis expreſſit: *Neque iis qui circa eos conſtituti ſunt tribuet per occaſionem patrocinii*, quamvis evidenter ſimilis datio, ſeu promiſſio contineatur ſaltem ſub *indirecta* datione. Quid enim novit, quam hujuſmodi dationem ultimate & directe fieri, ut per eam officium obtineatur?

Notat Zypæus *lib.* 1. *de Judice cap.* 38. *num.* 5. quod ambitioſis, contra quos apud Romanos variæ leges latæ fuerunt, „ hodie accedant qui in ſpeciem religio„ nis fortunas effundunt, & aliquibus piis locis dona„ tiones faciunt, ut per eorum Præfectos ſuffragia „ conſequantur, quæ apud alios emere non liceat." Quin & hos perjurus eſſe, ſi ad præſcriptum dictarum formularum jurent, neſcio quis dubitare queat: cum ad oculum pateat, ſi non directam, ut minus ſaltem indirectam dationem, ſeu promiſſionem ad conſequendum officium hic interveniſſe: & niſi ipſis jurantibus fumus ambitionis mentis oculos inficeret, nihil ipſis certius & evidentius appareret, quam ſe non poſſe, ſalva veritate jurare, ſe nihil pro aſſequendo officio, directe, aut indirecte dediſſe, vel promiſiſſe.

Omnis igitur qualiſcunque rei temporalis datio, vel promiſſio quovis modo, ſive directe, ſive indirecte facta ad aſſequendum officium penitus abeſſe debet, ut quis ex præſcripto dictarum formularum jurans à perjurio ſit immunis; non ſecus atque abeſſe debet in conſecutione Beneficii Eccleſiaſtici, ut à Simonia in totum eximatur.

§. XIX.

Pallia quibus venalitas Officiorum, & falſa Juramenta teguntur.

QUemadmodum vitium Simoniæ jampridem multis palliis obtectum fuiſſe ſcitur, juxta illud Synodi Conſtantinopolitanæ ſub S. Gennadio Patriarcha: Multi ſophiſtica calliditate Chriſti præceptum: *Gratis accepiſtis, gratis date*, illudunt, " ita quoque ambitio humana technas & palliamenta plurima adinvenit, ſive potius finxit, quibus pernicioſum ambitum tegat, quin & perjuria tegat & excuſet; ut ſimul & honores ac dignitates, ad quæ ambitio eos ſtimulat, poſſidere, & una remorſum conſcientiæ ſuffocare queant.

Verum ſicuti una Chriſti ſententia ſine humanæ inventionis gloſſematibus accepta, *Gratis accepiſtis, gratis date*, ſufficit univerſis Simoniacorum palliis detegendis; ita quoque ipſe naturalis & obvius ſenſus formularum, quibus juramentum proponitur, omnes ambitioſorum hominum, qui mediantibus muneribus officia & honores mercantur; & avarorum, qui collatione illorum commoda temporalia ſibi aucupantur, technas & reſtrictiones omnes abſcindit, & excludit.

Cum enim verba formularum, necnon ipſa Regia & Principum Edicta, quibus hæ formulæ præſcribuntur, evidenter oſtendant, ipſaque verba in obvio & communi ſenſu accepta ſignificent, omnem plane dationem, & promiſſionem munerum directam, & indirectam pro aſſequendis officiis debere abeſſe, nihil quoque acceptum eſſe pro eorundem collatione; nihil hic ad excuſanda perjuria facere poſſunt reſtrictiones mentales, ſeu verius artificioſa mendacia, quibus contra obvium & naturalem verborum ſenſum, & exigentium enixam voluntatem ipſa juramenta reſtringuntur per aliqua in mente retenta, puta, *non dedi*, vel *non accepi*; ſcilicet ſubintelligendo, *non publice*, vel *non ultra ſolitum*, aut, *non accepi, ut indignis conferrem*. Notum quippe eſt illud ex S. Iſidoro apud Gratianum *Can.* QUACUNQUE *cauſ.* 22. *q.* 5. „ Quacunque arte verborum quiſquis juret, Deus tamen, qui " conſcientiæ teſtis eſt, ita hoc accipit, ſicut iſte, cui " juratur, intelligit. Dupliciter autem reus fit, quia " & Dei nomen in vanum aſſumit, & proximum " dolo capit." Et breviter S. Auguſt. *Epiſt.* 224. alias 125. „ Perjuri ſunt, qui ſervatis verbis, expecta" tionem eorum, quibus juratum eſt, deceperunt. "

Pluribus hunc reſtrictionum fucum ſolidiſſime detexerunt, ejuſque inanitatem oſtenderunt tres ſuperiores hujus Academiæ Facultates, Theologica, Canonica & Civilis, in reſolutione data ann. 1634. ſuper dubio propoſito à Parochis hujus oppidi: „ Utrum liceat ambire Magiſtratum, aut officium, ſolicitando ſuffragia Col" latorum, promiſſis ſympoſiis, pecuniis, muneribus " per ſe, vel per ſuos? Rurſus, utrum liceat munera, " ſympoſia, pecunias aut ſimile quidquam accipere, " per ſe vel ſuos, aut ſinere, ut promittantur ſibi in " eum finem, ut ad officium quodcunque ſuæ Colla" tionis aliquem quis ſuo ſuffragio promoveat; & ſi" mul tamen liceat iſta juramenta reſpective præſtare. "

Oſtenditur in hac reſolutione, „ omnem juriſjurandi fidem ex hominibus exterminari, ſi hic liceat com" mentitio verborum fuco Principis & Reipublicæ ex" ſpectationem fallere; ubi ſcilicet & Princeps legiti" mus jurare veritatem jubet, & legitime jubet, & " tota Reſpublica, id quod jubet, probat, & quo " ſenſu jubeat, verba clamant, ut vel tardiſſimis no" tum; & res graviſſima eſt, & Reipublicæ omni" no neceſſaria, & neminem ad jurandi neceſſitatem " adigit, niſi propriæ ambitionis æſtus, qui ad ho" nores per ambitus corruptelas anhelat & properat. " Adhæc ſingulares reſtrictionum ſtrophas hic adhiberi conſuetas, & ſupra expreſſas funditus enervant, probantque eas omnes, & verbis juramenti, & intentioni Principis, & Reipublicæ evidenter contrariari.

Ad detegendam fraudem his juramentis fieri ſolitam ſubſervit quoque Conſultatio à Statu Brabantiæ facta Archiduci Leopoldo de venalitate officiorum, quæ ſupplet locum *deciſionis* 150. Stokmanni, in qua evincitur fruſtra ad palliandum perjurium velamentum *credita pecunia adhiberi*. „ Juramentum quod non tantum ſuæ

„ Maje-

„ Majeſtati (ſunt) ſed Ordinibus Provinciæ ex præſcripto *lati introitus*, à novis Conſiliariis præſtandum eſt, ſtrictiſſima formula conceptum, non tantum apertam donationem excludit, ſed diſerte continet, nullum officii, ſeu ſervitii genus, ad obtinendum id munus, ab eo, qui ad Concilium aſſumitur, præſtitum fuiſſe; quod ſane juramentum ſine fraude præſtare nequirent, pecuniæ *mutuæ* ad tempus creditores, fortem ſine eo quod intereſt recepturi.

§. XX.

Incommoda ex venalitate Officiorum in Rempublicam redundantia.

MErito juſtiſque de cauſis, Principes & Rempublicam ſtrictiſſime omnique rigore venalitatem officiorum præſertim judicaturæ, & Magiſtratuum interdixiſſe; formulaſque juramenti propoſuiſſe, ut ſubditos ab hac venalitate deterrerent, apparebit, ſi multiplicia ac graviſſima mala in Rempublicam ex hac venalitate redundantia expendantur.

Dicebant ſæculo proxime elapſo Patres Concilii Bituricenſis: „ Ubi hæreſis Simonis in Eccleſia invaluit, probis atque eruditis viris aditus ad Beneficia præcluſus eſt, indeque omnis prope Eccleſiaſtica diſciplina collapſa eſt. “ Nonne idipſum de vitio ambitus, ſive venalitate officiorum dici poteſt; quod ubi hæc in Republ. invaluit, probis atque eruditis ad officia, & honores Reipublicæ aditus præcluſus ſit? Nonne „ fiet hac ratione, ut ſpretis melioribus prævaleant ditiores; quorum ingenia, & in commercia hæc proniora ſunt, & pravis artibus exercendis magis idonea: cum è contrario modeſtia, & honorum fuga ſoror eſſe ſoleat bonarum mentium, “ uti loquitur Senatus Brabantiæ in citata Conſultatione Archiduci Leopoldo facta.

Adhæc, „ nemo etiam exiſtimabit virtuti, aut eruditioni amplius ſupereſſe locum (pergit Senatus Brabantiæ in ſua Conſultatione) cum conſpiciet id, quod bonis artibus fieri debebat, peragi pecunia, & accedi ad honorum inſignia, non probatæ vitæ teſtimonio, ſed ambitione & pretio. “ An non plus congregandis pecuniis, quam comparandis virtutibus, & ſcientia intenti & ſoliciti erunt, qui ad officia & honores Reipublicæ pervenire deſiderant?

Quin & „ verendum erit, ne invaleſcente ambitu (ait Senatus Brabantiæ) venalia fiant & ipſa judicia, & hoc novo concuſſionis genere ſpolietur Provinciæ, ac *nummarium tribunal*, de quo olim querebatur Seneca, *audita utrinque ſolicitatione, alteri licitantium addicatur*; nam animadverſum eſt eos, qui per largitionem Magiſtratus adepti ſunt, dare protinus operam, ut ita poteſtatem gerant, ut illam lacunam rei familiaris explere poſſint. “

Quot non hinc ad lucrum captandum lites nutriuntur & extrahuntur; necnon exceſſiva jura dutius, quam oporteret, à litigantibus exigi contingit: quot hinc caſus pro amico, quos nunquam in Judice licitos arbitramur?

Hæc aliaque mala, quæ ex venalitate officiorum evenire ſunt nata, evincunt, quam merito jampridem Reipublicæ Moderatores fuerint ſoliciti, ut hanc eliminarent; vereque dictum à Juſtiniano: *Accipere ſuffragium à Judicibus totius nequitiæ principium eſt & terminus.*

DISSER-

DISSERTATIO CANONICA

DE PRISTINIS
ALTARIUM ET ECCLESIARUM
Incorporationibus & Donationibus,

NEC NON

VARIA EARUM SPECIE ET EFFECTU,

Notanter circa acquiſitionem Decimarum Novalium, item de Jure ad temporalia, quod Preſbyteris ſive Vicariis perpetuis illarum Eccleſiarum competit, & denique quis titulus præſcribendi ex illis Donationibus reſultet.

OCCASIO HUJUS DISSERTATIONIS.

ANNO 1129. Burchardus Epiſcopus Cameracenſis dedit Monaſterio Cortembergenſi Ordinis S. Benedicti duo Altaria de Hombeeck & de Leeſt ad uſum Monialium ibidem Domino ſervientium ſub hoc tenore: *In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis; Burchardus Divina miſeratione Cameracenſium Epiſcopus, tam futuris, quàm præſentibus in perpetuum Poſtulatione Cortembergenſis Eccleſiæ, Abbatiſſæ & ejuſdem loci Congregationis ſibi commiſſæ, imo etiam nos Paſtoralitatis cura ad bene poſtulata cogente, præfatæ Eccleſiæ duo Altaria de Hombeeck ſcilicet, & Leeſt ad uſus inibi Deo ſervientium libera, & abſque perſona concedimus, ita tamen, ut de reddito Epiſcopali nobis, aut Miniſtris noſtris Abbatiſſa quotannis reſpondeat, & Presbyter ibi cantaturus de manu noſtra curam accipiat, & Capitula Archidiaconi & Decani cuſtodiat; ut igitur hoc firmum & inconvulſum permaneat, ſub imaginis noſtræ impreſſione ſignavimus, & authenticarum perſonarum noſtrarum teſtimonio corroboravimus F. Anſelli eorundem Altarium Archidiaconi, F. Erheboldi Præpoſiti, & Archidiaconi, Joannis Archidiaconi, Gerardi Archidiaconi, Celardi Decani, Roberti Cantoris, F. Eſbumenſii Abbatis Gisleberti, F. Baldnini Decani, Rotberti Decani, Riberti Subdecani. Actum anno Incarnati Verbi milleſimo centeſimo vigeſimo nono, Indictione ſeptima, Prælatus vero mei Burchardi anno XIII. Et erat infra ſcriptum: Ego Vvenegaldus Cancellarius ſcripſi & recognovi, & pendebat ſigillum Epiſcopi Cameracenſis in Cera impreſſum.*

Vigore hujus donationis dictum Monaſterium Cortembergenſe ſibi appropriavit ad uſum Monialium inibi Domino ſervientium omnes proventus dictorum Altarium ſive Eccleſiarum, qui tunc temporis dictis Altaribus, ſeu Eccleſiis competebant, relicta tamen in ſuſtentationem Presbyterorum, qui curam ſpiritualem Eccleſiarum donatarum ſuſtinerent, certa Decimarum portione.

Hanc portionem retinuit Paſtor in Leeſt uſque ad annum circiter 1637. quando ipſi dari cœpit competentia in certa ſumma pecuniæ, quæ ſenſim aucta fuit, quoadusque anno 1650. auctoritate Epiſcopi Mechlinienſis tanquam Ordinarii, taxata fuit ad 400. florenos annuos ultra accidentia & domum Paſtoralem.

Ab eo vero tempore, quo competentia in certa pecuniæ ſumma in vicem portionis Decimarum Presbytero, ſive Vicario perpetuo Eccleſiæ Parochialis de Leeſt à prædicto Monaſterio perſolvi cœpit, Monaſterium collegit omnes veteres Decimas, quæ tempore donationis ſive incorporationis per Burchardum factæ Eccleſiæ, ſeu Altari de Leeſt competierunt: & Novales per diverſa tempora excretas, ſoluta Vicario competentia per Ordinarium taxata.

Verum modernus Vicarius perpetuus, ſive Curatus de Leeſt prætendere cœpit ſibi ultra prædictam competentiam competere jus ad Decimas novales, ut minus quæ in terris ad culturam noviter redactis excreſcerent, & è quibus Monaſterium nunquam Decimas percepiſſet.

In conſequentiam hujus ſuæ prætenſionis anno 1707. aliquot manipulos avenæ propria auctoritate tanquam Decimas novales ex quadam terra, quæ ſupponebatur à tempore immemoriali non fuiſſe reducta ad culturam, levavit & ſibi aſſeruit.

Monaſterium Cortembergenſe credens, ſe per hanc à Vicario factam Decimarum levationem eſſe turbatum in quaſi poſſeſſione juris univerſi levandi Decimas novales per univerſam Parochiam de Leeſt excreſcentes, petiit in Parlamento Regio Mechlinienſi literas protectionis Regiæ, vulgo *manutenentiæ*, qua mediante, authoritate Regia manuteneretur in pacifica quaſi poſſeſſione prædicti juris univerſi levandi omnes indifferenter Decimas etiam novales, in quacunque parte Parochiæ de Leeſt excreſcentes, adverſus prædictam Vicarii perpetui, ſeu Paſtoris turbationem.

Super hoc caſu ab utraque parte conſultus reſpondi non eſſe fundatum Vicarium perpetuum, ſeu Paſtorem de Leeſt, in jure ad Decimas novales etiam de novo excreſcentes, ſed eum debere eſſe contentum competentia in re certa per Ordinarium taxata & aſſignata, niſi crederet ob mutatum forſan monetæ valorem, vel auctum annonæ pretium, vel numerum Parochianorum, aliave de cauſa competentiam illam modo eſſe inſufficientem, quo caſu poſſet juxta praxim in Belgio uſitatam petere ſupplementum competentiæ judicio Ordinarii taxandum, quod à Monaſterio Cortembergenſi non recuſandum exiſtimabam.

Verum Monaſterium Cortembergenſe eſſe fundatum in petitione manutenentiæ adverſus prædictam levationem Decimarum novalium via facti per ipſum attentatam.

Nihilominus dictus Vicarius perpetuus, ſive Paſtor literis manutenentiæ à Monaſterio in Parlamen-

men-

amento Mechlinienſi obtentis ſe oppoſuit, prætendens ſe jure ſuo Decimas illas novales levaſſe, neque quaſi poſſeſſionem juris univerſi levandi Decimas per Monaſterium Cortembergenſe prætenſam ad has Decimas novales de novo excretas ſeſe extendere, eaſque ſibi de jure communi ultra competentiam debere eſſe ſalvas.

Cauſa hæc longius, quam credebatur, extracta fuit, multaque hinc inde pro aſſerendo jure partium adducta fuere, multumque agitatum quid juris per incorporationem Eccleſiarum Parochialium Monaſteriis, vel Capitulis ad Decimas, præſertim novales cenſeatur acquiſitum; & quid juris Presbyteris, ſeu Vicariis Eccleſiarum incorporatarum ad proventus earum ſupereſſet.

Et ut Patroni ipſius Vicarii perpetui, ſeu Paſtoris in Leeſt firmarent jus ipſius ad Decimas novales ultra competentiam, idipſum adſtruebant quibuſdam ex tractatu, quem de Jure Parochorum ad Decimas, à ſexdecim circiter annis evulgaveram, ſed præter mentem meam.

Ne forſan tamen expreſſio aliqua minus clara dubium relinquat, quid ſentiam in hac quæſtione hac præſenti Diſſertatione ex profeſſo, quid circa hanc quæſtionem, & caſum ſentiam, magis dilucide, & ex profeſſo exponendum cenſui.

CAPUT PRIMUM.

De Clauſulis quibuſdam, quæ Conceſſionibus Eccleſiarum, & Altarium inſeri conſueverunt.

§. I.

De Clauſula; Concedimus liberè, & abſque perſona.

UT genuinus ſenſus dictorum verborum, quæ in variis vetuſtis Eccleſiarum, & Altarium Conceſſionibus, & Incorporationibus occurrunt, habeatur, prænotandum cum Petro de Marca Archiepiſcopo Pariſienſi in notis ad *Canonem VII.* Concilii Claromontani ſub Urbano II. Quod „ poſt Caroli Martelli Ducis Francorum tempora, qui primus bona Eccleſiaſtica militibus ſuis utenda permiſit, Pippinus, Carolus, Ludovicus, & reliqui Gallorum Reges licet pietate inſignes, Edictis ſuis & Epiſcoporum connivenția precariam poſſeſſionem Laicis hominibus confirmarunt. Tunc non ſolum Fundi, & Villæ, ſed etiam *Eccleſiæ ipſæ* in Beneficium illis conceſſæ ſunt. Eccleſiarum nomine oblationes, Decimæ, aliique redditus data, & conceſſa intelligebantur, ut patet ex veteribus Actis. Tunc Eccleſiæ eo jure poſſeſſæ ſunt, quo cetera Beneficia ſive Feuda, adeo ut tandem in hæredes quoque tranſierint, & expoſitæ ſint hominum commercio.

Porro poſt tempora Caroli Magni, ejuſque Succeſſorum circa Sæculum undecimum cœperunt Pontifices Romani, & Epiſcopi Decimas, & Eccleſias à Laicis repetere, eoſque etiam per Cenſuras Eccleſiaſticas ad reſtitutionem urgere.

Plures Laici tum Pontificum, tum Epiſcoporum, aliorumque monitis, & minis permoti & territi, alii mordente conſcientia ſtimulati, Eccleſias & Decimas à ſe dimittere, & reſtituere reſolverunt.

At eas potius Monaſteriis, & Canonicis tum temporis in communi viventibus, quam Epiſcopis & Eccleſiis Parochialibus, quibus quaſi jure debebantur, dare maluerunt, uti loco citato notat De Marca, & latius oſtendimus in Jure Eccleſiaſt. *par.* 2. *tit.* 32. *cap.* 6.

„ Ceterum collatæ in Monaſteria donationes Eccleſiarum minus gratæ erant Epiſcopis, qui bona ſua in alios transferri iniquum eſſe ducebant. Unde & legimus in variis illius ætatis Synodis & Romanorum Pontificum Decretis prohibitum eſſe, *ne ullus Laicus Decimas ſuas, aut Eccleſiam, aut quidquid Eccleſiaſtici juris eſt, ſine conſenſu Epiſcopi, aut Romani conceſſione Pontificis, Monaſteriis aut Canonicis offerre præſumat,* " ut verbis utar Synodi Melfitanæ ſub Urbano II. anno 1090. quæ antiqua interdicta renovavit.

Idipſum renovatum fuit in pluribus poſterioribus Conciliis, ac ſignanter in Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. cujus Decretum extat in *cap.* 3. *de Privilegiis*.

Ex neceſſitate autem conſenſus præſtandi, nonnulli Epiſcopi occaſionem lucri captantes conſenſum illum facile dederunt, modo eis ſumma pecuniæ aliqua penderetur, veluti reſarciendi damni colore, quod ex hac Eccleſiarum & Decimarum devolutione ad Monaſteria Monachorum & Collegia Canonicorum pati videbantur. Quin & ipſi Epiſcopi hac lucri aviditate, & Monachorum, aliorumve ſolicitatione, & importunitate permoti, etiam Eccleſias & Decimas ſub ſe conſtitutas Monachis & Canonicis concedebant, ſeu mediante ſumma pecuniæ vendebant.

Verum hæc Altarium, vel Eccleſiarum venalitas tanquam Sacrilega & Simoniaca mercimonia reprobabatur; unde videmus quod ſub idem tempus ſcriberet Dienſi Epiſcopo Legato ſuo Gregorius VII. *lib.* 4. *Epiſt.* 7: *interdiceret illud commune malum pæne totius terræ, quod Altaria venduntur.*

Epiſcopi ut hanc Simoniacam labem, eamque manifeſtam & odioſam Altarium, & Eccleſiarum venalitatem tegerent, & tamen lucrum ex Eccleſiarum conceſſione obvenire ſolitum non omnino amitterent, velamen, quo hæc venalitas tegeretur, excogitarunt, ut ſcilicet, in ipſa conceſſione, ſive incorporatione Eccleſiarum nulla quidem pecunia numeraretur, aut determinata ſumma danda addiceretur, ſed ut cenſus aliquis per temporum intervalla pendendus, Eccleſiis donatis imponeretur.

Epiſcopi igitur, dum concedebant, ſive incorporabant Monachorum Monaſteriis, aut Canonicorum Capitulis Eccleſias, ſeu Altaria, unum Clericum nominabant (vel ſubinde, ut per ipſos Monachos, vel Canonicos nominaretur indulgebant,) qui Clericus perſona dicebatur Eccleſiæ, vel Altaris incorporati; & in cujus capite hæc Eccleſia, ſive Altare conſtitutum cenſebatur.

Ab hac enim *Perſona* dependebat jus Monaſterii, aut Capituli, quod ex hac conceſſione prætendere poterat. Perſona enim decedente, Eccleſia ſive Altare rurſus ad Epiſcopum redibat, atque cogebantur illi, quibus Eccleſia fuerat conceſſa, rurſus eam ab Epiſcopo, ſoluto ſtatuto cenſu, redimere, dicebaturque hujus Cenſus ſolutio, *Altarium Redemptio.*

Inductum id fuit exemplo Feudorum, pro quibus Monaſteria, aliave Corpora Eccleſiaſtica *perſonam* deſignant, qua decedente feodum quaſi ad Dominum directum reverſum ab ipſis quaſi redimi debet ſoluto, ut vocant, Jure *Relivii*.

Interdum autem ipſi Vicarii, ſeu Presbyteri Eccleſiis incorporatis pro agenda cura animarum præpoſiti *perſonam* repræſentabant, ut conſequenter toties, ſoluta pecunia, Altare redimendum eſſet, quoties Vicarius mutabatur.

Exemplum ſimilis redemptionis occurrit in Diplomate Radbodi Epiſcopi Tornacenſis apud Myræum in donat. Belgicis *cap.* 81. quo donat Canonicis Inſulenſibus Altare *De Vverny*, ea adjecta conditione, ut ejuſdem Altaris perſona „ Epiſcopo ſeu Vicario decem ſolidos ſolvat, perſona vero morte ſeu quacunque occaſione à perſonatu illo decedente alia ſubrogetur perſona, quæ in ſua reſtitutione decem ſimiliter ſolidos ſolvat. "

De his Altarium *redemptionibus* mentio fit in Concilio Claromontano ſub Urbano II. anno 1094.

Conqueritur enim Concilium, „ quia quidam Simoniacæ pravitatis uſus in Galliarum partibus jam diutius inolevit, ut Eccleſiæ, vel Decimæ (quæ vulgari vocabulo apud eos *Altaria* nuncupantur) Monaſteriis datæ, ſæpius ab Epiſcopis ſub palliata avaritia vendantur, mortuis nimirum, ſeu mutatis *Clericis*, quos *Perſonas* vocant.

Deinde ſubjungit Concilium: „ Nos auctore Deo venalitatem omnem, tam ex rebus, quàm ex Miniſteriis Eccleſiaſticis propellentes, hoc ulterius fieri *auctoritate Apoſtolica prohibemus.* "

Certum eſt hoc Canone agi de hac *Altarium redem-*

Google

demptione, eamque ut Simoniacam pravitatem improbari.

Canoni enim præmittitur: *Quæſitum eſt de Epiſcopis, qui Altaria Monaſteriis data frequenter* RSUIMT *compellebant pecunia.*

Hoc Decretum inſuper legitur in duobus aliis Conciliis ſub eodem Pontifice Urbano II. celebratis, nempe Nemauſienſi; & altero habito *Alvernia*, è quo refertur à Gratiano *cauſ.* 1. *qu.* 3. *Can.* 4. ſub hoc titulo: *Item ex Concilio Urbani Papa habito Alvernia.*

Summarium Canoni à Gratiano præfixum probat quoque hanc Altarium redemptionem, una cum Præbendarum emptione eſſe reprobatam: *Nec Altaria* (ait) *nec Præbendas Epiſcopis vendere licet.*

Meminit & horum redemptionum Altarium Gofridus Abbas Vindocinenſis *Lib.* 3. *Epiſt.* 12. eas ab Urbano II. in Concilio Alvernenſi, ut Simoniacas damnatas aſſerens. „ Redemptiones Eccleſiarum, quæ vulgari hoc vocabulo *Altaria* nuncupantur, Beatus Vir „ (Urbanus II.) Simoniacam pravitatem vocavit, & „ Apoſtolica auctoritate damnavit.

His Pontificum & Conciliorum Decretis permoti Epiſcopi Altaris, ſive Eccleſias ſine onere redemptionis, ſive libera à perſona concedere cœperunt, ut ita omnem Simoniacæ pravitatis ſpeciem evitarent.

Itaque Burchardus Cameracenſis Epiſcopus his ſimiliter Decretis obſequens, & omnem evitare Simoniacæ pravitatis ſpeciem volens, Eccleſias ſive Altaria de Hombeeck, & Leeſt Monaſterio Cortembergenſi *libera & abſque perſona conceſſit*: id eſt, ſine onere redemptionis, ſive abſque obligatione cenſum aliquem ſolvendi pro redemptione Altaris in ipſa Presbyterorum, vel Perſonarum, aut Vicariorum mutatione, non abſimili pene modo, quo feudum liberum ab onere Relivii in Vaſſallorum, aut Perſonarum mutatione datur.

Similium Conceſſionum Eccleſiarum & Altarium, notanter per Epiſcopos noſtrates, & Galliarum poſt edita præcitata Decreta plurimæ leguntur, atque inter alias in manus meas incidit Charta, qua Rogerius Cameracenſis Epiſcopus conceſſit anno 1180. Eccleſiæ Sancti Auberti duo Altaria De Willebroeck & Wimmede, idque ſub expreſſa quoque clauſula: *ſine Perſona.*

Quo & legimus, quod circa annum 1117. prædictus Burchardus Cameracenſium Epiſcopus de novo confirmaverit conceſſionem Altaris De Uccle cum appenditiis ſuis, quam ejus Prædeceſſor Odo Epiſcopus fecerat ad uſum Monialium Monaſterii De Foreſta extra mœnia Civitatis Bruxellenſis, idem Monaſterium liberando ab onere perſonæ, quod dictus Ordo in conceſſione Altaris eidem Monaſterio impoſuerat, in verbis: *Liberam à perſona, liberam quoque à noſtris, & Archidiaconis, ſeu reliquorum noſtrorum Miniſtrorum obſoniis, & omni exactione uſibus ipſarum* (Monialium) *concedentes manumittimus.*

§. II.

De Clauſula: *Ita tamen, ut de reddita Epiſcopali nobis, aut Miniſtris Abbatiſſæ quotannis reſpondeat.*

IN pleriſque Eccleſiarum incorporationibus, ſeu donationibus inſerta legitur *Clauſula*, ſalvo jure, ſeu cenſu Epiſcopis ſolvi ſolito, quæ Clauſula nequaquam jura redemptionis ſpectabat, ſed alia jura Epiſcopalia, puta Cathedratica, Synodica & ſimilia, uti pluribus oſtendit Stephanus Baluzius in Appendice ad *cap.* 31. *lib.* 6. Petri De Marca De Concordia Sacerdotii & Imperii, ibidem exhibens Epiſtolam Paſchalis II. qua declarat dictus Pontifex prædictam Clauſulam de his duntaxat Juribus intelligi, non autem de Jure redemptionum, redarguitque Epiſcopus, qui ſub velamine hujus Clauſulæ, & Jurium conabantur Jura redemptionum contra Decreta Urbani II. in Alvernenſi Concilio edita juſtificare.

Refert ibidem quoque Baluzius Epiſtolam Gaufridi Epiſcopi Carnotenſis Andegavenſis Eccleſiæ Archidiacono & Decano inſcriptam, qua ipſis ſcribit " quod „ à SS. Patribus inhibitum eſt, & à Romanæ Sedis „ Pontificibus ſolemniter ſub Anathemate condemnatum, nobis aut vobis retractare non licet, nec à quo- quam minore debet reſcindi. Quapropter eam pravam, & antiquam conſuetudinem de relevandis poſt deceſſum alicujus *Perſona* Eccleſiis, à Beatæ memoriæ Papa Urbano, & ejus ſucceſſore Domino Paſchali dudum prorſus abolitam & damnatam innovare, vel reſtituere, vel ejus aliquam adinvenire compoſitionem plane Simoniacum eſt, & hæreſeos ab omnibus improbandæ notam incurrit; unde veſtræ fraternitati Apoſtolica Auctoritate, & noſtra per præſentia ſcripta mandando præcipimus, quatenus abominabilem illam, & ignominioſam conſuetudinem de annuo cenſu apud Legionem à fratribus noſtris Monachis Beati Albini exigendi prorſus omittatis. "

Cum autem Gaufridus ſe referat ad Decreta Paſchalis, recte obſervavit allegatus Baluzius cenſum annuum, de quo in Epiſtola Paſchalis, nequaquam intelligi de cenſu annuo, quem in mutatione perſonæ exigebant Epiſcopi per Decreta Pontificum, & Synodorum damnatum; ſed de cenſu annuo Epiſcoporum, & Archidiaconorum, quem Synodicum, vel Cathedraticum appellabant.

Quem cenſum etiam Epiſcopis reſervavit Synodus Claromontana, & Alvernenſis ſub Urbano II. apud Grat. *cauſ.* 1. *qu.* 3. *Can.* QUÆSITUM, his verbis: *Salvo utique Epiſcoporum cenſu annuo, quem ex eiſdem Altaribus habere ſoliti ſunt.*

Neque ad alia jura referenda ſupra relata Clauſula Diplomati Burchardi Cameracenſis Epiſcopi inſita: *Ita tamen, ut de reddita Epiſcopali nobis, aut Miniſtris Abbatiſſa quotannis reſpondeat.* Ut proinde pateat Burchardum in donandis, ſeu incorporandis Eccleſiis ſe voluiſſe per omnia conformare ſupra relatis Pontificum & Synodorum Decretis contra Altarium venalitatem ſub pallio redemptionis Perſonarum contectam.

§. III.

De Clauſula in Conceſſione Burchardi his verbis expreſſa: *Et Presbyter ubi conſtitutum de manu noſtra curam accipiat.*

NEquaquam obſcurum eſt, & hanc Clauſulam rurſus reſpicere Canonem Claromontanum apud Gratianum *cauſ.* 15. *quæſt.* 2. *Can.* 6. quo ſtatuitur: *Ne Monachi in Parochialibus Eccleſiis, quas tenent, abſque Epiſcoporum Conſilio Presbyteros collocent; ſed Epiſcopi Parochiæ curam cum Abbatum conſenſu Sacerdoti committat, ut hujuſmodi Sacerdotes de populi quidem cura Epiſcopis rationem reddant: Abbati vero pro rebus temporalibus ad Monaſterium pertinentibus debitam ſubjectionem exhibeant.*

Nec enim hic Canon aliud vult, quam ut Monachi, eorumve Abbates in Eccleſiis Parochialibus, quas habent, Presbyteros collocent, ſive uti hodie loquuntur, præſentent ſive nominent, qui curam populi, ſive animarum ab Epiſcopo accipiant.

Hunc Canonis ſenſum clarius expreſſit ipſemet Urbanus II. hujus Canonis Auctor, & Conditor, in Epiſtola ad Hugonem Abbatem Cluniacenſem ſcribens: " liceat quoque vobis, ſeu Fratribus, in Ec- " cleſiis veſtris Presbyteros *eligere*, ita tamen, *ut ab* " *Epiſcopis vel Epiſcoporum Vicariis animarum cu-* " *ram abſque venalitate ſuſcipiant.* "

Quæ clauſula iiſdem verbis reperitur in Epiſtola Paſchalis II. immediati ſucceſſoris Urbani ad eundem Abbatem. Utraque legitur in Bibliotheca Cluniacenſi *pag.* 52. *& ſeqq.*

Et paucis annis ante hanc factam à Burchardo Epiſcopo Cameracenſi conceſſionem, anno ſcilicet 1111. Lambertus Epiſcopus Atrebatenſis, qui Concilio Claromontano interfuerat, Canonicis Eccleſiæ Sancti Petri Inſulenſis concedens Altare de Moncellis hanc cautionem prædictum Canonem explanantem adjecit: " ut Eccleſia B. Petri per *Vos* (ſcilicet *Canonicos*) Presbyterum idoneum Epiſcopo Atrebatenſi præſentet, " qui ei obedientiam promittat, & de vitæ ſuæ honeſtate, ſicut Canonicum eſt, promiſſionem faciat, " ac deinde curam in populo de Moncellis gerendam " gratis ſuſcipiat. " Apud Ferreolum Locrium in Chronico Belgico *pag.* 260.

Recte proinde obſervatum eſt, huic Claromontano Canoni adſcribendam originem Juriſpatronatus, ſive præſentationis, vigore cujus Abbates, Abbatiſſæ, & Ca-

Digitized by Google

Capitula Canonicorum præſentant Presbyteros ad vacantes Eccleſias Parochiales ipſis Epiſcopis, & ab ipſis inſtituendos, & ad curam ſpiritualem populi, ſi idonei reperti fuerint, admittendos.

Eundem eſſe ſenſum clauſulæ in hac Burchardi conceſſione expreſſæ, contextus verborum ſatis oſtendit.

Supponit enim clauſula, Presbyterum pro regimine Eccleſiarum eſſe *conſtitutum*, ac tunc demum debere de *manu* Epiſcopi Cameracenſis *curam accipere*.

Porro hæc Presbyteri conſtitutio ſive deſignatio ad neminem referri poteſt, niſi ad Monaſterium Cortembergenſe ſive ejus Abbatiſſam, cui ipſa Eccleſia conceſſa erat.

Quapropter Domina Abbatiſſa Cortembergenſis ad inſtar aliorum Abbatum, Abbatiſſarum, aut Capitulorum, quæ ex ſimili Conceſſione Eccleſias Parochiales tenent, jure præſentationis tanquam Patrona harum Eccleſiarum uſque in hodiernum diem pacifice utitur, & tanquam Patrona Eccleſiaſtica per Univerſitatem Lovanienſem & Facultatem Artium gravatur, & Nominati has Eccleſias tanquam ad ejus Proviſionem ſpectantes accipiunt, prout apertime Nominatus ex parte Facultatis Artium accepit in vim ſuæ Nominationis Paſtoratum de Hombeeck, & per ſententiam Parlamenti Mechlinienſis manutentus fuit.

§. IV.

De Clauſula: *Et Capitula Archidiaconi & Decani cuſtodiat.*

ARchidiaconos & Decanos circa Seculum undecimum & duodecimum, etiam hiſce in partibus Synodis præfuiſſe, ad quas convenire deberent Presbyteri Parochiales, ex monumentis illorum Sæculorum conſtat.

Et quidem occurrit apud Miræum in Codice piarum Donationum *cap.* 87. Charta Lotharii III. Imperatoris de anno 1132. qua confirmata Jura ac Privilegia Eccleſiæ S. Servatii Trajectenſis ad Moſam, in qua inter alia legitur: „ Et conſuetudo eſt longo uſu „ in habitum converſa, ut Presbyter Parochiæ S. Ser- „ vatii, & Presbyter Parochiæ S. Mariæ, præſidente „ Archidiacono, communiter habeant Synodum in „ Eccleſia Sanctæ Mariæ: ita ut Presbyter Parochiæ „ S. Servatii appellet ſuos, videlicet omnes pertinen- „ tes ad juſtitiam Regis, ubicunque maneant in ea- „ dem urbe, & culpas eorum Synodali lege corrigat.

Et ibidem *cap.* 71. occurrit Charta Baldrici Noviomenſis ac Tornacenſis Epiſcopi, qua donat Capitulo Harlebacenſi Eccleſiam Titelanam cum omnibus ſuis proventibus *ad menſam Fratrum ibidem Salvatori deſervientium*, atque inter alia dicitur: „ porro ſi Archi- „ diaconus ſive Decanus in Eccleſia ſupra nominatæ „ Villæ *Synodum* tenuerit, ad *Procurationem* ſuam „ ſtatuto tempore, priores *conſuetudines* habeant.

Porro in his Synodis præcipue tractabantur, quæ ad curam Paſtoralem, & Eccleſiaſticam diſciplinam conducebant, uti patet ex Synodo Lundinenſi habita anno 1237. ubi Canone 20. præcipitur, ut „ Archi- „ diaconi in Decanatuum ſuorum *conventibus*, Sacer- „ dotes maxime in his ſtudeant erudire docentes eos, „ qualiter circa Baptiſmum, Pœnitentiam, Euchari- „ ſtiam & Matrimonium debeant ſe habere.

Itaque per ſupradictam clauſulam Diplomatis Burchardi: *Et Capitula Archidiaconi & Decani cuſtodiat*, aliamve ſimilem in Chartis Donationum Altarium occurrentem duntaxat ſignificatum voluerunt Epiſcopi, ut Presbyter Parochiæ Præpoſitus ſubjectus eſſet Epiſcopo, ejuſque Archidiacono & Decano in his, quæ curam animarum concernebant, ſive ut ſe ſiſteret Synodis ſive Conventibus, in quibus de ſpectantibus ad curam animarum per Archidiaconos & Decanos Presbyteri inſtruebantur.

Unde prædicta clauſula per Burchardum Diplomati ſuo inſerta ſpectat pariter ad citatum Canonem Claromontanum, in quantum hoc Canone præcipitur, quod Presbyter *de populi cura Epiſcopis rationem reddat*, ſive quod Epiſcopo debeat eſſe ſubjectus in his, quæ ad curam populi ſpectant & ordinantur.

§. V.

De Clauſula: *Salvo jure tertii, ſive ſine præjudicio Juris alteri quæſiti.*

IN Diplomatibus Gratiarum ſignanter Pontificum & Epiſcoporum ſolet exprimi Clauſula, *ſalvo jure tertii*, aut ſi non exprimatur, ſubintellecta intelligitur, ut paſſim notant Doctores, eo quod nec Pontifices, nec Epiſcopi per ſuas Conceſſiones, ſive gratias præſumantur velle præjudicare juri tertii jam quæſito, niſi juri illi ſe velle derogare expreſſe declarent.

Hinc & prodita Regula Cancellariæ *De non tollendo jus quæſitum*, in qua declarat Pontifex: *Suæ intentionis fore, quod deinceps per quamcunque ſignaturam, ſeu conceſſionem pro commiſſionibus per ſanctitatem ſuam vel de ejus mandato faciendam, nulli ſibi jus quæſitum quomodolibet tollatur.*

Notant autem paſſim Commentatores, in hac regula & clauſula agi de jure, quod ſpeciali titulo alteri eſſet acquiſitum: non autem de jure, quod duntaxat ex jure communi, præveniendo hanc gratiam ſive conceſſionem alicui competeret.

Cum enim Pontifex aliuſve Superior, cui gratiæ conceſſio competit, eam uni tertio facere intendat, ex ipſa gratiæ conceſſione conſequitur per neceſſariam conſequentiam, quod juri communi in hoc caſu intendat derogare, ſive per hanc conceſſionem gratioſam pro hac vice concedere, quod alias de jure communi, præveniendo omnem conceſſionem, ſeu gratiam tertio factam, alteri competeret.

Si ergo Parochus ſeu Vicarius non habeat jus ad Decimas, niſi ex jure communi, quod Decimas intra limites Parochiæ excreſcentes attribuit Eccleſiæ Parochiali, cenſetur huic juri derogatum, ſi Decimæ una cum Eccleſia Parochiali Capitulo Canonicorum vel Monaſterio Religioſorum in eorum ſuſtentationem fuerint conceſſæ.

Sed ſi ſpeciali titulo, puta præſcriptionis aut Privilegii certa portio Decimarum hujus Parochiæ ſeu Eccleſiæ alicui tertio fuerit acquiſita, hoc jus per dictam clauſulam in conceſſione Decimarum expreſſam vel ſubintellectam ſalvum manebit, ſive huic juri derogatum non cenſebitur.

Hanc diſtinctionem inter jus ſpeciali titulo quæſitum, & jus Parochi ex ſolo jure communi profluens recte obſervavit Zypæus Conſult. 7. De Decimis *n.* 2. ibidem notans clauſulam hanc: *ſine juris præjudicio alieni*, intelligi de jure utique jam quæſito, non autem de Jure Parochi ad Decimas, quia alias conceſſio hæc Decimarum nullum ſortiretur effectum: nam, ut bene Zypæus obſervat, ſemper Parocho præjudicatur quoad Jus Decimarum.

Et licet Burchardus Cameracenſis Epiſcopus in Charta Donationis, qua Monaſterio Cortembergenſi dedit duas illas Eccleſias Parochiales de Hombeeck & de Leeſt, non expreſſerit prædictam clauſulam: *ſalvo jure tertii*, nihilominus eam ſubintellectam reputans Monaſterium Cortembergenſe ſibi vindicare non præſumpſit tres parvas Decimas, quæ ſpeciali titulo, tempore hujus donationis, avulſæ erant ab Eccleſia Parochiali de Leeſt, & quæ diverſis competebant; ſed eas poſtmodum per temporum intervalla titulo emptionis ſibi comparavit.

Solum proinde jus Decimarum, quod dictis Eccleſiis Parochialibus tempore hujus donationis erat ſalvum, ſibi integrum vindicavit Monaſterium Cortembergenſe, cenſuitque per hanc donationem jus Parochi ad Decimas eſſe extinctum, ſive Epiſcopum proventus earum Eccleſiarum attribuiſſe in ſuſtentationem Monialium ibidem Deo ſervientium, quod de jure communi competiiſſe Parocho tanquam ipſius Eccleſiæ Parochialis Titulari.

Præterea cum in hac, aliiſque ſimilibus Eccleſiarum Parochialium incorporationibus ſeu conceſſionibus reſervetur Eccleſiis Parochialibus congrua portio ſeu competentia in honeſtam ſuſtentationem Presbyterorum, qui curam animarum ſuſtinere debeant, & cultum divinum peragere, juri Parochorum ad decimas ſat conſultum crediderunt Epiſcopi.

Sciebant enim, Decimas, aliaque bona Eccleſiaſti-

ca;

ea, Eccleſiæ ſeu Prælatorum diſpenſationi ita eſſe ex voluntate, & intentione offerentium concredita, ut ex illis Miniſtris Eccleſiæ, & ſignanter curam animarum ſuſtinentes ſuam acciperent honeſtam ſuſtentationem, reliquum autem in pios uſus & pauperum alimenta impenderetur.

Nihil ergo alienum ab intentione & voluntate fidelium Decimas offerentium ſe facturos arbitrati ſunt Eccleſiarum Prælati, ſi Decimas illas, aliaque bona Eccleſiaſtica donarent Monaſteriis aut Capitulis ad ſuſtentationem eorum, qui ibidem Domino inſerviunt, ſi modo ante omnia ipſis Miniſtris Eccleſiæ & operariis de debita mercede ſive honeſta ſuſtentatione ſufficienter eſſet proviſum.

Compertum enim eſt, parum intereſſe, quibus Decimæ cedant, modo Parochis & Eccleſiæ neceſſitatibus aliunde de temporalibus ſufficienter ſit proviſum.

Ita videmus, quod in Græcia, ac ſignanter Conſtantinopoli nullæ Decimæ, etiam ab iis, qui Romanæ Eccleſiæ ſunt uniti, ex fructibus terræ ſolvantur, ſed per certa impoſita tributa Eccleſiæ Miniſtris providebatur, uti conſtat ex Novellis Juſtiniani & Bulla aurea Imperatoris Iſaaci Comneni, & paſſim obſervant Canoniſtæ ad *cap.* 32. *De Decimis*, & præ reliquis exponit Emmanuel Gonzales in notis ad dictum Capitulum.

Quapropter antiquas Eccleſiarum incorporationes jampridem factas nunquam abſolute tanquam abuſivas, & conditioni bonorum Eccleſiaſticorum contrarias improbavit Eccleſia, ſed duntaxat earum abuſus, ſignanter avaritiam & tenacitatem Monachorum & Canonicorum, qui Presbyterorum & Eccleſiarum Parochialium neceſſitatibus non ſufficienter providentes, proventus Eccleſiaſticos integros, aut pene integros ſibi contra intentionem Eccleſiæ applicabant: necnon ipſos proventus Eccleſiaſticos in luxum & uſus profanos profundebant, ob quos abuſus Synodus Tridentina ſimiles Eccleſiarum Parochialium incorporationes poſthac fieri inhibuit, de quibus abuſibus latius in Jure Eccleſiaſtico tractavi, hic unice examinare intendens quid juris vi harum incorporationum Monaſteriis aut Capitulis competat ex intentione incorporantium, & quid juris Vicariis ſeu Parochis poſt factas has incorporationes ad Decimas notanter novales ſuperſit.

CAPUT II.

De variis ſpeciebus Conceſſionum Eccleſiarum; & qui earum effectus?

§. I.

Proponuntur variæ ſpecies Conceſſionis ſeu incorporationis Eccleſiarum.

VArios modos, quibus ſenſim Eccleſiæ Parochiales concedi & ſubjici cœperunt Monaſteriis & Capitulis, ſignanter Sæculo decimo & ſequentibus, ex variis Juris Canonici Textibus annotarunt Canoniſtæ, ac inter ceteros poſt Gloſſographum ad *Cap. De* MONACHIS 12. ;; *De Prebendis*, Panormitanus in Commentario ejuſdem Textus.

Notat igitur ibidem *num.* 5. quod quinque modis poſſint Eccleſiæ ſæculares ſpectare ad Religioſos.

Primo, quoad Juriſpatronatus duntaxat, & „ hoc „ caſu (ait) non poſſunt capere aliquid de redditi„ bus, ſed tantum conſequuntur id, quod conſequi„ tur quilibet Laicus ratione Juriſpatronatus.

„ Secondo, ſpectare poſſunt quoad Collationem „ „ ſeu quoad inſtitutionem tituli collativam.

„ Tertio, quoad inſtitutionem authorizabilem, ſic „ ut poſſint inſtituere Presbyterum etiam quoad cu„ ram populi, ſive, ut hodie loquimur, etiam dare curam animarum.

Monet autem Panormitanus, quod, tametſi in tertio caſu queant Religioſi inſtituere Presbyterum quoad curam populi, ſive queant non tantum concedere inſtitutionem tituli collativam, ſed etiam *curam animarum*, non tamen poſſint extendere manus ſuas ad temporalia.

„ Quarto, ſpectare poſſunt *quoad temporalia tan-* „ *tum*. Et talis Conceſſio intelligitur, ut poſſint perci- „ pere redditus & convertere in utilitatem propriam.

Quinto & ultimo, quoad temporalia, & ſpiritua- „ lia. Hoc caſu dicitur ſubjecta *pleno jure*: & in tali Ec- „ cleſia (ait Panormitanus) habent ipſi Religioſi *plenam* „ inſtitutionem etiam authorizabilem *quoad populum*, „ nec tunc neceſſe eſt recurrere ad Epiſcopum. „

At bene monet Molinæus ad *cap.* 3. §. 2. ;; *De Privilegiis*, quod Religioſi nequeant habere inſtitutionem *authorizabilem*, ſive dare curam populi, niſi habeant *populum exemptum, & in eo Juriſdictionem Epiſcopalem*.

Similes nonnulli Abbates & Prælati habentes Eccleſias *pleno jure* ſibi ſubjectas cum populo exempto, & Juriſdictione Epiſcopali reperiuntur in Italia & alibi, dicunturque *nullius Diœceſis*, at in Belgio nullum novimus.

§. II.

Quando cenſeatur Eccleſia conceſſa quoad temporalia.

EX ipſa formula Conceſſionis potiſſimum ſtatuendum eſt, quomodo Eccleſia cenſeatur conceſſa.

Et quidem ſi in ipſa Conceſſione dicatur, Eccleſiam datam in *uſum* ſive ſuſtentationem *Religioſorum ſive Canonicorum inibi Deo ſervientium*, cenſetur conceſſa & incorporata *quoad temporalia*.

Non enim Juſpatronatus, vel ſola ſpiritualia cedere poſſunt in uſum & ſuſtentationem, ſed ipſa temporalia, quæ propterea conceſſa creduntur.

Unde notat Gloſſa ad *cap.* 12. ;; *De Prebend.* quod ſi Monachi Eccleſias obtineant ex fundatione, eas habeant *quoad temporalia*.

Quin, ut recte notat Panormitanus, quod ſi Epiſcopus conceſſerit Eccleſiam Religioſis ſimpliciter, eam cenſeatur conceſſiſſe *quoad temporalia: quia* (ait) *conceſſio eis fit, ut habeant unde vivant*.

Huic congruit quod ſcripſit Gloſſa in Clementina 1. De Exceſſ. Prælat. verbo, *ad Menſam*, quod licet Prælati habeant Eccleſiam ſubjectam quoad inſtitutionem Rectoris, non propterea eam habeant quoad temporalia, *niſi illam habeant ad menſam, vel in ſuos uſus convertendam*.

Interrogatus Innocentius III. ſi Epiſcopus, conſentiente Patrono, viris Religioſis aliquam Eccleſiam concedendo, hac utatur ſimplicitate verborum, CONCEDIMUS vobis *illam Eccleſiam*, utrum eo ipſo in eorum uſus videatur fuiſſe conceſſa, vel jus tantummodo Patronatus?

Huic quæſtioni reſpondit Innocentius in *cap.* 7. ;; *De Donationibus*, „ quod ſi Epiſcopus Eccleſiam illis conferat de conſenſu Patroni, profectò Patronus, „ quod ſuum eſt, videtur conferre; jus videlicet Patro- „ natus, & Epiſcopus quod temporaliter obtinet in ea: „ ut ſi fructuum Eccleſiæ ejuſdem aliquam recipiat „ portionem, in eorum uſus illa portio convertatur. „ Quod ſi ex ipſius proventibus nullam debeat por- „ tionem habere, omnes proventus præter Cathedra- „ ticum *in eorum uſus credimus convertendos*.

In primis ex hac Decretali nequaquam obſcurum, quod idem eſſe cenſeatur, Eccleſiam concedi in *uſus aliquorum*, & eam concedi *quoad temporalia*. Et per conſequens conceſſionem Eccleſiæ factam *ad uſum Religioſorum* cenſeri expreſſe factam *quoad temporalia*.

Ulterius, ex hac Decretali conficitur, quod Epiſcopus dicens ſimpliciter: *Concedimus vobis Eccleſiam*, cenſeatur eam conceſſiſſe cum omnibus ſuis proventibus, ſalvo *Cathedratico* Epiſcopi, *in eorum uſus convertendis*, niſi ex quadam circumſtantia colligatur, hanc ſuam conceſſionem ad certam proventuum portionem limitaſſe.

Si enim Epiſcopus ipſe *portionem proventuum* hujus Eccleſiæ ſibi propriam habeat, præſumitur de ſua duntaxat portione diſpoſuiſſe, ſive Eccleſiam cum hac proventuum portione duntaxat conceſſiſſe: quia in dubio quis præſumitur de *ſuo* diſponere.

Ex his evidens eſt, Conceſſionem Altarium ſive Eccleſiarum de Hombeeck & de Leeſt factam per Burchardum Epiſcopum Cameracenſem factam cenſeri

Monaſterio Contembergenſi *quoad temporalia*: quandoquidem expreſſe facta ſit *in uſum inibi Deo ſervientium*, quod idem eſt, atque in Monialium uſum, vel ad earum *menſam*.

Indubitatum autem eſt, Eccleſiæ conceſſionem *ad menſam*, vel in *uſus*, intelligi factam quoad omnia temporalia, niſi ex circumſtantiis aliqua reſtrictio aut limitatio colligatur.

§. III.

Eccleſiæ Monaſteriis vel Capitulis conceſſæ quoad temporalia cenſentur eis appropriatæ.

PEr conceſſionem Eccleſiarum ad uſum & ſuſtentationem, ſeu ad menſam Religioſorum vel Canonicorum, eas cenſeri conceſſas ac unitas quoad *temporalia* Paragrapho præcedenti probatum eſt.

Cum autem Dominium ſive proprietas alicujus rei præcipue reſpiciat ipſum temporale, non autem ſpirituale, ſi quod eidem annexum eſt, non mirum quod Eccleſiæ Monachis & Canonicis quoad temporalia conceſſæ ipſis *appropriatæ* dicantur, eorumque Eccleſiæ quodammodo eſſe cenſeantur.

Et quidem in Decretis Eccleſiaſticis & Auctoribus Seculi decimi & ſequentium (quibus ſimiles Eccleſiarum conceſſiones invaluere) frequentiſſima mentio occurrit de Eccleſiis Parochialibus Secularibus, quæ Monachis & Canonicis appropriatæ dicuntur.

Sic in ſæpius allegato Canone Claromontano apud Gratianum *cauſ.* 16. *q.* 2. *Can.* 6. legitur: *ſtatuimus ne in Eccleſiis Parochialibus, quas Monachi tenent.*

Et Paſchalis II. in Epiſtola ad Ivonem Carnotenſem, & Ranulfum Santonenſem Epiſcopos ſcribit, ut conformiter ad Decretum Concilii Alvernenſis, *Altaria quæ ab annis* 30. *& ſupra ſub Vicariorum redemptione Monaſteria poſſediſſe noſcuntur, quieta deinceps & ſine moleſtia qualibet Monaſteriis ipſis firma permaneant.*

Habetur integra apud Baluzium in Appendice ad *lib.* 6. De Concordia Sacerdotii & Imperii *cap.* 32. Petri De Marca.

Quæ verborum formula palam indicat, ſimilia Altaria & Eccleſias Monaſteriis donata, ab ipſis tanquam propria fuiſſe poſſeſſa.

Quare & ipſorum Monachorum & Canonicorum Eccleſiæ eſſe dicuntur. Alexander III. ſcribens Canonicis Regularibus & Monachis Eboracenſis Diœceſis, ſimiles Eccleſias ipſorum eſſe dicere non dubitat. *Intelligimus* (ait) *quod in Eccleſiis* VESTRIS, *de quibus certas portiones conſuevistis percipere*, *&c.* Refertur *in cap.* 11. „ *De Præbendis.*

Et Eugenius III. ſub idem tempus in variis literis, quibus urget obſervationem Decreti Claromontani contra redemptionem Altarium, vocat Eccleſias has Monachorum & Canonicorum. *Et in* VESTRIS *Eccleſiis, quas in ejus* (Epiſcopi Narbonenſis) *Epiſcopatu habetis.* Apud Stephanum Baluzium in citata Appendice.

Similiter Urbanus II. & Paſchalis II. in literis ad Hugonem Abbatem Cluniacenſem in Bibliotheca Cluniacenſi *pag.* 520. *& ſeqq.* ſic Monachis conceſſas Eccleſias eorum eſſe ſupponunt, ſcribentes: *Liceat quoque vobis in Eccleſiis* VESTRIS *Preſbyteros eligere*, *&c.*

Hæc autem ſcribi & dici de Altaribus & Eccleſiis, quoad ſola temporalia incorporatis, manifeſtum eſt.

In omnibus quippe allegatis textibus & literis remittuntur Preſbyteri à Monachis aut Canonicis electi vel nominati ad Epiſcopos, ut ab his inſtitutionem tituli collativam, & curam animarum accipiant, quod fieri non deberet, ſi Eccleſiæ *pleno jure* non tantum quoad temporalia, ſed & ſpiritualia eſſent incorporatæ, uti uno conſenſu docent Canoniſtæ.

Quare Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. nominatim agens de Eccleſiis, quas Fratres Templi ſive Templarii poſſidebant, non *pleno jure*, ſed duntaxat quoad temporalia, de quibus etiam ſolus Preſbyter Patochiaſis ipſis rationem reddere tenetur, illas eſſe ipſorum dicere non dubitat: *Ne in Eccleſiis etiam* SUIS.

Decretum Concilii extat in *cap.* 3. §. 2. „ *De Privileg.* ubi recte notat Molinæus: „ Hic Paragraphus loquitur, quando in *temporalibus* tantum ſpectant ad eos: quia temporalia ſpectant ad *jus & proprietatem* eorum, alias non poſſent exigere rationem.

Simili modo, ſi quis etiam Laicus in ſuo proprio fundo ædificet de conſenſu Epiſcopi Oratorium vel Capellam, eique, aſſignata dote, præficiat cum approbatione Epiſcopi Preſbyterum, qui ibidem Divina peragat, hoc Oratorium ſive Capella revera ſpectat ad jus & proprietatem hujus Laici, tametſi quoad ſpiritualia ſubjaceat Epiſcopo, & Preſbyter de his rationem Epiſcopo reddere teneatur.

Hoc itaque ſenſu merito reſolvit Zypæus *Conſult.* 7. *num.* 6. *De Decimis*, quod „ Eccleſia ſive Parochia dicitur *propria* illius, cui jura Parochialia competunt, ſalva Vicarii portione, ut merito dici queat, eas percipere in *propria* Parochia ad ſenſum *Cap.* EX PARTE „ *De Decimis*.

Itaque Eccleſiæ de Hombeeck & de Leeſt per Burchardum Epiſcopum Cameracenſem conceſſæ Monaſterio Contembergenſi ad uſum *inibi Deo ſervientium*, dici poſſunt hoc ſenſu Eccleſiæ ipſius Monaſterii, ut Monaſterium in his Parochiis percipiens Decimas, dici queat eas in *propria* Parochia percipere. Quemadmodum Capellaniæ, aliave Beneficia ſimplicia Capitulis aut dignitatibus quoad temporalia unita, ſub onere ſatisfaciendi oneribus in fundatione adjectis, puta exſolvendi certum numerum Miſſarum, dicuntur Capellaniæ iſtorum Capitulorum ſeu dignitatum, tametſi onera ſpiritualia per Capellanos aut Vicarios debeant exſolvi.

§. IV.

Per Conceſſionem Eccleſiarum quoad temporalia, cenſetur etiam datum jus ad Decimas Novales.

OStenſum eſt per Conceſſionem Eccleſiarum in *uſus* & ad *menſam* Religioſorum vel Canonicorum, ipſas Eccleſias cenſeri datas quoad omnes proventus temporales ipſarum Eccleſiarum, ipſaſque Eccleſias quoad temporalia ipſis eſſe appropriatas, ipſoſque Religioſos & Canonicos in ſimilibus conceſſis Parochiis Decimas percipere, quaſi in *propriis* Parochiis.

Quare reflectens ſupra citatus Petrus De Marca ad Canonem Claromontanum, quo redemptiones Altarium tanquam Simoniacæ reprobatæ leguntur: ait: „ Illud conſecuti ſunt Monachi & Canonici, ut Altarium ſive Eccleſiarum quaſi *proprietas*, adempta perſonarum ſubſtitutione, illis addicta ſit abſque ullius penſionis onere.

Eam generalem omnium temporalium ad Monachos ex Eccleſiarum Conceſſione devolutionem ſupponit Alexander III. in *cap.* 12. „ *De Præben.* mandans Epiſcopo Vigornienſi, ut ad præſentationem Monachorum nullum admittat Preſbyterum, niſi tantum ei de proventibus Eccleſiæ „ fuerit aſſignatum, unde jura Epiſcopalia poſſit perſolvere, & congruam ſuſtentationem habere.

Evidens argumentum, quod ad Monachos omnes proventus eſſent devoluti, & nonniſi ex illis tenerentur congruam portionem Vicario aſſignare.

Quod & ad eum textum obſervavit Gloſſographus, verbo, *de proventibus*, ſcribens: „ Per hoc patet, quod loquitur de Eccleſiis, quæ ſunt Monachorum *quoad temporalia*, in quibus poſſunt Monachi ſibi OMNIA *appropriare*, reſervata honeſtæ ſuſtentationi Preſbytero.

Porro notum eſt, ſpeciali titulo ad Eccleſias Parochiales ſpectare ipſas Decimas infra limites cujuſque Parochiæ excreſcentes, necnon oblationes à fidelibus fieri ſolitas.

Quin & inter Decimas ſpecialiori titulo ad has Eccleſias pertinere Decimas novales & minutas expeditum eſt.

Proinde ambigi non poteſt, quin Decimæ, ac notanter novales & minutæ, ipſæque oblationes inter proventus ordinarios Eccleſiarum Parochialium ſint computandæ, & tanquam earum proventus habendi.

Igitur Monachi, aliique, qui Altaria ſive Eccleſias Parochiales acceperunt *in uſum eorum, qui inibi Deo ſerviunt*, hoc eſt, *quoad temporalia*, & cum omnibus ſuis proventibus, indubitanter & jus ad Decimas omnes

etiam

etiam novales & minutas, atque oblationes acceperunt una cum ipſa Eccleſia.

Hinc & uno conſenſu docent Canoniſtæ, quod habentes Eccleſias Parochiales ſibi eo modo *quoad temporalia* incorporatas, & eo titulo Jus Primitivi Paſtoris, habeant fundatam intentionem de jure communi ad Decimas notanter novales & minutas, ad excluſionem omnium aliorum, qui vel ex privilegio, præſcriptione, aliove legitimo titulo ſub eadem Parochia partem veterum Decimarum percipiunt, niſi oſtendant ex *rationabili cauſa*, ſive titulo novales ad ſe pertinere, juxta *Cap.* CUM CONTINGAT 29. *in De Decimis*.

Cum enim Decimæ novales de jure communi ſpecialiter ſpectare dicantur ad Eccleſias *Parochiales*, conſequenter eodem titulo ſpectant ad illos, qui has Eccleſias vi conceſſionis tenent & poſſident tanquam *proprias* cum omnibus ſuis proventibus, ſeu juribus temporalibus ad eas Eccleſias pertinentibus.

Quare & obſervavit Zypæus *Conſult.* 7. *De Decimis n.* 6. quod novalia pertinere ſint dicenda ad eos, qui habent jus Primitivi Paſtoris, tanquam in *propria* Parochia excreſcentia, atque ea de cauſa in his non obtinere diſpoſitionem *cap.* 2. *De Decimis in VI.* quod in multis reſtringit Privilegium de percipiendis *Novalibus*, eo quod dumtaxat dictum Capitulum loquatur de perceptione Decimarum ex privilegio, vel privilegio in Parochiis *alienis*: ac ſignanter de conceſſione Decimarum facta per Laicos.

Similiter Wameſius *Conſil.* 440. *num.* 10. reſpondere ſe non dubitavit, Decimas *Novales* pertinere ad eos, qui Eccleſias incorporatas poſſident, vocanturque *Primitivi* Paſtores: eo quod per hanc incorporationem eis *univerſalitas fructuum ſeu Decimarum Eccleſiæ relicta ſit*.

Ex his perquam manifeſtum eſt, in caſu præſenti, Monaſterio Cortembergenſi, vigore Conceſſionis Altaris de Leeſt factæ per Burchardum Epiſcopum Cameracenſem *ad uſum inibi Deo ſervientium*, Eccleſiam illam Parochialem fuiſſe appropriatam cum omnibus ſuis proventibus, & conſequenter & eidem Monaſterio competiiſſe omnes Decimas etiam novales & minutas, quin & ipſas oblationes tanquam ſpectantes ad Eccleſiam Parochialem huic Monaſterio propriam.

Qua ratione autem ſucceſſu temporis una cum portione Decimarum veterum Decimæ *Novales* & oblationes tranſierint ad Vicarium ſive Parochum de Leeſt, ac dein rurſus jure quaſi poſtliminii Decimæ omnes etiam novales & minutæ ad Monaſterium redierint, infra exponetur.

§. V.

Vigore Conceſſionis Eccleſiarum quoad temporalia tranſeunt jura primitivi Paſtoris in Monaſteria etiam Monialium, & ad Ordines Militares.

REcens plane eſſe nomen *primitivi Paſtoris* vel inde probatur, quod nulla in libris Juris Canonici, etiam recentioribus, puta Clementinis aut Extravagantibus, iſtius nominis mentio occurrat.

Quin nec in Gloſſario mediæ & infimæ Latinitatis, quod ſumma diligentia & eruditione compilavit Carolus Du Freſne, nulla hujus vocabuli, *primitivi Paſtoris*, mentio habetur: Argumentum admodum veriſimile, virum hunc in ſcrutandis Eccleſiaſticis monumentis occupatiſſimum & oculatiſſimum nuſquam nomen illud reperiiſſe.

Illud notat Zypæus *Conſultatione* 4. *num.* 7. *De Parochiis*, quod, qui in *Clementina* 1. *De Jure Patronatus*, dicuntur jus habere præſentandi, ſive Jus Patronatus ad Eccleſias Parochiales, & quorum præſentatio dicitur non admittenda ab Ordinariis, niſi prius per ipſos præſentantes aſſignata portione congrua Vicariis, quos præſentant, non ſint *veri Patroni*, ſed Paſtores *primitivi*, qui vigore unionis & incorporationis Altarium ſeu Eccleſiarum Vicarium Parochorum conſtituere conſueverunt, uti etiam ſupra notatum eſt.

Quare qui jampridem dicti fuere Patroni Eccleſiaſtici titulo Conceſſionis Eccleſiarum, tandem dicti ſunt Paſtores *primitivi*, tanquam qui ipſas Eccleſias titulo Conceſſionis & incorporationis quaſi ſuas & proprias acceperunt.

At illud notandum, quod per has Conceſſiones Eccleſiarum in *uſus* & *ad Menſam* Monachorum vel Canonicorum, Eccleſiæ conceſſæ cenſeantur duntaxat quoad *ſola temporalia*, & de his ſolis Presbyter Abbati ſeu Canonicis rationem reddere teneatur, de cetero manentes hæ Eccleſiæ ſubjectæ quoad *ſpiritualia* ſeu *curam populi* Epiſcopo, cui & Presbyter de his rationem reddere tenetur, uti loquitur ſæpius citatus Canon Claromontanus, & eum renovans Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. in *cap.* 3. §. 1. *De Privilegiis*.

Ex quibus conſequens eſt, jura Paſtoris *primitivi*, quæ in hac Conceſſione fundantur, nullatenus attingere ipſa ſpiritualia ad ipſam curam populi ſive animarum ſpectantia, quandoquidem hæc jure ſpiritualia in Monachos aut Canonicos ex ſimili Conceſſione non tranſeant.

Hinc & uno conſenſu tradunt Canoniſtæ, nihil ad curam animarum proprie pertinens, ut ſunt Verbi Divini prædicatio, Sacramentorum adminiſtratio, aliæve Paſtorales functiones in Monachos, aut Canonicos primitivos Paſtores tranſire, nec ipſos poſſe hoc titulo in Eccleſiis incorporatis ſimiles functiones exercere.

Omnia itaque jura, quæ titulo ſimilis incorporationis prætendere poſſunt, qui hodie dicuntur Paſtores *primitivi*, ſola temporalia & honorifica jura ſpectant, quæ & Laicis & Mulieribus pleranque competere poſſunt.

Id recte obſervavit famoſus Juriſconſultus Claudius Le Maiſtre *Diſcurſu* 9. uti inde concludens nomen *primitivi* Paſtoris originem non habere ex cura Paſtorali, quam Monachi vel Canonici primitus *per ſe* in his Eccleſiis Parochialibus exercuiſſent, ſed ex conceſſione ſive incorporatione harum Eccleſiarum, qua mediante hæ Eccleſiæ ipſis quoad temporalia appropriatæ fuerunt.

Et in caſu præſenti manifeſtum eſt ex actis cauſæ, Abbatiſſam Cortembergenſem habere jura illa, quæ titulo Paſtoris *primitivi* habere ſolent paſſim Abbates & Canonici in Eccleſiis Parochialibus incorporatis & ſibi ſubjectis.

In primis ipſa Abbatiſſa ſemper fuit, & hactenus eſt Patrona Eccleſiaſtica Eccleſiarum Parochialium de Hombeeck & Leeſt. Quod eſt argumentum & Jus primitivi Paſtoris.

Adhæc Monaſterium ſeu Abbatiſſa hactenus in Parochiis illis levavit Decimas, ſalva portione congrua Paſtorali, quæ Decimarum levatio concurrens cum Jure Patronatus in eadem perſona Eccleſiaſtica, argumentum eſſe urgentiſſimum Paſtoris primitivi apud omnes in confeſſo eſt.

Accedit quod Abbatiſſa Cortembergenſis non tantum præſentet Vicarium ſive Paſtorem, ſed & ipſum Matricularium ſive Cuſtodem ad excluſionem ipſius Paſtoris: argumentum ſane admodum concludens, Eccleſias illas Monaſterio Cortembergenſi eſſe ſubjectas & appropriatas.

Imo conſtat Monaſterium Cortembergenſe in prædictis Eccleſiis jampridem jus habuiſſe ad ipſas *oblationes*, in quarum recognitionem ſeu redemptionem Vicarii tam in Leeſt quam in Hombeeck ſoliti fuerint ſolvere certam pecuniam, uti habetur ex antiquis Computibus & Regiſtris ipſius Monaſterii. Evidentiſſimum jus & indicium Paſtoris primitivi.

Verum quidem eſt; jura primitivorum Paſtorum non eadem eſſe in omnibus Eccleſiis, ſed hæc ſubinde pauciora & minora eſſe, quod dependet à conſuetudine, vel ſpecialibus conventionibus Eccleſiarum, interim ea, quæ Monaſterio Cortembergenſi, ſive ejus Abbatiſſæ hactenus conſervata ſunt, ſufficientia ſunt, ut evincant, Eccleſias illas eodem jure ad hoc Monaſterium ſpectare, & ipſi eſſe ſubjectas, quo ſimiles Eccleſiæ ſubjectæ ſunt Monaſteriis Monachorum, & Capitulis Canonicorum, qui Paſtores primitivi vocantur, licet hi forſan nonnullis aliis prætereà juribus honorificis gaudeant.

C A P U T III.

De Presbyteris ſeu Vicariis præficiendis Eccleſiis incorporatis, & horum congrua portione ſive competentia.

§. I.

Per Conceſſionem Eccleſiarum conſequuntur Monaſteria & Capitula præſentationem Vicarii ſeu Paſtoris.

PER Conceſſionem ſive incorporationem Eccleſiarum ad uſum & menſam Monachorum & Canonicorum, eas cenſeri conceſſas quoad *temporalia*, ſupra oſtendimus.

Inſuper probatum eſt per ſimilem Conceſſionem ſeu incorporationem Eccleſias illas ipſis Monachis & Canonicis fuiſse quaſi *appropriatas*, & ipſorum proprias Eccleſias effectas, non ſecus pene ac Oratorium & Capella dicuntur ſpectare ad eum, & propria eſse illius, qui ea in ſuo fundo, & de ſuo proprio ædificavit & dotavit: Quemadmodum & Capellaniæ Capitulis vel dignitatibus incorporatæ dicuntur eorum propriæ, licet onera ſpiritualia per Vicarios adimplere debeant.

Cum igitur Eccleſiæ hoc modo ad Monachos & Canonicos ſpectarent, & ipſorum Eccleſiæ reputarentur, ipſis quoque cura ac onus incumbebat providendi, ut Eccleſiæ illæ in ſpiritualibus detrimentum non paterentur.

Conceſſiones enim ſimiles factæ cenſebantur ſine detrimento earum Eccleſiarum in ſpiritualibus, uti paſſim notant Doctores *ad cap.* 11. ;; *De Præbendis:* „ Nota (ait Panormitanus) quod licet Eccleſia ſit „ ſubjecta Monachis *quoad temporalia*, non tamen „ poſſunt Religioſi ad libitum alterare antiquum ſta„ tum Eccleſiæ, ſed tenentur conſervare Rectores ſeu „ Vicarios illarum Eccleſiarum in antiquo ſtatu.

Cum igitur nulla eſſet Eccleſia Parochialis, cui ut minus neceſſarius non eſſet unus Rector ſeu Vicarius, qui curam populi haberet, etiam Monachis & Canonicis ſimiles Eccleſias tenentibus ſibi appropriatas, injunctum fuit, ut in his Eccleſiis Presbyteros collocarent, ſive Epiſcopo præſentarent, qui curam populi ſuſtinerent, uti ſupponit Canon Claromontanus apud Gratianum *cauſ.* 16. *quæſt.* 2. *Can.* 6. Id unum præcavens, ne ſine Conſilio Epiſcoporum Presbyteros collocent, uti ſupra latius expoſuimus.

Hinc communiter ſtatuerunt Canoniſtæ poſt Gloſſam in *cap.* 12. ;; *De Præbend.* Monachos & Canonicos per Conceſſionem Eccleſiarum quoad temporalia, conſequi jus præſentandi Presbyteros ſive Vicarios pro ſic conceſſis Eccleſiis. „ Si Monachi (ait Gloſ„ ſa) ea fundatione obtinent Eccleſias, habent eas „ tantum quoad temporalia, reſervata ſufficienti ſu„ ſtentatione Presbytero, & Epiſcopus habet inſtitu„ tionem ad *præſentationem* Monachorum.

Id & praxis & uſus modernus confirmant, Jure Patronatus Eccleſiarum Parochialium incorporatarum penes Monachos & Canonicos has Eccleſias poſſidentes, reſidente.

Nec alio titulo in caſu præſenti, Abbatiſſa Coetembergenſis jus præſentandi vel nominandi Rectorem & Matricularium Eccleſiarum de Hombeeck & Leeſt hactenus conſervavit, niſi titulo Conceſſionis harum Eccleſiarum per Burchardum Epiſcopum Cameracenſem *in uſum inibi Deo ſervientium*, ſeu *quoad temporalia factam*.

§. II.

Vicarii perpetui Eccleſiis incorporatis præfecti, ſunt veri Curati & Paſtores.

QUemadmodum Monachi & Canonici habentes ſibi ſubjectas & unitas Eccleſias Parochiales ad uſum & menſam impropriè dicuntur *Paſtores* primitivi; ita & Presbyteri ad eorum præſentationem his Eccleſiis per inſtitutionem Epiſcoporum præfecti, admodum impropriè eorum dicuntur *Vicarii*.

Presbyteri enim hi ad curam ſpiritualem populi præſentantur, eamque ab Epiſcopo accipiunt.

In hac autem *cura* nequaquam dici poſſunt vices ſuſtinere Monachorum vel Canonicorum: hi enim vigore incorporationis hanc curam non acceperunt, nec Presbyteri eam ab ipſis, ſed ab Epiſcopo accipiunt.

Cumque nullum ſpirituale regimen populi, neque cura animarum ſit penes Monachos vel Canonicos, integrum vero reſideat in his Presbyteris, merito à cura iſta *Curati*, à paſcendo *Paſtores*, & à ſpirituali regimine Parochiæ *Parochi* vocantur ac reputantur.

Quin ſi Eccleſiis illis præficiantur Vicarii *perpetui*, erecta eum in finem per Epiſcopos, in ſingulis Eccleſiis *Vicaria perpetua*; (uti in omnibus pene Eccleſiis Parochialibus factum eſt auctoritate Concilii Tridentini *Seſſ.* 7. *cap.* 7. *De Reform.*) Vicarii hi in omnibus habendi ſunt ut veri Beneficiati quoad titulum & functiones, earumque exercitium, neque in his magis dependent à Monachis & Canonicis, qui ſe vocant Paſtores *primitivos*, quam alii Paſtores, quorum Eccleſiæ nulli fuere conceſſæ.

Unde Joannes Choquier ad Regulam VIII. Cancellariæ, quærens quænam cadant ſub reſervatione hujus Regulæ, reſolvit *n.* 7. quod Vicaria *temporalis* & ad nutum amovibilis non comprehendatur, quia non datur in titulum: quod ſecus eſt (ait *num.* 8.) in Vicariis *perpetuis*, quæ dantur in *titulum*, cum ſint *vera Eccleſiaſtica Beneficia*.

Idipſum latius deducit & probat poſt alios Proſper Fagnanus ad *Cap.* Ex PARTE ;; *De Officio Vicarii*, dicitque *num.* 21. pro Regula conſtitui, ut *diſpoſitio loquens de Parochiali, habeat locum in Vicario perpetuo, quod venit appellatione Beneficii Curati*.

Hac de cauſa etiam Synodus Tridentina in ſuis Decretis nullam inter Parochos Eccleſiarum non incorporatarum & incorporatarum diſtinctionem facit; tametſi non ignoraret hiſce Eccleſiis paſſim præfectos eſſe Vicarios *perpetuos*, quorum Eccleſiæ Monaſteriis & Capitulis quoad temporalia eſſent appropriatæ.

Si ergo Domina Abbatiſſa Paſtorem de Leeſt ſubinde nominaverit *Vicarium* iſtius Eccleſiæ, nequaquam intendit vel qualitatem veri Paſtoris diſputare, vel in minimo huic derogare, ſed ipſi duntaxat hac appellatione *Vicarii* denotare, quod hanc Eccleſiam teneat tanquam dependentem à ſuo Monaſterio, eique quoad temporalia ſubjectam & appropriatam: quemadmodum paſſim Vicarii perpetui ſuas Eccleſias recognoſcunt dependentes & appropriatas Monachorum aut Canonicorum Collegiis.

§. III.

Temporalia non competunt Monaſteriis vel Capitulis, niſi prius detracta portione congrua Parochorum ſeu Vicariorum.

INdubitatum eſt, Decimas Eccleſiaſticas primitus ordinatas ac inſtitutas eſſe in ſuſtentationem Miniſtrorum Eccleſiæ, atque hinc profluxit commune Canoniſtarum aſſertum, quod Eccleſiæ Parochiales habeant de jure communi intentionem fundatam ad Decimas intra ſuos limites creſcentes.

Et S. Thomas 2. 2. *q.* 87. *art.* 3. quærens, utrum Decimæ debeantur Clericis, reſolvit, quod jus recipiendi Decimas, tanquam *debitum* Miniſtris Altaris, competat ſolis Clericis habentibus curam animarum.

Deinde cum ſibi objeciſſet, quod generalis conſuetudo in quibuſdam terris habeat, quod „ Religioſi " etiam quaſdam Decimas accipiant; quod ergo non " videatur, quod tantum Clericis curam animarum " habentibus, Decimæ debeantur: Reſpondet dicen- " dum, quod ſicut ſub nomine Decimæ acceptas po- " teſt Eccleſia, jure accipiendi Miniſtris Eccleſiæ re- " ſervato, etiam ad ſubveniendum pauperibus conce- " dere, ſicut quibuſdam Religioſis Laicis ſive non " habentibus curam animarum aliquæ Decimæ ſunt " conceſſæ per modum eleemoſynæ. "

Supponit proinde S. Thomas, Decimas primario ex ſuo inſtituto ordinatas eſſe ad ſuſtentationem Clericorum curam animarum habentium, ſed ad inſtar aliarum rerum ad Eccleſiam pertinentium poſſe auctoritate eorum, quibus earum rerum diſpenſatio concredita eſt, per modum *eleemoſynæ* communicari Religioſis curam animarum non habentibus,

Porro

Digitized by Google

Porro eleemoſynæ dandæ non ſunt, niſi prius ſatisfactum ſit illis, quibus de jure res Eccleſiæ in ſuſtentationem debentur.

Hinc uno conſenſu concludunt Canoniſtæ, conceſſiones Eccleſiarum non cenſeri factas, niſi prius deducta portione congrua eorum, qui curam animarum ſuſtinent & Eccleſiæ miniſterio ſunt addicti.

De Eccleſiarum conceſſione facta Monachis agens Gloſſographus *ad cap.* 12. *de Prabendis*, ait, *Habebunt temporalia, reſervata ſufficienti ſuſtentatione Presbytero.*

Similiter Panormitanus de hiſce Conceſſionibus Eccleſiarum in uſus Religioſorum agens ad *cap.* 7. ꝟ *De Donationibus*, dicit, *quod conceſſa cenſeantur reſpectu redditruum, ut eos convertant in proprios uſus, reſervata portione pro vicario, & Miniſtris Eccleſia.*

Et ad citatum *cap.* 12. monet, quod „ habentes Eccleſiam quoad temporalia, non poſſint ſibi applicare omnes redditus Eccleſiæ, ſed redditus *duntaxat ſuperfluos*, detracta prius portione pro Vicario, ſeu rectore ibidem inſtituendo.

At pene incredibile eſt, quam difficulter ſibi temperare potuerint Monachi & Canonici, aliique Eccleſias quoad temporalia ſibi conceſſas poſſidentes, ut non niſi ſuperfluos redditus in uſus proprios converterent, & ſibi appropriarent, ac prius Miniſtris Eccleſiæ ſuam honeſtam ex illis ſuſtentationem permitterent.

Conqueritur Sæculo XIII. celebratum Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. *in cap.* 30. ꝟ *De Prabendis, quod extirpanda conſuetudinis vitium in quibuſdam Parochiis inoleviſſet, quod ſcilicet Parochialium Eccleſiarum Patroni, & alia quadam perſona proventus ipſarum ſibi penitus vindicantes, Presbyteris earum ſervitiis deputatis relinquant adeo exiguam portionem, quod ex ea nequeant congrue ſuſtentari; nam* (ait) (*ut pro certo didicimus*) *in quibuſdam Regionibus Parochiales Presbyteri pro ſua ſuſtentatione non obtinent niſi quartam quarta, id eſt, ſextam Decimam Decimarum, unde fit ut in his Regionibus pene nullus inveniatur Sacerdos Parochialis, qui ullam, vel modicam habeat peritiam litterarum.*

Et ad has Eccleſiarum Conceſſiones, & Monachorum & Canonicorum avaritiam, & tenacitatem reflectens Chriſtianus Lupus *tom.* 5. Scholiorum in Canones, ait: „ Altarium Decimas poſſidentia Monachorum Cœnobia, aut Clericorum Collegia aſſeverabant, ſe illic eſſe principales Paſtores, ideoque illis conductitium, & manualem imponebant Vicarium, & non data competenti ſuſtentatione, cogebant ad omnis generis Simoniam. Sic Altaris Miniſter ſordide eſuriebat, & neſcio quis ejus detentor uſque ad animæ, & corporis ebrietatem ex ipſo luxuriabatur.

Hinc toties reiterata Decreta, quibus Monachis, aliiſque Eccleſias tenentibus ſeveriſſime injungitur, *ut portio Presbyteris ipſis ſufficiens aſſignetur*, uti loquitur citatum Concilium Lateranenſe in *cap.* 30. ꝟ *de Prabendis: Idque conſuetudine qualibet Epiſcopi, vel Patroni, ſeu cujuslibet alterius non obſtante.*

Quin ut ad portionem congruam amplius conſtringerentur, & ſemel conſtitutos Presbyteros non fallerent in aſſignanda congrua portione, non ſemel decretum fuit, ut Epiſcopi nullum à Monachis præſentatum Presbyterum ad curam populi admittant: „ Niſi tantum ei de proventibus Eccleſiarum coram ipſis fuerit aſſignatum, unde Epiſcopalia jura poſſit perſolvere, & congruam ſuſtentationem habere, " uti habet *cap.* 12. ꝟ *de Prabendis*, ac rurſus renovatum in Concilio Viennenſi, cujus Decretum legitur in Clementina I. *de Jure Patronatus.*

§. IV.

De modo, quo Decima olim in portionem congruam fuerint aſſignata.

EX Decretis, quibus Monachis, aliiſque Eccleſias quoad temporalia poſſidentibus, injungitur Presbyteris curam animarum ſuſtinentibus congruam portionem aſſignare, intelligitur, portionem congruam primitus in portione Decimarum, ſive proventuum fuiſſe aſſignatam: conqueriturque Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. in citato *c.* 30. ꝟ *De Prabendis*, quod nonnulli ex Parochialium Eccleſiarum proventibus tantam ſibi portionem aſſumerent, „ ut Parochiales Presbyteri pro ſua ſuſtentatione non obtinerent niſi *quartam quarta*, id eſt, *ſextam Decimam Decimarum.*"

Et Vigornienſi Epiſcopo ſcribit Alexander III. in *cap.* 12. ꝟ *eod.* „ Quod ad præſentationem Monachorum nullum recipias, niſi ei tantum de *Proventibus* Eccleſiæ coram te fuerit aſſignatum, unde jura Epiſcopalia poſſit perſolvere, & congruam ſuſtentationem habere. "

Ex eadem Decretali, nec non præcitata Clementina nequaquam obſcurum, portionem congruam jampridem aſſignatam fuiſſe Vicario ſive Rectori, quoties novus præficeretur, ita ut nulla eſſet ſtabilis & fixa ſtatuta *portio* Vicarii ſive Rectoris, ſed Monachi vel Canonici omnes redditus ſibi appropriatos retinerent, & ex illis in ipſa Vicarii præſentatione coram Epiſcopo portionem congruam in Vicarii ſuſtentationem aſſignarent.

Varium hunc modum aſſignandi portionem congruam Vicariis, notavit quoque Gloſſographus ad citatum *cap.* 12. ꝟ *De Prabendis*; „ Quandoque (ait) Monachi totum applicant uſibus ſuis, ſervata honeſta ſuſtentatione Presbytero. Quandoque certam partem recipiunt, ſive certam dimittunt Presbytero, aliud totum ſibi retinent, & hoc ſecundum conſuetudinem diverſorum locorum. "

Poſterior modus hiſce in partibus uſitatus eſt, diciturque par illa proventuum, quæ Vicario dimittitur, *portio Paſtoralis*, eamque Vicarius inſtitutus jure ſuo tanquam ſibi vigore ſuæ Vicariæ, ſive Beneficii Parochialis competentem occupat ſine ulla nova conceſſione aut aſſignatione, & tanquam propriam colligit & adminiſtrat, atque in uſus ſuos convertit.

Hiſce Decretis & uſitato his in partibus modo portionem congruam conſtituendi, ſeſe ſubjiciens Monaſterium Cortembergenſe, portionem Decimarum Presbyteris ſive Rectoribus Eccleſiarum Parochialium de Hombeeck & de Leeſt dimiſit, quam portionem Vicarius ſive Paſtor in Hombeeck etiam hodie percipit, & Paſtor in Leeſt percepit uſque ad annum circiter 1637. quando, ea dimiſſa, accepit competentiam in re certa, de qua infra.

§. V.

Quid Synodus Tridentina circa portionem congruam, & ſignanter in re certa aſſinandam, decreverit?

QUantus eſſet Monachorum, Canonicorum, aliorumque Eccleſias earumque Decimas ac proventus poſſidentium, in aſſignanda portione congrua, & præficiendis idoneis & ſufficientibus Miniſtris neglectus circa tempora hujus Synodi, evincunt multiplices ſuper eo neglectu, & abuſibus inde ſcaturientibus, depoſitæ querelæ.

Atque inter ceteros, Conventus Principum Germaniæ habitus Norimbergæ inter gravamina propoſita Adriano VI. hunc neglectum tanquam multorum malorum ſentinam graphice expreſſerunt.

„ Pleræque Parochiales Eccleſiæ (inquiunt) Monaſteriis, Prælatis, aliiſque Eccleſiarum cathedralium Rectoribus incorporationis, ut vocant, ſeu alio quopiam jure ſubditæ ſunt; quæ ſi ipſi juxta Canonum Conſtitutiones per ſeſe providere tenerentur; ubi aliis elocant gubernandas, Beneficiorum dotem ac Decimas plerumque ſibi ipſis reſervant, & præterea tam enormibus abſentiarum penſionibus gravant atque onerant, ut conductitii illi Parochi, eorumque Vicarii & Vice-Plebani, Sacellani, Coadjutores, ceterique conductarum Eccleſiarum Adminiſtratores competentem ſuſtentationem, decentiaque alimenta inde habere nequeant.

Quo fit, nam unde conductitii iſti Paſtores, & Mercenarii vivant, habeant oportet, ut illicitis exactionibus locatas ſibi oviculas miſere deprædent, diſlonient, omnemque ſubſtantiam tantum non abſumant, poſtquam enim Altaris Baptiſmique Sacramenta adminiſtranda ſunt, primus, ſeptimus, trigeſimus, anniverſariuſque dies peragendus, auricularis Confeſſio audienda, Mortui ſepeliendi, &

quid-

» quidquid denique reliquum eſt, quod ad vita functorum ceremonias obſervandas operæ pretium arbitramur, id gratuito faciunt nequaquam, ſed tantum exigunt, extorquent, exſugunt quantum miſera plebecula vel cum ſummo ſuo diſpendio præſtare difficulter poteſt: taleſque exactiones uſque ad ſummum indies augent atque accumulant, nonnunquam quoque Excommunicationis fulmine ad ſolvendum adigunt plerosque etiam, quibus per inopiam non licet ad celebranda vita functis obſequia anniverſarios, & alias ejus farinæ ceremonias, compelere conantur.

Quod ipſum, inquit Lupus *tomo* 5. Scholiorum *pag.* 187. in Germanicorum gravaminum facta ad Julium II. relatione, queſtus fuit Imperator Maximilianus. Et à Tridentino Concilio corrigi poſtulavit Carolus IX. Francorum Rex.

His igitur querelis excitata Synodus Tridentina, & abuſibus reformandis intenta, toi anterioribus Decretis inhærens injunxit Ordinariis locorum, ut ſolicite provideant Vicariis ſive Rectoribus Eccleſiarum Parochialium, Capitulis vel Monaſteriis incorporatarum, de congrua portione ad honeſtam Paſtoris ſuſtentationem, & Eccleſiæ neceſſitatem.

Hoc unum præcedentibus Sanctionibus *Seſſ.* 7. *c.* 7. *De Reformat.* addit, quod Ordinariis determinationem hujus portionis expreſſis terminis deferat, ac inſuper permittat, ut pro portione congrua non tantum deſignent aliquam partem Decimarum, ſed etiam ut eam *ſuper re* CERTA aſſignare poſſint.

Ex ipſo contextu Decreti evidens eſt, Synodum per *rem certam* nequaquam intellexiſſe aliquam determinatam partem Decimarum, quandoquidem nominatim rem certam diſtinguat, imo opponat determinatæ portioni Decimarum.

Statuit enim Concilium, ut Ordinarii ſolicite provideant, ut in Eccleſiis incorporatis cura animarum laudabiliter exerceatur per Vicarios perpetuos, *cum tertia partis fructuum, aut majore vel minore portione, etiam* SUPER RE CERTA *aſſignanda*.

Dum igitur Synodus permittit, non tantum ſuper certa parte fructuum portionem congruam aſſignari, ſed etiam ſuper *re certa*, nihil evidentius, quam certam partem fructuum non eſſe *rem certam* ad ſenſum hujus Decreti.

Licet enim determinata pars fructuum aliquo ſenſu dici queat *res certa*, nihilominus quantum ad ſuſtentationem honeſtam ipſius Paſtoris ſive Vicarii eſt quodammodo *incerta:* eo quod à multis caſibus & eventibus dependeat, quid ſimilis fructuum determinata portio in ſuſtentationem Vicarii annue ſit redditura.

Synodus autem optavit, ut ipſis Vicariis ſeu Rectoribus Eccleſiarum Parochialium ſua ſuſtentatio eſſet certa & ſtabilis, ut ita ſine ſolicitudine & anxietate circa temporalia poſſent animo liberiori curæ animarum incumbere.

Itaque Synodus Tridentina per *rem certam* hic intellexit non determinatam partem fructuum vel Decimarum, ſed certam ſummam pecuniæ, aut certam granorum menſuram ipſi Vicario à Decimatoribus, vel aliis, quibus onus dandi competentiam incumbit, annue præſtandam.

Hinc indubie contigit, quod poſt Synodum Tridentinam Vicarii ſeu Rectores Eccleſiarum Parochialium, qui ſuam portionem Canonicam habent aſſignatam *ſuper re certa*, non dicantur habere; præſertim hiſce in partibus, *congruam portionem*, ſed *competentiam:* eo quod congrua portio videatur ſignificare *portionem* ſeu *partem* Decimarum.

Quare Vicarii dicuntur habere *plenam* competentiam, quando in ſuam ſuſtentationem nullam habent aſſignatam partem Decimarum, ſed duntaxat certam ſummam pecuniæ, aut certas granorum menſuras annue ſolvendas.

Si autem aſſignatam habeant partem Decimarum, dicuntur habere portionem congruam, ſed non dicuntur habere *competentiam*, aut ſaltem non *plenam*, ſi partim in pecunia, partim in Decimis conſiſtat.

§. VI.

Magis convenit Paſtoribus competentia in re certa, quam portio Decimarum.

DUm Paſtores ſive Vicarii habent pro ſuſtentatione aſſignatam partem ſeu portionem Decimarum, earum in primis adminiſtratio quodammodo ipſis incumbit, iiſque tanquam ſuis proventibus intendere tenentur.

Et quidem ſi eas colligendas retineat ipſe Vicarius, neceſſe eſt, ut iis colligendis, excutiendi familiam alat, equos teneat, & quodammodo villicum agat, idque non raro magna cum diſtractione, ob quam monet Apoſtolus, *ne militans Deo negotiis ſecularibus ſe implicet*.

Si vero Decimas aliis elocet Paſtor, cum id vix fieri queat aliis, quam Parochianis, facile hinc exoriri ſolent Paſtorem inter & Parochianos diſſenſiones & jurgia, quin & ſubinde lites.

Quid enim frequentius, quam ſimiles Decimarum conductores in ſolutione eſſe juſto moroſiores, vel frivolis infundatiſque titulis remiſſionem conventæ mercedis elocationis prætendere?

Si contingat Paſtorem moroſos hos debitores urgere, aut ſimiles prætenſas remiſſiones negare, totalemque ſolutionem urgeat, quæ non inde Parochianorum in Paſtorem obloquia, & animorum averſiones timenda: atque apud plurimos ſimplices de re ipſa non plene informatos, aut ex affectu erga conductores præventos, contra Paſtores temerariæ ſuſpiciones, vel de injuſtitia, avaritia, aut nimia in exigendis debitoribus duritia?

Hæc autem quantum ſpirituali profectui per Paſtorem unice intendendo nata ſint officere, nemo non videt.

Præterea ſuſtentatio aſſignata in quadam determinata parte Decimarum dependet ab excretione fructuum: quæ cum ſit incerta à multis caſibus dependens, etiam ipſa Paſtorum ſuſtentatio ſuper his fundata, redditur incerta.

Hinc & non raro contingit, Paſtores ſimiles portiones Decimarum habentes, tempore bellorum ob devaſtatas fruges ad ſummam redigi inopiam, & ex defectu congruæ ſuſtentationis quodammodo cogi ad conquirendum neceſſaria ex mendica Miſſarum celebratione aliiſque parum honeſtis mediis.

Hæc aliaque incommoda, quæ tum ipſa Decimarum collectio, conſervatio, vel elocatio, nec non incertus earum ſucceſſus ſecum trahere ſolent, evitantur per competentiam in *re certa*, qua mediante, Paſtor ſine cura aut anxietate annue recipit in pecunia aut granis, quæ ad ſuſtentationem neceſſaria ſunt. Non mirum proinde quod Paſtores zelum animarum habentes eligant competentiam in re certa præ portione congrua in Decimis, etiamſi hæc nonnihil eſſet pinguior.

Norunt enim, quod ſalus animarum omnibus temporalibus commodis & emolumentis ſit præferenda, atque ſolicite eſſe præcavenda etiam ſubinde cum temporalis emolumenti diſpendio, omnia, quæ profectum ſpiritualem in regimine animarum impedire poſſent.

Norunt, quod Apoſtoli etiam menſis pauperum intendere noluerint, ut orationi & Miniſterio Verbi Dei inſtantes eſſe poſſent.

Sciunt quam ardenter deſiderarunt Patres, ut Eccleſia ab omni cura & adminiſtratione fundorum, villarum, Decimarum, aliorumque temporalium poſſet eſſe libera, & Laici hæc poſſidentes & adminiſtrantes liberali & Chriſtiano animo ſuppeditarent quæ Miniſtris Eccleſiæ & pauperibus eſſent neceſſaria.

Hac de re videri poteſt Homilia 37. S. Joannis Chryſoſtomi in Matthæum, in qua vehementer deplorat ipſam duritiam & tenacitatem Laicorum, quæ Eccleſiam ad hanc neceſſitatem poſſidendi agros, & villas, eorumque curam & adminiſtrationem ſuſcipiendi adegit. « Nunc (ait ad populum Antiochenum) agros, do« mos, locationes ædificiorum, vehicula, equos, « mulos, multaque alia hujuſmodi propter vos, & « veſtram crudelitatem Eccleſia poſſidet.

His veriſimiliter motivis moti Paſtores de Leeft maluerunt, abdicata congrua portione in parte Decimarum, competentiam in *re certa*, quam & obtinuerunt ſub initium præteriti Sæculi.

§. VII.

Digitized by Google

§. VII.

Si Vicarius, abdicata portione Decimarum, obtinuerit auctoritate Ordinarii competentiam in re certa, hæc ſurrogatio etiam obligat Succeſſores.

PEr Synodum Tridentinam Ordinariis locorum, ſive Epiſcopis datam eſſe auctoritatem providendi Vicariis Eccleſiarum Parochialium, quæ Monaſteriis, vel Capitulis, aliiſve conceſſæ ſciuntur, de competentia in *re certa*; ſupra §. 4. oſtenſum eſt.

Præterea ſupra probatum fuit, quod multis titulis Paſtoribus, ſive Vicariis perpetuis Eccleſiarum Parochialium, magis conveniret habere competentiam in *re certa*, quam in aliqua portione Decimarum; tametſi competentia in *re certa* eſſet aliquantulum minoris valoris, quam eſſet portio Decimarum in portionem congruam aſſignata.

Hinc contigit, ut plures Paſtores, ſeu Vicarii abdicare maluerint portionem ſuam Decimarum ipſis in competentiam aſſignatam, & accipere competentiam in *re certa*.

Quæ competentia ſi Vicario in vicem Decimarum à Monaſterio, vel Capitulo in *re certa* fuerit aſſignata, & ſuper ea fuerit conventio inita & firmata auctoritate Ordinarii, hæc ſurrogatio rei certæ in locum Decimarum ſtabilis & perpetua erit, non tantum durante vita Vicarii, vel Paſtoris, ad cujus inſtantiam hæc competentia invicem portionis congruæ conceſſa & aſſignata eſt, ſed & Succeſſores obligat.

Cum enim Vicarius, ſeu Paſtor non diſponat de rebus ſibi propriis, quales ſunt annui proventus, ſed de ipſa portione Decimarum ad ipſam Eccleſiam in ſuſtentationem Vicarii ſpectante, non cenſetur abdicationem illam facere tanquam ſingularis perſona, ſive nomine ſuo privato, ſed tanquam Adminiſtrator rerum ad Eccleſiam ſpectantium.

Similiter Ordinarius eam abdicationem Decimarum & aſſignationem competentiæ in *re certa* in vicem Decimarum approbans, cenſetur id facere tanquam bonorum Eccleſiæ Superintendens & Diſpenſator.

Hoc enim caſu ſimilis omnino videtur Prælatus Tutori Minoris, vel pupilli, res minoris elocantis, vel alienantis, uti loquitur Covarruvias *lib. 2. variarum Reſolut. cap. 15. n. 6.* ubi pluribus probat diſtinctionem inter elocationes, & contractus factos à Prælato de rebus propriis, & de rebus Eccleſiæ nomine diſpenſatorio factis, ut priori modo initi duntaxat ipſum Prælatum contrahentem obligent; in poſteriori vero etiam Succeſſores aſtringant.

Eandem diſtinctionem non obſcure quoque probavit Synodus Mechlinienſis celebrata anno 1609. *tit. 21. cap. 3.* declarans „ elocationes bonorum Beneficia„ lium à Beneficiatis initas non diutius durare, quam „ pro illo anno, in quo moritur, vel Beneficium di„ mittit Beneficiatus contrahens.

Quia Beneficiatus nomine proprio duntaxat diſpoſuiſſe cenſetur de annuis proventibus ad ſe ratione Beneficii pertinentibus.

Addit deinde Synodus præcedenti declarationi hanc exceptionem: „ Niſi à Nobis (Epiſcopo) aut Capi„ tulo, ſub cujus Juriſdictione Beneficia exiſtunt, con„ firmatæ ſint.

Quæ clauſula ſufficienter inſinuat, quod hoc caſu etiam Succeſſores factæ elocationes adſtringant: eo quod Epiſcopus vel Capitulum elocationes tanquam bonorum illorum diſpenſatores, ſeu ſuperintendentes nomine dignitatis probaverint.

Cum igitur conſtet, quod in caſu præſenti dimiſſio congruæ portionis, & conventio ſuper competentia in *re certa* in vicem Decimarum, non tantum ſit poſtulata & acceptata per Paſtorem de Leeſt, ſed inſuper fuerit per Ordinarium, ſive Archiepiſcopum Mechlinienſem approbata, indubitatum eſt, hanc tranſactionem, ſive portionis congruæ ſuper parte Decimarum dimiſſionem, & competentiæ in *re certa* admiſſionem obligare ipſos Succeſſores, non ſecus ac alii quicunque contractus ſuper bonis Eccleſiæ auctoritate Superiorum legitime initi & concluſi.

Quare nec liberum eſt moderno Paſtori huic conventioni, ſeu tranſactioni, contravenire, vel eam infringere; & portionem congruam ſuper Decimis, dimiſſa competentia in *re certa*, repetere.

Neque eſt, quod exiſtimetur id cedere in læſionem Eccleſiæ Parochialis, vel Vicarii, quandoquidem multis titulis ſoleat eſſe convenientius Vicario habere competentiam in *re certa*, quam portionem congruam in parte Decimarum, uti ſupra oſtenſum eſt.

§. VIII.

Vicarius, ſive Curatus habens plenam competentiam in re certa, *nullum jus habet ad Decimas* Novales.

PRobatum eſt ſupra *cap. 2. §. 4.* quod Monaſterium vel Capitulum poſſidens Eccleſias Parochiales ſibi *quoad temporalia* appropriatas, habeat jus ad omnes Eccleſiarum illarum proventus temporales: adeo ut tali caſu Vicarius *perpetuus*, vel Curatus petens fructus, vel Decimas ad ſe ſpectare, teneatur id probare, uti monet Rebuffus *de Portione Congrua num.* 112.

Dum igitur Vicario, ſive Curato de plena competentia in *re certa* proviſum eſt, totale jus ad Decimas Eccleſiarum, ſeu Altarium Capitulis, aut Monaſteriis conceſſorum in uſus *inibi Deo ſervientium*, remanet ipſis ſalvum pro ea integritate, qua primitus conceſſum fuit.

Et quidem, ſi certæ Decimæ, vel alii determinati proventus aſſignati ſint Vicario, & hi auctoritate Ordinarii Vicariæ perpetuæ in portionem congruam annexi ſint, indubie Vicarius vi ſuæ Vicariæ perpetuæ, ſive Beneficii Curati habet jus ad hos proventus in portionem congruam aſſignatos, & Vicariæ perpetuæ annexos, reliquis proventibus remanentibus penes Capitulum; vel Monaſterium vigore primævæ incorporationis Eccleſiarum Parochialium quoad temporalia.

Poſtquam etiam Eccleſiæ Parochiales quoad temporalia, modo ſupra dicto, probantur Monaſteriis, ſive Capitulis appropriatæ, ſeu conceſſæ in uſus ibidem Deo ſervientium, nullum jus ſupereſt ipſi Vicario, ſive Curato ad Decimas, vel proventus qualeſcunque Eccleſiæ iſtius Parochialis.

Sed hi omnes una cum ipſa Eccleſia Parochiali tranſlati ſunt in Monaſterium, vel Capitulum, ſub onere dandi congruam Vicariis competentiam juxta ſuperius dicta.

Nullum igitur aliud Vicario, ſeu Curato ad proventus ſimilis incorporatæ Eccleſiæ ſupereſt jus, niſi quod à Monaſterio, vel Capitulo poſſit prætendere portionem congruam, ſive competentiam virtute oneris Eccleſiarum conceſſioni adjecti, de præficiendis ſcilicet Eccleſiæ Parochiali neceſſariis Miniſtris, eorumque ſuſtentationi providendi.

Dum ergo Vicarius, ſive Curatus plenam obtinet competentiam in *re certa*, integrum jus ad Decimas, etiam *novales* Eccleſiis Parochialibus competens, titulo primævæ conceſſionis & appropriationis manet ipſis Monaſteriis, vel Capitulis ſalvum.

Quemadmodum igitur Monaſterium, vel Capitulum aſſignando Vicario, vel Curato integram competentiam in *re certa*, retinet plenum jus ad omnes proventus & Decimas ſibi per appropriationem Eccleſiæ in ſuos uſus conceſſum: ita quoque integrum illud jus recuperat, & ad ipſa jure quaſi poſtliminii revertitur, ſi in vicem partis Decimarum in portionem congruam aſſignatæ, aſſignetur integra competentia in *re certa*.

Neque enim poſt factam conceſſionem, ſive appropriationem Eccleſiæ Parochialis quoad temporalia ad nullam Decimarum, ſive veterum, ſive novalium, manet jus aliquod ipſi Vicario, ſed tantum jus ad competentiam.

Si igitur pars Decimarum, vel veterum, vel novalium Vicario, ſeu Curato fuerit in competentiam aſſignata, hæc pars Decimarum ei non competit, niſi ſolo titulo portionis congruæ, ſeu competentiæ, vel à Monaſterio, vel Capitulo ei debitæ.

Dum igitur in vicem aſſignatæ hujus portionis congruæ aſſignatur competentia in *re certa*, juſtum eſt, ut Decimæ in exſolutionem hujus obligationis ſuſtentandi Vicarium aſſignatæ ad eos rurſus redeant, qui vigore conceſſionis & Eccleſiarum incorporationis fundatam habent intentionem titulo *juris univerſi* ad omnes generaliter Decimas ſub onere ſuſtentandi Vicarium, ſeu Curatum.

Et ſane ſi quæ Decimæ, ſeu veteres, ſeu *novales* remanerent penes Vicarium, harum Decimarum in taxatione competentiæ ratio haberetur.

Indubitatum eſt enim, quod „ omnia certa, quæ „ Vicarius habet ratione ſui Beneficii, & ſic omnia „ quæ jure ſuæ Eccleſiæ habet, ei computentur pro „ congrua Portione, “ uti ſine ulla hæſitatione reſolvit Rebuffus in citato Tractatu *num.* 85.

Imo quod amplius eſt, videmus hic in Belgio rationem haberi in taxanda competentia, etiam accidentium incertorum, quæ ad quandam certitudinem, facta annorum aliquot ratione, reduci poſſunt.

Et quidem Synodus Mechlinienſis habita anno 1609. *tit.* 16. *cap.* 4. præcipit, ut „ Paſtor quilibet de Ca„ nonica portione ſummatie, & de plano ſibi provi„ deri deſiderans, ante omnia exhibeat declarationem „ bonorum, quæ ratione Eccleſiæ ſuæ Parochialis „ ipſi competunt, *neque certi tantum fructus, & emo„ lumenta exprimantur, ſed incerta quoque, & acci„ dentalia trium, aut quatuor communium ultimo an„ norum*.

Licet ergo accidentia integra ſoleant Vicario, ſeu Curato ſalva manere ultra ordinariam competentiam, certum nihilominus eſt, aliquam eorum in taxatione competentiæ rationem haberi, uti & domus Paſtoralis; quare & indubitanter Decimarum quoque ratio haberetur, ſi quæ Vicario ultra competentiam remanerent.

Et quod notandum, in ipſa competentiæ taxatione & aſſignatione ex conſueto ſtylo exprimi ſolet: *ultra accidentia, & domum Paſtoralem*.

Conſequenter non dubium, quin & Decimæ, vel jus ad Decimas, ſive veteres, ſive *novales* ſimiliter exprimerentur, ſi ultra competentiam Vicario ſalvæ remanerent.

Et reipſa exprimuntur Decimæ, quotieſcunque aliquæ penes Vicarium remanent, atque pro earum æſtimatione competentia, quæ alias pro ſimilibus Parochiis taxari & aſſignari conſuevit, diminuitur.

Ita nuperrime judicatum in Concilio Brabantiæ, ordinariam competentiam diminuendam pro quantitate Decimarum *minutarum*, quas Vicarius percipiebat.

Dum igitur Curatus, ſive Vicarius accipit integram & ſolitam competentiam in *re certa* in vicem Portionis congruæ, cenſetur renunciaſſe omni juri ad Decimas, eaſque reſtituere Monaſterio, vel Capitulo, à quo eas in congruam Portionem & ſuſtentationem ſuam acceperat.

Dicet quis forſan per accretionem Decimarum novalium, ſive per reductionem terrarum ſterilium ad culturam, etiam ordinarie accreſcere numerum Parochianorum, qui his terris colendis occupantur, & conſequenter onus ipſius Vicarii, ſeu Parochi.

Juſtum proinde apparet, ut, creſcente onere animarum, etiam augeatur competentia temporalis.

In primis animum ſapit mercenarium velle adæquare præciſe temporale functionibus ſpiritualibus, quas in ſalutem animarum populo Paſtores impendunt, & pro quibus expectant coronam immarceſcibilem ſibi reſervatam in cœlis.

Deinde ſi contingat ob excreſcentem Parochianorum numerum, aliamve ob cauſam judicio Ordinarii competentiam aſſignatam hic & nunc eſſe inſufficientem, poterit indubie Vicarius, ſive Parochus petere augmentum competentiæ eodem fundamento, quo petita fuit competentia, ſi exempli gratia ob auctum Parochianorum numerum ſolus Parochus curæ animarum ſuſtentandæ non videretur ſufficiens.

In hac vero taxatione & adjudicatione ſupplementi ſive augmenti procedendum eſt eadem forma, qua in ipſius competentiæ taxatione, & aſſignatione procedi conſuevit.

Nullum ergo jus ad Decimas novales acquiritur Vicario ob prætenſum auctum numerum Parochianorum, ſed ad ſummum poſſet auctus hic numerus præbere titulum petendi aliquod ſupplementum competentiæ.

§. IX.

Oſtenditur, quod Vicarius, ſeu Paſtor in Leeſt accipiendo competentiam in re certa faſſus ſit, ſe omni juri ad Decimas renunciaſſe.

Ex actis hujus cauſæ ſat conſtare videtur, quod Paſtor in Leeſt perceperit Portionem congruam in certa portione Decimarum uſque ad annum circiter 1635.

Saltem non reproducitur ullum inſtrumentum, quo probetur, illum accepiſſe competentiam *in re certa* ante illud tempus.

Sed ex Apocha Nicolai De-Clerck Vicarii quondam perpetui, ſeu Paſtoris de Leeſt exhibita in lite, & conſignata ſub littera B. habetur, quod anno 1635. cœperit dictus Vicarius præeligere competentiam in *re certa*, ſive in certa ſumma pecuniæ annue ſolvenda, abdicata portione congrua in parte Decimarum, & obventionum Vicario de Leeſt per Monaſterium Cortembergenſe jampridem aſſignata.

Fatetur enim ſe recepiſſe à Nicolao Coeckelbergh nomine Dominæ Abbatiſſæ Cortembergenſis ſummam 337. florenorum ſemel, tam pro ſuo annuo ſupplemento, quàm omnibus proventibus ad hunc Paſtoratum ſpectantibus, quos præfata Domina nunc ad ſuum uſum habet, idque pro anno elapſo 1635. verba Teutonice expreſſa ita ſonant: *Over myn jaerlyck Supplement, als van alle in comen hier mede begrepen deſe Paſterye, die de voornaemde Mevrouwe nu tot haeren profyte heeft, ende dat voor het jaer verſchenen Kerſmis* 1635.

Et rurſus ex ſecunda Apocha ejuſdem Paſtoris de Leeſt die tertia Junii 1637. qua fatetur rurſus ſe accepiſſe à prædicto Nicolao Coeckelbergh ſimilem ſummam 337. florenorum, nomine Dominæ Abbatiſſæ; *Soo over geheele myne gerechtigheyt ende jaerlyck incomen, dat ſy nu tot haerrewvaerts heeft als tot Supplement van myne ſuſtentatie ende dat voorr het jaer verſchenen Kerſmis* 1636.

Num hæc competentia 337. florenorum fuerit eo tempore auctoritate Ordinarii taxata, vel probata, an ſola tantum conventione omnia peracta ſint, hactenus non conſtat.

At hoc conſtat, quod anno 1638. competentia hæc in *re certa* per Ordinarium fuerit approbata, & aucta ad 350. florenos, uti habetur ex libello ſupplici Domini Petri van Hanſwyck Paſtoris in Leeſt oblato Archiepiſcopo Mechlinienſi Jacobo Boonen anno 1650. pro ſupplemento ejuſdem competentiæ ob auctum pretium annonæ, & aliarum rerum.

Archiepiſcopus Mechlinienſis competentiam auxit ad 50. florenos annuos, atque ita ab illo tempore competentia fuit 400. florenorum, quam ab eo tempore uſque in præſens Monaſterium Cortembergenſe annua perſolvit Paſtori de Leeſt.

Habetur quoque ex prædictis Apochis, Paſtorem de Leeſt eo tempore nequaquam dubitaſſe, quin per hanc competentiam omnes Decimæ, quæ in Portionem congruam ei ceſſæ fuerant, ad Monaſterium rurſus ſint reverſæ, ſive Monaſterium illas ad ſuum uſum retraxerit, aſſignata in earum vicem competentia 337. florenorum, quæ ſenſim aucta fuit ad 400. florenos.

In Apocha enim, qua ſcribit, ſatisfactum ſibi de anno 1635. expreſſe fatetur, hanc ſolutionem cedere pro annuo ſuo ſupplemento, & in vicem omnium proventuum, *quos* (ait) *Domina Abbatiſſa ad ſuum commodum recepit*; verba Teutonice poſita hæc ſunt: *Over myn jaerlyck Supplement, als van alle in comen hier mede begrepen deſe Paſterye, die de voornoemde Mevrouwe tot haer profyt nu heeft.*

Et in alia Apocha fatetur, eam ſummam ſe accepiſſe in vicem *univerſi* ſui juris, & annui proventus, quod ipſa (Domina Abbatiſſa) ad ſe retraxit, *ſoo over geheele myne gerechtigheyt, ende jaerlyck incomen, dat ſy tot harrwaerts heeft, als tot Supplement van myne ſuſtentatie.*

Evidens igitur eſt, quod fatente ipſo Vicario, hæc competentia ſucceſſerit in locum juris, & proventuum quos antea in Portionem congruam habuerat.

Quod & evidenter probat extractum ex Viſitatione

Do-

Digitized by Google

Domini Archipresbyteri Civitatenſis de anno 1655. ubi inter alia eſt annotatum; *Reverenda Domina Abbatiſſa de Cortembergh collegit Decimas cum Paſtore, ſed modo ſola, quia dat ei competentiam 400. florenorum.*

Ex quo pateſcit, Paſtorem olim collegiſſe partem Decimarum, ſed poſt datam competentiam nullatenus ulterius percepiſſe.

Ratio enim cur modo Abbatiſſa dicatur ſola Decimas colligere, hæc unica datur: *quia dat ei competentiam 400. florenorum.*

Evidens autem eſt, quod ratio, quæ aſſignatur, quare Abbatiſſa colligat ſola Decimas, militaverit ab eo tempore, quo plena competentia Vicario data fuit, ut proinde illud *modò* non ſit referendum ad præciſum tempus factæ hujus Viſitationis, ſed ad tempus datæ competentiæ.

Itaque jus ad integras Decimas, tam veteres, quam novales, quod per conceſſionem *Altaris* anni 1129. Monaſterio Contembergenſi erat acquiſitum, ut ſupra notavimus, ſed pro parte Vicario, ſive Paſtori in Leeſt erat aſſignatum in ſuſtentationem, rurſus ab anno 1636. Monaſterio eſt reſtitutum, quod & hucuſque in quaſi poſſeſſione hujus juris permanſit per levationem omnium indifferenter Decimarum etiam novalium per totum Diſtrictum Parochiæ de Leeſt.

Et revera à tempore ſolutæ competentiæ in *re certa*, id eſt, ab anno circiter 1635. non reperitur, Paſtorem de Leeſt levaſſe ullas Decimas, ſeu veteres, ſeu novales, ſed eas omnes per totum Diſtrictum pacifice levavit dictum Monaſterium, ſoluta Paſtori competentia per Ordinarium taxata & probata.

Quandocunque enim, præſertim in Belgio, aſſignatur competentia in *re certa*, una cenſetur fieri abdicatio omnis juris ad Decimas, quas in congruam portionem acceperat, hæque rurſus integræ ad Monaſterium, vel Capitulum cenſentur reverſæ.

Cum enim Monaſterium, vel Capitulum per ſolutionem integræ competentiæ oneri ſibi in conceſſione, ſive incorporatione Eccleſiæ, de danda honeſta & ſufficienti ſuſtentatione ipſi Vicario, ſive Paſtori impoſito ſatisfecerit, æquum & juſtum eſt, ut Eccleſia quoad temporalia ſibi appropriata, ſalva quoque ipſi & integra maneat.

§. X.

De praxi Regni Galliæ circa competentiam Vicariorum ſeu Paſtorum, ſignanter poſt Edictum Regium de anno 1686.

Variam fuiſſe taxationem Portionis congruæ in Regno Galliæ pro varietate temporum, conſtat ex variis Edictis Regiis ejus quantitatem determinantibus, quæ incerta habentur Actis Cleri Gallicani *tomo 2. part. 1. tit.* 12.

Quin ex illis habetur, non fuiſſe hanc taxationem uniformem per totum Regnum Galliæ, donec tandem per Edictum moderni Regis anno 1686. ad uniformitatem reducta fuit.

Per hoc Edictum declaratur, per totum Regnum Galliæ, omneſque terras Ditioni Regiæ ſubjectas, Portionem congruam per Decimatores Curatis, vel Vicariis perpetuis impoſterum ſolvendam 300. librarum Gallicarum, quæ efficiunt 240. florenos noſtrates, idque ultra oblationes, honoraria, & jura accidentalia, quæ ſolvuntur, tam pro fundationibus, quàm aliis de cauſis: item ultra Decimas novales, ex terris, quæ de novo ad culturam redactæ fuerint, poſtquam dicti Curati, vel Vicarii præelegerunt hanc competentiam in vicem proventuum ſui Beneficii ſive Curæ: verba Edicti ſunt: *Pars ces preſentes Lettres ſignees de notre main, Voulons & Nous plait, que les Portions Congrues, que les Decimateurs ſont obligez de payer, aux Cures ou aux Vicaires perpetuels, demeurent a l'avenir fixees dans toute l'etendue de notre Royaume, Terres & Pais de notre obeiſſance, a la ſomme de trois cens livres par chacun an, & ce outre les Offrandes, les Honoraires & Droits caſuels que l'on paye tant pour des Fondations, que pour d'autres cauſes; Enſemble les Dixmes Novales ſur les terres qui ſeront defrichées depuis que leſdites Curez ou Vicaires perpetuels auront fait l'option de la Portion Congrue au lieu du revenu de leur Cure ou Vicaire.*

Integrum hoc Edictum refertur per Michaelem Du Perray in ſuo Tractatu Gallico De Portionibus congruis *pag.* 16.

Ex hoc Edicto habetur, quod in Gallia liceat Curatis & Vicariis perpetuis, abdicata Portione congrua in Decimis, eligere competentiam *in re certa.*

Secundò, quod electa hac competentia, Decimæ, tam veteres, quam novales, quas in Portionem congruam hactenus Curatus, ſeu Vicarius perpetuus receperat, rurſus redeant ad Decimatores, qui competentiam dare tenentur, quemadmodum & uſus Belgii habet.

Tertiò patet, quod ultra taxatam competentiam, Accidentia remaneant ſalva ipſis Curatis, ſeu Vicariis, quemadmodum in Belgio remanere conſueverunt, uti ſupra notatum eſt.

Quarto, ex præfato Edicto habetur, taxam competentiæ Curatorum, vel Vicariorum perpetuorum eſſe duntaxat 240. florenorum noſtratium, ac conſequenter notabiliter minorem, quam ſit competentia, quæ Curatis, vel Vicariis adjudicari, & taxari hactenus in Belgio conſuevit.

Licet enim hic in Brabantia ſoleat eſſe moderatior hæc competentia, quam in Flandria, nihilominus vix unquam, etiam quoad minores & reſtrictiores Parochias Rurales, taxari ſolet infra 350. florenos noſtrates, ultra Accidentia & Domum Paſtoralem, in aliis ad 400. aut etiam ſubinde ad 500. amplius & florenos.

Ultra Accidentia, & Domum Paſtoralem addicit prædictum Edictum Curato, vel Vicario perpetuo ultra taxatam competentiam 300. librarum Gallicarum, Decimas *novales*, quas excreſcere continget ex terris poſt acceptationem hujus competentiæ de novo ad culturam redactis.

Admodum veriſimile eſt, in taxanda competentia ad ſummam adeo exiguam reflexionem factam ad jus percipiendi has *novales* ipſi Vicario, ſive Curato nominatim reſervatum.

Nihil proinde concludi poteſt ex praxi Regni Galliæ in hoc, & ſimilibus Regiis Edictis fundata, pro praxi Belgica quoad jus ad noviter excreſcentes Decimas novales ultra competentiam.

Sicuti enim in Gallia Curatus, ſeu Vicarius acceptando eam competentiam Edicto Regio præfixam, nihil poteſt ultra eam retinere præter nominatim reſervata, ita nec in Belgio alia retinere poteſt.

Unde in Gallia abdicare tenetur omnes Decimas veteres & *novales*, quas in Portionem congruam hactenus perceperat, eo quod nominatim ultra competentiam non reſerventur.

In Belgio autem in taxatione plenæ, & ordinariæ competentiæ nihil nominatim reſervatur præter accidentia & Domum Paſtoralem.

Quapropter in Belgio poſt acceptam plenam, & ordinariam competentiam in *re certa*, nullum plane jus ad Decimas novales de novo excreſcentes Curato, ſeu Vicario reſervatur.

Quod ſane jus in Gallia reſervatum, abunde in Belgio compenſatur per pinguiorem competentiæ taxationem in Belgio receptam.

Quæ Belgica praxis omnino præferenda eſt moribus Galliæ in hoc puncto.

Uti enim ſupra oſtendimus, multis titulis convenientius eſt pro regimine animarum Curato, ſeu Vicario incumbente, ut competentia ſit fixa in *re certa*, quam quod vel pro parte dependeat ab incerto Decimarum excremento, nec non cura & adminiſtratione earum.

Præterea dicta praxis Galliæ nata eſt exponere Parochos novis difficultatibus, & implicare litibus, dum frequenter contingit oriri dubia, quænam pro novalibus ſint reputanda. Ut proinde merito præferenda ſit praxis Belgica integram competentiam ſuper re certa Parochis aſſignandi.

CAPUT IV.

De præſcriptione juris decimandi, notanter *univerſi*.

§. I.

Quomodo acquiratur poſſeſſio jurium incorporalium?

CERTUM eſt, rerum incorporalium poſſeſſionem acquiri non poſſe per occupationem, vel corporalem traditionem, ſeu actum corporalem, eo quod hujuſmodi res incorporales, ſive jura nec corporaliter tractari, nec per ſenſus corporales percipi queant.

Hinc & uno conſenſu notant Juriſperiti, res incorporales, ut ſunt ſervitutes, tam reales, quàm perſonales, actiones, jura ſeu temporalia ſeu ſpiritualia, propriè apprehendi, aut occupari non poſſe, eoque ſenſu ſimilium quoque jurium non eſſe propriè dictam poſſeſſionem, ſed duntaxat *quaſi poſſeſſionem*.

Hæc vero *quaſi* poſſeſſio non reali, vel corporali, quemadmodum corporalia, traditione, vel apprehenſione, ſed uſu & patientia, acquiri dicitur.

Itaque quaſi poſſeſſio jurium, quantum ad præſcriptionem, ſolet ſuum habere initium à tempore, quo quis incipit eſſe in uſu, vel exercitio horum jurium.

Quapropter nemo dubitat, quin aliquis conſtituatur in quaſi poſſeſſione juris præſentandi ad Beneficia per actum pacificum præſentationis: imo communiter tradunt Doctores, quod unicus actus ſit ſufficiens, ut quis dicatur eſſe in quaſi poſſeſſione ſimilis juris, uti poſt alios citatos monet Covarruvias in Relectione *cap. Poſſeſſor part. 1. §. 1. num. 6.*

Neque ullus ambigit, quin per ſimiles actus acquiratur jus levandi Decimas in aliqua Parochia.

Porro jura illa quandoque verſantur duntaxat circa res ſingulares & determinatas, præſentationem puta ad particulare aliquod Beneficium, vel ad Decimas certo in agro, vel parte Parochiæ levandas, aut certam duntaxat Decimarum ſpeciem, minutarum puta, novalium aut veterum.

Interdum vero jura hæc ſunt generalia & indeterminata, qualia ſunt jus præſentandi ad omnia, & qualiacunque Beneficia alicujus Diœceſis, Civitatis, aut Eccleſiæ, item jus levandi generaliter omnes Decimas intra limites alicujus Parochiæ excreſcentes.

Poſterius hoc genus vocari ſolet jus *univerſi*: eo quod ſua univerſalitate ad omnia ſeſe extendat, neque ad ulla ſingularia ſit reſtrictum.

§. II.

Quomodo acquiratur quaſi poſſeſſio juris univerſi?

CIrca modum acquirendi quaſi poſſeſſionem juris *univerſi* major difficultas apparet, quam circa modum acquirendi quaſi poſſeſſionem juris particularis & determinati.

Dum enim quis actu præſentat ad certum Beneficium, aut certo in fundo Decimas levat, nequaquam obſcurum eſt, ipſum habere animum ſibi aſſerendi, & appropriandi jus præſentandi ad hoc Beneficium, vel levandi Decimas in hoc fundo, vel diſtrictu, in quo eas levavit, & ſibi appropriavit.

At circa jus *univerſi* non æque expeditum eſt, quandonam per actus aliquos particulares *quaſi poſſeſſio* hujus juris acquiri poſſit.

Cum enim hi actus duntaxat verſentur circa quædam particularia ſub iſto jure *univerſi* comprehenſa, circa præſentationem puta ad hoc illudve Beneficium, prout ea vacare contingunt, vel levandas Decimas in his illiſve fundis excretas, difficultas eſt, qualiter ex illis actibus haberi animus quaſi poſſidendi queat, & ſibi appropriandi jus *univerſi* complectens non tantum jus præſentandi ad Beneficia, ad quæ aliquando præſentavit, aut jus levandi Decimas ex illis fundis, è quibus realiter illas levavit, ſed jus præſentandi ad Beneficia omnia, etiam ad quæ hactenus non præſentavit, vel ad Decimas excretas in fundis, è quibus hactenus Decimas non levavit.

Et quidem ſi quis alius ſit in quaſi poſſeſſione juris *univerſi*, præſentandi puta, aut levandi Decimas, eo caſu ex particulari præſentationis, aut certarum Decimarum levationis actu, acquiri non poſſe quaſi poſſeſſionem juris *univerſi* poſt Panormitanum ad *Capit.* CUM OLIM 11. *De Præſcript.* communiter docent Canoniſtæ, tametſi etiam actus illos exercuiſſet animo acquirendi quaſi poſſeſſionem juris *univerſi*.

At ſi nemo alius ſit in quaſi poſſeſſione juris *univerſi*, tunc ex uno actu quaſi poſſeſſionis infertur ad poſſeſſionem *univerſi*, ſive omnium aliorum ejuſdem generis, præſertim ſi ſat appareat, actus illos particulares eſſe factos animo utendi jure *univerſi*.

Animus autem ille haberi cenſetur, ſi actum exercens habeat cauſam, ſeu titulum univerſalem, ex quo actus ille procedit, uti notat poſt Innocentium, & alios Panormitanus loco citato, & ſequitur Fagnanus ad idem *cap. Cum olim*.

Præſumitur enim is, qui actum exercuit, egiſſe conformiter ad titulum, ſeu cauſam, cui jus, vi cujus actum hunc exercuit, innititur.

Cum ergo cauſa illa, ſive titulus ſpectet ad jus *univerſi*, etiam cenſetur actum illum exercuiſſe vigore hujus juris *univerſi*, & conſequenter animo aſſerendi ſibi jus illud *univerſi*.

Unde rectè reflectit Poſtius in Mandato de manutenendo *Obſervat. 73. num. 85.* quod circa acquiſitionem poſſeſſionis magis ſit conſideranda cauſa actus, quam exercitium ipſius actus, & ſic etiam per unicum actum ſingularem; ſi tamen cauſa, ſeu privilegium ſit univerſale, acquiritur univerſalis poſſeſſio manutenibilis.

Id quoque evenit in acquirenda poſſeſſione rei corporalis.

Ut enim per occupationem acquiratur poſſeſſio alicujus rei corporalis, fundi puta quantumvis extenſi, non requiritur occupatio realis totius ipſius fundi, ſive omnium ejus partium, ſed ſufficit etiam occupatio realis *unius glebæ* animo occupandi fundum univerſum, & integrum, ſive ſingulas ejus partes juxta Juriſconſultum in *L. 3. §. 5. ff. de Acquirenda vel amitt. poſſ.*

Poſtquam enim dixiſſet, poſſeſſionem corpore, & animo acquiri, ſubdit: „ Quod autem diximus, & *corpore, & animo acquirere nos debere poſſeſſionem*, non utique ſic accipiendum eſt, quod qui fundum poſſidere velit, omnes glebas circumambulet, ſed ſufficit quamlibet partem fundi introire, dum mente & cogitatione hac ſit, ut, totum fundum uſque ad terminum velit poſſidere. "

Hic uno conſenſu concludunt Juriſconſulti cum Dionyſio Gothofredo in notis ad hanc legem, quod apprehenſione partis fundi cenſeatur totius fundi poſſeſſio apprehenſa, *etiam ejus quod per alluvionem adjicitur*, uti expreſſe monet Gothofredus.

Cum igitur in acquirenda *quaſi* poſſeſſione rerum incorporalium, ſive jurium, idem valeat actus exercitus hujuſmodi jurium, quod apprehenſio ſiva occupatio realis in acquirenda poſſeſſione rei corporalis, rectè concluditur, quod ſicuti per occupationem unius particulæ rei corporalis poſſeſſio totius rei acquiritur; ita per unicum actum juris alicujus *univerſi* quaſi poſſeſſio hujus integri juris cenſeatur obtenta, modo ea cogitatione ſeu animo actus ille cenſeatur exercitus, ut quaſi poſſeſſio juris *univerſi* habeatur, quemadmodum etiam requirit Juriſconſultus, ut per apprehenſionem partis fundi totius fundi poſſeſſio habeatur.

Itaque in caſu præſenti Domina Abbatiſſa Cortembergenſis, ſive Monaſterium levando Decimas, tam veteres, quam novales, titulo primævæ conceſſionis ipſius Eccleſiæ, ſeu Altaris de Leeſt *quoad temporalia* factæ per Burchardum Epiſcopum Cameracenſem, cenſenda eſt per actum illum fuiſſe in quaſi poſſeſſione juris *univerſi* levandi Decimas, tam veteres, quàm novales, tametſi in quibuſdam fundis nullas hactenus actualiter levaſſet; quemadmodum quis cenſetur eſſe in poſſeſſione iſtarum partium fundi, quas nunquam realiter occupavit, imo nec tempore, quod poſſeſſionem per occupationem partis accepit, erant partes iſtius fundi, ſed demum poſtmodum per alluvionem acceſſerunt: eo quod per occupationem partis fundi cenſeatur accepiſſe poſſeſſionem *univerſi*.

Igitur per actum levandi Decimas in certa Parochia

Digitized by Google

chia ex cauſa ſive titulo univerſali, cenſetur etiam vigore juris *univerſi* habita poſſeſſio levandi Decimas novales ex fundis, qui hactenus ad culturam redacti non fuerant.

Quod & in ſimili caſu reſolvit & notavit Wameſius Conſilio Canonico 440. *n.* 8. dicens, quod qui eſt in poſſeſſione percipiendi Decimas *generaliter animo acquirandi omnes omnino Decimas in omnibus Parochiæ fundis, etiamſi excerpto aliquo prædio non percipiat Decimas, quia Decimabiles fructus ex culto forte fundo nati non ſint, in eo quoque prædio jus decimandi acquiſiviſſe cenſeri debet, ſi modo alius non ſit in poſſeſſione Decimas ex illo fundo percipiendi.*

Idipſum docet Poſtius in Tractatu Mandati de manutenendo *Obſerv.* 73. *n.* 85. „ Quod ſi cum poſſeſ- „ ſione probetur etiam titulus ſeu Privilegium, tunc „ ex poſſeſſione univerſali, licet jus reſiſtat, datur „ manutenentia: ita ut probans poſſeſſionem ex Privi- „ legio decimandi in toto aliquo territorio fructus, „ qui in eo alias naſcebantur, juvetur etiam reſpe- „ ctu Novalium poſtea eruptorum in eodem territo- „ rio. Ratio eſt, quia probato Privilegio, ceſſat juris „ aſſiſtentia & reſiſtentia reſpective, cum poſſeſſio ju- „ ſtificetur ex titulo, & conſequenter permittitur ex- „ tenſio ipſius poſſeſſionis, quæ alias erat prohibita, „ quia magis eſt conſideranda cauſa actus, quam „ exercitium ipſius actus, & ſic etiam per unicum „ actum ſingularem; ſi tamen cauſa ſeu Privilegium „ ſit univerſale, acquiritur univerſalis poſſeſſio manu- „ tenibilis.

§. III.

Quid requiratur ad præſcriptionem juris levandi Decimas novales?

Decimas ſeu veteres ſeu novales de jure communi pertinere ad Eccleſiam Parochialem, eamque habere intentionem fundatam ad univerſas Decimas infra limites ſuos excreſcentes, quoaduſque alius legitimum titulum in contrarium protulerit, indubitatum eſt.

Hinc communiter concludunt Canoniſtæ, quod præſcriptio juris decimandi contra Eccleſiam Parochialem nemini ſuffragari queat, niſi hæc fulciatur poſſeſſione 40. annorum cum titulo, vel poſſeſſione per tempus immemoriale, cujus initii non extat hominum memoria, juxta *c.* 1. *De Præſcript. in VI.*

In hac enim Decretali reſolvit Bonifacius VIII. quod præſcribenti non ſufficiat bona fides, ſi cis ſit contrarium jus commune, vel habeatur præſumptio contra illum, „ ſed ſit neceſſarius titulus, qui poſſeſ- „ ſori cauſam tribuat præſcribendi, niſi tanti tempo- „ ris allegetur præſcriptio, cujus contrarii memoria „ non extat.

Ut ergo jus levandi Decimas in aliqua Parochia titulo præſcriptionis contra Eccleſiam Parochialem acquiratur, ſufficit præſcriptio longiſſimi temporis, quod de jure eſt 40. annorum, cum bona fide & titulo, vel præſcriptio tanti temporis, cujus initii memoria non extat, ſive temporis immemorabilis, quod titulum ſeu ejus probationem non requirit.

Tanti quippe temporis præſcriptio ſive quaſi poſſeſſio levandi Decimas, inducit tituli præſumptionem juris & de jure, omnemque tituli probationem ſupplet.

Cum autem Decimæ veteres & novales non differant, niſi quod illæ creſcant in fundis coli ab antiquo ſolitis, novales vero percipiantur quidem de eadem ſpecie fructuum, & eodem jure & titulo, ſed ex agris de novo ad culturam redactis, eodem præſcriptionis modo jus ad novales acquiri poſſe, quo acquiritur jus ad veteres, uno conſenſu tradunt Canoniſtæ.

Licet enim non omnes admittant, quod præſcriptio juris levandi Decimas extendatur ad novales, nullus tamen inficiatur, quin per quaſi poſſeſſionem 40. annorum cum titulo, vel temporis immemorialis ſine titulo juris levandi Decimas *novales*, etiam jus ad has Decimas acquiratur.

Ita Andreas Vallenſis ad titulum de Decimis §. 9. *num.* 5. poſtquam dixiſſet præſcriptionem ſimplicem Decimarum non extendi ad *novalia* in præjudicium Eccleſiæ Parochialis, ſubjungit hanc exceptionem, „ Niſi etiam poſſediſſet novalium Decimas tempore „ immemoriali ſine titulo aut cum titulo quadraginta „ annis. „

Et in terminis tanquam indubitatum ſcribit Rebuffus in Tractatu de Decimis *quæſt.* 14. *num.* 17. quod *eodem tempore* præſcribi poſſint Decimæ *novales*, quo *veteres Decimæ*.

Hinc ulterius concludit, quod „ ſi Monachi de „ novalibus habeant titulum *coloratum*, tunc quadra- „ ginta anni ſufficient, ad præſcribendum eas ſicut „ in aliis. „

§. IV.

An Monaſteria vel Capitulo, cui Eccleſia Parochialis eſt incorporata quoad temporalia, reſiſtat jus commune in perceptione Decimarum novalium?

Probatum eſt ſupra *cap.* 2. §. 2. quod Monaſteria & Capitula poſſidentia Eccleſias Parochiales ſibi appropriatas quoad temporalia, vigore hujus incorporationis habeant fundatum jus ad omnes Decimas & proventus ad Eccleſiam Parochialem ſic incorporatam ſpectantes.

Itaque ſi per authentica inſtrumenta aliaque juris adminicula probatum fuerit Eccleſiam aliquam Monaſterio, vel Capitulo incorporatam ſive conceſſam quoad temporalia, una cenſetur illud habere intentionem fundatam de jure communi percipiendi omnes Decimas tam novales, quàm veteres infra limites hujus Parochiæ excreſcentes.

Cum enim de jure communi Decimæ illæ pertineant ad Eccleſiam Parochialem, conſequenter pertinent ad Monaſterium vel Capitulum, cui hæc Eccleſia una cum temporalibus proventibus eſt conceſſa & appropriata.

Dum ergo probatum eſt, quod Monaſterio vel Capitulo fuerit prædicto modo Eccleſia conceſſa; non amplius jus commune Monaſterio vel Capitulo in perceptione Decimarum reſiſtit, ſed potius favet: cum ſufficiat, eas ad Eccleſiam Parochialem ſpectare, ut Monaſterio vel Capitulo ad eas jus competat ratione Eccleſiæ Parochialis ſibi appropriatæ.

Et hoc eſt, quod voluit Rebuffus in tractatu De Portione congrua *n.* 108. ſcribens: „ Quando Re- „ ligioſi vel alii percipientes Eccleſiæ redditus probant „ omnes illius proventus in fundatione vel unione ſi- „ bi donatos: tunc ipſi ſunt fundati de jure commu- „ ni in illius fructibus, adeo quod Vicarius perpetuus „ vel Curatus petens fructus vel Decimas tenetur pro- „ bare ad ſe ſpectare. „

Porro indubitatum eſt, quin ſufficienter probent Religioſi omnes Eccleſiæ proventus in fundatione vel unione eſſe ſibi donatos, quando Eccleſiam ſibi probant conceſſam ſive incorporatam *quoad temporalia* in uſus ibidem Deo ſervientium.

Si quis igitur contra Monaſterium vel Capitulum, cui Eccleſia Parochialis eo modo conceſſa probatur, Decimas ſive veteres ſive novales prætendat, habet reſiſtentiam Juris communis: eo quod prætendat Decimas infra limites Parochiæ, quæ de jure communi ſpectant ad Eccleſiam Parochialem, juxta *Cap.* Cum contingat 31 *De Decimis*, & conſequenter ad Monaſterium vel Capitulum, cui Eccleſia hæc cum omnibus ſuis proventibus eſt appropriata.

Hinc ulterius concludendum, quod requiſitæ ad præſcriptionem Decimarum expreſſa in citato *cap.* 1. *De Præſcript. in VI.* ob cujus reſiſtentiam non obtineant reſpectu Monaſterii vel Capituli, cui Eccleſia quoad temporalia probatur conceſſa, quia tunc Monaſterium vel Capitulum non habet reſiſtentiam juris, ſed è contrario Vicarius aut quivis alius Decimas ſive novales ſive veteres prætendens: eo quod tali caſu deberent probare, illas ad Eccleſiam Parochialem Monaſterio vel Capitulo appropriatam non ſpectare.

Nequaquam ergo Monaſteria vel Capitula, quibus Eccleſiæ Parochiales ſive Altaria ſimili modo quoad temporalia ſunt incorporata vel donata, æquiparanda ſunt iis Monaſteriis vel Capitulis, quibus vel ex ſpeciali

ciali privilegio, vel titulo præſcriptionis competit jus levandi Decimas in aliqua Parochia.

Dum enim ex ſimili præſcriptionis aut privilegii titulo ſimpliciter jus decimandi Monaſterio aut Capitulo competit, vigore hujus Privilegii vel præſcriptionis, ipſa Eccleſia non habetur ipſi Monaſterio vel Capitulo appropriata vel incorporata, ſed duntaxat jus Decimas levandi in illa Parochia competit Monaſterio vel Capitulo, ſalva manente Eccleſia ipſi Presbytero ſive Curato, qui illam in titulum tanquam ſibi propriam per inſtitutionem Canonicam accipit tam quoad ſpiritualia, quàm temporalia, excepto ſolo jure Decimarum, quod Monaſterium vel Capitulum probare debet ſibi ex ſpeciali Privilegio vel præſcriptione eſſe acquiſitum.

Verum ſi Eccleſia ſive Altare ſit incorporatum vel donatum quoad temporalia Monaſterio vel Capitulo, vigore hujus donationis, & incorporationis Monaſterium vel Capitulum non tantum ſimpliciter acquirit jus Decimarum, ſed ipſa Eccleſia Parochialis cenſetur per eam donationem, & incorporationem Monaſterio vel Capitulo quoad temporalia appropriata, & quaſi propria ipſius Eccleſiæ effecta: ideoque proventus iſtius Eccleſiæ Monaſterium, vel Capitulum eo caſu ſibi appropriat tanquam proventus ſuæ Eccleſiæ.

Hinc ulterius contingit, quod Presbyter ſeu Vicarius Eccleſiæ ſic incorporatæ Præfectus Eccleſiam illam quoad temporalia non poſſideat tanquam propriam, utpote proprietate quoad temporalia in Monaſterium vel Capitulum vigore iſtius incorporationis translata: & conſequenter nec Vicario ullum jus ad temporalia iſtius Eccleſiæ amplius competit excepto ſolo jure ad competentiam ſive Portionem congruam, idque vigore clauſulæ in ipſa Eccleſiæ incorporatione expreſſa vel tacite ſubintellecta.

Multum proinde diſtinguendi ſunt tituli, quibus Monaſterium vel Capitulum jus levandi Decimas in aliqua Parochia ſibi competere probat.

Si enim ex ſimplici Privilegio vel præſcriptione ſimile jus prætendat, indubie jus commune ſtabit pro Eccleſia Parochiali, eritque tunc procedendum quoad titulum præſcriptionis, juxta deciſionem *cap. 1. De Præſcript. in VI.* ac inſuper Privilegium & præſcriptio in ſimili caſu reſtringenda erunt intra præciſos terminos Privilegii & poſſeſſionis, utpote contraria Juri communi attribuenti Decimas Eccleſiæ Parochiali, ſive illi, qui Eccleſiam Parochialem quoad temporalia in titulum poſſidet.

Si vero Monaſterium vel Capitulum probet, ſibi Eccleſiam Parochialem quoad temporalia appropriatam, tunc Monaſterium vel Capitulum non prætendit levare Decimas in aliena Parochia vel Eccleſia, ſed tanquam in propria; neque Presbyter ſeu Vicarius eas proprio jure prætendere poteſt, eo quod Eccleſiam hanc in titulum quoad temporalia non poſſideat, ſed quoad hunc titulum tranſierit in Monaſterium vel Capitulum.

Multo proinde pinguius eſt jus ad Decimas alioſque proventus, quod acquiritur per incorporationem ſeu donationem Eccleſiæ Parochialis quoad temporalia, quam illud, quod acquiritur ex ſpeciali Privilegio vel præſcriptione levandi Decimas in aliqua Parochia, eo quod priori modo Eccleſia quoad titulum incorporetur & fiat propria Monaſterii vel Capituli, non autem poſteriori.

Hinc ulterius contingit, quod vigore ejuſmodi Privilegii aut præſcriptionis levandi Decimas, Monaſterium vel Capitulum non acquirat Jus Patronatus, aliaque jura, quæ vocari ſolent jura primitivi Paſtoris, quæ tamen acquiruntur vigore incorporationis ſeu donationis Eccleſiarum Parochialium quoad temporalia.

Hæc enim jura primitivi Paſtoris non ex aliquo ſpeciali Privilegio, vel ex cura animarum primitus per Monachos aut Canonicos exercita, competunt Canonicis aut Abbatibus, ſed vigore ſolius incorporationis & unionis Eccleſiarum Parochialium quoad temporalia, uti recte poſt alios notat Le Maiſtre, *Plaidoyé IX.* ubi in primis ſuſtinet, quod Paſtor primitivus dicatur ob Eccleſiam incorporatam, quæ primitus erat Beneficium Curarum, ſeu per unionem converſa eſt in Beneficium ſimplex, cura animarum tranſlata in Vicarium: verba ejus ſunt. *Le curé primitif en France eſt celuy qui à droit de jouir des fruits d'un Benefice uni, lequel avoit charge d'ames, ſelon ſa premiere & primitive inſtitution; mais qui depuis à eté converti en Benefice ſimple, le ſoin des ames ayant eté transferé à un Vicaire perpetuel, avec reſerve d'une partie des fruits pour ſon entretenement.*

Obſervat quoque idem Author nomen hoc primitivi Paſtoris eſſe recens, nec in Jure Canonico mentionem ejus fieri. *Quant au nom* (inquit) *de Curé primitif, il à eté inconnu aux Anciens, & il ne ſe trouve point dans le Droit Canonique, quoy qu'il s'y traite ſouvent de l'union des Egliſes Parochiales, & de l'inſtitution des Vicaires perpetuelles.*

Utque probet jura primitivi Paſtoris non derivari ex cura animarum primitus per Canonicos aut Religioſos exercita, ſed ex ipſa incorporatione Eccleſiarum, notat hæc jura etiam competere Congregationibus Laicorum & Filiarum. *Puiſque nous voyons* (ait) *que non ſeulement des Chapitres, mais encore des Colleges & des Communautez ſeculieres, des Monaſteres d'hommes & de filles, & meme de Chevaleries, comme ceu de S. Jean de Jeruſalem, ont droit de jouir des fruits de diverſes Cures, & ſont Curez primitifs.*

§. V.

Monaſterium Cortembergenſe fuit in quaſi poſſeſſione juris univerſi levandi Decimas novales per Parochiam de Leeſt, nec ei jus commune reſiſtit.

Conſtat evidenter ex actis hujus cauſæ, quod Monaſterium Cortembergenſe à tempore memoriam hominum excedente per integram Parochiam de Leeſt Decimas levaverit non tantum veteres, quæ ad Eccleſiam Parochialem pertinebant, ſed & novales in quacunque Parochiæ parte excretas.

Quæ continua Decimarum levatio, ſive perceptio pacifica Monaſterium Cortembergenſe indubitanter conſtituit in quaſi poſſeſſione juris levandi Decimas per Parochiam de Leeſt, idque ſine diſtinctione loci aut fundi, in quo contingeret fructus Decimabiles excreſcere.

Accedit quod conſtet, Monaſterium Cortembergenſe Decimas illas levaſſe titulo conceſſionis ſive incorporationis Eccleſiæ, ſeu Altaris de Leeſt *quoad temporalia*, ſibi factæ per Burchardum Epiſcopum Cameracenſem tunc temporis Ordinarium iſtius Eccleſiæ ſive Altaris.

Cum autem hæc cauſa, ſive titulus ſit generalis, conſequens eſt juxta ante dicta, Monaſterium Cortembergenſe per continuam illam levationem Decimarum etiam novalium fuiſſe in quaſi poſſeſſione *Juris univerſi* levandi Decimas quoque novales ex omnibus fundis hujus Parochiæ quandocunque ad culturam reducendis, & fructus Decimabiles proferendi.

Præterea quia Monaſterium titulo hujus Conceſſionis habet ſibi Eccleſiam Parochialem de Leeſt appropriatam quoad temporalia *in uſus ibidem Deo ſervientium*, conſequens eſt ex ante dictis Monaſterium Cortembergenſe, probata hac incorporatione ſeu donatione non habere juris communis reſiſtentiam in perceptione Decimarum novalium: ſed potius ejuſdem aſſiſtentiam: Quandoquidem de jure communi Decimæ novales ſpectent ad Eccleſiam Parochialem, adeoque ad Monaſterium, cui Eccleſia Parochialis probatur appropriata quoad temporalia, id eſt, Decimas, alioſque ejus proventus.

Ex quo ulterius deducitur, Requiſita ad præſcribendum Decimas in aliqua Parochia, de quibus in *c. 1. De Præſcript. in VI.* non requiri reſpectu hujus Monaſterii: Eo quod probata appropriatione ſeu conceſſione Eccleſiæ Parochialis quoad temporalia ſibi facta, non reſiſtat ipſi jus commune, ſed potius aſſiſtat, addicens utpote Decimas etiam *novales* ipſi Eccleſiæ ſeu Altari Monaſterio jam appropriato.

At ſi Vicarius vel quis alius prætendat Decimas novales contra Monaſterium Cortembergenſe, debebit oſtendere titulum cum poſſeſſione 40. annorum, vel quaſi poſſeſſionem, cujus initii memoria hominum

non

non extat, juxta præſcripta in citato *c.* 1. Ratio eſt, quia Vicarius, vel alius quiſcunque Decimas novales contra Monaſterium ſibi aſſerens, debet una ſuſtinere, eas non ſpectare ad Eccleſiam Parochialem, nam niſi hoc probetur, manebunt penes Eccleſiam Parochialem vigore juris communis, & conſequenter una cum Eccleſia Parochiali pertinebunt ad Monaſterium, cui Eccleſia cum ſuis Decimis eſt appropriata.

Verum eſt, quod Vicarius de Leeſt levaverit aliquando Decimas *novales* in Parochia de Leeſt, etiam poſt Conceſſionem & incorporationem factam anno 1139. per Burchardum Epiſcopum Cameracenſem, uti & partem veterum Decimarum, at illas novales non levavit quaſi de jure communi, & titulo ſuæ Vicariæ ſibi competentes, ſed tanquam ſibi à Monaſterio Cortembergenſi in congruam Portionem aſſignatas & relictas, quo titulo & veteres percepit, uti in præcedentibus notatum fuit.

Si ergo quæratur, quo jure Monaſterium Cortembergenſe prætendat jus *univerſim* levandi Decimas tam veteres quàm novales, per diſtrictum Parochiæ de Leeſt, reſpondetur, quod jus illud prætendat jure Eccleſiæ Parochialis ſibi quoad temporalia appropriatæ ad uſus *inibi Deo ſervientium*, ſub onere dandi Presbytero curam animarum ſuſtinenti Portionem congruam ſive competentiam: Non autem titulo ſimplicis Privilegii aut præſcriptionis levandi partem Decimarum, vel etiam integras Decimas in Parochia de Leeſt.

F I N I S.

J U D I C I U M

Doctorum J. U. Univerſitatis Lovanienſis.

Viſis & examinatis rationibus in hac Diſſertatione allegatis & deductis, ſuppoſita omnium factorum veritate, ſuppoſitis nominatim etiam incorporatione, ut tali, & inſuper poſſeſſione immemoriali conſtanter ſecuta, (quæ poſſeſſio in Jure vim tituli habet, & ſervire poteſt ad interpretandum titulos anteriores) per Monaſterium Cortembergenſe percipiendi Decimas omnes etiam novales in Parochia de Leeſt: Prior & Doctores Strictæ Facultatis utriuſque Juris cenſent, ſufficienter probatum eſſe dictum Monaſterium Cortembergenſe fundatam intentionem habere, dictas Decimas omnes etiam novales percipiendi.

Ita viſum Lovanii hac 22. Januarii 1711. *Inferius habebatur.*

De Mandato Dominorum meorum,

Signatum erat:

P. De Vadere Facultatum J. U. Bedellus,
Secretarius & Notarius Apoſtolicus.

INDEX

INDEX
RERUM NOTABILIUM.

A

Abbates factis magis quam verbis ſuis præſint diſcipulis. pag. 14. 15
Abbas quantum prælatus eſt cæteris, tantum cum oportet ſolicitius obſervare præcepta regulæ. 15
Abbatum obligatio quæ ſit ex Regula S. Benedicti. 14
Ex Statutis Præmonſtratenſium. 15
Abbas ſuis det omnia neceſſaria, ut omnis auferatur neceſſitatis excuſatio. 20. 22. 104
Abbati quid faciendum de bonis Religionem intrantis, cum in poteſtate ſua ſunt? 52
Abbates in menſa ſua eoſdem cibos habeant quos Conventus. 55. 56
Abbatis cujuſdam de opere Authoris judicium. 92. 93
Abbates quidam quo tempore cœperint exemptionem à juriſdictione Epiſcopali ex indultu Pontificis impetrare? 333
Abbatiarum multarum, Capitulorum, Prioratuum ſecularizationes ortum ducunt à peculiis. 118
Abdicatio rerum omnium in Regularibus non eſt tantum juris poſitivi, ex mente Synodi Audomarenſis. 5
Abſolutam rerum abdicationem præſcribit Regula S. Benedicti. 3
Abdicatio proprietatis Regulæ Monachali non accidentaliter tantum, ſed eſſentialiter annexa eſt, ut nec per Pontificem ab ea avelli poſſit. 73
Abſentia Epiſcoporum, Paſtorum, &c. legi naturali contraria; ut ſit licita quid requiratur? 170. 171
Abſolutio in Officio Eccleſiaſtico unde dicatur, ejuſque uſus quam antiquus. 211
Abſolutiones Mendicantium aliorumque Regularium, invalidæ declaratæ in ordine ad ſæculares, niſi fuerint ab Epiſcopo loci admiſſi & approbati. 340
Abſtinere uſu multarum rerum totaliter facilius eſt, quam in uſu non excedere. 29
Abundantia Monaſteriorum quo major, eo difficilior redditur Religioſorum ſalus. 50
Abuſus intolerabilis, quod Monaſteria quo ſunt opulentiora, eo majores faciant exactiones. 30
Abuſus etiam in Eccleſiis Cathedralibus circa præſentationem, electionem, &c. Beneficiati, deplorat Tridentinum. 68
Abuſus quod ad Licentiam in jure ſimitate quidam admittantur, dum alias qualitatibus requiſitis deſtituti ſunt. 134
Abuſus extirpandus, quod in quibuſdam Eccleſiis minoribus horis non ſint aſſignatæ diſtributiones. 177
Abuſus Canonicos horas ſuas perſolvere ex Breviario Romano, dum Eccleſia ipſorum alio ritu utitur. 196
Abuſus Canonicorum Divinum Officium præcipitanter perſolventium. 204
Abuſus magnus circa Miſſæ Sacrificium cum divites propter honorarium, pigritiæ aut ſuperbiæ ſuæ Sacerdotes ſervire cogunt. 235
Abuſus, quod in pleriſque Monaſteriis indifferenter & paſſim quotidie boni & mali celebrare cogantur. 239
Abuſum quod Simoniaci tam facile abſolvantur, deplorat Concilium delectorum Cardinalium. 254
Abuſus circa penſiones qui committantur? 268
Abuſum quod Monachi & Canonici decimarum poſſeſſores Eccleſiis Parochialibus, ſæpe ut opus eſt, non provideant, variæ Concilia & Pontifices deplorant. 294. 295. 310. 312
Acceptio perſonarum committitur dum perſona, non cauſa attenditur. 247
Acceptio perſonarum & Simonia vitia cognata. ibid.
Acceptio perſonarum in Collatione Beneficiorum, quot mala in Eccleſiam invehat. 250
Accidentia ut vocant, quæ Parochis dantur, duplicis generis. 312
Accidentia an in congruam Paſtorum portionem ſint imputanda. ibid. 313
Acolythorum quæ ſint officia. 147
Actionum noſtrarum regula, lex æterna. 318
Actionum noſtrarum regula non eſt probabilis. 319
Adagium antiquum: Monachus qui habet obolum, non valet obolum. 63
Adrianus VI. abuſibus Romanam quandoque Sedem obnoxiam agnovit. 192
Aelredus (B.) quid de moderna muſica ſentiat? 201
Affectus proprietatis eradicando conducit, ut quæ uni Religioſorum donantur, quandoque aliorum neceſſitati impendantur. 7
Affectus inordinatiſſimus, qui ſit peccatum mortale, circa res minimas verſari poteſt. 63
Agens ut ſit *tutus*, quid requiratur. 298
Agens ſine neceſſitate, dum ſubeſt periculum ne impingat in jus naturæ, peccat. 318
Agens ex probabilitate minus quandoque excuſabilis, quam agens ex ignorantia. 319
Alberone Epiſcopo Leodienſi corruit Eccleſiaſtica diſciplina. 185
Alearum luſus, quinam intelligatur, & quæ talium ludorum ſint incommoda? 164
Alearum luſus Clericis interdictus. ibid. 165
Alearum luſum S. Saleſius ſimpliciter malum eſſe exiſtimat. 166
Alexander III. aſſerit pernicioſam conſuetudinem, qua ab ingreſſuro Religionem pro paſtu aut convivio, quid exigitur. 39
Quid ſentiant de tranſactione ſuper Beneficio litigioſo, 264
Alexander VII. condemnavit propoſitionem, qua aſſerebatur licere Beneficium interveniente pecunia conferre, dummodo pro collatione Beneficii non exigeretur. 218
Almuſia pelliceæ myſtica ſignificatio, 176
Alleluia quid ſignificet. 209
Quare longiori cantu protrahatur? ibid.
Quare aliquando frequentius cantetur, aliquando omittatur? ibid.
Altare ab Eccleſia, quomodo, & quando diſtingui cœperit. 291
Altaris redemptiones quæ olim eſſent. ibid.
Altaris redemptiones tanquam Simoniacas plures Synodi prohibent. ibid.
Alvarez Pelagius quæſtum Miſſarum in Eccleſia deplorat. 237
Queritur, Fratres Minores Privilegia à Sede Apoſtolica impetrare. 3 1. 352
Rationem aſſignat, cur S. Franciſcus Fratres ſuos quocunque loco unica Miſſa contentos eſſe voluerit. 237
Ambroſius (S.) hymnos in Mediolanenſi Eccleſia primum decantari juſſit. 210
Ambroſius Baltramus peculiorum defenſor, quis & qualis fuerit? 123. 124
Ammortizationis lex confundi non debet cum Edictis Principum, ſtatuentium ut Monaſteria non ſuccedant in hæreditatem Religioſorum. 37
Ananis & Saphira ſimiles Religioſi, qui nolunt omnia abſolute eſſe communia, licet etiam talia Superioris cuſtodiæ committant. 5. 70
Anſelmus (S.) oblatam ſibi pecuniam, appoſita conditione ne in commune conferret, reſpuit. 108
Spuriis quibuſdam SS. Patrum Epiſtolis deluſus. 139. 140
Antiphonæ unde dictæ, & qua ratione pellendis diſtractionibus ſint utiles? 210
Anxietas ne deſint neceſſaria, cauſa peculiorum. 106
Appetentia rerum temporalium, cauſa exactionum quas Monaſteria ab ingreſſuris faciunt. 50
Argumenta, quibus tranſactiones pro ingreſſu Monaſterii quidam a Simonia excuſare conantur, diluuntur. 32. uſq. 36
Argumenta P. Clenaerts pro defenſione peculiorum perſtringuntur. 76. 77
Argumenta pro aſſerenda dotum exactione refutantur. 82. uſque 88.
Argumentum à conſuetudine quam ſæpe pernicioſum. 328
Artificium Clericis exercere licet, ne ex turpi Miſſarum lucro ſibi victum comparent. 237
Aſylo Eccleſiarum limites poſiti ab Imperatoribus. 53
Avaritiæ ſuſpicio cavenda, dum à Monaſteriis gratuito aliquid accipitur. 52
Avaritia excæcat Religioſos, ut ſæpe divites præ pauperibus tanquam magis idoneos recipiant ad Religionem. ibid.
Avaritia Superiorum proprietatis in ſubditis cauſa. 104
Avaritia omnibus cavenda; at præcipue Clericis. 157
Avaritia Eccleſiaſticorum quæ mala producat. ibid. 158
Avaritia excæcantur Eccleſiaſtici. ibid.
Avaritiæ ſuſpicio in Eccleſiaſticis, qui facile è ſtatione ſua diſcedunt, ut pinguius Beneficium obtineant. 163
Avari ex S. Ambroſio deſcriptio. 157
Auguſtinus (S.) in Regula quam ſcripſit, perfectam requirit bonorum communionem. 3
Auguſtini Sermones de vita communi Fratrum. 102. 103. 106 107. 116
Auguſtinus veſtem pretioſam ſibi oblatam vendit, ut pretium fiat commune. 103. 116
Auguſtinus Epiſcopus ſi ſine peculio vixit, quanto magis teneantur idem obſervare Eremitæ ejus Regulam profitentes. 116

Augu-

Auguſtinus Eccleſiæ cantu ad Dei amorem commotus. 193
Authoris de peculiaritate Religioſorum ſententia, an nimii rigoris accuſanda? 62. 63
Authoris Librum de Peculiaritate idiomate Flandrico verſum, quam male aliquos habeat? 109. 110
Authoris Opera de Peculiaritate quibus odioſa? 117
Author Operis an merito dicatur Anti-Monachus? 118
Authoritatem ſibi per luxum conciliare Eccleſiaſtici non debent. 155. 156
Authoritate quorundam Doctorum, qui probabile quid ſtatuunt, in quas abſurditates prolabantur? 310. 335

B

B*ACULUS* Paſtoralis Epiſcoporum deſignat, eos ad ſubditorum exceſſus corrigendos eſſe inſtitutos. 127
Baroni de Fratre Elia teſtimonium, qui primo Franciſcanis Privilegia obtinuit. 352
Bartholomæus de Martyribus ait: à communi & trita praxi ad ſingularitatem quandoque deflectendum exemplo Sanctorum. 29
Ejuſdem ad Beneficiorum Collatores monitum. 251
Baſilius (S.) optat, ut pro norma vitæ paucorum exemplum ſequamur. 19
Vix admittit gratis oblata Monaſteriis. 53
Baſileenſe Concilium. Vide *Concilium Baſileenſe*.
Bulgarum conſuetudine Juſtiniani leges abrogatæ, quibus jus competebat Monaſteriis ad bona ingredientium. 36. 37. 48. 85
Bellarminus (Cardinalis) efficaciſſimum medium ad extirpandum vitium proprietatis aſſerit eſſe, quod non plures admittantur, quam ali poſſint. 21. 22
Ejuſdem de Religioſorum Ordinum multiplicatione ſententia. 49
Ejuſdem ſententia de Horis Canonicis per diverſa temporum intervalla recitandis. 202. 203
Ejuſdem ad Nepotem monitum de Sacerdotibus turpem quæſtum ex Miſſarum celebratione captantibus, non ordinandis. 238
Beltramus (Ambroſius) Peculiorum defenſor quantæ authoritatis ſit. 113. 114
Benedictus (S.) perfectam bonorum communionem ſuis præcepit. 3
Beneficiorum ſuperflua ex juſtitia in pios uſus debent expendi. 62
Beneficiorum proventus in quos uſus expendi? 155
Beneficio Eccleſiaſtico individue jus percipiendi fructus annectitur, adeo ut unum ſine altero vendi non poſſit. 218. 219. 328
Beneficia conferentes, Eccleſiæ bonum primo debent ſpectare. 247
Beneficiorum collatores non ſatisfaciunt muneri ſuo, eligendo dignum, poſthabito digniore. 248
Beneficium Eccleſiaſticum ultro petentes, de ambitu frequenter ſuſpecti eſſe poſſunt. 248
Beneficium ut conſanguineo conferatur, quæ præcipue attendenda? 249
Beneficiorum collatoribus, quæ præcipuè attendenda? 251
Beneficiorum collatores quo caſu poſſint quandoque eligere minus dignum? ibid.
Beneficium dimittere tenentur ii, qui per Simoniam ipſis etiam ignorantibus commiſſam illud obtinuerunt, quod authoritate & exemplis probatur. 252. 253
Beneficium ſimoniace adeptum ut quis retineat, quot & quantæ rationes expendendæ? 254. 255
Beneficium poſſediſſe, non eſt titulus ſufficiens creandæ penſionis. 257. 258
Beneficiorum permutationes, &c. Vide *Permutationes Beneficiorum*.
Beneficiorum reſignatio, &c. Vide *Reſignatio Beneficiorum*.
Beneficia plura poſſidere quandonam licitum cenſeat S. Thomas? 270
Beneficiorum pluralitas legi naturali contraria. 270. 271
Beneficiorum unionibus Paſtoribus ſuccurrendum; at qua cautela? 304
Beneficium Paſtoratui incorporatum in portione congrua computandum. 309. 310
Beneficiati omnes tenentur Horas Canonicas perſolvere. 189
Beneficii nomine, quid apud Scriptores aliquos Gallos intelligatur. 289
Bernardus (S.) Paupertatem Religioſam vult etiam in Templis apparere. 22
Paupertatem ait non habere, qui ob ejus incommoda fiunt puſillanimes. 23
Quid de nugatoriis verbis à Sacerdote prolatis ſentiat. 248
Quid requirat, ut laudes Divinæ diſtincte recitentur. 174
Quid requirat, ut diſpenſatio licite concedatur. 272. 273. 335
Monachos quoſdam otioſos decimas poſſidentes, quomodo increpet. 294
Monachos quoſdam perſtringit, qui titulo protectionis Sedis Apoſtolicæ, exemptionem ab Ordinariorum Juriſdictione oſtendebant. 335
Bonaventura (S.) monitum ad Ordinis ſui Provincialem, ut ſumptuoſitati pareat. 22. 50
Ejuſdem monitum ad Sacerdotes de celebratione Miſſarum. 240
Bona (Cardinalis) laxitatum Patronos quo nomine inſigniat. 320
Bona à Religioſis poſſideri non poſſunt, niſi prius fuerint Monaſterio incorporata. 7. 8
Bona ſua offerentes Monaſteriis principaliter intendunt, ut cedant alimentationi & ſuſtentationi Religioſorum. 30.
Bona Monaſteriorum quo ſenſu dicantur bona pauperum. ibid.
Bona intrantium Monaſteria, in tres partes dividi ſuadet *Magiſter* in regula. 54
Bonorum perfecta communio qualis eſſe debeat, exemplo primorum Chriſtianorum oſtenditur. 3. 9. 10
Bonorum perfectam communionem in Regula ſua præſcribit S. Auguſtinus. 4
Bonorum communionem non eſſe juris mere poſitivi quoad Regulares, aſſerit Synodus Audomarenſis. 4. 5
Bonorum Monaſteriorum ſtabilium adminiſtratio Officialibus tantum, & quidem ad nutum Superiorum amovibilibus concedenda. 13. 14
Bona quæ paupertatem voluntariam conſequantur. 25. 26
Bona Eccleſiaſtica quibus uſibus ſint deſtinanda. 155. 156
Bona Eccleſiaſtica patrimonium pauperum. 160. 163
Bonorum Eccleſiaſticorum diviſio circa quæ tempora cœperit. 160. 162
Bonifacii VIII. Decretum, quo prohibet, ne plures in Monaſteriis aſſumantur quam ali poſſint; probat etiam non licere quidquam titulo paupertatis ab ingreſſuris exigere. 44
Breviarium Romanum hodiernum à quibus emendatum. 197
Breviaria Eccleſiis particularibus propria permiſſa. 197
Breviario Romano hiſtoriæ quædam non ſatis certæ & fundatæ continentur. 198
Bulla quædam Clementis X. an probet peculia eſſe licita. 114
Bullæ cruciatæ indulto non licet Regularibus ab Epiſcopo non approbatis ſæcularium Confeſſiones excipere. 341. 342
Bulla quædam in favorem Mendicantium cur ab Univerſitate Pariſienſi rejecta fuerit. 342

C

C*ALIXTO I.* Epiſtola falſo adſcripta. 138
Calixtus III. cum literas concepiſſet, quibus Mendicantium familiæ ad ejus commune redigerentur, quid contra auſi ſint Mendicantes. 352
Cæſarea olim populus olim noctu ad Pſalmodiam conveniebat. 168. 194. 195
Canonum rigor quibus de cauſis aliquando remitteretur. 138
Canonum ſcientia Canonicis neceſſaria. 127. 129
Canones licet Eccleſia pro tempore cogatur relaxare, nunquam tamen eos abrogare intendit. 128. 275
Canones qui ad lites & judicia valent, præ ceteris ad interpretandum ſeligi deplorat S. Carolus. 230. 231
Canones regulæ ſunt Canonicorum. 136
Canon 61. Apoſt. Clericum degradatum ob crimen poſt peractam etiam pœnitentiam priſtino honori reſtitui vetat. 137
Canones contra Simoniacos editos neceſſitas temporum quandoque relaxare cœpit. 253. 254
Canones quibus Clericis interdicitur ne ſibi ſucceſſorem eligant, quomodo per reſignationem Beneficiorum cum clauſula: *nec aliter*, *nec alias*, inutiles prope reddantur. 262. 263
Canones pluralitatem Beneficiorum prohibentes, quomodo per penſionum praxim reddantur inutiles. 265. 266
Canonibus quædam prohibentur ſecundum legem naturalem omnino illicita, quædam ſic illicita, ut tamen in quibuſdam circumſtantiis licite fieri poſſint. 270. 275
Canones Eccleſiæ ſpiritu Dei conditi, cœleſtia quædam ſunt inſtituta. 271. 272
Canonum rigor in cauſa Donatiſtarum, cujus boni intuitu relaxatus. 272
Canoniſtarum & Theologorum antiquorum unanimis ſententia, non licere Monaſteriis opulentis, citra Simoniæ labem quidquam ab ingreſſuris exigere. 32. 41
Canonici à Monachis quomodo differant. 126
Canonicorum quod ſit Officium. ibid. 127. 133
Canonici alii ſunt Canoniſtæ, alii Theologi. 127
Canonicorum Cathedralium onus. 126
Canonicorum olim habitatio. ibid.
Canonici Epiſcoporum coadjutores. 127
Canonicis Scripturæ ſacræ ſtudium incumbit. 130. 133
Canonici unde dicti. ibid. 131
Canonici vocabantur olim omnes Clerici. 135
Canonici nomen lapſu temporis appropriatum illis, qui

ſimul congregati exactiorem præ ceteris Canonum obſervantiam profitebantur. ibid.
Canonicos non Canonice viventes qualiter redarguat Molanus? ibid.
Canonici inferiori Clero debent moribus prælucere. 136
Canonici à quibus debeant abſtinere ex præſcripto Tridentini. ibid.
Canonicorum officium eſt Horas Canonicas per ſe ſolemniter perſolvere. 191. 192
Canonicos teneri per ſe divinum Officium peragere, & in choro canere, probatur Theologorum etiam laxiorum inducta authoritate. 271. Item Statutis Conciliorum. 191. 192
Canonici quid in electione Vicariorum præcipue debeant attendere? 192. 193
Canonicorum quoad Horas Canonicas quæ ſit obligatio? 173
Canonicis divinum Officium celebrantibus, quid obſervandum? 174. 171
Canonicorum veſtes quid myſtice ſignificent? 176
Canonici etiam minoribus Horis debent intereſſe. 176. 177. 190
Canonici non ſunt quoad conſcientiam ſecuri, qui integras diſtributiones iis, qui toti Officio non interſunt, aut concedi permittunt, aut ipſi recipiunt. 178. 179
Canonicis non ſunt aſſignandæ diſtributiones, qui aliquo duntaxat tempore Officio interſunt. 178
Canonici tenentur ad continuam & perſonalem reſidentiam. 180
Canonici juxta Statutum Tridentini, ampliatum etiam ad eos qui in Cathedralibus obtinent Dignitates, quamvis fructus non perciperent, tenentur ut minus 9. menſibus reſidere. 180
Canonici quinam à reſidentia eximantur, & quare? 181
Canonici tempore divini Officii celebrantes, quandonam in ordine ad diſtributiones debeant cenſeri præſentes? 182. 183
Canonici ſtudiorum cauſa abſentes, excepta reſidentia, leges Canonicis præſcriptas debent ſervare. 183
Canonicorum vitæ communis diſciplina quando collabi cœperit? 183. 184
Canonicorum clauſtra ad vitam communem ſervandam, quandonam extrui cœperint? ibid.
Canonici quandonam vita communi neglecta ad ſingularem tranſire cœperint? 184. 185
Canonici vitam communem ubi deſeruerunt, diſciplinam illico relaxarunt. ibid.
Canonici hodierni non ſunt culpandi, quamvis vitam communem non ſervent. 186
Canonici quæ vitæ communis veſtigia retinuerint? 187
Canonici omnibus horis iiſque integris interſint. 190
Canonici Vicarios ne aſſumant, mere ob ſonoram vocem aut privationem ſtipendii. 191
Canonici officio ſuo non ſatisfaciunt, utentes Breviario Romano præter ritum, & conſuetudinem Eccleſiæ ſuæ. 199
Canonicorum regula, quid de pueris choriſtis ſeu choralibus ſentiat? 201
Canonici divinum Officium præcipitanter perſolventes redarguuntur. 204
Canonici, & ſimiles Beneficiati decimas poſſidentes tale tenentur obſequium Eccleſiæ præſtare, ut ratione illius digni ſiant mercede ſua. 286. 287
Canonicorum exemplaris vitæ relaxationi quid præbuerit occaſionem? 294
Canonicis ſimilibuſque Beneficiatis otioſis, ut onus aliquod Eccleſiaſticum imponeretur, in Tridentino egerunt Epiſcopi Gallicani. 287
Canonici frequentantes Officia, quibus annexæ ſunt diſtributiones, ceteris neglectis, à Simoniæ affectu non alieni. 327
Canonicatus appeti cœperunt, poſtquam vita communis deſierat. 185
Canonici cujuſdam Regularis ad Superiores Ordinis uſum pecuniæ ſuis permittentes gravis increpatio. 12
Cantus in Eccleſia longo uſu receptus. 199
Cantus Eccleſiaſticus Mediolani tempore S. Ambroſii primum cœpit. ibid.
Cantus Eccleſiaſticus infirmiores ad pietatis affectum excitat. ibid.
Cantus alternativus quandonam inſtitutus, & quæ ejus utilitas? ibid. 200
Capella Ducis Burgundiæ in qua ſingulis diebus Officium divinum decantabatur, fundationi Capellarum Regiarum occaſionem dedit. 195
Capitulum VVindeſemenſe ſtatuit, ut ſi quid Religioſo cuipiam miſſum eſt, ex bona conſuetudine alius potius detur. 6
Prohibet quibuſcunque ſociis Rectorum in, aut extra promium Capituli reſidentibus, ne ſub quocunque colore uſum aut proprietatem pecuniæ habeant. 13
Proprietarium eſſe aſſerit Procuratorem, qui pecunias ſibi concreditas, in alios quam officii ſui uſus expendit, non exequendo Prioris ſui voluntatem. 14
Capitulum Generale Præmonſtratenſium ſtatuit, ut omnia Monaſterii redigantur in communi. 7
Capitulorum, Abbatiarum & Prioratuum multorum ſæculariſationes à peculiis ortum habent. 358
Capitula olim paſſim vocabantur Monaſteria. 193. 194
Capitulares Conventus tempore divini Officii ne fiant. 196
Capitulum *fin. ſi Qui Clerici vel vovientes*, an faveat proprietati Monachorum? 18
Capitula in Officiis Eccleſiaſticis quid ſint, & cur eadem frequentius recitentur? 213. 214
Cardinalium declarationibus Trid. interpretum, quænam, & qualis fides adhibenda? 283
Carolus Borromæus, quid à ſuſcepturis Tonſuram requirat? 122. 123
Functiones Ordinum Minorum reſtituat. 123. 124
Quantopere Canonum rigorem reſtitui deſideravit. 129. 272
Suos de recto uſu bonorum Eccleſiaſticorum inſtruit. 155
Quænam Canonicis divinorum Officium celebrantibus obſervanda præſcripſerit. 174. 175. 204
Orationem veſpertinam & matutinam communem inſtitui jubet. 195
Quid de redemptione vexæ, ut legitime ſiat, ſtatuerit. 221
Quæ incommoda oriri cenſeat cum fideles Parochiam frequentare negligunt. 238
Penſionum paſſim quam improbarit, & in quibus circumſtantiis penſionem duntaxat creari permiſerit. 267
Oblationes à fidelibus, qua diſpoſitione animi fieri requirat. 196
Ne obtentu quidem eleemoſynæ voluit quidquam ab Eccleſiaſticis pro Sacramentorum adminiſtratione recipi. 325
Privilegia Regularium in ordine ad excipiendas Confeſſiones ſæcularium, quomodo reſtrinxerit. 341
Quid circa Concionatores Regulares ſtatuerit. 345
Excommunicandos cenſuit Regulares, qui ſine Epiſcopi approbatione confeſſiones exciperent. 341
Caſſiani ſententia proponitur, quam ſollicite Religioſi teneantur, etiam quoad res minimas, peculiaritatis affectus in ſe extirpare. 63
Caſſiodorus priſcorum Monachorum dum divinum Officium peragerent, modeſtiam & reverentiam proponit. 364
Muſicam antiquam laudat. 200
Caſtigatio vocis quæ requiratur à Subdiaconis. 148
Caſtitas qua ratione neceſſaria ſit Eccleſiaſticis. 150. 151
In actibus omnibus Eccleſiaſticorum debet elucere. 151
Caſus quo non apparet illicitum depoſito jure poſitivo petere aliquid pro ingreſſu Religionis. 37
Caſuiſtarum quorundam ſcandaloſa ſententia. 61. 62
Caſuiſtarum quorundam de Clericis lapſis nefaria ſententia. 144
Cenſura propoſitionis aſſerentis: non poſſe Epiſcopos in locis, ubi receptum eſt Tridentinum, Regularium approbationes reſtringere, aut limitare: facta à plurimis Epiſcopis in conventu pro cauſa Andegavenſi. 341
Cæremonia Tonſuræ quid ſignificent. 244. 245
Cæremoniarum diverſitas unitati Eccleſiæ non officit. 198. 199
Charitas communia propriis, non propria communibus anteponit. 8. 9. 23. 91. 101. 102
Charitas efficaciſſimum remedium adverſus peculiaritatem. 23
Charitas debet eſſe præcipua Clericorum virtus. 149
Chartarum luſus ſub luſu alearum comprehenduntur. 165
Chorus Eccleſiæ dum Officium peragitur, quibus debeat patere. 176
Chriſti vita contraria triplici concupiſcentiæ, quæ eſt in homine. 28
Chrodegangus (S.) circa vitam communem Canonicorum quam regulam ſcripſerit. 183
Circumſtantia quænam expendendæ, ut inquiratur, an munus titulo gratitudinis pro Beneficio oblatum Simoniace detur & accipiatur. 222. 223
Ciſtercienſium primi fundatores, conſuetudines regulæ ſuæ contrarias, quomodo deplorent. 80
Clauſtra Canonicorum ad vitam communem ſervandam, quandonam extrui cœperint. 182
Clauſtris Canonicorum vitæ communis, qua olim convivebant, ſigna. 184
Clauſtris Canonicorum ſucceſſerunt ædes Canonicales. 187
Clenarts (P.) an merito Authorem *paradoxæ novitatis* inſimulet. 81
Ejuſdem quam Chriſtianæ minæ. 90
Quibus calumniis Operis Authorem traducat. ib. & ſeq.
Quomodo teneat *vapreſſalia*. 92
Clementis VIII. Decretum, quo in Monaſteriis perfectam rerum communionem præcipit. 96
Clerus olim neminem admittebat, qui ſe aliquo crimine, maxime carnis, commaculaſſet. 136
Clerus Gallicanus quid circa Confeſſarios Regulares ſtatuerit. 341
Cleros Gallicanos quam formulam ſtatuerit admiſſionis Regularium ad excipiendas Confeſſiones. 341
Clericis Sæculares ſcientias interdixit Honorius tertius. 130
Clerici nec Sacerdotes tantum, aut animarum Directores, verum etiam in inferioribus conſtituti, debent laicos vitæ exemplo inſtruere. 134. 136
Clerici quinam vocentur non Canonici. 135

Clericos depoſitos ob crimen poſt peractam pœnitentiam priſtino gradui olim non fuiſſe reſtitutos probatur ex facto Cornelii Papæ. 137
Ex Epiſtolis S. Cypriani. ibid.
Authoritate S. Baſilii. ibid.
Ex Epiſtola Joannis II. ibid.
Authoritate Cæſarii Arelatenſis. ibid.
Authoritate S. Gregorii. ibid.
Ex Epiſtola Martini I. ibid.
Authoritate B. Petri Damiani. 140
Authoritate Leonis IX. ibid.
Authoritate Urbani II. 141
Clericos lapſos, quamvis Eccleſia modo priſtino gradui reſtitui permittat, condignam tamen pœnitentiam prævie requirit. ibid. 144
Clericis alearum luſus interdicti. 164. 165
Clericis venatio interdicta, & quare? 166
Clerici omnes olim ad Horas Canonicas perſolvendas obligati. 168. 188. 189
Clericis ſtudiorum cauſa abſentibus Beneficiorum fructus conceduntur. 188
Clerici omnes olim Horas Canonicas perſolvebant. 188. 189
Clerici beneficiati omnes Horas Canonicas tenentur perſolvere. 189
Clerici olim omnes Officium Divinum publice in Eccleſia perſolvebant. 190
Codex Canonum. Vide *Canonum Codex.*
Collecta in Officio Eccleſiaſtico unde dicta? 214
Collectarum auctor primarius S. Gregorius. ibid.
Collectas pro Parochorum ſuſtentatione fieri qua ratione decreverit Tridentinum? 304. 305
Collectæ pro ſuſtentatione Paſtorum ſine Principis auctoritate in Belgio non colligendæ. 305
Collectæ pro Paſtorum alimentatione non inſtituendæ, niſi deficientibus decimis. 314
Communio bonorum perfecta qualis ſit? 3. 4. 76. 95
Communionem perfectam bonorum requirit regula Sancti Auguſtini. 3.
Communionem abſolutam bonorum præcipit in regula S. Benedictus. ibid.
Communio perfecta bonorum non eſt juris mere poſitivi, ex mente Synodi Audomarenſis. 5.
Communioni bonorum repugnat rerum quarundam Monaſterii à reliquis ſeparatio. 5.
Communio perfecta bonorum, exemplo primorum Chriſtianorum. 10
Communio perfecta bonorum infringitur per determinatas pecuniæ taxas Religioſis aſſignatas. ibid.
Communio perfecta rerum omnium ad normam primorum Chriſtianorum, vitæ Cœnobiticæ primum fundamentum. 19. 20. 27
Communio perfecta bonorum non tantum requirit, ut omnia ſint communia quoad uſum juris, verum etiam quoad uſum facti. 76. 78
Communio perfecta bonorum quid importet? 99. 100
Communionem bonorum qualiter inter ſuos ſervari Auguſtinus? 102
Communionem bonorum ſervare nolentes Auguſtinus dimittit ut votifragos. 103. 116
Communio rerum quoad proprietatem, non quoad uſum, proprietatis pallium. 76. 107
Communionem rerum non ſervantes in Religione claudis comparantur ab Auguſtino. 116
Commune dici non poteſt quod alicui Religioſo certo præfixum ſervatur. 78
Competentia Paſtoralis quid ſit, & quæ ejus origo? 299. 300
Competentia Paſtoralis qualis eſſe debeat? ibid.
Competentiæ determinatio à quo pendeat, & quæ in ejus determinatione attendenda? 300. 301
Competentiæ aſſignatio debet cenſeri favorabilis. ibid.
Competentiæ ratione ſi diſceptatio moveatur, ſummarie & per proviſionem procedendum eſt. ibid.
Competentia tranſactione tolli nequit. ibid. 302
Competentia onus reale eſt, quod decimis inhæret. ib.
Competentia ſemel aſſignata ſi perierit, decimatores novam tenentur aſſignare. ibid. 304
Competentia Paſtoribus aſſignanda, ut ſufficiat pro tot Presbyteris, quot ad curam animarum requiruntur. 302
Competentiam Parochis perſolvere quo ordine decimarum poſſeſſores teneantur. 305. 306
Competentiæ Parochis præſtandæ ſubjectæ etiam ſunt decimæ infeudatæ deficientibus Eccleſiaſticis, non tamen omnes, & quare? 306. 307
Competentia in re certa peti poteſt. 307. 308
Competentiam prætendentes quæ emolumenta ſibi poſſint reſervare, quæ teneantur dimittere? ibid.
Competentiam Paſtoralem quinam, præter Parochos petere & urgere poſſint? ibid.
Competentiæ aſſignandæ ratione quænam ſint computandæ? 308. 309
Competentiæ Paſtorali nullatenus accenſendæ oblationes fidelium, præterquam quæ in Sacramentorum adminiſtratione offeruntur, & quare? 309. 309.
Competentiæ Paſtorali non ſunt accenſenda honoraria Miſſarum, & quare? 310. 311
Competentiæ Paſtorali an debeant accenſeri accedentia? 330. 312
Competentiæ aſſignandæ in caſu litis quis ſit judex competens? 313
Competentia Paſtoralis ad plures Sacerdotes alendos extendenda per ſententiam Concilii Brabantiæ decernitur. 315. 316
Competentiam concernens caſus Doctoribus Lovanienſibus propoſitus, ejuſque reſolutio. 314
Completorii & Primæ ritus ſimilis. 215
Concilium Lateranenſe non favet proprietati Monachorum. 17. 18
An Monachis permittat peculium de licentia, & ad beneplacitum Abbatis. ibid.
Ejuſdem verba ponderantur: *Ne Monachi permittantur peculium habere.* ibid.
Alearum luſum Clericis prohibet. 165
Ejuſdem edictum contra exactiones pro admiſſione ad Religionem. 42
Concilium Nicænum prohibet, ne ullus omnino mediante pecunia ad Monaſterium recipiatur. ibid.
Similiter Concilium Turonenſe. Ibid.
Conciliorum iſtorum Decreta titulum paupertatis excludunt. 43.
Concilium Turonenſe inhibet, ne Monachi, niſi ſint in adminiſtratione conſtituti, proprietatem habeant etiam de licentia Abbatum. 18
Concilium Baſileenſe graduatos Academicos optat ad Eccleſiæ munia aſſumi. 332
Concilium Moguntinum Vicariis Canonicorum debite provideri ſtatuit. 243
Concilium Chalcedonenſe Monachos Epiſcopis ſubjectos eſſe voluit. 338
Conciliorum ſtatuta. Quære *Statuta Conciliorum.*
Concilia non tantum ad hæreticos convincendos; ſed etiam ad mores reformandos congregata. 179
Concilium delectorum Cardinalium abuſum reputat, quod ſimoniaci, tam facile paſſim à crimine abſolvantur. 154
Abuſum reputat quod Clericis divitibus penſiones aſſignentur. 156
De quibuſdam Beneficiorum permutationibus quid cenſeat? 257
Plurima in Eccleſiam irrepſiſſe mala cenſet ex doctrina eorum, qui voluntatem Pontificis, qualiſcunque fuerit, regulam ſtatuunt. 273. 274
Concilio delectorum Cardinalium qui, & quales interfuerint? ibid.
Confeſſarii munus proponitur. 145. 340
Confeſſarii munera à pœnitentibus expectantes, quam facile excæcentur. 145
Confeſſarii munus ambire quam ſuſpectum. ibid.
Confeſſarios ex adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ cogi ſibi victum procurare, quam ſit periculoſum. ib. 146
Confeſſarii ex Sacramento Pœnitentiæ ſibi victum quærentes, ad quam horrendas quandoque ſententias deflectant. 146
Confeſſarius ſatisfactionem Pœnitentis in lucrum ſuum ne vertat. ibid.
Congregationis ſacræ varia reſponſa concernentia proprietatem Regularium. 16. 17
Congregationis S. Decreta ſuper diſciplina Regulari. 129
Congregatio ſacra vetat, ne erigantur in poſterum Monaſteria, niſi ſub obligatione vitæ communis aſſumendæ. 120
Conſtitutio Clementis VIII. *Nullus omnino*, non probat dotes intrantium Monaſteria inter eleemoſynas conſuetas reputari debere. 45
Conſtitutio Ord. Erem. S. Aug. adverſus proprietatem. 99
Conſtitutiones Ord. Erem. S. Aug. an ſint à Gregorio XIII. confirmatæ. 114
Conſuetudo non reddit peculia licita. 19
Conſuetudo ſæpe facit abuſus pro lege cuſtodiri. 111
Conſuetudo nulla luſum alearum licitum reddere poteſt. 166
Conſuetudo nulla legis naturalis obligationem tollere poteſt. 270
Contareni (Cardinalis) judicium de ſententia eorum qui voluntatem Pontificis tanquam regulam ſtatuunt. 273
Conventus aliqui deputandi, in quibus Monaſtica diſciplina & vitæ communio exacte ſerventur ex mandato Sacræ Congregationis. 119. 120
Conventibus iſtis quales præficiendi? ibid.
Convivia quantum fieri poteſt Eccleſiaſticis fugienda, & quare? 153. 154
Convivia ſolemnia in Univerſitatibus quam merito abrogarentur. 156. 157
Corduba (Antonius) quam infundata Privilegia aſſerat Fratribus Minoribus à Leone X. eſſe conceſſa. 338
Cornelius Papa Epiſcopum poſt peractam Pœnitentiam ad Laicorum tantum communionem admittit. 137
Corollaria, quæ per malam conſequentiam ex Scriptis Authoris aliqui deducunt. 87. 88
Corporis habitus quis eſſe debeat tempore divini Officii? 204

Corruptio Bullæ Clementis VIII. Authori male objecta. 96. 97. 110. 111.
Corruptio loci citati ex Petro à S. Audomaro. 113
Crapulam quæ mala conſequantur. 154
Criminum manifeſtorum & occultorum quoad depoſitionem, nulla ſæculo undecimo diſtinctio. 140

D

DECANOS Capitulorum de quibus moneat Rodericus Zamorenſis. 187
Decimæ ab oblationibus quomodo differant? 285
Decimæ quo titulo Eccleſiaſticis dentur. 287
Decimæ quo ſenſu dicantur non ab hominibus, ſed à Domino inſtitutæ. ibid.
Decimæ quibus primo debebantur? 230
Decimæ Religioſis tanquam pauperibus ab Eccleſia conceduntur. 236
Decimas ad alios transferri Eccleſia non intendit, niſi Parocho de ſuſtentatione ſatis ſit proviſum. ibid.
Decimas poſſidentes rigidum coram Deo onus portant dandæ Parochis ſuſtentationis integræ. 231
Decimas ſine conſenſu Epiſcoporum acquirere cur olim prohibitum? 230
Decimæ Parochialium Eccleſiarum nec de jure communi, nec de conſuetudine ad Epiſcopos ſpectant. 288
Decimæ ut Paſtoribus præſcriptionis titulo auferantur, quid requiratur? 288
Decimæ aliaque bona Eccleſiaſtica quando & quo pacto ad laicos translatæ? 289
Decimæ juſto titulo ad laicos quandoque translatæ. 289
Decimæ quo pacto à laicis ad Monaſteria & Capitula ſint translatæ? ibid.
Decimæ ſine conſenſu Epiſcoporum, aliorumque miniſtrorum Eccleſiæ paſſim ad Monachos aut Canonicos olim translatas fuiſſe, Eccleſia non probavit. 290
Decimæ hodie paſſim Paſtoribus primitivis competunt. 290
Decimarum poſſeſſores Monachos quoſdam otioſos quomodo increpet S. Bernardus? 292. 293
Decimis inhæret onus reale aſſignandi Parochis portionem congruam. 302. 303
Decimarum poſſeſſores tenentur competentiam Paſtoribus perſolvere, quamvis nullos ipſi fructus percepiſſent. 303. 304.
Decimas novalium percipientes tenentur præ cæteris ad competentiam Paſtoralem perſolvendam. 305
Decimarum poſſeſſores quo ordine ad portionem congruam Parochorum teneantur? ibid. 306
Decimæ infeudatæ quæ dicantur, & quæ earum origo? 306. 307.
Decimæ infeudatæ ante Concilium Lateranenſe III. ſecure à laicis poſſidentur. 307
Decimæ infeudatæ, deficientibus Eccleſiaſticis, portioni congruæ Parochis præſtandæ ſunt ſubjectæ, non tamen omnes, & quare? 307
Decimæ infeudatæ ad Eccleſiam reverſæ congruæ portioni Parochis aſſignandæ, ſubjectæ ſunt. ibid. 308
Decimarum poſſeſſores à quibus ad competentiam Parocho perſolvendam urgeri poſſint. 308. 309
Decimas poſſideri ab iis, qui nihil aut parum pro Eccleſia laborant, dum Paſtores interim ex Miſſarum celebratione ſibi providere coguntur, quam ſit inordinatum. 293
Decimæ novales quæ ſint & quibus debeantur? 292
Declarationibus Cardinalium Tridentini interpretum quibus & qualibus fides adhibenda? 283
Decreta S. Congregationis ſuper diſciplina regulari. 220
Delegati ex commiſſione Pontificis in cauſis Matrimonialibus, quid ſedulo debeant obſervare? 279. 280
De Luca. Quære *Luca*.
Dependentia peculiorum à nutu Superiorum, nequidem ea reddit licita. 7. 62. 63
Depoſita bonorum mobilium an ut licita probentur in Bulla Clementis VIII. 97
Deſirant (P.) quæſtio proponitur. 98
Diabolus terrenis affectibus implicatos homines facile ſuperat. 146. 147
Diaconalis Ordinis dignitas. 114. 126
Diaconatus onus & munia. 148. 149
Diaconatus fortitudinem Chriſtianam in ſuſcipiente requirit. ibid.
Diaconi per manus impoſitionem ordinantur. ibid.
Diaconi non tantum ordinantur, ut altari aſſiſtant, ſed ut & Epiſcoporum in procuranda fidelium ſalute ſint adjutores. 124. 125
Diana (Antonini) reſolutionum liber ſupra ter mille quæſtiones probabiles proponit. 70
Dionyſius Carthuſianus aſſerit S. Benedicti mentem eſſe, ut res à parentibus alicui Religioſo deſtinata potius ad socios, quam ejus, ad cujus uſum donata eſt, neceſſitati impendatur. 3. 4.
Aſſerit magis nocivum eſſe Religioſis uſum ſine proprietate, quam proprietatem ſine uſu. 7. 101.
Inconſiderationis arguit eos, qui exiſtimant Concilium Lateranenſe Monachis permiſiſſe peculia de licentia Abbatis. 18. 101.
Quæ conſideranda proponat Monachis paupertatem obtendentibus. 38
Simoniacam ſui temporis praxim & avaritiam Monaſteriorum deploreat. 40
Urbani V. Conſtitutionem *Sane ne in vinea*, aſſerit univerſim, etiam Monaſteriis inſufficientibus prohibere, ne aliquid pro ingreſſu Religionis exigant. 40
Solicitudinem rerum temporalium in Religioſis quantopere improbet. 52
Male in patrocinium peculiorum productus. 111. 112
Quid ſentiat de Eccleſiaſticis divitibus patrimonio, num ex bonis Eccleſiæ vivere poſſint? 162
Quid ſentiat de Canonicis in choro non pſallentibus? 195
Directorium Colonienſe inhibet, ne de victu & veſtitu Novitiorum pacta fiant 86
Diſciplina reſtaurandis moribus accommodata, repetenda ab Eccleſiæ incunabulis & Apoſtolica doctrina. 59
Diſciplina antiqua nullum ad Clerum aſſumebat, qui ſe aliquo crimine, præſertim carnis, maculaſſet. 136
Diſciplina antiqua, qua Clerici propter crimen depoſiti, ne peracta quidem pœnitentia priſtino gradui reſtituebantur, per mille & amplius annos obſervata. 137
Diſciplinam prædictam non fuiſſe generaliter obſervatam non bene probatur ex Epiſtolis Calliſti I. S. Gregorii ad Secundinum, & S. Iſidori. 139. 140
Diſciplina prædicta qua ratione cœperit relaxari. 140. 141.
Diſpenſandi poteſtas quibus competat? 272
Diſpenſandi facultas in voto paupertatis Superioribus Regularium non eſt relicta ex mente Synodi Audomarenſis, & ex mente Tridentini. 9
Diſpenſatio Superiorum Regularium, in iis quæ vitam communem concernunt, non facit ſecuros ſubditos ea utentes. ibid.
Diſpenſare non licet Superioribus Regularium, ut eorum ſubditi habeant ſuperflua. 14
Diſpenſatio in cauſa Simoniæ quam ſæpe ſcandalum pariat. 214
Diſpenſatio Pontificis non ſemper reddit Penſionarios ſecuros. 258. 275
Diſpenſatio proprie dicta in legem naturalem cadere non poteſt. 270
Diſpenſare in lege poſitiva divina humana authoritas non poteſt. 270
Diſpenſatio in his quæ ſunt juris mere poſitivi, quandoque utilis & neceſſaria eſt. 271
Diſpenſabant olim Epiſcopi in iis etiam, quæ modo ſunt Pontifici reſervata. 272
Diſpenſatio ſine Eccleſiæ utilitate aut neceſſitate ne concedatur. 272. 335
Diſpenſatio ſine matura cauſæ cognitione ne fiat. 272. 273
Diſpenſationes gratis concedi ſtatuit Tridentinum. 273
Diſpenſatio illicita eſt diſſipatio. 273. 335
Diſpenſationes ut licite concedantur, quænam requirat Tridentinum? 273
Diſpenſare Pontifici quomodo liceat? 275
Diſpenſationem petentibus quæ ſint attendenda. ibid.
Diſpenſatio illegitime obtenta neminem reddit ſecurum. ib.
Diſpenſatio quandonam invalida ob ſuppreſſionem veri, aut expreſſionem falſi? 276
Diſpenſatio quandoque ob ſcandalum ex ea oriturum non eſt executioni mandanda. ibid.
Diſpenſationum Matrimonialium praxim quantum interſit probe ſcire. 277. 284
Diſpenſationes Matrimoniales olim ſperſime concedebantur. 278
Diſpenſationis Matrimonialis obtinendæ ſpe qui debeant carere. ibid.
Diſpenſationes Matrimoniales quibus & qua de cauſa concedi ſtatuerit Tridentinum? ibid.
Diſpenſationes Matrimoniales hodie *in forma commiſſoria* ſolent concedi: & quinam ſoleant delegari, quid circa illarum literarum praxim obſervandum? 278
Diſpenſationis Matrimonialis in forma commiſſoria ſtylus exhibetur. 279
Diſpenſantes in cauſa Matrimoniali ex delegatione Pontificis, quid ſedulo debeant obſervare? ibid.
Diſpenſatio quot, & quam variis modis poſſit eſſe ſubreptitia, eo quod preces veritate non nitantur? 280
Diſpenſationum Matrimonialium cauſæ quatuor ex celebrioribus, juxta ſtylum Curiæ, cum formulis ſuis proponuntur. 280. 281
Diſpenſationem ſuper contrahendo Matrimonio, prævio inceſtu commiſſo, impetraturus quænam exprimere & verificare debeat? 281
Diſpenſationem ad contrahendum Matrimonium ſuper cognatione ſpirituali, aut voto caſtitatis impetraturus, quænam exponere & verificare debeat? 281
Diſpenſationem ſuper Matrimonio cum impedimento dirimente contracto impetraturus, quæ debeat exprimere? 282
Diſpenſationis ſuper Matrimonio cum impedimento dirimente contracto, quæ cauſa ſoleat hodie S. Sedem permovere. 282

Diſ-

Diſpenſationes aliquas Matrimoniales, non facile impoſterum concedendas denunciarunt Clemens III. & Paulus IV. ibid.
Diſpenſationis exemplar quæ ſtylo Curiæ *in forma pauperum* concedi ſolet. 283
Diſpenſationem Matrimonialem *in forma pauperum* conceſſam, quænam ſpecialiter notanda concernant. 283
Diſpenſationum Matrimonialium uſitatæ cauſæ, ſtylo Curiæ ſolent exprimi. 283. 284
Diſpenſationum praxis pro ſolo foro interno, ex ſtylo Pœnitentiariæ Romanæ proponitur. 284
Diſpenſatione interveniente ſtatum aliquem aſſumere quam periculoſum. 285
Diſpenſatione ut quis utatur, qua mediante ſtatum Eccleſiaſticum ſuſcipiat, majora præ ceteris vocationis ſigna habere debet? ibid.
Diſpoſitio quæ ſit requiſita, ut aliquis ad S. Scripturæ lectionem accedat? 346
Diſtractiones quandonam cenſeantur voluntariæ? 174
Diſtractiones involuntariæ fructum orationis non impediunt. 190. 200
Diſtractionibus tempore divini Officii repellendis varia remedia proponuntur. 200
Diſtributionum Canonicalium quæ ſit origo? 177
Diſtributiones Canonicales ad tertiam partem fructuum reductæ, ex præſcripto Tridentini. 177
Diſtributiones etiam pro minoribus horis aſſignandæ. ib.
Diſtributiones non ſunt iis aſſignandæ, qui exiguo duntaxat tempore Officio interſunt. 178
Diſtributiones chori etiam ſtudiorum cauſa abſentibus denegantur. 182
Diſtributiones chori abſentibus denegantur, quamvis obtinuiſſent reſcriptum cum clauſula *ac ſi præſens eſſet*. ibid.
Diſtributiones quibus de cauſis dentur abſenti. 182. 183
Diſtributionum quandonam ſint participes Canonici tempore Officii celebrantes? ibid.
Doctorum quorundam authoritas, an probet licita eſſe peculia? 113. 114
Doctorum etiam eſt agere de iis, quæ ad exercitium ſtatus ſui non ſpectant. 61
Doctores Theologiæ, ſeu Juris quales eſſe debeant ex præſcripto Viſitationis Univerſitatis Lovanienſis? 132
Doctorum Lovanienſium reſolutio quæſtionis, an Monaſteriis inſufficientibus liceat cum ingreſſuris paciſci de certa pecuniæ ſumma? 47. 48
Doctoribus Lovanienſibus caſus concernentes competentiam propoſitus, ejuſque reſolutio. 314. 315
Dolor de re ablata indicat in Religioſo latere affectum proprietatis. 6
Dominium quoddam civile, quale cum ſimplici voto paupertatis conſiſtit, Religioſæ paupertati accidentaliter tantum oppoſitum? 73. 74
Dominium Scholarium Societatis Jeſu, quale ſit? 74. 90
Dominicis feſtiſque diebus laicis olim divino Officio intereſſe injunctum. 194
Dominus vobiſcum ritus in Eccleſia antiquiſſimus. 214
Donatio excedens valorem 300. flor. quas ſolemnitates in Belgio requirat? 322
Dotes quæ Monaſteriis inferuntur, non debent cenſeri eleemoſynæ, in ordine ad id quod dicunt Pontifices non plures aſſumendos in Monaſteriis, quam ex conſuetis eleemoſynis ali poſſint. 45. 46
Dubiorum alia ſunt negative, alia poſitive dubia. 318

E

EBRIETAS & intemperantia Eccleſiaſticis cavenda. 152. 153
Eccleſia potuit prohibere, ne etiam Monaſteria inſufficientia quidquam ab ingreſſuris exigant propter periculum Simoniæ, quamvis lex æterna id non vetet. 40. 41
Eccleſiæ triplex perſecutio, quibus acceſſit quarta longe acerbior ab ingeniis luxuriantibus. 69. 70
Eccleſiæ magis nocent domeſticorum ſcandaloſæ ſententiæ, quam pravi mores. ibid. 71
Eccleſia Canonum rigorem quandoque relaxare pro tempore cogitur, quamvis eos nunquam abrogare intendat. 128. 129. 275
Eccleſia dignitatibus Eccleſiaſticis gradus Academicos annexuit. 130
Eccleſia licet modo Clericos lapſos gradui priſtino reſtitui permittat, condignam tamen pœnitentiam prævie requirit. 142. 144
Eccleſiæ intentioni ſe opponunt, qui Epiſcopis, qui ordinare ipſos nolunt, lites ſuſcitant, & quid de talibus ſentiendum? 148
Eccleſia ſæpe ſtatuit, ut Eccleſiaſtici, qui cupiditate ducti ad ditiorem migrant Eccleſiam, utramque amittant. 159
Eccleſiæ bona ſunt pauperum patrimonium. 160
Eccleſia omnibus miniſtrantibus, divitibus perinde ac pauperibus diſpenſationem fructuum Beneficialium permittit. 165
Eccleſiæ Miniſtris gratis ſerviendum. 359. 360
Eccleſiæ intentio eſt, ut etiam laici præſertim feſtis diebus Officio divino interſint. 194
Eccleſiæ ritus mutare, aut novos inſtituere ad quos ſpectet? 196
Eccleſiæ intentio eſt, ut Horæ Canonicæ per diverſa temporum intervalla recitentur. 202. 203
Eccleſia quomodo conſenſerit, ut Monachi decimas poſſiderent? 230. 231
Eccleſiæ bonum in collatione Beneficiorum primo ſpectandum. 247
Eccleſiæ intentio eſt, ut Clerici ſta[illegible] gem ſuam aut Beneficium non deſerant. 262
Eccleſiæ Miniſtris ſuſtentatio ex jure naturali debita. 286
Eccleſiæ Miniſtris quo intuitu decimæ aſſignentur. 287
Eccleſia Parochialis fundat intentionem ſuper Decimis etiam contra Epiſcopum. 288
Eccleſiæ a laicis hæreditario velut jure quaſi feuda ſecularia quandonam occupatæ? 290. 292
Eccleſiæ ab altari quomodo & quando diſtingui cœperint? 291
Eccleſiæ non probantur uniones & incorporationes Parochiarum Monaſteriis & Capitulis factæ. 294
Eccleſiaſticorum actiones non tantum debet culpa, ſed & ſcandalo vacare. 147
Eccleſiaſticis neceſſaria caſtitatis virtus. 150. 151
Eccleſiaſticis mulierum converſatio quibus de cauſis fugienda? 152
Variis Synodorum ſtatutis prohibita. ibid.
Eccleſiaſticis popinas frequentare interdictum. 153
Eccleſiaſticis, quantum fieri poteſt, vitanda convivia, & quare? 595
Eccleſiaſticis frugalitas neceſſaria. 154
Eccleſiaſticis luxus cavendus ne fiant ſacrilegii rei, dum Patrimonium Crucifixi in vanitates convertunt. 155
Eccleſiaſtici authoritatem ſibi per luxum conciliare non debent. 155. 156
Eccleſiaſticis præcipue cavenda eſt avaritia. 157. 158
Eccleſiaſticorum avaritia quæ mala producat? ibid.
Eccleſiaſtici avaritia excæcantur. ibid.
Eccleſiaſticis ſpiritualia ordinantes, ut conſequantur temporalia, avaritiæ arguuntur. 158
Eccleſiaſtici patrimonio parcentes, ut de Evangelio vivant, non evangelizant gratis. 159. 160
Eccleſiaſtici patrimonio divites, an illo reſervato de Eccleſiaſticis bonis vivere poſſint? ibid.
Eccleſiaſticorum bonorum diviſio circa quæ tempora cœperit. 160
Eccleſiaſtici quinam jure alimenta ab Eccleſia petant? 161
Eccleſiaſticos divites Eccleſia a miniſterio non repellit. 161
Eccleſiaſtici de avaritia ſuſpecti, qui facile Beneficium deſerunt, ut pinguius aliud adipiſcantur. 163
Eccleſiaſticis alearum luſus interdictus. 164
Eccleſiaſticis quid circa luſus & animi relaxationem attendendum? 165
Eccleſiaſticis venari indecorum, & quare prohibitum? 156
Eccleſiaſticorum præcipuis muniis annumeranda eſt Oratio. 167. 168. 190
Eccleſiaſticis quid in oblationum receptione debeant cavere? 296. 297
Edmundus Archiepiſcopus Cantuarienſis ſorores ſuas neglecto Monaſterio, a quo ſine pecunia non erant recipiendæ, precibus ad Deum fuſis obtinet in alio eas gratis admitti. 49
Eleemoſynis conſuetis Monaſteriorum non ſunt accenſendæ dotes intrantium. 45
Emeritur de Bonis Societatis Jeſu, quid cenſeat etiam de laicis, qui tertio aut quarto die poſt ſumptam Euchariſtiam denuo in ſordes ſuas relabuntur? 544
Epiſcopis aut eorum Deputatis cum incumbit, ut inquirant an Monialis conveniat Monaſterium quod cupit ingredi: quid inde ſequatur. 49
Epiſcopi Tonſuratorum vocationem, & mentem debent inquirere. 122
Epiſcoporum adjutores Presbyteri. 124. 125
Epiſcoporum baculus Paſtoralis deſignat eos ad ſubditorum exceſſus corrigendos eſſe conſtitutos. 127
Epiſcopo licet propter crimen occultum extrajudicialiter aliquem ab Ordinibus repellere, & ab Ordine ſuſcepto ſuſpendere. 143
Epiſcopi de moribus ordinandorum ſedulam debent inſtituere inquiſitionem. 150
Epiſcopi Eccleſiaſticos examinent quo motivo Beneficia ſua deſerunt. 263
Epiſcopi inquirant an Clerici ſtudiorum cauſa abſentes, Privilegio de percipiendis fructibus non abutantur. 182
Epiſcopis incumbit attendere quo affectu ac propoſito accedant ordinandi. 240. 241
Epiſcopis nullæ exemptiones aut Privilegia obſunt, quominus turpem quæſtum, qui in Miſſarum celebratione committitur, eliminent. 342
Epiſcopi quoad ea, quæ Hierarchiam concernunt, Regulares poſſunt compellere, non obſtantibus ipſorum Privilegiis. 341. 340
Epiſcopi in penſionum creatione quid debeant attendere? 258

Epiſcopi Sedis Apoſtolicæ literas quibus caſibus executioni mandare merito differant. 268. 279
Epiſcopis concredita eſt poteſtas diſpenſandi, olim quidem magis ampla, ad quæ etiam modo ſe extendat. 278
Epiſcopis quota pars olim proventuum Eccleſiaſticorum cederet? 288
Epiſcopi nec de jure communi, nec de conſuetudine in Decimis Parochialium Eccleſiarum partem habent. ibid.
Epiſcopis ſubjectos Monachos eſſe debere, ſtatuerunt varia Concilia. 332. 333
Epiſcopis de jure communi ſubjecti ſunt Monachi. 333
Epiſcopi juriſdictionem ſuam in Monachos exercere poſſunt, dum exemptio eſt dubia. ibid.
Epiſcopis Privilegii exemptionis inſpectionem petentibus, Privilegia exhibenda ſunt. ibid.
Epiſcopis obedientiam promittere omnes tam exempti, quam non exempti, in ordinatione ſua ex præſcripto Pontificali tenentur. 336
Epiſcopis juriſdictio delegata data in exemptos non tollit ordinariam, nec debet cenſeri odioſa, & quare? ibid.
Epiſcopi poſſunt Regularium approbationem pro libitu reſtringere, & modificare. 341
Epiſcopi Regularium approbationem poſſunt ſuſpendere & revocare. 343. 324
Epiſcopis quoad prædicandi munus Regulares omnino ſubjecti ſunt. 344. 345
Epiſcopis quoad ſacros Ordines ſuſcipiendos, aut ſuſceptos Regulares omnino ſubjecti ſunt. ibid.
Epiſcopi quibus caſibus per juris remedia poſſint contra Regulares procedere. 350
Epiſcopi à Regularibus reverentiam, & obedientiam debitam exigere poſſunt. ibid.
Epiſcopis olim obedientiam in ordinationibus exigere prohibitum fuit, & quid per iſtam obedientiam olim intelligeretur? ibid. 351
Epiſtola Canonici cujuſdam Regularis, qua aſtruitur, mentem S. Auguſtini eſſe, ut à ſuis diſcipulis abſoluta rerum omnium communio ſervetur. 125
Epiſtolæ quædam falſo Calliſto I. S. Gregorio, & S. Iſidoro adſcriptæ. 138
Epiſtolæ iſtæ ſpuriæ mutandæ diſciplinæ Eccleſiaſticæ occaſionem præbuerunt. ibid. 140
Epiſtolæ Decretales falſo adſcriptæ Pontificibus, qui ante Siricium vixerunt. 197. 198
Euchariſtia expoſitio in Templis ſic moderanda eſt, ut nimia frequentia reverentiam non diminuat. ibid.
Exactio pecuniarum ab ingreſſuris Monaſterium ſcandalum parit ſecularibus. 48
Exactionibus Monaſteriorum plures pauperes licet idonei ab ingreſſu retrahuntur. 48. 49
Exactiones Monaſteriorum ex quibus radicibus oriantur? 49. 50.
Exactionem nullam dotis admittit Regula S. Benedicti. 66.
Exigere quidquam ab ingreſſuris Monaſteria, ut ſumptuoſa ædificia extruantur, &c. quantopere improbandum. 50
Exigere à Novitiis expenſas victus, & veſtitus an licitum ſit. 92. 93
Exempla à paucis ſumenda: 187
Exemptionem à Juriſdictione Epiſcopali quandonam Abbates quidam ex indulto Pontificis impetrare cœperint? 332. 333
Exemptio dum eſt dubia; Epiſcopi juriſdictionem ſuam in Monachos exercere poſſunt. 333
Exemptiones Regularium quouſque ſe extendant, ex Privilegii tenore colligendum eſt. 333
Exemptiones utpote juri communi contrariæ odioſæ ſunt, & ſtricte interpretandæ. 333
Exemptio Monachorum non probatur ex eo, quod in protectionem Sedis Apoſtolicæ ſint recepti. 334
Exemptiones Regularibus qua de cauſa duntaxat concedendæ. 335
Exemptiones à juriſdictione Epiſcoporum ad functiones hierarchicas non extenduntur. 335. & ſeqq.
Exemptionum Privilegia integris Congregationibus conceſſa, magis odioſa ſunt, quam ea quæ particularibus quibuſdam perſonis conceduntur. 337
Exemptionis chartam quam exhibebant Cluniacenſes, Concilii Anſam Patres, tanquam non ratam rejiciunt, & quare? ibid.
Exemptionum Privilegia Fratrum Mendicantium debent cenſeri ſublata per Concilium Tridentinum, & quare? ibid.
Exemptionum Privilegia nimis dilatantium argumenta producuntur, & refelluntur. 337. & ſeqq.
Exemptiones qui nimium extendunt, Eccleſiæ & Pontificibus injuriam faciunt. 338
Exemptiones Regularibus non ſunt conceſſæ, quatenus vocantur, ut Epiſcoporum & Paſtorum ſint adjutores. 339. 340
Exemptiones Regularium non extendendæ, ut ſine licentia Epiſcoporum poſſint ſecularibus adminiſtrare Sacramentum Pœnitentiæ. & quare? 340
Exemptio prætenſa Regularium ad excipiendas quorumlibet Confeſſiones quot in Eccleſiam incommoda induxerit? 343
Exemptio Regularium non extendit ſe ad licentiam prædicandi, invitis Epiſcopis. 344. 345
Exemptio Regularium ad ipſos, ut ſacro Ordine inſignitos, aut inſigniendos non extenditur. 345
Exemptiones nimiæ Regularium plurium Conciliorum, & Epiſcoporum querelas extorſerunt. 351
Exemptus propter quæ poſſit coram Ordinario conveniri? 333
Exemptus ſub una qualitate, non propterea eſt exemptus, ut conſideratur ſub alia qualitate. 333. 334
Exempti tenentur legibus Epiſcoporum in materia communi, & quare? 335
Exempti quibus, & qualibus Epiſcoporum mandatis debeant obedire? 335. & ſeqq.
Exorciſta quid ratione Ordinis ſui incumbat. 144

F

FACULTAS Pariſienſis quibus verbis Prælatos Eccleſiæ ad abuſum inveteratum tollendum hortetur? 328
Fagnanus uſufructuarios aſſerit Religioſos quidpiam poſſidentes, quamvis nutu ſuperiorum ab iis poſſit auferri. 7. 97. 98
Docet adminiſtrationem bonorum ſtabilium, ſeu peculium nullo caſu Regularibus, præterquam Officialibus, eſſe permiſſa. 14. 97. 98
Refert Conſtitutionem Innocentii X. de non admittendis pluribus ad Monaſteria quam ali poſſunt, exacte obſervatam in Italia, ideoque multos parvos Conventus ſuppreſſos. 45
Peculium etiam non ſuperfluum, & in neceſſarios uſus dependenter à voluntate ſuperiorum expendendum, ſine lethali culpa retineri non poſſe aſſerit. 63. 97. 98
Ait libertate opinandi effectum, ut nullus pene articulus in moralibus, ob ſententiarum varietatem certus ſit. 70. 320
Quo encomio probabilitatis inventum extollat? 70
Agens de proprietate Monachorum, non de accidentalibus tantum Religioſæ paupertatis agit; ſed de eſſentialibus. 112
Aſſerit diſtributiones chori abſenti non deberi, etiamſi reſcriptum Apoſtolicum obtinuiſſet cum clauſula *Ac ſi præſens eſſet*. 182
Quid cenſeat de penſionibus, quas partes ante conſenſum ſuperiorum inter ſe compoſuerunt, & poſtea authoritatem ipſorum implorant? 264. 265
Ad legitimam diſpenſationem quid requirat. 275. 335
Scandaloſas probabiliſtarum opiniones recenſet. 320. 321
Ejuſdem reſponſum ad *Cap. fin. de Quæ Clerici vel voventur*. 58
Familiaritas cum mulieribus Eccleſiaſticis cur ſit vitanda, eademque variis Synodorum ſtatutis prohibita. 152
Franciſcus (S.) Fratres ſuos quocunque loco unica Miſſæ voluit eſſe contentos, & quare? 237
Fratres ſuos prædicare non vult, Epiſcopo loci contradicente. 344
Non probavit quod Fratres ſui ſe à juriſdictione Epiſcoporum per Privilegia eximerent. 352
Fratribus Minoribus tempore interdicti ne Fratres quidem, & ſorores de tertio Ordine exiſtentes, ad Eccleſiam admittere permiſit Concilium Viennenſe. 335
Fratres Ordinum Mendicantium admiſſi, ut Paſtoribus ſubſidiarii accederent; ſed nonniſi à Prælatis vocati. 339
Frugalitas Eccleſiaſticis neceſſaria. 255
Fuga ſuperatur libido. 151. 152
Fulgentius (S.) communionem bonorum inſtituit in Cœnobio ſuo eliminatis peculiis. 104
Neceſſitatibus fratrum quomodo provideret. ibid.
Fundatores Monaſteriorum, aut Eccleſiarum, dum pro iis protectionem Regiæ, aut Pontificiæ poteſtatis implorarunt, quid intenderint. 334

G

GAVANTUS ob pluralitatem feſtorum Officia ferialia negligi non probat. 218
Gelaſius Papa quam ſolicitus ne in Eccleſia geſta ſanctorum, aut falſa aut depravata legerentur. 198
Gerſonius quomodo cenſeat ſuffragia Sacerdotum à fidelibus recte poſtulari? 143. 144
Qua de cauſa Bullam quandam in favorem Mendicantium rejiciendam eſſe cenſuerit. 342
Godeau Epiſcopus Venetienſis irreverentias in Templis committi ſolitas graviter redarguit. 145. 146
Gradus Academici publicæ eruditionis teſtimonia. 131. 132
Gradus Academicos nonniſi dignis conferri, quantum Reipublicæ interſit. 132
Graduatos Academicos ad Canonicatus Cathedralium aſſumi inſtituit Philippus II. 136
Graduatos Academicos ad Eccleſiæ munia aſſumi, exoptant Concilia Baſileenſe, & Tridentinum. ibid.
Graduandorum in Academiis examini quales præficiendi. 133
Gratiani varii errores, & unde orti. 137. 138

Eis quæ refert, non potuit majorem addere auctoritatem, quam antea haberent. ibid.
Gratianus Epiſtolis quibuſdam SS. Patribus falſo adſcriptis deluſus. 340
Gratuita oblata licite à Monaſteriis recipiuntur. 51. 52
Gratuito in ſpeciem oblata, perſuaſionibus ne extorqueantur. ibid.
Gregorius (S.) quid in Rectoribus animarum requirat. 54. 55
Ait peculiaritatem expellere concordiam, & charitatem. 23
Collectarum Officii Eccleſiaſtici author primarius. 214
Tanquam Simoniacos condemnat Epiſcopos, qui ab Ordinandis pecuniam exigebant in extructionem Xenodochiorum. 210
Penſiones quo titulo quibuſdam aſſignarit. 255. 256. 335
Ejuſdem ad Theodorum Medicum, ut Scripturam legat, adhortatio. 130
Eidem Epiſtola ad Secundinum falſo adſcripta. 238
Gregorius VI. maluit Galliam interdicto ſubjicere, quam in favorem Regis Matrimonii diſpenſationem indulgere. 278
Guilielmus Cluniacenſium Fundator, quid intenderit, dum Apoſtolicæ Sedis protectionem pro Monachis ſuis implorat. 334
Pauperibus de ſeculo egreſſis, ideſt Monachis, ſua relinquit. 30
Guilielmus Pariſienſis Epiſcopus Simoniacos credit Parentes, qui proles ſuas Monaſteriis obtrudunt, ut aliarum opes augeant. 55

H

HÆREDITATEM olim in Gallia Monachi non adibant, ut patet exemplo Lamberti cujuſdam ad Monachatum compulſi, ut hæreditatis jure excideret. 33
Heretici ſtatum Religioſum cur male condemnent. 29. 30
Heſſelius aſſerit, Religioſos, qui proponunt Regulam ſuam ſervare, prout eam ſervari inveniunt, ubi negligitur, proponere eam violare. 30
Ejuſdem ſententia de Simonia circa ingreſſum Religionis. 46. 47
Hierarchia Eccleſiaſtica quibus perſonis conſtet. 336
Hierarchiam, cujus præcipuum locum tenent Epiſcopi, confundi neceſſe eſt, niſi quoad functiones ejus omnes tam exempti, quam non exempti Epiſcopis ſubjecti ſint. ibid. 340
Hierarchicus Eccleſiæ ordo qualis eſſe debeat. 345
Hierarchicæ functiones Regulares magis ſubjiciunt Epiſcopis, quam ſtatus Regularis. 340
Hincmarus Rhemenſis ſpuriis quibuſdam SS. Patrum Epiſtolis deceptus. 241
Honoraria Miſſarum, Concionum, lectionum, &c. quæ Religioſis dantur, cum ceteris Monaſterii bonis confunduntur. 8
Honoraria Miſſarum, qua occaſione Sacerdotibus offerri cœperint. 234
Honoraria Miſſarum, ut merces Sacrificii conſiderari non poſſunt. 236
Honorarii intuitu Miſſæ Sacrificium ne offeratur. ibid. & ſeq.
Honorarii Miſſarum occaſione, multi indigne ad altare accedunt. 239
Honoraria Miſſarum in computum competentiæ Paſtoralis venire non debent, & quare? 315
Honorii II. ad Clerum Leodienſem Epiſtola, qua vetat ne quid pro inſtitutione aut admiſſione ad Beneficia exigatur. 222. 328
Honorius III. ſeculares ſcientias Clericis inhibuit. 230
Horas Canonicas perſolvere, non ſolum eſt Canonicorum Officium. 127
Horæ Canonicæ non ſolum à Clericis, ſed & à laicis olim perſolvebantur. 168
Horas Canonicas perſolvendi obligatio, etiam non ducit ex fructuum perceptione. 169
Horas Canonicas per ſe ſolemniter perſolvere Canonicorum officium. 170
Horæ Canonicæ diſtincte recitandæ. 170. 174. 204
Horæ Canonicæ ut diſtincte recitentur, quid requirat S. Bernardus. 173. 174
Horæ Canonicæ devote perſolvendæ. ibid. 205. 206
Horas Canonicas perſolventibus, quænam pro excitanda devotione ſint obſervanda? 175
Horas Canonicas olim Clerici omnes perſolvebant. 168. 169. 188
Horas Canonicas perſolvere tenentur omnes Beneficiati. 189
Horas Canonicas publice omnes Clerici olim perſolverunt. 189. 190
Horæ Canonicæ ad ædificationem populi publice decantantur. 193
Horæ Canonicæ per diverſa temporum intervalla recitandæ. 202. 203
Horas Canonicas ſimpliciter perſolvere, an ſit titulus ſufficiens percipiendi ſubſtentationem ex decimis & proventibus Eccleſiaſticis. 192. 287
Horæ minores nomine ſuo deſignant horam, qua debeant recitari. 215
Hoſpitalitas Religioſis luxu ſepoſito exercenda. 22. 23
Hymnos in Mediolanenſi Eccleſia primum decantari juſſit S. Ambroſius. 216
Hymni Eccleſiaſtici quo tono cantandi? Ibid.
Hymni *Te Deum laudamus* quis Auctor? 213

I

JANSENISTÆ nomen quibus opponatur? 69. 118. 119
Janſeniſtæ qui, & quales in regno Siam appellentur. 68. 69
Janſeniſtæ deſcriptio ſecundum P. VVynants. 69. 70
Ignatius (S.) ſuis prohibet ne pro Miſſarum celebratione, Confeſſionibus excipiendis, &c. ſtipendium poſtulent aut admittant. 238. 311
Ignorantia juris poſitivi licet quandoque excuſet, male tamen inde deducitur, quod à pari excuſet probabilitas. 328
Incorporari prius debent Monaſterii bonis, quæ cedunt neceſſitatibus Religioſorum, quam ipſis uſus concedatur. 19
Innocentius III. ad Abbatem & Conventum Sublacenſem reſpondet, nec Abbatem, nec ſummum etiam Pontificem, poſſe licentiam Monachis indulgere, ut habeant proprium. 18
Innocentius III. primus fere ad Matrimonium cum impedimento contrahendum diſpenſavit, in gratiam Othonis Imperatoris, & ex urgentiſſima cauſa. 278
Ejuſdem reſponſum in *Cap.* 21. *de Præbendis*, an probet penſiones pacis cauſa licite creari. 264
Innocentii X. Conſtitutio ne plures Religioſi aſſumantur, quam ex conſuetis eleemoſynis ali poſſunt. 21. 46. 47
Intemperantia & ebrietas Eccleſiaſticis cavenda. 152. 153
Invitatorium quare Officio præponatur? 209
Joannes Satisberienſis Epiſcopus Monachos decimis inhiantes increpat. 293. 294
Irreverentia magna Miſſæ Sacrificio infertur ſæpe à divitibus, qui Sacerdotes propter honorarium pigritiæ, & ſuperbiæ ſuæ ſervire cogunt. 234. 235
Irreverentias quæ in templis committuntur, quomodo redarguat Godeau Epiſcopus Vencienſis? 145. 146
Iſidoro (S.) Hiſpalenſi Epiſtola falſo adſcripta. 137
Iſidorus Mercator varia conficta ſub nomine quorundam Patrum, & aliorum impudenter promulgavit. 138
Ivo Carnotenſis, &c. (S.) quantum laboravit, ut inveteratam conſuetudinem, qua pro inſtitutione Beneficiorum, quidquam exigitur, aboleret. 212
Jura quæ Archidiaconi, Decani, &c. ab introducendis ad Beneficium exigunt, in proprium commodum ſi convertant, de Simonia ſuſpecti fiunt. 221
Juramenta quandoque juxta Eccleſiarum etiam Cathedralium Statuta inique exiguntur. 67
Juriſdictio delegata Epiſcopis in exemptos, non tollit ordinariam, nec debet cenſeri odioſa. 336
Juris Canonici ſanctiones ad poſſeſſionem libertatis nunquam attendunt. 325
An faveant moderne quorundam praxi, qui mediante penſione Beneficium Eccleſiaſticum adipiſcuntur? 331
Jus Paſtorum primitivorum mulieribus, & laicis poteſt competere. 291. 292
Jus Patronatus, aut Collationis Beneficiorum tanquam grave onus plures reformidarunt. 251. 252
Jus percipiendi fructus adeo arcte Beneficio annexum eſt, ut unum ſine altero vendi non poſſit. 218. 319
Juſtinianus Imperator quid ſtatuerit circa ſucceſſionem Monaſterii in bona Monachi, & in hæreditatem parentum ipſius? 33
Monacho hæreditatem paternam adeunti, quartam tantum legitimam vult aſſignari ejus, quod habuiſſet, ſi manſiſſet ſecularis. ibid.
Clericos redarguit à publica Pſalmodia abſentes. 170. 191
Juſtiniani leges in favorem Monachorum, in Gallia nunquam receptæ. 35. 36
Per pragmaticas Regum ſanctiones in Gallia abrogatæ. 36
Ut & in Belgio. 36. 84. 85
Leges perperam à P. Deſirant productæ in favorem dotis Monaſticæ. 81. 82
Juſtiniani novella non probatur, Monaſteriis aliquod jus competere in bona Religioſi, niſi cum inteſtatus deceſſerit. 83
Juſtinianæis legibus etiam ſalvis, illicita foret praxis ſtipulandi dotem cum recipiendis ad Religionem. 34
Juſtitia diſtributiva quid obſervet. 246. 247
Juſtitia diſtributiva in Monaſteriis quomodo ſervanda. 78

L

LAICIS poteſt competere adminiſtratio oblationum Eccleſiæ. 298. 299
Laici quando, & quo pacto decimas, & Eccleſias obtinuerint. 280
Lateranenſe. Vide *Concilium Lateranenſe*.
Laudes Officii Eccleſiaſtici olim Matutini nomine deſignabantur. 213

Lau-

Laudes in Officio unde dictæ? ibid.
Laudes à Matutino ſeparare, Eccleſiæ intentioni eſt conformius. ibid.
Lectoratus Ordinis officium. 146
Lectionum in Officio Eccleſiaſtico uſus jampridem uſitatus. 212
Lectiones in Officio Eccleſiaſtico undenam deſumi ſolitæ? ibid.
Lectiones in Officio Eccleſiaſtico, niſi ex Scriptura deſumptas, quædam Eccleſiæ non admiſerunt. ibid.
Lectiones in Officio olim continuabantur, donec moneret Superior. 212. 213
Lectionibus Officii Eccleſiaſtici cur addatur *Deo gratias*? ibid.
Lectiones Officii Eccleſiaſtici ex Scriptura Sacra deſumptæ olim multo prolixiores. ibid.
Lectio brevis in Officio Eccleſiaſtico qua ratione recitari cœpta. 215
Leo IX. & Urbanus II. indulſerunt, ut Clerici aliqui peracta pœnitentia priſtino gradui reſtituerentur. 140. 141
Leodienſes Canonici uſque ad ſæculum XII. vitam communem in clauſtris ſervarunt. 185
Lex quotuplex ſit? 269
Lex naturalis quæ ſit? ibid.
Lex divina poſitiva lege naturali inferior quid ſit? 269. 270
Lex humana poſitiva quid ſit? 270
Lex poſitiva divina, ab homine per diſpenſationem relaxari poteſt. ibid.
Lex æterna actionum noſtrarum ſit regula. 318
Lex æterna quomodo conſulenda? 319
Lex quandonam vincat conſuetudinem? 167
Legibus ſuperiorum non præjudicant ſtatuta inferiorum. 162
Libido fugiendo ſuperatur. 150. 151
Libri qui Religioſis donantur, in communem Bibliothecam referendi. 9
Licentia gradus in jure ne limitate quidem conferendus iis, qui qualitatibus requiſitis ſunt deſtituti? 133. 134
Lindanus quid de moderna in Templis muſica ſentiat. 200. 201
Linguæ incontinentia in Sacerdotibus quam graviter culpetur. 148
Litis renunciandæ cauſa penſionem exigere illicitum. 264
Lugo (*Card.*) de quæſtionibus Simoniæ circa ingreſſum Religionis opinio particularis. 65
Ludovicus (S.) Galliarum Rex, tempore navigationis tranſmarinæ officium Eccleſiaſticum coram ſe cantare jubet. 194
Quam ſolicitus, ut ad Beneficia digniſſimos præſentaret. 248
Bullas Pontificis, quibus ipſi Nominatio ad Epiſcopatus deferebatur, rejicit? 252
Ludovicus Pius Imperator Monaſteria Senonenſis Provinciæ in protectionem ſuam recipit, ſalva tamen Epiſcopali authoritate. 334
Lupus (*P. Chriſtianus*) improbat particulares reddituum reſervationes. 8. 99
Monachalis communitatis fundamentum, ut victus, & veſtitus præbeantur. 21. 22
Argumentis ſatisfit, quibus conatur aſtruere licitum eſſe cum ingreſſuris Religionem paciſci de pretio, quamvis Monaſterium ſit inſufficiens. 31. 91
Argumentis ſuis inutiles reddit Conciliorum Canones, ac Pontificum Conſtitutiones, quibus exactiones pro admiſſione ad Religionem condemnantur. 32
Argumentis iiſdem evertit ſtatutum Ordinis ſui. ibid.
Argumentum ejus refutatur, quo aſſerit tranſactiones Monaſteriorum licitas, titulo juris, quod haberent ad hæreditatem Monachi. 34
Refutatur dilucide à ſimili. 34. 35
Argumentum ejus diluitur deſumptum ex Epiſtolis Sancti Gregorii. 35
Conviviorum exactiones refert inter ſæva diſciplinæ damna. 64
Credit Caſſianum aſſerere, in vitio peculiaritatis non dari levitatem materiæ, quæ Religioſos excuſet à mortali. 63
Licet pacta circa dotes generatim non damnet, tamen de fœdo Simoniæ ulcere ſuſpecta graviter eſſe aſſerit. 65
Quid ſentiat de Monachis, aliiſque, qui apud Beneficiorum Collatores intercedunt in favorem eorum, qui ipſis eleemoſynas facere obligentur? 220
Quid cenſeat de decimarum poſſeſſoribus Paſtoribus neceſſaria negantibus? 230. 231. 315
Obligationem Monaſteriorum, & Capitulorum decimas poſſidentium, quoad eleemoſynas elargiendas, proponit. 289. 290
Quæſtionem hanc diſcutit an conſuetudinem pro Sacramentorum adminiſtratione quidquam exigendi, purgare potuerit Innocentii III. Synodus Lateranenſis. 315
Luſus Eccleſiaſticorum, perſonæ ipſorum, tempori, & loco conveniat. 161. & ſeqq.
Luxus quantopere Eccleſiaſticis cavendus. 155. 156

M

MARTINUS V. revocavit plures Monaſteriorum, & Capitulorum exemptiones, quas tempore Schiſmatis in Romana Eccleſia obtinuerant. 335
Martyrium incruentum vita Religioſa. 29
Martyrologii lectio in Officio Eccleſiaſtico quando cœperit? 215
Matrimonii ſtatus ad perfectionem non ducit. 28. 29
Matrimonium nulliter contractum, qua forma poſt obtentam diſpoſitionem de novo ſit contrahendum. 282. 283
Matrimoniales diſpenſationes olim ægerrime concedebantur. 227. 228
Matutinum cur præponatur verſus *Domine Labia, &c.* & quo affectu recitandus? 208
Matutinum à Laudibus ſeparare Eccleſiæ intentioni conformius. 213
Mediolanenſis populus tempore S. Ambroſii ad pſallendum conveniebat. 194
Melchior Canus cenſet authoritatem Pontificis labefactare eos, qui ejus de omni re judicium temere, & ſine delectu defendunt. 273
Mendicantium Privilegia debent cenſeri ſublata per Tridentinum. 337
Mendicantium Ordines inſtituit, ut Paſtoribus ſubſidiarii accederent; ſed tamen nonniſi à Prælatis vocati. 339
Mendicantes quoad excipiendas Confeſſiones ſecularium omnino Epiſcopis ſubjecti ſunt, & quare? 340
Mendicantes exemptionum ſuarum abrogationem timentes, provocationis ad Concilium generale formulam ediderunt. 335
Mortes quæ expectanda ab iis, qui Monachorum vitia carpunt? 90
Militia Clericalis in quo differat à ſeculari. 163
Miniſtri Eccleſiæ gratis ſerviant. 159. 163
Miniſtris Eccleſiæ ſuſtentatio ex jure naturali debita. 286. 287
Miniſtris Eccleſiæ quo titulo decimæ aſſignentur. 286
Miſſæ Sacrificium quanta devotione peragendum. 233
Miſſæ Sacrificium honorarii intuitu celebrare quam ſit perverſum. 236. 237
Miſſarum honoraria qua occaſione Sacerdotibus offerri cœperint. 234
Miſſarum quæſtum in Eccleſia deplorat Alvarus Pelagius. 237
Miſſarum ſtipendium ratione certi altaris, aut loci, aut temporis taxare quam ſit inordinatum. 238. 239
Miſſarum ſtipendia occaſionem præbent, ut multi indigne ad altare accedant. 239. 240
Mobilium bonorum depoſita an licita aſſerat Clem. VIII. 97
Molanus Canonicos non Canonice viventes quomodo redarguat. 135
Ejuſdem ad Monachos, & Canonicos decimarum poſſeſſores monitum. 304
Monachatui ſufficiens perfectio non ſemper ſufficit ad ſacros Ordines ſuſcipiendum. 345
Monachis nec corpora, nec voluntates licet habere in propria poteſtate. 10
Monachi vilibus ſint contenti. 22
Monachorum unde origo? 27
Monachus quidquid acquirit, Monaſterio acquirit. 30
Monachus qui habet obolum, non valet obolum, antiquum adagium. 63
Monachorum veri amici, qui pro reſtituenda vita communi laborant. 118
Monachi à Canonicis quomodo differant. 126. 127
Monachorum regularis vitæ relaxatio unde orta. 294
Monachos quoſdam otioſos decimas poſſidentes, quomodo increpet S. Bernardus. ibid.
Monachos Epiſcopis ſubjectos eſſe debere, varia Concilia decreverunt. 332
Monachi Epiſcopis de jure communi ſubjecti ſunt. ibid. 333
Monachi in quibus teneantur magis obedire Epiſcopo, quam ſuis ſuperioribus. 335. 336
Monaſtica profeſſio non omnes ad perfectionem producit. 345
Monachum olim dixiſſe: *Meum tabulam, meum graphium*, &c. crimini dabatur. 13
Monaſteria inſufficientia ſummam, quam pro ingreſſu petunt, moderare debent juxta majorem vel minorem Monaſterii indigentiam. 39
Monaſteria tenentur ſecundum quantitatem proventuum recipere Religioſos. 30
Monaſterium ingredientes, ante Profeſſionem libere de ſuis bonis diſponunt. 32. 33
Monaſteria opulenta nullo titulo nec à pauperibus nec etiam aliis aſpirantibus exigere quid poſſunt. 32. 33. 34
Monaſteria in Gallia nullum jus habent ad bona profitentis. 35. 36
Ut nec in Belgio. 36. 37
Monaſteria olim in bona Monachorum hæreditatis jure ſuccedebant, ſed nonniſi deficientibus legitimis hæredibus. ibid.

Mona-

Monaſteria ex jure tantum poſitivo olim obtinuerunt, ut hæreditatem ſuorum adirent. 73
Monaſterium inſufficiens ſepoſito jure poſitivo poſſit aliquid petere pro ingreſſu Religionis. 38
Monaſteria inſufficientia pro ingreſſu Religionis nihil poſſe exigere probatur ex Decretis Conciliorum Niceni, Turonenſis, & Lateranenſium. 41. 85. 88
Probatur idem ex Conſtitutione Urbani V. *Sane in vinea* & *de Sim. in Com.* 42. 43
Monaſteria ne plures recipiant, quam ali poſſint. 43. 56. 64. 68
Monaſteriorum abundantia quo eſt major, eo magis Religioſorum ſalutem in diſcrimen adducit. 50
Monaſteriis an licitum ſit exigere aliquid pro victu & veſtitu Novitii. 52. 53. 58
Monaſterii Coludenſis in Anglia miſerabilis forma. 58
Monaſterium ingreſſurus liberam omnino habet de bonis ſuis diſponendi facultatem. 82
Monaſterium quo caſu in ordine ſucceſſionis in bona ingredientis habeatur loco filii. 83. 84
Monaſteriis in Belgio nullum jus competit ad bona ingredientium. 84
Monaſteriis continentur optimi & peſſimi. 118
Monaſteria nulla deinceps erigenda, niſi ſub obligatione vitæ communis, ſtatuit ſacra Congregatio. 119. 120
Monaſteris cum plures recipiunt quam alere poſſint, quibus malis cauſam præbeant. 243. 244
Monaſteriorum aut Eccleſiarum Fundatores, dum pro iis protectionem Regiæ aut Pontificiæ poteſtatis implorarunt, quid intenderint. 334
Mulierum converſatio quibus de cauſis Eccleſiaſticis fugienda. 152
Variis Synodorum ſtatutis prohibita. ibid.
Muſica antiquæ laus. 199. 200
Muſicæ modernæ depravatio. 200. 201
Muſicam modernam è templis eliminandam cenſent B. Aelredus, & Lindanus. ibid.
Muſica in Eccleſia non admittatur, niſi à laſcivia ſeculari aliena. 176
Muſicis divinum Officium decantaturis, quid attendendum. 201. 205
Muſica inſtrumenta tempore S. Thomæ nondum in Eccleſiis recepta. 202
Munere triplici Simonia committitur, munere ab obſequio, à manu, à lingua. 223. 328
Munus à manu quale ſit, & quomodo variis caſibus detur. 223. 224
Munus à manu non requirit, ut illud quod accipitur ſit pretio æſtimabile. 223. 224
Munus à lingua quale ſit, & quomodo ex eo capite Simonia committatur. 224
Munus ab obſequio quale ſit, & quomodo ex eo capite Simonia committatur. 224. 225
Munus indirecte etiam dare pro Beneficio, aut re quapiam ſpirituali acquirenda, Simoniacum eſt. 219. 220. 328
Munera exigua Simoniaca Eccleſia non reputat, quamvis intentione offerentis fieri poſſit, ut labe illa ſint aſperſa. 223
Munera Confeſſarios facile excæcant, quo poteſtate ſua abutantur. 244. 245

N

NAVARRUS in prodigas Religioſorum exactiones tanquam Simoniacas invehitur. 40
Negotiatio licet Clericis ſit interdicta, tamen artificiolo victum ſibi comparare licet potius, quam turpi Miſſarum quæſtu. 237
Nevili (P.) Provincialis Auguſtiniani Epiſtola, qua ſuis peculia inhibet, & ſobrietatem commendat. 108. 109
Nominationes Univerſitatum quare dignioribus tantum concedendæ? 249
Novalia cui debeantur, in caſu quo decimæ ad Parochum non ſpectent, ex reſponſo Innocentii III. & variorum Senatuum ſententiis. 288. 292. 293
Novalia quæ dicantur. 292
Novalia ſpeciali jure quandoque etiam aliis quam Paſtoribus conceſſa, & quo caſu? ibid. 293
Novalium percipiendorum Privilegium aliis quam Paſtoribus conceſſum, quomodo ſit intelligendum? 293
Novalium percipiendorum Privilegium Monachis conceſſum in Parochiis, quarum curam adminiſtrant, non debet cenſeri odioſum. ibid.
Novalium decimas percipientes, tenentur præ ceteris ad perſolvendum competentiam Paſtoralem. 305
Novitiatus res ſpiritualis, pro qua de victu, & veſtibus paciſci non licet. 86
Novitiis ante Profeſſionem de bonis ſuis præter victum & veſtitum, nihil Monaſterio largiri permiſſum eſt. 52. 53. 56
Novitii etiam ante Profeſſionem vere Monachi. 53. 54
Novitium poſſe per Teſtamentum Monaſterium bonis ſuis excludere, communis Juriſperitorum ſententia. 84

O

OBEDIENTIA Religioſa ſuperbiæ remedium. 29
Oblationum uſus antiquiſſimus, & quarum rerum. 295. 296
Oblationes à decimis quomodo differant. 295
Oblationes olim ſindone involvebantur, ejuſque ritus quod modo ſuperſit veſtigium. ibid.
Oblationes à populo in Miſſa fieri, varia Concilia præcipiunt. 331. 332
Oblationes qua ſpiritu, & intentione à fidelibus fieri debeant. 232. 133. 286
Oblationes quorundam olim rejectæ, nec modo etiam admittendæ, & quorum. 233. 299
Oblationes panis & vini à populo inter Miſſarum ſolemnia factæ; & qua ratione conſuetudo illa mutata ſit, ut poſtmodum pecunia offeratur. 331. 298
Oblata olim in Miſſa pecunia pauperibus cedebat. 334
Oblata in Miſſa pecunia quandonam Sacerdotibus cedere inceperit. ibid.
Oblationes quæ fiunt intra limites Parochiæ de jure communi ſpectant ad Parochum. 296
Oblationes fidelium debent eſſe voluntariæ. ibid. 297
Oblationes quædam ſeu ex voluntate offerentium, ſeu conſuetudine Paſtoribus non cedunt. 298
Oblationes à fidelibus recipientes quæ debeant cavere. 296
Oblationum adminiſtratio quibus competat. 298. 299
Oblationes magis proprie ad Parochos ſpectant, quam decimæ. 304. 305
Oblationes fidelium, præſertim quæ in adminiſtratione Sacramentorum offeruntur, nullatenus in competentiam imputandæ, & quare? 307. 308
Obligatio quanta ſit eorum qui collationi Graduum Academicorum ſunt præfecti. 133. 134
Octavii Frangipani Nuncii Apoſtolici Directorium Eccleſiaſticæ Diſciplinæ. 55. 102
Offerentium nomina in Miſſa recitari ſolita. 238
Officiales in Monaſteriis quales eligendi. 26
Officio divino qui ſolummodo interſunt ut diſtributiones lucrentur, animum habent Simoniacum. 178. 179
Officio divino nihil miſceatur, quod non ſpectet ad populi ædificationem. 193
Officium divinum externam corporis reverentiam requirit. 203
Officii divini tempore quænam cavenda. ibid.
Officium divinum tractim, & diſtincte perſolvendum. 170. 173. 174. 205
Officium divinum devote & alacriter perſolvendum. 205. 206
Opiniones relaxativæ voto paupertatis quam pernicioſæ. 99
Oratio ſuperioribus quibuſcunque quam neceſſaria. 15
Oratio Superioribus neceſſaria, & quare. 567. 568
Oratio inter præcipua Eccleſiaſticorum munia numerari debet. 168. 169. 189.
Oratio ut Deo placeat, quæ conditiones requiſitæ. 173
Oratio internam animi, & externam corporis requirit diſpoſitionem. ibid. 174
Orationis neglectus cavendus ab Officialibus Monaſteriorum. 16
Orationi vacaturi fideles olim ſimul conveniebant iiſdem horis, quibus modo Clerici. 168
Orationem Veſpertinam ac Matutinam communem pro populo inſtitui mandat S. Carolus. 195
Ordines Minores olim nec omnes uni, nec eodem tempore ſimul conferebantur. 123
Ordinum etiam Minorum collatio olim certo Eccleſiæ miniſterio addicebat. 123
Ordinum Minorum quam ſint dignæ functiones. 124
Ordinum Minorum functiones reſtaurat Sanctus Carolus. 124
Ordinis Oſtiariatus dignitas, & officia. 145
Ordinis Lectoratus officia. 146
Ordinis Exorciſtarum officia. 146
Ordinis Acolythorum quæ ſint munia. 147
Ordinis Subdiaconatus ſanctitas, & officia. 124. 147
Ordinis Diaconatus onus, & munia. 124. 125. & 148. 149
Ordinis Sacerdotalis dignitas, & onus. 149. 150
Ordines olim nemini conferebantur, niſi certæ Eccleſiæ adſcripto. 180
Ordinandi olim interrogabantur, an Canones didiciſſent. 135
Ordinandi circa quæ examinandi ſint. 340. 346
Ordinandi ſolummodo tales, de quibus probabilis conjectura ſit, quod ex celebratione Miſſarum turpem quæſtum non quærant. 242
Ordinis Erem. S. Aug. Conſtit. adverſus proprietatem. 100
Ordines Mendicantes inſtituti & recepti ut Paſtoribus ſubſidiarii accederent; ſed tamen nonniſi à Prælatis vocati. 339
Organa, aliaque inſtrumenta muſica tempore S. Thomæ in Eccleſiis nondum recepta. 205
Organorum uſus in Eccleſiis qualis eſſe debeat. ibid.

Organa, campanæ, tintinnabula in Eccleſiis modulatione laſcivas cantiones ne imitentur. 176

P

Paciſci cum Novitiis de victu & veſtitu non licet. 56
Parentes divites monendi, ne filiis ſuis Religioſis quidpiam largiendo, præbeant eis occaſionem peculiaritatis. 8
Parentibus & propinquis diteſcere illicitum ex bonis filiorum Monaſteria ingredientium. 54. 55
Parochiam frequentare dum fideles negligunt, quæ mala in Eccleſia oriantur. 238
Parochiarum uniones, & incorporationes Monaſteriis & Capitulis factas non probat Eccleſia. 294. 295
Paſtores quod circa ancillas ſuas debeant obſervare. 176
Paſtores Eccleſiarum, in quibus Horæ Canonicæ perſolvi non poſſunt, quomodo intentioni Eccleſiæ quoad ædificationem populi poſſint ſatisfacere. 195
Paſtores orationem communem mane & veſperi inſtituere, quam optarit S. Carolus. ibid.
Paſtorum competentiæ accenſeri non debent, quæ à fidelibus in adminiſtratione Sacramentorum offeruntur. 229
Paſtores ex accidentalibus cogi vivere, dum alii Decimas poſſident, quam iniquum. ibid. 230. 231
Paſtores quomodo populum de oblationibus quas faciunt debeant inſtituere, ne de avaritia ſint ſuſpecti. 231. 232
Paſtores ex Miſſarum celebratione cogi ſibi victum acquirere, non probat Tridentinum. 243
Paſtoribus, utpote quibus totius Parochiæ cura incumbit, primario debentur decimæ. 287. 288
Paſtoribus ex jure communi decimæ Parochiæ debentur, niſi illas ad alios legitime conſtet eſſe translatas. 288
Paſtores ſtante dubio in perceptione decimarum manutenendi. 288. 289
Paſtoribus ut decimæ præſcriptionis titulo auferantur, quid requiratur. 288
Paſtores primitivi qui dicantur, quæ eorum origo & jura. 291. 292
Paſtores inter & Vicarios Paſtorum primitivorum nulla diſtinctio. 292
Paſtoribus primitivis eo mere titulo non competit adminiſtratio Sacramentorum, aut cura animarum. ibid.
Paſtores primitivi hodie decimas paſſim poſſident, nonnunquam honoraria etiam jura, & qualia. ibid.
Paſtoribus primitivis non competunt novalia. ibid. 293
Paſtoribus competit jus novalium, excluſis iis, qui primitivi Paſtores dicuntur. 293
Paſtori de jure communi competunt oblationes, quæ intra limites Parochiæ fiunt. 297. 298
Paſtoribus oblationes quædam non cedunt, ſeu propter voluntatem offerentium, ſeu contrariam conſuetudinem. 298
Paſtoribus competit adminiſtratio oblationum. 298. 299
Paſtoribus aſſignanda eſt competentia talis, ut ſufficiat alendis tot Presbyteris, quot ad curam animarum requiruntur. 302. 303
Paſtoribus, quibus pro competentia pars decimarum aſſignata eſt, licet proventus ordinarios dimittere, ut portionem congruam petant. 304. 307. 308
Paſtoribus per unionem Beneficiorum ſuccurrendum, aliqua cautela. 304. 305
Paſtores primitivi tenentur ante alios Decimatores Vicariis de competentia providere. 305. 306
Paſtores competentiam exigentes quæ emolumenta ſibi poſſint reſervare, quæ teneantur dimittere. 307. 308
Paſtores ex honorariis Miſſarum aut ex oblationibus in adminiſtratione Sacramentorum vivere, quam incongruum. 311. 312. 315
Patrimonio qui carent ut de Evangelio vivant, non evangelizant gratis. 161
Patrimonio divitibus an liceat de Evangelio vivere. 162. 163
Patroni laici ad Beneficia debent præſentare digniſſimos. 248
Paupertatis voluntariæ conſilium quiſquis ſequi curat, non tantum rerum proprietate, ſed & utendi facultate ſe exuat. 1. 2. 62
Paupertatis votum requirit dependentiam ab aliena voluntate. 12
Paupertati Religioſæ conveniat ſupellex. 22. 23
Paupertatem non habere, judicat S. Bernardus, qui ob ejus incommoda in puſillanimitatem incidunt. 22
Paupertatis voluntariæ qui fructus, & incommoda. 25. 26
Paupertatis prætextu Simonia ſæpe committitur. 38
Paupertas falſo obtenditur, dum proventus Monaſteriorum contra mentem fundatorum expenduntur in ædificia ſumptuoſa, &c. ibid.
Paupertas voluntaria qualis debeat eſſe in Religioſis. 55
Paupertas Religioſa ardua virtus. 63. 98
Paupertati Religioſæ dominium quoddam civile accidentaliter ſolum oppoſitum. 74
Paupertatis Religioſæ definitio ſnata P. Clenaerts. 74. 75
Paupertatis votum quam periculoſe relaxetur. 92. 93
Paupertas eadem in omnibus Religioſis, licet variorum ſe neceſſitati accommodet. 95
Paupertatis amator eſſe debet, qui ex oblationibus fidelium vivere compellitur. 246
Paupertas perſonæ in Beneficiorum collatione nullatenus attendenda. 247
Peccata quamvis magna cum in conſuetudinem venerint, parva aut nulla eſſe creduntur. 264
Peccata Sacerdotum undenam graviora, quam Laicorum? 142
Peccatum impudicitiæ præ ceteris cavendum eſt Sacerdotibus. 142
Peculiaritas expellit concordiam & charitatem. 23
Peculiaritas quorum vitiorum ſit radix. ibid. 24
Peculiaritatis vitium ut exſtirpetur, variis Canonibus ſtatutum, ne plures ad Monaſteria aſſumantur, quam ali poſſint. 21
Peculium ſervi quid ſit. 7. 100
Peculium Religioſorum ſimile peculio ſervorum. 7
Peculia permitti non debent, ut plures ad Religionem aſſumantur. 21
Peculia etiam exigua ad totalem diſciplinæ Monaſticæ diſſolutionem viam ſternunt. 34
Peculii cujuſcunque reſervatio adjunctam ſibi habet quandam Religioſæ profeſſionis violationem. ibid.
Peculia Religioſam profeſſionem in duobus articulis eſſentialibus violant, omnium voto paupertatis, & vitæ communione. ibid.
Peculiorum poſſeſſoribus timendum, ne ob infidelitatem gratia ſibi neceſſaria à Deo priventur. ibid.
Peculium etiam non ſuperfluum, & in neceſſarios uſus dependenter à voluntate Superiorum expendendum, ſine lethali culpa retineri non poſſe, aſſerit Fagnanus. 63
Peculia habere, & iis animo non adhærere, quam difficile. 98. 99
Peculium & proprium ſynonyma. 101
Peculia Religioſorum, diametraliter oppoſita Regulæ S. Auguſtini. 101. 102
Peculiorum cauſa Religioſorum anxietas, ne ſibi deſint neceſſaria. 106
Peculia non obſcure prohibet Regula Erem. S. Auguſt. 106. 107
Peculia prohibet P. Nevius Provincialis Ord. S. Auguſt. Epiſtol. ad ſuos. 108. 109
Peculia excuſare, eo quod iſta habeantur ad nutum Superiorum, antiqua eſt proprietariorum conſuetudo. 112
Peculia differunt à neceſſariis. ibid. 113
Peculia licita num probet authoritas quorundam Doctorum. ibid. 114
Peculia licita eſſe, an probetur ex quadam Bulla Clementis X. ibid.
Peculia reditus potius amaritudinis quam dulcedinis. 116
Peculiorum defenſores Ambroſius Beltramus, & Raphael de Pornaſio. 114
Pecuniam committi Religioſis, ſtudiorum cauſa commorantibus in Univerſitatibus, non eſt neceſſe. 12
Penſio Eccleſiaſtica quid ſit, & quis illius capax cenſeator. 255
Penſionum veſtigia quædam reperiuntur in magno Concilio Calcedonenſi. ibid. 256
Penſiones olim quomodo, & quare aliquibus aſſignarentur. 255. 256
Penſiones quibuſdam quo titulo S. Gregorius aſſignarit. ibid.
Penſiones quo titulo, & quibus Clericis aſſignandæ. 256. 257
Penſiones Clericis aſſignari, qui aliunde ſuſtentari poſſunt, abuſum reputavit Concilium delectorum Cardinalium. 257
Penſiones ſolius indigentiæ titulo non ſunt creandæ. ibid.
Penſionis creandæ non eſt ſufficiens titulus, quod Beneficium quis poſſederit. ibid.
Penſionem ut quis obtineat, quandiu Beneficium deſervire debuerit, juxta ſtatuta Cleri Gallicani. ibid.
Penſiones ſuſtentationem homini Eccleſiaſtico congruentem ne excedant. ibid.
Penſiones non ſine Canonum relaxatione creantur. ibid.
Penſionem impetrantibus quæ ſint attendenda. 258
Penſio juſta poteſt eſſe ex parte dantis, quamvis iniqua ex parte accipientis. 259
Penſionem ob reſignatum Beneficium exigere, quam ſit inordinatum. 263
Penſione pacis cauſa Simoniæ ſunt pallia. 264
Penſiones ob renunciationem litis illicitæ. ibid.
Penſiones ab authoritate Superiorum debent ſumere principium. 265
Penſiones pacis cauſa unde originem ſumpſerint. 264
Penſionum praxis & Simonia paria pene mala inducunt. 255
Penſionum praxi inutiles redduntur Canones pluralitatem Beneficiorum prohibentes. ibid.
Penſionum praxis quot incommodis obnoxia. ib. 266. 332
Penſionum praxis cauſa eſt, ut multi ad Beneficia aſpirent, qui tamen Eccleſiaſticum ſtatum ſuſcipere nolunt. 266

Pen-

Digitized by Google

Penſionibus ita ſæpe extenuantur Beneficia, ut viliſſimi ſaltem homines illa velint ſuſcipere. 266
Penſionum praxim an probet Synodus Tridentina. 267
Penſionum praxim quam improbaverit S. Carolus, & in quibus circumſtantiis ſemel duntaxat permiſerit. ibid.
Penſionis reſervatio legi naturali contraria, ut ſit licita, quid requiratur. 270. 271
Penſionis ſub larva ſæpe latet Simonia juris divini & naturalis. 229
Penſionis legitimæ & licitæ exemplum. 230
Penſionis promiſſione mediante qui Beneficium Eccleſiaſticum aſſequitur, Simoniam juris divini, nulla Superioris authoritate purgandam, incurrit. ibid.
Penſionum olim conſtitutarum exempla nullatenus favent modernæ quorundam praxi. 230. 231
Penſiones, quæ à pactione partium initium ſumunt, improbantur in *Cap.* 21. *&* *de Præbendis*, ex veterum Canoniſtarum ſententia. ibid.
Penſiones nulla alia de cauſa quam in pios uſus conſtitui poſſunt. 61. 62
Penſiones ob ceſſionem Beneficii, cum ab iis percipiuntur, qui aliunde ſuſtentari poſſunt, illegitimæ. ibid.
Penſionarii per diſpenſationem Pontificis non ſunt ſemper ſecuri. 258
Periculis quantis expoſiti ſint homines ſeculares. 29
Permutationes Beneficiorum olim ignotæ, quando primum cœperint. 259. 260
Permutationes Beneficiorum non ſecus quam translationes Canonibus contrariæ. ibid.
Permutationes Beneficiorum ut ſint licitæ, quæ & quales conditiones requiſitæ. ibid.
Permutationes Beneficiorum quam periculoſæ. 261
Permutatio Beneficiorum procul abeſt ut ſit titulus ſufficiens exigendæ penſionis; quin potius permutantes ea indignos facit. ibid.
Permutare Beneficia lucri aut commodi cauſa non licet. ib.
Permutantes Beneficia, quæ debeant attendere. ibid.
Permutantes Beneficia digniorem tenentur eligere. 263
Permutandorum Beneficiorum quoad fructus inæqualitas, an ſit titulus exigendæ penſionis. 262
Perſecutio triplex Eccleſiæ, cui quarta acceſſit prioribus amarior, ab ingeniorum luxurie. 70
Perſona & perſonatus undenam originem ducant. 292
Perſonarum acceptio vitanda à Superioribus Monaſticis. 11. 12
Petrus à S. Audomaro aſſerit non ſufficere annuam ſchedulæ exhibitionem, eorum quæ Religioſi poſſident, Superioribus factam, ut à vitio proprietatis ſe expurgent. 6
Proprietarios eſſe ait Superiores Regularium, qui bona Monaſterii expendunt, ut ſibi monumenta ſtatuant, celebres exequias curent, &c. magnificentiæ potius ſtudioſi, quam neceſſitatis curatores. 13
Superiores Regulares monet, ne ſua tenacitate præbeant ſubditis materiam excuſandi peccatum, prætextu neceſſitatis. 20
Ejuſdem locus corrupte citatus. 111. 123
Petrus Cantor Clericos redarguit lucri cauſa Officium divinum peragentes. 179. 206
Simonem Magum à Petro repulſum, à quibus modo Sacerdotibus in Eccleſiam introductum deploret. 239
Quid cenſeat de iis qui Beneficia conſanguineis conferunt. 249
Petrus Damiani (B.) ut Simoniacos & Apoſtolos Antichriſti accuſat, qui contendebant, prædiorum Epiſcopalium poſſeſſionem ſeorſim ab Epiſcopali dignitate pretio poſſe comparari. 31. 218
Sacerdotum nugas quam graviter arguat. 148
Quam pœnitentiam Epiſcopo Florentino injunxerit, qui alea aut ſimili quopiam ſemel duntaxat luſerat. 266
Simoniacos propter munus ab obſequio quomodo arguat. 225
Graviter redarguit quoſdam qui cenſebant proventus Epiſcopatus emi poſſe, abſque emptione ipſius Epiſcopatus. 328. 329
Ejuſdem ad Eccleſiaſticos luxui deditos gravis admonitio. 115
Philippus II. graduatos Academicos ad Canonicatus Cathedralium noviter erectarum aſſumi inſtituit. 131
Pius IV. conſtituit omnia quorumcunque Privilegia, etiam quæ in *mari magno* continentur, ad limites Tridentini reducta eſſe. 337. 338
Pius V. Conſtitutione ſua, qui ſint Simoniaci confidentiales, proponit. 226
Pœnitentia varii gradus, pro ratione ſtatus & perſonarum. 148
Pœnitentes olim ante reconciliationem ſatisfactionem adimplere tenebantur. 144
Pœnitentes olim ad Clerum non admittebantur. 136. 137
Pontifex non eſt Beneficiorum Dominus; ſed diſpenſator. 258
Pontifex, aliique Superiores juſte penſionem poſſunt creare, quam tamen Penſionarius injuſte recipiat. 259
Pontifices ſub & obreptioni obnoxios eſſe, ex ipſorum querelis patet. 267. 268. 277
Pontifici quomodo liceat diſpenſare. 274. 275
Pontificis authoritatem labefactant, qui voluntatem ejus aſſerunt eſſe regulam diſpenſandi. 273. 274
Pontificis voluntatem regulam eſſe legitimæ diſpenſationis, ſaniores Theologi & Canoniſtæ non admittunt. 274. 275.
Pontificum intentio non eſt, ut mandata ſua cum ſcandalo populi executioni mandentur. 276. 277
Pontifices quomodo caverint, ne privilegia, quæ quibusdam conceſſerunt, ut decimas non perſolverent, Parochorum juribus nimium gravamen inferrent. 293
Pontificum variorum reſponſa, quibus probatur Simoniam ſæpe titulo redemptionis vexæ committi. 220
Pontificum reſponſa, quibus oſtenditur, protectionem quam Sedes Apoſtolica Monachis indulſit, non evincere ipſorum ab Ordinariis exemptionem. 335
Popinas frequentare Eccleſiaſticis interdictum. 153
Populus quomodo circa Miſſarum celebrationem, pro quibus ſtipendium offert, rite ſit inſtruendus. 243. 244
Poſſeſſio quæ dicatur Juriſconſultis. 322
Poſſeſſio ordinarie præſumptionem favorabilem facit poſſeſſori. ibid. 323
Poſſeſſio notabilis temporis præſumptionem pro poſſeſſore in foro interno facere poteſt. ibid.
Poſſeſſio in materia juſtitiæ non eſt titulus ſufficiens, ut ex ſpeculative probabili faciat practice certum. ibid.
Poſſeſſio libertatis in jure inaudita. 324
Poſſeſſio libertatis ſi foret attendenda, vix occurreret caſus, quo oporteret tutiorem partem eligere. ibid.
Poſſeſſio libertatis laxam conſcientiarum libertatem induxit. 325
Poſſeſſionem libertatis ſanctiones Canonicæ nullibi aſtruunt. ibid.
Poſſeſſione nemo exturbandus privata authoritate. 289
Poſſidentis conditionem quo ſenſu Juſtinianus intellexerit eſſe meliorem. 322. 323
Poſſeſſor cujuſpiam non ſemper ſecurus, quia actor in probatione deficit. 322
Poſſeſſores quomodo in caſu dubii in foro interno debeant procedere. 324
Præcepta alia ſunt legis æternæ, alia legis poſitivæ tantum. 40
Præmonſtratenſes ſtatuerunt, ut & ſui Paſtores ex communi cellario alantur, nec aliquid ſeu ex quotidianis, ſeu annuis proventibus retineant. 82
Præmonſtratenſium ſtatutum concernens Paſtores. 94
Prætextus frivolus exigendi dotem, ut à Monaſterio damnum avertatur. 32
Praxis, qua bona ſtabilia Monaſteriis relinquuntur, ut eorum adminiſtrationem cuipiam Religioſo particulari Superiores concedere debeant, improbatur. 13. 14
Praxis communis peculia non reddit licita. 19
Praxim paucorum tutius eſt ſequi, quam multorum. ibid.
Preces feriales in Officio Eccleſiaſtico quam antiqui ritus, & unde ortæ. 184
Presbyteri Epiſcoporum adjutores. 125. 126
Presbyteratus dignitas, & onus. 149. 150
Prima in Officio Eccleſiaſtico quandonam perſolvenda. 115
Privilegia Univerſitati Lovanienſi conceſſa de non reſidendo excedunt privilegia juris communis. 182
Privilegia de non reſidendo, quo intuitu conceſſa. ibid.
Privilegia Regularibus conceſſa ſtricte ſunt interpretanda. 248
Privilegia quandonam à Pontificibus importune cœperint extorquere Monaſteria & Capitula, ut poſſent decimas à laicis obtinere. 290
Privilegium Monachis conceſſum ut novalia percipiant Parochiarum, quarum curam gerunt, non debet cenſeri odioſum. 293
Privilegium quo Monachis & Canonicis quibuſdam conceditur ut novalia percipiant, quomodo intelligendum. ibid.
Privilegium quibuſdam conceſſum de non perſolvendis decimis, merito quandoque revocandum. ibid.
Privilegia exemptionum Regularium quouſque ſe extendant, ex ipſorum tenore colligendum eſt. 333
Privilegiorum Inſpectionem petentibus Epiſcopis, Privilegia exhibenda ſunt. ibid.
Privilegia exemptionum odioſa ſunt, & ſtricte accipienda. ibid. 338
Privilegia exemptionum integris Congregationibus conceſſa, magis odioſa ſunt, quam quæ particularibus quibuſdam perſonis conceduntur. 335
Privilegia à Sede Apoſtolica conceſſa, quo caſu debeant cenſeri ſubreptitia. ibid.
Privilegia Fratrum Mendicantium debent per Tridentinum cenſeri ſublata, & quatenus. 335. 336
Probabile quid antiquis, quid modernis quibuſdam dicatur. 319. 320
Probabilitas non poteſt eſſe regula actionum. 318. 319
Probabilitas agentem quandoque minus excuſabilem facit, quam ignorantia. 318
Probabilitatem ut regulam morum qui ex aliquorum auctorum opinione ſtatuunt, in quas abſurditates prolabuntur. 319. 320. 322
Probabilitatis encomium juxta Fagnanum. 70

Probabiliſtarum palmarium argumentum diſcutitur & refellitur. 321
Probationes qualibet in foro externo non admittuntur, & quare? 322
Profeſſio Monaſtica ejuſque exercitia non ſunt ipſa perfectio; ſed inſtrumenta ad perfectionem conſequendam. 127
Profeſſioni adjuncta penſionis reſervatio, debet haberi ut non adjecta, utpote turpis. 58
Profeſſionis formula Ord. S. Auguſt. probat voveri vitæ communionem ſine proprietate. 105
Profitentes Regulam Ord. Erem. S. Aug. manus imponunt Regulæ, & quare? ibid.
Proprietatis affectui ſollendo utile foret, ut quandoque ea, quæ ex donantis liberalitate cuipiam Religioſo deſtinantur, neceſſitati alterius impenderentur. 6
Proprietatis vitium fovetur, quod Religioſorum uſui paſſim permittantur ea, quæ ipſis conceduntur, cum quoad cetera Superiores aliter ſoleant procedere. 12
Proprietatis pallium eſt, dum adminiſtratio, puta redituum quorundam Officialibus committitur, dummodo non Monaſterii utilitati cedant; ſed in uſus privatos cujuſpiam Religioſi reſerventur. 14
Proprietatis prætextus defectus neceſſariorum. 21. 53
Proprietatis abdicatio Regulæ Monachali non accidentaliter tantum, ſed eſſentialiter annexa eſt, ut nec per Pontificem ab ea avelli poſſit. 73
Proprietas vera etiam conſiſtit cum dependentia à nutu Superiorum. 6. 7. 62. 63. 72. 73. 74
Proprietatis affectus quoad peculia quibus ſignis deprehendatur. 79
Proprietas non nocet niſi per uſum. 100. 101
Proprietatis cauſa ſæpe avaritia Superiorum. 104. 105
Proprietatis affectus in Religioſis ut tollatur, Capitulum VVindeſemenſe monet Priores, ut res cuipiam datas, alteri potius tradant. 108
Proprietatem concernens quæſtio proponitur P. Deſirans. 95
Proprietarii cenſendi, qui non omnia pleno affectu & effectu abdicant. 5. 6
Proprietariorum tres claſſes. 62. 63
Privilegia Sedis Apoſtolicæ Monachis indulta non evincit ipſorum à juriſdictione Epiſcopali exemptionem. 334. 335
Pſalmi in fidelium conventibus toto orbe recitati. 210
Pſalmi cur præ cæteris ſacræ Scripturæ libris ad Dei laudes aſſumpti. ibid.
Pſalmorum talis fuit olim diſtributio, ut qualibet hebdomada Pſalterium integre legeretur. ibid.
Pſalmorum intellectus juvat attentionem. 211
Pſeudo-regulam: Quod eſt ſpeculative probabile, eſt practice tutum, nec Canonicæ nec Civiles leges agnoſcunt. 320

R

RADULPHUS Tongrenſium Decanus non probat multas feſtivitates, quibus ordo Pſalterii hebdomadatim olim perlegendi turbatur. 210. 215
Recapitulatio compendioſa ſententiæ Authoris, quoad paupertatem Religioſam, & vitæ communionem. 79. 80. 81
Receptio ad Religionem ſecum trahit jus ſuſtentationis. 30. 31
Redemptio vexæ à Simonia ſæpe non eſt immunis; & quid agendum iis qui ea uti intendunt. 220. 221
Reditus vitalitii Religioſorum quomodo à Superioribus expendendi. 77
Reformationem auſpicantes non tantum attendant quis in præſenti tantum fructus; ſed & quis in futurum ſperetur. 25
Reformationis ſtudium non dimittendum propter aliorum oppoſitiones, aut inveteratam conſuetudinem. 25
Reformatio inſtituta à S. Thoma à Villanova, eliminatis peculiis. 118
Regula S. Auguſtini ne veſtes quidem à Religioſis retineri ſtatuit; verum eas à Cuſtode ſervari. 10. 15
Aſſerit ad Religioſum non pertinere curam, an eaſdem quas depoſuerat, an alias veſtes recipiat. 13
Quid circa rerum communionem præcipiat. 101. 102
Regula Ord. Erem. S. Auguſt. peculia non obſcure prohibet. 106. 107
Non facit diſtinctionem quoad communionem inter bona, quæ communicari, & ea quæ particulari perſonæ dantur. 108
Regula S. Benedicti vult, ut Monachus omnia ſibi neceſſaria ſperet ab Abbate. 10. 11
Contrariis aſſignationi penſionum. ibid.
Statuit, ut Abbas ſit ordinatus. 15
Statuit, ut detur ab Abbate omnia neceſſaria, quo omnis auferatur neceſſitatis excuſatio. 20. 21
Nullam dotis exactionem quoquomodo admittit. 67
Regula Canonicorum quid circa pueros choriſtas, ſeu choraules ſtatuat. 201. 202
Regula morum; *in dubiis ſemita tutior eſt eligenda*, à Pontificibus probata. 318. 355
Quæ corollaria ex hac deriventur. 319. 320
Regulam morum qui ſtatuunt probabilitatem ex opinione quorundam authorum, in quas abſurditates prolabantur. 310. 311
Regula juris, *melior eſt conditio poſſidentis*, quo ſenſu intelligenda. 310. 323
Nihil poſſeſſori attribuit, niſi quod ipſi ex æquitate naturali competit. 323
Potiſſime locum habet in foro externo. ibid.
Quomodo à quibuſdam male aſſumatur in materia juſtitiæ. 323
Regula juris, *in pari cauſa melior eſt conditio poſſidentis*, quo ſenſu intelligenda. ibid.
Extra materiam juſtitiæ quoad alias virtutes locum habere non poteſt. 324
Regularium privilegia ſtricte ſunt interpretanda. 241
Regulares qui Ordinis ſui creantur Doctores, niſi eundem gradum in publica Univerſitate ſuſceperint, nunquam titulo Doctorum in Bullis Pontificiis comprehenduntur. 284
Regulares ad functiones Clericales aſſumpti, qualitatem novam ſuſcipiunt, ratione cujus non ſunt exempti à juriſdictione Ordinariorum. 339. 340
Regulares quoad adminiſtrationem Sacramenti pœnitentiæ in Ordine ad Seculares Epiſcopis omnino ſubjecti ſunt, & quare? 340
Regulares admiſſi ad excipiendas confeſſiones ſecularium in una Diœceſi, non cenſentur approbati pro aliis. 341
Regulares non habent auctoritatem abſolvendi à peccatis Epiſcopo reſervatis, ſine ejus venia. ibid.
Regularium approbationem Epiſcopi poſſunt pro libitu reſtringere & modificare. ibid.
Regulares an à Pontifice immediate accipiant juriſdictionem ad excipiendum Confeſſiones. 342
Regulares ad limitatum tempus ab Epiſcopis approbati, an poſſint cum expiraverit ſine nova approbatione Confeſſiones excipere. 343
Regularium approbationes Epiſcopi poſſunt ſuſpendere & revocare. 344
Regulares Epiſcopis quoad prædicandi munus omnino ſubjecti ſunt. ibid.
Regulares quo artificio eludere poſſe, quidam docet Decretum Tridentini, ut quilibet à proprio Epiſcopo ordinetur. 346. 347
Regularibus ad Sacerdotium aſſumendis, quidam ait ſufficere quod ſciant ea quæ ſunt neceſſaria pro celebranda Miſſa. 347
Regulares ordinandi ab Epiſcopis circa mores & doctrinam ſunt examinandi. ibid.
Regulares Epiſcopis quoad expoſitionem publicam aut circumgeſtationem Euchariſtiæ ſunt ſubjecti. 347. 348
Regulares per Juris remedium quibus caſibus poſſint ab Epiſcopis coerceri. 350
Regulares an Epiſcopis reverentiam & obedientiam promittere debeant, una cum adverſarii argumentis diſcutitur. ibid. 351
Relaxatio animi cur, & quomodo licita. 164
Religionem ingredi expedit etiam non exercitatis in perfectione. 27. 28
Religioſis nihil detur ſuperfluum, nihil denegetur neceſſarium. 10. 12. 76
Religioſi ne ſint ſuarum neceſſitatum diſpenſatores. 76
Religioſis neceſſaria non aſſignentur in pecunia, ſed in ſpecie. 52. 55. 56
Religioſi non eſt judicare, an Superiores in neceſſariorum diſtributione æqualitatem juſtam ſervent. 21. 22
Religioſis in Univerſitatibus commorantibus, pecuniam committi non eſt neceſſe. 12
Religioſi nihil eorum, quæ ad neceſſitatem ipſis conceſſa ſunt, poſſideant ut proprium. 12. 13
Religioſis merito ea auferuntur, quibus affectu tenacius putantur adhærere. 53. 56. 63. Vide exemplum S. Dorothei.
Religioſis extra Monaſterium commorantibus, cavendum ne rebus ſibi conceſſis utantur ut propriis. 13
Religioſi non plures admittendi, quam ex conſuetis eleemoſynis ali poſſint. 51. 56. 145
Religioſis neceſſariorum defectum obtendentibus, quænam capendenda. 22. 23
Religioſi quantopere caverint populares concurſus. 28. 29
Religioſi præ ſecularibus debent rerum temporalium ſollicitudinem exuere. 52
Religioſorum paupertas voluntaria quid importet. 55. 71
Religioſi teſtamentum condentes Eccleſiaſtica careant ſepultura. 57
Religioſi omnia ſua in commune conferant. 56. 72
Religioſis ſi quid pretioſius donetur, quam eos uti deceat, vendatur, ut ejus pretium omnium fiat. 56
Religioſorum vitia ſi carpas, Religionis diceris inimicus, & veritatis impugnator, ait Joannes Sariſberenſis. 60
Religioſum eſſe non oportet, ut quiſpiam de Officio ipſorum ſcribat. 61
Religioſi graviſſimæ prævaricationis Rei, qui adverſus Superiorem ſua in commune redigere volentem, murmurant. 63
Religioſi omnes in particulari proprietatis incapaces. 75
Religioſi neceſſariis ne utantur ut propriis. 76. 111. 113
Religioſis extra Monaſterium degentibus, quomodo ſervandum votum paupertatis. 112

Reli-

Digitized by Google

Religioſi quicunque rerum communionem non ſervant, claudis comparantur à S. Auguſtino. 116
Religioſis quæſtum ſerio expendenda. 120
Religioſos omnes modo Sacerdotio ordinari nec Profeſſio requirit, nec exemplis antiquitatis probatur. 240
Religioſi in quibus magis Abbati obedire teneantur, in quibus vero Epiſcopo. 241
Religioſus an excuſetur, dum vivit ſecundum praxim, quæ in Monaſterio ſervabatur, cum Profeſſionem emitteret. 19. 20
Religioſum Ordinem extingui præſtat, quam affectum proprietatis ſovere. 21
Remedia adverſus diſtractiones tempore Officii divini varia proponuntur. 207. 108
Remedia varia quibus occurri poteſt abuſui, qui ex turpi quæſtu celebrationis Miſſæ committitur. 243. 244
Reſcripta Apoſtolica quo caſu debeant haberi ſubreptitia? 337. 338
Reſervatio rei cujuſpiam in uſus particulares Religioſi, communionis perfectionem infringit. 9
Reſervationis annui redditus in renunciatione bonorum, praxis reprobata. 8. 16
Reſervationes particulares à peccato non excuſantur, cum in Superioribus Monaſteriorum, tum in ſubditis ad quas ordinarie in poſitive, illi permiſſive concurrunt. 9
Reſervationem etiamſi præciperent Superiores, non ei debent Religioſi conſentire. ibid.
Reſidentia Canonicorum qualis eſſe debeat? 180. 181
Reſidentiæ onere qui Canonici ſint abſoluti, & quare? ibid. 182
Reſignatio Beneficii non eſt titulus exigendæ penſionis. 263.264
Reſignationes Beneficiorum cum clauſula: *nec aliter, nec alias*, olim ignotæ, & multiplici ex capite illicitæ. 261. 263
Reſignantes Beneficia digniorem tenentur eligere. 263
Reſponſa varia Sacræ Congregationis, concernentia proprietatem Regularium. 16. 17
Reſponſa variorum Pontificum quibus probatur, titulo redemptionis veræ Simoniam ſæpe committi. 220.221
Reſponſoria in Officio Eccleſiaſtico unde dicta? 213
Retractatio ſententiæ Authori immerito exprobrata. 94
Reverentia externa cum divinum Officium peragitur ſervanda, quare? 203. 204
Ritus antiquiſſimus divinum Officium per diſtincta temporum intervalla recitandi. 202. 203
Ritus quis ab unoquoque ſervandus? 199
Rituum diverſitas unitati Eccleſiæ non officit. 198
Rodulphi Abbatis Epiſtola male in patrocinium pactionum, quæ cum ingreſſuris Monaſteria fiunt; a P. VVynants producitur. 65. 66
Rodulfi Abbatis conſilium, pro cavenda Simonia in admiſſione Fratrum. 66. 67

S

SACERDOTES Epiſcoporum adjutores. 125
Sacerdotes Scripturas & Canones meditentur. 129. 130
Sacerdotum, ut graviora ſunt peccata quam laicorum, ita major ab iis exigenda eſt pœnitentia. 142
Sacerdotibus præ ceteris peccatis, cavenda impudicitia. 142
Sacerdotes lapſi tarde functionibus ſacris reſtituendi, & quare? 142. 143
Sacerdotum lapſorum rarior, & tardior converſio, & quare? 142. 143
Sacerdotum nugæ quam graviter culpentur. 148
Sacerdotibus quid vi Ordinis ſui incumbat? 149. 150
Sacerdotes honorarii intuitu Miſſam celebrantes, cui comparentur? 236
Sacerdotes domos mortuarias penetrantes, ut honoraria Miſſarum recipiant, ſive ad alias Eccleſias ſpe amplioris mercedis tranſeuntes, de turpi quæſtu ſuſpecti. 236. 237. 318
Sacerdotes potius artificiolo victum quærant, quam turpi Miſſarum quæſtu. 237. 238
Sacerdotum ex Miſſarum celebratione lucrum captantium mores perſtringuntur. 238
Sacerdotes in crimen præcipue carnis prolapſos ad altare accedere priuſquam diuturnis lacrymis peccatum expiarint, quam ſit à ſenſu Eccleſiæ alienum. 239
Sacerdotes multiplicandi an ſufficiens ſit ratio, quod quarundam communitatum ſacriſtia ex Miſſarum celebratione in redditum annue tot millia ſuppeditet? 242
Sacerdotibus non licet ſtipendii parte ſibi retenta, alteri celebrandæ Miſſæ onus committere. 244
Sacerdotibus olim prohibitum ne muneris, aut alio demum intuitu reconciliandum quempiam Epiſcopo offerrent ante completam ſatisfactionem. ibid.
Sacerdotum Ordo Miſſarum quæſtu quantum vileſcat? 318
Sacramenta miniſtrantes, quid circa ultro oblata cavere debent? 227. 228
Sacramenta adminiſtrantes, ut vitæ neceſſaria accipiant, affectum habent Simoniacum. 228. 229
Saleſius (S. Franciſcus) ambitionem eſſe ait: paupertatem profiteri, & nulla ejus incommoda velle ſentire. 13
Alearum luſum ſimpliciter malum eſſe exiſtimat. 164. 165
Exemptiones abrogari exoptat. 351. 352
Sanctiſſima quæque familiaritate vileſcunt. 142
Scandalum cavendum, dum Monaſteria gratuito aliquid accipiunt. 51. 52
Scandalum præcipue cavendum iis, qui Beneficia conſanguineis conferunt. 249
Scandali etiam vitandi cauſa, debent Monaſteria quæcunque ab exactionibus pro admiſſione abſtinere. 43
Senatus Regni ſtatuta Canonicorum, quibus integra diſtributio concedatur iis, qui parti divini Officii duntaxat intererant, irrita eſſe pronunciarunt. 278
Sententia Authoris de paupertate Religioſa, & vita communione, compendio exhibita. 79. 80. 81
Sententiæ variæ Parlamentorum, quibus Paſtoribus aſſignantur novalia, excluſis iis, qui jus obtinent Paſtorum primitivorum. 293
Sententia extenſa Concilii Brabantiæ in cauſa competentiæ in favorem Parochi. 229. 230
Signa quænam ſint affectus proprietatis in Religioſo? 6. 79
Signa ex quibus colligitur, an quis evangelizet ut manducet. 159
Signa ex quibus colligitur, an Clerici principaliter lucri cauſa Officio divino interſint. 179. 208
Signa ex quibus colligitur, munus quidpiam titulo gratitudinis pro Beneficio oblatum Simoniace dari, & accipi. 222. 223
Signa ex quibus colligitur, Sacerdotes lucrum ex Miſſis captare. 237. & ſeqq.
Simonia inordinatio. 216. 217
Simonia cum aliis criminibus comparata quo ſenſu dicatur enormius peccatum? 216. 217
Simonia variis ſemper fraudibus occultata. 217. 218
Simoniæ technas SS. Patres & Concilia paſſim hac Chriſti ſententia: *Gratis accepiſtis, gratis date*, eludunt. ib. 219
Simoniæ larvam plures Epiſcopi, & Innocentius XI. detraxerunt, qua excuſari volebant aliqui, dum temporale darent, non tanquam pretium, ſed velut motivum. ibid.
Simonia committitur dum munus directe, vel indirecte, ordinatur, ut quis Beneficium Eccleſiaſticum, aut quid ſpirituale conſequatur. ibid.
Simonia eſt dare vel accipere quidquam pro ingreſſu Religionis. 30. 32
Simonia pene omnis excuſabitur, ſi liceat temporalia à ſpiritualibus ſeparare. ibid.
Simonia prætexto paupertatis ſæpe committitur. 38
Simonia committitur dum Monaſteria etiam inſufficientia plus exigunt, quam ad alimentationem proficientis requiritur. ibid. 39
Simonia prætextu paupertatis committitur, dum Monaſteria licet inſufficientia, amore tamen pecuniæ quempiam admittunt. ibid.
Simonia committitur, dum exigitur pecunia pro conviviis in die Profeſſionis, &c. 40
Simonia pietatis pallio quibus modis ſe tegat? 220
Simoniam committunt tum Religioſi, qui intercedunt pro Beneficii adeptione in eorum favorem, qui ipſis eleemoſynas facere obligentur, tum ii, qui Beneficium taliter conſequuntur. ibid.
Simonia ſæpe titulo redemptionis veræ committitur. 220. 221
Simonia in exactione jurium pro inſtitutione, aut poſſeſſione ſæpe committitur. ibid. 222. 328
Simoniam titulo gratitudinis palliatam plures Epiſcopi, & Innocentius XI. damnarunt. 222
Simonia triplici munere committitur, munere obſequii, manus, & linguæ. 223. 224
Simonia per munus à lingua quot modis committatur? ib.
Simonia committitur dum pro adminiſtratione Sacramentorum quid exigitur. 227
Simonia eſt adminiſtrare ſpiritualia ob lucrum temporale. 228. 229
Simonia committitur, dum intuitu mercedis, aut ſimilis rei Sacerdotes pœnitentes abſolvunt. 245. 246
Simonia, & acceptio perſonarum vitia cognata. 247
Simonia juſtiſſime punitur privatione Beneficii Simoniace adepti. 352
Simonia committitur cum in permutatione Beneficiorum, fructuum inæqualitas penſione compenſatur. 261. 262
Simonia committitur, dum titulo reſignati Beneficii penſio exigitur. 263
Simoniæ pallium eſt penſio pacis cauſa. 264
Simonia quandoque committitur, dum ante inſtitutionem Vicarii, Paſtores primitivi cum eo de competentia paciſcuntur. 301. 302
Simoniæ materia quæ ſit? 327. 328
Simoniam juris divini nulla Superioris authoritate purgandam incurrit, qui mediante penſionis promiſſione Beneficium Eccleſiaſticum aſſequitur. 330. 331
Simonia confidentiæ qualis ſit? 225. 226

Simonia confidentiæ, quam variis modis committatur? 226. 227
Simoniaci ſuper crimine ſuo diſpenſationes petentes, ipſa petitione indignus ſe ex oſtendunt. 254
Simoniacos à crimine nimis facile abſolvi, conqueritur Concilium delectorum Cardinalium. 254. 255
Simoniacorum numerus quandoque cauſam dedit, ut de Canonum rigore aliquid detraheretur. 253. 254
Simoniacum eſt divino Officio intereſſe mere ad lucrandas diſtributiones. 178. 206
Simoniacum quandonam cenſeatur propter commendationem alterius Beneficium conferre, vel obtinere? 224
Simoniacum eſt electionis Canonicæ impedimenta, mediante pecunia, amovere. 254. 255
Simoniacas ordinationes olim maxime inſectabatur Eccleſia, modo Simoniacas Beneficiorum collationes, undenam iſta differentia ortum habeat? 217
Simoniaca non ſolent reputari munera exigua, quamvis ex intentione offerentis Simoniaca eſſe poſſint. 222. 223
Simoniace obtinetur Beneficium, etiam cum ignorante Beneficiato temporale datum eſt, adeoque dimittendum. 252. 253
Simoniace in Beneficia, aut Ordines intruſi, perpetuo à ſacris functionibus repellendi. 253
Simoniace adeptum, ut quis Beneficium retineat, quot & quantæ rationes expendendæ? 254
Simon Magus à Petro repulſus, per Sacerdotes quæſtum Miſſarum captantes in Eccleſiam introductus. 239
Simnichius quid de indigniorum ad gradus Academicos promotione cenſeat? 134
Sollicitudo nimia rerum temporalium deponenda. 51
Specimen vitæ communis à Canonicis olim obſervatæ. 184
Spirituali annexum eſt jus ſuſtentationis in Monaſteriis ſufficientibus. 30
Spiritualia qui ordinant, ut conſequantur temporalia, rerum ordinem pervertunt. 158. 159
Status Religioſus vitam Chriſtianam, ut eſt vita pœnitentiæ, recte inſtituit. 29. 30
Status Religioſus qualiter periculis caſtitatis, & divitiarum provideat. ibid.
Status Religioſus plurimum conducit, ut quis vitam vere Chriſtianam inſtituat. 28. 29
Status Religioſus eſt quoddam Spirituale exercitium, ad conſequendam Charitatis perfectionem. 28
Status Monachalis, & Clericalis olim pene inter ſe reputabantur contrarii. 336
Statum alienum concernentia rectius homines ſæpe expendunt, quam ſuæ conditionis officium. 61
Statuta quæpiam num juſta ſint, ut quis judicet, quid attendendum. 67. 68
Statuta Capitulorum an poſſint eximere Canonicos ab obligatione Officium divinum per ſe obeundi. 171
Statuta etiam Eccleſiarum Cathedralium quandoque quædam continent, quæ quæſtum potius, quam pietatem ſpirant. 67. 68
Statuta Eccleſiarum Cathedralium, nedum Ordinis alicujus Religioſi, quædam poſſunt continere Eccleſiæ Regulis non conformia. 68
Statutis Canonicorum Regularium, & Præmonſtratenſium inſerta Conſtit. Urb. V. *Sane ne in vinea.* 42. 43
Statutum Ord. Eremit. S. Auguſt. inhibens ne ulli interveniente ullo pacto ad Ordinem aſſumantur, aut aliquid ipſis detinere permittatur. 64
Statuta variorum Conciliorum, quibus propinas frequentare Clericis inhibetur. 152. & ſeq.
Statuta variorum Conciliorum & PP. quibus frugalitas Clericis commendatur. 154
Statuta variorum Conciliorum, & Patrum, quibus Clericis alearum luſus prohibetur. 164. 165
Statuta variorum Conciliorum, quibus venatio Clericis interdicitur. 166
Statuta Conciliorum, quibus Clerici ad horas Canonicas perſolvendas obligantur. 168. 169
Statuta variorum Conciliorum, quibus oſtenditur Canones obligare, ut per ſe canant, & divinum Officium peragant. 170. 192. 193
Statuta variorum Conciliorum, quibus oſtenditur etiam minoribus horis ſuas diſtributiones eſſe aſſignandas. 176. 177
Statuta variorum Conciliorum, quibus inhibetur, ne integræ diſtributiones in choro dentur iis, qui parti Officii ſolum interfuerunt. ibid. 178
Statuta variorum Conciliorum, quibus prohibetur, ne aſſignentur diſtributiones iis, qui exiguo duntaxat tempore Officio interſunt. ibid. 179
Statuta variorum Conciliorum de clauſtris Canonicorum pro vita communi extruendis. 183. 184
Statuta variorum Conciliorum, quibus Canonicis injungitur, ut omnibus horis, iiſque integris interſint. 190
Statuta variorum Conciliorum, circa organorum in Eccleſiis uſum. 202
Statuta variorum Conciliorum, quibus externa corporis reverentia tempore divini Officii præcipitur. 203
Statuta variorum Conciliorum, quibus oſtenditur Officium divinum tractim, & diſtincte perſolvendum. 204. 205
Statuta variorum Conciliorum ad extirpandam Simoniam confidentiæ. 225. 226
Statuta variorum Conciliorum, & Patrum adverſus Simoniam, quæ in adminiſtratione Sacramentorum committitur. 227. 228
Statuta variorum Conciliorum, quibus populo inter Miſſarum ſolemnia oblationes facere præcipitur. 235
Statuta variorum Conciliorum, quibus inhibetur, ne quid temporale pro Miſſarum celebratione exigatur. 235. & ſeqq.
Statuta variorum Conciliorum, quibus inhibetur Confeſſariis, ne ex ſatisfactione pœnitentis lucrum ſibi acquirant. 245
Statuta variorum Conciliorum, quibus oſtenditur, eos qui per Simoniam ad Ordines, aut Beneficia ſunt promoti, gradu ſuo, aut Beneficio excidere. 246
Statuta variorum Conciliorum, & PP. quibus evincitur Simoniace ordinatos, aut ad Beneficia promotos, ne peracta quidem pœnitentia ad munia ſacra recipiendos. 247. 253
Statuta Conciliorum, & Pontificum, quibus oſtenditur non licere Clericis Eccleſiam, cui ſemel adſcripti ſunt, deſerere. 262
Statuta Conciliorum, quibus oſtenditur Beneficia dimittentes, partem fructuum, aut penſionem ſibi reſervare non poſſe. 263
Statuta variorum Conciliorum, quibus limites ponuntur effræni decimarum oblationi, quam Laici Monaſteriis, & Capitulis faciebant. 290
Statuta variorum Conciliorum, quæ redemptiones Altarium, tanquam Simoniacas prohibent. 291. 292
Statuta variorum Conciliorum, quibus oſtenditur non licere Eccleſiaſticis pro miniſterio ſacro quidquam à fidelibus exigere. 296. 297. 310. 311
Statuta variorum Conciliorum, quibus tanquam Simoniacum reprobatur aliquid pro fidelium ſepultura exigere. 312. 313
Statuta variorum Conciliorum, quibus decretum fuit Monachos Epiſcopis ſubjectos eſſe debere. 312
Statuta variorum Conciliorum, quibus Regularibus limites præfiguntur, circa publicam Euchariſtiæ expoſitionem, aut circumgeſtationem. 348
Statuta variorum Conciliorum, quibus inhibetur, ne in ſupplicationibus cum Venerabili ſimul deferantur Imagines, aut Reliquiæ Sanctorum. ibid.
Stipendium Miſſarum taxare ratione certi Altaris, aut loci, aut temporis, quam ſit inordinatum. 238
Subdiaconatus Sanctitas, & quænam ſint officia? 324. 347. 348
Subdiaconi vocem ſuam debent caſtigare. 347
Superbia, & ſolicitudo nimia radix exactionum in Monaſteriis. 50. 51
Superflua Beneficiorum ex juſtitia in pias cauſas expendi debent. 62. 63
Superflua Monachorum pauperibus impendenda. 30
Superioribus incumbit orationis obligatio. 15. 16
Superiorum nec diſpenſatio, nec ſententia ſecuros reddit ſubditos. 105
Superiores non omnibus æqualiter diſtribuant; ſed juxta cujuſque neceſſitatem. 76
Superiores redditum vitalitium cujuſpiam Religioſi quomodo debeant expendere? 77. 79
Superioribus neceſſaria non adminiſtrantibus, occaſio præbetur proprietati. 25
Superiores Monaſteriorum tenentur ea, quæ Religioſis undecunque obtigerint, cum reliquis Monaſterii bonis confundere. 8. 9
Superiores Monaſteriorum nihil occulte accipiant; ſed omnia in commune redigant. 9. 10. 101. 102
Superioribus Monaſticis vitanda acceptio perſonarum, quoad diſtributionem neceſſariorum. 10. 11
Superiores Monaſteriorum ſubditos ſuos ad Miſſam celebrandam quotidie incitantes, aut cogentes, ut quotidianum ſtipendium acquirant, de turpi quæſtu ſuſpecti. 237
Superiores Monaſteriorum ſubditos ſuos quoſcunque ad Ordines propellentes, ſuſpecti merito ſunt commodi temporalis cauſa id facere. 248
Superiores Regularium diſpenſare non poſſunt, ut eorum ſubditi habeant ſuperflua. 14
Superiores Regularium non tantum ſuos inſtruere debent, circa ea, quæ omnes Chriſtianos concernunt; ſed maxime circa regulam, quam profeſſi ſunt. 14
Superiores Regularium caveant, ne quid in ipſis appareat paupertatis profeſſione alienum. 23
Superiores Regulares neceſſaria ſubditis ſubminiſtrent. 30. 56
Superiores Regulares avaritia ne ſint infecti. 52
Superioribus Regularium cavendum, ne re quapiam utantur ut propria. 13
Superioribus Regularium non eſt committenda omnis rerum temporalium cura. 14
Superioribus Regularium quantopere laborandum, ut vitium proprietatis extirpent. 24. 25
Superiorum Regularium teſtimonia in favorem ſuorum, quomodo, & quantum ſit deferendum. 350. 346

Super-

Digitized by Google

Superpellicei myſtica ſignificatio. 276
Symbolum ſub nomine Athanaſii receptum, jampridem in Eccleſia recitatum. 236
Symbolum ſub nomine Athanaſii receptum, alium habet auctorem. ibid.
Synodus Aquiſgranenſis culpat eos, qui ut bonis ſuis parcant, Eccleſiam gravant. 54
Quales Vicarios à Canonicis aſſumi præcipiat. 272
Vitam communem Canonicis præſcripſit, & quale ejus ſpecimen? 184
Ejuſdem monitum ad Canonicos. 135
Ejuſdem ſtatutum de perſonis tempore Officii divini ad Chorum admittendis, aliiſque arcendis. 176
Synodi Arelatenſis Canon Juri Canonico inſertus; quo inhibetur ne plures in Monaſteriis aſſumantur, quam ali poſſint? 44
Synodus Audomarenſis ſtatuit, ut Regulares omnia prorſus in communem uſum convertant. 4. 5. 20. 103
Deplorat Monaſteriorum exitioſam proprietatem. 4. 5. 10
Ejuſdem ad Superiores Regularium, quoad bonorum diſpenſationem gravis admonitio. 13
Synodo Audomarenſi inepta gloſſa appoſita. 112
Synodus Aurelianenſis vetat, ne quis ſub potentum patrocinio res Eccleſiaſticas invadat. 289
Synodus Burdigalenſis quid à Tonſurandis requirat? 123
Synodus Cameracenſis decernit, ut quidquid Regulares ſeu induſtria, ſeu labore, ſeu amicorum liberalitate acquirunt, Superiori tradatur, & tanquam res communis expendatur. 4
Statuit reſcindi omnia emolumenta, quæ quibuſdam Monaſteriorum Officialium concedi ſolebant, quo omnia in commune conferantur. 8
Ebrietatem Eccleſiaſticis prohibet. 153
Quid circa Canonicorum Vicarios ſtatuerit? 172
Synodus Colonienſis collapſam Ordinum Minorum dignitatem deplorat. 153
Crimen Sacerdotum indigne Miſſas celebrantium deplorat. 239. 311
Super quibus examinari ſtatuat Ordinandos. 240
Quid circa Parochorum ſuſtentationem decreverit? 310
Monachos quoad prædicationes non tantum Epiſcopis ſubjectos, ſed catenus à profeſſionis ſuæ Regulis exemptos voluit. 336
Ejuſdem admonitio ad Clericos, quæſtus cauſa Officium divinum peragentes. 178. 179. 206
Synodus Mechlinienſis ſtatuit, ut auferantur ea quæ proprietati totius Religionis peſtis occaſionem, & fomenta ſubminiſtrant. 4
Quid à Clericis ſtudiorum cauſa abſentibus requirat? 182
Ex eadem Synodo patet, quæ fuerit mens Concilii Tridentini circa rerum communionem obſervanda à Regularibus. 5
Synodus Pariſienſis indignum judicat minui numerum Monachorum non imminutis proventibus; intellige niſi multitudo diſciplinæ obſtaret. 30
Synodus Rhemenſis aſſerit temporalia Canonicatuum non magis à ſpiritualibus poſſe ſeparari, quam corpus ab homine manente vivo. 31
Synodus Senonenſis quid circa Officii divini decorem ſtatuerit? 193
Synodi Albienſis, Londinenſis, Oxonienſis penſionum & taxarum aſſignationem Religioſis factam improbant. 12
Synodi Cameracenſis, Audomarenſis, Mechlinienſis prohibent, ne Superiores Regularium ſubditis pecunia pro cibo, potu, veſtibus adminiſtrent; ſed ea omnia decenter ipſis procurent. ibid.
Synodi Cameracenſis & Mechlinienſis ſtatuunt, ut Religioſis omnia neceſſaria ſuppeditentur. 21
Synodi Cameracenſis, Audomarenſis, Rhemenſis ſtatuunt, ut Monaſteria etiam inſufficientia nihil exigant ab ingreſſuris. 46. 47
Synodi Cameracenſis, Audomarenſis, Mechlinienſis, Antverpienſis, Iprenſis, Eccleſiaſticis familiaritatem cum mulieribus prohibent. 152

T

TABERNÆ potatoriæ Eccleſiaſticis interdictæ. 153
Taxa determinata pecuniæ Religioſis aſſignata, ut ex ea ſibi provideant, ad proprietatem viam ſternit. 10
Taxa jurium ſepulchralium quomodo inducta? 312. 313
Teſtamentum condere Religioſis inhibitum. 55
Teſtamentum vetus quomodo differat à novo? 118
Teſtimonia quæ à Superioribus ſcribuntur in favorem Ordinandorum, non probant eos Ordine, ad quem aſpirant, dignos eſſe. 150. 346
Theologorum quorundam aſſerentium Beneficiatum non obligari, ut Horas Canonicas perſolvat, cum fructus non percipit, ſententia redarguitur. 169
Thereſia (S.) ſtatuit, ut à ſororibus auferantur ea, quibus affectus tenacius adhærere putantur. 23. 63
Proſperum exitum ominabatur, dum conatibus ſuis multas reſiſtere videbat. 54. 23
Ejuſdem ad Suas monitum, pro ſollicitudine rerum temporalium deponenda. 55
Toletus (Cardinalis) variique Authores docent penſionarios per diſpenſationem Papæ non fieri ſecuros. 258. 575. 576.
Tonſura Cæremoniæ quid ſignificent? 144. 145
Tonſura quales initiandi ad mentem Trid. 122
Tonſuratis quid incumbat? 122. 125
Tridentinum Concilium pro debita voti paupertatis obſervantia requirit abſolutam rerum omnium cujuſcunque qualitatis, & undecunque provenientium confuſionem. 4. 8
Suſtulit differentiam quoad communicandi neceſſitatem in Regularibus. 8
Vetat ne Superiores Monaſteriorum diſpenſent in iis; quæ ad ſubſtantiam vitæ Regularis pertinent. ibid.
Decernit, ut priuſquam rei cujuſpiam *uſus facti* Religioſo concedatur, ſit illa Monaſterii bonis incorporata. 9
Mandat, ut omnes Regulares, ad Regulam quam profeſſi ſunt, vitam inſtituant. 8. 9
Statuit, ut ſupellex Religioſorum ſtatui paupertatis conveniat. 22. 75
Ampliavit Conſtitutionem Bonifacii VIII, extendens etiam ad Mendicantes, ut plures aſſumant, quam alere poſſint, eandemque temperavit, quoad nullitatem Profeſſionis. 43. 44
Statuit, ut Monaſteria de bonis Noviciorum nihil poſſint recipere, niſi pro victu & veſtitu; quod etiam de Monialibus intelligendum. 52. 53
Quid circa Ordines minores ſtatuerit? 124
Ejus ſtudium, ut ſacri Canones obſervarentur. 128
Statuit, ut Graduati in Academiis ad dignitates Eccleſiaſticas aſſumerentur. 131
Ad Eccleſiaſtica munia optat aſſumi Graduatos Academicos. 131. 132
Quid à Canonicis requirat? 135. 138
Quid circa lapſos in crimen occultum, qui ad Ordines aſpirant, decreverit? 143
Frugalitatem Eccleſiaſticis commendat. 154
Prohibet, ne quis ex redditibus Eccleſiæ conſanguineos ditet. 162
An licitum exiſtimet, ut Patrimonio divites Eccleſiaſticis bonis vivant? ibid.
Alearum luſum Eccleſiaſticis prohibet. 164. 165
Tertiam partem fructuum ſtatuit in diſtributiones converti. 177
Quid de reſidentia Canonicorum ſtatuerit? 182
Mavult collectas inſtitui pro ſuſtentatione Paſtorum, quam ut jurium exactione pro Sacramentorum adminiſtratione procedatur. 231
Non intendit, ut Regulares paſſim admittantur ad Ordines promoveantur. 240. 241
Ex Eccleſia eliminari vult omnia, quæ ſapiunt turpem quæſtum. ibid.
An ut ejus Concilii mens, ut ad Sacerdotium promoveantur, de quibus ſuſpicio eſt, quod illius Ordinis conſecutionem turpem Miſſarum quæſtum captent? 242. 243
Quale peccatum cenſeat, cum ad Epiſcopatum digniores non promoventur? 250
Quid circa ſtabilitatem Clericorum decreverit? 262
Quid circa penſiones ſtatuerit, & an illarum praxim probet? 267
Ob temporum duritiem multa debuit tolerare. ibid.
Quid circa diſpenſationes, ut licite concedantur, ſtatuerit? 272. 273
Diſpenſationes Matrimoniales, quibus & qua de cauſa concedi ſtatuerit? 278
Quomodo occurrerit abuſui, quod Monachi & Canonici Decimarum poſſeſſores, Eccleſiis Parochialibus ſæpe, ut opus eſt, non provideant? 304
Quo pacto Paſtorum indigentiæ ſuccurri ſtatuerit? 304. 305
An in competentiam Paſtorum velit voluntarias fidelium oblationes imputari? 310
Quid ſentiat de particularium quorundam exemptionibus? 336
Cenſetur abſolviſſe Privilegia Fratrum Mendicantium, & quare? 337
Regulares quoad excipiendas ſæcularium confeſſiones, Epiſcopis omnino ſubjectos eſſe ſtatuit. 340. 341
Quid circa poteſtatem concionandi in ordine ad Regulares ſtatuerit? 344. 345
Quid circa Regulares ordinandos ſtatuerit? ibid. 346

VAL-

V

Vallenſis ſententia, qua honoraria Miſſarum, Concionum, & pari loco cum Patrimonialibus Clericorum bonis ſonumerat, redarguitur. 235. 236
Venatio Clericis interdicta. 166
Venationis ſtudium quam dedeceat Eccleſiaſticos. ibid.
Venationis incommoda. ibid.
Verſus in Officio Eccleſiaſtico unde dictus? 211
Verſus *Domine labia, &c.* matutinis horis cur præmittatur? 208
Verſus *Gloria Patri*, quandonam Pſalmis interpoſitus, & quando cœperit hæc clauſula, *Sicut erat, &c.* 208 209
Veſperas & Completorium ante meridiem recitare quam ſit inordinatum? 203
Veſperæ diei Dominicæ & Feſti, undenam die præcedenti ſoleant celebrari? 215
Veſtes an eaſdem quas depoſuerat, an alias recipiat, non eſt Religioſi curare ex Regula S. Auguſtini. 83
Veſtem pretioſam ſibi oblatam Auguſtinus vendit, quo fiat pretium commune. 103
Veſtes Canonicales quid myſtice ſignificent? 196
Veſtitum Monachi ex communi Veſtiario accipiant, vanitatis cura poſthabita. 56
Veſtitus ſit idem non tantum in eodem Monaſterio, ſed etiam Ordine. ibid.
Vicariis ſuis Capitula ſufficienter providere tenentur, & quare? 193
Vicarios inter Paſtorum primitivorum, & Paſtores nulla diſtinctio. 291
Vicarii Paſtorum primitivorum, ſi per ſe concionari voluerint, ceſſat jus Primitivorum nominandi Concionatorem. 292
Viſitatio Univerſitatis Lovanienſis, quid ab iis, qui gradus Academicos ſuſcepturi ſunt, requirat? 238
Vita communis fundamentum diſciplinæ Regularis. 9. 10
Vita communis Canonicorum qualis olim fuerit, ex præſcripto Synodi Aquiſgranenſis? 184
Vitæ communis Canonicorum diſciplina, quando collabi cœperit? 183
Vita communis Canonicorum, quo tempore in ſingularem tranſierit? 185. 186
Vitæ communis, & diſciplinæ relaxatio in Canonicis ſimul cœperunt. 185
Vitæ communis veſtigia quænam Canonici hactenus retinuerint? 186. 187
Viola quæ peculiaritatem conſequuntur. 23. 24
Univerſitatum Nominationes quare dignioribus concedendæ? 249
Univerſitatis Heydelbergenſis reſolutio, non licere plures admitti in Monaſteriis quam ali poſſint, nec ab ingreſſuris quidpiam exigi poſſe. 43. 44
Univerſitatis Lovanienſis Privilegia de non reſidendo, excedunt Privilegium Juris communis. 181
Univerſitas Pariſienſis Bullæ cuidam, quam Mendicantes ſibi conceſſam obtendebant, ſe opponit. 348
Votum Paupertatis requirit dependentiam ab aliena voluntate. 12
Votum Paupertatis quam periculoſe relaxetur? 92. 93
Voto Paupertatis obſtrictus omnia debet conſiderare, ut aliena. 5
Voto emiſſo ſine ſalutis diſpendio reſilire non licet. 14
Urbanus II. quanta moderatione, & prudentia rigorem Canonum contra Simoniacos editorum relaxaverit. 254
Urbanus II. quid ſtatuerit de eo, qui ordinatus fuerit mediante pecunia, quæ quidem non Epiſcopo, ſed ejus Conſiliario data fuerat? 319
Urbanus II. & Leo IX. indulſerunt, ut Clerici quidam, perfecta pœnitentia, priſtino gradui reſtituerentur. 341. 342
Urbani V. Conſtitutio, ne quid omnino ab ingreſſuris Monaſteria exigatur. 43
Uſus Juris & uſus facti non diſtinguuntur per dependentiam, aut independentiam à nutu Superioris. 75. 76
Uſus facti eſt uſus ſimplex neceſſariorum. 76

W

Wamesius non favet iis, qui obtendunt competere Monaſteriis jus ad bona ingredientium. 84. 85
Wynants (P.) an jure dicat Authorem hujus Operis, amaro zelo, & livore P. Lupi memoriam inſectari? 57. 58. 59
An jure dicat authorem annumerare P. Lupum laxoribus & ſtultis? 59
An jure nominet authorem, *apertum Monachorum inimicum*? 59. 60
An recte objiciat authori, quod ſcripta ſua Evangelii loco haberi velit? 60
An recte objiciat, authorem manum ſuam mittere ad aratrum alienum? 61
An merito authoris de peculio Monachorum ſententiam damnet nimii rigoris? 62
An recte aſſerat ſtatutum Ordinis ſui prohibere ſolum, ne quid recipiatur tanquam pretium Profeſſionis? 64
Abbatis Rodulphi Epiſtolam male in patrocinium pactionum, quæ cum ingreſſuris Monaſteria fiunt, aſſumit. 65. 66
Janſeniſtam qualiter depingat, & indigitet. 69. 70. 72
Janſeniſtæ ſecundum ejus normam deſcriptio quadrat S. Carolo, multiſque aliis, qui in Eccleſia vixerunt ſanctitate celebres. 69

Z

Zachariæ Pontificis Religioſum reſponſum. 278

F I N I S.

Art 1316 386